

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

***İKDÂM'DA EDEBÎ VE FİKRÎ FAALİYET
(1915-1917)***

HASAN ÇELİK

**TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI**

NİSAN 2018

İKDÂM'DA EDEBÎ VE FİKRÎ FAALİYET
(1915-1917)

Hasan ÇELİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

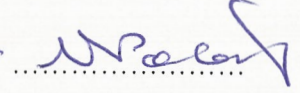
NİSAN 2018

Hasan ÇELİK tarafından hazırlanan “İkdam’da Edebi ve Fikri Faaliyet (1915-1917)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Nazım Hikmet POLAT

Türk Dili ve Edebiyatı, Gazi Üniversitesi

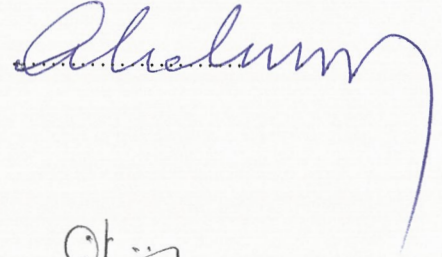
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Başkan : Prof. Dr. Abide DOĞAN

Türk Dili ve Edebiyatı, Hacettepe Üniversitesi

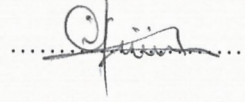
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Üye : Prof. Dr. Ülkü GÜRSOY

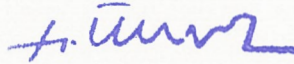
Türk Dili ve Edebiyatı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum

Tez Savunma Tarihi: 12/04/2018

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Hilmi ÜNSAL

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Hasan Çelik

14.02.2018

İKDÂM'DA EDEBÎ VE FİKRÎ FAALİYET
(Yüksek Lisans)

Hasan ÇELİK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Nisan 2018

ÖZET

İkdâm Gazetesi II. Abdülhâmid döneminde, 1 Muharrem. 1312 / 23 Haziran 1310 / 5 Temmuz 1894 yılında yayın hayatına başlar ve *Yeni İkdâm*, *İktihâm*, *Sabah Postası* ve en sonunda yine *İkdâm* adıyla 1928'e kadar devam eder. Çalışmamıza konu olan yıllar ise 1915-1917 yılları arasını ihtivâ etmektedir. Bu dönem Birinci Dünya Savaşı'nın birinci sene-i devriyesine denk düşer. *İkdâm* Gazetesi bu yıllar arasında Türk Matbûat hayatında önemli bir yere sahiptir. Zirâ Birinci Dünya Savaşı'nın en ateşli olduğu zamanlarda halkı aydınlatma konusunda ciddi makaleler neşr ederek, bu mücadeleye destek olma görevini kendine şîâr edinmiş bir gazetedir. Türk matbûat hayatının genel hatları ile anlatıldığı "Giriş" kısmından sonra çalışmamız üç ana bölüme ayrılmıştır. "*İkdâm*'ın Sergüzeşti" adını verdiğimiz birinci bölümde gazetenin yayınlanma serüveni, kimlik bilgileri ve mizanpaj özellikleriyle beraber yayın ilkesi ve yayın politikası, dönemin edebî, san'atsal, kültürel ve fikrî hayatı hakkında malûmat verilmiştir. "Kadem Kadem *İkdâm*" başlıklı ikinci bölümde ise adım adım *İkdâm*'da yer alan yazıların tahlili fihristi araştırmacıların istifadesine sunulmuştur. Bu kısım uluslararası temâyüllere uygun olarak, yazar soyadı, adı, yazının adı, numarası, tarihi ve sayfa numarası şeklinde yapılmıştır. "Geçmiş Zaman O'dur Ki "Seçilmiş Metinler" başlığını taşıyan üçüncü ve son bölümdür. Bu bölümde *İkdâm*'da neşr edilmiş olan edebî, fikrî, san'at, kültürel, eğitim ve sosyal hayatını yansıtan yazılar konu başlıklarına göre yirmi dört başlık altında tasnif edilmiştir. Seçilen metinler ise kendi konu başlıklarına göre alfabetik sıra düzeninde verilmiştir. Bu bölümlerden sonra "Sonuç, Kaynakça ve Dizin" kısımları ile çalışma nihâyete erdirilmiştir.

Bilim Kodu	: 30201
Anahtar Kelimeler	: <i>İkdâm</i> , Ahmet Cevdet, Birinci Dünya Savaşı, Türk Matbûatı
Sayfa Adedi	: 2272
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Nâzım H. POLAT

THE LITERARY AND INTELLECTUAL ACTIVITIES IN İKDÂM

(M.S. Thesis)

Hasan ÇELİK

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

April 2018

ABSTRACT

The *İkdâm* newspaper first appears during the reign of Abdülhamid II on Muharrem 1, 1312/June 23 1310/ July 5 1894 and continues to be published under various titles like *Yeni İkdâm*, *İktihâm*, *Sabah Postası* and finally once again *İkdâm*. The study tackles the issues published between 1915 and 1917. This period corresponds to the first year of First World War. The *İkdâm* newspaper occupies an important position within the world of press during these years because at this time, when the First World War was raging, by publishing serious articles focused on illuminating people it aimed at supporting the war effort. Following the "Introduction" part in which the Turkish press world is discussed in general terms, the study falls into three chapters. In the first chapter entitled "the Adventure of *İkdâm*", the publication episode of the newspaper, its credentials and layout features, also its publishing principle, the literary, artistic, cultural and intellectual climate of the time are presented. In the second chapter entitled "Kadem Kadem *İkdâm*", the annotated index of writings published in "*İkdâm*" are made to available to researchers step by step. This chapter is organized in accord with international standards in the form of surname and name of writer, title of writing, its number, date and page numbers. The third and last chapter is entitled "Geçmiş Zaman O'dur Ki "Seçilmiş Metinler". In this chapter, the literary, intellectual, artistic, cultural, educational and social writings published in *İkdâm* are classified under twenty four titles. The selected texts are given according to topic title in alphabetic order. Following this chapter, "Conclusion, References, the Index" comes and the research ends.

Science Code : 30201
Key Words : *İkdâm*, Ahmet Cevdet, World War I, Turkish Journalism,
Page Number : 2272
Supervisor : Prof. Dr. Nâzım H. POLAT

TEŞEKKÜR

İkdâm'da Edebî ve Fikrî Faaliyet (1915-1917) adlı tezimizi belirleyen ve çalışmaya ismini veren, Tanzimat sonrası kültür hayatımızın süreli yayınlarda saklı bulunduğu inancıyla hareket eden ve bizleri de o doğrultuda yönlendiren, çalışmamızın her safhasında yardımlarını ve desteklerini esirgemedi, mesaisinden ödün vererek, tezimize katkıda bulunan âlî-cenâb hocam Prof. Dr. Nâzım H. POLAT'a ebedî şükranlarımı arz ederek hassaten minnettarlığımı belirtmek istiyorum. Yüksek lisans eğitimin her aşamasında maddî-manevî desteklerini esirgemeyen anneme, babama ve iki kız kardeşime teşekkürlerimi sunarım. Lisans eğitimim süresince her dâim kendilerinden her konuda istifâde ettiğim Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK'e, Prof. Dr. Erdoğan ERBAY'a, Prof. Dr. Gülhan ATNUR'a, Prof. Dr. Funda KARA'ya Dr. Öğr. Üyesi Sevda ÖNAL'a ve bu alana yönelmeme vesîle olan Türk Dili ve Edebiyatı hocası Özge AKDOĞAN ÖZDEMİR'e, ayrıca çalışmamızdaki Arapça metinlerin okunmasında kendilerinden istifâde ettiğim Dr. Öğr. Üyesi Sezâi BEKDEMİR'e teşekkürü bir borç bilirim. Özellikle manevî desteklerinden dolayı Dr. Öğr. Üyesi Yusuf SÖYLEMEZ'e, tezin düzenlenmesindeki yardımlarından dolayı Arş. Gör. Salih ÖZYURT'a teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	xxii
GİRİŞ	1
<i>İkdâm</i> 'a Kadar Gazetecilik	1
BİRİNCİ BÖLÜM	9
1.1. Şekil.....	9
1.1.1. “ <i>İkdâm</i> ” Gazetesinin Tanıtımı	9
1.1.1.1. Yayımlanma Serüveni.....	9
1.1.2. Kimlik Bilgileri-Mizanpaj ve Teknik Özellikleri.....	13
1.2. Muhteva.....	18
1.2.1. Yayın İlkeleri ve Yayın Politikası	18
1.2.2. <i>İkdâm</i> 'da Edebî, Kültürel ve San'atsal Faaliyetler	22
1.2.3. Fikrî Faaliyetler	37
1.2.4. Dil Meselesi.....	47
1.2.5. Eğitim Hayatı.....	51
1.2.6. Matbûat Hayatı	57
1.2.7. Sosyal Hayat	62
1.2.8. Hilâl-i Ahmer, Müdafaa-i Milliye ve Türk Ocağı'nın Faaliyetleri	66
1.2.10. Diğer Yazılar	69
1.2.9. İstatistik	71
İKİNCİ BÖLÜM.....	73
(TAHLİLİ FİHRİST).....	73
2.1. Bütün Malzemenin Kronolojik Tahlili Fihristi	73
2.2. Yazılar	926
2.2.1. Yazar Adına Göre.....	926
2.2.2. Konularına Göre	955
2.2.2.1. Edebî Yazılar	955
2.2.2.2. Fikrî Yazılar	971
2.2.2.3. Sosyal Hayat ile İlgili Yazılar.....	978

2.2.2.4. Gezi Yazıları	987
2.2.2.5. Türk ve Türk Tarihi ile İlgili Yazılar	989
2.2.2.6. Tarih Konulu Yazılar	991
2.2.2.7. Eğitim ile İlgili Yazılar	997
2.2.2.8. Biyografi ve Nekroloji (Vefayat) Yazıları	999
2.2.2.9. Siyasî Yazılar	1002
2.2.2.10. Harp Konulu Yazılar	1047
2.3. Görsel Malzeme	1056
2.3.1. Fotoğraflar	1056
2.3.1.1. Savaş Fotoğrafları	1056
2.3.1.2. Şahıs Fotoğrafları	1060
2.3.1.3. Muhtelif Yerlere Ait Fotoğraflar	1129
2.4. Haritalar	1152
2.5. Karikatürler	1193
2.6. İlan, Reklam ve Duyurular	1194
2.6.1. Tiyatro İlanları	1194
2.6.2. Kitap ve Mecmûa İlanları	1208
2.6.3. Reklamlar, İlanlar ve Duyurular	1213
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	1245
(SEÇİLMİŞ METİNLER)	1245
3.1. Dil ve Edebiyat Yazıları	1245
TAYYÂRENİN TÜRKÇESİ A. [1] Ali	1245
EDEBİYATIMIZDA CENG-CÛLUK (Mehmet Fuat KÖPRÜLÜ)	1247
EDEBİYATIMIZDA CENG-CÛ-LUK Mehmet Fuat Köprülü	1250
EN ESKİ TÜRK ŞİİRLERİ (Mehmet Fuat KÖPRÜLÜ)	1252
MİLLİYET VE İLİM (Mehmet Fuat KÖPRÜLÜ)	1255
İLİM NASIL YÜKSELİR? (Mehmet Fuat KÖPRÜLÜ)	1257
ONUNCU ASIR HAYATINA AİT BİR VESİKÂ (Mehmet Fuat KÖPRÜLÜ)	1260
RİSÂLE-İ TARİFÂT (Mehmet Fuat KÖPRÜLÜ)	1264
KAHRAMANLAR KONAĞI (Yakup Kadri KARAOSMANOĞLU)	1267
DÂRÜLBEDÂYİ'DE MÜSÂMERE (İmzasız)	1270
BUDAPEŞTE MEKTEPLERİNDE TÜRKÇE (İmzasız)	1275
MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ (Ali Emîri)	1276

MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ (Ali Emîri).....	1280
MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ (Ali Emîri).....	1285
MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ (Ali Emîri).....	1288
MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ (Ali Emîri).....	1293
MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ (Ali Emîri).....	1297
MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ (Ali Emîri).....	1301
MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ (Ali Emîri).....	1306
MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ (Ali Emîri).....	1310
YAHYÂ DİVÂNI (Celâl Nûri İLERİ).....	1315
YAHYÂ DİVÂNI (Celâl Nûri İLERİ).....	1318
ŞEYHÜ'L-İSLÂM YAHYÂ EFENDİ (Ahmet Refik ALTINAY).....	1323
ŞEYHÜ'L-İSLÂM YAHYÂ EFENDİ (Ahmet Refik ALTINAY).....	1327
ŞEYHÜ'L-İSLÂM YAHYÂ EFENDİ (Ahmet Refik ALTINAY).....	1331
ABDÜLHÂK HÂMİD BEY'İN MEKTUPLARI (Celâl Nûri İLERİ).....	1336
DÂÜ'T-TERCÜME (Celâl Nûri İLERİ).....	1339
ÜSLÛB-I ÂFİL, ÜSLÛB-I HÂZİR, ÜSLÛB-I ÂTÎ (Celâl Nûri İLERİ).....	1342
“HİSSE-İ ŞÂYİA” (İmzasız).....	1345
FİNTEN'İN TAB'İ MÜNÂSEBETİYLE BİR MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE İmzasız	1347
EL-AMAN MİNE'Z-ZAMAN (Tavır Tavır).....	1349
FİNTEN'İN İLK TEMSİLİ (İmzasız).....	1350
MUÂHEZE (İmzasız).....	1351
MUGADDÎ EDEBİYAT (İmzasız).....	1354
GABRIELA D'ANNUNZIO (İmzasız).....	1356
ELİFBÂ MESELESİ (Necip Âsım YAZIKSIZ).....	1359
TEMÂŞA MUSÂHEBESİ (Ali Nâci KARACAN).....	1361
BİR ŞAİRİN RUZNÂMESİ (Ali Nâci KARACAN).....	1366
BİR ŞAİRİN RUZNÂMESİ (Ali Nâci KARACAN).....	1369
BİR ŞAİRİN RÛZNÂMESİ (Ali Nâci KARACAN).....	1372
BİR ŞAİRİN RÛZNÂMESİ (Ali Nâci KARACAN).....	1376
BİR ÇİÇEK, İKİ BÖCEK (Soysallıoğlu).....	1383
ŞİİR VE KADIN (Fatma Aliye).....	1388
MİLLİ BİR ZİYÂNIN İKİNCİ DEVR-İ SENEVİSİ (İmzasız).....	1391
ESKİ İSTANBUL (İmzasız).....	1393

“BAYKUŞ” (Halit Fahri OZANSOY)	1395
BEYOĞLU – İSTANBUL (İmzasız)	1398
ÜSLÛPLARIMIZ (Ahmet Cevdet ORAN).....	1400
İMLÂ MESELESİ (Hüseyin Râgıp BAYDUR)	1402
İMLÂ MESELESİ (Hüseyin Râgıp BAYDUR)	1406
İMLÂ MESELESİ (Hüseyin Râgıp BAYDUR)	1409
İMLÂ MESELESİ (İmzasız).....	1412
FESÂHAT BUHRÂNI (Celâl Nûri İLERİ)	1414
ŞÂİR ÂRİF (İmzasız).....	1417
ANADOLU TÜRKÜLERİ (İmzasız).....	1418
“BATARYA İLE ATEŞ” VE “ELHÂN-I VATAN” (Celâl Nûri İLERİ)	1421
3.2. Kitap ve Mecmûa Tanıtım Yazıları.....	1425
TÜRK KENDİNİ BİL! (İmzasız).....	1425
TURAN (Tekin)	1428
OSMANLI MÜELLİFLERİ (İmzasız).....	1430
DİVÂN-I LÜGATİ’T-TÜRK (Mehmet Fuad KÖPRÜLÜ).....	1433
FÜTÛHÂT -?- DİVÂN-I EŞ’ÂR (Ali Emîri)	1436
MARDİN MÛLÛK-I ARTUKİYYE TARİHİ (İmzasız).....	1439
EDEBİYAT-I UMÛMİYE MECMÛASI (Soysallıoğlu).....	1440
3.3. Şiirler.....	1444
TÜRK’ÜN ARMAĞANI (İmzasız)	1444
ÇANAKKALE GÛLLELENİRKEN (İmzasız)	1445
HÜSEYİN KEMAL İÇİN (İmzasız)	1446
MEHMED ÇAVUŞ (Fuad Hulûsi DEMİRELLİ)	1447
BOMBA TEPEŞİ KAHRMANLARI İÇİN (Fuad Hulûsi DEMİRELLİ)	1449
BİR MÛKÂŞEFE-İ RUH (Fuad Hulûsi DEMİRELLİ)	1451
ORDUDA 10 TEMMUZ (Fuad Hulûsi DEMİRELLİ)	1454
10 TEMMUZ GECESİ (Fuad Hulûsi DEMİRELLİ)	1455
BOLAYIR (Ahmet Nedim Servet TÖR).....	1458
BEN BİR TÜRK’ÜM (Ahmet Nedim Servet TÖR)	1462
YARALI (Ahmet Nedim Servet TÖR)	1464
YILAN HİKÂYESİ (Ahmet Nedim Servet TÖR)	1464
CENK DESTANI (Ahmet Nedim Servet TÖR).....	1471

ÜÇ ŞEHİT BABASI MÜŞİR FUAT PAŞA'YA (Tokadi-zâde Şekip)	1473
HÂİN SIRPLAR'A (Mehmet Fahri Paşa).....	1474
3.4. San'atsal Yazılar	1476
GALATASARAYLILAR YURDU RESİM SERGİSİ G. [Ğ] B. [¶].....	1476
GALATASARAYLILAR YURDU RESİM SERGİSİ G. [Ğ] B. [¶].....	1479
MEDRESETÜ'L-HATTÂTİN SERGİSİNİ ZİYARET (H. S. TANRIÖVER).....	1483
RESİM SERGİSİNİN SON GÜNÜ MÜNÂSEBETİYLE (H. S. TANRIÖVER)...	1487
HÜKÜMET VE MÛSİKÎ (İmzasız).....	1490
BİZDE BEDÎYYÂT (İmzasız).....	1492
ŞAĞIRLAR TEMÂŞÂSİ (İmzasız)	1494
MİLLÎ MÛSİKİMİZ (Kâzım UZ).....	1496
MİLLÎ MÛSİKİMİZ (Kâzım UZ).....	1499
KÂR-I NÂTIK-OPERA (Kâzım UZ).....	1502
MİLLÎ MÛSİKÎ (Kâzım UZ)	1505
MİLLÎ MÛSİKÎ (Kâzım UZ)	1508
MİLLÎ MÛSİKÎ – MEKTEP TERÂNELERİ (Kâzım UZ).....	1511
3.5. Fikrî Yazılar	1515
MUHÂREBE MENKİBELERİNDEN (Ahmet Cevdet ORAN)	1515
BİR MÜFEKKİRİYYET (Ahmet Cevdet ORAN)	1517
ANADOLUYA RAKI NEDEN GİRDİ? (İmzasız)	1519
BİZ DE MAZİSİ OLAN BİR MİLLETİZ (Ahmet Cevdet ORAN)	1522
HARP ZAMANINDA BİR MEMLEKETİN HAVÂİC-İ ZARÛRİYESİ NASIL TEMİN EDİLİR? (İmzasız).....	1525
TENÂKUS-I NÜFÛS (İmzasız).....	1528
NÜFÛS MESELESİ (İmzasız).....	1531
ANADOLU'DA YAŞAMAK İÇİN AMELÎ DERSLER (İmzasız)	1533
KAVMİMİZİN DERTLERİ (İmzasız).....	1535
GENÇ DERNEKLERİ TEŞKİLÂTI HAKKINDA (İmzasız)	1537
GENÇ DERNEKLERİ	1541
OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ (İmzasız).....	1543
OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ (İmzasız).....	1546
“ESKİ ROMA VE YENİ AMERİKA” (Celâl Nûri İLERİ).....	1548
SAKKARÂN HAKKINDA (Hüsameddin Şevket)	1552
BEDÂYİ' VE TEKÂMÛL (İmzasız).....	1553

YOKSULLUK DERSİ (İmzasız).....	1555
İLİM HAYATI (İmzasız).....	1558
MANEVÎ GALİBİYET (İmzasız).....	1560
ANADOLU KADINI (İmzasız).....	1562
ÜÇÜNCÜ SENE (İmzasız).....	1564
HİLÂL-İ AHMER SERGİSİ (İmzasız).....	1566
KADINLARI ÇALIŞTIRMA CEMİYET-İ İSLÂMİYESİ (İmzasız).....	1568
MEMÂLİK-İ OSMANİYYE'DE NÜFÛS MESELESİ (İmzasız).....	1570
MEMÂLİK-İ OSMANİYYE'DE ZİRAAT İŞLERİ (İmzasız).....	1572
ZÜMRÛT ADASI (İmzasız).....	1574
HARBİN TEVLİD ETTİĞİ ZAMANLARDA MESÂİL-İ İÇTİMÂİYE (İmzasız).....	1577
TEKÂMÛLÂT DİYE (İmzasız).....	1579
MEDENİYET MÜDAFAASI ZENCİLERE Mİ KALDI? (İmzasız).....	1581
FARİZA-İ CİHÂT (İmzasız).....	1581
KAHRAMANLAR ARASINDA (İmzasız).....	1583
BÜKREŞ KÖYLÜSÜ MEMLEKETİMİZİN YEGÂNE SERVETİDİR (A. C. ORAN).....	1585
CAN ALACAK TIMARLAR (Ahmet Cevdet ORAN).....	1587
BURADA, ORADA (Ahmet Cevdet ORAN).....	1588
BULGARLAR'DAKİ İSTİKLÂL-İ MANEVÎ (Ahmet Cevdet ORAN).....	1590
BİRAZDA GÜYÂ HEVÂİYÂT (Ahmet Cevdet ORAN).....	1592
BULGARLAR NEDEN ZENGİN? (Ahmet Cevdet ORAN).....	1595
İSTANBUL İÇİN (Ahmet Cevdet ORAN).....	1597
İSTANBUL İÇİN (Ahmet Cevdet ORAN).....	1599
ANADOLU'DA MAİŞET-İ MEDENİYYE (Ahmet Cevdet ORAN).....	1602
NASIL ÇALIŞMALIYIZ? NELER YAPMALIYIZ? (Ahmet Cevdet ORAN).....	1604
İHTİYAC-I MÂDER İHTİRÂİDİR (Ahmet Cevdet ORAN).....	1607
VAKT-İ HAZİRÂDE ORDU TERBİYESİ (Ahmet Cevdet ORAN).....	1609
MİLLET NASIL ARTAR? (Ahmet Cevdet ORAN).....	1611
MAVERÂ-YI ATLAS (Celâl Nûri İLERİ).....	1614
İSTANBUL'U KURTARACAK AZİM VE İMÂNDIR (M. Ş. GÜNALTAY).....	1618
İHTİSÂS (M. Ş. GÜNALTAY).....	1621
SEVDÂ-YI İSTİ'MÂR VE İTİSÂFÂT KÜNYESİ (M. Ş. GÜNALTAY).....	1623
İÇTİMÂİ MESÂİLİMİZDEN EFENDİ VE HİDMETÇİ (M. Ş. GÜNALTAY)....	1625

MEDENİYET DAVASI (İmzasız).....	1627
MEDENİYETİMİZ VE MEDENİYETLERİ (İmzasız).....	1631
TÜRKİYE’NİN TECEDDÜT VE TERAKKÎSİ (İmzasız).....	1633
ÂHENGE UYMALI (İmzasız).....	(1635
ÇOCUKLAR İÇİN RUH-I GAZÂ (İmzasız).....	1637
FERDİN KIYMET-İ İKTİSÂDİYESİ (İmzasız)	1639
AİLENİN FERD-İ İKTİSÂDİYESİ (İmzasız).....	1641
KADININ KIYMET-İ İÇTİMÂİYESİ VE İKTİSÂDİYESİ (İmzasız).....	1644
MİLLİYET-PERVERLİK VE “ŞOVENİZM” (İmzasız)	1646
ÂMÂLARA SAN’AT TALİMİ İÇİN (İmzasız)	1649
MÜSPET VE MENFÎ BİR FEN FENN-İ İHTİKÂR (İmzasız)	1649
SÂKİT BİR İLİM (İmzasız).....	1652
İHTİSÂS (İmzasız).....	1655
TEDKİK VE TETEBBU (İmzasız).....	1657
MEĞERSE MEMLEKET BİZİM MEMLEKET İMİŞ! (Ahmet Cevdet ORAN)...	1660
NESL-İ ÂTÎ NASIL YETİŞİR? (Ahmet Cevdet ORAN).....	1663
NEREDEN NEREYE (Ahmet Cevdet ORAN).....	1666
3.6. Felsefi Yazılar	1669
TERAKKİYYÂT-I ULÛM (Fatma Aliye).....	1669
MANEVÎ TERAKKİYYÂT (İmzasız)	1673
“BRAHMAPUTRA” NEHRİ VE HAYAT (Celâl Nûri İLERİ).....	1675
ZAMANA TAKADDÛM (Celâl Nûri İLERİ).....	1677
HİKMET SAHİFELERİ (Rıza Tefvîk BÖLÜKBAŞI)	1679
HİKMET SAHİFELERİ (Rıza Tefvîk BÖLÜKBAŞI)	1683
3.7. Mektuplar	1687
GELİBOLU MEKTUBU A. [ع].....	1687
BİR ALMAN MUHABİRİN MEKTUBU (İmzasız).....	1688
ŞANLI MENKİBELER (İmzasız).....	1690
ŞÂYÂN-I DİKKAT MEKTUPLAR (İmzasız).....	1693
ÇANAKKALE MEKTUBU (İmzasız)	1696
ÇANAKKALE MEKTUBU (İmzasız)	1698
ÇANAKKALE MEKTUBU (İmzasız)	1700
ÇANAKKALE MEKTUBU (İmzasız)	1703

ÇANAKKALE MEKTUBU (İmzasız)	1707
ÇANAKKALE MEKTUBU (İmzasız)	1710
SELÂNİK MEKTUBU (Nâzım)	1711
SELÂNİK MEKTUBU (Nâzım)	1712
SELÂNİK MEKTUBU (Nâzım)	1713
NİHAD SEZÂÎ'DEN KIZINA (Nihat Sezâi GÜRÂN)	1716
NİHAT SEZÂÎ'DEN KIZINA (Nihat Sezâi GÜRÂN).....	1719
KIZINDAN NİHAT SEZÂÎ'YE (Haver).....	1721
KIZINDAN NİHAT SEZÂÎ'YE (Haver).....	1724
BİR ŞEHİT VALİDESİNİN MEKTUBU (Rabia).....	1726
YARALI BİR İNGİLİZ'İN MEKTUBU (İmzasız)	1727
ŞANLI ŞEHİTLERDEN (İmzasız)	1728
SOFYA MEKTUBU (İmzasız)	1729
HAYAT-I HARP MENÂKIBINDAN (Ahmet Sâki DERİN)	1729
MACARİSTAN YOLUNDA – PEŞTE HASTAHÂNELERİNDE (Y. R. BEL)....	1731
BUDAPEŞTE MEKTUPLARI (Y. R. BEL).....	1735
HAYÂL! (Y. R. BEL).....	1738
3.8. Hatıralar.....	1744
BAHRİYEDE UNUTULMAZ BİR GÜN (İmzasız)	1744
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN MEKTUPLARI (İmzasız).....	1747
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN MEKTUPLARI (İmzasız).....	1749
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI (İmzasız).....	1751
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI (İmzasız).....	1752
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI (İmzasız).....	1753
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI (İmzasız)	1754
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI (İmzasız).....	1755
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI (İmzasız).....	1756
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI (İmzasız).....	1757
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI (İmzasız).....	1758
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI (İmzasız).....	1759
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI (İmzasız).....	1759
BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI (İmzasız).....	1760
YUNANLI BİR GÖNÜLLÜNÜN DEFTER-İ HATIRÂTINDAN (Millî Ajans) ...	1763

YUNANLI BİR GÖNÜLLÜNÜN DEFTER-İ HATİRÂTINDAN (Millî Ajans) ...	1764
YUNANLI BİR GÖNÜLLÜNÜN DEFTER-İ HATİRÂTINDAN (Millî Ajans) ...	1765
YUNANLI BİR GÖNÜLLÜNÜN DEFTER-İ HATİRÂTINDAN (Millî Ajans) ...	1766
YUNANLI BİR GÖNÜLLÜNÜN DEFTER-İ HATİRÂTINDAN (Millî Ajans) ...	1767
YUNANLI BİR GÖNÜLLÜNÜN DEFTER-İ HATİRÂTINDAN (Millî Ajans) ...	1768
SEYAHAT HATIRALARI (Ahmet Cevdet ORAN)	1770
ZÜRİH'E DOĞRU (Ahmet Cevdet ORAN)	1771
BİR DÜŞMAN MÜSTAMERESİ: KANADA (Celâl Nûri İLERİ)	1774
İSVİÇRE HATİRÂTI (Sâmpaşa-zâde Sezâi)	1776
3.9. Sosyal Konularla Alakalı Yazılar	1780
KAFKAS SERHADDİNE DOĞRU (İmzasız)	1780
BUDAPEŞTE'DE MÜHİM BİR SERGİ (İmzasız)	1781
HİLÂL-İ AHMER ÇİÇEKLERİNİ ALINIZ (Celâl Sâhir EROZAN)	1784
DÂRÜLEYTÂM (İmzasız)	1786
HİLÂL-İ AHMER ANBAHARINI ZİYÂRET (İmzasız)	1789
İSTANBUL'DA AĞAÇ BAYRAMI (İmzasız)	1792
PEK HAYIRLI VE FAİDELİ İKİ TEŞEBBÜS (İmzasız)	1793
MEKKE'DEKİ FESAT (İmzasız)	1795
MUHÂREBE SAKATLARI (Ahmet Cevdet ORAN)	1798
HAVÂİYYAT ZANNETMEYİNİZ (Ahmet Cevdet ORAN)	1800
HAYIR! HEVÂİYYÂT ZANNETMİYORUZ (Celâl Nûri İLERİ)	1802
ASKERE TÛTÛN HEDİYESİ (Süleyman Nâzif)	1804
FÂİDELİ DÖRT TEKLİF (Ahmet Cevdet ORAN)	1806
HİLÂL-İ AHMER SERGİSİ (İmzasız)	1809
AHÂLİ MATBAHI (Ahmet Cevdet ORAN)	1811
DÂRÜLEYTÂM VE ŞUABÂTI (İmzasız)	1813
HİLÂL-İ AHMER CEMİYETİNİN FAÂLİYETİ (İmzasız)	1815
İSTANBUL'UN İÂŞE MESELESİ (İmzasız)	1819
ZAMANE MUSÂHABELERİ (Ali Nâci KARACAN)	1820
ZAMANE MUSÂHEBELERİ (Ali Nâci KARACAN)	1824
ROMANYA PAYİTAHTINDA HAYAT-I CEDÎDE (İmzasız)	1829
BİR HASBİHÂL-İ İÇTİMÂİ (İmzasız)	1830
ŞEHİT-ZÂDELERİN AİLELERE KABULÜ (İmzasız)	1832

3.10. Eğitim Hayatı İle İlgili Yazılar.....	1835
LOZAN DÂRÜLFÜNÛNU VE ŞARKLI TALEBE (Ahmet Cevdet ORAN).....	1835
DÂRÛ'L-MUÂLLİMİN HAYATI (İmzasız)	1837
ŞEHRİMİZDE ÇIRAK MEKTEPLERİ (İmzasız).....	1839
MAÂRİFİMİZİN TARİHİ (İmzasız)	1842
MAÂRİFİMİZ (İmzasız)	1845
MUALLİMLER TEŞKİLÂTI (İmzasız)	1847
MİLLÎ TA'LİM VE TERBİYE (İmzasız).....	1849
MAÂRİF NEZÂRETİNİN YENİ KÂNUNU (Ahmet Cevdet ORAN).....	1852
DÂRÜLFÜNÛN'UN ŞAHSİYET-İ MANEVİYYESİ (Ahmet Cevdet ORAN) ...	1854
AMERİKA'DA TAHSİL-İ ÂLÎ (Celâl Nûri İLERİ)	1856
MEDRESE VE PROGRAMLARI HAKKINDA (M. Ş. GÜNALTAY).....	1859
MEKTEPLERİMİZ, TALEBE VE MUALLİMLERİMİZ (Hasan Kadri)	1862
AVRUPA'DAKİ TALEBEMİZ (İmzasız).....	1867
AVRUPA'DA TAHSİLİMİZ (İmzasız).....	1870
MEKTEPLERİMİZİN YENİLEŞTİRİLMESİ (Ahmet Cevdet ORAN)	1873
TEDRİSÂT-I MİLLİYYE (İmzasız).....	1875
AVRUPA'DA TAHSİL (Ahmet Cevdet ORAN)	1878
3.11. Türk ve Türklük İle Alâkalı Yazılar.....	1881
TÜRKLERİN DİYÂNET-İ KADİMESİ VE KABUL-İ İSLÂM (H. H. YASAR) .	1881
TÜRKLERİN DİYÂNET-İ KADİMESİ VE KABUL-İ İSLÂM (H. H. YASAR) .	1884
TÜRKMEN NE DEMEKTİR (H. H. YASAR)	1888
“TÜRKMEN” NE DEMEKTİR (H. H. YASAR)	1891
“TÜRKMEN” NE DEMEKTİR (H. H. YASAR)	1896
TÜRKLERİN “ÂDEM”İ (H. H. YASAR)	1901
ESKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ (H. H. YASAR)	1904
ESKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ (H. H. YASAR)	1908
ESKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ (H. H. YASAR)	1912
ESKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ (H. H. YASAR)	1915
‘teSKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ (H. H. YASAR).....	1919
ESKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ (H. H. YASAR)	1924
ESKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ (H. H. YASAR)	1928
ŞECİYE-İ İRKİYYE (İmzasız)	1932

TÜRKLERİN HİND SALTANATI (Celâl Nûri İLERİ)	1934
TÜRKLERİN HİND SALTANATI (Celâl Nûri İLERİ)	1937
TÜRKLERİN HİND SALTANATI (Celâl Nûri İLERİ)	1940
TÜRKLERİN HİND SALTANATI (Celâl Nûri İLERİ)	1943
TÜRKLERİN TARİHTE MEVKİLERİ (M. Ş. GÜNALTAY)	1946
KAVGA HEP TÜRK'ÜN YORGANI ÜZERİNE (Ahmet Cevdet ORAN)... ..	1949
3.12. Gezi Yazıları	1951
MECMA'-I ÜDEBÂDA (Mehmet Sâdi)	1951
BERLİN'DE ŞARK HAKKINDA BİR MÜSÂMERE (Mehmet Sâdi)	1954
İSLÂM KÂNUNLARI (Mehmet Sâdi).....	1957
ALMANYA VE HARP (Mehmet Sâdi).....	1959
ÂLEM-İ İSLÂM'A MÜHİM BİR HİTÂ (Mehmet Sâdi).....	1961
AHVÂL-İ UMÛMİYEYE BİR NAZAR (Mehmet Sâdi)	1963
DOBRİÇ'TEKİ ÜSERÂ-YI HARBİYEYİ ZİYARET (Mehmet Sâdi).....	1966
LEİPZİG PANAYIRINI ZİYARET (Mehmet Sâdi).....	1969
BERLİN'DE MUHTEŞEM BİR MÜSÂMERE (Mehmet Sâdi)	1972
ŞİMÂLÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN (Mehmet Sâdi)	1976
BERLİN MEKTUBU (Mehmet Sâdi).....	1978
TÜRK-ALMAN HARP MUKADDESİ (Mehmet Sâdi).....	1981
DOBRİÇ'TEKİ ALMAN MANEVRALARI (Mehmet Sâdi)	1983
TEMPELHOF HASTAHÂNESİNDE (Mehmet Sâdi)	1987
İTİLAFA DEVLETLERİ VE MİLLETLERİN HÜRRİYETİ (Mehmet Sâdi).....	1989
MİSÂFİRİN-İ İSLÂMİYE MİLYONLARIN KARŞISINDA (Mehmet Sâdi)	1991
KARADA HARB-İ TA'LİM SEFİNESİ (Mehmet Sâdi)	1993
CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN (Mehmet Sâdi)	1995
CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN (Mehmet Sâdi)	1998
CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN (Mehmet Sâdi)	2000
CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN (Mehmet Sâdi)	2002
CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN (Mehmet Sâdi)	2004
CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN (Mehmet Sâdi)	2007
CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN (Mehmet Sâdi)	2009
BERLİN'DE İD-İ AHDÂ (Mehmet Sâdi).....	2011
BERLİN – İSTANBUL KATARINDA (Mehmet Sâdi)	2012

SÜLEYMAN PAŞA TÜRBESİNİ ZİYARET (İmzasız).....	2016
ZEYNEP SULTAN CAMİİ İLİMDÂRIN TÜRBESİ (İmzasız)	2020
YOL HATIRALARI (Ahmet Cevdet ORAN)	2022
KÖYLERDE HAYAT-I MEDENİYE (Ahmet Cevdet ORAN)	2024
FELDKİRCHEN'DE BİR MÜESSESE-İ İLMİYE (Ahmet Cevdet ORAN).....	2027
NİAGARA ŞELALESİ (Celâl Nûri İLERİ).....	2030
OKYANUSUN SAHİL-İ DİĞERİNDE (Celâl Nûri İLERİ)	2033
WALL STREET (Celâl Nûri İLERİ)	2037
ŞİKAGO (Celâl Nûri İLERİ)	2040
KEBEK (Celâl Nûri İLERİ)	2043
İŞBAŞINDA AMERİKA (Celâl Nûri İLERİ).....	2046
AMERİKA'DA BİR NİSÂ (Celâl Nûri İLERİ).....	2050
FÂTİH TÜRBESİNİ ZİYÂRET (Hüseyin Rahmi GÜRPINAR)	2054
3.13. Matbûat ve Matbûata Dâir Yazılar.....	2059
HÜKÜMETİN VEZÂİFİ – MATBUÂTIN VEZÂİFİ (İmzasız).....	2059
GAZETECİ DİLİ (İmzasız).....	2061
GAZETE KÂĞITLARI (Ahmet Cevdet ORAN).....	2064
MATBUÂT KONGRESİ (Ahmet Cevdet ORAN)	2066
HEZEYÂNIN HUDUDU (İmzasız).....	2068
GAZETECİ DİLİ (Ahmet Cevdet ORAN)	2071
3.14. Takdim Yazıları.....	2074
BİR MANZÛME-İ GARRA, BİR NİŞÂNE-İ TAKDİR ÂLÎ (İmzasız)	2074
ULVİ BİR HİTÂBE, GÜZÎDE BİR MANZÛME (İmzasız)	2074
“HATIRA-İ CELÂDET” TOPUNUN RESMÎ KÜŞÂDI (İmzasız)	2076
BEYANNÂME-İ MEŞİHAT-PENÂHÎ (İmzasız)	2079
MİLLÎ İHTİFÂLLER (İmzasız).....	2081
3.15. İktisâdî Yazılar	2085
MADDÎ VE MANEVÎ MİLLÎ YAŞAYIŞ (Ahmet Cevdet ORAN).....	2085
MÜBÂDELE USÛLÜ, HEYET-İ İKTİSÂDİYE TEŞKİLİ (A. C. ORAN).....	2086
İKTİSAT MÜDÜRİYETLERİ (Ahmet Cevdet ORAN).....	2088
BİZ TÜRKLER MÜSTAHSİL BİR MİLLET OLSAYIK (Ahmet Cevdet ORAN).....	2090
NAZARİYYÂT DEĞİL AMELİYYÂT (İmzasız)	2092
TAŞRADA İKTİSÂDÎ İNTİBÂH (İmzasız)	2094

NARH, HADD-İ AZAMÎ FİYAT (Ahmet Cevdet ORAN).....	2096
PARALARA İÂDE-İ KIYMET (Ahmet Cevdet ORAN).....	2099
3.16. Resmî Tören Yazıları	2103
MEVLEVÎ GÖNÜLLÜLERİNİN İHTİFÂLÂTI (İmzasız).....	2103
3.17. Kahramanlık Yazıları	2107
ON DOKUZ YAŞINDA BİR ŞEHİT (İsmail Fazıl).....	2107
DEMİRHİSAR'IN KAHRAMAN FEDÂİLERİNE (İmzasız)	2110
GALİÇYA'DA TÜRK (İmzasız)	2111
KAHRAMANLARIMIZ! (İmzasız).....	2112
BİR SENED-İ CELÂDET (İmzasız).....	2113
3.18. Tarih Konulu Yazılar	2117
İSTİKLÂL-İ OSMANÎ (İmzasız).....	2117
OSMANLILIKTA SECİYE-İ ASLİYYE: ASKERLİK (İmzasız)	2120
DOBRUCA VE CİVARI (İmzasız)	2122
299 – 1335 (İmzasız)	2125
TOPKAPI SARAYI NİZÂMNÂMESİ (Ahmet Cevdet ORAN).....	2127
TARİHİMİZİ NASIL YAZACAĞIZ? (Celâl Nûri İLERİ)	2131
SİLİSTRE (Fatma Aliye).....	2134
İLM-İ TARİH (Fatma Aliye)	2137
ÇİN'DE TARİH ÇİN'DE VAK'A-NÜVİSLER-ÇİN'DE TARİH USÛLLERİ	2140
İSTİKLÂL-İ OSMANÎ (İmzasız).....	2142
OSMAN GAZİ'NİN HUZÛR-I ŞEVKETİNDE (İmzasız)	2143
3.19. Zirâî Yazılar	2147
ZİRÂATTA MAKİNA İSTİ'MÂLİ (İmzasız).....	2147
MEMLEKETİMİZDE ZİRÂAT MÜZESİ (Soysallıoğlu).....	2150
MEMLEKETİMİZDE ZİRÂAT MÜZESİ (Soysallıoğlu).....	2153
3.20. Siyâsî Yazılar	2158
MİLLETLER KONFERANSI (Ahmet Cevdet ORAN)	2158
YENİ DÜNYA İÇİN YENİ İDÂRE (Ahmet Cevdet ORAN).....	2161
İNSANİYET YALANCILIĞI (Ahmet Cevdet ORAN).....	2163
İSTANBUL – BOĞAZLAR RUSYA VE MÛTTEFİKLERİ (A. C. ORAN).....	2165
ALMANYA'NIN DIŞ YÜZÜ VE İÇ YÜZÜ (Ahmet Cevdet ORAN).....	2168
İTİRAF-I HAKİKAT ETMELİ (Ahmet Cevdet ORAN).....	2171

SULH ZEMİNİNİ HAZIRLAMA HEYETLERİ (Ahmet Cevdet ORAN)	2173
SULH İÇİN NELERDEN ÜMİT BEKLENİYOR (Ahmet Cevdet ORAN)	2175
ALMANYA’NIN YENİ KÂNUNU (Ahmet Cevdet ORAN)	2177
MUHÂREBE-İ UMÛMİYE VE NETÂYİC-İ UMÛMÎ (İmzasız).....	2180
BARIŞIK OLUNCA (Ahmet Cevdet ORAN)..	2182
MAKSAD-I HARP (Ahmet Cevdet ORAN)	2184
MUHÂREBENİN TEKLİFLERİ (Ahmet Cevdet ORAN).....	2186
HARBİN HİKMETİ (Celâl Nûri İLERİ)	2188
RUS MÜSLÜMANLARI (Ahmet Cevdet ORAN).....	2191
AN TARİHİ (İmzasız).....	2193
3.21. Biyografi ve Nekroloji (Vefayat) Yazıları	2196
TEVFİK FİKRET İRTİHÂL EYLEDİ (İmzasız)	2196
MERHUM TANBÛRÎ CEMİL BEY’İN CENAZESİ MÜNÂSEBETİYLE(İmzasız)	2197
CEMİL BEY (Ahmet Cevdet ORAN).....	2199
FRANSUVA JOZEF (Ahmet Cevdet ORAN).....	2201
FRANSUVA JOZEF’İN DEFNİ MÜNÂSEBETİYLE (Ahmet Cevdet ORAN)....	2203
İMPARATOR KARL (Ahmet Cevdet ORAN).....	2206
YUNAN KRALI HAKKINDA VAHŞET (Ahmet Cevdet ORAN).....	2209
3.22. Mülâkatlar	2212
KADINLARI ÇALIŞTIRMA CEMİYET-İ İSLÂMİYYESİ (İmzasız)	2212
MÜHİM BİR MÛLÂKAT (Mehmet Sâdi)	2214
KAYSER’İN ÂLEM-İ İSLÂM HAKKINDAKİ TEMENNİYÂTI (Mehmet Sâdi)	2216
EMİR ALİ PAŞA İLE MÛLÂKAT (Mehmet Sâdi)	2219
3.23. Çeşitli Hastalıklar İle İlgili Yazılar	2222
EMRÂZ-I SÂRİYA HAKKINDA KONFERANS (İmzasız)	2222
SITMA HASTALIĞINA DAİR BİR KONFERANS (İmzasız)	2225
MEMLEKETİMİZİN SIHHAT-İ UMÛMİYYESİNE DAİR (İmzasız).....	2227
FRANSA’DA RUH TAKVİYEHÂNELERİ (İmzasız).....	2229
ŞEHRİMİZDE EMRÂZ-I SÂRİYE MÜCÂDELESİ (İmzasız)	2230
EMRÂZ-I SÂRİYEYE KARŞI MÜCÂDELE (İmzasız)	2232
EMRÂZ-I SÂRİYE VE MÛSTEVLİYEYE KARŞI HALKI İKÂZ VE TENVÎR.	2233
ŞİŞLİ MÛESSESESİNDEN (Celâl Nûri İLERİ).....	2236
SIHHAT-İ ÂMME NEZÂRETİ (Ahmet Cevdet ORAN).....	2239

SONUÇ.....	2241
KAYNAKLAR.....	2243
ÖZGEÇMİŞ	2245
DİZİN.....	2247

KISALTMALAR LİSTESİ

a. g. e.	Adı geçen eser
Ağ.	Ağustos
A.C.	Ahmet Cevdet
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
CA.	Cemâziye'l-âhir
CE.	Cemâziye'l-evvel
Doç.	Doçent
Dr.	Doktor
Ey.	Eylül
H. Ç.	Hasan Çelik
H.	Hicrî
H. H.	Hüseyin Hüsâmeddin
H. S.	Hamdullah Suphi
Haz.	Hazırlayan
hk.	Hakkında
Hız.	Haziran
KE.	Kânûn-ı Evvel
KS.	Kânûn-ı Sâni
Mh.	Muharrem
Ms.	Mayıs
M. Ş.	M. Şemseddin
Mt.	Mart
Ns.	Nisan
Nu.	Numara
Prof.	Profesör
R.	Ramazan
R.	Recep
RA.	Rebû'l-âhir
RE.	Rebû'l-evvel
S.	Sefer
s.	Sayı

Ş.	Şaban
Şt.	Şubat
Şv.	Şevval
TE.	Teşrîn-i Evvel
Tm.	Temmuz
TS.	Teşrîn-i Sâni
vb.	Ve benzeri
Yay.	Yayını
Y. R.	Yusuf Râzi
ZH.	Zi'l-hicce
ZK.	Zi'l-kade

GİRİŞ

İkdâm'a Kadar Gazetecilik

Mâzîyi düşün hâli de gör âtiyi fikr et

Emin Yümni

Türk edebiyatında gazetecilik faaliyetleri II. Mahmud'un gayretleri ile çıkan *Takvim-i Vekâyi* ile başlar. İlk defa Türkçe bir gazetenin çıkması Türk milleti içinde gazetenin artık bir ihtiyaç haline geldiğini gösterir. Avrupa'nın gazete daha önce ile tanışmış olması ve basın tarihinin bizden eski olması dolayısıyla Türkçe bir gazetenin çıkarılmasını kaçınılmaz kılmıştır denilebilir.

*"Halk gerçekleri zamanında öğrenemediği için de olaylar yanlış yorumlanır ve bunun devlete zararları olabilirdi. Gazete bu kötülükleri önleyerek iç ve dış olayları zamanında halka duyurmak için çıkartıldı."*¹

Daha sonra William Churchill tarafından ikinci Türkçe gazete olan *Ceride-i Havadis* (3 Temmuz 1840) çıkarılır. *Takvim-i Vekâyi* resmî bir gazete olduğu için muhtevâsı sınırlıdır. Daha ziyâde resmî yazılardan ibâettir. Fakat *Ceride-i Havadis* ile beraber gazete muhtevâsı biraz daha genişleyerek edebî denilebilecek yazılara da yer verilir. Tanpınar'da ilk tiyatro makalesinin bu gazetede neşr edildiğini ifâde eder.

*"...63. Nüshasında (H. 1257) [1841] çıkan tiyatro makalesi, bu sanat şubesinin doğuşundan başlayarak, trajedi, komedi, vodvil, pandomim, opera, balet gibi muhtelif nevileri hakkında malûmât verir ki, bizde bu mevzua dair ilk yazı olduğu muhakkaktır."*²

Daha sonra Şinâsi ile Ağâh Efendi'nin birlikte çıkardığı *Tercümân-ı Hakikat* (21 Ekim 1860) gazetesi yayın hayatına başlar. Hıfzı Topuz bizde gazeteciği *Tercümân-ı Hakikat* ile başlatanların olduğu ifâde eder ve bunun sebebinin *Takvîm-i Vekâyi*'nin devlet eliyle, *Ceride-i Havâdis*'in ise bir İngiliz tarafından çıkarılmasını gerekçe göstererek, bu gazeteleri yok saydıklarını söyler. Fakat bu düşünceleri doğru saymak Türk gazetecilik tarihini geriye götürmek demek olur ki bu da gazeteyi küçük düşürmek manasına gelir.

Tasvir-i Efkâr'da (27 Haziran 1862) Şinâsi tarafında çıkarılan bir düşünce gazetesidir. Şinâsi gazetenin *Mukaddime* başlıklı giriş yazısında gazetenin çıkış amacını şöyle ifâde eder:

Her bir devlet idâresine müvekkil olduğu bir heyet-i macmûa-ı milliyenin bekâsıyla pâ-y-dâr ve hayır u menâfiye muvaffak surette tedbir-i

¹ Topuz, H., (1973). 100 Soruda Türk Basın Tarihi. (1. Baskı). İstanbul: Gerçek Yayınevi, 6.

² Tanpınar, A. H. (2013). Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi. (21. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları, 153.

mehâm eylemekle kaviü'l-iktidâr olmak kaziyesi manendn bedhihi-i evveli burhandan müstağnidir. Bir hal-i medeniyette bulunan halk ise kendi menâfiinin husûlü hakkına ne suretle sarf-ı zihin eylediği tercüman-ı efkârı olan gazeteleri lisanından malûm olur.

Bu mütalaya mebni her bir memlekette mütemeddine için elzem olan o türlü varakanın millet-i muazzama-i Osmaniye meyânında peydâ olmasına mukaddemleri sâ'î ve muvaffak olduğu misillü tekessür-i idâdi emeliyle bu defa dahi bâr-ı hasiyyet senîye havâdis ve maârife dâir işbu *Tasvîr-i Efkâr* gazetesinin tesisine teşebbüs eyledim. Mademki devlet ve millete ümid-bahş fûrûz ve felâh olan asr-ı hümayun cenâb-ı padişahîde meydana çıkmış olmasından nâşî vazife-i şükrâniyyetimi bu yolda umuma hıdmet eylemekle edâ etmiş olacağımın beyanına ibtidâr olunur.”³

Görüldüğü üzere Şinâsi gazetenin çıkış amacını halka haber vermek ve halka kendi faydalarını düşünmeyi, sorunları üzerinde durmayı öğretmek olduğunu belirtir. Ve hükümetin de halkın faydasına çalışması gerektiğini bu sayede görevini yerine getirmiş olacağını ifâde eder.

Bu gazetelerden sonra Türk matbûat hayatı şekillenmeye başlar ve birbiri ardınca çok sayıda gazete yayın faaliyetlerine başlar. İlk gazetelerin bizde bir mektep görevi gördüğü ve daha sonra çıkacak gazetelere bir yol, gazetecilere ise teşvik olduğunu ifâde etmek gerekir. Gerek devlet eliyle gerekse özel teşebbüslere gazetenin temelleri atılmaya çalışılarak, halkın buna alışması sağlanır.

Sürelî yayımlar dönemin edebî, kültürel, siyasi, ekonomik, sosyal, eğlence hayatını ve daha nice dönem için gizli kalmış özellikleri gün yüzüne çıkarması açısından önem arz eder. Sürelî yayımlar içerisinde gazete olayların ilk kaynağından takip edilmesi açısından birinci derecede belge özelliği taşır. Söz konusu dönemlerden günümüze haber akışını sağlamaları noktasında gazetelerin, mecmuaların incelenerek, bunları gün yüzüne çıkarılması ve istifadeye sunulması da ayrıca ehemmiyet teşkil eder. Günümüzün aksine haberleşme ağının daha zayıf olduğu dönemlerde gazeteler kendi döneminin bir aynası görevini görürler. Romanlar, hikâyeler, fıkralar, gezi yazılar, siyâsi yazılar hep gazetelerde, mecmualarda neşr olunarak, halkın bunlardan istifâde etmesine katkıda bulunurlar. Yine tiyatro ilânları da gazeteler aracılığı ile halka duyurulur.

³ Şinâsi. (H. 1287). Mukaddime. Tasvîr-i Efkâr. Nu: 1. 1.

Birçok edebî türün (roman, tiyatro, te'lif, tercüme, tenkit) gazeteler vasıtasıyla Türk edebiyatına girdiği düşünülürse gazetelerin önemi daha net anlaşılır. Ahmet Hamdi Tanpınar gazetenin bu husustaki önemini şöyle ifade eder:

“Filhakika gazete yalnız bir efkâr-ı umumiye ve umuma mahsus bir yazı dili vücuda getirmekle kalmaz, ayrıca yeni nevilere girmesine ve yayılmasına yardım ederek yeni edebiyatın kurulmasını sağlar. Dilimizde tiyatro, tercüme, telif ilk numunelerini gazete vasıtasıyla verir. Roman nevinin ilk numunelerini o tanıtır. Bu karşılaşmalar hakiki ihtilâllerdir. Bunların yanı başında makale, tenkit ve deneme gibi az çok gazetenin bünyesine dâhil nevilere girer. Makale ile politika ve hayat meseleleri, tenkit ve deneme ile edebiyat ve fikir meseleleri günün hadisesi olmaya başlar. Böylece toplumun düşünce sahası genişler.”⁴

Gazeteler toplum hayatında kırılmalar meydana getirir. Günlük haberler, siyâsi olaylar artık gazetenin girdiği her yerde okunmaya ve tedkik edilmeye başlanır. Bu da insanların düşünce hayatının gazeteye paralel doğrultuda şekillenmesini sağlar. Herkes artık günlük, haftalık, aylık meselelere rahatça ulaşabilme imkânını elde eder. Bu da toplumsal değişmeyi beraberinde getirir. Birtakım fikirler kolaylıkla yayılma imkânını elde eder. Özellikle Abdülhâmid'in gazetelere sansür uygulaması, bu toplumsal değişimin ürünü olarak görülebilir. Zirâ bu dönemde tepki çekecek olan fikirlerin yayılma alanının genişlemesi bürokrasiyi bu tarz bir sansür uygulayarak basını susturma yolunu tercih etmelerine yöneltir. Dolayısıyla gazete sadece halk nazarında değil hükümet nazarında da önemli bir araç olarak görülür.

Batılılaşma noktasında da gazete bu hareketin halka inerek, hareketin halk arasında taraftar bulmasına katkı sağlar. Ayrıca gazete yeniliğin oturmasında da etkilidir. Şark ile Garp arasında gazetenin rolünün ne denli farklı olduğu ve gazetenin halkı yönlendirme noktasında önemine binaen Tanpınar şöyle der:

“Hiçbir yerde gazete bizdeki role benzer bir rol oynamamıştır. Başka yerlerde o, düşüncenin daha geniş surette topluma yayılması için seçtiği hareket safhalarında biridir. Arkasında bütün cemiyet ve müesseseleri ve devam halinde olan, hayatla daima münasebetdar bir düşünce dünyası vardır.”

⁴ Tanpınar, A. H. (2013). Ondokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi. (23. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları, 251.

Bizde ise bütün işaretler oradan gelir. Kalabalık onun etrafında kurulur. Okumayı o yayar. Mekteplerin uzak bir gelecek için hazırladığı ocağı o tutuşturur.”⁵

Bu açıdan gazeteler günlük siyâsi haber veren bir yayın organı nazarı ile bakmak doğru değildir. Gazete kendi döneminin çeşitli yönlerle nabzını tutan bir neşriyat faaliyetidir. Edebiyattan, spora, eğlenceye, dile, siyasete, günlük sosyal haberlere, ekonomiye, sanata dair ne varsa bunların yekûnuna dâir malûmatı gazetelerde bolca bulabiliriz. Adeta devrinin bir haritası özelliğini görürler.

Çeşitli edebî yayınlar içinde gazeteler birinci dereceden kaynak vazifesi görür. Gazetelerden bu eserlerin ilk şekillerine ulaşabilir ve o eserler hakkında yazılan tanıtım yazıları, tenkid, değerlendirme yazıları gibi bilgilere kolaylıkla erişebiliriz. Bir şair tarafından yazılan şiire veya romana artık bir gazeteden erişmeye başlarız. Tanpınar’ın da bahsettiği gibi “gazetenin aksiyonu burada kalmaz, daha ileriye gider, divânı bile parçalar. Şinâsi’den itibaren münferit şiirler sığdığı sığacağına gazetede neşre başlanır.”⁶

Yine devrin edebî münakaşalarını tedkik etme açısından süreli yayınlara –gazete, mecmua- müracaat edilir. Bu tartışmalar günümüze gelene kadar belki bazı değişikliklere uğramış veya tahrif edilmiş olabilir. Dolayısıyla yine bu tarz bilgi yanlışlarını da ortadan kaldırmak için bu yayın organları araştırmacılar için kaynak niteliğinde olabilir.

Süreli yayınların araştırmacılar için en önemli özelliklerinden birisi de alanın bâkir olmasıdır. Bolca malzemenin olması araştırmacının çalışmalarında daha özgün olmasını sağlar ve yanı konu üzerinde yazılan yüzlerce yazı gibi tekrara düşerek, kendinden önce söylenmiş sözleri tekrar etme yanlışından kurtarır.

Ayrıca süreli yayınlar, dönemi aydınlatma açısından da ayrı bir yere sahiptir. Bu çeşit malzemenin benzerlerine üstünlüğü su götürmez bir gerçektir. Zirâ süreli yayınlara eğilmeden dönemin bütün hatlarıyla ortaya konulması söz konusu değildir. Ma’a’t-tesüf son dönem Türk edebiyatında dönemin moda anlayışı olarak, Batı’yı yakalamak, Batı’ya ayak uydurma çabası ile olsa gerek eski dönem gazete mecmualarına sırt çevirme anlayışının hâkim olduğu görülür. Dolayısıyla bir dönem lâyıkıyla aydınlatılmadan, onun yerine başka bir dönem kurulma, onu şekillendirmeye çalışılıyor. Hal böyle olunca da Yeni Türk Edebiyatı çalışmaları eksik kalıyor. Bu durum ancak araştırmacıların yeni döneme uyum sağlayıp, onu bütün yönleriyle anlamaları süreli yayınların hızlı bir şekilde çalışılıp,

⁵ Tanpınar, A. H., a.g.e. 251.

⁶ Tanpınar, A. H., a.g.e. 252.

malzemenin gün yüzüne çıkarılıp, incelenmesi ile sağlanır ve daha özgün malzeme ile karşılaşılma fırsatı elde edilir.

René Wellek'in dediği gibi;

“Edebiyat tarihini çok az bilen veya hiç bilmeyen eleştiriciler, baştan savma tahminlere veya” şaheserler arasında otobiyografik maceralara meylederler ve genellikle uzak geçmiş değerlendirmekten kaçınarak onu antik eser uzmanlarının ve “filolog”ların eline bırakmaya razı olurlar.”⁷

Ve yine Metin Kayahan Özgül'ün Bergson'dan naklettiği cümleler, aynı fikri savunma açısından dikkate değer niteliktedir:

“Bergson'un ileri sürdüğü geçmişin hafızada yaşamayı sürdürdüğü, hiçbir şeyin hakikaten unutulmadığı fikri bütün milletler ve kültürler için geçerlidir. Geçmişin tecrübelerinden izler taşımayan hiçbir yenilik yoktur.”⁸

Edebiyatımızda Tanzimat ile başlayan ve günümüzde de yayınlanmaya devam eden bir süreli yayın türü olan gazeteler Türk kültür, edebiyat, tarih, san'at, eğlence, siyaset hayatı hakkında zengin malûmatlar içeren kendi dönemleri için en önemli kaynak olma özelliğini hâlâ korumaktadır.

Özellikle eski harfli süreli yayımlar (gazete-mecmûa) dönemlerin bir nev'i haberleşme aracı olarak da kullanıldığı için bu gazetenin insan hayatındaki yerinin ne derece sağlam olduğunu ortaya koymaktadır. Halkı eğitmek, onlara haberler ulaştırmak hep gazeteler sayesinde olmuştur.

Süreli yayımların insan ve toplum hayatında yerinin bu denli güçlü olduğu görülmesine rağmen, özellikle eski harfli metinler üzerinde yapılan çalışmalar epeyce geri planda kalmaktadır. Bu malzemeye ulaşma zorluğunun da bu noktada etkisi yadsınamaz. Gün geçtikçe kaybolan malzemenin, araştırmacıların istifadesine sunulması, en elzem ihtiyaçlardan birisidir. Bu da malzemenin dijital ortama aktarılması demektir. Çeşitli kurumlar yavaş yavaş bunu yapmaya başlamışsa bile henüz istenilen seviyeye ulaşmamıştır. Temennimiz bu arzunun en kısa zamanda yerine getirilmesidir.

1894 yılından çeşitli isimlendirmelerle birlikte 1928'e kadar Arap harfli, 1928'den itibaren 1961 yılında kadar ise Latin harfli olarak devam eden Türk matbuatının en uzun ömürlü yayın organlarından biri ünvanını elde eden *İkdâm* gazetesi Türk gazeteciliği için en önemli süreli yayınlardan birisidir. “*İkdâm*'da Edebî ve Fikrî Faaliyet (1915-1917)” başlıklı bu tez için *İkdâm*'ın bu dönemdeki sayılarını elimizden geldiği kadar eksiksiz bir şekilde

⁷ Wellek, R., Warren, A., (2015). Edebiyat Teorisi. (3. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları, 51, 52.

⁸ Özgül, M. K., (2006). Divan Yolu'ndan Pera'ya Selâmetle. (1. Baskı). İstanbul: Hece Yayınları, 12.

temin etmeye çalıştık. Tezimizde kullanacağımız malzemeyi Atatürk Kitaplığı'nın internet sayfasından temin ettik. Hakkı Tarık Us'ta *İkdâm* maddesi kapalı olduğu için oraya bakamadık. Yukarıda bahsettiğimiz mezkûr sebeplerden dolayı 6855, 6891, 7255, 7256, 7257, 7258 numaralı sayılara ulaşamadık. Bu şekilde çalışma nihâyete erdirilmiştir.

Yapmış olduğumuz çalışma üç ana bölümü ihtivâ etmektedir. Giriş'te süreli yayınların tarihinden, Türk edebiyatı içinde yeri ve öneminden bahsedilerek çalışmanın önemi döşenmiştir. *İkdâm*'ın Sergüzeşti adını verdiğimiz Birinci Bölümde *İkdâm*'ın tanıtımı, çıkış bilgileri, yayınlanma serüveni, kimlik bilgileri, mizanpaj özellikleri, yayın ilkeleri ve politikalarının neler olduğundan bahsedilmiştir.

“Kadem Kadem *İkdâm*” başlığını taşıyan ikinci bölümde ise *İkdâm*'daki yazıların Kronolojik Tahlîli Fihrisiti verilmiştir. Bu bölüm, daha sonra çalışmamızı kullanacak olan araştırmacıların için *İkdâm*'ın 1915-1917 yılları arasındaki haritası gibidir. Ve araştırmacıların işini kolaylaştırabilir. Bu kısımda, gün gün çıkan bütün malzeme verilmiştir. Buradaki künye bilgileri uluslararası teâmüle uygun olarak yazar adı, yazı adı, yazı numarası, Hicrî, Rumî, Milâdi takvimlere göre sıralanmıştır. Soyadı kânunu o dönem olmadığı için *İkdâm*'da yazılar kaleme alan yazardan daha sonra soyadı almış olanlar içerisinde tespit edebildiğimiz soyadılar köşeli parantez içerisinde verilmiştir. İmzasız olanları ise “imzasız” ibâresiyle gösterilmiştir. İsim kullanmayıp adının baş harflerini kullanmış olan yazarlardan emin olduklarımızı yine köşeli parantez ile belirtilmiştir. Y. [Yakup] K. [Kadri] vb. Emin olmadıklarımız aynıyla verilmiş, yanlarına eski harfleri de eklenmiştir. Y. [ع], K. [ق] şeklinde vermeyi uygun gördük. Yazar ve yazının künyesini verdikten sonra parantez içerisinde bir cümle ile yazının içeriği hakkında açıklama yapılmıştır. Meselâ:

Köprülüzâde Mehmet Fuat, Edebiyatımızda Cengâverlik, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s.2. (Eski edebiyattaki cengâverlik yansımaları.)

Haberler genellikle altbaşlıklar şeklinde olduğu için onları ayrı ayrı vermek yerine yazının künyesinden sonra alt başlıklar diyerek, başlıkları verdik. Şu şekilde:

M. A. [ا], K. [ق], Harb-i Umûmî, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s.1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, İmparatorun Hindeneburg'ı Taltifi, Muvaffakiyet Telgrafnâmeleri, Şayan-ı Dikkat Rakamlar, Loyd Corch'un Beyânatı.)

“Geçmiş Zaman O'dur Ki” başlıklı üçüncü bölüm seçilmiş metinlerin Latin harflerine aktarılmasından ibarettir. Bu ana başlık altında seçili metinler konularına göre yirmi dört başlık içerisinde tasnif edilmiştir. Seçme işleminde dönemi edebî, siyasî, fikrî ve kültürel boyutuyla yansıtan metinlerin tespitine gayret gösterilmiştir. Burada aktardığımız metinlerin

daha önce başka bir yerde yayınlanmamış olmasına dikkat ettik. Gazetenin farklı nüshalarına ulaşamadığımızdan ve bazı sayıların tahrib olması dolayısıyla okunamayan kısımlar yazının içerisinde belirtilerek özgün halin de gösterilmiştir. Bununla beraber çeşitli yazılarla alakalı olan resim-fotoğraf gibi görsel malzeme ile metinleri zenginleştirmeye çalışılmıştır. Ve bu bölümü kronolojik olarak belli sıra dâhilinde teze eklenilmiştir.

Ferit Devellioğlu'nun Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügatı'nda belirttiği yazma kurallarına riâyet ettik. Giriş ve İnceleme kısımlarında ise T. D. K.'nin uygun gördüğü kullanımları esâs aldık. Noktalama noktasında yine metne bağlı kalma yoluna gidilmiştir.

Fihriste yer alan tarihleri tezin hacminden dolayı kısaltma şeklinde verdik. Örneğin:

Kânûn-ı Evvel: KE, Kânûn-ı Sâni: KS, Ramazan; Rm şeklinde bir yazım tercih ettik.

Bu kısaltmaların tamamı tezin girişinde Kısaltmalar başlığı altında gösterilmiştir.

Haberlerde ... beyânatı gibi ifâdeelerde beyânet veren imza kabul edilmemiştir. Bu kısımlar imzasız ifâdesiyle verilmiştir.

Çeviri kısmında dikkat edilen imlâ kuralları şu şekildedir:

Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun ünlüler gösterilmeye gayret edilmiştir. Hikâye, şâir vs. Bazı kelimelerin uzun veya ince okunması çeşitli anlam hatalarına yol açacağı için bu kelimelere bi'l-hassa özen gösterilmiştir. “Hâsıl-hasıl, sükût-sukût, kânûn-kânun” şeklinde.

Hemze kullanılan kelimeleri anlam hatası hâsıl olma ihtimâline karşı (‘) işâreti ile verilmiştir. (te'sir, me'mur, re'y.)

Harf-i tariflerin yazımında Kamerî harfleri (bi'l-nisbe, bi'l-hassa), Şemsî harfleri ise (bi't-tabî, salifü'z-zikr) şeklinde yazma yolu tercih edilmiştir.

Câlî mastarlarda ise “iyet” yazımını tercih edilmekle beraber, bazı metinlerde vezin gereği “iyyet” şeklinde yazılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM
(İNCELEME)
(İkdâm'ın Sergüzeşti)

1.1. Şekil

1.1.1. “İkdâm” Gazetesinin Tanıtımı

1.1.1.1. Yayımlanma Serüveni

İkdâm gazetesi 5 Temmuz 1894 tarihinde, Ahmet Cevdet'in imtiyâz sahipliğinde yayın hayatına başlar. II. Abdülhâmid Döneminde çıkmaya başlayan gazete, II. Meşrûtiyet'in de en önemli yayın organlarında biri haline gelmiştir. “*İkdâm*'ın yayın hayatına girdiği yıllar basının en sönük olduğu ve sadece dört gazetenin yayınlandığı yıllardır. Bu gazeteler *Tercümân-ı Hakikat*, *Sabah*, *Tarik* ve *Saadet*'tir. Bunların dışında *Ceride-i Havâdis* ve *Ceride-i Bahriye* gibi haftalık gazeteler yayınlarını sürdürmektedirler.”⁹

1894 yılında yayın hayatına başlayan *İkdâm* çeşitli kopmalarla birlikte 1928 yılına kadar Arap harfli olarak çıkmaya devam etmiştir. 26 Şubat 1912'den itibaren gazetenin adı *İktihâm* olduysa da birkaç ay sonra yeniden *İkdâm* adıyla yayınına devam etti.¹⁰ 1926 yılına kadar tamamen Arap harfli baskı yapan *İkdâm* bu yıldan sonra artık yazı başlıklarını Latin harfleri ile yazının geri kalan kısmını ise Arap harfleri vererek, halkı harf inkılâbına hazırlar. M. Nuri İnuğur gazetenin 1926'da tamamen kapandığını söylese de arşiv taramalarımız sonucunda *İkdâm*'ın 1928'e kadar daha çıkmaya devam ettiğini elimizdeki koleksiyondan görülmüştür. Ayrıca M. Nuri İnuğur *İkdâm*'ın yayın hayatına başlama tarihini 23.06.1894 olarak göstermesine rağmen, ilk sayıya bakıldığı zaman *İkdâm*'ın yayın hayatına başlama tarihi 5 Temmuz 1894 olarak görüyoruz. 1928'de sonra ise 1943 yılına kadar da Latin harfli olarak çıkmıştır. 1894'ten 1943'e kadar olan sayıları çeşitli eksikleri olmakla beraber Atatürk Kitaplığı'nın internet sitesinde çevrimiçi olarak erişime sunulmuştur. Toplam olarak da 11305 sayısını içermektedir. M. Nuri İnuğur ise *İkdâm*'ın 11535 sayıdan ibâret tam koleksiyonunun Millet Kütüphânesi'nde olduğunu belirtilir. Fakat İslâm Ansiklopedisi'nde *İkdâm* tam koleksiyonunun 12157 sayı olduğunu belirtilir.

İkdâm Gazetesi'nin yayın serüveninde geçirdiği aşamalar şu şekildedir:

“Türk basın tarihinin en uzun süreli günlük gazetelerinden olan *İkdâm*'ın ilk sayısı 1 Muharrem 1312'de (5 Temmuz 1894) yayımlanmış, 23 Şt. 1325'e (8 Mart 1910) kadar 5557 sayı çıktıktan sonra 1 Mart 1326-12 Şubat 1327 (14 Mart 1910-25 Şubat 1912) tarihleri

⁹ İnuğur, M. N. (1982). “Basın ve Yayın Hayatı”. (İkinci Baskı). İstanbul: Çağlayan Kitabevi, 284.

¹⁰ İslâm Ansiklopedisi. (1989). Ahmet Cevdet Maddesi, 50.

arasında 607 sayı Yeni *İkdâm*, 13 Şubat 1327 28 Şubat 1328'de (10 Ağustos 1912) tekrar *İkdâm* adıyla ve 5558 numara ile yayımına devam etmiş. 31 Aralık 1928'de 11384 numaralı nüshası ile yayın hayatına son vermiştir. Böylece farklı isimler altında 12157 sayı çıkmış olan *İkdâm*'ın 1-31 Aralık 1928 tarihli sayıları (11354-11384) yeni harflerle basılmıştır. Sahib-i imtiyaz Ahmet Cevdet'in ölümünden sonra Ali Naci Karacan *İkdâm*, *Halk Gazetesi* (12 Ocak – 13 Ağustos 1939, 210 sayı), Velid Ebüzziya *İkdâm*, *Sabah Postası* (14 Ağustos – 31 Aralık 1939, 139 sayı), Edhem İzzet Benice 24 Mayıs 1961'e kadar devam eden *İkdâm Gece Postası* adlı gazeteleri yayımlamışlardır.”¹¹

1915-1917 yılları arasındaki yazar kadrosu işe şöyledir:

Ahmet Cevdet [ORAN], Ali Nâci [KARACAN], Mehmed Sâdi, Mehmed Emin [YURDAKUL], M. Burhaneddin, Mehmed Fuad [KÖPRÜLÜ], Fuat Hulusi, Hüseyin Avni, Hamdullah Suphi [TANRIÖVER], İsmail Fazıl, Ahmet Nedim Servet [TÖR], Yakup Kadri [KARAOSMANOĞLU], Nâzım, Fatma Aliye, Abdülhâk Hâmid [TARHAN], Ali Emîri, Rıza Tevfik [BÖLÜKBAŞI], Cevat Rüştü, Hüseyin Râgıb [BAYDUR], Celâl Nûri [İLERİ], M. Şemseddin [GÜNALTAY], Giridi Ahmet Sâki, İsmâil Hâmi [DÂNİŞMEND], Ahmet Refik [ALTINAY], Süleyman Nazif, Hüseyin Hüsameddin [YASAR], Kâzım [UZ], Hüseyin Rahmi [GÜRPINAR], Sâmipaşazâde Sezâi, Necip Âsım [YAZIKSIZ].

İkdâm'ın ilk sayısı “*Arz-ı Şükran ve İfâde-i Merâm*” başlığı ile çıkar. 5 Temmuz 1894 tarihli yazı da şu ifâdelerle yayın hayatına başladığını ilân eder:

“*Hâlife-i İslâm-i Padişah-i enâm-i velini 'met-i beyyînetimiz, efendimiz hazretlerinin velâdet-i ferhûnde-i müesser-i şehriyarîleri yevm-i es'adına tesâdüf eden muazzez bir günde imtiyâzı ihsân buyurulmuş olan “İkdâm” hamde'l-vehhâbü'l-menâb 1312 sene-i Hicrîyesi gurre-i Muharrem'inde ilk nüshâsını işte neşr ediyor.*”

Ahmet Cevdet'in imtiyaz sahipliği ve başmuharrirliğinde çıkmaya başlayan *İkdâm*'ın başına daha sonra Meşrûtiyet ile birlikte Ali Kemâl geçmiştir. Daha sonra Mütâreke Dönemi'nde Yakup Kadri yönetiminde Kurtuluş Savaşı'nı destekleyen *İkdâm* çeşitli zorluklarla karşılaşmış, Cumhuriyetin ilânından sonra da bu sıkıntılar devam etmiştir. Ahmet Cevdet 1922'de *İkdâm*'ın yönetimini Mecdi Sadrettin'e bırakmış, 1923'te İstiklâl Mahkemesinde beraat etmiş, 1926'da yine gazetenin başına geçmiş, daha sonra da *İkdâm*'ı Ali Naci Karacan'a devretmiştir.”¹²

¹¹ İslâm Ansiklopedisi. (2000). *İkdâm* Maddesi, 24, 25.

¹² İnuğur, M. N. (1982). “Basın ve Yayın Hayatı”. (İkinci Baskı). İstanbul: Çağlayan Kitabevi, 286.

Türk Matbûat hayatında çok ender görülebilecek olan daha dördüncü sayıda kapatılma olayı, *İkdâm*'ın tarihine acı bir olay olarak geçer. Bir dizgi hatasından dolayı *İkdâm* altı ay süreliğine kapatılır. Bu dizgi hatası ise Cenâb-ı Padişahîleri ile başlayacak olan cümlenin başına yanlışlıkla Mösyö kelimesinin getirilmesidir. 10 Temmuz 1894'te kapatılan gazete 8 Ağustos 1894'te tekrar yayın faaliyetlerine başlar. Yaptığımız arşiv çalışmaları da *İkdâm*'ın 1 ay süre ile yayın faaliyetlerine ara verdiğini gösterir. Kapatılma olayı *İkdâm*'ın peşini bırakmaz ve daha sonra buna benzer bir olay yüzünden gazete tekrar kapatılır. "Bu olayı ise Abdülhâmid'in tahta çıkış gününe rastlayan 31 Ağustos'ta yapılan şenliklerden söz edilen yazıda kullanılan "leyle-i mes'ude" (mutlu gece) deyimini Arap Alfabesindeki (ayın) harfinin dizgi sırasında düşmesiyle "mesude" biçiminde yayınlanmıştır. Mesude sözcüğü ile yapılan tamlamanın anlamı (kara gece) olabileceğinden, bu dizgi yanlışı da gazetenin kapatılmasına neden olmuştur." ¹³

Gazetede kapatılma olayı ile alakalı olarak yazı neşr edilmemiştir. Fakat kapatılma olayının geçtiği tarihlerde gazete yayınlanmamıştır. Bu ise gazetede tatil olarak zikr edilir.

Görüldüğü üzere birden fazla kapatılması olayı ile karşılaşmasına karşın "*İkdâm* 1900'e doğru yaklaşık 30 binlik tiraja ulaşmıştı. Dönemin en büyük gazetelerinden biri olan *İkdâm*'ın mürettiphânesinde 'sekiz on kişilik bir takım çalışıyor, baskı makinasında her gün öğleden sonra top top kâğıtlar gidip geliyordu.'" ¹⁴

İkdâm'ın yayın hayatına Ahmet Cevdet ile başlaması, onun matbuat çevresinde ciddi yer edinmesine vesîle olmuştur. Çünkü Ahmet Cevdet, çıraklıktan yetişme bir gazeteci olarak dikkatleri çeker. Ahmet Râsim bu konuyu şöyle anlatır.

"Cevdet Bey'i yani sahib-i imtiyâzı bize sevdiren meslekten yetişme olması idi. Yani Saadet, Tarik, Sabah gazeteleri eshâb-ı imtiyazı gibi müretteplikten, matbaa hamallığından gelme veyahut Zuhûr, Mürüvvet gibi gazeteciliğin hiçbir kayd ile mukayyed olmamış zâtlardan değil bi'l-nefs sahib-i kalem ve iktidâr bulunması bizi sevindiriyordu. Çünkü düşünce yani terakkiyyât-ı fikriye namına cidden yüksek bir nazar sahibi idi." ¹⁵

"Ahmet Cevdet, Hukuk mektebine devam ederken *Tercümân-ı Hakikat*'te gazeteciliğe başladı. Mektebi bitirdikten sonra *Takvim-i Vekâyi* yazı heyetine girdi. Burada çalışkanlığı ile temeyyüz etti. Genç Ahmet Cevdet, *Takvim-i Vekâyi*'de çalışırken bir taraftan da Almanca ve İngilizce dersleri alıyordu." ¹⁶

¹³ İnuğur, M. N. (1982). "Basın ve Yayın Hayatı". (İkinci Baskı). İstanbul: Çağlayan Kitabevi, 284.

¹⁴ Kabacalı, A. (2000). "Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın". (Birinci Baskı). İstanbul: Literatür Yayınları, 97.

¹⁵ Ahmet Râsim, *İkdâm*'ın 29. Sene-i İntişârı, 1345, 8 Eylül 1921, s. 2.

¹⁶ Til, E. T. (2004). "Gazeteler ve Gazeteciler." (Birinci Baskı). Ankara: Bilge Yayınları, 31.

Ahmet Cevdet, *İkdâm*'ın birinci sayısındaki yazıda *İkdâm* öncesi gazetecilik hayatını şu şekilde anlatır:

*“İkdâm’ın imtiyazına nâiliyetle müşerref olan bu âciz on iki sene mukaddem “Tercümân-ı Hakikat” gazetesine Fransızca ve Arapça mütercimliğiyle kabul edilmiş idim. O tercümana heveskâr-ı maruf olan erbâb-ı ciddiyetin âsâr-ı kalemiyesine sahifelerini dâima küşâd etmek ve neşr-i âsâr-ı müfide eylemekle mübecceldir. Bu gazeteye devamla mesleğimde gösterdiğim sa’y ve sebâtın ve hıdmet ve sadakatin mükâfatı olarak maddî ve manevî terakkî etim.”*¹⁷

Bütün bunlar Ahmet Cevdet’i *İkdâm*’a hazırlayan vesilelerdir. Kazandığı tecrübeler sayesinde Ahmet Cevdet’in *İkdâm*’ı Türk matbûatının en önemli gazetelerinden birini yapmasını sağlamıştır. Bu gazeteler sahib-i imtiyaza bir okul görevi görmüştür.

İkdâm gazetesinin serüvenine baktığımız zaman, gazetenin Türkçü-milliyetçi bir çizgide ilerlediğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Gazetenin ilk sayfasına koyduğu başlık klişesinin yanına “siyâsi, ilmî, iktisâdî Türk gazetesidir” ibâresi ile Türk ve Türklük’e ait yazıların yayınlandığı bir gazete olduğunu ortaya koyar. Bu ibâre Türk basınında ilk defa görülür.

“Türkiye’ye ilk defa rotatif baskı tekniğini *İkdâm* gazetesi getirmiş, baskı işinde büyük bir yenilik ve gelişmenin öncüsü olmuştur. Büyük boyda resimli bir gazetedir.”¹⁸ *İkdâm*’ın baskı konusunda yeniliklerin öncüsü olmasında Ahmet Cevdet’in çekirdekten yetişme gazeteci olmasının katkısı büyüktür. Gazetecilerin her konuda gelişmelere açık olması gerektiğini ifâde etmesi de onun başarılı bir gazeteci olduğunun da ayrıca bir göstergesidir.

Dönemin sayılı gazetelerinden biri olan *İkdâm*, muhâbirlik çalışmalarına da ayrı bir önem vermiştir. Dolayısıyla haber toplama işinde oldukça mâhir bir gazetedir. Bu özelliği *İkdâm*’a sürekli güncel haberlerin gelmesini sağlamıştır. Gerek cepheden, gerek Avrupa’dan sürekli haberler gelmektedir. *İkdâm*’ın en önemli muhâbirlerinden biri de Berlin Muhâbiri Mehmet Sadi’dır. Yine Millî Ajans, Osmanlı Ajansı ve isimsiz olarak birçok muhâbir *İkdâm*’a haber sağlama işini lâyıkıyla yerine getirirler. “Mütâreke ve Millî Mücâdele döneminde millî dava çizgisinde bir yayın politikası izleyen *İkdâm*, İstiklâl Savaşı yıllarında Ankara’ya muhâbir gönderen ilk gazete olmuştur.”¹⁹

¹⁷ Ahmet Cevdet, *Arz-ı Şükrân ve İfâde-i Merâm*, Nu: 1, 5 Temmuz 1894, s. 1.

¹⁸ İnuğur, M. N. (1982). “Basın ve Yayın Hayatı”. (İkinci Baskı). İstanbul: Çağlayan Kitabevi, 285.

¹⁹ İslâm Ansiklopedisi. (2000). *İkdâm Maddesi*, 24, 25.

1.1.2. Kimlik Bilgileri-Mizanpaj ve Teknik Özellikleri

İkdâm gazetesi ile ilgili bilgilerin tamamı gazetenin en üst tarafında “*İkdâm*” başlığının etrafındadır. *İkdâm*’ın ilk sayısında “mahal-i idâresi” notunu görülür. Onun altında “Bâb-ı Âlî Caddesi’nde daire-i mahsusedir. Menâfi-i umûmiyeye taaluk eden âsâr-ı kalemiye ma’a’t-teşekkür derç olunur. Ücret-i ilânât, eshâb-ı müracaat ile ayrıca tayin ediliyor” notuyla hem gazetenin adresini hem de ilân ücreti hakkında bilgi edinilir. Sağ alt tarafta “sahib-i imtiyâz ve ser-muhârrir Ahmet Cevdet” ve sağ en altta da her gün neşr olunur ibârelerine rastlanır. Başlık klişesinin sol üst tarafında ise “şerâit-i iştirâ” ve onun hemen altında “İstanbul için seneliği 100 altı, aylığı 60, vilâyet için her gün muvâredesi olan ve olmayan mahaller seviyyen posta ücretiyle beraber seneliği 180 altı, aylığı 95 kuruştur” ibâresiyle gazetenin fiyâtı yazılır. Bu notun altında tarih ve sol alt tarafta siyâsi ve ilmî gazetedir” notu bulunur. Fiyatı incelememize konu olan dönemde 10 paradan satılır.

Gazetenin üst tarafında ise sene, tarih, numara, gün, Milâdî, Rûmî ve Hicrî takvimlere göre tarihler yan yana yazılır. Milâdî tarih ve Rûmî-Hicrî tarihler arasına da nüshâsı 10 para notu düşülmüştür.

“Birinci sene, Numara 1, (Perşembe) 1 Mh. 1312, Nüshası Para, 23 Hz. Sene 1310 ve 5 Tm. 1894”

1915’teki başlık klişesi ve üst kısmının özelliklerine bakıldığında yayın hayatına başladığı ilk gün ve 1915’teki şekli arasında bir takım farklılıklar göze çarpar.

1894 yılı başlık klişesi

1915 yılı başlık klişesi

Görüldüğü üzere 1894’te klişenin üzerinde gün ibâresi bulunmazken, 1915 yılında klişenin üzerine gün ibâresi eklenmiştir.

Bu sefer “sahib-i imtiyâz ve ser-muharrir” ibâresi sağ üst tarafa alınmıştır. Onun altına ise her gün sabahları neşr olunur siyâsi, ilmî, ticârî Türk gazetesidir” notunun eklendiği görülür. Dolayısıyla *İkdâm*’ın ilk olarak siyâsi ve ilmî bir gazete olarak çıkmaya başladığı fakat daha sonra bunun değiştiği görülür. Adres yine aynıdır. Bâb-ı Âlî Caddesi’ndedir. Telgraf adresi bilgileri ve telefon numarası eklenmiştir. 1915’te tarih, numara ve sene

ifâdeleri klişenin sağ alt tarafında olurken, 1916 ve 1917’de başmakalenin hemen üst tarafına alınmıştır. 1917’de ise gazetenin kaçınıcı senesi olduğu bilgisi de eklenmiştir. Haftanın hangi gününde olduğunu gösteren ifâde 1917’ye kadar başlık klişenin üst tarafında yer alırken 1917’de gün ifâdesi de başmakalenin üst tarafına alınmıştır.

Telgraf adresi: Dersaadet İkdâm Yurdu – Telefon 1717 İstanbul.

İkdâm gazetesinin adresini Ahmet Râsim, *Vakit* gazetesindeki yazısında şöyle ifâde eder.

“Bâb-ı Ali Caddesi’nde (Reşid) Efendi hanı içerisinde, soldaki dâirenin alt katı ile birinci katın yalnız sağ tarafındaki büyük iki odası ve bunların arasındaki küçük bir oda matbâa ittihâz edilmiş, sahib-i imtiyaza bu kata çıkılınca sağa gelen birinci, musahhaha ortadaki, heyet-i tahririyeye de son üçüncü oda tahsis kılınmış idi.

Alt kata girince sağ tarafı mürettibhâne, sol tarafı da makine dâiresi idi.”²⁰

Tarih ve gazetenin numarasının bulunduğu yerler de değişmiştir. Bu bilgiler sol alt köşeye alınmıştır. Sol tarafında ise aynı şekilde gazetenin nasıl tedârik edileceği şartları yazılıdır. Bu sefer bu nota yurtdışından nasıl temin edileceği notu da düşülmüştür. Bazı yıllarda başlık klişesinin yanına Fransızca da bilgilendirme yazıları yazılır. Örneğin 1913 yılında gazetenin tanıtımı Fransızca olarak şu şekilde yapılır:

Başlığın sağ tarafında:

İKDAM (JOURNAL TURC)

DIRECTEUR – PROPRIETAIRE: AHMED DJEVDET

Rédeaction – Administration: Rue de Sublim – Porte “Ikdam – Yourdi” Jeudi 2

Janvier 1913

Başlığın sol tarafında:

IKDAM (Quotidien)

JOURNAL POLITIQUE, ECONOMIQUE ET LITTERAIRE

Abonnement: Un an 38 frs, Six mois 20 frs.

Un Numéro, (a Cons/ple) 10 Paras

Bu da *İkdâm*’ın artık sadece yurtiçinde değil, yurtdışında da okunmaya başladığını gösterir.

²⁰ Ahmet Râsim, *İkdâm*’ın 29. Sene-i İntişârı, 1345, 8 Eylül 1921, s. 2.

(1915 yılı *İkdâm* tam sayfa başlık klişesi)(1916 yılı *İkdâm* tam sayfa başlık klişesi)(1917 yılı *İkdâm* tam sayfa başlık klişesi)(1915 yılı *İkdâm* başlık klişesi.)

İkdâm Gazetesi ilk yayınlanmaya başladığı zaman dört sayfadır. 1909 yılına kadar da dört sayfa olarak çıkar. 1910 yılından 1914 yılına kadar ise sayfa adedi zaman zaman sekiz zaman zamana da 6 sayfa olarak çıkmaya devam eder. 1915’de artık harbin iyice kendini göstermesi ile beraber kâğıt kıtlığı başlar ve *İkdâm* bir anda altı sayfadan 2 sayfaya yani tek kâğıda düşmek zorunda kalır. İncelediğimiz yıllarda 1915-1917 yılları arasında nadiren dört sayfaya çıkmış olsa da –ki bu da haberlerin çok yoğun olduğu zamanlarda zoraki yapılıır-büyük çoğunluğu iki sayfaya olarak çıkar. 1917’den sonra artık yavaş yavaş sayfa sayısının arttığı görülür ve sekiz sayfaya kadar çıktığı görülür. Gazetenin boyutları her zaman aynıdır. Yayın hayatı boyunca büyük boy ve resimli bir gazete olarak çıkar. Harp dolayısıyla o

dönem eksik ve çeşitli mâlî sıkıntıların yaşanıyor olması hasebiyle gazetelerin boyutları küçülmüştür. Dolayısıyla bir takım bilgileri gazetede ihtivâ edememek yazarı müşkül duruma sokar. Anadolu'ya Rakı Neden Girdi? Başlıklı makalede bu konudan şöyle bahsedilir:

“Türk Ocağı haftada bir akşam erkeklere ve bir gün kadınlara konferans veriyor ve bunda memleketin muktedir, güzide zevatı oraya toplanan dinleyicilere, Türklük ve Türklük'ün hayatına dair pek istifadeli şeyler söylüyor. Türk Ocağı konferanslarını sıra ile yazamadığımızı müteessiriz. Harp gavaili, gazetenin küçülmesi buna manî oluyor.”²¹

Yayınlanmaya başladığı tarihten, kapandığı tarihe kadar *İkdâm*'ın ilk sayfası daha çok siyasî haberlere ayrılmıştır. İlk sayfanın sağ tarafında genellikle başmuharrir tarafından yazılan makaleler yer alır. Özel ve dini günlerde sadece baş makalenin üst tarafından tebrik mesajları ya da padişahın tebrikleri yer alır. Bunun dışında başmakalenin yeri değişmez. Çalışma dönemi ile ilgili gazetenin başmuharriri Ahmet Cevdet olduğu için genelde yazılarda onundur. Bunda dışında kalan yazılar imza belirtilmeden başmakale olarak çıkar. Genellikle bunun için iki sütûn ayrılmıştır.

Başmakale sütûnunun altında ise “Tebliğ-i Resmî” adıyla cepheden ve yurtdışından geçen önemli haberler tebliğ edilir. Bu tebliğler 1915'in ilk zamanlarında Osmanlı Ajansı tarafından verilirken daha sonra uzun bir müddet Millî Ajans tarafından verilmeye başlanmıştır. Gazetede tebliğ-i resmî kısmına ayrılan yer bazen çok önemli haberler veya olaylar sebebiyle başka taraflara kaydırılır. Tebliğ-i Resmî'de kendi içinde alt başlıklara ayrılır. Bu başlıklar ise daha çok Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi şeklindedir. Tebliğ-i Resmî 1917'de ikinci sayfaya En Son Haberler başlığının içerisinde verilemeye başlanır.

Harb-i Umûmî başlığı da ilk sayfada verilir. Bu yazılar daha ziyâde imzasız olmakla beraber, bazen yazarların baş harfleri yazının altına eklenir. Bu kısım genellikle harbe katılan devletler hakkında bilgi veren yazıların olduğu kısımlardır. 1915-1916 yıllarına kadar alt başlıklara ayırma kullanılırken 1917'den sonra Harb-i Umûmî başlığı'nda kendi içinde Müteferrik Haberler, Ablukânın Tesirâtı, Siyâsi Haberler, Yunân Ahvâli gibi başlıklara ayrılarak, bu haberler de kendi içlerinde alt başlıklara ayrılır. Harb-i Umûmî başlığının da yeri sâbit olmamakla beraber anlattığımız şekilde daha çok ilk sayfada verilir. Nadiren de

²¹ İmzasız, Anadolu'ya Rakı Neden Girdi?, 6433, 17 KS. 1915, s. 1.

olsa haberlerin çokluğuna bağlı olarak ikinci sayfaya da kaymaktadır. Harb-i Umûmî 1916'nın yarısından sonra "Umûmî Harp" başlığı ile çıkmaya başlar.

İlk sayfanın sol sütununda ise duruma göre edebî, tarihî, siyasi veya fikrî yazılar yer almaktadır. Bu kısım yazılan yazının içeriğine göre değişiklik göstermektedir. Bu yazılar bazen resimlerle de desteklenmektedir.

Fotoğraflar ve resimlerde gazetenin ilk sayfasında verilir. Bu resimler duruma göre İtilâf ve İttifâk Devletleri'nin kumandanları, askerleri olabilir. Bazen de şehit, gazi resimleri, çeşitli devletlerinin kabinelerinde yer alan şahısların resimleri, fotoğrafları olabilir.

Meclis açık olduğu zamanlarda ise Meclîs-i Mebûsan ve Meclîs-i Ayân şeklinde iki başlık eklenir. Buralarda ise meclisin yaptıkları faaliyetler halka duyurulur. Bazen alınan kararlar da yayınlanır.

Birinci sayfanın sol alt köşesi nâdir olarak gazetede ileriki zamanlarda neşr edilecek olan yazılar hakkında bilgi verilen bölüm olarak kullanılmıştır. Bu bölümün ise kendine ait bir başlığı olmamakla beraber, neşr edilecek yazının başlığı kullanılarak, yazı hakkında kısa bir özet verilir:

Hindistan'da Türk Saltanatı

"İkdâm"ın pek yakında, bâlâdaki unvân ile dört nüshada nihâyet bulmak üzere, lâtif, adetâ Binbir Gece Masalları gibi okunur, ziyadesiyle istifâde-âver bir tefrikâ-ı tarihiye neşr edecektir. Mevzû', şimdiye kadar Matbûat-ı Osmaniye'yi iştigâl etmemişti. Binâ 'en-aleyh, bunun mütalaasıyla karilerimiz hem şirin bir roman okumuş olacaklar, hem de ırkdaşımız olan bir silsile-i hükümdârânın Hind ve Sind diyârında ne tantanalı, debdebeli bir saltanata sürdüklerini göreceklerdir. (7037, 14 Ey. 1916, s. 1.)

Muharriri: Celâl Nûri

Gazetenin ikinci sayfasının ilk sütununa bakıldığı zaman burada daha çok edebî yazıların yayımlandığını görülür. Yazının boyutuna göre değişiklik göstermesine rağmen buradaki yazılarının hacmi de genel olarak iki sütundan mürekkeptir. Mehmed Fuâd Köprülü, Yakup Kadri, Celâl Nûri, Fatma Aliye, Ahmet Refik Altınay, Ali Emîri gibi yazarlar daha çok bu kısmı kullanmışlardır. Fakat duruma göre bazen bu kısımda da ufak değişiklikler olmaktadır.

Bu kısmın hemen arkasında Şuûn-ı Dâhiliye başlığı gelir. Burada ise iç haberler yer alır. İstanbul'a gelen bürokrat haberleri, yangın haberleri, vs. gibi çeşitli haberleri bu kısım ihtivâ eder. Buradaki başlıklar genel olarak şu şekildedir:

“Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Vilayet Encümeni, İzmir Havâlisinde Seylâb, Mevlid-i Nebevi, İrtihâl...”

İkinci sayfanın orta kısmı ise tamamen En Son Haberler’e ayrılmıştır. İç ve dış haberler burada verilir. İtilâf ve İttifâk Devletleri’nin durumlarını değerlendiren haberlere buradan ulaşılır. Hangi devlet ne kadar zayıf vermiş, devletin maddî durumu nasıl gibi haberlerdir.

İkinci sayfanın sol sütununda sütununda Tebdilât-ı Hevâiye başlığı altında o günün hava durumu hakkında bilgi verilir.

Son sütûn ise ilân ve reklâmlara ayrılmıştır. Tiyatro, kitap, gazete ilânı gazetenin bu kısmındadır.²²

Gazetenin bir başka kimlik bilgisi olan mesul müdürünün adı gazetenin yayın hayatı boyunca sol alt köşede verilmiştir. *İkdâm*’ın mesul müdürü 1915’e kadar Ahmet Süreyyâ, 1915 yılının 6517. Sayısından sonra ise Ahmet Muhsin olmuştur.

İkdâm’ın teknik ve mizânpaj özelliklerine bakıldığı zaman, çok ciddi değişiklikler olmadığı gözer çarpar. Ufak değişikliklerle bazı bilgilerin yeri değişmiştir sadece. Bir de sayfa sayısında üst tarafta bahsettiğimiz sebeplerden dolayı değişmeler meydana gelmiştir.

1.2. Muhteva

1.2.1. Yayın İlkeleri ve Yayın Politikası

İkdâm gazetesi ilk sayısında Ahmet Cevdet’in kaleme aldığı başmakalede gazetenin yayın ilkesi ve politikasının ne şekilde olacağı hakkında bilgi verilir. *Arz-ı Şükrân ve İfâde-i Merâm* başlıklı bu yazı, gazetenin bundan sonraki neşriyyât faaliyetlerinin özeti gibidir. Genel hatlarıyla gazetede hangi yazıların neşr edileceği, bunların içeriğinin nelerden oluşacağı gibi konulara değinilerek, gazetede yer alacak yazıların özellikleri maddeler halinde sıralanır. Mezkûr yazıya göre *İkdâm*’da halkı aydınlatacak yazılar başta olmak üzere, zirâî yazılar, memlekete faydası olacak makaleler, romanlar, hikâyeler, idâri işler ve faydalı bilgiler ihtivâ eden makaleler gibi konularda kalem oynatılacağını bu yazıda teferruatıyla öğrenilir. Roman bahsi için şu cümleleri ayrıca zikr etmenin fayda hâsıl edeceği kanaatindeyiz.

“... Romanlar Avrupa hikâye-nüvislerinin en mû’tenâ eserlerinden intihâb edilecek ve bi’t-tabi ahlâka hıdmet edenleri tercih olunacaktır. Şu

²² Kitap ilânı örneği: 154 formadan ibâret ve kapaklarıyla beraber 4 cilt olmak üzere bu kere teclid edilmiş ve bütün ailelerde okunarak satılmaya layık olan bu emsâlsiz ve kıymetli roman Afîyet İdârehânesinde satılmaktadır. Her bir cildinin kıymeti posta ücretiyle beraber 20 kuruştur.

Tiyatro ilânı örneği: Beyoğlu’nda Odeon Tiyatrosu’nda Perşembe günü akşamı Burhâneddin Bey ve Benliyân Efendiler kumpanyaları ve Gavruş Dolayan Efendi birlikte olarak “Silah Omuza! Arş!!!” askerî dram 2 perde, “Gizli Odalar” vodvil 3 perde.

halde İkdâm Avrupa erbâb-ı kalemi arasında enâfis âsâr olmak üzere itibâr edilen bedâi kalemiyeden ikisini, üçüncü her sene karinin nazar-ı mütalaasına arz edilecektir.”

Roman maddesinde (*İkdâm*)’ın en ziyâde nazar-ı dikkate aldığı bir noktada millî romanlar neşridir.

*“Bunlar bi’t-tabi ahlâk ve adât-ı milliyeye muvaffak olacağından neşirleri İkdâm’ın maksad-ı tesisine bi’l-vücûh mutabıktır. Mütercim romanlar ne kadar müntehib ise millî romanlar dahi bi’n-nisbe o kadar mü’tenâ olacağını ümîd edebiliyoruz.”*²³

Bu paragraftan yola çıkarak, *İkdâm*’ın ahlâk noktasında belli ilkeleri olduğunu ve buna son derece ehemmiyet verdiğini söylemek yanlış olmaz. Demek oluyor ki gazete halkı tenvir etmede bir araç olarak görülürken, bununla birlikte matbûat onun ahlâkını ve terbiyesini de bu minvalde korumakla mükelleftir. Kezâ *İkdâm*’da neşr edilen yazıların içeriğine bu noktadan bakıldığı zaman, millî terbiye fikrini halka aşılamanın ne derece elzem olduğu çoğu yerde altı çizilerek tekrarlanmıştır.

Aynı yazıda gazete, devlete ve millete olan sadakatini de dile getirir. Gazetenin mesleğinin bu olduğunu, bu çizgide yayın faaliyetlerini yürüteceği konusunu da taahhüt etmiş sayılır. *“İkdâm da, müessesesi de o devr-i pür-mefâhirede feyz-dâr olduklarından bu gibi bir mazhariyete isbât-ı liyakatten başka emelleri yoktur.”* Cümlesi bu bağlılığın açık bir göstergesidir.

İkdâm gazetesinin yayın ilkesi ve politikasını halkı ilerletme ve millet menfaatlerini gözetme üzerine kurduğunu rahatlıkla söylenebilir. Gazetenin gerek incelediğimiz yıllardaki, gerek yayın hayatına başladığı dönemdeki yazıları bunu destekler niteliktedir. Özellikle 1915-1917 yılları içinde bulunulan savaştan dolayı, memleket harp dolayısıyla harap bir halde olduğu için *İkdâm* yayın politikasını milleti cûş-ı huruşa getirecek, halka memleketi kalkındırmayı öğütleyecek tarzda yazılar kaleme alma husûsunda son derece bilinçli bir politika güder.

Matbûatın halk üzerindeki tesirlerinin farkındadır *İkdâm* gazetesi ve dolayısıyla halk ile iç içe olma sorumluluğunu taşır. Ahmet Cevdet’in sürekli Avrupa’da olması vesilesiyle oraların matbuatını da takip ediyor olması, Times, Tan gibi gazetelerin yalan haberler ile halkı nasıl aldattıklarını bildiği için, doğru haber yapmanın gerekliliğine de dikkat çeker. İncelediğimiz dönemde haber kaynaklarının yetersiz olması da *İkdâm*’ı halk ile

²³ İmzasız, Arz-ı Şükran ve İfade-i Merâm, Nu: 1, 5 Temmuz 1894, s. 1. (Yazının sonunda imza olmamasına rağmen içerikten Ahmet Cevdet’e ait olduğunu açıkça anlaşıyor.)

bütünleşmeye, onlara faydalı olmaya yönelmiştir. Çünkü *İkdâm* o dönemin önemli bir yayın organı olduğundan mütevellit, haberleri yaparken son derece titiz davranılır.

İkdâm'ın bir başka yayın ilkesi de yayınlanacak yazıların üslûbun sâde ve anlaşılır olmasıdır. Bu noktada gazetelerin dikkate değer bir faydası söz konusudur. Agâh Sırrı Levend, gazetelerin dilde sadeleşme noktasındaki önemlerine şöyle dikkat çeker:

“Türk dilinin gelişmesinde gazete ve dergişerin hizmeti çok büyük olmuştur. Gazetelerin halk tarafından okunması ve ileri sürülen fikirlerin kolayca yayılabilmesi, yazılarda herkesin anlayacağı sade bir dil kullanmakla mümkün olabilirdi.”²⁴

Aynı doğrultuda *İkdâm*'ın ilk sayısındaki mezbûr yazıda dilde sadeleşme hakkında şu cümleler sarf edilir:

“Ezcümle gazete neşrinden maksad, onu okuyanları müstefid etmek olmasına bina 'en ifâde-i merâmda mümkün mertebe sadelik iltizâm edecektir. Çünkü her memlekette bilâ-istisnâ sünûf-ı ahâli gazete okumayı bir ihtiyac-ı yevmî addettiklerinden üslûb-ı ifâde maddesinin elbette umûmen istifâde olunabilecek surette olması mücerrahtır.”

Bu paragraf ve gazetede neşr edilen bu konudaki diğer yazıların yekûnunda ifâdenin sâde olması gazetenin dikkat çekici bir özelliğidir. Avâmdan havasa kadar gazeteyi okuyan herkesin, anlatılan meseleyi lâyıkıyla anlaması istenir. Seçilmiş metinler kısmına aldığımız *Gazeteci Dili, Üslûplarımız, Gazeteler* gibi yazılara bakıldığında zaman *İkdâm*'ın ilk sayısındaki bahsettiğimiz yazı ile bu yazılar arasında gazeteci dilinin sâde olması bakımından paralellik arz ettiği açık bir şekilde görülür. Dil bahsinde sâde dilin savunulması bazı sorunlara da yol açmıştır. Devrin tanınmış gazetecilerinden Ahmet Cevdet'in (1862-1936) çıkardığı ve “Osmanlı” adı eksik bulunarak başlığın altına “Türk gazetesidir” diye yazılan *İkdâm* (1894) gazetesinde bu düşüncüyü tutan yazıların çıkması ve “Osmanlıca-Türkçe” münâkaşalarına yer verilmesi, hükümetçe dil münakaşalarının yasak edilmesine yol açtı.²⁵ Görüldüğü üzere *İkdâm*'ın yayın hayatı boyunca dilde sadeleşme fikri savunulurken, Osmanlıcanın ağır bir dil olması tenkîd edilir.²⁶ Denilebilir ki *İkdâm* dilde sadelik politikasını yayın hayatı boyunca değiştirmemiştir.

²⁴Levend, Agâh Sırrı. (1960). Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, s. 82, 83.

²⁵Akyüz, K., (2015). Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 165.

²⁶Bu konuda detaylı bilgi için bkz: Seçilmiş Metinler kısmı.

Yayın hayatı boyunca *İkdâm* gazetesi en ünlü yazarları bünyesinde barındırmıştır. Dolayısıyla *İkdâm* için yalnızca haber yapan bir gazete diyemeyiz. Fikrî, sanatsal, kültürel, iktisâdî, sağlık, tıp, fen konularında da çokça yazılar neşr edilmiştir. Edebî yazılar –şiir, hikâye, roman- türlerinde de yayınlar yaparak halkı edebî yönden de geliştirmeye gayret edilmiştir. Fakat incelediğimiz yıllarda ülke savaş halinde olduğu için bu dönemde tefrikâ roman ve hikâye maalesef yoktur. Fakat diğer yıllarda bu konuda da dikkate değer neşriyât faaliyetleri yürütülmüştür.

1948’te Türkçülük akımının ilk yayın organlarından biri olarak tanınan *İkdâm*²⁷, a genel olarak *İkdâm* gazetesini yayın ilkeleri ve yayın politikası açısından baktığımız zaman Türkçü-milliyetçi bir çizgide ilerlediği rahatlıkla söylenebilir. “İkdâm, Türkçülük hareketinin merkezi görevini görüyordu”.²⁸ “*İkdâm* Türkçe ve Türk kültürüne verdiği önemin yanı sıra birçok edebî eserin tefrika edildiği kaynaklardan biridir. Dönemin belli başlı yazarlarını toplayan *İkdâm* millî konulardaki duyarlılığı ile dikkat çeker. Millî Mücâdele yıllarında Yakup Kadri’nin yazılarını neşr ettiği gazete, bir anlamda Anadolu’nun sesi olur.

Yazılarını sâde bir dil ile yazan Ahmet Cevdet bu görüşünü savunduğu gibi Türkçülük ülküsünü savunan yazarları gazetesinde toplamıştır. *İkdâm*’da Türkçülük ve dil hakkında en çok yazarlar arasında Ahmet Refik [ALTINAY], Necip Âsım [YAZIKSIZ], Veled Çelebi [İZBUDAK] bulunmaktadır.”²⁹ Vatanın içinde bulunduğu çıkmazda kurtulması için gazete kendine düşen görevi yerine getirmek için gayret sarfeder. Çünkü bu noktada matbuatın halk üzerindeki tesirlerinin farkındadır ve çeşitli yazılarda harbin sadece top, tüfek, mitralyöz, tahtelbahir ile değil yeri geldiği zaman kalemlerle yapılabileceğini ifâde ederler. Halı aydınlatmak, doğru bir şekilde bilgilendirerek, milletin bilinçlenmesini sağlamak vazifesini hakkıyla yerine getirmiştir. Bununla birlikte İslâmî değerleri de, Türklük biliciyle ele alır. Müslüman âleminin de içinde bulunduğu sıkıntılardan kurtulması için bir takım faaliyetler yürütür.

1915-1917 yılları arasında *İkdâm* gazetesinden neşr edilen ve *Seçilmiş Metinler* kısmına aldığımız yazılara baktığımız zaman bu yazıların yekûnu, *İkdâm*’ın yayın ilkeleri ve politikasını ortaya çıkarır.

Sonuçta *İkdâm* gazetesi için halkçı bir gazete tanımı yapmanın yanlış olmayacağı kanaatini taşımaktayız. Halkın ilerlemesi demek, devletin ve beraberinde Türklük’ün ilerlemesi demek olduğu için milletin kendini geliştirmesi için var gücüyle çalışır. *İkdâm*

²⁷ Tokgöz, A. İ. (2012). Matbuat Hatıralarım. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 161.

²⁸ Ülken, H. Z. (2014). Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 303

²⁹ Enginün, İnci. (2014). Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat’tan Cumhuriyet’e (8. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları, 81, 82.

gazetesinin isim anlamının *gayret ve sebâtla çalışma, devamlı çalışma, ilerleme*³⁰ anlamlarına olduğundan dolayı ismi ile aynı doğrultuda hareket eden bir yayının ilkesi ve politikası izlediği anlaşılır. Bu hususta Seçilmiş Metinler bölümünde ki *Fikrî Yazılar ve Eğitim Hayatı* başlıkları altındaki yazılar bu noktadaki iddiayı ispata kâfi gelir.

1.2.2. İkdâm'da Edebî, Kültürel ve San'atsal Faaliyetler

Çalışmamıza esâs olan 1915-1917 yılları harp dönemi olduğundan dolayı edebî faaliyetler biraz kısıtlı olmasının yanı sıra, aslında önemli de sayılabilecek ölçüde birtakım edebî faaliyetler yürütülmüştür. Burada dikkate değer en önemli nokta ise, harp dönemi olmasına rağmen edebî faaliyetlerinde aslında çok fazla geriye düşmediği bilakis, edebî olarak başarılı olan neşriyatlarında da yapıldığı husûsudur. Buna örnek olarak Maarif Nezâreti'nin neşrettiği kitaplar, tiyatrolar delil olarak sunulabilir. Ayrıca dönemde çok fazla tiyatro oyununun sergilenmesi de bu iddiayı desteklemek için yeterli gelir. Bunun için çalışma konumuza olan yıllarda oynanmış olan tiyatro oyunlarına bakıldığı zaman, dikkatli gözler bunu hemen fark edecektir. Edebî bir faaliyet olarak oynanan oyunları daha ziyâde Burhan Bey ve Heyet-i Temsîliyesi sergiler. Gazetede bununla alâkalı olarak hemen her gün çeşitli tiyatro ilânları yayınlanır.

Dönemdeki edebî faaliyetlere geçmeden evvel edebiyat kimin içindir, sorusuna *İkdâm* gazetesinde neşr olunan bir yazıdan cevap vererek geçmenin, gazetede edebî faaliyetlerin ne şekilde yürütülüyor olduğunda dâir bir fikir verebilir. *Mugaddî Edebiyat*³¹ başlıklı yazıda bu suâl için şöyle denir:

“Gazeteler, risâle ve mecmûalar hülâsa edebiyat-ı câriye ve âliye kimindir ve kimin için vücûda geliyor? Bu suâle pek seri ve basit bir cevap verilebilir:

- Kariler için...

Sonra... Kari yalnız bizler değiliz. Millet-i Osmaniye'nin bir nısfı da kadındır. Ha, unutuyorduk. Erkekler de, kadınlar da bir sülûsî çocuktur. Çocuklar da, kadınlarda kendilerine mahsûs edebiyata müftekir ve muhtaçtırlar. Her mizâcın gıdası başkadır.”

Dönemin edebî faaliyetlerine en büyük katkılardan biri de Maarif Nezâretinin kitap neşr etmesidir. *Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi Divânı, Osmanlı Müellifleri, Turan, Amasya Tarihi, Finten, Abdülhâk Hâmid Bey'in Mektupları* gibi eserlerin neşri önemli bir vazifeyi ifâ etmişlerdir.

³⁰ Ferit Develioğlu. (2010). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat (26. Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları

³¹ İmzasız, *Mugaddî Edebiyat*, 7355, 3 Ağustos 1917, s. 1.

Dönemdeki edebî faaliyetlere tiyatro noktasından bakılacak olur isek, bu konuda bir takım konferansların verildiği görülmektedir. Bu konferanslardan biri de Dârülbeyâti'de tiyatro hakkında Sâdık tarafından yapılan bir konuşmadır. Sâdık bu konuşmasından tiyatronun tarihinden, bizdeki önemli tiyatro yazarlarından ve tiyatro binalarından bahseder. Bununlar birlikte halkın tiyatroya olan rağbetini de ortaya koyarken, tiyatro salonların hınca hınç dolduğunu da ifâde eder. Daha sonra istibdâd devri ve sonrası tiyatronun içine düştüğü zor durumu, Güllü Agop Tiyatrosu'nun yıkılmasını anlatır. Tiyatronun içine düştüğü durumdan şu şekilde bahseder:

“Devr-i istibdad, husuliyle onu takip eden devr-i meşrutiyetinde tiyatrolarımızın ne acınacak ve ne ağlanacak hale gelmiş olduğun dair Sâdık Efendi'nin verdikleri mükemmel tafsilat ve malûmâtı burada tekrar lüzum görmüyoruz. Bu sözlerin meali şundan ibarettir. “Bizde o zamandan beri temâşâ hayatı yaşamıyor ve böyle giderse yaşamayacaktır. Bütün yapılan şeyler masharalıktan ibarettir.”³²

Ahmet Cevdet, Türk Tiyatrosu ve mûsikîsinin ahlâk ve maneviyâtı güçlendirmekte yetersiz olduğundan, Almanya ve Fransa'da olduğu gibi vatanperverâne marşların, güftelerin bizde de öyle milliyet aşkı vücuda getirmesinden bahseder.

Dönem için tiyatro halka ulaşmak, onların millet hislerini, vatan duygularını ortaya çıkarmada önemli bir araç olarak görülür. Tiyatro oyunları sayesinde halk, vatanın içinde bulunduğu durumdan haberdâr edilir ve bu sayede halkta vatanına karşı vazife hisleri ortaya çıkmaya başlar. Fakat bizde o dönem için çok fazla tiyatro oyunu neşr edilmediğinden bu vazifenin yerine gelmesi biraz güçleşir. Bu minvalde *İkdâm*'da bu işi yapacak kişiler olarak üdebâ görülür. Ve hatta İkdâm'a göre bu üdebanın millete karşı olan bir borcudur ve bu borcu üdebâ ifâ etmelidir. Üdebândan vatan, millet konuları işleyen tiyatrolar kaleme almaları istenir.

Tiyatro o dönemde bir sosyal vasıta aracı olarak da kullanılır. Çeşitli kurumlar menfaatine tiyatro kumpanyaları tertip edilerek, elde edilen gelir, bu kurumlara aktarılır. Müdafaa-i Milliye Cemiyeti menfaatına Abdülhâk Hâmid Tarhan'ın vermiş olduğu müsaade yazısı şu şekildedir:

“Müdafaa-i Milliye Cemiyeti menfaatına Burhaneddin Bey Heyet-i Temsiliyesi tarafından tertip olunan müsâmerelerde “Nesteren” faciasının ikinci defa olarak temsilinde pek çok eser terakkî görmüş olduğumu ve yine cemiyet-i müşârü'n-ileyh;â menfaatına olmak üzere “Eşber”in dahi vazi-i

³² İmzasız, Dârülbeyâti'de Müsâmere, 6432, 16 Kânûn-ı Sâni 1915, s. 1, 2.

sahne edilmesine müsaade eylediğimi ve müellifi-i hakir ile mümessil-i mümâ-ileyh istimzâc eylemedikçe âsârımdan hiçbirisinin oynatılmasına muvafakat etmeyeceğimi beyân ile keyfiyetin derç ve ilânâtını ricâ ederim.

Abdülhâk Hâmid [TARHAN] ”³³

Celâl Nûri Maarif Nezâreti'nin eski eserleri neşr etmesini tenkid ederken, neden yeni âsârın basılmadığı yönünde sorular yöneltir.

Millî Edebiyat noktasında ise Fuad Köprülü'nün *İkdâm* Gazetesi'nde yayınladığı *Edebiyatımızda Ceng-cûluk*³⁴ adlı iki makalesi dikkate değer fikirleri ihtiva etmektedir. Bu makaleleler de Fuad Köprülü, kendi ifâdesiye “*Eski edebiyatımızda ceng-cûluk hislerinin ne gibi mahsuller vücuda getirdiğini üç ufak musâhebede hülâsa edeceğiz*” diyerek, Türk Edebiyatı'ndaki kahramanlıklardan, bunların esin kaynaklarından bahsederek, ikinci makalede Halk Edebiyatı'ndaki kahramanlık eserlerini tedkik eder. Köprülü bu yazılarında saltanalar kuran, destanlar vücuda getiren Türk Milleti'ne ait bu cengâverlik eserlerinden günümüze çok azının intikâl etmesini eleştirir. Acem tesiri altında gelişen edebiyatımızda Harp edebiyatı namına sayılabilecek yüksek eserlere tesâdüf edilemeyeceğini ifâde eder. Köprülü bunu başlıca iki sebebe bağlar. Bunlardan birincisinin edebiyata hâkim olan ruhun tasavvuf ruhu olmasından ve mutasavvıfların gözlerini harici âleme kapatmış olmalarına, *Acem tesiriyle vücuda gelen klasik edebiyatta, milletin cengâver ruhunu gösterecek eserlere tesâdüf edilememesinin ikinci sebebi* olarak da bu edebiyatın tamamen beylere, paşalara, âlimlere mahsus olmasına bağlar.

Aynı konudaki diğer makalesinde ise Fuad Köprülü, Halk Edebiyatı noktasında Türk milletinin birçok esere sahip olduğundan bahseder. Türklerin İslâmiyeti kabûlünden sonra da kendi millî unsurlarını devam ettirdiklerini, bunların tamamen ortadan kalmadığını ifâde eder. Fakat İran Edebiyatı tesirinden dolayı halka ait olan bu tarz esere ehemmiyet verilmediğinden dolayı, bu eserlerden hiçbir şeyin bize intikâl etmediğini ve o samimi güftelerin millî besteleriyle beraber mahvolup gittiğini ortaya koyar.

Edebî faaliyetler noktasında dönemin en önemli unsurlarından birisi de açılan resim sergileridir. Bu sergiler Türk milletinin san'at ve estetik zevkini ortaya koymasının yanı sıra Galatasaraylılar Yurdu Resim Sergisi unvânlı yazı da, daha önceleri bu konuda çok fazla sergi yapılmadığından bahseder. *İkdâm*, Ressamlar Cemiyeti'nin Şehzâdebaşı'dan bir sergi açma teşebbüsünün olduğunu fakat bu fikirde muvaffak olamadıklarını ve hatta binanın

³³ Abdülhâk Hâmid, Abadülhâk Hâmid Bey'in Âsârı, 6557, 21 Mayıs 1915, s. 3.

³⁴ Bu konuda makalelerin tamamı için bk: KÖPRÜLÜ-ZÂDE Mehmed Fuad, Edebiyatımızda Ceng-cûluk, 6628, 31 Temmuz 1915, s. 2 / 6660, 1 Eylül 1915, s. 2.

kirasının bile ödenemediğini ifade eder. Bu hususta açılan sergilerden biri Galatasaraylılar Yurdu Resim Sergisi'dir. Bu sergi de birçok Türk san'atkârının resimleri sergilenir. Resimlerin gelen ziyaretçiler üzerinde uyandırdığı etkilerden de bahsedilir. Bu resimlerden birisi de İbrahim Çallı Bey'in Harp Manzaraları adlı levhâsıdır. Diğer lehvâlar ise şunlardır: Cemal Bey'in Dâ' adlı levhâsı, Sâmî Bey'in lehvâsı, Halil Paşa'nın lehvâları, İbrahim Beyler, Nazmi Bey, Hikmet ve Nâmık Beyler'in lehvâlarıdır.

Sergide teşhir edilen eserler daha ziyâde harp ile alakalı levhâlardır. Bu da harbin Türk san'atkârı üzerinde ne derece derin tesirler meydana getirdiğini açıkça ortaya koyar.

Tepebaşı Kışlık Tiyatrosu dönemin en önemli tiyatro merkezlerinden biridir. Haftada birden fazla olarak bu tiyatro da oyunlar sergilenir. İbnürrefik Ahmet Nuri Bey'in "Hisse-i Şâyia" adlı tiyatro oyunu da yine burada oynanan bir oyundur. Ayrıca bu oyun için *İkdâm Gazetesi*'nde bir inceleme yazısı da yayımlanır. *Bizde Temâşa Hayatı / Hisse-i Şâyia* adlı bu yazı, oyunun içeriğinden yola çıkarak tiyatronun öneminden bahseder.

Yine bu dönemde Almanya'dan gelen mûsikîşinasların vermiş oldukları konserler, mûsikînin insan hayatında ne kadar ehemmiyetli bir yer teşkil ettiğini ortaya koyar. Mûsikî ve Hayat başlıkla yazıda san'atın bir millet için top, tüfek kadar elzem olduğunu ifade ederek, san'ata uzak kalmanın neler meydana getireceğine de değinir.

*"Çünkü terakkiyât san'atkârâneyi daire-i mefkûrelerinden uzak bulunduran, buna layık olduğu derecede ehemmiyet verirsek büyüme ve yükselmeyi sırf maddiyatın kuvvetinde farz eyleyen, san'at-ı milliye ve tecelliyât-ı ruhiye ve fikriyesini ihmal eden milletler için hakiki bir tekâmüle nâil olmak imkân haricindedir."*³⁵

Edebî faaliyetler noktasında *İkdâm Gazetesi*'nde birçok makale neşr edilir. Finten'in tab'ı münasebetiyle çeşitli yazarlar tarafından çeşitli yazılar kaleme alınır. Birtakım muhâsebe-i edebiyeler yayınlanır. Bu muhâsebe-i edebiyelerden biri de Abdülhâk Hâmid Tarhan'ın *Finten* adlı eserinin yayınlanması üzerinedir. Bu muhâsebe de Süleyman Nazif Bey, Celâl Nûri [İleri], Hüseyin Dâniş [Pedram], Rıza Tevfik [Bölükbaşı], Mirzâ Yahyâ Hüseyinî gibi isimlerin değerlendirmelerine ve İsmâil Nâzif Bey'in nutuklarına yer verilir.

İsmâil Nâzif Bey bu nutkunda Finten'in Türk Edebiyatı ve Türk Dili noktasındaki önemine değinir.

³⁵ İmzasız, Mûsikî ve Hayat, 6926, 24 Mayıs 1916, s. 1.

Finten'in ilk defa temsil edildiği zaman, oyunun çok fazla rağbet görür. Öyle ki *Türk Sahnesi, Finten'in İlk Temsili* adlı yazı da bu konu için şöyle denir:

“Tiyatronun son perdesi sabahın saat ikisinde kapanmıştır. Emr-i teshin her ne kadar biraz uzamış ise de bundan maksat, Şarklı romancının Londra'nın sisleri içinde vücûda getirdiği garâbet-alûd eserin sahnede temsilini teminine çalışmaktır. Ma'ma-fih gerek teshin eden zâtın cesâret ve zekâvâtı ve gerek Burhannedin Bey'in ve ale'l-umûm mümessilerin san'atlarında gösterdikleri muvaffakiyyât cidden sezâ-vâr takdir ve tahsindir.”³⁶

Bununla beraber Burhannedin Bey ve Heyet-i Temsiliyesi'nin de dönemin edebî faaliyetleri içerisindeki yadsınamaz rolü açıkça görülür.

San'at noktasında *İkdâm Gazetesi*'ne bakıldığı zaman, bir milletin hayatında san'atın ne derece önem teşkil ettiğini anlatan yazılara çokça tesâdüf edilir. *Alman Heyet-i Mûsikiyye'sinin Müsâmeresi, Manevî Galibiyet, Galatasaraylılar Yurdu Resim Sergisi, Hükümet ve Mûsikî, Cemil Bey, Nazariyyat Değil Ameliyyât, Âmâlara San'at Tâlimi, Millî Mûsikîmiz, Carnatic-Opera, Anadolu Türküleri* gibi yazılar *İkdâm*'ın san'at meselesine verdiği önemi açıkça ortaya koyar. Bu tarz yazıların içeriği, san'atın ve bi'l-hassa mûsikînin sanatsal yaşam tarzı için vazgeçilmez olduğu görülür. *Hükümet ve Mûsikî* başlıklı yazı da ise mûsikîsiz, edebiyatsız bir milletin millet olarak telakki edilemeyeceğinden söz edilir. Dönemde ayrıca bir mûsikî cemiyeti kurulur. Bu cemiyet Ziya Paşa'nın riyâsetinde toplanır. Aynı yazıda bunun ihtiyacına binâen de bir takım görüşler ortaya atılır. Millî operanın kurulması istenir. Bunun ise (nota) tekniğe uygun yapılması gerektiğinin altı çizilir.

Edebiyat noktasında bir de gazeteci edebiyatının nasıl olması gerektiğine de değinilir. Edebiyatın sadece müstefilün ve fâilâtünden ibâret olmadığı, bunun yanında edebiyat-ı resmiye'nin –resmî edebiyat- de varlığından söz edilir. Avrupa'da edebiyat-ı umumiye arasında gazeteci ve resmî edebiyata büyük ehemmiyet verildiği halde biz de henüz bunun gelişmediği üzerinde durulur. *Gazeteci Dili* adlı yazı da Fransa Encümen-i Dâniş'inden örnek vererek, bu heyettekilerin pek azının fâilâtün edebiyatıyla uğraştığını fakat büyük bir gazetecinin bu teşkilât tarafından kabul gördüğü ifâde edilir.

San'atın önemine binânen Ahmet Cevdet san'at mekteplerine ayrı bir önem atfeder. San'at mekteplerinin bir memleket için sadece amelî noktadan değil nazarı noktadan önemli olduğunu ifâde ederek İstanbul için şöyle der:

³⁶ İmzasız, İlk Türk Sahnesi, Finten'in İlk Temsili, 7119, 7 Kânûn-ı Evvel 1916, s. 1, 2.

“Birkaç makalede ispat ettiğimiz veçhe ile İstanbul en ziyâde sanât ile geçinecek, sanayi ile ileri götürülecek bir şehirdir ve İstanbul’un istikbâli behemehâl onun bir san’at memleketi olmasını istilzâm eder.”³⁷

San’atın bir milletin hayatındaki aslî unsurlardan biri olduğuna dikkat çeken Ahmet Cevdet, Osmanlı döneminde manevî hayatın çok güçlü olduğunu, şuârası, hukuk-şinâsatı, etibbası, ulemâsı, mutasavvıfının bir Osmanlı şahsiyeti vücuda getirdiğini, bunu anlamak için ise o dönemde icrâ edilen eserlere bakmanın, bunun anlamak için yeterli olacağını ifâde eder. San’at noktasında daha sonra ise geriye gitmeye başladığımızı, bunun sebebini ise Avrupa ile temaslarımıza bağlar. Bu hayatın bize yabancı olduğunu, kadınların şaşırıldığını, erkeklerin ise vazifelerini unuttuğunu dolayısıyla manevî-i millîmizin birliğinin bozulduğu noktası üzerinde durur. *“Milliyetin en büyük şartının lisân, hüner, gibi san’atlardır. Bunlar olmazsa milliyette olmaz ki,, Bir mûsıkî-i Osmanî, bir mûsıkî-i Türkî, Türklük’ün vesâit-i tediyesinde”³⁸* diyerek san’atın millet olma açısından önemine dikkat çeker. Mûsıkînin ilerlememesi açısından Ahmet Cevdet, kusuru memleketin okumuşlarında bulur. Onların ellerin bulunan notaları neşr etmediklerini, bunları para gibi sakladıklarını, bunun neticesinde de Cemil Bey gibi üstâdların halk tarafından çok fazla tanınmadığını söyler. San’atın ilerlemesi içinde Ahmet Cevdet, *Cemil Bey* başlıklı yazısında,

“Binâ’-en-aley mûsıkî bir mucize-i milliyedir. Onu ileriye götürmek, ondan istifâde etmek, onu terbiye hıdmetinde kullanmak gerekir... İlim ve mûsıkînin dârülbedâyide tevdini lazımdır, yoksa diğer âsâr-ı san’at ve hüner elimizden nasıl çıktı ise mûsıkînin dahi bir gün mahvolduğunu görmek tehlikesine maruz kalırız.”

İkdâm Gazetesi’nde kültürel, san’atsal ve edebiyat alanında neşr edilen yazılara bakıldığı zaman bunların büyük bir kısmının muhtevâsını bu faaliyetlerin insan hayatına olan yansımaları ele alınır. Edebiyat, san’at bu yazılara göre insanın millî zevkini, hissini, maneviyatını kuvvetlendirmelidir. Ve kitap okumamak asla ihmâl edilmemelidir. Zira kitap okuyan insan kendi işini rahatlıkla halledebilir. Bu da onun haline tavrına yansır. Ayrıca yine gazetede yayınlana bir yazıda bu san’atsal terbiyeleri almış olan insanın daha cesur bir asker olacağı fikrî öne çıkarılır. Ahmet Cevdet’e göre biz bu unsurlara bir nebze uzak kalmışızdır. Şinâsi ve Ziya Paşa’dan sonra edebiyatın rehbersiz kaldığını, gençlerimizin ilmi, edebiyatı kendilerini ve memleketlerini geliştirmek için değil, sadece maaş alabilmek için bir araç olarak gördüklerini eleştirir. Bu ise insanları bir yerden sonra artık manevî yokluğa

³⁷ Ahmet Cevdet, *Gazete Kâğıtları*, 6980, 17 Temmuz 1916, s. 1.

³⁸ Ahmet Cevdet, *Cemil Bey* 7015, 23 Ağustos 1916, s. 1.

sürüklemeye başlamıştır. Bu yokluğun Meşrutiyet'ten sonra kendini daha iyi gösterdiğini söylemekten çekinmez. Devamında da zamanımızda eline kitap almak mecbûriyetini kimsenin hissetmediğini, kimsenin ciddî bir şey düşünmediğini ekler.

Edebiyat bahsinde Garp edebiyatının öne çıktığını, harpte, iktisatta, felsefede, fende, hünerde harikalar yarattıklarını ortaya koyar. Bu da Garb'ın kültürü neticesindedir.

İkdâm Gazetesi'nde edebî alanda kalem oynatan şahsiyetlerden birisi de Mehmed Fuâd Köprülü'dür. Köprülü *İkdâm*'da neşr ettiği yazılarında Köprülü-zâde Mehmed Fuad imzasını kullanır.

Köprülü *İkdâm Gazetesi*'nde Şehîdin Rûyâsı, Şehîd ve Hilâl, Son Akın olmak üzere toplam üç şiir ve on adet makale neşr etmiştir. Şiirleri daha önce Latin harflerine aktarılmış olduğu için biz bu şiirleri Latin harflerine aktarmadık. Fakat kalan diğer on adet yazısından sekiz tanesinin Latin harflerine aktarılmamış olduğunu tespit ederek, bu yazıları çalışmamızın çeviriler kısmına aldık. Kalan iki yazısı ise daha önce aktarılmış olduğun için bunları da çalışmamızın dışında tuttuk.³⁹

Köprülü'nün gazetede yazılarına bakıldığı zaman bunların birinin Divân-ı Lügâti't-Türk üzerine olduğu görülür. Bu yazısında Köprülü eserin tanıtımını yaparak, Türk Edebiyatı içerisindeki konumundan bahseder. Divân-ı Lügâti't-Türk için Köprülü aynı başlıklı yazısında şu cümleleri sarf eder:

*Ve'l-hâsıl, "Divân-ı Lügâti't-Türk müellifinin muhikk iddiâsı vechle "Lügat-ı meşhûreyi" kavâid-i sarfiyeyi, durûb-ı meseli, iş'ar-ı güzideyi, hikemî cümleleri, coğrafi esâtiri tafsilâtı hâvî zengin bir hazine-i malûmattır.*⁴⁰

Eski Türk Hayatı ve Medeniyeti üst başlığıyla *En Eski Türk Şi'rleri, Onuncu Asır Hayatına Ait Bir Vesikâ, Risâle-i Tarîfât* adıyla üç adet yazı kaleme alır. *Musâhebe* üst başlığı ile de *Milliyet ve İlim, İlim Nasıl Yükselir* unvânlı iki yazı neşr eder. *En Eski Türk Şi'rleri* adlı yazısında en eski Türk şiirlerini makalesine konu edinerek, bu şiirleri ele alır. Divân-ı Lügâti't-Türk'te bahsedilen şiirleri, ondan öncesi ve sonrası hakkında bilgiler verir. Onuncu Asır Hayatına Ait Bir Vesikâ adlı yazısında ise bu döneme ait incelemelerde bulunarak, eski Türk hayatı ve medeniyetinin ne dereceye kadar ihyâ olduğu soruna cevap arar.

³⁹ Bu iki makale şunlardır: Köprülü-zâde Mehmed Fuâd, *Fatih Devri Edebî Hayatı*, 6949, 16 Haziran 1916, s. 1. Köprülü-zâde Mehmed Fuâd, *Hibbetü'l-Hakâyık*, 6972, 9 Temmuz 1916, s. 2.

⁴⁰ Mehmed Fuâd Köprülü, *Divân-ı Lügâti't-Türk*, 6914, 12 Mayıs 1916, s. 2.

Musâhebe üst başlığıyla neşr ettiği yazılarında Körpülü millet için ilmin önemine değinir. Asrımızın ilim ve ihtisâs devri olduğunu, hayatın her alanında ilerleme kaydedebilmek için ilme değer verilmesinin lüzûmuna dikkat çeker. Almanların ilerlemelerinin ilim sayesinde olduğunu ve ilme kıymet verdikleri için bugünkü durumlarına kavuştuklarını bu sayede ise Bismarcklar, Moltkeler yetiştirdiklerinin altını çizer.

“Alman müverrihleri, âlimleri, loş kütüphânelerde sırf bu maksatla o eski Cermenya’yi öğrenip öğretmek maksadıyla çalıştılar. Cemiyetler, dernekler yaptılar, millî tarihi bütün azimetle meydana çıkardılar.”⁴¹

İfâdeleriyle bir milletin mâzisini öğrenerek, bu doğrultuda hareket etmenin, önemine değinir. Son devrin büyük bir filozofunun “ İstikbâli anlatmak için en iyi yol mâzîyi öğrenmektir” sözünü ise örnek olarak verir.

Ayrıca bir memlekette ilim seviyesinin yükselmesi için, o memlekette fikir serbestîsinin olması gerektiğini savunur. *İlim Nasıl Yükselir* başlıklı yazısının başına koyduğu epigrafta bunu düşüncesini destekler niteliktedir. Epigraf ise şöyledir:

“Âlimin, muallimin ve müteallimin her sûretle serbestîsi temin edilemedikçe bir memlekette ilim hayatı başlamaz.”

Aynı yazıda Osmanlı Devleti’nde ilimin bu denli yükselmiş olmasını da fikir serbestîsine bağlar. Yavuz’un, Fatih’in, Kânûni’nin ilime ve ilim adamına verdikleri değerleri ortaya koyar. Osmanlı’da ve İslâm medeniyetinde tefkir edilmek, azl edilmek gibi korkuların olmadığını, Avrupa’da olduğu gibi ilim sahasının kan ve demirle değil, fikirle ilerlediğini ekler. Osmanlı medreselerinin inhitâta uğramasının sebebi olarak da ilme artık değer verilmemesi, müdderrisliğin eskisi gibi ilim ve irfân sayesinde değil zî-nüfus adamlara intisâb şeklinde elde edilmesine bağlar. Tanzimatçıların ise bunu Avrupa Dârülfünûnlarının memleketimize tesisi sayesinde yapmaya çalıştıklarını fakat bu dârülfünûnları bir türlü bize tatbik edemediklerini dolayısıyla da ilmin ilerleyemediğinden bahseder.

Risâle-i Tarîfât yazısında da Fakîrî’nin bu eserinin ehemmiyetine dair değerlendirmelerde bulunur.

Ali Emîri Efendi’nin *İkdâm* Gazetesi’nde neşr ettiği dokuz sayılık *Divân-ı Yahya* (Şeyhülislâm Yahya Efendi) isimli makalesi dönemin edebî faaliyetleri açısından ayrı bir öneme sahiptir. Ali Emîri Efendi bu yazılarında Yahya Efendi’nin babasının doğumundan başlayarak, Şeyhülislâm Yahya Efendi’nin yaşının kaç olduğuan dair türlü mâlumatta bulunur. Birinci, ikinci ve üçüncü makalelerde Yahya Efendi’ni babasından ve hayatından

⁴¹ Köprülü-zâde Mehmed Fuâd, *Milliyet ve İlim*, 6930, 28 Mayıs 1916, s. 2.

bahseder. Kalan altı makalede ise Divân-ı Yahya'nın incelemesine geçerek, divânda bulunan gazellere, bu gazellere yazılan tahmislere, Yahya Efendi'nin Dördüncü Murâd'a yazdığı nazîrelere yer verir. Bununla beraber Ali Emîri'nin bu makaleleri, Yahya Divânı'ndan çokça şiir örneklerini de ihtivâ eder.

Ayrıca Ali Emîri Üçüncü Murad'ın Fütûhat adlı eseri hakkında da *Fütûhat -?- Divân-ı Eşâr* adlı bir inceleme yazısı ile de dönemine edebî faaliyetlerine katkıda bulunur.

Dönemin edebiyat dünyası için öne çıkan bir başka isim de Hamdullah Suphi Tanrıöver'dir. Hamdullah Suphi *İkdâm* gazetesinde yayınladığı yazılarında tek imza kullanır. Yazar gazetede *Gördüklerimiz* adıyla sekiz adet yazı kaleme alır. Bu yazılarında Hamdullah Suphi Çanakkale'de gördüklerini anlatır. Bu yazılar bizden önce Latin harflerine aktarıldığı için, biz bu yazılardan genişçe bahsetmeye gerek görmedik. Bununla beraber iki tane de sergi yazısı kaleme almıştır. Bunlar *Medresetü'l-Hattâtin Sergisini Ziyaret* ve *Resim Sergisinin Son Günü Münâsebetiyle* adlı yazılarıdır. Bu yazılarda Hamdullah Suphi bizde hattatlığın tarihinden, hattatlardan ve onların eserlerinden bahseder. Diğer makalesinde ise resimden, Avrupa ve Osmanlı ressamlarını ele alır.

Soysallıoğlu [İsmail Suphi], edebî ve san'atsal faaliyetlere katkıda bulunan yazarlardandır. Gazetede yayımlanan bütün yazılarında Soysallıoğlu imzasını kullanır. Tiyatro, gazete tanıtım yazısı ve san'at sergileri hakkında yazılar kaleme alır.

Hüseyin Râgıb *İkdâm* Gazetesi'nde İmlâ Meselesi adlı üç makale kaleme alır. Bu yazılarının ilk ikisinde imlâmızın başlangıcından sonuna doğru olan değişimini anlatır. Bu yazılarında Hüseyin Râgıb Bey Türk imlâsının vukufsuzluğunu ele alarak, net bir imlânının olmadığından bahseder. Fuzûlî'den örnek vererek, kara kelimesini Fuzûlî'nin bile üç farklı imlâ ile yazdığını söyleyerek, aynı minvâlde yine bir takım örneklerle iddiasını ispatlama yoluna giderek, imlâdaki kararsızlığı ortaya koyar. *İmlâ Meselesi* adlı birinci makalesinde bu konuda şunları aktarır:

“İmlâmızın bu kararsızlığı o kadar garip hâdiselere öyle alabildiğine meydân vermiş ki kelimeler bir taraftan sâitlere doğru gitmekle beraber, kendince çoğalan bu şekil tehâlüfleri içinde “imlâ doğruluğu” denilen şey, kimse tarafından elde dilemez bir anka haline gelmiştir.”⁴²

Bina'en-aleyh Hüseyin Râgıb Bey makalesinin sonunda diğer müesseselerde olduğu gibi lisânda da Osman ve İstanbul Türkçesi muhtelif olsa bile en azından edebiyat lisanının bir olması gerektiğini savunur.

⁴² Hüseyin Râgıb, İmlâ Meselesi, 7140, 28 Kânûn-ı Evvel 1916, s. 2.

Gazetede yazıları neşr olan diğer bir yazar ise Celâl Nûri [İleri]'dir. Yazar gazetede toplam otuz altı tane yazı kaleme almıştır. Yazıların içeriğini edebiyat, fikrî, kültürel yazılar, tarih, gezi yazısı, felsefî yazılar teşkil etmektedir.

Dil meselesi noktasında Celâl Nûri'de bi takım yazılar neşr eder. Dil bahsi olan yazılarında Türkçe yazan aydınlara eleştirilerde bulunur. Türkçe'nin addeta bir fesâhat buhrânı içinde olduğunu, Türkçe'de her dakika yanlış, kırık, muvec, müşevveş, kırık, eğri büğrü bir yığın yazı okuduklarını ifâde eder. Ayrıca gazetelere gönderilen makalelerin doğru düzgün tab' edilmediğini de ekler.

Celâl Nûri Âsâr-ı Müfîde Kütüphânesi tarafından neşr edilen Yahya Divânı üzerinde iki yazı yazar. Bu yazılardan ilki *Bir Dava-yı Edebî* üst başlığıyla, diğeri ise *Tenkîd* altbaşlığı ile yayınlanır. Celâl Nûri Yahya Divânı ile alâkalı bir yazı kaleme alır. Süleyman Nâzif'te bu yazıyı tenkîd eder. İşte *Yahya Divânı* adlı yazısı Süleyman Nâzif'in Tasvir-i Efkâr'da yayınlanan bir yazına cevap niteliğindedir. Süleyman Nâzif'in bazı iddialarına cevap verir. Celâl Nûri'nin Yahya Divânı hakkında yazdığı yazısında Şeyhülislâm Yahya'ya ait olan güzel beyitleri almadığını söyler. Nâzif Bey mezkûr makalesinde; “*Celâl Nûri Bey Divân-ı Yahya'dan naklettiği beyitleri bilâ-intizâm fenâlarında intihâb etmiş diyeceğim geliyor*” diyerek Celâl Nûri'yi bu noktada suçlar. Celâl Nûri ise cevaben:

“*Zannederim ki intihâb ettiğim âyâtü Nâzif Beyefendi okumamışlardır:*

“*Adama cih u destâr-ı kerâmer verir*

Mısrâmı iktitâf ettiğim halde, üstâd-ı Nazif:

“*Hırka u tâc ile zâhid, kerem it sıkleti ko*

“*Adama cih u destâr-ı kerâmet mi verir?*”

Gibi ârifâne ve zamanı itibâriyle pek güzel beyitleri almadığımı yazıyorlar. Zühûl olsa gerektir. Müeyyed ve münkad-ı bülend-üslûb:

Sanh-ı kim âteş-i dilden koya lâbüdd olur pür-sûz

Anınçün sözleri Yahya'nın âteş-pâredir zîr

Beytini intihâb ettiğimden dolayı beni muataba buyuruyorlar. Hâlbuki Nazif Bey bu beytin üst tarafına bakmamışlardır. Biz, lakin eş'arında klasizm pek ziyâdedir demekle ve bu vadi-i edebi fenâ halde muuheze etmekle beyit-i mezkûru tasvip değil, tenkid etmiş idik. Binâ'en-aleyh Nazif Beyefendi bizi yine mazhar-ı teyid ediyorlar.”

Cümleleri ve beyitleriyle kendini savunma yoluna gider.

Celâl Nûri lisânın yabancı lisânların hegâmonyasına girmesini tenkîd ederek, “*Namık Kemal Bey henüz ber-hayat mı, Hersekli Arif Hikmet Bey nerededir, burası İstanbul mu*

yoksa *Kazan mı, lisânımız hâla Türkçe midir, yoksa “Esperanto” mudur? Gibi şüphelere giriftâr oluyorum*” cümlesi de ile de bu noktadaki dikkatlerini ortaya koyar. Bir taraftan lisânın yanabcılaşmasını tenkîd ederek, diğer taraftan da Türk Edebiyatı’nda üslûbunu beğendiği yazarları sıralar. Celâl Nûri’ye göre kuvvetli üslûba sahip yazarlar, Cenâb Şehâbeddin ve Süleyman Nâzif, Abdülhâk Hâmid, Fâik Ali gibi şahsiyetlerdir. Bu yazarların üslûpları ise ona göre üslûb-ı âtîmizi şekillendirecektir ve Veyis, Kemâl, Cenâb bizim üslûbumuzda birer merhâledir.

Dilin terakkisi içinde bazı fikirler ileri süren Celâl Nûri, lisânın Şinâsi ve Kemâl’in, Hâmid ile Ekrem’in lisânın derecesinde bırakılamayacağını ve bu dilin elbette gelişeceğini, lisân geliştikçe ise milletin ilerleyeceğini ifâde eder.

Abdülhâk Hâmid’in Mektupları üzerine de bir yazı kaleme alan Celâl Nûri, mektupların neşr edilmek üzere yazıldığı zaman onların bir üslûb ihtivâ ettiklerini ve dolayısıyla muharriyetten çıktıklarını ifâde eder. Bu tarzda yani neşr edilmek üzere yazılan mektuplara ise Fuzûlî’nin *Şikâyet-nâmesi*’ni, *Nâmık Kemâl’in Mektupları*’nı örnek olarak göstererek, Hâmid’in mektuplarını neşr edilmek maksadıyla yazmadığını ekler. Nâmık Kemâl’in mektupları için ise ayrıyeten “*Kezâlik “Cezmi” müellifi de mektuplarını bi’l-âhire ve behemehâl neşr olunmak için itinâ ile hatta biraz tasannu ile yazmışlardır*” der.

Celâl Nûri incelemesinde Abdülhâk Hâmid’in Mektupları’nı iki kısma ayırır. Bunların birinci kısmı Hâmid Bey’in Nâmık Kemâl’e, Recâizâde Ekrem’e, Sâmi Paşazâde Sezâi’ye İngiltere’den ve Hindistan’dan göndermiş olduğu mektupları olarak ayırır. Bunların son derece dil-nişîn olduğunu ifâde eder. İkinci kısma ise Hâmid’in hususi mektuplarını alarak, Hâmid Bey’in sigarasız, parasız kaldığını anlattığı ve maaşını alamadığından dolayı şikâyet ettiği mektupları olarak ayırır. Celâl Nûri hususi mektupların yayınlanmasına karşı çıkararak, hususiyet ve mahremiyet cereyan eden sözlerin yayınlanmasını hoş bulmadığını, bunların neşre gelmeyeceğini ifâde eder. Mektuplar ise birçok ilâveyle beraber Süleyman Nâzif’in hazırladığı mektupları Âsâr-ı Müfide Kütüphanesi neşr etmiştir.

Celâl Nûri *İkdâm*’da neşr ettiği gezi yazılarında ise gittiği yerler ile alâkalı malûmat verir. O şehrin hayatı, eğlencesi, maddî ve manevî hayatı, evlilikleri, doğal güzellikleri, caddeleri sokakları hep Celâl Nûri’nin yazılarına konu olur. Celâl Nûri’nin bu gezi yazıları ekseriyetle Amerika, Şikago, Kebek, gibi şehirlerdir. Bu gezi yazıları Celâl Nûri’nin batı taraftarı bir insan olduğunu açıkça ortaya koyar.

Rızâ Tefvik’te *İkdâm*’da makaleler yayınlardan muharriplerdendir. İncelediğimiz dönemde toplam üç adet yazısı çıkar. Bunlardan biri Tefvik Fikret İçin yazdığı şiirdir. Bu şiiri, kitaplarında olduğu için almadık. Celâl Nûri’nin Rızâ Tefvik’e ithâf ettiği Brahmputra

Nehri ve Hayat adlı yazısına karşılık olarak Hikmet Sâhifeleri adlı altında iki adet felsefi yazı neşr eder. Bu yazılar çalışmamızın seçilmiş metinler kısmında mevcuttur.

. *İkdâm*'da yazılar neşr eden Ahmet Refik daha çok tarih konulu ve kültürel hayatla alakâlı yazılar kaleme almakla birlikte edebiyat alanında da yazar.

Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi hakkında ise *Meşâyih-i Osmanî'den Büyük Simâlar* üst başlığı ise üç adet makale neşr eder. Bu makaleler de Ahmet Refik Altına Yahya Efendi'nin edebiyatçılığından ziyâde onun tarihî seyir içerisindeki rolünden bahseder. İlk makalesinde Yahya Efendi'nin gençliğini, Kânûn-i Sultan Süleyman ve Sultan Ahmet devri, şiirleri, Dördüncü Osman Devri'ndeki Şeyhü'l-İslâmlığı'ndan, ikinci makalede Dördüncü Murâd Devri, Yahya Efendi'nin Revân Seferi'ni, padişahla olan münâsebetini, üçüncü makalesinde ise Yahya Efendi'nin Bağdat Fethi'nden, Dördüncü Murat'la olan münasebetlerinden, Sultan İbrahim Devri ve Yahya Efendi'nin son günlerinden bahseder. Bu yazılarında Yahya Efendi'nin sadece tarihteki rolüne değinmez Ahmet Refik. Yahya Efendi'nin şiirlerinden de çokça örnekler verir.

Sanatsal faaliyetler noktasında birçok yazı neşr edilir. Bunlar sergi, mûsikî ve estetik yazılarıdır. *Bizde Bedîyyât* adlı yazıda dönemin sanatsal olarak çok fazla ilerleyemediği bu faaliyetlerin daha çok eski eserler üzerinden yürütüldüğünden, san'atın memleketi henüz istisâl edemediğinden bahsedilir. San'atın bir restorasyon devri geçirmesinin gerekliliğinin de altı çizilir. Bunun için de bir güzel sanatlara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Edebiyata büyük bir ehemmiyet atfedilirken san'at/güzel san'atlar maalesef geri planda kalmıştır. Aynı önem güzel san'âtlara verilirse eğer o da aynı derecede ilerleme imkânı bulur.

Ressamlığın da memleketimizin en unutulmuş, en cansız bir meşgâlesi olduğu da vurgulanır. Mûsikînin biraz canlanır gibi olduğu ve bu sayede Dârülelhân'ın açıldığını ifâde edilir. Mûsikînin bundan sonra artık bir istikâmet tayinine ihtiyacının gerekli olduğu fikri ön plana çıkar. Mûsikî noktasında Macarlardan örnek verilerek, onlar millî mûsikîlerini nasıl yükselttiyse bizde aynı oranda mûsikîmizi millîleştirebiliriz denilir.

Bu da sulh dönemi veya harp dönemi olsun halkın san'ata olan ihtiyacını göstermektedir.

Dönemin bir başka edebî faaliyeti ise Maarif-i Umûmiye Nezâreti ve Rıza Tevfik'in ortak teşebbüsleriyle çıkan Rızâ Tevfik'in Kâmûs-ı Felsefe'sinin neşridir. Neşr edildiği zaman henüz "B" harfindedir. Kitabın felsefeye olan katkılarının neler olduğunda ayrıca anlatılır.

Tenkîd ve münekkîd fikri de *İkdâm*'da öne çıkan başlıklardan birisidir. Gazetede yazılara bakıldığı zaman büyük bir çoğunluğunda çeşitli konuların tenkîd edildiğini

söylemek yanlış olmaz. Bu sosyal tenkîd, edebî tenkîd, matbuata dâir tenkîdler, siyâsi tenkîdler gibi birçok başlık altında sıralanabilir. Yazılarının çoğunluğunu tenkide ayrına bir gazetede doğal olarak tenkîd ne demektir, nasıl yapılır, münekkîd nasıl olmalıdır gibi soruların cevaplarını bulmak da buna bina' en gayet rahattır. *Muâheze*⁴³ adlı metinde bu konu detayları ile alınır.

Mezbûr yazıya şöyle bir göz atacak olursak bazı noktaların ön plana çıktığı görülür. Bu yazıda kritik kelimesinin Türkçe'ye tercümesinin tenkîd, inikâd gibi kelimelerle yapılacağı ifâde edilir. Ebuzziyâ Tefvik ise kritik kelimesine karşılık olarak muâheze kelimesini tavsiye eder. Yazıda ise meselenin kelime de değil manada olduğu söylenir. Bununla beraber de muahezenin henüz Türkçe'de dikiş tutturamadığı da eklenir.

Münekkîd ise ressama benzetilir. Ressamın resimde yaptığını münekkîd kelimelerle yapar. Ayrıca münekkitlik zor bir san'at ve fendir. Bir meslektir. Dolayısıyla münekkîd ve muharririn aynı terbiye alması icâb eder ki bu vazife lâıkiyla yerine gelmiş olsun. Bu şekilde de münekkitlere dâir bir takım malûmatlar verilir. Muâheze konusunda münekkîd üzerine söylenmiş olan şu söz münekkîdin genel bir şemâsını çizer:

“Muâheze, yalnız bir hicviyesi veya meddâh değildir. O, tekâmül-i efkârı takip ve muhâkeme eder.”

Bizde ise bu içtimâi faaliyete henüz erişilemediği eklenir.

İkdâm'da sanatsal faaliyetler açısından mûsikî üzerine de yazılar kaleme alınır. Bu noktada öne çıkan isim Kâzım [UZ]'dur. Kâzım [UZ] bu konuda *Güzel San'atlar* üst başlığıyla altı adet makale neşr eder. Bu yazılarında Türk mûsikîsinden, millî mûsikîden Anadolu havalarından bahsederek, Şark ve Garp mûsikîlerinin farklılıklarına, benzerliklerine değinir. Bir milletin gelişmişliğinin, kültür seviyesinin ne derece olduğu noktasında mûsikînin öneminden bahseder. Bu fikrini de şu cümlelerle izâha çalışır:

“Bir milletin mûsikîsindeki tekemmülünün derecesi, o milletin ulûm-ı sâiredeki fazâiliyle ölçülür. Bir kavim, ne kadar iktisâb-ı feyz etmiş ise mûsikîsinin de mana-ı husûsiyesi o derece kesb-i belâgatla itilâ itilâ eder. Hatta denilebilir ki bir millet, kendi idrâkinden fazla derecede yüksek mûsikîyi anlayamadığı gibi kendi seviyesinden âli olan bir mûsikî de o milletin lisân-ı ruhunu teşkil edemez. Bina'en-aleyh her millet, mûsikîsini kendi derece-i rifatiyle mütenâsip bulundurmamak mecbûriyetindedir. Mebâd-i

⁴³ İmzasız, *Muâheze*, 7337, 13 Temmuz 1917, s. 1.

ulûm da inkişâf edemeyen bir ferd, hikemiyyât ve mualliyât sahasındaki aczini idrâkle mübâhesât-ı âliyede efkâr-ı ser-bâzâne yürütmez.”⁴⁴

Necip Âsım'da Alfâbe Meselesi ünvanlı bir yazı neşr eder. Bu yazısında Türk dilini uygun alfabeyi tespit etmeye çalışarak, Arap alfabesinin bizim dilimize uymadığını örneklerle ispat etmeye çalışır.

Ali Nâci'de *İkdâm*'da edebiyat alanında yazılar neşr eden muharrirlerdendir. Edebî konulu olarak dört adet yazı kaleme alır. Bunlardan birisi Kistemaekers adlı Fransız muharririn Uçurum adlı oyununa dâir yazdığı yazıdır. Bu oyun İstanbul'da Tepebaşı Tiyatrosu'nda Ertuğrul Muhsin Bey tarafından sahneye konulur. Ali Nâci'de tiyatroyu seyrederek, oyunun halk üzerindeki etkisinden, tiyatronun öneminden ve oyunun özelliklerinden bahseder.

Bir Şâirin Rûznâmesi adlı da dört adet makale yazar. Daha ziyâde deneme üslûbunda kaleme alınan yazılarda hafif komik ve alaycı bir tarzda şâirlerin, yazarların mideleri ve muhâkemeleri arasındaki bağlantıdan bahseder.

Sâmipaşazâde Sezâi'de *İkdâm*'da İsviçre Hatıratı adlı, hatıratını yayımlar. Yazının başında *İkdâm* editörü tarafından;

“Edebiyatımızın esâtiz-i madûdesinden Sâmipaşazâde Sezâi Beyefendi'nin gazetemize ihdâ ettikleri “İsviçre HATIRATI” unvanlı silsile-i makalenin birincisini iftihâr ile âtiye derc ediyoruz.”

İfâdesi makalelerin silsile şeklinde yayınlanacağı bilgisi verilse de çalışmamıza konu olan yıllarda (1915-1917) sadece bir adet yazı neşr edilmiştir. Bu yazıyı da çalışmanın seçilmiş metinler kısmına aldık.

Hüseyin Rahmi'de *İkdâm*'da edebî alanda kalem oynatan yazarlardan biridir. Bu dönemde H. Rahmi daha çok tiyatro mevzuları üzerine yazılar kaleme alır. Bu yazılar Temâşa, Temâşa Mevzûları, Sahne Üzerine, Rol ve Aktör, Tiyatro ve Müellifleri gibi tiyatronun tarihinden ve sahne tekniklerinden bahseden yazılardır. *İkdâm*'da tiyatro üzerine sadece Ali Naci, Soysallıoğlu (İsmail Suphi) ve Hüseyin Rahmi'nin yazdığını görüyoruz.

Hüseyin Hüsameddin *İkdâm*'ın yazar kadrosunda bulunan bir başka şahsiyettir. Yazılarının muhtevasına baktığımız zaman ise daha çok Türk kültür hayatı ile alâkalı makaleler neşr ettiği dikkatleri çeker. Bunların yanında Türk-İslâm hayatını konu edinen makaleleri de mevcuttur. Türklerin Diyânet-i Kadimesi ve Kabül-i İslâm adlı Türklerin İslâmiyet öncesindeki dini yaşayışlarını konu edinen ve yer yer etimolojik sayılabilecek iki

⁴⁴ Kâzım, Millî Mûsıkî, 7373, 31 Ağustos 1917, s. 2.

makale, Türkmen Ne Demektir? Adlı Türkmen soyunu inceleyen ve kelimenin kökenini inceleyen üç makale, Türklerin Âdem'i adlı bir makale ve Eski Türklerin Takvimi adında, Türk kavminin tarihi süreç içerisinde kullanış oldukları takvimler hakkında bilgi veren yedi adet makale neşr etmiştir. Bu makaleler *İkdâm* gazetesinin kültürel faaliyetleri içerisinde önemli bir yere sahip olmakla birlikte *İkdâm*'ın yayın ilkeleri ve politikasında da bahsettiğimiz Türklük ile alâkalı yazılar olması hasebiyle ciddi bir boşluğu doldurduğunu söyleyebiliriz.

Yakup Kadri *İkdâm*'daki edebî faaliyetlere hikâyeleri ve Tevfik Fikret üzerine kaleme aldığı yazısı ile katkıda bulunur. Küçük Zâbit, Sıla'da, Altı Patlar, Zeynep Kadın, Ses Duyan Kız, Bir Yüz Karası altı adet hikâye, Kahramanlar Konağı adında bir adet kahramanlık muhtevâlı yazı ve Aşiyân'ı Ziyâret adlı Tevfik Fikret'in ölümü üzerine kaleme aldığı bir yazı neşr eder. Yakup Kadri'nin hikâyeleri daha önceden Latin harflerine aktarıldığı için tezimizin Seçilmiş Metinler kısmına bunları dâhil etmedik, Aşiyânı Ziyâret ve Kahramanlar Konağı adlı yazılar ise mezkûr bölümde mevcuttur.

Fatma Aliye ise yine edebî, felsefî ve Osmanlı tarihi ile alâkalı yazılarla *İkdâm*'a kültürel faaliyetler açısından katkıda bulunan şahsiyetlerdendir.

İkdâm'da zirâat ve çiçeklik üzerine yazılar kaleme alan isimlerden biri de Cevât Rüştü'dür. Yazar bu makalelerinde Türk ve Avrupa çiçekçiliğinden bahsederek, bunların edebiyatta kullanımından bahseder. Millî çiçeklerimiz, lale ve zerrîn yetiştiriciliği, gül ve gülün güzellikleri, eski zaman Türk bahçeleri ve çiçekçilikle alâkalı kitaplardan bahisle, Türkiye'deki çiçek kültürünün zenginliğine dikkat çeker. Yine zirâatla ilgili olan yazılarında da Türkiye için uygun zirâat türlerinden ve buna bağlı olarak zirâat ilmi ve fennine de özellikle değinir. Ayrıca zirâatla ilgili kitapları da tanıtmaktan geri durmaz. Cevât Rüştü'nün bu yazıları Türk kültür hayatına ciddi katkılar yapmıştır ve Türk çiçek kültürünün önemini ortaya koyması açısından önemlidir. Çalışmamızın Seçilmiş Metinler kısmına bu yazıları dâhil etmedik. Sebebi ise hocam Prof. Dr. Nâzım H. Polat tarafından daha önce bu yazıların *Türk Çiçek Kültürü Üzerine Cevât Rüştü'den Bir Güldeste* ve *Türkler'de Zirâat Kültürü* adlı iki kitapta bu yazıların neşr edilmiş olmasıdır.

Şiir açısından *İkdâm*'ın bu dönemde kısır olduğunu söylemek yanlış olmaz. Yayınlanan şiirlerin yekûnun muhtevâsın kahramanlıktır. Mehmed Fuad Köprülü, Fuat Hulusi, Abdülhâk Hâmid Tarhan, Rızâ Tevfik, Ahmet Nedim Servet Tör, İsmâil Fâzıl ve Mehmed Emin Yurdakul'un şiirleri neşr edilir. Bu şiirlerin büyük bir kısmı da 1915 yılında yayınlanmıştır.

Mektuplar dönemin edebî faaliyetleri içerisinde ayrı bir öneme sahiptir. Gerek Türk askerlerinin, gerekse Yunan veya İngiliz askerlerinin gönderdikleri mektuplar dönemi anlayıp aydınlatmada gerekli unsurlardır. Biz bu mektuplarda askerlerin motivasyonlarını, ne yiyip ne içtiklerini, zamanları ne ile geçirdiklerini öğreniyoruz. Ayrıca asker ailelerinden gelen mektuplara da tesâdüf ediyoruz. Bu mektuplar ise Türk milletinin vatanına olan bağlılığını ortaya koyması açısından dikkate değer belgeler olarak karşımıza çıkar. Türk askerleri ve İtilâf Devletleri'nin askerlerinin mektupları karşılaştırmalı okunduğu zaman da yine farklı toplumların vatanına bakış açıları net bir şekilde görülür. Asker mektuplarının yanı sıra Ahmet Cevdet, M. Burhaneddin, Yûsuf Razi, Nâzım gibi şahsiyetlerin mektuplarına da denk geliyoruz. Bu mektupların kimi yurtdışından kimi de yurtiçinden gönderilmiş mektuplardır. Ahmet Cevdet daha ziyâde İsviçre, Lozan gibi yerlerden mektuplarını gönderir. M. Burhâneddin Çanakkale'ye gider ve orada gördüklerini *Çanakkale Mektupları* adlı ile altı adet mektup ile bildirir. Yûsuf Râzi Macaristan ve Budapeşte'de gördüklerini *Budapeşte Mektupları* üstbaşlığıyla *İkdâm*'a yazar. Mektuplarında Peşte Hastahânelerinde, Peşte'de hayatın nasıl olduğundan ve oradaki Macar Millî Müzesi'nden bahseder. Nâzım ise *Müstahberât-ı Mahsûsa* üstbaşlığıyla Selânik Mektupları adı altında üç adet makale neşr ederek, gözlemleri nakl eder. Çalışmamıza esâs olan dönemde *İkdâm* Gazetesi'nde yayınlanan mektuplardan otuz sekiz tanesini seçilmiş metinler kısmına dâhil ettik. Özellikle 1915 yılının mektuplar açısından önemli olduğu zikredilebilir.

1.2.3. Fikrî Faaliyetler

İkdâm gazetesindeki makalelerin birçoğu daha ziyâde fikrî meseleler üzerinedir. *İkdâm* yazar kadrosuna baktığımız zaman bu konunun ne kadar öne çıkarıldığını görürüz. Millet içinde bulunduğu sıkıntılar göz önüne alınarak millî meseleler, ilerleme, çalışma, istikbâl konulu neredeyse hemen her gün yazılar çıkar. *İkdâm*'ın fikrî konular üzerinde en çok kalem oynatan yazarlarının başında Ahmet Cevdet gelir. Millet gelişmesi, zenginleşmesi, refâhı, fikrî noktadaki terakkiyyâtı onun için en önemli gayedir. Dolayısıyla yazılarını da hep bu düstûr üzerine inşa eder. Millet nedir, nasıl millet olunur sorularına da yazılarında cevaplar arar. Türk milletin geleneklerini, göreneklerini, dilini, tarihini koruması ve bu doğrultuda hareket edilmesi gerektiği savunduğu fikirlerin başında gelir. Çeşitli sebeplerden dolayı yurtdışında bulunmasından dolayı da kültürler arası karşılaştırma imkânı bulur.

Avrupalılaştırmak fikrine ise karşı çıkar. Ona göre biz kendi kesemizi boşaltmak için Avrupalılar benzemiştir. Güderi eldiven takmak, Fransa'dan gelen kutu sardalyaları

yemek, Avrupa memleketlerinden gelen tiyatrolara, kumpanyalara para vermek, ecnebi mahsullerinden iplikler, yünler giymek manasızdır. Bunların birer mana kazanması için aldığımız kadar onlara da satmamız gerekir. Müstahsil olmayan bir memleket için ecnebi mamulatiyle sıklaşmış, o mamulati sarf etmenin hata olduğunu ve âtî için şimdiden hazırlanmak gerektiğini düşünür.

Ahmet Cevdet Avrupalılaşmak fikrinin bize câhilâne yollar tuttuğunu ve bizim Avrupalılaşmak'ın ne demek olduğunu anlayamadığımızı, yeniye intisâb hevesinin bize ne ihmâller ve ne töhmetler icrâ ettirdiğini ifâde eder. Buna örnek olarak ise İstanbul'un imârını gösterir. İstanbul için yazdığı bir yazısında, imâr işleriyle uğraşan memurlara Avrupa'ya gidip orayı görmelerini tavsiye eder. Güzellik noktasında İstanbul ile rekâbet edemeyecek olan şehirlerin imâr faaliyetlerinin düzgün olmasını sonucu harika birer şehir olduklarını, bizde de bu fikir olsa Topkapı Sarayı'nın bugün dünyanın cenneti olabileceğini ifâde eder.

“Bu işler ile meşgul olanlara biraz Avrupa'ya seyahat etmeyi tavsiye ederim. Birkaç şehri görsünler. Tabii güzellik hususunda İstanbul'un en ücra noktasıyla rekâbet edemeyen bu şehirler bugün ne hale gelmişler. Onları o hale getiren fenn-i bedâyidir, ilimdir, duygu inceliğidir. İstanbul bir üstat elinde düzenine kullanılır ise oraya gelen ecânibin bırakacağı para ile cihânın en muhteşem bir şehri olmak üzere memur olur. Biz artık bu ilimleri, bu fenleri bilelim.”⁴⁵

Görüldüğü üzere Ahmet Cevdet, ilim ve fene son derece önem verir. Bu iki özelliğe sahip olmayan milletlerin hiçbir zaman terakkî edemeyeceği ve millet bilincine ulaşamayacağı fikri üzerinde sıklıkla durur.

Kadınlarımızın Avrupa modasını takip etmesinden yana değildir. A. Cevdet'e göre bu da millî zevk ve millî hislerin kaybolmasına neden olmuştur. Ona göre Türk kadını Avrupa modasını takip edip, Avrupa'ya para kazandıracağına, Türk mensucatıyla Türk kültürüne uygun bir moda meydana getirmelidir. Böylece iktisadî hayata da belli katkı olmuş olur. Bu noktada yine Bulgar kadını ile Türk kadını kıyaslama yoluna giderek, Bulgarların kendi millî modalarını oluşturduklarını bizim de aynısını yapabileceğimiz nakl eder.

Ahmet Cevdet, İsviçre'de olduğu sıralarda oranın gazeteleri hakkında bir takım tenkitler kaleme almaktadır. *Muhârebe Menkıbeleri*⁴⁶ adlı yazısında İsviçre ve sair devletlerin matbuatlarının kendilerini gâlip gösterdiklerinden bahsederken aynı yazıda kimsenin mağlup olarak görülmediğinden de dem vurur. Buna mukâbil ise muharebenin top,

⁴⁵ Ahmet Cevdet, İstanbul İçin, 6898, 26 Ns. 1916, s. 1.

⁴⁶ Ahmet Cevdet, Muhârebe Menkıbeleri, Nu: 6452, 5 Şubat 1912, s. 1.

tüfek, kılıç ile değil daha ziyâde kalem ve yazı ile yapıldığı husûsuna dikkat çeker. Gazete yayınlamanın, risâle neşretmenin önemine değinir. Bununla birlikte muhârebede resim gibi ince sanatların önemine de değinir. Ayrıca konferansların da bir ordunun topundan tüfeğinden daha ziyâde tesirât vücuda getirdiğine vurgu yapar. Mezkûr yazıda Ahmet Cevdet tiyatrosu ve mûsikî için ise şöyle bir yorumda bulunur:

“Tiyatro ile mûsikî dâhi vezâif-i cemiyeti ifâ ediyor, halkta en ziyade bu gibi şeylere düşkün... Vatanperverlik teyidi için yazılan tiyatrolara pek tabiidir ki rağbet ziyadedir... Zannederim ki tiyatrosunun olsun, mûsikînin vatanperverâne yazılmış parçaları olsun ahlâkiyat ve maneviyâtı kuvvetleştirmekte bî-nazırdır. Teessüf ederim ki mûsikimiz bu gibi asardan mahrumdur. Almanların, Fransızların en müessir vatan marşlarını halk ettiren elham-ı vatanperverânenin, milliyet aşkının bizi de öyle güfteler, öyle besteler söyletecek bir vecd-i istiğrak kalıplar bulmasını temenni ederim.”

Yine Ahmet Cevdet, *Biz de Mazisi Olan Bir Milletiz* isimli yazısında muharebenin kazanılmasından top, tüfek, zırhlı gibi unsurların yanı sıra ahlâk sağlamlığını, ahlâk terbiyesinin de önemi vurgu yapar. Muhârebeye maddeten ve ilmen de hazır olmamız gerektiğini ve ahlâk ve menviyâta bir olunmaz ise bir muvaffakiyet elde edilemeyeceğinden söz eder.

İkdâm Gazetesi’nde Türk ve Türkçülük fikri ön planda tutulmaktadır. Tanıtımı yapılan bazı kitaplara bakıldığı zaman bu fikrin ne kadar sarahiyetle vuku bulduğu görülür. Türk milletini, Türk töresini, Türk tarihini yücelten bu kitap tanıtım yazıları, bunun da ötesinde Türk milletine millet olma bilincini aşılama gâyesi gütmektedir. Ulusunu, milletini, atasını öğrenmeleri noktasında bu yazılar önemli bilgiler ihtivâ etmektedirler. *Türk Kendini Bil!*.. adlı yazı Amasyalı Hüseyin Hüsameddin’in Amasya Tarihi adlı kitabından bahsederken dikkat çekici cümleler de barındırır:

“Bir Türk için bu kitabın Türklüğe dair olan parçalarını okumak fırsattır. O yapraklar okunursa bir Türk o zaman neymiş, içinde bulunduğu millet bir ok, şan, ad, san sahibiymiş görürdü. Görürdü ondan sonra şimdiki gibi doymaz, şimdiki gibi alçakgönüllü olmazdı. Başını göğe doğru kaldırırdı, gözlerini çok ileriye doğru dikerdi, ayağını bastığı yeri çökertirdi. Sözleri arslan gibi görürdü. Kılıncı şimşek gibi çakardı. Üç dört bin sene evvel Anadolu, Iraki Azerbaycan, Kilikya dâhili olduğu halde Asya’nın kısm-ı azâmını işgal eden Fırat savahiline medeniyeti serpip dağıtan Türklerdi.

Bugün müzehhibin tesiriyle Türklükten çıkmış bir takım Anadolu akvâmı Rum, Ermeni değil, Türk, Türkoğlu Türk idiler.

Suyumuzu, atalarımızı, uruglarımızı, ulusumuzu, törelerimizi, onların gelişimlerini, gidişlerini, buyruklarını, turallarını, yasalarını, bilmediğimiz için değil midir ki bugün kendimizi birbirine kenetlenmiş, beraber nefes alır verir kişilerin yurdunda oturuyor görmüyoruz. Ey Türkler bu kitabı okuyun, ne olduğumuzu öğrenin!..”⁴⁷

Turan adlı yazıda bu hususta yine Maârif Nezâreti veya Muallim Cemiyeti'nin konferanslar tertip ederek, milletin Türklük'e olan inancının kuvvetlendirilmesi gerektiğinden bahsedilir. İçinde bulunulan zorlu zamanlardan kurtulmanın yollarından biri olarak Türk tarihinin bilinmesi ve Türk-İslâm çizgisinde hareket edilmesinin önemi vurgulanır. Her Türk evlâdının bu kitabı dikkatli bir şekilde okuması istenir. Yazının ilgili kısmı şu şekildedir:

“Bu kitap Türklük için, Türklük'ün terbiyesi için, Türklük'ün bir ideal ile büyümesi için tedris-i vacip bir kitaptır. Her Türk bu kitabı alsın üç dört kere dikkatli dikkatli okusun. Kitabın vakıa büyük bir tasviri vardır. Haritalar, planlar, grafikler, resimler yoktur. Ancak unutmayalım ki bu dediğimiz şeyler kitabın masarif-i tabiyesini üç misline çıkarabiliyor.”⁴⁸

Çalışmamıza esâs olan yıllara bakıldığı zaman Harp döneminde olduğumuzdan dolayı millî yaşayış fikri de ön plana çıkmaktadır. Bir milletin her şeyden evvel millî unsurlara rağbet edip, onu yükseltip artıracak çalışmalara gayret etmesi gerekir. Bunu yaparken de daha önceki dönemlere bakıp, bununla iktifâ etmesi millî bir vazife olarak kendini gösterir. Ahmet Cevdet'in dediği veçhe “bugün bütün manasıyla millî yaşayış lüzumu karşısındayız.” Osmanlı Dönemi'nde kendi ihtiyaçlarını çok rahat karşılayabilen Türk Milleti'nin daha sonraları bu ihtiyaçlarını gidermek için düşman memleketlerin eline bakması durumunu Ahmet Cevdet tenkit ederek:

“Fakat biz Türkler, Avrupa'nın sefahatine, kolaylığına alışınca o eski itidâtı terk ettik. Sirtımıza giydiğimiz gömleği, başımızın fesini, ayakkabılarımızın sahtiyânının Avrupa'dan aldık. Bu kadar mı? Dediğimiz gibi Marsilya'nın ununa bile itibar ettik. Evlerimizin malzemesini kemalen Avrupa'dan getirdik. Dolaplarımızı Avrupa çanak, çömleğiyle doldurduk. O dereceye geldik ki, bir Türk ununun içinde kendi memleketi ve mahsulat ve

⁴⁷ İmzasız, Türk Kendini Bil!.., 6442, 26 Kânûni Sâni 1333, s. 1.

⁴⁸ İmzasız, Turan, 6557, 21 Mayıs 1333, s. 3.

muamelatı büsbütün fıkdana uğradı. Düşman kesesine mütemadiyen para doldurduk."⁴⁹

Diyerek Almanya, Bulgaristan ve Yunanistan gibi devletlerin bu konuda kaydettikleri gelişmeleri örnek olarak verir. İktisâden güçlü olmak için millî unsurları geliştirmeli ve bu minvâlde ilerlemelere devam etmek gerektiği üzerinde durur.

Fikrî alanda kaleme alınan yazılardan bazıları ise halkı tenvir etmek husûsuna dayanır. Bu noktada Türk memurlarına ciddi eleştiriler yapılırken, Bulgaristan ve Romanya memurları ile bir takım mukayeselere gidilir. Bizde memurlarının sadece masa başında oturdukları, Anadolu'ya gitmediklerini dolayısıyla da halkın yaşayışı hakkında malûmat sahibi olmadıklarından dem vurulur. *Anadolu'da Yaşamak İçin Amelî Dersler* adlı makalede yazar *Bulgaristan'da muallimler milleti uyandırmak için konferanslar veriyorlar da bizdeki idâre memurları neden vermesinler* diyerek, memurlara sitem de bulunur.

Memurlar halka uzak kaldıkları için eleştirilirlerken bununla beraber bazı aydınlar da bu eleştirilerden nasiplerini alırlar. Her milletin bir takım dertlerinin olduğunu ve bunları anlatacak kalem sahiplerinin de olduğunu ifâde ederken, bizde bu dertleri anlatacak aydınların bulunmaması tenkid edilir. Türk'ün iyi pişmiş ekmeğe dahi muhtaç kaldığını fakat bu hatanın kendisinde değil kendisine yol göstermeyen aydınlarda olduğu ifâde edilir. Aydınların görevinin ne olduğu Kavmimizin Dertleri adlı makale de şöyle ele alınır:

*"Bu hataları meydana koymak, onları birer birer sayıp dökmek bir farzdır. Gazeteci bunun için makaleler yazar, müellif kitaplar neşr eder, etba konferanslar verir, cemiyetler teşebbüsatta bulunur, en nihayet hükümette çareler arar."*⁵⁰

Ve efrâdımızı manen ve maddeten tedâvi edecek kitapların lüzumundan bahseder.

Türk milletinin ilerlemesi açısından da Ahmet Cevdet'te bir hayli yazılar kaleme alır. Türk köylüsü ile İsviçre köylüsü arasındaki farkları ortaya koyar. Aslında bizim köylümüzün birçok İsviçre köylüsü kadar kendini geliştirebilecek istidâ da sahiptir fakat bu insanları eğitecek memurin eksiktir. İşte bu noktada A. Cevdet Türk köylüsünün içinde bulunduğu durumun içler acısı olduğunu, kendi ekmeğini, çarığını yapamadığını, köylerde okulların bulunmadığını söyler.

⁴⁹ Ahmet Cevdet, Maddî ve Manevî Millî Yaşayış, 6763, 13 Kânûn-ı Evvel 1915, s. 1.

⁵⁰ İmzasız, Kavmimizin Dertleri, 6918, 16 Mayıs 1916, s. 1.

“Diyeceğim ki valiler, mutasarrıflar, kaymakamlar köy halkını maişet-i medeniyeye hazırlamak için vezâif-i kânuniyelerinden daha başka şeylerde yapmalıdırlar. Meselâ ekmeğini pişirmeyi bilmeyen halka ekme nasıl pişirileceğini, esvabına bir biçim veremeyen ahâli arasında bir terzi dükkânı açtırmaya kadar varmalı.”⁵¹

Bu bilgiler göz önüne alındığı zaman *İkdâm* yazarları Anadolu köylüsünün eğitilmesi gerektiği tezini savunurlar. Ancak bu şekilde memleketin gelişeceğini, istikbâle daha rahat yönelebileceği fikri ön plana çıkar.

Fikrî noktada atılan her adımın erbâb-ı san’at yetiştirmek olduğu kolaylıkla görülür. Şehid çocukları için yapılan dârüleytâmların başlıca amacı bu çocukları iyi bir terbiyeden geçirip san’at, fesâhat (çiftçilik, zirâat) işinde maharet sahibi yaparak, vatan hizmet konusunda faydalanmaktır. Bu çocukların eğitilmesinde önemli bir diğer husûs ise vazifenin sadece hükümete ait görülmemesi, milletin de bu konuda sorumlu olduğunun vurgulanmasıdır. Sürecin topyekün ilerletilmesi vurgulanır. Devletin gerekli adımları atması fakat buna karşılık olarak milletin de devlete bu konuda yardımcı olması fikri sık sık vurgulanır.

Ziraat ve eytâm meselesi öne çıkan bir konudur. Köylü kıymet verilen bir unsurdur. Dârüleytâmlarda yetişen çocuklardan memur değil öncelikli olarak köylerde çalışacak çiftçi yetiştirme ihtiyacı hissedilir. Zirâ köyde çalışacak insanlara ihtiyaç vardır ve bu ihtiyacı da dârüleytâmlardan yetişen çocuklardan karşılayarak milletin ilerlemesi, kalkınması amaç edinilir.

Bir milletin gelişebilmesi için bedâyinün önemine de vurgu yapılır. Bir milleti yükselten, büyüten, yaşatan ve aynı zamanda başkalarına sevdiren ve saydıran en kuvvetli âmilin vâsil oldukları mertebe-i tekâmül olduğu fikri ileri sürülür. Milletin ruh kuvveti ve fikrinin de bununla ölçülebileceğine değinilir.

Memleketin fikir hayatı noktasında gelişmemesinin önündeki en büyük engellerden biri olarak da kütüphanenin eksik olması görülür. Türkiye’de birçok eserin, kitabın olduğundan fakat bunlardan kâfi derecede istifâde edilemediğinden bahsedilir. Bu noktada Avrupa kütüphâneleri ile birtakım kıyaslamalara gidilir.

“Avrupa’nın büyük şehirlerinde bir değil, birçok kütüphâneler vardır. Hatta bazı yerlerde ayş u işret, kumar müptelalarını kurtarmak için meyhâneler, çalgılı kahvehânelerin, kumar kulüplerinin yanı başlarında

⁵¹ Ahmet Cevdet, Anadolu’da Mâişet-i Medenîye, 6974, 11 Temmuz 1916, s. 1.

kütüphâneler tesis edilmiştir. Her sınıf halka mahsus, hatta en cahil amele sınıfı için pek muntazam kütüphâneler vardır. Bütün bunların şerâiti o kadar amilî ve erbâb-ı mütalaa için o kadar elverişlidir ki herkes istifadeden bir zevk hisseder. Sigarasını, hatta birasını, kahvesini içerek günün birkaç saatini tatlı mütalaa ile geçirir. Kütüphânelerin mevkileri latif, şerâiti elverişli olunca zâ eserlerin tabîi günden güne artar. Bir millet arasında mütalaa merakı tezyid ettikçe tekâmül ihtimalatı da ziyâdeleşmiş olur. Bütün hükmen, “mütalaanın her nevi faidelidir.” Demekle büyük bir hakikati ispat etmişlerdir.”⁵²

Bu tarzda bir karşılaştırma yaparak aynı zamanda Türkiye’de kütüphânelerin ihtiyacını ortaya koyar. Ülkenin daha önceleri ilim yuvası olduğunu çok değil birkaç asır evvel bu kütüphanelere mâlik olduğumuzdan bahsederek, daha sonra neden bu hale geldiğinin sebeplerini açıklar.

İkdâm Gazetesi’nde neşr olunan *Yoksulluk Dersi* unvânlı yazıya bakıldığı zaman harbin Türk milleti için ne büyük tesirler meydana getirdiği açıkça görülür. Bu yazıda Türk milletin daha önceleri bütün olaylara, hastalıklara karşı kayıtsız kaldığını fakat harp zamanında milletin gözlerinin bir anda açıldığı anlatılır.

Kadın meselesi yine *İkdâm*’ın ehemmiyet verdiği konulardan birisidir. Türk erkeği cephede savaşırken, fedakâr Anadolu kadını ise sabanları ve tırpanlarıyla cepheye taşınacak gıdayı temine uğraşırlar. *Anadolu Kadını* başlıklı yazıda kadının ihmâl edildiğinden, onunla hiç ilgilenilmediğinden bahsedilir. Ayrıca yine o dönemde kadınları çalıştırmak, onları iş hayatına yönlendirerek, sosyal hayata katmak amacıyla Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiye’si adlı altına bir cemiyet teşkil edilir. Aynı başlıklı makalede Biçkiyurdu Müessis ve Müdürü İsmâil Hakkı Bey ile yapılan mülâkatta İsmâil Hakkı Bey, bu cemiyetin amacını anlatır. Ve kadınlarımızı neden iş hayatına yönlendirmemiz gerektiğini ifâde eder.

Kadının gelişmesi dönem için erkeğin kendini geliştirmesine bağlı olduğu çeşitli yazılarda ele alınır. Türk kadınının eski zamanlarda kendi işlerini çok rahat kendilerinin gördükleri anlatılırken, harbin kadınları sindirdiği dolayısıyla kadınların iş yapamaz duruma geldiklerinden bahsedilir.

Dönemde kadına çok fazla değer atfedildiğinden bahsetmiştik. *İkdâm*’da neşr olunan *Kadının Kıymet-i İçtimâiyesi ve İktisâdiyesi* adlı yazıda da yine kadının aile, devlet

⁵² İmzasız, İlim Hayatı, 6970, 7 Temmuz 1916, s. 1.

ve millet için öneminde değinilir. Bu yazıda kadının içtimâî ve iktisâdî değerinin artmasıyla birlikte bütün milletin kıymetinin artacağı, ayrıca kadının tekâmülün artmasının aynı oranda aileyi de yükselteceğinden bahsedilir. Harbin kadınların kabuğuna çekilmesine sebep olduğunu fakat daha sonra kadınlarımızda ciddî bir ilerlemenin olduğu da yine aynı yazıda ifâde edilir. Ayrıca kadınların yetişmesinde de Dârüleytâmın ciddi katkıları olduğu, buralardan yetişen kızların gelecek nesilleri daha iyi yetiştirecekleri de kadın konusunda değinilen meselelerden biridir.

İkdâm Gazetesi'nin fikrî yazıları noktasında üzerinde durduğu hususlardan biriside medeniyet, medenilik gibi unsurlardır. Bu kavramların tanımları üzerinde durularak, medeniyetin şartlarının neler olduğu, hangi devletlerin medenî, hangilerinin ise gayrı medenî oldukları çokça tartışılır. *Medeniyet Davası* adlı yazıda da bu konuya değinilerek, medeniyetin güzel yollar, yüksek binalar, büyük fabrikalar, heybetli gemiler yapmak ise Amerika'nın Avrupa'dan daha medenî olduğu ifâde edilir. Yoksa medeniyet ahlâka, insâniyete mi merbuttur bu soru üzerinde durulur. Ve aslında Türk milletinin efeni, medenî bir millet olduğu fikrinin de özellikle altı çizilir.

Bu noktada *İkdâm*'ın fikrî faaliyetler açısından daha ziyâde sosyal, içtimâî hayatı eksene alarak, milletlerin tarihinden beri içlerinde taşıdıkları unsurlara binaen medeniyet tanımını üzerine yorumlar getirir.

Bununla birlikte Türk medeniyeti ve sâir devletlerin medeniyetleri hakkında bir takım karşılaştırmalar yapılarak, Türk milletinin medenî olduğu fikrî ispat edilmeye çalışılır. Bu ispat için tarih sahnelerinden örnekler verilerek, Hadikâtü'l-Vüzerâ, Duhte'l-Meşâyih gibi kitaplar bu fikri desteklemek için kaynak kitaplar olarak gösterilir. Türk milletinin medeniyetle olan bağlantısı yani ne kadar medenî olduğu ortaya koyulurken Fransa, İngiltere gibi devletlerin de neden medenî olmadıkları yine örneklerle ispat yoluna gidilir. Böyle olduğu için ise Türk milletinin medeniyet-i Garbiyeye ecnebi olduğu da ifâde edilir.

Fikrî noktada döneme nazar-ı dikkatle bakıldığı zaman ortaya çıkan unsurlardan biri de inceleme zamanımız harbe tesâdüf ettiğinden mütevellit nazarî meselelerin ikinci plana atılması gerektiği fikri ön plana çıkar. Buna mukâbil bu konu ile alakalı neşr edilen yazılara baktığımız zaman amelî işlerle uğraşılması gerektiği daha sonra bunlara ek olarak nazarî olaylara meyl edilmesi gerektiği anlatılır. Fabrikaya, zirâate, ticârete ihtiyaç olduğu ifâde edilerek, nazariyatın geri plana alınması istenir. "Arzu ederiz ki bizde de bu cihetler anlaşılın kitap mütalaasıyla edindiğimiz nazariyyât bilgilerine son verilesin" cümlesi amelî işlere ne derece lüzum olduğu fikrini açıkça ortaya koyar.

Türk çocukların okutulmuş gerek mektep kitapları, gerekse de diğerk kitapların faydalı olmadığından, çocukları ruhî bir açığa doğru sürüklediğinden bahsedilir. Okuyacak kitap bulamayan çocukların bunun yerine sinemaya meyl ettikleri fakat sinemanın çocukları çok daha fazla zehirlediği fikri ön plana çıkar. Mösyö Reinhard'ın Çocuklara Ruh-ı Gazâ adlı yazısından yola çıkılarak bizdeki kitaplara bir takım tenkîdler getirilir. Mösyö Reinhard mezkûr yazısında;

“Türkiye’de mektebe giden çocuklarda ruhî bir açlık ve mütalaa ihtiyacı bulunduğu şüphesizdir. Hâlbuki Türkçe olarak çocukların fikrini tenzih ve teşkile kitaplar yok gibidir. Burada çocukların umûmiyetle okudukları eğlence kitapları zehirleyi nevidendir. İstanbul’da kitapçı camekânları gözden geçirilsin. Birçoğunda Sherlock Holmes ve Natpinkerton’un ucuz fakat zararlı tercümelerine tesâdüf edilecektir. Herhangi bir mektep dershânesinde bulunan çocukların kitap çantaları karıştırılsın. Mutlaka birçoklarında korkunç cinâî romanlara tesâdüf edilecektir. Bunların yerini tutacak fâideli kitaplar nerede?..”⁵³

İkdâm’da aynı başlıkla neşr edilen bir yazıda bu noktalara değinilir. Kitapların bu halde olmasının sebeplerine değinilerek, bu konuda neler yapılması gerektiği hakkında malûmat verilir. Çocuklar için yazılan kitapların bu derece vasat bir tarzda olmasının sebebi olarak, yazarların bu kitapları ticarî endişe ile yazmaları gösterilir. Ayrıca bu kitapları yazanların terbiye ile iştigalleri olmadığı da ifâde edilir. Aynı o dönem memleketimizde yüksek fikirler ile meşğûl olmak modasının olduğu ve bu sebeple de küçük sınıfın ve alt tabakanın halini anlatan eserlerin yazılmadığı söylenir.

Yazılan bu kitaplar şekil noktasında eleştirilere hedef olur. Zira kitapların güzel tab edilmediğinden, kırık harflerle dizildiğinden, fenâ kâğıtlar üzerine basıldığından dem vurularak, bizde bir de çocuk kitapları basacak matbaanın olmadığı da bunlara ek olarak verilir. Bu konuda Almanların ilerlemesi de örnek olarak gösterilir.

Meselenin çözümü için neler yapılması gerektiği de *Çocuklar İçin Ruh-ı Gazâ* adlı yazıda şöyle ifâde edilir:

“Terbiye-i milliyeye hakikaten lüzum görüliüyor ise bunun için evvel emirde yapılacak şey terbiye-i medeniye, kırrat ve tarih kitapları vücûda getirmektir. Bu üç türlü kitap yoksa terbiye-i milliyeye temin edilmez.”

⁵³ İmzasız, Çocuklar İçin Ruh-ı Gazâ, 5 Şubat 1917, s. 1.

İhtisâs meselesi de dönem için dikkat çeken konular arasındadır. Savaş halinde olan bir memlekette, milletin terakkisi, vatanın ilerlemesi ihtisâsın artması ile mümkün olabilir. Bu da ihtisâsa önem verilmesini gerektirir. Her şahsın kendi alanında uzmanlaşarak, memleketi kendi uzmanlık alanında ileriye götürmesi ve bunun her alanda olduğu bir memlekette dolayısıyla ilerleme kaçınılmaz olur. Bu konuya ihtiyaç görülmüş olacak ki İhtisâs başlıklı makale de bu konu ele alınarak, memleketin ihtisâslaşma durumundan bahsedilir.

“Memleketimiz ma’a’t-te’essüf henüz ihtisâs devrine gelmedi. Daha ulûm ve umûmiyedeni malûmat-ı külliyyeden vâreste olacak bir mertebeye varamadık. Ahmet Mithât Efendi ve Şemseddin Sâmî Beyler –ki her ikisi de evliyâ-yı irfânımızdır ve rahmetle yâd edilmeye lâyıkturlar. Bu dakikayı daha iyi anlamışlardı. Kürenin, tasliif, Avrupa’yı yalnız telakkî etmek, ihtiyacatı memleketi takdir edememek dolayısıyla biz de garip ve acayip fikirler şâyi oluyor. Bunlardan hazer!”⁵⁴

İkdâm’da Müslümanların fikrî noktada olan eksiklikleri üzerine de yazılar neşr olur. Ahmet Cevdet yine bu konuda öne çıkan isimlerden biridir. Müslümanların ilerlemesi, kendilerini geliştirmeleri noktasında nasihatlerde bulunur. Müslümanların içinde bulunduğu çıkmazdan nasıl kurtulacakları yönünde de fikirler beyan eder.

Sürekli Avrupa’da olan Ahmet Cevdet bulunduğu yerlerle alâkalı gezi yazıları, HATIRALAR neşr ederek, oradaki Müslümanlara ait gözlemlerini aktarır.

Seyâhat HATIRATI’nda Ahmet Cevdet Bulgaristan’da yaşayan Türk Müslümanlara dair bir takım tenkidâtta bulunur. Yaşadıkları yerde Türkçe bir gazetenin olmamasına üzüldür ve Türk Müslümanları’na ait Türkçe bir gazetenin olmamasının, bütün âlemde bî-haber yaşamının bir ölüm, manevî bir ölüm olduğu kanaatine varır. Bu konuda şunları nakl eder:

“Hele Bulgaristan’da Müslümanlar’a mahsûs biricik olsun iyice bir Türkçe gazete bulunamamasına ağlamak bile azdır. Evet, gözlerimle görüyorum kırk beş seneden beri Bulgarlar koca bir memleket teşkil ettikleri halde ehl-i İslâm bir gazeteye bile nâil olamamıştır. Ehl-i İslâm’ın terakkîyat-ı maneviye esbâbından kendi kendilerini mahrûm edişlerine ne demeli, nasıl bağırmalıdır.”⁵⁵

Yazının devamında ise Müslümanların kendilerine geliştirememelerine, evlerinin, mahallelerinin harap durumda olmasına sitem eder. Bu konuda neler yapılması

⁵⁴ İmzasız, İhtisâs, 7344, 20 Temmuz 1917, s. 1.

⁵⁵ Ahmet Cevdet, Seyahat Hâtıraları, 6806, 25 Kânûn-ı Sâni 1916, s. 1.

hususunda görüşler ileri sürer. Sonuçta ise bunun tek kurtuluş yolunun zihnî terakkîyat olduğu, zihnî marifetin halka aşılmasının lüzumunu ifâde eder.

1.2.4. Dil Meselesi

İkdamcılar dilin sadeleşmesi hususunu savunmaktadırlar. Hatta Osmanlıca-Türkçe karşılaştırılması Abdülhâmid döneminde bu tarz dil tartışmalarının yasaklanmasına yol açmıştır. Necip Âsım *İkdâm*'da yazdığı *Lisân Bahsi*⁵⁶ başlıklı makalesinde, bu meselenin *İkdâm*'ın intişârından beri takip edildiğini ifâde eder. Mezkûr yazı şu şekilde başlar:

“(İkdâm)’ın intişârından beri şu mesele takip ediliyor, bir taraftan âferinler alınıyor, diğer cihettem muahezeler hedef olunuyor. Bizce şu bahis edebiyat kadar eski olduğu halde? Henüz hiçbir yerde halledilip bitirilmemiş bir şey olduğundan tekrarından, ta’mikinden istiğnâ hâsıl olamaz.”

Ayrıca lisân meselesinin sadece bizde değil, eli kalem tutan diğer milletlerde de var olduğu belirtir. Necip Âsım aynı yazıda farklı lisanlardan kelime alırken dikkat edilmesi gereken unsurlar belirterek, lisânlar arası kelime alışverişine karşı olmadığını ortaya koyar. Ona göre yabancı bir lisandan kelime alırken, alınan kelimenin, telaffuz ve imlâsının da kendi dilimize göre uydurulması gerektiği taraftardır. Bu söylerken Fransız ve İngilizlerin bu şekilde yaptığını örnekleriyle beraber açıklar. Bahsi geçen yazıyı şu şekilde tamamlar:

“Bir lisandaki ecnebi kelimelerin fenalığı çokluğundan değil, o lisân ehline telaffuzu ve imlâsı yabancı bir halde kalmasındandır. Bizce lisân hususunda şu usule tabiyyet etmeliyiz, sanırız.”

İkdâm Gazetesi'nde Türk Dili'nin yabancı kelimelerin tesirine bırakılması noktası ciddi eleştirilerde bulunulur. Türkçe kelimeler dururken, bunların yerine başka lisanlardan alınmış olan kelimelerin kullanımını tasvib etmeyerek, bunun Türk Dili için menfi bir durum olduğuna da dikkat çeker. *Tayyarenin Türkçesi*⁵⁷ adlı yazı da bu durum ele alınır. Tayyare ve tayyaran kelimelerinin Türk milleti için hiçbir mana ifâde etmez ve bir Türk'ün bu kelimelerin manalarını anlaması için tahsile muhtaç olduğunu söyler. Hâlbuki uçak ve uçu kelimelerinin ise Türk Dili'nin kendi malı olduğunu ifâde eder. Aynı yazı şu minvâlde devam eder:

“Yazık ki mektep tahsili bizde Türülük'ün his ve zevkini gürleştirmiyor. Tahsil gördükten sonra Türk kelimelerinden bir zevk duymaya başlamıyoruz. Muharrirlerimiz, şairlerimiz marifet göstermek için lisanımıza doldurdukları bu kelimeler yüzünden lisanımız artık bir Türk'e yabancı bir

⁵⁶ Necip Âsım, *Lisân Bahsi*, 1090, 30 Temmuz 1897, s. 3, 4.

⁵⁷ A. Ali, 6452, 5 Şubat 1915, s. 2.

lisan haline gelmiştir. Ve iyi kötü okuduğundan bir şey anlar hale gelmek için Türk oğlunu lâ-akl on sene tahsil zahmetine katlanmak mecburiyeti altına sokmuştur. Sonra biz de maarif ileri gitmiyor diye şikâyet ediyoruz.”

Görüldüğü üzere *İkdâm* Gazetesi, dil meselesi noktasında yabancı kökenli kelimelerin kullanılmasından ziyâde Türk’ün kendi öz malı olan kelimelerin kullanılmasından yana tavır takınır. Aksi halde Türk milletinin kendi öz diline yabancılaştığını da dikkatlere sunar.

Halkı aydınlatacak eserlerde sade bir dil kullanılması gerektiği savunulur. *Kavimimizin Dertleri* adlı makalede;

“Bizde efradımızı maddeten ve manen tedavi edecek kitaplar lazımdır. Fakat lütfen dikkat ediniz. Sefaletin en ziyâde nerelerde hükümrân olduğunu görüyorsunuz. İmdadına koşacağımız bir sınıf halk var. İşte yalnız bu dil ile o halkın anlayabileceği sözler ile konuşmak gerekir. Yoksa yeni eserlerde eskiler gibi halka bir faidesi olmaz. Onlar yalnız mecâlis ve mahâfilde okunur, köyde, burada okunmaz.”⁵⁸

Gibi ağır bir lisân ile yazılan metinlere tenkidâtta bulunulur. Aynı makale yine benzer bir tarzda devam eder;

“Şimdi yeni çıkma anlaşılmaz bir dil var. Bazı tercüme meraklılarının lisânı işte bu dildir. Onunla yazılan hikâyeler, mektuplar, romanlar, şi’rler, makaleler mümkün değil anlaşılmıyor. Zaten tesadüf ettiğimiz felâketler gibi şimdi birde çetrefillik belâyesi karşısında bulunuyoruz. Bize öyle geliyor ki bir müddet sonra Türkçe’yi anlayan az bulunacak!”

Görülüyor ki *İkdâm* Gazetesi dilde sadeleşme husûsunda Klasik Edebiyat’ın kullandığı lisânı değil de Halk Edebiyatı lisânı olan Kerem ile Aslı, Ferhat ile Şirin gibi halk hikâyelerinde kullanılan dilin rağbet görmesi taraftarıdır. Halkın ağır bir dille yazılan metinleri anlamadığından fakat halk hikâyelerinde kullanılan dili daha rahat bir şekilde okuyup anladığını ifâde eder.

Gazeteci’nin lisânın nasıl ve ne şekilde olması gerektiği de dil noktasında üzerinde durulan konulardan biridir. *Gazeteci Dili* adlı yazıda ise bu konu detaylı bir şekilde ele alınır. Bir gazetecinin dilini sâde olmasının lazım geldiğini ve gazeteyi okuyan avâmın da havasında da bu makaleleri çok rahat anlaması gerektiği üzerinde durulur. Ayrıca gazetecilikte edebiyat yapılmamasından yanadırlar. Edebiyat yapılmamasından maksat ise tasannu yani yapmacılıktır. Yine amiyâne ifâdelerden kaçınılması bununla beraber halkın

⁵⁸ İmzasız, *Kavimimizin Dertleri*, 6918, 16 Mayıs 1916, s. 1.

seviyesinin biraz daha yükseltilmesi istenir. Said Paşa da Gazeteci Lisânı adlı eserinde gazeteci lisanının nasıl olması gerektiğine değiniyor. “*Binâ’-en-âleyh gazeteci lisânı delât ettikleri fiilleri gibi sakil olan öyle sözlerden mümkün olduğu kadar ihtirâ etmelidir.*”⁵⁹ Sözleriyle düşüncelerini ortaya koyar.

*“Fakat mademki yevmî gazeteler havâsla beraber avâmada hitâp ediyor, o halde onların lisânını havâsı ürkütmeyecek kadar sadeleştirmek, avâmı da bulunduğu derece-i sâdegide ikâ etmeyecek mertebe yükseltmek iktiza eder. Bu iki işi birden görmek ise biraz güççedir. San’at, daima çetin iş. Bina’-en-aleyh bizde gayemizin husûlü için bu güçlüğe katlanalım, öyle bir gazeteci üslûbu ihtira’ ve ihtiyâr edelim ki meselâ ricâlden biri makalemizi okuyunca: -Bu ne amîyâne bir lehçe! Demesin. Kezalik, ahâddan biri gazetemizi eline aldığıında: -Bu pek derin! Diyerek alakadârlarlığını diriğ etsin.”*⁶⁰

Yukarıdaki alıntıya bakıldığı zaman, gazeteci dilinin nasıl olması, kimlere hitap etmesi gerektiğini açık bir tarzda ortaya konulmuştur. Bu da demek oluyor ki yevmî gazeteler avamdan havasa kadar her kesime hitap ettiğinden dolayı, gazetecinin üslûbunu buna uygun bir şekilde ayarlaması lazımdır. Aksi takdirde yazıda da ifade edildiği gibi gazeteci üslûbunu ayarlayamazsa sadece belli bir kesime hitâb eden bir hâtip durumuna düşer.

Lisân hakkında gazetede neşr edilen yazılara bakıldığı zaman dilde sadeleşme, diline yakın olması ve bu dili avamdan havasa kadar herkesin anlayabilmesinin gerektiği üzerinde durulur. Türkçe’nin gittikçe anlaşılmayacak bir dil haline geldiği ifâde edilirken bunun müsebbibi olarak Arapça ve Farsça lügât ezberleyenler gösterilir. Cevdet Paşa ve kavaidinin söylediği lisânın herkes tarafından anlaşıldığı ifâde edilirken, aynı zamanda bir edebiyat mektebinden de bahsedilir. Fakat bu edebiyat mektebini iki grubun beğenmediğini de eklenir. Bunlardan birincisinin eski lügâtları karıştırmaya hevesleri olanlar, Türkçey’den bî-haber olup, eser noktasında pek sarîh metinler ortaya koyamayanlar, ikinci grubun ise birinci gruba muhalifler olduğunun altı çizilir. Dolayısıyla bu lisânda bir karışıklığa sebep olmuştur. Lisân noktasında oryaya çıkan bu karışıklıkta hayatın her safhasına sirâyet etmiştir. Ahmet Cevdet, Celâl Nûri’yi destekleme adına kaleme aldığı *Üslûplarımız* başlıklı yazısında;

“Türkçe’yi Nâci merhûm kadar doğru yazmış hiçbir muharrir ve müellifimiz gelmemiştir. Nâci’nin müteaddid âsârını alın tedkik edin. Bir tane bile hata göremezsiniz. Hâlbuki ona gelinceye kadar

⁵⁹ Said Paşa. (1327). Gazeteci Lisânı. Dersaadet: Sabah Matbaası. s. 26.

⁶⁰ İmzasız, Gazeteci Dili, 7122, 10 Kânûn-ı Evvel 1916, s. 1.

hiçbir kimse Türkçe'yi o kadar doğru yazmamıştır. Ne Kemal Bey, ne Ziya Paşa, ne başkaları Nâci derecesinde çıkamamıştır.”⁶¹

Sözleri ile Muallim Nâci tarafında olduğunu gösterir. Nâci'nin şiirine sürekli saldırıların olduğunu fakat müddeilerin iddialarını ispat edemediklerini, Nâci'nin tam manasıyla bir Şark şâiri olduğunu ve ondan Garp tarzını beklemenin yanlış olacağını da ekler.

İkdâm yazarları dilde sadeleşmesi fikri üzerinde hem-fikir olmakla beraber, bu anlayış bir Öztürkçecilik değildir. Sâir lisanlardan kelime almaya karşı çıkmazlar, sadece bunun ihtiyaç olduğu kadar alınması taraftarındırlar. Fakat Türkçe'de olan bir kelimenin yerine başka bir lisandan alınmış kelimenin kullanılmasına karşı çıkarlar. A. Cevdet yine *Üslûplarımız* adlı yazısında bu konuyla alâkalı olarak;

“Sıcaklık yerine sühûnet ve germî, gök yerine sipihr ve semâ demeyi tasvip edenlerden değiliz ve böyle bir manaya mevzu olan elfaz-ı müteneviden teşekkül eden şi'r ve nesre bundan böyle, “edebiyat-ı milliye” nâmi veremeyiz.”

İfâdeleriyle “Millî Edebiyat” kavramına da değinir. Mezkûr yazının devamında ise “birkaç bin kişinin anlayabileceği lisân, millet lisânı değil, köhne lisandır” diyerek her alanda olduğu gibi dil alanında da millî olmak gerektiğine vurgu yapar.

Dilin ağır olması açısından Ahmet Cevdet bir takım eleştiriler yapar. Diğer muhârip devletlerin askerlerinin cephede kitap, gazete, mecmua okuduklarını, anladıklarını fakat Türk askerinin kendi dilinde yazılmış eserleri anlamakta zorluk çektiğini çünkü bu eserlerde kullanılan dilin Türkçe değil Bâbil Kulesi dili olduğunu ifâde eder.

Avâmın geri kalmasının sebebi olarak Ahmet Cevdet edipleri gösterir. Avâmın yükselmeyeceğini aksine onun yükseltileceğini ifâde ederek, avâmın yükseltilmesi için dilin gerekliliğine vurgu yapar. Ediplerin çıkardıkları kitapları, gazeteleri yine kendilerinin okuduklarını, halk ile meşgûl olmadıklarını söyler.

Edebiyatımız da yeni bir dilin olmadığını, dolayısıyla olmayan bir dilin edebiyatının olamayacağını, edebiyatın tamamen Arapça, Farsça kelimelerle dolu olduğunu ileri sürerek, dilde sadeleşme fikrini savunur. Bu konuda şu cümleleri sarf eder:

“Ediblerimizin ne zaman ki millî ihtiyaçları, millî yaşamayı, millî mevcudiyeti duyarlar ve ne zaman ki o millete vücutlarını vakfederler işte o zaman memleketi alâkadar edecek fikirleri, memleketi alâkadar eden sözlerle

⁶¹ Ahmet Cevdet, *Üslûplarımız*, 7059, 6 Teşrin-i Evvel 1916, s. 1.

yazarlar ve işte o zaman millî, yeni, yüksek, canlı edebiyat vücûda gelir. Yeni şiirlerimizi okurken derhal kelimeleri Türkçe'ye tercüme ederim. Görürüm ki bir hiçlik, dünyaya, ahirete faydası olmayan bir hiçlik."⁶²

Bununla birlikte ediplerin Türkçe'de mevcut olan lafızlar yerine onların Arapça ve Farsçalarını kullanmalarına karşı çıkar. Bunun ise aslında ediplerin Türkçe'yi beğenmemelerinden ileri geldiğini ifâde eder. Türkçe var olan kelimeleri kullanma taraftarı olan Ahmet Cevdet, bu şekilde yapılırsa yazılan yazıları herkesin anlayacağını, muharrirlerin halk ile meşgûl olmaları sayesinde edebiyatımızın büyük neticeler vereceğinin de altını çizer.

Ayrıca dilimizde Türkçe kelimelerin kullanılmamasının Osmanlıca yüksüz ettiğini, kırk sene evvelki dilin şu ankinden daha zengin olduğunu ekler. Her millet lisanıyla meydana çıkar fikrini savunarak, dil gelişirse, diğer alanlarında buna merbut olarak gelişeceğinden bahseder.

Mezkûr yazısında Ahmet Cevdet durumun vehâmetini şu cümlelerle özetler:

"Türküz ama Türkçe'yi bilmiyoruz. Türküz ama Türk tarihini bilmiyoruz; Türküz ama Türk mimarisini bilmiyoruz; Türküz ama Türk musikîsini bilmiyoruz; Türküz ama Türk Sanayi'ini bilmiyoruz; Türküz ama Türk hayatını, Türk an'anesini, Türk ruhunu, Türk fikrini bilmiyoruz.

Hep dilimizi ihmal etmek yüzündendir ki bu mahrûmiyetlere uğradık. Dilimizi, millet dili olmadığı içindir ki ahalimize bir şey öğretemedik ve diğer milletlere de bir tesir-i icra edemedik."

1.2.5. Eğitim Hayatı

Ahmet Cevdet, *Lozan Dârülfünûnu ve Şarklı Talebe* adlı yazısında eğitim hayatına dâir bir takım eleştirilerde bulunurken bu konuda neler yapılması gerektiğinden de bahseder. Lozan Dârülfünûn'unda bulunan talebeler arasında Şarklı Türk talebelerin olmaması noktasında istikbâlimizin Dârülfünûnlara bağlı olduğunu ifâde eder. Etrafımıza bulunan milletler arasında yüksek bir mevkii ihrâz etmenin önemli şartlarından birisi olarak ulûm ve maarif husûsunda gelişmeye bağlı olduğunu ve Almanya'nın bugünkü seviyede olmasının temelinde bu ilerlemenin yattığını söyler.

⁶² Ahmet Cevdet, *Gazeteci Dili*, 7147, 4 Kânûn-ı Sâni 1917, s. 1. Yazının devamında Ahmet Cevdet, *İkdâm*'ın bazı yazarlarını da şöyle eleştirir:

İkdâm'da geçen gün şöyle bir ünvan gördüm: "Yedyesâr-ı irfân ve müdâfaamız olan."

"Bu ibareyi böyle dizen muharrir bir fikir beyan etmek için bu lafızlara ve terkiblere mürâcaat etmiyor. (yed)'in, (yesar)'ın, (irfan)'ın, (müdâfaa)'nın Türkçeleri lehül-hamd mevcut bunların Türkçesini kullansa da herkes, onun ne dediğini anlasa olmaz mı? Olmaz! Ne için olmaz biliyor musunuz? Çünkü âmiyâne olur! İşte bizim yazılarımızdaki âmiyânelik veya yükseklik fikre ait birşey değildir."

Dârülfünûnları ıslâh etmemizin elzem olduğunu ileri sürerken bu noktada neler yapılması gerektiğini şu şekilde ortaya koyar.

- Avrupa Dârülfünûnlarından mükemmelen yetişmiş Türk muallimlere mâlik olmak.
- Muallim ve muallimelere yüksek maaş verilmemesi, bunun Avrupa’da böyle olduğu
- Talebeye işittiği gibi söz söylemeye, muallime ise işittiği gibi tenkidâta bulunmaya müsaade etmek gerektiği,

- Dârülfünûn’da muallim tenkitten serbestî küllî olmalı,

- Muallim kendi fikir sahibi olmalı,

Tarzında birtakım görüşlerde bulunur.

Dönemin eğitim hayatı ile ilgili yine *İkdâm*’da birçok makale neşr edilmiştir.

Türk Dili’ne dair dönemde ortaya çıkan en önemli haberlerden biri Budapeşte Mekteplerinde Türkçe’nin okutulacak olmasıdır. Budapeşte halkı Türkiye hakkında daha fazla malûmat elde etmek için Türkçe’yi öğrenmeye heves etmişler ve ziyaret yeri olarak ise Fransa, İngiltere, İtalya yerine artık Türkiye’ye gelmeye başlamışlardır. Ayrıca Türkiye ile ticarî faaliyetleri geliştirmek isteyen tüccarlarda Türkçe öğrenmeyi kendilerine bir vazife edinmişlerdir. Dârülfünûnda yapılacak olan dersler de Türkçe Derslerini Abdülatif Efendi, Arapça Derslerini ise Goldetsin – İgnas tedarik edecektir.⁶³

Dârülfünûnların nasıl olması, muallimlerinin ne gibi vasıflar iktizâ etmesi husûsunda Ahmet Cevdet *Dârülfünûn’un Şahsiyet-i Maneviyesi* adlı Sofya’dan gönderdiği bir yazısında bir takım fikirler ileri sürer. Bu fikirler şunlardır:

*“Bir mülk ve milletin istikbâl-i ilmî ve fennîsi dârülfünûn ile olur. Bu ceht temin edilmeyecek olursa oradaki muallimler birer hâmiye sığınarak mektep dershânelerini cehâlet zulmetleriyle doldururlar. Dârülfünûn milliyet ve hamiyet ocağı olduğu için münferiden hiç kimsenin fikr-i şahsisine esir olamaz.”*⁶⁴

Ayrıca her bilgicinin muallim sayılmayacağını, ta’limin bir hüner olduğunu ve bunun usulünün bilinmesinin gerektiğini ifâde eder. Aynı yazı da şunu da ekler. *“Nice muallimler gördük ki talebenin istifadesini temin serine vâkıf değiller”* diyerek sahib-i hüner olmayan muallimleri tenkid eder.

Avrupa, Bulgar dârülfünûnları ile Türk dârülfünûnları arasındaki farklara da değinir.

Türk çocuklarının eğitilmesi bakımından o dönemde açılmaya başlayan çırak mektepleri memleketin yetişmiş elemana olan ihtiyacını bir nebze olsun azaltması

⁶³ Bu hususta daha ayrıntılı bilgi için bk. İmzasız, Budapeşte Mekteplerinde Türkçe, 6848, 7 Mart 1916, s. 2.

⁶⁴ Ahmet Cevdet, *Dârülfünûn’un Şahsiyet-i Maneviyesi*, 6817, 5 Şubat 1916, s. 1.

bakımından dikkatleri celb etmektedir. O zamanlar Fatih, Üsküdar, Sultan Ahmet Çırak Mektepleri vardır. Daha sonra ise Eyüpsultan, Kasımpaşa, Beşiktaş, Kadıköy ve Aksaray çırak mektepleri açılır. Bu mekteplerde dersler talebeye en uygun olan gece saatlerinde yapılır. Her gece toplam olarak iki ders işlenir. Bu derslerde defter tutmak, alışveriş kuralını öğrenmek, genel ticarete biraz vakıf olmalarını sağlamak vb. unsurlar öğretilir. Eğitim hayatı ise bir sene devam eder. Mekteplerde dârülfünûn hocaları ve iktisatla meşgul olan Türk hocalar ders verir. Çırak mekteplerinde ayrıca talebenin istihlâk (tüketme, sarfetme) fikrini öğrenmesi için ise Tasarruf Bankası kurulur.

Çırak mekteplerinin genel olarak amacı uygulamalı eğitimi esas alarak, daha sonra memleketin iktisâdi hayatına bu şekilde bir takım katkılar yapmalarını sağlamaktır. Tsarruf Bankası'nın açılması da aldıkları eğitimi daha rahat uygulaya bilme imkânı bulabilmeleri içindir. Bu mekteplerde Türkçe okuma-yazma bilmeyenler içinde ayrıca sınıflar açılarak, kültürel olarak da topluma fayda sağlarlar.

Eğitim hayatının yanı sıra Dârülmüâllimin ve maarifimizin tarihi ile alakalı olarak da çeşitli konferanslar düzenlenir. Bu konferanslarda Türk milletinin tarihi süreç içerisinde eğitim ve maarif konusunda geçirmiş olduğu merhâleler anlatılarak, dönemin eğitim hayatıyla ilgili bazı kıyaslamalar yapılır.⁶⁵

Ahmet Cevdet'in dönemin eğitim hayatına eleştirileri bir hayli kabacadır. Türk öğrencilerin tahsillerindeki eksiklerden bahsederken Türk öğrencilerle beraber Bulgar öğrencilerin de İstanbul'da Mekteb-i Sultanî'de ders aldıklarını fakat Bulgar öğrenciler memleketlerine hizmet ederken, Türk öğrencilerin memleketlerine hizmet noktasında yetersiz kaldıklarını tenkîd eder. Bina'en-aleyh yine Türk öğrencilerin mektep tahsillerindeki amaçlarının menfaat derecesinde kaldığını ve bir şey öğrenme amacı gütmeyeceğini dile getirir. Ayrıca eğitimini aldığı meslek yerine, hiç anlamadığı, bilmediği bir işe başlayarak sadece maaş alma derdine düştüğünü de ekler.

Ahmet Cevdet çeşitli sebeplerden dolayı sürekli Avrupa'da olduğundan dolayı Türk ve Avrupa öğrencisiyle eğitim sistemini karşılaştırma imkânını da bulur.

Avrupa'ya gönderilen öğrencilerin teftiş edilmesinin lüzumuna da değinilir. Fakat bu teftiş senenin belli günleri olmamalı, süreklilik arz etmelidir. Bu da Avrupa'daki sefirlerimiz sayesinde olacaktır. *İkdâm* bu meseleye de değinir. Avrupa'ya giden öğrencinin oranın şaşasına kapılma tehlikesinde bulunduğundan dolayısıyla bunun önüne geçilmesi gerektiğinden bahsedilir. Bununla birlikte de oraya giden öğrenci Avrupa'nın eğlenceli

⁶⁵ Bu konuda detaylı bilgi için bk. İmzasız, Maarifimizin Tarihi, 6922, 20 Mayıs 1916, s. 1.

hayatında da mütezelezziz olmalıdır diyorlar, aksi takdirde sıkılan öğrencinin bir fayda vermeyeceği anlatılır.

“Bizim fikrimizce talebenin şen ve şatır olması, onların gülüp oynamaları lazımdır. Erkekli, kadınlı binlerce şâkirdi olan dârülfünûnların hayatında bizim bilmediğimiz ve anlamadığımız bir başkalık vardır. Gençleri bizim eski medreselerdeki gibi yaşatmak artık kâbil değildir.”⁶⁶

İfâdeleri öğrencinin sosyal hayata katılması gerektiğini destekle niteliktedir.

Bununla birlikte Türk öğrencisinde her zaman millî hislerin dâim olduğu ifâde edilir. Talebenin orada kendi aralarındaki faaliyetleri de ele alınarak, neler yaptıklarından bahsedilir. Talebede millî şuur yüksek olmasına karşın oradaki vazifelerini layıkıyla yerine getiremezler. Aynı yazıda talebenin yüzde yirmisinin iyi bir şekilde geri dönmesine sevinilmesi gerektiği ifâde edilir.

Öğrencinin orada yalnız kalmasının sorumlusu olarak Avrupa sefirlerimiz gösterilir. Sefirlerin öğrenci ile ilgilenmedikleri, bu meselenin onları meşgul etmediği eleştirilir. Fakat Bern Sefiri Fuad Selim Bey’in öğrenci ile alakâdar olduğunun da ayrıca altı çizilerek, diğer sefirlerin de Fuad Selim Bey’e pevrev olmaları istenir.

Avrupa’daki tahsil noktasında Japon öğrenciler ile Türk öğrenciler arasında da bir takım karşılaştırmalara gidilerek, bizim talebenin eğitim noktasındaki hataları ve eksiklikleri ele alınır. Japonların belli bir hedefle Avrupa’ya eğitim için gittikleri, bizim öğrencilerin ise bir heves üzerine buna meyl ettikleri, hakikî manasıyla Avrupa’ya giden öğrencimizin çok az miktarda olduğu dikkatlere sunulur. Bu mesele üzerine şu örnek verilir:

“Bir nokta daha: Avrupa’ya gidenlerin kaçı (layıkıyla) lisân olmak üzere Fransızca’yı öğrenebildi? Avrupa;’da (lise) ve hukuk tahsillerini ikmâl ile uzun süre diploması hidemâtında kalmış bir birinin, burada, bir davetnâmeyi iki satırlık bir cevap yazmak için hânesinin altındaki Ermeni eczacıya müracaat ettiğini duyduk, duyduk ve hayret ettik.”⁶⁷

Lisân bilmenin önemi hakkında verilen bu örnek, Türk öğrencisinin içine düştüğü felâketin derecesini gözler önüne serer.

Türk öğrencisinin oraya giderken kendi tarihini, hukukunu bilmediği fakat oraya hukuk tahsili için gittiği husûsu tenkid edilir. Kendi hukukunu bilmeyen öğrencinin, Garp hukukuna da yabancı kalacağı ifâde edilir. Yine Amerika’ya gazetecilik tahsili için giden öğrenci de eleştirilir. Amerika-Avrupa matbuatının yalan haberler yapması dolayısıyla orada

⁶⁶ İmzasız, Avrupa’daki Talebemiz, 7237, 4 Ns. 1917, s. 2.

⁶⁷ İmzasız, Avrupa’da Tahsilimiz, 7347, 26 Temmuz 1917, s. 1.

gazetecilik eğitimi alma fikrinin yanlış olduğu vurgulanır. Amerika'ya elektrik, mühendislik tahsili için gidilmesi gerektiği ifade edilir. Avrupa tahsilinin amacına ulaşmaması ise şu cümlelerle tenkide tabii tutulur:

“Biz, Frenkçe bir kaç tabir kullanalım *amateur, dilettente* sıfatıyla garba koşuyoruz. Maksudumuz gayr-ı muayyen, mesleğimiz nâ-mevcûd, gâyemiz ise tezevvuk! Memleketimiz bilmeden gidiyoruz. Avdetimizde ne Garbı öğrenebiliyoruz, ne de memlekete ve milletimizi tedkike tenezzül ediyoruz. Ruhîyyâtımızda bir buhrân hâsıl oluyor. İki câmi arasında beynamaz kalıyoruz.”

Eğitim için gönderilen talebenin ülkeye döndükten sonra onu gönderen kurumda değil başka bir kurumda çalıştırılması da yine eleştirilen meseleler arasındadır. Bu da o zamana kadar verilen emeğin boşa çıkması demektir.

Kadınların eğitimine ise ayrı bir önem atfedilir. Tesisine başlanılan Bilgi Yurdu bu görevi yerine getirmek üzere kurulur. Ayrıca mebuslarımız Almanya'ya giderek orada kadının terkâkkîyatı için ne gibi çalışmalar yapıldığını araştırırlar. *Maarifimiz* adlı makalede, Maairf Nezâreti'nin neşr eylediği İhsâsiyat Mecmûası'ndan bahsedilirken, bu mecmuada yayınlanan kız-erkek okuma-yazma oranları verilir. Kız çocuklarının okutulmasının önemini ise aynı makale Tefvik Fikret'in bir kız mektebi için yazdığı şiirin başına koyduğu şu satırları örnek olarak gösterirler:

“Kızlarını okutmayan millet, oğullarını manevî öksüzlüğe mahkûm etmiş demektir. Hüsrânına ağlasın!”

Görüldüğü üzere dönem için kız çocuklarını eğitmenin ne derece ihtiyaç kesb ettiğine vurgu yapılır.

Millî intihabımızın en büyük nişanelerinden biri, şüphesiz son senelerde kızlarımızın tahsil ve terbiyesine verdiğimiz ehemmiyettir. Bugün gerek (Bilgi Yurdu) ve yeni mektebin (Dârülmürebbiyât)'i gibi husûsî gerek resmî teşebbüslerimizi yetiştirecek müesseseler vücuda geliyor. Bunun öksüzlükten kurtulmak istediğimize bir alâmet olarak düşünmekte haklı değil miyiz?

Diyerek kızların eğitimin üzerinde ayrıca durulması gerektiğine atıfta bulunur. Maarifin terakkîyatı ile birlikte bi'l-hassa kız çocuklarının eğitimi konusunda herkesin üzerine düşeni yapmasını isteler ve her ferdin maarife karşı bir borcunun, bir vazifesini olduğuna dikkati çekerler.

Kadınların okuma-yazma nüfusunun çok düşük olduğu görülür. Kadınının eğitimde arka planda kalmasının sorumlusu olarak ise erkekler gösterilir. İlk yapılacak şeyin Türk

kadını cehaletten kurtarmak olduğu ifade edilirken, hiçbir kızın cahil kalmaması gerektiği vurgulanır. Erkeklerin kadına karşı yapmış oldukları hatalarını düzeltmek ve hem de memleketi ileriye taşımak için ilk önce kız çocuklarının okutulması gerektiğinin altı çizilir.

Eğitim açısından mekteplerin, talebelerin ve öğrencilerin sağlıkları, dinlenmeleri, mektebe devam saatleri, ders programları muallimlerin mesai saatleri gibi unsurlar hakkında da düzenleme yapılması önerilir. Ayrıca talebelerin öğrendiklerini uygulamaları açısından da yine talebeğe uygun ortamın hazırlanması istenir. Bu da yine dönemde eğitim açısından pratik ile uygulama arasındaki paralelliği ortaya koyar.

Ahmet Cevdet, eğitimin geri kalmasındaki kusuru sadece Maârif Nezâreti'nde bulmaz. Bununla beraber Avrupa'ya eğitim için giden talebenin orada fen ile değil de edebiyat, hukuk, gibi alanlarda eğitim almalarına da bağlar. A. Cevdet'e göre muharib bir devlet her şeyden evvel fenini, sanayisini güçlendirmelidir ve öğrencisine bu doğrultuda eğitim vermelidir. Zirâ birinci millete birinci derecede lazım olan şeyler bunlar. Edebiyat, hukuk, lisân gibi konuların ise ikinci, üçüncü derece olduğunu ve fende ilerledikten sonra bunlara meyl edilmesi gerektiğini ifade eder. Aynı bâhiste hayâli de muzır bulur. Mekteplerimizin, Meclis-i Mebûsânımızın, Meclis-i Ayânımızın hep hayâlât ile uğraştığını, hayatın gerçekleri ile iştiğâl edenlerin ender olduğunu ifade etmekten çekimez. Hâlbuki mekteplerimiz de hakikât romanlara bile esâs oluyor diyerek, gerçek hayatla yüzleşmenin, hayali bırakıp ihtiyacımız olan şeylerle meşğûl olmanın önemini vurgular. *Mekteplerimizin Yenileştirilmesi* adlı yazısında;

“Hakikatten uzaklaşıp dâima hayâlât ile meşğûl olmaktan pek büyük ziyânlar, gayr-ı kâbil telâkkî felâketler gördük. Ben bundan o kadar yıldım ki milletimiz bir şeye benzesiye kadar şi'r ve edebiyatı men' etmeye kadar varıyorum! Bizim millete kıraat için hıfz-ı sıhhat, tekemmül için hüner ve marifet kitapları mütâlaa etmek gerektir... İşte bunun gibi Avrupa memâliğine göndereceği talebeyi de hukuk ve edebiyat sıralarından ziyâde fabrikalara, alyat mekteplerine göndermelidir.”⁶⁸

İfadeleriyle dönem için millete ne lazımsa ona meyl etmenin, o doğrultuda çalışarak devleti ilerletmenin önemini ortaya koyar.

Avrupa'ya gönderilen öğrencilerin lisana olan ihtiyaçları konusunda da değerlendirmelerde bulunur. Öğrencinin gideceği ülkenin lisânını tafsiâltlı bir şekilde bilmesi gerektiğini, gelişigüzel lisânın öğrenmenin orada hiçbir işe yaramayacağını çünkü

⁶⁸ Ahmet Cevdet, *Mekteplerimizin Yenileştirilmesi*, 7338, 14 Temmuz 1917, s. 1.

orada kasap, bakkal alışverişi değil, fen tahsil edileceğini ifade eder. Lisân sayesinde oradaki yabancı talebelerle de ünsiyet peydâ edeceğini, ailelerle tanışacağını, sadece mektep tahsili ile yetinmeyeceğini, dolayısıyla bunların yapabilmesi için o memleketin lisanına hâkim olunması gerektiğinden bahseder.

Lisân meselesinin İstanbul'da halledilmesi gerektiğini, öğrencinin Avrupa'ya gitmeden bu konudaki sıkıntılarını çözmesinin elzem olduğunu ifade eden A. Cevdet, bunun için lisân mekteplerinin açılmasının gerekliliğine değinir.

Talebenin Avrupa'da kalacak yer ve yeme içme sorununda çözülmesinin gerekliliğini ifade ederek, öğrencinin çektiği zorluklardan bahseder Avrupa'daki memurların talebeyi yalnız bıraktıklarını ve sefârethânelere düşen görevleri sıralar.

Yetiyecek nesil için millî duyguları uyandırmak amacıyla Millî Ta'lim ve Terbiye Cemiyeti tarafından bazı millî dersler açılmak istenir. Bu dersler coğrafya, etnografya, tarih, iktisat, din ilimleri, fıkıh ilmi, edebiyat gibi derslerdir. Dolayısıyla öğrenciler bahsedilen dersler aracılığıyla vatanını, milletini öğrenerek, eksikliklerini fark edip bu doğrultu da ilerleyecektir.

1.2.6. Matbûat Hayatı

Sürelî Yayınlar bakıldığı zaman halkı galeyana getirmede ne kadar önemli oldukları nazar-ı dikkati celb eder. Halı bilgilendirme noktasında en aslî vazifenin sürelî yayınlara ait oldukları görülür. Fakat bu noktada bir takım yalan bilgilerde ortaya atılır. Bilhassa Avrupa gazetelerinin bu noktada ne kadar mâhir olduklarını Ahmet Cevdet gözler önüne koyar. Özellikle Türk milletinin direncini kırma noktasında çeşitli şâyialar ortaya atarlar. *Biz de Mazisi Olan Bir Milletiz* unvanlı yazısında Ahmet Cevdet, Fransız, İngiliz ve İsviçre matbuatı için şöyle der:

“Görseniz buranın gazeteleri ne sanîalar yazıyorlar. En gülcüncü filanca gazetenin İstanbul muhâbirinden aldığım telgrafnâme, dostlarımızdan birinin Anadolu'dan veya İstanbul'dan aldığı mektup mealine nazaran diye derç olunan yalanlardır. Hâlbuki o yazılan şeyler bir muhârip yerden ne telgrafla, ne mektupla bildirilemez. Bildirilmesine imkân yoktur... İngiliz gazeteleri ile Fransız gazeteleri yalan tertibinde birbirleriyle mukayese edebiliyorlar. Haniya o cecdi, ağır başlı zannettiğimiz o gazeteler yok mu? Aman onlar ne yalan kumkuması imişler. İsviçre'nin Fransızca söyleyen kısmının gazeteleri de Fransa'da çıkıyor gibi... Burada tarafgirlik

dehşetli. Tabii Türkler 'de iyi gözle görünmüyor. Bütün gazetelerde Türkiye aleyhinde tavırlar, sözler, nasihatler görülüyor.”

Ahmet Cevdet'e ait olan yukarıdaki paragrafa baktığımız zaman bir milletin hayatında matbuatın ne kadar önemli bir görev üstlendiği görülür. Fakat bu önem gazetelerin yaptığı yalan haberlerle değil, milletin üzerinde ne kadar tesir vücuda getirdiği ile ölçülür. Demek oluyor ki matbuat insanları yönlendirme de bir araç olarak kullanılıyor. Buna binânen matbuatı güçlü tutmak, diğer alanlarda da güçlü olmak için gerekli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Matbûatın öneminde değinen Ahmet Cevdet, “*Demek ki matbûat el-yevm mühimmat ve top fabrikalarının aynıdır. Buna karşı durma aynı tedbiri ittihaz etmek gerekir.*” Bu cümleden yola çıkılarak, matbuatın özellikle harp zamanlarındaki önemi bir kez daha ortaya çıkar. Türk gazeteleri harici matbûata vâkıf değillerdir. Dolayısıyla onların ortaya attığı şâyialara aynı şekilde karşılık veremiyorlar. Bu da Türk matbuatının, ecnebi matbuatının gerisinde kalmasına sebebiyet veriyor. *Matbûat Kongresi* yazısında bu konuları detaylı olarak ele alan Ahmet Cevdet, “*Ordu ve matbuatın görevlerinin pratikte aynı olduğuna dikkatleri çeker. Ordu ateş ile vatanını müdâfaa ediyor, matbuatta kalemlerle bu vazîfeyi yapmak mevkiindedir.*”⁶⁹ Bu cümleye dayanarak, hükümetin matbuatı desteklemesi, gazete ve gazetecilerin sorunlarına eğilerek matbuatı geliştirmesi gerektiğini söylemek pekte yanlış olmaz.

İkdâm Gazetesi incelemeye tâbi tuttuğumuz yıllarda iki sayfa olarak çıkar. Bunun sebebi ise savaş olması dolayısıyla kâğıt eksikliğidir. Günün önemli olayları, edebî yazıları, ilanlar hepsi bu iki sayfaya sığdırılmaya çalışılır. *İkdâm* Gazetesi'nin kâğıtları Avrupa'dan temin edilir ve bu da bir takım güçlükler meydana getirir. Kâğıtların satın alınması, taşınması, gümrük işleri gibi engellerden dolayı kâğıtların İstanbul'a ulaşması hayli bir zaman alır. Ahmet Cevdet bir yazısında kâğıdın eksikliğinden, kâğıt temin etmekteki güçlüklerden detaylı bir şekilde bahseder. İsviçre'nin Feldkirchen şehrinden gönderdiği *Gazete Kâğıtları* isimli yazısında bu sıkıntıları ele alır. Türk matbuatı gazete ve matbûat malzemeleri adına ne varsa Avrupa'dan getirir, bu da kâğıt fiyatının Türkiye'ye gelen kadar epeyce yükselmesi anlamına gelir. Avusturya'da çıkarılan Orman Nizâmnamesi yüzünden kâğıt fiyatlarının arttığını da ekler. Avrupa'ya her taraftan kâğıt siparişi olduğu için bazen parasını vererek bile kâğıt alınamadığını da ifade eder. Türkiye'de üreten bir ülke olmadığından dolayı bu sıkıntılarla yüz yüze kalmaktadır. Bu sorunların aşılması için ise

⁶⁹ Ahmet Cevdet, *Matbûat Kongresi*, 7037, 14 Eylül 1917, s. 1.

çözüm önerileri sunar. Avusturya’da kâğıtçılık için hususi mektep vardır. Bizim de bu tarz mekteplerde açmamız iktizâ eder. Fakat sadece amelî değil aynı zamanda da nazarı nalûmata da sahip olunmalıdır. Kâğıt meselesinde Ahmet Cevdet en önemli unsurun ormanların muhafazası olduğunu söyler.

İsviçre’de düzenlenen Matbûat Kongresi’nde kâğıt meselesi de ele alınır. Bu kongre üzerine bir yazı neşr eden Ahmet Cevdet yine bu konuya değinir ve İstanbul’a kâğıt getirmekte ne derece zorlandığını ifâde eder. İsviçre’de kâğıt tedârğini hükümetin kendi bünyesine aldığını fakat bir Türk gazetecinin kâğıt temini noktasında yeterince muâvenet göremediğine teessüfe ettiği söylenebilir. Ayrıca kâğıt sendikalarının tamahkârlığı yüzünden Türkiye matbuatının mutazarrır olduğunu altını da bi’l-hassa çizer.

Matbûatın harp zamanlarında önemi bir kez daha ortaya çıkar. Zirâ harbin olduğu dönemlerde halka bilgiyi ulaştırma vazifesi matbuatındır. Milletın neler yapması, nasıl adımlar atması ve ne şekilde davranması gerektiği matbûat sayesinde halka ulaştırılır. Dolayısıyla bu dönemde cephede savaşan asker kadar, masa başında yazılarını kaleme alan matbûat erbabına da çeşitli vazifeler düşer. *Gazeteler* başlıklı yazıda her gazetenin iki mahiyetinin olduğu ifâde edilir. Bunları biri mâhiyet-i amme, diğeri ise mâhiyet-i hususiyedir. Ayrıca bu yazı da harp zamanlardan gazetelerin vazifelerinin pek ağır olduğu da söylenir. Çünkü bu gibi zamanlarda gazetelerin rikkat ve nezâketli olmasının icâb ettiği de eklenerek, herkesin böyle hengâmelerde çok fazla gazete de okuduğu da görülür. Sâlifü’z-zikr yazı Matbûat-ı Osmaniye’nin vazifesini şöyle anlatır:

*“Lakin matbuatımız, umumiyeti, heyeti itibariyle, biraz daha muhtaç-ı tensik, mütefekkir-i teçhizdir. Sâhif- ve erkân-ı matbuât bizde hâlâ bir şahs-i manevî teşkil edemiyor. Umûma ait mesâil, el birliği ile heyet-i matbuât namına halloluyor. Biz, dostlarımıza, müttefiklerimize silahla hıdmet ettiğimiz gibi kalemlerle de hıdmet ediyoruz. İşte bu maslahat, bir maslahat-ı ammedir ve bunun temili filan veya felan gazetenin işi değil Matbuât-ı Osmaniye denilen heyetin kârıdır.”*⁷⁰

Matbûat-ı Osmaniye’nin bir diğeri vazifesi ise müttefik devletlere silah yardımının yanı sıra kalem ile de yardım edilmesidir. Bunu yapacak kurum ise felan ya da filan gazete de değil Matbûat-ı Osmaniye’nin olmasının lazım geldiği yazılır.

⁷⁰ İmzasız, *Gazeteler*, 7038, 15 Eylül 1916, s. 1.

Ahmet Cevdet'e göre ise bir matbûat sadece o devleti ilgilendirmez. Örneğin İstanbul Matbûatı'nın İstanbul kadar Avusturya'ya da lazım olduğunu ifade ederek, matbuatın beyne'l-milel tarafına da dikkat çeker.

Hükümetin Vezâifi - Matbûatın Vezâifi unvânlı yazıda *İkdâm* gaztesi kendi vazifesinin farkında olduğunu yazar. *İkdâm* Gazetesi'nin o dönem için elzem gördüğü meselelerden birisi de mücâhede-i ziraiyedir.

*“Matbuât-ı Osmaniye vezâife-i teşvikkârisine daha büyük bir gayretle devam etmelidir. Matbuât –ve kendi hesabımıza olarak söyleyelim, İkdâm-mücâhede-i ziraiyeyi mukaddes bir vazife bilir. Gazetelerin eski hacimlerinin sülûsânını kaybettikleri böyle bir zamanda bile ceridemiz cihâd-ı zirâi için lazım gelen biri bulacaktır.”*⁷¹

Diyerek vazifesinin farkında olduğunu gösterir. Bir taraftan hükümetin çalışmasını lazım geldiğini fakat diğer taraftan da matbuatın bunu desteklemesi gerektiğini tezini savunur. Ayrıca harp halinde olduğu kadar sulh halinde de matbuata önem verilmesi gerektiğini, bunun milliyetimiz üzerinde kayda değer tesirlerinin olduğu da eklenir.

Bir gazeteci de bulunması gereken özelliklerin neler *Gazeteci Dili* adlı yazıda şu meâldedir:

- Gazeteci dili sade ve tasannudan uzak olmalıdır.
- Sürat ve acelecilik gazetecilikte şarttır.
- Yazar eserini düzelte düzelte yazmamalı, fakat yazarken doğru, hoş, münakkah yazmalıdır.
- İrticâlen yazma husûsu ise bir gazeteci için en önemli maslâhat olarak kabul edilir.
- Gazeteci edebiyat yapmamalıdır.

Ahmet Cevdet'te *Gazeteci Dili* başlıklı yazısında *İkdâm*'ın dilinin sade olması gerektiğini savunur.

*“Ben gazetelere konulacak yazıların sade olması taraftarıyım. Dilimiz, milliyet meselelerinin geç anlaşılabilmesi yüzünden Türkçelikten büsbütün çıktığı için halkımız okuyacak olsa dahi okuduğunu anlayamaz, değil mi?”*⁷²

Matbûatın diğer bir vazifesi olarak da halkı tenkîd fikrine alıştırmak olarak görülür. Ahmet Cevdet'in *İkdâm*'da neşr ettiği ve bizim de seçilmiş metinler kısmına aldığımız yazılarına bakıldığı zaman, A. Cevdet'in bu vazifeyi kendine bir görev edindiği görülür.

⁷¹ İmzasız, Hükümetin Vezâifi – Matbûatın Vezâifi, 7032, 9 Eylül 1916, s. 1.

⁷² Ahmet Cevdet, *Gazeteci Dili*, 7147, 4 Kânûn-ı Sâni 1917, s. 1.

Tenkid fikrine dâir meleke ve kabiliyet az olsa bile bunu iletirmek matbuatın bir borcu olarak telakki edilir.

Matbûatın insanları yönlendirme konusundan çeşitli işlevleri vardır. Bir ülkenin matbuatı tedkik edilirse eğer, o milletin ruhiyatı, kuvveti ve zaafı açık bir şekilde görülür denmektedir. Matbûatta ayrıca halkı ilgilendiren konulara yer verilir. Halkla alakası olmayan fikirler ise matbûatta yer almaz. Dolayısıyla matbuatın yaptığı haberlere göre, milletlerin hayatları hakkında fikir sahibi olunur. Bununla beraber yalan haber yaparak, kendine düşman gördüğü devleti manevî olarak çöküntüye sürüklenir. Bu konuda *Hezeyânın Hududu* adlı yazıda Fransız matbuatın Almanya aleyhinde yaptığı yalan haberlerden bahsedilir. Aynı yazı da Fransız matbûatı için “habbeyi kubbe yapmak, Fransız matbûatının son itidadındandır” denilerek, bu meseleye dikkat çekilir.

Ahmet Cevdet, gazete kâğıdı temini noktasında ne derece güçlükler çekildiğini de çeşitli yazılarında dile getirir. Burada, Orada başlıklı yazısında bu zorlukların neler olduğunu şöyle anlatır:

“Öyle değil, iki gün evvel yine Sofya’ya geldim. Ne için? Avusturya’dan aldığımız kâğıtları Rusçuk’tan İstanbul’a iletme için... Avusturyalı komisyoncular bir kere sevk olunacak malı üzerlerine aldılar mı artık ötesini takip edecekleri yok... Bilmeyiz Türkçe’ye mahsûs olan mallar bir Avusturya Şelb’inde kaç ay aklıyor. Komisyoncular hiçbir işin arkasını aramadıkları için büsbütün Türkiye’deki alıcılara biniyor. Bir vagon kâğıt için yalnız on liralık telgraf ücreti verildiğine emin olun.”⁷³

⁷³ Ahmet Cevdet, Burada, Orada, 6875, 3 Ns. 1916, s. 1.

1.2.7. Sosyal Hayat

Sosyal yaşam olarak döneme bakıldığı zaman, hem yardımlaşma, hem de sosyal kurumlara yardım etme temâsı ön plâna çıkar. Bu nokta da Hilâl-i Ahmer'in yaptığı faaliyetler dönemin sosyal havasını yansıtmada önemli bir kurum olarak karşımıza çıkar. Yardımlaşma, yardım etme konusundan Celâl Sâhir'in *Hilâl-i Ahmer Çiçeklerini Alınız* isimli yazısı önemli ifâdeler barındırmaktadır. Vatan ve millet için canını hiçe sayarak cephede düşman askerî ile göğüs göğüse gelen Türk askerî için Hilâl-i Ahmer kurumunun sattığı çiçeklerden her vatan evlâdının alması ve bunun millî bir vazife olarak görülmesinin gerekliliğine vurgu yapar. Vatana, millete ve askere borcun ancak bu şekilde ödeneceğini söyler.

“Vatandaşlar, veriniz, o kadar sevdiğimiz canlarınızı, biriktirdiğiniz ve üstüne titrediğiniz mallarınızı, size alınızı yüksek tutturan, namusunuzu korumak isterseniz aynı maksatla uğraşırken, topraklar üstünde, gecenin uykuya davet eden yıldızlı gül rengi yorganın altında bile uyumayarak beklerken yaralananlar için veriniz. Vatana karşı borcunu ödemek sırası gelinceye kadar şimdilik paralarınızın bir kısmını veriniz.”⁷⁴

Ayrıca çiçeklerden almayarak, bu yardımlardan çekinenleri de Allah'ın gazabına havâle eder.

Hilâl-i Ahmer Kurumu o dönemde farklı farklı faaliyetlerde bulunur. Harp başlayınca Hilâl-i Ahmer çeşitli yerlerde hastaneler açar. Bu hastanelerde yirmi beş binden fazla mecruh ve gaziler tedâvi olur. Ayrıca çayhâneler açarak, askerlere çay ve sıcak ekmek ikramında bulunur.

Hilâl-i Ahmer'in kurmuş olduğu ambar dört kısımdan müteşekkildir. *Hilâl-i Ahmer Anbarını Ziyaret* makalesinde bu kısımlar şu şekilde tasnif edilir:

1. Eczâ
2. Çamaşır
3. Porselen
4. Erzak şubeleri

Bu kısımlardan neferlere, sedye, koltuk değnekleri, ilaç, yün yatak, yorganlar vb eşya tedârik edilir.

Sosyal faaliyetlerde açısından döneme bakıldığı zaman şehit çocuklarına ayrı bir kıymet atfedildiği görülür. Çeşitli uygulamalar yapılarak bu çocuklar sosyal hayata

⁷⁴ Celâl Sâhir, *Hilâl-i Ahmer Çiçeklerini Alınız*, 6640, 12 Ağustos 1915, s. 1.

kazandırılmaya çalışılır. Bunlardan biri de Maârif Nâzırı Şükrü Bey'in düşünüp hazırlamış olduğu Dârüleytâmdır. Dârü'-eytâm için muhtelif noktalarda arazi vasi edilerek bina yapılması kararlaştırılmıştır. Mezkûr kuruma on iki yaşından on beş yaşına kadar kız-erkek çocukları kabul edilmektedir. Toplam mevcudu ise bin beş yüz kadardır. Ve on bine kadar öğrenci alınacaktır.

Kurumun amacı ise memur yetiştirmektir. Bunlar ise başlıca ziraatçı, sanatçı ve ticaretçi sınıflar yetiştirecektir. Çeşitli meslek gruplarından eleman elde ederek, bunlardan memleket faydasına yararlarına hedefi güder. Her öğrenci ise kendini geliştireceği dallara göre ayrılarak bu yolda kendini geliştirecek ve ona göre eğitim alacaktır. Erkek öğrenciler daha çok mühendislik, sanayi ve ziraat gibi mesleklerde istihdâm edilecek olup, kız çocukları ise ipekçilik, sütçülük, tavukçuluk, gül yetiştirmek, bahçıvanlık ayrıca el işleri, biçki dokumacılık, örgücülük, çamaşırcılık, yamacılık vb. işlerde eğitilip, çalıştırılacaktır.

Dârüleytâm müessesinin misyonunu ise mezbûr isimli makale şöyle özetler:

“Bu müessese görülüyor ki memleketimizin hayat ve kıvvetini iâde edecekl bir yeni millet-i fazılanın esâslarını kuracak efrâdı yetiştirmektir.”⁷⁵

Görüldüğü üzere şehit çocukları topluma kazandırılmak, bunun yanı sıra bu çocuklardan çeşitli alanlarda istifâde etmek için Dârüleytâm adlı verilen bir müessese kurulmuştur. Bu müessese Türk milletinin geleceği için çeşitli adımlar atar. Bunu yaparken de babası, abisi, amcası ya da dedesinin canını verdiği vatan için bu çocukların da ellerinden geldiği kadarıyla ifâyâ hizmet ederler. Bu müesseselere bakıldığı zaman sosyal olarak çeşitli faydalar da ortaya koyarlar. Hem de vatanın terakkisi için de ayrıca istifâdeli durumlar elde edilir.

Dönemde sosyal bir müessese olarak faaliyet gösteren kurumlardan biri de Almanya'da Miralay Von Hoff Bey'in teşkil ettiği ve aynısını Türkiye'de de tatbika çalıştığı Genç Dernekleridir. Von Hoff Bey ayrıca Genç Dernekleri ile matbuâtın ne kadar alakalı olduğunu da ifâde etmekle beraber bu konuda yazacağı makalenin matbuâtımızda derç edilmesini ister.

Von Hoff Bey Genç Dernekleri'nin doğrudan asker olarak başlattırmak gerektiğini ifâde eder. Derneğin amacının ise beden terbiyesini, fikrini geliştirmek, dünç, güzide, gözü iyi görür, kulağı iyi işitir bir nesil yetiştirmek olduğundan yola çıkarak, bu şekilde eğitilen gençlerin askerlik görevlerini de pekiyi derece ifâde edebileceğini de not düşer.

⁷⁵ İmzasız, Dârüleytâm, 6846, 5 Mart 1916, s. 1.

Genç Dernekleri Teşkilâtı'nın mektep olan her yerde kurulmasının kolay olacağını söylemekle beraber Anadolu'nun daha ziyâde mektepsiz kalmış yerlerinde bu teşkilâtın tesisinin daha uygun olacağını noktasında fikirler ortaya koyar.

Von Hoff Bey Genç Derneklerini iki kısma ayırır:

“Biri 12 yaşından 16 yaşına kadar olan çocuklar ki bunlar (Gürbüzler) diğerleri de 17 yaşından 21 yaşına kadar olanlar ki bunlara da (Dinçler) namı verilmiştir.”

“Gürbüzlere mahsus olan dernekler 60 çocuktan mürekkep olacak. Bunlar hafta da ancak iki gün kendi memleketleri dâhilinde, kendi muallimleri veya rehberleri delâletiyle talim edilecektir. Dinçlerin derneği 180 nefere baliğ olacak yollarda bahr u berr zabitan ile sıhhiye ve jandarma zabitanı, küçük zabıtlar veya müteaddid zabitan taraflarından sevk ve talim edilecektir. Bunların talimleri umûmî şubesi tarafından ka'le alınmış olan talimatnâmede musarrahtır. Bundan başka müfettiş-i umûmî teşkilât ile işgal edilecek olanlara gerek dersaadette, gerek taşrada ayrıca dersler ve konferanslar vererek onları hakkıyla yetiştireceği gibi mütemediyen teftişat icra eyleyecektir.”⁷⁶

Genç Dernekleri Teşkilâtı'nın faaliyetlerine ve eğitim tarzlarına bakıldığı zaman her öğrenci kendi dalında çıraklık eğitimi alır. Bu da her öğrencinin daha iyi uygulamalı eğitim olarak, istihdâm edileceği işe daha faydalı olması amacı güdülür. Talimler yaptırılır, beden ve ruh sağlığının ise yerinde olmasına dikkat edilir.

Sosyal meseleler noktasında Harbiye Nezâreti'nin 10 Tm. vesilesi ile inşa ettireceği Zâbitan Yurdu ve İstihkâm Bahçesi önemli iki müessese olarak karşımıza çıkar. Yapılan bu yerlerin amacı ise Çanakkale'de Kutü'l-amâre'de düşmanla çarpışmış olan askerleri rahat ettirmektir. Bunlar ayrıca askerler için de bir îade-i itibâr olarak görülür.

Ahmet Cevdet yazılarında sosyal hayata, eğlenceye de vakit ayrılması gerektiğini savunur. Millî unsurlarımız kaybolurken, bununla beraber eğlencelerimizin de kaybolduğunu oysa Orta Oyunu, Hayâli Meddâh gibi oyunların ıslâh edilmek şartıyla devam ettirilmesi gerektiğine inanır. Oysa halkın bu oyunlardan çok fazla istifâde ettiğini söyler. Özellikle harp zamanında halkın maneviyatı güçlendirmek için tiyatroların önemine dikkat çeken A. Cevdet, bir yazısında muharebenin başladığı zaman tiyatroların kapanmasından ve sonra geri açılmasından şöyle bahseder:

⁷⁶ İmzasız, Genç Dernekleri Teşkilâtı Hakkında, 6907, 5 Mayıs 1916, s. 2.

Malûm olduğu veche ile bu muhârebenin ibtidâsında tiyatrolar kapanmış idi. İşlere faaliyet vermek, insanlardaki kuvva-yı maneviyeyi tezyid etmek için, Türkçesi hiçbir kimseyi yese düşürmemek için eğlence yerlerinin hemen açılmasına karar verildi. Halka şetâret geldi. Fütûr getirenler yeni kuvvet buldu, ahz u itâ muâmelâtu için derhâl hal-i faaliyet devri açıldı, cansız kalan vücutlara yeni bir ruh nefh olundu. Ahâli de, asker de, duyduğu bir zevk ile yaşamak ve vatanı yaşatmak lazım olduğunu hissetti.

Sosyal meseleler de *İkdâm*'ın önem atfettiği konulardandır. Bu noktada Dârüleytâmlar sosyal hayatın düzenlenmesinde birçok vazifeyi lâıykıyla ifâ ettikleri görülür. Buralarda kız-erkek, şehid, gazi çocukları eğitimler alarak, kendileri yetiştirme açısından bir çok fırsatlar elde ederler.

Yine Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'de sosyal hayata katkıda bulunan bir kuruluştur. Hastahâneler, misâfirhâneler, nekâhathâneler, çayhâneler açmak, vapular, yaralı nakliyâtı, askere yardım gibi çok fazla görevi yerine getirir. Cepheye koşan, orada gazilere çeşitli olanaklar sunan Hilâl-i Ahmer Cemiyeti diğer taraftan da fakir halkı gözetmektedir. Topkapı civârında bir yurt açan Hilâl-i Ahmer müessesi bu yurttaki günde bin fakire yemek tevzî eder. Ayrıca bu sayı sonraki zamanlarda iki bine kadar çıkar.

Harp sebebiyle erkeklerin cephede olması, kadınların vazifesini artırmıştır diyebiliriz. Daha önce erkeğin gördüğü işi, artık kadın görmek zorunda kalmıştır. Bu da kadının bir yerde kendine vakit ayırması lüzumunu ortaya çıkarır. O dönemde kadın için en güzel sosyal faaliyet olarak sinema vardır. Kadınlar, kızlar sinemaya giderek, hayatın hegâmından bir nebze olsun kurtulurlar. Bu da dönemde sosyal hayat açısından ne gibi faaliyetler olduğunu açık bir şekilde ortaya koyar. Fakat sinema sadece İstanbul'da yaşayan kadınlar için bir sosyalleşme aracıdır. Sinema o dönemde henüz Anadolu'da yoktur.

Ali Nâci edebî yazılarının yanında ayrıca iki adet sosyal temalı yazı da kaleme almıştır. Bu yazılar *Zamâne Musâhebeleri -1-* ve *-2-* şeklinde çıkar. *Zamâne Musâhebeleri -1-* yazısında harbin getirmiş olduğu iç sıkıntısı, yürek üzüntüsü ve yine harbin zengin ettiği insanları ele alır. Bu iki yazı dönemin sosyal hayatını net bir şekilde gözler önüne serer. Harbin insanları üzüntüye sevk ettiğini, hayatlarında neşe namına olan şeylerin kaybolduğunu ifâde ederek:

“Bir yerde durmazsanız, bir kitap okumazsanız, konuşmak istemezseniz, dinlemek istemezseniz, bir nev'i tereddüd içinde, bir nev'i ıztırâp içinde, oradan kalkar buraya oturur, buradan kalkar oraya oturur ve'l-hâsıl canınız sıkılır, canınız sıkılır. İşte milletlerin bugünkü hâlet-i

*ruhiyyesi! Yani yalnız sizin değil, yalnız benim değil, herkesin, bütün nev'i beşerin müştereken canı sıkılmaktadır. Bunu geçirmekte kolay değildir. Baş ağrısı değildir ki "aspirin" ile sivilce değildir ki "tentürdiyot" ile olsun! Bu bir kara sistir ki harp cephelerinin üzerinden kalkıl ağır ağır ruhlarımıza istilâ etmekte ve yavaş yavaş yüreklerimizi kemirmektedir."*⁷⁷

Yukarıdaki paragrafta harbin insanların hayatların getirmiş olumsuzlukları ortaya çıkarır. Aynı yazıda Ali Nâci harp zenginlerini ise tenkîd eder. Onların da hayatlarının olumsuz etkilendiğinden fakat aksine parasızlıktan değil, paranın çokluğundan dolayı bunun meydâna geldiğini ifâde eder.

Zamane Musâhebeleri -2- adlı yazıda ise dönem insanının kadına bakışını yaşlı bir adamın ağzından anlatır. Türk kadınının Batı'ya özenmesi tenkîd edilirken, Batı özentiliğini kadınıımızın yanlış anladığı bununla beraber de kadının giyim ve kuşamının Türk örf ve âdetlerinin aksine geliştiğinden bahsediyor. Medenîleşmek adına kültürün yozlaşması yansıtılır.

1.2.8 Hilâl-i Ahmer, Müdafaa-i Milliye ve Türk Ocağı'nın Faaliyetleri

Dönemin önemli teşkilâtlarından biri olan Türk Ocağı, Türk halkını tenvir etmek için çeşitli faaliyetlerde bulunur. Bu teşkilât hafta bir akşam erkeklere, bir akşam da kadınlara konferanslar verip, dinleyicilere Türk ve Türklük hayatına dair bir takım faydalı bilgiler vermektedir. Türk Ocağı'nın faaliyetlerinin öneminden *Anadolu'ya Rakı Neden Girdi* başlıklı yazıda şu şekilde bahsedilir:

"Gelecek ve her halde Türklük'ün namına daha geniş bir mikyasta iyiliklere müsait olacak zaman için bu müessesenin daha parlak daha büyük hizmetler gösterebileceğini şimdiden pek kuvvetli olarak ümit edebiliyoruz. Türk Ocağı haftada bir akşam erkeklere ve bir gün kadınlara konferans veriyor ve bunda memleketin muktedir, güzide zevatı oraya toplanan dinleyicilere, Türklük ve Türklük'ün hayatına dair pek istifâdeli şeyler söylüyor."

Türk Ocağı'nın bir diğer faaliyeti ise harp dönemi olması hasebiyle ve birtakım hastalıklardan dolayı nüfusun eksilmesi husûsunda tertip ettiği konferanslardır. Türk Ocağı bu konuda çeşitli konferanslar düzenleyerek halkı bilinçlendirmek ve nüfus kaybını azaltmayı amaçlar.

⁷⁷ Ali Nâci, *Zamâne Musâhebeleri*, 7403, 20 Eylül 1917, s. 2.

Sıtma hastalığına dair Türk Ocağı'nda Doktor İsmail Hakkı tarafından verilen bir konferans yine Türk Ocağı'nın dönem için ne kadar önemli bir teşkilât olduğunu ortaya çıkarır.

Türk Edebiyatının önemli şahsiyetleri için müsâmereler düzenleyen Türk Ocağı, bu müsamerelerden birini de Tefvik Fikret için icrâ eder. Bu konuda gazeteye verdiği ilân metni şu şekildedir:

“Merhûm Tefvik Fikret Hakkında Müsâmere

Türk Ocağı'ndan: Bu akşam Beyazıd'da Türk Ocağı'nda saat dokuz buçukta payitahtımızın büyüün kalem ve san'atı tarafından büyük [şâirimiz] merhum (Tefvik Fikret) Bey'in hatırasını tebcil maksadıyla bir içtimâi akd edilecek ve onun hayat-ı edebiyeye ve husûsiyyesine dâir Servet-i Fünûn sahibi Ahmet İhsân, Celâl Sâhir ve Köprülü-zâde Fuad Beyler tarafından musâhebeler yapılacaktır. Duhûliye yoktur.”

Bu dönemde faaliyet gösteren bir başka grup ise Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi'dir. Bu cemiyet kadınları çalıştırma, onlardan istifâde ederek, iş hayatına katılmalarını sağlamak amacını güder. Cemiyet Enver Paşa'nın eşi Naciye Sultan'ın himâyesinde kurulur. İsmâil Hakkı Bey'de bu cemiyetin müdürlüğüne getirilir. Merkezi ise Divân Yolu'ndaki Müdâfa-i Milliye binasındadır. Kurulduğu zaman sadece üç şubesi vardır. Bunlardan biri Çapa'da Nazif Paşa Konağı'nda, birisi Fatih'te Servili Medrese'de, üçüncüsü de Üsküdar'da Mehmet Ali Paşa Konağı'ndadır. Her şubenin bir müdürü ve bir de kadın işçibaşısı vardır. Örenköy Şubesi'de Evkâf Nezâreti'nin himâyesi altında çalışır. Cemiyetin idâresinde iki adet fabrika vardır. Bu fabrikalarda mesûcat ürünler, yün, iplik, çorap ve fanila gibi ürünler üretilmektedir.

Türk Kadınları Biçki Yurdu'da kadınlar için kurulmuş olup, onları çalıştırma amacı güden bir başka cemiyettir. Bu cemiyetin kurucusu da İsmâil Hakkı Bey'in refikesi Bahîre Hanım'dır. Biçki Yurdu, Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi gibi çeşitli cemiyetlerin açılmasındaki bir başka amaç ise millî sermayeyi yurt içinde tutmaktır.

Görüldüğü üzere, bu dönemde kadınların çalışmasına ayrı bir önem verilir. *İkdâm* Gazetesi'nde kadına verilen öneme çalışmamızın içerisinde Fikrî Hayat, Sosyal Hayat ve Eğitim Hayatı başlıkları içerisinde ayrıca değindiğimiz için burada aynı konuya tekrara hâcet görmedik.

Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'de savaşta çeşitli uzuvlarını kaybetmiş olanlar için san'at okulları açarak, onları iş hayatına dâhil etmek ister. İlk başta 25 kişilik bir grupla işe başlayan

bu san'at okulu, muvaffakiyyet kesb ettikçe daha fazla kişiye ulaşma amacını bünyesinde barındırır.

Müdâfaa-i Milliye Cemiyeti de aynı şekilde halkın ve askerinin faydası için birtakım faaliyetlerde bulunur. Çeşitli yardım kuruluşları adına, tiyatro oyunları sergiler. Buralardan gelen para ise o kurumlara aktarılır.

“Amacı ve çalışmaları itibariyle iç siyasetle kesinlikle ilgisi bulunmayan bu dernek, Balkan Harbi'nin son safhsında ve I. Dünya Harbi'ninde tam bir “millî” kuruluş olma özelliğini korumuş, her türlü cephe gerisi faaliyetle rol almıştır. Balkan Harbi'nin bitişiyle birlikte çalışmalarında bir gevşeme varsa da I. Dünya Harbi'nin başından itibaren tekrar çok faal bir devreye girmiştir. Cemiyet bu ikinci devresinde, sadece orduya yardımcı bir yan kuruluş değil, aynı zamanda memleketin ilerlemesinde öncü rolü oynayacak bir kültürel dernek olarak şekillendirilmek istenmiştir.”⁷⁸

Bu üç cemiyetin genel olarak amaçları ise insanlara faydalı olmak ve onları doğru yönlendirmektir. Hilâl-i Ahmer bunu çeşitli vakıflar açarak, Türk Ocağı ise millete yararlı olacağını düşündüğü konferanslar ile yürütmeye çalışır. Bu noktada iki kurum da Türk kültür hayatı için dönemde ciddi vazifeler ifâ ederler.

Son olarak bu cemiyetler ile ilgili olarak verilen el ilanı örnekler ise şu şekildedir:

Abdülhâk Hâmid Bey'in Âsârı

Aynen:

Müdâfaa-i Milliye Cemiyeti menfaatına Burhaneddin Bey Heyet-i Temsiliyesi tarafından tertip olunan müsâmelerde “Nesteren” faciasının ikinci defa olarak temsilinde pekçok eser terakkî göstermiş olduğu ve yine cemiyet-i meşâirü'n-aleyha menfaatına olmak üzere “Eşber”in dahi vazî-i sahne edilmesine müsaade eylediğimi ve müellif-i hakir ile mümessil-i mumaileyhe istimzâc edilmedikçe âsârımdan hiçbirisinin oynatılmasına muvaffakiyyet etmeyeceğimi beyân ile keyfiyyetin derç ve ilânını ricâ ederim.

Abdülhâk Hâmid [TARHAN]

Merhûm Tefik Fikret Hakkında Müsâmere

⁷⁸ Polat, N. H., Müdâfaa-i Milliye Cemiyeti. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 171.

Türk Ocağı'ndan: Bu akşam Beyazıd'da Türk Ocağı'nda saat dokuz buçukta payitahtımızın bütün erbâb-ı kalem ve san'atı tarafından büyük zâimiz merhûm Tevfik Fikret Bey'in hatırasını tebci maksadıyla bir içtimâi akd edilecek ve onun hayat-ı edebiye ve husûsiyyesine dâir Servet-i Fün'un sahibi Ahmed İhsân, Celâl Sâhir ve Köprülüzâde Fuad Beyler tarafından musâhebeler yapılacaktır. Duhûliye yoktur.

Ressamlar Cemiyeti Nâmına Müsâmere

Bu akşam saat dokuz buçukta Beyazıd'da Türk Ocağı'nda: Millî şâirimiz Mehmed Emin Bey tarafından "Ordunun Destanı" namındaki son yazdıkları büyü şiiir, Köprülüzâde Fuad Bey tarafından "İslâm Memleketlerinde Resim ve Bizde Muasır Ressamlık" Tanbûri Ömer Bey tarafından bazı parçalar. Aynı program ertesi Cuma günü öğlenden sonra ikide hanımlara tekrar edilecektir.

Müdâfa-i Milliye Ve Teali Nisvân Cemiyetleri Tarafından Müsâmere-İ Edebiyye

Bugün Saat 1'de

Şehzâdebaşı'nda Millet Tiyatrosu'nda

Yalnız Hanımefendilere mahsus

Program

1. Muzike: Konser
2. Yeni Turan Şarkıları
3. Çanakkale: Edibe-i Muazzeze Hâlide Edip Hanım
4. Şiiir: Türk Şâiri Mehmed Emin Bey
5. Hitâbe: Muallime-i Muhtereme Nakiye Hanım
6. Konferans: Muallim-i Mükerrerem Hamdullah Suphi Bey
7. Yeni Turan Duaları
8. Sinema: En Yeni Harp Kurdelaları ve Müntehib Şeridler.

Dönem için dikkat çeken diğer faaliyetler ise ziraat, tarım gibi meselelerin çokça işleniyor olmasıdır. Anadolu halkını, tarımsal faaliyetler açısından bilgilendirmek, tarım yapmak için gerekli makinaların kullanımının öğretilerek, üretimin artırılması ve buna mukâbil olarak, ülkenin refah seviyesinin yükseltilmesi gibi konular dikkati çeker. *Zirâata Makine İsti'mali*⁷⁹ adlı yazıda bu husus şu şekliyle ele alınır:

“Harb-i umûminin memleketimizde tevlid edeceği en mesut neticelerden biri de istikbâlde tarllaarımız da çift hayvanları yerine çift makinaları isti'mal eyleyeceği keyfiyyetidir. Harb-i hazırda tarlaları çalışan el ve kollar tenâkus etmiştir. Saha-i sa'ydan eksilen bu el ve kolların yerine makinalar kâim olursa, o zaman zirâat işleri hem evvelkinden daha muntaza, ser'i ve muktesidâne cereyân edecek ve hem eksilen kol ve eller baligan mebalîğ telakki eyleyecektir.”

Makine kullanımının, zaman ve kuvvet açısından olumlu neticeler meydana getirir. Köylü makine kullanarak, hem zamanını verimli kullanır hem de işlerini daha hızlı yürütebilir. Zira makine yerine hayvanları kullanmanın maddî ve manevî külfetlerine dikkat çekilir.

Soysalhoğlu Zirâat Musâhebesi üst başlığıyla kaleme aldığı *Memleketimizde Zirâat Müzesi -1-, -2-* başlıklı yazılarında memleketimize zirâat müzeleri açarak, halkı bilgi ve birikim açısından ilerletmek gerektiği fikrini savunur.

Zirâatin bir memleketin kalkınması için en önemli vasıtalarından biri olduğu vurgulanarak, halkın zirâi faaliyetler açısından belli bir yeterliğe ulaştırılması buna bağlı olarak tarımsal faaliyetlerinden maksimum derecede verim alma hedefi güdülür.

Hastalıkların dönem için oldukça önemli olduğu görülür. Özellik emrâz-ı sariya hastalıklar mücâdele etmek için bir takım tebdirlerin alındığı aşikârdır. Türk Ocağı bu noktada en büyük görevlerden birini üstlenerek, hastalıklar hakkında konferanslar tertip ederek, halkın bilinçlenmesine katkıda bulunur.

Hangi tür hastalıklardan kaç kişinin öldüğünü, bu hastalıkların daha çok nerelerde etkin olduğunu öğreniyoruz. Bu hastalıklarla mücâdele yolları, neler yapılması gerektiği detaylarıyla birlikte ifâde edilir.

Diğer yazılar başlığı altında daha ziyâde yukarıda bahsettiğimiz üzere, tarım, sağlık gibi konular ele alınmıştır.

⁷⁹ İmzasız, Zirâatta Makine İsti'mali, Nu: 7135, 23 Kânûn-ı Evvel 1916, s. 2.

1.2.9. İstatistik

İkdâm gazetesinde yazılar kaleme alan yazarların hangisinin kaç adet yazı kaleme almış olduğunu, *İkdâm*'da 1915-1917 yılları arasında en çok yazı yazan yazarı tespit etmek açısından aşağıdaki gibi bir istatistik yapılacak olursa, şöyle bir tablo karşımıza çıkar.

Gazetede en çok yazı neşr eden isim aynı zamanda gazetenin sahib-i imtiyazı olan Ahmet Cevdet [ORAN]'dır. İkinci Ahmet Refik [ALTINAY]'dır. Üçüncü olarak *İkdâm* gazetesinin Berlin muhâbiri Mehmed Sâdi'dir.

Mezkûr yıllarda gazetede hangi yazarın kaç adet yazı kaleme aldığı sıralaması ise şu şekildedir:

Ahmet Cevdet [ORAN]:	120
Ahmet Refik [ALTINAY]:	56
Mehmed Sâdi:	35
Celâl Nûrî [İLERİ]:	31
Cevad Rüştü [ÖKTEM]:	25
Hamdullah Suphi [TANRIÖVER]:	14
Mehmed Fuad [KÖPRÜLÜ]:	14
Hüseyin Hüsameddin [YASAR]:	13
Ali Emîri:	10
Fatma Aliye:	10
Hüseyin Rahmi [GÜRPINAR]:	8
Yakup Kadri [KARAOSMANOĞLU]:	7
Ali Nâci [KARACAN]:	7
M. Burhaneddin:	7
Kâzım [UZ]:	6
Nâzım:	6
Abdülhâk Hâmid [TARHAN]:	5
İsmâil Hâmi [DÂNİŞMEND]:	5
Fuat Hulusi [DEMİRELLİ]:	5
Nedim [Ahmet Nedim Servet TÖR]:	5
Hüseyin Avni [ARIBURUN]:	4
Rızâ Tefvik [BÖLÜKBAŞI]:	4
Hüseyin Râgıp [BAYDUR]:	3
M. Şemseddin [GÜNALTAY]:	3

Mehmed Emin [YURDAKUL]: 1

İsmâil Fazıl: 1

M. Reşâd: 1

Süleyman Nâzif: 1

Sami Paşa-zâde Sezâi: 1

Necip Âsım [YAZIKSIZ]: 1

Hasan Salih: 1

Hasan Kadri (Doktor): 1

Hüsâmeddin Şevket (Kimyâger): 1

G. B.: 1

Tokâdi-zâde Şekip: 1

Mehmet Fahri Paşa: 1

Tekin: 1

A. Ali: 1

İKİNCİ BÖLÜM
(TAHLİLİ FİHRİST)
(Kadem Kadem İkdâm)

2.1. Bütün Malzemenin Kronolojik Tahlîli Fihristi

1. İmzasız, Londra'da Tedair-i Fevkâlâde, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1. (İngiliz Lordu'nun çektiği telgrafta, yüz elli bin kişilik milis kuvveti istediği hk.)
2. İmzasız, Teblîğ-i Resmî, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1. (Ordularımızın İleri Harekâtı, Maske Aşağı, Hüseyin Kemal'in Beyannâmesi, İtalya ve Arnavutluk, Romanya-Bulgaristan, İran'ın Ahvâli ve Rusya'nın Endişeleri.)
3. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1. (136.000) Esir (Avusturyalıların İki Muvaffakiyetleri, Dostlar Arasında, Avusturya Ordusunda Kahraman Boşnaklar, Fransızların Zayiâtı, Fransız Tahtelbahirlerinin Garkı, İngiliz Yalanları, Hayâl Bu Ya!, Esassız Haberler, Amerika'nın Protestosu, Danimarka'nın Protestosu, İskandinavya Nazıları Arasında, Bulgar Kabinesinde.)
4. İmzasız, Meclis-i Âyân, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Üçüncü Devre-i İntihâbiye-Birinci Sene, Altıncı İçtimâi Umûmî.)
5. İmzasız, Kavânin ve Nizâmât, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1. (Balkan Muhârebesi münâsebetiyle hasad-ı nakdiyeden maada alınan eşya ve erzakdan mübâyaa matlûbât iddiasında bulunanların icraatlarına dair nizamnâme.)
6. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Encümen-i Vükela.)
7. İmzasız, Re's-si Sene-i Milâdiye-1915, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1.
8. K. [ق],. S. [س]. T[ط],. Hilal-i Ahmer Murahhasları, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1.
9. İmzasız, Es-Seyd Şehristâni ve Eş-Şeyh Haydar, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1.
10. İmzasız, Yeni Moryum Kanûnu, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1.
11. İmzasız, Ormanlar Hadde, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1. (Fen Müşaviri Fuat Bey'in ormanlar hakkında yazdığı rapor hk.)
12. İmzasız, Selamlık Resm-i Alisi, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915.
13. İmzasız, Tezeyyüt-i Şahane, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1.
14. İmzasız, Taşrada İstiklâl-i Millî ve Osmanlı Tezahürâtı, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1.
15. İmzasız, En Son Haberler, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915. s. 2. (Alt Başlıklar: Boğazlar Hakkında, Alman Harb Raporu, Rusların Teşebbüs-i Akim, Sibiryâ'da Rus Askerinin

- Kıyamı, Makedonya'da Sırp Mezalimi, Esassız Bir Havadis, Kamarada Portekiz Askerleri, Mehmed Ferid Bey.)
16. İmzasız, Divân-ı Harbe Davet, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1.
17. İmzasız, Erzurum Hanımlarının Himmeti, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 2. (Hastanelere yardım eden kadınlar hk.)
18. İmzasız, Talimiye Madalyası, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1.
19. İmzasız, Havalenâme Muamalatı, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1.
20. İmzasız, Büyük Muvaffakiyetler Karşısında, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, (Ardahan'ın öneminden ve Rusya'nın bu bölgeye bakışından söz etmektedir.)
21. İmzasız, Ardahan Zapt Olundu, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, (Ardahan'ın Ruslardan zapt edilmesini anlatıyor.)
22. İmzasız, Fas Mücahîdini Fransızların Firârı, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915,
23. İmzasız, Kıbrıs'ta İngiliz Mezalimi, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 1.
24. İmzasız, Ahmed Muhtar Paşa'nın Beyânâtı, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 1. [Yazının devamı yırtılmış.]
25. İmzasız, Von Der Goltz Paşa'nın Beyânâtı, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 1. (Avrupa'nın kendi içinde karışık olmasından dolayı Türk hükümetinin kendine iyi bir politika çizerek eski konumuna nasıl kavuşabileceği hk.)
26. İmzasız, Osmanlı Muvaffakiyyet-i Bahriyesi, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 1. (Osmanlı Donanmasının Karadeniz'de kazandığı bir başarıdan söz ediyor.)
27. İmzasız, İngilizlerin Yeni Bir Tecavüzü Daha, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2. (Yirmi iki Müslüman ailesine İtalya yakınların İngilizler tarafından yapılan saldırıyı anlatıyor.)
28. İmzasız, Salaraldole, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, (Ruslar İran'ın olan .....adamı götürmek istediği hk.)
29. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, Alt Başlıklar (Varşova Muhârebesi Başladı, Festober Muhârebesi, Yine Sulh Hikâyesi, Amerika-İngiltere, Boir Ehl Kıyamının Bir Galibesi, Prusya Şimendiferleri, Belçikalıların Zaiyatı, (Times)'ın Yalanları, Esassız Haberler, Japon Sefirinin Tekzibi.)
30. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmi Âlisi, Huzura Kabul.)
31. İmzasız, İltifat-ı Şahane, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2.

32. Eskişehir Belediye Reisi Süleyman, Taşrada İstiklâl-i Osmânî Tezâhürâtı, 6418, 20 KE. 331, 2 KS. 1915, s. 1. (Ellerinde bayraklarla toplanan gençlerin vatan manzumeleri söylemeleri hk.)
33. İmzasız, Türk Ocakları, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2. (Manisa’da Türk ocaklarının açılması hk.)
34. İmzasız, Eski Bir Dava, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2. (Hicaz valisi ile bazı memurlar arasında ki bir dava hk.)
35. İmzasız, Zonguldak’ta, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2.
36. İmzasız, Encümen-i Adliye Mukarrerâtı, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2. [Yazı kopmuş.]
37. İmzasız, Protesto-nâme Sûreti, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2. (Mâliye Nezâreti’nden)
38. İmzasız, En Son Haberler, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2. Alt Başlıklar (Kayser’in Beyannâmesi, Alman Harp Raporu, (577) Esir, Avusturya Harp Raporu, İtilâf Milis Nâzırları, Bükreş’te Bir Konferans, Alman Tayyareleri, Osmanlı-Avusturya Mukavelet-i Askeriye, Romanya Kralının Tahsisatı.)
39. Muzaffer, “Armstrong” ve “Vickers” Müesseselerine Tebliğ, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2.
40. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2.
41. Ahmed, Zayi Mühür, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2.
42. İmzasız, Şehremaneti Fatih Daire-i Belediyesinden, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2.
43. İmzasız, Moskof Mezâlimine Karşı, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 1. (Moskof Mezalimin silahsız erkek ve kadınlara yaptığı vahşet hk.)
44. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 22 Kanûni Evvel 1330, 4 Kanûni Sânî, Efrenci 1915, s. 1. (Alt Başlık: Kafkasya’da Muzafferiya’yı Tevâli Ediyor.)
45. İmzasız, Gazi Ahmed Muhtar Paşa ile Mülâkat, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 1.
46. K. [ق], S.[س] . T[ط]., Lemyan Paşa’nın Makalesi, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 1.(Ordu’nun ıslahı için Osmanlı milletinin yaptıklarını anlatıyor.)
47. İmzasız, Genç Mısırlıların Kayser’e Telgrafı, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 1.
48. Mehmet Reşad, Hüseyin Kemal Hakkında: İrade-i Seniyye, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 1.
49. İmzasız, Cihâd-ı Ekber Tezâhürâtı, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 1.

50. Os., Arnavutluk Ahvâli, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 1. (Asillerle Es'ad Paşa arasında geçen bir olayı anlatıyor.)
51. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2.
52. K. [ق],. S.[س]. T[ط],. İtalya ve İttifak-ı Müselles, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Rus Çarı Cephede)
53. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mahzuziyet Seniye Tebliği, Veliahdı Ziyaret, Meclis-i Vükelâ, Mahmud Muhtar Paşa, Musul ve Boğdan Valilikleri, Kudüs Mutasarrıfı.)
54. İmzasız, Tayyare Mektebi Müdüriyeti, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2.
55. İmzasız, Meşayih-i Mevleviye Konya'da, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2.
56. İmzasız, Mevlevi Gönüllü Alayı Sancağı, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2.
57. K. [ق],. S.[س]. T[ط],. Çin Reis-i Cumhurluğu, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2.
58. İmzasız, Mühim Bir Konferans, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2. Alt Başlık: Hilal-i Ahmer Kadınlar Merkezinden.)
59. İmzasız, Ekmek Meselesi, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2. (İstanbul halkının ekmek ihtiyacını karşılamak için günlük buğday öğütülmei hk.)
60. İmzasız, Tecziye, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Dersaadet Merkez Kumandanlığından.)
61. İmzasız, İhrâcî Menbu' Eşya, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2.
62. İmzasız, Mahal İtası, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Dersaadet Merkez Kumandanlığından)
63. İmzasız, En Son Haberler, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Rus Mezalimi, Yafe Önünde, (Oltu) Telgraf Merkezi, Ardahan'da Telgraf Hattı Temdid Ediliyor, Sudan Mücahidini, Tunus'ta Mehâkim-i Mahalliyenin, Feshi, Alman Vaziyeti-i Harbiyesi, Kont Tinza'nın Nutku, Romanya'nın Vaziyeti, Kahraman Askerlerimiz İçin, Mısır Cemiyet Teşriyesi.)
64. İmzasız, İtalya-Türkiye Münâsebeti, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. 1915, s. 1. (İtalya'nın bir meseleden dolayı Türkiye'ye karşı almış olduğu dostane tavır hk.)
65. İmzasız, Suriye'de Kumandan Paşa'nın Beyânâtnâmesi, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. 1915, s. 1.(Yazı kopmuş.)
66. İmzasız, Hindililer Kabe'ye Karşı Muhârebe Ederler mi?, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 1.
67. Osmanlı Heyeti İstihbariyesi, İngiliz Mezalimi 85 Müslümanın İdamı, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 1.

68. İmzasız, Elli Bin İranlı Meydan-ı Gazada, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 1.
69. İmzasız, Emir Mehmed Said ve Dürzi Kahramanları, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 1.
70. İmzasız, Emir Irsan ve Kabail, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 1.
71. İmzasız, Taşrada Server ve Şadımanı, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. 1915, s. 1. (Ardahan'da düşmanın zapt edilmesi üzerine halkın sevinci hk.)
72. İmzasız, Hizip El-vatanî Reisi'nin Beyânâtı, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 1.
73. K. [ق],. S.[س] . T[ط],. Arnavutluk Ahvâli, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. 1915, s. 1. (Alt başlıklar: Şiddetli Muhârebeler, İtalya ve Arnavutluk, Sardanya Kruvazörü)
74. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harb Raporu, Formidabın Garkı-Alman Tahtelbahirleri, İngilterede Tesir ve İngiliz Matbuatı, İsveç Vapurunun Zabiti, İngilizlerin Korkusu, Cemahir Müttefika ve İngiltere, Almanya-İtalya, Muharrib Ordular Arasında Bir Mukayese, Bir Günün Masârif-i Harbiye, Ceneral Frank'ın Tekâüdü.)
75. İmzasız, Meclis-i Mebusân, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2.
76. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Encümen-i Vükelâ, Yevm-i Kabul-i Sefira, Ziyaret, Nişan, Sulh Hâkimleri Kanuniye Zeyl, Ganaim-i Bahriye Mehakimi, Memurin Hariciye Hakkında Bir İstizan, Ziraat Memurları Harcırâhı, Kapudan ve Çarhcılar Hakkında, Buhârî-i Şerif Kıraatı, Sigorta Şirketleri Müstahdemini, Şirket-i Hayriye Memurini Hakkında, İşletilmeyen Madenler Hakkında, Donanma Madalyası, Abidin Bey'in Zimmeti, Rusya'nın Kırmızı Kitabı, Trablusgarb Ahvâli, İstanbul Şampiyonluğu, Mecânin Hasta Bakıcılık Dersleri, Bir Çetenin Cinayetleri, Tedâbir-i Sıhhiye Lağvı.)
77. İmzasız, En Son Haberler, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Taşrada Tezâhürâtı Vatanperverane, Hüseyin Kemal'in Şeriatı, Alman Harb Raporu, Garbi Galiçya ve Karpat Muharebatı, Rusya'da İhtilal Mukaddematı, Japonya ve Avrupa Harbi, Hilal-i Ahmer İanesi, Esad Paşa'nın İlk Hezimet)
78. İmzasız, Nefy ve Tağrib, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2.
79. İmzasız, Büyük Muzafferiyetler Karşısında, 6422, 24 Kanuni Evvel, KS. 1915 s. 2. (Alman ve Avusturya gazetelerinde Türk askerinin başarısının övülmesi üzerine yazılan teşekkür mahiyetinde bir yazı.)
80. İmzasız, Osmanlılar ve Ruslar, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2. (1244 Navarin felaketinden bahseden bir yazı.)
81. Osmanlı, Teblîğ-i Resmî, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2.

82. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Meyân-ı Devvâb ve Düvel, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2.
83. K. [ق],. S.[س] . T[ط],. Kafkasya Muzafferiyatı ve Müttefiklerimizin Takdiratı, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2.
84. İmzasız, Taşrada Server ve Şadımanı, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2.
85. İmzasız, Bulgaristan Başvekilinin Beyânâtı, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2.
86. Osmanlı, Çanakkale Boğaz ve İngiltere, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2.
87. Fst, Nasıl Şehit Ediyorlar, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2.
88. İmzasız, Bir Bulgar Ceneralinin Nutku, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2.
89. Fst, Harb-i Umûmi, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: 12,698 Esir, Karpanlar'da Vaziyeti Askeriye, Japonya ve Avrupa Harbi)
90. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2. (Alt Başlık: Onuncu Devre-i İçtimâiye-Birinci Sene Onuncu İçtimâi.)
91. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaretler, Hilal-i Ahmer Şerefine Bir Resim-i Bihin, Hilal-i Ahmer İlanesi, Seyri Sefain İdaresi Teşkilatı, Romanya İstikrâzı)
92. İmzasız, En Son Haberler, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ordumuzun Muzafferiyatı ve Müttefiklerimiz, Fransızların Hezimet, Viyana'da ki Ermeniler, Arnavutluk Ahvâli, İskoçyalılar ve İngiltere, Almanların Vistolu Müruru, Kayser'in Bir Emiri, Anglikan Kilisesinin Perüstosu, Amerika ve İngiltere, Saray-ı Harbiye'nin Mübadelesi, Fransa'ya .....,, Kalmuk Kabail, Kazaklar.)
93. İmzasız, Donanma Cemiyeti Heyet-i Temsiliyesi, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915.
94. İmzasız, Bulgaristan ve Komşuları, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915,
95. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: (Rusya'nın İşgali.)
96. İmzasız, Azerbaycan'da Rusların Makhuriyeti, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
97. Os., Avusturya İmparatoru ve Hidiv Mısır, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
98. Ft., 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Fransa'da müttefikler ordusunda hindiler karargâhı.)
99. Os, Hidiv Abbas Hilmi Paşa'nın Sene-i Devriyesinde Cülûsu, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
100. İmzasız, Mısırdaki Hind Askeri, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
101. İmzasız, Garip Bir Nota, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
102. Os., Arnavutluk Ahvâli, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.

103. Os., Arnavutluk Karadağ Hududunu Tecavüz, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
104. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1., s. 2. (Alt Başlıklar: Vaziyet-i Harbiye, Varşova'nın Muhasarası, Amerika-İngiltere, (Darü's-selam) Bombardımanı, İngiltere Bahriyesi'nin Zaiyatı, İngiltere, Varşovave Bıtaraf Devletlerin Ticareti, İtalya Şimendifer Yapıyor, Rusya'nın, Muharib Bütçesi, Lehistan Rusya'da Alman Mevzuları, Sırbistan'daki Esrarlar, Sulh Meselesi ve Kardinallerin Bir Teklifi, İngiltere Lordlar Kamarasında, ... Zarfında Seyr ve Cereyanı Hakkında, Bir İngiliz Lirasına Mukabil Bir Mark, Esrayı Harbiyenin Mübadelesi.)
105. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tevfik, Harap Mabetler, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Harap Mabetler hakkında, Harap Mabetler şiiri.)
106. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Ziyaret, Nişan-ı Şüfre Kalemî Müdüriyeti, Alman Zabitan ve Efradiye Bin Başı Hediyesi, Hudud u Mısırîye, Telgraf Muhaberatı, Selamlık, İlmiye Tevcihâtı, Taşrada Şadımanı, Muhakim Şeriye'de İstihlaf ve İstihnabe, Mısır Muhakim Muhtelitesi, Sofya'da Rus Casusu, Yunan Çantaları.)
107. Osmanlı, En Son Haberler, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şamda Resmi Geçit.)
108. Osmanlı, Erzurum Hanımlarının Fedakârlığı, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Hastaneye yardım eden Erzurum hanımları hk.)
109. K. [ق]., S.[س]. T[ط]., Alman Vaziyeti Harbiyesi, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
110. İmzasız, Fransa'da Askerlik, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
111. İmzasız, Neticesiz Bir Müracaat, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
112. İmzasız, Tuna'da Fenerler, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
113. K. [ق]., S.[س]. T[ط]., Viyana'da Bir Konser, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
114. Os., Sobranya Meclisi, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
115. İmzasız, Bilecik Ahali Muhtaremesinin Hamiyeti, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
116. Ahmet Şerif, Arz-ı Şükran, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
117. İmzasız, İttifak-ı Samimi, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Kitap Tanıtımı)
118. İmzasız, Slavlar ve Müslümanlar, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Slavların Müslümanlara eziyet etmeleri için Müslümanlığı tek sebep olarak gördükleri hk.)
119. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
120. İmzasız, Fatih Cami'nde Buhari-i Şerif Hatimi, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
121. İmzasız, Mısır'a Doğru, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.

122. İmzasız, İngiliz Tevzirâtı, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (İngiltere'nin Müslüman ahaliyi birbirinden soğutmak için ortaya attığı yalanlar hk.)
123. İmzasız, Türkiye mi, Rusya mı Harbe Sebep Oldu?, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
124. İmzasız, Cihâd-ı Ekber ve Afrika Muhacirleri, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Cihâd'a katılmak için başvuran muhacirler hk.)
125. İmzasız, Türk, Kendini Bil, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Türkler hakkında yazılmış olan en iyi kitabın Amasya Tarihi olduğundan ve bu kitabın önemi hk.)
126. İmzasız, Kırım Müslümanları, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
127. İmzasız, Beyrut'ta Cihâd-ı Ekber Tezâhürâtı, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
128. İmzasız, Cihâd-ı Ekber Yolunda, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
129. İmzasız, Bulgaristan'da Fırkalar, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
130. İmzasız, Arnavutluk Ahvâli, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
131. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Varşova Muhasıra Hattının Tazyiki, Fransız Süvarileri Tayyarede, Alman Tayyarelerine Karşı, Papa ve Sulh ve Selâmet, Üsera'nın Mübadelesi, Roma'da Mühim Bir Müzakere, Amerika'nın Ultimatomu.)
132. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Mekteb-i Harbiye'de Bir İhtifal, Cemiyet Umûmiye-i Belediye, Mösyö Koloşuf, Hilal-i Ahmer İçin, Kafkasya'da Muvaffakiyetlerimiz İçin, Türk Ocağı'nda Bir Konferans, Bugün, İstanbul Şampiyonluğu Meselesi Aynen.)
133. İmzasız, En Son Haberler, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Vaziyeti Harbiyesi, Almanların Harekâtı Tarziyesi, Rusların Zayıyatı)
134. İmzasız, Hüseyin Kemal'in Beyânât-nâmesine Karşı, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (İngilizlerin karşı çıkmasına rağmen beyânât-nâmenin yazılması ve beyânât nâmeden örnek veren bir yazı.)
135. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kavder'in İşgal- Düşmanın Ricatı, Kafkasya'da Teşkilat-ı Adliye, Fas'ta Fransızların Son Günleri, Bir Türk Diplomatının Beyânâtı, Bedeviler Mısır'a Doğru, İki Portekiz Taburunun İsyanı)
136. İmzasız, Almanya ve Almanlar, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Emir Paşa Hazretleri ile Mülâkat)
137. İmzasız, Von Der Goltz Paşa'nın Beyânâtı, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
138. Osmanlı, Gönüllü Alaylar, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Gönüllü alayının kurulduğundan bahseden bir yazı.)

139. Osmanişer Loyd, Hindistan'da Cihâd-ı Ekber, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
(Pencap Valisi'nin neşrettiği bir Beyânnâme hk.)
140. İmzasız, Cihâd-ı Ekber ve Gönüllüler, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
141. İmzasız, Ardahan'ın Ehemmiyet-i Mahsusası, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
142. K. [ق],. S.[س] . T[ط]., Arnavutluk Ahvâli, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
143. K. [ق],. S.[س] . T[ط]., Harb-i Umûmi, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Karyaklar'da Muhârebe, Sovasun Bombardımanı, Yine Alman Kruvazörleri, Almanya'nın Müsaadecarlığı, Almanya'da Gülle İmalatı, Mübadele-i Üsera ve çarın Cevabı, Tekzib, Makedonya Ahvâli ve Bulgar Matbuatı)
144. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmi Âlisi, Huzura Kabul, Mahmut Kemal Paşa, Mevlevi Hanede İhtifal)
145. İmzasız, Cihâd'a Davet, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
146. Şeyh Şerafeddin, Meridan ve Sehabanme, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Hayat ve ölümden bahseden bir yazı)
147. K. [ق],. S.[س] . T[ط]., Bulgar Kabinesinde, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
148. İmzasız, Bir Bulgar Heyeti, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
149. İmzasız, İkmal-i Tedkikat, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
150. İmzasız, En Son Haberler, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, İngiltere'nin Cevabı, Tayyare Muharebatı, Bir Tekzib, Almanya'da ki Üserayı Harbiye, Harb Kaçağı, Petersburg'da Amele İğtişası, Demir Yolunda Müthiş Bir İştial.)
151. İmzasız, Afiyet, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
152. İmzasız, Cihâd ve Kadınlar, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Ülkenin çeşitli yerlerinden alınan mektuplara göre Cihâd konusunda kadınların yaptığı fedakârlık hk.)
153. İmzasız, Şam'da Bir İhtifal, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
154. İmzasız, Hindistan'da Cihâd-ı Ekber Tesirâtı, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
155. Osmanişer Levsid, Mısır'da İngilizler, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (İngiliz ordusunun Mısır'da ahaliye karşı aldığı şiddetli önlemler hk.)
156. Os., Kafkasya Muvaffakiyeti ve İngilizler, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
157. İmzasız, Emir Abdülkadir Namına Bir Heykel, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
158. Os., Hidiv Mırı'nın Sene-i Devriye-i Culusiyesi, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
159. İmzasız, Mekke-i Mükerrerme'de, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Mekke'de Cihâd-ı Ekber lehine yapılan tezâhürât ve toplanan insanlar hk.)

160. İmzasız, Muhiddin Arabi Makamında, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Kumandan Paşa'nın Muhiddin Arabi'nin makamını ziyaret etmesini ve orada ki toplanmayı anlatıyor.)
161. İmzasız, Kumandan Paşa'nın Hediyeleri, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Cihâd-ı Ekber'e iştirâk etmek üzere gönderilen hediyeler hk.)
162. İmzasız, Makedonya Komutasının Beyânâtnameşi, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
163. K. [ق],. S.[س] . T[ط]., Arnavutluk Ahvâli, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
164. Osmanlı, Esad Paşa, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
165. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Pirzemizol Etrafında, Karpatlar Ahvâli, Avusturya Hükümetinin Notası, Sırbıye'de Mecruhlar, Genç Alman Askerleri, Topçu Parkı Tahsisi, İngiliz Tayyarelerinin Tahribi, Japonya'nın Muaveneti Meselesi, Londra Kiliselerinde Dua.)
166. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Von Der Goltz Paşa, Hilal-i Ahmer İanesi, Alman Hilal-i Ahmer Komitesi, Fransız Papasları, Köprü Meselesi, Tahrir-i Nüfus, İttihad ve Türki Fırkası, Tavanlıda ki Yangın, İrtihal, Nakl.)
167. K. [ق],. S.[س] . T[ط]., En Son Haberler, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harb Raporu, Rus Üserası Erzurum'da, İttifak Tezâhürâtından, Bavyera Kralının Yevm-i Veladeti Münâsebetiyle, İngiliz Lordlar Kamarasında, Dirac'da Yunan Kruvazörü.)
168. İmzasız, Mesir-i Fütüvvet, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
169. İmzasız, Kıyametdar Bir Gün, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
170. İmzasız, Asker Ailelerine Yardımcı Hanımlar, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Türk Kadınının hamiyetinden ve asker ve şehit ailelerine yardım eden paşalarının hanımları hk.)
171. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizler Ağır Bir Darb Yediler, Cava Müslümanlarının Himmeti, Kafkasya'da Posta ve Telgraf Teşkilatı, Grandük Aleksandr'ın İtilafı.)
172. K. [ق],. S.[س] . T[ط]., Arnavutluk Ahvâli, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kıyam Tevsi Ediyor, Arnavutların Esbâb-ı Kıyamı.)
173. Os., İnebolu'da Gönüllü Müfrezesi, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1.
174. İmzasız, Halepli Süleyman, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Mısır Hıtasını almak isteyenlere karşı Halepli Süleyman'ın ortaya koymuş olduğu mücadeleyi anlatıyor. F.t. Halepli Süleyman'a ait.)

175. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Avusturya Harp Raporu, Meharib Orduların Zaiyatı, Beş Milyon Alman Askeri, İngiliz Müşkûlat İçinde, Vivyan'ın Oğlu.)
176. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Vali Ahdi'yi Ziyaret, Meclis-i Vükela, İttihad ve Terakki Fırkasının İctimai, Mazbata Umûmiyesi, Hilal-i Ahmer İanesi, Gazel ve Tayin, Tuna Sefirlerinin Tatili, Measir-i Hamiyyet, Koru Çeşme Feneri.)
177. İmzasız, En Son Haberler, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Zat-ı Hazret-i Padişahînin Papaya Telgrafı, Alman Harp Raporu, Times Muhabirinin İtirafı, Hilal-i Ahmer Mürahasları Berlin'de, İngiltere'nin Cevabı Notası, Rus Harekâtı, Rusların Yalanları, Alman Tayyarecileri, Mösyö Kenadiyef'in Seyahatı, Fransa'nın Müzayika-i Mâliyesi, Yunanistan'ın Vaziyeti, Hilal-i Ahmer'in Menfaatına Tiyatro,
178. İmzasız, Divan-ı Harbe Davet, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Bahriye Nezâreti'nden gönderilen bir yazı.)
179. İmzasız, 1915 Sulh Senesi midir?, 6528, 30 Kanûni Evvel 1330, 12 KS. 1915 (1915 senesinin bir sulh yılı olmadığından aksine sulhun olması için daha çok zaman gerek olduğu hk.)
180. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Ruslar Sıkışmışlar, Süveyş Kanalı'nın Ehemmiyeti, Mısır Ahvâli.)
181. Osmanlı İstihbarat Heyeti, İngilizlerin Yeni Bir Vahşeti, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (İskenderun sahiline yakın bir yere asker çıkararak işlediği vahşet hk.)
182. 226. Osmanlı İstihbarat Heyeti,, Akabede Bir İngiliz Tayyaresinin Sukutu ,6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1.
183. İmzasız, Gürcüler ve Türkler, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Amasya Tarihi'nde geçen Gürcüler ve Türkler hakkında bilgi veriyor.)
184. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1., s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Almanların Tahkimatı, Çeplin Hücumu Başlıyor, İngilizler, Avusturya-Macaristan ve İtalya, Fransız Parlamentosu, Fransız Ordugahında Hastalık, Bir Muharrir Askerinin Mutalâtı, Romanya ve Almanya.)
185. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Üçüncü Devre-i İctimâiye-Birinci Sene.)
186. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Üçüncü Devre-i İntihabiye-Birinci Sene Sekizinci İctimâi Umûmi.)

187. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Vali Ahid Hazretlerinin Teberruları, Yevm-i Kabul-i Sefira, Fıkra-i Mezile, Türkçe Kıraatta ki Müşkûlkatın İzalesi, Vickers ve Armstrong Müesseseleri Hakkında, İngiliz Ganaim Bahriye Mahkemesi, Rus Konsoloshanesi Yıkılıyor, Büyük ve Mühim Bir Tedbir, Dilenciler Hakkında, Dün ki Yangınlar, Hasta Bakıcılık Dersleri, Donanma Tayyaresi.)
188. K. [ق],. S.[س] . T[ط],. En Son Haberler, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 2. (Alman Harp Raporu, İngiliz Kamarasında İfşa-yı Hakayık, Afrika-yı Şarki'de İngilizlerin Hezimet, (Mat Mahun)'un Kahire de Sûret-i İstikbali, Malta Vali ve Kumandanlığı.)
189. İmzasız, Büyük Düşmanların Küçüklükleri, 6429, 31 KE., 1330, 13 KS. 1915, s. 1. (Rusya'nın Müslümanlara yaptığı vahşet hk.)
190. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 6429, 31 KE., 1330, 13 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kale-i Sultaniye Boğazından Geçilebilir mi?, Kavaid-i Muzeviye Devlete Mütakat, Mısır'da İstibdat, Hindistan Efkâr-ı Umûmiyesi.)
191. K. [ق],. S.[س] . T[ط], Harb-i Umûmi, 6429, 31 KE., 1330, 13 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpatlar'da Vaziyet, (No. 12) Tahtelbahirinin Menkıbe-i Şecaati, İngiltere'nin Cevabı Notası, Rusya 1915 Efradını Çağırıyor, Bulgaristan Redifleri, 42'likler ve Lord (Haldan) Cevab, Alman Harekâtı Askeriyesi Vardonun Tahdidi, 77 Fransız Ceneralinin Tekaidi, Alman Tayyareleri, İngiliz Konsolosları Satılmış, Rusya'da Müşkûlatı Saliye, Avrupa Harbi ve Japonya, İngiliz Semalarında Alman Tayyareleri.)
192. İmzasız, Hüseyin Kemal İçin, 6429, 31 KE., 1330, 13 KS. 1915, s. 1. (Hüseyin Kemal için yazılmış bir şiir.)
193. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6429, 31 KE., 1330, 13 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Üçüncü Devre-i İçtimâiye-Birinci Sene.)
194. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6429, 31 KE., 1330, 13 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ömer Faruk Hazretleri, Ziyaret, İttihad Terakki Fırkası, Harb-ı Liyakat Madalyaları, Nişan, Âyan Azası, Tahran'da İngiliz-Rus Nişanı, Dede Ağaç Limanında, Mösyö Kenadiyef Seyahati, Arnavutluk Ahvâli, Alimiye Tevcihâtı, Tayin, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Ceramı Şerife de Vaaz ve Nasihat, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Mesir-iş Hamiyyet, Davet, Türk Ocağında, Darülbedayi'de Müsamere.)
195. İmzasız, En Son Haberler, 6429, 31 KE., 1330, 13 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Rusya ve İngiltere'nin İran Hükûmetine İki Müracaatları, Kafkasya'da ki Askerlerimize Hedayi Şitaiye, Bir Hadise.)

196. İmzasız, İran Bîtaraf Mıdır?, 6430, 1 KS. , 1330, 14 KS. 1915, ,s. 1. (Rus ve İngiliz devletlerinin İran üzerindfe hak idda etmesi sonucunda İran'ın tarafsız kalıp kalmadığını anlatıyor.)
197. İmzasız, Osmanlılar ve Ruslar, 6430, 1 KS. , 1330, 14 KS. 1915, s. 1. (Rusların Osmanlı'ya karşı hamiyetkarâne davrandığı hk.)
198. Osmanlı, Teblîğ-i Resmî, 6430, 1 KS. , 1330, 14 KS. 1915, , s. 1. (Alt Başlıklar: Fas Ahvâli ve (Temps) Gazetesi, Yunanistan Vaziyeti.)
199. K., Harb-i Umûmi, 6430, 1 KS. , 1330, 14 KS. 1915, , s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Pizemizol Muhasarası, İngiliz ve Alman Tahtelbahirleri, Fransız Müfteriyatı , Alsaslorenliler ve Fransa, Almanların Fransa'daki Cephesi, Son Lehistan Harekâtı, Rusların Pek Kaba Bir Tecavüzü.)
200. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye 6430, 1 KS. , 1330, 14 KS. 1915, ,s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Maaş-ı Umûmi, Kâdir ve Harcları, Makedonya'da Sırp Mezalimi, Tavzih, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Şeyhü'r-reis Hazretleri, Zam Maaş Kanunundan İstifade, Kenar Rüsümü, İşar İltizamından Dolayı Mahcuz Emlak, Hazine-i Emlak Matlubatı, Miyanet Bedeli Divanatı, Defin, Mektuplar Hakkında, Kabul-ı İstifa, İstanbul Şampiyonluğu Meselesi, Suriye Bankası, Temin, Müstesna Bir Esir İnsaniyet, Bir Tedbir-i Musib, Davet, Bir Sarkın Derdesti, Rica.)
201. İmzasız, En Son Haberler, 6430, 1 KS. , 1330, 14 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mevlevi Gönüllüleri, Müttefiklerimiz ve Biz, Almanya'da Hilal-i Ahmer İanesi, Norveç Meclis-i Mebûsanının Resmî Küşadı, Bir Fransız Tayyaresi Kazazede, Rusya'da İhtilal Mukaddematı, Mösyö Toşaf.)
202. İmzasız, Büyük Yarının Büyük Nişaneleri, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (Rusların artık Azerbaycan'da tutunamayacakları hk.)
203. A., İtalya'nın Vaziyeti, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1.
204. K., Kont Berhotoldin, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1.
205. İmzasız, Kafkasya Vali-i Umûmiyesinin Beyânâtı, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1.
206. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, İngilizlerin Tezvıratı, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (İngilizlerin Osmanlılar hakkında söylediği yalanlar hk.)
207. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Mısır'da Tebayı Osmaniye ve İngilizler, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1.
208. İmzasız, Süveyş Kanalında, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1.
209. İmzasız, Müessir-i Hamiyet ve Şefkat, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (Asker ailelerine verilecek olan erzaklar hk.)

210. İmzasız, *İkdam*, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (Asker ailelerine yardım eden kadınları tebrik eden bir yazı.)
211. Baş Kumandanlık, Harb-i Umûmi, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Sırlara Karşı Hücüm Hazırlıkları, Almanların Topçulukta Tefviki, Norveç Müdafaa-i Milliye, Askerî Bir Münekkidin Beyânâtı, Taribuna'nın Mütalatı, Karsi'nin Makalesi, İtalya ve İtilâf-ı Müselles.)
212. İmzasız, Fransız Ordusu Ne Halde, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (Fransız ordusunun ahvâlini anlatıyor.)
213. İmzasız, İngiliz Cevabı Notası, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (Ticaret alanında ihtisası bulunan birininin Washington'a gönderileceğ, hk.)
214. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Veliahd Hazretlerini Ziyaret, Ziyaret, İttihad ve Terakki Fırkası, Askere Alınan Memurin, Romanya Kralı, Kenadiyaf Roma'ya Niçin Gitti, Temps Gazetesinin Teşvikatı, Darülbedayi'de Müsamere, Mevlevi Gönüllüleri İçin, Ayasofya Caminde Mevize, İzmir'de Bir Sirkat, Masir Hamiyet, Davet, Haver, Polis Mecmuası.)
215. İmzasız, En Son Haberler, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Suadiyelilerin Himmeti, Alman Harp Raporu, Almanların Muvaffakiyeti, Rusya'da Tenakus-ı Varidat, İtalya'da Şiddetli Harekât-ı Arz, Kont Berhotold Halefi, Kenadiyaf'ın Seyahatı, Alman Ateşe Militarları.)
216. İmzasız, Kânûn-ı Evvel Maaşı, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (Maaş tablosunu gösteren bir çizelgesi.)
217. İmzasız, Rivayetler Karşısında, 6431, 3 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (Rusya ile Romanya arasında muhârebe çıktığına dair asılsız bir haber hk.)
218. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 6431, KS. 1330, 15 KS. 1915 s. 1. (Alt Başlık: Hindistan-Belucistan Hududunda Muharebat, Rusların Taarruz Harekâtından Feragatı, Bursa'da Muzafferiyet Şenlikleri, İslâm Kadınlarının Hamaseti.)
219. İmzasız, Kont Berhotoldin İstifası ve Halefi, 6431, 3 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (... istifaya sevk eden sebepler hk.)
220. İmzasız, Darülbedayi'de Müsamere, 6431, 3 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1, 2. (Sâdık'ın tiyatroculuğa dair vermiş olduğu bilgiler hk.)
221. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6431, 3 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, İsveç Hükümeti, Rus Levazımat Harbiyesi, Sulh Rivayetleri, Alman Tahtelbahirlerinin Hücümü, Belgrad Tahliye Oluyor, Nasi Üzerinde, İngiltere'nin Atina'da Yeni Bir Teşebbüsü.)

222. İmzasız, İtalya Zelzelesi, 6431, 3 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (İtalya’da meydana gelen bir deprem ve sonuçları hk.)
223. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6431, 3 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, İltifat-ı Seniyye, Atafet Padişahı, Saksonya Hilal-i Ahmeri, Kenadiyaf Memuriyeti.)
224. İmzasız, En Son Haberler, 6431, 3 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Fransızların Zaiyatı Müdhişesi, Almanların Takribi, Almanya Harbiye Nâzırı Karargâhta, Papanın İftizadkane Ziyareti, Sırp Mezalimi.)
225. İmzasız, Kânûn-ı Evvel Askerî Maaşı, 6431, 3 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (Aralık ayına ait askerlerin maaşını gösteren çizelge.)
226. İmzasız, Anadolu’ya Rakı Neden Girdi?, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 1. (Türk Ocağı’ndaki bir konferansta rakının Anadolu’ya neden girdiğinden bahseden bir yazı.)
227. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İzhar-ı Vahşet, Süveyş Kanalında, Osmanlı Muvaffakiyeti ve Times Gazetesi, Şehzade Abdülhalim Efendi, Berlin’de ki Şehzadegaz Hazreti, Orduyu Osmaniye İltihak, İran’da Rusların Ricatı, Arnavutluk Ahvâli.)
228. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Ceneral Danakl Beyânâtı, 13 Günlük İngiliz Zaiyatı, Fransa Meclis-i Mebûsanında, Manş Kanalı, Bulgar Üserası Sofya’da, Fransız Ahvâl-i Mâliyesi.)
229. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 2. (Halil Bey’in kabul edilen başkanlığı üzerine bir yazı.)
230. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 2. (Rıfat Bey ile alakalı bir yazı.)
231. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Handan Saltanat Meclisi, Kanûn-i Esasî Madde-i Madde Muadelesi, Ziyaret, Barun ve İtalya, Osmanlı Limanlarında İtalyan Gemileri, Mösyö Kenadiyaf Roma’da.)
232. İmzasız, İtalya Zelzelesi, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 25.000 Telef.)
233. İmzasız, İftiralara Karşı, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 2.
234. Osmanisiz Levsid, Rus Mezalimi, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 2.
235. İmzasız, Tuna Havalisinde Kış, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 2.
236. İmzasız, Memleketimiz Ahvâli Sıhhiye ve Tekzib, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 2.
237. Baş Kumandanlık, En Son Haberler, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, kayserin Yevm-i Veladatı, Fransızların Son Hezimetleri, Alman

- Mâliye Nezâreti, Romanya'nın Vaziyeti Hakkında, Velayat Meclis-i Umûmiyesi, İtalya Zelzelesi.)
238. İmzasız, Müstesna Bir Asar-ı Hamiyet, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 2.
239. İmzasız, Bandırma'da Ayin-i Ruhani, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 2.
240. İmzasız, 295:309 Tevdililer, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 2.
241. İmzasız, Avrupa'da Bî-taraflar, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 1. (Fransa, İngiltere ve Rusya'nın vaziyetlerinin kötü gittiğinden dolayı bî-taraf olarak savaşa girdiklerini Milan'da çıkan bir gazeteden nakl ediyor.)
242. İmzasız, Filistin Ahalisine Beyannâme, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 1. (Dördüncü Ordunun Filistin ahalisine neşrettiği beyan nâmenin sûretidir.)
243. İmzasız, Âlem-i İslâm ve İngiltere, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 1. (İngiltere'de bir gazetede İslâmiyet'i bilen birisi ile yapılan bir mülâkat.)
244. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, İngiliz Tedabir-i Ağvaniyesi, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 1. (İslâm ehli namına Avrupa ve Amerika'ya gönderilen beyannâmeler hk.)
245. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Ermeni Vatandaşlarımız ve Rus Matbuatı, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 1.
246. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Varşova Muharebatı, Fransa Meclis-i Âyanında Bir Hadise, Kenadiyaf Seyahati-Rusya'nın Son Bir Teşhisi Daha, Sovasun Muzafferiyeti, Paris'te Heyecan, Otuz Milyon Frank Zarar, Fransa'da Mühimmat Fıkdanı, İngilizler Muhârebe-i Bahriye İstemiyorlar, İngilizler Üseraya Nasıl Muamele Ediyorlar, İngilizlerin Yalanları.)
247. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Almanya Sefiri, Romanya Sefiri, Ziyaret, Dünkü Lodos, Neharin-i Şerif Hattı mı?, Muzafferiyet Duaları, İtalya Zelzelesi.)
248. İmzasız, Abdülhak Hamid Bey'in Asarı, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 2. (Abdülhak Hamid'in eserlerinin başka şirketlerin yayınlamaması için yolladığı tezkire.)
249. İmzasız, En Son Haberler, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, 150.000 Zaiyat, Tebriz'de Ki Şenlikler, Türkiye'nin Zaferi Hakkında, Mısır'da İngilizlerin Endişesi, Roma'da Müzakere, Almanların Muzafferiyeti, İsveç Parlamentosunun Resmi Küşadı, Romanya'da Rusya'ya Karşı Asabiyet, İngiltere'nin Kuvveti, Afrika-yı Cenûbiyede, Tanga Muhârebesi, İngiliz Vapurları Arasında Müsademe, Vapur Zabiti, Hilal-i Ahmer ve Salib-i Ahmer Menfaatına Konser, Hilal-i Ahmer İanesi, Esassız Haberlerden.)

250. İstanbul Fotbol Birliği Kâtibi Burhaneddin, Kuvvet Yol Birliği Hakkında, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 2.
251. İmzasız, 14 Puntoluk Hurufat, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 2.
252. İmzasız, Muhtac-ı Muavenet Asker Ailelerine, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 2.
(Asker ailelerine yardım hakkın bir yazı.)
253. İmzasız, Türk Kadınları Biçki Yurdu, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 2.
254. İmzasız, Almanlar Atimizi Nasıl Görüyorlar, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 2.
255. İmzasız, Almanya İmparatorluğu Yevm-i Tesisi, 6435, 6 KS.1330, 19 KS. 1915, s. 1.
(Almanya İmparatorluğunun senesinde Almanlar için imparatorluğun önemi hk.)
256. Osmanlı, Teblîğ-i Resmî, 6435, 6 KS.1330, 19 KS. 1915, s. 1. (Ruslara karşı Kafkasya'nın müdafaa edilmesini anlatıyor.)
257. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, İran'da Şevk-i Cihâd, 6435, 6 KS.1330, 19 KS. 1915, s. 1. (İranlılar'ın savaşa büyük bir şevk ile katıldıkları hk.)
258. İmzasız, Harb-i Umûmi, (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Sovasun Muharebatı-Yeni Tafsilat, Sovasun Muzafferiyeti ve Fransız Matbuatı, Almanya Başvekilinin Beyânâtı, Japon Gazeteleri ve Fransa, Rusya'nın Müzaika Mâliyesi.)
259. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6435, 6 KS.1330, 19 KS. 1915, s. 1. (Halil Bey'in başkanlığını anlatıyor.)
260. [YASAR], Hüseyin Hüsameddin, Türklerin Diyanet-i Kadimesi ve Kabul-i İslâmî, 6435, 6 KS.1330, 19 KS. 1915, s. 2. (Türklerin hanlarına ve büyüklerine hürmetinden ve diyanet kadimesinin dayanağı hk.)
261. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6435, 6 KS.1330, 19 KS. 1915, s. 2.
262. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6435, 6 KS.1330, 19 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Vali Ahdi Hazretlerini Ziyaret, Yevm-i Kabul Sefira, Ziyaret, Selahaddin Eyyubi Medrese-i Külliyesi, Gazete Tatili, Gönüllü kaydolunacak Mevleviler.)
263. İmzasız, En Son Haberler, 6435, 6 KS.1330, 19 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Cihâda Kibir Tasirâtı, Savcılıkta Hilal-i Ahmer İanesi, Alman Harp Raporu, Her İki Sahne-i Harbde Vaziyet Almanlara Müsait, Petersburg'da Endişeler, İngiltere'nin Ahd-i Asker Teşebbüsü Semeresiz, Fransa'nın Ahvâl-i İktisadiyesi, Almanlar ve Lüksemburglular, İngilizlerin Korkusu, Avusturya Hariciye Nâzırı, Sırp Mezalimi.)
264. İmzasız, İleriye Doğru, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 1. (Türklük'ün nasıl ileriye gidebileceği ve Türk Ocağı'nın neler yapacağına dair bir yazı.)
265. Osmanlı, Teblîğ-i Resmî, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 1. (İngilizlere yapılan bir saldırı hk.)

266. İmzasız, Bulgar Rical-i Hükümetinin Beyânâtı, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 1. (Bulgar Başvekilinin Beyânâtı.)
267. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi,, Rus Donanmasında İsyân, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 1. (Rus Donanmasında çıkan bir isyan hk.)
268. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Bizi İğfal Ediyorlar, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 1.
269. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Musevilerin Medeniyet Beyânâtı, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 1.
270. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 1., s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rus Ordusu Ne Halde, Rus Kumandanlarında Halet-i Ruhiye, Sosyalist Sulh Konferansı, Sulh Duaları, Rus Heyet-i Mahsusası, Afrika Müstemlekatında, Meksika Ahvâli.)
271. İmzasız, Meclis-i Ayan, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 2.(Rıfat Bey'in başkanlığından söz ediyor.)
272. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret, Ticaret Mekteb-i Alisi, Kadıköy ve Nişantaşı Sultanileri, Yeni Rus Programı, İlkâ-i Sâlib Fî'l-mâ', Kasımpaşa Deresi, Üsküdar-Bulgurlu Caddesi, Kizbir Zade Mehmed Ali Efendi, Azimet, İtalya'da Zelzele, Teşekkür, Muhtaç Asker Ailelerine, Fevakalede İçtimâi, Umûmî Konferans, Türk Ocağında, Geçicilere.)
273. Ordu Baş Kumandanlığı, En Son Haberler, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 2. (Alman Harp Raporu, Rus Üserası Musul'da, Kayser'in Telgrafı, Tahliyesi Mümkün, Avusturya Macaristan ve Almanya, Nişan İhdası, Temps'in İtirafatı, Avusturya Harbiye Nâzırının Vazifesi, Kenadiyaf'ın Seyahatı.)
274. İmzasız, Sırların Mezalimi, 6437, 8 Kanûn-ı Sâni 1330, 21 KS. 1915, s. 1. (Sırların Müslümanlara ve Bulgarlara yaptığı zulümler hk.)
275. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6437, 8 Kanûn-ı Sâni 1330, 21 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Suriye Ahalisine Selam-ı Padişahi, Rusya'da İngiltere'ye Karşı Şedid Bir İnfial, Hindistan Efkâr-ı Umûmiyesi ve İngilizler, Kafkasya Ahvâli, İngiltere'nin Beyaz Kitabı, Şam-ı Şerif'te Kürd Dalavereleri, Yeni Sırbistan'da, Sırp Mezalimi.)
276. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6437, 8 KS.1330, 21 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Sovasun Sükûtu, Karakovi ve Varşova ve Rus Taarruzu, Sırbistan'a Hücüm Hazırlıkları, Garp Darülharbinde, Alman Muvazi Sedd-i Ahanin, Almanya'ya Hücüm, Ruslar Ne Halde, İtalya'nın Bîtarafılığı ve Sosyalistler, Tahtelbahirler ve Yunanistan.)

277. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6437, 8 KS.1330, 21 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Encümenin Teklifi.)
278. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6437, 8 KS.1330, 21 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Vilayet Encümeni, Liman Dairesi, İzmir ve Havalisi'nde Seylab, İzmir Sanayi Mektebi İhtilasatı, Abidin Bey'in Meselesi, Selamlık, Havale nâme Muamelesi, Bir İtalyan Vapuru Kazazede, İtalya'da Zelzele, Bulgaristan'dan Kaşkaval, Mevlid-i Nebevi, İrtihal, Sivil Mükafil-i Etibbe, İçtima-i Fevkalade, Bir Çift Altun Müsameresi, Yangın, Davet, Türk Yurdu.)
279. İmzasız, En Son Haberler, 6437, 8 KS.1330, 21 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mücahidin Kafilelerinin Harekâtı, Umman-ı Arabın Muskıta Hücumu, Alman Harp Raporu, Müttehide Amerika-İngiltere, Rus Asilzadeganı Nasıl Düşünüyor, Mösyö Kenadiyaf Roma'da, Vapur Garkı, Çeplin Korkusu, Divan-ı Harbe Davet.)
280. İmzasız, Havarık-ı Medeniyyeye Bir Misal, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 1. (Bir İngiliz gazetesinde çıkan gerçek olay hk.)
281. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 1. (Rusların tevkif edildiği hk.)
282. İmzasız, Beyannâme, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 1. (Müslüman askerlere verilmek üzere Arapça bir beyannâmenin tercümesi.)
283. İmzasız, İran'ın Rusya'ya Cevabı, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 1. (İran kabinesinin ıslahat çalışmaları ile ilgili faaliyetleri anlatıyor.)
284. İmzasız, Çeplinler'in Faaliyetleri, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Balkanların İfadesi, Alman Matbuatı.)
285. İmzasız, Kale-i Sultaniye Boğazı ve Tahtelbahirler, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 1. (Kale-i Sultaniye boğazında meydana gelen bir kaza hk.)
286. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Avusturya'da Sırp ve Rus Esirler, Avusturya Velihtı, Romanya'nın Vaziyeti, Fransa Ordusun'da Umûr-ı Sıhhiye, Zapt Olunan İngiliz ve Alman Vapurları, Ruslar Nasıl Esir Oluyorlar.)
287. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Romanya Sefirinin Huzura Kabulü, Huzura Kabul, Veladet Peygamberi, Şubat Maaşı, İhtisâsât-ı Aliyye Necibane, Almanya'da Bir Düğün, Darülmualimat, Ana Mektupları Tedrisatı, Almanca Tedrisatı, Almanya'da Türkçe, Mısır'da İngilizler ve Avusturyalılar, Avusturya Hilal-i Ahmer Komitesi, İtalya'da Yeni Bir Komite, Kovalede İsyân, Velime, Bugün, Davet.)

288. İmzasız, Hain Sırlara, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 2. (Sırların yaptıkları hainliklerden dolayı onlar üzerine yazılmış bir şiir.)
289. Baş Kumandanlık, En Son Haberler, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Almanlar Bîtarafılara Tecavüz Etmez, Barön Büryan Berlinde, İtalya'da Gala-yı Esar, Almanların Belçikalılara Muavineti.)
290. İmzasız, Türkler ve Ulum-ı İslâmiye, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 1. (Türklerin hem hudutlarını büyüttüğünü hem de âlim kişiler tarafından bilgisiniN artırdığı hk.)
291. İmzasız, Büyük Bir Mevize-i Diniye, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 1. (Şeyhü'l-Reis'in Ayasofya Camii'nde verdiği öğüt.)
292. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 1. (Kafkas ordusunun kazandığı başarıyı anlatıyor.)
293. İmzasız, Mısır Osmanlı Ordusu ve İngilizler, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 1. (Ordu ve İngilizler arasında ki ilişkiden söz ediyor.)
294. İmzasız, İmhof Paşa'nın Makalesi, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 1. (İmhof Paşa'nın Bedayet Harbinde Osmanlı Hükümeti'nin düşmanlarının bir tarihçesini veriyor.)
295. İmzasız, İngiltere ve İtalya, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 2.
296. İmzasız, Sofya Şehidimizin Başına Gelenler, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 2.
297. İmzasız, Harb-İ Umûmi, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çebelinler'in İngiliz Arazisine Taarruzu, Almanya Harbiye Nâzırının İstifası, Almanya Başvekilinin Beyânâtı, Avusturya Harp Raporu, Sırp Hududuna Sevkiyat, Paris'te Sulh Cereyanları.))
298. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmi Alisi, Huzura Kabul, Yevm-i Mahsus, Sofya Seferimiz, Makedonya Müslümanları, Asker Ailelerine Muavenet, İkdam.)
299. İmzasız, Üsküp'te Müsademe, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 2. (Sırp jandarması ile Müslüman ahali arasında çıkan kanlı çatışma hk.)
300. İmzasız, Sırp Mezalimi, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 2. (Sırların zulümleri hk.)
301. İmzasız, En Son Haberler, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mısır'da İngilizlerin Vaziyeti, Alman Harp Raporu, Ceneral Molitka'nın Beyânâtı, İngiliz Muhasarayı Bahriyesi ve Bîtarafklar, İspanya'nın Bîtaraflığı.)
302. İmzasız, Doğruluk Nerede?, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 1. (İngiltere, Amerika'nın Almanya'ya kaçak eşya nakletmesini doğruluğa aykırı bulduğu hk.)

303. Osmanlı, Fatsa'da Gönüllü Alayları, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 1. (Fatsa'da kurulan gönüllü alayları hk.)
304. Osmanlı, Cihâd-ı Ekber ve Şimrîler, 6441, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 1.
305. İmzasız, Mısır'da İngilizler ve Kuvayı Askeriye, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 1. (Mısır'da hazır İngiliz askerinin bulunduğu hk.)
306. İmzasız, Balucistan'da Muharebat, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 1.
307. İmzasız, Fas'ta Cihâd, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 1.
308. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, On İki Buçuk Ayda Berlin'de, Alman Harbiye Nezâreti, Cebelinlerin Taarruzu-Alman Matbuatı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Rus Ordusunun Hali Perişanı, Portekiz'de İhtilal Cereyanları, Bir Fransız Tayyaresinin Sükûtu, Rus Ahvâli İktisadiyesi, Rus Mâliye Nâzırının Seyahati.)
309. Mehmet Sadi, Almanya ve Harp, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 2. (Alman halkının sulhta olduğu için henüz savaşa hazır olmadığı hk.)
310. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 2. (Halil Bey'in hülâsa-ı kıratının kabul edildiği hk.)
311. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 2. (Refet Bey'in başkanlığı hk.),
312. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mevlid Alayı Valayı, Encümen-i Vükela, Ankara-Sivas Hattı, Tebriz-i Bahtiyar, Ziyaret, Sefirlerin Ziyareti, Türkiye'de Konulunlar, Romanya-Bulgarya İttifakı, Makedonya'da Sırp Mezalimi, Manastır Ahvâli, Hilal-i Ahmer İanesi, Müslüman Tüccar Cemiyeti, Davet, Osmanlı Bankası.)
313. İmzasız, En Son Haberler, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirleri, Viyoya'nın İstidatı, Rusya'da ihtilal Mukaddematı, Afrikayı Cenûbî İhtilafi, Papa'nın Nutku, İspanya'nın Atina Seferatı, İhtilaf-ı Müselles ve Bulgaristan, Alman Sefiriyle Mülâkat, Kenadiyaf'ın Seyahati, Sırlara Karşı Avusturya Taarruzu, Makedonya'da Neler Oluyor.)
314. İmzasız, Beyoğlu-İstanbul, 6441, 12 KS.1330, 25 KS. 1915 s. 1. (Beyoğlu ve İstanbul'un bağlantısını anlatan bir yazı.)
315. Osmanlı Heyet-i İstihabriyesi, , Hind Müslümanları ve İngiltere Siyaseti, 6441, 12 KS.1330, 25 KS. 1915 s. 1.
316. İmzasız, Vezirler ve İngilizler, 6441, 12 KS.1330, 25 KS. 1915 s. 1.

317. Osmanişer Loyd, İngiliz Seferilerinin Sofya'da Yeni Bir Teşebbüsü, 6441, 12 KS.1330, 25 KS. 1915 s. 1.
318. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6441, 12 KS.1330, 25 KS. 1915 s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Rus Taarruz Planı, İngiltere-Belçika, Portekiz Ahvâli, Amerika Tahsisatı Harbiyesi, Romanya'nın Vaziyeti.)
319. İmzasız, İngiltere'nin Beyaz Kitabı, 6441, 12 KS.1330, 25 KS. 1915 s. 2. (İngiltere'nin Osmanlı ile olan Münâsebetini anlatan beyaz kitabı ile ilgili bilgi veren bir yazı.)
320. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6441, 12 KS.1330, 25 KS. 1915 s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Şt. Maaş, Tayin, Karadeniz'de Fırtına, Baloların Men'i, İtalya Harekât-ı Arz Mesabini, Gaz Meselesi, Şeker Meselesi, Şehr Emanetinin Nazarı Dikkatine, Masir Hamiyet, Akd.)
321. İmzasız, En Son Haberler, 6441, 12 KS.1330, 25 KS. 1915 s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkasya'da Rusların Düşmanların Telifatı, Rus Üserası Erzincan'da, Kafkasya'da Vaziyet ve Rus Yalanları, Rusya'nın Mezayike-i Mâliyesi, Alman Harp Raporu, Fransızların Hülasayı Harp Raporu, Buko Viyana'da Rusların Kat'i Hezimet, Fransızların Zayıyatı, Delkase Muaheze Ediyor, O Halde Lüzumu Yok, Bîtaraf Hükümetler Ateşe Milletleri, Avusturya'nın Keyfi Konsolosu, Sırlara Taarruz, Avusturya Sularında.)
322. İmzasız, Balkanlar'da Yeni Vaziyetler, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1. (Balkanlarda meydana gelen yeni durum karşısında ne yapılması gerektiği hk.)
323. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1. (Kafkasya'da ki askerî hareketin her iki taraftan da tutulduğu hk.)
324. İmzasız, Mevlevî Gönüllü Alayı, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1.
325. İmzasız, Fransa'da Yeni Cereyan, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1. (Paris'te zuhur eden olaylar hk.)
326. İmzasız, Bulgaristan'ın Metalibi, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1. (Bulgaristan Makedonya arazisinin kendisine tahsisini istediği hk.)
327. İmzasız, Bir Manzume-i Garra, Bir Nişane-i Takdir Âli, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1. (Şeyhü'l-Reis'in gönderdiği bir manzume hk.)
328. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1., s. 2. (Alt Başlık: Şimal Deniz'nde Muhârebe-i Bahriye, Alman Erkan-ı Harbiye Reisinin Beyânâtı, Almanların Yeni Topları, Avusturya Harp Raporu, Levc ile Leyl Arasında, Alman Darülharbinde Ateşe Milliyetleri, Mühim Bir İhtilaf, Hollanda Meclis-i Mebûsanında, Brest Tersanesinde Yangın.)

329. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 2. (Veladet Hazret-i Risaletpenahı, İstifsar-ı Hatır, Tebdil-i Unvan, Seylab, Şehrimiz İhtiyacatı Hakkında, Mevlevi Gönüllülere, Futbol Birlikleri Meselesi.)
330. İmzasız, En Son Haberler, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ruslardan Alınan Toplar Erzurum'da, Karpatlarda Rus Ordusu, Müslüman Efradın İsyanı, Mösyö Kenadiyaf'ın Seyahatı, Alman Harp Raporu, Romanya'da Seferberlik, İtalya-Romanya, Şeyh Sunusi Hazretleri, Tuna'da.)
331. İmzasız, Şubat Maaşı, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1. (maaşları gösteren çizelge.)
332. İmzasız, Mevlid Hazret-i Nebevi, 6443, 14 KS.1330, 27 KS. 1915, s. 1. (Mevlid gecesini anlatan bir yazı.)
333. İmzasız, Kayser'in Sene-i Devriye-i Veladeti, 6443, 14 KS.1330, 27 KS. 1915, s. 1. (Almanya İmparatorunun yıldönümünü anlatan bir yazı.)
334. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6443, 14 KS.1330, 27 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kafkasya'da Hindeneburg Tebayeleri, Türkiye ve İran Kabaili, Mısır'ın Zaptına İngilizler Mani Olmayacaklar, Kahire'nin Tahkimi, İtalya ve Harb-i Umûmi, Amerika Efkâr-ı Umûmiyesi, Amerika'daki Hintlilerin Bir Beyânnâmesi.)
335. İmzasız, Safir Tahtelbahirleri Üserası Osmanlılar Ali Cenabı, 6443, 14 KS.1330, 27 KS. 1915, s. 2. (Safir Tahtelbahiri elektrik çavuşunun ailesine yazdığı mektup.)
336. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6443, 14 KS.1330, 27 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Şimal Denizi Muharebatı Bahriyesi, Avusturya ve Rus Orduları, Alman Tayyarelerinin Hücumu, Avusturya Velihtı.)
337. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6443, 14 KS.1330, 27 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mevlid-i Saadet Mürüvvet Nebevi, Huzura Kabul, Almanya Sefaretnamesinde, Amerika Seferi, Fas'ta İspanyollar, Cemiyet-i Tabiye, Hila-i Ahmer Menfaatine Müsamere, Gazete Tatili, Teşekkür, Asker Aileleri İçin, Deniz Kazası, Kaza, Gayri Maslaha Efradiye, Müdafaa-i Milliye Menfaatine.)
338. İmzasız, En Son Haberler, 6443, 14 KS.1330, 27 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Alman Harp Raporu, Rusya'da Sulh Pervazeleri, Şimal Denizi Muhârebeyi Bahriyesi, Dehba'nın Bir Makalesi, Almanya'nın Bir Kararı Münâsebetiyle, Hilal-i Ahmer İanesi ve Teşekkür, Arnavutluk'ta Bulgar Mültecileri, Makedonya'da Çeteler.)
339. İmzasız, İslâm Dünyasında, 6444, 12 RE. 1333, 15 KS.1330, 28 KS. 1915 s. 1. (İçinde bulunulan günlerin İslâm dünyası için ne kadar önemli olduğu hk.)

340. Osmanlı, Teblîğ-i Resmî, 6444, 12 RE. 1333, 15 KS.1330, 28 KS. 1915 s. 1. (Alt Başlıklar: İran'da Rus Nüfuzu, Palucistan'da Cihâd-ı Ekber, Cihâd-ı Ekber ve Cevaliler, Bahubal Hükümeti ve İngiltere.)
341. İmzasız, Emir Ali Paşa'nın Beyânnâmesi, 6444, 12 RE. 1333, 15 KS.1330, 28 KS. 1915 s. 1. (Emir Ali Paşa'nın Berlin'den ilettiği beynnamenin sûreti.)
342. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Mısır'a Doğru, 6444, 12 RE. 1333, 15 KS.1330, 28 KS. 1915 s. 1.
343. İmzasız, Teblîğ-i Resmî, 6444, 12 RE. 1333, 15 KS.1330, 28 KS. 1915 s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rus Doma Meclisinde, Şimal Denizinde Muharebatı Bahriye, Alman Mâliye Nâzırı, Harbi Annaç Eden Sebepler.)
344. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6444, 12 RE. 1333, 15 KS.1330, 28 KS. 1915 s. 2. (Saray-ı Hümayun'da Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Kayser'in Sene-i Devriyesine Veladeti, Ziyaretler, Alman Nişaneleri, Meclis-i Umûmî Velayet, Bağdat'ta Hilal-i Ahmer, Bulgaristan'da Zelzele, Şampiyonluk Müsabakası, Divan-ı Harbe Davet, İkdâm, Mevlid-i Nebevi Kıraatı.)
345. İmzasız, En Son Haberler, 6444, 12 RE. 1333, 15 KS.1330, 28 KS. 1915 s. 2. (Alt Başlıklar: Rus Ordusunda Cihâd Tesirâtı, Mısır Yolunda, Almanların Yeni Muzafferiyetleri, Alman Ordusunda Afv u Umûmi, İskenderun'da İngilizlerin Milletini, Kanadiyaf'ın Memuriyeti, Fransızların Yalanları, Bir Alman Kruvazörünün Torpillenmesi, Portekiz'de İhtilal.)
346. İmzasız, Asker Aileleri İçin, 6444, 12 RE. 1333, 15 KS.1330, 28 KS. 1915 s. 2. (Asker ailelerine yardımcı hanımlar heyeti tarafından varid olunmuştur.)
347. İmzasız, Pek Mühim Haberler Karşısında, 6445, 13 RE. 1333, 16 KS.1330, 29 KS. 1915 s. 1. (İkdâm gazetesi sahibi Ahmet Cevdet tarafından Londra'dan gönderilen önemli haberleri ihtiva etmektedir.)
348. İmzasız, Gayet Mühim Haberler, 6445, 13 RE. 1333, 16 KS.1330, 29 KS. 1915 s. 1. (Fransa ve Rusya'nın ne halde olduğunu anlatıyor.)
349. İmzasız, [Teblîğ-i Resmî], 6445, 13 RE. 1333, 16 KS.1330, 29 KS. 1915 s. 1. (Alt Başlıklar: Mısır Yolunda, Sudan Mücahidini, Kenadiyaf'ın Beyânâtı, Artık Kabak Tadı Verdi.)
350. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6445, 13 RE. 1333, 16 KS.1330, 29 KS. 1915 s. 1. (Alt Başlıklar: Karpatlarda Mühim Bir Boğazın Zabtı, Londra Konferansı, Sırbistan'a Karşı Avusturya Harekâtı, Kayser'in Sene-i Devriyesine Veladeti, Muhârebe-i Bahriye

- İngiliz Tebliğ-i Resmîsi, Muhârebe-i Bahriye Mecruhları, Fransız Ordusu Ne Halde, Fransa'da İhtilaslar.)
351. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6445, 13 RE. 1333, 16 KS.1330, 29 KS. 1915 s. 2. (Alt Başlıklar: Mevlid-i Nebevi Alayı Velayı, Saray-ı Hümayundan Harekât, Menkıbe-i Veladet, Avdet-i Şahane, İltifat-ı Şahane, Amerika Sefiri, Rus Seyahatı, Mösyö Radef'in Beyânâtı, Sırp Mezalimi, Tokat'ta Hilal-i Ahmer, Ayasofya Camii Şerifinde, Haver.)
352. İmzasız, En Son Haberler, 6445, 13 RE. 1333, 16 KS.1330, 29 KS. 1915 s. 2. (Almanların Muvaffakiyet-i Cedidesi, Alman-Avusturya Ordusu Sırbistan'da, Arşidük Ozeh'in Yalanı, Yunan Sırbistan'a Muavenet Etmiyor, Japonya-Çin, Portekiz Ahvâli, Esassız Haberler, Avusturya Hilal-i Ahmer İanesi, Konyalılar'ın Hamiyeti, Makedonya Sırp Mezalimi.)
353. İmzasız, Garip Bir İttifak Akıbeti, 6446, 14 RE. 1333, 17 KS.1330, 30 KS. 1915 s. 1. (Rus-İngiliz-Fransız'ın aslında hiçbir zaman ittifak kuramayacaklarını fakat garip bir şekilde ittifak kurdukları hk.)
354. Osmanlı, Tebliğ-i Resmî, 6446, 14 RE. 1333, 17 KS.1330, 30 KS. 1915 s. 1. (Alt Başlıklar: Düşmanlarımızın Yanlış Hesabı, Acı Hakikatler, Rusya'da İsyân Cereyanları, Rus Tezyikatı, Mısır Efkâr-ı Umûmiyesi, Şeyh Sunusi Hazretlerinin Beyânnâmesi, Fas'ta Muhârebeler Devam Ediyor, Kayserililerin Himmeti, Konya'da Gönüllüler.)
355. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6446, 14 RE. 1333, 17 KS.1330, 30 KS. 1915 s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Şimal Denzinde Muharebatı Bahriye, Rusya'nın Müzayaka-ı Mâliyesi, Danimarka Krallık Tebrikatı, Bavyera Kralı.)
356. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6446, 14 RE. 1333, 17 KS.1330, 30 KS. 1915 s. 2. (Selamlık Resmî Alisi, Huzura Kavul, Ziyaret, Viyana Nisvanı ve Hilal-i Ahmer, Romanya-Bulgaristan, Romanya Meclis-i Mebûsan'ı, Portekiz Ahvâli, İran'da ki İsveç Zabitleri, İki Amerika Vapurunun Garkı, Paris'te Kadın Yağmagirler, Dünkü İdman Müsabakaları, Top Tecrübeleri, İlk İmdat, Afiyet, Güzel Prenses.)
357. İmzasız, En Son Haberler, 6446, 14 RE. 1333, 17 KS.1330, 30 KS. 1915 s. 2. (Alman Harp Raporu, Avusturya Hilal-i Ahmer Komitesi, Şimal Denzinde Muhaberatı Bahriye, Makedonya'da Sırp Sakıncaları.)
358. İmzasız, Sırp Mezalimi, 6447, 15 RE. 1333, 18 KS. , 1330, 31 KS. 1915, s. 1. (Sırpaların yaptıkları zulümler hk.)

359. Belediye Reisi, Himmet Müsabakası, Şimdi de Bursalılar, 6447, RE. 1333, 18 KS. , 1330, 31 KS. 1915, s. 1.
360. İmzasız, Sarıkamış Harekâtı, 6447, 15 RE. 1333, 18 KS. , 1330, 31 KS. 1915, s. 1. (İngiliz muhabirinin Beyânâtını anlatıyor.)
361. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6447, 15 RE. 1333, 18 KS. , 1330, 31 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Limbarağ'ın Tahliyesi Yakın, Sulha Doğru, Almanya ve Fransa Gönüllüleri Arasında Mukayese, Rus Mâliye Nâzırı Fransa'ya Gidiyor, Fransa Bahriye Nâzırı Londra'da, Avusturya, Bükreş sefirini Viyana'ya Çağırıyor, Şimal Denizinde Muharabe-i Bahriye, Bir Alman Kabul Sevk Balonu, Bir İngiliz Kruvazörünün Garkı, Varşova'nın Son Günleri, Amerikalıların Bristonamesi, Alman Ahvâli Mâliyesi, Rusların Müftereyatı, Makedonya da Sırpların Son Günleri.)
362. [YASAR], Amasyalı Hüseyin Hüsameddin, Tayyare'nin Türkçesi, 15 6447, RE. 1333, 18 KS. , 1330, 31 KS. 1915, s. 1.
363. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6447, 15 RE. 1333, 18 KS. , 1330, 31 KS. 1915, s. 1.
364. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6447, 15 RE. 1333, 18 KS. , 1330, 31 KS. 1915, s. 1.
365. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6447, 15 RE. 1333, 18 KS. , 1330, 31 KS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Huzura Kabul, Veliâht Hazretlerini Ziyaret, Meclis-i Umûmî Vükela, Süveyş Kanalında Seyr ü Sefain, İtalya ve Amerika Sefirleri, Bulgaristan Viyana Sağir-i Cedidi, Nişan, Mekaib-i Sultaniyenin Teftişi, Darülfünun Mâliyenamesinde Tedilatı, Almanca Muallimleri, Harap Bağların İhyası, Bulgaristan'a Şarap İhrâcı, Teyid-i Memnuniye, Lodos Fırtınası, Deskelû Hadisesi.)
366. İmzasız, En Son Haberler, 6447, 15 RE. 1333, 18 KS. , 1330, 31 KS. 1915, s. 2. (Rus Üseraları Sivas ve Musul'da, Tütün Mukarrerâtına Karşı Asar-ı Hamiyet, Almanların Muvaffakiyeti Mühimesi, Mısır Ahvâli, İtalya-Bulgaristan, İsviçre-İtalya, Tunus'ta İtalyanlar, Sofya'da İtalyan Tüccar Heeyeti, Romanya'nın Sofya Sefiri.)
367. İmzasız, Askere Gitmeyenlerin Vazifesi, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1. (Askere gidenlere karşı gitmeyenlerin vazifelerini anlatıyor.)
368. İmzasız, Haram-ı Şerif Hazret-i Nebevide, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1. (Şeyh-El Rahim'in telgrafının Sûreti.)
369. İmzasız, Alû Atıfet, Hazret-i Şehriyârı, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1. (Hilal-i Ahmer cemiyetinin para yardımını hk.)
370. İmzasız, Türkiye'nin Müttefiklerine Hizmetleri, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1.
371. İmzasız, Belucistan Kıyamı, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1.

372. İmzasız, Bulgaristan Hükümetinin Şiddetli Protestosu, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1. (Sırp askerinin yaptığı kışkırtmalar ve bunların sonucu hk.)
373. İmzasız, Yunanis'tan Nezdinde Yeni Teşebbüsler, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1. (Yunanistan'ın müselles devletlerle girdiği yeni teşebbüs hk.)
374. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Muvaffakiyetler- 10.000 Esir, 6 Top, Kayser'in Berlin'e Avdet'i, Avusturya Macaristan Ordusu, Alman Teyyaraları, Garipdar-El Harbinde Almanların Vaziyeti, Bir Fransız Torpidosunun Garkı, Carlsrohen'in Yeni Muvaffakiyetleri, İngiliz Tayyarelerin Garkı, Bir İngiliz Gazetesinin İtirafatı, Bir Tedbir-i Musib, Rusya'da Altın Fıkdanı, Alman Tebasının İdamı, Romanya'da Hubûbat İhrâcatı, Rusya'da Sulh Cereyanları, Mösyö Karpak Beyânâtı, Bir Fransız Heyeti Rusya'da, Hollanda'nın Tedabir-i Askeriyesi, Balkan Hükümetlerinin Vaziyeti, Romanya-Bulgaristan.)
375. [YASAR], Hüseyin Hüsameddin, Türklerin Diyanet-i Kadimesi ve Kabul İslâmiye, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 2. (19. sayıdaki yazının devamı.)
376. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kayser'in Zat-ı Şahaneye Cevabı, Huzura Kabul, Veliâht Hazretlerini Ziyaret, Meclis-i Vükela, Kudüs'te Medrese-i Küllüyenin Resmi Küşadı, Harika-ı Saadet Daire-i Fahrisinde, Millî Osmanlı Telgraf Ajansı, Kanadiyaf'ın Seyahatı, Makedonya'da Zelzele, Becayış, Tayin, Kışta Bahar, Baharda Kış, Davet, Gaz Meselesi.)
377. İmzasız, En Son Haberler, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ordumuzun Kahramanlığı, Rusların Hezimetleri ve Vahşetleri, Suriyelilerin Hediyesi, Alman Harp Raporu, İki İngiliz Vapurunun Garkı.)
378. İmzasız, Mühim Haberler Karşısında, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 1. (Ahmet Cevdet Bey tarafından gönderilen önemli haberler hk.)
379. İmzasız, Fransızlar, Japonların Muavenetini İstiyor, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Amerika'dan Korkusu.)
380. İmzasız, Umûmî Bir Nazar, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 1. (Savaş'ın seyrine dair bir değerlendirme hk.)
381. İmzasız, İngilizlerin Hindistan'daki Müşkûlatı, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Hindistan'da Neler Oluyor?, Kont Tinzan'ın Konferansı.)
382. İmzasız, Rusya ve Balkanlar, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 1. (Rusya'nın harp gayelerini anlatıyor.)

383. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Kayser'in Berlin'e Avdeti, Kayser'in Sözleri, Hava Bombardımanı, Sırbistan'ın Rusya'ya Müracaatı, Fransız Tebliğ-i Resmîsi, Hayat Gazetesi'nin Bir Talebi, İtalya'nın Mevkii, Bir Davet.)
384. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 2.
385. İmzasız, En Son Haberler, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kovarna Karşısında İngilizlerin Mağlubiyeti, Emin Bin Er-Reşit ve Kürt Mücâhitleri, İtalya Efkâr-ı Umûmiyesi Müttefiklerimizin Lehinde, Tuna'dan Rusya'ya Mühimmat Sevki, Sırp Ordusunda Tifo.)
386. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Harika-ı Saadet Daire-i, Huzura Kabul, Avusturya Hilal-i Ahmer Komitesi, Ankara Meclis-i Umûmiye.)
387. İmzasız, 93 ve 94 Tevdililere, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 2. (Askeriyeden duyuru.)
388. İmzasız, İngiltere ile Fransa'nın Hali Fenalaşıyor, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 1. (İki devlet arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklar hk.)
389. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 1. (Bir çarpışmanın başarı ile neticelendiği hk.)
390. İmzasız, Harikulade Bir Kahramanlık, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 1. (Otuz mücahidin bin Rus askerine karşı almış olduğu kahramanlık hk.)
391. İmzasız, Hücre-i Muatarada, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 1.
392. İmzasız, Mösyö Kanadiyaf'ın Beyânâtı, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 1.
393. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Kayser'in Nutku, Franzların İstimdadı, İkdâm, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Gark Olan İngiliz Vapurları, Harp İktisadı, Alman Tayyarelerinin Muvaffakiyeti, Alman ve İtilâf-ı Müselles, Romanya'nın Vaziyeti, Romanya ve İttifak-ı Müselles, Romanya İstikrâzının Tekzibi, Romanya-Bulgaristan.)
394. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 2.
395. İmzasız, Şuûn, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İspirto Fabrikası, Portekiz Ahvâli, Mösyö Madam Kayu, 67 Senelik Bir Mebusun Vefatı, Kalpazanlar, Masir-i Hamiyet, Cuma Günleri ve Azalar, Arz-ı Teşekkürat, Davet, Hilal-i Ahmer İçin, Telgraf ve Posta Malûmâtı, Türk Yurdu.)

396. İmzasız, En Son Haberler, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 2. (Alman Harp Raporu, Almanlar Muvaffakiyetlerinden Memnundurlar, İngilizler Sıkıntılarını İtiraf Ediyorlar, Ruslarda Zayıtlarını İtiraf Ediyorlar.)
397. İmzasız, Paraya İhtiyacı Olanlar, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 2.
398. İmzasız, Zayı Maaş Senedi, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 2.
399. İmzasız, Zayı Mühür, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 2.
400. İmzasız, İtalya Hangi Tarafa Mütemayil?, 6451, 19 RE. 1333, 22 KS.1330, 4 Şt. 1915, s. 1. (İtalya ve Romanya'nın hangi tarafta olduğuna dair hükümetlerin merakları hk.)
401. İmzasız, Rus Üserası-Rus Ordusunda Açlık, 6451, 19 RE. 1333, 22 KS.1330, 4 Şt. 1915, s. 1.
402. İmzasız, Kasralnil'de Bir Vakıa, 6451, 19 RE. 1333, 22 KS.1330, 4 Şt. 1915, s. 1.
403. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6451, 19 RE. 1333, 22 KS.1330, 4 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Sırlara Karşı Taarruza Başlandı, Avusturya Harp Raporu, Varşova'nın Son Günleri, Rusya'da Zabit Fıkdanı, Şark ve Garp Darülharplerinde Alman Kuvvetleri, Kayser'in Teftişatı, Almanya Aç Kalır mı?, İngiltere'nin Sevkiyatı, Almanya'nın Tedabirâtı, Tahtelbahirler Tarihinde Büyük Bir Vakıa, Viyana'da Bir Ziyafet, Avusturya-Macaristan Müşterek Kabine Heyeti, Macaristan Mâliye Nâzırı'nın Beyânâtı.)
404. İmzasız, Ulvi Bir Hitabe, Güzide Bir Manzume, 6451, 19 RE. 1333, 22 KS.1330, 4 Şt. 1915, s. 1. (Şeyhü'r-Reis'in bir manzumesi ve farsça beyitler.)
405. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6451, 19 RE. 1333, 22 KS.1330, 4 Şt. 1915, s. 2.
406. İmzasız, En Son Haberler, 6451, 19 RE. 1333, 22 KS.1330, 4 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Melanet-i İblisanesi, İngiltere de Heyecanlı Ticaret-i Bahriyenin İnkıtai, Fransız ve İngilizlerin Hali, Alman Harp Raporu, Romanya Bîtarafılığı, Süveys Kanalı, Fransız Ricatının Tabirâtı, Almanların İnsaniyet Perverliği, Prusya'da Şimendifer Varidatı, Romanya-Bulgaristan.)
407. [ORAN], Ahmet Cevdet, Muhârebe Menkıbelerinden, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1. (Hiçbir milletin gazetesinin mağlubiyeti kabul etmemesini tenkit eden bir yazı.)
408. İmzasız, Avusturya, Alman ve Osmanlı Ordularının Birleşimi, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1. (Bu üç devletinin ordularının birleşeceği hk.)
409. İmzasız, İtalya ve Avusturya İtilâfi, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1.
410. İmzasız, İngiltere'nin Alman Tahtelbahirlerinden Korkusu, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1.

411. İmzasız, Mısır Ahali-i İslâmiyesi ve Makam-ı Hilafet, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1.
412. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Kurna Muhârebesi, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1. (Kurna Muhârebesinin meydana gelme zamanı ve seyri hk.)
413. Mehmet Said, Dersaadet İkdâm Gazetesine, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1.
414. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Cihani İğfal İçin, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1. (Rusya'nın muvaffakiyeti için dua edildiği hk.)
415. İmzasız, Ağa Han'ın Yeni Bir Beyânâtnamesi, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1.
416. İmzasız, Viyana'da Bir Camii Şerif İnşası, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1.
417. İmzasız, Ada Kalenin Bombardımanı, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1.
418. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Kayser'in Sözlere, Alman Veliahdının Bir Mektubu, Bir İtalyan Diplomatinin Beyânâtı, Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti.)
419. Ali, Tayyarenin Türkçesi, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 2. (Tayyarenin Türkçe anlamı hk.)
420. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 2.
421. İmzasız, Şuun-ı Dâhiliye, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaretler, Hıdiv-i Mısır, İctima-i Umûmiye, Ormanların Islahı, Ankara Meclis-i Umûmiyesi, Yardımcı Hanımlar Heyeti'nin Faaliyeti, Ruh-ı Ekrem İçin, Tashih, Davet, Zayi Kız Çocuğu, Gaz, Şeker Alma İçin Bakkal Esnafına.)
422. İmzasız, En Son Haberler, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Nimden Kahramanları Hadide de, Alman Harp Raporu, Tahtelbahirler – Muhârebesi, Almanya'nın Protestosu, Alman Tayyareleri, Avusturya Kırmızı Kitabı, Bulgaristan-Romanya.)
423. İmzasız, Denizler Altında, Havada ve Karada, 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1. (Avrupa'nın denizden, havadan ve karadan düşmanlarına saldırarak onları şaşırttığı hk.)
424. Mehmet Sadi, Âlem-i İlsâm'a Mühim Bir Hitabe, , 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1. (İslâm dünyasına dair bir yazı.)

425. İmzasız, Ordumuzun ve Mücahidin Erbabın Savleti, 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlık: İngilizler Evvelce İşgal Ettikleri Yerleri Birer Birer Tahliye Ediyor.)
426. M. A., İran'da Ruslara Karşı Büyük Faaliyet, , 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1.
427. Millî Ajans, Nihat Bey Tepesi, 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1.
428. İmzasız, Osmanlı Donanmasının Faaliyeti, 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1.
429. İmzasız, Türkistan'da Cihâd-ı Ekber, 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1.
430. İmzasız, Kafkasya Ahvâli, 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1.
431. İmzasız, Mısır Ahvâli, 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1.
432. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Havada İlk Muhârebe, İngiltere Savahilinin Ablukası, İngiltere Müşkülât Ve Tehlikeye Maruz, Tahtelbahirler Korkusu, Hisar'da İngiliz Sefin-i Harbiyesi, Almanya'nın Muhtırası, İpros Mıntıkasında Almanların Faaliyeti, İzar Muharebatı, Kont Vite'nin Mûtaaltı, Rus Gazetesinin Mûtaalatı.)
433. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 2. (Selamlık Resmî Alisi, Huzura Kabul, Veliâht Hazretlerini Ziyaret, Sancak İhdası, Romanya-Bulgaristan Transit Mûtaalsı, Amiral Sohun Direkler Arasında, Avusturya Zehasir Meselesi, Bursa'da Yunanlı Kasa Hırsızları, Beyan-ı Teşekkür, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Asker Ailelerine Yardımcı Hanımlar Cemiyeti, Afiyet.)
434. İmzasız, En Son Haberler, 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya, Avusturya ve Bulgaristan, Alman Harp Raporu, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Gaib Olan Fransız Vapurları, Japonya İştirâk Etmiyor, Afrikayı Cenûbîde, Fransa'da.)
435. İmzasız, Mısır Yolunda Muvaffakiyetler, 6454, 22 RE. 1333, 25 KS.1330, 7 Şt. 1915, s. 1. (Mısır yolunda İngiliz ve Osmanlı ordusunun Muhârebe içine girdikleri hk.)
436. İmzasız, Teblîğ-i Resmî, 6454, 22 RE. 1333, 25 KS.1330, 7 Şt. 1915, s. 1. (Osmanlılar Köprü Kuruyorlar, İngilizlerin Mağlubiyeti, Sunusiler Mısır'a Girdiler, İngiliz Ajanslarının İtirafı, İngiliz Sefin-i Harbiyesinin Gark ve İhrakı, Süveys'te Osmanlı Muvaffakiyeti, İngiltere Hükümetinin Meleğine Karşı Osmanlılarda Asar-ı Tehvir, Kafkasya'da Rusların Hezimet, Rus Ordusunda İsyân, Fransız Efkâr-ı Umûmiyesinde İntibah, Japonya ve Çin.)

437. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6454, 22 RE. 1333, 25 KS.1330, 7 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Almanya'nın Niyeti, Viyana Matbuatı, Dört İngiliz Vapurundan Haber Yok, Felandar Bombardımanı, İngiliz Tahtelbahirleri, Çarın Cephe-i Harbiye Azimetini, İspanya'nın Bîtarafılığı, Tekzib.)
438. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6454, 22 RE. 1333, 25 KS.1330, 7 Şt. 1915, s. 2.
439. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6454, 22 RE. 1333, 25 KS.1330, 7 Şt. 1915, s. 2. (Huzura Kabul, Handan Saltanat Meclisi, Türkiye-Almanya, Viyana'da Muhteşem Bir Konser, Alman Ticareti Muattal, Settar Han'ın İrtihali, İzmir'de Şiddetli Yağmurlar, Fasulye ve Zeytin Mübadelesinin Men'i, Posta Muamelatı, Maaşat-ı Sabıka, Türk Ocağında.)
440. İmzasız, En Son Haberler, 6454, 22 RE. 1333, 25 KS.1330, 7 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mısır Hakkında Pek Mühim Haberler, Avusturya-Almanya Orduları Sırbistan'a Doğru, Paris'teki İstikrâz Müzakeratı Akim Kalmış, Batum'un Bombardımanı, Alman Harp Raporu, Kayser Sahne-i Harpte, Berlin Şehreminatının Cevabı, Şehremini İsmet Bey'e, İtalya-Avusturya, Bulgar Avenesi, Romanya'nın Vaziyeti, Sulh İçin, Japon Muallim Zabitleri, Hayâl Bu Ya!, Almanya'ya Pamuk Sevkiyatı.)
441. İmzasız, Harp ile Sulha Doğru, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1. (Savaşın artık hararetini kaybettiği hk.)
442. İmzasız, Kafkasya Muzafferiyatı-Rusların İtirafatı, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1.
443. İmzasız, Rusların Erbil'de Müdahelatı, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1.
444. İmzasız, İran Kürdistan'ında Osmanlı Tebaasının Nümâyişleri, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1.
445. İmzasız, Süveyş Harekâtı Askeriyesi, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1.
446. İmzasız, Mısır'da Galeyan, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1.
447. İmzasız, Kudüs'te İzhar Şadumanı, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1.
448. İmzasız, İngilizlerin Bir Muamele-yi Gasbanesi Daha, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1.
449. İmzasız, İspanya Rical Siyasetinden Birinin Beyânâtı, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1.
450. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Vaziyeti, Avusturya İmparatorunun Beyânnâmesi, Almanya-İsviçre, mösyö Mil'in Beyânnâmesi, Mösyö Karib'in

- Beyânâtı, İtalya'nın Bîtarafılığı, Bîtarafklar Nasıl Düşünüyor?, 450.000 Fransız Maktülü, Hollanda'nın Vaziyeti, Emirlerini Kesiyorlar.)
451. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Mevlevi Gönüllüleri, Ormanların Islahı, Darülfünun Muallim Muavinliği İmtihanları, Tedrisat-ı Serbuye, Arpa Sarfiyatının Tahdidi, Selânik Ahvâli, Meksika Ahvâli, Teşekkür, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, İrtihal, Bir Rica, 311 Tevdililerin Muayene İbtidaiyeleri, Olan Mülâkat.)
452. İmzasız, En Son Haberler, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mısır'da İngilizlerin Aleyhinde ki Cereyan, İngilizlerin Endişesi, İngilizler Cize Karargâhından Kımlıdanamıyorlar, Basra'ya Doğru, Alman Harp Raporu, İmparator Şark Darülharbinde, Bulgar İhiyat Zabitlerinin Daveti, Avusturya Hilal-i Ahmer Komitesi, Varşova'da Rus Mezalimi, Teb'id, Alman Parlamentosunda İçtimâi, Vapur Garkı, Afrika'yı Cenûbîde.)
453. İmzasız, Mays Ayından Sonra, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 1. (İngiltere'nin harbe Mayıs ayından sonra gireceği hk.)
454. Ahmed Cevdet, Mühim Haberler, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 1.
455. Mehmet Sadi, Mühim Bir Mülâkat, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 1.
456. [ORAN], Ahmet Cevdet, Tebliğ-i Resmî, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Taşrada İzhar Şadumanı, Şimal-i İran'da, Şâyân-ı Dikkat Bir Mektup, Rus Orduları Ne Halde, Yunanistan'ın Seferberliği.)
457. İmzasız, Harb-i Umûmi, Avusturya Harp Raporu, Karpat Muharebatı, Alman Tahtelbahirlerinin Ablukası, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti.)
458. İmzasız, Avusturya-Macaristan Kırmızı Kitabı, , 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 2. (Kitabın içeriği hk.)
459. İmzasız, İngiliz Matbuatının Neşriyatı, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 2.
460. İmzasız, Galaskov Kruvazörünün Garkı, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 2.
461. İmzasız, Rusya'nın Müsabaka-ı Mâliyesi, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 2.
462. İmzasız, Yine Dolaşmaya Başladılar, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 2.
463. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 2.
464. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mevlevi Gönüllüleri, Yevm-i Kabul-i Sefira, Vezn-i Niksan Altunlar,

- Fransua Ferdinand'ın Katilleri, İrtihal, Mehil İtası, Âyan, Takdir ve Teşekkür, Mucib-i İntibah Bir Tecziye.)
465. İmzasız, En son Haberler, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Paris Mâliye Konferansı, Rus Mâliye Nâzırının Beyânâtı, Norveç Başvekilinin Beyânâtı, Romanya'nın Bîtarafılığı, Ceneral Mişel, Rusya'ya Bakır Fûruhtu.)
466. İmzasız, Harp ve Para, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1. (Harp zamanında Fransa'nın bankalardan aldığı paralar hk.)
467. İmzasız, İngilizlerin Beyhude Tedbirleri, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1. (İngilizlerin Süveyş Kanalı üzerine gereksiz çabaları hk.)
468. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Taşrada İzhar Şadumanı, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
469. İmzasız, Müttefiklerimizin Takdiratı, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
470. İmzasız, Osmanlı Ordusu Mağlup Edilemez, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
471. İmzasız, Tebriz'in Sûret-i İşgali, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
472. İmzasız, Mevlevi Gönüllüleri, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
473. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Vistol ve Karpat Muharebatı, Almanların Yeni Bir Harekât-ı Taaruziyesi, Kayser (Varşova) Muhârebesinde, Avusturya Muvaffakiyetinin Tesiri, Ruslar Kuvvetlerini Karpatlılara Çıkıyorlar, İtalya-Avusturya Meselesinin Hali, Almanların Ablukası, Alman Ablukasının Tesirâtı, Lehistan Muharebatı, İngiltere'de Kala-ı Esar, Bir Rus Gazetesinin Şikâyeti, Müttefiklerin Harp Masrafı, Fransa Meclis-i Âyanında.)
474. İmzasız, Darü'l-halife-i Aliye, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 2. (Eski Türk isimleri hk.)
475. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 2.
476. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mezakirat, Mülâkatlar, Seferinin Ziyareti, Yeni İbtidai Mektuplar, Bulgaristan'da Rus Casusları, 28 Gün Enkaz Altında, Mesair-i Mimmet, Mevlevileri Davet, 311 Tevdililerin Meayineyi İbtidaiyesi, Olan Mülâkat, Büyük Hata, Rumeli Faciası.)

477. İmzasız, En Son Haberler, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşmanın Cemal Paşa'yı Takdiri, İngiltere Kandırıyor, Yunan Dinlemiyor, Yalnız İki Gölle İsabet Etmiş İmiş, Alman Harp Raporu, İngiliz Sularında Alman Tedabiri, Rus Müsabakayı Mâliyesi, Bulgar İhtibat Tahribesi.)
478. İmzasız, Hakikatler Ortaya Çıkıyor, 6458, 26 RE. 1333, 29 KS.1330, 11 Şt. 1915, s. 1. (Düşmanların neler yapmak istediklerine dair ortaya çıkan hakikatler hk.)
479. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6458, 26 RE. 1333, 29 KS.1330, 11 Şt. 1915, s. 1.
480. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6458, 26 RE. 1333, 29 KS.1330, 11 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Hükümetler Arasında, Mısır ve Basra, Osmanlı Donanmasının İki Muvaffakiyeti, Rusların Sarıkamış'ta Zaiyatı, Taşra'da Tezâhürât-ı Vatan Perverane, İzhar Şadumanı, Ceneral Po'nun Lord Kitchener Muhtırası, Kıbrıs'ta İngilizler'in Yaptıkları, Hadide'deki Nemiden Kahramanları.)
481. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6458, 26 RE. 1333, 29 KS.1330, 11 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Kayser'in Nutku, Ruslar Kaçıyor, Doma Meclisinde, Rus Bütçesi, Hezeyan-ı Mahz, İtalya-Rusya, İngiliz Harbiye Bütçesi, Sahte Bandire Meselesi, Amerika'nın Meselesi, Amerika Meclisinin Gece İçtimâi, Japonya-Çin, Japon Donanması, Sabah Torpilleri Tehlikesi.)
482. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6458, 26 RE. 1333, 29 KS.1330, 11 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Âlisi, Huzura Kabul, Din Mukabilinde Satılan Emlak, Hüdaavendigar Ziraat Ameliyat Mektebinde, Ziraat Bankası Mamurlarının Kefalet Senedi, Noksan, Pol'un Mesuliyeti, Masir Hamiyet, Kahraman Askerlerimize, Kadınlar Arasında, 311 Tevdililerinin Muayene-i İbtidaiyesi, Olan Mülâkat.)
483. İmzasız, En Son Haberler, 6458, 26 RE. 1333, 29 KS.1330, 11 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Süveys'te Kıtatımızın Faaliyeti, Kafkasya'da Bir Rus Postası Esir-Rus Ordusu'nda Açlık, Haviz Ahalisi ve İngilizler-Cenûbi İran Sekinesinin Kanaati, Alman Harp Raporu, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bukoviyana'da Ruslar'ın Hezimet, Rusya'da Galayı Esar, Temps'in İftirası, Belçika'nın İflahı, Ruslar'ın Macaristan'dan Tardı, Alman Salip-i Ahmer Heyeti, Rusların Musevilere Mezalimi, Lehistan'da Harbin Devamı.)
484. İmzasız, Muharabe Kol ile Değil Fiil ile Kazanılır, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin düşmanlarını lafla kandırmaya çalıştığı hk.)
485. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusların Hezimet ve Firârları, İngiltere'de Sulh Cereyanları, Süveys Kanalı.)

486. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Süveyş'te Keşif Taarruzu, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 1. (Osmanlı zabiti Süveyş'te meydana gelen keşif taarruzunu naklediyor.)
487. M. A., Çerkes Süvarileri, Mevlevi Gönüllüleri, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 1. (İki birliğin hareket rotaları hk.)
488. İmzasız, Rusların Amali, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 1. (Rusların Çanakkale Boğazını ele geçirme emeli hk.)
489. Millî Ajans, Ruslar ve Hukuk u Düvel, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 1. (Rusların Bîtarafın gemisini batırdığı hk.)
490. İmzasız, Mevlevi Gönüllülerinin İhtifalatı, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 1. (Mevlevi Gönüllüleri'nin sancağı taşıma töreninden bahsetmektedir.)
491. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 2. (Alt Balıklar: Avusturya Harp Raporu, Avam Kamarasında, Fransa-Sırbistan, İngiltere'nin Tedabiri.)
492. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 2.
493. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 2.
494. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Zabitanın Tekaüdü, Alman Salib-i Ahmer Heyeti, Sırbistan'da Müslümanların Askerliği, Filistin İtibar Emlak Bankası, Mecanen TohumlukBetateş, İhtikâra Karşı, Arnavutluk Ahvâli, Top Tecrübeleri, Hıdmet Meslaha-ı Efradiyene.)
495. İmzasız, En Son Haberler, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mücahidin Savlet ve Muvaffakiyeti, Mücahidin Kurna Hurmalıklarına Takribi, Alman Harp Raporu, Berlin'de Server ve Şadumanı, Kayser Şark Dârü'l-harbi'nde, 500.000 Fransız Maktülü, Bir İngiliz Torpidosunun Ziyahı.)
496. İmzasız, Tecziye, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 2. (Ceza.)
497. İmzasız, İran'ın İki Notası, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 1. (İran'ın Rusya'ya vermiş olduğu iki nota hk.)
498. İmzasız, Süveyş Muharebatı ve Tesiratı, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 1. (Süveyş Muhârebesinden ve yaptığı tesirler hk.)
499. İmzasız, Siva Vahasında Sunusi Mücahidlerinin Makdarı, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
500. İmzasız, Somali'de İngilizlerin Aleyhine Kıyam, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
501. İran'ın Rusya'ya Yeni Bir Notası, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
502. İmzasız, Rus Mezalimi Hakkında Yine Rusların Bir Vesikası, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 15 Şt. 1915, s. 1.

503. İmzasız, Japonya-Çin, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 15 Şt. 1915, s. 1.
504. İmzasız, Alman Matbuatının Tefsirâtı, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
505. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 15 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Radvaç'ın Zabtı, Niyopor Havalisinde Top Sesleri, Armantiyar Bombardımanı, Amerika Notası, İngiliz Tayyare Filosu, Esassız Bir Havadis, Karadağ'da Sulh Cereyanları.)
506. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 15 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Amerika Sefiri, Hıdmet-i Askeriyeye Alman Münkaidin, Almanya'dan Gelen Almanca Muallimleri, Tedrisat Mecmuası, Reis El-Hatatin, Azl, Fransızların Teesüfü, Hindistan'da İngiliz Mezalimi, Angola Müstemelekesinde İhtilal, Bulgaristan İhrâcatı, Bir Devs-i İbret, Rusya'da Kolera, Jandarma Zabit Mektebi, Münhal Halifelik, İki Eşya Demir Fesi.)
507. Mehmet Ferit, En Son Haberler, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 15 Şt. 1915, s. 2. (Hakpay Şahane-i Arz-ı Şükran, Mısır'ın Müdafaası İçin İngilizler Ne Kadar Askere Muhtaç?, Alman Harp Raporu, İngilizlerin İstibdadına Karşı Almanlar, Sofya'da Suikast, Tuna Üzerinde Torpil İşgali, Londra Mülâkatı, Dilkasa'nın Paris'e Avdeti, Para ile Aldanılabilir mi?, Sazanof'un Lütfu ve Bulgaristan.)
508. İmzasız, Tebliğ, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 2.
509. İmzasız, Son Haberlere Göre, 6423, 1 RE. 1333, 3 Şt. 1330, 16 Şt. 1915, s. 1. (Almanların Ruslardan aldıkları esirler hk.)
510. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6423, 1 RE. 1333, 3 Şt. 1330, 16 Şt. 1915, s. 1. (Rusların kaçtığı hk.)
511. İmzasız, Mısırlıların Arş Hilafetine İrtibatları, 6423, 1 RE. 1333, 3 Şt. 1330, 16 Şt. 1915, s. 1. (Mısır Müslümanları hk.)
512. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6423, 1 RE. 1333, 3 Şt. 1330, 16 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Ordusu Düşkün ve Natuvan, Hindistan'da İhtilal İmareleri, Japonya ve Çin, Tokyo ve Pekin'de Heyecan, Arnavutluk'ta Yunan Harekât-i Askeriyesi.)
513. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6423, 1 RE. 1333, 3 Şt. 1330, 16 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Kayser'in Romanya Kralına Name-i Mahsus, Alman Savleti Karşısında Rusların Enin Tazlimi, Darü'lİslâm Bombardımanı Tafsilatı, Amerika Notası ve İngilizler, İskandinavya Hükümetleri Arasında, Fransız Tacirleri Rusya'dan Müşteki, İngiltere'de İlan-ı Esar, Muhârebeyi Durdurmak İçin.)
514. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6423, 1 RE. 1333, 3 Şt. 1330, 16 Şt. 1915, s. 2.
515. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6423, 1 RE. 1333, 3 Şt. 1330, 16 Şt. 1915, s. 2.

516. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6423, 1 RE. 1333, 3 Şt. 1330, 16 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sarayı Hümayunda Sancak Teslimi, Harika Saadet Daire-i Fahiresinde, Encümen-i Vükela, Sefire'nın Ziyaretleri, Alman Salib-i Ahmer Heyeti, Bir Maarif Porun Taltifi, Almanya'da Erzak Meselesi, Bir İngiliz Konsolosunun Gasblığı, Manastır Musevileri, Reçeteler Hakkında, 311 Tevdililerin Muayene İbtidaiyesi, Mesir Hamiyet.)
517. İmzasız, En Son Haberler, 6423, 1 RE. 1333, 3 Şt. 1330, 16 Şt. 1915, s. 2. ("Şimr" ve "Ülfetle" Kabâil-i Meydan-ı Vegâda, Rus Maktüllerinin Ceplerinde, Alman Harp Raporu, Meksika-İspanya Kırkınılığı, Rusların Hileleri, Avusturya Velihtı Rus Toprağında, Bulgaristan'da Ecnebler, İtalya-Rusya.)
518. İmzasız, Rusya'da Heyecan, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 1. (Rusya'da çoğunluğun barışı istemesi hk.)
519. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çarın Nutku-Rus Ordusunun İhatası-Çarın Mevkii-Çariçe Sulh İstiyor, Yalnız On Milyon, Perzerin'in İshadradadı, Simendre Bombardımanı, Osmanlı-Yunan Münâsebeti-Almanya-Romanya.)
520. İmzasız, Osmanlıların Kafkasya'da Tecavüz Harekâtı, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 1. (Berlin'de ki bir gazetenin haberini bildiriyor.)
521. İmzasız, Rus Hayâlatı, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 1. (Rusya'nın hayâlleri hk.)
522. İmzasız, Türkiye ve Çanakkale Boğazı, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 1. (Çanakkale Boğazı'nın Türkiye'nin elinde olduğu hk.)
523. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Şiddetli Muhârebeler ve Nadvirna'nın İşgali, Avusturya Pişdarları Çernoviç Önünde, Bukoviyana'nın Ruslardan Tathiri, Almanların Misli Görülmemiş Azim ve Kuvveti, Alman Muzafferiyeti-Fransızların Hayret ve Takdiri, Alman Umlesinin Büyük Bir İçtimâi, Rus Huruc Harekâtı, Almanya-Amerika, Paris Mâliye Konferansı, Kayser'in Sözleri, Bir Tevkif.)
524. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 2.
525. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sadrazam Paşa, Prens De Hohenlohe, Avusturya Sefiri Encümen-i Vükela, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye, Ağnam Mektubatı, Ziraat Mamülleri Harcırâhı, Sofya Suikastı, Bir Beyânnâme, Macaristan Posta Pulları, sahte Saft-ı Resmiye de Bulunmak, Posta Havalenâme Mamulatı, Becayış, Mevlid-i Nebevi Kıraatı,

- 311 Tevdililer, Mahsusatı Zaiye İdaresine Asıl Müracaat, Kuduz Köpek ve Kediler, 311 Tevdililerin Muayene-i İbtidaiyesi, Mühendis ve Kondiktör Aranyor.)
526. İmzasız, En Son Haberler, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kurna'da Muvaffakiyet-Düşmanın İnhizamı, Alman Harp Raporu, Mareşal Hindeneburg'ı Takdir, Alman Notası, Çin ve Japonya Münâsebeti Kesb ve Hamt Ediyor, İspanya'nın Merakeşte'ki Vaziyeti, Portekiz Harbe İştirâk Etmeyecek, İngiltere'nin Hilesi, Lik'in Zaptı Etrafında.)
527. İmzasız, Sevinçli Haberler Pek Doğru Çıktı, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 1. (Mareşal ordularının Rus ordularını kuşattığı hk.)
528. İmzasız, Arnavutluk, Sırbistan'da İlerliyor, 6425, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 1.
529. İmzasız, İkdam, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 1. (Prizren'in Arnavutlar tarafından zapt edildiği hk.)
530. İmzasız, Arnavutluk'ta Esad Paşa'nın Entrikaları, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 1.
531. İmzasız, Nisib'in Gönüllü Süvarileri, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 1.
532. İmzasız, İngiltere İran'ı Tehdit Ediyor, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 1.
533. İmzasız, Japonya-Çin, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 1.
534. İmzasız, Japonya'nın Seferberliği-Kore'de Hal-i Harp, 6425, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 1.
535. İmzasız, Çin'in Tebligatı, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 1.
536. İmzasız, Fransızlar'ın Hiddeti, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 1.
537. İmzasız, Rus Ordularında Varşova'da Kolera, 6425, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 1.
538. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: mazorya'da Rusların Hezimet-i Katiyesi, Elli Bin Esir-Kırk Top-Altmış Mitralyoz, Avusturya Harp Raporu, Varşova'nın Son Günleri, Rus Başvekilinin İstifası, Fransa Darülharbinde Yeni Alman Kuvvetleri, Yeni Sistemde Alman Tahtelbahirleri, İngiltere'nin Tedabiri, İngiliz Avam Kamarasında, Portekiz'in Vaziyeti, Almanya-Amerika, Alman Matbuatı ve Reis Hükümet, İtalya'da Harp Aleyhtarlığı, Hollanda'da Bir Konferans, Karadağlılar.)
539. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 2.
540. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Merhum Şeyh Şamilzade, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Ticaret Mekteb-i

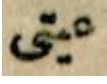
- Alisi, İlkbahar Mezruatı, Fakir Talebe Sofraları, Resm-i Küşad, Romanya İhrâcatı, İtalya'da Seylablar, Zelzeleler, İrtihal, Mükafi'nin Nazar-ı İntibahına, Davet.)
541. İmzasız, En Son Haberler, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Muvaffakiyeti Tevali Eyliyor, Alman Matbuatı, Tebliğ-i Resmî, Konya Gönüllüleri Darülharp'te, Japonya-Çin, Rusya'da Galayı İsardan Endişe ve Telaş, Paris'te Bir Şayia, Fransız Eshamı.)
542. İmzasız, İran'da Buhrân-ı Vükela, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1. (İran'da ki Buhrân-ı Vükela'nın sebepleri hk.)
543. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya Neler Vaadediyor?, Avusturya-Almanya Ordularının İhata Harekâtı, Almanların Esasında ki Müthiş Taarruzları-Fransızların Ricatı, Çin İmtina Ediyor.)
544. İmzasız, Arnavutlar Sırbistan'da, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1.
545. İmzasız, Japonya-Çin, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1.
546. İmzasız, Rusya'da İhtilal, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1.
547. Halit, Rus Mezaliminden Bir Numune, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1.
548. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturyalıların Muvaffakiyeti, Lis Hatt-ı Harbi, Nişane-i Takdir, Ceneral Po Atina'da, Abluka Meselesi, İskandinavya Hükümetlerinin Notası, Acı Bir Şikâyet, İngiltere ve Fransızlar, Londra'da Hafii Bir İçtimâi, İngiliz Bahriyesinin Zayıyatı, İspanya'nın Vaziyeti, Hollanda Muharebeleri, Danimarka Parlamentosunun İçtimâi.)
549. İmzasız, Türk'ün Armağanı, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1. (Türk milletinin kahramanlığını anlatan bir şiir.)
550. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 2.
551. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 2.
552. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ferman-ı Ali Esdarı, Ecnebi Şirketler, Darülfünun Talimat Muadelesi, Mekteb-i İbtidaiyeMüfettişleri, Resm-i Küşad, Tekzib, Telgraf, Posta Muamelatı, Asker Ailelerine Tevziat.)
553. İmzasız, En Son Haberler, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Meclis-i Mebûsanın Tebriği, Alman Muzafferiyatının Tevalisi, Almanya'nın Cevabı Notası, Bulgaristan'da İlk Bahar Manevraları, Dede Ağaça İngiliz Ablukası, Askerlerimizin Besâlet ve Fedakârlığı, Ruslar'ın Vahşeti, Yine Tahtelbahirler, Lordun Beyânâtı.)

554. İmzasız, İngiltere Abluka İçinde, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 1.
(Almanlardan sonra İngiltere'nin abluka altına alınması hk.)
555. İmzasız, Teblîğ-i Resmî, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar:
Fas'ta Cihâd-ı Ekber, Yunanistan'ın Dersaadet Seferatı, Japonya-Çin, Rusya'nın
Romanya Nezdinden Yeni Bir Teşebbüsü.)
556. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar:
Çernoviç'in Zabtı, Kayser Berlin'de, Mazorya Muzafferiyeti-Avusturya Matbuatı,
İpros Muharebatı.)
557. Mehmet Sadi, Kayser'in Âlem-i İslâm Hakkında ki Temenniyatı, 6467, 5 RE. 1333, 7
Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 1. (Ahvâl-i Şarkiya mütehasısı Doktor Yek ile mühim bir
mülâkat.)
558. İmzasız, Tahtelbahirler Muhârebesi, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 2.
(Alt Başlıklar: Almanya'nın İsveç Sefirinin Beyânâtı, Alman Tahtelbahirlerinin
Faaliyeti.)
559. İmzasız, İngiliz Şûrâyı Harbi, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 2.
560. İmzasız, Doma Meclisinde Neler Oluyor, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s.
2.
561. İmzasız, Hollanda'da Bir İngiliz Tayyaresi, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915,
s. 2.
562. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 2.
(Limyanova-Lapanov hk.)
563. İmzasız, En Son Haberler, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar:
Türkiye ve Devvar-i İslâm Hakkında Konferans, Alman Harp Raporu, Kayser'in
Telgrafı, Prusya-yı Şarkî'deki Rus Zayıyatı 150.000 Raddesinde, Almanya'nın Cevabı
Notasının Tesiratı, İngiltere'nin Cevabı Notası, İtalya Meclis-i Mebûsanında, İtalya'da
Nümâyişçilere Karşı Tedabir-i Cedide.)
564. İmzasız, Dilber Kontes, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 2. (Kitap tanıtımı.)
565. İmzasız, Bîtarafkların Son Vaziyeti, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 1.
(Bîtaraf hükümetlerin kendilerine yeni bir kuvvet bulmak istediklerinden ve son
durumlar hk.)
566. İmzasız, Teblîğ-i Resmî, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 1. (Düşmanın
Çanakkale Boğazına saldırdığı hk.)
567. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915,
s. 1. (Alt Başlıklar: Almanlar İngilizlerden Evvel Davrandı-Galiçya Hezimetini Pek

- Müthiş-Fransa, Yunanistan, Çanakkale'yi Bombardıman Eden Sefineler, Kont Tiza'nın Nutku, İngiliz Zalim ve Vahşetine Bir Numune Daha, Hindistan ve Kayı İhtilalisinden, Tunus Ahvâli, Japonya'nın Tedarikatı.)
568. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Viyana Matbuatı, Baron Büryan Avusturya Karargâhında, İtalya Meclis-i Mebûsanında, Fransa Meclis-i Mebûsanında.)
569. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2.
570. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2.
571. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2. (Tefrika:2)
572. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Huzura Kabul, Ziyaret, Avusturya Sefiri, Prens De Hohenlohe'nin Azimetini, Mahakim-i Şeriye Haricinden İstisna.)
573. Kalem-i Umûmi, İttihat ve Terakki Fırkası, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2.
574. İmzasız, Bursa Kaplıcaları, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2.
575. Yunan Meclis-i Mebûsanı, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2.
576. İmzasız, Viyana Kadınları ve Erzak Fiyatı, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2.
577. İmzasız, 307, 308, 309 Tevdililere, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2.
578. İmzasız, 91 Tevdililere, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2.
579. Milli, Şâyân-ı Takdir Bir Eser-i Hamiyet, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2.
580. İmzasız, Gazete Tatili, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2.
581. İmzasız, En Son Haberler, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de Askerimizin Metanet ve Mahareti, Alman Harp Raporu, Rusların Hezimetini İtirafı, Rusya'da Sulh Cereyanı, Genç Budistler Cemiyetinin Beyânnâmesi, Alman Tayyareleri.)
582. İmzasız, Kıtılığa Çareler, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1. (Yiyecek kıtlığına hükümetin ne gibi çareler alması gerektiği hk.)
583. Mehmet Sadi, Ahvâl-i Umûmiyeye Bir Nazar, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1. (Harb-i Umûmî meselesi hk.)
584. İmzasız, İngiliz Yalanları, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1. (Şedid-i Keşif taarruzuna dair İngilizlerin söylediği yalanlar hk.)

585. İmzasız, İngilizlerin İğfalkarlığı ve Meskût Bir Mukabele, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1.
586. İmzasız, Çanakkale Bombardımanı-Viyana Matbuatı, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1.
587. İmzasız, Türkiye-Japonya, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1.
588. İmzasız, Arnavutluk Sırbistan'da, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1.
589. İmzasız, Yunanistan Ultimatum, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 2.
590. İmzasız, Saray Gönüllü Alayı, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 2.
591. İmzasız, Erzurum Siyar Hastanesi, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 2.
592. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, İngiliz Savahalinin Ablukası, İki İngiliz Vapurunun Garkı, Torpil Tehlikesine Karşı, Avusturya-İtalya, İtalya Bîtarafılığı ve Sosyalistler, Roma'da Nümâyişler, Yunanistan İttihat Zabitleri, İki Sofrazat Alayı, Avusturya-Macaristan'da Rus Tebası, Barut Siparişi, Harp Kaçağı Eşya.)
593. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 2. (Tefrika 3.)
594. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Nizamname, Garip Bir İntihar.)
595. İmzasız, En Son Haberler, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Maziraa İstikametinde İngilizlerin Telifatı, Birçok Gönüllü Dalaverenin Ordumuza İltihakı, Müttefiklerimizin Azim ve Kararı, İngiliz Delegelerinin İtirafatı.)
596. İmzasız, 331 İhtiyar Heyetleri, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 2.
597. İmzasız, 311 Tevdililerin Muayene-i İbtidaiyesi, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 2.
598. İmzasız, Müzae-i Askerî Osmanî'de, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 2.
599. İmzasız, Japonya Çin'e Ultimatum Vermiş, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1. (Japonya'nın neden Çin'e ultimatum verdiği hk.)
600. İmzasız, Japonya-Çin, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1.
601. İmzasız, Süveyş Kanalı-İngiliz Postaları, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1.
602. İmzasız, Hilal-i Ahmer Süveyş Heyet-i Sıhhiyesi, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1.
603. Milli, İnebolu Gönüllüleri, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1.

604. İmzasız, İngiliz Zalimkarlığı, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1.
605. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Prusyayı Şarki Muzafferiyeti Tafsilatı, Son Dereceye Kadar Harp.)
606. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1.
607. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1.
608. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sefiranın Ziyaretleri, Yevm-i Mahsusa, Sadaret Müsteşarlığı, Mecelis-i Umûmî Vilayet, Nişan, Romanya-Bulgaristan, Rusya Mâliye Nâzırı, Ceneral Po Bükreş'te, Maden ve Sanayi Talimatı, Mahakim Şeriye İstatistiki, Gümrük-i Resmî ve Ağaç Kat'i Memnu , Dünkü Lodos, Müsamere Tehiri, Posta Muamelatı, 90 Tevdililere, 92 Tevdililere, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Bir Çift Çorap Müsameresi, Rica.)
609. İmzasız, En Son Haberler, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkasya'da Düşmanın Zayıtı, Galyan-ı Hamiyet-Büyük Fedakarlıklar, Mazorya Muzafferiyet-i Azimesinin Netayici, Japonya'nın İstizarat-ı Harbiyesi, Rusların İtirazı, Tahtelbahirlere Karşı İtalyanların Tedabiri, Fransızlar ve İngilizler Arasında Ziddiyet, Ceneral Po Sofya'da.)
610. İmzasız, Rusya ile Fransa Artık Ümitsiz, 6471, 9 RE. 1333, 11 Şt. 1330, 24 Şt. 1915, s. 1. (Rusya ve Fransa'nın artık savaştan galip çıkma ümitlerinin kalmadığı hk.)
611. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, , 6471, 9 RE. 1333, 11 Şt. 1330, 24 Şt. 1915, s. 1. (Hiçbir düşman filosu tarafından Çanakkale'ye saldırı olmadığı hk.)
612. [ORAN], Ahmet Cevdet, Milli, Mühim Haberler, , 6471, 9 RE. 1333, 11 Şt. 1330, 24 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Müselles'in Hali Vahim, Müttefiklerimizin Takdiratı, Doktor Yek'in Takdiratı, Bir Avusturya Bahriye Mütahassısının Mütaalası, Ümitler Boşa Çıkmış, İran'da Rus ve İngiliz Rekabeti, Çanakkale Kahramanları İçin, Sivas Gönüllü Kafielerinin Dârülharbe Azimetleri, Almanya ve Müttehide Amerika Münâsebeti.)
613. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6471, 9 RE. 1333, 11 Şt. 1330, 24 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Mazorya Muzafferiyeti ve Alman Matbuatı, Alman Azim ve Metaneti, Essex'de Alman Tayyareleri, Avusturya Meclis-i Mebûsanında, İngiliz Sevahalinin Ablukası, Karpat Muharebatı.)

614. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6471, 9 RE. 1333, 11 Şt. 1330, 24 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Bab-ı Ali'de Mülâkat, Nişan, Kanun Layihası, Maden Rasatnameleri, Bosna Otomobilleri, Deliler Hakkında.)
615. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6471, 9 RE. 1333, 11 Şt. 1330, 24 Şt. 1915, s. 2. (Tefrika 4.)
616. Milli, En Son Haberler, Şuûn-ı Dâhiliye, 6471, 9 RE. 1333, 11 Şt. 1330, 24 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Bombardımanı Hakkında İngilizlerin Yalanı, Kafkasya'da Müsademat-Düşmanın İnhizamı, Mısır'da Bir İngiliz Binbaşının Katili, Alman Harp Raporu, Mazorya Muzafferiyetinin Tevalisi, Alman Sosyalistleri ve Harb-i Hazır, Kahraman Hindeburuğ, Bir Amerikan Ceneralinin Mütaalası, Avusturya-İtalya.)
617. İmzasız, Lord Kitchener Ne Demiş?, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 1. (Lord'un Ahvâl-i hazıra üzerime söylediği sözler hk.)
618. İmzasız, Ordumuz Hakkında Düşmanlarımızın Takdiratı, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 1.
619. İmzasız, Süveyş Muhrebatı-Osmanlı Topçularının İsabet-i Endahtı, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 1.
620. İmzasız, Mısır'da Yerlilerin Halet-i Ruhîyesi, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 1.
621. İmzasız, Kafkasya'da Rus Ordusunun Hali, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 1.
622. İmzasız, Cihâd'a Dair Bir Konferans, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 1.
623. İmzasız, İngiltere'nin Akim Kalan Bir Teşebbüsü, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 1.
624. İmzasız, Çin-Japonya İhtilafı, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 1.
625. İmzasız, Rusların Zalimkarlığı, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 1.
626. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Avusturya'da Server Şadumanı, Lehistan Rusya'da Vaziyet, Karpat Muharebatı-Rusların Muvaffakiyetsizliği, Torpil ve Tahtelbahriler Tehlikesi Dolayısıyla, İmparator'un Nam-ı Mahsusı, Rus Vahşeti.)
627. Be Makam-ı Kostanniyye El Mahmiyye, Bir Vesika-ı Tarihiye, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 1. (Fatih dönemine ait bir fermanın Sûreti.)
628. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 2.
629. Meclis-i Âyan, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 2.

630. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 2. (Tefrika 5.)
631. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Sanacağa Resm-i Selam Hakkında ki Tebliğat, Bizim Âlem-i Valide Sultanisi, Selamlık Resm-i Alisi, Ortadoks Cemaatine Ait Vasiyetnameler, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Bir Ders-i İntibah, 89 Tevdililere.)
632. İmzasız, En Son Haberler, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mücahidimizin Kahramanlığı, Alman Harp Raporu, Ratişetağ Reisinin Cevabı, Prag'da Şehremini, Amerika'nın Cevabı Notası, tahtelbahir Korkusu, Çin-Japonya, Bir Amerika Vapurunun Garkı, Macaristan'da Un Meselesi, Ceneral Po Sofya'da.)
633. İmzasız, Türk Ticaret Hasebiyle Umûmî Tezilat, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 2.
634. İmzasız, Rusların Son Mağlubiyetleri, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1. (Almanların Rusları tekrar hezimet uğratmak için hazırlık yaptıkları hk.)
635. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1. (Çanakkale Boğazına açılan ateş hk.)
636. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1.
637. İmzasız, Japonya-Çin, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1.
638. İmzasız, Amerika Teşebbüsü, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1.
639. İmzasız, Japonya Sevkiyata Başladı, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1.
640. İmzasız, Hava Hatun, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1.
641. İmzasız, Lübnan'da Gönüllüler, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1.
642. İmzasız, Eş-Şeyh Nuri Şamlan, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1.
643. İmzasız, Kale-i Sultaniye Kahramanlarına, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1.
644. İmzasız, Bulgaristan'ın Vaziyeti, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1.
645. İmzasız, Bir Bulgar Diplomatının Beyânâtı, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1.
646. İmzasız, Ceneral Po Niş'te, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1.
647. İmzasız, İki Rus İstikrâzı, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1.
648. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, İngiliz Savahilinin Ablukası, Mazora Muzafferiyet

- Azimesi, Alman Muzafferiyeti-İtalyan Efkâr-ı Umûmiyesi, Almanya-Japonya, Afrikayı Şark'ta İngilizlerin Mağlubiyeti, Romanya'da Nasıl Düşünüyorlar.)
649. İmzasız, Davet, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 1. (Hırka-ı Şerif için davet.)
650. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Encümen-i Vükela, Edirne Valisi, Almanya Sefiri, Almanya Baş Tercümanı, Velayet-i İdare Hususileri, Kastamonu Ormanları İçin, Darülfünun Talimat Madalyası, Selçuk Hatun Sultaniyesi, Hicaz Mektupçuluğu, Maarif Tayinleri, Top Endaht Tecrübeleri.)
651. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 2. (Tefrika 6.)
652. Milli, En Son Haberler, Şuûn-ı Dâhiliye, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kardeşler Arasında-Selamlar, Hediyeler, Müfrezelerimizin Muvaffakiyeti-Düşmanın Ricatı, Alman Harp Raporu, Piransec'in Zabtı-15 Bin Esir Daha, İngiliz Savahilinin Ablukası, Almanya'nın Cevabı Notası, İkinci Alman Harp İstikrâzı, Rusçuk Divan-ı Harbinde.)
653. İmzasız, Bir Tebşir-i Azim, 6474, 12 RE. 1333, 14 Şt. 1330, 27 Şt. 1915, s. 1. (Singapur'da İngilizlere karşı isyan eden bir alay hk.)
654. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6474, 12 RE. 1333, 14 Şt. 1330, 27 Şt. 1915, s. 1. (Çanakkale bombardımanındaki hasarlar hk.)
655. [ORAN], Ahmet Cevdet, Milli, Mühim Haberler, 6474, 12 RE. 1333, 14 Şt. 1330, 27 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Şimali Hindistan'da Kıyam, Japonya-Çin İhtilafı, Çin'in Cevabı, Japonya Tekrar Müzakereye Muvaffakiyet Ediyor, Galyan-ı Hamiyet, İran Kabinesi ve İran Efkâr-ı Umûmiyesi, Bulgarsitan'da Buhrân-ı Vükela, Ceneral Po Bükreşte.)
656. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6474, 12 RE. 1333, 14 Şt. 1330, 27 Şt. 1915, s. 1. (Avusturya Harp Raporu, İngiliz Sevahilinin Ablukası, Hava Bombardımanı, Fransızların Muvaffakiyetsizlikleri, Son Çareler, Tesirsiz Bir Tedbir, Ruslar ve Lehistan, Afrika Müstemlekesinde, Kayıp İngiliz Tayyarecileri, İngiliz Hazine Tahfilatı.)
657. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6474, 12 RE. 1333, 14 Şt. 1330, 27 Şt. 1915, s. 2. İrtihal Musif, Selamlık, Ayak Topu Müsabakası, Top Endaht Tecrübeleri, Asker Ailelerine Muavenet, Tramvay Kazaları, Tramvay Biletleri Noksanı.)
658. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6474, 12 RE. 1333, 14 Şt. 1330, 27 Şt. 1915, s. 2. (Tefrika 7.)

659. İmzasız, En Son Haberler, 6474, 12 RE. 1333, 14 Şt. 1330, 27 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Galeyan-ı Hamiyet, Alman Harp Raporu, Almanya'nın Cevabı, Rusya'nın Avusturya Teklifi, Karaya Oturmuş, Romanya Mâliye Nâzırı, Çeplin'in Faaliyeti, İngiltere Savahilinin Faaliyeti.)
660. İmzasız, Tabirname Hasini, 6474, 12 RE. 1333, 14 Şt. 1330, 27 Şt. 1915, s. 2. (Kitap tanıtımı.)
661. İmzasız, Her İhtimale Karşı, 6475, 13 RE. 1333, 15 Şt. 1330, 28 Şt. 1915, s. 1. (Düşmanların her hareketini bilip ona göre tedbir almak hk.)
662. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6475, 13 RE. 1333, 15 Şt. 1330, 28 Şt. 1915, s. 1. (Düşmanın ateş etmesi hk.)
663. [ORAN], Ahmet Cevdet, Milli, Mühim Haberler, 6475, 13 RE. 1333, 15 Şt. 1330, 28 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çanakkale İstihkamları Susturulamaz, Çanakkale Bombardmanı ve Âlem-i İslâm, Düşman Gemileri, Japonya-Çin İhtilafı, Amerika Müdahale Etmeyecekmiş, Bir İzah, Japonya'nın İstihzarat-ı Harbiyesi, İngilizlerin Bahri Ahmer'de Beceriksizlikleri, Yunan Kralına Suikast, Hanutov Tevkif Edilmiş, Gönüllü Taburunun Cihât Azimeti, Ailevi Bir Temâşâ Karşısında.)
664. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6475, 13 RE. 1333, 15 Şt. 1330, 28 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Ruslar Daima Mağlup, Esir Edilen Rus Ceneralleri, Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Rus Cenerallerinin Azli, Rus Vaziyetinin Ümitsizliği, Fransızlarda Ricat Hazırlıkları, İngiliz Savahilinin Ablukası, Romanya'nın Vaziyeti, Rusların Mezalimi, İngiltere'nin Masraf-ı Harbiyesi.)
665. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6475, 13 RE. 1333, 15 Şt. 1330, 28 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Merasim Tedafiye, Arz-ı Tezyit, Hilal-i Ahmer Meclis-i Umûmiyesi, Mir Miranlık, Bahriyeliler Hakkında, Ziraat Bankalarına Ait Emlak, Ceneral Po, Amerika'da Mühim Bir Hadise, Loyd Vapurları, Posta Muamelatı.)
666. İmzasız, En Son Haberler, 6475, 13 RE. 1333, 15 Şt. 1330, 28 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Hindistan Kıyamı, Alman Harp Raporu, İsveç Kralının Almanya'yı Ziyareti, İtalya Meclis-i Mebûsanında, Kral Karol'un Vefatı Hakkında, Japonya-Çin, İngilizlerin Zayıyatı, Bir Fransız Torpidosunun Garkı, Rus İstibdadı.)
667. İmzasız, İngiltere Nazarında Rusya, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1. (İngilizlerin nezlinde Rusların hezimetleri hk.)
668. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1. (Çanakkale'ye yapılan taarruz hk.)

669. İmzasız, Selânik'te Hasarzade Bir Düşman Gemisi, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1.
670. İmzasız, Mısır'da Hükümet ve Ahali, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1.
671. İmzasız, Feld Mareşal Von Hindeneburg'un Cevabı, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1.
672. İmzasız, Çin-Japonya İhtilafı, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1. (İhtilaf Ümitleri, Hind Çini'de Uyanıyor.)
673. İmzasız, Bulgaristan-Romanya Şimendifer İdarelerinin İhtilafı, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mart, s. 1.
674. İmzasız, Arnavut Komitesinin Notası, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mart, s. 1.
675. Mehmet Sadi, Dobric'te ki Üsera-yı Harbiyeyi Ziyaret, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mart 1915, s. 1. (Almanya'daki esir ziyaretleri hk.)
676. İmzasız, Makedonya'da Çeteler Yunanistan'ın Tedabiri, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915 s. 2.
677. İmzasız, Rusların İsnadatı, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 2.
678. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şiddetli Muhârebeler Devam Ediyor, Rusya'da Tevkifat, İngiliz Savahilinin Ablukası, Amerika'nın Yeni Bir Notası, Fransız Torpido Muharibinin Garkı, Hollanda Seyr ü Sefirinin Teessüfü, Afrika Müstemlekatında Abluka İlanı, Mazorya Kahramanı, Kadın Kıyafetinde Rus Askerleri.)
679. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 2. (Tefrika 9.)
680. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 2.
681. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Arz-ı Tezveyüt, Meclis-i Vükela, İttihat ve Terakki Fırkası, Resi El Malik Teveccühü, Yeni Bir Tarih Müsabakası, Avusturya Hilal-i Ahmeri, Romanya Parlamentosu, 88 Tevdililere, Antalya'da asar-ı Hamiyet, Sinop'ta Hilal-i Ahmer'in Faaliyeti, Bağdat Musevilerinin Hamiyeti, İntihar, Elül Askerî Sipariş Maaşı.)
682. İmzasız, En Son Haberler, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 2. (Çanakkale Hakkında, Alman Harp Raporu, Hind Çin'i İsyân Askerisi, Portekiz Askerlerinin Tehir-i Azamı, Münakalat-ı Bahriye İnkıtaı, İtalya Meclis-i Mebûsanında, Romanya'nın Meslek Bîtarafılığı, Sofya'da İçtimâilerin Men'i.)

683. İmzasız, Muharebat-ı Bahriye Hakkında, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 1. (Bahriye Muhârebesinden İngiliz ve Almanların aldığı alınan gemilerin fiyatları ve savaş hk.)
684. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 1. (Düşman donanmasının ateş etmeye devam ettiği hk.)
685. Mehmet Reşat, Meclis-i Milliye'nin Tatili, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Mebûsan'da, İrade-i Seniye, Mevlis-i Âyan'da.)
686. İmzasız, Mısır'da İngilizler-Süveyş Muharebatı, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 1. (İngiliz Sansavarine gösterilmeden Mısır'dan kaçırılan birisinin mektubu.)
687. İmzasız, Kont Enderaş'ın Mühim Bir Makalesi, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 1. (Rusya'nın Çanakkale ve Karadeniz'den geçirmek üzere ordu beslediği hk.)
688. İmzasız, Kafkas Serhaddine Doğru, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2. (Kafkaslara yapılan yolculuktan ve Türk köyleri hk.)
689. İmzasız, Hindistan'da Kıyam, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2.
690. İmzasız, Bulgaristan'ın Tedarikat-ı Askeriyesi, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2.
691. İmzasız, Japonya-Çin, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2.
692. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, İngiltere Havalisinin Ablukası, Amerika'nın Yeni Bir Notası, Amerika Sigorta Acuratı.)
693. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2. (Tefrika 9.)
694. İmzasız, İngiliz Avam Kamarasında, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2.
695. İmzasız, Rus İstibdadına Karşı, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2.
696. İmzasız, İspanya Donanması, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2.
697. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sefiranın Ziyaretleri, Ahkâm Mütehâlfe-i Kanuniye, Belediyelerce İstimlak Edilecek Yerler, Yine Firâr Mektebinde, Posta Muamelatı, Takdir-i Hamiyet, İrtihal, Kadro Haricileri Maaşatı, Davet, Ey. Askerî Sipariş Maaşı,
698. İmzasız, En Son Haberler, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Hakkında, Alman Harp Raporu, Bulgaristan'ın Bir Notası, Rusya ve Bulgarlar, Amerika Filosu.)
699. İmzasız, Bombardıman ve İslâm Âlemi, 6478, 16 RE. 1333, 18 Şt. 1330, 3 Mt. 1915, s. 1. (İslâm düşmanları ve İslâm âleminin yolu hk.)

700. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6478, 16 RE. 1333, 18 Şt. 1330, 3 Mt. 1915, s. 1.
(Çanakkale Boğazı'nın büsbütün geçilemeyeceği hk.)
701. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 16 RE. 1333, 18 Şt. 1330, 3 Mt. 1915, s. 1.
(Çanakkale Bombardımanı-Bir İngiliz Mütahassısın Mütalaası, Mısır Yolunda, Mısır'da, Çin-Japonya İhtilafı, Bulgaristan ve İtilâf-ı Müselles, Romanya-Bulgaristan ve Yunanistan, Hindistan'da Beyânnâme.)
702. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6478, 16 RE. 1333, 18 Şt. 1330, 3 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Fransız Ordusunun Vaziyeti, İngiliz Savahilinin Ablukası, Bir Fransız, Bir İngiliz Gemisinin Garkı, Fransa Hükümetinin Tedabiri, Vapur Nakliye İcraatları, İngiltere'de Kilit Fabrikaları Grevi, Japonya'nın Vaziyeti İngiltere'yi Korkutuyor, Bir Fransız Tayyaresi, Arjantin'de Grev, Rusya'da Museviler, Bir İngiliz Çavuşu, İngilizlerin Mevkii.)
703. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6478, 16 RE. 1333, 18 Şt. 1330, 3 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul Ziyaretler, Maarif Müşavirliği, Becayiş, Balkan Harbi Felaketlerinden, Diyarbakır'da Tezâhürât-ı Vatan Perverane, Cuma Günü Vaazlar, Osmanlı Hanımlarına, İkdâm, Medine-i Münevvere'de Sanayi Mektebi, Posta ve Telgraf Mütalaası, İki Nankör, Eylül Askerî Sipariş Maaşları, Davet.)
704. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6478, 16 RE. 1333, 18 Şt. 1330, 3 Mt. 1915, s. 2.
(Tefrika 11.)
705. İmzasız, En Son Haberler, 6478, 16 RE. 1333, 18 Şt. 1330, 3 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Bombardımanı Hakkında, Ruslar İstanbul Hakkındaki Amaline Karşı, Altın Liyakat Madalyası, Almanya'daki Şehzadegan Hazreti, Mısır'da: İngilizler Arasında İhtilaf, Bir Cemiyet-i Hafîye, Alman Harp Raporu, Karpatlarda Kanlı Muhârebeler, Almanya'nın Cevabı Notası, Rusya Yine Yunanistan'a Müracaat Ediyor, Rus Ordusundaki Müslümanlar, Mösyö Kanadiyaf.)
706. İmzasız, Bombardıman Etrafında, 6479, 17 RE. 1333, 19 Şt. 1330, 4 Mt. 1915, s. 1.
(Genel hatları ile bombardıman hakkında bilgi veriyor.)
707. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6479, 17 RE. 1333, 19 Şt. 1330, 4 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bombardıman ve Alman Matbuatı, Bombardıman ve Viyana Matbuatı, Bombardıman ve İtalya Matbuatı, Bombardıman ve Londra Matbuatı, Bombardıman ve Fransız Matbuatı, Bombardıman ve Yunan Matbuatı, Ruslar İstanbul'daki Amaline Karşı, Amiral Limyos ve Çanakkale Bombardımanı, Mısır'da Ahvâl, Japonya-Çin, İngiltere'nin İntiharı.)

708. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6479, 17 RE. 1333, 19 Şt. 1330, 4 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Alman Taarruzu Devam Ediyor, Şarkı Galiçya Muharebatı, Bir Rus Gazetesinin Mütalâtı, Tuna'daki Torpiller, Mağruk Bir İngiliz Vapuru, İtalya Meclis-i Mebûsanında, Fransa'nın 1916 Efradı.)
709. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6479, 17 RE. 1333, 19 Şt. 1330, 4 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Amerika Sefiri, Faaliyet-i Ziraiye, Konya'nın Elektrikle Tenviri, İmtiyaz Feshi, Gedikler Bedelatı Hakkında, Asker Aileleri İçin, Portekiz Ahvâli, Bir Portekiz Mebusunun Ahvâli, Harp Kaçağı Eşya, Üçer Sene Kale Bend, Tard ve Tebid, Mahkûmiyet, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Meclis-i Umûmî Velayat, 87 Tevdililere, 311 Tevdililere, Manyas Zade Refik Bey Merhum İçin, Arz-ı Saat Piyangosu, Mesir-i Fütüvvet, Türk Yurdu, Müdafaa-i Milliye Menfaatına, Kafkas Yolu.)
710. İmzasız, En Son Haberler, 6479, 17 RE. 1333, 19 Şt. 1330, 4 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bombardıman Hakkında, Irak'ta Müsademat-İngilizlerin Firârı, Mevlevi Gönüllüleri Atina'da, Alman Harp Raporu, İngiliz Masraf Harbisi: Her gün İki Milyon Lira, Fransa ve İngiltere'nin Bir Beyânnâmesi, Amerika'nın Notası, Amsterdam'daki Ticaret Protestosu, Romanya ve Avrupa Merkezi Devletler, Fransa'da Levaih-i Kanuniye-i Askeriye, Rus İhrâcat ve İthalatı Hakkında Bir Mukayese.)
711. İmzasız, İtalya Matbuatına Bir Nazar, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 1. (İtalyan matbuatının Fransa'nın verdiği nota hakkındaki tavır hk.)
712. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 1. (Kafkas cephesi hk.)
713. İmzasız, Çanakkale Bombardımanı-Bir Muhârebenin Müşahedatı, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 1. (Çanakkale'deki bombardımandan ve oradaki gözlemler hk.)
714. İmzasız, Bombardıman ve Bir Mütehassısın Beyânâtı, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 1. (Bahriye uzmanının Beyânâtı ve Çanakkale bombardıman hk.)
715. İmzasız, Halil Bey'in Nutku- (Fremdenbilat)'ın Makalesi, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 1.
716. İmzasız, Irak'ta Bir İngiliz Heyetinin Akıbeti, Limni Adasında, Çin-Japonya İhtilafı Yine Kesb-i Vehamet Ediyor, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 1.
717. İmzasız, Lübnan Gönüllüleri, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 1.
718. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Pizzasniç Muhârebesi, Karpat Muharebatı, İngiliz Savahilinin

- Ablukası, Bir Hollanda Vapuru ve Alman Tahtelbahiri, Amerika'nın İstifrsarı, İngiltere-Fransa-Amerika Ticareti, Almanların Hüsn-ü Niyeti, Mesuliyet İngilizlere Ait, Rus Bankalarının İhtikârı, Kayser'in Teberru.)
719. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 2. (Tefrika 12.)
720. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Harbiye ve Adliye Nâzırları, Avusturya Sefiri, Haham Baş Efendi, Nişan, Tevcihât, Besim Emir Paşa'nın Telgrafı, Selamlık Resmî Alisi, Donanma Madalyaları, Asker Ailelerine Muavenet, İcrayı Hüküm Kısas, İrtihal, Muhârebelerle Heyet-i İhtiyariye, Gaz Meselesi, Yağlar Hakkında, Mesir-i Fütüvvet, Davet.)
721. İmzasız, En Son Haberler, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Bombardımanı Hakkında, Karaya Oturmuş-Tahliyesi Güç, Tahtelbahirler Tarafından Batırılmış, Alman Harp Raporu, Bir Düşman Gemisinin Garkı-Ganaim, Alman Tahtelbahirlerinden Korkuyorlar, Amerika'nın Yeni Notası, Amerika Protestosu Hakkında, Almanya ve Sulh, İtalyanların Fransızlardan Şikâyeti, Romanya Meclis-i Mebûsanında.)
722. İmzasız, Yunanistan'da Meclis Kralı, 6481, 19 RE. 1333, 21 Şt. 1330, 6 Mt. 1915, s. 1. (Yunanistan Kralının altında ki başkandan söz ediyor.)
723. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6481, 19 RE. 1333, 21 Şt. 1330, 6 Mt. 1915, s. 1. (Dört tane haberi Tebliğ ediyor.)
724. [ORAN], Ahmet Cevdet, Milli, L., Mühim Haberler, 6481, 19 RE. 1333, 21 Şt. 1330, 6 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Neticesiz Bombardıman-Düşmanın Ricatı, İtalyanlar Zamanın Vehametini İdrak Etmeli, İtiraf-ı Acz, Rusya'da Galeyan ve Ümitsizlik, Selânik'te İngiliz Sefaini, Şambiyede İki Muvafakiyet, Yunanistan'da Meclis Kralı Akdi, Çin-Japonya İhtilafı, İngilizlerin Bir Tecavüzü Daha, Hindistan'da Suikastlar, Portekiz Ahvâli.)
725. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6481, 19 RE. 1333, 21 Şt. 1330, 6 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Loyd Corc İtirafatı, İngiliz Savahilinin Ablukası, Bir İngiliz Vapuru Daha, Hollanda'nın Protestosu, Avusturya-İtalya, Rus Vahşeti, Ceneral Po Petersburg'da, Ham Şeker.)
726. İmzasız, Şuun-ı Dâhiliye, 6481, 19 RE. 1333, 21 Şt. 1330, 6 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Huzura Kabul, Veliht Hazretlerini Ziyaret, Donanma Madalyası, Maarif Nezâreti Müşavirliği ve Kalemi, Maarif Müdüriyetleri İhdası,

- Darülfünun Talimat Madalyası, Orman Resminden İstisane, İzmir’de Hubûbat İçin Şirket Teşkili, Macarların Hilal-i Ahmer Memnuniyetleri, Anarşist Hırsız Cemiyet Hafiyesi, Aydın Vilayetinde, Vaaz, Dünkü Futbol Müsabakası, Muhacirler Hakkında, Mevcut Sihhiye Memurları Maaşatı Hakkında, 311 Tevdililer, Davet, Kafkas Yolu.)
727. İmzasız, En Son Haberler, 6481, 19 RE. 1333, 21 Şt. 1330, 6 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Düşmanının Tesirsiz Taarruzları, Kahramanlarımızın Parlak Bir Menkıbe-i Celadeti, Amerikan Meclis-i Mebûsanı ve Âyanında, Rozevelet’in Bir Teşebbüsü, Makedonya’da Sırp Vahşeti, Rusya’non Roma Seferatı.)
728. İmzasız, Çanakkale, İstanbul, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1. (İngiliz ve Fransızların Berlin’e İstanbul üzerinden gidebilmek için Çanakkale önünde gürültü çıkardıkları hk.)
729. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1. (Dört tane tebliğ var.)
730. İmzasız, Enver Paşa Hazretleri İle Yapılan Bir Mülâkat, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1.
731. İmzasız, Bombardıman ve Bir Muhabirin Müşahedatı, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1.
732. İmzasız, Düşman Filolarının Uğradıkları Hasarlar, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1.
733. İmzasız, Nireh İstikametinin Ehemmiyeti, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1.
734. İmzasız, Düşmanın Ehemmiyeti, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1.
735. İmzasız, Çanakkale Bombardımanı ve İtalya, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1.
736. İmzasız, İtalya Bombardımanı Kemali Dikkatle Takip Ediyor, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1.
737. İmzasız, Bombardıman ve Bir İtalya Amiralinin Mütalaatı, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1.
738. İmzasız, Bombardıman ve İtalya Matbuatı, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1.
739. İmzasız, Bombardıman ve Bîtaraf Hükümetler, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1.
740. İmzasız, Bombardıman ve Londra Muhafilinin Efkâr-ı Mütalaatı, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1.

741. İmzasız, Bir Rus Gazetesinin Mütalaası, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1.
742. İmzasız, Karaya Oturan Fransız Kruvazörü, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 2.
743. İmzasız, Rusların Kafkasya'daki Vaziyeti, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 2.
744. İmzasız, Atina'daki Meclis Kralı ve Viyana Matbuatı, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 2.
745. İmzasız, Alman Matbuatı, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 2.
746. İmzasız, Erbil Mücahidini Meydan Vegada, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 2.
747. İmzasız, Rus Esirleri, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 2.
748. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Antiyora'da Fransız Topları, Amerika'nın Bîtarafılığı, Üç Milyona Karşı 600 Bin.)
749. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Amerika Sefiri, Hicaz Demir Yolu Mısır Şubesi Hakkında, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Ada Kalelerimizin Şecaati, Amerika Kongresi, Top Tecrübeleri.)
750. İmzasız, En Son Haberler, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Konyalıların Hindeneburg'a Hediyelediği, Bulgarsitan Vaziyeti, Romanya ve Bulgar Şimendiferleri İtikâfi, Yunan Meclis Kralisi, Sırpların Yunan'a Bir Teklifi, Avusturya Cephe Harbinde Şiddet Sırma, Amerika ve İngiltere, Hindistan Kıyımı.)
751. İmzasız, Yunanista'da Buhrân-ı Vükela, 6483, 21 RE. 1333, 23 Şt. 1330, 8 Mt. 1915, s. 1. (Kale-i Sultani'de başlayan bombardımanın Yunanistan üzerindeki etkisi hk.)
752. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, , 6483, 21 RE. 1333, 23 Şt. 1330, 8 Mt. 1915, s. 1. (Çanakkale Boğazına karşı devam eden ateş hk.)
753. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6483, 21 RE. 1333, 23 Şt. 1330, 8 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bombardıman ve Avusturya Matbuatı, Bombardıman-Bulgaristan, Bir Mütahasısın Mütalaatı, Yunan Meclis Hükümdarisi, Yunanistan Kabinesinin İstifası, Almanya'nın Şüphesi, Yunanistan'ın Vaziyeti, Eş-Şeyh Gazban ve Bağdat Kabaili, Japonya-Çin, Makedonya Sırp Mezalimi, Tiflis'ten Bir Seda.)
754. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6483, 21 RE. 1333, 23 Şt. 1330, 8 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Alman Harp Raporu, Rus Doma Meclisinde Bir Hadise.)

755. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6483, 21 RE. 1333, 23 Şt. 1330, 8 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Mülâkat, Yunanistan'ın Dersaadet Sefiri, Alman Salib-i Ahmer Cemiyetinin Cevabı, Cihan Harbi Heykeli, Harp Madalyası Hakkında Nizamname, Harpten İstisna, Ziyet Altınları, Şam'da Ziraat Mektebi, Tayin, Asker Ailelerine Muavenet, Otomobil Kazası, 86 Tevdililere, Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası.)
756. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6483, 21 RE. 1333, 23 Şt. 1330, 8 Mt. 1915, s. 2. (Tefrika 13.)
757. İmzasız, En Son Haberler, 6483, 21 RE. 1333, 23 Şt. 1330, 8 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bombardıman Hakkında, Alman Harp Raporu, 780 Esir, Yunan Kabinesi Hakkında, İtalya'da Tarz-ı Telakki, Romanya Meclis-i Mebûsanı, Romanya-Bulgaristan, Maden Kuyusunda Müthiş Bir Hadise, İngilizlerin Yalanları, Fransızların Muhaceratı.)
758. İmzasız, İngilizler Neden Meyus?, 6484, 22 RE. 1333, 24 Şt. 1330, 9 Mt. 1915, s. 1. (Kale-i Sultani bombardımanı dolayısıyla meyus oldukları hk.)
759. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6484, 22 RE. 1333, 24 Şt. 1330, 9 Mt. 1915, s. 1. (İzmir'e ateş edilmesi hk.)
760. Milli, Harp İmtiyaz Madalyası, 6484, 22 RE. 1333, 24 Şt. 1330, 9 Mt. 1915, s. 1. (Almanya İmparatoruna verilen madalya hk.)
761. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6484, 22 RE. 1333, 24 Şt. 1330, 9 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İzmir Bombardımanı Tafsilatı, İngiliz ve Fransızların Hilekârlığı, Kovur'un Sözleri, Bombardıman ve İngiliz Matbuatı, Taymis'in İngilizlere Nasihati, Rus Matbuatının Hoşnutsuzluğu, Rusya'yı Sulh Etmekten Men İçin, Bozca Ada, Tavşan Adası, Yunan Buhrân-ı Vükelası, Yunanistan'ın Vaziyeti, İran ve İtilâf-ı Müselles, Hintliler İngilizlere Karşı.)
762. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6484, 22 RE. 1333, 24 Şt. 1330, 9 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu.)
763. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6484, 22 RE. 1333, 24 Şt. 1330, 9 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sefiranın Ziyaretleri, Atina'da, Yeni Bir Kanun-u Muvakkat, Muamele-i İntibahiye, İrtihal, Müdafaa-i Milliye Menafaatine.)
764. İmzasız, En Son Haberler, 6484, 22 RE. 1333, 24 Şt. 1330, 9 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İhvaz'da Düşmanın Hezimetini Katiyesi, İzmir Bombardımanı, Boğazlar Rusya'ya, Yunanistan Vaziyeti, Dosmanides Efkârının Kabulü, Alman Harp Raporu, Kahraman Mehmet Çavuş İçin, Orfe Mevlevi Gönüllüleri, Çin ve Amerika.)

765. İmzasız, İtilâf-ı Müselles Siyasetinden İflas, 6485, 23 RE. 1333, 25 Şt. 1330, 10 Mt. 1915, s. 1. (Genel olarak vaziyete bakıldığından İtilâf devletlerinin ortaya koydukları siyasetin başarısız olduğu hk.)
766. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6485, 23 RE. 1333, 25 Şt. 1330, 10 Mt. 1915, s. 1. (Seddülbahir civârında düşman kuvvetlerinin yaptığı ateş hk.)
767. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6485, 23 RE. 1333, 25 Şt. 1330, 10 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çanakkale İstikametini Ziyaret ve Bir Muhabirin Müşahedatı, Londra'da Bir Muhabirin Mütalaası, Bombardıman ve Londra Matbuatı, Bombardıman ve Temps'in Hezayanları, İzmir Bombardımanı, Budapeşte'de Fetvayı Şerife Ayeti-Bir Resm-i Bahin, Mısır'da Maksovel Beceriksizliği, Yunanistan Vaziyeti, krallık Krarı Hakkında, Venizelos İstifasının Esbâbı, Romanya, Yeni İran Kabinesinin Vaziyeti, Azerbaycan Ayaltı Valisi.)
768. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6485, 23 RE. 1333, 25 Şt. 1330, 10 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Fransız Matbuatının Tehdidatı, Muzaffer olabilirler mi?, Hasarzade Bir İngiliz Sefine-i Harbiyesi, İngilizlerin Hilekarlığı, Sırbistan Ne Halde, Sırbistan'da Emraz-ı Sariya.)
769. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6485, 23 RE. 1333, 25 Şt. 1330, 10 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Memurların Maaşı, Tashih Karar Depozitosu, Selamlık Resm-i Alisi, Menkibe-i Veladet Hazret-i Resulatpenahı, Elhak, asker Ailelerine Tevziyat, İdam, Tecziye, Davet, Ervah-ı Şehdiye, Parlak Bir Konser, Kahraman Mehmet Çavuş İçin.)
770. İmzasız, En Son Haberler, 6485, 23 RE. 1333, 25 Şt. 1330, 10 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İzmir Valisinin Beyânnâmesi, Bir Torpil Tahriri Geminin Garkı, Alman Harp Raporu, Almanya'nın Kudret-i Mâliyesi, Yunanistan Vaziyeti, Trablusgarp'taki Heyecan Hakkında.)
771. İmzasız, Bombardıman mı? Hava Oyunları mı?, 6486, 24 RE. 1333, 26 Şt. 1330, 11 Mt. 1915, s. 1. (Çanakkale bombardımanının gerçek mi, yoksa oyun mu olduğu hk.)
772. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6486, 24 RE. 1333, 26 Şt. 1330, 11 Mt. 1915, s. 1. (Kafkasya'da düşman askerlerinin bir kısmının esir alındığı hk.)
773. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6486, 24 RE. 1333, 26 Şt. 1330, 11 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çanakkale Bombardımanı Hakkında, İngiliz Tebligat ve Neşriyatı Arasında Mübayenet, Gazete Muhabilerinin Çanakkale İstihkâmlarını Ziyaretleri, Berlin Osmanlı Sefarethanesinde, Kampana Gazetesinin Mütalatı, Emir Bin Reşit ve Kabaili, Mısır'da Cereyan Ahvâli.)

774. İmzasız, Rusya Romanya'nın Bî-aman Düşmandır, 6486, 24 RE. 1333, 26 Şt. 1330, 11 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Averesko'nun Risalesi-Besarabya'nın Gasbî Hatıraları.)
775. İmzasız, Sivastapol'da İtilâf Alametleri, 6486, 24 RE. 1333, 26 Şt. 1330, 11 Mt. 1915, s. 1.
776. Ahmet, Azerbaycan'da Faaliyet, 6486, 24 RE. 1333, 26 Şt. 1330, 11 Mt. 1915, s. 2. (Azerbaycan halkının vatanperverliğinden ve oradaki atmosfer hk.)
777. İmzasız Yunan Vaziyeti Hakkında, 6486, 24 RE. 1333, 26 Şt. 1330, 11 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İtalya Matbuatı, Yunan Meclis Hükümdarisinin Akdi Münâsebetiyle, Fransızların Hiddeti.)
778. İmzasız, İngilizlerin Harp İstikrâzı, 6486, 24 RE. 1333, 26 Şt. 1330, 11 Mt. 1915, s. 2.
779. Türk Sadası, Sırların Tazallüm Halleri, 6486, 24 RE. 1333, 26 Şt. 1330, 11 Mt. 1915, s. 2. (Sırların sızlanmaları hk.)
780. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6486, 24 RE. 1333, 26 Şt. 1330, 11 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Mazbata Tanzimi, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Şehreminine Avans, Tayin, Asker Ailelerine Muavenet, Orfe'de Resm-i Küşad, Vaaz ve Nasihat, İrtihal, Asar-ı Hamiyet, 310 Tevdililere Hıdmet Maksure-i Erbabına, 85 Tevdililere, Kahraman Mehmet Çavuş İçin.)
781. İmzasız, En Son Haberler, 6486, 24 RE. 1333, 26 Şt. 1330, 11 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşman Sefinelerinin Ricatı, İzmir'de, Rusya'ya Mühimmat Nakli.)
782. İmzasız, Sör Edward Gursesi, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Osmanlı Devlet'nin tek başına kaldığı hk.)
783. İmzasız, İran Kabinesinin Programı, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (İran hükümetinin yeni icraatı hk.)
784. Milli, Büyük Bir Muvaffakiyet, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Bir Torpidomuz Düşmanın Bir Harp ve İki Nakliye Gemisini Batırmış.)
785. İmzasız, Çanakkale Bombardımanı Hakkında, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bombardımanın Tesiratı, Atina'da Cereyan-ı Efkâr.)
786. İmzasız, Rusya-Romanya, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Sazanof'un Beyânâtı Romanyalıların Gözünü Açtı, Rusya'nın Makasıdı.)
787. İmzasız, İtalya-Fransa, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Bako'daki İranlı Amele.)
788. İmzasız, Büyük Bir Muvaffakiyetin İhtisâsâtı, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Osmanlı torpidosunun düşman gemisinin batırması hk.)

789. İmzasız, Sırbistan'da Cereyân-ı Ahvâl, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Sırp Mezalimi.)
790. İmzasız, Bir İtilâfname, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya-Bulgaristan Şimendiferleri Hakkında.)
791. İmzasız, Yunanistan'ın Vaziyeti, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Venizelos'un Entrikaları.)
792. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanların Yeni Bir Muvaffakiyetleri Daha, Fransa'nın Kırkbeş Binden Fazla Zayiati, Şampanya'da Düşmanın Muvaffakiyetsizliği, Galiçya Muharebatı, Alman Tahtelbahirlerinin Muvaffakiyetleri.)
793. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Şüheda Aileleri Maaşatı, Muayenesiz Gönüllüleri Ailelerine, Cezayı Nakdiden Afv, Maden Ferman Harcları, Rıhtım Muhalleri İçin, Osmanlı-Bulgar Muhadeneti, Avrupa'ya Karşı, Hindistan'dan Buğday İhrâcının Men'i, Osmanlı Hanımlarına, Kahraman Mehmet Çavuş İçin, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Teşekkür, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Müze-i Askerî Osmani'de Mühim Bir Temâşâ.)
794. Milli, En Son Haberler, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Tebliğ-i Resmî.)
795. İmzasız, İran-Rus Münâsebetinin Kırgınlığı, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 1. (İran'ın Bîtaraflığını Rusya'nın kırgınlık olarak anladığı hk.)
796. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 1. (Çanakkale Boğazına yapılan saldırı hk.)
797. İmzasız, Çanakkale Bombardıman Hakkında, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir Muhacirin Müşahedatı, Times Tavsiyesi, Boğazlar ve Balkanlar, İtalya'nın Vaziyeti, Romanya'nın Vaziyeti.)
798. İmzasız, Yunan Kabinesinin Teşekkülü, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 1.
799. İmzasız, Süveyş Kanalında, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Ordu-yu Osmani'de İnsizam.)
800. İmzasız, İzmir Bombardımanı, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 1. (İzmir bombardımanı ile ilgili yazılar hk.)
801. İmzasız, İngiltere ve Müttefikleri, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 1. (İngiltere ve onunla müttefik olan devletler hk.)

802. İmzasız, İtilâf-ı Müselles ve Yunanistan, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Yunanistan ve Freye Prese'nin Bir Makalesi.)
803. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Gark Edilen Alman Tahtelbahiri.)
804. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Huzura Kabul, Veliâht Sultan Hazretlerinin Teberru, Kanun-ı Mevkıt, Maarif Nezâreti Müşavirliği ve Kalemî İçin, Rûsum-ı Beelediye Kanunu Lahiyesi, Nişan, Becayış, Tayin, Asker Ailelerine Erzak Tevzii, Hilal-i Ahmer Müsamere Hasılatı.)
805. İmzasız, En Son Haberler, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşman Donanmasının Uğradığı Hasarlar, Kafkasya Muharebatı, Hayfada, Avusturya Harp Raporu, Yunanistan Yeni Kabinesi, Yunanistan'da Beyânnâmeler, Bir İngiliz Vapurunun Daha Garkı, Tahlisi Mümkün Olamamış, İtalya Tedabiri Askeriyesi Hakkında, Kahraman Mehmet Çavuş İçin.)
806. İmzasız, Yunanistan ve Romanya, 6489, 27 RE. 1333, 1 Mt. 1331, 14 Mt. 1915, s. 1. (Yunanistan'ın İtilâf siyasetinden ayrılmasını Bulgarsitan'ın nasıl karşıladığı hk.)
807. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6489, 27 RE. 1333, 1 Mt. 1331, 14 Mt. 1915, s. 1. (Harpte dikkate değer bir olayın meydana gelmediği hk.)
808. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6489, 27 RE. 1333, 1 Mt. 1331, 14 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir Alman Muhabirinin Müşahedatı, İngiliz Amiralinin İtirafı, İngiliz ve Rus Efkâr-ı Umûmiyesi, Çanakkale ve Romanya Ticareti.)
809. İmzasız, İzmir Bombardımanı, 6489, 27 RE. 1333, 1 Mt. 1331, 14 Mt. 1915, s. 1. (Bombardıman hakkında diğer gazetelerde yazılanlar hk.)
810. İmzasız, Rus İhtisaratı ve Bîtarafı, 6489, 27 RE. 1333, 1 Mt. 1331, 14 Mt. 1915, s. 1. (Rusya'nın maksadı ve Bîtarafı hk.)
811. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6489, 27 RE. 1333, 1 Mt. 1331, 14 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusların Vahşiyane Harekâtı, İkdâm, Bir rus Gazetesinin Mütalaası, Ceneral Po'nun Sözleri, Rusların Yalanları.)
812. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6489, 27 RE. 1333, 1 Mt. 1331, 14 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Avusturya-Macaristan Harp Kaçağı Listesi, Kanun-ı Mevkıt, Davet, Kahramanlara Hediye, Kahraman Mehmet Çavuş İçin.)
813. İmzasız, En Son Haberler, 6489, 27 RE. 1333, 1 Mt. 1331, 14 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çelebi Efendi Hazretlerinin Telgrafnamesi, Çanakkale'de Düşmanın Zayıyatı,

- Almanların Muvaffakiyetleri, Avusturya Harp Raporu, Reichstag Meclisinde, Alman Tahtelbahirlerinin Faaaliyeti, Yunan Kabinesinin Beyânnâmesi, Kont Vitte'nin Vefatı.)
814. İmzasız, İtalya ve Kale-i Sultaniye, 6490, 28 RE. 1333, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1915, s. 1. (Kale-i Sultanî'nin bombardımanı ve İtalya'nın hangi tarafı seçtiği hk.)
815. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6490, 28 RE. 1333, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1915, s. 1. (Kafkasların bombardımanı hk.)
816. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6490, 28 RE. 1333, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bombardıman Tafsilatı, Bataryalarımızın Ateşi Pek Müesser, Bombardıman ve Balkan Hükümetleri, İtalya'da Endişeler, Bombardımanı Kim İstemiş, İzmir'de, İzmir'in Müdafaası, İtilâf-ı Müselles Devletleri Arasında Nifak, İngiliz Avam Kamarasında Bir İstizah, Rusların İran'da Ricatı, İran'da İtilâf-ı Müselles Aleyhinde Cereyan, Japon Mutâlebâtı, Rusya'ya, Bulgar Teslihatı, Yunan Meclis-i Mebûsanı.)
817. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6490, 28 RE. 1333, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Almanya Mâliye Nâzırının Nutku, Fransa Sulh Taleb Ediyor, Besarabya, Transilvanya'dan Daha Endişeli.)
818. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6490, 28 RE. 1333, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1915, s. 1., s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Res Sene-i Mâliye, Balıkhane, Vezne-i Umûmiyede, İki Encümen, Bağdat Hattı, Hilal-i Ahmer Teşebbüsat Cedidesi, Osmanlı Hanımlarına Bir Numune-i İmtisal, Kayserlerin Hediyesi, Posta Munkalatı, Kanun-ı Mevkıt, Made-i Mevkıta, İrtihal, İkdam, Teşekkür, Mahkumiyet, Cemiyet-i Umûmiye Belediye Azalarına.)
819. İmzasız, En Son Haberler, 6490, 28 RE. 1333, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de, Düşman Donanmasının Zayıatı Mühimmesi, Mısır'da, Alman Harp Raporu, Hindistan'da Kıyam Alaisi, Karadeniz'de Mutal Kalan Vapurlar, Kazaz'da İngilizlerin Vapurları, Bir İngiliz Kruvazörünün Garkı, Mürettebat ve Vapurları, Bir İngiliz Tayyaresinin Akıbeti, Harp Madalyası, Şimdi de Madamları, Sırbistan'da Emraz-ı Sariya, Sırp Mezalimi.)
820. İmzasız, Sözün Doğrusu, 6491, 29 RE. 1333, 3 Mt. 1330, 16 Mt. 1915, s. 1. (Büyük Muhârebeye Türkiye'nin bir halay olarak değil, gerçekleri görerek girdiği hk.)
821. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6491, 29 RE. 1333, 3 Mt. 1330, 16 Mt. 1915, s. 1. (Düşman tayyaresinin, Osmanlı ateşlerinden dolayı uzaklaşmak zorunda kaldığı hk.)

822. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6491, 29 RE. 1333, 3 Mt. 1330, 16 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Sükûtu, Almanların Mukabelesi, Bir Bulgar Diplomatının Beyânât-ı Mühimmesi.)
823. İmzasız, İzmir’de, 6491, 29 RE. 1333, 3 Mt. 1330, 16 Mt. 1915, s. 1. (İzmir’de batan düşman torpili hk.)
824. İmzasız, İtilâf Devletlerinin Balkanlardan İstimdadı, 6491, 29 RE. 1333, 3 Mt. 1330, 16 Mt. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin balkanlardan istediği yardımdan söz ediyor.)
825. İmzasız, Romanya’da Nasıl Düşünüyorlar, 6491, 29 RE. 1333, 3 Mt. 1330, 16 Mt. 1915, s. 1. (Romenleri unutmamak gerektiği hk.)
826. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6491, 29 RE. 1333, 3 Mt. 1330, 16 Mt. 1915, s. 1. (Avusturya Harp Raporu, Galiçya Muharebatı, Narev Cephesinden Bir Milyon Asker, Alman Harp İstikrâzı, Fransaa’nın Ordu ve Bahriye Masarafatı, Ososviyeç İstihkamı, Çaarın Cehpe-i Harbe Azimeti, Bir İsveç Vapurunun Garkı, Rusya’da Kömür Fıkdanı.)
827. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6491, 29 RE. 1333, 3 Mt. 1330, 16 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Macerayı Şerif Hatmi, Yevm-i Kabul-i Sefira, Ziyaret, Muhal Memuriyetine Gidemeyen Şebenderler, Düşman Nezdinden Vefat Eden Üsera Aileleri, Cezayirli ve Tunuslular ve Faslılar, Ziraat Bankaları Davası, İcraat-ı Teblîğiye Hakkında, Alam Harçlarına Rabi’i Harçların Sûret-i İstifası, Hacı Mustafa Çetesinin İstimanı, Romanya Kralı, Musevi Kolomsof, Arz-ı Teeşkkür, Mahmumiyet, Top Tecrübeleri, Tonul İçinde, Müdafaaname-i Milliye Menfaatına, Kafkas Yolu, Donanma Mecmuası.)
828. İmzasız, En Son Haberler, 6491, 29 RE. 1333, 3 Mt. 1330, 16 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşman Filosunun Zaiyatı, Kafkas Cephesinde Sükûn, Üsera Erzurum’da, Alman Harp Raporu, İtalya Meclis-i Mebûsanında, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Almanların Bir Palanı, Cavid Bey’in Şerife-i Ziyafet, Ispartalıların Hamiyeti, Musevi Kenadiyaf Bükreş’te.)
829. İmzasız, Rusya’da Müttefiklerden Şikâyet, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 1. (Rusya’nın müttefiklerinden rahatsız olması hk.)
830. Milli, Tebliğ-i Resmî, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 1. (Düşman gemilerinin boğaza karşı hiçbir teşebbüste bulunmadığı hk.)
831. İmzasız, Çanakkale Bombardımanı Hakkında, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çanakkale Önünde İngilizlerin Zaiyatı, Çanakkale Bombardımanı ve Rus Matbuatı.)

832. İmzasız, İzmir’de, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 1. (Düşman gemilerinin taarruzda bulunmadığı hk.)
833. İmzasız, Limni’nin İşgali, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 1.
834. İmzasız, Yunanistan Tedarikatı, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 1.
835. İmzasız, Yeni İran Kabinesi, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 1.
836. İmzasız, Bulgaristan’ın Bir Tedabiri, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 1.
837. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rusların Hezimetleri Tevali Ediyor, Augustow Muharebatı-Almanların Muzafferiyatı, Varşova’nın Sulh Günleri, İtalya Meclis-i Mebûsanında, Alman Limanlarının Ablukası, Bazanov Kruvazörünün Garkı, tahtelbahir Korkusu, Lord Halden’in Beyânâtı, Almanların Adaleti, Almanya’da İhrâcat’ın Men’i, Romanya’da İhrâcat’ın Men’i Meselesi, Rus Ordusu’nda Tabip Fıkdanı.)
838. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Avusturya Hilal-i Ahmer Komitesinin Cevabı, Bağdat’ta Şimendiferler, Adanalıların Faliyet-i Hamiyetkarlığı, Gönül Mücahidini, Hilal-i Ahmere Tebriat, Kanun-ı Mevkit, İntihar, Eşkîya Derdesti, Muhacirler Hakkında, Mahkumiyet, Top Tecrübeleri, Kahraman Mehmet Çavuş İçin.)
839. İmzasız, En Son Haberler, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale’de-Düşmanın Zayıyatı, Irak’ta, Devlet-i Osmaniye-Yunanistan Münâsebeti, Yunan Donanmasında Müstahdem İngilizler, Alman Harp Raporu, Alman Meclis-i Âyanında, Kahramanane Bir Akıbet, Bir İngiliz Vapurunun Daha Garkı, Bulgaristan Vaziyeti, Bulgarsitan ve İtilâf-ı Müselles, Ceneral Pacet, Mösyö Kanadiyaf.)
840. İmzasız, İran’da Tebdil-i Vükela, 6493, 2 CE. 1333, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1915, s. 1. (İran’ın her türlü İngiliz ve Rus entrikalarına hazırlıklı olduğu hk.)
841. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6493, 2 CE. 1333, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1915, s. 1. (Dikkate değer bir olayın meydana gelmediği hk.)
842. İmzasız, Çanakkale Bombardımanı Hakkında, 6493, 2 CE. 1333, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Müttefiklerimizin Takdiratı, Bombardıman ve Atina Matbuatı, Çanakkale’nin Takviyesi, Ametist Kruvazörü, Bir Bulgar Diplomatının Beyânâtı, Lord Kitchener’in Sözleri, Madili’de İngiliz ve Fransızlar, İngiliz Adaları İşgal Ediyor, Kafkasya’da Rus Mezalimi.)
843. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6493, 2 CE. 1333, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1915, s. 1. (Avusturya Harp Raporu, Şark Darülharbinde Bir Muhârebe Hazırlıkları, İper Bombardımanı,

- Düşmanların Hayreti, Bir Alman Tahtelbahirinin Menkıbe-i Şecaati, Rus Vahşet ve Mezalimi, Amerika Fabrikaları Silah Satmıyor, Muhârebe ve Kadımlar.)
844. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6493, 2 CE. 1333, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Büyük ve Küçük Seferler İçin, İstinaf Ticaret Mahkemesi Teşkili, İlga, Mevkıt Kanunlar, Pek Musayip Bir Karar, Çanakkale Akıbeti, Mahkûmiyet.)
845. İmzasız, En Son Haberler, 6493, 2 CE. 1333, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1915, s. 2. (Kurna'da Düşmanın Firârı, Hasarzade Düşman Sefaini Limni'de, Mısır'da Alman Harp Raporu, Kampanyanın İhtilaf-ı Müselles Aleyhindeki Neşriyatı, Romanya Rusya'nın Tahakkümüne Muhalif, Portekiz'de İngiliz Askeri, Papa'nın Bir Tevsiti, Çin-Japonya, Torpillenen Fransız Sefaini, Karrol Sahilinde, Rusya'da Zabit Fıkdanı, Varna'da İşsizler, Bingazi Ahvâli, Sırp Mezalimi, Sırbistan ve Karadağ'da Sefalet.)
846. İmzasız, Düşmanın İtirafatı Karşısında, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (İngiliz ve Türklerin birbirlerine karşı düşman olduklarından ve bunu inkâr etmedikleri hk.)
847. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hakkında bilgi verir.)
848. İmzasız, Tesodevsiya Hakkında Malûmât, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
849. İmzasız, Bove Zırhlısı Hakkında Malûmât, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
850. İmzasız, Şan ve şeref Müsabakası, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.. (Alt Başlıklar: Basiret ve İzan Neticesinde Düşmanın Yalanları, Bombardımanın Verdiği Neticeler, Ümitsizlik Alameti, Pontikadan Gazetesinin Mütalası, Nazariyat İtibariyle, Cihan'ın Mukadderatı.)
851. İmzasız, Mısır'da Cereyan Ahvâli, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (Mısır'daki İngiliz ve Hintli asker sayısı hk.)
852. İmzasız, İtilâf-ı Müselles ve Balkan Hükümeti, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
853. İmzasız, Varna Limanında Rus Topları, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
854. İmzasız, Limni Adası ve İngilizler, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
855. İmzasız, Yunan Donanması İçin, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.

856. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Beyaz Cehennem, Avam Kamarasında, Danimarka'nın Bîtarafılığı.)
857. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (Huzura Kabul, Şeyhü'l-İslâm Hayri Efendi, Mülâkat, Ziyaret, Mevkıt Kanunlar, Nüfus Dairesi ve Memurîni, Daire-i Belediye Divanâtı, portakal Bahçeleri İçin, Ana Mektupları İçin, Yeni Bir Amerka Derindotu, Teşekkür, Vapurda Vazi-i Hal, Tecziye)
858. Milli, En Son Haberler, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Ametist Kruvazörü, Mısır Vakayi ve Efkâr-ı Umûmiye, Alman Harp Raporu, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bulgaristan'ın Vaziyeti,
859. İmzasız, Mezbûhane Harekâtın Akıbeti, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (Düşman kuvvetlerine Çanakkale Boğazı'nda verilen bir ders hk.)
860. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (Günlük olayları tebliğ eder.)
861. İmzasız, Şanlı Gazilerimizin Besalet ve Kahramanlığı, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
862. İmzasız, Bir Muhabirin Müşahedatı, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (Çanakkale Boğazı'na ait gözlemler hk.)
863. İmzasız, Bir İngiliz Gazetesinin Mütalaası, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
864. İmzasız, İtilâf-ı Müselles ve Balkan Hükümeti, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
865. İmzasız, Fransa-İtalya, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa'nın Tedabir-i Askeriyesi, Almanya, Avusturya, İtalya Müzakeratı.)
866. İmzasız, Avam Kamarasında, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
867. İmzasız, Yunan Ordusunda'ki Fransız Zabitanı, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
868. İmzasız, Japonya-Rusya, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
869. İmzasız, Sofya Suikastında Rus Parmağı, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
870. İmzasız, Arnavutluk'ta Tahrikât, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1.
871. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Reichstag'da Vatanpervarane Nutuklar, Avusturya Harp Raporu, Prusya Şarkıda

- Vaziyet-i Harbiye, Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Askerlerini Nasıl Aldatıyorlar?, Prens Tom.)
872. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6495, 4 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 20 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmi İdaresi, Ziyaret-i Harika Saadet, Kahraman Mehmet Çavuş İçin, İrtihal.)
873. İmzasız, En Son Haberler, 6495, 4 CE. 1333, 7 Mt. 1331, 20 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Hasarzade Olan Zırhlı da Battı, Bovahe'nin Garkı Münâsebetiyle, Murgul ve Burçata Muvaffakiyetinde, Romanyalılar İle Rus Vapurları Arasında, Alman Harp Raporu, Kalemanso'nun Savahillerine Cevabı, Fransa Meclis-i Mebûsanında, İngilizlerin Tayyare Zayiati, Çin-Japonya-Amerika, Japonya'nın İstihzaratı.)
874. İmzasız, Çanakkale Muzafferiyeti Etrafında, 6496, 5 RE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 1. (Devletlerin savaşa karşı düşünceleri hk.)
875. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
876. İmzasız, Bahri-Sefid Muvazenesi ve İspanya, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 1. (Akdeniz'deki denge ve İspanya hk.)
877. İmzasız, Cemil Paşa Hazretlerinin Beyânnâmesi, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 1. (Mısır harekâtıyla ilgili bir Beyânnâme hk.)
878. İmzasız, Şanlı Gazilerimiz Hakkında Takdirat, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 1. (Çanakkale Gazilerinin başarılarından söz ediyor.)
879. İmzasız, Zayıatlarını Gizliyorlar, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 1. (İngilizlerin zayıat konusunda yalan söylediği hk.)
880. İmzasız, Bir Gazete Muhabirinin Eşarı, 6496, 5 CE. RE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 1.
881. Mehmet Sadi, Leipzig Panarını Ziyaret, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 1. (Almanya'daki panayır hk.)
882. İmzasız, Cavit Bey Beyânâtı, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 2.
883. İmzasız, Hacı Şeyh Mehmet Hadi Isfahani, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 2.
884. İmzasız, Yunanistan'da, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Yunan Kabinesinin Tebdil-i Neticesi, Yeni Yunanistan Kabinesi Hakkında.)
885. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avustruya Harp Raporu, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bir Tekzib Daha.)

886. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Veliâht Sultan Dairesinde, MMülâkat, İran Seferatnemesinde Nevruz Merasimi, Muvasalat, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Türk Hiddetini ve Asar-ı Aliye İçin, Ayvacık Ahalisinin İanesi, İrtihal, Tecziye, Top Tecrübeleri, Asker Ailelerine Muavenet.)
887. İmzasız, En Son Haberler, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransızların İtirafı, Kafkasya'da Rus Ordusunu Emraz-ı Sariya, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Amerika'nın Vaziyeti, Bir İngiliz Mutalaası, Rus Vahşeti.)
888. İmzasız, İtilâf-ı Müselles Başlıyor, 6497, 6 CE. 1333, 9 Mt. 1331, 22 Mt. 1915, s. 1. (İtilâf üçlemesinin başlaması hk.)
889. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6497, 6 CE. 1333, 9 Mt. 1331, 22 Mt. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
890. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6497, 6 CE. 1333, 9 Mt. 1331, 22 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Şanlı Zafer Karşısında Alman Matbuatı, Avusturya Matbuatı, İngiliz Teebliğ-i Resmisi, Bova Mürettebatından Kurtarılanlar, Tahtelbahirlerle İstihkamlar Önünde, Almanya-Türkiye Münasbeti Ticariyesi, Fas Mücahidinin Fransızlara Hücumu, İran-Rusya, Yunanistan'da, Çin-Japonya Müzakeratı.)
891. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6497, 6 CE. 1333, 9 Mt. 1331, 22 Mt. 1915, s. 1. (Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Niyosapel'in Kanlı Muharebatı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Avusturya Tahtelbahirlerinin Hal Faaliyeti, İngiltere'nin Siyaset-i Bahriyesi-Amerika'nın Pristromu, Alman Harp İstikrâzı.)
892. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6497, 6 CE. RE. 1333, 9 Mt. 1331, 22 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Nevroz Sultanı, Şeyh El Reis Hazretleri, Mühim Bir Teşebbüs, Ticaret Mektebi Alisi İçin, evkaf İslâmiye Müzesinden, Feci ve Şâyân-ı Teessüf Bir Kaza, Posta Muamelatı, İrtihal, Beyan-ı Teşekkür, 326 Maaşatı.)
893. İmzasız, En Son Haberler, 6497, 6 CE. 1333, 9 Mt. 1331, 22 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tezâhürât-ı Mühaderatkarane, Biri de Karaya Oturmuş, İngilizlerin İtirafatı, Alman Matbuatı, Avusturya Matbuatı, İtalya Matbuatı, mecruaları İstikbal İçin, Kahraman Müdafaalara Hediye, Bursa Gönüllüleri, Alman Harp Raporu, Alman Harp İstikrâzı, İran Veliâhtı, İtalya Meclis-i Âyanında, Bir Amerika Vapurunun Zaptı.)
894. İmzasız, Fransız-Rus İttifakı Suya Düşmüş, 6498, 7 CE. 1333, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1915, s. 1. (Fransız sefinesinin batmasından dolayı ittifaklarının suya düştüğü hk.)
895. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6498, 7 CE. 1333, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1915, s. 1.

896. [ORAN], Ahmet Cevdet Mühim Haberler, 6498, 7 CE. 1333, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1915, s. 1.
897. İmzasız, Şanlı Zafer Kaşısında, 6498, 7 CE. 1333, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Ye's ve Füturu Gizleyemiyorlar, Yiğitlerimizi Taziye Ediyorlar, Mütchassıs Bulmak'ta Müşkület Çıkıyorlar, Yine İtiraf: Zorba Pek Müthiş, İlk Hezimet-Gizli Bataryalar.)
898. İmzasız, On Zırhlıya, 6498, 7 CE. 1333, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Teriyomof Hatt-ı Harbi Sefinesi, Bombardıman ve İngiliz Hezeyanı.)
899. İmzasız, Malta'ya, 6498, 7 RE. 1333, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Taşra'da Tezâhürât, Almanya'da Hilal-i Ahmer İanesi, Limni'nin İşgali Münâsebetiyle-Güzel Bir Ders-i İbret, Bulgarsitan'ı İğfale Çalışıyorken.)
900. İmzasız, Romanya-Rusya, 6498, 7 RE. 1333, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1915, s. 1.
901. İmzasız, Çin-Japonya İhtilafı-Amerika'nın Müdahalesi, 6498, 7 RE. 1333, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1915, s. 1.
902. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6498, 7 RE. 1333, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpatlarda ve Pirzemizl Önünde, Alman Zayıat Bahriyesinin Telafisi, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Alman Tayyareleri de Hal-i Faaliyette, Çeplin'in Kaleye Taarruzu, Ablukaya Dair, İsveç Vapurunun Zaptı, Rus Zabitleri Zevk ü Sefada.)
903. İmzasız, 6498, 7 RE. RE. 1333, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Encümen-i Vükela, Yevm-i Kabul Sefira, İran Sefaretnamesinde, Veliht Sultan Hazretleri, Ziyaret, Bulgarsitan'da Pasaport Verilmiyor, Memuriyet Ünvanı, Rumeli Memurları, Tayin, Akd, Bir Hareket Latifeperverane, Kale-i Sultani Müdafileri İçin, Tecziye, İbret.)
904. İmzasız, En Son Haberler, 6498, 7 RE. 1333, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1915, s2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Bombardımanı Hakkında, Topçularımızın Muvaffakiyeti, Adaların İşgali Münâsebetiyle, Alman Harp Raporu, Karpat Muharebatı, Kaleye Taarruz, Bulgaristan Vaziyeti, Alman Harp İstikrâzı, Avusturya ve Alman Tebasına Karşı, Fransız Meclis-i Mebusanında.)
905. İmzasız, Âli ve Müşterek Vezaifin İhtisâsâtı, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 1. (İslâm dünyası üzerindeki vazifeler hk.)
906. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)

907. Wilhelm, Almanya İmparatorunun Tebrikatı, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 1. (Başkumandan Enver Paşa'ya gönderilen tebrik hk.)
908. İmzasız, Hamburg Ticaret-i Bahriye Kulübün Tebrikatı, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 1. (Çanakkale Muzafferiyetinden dolayı gönderilen tebrikat hk.)
909. İmzasız, Bozca Ada, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 1.
910. İmzasız, Diğerlerini Göndermişler, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bombardıman Kaça Mal Olmuş, Bovah'ın Ziyai Fransızlar İçin Pek Gerek, Von Der Goltz Paşa'nın Beyânâtı, Vakayı Atiye Üzerine Tesirat, Bîtarafaların Hayreti, Matinov'un Tavsiyesi, Taşra'da Tezâhürât, Berlin Borsasında.)
911. İmzasız, İran'lı Dindaşlarımız, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 1.
912. İmzasız, Avusturya-İtalya, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 1.
913. İmzasız, Romanya'da, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yine Besarabya Hatıraları.)
914. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Zayıyatı, Lord Hamilton'un İtirafatı, İngiltere ve Bîtarafklar, Ceplinlerin Ticariyatı, Bir İngiliz Vapuru Daha, Bomba, Propaganda İçin, Kırbaçla.)
915. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Encümen-i Vükela, Ergenekon Bayramı, Tayin, Gazanferlere, Asar-ı Hamiyet, Bulgarsitan'da İhrâcat Men'i, Tedfin, Kale-i Sultaniye Müdafaaları İçin, Tohumluk Patates.)
916. İmzasız, En Son Haberler, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkasya'da-Düşmanın Firârı, İtiraf-ı Beliğ, Âlem-i İslâm'da Tesirat, İtalya'da Tesirat, Bir Mütéhassısın Mütalaası, Tebliğ-i Resmîlerden Şikâyet Ediyorlar, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Alman Tahtelbahirleri Cebelitarık'ta, Fransız Tayyaresinin Betâeti, Bulgaristan'ın Vaziyeti, Rusya-Bulgaristan, Romalı Bir İtilâf, Japonya Seferberliği, Londra'da İnhiram, Ceneral Po.)
917. İmzasız, Kahraman Kale Etrafında, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 1. (Pirzemizel bu ismin değiştirilerek kaleye Kahraman Kale denileceği hk.)
918. İmzasız, Harp İmtiyaz Madalyası İrsali, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 1. (Başka bir hükümdara harp madalyası gönderilmesi hk.)
919. İmzasız, Çanakkale Bombardımanı Hakkında, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir Mütéhassısın Mütalaası, Hasarzade Gemiler, Rusya ve Müttetikleri, Neşriyat Kazbeye Karşı, İtilâf-ı Müselles Devletlerin Tehdidatı.)

920. İmzasız, Tesodevsiya Bombardımanı Hakkında, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 1.
921. İmzasız, Bulgaristan'ın Vaziyeti, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 1.
922. İtalya Meclis-i Mebûsanında, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 1.
923. Mehmet Sadi, Emir Ali Paşa İle Mülâkat, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 1. (Paşa'nın Meydan Harekâtındaki gözlemleri üzerine yapılan bir Mülâkat.)
924. İmzasız, Avusturya-İtalya Münâsebeti, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Kont Tiza'nın Beyânâtı.)
925. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Zaiyat-ı Maddiyenin Ehemmiyetsizliği, Varşova Ahvâli, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Torpillenmiş, İngilizlerin Zaiyatı.)
926. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Halacyan Efendi, Meclis-i Vükela, Şeyhü'r-reis Hazretleri, Ziyaret, Bismaratın Yarım Veladeti, Talimatname, Kanun-ı Mevkıt, Tayin, Kafkas Yolu.)
927. İmzasız, En Son Haberler, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Mösyö Karp'ın Mühim Bir Makalesi, Edward Garay'ın Nutku, Pizemizlol Müdafaası, İngiltere-Rusya Arasında İtilâf, Karpat Muharebatı, Alman Harp İstikrâzı.)
928. İmzasız, Romanya Matbuatına Bir Nazar, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s. 1. (Romanya gazetelerinin savaş konusunda neler yazdıkları hk.)
929. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s. 1. (Dikkate değer bir olayın meydana gelmediği hk.)
930. Milli, Çanakkale Bombardımanı Hakkında, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Viyana Şehreminin Tebrikatı, Yeni Fransız Zırhlıları, Fransa Bahriye Nâzırının Beyânâtı, Bir Yunan Bahriye Nâzırının Mütalası, İzmir Müdafaası Hakkında, İngilizlerin İtirafı, Yunan Başvekilinin Beyânâtı.)
931. İmzasız, Mısır'da, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s. 1. (İskenderiye'de bulunan bir zatın mektubu.)
932. İmzasız, Hindistan'da İngiliz Siyaseti, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Belucistan'da İhtilal.)
933. İmzasız, Çin-Japonya Müzakeratı, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çin-Japonya Müzakeratı ve Rusya, Çin'de Japon Askeri, Çin-Japon

İhtilafı Kesb-i Şiddet Ediyor, Çin'in Tedarikatı, Japonlara Karşı Boykotaz, Bulgaristan'ın Vaziyeti, Bulgar Sefirinin Beyânâtı.9

934. İmzasız, Yeni İran Kabinesi, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s. 2. (Yeni İran kabinesi hk.)
935. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Avusturyalıların Sebat ve Metâneti, Pirzemizol Müdafaa-i Kahramaniyesi Menakıbında, Varşova Ahvâli, Alman Donanmasının Faaliyeti, Dresden'in Menkibe-i Şecaatı. Dresten Mûraettebatı, Amerika Notası, Bayvera Veliahtının Beyânnâmesi, Avusturya-İngiltere, İngiliz Zabiti, Rusya'nın Mesarifat-ı Askeriyesi, Zebroz Önlerinde, Bîtarafın Müşahedatı, Bavyera Veliahtı, Ceneral Franc'ın Beyânâtı, Bir İngiliz Tayyaresinin Akıbeti, Almanya'da Mezruat, Liverpool Liman Amelesi, Petersburg Civârında Teyf, Sırbistan'da Emraz Sâriye.)
936. Mehmet Sadi, Mecma' Üdebada, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.3. (Amerika'da katıldığı bir toplantıda izlmenimleri hk.)
937. İmzasız, Komisyon Mazereti, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.3
938. İmzasız, Sırbistan'da Müslüman Emlakı, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.3
939. İmzasız, Çanakkale Hilal-i Ahmer Merkezi, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.3
940. İmzasız, Kale-i Sultani Müdafaaları İçin, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.3
941. İmzasız, Meşabih-i Keramet İanesi, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.3
942. Wilhelm, En Son Haberler, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Kayser'in Namesi, Alman Harp Raporu, Almanların Arzusu, Adalar İşgali, Amerika'nın Protestosu, İtalya'da Protesto Edecek, Gülüç Paşa Sofya'da, Kastamonu Hanımlarının Hamiyeti, Paris'teki Alman ve Avusturya Ticarethaneleri.)
943. İmzasız, Moskoflar Nasıl Muhârebe Ediyorlar?, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 1. (Mosfokların ne tarzda savaştıkları hk.)
944. Milli, Tevliğ-i Resmi, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 1. (Süveyş kanalına yapılan ateşten bahesdiyor.)
945. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 1.
946. İmzasız, Çanakkale Bombardımanı Hakkında, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Müttefikler Karaya Asker Çıkıyorlar mı?, Malta

- Hastalar ve Mecruhlarla Dolu, İngilizlerin Yalanları, İngilizlerin Gizli Planları, Çanakkale Boğazına Taarruz ve Bir Amiralın Mütalaaatı, Çanakkale Bombardımanı Hakkında Tafsilat, İtilâf-ı Müselles Hükümetleri Arasında.)
947. İmzasız, Mısır'da Neler Olmuş, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 2. (Şark ve Garp savaşlarından dolayı Mısır'da meydana gelen olaylar hk.)
948. İmzasız, Romanya'nın Erbab-ı İzanı Nasıl Düşünüyorlar, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 2.
949. İmzasız, Çin-Japonya, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 2.
950. İmzasız, Amerika Resmi Hükümetinin Beyanı, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 2.
951. İmzasız, Cenûbî İranda İğtişâş, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 2.
952. İmzasız, Arnavutluk Ahvâli, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 2.
953. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpatlarda Muhârebenin Ehemmiyeti, Pizomiziol'da Son Günler, Almanya Aç Bırakılmaz, Apir Bombardımanı.)
954. İmzasız, Muarrık Müdüriyetinin İki Layihası, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 2. (Verilen layihaların kısımları hk.)
955. İmzasız, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Hava Muhârebesi, Çepelinler Paris Üzerinde, Ceneral Po, Almanya'da Vaziyet-i İktisadiye.)
956. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Huzura Kabul, Hintli Müslüman Askeri, Taltif, Danafın Bulgar Başvekilini Ziyareti, Anadolu Hakkında Bir Konferans, Koleraya Karşı Serum.)
957. İmzasız, En Son Haberler, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s.4. (Alt Başlıklar: Irak'ta Düşmanın Makhuriyeti, Alman Harp Raporu, Nost Etrafında, İtalya Bîtarafılığı ve Times, Çin-Japonya, Ceneral Po Sofya'da, Petersburg'da Bir Ziyafet Esnasında, Kahraman Kale, İngiliz Nakliyat-ı Askeriye, Harb-i Hazır ve Almanya.)
958. İmzasız, İngiltere'nin Liberal Kabinesi, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s. 1. (İngiltere Liberal Kabinesinin ne yapıp yapmayacağını farkında olmadığı ve bu yüzden de İngiliz halkının geleceğini tehlikeye attığı hk.)
959. İmzasız, İngiltere'nin Siyasi Ucubesi, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s. 1. (İngiltere'nin siyaset yaparken söylediği yalanlar hk.)

960. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s. 1. (Düşmanın Çanakkale Boğazına girmeye çalıştığı hk.)
961. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s. 1.
962. İmzasız, Çanakkale Bombardımanı Hakkında, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çanakkale'nin Zorlanması ve Bîtarafklar, Bir Muhabirin Müşahedatı, Alman Matbuatı, İngilizlerin Zayıyatı.)
963. Millî, İtalya'nın Zayıyatı, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s. 2.
964. İmzasız, İtalya ve Bahr-i Sefide de Serbesti Seyr ü Sefain, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s. 2.
965. İmzasız, Çin ve Japonya, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Muhârebe Muhakkak İmiş, On Yedi Fırka Japon Askeri, Amerika'nın Vaziyeti, İngiltere ve Japonya'nın Mütabakatı.)
966. Millî, Hınstan'da Kıyam ve Galeyan, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s. 2.
967. İmzasız, İran Ahvâli, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s. 2.
968. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Rusya'nın İnhizamı, Karpatlar Muharebatı, Müthiş Muhârebeler, Avusturya Harp Raporu, Kahraman Kale, Times Mütalası, Libav'ın Bombardımanı, İkinci Harp İstikrâzı, İngilizlerin Korkusu, Düşmanlarımızın Zayıyatı Bahriyesi, Amerika'nın Cevabı Notası, Fransa Meclis-i Mebûsanında, Baron Boryan, Çeplinlerin Fransız Matbuatı, Alman Zabıtlarının Kahramanlığı, Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, İngiliz Mühimmat Fabrikası, Kanada Kuvve-yi Muavenesi, Mecruh Fransız Ceneralleri, Almanya'da Amerika'ya Gönderilen Emtie, Macaristan'da Mevatoriun, İngilizlere Karşı Husumet.)
969. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaretler, Von Der Goltz Paşa Bükreş'te, Şehr Emanetinde, Meclis-i Mebûsan Encümeni, Ganaim-i Bahriye Divan İstinamı, Maarif Haberleri, Tayin, Pol Kenadiyaf, Şimdiki Cam Fabrikası, Şam'da Yeni Bir Cadde, Mahkûmiyet, Kala-yı Sultaniye Müdafaaları İçin.)
970. İmzasız, En Son Haberler, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s.4. (Alt Başlıklar: Müttefikler Donanmasının Amiralleri Arasında, İtalya-İngiltere, İtalya Donanması, Alman Harp Raporu, 140 Milyar Frank, Muhârebenin İngiltere'ye Tahmil

Ettiği Zezaif-i Milliye, Fransa'da Endişe, Rus İstikrâz Tahvilatı, Çeplinlere Karşı, Avusturya Buğday İstihlakatı.)

971. İmzasız, İntihar, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s.4. (Haber.)
972. İmzasız, Tahallüs, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s.4. (Haber.)
973. İmzasız, Hırsızlık, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s.4. (Haber.)
974. İmzasız, Mezun Mükafın Askeriye Hakkında, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s.4
975. İmzasız, Telgraf Merkez Küşadı, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s.4
976. İmzasız, Yine İtilâf-ı Müselles Alaiminden, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 1. (İngilizlerin Ruslara karşı ikiyüzlü siyaset yaptığı hk.)
977. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 1. (Rusların Karadeniz'de gemilerimize attığı mermiler hk.)
978. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: 5 Mt. Zaferi-Tafsilat-ı Mütemmime, Von Der Goltz Paşa, Boğazlar Meselesi ve Romanya.)
979. İmzasız, Rus Kumandanı Mecruh, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 1.
980. İmzasız, İttihad-ı İslâm, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 1.
981. Sadi, Emir Ali Paşa'nın Avdeti, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 1.
982. İmzasız, Bulgar İstikrâzı, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgar İstikrâzı, Bir Tekzib.)
983. İmzasız, Bîtaraf Hükümetlerin Vaziyeti, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 1.
984. İmzasız, Çin-Japon İhtilafı, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Japon Tebasının Çin'den İnfıkakı.)
985. İmzasız, Ceneral Po, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 2.
986. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturyalılar Birçok Mevkii Daha Aldılar, Bavyere Kralının Nutku, İngiliz ve Rus Matbuatı Arasında Münakaşa, İngiltere'nin Müzayakayı Mâliyesi, Müfrük İngiliz Vapurları, Fransa'da Hazine Tahfilatı, Alman Harp Raporu, Memelden Rusların Firârı, Pizomizol'un Sükûtu Neticesi, Pizomizol Müdafaası, Rus Vahşeti, Rus Müfteriyatı, Rus İstikrâzı, Rusya'da Vesait-i Nakliye, Fransa'da Sosyalistler, Miç'te Düşman Tayyareleri, Kaza'da İngiliz Sefinesi, İsveç Vapurlarının Zabiti, Hollanda'nın Bir Tebliği, Alman Tahtelbahirleri, Almanya'da Buğday ve Un Fiyatı, Moskova'da Taht, Vatikan ve İtalya, Alman Ordusunda Ahvâl-i Sıhhiye, Rusya'da Museviler.)

987. İmzasız, Seciye-i Irkiye, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.3. (Milletlerin ırk özelliklerinin hareketlerine yansımaları hk.)
988. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Beşinci Ordu Kumandanı, Nişan, Ziyaret, İrade-i Seniye, Lağv ve Teşkil, Sırların Müslümanlara Eza ve Cefası, İntihab-ı Memurin Komitesi, Şehramani Heyet-i Sihhiyesi, İstizan, Memurin Adliyenin Sûret-i Devamı, Orman Resminden İstisna, Harcdan İstisna. Maarif Haberleri, Becayiş, İlmiye Tevcihâtı, Tayin, Kavain ve Nizam, Encümen-i Tedkik Nizamnamesi, Hatmi Şerif Duası, Salib-i Ahmer Nişanı.)
989. İmzasız, En Son Haberler, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.4. (Alt Başlıklar: Tayyarelerimizin Kıymetli Keşfiyatı, Kafkasya'da, İngilizler'in Denaeti, Mevlevi Gönüllüleri Şamda, İngiliz Üserası Bağdat'da, Budapeşte'de Hilal-i Ahmer Menfaatına Müsamere, Alman Harp Raporu, Alman Teşkilat-ı Harbiyesinin Mükemmeliyeti, İtalya-Rusya, Bohemya Valisinin Tekaidi, Bulgaristan ve Makedonya, Macar Mâliye Nâzırının Bir Teşebbüsü, Afrikayı Cenûbîde.)
990. İmzasız, Asker Ailelerine Muavenet, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.4
991. İmzasız, Cerh, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.4
992. İmzasız, Hırsızlık, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.4
993. İmzasız, Tecziye, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.4
994. İmzasız, Muhacirlere, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.4
995. İmzasız, Kale-i Sultaniye Müdafaaları İçin, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.4
996. İmzasız, Amerika-Türkiye Münâsebeti, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 1. (Amerika ile Türkiye arasındaki dostluk ilişkisi hk.)
997. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 1. (Önemli bir olay olmadığı hk.)
998. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Aczlerini Anlıyorlar, Malta Havzaları Hasarlı Sefainle Dolu, Yeni Bir Usûl ile Müdafaa.)
999. İmzasız, Gulva Zırhlısının Garkı, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Asılsız Bir Mazeret, Fransa Meclis-i Mebûsanında Nevmidane İzahat, Yunanistan'da Kanaat, Yeni İngiliz İstikrâzı.)
1000. Milli, Mısır'da, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 1.

1001. İmzasız, Avusturya-İtalya Müzakeratı, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 1.
1002. L., Bulgar Demokrat Fırkasının Vaziyeti, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 1.
1003. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaretler, Sefiranın Ziyaretleri, İtalya-Amerika, Halil Bey ve Emir Ali Paşa, Resi El Malik Ünvanı.)
1004. Milli, Singapur İhtilali-Tafsilat-ı Mütemmime, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Hindistan'da Bombalar.)
1005. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Narev ve Bobir Havalisindeki Muhaberat, Arras Bombardımanı, Rems Bombardımanı, Reç'in Mütalaası, Bahr-i Baltık'ta Alman Donanması, Tahtelbahirler Karşısında, Pizomizol'de Son Saatler, Pizomizol Müdafaaları, Fransız Kadınları Sulh İstiyor, Fransa'da Askerlik, Alman Başvekili, Po Ankara Cephede, Çepelinler İçin Vaatler, Gaston Rüsuv.)
1006. İmzasız, Cebel-i Lüban'da Bir İhtifal, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 2. (Lübnan'da yapılan bir tören hk.)
1007. İmzasız, En Son Haberler, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tayyarelerimiz Faaliyeti, Alman Harp Raporu, Mareşal Fün Hindeneburg'un Beyânâtı, Japon Metalibinin Reddi, Radoslavof Beyânât-ı Mühimmesi, Bir İngiliz'in Nutku, Bir İngiliz Vapuru Daha.)
1008. İmzasız, Yeni İntizarlar, 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 1. (İtilâf devletleri üzerinden savaşa ait değerlendirmelerde bulunuyor.)
1009. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mehmet Sadi, Pek Mühim Haberler, 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 1.
1010. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çanakkale'ye Asker Çıkarmaktan Vazgeçmişler, Bir Fransız Kruvazörü Daha, Times Muharrir Askeriyesinin Mütalaatı, Von Der Goltz Paşa'nın Beyânâtı, Yakından Müşahadat.)
1011. İmzasız, Sibiry'a da Mühim Bir İhtilal, , 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 1.
1012. İmzasız, Avusturya-İtalya İhtilafı, , 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlık: İngilizlerin İğfalat- Hasiyesi ve İtalya.)

1013. İmzasız, Şâyân-ı Dikkat Bir Makale, , 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 1. (Bulgaristan'ı iğfale çalışılması hk.)
1014. İmzasız, Tağbilat'ın Mütalaası, , 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 1.
1015. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpat Muharebatı, İspanya'da, Alman Tahtelbahirleri Korkusu, İngiliz Sefaini Yola Çıkamıyor, Rahnelerini Tamir İçin, Kahraman Kale.)
1016. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 2. (Huzura Kabul, Velihtı Ziyaret, Hilal-i Ahmer Sefaini, Şâyân-ı Tebcil Bir Hareket, Tayin, İrtihal, Davet.)
1017. İmzasız, Asker Ailelerine Tahsilat, 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 2.
1018. İmzasız, Un Kapanı Köprüsü, 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 2.
1019. İmzasız, Mühim İdman Müsabakaları, 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 2.
1020. İmzasız, Kale-i Sultaniye Müdafaaları İçin, 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 2.
1021. İmzasız, En Son Haberler, 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkasya'da Müsademat, Osmanlı Askerlerinin Alicenabı, Düşman Tayyaresinin Sükûtu, Guluç Paşa, Alman Harp Raporu, Dokula ve Karpat Muharebatı, Karpat Kıtata Nakl, Almanya'nın Emeli, Mütteliklerin İhtiyacı, Tayyareler Faaliyeti, Tahtelbahirler Korkusu, İngiliz Vapurlarının Garkı, İspanya'nın Vaziyeti.)
1022. İmzasız, Afganistan ve Hindistan'da, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 1. (Afganistan ve Hindistan'da ihtilal başladığı hk.)
1023. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 1. (Rusların Karadeniz'de Zonguldak mevkisine ateş ettiği hk.)
1024. İmzasız, Feci Levhalar, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Levha 1. Moskofların yaptıkları kötülükler hk.)
1025. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Adi Bir Teselli, Muvaffakiyetsizlik-İhtilafı Badi Oldu.)
1026. İmzasız, İzmir'de, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 1. (İzmir'deki sükûnet hk.)

1027. İmzasız, Süveyş Kanalında Hücum Hazırlığı, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Mısır'da Ahvâl Mâliyesi.)
1028. İmzasız, Çin-Japonya, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Japon İntibahatı.)
1029. İmzasız, Adalar İşgali ve Yunanistan, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 1. (Yunan Tebdil-i Vükelası ve Rusya Ceneral Po Selânik'te.)
1030. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, marşovil Muzafferiyeti, Dinister Hattında, Sulh Müzakeratı, Dalmaçya ve Triste Meseleleri, Yeni Rus Ordusu, Rusya Çarı Odeseda, Hasarzade İngiliz Kruvazörleri, Bükreş'te Rus Heyet-i Künyesi, Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Heykel Harp Önünde.)
1031. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Maarif Haberleri, Selamlık Resmî Alisi, Müşabih-i Kiram'ın İaşe-i Nakdiyesi, Hilal-i Ahmer İanesi, Kavain ve Nizamat, Top Endaht Tecrübeleri, Zirai Zevziat.)
1032. İmzasız, Çanakkale Güllelenirken, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 2. (Çanakkale hakkında yazılmış bir şiir.)
1033. İmzasız, En Son Haberler, Şuûn-ı Dâhiliye, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkasya'da, Turusina'da, Mısır'da Pamuk Satışı, Çanakkale Taarruzu-Bir Hollandalı Nâzırın Mütalaası, Hasarzade Gemiler, Hindistan'da Bombalar, Alman Harp Raporu, ispanya ve Bahr-i Sefid İstatoko, Sulh Mesaisi, Seri ve Mücehhez Tahtelbahirler, İtalya'da İnfial, Viyana Şehremininin Nutku, Küşûf Krallık Nezdinde.)
1034. İmzasız, Sulh Rivayetleri Etrafında, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s. 1. (Hangi milletin daha çok barışı istediği hk.)
1035. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s. 1.
1036. İmzasız, Avusturya Nişanları-İttifak Tezâhürâtı, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s. 1.
1037. İmzasız, Halil Bey'in Beyânâtı, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s. 1.
1038. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Enver Paşa Hazretlerine Nişan, Ziyaretler, Ormanların Islahı İçin, Çanakkale'de Osmanlı Muvaffakiyeti, Boğaz Meselesinde İngiltere ve Rusya,

- Şark'ta Rus ve İngiliz Rekabeti, İngiliz Muhafıl Mâliyesi ve Sulh Meselesi, Portekiz Ahvâli.)
1039. İmzasız, Japonya-Çin, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çin'in Tedarikatı, Çinde Japon Askeri.)
1040. İmzasız, Rus Vahşetinden Feci Bir Levha Daha, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s. 2.
1041. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu: 3994 Esir, Karpatlar'da Şiddetli Muhârebeler, Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Rus Amali ve İtalya.)
1042. Mehmet Sadi, Berlin'de Muhteşem Bir Müsamere, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3. (Doğu Müslümanlarının toplandığı bir toplantıdan izlenimlerini aktarıyor.)
1043. İmzasız, İstimlak Muamelatı, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3
1044. İmzasız, Gümrük Resminden İstisna, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3
1045. İmzasız, Madenî Kanunu, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3
1046. İmzasız, Mükafın Askeriye Aileleri, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3
1047. İmzasız, Levazım Senedatı, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3
1048. İmzasız, Tayin, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3
1049. İmzasız, Orman Müdürleri, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3
1050. İmzasız, Garip Bir Şirket, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3
1051. İmzasız, İrtihal, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3
1052. İmzasız, En Son Haberler, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Harp Raporu: 55.800 Esir, 9 Top, 61 Mitralyöz, Hindistan'da İhtilal, Çin-Japonya Müzakeratı, Küstahane Bir İtiraf, Bir Rus Kruvazörü Yaralanmış, Yine Bir İngiliz Vapurunun Garkı, Yunanistan İhtilaf-ı Müselles, Bismark İçin, Rus Zabitleri Arasında Casusluk, Hakkı Paşa Viyana'da, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Paskalya Münâsebetiyle, 92: 93 Tevdililerine Kadar Olanlar.)
1053. İmzasız, İngiltere Siyasetinin İç Yüzü, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 1. (İngiliz siyasetinin aldatıcı olduğu hk.)
1054. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 1. (Önemli bir vukuatın olmadığı hk.)
1055. İmzasız, Mühim Haberler, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 1.

1056. L., Avusturya ve Amerika Sefirlerinin Beyânâtı, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Hasarzade Düşman Gemileri, İtilâf-ı Müsellesin Va'd ve Tehditleri,
1057. İmzasız, Fas Mücahidinin Muzafferiyeti, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 1.
1058. İmzasız, Çin-Japonya İhtilafı, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 1.
1059. İmzasız, Dıraç'ın Bombardımanı, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 1.
1060. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Huzura Kabul, Cerman-Türk Cemiyeti, İmparator Fransuva Jozef, Bismark'ın Sene-i Devriye Veladeti, Çürük Takdimi, Vazi-i Esas Resmî, Faysal Bey, Pirot'tan Şam'a.)
1061. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Avusturya Kıtaat'ı İlerliyor, Mösyö Yaguf'un Beyânât-ı Mühimmesi, Rusların Yalanları, İngiltere'de Sigorta Acenteleri, Matin Gazetesine Cevap, Rus Muhabbeti Cemiyeti, Rus Müşkûlat Mâliyesi, Rusya'da Emraz-ı Sariya, İngiltere Niçin Harp Ediyor?, İngiliz Kahramanlığı!.)
1062. İmzasız, Bağdat'ta Bir Mevize, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 2. (Mirza Mehmet Rıza'nın verdiği bir vaaz hk.)
1063. İmzasız, Selânîk-Atina Arasında Telefon, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 2.
1064. İmzasız, Hilal-i Ahmer'in Yeni Hıdmetleri, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 2.
1065. İmzasız, Kale-i Sultaniye Müdafaaları İçin, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 2. (Yardım.)
1066. İmzasız, Bir Liralık Banknotlar Hakkında, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 2. (Sahte paralara denk gelindiği hk.)
1067. İmzasız, En Son Haberler, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mukaddes Topraklara Taarruz, İngilizleri Telin, Edremit'te, İmroz Adası, Alman Harp Raporu, Almanya'da Kanaat, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İki Daha, Kayser'le Başvekil Arasında, İngiltere'nin Hodgamlığı, Faaliyet Diplomatikalarını Takviye İçin, Fransızların Yalanları, sırp Mezalimi.)
1068. İmzasız, İngiltere'nin Yedi Kozu, 6510, 19 CE. 1333, 22 Mt. 1331, 4 Ns. 1915, s. 1. (İngiltere'nin eline geçen yedi kozu kaybettiği hk.)

1069. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6510, 19 CE. 1333, 22 Mt. 1331, 4 Ns. 1915, s. 1. (Çanakkale Boğazına yaklaşan düşman gemilerinin püskürtüldüğü hk.)
1070. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6510, 19 CE. 1333, 22 Mt. 1331, 4 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çanakkale Boğazı, Rus Matbuatı, İstanbul Daima Bir Osmanlı Şehri Kalacaktır.)
1071. İmzasız, Osmanlı Ordusunun Mükemmelliyeti-Düşmanlarımızın Takdiratı, 6510, 19 CE. 1333, 22 Mt. 1331, 4 Ns. 1915, s. 1.
1072. İmzasız, Mosfok Şenaatlerinden Bir Levha Daha, 6510, 19 CE. 1333, 22 Mt. 1331, 4 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Rusların Hileleri.)
1073. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6510, 19 CE. 1333, 22 Mt. 1331, 4 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpat Muharebatı, Avusturyalıların Besarabyaya İstilâsı, Arşidük Frederick'in Beyânâmesi, Amerika'nın Bîtarafılığı, Çepclinler, Düşman Tayyarelerinin Neticesiz Faaliyeti, Bir Tekzib, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Avusturya Ahvâl-i İktisadiyesi, Cenevre Mahsulatı, İngiltere'de Kömür Fiyatı.)
1074. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6510, 19 CE. 1333, 22 Mt. 1331, 4 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Handan Saltanat Meclisi, İhrâcat İçin, Ziyaretler, Bismark'ın Yüzüncü Sene-i Devriye Veladeti, Paskalya, Emir Ali Paşa, Darülfünun Kimyahanesi, Çörek Takdimi, Haber Azilden Sonra, İngilizlerin Nankörane Melanetleri Hakkında, Esnaf Cemiyetleri Hakkında, Salben İdam, İdman Müsabakaları, Bir Liralık Banknotlar Hakkında, Kale-i Sultaniye Müdafaaları İçin.)
1075. İmzasız, En Son Haberler, 6510, 19 CE. 1333, 22 Mt. 1331, 4 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkas Darülharbine, Alman Harp Raporu, Seyven Hedin Avusturya Karargâhında, İngilizlerin Zayıyatı, İngiliz Ticaret Bahriyesi, Bulgarisyan'nın Lakaydisine Karşı, Ceneral Pake, Ceneral Po Atina'da, Hindiçini'de İdare-i Arifiye.)
1076. İmzasız, Kim Kimi Aç Bırakabilecek, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 1. (İngilizlerin Almanya'yı aç bırakarak onlara istediklerini yaptırmak istediği hk.)
1077. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 1. (Düşman vapurunun batırılıp, mürettebatının esir alındığı hk.)
1078. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Ajans Reuter'in Tebliği, Bir Bitaraf Gazetesinin Mütalatı, Yunan Bahriye Nâzırının Beyânâtı, Rus Muharrirlerinin Fikri.)
1079. İmzasız, İslav Tehlikesi ve İtalya, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 1.

1080. İmzasız, Bir Rus Gazetesinin Mütalatı, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 1.
1081. İmzasız, Sofya Yunan Seferathanesinde Bomba, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 1.
1082. İmzasız, Çin-Japonya, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 1.
1083. İmzasız, Rusya'nın İran'a Yeni Bir Tecavüzü, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 1.
1084. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusların Yeni Makhuriyetleri, Avusturya Kıtaatının Bukovina'yı İşgali, Bir Rus Jandarma Kumandanının Tevkifi, Lord Haldan'ın Beyânâtı Münâsebetiyle, Amerika Notası, Karadağ Müşkûlat İçinde, Rusya'da Boğday Meselesi, Yolculara Mahsus Tecil-i Divan, Çeplinlerin Faaliyeti, Bir İngiliz Vapuru Daha, Bir Amerika Vapurunun Garkı, Bir Norveç Sefinesinin Garkı, Almanya'da Ahvâl-i İktisadiye, Askerî Mütihazların Mütalatı, İngilizlerin İsnadatı, Pizomizol'un İntikamı, Rusya'da Çiçek Hastalığı.)
1085. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Paskalya Merasimi, Von Der Goltz Paşa'ya Nişan, Yeni Kanunlar, Teşekkür, Adet-i Milliye'nin Muhafazası, Tayin, 92 Elli 93 Tevdililere, Davet, Bir Liralık Banknotlar Hakkında.)
1086. İmzasız, En Son Haberler, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de, İngiltere'nin Hindistan'a Asker Sevki, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Avusturya'nın Sulh Teşebbüsünde Bulunduğu Yalan, Makedonya'da Sırp Vahşet ve Mezalimi, 8 Milyon Fazla, Sermaye'nin Tenzili, Harpten Sonra Mecran Sanayi, Vapurlar Hareket Edemiyor, Danimarka Krallık Ahvâl-i Sıhhiyesi.)
1087. İmzasız, Makedonya'da Neler Oluyor?, 6512, 21 CE. 1333, 24 Mt. 1331, 6 Ns. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin bir anda dikkatlerini neden Makedonya'ya çevirdikleri hk.)
1088. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6512, 21 CE. 1333, 24 Mt. 1331, 6 Ns. 1915, s. 1.
1089. İmzasız, Von Der Goltz Paşa'nın Makalesi, 6512, 21 CE. 1333, 24 Mt. 1331, 6 Ns. 1915, s. 1. (Çanakkale Boğazı'nın ehemiyeti hk.)
1090. İmzasız, Sırp-Bulgar Hududunda, 6512, 21 CE. 1333, 24 Mt. 1331, 6 Ns. 1915, s. 1. (Sınırdaki çatışma hk.)

1091. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6512, 21 CE. 1333, 24 Mt. 1331, 6 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Fremedenbilat'ın Mühim Makalesi, Avustruya Harp Raporu, Karpat Muharebatı, İngiliz İttifakı, Japonların Mütalatı, Alman Tayyareleri, Otomobilleri Siyar Metbuhlar, Mösyö Titoni, Mısır'da Rus Musevileri, Fransa'da Bir Japon Heyeti, Bir Rus Ceneralinin İdamı.)
1092. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6512, 21 CE. 1333, 24 Mt. 1331, 6 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Veliâht Sultanı Ziyaret, Şûrâyı Davet Heyet-i Umûmiyesi, İrade-i Seniye, Seferberlik ve Jandarma Efradı, Cerayim-i Sıhhiye Hakkında, Dini Bir İhtifal, Resm-i Küşad, Tayin, Müttefikan İntihar, Posta Mütalatı, Çekirge Belası, Top Tecrübeleri.)
1093. İmzasız, Kaleyi Sultaniye Müdafaaları İçin, 6512, 21 CE. 1333, 24 Mt. 1331, 6 Ns. 1915, s. 2. (Yardım.)
1094. İmzasız, Bir Liralık Banknotlar Hakkında, 6512, 21CE. 1333, 24 Mt. 1331, 6 Ns. 1915, s. 2. (Sahte paralar hk.)
1095. İmzasız, En Son Haberler, 6512, 21 CE. 1333, 24 Mt. 1331, 6 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Von Der Goltz Paşa, Avusturya Askerlerinin Âlicenabı, Lehistan ve Rus Belediyeleri, Japonya-Çin, Fethi Bey İstanbul'a Geliyor.)
1096. İmzasız, Bulgaristan'ın Son Vaziyeti, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 1. (Bulgaristan'ın son durumu hk.)
1097. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 1. (Düşman tarafından yapılan taarruz hk.)
1098. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Mecidiye'nin Garkı, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 1. (Düşman mecdiyesinin batırılmasını anlatıyor.)
1099. İmzasız, Emir Ali Paşa Hazretleri İle Mülâkat, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 1.
1100. Doktor Fazıl Barkı, Mecidiye Kruvazörü, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 1. (Batan mecdiye kruvazörü hk.)
1101. İmzasız, Bir Fransız Zırhlısı Daha, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 2.
1102. İmzasız, İngiliz Hâkimiyet-i Bahriyesinin Sükûtu, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 2.
1103. İmzasız, Ceneral Adenanın Bir Makalesi, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 2.
1104. İmzasız, Hintli Prenslerin Kıyamı, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 2.
1105. İmzasız, Prens Corch'un Beyânâtı, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 2.

1106. İmzasız, Sırp-Bulgar Hudut Hadisatı, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Bulgarsitan'ın Cevabı Notası.)
1107. İmzasız, Yunanistan'da Nümâyişler, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 2.
1108. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Kont Enderaşi'nin Beyânâtı Mühimmesi, Ruslardan Zabt Olunan Yerler.)
1109. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaretler, Cavit Bey Lozan'da, Faysal Bey, Portekiz Ahvâli, Mahkûmiyet, Bir Liralık Banknotlar Hakkında.)
1110. İmzasız, En Son Haberler, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mecidiye Kruvazörü İçin, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Torpillenen Düşman Sefaini, Rusların Zaiyatı.)
1111. İmzasız, Makedonya ve İtilâf-ı Müselles, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 1. (Makedonya'da meydana gelen bir olayın İtilâf devletlerini ne kadar heyecanlandırdığı hk.)
1112. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 1. (Dikkate değer bir olay vuku' bulmamıştır.)
1113. [ORAN], Ahmet Cevdet, Pek Mühim Haberler, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 1.
1114. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 1. (Alt Başlıklar: Düşmanlarımızın Gafleti, Von Der Goltz Paşa ile Mülâkat, Çanakkale Önünde Şûrâ-yı Harp, Kafkasya'da-Boğazlar'da, İtalya-Rusya.)
1115. İmzasız, Bulgarlar ve Ruslar, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 1. (Alt Başlık: Rusya'nın Sofya'da Yeni Bir Teşebbüsü.)
1116. İmzasız, Sırp-Bulgar Hududunda, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 1.
1117. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Von Der Goltz Paşa Bükreş'te.)
1118. İmzasız, Fedakârlığın Mülafatı, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 1. (Yaralananlara verilen para hk.)
1119. Takvim-i Vekayi, Yeni Kanunlar, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 1.
1120. İmzasız, Yunan Hükümetinin Bir Tekzibi, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 2.
1121. İmzasız, Hindistan'da Galeyan, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 2.

1122. İmzasız, Japon Mütalaası ve İngiliz Matbuatı, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 2.
1123. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 2. (Alt Başlıklar: Niyemin Mıntıkasında Şiddetli Muhârebeler, Alman Tahtelbahirlerini ve İngiliz Matbuatının Şikâyeti, Amerika'nın Notası, Rusya'da Galayı Asar.)
1124. İmzasız, Dolandırıcılardan İtiraz, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 2.
1125. İmzasız, Nakliyat Ticariye Serbesti, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 2.
1126. İmzasız, En Son Haberler, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 2. (Alt Başlıklar: Kurna Civârında Bir Ganbotumuzun Muvaffakiyeti, Rus Donanmasının Kudretsizliği, İngilizlerin Müşkûlatı, Alman Harp Raporu, Muz ve Mossel Muhârebatı, Bir Rus Heyeti Sofya'da, Von Der Goltz Paşa, Nişan İtası, Tahtelbahirler Faaliyeti, Kahraman So 29, Amerika Gazetelerinin Bir Talebi.)
1127. İmzasız, Garip Bir Hareketler Netayici, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 1. (Düşman filosunun iskeleye attığı mermiler hk.)
1128. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 1. (İskeleye atılan mermiler hk.)
1129. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 1.
1130. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Von Der Goltz Paşa'nın Bir Makalei, Mecidiye Kruvazörü ve Viyana Matbuatı.)
1131. İmzasız, Bulgarsitan ve İtilâf-ı Müselles, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 1.
1132. İmzasız, Japonya-Çin İhtilafı, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 1.
1133. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Amerika Notası, karpas Muharebatı.)
1134. İmzasız, Beyânnâme, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Cihâd Yüzüğü, Bir Beyânnâme.)
1135. İmzasız, Bir Alman Esirinin Hatıratı, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 2.
1136. İmzasız, Memel'de Rusların Zayıyatı, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 2.
1137. İmzasız, 1916 Rus Efradı, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 2.

1138. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Encümen-i Vükela, Evkaf Nezâretinde, Islahat-ı Aliye Komisyonu, Bizim Âlem-i Valde Sultanisinde, Kayser'in Yeni Bir Torunu, Sıhhiye Treni Viyana'da, Açmıcı Sigorta Şirketleri, Eskişehir Müstakil Levası, Nik'te Levası, Dost ve Bîtaraf Memâlike Kolu Postal, Nizamname Layihası, İntihar Eden Memurin Aileleri, Depozito Akçeleri, Maarif Haberleri, Ticaret ve Ziraat Nezâreti Dairesi, Tayin, Asma Çubuğu İrsali, Çekirge İtilâf-ı Hakkında Faaliyet, İzmir'de Yağmurlar, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Varidat, Mesarifat.)
1139. İmzasız, Meşruiyet Müsadere Kararı, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.3
1140. İmzasız, Altmış Sefinenin Ziyatı, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.3
1141. İmzasız, Tashih, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.3
1142. İmzasız, İrtihal, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.3
1143. İmzasız, En Son Haberler, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Zat-ı Hazret Padişahının Beyânât-ı Hümayunları, Osmanlıların Muamelat-ı İnsaniyetkaranesi, Fas Mücahahidini, Alman Harp Raporu, Sırbıye-Bulgaristan, Karpat Muharebatı, Halil Bey ile Mülâkat, İtalya'nın Vaziyeti, İtilâf-ı Müselles-İtalya, Portekiz'in Vaziyeti, Fransız Tayyaresi, Vedizelos'un Âlem-i Siyasetden Çakılmış, Eskişehir Levası Mutasarrıf Vekâleti.)
1144. İmzasız, Zelzele, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.3
1145. İmzasız, Feşenkli Kartpostalları, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.3
1146. İmzasız, Davet, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.3
1147. İmzasız, Vaazlar, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.4
1148. İmzasız, Tedabir-i Sıhhiye, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.4. (Sağlık önlemleri ile alakalı bir yazı.)
1149. İmzasız, Kale-i Sultaniye Müdafaaları İçin, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.4. (Yardım.)
1150. İmzasız, Hastalıklı Patatesler Hakkında, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.4
1151. İmzasız, Bîtaraf Ne Diyor? 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 1. (Bîtaraf devletlerin de diğer devletler gibi düşündüğü hk.)
1152. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, ? 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 1. (Kafkas cephesinde sadece hafifi bir ileri harekâtın olduğu hk.)

1153. [ORAN], Ahmet Cevdet, Perk Mühim Haberler, ? 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 1.
1154. İmzasız, Çanakkale Hakkında,? 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Dail Meil Neşriyatı, Müttefikin Müşkûlatı, Çanakkale Zorlanmaz, Bozca Ada Nasıl İşgal Edildi?.)
1155. İmzasız, Fich Morris Kampana Gazetesi, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 1.
1156. İmzasız, Romanya-Rusya, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 1. (Romanya Başvekilinin Siyaseti, Takeyunaseku ve Taraftaranı.)
1157. İmzasız, Sırp Mezalimi ve Bulgarsitan, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Dobruca Muhacirin Kongresi.)
1158. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Huzura Kabul, Von Der Goltz Paşa, Von Der Goltz Paşa ile Yavrularına Nişanlar.)
1159. Yüz Başı Salih, Bir Vasiyetname, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 2. (Bir yüz başının vasiyetnamesi.)
1160. B., Hindistan'da, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 2. (Çete tarafından Hindistan'da işlenen cinayetler hk.)
1161. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Avusturya Baş Kumandanı Veliht Lehistan Rusya'da, 5510 Top, Alman Hükümet Bankası ve Kayser'in Teşekkürü, İngilizlerin Fütürü, Bir Daha, çester ve Portland Limanlarında, Almanya'nın Protestosu, Belçika Velihtı, Hakkı Paşa Bükreş'te, Doktor Fazıl Berki Bey, İstikşafat ve İnşaat İçin, Yunan Donanması, Menfaat Şahsiyesi İçin.)
1162. İmzasız, Asker Ailelerine Muavenet, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 2.
1163. İmzasız, İbraz-ı Hamiyet, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 2.
1164. İmzasız, En Son Haberler, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mersin'de Bayağı Nümâyiş ve Tehditler, Mudhik Bir Manzara, İskenderiye'ye, Alman Harp Raporu.)
1165. İmzasız, Mühim Haberler Karşısında, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1. (Mısır'da Hüseyin Kemal'e yapılan saldırıdan ve Sırbistan'a karşı yapılan hazırlıklar hk.)

1166. [ORAN], Ahmet Cevdet, Hüseyin Kemal'in Katli Teşebbüsü, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1. (Hüseyin Kemal saldırısı hk.)
1167. Milli, Çanakkale Hakkında, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çanakkale Önünde Fransızların Zayıyatı, Fremedneblat'ın Mühim Bir Makalesi, Selânik'te Fransız ve İngiliz Gemileri.)
1168. İmzasız, Fazıl Bey'in Nutku, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1. (Fazıl Bey'in İslâm davası üzerine nutkunun tercümesini ihtiva ediyor.)
1169. İmzasız, Mısır'da Sevikayt-ı Askeriye, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1.
1170. İmzasız, Venizelos'un Hayat-ı Siyasiyeden Çıkması, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1. (Venizelos'un siyasi haytan tamamen çeklimesi hk.)
1171. İmzasız, Girit ve Yunanistan, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1.
1172. İmzasız, Çin-Japonya, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1.
1173. İmzasız, Budapeşteliler Sigarayı Terk Ediyorlar, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1.
1174. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpatlar'da, 812,808 Esir, Şarkı Galiçya'da Rusların Mağlubiyeti, Afrika'da İngilizler.)
1175. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hatim ve Buhari Şerif Duası, Sultan Ahmet Cami Şerifinde, Mülâkat, Kadro Harçları İçin, İsveç Kraliçesi, Sanayi Madalyası İtası, Almanca Muallimleri, Mekaib-i Sultaniye Talimatı, Sultanî Mekteplerinin İmhitahları, Mezruat'ta Feyz ve Bereket, Hüdavendigâr Ziraat Mektebinde, Ameli Mevkıta Aileleri, Mescid-i Şerif Aksa'da, Emlak Emiriye'nin Depozito Akçeleri, İdare-i Hususiye Bütçesi, Nizamname, Yunanistan'da Mitingler, Yunanistan'da İntibahat.)
1176. İmzasız, En Son Haberler, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Hakkında, Antakya'da Gönüllü Teşkilatı, Alman Harp Raporu, Türkiye-İtalya, İtilâf-ı Müsellesin Bulgaristan'da Teşebbüsâtı, Makedonya'da Sırp Vahşetleri, Kırmızı Kitap.)
1177. İmzasız, Mecid Han Deridnotu İçin, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 2. (Yeni bir mecediye almak hk.)
1178. İmzasız, Fener Mâliye Şiebedi Şirketi Meselesi, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 2. (Mahkeme kararı.)

1179. İmzasız, Yine Dilenciler Hakkında, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 2.
1180. İmzasız, Bizde Mazisi Olan Bir Milletiz, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 1. (İsveçli bir genç ile vatan üzerine konuşmalar hk.)
1181. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 1. (Dikkate değer bir olay olmadığı hk.)
1182. İmzasız, Türklerin Kahramanlıkları, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 1. (İngiliz Gazetesinin Türkler hakkında neler yazdıkları hk.)
1183. İmzasız, Rusların Karadeniz’de Kara Hülyası, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 1. (Hava muhalefetinden dolayı Rusların Karadenize saldıramadığı hk.)
1184. İmzasız, Hüseyin Kemal’in İtlaf-ı Teşebbüsü, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 1. (Hüseyin Kemal saldırısı hk.)
1185. İmzasız, İşkodra, Arbavutluk Payitahtı, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 1. (İşkodra payitahtının Arnavutluk’a teklif edildiği hk.)
1186. İmzasız, Bulgarsitan Başvekilinin Beyânâtı, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Makedonya İtilâfi Tesi Ediliyor.)
1187. 5. Tacil Divan-ı Kanun-ı Mevkıt, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 1. (Yeni bir kânun hk.)
1188. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Ordusu Besarabya’ya Girdi, Papa ve Sulh, Tekzib, Tahtelbahirler Faaliyeti.)
1189. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Mülâkat, Hakkı Paşa, Teşvik-i Sanayi Kanunu İçin, Çanakkale Kahramanlarının Teşekkürü, Miir Ormanlarında Faaliyet, Mecid Han Deridnotu İçin, Hilal-i Ahmer Faaliyet-i Cedidesi, 90, 91, 92 Tevdililer Hıdmet Maslahe Erbabına, Mekteblilere, Divan-ı Harp Örfi Mukarrerâtı.)
1190. İmzasız, Kale-i Sultanî Müdafileri İçin, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 2. (Yardım.)
1191. İmzasız, İbraz-ı Hamiyet, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 2.
1192. İmzasız, Tecziye, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 2. (Ceza.)
1193. İmzasız, En Son Haberler, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Hiddet ve Tahvierlerini Teskin İçin, Nasıl Tevil Ediliyor?, Bozca Ada ve Limni’de İngilizler, Avusturya Donanma Cemiyetinin Tebrikatı, Alman Harp Raporu,

- Avusturya Harp Raporu, İngiliz Bahriyesi'nin Zayıfatı, Rusya'da Nümâyişler, Yunanistan Ahvâli, Galip Kemal Bey, Yunan Meclis Nazarında.)
1194. İmzasız, Vaziyet-i Umûmiyeye Bir Nazar, 6519, 28 CE. 1333, 31 Mt. 1331, 13 Ns. 1915, s. 1. (Harp vaziyetine ait genel bir değenlendirme yapıyor.)
1195. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6519, 28 CE. 1333, 31 Mt. 1331, 13 Ns. 1915, s. 1.
1196. İmzasız, Türkler'de Asar-ı İntizam ve Faaliyet, 6519, 28 CE. 1333, 31 Mt. 1331, 13 Ns. 1915, s. 1. (Kampanya gazetesinin Türkler hakkında ki görüşleri.)
1197. İmzasız, Cihâd-ı Mukaddes, 6519, 28 CE. 1333, 31 Mt. 1331, 13 Ns. 1915, s. 1. (Bîtaraf devletlerde Cihâd-ı mukaddesinin azameti hk.)
1198. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6519, 28 CE. 1333, 31 Mt. 1331, 13 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Karpat Muharebatı, Ceneral Hindeneburg'un Beyânâtı, Avusturya Harp Raporu, Podgorica Üzerinde Avusturya Tayyareleri, Sulh Meselesi, İtalya'da Hadiseler, Sırbistan Ahvâli, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bir Yunan Vapurunun Tevkifi, Avusturya Siperlerini Ziyaret Ederken, Şimali Lehistan'da, İngiltere'de Mühimmat Meselesi ve Ayyaşlık, Moskova'da Gala-yı İsar, Rusya'da Kömür Fıkdanı.)
1199. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6519, 28 CE. 1333, 31 Mt. 1331, 13 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sefiranın Ziyaretleri, Ziyaret, Hakkı Paşa'nın Mülâkatları, Vazi'i Esas Resmî, Ormanların Islahı İçin, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Ordumuzun Tuhfe-i Şükranı, Arz-ı Şükran.)
1200. İmzasız, Kale-i Sultaniye Müdafaaaları İçin, 6519, 28 CE. 1333, 31 Mt. 1331, 13 Ns. 1915, s. 2. (Yardım.)
1201. İmzasız, En Son Haberler, 6519, 28 CE. 1333, 31 Mt. 1331, 13 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Hakkında, Türkiye-Bulgaristan Münâsebeti Ticariyesi, Alman Harp Raporu, Valandova Hadisesi Münâsebetiyle, Rusya-Bulgaristan, Romanya-Bulgaristan, Pek Haklı Bir Makale, Hakkı Paşa'nın Mevasılatı, Künferi'de Asar-ı Faaaliyet.)
1202. İmzasız, El-Hain Haif, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s. 1. (Venizelos'un neden inzivaya çekildiği hk.)
1203. İmzasız, Harb-i Umûmi'de Türkiye, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s. 1. (Bir gazetenin savaş dönemi Türkiye için yazdıklarını naklediyor.)
1204. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s. 1. (Düşman tarafından yapılan tesirsiz saldırı hk.)

1205. İmzasız, Boğazlar'da Şimdiye Kadar Vaki Olan Muharebata Bir Nazar, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s. 1. (Çanakkale Boğazı'nda meydana gelen olaylar hk.)
1206. İmzasız, Hezimetlerini Örtmeye Çalışırlarken, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s. 2. (Müttefiklerin Çanakkale'de yenilgilerini nasıl örtmeye çalıştıkları hk.)
1207. İmzasız, Kafkasya'da Ruslar Aleyhine Tahribat, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s. 2.
1208. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpat Muharebatı, Mösyö Wilson'un Bir Nutku.)
1209. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Türkiye Heyet-i Mahsusası Bükreş'te, Sefa Bey, Sanayi Madalyası, Mısır'da Çekirge, Canilere İbret, Posta Muamelatı, Mevlid-i Nebevi, Davet.)
1210. İmzasız, Kale-i Sultaniye Müdafaası İçin, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s. 2. (Yardım.)
1211. İmzasız, En Son Haberler, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'yi Zorlamak İhtimalinin Fıkdanı, Müttefikler Askerî Niçin Mısır'a Gönderiyorlar?, İngiliz Üserası Musul'da, Ruslar Zaabitlerini İdam Ediyorlar, Venizelos Amerika'ya Gidiyor, Alman Harp Raporu, Karpatlar'da-Harbin Şiddetli Devresi Geçmiş, Alman Tayyareleri, Amerika ve Almanya Hükümetleri Arasında, Sulh Teşebbüsü Hakkında, Rusya Bulgaristan, Sobranya Tedkikat Komisyonunun Bir Müracatı.)
1212. İmzasız, İfşaat ve Cinayet-i Siyasiye, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 1. (Venizelos'un çekilmesinden sonraki siyasi cinayetler hk.)
1213. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgaristan'a Karşı İtilâf, Çanakkale Önünde ki Düşman Filosunun Garkı, Trablusgarp'ta Muhârebe.)
1214. İmzasız, Çanakkale'ye Niçin Taarruz Etmişler, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 1. (Çanakkale'ye taarruzun sebeplerini açıklıyor.)
1215. İmzasız, Halil Paşa'nın Nutku, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 1. (Yapılan bir cami hk.)
1216. İmzasız, Cavid Bey'in Beyânâtı, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 1.
1217. İmzasız, Mithat Şükrü Bey, Karsu Efendi, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 1.

1218. İmzasız, İskendiriye’de Tahşidat, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 1.
(Mısır’da toplanan asker hk.)
1219. İmzasız, Kahire’de İngilizler, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 2.
1220. İmzasız, İtalya Vaziyeti, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 2.
1221. İmzasız, Fas’ta Fransızların Akıbeti, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 2.
1222. İmzasız, Harbi- Umûmi, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpatlar’da Rus Taarrzunun Tevkifi, karpatlar’da Rusların Hezimet, Karpat Muharebatı, Rusların Firârı, Rusların Telifatı, Arşidük Fredirik, Lord Kitchener Fransız Karargâhında, Harbin Sonı, İngilizlerin Zayıyatı, Milan’da Nümâyiş.)
1223. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaretler, Tedrisat-ı İbtidadiye Meclis, Telgraf Memurlarına İkrâm, Kavanin ve Nizamât, Romanya İhrâcatı, Romanya’da İnşaat ve Amaliyat-ı Nafia.)
1224. İmzasız, Eski, Yeni İngiltere-Eski, Yeni Fransa, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 1. (İngiltere ve Fransa’nın eski ve yeni politikaları hk.)
1225. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 1. (Hindistan’da İngiltere aleyhinde yapılan tezâhürâtlar hk.)
1226. [ORAN], Ahmet Cevdet, Pek Mühim Haberler, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Hindistan Kıyamı Tevsi Ediliyor, İngilizlerin Telaşı, Afgan Emirinin Müzaheret, Lozan 14 Nisan.)
1227. İmzasız, Huzur-ı Hümayun, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 1. (Padişahın huzuruna kabul edilen askerlerden söz ediyor.)
1228. İmzasız, Âlem-i İslâm ve İngiltere, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Kahire’deki İsyân.)
1229. İmzasız, İtalya’nın Vaziyeti Ne Olmuştur, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 1.
1230. İmzasız, Çin-Japonya, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 1.
1231. İmzasız, Kudüslülerin Hamiyeti, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 1. (Yeni sefine almak için Kudüslülerin yolladıkları hediye para hk.)
1232. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Alman Ordularının Vaziyeti, İngiliz Filosunda ki Hasarat, Batan Gemilerin Mukadder ve Kıyamatı.)

1233. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Velihtı Ziyaret, Avusturya Sefiri, Muvazene Hususiyeleri, Cemiyet-i Umûmiyenin Tatil Müzakeratı, Kanun-ı Mevkit, Hilal-i Ahmer Süveyş Heyeti Sıhhiyesi, Avusturya Hilal-i Ahmerinin Müsameresi, Nişan, Almanya Hükümetinin Müsadesi, Hırsız Çocuklar.)
1234. İmzasız, En Son Haberler, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Nişan İhdası, Çanakkale'de, Gelibolu'da Sükûn, Bolayır ve Civârına Serseri Mermiler, Öpüşememişler, Nasıl İtiraf Ediyorlar? Bir Mukayese, Hindistan Kıyaminin Tevsii, Alman Harp Raporu, İngiltere-Almanya Mukareneti İçin, Bulgar Ricalinin Beyânât-ı Mühimmesi, Fransız Ceneralinin Bir Beyânnâmesi, Söke'de Asar-ı Hamiyet.)
1235. İmzasız, Edvar-ı Girrey Ne Kadar Sıkışmış, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 1. (Venizelos'un Yunanistan'a yaptığı yardım hk.)
1236. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 1. (Düşman zırhlısından atılan mermiler hk.)
1237. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir Bahriye Mütahassısın Mütalatı, Çanakkale ve Romanya, Bir Muhabirin Müşahedatı.)
1238. İmzasız, Cavid Bey'in Beyânâtı, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 1. (Cavid Bey'in maksud siyaset hakkında ki görüşlerini ihtiva eden bir yazı.)
1239. İmzasız, Bir Rus Esirinin Beyânâtı, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 1. (Esirden ati ile ilgili alınan bilgileri naklediyor.)
1240. İmzasız, İtalya-Rusya Rekabeti, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 2.
1241. Rus-Bulgar Münâsebeti, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 2.
1242. İmzasız, Bulgaristan-Rus Muhabirlerinin Mesaisi, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 2.
1243. İmzasız, Yunanistan-Bulgarsitan, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 2.
1244. İmzasız, Hindistan Ahvâli, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 2.
1245. İmzasız, İran Haberleri, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 2.
1246. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpat Muhârebeleri, Bir İngiliz Gazetesinin Muvahезesi, Almanlar Zulüm Etmışler mi?, Redd-i Müfteriyat, Alman Balonlarının Faaliyeti, Düşman Tayyareleri, Torpillenen Vapur, Sulhün Çare-i Akdı.)

1247. Mehmet Sadi, Şimal-i Almanya'da Bir Cevelan, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s.3. (Kuzey Almanya izlenimlerini aktarıyor.)
1248. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Huzura Kabul, Anonim Şirketler Hakkında, Ziraat Bankalarına Merhun Arazi, Tamirat-ı Mütemudiye Usulü, Meclis-i Kebir Maarif, Talebe Lehinde Mühim Tadilat, İhzarı Sınıflar, Mekatib-i Aliye ve Darülmualimin Talebesi, Bizim Âlem-i Valde Sultanisi Talebeti, Almanca Nişanı Hakkında, Bolu Sultanisi, Tevsim, Donanma Madalyaları, Tayin, Selânik'te Veba, Gül ve Fındık Fidanları Kursu, Şehrimizde İdman, İrtihal, Hilal-i Ahmer İçin.)
1249. İmzasız, En Son Haberler, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s.4. (Alt Başlıklar: Çanakkale Hakkında, Alman Harp Raporu, Karpat Muharbatı Hakkında, Ukraynalıların Cesaret ve Kahramanlığı, İngiliz Ateşe Milletleri, İtikâf-ı Müselles Partiyi Kaybetmiş, Sulh Lehinde, Çeplinler'de Faaliyette, Amerikan Levazım Harbiye İhrâcının Men'i.)
1250. İmzasız, Müstakbel İhtiyaçlar, 6524, 3 CA. 1333, 5 Ns. 1331, 18 Ns. 1915, s. 1. (Harp esnasında ve harpten sonra ki ihtiyaçlarımız hk.)
1251. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6524, 3 CA. 1333, 5 Ns. 1331, 18 Ns. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
1252. İmzasız, Çanakkale Muzafferiyeti Hakkında, 6524, 3 CA. 1333, 5 Ns. 1331, 18 Ns. 1915, s. 1. (Yabancı bir gazetenin Çanakkale zaferi hakkında yazıklarını ihtiva ediyor.)
1253. İmzasız, Kahramanlık Mnekıbeleri, 6524, 3 CA. 1333, 5 Ns. 1331, 18 Ns. 1915, s. 1. (Sürgün edilmiş bir askerin başından geçenler hk.)
1254. İmzasız, Zulüm ve İtisafı Kim Yapıyor?, 6524, 3 CA. 1333, 5 Ns. 1331, 18 Ns. 1915, s. 1. (Temps gazetesinin Almanya ve müttefiklerinin zulüm yaptığı iddialarının yalan olduğu hk.)
1255. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6524, 3 CA. 1333, 5 Ns. 1331, 18 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpat Muhârebeleri, Tamis'in Mütalası, Rus Muhalif Askeriyesinde Ys ve Tesir, Çeplinlerin Faaliyeti, Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Bir Hollanda Vapurunun Garkı, Bir Düşman Tayyaresi, Sırp Müfteriyatı.)
1256. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6524, 3 CA. 1333, 5 Ns. 1331, 18 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Bab-ı Alide, Osmanlı-Avusturya Muhadeneti, Rusya'nın Roma Sefareti.)

1257. İmzasız, En Son Haberler, 6524, 3 CA. 1333, 5 Ns. 1331, 18 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tafsilat-ı Mütemmim, Alman Harp Raporu, Çeplinlerin Faaliyeti, Mısır'da Galyan, Grandük'ün Hastalığı Tehlikeli, Bir Muhabirin Müşahedatı, Süveyş Muharebatı Hakkında-Bir Kapudanın İhbarı, Alman İstikrâzı, Avusturya-İtalya Münâsebeti, Belçika'da Bankalar İtilâfı, Esassız Rivayetler, Ceneral franç'ın Raporu.)
1258. İmzasız, Düşmanların Endişeleri, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 1. (Çanakkale'de yenilmeyi beklemeyen düşmanının yenildikten sonra ki endişeleri hk.)
1259. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 1.
1260. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Berlin'de Tesirat, Bir İngiliz Gazetesinin Şikâyeti, Birinci Ordu Osmanî Kumandanlığı.)
1261. İmzasız, Rusya-Bulgaristan Kırkınılığı, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 1.
1262. İmzasız, Çin-Japonya, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Meksika Arazisinde Japonlar, Singapur Kıyamı Hakkında.)
1263. İmzasız, Yunan Prensini Paris'e Azimet, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 1.
1264. İmzasız, Harb-i Umûmi, Avusturya Harp Raporu, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Avusturya-Macarsitan'da Askerlik, İngilizlerin Garp Cephesinde Yeni Taarruz Planları, Afrika Müstemlekatında, İngiltere ve Şili, İngiliz Bahriyesinin Zayıyatı, Fransız Tayyareleri, Mühasım Devletlerin Ahvâl-i Mâliyesi, Bir Tekzib, Bir Rus Teblîğ-i Resmîsi, Rusya'nın Tehditleri, Muhtacın İçin, Almanya'da Vaziyet-i İktisadiye, İngiliz Etibbâ ve Hasta Bakıcıları, Amerka'da Levazımat Harbiye Ticareti.)
1265. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Atifet Hazret-i Padişahı, Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, İzmir Hanımlarının Bir Teşebbüs Müstefkanesi, Bilâ Ruhsat İnşa Olunacak Mücani Hakkında, Kadastro Planı, Tayin, Facia, Tren Kazası, Teşekkür, Hilal-i Ahmer Tebriyatı, Şimali İran'da Bir Rus Bankası.)
1266. Halide Edip, İkdâm Gazetesine, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 2.
1267. İmzasız, Kale-i Sultaniye Müdafaaları İçin, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 2. (Yardım.)

1268. İmzasız, En Son Haberler, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de Dalaverelerimizin Kuve-i Maneviyesi, İngiliz Hayâl Alaimi, Hayfa'da, Kafkasya Cephesinde-Müsademat, Alman Harp Raporu, Karpatlar'da Rusların Müşkûlatı, Pizomizol Hatıratından, Almanya'da Faaliyet, Alman Tayyareleri, İngiltere'de Alman Tayyareleri.)
1269. İmzasız, Bîtarafılık Nerede?, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 1. (İsviçre'nin bi-terafılığını bozması hk.)
1270. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
1271. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 1.
1272. İmzasız, Fas Kıyamı, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 1.
1273. İmzasız, Hüseyin Kemal'in İstifaya Teşebbüsü, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 1.
1274. İmzasız, Japonya-Çin, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 1.
1275. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Mütteliklerin Yeni Planı, Karpatlarda Almanların Planı, karpatlar'da Rus Zayıyatı, Tevile Çalışıyorlar, Alman Tahtelbahirleri, Norveç Vapurunun Tevkifi, Bir İsveç Vapurunun Garkı, Montevideo'ya Giderken, Nişan İtası, Amerika Amile Cemiyetlerinin Bir İçtimâi, Rus Banka Kasaları, Rusya'da Havaîç-i Zaruriye, Çarın Kardeşi Mecruh, Fransa'da Askerlik, Kontes Milevesky.)
1276. İmzasız, Demirhisar'ın Kahraman Fedailerine, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 2. (Demirhisar torpidosununda ki askerlerinin başarıları üzerine yazılmış bir yazı.)
1277. İmzasız, Çepclinlerin Faaliyeti, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Rus Çarı Darülharpte.)
1278. İmzasız, Filistin'de Musevilerin Vaziyeti, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 2. (Filistin'deki Musevilerin gayet kötü bir vaziyette buldukları hk.)
1279. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Telife Müsait, Arz-ı Teşekkür, Ramla-Seyle Arasında, Abdülvahab Al Karataş Paşa, Mekatib-i Muallim ve Müdavimlerinin Tecil Sevki, Yazlık Mahsualt Ziraatı, Hükümet-i Osmaniye Vatikan Münâsebeti.)
1280. İmzasız, En Son Haberler, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tafsilat-ı Mütemmim-Bir Arslanın Menkıbesi, İngilizlerin İtirafatı,

- Malta'ya, Dedeagaç'ta İngiliz Filosu, Şabiye'de İngilizlerin Zayıyatı Mühimmesi, Alman Harp Raporu, Konya'da Asar-ı Hamiyet.)
1281. İmzasız, Mösyö ve Madam Feriç, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 2. (Tebrik.)
1282. İmzasız, Türkiye Ne Yapabilirlermiş?, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 1. (Türklerin savaş ve cihât gücü hk.)
1283. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 1. (Düşman gemilerinin püskürtüldüğü hk.)
1284. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 1.
1285. İmzasız Tarih-i Muhârebe-Yakından Müşahadat, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 1. (İtalyan gazetesinde çıkan Çanakkale Boğazı haberleri hk.)
1286. İmzasız, Bir Kahraman'ın Menkıbe-i Şehadeti, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 1. (Bir askerin şehadet sözlerini naklediyor.)
1287. İmzasız, Düşman Beyânnâmelerin Gölgesine Sığınyor, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 2.
1288. İmzasız, İngiltere-Yunanistan, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Venizelos'un Dargınlığı.)
1289. İmzasız, İtalya-Rusya, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 2.
1290. İmzasız, Sırp-Bulgar Hududunda, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 2.
1291. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpatlar Muharebatı.9
1292. İmzasız, En Son Haberler, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Artvin'in Cenubında, Çanakkale'de, Demirhisar Torpidosu, Rusya-Bulgaristan, Alman Harp Raporu, Makedonyalıların Protestosu, Baron Revter'in İntiharı, Japon Kruvazörleri.)
1293. İmzasız, Müze-i Askerî Osmanî'de Bir Düşman Mermisi, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 2.
1294. İmzasız, Venizelos'un Türklere, Yunanlılara, Balkanlara Fenalığı, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 1. (Venizelos'un Yunanistan'da iktidara geçmesinin ardından yaptığı felaketleri anlatıyor.)
1295. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)

1296. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 1.
1297. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Boğazdan Geçilmez, Kaçak Eşya Müsaderesi, Nevale Tederikatı, Osmanlı-Alman Sulh Arkadaşlığı, Talat Bey'in Beyânâtı.)
1298. İmzasız, Yunan Bahriye Nâzırının Beyânâtı, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 1.
1299. İmzasız, Kasr-ı Şirin'in Zabtı, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlık: İran'da Rus Konsolusunun Katli.)
1300. İmzasız, Hindistan Kıyımı, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 2.
1301. İmzasız, İtalya ve İtilâf-ı Müselles, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 2.
1302. İmzasız, Sofya'da Müzakereler, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 2.
1303. İmzasız, Mısır'da İngilizlerin Rezaleti, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 2.
1304. İmzasız, Amerika-Çin, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Japonlara Boykot, Amerika'nın İstifisarası.)
1305. İmzasız, Bulgar Erkan-ı Harbiye Ziyareti, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 2.
1306. İmzasız, Bulgaristan'ın Amerika Sefiri, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 2.
1307. İmzasız, Bakü'de Türk Gazetelerinin Tatili, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 2.
1308. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpatlar'da Vaziyet, Rusların Hezimet, Avusturya Velihtı, Çernoviç'te, Alman Tahtelbahirleri, Alman Tayyareleri, Fransa'da Eli Silah Tutanlar Asker, Katoyık Hadisesi, Arşidük Frewdirik'in Cevabı, Düşman Tayyareleri, İtalya-İsviçre, Rusya'da Harbine Tahvilatı İhrâcı, Almanya'da Demir Hâsılatı, Rusya'da Museviler.)
1309. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Cülus-ı Hümayun Merasimi, Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, İran'ın Viyana Sefiri, Maarif Nişanı, Şehit Muhtar Bey'in Hemşiresi, Şirketler Müstahdemi, Parmak İzi Usulü.)
1310. İmzasız, Ormanlarımız Ne Halde?, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.3. (Alt Başlık: Orman Müşaviri Mösyö Fayt'ın Raporu.)

1311. İmzasız, Roma Sefaret Senesinde Ziyafet, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.3. (Mehmet Çavuş'un eşine hediye verildiği hk.)
1312. İmzasız, En Son Haberler, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Menfer ve Vahşetyane Bir Tecavüz, İngiliz Üserası İstanbul'da, Topçularımız Hakkında Takdirat, İngilizlerin Bir Melaneti Daha, Fedai Mehmet Halil'in Muhakemesi, Alman Harp Raporu, Mevz, Mevzel Muharebatı, Rusya'nın Roma Sefiri, Venizelos İskenderiye'de, Bulgar Erkan-ı Harbiye Ziyareti, Rusya'da Gala-yı Esar, Vraşova'da Kaht ve Gala.)
1313. İmzasız, Her Aile Ne Yapmalı, 6528, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4. (Evlenecek çocuğu olan anne ve babaya tavsiyeler.)
1314. İmzasız, İngilizler İtiraf-ı Acz Ediyor, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 1. (İngiltere'nin önemli bir gazetesinin, durumun vahametini kabul ettiği hk.)
1315. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 1.
1316. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Türkler'e İtimat ve Kanaat, İngilizlerin Hukuk-ı Düvele Yeni Bir Taarruzu.)
1317. İmzasız, Irak'ta Osmanlıların Taarruz Harekâtı, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 1.
1318. İmzasız, İran'da Osmanlı Askeri, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Bir Düşman Casus.)
1319. İmzasız, Fedai Mehmet Halil'in Muhakemesi, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 1.
1320. İmzasız, İskenderiye'de Tahşidat-ı Askeriye, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 1.
1321. İmzasız, Viyana'da Şark Müsameresi, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 1.
1322. Aydın, Gelibolu Mektubu, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 1. (Gelibolu muhabirinin gözlemlerini naklediyor.)
1323. İmzasız, Bulgarsitan'ın Paris ve Roma Sefaretleri, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 1.
1324. İmzasız, Rusya Müttefikleri, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 2.
1325. Venizelos Mısır'a Ne İçin Gidiyormuş, Rusya Müttefikleri, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 2.

1326. Sırların Müfteriyatı, Rusya Müttefikleri, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 2.
1327. İmzasız, Harb-i Umûmi, Rusya Müttefikleri, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Galiçya'nın İstirdadından Evvel Avusturya Sulha Muvafakat Edemez, Avusturya-Macarsitan'da Vatanperverlik, Avusturya Veliatı Cephe-i Harpte, Bir İngiliz Gazetesinin İtirafatı, Bir Mukayese, İngiltere'de Mühim Bir Grev.)
1328. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret, İstanbulliler Hakkında, Tadik-i Aliye İktiran, İngiliz Üserası İstanbul'da, Kanun-ı Mevkıt, Noksan Yollar Hakkında, Hanımlarımızın Bir Teşebbüs Vatanpervarenesi, Kastamonu Hanımlarının Fedakârlığı, Tedrisat-ı İbtidaiye Meclisi, Tayin, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Büyük Futbol Müsabakası.)
1329. İmzasız, En Son Haberler, 6429, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransızların Harpte ki Vazifeleri, Alman Harp Raporu, İngiliz Sefain Harbiyesi Dedeagaç'ta, Almanya'nın Vaziyet-i Askeriyesi, Çeplinlerin Faaliyeti, Fransızlar İngilizlerden Muğber, Müslüman Muletcileri, Çar Nobit Muharebatı, Afrika Müstemlekatına, Bulgar Kabinesinin Tadili.)
1330. İmzasız, Müslümanlar, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 1. (Müslümanların Fransızlara hizmet ettiğine dair çıkan bir gazete yazısı hk.)
1331. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 1.
1332. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Fransızların İtirafatı.)
1333. İmzasız, Müttefiklerimizimizin İhtisâsâtı, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 1. (Rusya, Almanya ve Rusya arasında ki ilişkiler hk.)
1334. İmzasız, Irak Muharebatı-İngilizlerin İtirafatı, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 1.
1335. İmzasız, Afgan-Hindistan Hududunda Muharebat, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 1.
1336. İmzasız, İkdâm, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 1.
1337. İmzasız, Çin-Japonya, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 1.
1338. İmzasız, Bulgaristan Hududunda, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 2.
1339. İmzasız, Venizelos İsviçre'ye Gidecek, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 2.

1340. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpat Muharebatı, Galiçya'da Rusların Mağlubiyeti, Sırp İstihkamatının Tahribi, Vaziyet-i Umûmiye Askeriye, Bütün Şimal Denizini Dolaştıktan Sonra.)
1341. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Selamlık Resmî Alisi, Huzura Kabul, Arz-ı Teşekkür, Ecnebi Anonim Sigorta Şirketleri, Çanakkale Müdafaaları İçin, İstifa, Tefviz, Baba Eski Kazılığı, Altın Donanma Madalyası, Tahlisiye Madalyaları, Azimet, İstanbul Sultanisi İzçileri, Teşekkür.)
1342. İmzasız, En Son Haberler, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Hakkında, Bulgar-Yunan Münâsebeti, Kenadiyaf Baş Sefareti-Bulgar Kabinesinden Tadilat, Düzmece Hidiv, Fedai Mehmet Halil'in Mahkûmiyeti, Alman Harp Raporu, Asar-ı Hamiyet.)
1343. İmzasız, Mühim Vaziyetlere Karşı, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin mühim olayları hemen kendi leyhlerine çevirebildikleri hk.)
1344. İmzasız, Avusturya-Macaristan ve İtalya, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s. 1.
1345. İmzasız, Türkiye-Bulgaristan, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s. 1.
1346. Milli, Osmanlıların Harekât-ı Alicenabanesi, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s. 1.
1347. İmzasız, Çanakkale Etrafında Düşman Donanmaları, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s. 1.
1348. İmzasız, İran-İngiltere, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s. 2.
1349. İmzasız, Mütteliklerimizizin Takdiratı, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s. 2.
1350. İmzasız, Japonya-Çin, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s. 2.
1351. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Uçuk Geçidinde Rusların Hezimet, Karpat Muharebatı, Ceneral Po'nun Mayosan'a Avdeti, Bir Japon Gazetesinin Mütalaası.)
1352. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Hilal-i Ahmer Heyet-i Huzur-ı Hümayunda, Müdafaa-i Milliye Heyeti Huzur-ı Şahane'de, Huzura Kabul, Mülâkat, Mekteplerde İspor.)
1353. İmzasız, Ormanlarımız Ne Halde?, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.3. (Tefrika 2.)

1354. İmzasız, Tarihi Bir İhtifal, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.3. (Hareket Ordusu'nda şehit olan askerler için toplanıldığı hk.)
1355. İmzasız, İstifa, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.3
1356. İmzasız, Mekteplerin Teftişi, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.3
1357. İmzasız, Madalya, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.3
1358. İmzasız, Muadil Mevad Nizamiye, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.3. (Nizamname'nin maddeleri hk.)
1359. İmzasız, En Son Haberler, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu: 5247 Esir, 35 Top, İper Muzafferiyeti, Alman Donanmasının Mecmuası, Muhtelif Darülharplerde ki Vaziyetimiz, Şarkı Galiçya'da, Lehistan'dan Karpatlar'a, Rus Kumandanının Bir Planı, Büyük Bir Kumandan, Mısır'da Ahalinin İhtisâsâtı, Budapeşte Şehbenderimizin Bir Talebi, Garibaaldi Kırallık Huzurunda, İngilizlerin Hamakati, Ceneral Damad, Avusturya Gümrük Resmiden İstisna, Sandanski'nin İtilâfi.)
1360. İmzasız, İran Kuvvetsiz Değildir, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 1. (İran'ın sanıldığı gibi askerî yönden güçsüz değil bilakis güçlü olduğu hk.)
1361. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 1. (Rusya'nın Karadibiz'de ateş ettiği hk.)
1362. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 1.
1363. Milli, Maydos Üzerinde Düşman Tayyaresi, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 1.
1364. İmzasız, Karadeniz Boğazı Zorlanabilir mi?, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 1. (Yabancı bir gazetede Karadeniz boğazının geçilebileceğinden bahsettiğini bildiriyor.)
1365. İmzasız, İngiltere'de İfşayı Hakayık, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 1. (Boğazlar Muhârebesinin İtilâf devletlerine mâliyeti hk.)
1366. İmzasız, Mısır Ahvâli, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 1.
1367. İmzasız, İtalya-Avusturya, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 1.
1368. İmzasız, Makedonya Ahvâli ve Bulgaristan, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 1.
1369. İmzasız, Çin-Japon Müzakeratı ve Amerika, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 1.

1370. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Apir Muvaffakiyeti, Ceneral Franc'ın Beyânnâmesi, Apir Bombardımanı, Almanya-Avusturya Münâsebeti, Paris Üzerinden Çeplinler, Tayes'in Başvekile Hücumu, Sulh Şayiaları, İngilizlerin Zayıyatı, Avusturya'da Yeni Yollar, İtalya Sodyalistlerinin Bir Teklifi.)
1371. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Hilal-i Ahmer Meclis-i Umûmiyesi, ne: 15 İngiliz Tahtelbahirlerinin Bandırası, Erikli de Galeyan-ı Hamiyet, Bir Anonim Şirketi İçin, Gazete İlgası, Yunanistan'daki İngiliz Heyeti, Sandanaski'nin Katili, Asker Aileleri İçin, Teşekkürat, Tecziye, Kudurmuş Bir Canavar, Kale-i Sultaniye Müdafaaları İçin.)
1372. İmzasız, En Son Haberler, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mukdeseta Tecavüze Karşı, İtalya Matbuatının Protestosu, Şeyh Şamilzade Kamil Paşa, Kahraman Fedai'nin İdamı, Garp Darülharbinde Almanların Muvaffakiyet-i Cedidesi, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Alman Hazine Tahvilatı, Sofya Suikastı Tahkikatı, Amerika Bakır Fabrikalarıyla İtilâf, Rus Tayyareleri, Romanya'dan İhrâcat Men'i.)
1373. İmzasız, Cülüs u Hümayun Hazreti Padişahî, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 1. (Cülüs u hümayun hk.)
1374. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
1375. [ORAN], Ahmet Cevdet Mühim Haberler, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 1.
1376. İmzasız, İskenderun Limanında Düşman Gemileri, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 1.
1377. İmzasız, İtalya ve Harp, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 1.
1378. İmzasız, Avusturya-İtalya, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 1.
1379. İmzasız, Romanya-Bulgaristan, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 1.
1380. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alu Afiyet Hazret-i Şehriyarı, Huzura Kabul, Yevm-i Kabul Sefira, Ziyaretler, Harp Vergisi Hakkında, Tevsi-i Malûmât İçin, Bir Osmanlı Kooperatif Şirketi, Mısır'da İngilizler, İtilâf-ı Müselles ve Bulgaristan, Bulgarsitan'ın Vaziyeti, Çin-Japon Müzakeratı.)

1381. İmzasız, Bir Fedakârın Büyük Sözleri, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 2. (Şehid Halil Efendi'nin suallere vermiş olduğu fedakarane sözler hk.)
1382. İmzasız, Tahran Mektupları, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 2.
1383. İmzasız, Hindistan Firuz Şehrinde Bir Vakıa, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 2.
1384. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, karpatlar'da Mühim Muvaffakiyetler, Avusturya-Macaristan'ın Vaziyeti, Ayzer Muharebatı, Ceneral Ferinç'in İtirafatı, Sulh Şayiaları Alman Matbuatı.)
1385. İmzasız, Peşte'de Mühim Bir Sergi, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.3. (Sergi'ye ait gözlemlerini aktarıyor.)
1386. İmzasız, Rusların Hezimetini, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.3
1387. İmzasız, Alman Tahtelbahirleri, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.3
1388. İmzasız, Almaya'nın Bahr-i Baltık Filosu, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.3
1389. İmzasız, Almanya-Norveç, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.3
1390. İmzasız, Pizomizol Kahramanları, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.3
1391. İmzasız, Galiçya'da Rus Mezalimi, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.3
1392. İmzasız, Cihâdiye Yüzü Gelirinin Tevziatı, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.3
1393. İmzasız, Donanma Cemiyetinin Hediyesi, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.3
1394. İmzasız, Nişan, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.3. (Haber.)
1395. İmzasız, En Son Haberler, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.4. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman Muzafferiyetinin Tevalisi, Harbin İlk Safhasında Vaziyet, Karpatlar'da, Midyatlıların Hamiyeti, Belçika Müstemlekat Nâzirinin Oğlu, İngiliz Tahtelbahirleri, Rusya'da At Fiyatı.)
1396. İmzasız, Elfaz-ı Sultan Mehmet Han Hamis Hazretleri Fetvayı Şerife Sûretidir, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1. (Fatih Sultan Mehmet Han'ın Fetvası.)
1397. İmzasız, Dünkü Şenlik, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1. (Fatih Sultan Mehmet Han'ın yevm-i cülus şenliği hk.)
1398. Millî Teblîğ-i Resmî, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)

1399. İmzasız, Dünki İlave, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1. (Askerlerin kahramanlıkları hk.)
1400. Enver, Mahzuziyet Şehriyari ve İhsan-ı Mülûkâne, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1. (Tebliğat.)
1401. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1.
1402. İmzasız, Korna Malikalarında Baskın, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1.
1403. İmzasız, İtalya ve Harp, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1.
1404. İmzasız, Bulgarsitan'ın Vaziyeti, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1.
1405. İmzasız, Bulgaristan'ın Seferberliği, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 2.
1406. İmzasız, Hindistan Kıyımı Tevsi Ediyor, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Afgan Ordusunun Seferberliği.)
1407. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rusların Hezimetleri Tevali Ediyor, Alman Tayyarelerinin Ballfour'a Taarruzu, Alman Tayyareleri.)
1408. Wilhelm, İki Bayram, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Saray-ı Hümayun'da Tebrikat, Vükelaya Ziyafet, Şehzadegan Hazırata, Almanya İmparatorunun Tebrikatı, Mısırlıların Tebrikatı.)
1409. İmzasız, Sahtekârlar Yakalandı, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 2. (Haber.)
1410. İmzasız, En Son Haberler, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Cemal Paşa Hazretlerine Nişan, Alman Harp Raporu, Kont İza'nın Beyânâtı, Muhterem Fedai'nin Sûret-i İdamı, Birbirlerini Yiyorlar.)
1411. İmzasız, İslâmiyet Düşmanları, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1. (Zaman içerisinde İslâm düşmanlarının bariz bir şekilde kendilerini gösterdikleri hk.)
1412. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
1413. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1.
1414. İmzasız, Lion Gambeta Garkı, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Triomf'un Zirhlısının Hasarata, Viyana Sefaret Seniyesinde Cülus Merasimi, Roma'da.)

1415. İmzasız, Rusya-İran ve Afganistan, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1.
1416. İmzasız, Bir İngiliz Yüz Başısının İtlafı, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1.
1417. İmzasız, İtalya Meclis-i Mebûsanı, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1.
1418. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpatlar'da Vaziyet, İpir Muzafferiyeti, Muhârebenin Neticesi, İngilizlerin Vaziyeti Vahim, Almaan Tayyareleri, Fransız Tayyareleri.)
1419. İmzasız, Ünvan-ı Cedid Padişahıya Tarih, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1. (Tarih düşürme.)
1420. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Gazi Ünvan Mefhareti Merasimi, Meclis-i Mebûsan Heyet-i İdaresinden, Tebriz'in Telgrafnameleri, Vilayet'de Cûlus Merasimi ve Şenlikler, Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Nizamname, Osmanlı-Macar Muhâdedatı, İhrâcat İçin, Mecid Han Deridnotu İçin, Ordu Hümasına Karşı Mühim Bir Keşif, Sandanski.)
1421. İmzasız, En Son Haberler, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Cevabname-i Hümayun, Romanya Kralı Osmanlı Seferatnamesinde, Çanakkale Muzafferiyetinin Tafsilatı, Müttefiklerimizin Takdiratı, Alman Harp Raporu, İtalya Sefirleri Roma'da, İtalya Tahtelbahirleri Daveti Teyit Etmiyor, Yunan İstikrâzı.)
1422. İmzasız, Düşmanlar Ne Halde?, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 1. (Gelibolu'da ki kahramanlıkların düşmanlara unutamayacakları korkular verdiği hk.)
1423. İmzasız, Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
1424. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 1.
1425. İmzasız, Çanakkale Muzafferiyeti-Müttefiklerimizin Takdiratı, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 1. (Çanakkale başarısından dolayı yabancı basının Türk ordusu hakkında ki menfi görüşlerinden bansediyor.)
1426. İmzasız, Osmanlı Ordusunun Kıymet ve Ehemmiyeti, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 1.

1427. İmzasız, Şu Türkler Ne Yaman Şeylermiş, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 1. (Çanakkale'nin korunmasından dolayı dış basının söylediklerini naklediyor.)
1428. İmzasız, Cavit Bey'in Beyânâtı, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 1. (Osmanlı ve Almanların Gelibolu'da kazandıkları üzerine bir Mülâkat.)
1429. İmzasız, Düşmanın Bir Zirhlisi Daha, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 1.
1430. İmzasız, Cebelitarık'ta Bir İngiliz Donanması, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 1.
1431. İmzasız, Ruya'nın Bükreş'te Yeni Bir Teşebbüsü, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 1.
1432. İmzasız, İtalya Sefilerinin İçtimasi, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 2.
1433. İmzasız, Romanya Seferimiziz Bir Mülâkatı, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 2.
1434. İmzasız, Japonya-Çin, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 2.
1435. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Bukovina'da Rusların Hezimetini, Lion Gambeta'nın Garkı Tafsilatı, Dört Milyon Zayiat.)
1436. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bugün ki Resmî Alisi, Alu İltifat, Huzura Kabul, Taşrada Cülus-ı Hümayun Merasimi, İrtihal-i Musıf, İmzasız, Encümen-i Vükela, Telgraf Muharebatı, Cülus-ı Hümayunda Mesnun Hayatı, Tekâlif-i Harbiye Mazbataları, Bir Kalpazan Daha, Divan-ı Harbi Örfî Mukarrerâtı, Bugün ki Müsabakalar.)
1437. İmzasız, En Son Haberler, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkasya'da, Sofya Sefaret Seniyesinde Resmî Kabul, İtalya-İtilah-ı Müselles Müzakeratı Münakâtı', Alman Harp Raporu, Lion Gambeta'nın Garkı Tafsilatı, Nilüfer Baharının Tathiri.)
1438. İmzasız, El-Gazi, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 1. (Padişaha Gazi ünvanının verilmesi hk.)
1439. İmzasız, Bir Müşahidin Beyânâtı, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 1. (Çanakkale hakkında bir mülâkat.)
1440. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)

1441. İmzasız, Paris'te Heyecan ve Endişe, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 1. (Aldıkları hezimet hk.)
1442. İmzasız, Bu Suale İki Cevap, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 1.
1443. İmzasız, Bozcaada, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 1. (İngiliz kruvazörünün hasar görek Bozcaada önüne kadar sürüklendiği hk.)
1444. İmzasız, Müttefiklerimizin İhtisâsâtı, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İsviçre Matbuatı, Romanya Muhafiline, Taşra'da Tezâhürât, Kahramanlarımıza Hediye.)
1445. İmzasız, İtalya'da Faaliyet-i Siyasiye, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 2.
1446. İmzasız, İtalya'da Muhârebe Aleyhinde Cereyan, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 2.
1447. İmzasız, Panslavistler ve İtalya, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 2.
1448. İmzasız, Yunanistan'ın Bîtarafılığı, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 2.
1449. İmzasız, Bulgaristan ve Sırbıye, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 2.
1450. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpatlar'da Vaziyet, Mösyö Sven Hedin'in İhtisâsâtı, Macar Meclis-i Mebûsanında, Macar Halefgirinin Vatanperverliği, Müttefiklerin Vaziyeti, Yalnız Mt. Zarfında, Lion Gambeta'nın Garkı, 700 Mağruk, İmzasız, Paris'te Matem, Rus Bahr-i Baltık Filosu, Amerika'ya Mühimmat-ı Harbiye Siparişi.)
1451. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Camii Şerifte.)
1452. Hind Müslümanları ve İngilizler, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 2. (Hindlilerin İngilizlerin aleyhinde olmasına rağmen bu cereyanlarda Hindli Müslümanların dâhil olmadığı hk.)
1453. İmzasız, Cenaze Merasimi, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 2.
1454. İmzasız, En Son Haberler, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Almanların Yeni ve Mühim Muvaffakiyetleri, İtirafı, İngiliz Dostluğu, Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Viyana Ticaret Odasında, Fransa Meclis-i Mebûsanı, Roma'da Mülâkatlar, Bir Tekzib, İtalya'nın Viyana Sefiri, Avusturya İle İtalya Arasında Mülâkat, İsviçre Sosyalistleri, Rusya'da Kömür Fıkdanı.)
1455. İmzasız, Madalya, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s.4

1456. İmzasız, Kâğıthane'de, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s.4
1457. İmzasız, Valide Feminist Kongresi, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s.4
1458. İmzasız, Dünkü Futbol Müsabakası, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s.4
1459. İmzasız, Asar-ı Hamiyet, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s.4
1460. İmzasız, İcra-yı Hüküm İdamı, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s.4
1461. İmzasız, İstizal, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s.4
1462. İmzasız, Bulgaristan'da Heyecan-ı Resmi, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s.4
1463. İmzasız, Müttefiklerin Vahim Günleri, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 1. (Müttefiklerin denizden ve karadan kuşatılmasından dolayı düştüğü durum hk.)
1464. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
1465. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 1.
1466. İmzasız, Kahramanlarımızın Mukavemet-i Dilîranesi, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 1. (Askerlerin yiğitlikleri hk.)
1467. İmzasız, Düşman Tayyarelerinin Alçakça Tecavüzü, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 1.
1468. İmzasız, İskenderun'da Bir Düşman Tayyaresinin Akıbeti, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 1.
1469. Milli, Pek Garip Bir Vesika-ı Harp-İngilizlerin Küstahlığı, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 1. (Düşman uçaklarının Gelibolu üzerinden attığı beyânnâmeler hk.)
1470. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Atebe-i Şahaneye Tebrik Telgrafnameleri, Arz-ı Tezyit.)
1471. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Avusturya Karargash-ı Umûmiyesinin Tekzibi, Alman Çeplinleri, Alman Tahtelbahirleri.)
1472. İmzasız, En Son Haberler, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 2. (Müttefiklerimizin Tebrikatı ve Selamları, Beyaz Bayrakların Hikmeti, Askerlerini Nasıl Aldatıyorlar, İlk İhrâc Ameliyatında-Müttefiklerin Zayiati, Alman Harp Raporu, Hilal-i Ahmer İçin, Vilayet'de Server Şadumanı.)
1473. İmzasız, Âlem-i İslâm-İngiltere, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s. 1. (İngiltere'nin iki yzülü siyasetlerle İslâm âlemini aldatması hk.)

1474. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
1475. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s. 1. (Düşmanın gücünün kırıldığı hk.)
1476. İmzasız, İngiltere'nin Manen Sükûtu, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s. 1. (Çanakkale'nin valsa ulaşmasının İngiltere'nin manen sükûtu hk.)
1477. İmzasız, Afganistan-Hindistan Vehameti, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s. 1. (Durumun kötüye gittiği hk.)
1478. İmzasız, Yunanistan'ın Siyaseti Hariciyesi, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s. 1.
1479. İmzasız, Times'ın Makeles, Mahudesi, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s. 1. (Çanakkale'den beri devam eden harpten ortaya çıkan neticenin İngiltere'nin aslından İngiltere'nin arzusu olduğu hk.)
1480. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Dönger'in Bombardımanı, Avusturya Raporu, Yüz Yirmi Bomba, Avusturya-Macaristan'da Askerlik, İstikrâz-ı İzhar İçin, Bir Rus Fabrikasında İnfilak, İngiltere İle Hollanda Arasında, Paris Borsasında Suitesiri.)
1481. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Arz-ı Tebrikat, Meclis-i Vükela, Amerika Sefiri, Cavit Bey Viyana'da, Cebel-i Lübnan Memurinin Mülkiyesi, Yumurta İhrâcı Hakkında, Şükr İçin, Takdir-i Kıyamet İçin, Azimet, İrtihal, İdam.)
1482. İmzasız, En Son Haberler, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İki Zarfın Tesirâtı, Dönger'in Bombardımanı, Londra'da Heyecan, Alman Harp Raporu, Londra'da İş Yurtısı, Pizomizol Kahramanları, Macaristan İstikrâzı.)
1483. İmzasız, İtilâf-ı Müselles, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 1. (İtalya ile İtilâf-ı müselles arasında ki ilişkinin henüz açıktan açığa oldağını fakat alttan alta beraber iş yaptıkları hk.)
1484. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 1. (Arıburnu'nda ki olaylar hk.)
1485. İmzasız, Türki ve Tealiye Doğru, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 1. (Çanakkale'yi korumak için Türk askerinin azim ve cesareti hk.)
1486. İmzasız, İstanbul Fatihî Bir Hayâldi, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 1.

1487. İmzasız, Rusların Müthiş Bir Hezimetini, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 1. (Almanların, Rusların cephelelerini tarumar ettikleri hk.)
1488. İmzasız, İtalya'da, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya'nın Translantik Vapurları, İtalya'nın Kuve-i Bahriyesi, Bir İtalyan Nâzırının Vesayeti, Fransızlar Bedin.)
1489. İmzasız, Atina'da Ceneraller Meclisi, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 1.
1490. İmzasız, Japon-Çin, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 1.
1491. İmzasız, Yemen Ahvâli, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 1.
1492. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Adriyatik'te- Avusturya Filosunu Tarsid İçin, Resmi Tenzili Yapılırken Karaya Oturmuş, Talebeler Dahi Sahne-i Harpte, Bir Diplomatin İhtisâsâtı, Garp Sane-i Harpte, Karneci Söylememiş, Manş Kanalının Seddi, İngiltere ile Hollanda Arasında, Biri İngiliz Diğeri Rus, İngiltere'de Askerlik Aleyhinde Cereyan, İngilizlerin Fötürü, Konferanslar da Fayda Vermedi, Tatil İşgalin Essası, Yine Menba-ı Varidat Arıyorlar, Sulh Sözleri.)
1493. İmzasız, Ahvâl-i Umûmiye, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 2. (Halkın durumu hk.)
1494. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İradet-i Seniye Tebligatı, Kabul-ı Sefıra, Gazilerimizi Ziyaret, Gazilerimize Hediye Tevzi, Ziyaret, Türkçe Levhalar, Nişan, Kimyahane.)
1495. İmzasız, Berlin Mektubu, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s.3. (Halil Bey'in harbe dair gönderdiği mektup hk.)
1496. İmzasız, Kanun-ı Mevkıt, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s.3. (Alt Başlık: Askerî Ceza Kanunına Müzil.)
1497. İmzasız, En Son Haberler, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Almanların Yeni Muzafferiyetleri, Hidiv Abbas Hilmi Paşa ile Mülâkat, Yeni İran Kabinesi, Trablusgarp Ahvâli, İtalya Kralı Kartav'da, Mösyö Titoni Roma'da, İtalya Meclis-i Mebûsanı, Romanya Muhafaza Kanunu, Redd-i Müferiyat, Almanların Dönderin Bomdardımanı, İngiltere'nin Düşmanları.)
1498. İmzasız, Son Haberlere Göre, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 1. (Son çıkan haberlere göre Rusya'nın vaziyeti hk.)
1499. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 1. (Arı burnunda kıyasıya yapılan mücadele hk.)

1500. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 1.
1501. İmzasız, Rusların Bir Kruvazörü Batmış, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 1.
1502. İmzasız, Çanakkale’de, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Fransızların İtirafatı.)
1503. İmzasız, Mısır’da, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Süveyş’te Pişdar Muharebatı, Torpil Tehlikesi, Sudan Kıyamının Bstırıldığı Yalandır.)
1504. İmzasız, İtalya’da, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Nâzırların İnfikâk Etmeleri Hakkında, Roma’da Mühim Mülâkatlar.)
1505. İmzasız Yunanistan’da İngilizlere Karşı Galeyan, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan İttifak-ı Müselles, Roma-Sırp Münkalatı.)
1506. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Garb-i Galiçya Muvaffakiyeti, Berlin’de Asar, Server ve Şadumanı, Rusların Makhuriyeti, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bir Deniz Muhârebesi, Rus Askerleri Romanya’ya Kaçıyor.)
1507. İmzasız, Makedonya Mezalimi, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 1. (Makedonya’daki Sırp ve Yunan zulmü hk.)
1508. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Yıldız Kasr-ı Hümanyuna Teşrif, Huzura Kabul, Encümen-i Vükela, Ziyaret, Gazilerimizi Ziyaret, İkmal-i Tetkikat, Bir Şahıs Ancak Bir Şahsa Mu’in Olabiliyor. Seyr ü Sefere Edecek Sefain Hakkında, Kimyagerlerin Faaliyeti, Kavanin ve Nizam, Muamelat-ı Askeriye.)
1509. İmzasız, En Son Haberler, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 2. (Alu-ı Şefkat Hümayun, Galiçya Muzafferiyet-i Azimesi, Viyana’da Server ve Şadumanı, Alman Harp Raporu, Çeplinlerin Büyük Bir Faaliyeti, Dönger’in Bombardımanı, Yeni Bir Muvaffakiyet, Türkiye’nin Kıymet-i Vehamiyeti, Çanakkale’de Vaziyet-Düşmanların Yalanları, Ruslar’da Galeyan, İtalya’da Hal ve Mevki, Yunanistan’ın Vaziyeti, Kont Reventlöv’ün Beyânâtı, Beyrut Valisi.)
1510. İmzasız, Yine İran Kabinesi, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 1. (İran kabinesinin Aynellevle’nin başkanlığına geçtiği hk.)
1511. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 1. (Önemli bir olayın olmadığı hk.)

1512. İmzasız, Çanakkale’de, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Mecruhlarını İskendirye’ye ve Kıbrıs’a Gönderiyorlar, Karadeniz’de.)
1513. İmzasız, Mısır Şehidi Ruhuna, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 1.
1514. İmzasız, İtalya’da, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Osmanlıların Parlak Muvaffakiyetleri ve Kont Galuhovsky’nin Seyahati, İtalya ve İtilâf-ı Müselles, Traablusgar’ta ki Harekât, Yunanistan-İtilâf-ı Müselles, Yunanistan Mebûsan İntihabatı.)
1515. İmzasız, Bükreş’te Sosyalistlerin Mitingi, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 1.
1516. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Muzafferiyetler Tevali Ediyor, Kont Tiza’nin Tebşirâtı-Macar Meclis-i Mebûsanının Tebrikat Mahsusası, Tafsilat-ı Mütemmemime, Yeni Alman Topları, İngilizler’in Zayıatı, Alman Tahtelbahirlerinin Tezayidi.)
1517. İmzasız, Aynen Tebliğ, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Alman Asakir-i Müstehfezası Hakkında.)
1518. İmzasız, Talimname, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 2.
1519. İmzasız, Sulh ve Cephaneler Hakkında, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 2.
1520. İmzasız, Muhacirin Hakkında, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 2.
1521. İmzasız, Hilal-i Ahmer’e Muavenet, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 2. (Hilal-i Ahmer’e yardım yapılması hakkında.)
1522. İmzasız, En Son Haberler, 6542, 21 CE. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Müttefiklerin Muzafferiyeti MütevAlisi, Bîtaraf’da Galiçya Muzafferiyetinin Tesiri, Garbi Galiçya Muharebatı-Neticeyi Katiye, Alman Donanması Bahr-i Balkan’da, Hinderburg Görnland’da, İngiltere’ye Almanya’nın Bir İhtarı, Karadağ’ın Vaziyeti, Makedonya’da Sırp Mezalimi.)
1523. İmzasız, Hilal-i Ahmer’e Muavenet, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 1. (Türk milletinin fedakârlığından ve Hilal-i Ahmer’e yardım edilmesi hk.)
1524. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
1525. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 1.
1526. İmzasız, Arslanlarımızın Besalat ve Şecaatları, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 1. (Çanakkale’de savaşan askerlerin yiğitlikleri hk.)

1527. İmzasız, Avusturya-İtalya Müzakeratı, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Muvaffakiyetsizliği Gizli Tutuyorlar, Amur Mütahassıslarının Mütalaası.)
1528. Milli, Bandırma'da, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 1. (Yeni hastane hk.)
1529. İmzasız, Ayıntab'da, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 2.
1530. İmzasız, İsfahan'da Bir Hadise, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 2.
1531. İmzasız, Singapur'da, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 2.
1532. İmzasız, Japonya-Çin İhtilafı, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 2.
1533. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Garbi Galiçya Muharebatı, Muvaffakiyetler Tevali Ediyor, Ruslar Ricatta Devam Ediyorlar, Almanlar Lipav Önlerinde, Donayec Bahri Nasıl Geçildi?, Avusturya Harp İstikrâzı, Bir Akil Takdimi, Langsaram Feneri, İngilizlerin Zayıyatı, İngiliz Mesarif Harbiyesi, İngiltere'de Grev.)
1534. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Latif-i Mahsus Hazret-i Şehriyari, Gazilerimizi Ziyaret, Ziyaret, Adliye Nezâretinde, Hâkim ve Memurin Adliyyeye.)
1535. İmzasız, İran'da Faaliyet, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 2.
1536. İmzasız, Bir Müşahidin İhtisâsâtı, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s.3.
1537. İmzasız, En Son Haberler, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Şark ve Garp'ta, Mütevali Muvaffakiyetleri, Karpatlar'da Rus Hezimetleri, Vaziyet-i Harbiye, Avusturya 42'likleri, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Papa'nın Tevsiti, İtalya ve Sırbistan, Sofya'da Tezâhürât, Makedonya'da Sırp Mezalimi.)
1538. İmzasız, MS. Tarfında Meyveler, 6544, 23 CA. 1333, 25 Ns. 1331, 8 Ms. 1915, s. 1. (Bahar ayı ile birlikte gelecek olan barış haberlerinden söz ediyor.)
1539. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6544, 23 CA. 1333, 25 Ns. 1331, 8 Ms. 1915, s. 1. (Arıburnunda düşmanın eski vaziyetinde olduğu hk.)
1540. İmzasız, Kafkasya'da, 6544, 23 CA. 1333, 25 Ns. 1331, 8 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Oltu'nun Garp Cenûbîsinde, Hareket-i Tarziyeye Karşı Muvaffakiyet, Rus Esraları Hasankale'de. Çanakkale'de, Avam Kamarasında İstizahlar, İzmir'de Batırdığımız Rus Vapurları, Topçularımız Hakkında Takdirat, Yunan Politikası.)
1541. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6544, 23 CA. 1333, 25 Ns. 1331, 8 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Müttelikler İlerliyor, Tarnov'un İşgali, 115.000 Esir, Son Muhârebelerin

- Tafsilatı, Dönger'in Bombardımanı Hakkında, İmparator'un Namesi, Alman Tahtelbahirlerinin Muvaffakiyeti, İngiltere'nin Müşkûlatı Mâliyesi, İngiliz Kabinesinde Buhrân, Trablusgar'ta.)
1542. İmzasız, Çin-Japonya Kırgınlığı, 6544, 23 CA. 1333, 25 Ns. 1331, 8 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Japonya, Çin'e Ultimatom Vermiş, Çin-Japonya Metalibini Dert Eylemiş, Japonya'nın Notası, Muhârebenin Arifesinde, İngiliz Avam Kamarasında.)
1543. İmzasız, Kumkalesi Düşmandan Nasıl Tathir Edildi?, 6544, 23 CA. 1333, 25 Ns. 1331, 8 Ms. 1915, s. 2. (Kum Kalesinin düşmandan nasıl temizlendiği hk.)
1544. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6544, 23 CA. 1333, 25 Ns. 1331, 8 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Kanun-ı Mevkit, Gazilerimize Hediye, Gazilerimizi Ziyaret, Teşekkür, Davet.)
1545. İmzasız, En Son Haberler, 6544, 23 CA. 1333, 25 Ns. 1331, 8 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Rusların Ricat-i Kahkariyesi, Papa Endişe'de, İtalya'nın Vaziyeti, Japon Mütalabası Neticesi, Müttefiklerin Kale-i Sultaniyesi Telfatı.)
1546. İmzasız, İngilizlerin Kabinesi Sükut Edecek mi?, 6545, 24 CA. 1333, 26 Ns. 1331, 9 Ms. 1915, s. 1. (İngiltere'nin niçin sustuğu hk.)
1547. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6545, 24 CA. 1333, 26 Ns. 1331, 9 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
1548. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6545, 24 CA. 1333, 26 Ns. 1331, 9 Ms. 1915, s. 1.
1549. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6545, 24 CA. 1333, 26 Ns. 1331, 9 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İmhof Paşa'nın Mütalatı, İbtida-i İnanmak İstememişler, Bütün Yararlıları Mısır'a Göndermiyorlar.)
1550. İmzasız, İtalya-Macaristan ve İtayla, 6545, 24 CA. 1333, 26 Ns. 1331, 9 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya Kabinesi Üzerinde Tesirat, Trablusgar Muharebatı Dolayısıyla, Venedik Eşya trenleri.)
1551. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6545, 24 CA. 1333, 26 Ns. 1331, 9 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Muzafferiyetler Temadi Ediyor, Dünyanın En Cesim Bir Vapurunun Garkı, Moskova Polis Müdüriyet Umûmiyesinin Beyânnâmesi, Kayser Drülharp'te, Son Muhârebe Tafsilatı, Avusturya Harp İstikrâzı, Alman Tahtelbahirlerinin Muvaffakiyeti, İngiltere'de Kömür İhrâcatının Men'i, Esassız Şayialar, Rus Yaralıları.)

1552. İmzasız, Çin-Japon Muhasematı Başlıyor, , 6545, 24 CA. 1333, 26 Ns. 1331, 9 Ms. 1915, s. 2.
1553. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6545, 24 CA. 1333, 26 Ns. 1331, 9 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Mülâkatlar, Türk Gücü, Gazilerimizi Ziyaret, Gazilerimize Hediye, Gazilerimizin Muhârebe Varikaları.)
1554. İmzasız, En Son Haberler, 6545, 24 CA. 1333, 26 Ns. 1331, 9 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sanderes Paşa'nın Telgrafı, Alman Harp Raporu, Her Taraf'ta Muvaffakiyetler-Libov'un Zabtı, Kat'i Hezimet, Rusların Mütevali Hezimetini ve Perişanisi, Bir İngiliz Torpido Muharibinin Garkı, Luzitanya Vapurunun Garkı, Daha İki İngiliz Vapurunun Garkı, Rus ve Fransızların Tekzibleri, Son Safha, İtalya Meclisi Mebûsanı, İtalya ve Adriyatın Meselesi, Venedik'te Sefalet, Çin-Japon Harbinin Arifesinde, Mösyö Birbeyanın Beyânnâmesi, Tekfur Dağlarının Hamiyeti, Yoldan Geçerken.)
1555. İmzasız, Siyasi Komdeyanın Alçak Akturları, 6546, 25 CA. 1333, 27 Ns. 1331, 10 Ms. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin dşinsiz, imansız, vatansız kişileri kendi himayesine almak istediği hk.)
1556. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6546, 25 CA. 1333, 27 Ns. 1331, 10 Ms. 1915, s. 1. (Düşmanın bir teşebbüsü olmadığı hk.)
1557. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6546, 25 CA. 1333, 27 Ns. 1331, 10 Ms. 1915, s. 1.
1558. Milli, Hilal Muhârebesi, 6546, 25 CA. 1333, 27 Ns. 1331, 10 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Bir Müşahidin Defter-i Mazbutatından.)
1559. İmzasız, İngilizlerin İtirafatı, 6546, 25 CA. 1333, 27 Ns. 1331, 10 Ms. 1915, s. 1. (Osmanlı ordusunun gücü ve arazi yapısından dolayı çok fazla kayıp verdikleri hk.)
1560. İmzasız, Hareket-i Mecnunane, 6546, 25 CA. 1333, 27 Ns. 1331, 10 Ms. 1915, s. 1. (Çanakkale Muhârebesi hk.)
1561. İmzasız, Damat Geriye Çağrıldı, 6546, 25 CA. 1333, 27 Ns. 1331, 10 Ms. 1915, s. 1. (Çanakkale komutanı damadın geriye çağrıldığı hk.)
1562. Milli, Daily Meil Hezeyanı, 6546, 25 CA. 1333, 27 Ns. 1331, 10 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Nimeden Kahramanları, İtalya'nın Vaziyeti, Yunanistan ve İtilâf-ı Müselles, Venizelos'un Yunanistan'a Avdeti, İtilâf-ı Müselles ve İspanya, Çin-Japonya Meselesi.)
1563. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6546, 25 CA. 1333, 27 Ns. 1331, 10 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Tebliğ-i Resmîsi, Rusların Takibine Devam Olunuyor, Garbi

- Galiçya Muarebatı, Almanya'da Hububat Fiyatı, İskandinav'da Sansüre Karşı, Mağruk Lozitanıyanın Fransızlara Tesirâtı, Müttefik Kumandanları Arasında, İngilizlerin Filandor'daki Vaziyeti, Top Tecrübeleri.)
1564. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6546, 25 CE. 1333, 27 Ns. 1331, 10 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Teşekkür Telgrafnameleri, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Veliâht Sultaniyet Hazretleri, Gazilerimize Hediye, Âlem-i Matbuat Gazilerinden, Uzak Hastnahanelerde ki Gazilerimiz İçin, İdam, Bağdat Hilal-i Ahmeri, Asar-ı Hamiyet, 311 Tevdililerin Muamele-i Askeriyesi, Osmanlı Bankası.)
1565. İmzasız, En Son Haberler, 6546, 25 CA. 1333, 27 Ns. 1331, 10 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Altın Madalya İhsanı, Alman Harp Raporu, Muvaffakiyetler Tevali Ediyor, İngiliz Lordlar Kamarasında, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Japon Donanmasında Faaliyet, Luzitanya Vapuru Hadisesi.)
1566. İmzasız, Şakavet Tertibatı, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 1. (Venizelos'un memlekete yapacağı eşkıya tertibi hk.)
1567. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 1. (Düşmanın yaptığı saldırı hk.)
1568. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühm Haberler, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 1.
1569. İmzasız, Londra Matbualarında Tahriyat-Zuhur Eden Risaleler Ne Diyor?, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 1.
1570. İmzasız, Kirmanşah'ta Osmanlı Kumandanının Beyânnâmesi, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 1.
1571. İmzasız, Bir Bahriyelinin Mütalatı, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 1.
1572. İmzasız, Bir Muhabirin İhtisâsâtı, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 1.
1573. İmzasız, Nemiden Kahramanları, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 1.
1574. İmzasız, İngiltere'nin İtalya'yı Tehdidi, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 1.
1575. İmzasız, İtalya, Rusya, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 1.
1576. İmzasız, Fas'ta Kıyam İlâmı, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 1.
1577. İmzasız, Şimal Denzinde, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Gece Karanlığında, İki İngiliz Donanması Arasında Muhârebe, İki Zırhlı Mağruk, Birçoğu Hasarzade.)

1578. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Büyük Zafere Doğru-Pek Mühim Adımlar, Gazetecilerin Mevkit Memnuniyetleri, Dönger Bombardımanı, Levzitanyatın Garkı Hakkında, Alman Tahtelbahirlerinin Muvaffakiyeti, Bir Haftada Yirmi Bir Vapur, İki İngiliz Tahtelbahirleri Daha, Bir İsveç Vapurunun Tevkifi, Viyana Tasarruf Sandıkları, Almanya'yı Aç Bırakmak Kabil Olamamış, Amerika'nın Rusya'ya Mühimmat İtası, Çin-Japonya Meselesi, Yunan Matbuatının Bulgaristan'ı Tehdidi.)
1579. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Lütf-ı Mahsus Hazret-i Padişahı, Huzura Kabul, Ziyaret, Cavit Bey'in Avdeti, Mülâkat, Kabul- Sefira, Mükemmel Bir Kesbhane Tesisi, Mekatib Talebe Müdür Umûmiyesi, Sahil Talim Varkaları, Ziraat Müzesi, Orman Memurlarının Tensıkı, Feyz-i Bereket, Darülbedayi İçin, Şeriat Müsadere Kararı, Maaş, Gazilerimize Hediye, Aynen, Hilal-i Ahmer'e Tebriat, Hastahanelerimizi İhdası, Asar-ı Hamiyet, Tayin, Fırat Köprüsü Hakkında.)
1580. İmzasız, En Son Haberler, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Muavere-i El-Aziz'de Hastane İnşası, Müdafaalarımıza Hediye, Alman Harp Raporu, Mütevali Zaferler-12.000 Esir, 100.000 Esir, 60 Top, 600 Mitralyöz, Alman Mütelabatı ve Ruslar, İtalya'nın Vaziyeti, Almanya ve İtalya Kralları Arasında, Tahtelbahirler Faaliyeti, İngiliz Bahriye Nezâretinin Tevili, Çin-Japon İhtilafı, Çin'in Mütevatı.)
1581. İmzasız, Şerait-i Sulh Hakkında, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 1. (Almanya'nın razı olacağı barış şartları hk.)
1582. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
1583. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 1.
1584. İmzasız, Çanakkale'de Düşmanın Zayıyatı, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Maktüller 17.000 Mecruhlar ise Pek Çok.)
1585. İmzasız, Moskof Şenaatleri-Feci Levhalar, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 1. (Moskofların fenalıkları hk.)
1586. İmzasız, Avusturya-İtalya, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: İtalya'da Hal ve Mevki, Vatikan Nezdinde ki Avusturya Sefareti.)
1587. İmzasız, Valilere Vesaya, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 1. (Valilerin yapmaları gerekenler.)

1588. İmzasız, Gazileri Ziyaret Günleri, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 1.
1589. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Acz ve Meskunet Numuneleri.)
1590. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaret, Müzayede Kaimeleri, Veliht Sultaniyet Hazretleri, Gazilerimizi Ziyaret-Hediye, Hanımlarımızın Harekât-ı Alicenabanları, Tayin, Maaş, Kavain ve Nizamat, Tezahurat-ı Vatanperverane.)
1591. Milli, En Son Haberler, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Canib-i Sinnî El-cevânib Hazret-i Padişahiden 6 Ms. 915 Tarihiyle Haşmetli Avusturya İmparatoru Hazretlerine Keşide Buyurulan Telgrafname-i Hümayunun Sûret-i Tercümesidir, Alman Harp Raporu, Yeni Muzafferiyetler-Besko –Pizomizov ve Lünçe Cihetinde dahi Rus Hududu Yarıldı, Bir İtalyan Vapurunun Tevkifi, Luzitanya Vapurunun Garkı, Avusturya'nın İkinci İstikrâzı, Civolti Kral Huzurunda, Mösyö Civolti'nin Tedkikatı, İtalya'da Nümâyişler, İngilizler Sulh İstiyor, İran'daki Alman ve Avusturya Sefirleri.)
1592. İmzasız, Hindistan İhtilali, 6549, 28 CA. 1333, 30 Ns. 1331, 13 Ms. 1915, s. 1. (İngilizlerin Hindistan'ı almaya çalışması hk.)
1593. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6549, 28 CA. 1333, 30 Ns. 1331, 13 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1594. İmzasız, Çanakkale'de, 6549, 28 CA. 1333, 30 Ns. 1331, 13 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Denize Dökülen Düşman Cesetleri.)
1595. İmzasız, İtalya'da Hal ve Mevkii, 6549, 28 CA. 1333, 30 Ns. 1331, 13 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kabinenin İstifası Hakkında, Ciyoleti'nin Mesaisi, Çirmeni'nin Mütalası, Teribona'nın Bir Baş Makalesi, İtalya Ültimatom Tarzında Tebligat'ta Bulunmuş, İtalya ve Balkan Gazeteleri, Damad'ın Halefi, Siyasi Komediya İfşa Münâsebetiyle, Nemiden Kahramanları Şam'da, Çin-Japon İhtilafı.)
1596. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6549, 28 CA. 1333, 30 Ns. 1331, 13 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Lehistan Rusya'da Ricat Başladı, Gorniç-Tarlov Muhârebesi, Şimal Denizinde.)
1597. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6549, 28 CA. 1333, 30 Ns. 1331, 13 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Mebûsanımızın Asar-ı Hamiyet ve Merutı, Fevkalade Altın Madalya, Selamlık Resmî Alisi, İlehiye Saadet İstikbali

- Merasimi, Sulh, Cephane ve Mevad Müşteile Hakkında, Numune-i İmtisal Bir Asar-ı Hamiyet, Hilal-i Ahmer İanesi, Teşekkür, Takdir.)
1598. İmzasız, En Son Haberler, 6549, 28 CA. 1333, 30 Ns. 1331, 13 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mecruhin Kafilelerinin Kahire'ye Vardı, Alman Harp Raporu, Ruslar Alan Kaçıyor, Çepclinlerin Hasaratı, Luzitanya Hdisesi Münâsebetiyle, Amerika Âyan Azasında Birinin Beyânâtı, Baltık Denizinde, Nişan İtası, İtalya'da Hal ve Mevkii, Avusturya-İtalya Münâsebeti, Bulgaristan'ın Vaziyeti.)
1599. İmzasız, Hindistan Ahvâli, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 1. (Tefrika 2.)
1600. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1601. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Düşmanın Kilitli, Yaralıları Mısır'da, Süveyş'te Müsademat, Süveyş'ten Yüzlerce Mecruh Kahire'ye, İtalya Vaziyeti Hakkında, Rus Hezimetinin Esbâbı.)
1602. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtiraf-ı Acz, Teşebbüsleri Kuvvetlerinin Fevkinde, Osmanlı Ordusunu Gafil Avlamak Mümkün Değil.)
1603. İmzasız, Avusturya-İtalya Müzakeratı, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kral İle Mösyö Salandra Arasında, İtalya Kabinesinin Bir Encamı, Roma'da Vaziyet, İtalya'nın Kararı Ahalinin Kanaatine Vabeste, Hal-i Tabiyenin Avdetine İntizar, Çirmeni'nin Mütalaası, İtalya-Romanya Münâsebeti.)
1604. İmzasız, Çanakkale'de Düşman Kumandanları, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Teke'de Fatih'te.)
1605. İmzasız, Bulgar Ricalinin Mütalatı, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 1.
1606. İmzasız, Singapur İhtilali, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 2.
1607. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Rusların Hezimetini Devam Ediyor, Çornoviç Münkasında, Kayser'in Namesi, Alman Tahtelbahirleri, İki İngiliz Keşşaf Gemisi Daha, Dönger Bombardımanı, Almaan Toplarının Tefkifi, Avusturya Tayyareleri, Avusturya Kadınlarının İneti, Rus Baltık Eyaletleri, İngiliz Seyr ü Sefaini.)
1608. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Encümen-i Vükela, Ziyaret, Ömür Halimi Efendi Hazretleri,

- Emir Ali Paşa Hazretlerinin Bir Tekzibi, Zafer Vukubulduça, Kömüt Tarifelerinin Tanzimi İçin, Encümen-i Mualemeler, Hıdmet-i Maksureye Tabii Talebe, Mekatib-i Hususiye İmtihanları, Mâliye Müfettişleri, Damga-ı Resmiden İstişane, Feyz ve Bereket, Tayin, Asar-ı Hamiyet, Gazel.)
1609. [YURDAKUL], Mehmet EminYurdakul, Tan Sesleri, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 2. (Şiir.)
1610. Mehmet Sadi, Berlin’de Şark Hakkında Bir Müsamere, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s.3. (Berlin’de şark dünyasına ait gözlemlerini anlatıyor.)
1611. İmzasız, En Son Haberler, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Lordlar Kamarasında, Alman Harp Raporu, Mitralyöz 255 Şeh Baliğ Oldu, İtalya’da Buhrân-ı Vükela, İtalya’da Hal ve Mevkii, Türkiye-Bulgaristan Münasebatı, Rusların Finlandiya Askeri, Rus İstikrâz Dâhilîsi, Avusturya Harp İstikrâzı, Yunan Vaziyeti, Luzitanya Hadisesi, Amerika’dan Avrupa’ya.)
1612. İmzasız, Hindistan İhtilali, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 1. (Tefrika 3.)
1613. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1614. İmzasız, Çanakkale’de, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Gulyat Zırhlısının Garkı.)
1615. İmzasız, Kafkasya’da-Büyük Taarruza Şanlı Mukabele, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 1.
1616. İmzasız, İtalya Kabinesinin İstifası, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 1.
1617. İmzasız, İtalya-Avusturya Müzakeratı, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Müzakeratın Dostane Bir Şekilde Cereyanı, İtalya Efkâr-ı Umûmiyesi.)
1618. İmzasız, Harp Aleyhinde Nümâyişler, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 2.
1619. İmzasız, Fransız Matbuatı ve İtalya, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 2.
1620. İmzasız, Yunanistan Vaziyeti, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 2.
1621. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Müttehid Kıtatin Parlak Muzafferleri, Kahraman (!) 38. Rus Fırkası Kumandanı, Libov’un İşgali Hakkında, Grandük Nikolay Karşı İğbarar, Çeplinlerin Faaliyeti, İngiliz Medniti, Mister Wilson’un Mütalası.)

1622. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Mahfil-i Hümayun'da, Hırka-ı Saadet Daire-i Fahresinde, Tokat'ta Galeyan-ı Hamiyet, Bir Rus Esirinin Mektubu, Mevlid-i Nebevi, Akd, 311 Tevdililerin Muamele-i Askeriyesi, Asar-ı Hamiyet, Askerî Ns. Sipariş Maaşı.)
1623. İmzasız, En Son Haberler, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İskenderun'da Alçakça Bir Tecavüz, Muradane Bir Cevap, Yine İskenderun Tecavüzü Hakkında, Muavenet-i Milliye Arslanlarının Mahareti, Alman Harp Raporu, Yeşil Kitap, Bir İngiliz Gazetesinin İtirafatı, Sofya'da, Çepelinlerin Faaliyeti.)
1624. İmzasız, Gelibolu Yarımadası Kahramanlığı, 6552, 2 R. 1333, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1915, s. 1. (Gelibolu askerinin kahramanlığı hk.)
1625. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6552, 2 R. 1333, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1915, s. 1. (Günlük haber.)
1626. İmzasız, Londra Cemiyeti İslâmiye Reisinin Protestosu, 6552, 2 R. 1333, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1915, s. 1.
1627. İmzasız, Müdafaa-i Kahramantane Karşısında, 6552, 2 R. 1333, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Muavenet-i Milliyemizin Muvaffakiyetini Tebrik, Yavuz'un Faikiti-Rusların İtirafı.)
1628. İmzasız, Türkler-İsviçreliler, 6552, 2 R. 1333, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1915, s. 1. (Türkiye'de yaşayan İsveçliler'in kendi hükümetlerine gönderdikleri telgraf hk.)
1629. İmzasız, İtalya'da Hal ve Mevki, 6552, 2 R. 1333, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kabinenin Tebdili ve Alman Muhafili, Krallık Faaliyeti, Buhrân-ı Vükela, Civitli'nin Roma'ya Duavi Esbâbı, İtalya Gazetelerinin Mütalaatı, Sobronya Reisinin Beyânât-ı Mühimmesi.)
1630. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6552, 2 R. 1333, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Gurliç Tarnuv Muhârebesinden Sonra.)
1631. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6552, 2 R. 1333, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1915, s. 2. (Huzura Kabul, Ziyaret, Kari Ferman-ı Hümayun, Lütf-ı Mahsus Hazret-i Padişahı, Âsâr-ı Lütuf ve İlanet, Amerika Salib-i Ahmer Muhtarmesi, Edirne'de Mektepliler Bayramı, Yunan Kralının Hastalığı, Gazilere Hediye, Bank-i Osmanî Memurlarının Hamiyeti, Vesikaları Olmayanlar Hakkında.)
1632. İmzasız, En Son Haberler, 6552, 2 R. 1333, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Boğaz Medhalindeki İstihkâmlarımız, Bahr-i Sefid'de Alman

- Tahtelhabirleri, Limni'de Fransız Askerleri Arasında Hoşnutsuzluk, İtalya'da Buhrân-ı Vükela, Rus Ordusunda Japon Cephaneleri.)
1633. İmzasız, Yapılmış Elzem Bir Tedbir, 6553, 3 R. 1333, 4 Ms. 1331, 17 Ms. 1915, s. 1.
1634. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6553, 3 R. 1333, 4 Ms. 1331, 17 Ms. 1915, s. 1. (Günlük haber.)
1635. İmzasız, Çanakkale'nin Müdafaa-i Muzafferanesi, 6553, 3 R. 1333, 4 Ms. 1331, 17 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Tarih Askerimize Yeni Bir Sahife-i Zafer.)
1636. İmzasız, Kafkasya'da-Düşman Taarruzatının Tevkif ve Tardı, 6553, 3 R. 1333, 4 Ms. 1331, 17 Ms. 1915, s. 1.
1637. İmzasız, İtalya Kabinesinin İstifası Tesirâtı, 6553, 3 R. 1333, 4 Ms. 1331, 17 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Civolti'nin Galibiyeti, Yeni Kabinenin Vazifesi, Seninov Kabineye Dahil Olmayacak Hazırlığın Esbâbı.)
1638. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6553, 3 R. 1333, 4 Ms. 1331, 17 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Alman Harp Raporu, Muvaffakiyetler Tevali Ediyor, Almanya Hakkında, Şimal Denizinde Bir Muhârebe-i Bahriye, 6 Günde 10 Vapur, İngilizlerin İtirafatı, Hıdmet-i Askeriyenin Mecburiyeti, Sırbistan Kabinesinin İstifası, Makedonya'da Sırp Vahşeti ve Mezalimi.)
1639. İmzasız, Bîtaraf Bir Muhabirin İhtisâsâtı, 6553, 3 R. 1333, 4 Ms. 1331, 17 Ms. 1915, s. 1.
1640. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6553, 3 R. 1333, 4 Ms. 1331, 17 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Tasvir-i Hümayun, Teşekkür, Mecid Han Deridnotu İçin, Gazilere Hediye, Davet.)
1641. İmzasız, En Son Haberler, 6553, 3 R. 1333, 4 Ms. 1331, 17 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiliz Avam Kamarasında, Müttefiklerimizin Takdiratı, İtalya'da Buhrân-ı Vükela, İtalya Kralının Faaliyeti, İtalya Âyan ve Mebûsanı Harp Aleyhinde, İngilizlerin Hadaa-karlığı, Ruslar Gayet Ziyade Sıkışmış, Avusturya'nın Yaroslav'a Hâkimiyeti, Portekiz İhtilali, Reis-i Cumhur'un Firârı, Yunanistan Kralının Hastalığı, İngiltere'de Almanlar Aleyhine Nümâyişler, İtirafa Başlıyorlar, İngiltere'de Askerlik, Amerika'dan Silah İhrâcı Meselesi.)
1642. İmzasız, Yeni İttifak-ı Müselles Ünvanlı Âsâr, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: İtalya-Avusturya Macaristan-Türkiye.)
1643. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)

1644. İmzasız, Müttefiklerimizin Takdiratı, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çanakkale Meselesi İngilizlerce Hüsn ü Netice Vermezse?, A. E. Tahtehlbahri Batırılmış İmiş.)
1645. İmzasız, Düşmanlarımız Ketmetmiyorlar, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 1. (İngilizlerin, Rusların yenilgi ve zaferlerini her yere duyurduğu hk.)
1646. İmzasız, Fransız Efkâr-ı Umûmiyesinin Muhakemesi, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 1. (Fransızların Çanakkale hakkında ki muhakemeler hk.)
1647. İmzasız, Âsâr-ı Failiye Cevap Vermiyor, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 1.
1648. İmzasız, Düşman Mecruhları Toulon'da, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 1.
1649. İmzasız, Ordumuza İltihak Eden Müselmanlar, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 1.
1650. İmzasız, Alçakça Bir Tecavüz Netayıcı, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 1. (Maydos'a yapılan saldırıdan ve hayatını kaybedenlerin isimleri hk.)
1651. İmzasız, İtalya'da Hal ve Mevki, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Krallık Faaliyeti, İtalya Kabinesi, Muhârebe Aleyhinde Nümâyîşler.)
1652. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Rusların Takibinde Devam Ediliyor, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Repingot'un İtirafı, İngiliz Müddeniti, Londra'da Grev, Hindistan'da Galeyan, Portekiz'de İhtilal.)
1653. İmzasız, Muhârebe ve Avusturya Macaristan Kuva-i Milliyesi, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 2. (İtilâf devletlerinin Avustruya-Macaristan'ı kuvvetsiz bir devlet olarak gördükleri hk.)
1654. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sadrazam Paşa Nezdinde, Yevm-i Kabul Sefıra, Ziyaret, Yevm-i Mahsusa, Sigorta Şirketleri, Mazul ve Tezminataa Mahkûm Memurlar, Teravi Eylerken Kabul Kat'i Muamelesi, Mekatib-i Aliyeye Müdavim- Mamul Eytam, Hususi İdadilerin Tedrisatı Hakkında, Cive-i Müddeni İmtiyazı, Tayin, İki Yüz Liralık Bir Hakkı Sükût, İdam Kararı, Âsâr-ı Hamiyet.)
1655. İmzasız, En Son Haberler, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Çanakkale Mekhuriyetinin Tesiratı, Korsan mı, Muharib mi?, Osmanlılar'ın Hamasati-Fransızların Denaati, Alman Harp Raporu, Yeni Muvaffakiyetler-Pizomizol Önlerinde, İtaalya'da Kral Huzurunda, Venizelos Atina'da Firâr Ediyor, Sofya Belediye İntibahatı.)

1656. İmzasız, Hinsitan'da İngilizler Neler Yapıyor, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 1. (İngilizlerin yaptıkları hk.)
1657. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1658. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 1.
1659. İmzasız, Çanakkale'de Vaziyet, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Muavenet-i Milliye Kahramanlarına Hediye.)
1660. İmzasız, Adalar Denizinde Torpil İnfilakı, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 1.
1661. İmzasız Fırat Üzerinde İngilizlerin Zayıtı, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 1.
1662. İmzasız, Avusturya-İtalya, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kont Tiza'nın Beyânât-ı Mühimmesi, Kont Endareşi'nin Beyânâtı, İtalya Meclis-i Mebûsanında, Salandra Kabinesi, Harp Aleyhinde-Heyacanlı Nümâyişler, Berlin Matbuatı, Roma-Alman Sefaretinin Bir Tekzibi.)
1663. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Derohvich Zabtı, Pizomizol'un Üç Cihette İhatası, Yeni ve Müthiş Bir Çeplin.)
1664. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Romanya'ya Vakii Olacak Ticaret, Karahisar Sahib-i Muvazenesi, Gazilerimizi Ziyaret-Hediye, Mebûsan Kirame, Muhârebe Aleyhinde Nümâyişler, Romanya-Rusya.)
1665. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, 174.000 Esir, 128 Top, 368 Mitralyöz, Alman Başvekilinin Mahdumu, Dönger'in Bombardımanı, Amerikan Notası ve Tahtelbahirler, Pizomizol Derves Mezalimi, Londra'da Karışıklıklar, Portekiz İhtilali.)
1666. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaretler, Kanun-ı Mevkıt, Madde 1-4, MAdde-i Muadele, Gazilerimizİ Ziyaret-Hediye, Bükreş İhrâcat Tüccarlarının Bir Talebi, Bir Hainin Mahkûmiyeti, Davet.)
1667. İmzasız, En Son Haberler, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransızların Korsanlığı, Nemden Kahramanları, Alman Harp Raporu, Yeni

- Muvaffakiyetler- 7.000 Esir, 8 Top, 28 Mitralyöz, İtalya'da Harp Aleyhinde Nümâyişler, Bethmann Hollweg'in Nutku ve Alman Matbuatı, Romanya-İtalya, İngiltere'de Kömür İhrâcatı.)
1668. İmzasız, Leyle-i Regaip Amime-i El-mevâhib, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 1.
1669. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1670. İmzasız, Hilafet-i İslâmiye ve İngiltere, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 1. (İngiltere'nin İslâm âlemine yaptığı hileler hk.)
1671. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1672. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 1.
1673. İmzasız, Düşmanın Zayıyatı-Asılsız Edkandan Telifat, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 1.
1674. İmzasız, Yeni İngiliz Zırhlısının Garkı, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 1.
1675. İmzasız, Gelibolu Muharebatı, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 1.
1676. İmzasız, Avusturya'nın İtalya'ya Taarruzatı, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Viyana Matbuatı, Roma'da Mülâkatlar, Muhârebe Aleyhinde Nümâyişler, Bir İtalyan Mahzer Askerinin Mütalaası, Romanya-Rusya.)
1677. İmzasız, Harbi Umûmi, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Alman Başvekilinin Mahdumu, Dönger'in Bombardımanı, Amerika Notası ve Tahtelbahirler, Londra'da Karşılıklar, Portekiz İhtilali.)
1678. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Selamlık Resmî Alisi, Gazilerimizi Ziyaret-Hediye, Bükreş Ticaret Tüccarlarının Bir Talebi, Davet.)
1679. İmzasız, En Son Haberler, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransızların Korsanlığı, Nemden Kahramanları, Alman Harp Raporu, Yeni Muvaffakiyetler- 7.000 Esir, 8 Top, 28 Mitralyöz, İtalya'da Harp Aleyhinde Nümâyişler, Bethmann Hollweg'in Nutku ve Alman Matbuatı, Romanya-İtalya, İngiltere'de Kömür İhrâcatı.)
1680. İmzasız, Avusturya Macaristan-İtalya, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 1. (Avusturya Macaristan'ın İtalya'ya karşı bulunduğu fedakârlıklar hk.)

1681. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1682. Sadi, Times'ın Takdirat ve İtirafatı, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 1. (Türk ordusunun takdiri hk.)
1683. İmzasız, Türkistan Müslümanlarının Makam-ı Hilafete İrtibatları, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 1.
1684. İmzasız, Çanakkale'de, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 1.
1685. İmzasız, İzmir'de, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 1.
1686. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Saray-ı Hümayunda Muvaza ve Hatmi Şerif, Veliht Sultanet Hazretleri, Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaretler, Muavenet-i Milliye ve Sultan Hisar Kahraman Zabitan ve Efradı, İkmal-i Tedkikat, İstizan.)
1687. İmzasız, Her Cinsten Var, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 1. (Almanya'da muhasemelerin muhalifeye mensup üselerlerinden bir kısmı.)
1688. İmzasız, Muhârebeyi Kim Kazanacak, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Hakiki Tahtelbahirler Mücadelesi Henüz Başlamadı, Almanya'nın 112 Tahtelbahiri Ne İle Meşgul, Tahtelbahirler İngiltere'nin Sebeb-i Felaket ve İzmihlali Olacak, Almanlar Kazanmalıdır ve Kazanacaktır.)
1689. İmzasız, Avusturya-İtalya Münâsebeti, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Reichstag'daki Tezâhürât, Masalhaane Bir Sûret-i Tesviye, İtalya'nın Ahvâl ve Müddeyatı, Harp Aleyhinde Nümâyişler.)
1690. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şiddetli Muhârebe-Siyanyava'nın Zabtı, İngiltere'de Endişe, Gazetelerin Şiddetli Hücumu.)
1691. İmzasız, En Son Haberler, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: İngiliz Kabinesi'nde Buhrân, İngiliz Avam Kamarasında, Düşmanlarımızın Zayıyatı, Çarın Cephe-i Harpten Avdeti, Bir Muhabirin Müşahedatı.)
1692. [TARHAN], Abdülhak Hamit, Abdülhak Hamit Bey'in Âsârı, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s.3.
1693. İmzasız, Çanakkale Müdafaası, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1. (Çanakkale savunmaları hk.)
1694. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)

1695. İmzasız, Gelibolu Muhârebesi Düşmanın İtirafatı, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1.
1696. İmzasız, Ceneral Damad'ın Halefi, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1.
1697. İmzasız, İtalya'da Vaziyet, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Harp Aleyhinde Nümâyişler, İhrat Efradinin İsyanı-Harp Taraftarlarına Hücum, Fransız Zabitanının Tarz-ı Telakkisi, Istamp'a'nın Mütalası.)
1698. İmzasız, Romanya'nın Takip Edeceği Siyaset, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1.
1699. İmzasız, İngiltere Bahriye Nâzırını Tahkir, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1.
1700. İmzasız, Yunanistan'ın Tekzibi, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1.
1701. İmzasız, İtilâf-ı Müselles ve Bulgaristan, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1.
1702. İmzasız, Bulgaristan-Sırbistan, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1.
1703. İmzasız, Sandanski Sağ İmiş, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1.
1704. İmzasız, Çin-Japonya, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1.
1705. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu 7.000 Esir Daha, Alman Harp Raporu, Rus Ordularının Müşkûlatını Tenfif İçin, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Amerika'nın Yeni Bir Notası, İngilizler'in Papa'ya Tebrikatı, İngiltere'de Mühimmat Meselesi, Fransa'da Sansür, Rusların İsnadatı, Sulh Lehide Propaganda.)
1706. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Gazilerimizi Ziyaret-Hediye, Halkalı Ziraat Mektebi, Orak Makineleri, Adil Bey, Memâlik-i Osmani Haricine Gideceklere, Hilal-i Ahmer'e Tebriat.)
1707. İmzasız, En Son Haberler, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Velihtının Mektubu, Nişan İtası, Alman Harp Raporu, İtalya Sosyalistlerinin Faaliyeti, İngiliz Kabinesinde Buhrân, Sıprların İtilâf-ı Müselles Muhacimatı, Avusturya-İtalya, Bulgaristan Aleyhine Muktırıyan.)
1708. İmzasız, Medeniyet-i Hazırayı İktisabımız, 6559, 9 R. 1333, 10 Ms. 1331, 23 Ms. 1915, s. 1. (Avrupa medeniyeti ve bunun Türk medeniyetine tesiri.)
1709. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6559, 9 R. 1333, 10 Ms. 1331, 23 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)

1710. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6559, 9 R. 1333, 10 Ms. 1331, 23 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya'nın Muhârebeye İştirâkı, Çörçil'in Halefi.)
1711. İmzasız, Çanakkale'de Bir Düşman Zırhlısında Yangın, 6559, 9 R. 1333, 10 Ms. 1331, 23 Ms. 1915, s. 1.
1712. İmzasız, Avusturya'nın İtalya'ya Cevabı Notası, 6559, 9 R. 1333, 10 Ms. 1331, 23 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Notanın Tebligatından Evvel, Viyana ve Tiriste'de Vatanpervane Nümâyişler, Esassız Şayialar.)
1713. İmzasız, Habeş Hükümdarının İhtisâsât-ı Muhadenatkaranesi, 6559, 9 R. 1333, 10 Ms. 1331, 23 Ms. 1915, s. 1. (Hükümdarın katıldığı davette ki dostane tavırları hk.)
1714. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6559, 9 R. 1333, 10 Ms. 1331, 23 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Mareşal Hindeneburg'un Harekâtı, Almanya ve Avusturya'daki Esirler: 10.385.000.)
1715. İmzasız, Nemiden Kahramanlarının Muvasalatı, 6559, 9 R. 1333, 10 Ms. 1331, 23 Ms. 1915, s. 2. (Nemiden kahramanlarının mürettebatlarına kavuştukları hk.)
1716. İmzasız, En Son Haberler, 6559, 9 R. 1333, 10 Ms. 1331, 23 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tarihi Bir Celse, Salandra'nın Nutku, Henüz Kat'î Münâsebet Edilmedi, Kat'î Münâsebet'den Evvel, İtalya'nın İstedikleri, İtalya'ya Edilen Vaatler, Roma'da Nümâyişler, İtalya Matbuatı, Sekizinci Düşman, Almanya-İsviçre, Alman Harp Raporu, Pizomizol'de Rusların Son Günleri, Bulgaristan'ın Vaziyeti.)
1717. İmzasız, Leyle-i Regaib Tebrikatı, 6559, 9 R. 1333, 10 Ms. 1331, 23 Ms. 1915, s. 2.
1718. İmzasız, Nemiden Kahramanları Geldi, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 1. (Kahramanların mürettebaklarına kavuştukları hk.)
1719. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 1. 8Günlük olaylar.)
1720. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya Umûmî Seferberliği, İtalya Sefirleri Roma'da.)
1721. İmzasız, Müstahberat-ı Hususiye, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Rusya'da Buhrân ve İhtilaf.)
1722. İmzasız, Çanakkale'de, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Hasarzade Şarlmayin Zırhlısı.)
1723. İmzasız, Korna'da Gece Baskını, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 1.
1724. İmzasız, Avusturya-İtalya, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Avusturyalılar Kendilerini Müdafaa Edebilecekler, Gayet Müthiş Bir Makale, Tiriste'de İnfial-Avusturya Dahaline İltica.)

1725. İmzasız, Bir İsveç Gazetesinin Mütalaası, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 2.
1726. İmzasız, Bükreş'te Tahkirat, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 2.
1727. İmzasız, Yalan Haberler, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 2.
1728. İmzasız, Bulgaristan'ın Bîtarafılığı, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 2.
1729. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, İki Büyük Muhârebeye İntizar.)
1730. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Nemiden Kahramanları İstanbul'da, Matbuatı-ı Umûmiye Müdüriyeti, İhtiraat Hakkında, Jandarma ve Hesab-ı Memurin ve Namzetleri, Yeni Kazılar, Tayin, Mecruh Gazilerimizi Ziyaret-Hediye, Yaralılara Ayakta Bakım Muhali, Mirün Nikahtahanesi İçin.)
1731. İmzasız, Harp Kaç Seneden Beri Hazırlanıyor?, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s.3. (Dört sene evvel meydana gelen olayı anlatıyor.)
1732. İmzasız, En Son Haberler, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Roma'da Mülâkatlar, Tedkik Edilmiş, İtalyan Matbuatı, İtalya'da Harp Aleyhinde Nümâyişler, Viyana Matbuatının Mütalatı, Kont Milevesky Viyana'da, Viyana'da Vatanperverane Nümâyişler, Bir İsveç Seyyahının Mütalaası, İtalya'nın Hatt-ı Harekatı, Fransız-İtalya Askerlerinin İltihakı, Galiçya'da Vaziyet-i Harbiye, Rus Bahr-i Baltık Donanmasının Kumandanı, Avusturya'nın Kırmızı Kitabı.)
1733. İmzasız, Sekizinci Düşman 6561, 11 R. 1333, 12 Ms. 1331, 25 Ms. 1915, s. 1. (İtalya'nın Avusturya-Macaristan'a savaş ilan etmesinden ve İtal'yanın merkez hükümetinin sekizinci düşmanı olduğu hk.)
1734. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6561, 11 R. 1333, 12 Ms. 1331, 25 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1735. Avarna, İlan-ı Harp, 6561, 11 R. 1333, 12 Ms. 1331, 25 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: İtalya'nın Notası)
1736. İmzasız, İmparator Fransuva Jozef Hazretlerinin Namesi, 6561, 11 R. 1333, 12 Ms. 1331, 25 Ms. 1915, s. 1. (İmparator Jozef'in yazmış olduğu namenin neşri hk.)
1737. İmzasız, İtalya Kat'î Münâsebet Etmiş, 6561, 11 R. 1333, 12 Ms. 1331, 25 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Almanya Sefirinin Romanya'dan İnfikakı, İtalyanların Kancıklığı, İtalya Teslihatı, Ceneral Blom'un Sözlere, Tekâlif-i Harniye Cemiyeti, Avusturya'da Nümâyişler, İngiliz Kabinesi,

1738. Romanya Krallığının Sene-i Devriyesi, Yunan Kralının Hastalığı.)
1739. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6561, 11 R. 1333, 12 Ms. 1331, 25 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Karpatlar Muharebatı, Rusların Zayıyatı, Sırpaların Vahşeti, Torpile Çrpmiş.)
1740. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6561, 11 R. 1333, 12 Ms. 1331, 25 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkatlar, Ziyaret, Kabul-ı Sefira, Muvazene-i Hususiyeler, Memâlik-i Müftüha Hasılat ve Mesarifatı, Mir Miranlık Payesi, Tebliğ, Tayin, Herman Fait Bey, Mezuniyet, İstihkak Davaları, Mehakim Hasılatı, Gazilerimizi Ziyaret-Hediye, Hilal-i Ahmer'e İane, Mösyö Müllerin Hamiyeti, Türkiye'ye Geçen Muhabirler, İzci Teşkilatı İçin, Kaza, Bedel Nakdi Verilenlerin Nazarı Dikkatine, Tecrübe Endaht, Davet.)
1741. İmzasız, En Son Haberler, 6561, 11 R. 1333, 12 Ms. 1331, 25 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bantelemyon'da Batırıldı, Alman Harp Raporu, Romanya'nın Vaziyeti, Yunanistan'ın Vaziyeti.)
1742. İmzasız, Bir İngiliz Mülahazaları, 6562, 12 R. 1333, 13 Ms. 1331, 26 MS. 1915, s. 1. (İngiliz muhabirinin yazdığı İngilizlerin Türkiye'ye ne kadar sevgiyle yaklaşıkları düşüncesinin doğruluğunu tartışıyor.)
1743. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6562, 12 R. 1333, 13 Ms. 1331, 26 MS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1744. İmzasız, Avusturya-Almanya-İtalya Muhârebesi, 6562, 12 R. 1333, 13 Ms. 1331, 26 MS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Dük Daverne'nin Viyana'dan Hareketi, Alman Seferinin'de Romadan Mefareti, Netice-i Harbe Karşı Olan Tesirin Derecesi, İtimad-ı Nefs, İtalya Ordusu, Avanti'nin Tenkidâtı, Avanti'nin Tahmini.)
1745. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6562, 12 R. 1333, 13 Ms. 1331, 26 MS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Tirol Hududunda Müsademeler Başladı, Cenereal Boronevik'le Mülâkat, Rus Ordusunda Suikast, Londra'da At Kahti.)
1746. İmzasız, Nemiden Kahramanları ile Mülâkat, 6562, 12 R. 1333, 13 Ms. 1331, 26 MS. 1915, s. 2. (Evlerinden ayrıldıklarından bu yana çektikleri sıkıntılar hk.)
1747. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6562, 12 R. 1333, 13 Ms. 1331, 26 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaret, Âsâr-ı Hamiyet.)
1748. İmzasız, En Son Haberler, 6562, 12 R. 1333, 13 Ms. 1331, 26 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Singapur Kıyamı, Alman Harp Raporu, İtalya Sevahilinin Bombardımanı, İtalya'nın Kancıklığı, Sefirlerin Avdeti, İtalya Gazetelerinin Men'i Duhulü, İtalya'da Harp Aleyhinde Nümâyişler, İtalya'nın Balkanlarda ki Temimi, İtalya Mahv

- Olmuştur, Trablusgarp'ta İhtilal Korkuları, Portekiz'in Vaziyeti, Romanya'nın Vaziyeti, Bulgaristan'ın Kat'i Bîtarafılığı, Hilal-i Ahmer Menfaatına, Yunan Kralının Hastalığı.)
1749. İmzasız, Almanca'dan Türkçe'ye İki Cep Lefti, 6562, 12 R. 1333, 13 Ms. 1331, 26 Ms. 1915, s. 2.
1750. İmzasız, Yeni Düşman İpon Ne Diyor, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1. (Yeni düşman olan İtalya'nın tavrından ve tutumu hk.)
1751. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1752. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere Kabinesi, Lozan 25 Ms. , İtalya ve Trablusgarp, İtalya Teslihatı-Amerika Reis-i Cumhuriyetin Dostu.)
1753. İmzasız, Avusturya-Almanya-İtalya Muhârebesi, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanlar İtalyan Kuvvetine Ehemmiyet Vermiyorlar, Almanya'da Sükûn ve İtidal, İtalya Kralı Karargah-ı Umûmide.)
1754. İmzasız, Türkiye-İtalya Münâsebet-i Siyasesi, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1.
1755. İmzasız, Korna'da Gece Baskını, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1.
1756. İmzasız, Alman Baş Kumandanının Beyânnâmesi, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1.
1757. İmzasız, Berlin Borsası, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1.
1758. İmzasız, Venedik'te, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1.
1759. İmzasız, İtalya'da Buhrân-ı İktisadiye, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1.
1760. İmzasız, Almanya-Avusturya ve Romanya, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1.
1761. İmzasız, Hindistan'da İngiltere Aleyhinden Tertibat, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1.
1762. İmzasız, Fas Muhârebesi, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1.
1763. İmzasız, Avusturya Donanmasının Muvaffakiyeti, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Venedik Üzerine 14 Bomba, Tersanede Yangın, Bir Torpido Bahrinin Hasarı, Ansızın Ateş, Bir Kışlanın Hdım ve Tahriri, İtalyanların Zayıatı.)

1764. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Selamlık Resmî Alisi, Gazilerimize Hediye, Tebriat-ı Vatanperverane.)
1765. İmzasız, En Son Haberler, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya'nın Vesaik-i Diplomasiyesi, Hilal-i Ahmer Hastahanesini Ziyaret, Alman Harp Raporu, Pizomizol'un Muhasârası, Viyana'da Tezâhürât, İtalya Sükûtu, Çeh ve Slavlar Avusturya'ya Sadık, Emirname Kralı, Bulgaristan'ın Vaziyeti.)
1766. İmzasız, İngiltere Anane-i Siyasesinde Bidat, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s. 1. (İngiltere'nin savaşın içinde kabine değiştirmesinin daha önce ki dönemlerinden görülmediği hk.)
1767. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s. 1. (Günlük haber.)
1768. İmzasız, Majestik Zırhlısının Garkı, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s. 1.
1769. İmzasız, Şanlı Bir Âsâr-ı Şecaat, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Denizden 36 Araba İhrâcı.)
1770. İmzasız, İngilizlerin İtirafatı, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: İlerleyebilme İmkânı Büsbütün Mefkud.)
1771. İmzasız, Harp İngiltere İçin Kaça Mal Oluyor?, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s. 2.
1772. İmzasız, Almanya-Avusturya-İtalya Muhârebesi, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Berlin İtalya Sefirinin Hareketi, Avusturya Roma Sefirinin Viyana'ya Muvasalatı, Kont Tiza'nın Beynatı, kont Enderaşi'nin İzahatı, İtalya'nın Mekasidi ve Bulgarlar, Balkanlar İtilâf-ı Müsellele Birleştikleri Takdir'de, Viyana'da Büyük Nümâyişler, Münih'te, İtalya'da Karışıklıklar, Sahte Muvaffakiyetler.)
1773. İmzasız, Yeni İngiliz Kabinesi, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Askıt Kabinesinin İflası.)
1774. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Muvaffakiyetler Tevali Ediyor, 25.000 Esir, Pizomizol'un Cenûbî Şarkisinde, Avusturya İstikrâzı, Rusların İtirafı.)
1775. İmzaasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s.3. (Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaret, Umûmî Mebaha, İkmal-i Tedkikat, Teşvik-i Sanayi Kanunu,

- Fatih Sultan İhtifali, Mısır-ı Hümayun Emanet Kethudalığı, Altın Donanma Mdalyası, Tayin, Nişan, Gazilerimizi Ziyaret-Hediye, Cinayet.)
1776. İmzasız, En Son Haberler, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Bab-ı Alinin Protestosu, Düşman'ın Bodrumda ki Denaati, Alman Harp Raporu, İmparator'un Sözleri, İmparator'un Tebrikatı, Niçin Ricat Etmişler, Lord Fayşer'in İstifası,
1777. İmzasız, Kemik Serttir, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 1. (İstanbul'a göz koyan düşmanların, aksine kendi kendilerine düştükleri hk.)
1778. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1779. İmzasız, Müttefiklerimizin Tebrikatı, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 1.
1780. İmzasız, Kafkasya'da, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 1.
1781. İmzasız, Meçhul Bir Vakıa, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 1. (Şirket-i Hayriye vapurunun İngiliz tahtelbahirini torpillenmesi hk.)
1782. İmzasız, .Çanakale'de, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 1.
1783. İmzasız, Triyamof Zırhlısının Garkı Münâsebetiyle, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 1.
1784. İmzasız, İngiliz Bahriye Nâzırının İtirafı, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 1.
1785. İmzasız, Almanya-İtalya-Avusturya Muhârebesi, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Budapeşte Osmanlı Sehpendahanesi Önünde Tezâhürât, Makenzien Ordusunun Muzafferiyeti, Kont Tiza'nın Nutku, İtalya Ordusu, Harp Aleyhinde Rey Verenler, İttifak-ı Müselles Müahedesenin Metni, Moratoryum İçin, Prag Şehreminin Nutku, Savahil Ablukası, Danimarka'nın Bîtarafılığı, Yeni İngiliz Kabinesi Hakkında, İtalyanların İlk Tebliği, Bari'de Alman Konsolos Hanesine Tecavüz.)
1786. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rus Cephesinde Yeni Muvaffakiyetler, Alman Tahtelbahirlerinin Tahribi İçin, Vasati Galiçya'daki Harekât, Cani Bir Sefir, Vapur Müsademesi, Galiçya Vali Umûmiyesi, Fransa Meclis-i Vükelasında, İngiliz Tahtelbahirlerinden Korkusu, Londra Menabında, İtalya ve Balkanlar.)
1787. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, İrtihal Mustf, Taviz, Gazilerimizi Ziyaret-Hediye.)

1788. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Düşmanın Hezimetleri, İngilizlerin Zayıatı Raichar'taki Alman Mebuslarının Kararnameleri, Osmanlı Ordusu ve Kont Emndaraş, Fransa'da İtimatsızlık, İtalyanlar'da Evham, Düşman Tayyareleri, On Beşlik Yeni Obüsler, Dedeagaç Önlerinde İngiliz Şabıkları, Yunan Kralının Hastalığı.)
1789. İmzasız, Çanakkale ve Müttefikler, 6566, 16 R. 1333, 17 Ms. 1331, 30 Ms. 1915, s. 1. (Çanakkale'nin torpillenmesi üzerine müttefik gazetelerin yazdığı teselli sözleri hk.)
1790. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6566, 16 R. 1333, 17 Ms. 1331, 30 Ms. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1791. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6566, 16 R. 1333, 17 Ms. 1331, 30 Ms. 1915, s. 1.
1792. İmzasız, Almanya-Avusturya-İtalya, 6566, 16 R. 1333, 17 Ms. 1331, 30 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Batman Holovegun'un Nutku.)
1793. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6566, 16 R. 1333, 17 Ms. 1331, 30 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Pizomizol'un Bombardımanı, Bir İngiliz Kruvazörü Berhava Olmuş, İtiraf-ı Aciz, Bulgaristan'ın Vaziyeti.)
1794. İmzasız, En Son Haberler, 6566, 16 R. 1333, 17 Ms. 1331, 30 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya'daki Şehzadegan Hazreti, Alman Salib-i Ahmer Heyeti, Alman Harp Raporu, Reichstag Meclisinde, İtilâf-ı Müselles'in Çanakkale'deki Zayıatı, İngiliz Torpidosu Marmara Denizinde, Avusturya-Sırbistan, Sırbistan ile İtilâf-ı Müselles, İtalya'da Alman Ticarethanelerine Tecavüz, Papalık Makamının Tebdili, Nişanların İadesi, Samsunlular'ın Hamiyeti.)
1795. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6566, 16 R. 1333, 17 Ms. 1331, 30 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, İrade-i Seniye Sûreti, İlan, Ekmek Meselesi Hakkında, İrtihal.)
1796. İmzasız, İngiltere'de Suriş-i Efkâr, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 1. (İngiltere'nin karışıklık fikirleriyle ne yapacakları hk.)
1797. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 1. (Günlük haber.)
1798. [ORAN], Ahmet Cevdet, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 1.
1799. İmzasız, Düşman Donnamasının Çanakkale'den Firârı, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 1.

1800. İmzasız, Düşmanın Karada ki Vaziyeti, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 1.
1801. İmzasız, Midilli'de Hasarzade Düşman Sefineleri, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 1.
1802. İmzasız, Düşmanın İtirafatı, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 1.
1803. İmzasız, Almanya-Avusturya-İtalya Muharebatı, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Milan'da İhtilal Emareleri, Milan'da Mütecavizlerin Tevkifi, Flemenk'in Bîtarafılığı, Yunanistan Bîtaraf Kalacak, Arnavutluk'ta Galeyan-ı Efkâr, Mükâfât Va'adi, İtalyan İşaatini Tekzib, Alman Framasonları, Avusturya Macarisyan'da Tezâhürât, Alman Başvekilinin Nutku, Almanya'nın Vaziyet-i Mâliyesi.)
1804. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rayınşatağ Meclisinde, Garb-i Galiçya'da Vaziyet, Ruslardan Alman Mitralyözlerinin Mikdarı, Pizomizol Civârında, Viyana Ulum Akademisinin İçtimâi, Macaristan'da Hubûbat tevzi'i Meselesi, Papalık Makamı, Bir Milyar Dolarlık Mühimmat.)
1805. İmzasız, En Son Haberler, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kuşadası Önlerinde, Çanakkale'de, Ricat'dan Başka Çare Yok, İtiraf-ı Aciz, Adalar Denizi'nde, Majestik'in Garkı ve İngiliz Matbuatı, Alman Harp Raporu, Rayenteşâğ Meclisinde Son İçtimâi, Çepclinlerin Faaliyeti, Müdhiş Zorba, Bir İsveç Vapurunun Yanması, Bulgarsitan'ın Vaziyeti, İtalya'ya Verilen Tavizat, İtalya ve Sırbistan, Yunan Kralının Hastalığı.)
1806. Arif, Teşekkür, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 2.
1807. İmzasız, Balkanlar'da Yine Faaliyet, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin Balkanlar'da özellikle Bulgaristan;'da yaptıkları faaliyetler hk.)
1808. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1809. İmzasız, Boğaz Vaziyetinde Tebdil Yok, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s. 1.
1810. İmzasız, Boğaz İçin Fransa'da Takviye Kıtata İstiyorlar, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s. 1.
1811. İmzasız, İngilizler Heyecana Düşüyorlar, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s. 1.

1812. İmzasız, İngilizler Korkmaya Başladılar, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s. 1.
1813. İmzasız, Almanya-Avusturya-İtalya Muharebatı, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Milan'da Sosyalistlerin Muhalif Reyi, Arnavutluk Havalisinin Ablukası ve Yunanistan.)
1814. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, İngiliz Donanmasının Müthiş Zayıyatı, İngiltere'de Harp Aleyhinde Beyânnâme, Yine Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Çepinlerin Faaliyeti, Avusturya Velihtı, Bern'in Sulhperane Bir Konferansı, İngilizlerin Almanlar Hakkında Hayreti, Almanya'da İhtisat Altın Akçesi, Rus Ticaret Hariciyesi, İngiliz Sayiası, Lord Kitchener'in Beyânâtı, Luzitanya Hadisesi Münâsebetiyle, Mukabil Rus Taarruzları, İngiltere'de At Fıkdanı, Baltık Havalisinde, Lenburg'da Heyecan, Portekiz Reis-i Cumhurluğu, Portekiz Kongresinin İçtimâi.)
1815. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Tevm-i Kabul Sefira, Ziyaret, Dünkü Çay Ziyafeti, Şûrâyı Devlet Heyet-i Umûmiyesi, Mecmua İrsali, Komisyon, Encümenler İçtimâi.)
1816. Türk Sedası, Bulgaristan Haberleri, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s. 2. (Bulgaristan'da meydana gelen olayları naklediyor.)
1817. İmzasız Hava Deniz Donanmaları Arasında Harp, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s.3. (Savaşın seyri hk.)
1818. Milli, En Son Haberler, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s.3. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de Celadet Numuneleri, Bir Kıta Kumandanının Mektubu, Arı Burnunda, Bodrum'a Düşmanın Taarruzu, Alman Harp Raporu, İngiliz Bahriyesinin Zayıyatı, Müttefiklerin Hüsranı, İsviçre Konsolosuna Taarruz, İtalya'da Harekât Bağyana, Arşidük Ojen, Avusturya-Macaristan Tahşidatı, Bulgaristan'ın Vaziyeti, Türkiye-Bulgaristan Münâsebeti.)
1819. İmzasız, İngiltere'de Garip Cereyanlar, 6569, 19 R. 1333, 20 Ms. 1331, 2 Hz. 1915, s. 1. (İngiltere'nin Buhrân içinde olduğu hk.)
1820. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6569, 19 R. 1333, 20 Ms. 1331, 2 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1821. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6569, 19 R. 1333, 20 Ms. 1331, 2 Hz. 1915, s. 1.
1822. İmzasız, Düşmanlara Her Taraftan Müşkûlat, 6569, 19 R. 1333, 20 Ms. 1331, 2 Hz. 1915, s. 1.

1823. İmzasız, Fransız Gazetelerinin Şikâyeti, 6569, 19 R. 1333, 20 Ms. 1331, 2 Hz. 1915, s. 1.
1824. İmzasız, İtalya-Almanya-Avusturya Muhârebeleri, 6569, 19 R. 1333, 20 Ms. 1331, 2 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Sonino ve Ciyoneti Arasında, İtalyan İstikrâzı, Arşidük Nojen'in Muavinleri, İtalya Ordusunun Vaziyeti.)
1825. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6569, 19 R. 1333, 20 Ms. 1331, 2 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rusya'da Siyasi Galeyanlar, Bir Fransız Tayyare Filosunun Hezimet, Rus Ordusunun Perişanlığına Bir Romanya Gazeteşi Şahit, Bahri Sefid'de Alman Tahtelbahirleri, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Sazanof'un Yalanı, Pizomizol Etrafında Ciddi Muhârebeler, Lebriğ-i Tehaliyeye Başlamışlar, Rusların Sulh Emelleri, Avusturya Harp İstikrâzı, Hindistan İhtilalinden Korkuyorlar, San Muharebatı, Galiçya Muharebatı, Baltık Denizi'nde Almanların Taarruzu, Almanya'da Askerlik, Fransızların Vaziyeti.)
1826. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6569, 19 R. 1333, 20 Ms. 1331, 2 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaret, Yeni Bir Hattın İşletmeye Küşadı, Âyan Namına Gazilerimizi Ziyaret, Âsâr-ı Hamiyet.)
1827. İmzasız, En Son Haberler, 6569, 19 R. 1333, 20 Ms. 1331, 2 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşmanın Zebunkeşane Tecavüzatından, Alman Harp Raporu, Toplar İğtinam Olundu, Ruslar Limburg'dan Kaçıyor, Sıpr veliahtı ile Rus Sefiri Arasında, İtalya'da Almanlara Karşı Tecavüzat, Krallık İsim Yortusu Münâsebetiyle, Bulgaristan'da Gazete Tatili.)
1828. İmzasız, İtilâfçıların Son Silahları, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 1. (Son silahları olarak İtilâfçıların yalanlarını ortaya koydukları hk.)
1829. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1830. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 1.
1831. İmzasız, İngilizlerin Son Zayıyatı, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 1.
1832. İmzasız, Bir Bîtarafın Müşadade ve Mütalaları, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 1.
1833. İmzasız, Pek Geç Anlamışlar, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 1. (Osmanlı ordusunun gücünü geç anladıkları hk.)
1834. İmzasız, Herkes Ne Diyor?, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 1. (İngiliz donanmasının Çanakkale önünde başarısız olması üzerine söylenenler hk.)

1835. İmzasız, Almanya-Avusturya-İtalya Muhârebeleri, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Birendizi'de Avusturya Tayyareleri, İtalya-İtilâf-ı Müselles Mukavelanamesi, Lavor'un Yaylasında, Arşidük Nevjen, Dalmaçyalıların Sadakati, Adriyatik'te İtalyan Filosu, İsviçre'nin Bîtarafılığı, Kont Estoruğ'un Beyânâtı, Avusturya-İtalya Hududunda, Papa ve Avrupayı Merkez Mükümetleri, İsviçre'nin Protestosu.)
1836. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, İngiltere'de Çeplinler, Çeplinlerin Faaliyeti, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Romanya Muhafazakarfekasının İçtimâi ve Kararı, İtilâf-ı Merbi Devletlerinin Bulgaristan'a Teklifi, Balkan İttifak-ı Şayiası, Bulgaristan'ın Bîtarafılığı, Petersburg'da Esrarengiz Yangınlar, Rusların Tahşidat ve İstihzaratı, İngiltere'de Mühimmat Fıkdanı, Edvard Garay Hastalanmış, Kont Andaraş, Madeni Akbiller, Fransız Arifinin İstihalası, Kırk Sekiz Saatte Yirmi Bin Mermi, Galiçya'da Tahallüs Edilen Yerler.)
1837. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bir Alu Tacedarı, Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Donanma Madalyası, Kavain ve Nizamât, Selamlık Resmî Alisi.)
1838. İmzasız, En Son Haberler, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Prusya Meclis-i Mebûsanının Küşadı, Avusturya Harp İstikrâzı, Çeplin'in Biri Londra'da, Bir Daha, Avusturya Tayyaresi, Almanya Paramentosunda, Bulgaristan Bîtarafılığı, İşaat-ı Kazibe, Bulgaristan Maarif Nezâretinin Beyânâtı, Romanya Muallimlerinden Biirnin Makalesi.)
1839. İmzasız, Gazilerimizi Ziyaret, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1840. İmzasız, Çerkeşlilerin Hamiyeti, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1841. İmzasız, Hastahane Küşadı, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1842. İmzasız, Şâyân-ı Tebrik Bir Muzafferiyet, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 1. (Pizomizol'un Ruslar'dan temizlenmesi hk.)
1843. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 1. (Günlük haber.)
1844. İmzasız, Çanakkale'de Vaziyet, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 1.
1845. İmzasız, Fransız Bahr-i Sefid Filosu, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 1.

1846. İmzasız, Almanya-Avusturya-İtalya Muhârebesi, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya Donanmasının Zayıyatı, Avusturya Tayyareleri İtalya'da, Milan'daki İhtilal Askeri, İtalya Taarruzları Tard Ediliyor, İtalya Amur Sıhhiyesinde Noksan.)
1847. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Pirzomiz'in İstirdadı, Avusturyaharp Raporu, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Çeplinlerin Faaliyeti, İtilâf-ı Müselles Soya'da Hile ve Tezvirleri, Fransa Kabinesinde Tebdilat, Bulgaristan Hakkında Frabsızların Zan ve Hülyaları, Yunanistan ve İtilâf-ı Müselles, Times Muharir Askerisinin İtirafatı, Fransızlar Ruslar'dan Memnun Değil, Bulgaristan'ın Berlin Sefiri Cedidi, Kanadalıların İstinkâfı, Çar Cephe-i Harbe Azimetten Fariğ, Galiçya Muharebatı Ne Netice Verecek, Bir İngiliz Muharriri Aleyhinde İkame-i Dava.)
1848. İmzasız, İngilizlerin Mevhum Hakmiyet-i Bahriyesi Hakkında, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Newyork Nim Resmi Bir Gazetenin Mütalası.)
1849. İmzasız İspovelsky'nin İtirafatı, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1850. İmzasız, İngiltere'de Askerlik, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1851. İmzasız, İsviçrelilerin Silahperverliği, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1852. İmzasız, Viyanalılar Cemiyetinde Bir Nutuk, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1853. İmzasız, Hal-i Harp İlanı, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1854. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Mükâfât-ı Nakdiye İle Taltif, Meclis-i İdareyi Seniye, Encümen-i Müdiran, Alman Heyet-i Sıhhiyesi, İmtihana Kabul, İskenderun'daki Alman Bayrağı Hadisesi, Donanma Madalyası, Gazilere Hediye, Tecziye Edilenler.)
1855. İmzasız, En Son Haberler, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İki Fransız Muavin Kruvazörünün Garkı, Alman Harp Raporu, Almanya'nın İkinci Harp İsrıkrazı, Berlin'de Un Fiyatı, İskenderun'da Tahtelbahirler Korkusu, Bulgarsitan Tamamen Bîtaraf, Bank Dİtalya, İtalya'ya Tevizat.)
1856. İmzasız, Yunanistan'ın Son Vaziyeti, 6572, 22 R. 1333, 23 Ms. 1331, 5 Hz. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin balkanlara girdikten sonra ki vaziyetini anlatıyor.)

1857. İmzasız, Almanya-Avusturya-İtalya Muhârebesi, 6572, 22 R. 1333, 23 Ms. 1331, 5 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Önce Şiddetli Hücum, Sonra Firâr, İslavlar ve İtalya'nın İhaneti, Dail Mail Muhabirinin Mütalaa' ve Vesayası, İtalya Romanya'yı Tehdit Ediyor, Bir Fransız Muhabirinin Kanaati, Triste'de Heyecan, İtalyanlar'ın Hezimetleri, İtalya'da Çavuş Korkusu, Bir İtalyanın Yalanını Tekzib.)
1858. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6572, 22 R. 1333, 23 Ms. 1331, 5 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Pirzomizol'un İstirdadı, Radimnov Muhârebesi, Torpile Çarpan Gemiler, İtalya'nın Harekâtı Yunanistan'da Nasıl Takdir Ediliyor?, Bulgaristan Fırka Gazeteleri Arasında, Berlin'de Tezâhürât, Rus Sosyalistlerinin Nümâyişleri, İngilizlerin Zayiâtı, Rusya-Romanya, Adriyatik Denizi'nde Sırplar'a Liman, Romanya'nın Vaziyeti, Rus Hezimetleri ve Times, Hindistan'da Gala, Hindistan'da Bir Dinamit Fabrikası, Hindistan'da Yeni Bir Memnuniyet.)
1859. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6572, 22 R. 1333, 23 Ms. 1331, 5 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Gazilerimize Selam ve Hediye-i Şahane, Selamlık Resmî Alisi, Kavain ve Nizamât.)
1860. İmzasız, En Son Haberler, 6572, 22 R. 1333, 23 Ms. 1331, 5 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Almanya'da Şehzadegan Hazretinin Nekaidhaneyi Ziyareti, Fuad Paşa Hazretleri, Tahtelbahirlerin Dersaadete Musallatı, Alman Harp Raporu, İtalyanların Firârı, Salandra'nın Beyânâtına Cevap, İtalyanların Hezimetleri, Viyana'da Parlak Tezâhürât, İran Ahvâli.)
1861. İmzasız, Endaht Talimi, 6572, 22 R. 1333, 23 Ms. 1331, 5 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1862. İmzasız, Balkanlardan Şâyân-ı Dikkat Sesleri, 6573, 23 R. 1333, 24 Ms. 1331, 6 Hz. 1915, s. 1. (Balkan ittifakının kurulma meselesi hk.)
1863. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6573, 23 R. 1333, 24 Ms. 1331, 6 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1864. İmzasız, Gelibolu'daki Kuvvetimizi Ne Kadar Tahmin Ediyorlar?, 6573, 23 R. 1333, 24 Ms. 1331, 6 Hz. 1915, s. 1.
1865. İmzasız, Düşmanlarımızın İtirafatı, 6573, 23 R. 1333, 24 Ms. 1331, 6 Hz. 1915, s. 1.
1866. İmzasız, Sıkışmışlar, 6573, 23 R. 1333, 24 Ms. 1331, 6 Hz. 1915, s. 1.
1867. İmzasız, İtalya-Almanya-Avusturya Muhârebesi, 6573, 23 R. 1333, 24 Ms. 1331, 6 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Salandra'nın Nutku.)
1868. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6573, 23 R. 1333, 24 Ms. 1331, 6 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Pirzemizl'de Şevk ve Meserret, Pirzemizl'in İstidadından Sonra, Pirzemizl'in İstirdadı ve Kuvve-i Manuye, Bîtarafklar Nezdinde

- Tesirat, Reç Gazetesinin İtirafatı, Bulgaristan'a Karşı Teklifler ve Diğer Balkan Hükümetleri, İtilâf Devletlerinin Teklifatı, Hükümeti Tabet-i Kıdem, İtilâf Devletlerinin Vaziyet-i Mâliyesi, Profesör Delburk'un Makalesi, İngilizlerin Son Zayiati, Bîtarafklar Ne Diyorlar, Esteri'nin Zaptında ki Büyük Ehemmiyet, Rusların Vaziyeti Askeriyesi, Yekdiğeri Aleyhine Sebeb Arıyor, İspanya'da Tedarikat-ı Askeriye, Sofya'da askerî Vesikalar, Sırbistan'a Mühimmat Gönderiyoar, Romanya İle İtilâf Devletleri Arasında, İngiltere'de Un İhrâcı Memnu'.)
1869. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6573, 23 R. 1333, 24 Ms. 1331, 6 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Mülâkat, Avusturya Salib-i Ahmerin Muaveneti, Tayin, Fesh-i İmtiyaz, Ankaralıların Gayret ve Hamiyeti, Kavain ve Nizamat, Gazilere Hediye.)
1870. İmzasız, En Son Haberler, 6573, 23 R. 1333, 24 Ms. 1331, 6 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşmanın Zebunküşane Taarruzatı, Alman Harp Raporu, İmparator'un Tebrikatı, Almanların Faaliyeti, Almanya Aç Kalabilir mi?, Vatanperverlik Böyle Olur, İtalya Bahriye Nâzırının İzahatı, İtiraf-ı Acz, Yunan Kralının Yevm-i Mahsusu.)
1871. İmzasız, Bank-ı Osmanî Memurinin Hediyelediği, 6573, 23 R. 1333, 24 Ms. 1331, 6 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1872. İmzasız, Hilal-i Ahmer'e Tebriat, 6573, 23 R. 1333, 24 Ms. 1331, 6 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1873. İmzasız, Balkanlar'daki Faaliyet Numunelerinden, 24 R. 1333, 25 Ms. 1331, 7 Hz. 1915, s. 1. (Balkanlar'da başlayan faaliyetin hangi yoldan ortaya çıktığı hk.)
1874. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6574, 24 R. 1333, 25 Ms. 1331, 7 Hz. 1915, s. 1. (Günlük haber.)
1875. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6574, 24 R. 1333, 25 Ms. 1331, 7 Hz. 1915, s. 1.
1876. İmzasız, Çanakkale'de Muvaffakiyetler, 6574, 24 R. 1333, 25 Ms. 1331, 7 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Müttefiklerimize Göre Çanakkale Muzafferiyeti, Düşmanlarımıza Göre Çanakkale Muzafferiyeti, Paris Gazetelerinin İtirafatı, Saklanacak Yer Arıyorlar.)
1877. İmzasız, Sofya'da Mühim Bir Siyasi Ziyafet, 6574, 24 R. 1333, 25 Ms. 1331, 7 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Sofya ve Bulgaristan.)
1878. İmzasız, Almanya-Avusturya ve İtalya Muhârebesi, 6574, 24 R. 1333, 25 Ms. 1331, 7 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya Harp Raporları Neşrinde MeMsk, Bükreş'teki

- İtalyan Sefirinin Falsosu, Hindeneburg'un Kanaati, Köstence İtalya Konsolosunun Tutuklanması.)
1879. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6574, 24 R. 1333, 25 Ms. 1331, 7 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Almanya-Avusturya-Romanya Muahedesi, Ruslardan İstirdad Olunan Arazi, Düşman Askerî Mütéhasssılarının Mütalaası, Rusları Can Evinden Urmak İçin, Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Bir Rus Kruvazörünün Garkı-Çeplinlerin Faaliyeti, İtiraf-ı Hakikat, Petersburg'da Şûrâyı Harp, Mösyö Kayyu'nun Beyânâtı, İspanya'nın Tanca'yı İşgali, Pirzemizl'in İstirdadı, İskandinavya Memleketinde, Romanya Matbuatı, İngilizlerin Son Zayiat Listesi.)
1880. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6574, 24 R. 1333, 25 Ms. 1331, 7 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Ziyaret, Bedel Meselli Arazi, Verse Hakkında Mürur Zaman, Sene-i Dersiyede Müddet-i Devam, Mekatip Vakfiye İmtihanları, İstisna, İrade-i Seniye İktiran, Nakil ve Tahvil.)
1881. İmzasız, En Son Haberler, 6574, 24 R. 1333, 25 Ms. 1331, 7 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşmanda Cesaret Kalmadı, Alman Harp Raporu, Limburg'u Tahliye Teşebbüsü, Vapurlar Garkı, Bir Çeplin'in İlk Tecrübesi, Luzitanya'nın Hamulesi, Avusturya Gönüllüleri, Salandra İzahatından İctinab Ediyor, İtalyanların Zayıatı, İngilizlerin Fabrikatörlere Teklifi, Papa'nın Beyaz Kitabı, İsviçre'ye İtalyan Parasının Men'i Duhulu.)
1882. İmzasız, Mısır'da Neler Oluyor?, 6575, 25 R. 1333, 26 Ms. 1331, 8 Hz. 1915, s. 1. (İngilizlerin Mısır'da insanlara yaptıklarından ve bunları kamuoyuna duyurmamaya çalıştığı hk.)
1883. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6575, 25 R. 1333, 26 Ms. 1331, 8 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1884. İmzasız, Lemyan Fevn Sandres Paşa'nın Beyânâtı, 6575, 25 R. 1333, 26 Ms. 1331, 8 Hz. 1915, s. 1.
1885. İmzasız, Bir İngiliz Muavin Kruvazörünün Garkı, 6575, 25 R. 1333, 26 Ms. 1331, 8 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1886. İmzasız, Osmanlı Tayyarelerinin Faaliyeti, 6575, 25 R. 1333, 26 Ms. 1331, 8 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1887. İmzasız, İngiltere ve Fransa'da İnkisar-ı Hayâl, 6575, 25 R. 1333, 26 Ms. 1331, 8 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Neticenin Ne Olacağını Anlamaya Başladılar, Kendi Kendilerinden Korkuyorlar, Rusya'da Ümitleri Kesiliyor, Fransızların Tehyic ve Endişeleri.)

1888. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6575, 25 R. 1333, 26 Ms. 1331, 8 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Adalar Denizi'nde Tahtelbahirler Korkusu, Verdün'ün Alman Mermileri ile Tehdidi, İnhizam-ı Kat'iyeye Doğru, Pizomizol Nasıl İstirdad Edildi?, Bir İngiliz Torpidosunun Akıbeti, Rusların Ricatı, Bahriye Nezâreti Lordluğu, Hindistan'daki İtilâf Teşebbüsâtı, Arnavutluk'ta Sırp Tecavüzü, Yunan Kralının Ahvâl-i Sıhhiyesi, Sofya'da Server ve Şadumanı.)
1889. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6575, 25 R. 1333, 26 Ms. 1331, 8 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mülâkat, Ziyaret, Yevm-i Kabul Sefira, Şûrâyı Devlet Heyet-i Umûmiyesi, Encümen Tedkik, Komisyon, Posta Memurlarının Kefalet Mütteseleseye Ribatı, Mekatip ve Kafiye, Mösyö Mekati, Tayin, Nişan, Hamasetli Bir Şehit Validesi, Gazilere Hediye, Evlad-ı Şüheda Menfaatına, Aydın Vilayeti Mahsulât-ı Umûmiyesi, İrtihal.)
1890. İmzasız, En Son Haberler, 6575, 25 R. 1333, 26 Ms. 1331, 8 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Arıburnunda Düşman Zayıyatı, İngilizlerin Heyecanı-Gazetelerin Mütalatı, Alman Harp Raporu, Muvaffakiyetler Tevali Ediyor-Pirzomizil'de Düşmandan 33805 Esir Alındı, Rusların İhtiyacı, İngiltere'de Tatil İşgal, İtalya Sefaini Dalmaçya Önlerinde, İtalyan ve İngiliz Nâzırı Arasında, Yunan Kralının Hastalığı.)
1891. İmzasız, İtalya'nın Vaziyeti ve Rusya, 6576, 26 R. 1333, 27 Ms. 1331, 9 Hz. 1915, s. 1. (İtalya'yı savaşa sokmak isteyen İtilâfcıların maksatlarının ne olduğu hk.)
1892. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6576, 26 R. 1333, 27 Ms. 1331, 9 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1893. İmzasız, Bir Romanya Gazetesinin Takdiratı, 6576, 26 R. 1333, 27 Ms. 1331, 9 Hz. 1915, s. 1. (Türkiye'nin savaşa katıldıktan sonra mütteliklerin yaptığı zayıyat hk.)
1894. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6576, 26 R. 1333, 27 Ms. 1331, 9 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Çeplinlerin Faaliyeti, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Almanya'nın Bahr-i Kabil Sevk Balonları, İtalyan Tebliğlerinin Mahiyeti, Rusların İstimdadı, İtalyan Mecmualarının Akameti, Amerikanın Notası, İtalya Hududunda Muvaffakiyetler, Avusturya Askerlerinin Savleti, Pirzemizol'un İstirdadından Sonra, İtalya Kralının Beyânnâmesi, İtalyanların Rûçhan ve Tefviki, Almanya'nın Hak-bînliği, Bîtarafın Takdiratı, İtalya'nın Akıbeti, Malul Üseranın Mübadelesi, Menfurdan Masalha Şayiası Hakkında, Avusturya'da Şeker Hakkında Tedbir, Bulgar Firak Muhalefesinin İçtimâileri, Bulgar Sosyalistlerinin İçtimâi, Sofya Şehremini, Sırpların Akıbeti, Yunan Kralının Hastalığı.)

1895. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6576, 26 R. 1333, 27 Ms. 1331, 9 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret, Tekâlif Mâliyeden Mafuviyet, Encümen-i Müdiran, Ziyaret ve Teftiş, kavain ve Nizamât, Tahfizahane İnşası İçin.)
1896. İmzasız, En Son Haberler, 6576, 26 R. 1333, 27 Ms. 1331, 9 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya Sefirinin Mektubatı, Sadrazam Paşa'nın Cevabı, Alman Harp Raporu, Bavyera Kralının Ulvi Bir Hitabesi, İngilizlerin Zayıyatı, İngiliz Sefaretinin Bir Tavsiyesi, İspanya ve Cebelitarık Meselesi, Bulgaristan'nın Bîtarafılığı, Çifteci Fırkasının Kararı, Rusya'da Tenakus u Varidat.)
1897. İmzasız, Leyle-i Miraç Bahretenü'l-ibtihâc, 6577, 26 R. 1333, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1915, s. 1. (Miraç gecesi ile ilgili bir dua.)
1898. İmzasız, Romanya'ya Ültimatol Vermişler, 6577, 26 R. 1333, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1915, s. 1. (İtilâfçuların Romanya'ya siyaset durumunu belirtmesini isteyerek verdiği ültimatol hk.)
1899. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6577, 26 R. 1333, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1900. İmzasız, Boğaz'da Vaziyet, 6577, 26 R. 1333, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1901. İmzasız, Fransız Torpil Gemisinin Garkı Tafsilatı, 6577, 26 R. 1333, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1902. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6577, 26 R. 1333, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Bir İtalyan Balonunun Tahribi, Avusturya Tayyarelerinin Muvaffakiyeti, Fransa'da Tesirsiz Tedbirler, Müttefiklerin Hiddet Mukadderatı, Romanya'nın Mukadderatı, İngiliz Avam Kamarasından Laf u Güzaf.)
1903. İmzasız, Rusya'nın Matmah Nazarı, 6577, 26 R. 1333, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Baltık'ta Alman Donanmasının Faaliyeti, Pirzemizl'in Sükûtu Tafsilatı, Rus Ordularının Tehlikeli Vaziyeti, Fransız Kabinesi Viyana'da Talkiyat, Seylan'da Kıyam ve İhtilal, İngiltere'de Tatil İşgaller, Arvavutluk'ta Sırlar, Yunanistan Ahvâli, Yunan Kralının Hastalığı.)
1904. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6577, 26 R. 1333, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Ziyaret, Mülâkat, Encümen, Encümen-i Vilayet, Amerika Hariciye Nâzırının İstifası, Avusturya Salib-i Ahmerinin Esir Takdiri, Gazileri Ziyaret, Şüheda Etfalini İlbas İçin.)
1905. İmzasız, En Son Haberler, 6577, 26 R. 1333, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bir Tayyarenin Muvaffakiyeti, Fransa'da Ketm-i Hakikat, Fransa'da Erzak, İtalya'da Casus Korkusu, Sefaret Müştüşarı Roma'da,

- İngilizlerin Zayıyatı, İngiltere’de Askerlik, Seylan’da İhtilal, Yunan Kralının Hastalığı.)
1906. İmzasız, Bugünkü İhtifal, 6578, 27 Reecep 1333, 29 Ms. 1331, 11 Hz. 1915, s. 1. (İstanbul’un fethi ve önemi hk.)
1907. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6578, 27 Reecep 1333, 29 Ms. 1331, 11 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1908. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6578, 27 Reecep 1333, 29 Ms. 1331, 11 Hz. 1915, s. 1.
1909. İmzasız, Düşmanın Zayıyatı Mühimesi, 6578, 27 Reecep 1333, 29 Ms. 1331, 11 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1910. İmzasız, İngiliz Donanmasının Zayıyatı, Atina Matbuatının Teybidatı, 6578, 27 Reecep 1333, 29 Ms. 1331, 11 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1911. İmzasız, Matin’in Hayret ve Takdiri, 6578, 27 Reecep 1333, 29 Ms. 1331, 11 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1912. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6578, 27 Reecep 1333, 29 Ms. 1331, 11 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Vaziyet Avusturyalılar Lehinde, Limburg’un Tahliyesi, Rus İhmakarlığı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Baltık Denizinde, İngilizlerin Zayıyatı, Paris’te İnkisar-ı Hayâl, Afrika’daki Alman Esirleri Ne Halde?, Rus Muhalif Askeriyesi Endişede, İtilâfçıların Bulgarsitan’a Son Teklifatı, Bulgaristan’ın İtilâf Devletlerine Cevabı, Bulgaristan’da Meyl ve Kanaat, Romanya-Bulgaristan Münâsebeti, Yunan Kralının Hastalığı.)
1913. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6578, 27 Reecep 1333, 29 Ms. 1331, 11 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret, Şûrâ-yı Devlet Heyet-i Umûmiyesi, Encümen-i Müdiran, Teftiş ve İstifsar-ı Hatır, Vazifelerine Başlayan Memurin Maaşatı, Seyyar Hastahane ve Levazım Sıhhiye İrsali, Kazılar, Biga ve Domanikalıların Hamiyeti.)
1914. İmzasız, En Son Haberler, 6578, 27 R. 1333, 29 Ms. 1331, 11 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Müttefil Ordular Daima İlerliyor, Arşidükler Pirzemizl’de, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Askit’in Avam Kamarasında İtirafı, Mösyö Biriyanın İstifası, Amerikan Notası Münâsebetiyle, İtalya-Yunan Münâsebeti, Habeşistan’da İğtişaş, Sırlar Elbistan’da.)
1915. İmzasız, Amerika’da Bir Mühim İstifa, 6579, 28 R. 1333, 30 Ms. 1331, 12 Hz. 1915, s. 1. (Amerika Harbiye Nazırı’nın istifası hk.)
1916. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6579, 28 R. 1333, 30 Ms. 1331, 12 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)

1917. İmzasız, İngilizlerin Zayıat Azimesi, 6579, 28 R. 1333, 30 Ms. 1331, 12 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1918. İmzasız, Dünkü İhtifal, 6579, 28 R. 1333, 30 Ms. 1331, 12 Hz. 1915, s. 1. (İstanbul'un Fethi ile alakalı yazının devamı.)
1919. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6579, 28 R. 1333, 30 Ms. 1331, 12 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Bir İngiliz Kruvazörünün Garkı, İtalyanların İlk Hezimet, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Romanya ve İtilâf Devletleri, İslavlar ve İtalya, Varşova Ahvâli, Fransızlar Nasıl İğfal Ediliyor, Avusturya-İtalya Vaziyeti Harbiyesi, Galiçya Muharebatı, İtalya'nın Tedarikat-ı Askeriyesi, Yeni İngiliz Amiralinin Bir Kararı, Bir İngiliz Ceneralinin İtilâfı, Zannettikleri Gibi Değilmiş, Rus İhrâcatı, Bulgaristan'ın Bir Teblîği, Çar Radoslavofî Ziyaret Ediyor, Heyet-i Nâzır ve İtilâf Merbinin Teklifi, Bulgar Radikallerinin Nokta-i Nazarı, Sırların Mezalimi.)
1920. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6579, 28 R. 1333, 30 Ms. 1331, 12 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Gazileri Ziyaret, Adakalelilere Hükümetin İanesi, Gazilere Hedaya, Gazilere Sigara İrsali, Cihâdiye Yüzükleri.)
1921. İmzasız, En Son Haberler, 6579, 28 R. 1333, 30 Ms. 1331, 12 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehzade Emir Faruk Efendi Hazretleri, Alman Harp Raporu, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Amerika-Almanya Münâsebeti, İtalya Asker Gönderiyor, Londra Umur Sarfîyesi, Hind Muhtariyeti, Şerait-i Sulh, Müzakerat Akim Kalmış, Yunanistan'ın Bulgaristan'a Arazi Terki, Yunan Kralının Hastalığı, Bulgaristan'da Harit Matbuat, Kahraman Fevn Mevke'nin Beyânâtı.)
1922. İmzasız, Rusya'da Vükela Değişecek mi?, 6580, 29 R. 1333, 31 Ms. 1331, 13 Hz. 1915, s. 1. (Rusya kabinesinde meydana gelen Buhrândan dolayı vekillerin değişip değişmeyeceği hk.)
1923. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6580, 29 R. 1333, 31 Ms. 1331, 13 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1924. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6580, 29 R. 1333, 31 Ms. 1331, 13 Hz. 1915, s. 1.
1925. İmzasız, Çanakkale Muharebatı Ahiresi, 6580, 29 R. 1333, 31 Ms. 1331, 13 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1926. İmzasız, Times Muhabirinin Bir Mektubu, 6580, 29 R. 1333, 31 Ms. 1331, 13 Hz. 1915, s. 1. (Mondoros'tan gönderilen mektubu ihtiva ediyor.)
1927. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6580, 29 R. 1333, 31 Ms. 1331, 13 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rus Kabinesinde Tebdil İhtimali, Esir Edilen

- İtalyan Balonu, İtalyanların Hezimetleri, Bir İtalyan Tahtelbahirinin Garkı, İki İngiliz Torpidosunun Garkı, Amerika Notasının Teblîği, Biriyanın Masalhane Hitabeleri, Ruslar İçin Çare-i Necat, Kral Emanoil İle Po Ankara, Roma'da Bir Sırp Heyeti, Avusturya-Macaristan'ın Protestosu, Büryan'ın Sebeb-i İstifası, Levid Corc'un Bir Nutku.)
1928. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6580, 29 R. 1333, 31 Ms. 1331, 13 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Arz-ı Tebrikat, Handan Saltanat Meclisi, İtalya Sefiri, İsmet Bey, Memizlere Hususi Masraf, Tayin, Vilayet'te İhtifal Merasimi, Rusya-İran, Bir Şehidin Eşyayı Zatiyesi, Gazileri Ziyaret ve Hedaya, Bir Masumun Hissi Hamiyetmendası, İrtihal.)
1929. İmzasız, En Son Haberler, 6580, 29 R. 1333, 31 Ms. 1331, 13 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: 23-24 Ms. Muhârebesi, Alman Harp Raporu, Torpillenen Gemiler, Amerika Notası İtilâfkaranedir, Hollanda Başvekilinin Beyânnâmesi, Zafer Muhakkak, General Mackenzie, Besarabya'nın Tahliyesi, Sırbistan'nın Vaziyeti, Rus Baş Kumandanının İstifası, Fransızların İtalyanlara Muaveneti, Doğru Bir İstidlal.)
1930. İmzasız, Hayâl Hane-i Mesel, 6581, 30 R. 1333, 1 Hz. 1331, 14 Hz. 1915, s. 1. (İtilâfçıların perişan vaziyetlerine rağmen yine de kendilerini kuvvetli sanmaları hk.)
1931. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6581, 30 R. 1333, 1 Hz. 1331, 14 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1932. İmzasız, İngilizlerin Zayıyatı, 6581, 30 R. 1333, 1 Hz. 1331, 14 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1933. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6581, 30 R. 1333, 1 Hz. 1331, 14 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Limburg'un Son Günleri, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Amerika'nın Notası, Amerika'da Yeni Bir Cereyan Biriyan ve Wilson, Londra Mevsesat Sanayisinde Yangınlar, Moskova'da Arbedeler, Dilkase'nin Beyânâtı, İtalya Donanması Savahilinde, Petersburga'da Tesirat ve Endişe, Fransızlar Hakikati Gizlemek Davasında, Bir İngiliz Vapurunun Garkı, Romanya-Rusya Müzakeratı Münkatı, İngiliz Tahtelbahirlerinin Harbiyesi, Bir Amerikalı Kapudanın Şehadeti, İngiliz Lordlar Kamarasında, Fransa'da Kömür Fıkdanı, Rusların İsnadatı, Bir Fransız Gazetesinin Acı Nasihatleri, Nobul Mükâfâtı, Sırbistan ve İtalya, Pasiçik Beyânâtı, Yunan Kralının Hastalığı.)
1934. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6581, 30 R. 1333, 1 Hz. 1331, 14 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Ziyaret, Komisyon, Gazilerin Hatırını İstifsar, Telgraf Muharebatı Tesisi, İrade-i Seniyyeye İktiran, Nişan İhdası, Harp Altın Liyakat

- Madalyası, Gazilere Hedaya, Hilal-i Ahmer'e Tebriat, Bir Alman Profesörünün Konferansı, Konser ve Piyango.)
1935. İmzasız, En Son Haberler, 6581, 30 R. 1333, 1 Hz. 1331, 14 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kaleminoz Civarında Bir Vapurun Garkı, Çanakkale'de, Alman Harp Raporu, Arnavutluk Reis-i Cumhuri, Arnavutluk'ta Sırp Taarruzu, Limburg'da Rusların Son Günleri, Ordular Takipye Devam Ediyorlar, Felaket Yakındır, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bir Kahramanın Taltifi, Biriyan'nın Beyânnâmesi, Luzitanya Meselesi Hakkında, Rusların Nokta-i Nazarı, Rus Mezalimi, İngilizlerin Zayıyatı 374.000, Fransız Bahriye Topları Sahne-i Harpte, İsveç'in Protestosu, Yunan Hükümetinin Programı, Sırların Mukadderatı, Samsunluların Hamiyeti.)
1936. İmzasız, Bin Bahçesi Nam-ı Mesire'de, 6581, 30 R. 1333, 1 Hz. 1331, 14 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1937. İmzasız, Amerika'nın Notasından Ne Mana Var?, 6582, 1 Şb. 1333, 2 Hz. 1331, 15 Hz. 1915, s. 1. (Amerikan notasına diğer devletler tarafından verilen ehemmiyet hk.)
1938. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6582, 1 Şb. 1333, 2 Hz. 1331, 15 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1939. İmzasız, Boğaz'da Vaziyet, 6582, 1 Şb. 1333, 2 Hz. 1331, 15 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1940. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6582, 1 Şb. 1333, 2 Hz. 1331, 15 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Galiçya'da Vaziyet, Almanya'nın Amerika'ya Cevabı Tehir Edecektir, Müşkûlatı Şimdi Anlayacaklar, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İtalya'da Ordu Aleyhtarlığı, İtalya'da Sosyalistler, Pişun'un Makalesi, Casusların İdamı, İngilizlerin Zayıyatı, Pontamus'un Bombardımanı, Bir İngilizin Teklifi, Romanya Roma Sefirinin Tekzibi, Paris'te Ümitsizlik Emareleri, Rusya İle Kanada Arasında, Rusya'da Musevilerin Tardı, Rusların Hezimetini, Bir Romanyalı Diplomatinin Takdiri, İtalya ve Bulgar Menafii, Yunan İntihabatı.)
1941. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6582, 1 Şb. 1333, 2 Hz. 1331, 15 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yevm-i Kabul Sefira, Ziyaret ve Takdim, Ziyaret, Kooperatif Şirketleri Nizamnamesi, Komisyon, Meclis İrade-i Velayet, İrade-i Seniyeye İktiran, Muamelat-ı Milliye Teftişi, Azl, Tayin, Donanma Madalyası, İrtihal, Hastahaneyi Ziyaret, Gazileri Ziyaret-Hedaya, Hilal-i Ahmer'e Tebriat.)
1942. İmzasız, En Son Haberler, 6582, 1 Şb. 1333, 2 Hz. 1331, 15 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Almanya-Avusturya Hududunda, İtalya'da Avusturyalıların Tevkifi, Fivom Ahalisinin Vatanperverliği, İsveç İle Almanya Arasında, Rus Deridnotu İkmal Edilemedi, Yunan Kralının Hastalığı.)

1943. İmzasız, Besarabya'ya Doğru, 6583, 2 Şb. 1333, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1915, s. 1. (Romanya ve diğer devletlerarasında ki ilişkisi hk.)
1944. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6583, 2 Şb. 1333, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1945. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6583, 2 Şb. 1333, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1915, s. 1.
1946. İmzasız, Mondors Limanı'nda, 6583, 2 Şb. 1333, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1947. İmzasız, Bir Fransız Cenerali Maktul, 6583, 2 Şb. 1333, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1948. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6583, 2 Şb. 1333, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Ruslar Bukovina'yı Tahliye Etiler, Galiçya'da Son Muzafferiyetler, Rusya'da Cebri Bir İstikrâz, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Fransız Sosyalistlerinin Raporu, İsviçre-İtalya Münakalatı, Müntaki Bir Teklif, İngilizlerin Zayıyatı, İtalya'nın Hezimetleri, İngilizler'de Sulh Emelleri, İtalya'da İrade-i Arifiye, Tirol Ahalisinin Sadakati, Amerika Jürisinin Zehabı, Almanların Kadirşinaslığı, Bükreş'te Sosyalist Nümâyişleri, Bulgaristan'ın Hatt-ı Harekâtı, İtilâf Teklifleri ve Bulgaristan, Sırplarla Karadağlılar Hal-i İtilâfta, Arnavutluk Protestosu, Yunan Kralının Hastalığı.)
1949. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6583, 2 Şb. 1333, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Gazilerin Tatbib Hatırı, Alman İmparatorunun Yevm-i Cülusu, Vilayet Meclisinde, Musika-i Hümayun Müstademini Tekaidliği, İrade-i İşten El Çekilen Memurin, Vilayet-i Maarif Müfettişleri, Gazete Unvanıyla Çıkan İtilâfnameler, Ecnebi Şirketleri, Kavain ve Nizamât, Kanun-ı Mevkıt, Profesör İsrail, Gazilere Hedaya.)
1950. İmzasız, En Son Haberler, 6583, 2 Şb. 1333, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bir Alman Tahtelbahirinin Garkı, 100.000 Esir, Limburg'un Tahliyesi, Rusların Hoşnutsuzluğu, Mağruf Vapurlar Taifesi, Londra ve Tolun'da Yangınlar, İngiltere'nin Mesarif-i Harbiyesi, Nişan İtası, Amerika Notası, Mösyö Biryân'nın Beyânnâmesi, Doma Meclisinin İçtimâi, İtalyanlar Nasıl Harp Ediyorlar?, Yunan İntibahatı.)
1951. İmzasız, Harik, 6583, 2 Şb. 1333, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1915, s. 2. (Yangın haberi.)
1952. İmzasız, Bulgaristan ve İtilâf-ı Murabba, 6584, 3 Şb. 1333, 4 Hz. 1331, 17 Hz. 1915, s. 1. (İtilâf-ı Murabba devletlerinin Bulgaristan'a yaptığı teklifin ne olduğu hk.)

1953. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6584, 3 Şb. 1333, 4 Hz. 1331, 17 Hz. 1915, s. 1. (Günlük habeler.)
1954. İmzasız, Düşmanı Mevzilerinde İz'ac, 6584, 3 Şb. 1333, 4 Hz. 1331, 17 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1955. İmzasız, Müdafaamızın Mükemmelliyeti, 6584, 3 Şb. 1333, 4 Hz. 1331, 17 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1956. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6584, 3 Şb. 1333, 4 Hz. 1331, 17 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Varşova'ya Doğru Harekât-ı Tarziye, Grandük İztirar İçinde, Müttefikleri Arasında Dedikodu, Amerika Notası ve Ruslar, İtalya İtikâf-ı Müselles Muahedenamesi, İtilâf Hükümetleri Mülaklatı, Galiçya Hezimetlerinden Sonra, Tirollilerin Vatanperverliği, Paris ve Londra'nın Hali, Rus Valilerinin Harekât Zecriyesi, Limburg'a Taarruzun Neticesi Ne olacak, Ateş Mülliyetler, Rusya'da Kaht, Mukabele-i Bi'l-meselin Faidesi.)
1957. İmzasız, Bulgaristan'ın İtilâf-ı Murabbaya Cevabı, 6584, 3 Şb. 1333, 4 Hz. 1331, 17 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâf-ı Murabba, Sırbistan ve Yunanistan, İngiliz Kralının Names-i Mahsusu, İttifak-ı Müsellesin Bulgaristan'a Teklifi, Bulgar Başvekilinin Ziyaretleri, Yine Sırbiyeye Mühimmat, Sofya'da Tevkifler, Yunanistan İntibahatı, Yunan İntibahatı ve İtalyanlar, Arnavutluk'un Taksimi Etrafında.)
1958. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6584, 3 Şb. 1333, 4 Hz. 1331, 17 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Ziyaret, Komisyon, Kavain ve Nizamat, İdam Edilenler, Gazileri Ziyaret, Gazilere Sigara, Bağdat Hattında Tuniler, Tunalı Küşadı, İlk Bahar At Koşusu, Fevakalade Bir Müsamere, Fevakalade Bir Müsamere ve Piyango Küşadı.)
1959. İmzasız, En Son Haberler, 6584, 3 Şb. 1333, 4 Hz. 1331, 17 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkalede ki Hasarzaade Düşman Zırhlıları, Alman Harp Raporu, Yunan ve Sırp Hükümetlerinin Bulgaristan'a Notası, Bulgaristan'ın Cevabı, Sırpın İşaati, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İngilizlerin Zayıyatı, Esassız Rivayetler, Yunanistan İntibahatı.)
1960. İmzasız, İngiltere'nin Serveti Eriyor, 6585, 4 Şb. 1333, 5 Hz. 1331, 18 Hz. 1915, s. 1. (Savaştan dolayı İngiltere'nin servetinin günden güne azaldığı hk.)
1961. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6585, 4 Şb. 1333, 5 Hz. 1331, 18 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1962. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6585, 4 Şb. 1333, 5 Hz. 1331, 18 Hz. 1915, s. 1.

1963. İmzasız, Boğaz'da Topumuzun Muvaffakiyetleri, 6585, 4 Şb. 1333, 5 Hz. 1331, 18 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1964. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6585, 4 Şb. 1333, 5 Hz. 1331, 18 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rus Baltık Donanmasında Esrarengiz Vefatlar, Bir Avusturya Kumandanının Beyânâtı, Galiçya Muharebatı Tafsilatı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Rusların Yalanları, Müttefiklerin Yeni Planı, Bir İsveç Vapurunun Garkı, İspanya ve Fas, Bulgaristan'ın Cevabı, Bulgar Matbuat İdaresinin Teblîği, İtalyan Gazeteleri ve Yunanlılar.)
1965. İmzasız, Fransız Satoru, 6585, 4 Şb. 1333, 5 Hz. 1331, 18 Hz. 1915, s. 1. (Fransızların Kum Kale Muhârebesinde kullandıkları satırlar hk.)
1966. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6585, 4 Şb. 1333, 5 Hz. 1331, 18 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Huzura Kabul, Ziyaret, Gazileri Ziyaret, Hükkam Memurin Adliye ve Eshab-ı Mesalih, Diplomasız Cerrah ve Eczacılar, Osmanlı Terhin İkar Bankası, Bir Ziraat Bankası Tesisi İçin, Ziraat Ameliye Mektepleri Mezunları, Kanun Layihaları, Bir Rus Grandükünün Vefatı, Profesör İsrail, Avusturyalıların Yeni Bir Nişane-i Münademeti, Bir Avusturya Konsolosunun Arzusu, Mecurhalarımıza Muavenet, İdam, Tecziye Edilenler, Hilal-i Ahmer'e Tebriat, 311 Tevdililer.)
1967. İmzasız, En Son Haberler, 6585, 4 Şb. 1333, 5 Hz. 1331, 18 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Çepclinlerin Parlak Bir Muvaffakiyeti, Bulgaristan'ın Cevabı, Arnavutluk'un İstilâsı, Romanya-Rusya Müzakeratı, Trablusgarp'ta İtalyanlar, İngiliz Vapurunun Garkı, Yunan Kralının Hastalığı.)
1968. İmzasız, Rusya'da Ne Oluyor?, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s. 1. (Rus Kumandanlarının katledilmiş olabileceği hk.)
1969. İmzasız, Teblîğ-i Resmî, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1970. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s. 1.
1971. İmzasız, Boğaz'da Vaziyet, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1972. İmzasız, İngiliz Avam Kamarasında, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1973. İmzasız, İtalya Donanması ve Çanakkale Taarruzları, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1974. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Moskova'da Karışıklıklar, Arkanjel Yolunda

- Alman Tahtelbahirleri, Çeplinlerin İngiltere'ye Taarruzu, Bir Ayda 54 Vapur Torpilleri, Roma'da Halet-i Ruhiye, Muvaffakiyetin Tevalisi, Limburg'un Tahliyesine Doğru, İngiltere'nin Mesarif-i Harbiyesi, Zayıfın Resmen İlanı Talep, Kahraman Fevn Mevke, Limburg Civârında Harekât-ı Askeriye, Dokuzuncu Düşman, Almanya-İtalya, Belfura Bomba Endahtı, İtalya Emvar Sıhhiyesi, İngiltere'de Mühimmat Meselesi, Rus Ordusunda Kolera, Macaristan'da Yeni Mahsul, İtalya Hareket Harbiyesi ve Bîtarafklar, Tristeye Çıkmışlar, Tanin Hiddeti, İngiltere'de Yangınlar, Fransa Ahvâl-i Mâliyesi, İran'da İngiliz Tecavüzatı, Arnavutluk Ahvâli, Yunanistan'ın Vaziyeti, Bükreş'te Nümâyişler, Arnavutluk ve Karadağ, Bulgaristan'ın Cevabı.)
1975. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Layiha-i Kanuniyenin Tedkiki, Müttehitlerin Zimmetleri, Edirne Valisi, Gazileri Ziyaret-Hedaya, Hilal-i Ahmer'e İane, Hastahane Tesisi, Bağcılara Amerika Çubuğu, İhtida, Tahallüs.)
1976. İmzasız, En Son Haberler, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, İngiliz Gazetesinin Beyânât-ı Mühimmesi, Arnavutluk Meselesi ve İtilâfçılar, Romanya'da Vaziyet, Kayser'in Bad Dükalığına Telgrafi, Müttefikler Yedinde Ki Üsera, Ruslar Umumen Ricat Ediyor, İngiliz Konsolusu Norveç'ten Gidiyor.)
1977. İmzasız, Harb-i Umûmî Münşaları, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s. 2.
1978. İmzasız, Balkanlar'da İttihadı İhya Edebilirler mi?, 6587, 6 Şb. 1333, 7 Hz. 1331, 20 Hz. 1915, s. 1. (Balkanlar'da ittihadın güçlüğünden söz ediyor.)
1979. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6587, 6 Şb. 1333, 7 Hz. 1331, 20 Hz. 1915, s. 1. (Günlük haber.)
1980. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6587, 6 Şb. 1333, 7 Hz. 1331, 20 Hz. 1915, s. 1.
1981. İmzasız, Boğazın Esbâb-ı Müdafaası Mükemmel, 6587, 6 Şb. 1333, 7 Hz. 1331, 20 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1982. İmzasız, Düşman Telgraflarında ki Yalanları Tekzib, 6587, 6 Şb. 1333, 7 Hz. 1331, 20 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1983. İmzasız, Kazablanka Sefinesinin Kapudanı, 6587, 6 Şb. 1333, 7 Hz. 1331, 20 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
1984. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6587, 6 Şb. 1333, 7 Hz. 1331, 20 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Alman Palanından İngilizlerin Tedhişi, Alman

- Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Hâkimiyet Bahriyeleri ve Kendi Aralarında Tenkitler, Moskova'da Karışıklıklar, Hasarat Mikdarı, Moskova Yanıyor, Halil Halit Bey'in Beyânâtı, Kahire'de İhtişaşat, Hotin Şehrinde İşgali Karib, İngiliz Mesarif Harbiyesi, İtalya'da İhtisâsât ve İnkisarı Şevk, Bir İtalyan Tahtelbahirinin Garkı, İtalya'da Arazi Çökmesi, Arras Muharebatı, Galiçya Muharebatı, Fransız Müddetinin Sükût u Delillerinden, Doma Meclisinin İçtimâi, Rus Emval Dâhiliye ve Hariciye, Viyana'da Muhtekirlerin Tecziyesi, Macaristan'da Hubûbat, Ruslar Âsâr-ı İtika Aşırıyorlar, Munassaf Bir Rus Zabitinin Tahsisi, Balkanlar Hakkında Bir İtilâf, Yunanistan ve İtalya.)
1985. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6587, 6 Şb. 1333, 7 Hz. 1331, 20 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Layiha İkmal Tedkikatı, Gazileri Ziyaret-Hedaya.)
1986. İmzasız, En Son Haberler, 6587, 6 Şb. 1333, 7 Hz. 1331, 20 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de, Fransa'da İsabet, Alman Harp Raporu, Kayser'in Tebriki, Moskova'da İhtilal, Bulgaristan'ın Cevabı, Galiçya Muharebatı, Papa ve Prens Boluv, Avusturya-Macaristan Nâzırı, İngilizlerin Zayıyatı, İngilizlerin Hülyası, İngiltere'de Yeni Harp İstikrâzı, İngiltere'de Mikolat Meseles, Rus Bahriye Nezâreti Muavini, İthalat ve İhrâcat Men'i, Fransa'da Sansür, Yunan Kralının Hastalığı.)
1987. İmzasız, İsveç-Rusya Münâsebeti, 6588, 7 Şb. 1333, 8 Hz. 1331, 21 Hz. 1915, s. 1. (İsveç'in arazisinden Rusya 'nın ihrâcat yapmasını men ettiği hk.)
1988. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6588, 7 Şb. 1333, 8 Hz. 1331, 21 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1989. İmzasız, Çanakkale Ufuklarında, 6588, 7 Şb. 1333, 8 Hz. 1331, 21 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de Vaziyet, Aç Tavuk Kendini Buğday Ambarında Görür.)
1990. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6588, 7 Şb. 1333, 8 Hz. 1331, 21 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Ruslar'da Bir Temerküz Kabinesi İstiyorlar, Avusturya Donanmasının İtalya Savahiline Taarruzu, Rusya'da İğtişaş, Galiçya Muzafferiyetlerinin İngiltere'de Tesiri, Cenub Sahne-i Harbinde, Muvaffakiyat Safhaları, Rus Dâhiliye Nâzırının İstifası, Fransa'da Asker Firâriyelerinin Affı, Dolmayın İstihklarının Kuvveti, İtiraf ve İkaz, Bir İtalyan Profesörünün Mektubu, Bir İsveç Muharrir Askerisinin Makalesi, Nemiden Kahramanının Şerefine Ziyafet, Danimarka'nın Bîtarafılığı, Almanya ve İtalya, Bir Muhârebe-i Katiyeye İntizar Olunuyor, Rusya'da Kahve İnhisarı, Bir Hatıra-ı Tarihiye Münâsebetiyle, Bir Tayyarecinin Telefı, Mahsulatın Sûret-i Tevzii, Essassız Bir Rivayet, Rus Zayıyat

- Listeleri, Mısır'da Yunan Tebasına Taarruz, Karadağ'ın Arnavutluk'a İlan-ı Harbi, Arnavutluk'ta Kaht.)
1991. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6588, 7 Şb. 1333, 8 Hz. 1331, 21 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, İntihab-ı Memurin Komisyonu, Tekâlif-i Harbiye Komisyonu, Encümen-i Tedkik, Hariçten İstisna, Gazileri Ziyaret-Hedaya, İrtihal.)
1992. İmzasız, En Son Haberler, 6588, 7 Şb. 1333, 8 Hz. 1331, 21 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşman Esirleri İrtihal Ediliyor, Rusların Umûmî Ricatı, Rusların Zayıtı Üç Buçuk Milyon, Alman Harp Raporu, İngiliz-Fransız ve İtalyan Donanmaları, İngilizlerin Zayıtı, Avusturya Donanmasının Tevkifi, Trablugar'ta İtalyanlar, Avusturya Karargâh Umûmiyesinde, Halil Bey Viyana'da, Avrupa'yı Merkezi İttihad-ı İktisadiyesi, İmparatoriçenin Ziyafeti, Bulgar Maarif Nâzırının Beyânâtı, Yunan Kralının Hastalığı, Tekzib.)
1993. İmzasız, Donanma Madalyası, 6588, 7 Şb. 1333, 8 Hz. 1331, 21 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1994. İmzasız, Karar-ı İnfaz, 6588, 7 Şb. 1333, 8 Hz. 1331, 21 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1995. İmzasız, Üsküdar İhtifali, 6588, 7 Şb. 1333, 8 Hz. 1331, 21 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
1996. İmzasız, Bulgaristan ve Balkan Hükümetleri, 6589, 8 Şb. 1333, 9 Hz. 1331, 22 Hz. 1915, s. 1. (Bulgaristan ve Balkan hükümetleri arasında meydana gelen İtilaf hk.)
1997. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6589, 8 Şb. 1333, 9 Hz. 1331, 22 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
1998. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6589, 8 Şb. 1333, 9 Hz. 1331, 22 Hz. 1915, s. 1.
1999. İmzasız, Irak Ordusu Baş Kumandanının Beyânnâmesi, 6589, 8 Şb. 1333, 9 Hz. 1331, 22 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2000. İmzasız, Bir Mütihassısın Mütalası, 6589, 8 Şb. 1333, 9 Hz. 1331, 22 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2001. İmzasız, Ceneral Damat Mecruh, 6589, 8 Şb. 1333, 9 Hz. 1331, 22 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2002. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6589, 8 Şb. 1333, 9 Hz. 1331, 22 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rusya'da İğtişâş, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, itimadlar Münsebil, Kont Anderaşinin Makalesi, Limburg'da Rusların Son Günleri, Rusya'da Fabrikaların Nakli, Fransız Tayyarelerinin Akıbeti, İtalyan İğniyasının Haseti, Fransa'da Sefalet, Pavşer'in Tedkikatı, Romanya İtilâf Devletleri İtilâfatı, Yunan Kralının Hastalığı.)

2003. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6589, 8 Şb. 1333, 9 Hz. 1331, 22 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Yevm-i Kabul Sefıra, Mülâkat, Meclis İrade-i Vilayet, Şûrâyı Devlet Heyeti Umûmiyesi, İlamat Haricleri, Portekiz Kabinesi, Mülkiye Tevcihatı, Sarhoşluk Hakkında, Bir Definenin Komşular Arasında Taksimi.)
2004. İmzasız, En Son Haberler, 6589, 8 Şb. 1333, 9 Hz. 1331, 22 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkasya'da Rusların Ricatı, Seddülbahir Cephesinden düşmanın Hezimetleri, Alman Harp Raporu, Şecaat ve Kahramanlık Numuneleri, İzonzo Geçidinde Müthiş Muhârebeler, Moskova İhtilali, Rusya'da Umûmî İhtilala Korkuları, Büyük Bir Sulhperver, Fransa Meclis-i Mebûsanında, İtilâf-ı Murabba'da Âdem-i Memnuniyet, Rusya'da Mühimmat Fıkdanı, Sofya Sefirimizin Ziyafeti, Gazileri Ziyaret-Hedaya, Osmanlı ve Ecnebi Kabilelere, Muamelat-ı Askeriye.)
2005. İmzasız, Rusya'da Âsâr İzmihlali, 6590, 9 Şb. 1333, 10 Hz. 1331, 23 Hz. 1915, s. 1. (Rusya Harbiye Nâzırının istifa edeceği ve onun yerine Bahriye Sefiri'nin geçeceği hk.)
2006. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6590, 9 Şb. 1333, 10 Hz. 1331, 23 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2007. İmzasız, Çanakkale'de Yeni Bir Muzafferiyet, 6590, 9 Şb. 1333, 10 Hz. 1331, 23 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2008. İmzasız, İtilâf-ı Merbi'i Ne Halde, 6590, 9 Şb. 1333, 10 Hz. 1331, 23 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2009. İmzasız, Hidiv Mısır'ın Beyânâtı, 6590, 9 Şb. 1333, 10 Hz. 1331, 23 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2010. İmzasız, Kahramanlık Menkıbeleri, 6590, 9 Şb. 1333, 10 Hz. 1331, 23 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2011. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6590, 9 Şb. 1333, 10 Hz. 1331, 23 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Limburg Etrafında Muhârebeler, Leyeven Muhârebesinden Sonra, Arras İle Şosa Arasında, Sazonof'un İstifası ve Halefi, makalakov'un Mesleği, Petersburg Polis Müdürünün Beyânnâmesi, İngiltere-Yunanistan, Kayser Sahne-i Harpte, İsveç Kraliçesi'ne Suikast, Luzitanya Hadisesi Etrafında, İtalya Donanması, İtalya'da Ahz-i Asker Muamelesi, Edward Garay İtalya'da, Sırların Vaziyeti ve İtalyanlar, Makedonya İntibahatı Neticesi, Mısır'da Yunanlılara Tecavüz.)

2012. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6590, 9 Şb. 1333, 10 Hz. 1331, 23 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret, İntihab-ı Memurin, Encümen Daimi Vilayet, Encümen-i Müdiran, Tayin Nişan, Gazileri Ziyaret-Hedaye, İrtihal.)
2013. İmzasız, En Son Haberler, 6590, 9 Şb. 1333, 10 Hz. 1331, 23 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransız Kruvazörünün Serseriyane Taarruzu, Alman Harp Raporu, Limburg'un Son Günleri, Limburg Önlerinde, Bir Alman Tahtelbahirinin Büyük Bir Muvaffakiyeti, İtilâfçılar ve Balkan Hükümetleri, Rus Ordusunda Top, Mühimmat Fıkdanı, Moskova Kumandanının İstifası, Halil Bey'in Dersaadete Avdeti, Halil Bey'in Beyânâtı, Ceneral Devet, Guruc'da Vaziyet, Yeni Amerika Zırhlısı, Sırbistan'da Muhacirat, Yunan'ın Vaziyeti, Yunanistan'da İngiliz Heyeti, İngiliz Harp İstikrâzı.)
2014. İmzasız, Limburg'un İstirdadı, 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 1. (Limburg'un geri alınması ve önemi hk.)
2015. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 1. (Günlük haber.)
2016. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 1.
2017. İmzasız, Boğaz'da Vaziyet, 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2018. İmzasız, Şerifis'in Makalesi, 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2019. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Limburg'un İstirdadı Tafsilatı, Limburg Sükûtu ve Rusya'da Tesirat, Times Mütalası, Büyük Günahkâr, Zayi Olan İngiliz Vapurlarının Tonesi, Petersburg'da İğtişaş, Rusya'da Yeni Harbiye Nâzırı, Rusya'da Muntalit Kabine Cereyanları, Sulh Teşebbüsleri Şayiasını Tkezib, Fransızların Zayıatı, Fransız Zayıat Cüdullerinin Ketmi, İsveç Almanya, Bir İngiliz Askerî Muharririnin Makalesi, Rodoslavof'un Beyânât-ı Mühimmesi.)
2020. Mehmet Sadî, Türk-Alman Harp Mukaddesi, 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 2. (Alman Profesörün Türk-Alman dostluğu hakkında ki görüşlerini aktarıyor.)
2021. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, , 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Tarih-i Encümeni, Halil Bey.)

2022. İmzasız, En Son Haberler, , 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşmanlarımızın Zebunküşane Harekâtı, Alman Harp Raporu, Avusturya ve Macaristan'da Mashâr ve Şadumanı, Varşova'nın Tahliyesi, Rusların Endişeleri, Balkan İttifak-ı Yeniden Tesis Eder mi?, Halaskar İtalyanlar, Sulh Arkadaşlığı, Rus Sulh Cemiyetinin Feshi, Moskova'da İhtilal, Rusların Adem Muvaffakiyeti, Ceneral Deevet'in Mahkumiyeti, Limburg'da Meserret, Kayser'in Tebrikatı, Limburg İçin, Yunan İntibahatı Neticesi.)
2023. İmzasız, Limburg'un İstirdadı Etrafında, 6592, 12 Şb. 1333, 12 Hz. 1331, 25 Hz. 1915, s. 1. (Limburg'un geri alınmasının önemi ve tesirler hk.)
2024. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6592, 12 Şb. 1333, 12 Hz. 1331, 25 Hz. 1915, s. 1. (Günlük haber.)
2025. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6592, 12 Şb. 1333, 12 Hz. 1331, 25 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya Sahne-i Harpte, Rus Ricatlarında ki Sefalet, Rusya'nın Tekâlifleri ve Romanya'da Vaziyet-i Hazıra, Şimdi de Varşova, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Garip Bir Harekât, İsveç Hükümetinin Yeni Kararları, Limburg'un İstirdadı Tafsilatı, Şonburun Sarayında, Almanya'da Tezâhürât, Budapeşte'de Tezâhürât, Muzaffer Bir Ceneralin İhtisâsâtı, Sulh Hakkında ki Sayialar, Fransa'da İnkisar-ı Hayâl, Almanya-İspanya, Bavyera Kralı, Almanya'nın Sofya Sefiri, Nemiden Kahramanı Hamburg'da.)
2026. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6592, 12 Şb. 1333, 12 Hz. 1331, 25 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Ziyaret, Meclis İrade-i Vilayet, Encümen, Müşariyet Müsadere Kararı, İspanya Kabinesinin İstifası, Haksız ve Müstabdane Bir Emir, Vilayet'te Meserret, Üsküdar İhtifali, Gazileri Ziyaret-Hedaya, Bulgaristan'dan Gececek Yolculara.)
2027. İmzasız, En Son Haberler, 6592, 12 Şb. 1333, 12 Hz. 1331, 25 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Limbuğ'a Girerken, Limburg'un Sûret-i İstirdadı, İtalya Hududunda, Bulgaristan'ın Dersaadet Sefiri, Papanın Beyânâtı ve İtilâfçılar, Sulh Meselesi, Rus Karargâh Umûmiyesi, Rus Siparişinden Vazgeçmiş, Sırbistan-Bulgaristan.)
2028. İmzasız, İntihar, 6592, 12 Şb. 1333, 12 Hz. 1331, 25 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
2029. İmzasız, Karilerimizden Biri Ne Diyor, 6593, 13 Şb. 1333, 13 Hz. 1331, 26 Hz. 1915, s. 1. (Hasan Salahi imzasıyla İtalya Efkâr-ı Umûmiyesi ve siyasetine ait bir okuyucunun gönderdiği mektup hk.)

2030. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6593, 13 Şb. 1333, 13 Hz. 1331, 26 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2031. İmzasız, Tahtelbahirler Korkusu İle Aç Kalıyorlar, 6593, 13 Şb. 1333, 13 Hz. 1331, 26 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2032. İmzasız, Taşralarda Tezâhürât, , 6593, 13 Şb. 1333, 13 Hz. 1331, 26 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2033. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6593, 13 Şb. 1333, 13 Hz. 1331, 26 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Limburg Hakkında Düşman Teblîğleri, Budapeşte'de Şenlikler, Bir Rus Tahtelbahirinin Garkı, İtalya'da Şüphe ve Endişeler, Netice'nin Mübadey, Rusya'da Umûmî İhtilal Hazırlıkları, Rus Kabinesinde Tebdilat, Petersburg'dan Kırım'a, İtalyanların Zayıtı, Alman Bahriyesinden Korkuları, İtalya Sosyalistleri, Rusların Tezalimi, İsveç'ten Nakliyat'ın Men'i, Fransa'da Askerlik, Hakikat Karşısında İnkisar-ı Hayâl, İtalya ve Arnavutluk, Sırlar ve İtalyanlar, Romanya-İtalya.)
2034. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6593, 13 Şb. 1333, 13 Hz. 1331, 26 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Ameliyattan Evvel Nutk u Malukane, İzmit'te Şenlikler, Surre-i Hümayun, İsna Mahkemesinde Cennet İddiasından Bulunanlar, Türkiye-Almanya Ticaret Mukavalesi, Türk Gücünün Yaz Ormanları, Müdafaa Menfaatına Hanımlara Müsamare.)
2035. İmzasız, En Son Haberler, 6593, 13 Şb. 1333, 13 Hz. 1331, 26 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Çanakkale'de, Alman Harp Raporu, Felakat Yakındır, İtalyanların Hezimetleri, Âsâr-ı Hamiyet, İzmir'de Alayim-i Şadumanı, Viyana'da Tezâhürât, Viyana'da Müsademe, Almanların Zayıtı, Mukabale Bi'l-mislin Fransa'da Tesiri, Avusturya Salib-i Ahmerinin Bir Teşebbüsü, Bir Sırp Diplomatının Beyânâtı, İsveç ve Rusya, Almanların Zahire Tefviki, Roma Azası Sibiryada, Es'ad Paşa İtalya'da.)
2036. İmzasız, Leyle-i Berat Mağfîret Ayât, 6594, 14 Şb. 1333, 14 Hz. 13331, 27 Hz. 1915, s. 1. (Berat gecesi duası.)
2037. İmzasız, Bulgaristan'ın Vaziyeti Değişebilir mi?, 6594, 14 Şb. 1333, 14 Hz. 13331, 27 Hz. 1915, s. 1.(Bulgarsitan'ın tekrar İtilâf devletlerinin yanında savaşa girip girmeyeceği hk.)
2038. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6594, 14 Şb. 1333, 14 Hz. 13331, 27 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)

2039. İmzasız, Düşmanın Akim Teşebbüslerinden Biri Daha, 6594, 14 Şb. 1333, 14 Hz. 13331, 27 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2040. İmzasız, Müşkülâtın Fevkaladeliğini Takdire Başladılar, 6594, 14 Şb. 1333, 14 Hz. 13331, 27 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2041. İmzasız, İngiliz Ajansının Takdiratı, 6594, 14 Şb. 1333, 14 Hz. 13331, 27 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2042. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6594, 14 Şb. 1333, 14 Hz. 13331, 27 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Bombardımanlar ve Paris'te Tesirâtı, Galiçya Muharebatı, Petersburg'da İhtilal İhtimali, Rusya'da İhtilal Emareleri, Rusya Çarı Cephe-i Harpt'te, İngilizlerin Zayıyatı, Karadağlılar İşkodra'da, Bir İtalya Mebusunun Mütalası.)
2043. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6594, 14 Şb. 1333, 14 Hz. 13331, 27 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Surre-i Hümayun Alayı Valaesı, Mülâkat, Ziyaret, Anadolu Şimendiferleri Meclis Umûmiyesi, Türkiye-İtalya Münâsebet-i Ticariyesi, Sulh Arkadaşları Arasında, İmzasız, Madalya Tevcihâtı, Mektep Muallimi Olan Mütেকaidin Askeriye, Mösyö Biryân'ın Halefi, Mevlid-i Nebevi Kıraatı.)
2044. İmzasız, En Son Haberler, 6594, 14 Şb. 1333, 14 Hz. 13331, 27 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Âsâr-ı Muhadenet, Çanakkale'de, Londra ve Paris'te Meyusiyet, Alman Harp Raporu, Alman Sosyalistlerinin Beyânnâmesi, Bukovyna Cephesinde, Baltık Ayaletlerinden Rusların Firârı, Avusturya Havanlarının Muvaffakiyeti, Viyana'daki İtalyanlar Vatanperverliği, Fulgarya Yaylası Üzerinde, Prusy Diyet Meclisi, İtalya İmza Etmemiş, Trablusgarp Ahvâli, Romanya'da Vaziyet, Almanya'nın Cevabı, Bir İngiliz Zırhlısı Hasârzade, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İngilizlerin Zayıyatı, Sibirya Sibirya Tebaiyyet, Papa'nın Beyânnâmesi.)
2045. İmzasız, Düşmanlar Nasıl Sükût Ediyorlar?, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 1. (Düşmanların nasıl yenildiği hk.)
2046. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2047. İmzasız, Çanakkale Taarruzu-Fransa'da Hoşnutsuzluk, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2048. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Moskova İğtişası, Sazanof'un İstifası, Sırp Hududunda Avusturya Askeri, Romanya Hududunda Ruslar, İtalyan Balonunu Takip, İtalya Hükümeti ve Papalık, Avusturya ve Macaristan Bayrakları, Mişan İtası,

- Sıpraların Azametfuruşluğu, Yunanistan'ın Vaziyeti, Romanya'nın Mesleği, Romanya ve Hükümet-i Merkeziye, Bükreş'te İdare-i Arifiye.)
2049. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Meclis-i Vükela.)
2050. Mehmet Sadi, Dobriç'teki Alman Manevraları, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 2. (Manevralar ve bunları ziyaret eden Müslüman misafirler hk.)
2051. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Komisyon, Mezunin Hukuk-ı Vakızat, Gazileri Ziyaret-Hedaya.)
2052. İmzasız, Makedonya Müslümanları, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 2. (Makedonya'dan Dersaadet'e gelen Makedonya Müslümanları hk.)
2053. İmzasız, Tayin, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 2. (Haber.)
2054. İmzasız, En Son Haberler, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Nilane-i Muhadenet, Seddülbahir Mıntıkasında, Şark'ta Devre-i Tecdid, Alman Harp Raporu, Romanya ve İttifakı Müsenna, Müttefikler Arasında Nifak Başladı, Sırbıye Bulgaristan, Mösyü Gunaris'in Beyânâtı, Venizelos ve Ralli, Almanya'nın Hakşinaslığı, İtalya Ordusu'nda Aziller.)
2055. İmzasız, Duyuru, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 2. (Harbiye Nezâretinden Tebliğ Edilmiştir, Harbiye Nezâreti Muamelatı Zatiye Müdüriyetinden, Jandarma Zabıt Mektebi Müdüriyetinden.)
2056. İmzasız, Mel'un Bir Günün Sene-i Devriyesi, 6596, 16 Şana 1333, 16 Hz. 1331, 29 Hz. 1915, s. 1. (Avusturya-Macaristan Veliadıtı ve eşinin öldürülmesinin yıl dönümü hk.)
2057. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6596, 16 Şb. 1333, 16 Hz. 1331, 29 Hz. 1915, s. 1. (Günlük haber.)
2058. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6596, 16 Şb. 1333, 16 Hz. 1331, 29 Hz. 1915, s. 1.
2059. İmzasız, Limni'de Rumların İsyanı, 6596, 16 Şb. 1333, 16 Hz. 1331, 29 Hz. 1915, s. 1. (Haber.)
2060. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6596, 16 Şb. 1333, 16 Hz. 1331, 29 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Dinyester Mıntıkasında, Sivastopol'da İhtilal Nümâyişleri, Donanma Mürettebatı da Müşterek, Rus Ordusunda Emraz ve Âsâr-ı İsyân, Bir İtalyan Torpidosunun Garkı, Alman Başvekili ve Hariciye Nâzırı Viyana'da, Rusya'da Gazete Tatilleri ve Cezalar, Herve'nin Mühim Bir Makalesi, İtalyan Harekât-ı Askeriyesi, Avusturya 42'lik Öbüs Topları, Kadın Kongresi

- Reisinin Beyânâtı, Filamanın Simasından Gececek Balonlar, Sazanof'un Muvaffakiyeti, Barun Konrad'ın Terfi'i, Yunanistan'da Hükümet Vaziyeti, Venizelos'un Bir Arzusu, Basıç'ın Şikâyeti, Fecaaten Vefat, Arnavutluk Savahinin Bombardımanı.)
2061. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6596, 16 Şb. 1333, 16 Hz. 1331, 29 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sihhiye Şahane, Arz-ı Tebrikat, Surre-i Hümayun Ala-yı Valası, Meclis İdare-i Velayet, Encümen-i Müdiran, Tecziye Edilenler, Gazete Tatili.)
2062. İmzasız, En Son Haberler, 6596, 16 Şb. 1333, 16 Hz. 1331, 29 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, İttifak ve Muhadenet Tezâhürâtından, Arıburnu'nda, Alman Harp Raporu, İsveç Kraliçesi Berlin'de, İtalyanlar Hiçbir İş Göremiyorlar, Bavyera Kralı Sahne-i Harpte, İngiltere'de Meydan Amelisi, Trablusgarp Ahvâli, İngiliz Ordusu, Şengen'in İşgali.)
2063. İmzasız, Duyuru, 6596, 16 Şb. 1333, 16 Hz. 1331, 29 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Taht-ı Selahedde Bulunan Memurlar, Resum-ı Belediyeden İstiŞb. , İkmal İmtihanları, Gazileri Ziyaret-Hedaya, 411 Tevdililere, Dersaadet Merkez Kumandanlığından, Şehremininden, Bahriye Nezâretinden, Şehremini Levazımat Müdüriyetinden, İkinci Ticaret Mhakemesinden.)
2064. İmzasız, Varan İki, 6597, 17 Şb. 1333, 17 Hz. 1331, 30 Hz. 1915, s. 1. (Rusya Dâhiliye Nâzırının istifasından sonra, Bhariye Nâzırının'da istifa ettiği hk.)
2065. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6597, 17 Şb. 1333, 17 Hz. 1331, 30 Hz. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2066. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6597, 17 Şb. 1333, 17 Hz. 1331, 30 Hz. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Viyana'daki Mülâkat ve Müzakarât, Alman Başvekili ve Hariciye Nâzırı, İngiltere Hükümeti Yeni Tahsisat İstiyor, İtalya Meclisi Vükelasında, Rus Karargâhı Umûmiyesinde, İtalya Başvekili Karargâh'ta, İmparator'un Nam-ı Mahsusası, Ceneral Falkenhayn, İsveç ve Rusya, Moskova İğtişâsası, Bîtarafklar Nezdinde Müttefikinin Müşahedatı, İran Mücahidlerinin Teşkilatı, Hindistan'da Çeteler, İngilizlerin Barbarlığı, Rusya Yine Para İstiyor, Bîtarafklar Konferansı, Bir Hakikatin Anlaşılması.)
2067. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6597, 17 Şb. 1333, 17 Hz. 1331, 30 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sihhiye-i Şahane, Emir Faruk Efendi Çanakkale'de, Şehremini Encümeni, Encümen-i Daimi Vilayet, Şirket-i Hayriye Cemiyeti Umûmiyesi, Tahammülük Tevzii, Musif Bir Vefat, Yunanistan'da Emlakı Olanlar.)

2068. İmzasız, En Son Haberler, 6597, 17 Şb. 1333, 17 Hz. 1331, 30 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Çanakkale'de Parlak Muvaffakiyetler, Alman Harp Raporu, Sofya'da Muazzam Bir Mattinig, İtilâfcılar Adasında İhtilaflar, Avusturya Tabiyetinde ki İtalyanlar, Avusturya İstikrâzı, Müttetikler Müzakeratı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Şimal Denizi Konferansı, Meş2un Bir Sene-i Devcriye Konferansı, Rus Vahşeti.)
2069. İmzasız, Duyuru, 6597, 17 Şb. 1333, 17 Hz. 1331, 30 Hz. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Erzak Tevzii, Hariciye Nezâreti Mualemat-ı Ztiye Müdüriyetinden, Polis Müdüriyeti-i Umûmiyesinden, Küçük Zabit Olmak İsteyenler, Müdafaa-i Milliye Menfaatına Müsamare, Fevkalade Bahçe Eğlenceleri, Terkos Su Şirketi Müdüriyetinden, Anadolu Osmanlı Demir Yolu Şirketinden.)
2070. İmzasız, Balkanlar İttihad Numunelerinden, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 1. (Makedonya'nın Bulgaristan'a katılmasının istendiği hk.)
2071. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2072. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 1.
2073. İmzasız, İtalya ve Çanakkale Harekâtı, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2074. İmzasız, Çanakkale Müdafaası, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2075. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Viyana'dan Avdet, Viyana Mülâkatı ve İtilâfcıların Korkuları, Salandra'nın Karargâha Esbâb-ı Garkı, Giyef'te İğtişâş, Moskova İğtişâşatı, Rusya'da İhtilal Cereyanları, İngiltere'de Yangınlar, İngiliz Donanması Tefviki Gaib Ediyor, İskandinavya Hükümetlerinin Bir Konferansı, Harb-i Umûmî Zaiyatı, Nihayet Fransızlar'da İtiraf Ediyorlar, Almanlara Boykotaj Yapılmıyor..)
2076. Şekip, Üç Şehit Babası Müşir Fuad Paşa'ya, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
2077. İmzasız, Fransız Tayyaresi, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2078. İmzasız, Rusların Sırbistanı Tehdidi, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)

2079. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye Şahane, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Von Leipzig'in Cenazesi, Af- Ali Kanun-ı Mevkıt, Tedrisat İbtidaiye Meclisi, Köy Şoseleri, Maden İmtiyazı, Aydan'da Petrol Men'i, Biçki ve Nakış Sergisi, Takdir, İsveç Kraliçesinin Avdeti, Gazileri Ziyaret-Hedaya, Mahkûmiyet.)
2080. İmzasız, En Son Haberler, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Çanakkale'de, Mecruhin Kafileleri, Düşmanlarımızın İzmir Savahiline Tecavüzü, İzmir Savahilinde Eşkîya, İran'da Osmanlılar Muvaffakiyeti, Alman Harp Raporu, Rusya'da Şûrâyı Hükümdarı Kabiede Buhrân, Rusya'da Meyusiyet, İngilizlerin Zayıatı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Uçurumun Kenarında, Elbisan Önlerinde Sıprların Hezimet, Memberet'in Makalesi.)
2081. İmzasız, Duyuru, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İcrahane Defterleri Türkçe, Damgasız Hayvanlar Ashabına, Dersaadet Merkez Kumandanlığından, Küçük Zabit Olmak İsteyenlere, Mecruhin Hastahanesi Menfaatına, Fevkalade Bahçe Eğlenceleri, Posta Telgraf Telefon Nezâretinden, Maarif-i Umûmiye Nezâretinden, Şirket-i Hayriyeden, Jandarma Zabit Müdüriyetinden, İstanbul Vilayetinden, Ticaret Ziraat Nezâretinden, Şehremininden, Şehremini Üsküdar Diresinden, Makinist Arayanlara.)
2082. İmzasız, Ne Acı İtiraf, 6599, 19 Şb. 1333, 19 Hz. 1331, 2 Tm. 1915, s. 1. (Rusların vaziyetinin aslında kötü olduğunu fakat İngiliz, Fransız gazetelerine baskı yaparak vaziyetin gayet iyi olduğunu göstererek halkını sakinleştirmeye çalıştığı hk.)
2083. Millî Tebliğ-i Resmî, 6599, 19 Şb. 1333, 19 Hz. 1331, 2 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2084. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6599, 19 Şb. 1333, 19 Hz. 1331, 2 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Viyana Mülâkatı Etrafında, Japonlar Harbe İştirâk Talebi Red Ediyorlar, Roma Meclisinin İçtimâi, Rusya'da İhtilaller, İngiltere'de Mühimmat Meselesi, Amerika Mühimmat Fabrikaları Aleyhine, Rusların Merdud Bir Teklifi, Le Rical Siyasiyesinden Birinin Beyânâtı, Ejderhan'da Veba, Trablusgarp Ahvâli, Bir Hollandaa Ceneralinin Mühim Makalesi, Bulgar-Yunan Münâsebeti, Bulgaristan İtilâf Devletleri Müzakeratı, Bulgar Sosyalistlerinin Meteniği, Romanya Muhafazakârları Riyaseti.)
2085. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6599, 19 Şb. 1333, 19 Hz. 1331, 2 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Mülâkat, Komisyon, Kavain ve Nizamat, Hz. Maaşı, Fun Layiziğ'in Cenaze Merasimi, Muş Hükümet Dairesi.)

2086. İmzasız, En Son Haberler, 6599, 19 Şb. 1333, 19 Hz. 1331, 2 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Arıburnu Cephesinde, Mahir Topçularımızın Parlak Bir Muvaffakiyeti, Alman Harp Raporu, İşkodran'nın Karadağlılar Tarafından İşgali, İtalyanlar Muarız, İş İşten Geçtikten Sonra, Avusturyalıların Havada Bir Muvaffakiyeti, İtalyanların Aczi, Trablusgarp Ahvâli, Tenev Rus Ordusunun İnhizamı, Edward Garay, İngilizlerin Zaiyatı, Yunan Hariciye Nazırının İstifası.)
2087. İmzasız, İmzasız, Harcırah Mesaiki, 6599, 19 Şb. 1333, 19 Hz. 1331, 2 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2088. İmzasız, Duyuru, 6599, 19 Şb. 1333, 19 Hz. 1331, 2 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Beyoğlu Mutâsarrıflığından, Dersaadet Merkez Kumandanlığından, Sevk Olunacak Muhacirlere, Konferanstan Feragat, Donanmayı Osmanî Cemiyetinden.)
2089. İmzasız, Çanakkale ve Düşmanlar, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 1. (Çanakkale'nin savunulması ve düşmanların buna bakış açısını anlatıyor.)
2090. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 1. (Günlük haber.)
2091. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 1.
2092. İmzasız, Kafkas Cephe-i Harpte, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2093. İmzasız, İzmir Savahilinde, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2094. İmzasız, Midilli'de İngiliz Askeri, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2095. İmzasız, İtalya ve Çanakkale Muharebatı, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2096. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Balkan'daki Pazarlıktan Müttefiklerimizin istifadesi, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Mackenzie'in Planı, Salandra Cephe-i Harpte, İtiraf Hakikatde İlk Hatve, İngiliz Tahsisat-ı Bahriyesi, Bavyera Kralı Viyana'da, Rusya Ahvâl-i Dâhiliyesi, Fransa'nın Top Siparişi, İskandinavya Hükümetlerinin Vaziyeti.)
2097. Mehmet Sadi, Tempelhof Hastahanesi'nde, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 2. (Tempelof hastanesi ve oradaki ziyaretinden edindiği izlenimler hk.)
2098. Cihan-ı İslâm, Afgan Hududunda Karekat-ı İhtilaliye, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)

2099. İmzasız, Radoflavof Gazetecilere Vesayasi, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2100. İmzasız, İtilâf-ı Murabba Ve Balkanlar, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2101. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Ziyaret, Levazım Sıhhiye Verdudu, Atina'da Zayi ve Zahire Borsası, Gazileri Ziyaret-Hedaya, Azimet, Balıkesir Darülmualimin Binası, İmzir'de Simendüfer Mektebi, Mülazımat Reisi Bakalora İmtihanları.)
2102. İmzasız, En Son Haberler, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Arıburnu'nda, Alman Harp Raporu, Şark'ta ve Garp'ta Yeni ve Mühim Muvaffakiyetler, Avusturya Veliahdı Cenûbî Garbî Darülharbi'nde, Ruslar Besarabya'yı Tahliye Ediyorlar, İngiltere'nin Sofya Sefiri, İngilizlerin İsnadati, İşkodra'nın İşgali ve Sırbistan, Bir İsveç Seyyahının Müşahedatı, Bir Gönüllü'nün Müşahedatı.)
2103. İmzasız, Duyuru, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şhremini Levazımat Müdüriyetinden, Levazımat-ı Umûmiye Askeriye Mübayat-ı Komisyonundan, Donanma-i Osmanî Merkez-i Umûmiyesinden.)
2104. İmzasız, Yeni Teşebbüsten Muvaffakiyet Bekleriz, 6601, 21 Şb. 1333, 21 Hz. 1331, 4 Tm. 1915, s. 1. (Balkanlar'da Almanların yeni bir teşebbüsü hk.)
2105. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6601, 21 Şb. 1333, 21 Hz. 1331, 4 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2106. İmzasız, İngilizlerin Zayiati, 6601, 21 Şb. 1333, 21 Hz. 1331, 4 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2107. İmzasız, Ervah Şüheda İçin Mevlid-i Nebevi Kıraatı, 6601, 21 Şb. 1333, 21 Hz. 1331, 4 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2108. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6601, 21 Şb. 1333, 21 Hz. 1331, 4 Tm. 1915, s. 1. (Avusturya Harp Raporu, 6601, 21 Şb. 1333, 21 Hz. 1331, 4 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Almanya'nın Amerika'ya Notası, Amerika'nın Tedabiri, İtalya Diğerleri İle Tamamen Bağlanıyor mu?, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Mrsilya'da Bir Mühimmat Fabrikası Yanmış, Fransa'da Suikastimalat, Fransa Meclis-i Mebûsanında, Rusya'da Romanlar Tevkifi, Rusya'da Mühimmat ve Top Fıkdanı, Yüzbin Zabit Zayi Etmişler, İtalya'da Gala-yı Esar, Sofya-Karadağ ve İtalya, Kabahat Havalarda İmiş, Amerika'da Mühimmat İhrâcına İtiraz, Bavyera Kralı, İngiliz Mühimmat Nezâreti, Macaristan Mahsulatı Ziraiyesi, Almanya'nın

- Sofya Sefiri, Esad Paş'ın Siyaseti, Anadolu'daki Rum Ensarı, Yunanistan'da İngiliz Heyet-i Bahri,yesi.)
2109. İmzasız, Çanakkale Mektubu, 6601, 21 Şb. 1333, 21 Hz. 1331, 4 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Askerimizin Celadeti, Düşmanın Cinayet ve Vahşeti, Bir İngiliz Zabitanın Hatıra Notları.)
2110. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6601, 21 Şb. 1333, 21 Hz. 1331, 4 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Encümen-i Vükela, Ziyaret, Komisyon İctimâi, Hıdmet Maksure'de Köylerin Maaşı, Gül Babanın Bakiye-i Azamı, Meşveret Müsadere Kararı, Gazilere Hediye, Donanma Madalyası, Şakı Derdesti, Muamelat-ı Askeriye, 311 Tevdililere.)
2111. İmzasız, En Son Haberler, 6601, 21 Şb. 1333, 21 Hz. 1331, 4 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bahr-i Baltık'ta Muhârebe-i Bahriye, Tahtelbahirler Muhârebesi, Rus Ordusunda Dom Dom Kurşunları.)
2112. İmzasız, Duyuru, 6601, 21 Şb. 1333, 21 Hz. 1331, 4 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mülazımat Reisi İmtihanları, Samatya Sulh Mahkemesi İcra Dairesinden, Harbiye Nezâretinden, Şhremini Levazımat Müdüriyetinden.)
2113. İmzasız, Romanya İle Rusya Arasında, 6602, 22 Şb. 1333, 22 Hz. 1331, 5 Tm. 1915, s. 1. (Romanya ile Rusya arasındaki ilişkinin gitgide gerilmeye başladığı hk.)
2114. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6602, 22 Şb. 1333, 22 Hz. 1331, 5 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2115. İmzasız, Girit Cengâverleri Darülharp'te, 6602, 22 Şb. 1333, 22 Hz. 1331, 5 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2116. İmzasız, İtalya ve Çanakkale Harekâtı, 6602, 22 Şb. 1333, 22 Hz. 1331, 5 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2117. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6602, 22 Şb. 1333, 22 Hz. 1331, 5 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da İnkılab Cereyanları, Rusya'da Buhrân-ı Vükela, Moskova İğtişaatı, Alman Tahteshahirlerinin Faaliyeti, Amerika'da Silah İhrâcâtı Aleyhinde Mitingler, İtalya Harekât-ı Askeriyesi ve Bîtarafklar, Bavyera Kralı Kayser'in Karargâhında, İngiltere Kamarasından Mühim Sualler, Avusturya Muamelat-ı Askeriye, Trablusgarp Mücâhitlerinin Faaliyeti, Macaristan'da Harp İstikrâzı, İtalyanların Zorbası, İtalya Matbuatının Kuruntuları, İtalya'da Pappasla'ın Tevkifi, Arnavut Beylerinden Birisinin Beyânâtı, İtalya ve Arnavutluk, Dobruca Komitesinin Muhtırası.9

2118. Mehmet Sadi, Üsera-yı Müslümaniye Konferansları, 6602, 22 Şb. 1333, 22 Hz. 1331, 5 Tm. 1915, s. 2. (Âlem-i İslâmın artık meselere kayıtsız kalmadığı hk.)
2119. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6602, 22 Şb. 1333, 22 Hz. 1331, 5 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhiye-i Şahane, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Tekâlif-i Harbiye Komisyonu, İcrat Tedrisiyesi, Bulgar Eksarahının Vefatı, Tayin.)
2120. İmzasız, En Son Haberler, 6602, 22 Şb. 1333, 22 Hz. 1331, 5 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşmanlarımızda İtiraf Ediyorlar, Çanakkale’de Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Rusya’da Bedbinlik, İhtilal Merkezi Moskova’da, İsveç’in Protestosu, Sırların Yeni Bir Yalanı, Amerika Meclis-i Âyanından Bir İnfilak, Arnavutluk Mukadderatı, Arnavutluk Ahvâli, Yunanistan’ın Şikâteyi, Fransa Harbiye Müşteşarı.)
2121. İmzasız, Duyuru, 6602, 22 Şb. 1333, 22 Hz. 1331, 5 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Vaaz Efendilere, Dersaadet Merkez Kumandanlığından, Müsamere, Harbiye Nezâretinden, Ticaret ve Ziraat Nezâretinden, Darülbedi’i Meclis İdare-i Riyasetinden, Harbiye Nezâretinden.)
2122. İmzasız, Ne Acı İtiraflar, 6603, 23 Şb. 1333, 23 Hz. 1331, 6 Tm. 1915, s. 1. (İngiltere’nin müttefiklerine yardım edememesinden şikâyet edildiği hk.)
2123. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6603, 23 Şb. 1333, 23 Hz. 1331, 6 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2124. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6603, 23 Şb. 1333, 23 Hz. 1331, 6 Tm. 1915, s. 1.
2125. İmzasız, Ceneral Gavrov Mecruh, 6603, 23 Şb. 1333, 23 Hz. 1331, 6 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2126. İmzasız, Yunanistan’ın Protestosu, 6603, 23 Şb. 1333, 23 Hz. 1331, 6 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2127. İmzasız, No: 51 Alman Tahtelbahirleri Süvarisinin Beyânâtı, 6603, 23 Şb. 1333, 23 Hz. 1331, 6 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2128. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6603, 23 Şb. 1333, 23 Hz. 1331, 6 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtiraf-ı Acz, Rus Baş Kumandanlığının Emirnamesi, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İtalyanlar’da inkisar-ı Hayâl, Vest Minister’in Mühim Bir Makalesi, Garip Bir Nazariye, Hüsn ü Kabul Görmeyen Bir Davet, İngiliz Matbuatının İsnadatı, Piyerpon Morgan’a Suikast, Esad Paşa ve Sıprlar, Bulgaristan ve İtilaçılar.)

2129. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6603, 23 Şb. 1333, 23 Hz. 1331, 6 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Huzura Kabul, Encümen-i Vükela, Ziyaret, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye, İrade-i Saniyeye İktiran, Bağdat'ta Âsâr-ı Hamiyet ve Gayret, Erzurum'da, Donanma Madalyası, Cüretkâr Bir Hırsız, Firâri Bir Boğa, endaht-ı Tecziyeler.)
2130. İmzasız, En Son Haberler, 6603, 23 Şb. 1333, 23 Hz. 1331, 6 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşmanın Akürane Taarruzları, İskenderun'da, Alman Harp Raporu, İngiltere ve Yunanistan, İsviçre'nin Protestosu, Avusturya Velihtının Beyânâtı, İran Kabinesinde, Bulgar İksarhı.)
2131. İmzasız, İtilâf-ı Müselles Ricali, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 1. (İtilâf milletleri hk.)
2132. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2133. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 1.
2134. İmzasız, Ceneral Govru'nun Cerihesi, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2135. İmzasız, Çanakkale'deki Düşmanlarımızın Kuvve-i Memnuniyesi, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2136. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: RRusya'ya Karşı Protesto, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Times'ın Almanlar Hakkında Takdiratı, Dönger'in Bombardımanı, Moskova İğtişası, Karnik-Julyen Cephesinde, İtalyan Erkan-ı Harbiye Reisinin Beyânâtı, İtalyanların Tarblusgarp'ta Zayıyatı, Rusların Müfteriyatı, Almayna'nın Amerika'ya Notası, Karasnik Zamoç Muhârebesi, Avanti'nin İhtarları, Piyerpon Morgan'nın Ahvâl-i Sıhhiyesi, Ultimatom mu Veriyorlar?, Deracın Sırlar Tarafından İşgali, Muhârebe ve Romanya İle Bulgaristan, Romanya v Bulgaristan'ın Vaziyeti, Romanya Savahilini Tarassud, İngiltere'nin Sofya Sefiri, İngiltere, Romanya Sefarethesinde, Yunan Kralının Hastalığı, Venizelos'un Beyânâtı.)
2137. [ARIBURUN], Hüseyin Avni, Boğaz Müdafaaları, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
2138. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Huzura Kabul, Hamiyet-i Tedrisiye-i İslâmiye, Encümen-i Vükela, Encümen-i Müdiran, Harık-i Komisyon, Meşruiyet Derkenarı, Kazılmaklar,

- Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Tevzi Mükâfât-ı Resmi, Harbiye Nezâreti Sıhhiye Dairesinden, Hayvan Sahiplerine, Top Tecrübesi, Darüleytam Menfaatına Müsamere.)
2139. İmzasız, Dersaadet Su Şirketinden, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 2. (Duyuru.)
2140. İmzasız, En Son Haberler, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Doblün ve Bilfasat'ta Adare-i Arifiye, Moskova İğtişâşalarında Maktulin, Rus İdaresinde Cihâd'ın Tesirâtı, Alman Harp Raporu, İngilizlerin Akim Kalan Bir Teşebbüsü, Sabık VinÂyan Sefirinin Beyânâtı, İngiltere'nin Sofya Sefiir, Bulgaristan'ın Belgrad Sefiri, Fransızların Zayıyatı, Rusya'da Top Fıkdanı, Sibirya Nef'i, Dinister Mıntıkasında, Avusturya Dâhiliye Nâzırı Lehistan'da, Avusturya Harp İstikrâzı, Romanya İstikrâzı, Mes'ul Kim, Müttefiklerin Hezimetleri ve Bîtarafılar, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bir Hollanda Vapurunun Garkı, Bu da Tevkif Edilmiş, Batman Holveğ'in Hemşerisi, Bir İngiliz Tayyaresinin Başına Gelenler.)
2141. İmzasız, Tecziye, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2142. İmzasız, Duyuru, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bahriye Nezâretinden, Ticaret ve Ziraat Nezâreti İnşaat ve Mübayat Komisyonundan, Şehremini Levazımat Müdüriyetinden, İstanbul Vilayetinden.)
2143. İmzasız, Düşmanların Küçüklüğü, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 1. (Düşmanın hastane gemisine ateş ederek kendini küçülttüğü hk.)
2144. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2145. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 1.
2146. İmzasız, İngiliz Zaferlerinin Delillerini Topluyor, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2147. İmzasız, Bir Mukayese, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2148. İmzasız, Kartaca Vapuru Batırıldı, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2149. İmzasız, Ceneral Gurov Nasıl Yaralanmış?, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2150. İmzasız, Düşmanlarımızın Vahşetine Bîtaraf Şahitler, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)

2151. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Mareşal Hindeneburg İmparator Karargâhında, Norveç'in Protestosu, Son İngilizler Zayıyat Cetveli, Portekiz Vaziyeti, Avusturyalılar İtalya Toprağında, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Londra'da Bir İslav Heyeti, Doma'nın İçtima'i Meşkûk, Rus-Japon Münâsebeti, Sünisilerim Mücahedesi, Odesa'da İhtilal, Bulgaristan ve İtilâf Devletleri, Sırbistan ve İtalya, Romanya Kralı Hasta, Sırp Ordusunda Hoşnutsuzluklar, Mayuresko Viyana'da, Bir Şayianın Tekzibi.)
2152. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Meclis-i Vükela, Komisyon, Encümen-i Adliye, Yevm-i Mahsus, Levhalar ve İlan Varikaları, Adliye Tevcihâtı, Teberru, Tevzi-i Mükâfât, Totunya Salonunda Konferans.)
2153. İmzasız, Duyuru, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Defter Hakanı Emanetinden, Şehremininden, 310 Tevdililere, Mekatib-i Harbiye Müdüriyet Umûmiyesi ve Vekilasından.)
2154. İmzasız, En Son Haberler, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bir Amerikan Muhabirinin Telgrafı, Müttefiklerin Çanakkale'deki Zayıyatı, Düşman Nakliye Gemisinin Garkı, Hilmi Paşa'nın Beyânâtı, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Alman Sefirinin Mezuniyeti, Bavyera Kralı'nın Beyânâtı, İtalyanların Hezimetleri, rusya'nın Roma Sefiri.)
2155. İmzasız, Bulgaristan'da İtilâfçılar, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 1. (İtilâfçıların artık Bulgarları kandırmayacaklarını anladıkları hk.)
2156. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2157. İmzasız, Basra Darülharbi'nde, İngilizlerin Bir Hezimet, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2158. İmzasız, Yirmi Bin Mücahid Cihâda Amade, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2159. İmzasız, Kartaca'nın Garkı-Fransa'da Tesir, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2160. İmzasız, Çanakkale'de Müttefiklerin Hezimetleri, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2161. İmzasız, Yunanistan'da İngiltere Aleyhine Mahkûk Bir İnfial, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)

2162. İmzasız, İngilizlerin Yunanlılara Karşı Nankörlüğü, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2163. İmzasız, İngilizlerin Yunan Aleyhine Casusluğu, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2164. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Gotland Muhârebe-i Bahriye'de, İsveç'in Protestosu, İtalya'nın harbe İştirâk Hususunda ki Tehdatı, Krastık Muhârebesi, Arras Bombardımanı, Rusların Hezimetleri, İtalya Sahne-i Harpte, İtalya'da Müşküklat-ı Mâliye, Paris'te Telaş, İntihara Tasaddı, Sırp Askerî Bulgar Hududunda, Bulgar Avrupayı Merkezi Hükümetleri, Bulgar Efkâr-ı Umûmiyesinin Kanaati, Yunan Meclis Kralisi.)
2165. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Huzura Kabul, Hamiyet-i Umûmiye-i Belediye, Mülâkat, Ziraat Budhesine Tahsisat-ı Fevkalade, Kayseri'de Millî Banka, Posta Muamelatı, Nemiden Kahramanının Namzedliği, Türk Ocağında, Muaze-i Diniye, 310 Tevdililere.)
2166. İmzasız, En Son Haberler, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Belin'de Bir Konferans, İngiliz Mühimmat İmalathaneleri, Baltık Hükümetleri ve İtilâfçılar, Bismark'ın Bir Sözü, Bulgaristan'da Hubûbat'ın İhrâcı, Bulgaristan'da Gazete Tatili, Rusların Vahşeti.)
2167. İmzasız, Duyuru, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mekatib-i Sultaniyet Müdüriyetinden, Ticaret ve Ziraat Nezâretinden, İstanbul Vilayetinden, İstanbul Levazımat Maarif Müdüriyetinden, Matbaa-i Amire Müdüriyetinden.)
2168. İmzasız, İtilâf Kabineleri, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin artık o eğlenceli günlerinin kalmadığı hk.)
2169. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2170. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 1.
2171. İmzasız, Times'ın Tenkidâtı, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2172. İmzasız, Hamilton'un Raporu, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)

2173. İmzasız, Çanakkale Hakkında Müttefikler Arasında İhtilal, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2174. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 15 Tef10 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, İngilizlerin Hataları, Vortenburg Askerlerini Takdir, İtalyanların Muvaffakiyetsizliği, Amalefi'nin Garkı Tefsilatı, İngiltere Paramentosunda Sansür, Liverpool Limanında Yangın, Arras yanver, İtalyan İsridadını Red ve Cerh.)
2175. [DEMİRELLİ], Fuat Hulusi, Mehmet Çavuş, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
2176. Mehmet Sadi, İtilâf Devletleri ve Milletlerin Hürriyeti, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 2.
2177. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, İki Evrak-ı Nakdiye, Mösyö Hoknin, Bulgaristan Şayak İhrâcatı, Banki Osmanî Memurin Hamiyeti, Mecruh Gaziler Menfaatına Konser, İlkbahar At Koşuları.)
2178. İmzasız, En Son Haberler, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de, Erzurumluların Orduya Hadisesi, Rusların Ricatı-üsera ve Mühimmat-ı Harbiye İğtinamı, Bir Menüyetin Refi, Fransa'da Altın İhrâcatı, Paris'te Kömür Kâhtı.)
2179. İmzasız, Duyuru, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şhremini Levazımat Müdüriyetinden, Emniyet Umûmiye Müdüriyetinden, Divan-ı Umûmiye-i Osmaniyeden, Mecelle-i Amur Belediye.)
2180. İmzasız, İtalya Hakkında ki Şayıat-ı Ahire, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 1. (İtilâfçuların İtalya'ya yanaşmalarından, ona başvurması hk.)
2181. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2182. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 1.
2183. İmzasız, Çanakkale Kahramanlığını Yaşatmak İçin, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 1. (Çanakkale muzafferiteinin tüm Dünya'da kabul gördüğünü ve savaşın ne kadar çetin olduğu hk.)
2184. İmzasız, Kfkasya'da Muvaffakiyetle Neticelenen Bir Taarruzumuz, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)

2185. İmzasız, Ceneral Guruv'nun Sol Kolu Kesik, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2186. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Varşova'nın Tahliyesine Doğru, Almanya'nın Amerika'ya Cevabı Notası, İsveç Bîtarafılığı İngiltere'nin Yeni Bir Taarruzu, İtalyanların Hayâlleri, Müslüman Üsera Karargâhında Cami', Yaklaşıkla Parçalanmış, Rus Kabinesine Yeni Bir Aza, İtalya Harp İstikrâzı Kayıt Müddeti, Balkan ve Lehistanda ki Mahsul, Ceneral Revsky, Bir Romanya Ceneralinin Mühim Bir Makalesi, Sırbistan'da Meserretli Nümâyişler, Marsil Donan Sofya'da, Yunan Şûrâyı Bahriyesinin Kararı.)
2187. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektubu, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Hâkim Bir Tepeden Meydan-ı Harbe Nazar!)
2188. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaret, İran Şahının Sene-i Devriyes-i Cülusu, Komisyon, Encümen-i Vilayet, Budapeşte Şehremininin Bir Cümlesi, Kâtibe ve Esnaf Askariye Terfileri, Gazilerin Tatyib Hatırı, Donanma Madalyası, Ankara'da Feyz ve Bereket, Evlad-ı Şüheda Menfaatına, El İşleri Sergi ve Piyangosu, Türk Ocağında Muhasebeler, Teclis, Muamelat-ı Askeriye, Tecziye Endahtı, Endat Talimi.)
2189. İmzasız, En Son Haberler, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Romanya-Bulgaristan, İngiliz Avam Kamarasında, Rusların Vahşeti, Vapurda Yangın.)
2190. İmzasız, İtilâfçılar ve Bîtarafılar, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 1. (İtilâfçıların Bîtarafıları kendi yanlarında savaşa sokmak için yapacakları şeyler hk.)
2191. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2192. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 1.
2193. İmzasız, Hidiv Kazibe İkinci Bir Kasıt, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2194. İmzasız, İtilâf Devletlerinin Bir İtilâfnamesi, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2195. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rus Baş Kumandanının Mevki'i Mütezil, Rus

- Beyânnâmeleri, Halkı Çeteciliğe Teşvik, Askit ve Geçenir İngiliz Karagahında, İtalyan Hezimetleri İçin Pek Tehlikeli, Fransızların Taarruzu, Hindeneburg Yakında Faaliyete Girecek, Fransa'da Buhrân-ı Vükela İhtimalleri, Bir Rus deposunda İştial, Sekiz Roma Azasının Tevkifi, Fransa Kraliyet Taraftarları Faaliyette, Fransa Bahriyesinin Zayiâtı, Amerika'ya Verilen Nota Hakkında, Ruslar Bulgar Gemilerini de Batırıyorlar, Fransız Matbuâtı ve Sırbistan, İngiltere'nin Sofya Maslahatgüzârı.)
2196. M. Burhaneddin Çanakkale Mektubu, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Mevki'i Harbe Ait Fıkralar.)
2197. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Tekâlif-i Harbiye Komisyonu, Gazileri Ziyaret-Hedaya, Mevlid-i Şerif Kıraatı, Posta Muamelatı, Tevcihât-ı Meslekiye, Muamelat-ı Askeriye.)
2198. İmzasız, En Son Haberler, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Anadolu Savahilinde, İngilizlerin Yalanları, Aydın'de İngilizlerin Bir Hezimet, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Sofya Belediye Gazinosu Suikastı, Fas Ahvâli, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bir Rus Vapurunun Garkı, Varşova'nın Son Günleri, Doma Meclisinin İctimai, Rus Harbiye Nezâreti Muavini.)
2199. İmzasız, Duyuru, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehremininden, Sıhhiye Müdüriyet-i Umûmiyesinden, Maarif Umûmiye Nezâretinden, İstanbul Vilayetinden, Hapishane Umûmî Müdüriyetinden, Şehremini Fatih İdaresinden.)
2200. İmzasız, Ceneral Savuf'un Mühim Beyânâtı, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1. (Savaşa dair tarafsız bir şekilde izlenimlerini aktarıyor.)
2201. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2202. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1.
2203. İmzasız, Çanakkale Menakıb-ı Şanı, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2204. İmzasız, Adana'da Hamiyet ve Fedakârlığı, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2205. İmzasız, Adalar Denizi'nde Alman Tahtelbahirleri, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)

2206. İmzasız, İngilizlerin Gelibolu'daki Zayıyatı, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2207. İmzasız, Çanakkale Müdafaalarını Takdir, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2208. İmzasız, Bir Yerlerden Memnun Değiller, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2209. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektubu, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Mübarek Tepeye Ziyaret.)
2210. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturyalılar İtalya Arazisinde, Ceneral Savof'un Beyânâtı, Kale Şûrâyı Harbi Mukarrerâtından, Sırbistan Artık Emre İtikat Etmiyor, Araras Bombardımanı, Varşova'nın Son Günleri, İtilâfçılar ve Balkanlar, Sobranya Meclis Reisi, Çar ve Karadağlılar.)
2211. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, ilam-ı Şer'i, Encümen-i Vükela, Mülâkat, Yevm-i Kabul Sefira, Gazileri Ziyaret-Takdir, Altıncı Tecil Divan-ı Kanun Mevkit.)
2212. İmzasız, En Son Haberler, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Times'ın Tenkidâtı, Çanakkale'de Müttefiklerin Hezimetleri, İlk Günlerin Hatıratı, Adin'de İngilizlerin Hezimetleri, Mısır'da Haif İngilizlerin İtisafatı, İran'da Ruslar'a Karşı Husumet, Alman Harp Raporu, Vatanperverane Bir İçtimâide Hakikikatler, Redd-i Müfteriyat, İngiliz Kabinesinde İhtilaf, Bir Fransız Cenerali Mecruh, Kavain ve Nizamat.)
2213. İmzasız, Duyuru, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Merkez Kuamndanlığından, Tecziye Endahtı, Payda Amali Hakkında.)
2214. İmzasız, Ramazan-ı Gufran-ı Nişan, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 1. (Rm. tebriği.)
2215. İmzasız, İngilizlerin Farkı, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 1. (Bu kelimenin anlamından ve kullanımı hk.)
2216. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2217. İmzasız, Sobranya Reis Sanisinin Beyânâtı, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2218. İmzasız, Rusya'nın Hayâl Hamı, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)

2219. İmzasız, Ankara'da Kastamonu Hastahanesi, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2220. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Alman Tahtelabahirlerinin Faaliyeti, İngiliz Avam Kamarasında Ağır Bir Sual, İtalya ve Müttefikleri, Mukabele-i Bilmisil, Esassız Şayialar, İtalya'da Zenginler, Avusturya Orduları Besarabya'da, Gunarisin Beyânâtı.)
2221. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Asırlar Arasında, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 2. (Destanlardan ve önemi hk.)
2222. İmzasız, Bulgaristan'a Nakd İrsali, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2223. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Mabeyn-i Malikâne'de, Mümin ve Müminata Vasiya, Ramazan'da Saat Mesai, Muamelat-ı Dâhiliye Hakkında Mezkûrat, Encümen-i Müdiran, Gazileri Ziyaret, Tevcihât-ı Alimiye, Nişan, Harık, İka-yı arife Tasdı, Tashih.)
2224. İmzasız, En Son Haberler, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de Vaziyet, Müttefikler Dostluğu, Alman Harp Raporu, Yunanistan'ın Ablukası, Baruthane'nin İşgali, İtilâfcılar Arasında, Bulgaristan ve İtilâfcılar, Rusların Yalanları, Roma Meclisi, Avusturya Kırmızı Kitabı.)
2225. İmzasız, Reşat Tahsin Bey, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2226. İmzasız, Yeni Mektep Çocuk Yuvası, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2227. İmzasız, Bir Rus Profesörünün Makalesi, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 1. (Rus yenilgisinden sonra Rus milletini teskin etmek için yazdığı makale hk.)
2228. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2229. İmzasız, Çanakkale Müdafaaları Şerefine, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2230. İmzasız, Süveyş Mıntıkası Muharebatı, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2231. İmzasız, Hüseyin Hilmi Paşa'nın Beyânâtı Etrafında, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2232. İmzasız, Mağruk Nakliye Sefinesi, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)

2233. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Triste Masun, 80,000 Zaiyat, İtalyanların Hezimetleri, Bir Mütihazsısın Tenkidâtı, İn giliz Dâhiliye Nâzırının Nutku, Fransa'nın MÂsârifat-ı Harbiyesi, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Rusya Ahvâli, Rusya'da Tevkifler, Kırkikiliklerin Tesiratı.)
2234. Mehmet Sadi, Rus Ordusu'nda Müslümanlar, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Rus Müslümanlarının vatanperverliğinden, dinlerine bağlılığından ve bilimüm faydalı özellikleri hk.)
2235. İmzasız, Bir İngiliz Heyet-i Sefiresi MÂsârifi, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2236. İmzasız, İran'da Muhtariyeti Meselesi, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2237. İmzasız, Rusya'da İğtişâş Korkuları, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2238. İmzasız, Avusturya'da Ruslar, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2239. İmzasız, İtalyan Topçularının Beceriksizliği, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2240. İmzasız, İngilizler ve Hindistan'ın Atisi, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2241. İmzasız, Macaristan'da Mahsulât, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2242. İmzasız, Moskova İhtilallerinin Muhareki, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2243. İmzasız, Sosyal Demokrat Fırkası, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2244. İmzasız, Temberğ Darülfünunu, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2245. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, İftar-ı Saniye, Ziyaret ve Mülâkat, Komisyon-ı Mahsus, Tahsisat-ı Fevkalade İtası, Layiha-i Kanuniye, İrade-i Seniye İktıran, Aydın Valisinin Devr ve Tetişi.)
2246. İmzasız, En Son Haberler, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak Darülharbinde, Üsera Karargâhında Cami-i Şerif, Alman Harp Raporu,

- Avusturya Harp Raporu, İtalyanların Telifatı, İtalya Ordusunda, Göniğseburg Karuvazörü, İmzasız, Almanya'da Harp Vergileri, Fransa'da Hazine Tafsilatı, İran'da Buhrân-ı Vükela, Trablus Valisinin Tebdili, Bulgaristan'da Asker Terhisi, Kanarya Adalarında Zelzele.)
2247. İmzasız, Çerkeçlilerin Hamiyeti, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2248. İmzasız, Tayin, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Haber.)
2249. İmzasız, Romanya Siyaseti, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 1. (Almanya'nın Romanya karşısında ki zaferinden ve Avusturya'nın bu konuda ki görüşleri hk.)
2250. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2251. İmzasız, Mısır'da Tevkifat, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2252. İmzasız, Fermadneblat'ın Sitayışı, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 1. Haber.)
2253. İmzasız, Noya ve Rumiya Çanakkale Müdafaasını Takdir Ediyor, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2254. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Tm. 1331, 16 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Peraniç İşgal Edildi, Karasnik Havalisinde Vaziyet, İsveç KKarasularında Bir İngiliz Taarruzu, İsveç'in Mühim Bir Tedabiri, Avusturya'nın Amerika'ya Notası, Sazanof'un İstifası, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İngiltere'nin İstikrâzı, İtalya ve Trablusgarp, Rus Mâliye Nâzırı Londra'da, Fransız Ordusunda Hoşnutsuzluk, Rusya'da İğtişâş Cereyanları; Rusların Tahribatı, İtalya İle Müzakerat Gayet Hafi Tutulmuş, İngilizlerin Son Zayıyatı, Kahramanlık Mukabale-i Şükran, Lenv Vadisi'nde, Dört Bulgar Vapurunun Garkı, Petrol Memunelerinde İştial, Nepirk İşgali, Yunanistan Ahvâli, Romanya'nın Mütalebatı.)
2255. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektubu, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Orduda İaşe Meselesi, Ahvâl-i Sıhhiye, Müdafa-i Milliye Hediyeleri, İkdamın Hediyesi.)
2256. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Meclis İdare-i Vilayet, Encümen, Kavain ve Nizamat, Kasrı Hastahanesi.)

2257. İmzasız, En Son Haberler, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşman Ordularında Müslüman Askerleri, Düşmanlarımızın Hukuk-ı Düvele Tecavüzü, Düşmanlarımızda İtiraf Ediyorlar, Alman Harp Raporu, Prens Hohonluhe'nin Bükreş'e Muvaseleti, İtalyanların Hezimetleri.)
2258. İmzasız, Duyuru, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Polis Mektebi Bosna Mezunları, Harbiye Nezâretinden, Müdafaa-i Milliye Merkez-i Umûmiyesinden, Şehremininden, Vefat, Dersaadet Merkez Kumandanlığından, Endaht Tecrûneleri, Şehremini Levamat Müdüriyetinden, Divan-ı Umûmiye Osmaniye'den, Osmanlı Seyr ü Sefain İdaresinden.)
2259. İmzasız, Bir Türk İki Avrupalıya Bedelmiş, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1. (Fransız zabitanın Çanakkale dolayısıyla söylediği "Bir Türk İki Avrupalıya Bedelmiş" sözünü aktarıyor ve Türk askerinin mukavemeti hk.)
2260. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2261. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1.
2262. İmzasız, İngilizlerin Aydın'de Mağlubiyetleri, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2263. İmzasız, Çanakkale'de Müttefiklerin Hezimetleri, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2264. İmzasız, Düşmanlarımız da Takdir Ediyorlar, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2265. İmzasız, İtikâf-ı Murabba ve Boğazlar, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2266. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Bir Düşman Tayyaresinin Akibeti, Rusların Ricatı, Bir İtalyan Cenerali Paris'te, İngiliz Madencileri Arasında Galeyan, Müttefikler Arasında Soğukluk, Almanların Ali Cenubu, Amerikalılar ve Mösyö Wilson, Nemiden Kahramanı, Le Kongresi, Rusya'da Muhârebe ve Mesuliyet, Fransa'da harp Aleyhinde Nümâyişler, Bir Rus Kruvazörü Hasarzade. Arnavutluk'ta Sırların Hezimetleri, İngiliz Ahid-şikenliği ve Yunanistan.)
2267. [DEMİRELLİ], Fuat Hulusi, Bomba Tepesi Kahramanları İçin, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)

2268. Mehmet Sadi, İslâm Kanunları, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1. (Fransız profesörün İslâm Kanunları hakkında ki görüşlerini yorumlayarak aktarıyor.)
2269. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Gazileri Ziyaret, Ayvalık'ta hamiyet-i Fevkalade, Fahri Şehbenderliği, Yeni Eksarah, Müslüman Muhacirleri, Türk Ocağı Biçki Yurdu.)
2270. İmzasız, En Son Haberler, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkas Cephesinde Ruslar Kaçıyorlar, Fransızlar Serseriyane Taarruzatı, Irak'ta İngilizlerin Hezimet, Alman Harp Raporu, Yunan Meclis-i Mebûsanı, Kayser Darülharbe Giderken, Fransızların Şaşkınlığı, Rusların Vahşeti, Bulgaristan'da Eksarhalik Meselesi.)
2271. İmzasız, Duyuru, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mahrukât-ı Tedarikatın Teshili İçin, Dersaadet İstinaf Ticaret Mahkemesinden, Bahriye Nezâretinden.)
2272. İmzasız, Yunanistan Ne Halde?, 6515, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 1. (Yunan hükümetinin bir süre daha iktidarda kalacağından ve Yunanistan'ın vaziyeti hk.)
2273. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6515, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2274. İmzasız, Cesaret Tepesi Kahramanı Mehmet Çavuş, 6615, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2275. İmzasız, Fransız Zabitlerinin Türk Askerini Takdiri, 6615, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 1. (haber.)
2276. İmzasız, Rusya ve Boğazlar, 6615, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2277. İmzasız, Yanlış Hesaplar, 6615, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2278. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6615, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, İngiltere'de Buhrân-ı Mâliye, Fransa Ahvâl-i Dâhiliyesi, Almanya Notası ve Mösyö Wilson, Avusturya'daki Sırp Esirleri, Viyana Şehreminin Raporu, Rusya'da İğitişâş, Besarabya Hududunda Muhârebeler, Bir Bulgar Nâzırının Beyânât-ı Muhikesi, Sırbistan'a Tahditli Bir İhtar, Sofya Belediye Gazetesi Suikastı, İtalyan Mağlubiyetlerinin Sofya'da Tesirâtı, Ruslar Tehdit Ediyorlar.)
2279. Mehmet Sadi, Misafirin-i İslâmiye Milyonları Karşısında, 6615, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 1. (Bankaya yaptığı ziyareti ve izlenimlerini anlatıyor.)

2280. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6615, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Huzura Kabul, Mülâkat, Komisyon, Tedrisat-ı İbtidayie Meclisi, Maarif Nezâretinin Bir Kararı, EEncümen Akdı İçin Davet, Tyin, Kazılıklar, Tahsisat-ı Fevkalade, Hastahanelere Hedaya, Cinayet, İntihar, Tecziye Edilenler, Muamelat-ı Askeriye.)
2281. İmzasız, Duyuru, 6615, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Dersaadet Merkez Kumandanlığından, Pideler Hakkında, Mekatib-i Harbiye Müdüriyet Umûmiyesinden.)
2282. İmzasız, En Son Haberler, 6615, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Veliâht Hazretleri Cephe-i Harpte, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bir Mütihazsısın Mütalatı, Arras Muhârebesinin Neticesi, Felaketler Esbâbı, Rusya'nın Yeni Bir Beyânnâmesi, Rusların Vaziyeti, Bir Flemenk Vapurunun Garkı.)
2283. İmzasız, Duyuru, 6615, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bahriye Nezâreti İkinci Daire Riyasetinden, Osmanlı Harp Manzaraları, Mühim İlan, Harbiye Nezâretinden, Bahriye Nezâretinden.)
2284. İmzasız, Rusya'nın Son Teşebbüsat-ı Nevmidaneleri, 6616, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1. (Rusya'nın berbat vaziyetinden kurtulmak için başvurduğu son çareler hk.)
2285. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6616, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2286. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6616, 6 Ramazan1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1.
2287. İmzasız, Kafkas Cephesinde Yeni Bir Muvaffakiyet, 6616, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2288. İmzasız, Günde 800 Mecruh, 6616, 6 Ramazan1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2289. İmzasız, Vahşiyane Taarruzlarında Devam Ediyorlar, 6616, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2290. İmzasız, Irak'taki İngiliz Hezimetlerinin Tefsilatı, 6516, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2291. İmzasız, Lahiya'da İngilizlerin Hezimetleri, 6616, 6 Ramazan1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2292. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6616, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturyalıların Cenûbî Galiçya'da Muvaffaklıklarını, Bir Anane-i

- Tarihiyeyi Tanzir mi Ediyorlar?, İtilaçların Esbâb-ı Hezimet, Rus Baş Kumandanının Emirnamesi, Harpten Evvelki Alman-İngiliz Müzakerelerinden Bir Sahife, Müttefiklerimizin Tefvikini Tasdik, Sakin Tedbirler, Bîtaraf Bir Diplomatın Nokta-i Nazarı, Rus Bahriye Nâzırının Müvairleri, Rusya Başvekili, İngiliz Tayyarelerinin Akıbeti, İtalya İstikrâzı, Belgrad Üzerinden Muhârebe-i Hevaiye, İngiliz Madencilerinin Grevi, Yunanistan Vaziyet-i Siyasiye, Yunanistan ve İngiltere.)
2293. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Şühedan Rüyası, 6616, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
2294. İmzasız, En Son Haberler, 6616, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransızlar Bedbin, Muvaffakiyetler Temadi Ediyor, Mısır'da Neler Oluyor?, Kahire'de İdare-i Arifiye, Mühimmat Meselesi, Rus İhtilalacıları, Riga'nın Tahliyesine Doğru, Avusturya Velihtı, Essassız Bir Şayia, İtalyan Tayyarelerinin Akıbeti, Arnavutluk ve İtilâfçılar, İngiliz Madencilerinin Grevi.)
2295. İmzasız, Duyuru, 6616, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Harbiye Nezâretinden, Mühim İlan, Bazı Köy Sultaniyesi Müdüriyesinden.)
2296. İmzasız, Çalış Demek Kâfi Değildir, Çalışmanın Yolunu Göstermelidir, 6617, 7 Rm. 1333, 7 Tm. 1331, 20 Tm. 1915, s. 1. (İngiltere ve Fransa'nın para sıkıntısı çektiğinden buna rağmen Almanya'nın maddi olarak kendine yettiği hk.)
2297. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6617, 7 Rm. 1333, 7 Tm. 1331, 20 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2298. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6617, 7 Rm. 1333, 7 Tm. 1331, 20 Tm. 1915, s. 1.
2299. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6617, 7 Rm. 1333, 7 Tm. 1331, 20 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya harp Raporu, Bir İtalyan Kruvaözürünün Garkı, Rus Hezimetinin Şaşkıncasına Bir Tefsiri, Bir Rus Hücumu, Sonra Manzumen Ricat, Almanlar Garp Sahnesinde Müstakarr, Son Taarruza Dair Mütalaat, Yunanistan-Sırbistan İhtilafı, İtalya-Sırbistan, Esad Paşa'nın Yunanistan'a Siparişatı.)
2300. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6617, 7 Rm. 1333, 7 Tm. 1331, 20 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, İcra Müzakeratı, Yevm-i Kabul Sefira, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye, Harp Madalyası, Sofya 18 Temmuz, İlmiye Tevcihâtı, Düzce Kazasının Hamiyet ve Gayreti, Aydın Vilayeti Mahsulatı.)
2301. İmzasız, En Son Haberler, 6617, 7 Rm. 1333, 7 Tm. 1331, 20 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşman Donanmasının Serseriyaneye Tecavüzü, Alman Harp Raporu,

- Dinistre-Prut Mıntıkasında, Ruslar Münhazaman Ricat Ediyorlar, İsveç'in Vaziyeti, Avusturya-Romanya, Amerika ve Mühimmat İhrâcı Meselesi, Lorldlar Kamarsında, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Prens Samaren, Tayyare Kazası.)
2302. İmzasız, Duyuru, 6617, 7 Rm. 1333, 7 Tm. 1331, 20 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Beşinci Fatih Ahz-i Asker Kaleminden, Tecziye Edilenler, Celeb Esnafının İane Taksidi, Emniyet Müdüriyetinden.)
2303. İmzasız, İngilizler ve Türkiye'nin Tamamiyet Mülkiyesi, 6618, 8 Rm. 1333, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1915, s. 1. (İngiliz doktorun İngiltere ve Türkiye arasındaki ilişkiyi anlatan bir makalesi hk.)
2304. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6618, 8 Rm. 1333, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2305. İmzasız, Quin Elizabet Saf Harbinden Hariç, 6618, 8 Rm. 1333, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2306. İmzasız, Mısır'a Dair Mütteferrik Haberler, 6618, 8 Rm. 1333, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2307. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6618, 8 Rm. 1333, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, İtilâfçıların Yeni Müzakereleri, İsveç'in Bîtarafılığı, İngiliz ve Alman Tahvilatı Kıymetleri, Döngerin Üzerinde Alman Tayyareleri, İngiltere Ahvâl-i Dâhiliyesi, Petersburg Mevkii Kumandablığı, Moskova Yağma Krallığının Neticesi, İtalyanların Müşkûlatını Anlamaya Başladılar, İğmaz Ayn Tavsiyesi, Amerika'dan Silah İhrâcı Meselesi, Singapur isyanı ve İngiliz Vahşeti, Bir Fransız AskeriMünkadının Mütalaası, Galiçya Valiliği, Cenûbî İslavları Komitesine Cevab, Yunan-Sırp İtilâfi, Yunan Donanması Kumandanlığı.)
2308. [DEMİRELLİ], Fuat Hulusi, Mûkaşefe-i Ruh, 6618, 8 Rm. 1333, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
2309. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6618, 8 Rm. 1333, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret, Encümen-i Daimi Vilayet, Bursa Hanı İnşaatı, İbtidai Muallimlerine Tatil Dersleri, Hastahanelere Hediyeler.)
2310. İmzasız, En Son Haberler, 6618, 8 Rm. 1333, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Müdafaalarını Takdir, Aciz Düşmanın Serseriyane Tecavüzü, Alman Harp Raporu, Rusya'nın Vaziyeti, Fabrikaların Bir Hava Adlisi, Rusya'da istihbarat İdaresi, Besarabyadan Mahsulât-ı Nakl Ediyorlar, İtalya'nın Tebligatı, Avusturya'nın Nukud Mevcudiyeti, Silah İhrâcatının Men'i İçin.)

2311. İmzasız, Duyuru, 6618, 8 Rm. 1333, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bahriye Nezâreti İkinci Daire Riyasetinden, Evkaf-ı Hümayun Nukud Mevkufaa Müdüriyetinden, Şhremini Levazımat Müdüriyetinden.)
2312. İmzasız, Ruslar İçin Dostları Ne Diyor?, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1. (Rusya'nın savaşı kaybetmesi hakkında dostlarının düşündükleri hk.)
2313. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2314. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1.
2315. İmzasız, Düşmanın Alçaklıklarından Biri Daha, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2316. İmzasız, İngilizlerin Zayıyatı, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2317. İmzasız, Çanakkale Harekâtı-Müttefikler Arasında Ümitsizlik, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2318. İmzasız, Ceneral Guruv Hakkında Malûmât, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2319. İmzasız, İngilizlerin Nevmidane Söylenişleri, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2320. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rus Ordusunun Vahim Vaziyeti, Avam Kamarasında Sulh Hakkında Bir İstizah, Amerika'nın İngiltere'ye Notası, Baltık Havalisinde, Varşova'nın Son Günleri, Bokuyiyna Cephesinde, Varşova'da Şimendüferlere Suikast, Rusların Ricatı, Bingazi'de İtalyanların Mühim Bir Hezimetini, İtalya Ordusunda Sirkat, İngiltere'de Kömür Meselesi, Fransa'da Galayı İsar, Sırbistan'daki Üsera Arasında Teyf, Almanya'da Mahsulât, Bulgaristan'da Hubûbat Ticareti, Romanya'nın Vaziyeti.)
2321. [ARIBURUN], Hüseyin Avni, Bir Gazinin Müşahedesini, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1. (Şavaşa ait gözlemlerini anlatıyor.)
2322. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İstifsar-ı Hatır-ı Hümayun, Ziyaret, Encümen-i Müdiran, Tedrisat-ı İbtidaiye Meclisi, Tedkik-i Hesabat, Tekfur Dağlıların Hamiyeti, Mevlid-i Nebevi, Darüleytam, Tayin, Terfi.)
2323. İmzasız, En Son Haberler, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Veliâht Hazretleri Çanakkale Darülharbi'nde, Almanya Harp Raporu,

- Türkiye-Bulgaristan, Bulgaristan'ın Vaziyeti, İngiliz Ordusu'nda Vaziyet, Mefuriyet Yakındır, Rusyanın Başına Gelenler, Fransa'daki Ruslar, İtalya'nın Aczi, Esassız Şayialar.)
2324. İmzasız, 10 Temmuz, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1. (10 Temmuz bayramının yıldönümü hk.)
2325. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2326. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1.
2327. İmzasız, Irak'ta Muvaffakiyetimiz, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2328. İmzasız, İngilizlerin Çanakkale'de Zayıtı ve Bir Mukayese, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2329. İmzasız, İngilizlerin Aden'deki Hezimertleri, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2330. [DEMİRELLİ], Fuat Hulusi, Orduda 10 Temmuz, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
2331. Köprülüzâde Mehmed Fuat, Şehit ve Hilal, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
2332. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Times'ın Endişeli Bir Mulahazası, Son Taarruzlar ve İngilizlerin Mukadderatı, Son Taarruzda Alınan Rus Üseraları, Riga'yı Tahliye Ediyorlar, Petersburg'un Müdafası, Bir DDanimarka Gazetesinin Mütaalası, Trablusgarp Mücahidinin Mühim Muvaffakiyeti, Yunan Hariciye Nâzırının İstifası, Yunan Meclis Mebûsanı, İngiltere'nin Yunanistan'a Yeni Teklifleri, İtilâf Devletleri Balkan Hükümetleri.)
2333. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Defter Küşadı, Mecrimin Siyasiye'nin Afv ve İtlakı, Berlin'de 10 Temmuz, Meclis İrade-i Vilayet, Mühakim Haricleri, Umûmiye Küşadı, Kavanin ve Nizamât, Gazileri Ziyaret, Donanma Mecmuası, Tünel Münafalatı, Davet, Kalpak ve Kabalıklar.)
2334. İmzasız, En Son Haberler, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Veliht Sultaniyet Hazretleri Darülharp'te, Alman Harp Raporu, Rusların

- Şehirleri Tahrip Ediliyor, Lehistan İstiklaliyeti, Rusların Yalanları, Yunan Vapurlarının Müsaderesi, Bulgaristan ve İtilâfçılar, İtilâfçuların Tesiri.=)
2335. İmzasız, Ruslardan Ümidi Kesmişler, 6621, 11 Rm. 1331, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 1. (İtilâf matbuatının Rusya hakkında ümitsiz olduğundan ve Rusya'nın vaziyetinin de kötüye gittiği hk.)
2336. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6621, 11 Rm. 1331, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2337. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6621, 11 Rm. 1331, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 1.
2338. İmzasız, 10 Temmuz ve Müttefiklerimiz, 6621, 11 Rm. 1331, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2339. İmzasız, Mısır'da Neler Oluyor?, 6621, 11 Rm. 1331, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2340. İmzasız, İngilizlerin Zayiati, 6621, 11 Rm. 1331, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2341. İmzasız, Hubûbat Piyasası ve Çanakkale Boğazı, 6621, 11 Rm. 1331, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2342. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6621, 11 Rm. 1331, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bukovyna'da Rusların Hezimetini, Amerika'nın Cevabı Notası, Rus Ordusunun İzmihlalini Tasdik, Yardıma Muhtaç, Doma Meclisinin İçtimâi, Rusların Vahşetane Tahribatı, İngilizlerin Bir İddayı Gayr-ı Vakii, Avusturya Harp Raporu, Varşova'nın Son Günleri ve İngilizler, İtalyanlar Müsait Vakti Fevt Etmışler, Avusturya'da Kolare, İngiliz Harp Musarıfından Müşteki, İngiltere'de Kömür Fıkdanı, İtalyan Üserası ve Balkan Mükümetleri, Sırp Ordularında ki Makedonyalılar.)
2343. İmzasız, En Son Haberler, 6621, 11 Rm. 1331, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkas Cephesi'nde Rusların Münhazıman Ricatı, Veliht Hazretleri Edirne'de, Edirne'de Resm-i Küşad, Orduya Hatbe-i Şükran, Avusturya Harp Raporu, İsviçre'de İştirâk Edecek mi?, Bulgar Muhaliflerine Hitab, Kanlı Bir Diplomat, Rusya Para Bulamıyor, İmparatorun Yevm-i Veladeti, Toprakta Grev İlanı, Çanakkale'deki Müttefiklerin Ricatı, Rusya Emvar Mâliyesi Kontrolü.)
2344. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6621, 11 Rm. 1331, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sihhiye-i Şâyânı, Arz-ı Tebrikat, Alman Sefirinin Sofya'da Muvaseleti, Edirne'de İstihbarat İdaresi.)

2345. İmzasız, Romanya'da Muhalifler, 6622, 12 Rm. 1333, 12 Tm. 1331, 25 Tm. 1915, s. 1. (Romanya'da muhaliflerden ve yaptıkları yürüyüşle mitingler hk.)
2346. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6622, 12 Rm. 1333, 12 Tm. 1331, 25 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2347. İmzasız, Kafkasya'da Taarruzumuz Bir Daha, 6622, 12 Rm. 1333, 12 Tm. 1331, 25 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2348. İmzasız, Ceneral Hamilton'un Azlini İstiyorlar, 6622, 12 Rm. 1333, 12 Tm. 1331, 25 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2349. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6622, 12 Rm. 1333, 12 Tm. 1331, 25 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rus Ceneralleri Divan-ı Harpte, İngiliz Kabinesi İle Avam Kamarası Arasında, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Viyana Mıntokasının Halktan Tahliyesi, Rusya'nın Müzayaka-i Malisi, İngiltere'nin Müzayakay-ı Mâliyesi, İngiltere'nin Norveç'e Tarziyesi, İtalya'nın Mühimmat Siparişi, Amerika'nın Almanya'ya Notası, Macarların Kahramanlığı, Bir Fransız Tahtelbahirinin Zayii, Fransızların Endişesi, Havayı Torpidolar, Bulgar Liman ve Gemilerine Tadi.)
2350. [DEMİRELLİ], Fuat Hulusi, 10 Temmuz Gecesi, 6622, 12 Rm. 1333, 12 Tm. 1331, 25 Tm. 1915, s. 1. (Yaralı askerleri ziyaret ettiği sırada yazdığı şiir.)
2351. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6622, 12 Rm. 1333, 12 Tm. 1331, 25 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Veliâht Hazretlerinin Muavedeti, Edirne'de Merasim ve Şevk ü Meserret, Mülâkat, Sadrazam Paşa'nın Ziyafeti, Berlin'de 10 Tm. Şenlikleri, Kavain ve Nizamat, Darülharplere Ait Fotoğraflar, Top Endaht Tecrübeleri.)
2352. İmzasız, En Son Haberler, 6622, 12 Rm. 1333, 12 Tm. 1331, 25 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Berlin'de 10 Temmuz, Viyana'da 10 Temmuz, Alman Harp Raporu, İtalya Hududunda, Kont Enderaşi'nin Makalesi, İktisat Konferansı, Amerika'da Grev.)
2353. İmzasız, Duyuru, 6622, 12 Rm. 1333, 12 Tm. 1331, 25 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Dersaadet Merkez Kumandanlığından, Zabit Namzedi Olmak İsteyenler, Müdafaa-i Milliye Cemiyeti Merkez-i Umûmiyesinden, Harbiye Nezâretinden.)
2354. İmzasız, Kumbara ve Hambere Muhârebesi, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 1. (Bu iki harpten yararlanarak İtilâf ve İttifak devletlerinin durumunu mukayese ediyor.)
2355. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)

2356. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 1.
2357. İmzasız, Müttefiklerimizin Hakkımızda ki İhtisâsâtı, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2358. İmzasız, Nişan Talikine Müsaid, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2359. İmzasız, Çanakkale Perde-i Esrarının Ref'i, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2360. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Avusturya Donanmasının Büyük Muvaffakiyetleri, Donanmanın Feshi Tehdidî, Avusturya Topçusunun Bir Muvaffakiyeti, Ceneral Mackenzie'in İhtisası.)
2361. Mehmet Sadi, Karada Harb-i Talim Sefinesi, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 2. (Almanların genç, yaşlı demeden gemileri savaşa hazırladıkları hk.)
2362. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Bir Sene-i Reis Allamesi, Kavain ve Nizamât, Zabit Namzedi Olmak İsteyenler.)
2363. İmzasız, En Son Haberler, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harpm Raporu, Varşova'nın Son Günleri, Amerika'nın Almanya'ya Notası, Alman Matbuatı, Mukabele-i Bilmislin Tesiratı, Müttefiklerin Muvaffakiyeti, Akerimizden Takdir, Şimdi de para İle Kazanmak İstiyorlar, Romanya ve Boğazlar, Romanya'nın İtilâf'a Cevabı.)
2364. İmzasız, Duyuru, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Harbiye Nezâretinden, Dersaadet Su Şirketi, İstanbul Vilayeti Masraf Müdüriyetinden, Bahriye Nezâretinden.)
2365. İmzasız, Balkanlar'da Âsâr-ı İntibah, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Balnâr'da artık İtilâf devletlerinin çevirdikleri oyunlara kimsenin inanmadığı hk.)
2366. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2367. İmzasız, İngiliz Zabitleri Yaralıları Öldürmekle İftihar Ediyor, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2368. İmzasız, Bir İngiliz Gemisinin Garkı, Bir Fransız Fırkasının İmhası, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)

2369. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: AAvusturya Harp Raporu, Amerika Notası Hakkında Alman Matbuatının Mütalası, Ruslar İçin Başka Çare Yok, On Gün İçinde Alınan Üsera ve Ganaim, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Mühim Bir İtiraf, Rusya'da İhtilal, Besarabya Cephesinde, Rus Ordusunun Vaziyeti, Acı İtiraf, Sonun Teslileri, Pris'te Yes ve Nevmidi, Mösyö Biryân'ın Faaliyeti, Amerika Grevleri, Nasıl İğfal Ediyorlar, Yunan Vapurlarının ve Müsaderesi, Sırbistan'da İngiliz, Fransız KKuvve-i Muavenesi, Miralyı Âsâr, Bulgaristan'ın Protestosu, Romanya Harekete Gelecek mi?, Birazda Gurupi Savaşın, Romanya'da Hubûbatın İhrâcı Meselesi.)
2370. [ARIBURUN], Hüseyin Avni, Asker Geçerken, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Askerî yücelten ve onun vatanın korutuyucu olduğundan bahseden bir yazı.)
2371. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahvâl-i Sıhhiye-i Şahane, Huzura Kabul, Komisyon, Meclis İdare-i Vilayet, Unvan-ı Memuriyet, Zabıta-ı İhlakiye, Bir Vapur Faciası, Sivas'ta Alentirik Tesisi, Söğüt'te Darüleytam, Resim Sergisi, El İşleri Piyangosu, Posta Muamelatı, İrtihal, Hamiyeti Takdir.)
2372. İmzasız, En Son Haberler, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkasya Cephesinde, Hakkı Paşa ve Berlin Matbuatı, Alman Harp Raporu, Varşova Önlerinde, Bulgaristan'ın Vaziyeti İnkışaf Ediyor, Harb-i Umûminin Sene-i Devriyesi, Daima İleri, Almanlar Kış Muhârebisine Hazırlanıyor, Po Ankara İle Zofer Arasında, Amerika Müğhimmat Fabrikalarında, Yunan Kralı, Suikast Failleri İdam Ediliyor, Fransa'nın Atina Sefiri.)
2373. İmzasız, Duyuru, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Zabit Namzedi Olmak İsteyenler, Davet, Konferans ve Müsamere-i Mûsikiye, Maarif Nezâretinden, Şhremine Levazım Müdüriyetinden, Divan-ı Umûmiyeden.)
2374. İmzasız, İtilâfçılar Selânik'e mi Göz Attı?, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 1. (Selânik ve Niş hattının işgal altına alınamayacağı hk.)
2375. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2376. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1.
2377. İmzasız, Üsera'nın Vürudu, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)

2378. İmzasız, Avam Kamarasında İstizah, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2379. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturyaa Harp Raporu, Avusturya Notasına Ağrep Bir Cevap, Almanların İhtiyatkârlığı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İtalya Savahilinin Bombardımanı, İngilizler Rus Politikasını Tenkid Ediyorlar, İtalya Zayıyat-ı Vehimesi, Almanya-İtalya, Rus Ordusu ve İtalya Gazeteleri, Sulh Lehinde, Rus Matbautı Ahaliyi İğfal Ediyor, Varşova'dan Kat'i Ümit Etmişler, Rus Podolya İyaltının Tahliyesi, Viyana Ekmekleri, İngiliz Ablukasının Netayici, Amerika'nın Cevabı Notası Etrafında, Bulgaristan Londra Sefiri, Rusya'nın Atina Sefiri, MMüteşerrik Stravus, Bulgaristan'ın Bir Tekzibi, Sırp Ordusu Ne Halde?, Sırbistan ve Arnavutluk.)
2380. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 2. (Çanakkale'de gördüklerini anlatıyor.)
2381. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Harika-ı Saadet Alayı ve Alası, Huzura Kabul, Komisyon, Encümen-i Vilayet, Ahmet Nesimi Bey Viyana'da, Tayin, Becayış ve Tayin, Nesteland Faciası, Aydın'da Bereket, İrtihal, Cerh.)
2382. İmzasız, En Son Haberler, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Ruslar Hiçbir Yerde Mukavemet Edemiyor, Varşova'nın Son Günleri, Varşova Petersburg Şimendüferi Tehdidi, Rusların Vaziyeti, Ruslar Hezimetlerini İtiraf Ediyor, Albahirlerinin Faaliyeti,-Sekiz Tane Daha, Fransız Ordusunun Kaçan Günleri, Malta Tersanesinde İştigal, Balkan Sosyalist Fırkası.)
2383. İmzasız, Duyuru, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mecruhlar Hakkında Müsamere, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu Şirketi, Levazımat Umûmiye-i Askeriye Mübayat Komisyonundan.)
2384. İmzasız, Balkanlar ve Fransa'da Âsâr Nevmidi, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 1. (Balkanlar ve Fransa'da ki ümitsizlikler hk.)
2385. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2386. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 1.
2387. İmzasız, Çanakkale'deki Düşman Ordular Kumandanlığı, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)

2388. İmzasız, Kale'deki Düşman Ordugâhında Yes-i Fütur, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2389. İmzasız, Çanakkale Harekâtı ve İtalyan Matbautı, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2390. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Kendi Felaket Günlerini Yakından Görüyorlar, Varşova'nın Son Günleri, Bir Bîtarafın Yeni Kanaati, Avusturya Kudret-i Mâliye ve İktisadiyesi, Bir Bîtarafın Mukayese ve Takdirleri, İsveç Kraliçesinin Temenniyatı.)
2391. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 2. (Tefrika 2.)
2392. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaret, Encümen-i Müdiran, Kazılıklar, Komisyon, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Şühedayı Evladiyeye Elbise, Türk Ocağında Resim Sergisi Harik, Türk Ocağında Muhasebeler, Tashih.)
2393. İmzasız, En Son Haberler, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşman Zayıtı 80 Bin, Osmanlı ve Müttefikler Tebligatı Arasında Mukayese, Alman Harp Raporu, Ruslar Ricat Ediyorlar, Bahr-i Abyad'da, Katmi Muhârebelere Doğru, İngiltere'nin Amerika'ya Cevabı, Romanya'nın Vaziyeti Hakkında Mühim Bir Makale, Rus Sefirinin Bağtıkai İnfikakı, Almanya-Amerika, Merkez Hükümet Nakli, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Müttefiklerimizin Hüsn ü İhsaniyet Adaleti, Nesteland Faciası 181 Telef.)
2394. İmzasız, İtilâfçılara Müthiş Bir Darbe Daha, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin verdiği zayıtlar hk.)
2395. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s. 1.
2396. İmzasız, Müttefiklerimizi ve Biz, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rayihenşopust'un Takdiratı, Düşmanın Zayıtı Umûmiyesi, Çanakkale Müdafaası Hakkında.)
2397. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Harbin Mesulleri Meydana Çıkyor, Çanakkale Sefirlerinin Raporları, Amerika Notasının Cevabı Gecikecek, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İngilizlerin Zayıtı Umûmiyesi, Tarblusgarp'ta Mücahidin, Amerika ve Sulh Notası, Romanya'dan Hubûbat İthali, Amerika Salib-i Ahmeri, Romanya'ya Kömür İhrâcı, Bulgaristan ve Arnavutluk, İskenderiye'de Bir Yunan Vapuruna Taarruz.)

2398. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s. 2. (Tefrika 3.)
2399. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mülâkat, Şûrâyı Devlette, Suriye Şimendiferleriin İstimlaki, Levazım-ı Sıhhiye, Aydın'da Bereket, Profesör İsrail, Resm-i Küşad, Hastahane Küşadı, Muvaze, 309'dan 290 Tevdiliye Kadar Olanlar, Mecruhin Menfaatına Müsamere.)
2400. İmzasız, En Son Haberler, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bağdat Darülharp'te, Liman Fevn Sandres Paşa'nin Beyânâtı, Ruslar Hakkında Ceneral Savuf'un Mütalaası, Çanakkale'de ki Askerlerimizin Sitayışı, Romanya ve Çanakkale, Alman Harp Raporu, Avusturyalıların Muvaffakiyeti Muhakkaktır, Amerika Vapurları Mühimmat Almıyorlar, Savanesky'nin Teşebbüsü Akim Kalmıştır, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bulgar Gazetelerinin Mütalatı, Bir Dindaşımızzn Kahramanlığı, Macaristan'da Şükür.)
2401. İmzasız, Duyuru, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Endaht Tecrübeleri, Müdafaa-i Milliye Merkez Umûmiyesinden, Kondüktör Mektebi Müdüriyetinden.)
2402. İmzasız, Uzaktan Bir Nazar, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin durumuna dair bir değerlendirme yazısı.)
2403. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2404. İmzasız, Kale'nin Müdafaası hakkında Takdirat, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2405. İmzasız, Romanya ve Çanakkale, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2406. İmzasız, Bîtaraf Zabitin Fikr-i Kanaati, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 1. (Haber.)
2407. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Papa'nın Mütareke İçin Teşebbüsü, Japonya'dan İstidat, İtalyan Harp Raporlarında Ebkemiyet, Rus Baş Kumandanının Beyânnâmesi, Rus Ameliyesinin İhtilalleri, Doma Ne İçin Davet Olunmuş, Rus Orduları Taht-ı Tehditte, İtalyan Zayiati 180,000, Mezbuhaneye Gayret, Tahribat İcrası Emrini Geri Alıyor, Trablusgarp'ta İtalyanlar, Hindistan'da İğtişâşalar, Fransa Matbuat Askeriyesinin Mütalaası, Elde Edilen Vesikalar, Katmi Muhârebeye Doğru, Fransa'da Askerlik, Tiriste'deki İtalyanlar, Alman ve Fransız Sosyalistleri

- Arasında, Sabık Yunan Hariciye Nâzırının Beyanatı, Romanya'nın Siyaset Mütereddanesi.)
2408. [ARIBURUN], Hüseyin Avni, Gaziler Hastahanesinde, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 1. (Hastane'deki gözlemlerini aktarıyor.)
2409. Köprülüzâde Mehmet Fuat, Edebiyatımız da Cengâverlik, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 2. (Eski edebiyatta ki cengâverlikler hk.)
2410. İmzasız, En Son Haberler, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, İtalya, Almanya'ya İlan-ı Harp Ediyor, Düşman Ordusunda Hastalık, Midilli'de İşgal Editorlar, Maryot'un Garkını İtiraf, Almanya-Cemahir Müttefiki, Hayti Adası'nda İğtişâş, İtalyanların Zayıyatı, Bir Bulgar Cenealinin Beyânâtı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Macaristan'da Muratoryum.)
2411. İmzasız, Yunan Rical Siyasesinin Beyânâtı, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s. 1. (Vaziyet hk.)
2412. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2413. İmzasız, Kapudanın Mütalaası, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2414. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Papa'nın Sulh Lehinde Beyânnâmesi, İngiliz Avam Kamarasında, Ancak Galibane Bir Sulh, Varşova Etrafında, Varşova Ahvâli, Tahtelbahir Muhârebeleri Devam Edecek, Esassız Bir Şayia, Fransızların Yalanları, Rus Şuvarı İöparatoru Riyaseti, Vapur Garkı, Rusya'da Halk ve Orduda Nifak, Rusya'da Müdafaa-i Milliye Meselesi, Doma Meclis Reisi, Rusya'da Grevler, Fransa'nın Beş Aylık Harb Masrafı, Fransa'da Belçika Mükalfin Askeriye, Bulgar Muhalifleride Mükümete Müzahir, Darülaceze İanesi Hakkında, Hatay'da İhtilal, Bir Şehidin Vasıyeti.)
2415. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 4.)
2416. İmzasız, En Son Haberler, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Büyük Bir Rus TorpidoMuhariib Battı, Alman Harp Raporu, Varşova Harbi Neticelendirecek, Rus Ordususnda ki Vaziyet-i Askeriye, Bir Mütchassıs Askerinin Mütalaası.)

2417. İmzasız, Tam Bir Sene, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 1. (Harbin birinci yılı hk.)
2418. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2419. İmzasız, Kafkas Hududunda Muvaffakiyetler, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2420. İmzasız, Bir Esire Gelen Mektup, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2421. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Bilebeln'in İşgali, İngiliz Matbuatının Ham Tesellileri, Rems Bombardımanı, Tekmil Vistol Hattının Tahliyesi, İki Baçika Vapurunun Garkı, Almanların Fethettikleri Arazi, Bürüksel'de Elde Edilen Vesaik, Vistol Tahribini Mürur, Şikago'da Misalhane Tezâhürâtı, İtilâfçılara Göre Bir Acı Hakikat, Yunanistan-Sırbistan İhtilafi.)
2422. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 5.)
2423. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mahsulat'ta Bereket ve Harman Miktaları, Muallimlerin Tatbikat Dersleri, Mülkiye Tevcihâtı, Japon Kabinesinin Sükûtu, Bir Mini Mininin İanesi, Bir Türk Mühabinin Hediyelediği, Müdafaa-i Milliye İanesi, Gazilere Hedaya.)
2424. İmzasız, En Son Haberler, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Harbin Sene-i Devriyesi Münâsebetiyle, Kayser'in Beyânnâmesi, İmparator Fransuva Jozefin Beyânnâmesi, Alman Harp Raporu, Bulgaristan'ın İsviçre Sefareti.)
2425. İmzasız, Duyuru, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Levazımat Umûmiye Askeriye Münâsebet Komisyonundan, Bahriye Nezâretinden, Şehremini Üsküdar Daire-i Belediyeden.)
2426. İmzasız, Bir Sene İçinde, 6631, 21 Rm. 1333, 21 Tm. 1331, 3 Ağ. 1915, s. 1. (Müttefiklerimizin harbin birinci yılına ait düşünceleri hk.)
2427. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6631, 21 Rm. 1333, 21 Tm. 1331, 3 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2428. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6631, 21 Rm. 1333, 21 Tm. 1331, 3 Ağ. 1915, s. 1.

2429. İmzasız, Batavyana'daki Müslüman Kardeşlerimizin Tezâhürâtı, 6631, 21 Rm. 1333, 21 Tm. 1331, 3 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2430. İmzasız, Düşmanın Sersemliği, 6631, 21 Rm. 1333, 21 Tm. 1331, 3 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2431. İmzasız, Bîtarafklar Mütalaatı, 6631, 21 Rm. 1333, 21 Tm. 1331, 3 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2432. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6631, 21 Rm. 1333, 21 Tm. 1331, 3 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Tehlikeyi Görmeye Başladılar, Rus Askerî İsyancıları, Papa'nın Sulh Beyânnâmesi, Sulhun İlk Hatvesi, Varşova Memurdan Halli, Varşova'nın Tahliyesi, Bir Alman Vapurunun Garkı, Tirol Kahramanlarına İmparator'un Nutku, Feriburg Üzerinde Düşman Tayyaresi, İtalya Alaylarında Dötte Bir Zayıyat, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Alman Mâliye Nâzırının Beyânnâmesi, Amerika-Almanya, Jurnal'i Satın Almışlar, Lehistan'da Maden Kömürü İhrâcatı, İtalya'da Kaht ve İğtişâş, Trablusgarp Şehrinin Tahliyesi, Midilli'nin İşgali Hakkında, Yunanistan-İngiltere Münâsebeti, Berlin'de Bulgar İstikrâzı.)
2433. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6631, 21 Rm. 1333, 21 Tm. 1331, 3 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mabeyn Hümayun'da, Yevm-i Kabul Sefira, Ziyaret, Mülâkat, Amerika'da Grev, Hastaalrı Ziyaret.)
2434. İmzasız, En Son Haberler, 6631, 21 Rm. 1333, 21 Tm. 1331, 3 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İzmir'de Eşkîya, Alman Harp Raporu, İvangorod Önlerinde Katmi Muhârebeler, Varşova'nın Tahliyesine Doğru, Şimendüferlerin İltisak Noktası Müttefiklere, RuslarMütemadiyen Ricat Ediyor, Ceneral Birolar, Hindeneburg Kruvazörü, Düşmanlarda Yeni Bir Top Korkusu, Bir Avusturya Ceneralinin Vefatı, İsveç Postaları da Memnun, Bir Düşman Tayyaresinin Akıbeti, İtalyan Donanmasının Büyük Bir Muvaffakiyeti, Sırların Yalanları, Yanbolu'da Fırtına.)
2435. İmzasız, Duyuru, 6631, 21 Rm. 1333, 21 Tm. 1331, 3 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlı Hilal-i Ahmer Merkez Umûmiyesinden, Dersaadet Merkez Kumandanlığından, Mâliye Nezâreti Varidat-ı Umûmiye Müdüriyetinden, İstanbul Vilayetinden, Şehremini Levazımat Müdüriyetinden, Bahriye Nezâretinden.)
2436. İmzasız, Doma Meclisinde Nutuklar, 6632, 22 Rm. 1333, 22 Tm. 1331, 4 Ağ. 1915, s. 1. (Doma meclisinin açılıp açılmayacağından ve yapacağı tesirler hk.)
2437. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6632, 22 Rm. 1333, 22 Tm. 1331, 4 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.),

2438. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6632, 22 Rm. 1333, 22 Tm. 1331, 4 Ağ. 1915, s. 1.
2439. İmzasız, Mondors'ta Müttefikin Gemileri, 6632, 22 Rm. 1333, 22 Tm. 1331, 4 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2440. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6632, 22 Rm. 1333, 22 Tm. 1331, 4 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Lehistan'da Vaziyet-i Askeriye, Doma Meclisinde, Rus Başvekilin Nutku, Harbiye Nezâretinin Nutku, Rusların Son Gayretleri, Rus Hezimetlerinin Fransa'da Telakkisi, Rus Hat Ricati Tehditte, Çarın Beyânnâmesi, Avusturya Şimendiferlerinde Almanca, Hindistan'da İğtişâş, Mücahidin Trablus Kapılarında, Bulgaristan İstikrâzı ve Almanya, Sırbistan'a Mahsus Mühimmat.)
2441. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6632, 22 Rm. 1333, 22 Tm. 1331, 4 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Encümen-i Daimi Vilayet, Mahrukat Komisyonu, Harp Esnasında, Amur Nafiye.)
2442. İmzasız, En Son Haberler, 6632, 22 Rm. 1333, 22 Tm. 1331, 4 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Muvaffakiyet, Düşmanlarımızın Vahşeti, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Yeni Muvaffakiyetler Şehrinin Zabiti, Loçna Şehrinin Zabiti, Bulgarların An Tarihnesi, Hezimetlerini Nasıl İtiraf Ediyorlar, İngiliz Hilesine Yunanlılar Aldanmaz, Trablusgarp Ahvâli, Meksika Ahvâli, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Almanya'nın Kuvve-i Milliyesi, İngiliz İstikrâz Tahvilatı, Bulgar İstikrâzı.)
2443. İmzasız, Duyuru, 6632, 22 Rm. 1333, 22 Tm. 1331, 4 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Vesait Nakliye Bedelleri, Kaza, İrtihali, Birinci Ordu-ı Hümayun İdare-i Riyasetinden, Davet, Kahraman Osmanlı Topçuları, Levazımat Umûmiye Askeriye Mübaayat Komisyonundan, Şhremini Levazımat Müdüriyetinden, Şhremini Levazım Müdüriyetinden.)
2444. İmzasız, Fransa'dan Ses Çıkmadı, 6633, 23 Rm. 1333, 23 Tm. 1331, 5 Ağ. 1915, s. 1. (Doma'da Ruslar tarafından halkın aldatılmasına Fransızların neden hiç ses çıkarmadığı hk.)
2445. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6633, 23 Rm. 1333, 23 Tm. 1331, 5 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2446. İmzasız, Kafkasya Hududunda Mühim Bir Muvaffakiyetler, 6633, 23 Rm. 1333, 23 Tm. 1331, 5 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)

2447. İmzasız, Acz İle Karışık Bir Zebunküşlük, 6633, 23 Rm. 1333, 23 Tm. 1331, 5 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2448. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6633, 23 Rm. 1333, 23 Tm. 1331, 5 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avangar Muhasara Altına Giriyor, Ümitlerinin Boşa Çıktığını İtiraf Ediyorlar, Kırk Günde Fransızlardan Alınan Üsera ve Ganaim, Bir Ms. 'tan Beri Ruslardan Alınan Esir ve Ganimetler, Guremekin'in Nutku ve Viyana Gazeteleri, Alman Tahtelbahirlerinin Bir Muvaffakiyeti, Varşova'yı Boşaltıyorlar, Bug Nehri Hizasında, Radkodimteriyef Yine Çıktı, Sazanof'un Nutku Hakkında, Rus Muhalif Fırkası Mebusları, Reichsbank'ta Altın Miktarı, Mühimmat Fabrikasında Yangın, Lehliler ve Avusturya, İngilizlerin Zayıyatı.)
2449. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi,, Gördüklerimiz, 6633, 23 Rm. 1333, 23 Tm. 1331, 5 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 6.)
2450. İmzasız, En Son Haberler, 6633, 23 Rm. 1333, 23 Tm. 1331, 5 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşmanlarımızın Aht Şenliği, Alman Harp Raporu, Varşova İstihkâmına Taarruza Başlandı, Rus Sol Cenahı'da Muzmil, Rus Doma Meclisinde, Sazanof Müttefiklerden Müşteki, Kayser Avusturya Karargâhında, Sırp Atisafatından Kaçıyorlar.)
2451. İmzasız, Duyuru, 6633, 23 Rm. 1333, 23 Tm. 1331, 5 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Aksaraya'da Mahmudiye Mektebinden, Ticaret ve Ziraat Nezâretinden, Divan-ı Umûmiye Meclis İdaresinden.)
2452. İmzasız, Varşova İle İvangorod Sukut Etti, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 1. (Varşova ve İvangorod'un Almanya ve Avusturya tarafından zapt ve işgal edildiği hk.)
2453. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2454. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 1.
2455. İmzasız, Üserayı Harbiye Mektuplarından, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2456. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Varşova'nın Sukutu, Varşova'yı Yakacaklar, Varşova'nın Sukutundan Evvel, İvangorod'da Sukut Etti, Avusturya Harp Raporu.)
2457. İsmail Fazıl, On Dokuz Yaşında Bir Şehit, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 2. (Topçu mülazımı Mehmet Ali Bey'in hayatından söz ediyor.)

2458. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Veliâht Hazretlerinin Ziyareti, Meclis-i İdare, Sıyar Ziraat Sergisi, Telgraf Merkezi Küşadı, Tecziye Edilenler, Bi'l-cümle Eczacı Kalfalarına.)
2459. İmzasız, En Son Haberler, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bavyera Kahramanları, Alman Harp Muhabirleri Carşova Civârında, İtilâfçılar Bulgaristan'a Cevabı, Ruslar Kovono'yu Tahliye Ediyorlar, Times Gazetesi'nin Tenkidi, Ryaişatağ Reisinin Taltifi, Levazım Askeriye Muamelatında İhtilas, Paris'te İtilâfçıların Konferansı.)
2460. İmzasız, Selânik'te Gaz Yağı Benzin Satışı, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 2. (Haber.)
2461. İmzasız, Duyuru, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Merkez Kumandanlığından, Bahriye Amali Mütekaidin ve Eytam Sandukundan.)
2462. İmzasız, İktisat İttihadı Yahut Keseleri Birleştirmek, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s. 1. (Alman ve İngilizlerin iktisat anlayışı hk.)
2463. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2464. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s. 1.
2465. İmzasız, Kafkas Cephesinde Muvaffakiyetler, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2466. İmzasız, Düşmanlarımızın Yanlış Hesapları, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2467. İmzasız, Süveys'te Tedabir-i Tehfiziye, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2468. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Varşova Kahramanı, İvangorod Etrafında Son Muhârebeler, Varşova Yolarında, Alman Muvaffakiyetinin Esbâbı, Times'ın Efsaneleri ve Hakikat.)
2469. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Huzura Kabul, Dük Dumkelanburg, Avdet-i Padişai, Rus Şerif Takriri, İlam Şerhi, İmtiyaz Feshi, Hakkı Paşa Sofya'da, Varşova Sukutunun Vilayette Tesiratı, Kavain ve Nizamât, Hilal-i Ahmer'e Tebriat, Bir Küçüğün Hamiyeti, Merkez Kumandanlığından, Bankozdan Maaş Alanlara.)

2470. İmzasız, En Son Haberler, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Balfur'un Bir Nutku, İtilâfçıların Neticesiz Gayretleri, Rusya ve Bulgaristan, Yunan Meclis Mebûsanının Feshi, Varşova Muzafferiyeti Münâsebetiyle Tezâhürât, Berlin'de Âsâr Şadumanı, Viyana İle Bükreş Arasında, Almanların Haklılığı, Dakisya Vapuru Meselesi, İtilâf-ı Murabba Devletlerinin Sukutu, Berlin'de Tezâhürât, Viyana'da Tezâhürât, Bir Fransızın Beyânâtı.)
2471. İmzasız, Leyle-i Celile-i Kadir, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1. (Kadir gecesi duası.)
2472. İmzasız, Dokuz Ay Sonraya Kalmış, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1.
2473. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2474. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1.
2475. İmzasız, İki İngiliz Torpido Muharibi Birbirini Yalanlıyor, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2476. İmzasız, Çanakkale'de Düşman Askerî Arasında Emraz-Sarıya, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2477. İmzasız, Fransız Mebusları Bahriye Zabitanının Mütalaası, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2478. İmzasız, Düşmanın Çanakkale'deki Son Mağlubiyetleri, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2479. İmzasız, Çanakkale'ye Asker Nakliyatının Tatili, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2480. İmzasız, İngiliz Ordusunun Zayıyatı, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2481. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Vraşova'nın Sukutu ve Londra Matbuatu, Berlin Matbuatı Ne Diyor?, Paris'te Endişe, Viyana'da Şenlikler, Garb Sahne-i Harbinde Katmi Netice, Ukranyalıların Tebrikatı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İngiltere'ye Şadidalmanal Nota, Bulgar İstikrâzı.)
2482. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Mülâkat, Veliht Sultaniyet Nezdinde, Süt hane Tesisi, Almanya'dan Gelen

- Levazım-ı Sıhhiye, Maroni Batrika'nın Ziyareti, Zirai Muallimler, Ameliye Tevcihâtı, Nişan, Müsai Amiran Bir Virane, Askerî Sipariş Maaşı,)
2483. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 7.)
2484. İmzasız, En Son Haberler, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, İtilâf-ı Murabba'nın Hatayi Siyasesi, Doktor İstyanof'un Beyânâtı, Varşova Sukutu ve Bulgar Matbuatı, İngiltere-Portekiz, Belgra'tta Taarruz, Alman Üserası ve İspanya, Gazilere Hedaya,)
2485. İmzasız, Duyuru, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Hayvan Alacaklara ve Satacaklara, Davet, Harbiye Nezâretinden, Dersaadet İcra Memurinden.)
2486. İmzasız, Fransa'da Âsâr-ı Asabiyyet, 6637, 27 Rm. 1333, 27 Tm. 1331, 9 Ağ. 1915, s. 1. (Fransa'da meydana gelen buhrânın sebepleri hk.)
2487. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6637, 27 Rm. 1333, 27 Tm. 1331, 9 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2488. İmzasız, Barbaros'un Zayi', 6637, 27 Rm. 1333, 27 Tm. 1331, 9 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2489. İmzasız, İlerlemek Kolay Değil, 6637, 27 Rm. 1333, 27 Tm. 1331, 9 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2490. İmzasız, İngilizlerin Tohumu, 6637, 27 Rm. 1333, 27 Tm. 1331, 9 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2491. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6637, 27 Rm. 1333, 27 Tm. 1331, 9 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Varşova'nın Zabtı Tefsilatı, İttifak Tezâhürâtından, Marsilya İle Cezayir Arasında, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Kale'de Şûrâyı Harp, Lehlerin Amali, Times'ın Mütalaası, Fransız Efkâr-ı Umûmiyesi ve Muhârebe, Fransa'da Endişe, Fransa Mezalimi ve Ukranya, Rus Ordusunun Müthiş Zayıatı, Rus Matbuatında Yes ve Tesir, İngiliz Sanorı, Avusturya Velihtı Budapeşte'de, Amerika ve İngiliz Notası, Yunan Hükümetinin Vaziyeti.)
2492. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6637, 27 Rm. 1333, 27 Tm. 1331, 9 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Ders Tekriri, Sıhhat-ı Şahane ve Berlin'de Meserret, Yeni Portekiz Reisi Cumhuriyeti, Edremit'te Tezâhürât, Hilal-i Ahmer Menfaatına Tiyatro.)
2493. İmzasız, En Son Haberler, 6637, 27 Rm. 1333, 27 Tm. 1331, 9 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkas Cephesinde Muvaffakiyetler, Alman Harp Raporu, Reval İle

- Petersburg Arasında, İtilâf-ı Murabbanın Balkan Hükümetlerine Notası, İtilâfçıların Bulgaristan'a Teklifatı ve Yunanistan, Sırbistan Razı Olmuyor, İsveç Bahriye Nâzırı Avusturya Donanmasında, Şark Cephesinde Vaziyet, Cephe-i Harpte Muzafferiyet Şenlikleri, Yunanistan'ın Bîtarafılığı, Nâzırla Kumandan Arasında.)
2494. İmzasız, Duyuru, 6637, 27 Rm. 1333, 27 Tm. 1331, 9 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Harbiye Nezâret Celilesinden, Askerî Sipariş Maaşı, Divan-ı Umûmiden.)
2495. İmzasız, Varşova Etrafında, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 1. (Varşova'nın düşmesi hk.)
2496. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2497. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 1.
2498. İmzasız, Yeni İttifak- Müselles, Bir Alman Gazetesinin Mütalaası, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2499. İmzasız, Memâlik-i Osmaniye'de Mümimmatı Mebzûliyet, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2500. İmzasız, Bir Fransız Tehatelbahirlerinin Garkı, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2501. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Amerika'da Silah İhrâcının Men'i, İtiraf-ı Acz, İtalya'da Hareket-i Acz, Rusların Firârı, Rus Cepheleleri Muttasıl Yarılıyor, Kovnu'nun Tahliyesi, Viyana'dan Petersnurg'a, İngiliz Halkını İktisada Teşvik, Fransa'da Kömür İhtiyacı, İtilâf-ı Murabbanın Teklifi ve Bulgar Matbuatı, Venizelos Fırkası ve Bîtarafılık.)
2502. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Mülâkat, Almanya Sefiri, Yevm-i Kabul Sefira, Ziyaret, Ders-i Şerif, Altın Harp Madalyası, Hak Muhakeme Sükûtu, Kavain ve Nizamat, İrtihal.)
2503. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 8.)
2504. İmzasız, En Son Haberler, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Barbaros'un Kahramanına Hıdmetler, Alman Harp Raporu, İlerlemekte Devam Eyliyorlar, Vaziyeti İngilizler de Anlıyor, Ruslar'da İtiraf Ediyor, İtilâfçılar Tavizatı Sırbiye ve Yunanistan, Bulgarların Gaye-i Milliyesi, Kampana'nın Gayet Mühim Bir Makalesi, Radoslovofta Mühim Bir Mülâkat.)

2505. İmzasız, Tüfür Fabrikalarında Grev, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 2. (Haber.)
2506. İmzasız, Duyuru, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Harbiye Nezâretinden, Merkez Kumandanlığından, Beyazıt Dairesinden, Askerî Sipariş Maaşı.)
2507. İmzasız, Lozan Darülfünunu ve Şarklı Talebe, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 1. (Lazon Darülfünunun'daki öğrenci profili hk.)
2508. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2509. İmzasız, Barbaros'un Gayret ve Fedakârlığını Takdir, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2510. İmzasız, Mısır'dan Gelen Bir Zabitan Beyânâtı, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2511. İmzasız, Bir İngiliz Müzesinin Pusuda İtilâfı, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2512. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Bir İngiliz Kruvazörünün Garkı, Varşova Halına Beyânnâme, Rus Hezimetinin Paris'te Askerleri, FraMsa'da Buhrân-ı Vükela İlamı, Fransa'nın Yaklaşan Hesapları, Fransa'da Yeni Tahsisat-ı Harbiye, Rus Ticaret Nâzırının Beyânâtı, Japonya'nın Muaveneti Vehameti, Fransızların Tesiri ve Hayreti, Rus Yalanları, Lehistan Cenûbî'deli Rus Ordusu, Baçika Vesikaları Hakkında, Garb-i Sıhhiye Harpte, İtalya'da Hareket-i Arz, Almanya-Amerika, Latife Etmiş, İtilâf Devletleri ve Bulgaristan, İtalya ve Sırbistan, İtalya'nın Sırbistan'dan Metalibi.)
2513. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektubu, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Hastahanedeki Dönen Gaziler Hissiyat-ı Müteşekkiranesi.)
2514. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bayram Ala-yı Valası, Mabette Resm-i Alisi, Veliht Sultaniyet Hazretleri, Ders-i Şerif Tekriri, Huzura Kabul, Kavain ve Nizamat, Bulgaristan'dan Gececek Yolcular, Hastahanelerde Sinema, Telgraf Merkezi Tesisi, İntihar, Osmanlı Bankası, El İşleri Sergisi, Harbiye Nezâretinden.)
2515. İmzasız, En Son Haberler, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Varşova'nın Son Günlerine Ait Tefsilat, Yunanistan'da İştılah Aleyhine Mitingler, Papa'nın Sulh Lehinde Teşebbüsü, Yeni İttifak-ı Müselles, Ruslar Ricatlarını Temin Ediyorlar, İngiltere'de Askerlik

- Aleyhinde, İspanya Paris Sefirinin Bir Tekzibi, Cavit Bey Viyana'da, Arnavutluk'ta Tefvikler.)
2516. İmzasız, Duyuru, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Levazımat Umûmiye Askeriye Mebasat Komisyonundan, On Yedinci Orduyu Hümayun Levazım Riyasetinden, Bazı Köy Mekteb-i Sultaniyesi Müdüriyetinden, Osmanlı Seyr ü Sefain İdaresinden, Halkalı Ziraat Mekteb-i Alisi Müdüriyetinden, Galata Mahkeme-i Şeriyesinden, Şehremini Levazımat Müdüriyetinden, Ticaret ve Ziraat Nezâretinden.)
2517. İmzasız, İyd-i Said Fıtır, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1. (Bayram tebriği.)
2518. İmzasız, İtilâfçılar Hayâl İle Meşgul, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1. (Harpte yenilmelerine rağmen hâlâ daha kendi kendilerini avuttukları.)
2519. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2520. İmzasız, Erzurum'da Rus Üserâsı, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2521. İmzasız, İfayı Hac Eylemeyi Yine Men' Ediyorlar, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2522. İmzasız Barbaros'un Ziya'ı Hakkında, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2523. İmzasız, Düşmanlarımızın Rezaletleri, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2524. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, İngiliz Savahilinin Bombardımanı, Guremikun Mezun, Bir Rus Miralayının Mütalaası, Japon Muavenetine İhtiyak, Avusturya Ordusunda Ki Dindaşlarımız, İtalyanların Akim Taarruzları, Trablus'ta İtalyanlar, Delkasa ve Lehistan Meselesi, Mağruk İngiliz Sefain-i Ticariyesi, Bulgaristan'ın Sırbistan'a Ultimatom'u, İtalyanlar ve Yunanistan Ahvâli.)
2525. [EROZAN], Celâl Sâhir, Hilâl-i Ahmer Çiçeklerini Alınız, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1, 2.
2526. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selam-ı Şerif, Huzura Kabul, Madalya, Teşrifat Müdüriyetinden, Ders-i Şerif Tekriri, İstidallere Yazılacak Adresler, Memurinin Tarik Vergisi, Gazilere

- Hedaya, Şehit Yavrularının Senet Dükkânı, Kavain ve Nizamât, Yunanistan Hakkında Ahz ve Girift Mezkuresi.)
2527. İmzasız, En Son Haberler, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Süveyş Havalisinde Ordumuzun Faaliyeti, Alman Harp Raporu, Baltık'ta Rus Liman ve Filolarına Hücum, Avusturya Harp Raporu, Vistol'da Sefine İğtinamı, Düşman Tayyarelerinin Taarruzu, İspanya'da Alman Lehien Tezâhürât, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bulgar Muhliflerinin İstifsarı, Trablus'ta İtalyanların Sebeb-i Hezimet-i.)
2528. İmzasız, Duyuru, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehremini Fatih Daire-i Belediyesinden, Osmanlı Sefain İdaresinden, Ticaret-i Bahriye Mahkemesinden, Divan-ı Umûmiye Osmaniye Meclis İdaresinden.)
2529. İmzasız, İran Ne Halde?, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 1. (İran'ın ahvâli hk.)
2530. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2531. İmzasız, Bir Kahraman'ın Ailesine Mükâfat-ı Nakdiye, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2532. İmzasız, İngiliz Çanakkale Harekâtından Nevmid, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2533. İmzasız, Çanakkale'de Yeni Bir Kumandan, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2534. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir Fedakâr Kruvazörünün Sergüzeşti, Mühim Muvaffakiyetlerin Tevalisi, Bir İngiliz Gazetesinin İtirafı, Bir İngiliz Torpidosunun Garkı, Müttefiklerine Karşı İngilizler, Miralay Rusya'nın Fikri, Amerika'ya Verilan Sipariş, Fransızlar'da Züğürt Tesellisi, Bir Rus Gazetesinin Mütalaası, Ruslar İçin Çare: Tevekkül, Rusya'da 1917 Kur'a-ı Efradı, Rus Ordusunda Mühimmat Fıkdanı, Avusturya'nın Sabık Belgrat Sefiri, Lehlerin Beyânâmesi, Mukabele-i Bil'l-mislin Meşkûr Neticesi.)
2535. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevalan, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 2. (Güney Almanya'ya dair izlenimlerini aktarıyor.)
2536. İmzasız, En Son Haberler, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Alman Taarruz Havaisi Hakkında İngiliz Tebliği, İtalya'da Harekât-ı Arziye, İngiltere'de Sulh Meyilleri, Viyana Şehrine Bomba Endahtı, Almanların Varşova'da İstikbali, Alman

- Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Yunanistan'ın Cevabı, Sırbistan'ın Hol Bir Cevabı, Bükreş Muahedesinin Sene-i Devriyesi, İngiltere'nin Sofya Sefiri, Bulgar İhrâcatına Karşı Musibet, İtalyan Gazetelerinin Yalanları, Mağruk Bir Torpidonun Mürettebatı.)
2537. İmzasız, Duyuru, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İmtihanlar Hakkında, Altın Donanma Madalyası, Tedabir-i Sıhhiye, Mecruhlara Hedaya, Davet, Türk Ocağında, Dersaadet Telefon İdaresinden.)
2538. İmzasız, İtilâfçuların Kaygıları, 6642, 3 Şv. 1333, 1 Ağ. 1331, 14 Ağ. 1915, s. 1. (İtilâfçuların artık vaziyetlerinin iyice bozulduğu hk.)
2539. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6642, 3 Şv. 1333, 1 Ağ. 1331, 14 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2540. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6642, 3 Şv. 1333, 1 Ağ. 1331, 14 Ağ. 1915, s. 1.
2541. İmzasız, Hasarzâde Bir Rus Kruvazörü, 6642, 3 Şv. 1333, 1 Ağ. 1331, 14 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2542. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6642, 3 Şv. 1333, 1 Ağ. 1331, 14 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Varşova'da Mevkib Zafer, İsveç-İngiltere Müzakeratı, Zeplinlerin Faaliyeti, Avusturya Arazisinin Müdafaası, Kumandan Humberet'in Raporu, Viyana'nın Sebeb-i Tahliyesi, Muharip ve Yangıncı Ordu, Rus Hassa Alayı, Rusların Muadete Adım Riayetleri, Sohomlinof'un Muhtırası, Petersburg'da Kolera, İngiliz Ordusunda Mühimmat Fıkdanı, Ajans Havas'ın Bütçesi, Fransa Âyanı İçtimaatı, İngiltere'de Mahsulât, Bulgaristan ve İtilâf-ı Murabba.)
2543. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6642, 3 Şv. 1333, 1 Ağ. 1331, 14 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Arz-ı Tebrikat, Veliâht Sultaniyet Dairesinde, Hakkı Paşa Viyana'da, Brezilya'dan Hilal-i Ahmer'e İlane, Japonya Kabinesi, Gazilere Hedaya, Edebiyat ve Kanun.)
2544. İmzasız, En Son Haberler, 6642, 3 Şv. 1333, 1 Ağ. 1331, 14 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de, Çanakkale'de Kırılan Düşman Hücumları ve Netice-i Siyasiyesi, Alman Harp Raporu, Kabil-i Sevk Balonlar İngiltere'yi Tehdit Ediyor, Balkan İttihadı, Rus Propagandasına Bir Müsamekedir, Rus Ricatı, İtalyanlar'da Hazırlık, Yeni Yunanistan'da Museviler, Yunan'ın İstanbul Sefareti, Galiçya'daki Harabiyeyi İmar, Bir Tekzib, Makedonya'nın Taksimi Akidesi, Yunanistan ve İtilâf-ı Murabba, Fransa'da Vergi Tahsilâtı, Viyana'nın Tahliyesi, Donaburg Memurlarının Şehri Terki, Müttefik Ordular Daima İleride, Tasannuata Karşı Protesto.)

2545. İmzasız, Mesele Gittikçe İnkişaf Ediyor, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 1. (Fransızlar tarafından Bulgaristan'a sunulan teklifin red edildiğini ve sebeplerini anlatıyor.)
2546. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2547. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 1.
2548. İmzasız, Yafe'nin Bombardımanı, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2549. İmzasız, Çanakkale'ye Son İhraç Resisi Hakkında, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2550. İmzasız, Ankara'da Fransız Esirinin Oğluna Vadi, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2551. İmzasız, Müttefiklerin Çanakkale'deki Adım Muvaffakiyetleri, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2552. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Zeplin'lerin Faaliyeti, İtalya'da İnkisar-ı Hayâl, Şark-ı Sıhhiye Harbinde Vaziyet, Riga'nın Tahliyesi, Deniz Tayyarelerinin Bombardımanı, Sahte Bir Ceneral Tekzibi, Almanya-Amerika Tekzibi, Hindeneburg Heykeli, Döngerek'in Bombardmanı, Rusya'nın 1917 Kurre-i Efradı, Rus Mâliye Nazırının Seyahati, Mâliye Nâzırının Mülâkatı, Rusya'da İdare-i Arifiye, Rusya'da Tahsilât, Bir Raporun Tesiri, Prensle Nevpoldin Saha-i Harekâtı, Alman Topçusunun Garpta Bir Muvaffakiyeti, Amerika Pamuk Müstahsilleri, Hükümet-i Askeriyenin İstifrası, Fransa'nın Mesarifat-ı Harbiyesi, Romanya'da Hubûbat İhrâcatı, Acaba Temaruz Değil mi?.)
2553. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevelan, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 2. (Leipzig'de İkinci Gün, Tefrika 2.)
2554. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Veliht Hazretlerini Ziyaret, Ankara'da Âsâr-ı Atike Müzesi, Gazilere Şeker İhadesi, Gazilere Hedaya, Şüheda Evladının Tanzimi, İzmir Şümendüfer Mektebi.)
2555. İmzasız, En Son Haberler, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de Son Günlerin Muvaffakiyetleri, Gelibolu'da Düşmanın Zayiat Mühimmesi, Osmanlı Ordusunun Meziyetlerini Takdir, Balkan Hükümetleri

- Nezinde Vaki Bulan Müracaat, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Fermadenbilat'ın Makalesi, İngiliz Vapurlarının Garkı, Fransız Matbuatı ve Balkanlılar, Velihtın Viyana'ya Avdeti, İngiliz Torpidoları Selânikte, Bir Kahramanın Zayii, Şecaati Takdir, Rus Mevzilerinin Tahliyesi, Rus Vahşetlerinden, Guruç'ta Asayiş Valintizam, Niş'te Meclis Kralı.)
2556. İmzasız, Duyuru, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Üsküdar Arabacılarının Hamiyeti, Mekatib-i İmdadiye Kadroları, Osmanlı Seyr ü Sefain İdaresinden, Divan-ı Umûmiye Şahane-i Meclis İdaresinden.)
2557. İmzasız, İtilâfçıların Dostluğu, 6644, 5 Şv. 1333, 3 Ağ. 1331, 16 Ağ. 1915, s. 1. (Rusya ile Bulgaristan arasında ki bağlantıdan söz ediyor.)
2558. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6644, 5 Şv. 1333, 3 Ağ. 1331, 16 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2559. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6644, 5 Şv. 1333, 3 Ağ. 1331, 16 Ağ. 1915, s. 1.
2560. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6644, 5 Şv. 1333, 3 Ağ. 1331, 16 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa Kabinesinde Buhrân ve İhtilafat, Clemenso'nun Telmihleri, Londra'da Sulh Beyânnâmeleri, Müttefikin Hareket Harbiyesi, Sulh Hakkında Bir Sual, Besarabya Hududunda Şiddetli Muhârebeler, Alman Ordularının Daire-i Hareketler, Grandük'ün Azli Tasavvuru, Tahtelbahirler Faaliyeti, Rus İhtilallaerini İstidal, Baron Buryan Berlin'de, Besarabya'da Bir Rus Emirnamesi, Rusya'daki Alman Mecruhları, Bir Rus Yalanını Tekzib, İtalya Siyaseti Hakkında, Loyd Corch'u Tenkid, İtilâf Matbuatının Kuruntuları, Guçuf'un Nutku, fransa'da İnkisar-ı Hayâl, Romanya Matbuatının Mütalaatı, Yunanistan'ın Cevabı Notası, Yunan Cevabı ve Sofya'da Tesirat, Bulgaristan'a Verilen Nota Hakkında, Yunanistan Kabinesi Hakkında, Yunan Gazetelerinin Mütalaatı, Gırrey İle Mülâkat, Universol'un Mühim Bir Makalesi, Cevab-ı Nefi.)
2561. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6644, 5 Şv. 1333, 3 Ağ. 1331, 16 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, İradat-ı Seniye Tebliği, Mülâkat, İran Kabinesinin İstifası, Türkiye Islahat İktisadiyesi, Damga ve Rüsümü Kanuniye Zeyl, Esir Vürudu, İmtihan Tatilleri Hakkında, Harman Makinaları, İrtihal-ı Müessif, Bursa'da Sergi, Hilal-i Ahmer'in İstanbul Ahalisine Teşekkürü, Gazilere Hedaya, Muhaberata Mubaşeret, Askerî Bir Memnuniyet, Davet.)
2562. İmzasız, En Son Haberler, 6644, 5 Şv. 1333, 3 Ağ. 1331, 16 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Arıburnu'nun Şimalinde Düşman Tabrunun İmhası, Alman Harp Raporu,

- İtalyanların Esassız Grevleri, Almanya Kış Harbine Hazırlanıyor, Almanya'nın Üçüncü Harb İstikrâzı, Fransa'da Suistimalatı Neticesi, Yunanlılar Memleketlerini Silahla Muhafaza Edecekler, Japonya İşgal Ettiği Adaları Vermeyecek.)
2563. İmzasız, Duyuru, 6644, 5 Şv. 1333, 3 Ağ. 1331, 16 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Büyük Muvaffakiyet, Divan-ı Umûmiye Osmaniye'den.)
2564. İmzasız, Yunanistan'da Hal ve Mevkii, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s. 1. (Yunanistan'ın notaya cevabı, son durumu hk.)
2565. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2566. İmzasız, Hamiyet Gayretinin Takdiri, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2567. İmzasız, Profesör İsrail'in Beyânâtı, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2568. İmzasız, Bir Esirin Mektubu, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2569. İmzasız, Moskof Şenaetlerinden, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2570. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Hakikatlerin İtirafı, Müttefiklerin İleri Harekâtı, Kovnov'un Bombardımanı, Riga'nın Tahliyesi, Çarnoviç Civârında, Fransa Teşkilat-ı Sıhhiyesinde Noksanlar, Fransa Meclis-i Mebûsanında, İtalya Harekât-ı Harbiyesi Hakkında, Bir Rus Gazetesinin Kuruntuları.)
2571. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mülâkat, Yevm-i Kabul Sefira, Şûrâyı Devlet'te, İntihab-ı Memurin Madalya Komisyonu, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Romanya Sefarethanesinde, Mekatib-i İbtidaiye Kanunu, Mekatib-i Mülkiye, Profesör Leyman, Kavain ve Nizamât.)
2572. İmzasız, En Son Haberler, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de Düşmanın Mühim Zaiyatı, Bir İngiliz Küçük Zabitinin Hatıratı, Alman Harp Raporu, Rusların Vaziyet-i Askeriyesi, Rusların Endişesi, Ruslar Bu Şenatkarları Şehirleri Tahrib Ediyorlar, Vapur Garkı.)
2573. İmzasız, Duyuru, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Dersaadet Merkez Kumandanlığından, Levazımat Umûmiye Mübayamat Komisyonundan, Kadıköy İttihad Ticaret Şirketinden, Darüleytam Müdüriyetinden, Beyoğlu İcra Dairesinden.)

2574. İmzasız, Ahvâl-i Umûmiyeye Bir Nazar, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Avusturya-Macaristan imparatoru Fransuva Jozef'in yıldönümü hk.)
2575. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
2576. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s. 1.
2577. İmzasız, Erzurum'da Şüheda Namına Bir İhtifal, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Haber.)
2578. İmzasız, Son Seddülbahir Muhârebesinde Bulunan Bir Asker Ağzından, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Haber.)
2579. İmzasız, Lehistan Hakkında, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Lehistan Ordularının Harekâtı, Lehistan'ın Hayat Tarihinden Bir Nebze.)
2580. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Fransa'da Kabine Buhrânı, Yeni Bir Kış Muhârebesine Hazırlık, Harbin Hitamı Neye Mütevakkıf, Sırp-İtalyan İhtilafı, Sırbistan'ın Cevabı ve Yunanistan, Arnavutluk İstikal-i Muhayyel, Arnavutlarla Karadağlılar Arasında.)
2581. İmzasız, [Şuûn-ı Dâhiliye], 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Gazilere Hedaya, Mahsulat'ta Bereket, Takdir ve Teşekkür, Celeb Esanfının İane-i Taksidi, Muazza, Davet.)
2582. İmzasız, En Son Haberler, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bir Sabık Fransız Nâzırının Mütalaası, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Şlimdiye Kadar İtilâf Zümresinden Alınan Esirler, Tahtelbahirlerin İngiliz Savahilini Bombardımanı, İtilâfçıların Teklifi ve Bulgaristan, Bir İngiliz küçük Zabitinin Hatıratı, Ukranyalılar'ın Teşekkürü, Bir Tayyareinin Rus Terenne Hücumu, Mühimmat Fabrikaların Ameliyesine Tatil, İngiltere'de Tahrir-i Nüfus.)
2583. İmzasız, Bîtarafklar Ahvâli Nasıl Görüyor?, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 1. (Bîtarafkların durumu nasıl gördükleri hk.)
2584. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2585. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 1.
2586. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kovnu'nun Zaptı, Müttefikin Ordularının Harekâtı, Avusturya'nın

- İtalya'ya Taarruzu, Petersburg İngiliz Sefirinin Beyânâtı, Wilson! Açık Mektup, Avusturya'da Şenlikler, Arşidük Frederick'in Beyânnâmesi, Avusturya Baş Kumandanı Viyana'da, İtalya İdaresinde isyanlar, Deli Petro'nun Heykeli, Romanya'da İstihzarat-ı Askeriye.)
2587. M. Burhaneddin, Orduda Evlad-ı Şühedanın Sünnet Dügünü, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 1. (Şehit çocuklarına tertip edilen düğünden ve yapılanlar hk.)
2588. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevelan, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 1. (Tefrika 3.)
2589. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Mülâkat, Avusturya Sıgarathanesinde Resmî Kabul, Tedrisat-ı İbtidaaiye Meclis, Darümuallimat Binasında Tadilat, Doktorluk, Belediye İtabası Hakkında, Becayış ve Tayin, Bir İzah.)
2590. İmzasız, En Son Haberler, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ruslar ve Ermeni Çetelerinin Vanide'ki Mezalimi, Alman Harp Raporu, Alman Sefain Bahriye ve Havaiyesinin Muvaffakiyeti, Bir İngiliz Nakliye Gemisinin Garkı, Fas'ta Cihâd-ı Ekber, İngilizlerin İran'a Taarruzu-Cenûbî İran'da Cihât, Pavan Kara Riyasetden Çekilecekmiş, Guremikin Memuriyetten Çekiliyor, Rus Ordusunda Zabıt Zayiati, İtilâfçuların Emeli, Şikago'da Büyük Nümâyış, Bir İngiliz Küçük Zabıtının Hatıratı.)
2591. İmzasız, Duyuru, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 1, 2. (Alt Başlıklar: Çete Çete İstilâi, Merkez Kumandanlığından, Maclis Mesalih-i Talebeden.)
2592. İmzasız, Dom Dom Kurşunları ve Mahnuk Gaziler, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 1. (Düşmanların ahalan daha dom dom kurşunu ve yaralı gazileri kullanması hk.)
2593. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2594. İmzasız, Düşman Ordusunda Müşkûlat ve Kuvve-i Manuye-i İnkisar, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2595. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Mütevali Muvaffakiyetler, Almanya İmparatorunun Tebrikatı, Bukovyana'da, Rusya'da Kıyam Teşebbüsleri, Kuvno Sukunutunun Ehemmiyeti, Rayihşetağ Meclisinde, Mösyö Wilson'a Telgraf, Avusturya'da Yeni Bir Nişan, Bulgaristan Harbiye Nâzırının İstifası, İskoçya'nın Haffi Celsesi, Bir Bulgar Sefirinin Beyânâtı, Yunan Notasının Maili.)

2596. İmzasız, Tevfik Fikret İrtihal Eyledi, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 1. (Tevfik Fikret'in hayatından, başarılarından, edebiyata katkılarında ve eserlerinden söz ediyor.)
2597. [TÖR], [Ahmet] Nedim [Servet], Bey, Cenk Destanı, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 2. (Şiir ile ilgili kısa bir açıklama yaptıktan sonra şiiri veriyor.)
2598. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Ziyaret, Cavit Bey, Mülâkat, Kadirşinasane Bir Teşebbüs, Encümen-i Müdiran, Bir Sıhhiye Treni Daha Geliyor, Atina'da İstihbarata Odası, Tedrisat-ı Taliye Encümeni, Kara Denizden Kömür Nakleden Sefain ve Mürettebat Hakkında Kanun-ı Mevkıt, İrtihal.)
2599. İmzasız, En Son Haberler, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Yemen Kuva-yı Harbiyemizin Parlak Bir Muvaffakiyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Kayser Avusturya Karargâhında, Yunan Kabinesinin İstifası, Avusturya Sırp Hududunda, Fransa Ahvâli, Rusya Son Askerini Topluyor, Esassız Rivayetler.)
2600. İmzasız, Duyuru, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bahriye Nezâretinden, Harbin Etrafında, telefon Müdüriyet Umûmiyesinden, Harbiye Dairesi Şûrâyı Şubesinde, İkinci Kolordu Kumandanlığından, Türk Hareketi Müdüriyetinden, Bahriye Nezâretinden.)
2601. İmzasız, Sonbahar Rüzgârları, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 1. (İtilâfçıların yavaş yavaş dökülmeye, savaşı kaybetmeye başladıklarını anlatıyor.)
2602. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2603. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 1.
2604. İmzasız, Son Düşman Taarruzunun Afiyeti, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2605. İmzasız, Teribona'nın Mütalaası, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2606. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir İngiliz Tahtelbahirinin Garkı, Katwmi Muhârebe Nerede Olacak, Düşman Ordusunun İnkisamı Yakın, Düşman Matbuatının Meşguliyesi: Yekdiğeri Muvahaza, Bethmann Hollweg'in Nutku, Sulh Ne Şartla Olabilir?, Valinya ve Besarabya'nın Tahliyesi, Selânik'i İşgal Edeceklermiş, Ruslar Petro

غس اودنه

- Emin Değil, Bulgaristan Harbine Nazar-ı Cedidi, Bulgaristan'ın Vaziyeti.)
2607. İmzasız, Lehistan Harbi Nasıl Kazanıyor?, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kaleler Birer Düşüyor, Bugün Yarın Sükûtu Müntazır Birestlitovsk, Ahiren Sukut Eden)
2608. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektupları, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ezine Kasabasının Faaliyet Hayatiyesi, İngilizlerin Hilal-i Ahmer Hastahanesine Bombardımanı.)
2609. İmzasız, En Son Haberler, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Norucuriyefesk Muzafferiyet-i Azimesi, Burada Dahi Ruslar'dan 180.000 Esir Yediyüz Mütcevaz Top ve Pek Çok Mühimmat Alındı, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Türkiye-Yunanistan, Bükreş'te Avusturya Sefarethesinde Ziyafet, Amerika Bîtarafılığı, İsviçre Kabul Etmiyor, BethmannHulvegün Nutku Etrafında.)
2610. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Huzura Kabul, Taviz Hakkında Tedabir, Kadıköy Telefonu.)
2611. İmzasız, İtalya Kat'î Münâsebet Etmiyor, 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 1. (İtalya'nın gerekmedikçe kat'î münâsebet etmediği hk.)
2612. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2613. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 1.
2614. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Hezimetini Hakkında Bîtarafın Mütalaatı, Fransa'da Hal-i Heyecan, Doma Meclisinde Neler Oluyor, Doktor Hulfuluri'nin Nutku, İngiliz Petersburg Sefirinin Cevabı, İngiliz Muamelat-ı Mâliyesi, Kitchener Garb Sahne-i Harpte, Kovnu Valiliği, Azimkârane Sözlere, Transit Meselesi ve Romanya.)
2615. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevelan, 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 4.)
2616. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaret, İtimatname Takdimi, Dire-i Sadaret'te,

- İtalya Sefirinin Azmi, Berlin’de Salahat-ı Iyd ve Hatibe, Orduya Tebri’i, Merkez Kumandanlığından.)
2617. İmzasız, En Son Haberler, 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Hamilton’un Raporu, Alman Harp Raporu, Riga Körfezi’nde Parlak Bir Muzafferiyet-i Harbiye, Avusturya Harp Raporu, Dktor Helferrich’in Nutku, Yunan Makedonya’sında Bulgarlar, Riga’nın Bombardımanı, Ruslar Boğdan Mürurunda Sabit Çıkıyorlar, Ruslar Doyanburgu’da Tahliye Ediyor, Sırbistan’ın Aczi, Ruslar Müttefiklerin Taarruzunu Bekliyorlar, Rus Tahsisat-ı Harbiyesi, Rus Şûrâyı Harbi.)
2618. İmzasız, Duyuru, 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehremininden, Gaziler Menfaatına Müsamere, Harbiye Nezâretinden.)
2619. İmzasız, Havayic-i Zarûriye Meselesi, 6651, 12 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 23 Ağ. 1915, s. 1. (Un, şeker, gaz meseleleri hk.)
2620. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6651, 12 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 23 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2621. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6651, 12 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 23 Ağ. 1915, s. 1.
2622. İmzasız, İngiliz Kabalık ve Yüzsüzlüğü, 6651, 12 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 23 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2623. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6651, 12 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 23 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kovnu’nun Sukutunun Paris’te Telakkisi, Sabık Rus Harbiyr Nâzırı Divanı Harp’te, Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Rus Ricali Arasında Aziller, Fransızlar’da Endişe-i Ferda, Bir İngiliz Vapurunun Garkı, Bulgaristan’ın Vaziyeti.)
2624. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6651, 12 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 23 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İtimadname Takdimi, Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Müsadere Olunan Vapurlar, Evrak-ı Takdiye MÂsârif Tabiyesi, Esir Vürudu, Emanet Heyet-i Faniyesi.)
2625. İmzasız, En Son Haberler, 6651, 12 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 23 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Medine-i Münevvere’de, Lehc Muzafferiyetinin Ehemmiyeti, İtalya Uçuruma Yuvarlanıyor, Alman Matbuatı, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Alman Çeplinlerinin Yeni Bir Muvaffakiyeti, Sırbistan Bulgarlara Arazi Veriyor.)
2626. İmzasız, Duyuru, 6651, 12 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 23 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Sahra-ı Sıhhiye Muktebes Umûmiyerinden, İrtihal, Merkez

- Kumandanlığından, Levazımat Umûmiye Dairesinden, Harbiye Nezâreti Şûrâyı Şubesinde, Bahriye Nezâretinden.)
2627. İmzasız, Balkanlar'da Yeni Hadiseler, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 1. (İtilâfçıların Balkanları son ümidi olarak görmeleri dolayısıyla orada meydana gelen olaylar hk.)
2628. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2629. İmzasız, Atina'da Bir Düşman Tayyaresi, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2630. İmzasız, Rical-i Osmaniye'den Birinin Beyânâtı, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2631. İmzasız, Osmanlı-İtalya Münâsebetinin İnkıtai, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2632. İmzasız, Osmanlı-İtalyan Harbi Hakkında Mütalaat, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2633. İmzasız, Askerimizin Hissiyat-i İnsaniyesini Takdir, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2634. İmzasız, Gelibolu'dan Avdet Eden Düşman Zabitanının İfadeti, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2635. İmzasız, İngiliz Zayıat-ı Umûmiyesi, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2636. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Fransız Kabinesinin Kararı ve Beyânnâmesi, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Lehistan'da Vaziyet-i Askeriye, Almanya-Norveç, Habeşistan'da Galeyan.)
2637. İmzasız, Osmanlı Müellifleri, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 2. (Bursalı Mehmet Tahir Bey'in Osmanlı Müellifleri adlı kitabının neşrinden ve önemi hk.)
2638. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzur-ı Hümayun'da, Yevm-i Kabul Sefira, Ziyaret, Ganaim-i Bahriye Divan İstinafisi, Mekatib-i İbtidaiye Talebesi, Kavain ve Nizamat, Altın Donanmaa Madalyası, Tayin, Enzar-ı Umûmiyeye, İrtihal, 311 Tevdililere, 312 Tevdili Efradın Muayene Cetvelleri.)

2639. İmzasız, En Son Haberler, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Brest Litovsk'ta Taht Tehlike'de, Nabi Bey.)
2640. İmzasız, Duyuru, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Merkez Kumandanlığından, Davet, Evkaf-ı Hümayun Nezâretinden, Harbiye Nezâretinden, Galata Sulh Mahkemesinden, Ticaret, Ziraat Nezâretinden, Şhremini Üsküdar Dairesinden, Rûsumat Müdüriyetinden.)
2641. İmzasız, Dost Sesleri, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s. 1. (Türkiye'nin dostluğu hk.)
2642. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2643. İmzasız, Müttefiklerimizimizin Takdirleri, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2644. YYemen Mücâhitlerinin Cihâda İştirâkları, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2645. İmzasız, Türkiye-İtalya ve Müttefikleri Muatbuatı, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2646. İmzasız, Avusturya-İtalya Sahne-i Harpte, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s. 1. (İki devletin savaşları hk.)
2647. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâf Mâliye Nâzırının Mülâkatı, Rus İflas Mâliyesi, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İngiltereAile Kralının Nutku, Zeplin Hücumlarının Tesiri, Rusya'da Askerlik, Rus Baş Vekâleti, İran Ahvâli, Habeşistan Ahvâli, Arabık Vapuru Hadisesi, Muhayyel Bir Muahede Hakkında, Sırbistan'a Karşı Hareket, Yunanistan ve İtilâfın Teklifleri.)
2648. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Osmanlı Darülfünun'unda Alman Muallimler, Nahiye Teşkili, Muayene-i Tıbbiye, Donanma Madalyası, Hilal-i Ahmer'e Tebriat, Gazilere Hedaya, Davet.)
2649. İmzasız, En Son Haberler, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Vahşet ve Şenaatları, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Sırbistan'ın Talebi, Yunan Kabinesi, İtalyan'ınAlacağı Para, Arnavutluk İstimdadı, Lehistan Meselesi, Fransa'da Celse-i Hafiye.)

2650. İmzasız, Duyuru, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehramentinden, Samatya Sulh Mahkemesinden, Şehremini Levazımat Müdüriyetinden, Darü'l-muallimin Aliye Müdüriyetinden.)
2651. İmzasız, Yeni İran Kabinesi, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s. 1. (İstifa eden eski kabineden ve yeni kabine hk.)
2652. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2653. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s. 1.
2654. İmzasız, Türk-macar Kardeşliği, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2655. İmzasız, Hükümet-i Osmaniye-İtalya, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2656. İmzasız, Nabi Bey'in, Giyasov'dan Müruru, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2657. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir Rus Muavin Kruvazörünün Garkı, Rus Hat Ricatinin Tehdidi, Petersburg'un Tahliyesi Keyfiyeti, Almanlar vVaziyete Hâkim, Hüseyin Hilmi Paşa Sahne-i Harpte, Şantilli'de Şûrâi Harp, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bir Alman Sefinesinin Zayi'i, Rus Mültecilerinin Sefaleti, Bir Buçuk Ayda Yüz Bin Esir, Rusya'nın Garb Şümendüferleri, İtilâf Mâliye Nâzırı, Kaymakam Rusya'nın Fikri, İran Ahvâli, Almanların HakŞinaslığı, RRayihşatağ Meclisi, Bir Düşman Tayyaresinin Taarruzu, Alman Sosyalistlerinin Kararnamesi, Yeni Yunan Kabinesi.)
2658. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Meclis-i Maarif, Numunehane Küşadı, Bağcılar'a Vesaya, Yunanistan'ın Dersaadet Sefareti, Tayin, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Şam'da Müdafaa-i Milliye İanesi.)
2659. İmzasız, Şeker Hakkında, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s. 2. (Şeker mevcudu hk.)
2660. İmzasız, En Son Haberler, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Müttfiklerimiz Nazıl Düşünüyorlar, İtalya Harbini Türkler Nasıl Karşılادılar, Alman Harp Raporu, BBulgaristan'ın Vaziyeti, Beyânât-ı Mühimme, Rus'un Amerika'dan Para Tedariki Çaresi, Müttfiklerimiz ve Biz, Trablusgarp Naibi Elbistan ve Müftüsü, Nabi Bey'in Avdeti, İtalya İlan-ı Harbin Neticesi, İtalya

- Limanlarının Seddi, İtalya Meclis Mebûsanı, İtalya-Romanya, Taşozi'de İşgal Etmişler, Brisot Litovsk'a Doğru, Ruslar Kaçıyorlar, Rusya'da Mühimmat Meselesi, Muhacir ve İmparator Fransuva Jojef, Fransızlar'da Namus u Askerî.)
2661. İmzasız, Duyuru, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Levazım Sıhhiye Vürudu, İrtihal, Merkez Kumandanlığından, Merhum Tefvik Fikret Hakkında Bir Müsamere, Davet, Bank-î Osmanî, Sebilü'r-reşad Ceride-i İslâmiyesi.)
2662. İmzasız, Son Haberlere Göre, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1. (Brest Litovsk'un zabt edilmesi hk.)
2663. Millî Teblîğ-i Resmî, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2664. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1.
2665. İmzasız, Trbalus Mücahidinin Müdafaası, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2666. İmzasız, Bir İngiliz Ceneralinin İtilâfı, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2667. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hayret ve Takdiri, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2668. İmzasız, Nişan Teslimi, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2669. İmzasız, Bir Fransız Münkad Askerisinin İştikası, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2670. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Mektubu, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2671. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Sırp ve Karadağ Hudutlarında, Doma'nın Fethi, Yunanistab'da-Yeni Kabine Münâsebetiyle, Besarabya Hududunda, Riga Hakkında Rus Gazetelerinin Mütalaası, Balkanlara İngilizce Nota ve Fransızlar, Bükreş'te Bir İçtimâi Siyasi.)
2672. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevlan, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 5.)
2673. İmzasız, En Son Haberler, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de Düşmanların Halet-i Ruhîyesi, Bir Düşman Kruvazörü Karaya Oturmuş, Mücahidimizin Muvaffakiyeti, Brets-Litovsk Klesi'de Düştü, Alman Harp Raporu, Bulgar Muhaliflerinin Hatîyeti, Bulgaristan ve İtilâfçılar.)

2674. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mülâkat, Ziyaret, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Surre-i Hümayun Konya'da, Ecnebi Şirketleri Hakkında, Şeker Narhı Hakkında Bir Tahsis.)
2675. İmzasız, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 2. (Fiyat listesi.)
2676. İmzasız, Duyuru, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Gazilerimize Levazım Şataiye, Top Tecrübesi, Ticaret ve Ziraat Nezâretinden, Şirket-i Harbiye'den.)
2677. İmzasız, Fransa'da Sulh Temayülâtı, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1. (Fransa'daki sulh eğilimleri hk.)
2678. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2679. İmzasız, Hakkı Paşa'nın Beyânâtı, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2680. İmzasız, Nabi Bey'in Beyânâtı, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2681. İmzasız, İsviçre Hükümetinin Nezaketi, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2682. İmzasız, İtiraf Aczi Mutazammın Bir İngiliz Raporu, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2683. İmzasız, Bir İngiliz Zabitanın Mektupları, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1.
2684. İmzasız, En Müstahkem Kalelerinden Biri Daha, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Brest Litovsk'ta Müttefiklerin Eline Düştü.)
2685. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Baltık Denizi'nde Alman Kruvazörlerinin Faaliyeti, Kale Muhârebelerinde Almanların Muvaffakiyetleri, Rusya'da Muhtalit Erkan-ı Harbiye Heyeti, Tahliye Emraznamesi, Rus Harbiye Evrakının Nakli, Doma'da Neler Oluyor, Rayişahatğ'da Ordulara Silah, Kahramanların Taltifi, Bulgaristan'ın Bîtarafılığı, Yunanistan'ın Vaziyeti.)
2686. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Dün Gece ki Müsamere, Şehreminine Avans, Aydın Mahsulatı, Ankara'da Kız Saniye ve Ana Mektepleri.)

2687. İmzasız, En Son Haberler, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, İngilizler’de Yes ve Hirman, Brest-Litovsk Muzafferiyeti, Viyana Matbuatı, Bulgaristan ve İtilâfçılar Müzakeratı Münkatı Olmuş, Cevap Vermiyor, Sırlar Makedonya’dan Vazgeçmiyor, Rus Mesârif Harbiyesi, Rusya’da Mühimmat Meselesi, Viyana’nın Tahliyesi, Yunan’ın Bîtarafılığı, Biyalostuk’un Sukutu.)
2688. İmzasız, Duyuru, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bankî Osmanî’den, İrtihal, Beşiktaş Sulh Mahkemesinden, Beyazıt Dairesinden, Bizim Âlem-i Valide Sulatniyesi Müdüriyetinden.)
2689. İmzasız, İtalya’da Âsâr Endişesi, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 1. (İtalya’nın savaşa katıldıktan sonra perişan olduğu hk.)
2690. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2691. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 1.
2692. İmzasız, İngiliz Taburlarında İhtilal, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2693. İmzasız, Gelibolu’da Düşmanın Vaziyeti, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2694. İmzasız, Bir Müslüman Esirin İfadesi, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2695. İmzasız, Has Mekteplerinde Türkçe, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2696. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Brest-Litovks’un Zabtı Tefsilatı, Rusya Çarının Sözleri, Japon Esirleri, Ruslar Bataklık Havalinde, Fransız Matbuatı Arasında, Reç’in Bir Endişeli Sualı, Rus Hezimetleri ve Bulgar Matbuatı, Pasiç ve Venizelos ‘un Mülâkatı, Romanya Bîtarafılığı Kalacakmış, Romanya ve İtilâfçılar, Sırbistan’a Sevk Olunan Askerler, İstanbulistlerin Tezâhürâtı, Bir Sırp Ceneraline İkramiye, Sırp Asker Firârları, Gazete Tatili.)
2697. İmzasız, İstihkâm Muhârebelerinden 305’lik Motorlu Toplar, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Ateşe Hazır, Avustruya’nın 305’lik Motorlu Topları Doldurulurken.)
2698. Tekin, Turan, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 3.)

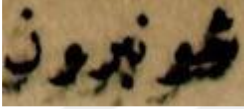
2699. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Rozet Takdimi, Encümen-i Müdiran, Meşveriyet Müsadere Kararı, İmtihan İcrası, Turan Gazetesi, Kırk Günde Mektepler Tesisi ve İnşası, Tohumluk Islahı, Becayış, İzmir’de Deniz Yarışları, Alemiye Tevcihâtı, Maarif Nişanı, İrtihal, On Sene Kavruk.)
2700. İmzasız, En Son Haberler, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sekiz Günde 780 Zabit, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Kayser’in Hindeneburg’a Telgrafı, Rusların Hezimetleri, Reichstag’da Mösyö Kampif’in Nutku, Riga’da Almanların Muvaffakiyeti, Gunarisk Beyânâtı, Alman İstikrâzı, Viyana’da Tezâhürât, Bir İngiliz Nakliye Vapurunun Garkı, Bir İngiliz Benzin Fabrikasının Tahribi, Trablus Naib Elistanı.)
2701. İmzasız, Yeni Bir Müjde-i Muvaffakiyet, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1. (Müttefikler bir müjde vermek isteyerek en azından İngiltere ve Fransa’yı bir nebze olsun rahatlatmak istedikleri hk.)
2702. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2703. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1.
2704. İmzasız, Gelibolu’da Fransız Heyet Teşrifiyesi, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2705. İmzasız, Sunusi Mücahidinin Faaliyeti, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2706. İmzasız, Bir Esir Zabitin Mektubu, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2707. İmzasız, Bir Amerikalı Muhabirin Eşarı, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1. (Haber.)
2708. İmzasız, İnsana Şeyn Verenler, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1. (Yaralı askere çakıyı batırmak isteyen bir esir hk.)
2709. İmzasız, Cebelitarık Boğazını Geçerken, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Müttefikimiz Almanya’nın Avrupa’nın Garp ve Cenubunu Doluşarak Memleketimize Gelen Tahtelbahirlerden Biri.)
2710. İmzasız, Türklerin Şefkatini Tasdik, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1. (Rahip Doktor’un Türklerin ne kadar nezaketli olduklarından bahseden düşüncelerine yer veriyor.)

2711. İmzasız, Bîtaraf Bir Şahidin İhtisâsâtı, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1. (Harp esnasında Türk doktorlarının başarısı hk.)
2712. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirlerinin Muvaffakiyeti, İngiliz Gazetelerinin İtirafı, Kovmiyen Şehrinin Bombardımanı, Brest-Litovks'u Yakmışlar, İngiliz Maden Mâliyesinin Grevi, Bir Otomobil Fabrikası Yanmış, Edward Gorey'in Mektubuna Reddiye.)
2713. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelai Ziyaret, Gazilere Selam-ı Şahane, Tekâlif-i Harbiye Komisyonu, Kavain ve Nizamât, Hilal-i Ahmer Çiçeği Hâsılatı, Tecziye Edilenler, Posta Muamelatı, Bir Ucubeyi Hilkat, Davet.)
2714. İmzasız, En Son Haberler, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'deki Muvaffakiyetimiz, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, İran Ahvâli, Sırbistan'ın İmhasına Doğru, Rusya'da Sefalet ve Perişanî, Lehistan Rus'u Vali'i Umûmiliği, Amerikalılar'da Tebdil, İngiliz İstikrâzı Akim Kalmış.)
2715. İmzasız, Duyuru, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Merkez Kumandanlığından, Kadıköyü Sultaniyesinden.)
2716. İmzasız, Veladet-i Hümayun Hazret-i Padişahî, 6659, 20 Şv. 1333, 18 Ağ. 1331, 31 Ağ. 1915, s. 1. (Padişah'ın duası.)
2717. İmzasız, İran'a Geçmiş Olsun, 6659, 20 Şv. 1333, 18 Ağ. 1331, 31 Ağ. 1915, s. 1. (İran'ın felaketten dönmesi hk.)
2718. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6659, 20 Şv. 1333, 18 Ağ. 1331, 31 Ağ. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2719. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6659, 20 Şv. 1333, 18 Ağ. 1331, 31 Ağ. 1915, s. 1.
2720. İmzasız, Mühim Bir Mektup, 6659, 20 Şv. 1333, 18 Ağ. 1331, 31 Ağ. 1915, s. 1. (Çocukların hangi dersleri okuyacakları hk.)
2721. İmzasız, Lehistan ve Yeni Valisi, 6659, 20 Şv. 1333, 18 Ağ. 1331, 31 Ağ. 1915, s. 1. (Lehistan'ın yeni valisinden söz ediyor.)
2722. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6659, 20 Şv. 1333, 18 Ağ. 1331, 31 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusların Vaziyeti, Mösyö Biriyan'ın Tavseti, Yıkımı Öğreniyorlar, Şark-ı Galiçya'da, Amerikalıların Hayret ve Takdiri, Petersburg'un Tahliyesi,

- Petersburg'dan Moskova'ya, Almanya-Amerika, Hasan Fehmi Efendi'nin İhtisâsâtı, Hukuk Fakülteleri, Gazilere Hedaya, Hedaya-ı Şitaiye Hakkında.)
2723. İmzasız, En Son Haberler, 6659, 20 Şv. 1333, 18 Ağ. 1331, 31 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Anafartalar'daki Düşmanın Zayiati, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, İtalya Kat'i Münâsebeti, Rus Ordusu Ne Halde?, Viyana'nın Son Günleri, Viyana Müdafaasız Teslim Olunacaktır, İmparator'a Arz-ı Tazimat, Rusların Vaziyeti, Rus Kabinesinde Buhrân, Almanya-Amerika Münâsebeti, Trablus'ta İtalyanlar, Portekiz'de İğtişâşat.)
2724. İmzasız, Veladet-i Hümayun Hazret-i Padişahı, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 1. (Padişah'ın duası.)
2725. İmzasız, Rusya Harbiye Nâzırının İtirafatı, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 1. (Rus ordusunun bir seneden evvel harekâta başlayamayacağı itirafı hk.)
2726. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2727. İmparator-Kral Vilhelm, Enver Paşa'ya Liyakat-ı Askeriye Nişanı İhdası, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 1. (Almanya Kralı tarafından verilen nişandan söz ediyor.)
2728. İmzasız, Kahraman Mehmet Çavuş, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 1. (Mehmet Çavuş'un Arıburnu'nda gösterdiği yiğitliklerden söz ediyor.)
2729. İmzasız, İtalya Muhasebata Başlayacak mı?, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2730. İmzasız, Kayser'in Leyman Paşa'ya Mektubu, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2731. İmzasız, Bir İngiliz Doktorunun Müşahedatı, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 1. (Doktor'un Çanakkale Savaşı'ndaki gözlemleri hk.)
2732. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Edebiyatımızda Cengcilik, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 1. (Tefrika 2.)
2733. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Dört Aylık Düşman Zayiati, Moskova'da Kanlı Nümâyişler, Petersburg'da Bir İçtimâi, Sör Edwar Gorey'in Göz Hastalığı, Bir Rus Teblîği.)
2734. İmzasız, En Son Haberler, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Muzafferiyetin Netayici, Avusturya Harp Raporu, Kovnu'da Alınan Ganaim, Romanya-Bulgar Müzakeratı, Avusturyalıların Muvaffakiyeti, Almanya-Amerika, Fas'ta Fransızların Hezimetini, Rusya'da Sefalet.)

2735. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret, Encümen-i Daimi Vilayet, İntihab-ı Memurin Komisyonu, Vekâlet Maaşı Verilecek, Çıracık Mektebi Küşadı, Tayin, Nişan, Divan-ı Harbiye Sevk, Nesimi Bey'in Avdeti, İrtihal.)
2736. İmzasız, İtalya'da İlan-ı Harp İmiş, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 1. (İtalyanların Türkiye'ye karşı edeceği ilna edeceği savaş hk.)
2737. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2738. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 1.
2739. İmzasız, Balkanlar, Yeni Hadisata mı Hazırlanıyor, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 1. (Balkan devletlerini kendi tarafına çekmek isteyen İtilâfçılar hk.)
2740. İmzasız, Müttefiklerimizin Takdiratı, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 1. (Anafartalar muzafferitinden dolayı aldığı takdir hk.)
2741. İmzasız, Sunusi Mücâhitlerinin Faaliyeti, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 1. (Şeyh Sunusi'nin yazdığı Beyânnâmenin içeriği hk.)
2742. İmzasız, Times'ın İtirafatı, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 1. (Çanakkale'de Osmanlı Askeri'nin İngiliz Askeri'nin durduğunu itiraf ediyor.)
2743. İmzasız, Üsera Mektupları, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2744. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 2. 8Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Tazminat Harbiye Meselesi, Goroy'un Mektubu Etrafında, İtalya'da Kolera, Petersburg'un Müdafaası, Rus Ahvâl-i Mâliyesi, Rusya Müttefikleri, Rus Sarayında Telaş, Sırp Cevabı Notası, Bulgaristan'da Çavdar İhrâcı.)
2745. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Veladet-i Hümayun, Meclis-i Vükela, Terfi'i, İstatistik Takdimi, Komisyon Teşkili, Encümen-i Müdiran, Çorum Hastahanesi, Memurin Mâliyenin Tercüme-i Varikaları, Tayinler ve Nakiller, Örünk Köyü, Sivas'ta Millî Banka, Bir Kutup Kâşifinin Vefatı, 312 Tevdililere, 312 Tevdililerin Muayene-i İbtidaiye Programı.)
2746. İmzasız, En Son Haberler, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 2. (Alman Harp Raporu, AAvusturya Harp Raporu, Şeyh Sünusi Hazretleri, Keyf Tahliye Ediliyor, Çarın Riyasetinde Meclis, Pasiç İhtilafa İnkıyad Ediyor, Almanya'nın Üçüncü İstikrâzı, Londra'ya Asker İhrâcından Korkuyorlar, Bir Tayyarenin Muvaffakiyeti.)

2747. İmzasız, Mekk Planları Yokmuş, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 1.
(Düşmanın hile planların olmadığı hk.)
2748. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 1.
(Günlük olaylar.)
2749. İmzasız, Enver Paşa'nın Ta'mim Telgrafnamesi, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 1. (Enver Paşa'nın telgrafının bir Sûretini ihtiva ediyor.)
2750. İmzasız, Mütteliklerimiz İhtisâsâtı, . 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 1. (Padişahın ölüm yıldönümü hk.)
2751. İmzasız, Gelibolu'da Düşmanlar Arasında Gerginlik, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2752. [TÖR], [Ahmet], Nedim, [Servet], Bolayır, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 1. (Büyük Osmanlı Şehzadesi Selimhan Paşa'ya ithafen yazılan bir şiir.)
2753. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Gurudnov İstihkamâtı Sukut Ediyor, Reç Gazetesinin Tahminleri, Londra Etrafını Tahkim Ediyorlar, İtilâfçılar ve Mühimmat Meselesi, Amerika'ya Mühimmat Siparişi, Ukranyalılar'ın Beyânnâmesi, Yirmi Günde 200 Kilometre, Tayyareci Yegu, Romanya Hududunda Tahşidat, Tuna Savahilinde, Bulgaristan ve İtilâfçılar.)
2754. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Gazilere Hedaya, Meclis-i İdare-i Vilayet, Hakkı Paşa Berlin'de, Mahmut Muhtar Paşa, Söke'de Bereket ve Ümran, Uhdelerine İhtitab Tefyiz Olunanlar.)
2755. İmzasız, En Son Haberler, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 2. (AAlt Başlıklar: Irak'ta Mücahidin Muvaffakiyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, İttifak Tezâhürâtından, Times'ın Takdiratı, Bulgarlar'da Halet-i Ruhiye, İtalya Kabinesinde İhtikaf, Petersburg-Sofya Posta Muharebatı Münkatı'ı, Şark-ı Galiçya'da, Ruslar İçin Çare-i Halas.)
2756. İmzasız, Duyuru, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Merkez Kumandanlığından, Merhum Tevfik Fikret Anısına Müsamere.)
2757. İmzasız, Askerlerimiz İçin Kışlık, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s. 1.
(Akerler için kışlık giyecek isteyen bir mektup hk.)
2758. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ağ. 1915, s. 1.
(Günlük olaylar.)
2759. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s. 1.

2760. İmzasız, İttifak Tezâhürâtından, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Velihtı İle Enver Paşa Arasında, İkdâm.)
2761. İmzasız, Sünusi Mücahidinin Faaliyeti, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s. 1. (Şeyh Sünusi'nin silanhandırılmış bin askerî topladığı hk.)
2762. İmzasız, Şimali Afrika'da Cihât, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2763. İmzasız, İtalya Muavenet Eedemiyor, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s. 1. (Çanakkale'ye İtalyan'ın asker yardımı gönderemediği hk.)
2764. İmzasız, Müttefiklerimiz ve Biz, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2765. İmzasız, Gurudnov Kalesi Etrafında, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2766. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Rus Kabinesi, Almanya-Amerika, Rusya'ya Mühimmat Nakli, Hindistan İğtişâları, Somali'de Kıyam, Sarayında Tarihi Bir Gün, Doma Meclisinde Mesail-i Mâliye, Rusya'da Yeni Fırkalar, Rusya'da Taassub u Dindariye, Mevke'nin Astı, Layipiziğ Panayırı, İngiliz Sefain Ticariyesi Zayıtı, Sabık İtalyan Sefiri Garunu, Rusya'nın Sofya Sefareti, Mekanburuğ Prensi Sofya'da, Arnavutluk'ta Yunanlılar, Sırbistan'a Mahsus Altın ve Levazım, Sırbistan ve Yunanistan'dan Muhacir Geliyor.)
2767. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Tenze Şehriyarı, Eskişehir'de Maarif, Dul Muhaseme Tabiyesi Hakkında.)
2768. İmzasız, En Son Haberler, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Rus Esirleri Sivas'ta, Alman Harp Raporu, Avustruya Harp raporu, Balkanlar'da Vaziyet ve Türkiye-Bulgaristan, Bir Osmanlı Diplomatının Beyânâtı, BBulgaristan Hudutlarını Takviye Ediyor, Romanya'da Müzakere, Petersburg'un Tahliyesi, İngiliz ve Ruslar ve İran, İngilizlerin Zayıtı, İtilâfçılar ve balkanlar, Bir İngiliz Vapurunun Garkı, Sırp Levazım Harbiyesi.)
2769. İmzasız, Fransa Ne Halde?, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 1. (Fransa'da gelen bir okuyucu mektubu hk.)

2770. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2771. İmzasız, Bir Alman Muhabirin Mektubu, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 1. (Mektubun içeriği hk.)
2772. İmzasız, Galiçya'da Son Taarruz, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 1. (Müttefiklerin Galiçya'ya yaptığı son taarruz hk.)
2773. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Ruslar'ın Zayıyatı, Rusya İçin Ne Diyorlar, Rusya'da İğtişâşlar, Rus Doma Meclisi'nde, Bir Rus Mübavisinin Tezalimi, Rusya'da Museviler, Rusya'da İhtilal Korkusu, Moskova'da Karışıklı, Rusya'da İrtişa, Lehistan Rus Vali'i Umûmiliği, Almanya'nın Üçüncü İstikrâzı, Almanya-Amerika, İngiliz İstikrâzı, Amerika Fabrikalarında İnfilaklar, Sırbistan'ın Cevabı, Sobranya'ya Reis-i Sani'nin Tebrikatı.)
2774. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevelan, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 2. (Tefrika 6.)
2775. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaret, Komisyon İctimai, Cami-i Şerif İnşası, Tedrisat-ı Taliye Encümeni, Bir Karar, Kardinal ve Çarı, Gazilere Hedaya, Eczahacılara Verilecek Şeker, Müstefî ve Mütেকaidin Askeriyeye.)
2776. İmzasız, En Son Haberler, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Müttefikler Takdiratı, Alman Harp Raporu, Gorudnov Kalesi Zabtedildi, Avusturya Harp Raporu, Hindistan'da Kıyam, Bulgar Ricalinden Birinin Beyânâtı, Bulgaristan'ın Talim Manevrası.)
2777. İmzasız, Duyuru, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Merkez Kumandanlığından, Harbiye Nezâreti Muamelat-ı Zatiye Müdüriyetinden, Bahriye Nezâretinden, Müdafaa-i Milliye Menfaatına, Müze-i Askerî Osmanî Sinemasında.)
2778. İmzasız, Yanlış Hesap, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 1. (İtilâfçuların sürekli plansız hareket ederek, sürekli mağlup oldukları hk.)
2779. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2780. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 1.
2781. İmzasız, İngilizlerin Zayıyatı, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)

2782. İmzasız, Bir Resmi İtiraf, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 1. (Gelibolu'da birçok zayıt vermelerine rağmen yine de yenemediklerini itiraf ettiklerini anlatıyor.)
2783. İmzasız, Amerika İle Almanya Arasında ki Mesele Münâsebetiyle, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 1. (Luzitanya Transatlantiğinin Almanya Talhatelbahiri tarafından bombalanması müsabeteyiyle çıkan gerginlik hk.)
2784. İmzasız, İttifak Tezâhürâtından, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2785. İmzasız, İtalyan Harekâtını Tenkit, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2786. İmzasız, Avusturya'daki Üseraya Cami, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2787. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Galiçya'nın Tamamen Tahliyesi, Rus Cehaletinin Neticesi, Rus Meclislerinin Dağılması, Rusların Şikâyet ve Tehditleri, Rus Kumandanlarında Tebdilat, Gurunduruk'un Zabtı ve Berlin Matbuatı, Finlandiya'da İntizar ve Heyecan, Japonya Asker Gönderecek mi?, Arkanjöl'ün Encamadı, İtalyanların Vahşeti, İmparator Karakoviye'de, Romanya'nın Cevab-ı Reddi, Sırbistan'ın Tahşidatı, Sırbistan'a Kuvve-i Askeriye Azamı, Bulgaristan'ın Mislik Siyasiyesi, Yunan Hududunda Müsademe, Yunan Casusu Yakayı Ele Verdi, Yunan Ticaret Bahriyesi ve İtilâfçılar, Arnavutluk'ta Dahili Muhârebeler.)
2788. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Saray-ı Hümayun'da, Meclis-i Vükela, İzmir Valisi Rahmi Bey, İntihab-ı Memurin Komisyonu, Düşman Tabiyesine Takdidat, Tebr'i, Sivas'taa Posta ve Telgraf Binası, Ameliye Tevcihâtı, İrtihal, Barbaros Şühedasına Mevlid, Yunanistan'da Elmakı Olanlar, Otomobil Bloğuna Kayıt Olunmak İsteyenlere, Hanımlarımızın Nazar-ı Dikkatine, Evlad-ı Şühedaya İane.)
2789. İmzasız, En Son Haberler, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Müttefik Hükümdarlar Arasında, Bir İngiliz Muavin Kruvazöründe Yangın, Yunan Gönüllülerinin Firârı, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Demirden Hindeneburg Heykeli, İskandinavya ve Hükümetlerinin Vaziyeti, Petersburg'da Konferanslar, Samsunluların Hamiyeti.)
2790. İmzasız, Doğru Sözler, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 1. (Rusya'nın dağılmasına yönelik sözler hk.)

2791. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 1. s. 1. (Günlük olaylar.)
2792. İmzasız, Hicaz Havalisinde, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2793. İmzasız, Son Taarruzlarını Tenkit, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 1. (İngilizlerin son Çanakkale taarruzunu eleştiriyor.)
2794. İmzasız, Bîtaraf Müşahidin Mektubu, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 1. (Gelibolu'daki olayları anlatıyor.)
2795. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Norvecorciyefesk'te Bulunan Erzak, Motistar'ın Bombardımanı, Petersburg Moskova Trenleri, Rus Kabinesinde Buhrân, İngiltere'de Vazi'i ve Hal, Bir İslan Maebusunun Doma'da Beyânâtı, Mösyö Gunarisk Beyânâtı, Bulgaristan'ın Vaziyeti.)
2796. İmzasız, Arkanjel Yoluda Kapanmış, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2797. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevelan, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 2. (Tefrika 7.)
2798. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret, Yevm-i Kabul Sefira, Şûrâyı Devlet Heyet-i Umûmiyesi, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Nabi Bey Viyana'da, İsviçre Tebasının Gazilerimize Tebriatı, Şeker Hakkında, Meclis-i Umûmî İçtimâi, Mekteb-i Bahriye Talebesi.)
2799. İmzasız, En Son Haberler, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiliz Askerleri İsyân Ediyor, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Sırbistan ve Yunanistan'ın Vaziyeti, Yunanistanlıların Telaşı.)
2800. İmzasız, Balkanlar'da Yeni Safhalar, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1. (İtilâfçıların plansız ve hesapsız hareket ederek başarısız olmalarından dolayı son safha olarak balkanları görmeleri hk.)
2801. İmzasız, Ulu Afiyet Padişahı, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1. (Padişahı yâd eden bir yazı.)
2802. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2803. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1.
2804. İmzasız, Düşman Esirlerinin İfadesi, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1. (Çanakkale'de batırılan tahtelbahirden alınan esirlerinin ifadeleri hk.)

2805. İmzasız, Hakkı Paşa Hakkında, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1. (Hakkı Paşa'nın siyaset nazarı hk.)
2806. İmzasız, Bir Mısırlı Nâzıra Suikat, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1. (Mısır Evkaf Nazırı Fethi Paşa'ya yapılan suikast hk.)
2807. İmzasız, Cezayir'de Galeyan, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2808. İmzasız, Küre-i Arzın Nısfından Büyük Bir Kısmiyle Harp Eden İttifak-ı Müselles, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlık: 710 Milyon'a Karşı 155 Milyon Harp Ediyor ve Galip Geliyor.)
2809. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Tarnovpol Etrafında, Brest-İtovsk'ta Alınan Arazi, Gurnuv Muvaffakiyetinin Ehemmiyeti, Almanya-Amerika Münâsebeti, Bir İngiliz Vapurunun Torpillenmesi, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Rusya'da Askerlik, İşgal Edilen Yerlerde ki Şümendüferler, Petersburg'da Havf ve Telaş, Çar Harekâtını Saklıyor, Petersburg Polis Müdürünün Katli, İngilizlerde Yes ve Nevmid, İtalya'da Seylap, Azimet, Müslüman Esirler ve Hindeneburg, Fransızların Umûmî Taarruzu, Fransız-İsviçre Hududunda, Fransa'da İdamlar, İtilâf'ın Yunan'a Yeni Teklifi, Balkanlar ve İtilâfçılar, Memâlik-i Ecnebiye'deki Romanyalılar, Sosyalistlerin Meteniği, Bulgaristan'ın İthalat ve İhrâcatı.)
2810. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bi'l-umum Şirketlerde Türkçe, Tazminatı İade Eden Memur, Ormanlar Teftişi, Tahakkuk Komisyonu, İkramiye İtası, Nazar-ı Dikkate, Tıbbiye Dühule Taleb Olanlara, Erzak Tevzii, Fatih Piyesi.)
2811. İmzasız, En Son Haberler, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Anadolu Bataryalarımızın Muvaffakiyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, İngilizler'in Hatiatı, Ceneral Jofer İtalya Karargâhında, Bulgaristan'ın Viyana ve Bükreş Sefirleri.)
2812. İmzasız, Bir Melun Günün Sene-i Devriyesi, 6668, 29 Şv. 1333, 27 Ağ. 1331, 9 Ey. 1915, s. 1. (Kapitülasyonların kaldırılmasının yıldönümü hk.)
2813. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6668, 29 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 9 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2814. İmzasız, Afrikayı Şimalinde Cihât, 6668, 29 Şv. 1333, 27 Ağ. 1331, 9 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)

2815. İmzasız, Bir İftira ve Hakikat, 6668, 29 Şv. 1333, 27 Ağ. 1331, 9 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2816. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6668, 29 Şv. 1333, 27 Ağ. 1331, 9 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da İhtilal Emareleri, Yeni Rus Kumandanları, Çar Âlisinin Petersburg'dan Müfareketi, Rusya'da Müdafaa-i Milliye Kabinesi, Petersburg'un Müdafaa-sı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Yeni, Alman Harp İstikrâzı, Tehdit Amiz Bir Makale, Vazgeçmişler, Sırbistan'ın İtilâfçılara Cevabı, Romanya-Bulgaristan.)
2817. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6668, 29 Şv. 1333, 27 Ağ. 1331, 9 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Mülâkat, Yunanistan Dersaadet Sefiri Cedidi, Vesait Nakliye Mazbuaları, Tedrisat-ı Taliye Encümeni, Temeddüd Müddet Tecliye, Mekatib-i İbitidaiye Talebe Dühulu, Berlin'de Lisan-i Osmanî Tahsili, Bursa'da Bir Bahçe Eğlencesi, Düzce'de Mater Mahmiyet, Ferağ İntikal-i Harplerinin Tatiline Dair, Muvad Makine.)
2818. İmzasız, En Son Haberler, 6668, 29 Şv. 1333, 27 Ağ. 1331, 9 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklart: Düşmanın Serseriyane Tecavüzatı, Fransız Ordusunda Halet-i Ruhiye, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Balkanlar'da Vaziyet, Sırbie-Yunanistan.)
2819. İmzasız, Ümidi Kesmişler, 6669, 1 ZK. 1333, 28 Ağ. 1331, 10 Ey. 1915, s. 1. (İtilâfçıların Balkanlardan ümidi kalmadığı hk.)
2820. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6669, 1 ZK. 1333, 28 Ağ. 1331, 10 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2821. İmzasız, İngilizlerin Üç Aylık Zayıyatı, 6669, 1 ZK. 1333, 28 Ağ. 1331, 10 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2822. İmzasız, Cenûbî İran'da Cihât, 6669, 1 ZK. 1333, 28 Ağ. 1331, 10 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2823. İmzasız, Mahmut Muhtar Paşa'nın Nişanı, 6669, 1 ZK. 1333, 28 Ağ. 1331, 10 Ey. 1915, s. 1. (Berlin sefirinin verdiği nişandan söz ediyor.)
2824. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6669, 1 ZK. 1333, 28 Ağ. 1331, 10 Ey. 1915, s. 1. Alt Başlıklar: Çar Baş Kumandanı, Grandük'ün Azlinden Sonra, Japon Sefirlerinin Tekzibi, Fransa Harbiye Nâzırının Beyânâtı, Neşeriyen Vapuru Hadisesi, Rusya'da Yeni Cereyanlar, Klemanso'nun Tenkidâtı, Çepelinlerin Faaliyeti, Bir Transatlantik Vapurunun Garkı, İngiliz Resmî Neşriyatında Tahrifat, Riga'da Ahvâl, Avusturya Ceneralinin Vefatı, Bir Belçika Ricalinin Beyânâtı, Dun Köprüleri ve Ruslar,

- Almanların Ticareti, İtalyanlar Meydan-ı Harpte Dönüyorlar, 13 Milyon Rus Muhaciri, Bulgarların Makedonya Tecavüzü Halinde, Atina Telgrafnamesinde, Meklenburuğ Prensi Sofya’da, Mir Gazetesi Tatili, Yunan Vapurları ve Fransızlar, Romanya Seferberliği.)
2825. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6669, 1 ZK. 1333, 28 Ağ. 1331, 10 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Musib Kararlardan Biri Daha, Encümen-i Müdiran, Gümrük Resminden İstisna, Hilal-i Ahmer’e Mahsus, Maaş-ı Umûmi, Gazilere Hedaya, Nişan.)
2826. İmzasız, En Son Haberler, 6669, 1 ZK. 1333, 28 Ağ. 1331, 10 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Hodbinliği, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Rusya’da Beyânnâmeler, Rusya’da İhtilal, Makedonyalıları Silah Altına Davet, Esence’de Feci’i Bir Hadise.)
2827. İmzasız, İhtitab Meselesi, 6669, 1 ZK. 1333, 28 Ağ. 1331, 10 Ey. 1915, s. 2. (Haber.)
2828. İmzasız, Beykoz Orman Amelesinin Ekmeği, 6669, 1 ZK. 1333, 28 Ağ. 1331, 10 Ey. 1915, s. 2. (Haber.)
2829. İmzasız, Emniyet Sandığı Mücevherat Satışı, 6669, 1 ZK. 1333, 28 Ağ. 1331, 10 Ey. 1915, s. 2. (Fiyat çizelgesi.)
2830. İmzasız, Ruslar Almanlar’a Şaşıyorlar, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Rusların harp konusunda yalan söyledikleri ve buna mukabil Almanların başarılarını kendi matbuatlarında övdükleri hk.)
2831. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2832. İmzasız, Düşmanlarımız da Emraz-ı Müstevliye, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Düşmanlarda maraz hastalığının arttığı hk.)
2833. İmzasız, Bir İngiliz Ceneralinin İtilâfi, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2834. İmzasız, Bir İngiliz-Fransız Heyeti, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2835. İmzasız, İsfahan’da Galeyan, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2836. İmzasız, İngiliz Payitahtı Üstünde Uçanlar, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Sefain Havayisinin Londrayı Bombardımanı Münâsebetiyle, Bir Alman Kabil-i Sevk Deniz Balonu Londra Yolu Üzerinde.)

2837. İmzasız, Sabık Kafkasya Vali-i Umûmisi, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2838. İmzasız, Bir Şehidin Vasiyeti, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2839. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Son Akın, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Şiir.)
2840. İmzasız, Muhadderat-ı İslâmiyeye Tecavüz, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (İngilizlerin su alan kadınlara yatığı tecavüzü anlatıyor.)
2841. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çeplinlerin Faaliyeti, Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Kahramanların Taltifi, Aranbık Vapuru Hadisesi, İtalya Kabinesinde Müzakerat, Grandük'ün Azli Etrafında, Doma Meclisinde, Tunus Silah Depolarında Sirkat, Jofer'in İtalya'dan Avdet, Rusya'nın Tehdidatı, Bulgar Sefirinin Şikâyeti, Yunan Telgrafnamesinde ki Suistimal, Bulgar Sefirlerine Ait Şayialar, Esad Paşa'nın Harekâtı, Zayçar'dan Nş'e, Bir Bulgar Ricalinin Beyânâtı.)
2842. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Bursa'da Şadumani, Eskeçe Cinayeti, Tosik Ahd ve Peyman, 87, 88, 89 Tevdililere, cCihangir Şubesine Mensup 312 Tevdililer, Top Tecrübeleri.)
2843. İmzasız, En Son Haberler, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'deki Düşmanlarımızın Zayıtı 115.000, İngiliz Ordusunda Emraz Sariya, İran'da İngilizlerin Hezimetleri, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Kafkasya Yolunda, Mondros'ta Düşman Askerleri, İngilizlerin Yunan Emverine Müdahalesi.)
2844. İmzasız, Yansın Çanakkale, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 1. (Çanakkale'nin Türkiye müttefiklerine kattığı şandan ve Fransa, İngiliz ve Moskofların rehavete ve zafa kapılmasına sebep olduğu hk.)
2845. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2846. İmzasız, Bir Düşman Tebliğ-i Resmîsi, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2847. İmzasız, Esirlere Yaptığımız Muamele, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 1. (Esirlere iyi muamele yapıldığı hk.)

2848. İmzasız, Çanakkale Hakkında Muamelat, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 1. (İngilizlerin şimdiye kadar aldıkları yenilgilerden itibaren başlayarak son hezimetleri hk.)
2849. Times'ın Takdiratı, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 1. (Çanakkale harekâtını takdiri hk.)
2850. İmzasız, İngilizlerin İtirafatı, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 1. (Gelibolu'da Müdafaadan taarruza geçemedikleri hk.)
2851. İmzasız, Alman Güvercinleri Hakkında, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 1. (Alman jeplinleri hk.)
2852. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Deniz Balonlarının Faaliyeti, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Çepclinlerin Muvaffakiyeti, Almanya'nın Amerika'ya Notası, Doma Meclisinin Programı, Rusya'da Muhacirat, Rus Baş Vekâleti, İran ve İtilâfçılar, Çar'ın Baş Kumandanlığı, Bulgaristan'da Siyasi Bir Risale, Dede Ağaç'ın Takviyesi, İtilâf-ı Murabba ve Balkanlar.)
2853. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Mülâkat, Çini Fabrikası MÂsârifina Tahsisat, Atina Borsası Nizamnamesi, Teşvik-i Sanayi Ruhsatnamesi, Hidiv Mısır, MÂsârif Muhakemesinin Sûret-i Tahsil, Seferber-i Orduda Müstahdem-i Bahriye Zabitanı, İhtitaya Mezun Olanlar, İrtihal, İane-i Hamiyetmünderane, Yaralı Askerlerimiz Menfaatına.)
2854. İmzasız, En Son Haberler, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de, Rusya'nın Kafkasya Ordusu, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Avusturya'nın Newyork Sefiri, İtalya Askerlerini Fransa'ya Nakl Ediyor, Bulgaristan'da Faaliyet-i Askeriye, Muhtekirlere Karşı, Yunanistan-İtalya Münâsebeti, Mâliye Heyeti Amerika'da.)
2855. İmzasız, İngiliz Medeniyetine Misaller, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 1. (Medeniyet ve insana muhalif oldukları hk.)
2856. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2857. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 1.
2858. İmzasız, Irak'ta Mücahidin Muvaffakiyetleri, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)

2859. İmzasız, İdris Önes'in Hezimet, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 1. (İngilizlere karşı uğradığı hezimet hk.)
2860. İmzasız, Kıbrıs'ta İngiliz Asakirinin İhtilali, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 1. (İhtilal'in önceden haber alındığı için pek şiddetli olmadığı hk.)
2861. İmzasız, Tahtelbahirler Girit Civârında, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 1. (Alman tahtelbahirlerinin Girit Civârında ki bir İngiliz ticaret vapurunun batırıldığı hk.)
2862. İmzasız, Teribonaa'nın Tenkidâtı, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 1. (Salandora kabinesine yöneltilen tenkitler hk.)
2863. İmzasız, Almanya'da Mecruh Zabıtlar, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 1. (Yaralı Hakkı Paşa ve zabıtlar hk.)
2864. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya-Amerika, Garunı İtalyan Kararganında, İngiltere-İran, Hindistan'da Kıyam ve Muhârebe, Grandük Nikola'nın Macerası, Alman Tayyarelerinin Macerası, Japonya ve İtilâfçılar, Donaburg'un Tahliyesi, Karadağ Kabinesi, İtalya-Sırbistan, Bulgaristan'ın Vaziyeti, Bulgaristan'ın Viyana Sefiri Müstakbili, Sırlar Dıraç'ta.)
2865. İmzasız, Bir Sene Evvel Ne Bekliyorlardı, Ne Oldu, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 1. (İtilâfçıların bir sene evvel Grandük'ün Harbi kazanacağına kesin gözüyle baktıklarından fakat olayın beklendiyiği gibi olmadığı hk.)
2866. [TÖR], [Ahmet], Nedim, [Servet], Yılan Masalı, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 2. (Şiir.)
2867. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Beyrut'ta Bir Anonim Şirket, Kavain ve Nizamât, Mekatib-i Sultaniye Ders Programı, Posta Muamelatı, Gaz Hakkında, Şeker Vesikaları, Küçük Zabıt Mektebine Girmeye Talib 311 Tevdililere.)
2868. İmzasız, En Son Haberler, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiliz Kumandanları Azl Ediliyor, Teribona'nın Bir Makalesi Daha, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Poszen Pisikoposu ve Kayser, Grandük Aleyhine Suikast, Doma'da İslahat Teşebbüsü, Tahtelbahir Muhârebesi ve Amerika.)
2869. İmzasız, İtalya Nazariyyat-ı Siyasiye, 6673, 5 ZK. 1333, 1 Ey. 1331, 14 Ey. 1915, s. 1. (İtalya kırmızı kitabından ve bu kitabın içeriğinden İtalya'nın ikiyüzlü olduğu hk.)
2870. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6673, 5 ZK. 1333, 1 Ey. 1331, 14 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)

2871. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6673, 5 ZK. 1333, 1 Ey. 1331, 14 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya-Amerika, Rusya'da İrtica, Kiyef'in Tahliyesi, Varna Sularında Bir Rus Torpili, Atina Telgrafhanesi Sirkati.)
2872. İmzasız, Alman Tahtelbahirlerinin Yeni Sahne-i Cevalanı, 6673, 5 ZK. 1333, 1 Ey. 1331, 14 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Müttefiğimizin Tahtelbahirleri Akdeniz'in Şarkında ve Garbında Düşman Gemilerini Torpilliyorlar.)
2873. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6673, 5 ZK. 1333, 1 Ey. 1331, 14 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Yevm-i Kabul Sefira, Şûrâyı Devlet Heyet-i Umûmiyesi, Mağdurin Siyasiye Komisyonu, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Hariciye Bütçesine İlave, Hedayayı Şitaiye, Mektep Küşadı, Bursa Medresesi, Bursa'da Bir Darüleytam, İzmir'de Hasta Bakıcı Mektebi, Müsadere Kararları, Gaza ihtiyacı Olanlar.)
2874. İmzasız, Üç Milyonluk İngiliz Ordusu Ne Yapıyor?, 6673, 5 ZK. 1333, 1 Ey. 1331, 14 Ey. 1915, s. 2.
2875. İmzasız, En Son Haberler, 6673, 5 ZK. 1333, 1 Ey. 1331, 14 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de Muvaffakiyetler, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Sofya'da Mütteniğ, Cezayir İnderinde Alman Tahtelbahirleri, Pişov'un Makalesi, Reç Gazetesinin Şikâyeti, İran'da İtilâfçılar, Paris'te Yangın.)
2876. İmzasız, Duyuru, 6673, 5 ZK. 1333, 1 Ey. 1331, 14 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Levazımat-ı Umûmiye Askeriye Mübaiyat Komisyonu, Bahriye Nezâretinden, Dersaadet Telefon İdaresinden, Şehremini Levazım Müdürlüğünden.)
2877. İmzasız, İngilizler'de Doğruluk, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1. (İngilizlerin Ruslar'a yardım edememesi hk.)
2878. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2879. Milli, Yalova Zabitan Meşhedi, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1. (Yalova şehri hk.)
2880. İmzasız, İkdâm, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2881. İmzasız, Sünusi ve İtalya, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1. (Sünusilere Mısırlıların hudundan ıslah edilmesi hk.)
2882. İmzasız, Aşmeyd Bartelet'in Mektubu, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1. (Çanakkale Savaşı ile ilgili bir mektup hk.)

2883. İmzasız, Tunus Divar-Garpte Alman Cephesi, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Garpte Vaziyet, Alman Taarruzuyla Değişebilir, Beşinci Ordu Kumandanlığı Velihtı Presn Wilhelm.)
2884. [TÖR], Ahmet Nedim, [Servet], Yaralı, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1. (Şiir.)
2885. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sekiz Milyar Rublelik Hasar, Rus Baş Kumandanlığı Meselesi, Rus Meclisi Vükelasında, Kimseler Müşterek Olmalı İmiş, Bir Fransız Vapuru Daha Torpillenmiş, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Vapur Garkı, Rus Surları Almanya'da, Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Batman Holveğ MMünih'te, İtalya Taarruzdan Vazgeçer mi?, Joytomir'in Tahliyesi, Prusya Şümendüferleri, Alman Taarruzları, Presn Bolov'un Validesi, Bulgaristan'da Asker Terhisi, Sofya'daki İtilâf Sefirleri, Yunanistan Savahilinin Ablukası.)
2886. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Vilayet Encümen Damesi, İntihab Memurin Komisyonu, Kaza Teşkili, Tayin, Becayış, Mülkiye Tevcihâtı, Madalya, Tedabir-i Sıhhiye Lağvı, Makedonya Müslümanları, Romanya Memnuiyeti Kaldırıyor, Muhamillerin Layihası, Ağustos Maaşı, Teşekkür.)
2887. İmzasız, En Son Haberler, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de, Alman Harp Raporu, Alman Tayyarelerinin Faaliyet ve Muvaffakiyeti, Avusturya Harp Raporu, Besarebya Tahliye Ediliyor, Sırlar-Bulgarlar, Bir Fransız Tahtelbahirlerinin Garkı, Nesperyan Vapurunun Garkı Hakkında.)
2888. İmzasız, Duyuru, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Maarif Umûmiye Nezâretinden, Polis Mecmuası, .Çamlıca Anas Sultanisi Müdüriyetinden, İstanbul Maarif Müdüriyetinden, Bahriye Nezâretinden.)
2889. İmzasız, İran ve İngiliz Rus Münâsebeti, 6675, 7 ZK. 1333, 3 Ey. 1331, 16 Ey. 1915, s. 1. (Bu üç devlet arasında ki ilişki hk.)
2890. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6675, 7 ZK. 1333, 3 Ey. 1331, 16 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2891. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6675, 7 ZK. 1333, 3 Ey. 1331, 16 Ey. 1915, s. 1.
2892. İmzasız, Kardinal Çernoş ve Türkler, 6675, 7 ZK. 1333, 3 Ey. 1331, 16 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)

2893. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6675, 7 ZK. 1333, 3 Ey. 1331, 16 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere’de Endişeli Tefal, Tayyare Fabrikasında Harik, Çepinlerin Verdiği Dehşet, İngiltere’de Amale Meselesi, Tarnopol Civârında, Kiyef’de Telaş ve Heyecan, Riga’nın Tahliyesi, Askıt’a Açık Mektup, Fransa’da Yeni Bir Suistimal, İngiltere’de Askerlik, İtilâfçılar’ın Bulgaristan’a Notası, Bulgaristan’da Mühim Bir Risale, Ceneral Çefor’un Yerine, Es’ad Paşa ve Karadağ.)
2894. İmzasız, Hiçbir Faaliyeti Görülmeyen Muazzam Kuvvetler, 6675, 7 ZK. 1333, 3 Ey. 1331, 16 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Alman Bahriye Nâzırı Fon Tiriç.)
2895. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6675, 7 ZK. 1333, 3 Ey. 1331, 16 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mevlis-i Vükela, Bulgar Sefiri, Ziyaret, Tahsisat İlavesi, Silah Altına Alınan Memurin Maaşatı, Ecnebi Sigorta Şirketleri, Meşveriyet Müsadere Kararı, Gazilere Hedaya, Tecziye Edilenler, İlmiye Tevcihâtı, İane-i Cemiyetmendarane.)
2896. İmzasız, En Son Haberler, 6675, 7 ZK. 1333, 3 Ey. 1331, 16 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale’de, Avusturyalı Neferin Ruznamesi, Mısır’da İngiliz ve Fransız Mecruhları, Avusturya Harp Raporu, Romanya ve Müttefiklerimiz, Bulgaristan’da Sansür, Petersburg Belediye Meclisinin Bir Kararnamesi, Almanya-Amerika.)
2897. İmzasız, İngiltere’de Mükellefiyet-i Askeriye, 6676, 8 ZK. 1333, 4 Ey. 1331, 17 Ey. 1915, s. 1. (Harbin kaderinin İngiltere’ye bağlı olduğu hk.)
2898. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6676, 8 ZK. 1333, 4 Ey. 1331, 17 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2899. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6676, 8 ZK. 1333, 4 Ey. 1331, 17 Ey. 1915, s. 1.
2900. İmzasız, Nedamete Karşı Şefkat, 6676, 8 ZK. 1333, 4 Ey. 1331, 17 Ey. 1915, s. 1. (İngiliz’e karşı gösterilen şefkat hk.)
2901. İmzasız, Bir Romen Gazetesinin Mütalaası, 6676, 8 ZK. 1333, 4 Ey. 1331, 17 Ey. 1915, s. 1. (Gelibolu yarımadasında ki askerî vaziyet hk.)
2902. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6676, 8 ZK. 1333, 4 Ey. 1331, 17 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Birudi Şehrinin İşgali, Riga Tehdit Ediliyor, Rusya’da Siyasi İhtilafat, Rus Kabinesinin Son Günleri, Çar İle Kral Jorej Arasında, Alman Planı Hakkında Münakaşa, Temps Gazetesi Bedbin, Bir İngiliz Nakliye Gemisinin Garkı, Çepinlerin Muvaffakiyeti, Tahtelbahir Korkusu, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Amerika’nın Protestosu, Rusya’da Havf ve Telaş, Doma Meclisinde, Romanya Kabinesinin Tebdili, Romanya’nın Bîtarafılığı.)

2903. İmzasız, Şark'ta Husulü Muhtemel Bir Cephe, 6676, 8 ZK. 1333, 4 Ey. 1331, 17 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2904. İmzasız, En Son Haberler, 6676, 8 ZK. 1333, 4 Ey. 1331, 17 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Times'ın İtirafatı, Bir Alman Muhabirinin Müşahedatı, Düşmanlarımız İçin Felaket Mevsimi, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Fransızların Tesir ve Endişeleri, Amerika'da İngiliz-Fransız İstikrâzı, Çepinlerin Faaliyeti, Arabık Meselesi.)
2905. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6676, 8 ZK. 1333, 4 Ey. 1331, 17 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Daire-i Sadarete, Ziyaret, Meclis İdare-i Velayet, İstanbul Rus İmtihanları, Gazilere Hediye-i Padişahi, İlmiye Tevcihâtı, Muaza-i Diniyye, Muallim Doktor Reşat Tahsin.)
2906. İmzasız, Çar Nikola Ne Yapmak İstiyor?, 6677, 9 ZK. 1333, 5 Ey. 1331, 18 Ey. 1915, s. 1. (Rus Ahvâl-i Dâhiliyesi ilgili olan bazı meseleleri yeniden düzenleyeceği hk.)
2907. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6677, 9 ZK. 1333, 5 Ey. 1331, 18 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2908. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6677, 9 ZK. 1333, 5 Ey. 1331, 18 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İran Haberleri, Avam Kamarasında Sulh Meselesi, Kiyef'in Son Günleri, Macar Hududunda Muvaderat, Civolti Tekrar Sıhhiyeye Çıkacak mı?, Moskova'da Nümâyişler, Son Fransız İstikrâzları, Rusya'da Vaziyet-i Dâhiliye, Reç'in Makalesi, Japonya'nın Mühimmat Teslimi, İngiltere'de Mühimmat Meselesi, İngiltere'de Suistimalat, Polonya'da Yangın, Londra'da Korku Âsârı, Fransa'da Sansür, Fransa'da İstibdat, Romanya-Rusya, İngiltere'de Balık Kahtı, İtilâfçıların Yeni Notası, Yunan Erkan-ı Harbiye Reisi.)
2909. İmzasız, Romanya'ya Dair Haberler Etrafında, 6677, 9 ZK. 1333, 5 Ey. 1331, 18 Ey. 1915, s. 1. (Balkanlar'daki Bîtaraf devletleri kendi lehlerine çekmek isteyen İtilâfçılar hk.)
2910. İmzasız, Galiçya Muharebatı Tafsilatı, 6677, 9 ZK. 1333, 5 Ey. 1331, 18 Ey. 1915, s. 2. (Galiçya Muhârebesi hakkında açıklamalar yapıyor.)
2911. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6677, 9 ZK. 1333, 5 Ey. 1331, 18 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Huzura Kabul, Tenzire Şehriyari, Kavain ve Nizamât, Makedonyaa'da Muhacirat, Hes'de Türkçe Tedrisinin Kabulü, Sofya'da Nümâyişler, Sipariş Maaşatı, Davet.)
2912. İmzasız, En Son Haberler, 6677, 9 ZK. 1333, 5 Ey. 1331, 18 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Karadeniz'de, Alman Harp Raporu, Avustruya Harp Raporu, Ruslar

- Kiyef'in Tahliyesine Mütt eser, İtalyanlar Zayıatlarının Miktarını İstiyorlar, Hindistan İhtilali, İngilizler'in İtirafı, Romanya Kralının Seyahatı, Almanya-Romanya Müzakeratı, Romanya Kralı Huzurunda, Giçenler'in Beyânâtı, Almanya-Amerika.)
2913. İmzasız, İngilizlerin Sitayişine Müftekir Değiliz, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 1. (İngiltere'nin durum değıştikçe Türkleri ve Türk askerini övmesi hk.)
2914. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2915. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 1.
2916. İmzasız, Irak'ta Bir Muvaffakiyet, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 1. (Irak'ta yedi gün süren top atışı muhârebesinin kazandılığı hk.)
2917. İmzasız, İtalya ve Çanakkale Muharebatı, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 1. (İtalya'nın Çanakkale savaşına girmesi hk.)
2918. İmzasız, Avam Kamarasında Bir İstizah, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2919. Milli, Kitchener'in Nutku Hakkında, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 1. (Nutkun fikri hk.)
2920. İmzasız, Yine Sulh'tan Bahs Olunuyor, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 1. (Son Harpten sonra tekrar sulh meselesinin konuşulmaya başlandığı hk.)
2921. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Doma'nın Tatili ve Çar, Rusya'da Hükümet ve Millet Münakaşası, Rus Mebûsanlarının Tevkifi, Domannın Tatili Etrafında, Mühimmat Fabrikalarının Nakli, Suistimal, Hint ve İran, Romanya Kralının Huzurunda, İtilâf'ın Teklifleri ve Bulgaristan, Bulgar Ajansının Tekzibi, Yunan Bulgar Hududunda.)
2922. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Şûrâyı Devletinde, Komisyonlar, Âsâr-ı Şefkat ve Mürüvvet, Nişan Madalya, Mardin'de Tezahür ü Hamiyet, Muamelat-ı Askeriye.)
2923. İmzasız, En Son Haberler, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ruslar ve Biz, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, İtalyanların Hezimetleri, Bulgaristan'da Faaliyet, Bulgar Muhaliflerinin Son Bir Teşebbüsü, Dük Domkelanburg Bükreş'te, Bulgaristan'ın Bükreş Sefiri, İngiltere'de Mecburî Hıdmet-i Askeriye, Almanya'da Altın Mevcudu.)
2924. İmzasız, Rusya'da Meşrutiyet ve Hürriyet, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 1. (Rusya'da meşrutiyet ve hürriyet'in sebepleri hk.)

2925. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2926. İmzasız, Irak'ta Faaliyet ve Muvaffakiyetlerimiz, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 1. (Yedi gün süren topçu harekâtı hk.)
2927. İmzasız, Karadeniz'de, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 1. (Köstence limanından kovalanan Rus torpidosu hk.)
2928. İmzasız, Gelibolu'da Vaziyet ve Neticesi, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2929. İmzasız, İngiltere'de Hakikat ve Matbuat, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 1. (Çanakkale Harbine dair İngiliz hükümetinin doğruyu söylemediği hk.)
2930. İmzasız, Bir Sene Zarfında Şark Cephe-i Harbi, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Müttefik ordularla rus ordularının geçen sene'nin Ağ. ayından bugüne kadar vücuda getirdikleri altı vaziyet.)
2931. Milli, Hülâsa-ı Vukuat Harbiye, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2932. İmzasız, Şanlı Menkıbeler, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 2. (Çanakkale'de Gelibolu kahramanına ait bir mektup.)
2933. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Rus Kabinesinin Muhtırası, Gorki Sulh Lehide, Doma'nın Tatili Esnasında, İngiltere'de Buhrân, Bir Fransız Krüvazörünün Garkı, İran ve İngiltere, Bulgaristan'da Askerî Hazırlık, Yunanistan'da Harekât-ı Askeriye.)
2934. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, İntihab-ı Memurin Komisyonu, Tekâlif-i Harbiye Komisyonu, İtalya Tebaası, Almanya'da Lisan-i Osmanî Tedrisatı, Makedonya Müslümanlarının Muhacirâtı, İrtihal, Posta Muamelatı, Tecziye Edilenler, 312 Tevdililere.)
2935. İmzasız, En Son Haberler, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Vilina'nın Zabtı, Avusturya Harp Raporu, Romanya Sularında Rus Torpidosu, İngiltere Mühimmat Meselesi.)
2936. İmzasız, Merhumname Tali Cihan, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 2. (Haber.)
2937. İmzasız, Sırbistan'a Taarruz Başladı mı?, 6680, 12 ZK. 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s. 1. (Alman ve Avusturya'nın Sırbistan'a Taarruza başladığı hk.)

2938. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6680, 12 ZK. 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2939. İmzasız, Sırbistan'a Taarruz Başladı, 6680, 12 ZK. 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s. 1. (Alman ve Avusturyanın Taarruza başladığını bildiriyor.)
2940. İmzasız, Irak'ta Mücâhitlere Hitap Bir Fetva, 6680, 12 ZK. 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2941. İmzasız, Hülâsa-i Kuvvet Harbiye, 6680, 12 ZK. 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2942. Milli, Vilina'nın Zabtından Sonra, 6680, 12 ZK. 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s. 1. (Vilina'nın zabtından sonra meydana gelen son vaziyeti anlatıyor.)
2943. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6680, 12 ZK. 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Encümen-i Vükela, Ziyaret, Yevm-i Kabul Sefira, Meclis-i Mebûsanın Küşadı, Komisyon, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Tabip Muavinliği Mektebi.)
2944. İmzasız, Galiçya Muharebatı Tafsilatı, 6680, 12 ZK. 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Pirzomisl Muhârebesi, Tefrika 2.)
2945. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6680, 12 ZK. 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Doma'nın Tatili ve Matbuat, Çeplin Hücumlarının Tesirâtı, Rus Hat Harplerinin Yarılması, Japon Mühimmat Harbiye Fabrikalarında, Dük Dömkelenburg Viyana'da, Fransa'da Sulh Lehinde Beyânnâmeler, Sırp-Bulgar Hududunda, Bulgar Hükümet Fabrikalarında İzahat.)
2946. İmzasız, Hilal-i Ahmer Ameliyathanesi'nde, 6680, 12 ZK. 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s. 2. (Buraya yapılan ziyaret hk.)
2947. İmzasız, En Son Haberler, 6680, 12 ZK. 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Visbaden'e Giderken, Roma Muhalefet Azası Tevkif Ediliyor, Rusya'da Diktatörlük, Gustav herve'nin Bir Makalesi, Bir Beyânnâme.)
2948. İmzasız, Sırbistan'a Taarruz Başladı, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 1. (Sırbistan'a taarruzun teyit edildiği hk.)
2949. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2950. İmzasız, Bir İngiliz Nakliyesinin Garkı, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)

2951. İmzasız, Bahr-i Siyah'ta, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 1. (Odesa ile Reni arasında ki Seferlerinin iptal edildiği hk.)
2952. Milli, Hülâsa-i Vukuat-ı Harbiye, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2953. İmzasız, Müttefik Orduların Sırbistan'a Hücumu, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Sırp Kralı Petro.)
2954. İmzasız, Galiçya Muharebatı Tafsilatı, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlık: İsteri Muhârebesi, Tefrika 3.)
2955. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sırbistan Taarruzu Hakkında, Rus Ordusu Çenber İçinde, Rus Harekât-ı Dâhiliyesi, Rus Mâliye Nâzırı Paris'te, Savhomilnof İtham Ediyor, Sofya'da Mühim Bir Nutuk, Romanya Seferberliği Tekzib, Yunanistan'da İngiliz Heyet-i Bahriyesi, Sırbistan'da Heyecan, Bulgaristan-Yunanistan.)
2956. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaret, Komisyon, Barön Openhaym'ın Avdeti, İlmiye Tevcihâtı, Fethi Bey İnâs Mektebi.)
2957. İmzasız, En Son Haberler, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Visabadan'a Giderken, Sırlara Karşı Alman Taarruzu ve Matbuat, İtalya Meclis Nezâretinde.)
2958. İmzasız, Maaş Yoklamaları, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 2. (Yoklama çizelgesi.)
2959. İmzasız, Balkanlar'da Son Vaziyet, 6682, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 1. (Balkanlar'daki son durumlar hk.)
2960. Millî Tebliğ-i Resmî, 6682, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2961. İmzasız, Sırbistan'a Taarruz-Türkiye'ye Selam, 6682, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 1. (Taarruza Alman tayyarelerinin de karıştığı hk.)
2962. İmzasız, Bulgaristan'ın Vaziyeti, 6682, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Hakkında Radoslavof'un Beyânâtı Münâsebetiyle.)
2963. İmzasız, Osmanlı Mecruhları Berlin'de, 6682, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 1. (Çanakkale'de yaralananların Berlin'de Osmanlı sefirini ziyaret ettikleri hk.)
2964. Milli, Hülâsa-i Vukuat Harbiye, 6682, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)

2965. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6682, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusların Yeni ve Kati Bir Mağlubiyeti, ZeMstov Belediye Heyetlerinin Kararnamesi, Rusya'da İhtilafat, Rus Meclis İmparatorisinde, Rusya'da Tatil-i İşgaller, Donaburg Etrafında, Rus Hezimetleri Fransa'da Tesiri, Muhârebe Zamanında Tenporuruluk, Hindistan Terarkkîperveranenin Beyânnâmesi, Rusya'da Mecruhin, Radoslavof'un Beyânâtı, Balkanlar ve İtilâfçılar.)
2966. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6682, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Bab-ı Ali Birinci Hukuk Müşavirliği, Nişan ve Madalya Tahsisatı, Maaş Tahsisi, Mülkiye Tevcihâtı, Teşekkür, Tecziye Edilen Esnaf, Gazın Celeb ve Furuhtı Hakkında.)
2967. İmzasız, En Son Haberler, 6682, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Sofya'da Fırkalar İctimâi, Çapraşıkof'un İkazı, Ludviğ Gangofer'in Mecruhatı, Hollanda Meclis Mebûsanının Küşadı.)
2968. İmzasız, İtilâfçılara Sonbahar Darbeleri, 6683, 15 ZK. 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s. 1. (İtilâfçıların sonbaharda ümitlerinin bitmesi hk.)
2969. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6683, 15 ZK. 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2970. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6683, 15 ZK. 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s. 1.
2971. İmzasız, Mösyö Karp'ın Muhik Bir Makalesi, 6683, 15 ZK. 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s. 1. (Türkiye'ye ait mühimmatın geçisinden bahseden bir makale.)
2972. İmzasız, Mütteliklerimizizin Beşinci Sahne-i Harbi, 6683, 15 ZK. 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Dört Büyük Cephe'de Galibane Eden Alman ve Avusturya-Macaristan Orduları Beşinci Harp Olarak Sırbistan'da Dahi İcrayı Faaliyete Başlamışlardır.)
2973. Milli, Hülâsa-i Vukuat-ı Harbiye, 6683, 15 ZK. 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2974. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6683, 15 ZK. 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Çar'ın Yeni Bir Beyânnâmesi, Rus Mâliye Nâzırı Londra'da, Kayser İle Bavyera Kralının Mülâkatı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İngiliz Harp Bütçesi, Bulgaristan Seferberliği, Mir Gazetesinin Mühim Bir Makalesi.)

2975. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6683, 15 ZK. 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Mülâkat, Meclis İdare-i Velayet, Edirne Vilayetine Avans.)
2976. İmzasız, En Son Haberler, 6683, 15 ZK. 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgarsitan'da Umûmî Seferberlik, Berlin'de Bulgar Talebesinin Tezâhürâtı, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Düşmanın Serseriyane Taarruzatı, İtalyan Matbuatının Endişesi, Âlem-i İslâm ve Düşmanlarımızı, Rus Gazetelerinin Efsaneleri, Amerika'dan Para Alacaklar, İtilâf-ı Müselles Balkanları Kaybetmiyor, Yunanistan'ın Vaziyeti, Romanya Kabinesi.)
2977. İmzasız, Bulgaristan'ın Seferberliği, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 1. (Bulgaristan'da ilan edilen umûmî seferberlik hk.)
2978. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2979. İmzasız, Anafartalar Muhârebesi, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2980. İmzasız, İtilâfçılar Balkanları Kaybettiler, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Bulgar Ordusunun Seferberliği.)
2981. [TÖR], Ahmet Nedim, [Servet], Ben Bir Türk'üm, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 1. (Şiir.)
2982. Milli, Hülkasa-i Vukuat-ı Harbiye, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2983. İmzasız, Bulgaristan'da Seferberlik, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgaristan'da Seferberlik ve Sevfikat, Bulgaristan'ın Seferberliği Esbâbı, Sofya'da Nümâyişler, Bulgaristan'dan Çıkacak Ecnebiler, Romanya'da Tesiri, Mösyö Radoslavof'u Takdir, Yunanistan'ın Vaziyeti.)
2984. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Petersburg Kumandanının Beyânnâmesi, Petersburg'da Nümâyişler, Rusların Vaziyeti, Rusya'da İhtilal Emareleri, Teyakkuz ve İştina.)
2985. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Huzura Kabul, İrtihal, İzmir'de Darüleytam, Ankara'da Abide-i Zafer.)
2986. İmzasız, En Son Haberler, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgaristan'da Umûmî Seferberlik, İtalya Çanakkale Harbine İştirâk Etmiyor, Avusturya Harp Raporu.)

2987. İmzasız, Müsallah Bîtaraflık, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 1. (Silahlandırılmış bîtaraf devletler hk.)
2988. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
2989. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 1.
2990. İmzasız, Trablusgarp Mücâhitleri ve Fransızlar, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 1. (Mücâhitler ve Fransızlar arasında meydana gelen savaşta ölen Fransız asker sayısı hk.)
2991. İmzasız, İngiliz Askerinde Lekeli Humma, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 1. (Gelibolu Harbi sırasında İngiliz askerinde meydana gelen humma hastalığı hk.)
2992. İmzasız, Kitchener'in Safsatası, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2993. Milli, Hülâsa-i Vukuat-ı Harbiye, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
2994. İmzasız, Bulgaristan'da Seferberlik, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Sofya'da Türkiye Nümâyişleri, Bulgar Seferberliği ve Diğer Balkanlılar, Romanya Bîtaraf Kalacak mı?, Esassız Bir Rivayet, Bulgaristan Fransızlara Zahire Vermiyor, Seferberliğin İngiltere'de Tesiri, Yunan Fırkaları ve Bîtaraflık, Romanya Meclis-i Vükelası.)
2995. İmzasız, Bulgar Hazırlığı Etrafında, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 1. (Seferberliğin devam ettiği hk.)
2996. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman Harp İstikrâzı, Petersburg Kumandanının Beyânnâmeleri, Rusya'da İhtilal Emaratı.)
2997. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Almanya Sefiri, Komisyonlar, Tayin, Meclis-i Maarif, Muallimlerin Tecili Hakkında, Trablus Şam Sultanisi, Şam'da Medrese-i Anas, Bütçeye İlave, Besarabya Efendi.)
2998. İmzasız, En Son Haberler, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sayd-el Semail Hazretleri ve Cihâd-ı Ekber, Avusturya Katantının Zayıtı, Bulgaristan'da Umûmî Seferberlik, Bulgar Matbuatı, Sırbistan'da Endişeler, Bulgaristan ve İtilâfçılar, Yunanistan'da Umûmî Seferberlik İlan Ayıttı, Yunan

- Seferberliği ve İtalya, Yunanistan'ın Vaziyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, İmparator'un Telgrafnamesi, Rusya'da İhtilal, Doma Meclisi.)
2999. İmzasız, Balkanlar'da Ahvâl Tavazzuh Ediyor, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Seferberlikten sonra Balkanlarda ki vaziyeti anlatıyor.)
3000. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3001. İmzasız, Kafkasya'da Rus Neferlerinin İfadatı, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
3002. İmzasız, Cezayir'de Kıyam, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Halkı Cihâda davet eden çeteler hk.)
3003. İmzasız, Esirlere Ne Muamele Yapıyoruz?, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Türklerin aldıkları esirlere iyi muamele yaptıkları hk.)
3004. İmzasız, Esirlere Ne Söylüyorlar?, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Türklerin esirlere iyi muamele ettiğinden bunu kendi ülkesine gittiği zaman orada anlatacağı hk.)
3005. İmzasız, Yeni Zafer, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Son Alman İstikrâzı.)
3006. Milli, Hülâsa-i Vukuat-ı Harbiye, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
3007. İmzasız, Yunan Ordusu da Hazırlanıyor, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Yunan ordusunun da seferberliğe hazırlandığı hk.)
3008. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Doktor Hollfercih'in Beyânâtı, Avam Kamarasında Bir Sual, Lordlar Kamarasında, İsveç'te Harbiye Müdahale-i Tamayalatı, Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Fransa Meclis Mebûsanında, İtalya Bahriye Nâzırının İstifası, Besarabya Hududunda Rusların Hezimetini, Ceneral Mackenzie'e Nişan, Romanya Meclis-i Vükelasının Kararı, Bulgar ve Yunan Seferberliğine Dair, Sırplar ve Makedonya'nın Müdafaası, Yunanistan'ın Seferberliği, Bulgaristan'da Tekâlif-i Harbiye.)
3009. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, İntihab-ı Memurin Komisyonu, nahiye Meclislerinin Hak Kazası, Hilal-i Ahmer Teşkilatı, Alat Ziraiye Tevzii, Mekteb-i Vazi Esası, Müstefî ve Mütেকaidin-i Askeriye, Mekarihci ve Araplara Ait Talimat.)
3010. İmzasız, En Son Haberler, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Suriye ve Filistin'den Çanakkale'ye, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp

- Raporu, Avusturya Harp İstikrâzı, Yunan Seferberliği, Yunan Seferberliği ve Bulgaristan.)
3011. İmzasız, Duyuru, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ticaret ve Ziraat Nezâretinden, Darülfünun Müdüriyet Umûmiyesinden, Avam Manifatura Tuhafiyeciler Cemiyetinden.)
3012. İmzasız, İran Emrivakî Karşısında, 6687, 19 ZK. 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s. 1. (İran'ın kendine yapılan emrivakîye olumlu cevap verdiği hk.)
3013. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6687, 19 ZK. 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3014. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6687, 19 ZK. 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s. 1.
3015. İmzasız, Memuret-i El-Aziz'de Masir Hamiyet, 6687, 19 ZK. 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
3016. İmzasız, Kont Enderaşı'nın Makalesi, 6687, 19 ZK. 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
3017. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6687, 19 ZK. 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgaristan'ın Seferberliği ve İtilâfçılar, Mösyö Gunaris Saray'da, Viyana'da Bulgar Talebesi, Venizelos ile Pasiç'in Makalesi, Garp Cephesi Taarruzu ve Balkanlar.)
3018. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6687, 19 ZK. 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaret, Yevm-i Kabul Sefira, Meclis-i Mebûsanın Küşadı, İran Seferatnamesinde, Maaş Tahsisi, Hariciye Bütçesine İlave, Adana'da Hidrofil Pamuğu Amali, Mükellefiyet-i Askeriye İstisnaiyesinin Ref'i, Kavain ve Nizamat, Hukuk Mecmuası, Teşekkür, Tecziye Edilenler.)
3019. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6687, 19 ZK. 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s. 2. Alt Başlıklar: Rus Heyet-i Mâliyelerinin Mütalabatı, Avusturya-Macaristan Notası, Rus Mâliye Nazırı Londra'da, Düşman Tayyarelerinin Akıbeti, Almanya-Amerika Münâsebeti.)
3020. İmzasız, En Son Haberler, 6687, 19 ZK. 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgar-Fransız Münâsebetinin İnkıtai, Romanya'nın Seferberliği Meselesi, Alman Harp Raporu, Fransızların Nevmidane Taarruzları Devam Ediyor, Avusturya Harp Raporu.)
3021. İmzasız, Duyuru, 6687, 19 ZK. 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Davet, Umum-i Jandarma Kumandanlığından, Polis Mecmuası.)

3022. İmzasız, İtilâfçılara Yine Muvaffakiyetsizlik, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 1. (İtilâfçuların son bir kez kendilerini göstermek için çaba sarfettiklerinden fakat bununda hüsrarla sonuçlandığı hk.)
3023. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3024. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar-Yunan Münâsebeti, Yunan Seferberliği, Ceneral Damat Bükreş'te, Sırpaların İstihzaratı, Sırp Zabitleri Kaçıyor, Selânik-Üsküp Hattında.)
3025. İmzasız, Şark ve Garp Cephe-i Harplerinde Alman Taarruz ve Müdafaası, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 1. (Haber.)
3026. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Garp'taki Akim Taarruzlar, Şark'taki Akim Taarruzlar, Teşkilatsızlık Yüzünden Kaht, Papa'nın Mektubu, Göçkof'un Bir Nutku, Almanyalıların Zayıyatı, İtalya Darülharp'te, Erzak Anbarında Harik, Rusya'da Hoşnutsuzluk.)
3027. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Otuzüçüncü İçtima-i Umûmiye.)
3028. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 22. İçtimâi Umûmiye.)
3029. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kenze-i Padişahi, Ücret-i Vekâlet Hükmüne Salahiyet, Alamet-i Cezayine Haricleri, Alman Hilal-i Ahmer Komisyonuna Tebri, Tayin, Tabip Muavinliği Mektebi Nizamnamesi, Emraz-ı Sariya'nın İhbarı Mecburiyeti, Tifo Aşısı, Mevad-ı Samiye Satan Eczahaneler, Mekatip Kitapları, Hindistan'da Neler Oluyor?)
3030. İmzasız, En Son Haberler, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mebus Merlen'in Bir Mektubu, Alman Harp Raporu, Garp ve Şark Cephelelerinde Yeni Muvaffkiyetler, Şampanya Muhârebesi, Fransızların Yalanları, Rusya Ordularının Ricatı, Romanya ve Yunanistan'ın Vaziyeti, Finlandiye Alaylarında İhtilal Emareti.)
3031. İmzasız, Duyuru, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: 312 Tevdililere, 312 ile 290 Tevdili Muhacirine, Konser, Tali Cihan, Muhacirlere.)
3032. İmzasız, Amerika Para Vermezse, 6689, 21 ZK. 1333, 17 Ey. 1331, 30 Ey. 1915, s. 1. (Amerikalıların, İngiliz ve Fransızlar'a para vermediği zaman neler olacağı hk.)
3033. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6689, 21 ZK. 1333, 17 Ey. 1331, 30 Ey. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)

3034. İmzasız, Gelibolu'da Kahramanlık, 6689, 21 ZK. 1333, 17 Ey. 1331, 30 Ey. 1915, s. 1. (Çanakkale'deki kahramanlıklar hk.)
3035. İmzasız, Hindistan İhtilali, 6689, 21 ZK. 1333, 17 Ey. 1331, 30 Ey. 1915, s. 1. (Hindistan'daki ihtilal hk.)
3036. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6689, 21 ZK. 1333, 17 Ey. 1331, 30 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya Hükümetinin Kanaat ve Mütaalası, Bulgar Kabinesinde, Romanya ve Balkanlar, Malinof Çar'ın Huzurunda.)
3037. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6689, 21 ZK. 1333, 17 Ey. 1331, 30 Ey. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Rus Taarruzları Münkesir, İngiliz Taarruzlarının Takimi, İngiliz-Fransız Taarruzu, İngilizlerin Zayıtı, İtalya İçin Muzafferiyet Ümidi Yok, Rusya'da Ahvâl-i Dâhiliye, Arnavutluk ve İtalya.)
3038. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6689, 21 ZK. 1333, 17 Ey. 1331, 30 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Temetti Komisyonu, Tarik Bedel Nakdisi Hakkında, Ziyafet, Azl, Yolların Tamirat-ı Mütemediyesi Hakkında, Top Endahtı, İlmiye Tevcihâtı, İlm-i Muamelat-ı Diniye.)
3039. İmzasız, En Son Haberler, 6689, 21 ZK. 1333, 17 Ey. 1331, 30 Ey. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Endebandas Romen'in Takdiratı, Lehç'in Zabiti Tafsilatı, İngiliz Üsera'sının İtirafatı, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bir İtalyan Harp Gemisinin İnfilakı, Ceneral Mreşan Mecruh, Mösyö Rodoslavof'un Mülâkatı, Mösyö Malinof'un İtilâf Seferasını Ziyareti, Sırlar İstimdad Ediyorlar, Yunan Vapuruları.)
3040. İmzasız, İtilâfçılar ve Balkanlar, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 1. (İtilâfçıların balkanlar politikasının suya düştüğü hk.)
3041. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3042. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 1.
3043. İmzasız, Irak Ordusunda Emanet-i Mukaddes, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 1. (İmam Hüseyin Efendi ile İmma Abbas Efendi'nin ilm-i saadetlerini taşıyan ordunun Bağdat'a geldiği hk.)
3044. İmzasız, Askerimizin Kahramanlığı, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 1. (Asker mektubu.)
3045. İmzasız, Yine Şark Cephe-i Harbinde, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 1. (Şark cephesinde olanlar hk.)

3046. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Giray'ın Beyânâtı, Bulgaristan Seferberliği, Viyana'daki Bulgarlar, Berlin'de Bulgar Talebenin Teşyimi, Bulgar Ordusunda Kumandanlıklar, Sırp Ordusunun Hal ve Kuvveti, Fransız Matbuatı ve Bulgaristan.)
3047. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Garp Cephesi'ndeki Mukavemet ve Ataminan, Şanpanya Muhârebe-i Ahiresi, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İngiliz Avam Kamarasında, Bir Şaiyanın Tekzibi, Rus Mühimmat Yolu, Rusya'da Grev ve Tevfkifat, Bir İtalyan Vapurnun İhtirakı.)
3048. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Mülâkat, Doktor Yek, Cuma-i Selamlık Resm-i Alisi.)
3049. İmzasız, En Son Haberler, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak Havalisinde, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Barön ve Engenhaym, İnkisar-ı Hayâl, Fransız Askerî Muharrirlerinin Tavsiyesi, Avusturya Harp İstikrâzı, Macar Harp İstikrâzı, İtilâfçıların İstikrâzı.)
3050. İmzasız, Şark Demir Yolları Tahvilatı, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 2. (Borç çizelgesi.)
3051. İmzasız, İngiltere'nin Bol Keseden İhsanları, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 1. (İngiltere'nin bazı devletlere taahhüt ettiği yer hk.)
3052. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3053. İmzasız, Kafkasya Cephesinde Muvaffakiyetlerimiz, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 1. (Kafkas cephesinde ki başarıları anlatıyor.)
3054. İmzasız, Feremedebilat'ın Makalesi, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 1. (Osmanlı Meclis-i Mebûsanın açılmasıyla alaklı bir yazı.)
3055. İmzasız, Çanakkale Seferi Hakkında, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3056. İmzasız, Hindistan'da Bir Muhabirin Mahmumiyeti, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3057. İmzasız, Hindistan'da Müsademeler, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 1. (Hindistan'daki çatışmalardan söz ediyor.)

3058. İmzasız, Gar'ta Fransız ve İngiliz Taarruzları Akim kaldıktan Sonra, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Hücum Borusu, Alman Ordularını Şanlı Fransa'dan Yeni Bir Akına Davet Edecek mi?)
3059. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Neticesiz Fransız Taarruzları, Rus Karargâh-ı Umûmiyesinde, İngiliz Avam Kamarasında, Şark'ta Zabr Edilen Arazi, Mikado'nun Vaziyetnamesi, Bavyera Diyet Meclisinde, İngiltere'de Askerlik, Rusya Ahvâli, Rus Vahşetlerinden, Milan'da Grevler, İtalya Sefine-i Harbiyesinde ki İştial, ReMs'te Fransızların Vahşetleri, İngiltere ve İran, Rus Banka Merhusularının Mütalaası.)
3060. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgaristan'a Dair Esassız Rivayetler, Osmanlı-Bulgar İtilâfi, Yunan Maslahatgüzarının Beyânâtı.)
3061. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Gazilere Hedaya, Terfi, Donanma Madalyası, Tatbikat Muallimlerinin İcraatı, Şirket-i Hayriye Emanet Odası, Mâliye Mektebinin İkmal İmtihanları.)
3062. İmzasız, En Son Haberler, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Oretler Muharebatı, Bavyera Diyet Meclisinde, Reşt'te ki Konsolosumuz, Rus Asker Firârları, Beş Rus Ceneralinin Azli, Batum'da Ağtışaş, Fransa Meclis Mebûsanında, Romanya'nın Vaziyeti, Rusya'da Münferit Sulh Temayalatı, Bulgar Talebesinin Mütalaatı.)
3063. İmzasız, İran'dan İngiltere'ye Muzır Bir Cevap, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 1.
3064. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3065. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 1.
3066. İmzasız, Karadeniz'de Tahtelbahirler, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3067. İmzasız, Bir İngiliz Ceneralı Esir, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 1. (Osmanlı askerî tarafından esir alınan general hk.)
3068. İmzasız, Lord Milenir'in Makalaesi, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 1. (Almanya'nın mağlup edilmesinin önminden bahseden bir makale.)

3069. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâf Temayalatı, Balkanlılar İçin İstiklal Yolu, Sofya'da İngiliz Seferatının Tekzibi, Yunan Seferberliği, Selânik'te Ecnebi Nüfuzu.)
3070. İmzasız, Demir Hindeneburg Heykeli, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3071. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Parlamentosunun Tatili, Herve'nin İhtarı, Los Muhârebesi, Rus İstikrâzında Müşkülât, Üçüncü Macar İstikrâzı, Ham Eşya ve Abluka, Amerika Res-i Cumhuru Wilson.)
3072. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Encümen-i Vükela, Ziyaret, Encümen-i Vilayet, Komisyon, İzmir Şümendüfer Mektebi, Mağnisa Misafir Hanesi, Muamelat-ı Askeriye.)
3073. İmzasız, En Son Haberler, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Vükelayı Milletın Orduya Selamı, Kafkas Cephesinde, Düşmanın Serseriyane Taarruzu, Nişan İtası, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Minçikof'un Makalesi, Romanya'da Muhalik Cereyanlar, Mösyö biritanonun Beyânât-ı Mühimmesi, Mösyö Markilomanın Nutku, Bulgaristan'ın İtilâfçılara Cevabı.)
3074. İmzasız, Mahrukât Meselesi Etrafında, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 2. (Haber.)
3075. İmzasız, Tashih, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 2. (Haber.)
3076. İmzasız, İngiltere Bir Masum Kuzuymuş, 6693, 25 ZK. 1333, 21 Ey. 1331, 4 TE. 1915, s. 1. (İngiltere güya cihanın saadet arzusu için çalıştığı hk.)
3077. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6693, 25 ZK. 1333, 21 Ey. 1331, 4 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3078. İmzasız Balkanlar'da Seferberlik, 6693, 25 ZK. 1333, 21 Ey. 1331, 4 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgaristan'ın Cevabı, Bulgar Mâliye Nâzırının Beyânâtı, Edward Garay'ın Safsataları, Romanya Bîtaraf.)
3079. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6693, 25 ZK. 1333, 21 Ey. 1331, 4 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Cenub-i Garbî Cephesinde Bir Seyahat, Bavyera Veliahtının Beyânâtı, Son Akim Taarruz Tefsilatı, İtilâf-ı Murabbanın Hali Bedter, Fransız Alaylarının Akıbeti, Hindeneburg Namına Şenlikler, İngiltere'de Askerlik, İtalya Deridnot Filosu Kumandanlığı, Ceneral Krupatkin, Fransa'da Vagon Fıkdanı, İtalya'da Suistimal.)

3080. İmzasız, Mağlubiyetten Sonra, 6693, 25 ZK. 1333, 21 Ey. 1331, 4 TE. 1915, s. 1. (Rus ordusunun yenilgisinden sonra Rus Çarı'nın yaptıkları hk.)
3081. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6693, 25 ZK. 1333, 21 Ey. 1331, 4 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Komisyon Teşekkülü, Komisyon, , Haklı Bir Makale-i , Maaş-ı Umûmi, Surre-i Hümayun, Azimet, Mühim Bir Temim, Gazilere Hediye, Vefat, Müfacir-i Milliye Tabloları, Müdafaa-i Milliye Tabloları.)
3082. İmzasız, En Son Haberler, 6693, 25 ZK. 1333, 21 Ey. 1331, 4 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Times'ın İtirafatından, Avusturya Harp Raporu, Almanlar Mühimmatlarını İstirdad Etmişlerdir, İngiltere-Bulgaristan, Fransızlar Bulgarları Göndermiyor, Yunan Bîtarafılığı Bozmayacak, Mösyö Rizof'un Beyânâtı, Almanya'da İstikrâz Tehdidatı, Doma İctimai Edecekmiş, Rus Ricatı, Sırp Firâripleri, 42.000 Grevci, İtalya Ordusunda Hastalık, Endat Tecrübeleri, Mütেকaid Bahriye Binbaşlılarına.)
3083. İmzasız, Duyuru, Merkez Kumandanlığından, Bahriye Nezâreti Dördüncü Dairesinden, Dokumacılar ve Hakaklar Çarşısı İstimlâki.)
3084. İmzasız, Ahvâli Romanya Nasıl Görüyor?, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1915, s. 1. (Romanya'nın vaziyeti nasıl gördüğüne dair kendi matbuatlarında çıkan bir makale hk.)
3085. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3086. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1915, s. 1.
3087. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya, Bulgaristan'ı Tehdit Ediyor, İtilâfçılar ve Sırbistan, Sırbistan'a Taarruz Ordusu Kumandanı, Sırbistan'da Seyl-i Muhacirat, İtalya ve Sırbistan, Yunan Kralı'nın Selânik'e Seyahati.)
3088. İmzasız, Garp Sahne-i Harbinde Müttefikimiz Almanların Vaziyeti, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3089. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Jofer'in Yeni Bir Emirnamesi, İngiliz Hodgamlığı, Alman Deniz Tayyarelerinin Muvaffakiyeti, Avusturya Harp İstikrâzı, İtilâfçıların

- İstikrâzı, İngiliz Zabıtlarının Beyânâtı, Fransız ve İngilizlerin Zaiatı, Rus Mâliye Nâzırı Paris'te, Garbî Rusya Ahvâli, Rusya'da Sefalet.)
3090. İmzasız, Şuun-ı Dâhiliye, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Almanya Sefiri, Mülâkat, Yevm-i Kabul Sefira, Ziyaret, Nişan, Revs'i Hümayun Tevziî.)
3091. İmzasız, Kıymetdar Üç Levha, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1915, s. 2. (Macaristan riyasetinden Mösyö Apad Paşa'nın yaptırdığı üç levha hk.)
3092. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: 27. İçtimâi Umûmi, Meclis-i Âyan Riyaset-i Celilesi.)
3093. İmzasız, En Son Haberler, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Harekâtı, Çanakkale'de, Bulgaristan'ın Vaziyeti, İtilâfçılar ve Bulgaristan, Sırp ve Yunan Ordularından Kaçan Makedonyalılar, Yunan Meclis-i Mebûsanının Küşadı, Sırp-Rus Münakalatının İnkıtâı, Romanya Muhafazakârlarının Pür ü Garamı, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Hindistan'da İhtilal Emaralari, Fransa'da Meyusiyet, Sobranya Meclisi.)
3094. İmzasız, Duyuru, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Posta ve Telgraf Nezâretinden, Posta ve Telgraf ve Telefon Nezâretinden, Şirket-i Harbiyeden.)
3095. İmzasız, Meclis-i Mebûsan'da, 6695, 27 ZK. 1333, 23 Ey. 1331, 6 TE. 1915, s. 1. (Meclisin tatail sonrası açılışından konuşan Halil Bye'in nutku hk.)
3096. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6695, 27 ZK. 1333, 23 Ey. 1331, 6 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3097. İmzasız, Fransızların Ordumuz Takdiri, 6695, 27 ZK. 1333, 23 Ey. 1331, 6 TE. 1915, s. 1. (Çanakkale Müdafaasından dolayı Fransızlar tarafından ordunun takdir edilmesi hk.)
3098. İmzasız, Yunanistan'da Tezâhürât, 6695, 27 ZK. 1333, 23 Ey. 1331, 6 TE. 1915, s. 1. (Türkiye'ye karşı yapılan Harbi kötü görme ve Rusya-İngiliz ve Fransızların yenilgisi üzerine atılan Tezâhürâtlar hk.)
3099. Enver, Meclis-i Mebûsan, 6695, 27 ZK. 1333, 23 Ey. 1331, 6 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: 30. İçtimâi Umûmi.)
3100. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6695, 27 ZK. 1333, 23 Ey. 1331, 6 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İmparator'un Yevm-i Mahsusu, İtalya Parlenmentosu, Riga'nın Son Günleri, İran Haberleri.)

3101. İmzasız, En Son Haberler, 6695, 27 ZK. 1333, 23 Ey. 1331, 6 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Rusya'nın Bulgaristan'a Ultimatom'u, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Alman Harp İstikrâzı, Lehistan'da.)
3102. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6695, 27 ZK. 1333, 23 Ey. 1331, 6 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Hıdmet-i Maksureye Tabîi Memurin, Tohumluk Tevziî İçin, Avrupa'ya Talebe İzamı, Tedrisat-ı İbtidaiye Meclis, Ana Mektebi, İzmir'de İkinci Sulatni, Paye Tevcihi, Tayin, Nişan, Hıtan Cemiyeti.)
3103. İmzasız, Duyuru, 6695, 27 ZK. 1333, 23 Ey. 1331, 6 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şirket-i Hayriyeden, Divan-ı Umûmiye Osmanî'den, Bahriye Nezâretinden.)
3104. İmzasız, Bulgaristan'ın Bugünkü Vaziyeti, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 1. (Türkiye ile kıyaslayarak Bulgaristan'ın bugünkü duruma nasıl geldiği hk.)
3105. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3106. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 1.
3107. İmzasız, İngiliz Gemilerinin Serseriyane Tecavüzü, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 1. (İtalyan konsolosunun evine düşen İngiliz mermisinden söz ediyor.)
3108. İmzasız, İtilâf-ı Murabba'nın İlk Büyük Hezimet, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3109. İmzasız, İtilâfçılar Sırbistan'a Yardım Edebilirler mi?, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Avusturya Askerlerinin Dirina Nehri Üzerinden Sırbistan'a Akını.)
3110. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Vakiî Münâsebet, Katî Münâsebetten Evvel, Bulgaristan'ın Cevabı, Samporavan'ın Tebliği, Sırp Hudutlarında Tahşidat, Niş Üzerinden Düşman Tayyareleri, Besarabya'da Faaliyet, Rus Ultimatomundan Sonra, Bulgar Bulgar Hilafgiran Revsası, Venizelos'un İstifası, Venizelos'un Protestosu, Ceneral Hamilton ve Erkan-ı Harbiyesi, Selânîk'e Asker İhrâcı, Hamilton Selânîk'te, Cezayir Asnı Öşür Meselesi, Romanya'nın Vaziyeti, Besarabya Hududunda.)
3111. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Tmtî Komisyonu, Nişan İtası, İrtihal.)
3112. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İzonzo Cephesinde Vaziyet, Rusya'ya Mühimmat Nakli, İran'da Ahvâl.)

3113. İmzasız, En Son Haberler, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlı-Alman Dostluk-Yurdu, Hazır Meali Mevfur Kumandan Azamîye, Haşmetli Alman İmparatoru Wilhem Hazretlerine, İngilizlerin Vahşeti, Bir İngiliz Zabitinin Mektubu, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgaristan'daki İtilâf Tebasının Himayesi, İngiliz ve Fransızların Kanaati, Kurreburun Önlerinde Fransız Nakliye Sefineleri, İtilâfçılar ve Balkanlar, Mösyö Gunarisk Beyânâtı, Fransız Balonunun Akıbeti, Tunus'ta Cihâd-ı Ekber.)
3114. İmzasız, Ahvâl-i Umûmiyeye Bir Nazar, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1. (İtilâfçılar ile Bulgaristan arasındaki Münâsebet ve Romanya ile Yunanistan'ın vaziyeti hk.)
3115. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1. (Günlük haberler.)
3116. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1.
3117. Fazıl, Mühim Haberler, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1.
3118. İmzasız, Zavallı Balkancılarla Uğraşıyorlar, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3119. İmzasız, Çörçil'in Nutku, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3120. İmzasız, Gelibolu'dan Selânik'e, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1. (İngilizlerin Gelibolu'dan aldıkları askerleri Selânik'e götürdükleri hk.)
3121. Milli, Yunanlı Bir Gönüllünün Defter-i Hatıratından, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1. (Çanakkale'de maktul düşen bir gönüllünün hatıra defteri.)
3122. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Besarabya Hududunda, Fransız Vapurlarının Garkı, Sulh Konferansı ve İspanya, Rusya'nın Müzaika-ı Mâliyesi, Moskova'da İğtişâş.)
3123. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 32. İçtimâi Umûmi.)
3124. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Meclis İdare-i Vilayet.)
3125. İmzasız, En Son Haberler, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Hezimetinden Sonra Makedonya Macerası, Alman Harp Raporu, Derinya Sava ve Tuna Nehirlerini Geçtiler, Avusturya Harp Raporu, Selânik'e Asker İhrâcı, Yunan Bîtaraflığının İhlali Meselesi, İngilizlerin Hodgamlığı, Venizelos'un

- Meclis-i Mebûsanında Son Beyânâtı, Venizelos'un İstifası, Yunan Buhrân-ı Vükelası, Yunan Kabinesi, Balkanlar Harp Bîtarafında, İtilâf Sefirlerinin Sofya'dan İnfikakı, Rus Ultimatom'u, İtalyanlar ve Kış Muhârebesi, Türkiye-İsviçre, Sırların Bir Taarruzu.)
3126. İmzasız, Büyük Yarın İçin, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1. (Halil Bey'in Büyük Yarın hitabeti hk.)
3127. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3128. Fazıl, Mühim Haberler, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1.
3129. İmzasız, Berlin Karbinde Enver Paşa Köprüsü, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1. (Almanya'ya yapılan Enver Paşa Köprüsü hk.)
3130. İmzasız, Mısır Ahvâli, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3131. Milli, Mab'ad, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1. (Yunan gönüllüsünün hatıra defterinin devamı.)
3132. İmzasız, Yunanistan'da, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3133. İmzasız, Sırbıye'ye Büyük Taarruz Başladı, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1. (Alman ve Avusturya-Macaristan'ın Sırbistan'a karşı başlattıkları büyük taarruz hk.)
3134. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Yunan Kabinesi, İtilâf-ı Muhalifin Tatiri, İtilâf Devletleri Memurin Siyasesi, Yarahuva-Niş-Selânik Hattı, Karadağ Sırlara Asker Vermiyor, Panislavistler'in Maksud-ı Hafiyesi, Yunan B3itaraflığının İhlali.)
3135. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: VCebelitarık'ta Alman Tahtelbahirleri, Batman Hulvegün Beyânâtı, Avusturya-Macaristan İtilâfnamesi, Çehler ve Avusturya-Macaristan.)
3136. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Veliht Dairesinde, Mareşal Hindeneburg'un Teşekkürü, Sofya Ateşemiliterimiz, Tahribe Endahtı.)
3137. İmzasız, En Son Haberler, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Matbuatı ve İtilâfçılar, Rusya'da Tesir, Romanya Matbuatının Mütalaatı, BBulgaristan'ın Niş Sefiri, İtalya ve Arnavutluk, Avusturya-Macaristan Nâzırlarının İctimai, Avusturya Harp İstikrâzı, Japonya Artık Mühimmat Göndermiyor, Vatanperver Osmanlı'nın Mahkûmiyeti.)

3138. İmzasız, Ahvâl-i Umûmiyeye Bir Nazar, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s. 1. (Balkanlar'da meydana gelen olaylar üzerine bir yazı.)
3139. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3140. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s. 1.
3141. İmzasız, Avusturya-Macaristan Vaziyet-i Askeriyesi Etrafında, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3142. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Kabinesinin Tatili, Sırbistan Taarruzunun Ehemmiyeti, Bulgaristan'dan İnfak Ederken, Bulgaristan'ın Roma Sefiri, Yeni Yunan Kabinesi, Mühim Bir Mülakat, Venizelos ve Kral Kostantin, Yunan Bîtarafılığı Hakkında, Sırp Sefiri'de Avdet Etti.)
3143. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirlerinin Muvaffakiyeti, İngiliz Erkan-ı Harbiye Riyaseti, Bir Rus Sefinesinin Garkı, Çepelin Hücumları Hakkında.)
3144. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülakar, Topkapı Saray'ında Dünkü Ziyafet.)
3145. İmzasız, En Son Haberler, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kayser'in Enver Paşa'ya Telgrafı, Enver Paşa Hazretlerine, Alman Harp Raporu, Belgrat Sukut Etti, Avusturya Harp Raporu, Fransız Ordusunda ki Tunus ve Faslılar, Rus Gemi Römorklarının Zabtı, Yunan Bîtarafılığının İhlali Karşısında, Trablusgarp Mücahidini, Hasan Tahsin Efendinin Mahkûmiyeti.)
3146. İmzasız, Büyük Yolda İlk Merhale, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1. (Hali Bey'in Büyük Yarın nutku hk.)
3147. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3148. Fazıl, Mühim Haberler, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1.
3149. İmzasız, Tahtelbahirlerin Muvaffakiyeti, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1. (Batırılan Fransız vapuru hk.)
3150. İmzasız, Fedakârlığımızı Takdir, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1. (Türklerin harpteki önemi hk.)
3151. İmzasız, Müttefiklerimiz İhtisâsâtı, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1. (Haber.)

3152. İmzasız, Sırbistan'da Alman ve Avusturya-Macaristan Ordularının İleri Harekâtı, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1. (Sırp payitahtının Zabtedildiği hk.)
3153. Milli, Yunanlı Bir Gönüllünün Defter-i Hatıratından, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1. (Yazının devamı.)
3154. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiliz Matbuatı, Ceneral Saray, Yunan Kabinesinin İstifası ve Fransızlar, Sofya'dan Gidenler, Sırbistan'ın İnkıtai Münâsebet Notası, Mösyö James ve Venizelos, İnkıtai Münâsebetten Sonra.)
3155. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Rusya'ya Ait Haberler, Düşmanlarımızın Yalanları.)
3156. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Suriye Heyet-i Edebiyesi, İstanbul Mebûsanlığı, Nişan, İlmiye Tevcihâtı, İrtihal, Gazilere Hediye, Gaziler Menfaaatına Konser, Mühimmat İtası, 311, 312 Tevdili Muhacirine, Muayenecilere.)
3157. İmzasız, En Son Haberler, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Baş Kumandanının Beyânât-ı Mühimmesi, Bulgaristan'ın Tur ve Mesleği, Mücahidin İraniyenin İngilizlere Hücumu, Avusturya Harp İstikrâzı, Yunan Bîtarafılığı, Yeni Yunan Kabinesinin Vaziyeti.)
3158. İmzasız, Duyuru, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Harbiye Nezâretinden, Bahriye Nezâretinden, Merkez Kumandanlığından, Maarif Umûmiye Nezâretinden.)
3159. İmzasız, İtilâfçılar Matem İçinde, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1. (İtilâfçıların yenilgileriyüzünden üzüldükleri hk.)
3160. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3161. Ahmet Ccvdet, Mühim Haberler, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1.
3162. Fazıl, Mühim Haberler, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1.
3163. İmzasız, Enver Paşa'nın Nutku Hakkında, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1.(Nutuk hk.)
3164. İmzasız, Hüseyin Hilmi Paşa'yı Ziyaret, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1. (Budapeşte Baş Kumandanının Hüseyin Hilmi Paşa'yı ziyaret ettiği hk.)
3165. İmzasız, Gelibolu ve Mısır'daki İtilâf Orduları, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1. (Haber.)

3166. Milli, Yunanlı Bir Gönüllü'nün Defter-i Hatıratından, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1. (Yazının devamı.)
3167. İmzasız, Şark'ta Donaburg Etrafında, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1. (Donaburg etrafında şiddetli savaşın olduğu hk.)
3168. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâfçılar ve Yunan Kralı, Hükûmsüz Bir Tebrinin Telgrafı, Sırbistan Taarruzu Hakkında, Bulgaristan'ın Petersburg Sefiri, Rusya ve Romanya, Bir Milyonluk Bir Ordu.)
3169. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 38. İctimâi Umûmi.)
3170. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: 28. İctimâi Umûmi, İkinci Celse.)
3171. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Yevm-i Kabul Sefira, Mülâkat, Komisyon, Bugünkü Ziyafet, Yeni İstanbul Mebûsanı, Mektep Küşadı, Darülmualimin Küşadı, Rusya Dersaadetinin Resmî Küşadı, Tayin, Cemiyet-i Umûmiye Belediye Azasına, Gaziler Menfaatına Konser, Asker Aileleri Hane İcarları, Top Tcerübesi.)
3172. İmzasız, En Son Haberler, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman İttifakı Tezâhürâtından, Çanakkale'den Sarf-ı Nazar Ediliyor, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Belgrad'ın Sukutu Tesirâtı, İtilâfçılarda Büyük Bir Meyusiyet, İngiliz Hodgamlığı, Romanya Tehdidatından Rücû Ediyor, Bulgar Baş Kumandanı.)
3173. İmzasız, Duyuru, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Harbiye Nezâretinden, Levazımat-ı Umûmiye Askeriye Mübayat Komisyonundan, Harbiye Nezâretinden, Bahriye Nezâretinden.)
3174. İmzasız, Bahriye'de Unutulmaz Bir Gün, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1. (Suriye İlmiye ve Edebiye heyetinin Harbiye'yi ziyareti hk.)
3175. Millî Teblîğ-i Resmî, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1. (Günşük olaylar.)
3176. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1.
3177. İmzasız, Lil, Riga, Belgrad Arasında, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1. (Üç cepheden de harp edildiği hk.)

3178. İmzasız, Tahtelbahirlerin Faaliyeti, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3179. İmzasız, Vaziyet-i Cedide Karşısında İngilizler, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3180. Milli, Yunanlı Bir Gönüllünün Defter-i Hatıratından, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1. (Yazının devamı.)
3181. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan'ın Vaziyeti ve Fransızlar, Yunanistan ve İtilâfçılar, Paris'teki Bulgar Kancaları, Belgrad'ın Suku Etrafında, Sırp'ların Mukavemeti, Yunan Siyaseti Hakkında, Romanya'da Tarz-ı Telakki, Sırbistan'ın Müşkül Vaziyeti, İngiltere'nin Bir Tebliği.)
3182. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Londra'da Heyecann ve Tesir, Deniz Tayyareleri Riga Üzerinde, Fransa Başvekili Londra'da, Rusya'da Kömür Fıkdanı.)
3183. İmzasız, En Son Haberler, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgar-Sırp Hududunda Müsademat, İngiliz-Fransız Askerinin Selânik'e İhrâcı, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Arma İhdası, Avusturya Harp İstikrâzı, İngiltewre ve Bulgaristan, İngiliz Matbuatının Takidatı, Muhafazakâr Kalubunda Mühim Bir Nazar, Sırp Zabitleri Roma'da, Rus Dâhiliye Nâzırının İstifası.)
3184. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Encümen Islahat-ı Adliye, Encümen-i Vilayet, Yirmi Yaşından Dun Memurin Maaşatı, İmtiyaz İtası, İrtihal.)
3185. İmzasız, Bulgaristan'da Muhârebeye Girişti, 6703, 5 ZH. 13333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1. (Sırp-Bulgar savaşından Bulgaristan'ın savaşa girmesini anlatıyor.)
3186. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6703, 5 ZH. 13333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3187. İmzasız, Hindeneburg'un Raporu-Tahtelbahirler, 6703, 5 ZH. 13333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3188. İmzasız, Çanakkale'den Ümitleri Munkatî, 6703, 5 ZH. 13333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin Çanakkale'den ümitlerini kestikleri hk.)
3189. İmzasız, Cenubî Amerika'dan İane, 6703, 5 ZH. 13333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1. (Hilal-i Ahmer ve Almanya-Avusturya-Macaristan Salib-i Ahmeri'nin Güney

- Amerika’da oynanan bir müsamerden kazanılan hâsılatın üçte birini Hilal-i Ahmer’e bağışlandığı hk.)
3190. Milli, Yunanlı Bir Gönüllünün Defter-i Hatıratından, 6703, 5 ZH. 13333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1. (Yazının devamı.)
3191. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6703, 5 ZH. 13333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Cemiyet-i Umûmiyeyi Belediye.)
3192. İmzasız, Sırbistan’a Karşı Harekât Taarruzu, 6703, 5 ZH. 13333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1. (Sırbistan’a karşı yapılan harekât hk.)
3193. İmzasız, Balkanlar’da Seferberlik, 6703, 5 ZH. 13333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan’ın Bîtarafılığı, Romanya’nın Rusya’ya Notası, İtilâfçuların Maskesi Düştü, Sırp Rıcat Edecekmiş, Selânik’te İtilâf Askeri, Bulgarlar’da Vahdet ve İrtibat, Bulgaristan’ın Paris Sefareti, Bulgaristan’da Tecil-i Divan, Şehremini Encümen-i Müdiran, Komisyon, Tüccar Arabaları, Hususi Mekteplerin Ruhsatnamesi, Tayin, Becayış, Teslim Mazbataları Hakkında, Fatih Ahz-ı Askerî Kalemi Riyasetinden.)
3194. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6703, 5 ZH. 13333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şampanya Muharebat-ı Şedidesi, Delkase Hasta, İngiliz-Fransız İstikrâzı, Rus Mâliye Nâzırı, İtilâfçılar Nezdinde Para ve Mühimmat, İran’da İngilizler Aleyhine Kıyam.)
3195. İmzasız, En Son Haberler, 6703, 5 ZH. 13333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgar Sırp Muhârebesi, Belgrad Sukutu Romanya-Yunanistan, Pasiç’in Telaşı, Osmanlılar’ın Alicenabı, Müttefiklerimizin İhtisâsâtı, Çanakale Taarruzunun Akıbeti, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Tuna ve Save’nin Müruru, Yunan Meclis-i Mebûsanında Möyö James’in Nutku, Selânik’e Asker İhrâcı, Arvanutluk’ta Faaliyet Emareleri, Adalar Denizinde Tahtelbahirlerin Mühim Muvaffakiyeti, Avusturya-Macaristaan Harp İstikrâzı, Y (Hsaberalan İşaat.)
3196. İmzasız, Bulgaristan İlan-ı Harp Etti, 6704, 6 ZH. 1333, 2 TE. 1331, 15 Teşrinievvel1915, s. 1. (Bulgaristan iile Sırbistan arasında ki savaş hk.)
3197. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6704, 6 ZH. 1333, 2 TE. 1331, 15 Teşrinievvel1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3198. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6704, 6 ZH. 1333, 2 TE. 1331, 15 Teşrinievvel1915, s. 1.
3199. Fazıl, Mühim Haberler, 6704, 6 ZH. 1333, 2 TE. 1331, 15 Teşrinievvel1915, s. 1.

3200. İmzasız, Avam Kamarasında İstizah, 6704, 6 ZH. 1333, 2 TE. 1331, 15 Teşrinievvel1915, s. 1. (Haber.)
3201. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6704, 6 ZH. 1333, 2 TE. 1331, 15 Teşrinievvel1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Sadrazam Paşa'ya Nota Tevdîf, Huzura Kabul, Mülâkat, Zirai Tohumluk, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Bulgar Kilisesinde Ayin-i Ruhani, Harp ve Mösyöler, Nahiye Teşkili, Cuma Hitabeleri, Hilal-i Ahmer'e Tebriat.)
3202. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6704, 6 ZH. 1333, 2 TE. 1331, 15 Teşrinievvel1915, s. 2. (39. İçtimâi Umûmi.)
3203. İmzasız, Duyuru, 6704, 6 ZH. 1333, 2 TE. 1331, 15 Teşrinievvel1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Muhacirlere, 312 Tevdili Yerlilere, Teşekkür, Asker Ailelerine Yardımcı Hanımlar Heyetinden, Ey. Askerî Sipariş Maaşı, Osmanlı Seyr ü Sefain İdaresinden, Bak-i Osmanî.)
3204. İmzasız, En Son Haberler, 6704, 6 ZH. 1333, 2 TE. 1331, 15 Teşrinievvel1915, s. 2. (İlan-ı Harp Notası, Bulgar-Sırp İlan-ı Harbi, Kral Ferdinand'ın Beyânnâmesi, Bulgar Baş Kumandanının Beyânnâmesi, Bulgar Matbuatı ve İlan-ı Harp, Bulgarların İnkıtamı, Bulgaristan-Romanya, Karadeniz ve Adalar Denizi Savahilinde Torpiller, Avam Kamarasında, Alman Harp Raporu, Londra Yine Bombardıman edildi, Avusturya Harp Raporu, Tahtelbehirler Faaliyeti, Selânik'te İngiliz-Fransız Askeri, İsveç'in Protestosu, İngiliz İstikrâzı, Budapeşte Darülfünunu Fahri Doktorları, Mösyö Hulfurih, Hindistan Hududunda Muharebat.)
3205. İmzasız, İtilâfçıların Endişesi Artıyor, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 1. (Balkanlar'da ki olaylardan dolayı İtilâfçıların endişelerinin arttığı hk.)
3206. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3207. Nâzım, Mühim Haberler, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 1.
3208. İmzasız, Arnavutluk'ta Cihât, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 1. (Arnavutluk'ta Sırp ve Karadağlılar'a karşı cihât ilan edildiği hk.)
3209. İmzasız, Kanada'da Tesir, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3210. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa Meclis-i Mebûsanında, Sırp Çeteleri, Yunan Meclis-i Mebûsanında, İngiltere'deki Bulgarlar, Bulgar Matbuatı, Sofya'da İspanya Sefiri.)
3211. İmzasız, Bulgaristan'ın İlan-ı Harbi, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 1. (Haber.)

3212. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Delkase'nin İstifası Etrafında, GGaray'da istifa Edecek mi?, Fransız Taarruuz ve İngilizlerin Tenkidi, İtilâfçılar ve Münferiden Sulh Akdi, Rusya'da Mülteciler, Rusya'da Yes ve Endişe, İngiltere'de Askerlik, İtalyan Vahşetinin İtirafı, Viyana Tramvayları Müstahdemi, Mavar Fırkaları ve Müşterek Arma, Rus Tahribatı, İtalya Ahvâli, İran-Almanya.)
3213. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, İran Ceneral Komisyonu, Viyana Belediyesinin Bir Kararı, Mülkiye Tevcihâtı, Nişan, Mevlid-i Şerif, Rica, Teşekkür, Hilal-i Ahmer Mezuniyeti.)
3214. İmzasız, En Son Haberler, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Sırpın Teslimi, Bir Bulgar Nazırının Beyânâtı, Bulgaristan'ın İlan-ı Harbi ve Matbuat, Yunanistan'ın Bîtarafılığı, Bulgar Salib-i Ahmeri ve Avusturyalılar, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Delkase'nin İstifası ve Alman Matbuatı.)
3215. İmzasız, Delkase Muamması, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 1. (Delkase'nin istifasının bir muamma olduğu hk.)
3216. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar hk.)
3217. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 1.
3218. Fazıl, Mühim Haberler, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 1.
3219. İmzasız, İngilizlerin Heyecan ve Endişesi, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3220. İmzasız, İttifak Tezâhürâtından, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3221. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Müttefikimiz, İstampa'nın Makalesi, Fransızların Tesiri, Bir Rus Gazetesinin İtirafatı, Sırp Sefirine Ait Tafsilat, Yunan Prensi Jorej, Rusya'daki Bulgar Zabıtları, Selânik'te İtilâf Askerleri.)
3222. İmzasız, Bulgar Harp Raporuna Nazaran, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 1. (Rapora göre topraklarına saldıran orduları püskürttükleri hk.)
3223. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Delkase Aleyinde Tenkidât, İmzasız, İngiliz Ziraat Nâzırının Nutku.)

3224. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 30. İçtimâi Umûmi.),
3225. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İyd-i Said-i Adha, Huzura Kabul, Mülâkat, Avusturya Sefiri, Encümen-i Daimi Vilayet, Mülkiye Tevcihâtı, Nişan, İcra-i Tababetten Men, Gaziler Menfaatına Konser.)
3226. İmzasız, En Son Haberler, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Viyana'da Tezâhürât, Bir Bulgar Nâzırının Beyânâtı, Belgrat'ın Hali, Çeplinlerin Londra'yı Bombardımanı, Londra'da Parlamento, Adalar Denizi'nde Tahtelbahirlerin Muvaffakiyeti, Rusların Taaruzu Harekâtı, Sazanof ve Balkanlar, Rusya'da Banka Direktörlerinin İçtimâi.)
3227. İmzasız, Şimdi Gemilerin Nevbeti, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 1. (Gemilerin nöbeti hk.)
3228. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3229. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 1.
3230. İmzasız, Bir İngiliz Muharirinin Konferansı, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 1. (Çanakkale'ye muvaffak olmaları gerektiği hk.)
3231. İmzasız, İngiliz Lordlar Kamarasında, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3232. İmzasız, Hilmi Paşa Bulgar Sefarethesinde, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 1. (Hilmi Paşa'nın sefarethaneyi ziyareti hk.)
3233. İmzasız, Mütteliklerimiz Vaziyetine Bir Nazar, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 1. (Almanya ile Avusturya, Bulgaristan'ın durumlarını değerlendiriyor.)
3234. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 1. (Garay'ın İstifası, Vevoyan'ın Nutku Hakkında, Sırbistan'ın İstilâsı, İngilizlerin Tehdidatı, Sırp Darülharbinde, İtalya'nın Misafirat Teklifi.)
3235. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bahr-i Sefid'de Tahtelbahirlerin Muvaffakiyeti, Artuva Muharebatı, Çar Cephe-i Harbinde, Avusturya İstikrâzı, Avusturya-Macaristan İtilâfnamesi, İsveç'in Protestosu, Fransa Harbiye Nezâreti, Rus Kabinesinde, Nevmid Rusya, Macaristan'da Sansür Şeraiti.)

3236. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Komisyon, Mekteplerde Mecani Talebe.)
3237. İmzasız, En Son Haberler, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Lordlar Kamarasında, Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Edward Garay Siyasetinin İflası, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Hakkı Paşa, Sazanof İstifa Ediyor, Rusların Taarruzları Akim Kalmış.)
3238. İmzasız, Duyuru, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İyd İzahı Alayı, Defter- Mahsus Küşadı, Mebûsan-ı Kirama, Selam-ı Şahane Tebliği, Tecziye Edilenler.)
3239. İmzasız, İyd-i Said İzahı, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1. (Bayram tebriği.)
3240. İmzasız, Balkanlardan Son Haberler, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1. (Balkanlar'san son haberleri ihtiva ediyor.)
3241. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3242. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1.
3243. Fazıl, Mühim Haberler, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1.
3244. Nâzım, Mühim Haberler, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1.
3245. İmzasız, Almanya'daki Şehzadelerimiz, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3246. İmzasız, Türkler Mertçesine Harp Etiler, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3247. İmzasız, Bir Cenevrelinin Mektubu, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1.
3248. İmzasız, Yeni Balkan Harbi Etrafında, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3249. İmzasız, Hilal-i Ahmer Mezuniyeti, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3250. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya'nın Tedabiri Askeriyesi, Yunanistan ve Sırbistan, Romanya-Yunanistan, Selânik'e Sevkiyat-ı Askeriye, Ceneral Saray, Rus Karadeniz Filosu.)
3251. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İyd-ı Said İzahı, Huzura Kabul, Mülâkat, Kurban Asilleri Hakkında,

- Harbiye Nâzırı ile Mülâkat İçin, Bulgar Madamlarının Bir Teşebbüs ve Tanburanesi, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Tayin, İlmiye Tevcihâtı, İrtihal, İstanbul Tekâlif-i Harbiye Komisyonundan, Eczahaneler.)
3252. İmzasız, En Son Haberler, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kafkas Darülharbinde, Çanakkale Hakkında Sukut-ı Hayâl, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Garp Cephesinde Düşmanın Hezimetleri, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bulgaristan-Romanya ve Yunanistan, Bulgar Savahilinin Ablukası, Bulgar-Yunan Münâsebeti, Fransa Meclis-i Mebûsanında, İngiliz-Fransız İstikrâzı, Sırbistan'da Buhrân, Sırp Nâzırı Selânîk'te, Avusturya'nın ve Aşingotun Sefiri.)
3253. İmzasız, İtilâfçılarda Dâhilî Mücadelat, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s. 1. (Kendi içlerindeki mücadeleden söz ediyor.)
3254. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3255. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s. 1.
3256. İmzasız, Çanakkale Hakkında İtilâfçıların Muahedeti, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3257. İmzasız, Çanakkale Hakkında Bir İstizah, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s. 1. (Mösyö Kayivo'nun taht riyasetinde bulunan Fransız radikal sosyalist grupu hükümetinden Çanakkale hakkında istediği izahat hk.)
3258. İmzasız, Avusturyalıların Şikâyeti, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s. 1. (Darülharp'te boş yere Avusturyalı askerlerin defa edildiğinden şikâyet edildiği hk.)
3259. İmzasız, Rusya'da Nıfs İngiltere Vesaitinde Arazi İşgalinden Sonra, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3260. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: kavale ve Selânîk, Bulgaristan ve Yunanistan, Sırp Cephesinde Parlak Muvaffakiyetler.)
3261. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bayram Ala-yı Valası, Muayede Resm-i Alisi, Veliht Daire-i Fahresinde, Cihât Yolunda, İrtihal.)
3262. İmzasız, En Son Haberler, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sofya'da Muayede Resmî, Gümülcine Müslümanları, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İştigalde'de Anlamıyorlar,

- Yunanistan'ın Notası, Fransızlar'a İlk Taarruz, Valandova Karbinde, İtalya'da İştirâk Ediyormuş, Rusya ve Balkanlar, İtalya ve Balkan Harekât- Askeriyesi, Romanya Yol Vermiyor, Romanya'nın Vaziyeti, Akdeniz'de Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Hindistan Hududunda Muhaberat, Rusya'da Asker Firârları, Bulgar Erklan-ı Harbiye Reisinin Beyânâtı, Bulgaristan-Yunanistan, Bulgar Taarruzu, İtilâfçıların Şaşkınlığı, Bir Fransız Mühimmat Fabrikasında İhtilas.)
3263. [ORAN], Ahmet Cevdet, Türk Genci Uyuma, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Millet olma bilincinden ve çalışkanlıktan, Türk gencinin Almanya'dan ibret alması gerektiği hk.)
3264. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3265. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1.
3266. İmzasız, Afganistan'da İstihzarat, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Askerî hazırlıklar hk.)
3267. İmzasız, İngiliz Mezaliminden, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Bir evdekilere tecavüz eden İngiliz askerî hk.)
3268. İmzasız, Aşmet Bartelet'in Yeni Bir Mektubu, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Gelibolu'daki muhârebe hk.)
3269. İmzasız, Bosnalı Askerlerin Bayram Namazı, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3270. İmzasız, Avusturya'daki Müslüman Esirler, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Bayram münâsebetiyle Hilmi Paşa'yı ziyaret eden Müslümanlar hk.)
3271. İmzasız, İngilizlerin Ricatı, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3272. İmzasız, Müttefiklerimizin İhtisâsâtı, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3273. İmzasız, Gelibolu Muharebatı, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Osmanlı askerinin ahvâlini anlatıyor.)
3274. İmzasız, Sırbistan Etrafında, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Sırbistan'ın dâhil olduğu muhârebe hk.)
3275. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Aştıp ve Radovişte'nin İşgali, Maksudşaarı, Sırlara Muavenet Değilmiş,

- Asker Naklinde Müşkülât, Bir Bulgar Askerinin Hülyası, Romanya'da İhrâcat-ı Ticariye, Sırp Sefiri Harekâtı, Venizelos Aleyhine Cereyan.)
3276. İmzasız, Harb-i Umûmi, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Petersburg'da Kanlı Arbedeler, Bir Tekzib, Mağruk Düşman Sefineleri, Lehlilerin Beyânnâmesi, İspanya'da Tebdil-i Vükela, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye Meselesi.)
3277. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyafet Keşidesi, İttifak Tezâhürâtından, Mühim Bir Kütüphane, Hastahane Küşadı, Ocaklıların Tebriği, Vefat, Türk Yurdu.)
3278. İmzasız, En Son Haberler, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'de İngilizlerin Zayiâtı, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Garp Darülharbinde Taarruzun Tevkifi, Avala Dağı Muharebatı, Şimdi de İtalya, Yunanistan'ın Bîtarafılığı, Yunanistan'ın Cevabı Notası, Selânik'e Asker İhrâcı, Selânik'te İtilâf Askerleri, Niş Selânik Şümendüferi, Hamilton'un Tebdili, Çar Baş Kumandanlıktan Çekiliyor, Rusya'da İhtilal Mukdematı, İngiltere'de Buhrân-ı Vükela Mahkûk, Garay İstifasını Verdi, İngiltere'de Buhrân-ı Dâhiliye, İngiliz Kabinesinin Vaziyeti, İtalyan Kabinesinde Buhrân İçtimalatı.)
3279. İmzasız, İnan Bîtaraf Kalabilir mi?, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 1. (İnan hk.)
3280. Millî Teblîğ-i Resmî, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3281. İmzasız, Bugünkü Bir Asır Evvelki Rusya Sefiri Arasında Mukayese, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3282. İmzasız, Askerimizi Takdir, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 1. (Çanakkale'de İngiliz ve Fransızlara karşı gösterdikleri başarı hk.)
3283. İmzasız, Karpatgin,'in Teklifi, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 1. (Boşta kalan askerinin birazının Sırbistan'a gönderilmesini teklif ediyor.)
3284. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İttifak Tezâhürâtından, Kral Ferdinand Cephe-i Harpte, Dağ Başında, Sırp Payitahtı, Sırp Kumandanının İstifası, Sırbistan'da Tayyare Taarruzları, Düşmanlarımızın Yalanları, İtalyan'ın İştirâkî Meselesi, Romanya'nın Vaziyeti, Venizelos Teşvik Etmiş, Times'ın Tahrikâtı, Niş'ten Kaçıyorlar, Rusya'da Endişe.)

3285. [KARAOSMANOĞLU], Yakup Kadri, Kahramanlar Konağı, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 2. (Hikâye.)
3286. İmzasız, En Son Haberler, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Budapeşte’de Tezâhürât, Çar’ın Beyânnâmesi, İngiltere’nin Akıbeti, Askivit’in Hastalığı Moskova’da İhtilal.)
3287. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Riga Havalisinde, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Mağruk Düşman Gemileri, İngiltere’de Siyasi İstifalar, Garay’ın İstifası, Delkase’nin İstifası, Salandra’nın Mevkî, Akim Taarruz Hakkında.)
3288. İmzasız, Nişan İhdası, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 2. (Avusturya İmparatoru tarafından Sadrazam’a verilen nişan hk.)
3289. İmzasız, İtilâfçılar Pek Hasta, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 1. (İtiklafçıların iyice zayıfladığı hk.)
3290. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3291. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 1.
3292. Nâzım, Mühim Haberler, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 1.
3293. İmzasız, Berlin’de Salat-ı Iyd, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 1. (Berlin’deki bayram namazı hk.)
3294. İmzasız, Osmanlı Mecruhlarına Teshilat, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3295. İmzasız, İngiliz Avam Kamarasında, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3296. İmzasız, Sırbistan’ın İmhasına Doğru, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 1. (Bulgar ordusunun Sırları hızla püskürtmeye devam ettiği hk.)
3297. İmzasız, Balkanlar’da Harp, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Dedeagaç’ı Bombardıman Etmişler, Gunaris Yine Başvekil, Bükreş’te Yeni Bir Cemiyet, Musib Bir Makale-i Siyasiye, Üsküp Havalisi Kaçıyor, Sırların Ricatı, Bulgar Salib-i Ahmerine İlane, Sırp-Yunan Muahedesi ve İtilâfçılar, Selânik’te İngiliz-Fransız Askeri, İtilâfçıların Aralarında İhtilaf.)
3298. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Hamilon Divan-ı Harpte, Rusya’da İdare-i Arifiye, İtalyanların Hezimet, Bed Havahane İşaat, Avusturya İmparatorunun Hediyesi, Rus Velihtı, Papa’nın Bir

- Tevsiti, Alman Ticaret-i Bahriyesi, Asılsız Yalanlar, Paris'te Bir İnfilak, Avusturya-Macaristan ve Amerika, Ascoot'un Hastalığı, İtalya Meclis-i Mebûsanı, Rusya'nın Para Derdi.)
3299. İmzasız, En Son Haberler, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yeni İhtimalat Karşısında, Narodni Parava'nın Bir Makalesi, Bulgaristan'da Vatan Hainlerinin Akıbeti, Balkan Denzinde Alman Seyr-ü Sefaini, İtalya'nın Felaketi, İtalyan Matbuatının Meyusiyeti, Avusturya-Macaristan'da Bulgar Mecruhalarına Muavenet, Viyana'da Camî-i Serif, Selânîk Ahvâli.)
3300. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm -i Alisi, Huzura Kabul, Bir Suikast, Konser, Mebûsan Kiramı.)
3301. İmzasız, İtalya Ne Yapmak İstiyor?, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (İtalya'nın savaşın gerisinde dururken bir anda taarruza başlaması hk.)
3302. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3303. İmzasız, Avusturya İmparatorunun Huzurunda, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (İmparatorun, eski ateşemiliteri Hayati Bey'in huzuruna kabul edildiği hk.)
3304. İmzasız, Mısır Haberleri, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3305. İmzasız, İran Haberleri, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3306. İmzasız, Afganistan'da İngiliz Aleyhine Kıyam, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (İngiliz aleyhine yapılan kalkışma hk.)
3307. İmzasız, Türklerin Mertliği, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (İngiliz hstane gemisine isabet eden Türk mermisinden sonra Türklerin mert bir şekilde davranarak yardım ettikleri hk.)
3308. İmzasız, İngiliz Avam Kamarasında, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3309. İmzasız, Hamilton Roma'da, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3310. İmzasız, İngiliz Mezaliminden, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (Deniz'de çalışan altmış yaşında bir adama İngilizler'in yaptığı zalimliği anlatıyor.)
3311. İmzasız, İtilâf Nâzırlarına Ne Oluyor?, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (Haber.)

3312. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgaristan'ın Protestosu, Mir'in Makalesi, Sırp Mültecileri ve Yunanistan, Selânik-Manastır Hattında Fizan, Selânik Semasında Alman Tayyaresi, Müttefiklerin Planı, Bulgaristan'da Memnuniyet, Sırp Payitahtının Nakli, İtalya, Makedonya'ya Asker Göndermiyor, Sırpların Vaziyeti.)
3313. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Dostluk Nişanesi Nişanlar, Taşra'da Mersam-i İyd, Mecanen Talebe Kabul, Panayır Küşadı, Gazilere Tebrî, Futbol Müsabakaları.)
3314. İmzasız, En Son Haberler, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Üsküp Şehri Zabtedildi, Avusturya-Bulgar Yolu Açılıyor, Bulharların Muvaffakiyeti ve Viyana Matbuatı, Askerlerimize Hedaya, Berlin'de Bayram Merasimi, Nişan İtası, Bulgaristan'ın Notası, Sırbistan'da Sulh Cereyanları, Sırp Ordusu Baş Kumandanlığı, Hamilton'un Geriye Celbi Esbâbı, Makedonya Sefirinin Müşkülâtı, Yunanistan İtilâfçılarla İşe Girişmiyor, Sofya'da Alman Heyet-i Sıhhiyesi, Almanya İmparatoriçesinin Sene-i Devriyesi, Türk-Avusturya-Macar ve Alman Heyet-i İktisadiyesi, Romanya'da Vaziyet-i Siyasiye, Rusya'da Askerlik, Rus Mâliye Nâzırının Azli, Sırp Silsile-i Cinayetinden.)
3315. İmzasız, Nişane-i Sürur ve Muvalat, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Avusturya-Macaristan imparatoru Fransuva Jozef tarafında Sadrazam Said Halim Paşa ile Dâhiliye Nâzırı Talay Bey'e verilen nişan hk.)
3316. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3317. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1.
3318. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1.
3319. Nâzım, Mühim Haberler, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1.
3320. İmzasız, Kafkas Cephesinde, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3321. İmzasız, Serseriyane Taarruzlarda, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3322. İmzasız, Sırbistan Seferi Etrafında, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Avusturya-Macaristan ordularının Sırpların kuvvetini kırdığı hk.)

3323. İmzasız, Askerimizi Takdir, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3324. İmzasız, Bir Doktor'un Ruznamesi, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Bir doktorun Anzak günlüğü hk.)
3325. İmzasız, Sırbistan'da Müttefik Ordular, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1.
3326. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Mösyö Radoslavof'un Beyânâtı, Bulgaristan-Yunanistan, Selânik'e Asker Çıkaracaklarmış, Gerisi Geriye, Gaip Sefine.)
3327. Nâzım, Selânik Mektubu, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 2.
3328. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Hindistan İhtilalatı.)
3329. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: 41. İçtimâi Umûmi, İkinci Celse.)
3330. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: 29. İçtimâi Umûmi, Meclis Alilerinin Âyan Riyaseti Celilesine.)
3331. İmzasız, En Son Haberler, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Bulgarların Üsküp'te Sûret-i İstikbali.)
3332. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Avusturya, Hariciye Nâzırı Cedidi, İstinaf Komisyonu, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Mülkiye Tevcihâtı.)
3333. İmzasız, Bulgaristan-Yunanistan Münâsebeti, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 1. (Bulgaristan ile Yunanistan arasında ki dostluk ilişkisinin artması hk.)
3334. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3335. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 1.
3336. Nâzım, Mühim Haberler, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 1.
3337. İmzasız, Bugünün En Kanlı Sahne-i Harbi, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 1. (Avusturyalılar ile İtalyalnar arasında ki Muhârebe hk.)
3338. İmzasız, Süveys'e Ait Mukarrerât, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 1. (Haber.)

3339. İmzasız, Hakkı Paşa'nın Beyânâtı, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 1. (Baron Engenhaim hakkında ki beyânâtı.)
3340. İmzasız, Aşmet Bartelet'in İkinci Telgrafı, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3341. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Surre-i Hümayun, Ceneze Merasimi, Komisyon, 332 Bütçeliler, Eyüp Sultan'da, Kütahya Darülmualimini, Nişan.)
3342. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sırbistan'da İngiliz Askeri, Sırp Ordusunun Mahvi, Sasanof'un Hasaratı, İtiraflar, Müsellem Bir Hakikat, Sırların İsnadatı.)
3343. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İtilâf Hükümdarlarının Mülâkatı, İtalyan Hücumları Hakkında, Düşmanların Bîsud Taarruzları, Fransız ve İngiliz Kabinelerinden Buhrân, Avusturya-Macaristan'da Sıhhi Hal.)
3344. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 2.
3345. İmzasız, En Son Haberler, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tezip ve Mukabelesi, Rusya'da İhtilal Beyânnâmeleri, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yunan Sefirleri Tebdilini İstiyor, Top Mermileri İle Karşılacaklar, Fransa'da Buhrân-ı Vükela, Bir İtalyan Nakliye Sefinesinin Garkı, Sırp Hazpine-i İdrak Filolarında.)
3346. [ORAN], Ahmet Cevdet, İttihad-ı İslâm, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 1. (İslâm birliği hk.)
3347. İmzasız, Dünkü Cenaze Merasimi, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Sefarethane'de, Cenaze Alayı, Dolma Bahçe'de, Tarabya'da, Alman İmparatorunun Telgrafı, İmparatoriçenin Telgrafı, Başvekilin Telgrafı, Bulgar Başvekilinin Telgrafı.)
3348. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Suriye Heyet-i İlmiyesi, Mekatib-i Hususiyenin Teftişi, Telgraf Merkezleri Tesisi, İcra Amanatı.)
3349. İmzasız, Müttefiklerle Bulgar Orduları İltisak Etti, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3350. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)

3351. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Ordular Arasında İltisak, Rusya'ya Karşı Bulgaristan, Yunanistan'ın Siyaseti ve Kral, Yunanistan'ın Tekzibi, İtalya Ne Yapacak?, Kral Peter Kaçabilecek mi?, Fransuzlar İçinde Ayn-ı Akıbet.)
3352. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiltere'de Kabineye Muhacimat, İngiliz ve Fransız Kabinelerinde Buhrân, Fransız Kabinesinde, Amerika'nın İngiltere'ye Notası, İngiltere Kralı Haver'de, İngiliz Hariciye Nezâretini Tenkid, Macar Bankaları, Limburg Ticaret Odası.)
3353. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 30. İçtimâi Umûmi.)
3354. İmzasız, En Son Haberler, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Alman ve Bulgar Orduları Birleşti, Ruslar Muavenet Etmiyorlar, Mısır'a Islaha ve Mühimmat İhrâcı, İtimadname Takdimi, İflas ile Neticelenen Bir İçtimâi.)
3355. İmzasız, Duyuru, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mülkiye Tevcihâtı, Nişan, Duhul İmtihanı, İkinci Sultaniler, Darümuallimatın Mevcudu, Tayin, Gazilerimize Hediye-yi Şitaiye.)
3356. İmzasız, Portekiz Ahvâli, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 2. (Haber.)
3357. İmzasız, Bir Sene İçinde, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 1. (Bir senede neler olduğu hk.)
3358. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3359. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 1.
3360. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 1.
3361. İmzasız, Mısır'da Kıyam Âsârı, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3362. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 1. (Hatıra.)
3363. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Varna Önünde, Dedeâğaç-Okçular Hattının İşgali, Rusya Muavenete Karar Vermiş, İngiltere ve Rusya'nın Muaveneti.)

3364. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 42. İçtimâi Umum,.)
3365. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tenze Şehriyarı, Ziyaret, Suriye Heyet-i İlmiyesi, Muhal İtası, İrtihal.)
3366. İmzasız, En Son Haberler, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tezyit-i Malukane, Cevabı, Halil Bey'i Tebriat, Cevabı, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Karadağ'a Tebligat, Kord Landeduven'in İzahatı, Üsküp Beyânât'ta Bulunacak, Hidiv Kazın'ın Muayeti ve İngilizlerin Zulmü, Yunanistan'ın Vaziyeti.)
3367. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya-Avusturya-Bulgaristan-Türkiye Caddesi, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Bu devletlerin birliği hk.)
3368. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3369. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1.
3370. Nâzım, Mühim Haberler, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1.
3371. N., Selânik Mektubu, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Mektubun devamı.)
3372. İmzasız, Hakkı Paşa'nın Beyânâtı, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3373. İmzasız, Orduların İltisak-ı ve Semeratı, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Alman ve Bulgar ordularının birleşmesinden ve faydaları hk.)
3374. İmzasız, Cihâd ve Müslüman Esirleri, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Müslüman esirlerle yapılan mülakat hk.)
3375. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Devam.)
3376. İmzasız, Sırp Ordusunun Ricatı, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Sırp ordusunun ger döndüğü hk.)
3377. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgar Harp Raporu, Mir'in Mütalaası, Bulgarlar Nasıl İstikbal Olunuyorlar, Rusların Feragatı, Pasiçik'in İstimdadı, Sırp'ların Dâhiliye Firârı, Varna Bombardımanı Hakkında.)

3378. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransa Kabinesi Buhrânı, Po Ankara Cephe-i Harpte, Fransa'da Diktatörlük.)
3379. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Suriye Heyet-i İlmiyesi, Kastamonu'da Hedayui Şitaiye, Aleni Teşekkür.)
3380. İmzasız, En Son Haberler, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Teyid-i Muhadenet, Irak'ta İngilizlerin Akıbeti, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Müttefik Orduların İntisalı, Sırbistan'daki İngiliz Askeri, Sırbistan'a Asker Azamı, İtilâfçıların Endişesi, Lord Kurumar'ın Tenkidâtı, Varna Bombardımanı ve Tesirâtı, Yunan Meclis-i Mebûsanında, Yunanı İkna İçin, Bir İngiliz Kruvazörü Karaya Oturmuş, Mısır'da İngilizler, Fransa'da Buhrân.)
3381. İmzasız, Duyuru, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çorum Mebûsanlığı, Celb Esnafının Hamiyeti, İrtihal, Bank-i Osmanî, Mekteb-i Tabiye, Bahriye Nezâretinden.)
3382. İmzasız, Sırbistan'da Buhrân-ı Vükela, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (Vekillerin geçirdikleri ağır dönem hk.)
3383. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3384. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1.
3385. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1.
3386. İmzasız, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye Meselesi, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (Bu meseleye son aylarda daha fazla ehemmiyet verdikleri hk.)
3387. İmzasız, Şimal Denizinden, Hint Denizine Kadar, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (İtilâfçıların bu hat üzerinde ki bütün planlarının alt üst olduğu hk.)
3388. İmzasız, Hüseyin Hilmi Paşa'nın Hüsü ü Hıdmeti, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3389. İmzasız, Kadrşinasane Cemileler, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (Haber.)
3390. İmzasız, Girit Cuma Şerifesinin Tahribi, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (Girt'te on beş caminin tahrip edildiği hk.)

3391. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (Devam.)
3392. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul,, Handan Saltanat Meclisi, Ziyaret, Mekke-i Mükerrerme'de İhtilafalat, Surre-i Hümayun, Suriye Heyet-i İlmiyesi, Ziyafet, Yunanistan'daki Müslüman Emlakı, Bir Keşf-i Tıbbi.)
3393. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tuna'da Seyr ü Sefer, Selânik'te İtilâfçıların Kuvveti, Balkan Harbinin Ehemmiyeti, Romanya Muhaliflerinin Mettingileri, Romanya'da Vaziyet, Romanya'nın Avrupa İle Münakalatı.)
3394. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Yeni Fransız Kabinesi, İttifak ve Muhadenet Nezâretinden, Avusturya Hazine Tahvilatı, Bulgaristan'dan Hubûbat İştirası, Petersburg'da İdamlar, Amerika'nın İngiltere'ye Notası, Macar Meclis Mebûsanı, İngiliz Zayıyatı.)
3395. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 43. İçtimâi Umûmi.)
3396. İmzasız, En Son Haberler, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tey'id-i Muhadenet, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Karagoyavaş'da Zabtedildi, Berlin-İstanbul Yolunun Küşadı, İmparatorun Beyanamesi, Avusturya Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İtalya Ordusunda İhtilas.)
3397. İmzasız, İtilâfçıların Yanlış Hesapları, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 1. (Harb-i Umûminin başladığı günden beri yanlış hesap içinde oldukları hk.)
3398. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3399. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 1.
3400. İmzasız, Denizde Ne Kaybettiler?, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 1. (Fransa, İngiltere ve İtalya'nın Çanakkale'de ikişer tahtelbahir kaybettikleri hk.)
3401. İmzasız, Türkistan'da Ruslar Aleyhine Kıyam, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 1. (Yapılan kıyam hk.)
3402. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 1. (Devam.)

3403. İmzasız, İltisaktan Sonra, 6721, 23 ZH. 1333, 19 Teşrinievvel1331, 1 TS. 1915, s. 1. (Üç ordunun birleşmesinden sonra Tuna'yı torpillemesi hk.)
3404. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir İttifak Şaiyası, Yunan Sırp Münâsebeti, Arnavutluk'a Alınan Askerî Sevki, Romanya Hududunda Rus Kıtatı, Selânik'te İngiliz-Fransız İhtilafatı, Romanya ve Ruslar, Yunan Velihtı Selânik'te.)
3405. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Yeni Fransız Kabinesi, Fransa Buhrân-ı Vükelası Hakkında, Bir Avusturya Tahtelbahirlerinin Muvaffakiyeti, İngiliz Zayiat-ı Umûmiyesi, İngiliz Kralı Attan Düşmüş, Lord Birestford'un İştikası, Sonino'nun Raporunda Bedbinlik, İsveç-İngiltere Müzakeratı, İngiliz Gazetelerinin Bir Yalanı, Bir Tekzib.)
3406. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Suriye Heyet-i İlmiyesi, Komisyon, Reçeteler Hakkında, Eskişehir Hilal-i Ahmer Hanımlar Şubesi.)
3407. İmzasız, En Son Haberler, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya'nın Dersaadet Sefirliği, Rus Karadeniz Filosu, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Bulgar Ajansının Tekzibi, Cür'etkarane Bir Yalan, Tahminden Dün Zayiat, Avusturya Siyaset Dâhiliyesine Dair Müzakerat, Balkan Kuvve-i Sefiresi İngiliz Kumandanı, Mısır'daki İngiliz Kıtatı, Hamilton'un Roma'daki Mesai ve Beyânâtı, Bir İngiliz Kumandanının Telfi, Çar Sahne-i Harpte, Rusya Kırgızları Askere Alıyor, Romanya'nın Vaziyeti, Petere Pon Murganın Beyânâtı.)
3408. İmzasız, Nobel Mükâfatı, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 2. (Haber.)
3409. İmzasız, İtilâfçılarda Yalancılık, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (İtilâfçıların yalancılığı hk.)
3410. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3411. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1.
3412. İmzasız, Müttefiklerimizimizin İhtisâsâtı, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (Müttefiklerin savaşla ilgili hesaplar hk.)
3413. İmzasız, Bir Düşman Nakliyesinin Garkı, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (Alman tahtelbahiri tarafından vurulan İtilâf sefinesi hk.)

3414. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (Devam.)
3415. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Sırp Maniesinin İzalesi, Fransız Matbuatında Mütalaalar.)
3416. İmzasız, İtalya Kabinesi Etrafında, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3417. İmzasız, Yeni Kumandanlar, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (Yeni müttefik ordusu hk.)
3418. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 31. İçtimâi Umûmi.)
3419. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Ömer Faruk Efendi, Çanakkale Darülharbini Ziyaret, Şûrâyı Devlet, Komisyon, Dün Gece ki Ziyafet, Meclis İdare-i Vilayet, Gazilere Hedaya, Tebri, 333 Bütçelilere, Memur-Muhacirin Hakkında, Nişan, Mevlid-i Nebevi Kiraatı, Malulin-i Askeriye.)
3420. İmzasız, En Son Haberler, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehzâde Burhaneddin Efendi Hazretleri, Kafkas Cephesinde, Oltu Civârında Rusların Hezimetleri, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Kalkandlan'ın İşgali, İngiliz Askerî Harp Cephesinde, Bulgaristan'a Mühimmat Nakli, Sırp'lar'a Mühimmat Sevkiyatı, İsveç ve İngiltere, İtalyan Sosyalistlerinin Vaziyeti, Barön ve Engenhaym'ın Hilafı, Nişan İtası,, Fransa Meclis-i Mebûsanı.)
3421. İmzasız, İtilâfçılar'da Endişe Artıyor, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (Kuzey denizinden Hint denizine doğru yolun açılmasından dolayı İtilâfçılar'daki telaş hk.)
3422. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3423. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1.
3424. İmzasız, Şark Cephe-i Harbine Ait İntibaattan, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (Harp hk.)
3425. İmzasız, Bir Fetvayı Güzin, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (Fetva hk.)

3426. İmzasız, Bir Kanadalının İfadatı, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (İngiliz ordusunda çalıştıktan sonra Çanakkale'den evine dönen bir askerin ifadeleri hk.)
3427. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (Devam.)
3428. İmzasız, Sırbistan'ın İstilâsı Etrafında, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (İstilâ hk.)
3429. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlı-Bulgar Sefirlerinin Bir Teşebbüsü, Makedonya'da Fransız Zayıatı, Yolluk Küşadı.)
3430. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Garp Cephesinde Muvaffakiyeti, Fransız Kabinesi ve Poankare, İtilâf-ı Siyasiye'nin Konferansı, İngiltere Kralının Ahvâl-i Sıhhiyesi, İtalya Cephe-i Harbinde.)
3431. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaret, Şehzade Burhaneddin Efendi, Encümen-i Daimi Velayet, Suriye Heyet-i İlmiyesi, İlmiye Tevcihâtı, Zirai Tohumluk Zahire, Bizim Âlem-i Sultaniyesi, Sivas Meclis-i Umûmisi, İrtihal, Dişçilere, Malulin-i Askeriye.)
3432. İmzasız, En Son Haberler, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehzade Faruk ve Nureddin Efendiler, Müttefik Hariciye Nâzırları Arasında, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yunan Hükümetinin Bir Tekzibi, Atina Telgraf Şirketi Failleri.)
3433. İmzasız, Bahriye Nezâretinden, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 2. (Haber.)
3434. İmzasız, Balkanlar'da Vaziyet-i Umûmiye, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (Balkanlardaki devletlerin vaziyeti hk.)
3435. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3436. Nâzım, Mühim Haberler, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1.
3437. İmzasız, Muhadenet ve Düşman İfsadâtı, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (Haber.)

3438. İmzasız, Profesör Yek'in Yeni Bir Konferansı, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (Alman ve Avusturya-Macaristan askeriyesi ve Türkiye Muhârebesinde dair bir konferans.)
3439. İmzasız, Cenubi Arabistan Kıyamı, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (İngilizlerin yaptıkları hk.)
3440. İmzasız, Bir İngiliz Zabitanın Hatıratı, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (Devam.)
3441. İmzasız, Rus Kabinesi Etrafında, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (Rus kabinesindeki buhrân hk.)
3442. İmzasız, Sırp Ordusunun Muhasarası Etrafında, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (Almanya ve Avusturya-Macaristan tarafından Sırp ordusuna yapılan kuşatma hk.)
3443. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgaristan-Yunanistan, Doktor Deylon'un Telgrafı, Mösyö Rizof'un Bir Makale-i Mühimmesi, İttifak Tezâhürâtından, Yunan Toprağında Çekileceklermiş.)
3444. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Jofer ile İngiliz Ricali Arasında, Fransız Gazeteleri ve Sansür, Japonya ve Müttefikleri.)
3445. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Nişan İhdası, Ziyaret, Komisyon, Encümen-i Müdürab, Tayin, Suriye Heyet-i İlmiyesi.)
3446. İmzasız, En Son Haberler, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İttifak Tezâhürâtından, Sadrazam Paşa'ya Nişan İtası, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Sırbistan'ın Tehdidi, Sırbistan'ın Mahvı, Sırp Kralının İstifası, İzonzo Muvaffakiyeti, Rusya-Romanya, Rusya ve İran, Rusya'da İrtica, Rusya'nın Zabt Zayıyatı, Rusya'da Buhrân-ı Mali, İngiltere Kralı Mecruh, Bir İngiliz Torpidosunun Garkı.)
3447. İmzasız, Hilal-i Ahmer Hanımlar Merkez-i Umûmiyesinin Faaliyeti, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 2. (Haber.)
3448. İmzasız, Son Haberlere Göre, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 1. (Çanakkale teşebbüsünün yarım kaldığından ve İngiltere başvekili hk.)
3449. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)

3450. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 1.
3451. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 1.
3452. Nâzım, Mühim Haberler, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 1.
3453. İmzasız, Dün İtilâfa, Bugün İttifaka Hıdmet Eden Yolun Zabitinden Sonra, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3454. Enver, Yekof, İttifak Tezâhürâtından, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 1. (Enver Paşa ile Ceneral Yekof arasındaki taelgrafların neşri.)
3455. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgaristan-Yunanistan, İtilâfçılar ve Yunanistan, Tuna Münkalatına Ait Terfe, İtalyanlar ve Yunanistan.)
3456. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Klemenso'nun Tenkidâtı, Hezimet-i Hayâl, Karşısında İngilizler.)
3457. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 44. İçtimâi Umûmi.)
3458. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Meclis İdare-i Vilayet, Mevlid-i Nebevi, Fatih Camiinde Muvaza, Velime, Yunanistan'da Emlağı Olanlara, Francalar Hakkında.)
3459. İmzasız, En Son Haberler, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Askıt'ın Beyânâtı, Tuna Münakalatı Münâsebetiyle Telgraflar Teatisi, İhrâchane Mahsus Zahire, Yeni İşgal Olunan Yerlerde Bulgar Lisanı, Bulgaristan'dan Yunanistan'a Zahire, Beyrut İle Muvasele, Kont Tebzanın Beyânâtı, Sulh Hakkında Şayialar ve Tekzib, Yalanları Tekzib, İtalyan Tahsisat-ı Harbiyesi.)
3460. İmzasız, Askıt'ın Beyânâtı, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1. (İngiltere'nin felaket içinde olmasına rağmen onu galipmiş göstermesi hk.)
3461. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3462. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1.
3463. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1.
3464. Nâzım, Mühim Haberler, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1.
3465. İmzasız, Posta Reisü'l-muallimisinin Beyânâtı, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1. (Avusturya-Macaristan-Alman ve Bulgar ordularının birleşimi hk.)

3466. İmzasız, Rus Üserası, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1. (Sivas'a sevk edilen Rus üserası hk.)
3467. İmzasız, Nikolay Grandük'ün Teklifi, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1. (Kafkasya'daki askerin Balkanlar'a aktarılması hk.)
3468. İmzasız, Macaristan'da Hilal Ahmer İanesi, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1. (Yapılan yardım hk.)
3469. İmzasız, Hindistan'da ve Irak'ta, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1. (Çıkan galeyan hk.)
3470. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Niş Sukut Etti, Yunan Kabinesinin İstifası, Sırbistan'a Sevk Edilen Mühimmat, Bulgaristan'a Karşı Rusya, Edward Garay'ın Mühim İfşaatı, İttifak Tezâhürâtından, Adalar Denizinde.)
3471. İmzasız, Sırpın Son Payitahtları da Zabt Olunuyor, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Şümendüfer Hattının Tamamen Zabtı İçin 100 Kilometre Kaldı.)
3472. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Askıt'ın Nutku Hakkında, Rusya Hariciye Nezâreti, Esassız Rivayetler.)
3473. İmzasız, Askıt'a Açık Mektup, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 2. (Mehmet Fehmi Bey'in İngiltere Başvekili Askıt'a yolladığı mektup.)
3474. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Suriye Heyet-i İlmiyesi, Evlad-ı Şühedaya Mahsus Mektup.)
3475. İmzasız, En Son Haberler, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Niş'in Sukutu, Biriyan'ın Nutku, Rusya ve İran, Tuna'daki Rus Sefaini, Bulgaristan Vapur İştira Etmiş, Bulgaristan'da Askerlik.)
3476. İmzasız, Bir İngiliz Zabaitinin Hatıratı, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 2. (Devam.)
3477. İmzasız, Şairane Sözlere Karşı, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (İtilâf Nâzırları'nın güzel sözlerle halkı oylaması hk.)
3478. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3479. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1.

3480. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Mösyö Beratyonuv'un İzahatı, Yunan Kralının Beyânâtı.)
3481. İmzasız, Niş'in Zabtıdan Sonra, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Şümendüfer Hattı, Tamamen Müttefiklerin Eline Geçmek Üzeredir.)
3482. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6727, 29 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir sefured'in Mütalaası, Edward Karson'un Nutku, Berlin, İran Sefirinin Beyânâtı, Fransız Kabinesinde, Japonya ve Müttefikleri.)
3483. İmzasız, Yeni Fransız Reis-i Vükelası, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Fransız Meclis-i Mebûsanındaki Beyânâtı Münâsebetiyle.)
3484. İmzasız, Nikolayaviç Ne Zannediyor, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Rusya'nın Bulgaristan'a Asker İhrâcı Kalmıyor mu?.)
3485. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 45. İçtimâi Umûmi.)
3486. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6727, 29 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul , Ziyaret, Suriye Heyet-i İlmiyesine NişanTevziî, Sofya Camiî Şerif, Bulgaristan Kilisesinde Ayin-i Ruhani, Encümen-i Daimi Vilayet, Encümen-i Adliye, Hükümetimizin Şefkati, Hilal-i Ahmer'e İane, Çorak Mektepler, Nişan, Madalya, Feciî Bir Kaza, Alemdar Mektebi İdaresinden, Mürahi Sergi, Futbol Müsabakası.)
3487. İmzasız, En Son Haberler, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İzmir'de Şehr-i Ayin, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Niş'in Zabtı, Babona Geçidinden, Mösyö Tunçef'in Beyânâtı, Savanesky'nin Avdeti, Yunan Buharn-ı Vükelası, Bir İngiliz Nakliyesinin garkı, Amerika'da İntihabat.)
3488. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 2. (Devam.)
3489. İmzasız, Acı Hakikatler, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Edward Karson'un İngiliz avam kamarasında ki nutkunun İngilizlerin hesabına pek acı hakikatler ortaya çıkardığı hk.)
3490. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3491. Nâzım, Mühim Haberler, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1.
3492. İmzasız, Mühimmat Nakliyatına Mübaşeret, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Türkiye'nin mühimmat nakliyesine başladığı hk.)

3493. İmzasız, Mamurat-ül-Aziz'de Tezâhürât, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Berlin hattına ulaşmaktan dolayı yapılan tezâhürât hk.)
3494. İmzasız, Surre Karadağ'a Geldi, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Surre'nin Karadağ'a gelmesi hk.)
3495. İmzasız, Osmancık'ta, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Şehitler'e mevlid okunduğu hk.)
3496. İmzasız, Bir İngiliz Nakliyesinin Garkı, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Selânik'te batırılan İngiliz nakliyesi hk.)
3497. İmzasız, Tahtelbahirlerin Faaliyeti, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3498. İmzasız, Kafkasya'da Mezalim, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Grandük Nikolay'ın yaptığı zalimlik hk.)
3499. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Cibil-i Lüban'da İntihabat, Terfi Komisyonu, Sal Cedid Tekrikatı, Madalya Tevdii, Lozanda Müslüman Akademisi, Güzel Bir Teşebbüs, Süke'de Hanımların Gayreti ve Âsâr-ı Hamiyet, Bulgaristan'ın Dersaadet Sefiri, Maaşatın Vergiye Mahsusu Hakkında, Posta Merkezi Hakkında, Şose İnşaatı, Şümendüfer Mektebi Küşadı.)
3500. İmzasız, Yunanistan Etrafında, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: İtilâfçılar, Selânik Tarihiyle Gönderdikleri Askerleri Ne Yapmak İstiyorlar?.)
3501. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Niş'in Zabtı Hakkında, Rus Nakliyelerinin Romanya'da Tevkifi, Yunan Buhrânı Etrafında, İngilizlerin Bir Tecrübe Balonu, İsveç ve Bulgaristan, Nişaanla Teklif.)
3502. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp İstikrâzı, Romanya'dan Zahire İhrâcı, İngiltere Harbiye Nezâreti, Yeni Fransız Harbiye Nezâreti, Bir İtalyan Vapurunun Garkı.)
3503. İmzasız, En Son Haberler, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Sofya'da Nümâyişler ve Tezâhürât, Tuna'daki Rus Nakliyesi, Askıt'ın Nutku Hakkında, Viyana ve Sofya Ticaret Odaları Arasında, Romanya'dan Petersburg'a Bir Komisyon İzamı.)
3504. İmzasız, Bir İngiliz Zabtının Hatıratı, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 2. (Devam.)

3505. İmzasız, Duyuru, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Merkez Kumandanlığından, Şehremininden, Dersaadet Müdüriyet Umûmiyesinden, Ziraat Bankasında, Levazımat-ı Umûmiye Askeriye Mübayat Komisyonundan, Bahriye Nezâretinden.)
3506. İmzasız, Re's-i Sene-i Hicriye 1334, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (Muharremü'l-haram hk.)
3507. İmzasız, Yunanistan Ne Yapacak?, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (James'in istifasını geri çekmemesi ve kabinenin buhrân geçirmesi hk.)
3508. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3509. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1.
3510. Nâzım, Mühim Haberler, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1.
3511. Nâzım, Selânik Mektubu, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (İngiliz bve Fransız ordularının Yunanistan'a saldırmasından ve bunun karşısında İngiliz matbuatından söz ediyor.)
3512. İmzasız, Sırbistan'ın İmhasına Doğru, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3513. İmzasız, Rus Esirleri ve Fedaileri, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (Rus askerinin hergün birçoğunun teslim olduğu hk.)
3514. İmzasız, Ceneral Hamilton'un Beyânâtı, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (İtalya'yı, Balkan sefirine vereceği hk.)
3515. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yevm-i Kabul Sefira, Ziyaret, Alu Afiyet Padişahi, Alman Kabinelerinde ki Gazilerimiz, Maaş-ı Umûmi, Resm-i Küşad ve Hitan Cemiyeti, Taşra Sultaniyeleri Talebesine, İrtihal-i Musıf, Mülkiye Heyet-i Teftişiyesi.)
3516. İmzasız, Fransız Kabinesinin Tebdili Etrafında, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (Kabinenin değişmesinden söz ediyor.)
3517. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Yeni Yunan Kabinesi, Yunan Meclis-i Mebûsanında, Rusya'nın Taarruzu ve Bulgar Matbuatı.)
3518. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Lord Kitchener'in İstifası Etrafında, Cezayir Sularında Alman Tahtelbahirleri.)

3519. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ahmet Fazıl, En Son haberler, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Hilal Yükseliyor, Sırların Vaziyeti Elemiyesi, Sırp Arazisinde, Sırp Mültecileri, Makedonya Heyet-i Sefiresi, Kitchener Cenubî Şark Darülharbinde, Sofya'da Çeplin Balonu, İsviçre'de Kanaat, Klemanso.)
3520. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 2. (Devam.)
3521. İmzasız, İran-Rus Münâsebeti, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1. (İran-Rus müsabetinin gerginleşmeye başladığından söz ediyor.)
3522. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3523. İmzasız, Müstehip Tahtelbahirler, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3524. İmzasız, Irak Ordular Karagahını Ziyaret, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1. (Ordunun ziyareti hk.)
3525. İmzasız, Şark Sürat Katarları, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1. (Katarlar hk.)
3526. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunan Meclisinin Feshi İhtimali, Mösyö Skolidis İle Mülâkat, Yunan Başvekilin Tercüme-i Hali, Karadeniz Rus Donanması, Rusya'nın Besarabya'da Tahşidatı, Temps'in Tehdidatı, Lord Kitchener'in Müzakeratı, Biritanon'un Siyasetini Tasvip.)
3527. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1. (Sal-I Cedid Tebrikatı, Veliht Hazretlerini Tebriat, Huzura Kabulî Ziyaret, Suriye Heyet-i İlmiyesi, Ziyafet, Meclis-i Milliyeinin İkinci Seene-i İçtimâiyesi, Yeni Seneler, Becayış, Madalya, Tedfin.)
3528. İmzasız, Sırbistan Kurtulabilir mi?, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3529. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Roma'da Bir İçtimâi, Yeni Bir Taarruza Hazırlanıyorlarmış, İtalya Meclis-i Mebûsanı, Bir İngiliz Vapurunun Garkı.)
3530. Meclis Mebûsan Reisi Adil, Teşekkür, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1.

3531. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 42. İçtimâi Umûmi.)
3532. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 32. İçtimâi Umûmi.)
3533. İmzasız, Gazilere Hedaya, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 2. (Haber.)
3534. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 2. (Devam.)
3535. İmzasız, En Son Haberler, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İmam Ali'nin Sancak-ı Şerifi, Trablus Mücahidinin Muvaffakiyetleri, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
3536. İmzasız, Lord Kitchener Nereye Gidiyor?, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 1. (Lord'un neden gitmek istediği üzerine Londra gazetelerinde çıkan haberler hk.)
3537. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 1. (Günlük olaylar.)
3538. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 1.
3539. İmzasız, Müstecab Onbaşı Tahtelbahirlerinin Resm-i Tevsihi, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 1. (Teslim olan Fransız tahtelbahirlerinin gelmesi üzerine yapılan tören hk.)
3540. İmzasız, Yeni Yunan Kabinesi, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 1. (Yeni Yunan kabinesi hk.)
3541. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Dün Akşam ki Ziyafet, Komisyon, Kefalet Hakkında, Tayin, Akd.)
3542. İmzasız, Sırbistan'da Ne Kaldı, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 1. (Alman-Avusturya-Macaristan ve Bulgar orduları tarafından işgal edilmesi hk.)
3543. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 1. (Alt Başlıklar: Sofya-Niş Şümendüfer Hattı, Sırp Ordusunun İzmihlali, Kitchener'in Yunanistan'a Ait Tasavvurâtı, Atina'da Yeniden Teşebbüs İcrası, Sırp Hükümeti Erkânı Nerede, Gersosil Gazetesinin Endişesi, Ceneral Koves Ordusunun Harekâtı, Niş Metropoldi, İtilâf Matabuatının Endişeleri.)
3544. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Doma Meclisinde, Yeni Bir Plan Yapmışlar, Kitchener'in Seyahati Esbâbı, Kalemanson'un Tenkidâtı, Kitchener'in

- İstifasına Dair Bir Şayia, Amerika-İngiltere Münâsebeti, Sazanof'un Londra'ya Azimeti, İngilizlerin Zayiati.)
3545. Mehmet Sadi, Berlin'de İyd İzahı, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 2. (Bayram hk.)
3546. İmzasız, Bir İngiliz Zabitanın Hatıratı, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 2. (Devam.)
3547. İmzasız, En Son Haberler, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, İngiliz Lordlar Kamarasında, Kitchener'in Paris'i Ziyareti Münâsebetiyle, Kitchener'in Memuriyeti, Sırların Akıbeti, Roma'da Endişe, İngiliz Filosu Selânik'te, Almanya'nın Dersaadet Sefiri Cedidi, Barön Buryan'ın Berlin'e Azimeti, Karup Şirketi, Yeni Rus Bütçesi.)
3548. İmzasız, Romanya Ahvâline Bir Nazar, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 1. (Romanya'ya verilen ehemmiyetin azaldığı hk.)
3549. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3550. İmzasız, Berlin-İstanbul Şümendüferi Hakkında, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 1. (Berlin-İstanbul hattında yolcu taşıyacağı hk.)
3551. İmzasız, Bir Şehid Validesinin Mektubu, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 1. (Enver Paşa'ya yazılan bir mektup.)
3552. İmzasız, İltisakın Tesisi Etrafında, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 1. (Türkiye-Bulgaristan ile Almanya arasında meydana gelecek olan birleşme hk.)
3553. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Harp Raporu, Yunan-Bulgar İtilâfnamesi, Sırlar'dan Alınan Ganaim, Kırvolak Mıntıkasında, Makedonta Hakkında Bir Memnuniyet, Romanya'da Şûrâyı Hükümdarı, Arnavutluk Üzerinde İhtirasat, Bulgaristan'ın Bahri Tavsirleri.)
3554. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Doktor Kolosef, Ziyaret, Suriye Heyet-i İlmiyesi, Meclis İdare-i Vilayet, Zamaklı Pamuklar, Maaşlar Tam Verilecek, Selamlık Resm-i Alisi.)
3555. İmzasız, Karadağ'a Doğru Ricat, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3556. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Lorlar Kamarasında, Amerika'nın İngiltere'ye Notası Hakkında.)

3557. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 2. (47. İçtimâi Umûmi.)
3558. İmzasız, En Son Haberler, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Heyet-i Âyan'ın Takdiratı, Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Barön Barton Berlin'de, Avusturya Harp İstikrâzı, Napoli Belediye Meclisi Hükümetine Muhalif, Terfin Tahtelbahirlerinin Muvaffakiyeti, Avusturya Tahtelbahirlerinin Muvaffakiyeti, Bir İngiliz Hükümet Yatının Garkı, Yunan Başvekilinin Beyânâtı, Yeni Yunan Kabinesi ve İtilâfçılar, Amerika Hariciye Nâzırının Protestosu, Kral Jojer'in Ahvâl-i Sıhhiyesi, Galuç Ordusunun İğtinamâtı, Köprülü'de Bulgarların İğtinamâtı, Sırların Menhuzmane Ricatı, Paris Matbuatında Nevmid, Sırp Mültecilerinin Perişanlığı, Bir Rus Nâzırının İstifası.)
3559. İmzasız, Bir İngiliz Zabitanın Hatıratı, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 2. (Son.)
3560. İmzasız, Hissiyat-ı İnsaniyetkaraneye Misal, 6733, 5 Mh. 1334, 31 TE. 1331, 13 TS. 1915, s. 1. (İngiliz lordlar kamarasından.)
3561. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6733, 5 Mh. 1334, 31 TE. 1331, 13 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3562. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6733, 5 Mh. 1334, 31 TE. 1331, 13 TS. 1915, s. 1.
3563. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6733, 5 Mh. 1334, 31 TE. 1331, 13 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Mösyö Tunçef'in Beyânâtı, Edward Gara'nın Tevili, Bulgar-Yunan Münâsebeti, İtilâf ve Balkanlar, Romanya'nın Vaziyeti, Yunanistan'ın Vaziyeti, Çernopeif Maktul, Rusya'nın Sırlar'a Muaveneti, Yunanistan-Bulgaristan-Arnautluk, Bir Bulgar Neferinin Mektubu.)
3564. İmzasız, Büyük Yola Dair, 6733, 5 Mh. 1334, 31 TE. 1331, 13 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Berlin-İstanbul Demir Yolu Üzerinde Münakalat Başlamak Üzeredir.)
3565. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6733, 5 Mh. 1334, 31 TE. 1331, 13 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Harp Raporu, Roma'da Fevkalade Meclis-i Vükela, Lord Kitchener İtalya'da, Baron Buryan'ın Avdeti, Flemank Mebûsanlarının Bir Teklifi, Almanya-Avusturya İttifakının Tersini, Bir İngiliz Torpido Mahrinin Akıbeti, Belgrat'ta Banka Şiyesi Tesisi, Avusturya Harp İstikrâzı, Rus Çrı Cephe-i Harp'te, İngiltere'nin MÂsârif-i Harbiyesi, Rusya'nın İran'a Bir İhtarı, İtalya'da Yeni Teklif, İtalya Matbuatının İtirafatı, Kırbaçla Harbe Sevk Ediyorlar.)
3566. İmzasız, En Son Haberler, 6733, 5 Mh. 1334, 31 TE. 1331, 13 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Türkiye-Yunanistan, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar

- Harp Raporu, Kont Metternic Bükreş'te, Rusya ve Bulgaristan, Kuvl Di Lana Tepesinin İstirdadı, Bir Japon Vapurunun Garkı, Bir İngiliz Nakliyesinin Torpillenmesi, Yeni Yunan Kabinesi, Yunanistan'da Vaziyet-i Siyasiye, Yunan Meclis Mebûsanının Feshi, İtilâfçılar Yunan'a Para İkrâz Etmişler, Fransızların İsnadatı, Rusların Yalanları, İmparator'un Şefkati, Bulgaristan'ın Almanya'ya Cevab-ı İhrâcı, Baksotoz Hadisesi.)
3567. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6733, 5 Mh. 1334, 31 TE. 1331, 13 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Sinop Darülmuallimini, İrtihal.)
3568. İmzasız, Tahminler Doğru Çıktı, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 1. (İtilâfçılar hakkında ki bütün tahminlerin doğru çıktığı hk.)
3569. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3570. İmzasız, Bundan Sonra Sırplar Ne Yapıyorlar?, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Şimalden ve Cenuptan Sırp Ordusunun Tammen İhatasına Doğru.)
3571. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 1.
3572. İmzasız, Mısır'a Kuvvet Göndereceklermiş, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 1. (İngiliz heyetinin Mısır'a kuvvet göndereceği hk.)
3573. İmzasız, Budapeşte-Belgrad-İstanbul Treni, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3574. İmzasız, Aşmeyt Bartelet'in Tenkidâtı, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 1. (Boğazlar harekâtına dair bir konferanstan söz ediyor.)
3575. İmzasız, Çanakkale Hakkında Sualler, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3576. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunan Meclis-i Mebûsanının Feshi, Yunanistan İstikrâzı, Sırp-Bükreş Sefirinin Beyânâtı, Bulgarlar'ın Piriştine'ye Duhulü, Deragomi'in Beyânâtı.)
3577. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Barön Buryan'ın Seyahati Etrafında, Kitchener Nereye Gidiyor?, Sivil Üseranın Bübadelesi, Amerika-İngiltere Münâsebeti, Kitchener Aleyhinde İtamat, Londra'da Yeni Bir Komisyon Teşekkülü.)
3578. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 48. İçtimâi Umûmi.)

3579. İmzasız, Meclsi-i Âyan, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: 33. İçtimâi Umûmi, Meclsi-i Âyan Riyaset Celilesine, İrade-i Seniye Sûreti, İrade-i Seniye.)
3580. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis'te Merasim-i İftinahiye, Huzura Kabul, Ziyaret, İran Sefarethanesinde Ziyafet, Maaş-ı Umûmi, Encümen-i Daimi, Vilayet, Kıomisyon, Tercüme-i Hal Varikaları, Nişan, Saika, Francalarlar Hakkında.)
3581. [ORAN], Ahmet Cevdet, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya'daki Şehzadeganı Hazreti, İngiliz Avam Kamarasında, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Rus KonsolusuEsir, Karadağ Kralı, İngiltere'de Askerlik, Amerika'nın Almanya'ya İhrâcatı, İtalyan Torpidoları, Bir İtalyan Torpidosunun Garkı, Beynelmilel Salib-i Ahmer Konferansı, Romanya'da Muhafazakârlar, Fransız İstikrâzı, Yeni Rus İstikrâzı, Çörçil'in İstifası.)
3582. İmzasız, Çörçil'in İstifası Etrafında, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 1. (Çörçil hk.)
3583. İmzasız, Meclsi-i Mebûsanın Küşadı, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Nutuk İftitahı, Meclsi-i Mebûsan Reisinin Nutku.)
3584. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: 1. İçtimâi Umûmi.)
3585. İmzasız, İtilâfçıların Sırbistan'a Yardımı, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan'a yapılan asker yardımı hk.)
3586. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3587. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 1.
3588. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya'da Vaziyet-i Siyasiye, Yunan Siyaseti ve Almanya, Selânik Şimalinde Alman Tayyaresi, İtalya Karadağ'a Asker Çıkartıyor.)
3589. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, İngiltere'de Sulh Lehide Nutuklar, Ankona Sefinesi Nasıl Batırılmış, Bulgaristan'dan Almanya'ya Zahire, Çörçil'in Sebeb-i İstifası, Yeni Fransız İstikrâzı, İngiliz Avam Kamarasında, Almanya-Avusturya İttifakı, Bukoviyanalı Esirlerin Macerası, Avusturya Talebesi ve İstikrâz, Hindistan'daki Alman Misyonerleri, Alman Sefir-i Cedidinin Vüruru, Tayyarecei Mösyö Göniğ'in Vefatı.)

3590. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, TRuze-i Methurede Duayı Nusret, Talike-i Ruhsat, Suriye Heyet-i İlmiyesi, Futbol Müsabakası, Teşrin-i Evvel Askerî Sipariş Maaşı.)
3591. İmzasız, En Son Haberler, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Muhafilinin Kanaati, Sırpın Zayıyatı, Belçika'da Askerî Vergi Tarhı, İngiltere ve Rusya Arasında, Bir İngiliz Vapurunun Garkı, Dahi Kuşunun Seyahatinde ki Maksat, Nobel Kimya Mülafatı.)
3592. İmzasız, Türkiye Dirilmişştir, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 1. (Hindo Taracdas Efendi'nin Türkiye hakkında ki görüşleri.)
3593. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3594. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6737, 9 Mh. 1334, 4 Teşrinis^^ani 1331, 17 TS. 1915, s. 1.
3595. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 1. (Alr Başlıklar: Mühimmat Nakliyatı, Mösyö Çapraçıkof Niş'te, Yunanistan'ın Siyaseti Hakkında, Sekolu'nun İtirafı, Fransız Matbuatı ve Yunanistan'ın Vaziyeti, Kitchener'in Memuriyeti Etrafında, Sırp Darülharekesinde, Karadağ Milliyetçileri Kabul Etmiyor, Möyö Radoslavof'un Beyânâtı, Bulgaristan-Yunanistan Münâsebeti.)
3596. İmzasız, Harb-ı Hazırın En Aciz Ordusuna Dair, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: İtalya'nın Vaziyeti, Sırbistan'a Muavenet-i Askeriye'de Bulunmaya Müsait mi?.)
3597. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransa'da Endişe, Hindistan Ahvâli ve Japonya, Profesör Miçinkof Ne Diyor?, Kafkasya İğtişaatı Hakkında, Lehistan Darülfünunun Küşadı, Bükreş Darülfünun Müdürü, Bosna'da Slav Hurufatının Tadili.)
3598. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Yeni Bir Komisyon Teşkili, Fahri Mülazamanın Rütbesi, İzmit'te Orman Mektebi, Tayin, İlmiye Tevcihâtı, Harp Mecmuası, İzmir'de Münteşir, Gazileri Ziyaret ve Hedaya, Celb Esnafının İane Taksiti.)
3599. İmzasız, En Son Haberler, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Müttelikler Menafî, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Guriç Şehrinin Bombardımanı, Lord Kitchener, İngiliz Hastahane

- Gemileri, Avusturya-Macaristan Hariciye Nâzırı, Sırbistan Payitahtı, Piyemonte Zırhlısı, Mağruk Bir İtalyan Vapuru, Yunan Parlementosu.)
3600. İmzasız, Duyuru, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meyitap Esnafına, Şehzâdebaşında Ferruh Tiyatrosu.)
3601. İmzasız, İttifak ve İtilâf-ı Murabba'nın Fırkaları, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1.
3602. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3603. Nâzım, Mühim Haberler, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1.
3604. İmzasız, Müttefiklerimizin İhtisâsâtı, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya matbuatı, Bulgar Matbuatı.)
3605. İmzasız, Emanet-i Mukaddesin Tevdî Merasimi, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1. (Getirilen kutsal emanetlere düzenlenen merasimden söz ediyor.)
3606. İmzasız, Çanakkale Seferinden Vazgeçiyorlarmış, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1. (Rusya'nın seferden vazgeçtiği hk.)
3607. Sadayı İslâm, İran'daki İngilizlerin Vaziyeti, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1.(Haber.)
3608. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Ziyaret, Şûrâyı Devlet Heyet-i Umûmiyesi, Surre-i Hümayun'un Şam'a Muvasalatı, Temettû Temyiz Komisyonu, Macaristan'da Türkçe ve Bulgarca Dersleri, Sefaret Ecnebiye Memurları, Nişan, Suriye Heyetinin Eskişehir'e Muvasalatı, Suriye Hanımlarının Hamiyeti, İzmit'te Mektepler, Teşekkür, Davet.)
3609. İmzasız, Lord Kitchener Şark'ta Fransız-İngiliz Kuvayı Müttehadisi Kumandanı mı Olmuş?, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Gelibolu'da Türk Ordusunun Haraka-ı Aver Müdafaası, Sırp Darülharbinde ise Müttefiklerin Serî İleri Harkâtı Üzerinde İngiltere Harbiye Nazırının Kumandan Olması Artık Kâr-Gir Tesir Olabilir mi?.)
3610. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Murava ve İbar Havalisinde, Tuna'da Seyr ü Sefain, Sırpların Vaziyeti, Temps'in Mütalası, Rusya'da Sansür, Fiyoma'da Bulgar Konsoloshanesi, İtilâfçıların Yalanları, Sırbistan'da Mütavaat Temayalatı, Sırp Şûrâyı Hükümdarisi, Bulgaristan ve Yunanistan, Lord Lansdoven Ne Ümit Ediyor.?, Sazanof'un Beyânât-ı

- Muharremanesi, İtalyanlar Endişe’de Sırlar Müttefikleri Tarafından İğfal Edildiler, karadağ’a Avans İtası.)
3611. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Hindistan’da İhtilal ve Japonya, Rusya’da Mühimmat Meselesi, Barön Büryanın Berlin’i Ziyareti, İngiltere Ricalinin Hakikati Anlamaları, Muhtekirlerin Akıbeti, Rusya’da Kaht.)
3612. İmzasız, En Son Haberler, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mukerrerat-ı Mühimme, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, İngilizlerin Zayıyatı.)
3613. İmzasız, Yunanistan’ın Bîtarafılığı, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 1. (Yunanistan’ın harb-i umûmî vesilesiyle bîtaraflığını ilan ettiğinden bahsetmektedir.)
3614. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3615. Nâzım, Mühim Haberler, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 1.
3616. İmzasız, Kafkas Cephesinde, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 1. (Düşmanın pusuya düşürüldüğü hk.)
3617. İmzasız, Peşte’de Müzaherat, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 1. (Peşte şehrimini tarafından sağlanan asker yardımı hk.)
3618. İmzasız, Ruslar İran’dan Şikâyet Ediyorlar, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 1. (Ruslar İran’da İngiliz nüfuzunun kalmadığından şikâyet ettiği hk.)
3619. İmzasız, İran’ın Vaziyeti, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 1. (İran’ın durumunu anlatıyor.)
3620. İmzasız, Balkanlar’da Harp, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan ve İtilâfçılar, Yunanistan’ın Tedabiri, İtilâfçıların Yalanları, Dedeagaç Bombardımanı Esnasında, Sırların Vahşeti, Sırbistan’da Lekeli Humma, Romanya Meclis-i Mebûsanı.)
3621. İmzasız, Sırp Sahne-i Harbinde Son Vaziyet, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Sırp Mütebai Kutuları Müthiş Bir İnhizam-ı Halde.)
3622. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İtilâf Tebliğ-i Resmîleri, Tristelilerin Sadakati, Hollanda’da Asker Terhisi.)
3623. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Zat-ı Hilafetpenahı Topkapı Sarayı’nda, Ziyaret, Komisyon, Harbiye Nezâret-i Celilesinden, İhrâca Müsait, Tayin, Nişan, Âyancık’ta Hastahane, Sanayi Mektebi, İrtihal, Su Islası, Posta Muamelatı, Müsamere, Dişçiler Hakkında.)

3624. İmzasız, En Son Haberler, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: M y   r cil'in Beyânâtı, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Bulgar Taarruzları, Karasu'da Fransız Mağlubiyeti, Demir Yolu Münakalatı, Yunanistan Bahriye Nâzırı, Yunan Sefaini İngiltere'de, İngiltere'nin Atina Sefiri, Kumandan Koru Patkin.)
3625. İmzasız, İngilizlerin Kirli  amaşır ları, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (İngilizlerin kendi aralarında saklamaya çalıştıkları gizli meselelerden söz ediyor.)
3626. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3627. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1.
3628. İmzasız, Nutk u Hümayun'un Tesiratu, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (Padişahın nutkunun tesirlerinden söz ediyor.)
3629. İmzasız, Kafkas Cephesinde, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (Erzurum tarafında Ruslara verdirilen zayıat hk.)
3630. İmzasız, Hindistan'da Cihât, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (Haber)
3631. İmzasız, Rusya ve İran, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (Rusya'nin İran'a vereceği ültimatom hk.)
3632. İmzasız, Bir İngiliz Kruvaz r ne Bomba İsabedi, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (Çanakkale'den atılan bomba hk.)
3633. İmzasız, İran Ahvâli, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3634. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Lordlar Kamarasında Müzakerat-ı Mühimme, İtilâfçıların Yunanistan'ı Tehdidi, Denikuşan Atina'da, Kadrona'nın Muhalefeti, Karadağ Kralı, İngiliz Nâzırlarının Paris'a Azimetini, İtilâfçılar ve Yunanistan, Manastır'da Heyecan, Karadağ M şk lat İçinde, Mösyö Beratyano'nun Beyânâtı, Karadđlılar Vahşeti, Romanya-Rusya, İtalya'nın Düşünceleri.)
3635. İmzasız, Tahtelbahir Muharebatı, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: İtilâfçılar Balkanlar'a Sevkiyatı, Akdeniz'de Hergün Yeni Bir Zorbaya Maruz Kalıyor.)
3636. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Posta M nakalatının İnkitaı, Rusya'nın

- Müzaika-i Mâliyesi, Newyork'ta Beyne'l-milel Konferans, İngiltere ve Sazanof, İtalya'da Yorgunluk.)
3637. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Huzura Kabul, Konser, Hindistan'a Sefain Harbiye Azamı, Budapeşte'de Konser, Müstehib Onbaşıyı Ziyaret, Hilal-i Ahmer Cemiyetinden, Teşekkür.)
3638. İmzasız, En Son Haberler, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Avusturya Deniz Tayyarelerinin Büyük Bir Muvaffakiyeti, Bulgar Harp Raporu, İngiliz Avam Kamarasında Askerlik Meselesi, İtilâf Nâzırının Paris'te Mülâkatı, Berlin'de Ziyafet, Yunanistan ve İtilâfçılar, Manastır'dan da Kaçıyorlar, Yunanistan'da İntibahat.)
3639. İmzasız, Teşekküre Şâyân Bir Mukarrerât, 6741, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 1. (Türklerin vatanseverliği hk.)
3640. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6741, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3641. İmzasız, Berlin Civârında İnşa Olunan Camî-i Şerif, 6741, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 1. (Müslüman esirler için yapılan cami hk.)
3642. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6741, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 1.
3643. Nâzım, Mühim Haberler, 6741, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 1.
3644. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6741, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Fethi Bey İstanbul'a Geliyor, Makedonya'da Türk ve Bulgarlar, Nikodo Bulgarının Makalesi, Fransızlar ve Bulgarlar, Romanya'nin Bîtarafılığı ve Rusya, Romanya Bîtarafılıkta Sebat Edecek, İtalya ve Arnavutluk, İtilâfçılar'da Sukut Hayâli, Radoslavof'un Beyânâtı, Venizelos'un Ehemmiyeti Kalmamıştır, Herve'nin Fuzuliliği, Fransızlar Yunanistan'ı Tehdit Ediyorlar, Sırp Handan Hükümdarisinin Firârı, Pasiç'in Beyânâtı, Mösyö Beratyano Harp Aleyhinde.)
3645. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6741, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Türkiye Hakkında Konferans, Jul Kanbunun Bir Mektubu, Esassız Bir Şayia, İtalya Milliyetperverleri ve Sosyalistler, Japonya Rusya'ya Paara Vermiyor, Aksayı Şark'ta İhtilal, Bir İngiliz Vapurunun Sergüzeşti, Rusların Hezimetini, İngiltere ve Fransa'da Müzaika, İtalya'ya Karşı Adem-i Menuniyet, Rusya'da Efkâr-ı Umûmiye.)

3646. İmzasız, En Son Haberler, 6741, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Sırp'ların Vaziyeti, Kitchener İtilâf Başkumandanı, Papa'nın Sulh Tevsiti, İngiliz Filosyunun Peyre'ye Azimet, Gelibolu'dan Sırlanık'e, Deni Kuşen Atina'da, Hollanda'da İdare-i Arifiye, Rusya'da İhtilal Tezâhürâtı, İtalyan Vapurlarının Garkı, Tunus Civârında Tahtelbahirler, Yunanistan'ın Vaziyeti, Romanya'nın Vaziyeti, Viyana'da Camî-i Şerif İnşası, Bulgaristan'dan Mısır'a İhrâcat, Leh Alayı.)
3647. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6741, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mülâkat, Ziyaret, Encümen, Suriye Heyet-i Edebiyesi, Hilal-i Ahmer'e İlane, Teşekkür, Tabahet Dersleri, Tayin, Tahvil, Muhal İtası.)
3648. İmzasız, Fransa Ne Halde?, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Hasan Salih'ten gelen ve Fransa'nın ahvâlini açıklayan mektubu neşrediyor.)
3649. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3650. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1.
3651. Sadayı İslâm, Reşit Şehbenderimiz, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (İran hükümetinin Rusya'ya yaptığı protesto hk.)
3652. İmzasız, İngiliz Lordlar Kamarasında, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3653. İmzasız, İngiliz Avam Kamarasında, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3654. İmzasız, İngiliz-Fransız Kıtâtı Ne Yapıyor?, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3655. İmzasız, Bir Viyanalı Tabibin Mısır Hakkında İhtisâsâtı, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3656. İmzasız, Avrupalıların Hindistan'a Men'i Duhul, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3657. Sadayı İslâm, Hindistan İhtilali, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Hindistan'da meydana gelen ihtilal hk.)
3658. İmzasız, İngiltere ve İran, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3659. İmzasız, İraan'a Rusların Tecavüzü, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Haber.)

3660. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Manastır'ın Son Günleri, Sırbistan'daki İtilâf Sefirası, Tuna'da Seyr ü Sefain, Romanya-Macar Şümendüferleri, İtalya ve Balkanlar, Paris'teki Yunan Sefaretinin Tekzibleri.)
3661. Nâzım, Selânik Muhabir-i Mahsusumuzun Mektubu, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 2. (James hükümeti ve Meclis-i Mebûsan'ın feshi hk.)
3662. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 2. (İtilâfçılar ve İsviçre, Askıt ve Refikleri, Karsun'un Tenkidâtı, Petersburg-Kolaşandofer Hattı.)
3663. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Komisyon, Osmanlı Heyet-i Sıhhiyesi Sofya'da, Tohumluk Zahire, Suriye Heyet-i Edebiyesi Atina'da, Konya'da Vazî Esas Resmi, Nişan İtası, Arşidük Fredirik Kerimesi, Hilal-i Ahmer İanesi, Tayin, Gazze Hastahanesi, Karikatür Sergisi, Konser.)
3664. İmzasız, En Son Haberler, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Namzetlik İcrası, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Hakkı Paşa Bremen Darülsanayisinde, Lorldlar Kamarasında, Muahededen Mamulâtı Yok İmiş, Yunan Hariciye Nâzırının Beyânâtı, Yunan Vapurlarını Geri Çağırıyor, Romanya'nın Bîtarafılığı, Sırbistan'a Muavenet, Alman-Avusturya Müzakerat-ı İktisadiyesi.)
3665. [ORAN], Ahmet Cevdet, Fransa'da Yeni Fikirler, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (İslâm'a karşı ortaya çıkan fikirler hk.)
3666. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3667. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1.
3668. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1.
3669. İmzasız, Mısır'daki Ecnebler, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3670. İmzasız, Ceneral Monroe'nin Telgrafı, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (Fransız ve İngiliz Nâzırları arasında yapılan akitten söz ediyor.)
3671. İmzasız, Karadağ'a Doğru, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Sırbistan'ın Tamamen İstilâsına Bir Şey Kalmado.)
3672. İmzasız, İran Ahvâli, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (Haber.)

3673. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Yevm-i Kabul Sefira, Mülâkat, Köy Bankası, Nişan.)
3674. İmzasız, Yalnız Rus Esirlerinin Miktarı, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (Alınan Rus esirlerinin sayısı hk.)
3675. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kral Kostantin'in Vaziyeti, Adalar Denizinde Abluka, Kitchener Selânik'te, Selânik'ten Atina'ya, Arnavutluk Hududunda Yunanistan'ın Tahşidatı, Balkanlar'ın Manastır'a Duhulü, Matin'in İştikayı Nevmidanesi, İtalya'nın Tahili, İtilâfçıların Acz ve Zaafı, Romanya'da Hububar İhrâcatı, Selânik Mektubu, Helak Olacak, İtilâfçıların Balkanlar'daki Vaziyeti Vahimdir, Romanya ve Rusya.)
3676. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bir Rus Sefîne-i Harbiyesinde İsyân, Ceneral Roski'nin Beyânâtı, Beyne'l-millel Salib-i Ahmer Konferansı, Rusya'da Şakınlık, Rusya'nın Zügürtlüğü, Flemenk'te İdare-i Arifiye.)
3677. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Üçüncü Devre-i İntihabiye, İkinci Sene, İkinci İçtimâi Umûmi.)
3678. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Üçüncü Devre-i İçtimâiye-İkinci Sene 3. İçtimâi Umûmi.)
3679. İmzasız, En Son Haberler, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Gelibolu Macerasının Akıbeti, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yunanistan ve İtilâf Matbuatı, İngiltere ve Yunanistan, Fransa Meclis-i Âyanında, Kosova Ovasında, İttifak Nezâretinden, Ahmet Hikmet Bey'in Beyânâtı, Bükreş'te Bir Müsamere.)
3680. İmzasız, Yeni Gümrük Meselesi, 6744, 16 Mh. 1334, 11 TS. 1331, 24 TS. 1915, s. 1. (Yurtdışından gelecek olan eşyalar için alınacak olan gümrük bedeli hk.)
3681. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6744, 16 Mh. 1334, 11 TS. 1331, 24 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3682. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6744, 16 Mh. 1334, 11 TS. 1331, 24 TS. 1915, s. 1.
3683. İmzasız, Mısır Ahvâli, 6744, 16 Mh. 1334, 11 TS. 1331, 24 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3684. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6744, 16 Mh. 1334, 11 TS. 1331, 24 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan ve İtilâfçıları, Paris'te Şûrâyı Harp, Serseri Hükümet, Pasıçe Karşı Suikast, Kitchener'in Mülâkatları, Kitchener'in Raporu ve İtalya, Lord Kitchener'in Seyahati Tesiratından, Romanya'nın Vaziyeti, Bir Sıhhiye Terenin

- Tevkifi, Almanya'ya Balkanlar'dan Hubûbat İthali, İtalya Nâzırlarından Birinin Beyânâtı, Çar Besarabya'da.)
3685. İmzasız, Gelibolu ve Sırbistan'da, 6744, 16 Mh. 1334, 11 TS. 1331, 24 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir İş Yapamayacaklarını Anlayınca Şimdi de Mısır'da Asker Tahşidine Çalışıyorlar.)
3686. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6744, 16 Mh. 1334, 11 TS. 1331, 24 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere'de Askerlik Aleyhinde Bir Cemiyet, Rusya Para Arıyor, Yeni Bir İngiliz Amirali ve Rusya Filosu, Japonya İtilâfindan Para Çıkıyor.)
3687. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6744, 16 Mh. 1334, 11 TS. 1331, 24 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Arıza-ı Cevabiye Takdimi, Huzura Kabul, Ziyaret, İhtiyacat-ı Zaruriye Komisyonu, Mezun Memurinin Maaşatı, Mevlid Kıraatı, Resm-i Küşad, Matlubı Olanlara, Tayin, Tedrisat-ı İbtidaiye Meclisi, Muhacirinin Nazar-ı Dikkatine, Tecziye Edilenler, Umum-ı İskele ve Limanlar Kumandanlığından, Âsâr-ı Hamiyet.)
3688. İmzasız, En Son Haberler, 6744, 16 Mh. 1334, 11 TS. 1331, 24 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehzadelerimiz Hazreti, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Yunanistan Sahillerinin Ablukası, Yunan Sefainin Muayeneleri, Yunanistan Bîtarafılığına Devam Ederse, Vis Amiral Ki Doprat, İtalya Münferiden Akd-ı Sulh Edemeyecek, Gül Baba Caddesi, Dilana Geçidi, Sırp ve Küre Dağlıların Miktarı, Çar Odesa'da, Besarabya'da Resm-i Geçit, Ankona Vapuru Tahkikatı.)
3689. İmzasız, Mütareke-i İktisâdiye, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1. (Savaş iktisadı hk.)
3690. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3691. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1.
3692. Nâzım, Mühim Haberler, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1.
3693. İmzasız, İran'da Harekete Başlıyor, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İran Ahvâli, İstikrâz-ı Dâhili, İsfahan'da İntibah, Bank-ı Şahin'in İlgası, Afganistan Hududundan Mücahedat.)
3694. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Mitroviçe ve Pezrin'in Zabtı, Bulgar Harp Raporu, Yunan Savahilinin Ablukası, Arnavutluk Seferi ve İtalya Matbuatı, İtilâfçılar'da Sukut-ı Hayâl, Besarabya Hududunda, Besarabya Ordusu Kumandanı, Telgraf Şirketi Meselesi.)
3695. İmzasız, İran'da Ne Oluyor?, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Rus-İngiliz Nüfuz Mıntıkası.)

3696. İmzasız, Rus Çarı Besarabya'da Ne Yapmak İstiyor?, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1. (Romanya'ya icra-ı tesir etmek için gittiği hk.)
3697. Nâzım, Selânik Muhabir Mahsusumuzun Mektubu, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 2. (Devamı.)
3698. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kayser'in Tebrikatı, Kitchener'in Memuriyeti, İngilizlerin Yalanları, İtalya Adliye Nâzırının İtirafatı, Fas Kıtatı.)
3699. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Mülâkat, Mukarrerât-ı Mühimme, Lahi Sefirimiz, İttifak Tezâhürâtından, Temettü Temyiz Komisyonu, Suriye Heyet-i İlmiyesi Halep'te.)
3700. İmzasız, En Son Haberler, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İran'da İngiliz ve Rusların Tecavüzatı, Yunanistan'da İdare-i Arifiye, Yunan Savahilin Ablukası, Deni Koşen'in Tektat Atina'ya Azimeti, Yunanistan Ricalinden Birinin Beyânâtı, Times'ın KKühantefuruşluğu, Esad Paşa ve İtilâfçılar, Almanya-İtalya, Rusya ve Balkanlar, Sırp Harbiye Nâzırının Beyânâtı, Finlandiyalılar Zahire Vermiyor, Kafkasya'da Kıyam, Belediye Cemiyetlerinin Tehiir, Romanya Paramentosunun İçtimâi, İngiliz İstikrâzı, Salib-i Ahmer Konferansı, İtalyanların Mermi Sarfiyatı.)
3701. İmzasız, Nasra'da Hastahane, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 2. (Haber.)
3702. İmzasız, Orman İlmiyat Mektebi, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 2. (Haber.)
3703. İmzasız, İran Tehdit Ediliyor, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 1. (İran'ın İngiltere ve Rusya tarafından tehdit edilidği hk.)
3704. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3705. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 1.
3706. Nâzım, Mühim Haberler, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 1.
3707. İmzasız, İran Ahvâli, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Ahmedî Civârında Müsademat, İran'da Cihâd Hazırlıkları, İran'da İntibah.)
3708. İmzasız, Sırbistan Son Saatlerini Yaşıyor, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Üç Müttefik Ordunun Sırbistan'ı Baştan Başa İstilâsı.)

3709. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 1. (Prens Alexandr Muhasarada, İngiltere Selânik'e İlhak Edecekmiş, Rusya ve Balkanlar, Marsilya'daki Sefain, Sırbistan'daki İtilâf Askeri.)
3710. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Kumandanının Bir Emirnamesi, İtalya Milliyetperverlerinin Bir Kararı, Artık Fransızlar Susacak.)
3711. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Üçüncü Devre-i İntihabiye.)
3712. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Üçüncü Devre-i İntihabiye.)
3713. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzur-ı Şahaneye Kabul, Havayic-i Zaruriye Hakkında, Derste Mühim Bir Konferans, Davet.)
3714. İmzasız, En Son Haberler, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Vapuru, Mösyö Ralis'in Beyânât-ı Mühimmesi, Yunanistan'ın Temayülatı, İtilâfçılar'ın Yeni Teşebbüsleri, Dom Dom Kurşunları İstimali, Romanya Heyet-i Nezâretinin İçtimâi, Belgrad-Pirot Demir Yolu.)
3715. İmzasız, Akd, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 2. (Haber.)
3716. İmzasız, Türkiye ve Şark, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1. (Hintli bir muharririn gönderdiği Türkiye ile Şark meselesini konu alan makale.)
3717. İmzasız, Sırbistan'dan Sonra Şimdi de Sıra Karadağ'da, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Avusturya Ordusu Karadağ Hududunu Geçmeye Başladı.)
3718. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3719. Nâzım, Mühim Haberler, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1.
3720. İmzasız, Irak'ta, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1. (Irak'ın işgal edildikten sonra barışa meyilli hale geldiği hk.)
3721. İmzasız, Rus Ordusunda İsyandar, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1. (Hbaer.)
3722. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Hezimetleri, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1. (Irak'ta İngilizlerin hezimetleri.)

3723. İmzasız, Birto'nun Mütalaası, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3724. İmzasız, Bir İngiliz Cenerali Mecruh, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1. (Yaralı İngiliz generali hk.)
3725. İmzasız, Hindistan'ın Ahvâli, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3726. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Madalya Takdimi.)
3727. [GÜRAN], Nihat Sezai, Nihat Sezai'den Kızına, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 2. (Nihad Sezai'nin kızına yazdığı mektup.)
3728. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İtilâfçıların Yunanistan'a Müşterek Notası, Yunanistan'ın Bîtaraflığı, Bükreş İle Viyana Arasında Münakalat, Sırbistan'ın Bükreş Sefiri, Arnavutluk'ta Erzak Fıkdanı, Serseri Hükümet, İtilâfçıların Sevkiyat-ı Askeriyesi, Sırp Ordusunun Hal-i Sefaleti.)
3729. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Astor Nehri, Lordlar Kamarasında Acı İtiraf, Rusların Harekâtı, Bir Amerika Vapuruna İngilizlerin Tecavüzü.)
3730. İmzasız, En Son Haberler, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak'ta İngilizlerin Ricat-ı Taltifatı, Irak'ta Düşürülen Tayyareler, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Hidiv Kazibe Suikast, Müttefiklerin Revabat İktisadiyesi, Avusturya-Romanya Telgraf Muhaberatı, Fransız 1917 Efradını Davet Ediyorlar.)
3731. İmzasız, Yunanistan'ın Hali, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 1. (İngiliz şirketinin Yunanlıları öfkelenmesi hk.)
3732. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3733. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 1.
3734. İmzasız, Tunus Hududunda Neler Oluyor?, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 1. (Tunus'ta Fransızların hezimete uğradığı hk.)
3735. İmzasız, Hind Alaylarında İsyân, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3736. İmzasız, İran Haberleri, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 1. (Haber.)

3737. İmzasız, İran'da Harp Hazırlıkları, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 1. (Harp hazırlıklarından bahsediyot.)
3738. İmzasız, Sırp Ordusu Mahv Olduktan Sonra, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3739. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Zübde-i Vakî, Yunanistan ve İtilâfçılar, Yunan Bîtarafılığı, Yunan Cevabı, İtilâfçıların Talebi, Kurguda Tahkimat, İngiliz Avam Kamarasında.)
3740. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Guriç'in Tahribi, Potilof Fabrikaları, Lizon Donor Nişanının İtası.)
3741. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Arıza-i Cevabisine Takdimi, Mülâkat, Encümen-i Daimi, Nişan İhdası, Mektep İnşası, Mektep Küşadı, Erzincan Bağdat'ta Hstahaneler, İttihad ve Terakki Fırkası, Muhal İtası, Davet.)
3742. İmzasız, En Son Haberler, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raaporu, Yunanistan Cevabı Notası Etrafında, Selânîk'e Zenci Askerler Gelecek, Balkan Sefirinin Neticesi, Alanya'da İdare-i Arifiye, Fransızların Bulgarlar Hakkında Sitayişleri, Romanya Parlementosu, İngiliz Zayiati.)
3743. İmzasız, İngiltere Himmete Muhtaç İken, 6749, 21 Mh. 1334, 16 TS. 1331, 29 TS. 1915, s. 1. (İngiltere'nin himmete muhtaç olduğu zaman ki durum hk.)
3744. İmzasız, Teblîğ-i Resmî, 6749, 21 Mh. 1334, 16 TS. 1331, 29 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3745. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6749, 21 Mh. 1334, 16 TS. 1331, 29 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâf Sefirasi, Yunanistan ve İtilâfçılar, Yunanistan'ın Vaziyeti, İngiltere'nin Yunanistan Hakkında ki Teblîği, İkinci Perde, Sırp Ordusunun İmhası, Bir Rus Miralayının Mütalatı, Fransızların Ricatı, Fransızlar Mecruhlara Ateş Ediyorlar, Kitchener İtalya'da, Karadağ Kralı İşdokra'da, Arnavutluk'ta Kaht.)
3746. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6749, 21 Mh. 1334, 16 TS. 1331, 29 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Donaburg Etrafında, Paris'te Şûrâyı Askeri, İngiltere'yi Ziyaretten Sonra, Japonya ve Hindistan, Rus Askerlerinin Sefaleti, Fransa'da Askerlik.)
3747. [GÜRAN], Nihat Sezai, 6749, 21 Mh. 1334, 16 TS. 1331, 29 TS. 1915, s. 2. (Tefrika 2.)

3748. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6749, 21 Mh. 1334, 16 TS. 1331, 29 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Mülâkat, Ziyaret, Komisyon, Talat Bey ve Alman Matbuatı, Bir Tebliğ, Gazilere Hedaya, Nişan, Ana Mektebi.)
3749. İmzasız, En Son Haberler, 6749, 21 Mh. 1334, 16 TS. 1331, 29 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Rusya İran'dan Tazminat İstiyor, Rusya-Bulgaristan Harekât-ı Askeriyesi, Romanya Meclis Mebûsanının Küşadı, Romanya Tuna'yı Sedd Edecek, Yunan Ordusunun Kısmen Terhisi, Lord Kitchener'in İtalya Nâzırıyla Mülâkatı, Avusturya Ordusu Hakkında Müfteriyat, Harbin Nihayeti Henüz Meçhul, Reç Gazetesinin Mütalaası, Hariklerin İtfası İçin.)
3750. İmzasız, Merkez Küşadı, 6749, 21 Mh. 1334, 16 TS. 1331, 29 TS. 1915, s. 2. (Haber.)
3751. İmzasız, Tebriat, 6749, 21 Mh. 1334, 16 TS. 1331, 29 TS. 1915, s. 2. (Haber.)
3752. İmzasız, Feciaten Vefat, 6749, 21 Mh. 1334, 16 TS. 1331, 29 TS. 1915, s. 2. (Haber.)
3753. İmzasız, İtilâfçıların İkinci Notası, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 1. (İtilâf sefirasının Yunanistan'a verdiği ikinci nota hk.)
3754. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3755. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ahmet Fazıl, Nâzım, Mühim Haberler, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 1.
3756. İmzasız, Çanakkale Seferi, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 1. (Haber.)
3757. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Harp Raporu, Yunanistan'ın Cevabı ve İtilâfçılar, İtilâfçıların Yunanistan'a Yeni Notası, Nota mı?, Ultimatom mu?, Roma'da Şûrâyı Harp, Karadağ ve Arnavutlar, Sırların Vahşeti, Bulgar Mâliye Nazırı.)
3758. İmzasız, Balkan Seferinin İkinci Kısmı, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan'a doğru ilerleyen sefer hk.)
3759. İmzasız, Rusya'da Harp ve Kış, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya-Avusturya Merkezlerinden 500 Kilometre Üzerinde ki Ordularını Kara Fırtınaya Karşı Çoktan Hazırladılar.)
3760. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Akdeniz'de Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Düşmanların Yalanları, Malta ve Cebelitarık'ta Portekiz Askerleri.)

3761. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Üçüncü Devre-i İntihabiye, İkinci Sene-i İçyimaiyee, Dördüncü İçtimâi Umûmi.)
3762. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Üçüncü Devre-i İntihabiye, İkinci Sene-i İçtimâiye, 5. İçtimâi Umûmi.)
3763. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kabul ü Sefıra, Ziyaret, Şûrâyı Devlette, Komisyon, Surre Emîni, Mütedahil Maaşatın Tamamı Vergisine Mahsubu, Hayfer Şümendüfer Hattı, Tayin, Hastahane, Karaman Ahalisinin Teberru, 311 Tevdililere.)
3764. İmzasız, En Son Haberler, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Papa'nın Beyânât-ı Mühimmesi, Sunusilerin Harekâtı, Berlin'de Bir Müsamere, Selânik Meselesi, İngiliz ve Fransızların Vaziyeti, İtilâf Muhafilinde Bedbinlik, Karadeniz'de Rusların Tahşidatı, Rusya'da İhtilaller, Irak'ta İngilizlerin Hezimetleri, Macaristan ve İslâmiyet, Kitchener Paris'te Lord Kitchener İtalya Karargâhı'nda, Ceneral Damat Londra'da.)
3765. İmzasız, İran Tazyik Altında, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 1. (İngiltere ve Rusya'nın İran'ı sıkıştırdıkları hk.)
3766. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3767. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 1.
3768. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 1. (Deni Kuşen'in Nokta-i Nazarı, Fransızların Sırlara Muaveneti, Sırlardan Alınan Esirlerin Mukarrerâtı, Selânik Ahvâli.)
3769. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Kayser'in Viyana'yı Ziyareti, Viyana Matbuatı ve Kayser, Avusturya-Macaristan Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bir Zehab-ı Batıl, 1914 Alman Cemiyeti, İtalya'da Buhrân, Rusya'da Yes ve Nevmidi, Büyük Petro'nun Mirası, Fransa Hümmimat Nazırına Hücüm, Cenubi Rusya'da Cereyan-ı Efkâr, Rusya'da Umûmî Teşebbüs, İngiltere'de Askerlik Meselesi.)
3770. İmzasız, Sırlar Karadağ ve Arnavutluk'a Çıkıyorlar, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 1. (Haber.)

3771. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: 6. İçtimâi Umûmi.)
3772. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Cemiyet Nefise-i İslâmiye, Şehda Kralı, Karadağ'da Kasırğa, Tayin, İanat-ı Takdirkarane, Şeker Hakkında, Davet.)
3773. İmzasız, En Son Haberler, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Wilhelm Hazretlerinin Seyahatı, İstanbul İçin Bir Salib-i Ahmer Heyeti, Hilal-i Ahmer Menfaatına İane Derci, İtilâfçılarının Yeni Mütalebi, Yunanistan Cevabı, Yunanistan'da Kitchener'e İstiskal, Kurşuna Dizdirmişler, Romanya Meclis-i Mebûsanında Bir Mütecasir, Yunanistan'ın İstirdadı İçin, Almanya-Avusturya İktisat Kongresi, Avusturya-Macaristan'da Vergiler, Rus Salib-i Ahmer Heyeti, Mısır Ahalisinin Hissiyatı, İran'da Jandarmaların İhtilali, Perzerin Zabiti, Bir İngiliz Torpido Muharibinin Garkı, rus Heyet-i Askeriyesi Londra'da.)
3774. İmzasız, Abadolu-Osmanlı Demir Yolu, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 2. (Fiyat çizelgesi.)
3775. İmzasız, Reichstag Meclisinde, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Yeni devre-i içtimâyesinin açışı hk.)
3776. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3777. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Büyük Hezimet, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (İngilizlerin, Irak cephesinde yenilmeleri hk.)
3778. İmzasız, Kayser İkinci Wilhelm Hazretlerinin Viyana'yı Ziyareti, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Ziyaret hk.)
3779. İmzasız, Yunanistan'da Cihâd-ı Ekber, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Fransızlar aleyhine çıkan cihâd-ı ekber hk.)
3780. İmzasız, Mısır-Trablusgarp Hududunda, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Hudutta meydana gelen karışıklık hk.)
3781. İmzasız, İstanpa'nın Nokta-i Nazarı, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (İngiliz-Fransız askerinin Gelibolu'yu geçeceğine kesin gözüyle bakıldığı hk.)
3782. İmzasız, Mösyö Tonçef Viyana'da, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3783. İmzasız, İran Haberleri, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Haber.)

3784. İmzasız, Ruslar Tahran'a İlerlemekten Vazgeçtiler, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1.
3785. İmzasız, Reichstag Meclisinin Küşadı, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Mösyö Von Campuf'un Nutku.)
3786. İmzasız, Macar Meclis-i Mebûsanında, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3787. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Yunanistan'ın Cevabı, Karadağ Kralının İşkodra'ya Azimetini, Yunan Sefirlerinden Birinin Beyânâtı.)
3788. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Galiçya'da Yeni Muhârebeler, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Fransa'da Askerlik.)
3789. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, İlm-i Kelam Encümeni, Alman ve Avusturya, Cenubi Avusturya Valisi, Bağdatlıların Tebriatı, Eskişehir'de Elektrik Tenviratı.)
3790. [ORAN], Ahmet Cevdet, Nâzım, En Son Haberler, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 2.
3791. İmzasız, En Son Haberler, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 2. (Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İmparatorun Mackenzie'e Name-i Mahsusu, Avusturya Kabinesinde Tebdilat, Bavyera Velihtının Beyânâtı, Reichstag Meclisinde, Kayser'in Viyana'yı Ziyareti, Mısır'da İngilizler, Mısır-Trablusgarp Hududunda, İtilâfçıların Teklifatı, Paris'te Şûrâ-yı Askerî, Fransızlar Nasıl İstikrâz Yapıyorlar, Fransa'da Bulgar Emlakinin Müsaderesi, İngiltere'de Askerlik, Bulgaristan'da Kış, Yeni İstanbul Kabinesi.)
3792. İmzasız, Şark Demir Yolları Tahvilatı, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 2. (Borç çizelgesi.)
3793. İmzasız, Balkanlar'da İtilâfçıların Vaziyeti, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 KE. 1915, s. 1. (İtilâfçılar Balkanlar'daki kendi durumlarından korkmaya başladıkları hk.)
3794. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3795. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 TS. 1915, s. 1.

3796. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan ve İtilâfçılar, Yunanistan'ın Cevabı, Balkanlar'da Vaziyet ve İtilâfçılar, Berlin'de Tezâhürât, Lord Kitchener, İtalya'nın Vaziyeti, İtalyanların Korkusu, Romanya'nın Vaziyeti, Sırp Kralının Ahvâl-i Sıhhiyesi, Osmanlı-Bulgar İttifakı Tezâhürâtından.)
3797. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Devr ve Teftiş, Meclis-i İdare, Şûrâyı Devlet, Kütahya Levası Meclis Mebusu, Kastamonu'da Tecridhane, Tayin, 1914 Alman Cemiyeti, Teşekkür-i Aleni, Muhteşem Bir Müsamere, Tebri.)
3798. İmzasız, Sırbistan Sefirinin Hayatı, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: 50 Gün Zarfında, Kanlı Cihâd-ı Harbin İlk Kurşununu Atan Sırbie Mahv Edildi.)
3799. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere'de Sulh Emelleri, AMsterdam'da Sulh Konferansı, Fransız İstikrâzı.)
3800. İmzasız, Meclsi-i Mebûsan, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 5. İctimâi Umûmi.)
3801. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 7. İctimâi Umûmi.)
3802. İmzasız, En Son Haberler, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulhar Harp Raporu, İngiliz Kıtata Çekilmiş, Ceneral Jofer İstifa Edecekmiş, Balkanlar'da Fransızların Harekâtı, Fransa'da 1917 Tevдилilerin Askerliği, Tuna Bahrinin Torpil İle Seddi, Viyana Mühendis Memurları Cemiyeti, Almanlar Aleyhinde İsnadat, Avusturya-Macaristan Kabinesinde Tebdilat, Avusturya İmparatorunun Bir Tevcihi, Kitchener Gelibolu'ya Gelmiş, Lord Kitchener, İtalya Meclis Mebûsanı.)
3803. İmzasız, Balkanlar'da Panayır, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 1. (Klemenso'nun makalesi hk.)
3804. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3805. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 1.
3806. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 1.

3807. İmzasız, Sırbistan'ı İstilâ Edenler, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 1.
(Alt Başlık: Acaba Şimdi Ne Yapacaklar?.)
3808. İmzasız, Çanakkale Sefiri ve İngiltere, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 2. (Haber.)
3809. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgar Harp Raporu, Yunanistan'ın Cevabı, Deni Kuşen'in Beyânâtı, Yunanistan'ın İmtia İhrâcı, İtalya ve Balkanlar, Pesi Jurnal'in Mütalaası, İngiliz Matbuatının Bir Tavsiyesi, Balkan Seferinden Vazgeçiyorlar, Bir Osmanlı Diplomatinin Beyânâtı, Sazanof'un Bükreş'e Azimetini.)
3810. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 2. (İtalyanların Zabt Zaiyatı, İtalya Meclis Mebûsanında, Fransa Meclis-i Mebûsanında, Rus İstibdatı, Sunino'nun Beyânâtı.)
3811. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Hükümet-i Osmaniye İçin Mühimmat, Berlin, Fransuva Jozef'in Sene-i Devriyesi Cülusu, Temsil Nişanı, Davet, İstihbarat Salonu.)
3812. İmzasız, En Son Haberler, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtalya Meclis-i Mebûsanında, Sunino'nun Nutku, Yunan'ın İkinci Cevabı Notası, Irak'ta İngilizlerin Hezimetini, Lord Kitchener, İngilizlerin Zaiyatı, İtilâfçıların İran'daki Hataları, Makedonya Sefiri, Japon Başkumandanının İstifası.)
3813. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya'dan Muallim Celbi, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 1. (Almanya'dan getirilen bazı mütehasıslar hk.)
3814. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, , 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 1. (Günlük olaylar.)
3815. İmzasız, Hergün Yeni Bir Yeni Bir Teyyâre Iskât Ediliyor, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 1. (Düşürülen tayyareler hk.)
3816. Ahmet Fazıl, İkdâm, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 1.
3817. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 1.
3818. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Vahşeti, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 1. (Irak cephesinde İngilizlerin yaptığı vahşet hk.)
3819. İmzasız, Irak Muzafferiyeti ve Mütteliklerimiz, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 2. (İngilizler'e karşı kazanılan zaferden ve müttelikler hk.)

3820. İmzasız, Düşmanlarımızın Vahşeti Karşısında Askerlerimizin Âlicenabı, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 1. (Haber.9)
3821. Sada-yı İslâm, İran Ahvâli, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 2. (Alt Başlık: Kirmanşah İstihbaratı.)
3822. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 2. (Alt Başlıklar: Kral Ferdinand'ın Niş'i Ziyareti, Sofya-Niş Hududunda Münakalat Başladı, Romanya'nın Bîtarafılığı, Selânik Sefiri ve Kalemense, Sunusi'nin Nutku Münâsebetiyle.)
3823. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 2. (Alt Başlıklar: Fransızların Zayıyatı 2.700.000 Kişi, İngilizlerin Zayıyatı, İngiltere Kralının Beyânnâmesi, Ceneral Jofer Fevkalâde Kumandan.)
3824. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hidiv Mısır Hilmi Paşa'ya Umûmiyet İcrası, Mütেকaidin Hakkında, Encümen, Eskişehir'de Elektrik Tenviratı, Nişan İtası, Tayin, Teberru, Davet.)
3825. İmzasız, En Son Haberler, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Manastır İşgal Edildi, Manastır'ın Tahliyesi, İmparator'un Name-i Mahsusu, Avusturya-Alman Muhadeneti, İngiliz Kumandanının Londra'ya Avdeti, Sırp Milliyetçilerinin Memleketlerine Avdeti, İtalya'da Sosyalistler, Yeni Bir Japon Prensi.)
3826. [ORAN], Ahmet Cevdet, İtilâf-ı Murabba ve İslâm, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Müslümanların olanların farkına varmaları ve İtilâf-ı murabbanın endişelerinin artması hk.)
3827. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3828. Ahmet Fazıl, Nâzım, Mühim Haberler, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1.
3829. İmzasız, Irak'tan İngilizlerin Def'i ve Tardına Doğru, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1.
3830. İmzasız, Türkiye-Yunanistan, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Türkiye ile Yunanistan arasında meydana gelen yakınlaşma hk.)
3831. İmzasız, İngiltere ve Mısır, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (İngiliz kralisinin Mısır'ı Müdafaası bahsinden söz ediyor.)

3832. İmzasız, İngiltere Bîtarafı Hindistan Kovuyor, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3833. İmzasız, İngilizlerden Nefret, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3834. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Manastır'da Avusturya-Macaristan Bandırası, İtalya Meclis-i Mebûsanında, Mühim Bir Nazar, Manastır Tahliye Edildi, Yunanistan'da Vaziyet, Kitchener'in Adem-i Muvaffakiyeti, Karadağ Hazinesi, Sırp Karargahı.)
3835. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Müttefiklerimizin Fethettikleri Arazi, İngilizlerin Zayıyatı, Petersburg'da Asabiyet ve Ye's.)
3836. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Talat Bey Ankara'da, Medresetü'l Vaazin Encümeni, Almanya'da Erzak Meselesi, Budapeşte Zahir Komitesi, Bulgaristan'da Kış, Müdafaa-i Milliye'nin Bir Kararı, Hükümet Bir Asır Atafeti, Vefat, Telsiz Telefon, Hafız Duası, Palamut İhrâcı, Askerlerimizi Düşünelim.)
3837. İmzasız, En Son Haberler, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Matbuatının Mütalaatı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İslâm Esirleri Serbest, Üseraya Karşı Hüsn ü Muamele, İtilâfçıların Talebi Etrafında, Fransa Harekât-ı Harbiyesinin Mesuliyeti, Romanya Âyan Meclisinde İstizahlar, Bir Baş Muharriin Tevkifi, İngiltere'de Sefain-i Ticariye İnşaatı, Rusya'da Rüşvet.)
3838. [ORAN], Ahmet Cevdet, Muhârebe ve Doğru Sözler, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Doktor Doyen'in konferansı hk.)
3839. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3840. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1.
3841. İmzasız, Selman Bey Hazretlerinin Merkad-ı Şerifi, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Mezar hakkında bilgi veriyor.)
3842. İmzasız, İran'da Muvaffakiyet, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Kırmanşah ile Sine arasında ki muhârebe hk.)
3843. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Zayıyatı, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (İngilizlerin verdiği kayıplardan söz ediyor.)

3844. İmzasız, Odin'de Mühim Muzafferiyetler, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Lehç'in Zabtı.)
3845. İmzasız, Sırbistan, Karadağ ve Arnavutluk'a, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3846. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Deni Limanında Münakalat Tatili, Bulgaristan'a Mühimmat Nakli, Son Zorba, Sırp'lardan Alınan Üsera 160.000, İtilâfçıların Balkanlar'daki Mukâsedi.)
3847. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Kahramanlığın Mukabele-i Şükranı, İtilâfçıların Amerika'daki İstikrâzları.)
3848. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 8. İçtimâi Umûmi.)
3849. Meclsi-i Âyan, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 8. İçtimâi Umûmi.)
3850. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tenze-i Şehriyari, Dâhiliye Mâliye Nezâreti Celadeti, Tahsisat İlavesi, Mukabele-i Şükran, Hedaya-yı Şitaiye.)
3851. İmzasız, En Son Haberler, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İran Mücahidlerinin Muvaffakiyeti, Mısır Sularında Alman Tahtelbahirlerinin Bir Muvaffakiyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Hindeneburg'un Beyânâtı, Bukoviyana Hududunda Rusların İstihzaratı.)
3852. İmzasız, İran'da Faaliyet, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (İngiltere ve Rusya'nın İran'daki faaliyetler hk.)
3853. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3854. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1.
3855. İmzasız, Müstahberat-ı Hususiye, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Yunan hükümetine terk edilen mahaller hk.)
3856. İmzasız, Irak'ta Muzafferiyetimiz Devam Ediyor, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Kıtatumuz İngilizleri Püskürterek Kutü'l-amare'ye Yaklaşmıştır.)
3857. İmzasız, Irak Muzafferiyeti, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Haber.)

3858. İmzasız, Sunusilerin Trablusgarp'ı İstilâları, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3859. İmzasız, Mısır Sularında'da Tahtelbahirler, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Bir İngiliz Ganbutunu Torpillediler.)
3860. İmzasız, İran Ahvâli, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Kirmanşah İstihbaratı.)
3861. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Manastır'ın Sükûtu- Sofya'da Şadumanı, İtilâfçıların Korkusu, İtilâfçıların Yunan'a Cevabı Notası, İtilâfçıların Kararı, Fransızların Tahkimatı, Arnavutluk'ta Yol İnşaatı, İngiltere'de Bedbinlik, Kale'de İngiliz Nâzırlarının İçtimâi, Kale Mülâkatı.)
3862. Nâzım, Selânik Muhabir Mahsusumuzun Mektubu, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Devam.)
3863. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Rusya'da İsyandar, İngiltere'de Sefain-i Ticariye Fıkdanı, İtalya Meclis Mebûsanında.)
3864. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Talat Bey'in Avdeti, Talat Bey Konya'da, Yeni Kömür Nizamnamesi Tesirâtı, Encümen-i Daimi, Tayin, Gazilerimize Hedaya.)
3865. İmzasız, En Son Haberler, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sofya Belediye Reisinin Osmanlılara Selamı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yeni Muzafferiyetler, Kont Endarişi'nin Dosyası, Yunanistan'ı Tazyik, Sırp Ordusunun Yeni Vezaifi, Çarviç'in Hastalığı.)
3866. İmzasız, Romanya'nın Son Vaziyeti, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1. (Romanya'nın İtilâf zümresine gireceğinden ve son durumu hk.)
3867. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3868. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1.
3869. Rabia, Bir Şehit Validesinin Mektubu, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1. (Huzur-ı Alilerine.)
3870. İmzasız, Irak Muzafferiyeti-İngilizlerin Meyusiyeti, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1. (İngilizlerin Irak hezimetini hk.)

3871. İmzasız, Mısır'ın Takviyesi, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1. (Mısır'da İngilizlere yapılan takviye hk.)
3872. İmzasız, Hidiv Kazıb İstifa Etmek İstiyormuş, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3873. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yenipazar Havalisinde, Bulgaristan'da Tezâhürât, Makedonyalıların Tebrikatı, Bulgar Matbuatı, Romanya'nın Sıbristan Sefiri.)
3874. İmzasız, Odin'den de Ricaate Mecbur Oluyorlar, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1. (Odin'den şimale doğru ilerlemekle cesaret etmiş olan İngiliz kabailinden bazılarının da Cihâda işirakiyle denize püskürtülüyorlar.)
3875. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Donanmasının Muzafferiyeti, Wilson'un Dostu Hakkında, Avusturyalılar Sabırsızlanıyor.)
3876. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Surre-i Hümayun Tarsus'a Vüsülü, Maaş-ı Umûmi, Amerika Konferansının İçtimâi, İzmir'de Hastahane Tesisi, Geredelilerin Hamiyeti, Tayin, Şeker Hakkında, Âsâr-ı Şefkat, Nişan, İrtihal, Davet, Tashih.)
3877. İmzasız, En Son Haberler, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Acı İtirafı, İttifak Tezâhürâtından, Bir İtalyan Kruvazörünün Garkı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Papanın Nutku, Fransızların Zulüm ve İ'tisafı, Amerika'da Sulh Heyeti, Dost Meselesi, Londra Beyânnâmesinin Metni, Almanya'nın Muhtırası, Avusturya Tahtelbahirlerinin Bir Muvaffakiyeti, Sırbistan Kâmilten Zabtedildi, İtalyan Heyet-i Askeriyesinin Paris'e Azimeti, İtilâfçılar ve Yunanistan, Rus Donanmasının Teshir-i İçtimâi.)
3878. İmzasız, Fransızlar Nasıl Düşünüyorlar, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 1. (Fransızların son durumla ilgili ne düşündüğü hk.)
3879. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3880. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 1.
3881. İmzasız, Çörçil'in İfşaatı, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 1. (Çanakkale teşebbüsüne ne Sûretle karar verdiği hk.)

3882. İmzasız, Yunan Kralının Beyânâtı, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3883. İmzasız, Sırbistan'da Surre-i Fransız ve İngiltere Geldi, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3884. İmzasız, Kont Tiza'nın Beyânât-ı Mühimmesi, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 2. (Haber.)
3885. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Karadağ Kralının Muhtırası, İtilâfçılar ve Yunanistan, İngiliz Avam Kamarasında, Bir Sırp Taburu Fransız Ordugâhında.)
3886. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mösyö Wilson'un Nutku, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Rus Askerlerinin Sefaleti.)
3887. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 9. İctimâi Umûmi.)
3888. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 9. İctimâi Umûmi.)
3889. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İtimatname Takdimi, Komisyon, Şehrimizde İran Kulübü, Adakale'yi Ziyaret, Romanya'dan Bin Vagon Un Geliyor, Meclis-i İdare, Sivas'ta Meclis-i Umûmî Binası, İrtrihal.)
3890. İmzasız, En Son Haberler, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak'ta İngiliz Zayıyatı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İngiltere'nin Hatası, Murahhaslar Selânik'te Toplanacaklar, Rus İstikrâzı, Macar İstikrâzı, Baş Kumandan Jofer'e Muavin, Mağruk Kruvazör'den Kurtulanlar.)
3891. İmzasız, Sulh ve Müttefikler, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 1.
3892. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3893. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 1.
3894. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 1.
3895. Nâzım, Mühim Haberler, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 1.
3896. İmzasız, Temps'in Endişesi, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 1. (Osmanlıların Mısır'a düzenledikleri seferin Temps gazetesi üzerinde yarattığı endişe hk.)

3897. İmzasız, İngilizlerin Irak'taki Hezimetleri, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3898. İmzasız, Karadağ'da İlerliyorlar, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 1. (Avusturya-Macaristan ordusunun ilerlemesi hk.)
3899. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransızlar'da Sulh Arzuları, İngiltere-Fransa.)
3900. İmzasız, Şuûn-ı Dahîliye, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Âliyesi, İran Kulübü Açıldı, Mevlid-i Şerif Kıraatı, Teşekkür, Askerlerimize Hediye-i Şitaiye.)
3901. İmzasız, En Son Haberler, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Batman Hollweg'in Mühim Bir Nutku, Sulh Meselesi Hakkında Beyânât, Gazeteler Mütalaatı, Macar Meclis-i Mebusanında, Alman Harpm Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Cemâhir Mıntıka ve Almanlar, Avam Kamarasında Garip Bir Taleb, İngiliz Avam Kamarasında, Petersburg'da Alman Surları, Rus Erkân-ı Bahriye Reisi, İngiltere ve Mısır, Arnavutlar'ın Hıdmeti, Hayâl Bu Ya.)
3902. [ORAN], Ahmet Cevdet, Dinî Yardım Dilekleri, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Fransızlar'ın asker için dinî yardım aldığı hk.)
3903. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3904. İmzasız, Kutü'l-amâre'den Düşman Kaçıyor, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3905. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1.
3906. İmzasız, Yüzde Doksan Dokuz Denize Dökülecekler, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3907. İmzasız, Mısır'a Kuvvet Sevki, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3908. İmzasız, 24 Saatte Berlin'den İstanbul'a, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Trenle yapılacak olan yolculuğun süresi hk.)
3909. İmzasız, Rus Boyunduruğu Altında ki Kardeşlerimiz, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3910. İmzasız, İran Jandarma İdaresi, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Haber.)

3911. İmzasız, Batman Hoollweg'in Nutku, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Sosyalistlerin sulh hakkında ki gensorularının sebeplerini izah ediyor.)
3912. İmzasız, Reichstag'da Tarihi Bir Celse, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3913. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İtimatname Takdimi, Huzura Kabul, Encümen-i Daimi, Meclsi-i Mesalih Talebi, Sofya'da Tezâhürât, İrtihal.)
3914. İmzasızı En Son Haberler, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Mcaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Bavekilin Nutku Etrafında, Selânik'i Kurtarmak İçin, Garay ve Kitchener Paris'te, Harp Meclisi Etrafında, Fransa Meclis Mebûsanında.)
3915. [ORAN], Ahmet Cevdet, Maddi ve Manevî Millî Yaşayış, 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 1. (Maddi manvei ve millî yaşayış şekli hk.)
3916. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3917. İmzasız, Bir Amerikalı Zabitin Müşahedatı, 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 1. (Çanakkale harbini gezmiş olan yüzbaşının gözlemlerini aktarıyor.)
3918. İmzasız, İngiliz Basra Körfezine Doğru Kovuluyor, 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Kutü'l-Amare Top Ateşimiz Altında,, Şarkında Ki Şeyh Said Mevckiini İşgal Ettik.)
3919. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Balkanlar'da Harp, Kale Şûrâyı Harbi Mukarrerâtı, İtilâfçıların Ricatı, Bulgar Muhârebetinin Tarihçesi, İtilâf Sefirlerinin Ziyareti, İtilâf Devletlerinin Hatası, Avusturya-Macar Esirleri, İtalyan Gazetelerinin Mütalaatı, Yunanistan'da Sırp Mültecileri, Harp Kaçağı Eşya, Harekât-ı Harbiye Hakkında Şiddetli İtiraz.)
3920. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Komisyon, İntihab-ı Memurin Komisyonu, Alman Sulh Kardeşliği Cemiyeti, Köprü İnşası, Tayin, Maarif Nişanı, Terfii, Futbol Müsabakası, Teberruat-ı Hamiyetperverane, Ekmekler Hakkında.)
3921. İmzasız, En Son Haberler, 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Peşte'de Sultan Mehmet Caddesi, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Viyanalıların Hediyeleri, Viyana'da Hilal-i Ahmer İçin Müsamere, İmparator Wilhelm Hazretleri, Alman Ateşe Militar ve Ateşe Navalları, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Mütareke ve Sulh Teşebbüsleri

- Mevcudemi, İngiliz Hâkimiyet-i Bahriyesi Tehlikede, İtalyanların Zayıyatı, Yunanistan'dan Ketmî Cevap İsteyecekler, İtilâfçıların Mütalebi Tedkik İçin, Macaristan Harp Mesarifi, Rusya Ahvâl-i Mâliyesi, Mühim Bir Teberru.)
3922. İmzasız, İnsanî Hisler ve Mütalaalar Karşısında, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1. (İttifak zümresine mensup olanların nutuklarında insanî his ve mütalaaların olmadığı hk.)
3923. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3924. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1.
3925. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1.
3926. İmzasız, Hindistan'da Kıyam, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1. (İngilizlerin Hintlilere yaptığı vahşet hk.)
3927. İmzasız, Almanya-Türkiye Mesail İktisadiyesi, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1. (İktisat meseleleri hk.)
3928. İmzasız, Düşman Üserası, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3929. İmzasız, İran Ahvâli, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İran'da Mücahidin İslâmiye, İran'da Ruslar, İran'da Teşkilat-ı Askeriye, Darü'l-cihan'da Doğru, İsfahan'da Heyecan.)
3930. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Tenze Şehriyarı, Komisyon, Meclis-i İdare, Almanya'nın Washington Ateşeleri, Sivas Heyeti.)
3931. İmzasız, Selânik Seferinin Neticesi, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Bulgar-Fransız-İngiliz İhrâc Kıtatını Yunan Hududuna Kadar Püskürttüler.)
3932. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Selânik Mısır'ın Anahtarıdır, Yunan Kralının Tahdı, Hodgamane Bir Tavsiye, Yunanistan'dan Yine Cevab-ı Red Almışlar, İtilâfçılar'da İttihad-ı Efkâr Mefkuddur, Bulgar Başkumandanının Beyânnâmesi, Rusların Tahkimatı, Romanya Âyanının Arıza-ı Cevabiyesi.)
3933. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, İngiltere Nâzırları Paris'te, Fransız Erkan-ı Harbiye Riyaseti, Havur, Barut Deposunda Bir İnfilak, Petersburg'da İhtilal, İtalya Mebûsanında Arbede.)

3934. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 10. İçtimâi Umûmi.)
3935. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 10. İçtimâi Umûmi.)
3936. İmzasız, En Son Haberler, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İmamihî Hazretlerine Altın İmtiyaz Madalyası, Sulh Kardeşliği Cemiyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Yunanistan İle Telgraf Muhaberebetinin İnkıtaı, İtilâfçılar ve Yunanistan, Bir Rus Zırhlısında İsyân, Şangay İsyânı, İngiltere Tahtelbahirlerinin Muvaffakiyetsizliği, İsveç Hükümetinin Bir Kararı, Yeni Bir Keşif.)
3937. İmzasız, İran Fedakârlık İster, 6765, 7 S. 1334, 2 KE. 1331, 15 KE. 1915, s. 1. (İran'ın Rus ve İngiliz baskısından kurtulmak istediği hk.)
3938. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6765, 7 S. 1334, 2 KE. 1331, 15 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3939. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6765, 7 S. 1334, 2 KE. 1331, 15 KE. 1915, s. 1.
3940. İmzasız, Selânik'i Terketmek İstemiyorlarmış, 6765, 7 S. 1334, 2 KE. 1331, 15 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgarlar Toiran Vegugili'ti de Zabt Etiler, Makedonya, Fransız ve İngiliz'den Tathir Olundu.)
3941. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6765, 7 S. 1334, 2 KE. 1331, 15 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâfçıların İflası, Almanların Muvaffakiyeti, Ceneral Zokuf'un Planları, İtilâf Sefaini Taşöz Önlerinde, İtilâfçıların Son Kararı, Roma'da Mülâkatlar, İtilâfçıların Vaziyeti.)
3942. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6765, 7 S. 1334, 2 KE. 1331, 15 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya ve Macar Nezâretinin İçtimâi, İtalyan Ordusunun Mühim Zayıatından, Bîtarafın Nokta-i Nazarı, Sabık Bir Japon Nâzırının Beyânâtı.)
3943. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6765, 7 S. 1334, 2 KE. 1331, 15 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Havaic-i Zaruriye Komisyonu, Tevciye Veciye, Avusturya Demir Yolu Tarifeleri, Alman Hilal-i Ahmer Komşşyonuna Tebri, Sofya İle Berlin Arasında Telefon, Tevcihât-ı Mülkiye, Resm-i Küşad, Tebriyat-ı İnsaniyetkarâne, Teşekkür, Tercih Edilecekler.)
3944. İmzasız, En Son Haberler, 6765, 7 S. 1334, 2 KE. 1331, 15 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak ile Çanakkale'nin Mukayesesi, İngiliz Mağlubiyetlerinin Teberruatından, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar

- Harp Raporu, Romanya Başvekili Tehlikeyi İdrâk Ediyor, İtilâf-ı Mesail-i Muallakası, Selânik’i Tahliye Etmeyeceklermiş, Yunanistan Bulgarlar’a Mümanet Etmeyecek, Bîtarafkların Sıyanatı İçin, Lordlar Sahne-i Haarbe Gidecekler, İtalya Meclis-i Mebûsanında, Yunan Avans İtası, Galiçya Emlak Bankası, Amerika Hükümetinin Notası, İstikrâzı Temin İçin Cebr.)
3945. İmzasız, Yunan Muamması, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 1. (Sırların Selânik’e yaklaşmalarından sonra Yunanlıların nasıl tavır alacağını kestirilememesi hk.)
3946. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3947. İmzasız, Müttefiklerimizin İhtisâsâtı, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3948. İmzasız, Mısır’ın Müdafaası, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 1. (İngiliz’in Mısır’a destek için asker sevki hk.)
3949. İmzasız, İran Ahvâli, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3950. İmzasız, Rus Esirlerinin Teşekkürü, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 1. (Erzurum’da Hilal-i Ahmer hastanesinde kalan esirlerin memnuniyeti hk.)
3951. İmzasız, Avrupa Harb-i Umûminin Bugünkü Vaziyet-i Umûmiyesine Bir Nazar, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3952. İmzasız, Balkanlar’da Harp, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Nafiye Nâzırının Beyânâtı, Selânik’te İtilâfçılar, İtalyan ve Fransız Matbautı, Yunanistan’ın Mühim Bir Kararı, İtilâf-ı Askeriyenin Ricatı, İngiliz Tebliğ-i Resmîsi, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Sırp Ordusunun Vaziyeti, Makedonya’da Fransızların Tahribatı.)
3953. İmzasız, Mösyö Hollferich’in Nutku, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 2. (Haber.)
3954. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Temettü Temyiz Komisyonu, Meclis Mesalih-i Talebe, Edirne Medresesi, İstanbul-Berlin Treni, Çin’de İmparatorluk, İzmir Meclis Umûmisi, Teşekkür, Bir Şehid’in Teberru, Davet, Polis Mecmuası.)
3955. İmzasız, En Son Haberler, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Mısır’da Mücahidin Faaliyeti, Makedonya’da İngilizler’in Son Hezimetleri, Yunan Kralının Teminatı, İngilizlerin Sevkiyatı, İtilâfçılar ve Yunanistan, Sırp

- Mültecileri, Arnavutluk Ahvâli, İtilâfçıların Yeni Bir Kararı, Sobranya'nin İçtimâi, Gazete İlanlarının İnhisarı, Arşidük Frederick, İtalya Meclis Mebûsanı, Amerika'da Teslihat Meselesi.)
3956. İmzasız, Muamma Gittikçe Tavazzuh Ediyor, 6767, 9 S. 1334, 4 KE. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Yunanistan'ın almakta olduğu vaziyetin belirginleşmeye başladığı hk.)
3957. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6767, 9 S. 1334, 4 KE. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3958. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6767, 9 S. 1334, 4 KE. 1331, 17 KE. 1915, s. 1.
3959. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6767, 9 S. 1334, 4 KE. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Yunan-Bulgar Hududunda Bîtaraf Mıntıka, Almanya ve Yunanistan, Niş Komserliği, Yunan Sevkiyat-ı Askeriyesi, Makedonya Sahne-i Harbinde Sükûnet, Sırp Arazisinin Tahliyesi, Yunan Efradı Meyanında Âsâr Nahoşnudu, Bulgaristan'da Japon Casusları, İngiliz ve Fransızları Takip İçin.)
3960. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6767, 9 S. 1334, 4 KE. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İrtihal, Asker Tütünlerini Satanlar, Davet, Teşrîn-i Evvel Askerî Sipariş Maaşısı.)
3961. İmzasız, Irak'ta İngilizler Gittikçe Sıkışıyor, 6767, 9 S. 1334, 4 KE. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Fevkalae Tahakküm Ettikleri Anlaşılan Kutü'l-Amare'nin Bir Kısmı Ordumuzun Mütevali ve Şecaatane Hücumlarıyla Tarafımızdan Zabtedildi.)
3962. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6767, 9 S. 1334, 4 KE. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Zayiati, Londra'da Bir İçtimâi, Nişan İtası, Rus Erbab-ı Zayiâtının Bir İçtimâi, İngiliz Ordusunun Tezyidi, İngiliz Parlementosu, Balkan Sefiri Kumandanlığı, Fransız Ordusunda İhtikâr, Londra'da Buğday Piyasası, Rusya'da Harekât-ı İrticaiye.)
3963. İmzasız, En Son Haberler, 6767, 9 S. 1334, 4 KE. 1331, 17 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Asker-i Osmaniye Hakkında Medhiye, Heyet- İzamı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Dom Dom Kurşunları İstimali Meselesi, Ankona Sefinesine Dair Amerika Notası, Avusturya-Macaristan Cevabı Notası, İmparator Wilhelm'in Avdeti, İtilâfçıların Ricati Hatime Ayırmış, Yunan Kıtata Selânik'i Tahliye Ediyor, İtilâf-ı Sefain Harbiyesi, Besarabya'da Faaliyet-i Askeriye, Fransız ve İngiltere'nin İstikrâzı.)
3964. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6767, 9 S. 1334, 4 KE. 1331, 17 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 11. İçtimâi Umûmi.)

3965. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6767, 9 S. 1334, 4 KE. 1331, 17 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 11. İçtimâi Umûmi.)
3966. [ORAN], Ahmet Cevdet, İslâmiyet, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Macaristan'da Din Kanûnı.)
3967. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
3968. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Vaziyet-i Nevmidanesi, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 1. (İngilizlerin zayıat verdiği hk.)
3969. İmzasız, Hindistan'da İhtilal, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3970. İmzasız, Trablus-Tunus Hududunda İğtişâş, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 1. (Fransızların yaptığı hileler hk.)
3971. Sada-yı İslâm, İran Haberleri, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzur-ı Şahane'de, İran'da İtilâfçılar Aleyhinde, Rus Kazaklarının Teslimi, İran'da Tedbir-i İntisabatiye.)
3972. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgaristan ve Yunanistan, Selânik'te Heyecan, Sırp Ordusu Döküntüleri, Karadağ Arazisinde, Sırp Kralı.)
3973. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere'nin Yeni Bir Tecavüzü, Avusturya Cevabı Notası, Ceneral Ferenc'in Tebdili, Amerika'da Mühimmat İhrâcı Meselesi, Çin Ahvâli ve İtilâfçılar.)
3974. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Dersaadet-Berlin Trenleri, Türkiye ve Bulgaristan'dan Tütün İştirası, Ziraat Bankasına Borcu Olanlar, Müze İçin, Silifke Meclis-i Umûmiyesi, Vazi-i Esas, Konya'da Darü'l-muallimat, İzmir'de Maarid Terkiyatı, Celeb Esnafının Hamiyeti, Askerlerimize Hediye-i Şitaiye, Teşekkür, Müsamere, Hasta Bakıcı Lazım, Müracaat Lüzumu.)
3975. İmzasız, En Son Haberler, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak Muzafferiyeti, Mücahidin Sunusiyesin Muvaffakiyat-ı Mühimmesi, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Mühim Bir Makale, Avusturya'nın Cevabı Notası, Amerika'nın Fransa'ya Notası, Rusya'da Galeyan, İtilâf Meclis Harbi, Briyan'ın Roma'ya Azimet, Mühim Bir Memurin, İngilizlerin Korkusu, İtalyan Darülharbinde, Reichstag Meclisinde, Viyana'da Türk Tacirleri, Rus İstikrâzı, Romanya'nın Bîtarafılığı, Düşmanların Yalanları, İsviçre Cemahir-i

- Müttefikesi Riyaseti, Salomon Adaları'nda Korkaklık, Fransa Demir Yollarında İntizamsızlık, Alman Hastahanelerinde Tedavi.)
3976. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yine Müslümanlara Taarruz, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 1. (İslâm âlemine yapılan saldırılardan söz ediyor.)
3977. İmzasız, Irak Muzafferiyeti, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 1. (Türklerin Irak'ta elde ettiği zaferden söz ediyor.)
3978. İmzasız, Süveyş Kanalı'nın Seddi, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 1. (İngilizlerin Türklerin korkusundan Süveyş Kanalı'na yaptığı sedd hk.)
3979. İmzasız, Aşmet Bartelet'in Mektubu, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Karşı Şeciyane Mücadele.)
3980. İmzasız, Düşmanın Bir Hareket-i Denaatkâranesi, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 1. (Düşmanın Çanakkale'de hastaneler ve Hilal-i Ahmer'lere yaptığı saldırıdan söz ediyor.)
3981. İmzasız, Küçük Düşmanlarımızdan Üçüncüsünün de Hayatı Hitame Ayırıyor, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Karadağ Harekâtı Süratle İlerlemektedir; Kral Roma'ya Kaçmak Niyetindedir.)
3982. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâfçılarla Yunanistan Arasında İhtilaf, Karadağ ve Sırp Aile-i Kralları, İngiliz Avam Kamarasında, İtilâfçıların Mukarrerâtı, İtilâfçılar ve Yunanistan, İngiliz ve Fransızların Balkanlar'daki Zayıyatı, Redd-i Eracif, Mösyö BritÂyano'nun Beyânâtı, Viyana İktisat Cemiyeti, Arazi-i Cedide'de Maarif, Aştib Mutâsârrıflığı.)
3983. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: ÜmitburnuTariki, Amerika ve Avusturya-Macaristan, Avusturya Harbiye Nâzırı, İsveç'in Protestosu, Fransız Mesarif Harbiyesinin Tezayidi, Fransa Bütçesi.)
3984. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tenze Şehriyarı, Huzura Kabul, İstanbul Vali Vekâleti, Konya Meclis-i Umûmisi, İrtihal.)
3985. [ORAN], Ahmet Cevdet, En Son Haberler, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 2.
3986. Ahmet Fazıl, En Son Haberler, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 2.
3987. İmzasız, En Son Haberler, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiliz Avam Kamarasında, Mısır'da Muharebat, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Yunanistan'ın Bir Notası, Yunanistan Selânik'i Tahliye Ediyor, Selânik'teki Dül Müttefike Konsolosları, İngiltere'nin Hodgamlığı,

- İngiltere'nin Endişeleri, Kale Meclis Harbinin Kararı, Bulgaristan ve Yunanistan, İsveç ve İngiltere, Romanya ve İtilâfçılar, Bukoviyana Cephesinde Faaliyet-i Askeriye, Budapeşte'de Yeni Bir Cemiyet, Türk ve Tatar Heyet-i Merhasesi, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti.)
3988. [ORAN], Ahmet Cevdet, Biz ve Arnavutlar, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 1. (Arnavutluk ve Türkiye arasında ki ilişkiden söz ediyor.)
3989. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 1. (Günlük oalyılar.)
3990. İmzasız, Mühim Bir Muhtıra, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 1. (Rusya'daki Türkler ve Tatarlarla ve diğer Müslümanların haklarının muhafazası için verilen muhtıra hk.)
3991. İmzasız, Nahif ve Kerbelâ Heyet-i İlmiyesi, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
3992. İmzasız, Gunaris'in İfşaatı, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 1. (Yunan Nezâretlerinden Gunaris ve Venizelos'un planları hk.)
3993. İmzasız, Şeyh Sunusi Hazretlerinin Mısır'a Hücumu, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 1. (Sunusilerin kuzey hududundan taarruz ederek İngilizleri tehdit etmeleri hk.)
3994. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Yunanistan ve İtilâfçılar, Yunanistan'ın Protestosu, Yunan İntihabatı, Klemanso Meyus, İtilâfçılar Balkan Seferinden Vazgeçiyorlar, Rusya'nın Balkan Sefirinden Feragatı.)
3995. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İtalya Meclis-i Âyanında, Ceneral Mareşan, İngilizlerin Korsanlığı, Rusların Besarabya'daki İstihzaratı, Avam Kamarasında Sulh Müzakeratı, İtalya'da Yeni Vergilerden Şikâyet.)
3996. İmzasız, En Son Haberler, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak Muhârebetinde İngiliz Zayıatı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Başvekilin Nutku Etrfanda, İngilizlerin Postalara Tecavüzü, İngiliz Yeni Harbine Tahvilatı, Rus Gaddarlıkları Numunelerinden, Sırpların Üseraya Karşı Vahşetleri, Süveys Kanalından Mürur, Ganaim-i Bahriye Mahkemesi.)

3997. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Tekâlif-i Harbiye Komisyonu, İstanbul Vali Vekili, Dersaadet-Berlin Sürat Katarı, Nişan, Tayin, Bir Âsâr Mürüvet, Teşekkür.)
3998. İmzasız, Çanakkale'den Zafer Sesleri, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 1.
3999. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
4000. İmzasız, Çanakkale'de Şanlı Muvaffakiyetler, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4001. İmzasız, İngilizlerin Korkuları, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4002. İmzasız, Hindistan'da Kıyam, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 1. (İngilizlerin yaptığı kıyamlar hk.)
4003. İmzasız, Avukat Seslerimizin Almanya Önünde İnhizamı, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4004. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Atina'da Mühim Mülâkatlar, İtilâfçıların Yeni Bir Teşebbüsü, Yunanistan'ın Protestosu, Arnavutluk'ta İtalyan Askeri, Venizelos'un Beyânâtı.)
4005. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macaristan ve Amerika, İsviçre Reisi Cumhurbaşının Beyânâtı.)
4006. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 12. İçtimâi Umûmi.)
4007. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 12. İçtimâi Umûmi.)
4008. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Şûrâ-yı Devlet, İsviçre Sefirimiz, Teberru, Bir Kaza-yı Mustıf, Senet-i Seniyenin İhyası, Meclis İdare-i Vilayet, Encümen, Ganaim-i Bahriye, Berlin, Posta Muamelatı.)
4009. İmzasız, En Son Haberler, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Muzafferiyeti, Alman Harp Raporu, Baltık Denizinde Bir Alman Kruvazörünün Garkı, Şimal Denizinde Alman Donanmasının Cevalanı, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Yunanistan'ın Protestosu, Yunanistan'ın Bir Teşebbüsü, İtilâfçıların Ricatı, Karadağ'da İleri Harekâtı, İtalya Ahvâl-i Mâliyesi,

- Hindeneburg'un Bir Sözü, Avusturya-Macaristan-Amerika, Amerika'dan Almanya'ya Sür İhrâcı, Bir İngiliz Vapurunda Yangın, Japonya Paramentosunda.)
4010. İmzasız, Hayâl ve Hakikat, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 1. (Savaş başladığından İtilâfçıların hayâlin arkasına sığındıkları hk.)
4011. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
4012. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mühim Haberler, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 1.
4013. İmzasız, Stockholm Darülfünun'da Mühim Bir Konferans, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 1. (Türkiye ile Çanakkale Müdafaası hakkında ki konferanstan söz ediyor.)
4014. İmzasız, İngiliz Esirlerinin İfadatı, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4015. İmzasız, Süveyş Kanalı ve İngilizler, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4016. İmzasız, Anafartalar'da Arıburnu'nda ki Büyük Zafer Münâsebetiyle, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4017. İmzasız, Hindistan'da Heyecan, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4018. İmzasız, İran-Rus Müsadematı, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 1. (İran ve Rusya arasında ki, çatışmadan söz ediyor.)
4019. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâfçıların Tahkimatı, Romanya-Bulgaristan, Mösyö Hülferih'in Beyânâtı.)
4020. Nâzım, Selânik Mektubu, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 2. (Devam.)
4021. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Cemiyet-i Tedrisiye İslâmiye, Madalya, Nişan, Müdafaa-i Miliye Cemiyetinin Teşekküratı, Çelikkale Kahramanlarını Tebrik, Gazete Tatili, Darülfünunda Müsamere, İrtihal, Davet.)
4022. İmzasız, En Son Haberler, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Gazetelerin Tebrikatı, Karadeniz'de Bir Müsademe-i Bahriye, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Macaristan Meclsi-i Mebûsanında, Hırvatistan Diyet Meclisi, İtilâf Hâsıl Olmuş, Bir Yunan Sefinesinin Zabtı, Bir Milyarderin Seyahati, İran Hakkında İngiltere'nin Tasviratı, Sırplar Hal-i Perişanîde,

- Amerika'da Almanya Lehine Cereyanlar, Meydan-ı Harpte Lordlar, Zayıf Olan Gemiler.)
4023. İmzasız, Düşmanlarımızın Zelilâne Tevili, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 1. (Arıburnu'nda ve Anafartalar'da İtilâf askerlerinin denize dökülmesi hk.)
4024. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
4025. Nâzım, Mühim Haberler, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 1.
4026. İmzasız, Vilayette Şenlikler, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Edirmelilerin Tebrikatı.)
4027. İmzasız, Müttefikler Memâlikinde, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Matbuatı, Bulgar Matbuatı.)
4028. İmzasız, Bulgar Ordusu Bekliyor, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4029. İmzasız, Avam Kamarasında, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4030. İmzasız, Türk, Tatar Heyeti Viyana'da, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4031. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiliz ve Fransız Askerinin İsyanı, Yunanistan İntibahatı, Hükümet-i Haziranın Büyük Bir Muvaffakiyeti.)
4032. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Reichstag Meclisinin Son İçtimâinde, Müteferrik Haberler.)
4033. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Encümen-i Vilayet, Mahal İtası, Donanma Menfaatına.)
4034. İmzasız, En Son Haberler, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Matbuatı, İngiltere'de Tesiri, Fransa Efkâr-ı Umûmiyesinde Tesir, Mecruh İngiliz Ceneralleri, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Büyük Bir Kahramanın Vefatı, Kayser'in Rahatsızlığı, Bukoviyana'da Faaliyet, Avusturya'da Askerlik, Romanya'dan Zahire İhrâcı, Varna'nın Bombardımanı, İtalyanlar Dahi İngilizlerden Müşteki, Ceneral Revsky, Bir İngiliz Kruvazörü Hasarzâde.)
4035. [ORAN], Ahmet Cevdet, Düşman Teslim Ediyor ki Biz Uyanmışız, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 1.

4036. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
4037. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 1.
4038. İmzasız, Vilayet'te Şehrayin, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 1. (Çanakkale zaferinden dolayı yapılan şölen hk.)
4039. İmzasız, Müttefikler Memâlikinde, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Matbuatı, Bulgar Matbuatı.)
4040. İmzasız, Bağdat'ta İngiliz Esirleri, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4041. İmzasız, Sıra Seddü'l-bahir'den Deflerine Geldi, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4042. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Zofer'in Esbâb-ı İnfisali, Kont Çeplin Mebus.=
4043. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 13. İçtimâi Umûmi.)
4044. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 13. İçtimâi Umûmi.)
4045. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İbtidai Mektepler, Tevcihât.)
4046. İmzasız, En Son Haberler, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebrik Telgrafı, Avam Kamarasında Tenkidât, İngiltere Matbuatı, İsveç Matbuatı, Mısır'da Cebr-i Hıdmet-i Askeriye Usulü, Şeyh Sunusi, Mücahidinin Muvaffakiyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bir Hata, İsviçre Meclis-i Milliyesinde, İngiliz Ordusunun Tevsîi, Amerika'nın İkinci Notası, Sırp Kralı İtalya'da, Sırp Ordusu Teşekkül Edemeyecektir, Ceneral Kasterno Selânik'te.)
4047. İmzasız, İtilâfçıların Son Planları, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 1. (İtilâfçıların Muhârebeyi kazanacaklarına dair inandıkları son planlar hk.)
4048. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
4049. Cevdet, Mühim Haberler, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 1.
4050. İmzasız, Bîtaraf Gazetelerin Mütalaatı, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 1. (Tarafsız gazetelerin harbe dair görüşleri hk.)

4051. İmzasız, Vilayet'te Server ve Faaliyet, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4052. İmzasız, İtilâf Gazetelerini Ne Diyor?, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 1. (Çanakkale ile ilgili, gazetelerin görüşleri hk.)
4053. İmzasız, İngiliz Avam Kamarasında Münakaşat-ı Mühimme, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4054. İmzasız, Fransızların Bîsud Hücumları, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Alsos'te Muvaffak Olacaklarını Ümit Ediyorlar.)
4055. Haver. (Müstensihi: Sadiye Vefik.), Kızından Nihat Sezai'ye, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 2. (Devam.)
4056. İmzasız, Mısır'da İngilizlerin Vaziyeti, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 2. (Haber.)
4057. İmzasız, İtalyan Matbuatı, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 2. (Haber.)
4058. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Arnavutluk'ta Cihât, Ecnebi Matbautının İsaatı Kazibesi, İtalya'nın Arnavutluk'a Sevkiyat-ı Askeriyesi, Romanya'dan Hubûbat İştirası, Bulgar Kralının Teberru, Yunanistan'ın Vaziyeti, Sırpların Silahları Alınmış.)
4059. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Rusya'da İsyandar, İngiliz Avam Kamarasında, İngiliz Kumandanlıklarında Tebdilat, Ankona Vapurunun Meselesi.)
4060. İmzasız, En Son Haberler, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Zaferi ve İsviçre Matbuatı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Çanakkale'den Makedonya'ya, Meç Şehrine Taarruz, Alman Silah Fabrikalarında, Balkanlar'a Fransız Sevkiyatı, Ankona Vapuru Hadisesi, İtalya Ordusunda İhtilas, İngiltere'de Askerlik Meselesi, Rusya'nın Japonya'ya Mühimmat Siparişi, Çinlilerin Rusya'dan Tebidi, Yunan Mebûsanında Müslüman Aza.)
4061. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Tayin, Harp Mecmuası.)
4062. İmzasız, Romanya'nın Vaziyeti, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Romanya'nın vaziyeti hakkında ortaya çıkan dedikodular hk.)
4063. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Günlük oalylar.)
4064. Cevdet, Mühim Haberler, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1.

4065. Ahmet Fazıl, Mühim Haberler, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1.
4066. Nâzım, Mühim Haberler, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1.
4067. İmzasız, İtilafçıların Balkan Sefiri Hakkında ki Telaşı, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: İngiltere ve Fransa Selânik'e Yeni Kıtât-ı Askeriye İhrâc Ettiği Gibi İtalya'da Arnavutluk Tarikiyle Yardıma Geliyomuş.)
4068. İmzasız, Mösyö Skolodis'in Beyânât-ı Mühimmesi, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Yunanistan'ın İtilâf devletlerinin yanında savaşa girmemesinin sebepleri hk.)
4069. İmzasız, Tezâhürât-ı Sadıkâne, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4070. İmzasız, Müttefikler Memâlikinde, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4071. İmzasız, Bîtarafklar Memâlikinde, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4072. İmzasız, İnan'da Cihâd-ı Ekber, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4073. İmzasız, Şâyân-ı Dikkat Mektuplar, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Gelibolu'da bulunan İngiliz neferinin gönderdiği mektuplar hk.)
4074. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Romanya'nın Meclis-i Âyanında, İtilâf Meclis-i Harbi, Kuvaleye Asker İhrâc Edemeyecekler.)
4075. İmzasız, En Son Haberler, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale'den İngilizlerin Sûret-i Firârı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İkinci Amerikan Notası, Almanya'nın Yunanistan'a Teblîği, İngilizler Müteessir, Romanya Ayân Meclisinde, Sasanof'un Beyânatı, İtilâf Harb Meclisi Mukarrerâtı, Rus Donanması, Avusturya-Macaristan Üserası, İspanya'da Tezâhürât.)
4076. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mâliye Nezâretinden Teblîğ, Azimet, Tayin, Tevzi Mükâfât.)
4077. İmzasız, İtilâfçıların Hayâlleri, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (İtilâfçıların harbe dair olan hayâlleri hk.)
4078. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)

4079. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1.
4080. Ahmet Fazıl, Husûsî Telgraflarımız, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1.
4081. Nâzım, Husûsî Telgraflarımız, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1.
4082. İmzasız, İran Cihâd-ı Ekber'e Doğru, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4083. İmzasız, İhtisâsât-ı Sâdikâne, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4084. İmzasız, İngiltere'nin Hassâs Noktası, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (İngiltere'nin en hassas noktasının Mısır olduğu hk.)
4085. İmzasız, Vakâyî ve Hâdisât Etrafında, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Yunan Başvekilinin Yeni Beyânâtı Münâsebetiyle.)
4086. İmzasız, Amerikanın İkinci Notası Münâsebetiyle, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4087. İmzasız, Hindistan Ahvâli, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4088. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan'ın Bir Teşebbüsü, Yunan Kabinesi, Sırp Kralı, Romanya'da Rusya Aleyinde Bir Beyânnâme.)
4089. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya'nın Esbâb-ı Kuvvet ve Mekâneti, Almanya Romanya'dan Hubûbat İştira Ediyor, Fas'taki İspanyol Askeri, İtalya'da Buhrân Mâlî, Petersburg'da Şûrâ-yı Harb, Fransız İstikrâzı, Mühim Bir Makale.)
4090. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Sancak Teslimi Merâsimi, Komisyon, Tekâlif-i Harbiye Komisyonu, Telgraf Havalanâmesi, İhtifâl Millî Âlâyı, Güzergâh, Avrupa Yolcularının Nazar-ı Dikkatine, Mekûlât ve Mevâd İbtidâiye Hakkında, Zabitamızın Büyük Bir Muvaffâkiyeti, Teşekkür, Tashih.)
4091. İmzasız, En Son Haberler, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Lira Yüzsekiz Kuruş, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Besarebya'dan İstilâsı İçin, Şeyeko Evdet Ediyor.)
4092. İmzasız, Selânik'e Doğru, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 1. (İngiliz ve Yunanlıların Selânik'te yapmak istedikleri hk.)
4093. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)

4094. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 1.
4095. İmzasız, Çanakkale Gazilerine Selâm-ı Şâhâne, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 1. (Padişahın gazilere gönderdiği selam hk.)
4096. İmzasız, Hissiyât-ı Sâdikâne, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4097. İmzasız, Düşmanlarımızın Ma'kûs Muvaffakiyetleri, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4098. İmzasız, Bataryalarımızın Faâliyeti, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4099. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya Kralının Nutku, Ceneral Kastolnu, İngiltere Kralının Beyânnâmesi, Tahtelbahirlerin Batırdığı Vapurlar, İngilizlerin Mecmu'ı Zayıyatı.)
4100. İmzasız, Şeyh Sunusi Hazretlerinin Mısır'a Taarruzu, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4101. Haver, Kızından Nihat Sezâi'ye, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 1. (Devam.)
4102. İmzasız, Meclis-i Mebusân, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 14. İçtimâi Umûmi.)
4103. İmzasız, Meclis-i Ayân, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 14. İçtimâi Umûmi.)
4104. İmzasız, En Son Haberler, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 2. (Alt başlıklar. Bağdat'ta Şenlikler, Mısır Hududunda Muvaffakiyetler, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Yunan Sefiriyle Mülâkat, Avâm Kamarasında Tenkidât, Yeni İngiliz Nakliyesinin Garkı, Sobranya'nın Küşadı, Ceneral Kastolnu, Ceneral Kastolnu'nun Paris'e Avdeti, Fransız Harb İstikrâzı, Fransa'da İlân-ı Esâre Karşı Nümâyiş.)
4105. İmzasız, İngiltere'de Endişe Âlâmetleri, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 1.
4106. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
4107. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 1.
4108. Nazım, Husûsî Telgraflarımız, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 1.
4109. Ahmet Fazıl, Husûsî Telgraflarımız, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 1.

4110. İmzasız, Besarabya Etrafında Neler Hazırlanıyor, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Sırbistan Hareketi İkmâl Eden Feld Mareşal Mackenzie Şimdi de Besarabya'dan Tekrar Ruslar'ı Püskürtmek Üzere.)
4111. Nâzım, Selânik Mektubu, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 2. (Devam.)
4112. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Mösyö Gunaris'in Beyânâtı, Yunanistan ve Bulgaristan, İtalya-Yunanistan, Sepir ve Yunanistan.)
4113. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiliz Kabînesi, Levid Corc'un Bir Nutku, Rusya'da İhtikâr.)
4114. İmzasız, Şuûn-ı Dahîliye, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tayin, Müsâmere Pür ü Garamı.)
4115. Cevdet, En Son Haberler, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 2.
4116. İmzasız, En Son Haberler, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Fas'ta Mücâhitlerin Faaliyeti, İran'ın Taksimi İçin, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İngiliz Hâkîmiyeti Hal-i İflâsta, Romanya Meclis-i Mebusânında, Bulgar Lordlar İçin Gönüllüler, Selânik'te İngilizlerin Ahvâli, Bir Avusturya-Macar Tayyaresi, Rusların 1918 Efer İdâdi, Posta Çantalarının Müsâderesi.)
4117. İmzasız, İstiklâl-i Osmanî, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1. (Osmanlı'nın başlangıcı ve devamı hk.)
4118. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1. (Günlük olaylar.)
4119. Ahmet Fazıl, Husûsî Telgraflarımız, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1.
4120. İmzasız, Mücâhidin Sunusiyenin Muvaffakiyeti, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1. (Sunsuilerin zaferi hk.)
4121. İmzasız, Mısır Hakkında Bir Makale, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1. (Mısır'ın harb-i hazır için önemi hk.)
4122. İmzasız, İngiltere'de Telâş, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1. (İngiltere ile Rusya arasında ki kıskançlıktan söz ediyor.)
4123. İmzasız, Süveyş Müdafaası ve Fransa, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1. (Süveyş Kanalı'na Fransa'nın yardım edemeyeceğinden abhsediyor.9
4124. İmzasız, Türkler Medenî Muhâribdirler, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1. (Gelibolu'da Türklerin alicebâbaâne harp ettikleri hk.)

4125. İmzasız, Hissiyât-ı Sâdikâne, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1.
(Haber.)
4126. İmzasız, Süveyş Kanalı Etrafında, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1.
(Süveyş Kanalı'na yapılan yığınak hk.)
4127. İmzasız, İran Kabinesi Değişti, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1.
4128. İmzasız, Sobranya Meclisinde, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1.
(Haber.)
4129. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selânik'in Tahkimi Meselesi, Ceneral Kastolnu, Yunanistan'da Asker Terhisi, Saray'ın Karrai, Arnavutluk'a Ricat Ederken, Elbisan ile Berat Arasında Muhârebe, Japonya'dan Bir Ses, Müteferrik Haberler.)
4130. İmzasız, Şuûn-ı Dahîliye, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Madalya Takdimi, Komisyon, Encümen-i Müdiran, İlm-i Kelâm Encümeni, Bu Akşam ki Müsâmere, Nişan, Tasdiknâme.)
4131. İmzasız, En Son Haberler, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Çanakkale Firâripleri Mısır'da, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Ceneral Mackenzie Sofya'da, Selânik-İskeçe Hududunda, Mevrat'ın Makalesi, Romanya Meclis Mebûsânında, Rusya'da İrtica', Almanların İktisâdiyesi, Alman Harp İstikrâzı, Hindistan'daki Almanlar, Kastolnu'nun Memûriyeti.)
4132. İmzasız, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 1.
4133. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 1.
(Günlük olaylar.)
4134. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 1.
4135. İmzasız, İtilâfçıların Şark'taki Vaziyeti, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4136. İmzasız, Hindistan'da İngilizlerin Zulüm ve İtisafı, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Hind Edib-i Âzamının Tevkifi.)
4137. İmzasız, İngiliz ve Rusların Planı, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 1.
(İngilizlerin Irak'ta başarısız olması üzerine Ruslar ile yaptıkları plan hk.)
4138. İmzasız, Şam'da Sürûr ve Şâdumânı, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 1. (Haber.)
4139. İmzasız, Şuûn-ı Dahîliye, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Dünkü İhtifâl-i Milli, Vilâyet'te Müzâherat.)

4140. İmzasız, Hintliler’i Nereye Gönderecekler?, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 1. (İngilizler, Fransız cephesinde ki Hintli kıtayı başka bir mahale sevk etmek üzere geriye aldıkları gibi Selânik’e ihrâc ettikleri kuvvetlerini de çekmek istiyorlar.)
4141. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransa Meclis-i Ayânında, Belçike ve Londra Mukâvelenâmesi, Alman Bataryaları Faaliyete Başladı, Salandra Kabinesi ve Efkâr-ı Umûmiye.)
4142. Enver, Meclis-i Mebusân, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 15. İçtimâi Umûmî.)
4143. İmzasız, Meclis-i Ayân, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 15. İçtimaî Umûmî.)
4144. İmzasız, En Son Haberler, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Gelibolu’da İngilizlerin Ahvâli, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Gâlip Kemâl Bey Kral Nezdinde, Yunanistan’ın Dersaadet Sefiri, Makedonya İslâmları, İngilizler Nereye Çıkıyorlar, İngiliz Kıtayı Gitmiyormuş, Berlin-Bağdat Meselesi.)
4145. İmzasız, Hindistan’da Muhtâriyet Meselesi, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 1. (İngiliz hükümetinin Hint kongresini toplayarak Hindistan’daki özerklik meselesini tartıştığı hk.)
4146. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4147. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 1.
4148. Nâzım, Husûsî Telgraflarımız, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 1.
4149. İmzasız, Anafarta ve Arıburnu Muhârebât-ı Ahîresi, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 1. (İngilizler’in son defa olarak saldırıları hk.)
4150. İmzasız, Çanakkale ve Rusya, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 1. (Rus Çanakkale sefirinin Çanakkale’de verimsiz kalmasının Rusya’da uyandırdığı derin tesirden söz ediyor.)
4151. İmzasız, İran Haberleri, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4152. İmzasız, Balkanlar’da Harp, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Jofe’in Seyahati, Yunanistan’da Seferberlik, İtalya ve Yunanistan, İtilafçıların Tedbir-i Tezyid Bakiyesi, Yunanistan’ın İkinci Protestosu, Sırp Kralının Beyânâtı, Selânik’e Taarruz Başlıyor mu?, İngilizler Mecbûrî Hıdmet-i Askeriye Usûlünü Kabul Ediyorlarmış, Selânik’in Tahakkümü, Sırp Başkumandanının İstifası,

- Selânik'e Asker İhracından da Müşkilât, Romanya'da Rus Casusluğu, Ruslar Tuna Mıntıkasından Ricat Ediyorlar.)
4153. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransız Sosyalist Kongresinin Kararı, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, Briyan'ın Bir Tasviri, Leh Gönüllülerinin Şecaati, Japonya'nın Sandığı Mühimmat.)
4154. İmzasız, Şuûn-ı Dahîliye, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Huzura Kabul, Sivas Heyeti, Berlin, Vilâyet'te İstiklâl-i Osmanî Tezahüratı.)
4155. [ORAN], Ahmet Cevdet, En Son Haberler, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 2.
4156. İmzasız, En Son Haberler, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İran Mücahitlerinin Muvaffakiyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Doma'da Sulh Münferid Taraftaratı, Avusturya-Macaristan Derac Konsolosu, İsveç Zabitan ve Efrâdı Davet Olunuyor, Almanya'da Altın İdharı, Besabarya'da Rus Muhacimatı, Avusturya Aleyinde Tasniyat, Gand Darü'l-fünunda, İngiltere'de Buhrân-ı Vükelâ Olmayacak, İngiltere'nin Baas İftiharı, Fransız Meclisi-i Mebûsânı Tatil Edilmiş, Grandük Boris, Kral Petro'ya Madalya İtası.)
4157. İmzasız, Mezbûhâne ve Denâtkârâne Hareketler, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1. (İngiliz ve Fransızların yaptıkları son alçaklıklar hk.)
4158. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4159. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1.
4160. İmzasız, Sunûsi Mücahidini ve İngiltere, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4161. İmzasız, Hind Askerleri Mısır'da, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1. (Mısır'a gönderilen Hint askerleri hk.)
4162. İmzasız, Cihad-ı Ekber'in Tevsimi, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1. (Cihadın genişlemesi hk.)
4163. İmzasız, İngiltere ve Hintliler, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1. (İngilizlerin Hindistan'da ihtilâli bastırmak için yaptığı vahşetlerden söz ediyor.)
4164. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransızların Yunan'a Yeni Bir Taarruzu, Ceneral Zekof'un Beyânâtı, Mösyö Tenitokis'in Beyânâtı, Takeyunesko'nun Nutku, İtilafçılar ve Yunanistan.)

4165. İmzasız, Galiçya'da Ne Oluyor?, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1. (Galiçya'da olan olaylar hk.)
4166. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Beyl Baş Tebrikatı, Kayser'in Beyannâmesi, İtilafçıların Zayıatı, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye Meselesi, Çeplinlerin Faaliyeti.)
4167. İmzasız, En Son Haberler, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Beyl Baş Tebrikatı, Mısır Hududunda Muharebeler, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İngiliz ve Fransızların Harekât-ı Mebûhânesi, Atina'da Tesirât, Hükümet-i Seniyenin Protestosu, Sefera Konferansı, İtilafçıların Taaruzu Harekâtı, İtalyanların Endişesi, Natal Kruvazörünün Garkı, Romanya Meclis-i Âyanında.)
4168. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Maliye Nezaretinden, Teberru, İrtihal, Gazilere Hediye, Posta Muamelatı, Mahal İtası, Malulin ve Mecruhin Askeriye.)
4169. İmzasız, Cinâyet-i Siyâsiye Etrafında, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (İtilafçıların Selânîk'te yaptıkları siyâsi cinâyet hk.)
4170. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4171. İmzasız, Seddü'l-bahir'de Muvaffakiyetler, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (Kazanılan zaferler hk.)
4172. İmzasız, Gelibolu'dan Mısır'a, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (Yeni Zelenda efradının Mısır'a gittiği hk.)
4173. İmzasız, Bataryalarımızın Faaliyeti, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (Batarya raporları hk.)
4174. İmzasız, İngilizlerin Endişesi, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (Şarktaki ahvâlden dolayı İngilizlerin endişelendiği hk.)
4175. İmzasız, 330 Milyonun İmparatoru, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (Çin imparatoru hk.)
4176. İmzasız, İran Haberleri, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4177. İmzasız, Sunusilerin Hareketi Tevsi Ediyor, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (Hareketin genişlediği hk.)
4178. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Konsolosların Tevkifi, İngiliz ve Fransızların Yeni Bir Tecavüzü, Ceneral Kastolnu, Midilli'yide İşgal Etmişler, Rus Politikasının İflâsı.)

4179. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kont Tiza'nın Nutku, Alman Matbuatı, Viyana Matbuatının Mülakatı, Almanya'nın Şarkı Afrika'ya Müstemlekâtı, Bir Vapur Daha, Amerika Sulh Heyeti, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, Rusya'da Hıdmet-i Askeriye, Rusya'da İğtişaş.)
4180. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, İntihab-ı Memûrin Komisyonu, Tekâlif-i Harbiye Komisyonu, Tohumluk, İstiklâl-i Millî Şenlikleri, Rum Cemaatinin Teşekküratı.)
4181. İmzasız, En Son Haberler, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ceneral Munronun Raporu, Bulgar Başvekilinin Beyânâtı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Yunanistan'ın Protestosu, Mühim Bir Köprü İnşaatı, Köprü'nün Resmî Küşadından Sonra, Selânik'e Müc'um İhtimalleri, Arnavutluk'ta İtalyan Askeri, Dırac'ın Bombardımanı, Tevkif Edilen Konsoloslar Malta'da, Sırbistan Kralı Selânik'te, Kral Petro Selânik'e Niçin Gelmiş, Karadağ'a Erzak Gönderilemiyor, Torpillenmiş Posta Sefinesi, Çar İngiliz Ordusu Müşir.)
4182. İmzasız, Kehânet-i Siyâsiye, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Avrupa'nın bazı yerlerinde ki siyasi kehânet rivayetler hk.)
4183. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4184. İmzasız, Anafartalar'da Düşmandan Alınan Ganâim, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Alınan ganimetler hk.)
4185. İmzasız, Muvaffakiyet-i Ahiremizin Tesirâtı, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4186. İmzasız, Mısır Hududunda Mücâhidin Muvaffakiyeti, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4187. İmzasız, İngiltere'de Endişeler Artıyor, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Mısır'dan dolayı endişelerin arttığı hk.)
4188. İmzasız, Vaziyet-i Umûmiye Askeriye, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Genel durumdan söz ediyor.)
4189. İmzasız, İhtisat-ı Sadıkâne, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4190. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Veliâht Sultaniyet Hazretlerini Ziyaret, Yevm-i Kabul Sefira, Sivas Heyeti, Meclis-i Adare, Teftiş, Şark İktisat Cemiyeti, Komisyon, Ganaim-i Bahriye, Palamut İhracı, Sanayi Ziraiye Mektebi, Hilal-i Ahmer'e İane, Teşekkür.)

4191. İmzasız, Şark-ı Galiçya'daki Muharebât Etrafında, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Ruslar kendilerine pek azîm-i zayiata mal olan bütün hücumlarıyla şimdiye kadar hiçbir muvaffakiyet temin edemediler.)
4192. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Selânik Hadisesi, Elli Bir Zatı Tevkif Etmışler, Yunanistan Protestosu, Ceneral Todorof'un Beyânâtı, Sobranya Meclis Resisinin Beyânâtı, Paris Şurayı Harbinin Kararı, Avusturya-Macaristan ve Amerika, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye.)
4193. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 16. İçtimâ-i Umûmî.)
4194. İmzasız, Meclis-i Âyân, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 16. İçtimâ-ı Umûmî.)
4195. İmzasız, En Son Haberler, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İttifak Sefirlerinin Protestosu, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Mısır'da İngilizlerin Tecavüzatı, Soyuş'un Müdafaatı, Kayser'le Arşidük Frederick Arasında, İtilafçıların Hareket-i Mezbûhânesi, Sırp Kralı Selânik'te, İngilizlerin Son Bir Aylık Zayiata, Mükellefiyet-i Askeriye ve İrlandalılar.)
4196. İmzasız, Cinâyet-i Siyâsiye Etrafında, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 1. (Fransa ve İngiltere'nin Selânik'te yaptıkları siyasi cinayetlerden söz ediyor.)
4197. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4198. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 1.
4199. İmzasız, Seddülbahir'de Muvaffakiyetler, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 1. (Anadolu bataryalarının Seddülbahir'de kazandığı zaferlerden söz ediyor.)
4200. İmzasız, Kitchener Mısır Başkumandanı Oluyormuş, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4201. İmzasız, Sırpların Mısır'a İzâmı, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 1. (Sırpların Mısır'a gönderilmesi hk.)
4202. İmzasız, Fas'ta Cihat, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4203. İmzasız, İran Haberleri, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4204. İmzasız, Mücahidin Sunusiye'nin Son Harekât-ı Harbiyeleri Münasebetiyle, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 1. (Beş sene evvel Trablusgarp'ta İtalyanlara karşı vücûda getirilen Sefere ait intibâatlar.)

4205. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan'ın Protestosu, Selânik Ahvâli, Norveç Konsolosunu'da Tevfik Etmişler, Yunan Kralının Beyânât-ı Mühimmesi.)
4206. Nâzım, Selânik Mektubu, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 2. (İkdam'da 1916'da tefrika edilmeye başlayan mektubun devamı.)
4207. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tedrisat-ı İbridaiye Meclisi, Encümen-i Daimi Vilâyet, Müvennih, Rum Patriğinden İltimas, Tecziye Edilenler.)
4208. İmzasız, En Son Haberler, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Hilal-i Ahmer Menfaatına Bir Müsamere, Müsamerede İrad Olunan Nutuklar, Fransızların Resmî Yalanları, Bulgaristan Mukabele-i Bi'l-misal, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Çarın Beyannâmesi, Besarabya'da Rus Taarruzları, İtalya Arnavutluk Seferinden Dönecek.)
4209. İmzasız, Viyana Hilâl-i Ahmer Müsameresinde, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 1. (Müsamere'de yaŞb. nları ve gözlemlerini aktarıyor.)
4210. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4211. İmzasız, Mücahitlerimizin Muvaffakiyeti, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 1. (Azerbaycan'daki muvaffakiyetlerden söz ediyor.)
4212. İmzasız, Hindistan Millî Konferansı, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 1. (Konferansın tahrif edildiğinden ve son derece gürültülü olduğu hk.)
4213. İmzasız, Sobranya Meclisinde, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4214. Milli, Balkanlar'da Harp, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan'ın Protestonâmesi, Selânik'te İdare-i Arifiye, Viyana Matbuâtı, Zurnal'ın Mütalaatı, Arnavutluk'ta İtalyan Askeri, İngiliz Münabatının İŞaatı Tebdilat-ı Muayene, Sırp Kabinesinin İstifası, Fransız Gazetesinin İtirafı.)
4215. İmzasız, Son Irak Harekâtı Hakkında, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 1. (İngiltere'nin son hareketleri hk.)
4216. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Persiye Vapurunun Garkı, Wilson'un Washington'a Avdeti, Rusya'da Erzak Piyasası, Rusya'da Hafî Bir Cemiyet, Japonya ve Avrupa Harbi.)

4217. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sivas heyeti, Mevlis-i Vükelâ, Adliye Teşkilâtı, Meclis-i Mesâlih Talebi, Takdir ve Teşekkür, Hilâl-i Ahmer Menfaatına, Afv-ı Âli, İrtihal, Tayin, Posta Muamelâtı, Vatanperverâne Bir Teberru, Türk Kadınlarının Hamaseti, Âsâr-ı Cedide.)
4218. İmzasız, En Son Haberler, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlı Heyet-i Mahsusı İstittgad'da, Çarın Bir Nutku Münasebetiyle, Yunanistan'ın İkinci Protestonâmesi, Kral Piyer Selânik'te, Selânik Civarında Tahkimat, Toruç ve Niş Konsolosunun Tevkifi, İsviçre Hududuna Sevk Edileceklermiş, Fransa'nın Yeni Bir Tecavüzü Daha, Esad Paşa'nın Küstahlığı, Viyana'daki Hilâl-i Ahmer Müsameresi, İngiltere Kabinesinde Buhran, Bir İngiliz Vapurunun Garkı, Mühimmat Fabrikalarında Grev, İngilizlerin Telâşı, Kamron Müstemlekesinde, Bulgar Tevziatı.)
4219. İmzasız, Fransa'da Ahvâl, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 1. (Fransa'nın ahvâlinin iyi olduğu hk.)
4220. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4221. İmzasız, Çanakkale'de Aldığımız Ganâim, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4222. İmzasız, Mısır Yolunda Seyr ü Sefâin, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4223. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Macar Meclis Mebusanında, İtilafçıların Tasdikatu, Yunanistan-İtalya Münasebeti, Romanya Kralının Cemilesi, Mösyö Makeloman'ın Beyânâtı, Mösyö Radoslavof'un Beyânâtı.)
4224. İmzasız, Arnavutluk'ta Ne Oluyor?, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4225. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Rusların Yalanları, Bir Hafta'da Bir Çok Milyon Lira Zarar, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye Meselesi, İtalya'da Cereyan-ı Efkâr, Mütferrik Haberler.)
4226. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 17. İçtimai Umûmî)

4227. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 17. İçtimai Umûmî.)
4228. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Müttefik Hükümdaran Arasında, Meclis-i İdare, Salib-i Ahmer Nişanı, Tayin, İtisat-ı Sadıkâne, Teşekkür.)
4229. İmzasız, En Son Haberler, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Hükümet-i Seniyenin Tavrı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Hilâl-i Ahmer Müsameresi, Yunanistan Sefir Cedidi, İran Hakkında Bir Risale, Lasiniğ Tenkid Ediliyor, Hıdmet-i Mecburiye Askeriye, Selânik'te Topçu Talimleri, Petersburg'da Erzak Fıkdanı.)
4230. İmzasız, İran Ne Halde?, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. (Fermanferma'nın kabinenin başına geçmesinden sonra ki hal hk.)
4231. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4232. İmzasız, Anafartalar'da Düşmandan Alınan Ganâimler, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4233. İmzasız, Süveyş Kanalı, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. (Bî- taraf bir kişinin Süveyş Kanalı'na yaptığı seyhat hk.)
4234. İmzasız, Hindistan'da Muhtariyet Emelleri, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. (Bombay'ın özerklik arzusunda olduğu hk.)
4235. İmzasız, Mısır'ın Müdafaası, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4236. İmzasız, Âlem-i İslâm'da İntibâh, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. (İslâm âleminin uyanışından söz ediyor.)
4237. İmzasız, Selânik Etrafında Vaziyet, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4238. İmzasız, Deniz Tayyarelerinin Faaliyeti Etrafında, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4239. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bîtarafın Protestosu, Selânik Karbinde, Bir Yunan Vapurunun Tevkifi, Esad Paşa'nın İlan-ı Harbi, İttifak-ı Murabba ve Yunanistan, Sırbistan'daki İtalyan Üserası, Alman ve Bulgar Askerinin Tahşidatı, Yunanistan'ın Protestosu, İngilizlerin Yunanlılar Hakkında ki Mülâhazatı.)

4240. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İzonzo Harekâtının İkameti, Rusya'da Zabit Fıkdanı, Viyana'da Teveldat, Rusya'da Mösyöler Aleyhine Tahrikât, Romanya kraliçesinin Teberru, İngiliz Amelesinin Hoşnutsuzluğu, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, Sulh Hakkında Lord Halden'in Mütalaatı, Rusya'nın Finlandiya'da Tahşidatı.)
4241. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Huzura Kabul, İttifak Tezahüratından, İhtisarat-ı Sadıkâne, Akd, Teşekkür, Davet.)
4242. İmzasız, En Son Haberler, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İran'da Rusların Perişanlığı, Tunus'ta Cihâd-ı Ekber, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Muhakkak Dostâne Bir İhtar, Rus Domasında Sulh Arzuları, Bahr-i Ahmer'de Siyah Torpiller, Düşman Karargâhı Üzerinde Alman Tayyareleri, Yunan Muhalifleri, Yunan Matbuatının Nefreti, İngiliz ve Fransızlar Selânik'te Neler Yapıyorlar, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, İngilizlerin Nokta-i Nazarı, Para İle İtma Edilir mi?.)
4243. İmzasız, İngiltere'nin Son Oyunu, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 1. (İngiltere'nin düşmanlarına son oyunun mükellefiyet-i askeriye olduğu hk.)
4244. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4245. İmzasız, Çanakkale'de Tayyarelerin Muvaffakiyetleri, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4246. İmzasız, Cezayir ve Tunusluların Mücâhedatı, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4247. Rabia, Bir Şehit Validesinin Mektubu, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 1.
4248. İmzasız, Bir Hastahane Gemisinde, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 1. (Hastane olarak faaliyet veren gemi hk.)
4249. İmzasız, Azerbaycan'da Rusların Hali, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4250. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Almanya Sefiri, İstokholm Sefirimiz, Maliye Nezaretinden, Tebdilat-ı Hevaiye.)
4251. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Konsoloslarımızı Serbest Bırakmışlar, Selânik'te Tevkifat Devam Ediyor,

- Yunanistan'ın Vaziyeti, Selânik'te İtilafçıların Tahakkümü, İngiliz Avam Kamarasında, Sırbistaan Vali' Umûmîliği, Romanya'da Rus Asker Kaçakları.)
4252. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, İngiliz Tahtelbahirinin Garkı, Klemason'nun Bir İstihzahı, Londra Mukavelenâmesi ve İtalya, Müteferrik Haberler.)
4253. İmzasız, En Son Haberler, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İran'da Harb Harekâtı, Kont Şitorg'un Nutku Etrafında, Arjantin'in İngiltere'den Şikâyeti, Denizden Çıkarılan Saik Resmiye Etrafında, Avam Kamarasında Mecburiye Askeriye, Yunan Veliahdının Temennisi, Doma'da Sansür, Midilli Konsoloslarında, Fransızların Mühimmattan Şikâyetleri, Fransa Meclis-i Mebûsânlarında Bir İstizâh, Arnavutluk'ta İtalyan Kuvveti, Gark Olan İngiliz Tahtelbahiri, Resmî Telgrafarlar'da Tesniyet,
4254. İmzasız, Müsamere Hâsılatı, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 2. (Hâsılatın Hilmi Paşa'ya teslim edildiği hk.)
4255. İmzasız, Şeker Geliyor, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 2. (Haber.)
4256. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4257. İmzasız, Seddü'l-bahir'den de Tard Edildiler, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 1. (Düşmanın Seddü'l-bahirden de temizlendiği hk.)
4258. İmzasız, İhsân ve Âtıfet Padişahi, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 1. (Çanakkale zaferi dolayısıyla padişahın tebriği.)
4259. İmzasız, Dünkü Sürûr, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 1. (Çanakkale sevincinden söz ediyor.)
4260. İmzasız, Bütün Gelibolu Şebah Haziresi Düşmandan Tathir Edildi, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 1. (Gelibolu'nun düşmandan temizlendiği hk.)
4261. Milli, Taşra'da Tezâhürat, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 1. (Seddü'l-bahirden düşmanın temizlenmesinden dolayı yapılan tezahürat hk.)
4262. İmzasız, Çanakkale'de Muzafferiyet-i Katiye-Gelibolu'nun Tathiri, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4263. İmzasız, Beyoğlu Telgrafçılarının Teşekkür, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 2. (Haber.)
4264. İmzasız, Hamilton'un Raporu, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 1. (Haber.)

4265. İmzasız, Barut Sait Limanının Seddi, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4266. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selânik'te Tevkifât, Yunanistan'ın Vaziyeti ve İngiltere, Paris'te Endişeler, İtalya ve Balkanlar, Bir İtalyan Vapurunun Garkı, Sükûnet.)
4267. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Sergisi, Bukoviyana Muharebatı, Harbin İngiltere'deki Tesirâtı, İngiliz Avam Kamarasında, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye.)
4268. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Sivas Heyeti, Bad Garandüküne Nişan İhdası, İttifak ve Muhadenet Tezâhüratından, Komisyon, İrtihal.)
4269. İmzasız, En Son Haberler, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selâm Şahane Tebliği, Düşmanın Defi ve Tenkilinden Sonra, Düşman İtirafatından Sonra, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Sefaret-i Osmaniye'de Ziyafet, Balkan Trenleri Etrafında, Posta Havalenâme Usulünün Kabulü.)
4270. İmzasız, Büyük Zafer Karşısında, 6792, 5 RE. 1334, 29 KE. 1331, 11 KS. 1916, s. 1. (Çanakkale zaferi hk.)
4271. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6792, 5 RE. 1334, 29 KE. 1331, 11 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4272. Mehmet Sadi, Husûsî Telgraflarımız, 6792, 5 RE. 1334, 29 KE. 1331, 11 KS. 1916, s. 1.
4273. İmzasız, Meclis-i Milliyemizde Şanlı Bir Gün, 6792, 5 RE. 1334, 29 KE. 1331, 11 KS. 1916, s. 1. (Enver Paşa'nın mecliste yaptığı konuşma hk.)
4274. İmzasız, Ne Tahlil Ediyordu, Ne Oldu, 6792, 5 RE. 1334, 29 KE. 1331, 11 KS. 1916, s. 1. (İngiliz ve Fransızların Gelibolu muharebesinin istedikleri gibi gideceğine inanmaları fakat neticenin aleyhlerinden olduğu hk.)
4275. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6792, 5 RE. 1334, 29 KE. 1331, 11 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 18. İçtimai Umûmî.)
4276. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6792, 5 RE. 1334, 29 KE. 1331, 11 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 18. İçtimai Umûmî.)
4277. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6792, 5 RE. 1334, 29 KE. 1331, 11 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İttifâk ve Muhadenet Tezahüratından, Huzura Kabul, Yevm-i Kabul Sefira, Sivas Heyeti, Teyyid-i İttifâk ve Muhadenet, Esendere'de Tezahürat-ı Milliye.)

4278. İmzasız, En Son Haberler, 6792, 5 RE. 1334, 29 KE. 1331, 11 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Başkumandan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa Hazretlerinin Teşekkürât Cevâbiyeleri, Ceneral Falkenhaym ile Enver Paşa Arasında, Muzafferiyet-i Ahire ve Alman Matbuatı, Macar Matbuatı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Nil İnşaat Dostgahlarında Müthiş Bir Yangın, İran'da Rusların Hezimetı, Mağruk İngiliz Zırhlısı, Almanya'nın Bükreş Sefiri, İtalya Matbuatı İngiltere Aleyhinde.)
4279. İmzasız, Akurâne Cınnet Nişâneleri, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (İtilafçıların istediklerini elde edememelerinden dolayı çıldırdıkları hk.)
4280. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4281. Cevdet, Husûsî Mektuplarımız, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1.
4282. İmzasız, Bir Müthiş Ganâim, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Seddülbahir'den alınan ganimetler hk.)
4283. İmzasız, Meclis-i Mebûsân'ın Tebriği, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Seddülbahir muzafferiyetinden dolayı gelen tebrik hk.)
4284. Meclis-i Âyan Reisi: Rıfat, Meclis-i Âyan Orduyu Tebrik Ediyor, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Zaferden dolayı ordunun tebriği hk.)
4285. İmzasız, Çanakkale Zaferi ve Müttefiklerimiz, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4286. İmzasız, Alman Matbuatı, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Türkleri tebrik ettiği hk.)
4287. İmzasız, Moltke'nin Bir Sözü, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Çanakkale hakkında ki bir söz hk.)
4288. İmzasız, Pek Geç Anlamışlar, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Çanakkale teşebbüsünü İtilafçıların erkenden terk edilmesi gerektiğinden fakat bunun da geç anlaşıldığı hk.)
4289. İmzasız, İngiliz Teblîğ-i Resmîsi, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Gelibolu'yu tahliye ettikleri hk.)
4290. İmzasız, İngiliz Zayıatı, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Çanakkale Boğazı'nda verdikleri zayıat hk.)
4291. İmzasız, Rus-İran Münâsebeti, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Haber.)

4292. İmzasız, Suvla Körfezinde Bir Sergüzeşt, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Hint heyetinden birinin macresaini anlatıyor.)
4293. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Nişâne-i Samimiyet, Mahzuziyet Hazret-i Padişahi, Huzura Kabul, Kömür Resminden İstisana, Tebdilat-ı Havaiye, İhtiyacat-ı Zaruriye Komisyonu, Kafkas Heyet-i Sefiresi, Kayseri Heyet-i Mahsusası, Tedrisat-ı İbridaiye Meclisi, İstanbul, Şefkat Nişanı, Madalya İhdası, Fuat Paşa Hazretleri, Vilâyette Tezahürat Meserretkarane, ... Sansür Heyetinin Tebrikâtı, Teşekkürât-ı Müntedarâne, Sille Nahiyesi Ahalisinin Teşekkürü, Ayin, Hafız Duası, Bulgar Tevciatı,
4294. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Yunanistan'ın Protestoları, Konsoloslarımız Tahliye Edilmemiş, İngiliz Şurayı Harbinde, Çar Cephe-i Harpte, Nansi'nin Bombardımanı, İrlanda'da İğtişaş, Bir İngiliz Tabibesinin Meşhûdatı.)
4295. İmzasız, En Son Haberler, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kayser'in Orduyu Osmanîyi Tebrikâtı, Viyana Belediye Reisinin Tebrikatı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Seddülbahir Zaferi Etrafında, İngilizlerin Soyuşta'ki Faaliyeti, Midilli Tevkifatı Etrafında, Denizden Çıkarılan Vesaif Etrafında.)
4296. İmzasız, Çanakkale Muzafferiyetinden Sonra, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 1. (Çanakkale zaferinden sonra İngiliz ve Fransızlar hk.)
4297. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4298. İmzasız, Çanakkale Meşhur Ganâiminde, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 1. (Ganimetler hk.)
4299. İmzasız, Çanakkale Zaferinin Netayici, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4300. İmzasız, Viyana Matbuâtı, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 1. (Gelibolu'nun İngiliz ve Fransızlardan tarafından tahliye edilmesi hk.)
4301. Enver Paşa, Düşmanı Gelibolu'dan Atan Derst-i Zafer, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Şimdi Acaba Nereye Teveccüh Edecek?.)
4302. İmzasız, Bulgar Matbuatı, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 1. (Çanakkale zaferi hk.)
4303. İmzasız, Danimarka Matbuatı, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 2. (İngilizlerin Gelibolu'dan atılması hk.)

4304. İmzasız, Yunanistanlıların Mütalaatı, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 2. (Haber.)
4305. İmzasız, İtilafçıların Zayıyatı, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 2. (İtilafçıların Çanakkale’de verdiği zayıyat hk.)
4306. İmzasız, İngiliz Ordusunda Hâlet-i Rûhiye, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 2. (Haber.)
4307. İmzasız, Mısır’daki İngiliz Mezâlîmi, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 2. (Haber.)
4308. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selânik Üzerinde Alman Tayyareleri, Kale ve Pire ve İtilafçılar,
4309. Cevdet, En Son Haberler, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 2.
4310. Ahmet Fazıl, En Son Haberler, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 2.
4311. İmzasız, En Son Haberler, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Teyid-i Muhadenet ve İttifak, Askerlerimizin Kirmanşaha Dyhulü-Parlak Bir Resm-i İstikbal, Mukabele-i Bi’l-misil, Kilislilere’de Tecavüz Ediliyor, Orfani’ye Asker İhracı, Fransızların Tehlikeli Bir Tedbiri, İngiliz Kabinesinde, Çarın Teminatı, İngiltere’de Mükellefiyet-i Askeriye, İngiliz Avam Kamarasında, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti.)
4312. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Sivas Heyeti, Tezahürat Mühadenatkaranesi, Encümen, Vilâyette Tezahürat Meserretkarane, Hilâl-i Ahmer Cemiyetine Hediye, Mevlid-i Şerif Kıraatı.)
4313. İmzasız, İtilafçılara Yeni Yıl Hediyeleri, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Yeni yılın İtilafçılara pekde iyi hediyeler getirmediği hk.)
4314. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4315. İmzasız, Karadağ’ın İmhasına Doğru, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4316. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1.
4317. İmzasız, Çanakkale Ganâimi, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4318. İmzasız, Viyana Matbûatı, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4319. İmzasız, Fransa Matbûatı, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4320. İmzasız, İtalya Matbûatı, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Haber.)

4321. İmzasız, İsveç Matbûatı, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4322. İmzasız, Kıtaat-ı Osmaniye, Kirmanşah'ta, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4323. İmzasız, İngilizlerin İtirafatı, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Yenildiklerini itiraf ediyorlar.)
4324. İmzasız, İngiltere'nin Şanlı Ricatları, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (İngilizlerin Çanakkale'de yenildikten sonra geri döndükleri hk.)
4325. İmzasız, Mısır'a ve Fransa'ya Gidiyorlar, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (İngilizlerin Fransa ve Mısır'a gittikleri hk.)
4326. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Korfu Adasının İşgali, Levçen'in Zabtı, Konsoloslar Hadisesi, Elde Edilen Vesaik Siyasesinin Ehemmiyeti.)
4327. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 19. İçtimâ-ı Umûmî.)
4328. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 19. İçtimai Umûmî.)
4329. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kayser'in Telgrafı, Bosna ve Herseklilerin Hamiyeti, Meclis İdare-i Vilâyet, Zayi Musıf, Asker Aileleri İçin, Harp Mecmuası.)
4330. İmzasız, En Son Haberler, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İran'da Rusların Hezimet, Ceneral Hamilton'un Nutku, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Fas Mücahidini ve Fransa, İsviçre'de Mısırlılar, Kayser'in Ahvâli Sıhhiyesi, İngiliz ve İtalyanlar Arasında, İtalyanların Zayıyatı, İrlanda Muhtariyeti Meselesi, Sırp Ganâimi Sofya'da.)
4331. İmzasız, İngilizler'de Hâlet-i Rûhiye, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 1. (Çanakkale zayıyatı ve yenilgisinden sonra ki İngilizlerin hali hk.)
4332. İmzasız, Gelibolu'dan Münhazaman Firarları Münasebetiyle, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İtilafçıların Âdem-i Muvaffakiyet ve Mağlubiyetleriyle Neticelenen Altı Büyük Teşebbüsleri.)
4333. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4334. İmzasız, Karadağ Payitahtı da Zabt Olundu, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 1.
4335. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 1.

4336. İmzasız, Trablus'ta İtalyanların Vaziyeti, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4337. İmzasız, İran'ın Berlin Sefiri Cedidi, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4338. İmzasız, İran'da Hal ve Vaziyet, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4339. İmzasız, İmhof Paşa'nın Makalesi, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4340. İmzasız, Çanakkale Zaferi ve İsviçre Gazeteleri, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4341. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Lefçen'in Zabtı ve İtalyan Matbûatı, İtilaf'ın Yunanistan'a Yeni Bir Notası, Sisam'da İhtilal, Yunanistan Ahvâli, İsviçre Matbûatı.)
4342. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Lebiknehat Fırkadan Kovulmuş, Demir Hindeneburg Heykeli, İngiltere'de Müzayika-i Maliye, İtalya ve İngiltere, Çar'ın Cephe-i Harbe Azimetini, Londra Mukavelenâmesi ve Papalık, İngiliz Kabinesinde, İtalya'da Karışıklıklar, İngiltere'de İhtisat.)
4343. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Huzura Kabul, İttifak Tezahüratından, Becayış, Vilayet'te Tezahürat-ı Meserretkârane, Malulin ve Mecruhin Askeriye, Donanma Mecmuası.)
4344. İmzasız, En Son Haberler, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İran Mücahitlerinin Harekâtı, İran'da Rusların Yeni Hezimetleri, Çetine Dahi Zabtedildi, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İslâmiyet ve Macarlar, Viyana'da Ziyafet, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, İtalyanların İşaât Kazibesi, Çin Ahvâli, Japon Başvekiline Suikast.)
4345. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgar Köylüsü Memleketin Yegâne Servetidir, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Bulgar köylüsünün samimiyetinden, içtenliğinden ve terbiyesi hk.)
4346. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4347. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1.

4348. İmzasız, Yeni İnan Milleti Kumandanı ve İlân-ı Harp, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (İnan Başkumandanının İngiltere ve Rusya'ya karşı eylediği ilân-ı harp hk.)
4349. İmzasız, Çanakkale'de Vaziyet, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Çanakkale'de olanlar hk.)
4350. İmzasız, İngiliz Tebliğlerinde Tenakus, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (İngiliz tebliğlerinde ki azalmalar hk.)
4351. İmzasız, Çanakkale'deki Zayıatları 300.000, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Fransızların zayıatları hk.)
4352. İmzasız, İsveç Gazetelerinin Mütalaatı, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4353. İmzasız, Kral Yedinci Edward Zırhlısı, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4354. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Vaziyeti, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (İngilizlerin düşmüş olduğu durum hk.)
4355. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Hezimetleri, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (İngilizlerin hezimetleri hk.)
4356. İmzasız, İnan ve İtilaf-ı Murabba, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Rusya ile İngiltere'nin Şah hükümete verdiği tahsisat hk.)
4357. İmzasız, Mısır Ahvâli, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4358. İmzasız, Üçüncü Küçük Düşman'da Mahvediliyor, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Avusturya Ordusu Çeteneyi Zabt Ederek Karadağ'ın İstilasını Ameliyesini İtmam Etmek Üzeredir.)
4359. İmzasız, Lantag Meclisinin Resmî Küşâdı, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 2. (Meclisin açılması hk.)
4360. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Yunanistan'ın Vaziyeti, Korfu'nun İşgali ve İtalya, Asteroma Köprüsünü Berhava Etmişler, Müslüman Gönüllüleri, Sırbistan Valiliği, Fransız Tayyarecisinin Bir Talebi.)
4361. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Encümen, Çanakkale Zaferini Tebriat, Tünel Trenleri, Kuveyt Şeyhinin Vefatı, Balkan Ekspres Treni, İttihat ve Terakki Fırkası.)
4362. İmzasız, En Son Haberler, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Süveyş Kanalının Seddi Netayici, Alman Harp Raporu, Avusturya-

- Macaristan Harp Raporu, Rayiteşâğ Meclisinde Konsolos Meselesi, Avusturya-Macaristan Notası, Lefçen Nasıl Zabtedildi, Lefçen Muzafferiyeti Münasebetiyle, Roma'da Mühim Mülâkatlar, İtalya Taarruzundan Vazgeçiyormuş, Yunanistan'ın Vaziyeti, Fransa'nın Yeni Bir Tecavüzü Daha, Mükellefiyet-i Askeriye ve İngiliz Madencileri.)
4363. İmzasız, Mevlid Hazret-i Nebevi, 6798, 11 RE. 1334, 4 KS. 1331, 17 KS. 1916, s. 1. (Mevlid kandili hk.)
4364. İmzasız, İtalya ve Harp, 6798, 11 RE. 1334, 4 KS. 1331, 17 KS. 1916, s. 1. (İtalyanların harpten bayağı bir bozguna uğrayarak çıktığı hk.)
4365. Millî Teblîğ-i Resmî, 6798, 11 RE. 1334, 4 KS. 1331, 17 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4366. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6798, 11 RE. 1334, 4 KS. 1331, 17 KS. 1916, s. 1.
4367. Sadayı İslâm, Kut'ül-amâre'de İngilizlerin Vaziyeti, 6798, 11 RE. 1334, 4 KS. 1331, 17 KS. 1916, s. 1. (Kut'ül-amâreinin düşman taarruzundan tamamen akîm olduğu hk.)
4368. İmzasız, Hindistan Vali Umûmîliği, 6798, 11 RE. 1334, 4 KS. 1331, 17 KS. 1916, s. 1. (Hindistan Valiliğine Lord Şimelmesford'un atandığı hk.)
4369. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6798, 11 RE. 1334, 4 KS. 1331, 17 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Demirhisar Köprüsünün Berheva Edilmesi, Selânik'te Neler Oluyor, İngiliz ve Fransızlar Siroz'da, İngilizlerin Selânik'te Hırsızlığı, Erecri'yi de İşgal Edeceklermiş, Yunanistan'ın Ahvâli, Çitene'nin Zabtı ve Matbuatı, İtalya'da Endişeler, Müteferrik Haberler.)
4370. İmzasız, Adriyatik Savahili Etrafında, 6798, 11 RE. 1334, 4 KS. 1331, 17 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Karadağ İstilâsından Sonra Avusturya-Macaristan Ordusunun Arnavutluk'a Duhulü Muhtemeldir.)
4371. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6798, 11 RE. 1334, 4 KS. 1331, 17 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Mevlid-i Nebevi, Meclis-i Vükelâ, Resmî Kabul, Tedrisat-ı İbtidaiye Meclisi, Komisyon, Haham Başının Telgrafı, Salih Bey'in Tevkifi, İlk Balkan Sürat Katarı, İkdâm, Hilâl-i Ahmer Müsameresi İçin, Posta Muamelatı İçin, İzmir'de Tiye Mektebi.)
4372. İmzasız, En Son Haberler, 6798, 11 RE. 1334, 4 KS. 1331, 17 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Kudüs ü Şerif Fransız Ruhabının Protestosu, İngiliz Kumandanları Hakkında Tahkikat, Reichstag Meclisinde Barlong Hadisesi Müzakeratı, Çitene'nin İşgali Münasebetiyle, İtalyan Medeniyeti Safahatından.)

4373. İmzasız, İlk Katarla, İlk Müjde, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 1. (İlk sürat katarının gelişinden ve balkanlarla ilgili müjde hk.)
4374. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4375. İmzasız, İngilizlerin Muamelesi, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 1.(Haber.)
4376. İmzasız, Karadağ Nihayet Teslim Edildi, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4377. Mehmet Sadi, Berlin-İstanbul Katarında, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 1. (Gözlemlerini aktarıyor.)
4378. İmzasız, İlk Tren, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Dün Akşam Şehrimize Muvasalat Etti.)
4379. İmzasız İlk Balkan Sürat Kıtaatı, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4380. İmzasız, İkinci Balkan Treni, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 2. (Haber.)
4381. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Morfo'nun İşgali Münasebetiyle, Selânik'te Tevkifat-I Alan Devam Ediyor, Kayser'in Cephe-i Harbe Âzimetini, Besarabya Cephesinde Fransızlar, İtalya Kralının Romanya'ya Avdeti.)
4382. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 20. İçtimai Umûmî.)
4383. Enver, Meclis-i Âyan, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 20. İçtimai Umûmî.)
4384. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Saray-ı Hümayun'da Mevlid Nebevi Kıraatı, Huzura Kabul, Eskişehirlielerin Hamiyeti, Cemiyet-i Tedrisiye İslâmiye, İttihat ve Terakki Fırkası, Mevlid Nebevi Kıraatı, İlmiye Salnâmesi.)
4385. İmzasız, En Son Haberler, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Umûm Ordu Kumandanlarıyla Donanmayı Osmanî Kumandanlarına, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Karadeniz'de Rus Kruvazörleri, Gelendir İstasyonunu Tahrib Etmişler, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, Bulgaristan'a Mühimmat ve Levazım Sevkiyatı, Sırp Hükümeti Berendizi'de, Kral Piyer'in Roma'ya Azimetini.)

4386. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yine Bulgaristan, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Bulgarların Makedonya'dan zapt ettiği yerler hakkında malûmât veriyor.)
4387. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4388. Ahmet Fazıl, Husûsî Telgraflarımız, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1.
4389. İmzasız, Selânik'te Vaziyet, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Selânik'in durumu hk.)
4390. İmzasız, Eski Yunanistan'a da Tecavüze Başladılar, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (İtilafçıların Yunanistan'ı da rahatsız etmeye başladığı hk.)
4391. İmzasız, Kaleron Harp Limanında, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4392. İmzasız, Pire'ye Asker İhracı, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (İngiliz ve Fransızların yaptığı asker ihracından söz ediyor.)
4393. İmzasız, İtilaf'ın Tedabir Zecriyesi, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Yunanistan'dan alınan içki vergisi hk.)
4394. İmzasız, Yunan Meclis-i Mebûsânının İçtimai, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4395. İmzasız, Atina Polis Müdürünün Azli, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4396. İmzasız, İtilaf ve Yunanistan, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Yunanistan ve İtilaf devletleri arasında ki gerginlikten söz ediyor.)
4397. İmzasız, Tecavüzler Tevâli Ediyor, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Avusturya-Macar Başkumandanının esir alındığı hk.)
4398. İmzasız, İngiliz-Fransızların Tahribatı, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4399. İmzasız, Viyana Matbûatı, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4400. İmzasız, Karadağ'ın Teslim-i Silahı, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4401. İmzasız, Karadağ Teslim-i Silah Etmiş, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4402. İmzasız, Kont Tiza'nın Beyânâtı, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 2. (Haber.)

4403. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İtalyan Askerlerinin Firarı, İtalyan Nazırının İçtimai, Fransız Ordusunda Aziller, Saray Başkumandanı, Times'in İtirafatı, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye.)
4404. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Mevlid-i Nebevi Ala-yı Valayı, Veliht Sultaniyet Hazretleri Nezdinde, Balkan Treni Zevari, İstanbul-Berlin Treni, Mevlid Kıraatı, Hafız Cemiyeti.)
4405. İmzasız, En Son Haberler, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Harb Madalyası Takdimi, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Karadağ Teslimi-Berlin'de Tesirat, Karadağ'a Dair Gazetelerin Mütalaatı, Sofya'da Husûsî Bir Ziyafet, Avusturya Veliahdının Devr ve Teftişi.)
4406. [ORAN], Ahmet Cevdet, Can Alacak Tımarlar, 6801, 14 RE. 1334, 7 KS. 1331, 20 KS. 1916, s. 1. (Tarım işleri hk.)
4407. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6801, 14 RE. 1334, 7 KS. 1331, 20 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4408. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6801, 14 RE. 1334, 7 KS. 1331, 20 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan'a Ultimatom Vermişler, İtilafçılar ve Yunanistan, Kovala'ya Asker İhracı, Selânik'e Yürüyecek İttifak Kuvvetleri, İtşlafçıların Tahribatı, Yunan Vapurlarından Haber Alnamıyor, Fransızların Selânik'teki Rezaletleri, Atina'daki Sefarethâneler Evrakı, İtilafçılar Arasında İhtilaf, Klemenso'nun Protestosu, Fransa'da İnkisâr-ı Hayâller, Kayser İle Bulgar Kralının Mülâkatı, Budapeşte'de Tezâhürat, Bulgar Matbûatı, Mevrat'ın Makalesi, Sulh Haberlerinin İtalya'ya Vürudu, Lofçen'in İşgalinden Evvel, Rusların Maksadı, İtalya ve Sırp Milliyetçileri, Manastır Ahvâli, Sırp Başkumandanının Vefatı, Romanya-Bulgar Transiyet Meselesi, İtalya Kralının Tarant ve Berdeziye Azimetî, Reichstag Meclisinin Tatili, Fransızların Bulgarlar'a Karşı Beyannameleri, Ceneral Revsky Hâlet-i Nezide.)
4409. İmzasız, Yunanistan'ın Hukuk Hükümransı ve Bîtarafılığı, 6801, 14 RE. 1334, 7 KS. 1331, 20 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Hergün Yeni Taarruzlarına Maruz Kalan Yunanistan'ın Nihayet Hayat Noktaları Olan Pire Vefaloron Limanlarını Da İşgal Etiler.)
4410. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6801, 14 RE. 1334, 7 KS. 1331, 20 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Encümen, Mevlis-i Nebevi Kıraatı, Bilâ'umum Sucu Esnafının Nazar-ı Dikkatine, Konferanslar, Darülbedayinin İlk Temsili.)

4411. İmzasız, En Son Haberler, 6801, 14 RE. 1334, 7 KS. 1331, 20 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Selânik'te Hal ve Vaziyet, İran'da Vaziyet, İtalya ve İtilaf-ı Murabba, İngilizlerin Alicebnabı, Karadağ Muzafferiyeti, Sırp Askerlerinin Korfuya Nakli, Sırp Hükümeti.)
4412. İmzasız, İtalya'da Alâim-i Buhran, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1. (Genel olarak siyasiyelerin yaptıkları politikanın eleştirilmesi dolayısıyla ortaya çıkan gerginlikten söz ediyor.)
4413. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4414. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1.
4415. Enver, Takdir ve Teşekkür, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1. (Enver Paşa tarafından donanmayı hümayun birinci kumandanlığına gönderilen teşekkürnâmeden söz ediyor.)
4416. İmzasız, Miyandevap'ın Zabtı, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4417. İmzasız, Suhon Paşa'nın Takdirâtı, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4418. İmzasız, Süveyş Etrafında İngilizlerin Tahkimâtı, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4419. Tunuslu Şeyh Salih, Süveyş ve Cezayir Heyetinin Telgrafnâmesi, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1. (Heyet adına Şeyh Salih tarafından Enver Paşay'ya gönderilen telgraf hk.)
4420. İmzasız, Balkanlar'da Neler Hazırlanıyor, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1. (Karadağ'ın teslim-i silah olmasından sonra yaŞb. nları anlatıyor.)
4421. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i İdare, Encümen, Meclis Umûmî Vilâyeti, Askerî Sansür Müfettiş Umûmîliğinden, Muhtekirlerin İŞaatını Tekzib, Muhacirlere.)
4422. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan ve İtilaf-ı Murabba, Yunanlıların Çekilmesi, Fransızlar İle İngilizler ve Yunanlılar, İngiliz ve Fransızların Ümitleri, İmparatorun Niş'ten Avdeti, Niş Mülâkatı Münasebetiyle Nişanlar İtası, Karadağ İle Sulh Müzakeratı, Başvekil ile Başkumandan Arasında, Karadağ'ın İzmihlâli ve İtalya, Bîtaraf Memâlikte Nasıl Düşünüyorlar, Romanya-Bulgar Müzâakeratı, Akdeniz'deki Alman Tahtelbahirleri, İngiltere'de Sulh Tarafdaranı, Bir Tashih.)

4423. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 21. İçtimâ-i Umûmî.)
4424. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 21. İçtimâ-ı Umûmî.)
4425. İmzasız, En Son Haberler, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Irak'ta İngilizler Niçin İlerleyemiyorlarmış, İskenderiye'de Alman Ruhbanının Tevkifi, Dedeğaç ve Karadağ Bombardımanları, Yunanistan'a Asker İhracı Etrafında, Yunan Kralının Beyânâtı, Karadağ İle İtilafın Kati Münasebeti, Alman Âyan Meclisinde, İtalya'da Tesirat, ÇÇemberlin'in Beyânâtı, İmparator Wilhelm'in Seyahati Etrafında, Esad Paşa'nın Vaziyeti, Cenûbî Almanya ve Balkan Trenleri, Alman Şark Ticaret Şirketi, Fransız Malûlin Askeriyesinin Mikdarı.)
4426. İmzasız, İngiliz-Fransızlar Yunanistan'da, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (İngiliz ve Fransızların Yunanistan'a karşın aldıkları vaziyet hk.)
4427. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4428. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1.
4429. İmzasız, Irak'ta Vaziyet, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4430. İmzasız, Irak Sefirine Dâir Beyânât, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4431. İmzasız, Mısır'ın Gaarp Hududunda Mühim Muharebeler, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (İngilizlerin Sunusiler'e saldırısı hk.)
4432. İmzasız, Mısır Hududunda, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4433. İmzasız, Mısır'da Afrika-yı Cenûbî Askeri, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4434. İmzasız, Hintliler Arasında İhtilâl Harekâtı, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (İngiltere'de kalan Hintliler arasında çıkan ihtilâl hareketliliği hk.)
4435. İmzasız, Hindistan Boyunduruk Altından Kurtulacak, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4436. İmzasız, İran'da Cihat, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4437. İmzasız, İmhâ Edilenler, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4438. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunan'ın Yeni Bir Protestosu, Yunan Başvekilinin Beyânâtı, İtilafçıların

- Tazyikatı, Bîtarafklar Nasıl Düşünüyorlar, Karadağ'da Hal ve Mevkii, Ajans Havasın Yalanları, Almanya ve Bulgarlar, Selânik Hakkında İhtimâlat, Arnavut Mücahitlerinin Mukarreratı.)
4439. İmzasız, Tebdilat-ı Hevaiye, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4440. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya İmparatorunun Mühim Beyânâtı, Rusya ve Münferiden Akd-i Sulh, Fransız Nazırları Londra'da, Şarkî Galiçya Muharebatı, İtilafçılar ve Portekiz, İtalya'da Mühimmat Meselesi, Şimdiye Kadar İktitaf Edilen Semrat, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Çin-Japonya, İngiliz Donanması, İtalya'da Muhalif Cereyanlar, Müteferrik Haberler.)
4441. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Huzura Kabul, Tenze Malukane, Avusturya ve İlâmiyet, Müsamere, Teşekkür, İrtihal.)
4442. İmzasız, En Son Haberler, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman ve Bulgar Hükümdarlarının Nutukları, Bavyera Meclis Mebusanında, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İttifak Tezahüratından, Nişan İtası, Yunanistan'la Muhaberatın İntikası, Yunan Ceneralinin Protestosu, İngilizlerin Kanaatı, Londra'da Şurayı Harp, Times'ın Makalesi.)
4443. [ORAN], Ahmet Cevdet, Seksen Bin Vagon, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 1. (İngilizlerin Romanya'dan seksen bin vagon hububat aldığı hk.)
4444. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4445. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 1.
4446. İmzasız, Süveyş Etrafında Muhârebat Başladı, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 1. (Osmanlı ile İngiliz arasın da muharebenin başladığı hk.)
4447. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâf'ın Yunan'a Yeni Bir Teblîği, Sırp Askerlerinin Korfuya Nakli, İtilaf Erkânı Arasında İttihatsızlık, Lefçen Muharebatında, Bulgar Kralı Feld Mareşal, Bir Fransız Tahtelbahirinin Şaşkınlığı.)
4448. İmzasız, İlk Sulh Müzâkeratı Etrafında, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4449. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Avam Kamarasının Bir Takdiri, İtilafçıların Şurayı Harbi, Düşman

- Ticaret Bahriyesinin Zayiâtı, Avanti'nin Makalesi, Fransız Matbûatının Tenkidatı, Bir Rus Sosyalist Gazetesinin Beyânâtı, Habis'teki Fransızların Telâşı.)
4450. İmzasız, Tebdilâtı- Hevâiye, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 1. (Hava Duurmu.)
4451. [TARHAN], Abdülhâk Hâmid, İlhâm-ı Nusret, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 2. (Şiir.)
4452. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Harem-i Şerif'te Buhâri Şerif Kıraatı, Muhabirin Ecnebiyeye Ziyafet, Balkan Treninin Berlin'e Vüsûlü, İyanen.)
4453. İmzasız, En Son Haberler, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İran'da Rusların Hezimetini, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Sahne-i Harpte Ateşe Milliyetler, İtiraf Cerm Yolunda, Karadağ Ehemmiyetinden Iskat Ediliyorlar, Karadağ Hadisesi ve İtalya, Karadağ Sulh Müzâkeratı Etrafında, Karadağ Aile Hükümdarisi, Selânik Civarında Yunan Kuvvesi, Ceneral Saray Nikbin Değilmiş, Grandük Boris'in Bükreş'ten Avdeti, Fransa Meclis Mebûsânında İzahat, Harbe Devam Edeceklermiş, Sabık Nazır Milran Aleyhinde, Persan'ın Garkında Mesul Kim, Harbin Nihayetlenmesi İçin Çare, Arnavutluk Mesalha Müzâkeresinde Değil, Müstemlekette Muharebeler, Demir Yollarına Dair Müzâkerat, Harik Hail.)
4454. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bu, Böyle Olmayacaktı, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 1. (Romanya örneğinden yola çıkarak, hesapların sağlam temeller üzerine kurulması gerektiği hk.)
4455. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4456. Cevdet, Husûsî Mektuplarımız, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 1.
4457. İmzasız, İngiliz Avam Kamarasında, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4458. İmzasız, İran Haberleri, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İran'da Cihat, Mencil'de Rusların Mağlubiyeti, Müctehidin Azamın Fetvaları.)
4459. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunan Kralının Beyânâtı, Yunan Dül Merkeziden Memnun, Romanya Kralının Beyannâmesi, Niş'te Bulunan Vesaik, Kral Ferdinand Balkan Treninde, Karadağ'ın Teslim-i Silahı, İngiliz Memurininin Atinadan Nagehanı.)

4460. İmzasız, İtalya Ordusu Ne İş Gördü?, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4461. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya Ordusunda Buhran, İtalya'da Hoşnutsuzluk, İtalya Sosyalistlerinin Kongresi, Rus Teşebbüslerinin Akameti, Feremdnbelat'ın Makalesi, İngilizlerin Ablukası ve Bitaraflar, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, Norveç'ten İhracatın Men'i, İsveç'ten Kâğıt İhracatının Men'i, İtalya Siyaseti, Amerika'da Eslaha Tecavüzü.)
4462. İmzasız, La Politik Gazetesinin Mühim Bir Makalesi, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 2. (İngiliz ve Fransızların Seddülbahir'den geriye dönmelerinden bahseden bir makale.)
4463. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Komisyon, Tedabir-i İbtidaiye Meclisi, Hadide Mebusanlığı, Ruh u Şühedaya İthaf, Hilâl-i Ahmer'e Tebriat, 313 Tevdililere, Tasviye Komisyonları.)
4464. İmzasız, En Son Haberler, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Cembirlin'in Avam Kamarasında, Fransa'da Diktatörlük Cerayanı, Bir İtalyan Nazırının Szöleri, İtalya'da Hoşnutsuzluk, İtiraf-ı Hakikat Yolunda, Karadağlıların Teslim Muamelatı, Karadağ Aile Hükümdarisi, Bükreş Almanya Sefiri, Norveç'te Harik-i Hail.)
4465. İmzasız, Müdafaa-i Milliye Menfaatına, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 2.
4466. [ORAN], Ahmet Cevdet, Seyahat Hatıraları, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 1. (Bükreş ile Rusçuk arasında ki gözlemlerini aktarıyor.)
4467. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4468. İmzasız, Atina'da Kıyam Hazırlıkları, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4469. İmzasız, Gelibolu Harekâtı Hakkında Tahkikat, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4470. İmzasız, Irak Sefiri Hakkında İstizah, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4471. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunan Kralının Beyânât-ı Cedidesi, Atina'da Mülakatlar, Saray'ın Raporu,

- Avusturya-Karadağ Sulh Müzâkeratı, İtalya ve Arnavutluk, Gostav Löbun'un Mühim Bir Eseri.)
4472. İmzasız, İtalya Kabinesi Yine Sallanıyor, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4473. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 22. İçtimâ-ı Umûmî.)
4474. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 22. İçtimai Umûmî.)
4475. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Topkapı Sarayı'nda Mevlid-i Şerif, Huzura Kabul, Yevm-i Kabul Sefira, Meclis-i İdare, Müttefiklerimizin İhtisatı, Nazar-ı Dikkatine, Müthiş Bir Zelzele, Malulin ve Mecruhin Askeriye, Tasfiye Komisyonları.)
4476. İmzasız, En Son Haberler, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak Muharebatı, Alman Harp Raporu, Bir Alman Deniz Tayyaresi Dover Üzerinde, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İşkodra Rahi İşgal Edildi, Akdeniz'de Alman Tahtelbahirleri, Yunan Kralı Pire'de, Yunanistan ve İtilafçılar, Yunanistan Memnuniyeti, İtilaf Donanması Gulus Önlerinde, İngiltere'nin Ablukası, İngiltere'de Mühimmat Meselesi, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, Karadağlıların Teslimi Meselesi, Çin Ahvâli.)
4477. İmzasız, Şaşkınlık Numunelerinden, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS. 1331, 26 KS. 1916, s. 1. (Makedonya'ya yapılan ani bir saldırı hk.)
4478. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS. 1331, 26 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4479. Cevdet, Husûsî Mektuplarımız, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS. 1331, 26 KS. 1916, s. 1.
4480. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS. 1331, 26 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Selânik Sularında Alman Tahtelbahirleri, Selânik Ahvâli, Temps'in Dosyası, Yunan Kralına Karşı Suikast, Venizelos'un Tahrikâtı, Atina'da İtilafçılara Karşı Hıdmet, Kral Piyer'in Korfu'ya Azimeti, Korfu'da Sırp Askerleri, Sırp Mebûsları Roma'da, Salandra'nın Mülâkatları, İtalya Nazırlarının İçtimai, Bir İtalyan Gazetesinin İstidlâli, Popolodiyalya'nın İtirafatı, İtalya ve Arnavutluk, İttifak Tezahüratından, Bulgar Kralı Feld Mareşal, Bulgar Matbuatının Mütalaatı, Karadağ'ın Beyannamesi, Karadağ'da Vaziyet.)
4481. İmzasız, Avusturya Ordusu Arnavutluk'ta, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS. 1331, 26 KS. 1916, s. 1. (Haber.)

4482. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS. 1331, 26 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tayyarelerinin Taarruz ve Muvaffakiyeti, Repingotun'un Mütalaat Saibesi, İngiltere Mümimmat Meselesi, İngiltere ve Bîtarafklar, İngiltere Mükellefiyeti Askeriye, Golnun'da Hadisesi, Fransa'da Sansür Meselesi, Sabık Fransız Nazırları Milan'da, Gark Olan Vapurlar.)
4483. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS. 1331, 26 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzur-ı Hümayun, Yunan Sefir-i Cedidi, Hevaic-i Suriye Komisyonu, Encümen, Tedrisat-ı İbtidaiye Meclisi, Filistin'deki İtalyan Rahibeler, Darülhalife-i Aliye Medresesinde, Tevcihat-ı İlmiye, Şühedâ Ailelerine Muavenet, Darülbedâyi Heyet-i Temsiliyesi.)
4484. İmzasız, En Son Haberler, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS. 1331, 26 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Alman Tayyarelerinin Faaliyeti, Tayyarelere Karşı Tedabir-i Tahfifiye, Yunan Meclisinin Küşadı, Yunan Jandarma Tensik Heyeti, Karl Nikola'nın Seyahati, Selânik'te Atmak Fiili, Aynı Bolatın ve Mahdumun Maktul.)
4485. İmzasız, Rus Haberleri, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS. 1331, 27 KS. 1916, s. 1. (Rusların 1915 yılı içerisinde ne kadar toprak kaybettiği hk.)
4486. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS. 1331, 27 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4487. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS. 1331, 27 KS. 1916, s. 1.
4488. İmzasız, Rusya'nın Sulh Yolu, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS. 1331, 27 KS. 1916, s. 1. (Rusya'nın barış için yapması gereken fedakârlıklar hk.)
4489. İmzasız, Japon Matbûatı, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS. 1331, 27 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4490. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS. 1331, 27 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Yevm-i Mahsus, Sivas Heyeti, Avusturya'nın Bir Kararı, İttifak ve Muhadenet Tezahüratından, Müttefiklerimizin Tebriatı, Becayış, Naklen Tayin, Tayin, Salib-i Ahmer Mdalayası, Nişan, Fransuva Jozef Nişanı, At Fiyatı, Mahal İtası, Teşekkür.)
4491. İmzasız, Irak Harekâtı Etrafında, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS. 1331, 27 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4492. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS. 1331, 27 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Şimalî Apir ve Yunanistan, Selânik Sefiri ve Yunanistan, Yunanistan Ahvâli, Arnavutluk'a Doğru, Karadağ Seferinde Bulunanlar, Karadağın Teslimi Etrafında, Rusya'da Tesir, İtalyanlar'da İnkisar-ı Hayâl, İtalyan Matbuatında

- Hoşnutsuzluk, Briyan'ın Roma'yı Ziyareti, Rus Matbuatı ve İtalya, Son Londra Meclis-i Mebûsânı.)
4493. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS. 1331, 27 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Londra Müzâkeratı, Bukoviyana Taarruzu, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, İsveç'in Bîtarafılığı.)
4494. İmzasız, En Son Haberler, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS. 1331, 27 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya Mebûsân Reisinin Telgrafı, Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Berat'ın Zabtı Alunya ve Derace Doğru, Mösyö Karp'ın Beyânâtı, Arnavutluk ve Avusturya ve Macaristan, Yunanistan'ın Vaziyeti, Amerika'nın Protestosu, İngiltere Ablukası Aleyhinde, Roma'da Mülakatlar, Bir Fransız Resanesinde İnfilak.)
4495. İmzasız, Bulgaristan Harbiye Nazırı'nın Beyânâtı, 6809, 22 RE. 1334, 15 KE. 1331, 28 KS. 1916, s. 1. (İngiliz ve Fransızların Selânik'ten vazgeçmelerinin muhtemel olduğu hk.)
4496. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6809, 22 RE. 1334, 15 KE. 1331, 28 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4497. Ahmet Fazıl, Husûsî Telgraflarımız, 6809, 22 RE. 1334, 15 KE. 1331, 28 KS. 1916, s. 1.
4498. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6809, 22 RE. 1334, 15 KE. 1331, 28 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Başkumandanının Beyânâtı, Rusların Çabalaması, Şümendüfer İnşa Ediyorlarmış, Venizelos Huzur u Adalette, Herve'nin Tehdidatı, Arnavutluk ve İtilagçılar, Arnavutluk'ta İtalyanlar, Karadağ Vakayi, İşkodra'nın Sükûtu ve İtalya'da Tesirat, Kral Nikita'nın Karadağ'dan İnfikakı, Almanya'nın Romanya Sefiri, Romanya'nın Vaziyet-i Malisi, Romanya'nın Vaziyet-i Malisi, Romanya-Yunanistan Münakalat-ı, Bulgaristan-Romanya.)
4499. İmzasız, Arnavutluk'ta İleri Harekâtı, 6809, 22 RE. 1334, 15 KE. 1331, 28 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4500. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6809, 22 RE. 1334, 15 KE. 1331, 28 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika Murahhası, Hücüm-ı Hevain.)
4501. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6809, 22 RE. 1334, 15 KE. 1331, 28 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 23. İçtimai Umûmî.)
4502. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6809, 22 RE. 1334, 15 KE. 1331, 28 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 23. İçtimâ-ı Umûmî.)

4503. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6809, 22 RE. 1334, 15 KE. 1331, 28 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İtimatnâme Takdimi, Almanya İmparatorunun Yevm-i Mahsusu, Teberru Nicibâne.)
4504. İmzasız, En Son Haberler, 6809, 22 RE. 1334, 15 KE. 1331, 28 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Nuremberg'de Samimiyet Nümayişleri, İran'da Ruslar, Alman Harp Raporu, Karadağ Aile Hükümdarisi, Tahtelbahir Korkusu, Vesaik-i Siyâsiye Neşri, Dönger'in Bombardımanı, İşkodra'nın İşgali Münasebetiyle, Besarabya'da Ruslar Taarruz'da.)
4505. İmzasız, İtilafçı Yalanları, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 1. (Harp meydanlarında ve sonrasında sürekli yalanlarına devam ettikleri hk.)
4506. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4507. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 1.
4508. Ahmet Fazıl, Husûsî Telgraflarımız, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 1.
4509. İmzasız, Karadağ'ın Terk-i Silah Mukavelenâmesi, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 1. (Silah bıraktığından fakat cömert bir şekilde harbe devam edeceği hk.)
4510. İmzasız, Mısır'ın Hudud u Garbiyesinde Muhaberat, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 1. (Sunusi mücahitleri ile İngilizler arasında çıkan harp hk.)
4511. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Liş ve Şengin'in Zabtu, Karadağ Handan Kralisi, Karadağ Başvekilinin Protestosu, İtalya ve Arnavutluk, İtalya Alem-i Siyasesinde, Paris, Karadağ Sefirinin Beyannâmesi, Dover'in Bombardımanı, Kral Nikita'nın Sözleri, Karadğ Teslim-i Silah.)
4512. İmzasız, Tebdilat-ı Hevaiye, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4513. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Rusya'da Sulh Emelleri, Almanya İmparatorunun Seneyi Devriyeye Velâdeti, Berlin Şehreminin Beyânâtı, Harb-i Umûmînin Mesuliyeti, İsveç ve İtilaf-ı Murabba, İtalya ve İtilaf-ı Murabba, Norveç ve İtilafçılar, İtalya ve Rus Matbuatı Arasındai İtalya'da Galeyan, Barzilati'nin İfşaatı, İngiliz Hodgamlığı, Leviye Huruc ve Almanya, İtalya ve Cebelitarık-Tunca Meselesi, Rus Ahvâl-i Dâhiliyesi, İspnsnya'da Fransızlar'ın Entrikaları.)

4514. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Menkıbe-i Mevlid Risâletpenâhı, Şam'da Osmanlı-Alman Yurdu, Balkan Treni, İrtihal.)
4515. İmzasız, En Son Haberler, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avısturya-Macaristan Harp Raporu, Selânik Ahvâli, İngiliz Avam Kamarasında, Rusya'da İhtilal Hazırlıkları, Avusturya-Macaristan ve Arnavutluk.)
4516. [ORAN], Ahmet Cevdet, Lofçan Kahramanları, 6811, 24 RE. 1334, 17 KS. 1331, 30 KS. 1916, s. 1.
4517. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6811, 24 RE. 1334, 17 KS. 1331, 30 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4518. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 6811, 24 RE. 1334, 17 KS. 1331, 30 KS. 1916, s. 1.
4519. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6811, 24 RE. 1334, 17 KS. 1331, 30 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman İmparatorunun Bulgarlar'a Hediyesi, Balkan Felâketinin Mesûlü, Karadağ'ın Teslim-i Silah-ı Etrafında, Hollanda Matbuatı, Karadağ Kralının Pevan Karey'ye Telgrafi, Sırbistan ve Karadağ'ın Bir Sulh Teşebbüsü, Avloniye'yi Müdafaa Edeceklermiş, İtalya ve Arnavutluk, Rusya'nın Desayisi, Bulgaristan'da Mükellefiyet-i Askeriye.)
4520. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6811, 24 RE. 1334, 17 KS. 1331, 30 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hanotu'nun Makalesi, Fransız Tayyarelerinin Tecavüzü, Bîtarafklar Kongresi, Viyana Meclis Nazarı, Teriboya'nın İştikası, Bir İngiliz Muavin Kruvazörünün Akıbeti, İngiltere'de Askerlik, Berlin'de Bir Amerika Memur Mahsusu, Rusya'da İhtilal Tertibatı, Biraz'da Şark Cephesine Atf-ı Nazar, Rusya'da Sansür, Müteferrik Haberler.)
4521. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6811, 24 RE. 1334, 17 KS. 1331, 30 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Almanya Sefiri, Meclis-i Vükelâ, Tevcihat-ı İlmiye, Hama ve Hamasluların Tebriatı, Vatanperverlerin Hamiyeti, Bosna Müslümanları, Vidin-i Mahmûdinin Kanunen Müriyeti.)
4522. İmzasız, En Son Haberler, 6811, 24 RE. 1334, 17 KS. 1331, 30 KS. 1916, s. 2. (İmparator Wilhelm'in Telgrafi, Alman Harp Raaporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Liş ve Şengen'in İşgali, Yunanlılar Venizelos'tanYüz Çeviriyorlar, İtalya ve Arnavutluk, İngilizlerin Mucmuî Zayıyatı, Edward Graya'ın Esassız Bir Tevili, Fransa Meclis-i Mebûsanında, İngiltere-Amerika.)

4523. [ORAN], Ahmet Cevdet, Alman Dârülfünûnlarına Girecek Ecnebler, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 1. (Alman Dârülfünûnuna kabul edilmek için gerekli şartlar hk.)
4524. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4525. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 1.
4526. İmzasız, Cevabnâme-i Hümâyun, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 1. (Padişahdan, Alman İmparatoruna gönderilen telgraf.)
4527. İmzasız, Hindistan'da İhtilal Cereyanları, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4528. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Karaburun'a Asker Çıkarılmışlar, Yunan Kabinesi, İtalya ve Arnavutluk, Bulgar Kralı ve Kraliçesi Niş'te, İngiliz Avam Kamarasında, Serseri Kral, Karadağ'ın Teslimi Mukavelenâmesi, Karadağ Kabinesinin İstifası, Beyânât-ı Acibe, Romanya-Bulgaristan, Romanya'da Hububat Fiyatı, Almanya'nın İştirâ Edeceği Hububat, Hububat Mübayesi.)
4529. İmzasız, Kayser Hazretlerinin Hazret-i Şehriyariye Telgrafnâmesi, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 1. (Haber.)
4530. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dalmaçyalıların Sadakati, Amerika Reis'i Hükümetinin Nutku, Akdeniz'de Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Amerika'nın Notası, Alman Maliye Nazırı Viyana'da, İngiliz Bahriyesinin Zayiâtı, Hollanda Matbuatının Endişesi, Rus Bahr-i Siyah Limanlarının Teftişi, Karadeniz'de, Rus Kuvayı İmdadiyesi, Rus Dahiliye Nazırının Tekzibi, Sabık Kafkas Valisi.)
4531. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Dârülfünûn'da Konferans, Alet Tedrisiye Celbi, Muallim Celbi, Tayin, Hilâl-i Ahmer Madalyası, İnfaz-ı Hüküm ü İdam, Tezahürat-ı Milliye, Fedâkar Bir Hintli, Mevrit Kıraatı, Teşekkür, Polis Mecmuası.)
4532. İmzasız, En Son Haberler, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Paris Üzerinde, Korfu'nun İşgali Etrafında, Kara Burunun'un Suret-i İşgali, Tezyitnâme İmparatoriye, Dalmaçya Heyeti Velihtı Huzurunda, Mösyö İştorgun'un Seyahati Etrafında, Bulgaristan-Macaristan Müzâkeratı, İngiltere Dâhiliye Nazırının Nutku, Sırp

- Veliahtı'da Paris'te, Rusya'da Nümayişler, Petersburg'da Müzaika-i Maişet, İngiltere'de Sefâin İnşaatı, Yine Luzitanya Meselesi.)
4533. [ORAN], Ahmet Cevdet, Maarif Nazırının Yeni Kanunu, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1. (Maarif gelirlerinin maddeleri hk.)
4534. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4535. Ahmet Fazıl, Husûsi Telgraflarımız, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1.
4536. Milli, Madalya Tevdî Merâsimi, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1.
4537. İmzasız, İran'da Muharebat, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1. (Gazetelerden bazı fıkraların tercümesi hk.)
4538. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Almanya Sefiri, Yevm-i Kabul-i Sefirâ, Nakliyat Hakkında, Konser ve Müsamere.)
4539. İmzasız, Fransa Sahne-i Harbinde Vaziyet, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Garp Cephe-i Harbinde Almanlar, Fransız ve İngilizler Yeni Darbeler Ettirdikten Halî Kalmıyorlar. Fransız Payitahtına Çepelin Taarruzu.)
4540. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Karaburun'nun İşgali, İtilafçılar Arasında İhtilaf, Karadağ'da Sükûnet, Arnavutluk'ta Vaziyet, İtalya ve Müttefikleri, Yunan Ordusunda Halet-i Ruhiye, Selânik Ahvâli.)
4541. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4542. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Çepelinlerin Son Muvaffakiyeti, Rusya'da İhtilal Tertibâtı, Fransızların Gaddarlığı, Fransa'da Harp Yorgunluğu, İtilafçılar'ın Siyasi Bir Harp Meclisi, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye.)
4543. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 24. İçtimai Umûmî.)
4544. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 24. İçtimâ-ı Umûmî.)
4545. İmzasız, En Son Haberler, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İngiliz Nazırları Paris'te, Briyan'ın Roma'yı Ziyareti, Karaburun'un İşgali, Rus Çarı.)

4546. İmzasız, Ziya'-ı Müessif, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Padişah'ın ölümü hk.)
4547. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4548. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ordu ve Mektep, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Bulgaristan'daki ordu ile mektep arasında ki bağ hk.)
4549. Amerika Muharebeye Hazırlanıyormuş, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4550. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4551. İmzasız, Hint Askerinin Irak'a Nakli, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4552. İmzasız, Türk-Tatar Heyeti Sofya'da, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4553. İmzasız, Tahran Ahvâli, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4554. İmzasız, Rusların Taarruzu, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Ruslar'ın İran'a saldırısı hk.)
4555. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Karaburun İstihkâmında, Yunanistan ve İtilafçılar, İtalya ve Arnavutluk, Karadağlıların Terk-i Silahı, Kadarağ Reisi Nazırı, Sırp Hazine-i Evrakında Bulunan Vesaik, Sırp Mebusanlarının Korfuya Azimetisi.)
4556. İmzasız, Tebdilat-ı Hevaiye, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4557. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Rusya'da İrtica, Amerika'nın Vaziyeti, Amerika Kadınlar Cemiyetinin Bir Arızası, Finlandiya Ahvâli, Temps'in Makalesi, Çeplinlerin Yeni Faaliyetleri, İngiliz Ticaret-i Bahriyesinin Zayiati, İtilafçılar ve İtalya, Alman Cephei-i Harbinin Arkasında ki Fransızlar, Vaziyet-i Umûmiye Askeriye, Kendi İtirafları, Müteferrik Haberler.)
4558. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Umûmî Vilâyet, Konya Meclis-i Umûmîsi, Meclis-i Umûmî Küşadı, Nişan, Gaz Geliyor.)
4559. İmzasız, Şark Demir Yolları Tahvilatı, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 2. (Borç senetleri.)

4560. İmzasız, En Son Haberler, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman Bahriye Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Selânik Osmanlı Şehbenderi, Mısır'da Bir İhtilal Cemiyeti, Alman ve Avusturya Müttehid Mübayaat Komisyonu.)
4561. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yetimler İçin, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 İŞt. 1916, s. 1. (Bulgaristan'daki yetim çocuklar için yapılacak olan yardımlar hk.)
4562. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4563. İmzasız, Ziyâ'-ı Azim ve Müessif Münasebetiyle, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 1. (Veliahtın ölümü hk.)
4564. İmzasız, Hamilton'un Raporu Hakkında Bir Mütalaat, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 1. (Çanakkale harkatı hakkında raporun değerlendirmesi hk.)
4565. İmzasız, Yunanistan'dakiler, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 1. (Yunanistan'a yapılan tecvülden ve abluka altına alınması hk.)
4566. İmzasız, Bazı Muhtekir Mevzileri, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 1. (Muhtekir olan mevziler hk.)
4567. İmzasız, Tebdilat-ı Hevaiye, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4568. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Podguriçe'nin İşgalinden Evvel, Sırp İskoçyanasının İçtimai, Yunan Zabıtlarının Nokta-i Nazarı, Sobranya Meclisinde, Fransız Sefirinin Çitineden Suret-i Fırası, Arnavutluk Ahvâli, Yüz Bin Cagon Hububat.)
4569. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Zafer-i Muhakkak, Sazanof'un Beyânâtı Münasebetiyle, İtalya ve Müttefikleri, Cebelitarık Meselesi, Amerika-İngiltere.)
4570. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Taşra'da Medrese Teşkilatı, Amerika Sefiri Cenapları, İrtihal, Mektep Duhul Şartları, Malulin ve Mecruhin Askeriye.)
4571. Cevdet, En Son Haberler, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 2.
4572. İmzasız, En Son Haberler, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiliz ve Âlem-i İslâm, Mısır'da Cihad-ı Ekber, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bir Çeplin Balonunun Selânik'i Bombardımanı, Çeplinlerin İngiltere'ye Taarruzu, Çeplinlerin Faaliyeti, Paris Üzerinde Çeplinler, Konsoloslar Meselesi, Midilliye Asker İhracı, Alman Maliye Nazırı Viyana'da, Bir

- İngiliz Vapurunda Alman Sancağı, Rus Ordusunda İsyân İlamı, Arnavutluk'ta Neler Oluyor, Fransa'ya Para İkrası.)
4573. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgaristan'da Almanlaşmak Merakı, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 1.
4574. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4575. İmzasız, Düşmanlarımızın Endişesi, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 1. (Merkezi hükümetlerin Sırbistan'a karşı hücumlarından dolayı düşmanların endişelendiklerinden abhseiyor.)
4576. İmzasız, Süveyş Kanalında Tertibat-ı Tedafiye, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 1. (Yapılacak olan savunma hattı hk.)
4577. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir Mukayese, Fransa Meclis-i Mebûsânında, Hergün Bir İtiraf, Çeplinlerin Faaliyeti, İtalyan Kabinesi ve Matbuat, İtalya ve Müttefikleri, Alman Gemilerinin Faaliyeti, Amiral Hoçendoruf'ın Beyânâtı, İtilafçılar'da Asker Fıkdanı, Amerika Miralayı Paris'te, Redd-i Aracif, Bir İtalyan Recl Siyasesinin Mütalaatı, Karadağ Hükümdarı Marsilya'da, Müteferrik Haberler.)
4578. İmzasız, Tebdilat-ı Hevaiye, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4579. İmzasız, Çeplin'lerin Faaliyeti Münasebetiyle, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Paris ve İngiltere Savahilini Tekrar Bombardıman Ettikleri Gibi Selânîk Limanında Hücumda Bulundurlar.)
4580. İmzasız, Bulgaristan'da Eytam ve Eramil-i Askeriye, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 2. (Dul kamış asker eşleri ve onları yetim çocuklarına yapılacak olan yardım hk.)
4581. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 25. İçtimâ-i Umûmî.)
4582. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 25. İçtimâ-i Umûmî.)
4583. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Arz-ı Tezyit, Müşavereyi Milliye Encümeni, Tedrisat Nişanı, Encümen, Madalya, Komisyon, Müsamere Tesiri, İttidat ve Terakki Fırkası, İhsasiyat Mecmuası.)

4584. İmzasız, En Son Haberler, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak'ta İngiliz Vaziyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İskopçiyân'da Sulh Arzusu, Sazanof'un İmanen Bahş Beyânâtı, Prens Culyana Sefinesi, Bir İngiliz Zabitinin Mektubu, Neşriyat-ı Kazibe, Doktor Hulfulrih'in Viyana'ya Seyahati, Wilson'un Beyânâtı Para İçinmiş, Mösyö Navman'ın Konferansı, Rus Başvekilinin Esbab-ı İstifası, Okuranya Heyeti Sibiryâ'da.)
4585. [ORAN], Ahmet Cevdet, Dârülfünûn'un Şahsiyet-i Maneviyesi, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 1. (Dârül'l-fünûn'un şahsiyet kazanması gerektiğinden ve Avrupa'da bulunan Dârülfünûnların nasıl olduğu hk.)
4586. Milli, Tebliği-i Resmî, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4587. İmzasız, İttifak Tezahüratından, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 1. (Çanakkale'nin kurtarılması dolayısıyla Viyana haklı tarafından yapılan tebrik hk.)
4588. İmzasız, İran Ahvâli, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4589. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Derrace-i Hücum, Selânik'e Çepinlerin Taarruzu, Avluniyeden'de Kaçıyorlar, Romanya Parlementosunun İçtimai, Romanya Ordusu, Piriştine Mutâsârrıflığı, Karadağ'ın Teslimi Etrafında, Roma Müzakerat-ı Mühimme, Fransızların Aracifi, Berlin'de Haver, Filisesko'nun Rusya'ya Azimeti, Bulgaristan ile Yunanistan Arasında, İngiltere'nin Yunanistan'ı Tehdidi.)
4590. İmzasız, İtalyanların Hali, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 1. (Levçen'in zabtı ve Karadağ'ın teslim-i silah etmesinden sonra İtalya'nın içine düştüğü durum hk.)
4591. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 1. (İtalya-Amerika, İtalya ve İtilaf-ı Murabba, Pavankara'nın Nutku, Guremkin'in İfşası, Fransa'da Sanayi-i Nesciye ve İngiltere, Yeni Rus Başvekilinin Beyânâtı, Moskova İğtişâsatı Hakkında, Rusya'da Askerlik, İspanya ve İtilafçılar, Rusya'da İlân-ı Esar, Müteferrik Haberler.)
4592. İmzasız, Irak Petrol Madenleri, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 2. (Almanya'nın petrole olan ihtiyacından söz ediyor.)
4593. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Tenze Padişahı, Viyana Matbuatının Tesiri, Temdit-i Müddet, Nişan, Gemici Çıracık Mektebi, Mevlid Kıraatı.)

4594. İmzasız, En Son Haberler, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Macar Paramentosunun Teziyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtalyan Savahilinin Bombardımanı, Karadeniz’de Rus Vapurunun Garkı, Bir Alman Tahtelbahirinin Muvaffakiyeti, Bulgaristan’ın Selânik Konsolosu, Bir İtalyan Tayyaresinin Akıbeti, Adriyatik Denizinde İtalyan Hâkimiyet-i Bahriyesi, Rus Kabinesi, Saksonya Kralı Varşova’da, İtalya’da Buhran-ı Vükelâ İhtimalatı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Eytam Vapuru Hakkında.)
4595. İmzasız, Niş Mülakatı Hatıratı, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (Alman ve Bulgar hükümetleri arasında gerçekleşen mülakat adına diline abide hk.)
4596. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4597. Mehmet Sadi, Dâhiliye Nazırıyla Mülâkat, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (Dâhiliye Nazırı Talat Bey ile yapılan mülâkatın neşri.)
4598. İmzasız, Kafkas Cephesinde, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (Rusların Kafkaslar’daki Harekâta mani olduğu hk.)
4599. İmzasız, Elim Bir İtiraf, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (İngiltere’nin düştüğü durum hk.)
4600. İmzasız, Derac’a Doğru, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Avusturyalıların İleri Harekâtı.)
4601. İmzasız, Rus Kabinesi Etrafında, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (Rus başvekili Gurmikin’in yerine Schurmer’in gelmesi hk.)
4602. İmzasız, Balkanlar’da Harp, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Çepelinlerin Selânik’e Taarruzu, Balkanlar’da Vaziyet, Kral Kostantin’in Beyânâtı, İtilafçılar ve Karadağ, Avlonya’ya Heyet-i Seferiye İzamı, İşkodra’da Neler Olmuş, Saksonya Heyet-i Mahsusası Sofya’da, Sırbistan’a Avans İtası Meselesi, Kumandan Rose’nin Makalesi.)
4603. İmzasız, Tebdili-i Hevaiye, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4604. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bir Alman Tahtelbahirinin Muvaffakiyeti, Kendi İtirafları, Bir İtalyan Tayyaresinin Akıbeti, Yeni Rus Başvekili, Guremikin’in Halefi.)
4605. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 26. İçtimâ-ı Umûmî.)

4606. İmzasız, Şuûn Dâhiliye, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan Takdimi, Azimet, Meclis-i Umûmî Vilâyet.)
4607. Cevdet, En Son Haberler, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s.2
4608. İmzasız, En Son Haberler, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehzâdegân Hazretinin Terfî Rütbeleri.)
4609. İmzasız, Irak'ta İngiliz Vaziyetinin Vehâmeti, Alman Harp Raporu, Mösyö Morgan Temps'in Beyânâtı, Dersaadet Amerika Sefiri, Mısır Efrad Derifesinin daveti, Yunan Yunan Kıtâatının Kısmen Terhisi, Karadağ Sulh Müzâkeratı, Bir Karadağ Ceneraalinin Beyânâtı, İstisnaiyetin İlğası, Bükreş Sabık Şehreiminin Beyânâtı, Rusya Nazırları Beyninde İhtilaf, Sefain-i Mağrukanın Kıymetleri.)
4610. İmzasız, İtalya'da Hoşnutsuzluk, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s. 1. (İtalyan Başvekili Salandora'nın Toren'deki nutkundan sonra ortaya çıkan hoşnutsuzluk hk.)
4611. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4612. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s. 1.
4613. İmzasız, Mısır Ahvâli, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4614. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Derca'a Doğru, Sırp ve Karadğlıların Deracce İlticası, Bulgar Kralının İmparatora İade-i Ziyareti, Makedon Manastır'da, Kanadiyaf Meselesi, Romanya Sularında Bir Rus Ganbutunun Taarruzu, Bir Sırp Profesörünün Makalesi, Sırbistan'da Koşulsuz Evrak-ı Nakdiye.)
4615. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Avusturya-Macaristan'ın Taarruzatı, Encümen, Encümen-i Müdiran, Gelibolu Sultanlığı, Türkiye, İrtihal, Endaht Talimleri, Hilâl-i Ahmer Müsameresi, Harp Mecmuası, Malûlin ve Mecruhin.)
4616. İmzasız, Puvankara Ne Diyor?, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s. 1. (Loren'in Fransa'ya iadesi hk.)
4617. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İmparator'un Huzurunda, Yeni Rus Başvekilin Beyânâtı, Salandra'nın Yeni Bir Nutku, Salandara'nın Nutku ve İtalya Matbuatı, İsveç Kralının Bir Nasihati, İtalyanlar'ın Nolmayin Hezimetini, İtalya Ordusunun Zayıyatı, Briyanın İtalya'ya Seyahati, İngiltere ve İtalya, İtalya'da İngiltere'ye Karşı İnfial, Çepelinlerin Faaliyeti, Prusya Meclis Mebûsânında, İngiliz

- Hodgamlığı, İngiltere'nin Mesarifat-ı Harbiyesi, İngiltere'de Mühimmat Fıkdanı, Seylan Adasında, Belçika Kralı nezdinde İngiliz Heyeti, Rusya'nın Vaziyet-i İktisadiye ve Dâhiliyesi, Müteferrik Haberler.)
4618. İmzasız, En Son Haberler, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selânik Başşehbenderinin Beyânâtı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Çehlere Teşekkür Tebliği, Arnavutluk'ta Harekât-ı Askeriye, Miralay Havz'ın Seyahati Etrafında, Kral Nikitan'ın İkametgâhı, Rusya'da Lehim Kahtı, Selânik Başşehbenderi Bern'de.)
4619. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sofya Ticaret Odası, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1.
4620. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4621. İmzasız Onbeşlik Obüslerin Dünkü Resmî Küşadı, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1. (Obüslerin açılış merasimî hk.)
4622. İmzasız, Mısır'ın Tehdidi, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1. (Mısır'ın İngiltere'yi tehdidi hk.)
4623. İmzasız, Üç Kavasîn Beyânâtı, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1. (Osmanlı şenbender hanesi kavaslarının beyânâtları hk.)
4624. İmzasız, Mösyö Morgantan Berlin'de, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4625. İmzasız, İtilafçıların Balkan Kuvve-i Sefiresi Bir Taarruz Teşebbüsünde Bulunabilir mi?, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4626. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Arnavutlukve Avusturya-Macaristan, Romanya Ordusunda, Karadağ Prensi, Bulgar Sobranya Meclisinde.)
4627. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret-i Sefira, Temetti Komisyon, Meclis-i İdare, Komisyon, Ziraat Odasının İçtimai, Abdullahi Efendinin Vefatı, Hayvan Alıp Satanla, Kesenlere.)
4628. İmzasız, Tebdilât-ı Hevaiye, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4629. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Çeplinlerin Taarruzu, Çeplinlerin Muvaffakiyeti, Bir İngiliz Kruvazörünün Garkı, Salandra'nın Nutku ve Matbuat, İtalya'da Galeyan, Wislon'un Yeni Bir Nutku,

- Appam Hadisesi, İngiltere’de Mükellefiyet-i Askeriye, İtalya’da Yes ve Nevmidî, Müteferrik Haberler.)
4630. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 26. İçtimâ-ı Umûmî.)
4631. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 27. İçtimâ-ı Umûmî.)
4632. İmzasız, En Son Haberler, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kutü’l-amâre’de İngilizlerin Zayıyatı, Mısır’da Vaziyet, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İngiltere Parlamentosundan, İngiliz Hogamlığı, Moskova’da Tefkifat, Rıusya Ahvâli, Romanya’da İrtikâp.)
4633. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yeni Zabt Olunan Yerlerde İktisat Teftişi, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 1. (Bulgaristan’ın yeni zabt ettiği, yerlerde ki teftişinden ve bunun önemi hk.)
4634. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 1. (Günlük olaylar.)
4635. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 1.
4636. Ahmet Fazıl, Husûsi Telgraflarımız, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 1.
4637. İmzasız, Şehzadegân Hazreti Alman Karargâhında, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 1. (Haber.)
4638. İmzasız, Irak Harekât-ı Harbiyesi, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 1. (Haber.)
4639. İmzasız, Hindistan’da İhtilâl Cereyanları, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 1. (Haber.)
4640. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 1. (Alt Başlıklar: Yunan-Bulgar Hududunda, Sırp Velihtı Korkuda, Sırp İskoçyanasının İçtimai, Bulgar Demokrat Fırkası, Prens Oskar’ın Mecruhiyeti, Fransa ve Müttefikler, Bir İngiliz Vapurunun Garkı, Avusturya’nın Adriyatik’teki Vaziyeti, İtalya Kabinesinin Vaziyeti.)
4641. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyafet-i Seniye, Zat-ı Şahaneye Nişan, Sivas Heyet-i Şerifeye Ziyafet, Meclis Mecmuû Vilayeti, Hıdmet-i Maksure Tabii Talebi, Mecanen Tahsil Eden Talebeler Hakkında, Mudurnu Ahalisinin Hamiyeti, Talat Bey Efendi İle Görüşmek İsteyenlerin Nazar-ı Dikkatine, İrtihal-i Müessif, Posta Muamelâtı.)

4642. İmzasız, Bulgaristan Başvekili Mösyö Radoslavof'un Beyânât-ı Mühimmesi, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 1. (Romanya, Bulgaristan ve İtilaf devletlerinin durumunlarını değerlendiriyor.)
4643. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 1. (Hava durumu.)
4644. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 2. (Alt Başlık: 27. İçtimâ-ı Umûmî.)
4645. İmzasız, En Son Haberler, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS.1331, 9 Şt. 1916 s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Selânik Konsoloslarının Eşyayı Zatiyeleri, Selânik'e Taarruz Lüzûmu Etrfinda, Selânik'teki Hasarat Miktarı, Harcda Bulunan Yunanlılar Hakkında, Sunusi Pasaportları Daha Muğteber, Wilhelm Hazretlerine İade-i Ziyâret, Rusya'da Akd-i Sulh Dosyası, Petersburg Kabinesinde İhtilaf, Alman Kahramanları, İngiltere'de Tayyare Talep Ediyor.)
4646. [ORAN], Ahmet Cevdet, Vekili Yetiştirmek, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (Köylüyü/Çiftçiyi nasıl yetiştirmemiz gerektiği hk.)
4647. Milli, Tebîğ-i Resmî, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4648. Ahmet Fazıl, Husûsi Telgraflarımız, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1.
4649. İmzasız, Maarif Nazırı İle Mülâkat, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (Türkiye'nin takip ettiği ve edeceği maarif programları hakkında bir mülâkat.)
4650. Mehmet Sadi, Bulgar-Yunan Hududunda, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (Bulgar-Yunan hududunda meydana gelen hafif taarruz hk.)
4651. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Şimâli Arnavutluk'ta ve Makedonya'da, Topran Gölünün Hududunda, Liş Civarında Sırp ve İtalyanların Hezimetleri, Derac'ın Tahliyesi, İtalya ve Balkan Sefiri, Sırpların Ricatı, Manastır'daki Yunan ve Romanya Komisyonları, Yunan Kabinesi, Karaburun İstihkâmını Nasıl İşgal Etmişler?, Yunanistan Ahvâli.)
4652. İmzasız, Bulgar Kralı Alman Karagâh Umûmiyesine Gidiyor, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Kral Ferdinand'ın Kayser Wilhelm Hazretlerine İade-i Ziyareti Münasebetiyle.)
4653. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)

4654. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Avanti'nin Mühim Bir Makalesi, İtalya Ordusunda İrtişa, Salandra'nın Nutukları, Briyan'ın Romayı Ziyareti, Aferika Müstemlekahında, İngiltere'de Galayı İs'ar, İngiltere Bahriye Nazırının Tekzibi, Portekiz'de İgtişaşat, Müteferrik Haberler.)
4655. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyafet-i Seniye, Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Şehzâdegan Hazreti, Encümen, Encümen-i Müdiran, Bir Sıhhiye Heyeti, Meclis Mesâlih Talebi, Almanya'ya Gideceklerin Nazar-ı Dikkatine, Teşekkür, Nevşehirli Damad İbrahim Paşa Namına, Birinci Kısım.)
4656. İmzasız, En Son Haberler, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bir Mülâkat, Fransız Gazetelerinin Yalanları, Temps'in İşaat Kazibesi, İspantol Müstemlekesine İltica Eden Almanlar, Tekaid Edilen İtalyan Ceneralleri.)
4657. İmzasız, Romanya ve Ecnebler, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 1. (İtilaf devletlerinin (ecneblerin) Romanya hakkında meydana attığı yalanlar hk.)
4658. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4659. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 1.
4660. İmzasız, Irak'ta Vaziyet, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4661. İmzasız, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 1. (Şehremini İsmet Bey'in başkanlığı altında toplanan cemiyet-i Umûmiye-i belediye de bahs olunan konulardan söz ediyor.)
4662. İmzasız, Bulgar-Yunan Hududunda Müsâdemât, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İtilafçıların Büyük Emelleri Berlin-İstanbul Yolu Hattını Kat' Etmektir.)
4663. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4664. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 28. İçtimâ-ı Umûmî.)
4665. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 28. İçtimâ-ı Umûmî.)
4666. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Nişan Takdimi, Huzura Kabul, Müşavere-i Maliye Encümeni, Nişâne-i

- Takdir, Müdafaa-i Milliye Cemiyetinin Meşkûr Bir Teşebbüsü, Tuz Hakında, 312 Tevdililere.)
4667. İmzasız, En Son Haberler, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Romanya'da Besaranya'nın Tahkimâtı Meselesi, Alman Sefinelerinin Seyr ü Sefirleri, Arnavutluk'ta Sırp Askerleri, Yunanistan'da Vapur Satmak Memnu'.)
4668. İmzasız, Musib Tebdirler, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 1. (Ekmek konusunda tedbir alınması ve bunun önemi hk.)
4669. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 1. (Çeşitli cephelerde dikkate değer bir olay olmadığı hk.)
4670. İmzasız, Hindistan'da İngilizlerin Mezâlim ve Tediye, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4671. İmzasız, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 1. (Devam.)
4672. İmzasız, Dicle Savahilinde, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İngilizlerin Kutü'l-amâre'yi Kurtarmak İçin Yaptıkları Teşebbüsler Her Defa Akim Bırakılıyor.)
4673. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4674. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgar Çarının Alman Karargâhını Ziyareti, Almanya'nın Muhtırası, Almanya-Amerika Münasebeti, Alman Debiz Tayyarelerinin Faaliyeti, Briyanın İtalya'ya Azimetini, Almanya ve İtalya.)
4675. İmzasız, En Son Haberler, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tayyarelerinin Muvaffakiyeti, Alman Tayyarelerinin Bir Muvaffakiyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harbiye Nazirinin Beyanatı, Demir Yolları Konferansı.)
4676. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Huzura Kabul, İltifat-ı Seniye, İtası.)
4677. İmzasız, Briyan'ın İtalya Seyahati, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Briyan'ın bir türlü sehayate gidememesi hk.)
4678. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4679. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1.

4680. Ahmet Fazıl, Husûsi Telgraflarımız, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1.
4681. İmzasız, Sofren Zırhlısının Garkı, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4682. İmzasız, Mısırın Hudut Garbiyesinde Muhaberat, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Sunusilerin muharebesi hk.)
4683. İmzasız, İngiltere ve Afganistan, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Afganlıların İngilizlerin aleyinde ayağa kalktıkları hk.)
4684. İmzasız, Derac Kuşatılıyor, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Derac'nın Avusturya ve Mearaistan orduları tarafından kuşatıldığı hk.)
4685. İmzasız, Briyan'ın Roma Seyahati Etrafında, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4686. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Kralı Alman Karagah Umûmiyesinde, Radoslavof'un Sofya'ya Avdeti, Sobranya Azasının Almanya'yı Ziyareti, Üç Rus Zabitanın Tevkifi, İtalya ve Arnavutluk.)
4687. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Batman Hulveg'in Beyânâtı, Briyan'ın Roma'yı Ziyareti, İttifak-ı Murabba-İtilaf-ı Murabba, Alman Taarruz Umûmiyesi.)
4688. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4689. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 29. İçtimâ-ı Umûmî.)
4690. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyafet-i Seniye, Nişan Takdimi, Meclis-i Umûmî Vilayet, Genç Bir Şehidin Sergüzeşti, Donanma Cemiyetinin Mühim Bir Teşebbüsü, Bir Canavarın Tecziyesi.)
4691. İmzasız, En Son Haberler, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehzadegan Hazretine Fahri Rütbe Askeriye Tevcihi, Odin'de Muvaffakiyetler, Türkiye-İsviçre, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macarsiatan Harp Raporu, Kral Ferdianand'ın Alman Karargâhından Müfareketi, Avusturya Karargâhında, Mösyö Sokolidis'in Beyânâtı, Biren'de Mühim Bir İçrimâi, Amerika Harb-i Umûmî, Amerika Harbiye Nazırının İstifası, Çarın Cephe-i Harbe Azimeti,

- Rus Harbiye Nazırının Beyânâtı, Tiran'ın Zabtı, Mecruh Alman Esirleri, Bir Hollanda Vapuruna Taarruz.)
4692. İmzasız, İftihâr Edelim, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1. (Salih Efendi'nin Irak'ta otuzu aşkın muharebeye katılması ve harp madalyası alması hk.)
4693. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1. (Çanakkale'de düşman bataryalarının def edildiği hk.)
4694. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1.
4695. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Zayıyatı, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4696. İmzasız, Yaralı Bir İngilizin Mektubu, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1.
4697. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Kral Ferdinand Avusturya Karargâhında, Derac'a Doğru, Romanya'nın Vaziyeti, İngiltere'nin Vaadleri, İstikraz Şayiasını Tekzib, Kömürün Muntaliz Komisyonu, Sırp Milliyetçilerinin İsyanı, Yunanistan Ordusu.)
4698. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Odin'deki Muvaffakiyetlerimiz, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4699. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Briyan'ın Romayı Ziyareti, İtalya Matbuatı, Maten'in Mütalaası, Almanya'nın Notası, Amerika'nın Vaziyeti, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, Esassız Bir Şayia, İtalyan Donanması, İngiliz Korsanlığı, Rusya Kabinesinde Tebdilat, Müteferrik Haberler.)
4700. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4701. İmzasız, Irak'ta Petrol Menabî, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 2. (Petrol kaynaklarının işlenmesinin önemi hk.)
4702. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Encümen, Encümen-i Müdiran, Sulh Mahkemeleri Encümeni, Ziraat Komisyonu, Memurin Muhakemesi, Viyana'da Camii-i Şerif İnşaatı, Donanma Cemiyetinin Mühim Bir Teşebbüsü, Gardiyan Aranıyor, Muhtarhâne Hafatı.)
4703. İmzasız, En Son Haberler, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtalya

- Mülakatları-Paris Konferansı, Fransız Heyeti İtalya Karargâhında, Almanya'dan İtalya'ya Eşya İthalı Memnu', Rusya'da Hükümet Aleyhtarları, Rus İthalat Limanı.)
4704. İmzasız, Roma Müzâkeratı Etrafında, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Fransa Başvekilin Roma seyahati hk.)
4705. Millî [Ajans], Teblîği- Resmî, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4706. Ahmet Fazıl, Husûsi Telgraflarımız, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1.
4707. İmzasız, Sunusilerin Mühim Bir Muvaffakiyeti, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Sunsuilerin İnfiliz muvaffakiyet hk.)
4708. İmzasız, Rusların Son Bir Emeli, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (İstanbul hk.)
4709. İmzasız, İngilizlerin Mısır'daki Vazii Müşkülü, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4710. İmzasız, Almanya ile Amerika Arasında, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Almanya ile Amerika arasından tahtelbahir muharebesinden dolayı ortaya çıkan hadise hk.)
4711. İmzasız, Sofren'in Garkı Hakkında, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4712. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: 30. İçtimâ-ı Umûmî.)
4713. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4714. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 29. İçtimâ-ı Umûmî.)
4715. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Elbistan'ın İşgali, İtalya ve Yunanistan'ın Protestosu, Yunan Meclis Mebûsânında.)
4716. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyafet-i Seniyye, Huzura Kabul, Tiz'deki Mücahidin Tebriği, Komisyon, Encümen, Talebe Mahsusatı, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye, Men' İhrac, İrtihal, 312 Tevdililere, Çıkrıklara Karşı Darı Zer'i, Polis Mecmuası.)
4717. İmzasız, En Son Haberler, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Makedonya Harekâtı, Amerika'nın Vaziyeti.)

4718. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sağlam Politika, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1. (Politika'da dikkat edilmesi gereken hususlar hk.)
4719. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4720. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Roma Müzâkerâtı, Roma Müzâkerâtının Neticeleri, İtalyan Cephei-i Harbini Ziyaret, İtalya Matbuatının Mütalaatı, Fransız Sefâininde ki Ziyafet, Bulgar Kralının Viyana'yı Ziyareti, Başkumandanlık Karagâhında, Neticesiz Sergüzeşt.)
4721. İmzasız, Şanlı Şehitlerden, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1. (Şehidin babasının oğlunun fotoğrafını gazeteye getirip bastırmak istediği hk.)
4722. İmzasız, Irak Cephesinde, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Mücahidin Osmaniye Fırat Svahilinde Korna İle Nasriye Arasında İngilizler'e Baskınlar Vermişler Ve İmdada Gelen Düşman Kuvvetini Ricata Mecbur Etmişlerdir.)
4723. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Makedonya Darü'l-harbinde, Venizelos Mebusluk Sevdasında, Fransız Korsanları Geride, Esâd Paşa Sırp Ordusuyla.)
4724. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 31. İçtimâ-ı Umûmî.)
4725. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Umûmî Vilâyet, Encümen-i Müdiran, Tayin, Nişan, Tecziye Edilenler, Meclis-i Mesalih Talebi, HilâlAhmer Menfaatına, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu, Bağdat-Osmanlı Demir Yolu,
4726. İmzasız, En Son Haberler, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Galiba Amiral Şarner, Mösyö Sokolidis'in Beyânâtı, Arnavutluk'un Mukadderatı, Ziyafet Nutukları, Amerika-Almanya Mukarrentine Doğru.)
4727. İmzasız, Hala Şüphe Edecekler mi?, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (İtilafçıların Yunanistan'ın durumundan sürekli şüphe ettiği hk.)
4728. Mehmet Sadi, Adliye Nazırı İle Mülâkat, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Muhakim-i Adliye Hakiki Islahat Projeleri.)
4729. İmzasız, Yunan Hükümeti Kararında Azimkâr, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa Cenerali Saray'ın Yeni Tecavüzatı-Yunan Başvekili, Bütün Tazyikata Karşı Hükümetin Kararında Azimkâr Olunduğunu Söylüyor.)

4730. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4731. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1.
4732. Ahmet Fazıl, Husûsi Telgraflarımız, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1.
4733. İmzasız, Irak'ta Vaziyet-i Askleriye, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4734. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4735. İmzasız, İngilizler'in Irak'taki Hali, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 2. (Haber.)
4736. İmzasız, Hint Başkomiserinin Raporu, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (İngiltere'nin Türkiye ile ilgili muharebesinden bahseden bir rapor.)
4737. İmzasız, İtalya'daki Osmanlılar'ın Emlâki, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 2. (Haber.)
4738. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Roma Konferansı Hakkında, Briyana İade-i Ziyaret, Bekledikleri Neticeyi Vermemiş, Briyan'ın Avdeti, Amerika'nın Vaziyeti ve İtilafçılar, Amerika'da Almanya Hakkında İntibah, Roosevelt'in Bir İtirafı, İngiltere'de Askerlik, Yeni Sistem Tahtelbahirler, Fransız Cephesinde Alman Taarruzları, Bir İngiliz Amele Reisinin Tevkifi, Çeplin Taarruzları Etrafında, Fransızların Çeplinlere Bir Nasihatı, Londra Seyti'sinde Bir İçtimai.)
4739. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Encümen-i Müdiran, Heyet-i Mebûsân Müzede, Nişan, Vefa Sultanisi.)
4740. İmzasız, En Son Haberler, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Eşkîya mı? Muhabir mi?, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Fiyeri Kasbesinin İşgali, Yunanistan'da Ecnebi Memurlar, Yunanistan'da Vaziyet-i Umûmiye, İngiltere Parlementosunun Resmî Küşadı, Çar Cephe-i Harpte, Mösyö Radoslavof'un Beyânâtı, Briyan'nın Roma'ya Seyahati ve Matbuat, Amerika'nın Vaziyeti, Almanya'nın Sofya Sefareti, Mühimmat Treninde İştial.)
4741. İmzasız, Askot'ın Nutku, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 1. (İngiltere'nin vaziyeti, malisi ve askeriyesine dair bir nutuk.)
4742. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)

4743. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 1.
4744. İmzasız, Mısır Rediflerinin İsyanı, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 1.
(Selânik'e davet edilen Mısır askerlerinin isyan ettiği hk.)
4745. İmzasız, Odin Harekât-ı Harbiyesi, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 1.
(Haber.)
4746. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Avam Kamarasında, Doma Kadma Meclisinde, Wilson'un Kararı ne Olacak, Sasonofi Tekzib, Bir Çeplin'in Muvaffakiyeti, Kadorna Paris'e Gidecekmiş, Bir İngiliz Kabile Emirnâmesi, Avusturya Tayyarelerinin Faaliyeti, Yeni Fransız Tahsisat-ı Harbiyesi, Japon Sefâin-i Harbiyesi, Viyana'da Mühim Konferanslar, Sânem-i Muganız Hadid İstihsali.)
4747. İmzasız, Sulh İçin Vaki Olan Teşebbüslerden, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Amerikalı Milyoner Ferdinand'ın Avrupa Seyahati Etrafında.)
4748. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 1. (Hava Durumu.)
4749. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sırp İskoçinası Nis'te, Bulgar Ajansının Bir Tekzibi, Venizelos'un Tezviratına Karşı, Bulgar Kralı Viyana'da.)
4750. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Müşavere-i Maliye Encümeni, Kastamonu'da Anamektebi, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye, İzmir'de bAskerî İmalathâne, Telgraf Merkezi Küşadı.)
4751. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 32. İçtimâ-i Umûmî.)
4752. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 30. İçtimaî Umûmî.)
4753. İmzasız, Yeni Şhremimiz, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 2. (Yeni şehremini hk.)
4754. İmzasız, En Son Haberler, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Süveys'teli Hint Askerlerinde İğtişâş, Düşman Sefain Harbiyesi Sanayati, İngiltere'de Sefain Müzayikası, Kitchener Neticede Zaferden Eminmiş, Sasnof'tan Bir İstizah, Alsas Katesi Alman'dır, Besaranya'yı, Romanya'yı Türk Etmeyeceklermiş, İtilafçılar

- Atina'ya Asker Gönderecekler mi?, Bir Fransız Ordu Emiri, Bulgaristan-Romanya Mukarreneti, Romanya'dan Hububat İhracının Men'i.)
4755. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgaristan'da Âsâr-ı Osmaniye ve Sofya Camî-i Şerif, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Bosna'daki Cami'nin yanı sıra halkın yaşayışı hk.)
4756. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4757. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1.
4758. İmzasız, Mısır'daki Hintli Askerlerin İsyanı, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4759. İmzasız, İran Maslahatgüzârının Tavsiyesi, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4760. İmzasız, İtalya'nın Trablus'taki Vaziyeti, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4761. İmzasız, Irak Harekâtı Hakkında Kitchener'in Beyânâtı, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Haber.)
4762. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Huzura Kabul.)
4763. İmzasız, Tahtelbahirlerin Faaliyeti, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Almanya Tahtelbahir Faaliyetinin Teşdidî Kararını Tam Bir Sene Evvel Mevki Tatbiki Konmaya Başlamıştı.)
4764. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Kralının Seyahati, Yunanistan İle Bir İtlaf, Karadağ Kabinesinin Bir Raporu, Yunan Ordusunun Tezyidi, Korgu'da İtalyan Askeri, Yunanistan'daki İtalyan Heyeti.)
4765. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4766. İmzasız, Nevzat Tabiyet, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 2. (Şiir.)
4767. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya-Amerika Münasebeti, Fransız Matbuatı Mebûsân Aleyhinde, Avusturya Tayyarelerinin Faaliyeti, Macar Malisi, Belçika ve İtilafçılar.)
4768. İmzasız, Müdafaa-i Milliye Tamimi, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 2.
4769. İmzasız, En Son Haberler, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kral Ferdinand Viyana'da, Vardar Havzasında, Yunan Meclis

- Mebûsânında, Fransa'nın İta Eylediği Avanslar, Saray'ın Atina'ya Azimeti, Bir Fransız Vapurunun Garkı, Brooklyn'de Büyük Yangın, Romanya'da Vaziyet, Mösyö Karp Saray'da, Morganın Avansları, Sahalin Adasının Japon'a Terakki.)
4770. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sebep Ne?, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 1. (Okuyan insanların faydalı olamamasının sebeplerini tartışıyor.)
4771. Millî [Ajans], Tebliği- Resmî, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 1. (Günlük olaylar.)
4772. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Rus Fırkaları Arasında, Fransa'da Münakalat Buhranı, İngiltere Kabinesinde İhtilafat, Luzitanya Meselesinin Hali, Fransız Matbuatında Kâğıt Müzayikası, Bir Tedbir İhtiyatı, İtalya'nın Londra Sefâret Kaâtibi Maktul, İtalya Sosyalist Mebûsları, Rus İstikraz Dâhilisi, Moskova Kabil Emelleri, İtalyanların Maltalı Temeddühleri, İtalyan Amele Fransa Fabrikalarında, Moskova-Petersburg Şümendüferi, Afrikayı Şark'ta, İtalya'da Harp Yorgunluğu.)
4773. İmzasız, Arnavutluk'ta Avusturya ve Bulgar Orduları, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Adriyatik İki Büyük Limanı Olan Deracı Avusturyalılar, Avluniyayı'da Bulgar'ı Tehdide Başlıyorlar.9
4774. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilafçuların Tecavüzatından, Yunan Tecavüzatında İngiliz Mürakabesi, Ustrumca Üzerinde Fransız Tayyareleri, Selânik'teki Yunan Süvarisi, Romanya'ya Aid Mühimmat Zabtı, Romanya ve Yunanistan, Belgrad Banka Küşadı, Kral Ferdinand Viyana'da, Bir Fransız'ın Mütalaası, Bulgar Üniformaları Numuneleri, Sırbistan'da Hırvat Mektepleri, Romanya'nın Vaziyeti, Bulgaristan'da Selânik Konsolsou, Romanya'da Hal ve Mevkii.)
4775. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4776. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 33. İçtimâ-ı Umûmî.)
4777. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Umûmî Vilayet, Tahsildeki Talebenin Künyeleri, Bulgaristan'a Vagon Gönderilmiş, Mesir Hamiyet, İrtihal, Posta Muamelatı, Mahal Kararnâmesi.)
4778. İmzasız, En Son Haberler, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, İtilaf Devletlerinin Endişesi, İtilaf'ın Yunanistan'a

- Ultimatomu, Derac Müdafaası, Besarabyara Ruslar'ın Vaziyeti, Moskova'da Alman Ticarethanelerinin Tahribatı, Prusya Meclis Mebûsânında, Alman Ticaretinin Terakkisi, Macar Nazırı Viyana'da, İtilafçıların Belçika'ya Verdiği Teminat, İngilizlerin Hakkını Tekzib Etmeleri, Tekzib, Düşmanın İsaat.)
4779. [ORAN], Ahmet Cevdet, Köy İtibâr-ı Taâvün Şirketleri, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 1. (Taavün Şirketlerinin amacından söz eder ve Ziraat Bankası ile karşılaştırma yapar.)
4780. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 1. (Günlük harp meselelerinden söz eder.)
4781. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İngiliz Avam Kamarasında, Fransa Meclis-i Mebûsânında, Paris'te İçtimâ Edecek Konferans İngiliz Sosyalistleri ve Sulh, Ruslar İsveç'in Halinden Sinirleniyor, Madagaskar'da İhtilal Cemiyeti, İngiliz Mesarif Yevmiyesi, Fransızların İngiliz Ticaretinden Şikâyeti, İngiltere'de Askerlik, Alman Ticareti ve Malisi, Belçika'nın Vaziyet-i Düveliyesi, İngiliz Sefineleri Seferden Memnu', Norveç Berlin Sefaretinin Tedkikatı.)
4782. İmzasız, Akim Kalan Taarruzlardan, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Rusların, Besarabya'da Büyükl Tahşidfatla Giriştikleri Taarruzları Tamamen Akim Kaldı.)
4783. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Selânik'e Taarruz Hakkında, Yunanistan-İtalya Münasebeti, Makedonya'da Vaziyeti-i Askeriye, Deraç'ın Muhasarası, Brianîn Nutkunu Tenkit, Sırp Bakiyetü'l-süyûfun Miktarı, Avusturya-Karadağ Masalihesi Etrafında, Ceneral Saray Atina'da, Selânik Kazasında Alman Tayyareleri, Karadağ Kralı Burdu'da, Belgrat'ta Banka Küşadı.)
4784. Hasan Salih, İtalya Ne Halde, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 2. (İtalya'nın son zamanlarda ki vaziyeti hk.)
4785. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Encümen-i Müdira, Veliht Hazretlerinin Yavruları, Müsamere-i Edebiyye, Resim Tedrisatı Temsilleri, Efrad-ı Askeriye Telgraf Havaleleri, Edirne Belediyesine Avans, Memurin Mahakimi, Tohumluk Talebi.)
4786. İmzasız, En Son Haberler, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Kitchener'in Beyânât-ı Ahiresi Münasebetiyle, Avusturya Ordu Kumandanı, Avusturya Ordu Kumandanı Çetine'de, İngiltere'de

- Sulha Doğru, İngiliz Mesarif Tahsisatı, Lordlar Kamarasında Bir Nutuk, Masaleheden Sonra İngiltere-Almanya, Müsellah-ı Sefâin Ticariye Meselesi, Romanya Tahsisat-ı Askeriyesi, Mösyö Radoslavof'un Avdeti, Artık Anlıyorlar, Macaristan'da Ziraat Meselesi.)
4787. [ORAN], Ahmet Cevdet, Müttefiklerimizin Hazırlığı, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1. (Müttefiklerin maddi ve manevî hazırlıkları hk.)
4788. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meseleler hk.)
4789. İmzasız, Mahsur İngiltere Kontu, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1.
4790. İmzasız, Süveyş Kanalı Ücuratı, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1.
4791. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Askovit'in Beyânâtı Hakkında, Garay Aleyhinde, Doma'yı Tatil Tehdidi, Rus Ahvâl Malisi, Madagaskar Suikastı, Moskova'da Kaht, Asılsız Bir Haber, Bir Tekzib, İtilaf Diplomatlarının Netice-i Mütalaatı.)
4792. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Avusturya Sefiri, Sefira Ziyaretleri.)
4793. İmzasız, İngilizler İçin Yeni Bir Kâbus Alman Filosu, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Büyük Bir Darbe mi Hazırlanıyor.)
4794. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan'ın Temamiyetini İhlal, Almanya ve Yunanistan, Avlonya'daki İtalyan Askeri, İtilafçılar ve Yunanistan, Yunanistan'ın İngiltere'deki Paraları.)
4795. İmzasız, Adriyatik'in Şark Savahili Avusturyalıların Taht İşgalinde, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1.
4796. İmzasız, Son Haberlere Göre, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1. (Baharın yaklaşması ile beraber İtilafçıların içine düştükleri telaşeler hk.)
4797. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmi, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meseler hk.)
4798. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Titoni'nin Nutku, Rus Kabinesinde İhlal, İtalyan Bankalarının Seddi, Baralong Kumandanı Azl Edilmiş, İtalya Siyasetinin Suret-i Telakkisi, Kamaron'daki Alman Kuvvetinin Teslimi, İtalya Cephesinde Safahat Harbi, Rus Başvekili Cedidi.)
4799. İmzasız, İngiltere ve Harp, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1. (Günde Beş Milyon Lira Masraf.)

4800. İmzasız, Selânik'teki İttifak-ı Murabba Konsoloslarının Tevkifi Etrafında, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1.
4801. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Cuma Selamlığı Ayasofya'da.)
4802. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4803. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Yunanistan ve İtalya, Prens Nikolay'ın Bir Mektubu, Selânik'te Arbedeler, Yunanistan'da Halet-i Ruhiye, Bulgaristan-Yunanistan Münasebeti, Karadağ Hezimetinin Esbabı, Redd-i Müfteriyat, Romanyalı Zatin Beyânâtı.)
4804. İmzasız, Evrak-ı Nakdiye Hakkında, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 2.
4805. İmzasız, En Son Haberler, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Alman Tayyarelerinin Muvaffakiyeti, İngiliz Harp Tahsisatı, Çarın Avdeti, Ceneral Saray, İngiltere'de Askerliğe Davet, Bir Fabrika Yanmış.)
4806. İmzasız, İş Buna mı Kaldı?, 6836, 20 RE. 1334, 11 Şt. 1331, 24 Şt. 1916, s. 1. (Fransız rical siyasiyesinin bî-taraflarla anlaşarak harbi nihayete erdirmek istemesi hk.)
4807. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6836, 20 RE. 1334, 11 Şt. 1331, 24 Şt. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meseleler hk.)
4808. İmzasız, Husûsi Telgraflarımız, 6836, 20 RE. 1334, 11 Şt. 1331, 24 Şt. 1916, s. 1.
4809. İmzasız, Mısır Rediflerinin İsyanı Esnasında, 6836, 20 RE. 1334, 11 Şt. 1331, 24 Şt. 1916, s. 1.
4810. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6836, 20 RE. 1334, 11 Şt. 1331, 24 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanlar Fransız Cephesini Yardılar, Fransız Matbuatının Tenkitleri, Rusya'da İrtişa, Rusların Besarabya Cephesi Kumandanlığı, Harp Nasıl Bitecekmiş, İngiliz-Fransız Mebûsânları, İngiltere'nin Verdiği Avanslar, İngiltere'de Fabrikalara Vaziyet, İngilizlerin Esirlere İgtisafi, İngiliz Ahvâl-i Malisi, İngiliz Ahvâl-i Malisi Hakkında, İngilizler'de Bedbinlik, İngiltere Hariciye Nezaretinin Bir Muhtırası, Salandra'nın Briyan'ı Ziyareti, İtalya Amelesinin İştikası, İtalya Gazetelerinin Tenkidatı, Rus Planlarının Tekzib, Japonya'da Rus İstikrazı, Romanya ve Rusya, Düşman Çiğ'in Cesameti.)
4811. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6836, 20 RE. 1334, 11 Şt. 1331, 24 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)

4812. İmzasız, Düşmanlar'da Çeplin Korkusu, 6836, 20 RE. 1334, 11 Şt. 1331, 24 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Paris, Alman Sefâin Hevâyesine Karşı Nasıl Müdafaa Olunur?.)
4813. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6836, 20 RE. 1334, 11 Şt. 1331, 24 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Mösyö Skolidis'in Beyânâtı, Yunan Kabinesi, Yunanistan ve İtilafçılar, Yunanistan'ın Vaziyeti, Yunanistan ve Bulgaristan, Ceneral Saray Kral Huzurunda, Saksonya'nın Sofya Sefiri, Romanya Mülakatları Hakkında.)
4814. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6836, 20 RE. 1334, 11 Şt. 1331, 24 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Meclis-i Umûmî Vilâyet, Hıdmet-ı Devlet-i Aliyeye Kabul, Viyana'da Cami-i Şerif, Sanayi Madalyası, Tayin, Köy ve Kasaba İsimleri, Yazlık Ziraat İçin, Çekirge İmhası, Mahal İtası, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Donanma Mecmuası, Türk Yurdu.)
4815. İmzasız, En Son Haberler, 6836, 20 RE. 1334, 11 Şt. 1331, 24 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kutü'l-amâre'de Tayyarelerimizin Faaliyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtalya Üzerinde Avusturya Tayyareleri, Doma Meclisinde, Müşterek Mebûsân Komitesi, İtalya-Yunan Münasebeti.)
4816. İmzasız, Rusya-İsveç Münasebeti, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 1. (Rusya ve İsveç'nin bir anda birbirlerine husûmet beslemeye başladıkları hk.)
4817. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meseleler hk.)
4818. İmzasız, Mısır'da Neler Oluyor?, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 1.
4819. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Avam Kamarasında Şiddetli Tenkitler, Şose'de Alman Muvaffakiyetinde Tefsilatı, Sazanof'a Göre Harbin Devamı, Almanya Hariciye Nazırımın Beyânâtı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Bir Çeplin'in Zayii, İngiltere ve Bî- tarafların Hukuku, Sazanof'un Nutku Hakkında, Harp Madalyası Tevcihi.)
4820. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgarlar Yunan Makedonyasında, İtalya ve Yunanistan, Karadağ'ın Akıbeti, Bir Nispet, İtilafçıların Yunanistan'da Casusluğu.)
4821. İmzasız, Fransa'da Almanlar Taarruza mı Başlıyor?, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Yeni Bir Muvaffakiyet: Fransız Cephesinin Bir Kısmı Yarıldı.)
4822. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâie, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 2. (Hava durumu.)

4823. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: 35. İçtimâi Umûmî.)
4824. İmzasız, Meclis-i Ayân, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 32. İçtimâi Umûmî.)
4825. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık Resm-i Alisi, Heyet-i Mebusan, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Mülkiye Tevcihatı, Eskişehir'de Elektrik Tesisatı, Köy ve Kasaba İsimleri, Çekirgelerin İtlafı İçin, 312, 313 Tevdililere.)
4826. İmzasız, En Son Haberler, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Almanların Son Muvaffakiyetleri Etrafında, Çarın Nutku, Doma Reisinin Nutku, Doma'da Hükümet Memurlarını Tenkit, Spor Şenlikleri, Şark Meselesi Hallolunmuş, İsveç Ahvâli, Rusya'nın Yeni İstikrazı, Bir Kaza, Filipesku Niçin Rusya'ya Gitmiş, Filipesko'nun Seyahati.)
4827. İmzasız, Sazanof'un Nutku, 6838, 22 RE. 1334, 13 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s. 1. (Rus Hariciye Nazırı Sazanof'un Doma meclisinde yaptığı konuşma hk.)
4828. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6838, 22 RE. 1334, 13 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meseleler hk.)
4829. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6838, 22 RE. 1334, 13 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Son Alman Muvaffakiyeti Hakkında, Amerika Bahriye İdaresinin Mütalaası, Sazanof'un Nutku, Çar Şoray İmparatorî'de, Avam Kamarasında Tenkidat, Temps'in İtirafatı, Japonya Asker Göndermeyecek, Paris Konferansı, Herve Sosyalistlerinden Müşteki, Mağruk Sefain Mürettebatı, İngiltere Müdafaa Hevaiye Nezaretî, Bir Çeh Mebûsunun Firarı Münasebetiyle.)
4830. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6838, 22 RE. 1334, 13 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4831. İmzasız, Mısır El-Kahire, 6838, 22 RE. 1334, 13 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Mısır Ahvâlinde Vehamet.)
4832. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6838, 22 RE. 1334, 13 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Burlet Bakır Madenleri, Romanya Muhalifin Rüesasının Seyahati, Deraç'tan Çekilmek Hazırlığı, Romanya Petrol İhracatı Hakkında, Moldovya'da Kar Fırtınaları.)
4833. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6838, 22 RE. 1334, 13 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Cemiyet-i Umûmiye Belediye İntihabatı.9

4834. İmzasız, En Son Haberler, 6838, 22 RE. 1334, 13 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Mösyö Sıkolidis'in Beyânât-ı Mühimmesi, İngiliz Avam Kamarasında, Çeplinlerin Muvaffakiyeti, Rus Çarı Cephede, Bulgar Salib-i Ahmeri ve Almanlar, Patras'ta İtilaf-ı Askeriye.)
4835. İmzasız, Verdun Önünde, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 1. (Verdun muharebesi hk.)
4836. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 1. (Harbe dair meselelerden söz ediyor.)
4837. Ahmet Fazıl, Husûsi Telgraflarımız, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 1.
4838. İmzasız, Rus Siyaset-i Hariciyesi, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 1.
4839. İmzasız, Arnavutluk İstilâsı, Derac Etrafında, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 1.
4840. İmzasız, Fotoğraf, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 1. (Derac limanının umûmî bir manzarası.)
4841. İmzasız, Verdun, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Garp cephesinde Alman hücumu terakki ediyor.)
4842. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Verdun İstihkâmlarından Birinin Zabtı, Alman Muvaffakiyeti Tefsilatı ve Tesirleri, İngiltere'de Sulh Arzuları, Fransa Ahvâl-i İktisadiyesi ve Harp, İngiltere'de Yeis ve Nevmidi, Lordlar Kamarasında, Herve'nin Mütalaları, Balfour'un İtirafatı, İtalya Limanlarındaki Alman Vapurları, Portekiz'deki Alman Sefineleri, Fransızların İtirafı, Amerika-İngiltere, West Born Vapuru.)
4843. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Derac Muharebesi Hakkında, Yunan Meclis-i Mebûsânında, Esad Toptani'nin Firarı, Ceneral Saray'ın Avdeti, Avusturya-Selânik Konsolosu, Bulgar Çarı Koburg'da.)
4844. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 32. İçtimâi Umûmî.)
4845. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabu, Meclis-i Umûmî Vilayet, Avrupa'ya Talebe İzamı, Tanin-i Harp.)

4846. İmzasız, En Son Haberler, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Almanların Hedefi, Almanya Velihtının Planı, Besarabya Köylüleri, İngiliz İhracatı, Romanya Valide Kraliçesi.)
4847. İmzasız, Bütün Hakikatler Tezâhür Ediyor, 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s. 1. (Rusya'nın boğazlar üzerindeki emelleri hk.)
4848. Millî [Ajans], 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s. 1. (Harbe dair meselelerden söz ediyor.)
4849. İmzasız, Mahsur İngiliz Ordusundan Endişe, 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s. 1.
4850. İmzasız, Derac'ın Zabtı, 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s. 1.
4851. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Verdun Muharebatı Tefsilatı, Fransızların Mütalaları, İngilizlerin Mütalaları, Alman Faaliyet-i Harbiyesi, İtalyanların Mütalaları, Fransız Harp Raporunu Tenkit, Rusya'nın İsveç Hududuna Tahşidatı, Çepelinlerin Son Taarruzları, Akdeniz'de Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Rus Ordusunda Sarı Hastalıklar, Sazanof'un Nutku Hakkında, Sazanof'un Nutku ve Bulgar Matbuatı, Çeh Matbuatı, Portekiz'in Hareketi Hakkında, Çepelinlerin Son Taarruzları, Zabtedilen Alman Vapurları, İsveç Tarikinin Rusya'ya Kapanması, Nişan İtası, İngiltere'de Mühimmat Meselesi.)
4852. İmzasız, Büyük Hareket-i Askeriye Arefesinde, 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Verdun İstihkâmlarının Sukutuna Doğru.)
4853. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Arnavutluk Hakkında Kongre, Esad Toptanı, Derac Muharebesi Hakkında, Bulgar Çarı İçin Nümayişler, Kral Ferdinand, Romanya Ahvâli, İtilaf-ı Murabba Erkânı Arasında, Basiç Atina'da, Bulgar Salib-i Ahmeri.)
4854. İmzasız, En Son Haberler, 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Divamun'un Zabtı Etrafında, Gark Olunan Vapurlar, Tahtelbahir Muharebeleri Etrafında, Mister Wilson'un Bir Mektubu.)
4855. [ORAN], Ahmet Cevdet, Harp Senesinde Bulgaristan Ziraatı, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 1. (Rusya Ziraat Nazırı ile ziraat üzerine yapılan mülakat hk.)
4856. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 1. (Harbe dair meselerden söz ediyor.)
4857. İmzasız, Husûsi Telgraflarımız, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 1.
4858. İmzasız, Odin Ahvâli, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 1.

4859. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Fransız Cephesinde Taarruz Devam Ediyor, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtilafçıların Umûmî Taarruzları, Verdun Muvaffakiyeti Etrafında, Bî-tarafların Takdiri, Verdun İstikâmları Hakkında Malûmât, Kahraman Bir İndeneburg Alayı, Fransa'da Yesi ve Nevmidi, İngiltere'de Heyecan ve Endişe, Kont Tiçan'ın Beyânâtı, Kale'de İngilizler, Mütabık Bir İsveç Nazırının Beyânâtı, Vapur Garkı, İngiltere'de Heyecan ve Endişe, Kale'de İngilizler, Sabık Bir İsveç Nazırının Beyânâtı, Vapur Garkı, İtalya ile Müttefikleri Arasında Rusya Ahvâli, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, Fial Alman Sefine-i Harbiyesi, Times'ın Bir Kuruntusu, Portekiz'den İzahat Talebi, Lehistan'ın İstiklali Meselesi.)
4860. İmzasız, Verdun Kabil Zabt Değil miymiş, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Alman Muzafferiyeti Temadi Ediyor. Verdun Muhasarası Gittikçe Sıkıştırılmakta ve İstihkâmları Her Dakika Iskata Yaklaştırılmaktadır.)
4861. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4862. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgar Maliye Nazırının Beyânâtı, Derac'taki İtalyan Askeri, Romanya Parlemantosunu, Bükreş'te İsveç Sefareti.)
4863. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 37. İçtimâi Umûmî.)
4864. İmzasız, En Son Haberler, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Verdun Muharebe-i Müdhişesi, Verdun Muvaffakiyeti ve Bî-taraflar, Fransa'da Heyecan ve Endişe, Ceneral Saray ve Yunan B^-tarafılığı, İngiltere Kralının Rus Çarına Telgrafı, Amerika'nın Vaziyeti.)
4865. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 33. İçtimâi Umûmî.)
4866. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sefirânın Ziyareti, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Cemiyet-i Umûmiye Belediye Azası, Altın Donanma Madalyası, İrtihal-i Müessif, Kraliçe Elizabet, Posta Muamelatı, Biçki Yurdu Müzesi.)
4867. İmzasız, Verdun Darbesi Karşısında, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 1. (Almanların Verdun'a yaptıkları darbenin İtilaf devletleri üzerinde etkisi hk.)
4868. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 1. (Cepheden mühim bir haber gelmediği hk.)

4869. İmzasız, Süveyş Kanalında, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 1. (İngilizlerin Süveyş Kanalı'na baskı yapmaya devam ettikleri hk.)
4870. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Alman Muvaffakiyeti ve Bulgar Matbuatı, Norveç Matbuatı, Hollanda Matbuatı, Fransızların Nazarında Divamun İstihkâmının Ehemmiyeti, Verdun ve İngilizlerin Tevili, Tahtelbahir Muharebatı, Bir Alman Muavin Kruvazörünün Kahramanları, Batan Vapurlar, Doma Meclisinde, Amerika Kongresi, Terfi-i Rütbe, Almanya ve Protekiz, Yeni İsviçre Ümerasının Muhakemesi.)
4871. İmzasız, Bugünden İtibaren Alman Tahtelbahirleri Teşdid-i Faaliyete Başlıyor', 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 1.
4872. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4873. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Dercac'ın Zabrı, Viyana'da Tesirat, Derac Müdafaası, İtalyanların Tevilleri, İtalya-Yunan Münasebeti, Esda Toptani Roma'da, Esad Toptani'nin Desiseleri, Rusya'nın Bükreş Ateşemiliteri.)
4874. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 38. İçtimâi Umûmî.)
4875. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 2. (34. İçtimâi Umûmî.)
4876. İmzasız, En Son Haberler, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İskandinavya Osmanlı Sefirinin Beyânâtı, Yunan Kralı ve Ceneral Saray, Kral Ferdinand'ın Sene-i Devriye Velâdeti, Bulgar Sobranya Meclisinde, Roma'da Sosyalistler, Gark Edilen Sefineler, Kurtulanlar.)
4877. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Donanma Madalyası, Tedrisat Meclisi, Meclis Mesalih Talebi, Beyrut Leyli İnâs Mektebi, Mülkiye Tevcihatı, Hilal-i Ahmer Konseri, Kadın ve Erkeklere Müsamere, Polis Mecmuası.)
4878. İmzasız, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 2. (Borç senetleri.)
4879. İmzasız, Aralık Kapı, 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Almanların garp cephesine saldırması ve Rusya'nın taarruzları hk.)

4880. Millî [Ajans], 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Cepheden mühim bir tebliğ gelmediği hk.)
4881. İmzasız, Sovan Hidden, 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1.
4882. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Karada ve Denizde Yeni ve Mühim Muvaffakiyetler, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Verdun Muvaffakiyeti, Fransa'da Heyecan, Mecruh Nakliyatı, İsviçre'de Tedabir-i Askeriye, Verdun Muharebatı Safhatında, Jofer'in Emirnâmesi, Almanya-Portekiz, Wilson'un Tavır ve Mesleği, Amerika-İngiltere, İtalya'da, İngiliz Taarruzunun Neticesi, Doma Nazar-ı İçtimaileri, Macaristan'da Şeker Fiyatı, Avam Kamarasında, İtalya'da Heyecan, İngiltere ve Rusya Arasında Kırgınlık.)
4883. İmzasız, Verdun Muzafferiyetinin Temâdisi-İstihkâmların Muhasarası, 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Almanlar, Verdun'un Şimal, Şark ve Cenub İstihkâmlarını Muhasara Etmektedirler.)
4884. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4885. İmzasız, Şehremini Beyle Mülakat, 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 2. (Şehremini ile şeker, gaz, ekmek emanet meseleri üzerine bir mülakat.)
4886. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İtalyanlar'ın Derac'dan Suret-i Firarı, Mösyö Rdaoslavof'un Teminatı, Sokulidis'in Beyânâtı, Karadağ Ahvâli, Sırp Velihtı'nın Seyahati, Sofya'daki Sırp Sefarethanesi, Kral Ferdinand, Yeni Tevkifler.)
4887. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İzzet Paşa, Meclis-i Vükelâ, Encümen-i Müdiran, Balkan Treni, Adliye Tevcihatı, Nişan, Posta Muamelatı, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Hilal-i Ahmer Menfaatına Müsamere, Cinayet, Mahkûmiyet, Hayvan Sahiplerine, Merkez Kumandanlığından.)
4888. İmzasız, En Son Haberler, 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Hilmi Paşa'ya Nişan İtası, Derac'ın Zabtı Münasebetiyle, İngilizlerin Taarruz Hazırlıkları, Rus-İsveç Hududunda, Paris Konferansı, Atina'da Şura-yı Askerî Akdi, Şimal-i Besarabya'nın Tahliyesi, Peşte Borsaları, Kral Nikita, Varşova'daki Rus Kilisesi.)
4889. İmzasız, Yunanistan'a Teklifler, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1. (İtilaf devletleri tarafından Yunanistan'a yapılan yeni tekliflerden söz ediyor.)

4890. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meselerlerden söz ediyor.)
4891. İmzasız, Enver Paşa Kudüs'te, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Makâmat-ı Mukaddese Ziyaretleri.)
4892. İmzasız, Abide-i Zafer Yolunda, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1.
4893. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Verdun Muvaffakiyeti Etrafında, Fransız Cenerallerinin Azli, Fransız Zayiati, Bir Fransız Torpidosunun Garkı, İtalya'da Yeni İhtiyat Zabıtları, Tahtelbahirler Hakkında, Sibirya'daki Alman Esirler, Rus Musevileri ve Newyork'ta İçtima, Almanya-Hollanda, Almanya-Danimarka, İspanya'da Telsiz Telgraf İstasyonları.)
4894. İmzasız, İngilizler, İepr Önünde Büyük Bir Taarruz İcrasına Girişeceklermiş, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1.
4895. İmzasız, Tahtelbahirler Muharebesi ve Amerika'nın Vaziyeti, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1.
4896. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilafçıların Yunan'a Yeni Notası, Yunan Şümendüferleri, Karadağ'ın Sulh Meselesi, Mösyö Karpát 'ın Beyânâtı, Kral Ferdinand, Yeni Bulgaristan'da Ziraat, Filipescu Petersburg'da.)
4897. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4898. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 2.
4899. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 2.
4900. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis İdare-i Vilâyet, Şûra-yı Devlet, Tedrisat-ı İbridaiye Meclisi, İzmir'in Ekmek Meselesi, İrtihal, Ödemiş'te Çekirge Yok, Ziraat Meselesi Hakkında, Amale Taburu Azamı, Tayin, Muhacirin Tahsisatı, Mahkûmiyet, Asker İkame Olunan Mesakin Eshabına, Müsamere-i Fevkalade.)
4901. İmzasız, En Son Haberler, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Rusya'da İslamlara Mezalim, Verdun Zayiati, Verdun'un Yeni Kumandanı, Peruvians'ın Torpillenmesi, Selânik'te İtilaf Zayiati, İsviçre Zabıtlarının Netice-i Muhakemeleri, Romanya'da Kraliçe Elizabet'in Vefatı, İstokholm Sefiri Cevat Bey.)
4902. İmzasız, İttifak İktisadı, 6845, 29 RE. 1334, 20 Şt. 1331, 4 Mt. 1916, s. 1. (İttifak devletlerinin ekonomik meseleleri hk.)

4903. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6845, 29 RE. 1334, 20 Şt. 1331, 4 Mt. 1916, s. 1. (Önemli bir meselenin olmadığı hk.)
4904. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6845, 29 RE. 1334, 20 Şt. 1331, 4 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Verdun Muvaffakiyeti, Bir Alman Rical Siyasetinin Beyânâtı, Tahtelbahirler Muharebatı ve İngilizler, Tahtelbahirlerden İhtiraz, Peruvans Vapurunun Garkı Etrafında, İngiliz Maliye Nazırının Kabalığı, Berlin'de Bir Farisi Gazete, Rusya Tebdil-i Lisan Ediyor, Yeni İsviçre Zabitinin Tebrisi, İngiltere Aleyhinde Hoşnutsuzluk, İngiliz Banka Memurlarının Askerliği, Berlin Belediyesinin İanesi, Gazete Tatili.)
4905. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6845, 29 RE. 1334, 20 Şt. 1331, 4 Mt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4906. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6845, 29 RE. 1334, 20 Şt. 1331, 4 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Atina'daki İngiliz Ateşemiliteri, Selânik'e Levazım Sevkinde Müşkülât, Selânik'te İtilaf Askeri, Karadağ Nazırlarının Beyannamesi, Vesaik-i Mühimme, Derac Muzafferiyeti, Karadğ'da Şenlikler, Belgrad'ta.)
4907. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6845, 29 RE. 1334, 20 Şt. 1331, 4 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Asker Şarkısı, Akd, Kraliçe Elizabet'in Cenaze Merasimi, Galatasaraylılar Yurdu.)
4908. İmzasız, En Son Haberler, 6845, 29 RE. 1334, 20 Şt. 1331, 4 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sobranya Meclisinde Radoslavof'un Beyânâtı, On Günde 170 Kilometre, Fransa'da Mevad-ı Nariye Fabrikasında İnkilak, Yunanistan'a Erzak Edhali, Verdun Etrafında.)
4909. İmzasız, Dâru'l-eytâm, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 1. (Şehit çocukları için yapılan yetimler yurdu hk.)
4910. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 1. (Harp cephelerinden önemli bir haberin gelmediği hk.)
4911. İmzasız, Müttefikler Arasında İttihad-ı İktisadiye, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 1.
4912. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Verdun Muvaffakiyeti, Zofer'in Raporunu Tenkit, Klemenso'nun Tenkitleri, Fransız Matbuatının Bir Talebi, Fransa'dan Alman Haberleri, Bir Alman Zabitinin Mektubu, Wilson'un Bir Mütalası ve Harp, Herve Sosyalist Fırkasından Çekilmiş, Almanya-Portekiz, Macaristan'ın İstiklâli Etrafında, Hollanda Matbuatının Tenkidatı, Ruslar

- Ne Vakit Taarruza Gececekler, Batan Vapurlar, İtalya Meclis Mebûsânında, İtalya'da Kabine Aleyhdarları, İngiltere'de Askerlik ve Madencilik, Rusya'nın Vaziyet-i Malisi, Müteferrik Haberler.)
4913. İmzasız, Tayyare Avcısı, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 1.
4914. İmzasız, Romanya İtilafçılarla Birlikte Hareket Edebilir mi?, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 1.
4915. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Yunanistan'ın Vaziyeti, Bulgaristan-Romanya Müzakeratı, Arnavutluk'ta İtilaf-ı Siyasi Memurları, Arnavutluk'ta İşgal Edilen Arazi.)
4916. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 40. İçtimâi Umûmî.)
4917. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 32. İçtimâi Umûmî.)
4918. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Umûmî Vilayet, İlmiye Tevcihatı, Elektrik Tenviratı İmtiyazı, Doktor Buhr, Mahkûmiyet, Pangaltı Hastahanesi Sertebabetinden, Merkez Kumandanlığından.)
4919. İmzasız, En Son Haberler, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Jofer Yeni Taarruzu Bekliyor, Saray Geri Çağırılacakmış, İtilaf Entrikaları, Rusya'da Bütçe Müzakeresi.)
4920. İmzasız, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 2.
4921. İmzasız, Bağdat-Osmanlı Demir Yolu, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 2.
4922. İmzasız, Paris Karışmış, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Paris neşriyatının karşıması hk.)
4923. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Mühim bir tebliğ olmadığı hk.)
4924. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macristan Harp Raporu, Verdun Muvaffakiyeti, İskandinavya Nazırlarının Mülâktı, Kahraman Move'nin Avdeti, İngilizlerin Yalanları, Wilson'un Nokta-i Nazarı, Dördüncü Alman İstikrazı, Bir İngiliz Torpil Gemisinin Garkı, İtalya'da Harp Taraftarlığı, Alman Bahriyesi ve Mütihazsısın

- Mütalaası, İtalya Kabinesinde İttihatsızlık, Viyana Şehreminin Beyânâtı, Viyana Ticaret Odasında, Müteferrik Haberler.)
4925. İmzasız, Düşman Sefâini Hiçbir Yerde Emniyetle Seyr ü Sefer. Edememeğe Başladı, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1.
4926. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4927. İmzasız, Hilâl-i Ahmer Ambarını Ziyaret, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 2.
4928. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sofya'da Arnavut Kongresi, Kral Ferdinand, Esassız Rivayetler, Bulgar Prenslarına Cemile, Romanya-Yunanistan, Romanya'nın Bî-terafılığı.)
4929. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: 41. İçtimaî Umûmi.)
4930. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Surre-i Hümayun İkinci Müjde Celebi, Almanya'ya Talebe İzamı, Sanayi Mekteplerine Talebe İzamı, Çiniciliğimiz Hakkında, İrtihal.)
4931. İmzasız, Millet Tiyatrosu'nda, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 2. (Duyuru.)
4932. İmzasız, Amerika'nın Vaziyeti, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 1.
4933. Millî [Ajans], 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 1. (Mühim bir gelişme olmadığı hk.)
4934. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Verdun Muvaffakiyeti, Paris Mahafilinin Kanaati, Düşman Hücumlarının Neticesi, Rusların Zayiata, İsviçre'de İngiliz Casusları, Müsellah Tüccar Sefineleri Meselesi.)
4935. İmzasız, Verdun Harekât-ı Ahiresi Münasebetiyle, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Geçen Eylül'deki Fransız-İngiliz Taarruzuyla Son Alman Taarruzu Arasında.)
4936. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilafçıların Selânik Sergüzeşti, Soroviç ve Verine Köprükeri, Yunanistan'ın Vaziyeti, Kraliçe Elizabet'in Cenaze Merasimi, Bulgar SarayKralisinde Matem, Romanya'dan Hububat İştirası.)
4937. İmzasız, Şaşkınlık Alametlerinden, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İngiliz Almanya'yı Tecrid Etmek İçin Abluka Nezareti.)

4938. İmzasız, Meclis-i Âyan, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: 37. İçtimâi Umûmî.)
4939. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4940. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sefira Ziyaretleri, Şehremini Hevayic-i Zaruriye Müdüriyeti, Donanma Madalyası, Nişan, Madalya, Macaristan'a Gitmeye Talib Talebe, Ekmek Tevzianı, İrtihal.)
4941. İmzasız, Budapeşte Ticaret Mekteplerinde Türkçe, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 2.
4942. İmzasız, En Son Haberler, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Türk-Macar Muhadeneti, İrlanda'da Tahrikât, Romanya'nın Vaziyeti, Batan Vapurlar.)
4943. İmzasız, Sanayi Merkezi, 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 1. (İstanbul'un merkez olarak önemi hk.)
4944. Millî [Ajans], 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair meselerler hk.)
4945. İmzasız, Enver Paşa Medine-i Münevvere'de, 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 1.
4946. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Şehzadelerimiz Beserabya Cephe-i Harbinde, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bir Fransız Kumandanının Emirnâmesi, İtalyan İstikrazı, Almanya-Portekiz Münasebeti, Batan Vapurlar, Fransa'daki Sivil Üsera, İtalya'da Adem-i Memnuniyet, Hindistan'da Hareket-i İhtilaliye.)
4947. İmzasız, İngiltere Üzerinde 30. Sefer, 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Düşmanların Bütün Şiddetli Takdirlerine Rağmen Almanlar, Evvel ki Gece İngiltere'yi Bombardıman Etiler.)
4948. İmzasız, Amerika-Almanya Meselesi, 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 1.
4949. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
4950. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İtalya Meclis-i Mebûsânında, İtalyanların Arnavutluk'ta Mezalimi, Derac'ın Tahliyesinden Evvel, İtilafçılar ve Yunanistan'ın Tehdidi, İttifak'ın

- Balkanlar'da Planı, Selânik'te İtilafçıların Hilekârlığı, Bulgaristan ve Yunanistan, Kraliçe Elizabet'in Merasim-i Tedfinesi.)
4951. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Presn Urah ve Rutemberg, Teftiş, Divan-ı Umûmiye'de Teşkilat, Meclis Mesalih Talebi, Bütçe Takdimi, Bağdat Dewmir Yolu İnşaatı, Elektirik İstihsali İçin, Kükürt Meselesi, İktisadiyat Mecmuası.)
4952. İmzasız, En Son Haberler, 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransız Mukabil Taarruzlarının Neticesi, Alman Teyyrlerinin Faaliyeti, Bir Profesörün Makalesi, Protekiz-Almanya Hükümetleri, Petersburg'da Grev ve Muhalefet Hareketleri, Pürüvas Nasıl Batmış, Avusturya'da Şeker, Romanya'da Bakır ve Maden-i Saire, Bulgaristan'dan Yük İhracı.)
4953. İmzasız, Müstakbel Arnavutluk, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 1. (Arnavutluk istiklâli hk.)
4954. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 1.
4955. İmzasız, Mükellefiyyet-i Askeriyenin Temdidi, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 1.
4956. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Verdun Muhârebât-ı Etrafında, Bir İngiliz Torpido Botunun Garkı.)
4957. İmzasız, Kutü'l-Amare'yi Kurtarmak İçin, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 1.
4958. İmzasız, Balkanlarda Harp, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sobranya Reisinin Beyânatı, Yunan Veliahdı Selânik'te, Niş'de Abide.)
4959. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 2.
4960. İmzasız, Meclis-i Ayân, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 2.
4961. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar Huzura Kabul, Encümen-i Müdirân, Macaristan'a Gidecek Talebe.)
4962. İmzasız, En Son Haberler, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Romanya'dan 500 Vagon Tuz Geliyor, İtilafçılar Alanen Hazırlanıyorlarmış, Beynelmilel Sosyalist Konferansı, İngiliz ve Fransız İstikrazları ve Amerika, Portekiz'deki Almanlar.)
4963. İmzasız, Umûmî Bir Nazar, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 1. (Verdun Muhârebesi hk.)
4964. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 1.

4965. İmzasız, 314 Tevellüdülerin Askerliği, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 1.
4966. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman-Portekiz Gerginliği, Alman Potekiz Münâsebetinin İnkıtai, Verdun Muhârebâtı Etrafında.)
4967. İmzasız, Verdun Önünde Alman Taarruzu, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 1.
4968. İmzasız, Cihâd ve Tesirât-ı İktisâdiyye, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 2.
4969. İmzasız, Balkanlarda Harp, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 2.
4970. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 2.
4971. İmzasız, Meclis-i Ayân, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 2.
4972. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Vasiyyet, İlmiye Tevcihatı, Konferans, İrtihal, Macaristan'a Gidecek Talebeye.)
4973. İmzasız, En Son Haberler, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Fas'da Kıyâm ve Hareket, Mısır'da İngilizlerin Aleyhine Harekât, Fransız Harbiye Nazırı'nın İstifâsı.)
4974. İmzasız, Dokuzuncu Düşman, 6852, 1 CE. 1334, 27 Şt. 1331, 11 Mt. 1916, s. 1. (Portekiz'in Almanya'nın dokuzuncu düşmanı olduğu hk.)
4975. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmi, 6852, 1 CE. 1334, 27 Şt. 1331, 11 Mt. 1916, s. 1.
4976. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6852, 1 CE. 1334, 27 Şt. 1331, 11 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Portekiz'e İlân-ı Harp.)
4977. İmzasız, Verdun Etrafındaki Vaziyet-i Askeriye, 6852, 1 CE. 1334, 27 Şt. 1331, 11 Mt. 1916, s. 1.
4978. İmzasız, Sven Hedin, 6852, 1 CE. 1334, 27 Şt. 1331, 11 Mt. 1916, s. 2. (İsviçreli kâşif Sven Hedin hk.)
4979. İmzasız, Balkanlarda Harp, 6852, 1 CE. 1334, 27 Şt. 1331, 11 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sırp Ordusu, Arnavutluk ve İtalya, İtilafçıların Desiseleri, Müteferrik Haberler.)
4980. İmzasız, En Son Haberler, 6852, 1 CE. 1334, 27 Şt. 1331, 11 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bir Rus Torpidosu Batmış, Almanya-Portekiz, Almanya-Amerika, İngiliz

- Nezâreti'nin İçtimâi, Roma'da Mülâkatlar, İskandinavya Nazırları'nın Mülâkatı, Rus Amele Fırkasının Bir Kararnâmesi, Rusya ve Bulgaristan.)
4981. İmzasız, Almanya-Amerika, 7853, 2 CE. 1334, 28 Şt. 1331, 12 Mt. 1916, s. 1. (Almanya-Amerika münâsebeti hk.)
4982. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmi, 7853, 2 CE. 1334, 28 Şt. 1331, 12 Mt. 1916, s. 1.
4983. İmzasız, Harb-i Umûmi, 7853, 2 CE. 1334, 28 Şt. 1331, 12 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtalya Meclis-i Mebûsânı'nda.)
4984. İmzasız, İstihkâmlar Arasında, 7853, 2 CE. 1334, 28 Şt. 1331, 12 Mt. 1916, s. 1.
4985. İmzasız, Portrekiz'de Harb-i Umûmiye Karışıyor, 7853, 2 CE. 1334, 28 Şt. 1331, 12 Mt. 1916, s. 1.
4986. İmzasız, Balkanlarda Harp, 7853, 2 CE. 1334, 28 Şt. 1331, 12 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sofya'da Bir Casusluk Davası, Batan Rus Torpidosu, Nişan İtası.)
4987. İmzasız, Türkiye Ziraatı ve Esbâb-ı Terakkîsi, 7853, 2 CE. 1334, 28 Şt. 1331, 12 Mt. 1916, s. 2.
4988. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7853, 2 CE. 1334, 28Şt. 1331, 12 Mt. 1916, s. 2.
4989. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7853, 2 CE. 1334, 28 Şt. 1331, 12 Mt. 1916, s. 2.
4990. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7853, 2 CE. 1334, 28 Şt. 1331, 12 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan İhdâsı, Nişan, Tayin, İkdâm.)
4991. İmzasız, En Son Haberler, 7853, 2 CE. 1334, 28 Şt. 1331, 12 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransızların Zayıtı 2.500.000, İki İngiliz Torpidosunun Garkı, İtalya-Portekiz Kati Münâsebeti, Bir Flemenk Vapuruna Taarruz, Rusya'da Yeniden Kavaim-i Nakdiye İhracı, Maximali Viyale Çetesi.)
4992. İmzasız, İtalya Ahvâli, 7854, 8 CE. 1334, 29 Şt. 1331, 13 Mt. 1916, s. 1.
4993. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmi, 7854, 8 CE. 1334, 29 Şt. 1331, 13 Mt. 1916, s. 1.
4994. İmzasız, Vazi-i Yedd Edilecek Emâkin Hakkında, 7854, 8 CE. 1334, 29 Şt. 1331, 13 Mt. 1916, s. 1.
4995. İmzasız, Verdun İstihkâmları Etrafında, 7854, 8 CE. 1334, 29 Şt. 1331, 13 Mt. 1916, s. 1.
4996. İmzasız, Harb-i Umûmi, 7854, 8 CE. 1334, 29 Şt. 1331, 13 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Rus Filosuna Tayyare Hücûmları, Fransa'da Hüsrân.)
4997. İmzasız, Türk Hanımları Biçki Yurdu, 7854, 8 CE. 1334, 29 Şt. 1331, 13 Mt. 1916, s. 2.

4998. İmzasız, Balkanlarda Harp, 7854, 8 CE. 1334, 29 Şt. 1331, 13 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgaristan Mektubu, Romanya ve İtilafçılar.)
4999. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7854, 8 CE. 1334, 29 Şt. 1331, 13 Mt. 1916, s. 2.
5000. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7854, 8 CE. 1334, 29 Şt. 1331, 13 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar Meclis-i Vükelâ, Mülkiye Teveihâtı, Tahvil-i Memuriyyet, İrtihal.)
5001. İmzasız, En Son Haberler, 7854, 8 CE. 1334, 29 Şt. 1331, 13 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bahr-i Siyah'ın Şimal ve Baltık Denizlerine Rabtı, Belçika Maden Kömürleri.)
5002. İmzasız, İtilafçılar ve Bî-araflar, 7856, 10 CE. 1334, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1916, s.1. (İtilafçıların Romanya'yı elde etmek istemesi ve bî-arafları harbe davet etmeleri hk.)
5003. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7856, 10 CE. 1334, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1916, s.1.
5004. İmzasız, Harb-i Umûmi, 7856, 10 CE. 1334, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1916, s.1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtalya Buhrânı, İtalya Mesârif-i Harbiyesi, Sean Die'nin Bombardımanı, Verdun'da Fransızların Zayıyatı.)
5005. İmzasız, Şuûn ve Hadisât Etrafında, 7856, 10 CE. 1334, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1916, s.1.
5006. İmzasız, Vaziyet-i Askeriyeye Umûmî Bir Nazar, 7856, 10 CE. 1334, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1916, s.1.
5007. İmzasız, Balkanlarda Harp, 7856, 10 CE. 1334, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1916, s.2. (Alt Başlıklar: Selanik Sularında Alman Tahtelbahirleri, Skolidis Kabinesinin Mevkii, Sırpaların Zayıyatı, Sırp Askerî Fransa'da.)
5008. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7856, 10 CE. 1334, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1916, s.2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Yeni Sene Merâsimi.)
5009. İmzasız, En Son Haberler, 7856, 10 CE. 1334, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1916, s.2. (Alt Başlıklar: Profesör Fereh'in Konferansı, Hintliler'de İntibâh, Verdun Muhârebâtı, Fransa'da İnkisâr, Jores'in Katli.)
5010. İmzasız, Avam Kamarası'nda Almanya, 7857, 11 CE. 1334, 3 Mt. 1331, 16 Mt. 1916, s. 1. (Avam Kamarası'ndaki müzâkere hk.)
5011. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7857, 11 CE. 1334, 3 Mt. 1331, 16 Mt. 1916, s. 1.
5012. İmzasız, Harb-i Umûmi, 7857, 11 CE. 1334, 3 Mt. 1331, 16 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bir Fransız Kumandanının Emirnâmesi, Fransız Harbiye Nazırı'nın İstifâsı, Verdun'un Ehemmiyeti, İngiliz Avam Kamarası'nda, İtalya'da Buhran.)

5013. İmzasız, Şuûn ve Hâdisât Etrafında, 7857, 11 CE. 1334, 3 Mt. 1331, 16 Mt. 1916, s. 1.
5014. İmzasız, Dersaadet Ticâret Limanı, 7857, 11 CE. 1334, 3 Mt. 1331, 16 Mt. 1916, s. 2.
5015. İmzasız, Balkanlarda Harp, 7857, 11 CE. 1334, 3 Mt. 1331, 16 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Müslüman Arnavutlar'ın Diyâneti, Yunanistan ve Oniki Ada, Almanya'nın Sofya Sefir-i Cedidi, Romanya'nın Vaziyeti.)
5016. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7857, 11 CE. 1334, 3 Mt. 1331, 16 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Trenlerin Ticâret-i Mahalliyeye Terki.)
5017. İmzasız, En Son Haberler, 7857, 11 CE. 1334, 3 Mt. 1331, 16 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: New York'ta Şefkat Pazarı, İtalya Meclis-i Mebûsânı'nda, Sofya-Bavyera Heyeti.)
5018. İmzasız, Taklidi Lazım Bir Teşebbüs, 7858, 12 CE. 1334, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1916, s. 1.
5019. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7858, 12 CE. 1334, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1916, s. 1.
5020. İmzasız, Harb-i Umûmi, 7858, 12 CE. 1334, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Reichstag Meclisi'nin İçtimâi, Verdun Sukût Ederse.)
5021. İmzasız, İtalyanların Bî-fâide Hücumları Tekrar Ediyor, 7858, 12 CE. 1334, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1916, s. 1.
5022. İmzasız, Balkanlarda Harp, 7858, 12 CE. 1334, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selanik'de İtilaf Asâkiri, Bulgaristan'da Havayic-i Zaruriye, Bulgaristan'da Ziraat, Sırb Ordusu'nun Zayıyatı.)
5023. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7858, 12 CE. 1334, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Şeker Dağıtılıyor.)
5024. İmzasız, En Son Haberler, 7858, 12 CE. 1334, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyâfet, Fransız Harbiye Nazırı'nın İstifâsı, Fransız İkinci Üç Aylık Bütçesi, Bulgaristan'da Casusların Muhâkemesi, Ziyafet Esnasında Nutuklar, Bavyera Başvekilinin Nutku, Nişan Tevcihi, Bocston Biraderler.)
5025. İmzasız, Yeni Şirketleri İkâz, 7859, 13 CE. 1334, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1916, s. 1. (Anadolu'da teşekkül eden şirketler hk.)
5026. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7859, 13 CE. 1334, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1916, s. 1.
5027. İmzasız, Harb-i Umûmi, 7859, 13 CE. 1334, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Reichstag Meclisi, İtalya Mebûsânı'nda.)

5028. İmzasız, Fransa Dârülharbinde, 7859, 13 CE. 1334, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1916, s. 1.
5029. İmzasız, İngilizler Felahiye’de Ricata Başladılar, 7859, 13 CE. 1334, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1916, s. 1.
5030. İmzasız, Rusya’da Ahvâl, 7859, 13 CE. 1334, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1916, s. 1.
5031. İmzasız, Balkanlarda Harp, 7859, 13 CE. 1334, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sofya’da Casusluk Muhâkemesi, Bacston’un Yunanistan’ı Ziyareti, Romanya’nın Vaziyeti.)
5032. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7859, 13 CE. 1334, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Selamlık.)
5033. İmzasız, En Son Haberler, 7859, 13 CE. 1334, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İtalya ve Londra Mukâvelenâmesi, İtalya Meclis-i Mebûsânı’nda, Bir Hollanda Vapuru’nun Garkı, Fransız Meclis-i Mebûsânı’nda, Hubûbat Mukavelesi.)
5034. İmzasız, Müstakil Arnavutluk, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 1.
5035. İmzasız, Bacston Biraderler, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 1. (Biraderlerin Balkanlar civarında dolaşmaya başladıkları hk.)
5036. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meseleler hk.)
5037. İmzasız, Irak’ta İngilizlerin Vaziyet-i Vehamiye ve Elemiyesi, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 1.
5038. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Reichstag Meclisinde, Amiral Tiriç’in İstifası, Verdun Sukut Ederse, Verdun Havalisinde, Verdun Muharebatı, Gallieni’nin İstifası, Klemenso’nun Tenkidatı, Herve’nin Tenkidatı, Paris Konferansı Tehir Edilmiş, Temps’in Nasayihi, Fransa’da Halet-i Ruhiye, Fransa’nın Mesarifat-ı Harbiyesi, Londra Limanında, İngiliz Amale Fırkalarının İçtimai, Liverpool-Belfast Arasında, İstandart’ın Tatili, İngiltere’de Tasârrufa Davet, Bir İngiliz Muharibinin Makalesi, Almanya ve İtalya, İtalya Ahvâli, Avusturya’nın Sabık Paris Sefiri, Rus Garp Cephesi Kumandanlığı, Aland Adalarında Rusların Tahşidatı, Rusya’da İrtica, Rusya’da Darülfünûn Müdavimi, Rusya’ya Çinli Amele Celbi, Tubantia Vapuru Hadisesi, Move Kumandanının Köşkü Önünde, Alman Afrika Müstemlekatında, Kolonya Şehri ve Balkan Treni, Esassız Rivayetler, Çin’de Harp Dahli.)
5039. İmzasız, Yunan Hududunda ki Hareket Ne Oldu?, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 1.

5040. İmzasız, Besarabya Kumandanları, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 1.
5041. İmzasız, En Son Haberler, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bir Rus Torpidosunun Garkı, Veliht Feld Mareşallik Tevcihi, Velihtın Rütbe-i Cedididesi Münasebetiyle, İtilaf Murahhaslarının Mahal-i İctimai, Rus Ticaret Nazırının Beyânâtı, Bir Fransız Tayyaresinin Iskatı, Amerika-MeksiKS.)
5042. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Encümen-i Daimi Vilayet, Fakir Çocuklara Kitap, Tayin, Rum Vatandaşlarımızın İhtisatı, İrtihal, Kürk Cezası, Tecziye Edilenler.)
5043. İmzasız, Türkler, Almanlar, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 1. (İsktisâdi açıdan bir karşılaştırma yapıyor.)
5044. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meselelerden söz ediyor.)
5045. İmzasız, Çanakkale Taarruzunun Sene-i Devriyesi, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 1.
5046. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtalya Meclis-i Mebûsânında, İzonzo Muharebesi, Fransa'da Heyecan, Verdun Muharebatı, Temps'in Yalanları, Galiçya'nın İstifası, Fransız Başkumandanına Hücum, Fransa'da Asker Firarileri, Almanların Kanaati, İspanya'nın Bî-terafılığı, İsveç ve Sulh, Bir Hastahane Gemisinin Torpillenmesi, Avusturya-Portekiz, Vatanperver Bir Mebus, Rus Ordusunda, Rusya'da Suistimalat, Newyork'ta Şefkat Pazarı, ReichstagHakkında, Çin Ahvâli.)
5047. İmzasız, Romanya'nın Vaziyeti Hakkında, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 1.
5048. İmzasız, İtalya Hâlâ Almanya'ya İlan-ı Harp Etmemiş, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 1.
5049. İmzasız, Amerika Ordusunu Çoğaltıyor, Meksika'ya Karşı Sevkiyat, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 1.
5050. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selânik'te Vaziyet, Makedonya'da Alman Konsolosları, Dük Şarl Guta, Psiç Roma'da.)

5051. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Encümen, Ahmet Nesimi Bey'in Beyânâtı, Taşralarda Tezahürat, Numune ve Rüştiye Mektepleri Mezunlarına, Tasdiknâme Tevzii.)
5052. İmzasız, En Son Haberler, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Amiral Tirpiç'in Taltifi, Almanların Takdiri, Alman Maliye Nazırının Nutku Münasebetiyle, Alman Topları, İngiliz Zayıatı, Lord Hardnig, Portekizliler Verdun'da, Amerikalılar Rusya'ya Para Vermiyor.)
5053. İmzasız, Rusya ve Harp, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s. 1. (Rusya ve Harp ilişkisi hk.)
5054. Millî [Ajans], 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meseleler hk.)
5055. İmzasız, Mısır Ahvâli, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s. 1.
5056. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Tahtelbahirler Muharebesi ve Reichstag Meclisi, Hastahane Gemisine Taarruz, Bir Hollanda Vapurunun Garkı, On Sekiz günde 19 Vapur, Torpillenen Vapurlar, Avusturya-İtalya, Profesör Muzul'un Konferansı, Avusturya-Macaristan Velihtı, Avam Kamarasında İfşaat-ı Mühimme, Avusturya-Macaristan'ın Lizbon Sefareti, Sırp Velihtı Roma'da, Fransa Meclis-i Mebusanında, İsanso Taarruzu-Verdun Muharebesi, Rusya'da Yes ve Nevmidi, Fransa'da Ketm-i Hakayık, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, İngiliz Tayyarecileri, Rus Dâhiliye Nezareti, Fransızların Vesterya Hakkında ki Telakkileri, Avusturya'da Kâğıt Buhranı, Bir Vatan Haini, İtilafçılar ve İsviçre, Besarabya'da Rus Taarruzu, Romanya'nın Hububat İhracatı, Fransa-İtalya ve Fas Meselesi.)
5057. İmzasız, Verdun Muharebatı ve Alman Topları, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s. 1. (Karun Prens ordusunun hareketi battı olmakla beraber mütemadiyen ilerlemektedir.)
5058. İmzasız Şuûn-ı Dâhiliye, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kabul-ı Sefira, Meclis-i İdare, Tekâlif-i Harbiyeyen Alınan Eşya Hakkında, Tevcihat-ı Mülkiye, Madalya, 3. Tertip Evrak- Nakdiye Hakkında Tebliğ, Âsâr-ı Hamiyet.)
5059. İmzasız, En Son Haberler, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bir Fransız Torpidosu Muharibinin Garkı, Tekzib, İtalya Meclis-i Mebûsânında, Prens De Gal Mısır'da, Portekiz Ahvâli.)

5060. İmzasız, İtilafçı Mimallerinden, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 1. (İtilafçıların Selânik'i terk etmeleri hk.)
5061. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 1. (Harb'e dair önemli bir malûmâtın olmadığı hk.)
5062. İmzasız, Tunus Ahvâli, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 1.
5063. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Vaziyet-i Elimiyesi, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 1.
5064. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman Bahriye Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Salandra'nın Nutku, Prens De Gal Mısır'da, İtalya'da İğtişaşlar, Rus Domasında, Bir Fransız Erkan-ı Harp Zabitinin Makalesi, İtilaf Parlamentoları Konferansı, Londra Konferansı, İngiltere'de Askerlik, İngiltere'de İnşaat-ı Bahriye ve Mühimmat, Fransızlar Selânik'ten Kaçıyorlar.)
5065. İmzasız, Rusların Alman ve Avusturya Cephelerine Taarruzu, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 1. (Rusların Almanlar'a karşı vaki olan hücumları kemalen def edildiği gibi Galiçya'da Avusturyalılardan yalnız Üzeyisko'yu zabt ettiler.)
5066. İmzasız, Adriyatik'te Hâkimiyet, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 1.
5067. İmzasız, Osmanlı-Alman Münâsebet-i İktisadiyesi, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 2.
5068. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Meskûkâta Dair, Rûsum-ı Belediye, Meclis-i Mesâlih, Defin, Tedrisat-ı İbtidaiye Meclisi, Âsâr-ı Hamiyet, Erzak Alan Asker Ailelerine, Konferans, Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmuası.)
5069. İmzasız, En Son Haberler, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Hakikati Tahrif Yolunda, İsveç'in Bükreş Sefiri Cedidi, Almanya-Portekiz, Besasya Efendi'nin Şirketi, Fransız Harbiye Nazırının İstifası Münasebetiyle.)
5070. İmzasız, Mühim Bir İstizah, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 1. (Fransa'da kabinenin düşmesi hk.)
5071. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair önemli bir malûmât olmadığı hk.)
5072. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Vaziyeti, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 1.
5073. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Oçinesko Köprü

- Tabiyesi Muharebatı, Avusturya Salib-i Ahmerinin Protestosu, Britanya Üzerinde Alman Tayyareleri, İtilaf-ı Murabbasının Akim Projeleri, Batan Vapurlar, Alman Bütçesi, İngiliz Gazetelerinin Yalanları, Tubantia Vapuru Meselesi, Avusturya Harp İstikrazı, Klemenso'nun Bir İstizahı, Bir Konferans, İngiliz Paramentosu, İtalya'da Vaziyet, İngiltere'de Askerlik, Fransa'da Askerlik, Japon Sefaini ve Avrupa Sefiri.)
5074. İmzasız, Muz Nehri Garbında yeni Muvaffakiyetler, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 1. (Verdun'de icra-yı hareket eden Alman Velihtı ..... bilhassa garp cephesine daha büyük ehemmiyet atfetmekte olduğunu gösteriyor.)
5075. İmzasız, Bir Tayyare Avcısı Daha, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 1.
5076. İmzasız, Fransızların Yeni Harbiye Nazırı, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 1.
5077. İmzasız, Balkanlar'da Harp, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Romanya ve Bulgaristan, Romanya Muharebede Ne Kazanabiliyor, İtilaf'ın Yunanistan'a Tazyikatı, Yunanlılar İle İngilizler Arasında Bir Vakıa.)
5078. İmzasız, En Son Haberler, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Tahran Sefirimizin İstokholm'e Uzleti, Fransızlar'da İtiraf Ediyor, Vatan Hainlerinin Muhakemesi, İtalya Ahvâli Dâhiliyesi, Rusya'da İrtica, Yunanistan'da Vaziyet, Fransız Medeniyeti, Besarabya Cephesinde, Sırp Velihtının Beyânâtı, Portekiz'de İğtişaş, Amerika Ordusunun Mevcudiyetini Artırmıyor, İngiltere'ye Ziyet Eşyasının Duhulü Memnu'.)
5079. İmzasız, Tarihî Bir Musâfaha, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Almanya-Türkiye Arasında.)
5080. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair meseleler hk.)
5081. İmzasız, Iraklıların Takdiratı, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s. 1.
5082. İmzasız, Feld Mareşal Von Mackenzie Edirne'de, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s. 1.
5083. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Kahramanları Takdir ve Tahsin, Mısır'da Uhûd-ı Atîke ve İtalya, Verdun Muharebatı, İran ve İtilafçılar, Reichstag Meclisinde, Fransız Ordusunda İsyânlar, Salandra'nın Seyahati, Portekiz'de İğtişaşlar, Muve Kumandanın Beyânâtı, Cadorna Fransız Karargâhında, Romanya-Bulgar Münasebeti, Fransız Esirlerinin Bir İtirafı, İtilafçıların Yalanları,

- Bulgaristan'da Takvim Meselesi, Çin Ahvâli, Ukraynalılar ve Avusturya-Macaristan.)
5084. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
5085. İmzasız, Feld Mareşal Von Mackenzie İstanbul'da, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıkl: Büyük Alman Ceneralinin Hayat-ı Askeriyesine Ait Bir İki Söz.)
5086. İmzasız, Endaht Tecrübeleri, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s. 2.
5087. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Macar Salib-i Ahmer Cemiyeti, Tütün İhracatı, Ticaret ve Ziraat Tezahüratında İki Teşkilat, Velîme Nakdi, İlm-i Kelâm Tedrisatı, Macaristan'a Gidecek Talebeye, Çocuk Tiyatrosu, Almanca Kavaid, Gayet İstifadeli Bir Fırsat.)
5088. İmzasız, En Son Haberler, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Reichstag Meclisinde, Fransızlar Verdun Harbini Nasıl Düşünüyorlar, Amerika-Meksika, Petersburg'da Amele Arasında İhtilal, İtalya Meclis Mebûsânının Tatili.)
5089. İmzasız, Umûmî Bir Nazar, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s. 1. (İtilaf devletlerinin durumu hk.)
5090. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair önemli bir mesele olmadığı hk.)
5091. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Zayıyatı, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s. 1.
5092. İmzasız, Muhterem Misafirimiz, Feld Mareşal Mackenzie, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Büyük Alman Kumandanının Şehrimize Muvasalatı.)
5093. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Reichstag Meclisinde, Avusturya'nın Protestosu, Meksika Ahvâli, Verdun'da Vaziyet, Arjantin ve İngiltere, Amerika-İngiltere Kablosu, Çin'de Cumhuriyet'in İadesi, Sırp Aileleri Paris'te, Amerika Bayrağı Altında İngiliz Sefaini, Harp ve Fransa'da Hayat-ı İktisadiye, Romanya Bütçesi, Romanya Dâhiliye Nazırının Hastalığı, Yunan Meclisi Mebûsânında, Budapeşte ile Sofya Arasında, Romanya'dan Hububat İhracı, Sırp'ların Hayal Perestliği, Portekiz Ahvâli, Rusya-Finlandiya, Yunanistan-İtalya, Rusya'da Sulh Emelleri, Sunino'nun Romanya Sefiriyle Mülakatı, Vilna'da Ukranya

- Mektepleri, Amerika-Meksika, Sırp Veliiahtı Paris'te, İngiltere'nin Bî-taraf Devletlere Taarruzu, İtalya Kuvve-i Askeriyesi, İngiltere'de Askerlik, Fransa'nın Vaziyet-i Malisi, İtalyanlar Derac'tan Nasıl Kaçmışlar.)
5094. İmzasız, Şark Cephesinde Rusların Umûmî Bir Taarruzu, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Şimdiye Kadar Şayan-ı Dikkat Bir Muvaffakiyet Elde Edemediler.)
5095. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alisi, Huzura Kabul, İstanbul'da Ağaç Bayramı, Hilal-i Ahmer Müsameresi, Vilayet'te Çekirgelerin İmhası.)
5096. İmzasız, En Son Haberler, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Türkiye-Romanya Transiti, Dördüncü Alman Harp İstikrazı, Fransızlar'da İtiraf Ediyor, İspanya İtilafçıları Takip Ediyor, Bulgaristan'da Takvim-i Efrenci, Kâğıt Geliyor, Seyr ü Sefain Şirketlerinin Tedbiri, Sırp Zabitanı Rusya'da, Filipescu Avdet Etti, Torpillenen Vapurlar.)
5097. İmzasız, İtilafçılar ve Romanya, 6867, 21 CE. 1334, 13 Mt. 1332, 26 Mt. 1916, s. 1. (Romanya ve İtilafçıların münasebetleri hk.)
5098. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6867, 21 CE. 1334, 13 Mt. 1332, 26 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair önemli bir mesele olmadığı hk.)
5099. İmzasız, Berlin'deki Şehzadegan Hazreti, 6867, 21 CE. 1334, 13 Mt. 1332, 26 Mt. 1916, s. 1.
5100. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6867, 21 CE. 1334, 13 Mt. 1332, 26 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Reichstag Meclisinde Münakaşat, İtilafçılar ve Romanya, Berlin Borsasında, Balfour'un Bombardıması, Amerika-İngiltere, Jores'in Katli, Bir İngiliz Kruvazörünün Garkı, Portekiz'de Meşrutiyet, Verdun'un Ehemmiyeti, İtalya ve Verdun Harekâtı, Sırp'ların Verdun Harekâtına İştiraki, Rusların Zayıat-ı Müdhişesi, İngiliz Avam Kamarasında, Mısır'da Nakit Buhranı, Romanya ile Bulgaristan Arasında, Batan Vapurlar, Ceneral Pomyankovsky, İtalya Meclis-i Mebûsânında, İstokholm Sefaretinde, Askıt'a Karşı Tenkidat, İngiltere'de Hükümete Karşı Tenkidat.)
5101. İmzasız, Prens Aytel Frederick'de Geliyor, 6867, 21 CE. 1334, 13 Mt. 1332, 26 Mt. 1916, s. 1.
5102. İmzasız, Tahtelbahirler Muharevatı Ne Halde, 6867, 21 CE. 1334, 13 Mt. 1332, 26 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Amerika ile İngiltere Arasında ki Kabloların Esrar İngiliz Bir Surette Kesilmesi.)

5103. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6867, 21 CE. 1334, 13 Mt. 1332, 26 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Muhterem Misafirimiz Feld Mareşal Von Mackenzie, Tevcihat-ı Mülkiye, İrtihal, Gürcülere.)
5104. İmzasız, En Son Haberler, 6867, 21 CE. 1334, 13 Mt. 1332, 26 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak Sefiri Hakkında Avam Kamarsından Beyânât, Mısır'da Vaziyet, Meksika Ahvâli, Mukabele-i Bi'l-misal, Batan Vapurlardan, Esad Toptanı, İngiltere'de Hıdmet-i Askeriye, Verdun'a Hücum, Müsellah İhtimali.)
5105. İmzasız, Şimdi mi Anlıyorlar, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s. 1. (Temps ve Times gazeteleri başta olmak üzere İtalya, İngiliz matbuatını Türkiye hakkında yapmış oldukları haberlerin yalan olduklarını fark etmiş olmaları hk.)
5106. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meselerler hk.)
5107. İmzasız, İslâmiyet-i Fransa Aleyhinde, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s. 1.
5108. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, MMuharebe-i Hevâiye, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Çeplinlerin İngiltere'ye Yeni Taarruzları, Verdun'da İngilizlerin Zayiati, İngiliz Maden Amelesinin Grevi, Fransız Mebûslarının Muhtırası, Kafkasya'da Kıyam, Verdun Muharebatı, Romanya ve Avrupa-yı Merkezî Hükümetleri, Derac'daki Yunan Elçisinin Beyânâtı, Alman Şark Cemiyeti, Macar Ricalinin Viyana'yı Ziyareti, Paris Konferansında, İsviçre'de İtilaf'ın Casusları, İtalya-Almanya.)
5109. İmzasız, Bulgaristan'daki Casusluk, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s. 1.
5110. İmzasız, Feld Mareşal Mackenzie İstanbul'da, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s. 2.
5111. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Abide-i Zafer, Tayin, Karadeniz'de Balıkçılık, Teberru, Un Münakasası, Macaristan'a Gidecek Talebe, Top Endaht Tecrübesi, Bahriye Amele-i Mütেকaid Maaşatı, Şubat Askerî Sipariş Maaşatı.)
5112. İmzasız, En Son Haberler, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak'ta İngilizlerin Zayiati, Alman Sosyalist Fırkaları Arasında, Şeker Geliyor, Bulgaristan-Romanya Transit Münkalası, Sudan Hükümeti Riyaseti.)

5113. İmzasız, İtalya Münferid, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s. 1. (İtalya'nın artık kendi müttelikleriyle beraber değil, münferid olarak harbde devam edeceği hk.)
5114. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair önemli, bir malûmât olmadığı hk.)
5115. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Times Ne Diyor?, Çok İşittik, Essassız Haberler, Rusya'da Askerlik, Irak'taki İngiliz Kumandanı Hezimetini Ne Suretle Tevil Ediyor, Osmanlı-Alman İttifakı, İngilizlerin Mısır'daki Vaziyeti Bazı Şehirlerin Tahliyesi Tasviri, Almanya-İtalya, Avlonya Etrafında, Şimal Denizinde ki Muharebe-i Bahriye, Mısır'daki İngiliz Baş Kumandanlığı Tebdil Ediliyor, Müsellah Tüccar Vapurları ve Amerika Hariciye Nazırının Teklifi, Romanya'nın Vaziyeti Hakkında Baret Yano'nun Fikri, Rus Amelesinin Sefaleti, Aferika-yı Şimalî İstiklal Teşebbüsleri, Avusturya-Macaristan Parlemlentoları Azası Arasında, İngiliz Nazırlarının Paris'e Azimetini, Paris Konferansı, Batan Vapurlar, Alman Harp İstikrazı, Reichstag Meclisinde, Avusturya Salib-i Ahmeri İçin, Besarabya'da Rusların Tahşidatı, Fransa'da Kavaim-i Nakdiye, Meksika Ahvâli ve Amerika-Japonya.)
5116. İmzasız, Makenze'nin Şehrimizi Ziyareti İntibalarından, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s. 1.
5117. Karakaş, Fotoğraf, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s. 1. (Feld Mareşal Von Mackenzie'in, evvelki gün ziyaret ettiği askerî müzesi önünde müdür ü muhtar Paşa ile eski kıyafet-i askeriyemizi iktisa etmiş bir takım tarafından istikbali.)
5118. İmzasız, Irak'ta Alman Faaliyeti Eski Şiddetle Devam Ediyor, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s. 1.
5119. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Komisyon, Kabul-i Sefira, İstanbul Vilayeti Meclis-i İdaresi, Yeni Bulgaristan'da İbtidai Mektepleri, Tramvay Kazaları Hakkında, Tashih, Top Tecrübesi.)
5120. İmzasız, En Son Haberler, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Batan Vapurlar, Malûmât Neşri Memnu, Yolcu Nakliyatı Memnu, Portekiz Limanlarında ki Alman Vapurları, Ros Domasında.)
5121. İmzasız, Temâyülat-ı Sulhiyye, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s. 1. (Sulh eğilimleri hk.)

5122. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meseleler hk.)
5123. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İngilizler Nezaretinde Bağdat, Verdun Taarruzu, İngilizlerin Kutü'l-amâre'deki Hezimetleri, Paris Konferansı, Alman Gazetelerinin Fikri, Verdun'daki Sabık Fransız Kumandanı Ceneral Humber Ne Diyor?, Batan Vapurlar, Ceneral Rok, İtalya'da Sulh Cereyanları, Sir Edward Garay Çekilecek mi?, İngiltere Başvekili de Hasta, Portekiz Hali Harap, Şimal Denizinde, İngilizlerin Yalanları, Rusya Ahvâli Dahiliyesi, Haver Önlerinde Alman Tahtelbahirleri, Munassaf Bir İtalyan Zabitanın Mahkumiyeti, İngiliz Topları Verdun'da, Sobronya Azimeti Cevabiyesinin Takdimi, İtalya'da Yorgunluk, Fransa'da Ahvâl-i Ziraiye.)
5124. İmzasız, Muhterem Müsafirimiz Feld Mareşal Von Mackenzie Dün Akşam Şehrimizden Mağfired Eyledi, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s. 1.
5125. İmzasız, Ruslar'ın Hindeneburg Cephesine Hücumu Devam Ediyor, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s. 1.
5126. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Encümen-i Daimi Vilayet, Tayin, Beyrut'ta Dilecilik Memnu, Hilal-i Ahmer Müsameresi, Teşekkür, Bolu'da Darü'l-muallimat, Top Endaht Tecrübeleri.)
5127. İmzasız, En Son Haberler, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Üç Vapur Batmış, Mina Apolis Vapuru, Diveland'da Batmış, Paris Konferansı, İtalyanlar Paris'te, Roma Konferansı, Rus Taarruzu Kaça Mal Olmuş, Roma'ya da Gideceklermiş.)
5128. İmzasız, İtilafçı Konferansı, 6871, 25 CE. 1334, 17 Mt. 1332, 30 Mt. 1916, s. 1. (İtilafçıların yaptıkları konferanslardan ehemmiyetli bilgiler çıkmadığı hk.)
5129. Millî [Ajans], 6871, 25 CE. 1334, 17 Mt. 1332, 30 Mt. 1916, s. 1. (Limni ve Mondors adalarında düşman uçaklarına bomba atan Türk uçakları hk.)
5130. İmzasız, Berlin'de Siyasi Bir Çay Ziyafeti, 6871, 25 CE. 1334, 17 Mt. 1332, 30 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Tunus ve Cezayir, Fransız Hâkimiyeti Aleyhinde İslam Beyânâtı.)
5131. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Hali Pek Vahim, 6871, 25 CE. 1334, 17 Mt. 1332, 30 Mt. 1916, s. 1.

5132. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6871, 25 CE. 1334, 17 Mt. 1332, 30 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Paris Konferansının İçtimai, İngiliz Deniz Tayyarelerinin Bir Taarruzu, İtalyan Nazırları Paris'te, Sobranya'nın Tatili, Türkistan'da Kıyam, Grandük Nikolay İstifa Edecekmiş, Fransız Meclis Mebûsânında Bir Müzâkere, Batan Vapurlar, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Casusluk Muhakemesi Hatm Buldu, Şarkı Galiçya ve Bukoviyana'da Vaziyet, Reichstag Meclisinde.)
5133. İmzasız, Sırbistan'ın Son Günlerine Ait İntibaattan, 6871, 25 CE. 1334, 17 Mt. 1332, 30 Mt. 1916, s. 1.
5134. İmzasız, Selânîk'ten Çekiliyorlar, 6871, 25 CE. 1334, 17 Mt. 1332, 30 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Ceneral Saray Ne Demiş?.)
5135. İmzasız, Türkiye-İtalya, 6871, 25 CE. 1334, 17 Mt. 1332, 30 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Münasebet-i Ticariye ve İktisadiye.)
5136. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6871, 25 CE. 1334, 17 Mt. 1332, 30 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Kadro Harclarına, Ekmet Tevziatı Hakkında, Talebe Azamı, Ziraat İşleri, Muhteşem Konser.)
5137. İmzasız, En Son Haberler, 6871, 25 CE. 1334, 17 Mt. 1332, 30 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak Karargâhında Seyyid Hibeddin Hazretlerine, Herve'nin Tevili, İttifak-ı Murabba Arasında Mukarenet-i İktisadiye, İtilafçılarda Sulh Emelleri, Almanya'nın Belgrad Konsolosu, Romanya Meclis-i Mebûsân Reisinin İstifası, Bosna-Hersek Heyeti Şonburn'da.)
5138. İmzasız, Yeni Kuvvet, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s. 1.
5139. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meseleler hk.)
5140. İmzasız, Malatya Gönüllüleri, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s. 1.
5141. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Almanya-Amerika Meslesi Kapanıyor, İrlanda Amelesinin İhtilali, İngilizlerin Hareketi Hakkında, Ceneral Mackenzie Sofya'da, Romanya'nın Münasebet-i İktisadiyesi, İskoçya'da Tatil-i İşgal, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Kral Ferdinand Başvekillik Hanesinde, Saraybosna Faciası Mahkûmlarından, Yunanistan'la Fransa, Verdun'da Telef Olan Cenerallerden, Paris Konferansı Etrafında, İngiltere-Hollanda Kablolari, Fransa'da Yeni Bahriye Başkumandanı, Aksa-yı Şark'taki Düşman,

- İsviçre-Japonya, Romanya-Bulgar Münasebeti, İngiltere’de Mühimmat İmalatı Ne Halde, Doma’nın Seddi Lehinde, Rusya’da Harbin Tesirâtı.)
5142. İmzasız, Verdun Taarruzu Hal-i Tevkipte mi?, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s. 1.
5143. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Donanma Yapıştırılmaları, Bir Müsamere, Resim Sergisi, İrtihal, Kozan’da Aşiret Mektebi, Hububat Nakli, Muhaciran İçin, Çekirge İle Mücadele, Şüheda Ruhuna.)
5144. İmzasız, En Son Haberler, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bosna-Hersek Heyet-i Murahhası, Harpten İngilizlerin İstifadeleri, Alman Fork Siyaseti, Paris Konferasının Hitamı, Alman Hariciye Bütçesi, Rus Harbiye Nazırı, İtilaf Devletlerinin İttihadı.)
5145. İmzasız, İngiltere Ahvâli, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 1.
5146. Millî [Tebliğ-i Resmî], 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük meseleler hk.)
5147. İmzasız, Sunuşiler İtalyanları Bingazi’de Tard Ediyorlar, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 1.
5148. İmzasız, Türkiye Hakkında Bir Alman Mebusûsnun Konferansı, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 1.
5149. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Yunanistan’da İtilaf Aleyhine Galeyan, Fransız Limanları Set Edilmiş, Selânik’teki İtilaf Kuvvetleri, Paris Konferansı ve Karadağ, Paris Konferansının Neticesi, Avusturya Harp İstikrazı, Alman Filoları, Verdun Mıntıkasında, İngiltere-Hollanda Kablolari, ,tayla Almanya’ya İlan-ı Harp Etmiş, Besarabya’da Rus Tahşidatı, Hohendorf ve Viyana Belediyesi, Tarihi Bir Vapur, Batan Vapurlar, Japonya-Rusya, Yunan Arazisinde İtilafçıların Tecavüzleri, Doma Meclisinde Tefrika, Paris Mahafilinde Hoşnutsuzluk, Rusya’da Mühimmat Amelesinin İdamı, Reichstag Bütçe Encümeninde, Hindistan İğtişası, İngiltere ile İtalya’da Şikâyet, Girit’i Abluka Etmişler, Artık Mevzubahs Olamaz, İngiliz Amelesinin Grevi, Tahtelbahirler Tehlikesinin Netayici, İtalyanlar’ın Zulm ve Taaddisi, Bulgar Prenslerinin Viyana’dan Avdeti, Prens Mirco, Romanya Erkân-ı Harbiyesi Riyaseti, Lehistan ve Galiçya, Şahın Umûmiyesi de Orada, İsviçre Arazisi Üzerinde Tayyareler, Japon Harbiye Nazırı, Verdun Muharebatı, Askıt ve Kitchener Roma’da.)

5150. İmzasız, Şuûn ve Hadisat Etrafında, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Alman Kadınları Tarafından Tertip Edilen Müsamere Münasebetiyle.)
5151. İmzasız, Tahtelbahirlerin Teşeddüd Faaliyeti Talep Ediyor, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 1.
5152. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kanun, Kontes Palaviçini'nin Ulvi Bir Teşebbüsü, San'at Mektebinde Teşhir Edilen Viyanalı Ressam Karaus'un Tabloları, Mekteb-i İbtidaiye Muallimleri, İzmir'de Pamukçuluk ve Gülcülük, Tepe Başındaki Muhteşem Konser.)
5153. İmzasız, En Son Haberler, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bingazi Havalisinde İtalyan Ahvâli, Doma'da Adliye Nazırına Hücumlar, Fransa'da Ahvâl-i Ziraiye, Ablukaya Dair İngiliz Karar-ı Resmisi, Almanya'ya Bir Sual İradı, Ceneral Zayiati.)
5154. [ORAN], Ahmet Cevdet, Burada, Orada, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 1. (Bosna gezisi ve İstanbul'a dönüşü hk.)
5155. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair meseleler hk.)
5156. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Fransa Ne Halde?, Hakikati Anlamaya Başladılar, Reichstag'daki Beyânât-ı Mahrumane, Sırp Esirlerinin Memleketlerine Azamı, Jeplinlerin Yeni Hücumu, İngiltere'ye Bir Hücum Daha, Malankover'in Zabtından Evvel , Bir Siyasinin İngilizler Aleyhinde Konferansı, Bir Hükümet Daha mı?, Felemenk Hazırlanıyor?, İngiltere'nin Faydasız Teşebbüsü, Askerlik Müddet-i Mezuniyeti Hakkında, Berlin Matbuatı Ne Diyor?, Viyana Matbuatı, Rus Harbiye Nazırı Kim Olmuş, Harbin Aleyhindeyim Diyen Kurtuluyor, İngiltere'de Amele İğtişası, İngilizlerin Irak Felaketi, Roma'da Nutuklar, Paris Konferansı Etrafında, Avam Kamarasında Askerlik Meselesi, Askerlerini Tarassud Altına Almak İsteyenler, Hükümete ve İtilafçılara Hücum.)
5157. İmzasız, Şuûn ve Hadisât Etrafında, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Çanakkale'de Bir Tayyare Avcısı.)
5158. İmzasız, Yeni Düşmana Dair Portekiz Galina Hiç İşe Yaramayacak, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 1.
5159. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Berlin'de Türk-Cermen Cemiyeti, Macaristan'a Ziraat

- Tahsili İçin Gidecek Talebe Hakkında, Bilâ-umûm Matbaa Sahiplerinin Nazar-ı Dikkatine.)
5160. İmzasız, En Son Haberler, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kutü'l-amaredekiler'e Sülüs ü Tayin, Flemenk Hazırlığı Etrafında, Lordlar Kamarasında Irak Haberleri, Fransızlar Resmen İtiraf Ediyorlar, Romanya'da İttifak-ı Murabba Taraf Bir Fırka, Yeni Osmanlı Gümrük Tarifesi, Reichstag Meclisi, İngiliz Ceberali Mahon Atina'da, İngiltere'nin Abluka Teşebbüsü Hakkında, İngiltere'deki Türk İşgalleri.)
5161. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgarlardaki İstiklâl-i Manevî, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 1. (Bulgarların takvim değiştirmelerinin milli, içtimai, medeni ve siyasi yönleri hk.)
5162. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair önemli bir gelişme olmadığı hk.)
5163. İmzasız, Trablusgarp'ta İtalyanların Hali, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 1.
5164. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Çepelinlerin İngiltere'ye Üçüncü Taarruzları, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Prusya Meclis-i Ayanında, Verdun Etrafında, Zabtedilen Fransız Mevzileri, Verdun Mevzileri Kemâlen Yanmış, Malankor'un Sukûtu, Tahtelbahirlere Karşı Müdafaa, İngiliz Ordusu İçin, Rusya'da Almanlık, İngiltere'de Askerlik, Bir Hollanda Muharriresinin İhtisasatı, Selânik'te İtilafçıların Tahkimatı, Selânik'i Tamamen Terk Etmeyi Düşünüyorlar, İngiltere ve Bî- taraflar, Yunan Vapurlarına Taarruz, İki İngiliz Harp Gemisinin Garkı, Almanya'da Servet-i Milliye, Rusya'daki Leh Muhacirlerin Sefaleti, Mondesir'in Selânik'e Azimeti, İngilizler'de Ahit-şikenlik.)
5165. İmzasız, Flemenk Hazırlığı Etrafında, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 1. (Avrupa'da yeni bir devletin hazırlığı hk.)
5166. İmzasız, Şark ve Garp'taki Taarruzlar Etrafında, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Besarabya'da, Verdun'da, Lehistan'ın Şimalinde Rusların Bütün Hücumları Tamamen Akim Kaldı.)
5167. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Yevm-i Kabul-i Sefirâ, Tevhid-i Meskûkat, Menemen'de Elektrik, Antalya'da Elektrik, Berlin'de Dul Osmanlı Hanımları Menfaatına Konser, İrtihal, Müsabaka, Şerait-i Müracaat, Topçu Endahtı Tecrübesi.)

5168. İmzasız, En Son Haberler, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Hollanda'da Galeyan ve İstihzarat, Romanya Ordusunda, Çitene'yi Ziyaret, Batan Vapurlar, Kadorna'nın Telgrafı, Rus Çarının Cepheden Avdeti.)
5169. İmzasız, Şark Demir Yolları Tahvilatı, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 2.
5170. İmzasız, İtalyanların Dâhilî ve Askerî Vaziyeti, 6877, 2 CA. 1334, 23 Mt. 1332, 5 Ns. 1916, s. 1. (İtalya'nın iç işleri ve askerî durumundan söz ediyor.)
5171. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6877, 2 CA. 1334, 23 Mt. 1332, 5 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair önemli bir malûmat gelmediği hk.)
5172. İmzasız, Harb-i Umûmi, 6877, 2 CA. 1334, 23 Mt. 1332, 5 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Dört Gün Zarfında Çeplinlerin İngiltere'ye Dördüncü Seferi, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Hollanda'nın Vaziyeti, Almanya Prensleri Sofya'da, Amerika'nın Berlin Sefiri, Tahtelbahirler Muharebesi, Batan Vapurlar, Bir İngiliz Zırhlı Kruvazörünün Garkı, İngilizler'in Mecmu' Zayiati, Taksim-i Arazi Meselesi, Çeplinlerin Üçüncü Taarruzu, Alman Muvaffakiyetlerinin Paris'teki Tesirâtı, L15 Mürettebatı, Karadağ Prensi Roma'da, Rems Bombardımanı, Yunanistan'ın İtilaf'a Cevabı, Niş'de Bulgar Mektebi, Yeni Bir Rus İstikrazı, İtilafçıların Atina'da Yeni Teşebbüsü, İngiltere Ahvâli.)
5173. İmzasız, Son Günlerde Dördüncü Defa Olarak Çeplinlerin Londra ve İngiltere Savahiline Taarruzları, 6877, 2 CA. 1334, 23 Mt. 1332, 5 Ns. 1916, s. 1.
5174. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6877, 2 CA. 1334, 23 Mt. 1332, 5 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Encümen-i Müdiran, Muvazene-i Hususiye, Yangın, Bulgaristan'da Asker Aileleri, Burhaneddin Bey.)
5175. İmzasız, En Son Haberler, 6877, 2 CA. 1334, 23 Mt. 1332, 5 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kutü'l-amare'de İngilizlerin Hali, Nişan İtası, Alman Matbuatı ve Hollanda, Kont Çeplin Karargâh-ı Umûmiye'de, İngiltere Başvekilinin Papayı Ziyareti, Yunanistan ve İtalya- Epir Meselesi, Vapur Navlun'un Terfii, Batırılan Vapur, İrlanda'da Nümayişler, İngiltere'de Ahz-i Asker Muamelatı.)
5176. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mübadele Usûlü ve Heyet-i İktisadiye Teşkili, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 1. (Bulgaristan mübadelesi hk.)
5177. Millî [Ajans], 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meseleler hk.)
5178. İmzasız, İngilizlerin Irak Felâketi, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 1.

5179. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Avusturya Tayyarelerinin Cevalanı, Yunan Kralının Yeni Beyânâtı, Batan Vapurlar, İtilafçıların Müzakeratı, İngiltere'nin İzahatı, Bir İtilaf Diplomatının Tavsiyesi, Alman Prensleri Sofya'da, Flemenk'in Vaziyeti, Hollanda ile İngiltere Arasında, Felemnk Meclis-i Vükelâsı, Rus Ordusu Ne Halde, İngiliz Kralının Teberru, İngiliz Hodgamlığı, İngilizlerin Zayıyatı, Danimarka Valde Kraliçesi, Almanların Sulh Şeraiti Hakkında Bir Flemenk Ajansının İstihzahı, Kahramanları Taltif, Tubantia Vapuru Meselesi, İngilizlerin Hileleri, Shackleton Heyet-i Seferiyesi, Yunan Meclis-i Mebusânında, İtalya Ordusunda İhtilas, Sırp Ordusunda Emraz-ı Sariya, Çepelinlerin İngiltere'ye Taarruzu, Fransız Münekkdileri Ne Diyorlar?, Essasız Haberler, Lyon Panayırı, Verdun Muharebeleri Hakkında Bir İngiliz Gazetesinin Mütalatı.)
5180. İmzasız, Kont Çepelin'in Büyük Karargâh-ı Umûmiye'de Bulunması Çepelin Hücumlarıyla Alakadarmış, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 1.
5181. İmzasız, Bir Abluka Naziresi Daha, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 1.
5182. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Bolu'da Medrese, Meclis-i Vükelâ, Çekirge Mücadelesi, Büyük Bir Ressamımızın Vefatı, Müdafaa-i Milliye Kongresi, Almanya Fabrikalarına Gidecek Talebe, Macaristan Sanayi Mekteplerine Gidecek Talebe.)
5183. İmzasız, En Son Haberler, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Karadeniz'deki Muvaffakiyetimiz, Kabine'nin Beyânât-ı Mühimmesi, Çepelinlerin Son Taarruzu, Bir Fransız Kruvazörünün Müsademesi, Askıt'ın Roma'yı Ziyareti, İngiliz Mühimmat Fabrikasında Yangın, Roma Meclisinde İfşaat-ı Mühimme.)
5184. [ORAN], Ahmet Cevdet, Komşulara Bakalım, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s. 1. (Komşu devletlerin yaptıkları hk.)
5185. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair önemli bir malûmât olmadığı hk.)
5186. İmzasız, Reichstag Meclisinde Vaziyet-i Umûmiye Hakkında Bethmann Hollweg'in Mühim Bir Nutku, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s. 1.
5187. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Fransızlarla İngilizler Arasında Fransız Ceneralinin İngilizlerden Şikâyeti, Flemenk Notası,

- İngiltere’de Askerlik Meselesi, İngiliz Mühimmat Nazırı Loyd Corch’un Şayan-ı Dikkat Beyânâtı, Viyana Belediyesi İstikrazı, İtalya ve Yunanistan, Romanya’da.)
5188. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Bedel Nakdi Verecek Olanların Nazar-ı Dikkatine, Bulgaristan’da Arıcılık, Kaza, Türk Ocağında.)
5189. İmzasız, En Son Haberler, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Çepelinlerin Hasaratı, İtalya Harbiye Nazırının İstifası, Kanada’da Kanlı Müsademeler, İngiliz Savahilinin İstilasası İhtimali, Chyna Vapurunda Tevkif Edilenler, Temettü Tevzii, Herve’nin Keşfiyat-ı ve Mutalebesi, Cenubî Meksika Ahvâli.)
5190. İmzasız, Hak ve Hakikât, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 1. (Almanya Başvekili Bethmann Hollweg’in nutkundan söz ediyor.)
5191. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meselelerden söz ediyor.)
5192. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Reichstag Meclisinde Beyânât-ı Cedide, İmparatorun Tebrikatı, Viyana Matbuatı, Torpillenen Vapurlar, Clemenza’nın Yeni Şikâyetleri, İtalya Harbiye Nazırı’nın İstifası, İtalya Harbiye Nazırı, Son Taarruzun Akameti Karşısında, İngiltere’de Heyecan, Paris Konferansı Kararlarından, Selânik’te Bombardıman Tehlikesi, İngiltere ve Bî-taraflar, Zofer İmdat İstiyor, İngilizlerin Yeni Tecavüzleri, Askıt’ın Paris’e Muvasalatı, Roma’da Ayrılırken, Cayet Ormanının Zabtı, Hocur Muvaffakiyetinin Ehemmiyeti, Avlonya’da İtalyan Ordusunun Hali, Kont Enderaşı’nın Beyânâtı, İtalya’da Saatlerin Tanzimi, Çepelin Ahvâli.)
5193. İmzasız, Rusların Besarabya ve Riga Hattında ki Hücumları Akim Kaldığı Halde Almanlar Verdun Harekâtına Aynı Şiddetle Devam Eylemektedirler, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 1.
5194. İmzasız, Fransız ve Rus Nazırlarından Sonra İtalyan Harbiye Nazırı’da İstifa Etti, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 1.
5195. İmzasız, Harp Zamanında Memleketin Havayic-i Zaruriyesi Nasıl Temin Edilir?, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 2. (Harp zamanında gerekli şeylerin temini hk.)

5196. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Hatıra-i Celâdet, Ağaç Bayramı, Nişan İtası, Çırak Mektepleri, Hazret-i Nasûhi Dergâhında, Bulgaristan'da Mektepler.)
5197. İmzasız, En Son Haberler, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Türkiye-Romanya, Çepinlerin İngiltere'ye Taarruzu, Avusturya-Macaristan İtilafı, Amerika'da İtilafçıların İstikrazı, Tuna Nehrinde, Nihayet İtiraf Ediyorlar, Batan Vapurlar, Hollanda'nın Endişesi, Manş Denzinde Abluka, Postalar Meselesi, Avusturya'da Yeni Bir Fırka, Romanya'da Alınan Hububat.)
5198. [ORAN], Ahmet Cevdet, İbret-i Âlâim, 6881, 6 CA. 1334, 27 Mt. 1332, 9 Ns. 1916, s. 1. (Bulgaristan Ticaret Odası hk.)
5199. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6881, 6 CA. 1334, 27 Mt. 1332, 9 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meseleler hk.)
5200. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6881, 6 CA. 1334, 27 Mt. 1332, 9 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bethmann Hollweg'in Nutku Etrafında, Şanlı Bir Sene-i Devriye, Batan Vapurlar, Romanya ve Yunanistan'ın Vaziyeti, Genadiev'in Tevkifi, Şimal Denzinde Tahtelbahirler Tehlikesi, İsveç Kraliçesi Karlsruhe'de, Epir Hududunda ve Arnavutluk'ta Vaziyet, Romanya ve Bulgaristan, Neskov Mensubunu Zorlayacaklarmış, Kadınlar Kışlalarda Çalıştırılacakmış, Almanya'da Mevad-ı İbtidaiye, İtalya Meclis-i Mebusânında, Avusturya'da Post Ücuratının Teyidi, Arjantin'de İhtilal Tertibatı, Çin Ahvâli, Avusturya-Macaristan Programı, Fransız Sosyalistleri Sulh Lehide, İskandinavya Hükümetlerinin Azmi, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye Meselesi, İtilaf'ın Yunanistan'a Yeni Tatbikatı.)
5201. İmzasız, Forfo Mektubu, 6881, 6 CA. 1334, 27 Mt. 1332, 9 Ns. 1916, s. 2.
5202. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6881, 6 CA. 1334, 27 Mt. 1332, 9 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Amerika'nın Dersaadet Sefareti, Tüccar Vagonları, Süvari İzçileri, Posta Muamelesi, Harik, Top Endaht Tecrübeleri, Biçki Yurdu Müzesi.)
5203. İmzasız, En Son Haberler, 6881, 6 CA. 1334, 27 Mt. 1332, 9 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Prensleri Sofya'da, Reichstag Meclisinde, Nişan İtası, Karadağ Prensi Viyana'da, Bulgaristan'ın Budapeşte Konsolosluğu, Acemistan'ın Taksimi, İtalya Harbiye Nazırı'nın Esbab-ı İstifası.)
5204. İmzasız, İngiltere'de, 6882, 7 Cemâziyel'1-âhir 1334, 28 Mt. 1332, 10 Ns. 1916, s. 1. (İngiltere top ve mühimmat çalışanlarının zorla tatile çıkmaları hk.)

5205. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6882, 7 Cemâziyel'l-âhir 1334, 28 Mt. 1332, 10 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meselerlerden söz ediyor.)
5206. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6882, 7 Cemâziyel'l-âhir 1334, 28 Mt. 1332, 10 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bethmann Hollweg'in Nutku, Flemek'in Azm-i Katiyesi, Fransızların Yunanistan'a Karşı Tehdidatı, Şanlı Bir Sene-i Devriye, Pullmbank Hadisesi, Romanya'da Nasıl Düşünüyorlar, Tahtelbahir Muharebatı Hakkında Beyânât, Flemek'in Tedbirat-ı Askeriyesi, Reichstag Meclisinde, Batan Vapurlar, Rusların Neticesiz Hücumları, Sırp Velihtı, Alman Prensları Sofya'da, Fransız Bahriye Nazırı'nın Tedbiri, İtalya Ordusunda Suistimal, Biî-tarafların Protestosu, İtalya Harbiye Müsteşarlığı, Prens Mirkov'un Beyânâtı, Verdun Hakkında Fransızların Sözleri, Fransız Gazetesinin Sebeb-i Tatili, Kont Tarnovsky Saray'da, Bulgaristan'da Takvim-i Efrenci, Çin Ahvâli-Japonların Çin'e Mühacereti, İngiltere'de Askerlik, Portekizliler Selânik'e Sevk Olunuyormuş, İngiltere'de Sulh Arzuları, Bir Felemenk Rical Siyasisinin Beyânâtı, İngiltere'de Karışıklıklar, Paris Konferansında Sulh Meselesi, Selânik Ahvâli, Fransa Maliye Nazırının Sözleri.)
5207. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6882, 7 Cemâziyel'l-âhir 1334, 28 Mt. 1332, 10 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Bâb-ı Âli Encümen-i Müdiran, 3131 Tevdililere, Çekirge Tahsisatı, Kâğıt Geliyor, Alenen Teşekkür, Eğri Boyun Darı Ziraatı, Posta Havalenâmesi, İntihar, Asker Ailelerine Hane Kiraları, Top Endahtı, Macaristan'a Gidecek Talebeye, Parlak Bir Müsamere.)
5208. İmzasız, En Son Haberler, 6882, 7 Cemâziyel'l-âhir 1334, 28 Mt. 1332, 10 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Başvekilinin Nutku Münasebetiyle, Nutkun Romanya'da Tesiratı, Alman Dâhiliye Müşteşarı, Batan Vapurlar, İtalyan Tasniyatı, Bir İsveç Tedkik Heyeti, Lehistan'a Karşı Rus Müşkülâtı, İngiltere'de Askerlik, Bir Yunan Mülazımının Tardı Münasebetiyle.)
5209. İmzasız, İtilafçılar ve Romanya, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 1. (İtilafçılar tarafından Romanya hakkında bazı kararlar alındığı hk.)
5210. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair önemli bir malûmat olmadığı hk.)
5211. İmzasız, Midilli'nin Son Muvaffakiyetleri, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 1.
5212. İmzasız, Irak Hakkında Lordlar Kamarasında İstizah, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 1.

5213. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Fransız Cephesinde Mühim Muvaffakiyetler, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Reichstag Meclisinde, Bethmann Hollweg'in Nutku Etrafında, Hindeneburg'un Sene-i Devriyesi Münasebetiyle, İtilafçılar ve Yunanistan, Karadeniz'de Alman Tahtelbahirleri, Rus Donanması Faaliyete Başlayacakmış, Sır Kralının Muhalefeti, Selânik'te Fransızların İstibdadı, Avusturya'nın Sahil Ayatları, Korfu Civarında Alman Tahtelbahirleri, Batan Vapurlar, Verdun'ı Takviye Ediyorlar, Flemenk'e Ultimatom Vereceklermiş, Kont Apuni Nokta-i Nazarı, Capelli'nin Memuriyeti, İspanya-İngiltere, Çar Cephe-i Harp'te, İtalya'da Askerlik, Tahliye-i Sebil, Prens Mirko Viyana'da, Rus Bütçesi, Rusya Romanya'ya İthalata Müsaade Etmiyor, İngiltere'nin Atina Ateşemiliteri, İsviçre Saatlerinin Tanzimi.)
5214. İmzasız, İtilafçıların Paris Konferanslarının Son İntibaı, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 1.
5215. İmzasız, Bir Karadağ Prensi Viyana'da, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 1.
5216. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 1. (Hava durumu.)
5217. İmzasız, Rusya'da Müslümanların Hali, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 2.
5218. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Yevm-i Kabul-i Sefirâ, Macar Salib-i Ahmer Cemiyetinin Tesis Eylediği Çapa Hastahanesinin Resmî Küşadı, Osmanlı-Alman Dostluk Yurdu, Serbesti Münakalat, Alet-i Tedrisiye Celbi, İrtihal.)
5219. İmzasız, En Son Haberler, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bethmann Hollweg'in Nutku ve Bulgar Matbautı, Batan Vapurlar, Tajtalbahirler Korkusu, Verdun Etrafında, Flemenk Tedbiri, Fransa Başkumandanının Tebdili Arzusu, Fransız Ordusunun Mukadder Zayıyatı, Fransa'da Mesail-i İktisadiye, İngiltere'de Yeni Bir Tezahürat, Yunan Maliye Nazırının İstifası.)
5220. İmzasız, Şehzadebaşında Millet Tiyatrosunda, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 2. (Sefiller oyunu.)
5221. İmzasız, Müze-i Askerî Osmanî'de Temâşa, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 2.

5222. İmzasız, Çelik Kuvvetinde, 6884, 9 CA. 1334, 30 Mt. 1332, 12 Ns. 1916, s. 1. (Almanya Harbiye Nazırının Reichstag Meclisinde ki nutkunun çelik kuvvetinde olduğu hk.)
5223. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6884, 9 CA. 1334, 30 Mt. 1332, 12 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair gönlük önemli meseleler hk.)
5224. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6884, 9 CA. 1334, 30 Mt. 1332, 12 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Reichstag Meclisinde Harbiye Nazırının Beyânâtı, Romanya'daki Sırların Askerliği, Paris İktisat Konferansı, Romanya-Rusya, Yunan Prensini Beyânâtı, Bulgar Arazi Cedidesinde, İralanda Ahvâli, Rus Harbiye Nazırının Beyânâtı, Temps'in Sahtekârlığı, İngiltere'de Hayret-i Kelâm, İspanya'da Mevad-ı İbtidaiye Fıkdanı, Eski Sırbistan'da, Alman Fikir Azimi Hakkında, Rusya'da Grev Cereyanları, Harpten Sonra İtalya, Fransa'da.)
5225. İmzasız, Verdun Etrafında Muvaffakiyet Tevâli Ediyor, 6884, 9 CA. 1334, 30 Mt. 1332, 12 Ns. 1916, s. 1.
5226. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6884, 9 CA. 1334, 30 Mt. 1332, 12 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Beyazıt'taki Abide, Mebûsan-ı Kirama, Zât-ı Hazret-i Padişahiye Nişan İtası, 313 Tevdililere, Nişan, İrtihal, Muhassasat-ı Zatiye İdaresinden Maaş Alanların Nazar-ı Dikkatine, Bedel Nakdi Hakkında, Hükm ü İdam, Parlak Bir Müsamere.)
5227. İmzasız, En Son Haberler, 6884, 9 CA. 1334, 30 Mt. 1332, 12 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Felâhiye'de İngilizlerin İnhizamı, Alman Tahtelbahirleri Hakkında, Batan Vapurlar, Bir Alman Zabitinin Beyânâtı, Reichstag'ın Tatili, İsviçre'nin Almanya'dan Mühimmat Mübayası, Verdun Estrası Mikdarı, Atina'da Bir Merasim Esnasında Venizelos, Fransa Akçe Piyasasının İslahı.)
5228. [ORAN], Ahmet Cevdet, İktisat Müdüriyetleri, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart 1332, 13 Ns. 1916, s. 1. (Romanya'daki memur ihdası hk.)
5229. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart 1332, 13 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair gönlük önemli meseleler hk.)
5230. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart 1332, 13 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bethmann Hollweg'in Nutku Etrafında, Alman Harbiye Nazırının Nuktu, Alman Tahtelbahirlerinin İcmal Muvaffakiyeti, Batan Vapurlar, Verdun Harekât-ı Askeriyesi Etrafında, Reichstag Meclisinde Berlin Borsasında Tesirat, Almanya-Romanya,

- İngiliz Ticaret-i Bahriyesinin Zayiati, İtilaf Devletlerinin Mesarifat-ı Harbiyesi, Bir Yunan Diplomatının Beyânâtı.)
5231. İmzasız, Hatıra-ı Celâdet Topunun Resmî Küşadı, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart1 332, 13 Ns. 1916, s. 1.
5232. İmzasız, Paris-Verdun Şimendüferi Kesiliyor, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart1 332, 13 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Mevzun Garp Sahilinde ki İleri Hareketinin Ehemmiyeti.)
5233. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart1 332, 13 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Posta Muamelatı, Parlak Bir Müsamere, Beyazıt Sineması.)
5234. İmzasız, Şehzâdebaşında Millet Tiyatrosunda, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart1 332, 13 Ns. 1916, s. 2. (Sefiller oyunu.)
5235. İmzasız, En Son Haberler, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart1 332, 13 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Romanya ve Müttefiklerimiz, İtalya ve Müttefikleri, Askıt'ın Nokta-i Nazarı, Selânik Meselesi ve İngilizler, Bingazi Hududu Meselesi, Avusturya Harp İstikrazı, Fransa Cephesinde Sırp Askerleri, Romanya-Rusya, Papa ve Harb-i Umûmî, İngiltere'nin Entrikaları, Avusturya'da Gazeteler Ücuratı.)
5236. [ORAN], Ahmet Cevdet, Biraz da Güyâ Hevâiyyet, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1. (Bulgaristan'da kadınlar giyim kuşamından ve günlük ihtiyaçlar hk.)
5237. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meselerlerden söz ediyor.)
5238. Millî [Ajans], Madalya Tevcihi, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1.
5239. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Suidaresi ve Mecruhinin Şayan-ı Terahhum, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1.
5240. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Manchester Guardian'ın İngilizlere Tavsiyesi, Fransa'nın Hollanda'ya Teminatı, İtilaf'ın Yunanistan'a Yeni Tecavüzleri, İtilaf'ın Yeni Bir Hasaratı, Sırp Başvekili Petersburg'da, Venedeik'te Yangın, Sussex Vapuru Meselesi, Lenge'deki İngiliz Konsolosunun Katli, Portekiz Kabinesi İstifa Etmiş, Fransız Heyet-i Mebûsânı Londra'da, İngiliz Avam Kamarasında, Saray Geri Çağrılmış, İngiltere'de Emvar-ı Askeriye, Roma'da Museviler Aleyhine Gürültüler, Rusya'da Sosyalistler.)
5241. İmzasız, Vaziyet-i Siyasiye Romanya ve İtalya Münasebeti Müsaid Bir Hal Alıyor, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1.

5242. İmzasız, İngilizlerin Çeplinlere Karşı Tedbiri Hiçbir Netice Vermemekte Devam Ediyor, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1.
5243. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kavain ve Nizamât, İzmir Vilayetinde Gülcülük, Abide-i Celâdet Topunun Hanımlarımıza Küşadı Merasimi de Dün Açılmıştır, Tashih, Mekatib Hakkında, Çekirge İtilafı.)
5244. İmzasız, En Son Haberler, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya ve Romanya Ahvâl-i İktisadiyesi, Hindeneburg'un Bir Emirnâmesi, Üsera'ya Karşı Zulüm ve İtisaf, Dördüncü Harp İstikrazı, Berlin'de Ukranyalılar Konferansı, Portekiz'de İhtilaller.)
5245. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgarlar Neden Zengin?, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 1. (Harp zamanı Bulgarlar'ın nasıl zengin olduğunu Bulgar bir vatandaşla yapılan mülakatla anlatıyor.)
5246. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meselelerden söz ediyor.)
5247. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Vaziyeti, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 1.
5248. İmzasız, General Monroe'nin Eski Bir Raporu, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 1.
5249. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Rusya ve Paris İktisat Konferansı, Romanya ve Müttefiklerimiz, Romanya ve İngiltere, Mısır Ahvâli, Selânik'e Portekiz Kıtaatının İhracı, Flenk İstihzarat-ı Harbiyesi, Verdun Önünde Fransızlar'ın Zayıtı 150 Bin Asker 200 Top, İngiltere'nin Garip Tecavüzleri, Batan Vapurlar, Bir Ayda 80 Gemi, Harb Daha Beş Sene Sürecekmış, İngiliz Lordlar Kamarasında.)
5250. İmzasız, Tevhid-i Meskûkât Hakkında Kanûn-ı Mevkât, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 1.
5251. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Yeni Bir Hezimetini, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Nihayet Heyet-i Sefireleri Kumandanı Ailmeri'de Azl Edilmiş.)
5252. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Prens Schaumburg Lippe, Şirket Teşkili.)

5253. İmzasız, En Son Haberler, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Batan Vapurlar, Romanya'nın Almanya'dan Mübayatı, Romanya'da Faaliyet-i Askeriye, İrlanda'da İğtişaat, Japnya-Çin Müzakeratı, Vatikan ve Fransa-İngiltere.)
5254. İmzasız, Sarraflık Belâsı, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s. 1. (Sarraflardan söz ediyor.)
5255. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meselerden söz ediyor.)
5256. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Irak'ta İngilizlerin Vaziyeti, Batan Vapurlar, Avusturya Harbiye Nazırı İşkodra'da, İsoanya'nın İnsanperverâne Bir Teklifi, İrlanda'da İğtişaatlar, Lordlar Kamarasında, Avam Kamarasında, Avusturya-Macaristan Harbiye Nazırı, Vazıh ve Mühim Bir İstatistik, Yunanistan ve İtilafçılar, Yunanistan'ın Vaziyeti, Romanya Parlamentosu, İngiliz Hodgamlığı ve Rusya, Amerika-İngiltere, Harb İktisadî Meselesi Etrafında, Bir Rus Ceneralinin Vefatı, Rus Doma Meclisinde, Portekiz Kabinesi, İngiltere'de Harb Vergileri, Muharebe On Ay Sonra Bitecekmiş.)
5257. İmzasız, Almanların Hevai ve Bahri Muvaffakiyeti Etrafında, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Son Ay Zarfında Düşürdükleri Tayyareler ve Batırdıkları Gemiler.)
5258. İmzasız, Türkiye-Almanya Münasebet-i İktisadiyesi, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s. 2.
5259. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Prens Schaumburg Lippe'nin Huzura Kabulü, Muhacir Memurlar, Meskûkât Gişeleri, Vatanpervarâne Bir Mektup, Coğrafya Darü'l-mesaiyesi, İrtihal, Halep Darü'l-muâllimatı, Macaristan'a Ziraat Tahsili İçin Gidecek Talebe, Bu Ay Zarfında Şeker Tevziatı.)
5260. İmzasız, En Son Haberler, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Harp Sergisinde Osmanlı Paviyonu, Maliye Mukavelenâmesi, İngiltere'de İstasyonları Seddi.)
5261. İmzasız, Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti, 6889, 14 CA. 1334, 4 Ns. 1332, 17 Ns. 1916, s. 1. (Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti'nin vazifeleri hk.)
5262. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6889, 14 CA. 1334, 4 Ns. 1332, 17 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meselelerden söz ediyor.)

5263. İmzasız, Kutü'l-amâre'de İngilizleri Akıbeti, 6889, 14 CA. 1334, 4 Ns. 1332, 17 Ns. 1916, s. 1.
5264. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6889, 14 CA. 1334, 4 Ns. 1332, 17 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Verdun Etrafında Fransızların Hasaratı, Baron Buryan Berlin'de, Batan Vapurlar, İtilafçılar Arasında İhtilaflar Şiddetleniyor, Sudan'da Umûmî Kıyam, Sabık İtalyan Hariciye Nazırı Civolti'nin Devr-i Endişâne Sözleri, Kendi Kendilerini Öldürüyorlar, İtalya ve Romanya Mukavele-i Ticariyesi, Fransız Tayyarelerinin Taarruzu, İtilafçıların Yunanistan'daki Tecavüzlerinden, İngiltere Yunan Vapurlarına Kömür Vermiyor, Amerika-Meksika, Wilson'un Mühim Bir Sualı, Dört Konferans, Romanya'nın Vaziyeti ve İtilafçılar, Prens'in Arzusu, Muz Hattında Vaziyet-i Askeriye, Taşkent'te Kıyam, Romanya ve Rusya, Japonya-Çin, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, Ren ve Tuna Arasında Kanal Hafri, Viyana ve Varşova Treni, Çin Ahvâli, İngiltere'nin Mısır Hakkında ki Endişeleri.)
5265. İmzasız, Bir İngiliz Münekkıd-ı Askerîsinin Korkusu, 6889, 14 CA. 1334, 4 Ns. 1332, 17 Ns. 1916, s. 2.
5266. İmzasız, Harb-i Hazırda İngiltere'nin Rolü, 6889, 14 CA. 1334, 4 Ns. 1332, 17 Ns. 1916, s. 2.
5267. İmzasız Şuûn-ı Dâhiliye, 6889, 14 CA. 1334, 4 Ns. 1332, 17 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Bab-ı Âli Encümen-i Müdirabı, Şumendüfer Vagonları, Bulgar Sefiri, Nişan İtası, Tahran Sefirimizin Viyana'ya Azimeti, Romanya Sefiri, İrtihal, Beyoğlu'nda Alman Askerî Yurdunda, Almanca Mütercimliği, Bu Ay Zarfında Şeker Tevziyatı.)
5268. İmzasız, En Son Haberler, 6889, 14 CA. 1334, 4 Ns. 1332, 17 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Buryan Ziyareti Neticeleri, Ziyafetinde Hazır Bulunanlar, Selânik Sularında Tahtelbahir Faaliyeti, Çarın Seyahati, Sırp Askerleri Selânik'te, Romanya'nın Vaziyeti Münasebetitle, Portekiz'in Zabtedildiği Vapurlar.)
5269. [ORAN], Ahmet Cevdet, (Türk-Alman Kulüp)'ü, 6890, 15 CA. 1334, 5 Ns. 1332, 18 Ns. 1916, s. 1. (İstanbul'da açılan Türk-Alman kulübünün içeriğinden söz ediyor.)
5270. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6890, 15 CA. 1334, 5 Ns. 1332, 18 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meselelerden söz ediyor.)
5271. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6890, 15 CA. 1334, 5 Ns. 1332, 18 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bathmann Hollweg'in Nutku ve Düşman Matbuatı, Verdun Muharebatı, Dördüncü Macar Harp

- İstikrazı, Mösyö Hollferich'in Beyânâtı, Yunan'ın İtilaf'a İyi Bir Mükabalesi, Ball'da İngiliz Casusluk Heyeti, Baron Buryan'ın Avdeti, İngiliz Hodgamlığı, Kefalonya'yı Niçin İşgal Etmişler, Te'vil Bu Yâ, Fransız Nisvan'ın Beyannâmesi, Bir İtiraf, Hollanda Vapurları, İspanya Vapurları Sefer Ediyormuş, Almanya'da Yeni Vergiler, Panama Kanalının Küşadı, Portekiz Buhran-ı Vükelası, Rus Bütçesi, Alman Topları Hakkında, Japonya-İngiltere Münasebetinde Brodet, İsveç'te Halet-i Ruhiye, Rusya Ahvâli, Venizelos Fırkasının Tahrikâtı.)
5272. İmzasız, Garp Cephesinde ki Son Muharebatta Alman ve Fransız Zaiyat-ı Askeriyesi, 6890, 15 CA. 1334, 5 Ns. 1332, 18 Ns. 1916, s. 1.
5273. İmzasız, İtilafçuların Paris Konferansında Esaslı İhtilaf-ı Efkâr Meydana Çıkmış, 6890, 15 CA. 1334, 5 Ns. 1332, 18 Ns. 1916, s. 1.
5274. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6890, 15 CA. 1334, 5 Ns. 1332, 18 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyafet-i Seniyye, Huzura Kabul, Hatıra-ı Celâdet İanesi, Aydın'da Darüleytam , Hilal-i Ahmer Menfaatına Konferans, Sene-i Cedide Maruf Sarfiyatı, Mektepliler ve Çekirge Mücadelesi, Adanalıların Hamiyeti, Macaristan'a Tahsile Gidecek Talebeye.)
5275. İmzasız, Yeni San'at, 6892, 17 CA. 1334, 7 Ns. 1332, 20 Ns. 1916, s. 1. (İtalya Harciye Nazırı'nın nutku için Alman matbuatının attığı Yeni San'at başlığı hk.)
5276. Millî [Ajans], 6892, 17 CA. 1334, 7 Ns. 1332, 20 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meselelerden söz ediyor.)
5277. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6892, 17 CA. 1334, 7 Ns. 1332, 20 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Townshend'in Akıbeti Yaklaşıyor, Dördüncü Harp İstikrazı, Avusturya-Macar Harp İstikrazları, Avusturya-Macaristan ve Romanya, Varşova'da Tıbbi Kongre, Kayser'in Teberru, Soninu'nun Nutku ve İtalya Matbuatı, Alman Matbuatı, Rusya'da Sul Emellerinin Yeni Bir Tezahüratı, İngiliz Mücehhizlerinin Temetti, Amerika'nın Yeni Notası, Bulgaristan Hakkında Tetabbut, Sırp Velihtı Roma'da, İngiltere'nin Yeni Bir Kararı, Verdun Taarruzu Tekrra Başlamış, İtalya Meclis Mebûsânında Bir Sosyalist Mebûsun Beyânâtı, İngiltere'nin İhtikârı, Kenadiyaf Tahliye Edilmiş, Posta Çantalarına Taarruz, Rus Parlementosunun Tatili, Newyork'ta Umûmî Grev, Sırlar Münferid Sulh İstiyorlar, Roma'da Sazanof'a Karşı Taarruzat, İngiliz Gazetesinin İtalya Hakkında Mütalatı, Doma Müzakeratı-Rusya'da Galeyan, Rusların Vahşet Mezalimi.)

5278. İmzasız, Bugünkü Hadisat-ı Askeriyenin En Mühimi Alan Verdun Etrafında Cereyan Etmektedir, 6892, 17 CA. 1334, 7 Ns. 1332, 20 Ns. 1916, s. 1.
5279. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6892, 17 CA. 1334, 7 Ns. 1332, 20 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Romanya Mürâhhaslarıyla Müzakerat, Cetvel Takdimi, Reji Komserliği, Macaristan'a Gidecek Talebeye, Posta Muamelatı, Balkan İçin İtalya Edviyesi, Türk Yurdu.)
5280. İmzasız, En Son Haberler, 6892, 17 CA. 1334, 7 Ns. 1332, 20 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Tevciye, Bir Rus Sefinesinin Torpillenmesi, Rus Kadet Fırkası Mukarreratı, Sunusi'nin Nutku Münasebetiyle, İngiltere Kabinesinde Buhran, İtilaf Donanması Kurnet'te, Sahalin Adasındaki Japonlar, Garp darü'l-harbinde İngiliz Cephesi, İngilizlerin Danimarka Postasına Tecavüzü.)
5281. İmzasız, Doma Meclisinde, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s. 1.
5282. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meselelerden söz ediyor.)
5283. İmzasız, Irak'ta Yeni Muvaffakiyetler, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s. 1.
5284. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Romanya ve Müttefiklerimiz, İsviçre'de Saat Ayarlarının Tebdili, Fransız Ordusunda Suistimalat, Lizbon Tersanesinde Yangın, İngiltere'de Bî- taraflar, İngiliz Kabinesinde İhtilaf, Hollanda Mahafil-i Malisinde Sulh Şayiaları, İngilizlerin Danimarka'ya Bir Tecavüzü, Rus Harbiye Müsteşarları, Yunan Arazisini Niçin İşgal Etmişler, Çepclinlerin Selânik'i Bombardımanı, Harbi İktisâdi ve İtalya.)
5285. İmzasız, Romanya İle İttifakımız Arasında İtilaf-ı İktisadî, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s. 1.
5286. İmzasız, Kutü'l-amâre Mahsuru Ceneral Townshend'in Son Günleri, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s. 1.
5287. Heyet-i Tahririye, Anadolu'nun İmârı Hakkında, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s. 2.
5288. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık ResmîAlisi, Nişan Tevcihatı, Pek Münekkid Bir Mev'ize, İrtihal, Şehremininden, Hilal-i Ahmer Takvimi, Türk Ocağı: Beyazıt Sinemasında.)

5289. İmzasız, En Son Haberler, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Viyana Borsasında Osmanlı Eshamı, Bulgar Başkumandanının Beyânâtı, Yeni Vapur Kumpanyası, Avustruya'da Harp Temaati, Sulh Teklifleri Şayiaları, Sulh İçin Mani Var mı?, Hollanda Başvekilinin Beyânâtı.)
5290. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgar Millî Bankası, 6894, 19 CA. 1334, 9 Ns. 1332, 22 Ns. 1916, s. 1.
5291. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6894, 19 CA. 1334, 9 Ns. 1332, 22 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meseleler hk.)
5292. İmzasız, Irak'ta İngilizlerin Vaziyeti, 6894, 19 CA. 1334, 9 Ns. 1332, 22 Ns. 1916, s. 1.
5293. İmzasız, Kutü'l-Âmâre'nin Son Günleri, 6894, 19 CA. 1334, 9 Ns. 1332, 22 Ns. 1916, s. 1.
5294. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6894, 19 CA. 1334, 9 Ns. 1332, 22 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Çar'a Resmî Geçit Yapılırken, İngiltere'de Buhran, Batan Vapurlar, Verdun'a Doğru, Kendileri de Geliyorlar, Masna' Bir Tekzib, İngiltere'nin Yeni Tecavüzleri, İngilizlerin Zaiyatı, Japonya-Rus Muahedesi, Handerson'un Konferansı, Rus Meclis-i Ayanında Beyânât-ı Mühimme, Amerika'nın Yeni Notası, Hergün Yeni Bir Tecavüz, Bahr-ı Beyaz Limanlarının Seddi, Haveston'ın Beyânâtı, İngiltere'nin Riyakarlığı, Washington'da, İngiltere'de Tatil-i İşgal, Macaristan'da Saatlerin Tebdili, Rusya Ahvâl-i Dâhiliyesi Hakkında.)
5295. İmzasız, Karven Prens Wilhelm'in Ordusu, 6894, 19 CA. 1334, 9 Ns. 1332, 22 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Paris-Verdun Şimendüfer Hattına 10 Kilometreye Kadar Takarrüb Etti.)
5296. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6894, 19 CA. 1334, 9 Ns. 1332, 22 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Ahmet Cevdet Bey, Millî Talim ve Terbiye Cemiyetinin Resmî Küşadı, İrtihal, Osmanlı Anonim Lastik Şirketleri.)
5297. İmzasız, En Son Haberler, 6894, 19 CA. 1334, 9 Ns. 1332, 22 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Mısır'da Neler Oluyor, Pavankara Verdun'da, BuhranTasviye Edilmiş.)
5298. İmzasız, Büyük Von Der Goltz'un Vefatı, 6895, 20 CA. 1334, 10 Ns. 1332, 23 Ns. 1916, s. 1. (Von Der Goltz'un vefatı ve Türk halkı için önemi hk.)
5299. İmzasız, Büyük Irak Harekâtı Etrafında, İngilizler Avrupa'da Çanakkale Önünde Olduğu Gibi Asya'da da Büyük Bir Hezimete Maruz Kalıyorlar, 6895, 20 CA. 1334, 10 Ns. 1332, 23 Ns. 1916, s. 1.

5300. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6895, 20 CA. 1334, 10 Ns. 1332, 23 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meselelerden söz ediyor.)
5301. İmzasız, Berlin'de Tesirat, 6895, 20 CA. 1334, 10 Ns. 1332, 23 Ns. 1916, s. 1. (Von Der Goltz'un ölümünün Berlin'de yaptığı tesir hk.)
5302. İmzasız, Viyana Matbuatı, 6895, 20 CA. 1334, 10 Ns. 1332, 23 Ns. 1916, s. 1.
5303. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6895, 20 CA. 1334, 10 Ns. 1332, 23 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Kutü'l-Âmare'nin Son Günleri, Romanya ile Almanya Arasında Mübadelet, İtilafçılar Arasında İhtilaf, Portekiz'de İhtilaller, Bulgaristan-Romanya Münakalatı, Paris'te Büyük Bir Şura-yı Harp, Sofya Üzerinde Düşman Tayyaresi, Amerika'nın Yeni Notası.)
5304. İmzasız, [Şuûn-ı Dâhiliye], 6895, 20 CA. 1334, 10 Ns. 1332, 23 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: 311 Tevdililer İçin, Posta Muamelatı, Paskalya, Macaristan'a Gidecek Talebeye, Endaht Tecrübeleri.)
5305. İmzasız, En Son Haberler, 6895, 20 CA. 1334, 10 Ns. 1332, 23 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya-Amerika, Fransızların Son Dereceye Gelmişler, İngiliz Buhranı.)
5306. İmzasız, Mart Maaşatı, 6895, 20 CA. 1334, 10 Ns. 1332, 23 Ns. 1916, s. 2.
5307. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sobranya'da Çiftçi Fırkası, 6896, 21 CA. 1334, 11 Ns. 1332, 24 Ns. 1916, s. 1. (Çiftçi Fırkası'nın özellikleri hk.)
5308. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6896, 21 CA. 1334, 11 Ns. 1332, 24 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meseleler hk.)
5309. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6896, 21 CA. 1334, 11 Ns. 1332, 24 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Amerika Notası ve Viyana Matbuatı, Rusya ve İtalya, Müttefiklerimizin Kudret-i Malisi, Bir İtalyan Tayyaresinin Iskatı, Romanya Hududunda Rusya'nın Tedabiri, Mukabele-i Bi'l-misil, Almanya-Amerika, İngiltere'nin Sefâin-i Zayiâtı, Kronşad'da Mühimmat Fabrikasında İnfilak, Selânîk'e Tekrar Asker Çıkaracaklarmış, Amerika'nın Yeni Notası, İngiliz Avam Kamarasında, Rusya Hariciye Nezaretinde Tebdil, Sırp Ordusu Döküntüleri, Prusya Maliye Nazırının Beyânâtı, Bir İsviçre Gazetesinin Beyânâtı, İngiliz Kabinesi Buhranı, Belçika'da Sulh Emelleri, Rusların Bir Blöf.)
5310. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6896, 21 CA. 1334, 11 Ns. 1332, 24 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Von Der Goltz'un Vaki Vefatı Münasebetiyle Telgrafnâme-i Hümayun, Büyük Von Der Goltz'un Vefatı, Hatıra-ı Celâdet, Merasim-i Mahsusa, Paskalya, 314,

- 315 Tevdililere, Konya Vilayetinde Ziraat, Tecziye Edilenler, İzci Ocağı Oymak Beylerine, Bahriye Mütekaidin Amele Maaşı, Emraz-ı Sariya'nın Men'i Sirayeti.)
5311. İmzasız, En Son Haberler, 6896, 21 CA. 1334, 11 Ns. 1332, 24 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Guliç Paşa'nın Hatırası Ebedidir, Nişan Tevcihatı, Almanya Başvekilinin Avdeti, İtalya ve Yunanistan, Romanya'da Moratoryum Müddeti, Romanya'da Hububat Mukavelesi, İtilaf'ın İktisad Kongresi, Yunanistan'ın Protestosu.)
5312. İmzasız, Almanya-Cemâhir-i Müttefike İhtilafı, 6897, 22 CA. 1334, 12 Ns. 1332, 25 Ns. 1916, s. 1. (Almanya ile müttefik topluluklar arasında çıkan anlaşmazlıktan söz ediyor.)
5313. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6897, 22 CA. 1334, 12 Ns. 1332, 25 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meselelerden söz ediyor.)
5314. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6897, 22 CA. 1334, 12 Ns. 1332, 25 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirlerinin Harekâtı Münasebetiyle İtalya-Amerika Münasebetinde ki Kırgınlık, Almanya-Amerika Meselesi, Alman Matbuatının Tefsirâtı, Kutü'l-Âmâre'nin Son Günleri, Zafer Nihayeti Muhakak, Rus Tayyare Parkına Taarruz, Harp İstikrazları ve Viyana Belediyesi, Hollanda'nın Seferberliği, İngiliz Matbuatı Loyd Corch, İtalya'da Askerlik, Rus Harbiye Nazırı Almanya Ordusunu Misal Gösteriyor, İngiltere Ahvâli, İtalya'da Buhran-ı İktisâdî.)
5315. İmzasız, Felâhiye Mevzilerimize İngilizlerin Taarruzu Kolaylıkla Def Olunuyor, 6897, 22 CA. 1334, 12 Ns. 1332, 25 Ns. 1916, s. 1.
5316. İmzasız, Yunan Prensi Nikola'nın Bir Mektubu, 6897, 22 CA. 1334, 12 Ns. 1332, 25 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Yunanistan ve Harc.)
5317. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6897, 22 CA. 1334, 12 Ns. 1332, 25 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Dünkü İhtifal, Reichstag Heyetinin Şehrimize Muvasalatı, Büyük Von Der Goltz'un Vefatı Tezyit Telgraflar, Musıb Bir Teklif, Prens Obten Schomburg, Vilayet'te Ahvâl-i Zirai, Hilal-i Ahmer Yoları, Edebiyat Fakültesi Mecmuası Birinci Sayı.)
5318. İmzasız, En Son Haberler, 6897, 22 CA. 1334, 12 Ns. 1332, 25 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu.)
5319. [ORAN], Ahmet Cevdet, İstanbul İçin, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1. (İstanbul'a ait gözlemleri hk.)
5320. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meseleler hk.)

5321. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman Harekât-ı Bahriyesi, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Irak'ta İngilizlerin Mütevali Hezimetleri, Woglfang Hanie'nin Beyânâtı, Batan Vapurlar, Bulgar Nazırlarına Nişan İtası, Mısır Divam-ı Umûmiyesi.)
5322. İmzasız, Amerika'nın Notasına Alman Hariciye Nezareti Ne Cevap Verecek?, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Diplomasi Tarîkiyle Bir İtilaf Husulü Gayr-i Mümkün Değilmiş.)
5323. İmzasız, Fransa'da Sulh İçin Teşkil Edilen Bir Kadın Cemiyeti, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1.
5324. İmzasız, Korfu Adası Bugün Sırlar İçin Bir Mezaristan Halinde, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1.
5325. İmzasız, Abdülhak Hamid Bey'in Âsârının Cemî ve Yeniden Tabî', 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1. (Maariz Nezareti tarafından Abdülhak Hamid Tarhan'ın eserlerinin yeniden basılacağı hk.)
5326. İmzasız, Yunan Prensi Nikolay'ın Mektubu, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Yunanistan ve Harp.)
5327. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Azimet, Prens Şomburg'un Şehrimizden Mefâreti, Şehrimizde Reichstag heyeti, Nezaretlerde, Alman Sefaretinde, Ziyafet, Varşova Murahhaslarının Konferansı, Cülûs-ı Hümayun Münasebetiyle, Bir Kaza-yı Feci, İzmir'de Yeni Bir Şirket, Endaht Tecrübesi.)
5328. İmzasız, En Son Haberler, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman-Avusturya Müzakeratı, İtilaf Şayialarını Tekzib, Triste'nin Bombardımanı.)
5329. İmzasız, Anadolu Osmanlı Demir Yolu Şirketi, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 2.
5330. İmzasız, Cülûs-ı Hümayun, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 1. (Padişahın sekizinci senesi tebrik eden bir yazı.)
5331. İmzasız, Alman Paramentosu, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 1.
5332. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair önemli bir malûmât olmadığı hk.)
5333. Millî [Ajans], Büyük Von Der Goltz'un Vefatı Münasebetiyle, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 1.

5334. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İrlanda'da Kıyam, Bir Alman Kruezörünün Fedakârlığı, Alman Bahr-i Hümayun Filolarının Muvaffakiyetleri, Kutü'l-Âmâre'nin Teslimi Hazırlanıyor, Mısır'da İngilizlerin Mağlubiyeti, İtalya-Amerika Münasebeti İyileşiyor, Almanya Tahtelbahir Muharebesinden Vazgeçmez Fransız Parlementosunun Tatili, İntilafçılar'ın Deliliği, Osmanlı Heyet-i Sıhhiyesinin Almanya'ya Vaslı, İngiliz Buhranının Halinde Fransa'nın Tesirâtı, İngiliz Parlementosu Tarihinde Yeni Hadise, İtilaf Parlementosu Konferansı, Her İkisi de Muzafferiyetlerinden Emin İmiş, İngiltere'de Ahz-ı Askerî Meselesine Dair, Sulh-ı Silah Kuvvetiyle İstihsal Olunacak, Romanya ve Bulgaristan Arasında Mukavele-i Ticariye, Fransızlar'da İnkisâr-ı Hayal.)
5335. İmzasız, Marsilya'ya Rus Askerî Çıkmış, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 1.
5336. İmzasız, Felânder Savahilinde Almanlar İngiliz Sefâin-i Bahriyesinin Taarruzu Münasebetiyle, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 1.
5337. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Cülûs-ı Hümayun Münasebetiyle Tebrikat, Pür u Garam, Reichstag Azası Şehrimizde, Türkiye Şeker Fabrikaları Tesisi, Ahvâl-i Ziraiyemizin İstatistiği, İrtihal, Emraz-ı Sariya'nın Men'i, Sirayeti, Almanya'ya Tahsile Gidecek Talebeye.)
5338. İmzasız, En Son Haberler, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Çeplinlerin İngiltere'ye Yeni Taarruzları, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Alman Karargâhında Müzakerata Devam Olunuyor, İngiliz Parlementosunun Hafî İçtimai, Marsilya Rus Askerlerinin Vusûlü, İngiltere'nin Amerika Notasına Cevabı, Batırılan Vapurlar.)
5339. İmzasız, Şark'ta Tarihi Vezâife-i Medeniye, 6900, 25 CA. 1334, 15 Ns. 1332, 28 Ns. 1916, s. 1. (İsviçreli Profesör Ester'in Londra gazetesine Avrupa devletleriyle ilgili verdiği demeç hk.)
5340. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6900, 25 CA. 1334, 15 Ns. 1332, 28 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli meseleler hk.)
5341. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6900, 25 CA. 1334, 15 Ns. 1332, 28 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İngiltere'nin Mukarrerat-ı Hafiyesi, Romanya-Bulgar Müzâkeratı, İrlanda'da İhtilal, Almanya-Amerika, Londra'da Sulh Lehinde Nümayişler, Bir İngiliz Kruezörünün

- Torpillenmesi, İngiltere’de Sulh Taraftarlarının GALisi, Fransa Düşünüyor, İngilizler’de Mebusiyet Artıyor, Bir Profesörün Beyânâtı, Babe’l-Mendeb’e Kadar Girdiler, Bir İsveç Heyetinin Almanya’ya Azamı, Ajans-ı Havas’ın Çirkin Bir İsnadı, Berlin’de Tıp Konferansının İnikatı, İngiltere Vazifesini Yapmıyor, Rus Hayasızlığı, Fransız Gazetelerinin Müfteriyatı.)
5342. İmzasız, Kazaz’da L19 Zeplinin Mürettebatı Tahlisden İmtina Edilenlerin Esareti, 6900, 25 CA. 1334, 15 Ns. 1332, 28 Ns. 1916, s. 1.
5343. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6900, 25 CA. 1334, 15 Ns. 1332, 28 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sara-yı Hümayunda Cülûs-ı Hümayun Tebrikatı, Reichstag Heyetine Ziyafet, Selamlık, İstanbul Parkları Müdüriyeti, Ticaret Mektebi Alisinde, Ali Efendi Sineması.)
5344. İmzasız, En Son Haberler, 6900, 25 CA. 1334, 15 Ns. 1332, 28 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiltere Savahilinin Bombardımanı, İki Hollanda Sefinesinin Garkı, Ateşe Naval Tabiiyeti, Nişan Takdimi, Posta Çantalarının Müsadaresi, Rus Efrad-ı Askeriyesi.)
5345. İmzasız, Şehrimizdeki Reichstag Heyeti Şerefine Verilen Ziyafette İrad Edilen Nutuklar, 6901, 26 CA. 1334, 16 Ns. 1332, 29 Ns. 1916, s. 1.
5346. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 6901, 26 CA. 1334, 16 Ns. 1332, 29 Ns. 1916, s. 1. (Harbe dair günlük önemli olaylar hk.)
5347. İmzasız, Atina’da Bulgar Sefarethânesine Suikast, 6901, 26 CA. 1334, 16 Ns. 1332, 29 Ns. 1916, s. 1.
5348. İmzasız, Süveyş Kanalında İngilizlerin Yeni Bir Mağlubiyeti, 6901, 26 CA. 1334, 16 Ns. 1332, 29 Ns. 1916, s. 1.
5349. İmzasız, Cülûs-ı Hümayun Münasebetiyle, 6901, 26 CA. 1334, 16 Ns. 1332, 29 Ns. 1916, s. 1.
5350. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6901, 26 CA. 1334, 16 Ns. 1332, 29 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kutü’l-Âmâre’nin Teslimi Yaklaşıyor, Irak Baş Kumandanlığı, Alman Donanmasının Muvaffakiyetleri, Berlin Cerrahi Askerî Konferansı, Protesto Kâr Etmiyor, Romanya-Almanya Arasında Mübadelât, İngiltere’de Mükellefiyet-i Askeriye Meselesi, Belucistann’da İki İngiliz Memurininin Katli, İrlanda İhtilâli, İngiliz Flemenk Buhranının Esbâbı, Fransız Ordusunda İhtilas, İtilaf’ın Yunan’a Yeni Teklifleri, Fas’ta Kıyam, Amerika’nın Berlin Sefiri Karargâh’ta, Büyük Bir San’atkârın Vefatı.)

5351. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6901, 26 CA. 1334, 16 Ns. 1332, 29 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Reichstag Azaları, Heyetin Huzura Kabulü, Sofya'da Cülûs-ı Hümâyun Merasimi, Beyân-ı Teşekkür, İrtihal, Avusturya'da Şeker Geliyor, Tashih.)
5352. İmzasız, En Son Haberler, 6901, 26 CA. 1334, 16 Ns. 1332, 29 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtilaf'ın Yunan Hâkimiyetine Yeni Tecavüzleri, Atina'da Suikastlar, İrlanda Ahvâli.)
5353. İmzasız, İngilizler'in Kutü'l-Âmâre'de Esâretleri, 6902, 27 CA. 1334, 17 Ns. 1334, 20 Ns. 1916, s. 1.
5354. İmzasız, Kutü'l-Âmâre'nin Zabt ve Esâretdârı-Townshend Kumandasında ki 13300 Kişilik İngiliz Ordusu Esir Edildi, 6902, 27 CA. 1334, 17 Ns. 1334, 20 Ns. 1916, s. 1.
5355. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6902, 27 CA. 1334, 17 Ns. 1334, 20 Ns. 1916, s. 1.
5356. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6902, 27 CA. 1334, 17 Ns. 1334, 20 Ns. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İrlanda İhtilâli Etrafında, Rus-Japon İttifakı Doğru Değil, Ticaret Odalarının Lağvı, Trablus Garp'ta İtalyanlar Ne Halde, Bahr-i Beyaz'da Seyr ü Sefâinin Men'i, Macar Meclis-i Mebûsânının İçtimâi, Saraybosna Vatan Hainlerinin Akıbeti, Atina'da Bulgar Sefarethanesi Suikastı, Yirmi Aylık Bir Harpten Sonra Almanlar, Sakız'da Yunan Telgrafhanesinin İşgali, Makedonya 'da İhtilafçıların İtisafatı, Yunanistan İtilafa Mümaşat Etmiyor, İngiliz Amiral Sefinesi Battı, Roosevelt'in Yeni Bir Mağlubiyeti, İngilizlerin Katiye Civarında ki Hezimetleri, Bütün Cephelerde Harekâtımız Bir Devam, İngilizler İçin Felâket Haftası, Alman Donanmasının İngiltere'ye Son Taarruzu, Ruslar Paris Konferansına İştirak Etmiyor.)
5357. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6902, 27 CA. 1334, 17 Ns. 1334, 20 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyafet-i Padişahî, İltifât-ı Şahâne, Reichstag Heyetinin Şehrimizden Mefâreti, Vilayet'te Ziraiyat, Macaristan'a Gidecek Talebeye.)
5358. İmzasız, 6902, 27 CA. 1334, 17 Ns. 1334, 20 Ns. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Vilâyette Cülûs-ı Hümâyun, Amerika-Alman Münasebeti, Nişan Tevcii, Hıdmet-i Mecburiye Kanununun Adem Tasdiki.)
5359. İmzasız, Yine Kutü'l-Âmâre, 6903, 28 CA. 1334, 18 Ns. 1332, 1 Ms. 1916, s. 1. (Kutü'l-Âmâre'in düşmesinin müttelik devletler üzerinde yaptığı etki hk.)
5360. İmzasız, Osmanlı-Selânik Şanlı ve Parlak Sahife-i Fahr-Âver'inin Mücellân Cerayanı, Esirlerin Mikdarı, 6903, 28 CA. 1334, 18 Ns. 1332, 1 Ms. 1916, s. 1.
5361. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6903, 28 CA. 1334, 18 Ns. 1332, 1 Ms. 1916, s. 1.

5362. İmzasız, Kutü'l-Âmâre'nin Sukûtu Hakkında, 6903, 28 CA. 1334, 18 Ns. 1332, 1 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Kahraman Ordumuzu Tesyid.)
5363. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6903, 28 CA. 1334, 18 Ns. 1332, 1 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İrlanda İhtilâli, Almanya'ya Ait Haberler, Alman Reichstag Heyeti Hakkında, Bir Alman Tahtelbahrinin Zayii, Amerika'nın Bî-terafılığı, Almanya'nın Amerika'ya Cevabı Notası, Alman Bahriye Nazırı Karargâh'ta, Nişan İtası, Bir Aşk Yüzünden Yunanistan'ın Protestoları, Paris Konferansı ve Rusya, Fransa'nın Buhran-ı Malisi, Fransızlar Kayu'yu İstiyorlar, Bulgar Mebûsânlarının Avusturya'yı Ziyareti, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye Meselesi, Rossel Zırhlısı Mürettebatı.)
5364. İmzasız, Irak'ın Galib ve Mağlub Kumandanları, 6903, 28 CA. 1334, 18 Ns. 1332, 1 Ms. 1916, s. 1.
5365. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6903, 28 CA. 1334, 18 Ns. 1332, 1 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Tenze Şehriyari, Vilâyet'te Cülûs-ı Hümâyun Şenlikleri, Bükreş'te Cülûs Merasimi, Çanakkale Meclis-i Umûmiyesi, Kız Sanayi Nefise Mektebi, Vilayet'te Ziraiyyat, İzmir'de Hilâl-i Ahmer Sergisi, Endaht Tecrübeleri.)
5366. İmzasız, En Son Haberler, 6903, 28 CA. 1334, 18 Ns. 1332, 1 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Zât-ı Şevketsemân Cenâb-ı Padişâhi, Enver Paşa Hazretlerinin Telgrafnâmesi, Cevabnâme-i Hümâyun, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgaristan Başkumandanının Tebriği, Alman Gazetelerinin Mütalatı, Avusturya Matbuatının Tebrikleri, Macaristan'da Hissiyat, Bulgar Gazetelerinin Mütalatı, İrlanda Ahvâlinin Vehameti, İrlanda İğtişası, İrlanda İğtişasının Teskini, Bir Nakliye Sefinesinin Torpillenmesi, Sefine Garkı, Berhava Edilmiş Sefine, Sırp Ordularının Nakli Meselesi, İtilafçılar Meyus, Tersane İtası, Üçüncü Rus Kafilesi, Bir Bomba Bulunmuş.)
5367. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgaristan Sadâları, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Bulgaristan ile Türkiye arasında ki müspet münasebet hk.)
5368. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1.
5369. İmzasız, Townshend Nasıl Kayıp Etti, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1.
5370. İmparator Wilhelm, Zât-ı Hazret-i Hilâfetpenâhî'ye Almanya İmparatoru Hazretleri Tarafından Telgrafnâme, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1.
5371. İmzasız, Bağdat Şehri Nerede Kaldı?, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İngilizlerin Güzel Tarihi Şehrimizi Zabt Etmek Tasvirleri Son Darbe-i Himmetle Temamen Akim Bırakılmıştır.)

5372. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tebrik Telgrafnâmeleri, Doktor Kempf'in Telgrafnâmesi, Hacı Adil Beyefendinin Cevabı, Baron Buryan'ın Tebriği, Kutü'l-Âmâre Muzafferiyeti ve Müttefiklerimiz, Viyana'da Şenlik, Resmen Tebliğ Ediyorlar, İsveç Matbuatı, Irak'ta İngiliz Ordusunda İsyân, Rus Cephesinde Muzafferiyetler, Rus Askerlerinin İngiltere'ye Azamı, Yunan Zabitlerinin Ahd ve Peymanı, Ford'un Sulh Konferansı, İngiliz Hodgamlığı ve İtalya, Rus Maliye Nazırının Londra'ya Azimetisi.)
5373. İmzasız, İrlanda İhtilâli, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1.
5374. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Leyle-i Regâib, Bad Grandük Tarafından, Berlin'de Tertip Olunan Bir Temâşa, Kutü'l-Âmâre Muzafferiyeti Münasebetiyle, Vilayette Sürur, Hatıra-ı Celâdet ve Adanalılar, Guluç Paşa İçin, Bedel Nakdi, Macaristan'a Tahsile Gidecek Talebeye, 314 Tevdililere, Posta Havaleleri.)
5375. İmzasız, En Son Haberler, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Propagandacıların Gülünç İftiraları, İrlanda İhtilâli.)
5376. İmzasız, İngiltere Siyaseti ve Neticeleri, 6905, 30 CA. 1334, 20 Ns. 1332, 3 Ms. 1916, s. 1. (İngiltere'nin harp konusunda ki hatalı düşünceleri ve bunun tesirleri hk.)
5377. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1.
5378. İmzasız, Yeni İttifak Mebûsunun Tasdiki, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1.
5379. İmzasız, Türk-Alman İttifakının Ehemmiyeti, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1.
5380. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya-Amerika, Paris Konferansının İflası, Batırılan Vapurlar, Sırp Erkânından Birinin Mektubu, Yunan Prensi Corc Berlin'de, Bulgaristan Atina Sefaretinde Bulunan Bomba, Atina'daki Bulgar Sefarethanesi Suikastı, Sobranya Heyeti Budapeşte'de, Kutü'l-Âmâre Muzafferiyeti Münasebetiyle, Muzafferiyatın Sofya'da Tesirâtı, Londra'da Pek Müthiş Tesir, İsveç ve İsviçre Gazeteleri Ne Diyor?, Fransa Mühimmat Fabrikasında Yangın, Batırılan Vapurlar.)
5381. İmzasız, Irak'ta ki Muzafferiyet-i Azime Hakkında Müttefik ve Bî-taraf Memâlik'te Ne Diyorlar?, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1.
5382. İmzasız, İrlanda İhtilâli, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1.

5383. İmzasız, 23. Protesto, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Yunanistan'ı Niye Sıkıştırıyorlar?.)
5384. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Varşova Cerrahi Askerî Kongresi, Tayin, Vilayet'te Ziraiyyât, Telgraf ve Post Muamelatı, Endat Tecrübeleri.)
5385. İmzasız, En Son Haberler, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Taraf-ı Eşraf Hazret-i Padişâhîden Almanya İmparatoru Hazretlerine Keşide Buyurulan Telgrfanâme-i Cevabı Tercümesidir, Ceneral Falkehayn'dan Enver Paşa Hazretlerine, Alman Harp Raporu, Alman Bahriye Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Viyana'da Asâr-ı Sürur, Bî-taraf Memleketler'de Hissiyat, Fransız Gazetelerinin İtirafı, İngiliz Gazetelerinin Hükümete Hücumları, Flemenk Matbuatı, Yunanistan'ın Azim ve Sebati, Sırp Askerinin Heyet-i Mahsusu, İngiltere'de İsviçre Amelesi, Bir Fedâkar Kadın.)
5386. İmzasız, Leyle-i Regâib Umumiyetü'l-mevâhib, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1.
5387. İmzasız, Paris Konferansı, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (Konferansta yaşananlardan söz ediyor.)
5388. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1.
5389. İmzasız, Kutü'l-amâre Muzafferiyeti Münasebetiyle, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1.
5390. İmzasız, Viyana Şhremeni ile Hilmi Paşa Arasında, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1.
5391. İmzasız, Londra'da Vaziyet Hakkında Meyûsiyet, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1.
5392. İmzasız, Âkim Teşebbüslerden Bağdat Sefiri, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1.
5393. İmzasız, Kutü'l-Âmâre Gazetelerinin Hükümete Hücumu, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1.
5394. İmzasız, İngiltere ve Müttefikleri İçin Müthiş Bir İnkisar, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1.
5395. İmzasız, İngilizlerin Irak'taki Zayiati, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1.
5396. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hollferich Karârgah-ı Umûmî'de, Amerika Meselesi Hakkında İzahat, Macar-Bulgar Muhadeneti, Akdeniz'de İki İngiliz Gemisinin Garkı, İrlanda İhtilali, Penelop

- Kruvazörünün Tahribi, Yunanistan'da Venizelosların İflası, Venizelos'un İhaneti, Şimal-i Tepir'de Kaht, İtilaf'ın Yunan'a Tecavzüleri, Yunan Limanlarını İşgal Edeceklermiş, İtalya-Yunan Arasında Yeni Hadiseler, Fransız Ajansının Müfetriyatı, Belçika Konferansının Temâmiyatı, İtalya ve İngiltere Arasında İhtilaflar, İngiltere'de Buhran- Mâli, İngiliz Kabinesinin Tatili Lüzûmu, Milan'da Sulh Lehine Nümayişler.)
5397. İmzasız, Üç Mâhir Tayyareci, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1.
5398. İmzasız, İngiltere'nin Asya-yı Osmaniye'deki Siyâseti, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 2.
5399. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Tayin, Artık Böylesi de Görülmemişdi, İrtihal, Macaristan'a Gidecek Talebe Hakkında, Hayvan Satıcılarına.)
5400. İmzasız, En Son Haberler, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Aland Adalarının Tahkimi Meselesi, İsveç Meclis-i Mebûsânında Beyânât-ı Mühimme, İrlanda'da İhtilal, Amerika Meselesi, Amerika Sefirinin Alman Karargâhından Avdeti, Batırılan Vapurlar, Bulgar Sobranya Heyeti.)
5401. [ORAN], Ahmet Cevdet, İstanbul İçin, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1. (Tefrika 2.)
5402. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1.
5403. İmzasız, Irak Zaferi Hakkında Bulgar Matbuatının Takdirâtı, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1.
5404. İmzasız, İngilizlerin Dicle'den de Ricata Hazırlığı, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1.
5405. İmzasız, İrlanda İhtilâli Alenen Devam Ediyor, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İngiliz Askerinin Vahşeti, Polis Müdürünün İtilafı, Kahraman Bir Kontes.)
5406. İmzasız, Irak'ta İngilizler'e Kara Haberler, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Londra'dan Gelen Telgrafa Nazaran İngilizler Şimdiden Dicle Savahilinden Ricata Hazırlanmaktadır.)
5407. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Moskova'da İhtilâl, Büyük Bir Tayin, Hindistan'da İngilizlerin Mezâlîmi, Rus Askerleri Marsilya'da, İngilizlerin Mütevâlî Tecavüzlerinden, Bulgar Sobranya Heyeti Viyana'da, Macar-Bulgar İttifakı, Berlin'de Akim Kalan Bir Temâşâ, İngiltere'de Sulh Lehinde Propagandalar.)

5408. İmzasız, Almanya-Amerika Meselesi Hallediliyor, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1.
5409. İmzasız, Genç Dernekleri Teşkilâtı Hakkında, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Teşkilâta Memur Miralayı Von Hoff Bey'in Beyânâtı.)
5410. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret-i Padişâhî, Sara-yı Hümâyun'da Muvaza ve Hatm-i Şerif, Huzura Kabul, Selâmlık, Beş On Kuruluşluk Kaimeler, Amerika'nın Dersaadet Sefiri Cedidi, Müze-i Askerî Sinemasında Fevkalâde Bir Temâşâ, Ali Efendi Sineması.)
5411. İmzasız, En Son Haberler, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Kutü'l-Âmâre'ye Dair Fransız Mütalatı, Sudan'da İlan-ı Cihad.)
5412. İmzasız, İngiliz Şark Politikasını Bir İngilizin Tenkidi, 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 1. (İngiliz avukatın tenkidi hk.)
5413. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 1.
5414. İmzasız, İngiltere'de Yine Mükellefiyet-i Askeriye Meselesi, 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 1.
5415. İmzasız, Kuvve-i İhraciye Felahiye'de Tutunabilecek mi?, 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 1.
5416. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Rical-i Askeriyemizden Birinin Beyânâtı, Amerika'ya Cevabı Nota Hazır, İngiltere Üzerinde ki Alman Tayyareleri, Kazaz'da Bir Alman Balonu, Batırılan Vapurlar, Yunanistan Nezdinde Teşebbüste Bulunmuşlar, İrlanda İhtilali, Beşyüz Esir, Aland Adalarının Tahkimi Meselesi, Şanlı Bir Sene-i Devriye.)
5417. İmzasız, Lehistan Kânûn-ı Esasiyesinin 125. Sene-i Devriyesi Münasebetiyle Varşova'da Millî Merâsim, 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 1.
5418. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Huzura Kabul, İltifat-ı Şehriyari, Tebrikat, Vükelânın Tebrikatı, Dersaadete Gelen Mebûsların Hissiyatı, Hatıra-ı Celâdet İanesi, Galatasaraylılar Yurdunda Resim Sergisi, İrtihal, Vilayette Ahvâl-i Ziraiye.)
5419. İmzasız, En Son Haberler, 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Almanya'nın Cevabı Notası Tebliğ Edildi, Bethmann Hollweg'in Karargâh'tan Avdeti, Londra Gazetelerinin Endişesi, İrlanda'da İngiliz Vahşetleri, İngiltere Kralının Yunan Kralına

- Telgrafi, Reichstag'da Hafî İçtimâî, Bulgar Sobranya Heyeti Viyana'da, Konya'nın İmarı İçin.)
5420. İmzasız, Amerika Hükümetine Almanya'nın Cevabı, 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 1. (Amerika'ya verilen cevab-ı notanın suretini tebliğ ediyor.)
5421. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 1.
5422. İmzasız, İkdâm Nâmına Ziraat ve Ticaret Nazırı İle Bir Mülâkat, 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 1.
5423. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tayin, Tebrikât, Tayyare Taarruzları İçin.)
5424. İmzasız, Harb-i Umûmî de Büyük Bir Zaferin Sene-i Devriyesi, 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 1. (Karpatağlarının eteklerine kadar gelen Rusları müthiş bir ricata ve bütün Lehistan ile yüz binlerce kilometre murabbalık arazi tahliyesine mecbur eden Mackenzie'in muhib darbesi geçen sene bu günler zarfında kendini göstermişti.)
5425. İmzasız, Tahtelbahir Muharebatından Dolayı Amerika'nın Vermiş Olduğu Notaya Almanya'nın Cevabı, 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 1.
5426. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Reichstag'ın Hafî İçtimâ-î, Gazetelerin Mütalatı, İngiltere'nin En Büyük Felâketi, İrlanda Lehine, Doblen'de ki Hasarat, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, Bulgaristan-Yunanistan, Büyük Guluç'un Merasim-i Tedfinesini.)
5427. İmzasız, En Son Haberler, 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Katiye Muzafferiyetinin Tesirâtı, İngiliz Esirleri Bağdat'a Getiriliyorlar, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Florina'yı İşgal Etmişler, Marsilya'ya Gönderilen Ruslar.)
5428. İmzasız, Tenâkus-ı Nüfûs, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1. (Ülkede ki nüfus eksilmesi hk.)
5429. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1.
5430. İmzasız, Genç Dernekleri Teşkilâtı Etrafında, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1.
5431. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Kutü'l-Âmare Sukûtuna Dair, Cevâb-ı Notanın Borsaya Tesirâtı, Başvekillik Yeni Beyânât-ı Hakkında, Şark'ta Müttefiklerin Hatt-ı Harbi, İrlanda Ahvâli Hakkında, Bir İngilizin Şarlatanca Nutku, Flemenk'te İngiliz Casus Heyeti, Tuna'da Seyr-ü Sefâin,

- Yunanistan'a Başka Bir Tazyikleri Daha, İngiliz Sefirinin Tehdidatı, Batırılan Vapurlar, Kayu Roma'ya Gitmiş, Sabık Bir Rus Nazırımın Tevkifi.)
5432. İmzasız, Almanya'nın Cevâb-ı Notası Üzerine, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Almanya-Amerika İhtilafının Tamamen Bir Taraf Edilebilmesine İntizar Olunabilir.)
5433. İmzasız, Bulgar Sobranya Heyeti Viyana'da Kont Ostrog'un Ziyafeti, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1.
5434. İmzasız, Ahiren Garp Cephesini Ziyaret Eden Bulgaristan Erkân-ı Harbiye Reisi Ceneral Şutov'un Beyânâtı, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1.
5435. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Vilayetlerde Ziraiyatta Kazı Vergisi, Posta Havalenâmesi, Resm-i Küşad, Aydın Şümendüferleri, Macaristan'a Gidecek Talebeye, Türk Ocağında Konferanslar, Darülfünûn Hukuk Fakültesi Mecmuası.)
5436. İmzasız, En Son Haberler, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman Bahriye Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Kendi Gelen Sefinesi, Almanya'nın Cevâb-ı Notası Münasebetiyle, Cevab-ı Notanın Tesirâtı, Reichstag Müzakeratı Hafiyesi, Petersburg'da Rus-Fransız Müzakeratı, Çeplin Faaliyetinin Netayici, İsveç Cenerali Rapa'nın Bir Âsârı, İtalya-Sırbistan Amal-i Siyasiyesi, Bir Konsoloshane Memurininin Tevkifi.)
5437. İmzasız, Bulgar Mebûsları Seyahatte, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1. (Mebusların Avusturya-Macaristan ve Almanya'ya yaptıkları seyahat hk.)
5438. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1.
5439. İmzasız, Makâm-ı Meşihât, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1. (Kazım Efendi'nin şeyhülislâmlık makamına atandığı hk.)
5440. İmzasız, Hatt-ı Hümâyun Sureti, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1.
5441. İmzasız, Meşihât Ala-yı Valası, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1.
5442. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İrlanda İhtilâli, İngiliz Kabinesinde Tebdilat, Alman Cevabı Notası ve Amerika, Berlin'de Amerika Sefirinin Beyânâtı, Bulgar Sobranya Heyeti Berlin'de, Almanların Düşmanlarının Tayyare Zayiâtı, İsveç'in Vaziyeti Ne Oldu, Bir İngiliz Ceneralinin Dürr-Binliği, Sırp Askerleri Firar Ediyorlar, Portekiz'de Neler Yapılıyor, Kahraman Kumandanların Terfisi, İngiliz Heyetinin Çağırılması Esbabı, Fransız Garkı Tehlikede.)

5443. İmzasız, Sofya Mektubu, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bulgaristan Müslümanlarının Askerliği.)
5444. İmzasız, Şuûn ve Hadisât Etrafında, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Mevcud Olmayan Karadağ Hükümetinin Yeni Müteşekkil Kabinesi.)
5445. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, İzmir Yemiş Mahsusu, İktisat Haberleri, Müslüman Hukuk Düveli Var mıdır?.)
5446. İmzasız, En Son Haberler, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Fransız Cephesinde Yeni Bir Muvaffakiyet, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bir Milyon Lira Yanında Değilmiş, Almanya'nın Cevabı Notası, Mackenzie'in Validesi, Bir Çeplinin Zayii, Bir Muharebe-i Bahriye, Papa'nın Mühim Tahriratı, Atina'da Mülakatlar, Beyne'l-milel Sosyalist Konferansı.)
5447. İmzasız, Hilâl-i Ahmer Hanımları, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1. (Kadınların hayatımızda ki önemi hk.)
5448. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1.
5449. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere Esirleri Neler Anlıyorlar?, İrlanda İhtilâli Hakkında, İtilaf'ın Yunanistan'daki Desiseleri, Yunan ve Romanya'nın Bî-terafılığı, Fransızların Yunanistan'daki Tecavüzleri, Schönbrunn Sarayı, Lehlerin Millî Bayramı, İtalya'da Sulh Emelleri, Roma Belediye Reisinin İfşaatı, 304 Rakımlı Tepenin Zabtı, Fransa'da Gazete Tatili.)
5450. İmzasız, Evkâf Nezâreti Vekâletine İbrahim Bey Efendi Tayin Edilmiştir, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1.
5451. İmzasız, Almanya'nın Notası Amerika'da Kabul Olunuyor, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1.
5452. İmzasız, Osmanlı Genç Dernekleri Teşkilâtı, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1. (Genç Derneklerinin yapısı hk.)
5453. İmzasız, Verdun Mıntıkasında Yeni Muvaffakiyat Gösteriyor ki Alman Ordusunun Mühim Taarruz Alan Büyük Bir Şiddetle Devam Etmektedir, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1.
5454. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hacı Adil Bey'in Edirne'yi Ziyareti, Mektepler Bayramı,

- Vilâyet'te Ahvâl-i Ziraiye, Ceza-yı İdâm, İntihabat Hakkında, Şehrimizde İdman Müsabakası, İktisadiyat Memuası, Top Endaht Tecrübeleri.)
5455. İmzasız, En Son Haberler, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sunusi Mücahidinin Muvaffakiyeti, İngiliz Üserası Beyrut'ta, Alman Harp Raporu, Alman Bahriye Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Berlin Sefir-i Kebirimizin Beyânâtı, Tahtelbahir Münakaşasının Hitama Ermesi, İngiltere'de Alman Notasının Tefsiri, Alman Notasına Dair Neşriyat, Almanya Dâhiliye Nazırı, Dominik Cumhuriyeti Reisi, Bulgar Heyeti Şerefine Verilen Ziyafet, Ziyafet'te İrad Olunan Nezaretler, Amerika-Meksika Karakol Müsademeleri, İrlandalıların Mahkûmiyeti, Fransızlar Hatalarının Sinelerini Çekiyorlar.)
5456. İmzasız, Darü'l-Muallimin Hayatı, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 1. (Darü'l-Mualliminin yetmişinci sene-i devriyesi ve M. Cevdet'in konferans hk.)
5457. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 1.
5458. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Mısır'da İngiliz Tahakkümü Hakkında, İrlanda'da, Mısır'da ve Hindistan'da, Alman Konsolosunu Tahiliye Etmişler, Herve'nin Tenkidatı, Rusya'da Müslümanlar Ne Halde Bulunuyor?, Rusya'da ki Anasır-ı Ecnebiyenin İttihadı, Rus Tehlikesi, Ruslar Bî- tarafları da Tevkif Ediyorlar, Rus İstikrazı, Profesör Macneil'in Tevkifi, İngiliz Amelesinin Şedid Muhalifliği, İngiliz Amelesinin Endişesi, Bulgar Erkân-ı Harbiye Reisinin Beyânâtı, Avusturyalı ve Yenizelandalı Askerler, İngilizlerin Kongo'daki Desiseleri, Bir Milyon Mark-ı İane, Batırılan Vapurlar, Arnavutluk Yasası.)
5459. İmzasız, Alman Notası Washington'da, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Almanya'nın Cevabı ve Bulgar Matbuatı.)
5460. İmzasız, Sabık İngiliz Nazırlarından Edward Carson'un İthamâtı, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 1.
5461. İmzasız, İrlanda'da İdamlar, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Askıt'ın Beyânâtı.)
5462. İmzasız, 304 Rakımlık Tepenin Zabtı, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Fransız Mukavemeti Son Günlerini Geçiriyor.)
5463. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Selamlık, Memurin Adliye Tahsisatı, Balkan Trenine Binecek Yolcular Hakkında ki Mukarreratı Mübin-i Talimat, Asker Ailelerinin Hane Kiraları, Top Endaht Tecrübeleri, Mahal İtası.)

5464. İmzasız, En Son Haberler, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Amerika'nın Almanya'ya Cevabı, Wilson Sulh Lehine Müdahale Etmiyor, Trablus'taki Emlak-ı Osmaniye'nin Müsaderesi, İtalya ve Yunanlıların Müsademesi, Venizelos Mebûs Olmuş, İngiltere'nin En Büyük Mahareti.)
5465. İmzasız, Amerika'nın Cevabı, 6914, 9 R. 1334, 29 Ns. 1332, 12 Ms. 1916, s. 1. (Almanya'nın notasına Amerika'nın verdiği cevap hk.)
5466. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6914, 9 R. 1334, 29 Ns. 1332, 12 Ms. 1916, s. 1.
5467. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6914, 9 R. 1334, 29 Ns. 1332, 12 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Kahire'de Kıyam Emâreleri, İrlanda Mükellefiyet-i Askeriyeden İstisna, İrlanda'da İdamlar, Bavyera Kralının Nutku, İngilizlerin Flemenk Muselerini Tehdidi, Papa Hiçbir Teşebbüste Bulunmamış, Avluniya'ya Doğru, İtilafçılar Atina'yı İşgal Edeceklermiş, Rus-İngiliz İtilafı, İngiliz Kralının Emirnâmesi, Bulgar Sobran'ya Heyeti Berlin'de, İngiliz Velihtının İtalya'dan Avdeti, Karadağ Prensi, Sırp Askerlerinin Selânik'e İhracı.)
5468. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Divân-ı Lügât'it-Türk 6914, 9 R. 1334, 29 Ns. 1332, 12 Ms. 1916, s. 2. (Divânü Lügâti't-Türk ve Türkçe sözlükler hk.)
5469. İmzasız, Payitahtın İmarı Komisyonu, 6914, 9 R. 1334, 29 Ns. 1332, 12 Ms. 1916, s. 2.
5470. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6914, 9 R. 1334, 29 Ns. 1332, 12 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kahve Kuranlara, Halep Mektepleri, Alenen Teşekkür, Murad Bey Toptanı, İrtihal, İntihar, Davet, Dârülbedâyin'in İkinci Piyesi.)
5471. İmzasız, En Son Haberler, 6914, 9 R. 1334, 29 Ns. 1332, 12 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Amerika Nezaretinden Bir Zatın Beyânâtı, Cenûbi Arnavutluk'ta Müsademât, Zahire Müsaedesi, İngiliz ve Fransızlar Kefalonya Adasında, Besarabya'da Siperleri Kimler Yapıyor, Maxwell Geri Alınmak İstiyor, Romanya İstikrazı.)
5472. İmzasız, Nüfûs Meselesi, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 1. (Nüfûs azalması hk.)
5473. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 1.
5474. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya-Amerika, Amerika Ordusunun Tezyidi, Bulgar Sobranya Heyeti Kiel'de, Sırp Hâlâ Ne Düşünüyorlar, Karadağlılar'ın İtilaftan Şikâyeti, İrlanda İhtilâli, İspanya Kralının Nutku İftitahisi, İspanya Bî-taraf Kalmaya Mecbur, Rus

- Doma Azası Londra'da, Avusturya-Macaristan ve Romanya Mübadelatı, Fransız Ricali İtalyan Cephesinde, Aland Adaları Meselesi, Askıt'ın Mevkii, İsveç İle İtilafçılar Arasında, Alman Demir Yolları Nazırı.)
5475. İmzasız, Yine Yunanistan Tazyik Ediliyor, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilafçıların Yunan'a Nota Vermişler, Girit'te İngilizlerin Tahakkümü, Sırp-Yunan Münasebeti İyiymiş.)
5476. İmzasız, İtilaf-ı Rües'a-yı Umûrunun Bilâ Pervezâne ve Kehânetfuruşâne Sözlere, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s.1
5477. İmzasız, Memâlik-i Osmâniye 'de Turuk-ı Muvâsala, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Anadolu Limanları ve Demiryolları Hakkında.)
5478. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selâmlık, Hatıra-ı Celâdet Topu Etrafında, Macaristan'a Tahsile Gidecek Talebeye, Teşekkür, Sebilü'r-Reşad Risalesi.)
5479. İmzasız, En Son Haberler, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Townsend'in Son Vapurları, Atina'da Şura-yı Hükümdarı Akdi, Bir Kahramanının Vefatı, Bir Avusturya Vapurunun Garkı, Rusya'da İhtilal Tertibatı, Portekiz'de İhtilâl-Orduda İsyân.)
5480. İmzasız, Yunanistan'ın Vaziyeti, 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 1.
5481. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 1.
5482. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Verdun Harbi Hakkında ki Yeni Haberler Etrafında, Verdun Harekâtından Neden Korkuyorlar, Flemenk Sefirinin Berlin'den Avdeti, Fransız Başkumandanı Aleyhinde Mühimmat, Rusları Vesâyete Almak İstiyorlar, Fransız Nazırları Rus Karargâhında, İngiltere Zayıyatını Ketm Ediyor, Büyük Bir Bestekârın Vefatı, Alman Dâhiliye Nazırının İstifası, Almanya'da Fransız Esirleri, Bulgar Mebûsları Hamburg'da, Bir İsveç Muharreresi Schönbrunn Sarayında, İyalya Ordusunda İsyânlar, Yunan Meclis-i Mebûsânında, Esassız Şayialar, Fransa'da Ahvâl-i Ziraiye, İngiltere Ahvâli.)
5483. İmzasız, İrlanda Meselesi, 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 1.
5484. İmzasız, Yunanistan İçin Yine Ne Hazırlıyorlar?, 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 1.
5485. İmzasız, Anadolu'da Yaşamak İçin Ameli Dersler, 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 2.

5486. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Şehrimizden Mefaret, Kutü'l-Âmâre'de Alınan Esirler, İrtihal, Tebdilaten Gümüş Madalya İtası, Bir Alman Orkestrası Tarafından Konser, 314 Tevdililere, Erzak Tevzii İçin.)
5487. İmzasız, En Son Haberler, 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Yunan Kralının Siyaset-i Azimkârânesi, İtalya-Yunanistan, Fransız Sefiri Yunan Kralı Nezdinde, Fransız Ticaret Nazırı, İrlanda Usatının Muhakemesi, Bir İngiliz Gemisi Daha Mağruk, Amerika Cevabı Notası, Sırp Kıtaatının İmarı Meselesi, İran'da İsveç Zabıtları.)
5488. İmzasız, İngiltere-Rusya, 6917, 12 R. 1334, 2 Ms. 1332, 15 Ms. 1916, s. 1. (İngiltere ile Rusya arasında ki uyuşma hk.)
5489. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6917, 12 R. 1334, 2 Ms. 1332, 15 Ms. 1916, s. 1.
5490. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6917, 12 R. 1334, 2 Ms. 1332, 15 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Verdun Muharebatı-Fransızların Endişesi, Fransızları Nasıl Tesmim Ediyorlar, İngilizler İsveç'ten Endişe Ediyorlar, İtalya ve İngiltere, Lüksemburg'da İthalatı Men' Ediyorlar, Telef Olan Fransız Ceberalleri, Düşmanlar Arasında, İngiliz Politikasının Bir Asırlık Mezalimi, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, İngilizlerin Sefâin-i Ticariye Zayıyatı, İngiliz ve Rus Mukavelenâmesi, İtalyan Tayyaresinin Mahvı, İtilafın Boykotu ve Belçika, İtalya-Amerika, Almanya Silahperverliğini Esbab Etmemiş, Amerika Bî- Taraflığı Nasıl Tefsir Ediliyor, Şark-ı Prusyalılara Amerikalıların Muaveneti, Flemenk Seyr ü Sefâin Kumpanyaları, Noller Meselesi, Bir Fransız Fabrikasında Yangın, Klemenso'nun Verdun'a Seyahati, Yunanistan'daki İngiliz Bahriye Heyeti, Alman Dâhiliye Nazırının İşgali, Romanya-Bulgaristan Teraset Meselesi, Bulgar Arazi Cedidesinde Emlak Meselesi, İngilizlerin Yunanistan'da Tahrikâtı.)
5491. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6917, 12 R. 1334, 2 Ms. 1332, 15 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Kutü'l-Âmâre'de Alınan Esirler, Şecaat ve Fedakârlığı Taltif, İktisâdiyat Mecmuası.)
5492. Ali Emîri Efendi, Mardin Mülûk-ı Artukiye Târîhi, 6917, 12 R. 1334, 2 Ms. 1332, 15 Ms. 1916, s. 2. (Yazma kitap hk.)
5493. İmzasız, En Son Haberler, 6917, 12 R. 1334, 2 Ms. 1332, 15 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya-Türkiye İttifakı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Süveyş'te İsyân, İrlanda Ziyânı, Lord Curzon'un Yeni Memuriyeti,

- Fransız-İngiliz Müzâkerâtı, Times Muhabirinin İtirafı, Amerika Ordusunun Tezyidi, Yeni Karadağ Kabinesi.)
5494. İmzasız, Kavmimizin Dertleri, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 1. (İçtimâî hayat hk.)
5495. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 1.
5496. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Verdun Etrafında Vaziyeti, Fransızlar Hakikati İstiyorlar, Fransa'da Cereyân-ı Ahvâl, Fransız Sosyalisterinden Tefrika, Fransa'da Sarhoşluk, Townsend'in Mektupları ve Muhtıraları, Rusya'da Buhran, Yunan Posta Çantalarının Zabtı, Rusların Garb-i Prusya'daki Tahribatı, Taft'ın Bir Teşebbüsü, Sırp Sosyalistleri ve Sulh, İngiltere ve Rusya'nın Merâkiyesi Altında İran, Yunanistan'ın Hal ve Mevkii, İngilizlerin Bir Flemenk Vapuruna Taarruzu, Romanya Hududunda Rus İstihzaratı, Almanya'nın Notası Amerika'da, Başkumandan Jofer İçin.)
5497. İmzasız, Vazife Uğrundan Fedâ-i Can Eden İki Muhterem Tayyareci, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 1.
5498. İmzasız, İrlanda İhtilâli, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Askit İrlanda'da, İrlanda'da Neler Oluyor, İrlanda Amelesinin Terk-i İşgali, İdamlar Devam Ediyor.)
5499. İmzasız, Karikatür, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 1. (Ben bu yolu geçmekten vazgeçtim sırtımı kurtarabilsem.)
5500. İmzasız, Deniz Muharebeleri, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 1.
5501. İmzasız, Şehrimizdeki Çıracak Mektepleri, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 2.
5502. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tayin, Bulgar Sefirinin Dersaadete Avdeti, Nafi Bir Teşebbüs, Kudüs'te, Teberru ve Teşekkür, Şehit Çocuklarının Hitan Cemiyeti İçin.)
5503. İmzasız, En Son Haberler, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Ceneral Moltke'nin Beyânât-ı Mühimmesi, Maden Amelesi Cemiyetinin Bir Kararı, İngiltere'de Askerlik ve Amele Cemiyetleri, Romanya İhracata Müsaade Etti, Romanya'da İngilizlerin Tesvilâtı, Bir Fransız Balonu Denize Düşmüş, İtilafçılar Artık Üserardan Vazgeçmişler.)

5504. İmzasız, Şimdi mi Anlıyorlar?, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 1. (General Townsend'in İngilizlerin Türkleri anlamakta geç kaldıklarından bahseden mülakatından sözediyor.)
5505. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 1.
5506. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Darfur'da İngilizlerin Büyük Bir Hezimetini, Mısır'da İngilizlerin İdaresi, İtilafçıların Hukuksikinâne Planları, İngiliz Riyakârlığı, İngiltere'de Sulh Lehinde Bir İçtimâî, Dördüncü Avusturya Harp İstikrazı, Kont Tiza'nın Seyahati, Paris Maliye Konferansı, Berlinde Bulgar Sanayi Nefise Sergisi, Lion'da Umûmî Matbuhlar, Yunan Ordusunun Manevraları, Sırp Ordusu Döküntüleri, İtalya'da Hububat Kahtı, Sicilya'da Sabun Fabrikalarının Tatili, Sırp Askerlerinin Nakli Meselesi, Finlandiya'da Rus Kahz ve İstibdadı, Rus Mebûslarının Seyahati.)
5507. İmzasız, Townsend'in Beyânâtı, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 1.
5508. İmzasız, İrlanda Ahvâli, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 1.
5509. İmzasız, Almanya-Amerika Hadiselerinden Sonra Amerika-İngiltere, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 1.
5510. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Peşte'de Talebe-i Osmaniye, Posta ve Telefon Hududunu Tahrib Edenler Hakkında, Mektepler Arasında Tenzihler.)
5511. İmzasız, Emraz-ı Sariya Hakkında Konferans, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 2.
5512. İmzasız, En Son Haberler, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Şefai Notası, Sir Edwar Garay'ın Beyânâtı, İtalya Firâri Askerleri.)
5513. İmzasız, Parlak Nutuklar, 6920, 15 R. 1334, 5 Ms. 1332, 18 Ms. 1916, s. 1. (İtilafçıların parlak nutuklar atarak harp meselesinden halkı oyaladıkları hk.)
5514. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6920, 15 R. 1334, 5 Ms. 1332, 18 Ms. 1916, s. 1.
5515. İmzasız, [Harb-i Umûmî, 6920, 15 R. 1334, 5 Ms. 1332, 18 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Karadeniz'de Hâkimiyet-i Bahriye, İngiltere'nin Mahiyeti Tezâhürat Etmeye Başladı, Şimdi de Puvankara Söylüyor, Edwar Garay'ın Beyânâtı Münasebetiyle, Beranje'nin Vesayası, Verdun Mıntıkasında Fransızların Zayiati, Amerika'da Fransız İstikrazı, Fransızların İngilizlerden Şikâyetleri, İtalyan ve Yunanlılar Arasında Yeni Müsademeler, Sırp ve Yunan Kıtaatı Arasında Münazaalar, Venizelos'un İhâneti, Yunan Meclis-i Mebûsanının İçtimâî, Makedonya'da Sırp

- Kıtaatı, Bulgar Mebûsları Almanya'da, Simbirik Vapuru Hadisesi, Lüksemburg ve Almanya, Portekiz'e Borçlar Ödetmeyecek, Ruslar Romanya'ya İhracatı Men' Ediliyor, İsviçre ve İtilafçılar.)
5516. İmzasız, Pasiç Dolaşıyor, 6920, 15 R. 1334, 5 Ms. 1332, 18 Ms. 1916, s. 1.
5517. İmzasız, Bir Sene ki Harbiyeye Bir Nazar, 6920, 15 R. 1334, 5 Ms. 1332, 18 Ms. 1916, s. 1.
5518. İmzasız, Tuna'dan Bilâ-istifâde Karadeniz'le İrtibat, 6920, 15 R. 1334, 5 Ms. 1332, 18 Ms. 1916, s. 2.
5519. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6920, 15 R. 1334, 5 Ms. 1332, 18 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Selamlık, İspanya Kralının Yevm-i Velâdeti, Kavain ve Nizâmat, Matbaa Kâğıtları Geliyor, Teşekkür, Tıp Fakültesi Mecmuası, Vilâyet'te Ahvâl-i Ziraiye, Muhacirin Hakkında, Konser.)
5520. İmzasız, En Son Haberler, 6920, 15 R. 1334, 5 Ms. 1332, 18 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Giolitti ile Salandra İtilafı, Amerika'da Bir İşgal, Mösyö Koşe'nin Tahliyesi, İsveç Kralına Suikast, Bir Rus Tayyaresinin Akıbeti, İran'da Vali Umûmîlikler.)
5521. İmzasız, Vahşet Numûneleri, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 1. (Sırların yaptıkları hk.)
5522. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 1. ,
5523. İmzasız, Kutü'l-Âmâre'de Bağdat Valisi ve Irak Kumandanı Halil Paşa'ya, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 1.
5524. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Kutü'l-Âmâre'de Alınan Esirler, Alman Harp Raporu, Alman-İngiltere Donanmaları Arasında, İngiliz Bahriyesinin Zayıyatı, Nihayet Mutavaata İcbar Edildi, Tirol Cephesinde Muvaffakiyetler, İtalyan Gazetelerinin Endişesi, Bulgar Mebusları Almanya'da, Romanya'nın Vaziyeti ve İtilafçılar, İrlanda Meselesi, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, Amerika-Meksika Münasebeti, Amerika'dan İhrac Edilen Eslaha, İngiltere'de Bir Alman Düşmanının İnfisali, Fransa'da Yes ve Nevmidi, Dylon'un Yeni Bir Makalesi, Esassız Şayialar.)
5525. İmzasız, Selânik Üzerinden Bulgar Cephesine Karşı Taarruza Geçebilirler mi?, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Herve'nin zannettiği gibi bu taarruz kolaylıkla muvaffakiyet olur mu?.)
5526. İmzasız, Fikret Âbidesi, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Büyük Şairimizin Hatırasını Teyid İçin Âbide.)

5527. Köprülüzâde Mehmed Fuad, En Eski Türk Şairleri, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 2. (Eski Türk şairler hk.)
5528. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Eşya-yı Memnuiye Harbiye Listesine İlâve, Osmanlı Mebûsânının Almanya'yı Ziyareti, Vilayet'te Ahvâli Ziraiye, Hatıra-i Celâdet İanesi, Cinayet, Harik, Tarih-i Maarif Hakkında Konferans.)
5529. İmzasız, En Son Haberler, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İsveç Hariciye Nazırının Beyânâtı, Fransız Mühimmat Fabrikasında Harik, Amerika'da İngilizlere Karşu Hissiyat, İngiltere'ye Protesto.)
5530. İmzasız, Maarifimizin Tarihi, 6922, 17 R. 1334, 7 Ms. 1332, 20 Ms. 1916, s. 1. (Maarif Tarihi hk.)
5531. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6922, 17 R. 1334, 7 Ms. 1332, 20 Ms. 1916, s. 1.
5532. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6922, 17 R. 1334, 7 Ms. 1332, 20 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Rus Kahr ve Tazyiki ve Müslümanlar, Rusya'da Kar Fırtınaları, Bir Düşman Monitorunun Garkı, Bir Alman Vapurunun Torpillermesi, Amerika'nın İngiltere'ye Yeni Notası, İrlanda Meselesi, Askıt İrlanda Nazırı, İrlanda da Vukua Gelen Hasarat, İngiliz Vatanperverlerinin Hamiyeti, Hariciye Nezâreti Müsteşarlığı, Garay Hakkında Gazetelerin Tenkidatı, Verdun Muharebesi Nasıl Olmuş, Jofer'in Hataları, Bir Fransız Ceneralinin Vefâtı, Fransız Nazırlarının Rusya'dan Avdeti, Almanya İle Romanya Arasında Mübadelât, Aland Meselesi ve İsveç Azm-i Milliyesi, İtilafçıların Selânik'teki Hazırlıkları, Selânik'te Muhacirât, Bulgar Mebûsları Almanya'da, Yeni Bulgar Arazisinde Vergiler, İngiliz Kömür Kralının Nazariyeleri, İtalya'da Zelzele, İtalya'da İngiltere'den Müşteki.)
5533. İmzasız, Varşova'da Tıp Konferansı Etrafında, 6922, 17 R. 1334, 7 Ms. 1332, 20 Ms. 1916, s. 1.
5534. İmzasız, Yine Tenâkus-ı Nüfûs Meselesi İçin, 6922, 17 R. 1334, 7 Ms. 1332, 20 Ms. 1916, s. 2. (Çocuk hastalıkları hakkında bir konferanstan.)
5535. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6922, 17 R. 1334, 7 Ms. 1332, 20 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Kastamonu Darüleytâmı, Akd, Adanalıların Hamiyeti.)
5536. İmzasız, En Son Haberler, 6922, 17 R. 1334, 7 Ms. 1332, 20 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Belçika Sahillerinde, Almanya-Romanya Arasında Mübadelât, Fransa'nın Bükreş Sefâreti, Korfu'da Fransız Amiraline Suikast, Fransa'da Rus Kuvve-i Askeriyesi, Macar Tarih Cemiyeti-İmparator Kilyom, Bir Hollanda Vapuru Berhava Olmuş.)

5537. İmzasız, Romanya-Rusya, 6923, 18 R. 1334, 8 Ms. 1332, 21 Ms. 1916, s. 1. (Romanya ile Rusya münasebetinin dikkate değer bir hâl aldığı hk.)
5538. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6923, 18 R. 1334, 8 Ms. 1332, 21 Ms. 1916, s. 1.
5539. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6923, 18 R. 1334, 8 Ms. 1332, 21 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Kutü'l-Âmâre Sukûtunun İngiltere'de Tesirleri, İrlanda İhtilâli, İngiliz İstibdadı, İtalyanların Hezimetleri, Fransa Paramentosunda Sansür Meselesi, 304 Rakımlı Tepe Etrafında, Fransa'da Eshâm-ı Ecnebiye, Klemenso'nun Gazetesi Aleyhine Tedâbir, Fransız Nazırları Moskova'da, Bulgar Mebûsları Berlin'de, Vatikan ve Sulh Meselesi, Romanya'dan Almanya'ya Hububat Nakli, Batan Vapurlardan.)
5540. İmzasız, Selânik'teki İtilaf Mahafil-i Askeriyesinde Faaliyet-i Meşhed Etmiş, 6923, 18 R. 1334, 8 Ms. 1332, 21 Ms. 1916, s. 1.
5541. İmzasız, Osmanlı Genç Dernekleri, 6923, 18 R. 1334, 8 Ms. 1332, 21 Ms. 1916, s. 2.
5542. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6923, 18 R. 1334, 8 Ms. 1332, 21 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mebûslarımızdan Bir Kısımın Almanya'ya Azimeti, Kutü'l-amâre'de Alınan Esirler, Abdülhâk Hamid Bey'in Azimeti, Macaristan'a Tahsile Gideceklerden, Vilayet'te Ahvâl-i Ziraiyye, Peşte Telgraf Hattının Umûmî Küşâdı, Tevfik Fikret Abidesi İçin Teberru, Mekteb-i İbtidai Küşâdı, Endat Tecrübeleri, Kadıköyünde Futbol Müsabakası, Sipariş ve Üsera Maaşı Alanlar, Maaşat Mütedâhiliyeye Mahsub.)
5543. İmzasız, En Son Haberler, 6923, 18 R. 1334, 8 Ms. 1332, 21 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Townsend'in Şayan-ı Dikkat İfâdatı, Batırılan Vapurlar, Askıt'ın İrlanda'dan Avdeti, Bir İngiliz Tahtelbahirinin Hilesi.)
5544. İmzasız, Almanya-Türkiye, 6924, 19 R. 1334, 9 Ms. 1332, 22 Ms. 1916, s. 1. (Almanya'ya giden Türk vekillerinin karşılanma merasimi hk.)
5545. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6924, 19 R. 1334, 9 Ms. 1332, 22 Ms. 1916, s. 1.
5546. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6924, 19 R. 1334, 9 Ms. 1332, 22 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalyanların Son Hezimetleri, Verdun Bombardımanı, Amerika Meclis-i Ayânında, Papa ve Sulh Meselesi, Papa'nın Mösyö Wilson'a Mektubu, Wilson'un Cevâbı, Mülâzım Wayt'ın Tevkifi, İrlanda'da İngiliz Vahşetleri, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, İngiltere'de Sulh Cereyanları, Ceneral Mahon Mısır Kumandanı, Askıt'ın İrlanda'yı Ziyareti, Romanya ve İtilafçılar, Epir'de Bî- taraf Mıntıka-ı Tesisi, Selânik'e Asker Çıkarılmışlar, Akdeniz'deki Japon Sefâin Harbiyesi,

- Alman Vapurlarının Garkı, Batırılan Vapurlar, Portekiz'in Zabt Ettiği Vapurlar, Avusturya Dördüncü Harp İstikrazı, İki Sefirin Azli.)
5547. İmzasız, Reis-i Cumhur Wilson'un Telgrafı, 6924, 19 R. 1334, 9 Ms. 1332, 22 Ms. 1916, s. 1.
5548. İmzasız, İngilizlerin İstilâsından Tamamen Kat'i Ümit Ettikleri Hıttâ-ı Irak'ta, 6924, 19 R. 1334, 9 Ms. 1332, 22 Ms. 1916, s. 1.
5549. İmzasız, Hisse-i Şâyia, 6924, 19 R. 1334, 9 Ms. 1332, 22 Ms. 1916, s. 2. (Darülbedâyi hk.)
5550. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6924, 19 R. 1334, 9 Ms. 1332, 22 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Payitaht'ın İmarı Komisyonu, Şehrimiz de Mühim Bir Konser, İrtihal, Resim Sergisi.)
5551. İmzasız, En Son Haberler, 6924, 19 R. 1334, 9 Ms. 1332, 22 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman Bahriye Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Mebûsları Şerefine, Tirol'daki İtalyan Mağlubiyeti, Nişan İstirdadı.)
5552. İmzasız, Bir Sene-i Devriye, 6925, 20 R. 1334, 10 Ms. 1332, 23 Ms. 1916, s. 1. (İtalya'nın harbe iştirâkının sene-i devriyesi hk.)
5553. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6925, 20 R. 1334, 10 Ms. 1332, 23 Ms. 1916, s. 1.
5554. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6925, 20 R. 1334, 10 Ms. 1332, 23 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sulh İçin Çalışıyorlar, Mebûslarımızın Berlin'i Ziyareti, Bulgar Mebûsları Münih'te, Doktor Holferich, İtalyanlar İçin Müthiş Bir İnkisar, İtalya'da Tesir, Ruslar İtalyanları İtham Ediyorlar, İngiltere Üzerinde Alman Teayyreleri, İngiltere-İtalya, Fransızların Tecâvüzatı, Fransa'da Askerlik, Bark'ın Seyahati Meselesi, Rus Harp İstikrazı, Tahran Suikastı.)
5555. İmzasız, İtalya'nın Harb-i Umûmiye Duhûlü Üzerinden Bugün Tam Bir Sene Geçmiş Bulunuyor, 6925, 20 R. 1334, 10 Ms. 1332, 23 Ms. 1916, s. 1.
5556. İmzasız, Harb-i Umûmî, 6925, 20 R. 1334, 10 Ms. 1332, 23 Ms. 1916, s. 1. (İtalyanların ilân-ı harbinden sonra merkezi devletlerin işgal ettikleri arazi.)
5557. İmzasız, Türkiye Gümrükleri, 6925, 20 R. 1334, 10 Ms. 1332, 23 Ms. 1916, s. 2.
5558. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6925, 20 R. 1334, 10 Ms. 1332, 23 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kabul-ı Sefirâ, Belâdet-i Nakdiye, Hatıra-ı Celâdet İânesi, Şehrimizde Mühim Bir Müsamere-i Mûsikiye, Tevfik Fikret Abidesi Cemiyetinin Beyannamesi, Davet, Eşya-yı Askeriye Anonim Şirketi.)

5559. İmzasız, 6925, 20 R. 1334, 10 Ms. 1332, 23 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Mebûslarımızın Berlin'e Ziyareti ve Alman Maatbautı, Reichstag Meclisinde Hafi Bir İçtimaî, Amerika Meclis-i Mebûsânı Sulhe Çalışıyor, Amerika Ordusunu Tezyid Ediyor.)
5560. İmzasız, Musîkî ve Hayat, 6926, 21 R. 1334, 11 Ms. 1332, 24 Ms. 1916, s. 1. (Musîkî-Hayat ve Almanların musîkî de ileri oldukları hk.)
5561. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6926, 21 R. 1334, 11 Ms. 1332, 24 Ms. 1916, s. 1.
5562. İmzasız, Mebûslarımızın Berlin'e Muvasalatı, 6926, 21 R. 1334, 11 Ms. 1332, 24 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Berlin İstasyonun'da Parlak Bir Resim İstanbul, Mösyö Kempf'in Nutku, Hüseyin Cahid Bey'in Cevabı, Berlin Ahalisinin ve Alman Matbuatının Samimi Tezâhüratı.)
5563. İmzasız, Almanların Garp Cephesinde Yeni Muvaffakiyeti, 6926, 21 R. 1334, 11 Ms. 1332, 24 Ms. 1916, s. 1.
5564. İmzasız, Ruslar Galiçya'da Taarruza Hazırlanıyor, 6926, 21 R. 1334, 11 Ms. 1332, 24 Ms. 1916, s. 1.
5565. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6926, 21 R. 1334, 11 Ms. 1332, 24 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalyanların Zelilâne Hezimetleri, Tirol Taarruzu ve İtalyanların Hezimetleri, İmparatorun Takdirâtı, Bethmann Hollweg'in Tebrikâtı, Dimyat'a Pirince Giderken, İmparatorun Huzurunda, Almanya'da Erzak Meselesinin Tanzimi, Alman Dâhiliye Nazırının İstifası, Edward Garay'ın Son Nutku Münasebetiye, Yunan Meclis-i Mebûsânında, Papa'nın Belçika Nezdinde ki Sefiri, Frankurt Darü'l-Fünununda, Hatıra-ı Celâdet İanesi, Davet, Top Endaht Tecrübeleri, Küçüklere.)
5566. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6926, 21 R. 1334, 11 Ms. 1332, 24 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzur-ı Şehriyari da, Tepebaşında, Yevm-i Mahsus.)
5567. İmzasız, En Son Haberler, 6926, 21 R. 1334, 11 Ms. 1332, 24 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İmparator Wilhelm Hazretlerinin Nam-ı Mahsus, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Alman Başvekilinin Beyânâtı, Çar Odesa'ya Geliyormuş.)
5568. İmzasız, Mantikî Sözler, 6927, 22 R. 1334, 12 Ms. 1332, 25 Ms. 1916, s. 1. (Bethmann Hollweg'in beyânâtından söz ediyor.)
5569. İmzasız, Papa, Wilson ve İspanya Kralı Sulha Tavsiyet Edeceklermiş, 6927, 22 R. 1334, 12 Ms. 1332, 25 Ms. 1916, s. 1.
5570. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6927, 22 R. 1334, 12 Ms. 1332, 25 Ms. 1916, s. 1.
5571. İmzasız, Mebûslarımız Berlin'de, 6927, 22 R. 1334, 12 Ms. 1332, 25 Ms. 1916, s. 1.

5572. İmzasız, Alman Heyet-i Musîkîyesinin Müsameresi, 6927, 22 R. 1334, 12 Ms. 1332, 25 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Şehrimizde Alman Heyet-i Musîkîsinin Büyük San'atkârları.)
5573. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6927, 22 R. 1334, 12 Ms. 1332, 25 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya İlân-ı Harbinin Sene-i Devriyesi, Fasçî İhtilâli Cemiyeti Konferansı, Le Gönüllülerinin Kahramanlığı, Batırılan Vapurlar, İrlanda'da İdamlar Devam Ediyor, İngiltere'nin Yeni Tahsisat-ı Harbiyesi, Fransa ve Vatikan.)
5574. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6927, 22 R. 1334, 12 Ms. 1332, 25 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Tize Şehriyarı, Meclis-i Vükelâ, Evkaf İslâmiye Müzesi, Vilâyette Ticaret ve Sanayi, Mekâtib-i İbtidâiye Talebesinin ..., Avdet, Türk Ocağında ki Konferanslardan Verem Hakkında Mütalaat, İdman Müsabakalarının Tertibi, Teşekkür, Çekirge, Davet, Üskürdar'da Mevlid-i Nebevi Kıraatı.)
5575. İmzasız, En Son Haberler, 6927, 22 R. 1334, 12 Ms. 1332, 25 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Berlin ve İstanbul Şehreminleri Arasında, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bourbon Sarayı, Elize Saraylarında İki Nutuk, Amerika'nın İngiltere'ye Notası.)
5576. İmzasız, Bahardan Sonra, 6928, 23 R. 1334, 13 Ms. 1332, 26 Ms. 1916, s. 1. (İtilafçıların bahardan sonra yapmak istedikleri şeyler hk.)
5577. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6928, 23 R. 1334, 13 Ms. 1332, 26 Ms. 1916, s. 1.
5578. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6928, 23 R. 1334, 13 Ms. 1332, 26 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Makedonya Darü'l-harbinde Vaki-i Askeriye, Amerika'da Bir Tevkif Hadisesi, Vaziyete Hâkim İkâne Rical, Mebûslarımızın Kayser'in Huzurunda, Mösyö Hollferich'in Beyânâtı, Wilson'un Beyânât-ı Mühimmesi, Newyork'ta Nikibâne Kanaat, Bir İsveçlinin Mütalaası, İngiliz Sulhperverlerinin Bir İçtimâi, Batırılan Vapurlar, Lordlar Kamarası Mükellefiyet-i Askeriye Kanûnunu Kabul Etmiş, Mükellefiyet-i Yeni İngiliz Tahsisat-ı Harbiyesi, İngiltere'nin Vaziyet-i Ziraiyesi, İtalya Konferansa İştirak Edemeyecek, Yunan Arazisinde İtilafçılar, Selânik'e Yeniden Asker Çıkarmışlar, Avusturya'da Yeni Bir Cemiyet Teşkil Tasviri, İtalyanlar Nakli-i Mekân Kaygısında, İtalya Karargâhına Gidenler, Avusturya-Macaristan Harp İstikrazı, Rusya'da Müthiş Bir İhtilas, Çar Odasında, İtalya'nın Kömür Derdi İçin.)
5579. İmzasız, Osmanlı Mebûsân Heyeti Berlin'de, 6928, 23 R. 1334, 13 Ms. 1332, 26 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Başveklil Bethmann Hollweg'in Heyeti Mebûsiye Beynatı.)
5580. İmzasız, İtalya Cephesinde Harekât-ı Mühimme, 6928, 23 R. 1334, 13 Ms. 1332, 26 Ms. 1916, s. 1.

5581. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6928, 23 R. 1334, 13 Ms. 1332, 26 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Türkiye-Romanya Müzâkeratı, İzmir Darü'l-muallimatı, Doktor Asaf Derviş Bey, Türk Ocağından, Davet.)
5582. İmzasız, En Son Haberler, 6928, 23 R. 1334, 13 Ms. 1332, 26 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Verdun'da Yeni Bir Hatve-i Muvaffakiyet, Alman Harp Raporu, Alman Bahriye Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Şehzâdelerimiz Huzur-ı İmparptiride, Mebuslarımızın Ziyaretleri, Mösyö Wilson'un Nutku Münasebetiyle, Mösyö Hollferich'in Nutku, İtalyan Gazetelerinin İtirafı, Fransız Sefinesinin Garkı.)
5583. İmzasız, Bedâyî ve Tekâmül, 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 1. (Müsamere için gelen Alman san'atkârlarının halk üzerinde yaptığı tesir hk.)
5584. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 1.
5585. İmzasız, Osmanlı Mebûsân Heyeti Berlin'de, 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Reichstag Meclisi'nin Ziyafeti, Cahid Bey'in Nutku Hakkında Bir Mütalaa.)
5586. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tirol Muharebâtı, Nişan İtası, Avusturya Taarruzunun İtalya'daki Tesirleri, Fransa'da Yalan İhbârat, İtalya Paramentosunda Bir İstizah, Sulh Hakkında ki Beyânât ve Rivayet, Sulh Hakkında İngiltere'nin Fikri, Tirolluların Sadakatı, Batırılan Vapurlar, İrlanda'da İngiliz Zulmü, İngiliz Tecavüzleri Silsilesinden, İngiliz Kabinesinin Mevkii, Beyne'l-milel Sosyalist Kongresinde, Acaba Kimin?, Esassız Haberler, Rally'nin Nutku ve İtilafçılar, Vardar Ovasında ki Tahribat, Rusya'da 100 Milyonluk Hasar, Karadağ Kralının Bir Mektubu, Viyana Tiyatrosunda Leyla.)
5587. İmzasız, Tirol'da Müthiş Meydan Muharebeleri, 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 1.
5588. İmzasız, Sıtma Hastalığına Dair Bir Konferans, 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 2.
5589. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Türkiye-Romanya Mukavele-i Ticariyesi, Ekin Meselesi, İrtihal, Müsabaka-i İmtihani, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu Şirketi, Ruznâme-i Müzâkerât.)
5590. İmzasız, En Son Haberler, 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Edward Garay'ın Sulh Meselesi Hakkında Beyânâtı, Romanya'nın Bî-arafâne Siyaseti, İmparator Başvekilinin Sarayında.)

5591. [ORAN], Ahmet Cevdet, Biz Türkler Müstahsil Millet Olsaydık, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 1. (Viyanâ ile karşılaştırarak Türkler müstahsal bir millet olsa nasıl olurdu?, sorusunu tartışıyor.)
5592. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 1.
5593. İmzasız, İzmir'de Düşmanın Hainâne Bir Taarruzu, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 1.
5594. İmzasız, Osmanlı Mebûsân Heyeti Berlin'de, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 1.
5595. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Layster Etrafında Kanlı Muharebeler, İki Mühim Rapor, Amerika Sefirinin Beyânâtı, Wilson'un Nutku ve Fransız Matbuatı, İtalyanlar İçin Felâket Günleri, İtalya Tebliğlerinin Mahiyeti, İtalya Harp Nazırı Biden, İktisad Konferansına İştirak Ediyormuş, Prens Boluv'un Washington'a Azimet, Bethmann Hollweg'in Seyahati, Ceneral Galiyeni'nin Hastalığı, İngiliz Kralının Beyannamesi, Rusya'da Yeni Bir Fırka, İrlanda Meselesi, Batırılan Vapurlar, Yeni Bulgar Arazisinde, Rusya'da Silah Altına Alınan Efrad, Fransa Gazetelerinin İtalya'ya Dair Mütalaları.)
5596. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Azimet, Arz-ı Teşekkür, Tatbikat-ı Rusya Treni, Kadıköyünde Çiçek Bayramı, Feci Bir Kaza, Harp Mecmuası, İktisadiyyat Mecmuası.)
5597. Köprülüzâde Mehmed Fuad, Milliyet ve İlim, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 2. (Milliyet ve İlim meseleleri hk.)
5598. İmzasız, En Son Haberler, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturyaa-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İtalya Erkân-ı Harp Karargâhının Nakli, Ceneral Bersatti'nin Tekâaidi, Doraemon Kalesi, Selânik'te Kumandanlar İçtimâî, Postaların Zabtı Hakkında Bir Nota, Besarabya Valisinin Bir Emri, Romanya Elise Askeriyesinin Tatili, Avusturya'da Temin-i İhtiyacat Tedbirleri.)
5599. İmzasız, Leyle-i Mirâc Bahretü'l-ibtihâc, 6931, 26 R. 1334, 16 Ms. 1332, 29 Ms. 1916, s. 1.
5600. İmzasız, Sulha Karşı Kış Hazırlıkları, 6931, 26 R. 1334, 16 Ms. 1332, 29 Ms. 1916, s. 1. (Yapılan hazırlıklar hk.)
5601. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6931, 26 R. 1334, 16 Ms. 1332, 29 Ms. 1916, s. 1.

5602. İmzasız, Enver Paşa'nın Bağdat'a Muvasalatı, 6931, 26 R. 1334, 16 Ms. 1332, 29 Ms. 1916, s. 1.
5603. İmzasız, Osmanlı Mebûsân Heyeti Almanya'da, 6931, 26 R. 1334, 16 Ms. 1332, 29 Ms. 1916, s. 1.
5604. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6931, 26 R. 1334, 16 Ms. 1332, 29 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerikalılar Sulh İçin Çalışıyorlar, İngiltere'de Sulh Komitesi, Bethmann Hollweg'in Nutku Hakkında, İtalyanların Ricatı, Taarruzdan Vazgeçiyorlar, İtalya'da Sansür, İki Düşman Torpidosunun Garkı, Batırılan Vapurlar, Çepclinlerin Rusya'ya Taarruzu, Bethmann Hollweg'in Cenûbî Almanya'ya Seyahati, İngiliz Sularında Alman Tahtelbahirleri, İtilafçıların Bir Sene Evvelki Hülyaları.)
5605. İmzasız, Fransa Harbiye Nazırı Sabık Galiyeni'nin Vefatı, 6931, 26 R. 1334, 16 Ms. 1332, 29 Ms. 1916, s. 1.
5606. İmzasız, Memâlik-i Osmaniye'de Turuk-ı Muvasala, 6931, 26 R. 1334, 16 Ms. 1332, 29 Ms. 1916, s. 1. (Memleketimizin imar ve yolları hakkında.)
5607. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6931, 26 R. 1334, 16 Ms. 1332, 29 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Ziyâret-i Padişâhi, Türkiye-Romanya Müzâkeratı, Tebriat, Cam Geliyor, Dilsiz Mekteplerini Ziyaret, Vesikâ Kaybedenlerin Nazar-ı Dikkatine, Ruznâme Müzakeratı.)
5608. İmzasız, En Son Haberler, 6931, 26 R. 1334, 16 Ms. 1332, 29 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Mebuslarımızın Münih'e Muvasalatı, Sulha Doğru İlk Hatve, Rus Başvekili Paris'e Giderken, Irak'ta İngiliz Esrasıyla Mülakat.)
5609. İmzasız, Bir Mühim Hakikât, 6932, 27 R. 1334, 17 Ms. 1332, 30 Ms. 1916, s. 1. (İngilizlerin harp konusunda zafer kazandıklarını söylemesi fakat Londra matbuatının hakikati ortaya çıkardığı hk.)
5610. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6932, 27 R. 1334, 17 Ms. 1332, 30 Ms. 1916, s. 1.
5611. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6932, 27 R. 1334, 17 Ms. 1332, 30 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransız Paramentosunun Hafi İçtimâi, Fransa Meclis-i Mebûsânında, İtalyanların Tirol Hezimetini, İtalya Erkân-ı Harbiyesi Nerede?, Herkes Ne Diyor?, İtalya'dan Alınan Yerlerin Vaziyeti, İtalyan Matbuatının Mütalaları, Bir Rus Gemisinin Garkı, İskeçe'ye Taarruz, Budapeşte Darülfünûn'unun Bir Kararı, Almanya'da Mevad-ı İbtidaiyenin İştirası, Batırılan Vapurlar.)

5612. İmzasız, İtalyanşar Bir Çok Müstahkem Mevkilerini Tahliye Ederek Çekiliyorlar, 6932, 27 R. 1334, 17 Ms. 1332, 30 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Avusturya-Macaristan Velihtı Arşidük Şarl Ferdinand Ordusu İtalyan Toprağında İlerliyor.)
5613. İmzasız, Osmanlı Genç Denekleri Teşkilâtı Hakkında, 6932, 27 R. 1334, 17 Ms. 1332, 30 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Kuvve-i Bedeniyenin Mütenasiben Terbiyesi.)
5614. İmzasız, Sulh İçin, 6932, 27 R. 1334, 17 Ms. 1332, 30 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sulh Artık Pek Yakınmış, Amerika'nın Sulh Meselesinde ki Vaziyeti.)
5615. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6932, 27 R. 1334, 17 Ms. 1332, 30 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sarayı Hümayunda, Yolunda Ümran ve Terakki, Romanya-Bulgar Mukavele-i Ticariyesi, Türkiye-Romanya Ticaret Mukavelesi, Hayvan Satıcılarına, Posta Muamelatı, Konferans, Tayin, Davet.)
5616. İmzasız, En Son Haberler, 6932, 27 R. 1334, 17 Ms. 1332, 30 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Petersburg'da Yangın, Manş Yolu Projesi, Rusya'da Vagonlar Kayboluyor.)
5617. İmzasız, Sulh Lafları, 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1332, 31 Ms. 1916, s. 1. (Sulh hakkında konuşulan rivayetlerin benzer şekillerde konuşulmaya başlandığı hk.)
5618. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1332, 31 Ms. 1916, s. 1.
5619. İmzasız, Osmanlı Mebûsân Heyeti Bavyera'da, 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1332, 31 Ms. 1916, s. 1.
5620. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1332, 31 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Irak'taki Mecruhları Hakkında Şikâyet ve İtirafât, Sulha Doğru Mühim Hatveler, İngiltere'de Sulh Arzuları, Bethmann Hollweg Münih'te, Fransa'da Asabiyet, Parlemononun Hafi İçtimâî, Fransa'da Müşkûlâtı Mâliye, Rusya'da Müzayika-i Maliye, Besarabya Cephesinde Avusturyalıların Taarruzu, Ruslar İtalyanlardan Memnun Değil, İtalyanlar Muaviyet Dileniyor, Batırılan Vapurlar, Kayser'in İlk Tramvay Seferi, İtilafçıların Matem Günleri.)
5621. İmzasız, Balkanlar, Yeni Hadisât Arifesinde, 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1332, 31 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bulgar Ordusu Yunan Hududundan 10 Kilometre İçeriye Girdi.)
5622. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1332, 31 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebrikat, Azimet, Muvasalat, Tayin, Mevlid-i Nebevi, Konser ve Konferans, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu.)
5623. İmzasız, En Son Haberler, 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1332, 31 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Sir Edward

- Garay'ın Beyânâtı Münasebetiyle, İtalya'da Münakalat-ı Tehdid Ediyorlar, Japonya Kabinesinin Tebdili.)
5624. [ORAN], Ahmet Cevdet, Zürih'e Doğru, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1. (Zürih'e ait izlenimler hk.)
5625. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1.
5626. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Osmanlı Mebûsân Heyeti Bavyera'da, İtalya Cephesinde emsâlsiz Muvaffakiyetler, İtalya'da Felâket Günleri, İtalya'da Muhacirin Kafileleri, İtalya'nın Mesârif-i Harbiyesi, İtalya Şimendüferlerinin Hal-i Hazır, İtalya Kralının Hastalığı, İngiliz Parlementosu, Alman Tayyarelerinin İngiltere'ye Taarruzu, Verdun Etrafında Fransızların Zayıtı, İtilaf'ın Vaziyet-i Askeriyesi, Kayser'in Cephe-i Harbe Azimet, Alman Dâhiliye Nazır Cedidi, Almanya'da Harp Tahsisatı, Batırılan Vapurlar, Yunan'ın İtilafa Son Notası, İngiliz Donanmasının Yunan'a Taarruzu, Yunanistan'ın Musib Nokta-i Nazarı, Rus Parlementosunun İçtimâî, Rusya'da Buhran İktisadiyesi, Flemenk Postasına Taarruz, Belçikalılar ve Müttefikleri.)
5627. İmzasız, İlkbahar'da Faaliyet-i Askeriye, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Umûmî Vaziyet-i Harbiyeye Bir Nazar.)
5628. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Suriye Petrolleri, Emraz-ı Sariya Hayvaniye, Ziya-ı Musıf, Top Endaht Tecrübeleri, Konferans, Konser ve Konferans, Türk Yurdu.)
5629. İmzasız, En Son Haberler, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlı Mebûsân Heyeti Bavyera'da, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İsveç Harbe Amele Gönderiyormuş.)
5630. İmzasız, Harp ve Sulh, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 1. (İtilafçıların harp ve sulha bakış açılarından söz ediyor.)
5631. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 1.
5632. İmzasız, Yunan Toprağında ki Harekât-ı Askeriye, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunan ve Bulgaristan Arasında Mahide, Ropel İstihkâmının Zabtı.)
5633. İmzasız, [Harb-i Umûmî, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Kadorno'nun Siyaseti, Harbiye Nazırının Cepheden Avdeti, Yunan Toprağında Bulgarların Harekâtı, Milan ve Venedik'te İhtilâl Korkuları, İngiliz Hodgamlığı ve İtalya, İngiltere'de Endişe ve Bedbinlik, İtalya'da Yes ve Nevmidi,

- Kiliselerde Beyannâmeler, Ruslar Taarruza Başlayacaklarmış, İtalya'nın Vaziyet-i İktisâdiyesi, Avrupa Harbi ve Yunanistan, Sırpların Korfu'dan Selânik'e Nakli, Düşman Vapurlarının Tecavüzatı, Mısır'da Hind Askerlerinin İsyanı, Şark-ı Prusya'da Rusların Vahşeti, Mebûslarımız Münih'ten Mefaret Ederken, Türkiye-Romanya Müzakeratı, Sofya'da Alman Sefarethanesi, Irak Muharebatı Menakıbından, Alman Şark Cemiyeti, Rusya'da Mebusların Afvı.)
5634. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tevfik, Tevfik Fikret Bey'in Necip Ruhuna, Hususi Bir Ziyaret, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 2. (Tevfik Fikret için yazdığı bir şiir.)
5635. İmzasız, İtalya Ordusu İnhizama Doğru, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İki İstihkâm Daha.)
5636. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Şühedâ Makberesini Ziyaret-i Padişahî, Sirkeciye Vürud Eden Eşyayı Ticariye Hakkında, Teşekkür, Kanûn, İlkbahar At Koşuları, Müze Sinemasında Temâşâ.)
5637. İmzasız, En Son Haberler, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bavyera Kralının Telgrafı, Mebûslarımızın Avdeti, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bir Harik-i Hail.)
5638. İmzasız, Harikulâde Tesâdüf, 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1332, 3 Hz. 1916, s. 1. (İngiliz filosu ile Almanya'nın açık deniz filosu arasında gerçekleşen tesâdüf hk.)
5639. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1332, 3 Hz. 1916, s. 1.
5640. İmzasız, Alman Donanmasının Muzafferiyeti Hakkında Reichstag Meclisinde Beyânât, 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1332, 3 Hz. 1916, s. 1.
5641. İmzasız, İngiliz Donanmasına Karşı Alman Filosunun Mühim Bir Muzafferiyeti, 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1332, 3 Hz. 1916, s. 1.
5642. İmzasız, Alman Bahriye Nazırının Tebliğ-i Resmîsi, 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1332, 3 Hz. 1916, s. 1.
5643. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1332, 3 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İngiliz Avam Kamarasında Sulh Meselesi, Wilson'un Nutku ve Lord Cramer, Kont Endarişi Ne Diyor?, Amerika'da Yeni Reis-i Cumhur İntihabı, Sulh Meselesi Mevzubahs Olunurken, Roosevelt Aleyhine Suikast, Kayser Hindeneburg'un Karagâhında, Paris İktisat Konferansı, İngiltere'nin Abluka-ı Nazır, Rus Meclis-i Harbi, Avusturya-Macaristan ve Romanya Münasebeti, Ceneral

- Gallieni'nin Cenaze Merasimi, Romanya'da Rus Tahrikâtı, İtalyanların Yalanları, İtalya'nın Dostları Ne Diyor, Roma'ya Doğru Yürüyeceklermiş.)
5644. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1332, 3 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Mahzûziyet-i Padişahî, Aydın Demir Yolu, Darülfünûn Fünûn Fakültesi Mecmuası, Zayi Cüzdan.)
5645. İmzasız, En Son Haberler, 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1332, 3 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Verdun'daki Muvaffakiyet-Kayat Ormanının Zabtı-2000 Esir, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtalyanlara Karşı Yeni Muvaffakiyet-Avusturya Cephesi İlerliyor, Bulgarların Harkâtı Münasebetiyle, Amerika Meclis-i Mebûsânında, Hidiv Kazıb Hüseyin Kemal Aleyhinde.)
5646. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bir Mefkuriyyet, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1. (Gazete ve İkdâm'ın daha önceki bir sayısında çıkmış olan emrâz-ı sariya hastalığının geçtiği makale hk.)
5647. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1.
5648. İmzasız, Osmanlı Mebûsân Heyeti Hamburg'da, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1.
5649. İmzasız, Skagerrak Muzafferiyeti Hakkında Tafsilât, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1.
5650. İmzasız, Bulgarlar Şarkî Makedonya'da İlerliyor mu?, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1.
5651. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Matbuatının Mütalatı, Neler Görmüşler, Bî- tarafların Takdiratı, İmparator Gilyom'un Seyahati, Irak Hakkında Times'in Tenkidatı, Osmanlı Mebûsân Heyeti Bremen Ticaret Odasında, Batırılan Vapurlar.)
5652. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Fatih Sultan İhtifali, İrtihal, Sahtekarlık Cezası, Sahtekâr Kumpanyası, Top Endaht Tecrübeleri, Hayvan Satıcılarına, Davet, Darülbedâyi Heyet-i Temsiliyesi.)
5653. İmzasız, En Son Haberler, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Burhaneddin Efendi Hazretleri, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu.)
5654. İmzasız, İtalya ve Sulh, 6938, 4 Şb. 1334, 23 Ms. 1332, 5 Hz. 1916, s. 1. (İtalya müstesna, diğer İtilaf devletlerinin sulh niyeti taşımadıkları hk.)
5655. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6938, 4 Şb. 1334, 23 Ms. 1332, 5 Hz. 1916, s. 1.

5656. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6938, 4 Şb. 1334, 23 Ms. 1332, 5 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Afrika Müstemlekâtında, İmparator Giliyom'un Karargâhtan Avdeti, Ropel İstihkâmının İşgali ve Yunanistan, Fransa'da Bedbinlik, Amerika Donanmasının Takviyesi, Avusturya Matbuatı, Muzaffer Kumandan İle Başvekil Arasında, İsveç Matbuatı, Fransa'da Nasıl Telâkki Ediliyor, Baron Buryan'ın Tebrikâtı, İngiliz Baş Kumandanının Raporu, Avam Kamarasında Çörçil'in Tenkidatı, Barut Fabrikasında İştial, Çara Karşı Suikast, Macaristan'da Yeni Mahsul.)
5657. İmzasız, Skagerrak Boğazı Önünde ki Deniz Muharebesi Hakkında Tafsilat, 6938, 4 Şb. 1334, 23 Ms. 1332, 5 Hz. 1916, s. 1.
5658. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6938, 4 Şb. 1334, 23 Ms. 1332, 5 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Türkiye-Romanya Ticaret Mukavelesi, Ceneral Townsend Şehrimize Geldi, Darülfünûn İmtihanları, Tecziye, Çekirgeler Dumandan Ürküyorlar, İzmir'de Tevfik Fikret Abidesi İçin Tebriat, Mektepler Bayramı, İstid'â İlim ve Haberleri, Ziraat Konferansı Hakkında, Davet, Ruznâme-i Müzakerat, Riyaziyat Mecmuası.)
5659. İmzasız, En Son Haberler, 6938, 4 Şb. 1334, 23 Ms. 1332, 5 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Makedonya'da Bulgarların Harekâtı, Fransız Zayıtının Kesreti, Karadağ Askerleri Sırp Ordusunda, Avam Kamarasında Münakaşalar, İtalya'da Bir Barut Fabrikasında İnfilak, Bir Tahtelbahirin Alman Sefinelerine Taarruzu, Venizelos'a Karşı, Lord Cecil'in Seyahatı, Fransız Gazetelerinin Mütalaatı, İtalya'da Bir Mebusun Tevkifi, İki Sefinenin Garkı.)
5660. İmzasız, İtilafçılar ve Romanya, 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 1. (İtilaf devletlerinin müşterek olarak Romanya'ya verdiği nota hk.)
5661. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 1.
5662. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'nın Notası, İtilaf'ın Romanya'ya Müşterek Notası, Miralay Havz Seyahati, Başvekil Kayser'in Huzurunda, İmparator Giliyom'un Seyahati, Süveyş Kanalından Geçiyorlar, Osmanlı Mebûsânı Hamburg'da, Ropel İstikâmının İşgali ve Yunanistan, Makedonya'da Bulgarların İleri Harekâtı, Batırılan Vapurlar, Batan Bir Torpidonun Muharibi, Tahlis Edilenler, Kahramanların Cesetleri, Telef Olan İngiliz Zabıtları, Büyük Bir İngiliz Torpidosunun Garkı.)
5663. İmzasız, Skagerrak'daki Muharebe-i Bahriye Tafsilatı, 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 1.

5664. İmzasız, Garp Cephesinde Faaliyet-i Askeriye, 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 1.
5665. İmzasız, Osmanlı Genç Dernekleri, 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Toplu Talimler.)
5666. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Yeni İstida-i İlim ve Haberleri, Beş ve Yirmi Kuruşluk Evrak-ı Nakdiye, Zayi-i Musıf, İrtihal, Mahal İtası, Posta Havalenâmesi, Davet, Zirai Tohumluk Tevzii, Abdülhak Hamit Bey'in Mektupları Neşr Olunuyor, İlkbahar At Koşuları.)
5667. İmzasız, En Son Haberler, 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İngiltere Bahriye Nazırı Krallık Nezdinde, İngiltere Kralının Tesiri, Skagerrak Muharebe-i Bahriyesi Tafsilatı.)
5668. İmzasız, Top Sedası, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 1. (Bethmann Hollweg'in Reichstag Meclisinde yaptığı konuşmanın neşri.)
5669. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 1.
5670. İmzasız, Bethmann Hollweg'in Mühim Bir Hitabesi, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sulh İçin, Muzafferiyet-i Temin Edinceye Kadar Devam.)
5671. İmzasız, Edirne Müdafî Şükrü Paşa'nın Vefâtı, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Şükrü Paşa'nın Cenâze Merasimi.)
5672. İmzasız, Skagerrak Muharebe-i Harbiyesi Hakkında, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Neler Görmüşler?, İngiltere'de İlk Tesirat, Wiesbaden'i Yaşatacaklar, Amerika'da Tesirat, Kahramanların Tedfini.)
5673. Köprülüzâde Mehmet Fuad, İlim Nasıl Yükselir?, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 2. (Memlekette ilmi bir hayat ortaya çıkarmak için nasıl bir yol izlenmesi gerektiği hk.)
5674. İmzasız, Makedonya'da Harekât, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bulgarlar Demirhisar'da.)
5675. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sefira Arasında, Bankonotlar, Bir Sahtekâr Kumpanyası, Darülbedâyi Heyet-i Temsiliyesi.)
5676. İmzasız, En Son Haberler, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Cihat Bey'in Telgrafnâmesi, Alman Harp Raporu, 7000 Kişi Zabt Olmuş,

- Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Kahramanların Taltifi, İngiliz Zayıtının Vehâmeti, Rus Taarruzları Münasebetiyle.)
5677. İmzasız, Selânik Taarruzu, 6941, 7 Şb. 1334, 26 Ms. 1332, 8 Hz. 1916, s. 1. (Selânik taarruzunu İtilaf matbuatının tekzib ettiği hk.)
5678. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6941, 7 Şb. 1334, 26 Ms. 1332, 8 Hz. 1916, s. 1.
5679. İmzasız, İngiliz Harbiye Nazırı Lord Kitchener, 6941, 7 Şb. 1334, 26 Ms. 1332, 8 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Muteninde Erkân-ı Harp Heyeti Olduğu Halde Büyük Bir Kruvazörle Rusya'ya Giderken Gark ve Telef Olmuştur.)
5680. İmzasız, Reichstag Meclisinde Yeni Beyânât, 6941, 7 Şb. 1334, 26 Ms. 1332, 8 Hz. 1916, s. 1.
5681. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6941, 7 Şb. 1334, 26 Ms. 1332, 8 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan ve İtilafçılar, Yunanistan'ın Protestosu, Selânik'te Neler Oluyor?, Kayser'in Kahramanlara Nutku, Karup Fabrikasına Kayser'in Tebrikatı, Kaçan Kim?, Yatan Gemiler Teid Ediyor, Berlin'de Tezahürat, Şimal Denizi'nde Alman Torpidoları, İngilizlerin Zayıtı Bahriyesi, İngilizlerin Zayıtı, Kendileri de Mütahayyir, Herve'nin İtirafatı, Sulha Birkaç Ay Kaldı, Ruslar Memnun Oluyor, Osmanlı Mebûsân Heyeti Almanya'da.)
5682. İmzasız, Zafer Bahri Hakkında Yeni Haberler, 6941, 7 Şb. 1334, 26 Ms. 1332, 8 Hz. 1916, s. 1.
5683. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6941, 7 Şb. 1334, 26 Ms. 1332, 8 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Türkiye-Romanya Müzakeratı, Türkiye-İspanya, Guluç Paşa'nın Cenazesi İstanbul'da, Harik, Akd, Divân-ı Umûmiye Memurini İçin, Davet, Vazii Esas, İlkbahar Tenzihi, İrtihal, Davet, Kadıköyünde Futbol Müsabakası, Küçüklere, İlkbahar Koşuları, Tarihî Meşveriyet-i Osmaniye, Darülbedâyi Heyet-i Temsiliyesi.)
5684. İmzasız, En Son Haberler, 6941, 7 Şb. 1334, 26 Ms. 1332, 8 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Şükrü Paşa'nın Vefatı Münasebetiyle, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Rusya'ya Gidiyormuş, Kitchener'in Vefatı ve Alman Matbuatı, Londra'da Tesirat, Almanya'nın Yeni Tahsisatı.)
5685. İmzasız, Fransa'da Heyecan, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 1. (Fransa'nın harb-i Umûmiye dair heyecanlar hk.)
5686. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 1.
5687. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Skagerrak Zaferi Bahriyesi Münasebetiyle, Saksonya Kralının

- Mebuslarımıza Telgrafi, Alman Mebusları Sofya'ya Geliyor, Macar Meclis-i Mebûsân Reisinin Nutku, Yunan Savahilinin Ablukası, Venizelos ve Taraftarının Tevkifi Tasviri, Skagerrak Esirleri Ne Diyor?, Skagerrak Harbi ve İtalyan Gazeteleri, Kitchener'in Garkı ve Flemenk Mebûsâtı, Kitchener'in Garkı ve Bulgar Gazetesi.)
5688. İmzasız, Vu İstihkâmı Yine Almanların Elinde, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Vu İstihkâmının sukûtu hengâmında, Verdun İçin Fransız Mebûsânının Teklifi, Kayat Muharebatında Fransız Esirleri, Fransa'da Hükûmet ve Sansür.)
5689. İmzasız, Rusların Şarkı Galiçya Taarruzu, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 1.
5690. İmzasız, Skagerrak Muharebe-i Harbiyesi Hakkında İngilizlerin İadelerini Tekzib, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 1.
5691. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık Resmî Alisi, Çini Fabrikası, Almanya'ya Giden Talebe, Mekteplere Tarihî İsim, Mahal İtası, Tecziye, Mektepler Bayramı, Ziyaret, Mektep Tecrübe-i Şahane Hakkında, Davet, Hayvan Satıcılarına, Tecziye Edilenler, Türk Ocağından,
5692. İmzasız, En Son Haberler, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Reichstag Meclisinde Bütçenin Tasdiki, Yunanistan'da Almanya'ya Teveccüh, İngiliz Kralının Emirnâmesi, Selânik'te İdare-i Arifiyye, Yatmayan Gemilerin Zayiati, Mağruk Yelken Sefineleri, Londra'da Şiddet-i Tesir.)
5693. İmzasız, Eski Zihniyete Karşı Yeni Fikirler, 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1332, 10 Hz. 1916, s. 1. (Türk Ocağı'nda verilen Frenk'in Anadolu'da yaptığı tahribat üzerine verilen konferanstan söz ediyor.)
5694. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1332, 10 Hz. 1916, s. 1.
5695. İmzasız, Verdun Muharebâtının Düşman Memleketinde ki Tesirâtı Fransa'da Buhran, 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1332, 10 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Mebûsân'da Hükûmete Şedit Hücumlar.)
5696. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1332, 10 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Telef Olan Ümera ve Zabitan, İngiliz Mütchassislarının Tenkidâtı, Fransızların Endişeleri, Bir Japon Kumandanı da Gark Olmuş, Gürültülü Bir Celse, Rus Mebûsânları İtalya'da, Kayser'in Başvekili Ziyareti, İtalya Ordusunda Suistimal,

- Ruslar Kitchener'i İstanbul'a Hazırlıyorlar, Verdun Müzehhesi, Verdun Mezbahası, Fransız Torpido Muharibinin Garkı, İtilafın Yunan'a Karşı Tecavüzlerinden.)
5697. İmzasız, Fransız Başkumandanı Jofer Aleyhinde ki Cereyan-Rusların Marsilya'ya Asker İhracı, 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1332, 10 Hz. 1916, s. 1.
5698. İmzasız, Emraz-ı Zühreviye, 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1332, 10 Hz. 1916, s. 2. (Hastalık hk.)
5699. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1332, 10 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, İhsan-ı Şahane, İngiliz Vahşeti, Harık, Mekteb-i Bahriye Şahane Hakkında.)
5700. İmzasız, En Son Haberler, 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1332, 10 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Enver Paşa İle Alman Bahriye Nazırı Arasında, Alman Harp Raporu-Avusturya-Macaristan Harp Raporu, AAFrika Müstemlekâtında, Kahramanların Taltifi, Kitchener'in Halefi, Yunanistan ve İtilafçılar, Çin Reis-i Cumhuriyeti.)
5701. [ORAN], Ahmet Cevdet, Tesiratım, 6944, 10 Şb. 1334, 29 Ms. 1332, 11 Hz. 1916, s. 1. (İtilafçıların Paris'te yaptığı iktisâdî konferas hk.)
5702. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6944, 10 Şb. 1334, 29 Ms. 1332, 11 Hz. 1916, s. 1.
5703. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6944, 10 Şb. 1334, 29 Ms. 1332, 11 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Skagerrak Muharebe-i Bahriyesi Netayici, Kahramanların Müşahedâtı, Karup Toplarının Tesirâtı, İngiliz Matbuatının Tahrikâtı, Hasarzâde İngiliz Sefâini, Hampshire'den Kurtulanlar, Mahv Olan Altınlar, Verdun Muharebatının Hedef ve Gayeleri, İngilizler'de Kale'ye Temellük Arzuları, İktisaden Mağlup Edilebilirler mi?.)
5704. İmzasız, İstanbul Fatih Mübeccelinin 423. Devr-i Seneviyesi, 6944, 10 Şb. 1334, 29 Ms. 1332, 11 Hz. 1916, s. 1.
5705. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6944, 10 Şb. 1334, 29 Ms. 1332, 11 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Taltif-i Şahane, Almanya'nın Sofya Sefiri İstanbul'da, İki Buçuk ve Bir Kuruşluk Evrak-ı Nakdiye, İkinci Defa Bedel Nakdi Vereceklere, Muharebeye Mübareşeret, İrtihal, Tedrisat Mecmuası, Tecziye Edilenler.)
5706. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Eski İstanbul ve Şairlerimiz, 6944, 10 Şb. 1334, 29 Ms. 1332, 11 Hz. 1916, s. 2. (Şairlerin eski İstanbul kadınları karşısında ki tavırlar hk.)
5707. İmzasız, En Son Haberler, 6944, 10 Şb. 1334, 29 Ms. 1332, 11 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Tetai Olunan Telgraflar, Alman Harp Raporu, Adriyatik'te Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Telef Olan İngiliz Zabıtları, Londra'da Mühim Bir Konferas, Yunan

- Savahilinin Ablukası Başlıyor, Yunan Ablukasının Tesiri, Yunan Sefinelerinin Tevkifi, Yunan Ordusunun Kısmen Terhisi, İtalya Meclis-i Mebûsânında.)
5708. İmzasız, Redaet-i Harbiye, 6945, 11 Şb. 1334, 30 Ms. 1332, 12 Hz. 1916, s. 1. (İngilizlerin İzmir üzerinden resmi damgalı beyannameler atması hk.)
5709. Milli, [Tebliğ-i Resmî], 6945, 11 Şb. 1334, 30 Ms. 1332, 12 Hz. 1916, s. 1.
5710. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6945, 11 Şb. 1334, 30 Ms. 1332, 12 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtalya Kabinesinin Sukûtu, Salandra Kabinesinin Sukûtu İçtimâî, Kabinenin İçtimâî, İtalya Ordusunda Halet-i Ruhiye, Rus Mebûsânları İtalya Karagâhında, Karadağ'a Erzak Nakli Meselesi, İngiliz ve Almanların Zayıyatı, Hamakatkarâne Taarruzlar, İngilizlerin Zabt Zayıyatı, Londra'da Mühim Bir İçtimâî, Alman Esirleri, Sulh-ı Cihan'ın Esasları, Batırılan Vapurlar.)
5711. İmzasız, Skagerrak Muharebesinde Karup Topları, 6945, 11 Şb. 1334, 30 Ms. 1332, 12 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Dünya'nın En Büyük Mühimmat Fabrikası.)
5712. İmzasız, Türkiye'de Nebatat-ı Müfide, 6945, 11 Şb. 1334, 30 Ms. 1332, 12 Hz. 1916, s. 2. (Memâlik-i Osmaniye'de tıpta, kimya da ve sanayi de kullanılan birçok bitki hk.)
5713. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6945, 11 Şb. 1334, 30 Ms. 1332, 12 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Fatih Hazretlerinin Nam-ı Hümayunlarına İcra Kılınacak İhtilal-i Millî, Beş ve Yirmi Kuruşluk Banknotlar, Aydın Şümendüferi Hâsılatı, Mekatib Tadiknâmeleri, Sine-i Atiyeye Terk Edilmiş Olanlar.)
5714. İmzasız, En Son Haberler, 6945, 11 Şb. 1334, 30 Ms. 1332, 12 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Yunan Sefinelerinin Müsaderesi, İtilafçılar Ablukada Israr Eyliyorlar, İngiltere'de Felander'e Asker Nakli, Rus Harp İstikrazı, Kendi İtirafları.)
5715. İmzasız, Salandra Kabinesi, 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 1.
5716. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 1.
5717. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Londra Şura-yı Harbi, Niçin Londra'ya Gitmişler, Verdun Muharebatı, Fransızlar Esareti Tercih Ediyorlar, Fransa'da Yes ve Nevmidi, İngiliz Adaleti, İrlanda Erbab-ı İhtilâlî Alan Faaliyette, İtalyanlar Muzafferâne Taarruzlara Devam Ediyorlar, Fravanlop Nasıl Battı, Rusya'ya Niçin Gidiyormuş, İngilizler Casusluktan Korkuyorlar, Amerika Riyaset Hükümeti, Batırılan Vapurlar, Ajans Havas'ın Yalanlarını Tekzib, Rusların Esassız İşaati, İspanya Parlementosunda Halet-i Ruhiye, Berlin'de At Tevziyatı.)

5718. İmzasız, Yunanistan'da Hergün Bir Tecavüz, 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 1.
5719. İmzasız, İtalya'da Buhran-ı Vükela Salandra Ödeşti mi?, 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 1.
5720. İmzasız, Osmanlı Genç Dernekleri, 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Arazi Talimleri.)
5721. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kabul ü Sefira, Hatıra-ı Celâdet İanesi, Sağır ve Dilsiz Mektebi, Posta Muamelatı, Resim Sergisi.)
5722. İmzasız, En Son Haberler, 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya-Rusya Hatt-ı Harbinde, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Deniz Tayyarelerinin Faaliyeti, Salandra'nın Meclis-i Mebûsânında ki Beyânâtı.)
5723. İmzasız, Salandra'nın Beyanatı, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 1.
5724. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 1.
5725. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya'nın Protestosu, Rusların Romanya Toprağına Tecavüzü, Salandra Kabinesinin Sukûtu, Yeni Büyük Millî Kabine, Yunanistan'da Mili Bir Kabine Teşkili, Bukovina Hududunda, Mütcecavizlerin Akıbeti, Venizelos'un Tevkifi, Budapeşte'de Yeni Bir Cemiyet, Eski Bir Sefirin Vefatı.)
5726. İmzasız, Fransız Mukavemetinin İnkisarına Doğru, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Londra'da Şura-yı Harbi.)
5727. İmzasız, Kahramanâne Bir Mukavemet, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 1.
5728. İmzasız, Türkiye'de Beyânât-ı Müfide, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 2.
5729. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Vekâlet, İrtihal-i Müessif, Mekteb-i Vakfiye İmtihanları, Top Endaht Tecrübeleri, Küçüklere, Rûznâme-i Müzâkerat.)
5730. İmzasız, En Son Haberler, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Salandra Kabinesi Mecâlis-i Millî'de, Şark-ı Prusya Mezâlimi, Yunan Tüccar Sefinelerine Ma'niler, İtilaf Desiselerinden, Paris'te Alman Hastalarına Fena Bakılıyor.)

5731. İmzasız, Leyle-i Berât Mağrifet Ayât, 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 1.
5732. İmzasız, Mühim Bir Mücadele, 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 1. (Salandra Kabinesi'nin istifası ve İtalya'yı sürüklediği felâketler hk.)
5733. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 1.
5734. İmzasız, İtalya Buhranı, 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Berlin Gazetelerinin Mütalaatı, İtalyan Matbuatında Yes ve Nevmidi, İngiliz ve Fransız Parmağı, Parlementoda Gürültüler Devam Ediyor.)
5735. İmzasız, Müessiff Zayi Etrafında, 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 1. (İsmail Efendi'nin vefatı hk.)
5736. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 1. (Yeni Kabineyi Kim Teşkil Ediyor, İngilizler Sonino'yı İtiyorlarmış, Nişanlanmışlar, Milan'da Harp Taraftarlarının Nümayişleri, İtalya Kralının Yaver Harbi, İngiltere Kralına Suikast, Amerika Reis-i Cumhurluğu, Fransa'nın Mesarif-i Harbiyesi, Fransa'da Sansür, İngilizlerin Zayıyatı, İngiltere'de İşçi Fıkdanı, İngiliz Limanlarının Seddi, Sulh İhtimaline Dair Beyânât, Musanna Bir Beyânât, Eski Düşman Dost Olur mu?, Rus Seferberliği Hakkında Yeni İkşaat, İtalya Vehâmet Hali Takdir Ediyor, Fransız Başkumandanının Mevkii, Amerika'daki Sulh Teşebbüsâtı Hakkında.)
5737. İmzasız, Felâhiye'de Düşmanın Akim Bir Teşebbüsü, 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 1.
5738. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Leyle-i Berat, Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Selamlık, Surre-i Hümayun Alayı, Taşra Komiserleri, Nüfus Tezkirelerinin Sanayiden Suret-i İtası Hakkında, Orman Bekçileri, Mahal Kararnâmesi, Hoffman'ın Hikâyeleri Operası, Galatasaraylılar Resim Sergisi, Mütercim Aranıyor, İktisadiyat Mecmuası.)
5739. İmzasız, En Son Haberler, 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Kont Tiza'nın İtmi'nan-bahş Beyânâtı, Romanya'nın Vaziyeti.)
5740. İmzasız, Yunan Ahvâli, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 1. (Yunan Kralı'nın, Yunan kuvvetlerinin tersine karar vermesi hk.)
5741. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 1.
5742. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Makedonya Sahne-i Harbinde, Selânik Etrafında Yeni Tahkimât, Selânik'teki İtilaf Ordusunun Takviyesi, Atina'da Venizelos Aleyine Nümayişler,

- İtifa-ı Murabba ve Yunanistan, Yunan Ordusunun Terhisi, Çörçil ile Balfour Arasında, İtalya'da Buhran-ı Vükela, İngiliz Donanmasında, Kitchener İle Berlin'de Olanlar, Tubantia Hadisesi, İrlanda'da Kin ve İntikam Emelleri, Rusya'da Bulgarlar Nefy Ediliyormuş, Rusların Zayıyatı, Fransa'da Kömür Buhranı.)
5743. İmzasız, Ayafosya Cami-i Şerifinde 24.143. Cumâ Namazı, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 1. (Sultan Fatih Hazretlerinin İstanbul Fethini müteakip Ayasofya'da İlk Cuma namazını edâ ettikleri yevm-i mes'ud'un sene-i devriyesi.)
5744. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Fatih Devri Edebî Hayatı, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 1. (Âşık Çelebi'nin tezkiresinin mukaddimesinde Fatih Devri edeî hayatından nasıl bahsettiğini anlatıyor.)
5745. İmzasız, Osmanlı Genç Dernekleri, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Sıhhatin Muhafazaası veya Kaza ve Vukuunda Yapılacak İlk Tedâbir.)
5746. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İhtifal Pragramı, Hoffman'ın Hikâyeleri, 314 Tecdililere, Sipariş ve Üsera Maaşı, Türk Ocağından, Türk Yurdu.)
5747. İmzasız, En Son Haberler, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alnan Harp Raporu, Amerika'da İngilizlerin Aleyhinde İçtimâiler, Fransa'nın Tol İstikametinin Bombardımanı, Bükreş'te Bir Mütteni Akdi, Bir İtalyan Mirlovasının Vefatı, Bahr-i Siyah'ta Rus Donanması.)
5748. İmzasız, Dost Sözlere, 6950, 16 Şb. 1334, 4 Hz. 1332, 17 Hz. 1916, s. 1. (Almanya'da bir gazetede çıkan Türkiye'nin İstibal İktisadiyesi adlı makale hk.)
5749. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6950, 16 Şb. 1334, 4 Hz. 1332, 17 Hz. 1916, s. 1.
5750. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6950, 16 Şb. 1334, 4 Hz. 1332, 17 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusların Romanya Toprağına Tecavüzü, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtalya'da Buhran-ı Vükela, Milân'da Kanlı Müsademeler Devam Ediyor, Romanya'nın Tedâbir-i Askeriyesi, Yunan Donanmasının Terhisi, Grandük Nikolay'ın Halefî, Wartburg Diyet Meclisinde, Skagerrak Muharebe-i Bahriyesinde Alman ve İngilizlerin Zayıyatı, İrlanda'da Yeni İhtilal İçtimalatı.)
5751. İmzasız, Dünkü İhtifâl-i Millî Merasimi, 6950, 16 Şb. 1334, 4 Hz. 1332, 17 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü İhtifâl-i Millî, Ayasofya Camî-i Şerifinde, Mevkib-i İhtifâl Hareketi, Beyazıt'ta, Fethi Muvasalat, Merasime İbtidar, Nutuklar, Şüheda Kabristanında.)
5752. İmzasız, Şark'ta Rus Cephesi, 6950, 16 Şb. 1334, 4 Hz. 1332, 17 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bugünkü Haline Bir Nazar.)

5753. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6950, 16 Şb. 1334, 4 Hz. 1332, 17 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Surre-i Hümayun Alayı, Tebrikât.)
5754. İmzasız, En Son Haberler, 6950, 16 Şb. 1334, 4 Hz. 1332, 17 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Sine'de Rus Vapuruna Hücum.)
5755. İmzasız, Bilgi Yurdu, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 1. (Kadınların tahsili için açılmış olan Bilgi Yurdu'ndan ve kurucularından söz ediyor.)
5756. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 1.
5757. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilaf'ın Âmâl-i Hissiyesi, Bir Tahtelbahir İle Teyyâre Arasında, Ruslar Hakkında İngilizlerin Bedbinliği, Romanya Muhafazakârlarının Bir Kararı, Komisyon Teşkili, Fransa Meclis-i Mebûsânında Verdun Meselesi, Fas'ta İğtişâş, İtalya'nın Taarruz Planı, İsviçre Meclis-i Mebûsânında Tsvit Meselesi Hakkında Beyânât, İtilafçıların Mühimmat Derdi, İngiliz Tahkimi Karşısında Bî- taraflar, İtalya'da Buhran-ı Vükelâ, Kitchener'in Halefi, İngilizlerin Tecâvüzatı, İşçiler Hakkında Yeni Bir Nizamnâme, Şimendüfer Kazaları Hakkında İstatistik, Yine Almanları Taklit Ediyorlar, Alman Mebûsânının Sofya'yı Ziyareti.)
5758. İmzasız, Ruslar Ne Niyetle Taarruz Ediyorlar, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 1.
5759. İmzasız, İngiliz Zulüm ve Gadrinin Son Sahnesi, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İrladan İhtilâline Bir Nazar.)
5760. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebrikât, Hacı Adil Bey'in Seyahati, Resm-i Küşad ve Vazi-i Esas, Bulgar Maarif Nezaretinin Bir Tedbiri, Akd, Taavünü, Hatıra-ı Celâdet İtası, İrtihal, Davet.)
5761. İmzasız, En Son Haberler, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Mısır Üzerinde Tayyarelerimizin Faaliyeti, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Baltık Denizinde, İrlanda İhtilâli, İtalya'da Buhran-ı Vükela, Makedonya Cephesinde, Amerika Riyaset Hükümeti, Muharebe-i Bahriye, Rus Taarruzunu Kimler İdare Ediyor, Rus İstikrazı Akd Edilmiş.)
5762. İmzasız, İtilaf Mahafilinde, 6952, 18 Şb. 1334, 6 Hz. 1332, 19 Hz. 1916, s. 1.
5763. İmzasız, Son Skagerrak Muharebe-i Bahriyesinde, 6952, 18 Şb. 1334, 6 Hz. 1332, 19 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Yeni Gelen Haberlere İstinaden İki Tarafın Zayıyatı.)
5764. Millî [Ajans], Tebîğ-i Resmî, 6952, 18 Şb. 1334, 6 Hz. 1332, 19 Hz. 1916, s. 1.

5765. İmzasız, İzmir Karşısında Bulunan Kösten Adası, 6952, 18 Şb. 1334, 6 Hz. 1332, 19 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İngilizlere Tahliye Edildi.)
5766. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6952, 18 Şb. 1334, 6 Hz. 1332, 19 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya'da Buhran-ı Vükelâ, İngiliz Tedbiri, İngiltere'de Asker Kaçakları, İngiltere Bütün Kuvvetini Topluyor, Lordların Heyecanı, Apir Muharebatı, Rusya'da İtisaf, Rus Zayıtı, Rusya'ya Yeni Kredi, Resm-i Küşad, İrlanda Ahvâli.)
5767. İmzasız, Kanûn Layihası, 6952, 18 Şb. 1334, 6 Hz. 1332, 19 Hz. 1916, s. 2.
5768. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6952, 18 Şb. 1334, 6 Hz. 1332, 19 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Şeker Tevziatı, Arabacıların Nazar-ı Dikkatine, Hoffman'ın Sergüzeşti, İrtihal.)
5769. İmzasız, En Son Haberler, 6952, 18 Şb. 1334, 6 Hz. 1332, 19 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Yunan Meclis-i Mebûsânında, Bir Torpido Muharibinin Garkı, İngilizlerin Teşekkürü, Rus Muvaffakiyeti Münasebetiyle.)
5770. İmzasız, İtilaf Parmağı, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 1. (İtilaf devletlerinin yaptıkları oyunlar hk.)
5771. İmzasız, Deniz Muharebesinde İngilizlerin Tasviri, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Rus Filosuyla Birleşmek mi İstiyorlarmış?.)
5772. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 1.
5773. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransız Meclis-i Mebûsânının Hafî Celseci, Fransız Kabinesinin Mevki, Sekizbinden Fazla İmiş, Paris İktisat Konferansı, Bir İtalyan Tahtelbahrinin Şenaati, Yunanistan'da İtilafçılar, İtilaf'ın Yunan'a Karşı Tecâvüzatı, Atina'da İtilaf Lehinde Nümayişler, Selânik Cephesinde, İngiltere ve Fransa'nın Para Dertleri, İtalya'da Buhran-ı Vükelâ, Katillerin Bir Ayini.)
5774. İmzasız, Büyük Alman Cenerali Moltke'nin Vefatı, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 1.
5775. İmzasız, Rus Taarruzu Ne Halde?, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 1.
5776. İmzasız, Türkiye ve Almanya Münasebeti Hakkında, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Moltke'nin Bir Sözü, Harb-i Umûmî ve Türkiye, Almanya'nın Muaveneti, Nikbinlik, Faaliyet-i İktisâdiye, Türkiye İle Merkezî Devletlerin Muvasala Hududu, Milliyet Cereyanı.)

5777. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar. Hacı Adil Bey'in Seyahati, Kabul-i Sefira, Şura-yı Devletinde, Üsküdar İhtifali, Öksüz Yurtlarının Küşadı, Mevlid-i Nebevi, Türk Ocağından.)
5778. İmzasız, En Son Haberler, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtilaf'ın Romanya'ya Notası, Irak Cephesinde Düşmanın Hezimetleri, Sofya'da Müttefiklerin Bir Konferansı, Almanya'nın Sabık Sofya Sefiri, İtalya Kralının Rus Çarını Tebriği, Askit'in Nikbinliği, Çernoviç Etrafında ki Muharebeler, Bir Rus Mühimmat Deposu Ber-hava Edilmiş, Roosevelt'in Hastalığı.)
5779. İmzasız, Nota Merakı, 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 1. (İtilaf devletlerinin nota merakı hk.)
5780. İmzasız, Skagerrak'ta Alınan İngiliz Esirlerinin Verdiği Malûmata Atfen Muharebe-i Bahriye Hakkında Yeni Tafsilât, 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Skagerrak Harbinde İngiliz Kuvve-i Bahriyesi, İlk Ateş Almanlar Tarafından, Torpido Hücumu, Birer Birer Ka'r-ı Deryaya Nasıl Batırılmışlar.)
5781. İmzasız, İtilafçıların İzhar-ı Faaliyet Etmekte Oldukları Üç Cephe, 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Ruslarla Beraber Fransız ve İtalyanlar'da Hücum Halinde Bulunuyorlar, Bu Son Tecrübe-i Tâl'i Hareketinden Başka Şey midir?, Meşhur Bir İngilizlerin İtilafçıların Vaziyeti Hakkında Mütalaa.)
5782. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 1. (Moltke'nin Vefatı, Batırılan Vapurlar, Alman Mebûsânlarının Sofya'yı Ziyareti.9
5783. İmzasız, İran'da Harekât, 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Düşman Süvarisi Kirmanşâh'ın Şimalinde Ricatta Devam Ediyor, Romanya'nın Vaziyeti, Taarruz Kesr Edildi, Rusların Zayıyatı, Amerika-Meksika, Bî-tarafların Sulh Lehinde Mesa'i, İrlanda Ahvâli, Fransız Amelesi Mukabilinde Rus Efrâdı, İktisâdî İhtilafât.)
5784. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sofya'da Telgraf Konferansı, Tedkikât İcramıTksim Bahçesinde Bir Müsamere-i Fevkâlede, Parlak Bir Müsamere, Bilgi Yurdu, Ali Efendi Sineması.)
5785. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 2.
5786. İmzasız, En Son Haberler, 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Selânik

- Havalisinde Tayyare Taarruzları, Herve'nin Bir Makalesi, Meksika'ya Yeniden Sefâin-i Harbiye Azamı.)
5787. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 1.
5788. İmzasız, Sulh Hakkında İngilizler'de Cereyanlar, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Tahakkuk Edemeyecek Bir Temenni.)
5789. İmzasız, Şark Darü'l-harbindeki Harekât-ı Askeriye Etrafında Geçen Seneki ve Bugünkü Cepheler, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Ruslar, 14 Ay Evvelki Vaziyet-i Askeriyelerine Avdet Edecekler mi?.)
5790. İmzasız, Rus Zayıatının Dehşeti Hakkında Bir Fikir, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 1.
5791. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Harp Raporu, İrlanda Kıyamı Alanen Devam Ediyor, İngiltere Kabinesinde İhtilâf, İtalya Kabinesi Nihayet Teşekkül Edebildi, Teşettüt ve Buhran Alanen Devam Ediyor, Amerika Notası ve İtilafçılar, İngilizlerin Bî- taraflara Tecavüzleri, Bağdat Demiryolu İnşaatı, İtilaf Tecâvüz ve Tazyikatı, Paris İktisat Konferansı Mukarreratı, Skagerrak Muharebesinin Tecelliyatından, Kitchener'in Cesedi İçin, Mısır'da Neler Oluyor, İngiltere'de Atiba Fıkdanı, Rus Torpido Muhariblerine Taarruz, İsveç Sularında, Batırılan Vapurlar, Rusya'da At İstihlakatı.)
5792. İmzasız, İngiliz Filosu Skagerrak'ta Ne Arıyor?, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Amiral Celku'nun Baltık Rus Filosuna İltihâkı İhtimali.)
5793. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Fatih Camî Şerifinde Hafız Cemiyeti Duası, Asker Ailelerinin Nisan Hane Kiraları, Müdafaa-i Milliye Haftasına Fevkâlade Bir Müsamere, Himâye-i Muhafahhame-i Hazret-i Padişahı, Harık.)
5794. İmzasız, En Son Haberler, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Yunanistan'dan Neler İşiteceklermiş, İtilaf'ın Yunan Hakkında ki Tazyikatı, İtalya Kabinesi Hakkında, Yunanistan'ın Protestosu, Bulgaristan'dan Yunanistan'a İthalat, Nasıl İlerliyorlar, Dublin Sokaklarında İthalat, Valunya Cephesinde, Arkanjel'de İngiliz Askerleri.)
5795. İmzasız, İstanbul'da Hayat-ı İktisâdiye, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 1. (Almanların İstanbul'un iktisat hayatı ile ilgili görüşleri hk.)
5796. İmzasız, Şiddetini Kaybeden Rus Taarruzunu Tevkife Doğru Giderken, Kuvveden Fiile Çıkmayan Taarruzlarından, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 1.

5797. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Taarruzunun Mahiyeti, Rus Ordusunun Zayıyatı, Rus Kabinesinin Bir Kararı, Meksika-Amerika Hududunda Müsademat, Yeni Bir Harbin Arefesinde mi Bulunuyoruz?, İsviçrelilerin Protestosu, Atina'da Mülakatlar, Yunanistan İtilafa Serfürû, İtilaf'ın Yunanistan'a Karşı Tazyikatı, Tekmil İngiliz Donanması Nerede, Lord Hardini'nin Yeni Memuriyeti, Batırılan Vapurlar, Nerede Torpillenmiş, Kahramanların Resmî Tedfini, İtalyan Kabinesinde Yeni Müsteşarlar, Rus Ordusunda Asker Kaçakları.)
5798. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 1.
5799. İmzasız, İngilizlerin Başında Bir Maraz-ı Müzmin, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 1.
5800. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Onuncu Asır Hayatına Ait Bir Vesika, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 2.
5801. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Von Dergaluç Paşa'nın Merasim-i Tedfinesi, Muhtaç Asker Ailelerine Erzak Tevzii, Türk Ocağından, Üç Tabip Aranıyor, İzmir'de Hatıra-ı Celâdet İanesi.)
5802. İmzasız, En Son Haberler, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Ruslar Efrâd-ı Cedide Topluyorlar, Bukoviyana'dan Avusturyalıların Ricatı, Bukoviyana'da Sırp Alayları, Bir Rus Harbinin Yarılması.)
5803. İmzasız, Yunan Kabinesi, 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 1. (Eski kabinenin istifasını sunması ve yeni kabinenin kurulması hk.)
5804. İmzasız, Yunan Kabinesinin İstifaya Mecbur Olması, 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilafçıların Atina'daki Son Teşebbüsleri, Venizelos Kaplıcalara Gidecekmiş.)
5805. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 1.
5806. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilaf'ın Ablukasına Karşı, İkraz Teklifâtı, Rus Taarruzu Tekrar Akamate Mahkûm, Amerika-Meksika İhtilâfı An-Be-An, İlan-ı Harbe İntizar Olunuyor, Paris İktisat Konferansında Verilen Karar.)
5807. İmzasız, Yine Rus Cephe-i Harbi Etrafında Büyük Bir Mukabil Darbe mi Hazırlanıyor?, 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 1.

5808. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Lahey Sefirimizin Berlin'e Muvasalatı, Üsküdar İhtifali, Guluç Paşa'nın Ailesi, İki Konferans, Ramazan-ı Şerifede Vaaz ve Nesayih, İrtihal, Muhtaç Asker Ailelerine Erzak Tevzii.)
5809. İmzasız, Veli Efendi Çayırında At Yarışı, 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 2.
5810. İmzasız, En Son Haberler, 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 2. (Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Yunanistan İtilaf'ın Metalibini Kabul Etmiş, Meksika-Amerika Muharebesi Başladı mı?, Batırılan Vapurlar.)
5811. İmzasız, Görülmemiş Bir Hadise, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 1. (İtilafçıların Yunanistan'a verdikleri ultimatom hk.)
5812. İmzasız, Yunanistan'a Ait Yeni Haberler Etrafında, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilaf'ın Yunan'a Verdiği Nota.)
5813. İmzasız, Muşir Von Der Goltz Paşa'ya Karşı Son Vazife-i Tazim Dün İcra Edildi, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 1.
5814. İmzasız, Genç ve Cüretkâr Bir Alman Tayyarecisi Mülâzım Immelman'ın Vefatı Etrafında.)
5815. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransız Meclis-i Mebûsânında Kabine İtimadı Kazanmış, Marsilya Limamında Yangınlar, İspanya'da Alman Tahtelbahirleri, İngiliz Bahriye Muhafilinde, Rusya'da Yeni Bir Heyet-i İhtilâliye, İhtilalcılar Faaliyete Başlıyor, Batırılan Vapurlar, İktisat Konferansı.)
5816. İmzasız, İtilafçıları Pekte Memnun Etmeyecek Bir Harbin Arefesinde Mi Bulunuyoruz?, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 2.
5817. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tashih-sen Hakkında Kanûn-ı Mevkıd, Bedel Nakdi Hakkında.)
5818. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 2.
5819. İmzasız, En Son Haberler, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Meksika'da Amerika Aleyhinde Nümayişler, İtalya'nın Yunanistan'a Notası, Rusların Zayıyatı ve İmdat Kuvvetleri, Petersburg'da Bir Ticaret Cemiyeti Teşkili, Sobronya'nin Fevkâlade İçtimâi.)

5820. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yol Hatıraları, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 1. (Avusturya'da İsviçre'ye giderken yol üstünde ikâmet ettiği yerlerdeki hatıralar hk.)
5821. İmzasız, Donanmaları ile Payitahtını Tehtit Ederek Kabinesini Tebdile Muvaffak Oldukları Yunanistan'ı Lehlerine Çevirebilecekler mi?, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 1.
5822. İmzasız, Yunanistan'a Ait Yeni Haberler Etrafında, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 1.
5823. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 1.
5824. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İsviçre Matbuatı Ne Diyor?, İrlanda Ahvâli, Fransızlar Bi- taraflar Hakkında Ne Düşünüyorlar, Amerika-Meksika İhtilafı, İngiltere'de Sulh Lehinde Tezahürat, Alman Torpidolarının Faaliyeti, Kahraman Immelman'ın Naaşı, Venedik'e Tayyare Taarruzları, İtalyan Fabrikalarında Alman Amele, Reichstag Heyetinin Sofya'ya Azimet, İskandinavya Hükümetlerinin Konferansı.)
5825. İmzasız, Verdun'a Doğru ve Bir Hatve-i Zafer Daha, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 1.
5826. İmzasız, Rus Taarruzu, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Ne Halde?, İnsan Zayıyatı.)
5827. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Sanayi-i Tedrisat Müfettişliği, Vazii Esas Resmi, Feci Bir Kaza, Top Endaht Tecrübeleri, Bugün Taksim Bahçesinde, Her Cihetten Bir Rica, Hukuk Fakültesi Mecmuası.)
5828. İmzasız, En Son Haberler, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtilafın Yunanistan'a Verdiği Nota.)
5829. [ORAN], Ahmet Cevdet, Köylerde Hayat-ı Medeniye, 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 1. (Avusturya ve civarındaki köyler hk.)
5830. İmzasız, Rus Taarruzu Neden Hafifledi?, 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Avusturya-Macar Erkân-ı Harp Resinin Vaziyet-i Umumiye Hakkındaki Beyânâtı.)
5831. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 1.
5832. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Harp Raporu, Meksika-Amerika İhtilafı, Avusturya-Macar Ticaret

- Mukavelenâmesi, Verdun Muharebatının Yeni Bir Safhası, Filori Kuryesinin Zabtından Sonra, Yunan Meclis-i Mebûsânının Tatili, Fransa'nın Son Kararı, İrlanda İhtilali Hakkında Vesaik, Senegal Askerlerinde Hırs-ı İntikam, Brossel Vapuru Nasıl Zabtedildi, Kahraman Immelman'a Son Ziyafe-i İhtiram, Rusların Harp Zayiati, Reichstag Azasının Sofya'ya Muvasalatı.)
5833. İmzasız, Muz Nehrinin Şark Sahilinde, 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 1.
5834. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Zât-ı Hazret-i Padişahiye Takdim Olunacak Seyf ü İftihar, Huzura Kabul, Resim Sergisi Küşadı, Eskişehir'de Mektepler Bayramı, Hatıra-ı Celâdet İanesi, Irak Cepesinde Hilâl-i Ahmerin Faaliyeti, Bazı Kazalar İçin Levhalar, Tashih, Cerh, Yankesiciler, Dersaadet Su Şirketi, Müsamere.)
5835. İmzasız, En Son Haberler, 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Fransa Meclis-i Mebûsânında, Romanya'da Yeni Bir Fırka, Bükreş'te Harp Taraftarlarının Tahrikâtı, Çernoviç'in Zabtı Hakkında, Bir Rus Tayyaresinin Romanya'ya Sukûtu, Menşikov'un Mühim Bir Makalesi, Bukoviyana Milliyetçileri Romanya'da İtalyan Ordusundan Zabt Zayiati.)
5836. İmzasız, Azgın Düşmanlar, 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1332, 28 Hz. 1916, s. 1. (İslâm düşmanları hk.)
5837. İmzasız, Romanya Hududu Üzerindeki Harekât, 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1332, 28 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Romanya Vaziyet-i Siyasesine İcra-yı Tesir Edecek mi?.)
5838. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1332, 28 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macar Harp Raporu, Otrant Kanalındaki Muvaffakiyet-i Bahriye, Okyanusya Sularında Bir Alman Vapuru, VVerdun'da Almanların Kahramane Hücumları, Fransız Sefiri de Esir Edilmiş, Bavyera'da Karup Fabrikası Şaibesi, Yunan İntibahatı, Yunanistan'a Para Verebiliyorlarmış, Yunan Savahilinin Ablukası, İtalya Kralının Karargâhında Bir İnfilâk, İtalya Bî- taraf Kalsa İmiş, Afrikayı Garpta Zenzilerin İhtilâli, İngiltere Ziraat Nazırının İstifası, Paris İktisat Konferansı Programı, Batırılan Vapurlar, Reichstag Azası Sofya'da, Radoslavof'un Ziyafeti, Ziyafet Esnasında Nuutklar, Bulgar Matbuatı.)
5839. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1332, 28 Hz. 1916, s. 1.
5840. İmzasız, İran Hududunun İlerisinde Harekât, 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1332, 28 Hz. 1916, s. 1.

5841. İmzasız, Âlem-i Sanayide Türkiye-Almanya Münasebeti, 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1332, 28 Hz. 1916, s. 1.
5842. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1332, 28 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ramazan Mağfiret Nişanı, Huzura Kabul, Yevm-i Mahsus, 314 Tevdililerin Muayene İbtidaiyeleri, Ceza-yı İdam, Top Endaht Tatili, Hilâl-i Ahmer Menfaatına Müsamere.)
5843. İmzasız, En Son Haberler, 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1332, 28 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Belçikalıların Protestoları, İngiliz Madenlerinde Japon ve Çin Amelesi, Karup Fabrikasının Şüphesi.)
5844. İmzasız, Düşmanların Planları, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1332, 29 Hz. 1916, s. 1.
5845. İmzasız, Son Hatt-ı Müdafaa Üzerinde, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1332, 29 Hz. 1916, s. 1.
5846. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1332, 29 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika-Meksika İhtilafı, Müteveffa Kral Karul'un Bir Sözü, İrlanda Sokaklarında Muharebeler, Almanya'nın Sukût u Malisi, Rodos'ta İtalyanlar, Reichstag Azası Sofya'da.)
5847. İmzasız, Son Muharebe-i Bahriye Hakkında Vesaik-i Mühimme, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1332, 29 Hz. 1916, s. 1.
5848. İmzasız, Brest-Litowsk ve Kovel Karşısında, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1332, 29 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Ruslar, Bu İki İltisak Noktalarını Elde Etmek İsterken General Lensinken'in Şedid Taarruzuna Maruz Kalıyorlar.)
5849. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1332, 29 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Selamlık, Yevm-i Mahsus, Madalya İtası, Gülcülük, Balkan Kömür Şirketi, Polis Müfettişlikleri, Harik, Teşekkür, Galatasaraylılar Yurdunda ki Resim Sergisinin Küşadı, Tebdilât-ı Hevaiye, İrtihal, Asker Ailelerine Muavenet, Polislik İçin, Hilâl-i Ahmer Menfaatına Müsamere, Küçüklerle, Sinema Küşadı.)
5850. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1332, 29 Hz. 1916, s. 2.
5851. İmzasız, En Son Haberler, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1332, 29 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Amerika-Meksika İhtilafı, Reichstag Heyeti Sofya'da, Mersin.)
5852. İmzasız, Maarifimiz, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 1. (Kadınların maarif ihtiyacı hk.)

5853. İmzasız, Geçen Bu Sene ki Harekât Arasında Bir Mukayese, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1332, 29 Hz. 1916, s. 1.
5854. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Macar Başvekili Kont Tinza'nın Vaziyet-i Askeriye Hakkında Yeni Beyânâtı, Skagerrak Muharebesi-İngiltere'de Yes, Alman Meb3usları Bulgaristan'da, İrlanda Divân-ı Harplerinin Faaliyeti, Sobranya'nın FevkâlAde İçtimaî, Batırılan Vapurlar.)
5855. İmzasız, Muharebat-ı Hevaiye, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 1.
5856. G. [Ė] B. [𐤀] Galatasaraylılar Yurdu Resim Sergisi, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Sergide Teşhir Edilen Levhalar Hakkında Mütalaa.)
5857. İmzasız, Sahte Hicaz Demiryolu Pulları, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 1.
5858. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ramazan Muzafferiyet Nişanı, Top Tecrübeleri.)
5859. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 2.
5860. İmzasız, En Son Haberler, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 2. (Alman Harp Raporu, Avusturya-Harp Raporu, Nişan Tevcihi, Sulhen Tavsiye İhtimalleri, Meksika İle Muharebe Olur İse, Esir Amerikalıların Kurtulması İçin, Romanya Yolcuları, Yunanistan'da Fırkalar, Verdunâ Dair Herve'nin Mütalaası.)
5861. İmzasız, Genç Dernekleri, 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Türk Ocağı'nda Genç Dernekleri hakkında verilen konferans hk.)
5862. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1.
5863. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya Kabinesinin Pür u Garamı, İtalya Meclis-i Mebûsânında, Fransa Meclis-i Mebûsânında, Londra Milel Konferansı, Amerika'nın Meksika'ya Karşı İstihzaratı, Lüksemburg'un Protestosu, Afrika'da İngilizlerin Bir Hezimetini, Prens Hezimetinin Mecruhiyeti, Düşmanlar da Hayran, Rusya'nın Zabt Zaiyatı, Bir Romanya Diplomatının Beyânâtı, Batırılan Vapurlar, İngiltere'ye Giderken, Mühimmat Yükleme Gemilerinin Garkı, Akim Kalan Bir Tecavüz, İngiliz Harbiye Nezareti, Sobranya Meclisinde Tahsisat Talebi, Verdun Muharebatı, Alman Mebûsânların Bulgaristan Seyahati, Yunanistan'da İntibahat Mücadelâtı Başlamış, Bulgaristan'ın Divân-ı Umûmiyesi.)
5864. İmzasız, Rus Esb Taarruzu Neden Tevkif Ediyor?, 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Acaba Bargir burada geçen sene yediği dayakları mı hatırladı?.)

5865. İmzasız, İtalyanlar'da Hücüm Hevesinde Bulunuyor?, 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Doberdo ve Guriç Cephesine Karşı-İtalya Ahvâli Dâhiliyesi.)
5866. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, İltifât-ı Şahane, Tevzii Mükâfat Resmi, Akd, Galatasaraylılar Yurdunda Resim Sergisi Küşâd Olunuyor, İrtihal, Saniyeler, Tebdilât-ı Hevâiye, Harbiye Nezaretinde Saat-i Mesai, Hususî Tatil Dersleri.)
5867. İmzasız, En Son Haberler, 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İrlanda Ahvâli, Casament İdama Mahkûm Edilmiş.)
5868. İmzasız, Ramazan Mağfîret Nişanı, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1.
5869. İmzasız, Kışa Kalmış, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (İtilafçıların bahar ayında planladıkları taarruzun kışa kaldığı hk.)
5870. Mehmet Reşad, Mekke-i Mükerrime İmaretî, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Hatt-ı Hümayun Sureti.)
5871. İmzasız, Ümeyr Mekke-i Mükerrime Merasimi, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Huzura Kabul.)
5872. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransız Meclis-i Ayanında, İtalya'da Başlayan Rezaletler, İrlanda İhtilali, Sör Rozej Casament, Baltık Denizinde Muharebe-i Bahriye, Volinya'da İtalyanların Muvaffakiyeti, İtalya'da Askerlik.)
5873. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1.
5874. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Posta Muamelatı, Has Pide.)
5875. İmzasız, İran'da Harekât-Kirmanşah'a Doğru, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Rusların Mukavemet Teşebbüsâtına Rağmen Ordumuzun İlerlemesi İngilizlerin Cenûbî İran'daki Vaziyetleri.)
5876. G. [غ] B. [ب], Galatasaraylılar Yurdu Resim Sergisi, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1.
5877. Y. K. [ق], Dokunma Belki Bir Kahramandır, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
5878. İmzasız, En Son Haberler, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu.)

5879. İmzasız, Anadolu Osmanlı Demir Yolu, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 2.
5880. İmzasız, Beyannâme-i Meşihâtpenâhî, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1.
5881. İmzasız, 132 Günlük Gayr-i Kabil Tasavvur Derecede Müthiş Bir Cidalden Sonra Bu Gününde En Mühim Cephesi Olan Verdun Hakkında, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1.
5882. İmzasız, Karikatür, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1. (Verdun Muharebâtı ve Mizah.)
5883. İmzasız, İmmelman Öldüyse, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Mülâzım Bölke 19. Düşman Tayyaresini Düşürdü.)
5884. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Londra Beyannamesi ve İtilafçılar, Küçük Milletlerin Hamiyeti, Hepsi Beyhûde, Almanlardan Hiçbir Esir Almamışlar, İngilizlerin İrlanda'daki Tahribatı, Rus Tebliğlerinin Hamiyeti.)
5885. İmzasız, İrlanda İhtilâli Hâlâ Devam Ediyor, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1.
5886. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İftar-ı Seniyye ve Tebrikât, Ders-i Şerif, Ankaralıların Hatıra-ı Celâdet İanesi, Tevcihât-ı Mülkiye, Gümüş Donanma Madalyası, 314, 315 Tevdililere, Genç Dernekleri, Tebdilât-ı Hevaiye, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu Şirketi.)
5887. Y. K. [ع], Küçük Zabit, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
5888. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 2.
5889. İmzasız, En Son Haberler, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtilaf-ı Maliye Nazırının Konferansı, İtalya Meclis-i Mebûsânında, Venizelos Aleyhinde Nümayişler, İrlandalı Casament Temyiz-i Dava Eylemiş.)
5890. İmzasız, Yunanistan-Romanya, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 1.
5891. İmzasız, Muharebe-i Bahriye Hakkında Yeni Tafsilat, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Skagerrak Muharebesinin Suret-İ Cereyanına Dair Esasât-ı Resmîyeye İstinaden Neşredilen Rapor Etrafında.)
5892. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan'da İntibahat Mücadelatı, Yunan Ordusunun Terhisi, Yunanistan'da Kavaim-i Nakdiye İhracı, Müttefiklerimizin Vaziyet-i Askeriyesi,

- Batırılan Vapurlar, Sofya Üzerinde Düşman Tayyareleri, Bukovina'da Rusların Zayıyatı, İngilizlerde Yes ve Nevmidi, Repington 'un Meşhudatı, Yunanistan'da Venizelos Aleyhine Nümayişler, İtalya Meclis-i Mebûsânında, Romanya'nın Dersaadet Ateşeleri, Yunan İntihabatı ve Fransa.)
5893. İmzasız, Şarkta Bukovina Hatt-ı Harbindeki Rus Taarruzuna Karşı, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 1.
5894. İmzasız, Aylardan Beri İhzar Olunan Taarruz, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Evvelki Gün Başlamış ve Şayan-ı Ehemmiyet Bir Netice Tevlid Etmemişler.)
5895. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, Tecziye Edilenler, Elektrik Şirketi, İdman Dersleri, Tashih, Tebdilât-ı Hevâiye.)
5896. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 2.
5897. İmzasız, En Son Haberler, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu.)
5898. İmzasız, Yoksulluk Dersi, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1. (Harbin getirdiği yoksulluktan çıkarılan ders hk.)
5899. İmzasız, Rus Taarruzunun Tevkif Ettiği Hat, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1.
5900. İmzasız, Kıtaatımızın Ruslardan Kirmanşahı Zabtı, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1.
5901. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1.
5902. İmzasız, Büyük Bir Kale, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1.
5903. İmzasız, Fransız-İngiliz Taarruzu Hakkında Yeni ve Şayan-ı Dikkat Bir Hadise Yoktur, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1.
5904. İmzasız, Karikatür, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Zofer'in yeni taarruzu. Bu sefer muvazeneyi kaybetmeden inebiliyorsam... O da kârdır.)
5905. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya Toprağına Geçen Avusturya Askerleri, Paris'te Yeni Muhtelif Cereyan, Yunan Ordusunun Terhisi ve İntibahat.)

5906. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, Nişan İtası, Asker Mektupları Hakkında, İrtihal, Aşk Neticesi Cinâyet ve İntihar, Tecziye Edilenler, Tebdilât-ı Hevaiye,
5907. İmzasız, Cenûbî İran'da Ruslar'a Karşı Harekât, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Düşman Müstahkem Muvazenesinde Mağlup Edilmiş ve Kıtataımızın 4 Gün Evvel Kirmanşâh'a Girmişler.)
5908. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 2.
5909. İmzasız, En Son Haberler, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İngiliz Harbiye Nazırı, Venizelos Aleyhinde Bi İttihad-ı Askerî.)
5910. İmzasız, Hindistan'da İngilizler, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 1. (İngilizlerin Müslümanları kandırmaları hk.)
5911. İmzasız, İtilafçıların Son Faaliyet-i Askeriyeleri, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Biri Mukabil Taarruz, Diğeri de Müdafaa Halinde Bulunan Şayan-ı Hayret İki Cephe.)
5912. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransız İngiliz Taarruzu, Rus Fransızlarının İhtilâli, Yunanistan'da Venizelos Aleyhinde Galeyan, Doma Meclisinde Tatil, Batırılan Vapurular, Manş Denizinde Serbestî Seyahatin Tehdidi.)
5913. İmzasız, Kitchener'in Yerine Yeni İngiliz Harbiye Nazırı, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 1.
5914. İmzasız, Karikatür, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 1. (Fransız gazetesinin karikatürü.)
5915. İmzasız, Bağdat Yolu Nerede Kaldı, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Düşman Müdafaa ve Mukavemet Şedidesinde Rağmen Bu Arızalı Arazisinde Kıtataımızın İhraz Etmekte Oldukları Muvaffakiyet Pek Ziyade Haiz-i Ehemmiyettir.)
5916. İmzasız, Türkiye-Almanya Münasebet-i İktisâdiyesi, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Memâlik-i Osmaniye Mahsûlât Tarabyası Hakkında Bazı Malûmat.)
5917. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, Huzura Kabul, Selamlık, Şerait-i Nizamiyeyi Haiz Olunan Ecza-yı Tabibe Bayileri, Orman Bekçiliği, Tebdilât-ı Hevâiye, Almanya'ya Talebe Azamı, Davet, Dârülbedâyi Heyet-i Temsiliyesi.)

5918. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 2.
5919. İmzasız, En Son Haberler, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kirmanşah Muzafferiyeti ve Matbuat, Makedonya Cephesinde, Volinya Muharebeleri, Herve'nin Fransızlar'a Tavsiyesi, Muteliflerin Büyük Taarruzu, Fransızların Taarruzunun Amerika'da Telakkisi.)
5920. İmzasız, İlim Hayatı, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 1. (Kütüphane eksikliği hk.)
5921. İmzasız, Şarkta ve Garpta Umûmî Bir Taarruz İcra Eden İtilafçılar Hâlâ Şayân-ı Kayd Bir Hareket Vücuda Getirememişlerdir, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Ruslar ile Fransız ve İngilizlerin Umûmî Taarruzları Münasebetiyle Avrupa'nın Merkezinden Cenuba Doğru Uzanan Hudud u Harbiyeye Bir Nazar.)
5922. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Fransız Ayanının Hafî-i İçtimâî, Rus Taarruzları Neye Mal Oldu?, Pek Çabuk Bir İtiraf, Meksika-Amerika İhtilafı.)
5923. Y. K. [ق], Silâ'da, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
5924. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, Umeyr-i Mekke Hazretlerinin Azimeti, Alenen Nakıs-ı Sıyâm Edenler, Romanya-Bulgar Hududu, Teberru ve Teşekkür, Bedel Vereceklere, İrtihal, Almanya'ya Talebe İzamı.)
5925. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 2.
5926. İmzasız, En Son Haberler, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bukovina'da Müthiş Muharebeler.)
5927. [ORAN], Ahmet Cevdet, Feldkirchen'de Bir Müessese-i İlmiye, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Feldkirch halkı hk.)
5928. İmzasız, Ruslar Hindeneburg Cephesine Karşı, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İhzar ettikleri hücumlarda da terakki edememişlerdir.)
5929. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Açık Denizlerde Almanlarla Faaliyeti, Almanya'nın Hadşinaslığı, Bir İsveç Vapuruna Taarruz, İngiltere Yolunda, Yunan Zabitanı Arasında Asabiyet, Yunan ve Fransızlar Arasında Müsademe, Avusturya'nın Sofya Ateşemiliteri, Selânik-Atina-Pire Hattı, Hukuk u Düvele Mugayyir Bir Hareket Daha, Herve'nin Şikâyetleri, Lozan Millî Makhure Kongresinde.)

5930. İmzasız, Karikatür, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Fransız taarruzu ve karikatür, iki Fransız zabiti arasında.)
5931. İmzasız, Yine Garp Cephe-i Harbindeki Taarruz, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İngiliz ve Fransızların Yeni Hiçbir Terakkisi Yok.)
5932. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Berlin İçtimâi Talik Edildi, Asker Ailelerine Hane Kiraları Veriliyor, Almanya'ya Talebe Azamı, Darü'l-bedayi Heyet-i Temsiliyesi.)
5933. İmzasız, En Son Haberler, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Amerika-Meksika İhtilafı, Bir Hollanda Mütihassısın İçtihadı, Fransa'da Seylab.)
5934. İmzasız, İtilaf Kavgası, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 1. (İtilafçıların menfaat kavgalarından ve sebepleri hk.)
5935. İmzasız, Bir Nokta-i İltisaka Karşı Rusların Yeni Taarruzları, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 1.
5936. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Kirmanşah'ın İşgali ve Alman Matbuatı, Fransa'da İnkisâr-ı Hayal, Yunan Meclis-i Vükelâsının Kararı, Yunanistan'da İtilaf Aleyhine Cereyan, İtalya'nın Avusturya Cephesi Kumandanlığı, Deniz'de Faaliyet, Bir Alman Vapurunun Sergüzeşti, Macar Meclis-i Mebûsânında, İsveç Kralının Faaliyeti Teftişi, Meksika-Amerika, Sobranya Meclisinde, Bir Fransız Fırkası Cepheden Çekilmiş.)
5937. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 1.
5938. İmzasız, Garp'ta Bir Aylık Faaliyet-i Hevâiye, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Netayici Hakkında Alman Tebliğ-i Resmisinin Hülâsası Münasebetiyle.)
5939. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ders-i Şerif, Şehzade Ömer Faruk Hazretleri, On ve Bir Kuruşluk Evrak-ı Nakdiye, Almanya'ya Talebe Azamı, Hakkımızda Bir Düşman Gazetesinin Mütalaatı, Tebdilât-ı Hevaiye, Seyahatten Avdet, Mösyö ve Madam Friz.)
5940. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Hibbetü'l-Hakayık, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 1. Necip Âsım'ın Türk Tarihinden bahseden eseri Hübeltü'l-Hakayık'tan söz ediyor.)
5941. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 2.

5942. İmzasız, En Son Haberler, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu.)
5943. İmzasız, Halet-i Ruhîyye, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 1. (İtilafçıların harbe dair yaptıkları hazırlıkların boşa gitmesi hk.)
5944. İmzasız, Sum Nehrinin İki Sahilinde, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İngiliz ve Fransızlar Müteadid Taarruzları Def ve Tard Edilmektedir.)
5945. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Mugayyir-i Hukuk Tedabiri Protesto, Sum Muharebatı, HHindeneburg'a Karşı Rus Taarruzu, İtilaf Matbuatı Ne Diyor?, Rusların Tayyare Zayıyatı, Yeni Bir Rus-Japon İtilafı, İngiliz Zabitlerinin Zayıyatı, Meksika-Amerika İhtilafı, Nepir'de İtilafçıların Cephe-i Harbi, Batırılan Vapurlar.)
5946. İmzasız, Karikatür, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 1. (Galiçya'da, Rus zayıyatıyla neferi arasında.)
5947. İmzasız, Bukovina'da Ruslar'ın Taarruzu Ne Oldu?, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Avusturya-Macar Kıtaatı Bukovina'da Moskof Ordusunun İleri Harekâtına Karşı Müstahkem Bir SSedd-i Hail Vücuda Getiriyor.)
5948. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, Bulgaristan'da İhracaat-ı Resmî, Tebdilât-ı Hevâiye, Genç Dernekleri Konferansı, İstanbul'da Yeni Hırsız Kumpanyaları, Evlâd-ı Şühedanın Mecanen Kabulü.)
5949. [KARAOSMANOĞLU], Yakup Kadri, Ses Duyan Kız, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
5950. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 2.
5951. İmzasız, En Son Haberler, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Konferans Mukarreratının Tatbiki İçin, Venizelos Aleyhinde Cemiyetler Teşkili, Bukovina'da Rus Talifatı Miktarı, Alman Garp Cephesinin Takviyesi, Grandük Nikola Başkumandan Olmuş, Battığı Meçhul Kalan Bir Kruvazör, Tuna Murahhaslarının İçtimai.)
5952. [ORAN], Ahmet Cevdet, Anadolu'da Maişet-i Medeniyye, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 1. (Anadolu halkının yaşayışından söz ediyor.)

5953. İmzasız, Muz ve Sum Nehirleri Savahilinde, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransız-İngiliz Taarruzu ‘Verdun’ Harekâtını Tevkif Edebildi mi?.)
5954. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm’ın Husûsî Telgrafları, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 1.
5955. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Rus-Japon İtilafı, Rus Taarruzu Hakkında, Rus Cenerallerinin Bir Muhtırası, Hukuk u Düvele Menafi Bir Taarruz, Yunan Rediflerinin Mahsuru, Venizelos Neler Söylemiş, James’in İstifası Bekleniyormuş, İki Günde Sekiz Gemi Batırmışlar, Bir İngiliz Vapurunun Zabtı, Kayser’in Kain Biraderinin Vefatı, İmparator Kiliyom’un Hususi Tabibi, İngiltere Kabinesinde Tebdilat, Rojvelet Gazete Muhabiri, Yine Almanları Taklit, Fransız Fabrikalarında İşçi Fıkdanı, İsviçre’den Makine İhracının Men’i.)
5956. İmzasız, Ruslar Şimdiye Kadar Ne Kazandılar?, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 1.
5957. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, Emir-i Mekke’nin Halebe Muvasalatı, Medresetü’l-Hattin Sergisi, Türk Kadınları Biçki Yurdu Sergisi, Top Endaht Tecrübeleri, Tebdilat-ı Hevaiye.)
5958. Millî [Ajans], Tebîğ-i Resmî, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 2.
5959. İmzasız, En Son Haberler, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Romanya’nın Rus Hududunda Tahşidatı, İran Taksimi, İtilafçıların Taarruzu Tevkif Etti.)
5960. [ORAN], Ahmet Cevdet, Milletler Cemiyeti, 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 1. (Milletler Cemiyeti hk.)
5961. İmzasız, Yunanistan İşleri Yine Karışıyor, 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 1.
5962. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sum Cephesi Muharebeleri, Rus-Japon İtilafına Dair, Rusların Bukovina’dan Ricatı, İngiliz Amiralinin Raporu Etrafında, Fransa Meclis-i Ayanında, İngiltere Üzerinde Alman Tayyareleri, Kandiye’de Alman Konsolosuna Müdahale, Finlandiya’da Rus Tazyikatı, Arjantin Reis-i Cumhuriyetine Suikast, Bir Ticaret Tahtelbahiri, Deutschland Tahtelbahiri Etrafında.)

5963. İmzasız, Bir Alman Tahtelbahiri Amerika'ya Kadar Gitti, 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Alman Cesaret ve Fedakârlığının Yeni Bir İntibatı.)
5964. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tebdilât-ı Hevaiye, İrtihal, Harık, Top Endaht Tecrübesi, Bobi'nin Hatası.)
5965. İmzasız, Türkiye'de Harp ve Ticaret Gemileri İnşası, 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Türkiye'de Sefain İnşası, Donanma-Sefain-i Ticariye, Armstornng ve Bükreş Şirketleri ile Mukavele, İstinye'de Dük Şirketi, Demir Sanayi, Erekli Madeni, Limanlar.)
5966. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 2.
5967. İmzasız, En Son Haberler, 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu.)
5968. İmzasız, Milletler Konferansı, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 1. (Milletler Konferansını değerlendiriyor.)
5969. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 1.
5970. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 1.
5971. İmzasız, Alman Tahtelbahirleri Amerika'nın Baltimore Limanında, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 1.
5972. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Harp Raporu, Alman Tayyareleri İngiltere Üzerinde, Rusya'da Bulgarlar'a Karşı Husumet, Alman Deniz Tayyarelerinin Muvaffakiyeti, Yunan Askerleri Bulgar Ordusunda, Berlin'de Osmanlı ve Bulgar Zabitleri, Yunanistan'la Romanya Münasebeti Hakkında, Rus-Japon İtilafı Hakkında, Kıbrıs'ta İhtilâl Baş Göstermiş, Po Kafkasya'ya Tedavi İçin Gitti, İrlanda Sefaletzedeleri İçin, Hindistan'da Suikastalar.)
5973. İmzasız, Karikatür, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 1. (Bu da bir Fransız karikatürü.)
5974. İmzasız, 23 Aylık Harbin Verdiği Dersten İstifade Edemediler, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Aylarca Müddet Erkân-ı Harplerini Toplayarak, Konferans Akd Ederek Vücuda Getirmek İstedikleri Tevhid-i Harekât'te Fayda Vermedi.)

5975. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Zamanda Türk Bahçeleri, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Şarkta Bahçecilik, Merak, Bizim Tarihimizde, Fatih'in Bahçesi, İstanbul'da 43 Bin Bağ ve Bahçe.)
5976. [TARHAN], Abdülhak Hamid, İlhâm-ı Vatan, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 2. (Şiir.)
5977. [TARHAN], Abdülhak Hamid, Ziyaret, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 2. (Şiir.)
5978. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Emir-i Mekke'nin Şam'a Muvasalatı, Hırsız Kumpanyası, Akd, Dün Geceki Yangın, Tebdilât-ı Hevaiye, Hıtan Cemiyeti.)
5979. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 2.
5980. İmzasız, En Son Haberler, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Ticaret-i Bahriye'de Yeni Bir Vasıta-ı Nakliye, Açık Deniz'de Alman Hareketleri, Bir İngiliz Muharibinin Mütalaası.)
5981. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yeni Dünya İçin Yeni İdâre, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 1. (Milletler Konferansı'nda ki nutuk hk.)
5982. İmzasız, Fransız-İngiliz Taarruzundan Ziyade Verdun'daki Alman Harekâtı İleri Gitmektedir, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 1.
5983. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Garp Cephesi Vakıa İnbaatından, İtalyanların Zabt-ı Zayıyatı, Bir Ayda 19 Gemi, Yunanistan Ahvâli, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Büyük Bir Hububat Deposunda Yangın, Amerika-Meksika, Almanya-Amerika Münakalatı Temin Edildi.)
5984. İmzasız, Deutschland Alman Tahtelbahirinin Bir Amerika Limanına Muvasalatı Münasebetiyle, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 1.
5985. Y. K. [ç], Bir Yüz Karası, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
5986. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, 313 Tevdililere, Bir Kaza, Gemici Çıracak Mektebi İçin.)
5987. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 2.
5988. İmzasız, En Son Haberler, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Çar Nezdinde Büyük Bir Meclis-i Harp Akdı, Lord Derbi'nin Beyânâtı.)

5989. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ticaret Ateşeleriyle Şehbenderler Hakkında, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 1. (Fransa Meclis-i Mebûsânî'nin vermiş olduğu kanûn layihasına söz konusu olan ateşe ve şehbenderler hk.)
5990. İmzasız, Rus Başkumandanı İmdat İstiyor, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Ceneral Brusilov, Rus Ordusunun Gayr-i Müsaid Bir Vaziyette Bulunduğunu Bildirmektedir.)
5991. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 1.
5992. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Başvekiline Suikast, Rusya'da Melel-i Makhûre Cemiyetinin Beyannamesi, Altı Ayda 290.000 Ton, Alman Harp Raporu, Rus Taarruzları Neye Mâl Oldu?, Irak'ta İngiliz Ordusunun Sefaleti, İngiliz Gemilerinin Garkı, İngilizler'de Tecil Ediyorlar, Almanların İngiliz Savahilini Bombardımanı.)
5993. İmzasız, Deutschland Tahtelbahirlerinin Seferi, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 1.
5994. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Medresetü'l-Hattatin Sergisini Ziyaret, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 2. (Sergiye ait izlenimlerini anlatıyor.)
5995. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Hırka-ı Saadet Alayı, Ziraat Bankasının Islahı, Tebdilât-ı Hevaiye, Tashih,
5996. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 2.
5997. İmzasız, En Son Haberler, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Deutschland Mürettebatına Mükafaat, Londra'ya Mecruhin Nakli, İkâme-i Davi Edeceklermiş, Bir Siyah'ın İfadeti, Marsilya'da Yangınlar, Venedik'te Yangınlar.)
5998. İmzasız, Manevî Galibiyet, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 1. (Manevî galibiyetin özellikleri hk.)
5999. İmzasız, İstanbul Afâkında Bir Çeplin, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Dün Akşam Alman Kabail-i Sevk Balonlarından Birinin Şehrimizi Ziyareti Münasebetiyle.)
6000. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 1.

6001. İmzasız, Yunanistan Ahvâli, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Atina Kurbinde Büyük Bir Yangın, Yunan Zayıatlarını Tahliye Ediyorlarmış, , İtilaf Ordusunda Hastalık, Yunanistan'da İtilaf Aleyhine Husumet.)
6002. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hollanda Meclis-i Ayanında, İspaanya'nın Bî-terafılığı, İspanya'da Umûmî Grev, Papa'nın Yeni Bir Teklifi, Rus Başvekilinin Önündeki Hadise, Londra'da Mühimmat Konferansı, Paris Konferansı Mukarreratının Akıbeti, Fransız Esirlerinin İfşaatı, Batırılan Vapurlar, Sırbistan Valî-i Umûmiyesi, İngiliz Harp Gemilerinin Garkı, İngiltere'de İskonto Fiyatı, Irak'taki İngiliz Ordusunun Felâketi, Fransa'da Asker Fıkdanı, Bir Ayda 21 Düşman Tayyaresi İğtinam Edilmiş, Rus Çarın Biriano'ya Telgrafı, Amerika Zabitlerinin Deucsthland'ı Ziyareti, Bulgar Mebûslarının Bir İçtimaî, Londra'da Nakit Piyasası.)
6003. İmzasız, Aynı Cephe'de Karşılıklı Yeni Taarruz, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 1.
6004. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Zamanda Türk Bahçeleri, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
6005. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: 314 Tevdililere, Top Tecrübesi Endahtı, Azimet, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6006. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 2.
6007. İmzasız, En Son Haberler, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Romanya'ya Ait Mühimmat Zabtı, Fransız Meclis-i Ayanında, Batırılan Vapurlar, Avam Kamarasında Askıt'ın Beyânâtı, İtilaf'ın Hataları, Bir Karadağ Konsolosunun Eşyaatı.)
6008. [ORAN], Ahmet Cevdet, Gazete Kâğıtları, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1. (Almanya'da gazete kâğıtlarına gelen zam hk.)
6009. İmzasız, İtilafçıların Selânik'ten Taarruz Etmeleri Fikri Dûçar-ı Tehir Olmuş, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1.
6010. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Irak Ahvâli, Avam Kamarasında, Irak Hakkında Times Hükümetinden Soruyor, Faslı Kabail İle Fransızlar Arasında, Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporu, Deutschland'a Binmek İçin 50 Bin Dolar, Portekiz Askerleri Sevk Olunuyor, Çarın Karargâhına Neden Gittiler?, İsveç İle Rusya Arasında, Batan Vapurlar, Batanlar Ne Taşıyorlarmış!, Briyan ve Boselli Mülakat Edecekler, Rusya'da Veba, Bir Flemenk

- Sefinesine Taarruz, Selânik'e Yunan Mutâsârrıfı Tabiyeti, Alman-Avusturya İktisat İtilafı, Fransız Taarruzu Tatile Dûcar Olursa.)
6011. İmzasız, Yunanistan'da Yine İtilaf Parmağı, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Kral ve Ailesi Erkânı Bir Suikast Olması Pek Muhtemel Olan Yangından Sağ ve Salim Kurtuldular.)
6012. İmzasız, Alman Kabil-i Sevk Sefine-i Hevaiyesinin İstanbul Âfâkında Cevalânı İntibatından, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1.
6013. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret-i Hırka-i Saadet Merasimi, Meclis-i Vükelâ, İzmsır'de Sanayi Fabrikası, Türkçe Tedrisathaneleri, Madalya İtası, Şirket, Tebdilât-ı Hevaiye,
6014. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1.
6015. İmzasız, En Son Haberler, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Volhinya'da Rusların Tahribatı, Galiçya Muharebeleri, Alman Bankalarının Ahvâl-i Malisi, Deutchland Hakkında İngiliz Hiddeti, Gark Olan Sefineler.)
6016. İmzasız, İtilafçıların Planları, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (İtilafçıların planları hk.)
6017. İmzasız, Gayr-i Kabil İctinab Bir Akıbet, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1.
6018. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Verdun'un Şimâli Taht Tehditte, Kayser'in Sum Harp Mıntokasını Ziyareti, Fransa'da Rus Askerleri, Atina'daki Büyük Zayıt, Yunanistan'da Venizelos Aleyhine Cereyanlar, Kahramanların Taltifi, Irak'ta İngiliz Ordusunun Sefaleti, Haver'de İngiliz Mecruhları, Marsilya-Lyon Hattında Nakliyât-ı Askeriye, Bükreş'te Serseriyane Nümayişler, Sum Muharebelerinden, Rusya'da Yeni Şümendüferler, Deutschland Ticaret Sefinesi, Bir Romen Manastırının Tahribi.)
6019. İmzasız, Muazzam Çeplinler Tayyarelere Karşı Nasıl Müdaafa Olunuyor?, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1.
6020. İmzasız, İran Harekât-ı Taarruziye İlerliyor, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sînâ'nın İşgalinden Sonra-Hemdâne Doğru, İran Cephesindeki Muvaffakiyetimizin Ehemmiyeti, İran Mücahidlerinin Faaliyeti.)
6021. Köprülüzâde Mehmet Fuat, Şehit Mezarı, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 2. (Şiir.)

6022. İmzasız, Lozan'daki Milletler Konferansı, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 2.
6023. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Yevm-i Kabul-i Sefira, Şura-yı Devletinde, Türkiye, İrtihal-i Müessif, Akd.)
6024. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 2. ,
6025. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 2.
6026. İmzasız, En Son Haberler, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Puvankara'nın Nutku, Bî-taraf Memleketlerde Sulh Nümayişleri, Yunanistan'da Tatvî-i Harik Kibri, Bir İtalyan Torpido Muharribinin Garkı, İrlanda Yeni İğtişâşlar.)
6027. İmzasız, İrlanda Faciası, 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1332, 19 Tm. 1916, s. 1. (İrlanda faciasının devam ettiği hk.)
6028. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1332, 19 Tm. 1916, s. 1.
6029. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1332, 19 Tm. 1916, s. 1.
6030. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1332, 19 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İrlanda İhtilalcılarının Faaliyeti, İrlanda Muhariyeti Meselesi, Japonya'da Halet-i Ruhîyye, İngiltere'de Tatil-i İşgal, Deutchshland'ın Almanya'ya Avdeti, Yunanistan'da İntihabat Mücadelatı, Portekiz Ordusunun Techizatı Ne Halde?, Bir İsveç Vapuruna Taarruz, Danimarka Borsasına Taarruz, Londra Beyannâmesinin Feshi Münasebetiyle, Bir Ayda 500 Bin Zayiat, Bir İtalyan Torpidosunun Garkı.)
6031. İmzasız, İmparator Wilhelm Garp Cephe-i Harbinde, 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1332, 19 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İngilizlerle, Fransızların taarruz etmekte oldukları sahadaki Alman ordusunu teftiş ediyor.)
6032. İmzasız, Bir Natıka-i Cevap, 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1332, 19 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Parist'te İtalyan Sefirinin Beyannamesine Karşı.)
6033. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1332, 19 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Pûşîde-i Nebevi, Nişan, Yunanistan ve Bulgaristan, Almanya'ya Gönderilecek Talebe, Talebenin Vefatı, Esirgeme Derneği Sergisi, Taşra'ya Gideceklere Kolera Aşısı Hakkında, Top Endaht Tecrübeleri, Tebdilât-ı Hevaiye.)

6034. İmzasız, En Son Haberler, 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1332, 19 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alamir Suud Bin Reşid Hazretlerinin Teşekkür Telgrafnâmesi, Dersaadet'te Başkumandan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa Hazretlerine, Alman Harp Raporu, Alman Bahriye Muharebatı, Avusturya-Macaristan Harp Raporu.)
6035. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bir Hüsn ü Şehâdet, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1. (İngiliz avam kamarasında yaŞb. nlar hk.)
6036. İmzasız, Son Rus Taarruzların Hedefi, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1.
6037. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1.
6038. İmzasız, Bavyera Cenerali Butmer'in Müdafaası, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1.
6039. İmzasız, Fransız Dostlarına Nazaran İtalyanların İleri Hareketi Tiriste'den Eskisi Gibi 35 Kilometre Uzakta, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1.
6040. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Riga Körfezinde, Paris Konferansı Mukarreratı ve Amerika, Bî- taraflar Tavsite hazırlanıyor, İngiliz Gemilerinin Garkı, İsveç Vapurlarının Tevkifi, Romanya-Bulgar Münakalatı, İrlanda Ahvâline Dair, Irak ve Çanakkale Harekâtı Vesaiki, Rus-Japon Muahedenâmesi ve Amerika, Yunanistan'da İtilaf'ın Tazyikatı.)
6041. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, 10 Tm. İyd-ı Millisi İçin, 10 Tm. Şenlikleri, Dersaadet'te Bir Sergi, Kavain ve Nizamat, Sipariş ve Üsera Maaşatı, Dünkü Yangınlar, Almanya'ya Gönderilecek Talebeye, İktisat Mecmuası, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6042. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 2.
6043. İmzasız, En Son Haberler, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Reval Harp Limanına Taarruz u Hevaî, Avusturya-Macaristan Harp Raporu.)
6044. [ORAN], Ahmet Cevdet, İnsaniyet Yalancılığı, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1. (İtilaf devletleri hk.)
6045. İmzasız, Sum ve Muz Nehirleri Muharebatı, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1.
6046. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Deutschland Hareket Etti, Kont Çeplin ve Diyet Meclisi, İngiliz Ordusunda

- Müstemlekât Askerleri, Yunanistan'da Venizelos Aleyhine Nümayişler, Rusların Romanya Hududunda Tahşidatı, Batırılan Vapurlar, İflas-ı Maliyeye Doğru, Rus İstikrazı ve İngiltere-Fransa, Casament'in Mahkûmiyeti, Fransa'ya Giderken.)
6047. İmzasız, Bukovina'da Ruslar Tevkif Etti mi?, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1.
6048. Y. K. [ق], Altı Patlar, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
6049. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, İçtimâî, Romanya'da Mısır Mahsûlü, İstihkâm Bahçesi, Yaralı Zabitan Yurduunun Resmî Küşâdı, Reçeteler Hakkında, Muvasalat, Jandarma Zabitanı Hakkında, Tanbûrî Cemil Bey.)
6050. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 2.
6051. İmzasız, En Son Haberler, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Fransa'da Elli Yaşındakilerin Askerliği, Bir Rus Tayyaresinin Iskat ve Müsaderesi, Adams Sefinesi Serbest Bırakılmış, Lord Garay'ın Notası.)
6052. İmzasız, Pek Hayırlı ve Faydalı İki Teşebbüs, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 1. (Harbiye Nezâretinin iki teşebbüs hk.)
6053. İmzasız, Tahtelbahirlerde Hergün Bir Yenilik, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 1.
6054. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 1.
6055. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransızların Zebunküşâne Taarruzları, Rus Ordusunda Suistimâlât, İngiliz İntihabatı İçin, Almanya ile İtalya Arasında, Gelibolu ve Irak Muharebatı Vesaiki, Gazetelerin İhracını Men' Ediyorlar, İrlanda Ahvâli, Skagerrak Muharebesi Mecruhini, İngilizlerin Korkuları, Bir Keşif: Lekeli Humma Mikrobu, İngiltere-Fransa Arasında Tünel, Bî- taraf Gazeteciler Alman Cephelerinde, Batırılan Vapurlar, Deutschland'ın Amerika'dan Hareketi.)
6056. İmzasız, Yevmi 6 Milyon İngiliz Lirası, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 1.
6057. İmzasız, Şark Dârülharbiinde Şimdiye Kadar Hiç Sarsılmayan Bir Cephe, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 1.
6058. İmzasız, Lozan'da Milletler Konferansı, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Mısır Heyet-i Reisi Ferid Bey Tarafından Okunan Nutuk.)

6059. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Huzura Kabul, Esirgeme Derneği Sergisini Ziyaret, Tebdilat-ı Hevaiye, Romanya'da Dolu,
6060. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 2.
6061. İmzasız, En Son Haberler, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Rus Müzayaka-ı Malisi.)
6062. İmzasız, 10 Temmuz, 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 1. (10 Temmuz millî bayramı sekizinci senesi hk.)
6063. İmzasız, Sum'da Yeni Bir Taarruzları Daha, 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: 200 Bin Kişilik İştirâkiyle Yapılan Fevakâlâde Müthiş Bir Hücümün Neticesi.)
6064. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 1.
6065. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Tayyarelerinin İspanya'ya Taarruzu, Amerika'dan Almanya'ya Nikel İhracı, Amerika'da İngiltere Aleyhine Husumet, Deutschland Mürettebatı Şerefine Ziyafet, Kutü'l-Âmâre'nin Sukûtu ve Japonlar, Çanakkale ve Irak Muharebatı Vesaiki, İngiliz Askerleri Zehirleniyormuş, İngiliz Askerlerinin Mektupları, İngiliz Ordusunun Zayiâtı, İngiltere'nin MÂsârifi Günden Güne Artıyor, İngiliz MÂsârif-i Harbiyesi, İrlanda Muhtariyeti Meselesi, Batırılan Vapurlar, İtalyan Yeni Tedbirleri, Bir İtalyan Barut Deposunda İnfilâk.)
6066. İmzasız, Enver Paşa Hazretleri Şark Cephe-i Harbinde, 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 1.
6067. İmzasız, Manş Denizi Altından Tünel, 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İnşası Nihayet Bahs-i Karar Alınmış.)
6068. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Mabeyn-i Hümayun'da, Makberesine Nişan Taliki İçin, Donanma Cemiyetinin Bugünkü Merasimi, Terfii, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6069. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 2.
6070. İmzasız, En Son Haberler, 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Sazanof'un Hastalığı, Monako Prensi İtalya'da, İtalya'da Nümayişler, Üsera Hakkında Mukabele-i Bi'l-misal.)

6071. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ahâlî Matbâhı, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 1. (Halk lokantaları hk.)
6072. İmzasız, Dünkü 10 Temmuz İyd-i Millîsinin Şehrimizdeki Tezâhüratı, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yaralı Zabitan Yurdunun ve İstihkâm Bahçesinin Resmî Küşâdı, Donanma Cemiyeti Merkezinde, İttihat ve Terâkki Merkezinde, Barbaros Hayreddin Paşa'nın Merkadında.)
6073. İmzasız, Garp Cephe-i Harbinde Faaliyet, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Sum Muharebeleri, Muz Nehri Savahilinde İcra-yı Tesir Edecek mi?.)
6074. İmzasız, Gelibolu'ya Giden Heyet, Abidenin Vazi'i Esası, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 2.
6075. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sara-yı Hümayunda, Şehzade Ömer Faruk Efendi Hazretleri, İrtihal-i Müessif, Top Tecrübesi, Şehzadelerimiz Alman Teşkilâtını Tedkikte, Dünkü Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bir Alman Mukavemeti ve Bir İtiraf, Irak'ta İngilizlerle Urban Arasında, Milletler Konferasında, Rus Ziraat Nazırının İstifası, Sazanof'un İstifası, İsveç Sularında Rus Harp Sefineleri, Deutschland'ın Hamulesi, Nepir'deki Yunan Ordusunun Terhisi, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6076. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 2.
6077. İmzasız, En Son Haberler, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Müşterek Taarruzlara Karşı Alman Mukavemeti.)
6078. İmzasız, Sazanof'un istifası, 6988, 24 Rm. 1334, 12 Tm. 1332, 25 Tm. 1916, s. 1. (Rus kabinesinden Sazanof'un istifası hk.)
6079. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6988, 24 Rm. 1334, 12 Tm. 1332, 25 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Kabinesinde Tebdilât, Petersburg'ı Tahliye Ediyorlar, Petersburg'da Hastalığı, Romanya Mühimmatının Rusya'dan Emrarı, Ruslar, Besarabya'ya İmdad Gönderiyorlar, Garp Cephesinde 20 Temmuz Muharebesi, Riga Muharebatı-Rusların Hezimetleri, İngiliz Sıcaklardan Müşteki, Irak Sefiri Hakkında Tahkikat, İngilizlerin Zayiati, Batırılan Vapurlar, Deutschland'ı Takip İçin, Açık Denizlerde Alman Torpidoları, Bavyera Velihti, Romanya'dan Petrol Geliyor, Fransa'nın Bükreş Sefiri Cedidi.)

6080. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6988, 24 Rm. 1334, 12 Tm. 1332, 25 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Şehzade Ömer Faruk Efendi Hazretleri, Kabul ü Sefıra, Şura-yı Devletinde, 10 Temmuz Şenlikleri, Teftişat-ı Maliye.)
6081. İmzasız, Bukovina'da Muharebat Kesb-i Şedid Etti, 6988, 24 Rm. 1334, 12 Tm. 1332, 25 Tm. 1916, s. 1.
6082. İmzasız, Şehzade Gazi Süleyman Paşa Türbesini Ziyaret, 6988, 24 Rm. 1334, 12 Tm. 1332, 25 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: 10 Tm. İyd-ı Millîsi Münasebetiyle Gelibolu'ya Giden Heyet-i Gazetemiz Namına Refakat Eden Muhabir, Bu Kısa Seyahat Hakkındaki Müşahedatını Bir Veche Naklediyor.)
6083. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6988, 24 Rm. 1334, 12 Tm. 1332, 25 Tm. 1916, s. 2.
6084. İmzasız, En Son Haberler, 6988, 24 Rm. 1334, 12 Tm. 1332, 25 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Berlin'de 10 Tm. Merasimi, Trablusgarp'ta İtalyanların Vaziyeti, Kayser'in Şark Cephesine Azimeti, Deutschland Kapudanı Şerefine Ziyafet, Viyana'da Harp Matbahları.)
6085. [ORAN], Ahmet Cevdet, İstanbul-Boğazlar, Rusya ve Müttefikleri, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 1. (Harbe niçin girdiğimiz hk.)
6086. Ahmer Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 1.
6087. İmzasız, Sazanof'un İstifası Etrafında, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 1.
6088. İmzasız, Üç Mevki-i Mühimin Zabtı İçin, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 1.
6089. İmzasız, Karikatür, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 1. (Verdun Fransız falcısı.)
6090. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bu da Bir Tahtelbahirin Sergüzeşti, İkinci Ticaret Tahtelbahiri de Amerika'da, Belçika'da Alman Tesisât-ı Medeniyesi, Süveys'e Yakın Mevakîde, Fransa'da Efkâr Ne Merkez'de, Bu Taarruzları da Tevkif Etti, Batırılan Vapurlar, Fransa Malisinin Islahı, İngiltere'nin Son Zayıat Listesinde, İrlanda İhtilali Hakkındaki Rapor, İstanbul-Berlin Yolu Açıldıktan Sonra Şark Halileri.)
6091. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Unvan Tevciatı, Avans, İyd-i Millî Tebrikâtı, Budapeşte Mektuplarından, Tevzi'i Mükâfat, Bir Hırsız Kumpanyası Daha, Zahire Hakkında Kanûn-ı Mevkıt, Türkiye'den İhracı Mümkün Olan Eşya, Tebdilât-ın Hevâiye.)

6092. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 2.
6093. İmzasız, En Son Haberler, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Volinya'da Rus Zayıtı, Batırılan İtalyan Vapurları.)
6094. İmzasız, Leyle-i Celile-i Kadir, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1.
6095. İmzasız, Mekke'deki Fesat, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1. (Mekke'de çıkan bir fesat hk.)
6096. İmzasız, Garp Cephe-i Harbinde Sum'da Vaziyet, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1.
6097. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Alman ve İngiliz Torpidoları Arasında, Bir İngiliz Tayyaresinin Iskatı, Garp Cephesindeki Kahraman Müdafaalar, Berlin Sefirimiz, Rus Zayıtının Dehşeti, Sum Muharebelerinde Fashların İsyanı, Sazanof'un İstifası Etrafında, İngiliz MÂsârif-i Harbiyesinin Dehşeti, Deutschland Tahtelbahiri İçin, Alman Malisi İçin, Amerika'da İngiliz Tedbiri Aleyhinde.)
6098. İmzasız, Rus Ordusunun Zayıtı Müthiş, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1.
6099. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Leyle-i Celile-i Kadir, İyd-i Fıtr, Huzura Kabul, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6100. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 2.
6101. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 2.
6102. İmzasız, En Son Haberler, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Tayyare Hücumu, Bir Müstemleke İştirası, Fas'ta İspanya Ordusu, Tahtelbahir Faaliyeti.)
6103. İmzasız, Ümitsizlik Nişaneleri, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (İngiltere'deki ümitsizlik hk.)
6104. İmzasız, Avusturya-Sırbistan Harbinin Sene-i Devriye-i İlânı, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1.
6105. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1.
6106. İmzasız, İtalyanların Sugana ve Isonzo'da Taarruzu, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1.
6107. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere'de Kanaat Değişiyor, Taarruz Hareketinin Netayici, İngiltere'de

- İstifa Şayiaları, Ropel Üzerinde Alman Tayyareleri, Bir Mukabele-i Bi'l-misal, Hampshire Kruvazörü, Fransa'da Meclis-i Mebûsân'nın Murakebesi, Bî- taraf Hükümetlere Ait Gemiler ve İngiltere, İsveç'te Asabiyet, Belçika Hükümetinin Beyannamesi, Romanya'da Siyasi Faaliyet, Romanya ve Rus Hududunda, Sazanof Hakkında Bulgar Matbuatı Ne Diyor? Rusya'da Bî- taraf Devletler Tebaası, Basıç Korfu'ya Geliyor, Sulha Dair Bir Mütaala, Londra'da Yangın, İsveç Sahillerinde, Haksız Bir Taarruz.)
6108. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Türk Ocağında Hanımlara Büyük Müsamere, Tebdilat-ı Hevaiye.)
6109. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 2.
6110. İmzasız, En Son Haberler, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Fransa'da Adem-i Memnuniyet, Rus Siyaset Harciyesi, Yunanistan'da Cemiyet-i Askeriye, Gümrük ve İktisat Meseleleri, İngiliz Zayıatı.)
6111. İmzasız, Romanya Vaziyeti, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 1.
6112. İmzasız, Cephelerin En Çok İlerlediği Yerler, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 1.
6113. İmzasız, Garp Taarruzuna Dair, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 1.
6114. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporu, Fransızların Zayıatı, Bükreş'te Mühim Mülakatlar, Çeplinlerin Cevalanı, İngiltere'nin Başına Yeni İşler Açılıyor, Essassız Bir İddaa, Askıt'ın İtirafatı, Çörçil'in Tenkidatı, İngiliz Kabinesinde Buhran, İrlanda Ahvâli-Fransa'da Endişe, Alman-Norveç Ticareti, Çanakkale ve Irak Sefirleri Hakkında, Bî- tarafların İttihad-ı İktisadisi, Arkanjel'de Tatil-i İşgal, Bir İngiliz Kruvazöründe İnfilâk.)
6115. İmzasız, Romanya Vaziyetini Tayin Etmek Üzere mi?, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 1.
6116. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, İyd-ı Fitr Alay Valası Programı, Harık, Türk Ocağından Bu Akşam Hanımlara Büyük Müsamere, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6117. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 1.
6118. İmzasız, En Son Haberler, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu,

- Bükreş Mahafil-i Siyasesinde, Romanya'nın Vaziyet-i İktisadiyesi, Rus Ordusunda Japonlar, Deutschland Hareket Ederken, Casament'in İdamı, Esassız Raporlar.)
6119. İmzasız, Muallimler Teşkilâtı, 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 1. (Harp döneminde yapılan muallimler teşkilâtı hk.)
6120. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 1.
6121. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Torpidolarının Yeni Bir Muvaffakiyeti, Störmer'in Beyânâtı, Störmer ile Briyan Arasında, Kopenhag'da İngiliz Casusları, İngilizlerin Bir İsveç Vapuruna Tecavüzü, Bulgaristan'dan Romanya'ya Yolcu Müruru, Fransa'da Asker Fıkdanı, Casament'in İdamı, Amerika'nın Dostâne Notası, İkinci Harp Senesine Ait İstatistik, Avusturya-Macaristan Maliye Nazırları Berlinde.)
6122. İmzasız, Volinya'da Ruslar Yeniden Hücuma Başlamışlar, 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 1.
6123. İmzasız, Türkiye Hakkında İktisâdî ve Siyasi Mütalalar, 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 1.
6124. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Maide Merasimi, Darüleytam Tesisi, Yangın, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6125. İmzasız, Merhum Tanbûri Cemil Bey'in Cenâzesi Münasebetiyle, 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 2.
6126. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 2.
6127. İmzasız, En Son Haberler, 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avustuyra-Macar Harp Raporu, Alman Tayyare Faaliyeti.)
6128. İmzasız, İyd-i Said Fitir, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1. (Bayram Tebriği.)
6129. İmzasız, Üçüncü Sene, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1. (Harbin üçüncü yılının bayrama tesadüf etmesi hk.)
6130. İmzasız, Hal-i Hazırda Muhasam Orduların İşgal Etmekte Oldukları Sahalara Bir Nazar, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1.
6131. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya'da Vaziyet, İngiltere Savahilini Almanların Müthiş Bir Ziyareti, 16.000 Zabit, İsviçre-Fransa, Rusya Yeni İnsan Menbaaları Arıyor, Mekke Vakayine

- Dair, Kanlı Bir Vesika, Tatil, Hollanda Hariciye Nazırının Beyânâtı, Verdun'da Bir İnfilak.)
6132. İmzasız, Yılgınları Suya İniyor, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransa'da Sulh Cereyanları, İngilizlerin Düşünceleri.)
6133. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Şehr Emametinde Teşkilât, Mebusân-ı Kirama, Tecziyeler, Teşekkür, Tashih, Tebdilat-ı Hevaiye.)
6134. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 2.
6135. İmzasız, En Son Haberler, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Muharebeden İstihsal Edilen Netayic, Almanya'da Ziraat.)
6136. İmzasız, Rehber İttihad Mektebi, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 2.
6137. İmzasız, Üçüncü Sene, 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 1. (Umûmî harbin üçüncü sene-i devriyesi hk.)
6138. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 1.
6139. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Harbin Üçüncü Senesi ve Almanya İmparatorunun Başvekile Hitabı, Avusturya-Macaristan İmparatorunun Beyannamesi, Radoslavof'un Beyânât-ı Mühimmesi, Garp Cephesinde, 31.000 Kilometreye Mukabil 90 Kilometre, İngiltere'nin Zayıatı Bahriyesi, Denizlere Dair Yeni Bir Karar, Batırılan Vapurlar, Yunanistan ve İtilaf-ı Murabba, Newyok'daki Müthiş İnfilak.)
6140. İmzasız, İki Senelik Harpte Düşmanlarımız, 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Ne Kadar Esir Verdiler, Ne Kadar Toprak ve Ne Kadar Gemi Kaybettiler.)
6141. İmzasız, Dünkü ve Evvelsi Günü Haberler, 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlı Tebliğ-i Resmîsi, 31 Temmuz, 1 Ağustos Alman ve Avusturya-Macar Harp Raporlar Hülâsası, Sair-i Mühim Vakıplar.)
6142. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bayram Ala-yı Valası, Mayide Resm-i Âlisi, İltifat-ı Şahane, Hububat Komisyonu, Tevzi-i Mükâfat, Sünnet Düğünü Hakkında, Davet, Mahal İtası, Tebdilat-ı Hevaiye.)
6143. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 2.

6144. İmzasız, En Son Haberler, 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Trablusgarp'taki İtalyan Esirleri, Deutschland Hareket Etti, Batırılan Vapurlar.)
6145. İmzasız, Zahire Komisyonu, 6996, 5 Şv. 1334, 22 Tm. 1332, 4 Ağ. 1916, s. 1. (Dâhiliye Nazırı Talat Bey'in riyaseti altında kurulan Zahire Komisyonu hk.)
6146. İmzasız, Harb-i Umûmî'nin Sene-i Devriye İlanı Münasebetiyle-Son Vakî-i Mühimme Etrafında, 6996, 5 Şv. 1334, 22 Tm. 1332, 4 Ağ. 1916, s. 1.
6147. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6996, 5 Şv. 1334, 22 Tm. 1332, 4 Ağ. 1916, s. 1.
6148. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6996, 5 Şv. 1334, 22 Tm. 1332, 4 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Şark Cephesinde Kumandanların Tevhidi, İngiltere-Norveç, Deutschland'a Suikast, Rusya'da Mecruhin Kafaları, Verdun'da Almanların Muvaffakiyeti, Çepelinlerin İngiltere'ye Son Hücümüne Dair, Fransa'ya İtalyan İmdat Göndermiş, İmparator'un Reichstag Reisine Telgrafı, Bethman Hollweg'in Karargâhtan Avdeti.)
6149. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6996, 5 Şv. 1334, 22 Tm. 1332, 4 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, Şeker İhracı, İbraz-ı Hamiyet, İrtihal, Tebdil-i Hevaiye, İkinci Wilhelm Hazretleri, Büyük Hilâl-i Ahmer Müsameresi.)
6150. İmzasız, En Son Haberler, 6996, 5 Şv. 1334, 22 Tm. 1332, 4 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman Bahriye Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Hindistan Askerleri Arasında, İngiliz Hükümetini Mesûl Tutuyorlar.)
6151. İmzasız, Rus Siyaseti, 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 1. (Sazanof'un istifasının arka planı hk.)
6152. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 1.
6153. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya'nın Dış Yüzü ve İç Yüzü, 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 1. (İtilaf gazetelerinin Almanya'nın aleyhine yaptığı yanlış haberler hk.)
6154. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere ile Rusya Arasındaki Kırgınlık, İtilaf'ın Büyük Taarruzu ve Sulh Meselesi, Fransa'da Rus Kıtata, Kadorno, Almanya ile Harbe Muarız, Çepelinlerin İngiltere'ye Hücümü, Rus Tayyare Karargâhına Hücüm, Fransa İçin Akilâne Siyaset Nedir?, Batırılan Vapurlar, Romanya-Bulgaristan Münasebeti, Fransız-İngiliz Taarruzunun Akameti, Rus Taarruzları da Tevkif Edildi, Romanya ve Harp, Rus Kıtânının Selânik'e Vüsûlü, Sunusilere Karşı Mütihaden Hareket İçin, Alman-İtalyan Ticaret Muahedesi, İngiltere ve Bî-taraflar.)

6155. İmzasız, Riga'dan Bukovina'ya Kadar Şark Cephesi, 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 1.
6156. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Berlin'de Osmanlı Kulübü, İzmir'de Ümran, Tebdilât-ı Hevaiye, Ziraatımız Hakkında, Bir Takdirnâme, İzmir Hilâl-i Ahmer Hasta Bakıcı Mektebi,
6157. İmzasız, En Son Haberler, 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macra Harp Raporu, Bir İtalyan Tahtelbahiri İğtinam Ediyor, Bulgar Harp Raporu, Kumandanlıkların Tevhidi, Romanya'dan Un Geliyor, Hindeneburg Volinya Cephesinde, Deutschland Seyahatine Devam Ediyor, Kahramanların Son Selamı, Kayıp İtalyan Tahtelbahirleri, Asya-yı Rusya'da Rus Mezalimi, Portekiz'in Zabt Ettiği Alman Vapurları, Selânik'ten Teselya'ya, Flemenk-İtalya.)
6158. İmzasız, Anadolu Kadını, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 1. (Anadolu kadınının fedakârlığı hk.)
6159. İmzasız, Karpatlar'daki Bir Avusturya Ordusu-Varşova Sukûtunun Sene-i Devriyesi-Hindeneburg Umûm-i Şark Ordusu Kumandanı, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 1.
6160. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Mısır'da Neler Oluyor?, Tayyarecilerimizin Muvaffakiyetlerine Dair, İtalya'da Ahvâl-i Maliye, Almanya-İtalya Muahedenâmesi, Garp Taarruzundan Maksat Neymiş, Serbestî İcâr Meselesi, İngilizlerin Zayıyatı, İsveç-Rusya, Alman Müstemlekelerinde Portekizler, Deutschland'ın Baltimore'den Hareketi.)
6161. İmzasız, Irak'taki Mesûliyetler, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 2.
6162. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Memleketimizdeki Hintli Zabitan, Elli Milyon Kuruşluk Nikel Meskûkât Zarbi, İrtihal, Davet, Muhacirler Okusun, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6163. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 2.
6164. İmzasız, En Son Haberler, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Kutü'l-Âmâre'de Aldığımız Esirlerin Miktarı, Deutschland Süvârisinin Beyânâtı, Casament'in Son Sözleri, Batırılan Vapurlar.)
6165. [ORAN], Ahmet Cevdet, İtiraaf-ı Hakikat Etmeli, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 1. (Fransa'nın Türkiye'ye hak verdiği hk.)

6166. İmzasız, Ruslar Donaburg'u Tahliye Ediyorlarmış, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Almanların Bütün Cephelerde Taarruza Girecekleri Rivayeti.)
6167. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdam'ın Husûsî Telgrafları, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 1.
6168. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İki Aya Kadar Sulh İhtimâli, Şark Cephesi Kumandanlıklarının Tevhidi, İtilafçıların Niyet ve Failerine Dair, İngiliz Ordusundaki Zayıyat, İtalya'da Manasız Sevinçler, Galiçya'daki Rus Taarruzları Neticesi, Paris Asklerî Konferansı Mukarreratında, Fransa Harbe Hazırlanmamış mıydı?, İngiltere'nin İstihzaratı, Çepelinlerin İngiltere'ye Hücumu, İngiliz Hükümetinin Gaileleri Aranıyor.)
6169. İmzasız, Romanya'da Cereyan Eden Hadisât Etrafında, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 1.
6170. Y. K. [ق], Zeynep Kadın, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 2. (Hikâye.)
6171. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hırmanlar Hakkında, Tecziye, Top Endahtı, Davet, Hayvan Satıcılarına, Hanımlara Sinema, Taş Delen Suyu.)
6172. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 2.
6173. İmzasız, En Son Haberler, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, İmparator Wilhelm Hazretleri, Almanya'da Tevcihat, Muharebat-ı Hevaiye Muvaffakiyeti.)
6174. İmzasız, İtilafçıların Planları, 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 1. (İtilafçıların son planları hk.)
6175. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 1.
6176. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdam'ın Husûsî Telgrafları, 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 1.
6177. İmzasız, İran Mücadeleleri, 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 1.
6178. İmzasız, Bir İngiliz Torpil Gemisi Batırıldı, 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 1.
6179. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Şark Cephesi Kumandanlığı, Arşidük Şarl, Mühimmat-ı Harbiye Sarfıyatı, Hindistan'da İsyan ve İhtilâl, Sazanof Ne Âlemde, Rusya'da Trenler Yaralı Taşıyor, Rusya'daki Ziraat, Rus Hükümeti Ateşe Ehemmiyet Veriyor, İsveç-Rusya, İtalya Ne Haldeymiş.)

6180. İmzasız, Tahakkuk Edemeyecek Tasvirlerden Biri de Romanya'yı Harbe İdhal Eyleyerek Şimal'den ve Cenub'tan Bulgaristan'ı İstila Etmektir, 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 1.
6181. İmzasız, Romanya Kendini Topluyor, 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 1.
6182. İmzasız, Türkiye'de Terakkiyat-ı İktisadiye Çareleri, 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 2. (Türkiye'de ilerleme konusunda yapılması gerekenler hk.)
6183. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Yevm-i Kabul Sefira, Mesahifi-i Şerife İhdası, Sünnet Düğünü, Sıhhat-ı Umûmiye Hakkında, Kanûn-ı Mevkıt, Muallimler Hakkında, Tevcihat-ı İlmiye, Erbâb-ı Mesâlihe, İnşa Olunacak Mektepler, Davet, Asker Ailelerinin Hane Kiraları.)
6184. İmzasız, En Son Haberler, 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Casament'in İdamından Sonra.)
6185. İmzasız, İmlâ Meselesi, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1. (İmlâ müzâkeratı hk.)
6186. İmzasız, Hemdan İstikâmetinde-Rusların Ricati, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1.
6187. İmzasız, Selânik Taarruzu, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1.
6188. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Ordusunun Vaziyeti, Kont Enderaşi'nin Seyahati, Guriç Bombardımanı, İtilaf Cephelerinde İhtilâf-ı Efkâr, Fransa'da Asker Kâhtı.)
6189. İmzasız, Mısır Hududunda-Katiye'deki Muvaffakiyetimiz, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1.
6190. İmzasız, Şark ve Garp Cephelerinde İki Mühim Mevki-i Harbe Bir Nazar, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1.
6191. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Mühim ve Hayırlı Bir Teşebbüs, Viyana'daki Edirneli Heyet, Hilâfet-i İslâmiye ve Acemistan, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Davet, İktisadiyat Mecmuası,
6192. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 2.
6193. İmzasız, En Son Haberler, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Irak'ta İngiliz Mecruhiyeti Ahvâli, Atina'nın Fransız ve İngiliz Seferleri.)

6194. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sulh Zeminini Hazırlama Heyetleri, 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 1. (Berlin'de teşkil eden sulh heyeti hk.)
6195. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 1.
6196. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa Sosyalistlerinin Sulh Konferansı, Bulgar Harbiye Nazırının Beyânât-ı Mühimmesi, Şark Cephesi Başkumandanlığı, Garp Taarruzlarına Dair, Leh Meselesi Müzakeratı, Trablusgarp Mücahidini, Fransa'nın Mesârif-i Harbiyesi, Rus Tebliğlerinin Tahrifâtı, Varşova'nın Sene-i Devriye Zabtı, İngilizlerin Altun Kutu, İtilaf'ın Siyah Listesi ve Norveç, Levâzım-ı Sıhhiye Serbest Eşya, Dünkü Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Deutschland Tahtlebahiri Yolda.)
6197. İmzasız, Deniz Altından Sonra Havadan da Amerika'ya, 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 1.
6198. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Zamanda Türk Bahçeleri, 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 2. (Tefrika 3.)
6199. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Velîme, Nişan, Tevcihat, Edirne Heyeti Viyana'da, Cinayet, İrtihal, Tebdilat-ı Hevayiye, Tehir-i Müsamere, İhsasiyat-ı Millî Mecmuası,
6200. İmzasız, En Son Haberler, 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Mekke Civarında Usâtın Tedibi, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Kadorna'nın İngilizlere Cevabı, Sudân'a İngilizin Tecavüzü, Süveyş Muharebatı ve Fransız Matbuatı, Stokholm'de Büyük Bir Tayin.)
6201. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sulh İçin Nelerden Ümit Bekleniyor, 7003, 12 Şv. 1334, 29 Tm. 1332, 11 Ağ. 1916, s. 1. (Kadın İttihad Cemiyeti reisesinin verdiği demeç hk.)
6202. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7003, 12 Şv. 1334, 29 Tm. 1332, 11 Ağ. 1916, s. 1.
6203. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7003, 12 Şv. 1334, 29 Tm. 1332, 11 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İran'daki Kuvve-i Osmaniye, Fold Mareşal Hindeneburg Limburg'da, Amerika-İngiltere, Rusya'da Sevkiyat-ı Askeriye, Rusya'da Mecruh Kafileleri, Askit'in Mugalâtalari ve Alman Mantiği, Romanya ve Avusturya-Alman Sendikası.)
6204. İmzasız, Cemâhir-i Müttefike İle Almanya Arasında, 7003, 12 Şv. 1334, 29 Tm. 1332, 11 Ağ. 1916, s. 1.
6205. İmzasız, Ermeni Patrikânesi Nizâmnâmesinde Tadilât ve Yeni Nizâmnâmenin Sûret-i Muhtâsârası, 7003, 12 Şv. 1334, 29 Tm. 1332, 11 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Yeni Nizâmnâmenin Sûret-i Muhtâsârası.)

6206. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7003, 12 Şv. 1334, 29 Tm. 1332, 11 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Velîme Cemiyeti, Selamlık, Kanûn-ı Mevkıt, İzmir'de Eşkîya İtlafı, Mahal İtası, Genç Dernekleri Müfettiş Umûmiliğinden, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6207. İmzasız, En Son Haberler, 7003, 12 Şv. 1334, 29 Tm. 1332, 11 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ali Hıdır Paşa Hazretleri, Alman Harp Raporu, Alman Bahriye Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu.)
6208. İmzasız, Hilâl-i Ahmer Sergisi, 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 1. (Hilâl-i Ahmer'in açtığı sergi hk.)
6209. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 1.
6210. İmzasız, Bir İtalyan Süper Deridnotu Berhevâ Olmuş, 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 1.
6211. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Kirmanşah Zaferi Etrafında, Bethmann Hollweg'in Viyana'ya Azimet, Bethmann Hollweg'in Viyana'yı Ziyareti, Fransa'da Sulh Taraftarları, Çepinlerin İngiltere'deki Tahribatı, İngiliz Tayyarelerinin Taarruzu.)
6212. İmzasız, Stohod Üzerindeki Kanlı Muharebat, 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 1.
6213. İmzasız, Macar Meclis-i Mebûsânında, 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 1.
6214. İmzasız, Ermeni Patrikanesi Nizâm-nâmesinde Tadilat ve Yeni Nizâm-nâmenin Sureti Muhtâsârası, 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 2.
6215. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selâmlık Resmî Alisi, Avdet, Eslâb-ı Mesahala, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6216. İmzasız, En Son Haberler, 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu.)
6217. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya-İtalya, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 1. (Almanya ile İtalya'nın dargınlıkları hk.)
6218. Millî [Tebliğ-i Resmî], 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 1.
6219. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalyanlar Bingazi'yi Tahliye Ediyor, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Almanya Başvekili Viyana'da, Sum Ordusu Erkân-ı Harp Reisinin Beyânâtı, Sum'da Yeniden Sekiz İngiliz Fırkası, Afrika-yı Şark'ta Portekizlerin Hezimet, Karadağ Kralı Fransız Cephe-i Harbinde, Fransa-İsviçre Müzâkeratı, İtilaf'ın Yunanistan'da Yeni Bir

- Teşebbüsü, Guriç'in Tahliyesi Münasebetiyle, Lizbon'da İngilizler, Yatan ve Batan Sefineler, Almanya'da Yeni Mahsûlat.)
6220. İmzasız, Avusturya-Macaristan'ın Harp Cephelerine ve Umûmî Vesayetine Bir Nazar, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Guriç'den Sonra, Stanislaw'ın Sukûtu, Galiçya'daki Harekât-ı Askeriye, Macaristan'ın Mevkii Hakkında Macar Başvekilinin Beyânâtı.)
6221. İmzasız, Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Biçki Yurdu Müessese Müdürü İsmail Hakkı Bey'le Mülakat.)
6222. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihat-ı İlmiye, Eshâb-ı Emlâke, Mahal İtası, 314,315 Tevdililere, Maarif Haberleri, Galatasaraylılar Yurdu Resim Sergisi Cemiyetinden, Kavain ve Nizamât, Kanûn-ı Mevkât, Ermeni Katogikos Patrikâneliği Nizâmnâmesi, Mekteb-i Bahriye'ye Girecek Olanlara, Hilâl-i Ahmer Cemiyetine Arz-ı Şükran, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6223. İmzasız, En Son Haberler, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu.)
6224. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya-İtalya, 7006, 15 Şv. 1334, 1 Ağ. 1332, 14 Ağ. 1916, s. 1. (Dünkü yazının devamı.)
6225. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7006, 15 Şv. 1334, 1 Ağ. 1332, 14 Ağ. 1916, s. 1.
6226. İmzasız, Guriç Müdafaası Nasıl Oldu?, 7006, 15 Şv. 1334, 1 Ağ. 1332, 14 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Macaristan'ın İlk Sefahatı, İtalyanların Fasılasız Savletleri, Avusturya-Macar Askerinin Harikulâde Müdafaaları.)
6227. İmzasız, Kayser Hazretleri Felander Sahilinde, Macar ve Müstakil Lehistan, Selânik Kuvvetleri Başkumandanlığı, Selânik'teki Düşman Ordusunun Noksanları, Viyana'da Siyasi Mülakatlar.)
6228. İmzasız, 43 Günlük Fransız-İngiliz Taarruzu, 7006, 15 Şv. 1334, 1 Ağ. 1332, 14 Ağ. 1916, s. 1.
6229. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7006, 15 Şv. 1334, 1 Ağ. 1332, 14 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Âhval-i Ziraiyemiz Hakkında.)
6230. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7006, 15 Şv. 1334, 1 Ağ. 1332, 14 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Hububat Komisyonu, Kömür Meselesi, Tahsisat İlavesi, Ermeni Katogikos Patrikâneliği Nizâmnâmesi, Tebdilât-ı Hevaiye, Ali Efendi Sineması, Futbol Maçı.)

6231. İmzasız, En Son Haberler, 7006, 15 Şv. 1334, 1 Ağ. 1332, 14 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Alman Vükelâsının Avdetleri, Mösyö Loyd Corc Paris'te, Atina'da Nümayiş ve Arbede, Rusya'nın Taaruziyesi, Makedonya Taarruzu İstihzaratı, İsviçre'nin Müzakeratı.)
6232. İmzasız, Kuvvetli Adam, 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 1. (Müttefik matbuatının Hasta Adam tabirine karşılık Kuvvetli Adam tabirini kullandığı hk.)
6233. İmzasız, Hemedan'ın Ruslardan Tathirinden Sonra, 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 1.
6234. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 1.
6235. İmzasız, Enver Paşa Hazretleri ile Mülâkat, 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 1.
6236. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Portekiz Konferansında, İsveç Matbuatı ve Rusya'nın Cevabı, Çeplin Hücumlarına İngilizlerin İtirafı, Irak Sefiri Hüsrancı, İngiltere Avam Kamarasında, Bir İngiliz Tebliğ-i Resmîsi, Fransızlar Doyran'ı Bombardımana Başlamışlar, Son İngiliz Zayıatı Listesinden, Avusturya'da Hıdmet-i Askeriyeye Davet, Rusya ve Müttefikleri, Son İngiliz Zayıat Listeleri.)
6237. İmzasız, Garp'taki Düşmanların İtiraf-ı Aczi, 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 1.
6238. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Resim Sergisinin Son Günü Münasebetiyle, 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 2. (Galatasaraylılar resim sergisinin son günü hk.)
6239. İmzasız, En Son Haberler, 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman Bahriye Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu.)
6240. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Yevm-i Mahsus, Almanya Dersaadet Sefareti Münaasebetiyle, Rusya'nın Dersaadet Sefiri, Madalya İtası, Şayan-ı Dikkat Bir Kadirşinaslığı, Kaza, Tashih, Tebdilât-ı Hevaiye, Hilâl-i Ahmer Menfaatına Mahsus Müsamere.)
6241. İmzasız, Çanakkale Alsas Loren, 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 1. (Rusya'ya için boğazlar ve Fransızlar için ise Alsas Loren'in önemi hk.)
6242. İmzasız, Fransa'dan Rusya'ya Tayyare İle Seyahat, 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 1.

6243. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 1. (El-yevm Avusturyalılar Salzerbad üsera karagâhında bulunan Fransız tayyarecisi mareşal.)
6244. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 1.
6245. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hindeneburg Volinya Cephesinde, İsviçre Almanya'ya Teveccüh Ediyor, Müttefiklerimizin Vaziyet-i Sevku'l-Ceyşesi, Çepelinlerin Londra'ya Son Taarruzu, Rus Ordusundaki Japon Zabitleri, Bir Mühimmat Fabrikasında Harik, Avusturya'da Tevcihat, Rusya'nın Topladığı ve Kaybettiği, İngiliz Müşkülât-ı Malisi.)
6246. İmzasız, 45 Günde 10 Kilometre İlerleyebilselerdi Bugün Perun'ı Almış Olcaktardı, 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 1.
6247. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Öksüz Yurtları, Tebdilat-ı Hevaiye,
6248. İmzasız, Memâlik-i Osmaniye'de Nüfus Meselesi, 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 2.
6249. İmzasız, En Son Haberler, 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Galiçya Cephesinde Kahraman Askerlerimiz, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Donanma Kumandanlığından.)
6250. İmzasız, Yıpratma Usûlü, 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 1. (Almanya'yı yıpratma politikası hk.)
6251. İmzasız, Hemedan Muzafferiyetine Tefsilât-ı Mütemimme, 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 1.
6252. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya Selânik'e Asker Göndermeyecek, Arapların Makâm-ı Hilâfete İrtibatları, Çanakkale Sefiri Tahkikatı, Alman Tebligat-ı Resmîsinden, Bulgar Matbuatının Tebrikâtı, Saray İle Sırp Veliahtı, Yunan İntihabatı ve Venizelos, Senagalliler'e Neler Vadedilmiş, Rusların Teslih Ettiği Kuvvetler, Kurupatkin'in Halefi, Çepelinlerin İngiltere'ye Son Hücumu, Sazanof'un Hilafi.)
6253. İmzasız, Ordu-yı Osmânî, 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Galiçya ile Beraber Beş Cephede Harp Ediyor, 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 1.
6254. [ORAN], Ahmet Cevdet, Nasıl Çalışmalıyız? Neler Yapmalıyız?, 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 1. (Lehlilerden örnek vererek nasıl çalışmamız gerektiği hk.)

6255. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İmtina-i Ticariye Numune Müzesi, Tayin, Tevfik Fikret'in Ufûlü Sene-i Devriyesi, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6256. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 2.
6257. İmzasız, En Son Haberler, 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kıtât-ı Osmaniyenin Galiçya'ya Vüsulü, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Romanya Almanya'dan Ray Satın Alıyor, İngiliz İstikrazı, Batırılan Vapurlar, Cavit Bey ve Cesim Ömer Paşa Viyana'da, Şimâl Denizinde Faaliyet, Leavnar Süper Deridnotunun Garkı, İran Hakkında İngiliz-Rus İtilafı, İtilafçıların Tahrikâtı Neticesiz Çıkıyor, Amerika'da Amele Grevi, Romanya'da Moratoryum.)
6258. İmzasız, İran İki İhtiras Cereyânı Arasında, 7010, 19 Şv. 1334, 5 Ağ. 1332, 18 Ağ. 1916, s. 1.
6259. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7010, 19 Şv. 1334, 5 Ağ. 1332, 18 Ağ. 1916, s. 1.
6260. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7010, 19 Şv. 1334, 5 Ağ. 1332, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Saray Alan İmdat Bekliyor, Irak Sefiri Hakkında, Son Muzafferlerimiz ve İsviçre Matbuatı, Son İtilaf Mecmualarına Dair, İtalya'nın Gizli İhanetlerinden, Almanya-İsviçre, Çin ve Japonlar Arasında, İhrak Edilen Sefinelerden Kurtulanlar, Amerika Kuvve-yi Bahriyesi, Memâlik-i Osmaniye'de ZayıflığınTerkîsi, Rus Kumanları Arasında Tebdilât.)
6261. İmzasız, Limburg Karşısındaki Vaziyete Bir Nazar, 7010, 19 Şv. 1334, 5 Ağ. 1332, 18 Ağ. 1916, s. 1.
6262. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7010, 19 Şv. 1334, 5 Ağ. 1332, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Velâdet-i Hazret Hilâfetpenâhı, Huzura Kabul, Donanma Cemiyeti Menfaatına Mühim Bir Konser, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6263. İmzasız, En Son Haberler, 7010, 19 Şv. 1334, 5 Ağ. 1332, 18 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu.)
6264. İmzasız, Acz Nişâneleri, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 1. (İtilafçıların acizlikleri hk.)
6265. İmzasız, Tahtelbahir ile Avrupa-Amerika Seyahati, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 1.
6266. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Trablus'ta İtalyanlar, İngiltere'de Çeplinlerin Tahribatı, Bir Tayyare Hücumu Daha, Yunanistan'da İtilaf, İtalya Akıbet-i Razı Oldu, İngiltere Kralının

- Fransa'yı Ziyareti, Mısır'da İngiltere, Askit'ın İstifası Şayiaları, İngiliz Zayıatı, Revsky Şimal Cephe Kumandanı, İspanya-Portekiz, Avusturya-Macaristan ve İspanya.)
6267. İmzasız, Bir Zayi-i Musıf, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Ömer Naci Bey'in Şehâdeti.)
6268. İmzasız, Selânik Taarruzları Ne Oldu?, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 1.
6269. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Bu Zamanda Türk Bahçeleri, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 2. (Tefrika 4.)
6270. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Yevm-i Mahsus, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6271. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 2.
6272. İmzasız, En Son Haberler, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Volinya Bataklıklarında, Japonya ile Havai Adaları Arasında.)
6273. İmzasız, Velâdet Hazret-i Hilâfetpenâhı, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 1. (Sultan Mehmet Han'ın şehid olmasının senesi hk.)
6274. İmzasız, Bî- taraflar Hakkı, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 1.
6275. İmzasız, Galiçya ve İran Hudud u Harbiyesinde, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 1.
6276. İmzasız, Galiçya Osmanlı Askerî Azamı Hakkında Bir Mütalaa, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 1.
6277. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Kayser'in Beyânâtı, İrlandalıların Sefaleti ve Amerikalılar, İngiltere'de Veba, Türkistan'da Kıyam, Rusya'da Suistimalât, Sazanof'un İhaneti, Rusların Zayıatı, Radoslavof'un Nikibanâne Sözlere, Almanya'da Feyz ve Bereket, Japonya Çin'e Asker Gönderiyor, Avusturya Arazi Cedidesinde, Bir Kahramanın Taltifi, Avusturya İmparatorunun Yevm-i Velâdeti, Romanya Ahvâli.)
6278. Y. K. [Ç], Aşiyân-ı Ziyaret, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tefvik Fikret'in Evinde Geçirilen Birkaç Yaslı Saat Münasebetiyle.)
6279. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Velâdet Hazret-i Padişahî, Handan Saltanat Meclisi, Huzura Kabul, Kavain ve Nizamat, Tebdil3at-ı Hevaiye.)
6280. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 2.

6281. İmzasız, En Son Haberler, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Romanya'da Mühim Mülâkatlar.)
6282. İmzasız, Balkanlar'da Hareket, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1. (Müttefik kuvvetlerinin akla gelmeyecek bir cepheden harekete geçmeleri hk.)
6283. İmzasız, Üç Misli Fazla Kuvvete Karşı, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Alman-Avusturya Ordularının Ahenin Muvaffakiyeti Kovel Rusları Yaklaştırmıyor.)
6284. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Zat-ı Hazret-i Hilâfetpenâhî ve Ardişüdk Şarl Hazretleri, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Saray Ordusuna Mukabil Taarruz Başlıyor, İngiliz Ordusunda Zabitan Zayiâtı, İtilafçıların Beyhûde Gayretleri.)
6285. İmzasız, Karikatür, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1. (Garpta Fransız-İngiliz ileri hareketi.)
6286. İmzasız, Küçük Köyleri Zaabt Etmek İçin, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1.
6287. Enver, Türk, Leh ve Kazaklar, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 2. (Bu üç millet hk.)
6288. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Velâdet-i Hümayun Tebrikatı, Tevcihat-ı İlmiye, Müsamere, Tekâlif-i Harbiye Komisyonu, Davet, İhtar, Hayvan Satmak İsteyenlere, Tebdilât-ı Hevaiye, Ali Efendi Sineması.)
6289. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 2.
6290. İmzasız, En Son Haberler, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Galiçya'da Bahadırlarımızın Zaferleri Münasebetiyle, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Berlin'de Şenlikler, Tahtelbahir Kumandanı Fortsman.)
6291. İmzasız, Rusya ve Romanya, 7014, 23 Şv. 1334, 9 Ağ. 1332, 22 Ağ. 1916, s. 1. (Rusya ile Romanya ilişkileri hk.)
6292. İmzasız, Elden Ele Geçen Mevki, 7014, 23 Şv. 1334, 9 Ağ. 1332, 22 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Fransızlar, Tekrar Verdun Sahne-i Harbine Teveccüh Etmiş Görünüyorlar.)
6293. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7014, 23 Şv. 1334, 9 Ağ. 1332, 22 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Guriç Muharebelerinde Bir İtalyan Ceneralinin Olması, Bulgar Taarruzu ve

- Romanya, Çar Karargâhında Mühim Bir Meclis, Bükreş İle Petersburg Arasında, Romanya-Rusya, Kutü'l-Âmâre-Baltık Cephesi, Rus Donanmasıyla İngilizler, Filorina Muvaffakiyetinin Ehemmiyeti, Irak Tahkikâtı.)
6294. İmzasız, Sırbistan'ı Tekrar Tesise Gelenler, 7014, 23 Şv. 1334, 9 Ağ. 1332, 22 Ağ. 1916, s. 1.
6295. İmzasız, Son Harpte Osmanlı Demir Yolları, 7014, 23 Şv. 1334, 9 Ağ. 1332, 22 Ağ. 1916, s. 2.
6296. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7014, 23 Şv. 1334, 9 Ağ. 1332, 22 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Tevcihat-ı İlmiye, Hatıra-ı Celâdet İanesi, Kavain ve Nizamat, Avdet, Yeni Bir Mektep, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6297. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7014, 23 Şv. 1334, 9 Ağ. 1332, 22 Ağ. 1916, s. 2.
6298. İmzasız, En Son Haberler, 7014, 23 Şv. 1334, 9 Ağ. 1332, 22 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Şanlı Askerimiz Galiçya Sahne-i Harbinde, Alman Harp Raporu, Alman Bahriye Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgarların Muvaffakiyeti, Irak Harekât-ı Askeriyesi Tahkikâtı, Almanya İmparatoru Avusturya Karagâhında, İngiliz Donanmasının Cevalânı, İngilizlerin Zayıyatı, Almanya'nın Bir Hakşinaslığı, Irak Salib-i Ahmeri ve Mütteliklerimiz, Versay Tayyare Parkında, İtalya'da Zelzele.)
6299. [ORAN], Ahmet Cevdet, Cemil Bey, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 1. (Tanbûrî Cemil Bey hk.)
6300. İmzasız, Selânik'e Doğru İleri Hareketi, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bulgar Ordusunun Sağ ve Sol Cenahında Mühim Terakkiyât.)
6301. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Harp Raporu, Nakoda Bulgari Gazetesinin Mütalaatı, Saray Ordusunda Emraz-ı Müstevliye, Mekke Hadisesinin Hindistan'da Tesirâtı, Türkistan Ahvâli ve Kurupatkin, Grandük Nikolay ve Paris Matbuatı, Kıtaat-ı Osmaniye Galiçya Darü'l-harbinde, Almanya ve Avusturya ile Romanya Mukavelenâmesi.)
6302. İmzasız, Romanya'nın Vaziyeti, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Rusya-Romanya Münasebeti.)
6303. K. [ك], Hülyalı Fransa, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 2.
6304. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Talebe Mesâlihi Meclisi, Sinema İle Terbiye, Tebdilât-ı Hevaiye, Birgün Sonra.)
6305. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 2.

6306. İmzasız, En Son Haberler, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Rus Cephesinde Alman Muvaffakiyetleri, Yunan Askerî Demir Hisarı Terk Eylemiş, İngiliz Kabinesinde Tebdilât, Makedonya Cephesinde Faaliyet.)
6307. İmzasız, Venizelos'un Tezvirâtı, 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 1. (Venizelos'un yalanları hk.)
6308. İmzasız, Bulgar Kavala'ya Doğru Mu Gidiyor?, 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 1.
6309. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Taarruzlarına Dair, Makedonya Cephesinde, Bulgar Taarruzu ve Sekulow'un Hayreti, Osmanlı Taarruzları ve Times Gazetesi, Alman Tahtelbahirlerinin Muvaffakiyeti, İki İngiliz Kruvazörü Batırıldı, İngilizlerin Yalanları, Ara Sıra İtiraf Ediyorlar, Macar Muhalefet Fırkaları Rüesası, Alman Başkumandanının Beyânâtı, Fransa'da Askerlik, Sum Taarruzu Fransız Matbuatı, Rusların Son Taarruz Teşebbüsleri, Rus Hassa Kıtata Zayıyatı.)
6310. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 1.
6311. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Bu Zamanda Türk ve Avrupa Bahçeleri, 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 2. (Türk ve Avrupa bahçelerinin özellikleri hk.)
6312. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kavain ve Nizamât, Tebdilât-ı Hevaiye, Tehir-i Müsamere, Bugün, Talî-i Cihan.)
6313. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 2.
6314. İmzasız, En Son Haberler, 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Rus Ordusunda Yeni Bir Rezalet, Bulgar Taarruzunun Tesirâtı.)
6315. [ORAN], Ahmet Cevdet, İhtiyac-ı Mader İhtiraidir, 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 1.
6316. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 1.
6317. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 1.
6318. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Harp Raporu, Şimdilik Vazgeçmişler, İtilafçıların Mugalâtaları, Yunanlılar Makedonya'yı Tahliye Ediyorlar, Atina'da Vaziyet, Romanya'dan Ümidi

- Kesiyorlar, Romanya'nın Vaziyeti, Temps'in Meyusâne Bir Makalesi, İtalyan Askerleri Selânik'te, Deutschland Mürettebatının Taltifi, İngilizlerin Zayıyatı, Bir Rus Torpidosunda İnfilâk, İtalya'nın Selânik Hareketine İştirakı, Türkistan'da İhtilâl Fikirleri.)
6319. İmzasız, Bulgarların Taarruzu, 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İtilafçıların Taarruzunu Alt Üst Etti.)
6320. İmzasız, Deutschland Tahtelbahirlerinin Almanya'ya Avdeti, 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 1.
6321. İmzasız, Memâlik-i Osmâniye'de Ziraat İşleri, 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 2.
6322. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Şehzadegan Hazretinin Bristol'a Muvasalatı, Selamlık, Viyana Başşehbenderi Hüsnü Bey, Akd, Harik, Tayin, Vazii Essas Resmî, Zabt Edilebilen Nutuk Sureti, Tebdilât-ı Hevîaiye.)
6323. İmzasız, En Son Haberler, 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Zeki Paşa Hazretlerinin Telgrafnâmesi, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu.)
6324. İmzasız, İtalya'da Mütareke ve Sulh Arzuları, 7018, 27 Şv. 1334, 13 Ağ. 1332, 26 Ağ. 1916, s. 1.
6325. İmzasız, Bulgarların Selânik'e Doğru İlerleme Hareketi Tevsii Ediyor, 7018, 27 Şv. 1334, 13 Ağ. 1332, 26 Ağ. 1916, s. 1.
6326. [İLERİ], Celâl Nûri, Maverâî Atlas, 7018, 27 Şv. 1334, 13 Ağ. 1332, 26 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika ve Harb-i Hazır, Bir Âlem-i Şebâbın Tetebbu, Amerika'nın Tedkikatından Edilecek İstifade, Bir Cihan-ı İstical, Kemiyet, Kemiyet, Galiba Ediyor, Elvah-ı Tasavir.)
6327. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7018, 27 Şv. 1334, 13 Ağ. 1332, 26 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Selânik'te İtalyan Askeri, Yunanistan'da Hıdmet ve İnfiâl, Bulgaristan'da Sürur ve Şadumanı, Makedonya Cephesinde Vaziyet, Deutschland'ın Avdeti Münasebetiyle, Macar Meclis-i Mebûsânında Muhaliflerin Vaziyetş, İsveç ve Rusya, Lehistan Vali Umumisi, Harbin Son Safhaları.)
6328. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7018, 27 Şv. 1334, 13 Ağ. 1332, 26 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Darüleytamlar, Vilayet'te Ziraat ve Zirai, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6329. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7018, 27 Şv. 1334, 13 Ağ. 1332, 26 Ağ. 1916, s. 2.

6330. İmzasız, En Son Haberler, 7018, 27 Şv. 1334, 13 Ağ. 1332, 26 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Demirhisar Muvaffakiyetinin Ehemmiyeti, Bulgarların Tefviki, İttifak ve Muhadenet Tezahüratından, Fransız Topçusu Ne Halde?, Saray'dan Şikâyet Ediyorlar, Yunanistan ve İtilafçılar, Amerika Cevap İstiyor, İsveç Sularında Bir Alman Vapuruna Taarruz, Çin'de Müsademe.)
6331. İmzasız, Korku, 7019, 28 Şv. 1334, 14 Ağ. 1332, 27 Ağ. 1916, s. 1.
6332. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7019, 28 Şv. 1334, 14 Ağ. 1332, 27 Ağ. 1916, s. 1.
6333. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7019, 28 Şv. 1334, 14 Ağ. 1332, 27 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Avam Kamarasında Sulh Meselesi Hakkında Beyânât-ı Mühimme, Lord Cecil'in Beyânâtı, Fransa'nın Kaybettiği Harp İçin Son İngiliz Zayıyatı, Bir İtiraf-ı Acz, Bulgarlar Sahile Doğru, Makedonya Harekât-ı Askeriyesi, Makedonya'yı Terk Edecekler, Roma Siroz ve Kovala'ya Girmeyecekler, Bulgarlar Siroz'da, Yunan Kıtata, Mühimmat ve İstihkâmları, Ceneral Saray Müşkil Vaziyette, Venizelos Ne Fikirde?, Deutschland'ın Avdeti Münasebetiyle, Macar Meclis-i Mebûsânında Muhaliflerin Vaziyeti, Son Vaziyet-i Harbiye Üzerine, Alman Sefiri Kral Nezdinde, Yunanistan'da Murakabe-i Maliye, Müteferrik Haberler.)
6334. İmzasız, Yeni Dünya Yeni Mücadele Karşısında, 7019, 28 Şv. 1334, 14 Ağ. 1332, 27 Ağ. 1916, s. 1.
6335. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7019, 28 Şv. 1334, 14 Ağ. 1332, 27 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihat-ı İlmiye, İstanbul'da Bulunan Mebûsân'ı Kirama, Tevcihat-ı Mülkiye, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6336. İmzasız, En Son Haberler, 7019, 28 Şv. 1334, 14 Ağ. 1332, 27 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Muharebe Nasıl Hatim Bulacakmış, İnkâra Mahal Yok.)
6337. İmzasız, Muhasara?, 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 1. (Derdest olan esnaf ile İtilafçıların durumunu karşılaştırıyor.)
6338. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 1.
6339. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 1.
6340. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sabık Amerika Sefiri ve Biz, Resmi Bir Tekzib, Nahoş Bir Gece Ziyareti, Atina-Berlin Yolu, Makedonya Taarruzu ve Fransız Matbuatı, Bulgar ve Yunan

- Münasebeti, Romanya ve Bulgaristan Arasında, Romanya'nın Son Vaziyeti, Gunaris'in Nutku, Ceneral Danglis'in Azli, Deutschland'dan Sonra Brem.)
6341. İmzasız, Üç Aylık İtilaf Taarruzlarının Netayici, 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 1.
6342. [GÜNALTAY], M. Şemseddin, İstanbul'u Kurtaracak Azim ve İmandır, 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 2. (İman ve azmin olması gerektiğinden ve bunun önemi hk.)
6343. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Alman Sefaretinde Ziyafet, Komisyon, Tevcihat-ı İlmiye, İrtihal, Hayvan Satıcılarına, Tebdilât-ı Hevâiye, Ali Efendi Sineması.)
6344. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 2.
6345. İmzasız, En Son Haberler, 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, İtalya'nın Almanya'ya İlân-ı Harbi, İmparator Wilhelm Hazretleri, Makedonya Hrekatının İcmali, Dük Of Albany'nin Garkı, Bir İngiliz Torpido Muharibinin Akıbeti, İskenderun'da Yatan İngiliz Sefinesi, Bir Fransız Tahtelbahirinde Harık, Bir Sefinenin Zabtı, Bir İngiliz Kruvazörünün Garkı.)
6346. İmzasız, Romanya'nın Harbe Duhûlü, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 1. (Romanya'nın savaşa girmesi hk.)
6347. İmzasız, Romanya'nın İlân-ı Harbi Etrafında, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 1.
6348. İmzasız, Romanya Hakkında Malûmât-ı Müteferrika, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 1.
6349. [İLERİ], Celâl Nûri, Tarihimiz Nazıl Yazacağımız?, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tarih-i Osmanî mi yoksa Tarih-i Osmanî Bibliyografyası mı?, Âsâr-ı Şarkıyye, Rum ve Venedik Muharreratı, Uydurma Eserler, Kadim de Yalan.)
6350. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya, Avusturya-Macaristan'a İlân-ı Harp Etti, Makedonya'da Cephesindeki Vaziyet, İtalya'nın İlân-ı Harbi, Kovala'ya Dökülen İnsan Enkazı, Bulgar Muvaffakiyeti ve İngiliz Matbuatı, Bir Alıcebap.)
6351. İmzasız, İtalya-Almanya İlân-ı Harp Etmiş, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 2.

- 6352.
6353. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Zât-ı Hilâfetpenâhı Hırka-i Saadet Ziyaretinde, Sitare-i Şerife Ziyareti İçin, Kabul ü Sefira, İngilizlerden İğtinam Olunan Bir Sancak, Avdet, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6354. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Transilvanya Hududunda Müsademeler Başladı, Avusturya-Macar Harp Raporu, İtalyan Askerinin Selânik'e İhracını Protesto Ediyorlar, İtalya'nın Almanya'ya İlân-ı Harbi, Sırbistan'ın İmhası Elzendir, Fransa'da Rus Kıtatı, İtalya'nın Yeni Muamele-i Gasbanesi, İtalyanların Zabt Zayıatı.)
6355. İmzasız, Yeni İlân-ı Harp, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 1. (Romanya'nın ilan-ı harbinden yeni münferid olarak yeni ilân-ı harpler olduğu hk.)
6356. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 1.
6357. İmzasız, Trablusgarp'ın Tahliyesi, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 1.
6358. İmzasız, Düvel-i Müttefike-Romanya Harbi, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya'nın Romanya'ya İlân-ı Harbi, Romanya'nın İlân-ı Harbi Üzerine, Alman Gazetelerinin Mütaalaları, Avusturya-Macaristan ve Romanya, İlân-ı Harpten Evvel, Roman Bankasının Yirmi Milyon Kavronu, İtalya'nın İlân-ı Harp Notası.)
6359. İmzasız, Romanya'nın Garp ve Cenup Hudutları Etrafında, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 1.
6360. İmzasız, Zeynep Sultan Câmî İlimdârın Türbesi, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 2. (Türbenin mimârisi hakkında bilgi veriyor.)
6361. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Posta Muamelâtı, İrtihal, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6362. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 2.
6363. Millî [Ajans], Devlet-i Aliyenin Romanya'ya İlân-ı Harbi, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlık: İlân-ı Harp Kararı.)
6364. İmzasız, En Son Haberler, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Mecruhîn ve Osmaniye İçin, Romanya'nın Harbi Tarz-i İlân, Macaristan'da Hissiyat, Amerika'da Grev Tehlikeleri.)

6365. İmzasız, 1916-1878, 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 1. (Romanya ve Osmanlı ilişkisinden söz ediyor.)
6366. İmzasız, Bulgarlar İlerlemekte Devâm Ediyorlar, 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 1.
6367. İmzasız, Düvel-i Müttefike-Romanya Harbi, 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macaristan, Romanya Kralının Sözleri, Romanya Emvaline Vaziyet, Bükreş'te Çocukça Nümayişler, Dobruca'da Rus Askeri, Bükreş Bombardıman Edilmiş, Papa'nın Tesiri, Romanya ve Bî- taraf Matbuatın Mütalaatı, Alman Matbuatının Mütalaları, Kont Enderaşi'nin Bir Sözü, Bulgaristan'dan Her Nevî İhracat Memnû.)
6368. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Yunan Nazırları İçtimâda, Almanya'nın Yunan'a Teminatı, Müteferrik Haberler.)
6369. [İLERİ], Celâl Nûri, Maverâî Atlas Muhasebeleri: Niagara Şelâlesi, 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 1.
6370. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sitare-i Mübareke Ziyareti, Tebdilât-ı Hevâiye, İki Samimi Mektup Sureti, Davet,
6371. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 2.
6372. İmzasız, En Son Haberler, 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Ordusunda Üç Mühim Tebdil, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İsviçre'nin Bî- taraflığı, Romanya'nın Devr-i Endiş Ricali, Macaristan'daki Romanların Sadakati, Yunanistan'ın Vaziyeti, Kovala'dan Kaçıyorlarmış, İtalya Dâhiliye Nazırının Emirleri, Flemenk-i Hindistan'da Kıyam, Deutschland Kapudanı Kayser'in Huzurunda, Times İtiraf-ı Acz Ediyor, Barut Fabrikasında İnfilak.)
6373. İmzasız, Bir Azm-i Ahenin: Von Hindeneburg, 7024, 3 ZK. 1334, 19 Ağ. 1332, 1 Ey. 1916, s. 1. (Hindeneburg'un kumandanlığı hk.)
6374. İmzasız, Alman Kumandanları Arasında Tebdilât, 7024, 3 ZK. 1334, 19 Ağ. 1332, 1 Ey. 1916, s. 1.
6375. İmzasız, Düvel-i Müttefike-Romanya Harbi, 7024, 3 ZK. 1334, 19 Ağ. 1332, 1 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hükümet-i Osmaniye'nin İlân-ı Harbi, Macar Romanlarının İhtisatı, Arşidük Frederick'in Orduya Beyannâmesi, Romanya'yı Kim Kandırmış, Bulgar Hududunda Rus Kıtata, Macar Siyasileri Ne Diyorlar, Çok Düşman Çok Şeref,

- Mareşal Hindeneburg İçin Tezahürat, Avusturya Dâhiliye Nezareti, Federal Meclisinin Kararı, Bir Amerika Zırhlısının Karaya Sukûtu, Selânik'te Fransız Mecruhini, İngiliz Siyah Listeleri Etrafında, Puvankara Sum Cephesinde, İngiliz Zayıtı, Yunanistan'ın Vaziyeti ve İtilafçılar.)
6376. İmzasız, 2800 Kilometre Tulunda Bir Cephe-i Harp, 7024, 3 ZK. 1334, 19 Ağ. 1332, 1 Ey. 1916, s. 1.
6377. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7024, 3 ZK. 1334, 19 Ağ. 1332, 1 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sitare-i Şerife Nakli, Huzura Kabul, Romanya Sefarethesindeki Arma, Nişan, İlmiye Tevcihatı, Aydın Vilayetinde Hububat, Kaza-yı Feci, Davet, Türk Ocağında Müsamere, Pür u Garam, Dördüncü Yarış, Eshab-ı Müracata, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6378. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7024, 3 ZK. 1334, 19 Ağ. 1332, 1 Ey. 1916, s. 2.
6379. İmzasız, En Son Haberler, 7024, 3 ZK. 1334, 19 Ağ. 1332, 1 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgaristan-Romanya Münasebetinin İnkıtâ, Bulgar Tebaasının Daveti, Selânik'e Çıkarılan İtalyan Kontu.)
6380. İmzasız, Terbiye Siyaseti, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Mühim Olan Fert Midir, Cemiyet Midir?.)
6381. İmzasız, Romanya'nın Harbe Duhülünden Sonra Balkanlar'da İtilafçıların Tasvir Ettikleri Harekât-ı Askeriye, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1.
6382. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1.
6383. İmzasız, Ruslar Sırp Fırkalarıyla Beraber, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1.
6384. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Üç Sırp Fırkasıyla Rus Kıtâtı, Dobruca'da Neler Oluyor?, Rusçuk'a Doğru Yürüyorlarmış.)
6385. Wilhelm, Alan Ordusundaki Tebdilât, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1.
6386. İmzasız, Düvel-i Müttefike-Romanya Harbi, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgaristan'ın İlân-ı Harbi, Bulgaristan'ın Bükreş Sefiri, Nîm Resmî Bulgaf Gazetesi Diyor ki, Bizim İlân-ı Harbimiz Münasebetiyle, Romanya Harbiye Nazırı, Romanya'nın Müdahalesi Musır Olabilir mi?, İtilaf Devletlerinin Zorbalıkları, Avusturya-Macaristan'daki Romenlerin Sadakati, Bir Romen Sosyalistin Mektubu, 600.000 Asker Çıkaracaklarmış, İtalyanların

- Romanya'ta Nasihati, Danimarka Yine Bî- taraf, İsveç Donanmasında Faaliyet, Mütferrik Haberler.)
6387. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Aydın Vilayetinde Çekirge Meselesi, Avdet, Davet, Tebdilat-ı Hevaiye.=
6388. Radoslavof, Bulgaristan'ın Romanya'ya İlân-ı Harp Notası, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 2.
6389. Ferdinand, Kral Ferdinand'ın Ordu ve Millete Beyannâmesi, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1.
6390. İmzasız, En Son Haberler, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Atina'da Venizelos'a Karşı Nümayiş, Romanya Hududunda İlk Muharebeler, Avusturya-Macaristan'ın İtalya'ya Notası, Alman Fırka Reislerinin İçtimâi, Esad Toptani Selânik'te, İtalya ve Yunanistan, Hindistan'da Harekât-ı İhtilaliye.)
6391. İmzasız, Bir Elektirik Seyyalesi, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 1. (Bulgaristan ve Avusturya-Macaristan ilişkisinden söz ediyor.)
6392. İmzasız, Karpatlar'da Rus Ordusu Ne Yapıyor?, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 1.
6393. İmzasız, Devlet-i Aliye'nin İlân-ı Harbi Münasebetiyle, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 1.
6394. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanyalılar'ın Cinayetleri, Romanya'nın Müdahalesi Musır Olabilir mi?, Bazı Tasniata Karşı, Bethman Hollweg Kararhâg-ı Umûmîde, Beşinci Alman Harp İstikrazı, Rusya'nın Bî-sud Tedbirleri, Makedonya Cephesinde, Danirmarka'nın Bî- tarafılığı, Mütferrik Haberler.)
6395. İmzasız, Yunanistan'da İşler Ne Halde Bulunyor?, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 1.
6396. [DERİN], Giridî Ahmet Sâkî, İhtisas, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 2. (Tahsil hk.)
6397. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Surre-i Hümayun Azimeti, Huzura Kabul, Besim Ömer Paşa Berlin'de, Muvasalat, Tezahürat-ı Vatanpervâne, Dâhiliye Nezaretinde Kabul ü Saatler, Şirket-i Hayriyenin Üç Vapuru, Tebdilât-ı Hevâiye, Tecziye Edilenler.)
6398. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 2.

6399. İmzasız, En Son Haberler, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macar Harp Raporu, Kovala İstihkâmının Bombardımanı, Şakilerin Akıbeti Pek Yakındır.)
6400. İmzasız, Para, Gemi, 7027, 6 ZK. 1334, 22 Ağ. 1334, 4 Ey. 1916, s. 1. (Harbe dair para ve gemi kelimelerin çağrışımları hk.)
6401. İmzasız, Dobruca'da Rus ve Roman Orduları, 7027, 6 ZK. 1334, 22 Ağ. 1334, 4 Ey. 1916, s. 1.
6402. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7027, 6 ZK. 1334, 22 Ağ. 1334, 4 Ey. 1916, s. 1.
6403. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7027, 6 ZK. 1334, 22 Ağ. 1334, 4 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Alman Harp Raporu, Bükreş Sokaklarında Müsademat, Yunan Kralına Yeni Bir Ameliyat, Yeni Yunan İntihabatı, Selânik'te Mühim Bir Hadise, Ceneral Saray, Alman Harp İstikrazına, Ukranyalılar'ın Feryat ve İştikası.)
6404. İmzasız, Kovala Şehrini Bombardıman Etmişler, 7027, 6 ZK. 1334, 22 Ağ. 1334, 4 Ey. 1916, s. 1.
6405. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7027, 6 ZK. 1334, 22 Ağ. 1334, 4 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihat, Kavain ve Nizamât, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6406. İmzasız, En Son Haberler, 7027, 6 ZK. 1334, 22 Ağ. 1334, 4 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Romanya İlân-ı Harp Notasının Metni, Bir Ulah Mebûsûnun Beyânâtı, Bir Ulah Gazetesinin Mütalaası, Hindeneburg Hakkında Times'in Mütalaası, Romanya Kumandanları, Ceneral İvanof, İtalya Gazetelerinin Endişeleri, Finlandiya Sahilinin Torpillenmesi, İngiliz-Fransız Taarruzunun Nihayeti, İtilaf Matbuatının Mütalaatı, İngiliz Zayıtı, İtalya'nın Zabt Zayıtı.)
6407. İmzasız, Hukuk u Düvel, 7028, 7 ZK. 1334, 23 Ağ. 1332, 5 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İskenderun Bombardımanı.)
6408. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7028, 7 ZK. 1334, 23 Ağ. 1332, 5 Ey. 1916, s. 1.
6409. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7028, 7 ZK. 1334, 23 Ağ. 1332, 5 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Kafkas Cephesindeki Son Muzafferiyetimiz, Bulgar Harp Raporu, Selânik'te Venizelos'un Tahkikatı, Venizelos'la Mülakat, Venizelos'a da Hücum Ediyorlar, İtalyanlar Tepedlen'i İşgal Etmişler, Romanya Habrinin Atina'da Tesiri, Kral Kostantin'in Rahatsızlığı, Rizof'un Beyânâtı, İran'da Rusların Hal-i Perişânisi, İran'a Dair İngiliz-Rus Mukavelenâmesi, Alman-İsviçre Müzakeratı Hitame İradı, Romanya Kabinesinde Tebdil, Hindeneburg'un Halefi, Finlandiya'da Rusların Hazırlığı, Karadağ Kralının İtalya Cephesine Azimeti.)

6410. İmzasız, Alman ve Bulgar Kıtatı Dorbucaya Girdiler, 7028, 7 ZK. 1334, 23 Ağ. 1332, 5 Ey. 1916, s. 1.
6411. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7028, 7 ZK. 1334, 23 Ağ. 1332, 5 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kavain ve Nizamât, Ahvâl-i İktisadiye ve Ziraiye, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Tebdilât-ı Hevaiye, Beyoğlu Alman Mekteb-i Sultanisi.)
6412. İmzasız, En Son Haberler, 7028, 7 ZK. 1334, 23 Ağ. 1332, 5 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Çeplinlerin İngiltere'ye Hücumu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Bulgarların Dobruca'ya Muzafferâne Savleti, Wilson'un Manidar Bir Nutku, Macar Meclis-i Ayanında Kont Tiza'nın Çelik Sözleri, Macaristan'daki Romanlar Nasıl Düşünüyorlar, İtilafın Yunan Hâkimiyetine Son Bir Taarruzu, Düşmanın Vahşiyane Bir Tecavüzü, Lehlilerin Mefkûresi, Yunan Askerleri Bulgarlara İltihak Ediyorlar, İtalya'daki Son Zelzele.)
6413. İmzasız, İkrâh-ı Mülci, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 1. (İngiltere'nin Yunanistan'a yaptığı tiksinti verici olaylar hk.)
6414. İmzasız, İtilafçılar En Nihâyet Yunanistan'ın da Hayatına Kastediyorlar, 7028, 7 ZK. 1334, 23 Ağ. 1332, 5 Ey. 1916, s. 1.
6415. İmzasız, İtilafçıların Balkan Planları Akim Kalıyor, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 1.
6416. İmzasız, Von Hindeneburg'un Yerine Şark Cephesi Başkumandanlığı, Varşova Fatihî Prens Leopold De Bavyera Tevdî Olunmuştur, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 1.
6417. [İLERİ], Celâl Nûri, Anadolu Avrupa'dan mı, Asya'dan mı Mâduttur?, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 1. (Anadolu'nun hangi kıtaya ait olduğu konusu hk.)
6418. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hariciye Nazırının Azimetî, Yine Ufaklı Meselesi, Yine Bir Tramvya Kazası, irtihal, Harik, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6419. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 2.
6420. İmzasız, En Son Haberler, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Müthiş Kabil-i Sevk Balon Taarruzu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Oeyre Nümayiş Bahriyesi Münasebetiyle, Yunan İntihabatının Tehiri, Yunanlıların Lâkidisi, Yunan Askerinin Teslimi, 20 Sefine Zayii, Françesko'nun Garkı.)
6421. İmzasız, Ukubât-ı Semaviye, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 1. (İngiliz mantığı hk.)

6422. İmzasız, Yine Yunanistan Haberleri Etrafında, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 1.
6423. İmzasız, Çeplinlerin İngiltere'deki Son Tahribatı, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 1.
6424. İmzasız, Romanya Harbi, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 1.
6425. İmzasız, İngilizlerin Aldıkları Yerler, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İki Ayda Yarım Milyon.)
6426. [İLERİ], Celâl Nûri, Bir Zaferi Edebî: "Finten"ın İntişârı, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 1. (Albülhak Hamid ve Finten adlı eserinin neşri hk.)
6427. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Azimet, Orman Mekteb-i Alisi İçin, Tayin, Tebdilât-ı Hevâiye, Tecziye Edilenler.)
6428. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 2.
6429. İmzasız, En Son Haberler, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bükreş'ten Avdet Ediliyor, Alman Harp Raporu, Courland ve Riga Havalisinde Tayyare Faaaliyeti, Avusturya-Macar Harp Raporu, Macar Meclis-i Mebûsânında Vatanperverâne Tezâhürat, Bratianu'nun İki Yüzlü Siyaseti, Atina'daki Avusturya Sefâreti Memurlarına Tecavüz.)
6430. İkdâm, Zât-ı Hazret-i Padişâhi Tarafından İnşâd Buyurulup, Baş Kumandan Enver Paşa Hazretlerine İhda Buyurulan Şiirdir, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 1. (Şiir ve açıklama.)
6431. İmzasız, Dobruca'da Muvaffakiyet, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 1. (Türkler ve müttefiklerinin muzafferiyeti hk.)
6432. El-yevm Kanlı Muharebatın Cereyan Ettiği Dobruca'ya ve Sun Cephe-i Harpleri, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 1.
6433. İmzasız, Müttefikimiz Bulgarların Tutrakan Muzafferiyeti, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 1.
6434. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 1.
6435. İmzasız, Yunanistan'ın Vaziyeti Tebdil Etmemiştir, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 1.
6436. İmzasız, Birinci Sınıftan Cenaze Alayı, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 1. (Pire limanındaki cenaze merasimi hk.)

6437. İmzasız, Dünkü Bulgar Harp Raporu, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Tutrakan İstihkâmlarının Zabtı-Muvaffakiyet Tevâli Ediyor.)
6438. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Vilayette Genç Dernekleri, Kavain ve Nizamât, Amerika'nın Dersaadet Sefiri, Hitan Cemiyeti, Tebdilât-ı Hevâiye, Harp Mecmuasının İlâve Hediyesi.)
6439. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 2.
6440. İmzasız, En Son Haberler, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Rusların İran'daki Mağlubiyetleri, Yunanistan'ın Ahvâl-i Etrafında, Pire Nümayiş-i Bahriyesinin Hamiyeti.)
6441. İmzasız, Hükümetin Vezaifi-Matbuatın Vezaifi, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 1. (Harp döneminde gazeteci ve siyasilere ne gibi görevler düştüğü hk.)
6442. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 1.
6443. İmzasız, Dobruca ve Tutrakan Muzafferiyetleri Etrafında, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tutrakan Zabıtının Ehemmiyeti, Müşkilât, Aczlerini İtiraf Ediyorlar.)
6444. İmzasız, Ceneral Yakov'un Bulgar Ordusuna Beyannâmesi, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 1.
6445. İmzasız, Bulgaristan Kıtâtı Silistre'ye Doğru, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 1.
6446. İmzasız, Yunan Kralı Terk-i Saltanat Etmemiş, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 1.
6447. [DÂNİŞMEND], İsmâil Hâmî, Vâka-i Cariye, Tarih ve Hukuk u Düvel, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 2. (Romanya tebliğ-i resmîsi ve bununla bağlantılı bir an hk.)
6448. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Akd, Tecziye Edilenler, Asker Ailelerinin Hane Kiraları, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6449. İmzasız, En Son Haberler, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kayser'in Bulgar Kralını Tebriği, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Ceneral Yakov'un Dobruca Kahramanlarına Beyannâmesi, Karaya Oturmuş, Nezaret Koltuğundan Silah Başına, Venizelos Alan Maksuduna Nail Olamadı, Romanya Kabinesi.)

6450. İmzasız, Serâb-Ender-Serâb, 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bir Şikâr ve Bir Şikâr Nâmerdî.)
6451. İmzasız, Dobriç'de Türk, Alman ve Bulgar Kıtatı, 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Rus ve Roman Ordularını Püskürtmüşlerdir.)
6452. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Harp Raporu, Bulgaristan'd Romanya'ya Karşı Fikr-i İntikâm, Tutrakan Zabt Edilseydi, Alman Kabil-i Sevk Balonunun Ve Deniz Tayyarelerinin Rusya'da Muvaffakiyeti, Müteferrik Haberler.)
6453. İmzasız, Yunanistan Harb-i Umûmiye Sürüklenecek mi?, 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 1.
6454. İmzasız, Düşmanlarımız ve Biz, 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 1. (Ceneral Kalvek.)
6455. İmzasız, Yeni Düşmanın Vaziyeti Hakkında, 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya'ya Vaaddettikleri Transilvanya-Nasıl Harp Edecekler?.)
6456. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Celâl Bey'in Berlin'e Muvasalatı, Huzura Kabul, Mahsulât Sergisi İle Mektep Küşadı, Tecziye Edilenler, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6457. [DERİN], Giridî Ahmet Sâkî, Sırlar Ne Oldum Delisi, 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 2. (Ahlak hk.)
6458. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 2.
6459. İmzasız, En Son Haberler, 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Halil Bey'in Berlin'e Seyahati, Bir Esir Rus Kaymakamının Beyânâtı, Tutrakan'da Alınan Esirlerin Hali.)
6460. İmzasız, Beyne'l-milel İmtihan, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 1. (Genel olarak savaş sebebiyle insanların verdiği mücadele ve can siperâne harp ettikleri hk.)
6461. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 1.
6462. Millî [Ajans], Silistre Kalesi de Zabt Olundu, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 1.
6463. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 1.

6464. İmzasız, Rus ve Roman Ordularının Mukavemeti, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 1.
6465. İmzasız, Romanya'nın Ahvâl ve Vaziyet-i Askeriyesine Dair Ceneral Savov'un Beyânâtı, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 1.
6466. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Vaktiyle İstanbul'da Ziraat Var Mıydı?, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Tarih-i Ziraat-ı Osmaniye Tedkikâtına Dair.)
6467. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Yunanistan'a Ait Haberler Etrafında, Bulgaristan Çarı Alman Karargâhında, Hindeneburg Garp Sahne-i Harbinde.)
6468. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hariciye Nazırımız Berlin'de, Ayin-i Ruhâni, Tevcihat, Tebdilât-ı Hevaiye, Mahsusât-ı Zatiye'de İş Olanlar, İktisadiyat Mecmuası, Ali Efendi Sineması.)
6469. İmzasız, En Son Haberler, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 2. (Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Avusturya Kıtati Ostrov Şehrini de Zabt Etti, Köstence'nin İkinci Defa Bombardımanı, Romanya'da Mangalia Limanının Bombardımanı.)
6470. İmzasız, Avrupa'da Osmanlılar, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Galiçya'da-Dobruca'da.)
6471. İmzasız, Bulgarlar, Eski Hududunu Tekrar Alıyor, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Silistre, Romanyalıların Elinden Alındıktan Sonra.)
6472. İmzasız, Dobruca Muzaferiyyat-ı Ahiresi Etrafında, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 1.
6473. İmzasız, Yunan Kralıyla Venizelos Arasında, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 1.
6474. İmzasız, Besim Ömer Paşa İle Mülakat, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 1.
6475. İmzasız, Safha-i Okyanusta, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Deniz Kızları, Dünyanın En Büyük Sefinesi İle Seyahatim-Derya'da İngiliz, Alman Rekabeti.)
6476. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Amerika'nın Sefiri Cedidi, Amerika'nın Dersaadet Sefir-i Cedidinin

- Beyânâtı, Halil Bey'in Seyahatinden Maksat, Tebdilât-ı Hevaiye, Kavain ve Nizamât, İdam, Hitan Cemiyeti, Hırsız Derdesti, Mecruhan Vefat.)
6477. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 2.
6478. İmzasız, En Son Haberler, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Askerlerimizin Dobruca'daki Kahramanlıkları.)
6479. İmzasız, Zümrüt Adası, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1. (Okyanusun altında bulunan Zümrüt Adası hk.)
6480. İmzasız, Galiçya Sahne-i Harbinde Askerlerimiz, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Kahramâne Harkât İle Azim ve Cesaretlerini Cihana Teslim Ediyorlar.)
6481. İmzasız, Dünkü Bulgar Harp Raporu, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1.
6482. İmzasız, Atina'da Hükümet ve Kral Lehine Büyük Bir Mütteni, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1.
6483. Fatma Aliye, Silistre, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1. (Silistre ve Osmanlı Devleti için ehemmiyeti hk.)
6484. İmzasız, Bulgaristan-Romanya Harbi Etrafında, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1.
6485. İmzasız, Yunanistan'a Ait Haberler, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 2.
6486. İmzasız, Dobruca Muvaffakiyet-i Ahiresi Münasebetiyle, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bulgar Kralının Almanya Seyahati, Sofya'da Meserret Nümayişleri.)
6487. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Besim Ömer Paşa Berlin'de, Almanya'da Osmanlı Talebesi, Yeni Evrâk-ı Nakdiye, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6488. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 2.
6489. İmzasız, En Son Haberler, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Rus ve İtalyan Hükümetlerinin Tebliğatı, Çin Postası, İran'ın Siyaseti, Paris'te Victor'un Mütalaası, Askıt'ın Seyahati, Romanya'da Düvel-i Mıntıka Tebaası, İtalyan Deridnotu.)

6490. İmzasız, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 2.
6491. [ORAN], Ahmet Cevdet, Matbuat Kongresi, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1. (Kongre'nin içeriği hk.)
6492. İmzasız, Zafer Hülyaları Firara Müncerr Oluyor, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1.
6493. İmzasız, Dobruca Hezimetinin Bükreş'e Tesirâtı, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1.
6494. İmzasız, Fransız Dârülharbinde, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1.
6495. İmzasız, Kral Ferdinand İle Kayser'in Mülakatı, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1.
6496. İmzasız, Avrupa'da Kaç Bî-teraf Kaldı?, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1.
6497. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1.
6498. [İLERİ], Celâl Nûri, Hindistan'da Türk Saltanatı, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1. (Türklerin Hindistan'da debdebeli, tantanalı bir yaşam sürdürdüğü hk.)
6499. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, Meclis-i Vükelâ, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Nişan, Vilayet'te Âsâr-ı Ümran, Aşk ve İntihar, Endaht Tecrübesi, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6500. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 2.
6501. İmzasız, En Son Haberler, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Mısır Üzerinde Tayyaremizin Muvaffakiyeti, Feld Mareşal Prens Leopold'un Limburg'a Seyahati, Yunan Kabinesinin İstifası, Fransa'da Yangınlar, Çin ve Japonlar Arasında Müsademe, Serigov'da İğtişâş, Londra Mühimmat Nezareti Yandı, Fransız Maden Fabrikalarında Grev, Newyork'ta Grev, İngiltere'ye Karşı Amerika'nın Mukabele-i Bi'l-misli.)
6502. İmzasız, Mütেকaidin ve Eytam ve Aramil-i Askeriyenin Sene-i Haliye Ağustos Maaşları Zirde Muharrir Ayam ve Okatta Taviye Olunacaktır, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 2.
6503. İmzasız, Gazeteler, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1. (Gazetelerin mahiyetinden söz ediyor.)

6504. İmzasız, Dünkü Bulgar Harp Raporu, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1.
6505. İmzasız, Romanya Payitahtından Telaş ve Endişe Haberleri-Bükreş'in Mevki Müstahkem İlânı, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1.
6506. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1.
6507. İmzasız, Kovala'daki Yunan Kovel Ordusu, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1.
6508. İmzasız, Halil Bey Berlin'de, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bir Alman Gazetecisi ile Mülakat.)
6509. İmzasız, Berlin'de İranlı Mebûs, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1.
6510. İmzasız, Makedonya Sahne-i Harbi Ne Halde?, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1.
6511. İmzasız, Memleketimizin Sıhhat-i Umûmiyesine Dair, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Sıhhiye Müdürü Umûmîsi Esad Paşa İle Mülakat.)
6512. İmzasız, Tahmis-i Nutuk u Hümayun Hazret-i Hilâfetpenâhı, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 2. (Ali Emîri'nin tahmisini veriyor.)
6513. İmzasız, Her Taraftan Sulh Arzuları, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 2.
6514. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Divan-ı Harp Örfî Mukarreratı, Tayin, Hilâl-i Ahmer Merkez-i Umûmiyesinden, İsveçli Siyah Şehir, Maarif-i Umûmiye Nezaretinden, Tebdilât-ı Hevâiye, Türk Yurdu, Ali Efendi Sineması.)
6515. [İLERİ], Celâl Nûri, Hindistan'da Türk Saltanatı, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 2.
6516. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 2.
6517. İmzasız, En Son Haberler, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Alman Başvekili, İngiltere-Hollanda, Dobruca Felâketzedegânı İçin, Fransız Başvekili Petersburg'a Gidiyor, Fransız Meclis-i Mebûsânı, Saint Mark Sefinesinin Garkı, İsveç Kraliçesinin Rahatsızlığı, Rusya'da Ahz-i Asker Muamelatı.)
6518. [ORAN], Ahmet Cevdet, Vakt-i Hazırîde Ordu Terbiyesi, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Ordunun terbiye edilmesinin önemi ve gerekliliği hk.)

6519. İmzasız, Dobruca İleri Harekâtı Devam Ediyor, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1.
6520. İmzasız, Romanya ile On Günlük Harbin Netayıcı, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: 10.000 Kilometre Murabbaî Yer Alındı. Bükreş Ne Halde?.)
6521. İmzasız, İtilafçılar ve Yunanistan-Yeni Hadisat, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Yaşasın Kral, Kahrolsun İtilaf.)
6522. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İtilafın Tazyikatına Karşı Almanya'nın Himayesini İsteyen Yunan Kovel Ordusu, Dobruca Kumandanları Azl, Romanya'daki Düvel-i Muhaseme Tebaası.)
6523. [İLERİ], Celâl Nûri, Üslûb-ı Âfil, Üslûb-ı Hazır, Üslûb-ı Âtî, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Mesâil-i Hazıra. Lisan'ın değişmesini edebiyat çevrelerinden örnek vererek anlatıyor.)
6524. İmzasız, Makedonya Çevresindeki Harekât Etrafında, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1.
6525. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 2.
6526. Wilhelm, Enver Paşa, Alman Karagâh-ı Umûmiyesinde, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 2.
6527. İmzasız, En Son Haberler, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Bulgarlar Ölmeyi Tercih Ediyorlar, Afrika-yı Cenûbîde Asâr-ı Kıyam, Bulgar, Romanya Mezâlimini Protesto Ediyorlar.)
6528. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Huzura Kabul.)
6529. İmzasız, Amerika ve Biz, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Amerika'nın Yeni İstanbul Sefirinin Beyânâtı, İki Devlet Münasebeti.)
6530. İmzasız, Harb-i Umûmî'de Hava Kahramanları, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1.
6531. İmzasız, James'in İstifası Kabul Olunmuş, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1.
6532. İmzasız, Romanya'ya Karşı Muzafferiyet İhtimali, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1.
6533. İmzasız, Romanya'ya Karşı, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Sırlar Tevâli Ediyor.)

6534. İmzasız, Enver Paşa'nın Tayin Olunduğu Alayın Almanya'da Kıymet ve Ehemmiyeti, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1.
6535. İmzasız, Saray'ı Tebdil'e Karar Vermişler, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1.
6536. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Cephelerindeki Tensikât Hakkında, Erkân-ı Harp Reisi Vekil-i Cedidi, Müteferrik Haberler.)
6537. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 2.
6538. İmzasız, En Son Haberler, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Başkumandan Veekilimiz Alman ve Avusturya Karagâhlarında, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, James Kabinesinin Halefi, Bulgarların İğtinam Edildikleri Hububat, İğtinam Vaziî Edilen Tayyareler.)
6539. İmzasız, Fransızlara Dair, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 1.
6540. İmzasız, Garp ve Şark Sahne-i Harplerinde Merkezî Devletlerin Orduları Prenslerin Kumandası Altında, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 1.
6541. İmzasız, Garp Cephesini İdare Eden Prensler, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 1. (Prens Wilhelm, Prens Albert, Prens Robert.)
6542. İmzasız, Şark Cephesini İdare Eden Prensler, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 1. (Prens Fransuva, Prens Leopold Bayver.)
6543. İmzasız, Yunan Buhran-ı Vükelâsı, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Hâlâ Yeni Kabine Teşkil Edilemedi.)
6544. İmzasız, Romanya Harbe Girdiğine Pişman mı?, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Acı İtirafat, Kumandanlar Değişiyor, Dobruca'da Harekât Ber-devam.)
6545. İmzasız, Karpatlar'da Harp, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Rusların Zayıyatı Fevkâlâde Müthiş.)
6546. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir Telgrafnâme-i İmparatorî, Fransız Paramentosunda Yunanistan Müzakeratı, Harb-i Umûmîde Türk ve Bulgarlar, Alman Muvaffakiyeti, Ordumuz Hakkında Düşmanların Mütalaaları, Hindeneburg İstikrazı Dördüncü Milyar.)
6547. İmzasız, Sulh-ı Umûmî İçin, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bî-araflar Heyet-i İttifakiye Akd Ediyorlar.)

6548. [İLERİ], Celâl Nûri, Hindistan'da Türk Saltanatı, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 1.
6549. Giridî Ahmet Sakî, Sevda-yı İstiâr ve İgtisafât Künyesi, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Tetebbüat-ı İctimâiyeden.)
6550. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Tenze Padişahı, Huzura Kabul, Tebdilât-ı Hevâiye, Nizâmname.)
6551. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 2.
6552. İmzasız, En Son Haberler, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Yunan Kabinesi Teşkil Edildi, Bî-taraf Memleketlerin İngiltere'ye Postaları, Romanya Baş Kumandanı, Romanya Kabinesi.)
6553. İmzasız, Her Yerde Almanya'nın Sahibkârâne Müdafaası, 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İddianın İnkisâr-ı Hayâli, Polina'nın Ah ve İntikâmı.)
6554. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Çarın Nâme-i Mahsûsâsı, Romanya Ahvâl-i Dâhiliyesi, Almanların Büyük Bir Askerî Muharriri, Ceneral Feld Mareşal Fon Hindeneburg'un Muvacehesinde.)
6555. İmzasız, Giritli Serserinin Kahkârî Hezimet, 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 1.
6556. İmzasız, Fransız Başvekili Sayıklıyor, 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 1.
6557. İmzasız, Volinya'dan Karpatlar'a Kadar Şedid Muharebat, 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 1.
6558. [GÜNALTAY], M. Şemseddin, Medrese Programları Hakkında, 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 1. (Medrese programlarının yeniden tanzimi hk.)
6559. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 2.
6560. İmzasız, En Son Haberler, 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selam-ı Şahane Tebliği İçin, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Transilvanya Muharebeleri, İtilaf Zümresi ve İsveç Hükümeti.)
6561. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Yevm-i Kabul Sefira, Mirliva Faik Paşa'nın Şehadeti.)

6562. İmzasız, Bulgaristan ve Yunanistan'ın Hamîleri, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Victor Og ve Lord Bairan Zamaniyla Grev, Stormer, Briyan Asrı, Yaşasın Kral, Menafi Hakkında.)
6563. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 1.
6564. İmzasız, Dobruca ve Sum Taarruzları, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Birkaç Yıkık Köyü Zabt İçin 100 Binlerce Asker Sevk Ediliyor.)
6565. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilaf Devletlerinin Müthiş Zayıtı, Fransa İstikraz-ı Cedidi Ne Halde, Romanyalılar Payitahtlarını Muhafaza Endişesinde, Alman Tayyarelerinin Dobruca'ya Taarruzu.)
6566. İmzasız, Galiçya Cephe-i Harbimize Ait İntibaattan, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 1.
6567. İmzasız, Yunanistan'a Ait Şuûn ve Hadisat, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 1.
6568. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hindistan'da Saltanatı, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 1.
6569. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, İkmâl-i Tahsil İçin, Nizamnâme, İtizar, İrtihal, Davet, Müsabaka-ı İmtihanî, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6570. İmzasız, En Son Haberler, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yunanistan Heyet-i Cedide Vükelâsı.)
6571. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ziraat İhtiyaçları, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1. (Fransa'da yetimlerin ziraat işlerinde kullanılması hk.)
6572. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1.
6573. İmzasız, Romanya'nın Harbi, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1.
6574. İmzasız, Köstence ve Çernavoda'yı Tahliye Ediyorlar, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1.
6575. İmzasız, Fotoğraf, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1. (Ceneral İvanov.)
6576. İmzasız, Yeni Yunan Kabinesi Hakkında, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1.
6577. İmzasız, Aştot Muharebatı, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Kovel'in Zabtı İçin.)
6578. İmzasız, Çeplinler İçin, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1.

6579. İmzasız, İskandinavya, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Muharebe-i Umûmiye Esnasında Vaziyetleri.)
6580. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Vesika Sahiplerine ve Fotoğrafçılara, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6581. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hind Saltanatı, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 2.
6582. İmzasız, Maaşata Zamiyyat, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 2.
6583. İmzasız, En Son Haberler, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Yunan Başvekilinin Beyânâtı, Hollanda Şurayı Umûmî Meclisleri.)
6584. İmzasız, Harb-i Umûmî ve İspanya'nın Vaziyeti, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 1.
6585. İmzasız, Tuna Nehri Boyunda, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Sükûn Devam Edecek mi?.)
6586. İmzasız, Romanya'nın Ahvâli, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 1.
6587. İmzasız, Yunan Haberleri, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 1.
6588. İmzasız, Vaziyet-i Umûmiye-i Askeriyeye Bir Nazar, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 1.
6589. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Milliyetçi Yunan Askerinin Almanya'da İskânı, Yunan İhtilalleri ve Saray, Almanya'nın Rasat-ı Malisi, Alman Deniz Tayyarelerinin Faaliyeti, Bulgaristan'ın İşgal Ettiği Arazi.)
6590. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hint Saltanatı, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 2. (Tefrika 6.)
6591. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Posta Paketi Münakalatı, Dost Kavgası, Velîme Cemiyeti, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6592. İmzasız, En Son Haberler, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İmparator Hazretlerinin Ziyareti, İngiliz Zabt Zayiati, Süveyş Kanalı İmtiyaznâmesi.)
6593. [ORAN], Ahmet Cevdet, Millet Nasıl Artar?, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 1. (Fransa'da eksilen nüfus ile milletin nasıl artacağı hk.)

6594. İmzasız, Harb-i Umûmîde Bir Sene-i Devriye, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bulgaristan Seferberliğinin Tarih-i İlânı.)
6595. İmzasız, Dehhaş Düşmanlarımız, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 1.
6596. İmzasız, Fransız Başvekili Tekrar Sayıklıyor, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Onların Zahiri Nokta-i, Nazarına Göre Sulh Ne Vakit Tesis Edilebilecekmiş.)
6597. İmzasız, Karadeniz’de Rus ve Roman Donanması, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Rus Donanmasının Kıymeti-Bahr-i Siyah’taki Ehemmiyeti.)
6598. İmzasız, Finten’in Tab’ı Münasebetiyle Bir Musahebe-i Edebiyye, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 2. (Abdülmecit Efendi’nin düzenlediği musahebe-i edebiyeye hk.)
6599. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tayyarelerinin Parlak Bir Muvaffakiyeti, Avusturya Tayyareleri İtalya Üzerinde, Müteferrik Haberler.)
6600. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Nizamnâme, İtizar, Avdet, Tebdilât-ı Hevâiye, Rehber İttihat Mektebi.
6601. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 2.
6602. İmzasız, En Son Haberler, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Rusya İdaresinde Müthiş İhtikâr, Atina’da İtilaf Sefirası, Rusya-Yunanistan, İsyana İştirak Etmeyen Yunan Askerleri, Fransız Paramentosunda Yunan Müzakeratı.)
6603. İmzasız, Tarih-i Harpte En Büyük Müdafaa: Çanakkale, 7047, 27 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 1. (Çanakkale’nin savunması hk.)
6604. İmzasız, Dobruca’da Düşman Tekrar Mağlup Oldu, 7047, 27 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Romanya’nın Garp Hududunda Alman ve Avusturya-Macaristan Kıtatinin Faaliyeti.)
6605. İmzasız, Yunanistan’ın Vaziyeti Her Vakitten Daha Ciddi, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilafçılar Yeni Yunan Kabinesini Tanımıyorlar, Yunanistan’da Mühim Bir Tefrika ve Nifak, Yunanistan Nazırlarını Fedâ Edebilecek.)
6606. İmzasız, Romanya’ya Karşı, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İhraz Olunan Muvaffakiyet Etrafında.)

6607. İmzasız, Makedonya Sahne-i Harbinde Vaziyet Sabit Gibidir, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 1.
6608. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Reichstag Meclisinin İçtimaî, Kont Tinza'nın Beyânât-ı Mühimmesi.)
6609. İmzasız, Yahya Efendi Divânı'nın İntişarı, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 2. (Divan'ın neşri hk.)
6610. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Osmanlı Mecruhlarını Ziyaret, Azimet, Kavain ve Nizamat, Nizamnâme, Bulunmuş Bir Kız Çocuğu, Kadınları Çalıştırma Cemiyeti İlâmiyesi, Genç Dernekleri Mecmuası, Tehir-i Müsabaka, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6611. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hind Saltanatı, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 2. (Tefrika 7.)
6612. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 2.
6613. İmzasız, En Son Haberler, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu.)
6614. İmzasız, Harbin Tevlid Etmediği Mesâil-i İçtimâiye, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Ziraat-Eytam.)
6615. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1.
6616. İmzasız, Dünkü Bulgar Harp Raporu, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1.
6617. İmzasız, Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporu, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1.
6618. İmzasız, Fransız Mebûsânında, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1.
6619. İmzasız, Yunanistan İşleri, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Buhran-ı Hâl Devâm Ediyor mu?.)
6620. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanlar'a Teslim Olan Yunan Matbuatı., İskandinavya Devletleri Arasında Mukarrerat.)
6621. İmzasız, Müttefikler Tuna Nehrini Gececekler mi?, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1.
6622. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mekâfit-i Ziraiyye Kanûn-ı Mevkıt, Meclis-i Vükelâ, Topkapı Sarayı'nın Suret-i Muhafazası, Tekâlif-i Harbiye Komisyonu, İrtihal, Deniz Kazaları, Edirne Dolu Fırtınası, Tebdilât-ı Hevâiye.)

6623. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hind Saltanatı, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 2. (Tefrika 8.)
6624. İmzasız, En Son Haberler, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6625. İmzasız, Bir Yığın Cüst, Bir Yığın Senet, 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 1. (Fransa'nın eline düştüğü sarraf ve çeteler hk.)
6626. İmzasız, Transilvanya'daki Harekât-ı Askeriye Hakkında, 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 1.
6627. İmzasız, Romanya'nın Harb-i Umûmiye Duhûlü Hakkında Bî-taraf Ceraidin Mütalaatı, 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 1.
6628. İmzasız, İskandinavya, Nazırlarının Konferansı, 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 1.
6629. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yine Fransa Meclis-i Mebûsânında, Fransız Sosyalistlerinin Beyannamesi, Bulgar Seferberliğinin Sene-i Devriyesi, Reicshstag'daki Müzakerat, İtilaf Donanması Ne Yapıyor?.)
6630. İmzasız, Bugün de 24 Tayyare Düşürdüler, 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Garp Cephesinde Faaliyet-i Askeriye Son Dereceyi Buldu.)
6631. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Kabul ü Sefıra, Odin Civarında Müsademeler, İttidat ve Terakkinin Umûmî Kongresi, Kavain ve Nizamat, Nizamnâme, Mekafiyet-i Ziraiye Kanûn-ı Mevkıtı, Vezaif, İntibah-ı İktisadi, Maarif Haberleri.)
6632. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 2.
6633. İmzasız, En Son Haberler, 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, On İki Balıkçı Vapurunun Garkı, Yunanistan'da İtilaf Sansürü.)
6634. İmzasız, Türklerin Nebâlet-i Celilesi, 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 1. (Bir İngiliz muhabirin Türkler hakkındaki görüşlerini naklediyor.)
6635. İmzasız, Galiçya'da Kıtât-ı Osmaniye Karşısında, 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 1.
6636. İmzasız, Yunanistan'da Buhran Devam Ediyor, 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Yunan Kara Efradının Tahlifi ve Kralın Yeni Askerlere Hitabesi.)

6637. İmzasız, İngiltere Üzerinde, 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: 12 Alman Kabil-i Sevk Balonu.)
6638. İmzasız, Dobruca'da Yakından İleri Hareketi, 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 1.
6639. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransızların Endişeleri, Romanyalılar Koca Bir Ayaltı Tahliye Ediyor, Berlin'de Ahvâl-i İktisadiye Müzakeratı, Rus Tayyarelerinin Hezimet, Makedonya'da Vaziyet-i Askeriye.)
6640. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 1.
6641. İmzasız, Belçika Bî-teraf Mıydı?, 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 2.
6642. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Mabeyn-i Hümayun, Azimet, Tiranlı Esad Hakkında, Otomobil Kazası, Mektep ve Vakfiye Talebesi, Tevfik Fikret Merhum İçin, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6643. İmzasız, En Son Haberler, 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yunanistan'da Buhran-ı Vükelâ İhtimalatı, Yeni Buhran-ı Vükelâ, Venizelos'un Selânik'e Azimet, Girit'e Müsademeler, Girit'e Harekât-ı İhtilâliye, Yunanistan'ın Almanya'ya Notası, Bir Sefine Mürettebatı Hal-i İsyanda.)
6644. İmzasız, Yunanistan'ın Girit'e İlhâkı, 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Müzmin Girit İhtilalatın Nekesi, Venizelos ve Tafsilatı.)
6645. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman ve Avusturya Siyasonu Arasında, Bir Alman Ticaret Tahtelbahiri.)
6646. İmzasız, Selânik, Yunan İhtilâlinin Merkezi, 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 1.
6647. İmzasız, İngiltere'ye Son Taarruz-ı Hevâyi, 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 1.
6648. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hevâi Bir Taarruz Daha, Romanya'da Mühim Bir Suikast, Kabail-i Sevk Kaza'da, Dobruca'daki Sırlar.)
6649. İmzasız, Sum'da Yeniden Şedid Muharebat, 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Perun Etrafında-Fransız-İngiliz Taarruzu Devam Edecek mi?.)
6650. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 1.
6651. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Yeni Amerika Sefiri, Dersaadet'te Bir İhracaat Heyeti

- Teşkili, Mekâfiyet-i Ziraiyye Kanûn-ı Mevkıt, Hilâl-i Ahmer Sergisine Davet, Harık, Tebdilât-ı Hevâiye, Hukuk Mezunlarına.)
6652. [DERİN], Girîdi Ahmet Sâkî, İçtimâi Mesailimizden-Efendi ve Hıdmetçi, 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 2. (Efendi ve hizmetçi kavramları arasındaki bağıntı hk.)
6653. İmzasız, En Son Haberler, 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Bulgar Erkân-ı Harbiye Umûmiye Riyaseti, Gark Edilen Ssefineler, Venizelos Girit'e, Mülteci Yunan Zabıtları Berlin'de.)
6654. İmzasız, 1332 İttihat ve Terakki Kongresi, 7052, 1 ZH. 1334, 16 Ey. 1332, 29 Ey. 1916, s. 1. (Kongre'de ele alınan konular ve kongrenin önemi hk.)
6655. İmzasız, Girit'e Cumhuriyet İlân Etmişler, 7052, 1 ZH. 1334, 16 Ey. 1332, 29 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Venizelos Cumhur-ı Reisi, Mebûslar Selânik'te Toplanacaklarmış, Kral Atina'da, Meclis-i Vükelâ, Gunaris Fırkasının İçtimâî, Muteliflerin Bir Ultimatomu Daha, Venizelos'un Sevadaya Muvasalatı, Venizelos'un Mesele-i İcraatı, Girit 30.000 Giritli'nin Yâd-ı Tahakkümündeymiş, Venizelos'un Aavalerinden.)
6656. İmzasız, Kahraman Bir Tayyareci, 7052, 1 ZH. 1334, 16 Ey. 1332, 29 Ey. 1916, s. 1.
6657. İmzasız, Akim Bir Teşebbüs, 7052, 1 ZH. 1334, 16 Ey. 1332, 29 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Belçika'ya Asker Çıkarmak mı İstemişler?, Sazanov Tekrar İş Başında.)
6658. İmzasız, İkinci Tahtelbahir, 7052, 1 ZH. 1334, 16 Ey. 1332, 29 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika'ya Muvasalat Etti, Bremen Alman Tahtelbahir Ticârîsi, Almanya'da Ahvâl-i Maliye, Şimâl Denizinde Seferlerin Tatili.)
6659. İmzasız, Yunanistan'da Şiraze-i Hükümet Muhtel, 7052, 1 ZH. 1334, 16 Ey. 1332, 29 Ey. 1916, s. 1.
6660. Millî [Tebliğ-i Resmî], 7052, 1 ZH. 1334, 16 Ey. 1332, 29 Ey. 1916, s. 1.
6661. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7052, 1 ZH. 1334, 16 Ey. 1332, 29 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hırka-ı Saadet Ziyaret-i Padişâhi, İhracaat Heyeti Hakkında, İttihat ve Terakki Kongresi, Tebdilât-ı Hevâiye, Mekâfiyet-i Askeriye Kanûn Mevkıtı, Naaş Zühuru, Hilal-i Ahmer Sergisi Açılıyor.)
6662. İmzasız, En Son Haberler, 7052, 1 ZH. 1334, 16 Ey. 1332, 29 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Harwich Limanının Seddi, Köstence Şehrini Boşaltıyorlar, İki Günlük İngiliz Zayıatı.)

6663. İmzasız, İttihat ve Terakki Kongresi Münasebetiyle Mesâil ve Şemâil, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 1. (İttihat ve Terakki Kongresi hk.)
6664. İmzasız, Alman Başvekili Bethmann Hollweg'in Vaziyet-i Umûmiye Hakkında Beyânâtı, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 1.
6665. İmzasız, Yunan İhtilâli Tevsî Ediyormuş, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 1.
6666. [İLERİ], Celâl Nûri, Yahya Divânı, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 2. (Divan hakkında tenkit yazısı.)
6667. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Milletim Mutlaka Galip Olunmalıdır, İngiltere'ye İnen Çepclin'in İmhası, Ceneral Po Dobruca Kumandanı, Kahve ve Birahaneleri Satıyorlarmış, Romanya Zayıatı.)
6668. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Almanya'nın İstanbul Sefiri, Berlin'e Muvasalat, Bilgi Yurdu.)
6669. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 2.
6670. İmzasız, En Son Haberler, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Kral İle Venizelos Arasında İtilaf Teklif Olunmuş, Venizelos ve Müdafaanâme-i Milliye Komitesi-Selânik'te Ne Yapılacaktı.)
6671. İmzasız, Bethman Hollweg'in Nutku Münasebetiyle Piros'un Muzafferiyeti, 7054, 3 ZH. 1334, 18 Ey. 1332, 1 TE. 1916, s. 1. (Mühimmat fabrikaları hk.)
6672. İmzasız, Yunan Şuriş ve Kıyâm-ı Etrafında-Harbe Doğru mu Gidiyorlar?, 7054, 3 ZH. 1334, 18 Ey. 1332, 1 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Venizelos'un Kararı, Atina'da Meclis Kralı, İhtilalcilerin Beynamesi, 3 Yunan Harp Gemisi de İhtilalcilere İltihâk Etmiş.)
6673. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7054, 3 ZH. 1334, 18 Ey. 1332, 1 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunan Askerleri Almanya'da, Sofya Üzerinde Düşman Tayyaresi, Bulgarların Dobruca'daki İğtinâmı.)
6674. İmzasız, Romanya'nın Muzafferiyeti Nerede Kaldı?, 7054, 3 ZH. 1334, 18 Ey. 1332, 1 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilafçılarda İnkisâr-ı Hayali, Romanya'nın Balkanları Kurtaracağını Ümit Ediyorlarmış.)
6675. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7054, 3 ZH. 1334, 18 Ey. 1332, 1 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Zeki Paşa'ya Kırmızı Kartal Nişanı, İki Buçuk ve Bir

- Kuruşluk, Efrâd-ı Askeriye, Evlâd-ı Şühedanın Hitan Cemiyeti, Teşekkür, Rehber Tahsil Mektebi, Hanımlar Mûsikî Yurdu.)
6676. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7054, 3 ZH. 1334, 18 Ey. 1332, 1 TE. 1916, s. 2.
6677. İmzasız, En Son Haberler, 7054, 3 ZH. 1334, 18 Ey. 1332, 1 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Başvekilin Nutkunun Tesirâtı, Bulgar Ablukasının Tevsimi, Macaristan Meclis-i Mebûsânında, İki İngiliz Sefinesinin Garkı, Amerika'da İntihabat Başlıyor, Veznelos'un Makalesi, Gunaris'in Fırkası, Venizelos'u Selamlamışlar, Yunan İhtiyat Zabitlerinin Beyannâmesi, Atina'da Tesirat.)
6678. İmzasız, İttihat ve Terakki Kongresi Münasebetiyle Almanya-Büyük Britanya, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 1. (İngiliz'in Osmanlı aleyhtarlığı hk.)
6679. İmzasız, Pire Limanında İtilafın Faaliyeti, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunan Reis Nazırı Bî-teraflık Tavsiye Ediyor, Haniye'de Teşkil Edilen Hükümet-i Mevkıta, Seferberlik Haberi Yanlış İmiş, Venizelos Atina'dan Ayrılmadan Evvel Neler Söylemiş.)
6680. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 1.
6681. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya'yı Aç Bırakmak Mümkün mü?, Girit Hükümet-i Mevkıtasının Salahiyeti, Bî-teraf Emre Dahi Cereyana Kapılıyormuş, İştirak Eden Haberler, Kozana Şehri de İştirak Etmış, Yunanistan Henüz Kararını Neşr Etmemiş, Kanada'da Müsademeler-Büyük Bir Mütteniî, İttihat ve Terakki Kongresi.)
6682. İmzasız, Azim Bir Hareket-i Sevkü'l-ceyş, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 1.
6683. İmzasız, Dünkü Avusturyaa-Macar Harp Raporu, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 1.
6684. [ALTINAY], Ahmet Refik, Prusya ile İlk Münasebet, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Sultan Ahmet Sâlis ve Fredirch Wilhelm –Sultan Ahmet Nâme ve İbrahim Paşa'ya Mektup.)
6685. İmzasız, En Son Haberler, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6686. İmzasız, Hermanştad Muzafferiyeti Dolayısıyla Vaziyet-i Kahire, 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 1.
6687. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya Başvekilinin Nutku Etrafında, Bulgaristan'da Suret-i Telakki,

- İngilizler Ne Diyorlar, Beşinci Harp İstikrazı, İngiltere Rusya'yı Tehdit Ediyor, Saray Harp İçin Mukabeleye Başlamış, Yunan Prenslarından Andre'ye Talimat, İrlanda Daima Muhalefet, Romanya'da Matbuata Karşı.)
6688. İmzasız, Romanya Sıkıştı: Şimalden ve Cenuptan Darbeler İniyor, 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 1.
6689. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtimadnâme Takdimi, İttihat ve Terakki Umûmî Kongresi, Avdet, Kavain ve Nizamât, Harik, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6690. [GÜNALTAY], M. Şemseddin, Türklerin Tarihinde Mevkileri, 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 2. (Türk mevkileri hk.)
6691. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 2.
6692. İmzasız, En Son Haberler, 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman ve Avusturya-Macaristan Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Girit Büyük Kilisesinin Resmî Ayin, Sum'da İngiliz Muzafferiyeti Münasebetiyle Çark Tebriği, Rusya Dâhiliye Nazır-ı Cedidi.)
6693. İmzasız, İngiliz Maneviyâtı, 7057, 6 ZH. 1334, 21 Ey. 1332, 4 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Adamızın Makasidini Bilmekle Mükellefiz.)
6694. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7057, 6 ZH. 1334, 21 Ey. 1332, 4 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hermanşad Zafer-i Azimesi, Nasıl Oldu?, Hermanşad Muzafferiyeti, Hermanşad Melhamesi, Hermanşad Hakkında Fransızların Mütaalası, Romanya Şimdiden Defterleri Karıştırıyor, Dünkü Alman Harp Raporu, Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporu.)
6695. İmzasız, İbret Amûz Bir Levha, 7057, 6 ZH. 1334, 21 Ey. 1332, 4 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Medenî Fransa Asyalıların ve Afrikalıların İstilasına Uğruyor.)
6696. İmzasız, Romanya Cephelerinde Vaziyet, 7057, 6 ZH. 1334, 21 Ey. 1332, 4 TE. 1916, s. 1.
6697. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7057, 6 ZH. 1334, 21 Ey. 1332, 4 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Almanya Sefirinin Azimeti, İttihat ve Terakki Umûmî Kongresi, Hariciye Nazırımız Şerefine Ziyafet, Dördüncü Tertip Kavaim-i Nakdiye, Tedrisat-ı İbtidaiye Meclisi, Akd, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Dersaadet Su Şirketi.)
6698. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7057, 6 ZH. 1334, 21 Ey. 1332, 4 TE. 1916, s. 2.
6699. İmzasız, En Son Haberler, 7057, 6 ZH. 1334, 21 Ey. 1332, 4 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Hindeneburg Şerefine Ziyafet-i İmparatorî, Rus ve Roman Orduları Başkumandanlığı.)

6700. İmzasız, Yunanistan Haberleri, 7057, 6 ZH. 1334, 21 Ey. 1332, 4 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kral Kostantin'in Rahatsızlığı, Yunanistan'a Nota Verdi mi?, Yunan Efrâd-ı İhtitâyesi İttihat Cemiyeti, Yunan Milleti Harp İstemiyor, VVenizelos'a İltihak Edenler, Ceneral Moskopolos'un Mezuniyeti, Girit'e Resm-i Tahlif, Patras'ta Mühim Hadiseler, Çeplinlerin Londra'ya Yeni Bir Hücumu.)
6701. İmzasız, Tekâmülât Diye, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 1. (Tekâmül ve ıslahata zaman ayırma hk.)
6702. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hermanştad Zaferinin Ehemmiyeti, Romanya Rusya'da İstimdat Ediyor, Rus-Roman Orduları Başkumandanlığı, Ruslar'daki Galata Bakımız, Bir Roman Ceneraali İtalya'da, Köstence Taht-ı Tehditte Bulunuyor, Bir Haftalık Muvaffakiyet.)
6703. İmzasız, Osmanlılar'a Aşınayı Kadim Olan Tuna Sahillerinden İki Manzara, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Orşova Şehri.)
6704. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 1.
6705. İmzasız, Dünkü Avusturya-Macaristan Harp Raporu, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 1.
6706. İmzasızı [Harb-i Umûmî], 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Çeplinlerin Londra'ya Son Hücumu, Harp İstikrazına İştirak Edenler, Reichstag'ın Tehir-i İçtimâi, Bulgar Millî Bankası Nazırı, İtalyanlar Yeni Taarruz Hazırlıyorlarmış.)
6707. İmzasız, Yunanistan Haberleri, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 1.
6708. Fatma Aliye, İlm-i Tarih, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 2. (Tarih ilminin yapılabilmesi ve yazılabilmesi için nelerin gerektiği hk.)
6709. İmzasız, En Son Haberler, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu.)
6710. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, Osmanlı-Tahran Sefiri, Harik, Ziraat Makineleri, İrtihal, Şehit Yavruları İçin, Meclis-i Belediyenin Selahiyeti, Ticaret Dersleri, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6711. [ORAN], Ahmet Cevdet, Üslûbumuz, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 1. (Türkçe'nin kurallarını uzaktan, Fransızca kitaplar okuyarak öğrenmeye çalışanları tenkit ediyor.)
6712. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 1.

6713. İmzasız, Rahova'da Romanlar Darma Dağın Oldu, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 1.
6714. İmzasız, Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporunun Mebdaî, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 1.
6715. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hermenştad Zaferi, Romanya'da Üserayı Harbiye, Rusya'nın Bahr-i Siyah Donanması, Bedbaht Bir Roman Cenerali, Fransuva ve Jozen Hazretlerinin İsim Günü, Alman Harp İstikrazı, Lord Edward Garay'a.)
6716. İmzasız, İki Büyük Kumandan ve Bir Parlak Zafer, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 1.
6717. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Kitabü'l-Felâha El-Nebâtiye, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 2. (Çitfçilik, ziraat ve İlim ve Fen'in iki önemli ismi olan İbn-i Cülcül ve İbn-i Baytar'dan söz ediyor.)
6718. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İyd-ı Adha, Huzura Kabul, İttihat ve Terakki Umûmî Kongresi, İyd-i Said Ahda Ala-yı Valası Programı, Evrâk-ı Nakdiyenin Eşkâli Hakkında.)
6719. İmzasız, En Son Haberler, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yunanistan'da Yeniden Buhrân-ı Vükela, Venizelos Aleyhinde Nümayişler, İhtilalcilere İltihak Eden Harp Sefineleri.)
6720. İmzasız, Japonya'da Tebdil-i Vükela "Şems-i Tâli" Kûsûf'a Uğramaz mı?, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 1. (Japonya ve İtilaf devletleri arasındaki çıkmaz hk.)
6721. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 1.
6722. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya Ahvâli, Rusya Siyaseti ve Harbin Mesuliyeti.)
6723. İmzasız, Transilvanya Dâr-ı Harbinde İki Güzel Alman Şehri, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 1.
6724. İmzasız, Makedonya'da İtilafçıların Taarruzları, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 1.
6725. [İLERİ], Celâl Nûri, Dâü't-tercüme, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 2. (Rus Petro'nun açtırdığı Encümen-i Dâniş hk.)

6726. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Almanya'da Heyet-i Osmaniye Şerefine Ziyafetler, Çay Ziyafeti, Mebûsân-ı Kirama, Tayin, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6727. İmzasız, En Son Haberler, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6728. İmzasız, İyd ve Zafer, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 1. (Harbin üçüncü senesi ve bayram hk.)
6729. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 1.
6730. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Garp Cephesi Yarılabilir mi?, Fransız Köylüleri Sulh İstiyorlar, Hıyanate Bakınız, Jores'in Evrakı, Alman İmparatoru Şark Cephesinde, Beşinci Harp İstikrazı, Romanya'nın Hezimetleri Etrafında, Romanya'da Fenâ Manalı Tedbir, Çepinlerin Son Roman Hücumu Esnasında, Württemberg Kralının Yevm-i Velâdeti.)
6731. İmzasız, Yunan Haberleri, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 1.
6732. İmzasız, Roman İnhizamları Tevâli Ediyor, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 1.
6733. İmzasız, Garp Meydan Harbinde Dehşet, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 1.
6734. İmzasız, Tuna Sahillerinde Karşı Karşıya, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 1.
6735. İmzasız, Karilerimize, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 1. (Bayram dolayısıyla üç gün gazete çıkmayacağı duyurusu.)
6736. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Ahmet Salis'den Frederich Wilhelm'e, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Frederich Wilhelm'in Hayat ve Evsafı, Sultan Ahmet Sâlis'in ve Damat İbrahim Paşa'nın Prusya Kralına Cevapları.)
6737. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6738. İmzasız, En Son Haberler, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6739. İmzasız, Yunanistan Acaba Cidâle Müheyyâ mı?, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 1. (Yunanistan'daki karışık vaziyet ve İtilaf devletlerinin Yunanistan üzerinde oynadıkları oyunlar hk.)
6740. İmzasız, Roman Ordusu Ricatta, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 1.

6741. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 1.
6742. İmzasız, Seksen Sene Evvelki Memlekette de Türklere Ait Hatırat-ı Tarihiyye, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 1.
6743. Ferit, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 1.
6744. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Mecruhin-i Osmaniye, Osmanlı Askerinin Kahramanlığı, İsveç Ordusunun Manevraları, İngilizlerin Zayıyatı, Avrupa'nın Hakiki Düşmanı, Karadağ Hükümetinin Yeni Mukır, Fransa'da Hakikat Analışıyor mu?, Üç Günde 22 Vapur.)
6745. İmzasız, Parlak Bir Muvaffakiyet, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İmparatorun Maliye Nazırının Tebriği, İmparatorun Taltifat ve Takdiratı.)
6746. İmzasız, Yunan Haberleri, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 2.
6747. İmzasız, İki Günlük Alman Harp Raporları, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 2.
6748. İmzasız, İki Günlük Avusturya-Macar Harp Raporları, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 2.
6749. İmzasız, İki Günlük Bulgar Harp Raporları, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 2.
6750. [İLERİ], Celâl Nûri, Okyanus'un Sahil-i Diğerinde, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s.3. (Alt Başlık: Sa'y ile Eğlencenin İmtizac Ettiği Bir Âlem / Hayattan maksadın ne olduğu hk.)
6751. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s.3. (Alt Başlıklar: Bayram Alayı, Maide Resm-i Alisi, Veliht Sultan Dairesinde, Halil Bey'in Beyânâtı, Avdet, Keçiborlu Kükürt Madenleri, Kışlık Ziraiyatı İçin, Davet.)
6752. İmzasız, En Son Haberler, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s.3. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Osmanlı Harbiye Nazırının Hediyesi, Reichstag'da Müzakerat-ı Hafiyeye, Nikola Nikolayaviç'in Yeni Memuriyeti, Faaliyet-i Bahriye, Türk Ocağından, Teşekkür, Donanma Madalyası, Türk Ocağından, Pür u Garam.)
6753. İmzasız, İlânat, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s.4.
6754. İmzasız, Para, Para, Para, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 1. (Harp için Almanya'nın kolaylıkla para bulduğunu, fakat İtilaf devletlerinin bulamadığı hk.)

6755. İmzasız, Biraz'da İran'a Bakalım, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 1.
6756. İmzasız, Fransa'da Nüfus, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Garip Çareler ve Münakaşalar.)
6757. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sum Muharebeleri, Rusya'nın Vaziyeti, Romanyalılar Harp Afetlerine Maruz, Bükreş'e Tariş Edilmemeliymiş, Zaferler Hayal Ederken, Kronstadt Muharebesi Tafsilatından, Alman Sefirinin Reis Wilson'ı Ziyareti, Alman Tahtelbahirleri Etrafında, Sefain Mütevaliyen Fark Ediliyor.)
6758. İmzasız, Cihan Haberleri, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Habeşistan İğtişası, Japonya Vükelasının Tebdil Meselesi, Yine Fas Meselesi, Yunan Başvekil Cedidi.)
6759. İmzasız, Alman İstikrazları, İngiliz-Fransız İstikrazları, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 1.
6760. Fatma Aliye, Çin'de Tarih, Çin'de Vakanüvisler, Çin'de Tarih Usülleri, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 2. (Çin'de tarih yazımı başlangıcı ve devamı hk.)
6761. İmzasız, Tebdilât-ı Hevâiye, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 2.
6762. İmzasız, Türk Yurdu, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 2.
6763. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 2.
6764. İmzasız, En Son Haberler, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6765. [ORAN], Ahmet Cevdet, Topkapı Sarayı Nizamnâmesi, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1. (Topkapı Sarayı ve diğer saraylarının İslâm ve Türk Milleti açısından önemi hk.)
6766. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1.
6767. İmzasız, Galiçya'da Kahraman Kıtatımız, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1.
6768. İmzasız, Romanya Hakkında Kırmızı Kitap, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1.
6769. İmzasız, Medeniyet Müdafaası Zencilere mi Kaldı?, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1.
6770. İmzasız, Dobruca Kıtası Manzaralarından, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 Teşlîr-i Evvel 1916, s. 1.

6771. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Reichstag'da Müzakerat-ı Mühimme, Teftiş İmparatoru, Bavyera Kralının Vefatı, Arşidük Şarl Huzur u İmparatorîde.)
6772. İmzasız, Alman Tahtelbahirleri Faaliyette, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Newyork Borsasında Telaş.)
6773. İmzasız, Yunanistan Ahvâli, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Yeni Yunan Kabinesi, Romanya Konsolosunun Patras'ta Tevkifi, Bir İngiliz Sosyalistinin Nutku, İngiliz Zayiati, Transilvanya Hezimetlerinin Tesirati.)
6774. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, Hububâta Narh Vazî, Sirkat, Beyannâme Veren Tüccara, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6775. İmzasız, En Son Haberler, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6776. İmzasız, El-Hain ve Haif, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İslâm ve Fransa.)
6777. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 1.
6778. İmzasız, Roman Ordusunun Transilvanya Ricatı, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 1.
6779. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporu, Romanya'da Ahvâl Fena Şekilde, Romanya'da Şemamet Ahvâli.)
6780. İmzasız, Harb-i Hazırda Tarassut Mevkiler, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 1.
6781. İmzasız, Tahtelbahirleri Faaliyeti, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 1.
6782. İmzasız, Reichstag'da Mühim Bir Nutuklar, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 2.
6783. İmzasız, En Son Haberler, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Nizâm-el Sultâne Hazretlerinin Telgrafnâmeleri, Enver Paşa Hazretlerinin Cevabı, Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu.)
6784. İmzasız, Yunanistan Ahvâli, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 2.
6785. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık.)
6786. İmzasız, Hükümet ve Mûsikî, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1. (Mûsikî'nin hükümet ve diğer alanlarla ilişkisi hk.)

6787. İmzasız, Yunanistan İtilafçıların Elinde, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1.
6788. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunan'ın Ultimatom'a Cevabı, Yeni Kabine İttifak Devletleri, Yunan Demir Yolları, Filonun Teslim Muamelesi, Reichstag Meclisinin Celse-i Atisi, Alman Müstemleke Nazırının Beyânâtı, İngilizler Sivil Ahaliyi Aç Bırakıyorlar.)
6789. İmzasız, Hindeneburg İstikrazı Münasebetiyle, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1.
6790. [İLERİ], Celâl Nûri, Abdülhak Hamit Bey'in Mektupları, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1. (Tenkit.)
6791. İmzasız, Tahtelbahir Muharebatı, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Reis Wilson'un İfadeti.)
6792. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hürmet, Madalya, Kavain ve Nizamât, Tiyatro ve Edebiyat, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6793. İmzasız, En Son Haberler, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6794. İmzasız, Mağdur Bir Devlet, 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 1.
6795. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sum Muharebeleri, Garp Muharebatında İngiliz Zayıtı, İmparator Wilhelm'in Nutku, Bulgar Başkumandanının Emirnâmesi.)
6796. İmzasız, Romanya Ahvâli, 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya Kralının Sözleri, Peter Karp'ın Son Sözleri, Bükreş Matem İçinde.)
6797. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 1.
6798. İmzasız, Rus Saha-i Harbine Bir Nazar, 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 1.
6799. [İLERİ], Celal Nuri, Yahya Divânı, 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 2.
6800. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Galiçya Osmanlı Kıtâtına Hediyeler, Çarşafklar ve Yeldirmeler, Çekirgelere Karşı Mücadele, Mülteciler, İrtihal, Akd, Tebdilât-ı Hevâiye, Ali Efendi Sineması.)

6801. İmzasız, En Son Haberler, 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Atina'da Heyecan ve Asabiyet, Bavyera Kralının Cenaze Merasimi.)
6802. İmzasız, Fransa Tükeniyor, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Fransa'nın Zararı: 300.000.000.000.)
6803. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Atina İstasyonunda Kimler Hakim?, Bütün Yunanistan Elllerinde, Venizelos Hükümeti, Rus ve Roman Hükümdarlarının Mülakatı, Küstünce'ye Havaî Taarruzları, Romanyalılara Yardım Kabil Değil, Transilvanya'da Roman Ordusu Mağlup, Roman Kumandanlıklarında Tebdilat, Romanya'yı Kurtarmak İçin Tedbirler, Transilvanya Muhacirlerine Talimat, Radoslovof'un Beyânâtı, Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Kurtulan Kazazedeler, İtilafın Sefâin Zaiyatı, Havalarda Kim Galip.)
6804. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1.
6805. İmzasız, Muazzam Sum Taarruzunun Fakir ve Hakir Neticesi, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1.
6806. İmzasız, İtilafçıların Şarlatanlığı: Ey Yunan Kalk Vazife ki!, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1.
6807. İmzasız, Venizelos Hükümet-i Mevkitası Erkânından, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1.
6808. [DERİN], Giridî Ahmet Sâkî, Hayat-ı Harp Menâkıbından, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1.
6809. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Kabul ü Sefira, Halil Bey Hamburg'da, Cinayet, Harik, Bir İki Güne Kadar İkdam, Ahmet Refik Bey'in Şeyhü'l-İslâm Yahya Efendi, Sonbahar Koşuları, Tebdilât-ı Hevaîye.)
6810. İmzasız, En Son Haberler, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6811. İmzasız, Hind'in Enini, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Hind Fırka-i Milliye, Sink Faaliyeti Münasebetiyle.)
6812. İmzasız, İngilizler Hesaplarında Yanıldılar, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 1.
6813. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 1.

6814. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporu, Beşinci Harp İstikrazı, Askıt'ın Son Beyânâtı Münasebetiyle, Fransa'da İstikraz İçin, Tahtelbahirler Faaliyetlerinden.)
6815. [ALTINAY], Ahmet Refik Bey, Şeyhü'l-İslâm Yahya Efendi, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 1.
6816. [DÂNİŞMEND], İsmâil Hâmî, Afrika'nın Taksimi, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Eski İstilâlar.)
6817. İmzasız, Yunanistan Ahvâli, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İtilaf Yeni Kabineyi Tanıyor mu?, Flipescu'nun Vefatı.)
6818. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Resmî Kabul, Muvasalat, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Ziraat İstatistiği, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6819. İmzasız, En Son Haberler, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6820. İmzasız, Almanların Esbâb-ı Muvaffakiyeti, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 1.
6821. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sum Muharebatı, Askıt'ın Mütefahirâne Beyânâtı, Çeplin Hücumları ve Hasarat-ı Azime.)
6822. İmzasız, Romanya Ordusunda Cesaret, Romanya Ordusu İtilafçılar Elinde, Amerika Reddediyor, Tahtelbahir Faaliyeti Ber-devam, Bir Fransız Kruvazörünün Garkı.)
6823. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 1.
6824. İmzasız, Birazda İtalyan Cephesine Nazar Edelim, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 1.
6825. İmzasız, Muharebat-ı Hevâiye Kahramanlarından Bir Sima, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 1.
6826. [ALTINAY], Ahmet Refik, Şeyhü'l-İslâm Yahya Efendi, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Gençliği, Süleyman Kânûnî ve Sultan Ahmet Evvel Devri, Eş'arı, Sultan Osman Sâni Devrinde Meşihati.)
6827. Tavır Tavır mı, El Aman Min-El Zaman, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 2. (Latife.)
6828. İmzasız, Yunanistan Ahvâli, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 2.

6829. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tayyare Manevraları, Nişan, Şayan-ı Takdir Bir Teşebbüs, Almanya'da Osmanlı Talebesi, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6830. İmzasız, Usûl ü Tatir Hakkında, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Kadınlara Hürmet Bir Vecibedir.)
6831. İmzasız, En Son Haberler, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6832. İmzasız, İade-i Şan ve Şevket, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1. (Almanya'nın şanı hk.)
6833. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1.
6834. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgarlar v e Ruslar, Roman Ordularında Rus Kumandan, Takeyonsku Kral Huzurunda, İngiltere'de Amelenin Askerliği, İngiliz-Fransız Zayıyatının Dehşeti, Alman Başvekili Karargâh-ı Umûmî'de, Alman Tahtelbahirleri.)
6835. İmzasız, Roman Başkumandanı Kim?, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1.
6836. İmzasız, Yunanistan Ahvâli, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1.
6837. İmzasız, Dünyanın Bağı Fransa'nın Müzayakası, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1.
6838. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tenze-i Padişahî, Mackenzie İle Falkenhayn'a Karşı, Mahsulat-ı Araziye Ticareti Serbesttir, Kaza, İrtihal, Evkaf İslâmiye Müzesi, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6839. [ALTINAY], Ahmet Refik, Şeyhü'l-İslâm Yahya Efendi, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Murat Devrinde Meşihati, Revân Seferinde Yahya Efendi, Padişahla Münasebeti.)
6840. İmzasız, En Son Haberler, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6841. İmzasız, Prens Valdemar Hazretlerinin Teşrifleri, 7072, 23 ZH. 1334, 8 TE. 1332, 21 TE. 1916, s. 1.
6842. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7072, 23 ZH. 1334, 8 TE. 1332, 21 TE. 1916, s. 1.
6843. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7072, 23 ZH. 1334, 8 TE. 1332, 21 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sum Muharebatının Dehşeti, İmparator Hazretleri Garp Cephesinde, Berlin'de Romanların Tevkifi, Fransız Mübalalarının Bir Numunesi, Başvekilin

- Avdeti, Yeni Tahtelbahir Muvaffakiyeti, İngiltere'nin Kaybettiği Gemiler, Loyd Corc'un Beyânâtı Münasebetiyle, Filipesco'nun Vefatı Münasebetiyle.)
6844. İmzasız, Kanlı Harp Meydanlarının Garip Manzaralarından, 7072, 23 ZH. 1334, 8 TE. 1332, 21 TE. 1916, s. 1.
6845. İmzasız, Harp Meydanlarında Boy Gösterenler, 7072, 23 ZH. 1334, 8 TE. 1332, 21 TE. 1916, s. 1.
6846. İmzasız, Misafir-i Has Şehriyarı, 7072, 23 ZH. 1334, 8 TE. 1332, 21 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Prusya Prensi Valdemar Hazretleri Şehrimize Geldiler.)
6847. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7072, 23 ZH. 1334, 8 TE. 1332, 21 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Prens Valdemar Cenaplarının Muvasalatı, Madenlerimiz, Tebdilât-ı Hevâiye, Veli Efendi At Yarışları, İrtihal, İngiliz, Hilâl-i Ahmer Viyana Merkezi, Alenen Teşekkür, Türk Ocağından.)
6848. İmzasız, En Son Haberler, 7072, 23 ZH. 1334, 8 TE. 1332, 21 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Kral Kostantin ve İngiliz Sefiri, Roman Ordusunun Vaziyeti Vahim, İtalya Malisi İngilizlerin Lehinde.)
6849. İmzasız, Kazıklı Voyvoda'nın Şera'l-halefleri, 7073, 24 ZH. 1334, 9 TE. 1332, 22 TE. 1916, s. 1.
6850. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7073, 24 ZH. 1334, 9 TE. 1332, 22 TE. 1916, s. 1.
6851. İmzasız, Harbin Câlîb-i Dikkat İrtisamlarından, 7073, 24 ZH. 1334, 9 TE. 1332, 22 TE. 1916, s. 1.
6852. İmzasız, Alman Harp Raporu, 7073, 24 ZH. 1334, 9 TE. 1332, 22 TE. 1916, s. 1.
6853. İmzasız, Avusturya-Macaristan Harp Raporu, 7073, 24 ZH. 1334, 9 TE. 1332, 22 TE. 1916, s. 1.
6854. İmzasız, Bulgar Harp Raporu, 7073, 24 ZH. 1334, 9 TE. 1332, 22 TE. 1916, s. 1.
6855. [ALTINAY], Ahmet Refik, Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Divânı, 7073, 24 ZH. 1334, 9 TE. 1332, 22 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bağdad Fethi'nde Yahyâ Efendi, Murad-ı Rabi ile Meşairesi, Sultan İbrahim Devri, Son Günleri.)
6856. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7073, 24 ZH. 1334, 9 TE. 1332, 22 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Prens Valdemar Huzur-ı Mülûkânede, Halil Beyefendi Viyana'da.)
6857. İmzasız, Bir Hasbihal-i Siyasi, 7074, 25 ZH. 1334, 10 TE. 1332, 23 TE. 1916, s. 1.
6858. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7074, 25 ZH. 1334, 10 TE. 1332, 23 TE. 1916, s. 1.

6859. İmzasız, Harp Raporu, 7074, 25 ZH. 1334, 10 TE. 1332, 23 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Karl Corch Bodrum'a Kaçmış, İngiltere'nin Mâli-i Müzâyekası, İngiliz Misterleri Asker.)
6860. İmzasız, Romen Ordusu'nun İnhizam Tâamına mı Gidiyoruz, 7074, 25 ZH. 1334, 10 TE. 1332, 23 TE. 1916, s. 1.
6861. İmzasız, Garpta Meşhur Zırhlı Otomobiller, 7074, 25 ZH. 1334, 10 TE. 1332, 23 TE. 1916, s. 1.
6862. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7074, 25 ZH. 1334, 10 TE. 1332, 23 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Prens Valdemar Şehrimizde, İbn-i Musa ve Finten.)
6863. İmzasız, En Son Haberler, 7074, 25 ZH. 1334, 10 TE. 1332, 23 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6864. İmzasız, Romanya Sırbistan'a Benzetilecek, 7075, 26 ZH. 1334, 11 TE. 1332, 24 TE. 1916, s. 1.
6865. İmzasız, Harb-i Umûmi, 7075, 26 ZH. 1334, 11 TE. 1332, 24 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Amerika'nın Bî-terafılığı, Amerika'nın İngiltere'ye Katî İhtârâtı.)
6866. İmzasız, Muzafferiyet-i Azmiye, Köstence ve Mecidiye Elimizde, 7075, 26 ZH. 1334, 11 TE. 1332, 24 TE. 1916, s. 1.
6867. İmzasız, Köstence ve Çornada İntibaları, 7075, 26 ZH. 1334, 11 TE. 1332, 24 TE. 1916, s. 1.
6868. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7075, 26 ZH. 1334, 11 TE. 1332, 24 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hain-i Hasini Telin Ediyorlar, Ziyafet-i Padişahî, Sonbahar İkinci Atkoşusu.)
6869. İmzasız, En Son Haberler, 7075, 26 ZH. 1334, 11 TE. 1332, 24 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6870. İmzasız, Osmanlılık'ta Seciye-i Asliye: Askerlik, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 1. (Osmanlı askerinden ve seciye-i asliyenin hem Osmanlı hem de diğer devletlerdeki karşılığı hk.)
6871. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dobruca Muzafferiyeti Etrafında, Planları Yanlış Çıkmış, Ruşet İşi ve Yeni Rezaletler, Almanya'ya Tayyare Hücumu.)
6872. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 1.
6873. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 1.

6874. İmzasız, Kont Ostorog'un Merasim-i Tedfinesi, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 1.
6875. İmzasız, Yeni Muzafferiyetten Netayic-i Mühimme Mamuldür, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 1.
6876. İmzasız, Sultan Murat Rabî Devrinde Dobruca ve Civarı, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 2.
6877. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Prens Valdemar Hazretleri, Halil Bey Viyana'da, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Bir Beşaret-i İlmiye ve Edebiyye, Mahal İtası, Bilgi Yurdu, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6878. İmzasız, En Son Haberler, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6879. İmzasız, Şarkta'da, Garpta'da, 7077, 28 ZH. 1334, 13 TE. 1332, 26 TE. 1916, s. 1. (Tebliğlerin dilini şair üsluplarıyla karşılaştırıyor.)
6880. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7077, 28 ZH. 1334, 13 TE. 1332, 26 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tarayofca Muzafferiyeti Tefsilatı, Cernavoda'nın Zabtı, Romanların İstimdad Nalânı, Bir Muharebe-i Hevaiye, Alman-İsviçre Mukavelenâmesi, Kırmızı Kitap, Amerika Zarar ve Ziyân İstiyor, Yunan Hükümetinin Taahhüdatı, Kont Ostorog'un Cenaze Merasimi.)
6881. İmzasız, Romanya'ya Karşı Müttefikler Taarruzu, 7077, 28 ZH. 1334, 13 TE. 1332, 26 TE. 1916, s. 1.
6882. İmzasız, Almanya'nın Demir Madenleri, 7077, 28 ZH. 1334, 13 TE. 1332, 26 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Demir Muin Zaferdir.)
6883. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7077, 28 ZH. 1334, 13 TE. 1332, 26 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Tayin, Prens Valdemar Hazretleri, Vilayette Zafer Şenlikleri, Bir Müsabaka, Adada Tahrîr-i Elak, Asker Ailelerine Erzak Tevzii, Tebdilât-ı Hevaiye.)
6884. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7077, 28 ZH. 1334, 13 TE. 1332, 26 TE. 1916, s. 2.
6885. İmzasız, En Son Haberler, 7077, 28 ZH. 1334, 13 TE. 1332, 26 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6886. İmzasız, Zirâî Seferberlik, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 1. (Almanya'nın bütün umumu ile birlikte seferber olması hk.)
6887. İmzasız, Bedel Nakdî Kanûnu, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 1.
6888. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 1.

6889. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dobruca Harekâtı ve Cernavoda, Bulgaristan'da Bir Mahkûmiyet-i Siyasi, Romanlar Taarruzdan Şaşkın, Times'e Göre Türkler Her Yere Yetişiyorlar, Çernevoda'nın Zabtı ve Berlin Matbuatı, Türkler ile Bulgarların Muhadenet-i Mütekabilesi, Tahtelbahir Muharebatından Norveç'in Zararı.)
6890. İmzasız, Romanya Üç Cihandan Ateş Altında, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 1.
6891. İmzasız, Roman Cephesine Ait Manzaralardan, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 1.
6892. [DÂNİŞMEND], İsmâil Hâmî, Afrika'nın Taksimi, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Fütühât-ı İslâmiye.)
6893. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Yunan Kralının Tedbiri.)
6894. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Prens Valdemar Hazretleri, Berlin'de Osmanlı Heyeti Şeferine Ziyafet, Resmî Kabul, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Akd, Emraz-ı Hayvaniye, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Türk Yurdu.)
6895. İmzasız, En Son Haberler, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Lord Edward Garay'ın Beyânât-ı Mühimmesi.)
6896. İmzasız, Hamâsetin Tenmiyesi, Celâdetin Takviyesi, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 1. (Almanya'nın bütün güçlerinden faydalandığı hk.)
6897. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Cernavoda Köprüsünün Berhava Edilmesi, Muharebat-ı Hevâiyede Fevakalâde Bir Gün, Edward Garay'ın İttihad-ı Akvâm Hayali, Roman Mağlubiyetlerinin Avakıbına Dair Tafsilât-ı Cedide, Dobruca'da Roman Cephesi Nazıl Yarıldı, Roman-Rus Üserası Şehrimizde.)
6898. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 1.
6899. İmzasız, Bahr-i Sefid'de Galya Vapurunun Torpillermesi, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 1.
6900. İmzasız, İki İtilafçı Siması, Fakat İkisi de Nâ-Gam, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 1.
6901. İmzasız, Romanya'nın Kırılan Kapılarından İçeri, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 1.

6902. [İLERİ], Celal Nuri, Bir Düşman Müstameresi: Kanada, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Seyahat Hatıratından.)
6903. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Veli Efendi At Yarışları, Ziraiye-i Muavenet,
6904. İmzasız, En Son Haberler, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
6905. İmzasız, 1335 Sene-i Hicriyesi, 7080, 1 Mh. 1335, 16 TE. 1332, 29 TE. 1916, s. 1.
6906. İmzasız, Büyük Britanya'nın Bilançosu, 7080, 1 Mh. 1335, 16 TE. 1332, 29 TE. 1916, s. 1. (Büyük Britanya'nın harp bilaçosu hk.)
6907. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7080, 1 Mh. 1335, 16 TE. 1332, 29 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya Kraliçesinin İstimdâd ve Niyazı, Romenlar Muhacir.)
6908. İmzasız, Romanya'ya Karşı Taarruz Ber-devam, 7080, 1 Mh. 1335, 16 TE. 1332, 29 TE. 1916, s. 1.
6909. İmzasız, Almanya Maliye Nazırı'nın Nutku, Alman Zafer-i Malisi, Alman Kudret-i İhtiraiyesi, 7080, 1 Mh. 1335, 16 TE. 1332, 29 TE. 1916, s. 1.
6910. İmzasız, Prens Valdemar Hazretleri, 7080, 1 Mh. 1335, 16 TE. 1332, 29 TE. 1916, s. 1.
6911. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7080, 1 Mh. 1335, 16 TE. 1332, 29 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Arz-ı Tebrikât, Prens Valdemar'ın Azimeti, Galiçya Osmanlı Kıtataına Hediyeler, Ecnebler Hakkında, İntihar, Mahal İtası, Roman Üserası, Asker Hanımlarına Yardımcı Hanımlar Cemiyetinden, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6912. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7080, 1 Mh. 1335, 16 TE. 1332, 29 TE. 1916, s. 2.
6913. İmzasız, En Son Haberler, 7080, 1 Mh. 1335, 16 TE. 1332, 29 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Umûm Devletlerin Mecmu' Harp Sarfıyatı, Dobruca Ganaimi'nin Taksimi, Almanya-İskandinavya Münasebeti.)
6914. İmzasız, Mark'ın Sterlin Lirasına Galebesi, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 1. (Markın Sterlin karşısında değer kazanması hk.)
6915. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 1.
6916. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmisinin Mabadı, Verdun Taarruzu Ehemmiyetten Arî, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Kendileri Ne Diyorlar, Onbaşı Ali Mehmet'in Muvaffakiyetine Mükâfat, Osmanlıları Düşmanları Dahi Takdir Ediyor.)

6917. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 1.
6918. İmzasız, Roman İnhizamlarının Aks-ı Tesirâtı, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Roman İnhizamları Fenâ Tesir Ediyor, Şarkta, Garpta Konferanslar Kuruluyor.)
6919. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sene-i Cedide Tebrikâtı, Veliâht Sultan Nezinde, Meclis-i Vükela, Komisyon, Kavain ve Nizamat, Bir Ay Matem, Kan Akıtmak Memnu, Sukût, İntiharav Teşebbüs, Askerimize Hedaye-i Şitaiyye, Tebdilât-ı Hevaiye, Muallim Mecmuası.)
6920. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Devr-i Sultan İbrahim Hanî'de Ziraat Cemiyet-i Feniyyemize, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 2. (Osmanlı ziraatının incelenmesi hk.)
6921. İmzasız, En Son Haberler, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Almanya'nın Dersaadet Sefiri Şerefine Ziyafet, Viyana Ateşemiliterimiz Feyzi Bey, Avusturya-Macaristan Kabinesi, Romanya'ya Para Vermiyorlar.)
6922. İmzasız, Farîza-i Cihat, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 1. (Osmanlı'nın asker millet olduğu hk.)
6923. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Koca Hindeneburg'un Mütevazı Beyânâtı, Manş Denizi Muharebesi, İtilaf Erkânı Arasında İhtilaf, Herve'nin Hayret ve Takdirâtı.)
6924. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 1.
6925. İmzasız, Romanya Ordusunun Ecnebi Başkumdanı, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 1.
6926. İmzasız, Romanya Geçitlerinin Zabtından Sonra, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 1.
6927. İmzasız, Kahraman ve Mahir Bölke'nin Vefatı, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 1.
6928. İmzasız, Anadolu Türküleri, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 2. (Bir yolcunun defter-i hatıratından. Şiir.)
6929. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret-i Padişahî, Kabul ü Sefira, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Kavain ve Nizamat, Roman Esileri, Aydın Demiryolu Hâsılatı, Tebdilât-ı Hevâiye, Hande.)

6930. İmzasız, En Son Haberler, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Almanya Harbiye Nazırı, İtalya ve Nepir'in Tahliyesi, İtalya'nın Selânik'e Asker İzamı Meselesi.)
6931. İmzasız, Galiçya'da Dobruca'daki Gazilerimize, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Matbuatı Osmaniye Tütün Hediye Heyeti.)
6932. İmzasız, Kahramanlar Arasında, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 1. (Askerler arasındaki gezintilerden söz ediyor.)
6933. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 1.
6934. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Balkanlar'da ve Sum'da Halleri İyi Değil, 169. Piyâde Kumandan Alayı, Akim Kalan Sum Taarruzlarında, Aksa-yı Şark'ta Harîs Fütühat Bir Millet –Japonya-, Fransa'da İki Sulh Konferansı, Kahraman Bölke'nin Vefatı ve Tesirâtı, Romanya'nın Tehlikesi ve Vaziyeti ve Endişesi, Batırılan Gemiler.)
6935. İmzasız, Dobruca'da Türk ve Müslüman Kardeşlerimiz, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bir Köy Mescidinde Ezân-ı Muhammedî Okunurken.),
6936. İmzasız, Cernoviç Osmanlılar'da İken, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: İsveç Kralının Memleketimize İlticası, Cernoviç Baskısı, Barut Muharebesinden Evvel İlan'-ı Harbe Sebep, Cernoviç Meselesidir.)
6937. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 2.
6938. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Düşmanların Takdiratı, Bulgaristan'ın Dersaadet Sefiri, Ekmek Fiyatı İki Kuruş, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6939. İmzasız, En Son Haberler, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Avusturya-Macar Kabinesinin Suret-i Teşkili, Tahtelbahir Mahrukâtı Nasıl Buluyorlar, İskandinavya'nın Almanya'ya Cevabı, Romanya Karargâh-ı Umûmî'de.)
6940. İmzasız, Bâb-ı Âlî'nin Mühim Bir Notası, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hükümet-i Seniyyece Paris ve Berlin Muahedelerinin Mülga Telakki Edilmesi, Cebel-i Lübnan İmtiyazatının Teyid-i İlgası.)
6941. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 1.

6942. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sum Muharebatı, Tahtelbahirlerin İştidad Faaliyetleri, Manş Denizinde Tahtelbahirlerin Faaliyeti, Romanya'ya Karşı Muzafferiyat.)
6943. İmzasız, Yeni Bir Alet-i Harp: Tayyare-Otomobil, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 1.
6944. Romanlar ve Ruslar Raks Ederlerken, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İki Ay Evvel Raks Ederlerdi, Acaba Şimdi Ne Yapıyorlar?.)
6945. İmzasız, Yunan Haberleri, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 1. (Pire'de Amerika Donanması.)
6946. [İLERİ], Celâl Nûri, Amerika'da Tahsil-i Âli, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 2. (Amerika'daki eğitimin özellikleri ve neden bu kadar başarılı oldukları hk.)
6947. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Yeni İstanbul Mebusu İntibahatı, Galiçya ve Dobruca'daki Gazilerimize, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Mecanen Ticaret ve Türkçe Gece Dersleri, Osmanlı Genç Dernekleri, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6948. İmzasız, En Son Haberler, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Almanların Dover Boğazından Müruru, Avusturalya'da Askerlik Meselesi, Nepir'de İtalyanlar İlerliyorlar, Cermen Sefinesinin Garkı.)
6949. İmzasız, Hindeneburg'un Üslûbu, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 1.
6950. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yüzbaşı Bölke'nin Cenaze Merasimi, Lehistan'a Muhtariyet Veriliyor, Yine İttihad-ı Akvam Emel Baidi, Köstence'de 2.5 Milyon Liralık Petrol, İttifak-ı Murabba Hakkındaki Zanlar Ber-hava, Venizelos'un Adem-i Muvaffakiyeti, Manş Kanalında Batan İngiliz Sefinesi, Avusturya ve Kanada'da Mecburi Askerlik.)
6951. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 1.
6952. İmzasız, Romanya'ya Karşı Taarruzlar Ne Merkez'de, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 1.
6953. İmzasız, Yuna Payitahtında Asker-i Ecnebiyye, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 1.
6954. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mübaya ve Nakli Memnu Mevad, Almanya'nın Dersaadet Sefiri Cedidi, Osmanlıların Nebat ve Besaletini Takdir, Galiçya ve Dobruca'daki Gazete-i Osmaniye.)

6955. Fatma Aliye, Bir Terâkkiyât- Ulûm, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 2. (Bilgi noktasında insanlar ve hayvanlar hk.)
6956. İmzasız, En Son Haberler, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Enver Paşa Hazretlerine Nişan, Avusturya-Macaristan Vükelâsı, Cedidesi, Bohemya Prensi Fransuva'nın Vefatı, Çin Reis-i Cumhuru, Posta Çantalarının Müsaderesi, Efrad-ı Askeriye Terhis.)
6957. İmzasız, Hayat-ı Cedide, 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 1. (Yeni hayat şekli.)
6958. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Ceneral Mackenzie'in Ordusuna Hitabı, Deutschland'ın İkinci Seferi, Tahtaelbahirler ve Fransızların Korkusu, Batırılan Vapurlar, Fransız Parlemantosunda Münakaşalar, Peredeal Muvaffakiyeti.)
6959. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 1.
6960. İmzasız, Zirâi Seferberlik Numunelerinden, 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 1.
6961. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 1.
6962. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Harbimizin Üçüncü Senesi, Suriye'ye Giden Heyet-i Mahsusa, Akd, Tohumluklar, Asker Ailelerine Yardımcı Cemiyetinden, Tebdilât-ı Hevâiye, Bilgi Yurdu.)
6963. Soysallıoğlu [İsmail Suphi], Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 2. (Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası'nın çıkması hk.)
6964. İmzasız, En Son Haberler, 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Kahraman ve Pâk Bir Müslüman.)
6965. İmzasız, Terazinin Kefelerinde: Medeniyet ile Vahşet, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 1. (İngiltere'nin terazinin kefelerine medeniyet ile vahşeti koyduğu hk.)
6966. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 1.
6967. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere'nin Muhteşem İnfirad Politikesi, Sum Cephesinde İngilizler, Reichstag Meclisinde Üsera-yı Harbiye Meselesi, Fransızların Zayıyatı 3.917.860,

- İngiliz Bahriye Nazırımın İtirafatı, Romanya’da Doğruyu Söyleyenler, İtalyan Sefiri Yunan Kralı Huzurunda, Esirlerin Ziraatta İstihdamları.)
6968. İmzasız, Makedonya Cephesinde Türk Kıtatı, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 1.
6969. İmzasız, Zabıtımıza Düşen Köstence Manzaralarından, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 1.
6970. İmzasız, Rus Ordusu Tebdillerinden, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 1. (Bu defa Romanya Birinci Ordusu Kumandanlığına Tayin Edilen Cenaral Kolca.)
6971. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Viyana’ya Muvasalat Edenler, Çelenk Vazî, Esirlerin Ziraatta İstihdamları, Raks ve Makberi, Tebri, Galiçya ve Dobruca’daki Kıtatımız İçin, Tebdilât-ı Hevâiye, Bilgi Yurdu, Evkâf-ı İslâmiye Müzesi.)
6972. [ALTINAY], Ahmet Refik, Büyük Fredirick ve Osmanlılar, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sultan Osman Sâlis ve Büyük Frederich, Frederich’in İstanbul Sefiri Reckzin ve Teşebbüsleri.)
6973. İmzasız, En Son Haberler, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Reichstag’ın Müftelik Planları, Batırılan Sefineler, Almanya Üserasının Islah Halleri İçin, Dobruca’nın Suret-i İdaresi, İtilaf Romanya’yı Tehdit Ediyor.)
6974. İmzasız, Eski Lehistan Krallığı Kûsûftan Kurtuldu, 7088, 9 Mh. 1334, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 1. (Lehistan’ın karanlıktan çıktığından bahsetmektedir.)
6975. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7088, 9 Mh. 1335, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 1.
6976. İmzasız, Fransa’da, Bolivya’da İtilaf Konferansı, 7088, 9 Mh. 1335, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 1.
6977. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7088, 9 Mh. 1335, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 1. (Alt Başlıklar: Sum Taarruzunun İkâmet Hazinesi, 11500 Sivil Ahali Zayi Edilmiş, Lehistan İstiklâli Hakkında.)
6978. İmzasız, Avusturya’nın Tuna Filosu, 7088, 9 Mh. 1335, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 1.
6979. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7088, 9 Mh. 1335, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Dâhili Posta Havalenâmesi, Hilâl-i Ahmer Sergisine Ait Eşya, Galiçya ve Dobruca’daki Kıtatımız İçin, Şehreminin Hîrgâr Bir Teşebbüsü, Tebdilât-ı Hevâiye.)
6980. Süleyman Nazif, Asker ve Tütün, 7088, 9 Mh. 1335, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 2. (Tütün hediyesi.)

6981. İmzasız, En Son Haberler, 7088, 9 Mh. 1335, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Dersaadette Başkumandan Vekili Zişânî Paşa Hazretleri, Reichstag Meclisinde, Başvekil Beyânâtta Bulunacak, Deutschland'ın Seyahati, Batırılan Vapurlar, Üç İtalyan Vapurunun Garkı, Dobruca'ya Dair Beyânât-ı Mühimme, Lehistan İstiklâli Münasebetiyle.)
6982. İmzasız, Osmanlı Askerini Tebcîl, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1. (Yabancı generallerin Enver Paşa'ya yazdığı tebliğ hk.)
6983. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1.
6984. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1. (Alt Başlıklar: Sum Taarruzu Akîmesi Tafsilatı, Romanya'da Mağlubiyet Meseleleri.)
6985. İmzasız, Lehistan İstiklâli, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1. (Alt Başlık: Varşova'da İstiklâl Merâsimi.)
6986. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Gelinler, İntihar, Galiçya ve Dobruca'daki Kıtatumuz İçin, Tebdilât-ı Hevâiye, Kadınlarımız Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi.)
6987. [TARHAN], Abdülhak Hamit, Bir Hatıra-i Abdülhak Hamit, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1.
6988. [ALTINAY], Ahmet Refik, Lehistan'a Kral Nasb Edilirken, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 2. (Alt Başlıklar: Lehistan İntihabatına Sokullu'nun Müdahalesi, Müthiş Ivan'ı Tehdit, Fransızların Ricaları.)
6989. İmzasız, En Son Haberler, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Romanlar Akın Akın Muhacerette, Ber-Hevâ Edilen Tahtelbahirler.)
6990. İmzasız, İtizâr, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1. (Dünkü ser-sütunun bazı yerlerine yapılan değişiklikler hk.)
6991. İmzasız, Enver Paşa'nın Beyânâtı Münasebetiyle, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1.
6992. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1.
6993. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Donanmasının Şimdiye Kadar Zayıyatı, Tahtelbahirlerin Faaliyeti Etrafında, Sum Muharebelerinin Neticesi, Rusların Kuvveti Tükenemez mi?, Manastır Etrafında ki Tahkimiyet.)

6994. İmzasız, Alman Bahriyelilerinden Bir Kahraman Kumandan, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1.
6995. İmzasız, Lehistan İstiklâli, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Varşova'da İstiklâl Nümayişleri.)
6996. İmzasız, Dobruca'da İki Rus Kumandanı, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1.
6997. İmzasız, İttifâk-ı Murabba'nın Rical-i Müdebbiresinden, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1.
6998. İmzasız, Lehistan Krallığı'nın İhyasına Müteallik, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1.
6999. İmzasız, İkdâm'ın Hususi Telgrafları, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1.
7000. [ALTINAY], Ahmet Refik, Osmanlılar Lehistan'a Kral Nasb Ederlerken, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Henry De Valve'nin İntihabatı, Sokullu'nun Tedbirleri, Lehistan Tahtının Tekrar Münhal Olması, Sultan Murat Sâlis Tarafından Batur İştova'nın Nasbı.)
7001. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Talat Beyefendi Ankara'da, Memleketimiz de Umur-ı Nafiyye Himmet, Berlin'de Türk Tepesi Şerefine Resmî Kabul, Mekteb-i Harbiyeden Neşet Edenlere Suret, Galiçya'da Kahramanlarımıza Muavenet, Ziya Paşa Divanı, Teşekkür-i Alenî, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7002. İmzasız, En Son Haberler, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7003. İmzasız, Münkesir Bir Millet, Münkesif Bir Memleket, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 1. (Harp başlamadan önceki Almanya ve İngiltere hk.)
7004. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Lehistan İstiklâli, Teşekkür Telgrafnâmeleri, Sum Cephesinde Düşmanların Kanlı Hezimetleri, Bükreş Matemler İçinde, Hollanda Tahtelbahirlerinin Topa Tutulması.)
7005. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 1.
7006. İmzasız, İki Sene Harb-i Umûmîden Sonra, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Düvel-i Muharebe de Adam Başına İsabet Eden Borç Miktarı.)
7007. İmzasız, Tablo, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 1. (Borçlar çizelgesi.)

7008. İmzasız, Romanya'nın Şimal Kısımında Transilvanya Dağları Muharebatı, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 1.
7009. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Millet'in Küşadı, Suriye ve Filistin Heyeti, Mütekaid Zabitan İçin Alâmet-i Farika, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Âlem-i Şeraiyatta Bir Eser-i Tekâmül-Safvet-i El-Beyân Fî Tefsirü'l-Kur'ân, Edebiyat, Zayî-i Musıf, İrtihak-i Musıf, Tebdilât-ı Hevâiye, Galiçya ve Dobruca'daki Gazilerimize Tütün Hediyesi, Adab-ı Muaşeret Dersleri.)
7010. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Selâtin-i Osmaniyemizin Ziraata Hıdmetleri, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 2.
7011. İmzasız, En Son Haberler, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7012. İmzasız, Amerika'da Reis-i Hükümet İntihabı Münasebetiyle, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 1. (Amerika hükümet başkanının seçilmesi hk.)
7013. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Lehistan İstiklâli, Düşman Matbuatının Telâşı, Akvâm-ı Ecnebiyede Cemiyet İttihadiyesi ve Lehliler, Avusturya Ahvâl-i Malisi, Macaristan'da Mısır'da Yağ İstihsali, Dobruca'da Düşmanlar Bataklıklar İçinde, Tuna Üzerinde Bulgarlar ve Avusturya Monitörleri, Romanya'da Korkar Zabitler, Jofer İle Kadorna'nın Mülâkatı, İngiltere Cihânı İstilâ Etmek İstiyor.)
7014. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 1.
7015. İmzasız, Sum Cephesinde Fevkalâde Müessir ve Müthiş Bir Tayyare Taarruzu, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 1.
7016. İmzasız, Yeni Amerika Reis-i Cumhuri, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 1.
7017. [DÂNİŞMEND], İsmâil Hâmî, Afrika'nın Taksimi, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Osmanlı Fütuhâtı.)
7018. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, İran'da Türk Taraftarlığı, Türk-Alman Dostluk Yurdu, Genç Dernekleri Teftişâtı, Kaza-yı Feci, Harik, Katl, Askerimize Lazım-ı Şitaiye, Kahraman Gazilerimiz İçin İtâ Olunan Hedaya, Tebdilât-ı Hevâiye, Bilgi Yurdu.)
7019. İmzasız, En Son Haberler, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu,

- Rus Başvekili Hasta, Mösyö Radoslavof'un Beyânâtı, İttifak'ın Romanya'da İşgal Ettiği Arazi, Bolinya İtilaf Konferansında, Amerika İntihabatı ve Rusya.)
7020. İmzasız, Milletın Bir Vazifesi, Şehidzâdelerin Ailelere Kabulü, 7093, 14 Mh. 1335, 29 TE. 1332, 11 TS. 1916, s. 1. (Mehmetçik'in ailerine sahip çıkılması gerektiğinden ve bunun önemi hk.)
7021. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7093, 14 Mh. 1335, 29 TE. 1332, 11 TS. 1916, s. 1.
7022. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7093, 14 Mh. 1335, 29 TE. 1332, 11 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Lehistan İstiklâli, Amerika Reis-i Cumhuru Hangisi, Sum Muharebeleri, Bir Rus Deridnotu Batmış, Batırılan Vapurlar, Roman Karagâh-ı Umûmisinde Meclis Kralı, Huduttan 50 Kilometre İçeride, Romanya Firârieleri, Şire'yi İşgal Etmişler.)
7023. İmzasız, Mahir Alman Ordusu Kumandanlarından, 7093, 14 Mh. 1335, 29 TE. 1332, 11 TS. 1916, s. 1.
7024. İmzasız, Bir Flemenk Tahtelbahirine Taarruz Münasebetiyle, 7093, 14 Mh. 1335, 29 TE. 1332, 11 TS. 1916, s. 1.
7025. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7093, 14 Mh. 1335, 29 TE. 1332, 11 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Dobruca Gazilerimize Tütün Hediyesi, Tayin, İrtihal, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7026. İmzasız, Alman Başvekilinin Mühim Bir Hitabesi, 7093, 14 Mh. 1335, 29 TE. 1332, 11 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Harb-i Umûmî Sebepleri, Rus Seferberliği.)
7027. İmzasız, En Son Haberler, 7093, 14 Mh. 1335, 29 TE. 1332, 11 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Rapooru, Wilson Riyasetine İntihab Edildi, Adapazarı Civarında Bir İmâlethânenin Resmî Küşadı.)
7028. İmzasız, Harb-i Umûmînin Müsebbibleri ve Mübaşirleri, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 1. (Alman Başvekili Bethmann Hoollweg'in harbin sebeplerini anlattığı nutuk hk.)
7029. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Reichstag'da Bütçe Komisyonunda Müzakerat.)
7030. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 1.
7031. İmzasız, İmparatoriçe Maria Battı, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 1.
7032. İmzasız, Kroki, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 1. (Bu kere gark olduğunu teyid eden İmparatoriçe Maria Rus deridnotunun şekil ve ibadını ve toplarını meşar kroki.)

7033. İmzasız, Galiçya'da Şecî Askerlerimizin Takdiri, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 1.
7034. İmzasız, Mağlup Rus Cenerallerinden, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 1.
7035. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 2. (Şeyhü'l-İslâm Yahya Efendi'nin divanından şiirlerinden örnek.)
7036. İmzasız, Lehistan İstiklâli, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Lehliler Silah Başına, Son Fransız İstikrazı.)
7037. İmzasız, En Son Haberler, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İtilafın Yunanistan'da Yağmakarlığı.),
7038. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hıdmet-i Maksureye Tabîi Olanlar, Mısırlıların Emel-i Millisi, Tebdilât-ı Hevâiye, Galiçya ve Dobruca'da Bulunan Gazilerimize İhda Olunan Tütün Paketleri.)
7039. İmzasız, Cihân Hazinedârı, 7095, 16 Mh. 1335, 31 TE. 1332, 13 TS. 1916, s. 1. (Fransa'nın son harp istikrazı hk.)
7040. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7095, 16 Mh. 1335, 31 TE. 1332, 13 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sulh Meselesi, Harbin Mesuliyeti Meselesi, İngiliz Donanmasının Hıdmeti, Fransız Bütçesi, Batırılan Vapurlar, İtalyan Paris Sefareti, Bissoliati Fransız Cephesinde.)
7041. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7095, 16 Mh. 1335, 31 TE. 1332, 13 TS. 1916, s. 1.
7042. İmzasız, Avusturya Müttefikimizin Nazırlarından, 7095, 16 Mh. 1335, 31 TE. 1332, 13 TS. 1916, s. 1.
7043. İmzasız, Müttefik Ordular Kumandanlarından, 7095, 16 Mh. 1335, 31 TE. 1332, 13 TS. 1916, s. 1.
7044. 1916, s. 1. (Ahiren Bulgar ordusu Erkân-ı Harbiye riyasetine tayin edilen Ceneral Lukov.)
7045. Millî [Ajans], Yunan Ahvâli, 7095, 16 Mh. 1335, 31 TE. 1332, 13 TS. 1916, s. 1.
7046. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7095, 16 Mh. 1335, 31 TE. 1332, 13 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Yırtık ve Kirli Evrak Nakdi, Atina İrva ve Isga Ameliyatı, Tahrir-i Nüfus, Tohumluk Buğday Tevzii, Galiçya ve Dobruca'da Bulunan Gazilerimize İhda Olunan Türün Paketleri, Hammer'in Sekizinci Cildi, Alet-i Fenniye, Âsâr-ı Cedide.)

7047. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7095, 16 Mh. 1335, 31 TE. 1332, 13 TS. 1916, s. 2. (tefrika 2.)
7048. İmzasız, En Son Haberler, 7095, 16 Mh. 1335, 31 TE. 1332, 13 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Mösyö Wilson'un İntihabatı Tahakkuk Edildi.)
7049. İmzasız, Fransa'da Mantiğın İhtimâl-i Galibesi, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 1. (Fransa'nın savaş sonrasına dair neler yapacaklarına dair öngörülerde bulunuyor.)
7050. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Ruslarla Romanlar Karşı Karşıya, Roman Ordusunun Zayıyatı, Alman Zabt Etmeden Yağma Ediyorlar, Türkler ve Bulgarlar, Yunan'ın İtilafi Protestosu.)
7051. İmzasız, Avusturya-Roman Hududuna Kuş Bakışı Bir Nazar, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 1.
7052. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 1.
7053. İmzasız, Manş Akını, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 1.
7054. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Baron Gulman, Şehrimiz Afakında Çeplin, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Jön Türk.)
7055. İmzasız, Dorbuca ve Galiçya'daki Gazete-i Osmaniye, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 2.
7056. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 2. (Tefrika 3.)
7057. İmzasız, En Son Haberler, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu.)
7058. İmzasız, Nutk u Hümâyûn Hazret-i Padişâhî Sureti, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 1. (Meclisin açılmasında padişahın yapmış olduğu konuşma.)
7059. İmzasız, Meclis-i Mebûsân'ın Resmî Küşâdı, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 1.
7060. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Harp Raporu, Ceneral Yekov'un Mühim Beyânâtı, Mütekabil Tayyare Taarruzları, Rusya'da Kıyamlar, Kardeşi de Kendinden Mütenekkir, Müstakil Leh Ordusu.)
7061. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 1.

7062. İmzasız, Müessesât-ı İrfan ve Müdafaamızdan, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 1.
7063. İmzasız, Müttefiklerin Mümessili, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 1.
7064. İmzasız, Lehistan İstiklâli, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 1.
7065. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 2.
7066. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 2.
7067. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Milletin Resmî Küşâdı Tafsilatı, İmmelman'ın Hatırasını Tebcil, Askerî Ceza Kanunu, Gidenler, Tashih, İrtihal, İtizar, Tebdilât-ı Hevâiye, Mecmuâ-i Bahriye-i Mesneviye.)
7068. İmzasız, En Son Haberler, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7069. [ORAN], Ahmet Cevdet, Askere Tütün Hediyesi, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 1. (Asker için tütünün önemi hk.)
7070. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Alman Tebliğ-i Resmîsinin Mabadı, Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporu, Kahraman Bölke'ye, İmparator Maria'nın Garkını İtiraf, Lipcina Dolna Muharebeleri, Batırılan İtalyan Gemileri, Lehistan İstiklâli ve Paris'te Lehliler, İsviçre'deki Leh Müzesi.)
7071. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 1.
7072. İmzasız, Değerli Kumandanlardan, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 1.
7073. İmzasız, Müessesât-ı İrfan ve Müdafaamızdan, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Mekteb-i Bahriye-i Şahane ile Levâhığı Mekatibe Bir Nazar, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 1.)
7074. İmzasız, Fotoğraf, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 1. (Heybeliada Mekteb-i Bahriye-i Şahane de makine laboratuvarında talebe tatbiat görürken.)
7075. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 4.)
7076. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Almanya'da Türk Lisanı, Tevcihat, Galiçya ve Dobruca 'daki Gazete-i Osmaniye, İrtihal, Tashih, Türk Kadınları Bilgi Yurdu Müzesi, Tebdilât-ı Hevâiye.)

7077. İmzasız, En Son Haberler, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, İmparator Fransuva Jozef Hazretleri, İki Gemi Daha Batmış.)
7078. İmzasız, Bir Hasbihâl-i İçtimâî, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 1. (On sene kadar önce ülkeninin içine düştüğü sıkıntılı durumlar hk.)
7079. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Alman Telîğ-i Resmîsinin Mâ-Kabli, Dünkü Bulgar Harp Raporu, Köstence Ganaimi, Roman Cenerallerinin Talimatı, Harb-ı Hazırî İhzar Edenler, Fransa Meclis-i Mebûsanında, Amerika'nın Yeni Politikası, İtalya'da Müttefiklerine Karşı, Tahtelbahirler ve Batırılan Vapurlar.)
7080. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 1.
7081. İmzasız, Eflâk'a Müntehî Yollar Üzerinde, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 1.
7082. İmzasız, Müsâsat-ı İrfan ve Müdaafamızdan, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Mekteb-i Bahriye-i Şahane ile Levehaıgı Mekatebe Bir Nazardan Mabad.)
7083. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 5.)
7084. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 2.
7085. İmzasız, Meclîs-i Ayân, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 2.
7086. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, İttihat ve Terakki Fırkası, Memâlik-i Osmaniye Tedkîkât-ı İklimiye İdaresi, Galiçya ve Dobruca'daki Gazilerimize Tütün Hediyesi, İrtihal.)
7087. İmzasız, En Son Haberler, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Mister Wilson ve Sulh-ı Umûmî, Avusturya Hariciye Nazırî Berlinde, Almanya'nın Viyana Sefirinin Vefatı, Paris'te Konferans Akdi, Lord Edward Garay Diyor ki.)
7088. İmzasız, İktisadiyyât-ı Temellül, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 1. (Milliyet'in nerelerde kullanıldığı hk.)
7089. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Donanmasının Zübde-i Muvaffakiyeti, Tahtelbahirler Faaliyeti, İmparatoriçe Maria Nasıl Battı?, Koca Müstebid İngiltere, Her şey Düzelmış İmiş,

- Lehistan Meselesi Badî' İhtilaf, Leh Askerlerinin Leh Milletine Hitabı, Leh Mösyölerine Serbestî, Meksika Meselesi Yine Uyanıyor.)
7090. İmzasız, Nutk u İftitahî Hazret-i Hilâfetpenâhî Münasebet-i Mübeccelesiyle, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 1. (Padişah'ın nutku.)
7091. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 1.
7092. İmzasız, Kazanan ile Kazanmayan, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 1.
7093. İmzasız, Ziyadâr Şemsiyeler, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 1.
7094. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 6.)
7095. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, İtimadnâme Takdimi, Suriye'ye Giden Heyet, Gazete Taarruzumuz, Şark Ahvâline Dair Konferans, Tebdilât-ı Hevâiye, Askerimize Tütün İçin, Tohumluk, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası.)
7096. İmzasız, En Son Haberler, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Fransız Harbiye Nazırı İtalya'da, Yunanistan'daki Fransız Müfrezeleri.)
7097. İmzasız, Ân Tarihî, 7101, 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 1. (Devletlerin an tarihini yakalamak peşinde oldukları hk.)
7098. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7101, 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 1.
7099. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7101, 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Ankara Taarruzları Tafsilatı, Sum'da Fransızların Kaybettikleri, Arhangel'de Müthiş Bir İştial, İngilizler Almanya'yı Aç Bırakmak İsterken, Batırılan Bir Romanya Vapuru, Fransa'da Tenâkus-ı Nüfusa Karşı Çareler, Lehistan İstiklâli ve Ruslar.)
7100. Yed-i Yesâr-ı İrfân ve Müdaafamız Olan Bahriyemizde Teceddüt, 7101, 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 1.
7101. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7101, 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. (Tefrika 7.)
7102. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7101, 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 2.
7103. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7101, 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kastamonu Mebusanları, Trablusgarp Mücahit, Nişan, İlmiye, Galiçya ve Dobruca'daki Gazilere Tütün Hediyesi, Tebdilât-ı Hevâiye.)

7104. İmzasız, En Son Haberler, 7101, 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Deutschland'ın Geçirdiği Kaza, Askerî Tayyare Kumandanlığı.)
7105. İmzasız, Trablusgarp ve Kanada, 7102, 23 Mh. 1334, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 1. (Trablusgarp ve Bingazi sahilinde beş nokta hariç diğerlerinin İtalya'dan tathir edildiği hk.)
7106. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Budapeşte'de Mühim Bir İçtimâi, İtilafın Tahakkümüne İtilafın Cevabı, Deutschland 'ın Amerika'dan Hareketi, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti.)
7107. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 1.
7108. İmzasız, İtalya ile Müttetikleri Arasında, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 1.
7109. İmzasız, Yunanistan Ahvâli, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İtilaf ve Yunanistan.)
7110. İmzasız, Lehistan İstiklâlinin İlân-ı Münasebetiyle, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 1.
7111. İmzasız, İttifak-ı Murabba Rical-i Siyasiyesinden, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 1.
7112. L. [J], Cihan Haberleri, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tayyare ile Bahr-i Muhiti Mürur.)
7113. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 8.)
7114. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İhsan-ı Şahane, Sokullu Mehmet Paşa İhtifali, Millî Bir Şirket, Tüccarın Hediye-i Şitaiye İanesi, Galiçya ve Dobruca'daki Askerî Osmaniyeye, Kafkasya Askerlerimize Tütün, Finten ve Raks-ı Merg-a-Merg, İrtihal, Dicle Önünde, Tebdilât-ı Hevâiye,
7115. İmzasız, En Son Haberler, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Münih Üzerinde Düşman Tayyaresi, Avusturya-Macar Harp Raporu, Nutk u Hümayun'a Dair Müttetiklerimizin Mütalaatı, Washington'da Sulh Konferansı, Çarın Saray'da Büyük Şura-yı Askerî, Eski Yunanistan Hududunu İşgal Edecekler, İşgal Talep Olunan Bî- taraf MıntıKS.)
7116. [ORAN], Ahmet Cevdet, Faideli Dört Teklif, 7103, 24 Mh. 1334, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 1. (Viyana'nın pahalı olmasına karşın sunduğu dört teklif hk.)

7117. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Harp Raporu, Deutschland'ın Geçirdiği Kaza.)
7118. İmzasız, Lehistan İstiklâli, 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 1.
7119. Enver [Paşa], Meclis-i Ayân, 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 1.
7120. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 1.
7121. İmzasız, Müttefik Ordular Eflâk Ovalarında Bütün Romanya Çiğnenmek Üzere, 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 1.
7122. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Akd-i Müteyemmin, Yevm-i Kabul u Sefira, Âlem-i İslâm Mecmuası Şerefine Şenlik, Harp ve İktisâd-i Milli, Millî Bir Banka Tesisi, Dobruva ve Galiçya Kahramanlarına Tütün Hediyesi, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7123. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 9.)
7124. İmzasız, En Son Haberler, 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Manastır'ın Esbâb-ı Tahliyesi, Avusturya İmparatorunun Sıhhati, Mösyö Wilhelm'in Sulh Teklifi Tasvirleri, Deutschland Kazasının Mesulleri, Kahire'ye Osmanlı Taarruzunun Tesirleri, Yunanistan'ın Merkezi Devletlere Cevabı.)
7125. İmzasız, Wilson'dan Sonra Wilson, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 1. (Wilson'un Amerika'ya karşı kaybettiği hk.)
7126. İmzasız, Amerika Sulh İstiyor, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Reis Wilson'un Şayan-ı Dikkat Beyânâtı, Amerika Harb-i Umûmî'nin Lâkayt Bir Seyircisi Olmak İstemiyor, Acilen Bir Sulh Temenni Ediyor.)
7127. İmzasız, Roman Hezimetî, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman-Avusturya Ordularının Eflâk Ovasına İnmesi, Roman Cephesinin Yarılmasının Ehemmiyeti Pek Büyüktür.)
7128. İmzasız, Makedonya Cephesine Bir Nazar, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 1.
7129. İmzasız, Kahraman Türkleri Meth ve Sena, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 1.
7130. İmzasız, Müthiş Arkangel İştiali, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 1.
7131. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sokullu Mehmet Paşa İhtifali, Memâlik-i Osmaniyeye Gazete Gönderenler, Müsamere-i Fevkâlade-Finten, İrtihal, Tebdilât-ı Hevaiye.)

7132. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 2.
7133. İmzasız, En Son Haberler, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Sulh Tevessüdü Konferans Akdi.)
7134. İmzasız, İmparator-Kral Fransuva-Jozef'in Vefatı, 7105, 26 Mh. 1334, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 1.
7135. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 1.
7136. İmzasız, Şehrimizde Merasim-i Tertip ve Matem, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 1. (Fransuva Jozef'in ölümü dolayısıyla.)
7137. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Eflâk Karive Şehrinin Zabtı, Romanya Hududunda Dağ Muharebatı.)
7138. İmzasız, Müttetiklerimiz Romanya'nın Kalbgâhına Yürüyorlarken, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 1.
7139. İmzasız, Lehistan Meselesi, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Roman Şura-yı İmparatorisinde.)
7140. [ALTINAY], Ahmet Refik, Lehistan İstiklâli Uğrunda, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlıların Lehistan Siyaseti, Ahmet Sâlis Zamanında Lehliler, Lehistan Uğrunda Osmanlı Fedâkârlığı, Bab-ı Âli Katerinanın Nasb Ettiği Leh Kralını Tanımıyor.)
7141. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 2.
7142. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hük-m-i İdam, Askerimiz Hakkında İstihbarat Vazifesi, Dobruca ve Galiçya'daki Gazilerimize Tütün Hediyesi, Askerlerimize Hediye-i Şitaiye, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7143. İmzasız, En Son Haberler, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Alman Hariciye Nazırının İstifası, İtalya'da Tezelzülât Arazi.)
7144. İmzasız, Atina'daki İttifak Sefirası, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 1. (İtilaf devletlerinin Yunistan'da yaptığı hezeyanlar hk.)
7145. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Transilvanya Muharebelerinin Tarihçesi, Manastır'ın Tahliyesi ve Eflâk'taki Muvaffakiyetler.)
7146. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 1.

7147. İmzasız, Yunan Ahvâli Yine Karıştı, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Mütalib-i Cedide, Şimendüferler ve Eslihanın Teslimi, İttifak Sefirasının Tebidi.)
7148. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, Resm-i Takdim, Osmanlı Heyeti Berlin'de, Halkalı Ziraat Mekteb-i Alisi, Asker-i Osmaniye'ye Hediye Dercî Heyeti, Nüfus Kuyudu İçin Verilecek İlim ve Haberler, Galiçya ve Dobruca'daki Gazilerimize Tütün Hediyesi, Nişan, Tebdilât-ı Hevâiye
7149. İmzasız, Fransuva-Jozef'in Vefatı Tafsilatı, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 1.
7150. İmzasız, Eflâk Ovalarında Harekât-ı Takibiyye, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 1.
7151. İmzasız, Osmanlı Genç Derneklerinin Teşkilât ve Tekâmülü, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 2. (Memâlik-i Osmaniye'de Genç Dernekleri hakkında verilen bilgiyi naklediyor.)
7152. İmzasız, En Son Haberler, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İmparator'un Son Dakikaları Hengâmında, Alman Hissiyat-ı Tazimkâranesi, Karadağ'da Tesirat, Yeni İmparator Hazretleri, Tahtelbahirler Muharebatından İngilrete'nin Darbı, Deutschland'ın Zara Ziyân Davası, Atina Fransız Sefaretine Taarruz Edenler.)
7153. İmzasız, Tabaka-i Mutavassıta, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 1. (Tabaka-i Mutavassıta'nın nâ-mevcud olması hasebiyle okuyucudan alınan mektuplar hk.)
7154. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Almanya'da Vatan Hıdmât Muavenesi, Paris Şura-yı Askeriye, Revk'in Romanya'ya Vüsulü, Loyd Corch Diktatör, Filipescu İntihat Etmiş İmiş, Romanya'nın Vaziyeti Vahim, Romanya'da İşgal Edilen Yer, Manastır'ın Tahliyesi-Eflâk Harkâtı, Fransız Jozef'in Son Dakikaları,
7155. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Almanya'nın Protestosu.)
7156. İmzasız, Karikatür, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 1. (Fransa tezayüd-i nüfus teşvik.)
7157. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 1.

7158. İmzasız, Askerî ve Siyâsi Büyük Simâlardan, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 1.
7159. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Türk, Suriye'ye Giden Heyet-i Edebiyye, İmparator Fransuva Jozef'in Vefatı, Akd, Ders-i Âmm, İrtihal, Edebiyat-ı Umumiye Mecmuası, Tebdilât-ı Hevâiye, Asker Ailelerine Yardımcı Hanımlar Cemiyetinden, Finten.)
7160. [ALTINAY], Ahmet Refik, Lehistan İstiklâli Uğrunda, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 2.
7161. İmzasız, En Son Haberler, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturyaa-Macar Harp Raporu, Bir Mühimmat Fabrikasının İştiali, Britanya Vapurunun Zayiati.)
7162. İmzasız, Romanya'nın Tahlilî, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 1. (Romanya'nın durumu hk.)
7163. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 1.
7164. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Müttefiklerimiz Tuna'yı Geçtiler, Dünkü Bulgar Harp Raporu, Rus Matbuatı ve Lehistan İstiklâli, Üsera Mübadelesi, Viyana Yeni Alman Sefiri.)
7165. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Düvel-i Arabia Sefirlerinin İhracı.)
7166. İmzasız, Müteveffa ve Hazret-i İmparatorlara Dair, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni İmparator'un Mektubu, Yeni İmparator'un Beyanname-i.)
7167. İmzasız, Yine Büyük Günlerdeyiz, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Müttefiklerimiz Bir Sürat-ı Harûkulade İle İlerliyorlar, Tuna Nehri Cenûbundan Mürur Edildi, Bir Kısım Roman Askerinin Şimdiden Hat Ricatı Kesilmiş Addedilebilir, Bükreş'e Doğru.)
7168. B., Sum Muharebatı Hakkında Tedkikât, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 2.
7169. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 2.
7170. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 2.
7171. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tashih, Galiçya ve Dobruca'daki Gazilerimize Tütün Hediyesi, Tebdilât-ı Hevâiye.)

7172. İmzasız, En Son Haberler, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Tezyitnâmeler, Hükümdârı Cedididin Merasim-i Tetevvüciyesi, İttifak Sefaretinin İnfikakları Münasebetiyle, Müttefik-i Sefiranın Hareketleri Kralın Teessüfü, Sefiradan Maada Tebid Edilecekler, Yunanistan'dan Eslaha Taleb Ediyorlar, Rusya'da Tebdil-i Vükela Treyov Başvekil, Almanya'da Hıdmet-i Vataniye Kanunu, İngiliz Hastahane Gemisinin Garkı.)
7173. [ORAN], Ahmet Cevdet, Fransuva Zojeŕ, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 1. (Fransuva Zojeŕ'in vefatı hk.)
7174. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Teblîğ-i Resmîsi, Eflâk Ovasında Terakki, Dünkü Bulgar Harp Raporu, Sum Muharebesinde Hüsrân, Alman Kuvve-i Bahriyesinin Cesurâne Taarruzu, Eğer Doğru İse, Romanya Hezimetleri ve İtilaf, Amerika'da Sulhperverlerin Galebesi.)
7175. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 1.
7176. Karl, Yeni Avusturya-Macar İmparatorunun Askerlerine Beyannamesi, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 1.
7177. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 1.
7178. İmzasız, Eflâk Ovasında Bükreş'e Doğru, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Falkenhayn ve Mackenzie Orduları Ya Birleşti Ya Birleşiyor.)
7179. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Galiçya ve Dobruca'daki Gazilerimize Tütün Hediyesi, Berlin'de Bir Çay Ziyafeti, Avrupa'ya İhrac Edilecek Posta Paketleri, Taşra Sultanları Talebesi, Teşekkür, Tebdilât-ı Hevâiye, Finten.)
7180. [ALTINAY], Ahmet Refik, Prusya ile İlk İttifakın Esasları, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlılar ile Prusyalıların Ticaret Muahedesi, Silsi İttifak İçin Fredirick'in Mektubu, Koca Ragıp Paşa.)
7181. İmzasız, En Son Haberler, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yeni Avusturya-Macar Kralının Resame-i Tetevvücü, Fransuva Zpjefin Suret-i Tedfini, Loyd Corch'un Endişeleri, Romanya'daki Petrol Menbaaları, Arjantin Hükümeti ve Hububat İhracatı.)
7182. İmzasız, Fi'l Değil, Kavı, 7110, 2 S. 1335, 15 TS. 1332, 28 TS. 1916, s. 1. (Britanya'nın söyledikleri ve yaptıkları hk.)

7183. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7110, 2 S. 1335, 15 TS. 1332, 28 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya'da Hıdmet-i Muavene-i Vataniyye, Doğru İse Pek Mühim Bir Teddir.)
7184. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7110, 2 S. 1335, 15 TS. 1332, 28 TS. 1916, s. 1.
7185. İmzasız, Arıza-i Cevabiyeler, 7110, 2 S. 1335, 15 TS. 1332, 28 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Mebûsân, Meclis-i Ayân.)
7186. İmzasız, Bükreş'ten 60 Kilometre Mesafede, 7110, 2 S. 1335, 15 TS. 1332, 28 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Şimdiye Kadar Romanya'dan Takriben 50 Bin Kilometre Murabba Yer İşgal Edildi.)
7187. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7110, 2 S. 1335, 15 TS. 1332, 28 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Veliht Hazretlerinin Azimet-i Hilâl-i Ahmer Sergisi Heyeti, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7188. İmzasız, En Son Haberler, 7110, 2 S. 1335, 15 TS. 1332, 28 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Fransuva Jozef'in Vefatı Münasebetiyle İmparator Karl ve Avusturya Hükümetiyle Teati Oluan Telgrafnâmeler.)
7189. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7110, 2 S. 1335, 15 TS. 1332, 28 TS. 1916, s. 1.
7190. İmzasız, Ucûbe-i Devrân, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 1. (Ansızın Almanya ve Bulgaristan'a ilan-ı harb edilmesi hk.)
7191. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Reichsbank'ın Altın Mevcudu, Varşova'da Leh Zabitlerine Ziyafet, Fransızlar Ne Diyor?, Roman Ordusunda Perişanlık.)
7192. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 1.
7193. İmzasız, Romanya'yı Felâkete Sürükleyenlerden, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 1. (Alt Başlık: Romanya Kraliçesi Mari Hastahanelerde Meşgul.)
7194. İmzasız, Zaiyat-ı Bahriye, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 1. (Alt Başlık: Cemian 3.381.000 Ton.)
7195. İmzasız, Rusya'da Bir Tebdil-i Mühim, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 1.
7196. İmzasız, Harb-i Umûmî'de Bir Sahne-i Muzhike, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 1.

7197. [İLERİ], Celâl Nûri, Fesahât Buhranı, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 1. (Almanca, İngilizce ve Fransızca ile münasebeti olan Türklerin Türkçe'nin fesahat içinde olduğunu söyledikleri hk.)
7198. Ali Emîrî, Fütûhât, Divân-ı Eş'âr, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Telif-i Sultan Murad Sâlîs, Eser-i Sultan Murad Râbi'.)
7199. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 2.
7200. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Arıza-i Cevabiyelerin Takdimi, Almanya Sefiri Cenapları, Viyana Sefaret-i Osmaniye, Hediye-i Şitaiye, Galiçya ve Dobruca Gazilerimize Tütün Hediyesi, İrtihal, Fiten Musahebe ve Müsameresi, Tebdilât-ı Hevaiye.)
7201. İmzasız, En Son Haberler, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, İtalya'daki Sosyalistlerin Teklifâtı, Yunan Hükümeti Mühimmatı Vermiyor, Rusya'nın Yeni Hariciye Nazırı, Rusların Yalanları, Grandük Nikolay Nikolayeviç.)
7202. İmzasız, Resm-i Tedfin, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1. (Fransuva Jozef'in defin merasiminden söz ediyor.)
7203. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1.
7204. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Tebliğ-i Resmîsi, Romanya'nın İstilâsı Netayic-i Mühimmesi, İttifak'ın Romanya'daki Muvaffakiyeti, Papa'nın Tezyiti, Kral Ferdinand'ın Beyannâmesi.)
7205. İmzasız, Bükreş Muhît-i Müstahkemine Yaklaşıyorlar, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1.
7206. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İttifak-ı Murabba Sefirasının Tebidi Hakkında.)
7207. İmzasız, Galiçya'da Türk, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Askerlerimizin Necâbet ve Şecâatleri.)
7208. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, Ayin-i Ruhâni, Galip Kemâli Bey'in Avdeti, Nişan, İlmiye, Galiçya ve Dobruca'da Gazete-i Osmaniye İhdâ Olunan Tütün Paketleri, Mecruh Zabitan Yurduna Hediye, Müdafaa-i Milliyeden, Gizli Bir Fırın, Finten, Tebdilât-ı Hevâiye.)

7209. İmzasız, En Son Haberler, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Fransız Meclis-i Mebûsânında Kıyâmetler Kopuyor, Çar İle Romanya Kralının Mülakatı, İngiltere'ye Yeni Bir Taarruz-ı Hevâiye, İngilizlerin Zayıyatı.)
7210. İmzasız, Meclis-i Mebûsân'da Harbiye ve Hariciye Nazırlarımızın Mühim Nutukları, 7113, 5 S. 1334, 18 TS. 1332, 1 KE. 1916, s. 1.
7211. İmzasız, Mesâil-i Siyâsiye, 7113, 5 S. 1334, 18 TS. 1332, 1 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Atina'daki Düvel-i Müttefike Sefirasının İhracından Mütevellit Mesâile-i Siyâsiye Hakkında Hariciye Nazırının İzahat-ı Beyânâtı.)
7212. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7113, 5 S. 1334, 18 TS. 1332, 1 KE. 1916, s. 1.
7213. İmzasız, Müttefikin Bükreş Havaalarında, 7113, 5 S. 1334, 18 TS. 1332, 1 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bükreş Şimal-i Garbisinde Romanya'nın En Latif Dağ Şehirlerinden Campulug ile Mühim Şümendüfer Merkezinden Piteşti'nin Müttefiklerimizce Zabtedildiği Dün Haber Alınmıştır.)
7214. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7113, 5 S. 1334, 18 TS. 1332, 1 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Tebliğ-i Resmîsi, Çeplinlerin İngiltere'ye Yeni Bir Hücumu, Bükreş Boşanıyor, Çeplin Vazii.)
7215. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7113, 5 S. 1334, 18 TS. 1332, 1 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Atina'da Katl-i Amm Endişesi.)
7216. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7113, 5 S. 1334, 18 TS. 1332, 1 KE. 1916, s. 2.
7217. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7113, 5 S. 1334, 18 TS. 1332, 1 KE. 1916, s. 2.
7218. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7113, 5 S. 1334, 18 TS. 1332, 1 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ayin-i Ruhani, Kirmanşah'ta Bir Ziyaret ve Nutk-ı Samîmi, Akd, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7219. İmzasız, En Son Haberler, 7113, 5 S. 1334, 18 TS. 1332, 1 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Zât-ı Hazret-i Padişâhî İle İmparator Karl Arasında Teati Olunan Telgrafnâmeler, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7220. İmzasız, Mukadderât-ı Osmâniye, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 1. (Enver Paşa ile Halil Paşa'nın nutukları değerlendiriyor ve harbe katılmasaydık mukadderatımızın ne olacağını tartışıyor.)
7221. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Radoslovof'un Mühim Beyânâtı, İngiltere Venizelos'u Himaye Edecekmiş, Almanya'nın Protestosu.)

7222. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 1.
7223. İmzasız, Romanya Hezimetleri, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransız Matbuatı Ne Diyorlar?, Romanya'da Ganaim-i Kesire, İkinci Ford Sulh Heyeti.)
7224. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 1.
7225. İmzasız, Ordularımız Bükreş Önünde, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya'nın Eflâk Kısmının İstilâsıyla Memleketimizle Müttefiklerimiz Arasında Üç Demir Yolu Açılacaktır.)
7226. [İLERİ], Celâl Nûri, Wall Street, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 2. (Caddenin Amerika için önemini, iktisâdi durumunu, halkın cadde üzerindeki yaşayışı, alışverişleri, konuşmaları gibi günlük işleri hk.)
7227. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Askerlerimize Hediye-i Şitaiyye, Galiçya ve Dobruca'daki Gazete-i Osmaniyeye Tütün Hediyesi, Hanımlarımıza, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Tebdilât-ı Hevaiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası.)
7228. İmzasız, En Son Haberler, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Frasuva-Jozef'in Cenaze Alayı, Resmî Yunanistan'ın Azim ve Sebâtı.)
7229. İmzasız, Mâlûlîn Askeriye-Tütüncü Dükkânları, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 1. (Yaralı askerlere tütün inhisarı hk.)
7230. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Dünkü Bulgar Harp Raporu, İtalya'da Mühim Bir Sulh Cereyanı, Doma'da Mühim İfşaat, Leh Kıtatının Varşova'ya Duhulü, Doma'da Mühim İfşaat.)
7231. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 1.
7232. İmzasız, Müteveffa İmparator'un Cenaze Merasimi, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 1. (Fransuva Jozef'in cenaze töreni hk.)
7233. İmzasız, Almanya'da Yeni Harp Teşkilâtı, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 1.
7234. İmzasız, Müttefikîn Bükreş Kalesi Önünde, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 1.
7235. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 2.
7236. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 2.
7237. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 2.

7238. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Askerimize Hediye-i Şitaiyye Olarak Müdafaa-i Milliye Cemiyetine Verilen İânât, Tebdilât-ı Hevâiye, Finten.)
7239. İmzasız, En Son Haberler, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Dobruca'da Kömürün Teşkilâtı, Eflâk'ta Alınan Hububat Ganaimi, Yunan Kralı Mukâvemetinde Ber-Devam, Yunan İtilafa Silah Teslim Etmiyor, Avusturya'da Şümendüfer Kazası.)
7240. İmzasız, Alman Kadınları, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 2. (Kitap tavsiyesi.)
7241. İmzasız, Akından Akına, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 2. (Kitap ilânı.)
7242. [ORAN], Ahmet Cevdet, Havâiyat Zannetmeyiniz, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 1. (Harbin önemsiz görülmemesi ve ciddiye alınması gerektiği hk.)
7243. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Birinci Avusturya-Macar Harp Raporu, Dönlü Bulgar Harp Raporu, İtilafçılardan Yine Bol Bol Söz.)
7244. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 1.
7245. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 1.
7246. İmzasız, Romanların Zafer Arabası, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 1.
7247. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Veliâht Hazretlerinin Avdeti, Veliâht Sultaniyesi Seneye Peşte'de, Meclis-i Vükela, Genç Dernekleri, Telsiz, Telgraf Hakkında Konferans, Finten.)
7248. İmzasız, Müteveffa İmparatora Ait İntibaattan, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 1.
7249. Mehmet Sadi, Polonya Krallık Merasiminde, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 2.
7250. İmzasız, En Son Haberler, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Türk-Alman Muhadeneti, Romanya'da İşgal Olunan Mahaller İdaresi.)
7251. İmzasız, Zafer-i Nihâiyenin Bidâyeti, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1. (Romanya ile Almanya harbinden ve harbin başlangıcından söz ediyor.)
7252. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Argeş Nehri Muzafferiyet-i Mühimmesi, Atina'da Tahkimat ve Müsademat.)

7253. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1.
7254. Roman Ordusunun Yeni Hatası ve İnhizamı, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanların Yeni Bir Hatası, Argeş Suyu Melhamesinde Birinci Roman Ordusu Perişan, Bu Mağlubiyet Bükreş'in Müdaafasını da Pek Sarsmıştır.)
7255. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1.
7256. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1.
7257. İmzasız, Yunan Ahvâlinde Kanlı Bir Garabet, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1.
7258. [İLERİ], Celâl Nûri, Hayır! Hevâiyat Zannetmiyoruz, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 2. (A. Cevdet'in Hevâiyet Zannetmeyiniz adlı yazısına cevap niteliğinde.)
7259. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Veliâht Sultaniyet Hazretlerinin Avdeti, Çiftlik Sahiplerine Üsera İtası, Cavit Bey'in Berlin'e Azimeti, Fatma Sultan, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Hediye-i Şitaiye İanesi, Finten, Menkıb-ı Harp, Tebdilât-ı Hevâiye, Muallim Mecmuası.)
7260. İmzasız, En Son Haberler, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulghar Harp Raporu, İngiltere Kabinesinde Tebdilât-ı Şitaiye.)
7261. İmzasız, Bir Manzara-ı Azim, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 1. (İngiliz yalanları hk.)
7262. İmzasız, Harb-i Umûmi, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Almanlar'da Muzaffer Olmak Azmi, Rusların Hülyası.)
7263. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 1.
7264. Millî [Ajans], Roman Ordusunun Tafsilat-ı İnhizamı, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 1.
7265. İmzasız, Yunanistan'da Halin Garabet ve Fecaâti, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 1.
7266. İmzasız, Fotoğraf, Yunanistan Ahvâlindeki Vehamet, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 1.
7267. İmzasız, Bükreş İhata Ediliyor, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 1. (Bükreş kuşatması hk.)
7268. [DÂNİŞMEND], İsmâil Hâmî, Afrika'nın Taksimi, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Asr-ı Huzur.)

7269. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, İzmir Mebûsânlığı, Medine-i Münevvere'de Heyet-i Edebiyye, Viyana Hilâl-i Ahmer Kadınları Cemiyeti, Hediye-i Şitaiye İanesi, Galiçya ve Dobruca'daki Gazilerimize Tütün Hediyesi, Gazilerimize Hediye Verenlere Teşekkür, İbret, Tebdilât-ı Hevâiye, Finten, Fatma Sultan.)
7270. İmzasız, En Son Haberler, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Saray-ı Kraliyede Nazarın İçtimâî.)
7271. [ORAN], Ahmet Cevdet, Fransuva Jozef'in Defni Dolayısıyla, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1.
7272. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1.
7273. Millî [Ajans], Tebşîr-i Mühim, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1. (Bükreş şehrinin düştüğü hk.)
7274. İmzasız Bükreş ve Ploieşti Cephesinde, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1.
7275. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Tahtelbahir Muharebesinde İngiliz Zayiati.)
7276. İmzasız, Roman Hezimetleri, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1.
7277. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1.
7278. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1.
7279. İmzasız, İngiltere'de Buhran-ı Vükelâ, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1.
7280. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Ziyafet-i Padişahı, Veliâht Hazretleri Viyana'da, Cavit Bey Berlin'de, Türk-Alman Dostluk Yurdu, Hediye-i Şitaiye İanesi, Zaruret ve İtizar, Kalıp Kuruşluklar, Tebdilât-ı Hevâiye, Finten.)
7281. İmzasız, Türk Sahnesi, Finten'in İlk Temsili, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1.
7282. İmzasız, Hilâl-i Ahmer Sergisi, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 2. (Galatasaray Sultanîsi'nde açılacak olan hasenat ve içtimaiye sergisi hk.)
7283. İmzasız, En Son Haberler, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Reichstag Reisinin Bir Nutku.)

7284. İmzasız, Oh Olsun, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bükreş'in Fethi Dolayısıyla.)
7285. İmzasız, Üsküp Kabinesinin Sukûtu, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 1.
7286. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 1.
7287. İmzasız, Meclis-i Ayân'da Enver Paşa'nın Nutku, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 1.
7288. İmzasız, Mütalaa-ı Askeriye: Bükreş be Ploieşti'nin Sukûtları, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: 127 Bin Kilometre ve Murabba Olan Roman Arazisinden Şimdiye Kadar Lâakal 70 Bin Kliometresi İşgal Edilmiştir.)
7289. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Roman İnhizamları, Birinci Alman Harp Raporu, Trepov'un Doma'daki Beyânâtı, İtilafın Zayiâtı 14 Milyon Asker.)
7290. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 1.
7291. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 2.
7292. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 2.
7293. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, Bükreş'in Fethi Münasebetiyle, Gazilerimize Hediye-i Şitaiye, Hilâl-i Ahmer Sergisi, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7294. İmzasız, En Son Haberler, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Bükreş'in Suret-i Sukûtu.)
7295. İmzasız, Hezayan-ı Murtaîş, 7121, 13 S. 1335, 26 TS. 1332, 9 KE. 1916, s. 1.
7296. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7121, 13 S. 1335, 26 TS. 1332, 9 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Dünkü Avusturya-Harp Raporu, Ruslar ve Romanları Takdir Ediyorlar, İngiltere'de Yeni Kabine, Lonsra'da Sisti'de Bir İçtimâî.)
7297. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7121, 13 S. 1335, 26 TS. 1332, 9 KE. 1916, s. 1.
7298. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7121, 13 S. 1335, 26 TS. 1332, 9 KE. 1916, s. 1.
7299. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7121, 13 S. 1335, 26 TS. 1332, 9 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Bükreş Zabtı ve Vilayetimizde Sürur, Tebdilât-ı Hevâiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Darülfünûn Mecmuası, Devlet-i Osmaniye Tarihi.)
7300. İmzasız, Romanya'nın Payitahtı Bükreş Elimizde, 7121, 13 S. 1335, 26 TS. 1332, 9 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Sekizinci Büyük Şehir, Dördüncü Payitaht.)
7301. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7121, 13 S. 1335, 26 TS. 1332, 9 KE. 1916, s. 2. (Fatma Sultan'ın hayatını, Osmanlı devrini anlatıyor.)

7302. İmzasız, En Son Haberler, 7121, 13 S. 1335, 26 TS. 1332, 9 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Bükreş'in Zabtı Tafsilatı.)
7303. İmzasız, Gazeteci Dili, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 1. (Gazete edebiyatı hk.)
7304. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Fransız Meclis-i Mebûsânında, Amerika Harbin Devamını İsteyemez, Mebûsânların Şiddetli Sözleri, Sofren Zırhlısının Garkı, İngiliz Kabinesi Buhranı, Ruslar İran'da Çekiliyorlar.)
7305. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 1.
7306. İmzasız, Romanya'da Bükreş'in Zabtından Sonra, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 1.
7307. İmzasız, İtalyan Başvekili Boselli'nin Nutku, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İtalyan Meclis-i Mebûsânında Sulh Talebeleri.)
7308. İmzasız, Sum Taarruzu Müebbeden Akim Kaldı, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 1.
7309. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
7310. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Atina'da Hal ve Mevki.)
7311. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 2.
7312. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Vilayette Sürur, İtimadnâme Takdimi, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Sipahi Ocağı.)
7313. İmzasız, En Son Haberler, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Alman Tahtelbahirleri Faaliyeti.)
7314. İmzasız, İtalya'da Safsata, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1.
7315. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Fransa'da Hakikat Anlaşıyor, Bükreş Sukûtundan Evvel, Tahtelbahirler Faaliyeti, Amerika'nın Azm-ı Şedidi.)
7316. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1.
7317. İmzasız, İtilaf Zayıyat-ı Bahriyesinden: Bir Zırhlının Daha Garkı, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1.

7318. İngiltere’de Buhran-ı Vükela, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni İngiliz Kabinesi, İngilizlerin Çirkin Usullerinden Bir Numune, Bulgarların Çernavod’dan Tuna’ya Müruru, Lâakal 3 Milyon Ton Hububat.)
7319. İmzasız, Müttefikimizin Hükümdâr Nev-Câhı ve Refikâsı, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1.
7320. İmzasız, Seyf-i Murassa, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1.
7321. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Kralın Fikri ve Mütalaası.)
7322. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihat, Nişan, Heyet-i Edebiyenin Şam’daki Konferansları, Osmanlı Genç Dernekleri, Tebdilât-ı Hevâiye, İrtihal, Alî-i Divan Harbinde Tedkik Olunan Mesele-i Siyasiye Hakkında İzahat, Çapkın Kız.)
7323. İmzasız, En Son Haberler, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Zât-ı Hazret-i Padişâhî İle Almanya İmparatoru Arasında, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yunanistan, Almanya Tarafına İltihak Edecektir, İtilaf Tebasıyla Sefirası Atina’dan Çekiliyor.)
7324. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya’nın Yeni Kânûnu, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1. (Almanya’nın yeni asker-i kânûnuna göre on sekiz ile 70 arasındaki kişileri elinin altında tutup her an kullanabileceği hk.)
7325. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporu, İngiliz Kabinesi Buhranı, Fransızlar’da Âdem-i Memnuniyet Âsârından, Bükreş Zabtından Sonra, Deutschland Tahtelbahirinin Muvasalatı, Düşman Sefin-i Harbiye Zaiyatı 744 Bin Ton.)
7326. İmzasız, Mağlup Roman-Rus Ordusu Takip Edilirken, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1.
7327. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1.
7328. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Yunanistan’ın Azm-i Metini.)
7329. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1.
7330. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1.
7331. İmzasız, Büyük Müttefikimizin Mümessili Şehrimizde, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1.

7332. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtimâdnâme Takdimi, Almanya Sefirinin Nutkuyla Tarf-ı Eşraf, Hediye-i Şitaiye İanesi, Harik, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7333. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 3.)
7334. İmzasız, En Son Haberler, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İngiltere’de Yeni Heyet Nazırı.)
7335. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya’nın Yeni Kânûnu, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1. (Almanya’nın belli yaş aralığındaki dertleri el altından tutmak için çıkardığı kânun hk.)
7336. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporu, İngiliz Kabinesi Buhranı, Fransızlar’da Adem-i Memnuniyet Âsârından, Bükreş’in Zabtından Sonra, Deutschland Tahtalbahirinin Muvasalatı, Düşman Sefin-i Harbiye Zaiyatı 744 Bin Ton.)
7337. İmzasız, Mağlup Roman-Rus Ordusu Takip Edilirken, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1.
7338. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1.
7339. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1.
7340. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1.
7341. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1.
7342. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İtimadnâme Takdimi, Almanya Sefirinin Nutkuyla Tarf-ı Eşraf, Huzura Kabul, Hediye-i Şitaiye İanesi, Harik, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7343. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 4.)
7344. İmzasız, En Son Haberler, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İngiltere’nin Yeni Heyet Nazırı.)
7345. Millî [Ajans], İttifâk-ı Murabbanın Sulh Takriri, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1.
7346. İmzasız, Adaya Sulh Teklifi, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1. (Hangi devletlerin sulh teklifinde bulunacağı hk.)

7347. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1.
7348. İmzasız, İtilafın Hataları, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1.
7349. İmzasız, İngiltere'nin "Loyd Corch" Kabinesinin En Mühim Erkânı, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1.
7350. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1.
7351. İmzasız, Romanya Kralı ile Velihtı Karl Tedkik-i Encâm Ederken, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1.
7352. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Roman Hezimetleri ve İtilaf Devletleri.)
7353. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 5.)
7354. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Bükreş'in Zabtı ve Vilayette Sürur, Top Tecrübeleri, Mahal İtası, Tebdilât-ı Hevâiye, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Türk Ocağından.)
7355. İmzasız, En Son Habeler, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Reichstag Meclisinin Bugünkü İçtimâî, Bükreş'in Yeni Valisi.)
7356. İmzasız, Loyd Corch ve Şürekâsı, 7126, 18 S. 1335, 1 KE. 1332, 14 KE. 1916, s. 1. (Loyd Corch ve ortakları hk.)
7357. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7126, 18 S. 1335, 1 KE. 1332, 14 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, İmparator Hazretlerinin Beyannâmesi, Fransız Meclis-i Mebûsânında Gürültüler, Fransızlar'la Yunanlılar Arasında Harp.)
7358. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7126, 18 S. 1335, 1 KE. 1332, 14 KE. 1916, s. 1.
7359. İmzasız, Reichstag'da Sulha Dair Beyânât, 7126, 18 S. 1335, 1 KE. 1332, 14 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İttifak-ı Murabba'nın Fevkâlâde ve Her Cihetçe Müttendir.)
7360. İmzasız, Almanlar Afrika'da da Muzaffer, 7126, 18 S. 1335, 1 KE. 1332, 14 KE. 1916, s. 1.
7361. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7126, 18 S. 1335, 1 KE. 1332, 14 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ahâliye Kömür Tevziyatı, Tayin, İrtihal, Tehir-i Müsamere.)
7362. İmzasız, En Son Haberler, 7126, 18 S. 1335, 1 KE. 1332, 14 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Romanya'daki Muzafferiyetlerimizin Manevisi, Fransa'da Kabine-i Tebdil.)
7363. İmzasız, Millî Ta'lim ve Terbiye, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 1. (Bu kurumun ortaya çıkma amacı.)

7364. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 1.
7365. İmzasız, Meclis-i Mebûsân'da, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Hariciye Nazırımızın Sulh Hakkında Beyânâtı.)
7366. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 1.
7367. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Kont Tiza'nın Nutku, Sulh Teklifi ve Tesiri, İngiliz Başvekilinin Hastalığı Manidar, Yeni Fransız Kabinesi, Yunan İtilâfa Müheyya.)
7368. İmzasız, Şarkî Eflâk'ta Düşmanın Takibatı, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 1.
7369. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 6.)
7370. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tecil Edilen Efradın Alâmet-i Farikası, Bad-hava Hamamlar, Tebdilât-ı Hevâiye, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu.)
7371. İmzasız, En Son Haberler, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Avusturya-Macar Kabinesinin Tebdili, Mareşal Hindeneburg'un Mühim Beyânâtı.)
7372. İmzasız, Biraz Tarih, Biraz Hukuk, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1. (İngiltere ve Rusya'nın maksatları mantık, hukuk ve tarih vasıtası ile açıkladıkları hk.)
7373. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Bulgaristan Kralının Sulh Beyannâmesi, İngiltere'de Entrikalar, Sulh Hakkında Wilson'un Nokta-ı Nazarı.)
7374. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1.
7375. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan'da Ablukaya Karşı Tedbir, Giritli Sergerde Aleyhinde.)
7376. İmzasız, Avusturya'da Yeni Kabine, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1.
7377. İmzasız, Fransa'da Yine "Briyan" Kabinesi, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1.
7378. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Halep-Bağdat Yazılı Telgraf Hattı, 9. Tecil-i Divân-ı Kânûnı, Tebdilât-ı Hevâiye, Hediye-i Şitaiye İanesi, Finten, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Şemsü'l-Mekâtib.)

7379. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 7.)
7380. Millî [Ajans], Rusya Muharebeyi Kaybedilmiş Addediyor, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 2.
7381. İmzasız, En Son Haberler, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Sulh Teklifinin İngiltere’de Suret-i Telakîsi, Sulh Teklifi Londra Ahdnâmesi, Hinderson’un Sulh Hakkında Beyânâtı.)
7382. İmzasız, Âlem-i Muvâcehesinde İngiltere, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 1. (İngiltere’nin Fransa ve Rusya ile yüzleşmesi hk.)
7383. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Dünkü Bulgar Tebliğinin Parçası, Hindeneburg’un İfâdatı, Romanya Kabinesinin İstifası, Shire Konsoloslarımızın Tevkifi, Danimarka’nın Antil Adalarının Furuhtu.)
7384. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 1.
7385. İmzasız, Sulh Meselesi, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Sulh Teklifine İtilafın Cevabı.)
7386. İmzasız, Ceneral Jofer, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 1.
7387. İmzasız, Romanlar ve Ruslar Mütemediyen Çekiliyorlar, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Dobruca’da Ricata Başladılar.)
7388. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 1.
7389. [İLERİ], Celâl Nûri, Şikago, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 2. (Şikago’nun güzellikleri, nüfusu, genel özellikleri hk.)
7390. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Nişan, Fıkraya Mecânne Hamam, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7391. İmzasız, En Son Haberler, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İtilaf Askerleri ile Müsademat, Sulh Teklifinin Bî-taraflarca Telakkisi, Ganâim-i Harbiye Meselesi, Yunanistan’ı Tazyik Edemiyorlar, Arazi-i Meftuheyeye Memurin Tabiyeti.)
7392. İmzasız, Buhran-ı İçtimaîmiz, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 1. (İç durumun harpten daha önemli olduğu hk.)
7393. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 1.

7394. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, İmparator Kilyom'un Nutku, Fransız Meclis-i Mebûsânında, Lehistan Meclis-i Millisi, Yüzbinlerce Esir, Tüfekler, Toplar, Romanya Nasıl Kandırılmış.)
7395. İmzasız, Romanya'dan Alınan Şeyler, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 1.
7396. İmzasız, Yunanistan Saray Ordusunun Arkasında, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bir Telgrafnâmeeye Nazaran Yunan Ordusu İki Koldan Makedonya'daki İtilaf Ordusunda Karşı Yürümektedir.)
7397. İmzasız, Fotoğraf, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 1. (Memleketi çiğneyen İtilaf ordularına karşı sulha müdafaa-i meşruie halinde Yunan Kralı Kostantin Alman Cenerali kıyafetinde.)
7398. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 8.)
7399. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Halkımızaa Odun ve Kömür, İyi Bir Teşebbüs, Cinayet, Sirkat, Hediye-i Şitaiye İanesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Finten.)
7400. İmzasız, En Son Haberler, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Afrika Sulh İçin Tavsiye Edecektir, Sulh Hakkında Briyanın Beyânâtı, Sosyalistler Briyanı İtham Ediyorlar, Rus Gazetelerinin Mütalatı.)
7401. İmzasız, Sulh Teklifinin Reddi Kâbil Değildir, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 1. (İtilaf ve ittifak devletlerinin sulh için neler istediği hk.)
7402. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Yunanistan Serfürû Ediyor, İngiliz Gazetelerinin Mütalaatı, Rusya'da Mütalaat, Amerika Sulh Lehinde Çalışıyor.)
7403. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 1.
7404. İmzasız, Romanlar Yaş Şehrini de Tahliye Ediyorlar, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 1.
7405. İmzasız, Sulh Meselesi, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Briyan'ın Nutku, Henderson'un Nutku, İngiliz Gazetelerinin Mütalaatı.)
7406. İmzasız, Büyük Kumandanın Huzurunda Tuna'dan Mürur, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 1.

7407. İmzasız, Genç Dernekleri, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 2. (Genç Dernekleri müfettiş-i umûmîsi Miralay Von Hoff Bey'in burücâtı ifâdatının heyet-i celile-i mebûsânca mütalaa buyurulmasını maa'l-layihiram ricâ ediyor.)
7408. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 2.
7409. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 2.
7410. İmzasız, En Son Haberler, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Portekiz'deki Hareket-i İhtilâliye.)
7411. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Viyana'da Osmanlı Seferathânesi Binası, Resmî Kabul, Galiçya ve Dobruca'daki Gazilerimize Tütün Hediyesi, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7412. İmzasız, Müsavât, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Buhrân-ı İçtimâiyemiz'in İntişârı Münasebetiyle.)
7413. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Bahr-i Siyâh'ta Rus Sefâinine Taarruz.)
7414. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 1.
7415. İmzasız, Deutschland Tahtelbahirinin Son Seyahati, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 1.
7416. İmzasız, Sulh Meselesi, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya Hariciye Nazırının Sulh Aleyhinde Beyânâtı, İtilafın Şartları Ne Olacakmış?, Bir İtilaf Diplomatının Sulhtan Ümidi Var.)
7417. İmzasız, İtilafın Hitâm İstilâsına Doğru, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 1.
7418. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 9.)
7419. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Almanya Sefirinin Mezuniyeti, Vilâyette Mebûs İntihabatı, Vilâyette Meclis-i Umûmiyesi, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Kahraman Gazilerimize Tütün Hediyesi Münasebetiyle, İrtihal, Finten, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7420. İmzasız, En Son Haberler, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7421. İmzasız, Sulh Müzâyedesi, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1. (Romanya'nın galip gelmiş olmasına rağmen, sulh teklifinde bulunduğu hk.)

7422. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Romanya'da Sûrat-ı Harekâtımız.)
7423. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1.
7424. İmzasız, Romanyalıların Yeni Payitahtı, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1.
7425. İmzasız, Sulh Meselesi, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Sosyalist Cemiyetinin Sulh Lehinde Kararnâmesi, Sulh Lehinde 10 Bin Rey, İtalya Meclis-i Mebûsânında Sulh.)
7426. İmzasız, Karikatür, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1. (Almanya'da harbin mizahın manzaralarından.)
7427. İmzasız, Verdun'da Fransız Taarruzları, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1.
7428. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Yunanistan'ın Yeni İtaatı.)
7429. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 10.)
7430. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Konya'da Tezahürat-ı Vatanpervâne, Balkan Treni İle Gideceklere, Tebdilât-ı Hevâiye, Harik, Finten.)
7431. İmzasız, En Son Haberler, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7432. İmzasız, Dubara, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Loyd Corch'un Kelâmîyâtı Münasebetiyle.)
7433. İmzasız, Harp Raporu, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Rus Şura-yı İmparatorisinde, İtalya Meclis-i Mebûsânında, Fransız Meclis-i Ayânında.)
7434. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 1.
7435. İmzasız, Şarkî Eflâk'ta ve Dorbuca'da, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 1.
7436. İmzasız, Sulh Meselesi, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Loyd Corch Sulhu Kabul Etmiyor.)
7437. İmzasız, Lehistan Krallığının Askerleri, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 1.

7438. İmasız, Fransız Ordusunun Yeni Kumandanı, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 1.
7439. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 11.)
7440. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 2.
7441. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 2.
7442. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Konya'da Ziraat Makinası, İntihar, Terfî, Hediye-i Şitaiye İânesi, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7443. İmzasız, En Son Haberler, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yeni Avusturya-Macar Kabinesi, İngiltere Sefirasının Tebdili, Fransa Meclis-i Ayânın'daki Celse-i Hafiyeye, Yunanistan'daki Vaziyet-i Siyasiye, Yunanistan'ın Yeni Bir Protestosu.)
7444. İmzasız, Teşebbüsât-ı Mebrûke, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Millî Bankanın Tesisi Münasebetiyle.)
7445. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, İtalyan Cephesinde Sadâid-i Şitâiye, Herve'nin Mütalaası, Fransa Meclis-i Mebûsânında, Romanya Harekâtı Hakkında, Yunanistan'ın Sert Mütalaası, Avrupa'da Kadın Mesaisi.)
7446. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 1.
7447. İmzasız, Sulh Meselesi, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Loyd Corch'un Nutkunun Metni.)
7448. İmzasız, Romanya'ya Ait İntibaattan, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 1.
7449. İmzası, Şuûn-ı Dâhiliye, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Hediye-i Şitaiye İânesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Tohumluk, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Safvet-el Beyân Fî Tefsirü'l-Kur'ân.)
7450. İmzasız, Ziraat'ta Makine İstimâli, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 2. (Ziraatta makine kullanımı hk.)
7451. İmzasız, En Son Haberler, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Romanya'da Meydan Muharebesi Olacak, Muteliflerin Sulh Teklifine Cevapları.)

7452. İmzasız, Napolyon Bonapart-Almanya, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 1. (Napolyon'un özellikleri hk.)
7453. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 1.
7454. İmzasız, Sulh Meselesi, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Mösyö Wilson'un Notası, İtilaf Sulhu Reddetmeyeckmiş, Gustave Le Bon'un Vakfâne Bir Eseri, Wilson Notasının Bursa'da Tesiri, Alman Gazetelerinin Mütalaatı.)
7455. İmzasız, Garpla Alakaları Rûz-Efzûn Olan Aksay-ı Şarklılara Ait İntibaattan Birkaç Resim, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 1.
7456. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Romanyalıların Zayıtı 280 Bin, Roman Ordusu Rusları İdaresinde, Tahtelbahirler Faaliyeti, İtilaf Yunanistan'dan Neler İstiyor.)
7457. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 1.
7458. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mösyö Wilson'un Takriri, Hacı Adil Bey'in Berlin'e Avdeti, Altın Nakli Memnû', İstiklâl-i Osmanî İhtifâli, Doçe Bank, Galiçya ve Dobruca'daki, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Hediye-i Şitaiye İânesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Kütahya Meclis-i Umûmiyesi, Teşekkür, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Türk Yurdu.)
7459. İmzasız, En Son Haberler, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgraa Harp Raporu, Silah Kardeşliği- Yılbaşı Hediyesi, Avusturyaa-Macaristan Kabinesi, Almanya-Amerika Postaları, Fas'ta Fransızlara Hücum, Bulgaristan'da Tahsisat-ı Manzume, Eşya-yı Vâride Gümrüğe Tabî, Batan Vapurlar.)
7460. İmzasız, Müessirât-ı Ecnebiyye, 7137, 29 S. 1335, 12 KE. 1332, 25 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Buhrân-ı İçtîmâiyemiz Münasebetiyle.)
7461. İmzasız, Dediğimiz Çıkıyor, 7137, 29 S. 1335, 12 KE. 1332, 25 KE. 1916, s. 1.
7462. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7137, 29 S. 1335, 12 KE. 1332, 25 KE. 1916, s. 1.
7463. İmzasız, Sulh Meselesi, 7137, 29 S. 1335, 12 KE. 1332, 25 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Wilson'un Notası ve İngiliz Matbuatı, İsviçre'de Tavsiye Edilecek, Newyork Borsasında Tesirat, Bonar Law Nutku.)
7464. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7137, 29 S. 1335, 12 KE. 1332, 25 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, İngiltere Kralının Nutku, Fransız

- Kumandanlıklarında Tebdilât, Romanya Malisinin Hâl-i Perişânisi, Batırılan Vapurlar, Tahtelbahir Faaliyeti ve Japonya'da Helecan.)
7465. İmzasız, Dobruca Kıtası Tamamen Elimizdedir, 7137, 29 S. 1335, 12 KE. 1332, 25 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: 20-22 Bin Kilometre Murabba Arazi.)
7466. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7137, 29 S. 1335, 12 KE. 1332, 25 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Seyahat Varakaları Hakkındaki Talimnâme'yi Mütezammin İrâde-i Seniyye, Talimnâme, Kekova Adası Baskını, Tayin, Adliye, Mütekaidin Askeriyeye, Hediye-i Şitaiye İanesi, Teşekkür, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Akd, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7467. İmzasız, En Son Haberler, 7137, 29 S. 1335, 12 KE. 1332, 25 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: AlmN aharp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İsviçre Hükümetinin Nezdindeki Sefirimize Notası, İsviçre Hükûmât-ı Müttefike Meclisinin Notası, Wilson Maksusunu Esmâ Edecekmiş, Wilson Notasının İngiltere Matbuatınca Tarz-ı Teklifi, Avam Kamarasında Rezad-ı Efkâr, Fransa Ayân Meclisinin Beyân-ı İtimadı, İmparatorun Bir Mülakatı, Bir Fransız Torpidosunun Garkı.)
7468. İmzasız, Üçüncü Adım, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 1. (Amerika'dan sonra İsviçre'nin de düşmanlarına verdiği notayla sulhun üçüncü evresine geçildiği hk.)
7469. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Romanya'da Teşettüt, Tahtelbahirler Faaliyeti.)
7470. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 1.
7471. İmzasız, Sulh Meselesi, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Wilson Notasının Almanya'da Telakkisi, Avusturya'da Tarz-ı Telâkki, Fransa'da Tarz-ı Telakki, Amerika Kongresi Notaya Taraftar.)
7472. İmzasız, Avrupa Cephe-i Harplerinde İttifâk-ı Murabba, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 1.
7473. İmzasız, Fransa'da Ordu Kumandanlıklarında Tebdilât, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 1.
7474. [DERİN], Ahmet Sâkî, Harb-i Hazır ve İttihâd-ı İslâm, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 2. (Harbin sebepleri ve İslâm birliği hk.)

7475. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hediye-i Şitâiye İânesi, İrtihal, Memleketimizde Ziraat Müzesi, Çanakkale Marşı, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7476. İmzasız, En Son Haberler, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7477. [ORAN], Ahmet Cevdet, Muharebe Sakatları, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1. (Muharebede sakat kalanların maksatlarından ve daha sonraki uğraşları hk.)
7478. İmzasız, Fotoğraf, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1. (Bir kolu sakat kalan bir adam marangozluk ederken.)
7479. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1.
7480. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Romanya Harekâtı ve Dobruca'da Vaziyet, Bratino'nun Vaziyeti, Fransız Şura-yı Habinde, Almanya'daki Üsera.)
7481. İmzasız, Sulh Meselesi, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa'da Sulh Arzuları, Amerika'da İade-i Sulh İçin Cemiyetler.)
7482. İmzasız, Şimâli Afrika'da ve Fas'ta Fransızlar, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Fransızlar Harbi Hangi Vesayetle İdâme Etmek İstiyorlar.)
7483. .)
7484. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Büyük Yürekli Bir Valide, Tramvaylar, Vapurlar, Otomobiller, Ziraiyat, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Hediye-i Şitaiye İânesi, Parasız Yıkanmaya Mahsus Hamamlar, Tashih, Tebdilât-ı Hevâiya, Tevcihat, Madalya, Talebe Defteri.)
7485. Soysallıoğlu, [İsmail Suphi], Memleketimizde Ziraat Müzesi, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 2. (Ziraat müzesi açmasının gerekliliği hk.)
7486. İmzasız, En Son Haberler, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 2. (Wilson'un Notasına Cevâb-ı Notamız, Almanya Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7487. İmzasız, Sulh Şahrahında, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 1. (Amerika'nın masada sulh konuşmak istediği hk.)

7488. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Rusya'da Büyük Bir Şura-yı Harp, Radoslavof'un Beyanâtı.)
7489. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 1.
7490. İmzasız, Sulh Meselesi, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Almanya'nın Cevab-ı Notası.)
7491. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Venizelos'un Sefirleri Olacaklar, Venizelos Aleyhinde.)
7492. İmzasız, Romanya Cephesinde Faaliyet Yine Başladı, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Büyük Eflâk'ta Düşman Mevzilerinden Çıkarıldı.)
7493. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Nişan, Tashih, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Hediye-i Şitaiye İânesi, Mütেকaid Zabitana Mahsus Alamet-i Fârîka İçin, 1916 Senesinde Hububat Mahsulâtı, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7494. [BAYDUR], Hüseyin Râgıb, İmlâ Meselesi, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 2. (Türkçe'nin imlâsı hk.)
7495. İmzasız, En Son Haberler, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Avusturya-Macaristan'ın Yeni Hariciye Nazırı, İskandinavya ve Sulh Meselesi.)
7496. İmzasız, Ey Türk! Zengin Ol, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 1. (Harp zamanında Türk milletinin her yönüyle zengin olması gerektiği hk.)
7497. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Kırköy-Bükreş Arasındaki Münafalat, Petersburg'da İngiliz Aleyhine Nümayişler, Britano Terk-i Vatan Ediyor, Avusturya-Macaristan Hükümdarının Resm-i Tetevvücü, Macar Kral ve Kraliçesi Budapeşte'de.)
7498. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 1.
7499. İmzasız, Şarkî Eflâk Muharebesi Devam Ediyor, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Eflâk'ta Rus-Roman Hududu Yarıldı.)
7500. İmzasız, Sulh Meselesi, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya'nın İsviçre'ye Cevâbı Notası, Avusturya-Macaristan'ın Cevabı, Sulh Hakkında İngiltere'de Mütalaa.)

7501. [İLİRİ], Celâl Nûri, Kebek, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir Menkabe-i Sevda ve Derya, Yeni Dünya'da Bir Fransız Şehri, Bir Lahza-i Rûyâ ve Temâşa.)
7502. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 2.
7503. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 2.
7504. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Başkumandanların Taltifi, İstiklâl-i Osmânî, Memurin Muhakatemine Dair, Hediye-i Şitâiye İânesi, Akd, Türk Ocağından, Tebdilât-ı Hevâiye, Muallim, Finten ve Merg-â-Merg.)
7505. İmzasız, En Son Haberler, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Macar Sosyalistleri, İngiltere'deki Sosyalistlerin Teşebbüsâtı.)
7506. İmzasız, 1335-299, 7142, 5 RE. 1335, 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 1. (Osman Bey'in İslâmiyete yaptığı katkılar hk.)
7507. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7142, 5 RE. 1335, 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Eflâk'ta Son Muzafferiyetimizin Ehemmiyeti, Rus-Romen Vaziyet-i Askeriyesi.)
7508. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7142, 5 RE. 1335, 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 1.
7509. İmzasız, Sulh Meselesi, 7142, 5 RE. 1335, 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya'nın Cevabına Dair Mütalaat, Wilson'un Sulh Teklifi Hakkında, İtilafın Cevabını Kaleme Alınmış İmiş, Londra'da Büyük Bir Konferans, Fransa Sulh Cereyanına Set Çekiyor.)
7510. İmzasız, Romanya Payitahında Hayat-ı Cedide, 7142, 5 RE. 1335 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bulgar Ateşemiliterinin Bükreş Seyahat Hatıratı.)
7511. Soysallıoğlu, [İsmail Suphi], Memleketimizde Ziraat Müzesi, 7142, 5 RE. 1335,ö 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
7512. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7142, 5 RE. 1335,ö 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Noel Hediyeleri, Asker Ailelerine Mecanen Kömür Tevzi', Almanya-İzmir Konsolosluğu, Kaza-yı Fecii, Tohumluklar, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Sanayi Risalesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Finten ve Raks-ı Merg-â-Merg.)
7513. İmzasız, En Son Haberler, 7142, 5 RE. 1335,ö 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Grandük Nikolay Hastalanmış.)

7514. İmzasız, Büyük Britanya ve Sulh, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 1. (Büyük Britanya ve sulh müzâkereleri hk.)
7515. İmzasız, Müttefik Orduları Arasında, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 1. (Bulgar ordusu Başkumandanı ve Harbiye Nazırının nutkunun tercümesidir.)
7516. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 1.
7517. İmzasız, Sulha Başlarken Bizim Elimizde Ne Var?, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Düşman Ellerde Ne Var.)
7518. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Yunan Tahtına İtilafın Nâmerdi, Tahtelbahir Faaliyeti.)
7519. İmzasız, Seret Hatt-ı Müdâfaasına Doğru, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 1.
7520. İmzasız, Sulh Meselesi, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: İsveç'in Notası, İtilafın Cevâbı, Gayr-ı Resmî Sulh Konferansı, İtalya'da Sulh Meselesi, Sosyalist Fırkalarının Teşebbüsleri, Fransız Askerleri Ne Fikirde.)
7521. İmzasız, İhtifâl-ı Milli, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 2. (İstiklâl-i Osmanî'nin sene-i devriyesi münasebetiyle olan toplanma hk.)
7522. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 2.
7523. İmzasız, En Son Haberler, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Budapeşte'de Kral ve Kraliçe'nin Resm-i Tetevvücü, İsveç'in Sulh Notası, Norveç'te Sulh İçin Tezahürata, Romanya'nın Yeni Kabinesi.)
7524. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Asi Hüseyin Nelere Cüret Ediyor, Hüseyin Hilmi Paşa Hediye Sergisinde, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Hediye-i Şitaiye İânesi.)
7525. İmzasız, Finlandiya, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s. 1. (Rusya ile Finlandiya ilişkisi hk.)
7526. İmzasız, Sulh Meselesi, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: [Silinmiş...] Suret-i Mütercimesi.)
7527. İmzasız, Avusturya İmparatoru ve Macar Kralı "Karl" Hazretleri, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s. 1.
7528. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s. 1.
7529. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Fransa'da Sivillerin Mükâfıyeti, emsâlsiz

- Ganimet, Yunan Savahilinin Ablukası, Yunanistan'da Venizelos'un Recm Edilmesi, İsveç'in Notası, İmparator Karl Sulhan Emin, Bir Amerika Gazetesinin Mühim Bir Makalesi, Bir İtalyan Gazetesi Hakikati Söylüyor.)
7530. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Vilâyette İstiklâl-i Osmanî Merasimi, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Res Sene-i Efrenkiye, İrtihal, Ziraat Bankası Bütçesinde Minkale, Tebdilât-ı Hevâiye, Hilâl-i Ahmer Sergisi Komisyonundan, İlmiye.)
7531. İmzasız, En Son Haberler, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Gazilerimizin Dobruca'da Pek Büyük Muvaffakiyet-Ruslardan Üç Tepe Zabtedildi, 400'ü Mütceviz Esir Alındı.)
7532. İmzasız, Benî Âdem Âzâ-yı Yekdiğerinden, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1. (Harbin diğer insanlara olan etkilerinden söz ediyor.)
7533. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Mareşal Mackensen'in Beyanâtı, İngiltere Harbi Her Taraftan Hissediyor, Fransa'da Briyan Kabinesine Karşı, Venizelos Nezdindeki Fransız Cenerali, Krala Sadakât, Ablukanın Tesiri.)
7534. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1.
7535. İmzasız, "Braila-Focşani" Hattı Önlerinde, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1.
7536. İmzasız, Dobruca'da Kıtât-ı Osmaniye'nin Muvaffakiyeti, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1.
7537. İmzasız, Golva Zırhlısı Battı, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1.
7538. [DERİN], Ahmet Sâkî, Harb-i Hazır ve İttihad-ı İslâm, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 2. (1916'daki yazının 2. tefrikası.)
7539. İmzasız, Sulh Meselesi, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Düvel-i Merkeziyenin Cevâb-ı Notasını Tahsin, İsviçre Reis-i Cumhuri ile Mülâkat.)
7540. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 2.
7541. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 2.
7542. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mevlid-i Nebevî, Trenle Gideceklere, Top Tecrübesi, Hükümet ile Evrak Nakdini Tebdil Edenlere, Tebdilât-ı Hevâiye.)

7543. İmzasız, En Son Haberler, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7544. İmzasız, İtilâf'ın Cevâbı, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 1. (İtilâf devletlerinin sulh teklifine verdiği cevap hk.)
7545. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 1.
7546. İmzasız, İtilâf Devletlerinin Cevâb-ı Notası, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 1.
7547. İmzasız, Muharebe Meydanlarında Kısa Doğru, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Yeni Orduların Yeni Vesâit-i Mukâvemet ve Tahaffuz.)
7548. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Fransızlar Vaziyet-i Askeriye Hakkında Bedbin, Ruslar İtiraf-ı Zaaf Ediyorlar, İtalya'nın Yunan'a Notası, Kont Tiza'nın Nutku.)
7549. İmzasız, Hasan Tahsin Recep Bey İle Mülâkat, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 2. (Almanların istilâsı neticesinde hapisshaneden firar eden Hasan Tahsin Recep Bey'in maceralarını anlattığı bir mülakat.)
7550. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İrtihal, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Hediye-i Şitaiye İânesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Sipâhi Ocağı.)
7551. İmzasız, En Son Haberler, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7552. [ORAN], Ahmet Cevdet, Gazeteci Dili, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Gazeteci dilinin nasıl olması gerektiği hk.)
7553. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 1.
7554. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Stormer Niye İstifa Etmiş, Yunanistan'dan Yeni Şeyler İstiyorlar, Mısırlıların Askerliği Meselesi.)
7555. İmzasız, Sulh Meselesi, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İspanya ve Sulh Meselesi, İtilâf'ın Cevâbı Hakkında Tagayyürât ve Mütalaat.)
7556. İmzasız, Seret Hatt-ı Müstahkemine Taarruz, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 1.
7557. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mevlid-i Nebevi Münasebetiyle, Eski Türkler Takvimi,

- Osmanlı Tahvîlâtı Hamalları Vekilinin İntihâbâtı, Anadaolu'ya Trenle Gideceklere, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Hediye-i Şitâiye İânesi, Top Tecrübesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Türk Yurdu.)
7558. [ALTINAY], Ahmet Refik, Berlin'de İlk Osmanlı Elçisi, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: El-Hac Ahmet Resmî Efendi, Sultan Mustafa Sâlis'le Büyük Fredirick Ahmet Resmî Efendi'nin Büyük Fredirick'le Mülakatı.)
7559. İmzasız, En Son Haberler, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Zecuf'un Sene-i Cedide Münasebetiyle Tebrikâtı.)
7560. İmzasız, Mevlîd-i Hazret-i Nebevî, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 1. (Mevlid gecesi için dua.)
7561. İmzasız, Lâkin Rusya?, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 1. (Bazı şartlar altında Rusya'nın Almanya ile barış ilân edebileceği hk.)
7562. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Dünkü Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Fransa Meclis-i Mebûsânında, Fransa'nın Zayıyat-ı Bahriyesi, Düşman Harp Sefineleri Zayıyatı, Yunanistan Harekete Gelmek Üzereymiş.)
7563. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 1.
7564. İmzasız, Sulh Meselesi, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 1.
7565. İmzasız, Seret Hatt-ı Müstahkemi Zorlanmaktadır, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 1.
7566. [İLERİ], Celâl Nuri, Eski Roma ve Yeni Amerika, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 2. (Ferrero'nun Eski Roma ve Yeni Amerika adlı eseri hk.)
7567. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 2.
7568. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 2.
7569. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mevlid Risâletpenâhı Ala-yı Vâlâsı, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Sipâhî Ocağı.)
7570. İmzasız, En Son Haberler, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7571. İmzasız, İki Çiftlik, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 1. (Romanya umumî tarihinde sahipleri değişen çiftliklerden söz ediyor.)

7572. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Rusya Kabinesinde Yeni Tebdilât, Fransa'da Venizelos Hükümetini Tanıyor.)
7573. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 1.
7574. İmzasız, Yine Bir Fransız Zırhlısı Torpillenmiştir, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 1.
7575. İmzasız, Sulh Meselesi, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere'de Sulh Lehinde Düşünüyorlar, İtilâf'ın Amerika'ya Cevâbı.)
7576. İmzasız, Galiçya Niye Mükâfâtan, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 1.
7577. İmzasız, Dobruca'nın İstilâsı Tamam Oldu Demekte Bir Man'i Kalmamıştır, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 1.
7578. [BAYDUR], Hüseyin Râgıb, İmlâ Meselesi, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 2. (1916'daki yazının 2. tefrikası.)
7579. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Saray-ı Hümayunda, Almanya Sefiri, İrtihal ve Tedfin, Harik, Tebdilât-ı Hevâiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası.)
7580. İmzasız, En Son Haberler, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7581. İmzasız, Ko-Operatizm, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Ko-operatizmin açıklamasını yaparak, ne demek olduğu hk.)
7582. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Braila Sukûtunun Ehemmiyet-i Azimesi.)
7583. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 1.
7584. İmzasız, Küçük Milletlerin Hâmîsi Olanlara İthaf, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 1.
7585. İmzasız, Karikatür, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Elinden ve ayağından bağlı, esir ve işkenceye mahkûm Yunanistan'ın vücudu üstüne yan gelmiş oturan İngiltere diyor ki: -Müsterih ol, sevgili Yunanistan! Senin hâlin daha beter olmayacaktır.)
7586. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Venizelos Hesabına Adaların İşgali, Yunanistan ile İtilâf Münasebeti Münakti', Yunan Hükümetinin Fikri.)

7587. İmzasız, Sulh Meselesi, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâf Wilson'a Cevap Vermek Üzere, İtilâf Cevabının Bî-taraf Memlekette Tesiri, Wilson Sulh Teşebbüsünde Azimkâr.)
7588. İmzasız, Seret Nehri Sahilleri, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Braila'nın Zabtı-Dobruca'nın Düşmandan Tamamıyla Tathiri.)
7589. [İLERİ], Celâl Nuri, İş Başında Amerika, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 2. (Amerika'nın çalışması hk.)
7590. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Mevlid-i Nebevi Ala-yı Vâlâsı, Telif ve Tercüme Dairesinde Çay Ziyafeti, Teberru, Çıracık Mektepleri, Alman Muharrireleri, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7591. İmzasız, En Son Haberler, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya İmparatorunun Ordu ve Donanmaya Hitaben Emirnâmesi, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Harp Raporu.)
7592. Müsâlemiyape Biliriz, 7151, 14 RE. 1335, 26 Kânûnn-ı Evvel 1332, 8 KS. 1917, s. 1. (İttifâk-ı Murabba tarafından verilen sulh notası hk.)
7593. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Dünkü Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Roma Konferansında Kimler Var, Romanya'nın Suret-i Tatili, Fransa İsviçre'nin Bî-terafılığına Riâyetskâr, İtilâf-ı Muhabbi Bir Ceneralin Azli.)
7594. Mehmet Reşat, Beyânnâme-i Hümâyün Sûreti, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 1. (Askerlere hitabı.)
7595. İmzasız, Braila Şehrinin Sukûtu ve Calas, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 1.
7596. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 1.
7597. İmzasız, Romanya Konferansı ve Saray Ordusu, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 1.
7598. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 1.
7599. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 1.
7600. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 2. (Eski Türk takvimleri hk.)
7601. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sahib-i İmtiyazımız Cevdet Bey, Meclis-i Mebûsân İttihât ve Terakki Kitabından, Avdet, Bolu'da Tasarruf Sandığı Tesisi, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Kaza, Tebdilât-ı Hevâiye, Borazan Tevfik Bey Müsameresi.)

7602. İmzasız, En Son Haberler, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Briyan ve Loyd Corch'un Seyahatları.)
7603. İmzasız, Bizdeki İçtimâî, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Ko-Operat hk.)
7604. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Lehistan Krallığı Meclisi, Tahtelbahirler Faaliyeti.)
7605. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 1.
7606. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya Matbuatı Mütalatı, Atina Ahâlisi İtilâf Aleyhinde, Fransız Yunan'a Pek Aleyhtâr.)
7607. İmzasız, Hem Siyâsi Hem Askerî Şahsiyetlerden, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 1.
7608. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Üsera Havalisini Tedkik Heyeti, Millî Banka Meclisi-İdaresi, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Üçüncüm Konsoloshâneleri Memurini Hakkında, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Bulgar Sefirinin Teşekkürü, Safvete'l-Beyân Fî-Tefsirül Kur'ân.)
7609. Foçsani Şehr-i Müstahkeminin Zabtu, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 1.
7610. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 3.)
7611. İmzasız, En Son Haberler, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7612. İmzasız, Roma'da Kent Malisi, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 1.
7613. İmzasız, Roma Konferansı Tetkiklere Başlamalı, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 1.
7614. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 1.
7615. İmzasız, Selânik Sefiri Terk mi Ediyor?, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Roma Konferansında "Saray" Ordusunun Kaldırılmasına Karar Verildiği Anlaşıyor, Selânik Sefirinin Aleyhindeler.)
7616. İmzasız, Bir Müttefikimizin Hariciye Nazırı, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 1.

7617. İmzasız, Bir İngiliz Kruvazörünün Garkı, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 1.
7618. İmzasız, Sulh Meselesi, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Pek Mühim Bir Haber, Sulh ve Amerikalı Milyoner Furut.)
7619. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Doktor Veylin Endişe Ediyor, Romanya'da Âsâr-ı İzmihlâl, Braila Ganimeti 350 Vagon, İtalyanların Zabt Zayıyatı, Alman Ordusunun Hal-i Sıhhiyesi.)
7620. İmzasız, Roma Konferansı, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ne Müzâkerat-ı Cereyân İmiş, Briyan'ın Beyanatı, Roma Konferansı ve Yunanistan, Roman Konferansı Hakkında Malûmat, Roma Konferansına Neden Makar Olmuş.)
7621. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Yunanistan'ın İtilâfa Cevâbı, Yunanistan'ın İlân-ı Harbi, Yunanistan'da Milât Yortisi.)
7622. İmzasız, Şûun-ı Dâhiliye, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Surre-i Hümayun Hicaz Haftan Ağalığı, Cavit Bey, Mahkûmiyet, Dün Sabahki Sis, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Romanya'da Malı Olan Tüccara, Elektrik ile Su İsteyenlere.)
7623. İmzasız, En Son Haberler, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yunanistan'a Ultimatom.)
7624. İmzasız, Müttefikimizin Müstelâf, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 1. (İtilâf ve İngiltere'nin mukadderât-ı malisi hk.)
7625. [İLERİ], Celâl Nuri, İktisâd-ı Harb-i Umûmî, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 1.
7626. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 1.
7627. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: [Fransız]lar İtalyanları Tenkit Ediyorlar, Yunanistan'da İğtişâşât.)
7628. İmzasız, Seret'in Cenûb Sahili Elimizde, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 1.
7629. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 4.)

7630. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Arz-ı Tebrikât, Almanya'da Senet Tahsili, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Hediye-i Şitâiye, Şirket-i Hariye'nin Musib Bir Tedbiri, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7631. İmzasız, En Son Haberler, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Sulh Hakkında Bî- tarafların Notaları.)
7632. İmzasız, Trepov'un Azli, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 1. (Rusya başkan vekili Trepov'un azledilmesi hk.)
7633. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 1.
7634. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Roma Konferansında Verilen Kararlar, Fransız Meclis-i Mebûsânında İstihzâh, Selânik Sefirinin Aleyhinde, Sulh Teklifâtına Düşünerek Cevap Verilmeli, İtilâf'ın Yunan'a Ultimatomu.)
7635. İmzasız, Bir Sulh Müevvici, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 1.
7636. İmzasız, Romanların Millî Kıyafetlerinden Numûneler, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya'da Vaziyet-i Askeriye.)
7637. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 1.
7638. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 5.)
7639. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 2.
7640. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Vilâyet Meclis-i Umûmîsinin Küşadı, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Şekavat ve İstimân, Türk Ocağından, Müze-i Askeriye ve Otomobiller.)
7641. İmzasız, En Son Haberler, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Galiçya'daki Kahramanlarımız, İtalya'da Müstahfizlik.)
7642. İmzasız, Fransa'nın Altınları, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 1. (Fransa'daki sarrafların gizli işlerinden ve altınları hk.)
7643. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Dünkü Avusturya Harp Raporu, İtilâfin Cevabı Sulh Notası, Rusya Başvekilinin Sebeb-i Azli, Dâhiliye Nazırı da İstifa Ediyor, Bir Papaz'ın Katli Hadisesi, Romanya'da Ahvâl, İspanya Ticaret Filosu.)
7644. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 1.

7645. İmzasız, Akdeniz Savahilinde Ateş Baskını, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 1.
7646. İmzasız, Çöllerde Harp Levâzımından, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 1.
7647. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 1.
7648. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 6.)
7649. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Rahmi Bey'in Mebûsânlığı, Çekirge Meselesi, Harik, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Darülbedâyi Osmanlı Heyet-i Temsiliyesi, Âsâr-ı Münteşire, Hersekli Arif Hikmet Bey'in Divânı.)
7650. İmzasız, En Son Haberler, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Türk Ordusunun Mezayasını Takdir.)
7651. İmzasız, Bir Mukâyese, 7157, 20 RE. 1335, 1 KS. 1332, 14 KS. 1917, s. 1. (Galip ve mağlup olanlar devletlerin Amerika'ya gönderdiği nota hk.)
7652. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7157, 20 RE. 1335, 1 KS. 1332, 14 KS. 1917, s. 1.
7653. İmzasız, İtalya'nın İtilâf Devletlerine Cevabı, 7157, 20 RE. 1335, 1 KS. 1332, 14 KS. 1917, s. 1.
7654. İmzasız, Seret Boyunda ve Moldovya Hududunda, 7157, 20 RE. 1335, 1 KS. 1332, 14 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Romanya'da Son Muharebeler.)
7655. İmzasız, Batan İngiliz Zırhlısından Bir Tane Daha, 7157, 20 RE. 1335, 1 KS. 1332, 14 KS. 1917, s. 1.
7656. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7157, 20 RE. 1335, 1 KS. 1332, 14 KS. 1917, s. 2.
7657. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7157, 20 RE. 1335, 1 KS. 1332, 14 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Bükreş'ten Âsâr-ı Atikeye Girmek İçin, Ticaret Mekteb-i Alisinde, Kaza-yı Feci, Esir Alanlara, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye, Gazilerimize Tütün Hediyesi.)
7658. İmzasız, En Son Haberler, 7157, 20 RE. 1335, 1 KS. 1332, 14 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Almanya İmparatorunun Beyânnâmesi, Bir Zırhlının Garkı.)
7659. İmzasız, Hayat İçin İtilâf, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 1.
7660. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâf'ın Mösyö Wilson'a Cevabı, İtilâf Notası Hakkında Tefsirât, İsviçre

- Gazeteleri Ne Diyorlar, Roma Konferansı Mukarreratından, İtilafçıların Mecmu' Zayiâtı.)
7661. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 1.
7662. İmzasız, Bahr-i Sefit'te İtilâf Zayiât-ı Bahriyesi, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: İtalya'nın Rejina Margarita Zırhlısının Garkı.)
7663. İmzasız, Harbe Kemâl-i Şiddetle Azmeden Müttefikimiz Re's-Kârında Bulunan Zevât, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 1.
7664. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Venizelos Hükümeti, Yunan'ın Cevabını Kâfi Bulmuyorlar.)
7665. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Cavit Bey Berlin'de, İrtihal, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Hediye-i Şiatiye İânesi, Şehrimizde İki Bulgar San'atkârı, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7666. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 7.)
7667. İmzasız, En Son Haberler, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Yunanistan'a Boyun Eğdirdiler, Rus Kabinesi Bir Tuzaktır, İngiltere Nazırının Bir İçtimâi.)
7668. İmzasız, Deve Kuşu Hikâyesi, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 1. (İtilâfın Amerika'ya verdiği üç nota hk.)
7669. İmzasız, Almanya İle Mukâvelâtımız İmzalanmıştır, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Kapitulaasyonların Lağvı; Münâsebet-i Hukûkiyemizin Avrupa Hukûku Düveli ve Muamele-i Müttekable Esâsı Dairesinde Tanzimi.)
7670. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 1.
7671. İmzasız, İtilâf Devletleri Notasının Metni, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 1.
7672. İmzasız, Rusya'da Ahvâl-i Dâhiliye Pek Karışık, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Siyâsi Entrikalar Katiller, 1905 İhtilâline Müşaabihe-i İraz.)
7673. İmzasız, Belçika'nın Wilson'a Cevabı Notası, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 2.
7674. İmzasız, Yunanistan'ın Amerika'ya Notası, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 2.

7675. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Romanya'da Vaziyet-i Askeriye.)
7676. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 2.
7677. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 2.
7678. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Bulgar Sefirinin Şehrimize Avdeti, İrtihal, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Askere Tebrî.)
7679. İmzasız, En Son Haberler, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Mûsikî Encümeni ve Darülelhân Talimnâmesi ile Darülelhân Programı.)
7680. İmzasız, Medeniyet Davâsı, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 1. (Medeniyet hk.)
7681. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 1.
7682. İmzasız, Sulh Meselesi veya Harp, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya'nın Sulh Teklifi Pek Samîmiydi, Sulh Muharebesi Yolu Kapanmıyor, Amerika Cevab-ı Notası Tedkik Ediyor, Almanya'da Şiddet-i Azim ve Metanet.)
7683. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Birinci Alman Harp Raporu.)
7684. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Şehzâdegân Hazretinin Avdeti, Azimet, Harik, Muallimler, Konser, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Mahkûmiyet, Ahvâl-i Ziraiye, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7685. İmzasız, Seret Nehri Civarında, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 1.
7686. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 8.)
7687. İmzasız, En Son Haberler, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İngiliz Başvekilinin Beyânâtı, İngilizlerin Zırhlı Zayiati, İtalya'nın İstihazarat Tedâfüyesi.)
7688. İmzasız, Osman Gazi'nin Huzur u Şevketinde, 7161, 24 RE. 1335, 5 KS. 1332, 18 KS. 1917, s. 1. (Osman Bey'in tarihinden ve yaptıkları hk.)
7689. İmzasız, Sulh veya Harp Meselesi, 7161, 24 RE. 1335, 5 KS. 1332, 18 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Prusya Diyet Meclisinde Metin Sözlür, İtalyanlar Sulhu İstiyorlar,

- Mösyö Toşef'in Beyânatı, Lehistan'da Şura-yı Hükümetin Küşâdı, İtilâfin Yunan'a Yeni Notası.)
7690. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7161, 24 RE. 1335, 5 KS. 1332, 18 KS. 1917, s. 1.
7691. İmzasız, İki Türk Esirin Rusya'dan Firarı, 7161, 24 RE. 1335, 5 KS. 1332, 18 KS. 1917, s. 1.
7692. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7161, 24 RE. 1335, 5 KS. 1332, 18 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Müşavere-i Milliye Encümeni, Avusturya, Vilâyetimizde Tezahürat-ı Azim, Kale-i Bend, Top Tecrübeleri, Hediye-i Şitaiye İânesi, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Azlolunan Muallimler Hakkında, Tarih-i Bahri Sahifeleri, İrtihal, Muhacirine Ait Müessesat Hakkında, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7693. İmzasız, En Son Haberler, 7161, 24 RE. 1335, 5 KS. 1332, 18 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Amerika Reisi Wilson'un Tasviri.)
7694. İmzasız, Medeniyetimiz ve Medeniyetleri, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 1. (Medeniyet karşılaştırması yapıyor.)
7695. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Parlamentolar Rüesasının İçtimâi, Fransa'da Buhrân-ı Vükelâ İhtimâli, Finlandiya'da Rus Mezâlimi, Lehistan Şura-yı Devletinin Beyânnâmesi, Kral Saf Gösteriyor, Yunan'ı İstedikleri Hale Koymuşlar, Venizelos'da Murahhas Göndermiş, İsviçre'nin Müsellah Bî-terafılığı.)
7696. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 1.
7697. İmzasız, Mühim Bir Haber, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: İçlerinden Biri Ayrılıyormuş.)
7698. İmzasız, Serseri Romanya Hükümeti Kiev'de, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 1.
7699. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 1.
7700. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 1.
7701. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Cebel-i Lübnan Mebûsları, Katil, Sirkat, Gazilerimize Tütün Hediyesi, İrtihal, Mahal İtası, Harp Mecmuası, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7702. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Endülüs Ziraâtı, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 2. (Endülüs'teki ziraat hk.)

7703. İmzasız, En Son Haberler, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Sazanof'un Yeni Memuriyeti.)
7704. İmzasız, Osmanlı İtibâr-ı Millî Bankası, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 1. (Osmanlı Millî İtibâr Bankasının açılması hk.)
7705. İmzasız, Hükümet-i Osmaniye Cenâbından Bî- taraf Devletlere Tebliğ Edilen Nota, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 1.
7706. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 1.
7707. İmzasız, Hakkı Paşa'nın Beyânâtı, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 1.
7708. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 1.
7709. İmzasız, Osmanlı İtibâr-ı Millî Bankası, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: 4.000.000 Lira-yı Osmânî Sermayeli Osmanlı Anonim Şirketi.)
7710. İmzasız, Beyne'l-Milel Hukuk Komitesi, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlık: Nizâmnâme-i Layihası.)
7711. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macar Ricali Berlin'de, Londra'da Meclis-i Harp, Bî- taraflara İtilafın Cevâbı, Kalas-ı Taht Tehlikede, Cerigo Adasının İşgali, Düşmanlarımızdan Alınan Yerlerin Vaziyeti.)
7712. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Şehzâdegân Hazreti, Harik, Tebdilât-ı Hevâiye, Hediye-i Şitâiye İânesi, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Polis Mecmuası.)
7713. İmzasız, En Son Haberler, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Fas'da Mücahidin Muharebeleri Başlıyor, Bükreş Valisi Nezdinde Bir Bulgar Mürahhası.)
7714. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1.
7715. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Tehir Eden Alman Harp Raporu, Müttefikin Parlamento Reisleri, Fransa Parlamentosunun Bir Kararnâmesi, Mösyö Lansing İstifa Teşebbüsünde, Rusya İhtilâl Meydanında, Yeni Bir Gemi, Romanya Zayiâtı.)
7716. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1.
7717. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1.
7718. İmzasız, Romanya'da Vaziyet-i Askeriye, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1.

7719. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Zât-ı Şâhâne'nin İtibâr-ı Millî Bankası, Harik, Yeni Tramvay Biletleri, Hediye-i Şitâiye İânesi, İmâlat-ı Harbiyeden, Tebdilât-ı Hevâiye, Memâlik-i Osmaniye'de Demirbaş Şarl, Tarih-i Osmânî Encümeni Mecmuası.)
7720. [YAZIKSIZ], Necip Âsım, Alfabe Meselesi, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 2. (Tarihi süreçteki alfabelerimiz hk.)
7721. İmzasız, En Son Haberler, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Parlamento Reisleri Şereflerine Ziyafet, Kont Enderaşi'nin Beyânatı, Bir İngiliz Saf Harp Gemisinin Garkı.)
7722. İmzasız, Mevcûdiyetimiz ve İngilizler, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 1. (İngiltere Hariciye Nazırı'nın Amerika hükümetine "Osmanlı Devleti'nin mevcûdiyet kazandığını belirten" telgrafı hk.)
7723. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Tahtelbahirlerden Mühim Bir Postacılık, Yeni Bir Gemi.)
7724. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 1.
7725. İmzasız, İngiltere'nin Amerika'ya Yeni İzâhâtı, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hodgâm İngilizlere Göre Avrupa'nın Esâslı Sûrette Muvâzenesi Nasıl Olurmuş.)
7726. İmzasız, Bir İstifâ Tasviri, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 1. (Amerika Hariciye Nazırı Lansing'in istifâsı hk.)
7727. İmzasız, Osmanlı İtibâr-ı Millî Bankası, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 1.
7728. [İLERİ], Celâl Nuri, Amerika'da Bir Nesâ, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Seyâhat Tetebbüâtından.)
7729. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Bir Düşman Zabitinin Korkuları, Türkiye'nin Rehâsı, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Hediye-i Şitâiye İânesi, Gazilerimize Tütün Hediyesi.)
7730. İmzasız, En Son Haberler, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Çernoviç'in Tahliyesi Tedârikâtı.)
7731. İmzasız, Biz, Bulgaristan ve Rusya, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Türkiye, Bulgaristan ve Rusya arasındaki ilişkiden söz ediyor.)

7732. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Mösyö Cimerman'ın Sebeb-i Ziyareti.)
7733. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kabinde'de Yeni Tebdilât, Rusya'da Dâhili Vaziyet Fenâ, Romanya'da Alınan Esirler 200 Bin.)
7734. İmzasız, Yeni Bir Gemi, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Tahtelbahirlerle Birlikte Hareket Ediyor.)
7735. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1.
7736. İmzasız, Sabık Romanya Krallığının İdaresi Başında, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1.
7737. İmzasız, Seret Hattı Boyunda Sükûn Devam Ediyor, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1.
7738. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Yunan Ticaret Filosu Zabtediliyorlar.)
7739. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1.
7740. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 2.
7741. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Kabul-ı Sefira, Hediye-i Şitâiye İânesi, Mahrukâta İhtiyacı Olanlar, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Hanımlara Konser ve Konferans, Tebdilât-ı Hevâiye, Safvetü'l-Beyân Fî Tefsirü'l-Kur'ân.)
7742. İmzasız, En Son Haberler, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Haşmetli Almanya İmparatoruna Telgrafnâme Şehriyari, Zât-ı Hazret-i Padişâhiye Telgrafnâme Cevabı, Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu.)
7743. İmzasız, Tahakküm Politikası, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (İtilaf devletlerinin Almanya'yı tahakküm politikası ile suçladıkları hk.)
7744. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Dünkü Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi.)
7745. İmzasız, Yeni Move, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Bahr-i Muhit Atlasıda Faaaliyetleri, Kapitülasyonların İlgası Hakkında, Lehistan'da İhtilâl Sene-i Devriyesi, Parlamento Reisleri Berlin'de.)
7746. İmzasız, Yunan Ahvâli, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Yunan Toplarının Nakli Mühleti.)

7747. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Stormer Tekrar İşbaşında.)
7748. İmzasız, Romanya'da Seret Nehri Boyunda Vaziyet-i Askeriye, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1.
7749. İmzasız, Rusya Ahvâl-i Dâhiliyesi Tesiriyle, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: İyiden İyiyeye İstifa Haberleri.)
7750. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Madalya, Konferans, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Hediye-i Şitâiye İânesi, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7751. [İLERİ], Celâl Nuri, Şişli Müessesesinden, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 2. (Şişli emraz-ı asabiye ve akliye müessesesi hk.)
7752. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 2.
7753. İmzasız, En Son Haberler, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Parlamento Rüesası Çay Ziyafetinde, Berlin Sefâret-i Seniyesinin Ziyafeti, Rusya Çarının Başvekile Bir İradesi.)
7754. İmzasız, Reis Wilson'un Nutku, 7168, 1 RA. 1335, 12 Kânûn-ı Sân 1332, 25 KS. 1917, s. 1.
7755. İmzasız, Sulh Hakkında Mösyö Wilson'un Sözleri, 7168, 1 RA. 1335, 12 Kânûn-ı Sân 1332, 25 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Bu Nutuk Amerika Meclis-i Ayânında İrâd Edilmiştir.)
7756. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7168, 1 RA. 1335, 12 Kânûn-ı Sân 1332, 25 KS. 1917, s. 1.
7757. İmzasız, Tuna Ağızlarının Zabıtı, 7168, 1 RA. 1335, 12 Kânûn-ı Sân 1332, 25 KS. 1917, s. 1.
7758. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7168, 1 RA. 1335, 12 Kânûn-ı Sân 1332, 25 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Dünkü Bulgar Harp Raporu, Bir Müsademe-i Bahriye, Bir Kruvazör Daha Peydâ Oldu.)
7759. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7168, 1 RA. 1335, 12 Kânûn-ı Sân 1332, 25 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Yük ve Araba Hayvanları Hakkında, Balkan Nakliyat Trenleri, Şuûn-ı Zabıta, Türkiye'nin Teceddüdü, İdam, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Ayestefanos'ta Hilâl-i Ahmer Müsameresi, Hanımlara Konser ve Konferans.)

7760. İmzasız, En Son Haberler, 7168, 1 RA. 1335, 12 Kânûn-ı Sân 1332, 25 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Wilson'un Nutkuna Dair Fransız Mütalaatı.)
7761. İmzasız, Rusya Mesâili Münasebetiyle Satırlar Arasında, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 1. (Rus oyunları hk.)
7762. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Avusturya Hariciye Memurlarında Tebdilât, Mösyö Wilson'un Nutku, Bulgaristan'ın Cevâbı, Bir Senede 784 Düşman Tayyaresi.)
7763. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 1.
7764. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 1.
7765. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 1.
7766. İmzasız, Türkiye'nin Teceddüt ve Terakkisi, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlık: Mösyö Alfred Nossig'in Konferansı.)
7767. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Amerika Sefâretinde, İtibâr-ı Millî Bankasınaa Hisse Kaydı, Şuûn-ı Zabıta, Asker Aileleri Hastalarına, Eskişehir'de Elektrikli Tramvay, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Tebdilât-ı Hevâiye, Çalışacak İslâm Kadınlarına.)
7768. İmzasız, En Son Haberler, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Alman Dâhiliye Nazırının Ziyafeti.)
7769. İmzasız, Nazariyyât Değil Ameliyyât, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 1. (Nazariyyâtla uğraşmak yerine daha çok amelîyyata ağırlık vermek ve önemi hk.)
7770. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Hoffdan Muharebe-i Bahriyesi, İmparator Wilhelm'in Yevm-i Cülûsu, Almanya'da 8 Milyon Asker Var, Parlamento Reislerinin Mülakatı, Günde 5 Vapur.)
7771. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 1.
7772. İmzasız, Rasputin'in Katli Meselesi, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Pek Karışık Bir Şekil Alıyor, İşte Bir Kısım Handan İmparatoru Azası İle İngiltere Sefirinin Parmağı Var, Rasputin Kimdir?.)
7773. Soysallıoğlu, [İsmail Suphi], Bir Çiçek, İki Böcek, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 1. (Tahsin Nahit'in Bir Çiçek, İki Böcek adlı oyunu hk.)
7774. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Konya Meclis-i Umûmiyesi, Vefat, Tevsii

- Ziraat İçin, Hediye-i Şitâiye İânisi, Tebdilât-ı Hevâiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası.)
7775. İmzasız, En Son Haberler, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7776. İmzasız, Rus İhtilâli, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1. (Rusya'da ihtilâlin başladığı hk.)
7777. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Wilson'un Nutku, İngiliz Amele Fırkası Kongresinde, Fransa'da Mühimmat Amelesinin Grevi, Kömür Derdi, Yunan İtilafa Tarziye Veriyor, Romanya'da Vaziyet-i Askeriye.)
7778. İmzasız, Şark'ta ve Garp'ta İki Taarruz, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1.
7779. İmzasız, Harbe Devam Edeceğiz ve Muzaffer Olacağız, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1.
7780. İmzasız, Büyük Bir Kumandanın Yeniden Taltifi, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1.
7781. İmzasız, İngiliz Nazırı Bonar Law'ın Reis-i Hükümet Wilson'a Cevabı, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1.
7782. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1.
7783. İmzasız, Cihân Haberleri, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Hindistan'da Flemenk Müstemlekâtında Zelzele, Arjantin'de Mısır Mahsûlatı Mahvolmuş.)
7784. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 2.
7785. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Telgrafnâme-i Hümâyun, Tevcihât-ı Mülkiye, Şuûn-ı Zabıta, Hilâl-i Ahmer Sergisi Açılıyor, Ahalimize Kömür Tevziatı, Yeni Posta Muamelâtı, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7786. İmzasız, En Son Haberler, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7787. İmzasız, Mücâhede-i Zirâiyye, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 1. (Ziraatın öne çıkarılması hk.)
7788. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 1.
7789. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, İngiltere Savahiline Taarruz, Bulgar Tebliğ-i

- Resmîsi Dili, Sulh Hakkında Tedâbir-i Faaliye, Fransız Sosyalistleri Sulh Lehinde, Yunan Kralının Emirleri, İmparator Wilhelm'in Yevm-i Mahsusu, İmparator Karl Alman Karargâhında, İtalya'da Tebdil-i Vükelâ.)
7790. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Hilâl-i Ahmer Sergisi Açılıyor, Parasız Çamaşırhaneler, Gazilerimize Tütün, Hediye-i Şitâiye İânesi, Muvâsalat ve Azimet, Şuûn-ı Zabıta, Tebdilât-ı Hevâiye, İzmir'de Ziraiyyat, Sanayi Risâlesi, Dârülbedâiyi-i Osmânî, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu, Bağdat-Osmanlı Demir Yolu.)
7791. İmzasız, Bremen Ticaret Tahtelbahiri Ne Oldu?, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 1.
7792. [BAYDUR], Hüseyin Râgıb, İmlâ Meselesi, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 3.)
7793. İmzasız, En Son Haberler, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7794. İmzasız, Sulh Fikri ve Amerika, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 1. (Amerika'nın sulh istediği hk.)
7795. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Macar Meclis-i Mebûsânında Sulh Meclisi, Üçüncü Lahey Konferansı, Fransız Sosyalist Grevi, Fransız Meclis-i Mebûsânında.)
7796. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 1.
7797. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Grandük Nikola Diktatör.)
7798. İmzasız, Romanya Cephesinde Sükûn Ber-Devâm, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 1.
7799. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 2.
7800. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 2.
7801. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Umûmî Vilâyet, Hilâl-i Ahmer Sergisi Açılıyor, Şuûn-ı Zabıta, Taşköprü'de Ziraiyyat.)
7802. İmzasız, En Son Haberler, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Düşmanların Zayıyatına Dair Bir Mukayese, Arnavutluk'ta Muhtariyat-ı İdare.)
7803. İmzasız, Ahenge Uymalı, 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1. (Takvim-i Garbinin Kabulü Münasebetiyle.)

7804. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Fransa Meclis-i Mebûsânında, Petersburg'da Bir İtilâf Konferansı, Yeni Move, Alman Tahtelbahirlerinin Muvaffakiyeti, Rusya-Amerika Ticâreti, Yunanistan ve İtilâf.)
7805. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1.
7806. İmzasız, Cesur Türkler, 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Yine Moskofları Defettiler.)
7807. İmzasız, Kadınların Sanayide Çalışmaları, 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1.
7808. İmzasız, Cihân Haberleri, 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: İspanya Kralına Suikast.)
7809. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Vilayette Meclis-i Umûmîleri, Bî- taraf Memaliğe Cambiyo, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Mehmet Abud Efendi'nin İrtihâli, Şuûn-ı Zabıta, Vilayet Haberleri, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Hediye-i Şitâiye İânesi, Asker Aileleri Hane Kiraları, Tebdilât-ı Hevâiye, Dârülbedâiyi Osmânî, Muallim, Talebe Defteri.)
7810. İmzasız, En Son Haberler, 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7811. İmzasız, Rusya ve Mu'telifleri, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 1. (Rusya'nın ahvâlinin gittikçe karıştığından ve aynı zamanda mü'teliflerinden de ayrıldığı hk.)
7812. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Tahtelbahir Afeti Karşısında İngiltere.)
7813. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 1.
7814. İmzasız, Harpte Sakat Kalanlar İçin, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 1.
7815. İmzasız, Rusya'yı İhtilâl Uçurumuna Düşmekten Kurtarmaya m? Yoksa Münferit Sulh Yapmaktan Men' İçin mi Gidiyorlar?, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 1.
7816. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, 95-99 Tevdili Bedel-i Efrâdiyeye, Hilâl-i Ahmer Sergisi Resmî Küşâdı Programı, Tütün Hediyesi, Şuûn-ı Zabıta, Tebdilât-ı Hevâiye, Türk Yurdu.)

7817. [ALTINAY], Ahmet Refik, Osmanlıların Avrupalılarla İlk İttifâkı, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İsveç'le İttifâk, Yirmi Sekiz Çelebi Zâde Mehmet Efendi, İttifâknâme'nin Esâsı.)
7818. İmzasız, En Son Haberler, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7819. İmzasız, Almanca, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 2. (Kitap ilânı.)
7820. İmzasız, İtilâf Memleketlerinin Abluka Edilmesi, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 1.
7821. İmzasız, Almanya'nın Bî- taraflara Yeni Notası, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya İtilaf Memâliğini Denizden Abluka Ediyor, Harbin En Şedit Bir Devresine Giriyoruz, Notaya Merbut Muhtıra.)
7822. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 1.
7823. İmzasız, Hilâl-i Ahmer Sergisinin Resmî Küşâdı, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 1.
7824. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Rusya Ahvâli Hakkında Yeni Muamelât.)
7825. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 2.
7826. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Nişan İtası, Şuûn-ı Zabıta, İrtihal-i Defin, Sancak Altında.)
7827. İmzasız, En Son Haberler, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Von Bethmann Hollveg'in Nutku.)
7828. İmzasız, Hak ve Kuvvet, 7177, 10 RA. 1335, 21 KS. 1332, 3 Şt. 1917, s. 1. (Von Bethmaan Hoollveg'in Hak ve Kuvvet'in uyumu konusunda ki nutkundan bahseden bir yazı.)
7829. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7177, 10 RA. 1335, 21 KS. 1332, 3 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Ceneral Saray'ın Vaziyeti, Fransızların Kömür Derdi, Avusturya İmparatorunun Ziraat Hakkında Sözleri, Tahtelbahir Faaaliyetine Dair Alman Gazetelerinin Mütalaları.)
7830. İmzasız, İtilaf Devletleri Sahillerinin Ablukası, 7177, 10 RA. 1335, 21 KS. 1332, 3 Şt. 1917, s. 1.
7831. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7177, 10 RA. 1335, 21 KS. 1332, 3 Şt. 1917, s. 1.
7832. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7177, 10 RA. 1335, 21 KS. 1332, 3 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Akd, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Mehakkim Zabitanâmelerinin

- İmzası, Ceza-i Nakdilerin Hesaba Tahvili Hakkında, İrtihal, Müsamere, Tebdilât-ı Hevâiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Hanımlara Mecanen Ders, Mahpus Olanlara İş, Muallimsiz Almanca
7833. İmzasız, Türkiye’de Ziraat Meselesi, 7177, 10 RA. 1335, 21 KS. 1332, 3 Şt. 1917, s. 2. (Sulama’nın nasıl ve ne şekilde yapılacağı hk.)
7834. İmzasız, Vilayetten Haberler, 7177, 10 RA. 1335, 21 KS. 1332, 3 Şt. 1917, s. 2.
7835. İmzasız, En Son Haberler, 7177, 10 RA. 1335, 21 KS. 1332, 3 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Reichstag’da İçtimâî.)
7836. İmzasız, Bî- taraflar Ablukası, 7178, 11 RA. 1335, 22 KS. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Almanya tarafından başlatılan ablukanın b3i-taraf devletler üzerinde tesirini göstermeye başladığı hk.)
7837. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7178, 11 RA. 1335, 22 KS. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Sulh Meselesi, Fransa Paramentosunda Şikâyetler, Petersburg’da İtilâaf Konferansı.)
7838. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7178, 11 RA. 1335, 22 KS. 1332, 4 KS. 1917, s. 1.
7839. İmzasız, İtilaf Sahillerinin Ablukası, 7178, 11 RA. 1335, 22 KS. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Danimarka Paramentosunda, İsviçre İttihad Meclisinde, Amerika Borsalarında Heyecan, Batırılan Vapurlar, İspanya’da Tesirât, Fransa Meclis-i Ayânında.)
7840. İmzasız, İtilaf-ı Memâliğin Ablukası Münasebetiyle, 7178, 11 RA. 1335, 22 KS. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Tahtelbahirler’de Müstamel Toplar.)
7841. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7178, 11 RA. 1335, 22 KS. 1332, 4 KS. 1917, s. 1.
7842. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7178, 11 RA. 1335, 22 KS. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bahriye Efrâd ve Küçük Zabitanıyla Gedikli Zabitanına Dair, İtibar-ı Millî Bankasına Hisse Kaydı, Şuûn-ı Zabıta, Tohumluk-ı Millî Olanlar, Esir-i Tevzi Edilen Ashâb-ı Çiftlikâta, Tayin, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Hilâl-i Ahmer Sergisi.)
7843. Rasih, Almanya’da Türkiyat-ı Ziraiyye ve Sanaiyye, 7178, 11 RA. 1335, 22 KS. 1332, 4 KS. 1917, s. 2.
7844. İmzasız, En Son Haberler, 7178, 11 RA. 1335, 22 KS. 1332, 4 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7845. Mehmet Reşât, Hatt-ı Hümayun Sûreti, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s. 1. (Mehmet [Sait] Paşa’nın hastalığından dolayı istifa etmesi ve yerine Kâzım Efendi’nin atanması.)

7846. İmzasız, Heyet-i Cedide-i Vükelâ, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s. 1.
7847. İmzasız, Talat Paşa Hazretleri ve Kabinesi, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s. 1.
7848. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s. 1.
7849. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, İtilaf Sahillerinin Ablukası ve Tesiri, Amerika'dan Avrupa'ya Seyahat Memnu', Hollanda Vapurlarının Hareketinden Men', İspanya Vapurları, Flemenk Hükümetinin Kararı, Flemenkliler Ablukanın Tarzından Memnun, İngiltere'de Mekulat'ın Tenkiyesi.)
7850. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sadâret Alayı, Sefira-yı Osmânî'ye Tebligat, Meclis-i Vükelâ, Tevcihât-ı İlmiye, İzmit'te Yeni Bir Mektep, Harik, Şuûn-ı Zabita, Sarık ve Dolandırıcı Kumpanyaları, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Dârülelhân, Dârülelhân'a Talebe ve Tâlebât Kaydı, Tebdilât-ı Hevâiye, Muallimsiz Almanca.)
7851. İmzasız, Çocuklar İçin Ruhu Gâza, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s. 2. (Çocukların ruhunu terbiye hk.)
7852. İmzasız, En Son Haberler, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturyaa-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Vukuât-ı Mühimme-i Bahriye, Tahtelbahirlerden Kurtulmak İçin.)
7853. İmzasız, Almanya-Amerika, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: İnkıtâ' Mûnâsebetiyle.)
7854. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Gustave Herve Doğruyu Söylüyor, Sulh Meselesi, Rusya'da Harbin İztraplari, Rusya'da İhtilâl Emâreleri-Sulh Arzuları, Loyd Corch'u Zehirliymişler.)
7855. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 1.
7856. İmzasız, İtilif'a Sahillerinin Ablukası ve Tesirâtı, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bî-taraf Hükümetlerin Menfaatlerini Korumak, İngiliz Limanlarından Çıkamıyorlar, Amerika Sefirinin Mülâkatı, Norveç Parlementosunun Hafî İçtimâî, İngiltere İle Mûnâkalat-ı Mûnkatî, Bir Günde 28 Gemi Gark Edilmiş.)
7857. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 1.
7858. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 1.

7859. İmzasız, İtilaf Sahillerinin Ablukası, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Tahtelbahir Harbinde Fevkâlâde Şiddet Gösterilmeye Başlanması Münasebetiyle.)
7860. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul ve Tahlif, Tevcihat-ı Mülkiye, Vilayet Haberleri, Meyan Köklerinden Alınacak Öşür Hakkında, Şuûn-ı Zabıta, 95-99 Bedel Nakdi Efrâdına, Hediye-i Şitâiye İânesi, Hâne Sahiplerine, Tebdilât-ı Hevâiye, Muallimsiz Almanca.)
7861. İmzasız, Türkiye’de Servet Menbâları, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 2. (Türkiye’deki mandencilik hk.)
7862. İmzasız, En Son Haberler, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Almanya-Amerika’nın İnkıtâî’ Münasebeti, Irak’ta İngiliz Mecruh ve Esirleri.)
7863. İmzasız, Muharebenin Son Günleri, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Almanya Dâhiliye Nazırı’nın Beyânâtı Münasebetiyle.)
7864. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 1.
7865. İmzasız, Almanya-Amerika Münasebetinin İnkıtâî’ Teyid Ediyor, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 1.
7866. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, İmparator Kiliyom’un Bulgar Kralını Ziyâreti, Almanya’da Kadınlar, Petersburg’da Bir Konferans Daha, Toncev’in Beyânâtı, İngiltere’nin Yeni Kuvvetlere İhtiyacı.)
7867. İmzasız, Romanya Ahvâli, Romanya Petrolleri, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: İsmail Cabpolat Bey’in Beyânâtı.)
7868. İmzasız, İtilaf Sahillerinin Ablukası ve Tesirâtı, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İtalya’da Suî-tesir Kömürsüzlük, Batırılan Vapurlar.)
7869. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tebdil-i Vükelâ ve Tebrik, Tebrikât, Tevcihât-ı İlmiye, Şuûn-ı Zabıta.)
7870. İmzasız, En Son Haberler, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İnkıtâî’ Münasebât ve Amerika Tebâsı, Alman Efkâr-ı Umûmiyesi, Sabık Hariciye Nazırı Briyan’ın Nutku.)
7871. İmzasız, Biraz Î’tidâl, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 1. (Wilson’un parlamentoya gönderdiği nâme münasebetiyle.)

7872. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu.)
7873. İmzasız, İtilaf Sahillerinin Ablukası ve Tesirâtı, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya-Amerika Münasebetinin İnkıtâî', İnkıtâî'ı Münasebât Hakkında Wilson'un Nutku, Alman Hariciye Nazırının Beyânâtı, Almanya Bî- tarafları Düşünüyor, İspanya Şimdilik Bekleyecek, İngiltere'de Fevkâlâde Tedâbir, İngilizler Bî-taraf Gemileri Bırakmıyorlar, İnkıtâî' Münâsebet Nasıl Olmuş, Amerika'daki Alman Menâfi, Avusturya-Macar Sefiri de Beraber, Batırılan Vapurlar.)
7874. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 1.
7875. İmzasız, Bir Amiralin Tekâüd'a Sevki, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 1.
7876. İmzasız, Almanya-Amerika Münasebeti, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 1.
7877. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Heyet-i Cedide Vükelâmız Hakkında Bulgar Hissiyatı, Hicaz Yollarının Sûret-i İstimâli, Vefat, Şuûn-ı Zabıta, Mahkûmiyet, Harp Cephelerinde Kahraman Gazilerimiz İçin, Askerî Vesikalar, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7878. İmzasız, Kahramanlarımız, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 2. (Bir Avusturya Topçu Zabitinin Galiçya'da harb eden Kıtât-ı Osmâniye hakkında eylediği şiirin bir tercümesidir.)
7879. İmzasız, Sancak Altında, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 2. (Askerî Piyes.)
7880. İmzasız, Mösyö Wilson'un Usûlü, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Wilson'un bütün bî-tarafları terk bir dikkatte toplamak istediği hk.)
7881. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Alman Tayyare Filosunun Faaliyetleri, Salandra Sulh Taraftarı, Rusya Ahvâli, Fransa'da Kömür Müzayakası, İsviçre Gazetesinin Mütalaatı, Norveç Gazetelerinin Mütâlaatı, Batırılan Vapurlar.)
7882. İmzasız, İtilaf Sahillerinin Ablukası ve Tesirâtı, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kont Tiza'nın Mühim Beyânatı, İsviçre Matbuatının Mütalaatı.)
7883. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 1.

7884. İmzasız, Almanya-Amerika Münâsebeti, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Amerika Bî- taraf Kalacak mı, Kalmayacak mı?.)
7885. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 2.
7886. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 2.
7887. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Arşidük Max Şehrimize Gelecek, Amerika Sefârethânesinde Ziyâfet, Ahalimize Okka Okka Kömür, Müsamere, İrtihal, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7888. İmzasız, [En Son Haberler], 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Bulgaristan'da Nikbinlik, Sazanof'un Mütalaatı, Yunan Ablukasının Refi, Venizelos Hükümetinin Akıbeti, Meksika Bî- taraf Kalacak.)
7889. İmzasız, Sancak Altında, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 2. (Askerî Piyes.)
7890. İmzasız, Amerika'nın Yerine İspanya, 7184, 17 RA. 1335, 28 KS. 1332, 10 Şt. 1917, s. 1. (Amerika'nın İspanya ile olan münasebetini kesmesi hk.)
7891. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7184, 17 RA. 1335, 28 KS. 1332, 10 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Venizelos Ordusu, Rus Dâhiliye Nazırının İstifası, Flemenk Sahillerinde Torpiller.)
7892. İmzasız, İtilaf Sahillerinin Ablukası ve Tesirâtı, 7184, 17 RA. 1335, 28 KS. 1332, 10 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Flemenk Amerika Gibi Hareket Edemez, Norveç'in Cevabı, Danimarka'nın Vaziyeti, Tahtelbahirler Muharebesi.)
7893. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7184, 17 RA. 1335, 28 KS. 1332, 10 Şt. 1917, s. 1.
7894. İmzasız, Amerika'da Hazırlık, 7184, 17 RA. 1335, 28 KS. 1332, 10 Şt. 1917, s. 1.
7895. İmzasız, Tahtelbahir Harbinin Şiddetlendirilmesi, 7184, 17 RA. 1335, 28 KS. 1332, 10 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirlerinde Tekâmül, İngilizlerin Tahtelbahirlere Karşı "Tahtelbahir Muharibi Botlar.)
7896. İmzasız, Şuun-ı Dâhiliye, 7184, 17 RA. 1335, 28 KS. 1332, 10 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Karilerimize Arz-ı İtizâr, İmhof Paşa'nın Konferansı, Yeni Kabine Hakkında Tebrikat, Ticaret Kanûn-ı Tadilat, Teşekkür, Vilayet Haberleri, Harp Cephelerinde Kahraman Gazilerimiz İçin Müsamere, İrtihal, Hediye-i Şitâiye İânesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası.)
7897. İmzasız, En Son Haberler, 7184, 17 RA. 1335, 28 KS. 1332, 10 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu,

- Amerika-Avusturya-Macar Münasebâtı, Amerika'nın Harp İstihzaratı, Amerika'nın Berlin Sefiri, Amerika'ya Muhakka Protesto, Faaliyet-i Bahriye, Torpile Çarpan Vapurlar, Sekiz Vapur Garkı.)
7898. İmzasız, İnatçılar ve Yarı Yolda Kalanlar, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS.1335, 11 Şt. 1917, s. 1. (İngiltere Kralı'nın nutku ve İtilafçılar hk.)
7899. İmzasız, Abluka ve Netâyici, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS.1335, 11 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Wilson Siyasetinin İflâsı, İsveç'in Amerika' Cevabı Reddi, Hollanda Katiyen Bî-teraf, Almanya ve Amerika Menfaatlerinin Himâyesi, İngiltere'deki Danimarka Gemilerinin Kömürü, Amerika ve Alman ve Avusturya Vapurları.)
7900. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS.1335, 11 Şt. 1917, s. 1.
7901. İmzasız, İki İstifa, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS.1335, 11 Şt. 1917, s. 1.
7902. İmzasız, Irak Muharebeleri, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS.1335, 11 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Kahraman Kıtatumızın Delirâne Müdafaaları.)
7903. İmzasız, Bir Vefat, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS.1335, 11 Şt. 1917, s. 1.
7904. İmzasız, Amerika Harbe Kadar Gidemeyecek Gibi Görüyor, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS.1335, 11 Şt. 1917, s. 1.
7905. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS.1335, 11 Şt. 1917, s. 1.
7906. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS.1335, 11 Şt. 1917, s. 2.
7907. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS.1335, 11 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Avdet, Cavit Beyefendi Maliye Nazırı, Dersaadet'teki Avusturya Ticaret Odası, Arşidük Max, Yeni Kabine Hakkında Tebrikât, Şuûn-ı Zabıta, Akd, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Kartpostallar, Harp Cephelerinde Kahraman Gazilerimiz İçin Müsamere.)
7908. İmzasız, En Son Haberler, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS.1335, 11 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İsveç Hükümetinin Cevabı Notası, Vakıa-i Mühimme-i Bahriye.)
7909. İmzasız, Ne İleri, Ne Geri, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 1. (İngiltere Başvekilinin nutkundan söz ediyor.)
7910. İmzasız, Abluka, İtilafı Düşündürüyor, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Loyd Corch'un Nutku, Braben'in Sulh Lehide Bir Nutku, İsveçre'nin Amerika'ya Redd-i Cevabı, Şanlı Cemahir-i Müttedideye Muhalif, Amerika Sefiri Pasaportu Alıyor, 25 Bin Ton Gemi Batırılmış, Seyr ü Sefer Tatili, İngiltere'de Gemi Kâhtı, Amerika Sefirinin Tezyidi, Sibiryada Ehemiyetli Bir Yangın, Birinci Alman Harp Raporu.)

7911. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 1.
7912. İmzasız, Amerika Harbe Kadar Gitmeyecek, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 1.
7913. İmzasız, Petersburg İtilaf Konferansı Akîm Kaldı, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 1.
7914. İmzasız, Yeni Kabinede Yeni Bir Nazırımız, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 1.
7915. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, 95-99 Tevdili Bedel Nakdi Efrâdiyeye, Teşekkürnâme, Top Endaht Tecrübeleri, Osmanlı İtibar-ı Millî Bankası, Şuûn-ı Zabıta, Tebdilât-ı Hevâiye, Harp Cephelerinde Kahraman Gazilerimiz İçin Müsamere, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Millî Sinema.)
7916. [İLERİ], Celâl Nuri, Adaptasyon, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 2. (Fransızca bir kelime olan “adaptasyon”un anlamı hk.)
7917. İmzasız, En Son Haberler, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Nasıl ve Ne Vakit Sulh Akd Edilecekmiş, Alman Başvekilinin Teşekkürü, Bir Ayân Azasının Muhik Mütalaatı, Mağruk Sefâin ve Vukuat-ı Sâire-i Bahriye, Amerika-Avusturya Mütalaatı.)
7918. İmzasız, Günde Otuz Bin Tondan, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1. (Harbin kazanılması için Almanya’nın, İngiltere’ye ait 30 Bin ton vapuru batırması gerektiği hk.)
7919. İmzasız, İtilafçılara Denizler Dar Oldu, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar. Deniz Seferleri Muattal, Batırılan Vapurlar, Fransa’da Kömür Derdi, İtalya’da Kömür Fıkdanı, Birinci Alman Harp Raporu, İtilafçılar ve Yunan, İtilaf Konferansı.)
7920. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1.
7921. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1.
7922. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1.
7923. İmzasız, Cavit Bey’in Beyânâtı, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1.
7924. İmzasız, Bî-teraf Harbe Katiyen Karışmayacaklar, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Avrupa’daki Bî-teraf ve Küçük Hükümetler Reis Wilson’un Davetine Cevap Verdiler, Harbin Sonuna Kadar Bî-teraf Kalacaklar.)

7925. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Kuru Ziraat mı, Yaş Ziraat mı?, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 2. (Türkiye’de ziraatın nasıl olması gerektiği hk.)
7926. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret-i Harika-ı Saadet, Arz-ı Şükran, Kabul-ı Sefira, Meclis-i Umûmî Vilâyet, Tbedilât-ı Hevâiye, Şuûn-ı Zabıta, Müsamere, Hilâl-i Ahmer Sergisi.)
7927. İmzasız, En Son Haberler, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İsviçre’nin Amerika’ya Bir Notası.)
7928. İmzasız, Sarı Tehlike, 7188, 21 RA. 1335, 1 Şt. 1332, 14 Şt. 1917, s. 1. (Amerika’ya gelen sarık renkli muhacir tehlikesi hk.)
7929. İmzasız, Şanlı Tahtelbahir Harbi, 7188, 21 RA. 1335, 1 Şt. 1332, 14 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bî-taraf Gemilere Verilen Mühletler Bitti, Amerika Limanındaki Alman Vapurları, Batırılan Vapurlar, Alman Vapurları Zabtedilemeyecek, Amerika İlan-ı Harp Etmeyeckmiş, Kont Bernsdorf’un Avdeti, İsveç Her Halûkarda Bî-taraf, Birinci Alman Harp Raporu, Fransa’da Hükümetin Mevkiî Zayıf, 866 Bin Tonluk Düşman Sefâin-i Harbiyesi, Beyne’l-Milel Esnaf Konferansı.)
7930. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7188, 21 RA. 1335, 1 Şt. 1332, 14 Şt. 1917, s. 1.
7931. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7188, 21 RA. 1335, 1 Şt. 1332, 14 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ziyafet, Matbuat Müsameresi, Vilayet Haberleri, Coğrafya Edebiyatı, Çanakkale Melhase-i Küberâsına Ait Kartpostallar ve Albümler, Hediye-i Şitâiye İânesi, Teşekkür, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Millî Sinema.)
7932. İmzasız, Rusya’nın Yegâne Münâkalat Yolu, 7188, 21 RA. 1335, 1 Şt. 1332, 14 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Ruslara Müttefikleri Hangi Yoldan Erzak ve Mühimmat Gönderiyorlar.)
7933. İmzasız, Memâlik-i Osmaniye’de Nüfus Meselesi, 7188, 21 RA. 1335, 1 Şt. 1332, 14 Şt. 1917, s. 2.
7934. İmzasız, En Son Haberler, 7188, 21 RA. 1335, 1 Şt. 1332, 14 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Abluka Tesirâtı-Zayi Olan Sefain.)
7935. İmzasız, İngiltere ve Hak Fikri, 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1332, 15 Şt. 1917, s. 1. (İngiltere’den kimseye fayda gelmeyeceği hk.)
7936. İmzasız, Şiddetli Tahtelbahir Harbi, 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1332, 15 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika Sefirinin Memnuniyeti, Tahtelbahir Harbinden Sulh

- Bekleniyor, Almanya'daki Ameriklular, Amerika Muharebe İstemiyor, Batırılan Vapurlar, Fransa-Aksa-yı Şark Ticareti.)
7937. İmzasız [Harb-i Umûmî], 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1332, 15 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Dünkü Bulgar Harp Raporu, İngiltere'nin Mesarif-i Harbiyesi.)
7938. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1332, 15 Şt. 1917, s. 1.
7939. İmzasız, Hava Muharebelerinde Tekâmül, 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1332, 15 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Hava Muharebelerinde de Bizim Tarafta.)
7940. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1332, 15 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, İtibar-ı Millî Bankası Münasebetiyle, Teşekkür, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Mahal Karamânesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Harp Mecmuası, Talebe Defteri.)
7941. İmzasız, En Son Haberler, 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1332, 15 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İspanya'da Nümayişlerin Meni'.)
7942. İmzasız, Dünyada Bir Tek Osmanlı Kaldıkça İstanbul'dan Çıkmayacağız, 7190, 23 RA. 1335, 3 Şt. 1332, 16 Şt. 1917, s. 1. (Talat Paşa'nın meclisteki nutku hk.)
7943. İmzasız, Yeni Kabinin Beyânnâmesi, 7190, 23 RA. 1335, 3 Şt. 1332, 16 Şt. 1917, s. 1. (Zât-ı Sâmi Sadaretpenâhı Tarafından Meclis-i Mebûsânında Okunan Kabine Beyânnâmesidir.)
7944. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7190, 23 RA. 1335, 3 Şt. 1332, 16 Şt. 1917, s. 1.
7945. İmzasız, Şiddetli Abluka ve Neticeleri, 7190, 23 RA. 1335, 3 Şt. 1332, 16 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Halk Vehâmetini Matruf, Amerika Yalnız Kaldı, Amerika'da Sulh Mitingleri, Şili Bî-teraf Kaldı, Tahtelbahir Muharebatı Bütün Şiddetiyle Berdevam, Altı Günde 165 Vapur, Tezyid-i Acurat, İngiliz Muhafilinde Endişe, Birinci Alman Harp Raporu, Madrit'te Nümayişler, Rusya'da Müthiş Bir Sarı Hastalık.)
7946. İmzasız, Rus Cephesinde Biraz Hareket, 7190, 23 RA. 1335, 3 Şt. 1332, 16 Şt. 1917, s. 1.
7947. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7190, 23 RA. 1335, 3 Şt. 1332, 16 Şt. 1917, s. 2.
7948. İmzasız, Hacı Adil Bey'in Nutku, 7190, 23 RA. 1335, 3 Şt. 1332, 16 Şt. 1917, s. 2.
7949. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7190, 23 RA. 1335, 3 Şt. 1332, 16 Şt. 1917, s. 2.
7950. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7190, 23 RA. 1335, 3 Şt. 1332, 16 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Cavit Bey'in Tamîmi, Şark Sürat Katarı, Emlâk Muâmelâtı

- Hakkında, Ticaret Mekteb-i Âlisinde Konferanslar, Halep Meclis-i Umûmîsi, Harik, Sahtekârlar.)
7951. İmzasız, En Son Haberler, 7190, 23 RA. 1335, 3 Şt. 1332, 16 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, İngiliz Gazeteleri Gelemiyor.)
7952. İmzasız, Üdebânın Millete Karşı Borcu, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 1. (Avusturyalı yazarın vatanperver piyesleri hk.)
7953. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 1.
7954. İmzasız, Düşman Tayyarelerinin Takarrübünü Bildiren Yeni Bir Alet, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 1.
7955. İmzasız, İtilaf Denizlerinin Ablukası, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İmparator Wilhelm'in Emirnâmesi, Tahtelbahir Muharebesinin İngiltere'ye Darbesi, Amerika'dan Mühimmat İrsâlâtı, Amerika'da: Sulh mu, Harp mi?, Amerika Ayânında Bir Teklif.)
7956. İmzasız, İngiltere'ye Havâle Edilen Bir Darbe, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere Kalbgâhından Vuruluyor, İngiltere Artık Hücum ve Taarruzdan Masûn Değildir.)
7957. İmzasız, Sulh Lehinde, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Meksiko'dan Bir And.)
7958. Mehmet Nuri, Türkiye'de Servet Menbâları, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 2. (Tefrika 2.)
7959. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Hilâl-i Ahmer Sergisini Ziyaret, Millî Bankaya Hisse Kaydı, Vilayet Haberleri, İntihar, Tebdilât-ı Hevâiye.)
7960. İmzasız, En Son Haberler, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Rusya Çarı ve Grandük Nikola, Bir Mühimmat Fabrikasında İştial, Yunan-İtilaf Münasebetinde Gerginlik.)
7961. İmzasız, Tahtelbahir Muharebesi ve Tesirâtı, 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1332, 18 Şt. 1917, s. 1.
7962. İmzasız, Tahtelbahir Ablukası Meselesi, 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1332, 18 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Tahtelbahir Harbi Vaziyeti Vahim, Avusturya ve Amerika Münasebeti, İskandinavya Hükümetlerinin Protestosu, Çin Hükümetinin Notası, Tüccar Sefinelerinin Teslihi Meselesi.)

7963. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1332, 18 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Dunker'in Bombardımanı, Küba Adasında İhtilâl ve Amerika.)
7964. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1332, 18 Şt. 1917, s. 1.
7965. İmzasız, Fransa'da Kömür Derdi, 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1332, 18 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa ile İspanya Ne Fabrikaları İçin Ne Hususi İhtiyacat İçin Maden Kömürü Bulamıyorlar.)
7966. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1332, 18 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Umûmî Vilayet, Kutü'l-Âmâre'de, Galiçya'daki Türkler ve Süngü Hücumları, Vilayet Haberleri, Cihad-ı Harbiye İçin, Cinayet, Tersane Fabrikalarına Çıracak Kabulü, İstidlâlât-ı Hevâiye, Türkçemiz, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, İbnü'l Musa Yahut Zâtü'l-Cemâl.)
7967. İmzasız, En Son Haberler, 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1332, 18 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Budapeşte Macar Dini Reisi Cenaplarına, Batırılan Harp Vapurları.)
7968. İmzasız, İtilaf Parası, İttifâk Parası, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 1. (İtilaf ve ittifak parasını karşılaştırıyor.)
7969. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Alman Tayyarelerinin Yeni Bir Hücumu, Fransa'nın Yeni Taarruz İstihzaratı, Romanyalıların Sefilâne Mühaciratu, Alman-Amerika İnkıtâr' Münasebeti.)
7970. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 1.
7971. İmzasız, Sanayi-i Harbiyede En Son İttihat, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 1.
7972. İmzasız, İtilafçılar "Denize Hâkimiz" Derler İken, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Şimdi Denizler Kendilerine Dar Geliyor, Tahtelbahir Muharebatının Tesirleri Artıyor.)
7973. [ALTINAY], Ahmet Refik, İstanbul'da İlk Prusya Elçilikleri, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahmet Rasimi Efendi'nin Berlin'e Avdeti, Prusya Elçisinin Tebdili, Yeni Elçi Rexin.)
7974. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Arşidük Max Cenapları, Latince Alfabenin İstimali, Taşra'da Millî Banka Hisse Kaydı, Askere Tebriat, Büyükada'da Emlağı Olanlar.)

7975. İmzasız, En Son Haberler, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Avusturya-Macaristan Fevkâlâde Murahhas Heyetleri, Tayyare Faaliyeti-Düşmanın Tayyare Zayıatı, Sefâin Zayıatı Tevâli Ediyor.)
7976. İmzasız, Eski İstanbul, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 1. (İstanbul'un eski zamanlarını, Roma-Bizans ve Osmanlı dönemleri hk.)
7977. İmzasız, İtilaf Sahillerinde Abluka, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İspanyollar İngiltere'ye Gemi Göndermiyorlar, Amerika'dan Hollanda'ya Buğday Nakli, Vapurlar Hareket Edemiyorlar, Batırılan Vapurlar.)
7978. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Viyana Şehramanetinde Vaziyet Fevkâlâde.)
7979. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 1.
7980. İmzasız, Dicle Cephesindeki Vaziyetimiz, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizler Yalan Söylüyorlar, Dicle'deki Vaziyetimiz İyidir, İngilizler Kısmî Küllilerini Geri Çekmişlerdir.)
7981. İmzasız, Avusturya-Macar Meclisleri Resileri İle Bazı Azâsı Yakında Dersaadete Geleceklerdir, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 1.
7982. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 1.
7983. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 1.
7984. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Arşidük Max, Meclis-i Umûmî Vilayet, Teşekkür, Talat paşa Kabinesini Takdir, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Vefat, Tabip Raporları Nasıl Yazılmalı, Tebdilât-ı Hevâie, Millî Sinema.)
7985. İmzasız, En Son Haberler, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
7986. İmzasız, Talat Paşa'nın Beyânâtı ve Avusturya Matbuatı, 7195, 28 RA. 1335, 8 Şt. 1332, 21 Şt. 1917, s. 1. (Talat Paşa'nın mecliste yaptığı konuşma ve bundan dolayı Avusturya gazetelerinin Talat Paşa ve Enver Paşa'yı methettikleri hk.)
7987. İmzasız, Abluka Meselesi, 7195, 28 RA. 1335, 8 Şt. 1332, 21 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Mösyo Hollferich'in Beyânâtı, Almanya'da Yeni Sefâin İnşâsı, Amerika'da Harp Patırtıkları Aleyhinde, Türkiye'deki Amerikalılar Rahat, Vapur Taifeleri Denize Çıkamıyorlar, Batırılan Vapurlar.)
7988. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7195, 28 RA. 1335, 8 Şt. 1332, 21 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Doma'nın İçtimâî, İran'a Ultimatom.)

7989. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7195, 28 RA. 1335, 8 Şt. 1332, 21 Şt. 1917, s. 1.
7990. İmzasız, Memleketimizde Faaliyet-i İktisâdiye ve İtibar-ı Millî Bankası, 7195, 28 RA. 1335, 8 Şt. 1332, 21 Şt. 1917, s. 1. (Yeni banka müdürü ile mülakat.)
7991. İmzasız, Meclis-i Ayânda Sadrâzam Talat Paşa Hazretlerinin İâşe Meselesi Hakkındaki Beyânâtı, 7195, 28 RA. 1335, 8 Şt. 1332, 21 Şt. 1917, s. 1.
7992. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7195, 28 RA. 1335, 8 Şt. 1332, 21 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Nişan, Arşidük Max, Maarif-i İbtidâiye, İzmir Aşevi, Avusturya-Macar Asker Kulübü, Mercan Sultanîsinde, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Tebdilât-ı Hevâiye, İstidlâlât-ı Hevâiye, 25 Şubat, İbni'l Musa Yahut Zâtü'l-Cemal, Millî Sinema, Kütüphane Sûdu.)
7993. İmzasız, Millî Sermayeler, 7195, 28 RA. 1335, 8 Şt. 1332, 21 Şt. 1917, s. 2. (Almanya'da Türkiye'deki millî sermayeler üzerinde yazılan bir makale hk.)
7994. İmzasız, En Son Haberler, 7195, 28 RA. 1335, 8 Şt. 1332, 21 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Kâbil-i Sevk Balon İle Bombardıman.)
7995. İmzasız, Vapurların İcâdından Evvel, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 1. (Vapurların icadından evvelki deniz muharebelerinin nasıl olduğu hk.)
7996. İmzasız, İtilaf Devletlerine Denizler Kapalı, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Limanlarında Kömürler Yığılmıştır, Amerika'nın Berlin Sefiri Yolda, Batırılan Vapurlar.)
7997. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 1.
7998. İmzasız, Şarkî Afrika'da Muharebat, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: İki Buçuk Seneden Beri İngilizler Almanları Mağlup Edemiyor.)
7999. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Roman Ordusunda Hastalık, İtilafın Yunan'a Yeni Bir Notası, Portogal Kabinesinin İstifası.)
8000. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 1.
8001. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Arz-ı Şükran, Ziyafet-i Seniyye, Latin Hurufâtı Meselesi, Vefat, Asker Aileleri Menfaatına Sinema, Tebdilât-ı Hevâiye, Müsamere.)
8002. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Kuru Ziraat mı, Yaş Ziraat mı?, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlık: Kuru Ziraatın Amerika'daki Tarihçe-i Tekâmülü.)
8003. İmzasız, En Son Haberler, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu,

- Reichstag Meclisinde, Bavyera Meclis-i Mebûsânında, Avusturya Hariciye Nazırı Münih'te, İngiltere'de Elli Yaşındakiler Asker, İngiltere'de Benzin Fıkdanı, Batan Sefineler.)
8004. İmzasız, Fransa'da Diktatör, İtalya'da Cumhuriyet, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 1. Fransa hğalkının cumhuriyetten, İtalyan halkının ise krallıktan el-aman ettiği hk.)
8005. İmzasız, Ablukanın Tesiri, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere Yelkenleri Suya İndiriyor, Birinci Alman Harpğ Raporu.)
8006. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 1.
8007. İmzasız, Memleketimizde Şeker Fabrikaları Tesisi, 7197, 1 Cemâziye'l- evvel 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Ticaret Müdürü Umûmisi İle Mülâkat.)
8008. İmzasız, Fransa'dan Matrud Bir Ceneral, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 1.
8009. İmzasız, Tahtelbahir Ablukası, Büyük Neticeler, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Tahtelbvahir Ablukası Başlayalı Daha Bir Ay Olmadan Ümidin Fevdkinde Netâyic Hâsıl Oluyor, Reichgstag Meclisinde Beyânat, Batırılan Vapurlar.)
8010. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 1.
8011. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 2.
8012. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Arşidük Max Şehrimizde, İngilizlerin Çanakkale Hezimet, Romanya'da Petrol Menbalarının İşletilmesi, Mart 1 Merasimi, Hariciye Para Göndermek İsteyenler, İtibar-ı Millî Bankası, Hediye-i Şitâiye İânesi, Türkçemiz, Nişan, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8013. İmzasız, En Son Haberler, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Kont Tinza'nın Beyanâtı, Batırılan Vapurlar.)
8014. İmzasız, Ferdin Kıymet-i İktisâdiyesi, 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1332, 24 Şt. 1917, s. 1. (Türk ferdinin kıymet-i iktisadiyesi ve çalışma kabiliyetinin nasıl artacağı hk.)
8015. İmzasız, Abluka Meselesi, 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1332, 24 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika Harbi Ber-taraf Etmekle Uğraşiyor, İngiltere'nin Bî-taraf Gemileri Hakkında İlânı, İngiltere'de Bir Aylık Me'kûlat Var, Reichstag'ın İçtimâi, İspanya Vapurlar ve Alman Ablukası, Deniz Dibine Gidenler.)
8016. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1332, 24 Şt. 1917, s. 1.

8017. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1332, 24 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, İngiltere'nin Müthiş Mesarif-i Harbiyesi, Avusturya'nın Macaristan'a Notası.)
8018. İmzasız, Meşhur Muhteri Amerikalı Edison, 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1332, 24 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: 70 Yaşında Halen Çalışıyor ve İhtirata Muvaffak Oluyor.)
8019. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1332, 24 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Arşlidük Max, Millî Banka Misse Kaydı, Akd, Tohumluk Celbi, Tebdilât-ı Hevâiye, İbn-i Musa Yahut Zâtü'l-Cemal, Çırak Risalesi, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası.)
8020. İmzasız, Memâlik-i Osmaniye'de Mensucât, 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1332, 24 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlık: Yün ve Pamuk.)
8021. İmzasız, En Son Haberler, 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1332, 24 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Gark Edilen Sefain, İtalya'da Kömür ve Erzak Mesâili.)
8022. İmzasız, Ailenin Kıymet-i İktisadiyesi, 7199, 3 CE. 1335, 12 Şt. 1332, 25 Şt. 1917, s. 1. (Türk aile hayatının kıymet-i iktisadiyesi hk.)
8023. İmzasız, Tahtelbahirlere Dair, 7199, 3 CE. 1335, 12 Şt. 1332, 25 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Karson'un Beyânatı, İngilizler Açlığa Alışmalı, Amerika'da Mükellefiyet-i Askeriye, Bahr-i Muhitte İki Alman Kruvazörü, İspanyol Vapuruları Limanlarda Kalıyor, Yollar Kapalı, Deniz Dibine Seyahat.)
8024. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7199, 3 CE. 1335, 12 Şt. 1332, 25 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Reichstag Meclisinde Maliye Nazırının Beyânatı, Kont Çernin Münih'te, Tuna İle Main Arasında Kanal, Rus Ordusunda İhtilaflar, Küba'da İhtilal Bstırılmış, Amerika Meclis-i Ayânında İçtimâi.)
8025. İmzasız, Darphanemizi Bir Ziyaret: Türklerin Sanayide Kabiliyeti, 7199, 3 CE. 1335, 12 Şt. 1332, 25 Şt. 1917, s. 1. (Türklerin iftihar kaynaklarından biri olan darphaneden bahseder.)
8026. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7199, 3 CE. 1335, 12 Şt. 1332, 25 Şt. 1917, s. 1.
8027. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7199, 3 CE. 1335, 12 Şt. 1332, 25 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Irak'ta İngiliz Muvaffakiyetsizlikleri, Millî Banka Hisse Kaydı, Meclis-i Umûmî Vilayet, Kaza, Tütün Hediyesi Müsameresi, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Burhaneddin Bey'in Heyet-i Temsiliyesi.)
8028. İmzasız, En Son Haberler, 7199, 3 CE. 1335, 12 Şt. 1332, 25 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu,

- İngiltere’de Hıdmet-i Mülkiye Tatbikatı, Fransa ile İngiltere’nin Münasebatı, Bir Romen Ceneralinin Mektubu, Gark Edilen Sefain.)
8029. İmzasız, Bir Hâlet-i Rûhiye, 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 1. (İtilafçıların ruh hali hk.)
8030. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 1.
8031. İmzasız, Dârüleytam ve Şuâbat, 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 1. (Dârüleytam’ın neler yaptığı hk.)
8032. İmzasız, Denizlerde Mücadele, 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Loyd Corch İtiraf-ı Acz Ediyor, Amerika Ayânı Wilson’a Muhâlif.)
8033. İmzasız, Karadeniz İle Şimal Denizi İyice Birleştirilecek, 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: “Main-Tuna” Kanalı ve Biz-Bu Kanalın Ehemmiyeti.)
8034. İmzasız, Adliye Nezareti Binası ve Muhakim-i Şehriyenin Nakli, 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 1.
8035. İmzasız, Yeni Türkiye İçin Terbiye-i Fikriye Lazımdır, 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 2.
8036. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Batırılan Batırılana, Birinci Alman Harp Raporu, Fransa Ordusunda ki Çiftçiler.)
8037. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Meclis-i Vükela, Türkiye’ye Dair Konferanslar, İrtihal, Millî Bankaya Hisse Kaydı, Tebdilât-ı Hevâiye, Çanakkale Harp Panoramaları, Müdafaa-i Milliye Duvar Takvimleri.)
8038. İmzasız, En Son Haberler, 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Gark Edilen Sefain.)
8039. İmzasız, Kadının Kıymet-i İçtimâiye ve İktisâdiyesi, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 1. (Kadının içtima-i kıymeti ve çalışmasından söz ediyor.)
8040. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 1.
8041. İmzasız, Bir Alman Korsan Gemisi, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 1.
8042. İmzasız, Denizler Cidâli, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Tayyarelere Karşı Beyhude Tedâbiri, Fransa’da Suî-tesir, İtalya’da Hububat Kâhtı, Wilson’a Salahiyet Vermiyorlar, Batırılan Gemiler,

- Avusturya'nın Vazife-i Tarihiyesi, Fransız Gazeteleri ve Erzak-ı Nakliye Fıkdanı, İsveç'in Bî-terafılığı.)
8043. İmzasız, Tahtelbahir Muharebesiyle İngiltere'yi Aç Bırakmış, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Tahtelbahir Muharebesi Kendisinden Beklenen Neticeyi Vereceğe Pek Benziyor.)
8044. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 1.
8045. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 2.
8046. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İrtihal, Harik, Türüh Hediyesi Müsameresi, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8047. İmzasız, En Son Haberler, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Bir Fransız Balonunun Tahribi, Batırılan Sefain.)
8048. İmzasız, Nifak Mukaddemesi, 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt. 1917, s. 1. (Fransız matbuatının Loyd Corch'un bir nutkunu tefsir etmesi hk.)
8049. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt. 1917, s. 1.
8050. İmzasız, Mükellefiyet-i Zirâiye Kanûnu Münasebetiyle, 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Bu Kânûnun Tatbikâtı Hakkında Bir Mülakat.)
8051. İmzasız, Amerika'nın Yeni Teslihâtı, 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt. 1917, s. 1.
8052. İmzasız, Denizlerin Kavgası, 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere Tahtelbahirlere Karşı Bir Şey Yapamaz, Amerika'da Faaliyet ve Hazırlığı.)
8053. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, İtilafçıların Birbirlerine Nahoş Sözleri.)
8054. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt. 1917, s. 2.
8055. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Tevcihat, Meclis-i Umûmî, İrtihal, Vilayet Haberleri, Şuûn-ı Zabıta, Gazilerimiz İçin, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8056. İmzasız, En Son Haberler, 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Amerika'da Nümayişler, İngiliz Bahriye Nazırının Beyânatı, İngiltere'de Ekmek İmâli, Batan Gemiler.)

8057. İmzasız, 1 Mart Sene 1333, 7203, 7 CE. 1335, 1 Mt. 1333, 1 Mt. 1917, s. 1. (KS. 'den başlatılan yeni senenin üçüncü ayı.)
8058. İmzasız, Metin Bir Nutuk, 7203, 7 CE. 1335, 1 Mt. 1333, 1 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Mücadele Etmek ve Galip Gelmek.)
8059. İmzasız, Gerçekten Çok Hoş, 7203, 7 CE. 1335, 1 Mt. 1333, 1 Mt. 1917, s. 1.
8060. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7203, 7 CE. 1335, 1 Mt. 1333, 1 Mt. 1917, s. 1.
8061. İmzasız, Almanya Başvekilinin Yeni Nutku, 7203, 7 CE. 1335, 1 Mt. 1333, 1 Mt. 1917, s. 1.
8062. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7203, 7 CE. 1335, 1 Mt. 1333, 1 Mt. 1917, s. 2.
8063. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7203, 7 CE. 1335, 1 Mt. 1333, 1 Mt. 1917, s. 2.
8064. İmzasız, En Son Haberler, 7203, 7 CE. 1335, 1 Mt. 1333, 1 Mt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
8065. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7203, 7 CE. 1335, 1 Mt. 1333, 1 Mt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8066. İmzasız, Mösyö Wilson'un Kongre'ye Hitâbesi, 7204, 8 CE. 1335, 23 Mt. 1333, 2 Mt. 1917, s. 1.
8067. İmzasız, Abluka Meselesi, 7204, 8 CE. 1335, 23 Mt. 1333, 2 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya Hariciye Nazırının Beyânatı, Taft ve Refikaları Harp Taraftarı, Manş Denizindeki Torpido Muharebesi, İngiliz-Fransız Konefransı, Batırılan Vapurlar.)
8068. İmzasız, Hilâl-i Ahmer Cemiyetinin Faaliyeti, 7204, 8 CE. 1335, 23 Mt. 1333, 2 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Topkapı Hilâl-i Ahmer Aşyurdu, Hilâl-i Ahmer Muhtelif Şuabat.)
8069. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7204, 8 CE. 1335, 23 Mt. 1333, 2 Mt. 1917, s. 2.
8070. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7204, 8 CE. 1335, 23 Mt. 1333, 2 Mt. 1917, s. 2.
8071. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7204, 8 CE. 1335, 23 Mt. 1333, 2 Mt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, 1 Mt. Merasimi, On ve Beş Paralık Posta Pulları, Rus Ordusundan Firar, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8072. İmzasız, En Son Haberler, 7204, 8 CE. 1335, 23 Mt. 1333, 2 Mt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Amerika'nın Avusturya'ya Nota Tevdii, Petersburg Şehri Hal-i Harpte, Rus Doma Meclisinde.)
8073. İmzasız, Taşralarda İktisâdi İntibah, 7205, 9 CE. 1335, 3 Mt. 1333, 3 Mt. 1917, s. 1. (Memleketteki bazı müesseselerin Avrupalıların elinde olmasından ve daha sonra taşrada meydana gelen uyanma hk.)

8074. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7205, 9 CE. 1335, 3 Mt. 1333, 3 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya Harbiye Nazırının Beyânâtı, Birinci Alman Harp Raporu, Dünkü Avusturya Harp Raporu, Batırılanlar, İngiliz Propagandaları.)
8075. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7205, 9 CE. 1335, 3 Mt. 1333, 3 Mt. 1917, s. 1.
8076. İmzasız, Yeni Bütçemiz, 7205, 9 CE. 1335, 3 Mt. 1333, 3 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bütçe Açığı, Varidat Muhammenâtı.)
8077. İmzasız, Rusya'da Doma Meclisinin Küşadı, 7205, 9 CE. 1335, 3 Mt. 1333, 3 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Terakkiperveren Fırkasını Kabinede Te'dilât İstiyor.)
8078. İbrahim Raif, Emniyet Sandukları, 7205, 9 CE. 1335, 3 Mt. 1333, 3 Mt. 1917, s. 2. (Emniyet sandıklarının kuruluş amacından söz ediyor.)
8079. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7205, 9 CE. 1335, 3 Mt. 1333, 3 Mt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Vilayet Haberleri, Aşyurdu, İrtihal, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Tebdilât-ı Hevâiye, Eşya-ı Askeriye Anonim Şirketi, Millî Sinema.)
8080. İmzasız, En Son Haberler, 7205, 9 CE. 1335, 3 Mt. 1333, 3 Mt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Reichstag Meclisi, Avusturya Henüz Amerika'ya Cevap Vermedi, Wilson'a Salahiye İtası Meselesi.)
8081. İmzasız, Bütçemiz ve Faaliyet-i İktisadiyemiz, 7206, 10 CE. 1335, 4 Mt. 1333, 4 Mt. 1917, s. 1.
8082. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7206, 10 CE. 1335, 4 Mt. 1333, 4 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, İngiltere Harbiye Nazırının Nutku, Amerika'da Sefâin-i Ticariyenin Teslihi, Lakonia Hadisesi-Amerika'nın Kararı, Batırılan Vapurlar.)
8083. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7206, 10 CE. 1335, 4 Mt. 1333, 4 Mt. 1917, s. 1.
8084. İmzasız, Meclis-i Mebûsân'da Bütçe Müzâkeratı, 7206, 10 CE. 1335, 4 Mt. 1333, 4 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Maliye Nazırı Cavit Bey'in Nutku.)
8085. İmzasız, Macit Bey Merhûm, 7206, 10 CE. 1335, 4 Mt. 1333, 4 Mt. 1917, s. 1. (Macit Bey'in ölümü hk.)
8086. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7206, 10 CE. 1335, 4 Mt. 1333, 4 Mt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Dersaadette Fabrikalar Tesisi, Galata Borsasınınm Küşadı, Tebdilât-ı Hevâiye, Mahir Bir Hotel Müdürü, Alman Askeri, Alman Terbiyesi, Burhaneddin Bey'in Heyet-i Temsiliyesi, İbn-i Musa Yahut Zatü'l-Cemal.)
8087. İmzasız, En Son Haberler, 7206, 10 CE. 1335, 4 Mt. 1333, 4 Mt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)

8088. İmzasız, Amerika, Japonya ve Muharebe, 7207, 11 CE. 1335, 5 Mt. 1333, 5 Mt. 1917, s. 1.
8089. İmzasız, Meclis-i Mebûsân'da Bütçe Müzâkeratı, 7207, 11 CE. 1335, 5 Mt. 1333, 5 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Maliye Nazırı Cavit Beyefendi'nin Bakiyesi.)
8090. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7207, 11 CE. 1335, 5 Mt. 1333, 5 Mt. 1917, s. 1.
8091. İmzasız, İttifak-ı Murabba ve Amerika, 7207, 11 CE. 1335, 5 Mt. 1333, 5 Mt. 1917, s. 1.
8092. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7207, 11 CE. 1335, 5 Mt. 1333, 5 Mt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Tebdilât-ı Hevâiye, İstidlâlât-ı Hevâiye.)
8093. İmzasız, Milliyetperverlik ve Şovenizm, 7208, 12 CE. 1335, 6 Mt. 1333, 6 Mt. 1917, s. 1. (Milliyetperverlik ve şovenizm kelimelerinin anlam olarak ayırımını yapar.)
8094. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7208, 12 CE. 1335, 6 Mt. 1333, 6 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Hindistan İngiltere'ye 105 Milyon Lira, İngilizler Fransa'da Birleşiyorlar, Rusya ve Müttefikleri Arasında, Rusya'da Yeni Bir Harp Limanı, İsveç'in Bî-terafılığı, Batırılan Vapurlar, Flemenk Vapurları Bırakılıyor.)
8095. İmzasız, Memleketimizde Şeker Fabrikaları, 7208, 12 CE. 1335, 6 Mt. 1333, 6 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Şeker Fabrikaları Nerelerde, Nasıl Teşekkül Edecek, Anadolu'da Pancar Ziraatı ve Halka Faydası, Kendimize Kâfi Şeker Yetiştirebilecek mi?.)
8096. İmzasız, Alman-Amerika Harp Muhtemel mi, 7208, 12 CE. 1335, 6 Mt. 1333, 6 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: İnkıtaa Münasebetinden Sonra Harp Olacak mı?, Alman-Meksika İttifakı Meselesi.)
8097. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7208, 12 CE. 1335, 6 Mt. 1333, 6 Mt. 1917, s. 1.
8098. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7208, 12 CE. 1335, 6 Mt. 1333, 6 Mt. 1917, s. 1.s. 2.
8099. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7208, 7208, 12 CE. 1335, 6 Mt. 1333, 6 Mt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Kabul ü Sefira, Anadolu'da Mekûlat Nakledenlere, Posta Muamelesi, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8100. İmzasız, En Son Haberler, 7208, 12 CE. 1335, 6 Mt. 1333, 6 Mt. 1917, s. 1. s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Avusturya Mebûslarının Dersaadete Ziyaretleri, Almanya-Meksika-Amerika, Amerika'da Bahriye Dest-gâhı İnşası, Fransa'da Bir Baruthane İştiali, Bir İngiliz Torpidosunun Garkı.)

8101. İmzasız, Fransa'nın Ticaret-i Bahriyesi, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s. 1.
(Fransa'nın deniz ticareti hk.)
8102. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar:
Birinci Alman harp Raporu, Almanya-Meksika İttifak Meselesi, İngiltere'de Hıdmet-
i Mülkiye, Fransa'ya Portekiz Kıtata Vasıolmuş, Noverç'e Kömür Celbi, Ticaret
Vapurlarının Teslihi Meselesi, Batırılan Vapurlar.)
8103. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s. 1.
8104. İmzasız, İstanbul'un İâşesi Meselesi, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s. 1.
(İstanbul'da yeme-içme meselesi hk.)
8105. İmzasız, İngiltere'de Dâhi Kömür Sıkıntısı, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s.
1.
8106. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s. 1.
8107. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s. 1.
8108. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar:
Handan Sultan Meclisi, Nişan, Mekâtibi Talebe Muallimlerinin Sûret-i İstihdamları,
Mudanya Zeytinleri, Millî Banka Hisse Kaydı, Harik, Gazilerimize Tütün Hediyesi,
İrtihal.)
8109. İmzasız, En Son Haberler, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar:
Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Rus
Sosyalistleri Sulh İstiyorlar, Tahtelbahir Muharebesi ve Musalaha.)
8110. İmzasız, Hukuk u Düvel ve Denizlerin Serbestîsi, 7210, 14 CE. 1335, 8 Mt. 1333-
1917, s. 1. (Amerika'nın Avusturya-Macaristan'a verdiği nopta ve hukuk devletleriyle
yaptığı deniz serbestisi anlaşması hk.)
8111. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7210, 14 CE. 1335, 8 Mt. 1333-1917, s. 1.
8112. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7210, 14 CE. 1335, 8 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar:
Birinci Alman Harp Raporu, Romanya Millî Bankasının Haczi, İsveç Kabinesinin
İstifası, Harp Raporları, Doma'nın Hükûmete Meydan Okuması.)
8113. İmzasız, Fransa'da Ruh Takviye Hâneleri, 7210, 14 CE. 1335, 8 Mt. 1333-1917, s. 1.
(Fransa'da açılacak olan ruh ve maneviyatı takviye edecek olan yurtların açılması hk.)
8114. İmzasız, En Son Telgraflar, 7210, 14 CE. 1335, 8 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar:
Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Çin'in
Almanya ile Kat'i Münâsebeti, Wilson'un Nutk-ı İftitâhisi.)

8115. İmzasız, Amerika'nın Harbe Müdahalesi Beklenirken, 7210, 14 CE. 1335, 8 Mt. 1333-1917, s. 1. (İtilaf devletlerine şimdiye kadar her suretle muavenetten geri kalmayan reis Wilson Amerika Meclis-i Ayân'ı muvâcehesinde.)
8116. İbrahim Raif, Emniyet Sandukları, 7210, 14 CE. 1335, 8 Mt. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
8117. İmzasız, Şuûn-ı Zabıta, 7210, 14 CE. 1335, 8 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Cinayet, Katil Derdest, Cerh ve Katil, Cezmi Bey'in Vefatı, Fıkra-ı Talebe İçin, Sipariş ve Üsera Maaşatı, Tebdilât-ı Hevâiye, Eski Kitaplar Satın Alınıyor, Bab-ı Ali Caddesi Yeni Şark Kütüphanesi, Millî Sinema-İstanbul Şehzâdebaşı.)
8118. İmzasız, Çin?, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 1. (Çin'in yeni muhalifliğinden ve Çin kabinesinin Almanya ile münasebet fikri hk.)
8119. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 1.
8120. İmzasız, Hasarzâde Bir Rus Zırhlısı, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 1.
8121. İmzasız, Galata Borsası, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 1.
8122. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika'nın Müsellah Bî-terafılığı Meselesi, Cenûbî Amerikalıların Tavsiyeti, Loyd Corch'u Öldürmek İstiyorlar, İrlanda Ahvalinde Vehâmet, Denizlerde Gemöiler Gezemiyor, Hind Denizlerinde de mi.)
8123. İmzasız, Tahtelbahir Ablukası ve Saray Ordusunun Hali, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Tahtelbahir Harbi Şiddetlendi, İngiltere'de Avam Kamarasında Müzakerat.)
8124. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 2.
8125. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 2.
8126. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Vilayet Haberleri, Taşralarda Ziraat, Teberru, Takvim-i Milli, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8127. İmzasız, En Son Haberler, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Batırılan Sefâin, İtalya'da Kömür Meselesi.)
8128. İmzasız, İktisâdiyatta Bilgi ve Görgü, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Para kazanmak, iktisadı düzeltmek için neler gerekli, neler yapılması gerekir bunlardan bahseder.)

8129. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Tuna Ağızlarında Tayyare Hücumu, İrlandalıların Fiili Protestoları, Viyana Şehremininin Faaliyeti, Yine Bir Sürü Gemi Batırılmış.)
8130. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1.
8131. İmzasız, İzmir İncirleri Ziraat ve Ticareti, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İzmir İncirleri Yakında Büyük Bir Rekâbete Maruz Kalacaktır.)
8132. İmzasız, Çeplin Balonlarının Mucidinin Vefatı, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1.
8133. [OZANSOY], Halit Fahri, Baykuş, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Manzum Masal.)
8134. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Vilayet Haberleri, Tütün Ziraatı Hakkında, Posta ve Telgraf İstatistiği, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Burhanedin Bey'in Heyet-i Temsiliyesi.)
8135. İmzasız, En Son Haberler, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Meksika'nın Amerika'ya Cevâbı, Batırılan Sefâin.)
8136. İmzasız, Fezâyil-i İktisâdiye, 7213, 17 CE. 1335, 11 Mt. 1333-1917, s. 1. (İktisat erdemleri hk.)
8137. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinbci Alman Harp Raporu, Çanakkale Seferi Hakkında Yeni Bir Rapor, Ceneral Conrad ile Mülâkat, Wilson Hastalanmış, Amerika Meclis-i Ayânında, Sorbonne'de Bir İçtimâi, İsviçre'den Geçen Posta Münakâlatı, Bir Rus Kruvazörünün Garkı, Flemenk Vapur Kumpanyaları, Harbiye Nazırının Beyânatı, İâşe Meselesi.)
8138. İmzasız, Osmanlı Tahvîlât Hamalları Vekili, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1.
8139. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1.
8140. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 2.
8141. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan İhdası, 315 Tevdililer Hakkında, Bulgaristan Haberleri, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8142. İmzasız, En Son Haberler, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Almanya'nın Amerika Sefiri, İlkbahar Hazırlıkları, Batan Sefineler.)
8143. İmzasız, Enver Paşa'nın Beyânatı Münasebetiyle, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Enver Paşa'nın harbin uzun süreceğini söyleyen nutkunu değerlendiriyor.)

8144. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1.
8145. İmzasız, Bir İtalyan Deridnotunun Garkı Haberi, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1.
8146. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Almanya'da Askerlik, Mösyö Deşanel'in Beyânatı, Paris Sosyalist Kongresi ve Sulh, Yine İrlanda Hakkında, Tahtelbahirlerin Verdiği Ağır Zayıat.)
8147. İmzasız, Harb-i Umûmîde Muhtelif Memleketlerde Kadınların Tevsî' Faaliyeti, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1.
8148. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Himaye-i Etfal Cemiyeti Umûmîsi, Hilâl-i Ahmer İşhaneleri İçin İâne, İrtihal, Mahal Karanâmeleri, Tebdilât-ı Hevâiye, İstidlâlât-ı Hevâiye.)
8149. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Memleketimiz İçin Kuru Ziraat mı Yaş Ziraat mı?, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Tefrika 2.)
8150. İmzasız, En Son Haberler, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Fransız Meclis-i Mebûsânında, Fransa Kabinesine İtimat Meselesi, Amerika-Avusturya-Macar Münâsebeti, Tahtelbahirlere Karşı Galebe Çareleri, Karadağ Kralı İtilafla Hal Mahalifinde, Doma Reis-i Sânîsinin İstifası, Batırılan Gemiler.)
8151. İmzasız, Kömür ve Terakkî, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 1. (Almanya'nın kömürle bağlantılı olarak ilerlemesi hk.)
8152. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Meksika İle Almanya Arasında, İtalyan Meclis-i Mebûsânında Beyânat, İtalya 44 Milyar Borç Altında, İtalyan İthalatında Yüzde Kırk Tenâkus, İtilafçıların Yeni Bir Konferansı, Çar İle İtilaf Zabitleri Cephede, Romanya'da Mağlubiyet Mesuliyeti, İngiltere'deki Suikast, Reichstag Meclisinde İçtimâî.)
8153. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 1.
8154. İmzasız, Tüccarımızı, Esnafımızı İnsafa Davet, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 1. (Esnaf ve tüccarın yaptığı nâ-hoş durumlar hk.)
8155. İmzasız, İki Bedbin İngiliz Nazırı, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 1.
8156. İmzasız, Romanya Kraliçesinin Mecruhiyeti, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 1.
8157. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 1.

8158. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 2.
8159. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İtimadnâme Takdimi, Kabül u Sefira, Nişan, Vilayet Haberleri, Bazı Tiyatrolar Hakkında, Mahkûmiyet, Teberru, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Fevakâlâde Sinema ve Saz.)
8160. İmzasız, En Son Haberler, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Amerika Sefâini Abluka Hattı Tanınmayacak, Bir Rus Tahtelbahirinin Garkı.)
8161. İmzasız, Mü'telifler Arasında, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 1. (Tahtelbahir muharebesi hk.)
8162. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Avusturya-Amerika, Danimarka Veliâhtı, Fransa Kabinesi-Buhran-ı Vûkelâ İhtimalleri, İngiliz Ordusunda Kadınlar, Alman Harp İstikrazına İştirak Edenler, Batırılan Vapurlar.)
8163. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 1.
8164. İmzasız, Borsa, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 1. (Borsa'nın tekrar açılması hk.)
8165. İmzasız, Amerika İşlerinin Müdürleri, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 1.
8166. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 1.
8167. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 1.
8168. [ALTINAY], Ahmet Refik, On İkinci Asr-ı Hicrî'de İlk Osmanlı Matbaası, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehid Ali Paşa'nın Kitapları Ve Kıymeti Haiz Olunan Kitaplar, Matbaa Açılmazdan Evvelki Halet-i Fikriye.)
8169. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Vilayet Haberleri, Katil Derdesti, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Burhaneddin Bey'in Heyet-i Temsiliyesi, Hamam Küşâdı.)
8170. İmzasız, En Son Haberler, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
8171. İmzasız, Okyanus Meselesi, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Merâkiz-ı Amil Tezâyüd ve Tahvili.)
8172. İmzasız, Harp Buhranlarından: Vesâit-i Nakliye Fıkdanı, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 1.
8173. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 1.

8174. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Tahtelbahir Muharebesinin İngiltere'ye Tesirâtı, Almanya-Amerika, Amerika Vapurlarının Macaristan'da Kunduralara Takdir-i Fiyat, İkdam.)
8175. İmzasız, Telefon İdaresinde Sene-i Devriye Münasebetiyle Merâsim-i Mahsusa, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 1.
8176. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihat-ı İlmiye, Selamlık, Macar Askerî Deoir Yollar ve Limanları, Tebdilât-ı Hevâiye, Amerika Erbâ-ı Hayrının Teberru, Vesâit-i Nakliye-i Bahriye Mürettebâtı, Türk Ocağında Konferans.)
8177. Doktor Hasan Kadri, Mekteplerimiz, Talebe ve Muallimlerimiz Hakkında, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 2. (Genel sıkıntılar hk.)
8178. İmzasız, Kral Lear, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 2. (Abdullah Cevdet tarafından Shakespeare'nin Kral Lear adlı oyunun tercüme edilmesinin ilanındır.)
8179. İmzasız, En Son Haberler, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu.)
8180. İmzasız, Rusya'nın İç Yüzü, 7218, 22 CE. 1335, 16 Mt. 1333-1917, s. 1. (İngiltere ve Fransa kabinelerinin nikbin olduklarından fakat Rusya'da işlerin daha karışık olduğu hk.)
8181. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7218, 22 CE. 1335, 16 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Çin'in Katî' Münâsebeti Kararı, Amerika Amelesinin Bir İçtimâî.)
8182. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7218, 22 CE. 1335, 16 Mt. 1333-1917, s. 1.
8183. İmzasız, En Son Haberler, 7218, 22 CE. 1335, 16 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da Azim-i İhtilal Kumpasdır, Rus Domasında Şedit Nutuklar, Tahtelbahirlerin İcraatı.)
8184. İmzasız, Türkiye'nin İktisâdi Gayretleri, 7218, 22 CE. 1335, 16 Mt. 1333-1917, s. 1.
8185. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7218, 22 CE. 1335, 16 Mt. 1333-1917, s. 2.
8186. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7218, 22 CE. 1335, 16 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sunûsilere Karşı Hareket, Millî Banka Hisse Kaydı, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Tebdilât-ı Hevâiye, Talebe Defteri.)
8187. İmzasız, En Son Telgraflar, 7218, 22 CE. 1335, 16 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Rusya İhtilâli ve Heyet-i

- İcrâîye, Rusya'daki İhtilâlin Tarz-ı Ceryânı, Fransa Harbiye Nazırı İstifa Etti, Almanya-Çin Katî' Münâsebeti.)
8188. İmzasız, Çarın İstifası, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 1. (Çar İkinci Nikola'nın istifası hk.)
8189. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, İmparator Karargâhı Umûmîde.)
8190. İmzasız, Rusya İhtilâli Hakkında Haberler, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Çarın Terk-i Sultaneti ve Nâib-i Sultaniyet Tayini, Hükümet-i Muvakkatenin Sûret-i Teşekkülü ve Ahaliye Beyânnâmesi, Vilayette Hükümet-i İhtilâliye İltihak, Kronştad Mevkii Müstahkeminin de İhtihakı, Doma'nın Tatil Edilmek İstemesi Münakaşanın Aldığı Şekilden İleri Geliyordu, Petersburg'un Hali-Moskova Daha Fena, İhtilal Hakkında Viyana Gazeteleri, Mahlû' Çar ile Bazı Hanedan-ı İmparatorî Azası Hakkında Malûmat, Prusya Diyet Meclisinde Rusya İhtilâli ve Tahtelbahir Harbi, Rus Vilayetinde Diktatörler, Petersburg İngiliz Sefarethânesine Karşı.)
8191. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 1.
8192. İmzasız, Fransa'da Kabine Buhrânına Doğru, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 1.
8193. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, İzmir Müdafaa-i Milliye Cemiyetinin Faaliyeti, Çin Kabinesine, Hindeneburg Kayser'in Nezdinde, Arjantin'in Sulh Lehinde Bir Daveti.)
8194. İmzasız, Vilayet Haberleri, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziraiyat, Müsamere Tehiri, Tebdilât-ı Hevâiye, Millî Sinema.)
8195. İmzasız, En Son Haberler, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Rusya'daki İhtilâl Nazıl Zuhur ve Cereyan Etmiştir.)
8196. İmzasız, "Bütün Rusyalar", Ateş ve Kan İçinde, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 1. (İhtilâlden dolayı Rusya'nın düştüğü durum hk.)
8197. İmzasız, Rus İhtilâli-Yeni Tafsîlât, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Petersburg'da Bu İhtilâl Günün Vukûâtı, İhtilâlin Tafsilatı, Eski Nazırın Tevkifi, İhtilâl Henüz Bitmemiştir, Vaziyet Müşkül, Askerler Hangi Tarafta Belli Değil, Ahvâl Fenâ, Sefir Bochanan Cezasını Buldu mu?, Hükümet-i Muvakkata Erkânı-Yeni Kabine Azası, Petersburg'da Sokak Muharebeleri, İhtilâlin İlk Saatleri ve İlk Harekât.)

8198. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 1.
8199. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Şubat'ta Batırılanlar 781 Bin Ton, Bethmann Hollweg Viyana'da.)
8200. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Tebdilât-ı Hevâiye, Millî Sinema.)
8201. İmzasız, En Son Haberler, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, İhtilâl Hadiseleri, İhtilâlin Sûret-i Vukuu, İngiliz Nüfuzu, Çar Neredeymiş, Rus İhtilâlinin Ehemmiyeti.)
8202. İmzasız, Rusya Ahvâli Münasebetiyle Bir Etnografya Müzesi, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İhtilâl Ne Merkezde?.)
8203. İmzasız, Rus İhtilâli İnkişâf Ediyor, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 1. (Petersburg'dan gelen resmî haberlere itimat edilirse hükümet-i muvakkatenin hal ve mevkiye hâkim olduğunu kabul etmek lazım gelir. Fakat Bunun aksine haberlerde eksik değil.)
8204. İmzasız, Fransız Kabinesinin İstifa Etmesi, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 1.
8205. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Şarkta Şiddetli Sopukçılar Hasebiyle Ehemmiyetli Vakıa Olmuştur, Tahtelbahir Harbinin Şedit ve Dehşeti.)
8206. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 2.
8207. İmzasız, En Son Haberler, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Grandük Mihâil'in Beyânnâmesi, Sabık Hükümet Ricalinin Halleri.)
8208. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Tebdilât-ı Hevâiye, Millî Sinema, Eski Kitapları Olup da Satmak İsteyenler.)
8209. İmzasız, İtilaf ve Rusya İhtilâli, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rusya'daki ihtilâlden ve Fransa buhranı hk.)
8210. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Alman Donanmasının Yeni Bir Akıbeti, Londra'ya Havadan Taarruz, Yeni Alman Tayyareleri, Vali-i Umûmîler İhtilâl Aleyhinde, İhtilâl-i Vakıâda Ne Tenâkuslar Var.)

8211. İmzasız, Rus İhtilâlinde Zıdd-ı Vukûatı Görülüyor, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Petersburg'dan Hükümet-i İhtilâliyeden Gelen Haberlerden, Fakat Rusya'nın Vilayetlerinden ve Ordudan Muazzam Rus Kitle-i yesinden Haber Yok, Vukûatın Gizlendiği Anlaşıyor.)
8212. İmzasız, Fotoğraf, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 1. (Sen Piyer zindanında hapsolunan ricâl-i siyâsiden Başvekil Gurmedkin.)
8213. İmzasız, Fransa'da Almanların Hareket-i Ricâiyesi, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alman Erkân-ı Harbiyesi Fransa'daki Alman ordularını kısıtlamak surette biraz geri çekmiştir.)
8214. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Fransa'da Kabine Buhranı, Amerika'nın Meksika'ya Cevâbı.)
8215. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 2.
8216. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tevcihât-ı Mülkiye, Tekâmülât-ı Harbiye Müsabakaları Hakkında, Aile Matbahı Küşadı, Taşköprü'de Ziraiyat, Tebdilât-ı Hevâiye, Burhaneddin Bey'in Heyet-i Temsiliyesi, Ticaret-i Umûmiye Mecmuâsı.)
8217. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 2.
8218. İmzasız, En Son Haberler, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, İhtilâl Asya'ya da Sirayet Ediyor, Tevkif ve Katl Edilenler, Finlandiya Cumhuriyet İstiyor, Kont Enderaşi'nin Mütalaası, Fransa'da Kömür Fıkdanı, Gark Edilen Sefineler.)
8219. İmzasız, Garp Cephesindeki Ric'at'ın Esbâbı, 7223, 27 CE. 1335, 21 Mt. 1333-1917, s. 1.
8220. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7223, 27 CE. 1335, 21 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Almanya'da Hevâic-i Zârûriye Fiyatları, Çin'de Alman Arazisine Vaziyet, Amerika-Almanya Harbi Olmayacak Gibi, Son Bahr-i Akının Netâyici.)
8221. İmzasız, İhtilâl Yapılıyor, Tefrikalar Başlıyor, 7223, 27 CE. 1335, 21 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Çar Nasıl Terk-i Sultaniyet Eyledi, Rusya'da Her Taraf Karma Karışık, Henüz Birkaç Lakayt İtaat Ediyor, Finlandiya'da Ücürat ve Tebdilât, Arazi Meselesini de Hele Kıyam Etmişler, Petersburg'da 3 Bin Maktulo, Doma Meclis-i Dairesi, Moskova'da Sokak Muharebeleri, İhtilâl Gecesi.)
8222. İmzasız, Fransa'da Yeni Kabinin Teşekkülü, 7223, 27 CE. 1335, 21 Mt. 1333-1917, s. 1.

8223. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7223, 27 CE. 1335, 21 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Maden İhâlesi, Mahal Karamâmeleri, Endaht Tecrübeleri, Tebdilât-ı Hevâiye, Millî Sinema.)
8224. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7223, 27 CE. 1335, 21 Mt. 1333-1917, s. 2.
8225. İmzasız, En Son Haberler, 7223, 27 CE. 1335, 21 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları.)
8226. İmzasız, Çaristlik ve Kızıl Cumhuriçluk, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (Bu iki grubun çatışmasından söz ediyor.)
8227. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Ten-Aras Ric'atı, Batırılan Vapurlar, Amerika'nın İstihzârat-ı Bahriyesi, Almanların Son Akını Hakkında, İngiliz Bahriye Nezâretinin Teblîği.)
8228. İmzasız, Bir Fransız Zırhlısı Mağruk, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1.
8229. İmzasız, Rus İhtilâli Devâm Etmektedir, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da Ahvâl Vahim, Rus İhtilâlinden İngilizler Endişe-nâk, Rus Kabinesinde Cumhuriyetçiler, Loyd Corch'un Beyânatı, Rus İhtilâl-i Hükümeti Müşkül Vaziyette, Çar Kırma Naklediliyor, Finlandiya'da Kanlı Vukuât.)
8230. İmzasız, Fransa'da Tebdil-i Vükela, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1.
8231. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Sadrazam Paşa Hazretlerine Nişan Tevcihi, Nevruz, Halkımızda Yaşayış ve Edebe Riâyet, Hediye-i Şitâiye, Cerh, Sirkat, Sahibü'l-Hayrat ve El-Hasenat, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8232. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 2.
8233. İmzasız, En Son Haberler, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macaristan ve Bulgar Harp Raporu, Rus Hükümet-i Muvakkatesinin Beyânnâmesi, Bulgar Tahsisât-ı Harbiyesi.)
8234. İmzasız, Rusya ve İtilâf, 7225, 29 CE. 1335, 23 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bazı Rûhiyât Mesâili.)
8235. İmzasız, Rus İhtilâlinin Son Safhaları Hakkında Tafsilât, 7225, 29 CE. 1335, 23 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sabık Çar ve Çariçe Mahpus, Evvel ve Ahir Cumhuriyeti Bi Nazır, Kafkasya'da İhtilâl: Ahâli İki Kısım, Finlandiyalılar Finlandiya'yı Düşünmeli, İhtilâlin Şekli İngiltere'ye Darbe, 200 Bin Jandarma Cepheye, Baltık Filosunda İhtilâl, Karadeniz-Rus Donanması İhtilâl Taraftarı, Bir

- Seferde İltihâk Etmiş, İhtilâlin İlk Hadisesi, Hükümet-i İhtilâliyenin Propangandası, Yeni Petersburg Kumandanı.)
8236. İmzasız, Fransa'da Alman Cephesini Tehdit ve Tanzimi Harekâtı ve Bilâ-İhtiyar Tahliye Edilen Arazi, 7225, 29 CE. 1335, 23 Mt. 1333-1917, s. 1.
8237. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7225, 29 CE. 1335, 23 Mt. 1333-1917, s. 2.
8238. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7225, 29 CE. 1335, 23 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, Tebdilât-ı Hevâiye, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Hilâl-i Ahmer Aşhaneleri İçin, Posta Muyamelâtı, Konferans.)
8239. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7225, 29 CE. 1335, 23 Mt. 1333-1917, s. 2.
8240. İmzasız, En Son Haberler, 7225, 29 CE. 1335, 23 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macaristan ve Bulgar Harp Raporları, Rus İhtilâlinin Aldığı Son Şekle Dair Mâlûmat-ı Mühimme, Finlandiya'da Rus Askeri, Rus Erkân-ı Harbiye Reisinin Beyânâtı, Sosyal Demokrat Fırkasının Beyânnâmesi, Hükümet-i Cedideyi Kabul Etmeyenler, Rus Karagâhında Nümayişler, Moskova'da Askerî Nümayişler.)
8241. İmzasız, İhtilâller Nasıl Sayneye Konuyor?, 7226, 30 CE. 1335, 24 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rusya'daki ihtilâlin sebeblerini anlatıyor.)
8242. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7226, 30 CE. 1335, 24 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Çanakkale Hatalarını Meskûn Geçiyorlar, Yeni Fransız Kabinesinin Programı, Sulh Tarftarı Sosyalistler Galip, Rus Ordusunda İnzibat Kalmamış, Herkes Bir Kafada, Herkes Bir Şey İstiyor, Sosyalistler Hükümet-i Muvakkate Aleyhinde, Sivastopol İhtilâlciler Elinde, Almanya'da Mekûlât Tayini, Alman Erkân-ı Harb-i Bahrî Reisinin Taltifi.)
8243. İmzasız, Yeni Lehistan Krallığı Ordusu, 7226, 30 CE. 1335, 24 Mt. 1333-1917, s. 1. (Yeni Muharebeler İçin En Az Bir Milyon Kişilik Bir Leh Ordusu Hazırlanmaktadır.)
8244. İmzasız, İhtilâl Ateşi Büyüyor, 7226, 30 CE. 1335, 24 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Tefrikalar ve Mücadeleler-Sulh Lehinde Harekât-Orduda Sosyalistlik, Ateş Etmeyiniz Kardeşler, Rus İhtilâlcileri Alenen Sulh İstiyorlar, Kıtık Var, Derhal Sulh, Hariçteki Ruslar da Sulh İstiyorlar.)
8245. İmzasız, Move'nin Avdeti, 7226, 30 CE. 1335, 24 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İkinci Move Zannedilen Gemi Move'nin Kendisiymiş.)
8246. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7226, 30 CE. 1335, 24 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Yeni Ekmek ve Erzak Vesikaları, Cenaze mi, Un Çuvalı mı?, İrtihal, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuâsı, Tebdilât-ı Hevâiye, At Münakasası.)

8247. İmzasız, Çarın Tevkifi ve İthâmı, 7227, 1 CA. 1335, 25 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Onaltıncı Lui, İkinci Nikola.)
8248. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7227, 1 CA. 1335, 25 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, İtalya'da Sulh Arzusu.)
8249. İmzasız, Harb-i Hazırda Kadınlardan İstifâde, 7227, 1 CA. 1335, 25 Mt. 1333-1917, s. 1.
8250. İmzasız, Rusya'da Söz Ayağa Düşüyor, 7227, 1 CA. 1335, 25 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sabık Hükümdarların Tevkifleri, Henüz İtilaf Hâsıl Olmadı, Sabık Çar Nikola'nın Tevkifi, Çariçe Nasıl Tevkif Edilmiş, Çar Köyü-Asker Köyü, Amele Fırkasının Ağır Mütalibi, Yeni Hükümet Doma'yı İstemiyor, Rus İhtilalcileri Beyninde Tefrika, Rusya Müferret İhtilâlciler Elinde, Fransızlar Ruslara Nasihat Veriyorlar, Rus Bayrağı Yerine İhtilâl Bayrağı, Wilson Mütemediyen Tebdil-i Fikirde.)
8251. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7227, 1 CA. 1335, 25 Mt. 1333-1917, s. 1.
8252. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7227, 1 CA. 1335, 25 Mt. 1333-1917, s. 2.
8253. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7227, 1 CA. 1335, 25 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzurea Kabul, Kambiyo Muamelâtı Hakkında, İstanbul Vilâyetinde Ziraiyât, Asker Firarlarının Saliben İdamları, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Hukuk Mezunlarına.)
8254. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7227, 1 CA. 1335, 25 Mt. 1333-1917, s. 2.
8255. İmzasız, En Son Haberler, 7227, 1 CA. 1335, 25 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman-Avusturya-Macaristan ve Bulgar Harp Raporları, Avam Kamarası Rusya'yı Tebrik Edecek, Çariçe'ye Tevkif Edildiğinin Tebliği, Rusya'da Vaziyete Hâkim Radikallerdir, Rus Banknotlarının Tezyidi, Alman İmparatorunun Tebrikleri, Batırılan Vapurlar.)
8256. İmzasız, Osmanlı-Alman Mukâvelâtının Tasdiği, 7228, 2 CA. 1335, 26 Mt. 1333-1917, s. 1. (Osmanlı-Alman devletleri arasında çeşitli konularda yapılacak olan mukâvelâtın tasdik edileceği hk.)
8257. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7228, 2 CA. 1335, 26 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: nMeksika'da 50 Bin Alman, Almanya'da İlaş Meselesi, Amerika'nın Harbe İştirakı Muhtemel Görünüyor, Ribo Kabinesinin Programı, Amerika İtilâfa İltihâk Edemezmiş.)
8258. İmzasız, Rusya'da Kimin Hâkim Olacağı Belli, 7228, 2 CA. 1335, 26 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Çarın Firarı, Romanov Hanedanının Azli, Amelenin Sulh Talebi,

- Çar Firar Etmiştir, Romanov Hanedânı Mâzûl, Cumhuriyet ve Sulh İsteniyor, Petersburg'da 60 Bin Telef.)
8259. İmzasız, Çarıçe, 7228, 2 CA. 1335, 26 Mt. 1333-1917, s. 1. (Çarıçe Aleksandra hk.)
8260. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7228, 2 CA. 1335, 26 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tayin ve Arz-ı Şükran, Erzak Tevcihatı, İşrate-i Telgrafiye, Millî Fabrikalar Cemiyeti, Teşekkür, İrtihal, Hitan, Bugünkü Konferans, Tebdilât-ı Hevâiye, İktisâdiyat Mecmûası, Kazazedeler, Burhaneddin Bey'in Heyet-i Temsiliyesi.)
8261. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7228, 2 CA. 1335, 26 Mt. 1333-1917, s. 2.
8262. İmzasız, En Son Haberler, 7228, 2 CA. 1335, 26 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macaristan ve Bulgar Harp Raporları, Rus Hükümet-i Muvakkatesinin Beyânnâmesi, Çarın Tevkifi Sebepleri.)
8263. İmzasız, Muâhedât ve Mukâvelâtın Tasdiki Hakkında Hariciye Nazırı Nezîmi Bey'in Nutku, 7229, 3 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 1.
8264. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7229, 3 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Almanya-Amerika Arasında Harp, Birkaç Günde 80 Bin Ton, Hollanda Müsellah Sulh İstemiyor.)
8265. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7229, 3 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Çar Nasıl Terk-i Sultaniyet Etmiş, Mahpusları Salıveriyorlar, Çar Kaçmış İmiş.)
8266. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7229, 3 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, At Yetiştirmek İçin, Vilayet Haberleri, Hüseyin Daniş Bey ve Tâ'lim-i Farisi, Tebdilât-ı Hevâiye, Kazazedeler.)
8267. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7229, 3 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 2.
8268. İmzasız, En Son Haberler, 7229, 3 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, İtilaf Sefirleri Atina'ya Avdet Etmiş, Alman Ric'âtına Dair İngiliz Mütâlaatı.)
8269. İmzasız, Britanya İmparatorluğunda, 7230, 4 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 1. (Britanya'ya mülhak olanların tevhidinin istediği hk.)
8270. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7230, 4 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Muve'nin Seyahati, Amerika'nın Tedâbir-i Askeriyesi.)
8271. İmzasız, Rusya'nın Her Taraftan Cumhuriyet Talepleri Çoğalıyor, 7230, 4 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da Bir Cumhuriyet İsteyen Daha, Kafkasya'da Cumhuriyet Fikri, Cumhuriyet Taraftarları Çoğalıyor, İhtilâl Netayicinden: Bir Takım Tebdiller.)
8272. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7230, 4 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 1.

8273. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7230, 4 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Handan Saltanat Meclisi, Nişan, Turfan Harebelerine Dair Konferans, Ecnebî Eshâmî ve Tahvilâtı Hakkında, Hediye-i Şitâiyye, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Millî Sirkat Edilmiş Olanlar, Burhaneddin Bey'in Heyet-i Temsiliyesi.)
8274. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7230, 4 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 2.
8275. İmzasız, En Son Haberler, 7230, 4 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Esir Prens Şarl'ın Ahvâl-i Sıhhiyesi, Kerensky'nin İcraâtı, Rus Ordularının Tahlifi.)
8276. İmzasız, Rus Hükümet-i Muvakkatesinin Siyâseti, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 1. (Geçici Rus hükümetini siyaseti hk.)
8277. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Çarın Bulgar Ordusuna Beyânnâmesi, Bir Kadının Reichstag'da İzâhat Vermesi.)
8278. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Fırkaları ve İhtilâl, Çar Ailesi İngiltere'ye Gönderilecekmiş, Çara Sadık Kalan Askerler, Zabitlerini Kendileri Tayin Edeceklermiş.)
8279. İmzasız, Amerika'nın Harbe İştirakî İhtimâli, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Şimdiye Kadar İtilafa Etmekte Olduğu Muaveneler.)
8280. İmzasız, Büyük Bir Zıyâ', 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Mahmut Esat Efrendi'nin İrtihali.)
8281. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 2.
8282. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 2.
8283. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Arz-ı Teşekkür ve Tebrik, Huzura Kabul, Selamlık, 298-306 Bedel Nakdi Efrâdına, Millî Sinema.)
8284. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 2.
8285. İmzasız, En Son Haberler, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rusya Grandüklerinin Beyânâtı.)
8286. İmzasız, Rusya'da Cereyân-ı Vukûât, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rusya'da ihtilâl dolayısıyla meydana gelen olaylar hk.)
8287. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Birinci Alman Harp Raporu, Amerika'da Seferberlik.)
8288. İmzasız, Rusya'da İhtilâl Kaynaşıyor, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Çar ve Çariçe Csususlukla Müttehim, Köylüler Çar Lehinde Kıyam

- Etmışler, Kendi Zayıatlarını Kendileri Beğenecekler, Timöes'ın Fikirince: Rusya Parçalanacak, Rusya'da Yeni İhtilâl Alâmeti, Rusya'da Bir Hükümet-i Muvakkata, İngiliz Menbaından Gelen Haberlere Göre, Ahali Cumhuriyet Lehinde, Amele ve Asker Komiteleri.)
8289. İmzasız, Sînâ Cephesinde Düşmanın Mağlûbiyeti, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 1.
8290. İmzasız, Mahmut Es'ad Efendi Merhûm'un Tedfini, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 1.
8291. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 2.
8292. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 2.
8293. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Konmt Cernin Osmanlı Seferâthânesinde, Müttefik Memleketlerde Almanların Seyâhati, Zirâiyyat, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8294. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 2.
8295. İmzasız, En Son Haberler, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rusya'da Harbe Devam Karar ve Azmi, Rusya'da İhtilâl Hakkında Tezâhürat.)
8296. İmzasız, Alman Başvekilin Yeni Tezâhürâtı, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alman Başvekil Von Bethmann Hollweg'ib Reichstag Meclisi'nde Rusya İhtilâline dair bulunduğu bazı beyânlarından söz ediyor.)
8297. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Almanya Başvekilinin Nutku, Yunanistan'ın Perişan Hâli, Tuna'da Seyr ü Sefâin.)
8298. İmzasız, Rusya Ahvâli Gayr-ı Vazıh, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus İhtilâli ve Almanya, Amâle İki Kısımİ: Yine İngiliz Parası, Rusya'da İftirak Emelleri, Yeni Bir Amele Komitesi, Ukranya Lisânının Serbestisi İsteniyor.)
8299. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s. 1.
8300. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Türkiye-Almanya Münmasebeti, Türk Ocağında Serbest Dersler, Tebdilât-ı Hevâiye, İstidlâlât-ı Hevâiye, GalatÂsârylılar Yurdundan: 1333 Resim Sergisi, Edebiyat-ı Umûjmîye Mecmuası, Hande.)
8301. İmzasız, Tahtelbahir Harbinde Fevkâlâde Muvaffakiyet, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Almanya Bahriye Nazırının Beyânâtı.)

8302. İmzasız, Şirket-i Hayriye Vapurlarında Kadınlar, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s. 1. (Vapurlarda kadınlar için ayrı bir bölme olduğu hk.)
8303. M. Enver, Topraklarımızın Kabiliyet-i Ziraiyyeleri, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s. 2. (Vusâit Tesminiyeleri.)
8304. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s. 2.
8305. İmzasız, En Son Haberler, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporu, Rusya'daki Faaliyet, Rusya'da Sulh Cereyanları, Batırılan Vapurlar, Ceneral İvanov'un Dersdesti, İsveç Kabinesi.)
8306. İmzasız, Almanya ve Rusya, 7234, 8 CA. 1335, 1 Ns. 1333-1917, s. 1. (Harbi kızıştırmak ve Rusya ile Almanya arasındaki husumeti artırmak için yapılanlar hk.)
8307. İmzasız, Rusya İhtilâlcileri Harp-cû Görünüyorlar, 7234, 8 CA. 1335, 1 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bethmann Hollweg'in Nutku, Reichstag'da Rusya Meselesi, Rusya'da Amele Fütuhacı, Rusya'da Ayrı Bir Hükümet-i Muvakkita, Bir Rus Sefirinin Azli, Valide İmparatoriçe Kırım'da Oturacak, Rusya'da Kadınlar Nazır, İhtilalcilerin İcrâatı.)
8308. İmzasız, Meclis-i Mebûsânın Hitâm-ı İçtimâî, 7234, 8 CA. 1335, 1 Ns. 1333-1917, s. 1.
8309. İmzasız, Meclis-i Ayân, 7234, 8 CA. 1335, 1 Ns. 1333-1917, s. 2.
8310. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7234, 8 CA. 1335, 1 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihat, Kadın Memûlar İsteniyor, Türk Ocağında Nisan Zarfında Verilecek Derslerin Tertibi, Tebdilât-ı Hevâiye, Mahal Kararnâmeleri.)
8311. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7234, 8 CA. 1335, 1 Ns. 1333-1917, s. 2.
8312. İmzasız, En Son Haberler, 7234, 8 CA. 1335, 1 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Avusturya Hariciye Nazırının Beyânatı, İtilaf'ın İlkbahar Tarzı İçin, İsveç Yeni Kabinesi, Finlandiya Hükümet-i Muvakkitesi.)
8313. İmzasız, Bethmann Hollweg'in Nutku-Milikov'un Beyânatı, 7235, 9 CA. 1335, 2 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bu nutuk ve beyâyatın değerlendirilmesi ve Rusya'nın Almanya'ya karşı tutumu hk.)
8314. İmzasız, Sulh Pek Yaklaşıyor Gibi, 7235, 9 CA. 1335, 2 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Hariciye Nazırı Ne Diyor?, Rusya İle Şerefli Bir Sulh Arzusu, Macar Vekili de Söylüyor, Rusya Hakkında Bulgaristan da Söylüyor, Romanovlar Sadâkat Timi Vermişlerdir.)

8315. İmzasız, Sînâ Cephesindeki Muhârebât Münâsebetiyle, 7235, 9 CA. 1335, 2 Ns. 1333-1917, s. 1.
8316. İmzasız, Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi ve Faâliyeti Hakkında Mülâkat, 7235, 9 CA. 1335, 2 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bu cemiyetin yaptığı işler hk.)
8317. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7235, 9 CA. 1335, 2 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Almanya'da Meşrûtiyet Mesâili, Amerika Harbe Girişmeye Amâde mi?, Fransa Harbiye Nazırının Beyânatı, İsveç'in Bî-tarafılığı, Atina'da Grev Bir Bir Eksildi.)
8318. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7235, 9 CA. 1335, 2 Ns. 1333-1917, s.2 (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hıdmet-i Maksûre ile Celp Edilecekler, İkdâm, Hilâl-i Ahmer Aşhanelerinin İânesi, Harbe Air Bir Sergi, Ticâret-i Umûmiye Mecmuâsı, Türk Yurdu, Millî Sinema.)
8319. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7235, 9 CA. 1335, 2 Ns. 1333-1917, s. 2.
8320. İmzasız, En Son Haberler, 7235, 9 C'temâziye'l-âhire 1335, 2 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Nâzır Kerenski Finlandiya'da, Cezâyir Kabâil-i Fransızlar Aleyhinde.)
8321. İmzasız, Avusturya-Macaristan ve Sulh Temâyülü, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 1. (Avusturya-Macaristanb'un sulha meyilli olduğu kendi vekillerinin beyanatlarına dayanarak söylüyor.)
8322. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Alman İmparatoriçesinin Vatanperverliği, Bir Alman Takip Sefinesi Daha, Yeni Fransız Harp Sefinesinin Garkı, Amerika'da İhtilâf-ı Efkârın Şiddeti, Mösyö Briyan Sulhperverlerle Birlikte, Meksika'da Seferberlik.)
8323. İmzasız, Rusya da İhtilâl Sarhoşluğu İçinde, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Harp Aleyhinde, Amele Harbi Tervic Etmiyorlar, Rusya'da Cumhuriyet Lehinde Nümayişler, Düşman Kuvvetinin Tükeneceğini Beklememeli, Rusya'da İdam Cezasının İlgası.)
8324. [ALTINAY], Ahmet Refik, On İkinci Asr-ı Hicrî'de İlk Osmanlı Matbaası, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Damat İbrahim Paşa'nın İlmî Teşebbüsleri-İlk Matbâa İçin Hatt-ı Hümâyûn-Basılan Kitaplar.)
8325. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kabul ü Sefira, Tevihât-ı Mülkiye, İlmiye, 295-297 Bedel Nakdî Efrâdına, Hilâl-i Ahmer Aşhaneleri İânesi, Posta Muamelesi, İrtihal, Sinema Risalesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Millî Sinema.)

8326. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 2.
8327. İmzasız, En Son Haberler, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rus Sosyalistlerinin İçtimâinde Bir Nutuk, Hapishânedeki Firar Eden Câniler, Rus Heyet-i Hükümeti Karargâhta, İngiltere’de Tatil-i İşgal, Fransa’da Kömürsüzlük ve Kağıtsızlık, İtalya Vükelasının Mühim Bir İçtimâi, Bütün Dünya Aç mı Kalacak?, Mahûl Venizelos Londra’da.)
8328. İmzasız, Rus Manevraları, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rus çarının tebliğ edilmesinden ve Rusya’nın hükümet şekli konusundaki düşünceleri hk.)
8329. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, İki Tarafın Vaziyeti, Paris Sokakları Elektiriksiz, Amerika’da Alman Esirleri, Batırılan Vapurlar.)
8330. İmzasız, Finlandiya Muhtâriyet Tame İstiyor, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 1.
8331. İmzasız, Rus Milleti ve İhtilâl, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 1.
8332. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Türk-Alman Cemietinin Faaliyeti, Kayıp Eşya, Bankalara Dair Konferans, Polis Mecmuası, Muâllim, Türk Düşünüşü, Müdafaa-i Milliye İânesi, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8333. İmzasız, Avrupa’daki Talebemiz, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 2. (Avrupa’ya giden Osmanlı talebesinin teftişi hk.)
8334. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 2.
8335. İmzasız, En Son Haberler, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Gazete Muzafferiyetine Dair Tebrik Telgrafnâmeleri, Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Çar ve Çariçe, Rus Merkez Ordusu Kumandanlığı, Hükümdârın Ziyareti.)
8336. İmzasız, Rusya İçin Harpten Gâye, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Rusya Hükümet-i Mevkiyesiyle Kelîsâ Arasında İhtilâf.)
8337. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, İngiliz Adalarına Taarruz İhtimâli, Bedbin Bir İngiliz Ne Diyor?.)
8338. İmzasız, Rus İhtilâli Haberleri Birbirine Muhâlif, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Harp Aleyhinde Bir Propaganda, Her Rusya İçin Harp Bitmiştir, İttifâk-ı Murabba Tebâsına Hüsn ü Muâmele, Sinod Meclis-i Ruhânisinde İhtiloâf, Acaba Hakikâten Sükûnetle ve Kansız mı?, Harpten Maksat Ne Olduğunu

- Soruyorlar, Rusya'da İrticâ' Teşebbüsleri, Bu da Harp Nağmesi, Rusya'da Şura-yı Harp.)
8339. İmzasız, Harbin Kadın İşlerine Tesirâtı, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 1.
8340. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Avusturya-Macar Resim Sergisi, Mebde-i Sene Hakkında, Gümrüklere Gelen Eşyaya Bakmak Memnû, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Kadınlar Sultaneti, Beşinci Alman Harp İstikrazı, Millî Sinema.)
8341. [ALTINAY], Ahmet Refik, Budin Valileri ve Macar Lisânı, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlı Valilerinin Macarca Mektupları, Osmanlı ve Macar Münâsebetinin Samimiyeti, Osmanlı Tarihine Yeni Vesikalar.)
8342. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 2.
8343. İmzasız, En Son Haberler, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Amnerika Kongresinin İçtimâî Daveti, Mösyö Wilson'un Beyânatı, İspanya'da Tatil-i İşgal, Odesa'da Bir Mukabil İhtilâl.)
8344. İmzasız, Amerika'da Harbe Girdi, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s. 1.
8345. İmzasız, Talat Paşa'nın Beyânatı-Biz ve Rus İnkılâbı, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s. 1.
8346. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Bir Ayda 272 İngiliz Tayyaresi, Loyd Corchc'un Diktatörlüğü.)
8347. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s. 1.
8348. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İhtilalciler Arasında İhtilâf, Vasati Rusya'da Müthiş İğtişâş, Rusya Sulh Yapar mı, Yapmaz mı?, Rusya Cephesinde Fiili Mütareke, Rus Ordusu Zabitleri, Rusya'nın Sulhperverliği Hakkında Ümit, Rus Askerlerinin Suret-i Yemini, Rusya Amerika'yı Harbe Teşvik Ediyor, Doma Reisinin Beyânatı, Romanya'da Rus Mürahhası, Flemenk Hükümeti ve Rus Hükümet-i Mevkitesi.)
8349. İmzasız, Amerika Harbe Karar Veriyor, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Amerika Reisi-i Cumhuriyetin Beyânatı.)
8350. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Müttefik Askerlere Takdirât, Tayin, Peynircilik, Almanya'da Kıbrıt İmâli, Osmanlı İtibâr-ı Millî Bankası, Harpten Sonra, Muhtar ve Heyet-i İhtiyâriye İntihabatı, Müsabaka, Almanya'ya Gönderilecek Talebe, Tebdilât-ı Hevâiye.)

8351. İmzasız, [En Son Haberler], 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Amerika'nın Hazırlıkları, Wilson Kongre'de Alkışlanmış, Amerika Meclis-i Ayânının Mukarrerâtı, Matbuât Mütâlaatı, Rus Hükümdarlarının Emlağı, Batırılan Vapurlar.)
8352. İmzasız, Acaba Bir İnkılâb-ı İçtimâi mi?, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rusya'nın yeni şekli-i hükümetinin ne olacağı hk.)
8353. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Müttelikler Arasında İttihad-ı Efkâr, Sosyalistler Arasında.)
8354. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 1.
8355. İmzasız, Rus İhtilâline Dair Haberler, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hükümet-i Mevkite ve Amele, Grandük Nikola'nın Çara Mektubu, İbret-âmiz Bir Hayat, Zindana Atıldılar mı?, İkinci Doma Azasının Avdeti, Kadınlar Meclis-i Mebûsânında, Fütuhât Harbi Aleyhinde, Rusya'da Bursalıların Küşadı, İnsaniyât-kârâne Bir Karar, Çar ve Çariçe.)
8356. İmzasız, Amerika'nın Cihan Harbine Müdâhelesi, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika'nın İtilafa Tehdidâtı, Birbirleriyle Teşrik-i Mesâi, Amerika ve Hukuk, Fransa'da Temâyülat-ı Sulhperverâne.)
8357. İmzasız, Emrâz-ı Sâriya ve Müstevliyeye Karşı Halkı İkâz ve Tenvir, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 2.
8358. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Şehzâde Ömer Faruk Efendi Hazretleri, Avusturya Mebûslarının Dersaadeti Ziyaretleri, Vilayet Haberleri, Ticaret Odası Tesisi, Teşekkür, Mahsûlat-ı Ziraiye, İrtihal, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Yeni Ticaret Anonim Şirketi Osmaniyesi.)
8359. İmzasız, En Son Telgraflar, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Yeni Alman Harp İstikrazı, Amerika'daki Alman Vapurları, Kosta Rika Cumhuriyeti Reisi.)
8360. İmzasız, Fransa-Amerika, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 1. (Fransa matbuatının Amerika'nın savaşa girmesiyle alakâlı olarak haberlere başladığı hk.)
8361. İmzasız, Amerika'nın İtilafçılara İltihâkı Artık Emr-i Vâkîdir, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Harp Karanâmesini Meclis-i Ayân'dan Sonra Mebûsân'da da Kabul Etti, Amerika'nın Harbe Duhûlünü Alkışlıyorlar, İtilaf ile Amerika Harp Komitesi, Yarım Milyon Askerin Tatili, Meclis-i Mebûsân'da Kabul Etti, Avusturya'da Katî' Münâsebet Ediyor.)

8362. Millî [Ajans], Teblğ-i Resmi, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 1.
8363. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Çar Nikola'nın Sarayına Taarruz, Zabıtları Cepheye Gönderiyorlar, Amele-Komitesinde İhtilaf, Evvelce Sulhperverdi Şimdi Harpci, Rusya'da Cumhuriyet ve Harp-Sulh, Rusya'da Cumhuriyete Temâyül.)
8364. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Harp Raporu, Yeni Alman İstikrâzına Eşlik Edenler, Fransa'da Kömür Azlığı, İtilaf Ticaret Konferansının Tehiri, İngiltere'de Yeni Asker İhtiyacı, İngiltere'de İskonto Fiyatı.)
8365. Mirliva: Von Hoff, Gençler ve Harp, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 2. (Gençlerin harple olan münasebeti hk.)
8366. İmzasız, Sînâ Muzafferiyeti Hakkında, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 2.
8367. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklare: Huzura Kabul, Azimet, Tevcihat-ı İlmiye, Şişli Müessesesinde Emraz-ı Asabiye ve Akliyye Musahebesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Altıncı Alman Harp İstikrazı, Yeni Ticaret-i Anonim Şirket-i Osmâniye.)
8368. İmzasız, En Son Telgraflar, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alman, Avusturya-Macar vge Bulgar Harp Raporları, Rusya'da Harbe Devam Kararı, Milikov;'un Beyânatı, Rusya'da Arazi Meselesi, İngiltere'de Gemi Buhranı, Almanların Talhtelbahir Mevcûdu, İtalya'ya İthalat Memnu', Yunanistan'da Müşevveş Ahvâl, Yunan ve İtilaf Münasebeti Pek Kırgın, Batırılan Vapurlar.)
8369. İmzasız, Prusya Meşrutiyeti, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 1. (Prusya'da kabine hükümeti sistemine muhalif olunması ve parlamento hükümetinin desteklenmesi hk.)
8370. İmzasız, Prusya Kânûn-ı Esâsiyesinde Te'dilât, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İmparator Wilhelm'in Emirnâmesi.)
8371. İmzasız, Amerika'nın Harbe İştirâkından Sonra, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Brezilya'da Kat'i Münâsebet Edecek mi?, Amerika'nın İhtirasatı.)
8372. İmzasız, İttifâk-ı Murabba Romanya'da Ne Alıyor?, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 1.
8373. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, İngiltere'ye Havadan Taarruz, Dünkü Bulgar Harp Raporu, Almanların Yeni Kuvvetlerine Karşı, Tahtelbahir Harbinin Tesiri, Reims

- Bombardımanı ve Tahliyesi, Fransa'da Sulh Lehinde, Küba'da Muharibler Meyânında, Rusya'da Meclis-i Mebûsân, İtilafın Feci Neticelerinden.)
8374. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kayser Hazretlerine Seyf ü Murassa', Osmanlı Şehbenderleri, Paskalya, İzmir Aş Yurdu, Ziyaret, Otomobillere Dair Umur, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8375. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Millî Çiçeklerimizden Nergis, Zerrin, Kadeh, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 2.
8376. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 2.
8377. İmzasız, En Son Telgraflar, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 2. ;(Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Amerika Ordusunun Seferberliği, Amerika Donanması Seferber Halinde, Alman Vapurlarının Müsaderesi, Almanya'nın Amerika'yı Protestosu, Bulgar İâşe İdaresi Reisliği, Sabık Arnavut Maliye Nazırının Vefatı, Batırılan Vapurlar.)
8378. İmzasız, Ticaret-i Hariciye Mesâili, 7243, 17 CA. 1335, 10 Ns. 1333-1917, s. 1. (Genel olarak dış ticaret hk.)
8379. İmzasız, Bir Muhâsama, Bir Muvaffak Daha, Güyâ Meksiko, 7243, 17 CA. 1335, 10 Ns. 1333-1917, s. 1.
8380. İmzasız, Garp Cephesinde Tayyare Muharebâtı ve Almanların Tevaffûğu, 7243, 17 CA. 1335, 10 Ns. 1333-1917, s. 1.
8381. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7243, 17 CA. 1335, 10 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Almanya'da Kânûn-ı Esâsî Tedilâtı, Amerika'ya Rüşvet-i Kelâmiye, Tahtelbahir Harbi ve Mıntıka-i Memnuâ', Almanya-Rusya, Rusya ve Lehistan, Bulgar Maliye Nazırının Beyânatı.)
8382. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7243, 17 CA. 1335, 10 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Talat Paşa'nın Beyânatını Tasvip, Beşinci Tertip Evrak-ı Nakdiye, Âmâlara San'at, Kapalı Hamamların Küşadı, Harbe Dair Konferans, İrtihal, Eczacı Aranyor, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8383. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7243, 17 CA. 1335, 10 Ns. 1333-1917, s. 2.
8384. İmzasız, En Son Telgraflar, 7243, 17 CA. 1335, 10 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Gazze Muharebesinde Şanlı Cengâverlerimizin Besâleti, Bugünkü Rusya İçin Boğazlar İkinci Derecede Haiz-i Ehemmiyettir, Rusya Sulh Cereyanları, Almanya'da Tevcihat, Hindistan'da Yerliler ile İngilizler Arasında.)

8385. İmzasız, Henüz Nâ-tamam Bir İnkılâb, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rusya'daki inkılâbın henüz tamamlanmadığı hk.)
8386. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Dünkü Bulgar Harp Raporu, İngiltere Bir Kıtık Arifesinde, Stohod Cephesindeki Muzafferiyet, Bir Alman Torpidosu Mağruk, Mareşal Hindeneburg'un Yevm-i Mahsûsu, Küba'da Alman Vapurlarının Müsaderesi.)
8387. İmzasız, Amerika İle Düvel-i Merkeziye Bînende Hal-i Muhasame, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika Güç İşe Girişti, Küba'nın İlân-ı Harbi Meselesi, Amerika-Avusturya İnkıtâ'ı Münasebeti, Amerika Viyana Sefâreti Heyeti.)
8388. İmzasız, Rus İhtilâli Söndü mü, Kaynıyor mu?, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Ordusu ve Hükümet-i Mevkite, Sibiryâ'da Dehşetli İhtilâl.)
8389. İmzasız, Âmâlara San'at Tâlimi İçin, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Avrupa'da Âmâlara San'at Tâlimi.)
8390. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Heyet-i Mahsûsânın Azimet-i, Dârüleytâmlılar Teşkilâtı Hakkında Kânûn, Trablusgarp'ta Yeni İtalyan Hezimet-i, Leyl-i İbtidâiler, Şehremininde Kadın Memurlar, Lekeli Hümâyâ Karşı, Üç Hamam Açılıyor, At Münakasası, Memâlik-i Osmaniye'de Kral Rakoçi ve Tevâbî', Tebdilât-ı Hevâiye.)
8391. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 2.
8392. İmzasız, En Son Telgraflar, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İttifâkın Muzafferiyette Tecellisi, Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Ceneral Von Hindeneburg'un Mühim Beyânâtı, Amerika-yı Cenûbiye de Sirayet Ediyor, Şili'de Almanya Aleyhinde.)
8393. İmzasız, Rus Arazisinin İngilizlere İntikâli, 7245, 19 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rusya'lara ait olan bazı bölgelerin İngilizler tarafından işgal edildiği hk.)
8394. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7245, 19 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Avusturya Harbiye Nazırının Tebdili, Brezilya Vapurunda Bir Kişi Boğulmuş, Fransa'da Ahvâl-i Ziraiyye Fenâ, İspanya Bî-teraf, Müttefikleri İspanya Himâyeye Edecek, Küba'da Almanya'ya Karşı Hal-i Harp, Avusturya-Amerika İnkıtâ Mûnâbeti, Avusturya-Macar Vapurlarının Zayıyatı.)
8395. İmzasız, Almanya-Amerika, 7245, 19 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Amerika Çokdan Hazırlanıyor.)

8396. İmzasız, Rus İhtilâlinde Yeni Yeni Manzaralar, 7245, 19 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bazı Rus Arazisinin İngilizlere Terki, Rus Ordusu Kağşamış, Elhâk Arazi İstemiyor, İngiliz Sefiri Darılmış, Çar Hanedanının Hayat-ı Mahbûsiyeti, Kadeler Kongresinin Kararı.)
8397. İmzasız, Hindeneburg'un Metin Beyânatı Münâsebetiyle, 7245, 19 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1.
8398. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7245, 19 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, Türkler ve Tüccarlar, Vilayet Haberleri, Tababet ve Kadınlar, Teşekkür, Yaşayış Usûllerinden: Hayvanlara Takayyüt, Futbol Müsabakaları, Harb-i Umûmî, Tebdilât-ı Hevâiye, İane ve Teşekkür.)
8399. İmzasız, Bulgaristan Haberleri, 7245, 19 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 2.
8400. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7245, 19 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 2.
8401. İmzasız, En Son Telgraflar, 7245, 19 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Avusturya-Macar Harbiye Nazır-ı Cedîdi, Arnavutluk Ahvâli, Avrupa'nın Tarz-ı İdaresi, Batırılan Vapurlar.)
8402. İmzasız, Rusya'nın İtiraf-ı Aczi, 7246, 20 CE. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 1. (Hükümet-i Mevkitenin kendi kararsızlığını itiraf ettiği hk.)
8403. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7246, 20 CE. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Yeni Avusturya Harbiye Nâzırı Kim Olacak, Resmen de Tebliğ Ediyorlar, İrlanda Cumhuriyet Bayrakları, Batırılan Vapurlar, Amerika'da Bin Ahşap Gemi İnşâsı.)
8404. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7246, 20 CE. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 1.
8405. İmzasız, Rus Hükümet-i Mevkitesinin Lisânı, 7246, 20 CE. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hem Sulhan hem Harpten Haber Vermiyor, Fakat Esâsen Sulha Mütemâdil, Hükümet-i Mevkitenin Beyânnâmesi, Mutlaka Sulh İstiyorlar, Kim Sulhperver Kim Harpçi, Rus İhtilâli Nasıl Oldu?.)
8406. İmzasız, Fransız Cephesinde İlkbahar Taarruzu mu?, 7246, 20 CE. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 1.
8407. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Türkmen Ne Demektir, 7246, 20 CE. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 2. (Türkçe'den ve daha sonra Türkler ve Türkmenler hk.)
8408. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7246, 20 CE. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Halkımıza: Tedâbir ve Tenbihât-ı Sıhhiye, 315'li Mektep Talebesinin Tecili, Teşekkür, İrtihal, Hilâl-i Ahmer Sergisinden, Tebdilât-ı Hevâiye.)

8409. İmzasız, En Son Telgraflar, 7246, 20 CE. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Brezilya-Almanya Münâsebetinin İnkıtâr', Şili Bî- taraf Kalmak İstiyor, Bir Alman Kruvazörünü Takip, Meksikalıların Amerika Hududunda Harekâtı, İspanya Kabilesinde Te'dilât.)
8410. İmzasız, Rus İnkılâbı ve İngiltere, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rus inkılâbının İngilizler tarafından nasıl telkâkki olumduğu hk.)
8411. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 1.
8412. İmzasız, Rus İhtilâlcileri Bînende Tefrika Muhakkak, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya İngilizlerle Fransızların Aleyhinde, Rusya'da Çifte Hükümet ve Tefrika, İngiltere Rus İhtilâlinden Gayr-ı Memnûn, Ruslarca Harbin Gayesi Nedir, Rus Beyânnâmesi ve Almanların Tafsiratı, Rusya'da İâşe Meselesi.)
8413. İmzasız, Tayyare Kahramanları, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 1.
8414. İmzasız, Sînâ'da Kahramanca Dövüşüp Kan Dökenler, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Osmanlı vatani, Müdafaalarının hatıra-ı şükranı unutamaz.)
8415. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Vaziyet-i Askeriye ve Arras Muhârebâtı, Cesûrâne Bir Seyahat, Meksika Amerikayı Korkutuyor, İngiliz Müstemlekât Murahhaslarının İçtimâî'.)
8416. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Türkmen Ne Demektir, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
8417. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Ete Fiyat Vaziî, Tebdilât-ı Hevâiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûâsı, 100 Kuruş Mükâfât, Şirket-i Hayriye.)
8418. İmzasız, En Son Telgraflar, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rus İhtilâli Sulhu İntaç Ettirecekmiş, Rusya'da Sulh Cereyanları, Rusya-İskandinavya Münasebeti, Amerika'nın İtilâfa İkrazı, Roosevet Teklifi Reddedilmiş, Amerika Mütereddid Bulunuyor, Prens Frederick Şarl'ın Tefini.)
8419. İmzasız, Rusya ve Müsâlemet, 7248, 22 CA. 1335, 15 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rus halkının müsâlemet lehinde içtimâ eylediği hk.)
8420. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7248, 22 CA. 1335, 15 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Avusturya Tayyarelerinden Taarruz, Tahtelbahir

- Faaliyeti, Avusturya Hükümdarları Budapeşte’de, İngiltere’de Amelenin Nâhoşnudîsi, Trab Tersanesinde İnfilâk, Torpile Çarpmış, Batırılan Vapurlar, Sefâin-i Havaiye Zayiâtı, Loyd Corch’un Nutku Münasebetiyle.)
8421. İmzasız, Rusya’da Birbirine Muhâlif Cereyanlar, 7248, 22 CA. 1335, 15 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Petersburg Kongrelerinde Sulh Meselesi, Lehlilerin Ruslar’a Cevâbı, Rusya’da Yevm-i İş Saatleri, Rusya’da Hürriyetİstikrazı.)
8422. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7248, 22 CA. 1335, 15 Ns. 1333-1917, s. 1.
8423. İmzasız, En Son Telgraflar, 7248, 22 CA. 1335, 15 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rus Amele Fırkasının Galebesi, Macar Meclis-i Mebûsânında Gürültüler.)
8424. [YÂSÂR], Amasyalı Hüseyin Hüsameddin, Türkmen Kimdir?, 7248, 22 CA. 1335, 15 Ns. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 3.)
8425. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7248, 22 CA. 1335, 15 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Şehzâde Ömer Faruk Efendi, Osmanlı Heyet-i Mahsûsası Berlin’de, Memâlik-i Ecnebiye’ye Gönderilecek Tersâne Çırakları Hakkında Kânûn, Muhâkim-i Şerâiyenin Nakli, Nezâfet Amelesi Kadınlara Elbise, İrtihal, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Hilâl-i Ahmer Aşhaneleri İânesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Asker Ocağı.)
8426. İmzasız, Amerika’nın İlân-ı Harbi Münasebetiyle Loyd Corch’un Beyânnâmesi, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1.
8427. İmzasız, Harbi Umûmî, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Arras Muhârebatında İngiliz Muvaffakiyetsizliği, Almanya’da Kânun-ı Esâsî Komisyonu, İktidar Amelenin Lehinde, Amele Heyeti ve Sulh, İtilafçıların İşine Gelmiyor, Petersburg Ajansı Tekzib Ediyor, Artık Rusya’yı Hesaptan Çıkıyorlar, Yine Eski İsmi İstiyorlar, Milikov’un Fransız Milletine Beyânâtı.)
8428. İmzasız, Sulh Cereyanı Rusya’yı Sürüklemekte, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sulh Hakkında Avusturya-Rusya, Sulh ve Viyanalılar, Rusya Vakâî ve Macaristan.)
8429. İmzasız, Amerika’nın Harbe Duhûlü Etrafında, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika’nın Harbi Loyd Corch, İtilafa Karşı Bir Tedbir.)
8430. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Osmanlı Heyet-i Mahsûsası Berlin’de, Mekteplerde Temizlik Muâyenesi, Paskalya, İstanbul Vilâyeti Çiftçilerine Tohumluk, Fıkra-yı Ahâliye Mısır Ekmeği, Murat Bey’in İrtihali, İrtihal, Kitap Tevzii, Tebdilât-ı Hevâiye, Almanca ve Fransızca Tedrisâthanesi.)

8431. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 2.
8432. İmzasız, En Son Telgraflar, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Amele Fırkasının Sulh Teşebbüsleri Esassız, Sosyalistler Behemâhal Sulh İstiyorlar, Rus İhtilalcilerinin Beyânâmeleri, Batırılan Vapurlar.)
8433. İmzasız, Almanya ve Rusya, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 1. (Almanya ile Rusya arasında bir yakınlaşma olup olmayacağı hk.)
8434. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Birisi Daha Katî' Münâsebetinde İmiş, İngiltere 6-8 Hafta da Aç, Romanyalıların Cezaları Olan Sefâlet, Fransız Gazetelerinin Yalanları, Yunanistan'da Hal ve Mevkî', Yeni İâşe Nizâm-nâmeleri.)
8435. İmzasız, Rus İhtilâlinde Sulh Ümitleri, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus İhtilalcilerinin Almanya'dan Mürurları, Rusya'da İthamlar ve Tevkifler, Rus Ordusunda Firâriiler, Rusya'yı Ölümüne Sürükleyen Müttelikleri, Finlandiya'da Sûrişler.)
8436. İmzasız, Bulgaristan Heyet-i Mahsûsası Şehrimizde, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bulgaristan kralının ikinci mahdumu Prens Gizil ve Bulgar Ordusu Başkumandanı Ceneral Cekov ile Bulgar nazar-ı sabıkasından Mösyö Raçopterol ve milletleri şehrimize geldiler.)
8437. [ALTINAY], Ahmet Refik, On İkinci Asr-ı Bahrî'de İlk Osmanlı Matbaası, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Vankulu Lügâtı, Matbaanın Seddi, Yeniden İhyâmı, İbrahim Müteferrika'nın Halefleri.)
8438. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 2.
8439. İmzasız, En Son Telgraflar, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Amele Kongresi Fühûhât Aleyhinde.)
8440. İmzasız, Rus İhtilâline Dair, 7251, 25 CA. 1335, 18 Ns. 1333-1917, s. 1. (Tahtelbahir muharebesinden ve Rus ihtilâli hk.)
8441. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7251, 25 CA. 1335, 18 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Azm-i Taarruz, Garp Cephesinde Fransız Taarruzu, Yeniden Batırılan Vapurlar, Garpta İngiliz Taarruzu Akîm, Mühim Bir Haber, İngilizlerin Açık Bir Şehre Taarruzu, İskandinavya Devletlerinin Bî- Taraflığı, Brezilya'daki Alman Vapurları.)
8442. İmzasız, Rusya'dan Sulhpervâne Nidâlar Gelmeye Ber-devâm, 7251, 25 CA. 1335, 18 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Amele Fırkasının Kararnâmesi, Rusya'da

- Almanya Aleyhine Müfteriyât, Şili’de Bî- taraf, Rusya’daki Hükûmetsizlik ve Tezebzüb.)
8443. İmzasız, Hudutlarımızı Bekleyen Yiğitlerimiz, 7251, 25 CA. 1335, 18 Ns. 1333-1917, s. 1.
8444. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7251, 25 CA. 1335, 18 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgar Heyet Mecnûası, Ziyafet-i Selbiye, Sahib-i İmtiyazımızın Azimet-i, İaşe Milletleri Hakkında, Vilayet Haberleri, Tedkîkât-ı İklîmiye İdare Merkeziyesi, Harik, İstanbul Vilâyeti Bahçelerine, Gazilerimize Tütün Hediyesi, İstanbul Hâlî Piyasaları, Tebdilât-ı Hevâiye, Emlak Satış İlânı.)
8445. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7251, 25 CA. 1335, 18 Ns. 1333-1917, s. 2.
8446. İmzasız, En Son Telgraflar, 7251, 25 CA. 1335, 18 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman ve Bulgar Harp Raporları, Rusya’da Akd-ı Sulh İçin Bir Teşebbüs, Brezilya Sefiri Pasaportunu İstiyor, Meksika Bî- taraf Kalacak, İngiltere’de Ekmek Darlığı, Viyana’da Sulh Kilisesi, Şehzâde Ziyaeddin Efendi Hazretleri, Bir İspanya Heyet-i Askeriyesi Berlin’de, Alman İstikrazına İştirak Edenler, Bir Tayyare Kahramanının Sükûtu, Batırılan Vapurlar.)
8447. İmzasız, Bulgar Misafirlerimiz, 7252, 26 CA. 1335, 19 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bulgaristan’dan gelen heyet hk.)
8448. İmzasız, Amerika’nın İtilafa Muavenetlerinden: Garpta Amerika Tayyarecileri, 7252, 26 CA. 1335, 19 Ns. 1333-1917, s. 1.
8449. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7252, 26 CA. 1335, 19 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporu, Avusturya Kabinesinde Tebdilât, İngiltere’de Amele Harp Aleyhinde.)
8450. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7252, 26 CA. 1335, 19 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sulh İçin Çalışıyor, Rusya’da Yeni Bir Muhtariyet, Bulgar Gazeteleri ve Sulh Ümitleri.)
8451. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7252, 26 CA. 1335, 19 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, Bulgaristan Heyet-i Mahsûsası, Ziyafet, Avusturya Mebûsları Şehrimizde, Karilerimizden Bir Rica, Bir Osmanlı-Alman Maden Şirketi, Türk Pamukları, Şehramenetinin Açtığı Hamamlar, Bazı Rüsûmat Memurlarının Takaidleri Hakkında Kânûn, Konferans, Hilâl-i Ahmer Sergisi, Tefsir-i Şerif Tedrisâtı, Bahriye Mekteplerine Talebe Kaydı, Teşekkür, Daire Nakli, Tebdilât-ı Hevâiye, Millî Sinema, Ticaret-i Umûmiye Mecnûası, Hayvanlarına Çayır Vermek İsteyenlere.)

8452. İmzasız, Büyük Fransız Taarruzu Akîm Kaldı, 7252, 26 CA. 1335, 19 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Alman Akşam Harp Raporu.)
8453. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7252, 26 CA. 1335, 19 Ns. 1333-1917, s. 2.
8454. İmzasız, En Son Telgraflar, 7252, 26 CA. 1335, 19 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Müthiş Hücumlar ve Yarma Harekâtı Semeresiz ve Akîm Kaldı, Muharebât-ı Hevâiye, Bî-taraf Krallık Ziyareti, Batırılan Vapurlar.)
8455. İmzasız, Bu da Bir Tecrübe idi, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 1. (Romanya ve Amerika'nın harbe duhûl etmesi hk.)
8456. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya'da Amelenin Nümayişleri, Amele Tekrar İşlerine Başlamışlar, Almanya Akşam Harp Raporu, Prusya'da Kânûn-ı Esâsî Meselesi, Almanya'nın Belçika Vali-i Umûmîsi, Yine İtalyanların Beceriksizliği, Avusturya'da Parlamento Meselesi.)
8457. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amele ve Asker Kongresi Mukareratı, Rus Orduları Başkumandanlığı, Meclis-i Müessesâtın İçtimâi, Rusya'da Sosyalist Teşkilâtı, Petersburg'da Yeni İhtilaller.)
8458. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 1.
8459. İmzasız, Altıncı Alman İstikrazının Parlak Muvaffakiyeti, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 1. (Şimdiye kadar akdedilen istikrazların hepsinin fevkinde 12 Milyar 770 Milyon.)
8460. İmzasız, Amerika ve Harp, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Wilson'un Amerikalılara Beyânnâmesi, Amerika'da da İaşe ve Erzak Derdi, Cenûbî Amerikalılara da Ne Oluyor?.)
8461. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Bulgaristan Heyeti Şehrimizde Seyf-i İftiharın Takdimi, Türk Şehzadeleri Almanya'da, Nişan, Meclis İdare Velâyeti, Para Makamında Tramvay Bonoları, Adalarda Kuş Saydı Memnû', Cins-i Fûrs Islâhı, Tebdilât-ı Hevâiye, Hanımlara Mahsus Eşya Pazarı.)
8462. İmzasız, Ne Yapmalı, Nasıl Yaşamalı, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 2. (Avanzâde Süleyman Bey tarafından neşredilen kitap.)
8463. İmzasız, Sherlock Holmes'in Hatıratı, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 2. (Kitap ilânı.)
8464. İmzasız, En Son Telgraflar, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rus Sosyalistleri Harbe Nihayet

- Verilmesini İstiyorlar, Hükümet-i Mevkite Düşman İmiş, Bir Sosyalist Nazır, Amerika'da Ahz-ı Asker Kânûnı, İtilaf Amerika'dan İstikraz İstiyor, Brezilya'daki Almanlara Tecavüz Edilmeyecek, Batırılan Bapurlar, Tahtelbahir Muharebesi ve İspanya, İtilaf Taarruzu Bir Teşebüüs Nevmidânedir.)
8465. İmzasız, Amerika İle İnkıtâ' Mûnâsebetimiz, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 1. (Amerika'nın Almanya ile harpte olması dolayısıyla Amerika ile münasebetin kesildiği hk.)
8466. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 1.
8467. İmzasız, Rusya'da Mukâbil-i İhtilâl ve Tezebzüb Başladı, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da Mukâbil-i İhtilâlin Zuhuru, Rusya'da Kan Dökülüyor, Rusya'daki Akvâma Hürriyet, Harp İçin İstikraz İstiyorlar, Amerika Kesesini Rusya'ya Açacak, Çarizmin İddası İçin Propagandalar.)
8468. İspanya'da Romanones Kabinesinin İstifası, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 1.
8469. En Muharebesi, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Büyük Fransız Taarruzunun Muvaffakiyetsizliği.)
8470. İmzasız, Almanya'nın Belçika Valisi, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 1.
8471. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Prusya Hakkında Mesaidat, Hamburg'da Vatanperverâne Bir Nümâyîş, Romanya'da Erzak Meselesi Yolunda, Avusturya'da Mesail-i Dâhiliye, Avusturya'da Sulhperverâne Cereyân, Hollanda'nın Bî-terafılığı, tahtelbahir Harbi ve İngiltere'de İâşe.)
8472. İmzasız, En Son Telgraflar, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Amerika ile Mûnasebetimizin Katî, Alman ve Bulgar Harp Raporları, Bir Alman Tayyaresinin Mühim Muvaffakiyeti, Arnavut Heyeti Kral Karl Huzurunda, Stokholm'de Yeni Bir Konferans, Batırılan Vapurlar.)
8473. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Bulgaristan Heyeti, Tebdilât-ı Hevâiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuâsı, Yeni Mevlid-i Nebevi, Osmanlı Anonim Şirketi.)
8474. İmzasız, Avrupa Hâricinde, 7258, 3 R. 1335, 25 Ns. 1333-1917, s. 1.
8475. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7258, 3 R. 1335, 25 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, _____ Taarruzlarında Fransızların Zayıyatı, İspanya'nın Tahtelbahir Harbine Dair Notası, Cebren Götürülen Almanlar, İspanya'nın Katî Bî-terafılığı.)

8476. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7258, 3 R. 1335, 25 Ns. 1333-1917, s. 1.
8477. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7258, 3 R. 1335, 25 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da Sosyalist Bayramı, Rus Sosyalistleri ve Sulh, Ameleye Karşı Bir Beyânnâme.)
8478. İmzasız, Yunanistan'da Hal ve Mevkî Fenâlaşıyor, 7258, 3 R. 1335, 25 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Lambros Kabinesi Yerinde Kalacak mı?, Yunanistan'da Cumhuriyet İstiyorlar.)
8479. İmzasız, Garp Cephesinde Müthiş Tayyare Muhârebâtı ve Tayyareci Olmak İçin Kabul İmtihânı, 7258, 3 R. 1335, 25 Ns. 1333-1917, s. 1.
8480. Millî [Ajans], İkinci Gazze Muharebesi, 7258, 3 R. 1335, 25 Ns. 1333-1917, s. 1.
8481. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7258, 3 R. 1335, 25 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Türkiye-Bulgaristan Münâsebeti, Tevcihât-ı İlmiye, Şüheda Ervâhına Mevlid-i Şerif, Vilayet Haberleri, Tashih, Konser, Müsamere, İrtihal, Hilâl-i Ahmer Aşhaneleri İanesi, Evlâd-ı Şüheda İanesi, Türk Ocağında Serbest Dersler, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8482. İmzasız, En Son Telgraflar, 7258, 3 R. 1335, 25 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Fas'ta Fransızlara Karşı, Cenûbî Amerikalıların Bî-terafılığı, Rusya'yı Para İle mi Bağlıyorlar.)
8483. İmzasız, Leyle-i Regâib Amimet'ül-mevvâb, 7259, 4 R. 1335, 26 Ns. 1333-1917, s. 1. (Regâib gecesini haber vererek yapılacaklardan bahseder.)
8484. İmzasız, Milikov'un Başı, 7259, 4 R. 1335, 26 Ns. 1333-1917, s. 1. (Yapılan seyahatin başında Milikov'un öldüğü hk.)
8485. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7259, 4 R. 1335, 26 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Avusturya'da Mesâil-i Dâhiliye, İspanya'nın Notası, Yevmi 7 Milyon Lira Masraf, Kanada'da İhşab Gemiler İhtiyacı, Mühim Bir İtilaf Konferansı, Yine Yunan Meselesi, Rus Harbiye Nazırı Roman Cephesinde, Lansing Ne Demiş, Balfour Amerika'ya Varmış.)
8486. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7259, 4 R. 1335, 26 Ns. 1333-1917, s. 1.
8487. İmzasız, Kanlı Bir Hayat-ı Sultaniyetin Hazin Akıbeti, 7259, 4 R. 1335, 26 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Sırbistan'ın Musibetleri.)
8488. A. [Ç]-[Osmanlı Ajansı], El-yevm Muhârebeler Hem Müthiş, Hem Garip, 7259, 4 R. 1335, 26 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Garp Cephesi Melhâme-i Küberâsı.)
8489. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7259, 4 R. 1335, 26 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, Nişan, Hariciye Müsteşarlığı Vekâleti, Cûlus-ı Hümayûn

- Merâsîmi, Sadrâzam Paşa Berlin’de, Dostluk Yurdu Binasının Vazi’-i Esas Resmî, Tarih-i Osmânî Encümeni, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8490. İmzasız, En Son Telgraflar, 7259, 4 R. 1335, 26 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Bulgar Harbiye Nazırı Sulhu Garip görüyor, Hasattan Evvel Sulh Akdedilecekmiş, Meclis-i Müessesâtın Moskova’da Toplanmasını İstiyorlar, Yunan İttihat Cemiyetinin Mukarerâtı, Brezilya’da Amele İsyanı.)
8491. İmzasız, Cülûs u Hümâyun Hazret-i Padişâhî, 7260, 5 R. 1335, 27 Ns. 1333-1917, s. 1. (Padişahın dokuzuncu sene-i devriyesinin cülûs töreni hk.)
8492. İmzasız, İstikbal ve Kömür, 7260, 5 R. 1335, 27 Ns. 1333-1917, s. 1. (Kömür olan memleketlerin kendilerini bahtiyar saydıkları hk.)
8493. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7260, 5 R. 1335, 27 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Almanya ve Sulh Meselesi, Avusturya’da Mühim Dâhili Meselesi, Garpta İngiliz Hezimetî, Hakikat Nasıl Gizlenir, İtilaf Konferansı, Yeniden Batırılanlar, Bulgar Sosyalistlerinin Tebriği.)
8494. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7260, 5 R. 1335, 27 Ns. 1333-1917, s. 1.
8495. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7260, 5 R. 1335, 27 Ns. 1333-1917, s.1
8496. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7260, 5 R. 1335, 27 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ziyaret-i Padişâhî, Türkiye-Almanya, Talat Paşa’nın Avdetinde, Sadrazam Paşa Hazretlerinin Beyânâtı, Bulgar Sefiri, Atiba’nın Hastaları İhbar Vazifesi, Dersaadet Tramvay Şirketinden, Hadis ve Tefsir Dersleri, İrtihal, İktisadiyat Mecmûâsı, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8497. İmzasız, Tabiat Kânunu, 7260, 5 R. 1335, 27 Ns. 1333-1917, s. 2. (6 Şv. 1285 tarihli Tabiat-ı Osmâniye Kânunu’nun altıncı maddesine müzeyyel fıkra hakkında kânun.)
8498. İmzasız, En Son Telgraflar, 7260, 5 R. 1335, 27 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Sulh Lehinde Tahrikât, Krallık Mülâkatı.)
8499. İmzasız, Rusya’nın Kârı, 7261, 6 R. 1335, 28 Ns. 1333-1917, s. 1. (Hatt-ı harpten İtilafçıların ne faydası olacağı ve Rusya’nın buradan ne gibi kâr edeceği hk.)
8500. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7261, 6 R. 1335, 28 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Makedonya’da İngiliz Mağlubiyeti, Almanya’da Cephe Gerisinde Ordular, Belçika Vali-i Umûmîliği, Almanya’da Amele Nümayişleri

- Münasebetiyle, Batırılan Vapurlar, Yeni Portekiz Kabinesi, Rus Ordusu Karma Karışık.)
8501. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7261, 6 R. 1335, 28 Ns. 1333-1917, s. 1.
8502. İmzasız, Amerikalılar ve Harp, 7261, 6 R. 1335, 28 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerikalılar Me'kûlat Piyasası, Amerika Limanlarında Alman Vapurları.)
8503. İmzasız, Ümit-bahş Sulh Haberleri Etrafında, 7261, 6 R. 1335, 28 Ns. 1333-1917, s. 1. (Acaba İskandinav devletlerinin sulh ve müâmelâtı temin için gayretleri oluyor mu?.)
8504. İmzasız, Cülûs-ı Hümâyun ve Leyle-i Regâib Tebrikâtı, 7261, 6 R. 1335, 28 Ns. 1333-1917, s. 1.
8505. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7261, 6 R. 1335, 28 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmi, Resm-i Geçit, Türk ve Bulgar Dostluk Yurdunun Vazî' Esas Merâsimi, Harp Madalyası İhsanı, Kinin Hakkında Kânun, Genç Dernekleri, Mahal Kararnâmeleri, Muhacirlerin Kayd Muamelesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Hilâl-i Ahmer Müsameresi, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası.)
8506. İmzasız, En Son Telgraflar, 7261, 6 R. 1335, 28 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Nazır Balfour'un Mütalası, İngiltere'de İaşe Meselesi, İngiliz Limanlarındaki Flemenk Vapurları, Japonya Ordusunu İstiyorlar.)
8507. İmzasız, Dehen Açıklığı, 7262, 7 R. 1335, 29 Ns. 1333-1917, s. 1. (Memleketimizin kemal-i irfan ile şahit olduğu dehen açıklığından söz ediyor.)
8508. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7262, 7 R. 1335, 29 Ns. 1333-1917, s. 1.
8509. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7262, 7 R. 1335, 29 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Tahtelbahir Harbi, Avusturya'da Kabine Meselesi, İskandinavya Devletlerinin Konferansı, Stokholm Sosyalist Konferansı, İrlanda'da İstiklâl İçin, İtilaf Yunanistan'ın Aleyhinde, Çin Harbe Girmek İstiyor.)
8510. İmzasız, Türk-Alman Dostluk Yurdu Binasının Vazî' Esasına Ait İntibaattan, 7262, 7 R. 1335, 29 Ns. 1333-1917, s. 1.
8511. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7262, 7 R. 1335, 29 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da Harp Aleyhinde Nümayişler, Rusya'da Ordunun Hali, Milikov Ne Havalarda.)
8512. İmzasız, Amerika Haberleri, 7262, 7 R. 1335, 29 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Amerika Münferit Sulh Akd Etmeyecekmiş, Amerika'da Fransızlar ve İngilizler, Amerika'da Sefâin-i Ticariyenin Teslihi, Cenûbî Amerika Cumhuriyetlerinde.)

8513. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7262, 7 R. 1335, 29 Ns. 1333-1917, s. 2. (Huzura Kabul, Sadrazam Paşa Almanya'da, Vilayette Cülûs-ı Hümâyûn Merasimi, Tebdilât-ı Hevâiye, Osmanlı Donanma Cemiyeti Piyangosu.)
8514. İmzasız, En Son Telgraflar, 7262, 7 R. 1335, 29 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Cülûs-ı Hümâyûn Hazret-i Pâdişâhî Münasebetiyle Tebrik Telgrafları, Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, İtilaf'ın Adem-i Muvaffâkiyeti ve Sulh, Galiçya'nın İdaresinde Müsaedat, Batırılan Bir Amerika Vapuru, İtalya'da Zelzele.)
8515. İmzasız, Sulh Yolunda İngiliz Amelesi, 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 1. (İngiliz Amele Fırkasının, İngiliz millete gönderdiği beyânâme hk.)
8516. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, Bir Kahramanın Taltifi, Avusturya Nazırının Vefatı, Avusturya'nın Lehistan Valisi, Bir Roman Torpidosu Battı, Amerika'daki Avusturyalılar Hakkında.)
8517. İmzasız, Tahtelbahir Harbi ve Kuvve-i Zafer Ümitleri, 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Tahtelbahirler Harbinin Fevkâlâde Muvaffakiyetleri, Harbi Kazandık Demektir.)
8518. İmzasız, İhtilâl Haberleri, 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da Dâhili Mücâdelât, Rusya'da Köylü Tehlikesi.)
8519. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 1.
8520. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Gazze Muharebesinde Alman Tayyarecileri, Vilayette Cülûs-ı Hümâyûn Merâsimi, Türk Gençleri Almanya'da, Nişan ve Madalya, Bağdat Demir Yolu İmtiyazı, Polis Müzesi İçin, Zanaat-ı Nefise Sergisi Nizâmnamesi, Tebşirat-ı Edebiyye, Tebdilât-ı Hevâiye, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Kadıköyü Hanımlarının Gayreti, Yeni Mevlid-i Nebevi.)
8521. [YÂSÂR], Amasyalı Hüseyin Hüsameddin, Türklerin "Âdem"i, 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 2. (Her milletin kendi tarihini bilmesi gerektiğinden ve Türklerin geçmişi hk.)
8522. İmzasız, En Son Telgraflar, 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, İngiliz Başvekili Vehâmeti İtiraf Eylemiş, Tahtelbahirlere Karşı Taarruz Usûlü, Amerika İtilafçılara Karşı İkrâz Ediyor.)
8523. [ORAN], Ahmet Cevdet, Narh-ı Hadd A'zamı Fiyatı, 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 1. (Viyana'daki Tüketiciyi Koruma Kânunu hk.)

8524. İmzasız, Acaba Son Tecrübe mi?, 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 1. (Garp cephesinde cereyân eden ahvâl-i harbiye hk.)
8525. İmzasız, Garp Muharebeleri, 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Akşam Harp Raporu, İngilizlerin Kanlı Hezimetleri.)
8526. İmzasız, Şiddetli Tahtelbahir Harbinden Beklenen Ümitler Tamamen Tahakkuk Ediyor, 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 1.
8527. İmzasız, Rus İhtilâli, 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da Asker Firârîleri, Rus İhtilâli ve Sulh, Rusya'da Harp ve Sulh Cereyanları, Gönüllü Usûlü Kabul Ediliyor.)
8528. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Rusya ve Telgraf Heyeti Teftişiyesi, Şura-yı Devlet Heyet-i Umûmiyesi, Kabul u Sefîra, Nişan, Harp Liyâkat Madalyası, Çay Ziyâfeti, Almanya'ya Gitmek İsteyen Talebemize, Almanya'da Türk Talebesi, Azimet, Kömürlere Fiyat Vazîi, İrtihal, İktisâdiyat Mecmûâsı, Teşekkür, Mahal Karamânesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Millî Sinema.)
8529. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 2.
8530. İmzasız, En Son Telgraflar, 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Düşmanların Tahtelbahir Harbinden Şikâyetleri, Amerika'da Hıdmet-i Mecbûrîyenin Kabulü, Amerika'dan Hem İstimdad Hem Şikâyet, Alman Altıncı Harp İstikrazı, Fransa'da Ziraiyyat Pek Az, Romanya Harbe Bilâ-Iztrâr Girmiş.)
8531. İmzasız, Vilayetimiz İçin Seyyar Bir Sergi, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 1. (Emrâz-ı zuhuriye hastalığı hk.)
8532. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 1.
8533. İmzasız, Tahtelbahir Harbi ve Doktor Hollferich'in Beyânatı, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Nutkun Mufassal Metni.)
8534. İmzasız, Garp Melhamesi, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Fransızlar'da İtiraf Ediyorlar, Fransızların Müthiş Zayıyatı, Almanlarda Şiddetli İhtilâflar, Amerika'da Mecbûrî Hıdmet-i Askeriye, İngiltere'de Şiddetli Asker İhtiyacı.)
8535. İmzasız, Havada 50'den Fazla Galebe, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 1.
8536. İmzasız, Fransa'da Erkân-ı Harbiye Riyâseti Mıka mı?, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 1.

8537. İmzasız, Rusya-Sulh, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Afrika'da İstiklâl Hareketi, Rusya'da İhtilâlcî Çeteler, Moğollar Millî Muhtariyet İstiyorlar, Fransızlar Mutlaka Alsos'u İstiyorlar.)
8538. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Adalar, Çamlar, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Adalar da Çam Hastalıkları, Bizde Üç Asır Evvel Kemânî Merhumun Ağaç Hastalıklarından Bahsetmesi, Tırtılların Tahribâtı Ve İmhâsı Çareleri, Tırtıl Keselerinden Yüz Elli İki Mütceviz Adededinin Şehremini Tarafından İmha İhrakı, Tırtılların İmha Ve Çamların Muhafazası Teşkilâtının Lüzumu.)
8539. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Saray-ı Hümâyûn'da Konser, Sadrâzam Paşa'nın Avdeti, Tevcihat, İyi Bir Teşebbüs, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye, Fakir Talebenin İâşesi, Vilayet Haberleri, At Fiyatlarında Tenzilât, Mukabele Payesi, Tiyatro Biletleri Hakkında, Tebdilât-ı Hevâiye, Finten 7 Perde 1 Tablo.)
8540. İmzasız, En Son Telgraflar, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Bütün Düşman Hücumları Akîm, Rusya Haberlerinden, Rus Askerlerinde Harp Arzusu Yok, Rusya'da Lehistan Meselesi.)
8541. İmzasız, Angolo-Sakson Âleminde, 7266, 11 R. 1335, 3 Ms. 1333-1917, s. 1. (Angol-sokasonların tarihlerinde uğramadıkları kadar duhûle uğradıkları hk.)
8542. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7266, 11 R. 1335, 3 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, İngiltere'de Ekmek Azalıyor, Amerikalılar ve İrlanda Meselesi, Amerika Ne Kadar Ağır Hazırlanıyor, Avusturya-Meksika, Bavyera Başvekili Sulhtan Ümit-var.)
8543. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7266, 11 R. 1335, 3 Ms. 1333-1917, s. 1.
8544. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7266, 11 R. 1335, 3 Ms. 1333-1917, s. 1.
8545. İmzasız, Sosyalistlerin Sulhy Lehinde Gayterleri, 7266, 11 R. 1335, 3 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Sosyalistleri ve Sulh, Danimarka Sosyalistleri ve Sulh, İsveç Sosyalistleri ve Sulh.)
8546. İmzasız, Rus Haberleri, 7266, 11 R. 1335, 3 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hükümet-i Mevkite ile Amele İhtilâfî, Rus Ordusu Meclislerle Doluyor, Bir Cemiyet Daha, Yine İçtimâî Yine Mukarrerât, Rusya'da Askerlere Harit-i Tâme.)

8547. İmzasız, Garp Muharebeleri Akîm, Fransızlar Nâ-hoşnut, 7266, 11 R. 1335, 3 Ms. 1333-1917, s. 1.
8548. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7266, 11 R. 1335, 3 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Selamlık, Sadrâzam Paşa'nın Seyâhati, Hilâl-i Ahmer Müsameresinin Tehiri, Talat Paşa'nın Teşekkürü, Talat Paşa'nın İmparator Tarafından Kabulü, Saray-ı İmparatori'de Ziyafet, Türkiye-Almanya Münâbet-i Hukûkiye, Tayin, Sezâi Bey Efendi'nin Avdetleri, Erzak Tevziâtı Hakkında, Bir İntihar Hadisesi, Konferans, Hilâl-i Ahmer Menfâatına Konser, Teşekkür, Ticaret-i Umûmiye Mecmuası, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8549. İmzasız, En Son Telgraflar, 7266, 11 R. 1335, 3 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rusya'da Fenâ Bir Herc ü Merc, Hasbihâne Gemilerinin Suüstimâli, Fransız Başkumandanının Azli, Zırhlı Sıhhiye Otomobilleri.)
8550. İmzasız, Hezeyan'ın Hudûdu, 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 1. (Almanya'daki bir fabrikadan ve bu fabrikada ölülerin işlenip mum yapılması hk.)
8551. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Fransız Başkumandanlığına Tarizat, Gidip Geliyorlar, Tahtelbahir Tesirâtı, Macar Kabinesinde Yeni Nutuklar, Reichstag Reisinin Nutku, Stockholm Sosyalist Konferansı, Bulgar Sosyalistleri Gidiyorlar, Afrika'da Askerlik Mücadelesi, Sosyalist Lenin Aleyhinde.)
8552. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 1.
8553. İmzasız, Rusya'da Herc u Merc, 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Petersburg'da Sosyalist Bayramı, Petersburg'da Yeni Sürüş, Galiçya Rus Valisi.)
8554. İmzasız, Tahtelbahir Harbi Yaman: İngiltere'de Açlık: 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizler Almanların Yediği Kadar Ekmeğe Kanaat Edecekler, Bir Gazetenin Açlıktan Şikâyeti, Umûm-ı İtilaf Memleketleri Ahâlisine Bir Tayin Vermeli İmiş.)
8555. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Talebe Heyet-i Talimiye Vezâifi, Konser, Memurin Maliye Teşkilâtı, Ervâh-ı Şüdehaya Mevlid-i Şerif, Sadrâzam Talat Paşa'nın Müttelik Memleketlere Seyahati, Hadis ve Tefsir Dersleri, Teşekkür, Bir Müsamere-i Edebiyye Mûsikiye, İrtihal, At Koşusu, Kitapçılar ve Kâğıtçılar, Türk Düşünüşü, Çiftçiler Derneği Mecmûâsı, Tebdilât-ı Hevâiye, Ticaret-i Umûmiye Mecmûâsı.)

8556. İmzasız, Şehrimizde Emrâz-ı Sâriya Mücâdelesi, 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 2. (Hastalıkla mücadele hk.)
8557. İmzasız, En Son Telgraflar, 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları.)
8558. İmzasız, Muhârebe-i Umûmiye ve Tarih-i Umûmî, 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 1. (Volteir ve Monsteque'nun yeni tarih usüllerinin müdevvinlerinden biri olduğundan ve On Dördüncü Lui devrine ait yazdığı kitabın bölümleri hk.)
8559. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Romanya'da Sefâlet, Ha Olmuş, Ha Olmamış, Müthiş Yalanların Tansîmi.)
8560. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 1.
8561. İmzasız, Tahtelbahir Harbi, 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere'de Kâğıt Buhrânı, Fransızların Lisânından: Tahtelbahir Harbi, İngiltere'de Mekûlat Sarfiyatının Azalması, Sigorta Ücretleri İki Misli Artmış, İngiltere'de Bahriye Nezâretinde Tebdilât ve Tedilât, Batırılan Gemilerin Müthiş Yekûnu.)
8562. İmzasız, Londra Konferansı, 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz İmparatorluğu Konferansı, Parlak Fakat Boş Laflar.)
8563. İmzasız, Almanya'da, 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Reichstag'da Mühim İstizâhlar, İmparator ve İmparatorluk İçin Harp, Almanya'da Kânûn-ı Esâsî Encümeni.)
8564. İmzasız, Tahtelbahir Harbi İngiltere'nin Başına Afet, 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 1.
8565. İmzasız, Rusya'da, 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Petersburg'da İtilafçılar Tetikte, Hariçteki Rusların Avdetini İstemiyor, Rus Asker Kaçakları, İngiltere Yeni Rusya'yı Anlasın, Fransa'da Muvaffakiyetsizlik Neticelerinden, İtalyan Taaruzu da mı Var.)
8566. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Şehzâde Ömer Faruk Efendi, Talat Paşa'nın Seyahati, Talat Paşa'nın Mühim Bir Mülâkat, Sofya'da İstiklâl Hazırlığı, Türkiye-Avusturya, Sofya'da Ziyafetler, Mevlid-i Şerif Kıraâtı, Avdet, Tevfik Paşa'nın Hastalığı, Hilâl-i Ahmer Sergisinin Muvaffakiyeti, Hilâl-i Ahmer Müsâmeresi, Konferans, İdman Bayramı, Akd, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûâsı, Tebdilât-ı Hevâiye, Türk Toprağı.)
8567. İmzasız, En Son Telgraflar, 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rusya'nın Ahvâli Günden Güne

- Berbat, Artık Ruslar İngilizler’i Sömürüyorlarmış, Romanya Hariciye Nazırı Vekili, Yeni Yunan Kabinesi, Amerika Yerlilerinden Süvâri Alayları, Macaristan Kabinesinin Tedili Meselesi.)
8568. İmzasız, Büyük Britanya’nın Lehistanı, 7269, 14 R. 1335, 6 Ms. 1333-1917, s. 1. (Lehistan’ın istiklâlinin İrlandalıları harekete geçirdiği hk.)
8569. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7269, 14 R. 1335, 6 Ms. 1333-1917, s. 1.
8570. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7269, 14 R. 1335, 6 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Garp Cephesinde İngiliz Taarruzu, İngiliz-Fransız Zayiâtı, Almanya’da Kânun-ı Esâsî Tedilâtı, Paris’te Sulh Nümayişi, Rusya’da Muhtâriyetler ve Yeni Ordular, Amerika ve Harp, Amerikalılar-Tahtelbahir Tehlikesi, Yeniden Batırılanlar, Her tarafta Kömür Meselesi, Seby İrlanda Meselesi, Macar Muharebelerinden Birisi, Lehlerin Yevm-i Mahsûsu.)
8571. İmzasız, Yunanistan’da, 7269, 14 R. 1335, 6 Ms. 1333-1917, s. 1.
8572. İmzasız, Bükreş’te Cülûs-ı Hümâyûn Merâsimi, 7269, 14 R. 1335, 6 Ms. 1333-1917, s. 1.
8573. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7269, 14 R. 1335, 6 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Talat Paşa’nın Seyahati, Kampanya Gazetesi Muhterem Misafir Sernâmesi Altında, Lata Paşa Şerefine Ziyafet, Ankara’da Mezrûat Mükemmel, İki Türk Esirinin Firârı, Şeker ve Sabun Tevzii, Kitab-ı Diniyye’ye Hürmet, Türk İktisâdı ve Tasarruf, Osmanlı Donanması Piyangosu, Bir Milyonm Kuruş, Çekirge Mücadelesine Mahsûs Nüsha, Emrâz-ı Sâriye Mütéhassısı Abdülsâlim Paşa,.)
8574. İmzasız, En Son Telgraflar, 7269, 14 R. 1335, 6 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rus Hükümeti Mevkitesi Aleyhinde, Rusya: Hükümet-i Müttedihe, Sulh Hakkında İstizahlar, İngiliz Bahriyesinde Islâhat, İngiliz Mahafilinde Bedbinlik, Batan Norveç Gemileri, İngiliz Savahilinin Bombardımanı Münâsebetiyle.)
8575. İmzasız, Talat Paşa’nın Avdeti, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 1. (Talat Paşa’nın Almanya, Avusturya ve Bulgaristan’a olan seyahatlerinden döndüğü hk.)
8576. İmzasız, Almanya’da Kânun-ı Esâsî Te’dilâtı, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Reichstag’ın İçtimâî ve Seddi Hakkı, Tâli Bir Komisyon.)
8577. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Yeni Bir İtilaf Konferansı, İtilafçıların Müşterek Parlamentosu, Yeni Brezilya Hariciye Nazırı, Çin İlân-ı Harbe Kadar Gidiyor, Tahtelbahir Harbi ve

- İngiltere’de Erzak, İngilizler ve Bî- taraf Vapurlar, Reichstag’da Esirler Hakkında Beyânat.)
8578. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 1.
8579. İmzasız, Büyük Garp Taarruzunun Akâmeti, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Adem-i Müvaffakiyetden Sonra Tebdirler, Fransızların Müthiş Zayıyatı, İtilaf Taarruzu Çamura Saplandı.)
8580. İmzasız, İki Taraf Pehlivanlarına Rabt-ı Amâl Etmişler, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 1.
8581. İmzasız, Rus Ordusu ve İhtilâl, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 1.
8582. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Şehzâde Abdurrahim Efendi, Talat Paşa’nın Seyahat ve Avdeti, Muhâdenetkârane Telgraflar, Trablusgarp Sahillerinde, Stokholm Sefiri Sabık Cevat Bey, Maliye Nezâretinde Memurlar, Vilayet Haberleri, Tecil, Köy Bankası, İrtihal, Halkalı Ziraat Mekteb-i Alîsi, Muallim Mecmûası, Türk Talebesi Almanya’da, Ankara’da Ziraat 3 Milyon Dönüm.)
8583. İmzasız, En Son Telgraflar, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Yeniden Müthiş Bir Fransız Taarruzunun Tardı, Bir Ayda 1 Milyon Ton, Bulgar Sosyalist Mürhassları, Bir Tane Daha, Yeniden Batırılanlar, Bir Kahramanı Mağlup Etmek İçin.)
8584. İmzasız, Yuvarlanan Yuvarlanana: Çardan Sonra Hükümet-i Mevkite, 7271, 16 R. 1335, 8 Ms. 1333-1917, s. 1. (Yeni Rus Hükümet-i Mevkitesinin yapmayı düşündüğü meseleler hk.)
8585. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7271, 16 R. 1335, 8 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, 1.000.000 Ton, Milikov Aleyhinde, Finlandiya İstiklâlini İstiyor, Almanya’da Kânun-ı Esâsî’yi Tedil, İngiltere Bahriye Nezâretinin Tensiki, İngiliz-Fransız Müzâkerâtı, Amerika’nın Muâveneti, İngiliz Eski İngiliz Değil.)
8586. İmzasız, Garpta, 7271, 16 R. 1335, 8 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Pek Kanlı Muhârebeler.)
8587. İmzasız, Avrupa Meydân-ı Harplerinde “Türk” Nâmını Yeniden Tanıttıranlar, 7271, 16 R. 1335, 8 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Romanya Kralının Kori-yı Teslisleri.)
8588. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7271, 16 R. 1335, 8 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Tevcihat, Trablus Sahilinin Bombardımanı, Talat Paşa’nın Seyahatine Müteâlik, Hüsnü Bey’in Katillerinin Tutulması, Dârülelhan Küşâd Ediyor, Defin, İrtihal,

- Mütahitlere, Teşekkür, Yeni Türkiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûâsı, Efkâr-ı Cedide Kütüphanesi, Hasta Bakıcılara, Top Tecrübeleri, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8589. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7271, 16 R. 1335, 8 Ms. 1333-1917, s. 2.
8590. İmzasız, En Son Telgraflar, 7271, 16 R. 1335, 8 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusrurya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Petersburg'da Yeniden İğtişaşlar, İhtilâlciler Arasında Kanlı Müsademeler, Doma'nın Fevkâlâde İçtimâî, Lenin'in Müdafaa, Rusya'yı Nasıl Tehdit Ediyorlarmış, Rusya'nın Borçları 66 Milyar, Yunanistan'da Yeniden Mürakabe Tesisi.)
8591. İmzasız, Rus İnkılâbı, Tahtelbahirler, Garp Tecâvüzü, Mahsûlât, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 1.
8592. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, En Boyunda Fransız Hezimetini, Batırılan Vapurlar, Amerika Maddeten Muavenet Etmeyecek, İtilafçılar Dertlerine Düştüler, Maver'a'nın Doğru Fikri, Amelenin Fikri Galebe Etti, Milikov'la Guçkov'un Değişitirmeleri, Yine Milikova Söylüyor, Bu da Hükümet-i Mevkitenin Propagandalarından, Tesirsiz Beyânâmeler, 1 Mayıs Şenlikleri, Hükümet-i Mevkitenin İcraâtları.)
8593. İmzasız, Rus İhtilâli Muhtelif Cereyânlarda Çalkanıyor, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hükümet-i Mevkite'nin Ma'hud Notası, Hükümet-i Mevkite Ric'at Ediyor, Muhtelit Bir Kabine Teşkili, Bayrak Bayrağa-Silah Silaha.)
8594. İmzasız, Emrâz-ı Sâriya'ya Karşı Mücâdele, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Beyâzıt Emrâz-ı Sâriya Mücâdele-i Daire-i Sıhhiyesi, Bâd-hevâ Hamamlar, Çamaşırhâneler.)
8595. İmzasız, Malûlâne Bir Cinâyetin Failleri Üç Kardeş, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 1.
8596. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Talat Paşa ile Mülâkat, Teşekkür Telgrafnâmeleri, Harik, Gazilerimize Tütün Hediyesi, Teşekkür, Tebdilât-ı Hevâiye, İrtihal, İstanbul'da Viyana Operet Heyeti.)
8597. İmzasız, Rum ve Bizans, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 2. (Celâl Nuri Bey'in mezkûr isimdeki kitabının neşri.)
8598. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 2.
8599. İmzasız, En Son Telgraflar, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Düşman Hücumları Akîm-Bir Ayda 362 Düşman Tayyaresi

- Düşürülmüş, Boğazlar Türklerin Elinde Kalmalıdır, Rus Ordusunda Sulhperver Aylar, Rus Ordusunda, İtalya Askerleri İsyan Etmiş.)
8600. İmzasız, Demir ve Kömür Mesâili-Almanya'nın Derece-i Serveti, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 1. (Fransa-Almanya ilişkisinden ve Fransa'da "Almanya'nın Serveti" adıyla çıkan bir makaleden söz ediyor.)
8601. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Almanya'da Pek Mühim Bir Keşif, Felandre Sahili Pek Muhteşem, Amerika Muavenet-i Malisi, Alman Harbiye Bütçesi.)
8602. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 1. (
8603. İmzasız, Rusya'da Tezebzüb Artıyor, Eksilemiyor, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da Müslümanlar ve Boğazlar Meselesi, Milikov Aleyhinde, Vaziyetlerinin Vehâmetini İtiraf Ediyorlar, 205 Bin Firâri, Rus Ordusunda İnzibatsızlık, Çarı Ne Yapacaklar, Almanya'ya Temâyül-İngiltere'den Tebâid, Ruslar Fransız Sosyalistleri Aleyhinde.)
8604. İmzasız, Garp Cephesi Muhârebâtının Azimet ve Şiddeti, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 1.
8605. İmzasız, Tahtelbahir Harbi, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Tahtelbahir Harbinin Saldığı Dehşet, Bahr-i Sefî'te Batırılan Vapurlar, Tahtelbahirlerden Mütevellit Zaiyat.)
8606. Kimyager Hüsamettin Şevket, Sakkarin Hakkında, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 2. (Sakkarin hakkında bilgi veriyor.)
8607. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Huzura Kabul, Nişan, Osmanlı Dilâverlerini Ziyaret, Biga'da Feyz ve Bereket, Romanya'da Bulgarların Faaliyeti, Bulgar Bankası Bükreş'te Şube Açıyor, Emraz-ı Asabiye ve Akliye Müsamerelelerinden, Paralarını İşlemek İsteyenlere, Türk Ocağından, Türk Yurdu, Tedbilât-ı Hevâiye, Talebe Defteri, Almanca ve Fransızca Tedrisathânesi, Millî Sinema.)
8608. İmzasız, En Son Haberler, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Petersburg İngiliz Sefiri Gidiyor mu?, Rusya Umur-ı Dâhiliyesinde Herc ü Merc, Sulh Taraftarları Galebe Edecek, Eğer Konferanslarla İş Buyurursa, Yunanistan Eser-i Hayat Gösteriyor, Edison Bu Sefer Muvaffak Olamayacak, İtalya Ordusunun Maktûl Zabitani, Alman Amelesinin Azim ve Sadakatı.)

8609. İmzasız, Ticaret-i Bahriye'ye Dair, 7274, 19 R. 1335, 11 Ms. 1333-1917, s. 1. (İngiliz Bahriye Ticareti hk.)
8610. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7274, 19 R. 1335, 11 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Dünkü Bulgar Harp Raporu, Romanya Arazisinin Ziraâ, İskandinavya Hükümetleri Konferansı, Romanya Kânun-i Esâsî'sinde Te'dilât, 3 Milyon Yakın Esir, Sulh Lehide Rica.)
8611. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7274, 19 R. 1335, 11 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Batırılan Vapurlar, İngiliz Donanmasının Aczi, Tahtelbahir Harbinin Büyük Muvaffakiyeti.)
8612. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7274, 19 R. 1335, 11 Ms. 1333-1917, S. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Sefiri Kaçtı mı?, Sir Corc Buchanan, Kaçmış Diyorlar, Rusya'da Tarlalar Boş.)
8613. İmzasız, Garp Cephesinde Müthiş Taarruz Alayı, 7274, 19 R. 1335, 11 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Düşmanın Pek Ağır Zayıyatı.)
8614. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7274, 19 R. 1335, 11 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Usûl-ı Muhârebeye Dair, Almanya Şam Konsolosu, Mükellefiyet-i Askeriye Meydânı, Müttefik Devletler Arasında, Tayin ve Tahvil, Dârülelhân'ın Resmî Küşâdı, 334 Bütçesi, Tarih-i Osmânî Encümeni Mecmûası, Narh-ı Tutmayan Kasaplar, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8615. İmzasız, En Son Telgraflar, 7274, 19 R. 1335, 11 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar Harp Raporları, Rusya'da Yeni Bir Mahkûmiyet İsteniyor, Rusya'ya Karşı Karşıya Ordular, Guçkov Çekilmiş, Sosyalist Konferansı, Fransız Sosyalistleri, Cenûbî Arnavutluk'ta İtalyan Faaliyeti, Ukranya Muhtâriyeti, Son Paris Konferansı ve Rusya.)
8616. İmzasız, Deridnotların Halli, 7275, 20 R. 1335, 12 Ms. 1333-1917, s. 1. (Büyük Britanya deridnotları hk.)
8617. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7275, 20 R. 1335, 12 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Safa-ı Delâlet Eder Bir Beyânâme, Bir Ceneralin Katli, Firarın Önünü Almak İçin, Ceneral Revsky, Alman Harp Raporu, Almanya'da Hukuk u İntihâbiye Meselesi, O da mı?.)
8618. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7275, 20 R. 1335, 12 Ms. 1333-1917, s. 1.
8619. İmzasız, Muhârebe-i Bahriye'de Muvaffakiyyet-i Kat'iyeye, 7275, 20 R. 1335, 12 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeniden Batırılanlar, İngiltere'nin Üç Zafı, Tahtelbahirlere Karşı Çare Aramak.)

8620. İmzasız, Makedonya Saray Ordusunun Taarruzu, 7275, 20 R. 1335, 12 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bulgar Harp Raporu.)
8621. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7275, 20 R. 1335, 12 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Samimi Telgrafnâmeler, Aile Matbahı Küşadı, Bulgar Müesseselerinin Dersaadeti Ziyaretleri, Tohumluk Mısır İsteyen Zirâiye, Müdafaa-i Milliye İânisi, Akyazı Maden Suyu, Konser, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûâsı, Vilayet Haberleri, Çekirgeler, Tebdilât-ı Hevâiye, Muamma-yı Kalp, Ferah Sinemasının Resmî Küşadı.)
8622. İmzasız, En Son Telgraflar, 7275, 20 R. 1335, 12 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar Raporları, Hükümet-i Mevkite Lehinde Protesto, Makedonya'da İtilaf Hezimetini, Bucanan Sayfıyede İmiş, Fransız Sefiri Çekiliyormuş, Yeniden Batırılanlar, Rus Divân-ı Umûmîsi, Tank Zırhlı Otomobilleri.)
8623. İmzasız, Saray'ın Çökmesi, 7276, 21 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (General Saray'ın çökmesi hk.)
8624. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7276, 21 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Dünkü Bulgar Harp Raporu, Stockholm Sosyalist Konferansı, James Kabinesi İtilafı Okşuyor.)
8625. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7276, 21 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1.
8626. İmzasız, Rusya Haberleri, 7276, 21 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Loyd Corch'un Beyânatı, Avutucu ve Uyutucu Sözler, 1 Tahtelbahir ve 6 Vapur, 44.000 Tunulanu Daha.)
8627. İmzasız, Rusya İhtilâlinde Yeni Safhalar, 7276, 21 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Petersburg ve Moskova Süruşları, Rus Kabinesi Te'dil Olunuyor, Rusya'yı Kandırmak İçin.)
8628. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7276, 21 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yazlık Saraya Nakil, Huzura Kabul, Osmanlı-Alman Mukâveletinin Kabulü, Müttefik Hükümdarlar Arasında, Tevcihât-ı İlmiye, Alâmet-i Mahsûsa ve Hatıra, İtimatnâme Takdimi, Düşman Tebasında Alacağı Olanlar, Düşman Tebasına Dînî Olanlar, Azimet, Mahmut Paşa Hamkamı Bâd-hevâ, Lekeli Hummaya Tutulanlar Hastahâneye, Vilayet Haberleri, Konferans, Tebdilât-ı Hevâiye, Kara Buğday Tohumu, Muamma-yı Kalp.)
8629. İmzasız, En Son Telgraflar, 7276, 21 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar Harp Raporları, Ruslar'daki Kara Cehâlet, Rusya'da İki Hükümet Var, Bu da İtilaf Taraftarı, Grandük Nikola Vatan Haini, Rus Hariciye Nazırı Namzedi.)

8630. İmzasız, Sulh İçin İttifâk: İskandinavyalılar'ın Bî- Taraflığı, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (İskandinavyalılar'ın üseraya ettikleri maddeler hk.)
8631. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Dünkü Bulgar Harp Raporu, Hava Postaları, Tahtelbahirlerin İngiltere'ye Yaptığı Darbeler, 1 Milyar 200 Milyon İngiliz Lirası, 29.000 Ton Daha, İtilafın Vahim Vaziyeti, Romanya'da İhtilâl Mukaddemâtı.)
8632. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1.
8633. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1.
8634. İmzasız, Rus Zırhlısının Garkı, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1.
8635. İmzasız, Rusya'da, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya Taarruza Geçmez, Buhâra Türkleri'nin Sesi, Beyne'l-milel Sosyalist Konferansı.)
8636. İmzasız, Sînâ Cephesinde Tayyare Muvaffakiyeti, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1.
8637. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Şükrü Bey'in Avrupa'ya Azimeti, Cevat Bey'in Stokholm'den İnfikâkı, Sanayi Nefise Mektebinde, Osmanlı-Alman Mukâvelâtının Kabûlü, Nişan, Asker Tramvaylarına Kimse Binemeyecek, Şarkı Güfteleri Müsabakası, Müsamere Tehirleri, Çiçek Bayramı, Osmanlı Donanma Cemiyeti Piyangosu, Tebdilât-ı Hevâiye, Rum ve Bizans.)
8638. [ALTINAY], Ahmet Refik, On İkinci Asr-ı Hicrî'de Osmanlı Etibbâsı ve Nizâmnâmeleri, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İstanbul'da Hekimler, Hekimlerin Teftişi, Hekim Başlıkların Nüfûzu, İbrahim Paşa'nın Sıhhî Teşebbüsleri.)
8639. İmzasız, En Son Telgraflar, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar Harp Raporları, Milikov'un Tevkifi, Fransızların Hiç İşine Gelmiyor, Tahtelbahir Harbinin Müthiş Tehlikesi.)
8640. [ORAN], Ahmet Cevdet, İmparator Karl, 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 1. (İmparatorun özellikleri hk.)
8641. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Fransa Ordusunda Şevk Yok, Stockholm Sosyalist Konferansı, İspanya Kralının Sulhpervêre Nutku, Bethmann Hollweg'in Viyana'yı Ziyareti, Almanya'da İâşe Meselesi.)
8642. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 1.

8643. İmzasız, Rus Haberleri, 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Guçkov'un Acı İtirafı, Rusya'ya Gidecek Amerika Heyeti, Rus Mültecileri Rusya'ya Dönüyor, Fransa'daki Rus Heyet-i Seferiyesi, İki Milyon Kaçak, Rusya'da Söz Ayağa Düştü.)
8644. M. A. [I], Trablusgarp'ta Hilâl-i Osmânî, 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Acilât Muharebesi.)
8645. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Yıldız Sarayına Nakl-i Hümâyûn, Murassa Mucîdi Nişânı, Türkiye-Almanya Mukâvelâtı, Almanya Hariciye Nazırının Beyânatı, Talat Paşa'nın Kabul Saatleri, Azimet, Zâhire Nakli ve Fûrûtu Serbest, Borsanın Kûşadı, Karadeniz'de Korsanca Bir Cinâyet, Bilgi Yurdu Işığı, Muallim Mecmuâsı, Aile Aşçısı, Büyük İdam Müsabakası, Vefa Yurdundan, Tebdilât-ı Hevâiye, Mahal Kararnâmesi, İdam Kararnâmesi.)
8646. İmzasız, En Son Telgraflar, 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rus Ordusunda Firaz Hastalığı.)
8647. İmzasız, Esnafa Karşı Grev, 7279, 24 R. 1335, 16 Ms. 1333-1917, s. 1. (Stokholm'de esnafa karşı olan grev hk.)
8648. İmzasız, Tahtelbahir Harbinin Tesîrâtı, 7279, 24 R. 1335, 16 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Denizlerim Hâkimi Kimdi?, 22.000 Ton Daha, İngiltere'de Maden Ocakları İşleyemiyor, Tahtelbahir Tehlikesini İzale İmkan Haricinde, İngiltere'de İâşe Meselesi, İtilafın Sefâin-i Harbiye Zayiâtı, Alman Harp Raporu.)
8649. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7279, 24 R. 1335, 16 Ms. 1333-1917, s. 1.
8650. İmzasız, Pek Karıştı, Harpte Tesiri Olanlar, 7279, 24 R. 1335, 16 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da Anarşi Artıyor, Kornilov İstifa Etti, Rus Ordusunun Vaziyeti, Lenin ile Plehanov.)
8651. İmzasız, Trablusgarp Yine Hâkimiyet-i Osmâniye'de, 7279, 24 R. 1335, 16 Ms. 1333-1917, s. 1. (Dünlü nüshamızda münderiç Trablusgarbı muhârebât manzarası münasebetiyle.)
8652. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7279, 24 R. 1335, 16 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Şükrü Bey'in Avrupa'ya Azimet, Bir Katilin Derdest Edilmesi, Tahtelbahir mi? Deridnot mu?, İşaret Emânet İdaresi, Memurin Teşkilâtı, Futbol Birliği Müsabakası, Borsa, Mahal Kararnâmeleri, Tebdilât-ı Hevâiye, Büyük İdman Müsabakaları, 500 Kuruş Mükâfatlı, Aile Aşçısı.)

8653. İmzasız, En Son Haberler, 7279, 24 R. 1335, 16 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Dünkü Bulgar Harp Raporu, Ruslar Mütareke İstiyorlar, Rus Askerleri Cephelerden Kaçıyor, Rus Harbiye Nazırının İstifası, Fransız Sosyalistlerinin Teklifleri, İspanya'nın Bî- taraflığa Riayeti, Amerika Hazırlanıyor.)
8654. İmzasız, Bethmann Hollweg'in Nutku Beyânnâmesiyle Muhafâzakarlar, Mu'tediller, Sosyalistler, 7280, 25 R. 1335, 17 Ms. 1333-1917, s. 1.
8655. İmzasız [Harb-i Umûmî], 7280, 25 R. 1335, 17 Ms. 1333-1917, s. 1. ;(Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Leh Tahtına Nâib-i Hükümet, Sosyalist Fırkalarınınm Kabineye İştirâkî, Rus Ordusunun Hali.)
8656. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7280, 25 R. 1335, 17 Ms. 1333-1917, s. 1.
8657. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7280, 25 R. 1335, 17 Ms. 1333-1917, s. 1.
8658. İmzasız, Alman Reichstag'ında Sulh Meselesi Hakkında Bethmann Hollweg'in Mufassal Nutku, 7280, 25 R. 1335, 17 Ms. 1333-1917, s. 1.
8659. İmzasız, İtalyan Taarruzu Başladı: Fakat Neticesiz, 7280, 25 R. 1335, 17 Ms. 1333-1917, s. 1.
8660. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7280, 25 R. 1335, 17 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Tyain ve Nişan, Hilâl-i Ahmer Altın Madalyası, Konferans, Demir Yolları Boyunda Men' Harik, Tebdilât—ı Hevâiye, Borsa, Mahal Kararnâmesi, Bilgi Yurdu Işığı, Aile Aşçısı, Ticaret-i Umûmiye Mecnûâsı, Ferah Sineması, Osmanlı Piyangosu.)
8661. İmzasız, En Son Telgraflarımız, 7280, 25 R. 1335, 17 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Reichstag'da Hatiplerin Nutukları, Bir Alman Kabil-i Sevk Balonunun Zaiyatı, Rusya'da Vaziyet-i Müşkûle, Rusya Ahvâlinin Fransa'da Tesirâtı, Doma'da Bir Suikast Teşebbüsü.)
8662. İmzasız, Leyle-i Mi'râc Bahretü'l-ibtihâc, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1.
8663. İmzasız, Sakinâne Bir İnkılâb Britanya İmparatorluğu, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1. (Rus İnkılabıyla karşılaştırarak Britanya inkılabı hk.)
8664. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Yunanlıların Krala Sadakâti, Almanya-Avusturya Müzâkerâtı, Stokholm'de Sosyalistlerin İçtimâi, Bethmann Hollweg'in Nutku ve Matbuat, Reichstag'da Sulh Meselesi.)
8665. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1.

8666. İmzasız, İzonzo Cephesinde İtalyan Taarruzu, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1.
8667. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1.
8668. İmzasız, Rusya'da Harikûlâde Karşılık Var, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amele ve Asker Komitesinin Programı, Rusya'da Anarşi Artıyor, 114 Kumandan Azledilmiş, Rus Baltık Filosunda Tezebzüb, Rus Ordusunda Hafiyeler, Akın Akın Avdet Ediyorlar, Amele ve Asker Komitesi Hâkim, Rus Kumandanları İstifa Ediyorlar, Hükümet-i Mevkiteye İştirak Ediyorlar, İstedikleri Gibi Azlettiriyorlar, Revsky Niçin İstifa Etmiş, Rusya Ahvâlinin Müttefiklerine Tesiri.)
8669. İmzasız, Tahtelbahir Harbi, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: 20.000 Tunilano Daha, İngiltere'de Kıtılık Mukaddemâtı, 12 Milyar Liralık Gemi Yanmış.)
8670. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İstanbul Vilâyeti Ziraiyatında Bereket, Romanya Harikleri Tahkikâtı Hakkında, Kaza-yı Feci, Hatme ve Mevhit, Kahramanların Tezkâr Namı İçin, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Ticaret-i Umûmiye Mecmûâsı, Sıhhiye Müdüriyet-ı Umûmiyesinden, Osmanlı Sigorta Şirket-i Umûmiyesi, Yeni Mevlid-i Nebevi, Almanca ve Fransızca Tedrîshânesi, Aile Aşçısı.)
8671. İmzasız, En Son Telgraflar, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, İngiltere'de Tahtelbahir Harbinden Mütihazsıl Vaziyet-i Müşkûle, Rus Hükümet-i Mevkitesinde Tebdilât, Fransa'nın Rusya Sefâreti, Yeni Teşkil Edecek Rus Kabinesi Azası, Asker ve Amele Komisyonunun Beyannâmeleri.)
8672. İmzasız, Moskof Girdbâdı, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (Rusya Hükümet-i Mevkitesinin istifası hk.)
8673. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1.
8674. İmzasız, İkinci İzonzo Muhârebe-i Azimesi, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya Taarruzunun Beşinci Günü, 6. Gün, İmparator Karl İtalyan Cephesinde.)
8675. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Bahrî Bir Muvaffakiyyet, İrlanda Muhtâriyet Meselesi, Amerika Donanmasının İngiltere'ye Vusûlü, Dünkü Bulgar Harp Raporlarının Mabadı,

- Batırılan Vapurlar, Reichstag Meclisi, Sulh İçin Gayretler, Yunanistan'da Hayat-ı Müşküle.)
8676. İmzasız, Rusya'da Hükümet-i Mevkite'nin Sukûtuyla, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sosyalistlerin ve Amele-Askerin Kabineye İştirâkî Kararlaştırıldıktan Sonra, Yeni Kabineyi Teşkil İçin, İngiltere'nin Rusya İşlerine Müdâhelesi, Rus Kilisesinde de İhtilâli mi?, Beyne'l-milel Sulh Konferansına Davet.)
8677. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Leyle-i Mirac-ı Nebevi, Selamlık, Gazze Muharebesinde Düşmanın Zayiati, Büyük İdman Müsâmeresi.)
8678. İmzasız, Vilayet Haberleri, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Sabun İhtiyacı, Millî Banka'nın İzmir Şubesi, Muayene-i Sıhhiye İçin, Tebdilât-ı Hevâiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûâsı, Tashih.)
8679. İmzasız, En Son Haberler, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Cenûbî Rusya'da Yeni İçtimâiler, Rusya'nın Amerika'dan İstikrazı, Rusya'ya Dönerler, Petersburg Telgraf Ajansının Tekziplerinden, Bir Vapur İçin Tazminat, Bir İngiliz Kumandanı, Alman Tahtelbahirlerinin Şekli.)
8680. İmzasız, İngiltere'de Taklibât-ı Azmiyye, 7283, 28 R. 1335, 20 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bir İnâdın Müşahhas ve Mümessili.)
8681. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7283, 28 R. 1335, 20 Ms. 1333-1917, s. 1.
8682. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7283, 28 R. 1335, 20 Ms. 1333-1917, s. 1.
8683. İmzasız, Rusya'da Kopan Küçük Kıyamet, 7283, 28 R. 1335, 20 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Askerleri Kime İtaat Ediyor, Rusya'nın İhtilâli Muhakkak İmiş, Eskiler Yine İş Başında, Rus Hükümet-i Mevkitesinin Beyânâmesi, Rus Köylüleri Kongresi, İçtimâilerle İş Görülürse, Rus Ordusu Hakkında.)
8684. İmzasız, İtalyanların Taarruzu Artık Akîm Kalmamıştır, 7283, 28 R. 1335, 20 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporu.)
8685. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7283, 28 R. 1335, 20 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Dünkü Bulgar Harp Raporu, Arnavutluk'ta Cumhuriyet, İngiltere'de Bir Milyon Amele Grevi.)
8686. İmzasız, Denizlerde, 7283, 28 R. 1335, 20 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Adriyatik Muharebe-i Bahriyesinde Batırılanlar, Avusturya Amiralini Tebrik, 20.000 Ton Daha, Denizlerde Sefâin-i Bahriye Meselesi.)

8687. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7283, 28 R. 1335, 20 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebrikât Madlya, Nizâmü'l-Sultâne, Encümen-i Velâyet, Asker Ailelerine Verilecek Yevmiye, Yunan Tabiyatına Girenler, Mekteb-i Tabiyye'de, Erbâb-ı Ziraiyata Esir Verilecek, Müsamere, Tashih, Borsa, Konferans, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8688. İmzasız, En Son Haberler, 7283, 28 R. 1335, 20 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Yeni Rus Kabinesi Teşkil Etti, Hindistan'da İsyandar, Amerika Şimdiden Ağır Yük Altında.)
8689. İmzasız, Rusya Fenâ Halde: Rus Diktatörü Henüz Doğmadı, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 1. (Rusya'yı sahiplenecek birinin çıkmaması durumundan neler olacağı hk.)
8690. İmzasız, Harp Raporu, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporunun Mabadı, Fransız Kumandanlarının Azli, Bir Ayda 1.091.000 Ton, 44000 Ton Daha, Köstence Semâlarında Muharebe-i Hevâiye, Katil Adler'in Son Muhâkemesi, İngiltere'de İmparatorluk Meclisi, Hive Hanlığı Mütihazsıs İstiyor, İtalyanlar Rusya'dan Endişe-nâk.)
8691. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 1.
8692. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 1.
8693. İmzasız, Rus Diyarında, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Rus Kabinesi, Carson Kongresinin Mukarrerâtı, Biçâre Romanya Kralı, Rusya Müslümanlarının Bir İçtimâi.)
8694. İmzasız, Stokholm'de, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus İhtilalcileri İle Mülâkatlar, Rus İhtilâlcilerinin Şerefine, Sosyalistlerin Konferansı, Macar Sosyalist Mürahasları.)
8695. İmzasız, Avusturya Kuvve-i Bahriyesinin Muvaffakiyetli Bir Akıbeti, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 1.
8696. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Emvâr-ı Menkûle Müzayedeleri ve Belediyeler, İngilizlerin Filistin Sefiri, Valide Hidivi, Muhâkem, Bağları Hastalıktan Muhafaza, Parlak Bir Bahçe Eğlencesi, Çiftiçiler Derneği Menfaatına Fevkâlâde Bir Müsamere, Eczanâelerde Şeker Tevzi Olunacak, Leskofçalı Galib Bey'in Divânı, Galatasaray Sultânisi'nde Bir Müsamere, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Yeni Türkiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Efkâr-ı Cedide Kütüphanesi, Almance ve Fransızca Tedrisathânesi.)

8697. İmzasız, Vilâyet Haberleri, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Çelebei Efendi, Medâris-i İlmiye Müderrisleri, Çekirge, Şark Tutulması.)
8698. İmzasız, En Son Haberler, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar Ve Bulgar Harp Raporları, Rus Köylüleri Kongresinde Acı İtiraflar, Kerensky Sertleşmek İstiyor, Keresnk'nin Harbcüyâne Beyânatı, Stokholm Konfrenasına Gidecekler, Amerikan Muevenetinin Derecesi, İngiltere'de Bahriye Diktatörü.)
8699. İmzasız, İtilaf-Liberya-Nikaragua Üç Tecavüz, Üç Adem-i Muvaffakiyyet, 7285, 30 R. 13335, 22 Ms. 1333-1917, s. 1. (Garp, Makedonya ve İzonco tercavüzlerinin üçününde adem-i muvaffakiyetle (başarısızlıkla) sonuçlandı hk.)
8700. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7285, 30 R. 13335, 22 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, İngilizler Harpten Usanmışlar, Avusturya'da Ahvâl-i Ziraiyye, Fransa'da Ziraat İşlerinden Şikâyet, Viyana'da Büyük Bir Miting.)
8701. İmzasız, Sulh Meselesi, 7285, 30 R. 13335, 22 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Stokholm'de Sosyalist Komitesi.)
8702. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7285, 30 R. 13335, 22 Ms. 1333-1917, s. 1.
8703. İmzasız, Rusya'da İhtilâl Kasırgası, 7285, 30 R. 13335, 22 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da Yeni İhtilâl Bekleniyor, Cenûbî Rusya Çiftçilerinin Kongresi, Guçkov'un Elim Bir İtirafı, Doma'da Harpcüyâne Bir Karar, Kade Fırkası Daima Harpcû, Yeniden Nezaretler İhdâsı, Meclis-i Mebûsân İçin Hazırlıklar, Müslümanların Kongresi.)
8704. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7285, 30 R. 13335, 22 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tayin, Tevcihat, Muhtekirlerin Tevkifi, Trablusgarp'a Asker Göndermişler, Hastahâne Devri, İrtihal, Mesâkin-i Umûmiye'nin Tahareti, Osmanlı Donanma Cemiyeti Tahvilâtı, Borsa, Tebdilât-ı Hevâiye, Muamma-yı Kalp, Millî Sinema.)
8705. İmzasız, Memâlik-i Osmâniye'de Madencilik, 7285, 30 R. 13335, 22 Ms. 1333-1917, s. 2.
8706. İmzasız, En Son Telgraflar, 7285, 30 R. 13335, 22 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rus Hükümet-i Cedidesinin Resmî Beyânnâmesi.)
8707. İmzasız, Bizde Bedî'iyât, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1. (Estetiğin öneminden ve millet olarak estetiğe önem vermeyişimizin nelere yol açtığı hk.)

8708. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa'ya gönderilen Amerika Fırkası, İsviçre-Fransa Hududunun Seddi, FGransa Amerika'dan İmdat İstiyor, Avusturya Fırka Reisleri Sarayda, Alman Meclis-i Ayânı.)
8709. İmzasız, Tahtelbahir Harbi, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Portsmouth Limanı Kapatılmış, Bir İngiliz Kömür Gemisinin Garkı, Kutb Denizlerinde Torpiller, Portekiz'de Kıtık.)
8710. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1.
8711. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1.
8712. İmzasız, Rusya'daki Keşmekeşe Dair Haberler, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hükümet-i Mevkite'nin Beyânnâmesi, Rus Köylüleri ve Sulh, Rusya'da Milliyet Meselesi.)
8713. İmzasız, İtalya Hududunda Avusturya Tertibât Tedâfiyesi, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1.
8714. İmzasız, İspanya'nın Bî-terafılığa Tamamen Riayeti İtilafçıları İğzab Ediyor, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1.
8715. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihât-ı İlmiye, İlmiye, Nişan, Dârüşşafaka'ların Teksiri, Adliye İşlerinin Yürümesi İçin, Ecza-yı Tabibe Üzerine Spekülasyon, Mahal İtası, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa.)
8716. İmzasız, Vilâyet Haberleri, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Manisa'da Bahçeler Bankası, Ticaret Odası, Ziraat Makinaları, Çekirge, Hilâl-i Ahmer İânesi, Taksim Bahçesinde Eğlence, Kır Eğlencelerinin Tehiri, Müsamere Tehiri, Hitan Cemiyeti.)
8717. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Hamid-i Evvel'in Vatanperverliği, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Divân-ı Hümâyûn Gayr-ı Matbûî Vesikasına Nazaran.)
8718. İmzasız, En Son Telgraflar, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya Harp Raporu, Sulh Yine Kışa mı Kaldı?, Sulhperver Rusya'ya Para Yok, Amele Fırkasının İtimâdı, Alman Sanayinde Terekkiyat, Alman-Avusturya Müzâkerâtı, İtilaf Gurur Bırakmış, Yeniden 20 Ton, Avusturya'da Maden Vergisi.)

8719. İmzasız, Müspet ve Menfî Bir Fen: Fen İhtikârı, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 1. (Fen'e karşı bakıştan ve Fen'in önemi hk.)
8720. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 1.
8721. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman Sosyalistleri Gidiyorlar, Japonlar Nezaretinde İngiltere, Amerika ve Çin'deki Sefirlerin Avdeti, İtilâf Kuvvetlerinin Tükenmesi.)
8722. İmzasız, Denizlerde, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Büyük Bir İngiliz Gemisinin Garkı, İspanya'nın Protestosu, Alman Savahiline Hücum Edilmeli imiş, Yeniden Batırılanlar.)
8723. İmzasız, Rusya'da, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ordunun Demokratlaştırılması, Kadın Doktorlar Ordu'da, Ukranyalılar Muhtariyet İstiyorlar.)
8724. İmzasız, Amerika Kuvve-i Bahriyesinin İhtilâfa Muâneveti, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 1.
8725. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Tayin, Nişan-Madalya, Ticaret-i Bahriyemiz, Kıyafet-i Bahriye İktisâsı Hakkında, Tefsir Dersleri, Hnamlara Bahçe Müsameresi, İrtihal, Borsa, Tebdilât-ı Hevâiye, Muamma-ı Kalp.)
8726. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Hamid-i Evvel'in Vatanperverliği, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
8727. İmzasız, En Son Telgraflar, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Ribo'nun Beyânatı, Çin Şimdilik Savsaklıyor, Amerike Kabinesinde Tedilât, Sosyalist Sulh Encümeninin İnkadı, Amerika Asker Gönderiyor, Fransa'da Kömür Kıtlığı, Umum Rus Amelesi Kongresi, Rusya'da Hakîki İktidar Kimde?.)
8728. İmzasız, Mösyö Ribo'da Biliyor, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 1. (Mösyö Ribo'nun beyanatından ve bu beyânatın her satırının bir itiraf olduğu hk.)
8729. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Brezilya Bî-terafılığı Feshediyor, Fransa Meclis-i Mebûsânında İstizahlar, Romanya'dan Sateflya'ya Nehirlerle Nakliyat, Yeni Batırılanlar, Avusturya Meclis-i Ayân Reisi, İrlanda Muhtâriyeti Meselesi.)
8730. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Teglraflarımız, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 1.
8731. İmzasız, Fransız Başvekilinin Harbcûyâne Beyânatı, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 1.

8732. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'da Umûr-ı Hariciye Komisyonu, Başkumandan'ın Yes İngiliz Nutku.)
8733. İmzasız, Macaristan'da Buhrân-ı Vükelâ, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İstifadan Evvel.)
8734. İmzasız, Kont Tarnovsky'nin Avdeti, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 1.
8735. İmzasız, Şuûn-I Dâhiliye, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Mirac-ı Nebevi Kıraatı, Selamlık Resm-i Alisi, Menkıbevî Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Merkez Memurlarının Tayini Hakkında, Çekirgelerin İmhası Hakkında, Galatasaray Mektebinde Müsamere, Talebe Defteri, Mahal Kararnâmesi, Merkez Kumandanlıklarından, Bugünkü Veli Efendi Yarışları, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu Şirketi, Rûznâme Müzâkeratı.)
8736. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Hamid-i Evvel'in Vatanperverliği, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 3.)
8737. İmzasız, En Son Telgraflar, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Rus Hükümet-i Cedidesinin Sulhperverliği, Kont Çernin'in Dersaadeti Ziyareti, Norveç Bahriyesi'nin Müthiş Zayıyatı, Bethmann Hollweg'in Dersaadeti Ziyareti, Madagaskar Kraliçesi.)
8738. İmzasız, Rusya ve Müsâlemet, 7289, 4 Şb. 1335, 26 Ms. 1333-1917, s. 1. (Rusya'nın sulh isteyip istemediği hk.)
8739. İmzasız, Harp Raporu, 7289, 4 Şb. 1335, 26 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, İzonzo'da, Almanya'da At Tayini, İtalya, İngiltere'nin Haraçgüzârı, Ribo'ya Sosyalistlerin Cevâbı, Lehistan'da Maarif ve Adliye, Lehistan Niyâbet Hükümeti, İngiltere'de İâşe Meselesi.)
8740. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7289, 4 Şb. 1335, 26 Ms. 1333-1917, s. 1.
8741. İmzasız, İhtikâr Aleyhinde Kararnâme, 7289, 4 Şb. 1335, 26 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Mükümet-i Seniyye'nin Pek Adâlatâne Bir Teşebbüsü, İhtikâr'ın Menî' Hakkında Kararnâme.)
8742. İmzasız, Amerika Hükümet-i Müttehidesi, 7289, 4 Şb. 1335, 26 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Harp Hazırlıklarında, Amerika'da Askerlik Hevesi, Amerika Sosyalistleri Nazarında Harp, Bütün Ümitleri Amerika.)
8743. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7289, 4 Şb. 1335, 26 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Veli Efendi At Yarışları, Lekeli Hummaya Karşı Serum, Müessif Bir Zayi, Hükümet-i Müttehede'de Kuru Üzüm, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası, Teşekkür, Tebdilât-ı Hevâiye, Vatan-ı Milli.)

8744. İmzasız, Vilayet Haberleri, 7289, 4 Şb. 1335, 26 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Çift Hayvanları, Çekirgeler İçin, Aydın'da Ziraat, Tarih Meselesi, İzmir'de Yeni Hastahâne, Ekinlerin Hasadı.)
8745. İmzasız, En Son Telgraflar, 7289, 4 Şb. 1335, 26 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman ve Bulgar Harp Raporları, 100 Bin İtalyan, İtalya'da Bir şeyler mi Kaynıyor, İngiltere'de Açlığın Gülünç Şekli, Artık İşleri Kalmamış, Stokholm Sosyalist Konferansına, Bulgaristan'da Millî Yurt mu?, Rus Hürriyetİstikrâzı Akîm Gibi.)
8746. İmzasız, Macaristan'da, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 1. (Macaristan Başvekili Kont Tiza'nın istifası hk.)
8747. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 1.
8748. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 1.
8749. İmzasız, İhtikârın Menî' Yolunda Hükümetin Faaliyeti, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Beyânnâme, Muhtekirler.)
8750. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Dünkü Avusturya-Macar Harp Raporu, Paris'te Yunanlılarla Fransızlar Arbedesi, Avusturya-Macar Askerlerinin Terhisi, Amerika Sularında Tahtelbahirler, Bir Amerika Bahriye Destgâhında Yangın, İspanya-İtilaf Münâsebeti, Almanya'nın Yeni Bir Muhtırası, Alman Hava Filosunun İngiltere'ye Akını, 19000 Ton Daha, İmparator Garp Cephesinde.)
8751. İmzasız, Bî- tarafların Bi'l-hassa Hollanda'nın Vaziyeti, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 1.
8752. İmzasız, Rusya'da, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya Mühim Bir Vaziyet Alıyor, Muahedât-ı Hâfiyenin Teşrîni İstiyorlar, Meclis-i Müessesâtın İctimâî Meselesi, Rus Amele Komitesinin Bir Talebi, Amele-Asker Hazretlerinin Kongresi, İzonsky'nin Halefi.)
8753. İmzasız, Ma'lûl Gazilerimiz İçin Hayırlı Bir Teşebbüs, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 2. (Gazilerin ihtiyaçlarının karşılanması hk.)
8754. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Azimet, Stokholm Sefirimiz, Encümen-i Dâimi, Donanma Madalyası, Fransız Heyetinin Amerika'dan Avdeti, Tebdilât-ı Hevâiye, Onar Yaşında İki San'atkar, Muamma-ı Kalp, Bekleyen Bir Piyes.)

8755. İmzasız, Vilayet Haberleri, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Resmî Küşâd, Balıkesir'de Panayır, Bazı Risâleler Hakkında, Hilâl-i Ahmer İânesi, Endaht Talimleri, Borsa, Mahal Kararnâmesi.)
8756. İmzasız, En Son Telgraflar, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar Harp Raporları, Kont Tiza'nın İstifası Sebepleri.)
8757. İmzasız, Teşkilât-ı İktisâdiye, 7291, 6 Şb. 1335, 28 Ms. 1333-1917, s. 1. (Germen memleketlerindeki ve bizdeki teşkilât-ı iktisâdiyeden bahsaediyor ve bizde teşkilât-ı iktisâdiyenin noksan olduğunu ifade ediyor.)
8758. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7291, 6 Şb. 1335, 28 Ms. 1333-1917, s. 1.
8759. İmzasız, Rus İhtilâlcileri Sulha Susamışlar, 7291, 6 Şb. 1335, 28 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Zabitan Mürahaslarının Kongresi, Ordu Sulha Susamış, Harbiye Nezâretinin Beyânatı, Tecâvüzler ve Müdafaalar, Kerensky'nin Yeni Talimâtı, Köylüler Araziyi Zabta Başlamışlar.)
8760. İmzasız, Macaristan'da Buhrân-ı Vükelâ, 7291, 6 Şb. 1335, 28 Ms. 1333-1917, s. 1.
8761. İmzasız, Bütün Düşman Memleketlerinde Tahtelbahir Ablukasının Tesirâtı Mahsûsu, 7291, 6 Şb. 1335, 28 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa Mebûsânında müheyyiç Beyânat, Amerika'dan Mühimmat Nakledilemiyor, 19000 Tunilânu Daha, Bu Sene Batırılan Norveç Vapurları.)
8762. İmzasız, Stokholm'de, 7291, 6 Şb. 1335, 28 Ms. 1333-1917, s. 1.
8763. İmzasız, [Harb-i Umûmî], 7291, 6 Şb. 1335, 28 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Dünkü Bulgar Harp Raporu, Hâlâ Çin İlân-ı Harbi, Öyleyse Neden Harbe Girmiş, İngiltere'nin Müzayaka-i Malisi.)
8764. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7291, 6 Şb. 1335, 28 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Fiyat-ı Eşya'da Tenzilât, Mâlûlin Guzât-ı Askeriye'ye, Tashih, Nişantaşı Sultanîsinde Müsamere, Dünkü Çiftçiler Derneği Müsameresi, Müsamere-i Tıbbiye, Mahal Kararnâmeleri, Tebdilât-ı Hevâiye, Muamma-ı Kalp Kadıköy'de, Demirhâne Müdürü, Yalnız Bir Defaya Mahsus.)
8765. İmzasız, En Son Telgraflar, 7291, 6 Şb. 1335, 28 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avustrurya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, İzonzo Boyunda İtalyan Hezimetleri-13 Bin İtalyan Sefiri, Rus Harbiye Nazırının Seyahati, Rusya'da Herkes Muhtariyet İstiyor, Milikov Kadeler Kongresi Reisi, Rusya'da Amele Tahakkümü, Yeniden Batırılanlar, Lizbon'da İhtilâl, Çin'de İhtilâller ve Karışıklık, Macaristan'da Buhrân-ı Vükelâ, İngiltere'de Kânûn-ı Esâsî Te'dilâtı.)

8766. İmzasız, İtilâfin Müzayakası, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 1. (İtilafın sıkışmasının ne derecede olduğu hk.)
8767. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Alman Hevâî Filosunun İngiltere'ye Hücumu, Harp Gazilerinin Tayini.)
8768. İmzasız, Yine Rusya, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Kade Fırkasının Bir Kararnâmesi.)
8769. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 1.
8770. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 1.
8771. İmzasız, İhtikâr Aleyhindeki Tedâbir ve Piyasada Tesirâtı, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Beyânnâme.)
8772. İmzasız, Tahtelbahir Muharebesinin Derece-i Tahribâtı, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika'dan Erzak Nakli Meselesi, İtalya Limanları Set Ediyor, Alman Ablukasını Tasdik Ediyorlar, İsviçre'nin Müzayakaları, 22 Günde 219 Vapur.)
8773. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Talika Ruhsat, Ormancılık, Hüdâvendigar İktisat Müdüriyeti, Lekeli Hummaya Karşı, Avdet, Ferag Haricinde Noksan, Tayin, Vesâik-i İslâmiye Kütüphanesi, Ormanların Muhafazası, Millî Talim ve Terbiye Cemiyetinin Müsameresi, Tarih-i Osmanî, Terbiye İlmi, Tebdîâlt-ı Hevâiye, Demirhâne Müdür, Kadıköyün'de Fevkâlâde Müsamere.)
8774. İmzasız, Vilayet Haberleri, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Konya'dan Almanya'ya Talebe İzâmı, Telgraf Hududuna Tecavüz, Avrupa'dan Emtia Getirtecekler, Cinayet mi?, İntihar mı?.)
8775. İmzasız, En Son Telgraflar, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rusya'da Sulh-ı Münferit Fikrinin Reddi, Kerensky'nin Ordu Donanmaya Hitabesi, Rus Çiftçileri İş Görüyorlar, Petersburg'da Zabitan Kongresi, Rus Askerinin Yağmakarlığı, Avusturya Kabinesinde Tedilât, Fransız Diplomatlarında Tedilat, Macaristan'da Buhrân-ı Vükelâ.)
8776. İmzasız, Rus İşleri Etrafında, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 1. (Rusya ve İtilaf devletlerinin sulh konusundaki ilişkileri hk.)
8777. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 1.

8778. İmzasız, İhtikâra Karşı-İhtikârın Son Günleri, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dürrü ve Kilosu Meselesi, Yanlış Yolda Devama Yeltenenler, Tabak-Bardak Vesâire Fiyatı, Ecza-yı Tıbbiye Spekülasyonu, Müşâhedat ve Tedkikât-ı Husûsiyemiz, Beyoğlu Mağazalarında.)
8779. İmzasız, Avusturya'da Tebdil-i Vükelâ-ı İçtimâî, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 1.
8780. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Tayyareleri de Tahrip Ediyorlar, Japon Donanmasının İtilâfa Muaveneti, Alman Tayyarelerinin Büyük Bir Muvaffakiyeti, Alman Tayyarelerinin Esbâb-ı Tefviki, Garp Cephesinde Bir İş Görüyorlar, İngiltere'de Resmen Cumhuriyet Talebi.)
8781. İmzasız, Denizlerde, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 1. (Alt Başlık: İngiltere'de Açlık Endişeleri, İşin Ehemmiyeti Büyüyor, Batırılan Vapurlar.)
8782. İmzasız, Stokholm'de, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 1. (Alt Başlık: Sosyalistlerin Sulh Gayreti.)
8783. İmzasız, Avusturya Hududu Ne Ehemmiyetlerle Müdafaa Ediliyor, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 1.
8784. İmzasız, Rusya'da, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Rusya'da Kongre Üstüne Kongre, Hürriyet Akâmete Mahkûm.)
8785. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 2. (Alty Başlıklar: Huzura Kabul, Tâlîke Ruhsat, Karadeniz Boğazı'nda, Vilayette Feyz ve Bereket, Türkiye Palamutçular Şirketi, Yedi Sirkat Failleri, Memur Arayanlar, Harik Mukaddemesi, İrtihal, Galatasâraylılar Yurdu Resim Sergisi, Mahal Kararnâmesi, Heyet-i İhtiyariye İntihabatı, Dünkü Müsamere, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Güzel Hemşire.)
8786. İmzasız, En Son Telgraflar, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, 14.500 İtalyan Esir, Bulgaristan'da Muallimlerin Tatili Hıdmeti, Sofya'da Yeni Borsa, Bulgarların Almanya'da Tedkikât İcrası, Yeniden Gark Olan Sefâin, Bulgaristan'da Millî Burtı Münasebetiyle.)
8787. İmzasız, Deridnot-Tahtelbahir Mesâili: Harb-i Umûmîden Edilecek İstifâdeler, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 1. (Harp usülleri sayesinde yapılacak istifadeler hk.)
8788. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alman Harp Raporu, Bu Defa Boşuna, İrlandalıların Metâlîbi, İngiltere'de Gala-yı Es'ar,

- Almanya'nın Vihân Politikası, İttifak-ı Murabba'nın Aldığı Esirler, Şimdi de Hindeneburg, İspanya'da, Portekiz'de İhtilâl, Brezilya'nın Vaziyeti, Batırılan Amerika Gemileri, Yunanistan ve İtilafçılar.)
8789. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 1.
8790. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgrafımız, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 1.
8791. İmzasız, Ruya'dan Gelene Herc ü Merc Haberler, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya Fütühât Politikasının Hasımı, Finlandiya İlân-ı İstiklâl Etti, Rusya Taarruza Geçemez, İhtilâl Anası, Maliye Nazırının Konferansı, Rusya'da Kolera, Rusya'da Millî Alaylar Meselesi, Köylüler Kongresinin Kararnâmesi, Ukranyalılar Elinde Rusya.)
8792. İmzasız, Türk Atlıları Yine Nerelere Gidiyorlar, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 1.
8793. İmzasız, İhtikâra Karşı Mücâdele de Devam, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 1.
8794. İmzasız, Stokholm'de, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 2. (Fransızlar'da Stokholm'e Gidiyorlar, Sendikalar Konferansı.)
8795. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık, Bahriye Zabitânının Teehhülüne Dair Nizâmname, İntihar İmiş, Müsamere Tehiri, Çiçek Bayramı, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, İrtihal, İlm-i Remel.)
8796. İmzasız, En Son Telgraflar, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rusya'da Müstecil Bir Şura-yı Harp, Rusya'da Neler Neler Oluyor, Bu da Kandırmaya Gidiyor, Rus Sefirası Tebdilâtı, İngiltere'de Vebâ, İngiltere'de Hasarzâde Bir Şehir, Yeniden 26.000 Ton, Çin'de Yeni Kabine, Hep Stokholm'e Gidiyorlar, Avusturya ve Sulh Şartları, Yine İtilafçıların Şura-yı Harplerinden.)
8797. İmzasız, Hasta Adam, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-1917, s. 1. (Bir Çar tarafından Osmanlı Devleti'ne hasta adam denmesine rağmen Osmanlı Devleti'nin harpte büyük bir canlılık gösterdiği fakat Rusya'nın bizden daha kötü olduğu hk.)
8798. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-1917, s. 1.
8799. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgrafımız, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-1917, s. 1.

8800. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-19171, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Harp Raporu, Skaggerak Muharebesinin Sene-i Devriyesi, İngilizlerin Zayıyatı 200.000, İmparatorun Kahramanlara Nutku, Fransızlar Sulha Susamış, Japon Matbuatı ve Sulh Meselesi, Macar Buhrân-ı Vükelâsı.)
8801. İmzasız, Tahtelbahir Muhârebesi, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-19171, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransız Savahilinde Tahtelbahirler, Yeni Batırılanlar 50.000 Ton, Batırılan Norveç Gemileri.)
8802. İmzasız, İngiltere’de İâşe, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-19171, s. 1.
8803. İmzasız, İhtikâra Karşı Mübâreze, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-19171, s. 1. (Alt Başlık: Beyânnâme.)
8804. İmzasız, Rus Taarruzu, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-19171, s. 1. (Alt Başlıklar: Kerensky’nin Harbcûyâne Emirnâmesi, Taarruza Karar Vermişler, Askerler Arasında Anarşi Artıyor, Kanlı Şüruşlar Vesî’ Ediyor, Muahedât-ı Hafîye’nin Neşri Meselesi.)
8805. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, İstanbul Vilâyeti Mahsûlâ-ı Gıdaiyyesi, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-19171, s. 2. (Alt Başlıklar: İstanbul Vilayetiş taoprakları gıda olarak senevi ne yetiştirebiliyorlar?, İstanbul’un Senelik Hububât Mahsûlâtı, Mahsûlât-ı Bakliye, Köklü Mahsûlâtı, Ağdiye-i Lebniye ve Şahmiye Miktarı, Bu Mahsûlât-ı Gıdaiyyenin İstanbul Nüfusuyla Nisbeti.)
8806. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-19171, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Komisyon, Almanya’da Türkçe Tedrisât, Şarkı Güfteleri, Etibba Nasıl İlaç Verecekler, Fidan ve Çiçek İsteyenler, Kanije Muhâsarası, Sipariş ve Üsera Maaşatı, İrtihal, Borsa Tebdilât-ı Hevâiye, Kelime Usulüyle Alfabe.)
8807. İmzasız, En Son Telgraflar, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-19171, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Rusya’da İftirâk Hareketleri, Rusya Kimlerin Elinde, Alman Rusların Kongresi, Yeni Sosyalist Nazırları, Sulh İçin Bir Hatve, Brezilya’daki Almanlar, Mühimmat Yerine Ziraat Makineleri.)
8808. İmzasız, Stokholm’de, 7296, 11 Şb. 1335, 2 Hz. 1333-1917, s. 1.
8809. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7296, 11 Şb. 1335, 2 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, İtalya’ya İmdat Gönderiyorlar, Şimdi de Romanya’nın İşgal Meselesi, 95 Sene de Alman Hududuna, Batırılan Harp Gemileri: 202 Adet, İtalya’ya Edilen Vaatler.)
8810. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7296, 11 Şb. 1335, 2 Hz. 1333-1917, s. 1.
8811. İmzasız, Rusya’da Herkes Kendi Bildiğine Gidiyor, 7296, 11 Şb. 1335, 2 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Orduları Sulh İstiyorlar, Rusya’nın Harpten Sonra

- Seyahati, Finlandiya Muhtariyet İstiyor, Finlandiya-Letonya-Ukranyaİstiklâlî, Rusya'da Buğday Müzayakası, Yeni Bir FırKS.)
8812. İmzasız, Avusturya Meclis-i Millîsinde, 7296, 11 Şb. 1335, 2 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Meclis-i Mebûsân'ın Küşâdı ve Nutuklar.)
8813. İmzasız, Stokholm'de Sosyalistler Konferansı, 7296, 11 Şb. 1335, 2 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizler de iştirâk Ediyorlarmış, Avusturya Sosyalistlerinin Nokta-ı Nazarı, Alman Mürâhhasları Ümitvâr, Ruslar Konferans Lehinde, Avusturya Meclis-i Ayânında, İmparator Kralın İftitâtisi.)
8814. İmzasız, İhtikâr Aleyhinde Mücâdele, 7296, 11 Şb. 1335, 2 Hz. 1333-1917, s. 2.
8815. İmzasız, En Son Telgraflar, 7296, 11 Şb. 1335, 2 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar Harp Raporu, Fransız Başkumandanı: Katil!, Tahtelbahir Harbinin Netayic-i Müessiresi.)
8816. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7296, 11 Şb. 1335, 2 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Yeni Bir Hilâl-i Ahmer Aş Yurdu, İnas Sanayî-i Nefise Mektebinde, Veli Efendi At Koşusu, Teftiş, Tütün ve Ziraine Müsaedat, Salisen, Avusturya Mebûsânından Osmanlı Mebûsânına, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûâsı, Ticaret-i Umûmiye Mecmûâsı, Polis Mecmûâsı, Tebdilât-ı Hevâiye, Muamma-ı Kalp Beşiktaş'ta, Almanca ve Fransızca Tedrîshânesi, İlm-i Remel.)
8817. İmzasız, Caesar Hazretleri Reichstag'da, 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 1. (İmparatorun meclisi ziyaret etmesi hk.)
8818. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Dünkü Bulgar Harp Raporu, Avam Kamarasında Sızıltılar Artıyor, Devenpour'un İstifası, Renie'nin Azli, Almanya'da Yeni Bir Cemiyet, Fransa'da Grev, Almanya'nın Bî-araflara Yeni Bir Hamlesi.)
8819. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 1.
8820. İmzasız, İhtikâr ve Muhtekirlere Karşı Mücâdele, 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Beyannâme: Kibrit Narhı, Fes Narhı.)
8821. İmzasız, Rusya İhtilâlinin Rengârenk Vukûâtı, 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sulh Lehinde Yeni Bir Karar, Grandük Nikolayaviç'in Tevkifi, Tiflis'te Şüruş, Sivasastopol'da Acaba Ne Var?, Stokholm'e mi İntihab Ediyor, Çarın Halini Çok Görüyorlar, Hafî Muahedelerin Teşrinî Meselesi, Sarhoşluğa Karşı Tedâbir.)

8822. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Tevcihat, Haram-ı Şerif-i Nebevî'de, Talebe Azamı, Harik, Medeniyetperverâne Bir Teberrû'.)
8823. İmzasız, Yunanlıların İtilâf Devletlerinden Şikâyetleri, 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 2.
8824. İmzasız, Vilayet Haberleri, 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Aydın'da Bahçeler, Göz Taşı, İzmir'de Muallimler, Ziraiyyat İşlerine Yardım, Yeni Bir Hapishane, Musûkî Metotları, Büyük Bir Zelzele, Müsamere, Borsa, Bağcılara Göz Taşı ve Kükürt, Mahal Kararnâmesi, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8825. İmzasız, En Son Telgraflar, 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Kerensky'nin Emirnâmesinin Tesiri, Petersburg'da Tatil-i İşgal, Rusya'da Rical-ı Sabıkayı İtham, Garp Taarruzunun Akametinden Sonra, Tebrik Telgrafı, İngiltere'de Müsaade Ediyorlar, Nihayet Resmen de Teyit Etti, Tahtelbahir Muvaffaiyeti.)
8826. İmzasız, Düşmanlarımız ve Zahîre Meselesi, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 1. (İtilaf devletlerindeki erzak ve hasat eksikliği hk.)
8827. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Macar Buhrân-ı Vükelâsı Ber-devâm, Avusturya Kabinesinde Te'dilât, Yeni Bir Nezâret, İngiltere'nin Bî- tarafları Tazyiki, Yeni Fırkanın İttihâdı, Yeniden 64 Bin Ton, Bir Amerika harp Gemisi Batmış, Kayser Wilhelm'in Takdirât ve Teltifâtı, Ceneral Ludendorf'un Taltifi, Yeni Kavaim-i Nakdiye İhracı, Karadeniz Kumandanı ile İhtilâf, Ordu da Vazife Hissi Yok, İtilaf Sefirlerinin Kaçamaklı Cevapları.)
8828. İmzasız, Stokholm'de, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Konferans ve Fransa, Meclis-i Ayân'da İstizâh.)
8829. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 1.
8830. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgrafımız, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 1.
8831. İmzasız, Rusya'da Esen İhtilâl Kasırgası, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Ordusunda Cenk Hevesi, Sohumilinov'a Dair İthâmname.)
8832. İmzasız, İhtikâra Karşı Cidâl, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Beyânnâme, Kahve Narhı, Limon Tozu Narhı, Zincirleme Muâmeâltı, Yüzde İki.)
8833. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Leyle-i Berât, İzinsiz Tebdil-i Tabiyyet Edenler, Belediye

- Memurlarının Maaşları, Yevm-i Mahsus, Nebâti Madeni Eczâ Satanlara, Emraz-ı Asabiye ve Akliye Müsamereleeri, Fotoğraflar Teşhiri, Müsamere, Âsâr-ı Sanayi-i Nefise Talebesi, Donanma Cemiyeti Piyango Tahvilâtı, Velime Cemiyeti, Okur-Yazar Bedellilere, Tebdilât-ı Hevâiye, Aydın'da Hasat, Risale-i Mevkûte-i Bahriye, Fatih'in Bizans'a Duhûlü, Şirket-i Hayriyeden, Antagol.)
8834. İmzasız, En Son Telgraflar, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, Yeniden Batırılanlar, İtilaf Memleketlerinde Hava Postası.)
8835. İmzasız, Leyle-i Berât Mağfîret Ayâtı, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 1.
8836. İmzasız, Rusya'nın Maneviyatı Etrafında, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 1.
8837. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Büyük Bir Taarruza Hazırlanıyorlarmış, Kale'yi Tamamen Benimseyecekler, Hindliler Gönüllü Yazılmıyorlar, Yunan Hakimiyetine Bir Darbe, Brezilya'nın Bî- taraflığı, İzolsky'nin İstifası, Stokholm'de Sulh İçin Çalışanlar, Rus Ordusunun İdaresi, Rusların Sulh Teklifâtı.)
8838. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 1. (Alt Başlıklar: Memleket Anarşistlerin Elinde, Asker Firarları Milyonlara Balî Oluyor, Kerensky Neler Görmüş, Kerensky Kiev'de, Taarruzu Harekâta Muhtelif Ediyorlar.)
8839. İmzasız, Memleketimizin İstikbalindeki San'atkârlar, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 1.
8840. İmzasız, İhtikâra ve Muhtekirlere Karşı, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 2. (Alt Başlıklar: Mum Narhı, Kalay Narhı, Elinde Kahve Bulunanlara, Çakmak Taşı Narhı.)
8841. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 2. (Alt Başlıklar: Surre-i Hümâyun Ala-yı Valâsı, Kabul ü Sefirâ, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Büyük Bir Müsamere-i Edebiyye.)
8842. İmzasız, Vilayet Haberleri, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 2. (Alt Başlıklar: İznik ve Apolyont [Uluabat] Göllerinin Tathiri, Kız Dârüleytâmı, Numune Harp Hastahânesi, İstanbul'un Sene-i Devriye Kathı, At Fiyatı, Yunan Tabiyetine Girenlere, Lekeli Hummaya Karşı.)
8843. İmzasız, En Son Haberler, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar ve Bulgar Harp Raporları, İtalyanların Zayıtı 180 Bin, Rusya'da Köylüler Heyet-i İcrâiyesi, Avusturya Hükümdarlarının Seyahati.)
8844. İmzasız, Sâkit Bir İlim, 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 1. (Astroloji hk.)

8845. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Yeni Batırılanlar: 18 Bin Ton, Saray Ordusunun Vaziyeti, Japonya Rusya'ya Mühimmat Vermiyor, Sansürü Kabul Etmiyorlar, Mükellefiyet-i Askeriye'ye Karşı Muhâlefet, Newyork Limanı Sedd Edilmiş, Danimarka Kralının Norveç'i Ziyareti, İngiliz Sosyalistlerinin Bir Kararnâmesi, Avusturya Paramentosunda Islahât, Yunanistan Ahvâli, Macar Buhrân-ı Vükelâsı, Kolçak'ın Sebeb-i İstifası, Mukâbil İhtilâl İçin, Harp Hakkında Üç Muhtelif Cereyân, Konovalov'un Esbâb-ı İstifası, Rusya'da Meclis-i Mebûsân.)
8846. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 1.
8847. İmzasız, Rusya Günden Güne Karışıyor ve Takatsız Kalıyor, 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ordu Kerensky'den Memnûn Değil, Sanayî Berbat Bir Halde, Çar Hükümeti ve Times Gazetesi, Kronştad'a Gitmişler.)
8848. İmzasız, Sulha Doğru: İzâm-ı İctimâie Başlayan Stokholm Sosyalist Konferansı, 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Stokholm'e Giden Alman Sosyalist Rûesâsı, Alman Sosyalist Mürahasları Stokholm'de, Amerika ve Asker Meclisi ve Sulh.)
8849. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Leyle-i Berât, Tevcihat-ı Mülkiye ve Nişan, Resmî Mekteplerde Ücret, Dersaadet ile Hamburg Arasında, İzmir'de İlk Mahsul, Fransızların Araplara Mezâlîmi, At Fiyatının Tevzihi, Mal İhraç Edecek Tüccara, Millî Talim ve Terbiye Cemiyetinden, Konferans, Akd, İrtihal, Borsa, Aile Reislerinin Nazar-ı Dikkatine, Tebdilât-ı Hevâiye.)
8850. İmzasız, En Son Telgraflar, 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman, Avusturya-Macar Harp Raporları, Avusturyalıların Yeni Muvaffakiyetleri 22 Bin Esir, İngilizlerin Acz ve Yesi, Finlandiya'da İğtişâşâtın Devamı.)
8851. İmzasız, Fransa'nın İktisâdiyâtı, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1.
8852. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, Bir Alman Torpidosunun Garkı, Bir Avusturya Torpidosunun Garkı, İzonzo Cephesinde, Fransa'daki Rus Asakiri Arasında İğtişâş, Rus Asker-i Fırları, Fransa'nın Yeni Askerî Sefiri, İkdâm, Kiev'de Kanlı Sürüşler, Gasb ve Garet, Kronştad'ta Büyük Bir Mütteni', Ceneral Aleksiyev'in Beyânat-ı Mühimmesi.)
8853. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1.

8854. İmzasız, Siyâsi Haberler, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1. (Avusturya Meclis-i Mebûsânında Tezâhürat, Ribo'ya Beyân-ı İtimat.)
8855. İmzasız, Ruslar'da Kıyâm ve Şürûş, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Azl ve Tayinler, İrticâa Doğru Nümayiş ve İsyân, Rusya Yeni Bir İhtilâl Arifesinde mi?.)
8856. İmzasız, İhtikâra Karşı Mücâdele, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Yeni Tevkifât ve İcraat-Basma ve Patiska Narhı.)
8857. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Surre-i Hümâyun Alayı, Tebrikât, Meclis-i Vükelâ, Almanya'ya Talebe İzâmı, Zeytin Yağı Fiyatı, Tarassud-ı Hevâiye Merkezi Tesisi, Tevzih, İrtihal, Müsamere, Millî Talim ve Terbiye Cemiyeti Müsameresi, Tebdilât-ı Hevâiye, Fen Adımları, Kıtata Ait Mektepler Hakkında, Davet.)
8858. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 2.
8859. İmzasız, En Son Telgraflar, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi.)
8860. İmzasız, Mösyö Ribo'nun Son Beyânatı Münasebetiyle Elizas-Lothringen, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Fransız Meclis-i Mebûsânının Mukarrerâtı.)
8861. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Doe Şehrinin Bombardımanı.)
8862. İmzasız, Abluka'nın Tesirâtı, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Taife ve Ateşçilerinin Kararı, Batırılan Vapurlar, 22000 Ton.)
8863. İmzasız, İzonzo Taarruzları, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Zayıat-ı Azime ile Akîm Kalıyor.)
8864. İmzasız, Siyâsi Haberler, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya da Sulh İsteniyor, Alsenslilerin Amâli, Sosyalistler Arasında Müzâkerat, Avusturya Meclis-i Mebûsânında Müzâkerât, Rusya Ahvâli ve Sulh.)
8865. İmzasız, Stokholm Konferansı, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 1.
8866. İmzasız, Rusya'da Şürûş, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kroştad Ahvâlinimn Vehâmeti Artıyor, Fabrikalar Tatili, Bir Karar-ı Sulhperverâne, Bir Gazete Mütalaası, Rus Orduları Ne Halde?.)
8867. İmzasız, Mütferrik Haberler, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa'da Terk-i İşgal, Arnavutluk İstiklâli.)

8868. İmzasız, İhtikâra Karşı Mücâdele, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Yeni Tevkifât ve İcrâat.)
8869. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alîsi, Hikmet Bey'in Seyahati, Sofya'da Bir Osmanlı Heyeti, Lekeli Hummaya Karşı İlaç, Emrâz-ı Sâriya Mücadele Heyetinin Raporu, Davet, Osmanlı Tarihinin İkinci Cildi, Mahal, İrtihal, Borsa, Dersaadet Tramvay Şirketi, Tebdilât-ı Hevâiye, Veli Efendi At Koşuları, Zayiler, Eyüp Sabri Bey Müsameresi.)
8870. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 2.
8871. A. [Elif] M., En Son Telgraflar, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya Hükümdarlarının Hitam Seyahati, Avusturya Meclis-i Mebûsânında, El-Cezire'nin Bombardımanı Münasebetiyle, Romanya'da Posta Muâmelâtı, Fransa'da İki Fabrika Ber-hevâ Olmuş.)
8872. İmzasız, Rusya Çalkalanıyor, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İngiliz ve Sosyalistleri ve Ruslara Gıpta Etmekte.)
8873. K. [Ç], Sazanov'un Tekâudde Sevki, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1.
8874. M. A. [Ç], Almanların Sabah Tebliği, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1.
8875. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Stokholm Müzâkerat-ı Mütেকaddimesi, Sosyalistlerin Bir İçtimâi, Amerika Ahvâli, Tahtelbahirlerin Faaliyeti.)
8876. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1.
8877. İmzasız, Ruslar ve Âlem-i İslâm, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1.
8878. M. A. [Ç], K. [Ç], Müteferrik Haberler, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Portekiz'de İngiliz Aleyharlığı, Stokholm'de Nümayişler.)
8879. İmzasız, Dünkü At Koşuları, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1.
8880. İmzasız, Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Kerensky'nin Beyânat-ı Mühimmesi, Askerler Ne İstiyorlar, Fabrikaların Tatili, Beyne'l-milel Konferas Meselesi.)
8881. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alîsi, Himâye-i Etfâl Cemiyet-i Umûmiyesi, Müftülerin Vezâifî, Harik, Katil, İntihar, Hande, Tebdilât-ı Hevâiye, Resmî Küşâd, Eski Bir San'atkârın Takdimesi.)

8882. M. A. [1], Teblîğ-i Resmî, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 2.
8883. M. A. [1], K. [ك], En Son Telgraflar, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Fransa'da Kıtılığa Doğru Gidiyor, Londra'dan Roma'ya Tayyare İle Tayyare Kurbanlarından, Çörçil Yine İş Başında, El-Cezire'nin Bombardımanı Meselesi, Hayatî İle İnkıtâi Münasebet, Rusların Stokholm Mürahasları, İtalyan Sosyalistleri de Gönderiyorlar.)
8884. İmzasız, İngiltere'de, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Tebdil-i Meslek.)
8885. İmzasız, Çörçil'in Memûriyeti, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İngiliz Tayyare İdaresi Müdüriyeti.)
8886. M. A. [1], Harb-i Umûmî, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, İmparatorun Yeni Beyânatı.)
8887. L., K. [ك], Rusya Ahvâli, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Büyük Rus Taarruzu, Kerensky'nin Şimal Cephesini Ziyareti, Dâhili Bir Muhârebe, Konovalov'un Esbâb-ı İstifâsı.)
8888. M. A. [1], K. [ك], Siyâsî Haberler, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Macaristan'da Rey-i Âmm Usûlü, Yeni Macar Başvekili, Almanya'nın Müstemlekât Politikası, Romanya'da Endişeler, Radoslavof'un Beyânatı, Als-Loren Meselesi, Sulh Emelleri.)
8889. K. [ك], M. A. [1], Ablukanın Tesirâtı, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeniden 20.500 Tona Garkı, İngiltere'nin Mekûlat İhtiyâcı.)
8890. K. [ك], İzonzo Muvaffakiyetlerinin Te'yidi, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Karargâh-ı Umûmîsinde Merâsim-i Şadûmânî.)
8891. İmzasız, İhtikâra Karşı Mücâdele, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Eşya Narhı, Kumanda Modülleri, Yeni Tevkifât.)
8892. K. [ك], M. A. [1], Müteferrik Haberler, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bulgaristan Kralına Nişan İtası, Bulgaristan Başvekilinin Seyahati.)
8893. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Ordu Sineması, Lekeli Hummaya Karşı İlaç, Ziraat İşleri, Kastamonu'da Ziraat, Kasapları Davet, Harik, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Altınordu Bayramı, Türk Yurdu, Top Tecrübeleri, Müzayede, Mahal, Bulunmuş Tas, Davet, En Büyük Müsamere, Latif Bir Müsamere.)
8894. M. A. [1], Teblîğ-i Resmî, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 2.

8895. M. A. [Elif, K. [ç]], En Son Telgraflar, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Rusya Sulha Doğru Gidiyor, Rus Amelesi 6 Saat Çalışacak, Rusya Vilayetinde Husûsi Mahkemeler, Romanya'dan Alınacak Mahsûlât, Yeni Macaristan Başvekili, İngiliz Borsaları.)
8896. İmzasız, Rus İşleri, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Yeni Hükümette Silahlanıyor.)
8897. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Alman Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, İngiliz Sosyalistleri.)
8898. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 1.
8899. K. [ç], Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Köylü Mürahaslarının Mukarrerat-ı Mühimmesi, Rus Çarının Çektikleri, Rus İâşe Nazırının Temînâtı, Ceneral Gurfo ve Şürûş, Hükümet-i Mevkitenin Kararı.)
8900. İmzasız, İhtikâra Karşı Mücadelenin Netayici, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Men'-i İhtikâr Heyeti Reisi Hüseyin Cahit Bey'in Muharrimize Cevabı.)
8901. M. A. [!], K. [ç], Ablukanın Tesirâtı, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Yeniden 21.400 Tona Garkı, Fransa'da Tahtelbahirlere Dair Müzâkerât.)
8902. K. [ç], Siyâsî Haberler, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İlhaksız ve Tazminatsız Sulh, Macar Buhrân-ı Vükelâsının Hitâmı.)
8903. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihât, Harik, Ftaih Sultan Mehmet Han İhtifâli, Müşavere-i Maliye Encümeni, Tedkikât-ı İklimiye Encümeni, Âsâr-ı Muhâdenet, Tebdilât-ı Hevâiye, Müdafaa-i Milliye Müsameresi, 18 Haziran'da, Efkâr-ı Cedide Kütüphanesi.)
8904. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 2.
8905. Millî [Ajans], M. A. [!], K. [ç], En Son Telgraflar, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Bakü'de Terk-i İşgal ve Şürûş, Rusya Taht-ı Tehtitte, Birkaç Dönüm Yer İçin 500 Bin Kişi, Tahtelbahir Harbi Hakkında İstizah, Sulh Bedest İsyân, Rusya'da Mecbûrî İstikraz, İngiltere'de İâşe Umurunda Teşevvüş, Rusya'da Ray-ı Amm, Macaristan Buhrân-ı Vükelâsı, Lehistan'da Nâib-i Hükümet.)
8906. İmzasız, Hevâic-i Âlem, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 1. (Gıda ve beslenme meselesi hk.)

8907. İmzasız, İspanya'da Buhrân, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Garcia Kabinesinin İstifası.)
8908. M. A. [I], Harb-i Umûmî, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Alman Taarruzu Hevaileri.)
8909. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflar, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 1.
8910. K. [C], M. A. [I], Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Tüccar ve San'atkârının Beyânnâmesi, Asker Firâriileri Hakkında Kânun, Sabık Çarın Nefyi, Petersburg Limanında Harik, Amele ve Asker Meclisinin Mevkî, rusya'da Müsteşar Bir Kadın, Hürriyet İstikrazının Akâmeti, Rusya'nın Yeni Paris Sefiri.)
8911. İmzasız, Siyâsî Haberler, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Radoslavof'un Beyânatı, Rusya'da Parlamentarizm Usûlü.)
8912. [ALTINAY], Ahmet Refik, İstanbul'da İlk Kâğıt Fabrikası, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dârü'sâade Ağası Beşir Ağa, Yalova'da İlk Fabrika, Kâğıdın Sûret-i İmâli.)
8913. İmzasız, Fransa'da Kaht, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Fransız İâşe Nazırı Hario'nun Parlamentodaki Feryâtları.)
8914. M. A. [I], Müteferrik Haberler, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Fransa'da Terk-i İşgaller.)
8915. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Kabûl ü Sefirâ, Şükrü Bey'e Ameliyat İcrası, İhtikâra Karşı Mücâdele, Karar-ı Memnûniyet, Âsar-ı Atikenin Muhafazası, Orman Yangınları, Ekmek ve Et Meselesi, Tebdilât-ı Hevâiye, Ormanlarda Tedkikât ve Tatbikât, Beşiktaş İttihat Mektebinin Seddi, Vefat, Borsa, Çek Fiyatları, Körebe Piyesi, Latif Bir Müsamere.)
8916. İmzasız, Maarif Haberleri, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Eskişehir'de Millî Kütüphane Tesisi ve Küşâdı, Âşar Hıdmeti, Vazifelerine Devâm Etmeyenler, Mekâtib-i Sultaniye ve Husûsiye İmtihanları.)
8917. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 2.
8918. M. A. [I], En Son Telgraflar, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Kronştat Meselesi Alevleniyor, Stokholm Konferansına Fransız Sosyalistlerinin İştirâki, Rus Köylülerinin Cumhuriyeti, Stokholm Amele Konferansı, Rusya'da Sabık Vükelâ'nın Halleri.)

8919. İmzasız, Kronştat, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Rusya'da Neler Oluyor?.)
8920. İmzasız, Balfour'un Seyahati, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İngiliz Hariciye Nazırının Amerika'dan Avdeti.)
8921. İmzasız, Ablukânın Tesirâtı, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Yeniden 19.600 Ton Garkı.)
8922. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1.
8923. M. A. [I], K. [Ç], Millî [Ajans], Harb-i Umûmî, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Düşman Tayyarelerinin Taarruzu, İngiltere'ye Gelen Amerika Kıtâtı.)
8924. M. A. [I], K. [Ç], Siyâsî Haberler, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kaçınıcı İnkıtâî Münasebet, Lids Konferansı, Rus-Fransız Muahedât Hafiyesi, İngiltere'de Galeyan, Radoslavof'un Harp Gayeleri.)
8925. İmzasız, Rus İşleri, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Yanya'nın İşgali.)
8926. K. [Ç], M. A. [I], L., Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Petersburg'da Anarşistlerin Tezâhürat-ı İhtilâlcüyânesi, Rus Ordusunun İhlâli, Meclis-i Mebûsân İstihzaratı, Şimalî Finlandiya'da Açlık, Rusya'da Terk-i İşgaller.)
8927. M. A. [I], L., Müteferrik Haberler, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İsviçre'de İngiliz Casusları, Fransa'daki Terk-i İşgal Harekâtı.)
8928. İmzasız, Hüsnü Bey'in Katilleri, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Cinayet Mahkemesi Tarafından İdama Mahkûm Edilenler.)
8929. K. [Ç], İspanya'da Buhrân, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Garcia Prieto Ne Diyor?, İspanya Kabinesinin Esbâb-ı İstifası, Yeni Kabineyi Kim Teşkil Edecek?.)
8930. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihât, Beyânâme, Kahve ve Kıbrıt İhbariyesi, Yüzde İki, Posta Paketleri Hakkında, İstisal, Dehâlet, Derdest, Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Çek Fiyatları, Müsamere Tehiri, Bulunmuş Para, Mahal, Davet, Millî Rakkaslar.)
8931. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 2.
8932. İmzasız, En Son Telgraflarımız, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar

- Tebliğ-i Resmîsi, Grandük Nikolay'ın Tevkif ve Muhakemesi, Amerika'nın Rusya'ya Notası.)
8933. İmzasız, Profesör Wilson, 7308, 23 Şb. 1335, 14 Hz. 1333-1917, s. 1. (Wilson'un profesörlüğü hk.)
8934. K. [ç], M. A. [ı], L., Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7308, 23 Şb. 1335, 14 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kronştat Ahvâline Dair Rus Adliye Nazırının Beyânatı, Sabık Çar Hükümdarları, Amele ile Hükümet Arasında İhtilaf, Köylü Kongresinin Beyânnâmesi, Petersburg Ajansının Islâhı, Ukraynalıların Mütalaatı, Kronştat İsyânının Devamı, Rusya'da İâşe Müşkûlâtı, Asker Fırarları, Kerensky'nin Avdeti.)
8935. M. A. [ı], K. [ç], Harb-i Umûmî, 7308, 23 Şb. 1335, 14 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Harp Raporu, Yeniden 19.327 Ton Garkı, Rus Üssü'l-harekelerine Taarruz, Yeni İspanya Kabinesi, İspanya'nın Siyaseti, Alsens-Loren Hikâyesi, İtalya'ya İhtâret-i Dostane, Avusturya'daki Parlamento Nizâm-nâmesi.)
8936. İmzasız, Hâkimiyet-i Hevâiye Gemilerin Elinde, 7308, 23 Şb. 1335, 14 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Yalnız Mayıs Ayı Zarfında 314 Tane Düşman Tayyaresi Iskât Edildi.)
8937. K. [ç], Macar Buhrân-ı Vükelâsı, 7308, 23 Şb. 1335, 14 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Yeni Kabine Nası Teşekkül Ediyor?, Siyâsi Bir Mülâkat.)
8938. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7308, 23 Şb. 1335, 14 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Nişan, Adliye Encümeni, İhtikâra Karşı Mücadele, Abdurrahman Şeref Efendi'nin Aazimeti, Fatih Sultan Mehmet İhtifâli, Tarih-i Osmân-i Encümeni Mecmuası, Âsâr-ı Atike Muhafazası, Osmanlı Donanma Cemiyetinin Nazar-ı Dikkatine, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Konferans, Davet, Takvim.)
8939. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7308, 23 Şb. 1335, 14 Hz. 1333-1917, s. 2.
8940. M. A. [ı], K. [ç], En Son Telgraflar, 7308, 23 Şb. 1335, 14 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, İngiltere'nin Rusya'ya Notası, Muahedeler Bu Notaların Neşri, Avusturya-Macar Başvekilinin Beyânatı, Arnavutluk Hakkında, Hükümet-i Müttehede ve Çin, İtilaf İşleri mi?.)
8941. İmzasız, Yunan Kralının Cebren Saltanattan Ferâgatı, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İtilafın ve İtalya'nın Oyunları.)
8942. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği.)
8943. M. A. [ı], Ablukanın Tesiri, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Batırılan Vapurlar, Yeniden 33.370 Tona Garkı.)

8944. K. [ق], Yunan Kralı Terk-i Tâc Etti, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1.
8945. K. [ق], İtalya'da Buhrân-ı Vükelâ, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Boselli Kabinesinin Mevkî Mütezelzel-Dört Nazırın İstifası Kral Amanotel'in Roma'ya Avdeti, Siyâsi Müzâkereler.)
8946. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1.
8947. K. [ق], Siyâsi Haberler, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Avusturya Mebûslarının Mühim Beyânatı.)
8948. M. A. [I], Müteferrik Haberler, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yanya'nın Sûret-i İşgali.)
8949. İmzasız, Millî İhtifâller, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 2. (İstanbul'un fethinin ihtifali hk.)
8950. İmzasız, İhtikâra Karşı Mücâdele, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Beyânnâme, Kösele Narhı, Avrupa Derilerinin Narhı, Ayakkabı Tamirâtı, Kadın Ayakkabıları, Çikolata, Avrupa Şekerleri, Çikolata Narhı.)
8951. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık Resm-i Alisi, Medresetü'l-kuzât'ta Mezûniyet Ruusu İtâsı, Bulgar Treniyle Seyahat Edecekler İhtârı, Lahm-ı Sûret Bey' ve Tedâriki, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Eczahanelere Şeker Tevzihi, Şark Kumpanyası, Davet.)
8952. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 2.
8953. M. A. [I], K. [ق], En Son Telgraflar, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Als-Loren Diyet Meclisinde, Yanya'nın İşgaline Karşı Protesto, Yunan Meselesi ve Yunan Düvel-i Hamiyesi, Alman Sosyalistlerinin Avdeti.)
8954. İmzasız, Zorâki Bir Muhâlif, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 1. (Fransa ile Yunanistan arasındaki zorâki harp hk.)
8955. İmzasız, İtalya Buhân-ı Vükelâsı, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 1.
8956. M. A. [I], Ablukâ Tesirâtı, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeniden 20.100 Tona Gark.)
8957. İmzasız, K. [ق], M. A. [I], Yunan Kralının Terk-i Tacına Dair, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Kralın Tahlifi, Fransızlar Yunanitan'ı İşgale Başladılar, Hükümet-i Cedideyi Kim Teşkil Edecek?, Kral Kotantin İsviçre'ye Gidiyor, Bonarlo'nun Beyânatı, Bir Gazete Mütalâı, Yeni Kralın İcraatı,

- Aleksandır'ın Tahlifi, İtilaf Komiserinin Mütalabatu, Yunanistan'ı Mevki-i İşgal, Yunanitan Harp Edecek mi?, Sabık Kralın İviçre'ye Azimeti, Yenişehir'de Bir Müsademe.)
8958. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 1.
8959. K. [ق], M. A. [ا], Ruya'da Kıyam ve Şürûş, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Köylü Kongresinin Kronştat Ahalisine Karşı Mukarreratı, Kutoroma Vilayetinin Kararı, İstisna Edilenler Muayene, Müttehiblerin Sani Meselesi.)
8960. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü İhtifâl-i Milli, Selamlık Resmi Alii, Altınordu İdman Bayramı, Emraz-ı Sariya Mücadelesi, Donanma Piyangosu, Tebdilât-ı Hevâiye, Müsamere Tehiri, 18 Haziran'da.)
8961. İmzaız, Resim Sergisi, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 2. (Galatasaraylılar Yurdunda düzenlenen sergi hk.)
8962. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 2.
8963. M. A. [ا], K. [ق], En Son Telgraflar, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Yeni Macar Kabinesi, Yunan'ı Nasıl Sarmışlar, Yunanitan'da Ahali ve Askerin Harekâtı, Kralın Sûret-i Ferâgatına Dair Tafsilat, Fransa'nın Tahsisât-ı Harbiyesi, İtlyan Kabinesinin İstifası, Rusya Kabinesinin İstifası, Rusya'da Cumhuriyetler, Amerika Heyeti Petersburg'da, Ruya'da Cerâim-i Askeriye'nin Hacziyesi, Fransız Madalyalarını Redd Ediyorlar, Sabık Çarı Paylaşamıyorlar.)
8964. İmzasız, Rus Cumhuriyetleri, 7311, 26 Şb. 1335, 17 Hz. 1333-1917, s. 1.
8965. M. A. [ا], Harb-i Umûmî, 7311, 26 Şb. 1335, 17 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa Ordusunun Vaziyet-i Müşkülesi, İngiltere'de İâşe Müfettişliği.)
8966. Millî [Ajans], Abluka Tesirâtı, 7311, 26 Şb. 1335, 17 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Fransız Sefâin-i Bahriye Ticariye Zaiyatı.)
8967. M. A. [ا], K. [ق], Yunanistan'ı Nasıl İşgal Ediyorlar, 7311, 26 Şb. 1335, 17 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunan Sefiri Nezdinde Tahkikât, Yenişehir'deki Müsâdeme, Reichstag'da Beyânat, James Telgrafnâmesi, Hanedan Kralının Azimeti.)
8968. M. A. [ا], K. [ق], Siyâsi Haberler, 7311, 26 Şb. 1335, 17 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Macar Kabinesine Dair, Ribo'nun Yeni Beyânatı, İsveç Siyaset Hariciyesi.)

8969. M. A. [1], Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7311, 26 Şb. 1335, 17 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hariciye Nazırı Kerensky'nin Rus Cephesi Ahvâline Dair Beyânatı, Kronştat'ın İstikraz Talebi, Rus Amele Cemiyetinin Ultimatomu.)
8970. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7311, 26 Şb. 1335, 17 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İhtikâra Karşı Mücadele, Balkan Treniyle Gidenler, Bulgaristan'daki Osmanlı Heyet-i Tedkikiyesi, Askerî Elbiseler, Tevzî-i Mükâfat, Müdafaa-i Milliye Müsameresi, Yarın ki Müsamere, Kıymettâr Bir Himmet, Çiftlik Sahiplerine, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Kil İhraç Edeceklere, Teşekkür, Fatih Sultan Mehmet, Davet, Mahal, Bilgi Yurdu Işığ, Tarih-i Osmânî Encümeni Külliyyatı, İktisadiyat Mecmuası, Ticaret-i Umûmiye Mecmuası, Dikkat.)
8971. İmzasız, Teblîğ-i Resmî, 7311, 26 Şb. 1335, 17 Hz. 1333-1917, s. 2.
8972. M. A. [1], K. [ç], En Son Telgraflar, 7311, 26 Şb. 1335, 17 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Sabık Kralın Yunanistan'dan Mefâreti, Yunanistan'a Erzak İrsali, Yunanistan'da Cerâim-i Siyâsiye Afvı.)
8973. İmzasız, Bir Kördüğüm, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1.(Yunanistan'ın kendi keyfine göre hareket etmesi hk.)
8974. M. A. [1], Thomas'ın Avdeti, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1.
8975. İmzasız, Yunanistan Etrafında İstilâ Şebekesi, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Kral Aleksandr'ı da İstemiyorlar, Venizelos'un Son Resmî.)
8976. M. A. [1], Harb-i Umûmî, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Londra'ya Taarruz u Hevâi Neticeleri.)
8977. İmzasız, Abluka Tesirâtı, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Yeniden 19.500 Tona Gark.)
8978. K. [ç], M. A. [1], Müteferrik Haberler, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bizon Sulh İstiyor, Paris Gazeteleri, Petersburg Belediye İntihabatı.)
8979. Ahmdet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1.
8980. M. A. [1], L., Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amele ve Asker Fırkasının Sulhperverâne Efkâr-ı İhtisâsatı, Kirsanov Cumhuriyeti, Yeni Bir Napolyon, Pasaport Meselesi.)
8981. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Nişan Tatbikine Ruhsat, İran Şahı Hazretlerinin Yevm-i Velâdeti, Cavit Beyefendi, Ahalimize Şeker Tevziyatı, At Meselesi, 26-30

- Kuruşa Pirinç, İhtikâra Karşı Mücadele, Sigara Kâğıtları, Tbedilât-ı Hevâiye, Bilgi Yurdu Işığı, Ferah Tiyatrosu.)
8982. [ALTINAY], Ahmet Refik, İstanbul'da İlk Kâğıt Fabrikası, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Dârü's-sâade Ağasının Çiftliği, Yalova'da İlk Fabrika, Kâğıdın Sûret-i İmâli.)
8983. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 2.
8984. İmzasız, En Son Telgraflar, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Yeni Yunan Kralının Beyânnâmesi, Amele ve Asker Heyetinin Beyânnâmesi, Mösyö Ribo'nun Beyânatı, Avusturya'da Siyasi Sansür'ün İlğası, Amerika'da Tayyare Nezâreti.)
8985. İmzasız, Bir Hayrî-halef, 7313, 28 Şb. 1335, 19 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İtalya'nın da Eli Kulağında.)
8986. K. [ç], İtalya Buhrânı, 7313, 28 Şb. 1335, 19 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Harbiye ve Bahriye Nazırlarının İstifası.)
8987. K. [ç], Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7313, 28 Şb. 1335, 19 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hükümet-i Mevkite'nin Yeni Bir Notası, Münâsebet-i Beyne'l-millelik Esâsı Kaideleri Neymiş?, Harp Gayeleri Hakkında İtilafları Tedkik, İlhaksız ve Tazminatsız Bir Sulh Meselesi, Yeni Erkân-ı Harbiye Rüesası, Ukranya Muhtâriyet Reddi, Usûl Nısbı.)
8988. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7313, 28 Şb. 1335, 19 Hz. 1333-1917, s. 1.
8989. M. A. [!], K. [ç], Yunanistan Faciası, 7313, 28 Şb. 1335, 19 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan'ın İşgali Keyfiyeti, Tedâbir-i Şedide, Ablukanın Refi, Hanedan Kralı Nereye Gidiyor?, Yunan Kabinesinde Te'dilât, Tedâbir-i Şedide, Ablukanın Refi, Aile Kralı İsviçre'ye Gidiyor.)
8990. İmzasız, Yeni Bir Tayin, 7313, 28 Şb. 1335, 19 Hz. 1333-1917, s. 1.
8991. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7313, 28 Şb. 1335, 19 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kabul ü Sefira, Talike Ruhsat, Ramazan-ı Gufran Nişanı, Ruyet-i Hilâl, İran Sefârethânesinde Merâsim, İnhikâra Karşı Mücadele, At Vesikası, Akd, Balkan Treninin Geçirdiği Kaza, Cinayet, Donanma Cemiyeti Piyangosu, Tbedilât-ı Hevâiye, Çek Fiyatları, Borsa, Davet.)
8992. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7313, 28 Şb. 1335, 19 Hz. 1333-1917, s. 2.
8993. M. A. [!], K. [ç], Millî [Ajans], En Son Telgraflar, 7313, 28 Şb. 1335, 19 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i

- Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Wilson'un Sözleri, Bir Yunan Sefirinin Beyânatı, Cenûbî İngiltere'ye Taarruz, Yunanlıların Protestosu, Çar Ferdinand'ın Ziyareti, Rus Mürahasının Beyânatı.)
8994. İmzasız, Meslekten Tebâüd, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1. (İngiliz-Fransız husumeti hk.)
8995. M. A. [I], Avusturya'da Buhrân-ı Vükelâ, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1.
8996. M. A. [Elif.], Harb-i Umûmî, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Batırılan Gemiler.)
8997. M. A. [I], Siyasi Haberler, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Çin Ahvâli Ne Merkezde?.)
8998. K. [Ç], M. A. [I], Yunanistan Faciâsı, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Atina ve Pire Şehirlerinde Tedâbir-i Şedide, Yunanistan'ı Nasıl Himâye Ediyorlar, Yunanistan'ı İşgale Doğru Yeni Hatveler.)
8999. İmzasız, Husûsî Haberler, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Almanya'nın İâşesi.)
9000. K. [Ç], M. A. [I], Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hariciye Nazırı Treçinko'nun Beyânatı, Doma Meclisinin Yeni Bir Kararnâmesi, Rus Şehirlerinde Kaht ve Galâ'nın Şiddeti, Doma Meclisinin Kararnâmesi, Rusya'da Açlık, Asker Fırarlarının Tezayidi, Stokholm'de Rus Mürahasları.)
9001. K. [Ç], Bir Ceneral'in Azli, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1.
9002. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ramazan-ı Münferit Nişan, Balkan Treni Kazası, Millî Talim ve Terbiye Cemiyeti Müsâmeresi, Tevzî Mükâfat, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, At Vesikası, Davet.)
9003. [UZ], Kâzım, Millî Musikimiz, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 2. (Osmanlı mûsikîsinden bahsederek şark ve garp mûsikîlerinin münasebetini anlatıyor.)
9004. İmzasız, İhtikâra Karşı Mücadele, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Kânun, Beyânnâme, Çay Narhı, Çay Satanlara İhtar.)
9005. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 2.
9006. K. [Ç], Millî [Ajans], En Son Telgaraflar, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya Kabinesinin İstifası, Petersburg'dan Fırar Edenler, Rusya'ya Dair Bir İsveçlinin İhtisâsatı.)

9007. İmzasız, Ramazan-ı Münferit Nişânı, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1.
9008. İmzasız, Beyânnâme-i Meşihatpenâhı, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1.
(İnsanın halkına karşı olan vezâifi hk.)
9009. İmzasız, Yeni Avusturya, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1. (İstifa eden ve atanan yeni kabine hk.)
9010. L. K. [ç], Yunanistan Faciası, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunistan Topraklarındaki İtilaf Harekât-ı Askeriyesinin İç Yüzü, Nardoni Parava Ne Diyor?, Kral Kostantin'in Seyahati, Tedâbir-i Cedide.)
9011. K. [ç], Kameronya Vapurunun Garkı, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1.
9012. K. [ç], L., Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalya-Rus Müzâkeratı, Valadi Vostok Ahvâli, Kurpatkin'in Tevkifi, Husûsî Haberler.)
9013. K. [ç], Avusturya'da Buhrân-ı Vükelâ, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1.
(Alt Başlıklar: Kılam-Martinec Kabinesinin İstifası, Maliye Nazırının Mahrûmâne İzâhatı.)
9014. M. A. [ı], Harb-i Umûmî, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Almanların Sabah Tebliği.)
9015. K. [ç], L., Siyâsi Haberler, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İspanya'nın Siyaseti, İtalya'da Nümayişler.)
9016. M. A. [ı], Ablukânın Tesirâtı, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Şiddetli Tahtelbahir Muharebesinin Tedâyetinden Beri 3.655.000 Tona Düşman Sefâini, Petrol Vapurunun Yanması, Yeniden 24.000 Tona Garkı.)
9017. M. A. [ı], Stokholm Konferansı, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Müzâkerât-ı İhzâriye, İspanyol Sosyalistleri, Bulgar Sosyalistlerinin Avdeti.)
9018. M. A. [ı], Müteferrik Haberler, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Bulgar Başvekilinin Seyahati.)
9019. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alîsi, Huzura Kabul, Bulgaristan'daki Osmanlı Heyeti, At Vesikaları, Balkan Treniyle Seyâhat Edeceklere, Borsa, Çek Fiyatları, Tebdilât-ı Hevâiye, Musavver ve Mükemmel İlm-i Simâ, Türk Yurdu.)
9020. İmzasız, İhtikâra Karşı, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Beyânnâme, İhtar, Yüzde Yirmi Ticaret.)
9021. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 2.

9022. M. A. [1], K. [2], En Son Telgraflar, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Kral Kostantin İsviçre'ye Vardı, Kral Kostantin Seyahate Çıkmış, Venizelos Hükümet-i Mevkitesi, Venizelos Meydana Çıkıyor, Fransızlar Yunanistan'da İlerliyorlarmış, Avusturya Kabinesinin Teşkili İçin, İtalya Pasaport Vermiyor.)
9023. [ORAN], Ahmet Cevdet, Kavga Hep Türk'ün Yorganı Üzerine, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Avrupa'nın sürekli Türk'ü haksız göstermeye, Türk'ün üzerine oynadığı hk.)
9024. M. A. [1], L., Harb-i Umûmî, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Almanların Sabah Tebliği, Tayyareci Rihtehofen'in Cepheye Avdeti, Taarruzu Hevâi Tazminâtı.)
9025. M. A. [1], Ablukanın Tesirâtı, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeniden 26.000 Tona Garkı, Batırılan Vapurlar.)
9026. M. A. [1], L., Siyâsi Haberler, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa'nın Harp Gayesi, Yeni Konferans Talebi, Dublin'de Müsademât, Japonya'nın Bir Protestosu, İsviçre Ahvâli.)
9027. L., Yunanistan Faciası, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanlılar Amerika'dan İstimdâd Ediyorlar, İtilaf İçin Yeni Es Bahrîler, Venizelos ve Cumhuriyet-i İdare.)
9028. İmzasız, Amerika ve Harp, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Cemâhir-i Müttefikenin Fransa'ya Muvâsalatı, Amerika'da Mükellefiyet-i Askeriye.)
9029. İmzasız, Rusya'da Kıyam, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Ceneral Krupatkin'i İtham Ediyorlar.)
9030. İmzasız, Müteferrik Haberler, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Beyne'l-milel Münakalât-ı Hevâiye Meselesi.)
9031. [ALTINAY], Ahmet Refik, Et Meselesi ve Kûsâle-i İhtikâr, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (On İkinci Asır ve sonrasında İstanbul'daki iâşe meselesinden söz ediyor.)
9032. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, İftar-ı Seniye, At Tevziatı, Mahrûkât Meselesi, Tütün ve Sigaraların Satış Fiyatı, Hükm-i İdâm, Gârikan Vefat, Akd u Velîme, Konferans, Üseraya İrsal Edecek Paketler, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Sipariş ve Üsera Maaşatı.)
9033. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 2.

9034. M. A. [1], K. [2], En Son Telgraflar, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Almanya Hükümetinin Rusya'ya Tebliğat Resmîsi ve Sulh, Beyne'l-milel Sosyalist Konferansının İnikâdı Kararı, Amele Asker Kongresinde Nutuklar, İngilizler İspanya'yı da Karıştırıyorlar, Avusturya'daki Buhrân-ı Vükelâya Dair, Yunanistan'ı İşgal Hareketleri.)
9035. İmzasız, İtilaf ve Yunanistan, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1.
9036. M. A. [1], Harb-i Umûmî, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ritehofen'in Cepheye Avdeti, Almanların Sabah Tebliği.)
9037. M. A. [1], Abluka Tesîrâtı, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeniden 31.500 Tona Garkı, Bir Bahriye Mütchassisının Fikirleri.)
9038. K. [2], Garim ve Hoffman, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sosyalist Garim'in Teşebbüsât ve İcrâatı, Gizli ve Mühim Telgrafnâmeler, Hariciye Nazırı Hoffman ve Tebliğat-ı Şifâhiye, İsviçre Sosyalist Fırkasının Müzâkereleri.)
9039. K. [2], Avusturya-Macar Buhrânı, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Kabinenin Teşkiline Dair, Avusturya'da Muvaffakiyet-i Bütçe Meselesi, Esterhazy'nin Beyânatı.)
9040. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1.
9041. K. [2], Yunanistan Faciası, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sabık Kral Kostantin'e Yeni Tecavüzler, Yunan Hükümetine Kimler Dâhil Olacak?, İngilizlerin Son Keşfi: Sıhhî Ricatlar.)
9042. K. [2], Stockholm Konferansı, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Sosyalistlerinin Mütalabatı, Ukrayna Sosyalist Mütalabatı.)
9043. İmzasız, Siyâsi Haberler, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Muahedât-ı Hafiyenin Neşri Meselesi.)
9044. K. [2], Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Kerensky ile Sosyalistler Arasında İhtilâf, Rusya Kazaklarının Kongresi, Ahvâl-i Daâhiliyeye Mütealik Raporlar, Fransa'nın Harp Gayelerini Protesto.)
9045. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alîsi, Trablus Sahillerinde, Matbuat Müdürü Hikmet Bey'in Seyahati, Biçki Yurdu İmtihanları, Bu Gece ki Konferans.)
9046. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 2.

9047. M. A. [1], En Son Telgraflar, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Macar Parlamentosunun Küşâdı Tafsilatı, Kral Kostantin Aleyhindeki Nümayişler, Hakîki Yunan Vatanperverleri Aleyhinde, Prens Bolov Sulhtan Ümitvâr, Millî Ajans'ın Tashihi.)
9048. İmzasız, İcmâl, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Sibirya-Avusturya-İtalyanca Bir Rezâlet.)
9049. M. A. [1], Harb-i Umûmî, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Alman Sabah Tebliği.)
9050. M. A. [1], Abluka'nın Tesirâtı, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeniden 12.479 Tona Garkı, T26 İşaretli Tahtelbahirlerin Zayîi.)
9051. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1.
9052. L., K. [3], Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sibirya'da İstiklâlo Alâmetleri, Kerensky Taarruza mı Hazırlanıyor?, Sibirya'da Şehrab Yağması ve İdare-i Arife, Rusya Müslümanları.)
9053. M. A. [1], Siyâsi Haberler, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Avusturya Buhân-ı Vükelâsı.)
9054. İmzasız, Husûsî Haberler, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Rusya-Romanya Muahedat Hafiyesi.)
9055. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1.
9056. L., M. A. [1], Mütferrik Haberler, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Amerika'dan Ne İstiyorlar?, İngiltere'de Kadınların Hak İntihabı.)
9057. K. [3], Yunanistan Faciası, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Akvâm-ı Sagırayı Himâye, Sabık Kral (Kostantin)'i Lugano'da Nasıl Dövmüşler?, Yeni Yeni Yunan Kabinesi Hakkında Müzâkerat.)
9058. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, Huzura Kabul, Fatih Camî Ziyaret, Kur'ân-ı Kerim Tevilâtı, Suriye'de Teşebbüsât-ı Sanayi, Adana Ovasının İrvâ ve Iskâsı, Umûmî İmtihanlar, Anar Asıkeyi Muhafaza, Mektep Şerifleri, Et Vesikaları, Trükiye ve İsviçre Münasebeti, Asker Ekmekleri, Çek Fiyatları, Yeni Mecmûâ, Tebdilât-ı Hevâiye, Davet.)
9059. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 2.

9060. M. A. [1], K. [2], En Son Telgraflar, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Kılam Martinec'in İstifası, Kral Aleksandır'ın Yeni Bir Nâmesi, Venizelos Yine Söz Başında, Kral Kostantin İsviçre'de, Yeni Kraldan Memnun Değiller, Venizelos ve Düşmanları, Yunanistan'dan Nıfs Edilenler, Romanya'da Hasat, İtilafçılar Düşmanlarına Karşı, Kazaklar Mürahasları Kongresi.)
9061. İmzasız, Cihân Harbi, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Nazariyyât ve Ulûm-ı Tatbikiye.)
9062. M. A. [1], K. [2], Harb-i Umûmî, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalyanların Zayıtı, Nansi'ye Hücûm-ı Hevâi, Makedonya Cephesini Tahliye, Makedonya Ricatının Sebepleri, Yeni Bir Kış Muharebesi, Apir Şimalindeki Mintukanın İşgali.)
9063. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1.
9064. M. A. [1], Yunanistan Faciası, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Düşman Hükümet-i Mevkitesinin Mühim Bir Protestosu, Rusya'nın Protestosu, Preveze'nin İşgali, Main Muharebesinin İşgali.)
9065. M. A. [1], Garim ve Hoffman, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İsviçre Meclisinin Tahkikâtı-Garim Ne Diyor;?, Garim'in Beyânatı.)
9066. K. [2], Ablukanın Tesirâtı, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeniden 61.177 Tona Garkı.)
9067. İmzasız, Avusturya Buhrânının Hâli, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Kabine, Saydler Nutku.)
9068. K. [2], Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amele ve Asker Cemiyetinin Beyânnamesi, Anarşistleri Tehdit ve İhâfe, Ukranya Asker Kongresi, Laf u Güzaf, Sulh u Münferit Aleyhinde Nutuklar.)
9069. K. [2], Siyâsi Haberler, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya-Macaristan'ın Sulh Şartları, Mühimmat Nazırı Thomas'ın Seyahati.)
9070. K.[Kaf], Stokholm Konfransı, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Beyne'l-milel Sosyalist Kongresi, İtalya Sosyalistlerinin Safsataları, Alman Mürahasları.)
9071. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, Macaristan'daki Türk Talebesi, Adana'nın Ahvâl-i İktisadiyesi, Viyana

- Sefâret Sefinesi, İrtihal, Et Vesikaları, İntihar, Kavli Postal Muamelâtı, Donanma Cemiyeti Piyangosu, Tebdilât-ı Hevâiye, Bu Geceki Konferansı.)
9072. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 2.
9073. M. A. [1], K. [ق], En Son Telgraflar, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Yeni İtilaf Taarruzu, Avusturya-Macar Buhrân-ı Vükelâsı, Düvel-i Merkeziye Münasebet-i İktisadiyesi, Petersburg'da İdare-i Arifiye, Finlandiya İstiklâline Doğru, Rusya Bahr-i Siyah'ta Filo Kumandanının istifası, Rusya'da Mevkuf İngiliz ve Fransız Zayıatları, İngiltere ve Rusya, Garip Bir Harik.)
9074. İmzasız, Avusturya Mesâili, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Yunanistan Ahvâli.)
9075. M. A. [1], İtilaf Taarruzu, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransız Harbiye Nazırının Beyânâtı, Taarruza mı Hazırlanıyorlar?.)
9076. M. A. [1], H. [•], Harb-i Umûmî, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliğinin Mabadı, Yeni Bir Fas Hezimet, Su Altında Bir Müsademe, Bir Romanya Heyet-i Sefiresi.)
9077. L., K. [ق], Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Vaziyetin Vehâmeti, Köylerde Yağmagirlik, Fıkdan-ı Hevâiç, Şehirler ile Köyler Arasında Muhârebat-ı Dâhiliye, Finlandiya'da Katliam, Bahr-i Siyah Donanması Kumandanlığı.)
9078. M. A. [1], Siyasi Haberler, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Arnavutluk Hikâyesi, Radoslavof'un Beyânâtı, İrlanda'da İhtilâl Cemiyetleri.)
9079. M. A. [1], Müteferrik Haberler, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya'da Nâfi Yağmurları, Macaristan'da Sene-i Haliye Mahsûl, Maarif Nazırı Şükrü Bey.)
9080. K. [ق], Yunanistan Faciası, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalyan Konsolosunun Başına Gelenler, Venizelos'un Pire'ye Muvasalatı.)
9081. İmzasız, Müessif Bir Vefat, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Müteveffiyenin Tercüme-i Hali, Beyân-ı Te'zî, Tafsîlât-ı Mütemmime.)
9082. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, Tevcihat, Nişan, Maarif Nazırı Şükrü Bey, Hikmet Bey'in Seyahati, Osmanlı Matbuat Cemiyeti, Et Vesikası, Kasaplara, Tebdilât-ı Hevâiye, Bu Geceki Müsamere, Borsa, Beyân-ı Teşekkür, Mahal.)

9083. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Bahar Çiçeklerimiz, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Lale Yetiştiriciler.)
9084. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 2.
9085. M. A. [!], K. [ق], En Son Telgraflar, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Amele ve Asker Cemiyeti Kongresinin Mukarrerâtı, Rusya'da Neler Cereyân Ediyor, Amerika İstikrazı 3 Milyar Dolat, Thomas'ın Avdeti, Sırp Kabinesi.)
9086. İmzasız, Biraz Hukuk u Düvel: Bî-taraf Kalmak Hakkı, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (Bir devletin bî-taraf olarak kalmak isteme hakkında sahip olduğu hk.)
9087. K. [ق], İtalya Meclisinde Beyânat-ı Mühimme, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sulh Meselesi, Amerika ve Rusya, Samîmi Tavsiyeler, Romanya'nın Yeni Hazırlıkları, İtalya'nın Programı Ne imiş, Arnavutluk'u Himâye Safsatası, Yunanistan'daki Zecriye, Müstehzîyâne Kahkahalar, İlhaksız ve Tazminatsız Sulh Düsturuna İtiraz, Milletlerin Temennisi.)
9088. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Vaziyet-i Askeriye Hakkında Bir Gazete Mütalaatı.)
9089. M. A. [!], Ablukanın Tesirâtı, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: 9.520.960 Tunaya Balığ Oluyor.)
9090. M. A. [!], Siyâsi Haberler, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Thomas'ın Yeni Memuriyeti, Muahedenin Tatili.)
9091. M. A. [!], Yunanistan Faciası, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Yunan Ricalinden İhracı Esnasında Nümayişler.)
9092. K. [ق], Stokholm Konferansı, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Amerika Sosyalistlerinin Şartları.)
9093. K. [ق], Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kazaklar Kongresinin İçtimâi, Rodeziyanku ve Guçkov'un Hararetli Nutukları, Sulh u Münferid Red İle Mücadeleye Devam, Yeni Bir Kazak Ordusu, Treçinko'nun Beyânatı, Kerensky'nin Hastalığı, Çingarev'in Dertleri, Kazak Kongresinin İç Yüzü, Yeni Cumhuriyetler, Kazakların Arzuları, Bir Hadise.)
9094. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, İhtikâra Karşı Mücadele, Maarif Nazırımızın Seyahati, Cenaze Nakli ve Merasim-i Teşbiyye, Fatih Bey'in Seyahati, Hikmet Bey'in Seyahati, Vilayetlerde

- Ziraat, Hatm-i Şerif Kıraatı, Tefkur Sarayının Kapısı, Et Meselesi, Tıp Tecrübeleri, Çek Fiyatları, Tebdilât-ı Hevâiye, İstanbul'daki Rodoslular.)
9095. Hattat Arif Hikmet, Yazı Yurdu, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 2. (İlan)
9096. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 2.
9097. K. [ç], M. A. [ı], En Son Telgraflar, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Kerensky'nin Beyânatı, Rusya'daki Herkes Bildiğini Okuyor, Rus Hürriyet İstikrazı, İngiltere'de Bir Amerika Amirali, Kimse Buğday Satmıyor, Yunanistan'da Cereyân Ahvâli, Kral Kostantin.)
9098. İmzasız, Ruble, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Ruble'nin değer kaybetmesi hk.)
9099. M. A. [ı], Harb-i Umûmî, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeniden 5258 Tuna Garkı, El-hâk Arazi Lehinde Propagandalar.)
9100. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflar, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1.
9101. K. [ç], Yunanistan Faciası, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kral Aleksandır'ın Adem-i Memnuniyeti, Eski Meclis-i Mebûsânın İçtimâi Daveti.)
9102. K. [ç], Rusya'da Kıyam, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransızları Protesto, Yeni Bir Kânun Layihası, Petersburg'da Belediye İnhibâtı.)
9103. L., Mütferrik Haberler, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Danimarka'da Buhrân-ı Vükelâ.)
9104. İmzasız, Çin'de Anarşi, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1.
9105. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, Huzura Kabul, Hikmet Bey'in Seyahati, Mensûcat Fabrikası, Adana'da Pamuk Mahsûlü, Harik, Kasapları Davet, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye, Dilber Kız, Çek Fiyatları, Borsa, Ferruh Tiyatrosu Müsameresi, Hanımlara Sinema.)
9106. [KARACAN], Ali Nâci, Temâşa Musâhabesi, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Türk tiyatrosu ve "Uçurum" adlı oyun hk.)
9107. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 2.
9108. M. A. [ı], K. [ç], 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Yunanistan'da Neler Oluyor?, Yunanistan'da Venizelos Kabinesi, Belçika Hariciye Nazırı'nın Nutku, İrlanda'da İğtişâşât, İngiltere'de Açlık Tehlikesine Karşı Mücadele, İngiltere'de Mekûlât

- Kontrolü, Rusya Bahriyesinde Anarşi, Rus Askerlerini İstemiyorlar, Yeni İsviçre Hariciye Nazırı, İspanya'da İdare-i Arifiye.)
9109. İmzasız, Venizelos, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 1. (Venizelos'un yeniden başkan olması hk.)
9110. M. A. [I], K. [Q], L., Harb-i Umûmî, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeniden 40.500 Yuna Garkı, garim-Hoffman Meselesi, İran Kabinesinde Te'dilât, Reichstag'ın Rûznâmesi, Amerika Murahhasları, İngiliz Destgâhlarında Türk İşgali, İtalya'da Buğday Buhranı.)
9111. K. [Q], M. A. [I], L., Yunanistan Faciası, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Balfour'un Beyânatı, Komiser Junar'a Salahiyet ve Esmâ İtası, Kostantin Biraderlerini Te'bid Ediyorlar, Efrâd-ı Derige'nin Nümayişleri, Hangisi Kral?.)
9112. İmzasız, Hanımlarımız ve Dişçilik, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 1.
9113. K. [Q], M. A. [I], Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Doma Komitesinin İçtimâi, 100.000 Amele Terk-i İşgal Ediyor, Kırgız İslamlarının Hareketleri, Gürcistan Muhtâriyeti, Örfî İdâreler.)
9114. K. [Q], Avusturya Kabinesi, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Saydler Nutku.)
9115. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, Huzura Kabul, Selamlık, Âsâr-ı Atike'de Encümen-i Dâimisi, Şükrü Bey Efendi'nin Sehayati, Zonguldak Limanı, Sabık Stokholm Sefiri, Boğaziçi Vapurlarında Tecdîd-i Hava, Mahal, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye, Çek Fiyatları, Borsa, Okuyunuz.)
9116. İmzasız, Teblîğ-i Resmî, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 2.
9117. M. A. [I], K. [Q], En Son Telgraflar, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Rus Amele Kongresinin Mukarreratı, Rus Muahedat-ı Kadime ve Cedidesi, Bir Haftalık İngiliz Zayiati, Yunan Kabinesi, Maverâ'daki Vaziyet, Macar Kuvvetlerinin Tevâzunu, İtilafın Yeni Askerî Konferansı, İsviçre'de Fransız Casusluğu.)
9118. [ORAN], Ahmet Cevdet, Rus Müslümanları, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1. (Rusya'daki Müslümanların düzenlediği kongreden ve bu kongrede Rusya'nın yeni hükümet şeklinin ne olması gerektiğini tartıştıkları hk.)

9119. İmzasız, Sulh Propagandası, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Fransız Adliye Nazırının Tedbrileri.)
9120. M. A. [!], K. [ق], H. [•], Harb-i Umûmî, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Amerika Ordusunun Mevcûdu, Vaziyet-i Askeriye, Yeniden 217 Yuna Garkı, İsviçre'nin Yeni Hariciye Nazırını, Rusya'da Ray-ı Âmm Usûlü, İran Ahvâli, Saraybosna Cinayeti.)
9121. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflar, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1.
9122. K. [ق], Avusturya Meclisinde Beyânat-ı Mühimme, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bazı Mebûsânların Beyânatı, Sulh Meselesi, İlhak ve Tazminat ve Milletlerin Muhtâriyet Hakkı.)
9123. K. [ق], Yunanistan Faciası, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Yunan Kabinesinin Teşkili.)
9124. K. [ق], Macaristan'da Neler Oluyor?, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Sabık Macaristan Başvekili Kont Tiza Aleyhinde Nümayişler.)
9125. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Tashih, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9126. [UZ], Kâzım, Millî Mûsikimiz, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 2. (Tekrika 2.)
9127. M. A. [!], Teblîğ-i Resmî, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 2.
9128. M. A. [!], K. [ق], En Son Telgraflarımız, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Venizelos Kabinesi, Bir Mülâzım-ı Bahriye Nazırını, Rusya'da Arazi Meselesi, Budapeşte Nümayişi Hakkında, Rusya'da Divân Harplerinin Lağvı.)
9129. İmzasız, Avusturya İmparatoru, Müsâlemet, 7325, 11 Rm. 1335, 1 Tm. 1333-1917, s. 1.
9130. M. A. [!], İsviçre'nin Siyaseti, 7325, 11 Rm. 1335, 1 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Reis-i Cumhur Schulthess Beyânatı.)
9131. K. [ق], Avusturya İmparatorunun Huzura Kabulü, İmparator Şarl'ın Sulh Temayülleri, Avusturya-Macaristan Siyaseti.)
9132. M. A. [!], H. [•], K. [ق], Harb-i Umûmî, 7325, 11 Rm. 1335, 1 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîğ-i, Vaziyet-i Askeriye, Yeniden 23.500 Tuna Garkı, Flemenk Kraliçesi'nin Nutku, Hafî Muahedeler, Matem Abidesi, İmparator ve İmparatoriçe'nin Seyahati.)

9133. M. A. [1], K. [ق], Rusya'da Kıyam, 7325, 11 Rm. 1335, 1 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Miralay Nikkuk'un Tevkifi, Sivastopol'da Sükûn.)
9134. K. [ق], Yunanistan Faciası, 7325, 11 Rm. 1335, 1 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Preveze'de Neler Olmuş?, Bir İtalyan Zabiti İle Fransız Zabiti Arasında Münâzâa, Hasmâne Nümayişler, Akıllı Bir Yunan Yüzbaşısı, Girit Jandarmasının Pire'ye Muvâsalatı, Akropol ve Parteton'a Kimler Hâkim, Yeni Fransız Erkân-ı Harbiye Reisi.)
9135. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7325, 11 Rm. 1335, 1 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ders-i Şerif, Huzura Kabul, Sigara Kâğıtlarına Resm-i İstimlâk Vazîi, Asâr-ı Nakşiye Müzesi, Anat Dârülfünûn'ı İmtihanlarında Muvaffakiyyet, Tefsir Dersi, Cinâyet, Harik, Borsa, Çek Fiyatları, Sakattaçı Esnafına, Tebdilât-ı Hevâiye, Çiftlik Muhiblerine, Davet, Millî Sinema İstanbul.)
9136. M. A. [1], Teblîğ-i Resmî, 7325, 11 Rm. 1335, 1 Tm. 1333-1917, s. 2.
9137. M. A. [1], K. [ق], En Son Telgraflar, 7325, 11 Rm. 1335, 1 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Fransa'da Sulh Lehinde Harekât, İran Mürahasaları Stokholm'de Venizelos'un Programı, Yunanistan'da İtilaf Harekâtı, Meclis-i Müessisâtın İçtimâi Daveti, Rusya'da Gönüllü Taarruz Tayyareleri, Ukrayna'nın Muhtâriyeti Meselesi, Japon Askerleri Gelecekmiş, Kerensky'nin Yeni Seyahati, Rusya'nın Fevkalâde Sefirleri, Fransa'da Kayo'nun Fırkası, Amerika 1 Milyar Dolar Vermiş, Brezilya Bî- taraflığı Feshediyor, Bir Amerika Kruvazörü Karaya Düşmüş.)
9138. İmzasız, Yunanistan ile İnkıtâi Münâsebet, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 1. (Yunanistan'ın İttifâk-ı Murabba devletleri ile münasebetini kati' ettiği hk.)
9139. K. [ق], M. A. [1], Harb-i Umûmî, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusların Yeni Taarruzu, Yeniden 26.400 Tuna Garkı, Korku Başladı 520 Gemi Zayî', Schulthess'in Yeni Beyânatı, İsviçre'nin Bî-taraflık Siyaseti.)
9140. K. [ق], Rusya'da Kıyam, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Doma'nın Feshi Meselesi, Kazak Kongresinin Kararnâmesi.)
9141. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 1.
9142. K, [Kaf], Yunanistan ile İnkıtâi Münâsebet, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Düvel-i Merkeziye Nezdindeki Sefiraya Talimat-ı Mahsûsa, Almanya, Avusturya-Macaristan, Türkiye ve Bulgaristan İle Münâsebet-i Siyasiyenin İnkıtâi, Yunanistan'ın Ahvâl-i Umûmiyesi ile Berr u Bahrî Kuvvetler, Yunanistan

- Hakkında Malûmât-ı Umûmiye, Atina Ahvâli Ne Merkezde?, İnkıtâî Münâsebeti Müttehim Haberler, Bir Yunan Sefirinin İstifası, Venizelos'un Kral ile Mülâkatı, İtalyan Gazetelerinin Tenkitleri.)
9143. İmzasız, Mânevî Terakkiyât, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Kâmus-ı Felsefe'nin İntişârı Münâsebetiyle.)
9144. İmzasız, Fransız Kruvazörünün Garkı, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 2.
9145. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İnhikâra Karşı Mücâdele, Tevekifât, Taşrada Erzak Tevziatı, Islâhat-ı Milliye, Etfâlî Cemâya Teşebbüsü, Şükrü Bey Berlin'de, Kudüs'e Bomba Atan İngilizler, İzmir Bulvarının Küşâd-ı Resmî, Hayvan Hastalıklarına Karşı, Teberrüat Hamiyetmendâne, Tebdilât-ı Hevâiye, Hanımlara Konser, Zayî Mecnûâ, Davet, Mahal.)
9146. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 2.
9147. M. A. [1], K. [2], En Son Telgraflar, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Yunanistan'ın İttifâk-ı Murabbayla Katî Münâsebeti, Venizelos İş Başında, Venizelos Hazırlanıyor, Hükümet-i Mevkite Kazakları Okşuyor.)
9148. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yunan Kralı Hakkındaki Vahşet, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1.
9149. M. A. [1], Harb-i Umûmî, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Amerika ve Harp, İngilizlerin Yeni Bir Tedbiri, Ceneral Alanei, 27.712 Tonluk İsveç Gemisi Gark, Çin Meclis-i Vükelâsının Kararı, Anadolu Osmanlı Demir Yolu Meclisin İnikâdı, İngiltere'deki Alman Bankalarının Fürûhtu, Hindeneburg'un Ziyareti.)
9150. İmzasız, Yunanistan Faciası, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Şehrimizdeki Yunan Sefiri Mösyö Klarakis Dün Hükümet-i Osmaniye'den Pasaportlarını Talep Etmiştir, Toşutokis'in Beyânatı, Venizelos'un Seyahat-ı Hariciyesi Nasıl Bir Netice Verebilir?, Ceneral Dangalis, Tesalya'da Silah Deposu, İtilaf Askerlerinin Atina'dan Mağfireti.)
9151. K. [2], Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kazak Kongresinin Mukarrerâtı, Kadın Taburları Teşkili, Rusların Son Taarruzundaki Zayıat-ı Azimeleri.)
9152. İmzasız, Şair Arif, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1. (Rusların şerrinden kaçıp ülkemize muvasalat eden İranlı Şair ve Bestekâr Arif hk.)

9153. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İhtikâra Karşı Mücâdele, Men' İhraç, Şükrü Bey'in Seyahati, Kadınlarımız Arasında Faaliyet, Mahsûlatımızda Feyz ve Bereket, Bandrol-ı Resmî, Sakıtatçı Esafına, Tebdilât-ı Hevâiye, İktisadiyat Mecmûâsı, Borsa, Çek Fiyatları, Mahal, Davet, Halkalı Ziraat Mekteb-i Alîsi Duhûl İmtihanları Şerâiti.)
9154. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 2.
9155. M. A.[Elif], En Son Telgraflar, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Kral Kostantin, Tahtelbahirler İspanya Sularında Dolaşamayacaklar, Karaçen Gemisi Efrâdının Protestoları, Sırp Kralı Velihtına Suikast, Yanyalıların Rusya'dan İstimdâdı, Rusya'da İslâm İttihâdı, Rusya'da Sulh Arzuları, Cezayir'de Mücahidinin Harekâtı, Himalaya Sefinesinin Garkı, İmparator ve Kral Karl Münih'te.)
9156. İmzasız, Biraz Coğrafya: Balkan Muvâzenesi, 7328, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (İtilaf ve Yunan ilişkisinden söz ediyor.)
9157. L., Bir Suikast, 7328, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Sırbistan Kralı ile Oğlunu Katl Teşebbüsü.)
9158. M. A. [I], Harb-i Umûmî, 7328, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, Yeniden 24.200 Tuna Garkı, Loyd Corch'un Yeni Beyânatı, Bir Alman Posta Memurunun Tevkifi.)
9159. İmzasız, Yeni Rus Taarruzu, 7328, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Düşman Hücumlarının Katî Sûrette Akâmeti, Cepheyi Yarma Teşebbüsü, Müttefik Kıtaların Kahramanlığı, Başkumandanın İstihzaratı, Topçu Faaliyetinin Şiddeti, Rusya'daki Milel Muhâlîfe Hakkında Mukârrat-ı Cedide, Amele Meclis Mürahaslarının Seyahati, Doma'nın Feshi Meselesi, Petersburg'da Nümayişler.)
9160. K. [C], Yunanistan Faciası, 7328, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ceneral Dangalis'in Başkumandanlığı, Nefy ve Tağrip Edilenler, Popolos'un İdamı, Münâsebet-i Siyasiyenin İnkıtâna Dair Tebliğler.)
9161. K. [C], Çin Ahvâli, 7328, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Reis-i Cumhuriyetin İstifası, Yeni Çin İmparatorluğu.)
9162. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7328, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İhtikâra Karşı Mücâdele, Basma Satan Tüccar ve Esnafa, Nişan, Maarif Nazırı Şükrü Bey'in Seyahati, Osmanlı Tedkik Heyeti Macaristan'da,

- Tramvay Kazası, Evrâk-ı Nakdiyeye Dair, Tefsir Dersi, Harik, İrtihal, Borsa, Çek Fiyatları, Tebdilât-ı Hevâiye, Mahal.)
9163. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7328, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 2.
9164. M. A. [1], K. [2], En Son Telgraflar, 7328, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Hükümet-i Mevkite Ukranyalılara Yalvarıyor, Bir Rus Kruvazöründe İştîâl, Viyana'dalı Yunanlıların Mefâreti, Fransa'nın Vaziyet-i Malisi.)
9165. İmzasız, Ümit-bâhş Sözcükler, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Memleketimizde büyük adımlar atanlar hk.)
9166. İmzasız, Düşmanlarımız Kaç Milyona Balığ Oluyor?, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Muhâsım Devletlerin Nüfus u Umûmiyeleri Mecmûû 890.000.000 Kişi, Muhâsım Devletlerin Arazisinin Mesâha-i Sathiyeleri Mecmûû 62.042.000 Murabba Kilometre.)
9167. K. [2], M. A. [1], Yunanistan Faciası, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ceneral Papolos'un İsyanı, Yeni Karışıklıklar, Nepir'in Tahliyesini Talep Ediyorlar.)
9168. İmzasız, Harb-i Umûmî, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Şimal Denizi'nde İngiliz Ablukası, Hindeneburg ve Ludendorf, Reichstag'da İçtimâiler.)
9169. İmzasız, Avusturya'da Afv u Umûmî, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İmparator Şarl'ın Emirnâmesi.)
9170. K. [2], M. A. [1], Rusya'da Kıyam, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Petersburg'da Nümayişler, Eski Rus Ricâli, Ukranya'da İstiklâl Hareketleri, Kiev'de Mühim Bir İçtimâi.)
9171. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyaret-i Hırka-ı Saadet, Ziyaret, Muhâkim-i Şerâiye Sicillâtı, 1316 Tevdililer, İhtikâra Karşı Mücadele, Şükrü Bey'in Sehayati, Tramvay Kazası Tafsilâtı, Otomobil Kazası, Et Vesikası, Osmanlı Matbuat Cemiyeti, Çek Fiyatları, Tebdilât-ı Hevâiye, Tevzih.)
9172. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 2.
9173. M. A. [1], K. [2], En Son Telgraflar, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Irak Sefiri Hakkında İngilizlerin Raporu, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, İngiliz Başvekilinin Beyânatı, Çin'de Yeni İmparatorluk, Rus Harbiye Nazırının Beyânnâme ve

- Telgrâfnâmesi, Rus Taarruzu ve İtilafçılar, Finlandiya Valisi Henüz Mevkuf, Macar Meclis-i Mebûsânının Reisi.)
9174. [ORAN], Ahmet Cevdet, İtalya, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (İtalya'nın Arnavutluk hakkındaki lütfu hk.)
9175. İmzasız, Reichstagh Meclisinde Beyânat-ı Mühimme, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Vaziyet-i Siyâsiye, Tahtelbahir Muharebesinin Neticeleri, İngilizlerin Hazırlıkları, Selânik Sefiri, Zafer-i Nihâiye Emniyet-i Kâmile, Ticaret Sefineleri Meselesi, İngiltere'yi Bekleyen Akıbet-i Vehime.)
9176. M. A. [İ], Harb-i Umûmî, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Batırılan Vapurlar, Avusturya'daki Afv u Umûmî, Bir İngiliz Nazırının Beyânatı, Ruslar ile Almanların Mesafehesi.)
9177. İmzasız, Rus Taarruzu-Kıyam ve Şürûş, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Düşmanın Mütevâli Hücumları, Kazak Kongresinin Yeni Mukarrerâtı, Alman ve Rus Sosyalistleri Müsafefe Ediyorlar.)
9178. K. [Ç], Çin Ahvâli, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Yeni Şekli Hükümet.)
9179. K. [Ç], Yunan Faciası, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Venizelos'un Erkân-ı Harbiyesi.)
9180. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hırka-ı Saadeti Ziyaret Merasimi, İhtikâra Karşı Mücadele, Teftişatr, İskambil Kâğıtları, Husûf-ı Külli, Şükrü Bey'in Seyahati, Akd, İrtihal, Borsa, Çek Fiyatları, Tebdilât-ı Hevâiye, Ticaret-i Umûmiye Mecmuası.)
9181. [ALTINAY], Ahmet Refik, Osmanlılar Akdeniz'de Hâkim iken, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Sokullu ve İnebahtı Muharebesi, Onuncu Asr-ı Hicrîde Osmanlı Denizciliği, Osmanlılar ve Fransızlar, Sultan Selim Sânisî'nin Fransa Kralına Nâmesi.)
9182. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 2.
9183. M. A. [İ], K. [Ç], En Son Telgarflar, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Teblîğ-i Resmî, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmî, Bulgar Teblîğ-i Resmî, Yeni İlkbahar Taarruzları İhtimâlatı, Loyd Corch'un Sözleri, Amerika'da Grev ve İsyanlar, Kont Tiza'nın Bir İstihzâtı.)
9184. İmzasız, Vaziyeti Kurtarmak İçin, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 1. (Loyd Corch'un Amerika'nın savaşa girmesi üzerine irâd ettiği nutuk hk.)

9185. M. A. [1], K. [2], Harb-i Umûmî, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların sabah Tebliği, Arşidük Jozef, Fevkâlâde Bir Harp Meclisi, Taarruz Endişeleri, Bir Sene Daha, Yeni Batırılan Vapurlar, Büyük Bir Fransız Tahtelbahirlerinin Garkı, Bir İngiliz Torpido Muharribinin Garkı, Manş Denzinde Seyr ü Sefer, İsveç Vapurları, Galaskov Limanının Seddi, Reichstag Meclisinin İştivalatı, Avusturya Mebuslarının Beyânatı, İngiltere’de Usûl-ı İntibahat Kânunu, İngiltere ve Alses-Loren, Konferans-ı Hitâma Erdi mi?.)
9186. İmzasız, Rus Taarruzu-Kıyam ve Şürûş, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amele ve Askler Cemiyetinin Yeni Beyânnâmesi, Taarruza Sevk İçin Yeni ve Parlak Cümleler, Mütâlaat-ı Askeriye, Ordu Tensikâtı, Siyasi Maznûnları Tevkif.)
9187. İmzasız, Yunanistan Faciası, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 1.
9188. M. A. [1], Çin Ahvâli, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Dâhili Bir Muharebeyi İntaç Edecek mi?.)
9189. [ALTINAY], Ahmet Refik, Osmanlılar Akdeniz’de Hâkim iken, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Sokullu ve İnebahtı Muharebesi, Onuncu Asr-ı Hicrîde Osmanlı Denizciliği, Osmanlılar ve Fransızlar, Sultan Selim-i Sâni’nin Fransa Kralına Nâmesi.)
9190. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alîsi, Şükrü Bey Almanya’da, Türkistan Türkleri ve Harb-i Umûmî, Vefat, İfşâ Et İkmâli, Elektirik Tenviratı, İzmir Polislerinin Size İhtiyacatı, Muhtacın-ı Ziraiye Muavenet, İstizal, İzmir’de Et Narhı, Elektirikli Tramvay İmtiyazı, İkmâl-i Tahsil, Tebdilât-ı Hevâiye, Almanya’da Türkçe Dersleri, Almanya-Türkiye PostaMünbakalatı, Türk Yurdu Mecmûâsı, Harik, Biçki Yurdu Sergisi.)
9191. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 2.
9192. M. A. [1], En Son Telgraflar, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Almanya İmparatoru Lüksemburg’da, Amerika Ordusunun Nakli Kapalı mı?.)
9193. İmzasız, Sarı Tehlike, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Çin, Amerika, Japonya.)
9194. İmzasız, Reichstag Meclisinde Nutuklar, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kahramanları Tezkar, Almanya’nın Yevmi Harp Mesârifi: 100 Milyon

- Mark, İngiltere'nin Yevm-i Harp Mesârifi 150 Milyon Mark, Almanya'nın İâşe Meselesi ve Sene-i Haliye Mahsûlü, Tahtelbahir Muharebesinin Neticeleri.)
9195. M. A. [I], L., Yunanistan Faciası, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunanistan'da Afv u Umûmî, Azl ve Tevkifler.)
9196. M. A. [I], K. [C], Harb-i Umûmî, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Alman Aile Hükümdârisinin Sâyahati, İlhaksız Sulh, Romanya'da Petrol İstihsalatı, 1917 Senesi Harp Temettüât, Yeniden 53.600 Tuna Garkı, Rus-Alman Mürahasları Müzâkeratı.)
9197. M. A. [I], Rus Taarruzu-Kıyam ve Şürûş, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Taarruzun Gizli Saikleri, Galiçya Hücumları Kaça Mal Olmuş? Tebdil-i Müzehhib, İktisadiyat Meclisi.)
9198. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Tevcihat, Davet, Mahal, Borsa, Çek Fiyatları, Tebdilât-ı Hevâiye, Donanma Mecmuası.)
9199. [UZ], Kâzım, Carnatic-Opera, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 2. (Bizde Opera ve Carnatic olup olmadığı hk.)
9200. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 2.
9201. M. A. [I], K. [C], En Son Telgraflar, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Alman Tayyarelerinin Taarruzu, Sabık Çarın Alenen Muhâkemesi, Rusları Nasıl Taarruza Sevketmişler, Amerika Kuvvetlerinin Nakli ve Tahtelbahir.)
9202. [ORAN], Ahmet Cevdet, Barışık Olunca, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 1. (Muharip devletlerin düşünürlerinin sulh olunca neler yaptıklarını şimdiden tefekküre başladıkları hk.)
9203. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 1.
9204. M. A. [I], K. [C], Çin ile Japonya'nın Kat'î Münâsebeti, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Mançu Hanedânını Yeniden Iskat Edeceklermiş, Dâhili Muhârebeler Başladı, Nanking'de Yeni Bir Hükümet-i Mevkite.)
9205. M. A. [I], K. [C], Harb-i Umûmî, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Vaziyet-i Askeriye Hakkında Rapor İtâsı, Yeni Batırılan Vapurlar, İran'da Tebdil-i Vükelâ, Reichstag Meclisinde Müzâkerât, Hollferich'in Yeni Nutku, Emirnâme-i İmparatorî'nin Reddi, Rumanones'in

- Seyahatini Tasvib, İrlanda Kongresi Azası, Almanya İmparatorunun Avdeti, Yunan Meclis-i Ne Zaman İhtiva Edecek?.)
9206. M. A.[Elif], K. [ق], Rus Taarruzu-Kıyam ve Şürûş, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Anarşistlerin Hareketi Red ve Takbîh, İngiliz Seferâthânesi Önünde Yeni Nümayişler, Rusya'ya Nasıl Vazîid Ediyorlar.)
9207. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, İhtikâra Karşı Mücadele, Madalya, Emval-ı Eytâma Karşı, Medresetü'l-hattatin Sergisini Ziyaret, Biçki Yurdu Sergisi, Evrâk-ı Nakdiye Mübadelesi, İrtihal, Halkalı Ziraat Mekteb-i Alîsi Duhûl İmtihanları Şerâiti, Tebdilât-ı Hevâiye, Hüdâvengâr Ziraat Ameliyat Mektebine Kayd ve Kabul Olunacak Talebenin Şerâiti Duhûliyesi.)
9208. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 2.
9209. M. A. [I], En Son Telgraflar, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Paris'te Sulh Nümayişleri.)
9210. İmzasız, Rus Taarruzu, 7334, 20 Rm. 1335, 10 Tm. 1333-1917, s. 1. (Rus Hükümet-i mevkitesinin taarruza başladığı hk.)
9211. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 7334, 20 Rm. 1335, 10 Tm. 1333-1917, s. 1.
9212. K. [ق], Çin Mudhikesinin İkinci Perdesi, 7334, 20 Rm. 1335, 10 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir Haftalık İmparator, Cumhuriyet Taraftarlarının Galebesi, Çin Hariciye Nazırı Ne Diyor?.)
9213. K. [ق], M. A. [I], Harb-i Umûmî, 7334, 20 Rm. 1335, 10 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Londra'ya Hücum u Hevâyi Tafsilâtı, Garp Cephesindeki Hataları İtiraf, Almanya Üzerinde Düşman Tayyareleri, İngiliz Torpido Muharrinin Garkı, İngiltere'de Mecburî Hıdmet-i Askeriye, Reichstag Meclisinin Müzâkereleri, Alman Demokrat Sosyalistlerinin Matalibi, Avusturya'da Şura-yı Devlet Teşkili, İtalya Meclisinin Hükümete İtimadı, İtilafın Harb Gayeleri.)
9214. İmzasız, Hakimiyet-i Hevâiye Kimlerin Elinde?, 7334, 20 Rm. 1335, 10 Tm. 1333-1917, s. 1.
9215. K.[Kaf], M. A. [I], Ruy Taarruzu-Kıyam ve Şürûş, 7334, 20 Rm. 1335, 10 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Beyânnâme, Hükümet-i Mevkitenin Yunanistan Ahvâli ile İtilaf Konferansına Dair Nıkat Nazırı Ne Yolda İmiş?, Rus Amele ve Asker

- Kongresinin Hıtâmı, Muhtelif Kuvvetlerin İstiklâl Nümayışleri, Musevilik Aleyhindeki Mücâdele.)
9216. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7334, 20 Rm. 1335, 10 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kabul u Sefirâ, Tayin, İhtikâra Karşı Mücadele, Yunan Sefirinin Azimeti, İzmir'de Şeker Tevziatı, Macaristan'da Türk Heyeti, Avdet, Tevcihat, Filistin Cephesinde İngiliz Kumandanı, 316 Tevdililere, 89 Tevdililere, Tramvay Kazası, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Davet, Mahal, Türk Ocağı Menfâatına.)
9217. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7334, 20 Rm. 1335, 10 Tm. 1333-1917, s. 2.
9218. M. A.[Elif], K. [ç], En Son Telgraflar, 7334, 20 Rm. 1335, 10 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Alman Tayyarelerinin Londra'ya Hücumu, Çin'de Yeniden Terk-i Hükümet, Yeni Bir Rus Zırhlısı, Ukranya'nın İstiklâline Doğru, Gazetecilerin İçtimâî.)
9219. İmzasız, Harpten Maksat?, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 1. (İttifâk-ı Murabba'nın harpten maksadının ne olduğu hk.)
9220. İmzasız, Tahtelbahir Muharebesinin Neticeleri, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tahtelbahirleri Hz. Ayı Zarfında 1.000.000 Tunayı Müteceviz Ticaret Sefinesi Batırmışlardır.)
9221. M. A. [!], Harb-i Umûmî, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Asker Raporları, Reichstag Meclisinde Müzâkereler.)
9222. İmzasız, İran Sosyalistleri, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Stokholm Konferansına Verilen Beyânnâme.)
9223. K. [ç], Rusya'da Kıyam, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Perişan Olan Rusya Fırkaları, Arkanjel ve Bahrabise Kumandanlığı.)
9224. İmzasız, Newyork Başşehbenderi ile Mülâkat, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerikalıların Hakkımızdaki Fikirleri, Tahsilde Bulunan Osmanlı Talebesi, Amerika'nın Muharebeye İştirakine Sebep Nedir?, Avrupa'ya Maddeten Muavenet Meselesi, Çanakkale Zaferinin Amerikalılar Üzerindeki Tesirâtı.)
9225. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihat, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye, İhtikâra Karşı Mücadele, Matbuat Heyetinin Azimeti, Yunan Sefirinin Şehrimizden Azimeti, Mahsûlat-ı Ziraiyye, Seyyahlara ve Seyahat Varikalarına Dair, 299-306 Tevdililere, Posta Paketleri Hakkında, Biçki Yurdu Sergisi, Osmanlı Tebasının Menfaını Muhafaza,

- Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Risale-i Mevkute-i Bahriye, Türk Ocağı Menfaatına, Aile Aşçısı.)
9226. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 2.
9227. M. A. [!], K. [ق], En Son Telgraflar, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Alman Siyaseti, Akîm Kalan Fransız Taarruzundan Mes'ul Olanlar.)
9228. [ORAN], Ahmet Cevdet, Maksad-ı Harp, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1. (Türklerin harbe girme maksadı üzerine Reichstag Meclisinde irâd edilen bir nutkun değerlendirmesi.)
9229. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Tegraflarımız, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 133-1917, s. 1.
9230. M. A.[Elif], K. [ق], Almanya'da İmparatorluk Meclisi, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıkla: Vükelâ ve Nazırların Mühim Bir İçtimâi, Reichstag Meclisinde Mühim İstizahlar, Helecanlı Bir Celse, Parlamento Muhâfilinde Kıl ve Kâl, Buhrân-ı Vükelâ mı?.)
9231. K. [ق], Harb-i Umûmî, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, İngilizlerin Azîm ve Zayıtı, Jonar'ın Beyânatı, Yunanistan Arazisini Tahliye.)
9232. M. A. [!], Avusturya-Macar Ahvâli, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kânun-ı Esâsî'nin Islâhı Meselesi, Macar Parlamentosunun Dağıtılması.)
9233. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yunan Tebasının Himâyesi, Nişan, Medresetü'l-hattatîni Ziyaret, İhtikâra Karşı Mücadele, Kibrit Meselesi, Şükrü Bey'in Seyahati, Muamelât-ı Askeriyenin Tayini, Donanma Piyangosu, Yeni Mecmûâ'nın İntişarı, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Mahal, Davet, Bahçe Eğlenceleri.)
9234. M. A. [!], Galiçya Taarruzu ve Rusya Ahvâli, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusların Zayıtı 100.000 Kişi, Amele ve Asker Meclisinin Kararnâmesi Hafî Muahedeleri Neşretmekten Vazgeçtiler.)
9235. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Temâşa, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1. (Bizde temâşa kelimesinin mi tiyatro kelimesinin mi kullanıldığından ve bunun nedenleri hk.)
9236. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 2.

9237. M. A. [!], K. [ق], En Son Telgraflar, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Müstâkil Ukranya Cumhuriyeti, Ukrayna Petersburg'u Dinlemiyor, Berlin'de Mühim Müzâkerât, Amerika'dan İhracât, Karadağ Valisinin Tebdili.)
9238. İmzasız, Muaheze, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 1. (Türk edebiyatında tenkîd noksanlığa meselesine dair değerlendirmelerde bulunuyor.)
9239. İmzasız, Almanya'da Vükelâ Buhrânı, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Mesâil-i Mu'alaka Hakkında Müzâkereler, Başvekil Bethmann Hollweg'in İstifası, İmparator'un Kararı Nedir?, Almanya Velihtını Davet.)
9240. M. A. [!], K. [ق], Harb-i Umûmî, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Alman Tayyarelerinin Yeni Taarruzları, Havâî Taarruzlara Karşı Tehaffüz, Almanya'nın Taarruz Zamanı Geldi, Yeniden 24.500 Tuna Garkı, Çin'de Yeni İdâre, İran Kabinesi, Makedonya Umûm Valiliği.)
9241. İmzasız, Macar Parlamentosu Dağılacak mı?, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 1.
9242. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 1.
9243. M. A. [!], Rusların Galiçya Taarruzu, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Topları Kimler İdare Ediyor?, Harbiye Nezâretinin Emirnâmesi, Ukranya'nın İstiklâli.)
9244. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alîsi, İstanbul Vilayeti Meclis-i İdaresi, Yunan Tebasının Himayesi, İhtikâra Karşı Mücadele, Pul Ceza-i Nakdileri, Kâtib Adllerin Harc İstifasına Dair, Mağdurun Siyâsiye Komisyonu, Âsâr-ı Atike Encümeni, Adana Orman Mektebi, Müessif Bir Kaza, Harik, Tebdilât-ı Hevâiye, Tarih-i Osmnânî Encümen Mecmûâsı, Borsa, Çek Fiyatları, İlan, Asker-i Baytar Mektebine Talebe Kabulü.)
9245. [Sâmpaşa-zâde] Sezâî, İsviçre Hatırâtı, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 2.
9246. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 2.
9247. M. A. [!], K. [ق], En Son Telgraflar, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Almanya'da Hakk-ı İntihaba Dair Bir Emirnâme-i İmparatorî, Sulh İçin Büyük Bir Ayîn-i Ruhânî, Amerika 22.620 Tayyare İmâli.)
9248. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mekteplerimizin Yenileştirilmesi, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 1. (Eğitimin öneminden ve yeniden düzenlenmesi hk.)

9249. İmzasız, Ukranya Muhtâriyeti Meselesi, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Millî'nin Hafî Celsesi, Mukarrerât-ı Mühimme, Ukranyalıların Mutalabâtı, Skobelev'in Beyânnâmesi, Limburg Pisikoposunun Seyahati.)
9250. M. A. [!], K. [ق], Harb-i Umûmî, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Batırılan Vapurlar, Yeni İtilaf Konferansı, Irak Sefiri İçin Makeme-i Mahsûsa, General Naydenov Ne Diyor?, Alses-Loren Hikâyesi, Çin'de Neler Oluyor?, Müthiş Bir Tren Kazası, İki Kafadarın Mülâkatı.)
9251. İmzasız, Kont Tiza Asker mi Oluyor?, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 1.
9252. M. A.[Elif], K. [ق], Almanya'da Vükelâ Buhrânı, 7338,24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Resmî Beyânnâme, Reichstag Meclisinin Harp Gayeleri, Merkez Fırkasının Mektubu, Vaziyette Müphemiyet, İmparatorun Kararları, Buhrân-ı Vükelâ Halledilecek mi?.)
9253. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Şükrü Bey'in Seyahati, Osmanlı Matbuat Heyetinin Seyahati, Mısır'da Bir Japon Konsoloshânesi, Kostantini'de Ziraat, Kudüs-ı Şerif Bombardımanı, Konya'da Millî Kütüphane Tesisi, Eşkîya Derdesti, Denizli Ormanları, Muğla Ziraiyatında Feyz ve Bereket, Gül Bahçeleri, İzmir'de Şeker Tevziatı, İmkân-ı Muhacirin, Akd, İrtihal, Harp Mecmuası, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9254. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 2.
9255. M. A. [!], K. [ق], En Son Telgraflar, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Alman Buhrân-ı Vükelâsı Ref' Edildi, Amerika'dan İhracat Memnû' Meselesi, Sosyalist Sulh Konferansı, Ukranya ve Rus Hükümeti, Rus Amelesini Gayrete Davet, Alses-Loren'de Fransızların Hukuku, Rus ve Finlandiya Münâsebeti.)
9256. İmzasız, Almanya'da, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 1. (Almanya'nın son zamanlardaki durumunu değerlendiriyor.)
9257. M. A.[Elif], K. [ق], Rus Taarruzu-Ukranya İstiklâli, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Taarruzun İç Yüzü, Hükümet-i Mevkite ile Meclis-i Millî, Ukranya Kabinesi Teşkil Etti, Finlandiya Diyet Meclisinin HUKUK u Alisi, Askerlerin İmtinâi, Pisikos Chetesky Ne Diyor?.)
9258. M. A. [!], K. [ق], Harb-i Umûmî, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Amerika'nın Muâveneti Olabilir mi?, Yeniden 24.000 Tuna Garkı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti, Kont Esterhazi'nin Beyânâtı,

- Balkan Meselesi, İrlanda Flemenk İstiklâli, İtalya'da İhtilâl Zuhuru İhtimâli, Umcelov'un Sözlere, Amerika'nın Tazyikâtı, Beyne'l-milel Sosyalist Kongresi, Stokholm Konferansının Programı, Konferansların Hülâsası, Kral Kostantin'e Sadakat.)
9259. M. A. [1], K. [ق], Almanya'da Buhrân-ı Vükelâ, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Başvekâleti Kim Kabul Edecek?, Muhafazakâr Fırkalarının Mühim Bir Beyânnâmesi, Buhrânın Teşdidî, Siyasi Vaziyette Müphemiyet, Şura-yı Devlet Teşkili.)
9260. M. A. [1], Mühim Bir İstifâ, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 1.
9261. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Himaye-i Etfal Cemiyeti, Osmanlı Matbuat Heyetinin Seyahati, İstanbul Vilayeti Encümeni, Yemen'de Ahvâl Pek Müsait, İhtikâra Karşı Mücadele, Defter Hakânı Müfettişliğine Dair, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Davet, İslam Mecmûâsı, Cehennem Azabı.)
9262. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 2.
9263. M. A. [1], K. [ق], En Son Telgraflar, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Alman Başvekilinin İstifası, İstifa Eden Rus Nazırları, Amerika'da Me'kûlât Derdi, Amerika'da Çelik Sanayî Hazırlığı, Yuna Vapurlarının Teslihi.)
9264. İmzasız, Leyle-i Celile-i Kadir, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 1.
9265. İmzasız, İcmâl, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya Başvekâleti, Irak Sefiri Mesûliyeti.)
9266. M. A. [1], K. [ق], Almanya'daki Vükelâ Buhrânının Halli, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bethmann Hollweg'in İstifası Kabul Edildi, Yeni Başvekil Michaelis, Hariciye Nazırı Kim Olacak?, İmparatorun Eski Başvekil Mektubu.)
9267. M. A. [1], K. [ق], Harb-i Umûmî, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeniden 21.000 Tuna Garkı, Bir İngiliz Saf Harp Zırhlısının Garkı, Yeni İtilaf Konferansı, Bumiya'da Huzur-ı Dâhili, Avusturya'da Maaşların Tezyidi, Beyne'l-milel Konferans, Dublin Şehrinde Sokak Muharebeleri, İngiltere'de İsim Tebdili, Eski Meclis-i Mebûsânı Davet.)
9268. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 1.

9269. K. [ق], Çin Haberleri, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Cumhuriyet Askelerinin Pekin'e Hücumu.)
9270. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Leyle-i Kadir Alayı, Meclis-i Vükelâ, Şer'i Mahkemeler Hâkimi, Almanya'da Osmanlı Talebesi, Türk Gazetecileri Berlin'de, Fecî Bir Cinayet, İntihar, Tebdilât-ı Hevâiye, Abdullah Es-Sagir ve Nazife, Ferruh Tiyatrosu Müsamereleri, Hanımlara Mahsus Konser ve Sinema.)
9271. İmzasız, Türkler'de Ticaret Arzuları, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Umûmî Harbin Menfaatları, San'at ve Ticarete Karşı Yeni Cereyanlar, Vesâit-i Nakliye Meselesi.)
9272. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 2.
9273. M. A. [I], K. [ق], En Son Telgraflar, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Ukrayna İstiklâli Katılışıyor, Finlandiya'nın İlân-ı İstiklâli, Stokholm Sulh Konferansı, İngiltere'de Irak Sefiri Meselesi, Velihtın Cepheye Avdeti, Yeni Alman Başvekili ve Gazeteler, Hindistan'da Islâhat.)
9274. İmzasız, Sebat Politikası, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 1. (Büyük Britanya'nın olumsuz tutumları hk.)
9275. M. A. [I], K. [ق], Finlandiya ve Ukranya'nın İstiklâli, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Finlandiya Eyâletinin Ahvâl-i Umûmiyesi Hakkında Mâlumat, Terk-i İşgal ve Karışıklıklar, Yeni İstiklâl Teşkilâtı, Sabık Çar Ne İstiyor?.)
9276. M. A. [I], K. [ق], Harb-i Umûmî, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliğ-i, Hevâi Taarruzlara Tahfiz, Harp Gayelerinin Te'dili, Lord Cecil'in Beyânatı, Fransa'da Buhrân-ı Siyâsi.)
9277. İmzasız, Almanya'da Siyasi Vaziyet, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Reichstag Meclisinin Sulha Dair Fikirleri, Mühim Müzâkereler, Yeni Başvekilin Tercüme-i Hâli.)
9278. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Leyle-i Celiliye-i Kadir Ala-yı Vâlası, Huzura Kabul, İyd-ı Said Fatr, Kabul u Sefıra, Matbuât Heyetinin Seyahati, İhtikâra Karşı Mücadele, Sair-i Tevkif Edilenler, Bakkal Mağazalarının Seddi, Lekeli Hummanın Tenâkusu, Hatim Duası, İrtihal, Bedelli Tüccara, Almanya Sefârethânesinden İhtar-ı Mahsus, Tebdilât-ı Hevâiye, Sebze Fiyatları, Borsa, Davet, Hayvanatın Damgalanması, Burhanettin Bey'e Binâen

- Teşekkür, Sipariş ve Üsera Maaşatı, Ferruh Tiyatrosu Müsameresi, Dârülbedâyi Musabehe ve Müsamereleleri.)
9279. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 2.
9280. M. A. [!], K. [ق], En Son Telgraflar, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Finlandiya'nın İstiklâli, Fırkalar Arasında Müzâkerât, Avusturya Meclis-i Mebûsân Reisinin Beyânatı, İsveç'te İtilaf Hesabına Casusluk, Rus Hürriyet İstikrazı.)
9281. İmzasız, Ukranya, Finlandiya Vesâire Vesâire, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 1. (Ukranya ve Finlandiya'nın hükümet-i mevkiteden ayrıldıkları hk.)
9282. İmzasız, Avusturya Meclisi Tatil Edildi, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Mebûsân Reisi Grossûn Beyânatı.)
9283. M. A. [!], K. [ق], Ukranya ve Finlandiya Meselesi, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ukranya Donanma ve Ordusunun İtilaf Aleyhtarlığı, Yeni Ukranya Kabinesi, Rus Sanayîi Ne Halde?.)
9284. M. A. [!], K. [ق], Harb-i Umûmî, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Alman Deniz Tayyarelerinin Muvaffakiyetleri, Yeniden 24.000 Tuna Garkı, Hindistan'ın Muhtâriyet İdaresi, Eski Meclis Etrafında Yeni Hadiseler, Rusya'da Kadınların Seferberliği.)
9285. İmzasız, Mülûkâne Bir İzdivâç, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s.1
9286. M. A. [!], Almanya'da, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kudemâ Encümeninin Programı, Yeni Alman Başvekiline Dair.)
9287. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İhtikâra Karşı Mücadele, Tevkif, Perakende Kibrit Satışı, Suriye'de Mesaîi Handiye, Kasaplara Ders ve İbret, Akd, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye, Sebze Fiyatları, Borsa, Çek Fiyatları, Müsabaka Meni'.)
9288. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Bahar Çiçeklerimiz, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Zerrin Yetiştiriciler.)
9289. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 2.
9290. M. A. [!], K. [ق], En Son Telgraflar, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Flemenk'in Katî Bî-terafılığı, Finlandiya'nın İstiklâl Meselesi, Rus Hükümetine Göre Ukranya İstiklâl Harekâtı, Finlandiya Diyet Meclisinde Bir Müthiş Arbede, Bahr-i Muhit Atlasının Cenûp Kısmında Karakol.)

9291. İmzasız, Sağırlar Temâşası, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 1. (Kadınların tiyatroya gitmeleri hk.)
9292. M. A. [I], Hâinâne Bir Taarruz, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Torpidolarının Yeni Bir Hücumu, Flemenk Kara Sularınd Dâhilinde Hukuk u Düvel, Batırılan Alman Vapurları.)
9293. M. A. [I], Belçika'da Vaziyet, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İstifâ ve Tayinler.)
9294. M. A. [I], K. [C], Harb-i Umûmî, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Tebliğ-i Resmî, Dünkü Bulgar Tebliği, Yeniden 6.000 Tuna Garkı, Yeni Başvekilin Programı, Mev'ad-ı Müşteile Nakliyatı, Dobruca'da Bulgar İdaresi, Sırp Hükümeti Merkezinin Nakli.)
9295. L., M. A. [I], Rusya Ahvâli, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Cıngarev'in Tedbirleri, Finlandiya İçin İstiklâl Şartları, İdâre-i Arifiye'nin Lağvı.)
9296. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Bayram Merasimi, Rü'yet Hilâl, İhtikâra Karşı Mücadele, Divân-ı Harbe Tevdî, Tevkif, Şükrü Bey'in Avdeti, Matbuat Heyetinin Seyahati, Ayin-i Ruhâni, İzmir'de Kömür Meselesi, Hatme İrâdı ve Mevlid-i Nebevi Kıraatı, Cinayet, İntihar, Tramvay Kazası, Kaza, Borsa, Çek Fiyatları, Sebze Fiyatları, Mahal, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye, Bayram Hediyesi, Çiftçiler Derneği Mecnûâsı, Ticaret-i Umûmiye Mecmuası, Türk Yurdu Mecmuası.)
9297. [KARACAN], Ali Naci, Bir Şairin Rûznâmesi, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 2. (Şair ve yazarların mide ve muhakemeleri arasındaki bağıntıdan söz ediyor.)
9298. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 2.
9299. M. A. [I], K. [C], En Son Telgraflar, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, İngiliz Aile Kralisî Ünvanını Değiştirdi, Rusya'da İstifalar, Hinderson Ne Demiş, Yeni Kral İle Venizelos Aleyhinde, Çin'de Mücadelât-ı Dâhiliye.)
9300. İmzasız, İhtisâs, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 1. (İhtisâsın önemi hk.)
9301. İmzasız, Rusya'da Kıyam ve Şürûş, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Petersburg'da Kanlı Nümayişler, Mahpusların Tahliyesi, Asker ile Anarşitler Arasında Mücadele, Amelelerin Mukarrerat-ı Mühimmesi, Kazakların Payitahttan İhracı ve Kerensky'nin İdama Mahkûmiyeti, Son Tebdilin Sebepleri.)

9302. M. A. [1], Harb-i Umûmî, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Büyük Bir Muhârebe-i Hevâiye, Şark Cephesinde Muvaffakiyetler, Londra'ya Hücum Edilmiş, Yeniden 23.000 Tuna Garkı.)
9303. M. A. [1], Flemenk Hadisesi, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere ve Bî- taraflar, İngiliz Bahriye Nezâretinin Tevilleri.)
9304. M. A. [1], K. [3], Almanya'da Siyasi Vaziyet, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Karargâh-ı Umûmî Kumandanı Ludendorff'un Beyânatı, Tahtelbahir Muharebesinin Faide ve Tesirâtı, İmparator Nezdinde Mühim Müzâkereler.)
9305. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Nişan, Âsâr-ı Atike Encümeni, Hâkimlerin Vezâifi, Matbuat Heyetinin Seyahati, Gece Vapur ve Trenleri, Bayram Tatili ve Gazeteler, Sâlat-ı İyd-ı Fatr, Sigara Kâğıtları ve Bandrol-ı Resmî, Hariciye Nazırının Müsameresi, Donanma Piyangosu, Top Tecrübeleri, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Sebze Fiyatları.)
9306. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Süleyman Kânuni Devrinde Açık Deniz Meselesi ve Azak Muhâsarası, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 2.
9307. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 2.
9308. M. A. [1], K. [3], En Son Telgraflar, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Ukraynalılar Almanya ile Sulh İstiyorlar, Keresnky Bi'l-fi'l Harbe İştirak Edecek, İngiliz Hanedan-ı Hükümdarisinin Yeni Ünvanı, Rus Cephesinde İngilizlerin Zayıyatı, İrlanda'nın Şekl-i Muhtariyeti.)
9309. İmzasız, İyd-i Said Fıtr, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 1. (Harb-i Umûmiye iştirakimizden bu yana dördüncü bayramın olduğu hk.)
9310. İmzasız, İngiltere'nin Endişeleri: Hindistan'da İhtilâl, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Ruslara Tecavüz.)
9311. K. [3], M. A. [1], Şarkî Galiçya'da Rus Cephesi Yarıldı, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 1. (Altr Başlıklar: Zelocov Şarkındaki Rus Mevzilerinin Vasî' Bir Cephe'de Yarılması, Rusların Son Taarruzlarındaki Azim ve Zayıyatı, Petersburg'da Yeni ve Kablı Arbedeler, Ukranya'nın İstiklâli ve Payitahtı.)
9312. M. A. [1], K. [3], Harb-i Umûmî, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: 219 Adet Muhtelif Gemi Garkı, Rus Cephesi Yarıldı, Şimal Denizinde Seyr ü Sefâin, Norveç-Amerika Arasında Sefer, İtilaf Konferansının Tehiri, Portekiz'de İdâre-i Arifiye, İyalya'nın Yeni Bahriye Nazırını, Amerika'daki İnşaat-ı Bahriye

- Destgâhları, Kanada’da Mükellefiyet-i Askeriye ve Kıyam, İngilizlerin İtirafatı, Yeni Reis-i Nazır ve Harbiye Nazırı, Pekin’deki Almanlar, İsviçre’deki Yunanlıların İstimdâdı.)
9313. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 1.
9314. İmzasız, Hilâl-i Ahmer’e Muvâvenet Bir Vecibe-i Zimmettir, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hilâl-İ Ahmer’in Gazetemize İhdâ Eylediği Madalya, Yeni Tarif-i Emâne Pulları Bayram Çiçeklerini Unutmayınız.)
9315. M. A. [!], K. [ç], Almanya’da Vaziyet, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Mihaelis’in Telgrafnâmesi, Alman Nazırının Huzura Kabulü, Amrial Tiriç Ne Diyor?.)
9316. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alîsi, Matbuat Heyetinin Seyahati, Tramvay Gece Seferleri, Tebrik-i İyd-i Said.)
9317. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 2.
9318. M. A. [!], K. [ç], En Son Telgraflar, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Yeni Başvekil Mösyö Mihaels’in Nutku.)
9319. İmzasız, İsmâl-i Ahvâl, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alman ile Avusturya-Macaristan’ın durumu hk.)
9320. İmzasız, Sulha Doğru Yeni Darbe, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman ve Avusturyalıların Şark Cephesindeki Mukâbil- Taarruzları Devam Ediyor, Düşman’ın Duvve-i Külliyesi Mağlup ve Perişen Edildi, İgal Edilen Yerler, Rusların Ricat ve Firarı.)
9321. K. [ç], İngiltere’de Tebdilât, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Vükelâ Tayini.)
9322. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1.
9323. M. A. [!], K. [ç], Rusya’da Vükelâ Buhrânı, Şürûş ve Kıyam, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Başvekil Prens Lvov’un İstifası, İstifanın Sebei Ne İmiş?, Yeni Reis-i Nüzzâr, Makar-ı Hükümet’in Nakli, Petersburg Kumandanı Azl.)

9324. M. A. [1], K. [2], Harb-i Umûmî, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, Dört Günde 97.000 Tuna Garkı, Siyam Hükümetine Ne Oluyor?.)
9325. K. [2], Reichstag Müzâkeratı, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Yeni Tahsisâtın Kabulü, Alman Mebûslarının Mühim Beyânatı.)
9326. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Bayram Merasimi ve Muâyede-i Hümayun, İyd-i Millî Merasimi, Donanma Cemiyeti İhtifâli, Hariciye Nazırının Müsameresi, Sipâhi Ocağının Resmî Küşâdı, Sofya'daki Osmanlı Sefârethânesinin Resm-i Kabûlü, Âsâr-ı Atikenin Tamiratı, İskambil Kâğıtları Badrole Tabî, Akd, İrtihal, Sigara Kâğıtlarına İhtâr, Mahal.)
9327. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 2.
9328. M. A. [1], K. [2], En Son Telgraflar, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmî, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmî, Bulgar Tebliğ-i Resmî, Rusya Payitahtında Kanlı Nümayişler, Alman Taarruzu ve Rus Hükümetinin Beyânnâmesi, Fransız Meclis-i Ayânının Kararnâmesi.)
9329. İmzasız, Avrupa'da Tahsilimiz, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1. (Avrupa'ya giden öğrenciler hk.)
9330. İmzasız, İngiliz Nazırları, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Irak Seferinin Neticeleri.)
9331. İmzasız, Sînâ Cephesi, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1.
9332. M. A. [Elif], Şuûn-ı Dâhiliye, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Batırılan Vapurlar, Bir Fırka Resinin Vefâtı, Wilson'un İmtinâî.)
9333. İmzasız, Sulh Meselesi, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Kont Estehazy'nin Beyanatı.)
9334. M. A. [1], K. [2], Şark Galiçya Taarruzu, Rusya'da Kıyam, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Vaziyet, Şehirleri Yakmaya Mahsus Kundakçı Çeteler, Rakkase Chisecinska Sarayı Etrafında Neler Olmuş?, Rusya'daki Buhrânın Sebepleri.)
9335. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alîsi, Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Madalya, İhtikâra Karşı Mücadele, Mahkûmiyet, Faturasız Mallar, Eşya Narhı, Ev Sahibesi, Türkiye-Almanya, Almanya'da Bayram Merâsimi, Bükreş'te İyd-ı Said Fıtr, Türk Gazetecilerinin Seyahati, İrtihal, Borsa, Çek Fiyatları, Tebdilât-ı Hevâiye, Davet.)

9336. [İLİRİ], Celâl Nuri, Brahmaputra Nehri ve Hayat, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 2. (Felsefeden ve Hindistan'da Brahmaputra Nehri ile ilgili arındırıcı özelliği olduğuna dair bir inanıştan söz ediyor.)
9337. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 2.
9338. M. A. [!], K. [ç], En Son Telgraflar, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Rus Hükümet-i Mevkitesinin Beyânnâmesi, Rusya'da Vükelâ Buhrânının Halli, Amele ve Asker Vekili Komitelerinin Mukarrerâtı, Bahr-i Sefit'te 35 Bin Tuna Garkı.)
9339. İmzasız, Eğer, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 1. (Fransa'daki hükümetlerin arasındaki ilişkiden söz ediyor.)
9340. İmzasız, Şarkî Galiçya Taarruzunun Devamı, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Tarnapol ve Stanislav'ın Zabtı, Yeni Muvaffakiyetlere Doğru, Alman ve Avusturya İmparatorlarının Cepheyi Ziyareti, Fransızlarda Ye's ve Fütür Başladı.)
9341. K. [ç], Yeni Bir Tahsisât Layihası: İngiltere'nin Mesârifi, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Avam Kamarasında Verilen Mühim Bir Tarir.)
9342. M. A. [!], K. [ç], [Harb-i Umûmî], 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransız Vükelâsının Fevkâlade İçtimâî, Fransızlar da Ye's ve Fütür, Ukranya Meclis-i Mebûsânının Davet.)
9343. K. [ç], Yeni İtilâf Konferansının İçtimâî, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 1.
9344. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ziraat Mektepleri, Nişan, Madalya, Âsâr-ı Atike Encümen-i Daimisi, D'arû'l-muallimât Tavsi, Mekâitibin Küşâdı, Mekâtib-i İbtidâiye Muâllimleri, Hamam İnşası, Sofya Sefârethânesinde İyd-i Millî Merasimi, Felsefe Dersleri, İrtihal, Cinayet, Akd, Davet, İstanbul Hayatı, Ahkâm-el Kur'ân, Avdet, Tebdilât-ı Hevâiye, Koli Sevkiyatı, Borsa, Çek Fiyatları, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9345. [KARACAN], Ali Nâci, Bir Şairin Rûznâmesi, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
9346. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 2.
9347. M. A. [!], K. [ç], En Son Telgraflarımız, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Keresnky'nin Beyânâtı, Kerensky Vefat Arifesinde mi?, Rus Adliye

- ve Muâvenet-i Umûmiye Nazırları, Lord Robert Cecil, Bir İngiliz Kruvazörünün Garkı.)
9348. İmzasız, Denizlerin Atîsi, 7349, 8 Şv. 1335, 28 Tm. 1333-1917, s. 1.
9349. K. [ق], İtilaf Konferansı, 7349, 8 Şv. 1335, 28 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İlk İçtimâî Akd Etti.)
9350. K. [ق], L., H. [•], Şark ve Garp'ta Yeni Muvaffakiyetler, 7349, 8 Şv. 1335, 28 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Galiçya'daki Taarruza Şiddetle Devam Olunuyor, Üsera ve Ganâimin Kesreti, Garp Cephesi Ahvâli, Şevk ve Sürûr, Galiçya Taarruzu Sulhu Getirecek mi?.)
9351. M. A. [!], K. [ق], Harb-i Umûmî, 7349, 8 Şv. 1335, 28 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Tahtelbahir Muhârebesinin Netayici, Tehlikenin Ciddiyeti, Merkez Fırkasının Kararı, İrlanda Meclis-i Mebûsânının İçtimâî, Fransa'da Anarşi Sulh Propagandası.)
9352. İmzasız, Birinci İâşe Mıntıkası Reisi ile Mülâkat, 7349, 8 Şv. 1335, 28 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Her Türlü Hevâic-i Zaruriye Fiyatlarının Terfiine Sebep Nedir?, Gılaya Karşı Tebdâbir-i Musıra, Ey. Ayından İtibaren Maaş Eshabına Her Ay Muntazaman Erzak Verilecektir, Ekmek ve Şeker Tevziatı, Buğday Mahûslü, Et Meselesinin Bugünkü Şekli, 5 Milyonu Müteceviz İğnam.)
9353. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7349, 8 Şv. 1335, 28 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alîsi, Orman Memurlarına Dair, Zabıtalımızın Muvaffakiyeti, Sofya'da Çıplak Ayaklılar, Tahtelbahir Muharebesi ve Osmanlı Donanma Cemiyeti, San'at Tahsil Etmek İsteyenlere Davet, Tebdilât-ı Hevâiye, Sebze Fiyatları.)
9354. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7349, 8 Şv. 1335, 28 Tm. 1333-1917, s. 2.
9355. M. A. [!], K. [ق], N., En Son Haberler, 7349, 8 Şv. 1335, 28 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Hezimetlerin Rusya'da Tesirâtı, Petersburg Valisinin İstifası, Amerika Ordusu.)
9356. İmzasız, Harp Gayeleri, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Lord Cecil'in Sözleri.)
9357. M. A. [!], Harb-i Umûmî, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Dünkü Bulgar Teblîği, Yeniden 23.500 Tuna Garkı, Rus ve İngiliz Amelelerinin İçtimâî, Mihaelis'in Seyahati, İngiltere'de Terk-i İşgal, Yeni Meclisin İlk İçtimâî.)

9358. M. A. [1], H. [2], Şarkî Galiçya Taarruzu, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Galiçya'da Yeni Vaziyet, Düşman Gazetelerinin Tâlimatı, Çernoviç'in Tahliyesi, Rus Orduları Ne Halde?.)
9359. K. [3], Avam Kamarasında, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Lord Robert Cecil Ne Diyor?.)
9360. M. A. [1], İtilaf Konferansı, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Müzâkere Programında Tedilât İhracı.)
9361. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihat, Nişan, Muayene-i Tıbbiye, Memâlik-i Osmâniye'de Otomobilcilik, Anadolu'da Tedkikât İcrası, Kadıköy'de Bir Yangın ve Su Kumpanyası, İrtihal, Teşekkür, Fenerbahçe'de Kır Eğlenceleri, Borsa, Çek Fiyatları, sebze Fiyatları, Tebdilât-ı Hevâiye, Davet, Ferruh Tiyatrosu Musahebe ve Müsameresi, Tepebaşı Kışlık Tiyatrosu'nda Müsamere.)
9362. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s. 2.
9363. M. A. [1], En Son Telgraflar, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Galiçya Muzafferiyeti ve Müttefik Hükümdarlar Arasında, Galiçya Muharebatında Türklerin Yararlığı, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, İtilafın Paris Konferansı.)
9364. İmzasız, Almanya ve Avusturya, 7351, 10 Şv. 1335, 30 Tm. 1333-1917, s. 1. (Almanya ve Avusturya-Macaristan devletlerinin aralarının açılmak istenmesi hk.)
9365. M. A. [1], K. [3], Harb-i Umûmî, 7351, 10 Şv. 1335, 30 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, İmparatorun Taltifatı, Mihaelis'in Orduya İdhâli, Yeniden 20.500 Tuna Garkı, Bulgaristan ve Sulh, Almanya ile Sıyam Arasında Hal-i Harp, Sırbistan-Yunanistan Muahedesi, Wilson ile Meclis-i Ayân Arasında İhtilâf, Muhtelif Fırka Azalarının Müzâkereleri.)
9366. K. [3], Almanya-Avusturya İttifâkı: Mihaelis'in Nutku, 7351, 10 Şv. 1335, 30 Tm. 1333-1917, s. 1.
9367. M. A. [1], K. [3], İtilaf Konferansı, 7351, 10 Şv. 1335, 30 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Hangi Husûsâtı Mevz u Bahsedecek?.)
9368. M. A. [1], K. [3], L., Galiçya Taarruzunun Yeni Safhaları, 7351, 10 Şv. 1335, 30 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Horodenka Şehrinin Zabtı, Rus Ordusu Ricatta Devam Ediyor, Mühim Bir Teşebbüs Vesikası, Rusya'ya Ait Dâhili Haberler.)
9369. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7351, 10 Şv. 1335, 30 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Encümen-i Müdirân, Memûrin Lokantasının Küşâdı,

- Mösyö Wasserman'ın Azimeti, Vilayetlerde İyd-i Millî Merâsimi, İhtikâra Karşı Mücadele, Bozuk Ekmek Çıkaranlar, Matbuat Müntesiblerine İhtar, Akd, Fenerbahçe'de Kır Eğlenceleri, Tebdilât-ı Hevâiye, Mahal, Ferruh Tiyatrosu Musabehe ve Merasimleri.)
9370. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7351, 10 Şv. 1335, 30 Tm. 1333-1917, s. 2.
9371. M. A. [1], K. [3], En Son Telgraflar, 7351, 10 Şv. 1335, 30 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya Hariciye Nazırının Beyânatı, Rus Cephesindeki Gedik, Galiçya Taarruzu ve Kazanılan Arazi, Tahtelbahir Faaliyeti, Yeni Romanya Kabinesi, Teslih Edilen İngiliz Gemileri.)
9372. İmzasız, Sulh Tâhkimânesi, 7352, 11 Şv. 1335, 31 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Kont Çernin, Loyd Corch ve Karson'un Nutukları.)
9373. K. [3], Harb-i Umûmî, 7352, 11 Şv. 1335, 31 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Askıt'ın Beyânatı, Fransa'da Kânun-ı Esâsî Tedilâtı, Yeni Romanya Kabinesi.)
9374. K. [3], Sulh Meselesi, 7352, 11 Şv. 1335, 31 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Nazırlarının Mühim Nutukları, Mihaelis'in Beyânatını Nasıl Tevil Ediyorlar?, Belçika'nın İhyâsı, Tahtelbahir Tehlikesini İstisgar, Almanya ile Nasıl Sulh Edebiliyorlarmış, Avam Kamarasında Yeni Münakaşalar.)
9375. K. [3], Rusya Ahvâli, 7352, 11 Şv. 1335, 31 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Bir Kararnâme Teklifi, Moskova Konferansı, Amele Mürahasalarının Matlapları.)
9376. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7352, 11 Şv. 1335, 31 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, 1334 Senesi Bütçesi, Maliye Teşkilatı, Çorum'da Park İnşası, İhtikâra Karşı Mücadele, Odin Şehrinin Ablukası, Osmanlı Matbuat Heyetinin Seyahati, Müntesibin ve Müstahdemin Matbuat Hakkında, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Davet, Mahal, Tashih.)
9377. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7352, 11 Şv. 1335, 31 Tm. 1333-1917, s. 2.
9378. M. A. [1], K. [3], En Son Telgraflar, 7352, 11 Şv. 1335, 31 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Mütefik Hükümdarlar Arasında, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Almanya Başvekilinin Yeni Beyânatı, Fransız Mebûsân Meclisinde Gürültüler, Rus Kabinesinin Tedili.)
9379. İmzasız, Dördüncü Sâl-ı Harp, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İngiltere'nin Bütün Nev'i Beşere Adâveti.)

9380. İmzasız, Harb-i Umûmî İlânının Üçüncü Devr-i Seneviyesi, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Geçen Sene ve Bu Sene Vaziyet-i Harbiye ve Siyâsiyeye Bir Nazar-ı Umûmî.)
9381. M. A. [I], Sulh Meselesi, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Mihaelis'in İfşaat-ı Mühimmesi.)
9382. K. [C], Şarkî Galiçya'nın Ruslardan Tahthîri, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Vaziyet, İleri Hareketlere Devam Ediliyor.)
9383. M. A. [I], K. [C], Harb-i Umûmî, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Ceneral Von Arch'ı Taltif, Yeniden 23.000 Tuna Garkı, Bir İngiliz Kruvazörünün Garkı, İtilaf Devletlerinin Sefâin-i Harbiye Zaiyatı, Journal De Geneve'nin Fikri, Siyam Hükümetinin İlân-ı Harbi.)
9384. M. A. [I], Paris Konferansı, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Selânik Teşebbüsü Suya mı Düşüyor?.)
9385. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Muhâcirine Arazi Tevziatı, Ziraat Memurları ile Çekirge Muakkıbları, Maaş Tevziatı, Öşür İstifası, İntihar, Kıskaçlık ve Cerh, Derdest, Yangınlar, Davet, Borsa, Tebdilât-ı Hevâiye, Çek Fiyatları, Top Tecrübeleri, Müntesibin Matbuatın Askerliği, Sanayi, Almanca ve Fransızca Muallimi Mehmet [Muhammet] Efendi.)
9386. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9387. M. A. [I], En Son Telgraflar, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Galiçya'da Türklerin Şanlı Muharebeleri, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi.)
9388. İmzasız, Bir Sened-i Celâdet, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Galiçya'daki Terk-i Askerler.)
9389. K. [C], Avam Kamarasında Sulh Münâkaşaları, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İngiliz Nazırlarının Yeni ve Mühim Nutukları.)
9390. M. A. [I], K. [C], Harb-i Umûmî, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Garp Cephesinde Yeni Muharebeler, Yeniden 22.500 Tuna Garkı, Kale'nin İngiltere'ye İcârı, Hindistan'da Bir Heyet-i Fesâdiye.)
9391. İmzasız, Sulh Meselesi, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İfşaat-ı Siyasiyeye Dair.)
9392. M. A. [I], Şarkî Galiçya Muvaffakiyetlerine Dair, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Orduları Ne Halde?, Cepheyi Ziyaret İntibaatı, Galiçya Harabeleri, Ağızlarının Tadını Aldılar, Kurşuna Dizilenler.)

9393. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Garsnâme-i Pehlivan El-mâruf Kemâni, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Bu kitap hk.)
9394. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık Resm-i Alisi, Türkiye’de Tütün Ziraatı, Osmanlı Gazetecileri, Tefsir Dersi, Tebdilât-ı Hevâiye, Fenerbahçe Kır Eğlenceleri, Tashih, Çek Fiyatları, Mekâtib-i Alîye’ye Duhûl Hazırlığı İçin, Efkâr-ı Cedide Kütüphanesi.)
9395. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9396. M. A. [I], En Son Telgraflar, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmî, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmî, Rus Hezimetleri Sulhu Getirecek, Üç Alman Başvekilinin Seyahati, Bir Sene de 2500 Tayyare ve Balon Zayiati, İmparatorun Emirnâmesi, Beyne’l-milel Stokholm Kongresi, Paris’te Rus Sosyalistleri.)
9397. İmzasız, Mugaddî Edebiyat, 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Karîlerimizden Biriyle Mülakât.)
9398. H. [Güzel He.], Flanders Cepheinde Bir Melhâm Kibri, 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İstihzârât-ı Azime ile İcrâ Edilen Yeni ve Müthiş Taarruzlar, Pikeschte Karyesinin İngilizler Tarafından Zabtı, Hücum Teşebbüslerinin Akâmeti.)
9399. M. A. [I], K. [ç], Harb-i Umûmî, 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, İmparatorun Beyânnâmesi, Dünkü Bulgar Tebliği, Yeniden 26.000 Tuna Garkı, Batırılan Vapurlar, Doktor Mihaelis’in Yeni Beyânatı, Macaristan’da Yeni Fırka, Mançuri’nin İşgali, İtalya’da Kömür Buhrânı, Fransız Başvekilinin Londra’ya Azimeti, Lenin’in Firarı.)
9400. M. A. [I], Galiçya Cephesinde Vaziyet, 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Müttefiklerimizden İleri Hareketleri Devam Ediyor.)
9401. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tedrisat-ı İbtidaiye Meclisi, Âsâr-ı Atike Encümeni, Nişan, Madalya, İhtikâra Karşı Mücadele, Bandrol Müfettişlerinin Tayini, Tayin, Et Meselesi ve Musib Kararlar, Harik, Tebdilât-ı Hevâiye, Fenerbahçe Kır Eğlenceleri, Davet, Müzayede, Şark Demir Yolları Tahvilâtı, Borsa, Beyoğlu’nda Sabırsızlıkla Beklenen Bir Müsâmere.)
9402. K. [ç], Ribo’nun Beyânat-ı Mühimmesi, 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9403. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9404. Wilhelm, Âsâr ve Delâil-i Muhâdenet, 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 2.

9405. M. A. [1], En Son Telgraflar, 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi.)
9406. İmzasız, Rain Devleti, 7356, 15 Şv. 1335, 4 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Mösyö Ribo'nun korkusu hk.)
9407. İmzasız, Münhezim Rus Ordusu Arkasında, 7356, 15 Şv. 1335, 4 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Çernoviç'in Zabtı, Şarkî Galiçya'dan Sonra Bukovina'nın Zabtı, Daha İleri Doğru.)
9408. K. [ç], M. A. [1], Harb-i Umûmî, 7356, 15 Şv. 1335, 4 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Alman İmparatorunun Askeriyeye Hitabı, Bavyera Velihtına Teşekkür, Alman Topçusunun Vefatı, Yeniden 24 Bin Tuna Garkı, Alman Başvekilinin Nutku ve Rusya, Yine Stokholm Konferansı, Avusturya'da Kabine Teşkilî Meselesi, İspanya Kralının Sözleri, Rusya'da Arazi Meselesi, Brezilya'da Zelzele.)
9409. M. A. [1], Balfour'un Nutku, 7356, 15 Şv. 1335, 4 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sulh Meselesine ve Harp Gayelerine Dair, İngiltere'de Harp Gayelerinin Taayyünü.)
9410. H. [•], Flanders Muharebesi, 7356, 15 Şv. 1335, 4 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Büyük İngiliz, Fransız Hücumu.)
9411. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7356, 15 Şv. 1335, 4 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Bulgar Maliye Nazırına Nişan, Cemiyet-i Tıbbiye-i Osmânî, İzmir'de Memurlara Balık, Edremitte Bir Banka, Cinayet, Tedbilât-ı Hevâiye.)
9412. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7356, 15 Şv. 1335, 4 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9413. M. A. [1], K. [Kaf], En Son Telgraflar, 7356, 15 Şv. 1335, 4 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Alman Başvekili Viyana'da Fransız Meclis-i Mebûsânında, Fransa Hükümeti "Hasta", Rus Cenerallerinde Tebdilât, İngiliz Dolabına Yeni Düşenler.)
9414. [ORAN], Ahmet Cevdet, Muhârebenin Teklifleri, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1.
9415. M. A. [1], İtilaf Hükümetlerinde Buhrân Emâreleri: Yeni İstifalar, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1.
9416. M. A. [1], K. [ç], Harb-i Umûmî, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, İmparatorun Hindeneburg'ı Taltifi, Muvaffakiyet Telgrafnâmeleri, Şayan-ı Dikkat Rakamlar, Loyd Corch'un Beyânatı.)

9417. İmzasız, Ribo'nun Beyânatı, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Fransız Meclisinde Sulh Münakaşaları.)
9418. K. [ق], Rus Hezimetlerinin Bir Vesikâ-ı Resmîsi, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Orduları Ne Halde?, Düşman Propagandalarının Tesirâtı, Yine Sonuna Kadar Harbe Devam Edeceklermiş.)
9419. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, İhtikâra Karşı Mücadele, Kaçak Kibrit, Kaçak Kahve, Divan-ı Harbe Tevdî, Mağaza Seddi, Et Tevziatı, Matbuat Heyetinin Viyana'ya Muvasalatı, Fenerbahçe Kır Eğlenceleri, Bir Tekzib-i Resmî, Damga ve Kayıt Muamelesi, Vesâit-i Nakliye Eshabına, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye, Çek Fiyatları, Borsa, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûâsı, Ticaret-i Umûmiye Mecmûâsı.)
9420. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9421. M. A. [I], K. [ق], En Son Telgraflar, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Taşoz Adasına Hücum, Fransız Meclis-i Mebûsânında, Rus Cenerallerinin Katl ve Tevkifi, Rusya'nın Anarşi ve Müzâkereler Tebayünler.)
9422. İmzasız, İslâmiyet ve İngiltere, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Mehmet Ferit Bey'in "İslâmiyet Aleyhine İngiliz Entrikaları" adlı risâlesi hk.)
9423. M. A. [I], İtilaf Memleketlerinde Teşettüt Emâreleri: Yeni Kargaşalıklar, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Nazır Edison.)
9424. M. A. [I], Sulh Meselesi, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Ribo'nun Beyânatına Dair Mütalalar.)
9425. İmzasız, Yeni İstifalar, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Fransız Bahriye Nezâretinde Tebdil.)
9426. M. A. [I], K. [ق], Şuûn-ı Dâhiliye, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Yeniden 20.000 Tuna Garkı, Bir Alman Fabrikasında İnfilak.)
9427. K. [ق], Şarkî Galiçya'da Askerî Vaziyet, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Çernoviç'in Sûret-i Zabtına Dair Tafsilât.)
9428. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Osmanlı Matbuat Heyetinin Seyahati, Türkiye'nin Mevâd-ı İhraciyesi, Bir Zayi-i Musîf, Kaza Neticesinde Vefat, Yeni Yarışlar, Şeker Tevziatı, Mahal, Tebdilât-ı Hevâiye, San'at Tahsil Etmek İsteyenlere, Bir Hikâye-i İzdivaç.)

9429. [KARACAN], Ali Nâci, Bir Şairin Rûznâmesi, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 3.)
9430. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 2.
9431. M. A. [I], K. [Q], En Son Telgraflar, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Başvekilinin Beyânatı, Rus Ziraat Nazırının İstifası, Moskova'da Büyük Harik, Yeni Çin Cumhuriyeti Harp Lehinde.)
9432. İmzasız, Bu Harp Nasıl Bitecek?, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Harbin nasıl bitebileceği konusunda öngörülerde bulunuyor.)
9433. M. A. [I], K. [Q], Harb-i Umûmî, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Puva Şehrine Düşman Taarruzu, İmparator Şarl'ın Taltifatı, Yeniden 24.000 Tuna Garkı, Mukâbele-i Bi'l-misal, Fransız ve Düvel-i Merkeziye Tebası.)
9434. M. A. [I], Reichstag Meclisinde Fevkâlâde Tezâhürler, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya'nın Harp Gayeleri Hakkında Reichstag Reisi İle Başvekilin Yeni Beyânatı, Hindeneburg'un Mühim Bir Telgrafnâmesi.)
9435. K. [Q], Şark Cephesinde Askerî Vaziyet, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Mütteliklerimiz hatt-ı harpleri nerelere kadar imtidâd ediyor?, Romanların Faydasız Hücumları, Rus Karargâgında Şura-yı Harp Teşkili.)
9436. K. [Q], Finlandiya'nın İstiklâli, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Hükümet-i Mevkite'nin Beyânnâmesi.)
9437. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tefvîk, Hikmet Sahîfeleri, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Felsefe ve Hikmet kavramları hk.)
9438. İmzasız, Fransız Meclisinde Bir Mebûsun Mahk İtirazatı, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9439. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kabul u Sefirâ, İhtikâra Karşı Mücadele, Tayin, Ziya-ı Mâlum, İrtihal, Yolculara İhtar, Tebdilât-ı Hevâiye, Çek Fiyatları, Borsa, Muallim Mecmuası, Muve'nin Sergüzeşleri.)
9440. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9441. M. A. [I], K. [Q], En Son Telgraflar, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Doma Meclisinin Bir Beyânnâmesi, Amerika Hükümetinin Bir Harpeûyâne Kararı.)
9442. İmzasız, Almanya-İngiltere, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Almanya ile İngiltere arasında patlak veren muharebeden bahsediyopr.)

9443. K. [ق], Kerensky'nin İstifa ve Beyânnâmesi, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hükümet-i Mevkite Reisinin Esbâb-ı İstifası, Keresnky: "Ben bu işin altından çıkmayacağım" diyor.)
9444. M. A. [I], Almanya'da Vükelâ Tebdilâtı, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Tefrik ve Vezâif-Yeni Makamlar İhdâsı.)
9445. İmzasız, İtilaf Devletlerinin Harp Gayeleri, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Loyd Corch ile Sunino'nun Fevkâlâde Mühim Nutukları, İngiltere'nin Harp Gayesi Nedir?, Cihânın Tahlisi, İtalya'nın Harp Gayesi Nedir?, Hakîki Müdafaa, Rusların Hal-i Perişânisini İtiraf, Harbe Girmeseler Ne Olur İmiş, Sulh Alfabesinin İlk Harfi.)
9446. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tevfik, Hikmet Sahifeleri, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
9447. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9448. M. A. [I], K. [ق], En Son Telgraflar, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, İngilizlerin Hakîki Gayeleri.)
9449. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Velâdet-i Padişâhi, İhtikâra Karşı Mücâdele, İstisal, İntihar, Çek Fiyatları, Borsa, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Davet, Hakîki Endaht, Göz Hakkında Konferanslar, Harpte Osmanlı Zabitleri, Muve'nin Sergüzeşleri.)
9450. İmzasız, Biraz Temâyül, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Loyd Corch'un mecliste irâd ettiği son derece sert bir üslûba sahip olan nutuktan ve bu butkun halk üzerindeki tesiri hk.)
9451. İmzasız, Ruslardan İğtinâm Eylediğimiz Tayyare, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 1.
9452. M. A. [I], K. [ق], Harb-i Umûmî, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Tebliği, Alman Tayyarelerinin Bie Hücumu, Doktor Mihaelis'in Kaymakamlığı, Yeniden 22.000 Tuna Garkı, Büyük Bir Ticaret Vapurunun Garkı, İmparatorun Telgrafnâmesi, Yeni Prusya Kabinesinin İlk İçtimâi, Sulh Nümayişleri, Fransız Sosyalistlerinin Programı, Loyd Corch'un Nutkuna Dair Mütalalar, Kanada'da Mükellefiyet-i Askeriye, Yaş Şehrinde Sefâlet, Almanya ve Avusturya Harp İlânı.)

9453. K. [ق], Şark Cephesinde Askerî Vaziyet, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İleri Hareketlere Devam Olunuyor, Avusturya İmparatorunun Cepheyi Ziyareti, Rusların Zayî Ettikleri Toplar.)
9454. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık Resm-i Alîsi, Meclis-i Vükelâ, İhtikâra Karşı Mücadele, Tramvay Kazası, Tebdilât-ı Hevâiye, Çek Fiyatları, Borsa, Ferah Tiyatrosu, Muve'nin Sergüzeştleri.)
9455. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Temâşa Mevzûları, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Fransızların tiyatro hakkındaki görüşleri hk.)
9456. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9457. M. A. [I], K. [ق], En Son Telgraflar, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Rus Kabinesi Teşkil Eyledi, Besarabya'da Muhtâriyet İsteniyor, Fransız Başvekili Londra'da.)
9458. İmzasız, Velâdet Hazret-i Hilâfetpenâhî, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Beşinci Sultan Hemhet Han'ın doğumu hk.)
9459. İmzasız, Tedkik ve Tettebbu, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Tedkik ve gözlemin önemi hk.)
9460. M. A. [I], K. [ق], L., Harb-i Umûmî, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, İngiliz-İtalyan Münasebetleri, Almanya İmparatoru ve Yeni Nazırlar, Kanada'da Ahvâl-i Rusya, Harbin Müsebbibi Kimdir?, Alman Nazırlarının Karargâha Azimetini, Sulh Meselesi, Yeniden 22.500 Tuna Garkı, Macaristan'da El sine Dersleri, İmparatorun Teberrüâtı.)
9461. İmzasız, Bir Taltif, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Şarkî Galiçya Muvaffakiyetleri Münâsebetiyle.)
9462. M. A. [I], L., Rusya Ahvâli, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Finlandyalıların Mukarreratı, Milikov'un Teklifleri, Amele ve Asker Mebûsları Rom'da.)
9463. İmzasız, Garp Cephesinde Askerî Vaziyet, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Flander Cephesindeki İngiliz Taarruzlarının Akâmîti.)
9464. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Velâdet-i Hümayun, Huzura Kabul, Yunan Tebasına Tatbik Edilecek Hâkimler, İhtikâra Karşı Mücadele, Osmanlı Coğrafyası ve Coğrafya Cemiyetleri, Âsâr-ı Atike Encümeni, Hüseyin Hamit Bey'in Azimetini, Kadıköy ve Üsküdar Mıntıkasında Su

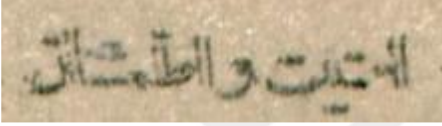
- Meselesi, Prusya Sanayi Mektebi, İstihsal, Otomobil Kazası, İkinci Resim Sergisine Dair, Tebdilât-ı Hevâiye, Çek Fiyatları, Borsa, Davet, Mine'l-hakem.)
9465. [İLERİ], Celâl Nuri, Zamâne Takaddüm, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 2. ("Dâhi"nin özellikleri hk.)
9466. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9467. M. A. [I], K. [Ü], En Son Telgraflar, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmî, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmî, Yeni Rus Kabinesinin İlk İçtimâi, Fransız Hükümeti ve Fütuhât Muahedeleri, Londra'da İtilaf Konferansı, Bulgaristan'da Altın Para.)
9468. İmzasız, Pragmatizm Seyahati, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 1. ("Pragmatik Felsefe" gibi "Pragmatik Siyaset" in var olup olmadığı üzerine bir tartışma yazısı.)
9469. İmzasız, Rus-Roman Taarruzlarının Akâmeti, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Focşani Civarındaki Muharebeler, Düşmanın Vahim Zayıyatı, 50 Zabit 3.300 Nefer Esir, 17 Top ile 60'ı Mütcazviz Mitralyöz ve Torpil Makinesi İğtinâmı.)
9470. M. A. [I], K. [Ü], Harb-i Umûmî, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, İtalyan Cephesinde Muharebelere İntizar, Hindeneburg'un Teşekkürâtı, 7 ve 2 Yelkenli Garkı, Amiral Celiko'nun Beyânâtı, Avusturya Kabinesi Meselesi, Beyne'l-milel Sosyalist Konferansı, Avam Kamarasında Neler Oluyor?, Klemanso'nun Bir Teklifi, Fransız Sosyalistleri, Belçika'nın Petersburg Sefareti, Kont Çernini'n İade-i Ziyâreti, İngiliz Amelesinin Hoşnutsuzluğu, Kont Berhtold'un İzahatı, Baron Grondel'in Vefatı, Varşova'da Neşriyat-ı Hafiyeye, Müttefikler Konferansının Tehiri, Venizelos'un Beyânâtı.)
9471. K. [Ü], Sulh Meselesi, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Pasiç'in Şerefine Bir Ziyafet-i Siyasiye, Lord Robert Cecil'in Nutku, Sırbistan Başvekilinin Sulha Dair Olan Nikat Nazırı Nedir?, Loyd Corch'un Beyânâtı, Sulhun İlk Şartı, Bilâ Kayd u Şart İade, Avrupa Kapısının Emniyetli Bekçileri.)
9472. M. A. [I], K. [Ü], Rusya Ahvâli, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Sibiryâ'nın İşgali, İhtilâl Teşvikâtı ve Azl, Kabine İçinde Kabine, Hükümet-i Mevkite'nin Nakli, Şimendüfer Nakliyatı, Yeni Cezalar Tayini, Lenin Nerede?.)
9473. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alîsi, Delâdet-i Hümayun Tebrikâtı, Medine-i Münevvere'de,

- Osmanlı Matbuat Heyetinin Seyahati, Âsâr-ı Atike Encümeni, İrtihal, Tashih, Tebdilât-ı Hevâiye, Harpte Osmanlı Zabiti, Mine'l-hâkim.)
9474. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9475. M. A. [1], K. [3], En Son Telgraflar, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Fransız-İngiliz-Amerikan Sulh Şartı, Bosna-Hersek Müslümanlarının Arzuları, Rusya'da Tevkifat, Yine Eski Adamlar mı Geliyor?.)
9476. İmzasız, Bir Pâye, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Loyd Corch Hakkında, Nevî Beşerin Düşmanı.)
9477. M. A. [1], K. [3], Harbi Umûmî, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Bir Alman Vapurunun Garkı Tafsilâtı, Yeniden 4 Vapur 2 Yelkenli Garkı, Bahr-i Muhit Atlasî de Esrarengiz Bir Sefine, Kont Çernin Doktor Mihaelis, Fransız Sosyalistlerinin İtirazı, Sosyalistlerin İçtimâî, Amerika'da Sulh Cereyanları, Diktatörlük Teşebbüsü, Ropel İstihkâmı Meselesi.)
9478. M. A. [1], K. [3], Rusya Ahvâli, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Diktatörlük Tesisi, Kerensky'ye Suikast, Rusya'da İdare-i Arife.)
9479. M. A. [1], Londra Konferansı, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İlk İçtimâm Mukarreratı.)
9480. K. [3], Şark ve Garp'ta Yeni Muharebeler, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya Ordusu Ne Halde?, Cephelere Dair Malûmât-ı Resmîyye, Garp Cephesinde Düşman Taarruzlarının Akameti.)
9481. [KARACAN], Ali Nâci, Bir Şairin Rûznâmesi, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Tefrika 4.)
9482. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Velâdet-i Hümayun Tebrikâtı, Tebrik Telgrafnâmeleri, Vilayet'te Velâdet-i Hümayun Merasimi, Nişan, İhtikâra Karşı Mücadele, Matbuat Heyetinin Seyahati, Üsküdar İhtifâli, Memûrin Lokantasının Küşâdı, Tebdilât-ı Hevâiye, Davet, Deniz Yarışları, İrtihal, Borsa, Çek Fiyatları.)
9483. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9484. M. A. [1], K. [3], Son Telgraflar, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Çernoviç'in İstirdâdı Münasebetiyle, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Rus Başkumandanının Fikri, İngiliz Amelesinin Kararı, Bonarlov'un Beyânatı.)

9485. İmzasız, Bundan Evvelki Muhârebe-i Umûmîde, 7365, 24 Şv. 1335, 13 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İngiltere'nin bundan önceki muharebede yaptıkları hk.)
9486. İmzasız, Avusturya'da Tebdil-i Vükelâ, 7365, 24 Şv. 1335, 13 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Maliye Nazırı'nın İstifası Rivâyeti.)
9487. M. A. [1], Harb-i Umûmî, 7365, 24 Şv. 1335, 13 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Yeniden 21.000 Tuna Garkı, Flemenk'in Bî-tarafâne Siyaseti, İtalyan Harp Müzâkerâtı, Müttefikler Arasında Dostâne Münasebetler, Almanya'da Memurin Maaşlarına Zammiyat.)
9488. M. A. [1], K. [ç], Sulh Meselesi, 7365, 24 Şv. 1335, 13 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İngiliz Amele Fırkasının Muhtırası.)
9489. M. A. [1], Rusya Ahvâli, 7365, 24 Şv. 1335, 13 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Ukranya Meselesi.)
9490. K. [ç], M. A. [1], Şark ve Garp'ta Yeni Muvaffakiyetler, 7365, 24 Şv. 1335, 13 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Focşani Etrafında İleri Hareketler, Felander Cephesinde İngiliz Taarruzlarının Akâmetsi, Kurnilov'un Telgrafnâmesi, Bir Fransız Askerî Muharririnin Endişeleri.)
9491. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7365, 24 Şv. 1335, 13 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Mahsûlat, Memâlik-i Osmaniye'de Ormancılık, Avrupa'ya Talebe İzamı, Davet, Mahal, Tebdilât-ı Hevâiye, Kuvvet İlaçları, Yeni Takvim, Zayiler.)
9492. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7365, 24 Şv. 1335, 13 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9493. M. A. [1], K. [ç], Son Telgraflar, 7365, 24 Şv. 1335, 13 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, İngiliz Amele Fırkası Konferansında, Fransa'da Türlü Türlü Buhranlar, Rusya'da Yine Çarlık İdaresi, Kerensky'nin Başına Yürümek İstiyor.)
9494. İmzasız, İngiliz Amelesi, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İngiliz Hükümeti tarafından iğfal edilen amelenin yeniden canlanmaya başladığından söz ediyor.)
9495. M. A. [1], Fransa'da Yeni ve Siyasi Buhrânlar: Puvankara Riyâset Cumhuriyetinden Çekilecekmiş, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Muahede-i Hafiye Meselesi, Puvankara ve Sosyalistler, İngiltere'nin Dolapları, Berlin Gazetelerinin Fikirleri.)
9496. K. [ç], M. A. [1], Rusya Ahvâli, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere Kralı'nın Telgrafnâmeleri, Ordu Kumandanlıklarında Tebdiller,

- Salâhiyet İtası, Yeni Bir Konferans Akdi, İrticâ' Hareketleri, Tasviriden Feragât, Çok Müteessir Olmuş.)
9497. M. A. [1], K. [3], İngiltere'de Dahî İşler Karışmaya Başlıyor: Hinderson'un İstifası, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Loyd Corch'un Mühim Bir Mektubu, Stokholm Konferansına İştirâk Meselesi, Hinderson Kabineyi Aldatmış mı?, İfşâat ile İthâm, İngiliz Milliyetperver Gazetelerinin Amele Nâzırı'na Hücumları.)
9498. K. [3], M. A. [1], Umûmî Harp, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Japon Sefâini Avrupa Sularına Geliyor, Yeniden 23.000 Tuna Garkı, Alman Bahriyesinde Teşebbüsler, İtilafın Lodra Konferansı, Fransız Sosyalistlerinin Cevâbı, Örfî İdâre İlânı, Fransız Hududunun Seddi.)
9499. K. [3], Şimdiye Kadar Alınan Ganâim Miktarı, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9500. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kabul u Sefirâ, 1334 Bütçesi, Müşavere-i Maliye Encümeni, İhtikâra Karşı Mücâdele, Müeccel ve Müstesnâ Memurlara Dâir, Osmanlı Matbuat Heyetinin Avdeti, Borsa, Çek Fiyatları, Tebdilât-ı Hevâiye, Davet, Osmanlı Anonim Şirket Müteşebbisi Tarafından, Büyükada'da.)
9501. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9502. M. A. [1], K. [3], Son Telgraflar, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Velâdet-i Hümâyun Hazret-i Padişâhî Münâsebetiyle, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi.)
9503. İmzasız, Fransa'da, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Riyâset-i Cumhuriyet.)
9504. K. [3], H. [5], Şark ve Garp'ta Askerî Vaziyet, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanların Mütevâli Hücumları, Tizihta Zabtı, Felânder Cephesinde Düşman Taarruzlarının Akâmeti.)
9505. M. A. [1], K. [3], Umûmî Harp, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Düşmanların Havâi Taarruzu, İngiliz Teblîğ-i Resmîsi, Yeniden 21.000 Tuna Garkı, Amerikalı Gerard'ın İfşâatı, Amerika ve İtilafçılar.)
9506. K. [3], M. A. [1], Hinderson Meselesi, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bonarlav'ın Beyânatı, Stokholm Konferansı ve İngiliz Mürahasları, Tedâbir-i Zecriye, Rus Sosyalist Gazetesinin Fikri.)

9507. K. [ق], Fransa'da Buhrân, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Puvankara Çekilecek mi?, Fransız Sosyalistlerinin Beyânnâmesi.)
9508. M. A. [ل], Rusya Ahvâli, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kerensky'ye Salâhiyet Veriyorlar, Kerensky'nin Yeni Bayramı, Yeni Tevkif Edilen Ceneraller.)
9509. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İhtikâra Karşı Mücâdele, Fırat Suyunun Halep Şehrine İcrası, Aksaray-Topkapı Tramvay Seferleri, Eskişehir Ziraat Komisyonunun Kararı, Hakuk u Adliye Mensûbuna, Şimendüfer Yolcularına İhtar, Mekâtibin Tatil Meselesi, Borsa, Çek Fiyatları, Tebdilât-ı Hevâiye, Davet, Yankesici Derdesti, Yadigâr-ı Harp, Büyük Konser, Zayılar.)
9510. İmzasız, Memâlik-i Osmaniye'de Ormancılık, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9511. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9512. M. A. [ل], K. [ق], Son Telgraflar, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Sabık Çar ve Çariçe'nin Ahvâl-i Sihhiyesi.)
9513. İmzasız, Venedik Körfezi, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 1.
9514. M. A. [ل], Gerard'ın İfşâatı, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Alman Gazeteleri Ne Diyor?.)
9515. K. [ق], M. A. [ل], Pasaport Meselesi, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bonarlav'ın Beyânatı ve Aks-ı Tesirâtı, Hinderson Meselesi.)
9516. M. A. [ل], K. [ق], L., Harb-i Umûmî, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Garp Cephesi Ahvâline Dair, Yeniden 29.000 Tuna Garkı.)
9517. K. [ق], Şark Taarruzu-Rusya Ahvâli, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanların Ricatı, Hücumlara Devam Ediliyor, Yaş Şehrini Tahliye, Yaş Şehrinden Kaçıyorlar, Muhtelif Şehirlerde Yeni Nümâyişler.)
9518. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alîsi, Meclis-i Vükelâ, Kral Ferdinand'ın Sene-i Devriyesi, Mükellefiyet-i Zirâiye, İhtikâra Karşı Mücadele, Tebdilât-ı Hevâiye, Türk Yurdu, Zayı, Oyun Kâğıtlarının İstihlâk-ı Resmî, Bir Milyon Kuruşluk Bir Mükâfat.)
9519. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Sahne Üzerine, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Oyuncu için sahnenin önemi hk.)

9520. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9521. M. A. [1], Son Telgraflar, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Avam Kamarasında Hinderson'un Beyânatı, İngiltere'de Amele ve Hükümet Karşı Karşıya.)
9522. İmzasız, Bir İnhizâm, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Romanya'nın çöküşü hk.)
9523. K. [ق], Branting'in Mühim Bir Makalesi, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 1.
9524. M. A. [1], Yeni ve Mühim ve Teşebbüs Papa'nın Sulh Tavsîti, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Papa On Beşinci Benva Notası, Bi'l-cümle Muhassam ve Bî-taraf Devletlere İnsaniyetperverâne Bir Teklif, Alman ve İngiliz Gazetelerinin Efkar ve Neşriyatı, Vatikan Mahallerinde
-
- , Notanın Mütteni Nedir?, Maîn Sulh Şartları.)
9525. M. A. [1], K. [ق], Umûmî Harp, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Fransa Vükelâsının İtalyan Cephesini Ziyareti, Civolti'nin Nutku, Yeni Tebdilât, Avam Kamarasında Neler Olmuş.)
9526. K. [ق], İstilâyı İtmâm Hareketleri: Romanya Topraklarında Yeni Muvaffakiyetler, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Zabht Edilen Arazi, Düşman Hücumlarının Akâmeti, Rus-Romanlar Geçen Seneki Gibi Ricat ve Hazimette Devam Ediyorlar, Kanlı Zayıat 3.000 Esir ve Birçok Ganâîm.)
9527. M. A. [1], İsviçre Hududu, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İtalya Tarafında Seddedildi.)
9528. M. A. [1], Rusya Ahvâli, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Yeni Kargaşalıklar, Ruslar ile Finlandiyalılar Arasında Müsademe.)
9529. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Yevm-i Mahsus, İhtikâra Karşı Mücadele, Sanayi-i Milliye, Nişan, Musıb Bir Karar: Memurine Ekmek Tayinatı, Harik, Hastahâne Küşadı, Borsa, Çek Fiyatları, Davet, Talebe Kabulü, Zayıler.)
9530. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9531. M. A. [1], K. [ق], Son Telgraflar, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Moskova'da Şura-yı Hükümet.)

9532. İmzasız, Hukuk u Düvel, Sulh ve Papa, 7370, 29 Şv. 1335, 18 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Papa'nın sulh teklifi hk.)
9533. M. A. [1], H. [2], K. [3], Umûmî Harp, 7370, 29 Şv. 1335, 18 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Garp Cephesinde Askerî Hareketler, Puvankara ile İtalya Kralı, Yeniden 26.000 Tuna Garkı, İspanya'da Kargaşalıklar.)
9534. İmzasız, Stokholm Konferansı Meselesi, Sosyalistler Rusya Hükümet-i Mevkitesi'nin Müsâidkâr Vaziyeti, İtilafçı Branting'in Neşriyat-ı Mühimmesi, Bir Belçika Nazırı Nasıl Düşünüyor, İngiliz Amele Fırkasının İçtimâi, Hinderson ve İtimat Kararı.)
9535. K. [3], Sulh Meselesi, 7370, 29 Şv. 1335, 18 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İtalya Maliye Nazırının Ümitleri.)
9536. M. A. [1], K. [3], Rusya Ahvâli, 7370, 29 Şv. 1335, 18 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Petersburg'da İğtişâş Hareketleri, Moskova'da Bir Konferans, Guçkov'un Beyânatı, Rus Mezâlimi, Eski Çarın Nakli.)
9537. İmzasız, Macaristan Kabinesi, 7370, 29 Şv. 1335, 18 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Kont Esterhazy'nin Mezuniyet Talebi.)
9538. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7370, 29 Şv. 1335, 18 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alîsi, Ziyafet-i Seniye, Telgrafnâme-i Hümayun, Osmanlı Tıp Cemiyetinin İçtimâi, Ormanlarımızın [İstismârı], Meselesi, Tevfik Fikret'in Devr-i Seneviyye İrtihali, İzonzo Cephesinde Üçüncü Mücadele, Büyük Konser, Hakkında, Tebdilât-ı Hevâiye, Donanma Mecmûâsı, Yeni Mektep.)
9539. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7370, 29 Şv. 1335, 18 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9540. M. A. [1], K. [3], Son Telgraflar, 7370, 29 Şv. 1335, 18 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, İngiliz Hariciye Nezâreti, Alman Hariciye Nazırı Bavyera'da, Fransa-İspanya Hududunun Seddi, Romanya Muharebeleri-Rusların Mukavemetleri, Papa'nın Notasına Cevap İhzarı.)
9541. İmzasız, Sulhiyyûn Nezdinde, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Stokholm Konferansı hk.)
9542. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 1.
9543. M. A. [1], Papa'nın Suh Tavsîti, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Viyana Gazetelerinin Vaziyeti, İtalya'da Sulh Nümayişleri.)
9544. M. A. [1], K. [3], Umûmî Harp, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Cephelere Dair Malûmat-ı Resmîyye, Kaçınıcı

- İlân-ı Harp, Yeniden 25.000 Tuna Garkı, Bir Alman Tahtelbahirinin Bombardımanı, Fransa-İtalya Münasebetleri, Macar Kabinesine Dair, Reichstag Bütçe Komisyonunun İçtimâî, İspanya'da İğtişaşlar.)
9545. İmzasız, Felander Muharebeleri, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Yeni Taarruzları.)
9546. K. [ق], Stokholm Konferansı Meselesi, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kerensky'nin Bir Gazete Muhabirine Beyânatı, Rusya Hükümetinin Nokta-ı Nazarı ve Tebligat-ı Resmîsi Ne Mahiyettedir?.)
9547. M. A. [I], Rusya Ahvâli, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Finlandiya'da Kabine Buhrâmı, Rumanov Hanedanının Hamiyeti.)
9548. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyafet-i Seniyye, İhtikâra Karşı Mücadele, Macar Kardeşler Caddesi, Ceneral Pomiankowsky'nin Terfisi, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Avrupa'ya Koli Göndereceklere, Şems-el Mekâtib.)
9549. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Zirâî Sporlar, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Beden terbiyesi hk.)
9550. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9551. M. A. [I], K. [ق], Son Telgraflar, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Papalığın Sulh Notası, İspanya'da İhtilâl, Finlandiya'da Umûmî Terk-i İşgal, Rusya'da Amerikan Askerleri, Avusturya-Macar Sefirine Nişan.)
9552. İmzasız, Yeni İktisâdiyyat, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Harp iktisadı hk.)
9553. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1.
9554. K. [ق], Papa'nın Sulh Tavsîti, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bu Notanın Metin ve Mündericâtı, Papa'nın Tayin Edildiği Şerâit, Sulh Abidesi.)
9555. M. A. [I], K. [ق], Umûmî Harp, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Cephelere Dair Malûmat-ı Resmiyye, Batırılan Vapurlar, Mihaelis'in Beyânatı, Reichstag Fırkalarının Müzâkerâtı, Liberya-Almanya Münâsebetleri, Boğdan Harkât-ı Askeriyesi, Thomas İstifa Edecek mi?, Fransa-İsviçre Hududunun Küşâdı, İngiltere'nin Vaziyet-i Askeriyesi, İspanya'da Grev Teşebbüsleri.)

9556. İmzasız, Felander Muharebeleri 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İngilizlerin İşgal Ettiği Arazi.)
9557. İmzasız, Millî Bir Ziyânın İkinci Devr-i Seneviyyesi: Fikret'in Aşiyânını Ziyâret, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Merhum Tefvik Fikret'in dostlarının Aşiyân'a yaptığı ziyaret hk.)
9558. K. [ق], M. A. [ا], Rusya Ahvâli, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rus Ordusunun Kıymet-i Harbiyesi, Kerensky ile Kurnilov'un Mülâkatı, Stormer'in Tahliyesi, Rusya-Amerika.)
9559. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, İâşe-i Umûmiye Kararnâmesi, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye, Osmanlı Lisesi.)
9560. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9561. M. A. [ا], K. [ق], Son Telgraflar, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Loyd Corch'un Sözlere, İngiliz Amele Fırkasının Nezaretlere Tayini, Bunarlov'un Nutku, Balfour'ın Selânik Ordusu Hakkında Mütalâtı, Macar Kabinesinde Tebdilât, Moskova'da Büyük Bir Kongre Akdı, Meclis-i Mebûsân'ın Tehiri İçtimâî, Lehistan Umur ve İdaresi.)
9562. İmzasız, Zevrâ ve Havrâ, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Kitap ilânı.)
9563. [ORAN], Ahmet Cevdet, Nereden Nereye, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İsviçre'nin meseleleri nasıl çözdüğü hk.)
9564. L., On Birinci İzonzo Muharebeleri, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Çoktan Beri Beklenen Hücumlara İtidâr Edildi, İtalyanların Bî-fâide Teşebbüs ve Taarruzları.)
9565. M. A. [ا], L., Umûmî Harp, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Felander Cephesinde Askerî Vaziyet, İngilizlerin Zayıatı, İmparatorun Donanmayı Ziyâreti, Bir Rus Torpido Muharririnin Garkı, Sulh Meselesi, İngiliz Amelesinin İçtimâmını Men', Goldenbrg'in Beyânatı, İspanya'da İğtişâşların Devamı, Viyana'da Bir Konferans Akdı, İngiliz Hükümetinin Yeni Bir Kararı.)
9566. M. A. [ا], Stokholm Konferansı, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Fransız Sosyalistleri.)

9567. K. [ق], M. A. [ل], Rusya Ahvâli, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ukrayna Kâtib Umûmîliği Meselesi, Finlandiya Buhrânı Devam Ediyor, Finlandiya Buhrânının İç Yüzü, Yeni İstifalar.)
9568. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, Macar Kardeşler Caddesinin Küşâdı, Şehremini Sezâi Bey Efendi'nin Nutku, Ticaret ve Ziraat Nazırı Mustafa Şeref Beyefendi'nin Nutku, Macar Kulübü Reisi Mösyö Alles'in Nutku, İhtikâra Karşı Mücâdele, Borsa, Çek Fiyatları, Tevfik Fikret'in Tebcil-i Hatırası, Davet.)
9569. [UZ], Kâzım, Millî Mûsikimiz, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 3.)
9570. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9571. M. A. [ل], K. [ق], 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Harp Raporu, Avusturya-Macar Harp Raporu, Bulgar Harp Raporu, Papa'nın Notası Hakkında Reichstag Müzâkertaı, Yunanistan'ın Beyaz Kitabı, Avusturya-Macar Hükümdârı Budapeşte'de, Yeniden Batırılanlar, İsviçre ile İtilaf Devletleri İktisat Müzâkerâtı.)
9572. İmzasız, Cihân Harbinin Tarih-i Umûmîsi, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 1.
9573. İmzasız, Teyyâre Muvaffakiyetleri, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bugün de16 Teyyâre 4 Balon Iskâtı.)
9574. K. [ق], Papa'nın Sulh Tavsîti, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Viyana ve Berlin'de Hüsn ü Tesîrat, Sulh Teşebbüsüne Müzâharat, Viyana Elçisinin Beyânatı, Amerika'nın Cevâbı.)
9575. M. A. [ل], K. [ق], Umûmî Harp, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Bir Rus Kumandanı Ne Diyor?, Yeniden 23.000 Tuna Garkı, Pasaport Meselesi, İnsafı Bir İngiliz Mebûsû, Selânik Yangını.)
9576. K. [ق], Macar Kabinesi, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 1. (Alt Başlık: Yeniden Teşkil Etti.)
9577. İmzasız, Filistin Müsevileri, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 1.
9578. M. A. [ل], İspanya'da İğtişâşlar, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İtilafçılar ile Yeni Müsâdemeler, Harbe Sürüklemek Siyaseti.)
9579. K. [ق], Rusya Ahvâli, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 2. (Alt Başlık: Sabık Çar ile Çariçe'nin Nakli.)
9580. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan, İhtikâra Karşı Mücâdele, İzonzo Cephesinde Üçüncü Muhârebe

- Menâzırı, Memâlik-i Ecnebiyye'ye Gideceklere İhtâr, Esnaf ve Tüccara İhtâr, Tebdilât-ı Hevâiye, Deniz Yarışları, İrtihal, Borsa, Davet, Sipariş ve Üsera Maaşatı, İktisâdiyât Mecmûâsı, Aşevi.)
9581. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 2.
9582. M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, İstanbul-Hamburg Tarîk-i Hevâisi, Mısırlıların Şikâyetleri, 300.000 İngiliz Amelesinin Kararı, 824.000 Tuna Garkı, Rusya'da Çarlık Lehinde.)
9583. [ORAN], Ahmet Cevdet, Maddî, Manevî Mülk Tamîri Hazırlıkları, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Fransa'nın harpten sonra dağılan çehresini toparlamak için yapılan çalışmalar hk.)
9584. L., M. A. [1], Papa'nın Sulh Tavsîti, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Papa'nın Notası Hariciye Nezâretine Tevdî Edildi, Vyana'da Umûmî Telakkîler, Vatikan Mahfillerinde Nikbînî, Amerika Ayânı Mezâhirat Edecek mi?, Petersburg Gazetelerinin Mütalaları.)
9585. K. [2], Hâkîmiyet-i Hevâiye, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bir Teyyâre Filosunun Muvaffakiyetleri.)
9586. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, İzonzo Muhârebelerinin Devâmı, Yeniden 5 Vapur ve 3 Yelkenli Garkı, Türkiye-Bulgaristan Münâsebetleri, Fransız Buhrânının Halli, Fransız Ayânının Hafî Celsesi, İngiltere'nin Hintlilere Yeni Müsadeleri, İngiliz Ricâli Arasında İhtilâflar, Macaristan'da Buhrân-ı Siyasi, Bir Bulgar Mebûsunun Mühim İzâhatı.)
9587. İmzasız, Verdun Meydan Muhârebesi, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: 20 Kilometrelik Bir Cephe Taarruz Hareketleri, Terk Edilen Mevziler, Fransız Hücumlarının Akâmeti.)
9588. K. [2], M. A. [1], Rusya Ahvâli, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yaş Ahvâlinin Vehâmeti, Kronştat'a Doğru İleri Hareketi, Kafkasya'da Kargaşalıklar, Tanca Şehrinde Muhârebeler.)
9589. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık Resm-i Alîsi, 334 Senesi Bütçeleri Hakkında Tedkikâtı, Tedkikât-ı İklimiye Merkezi Tesisi, Avusturya Sefirinin Viyana'ya Azimeti, Tevcihat, İtibar-ı Millî Bankası Hisse Senetleri, İrtihal, Teşekkür, Tebdilât-ı Hevâiye, Çek Fiyatları.)

9590. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9591. M. A. [I], K. [Q], Son Telgraflar, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, İtalyan Hırsı-Sırp Hırsı, Fas'ta Müslümanlar ve Fransızlar, Tatarlardan Husûsî Asker, Almanya'nın Dersaadet Sefiri, Selânik'te Yangın.)
9592. İmzasız, Sulhun Merhâleleri, 7376, 5 ZK. 1335, 24 Ağ. 1333-1917, s. 1.
9593. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7376, 5 ZK. 1335, 24 Ağ. 1333-1917, s. 1.
9594. K. [Q], İtalyanların 11. İzonzo Taarruzları, 7376, 5 ZK. 1335, 24 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Büyük Cephede Geceli Gündüzlü Yeni Hücumlar, Dünya'nın En Büyük Melhâmesi.)
9595. K. [Q], Sulh Meselesi Ciddileşiyor: Papa'nın Tavsîti, 7376, 5 ZK. 1335, 24 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İtilaf Hükümetlerince Hüsn ü Kabul.)
9596. M. A. [I], K. [Q], Umûmî Harp, 7376, 5 ZK. 1335, 24 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, İspanya'daki İğtişâşlara Dair, Sazanov'un Vazife-i Siyasiyesi, Yeniden 5 Vapur 36 Yelkenli Garkı.)
9597. K. [Q], Alman Hariciye Nazırının Nutku, 7376, 5 ZK. 1335, 24 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya Devleti'nin Müttefikleri ve Muhâsımları ve Bî- taraf Devletler ile Olan Münâsebeti, Dâhili Politika Meselesi Nasıl Olmalıdır?.)
9598. İmzasız, İâşe-i Umûmiye Talimatnâmesi, 7376, 5 ZK. 1335, 24 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İâşe-i Umûmiye Kararnâmesinin Sûret-i Tatbikiyesini Mübin Talimât, Mıntıka-ı İâşe Heyeti ve İâşe Komisyonları Teşkili, Mevâd-ı İâşe'nin Sûret-i Mubâyası, Ekmeklik ve Yemelik Hububatın Mubâyaa, Nakil ve Sevkleri, Emelik ve Yemelik Hububât ve Müstahsâlat ile Şeker, Zeytin Yağı, Pirinç ve Zeytin Tanesi Hakkında Tedâbir.)
9599. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7376, 5 ZK. 1335, 24 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Nişan Talikine Ruhsat İtâsı, İhtikâra Karşı Mücâdele, Ada Çamları Islah ve Teksir Cemiyeti, Nişan, İrtihal, Borsa, Çek Fiyatları, Davet, İştirak Ettiğimiz Harekât.)
9600. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7376, 5 ZK. 1335, 24 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9601. M. A. [I], K. [Q], Son Telgraflar, 7376, 5 ZK. 1335, 24 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Müttefik Hükümdarlar Arasında, Alman Tebliğ-i Resmîsi, İngiltere'ye Sefâin-i Hevâiye Harekâtı, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, İngiliz Amele Fırkasının Mühim Bir Kararı.)

9602. İmzasız, Alman Başvekilinin Beyânatı ve Dolayısıyla Vatanımızın İnkisâmı Teşebbüs ü Mâlulânesi, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Papa'nın Sulh Teklifi.)
9603. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, İmparator Felander Cephesinde, Almanya'ya Teyyâre Taarruzu, İmparator Karl'ın Avdeti, Fransız Cephesinde, Fransız Cephesinde Umûmî Taarruz, 23.000 Ton Daha, Ukranya Başlı Başına Bir Hükümet, Lehistan Meselesinin Halli İçin, Manidar Bir Seyâhat.)
9604. M. A. [1], Almanya'nın Dersaadete Gelecek Yeni Sefiri, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s. 1.
9605. İmzasız, Doktor Mihaelis'in Yeni Bir Nutku, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İttifâk-ı Murabba ve Düşmanları, Vaziyet-i Askeriyenin Mükemmeliyeti, Düşmanlarda Sulh Temâyülü Yok, Düşmanlarımızın Hakkımızda Emelleri, Harbin Uzaması Mesûliyeti, Papa'nın Sulh Teşebbüsü, Papa'nın ve İttifâk-ı Murabba.)
9606. M. A. [1], K. [2], Sulh Meselesi, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Papa'nın Notası ve Alman Fırkaları, Bulgaristan ve Papa'nın Notası, Rus Sosyalistleri ve Sulh.)
9607. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, İrtihal, Rum Patrik'inin Hastalığı, Tebdilât-ı Hevâiye, Zayi.)
9608. İmzasız, Dünkü Deniz Yarışları, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9609. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9610. M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Maca Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Sibiryâ'nın Japon İstilâsına Terki, Selânik Yangını.)
9611. İmzasız, Taşrada, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Harpten sonra memleketin durumunu iyileştirmek için çalışmaktan, tembellik etmemek hk.)
9612. M. A. [1], Tahtelbahir Mücâdelesinin Neticeleri, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Tahtelbahiler Altı Ay Zarfında 5.543.500 Tonluk Tüccar Sefinesi Gark Edilmiştir.)
9613. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Bir Düşman Taarruz-ı Hevâisine Dair, Avusturya-Macar Uzlaşması, Konferansın İnikâd Tarihi, Bulgaristan'da Hazine

- Tahvilâtı İhrâcı, Selânik Yangını, Avusturya'da Sigara İhtikârı, İspanya'daki Kargaşalıklara Dair.)
9614. İmzasız, Reichstag Encümeninde Yeni Müzâkereler, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Muhtelif Nazırlar ile Hatiplerin Mühim Beyânatı, Tahtelbahir Muharebesinin Müessiriyeti Hakkında Deliller.)
9615. L., K. [ç], M. A. [ı], Sulh Meselesi, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bir İngiliz Gazetesinin İddiası.)
9616. M. A. [ı], K. [ç], Rusya Ahvâli, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya Amele Kongresinin Talebi, Romanya Ricalinin Kararı.)
9617. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Zabitan Lokantası, Üsera'nın Tekâid Maaşatı, Memurin Maliye Teşkilâtı, İhtikâra Karşı Mücâdele, Harik, Tebdilât-ı Hevâiye, İhtar, Çek Fiyatları, Harp Mecmuası, Donanma Mecmuası,
9618. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Murat Sâlis Devrinde İstanbul'da Et Meselesi, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9619. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9620. M. A. [ı], K. [ç], Son Telgraflar, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Rusya'da Yine Eski Usüllere Müracaat, İsveç Hariciye Nazırının Nutku, Shomilov'un Muhâkemesi, Selânik'te İkinci Bir Harik.)
9621. İmzasız, Hukuk u Tasarrufiyye, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Mal ve Mülke Tasarruf Nedir?.)
9622. M. A. [ı], K. [ç], Umûmî Harp, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, İtalyanların İzonzo'daki Zayıyatı, Londra'ya Taarruzu Hevâiye, Yeniden 20.000 Tuna Garkı, Yeni Tedbirler, Siyaset-i Dâhiliye ve Yeni Komisyon, İngiliz Amelesinin Kararı, Kafkas'ta İhtilâl, Ceneral Kurnilov'a Suikast.)
9623. M. A. [ı], K. [ç], Sulh Emâreleri, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Gazetelerinin Nikbinliği, Ümit ve İtminân.)
9624. [ALTINAY], Ahmet Refik, Hotin Önünde Osmanlılar, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hotin Seferi, Osmanlı İdâresinde Hotin, Evliyâ Çelebi'nin Hotin'e Seyahati, Hotin Şehitleri.)
9625. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Memûrinin Tashih-Sen Muamelâtı, Terk-i Vazife Eden Memurlar,

- Konya Mahsûlatı, Kaza, Halkalı Ziraat Mektebi Mecmûâsı, Sipahi Mecmuası, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye, Talebe Kâbulü, Osmanlı Bankası, Zayiler.)
9626. İmzasız, Kurun-ı Vüsta'da, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: İstanbul'un Ehemmiyet-i Ticâriyesi.)
9627. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9628. M. A. [I], K. [C], Son Telgraflar, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Rusya'da Diktatör Hükümeti, Yunanistan'da Askerlik, Rus Harbiye Nazırı Vekilinin İstifası, Selânik Harikzedegânı.)
9629. İmzasız, Muaşeret ve Terâkki, 7380, 9 ZK. 1335, 28 Ağ. 1333-1917, s. 1.
9630. K. [C], 11. İzonzo Taarruzları, 7380, 9 ZK. 1335, 28 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalyaların Yeni ve Şiddetli Hücumları, Avusturyalılar Plân Mûcibince Ricat Ediyorlar, Sevkulceyş Tedbirler, Terk Edilen Mahaller.)
9631. M. A. [I], L., Umûmî Harp, 7380, 9 ZK. 1335, 28 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Amerika'daki Bî-taraf Hükümetler Konferansı, Yeni Komisyon Teşkiline Dair, Yeniden 8 Vapur Garkı, Tahtelbahir Tuzağı ile Muhârebe, Japonya'nın İştirâkı.)
9632. L., K. [C], Sulh Meselesi, 7380, 9 ZK. 1335, 28 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Belçika Harbiye Nazırının Sözlere, Amele Fırkasının Sulh Programı.)
9633. L., M. A. [I], K.[C], Rusya Ahvâli 7380, 9 ZK. 1335, 28 Ağ. 1333-1917, s. 1. Alt Başlıklar: Moskova Konferansı, Esrar İngiliz Mektubuna Dair, Ekmek ve Sulh, Terk-i İşgal Hareketleri, Suhomlinov'ın İtihâmı, İdam Cezası Hakkında İtilaflar, Ukranya İşleri.)
9634. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7380, 9 ZK. 1335, 28 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İhtikâra Karşı Mücadelei, Tevcihat, İstanbul Limanı, İrtihal, Talebe Kabulü, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Batarya ile Ateş, Körebe.)
9635. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7380, 9 ZK. 1335, 28 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9636. M. A. [I], K. [C], Son Telgraflar, 7380, 9 ZK. 1335, 28 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Fransa-Yunanistan İttifâkı, Suhomlinov'un Muhâkemesi.)
9637. İmzasız, Köylülerin Himâyesi, 7381, 10 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Köylüyü seviyenin biraz üzerine çıkarıp, toprağını daha rahat ekip biçme olanağının sağlanmasının gerekliliği hk.)

9638. K. [ق], M. A. [ا], Umûmî Harp, 7381, 10 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Hevâiyi Filosu, Almanların Sabah Teblîği, Tiriste'ye Bahr-i Taarruz, İzonso Hücumları, Amerika Ordusu, Yeniden 21.000 Ton Daha, Bir İngiliz Muharririrn Muahezeleri, Sulh u Münferişt Mukâvelenâmesi, Bî-taraf Hükümetler Konferansı, Pasaport Meselesi, İspanya İğtişaşlarının Hitamı, Selânîk Hariği.)
9639. K. [ق], M. A. [ا], Moskova Konferansının İnikadı, 7381, 10 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kerensky'nin Nutku, Cephedeki Hezimetler, Maksimalitlerin Serkeşâne Hareketleri.)
9640. M. A. [ا], Yunanistan Haberleri, 7381, 10 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Meclis-i Mebûsânın Vakaları.)
9641. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7381, 10 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihat, Cavit ve Necmettin Beylerin Azimet, İhtikâra Karşı Mücadele, Ziraat Makinaları, Bandrol Vazileri, Memleketimizde Kudret-i Elektirikiye, Balkan Treni İçin Mürûr Tezkeresi, Tebdilât-ı Hevâiye, Âsâr-ı Münteşire, Rehber Tahsil Mektebi.)
9642. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Gül, 7381, 10 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Gül'ün güzellikleri ve etki alanları hk.)
9643. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7381, 10 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9644. M. A. [ا], K. [ق], Son Telgraflar, 7381, 10 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Kerensky'nin Nutkunun Mabadı, Fransız Ayân Meclisinin Kararı, Londra Muahedesine Zeyl.)
9645. İmzasız, İngiliz Gururu, 7382, 11 ZK. 1335, 30 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İngilizlerin mağrurluğu, gururu, kibiri hk.)
9646. İmzasız, Hevâic-i Zarûriye Meselesi Nasıl Islâh Edilecek?, 7382, 11 ZK. 1335, 30 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Tüccarın Getirip Getirmeyeceği Eşya, Muhtelif Mıntıka ve Mahallerde Nüfusun Yeniden Tahriri, Ekmek Meselesi Ne Sûretle Islâh Edilecek, Miktarın Tezyidi ve Cinsinin İyileştirilmesi, Francala Tabh Edilecektir, Piyasa Fiyatları, ve Murakabe Usûlü, Şiddetli Cezalar, Hevâic-i Saire Tevziatı, Şekerin Kıyası: 13 ve Petrolün Bir Tenekesi: İzamı 95 Kuruştan Verilecektir, Zeytin Yağı Meselesi, Kömür ve Odun İhtiyacı Hakkında Tedbirler.)
9647. M. A. [ا], K. [ق], Umûmî Harp, 7382, 11 ZK. 1335, 30 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Dünkü Bulgar Teblîği, Zeplin Hasaratı, Yeniden 24.500 Tuna Garkı, Hasarzâde Bir İngiliz Kruvazörü, Mesahâne Bir Davet, Amele Mürahssalarının Tebligâtı, Puvankara'nın İf'al ve İhracatı.)

9648. H. [Güzel He.], Şark Cephesindeki Askerî Vaziyet, 7382, 11 ZK. 1335, 30 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Zabtedilen Yeni Düşman Mevzileri.)
9649. M. A. [1], K. [3], Papa'nın Tavsîti, 7382, 11 ZK. 1335, 30 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Bir Komisyon, Wilson'un Sulha Dair Beyânatı.)
9650. M. A. [1], K. [3], Rusya Ahvâli, 7382, 11 ZK. 1335, 30 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Vaziyette Vehâmet, Nafi ve Tağgrip Edilen Grandükler, İnkisâr-ı Hayal.)
9651. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7382, 11 ZK. 1335, 30 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Alîsi, Sulh Ayinleri, Kambiyo Muamelâtı, Mukarrerat, Talebe Kabulü, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Türk Yurdu.)
9652. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7382, 11 ZK. 1335, 30 Ağ. 1333-1917, s.2
9653. M. A. [1], K. [3], Son Telgraflar, 7382, 11 ZK. 1335, 30 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Moskova Konferansında Kurnilov'un Acıklı İtirafatı, Rus Hükümet-i Mevkitesinin Bir Kararı, İspanya Kralının Ahvâl-i Sıhhiyesi, İspanya'da Fransız Aleyhtarlığı.)
9654. İmzasız, Moskof, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Moskof işleri hk.)
9655. M. A. [1], K. [3], Umûmî Harp, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kanada Kıtâtının Zayıyatı, Yeniden 18.000 Tuna Garkı, Lehistan Şura-yı Hükümetinin Kararı, İtilafçıların Amele Konferansı, Quebec Viyaletinin İftirâkı, Meclis Müessesine Dair, Ukranyalıların Emelleri, Bernaçky'nin Nutku, Kurnilov'un Kararı, Hükümete İtimat Reyi.)
9656. M. A. [1], K. [3], Rusya Ahvâli, Meraklı Bir Muhâkeme, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Suhomlinov Meselesi, Rusya Müslümanlarının Miktaratı, Moskova Kongresinde Yeni Nutuklar, Kazak Kıtâtının Karamâmesi.)
9657. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İhtikâra Karşı Mücâdele, Sigara Kâğıtları Fiyatı, Kabataş Civarında Sakin Kemal Ahmet Efendi, Akd, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları.)
9658. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 2.
9659. M. A. [1], K. [3], Son Telgraflar, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-macar Tebliğ-i Resmîsi, Finlandiya Diyet Meclisinin Küşadı ce Silah Şakırtıları, Mısır Reisi Nezaretinin Tevkifi, Meksika Sefaret Ateşesinin Avdeti.)
9660. İmzasız, Graf Von Bernstorff, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 1. (G. V. Bernstorff'un muharebede oynadığı rol hk.)

9661. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmî, Dünkü Bulgar Tebliği, Felander Melhamelerinde İngiliz Hasaratı.)
9662. M. A. [1], K. [2], Rusya İşleri, Bir Muhâkeme ve Bir Kongre, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Suhomlinov'un Muhâkemesi ve 1914 Rus Seferberliği, Moskova Kongresinde Rus Ordusu Meânen Bitmiş Çünkü Kerensky İşin Recülü Değil.)
9663. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 1.
9664. K. [2], Sulh Meselesi, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika'nın Cevabı Notası, İtilaf Sosyalistleri Konferansı, İttifâk-ı Murabbâ'nın Papa'ya Cevabı.)
9665. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Cemiyet-i Tıbbiye Osmâniye, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Yeni Mecmua.)
9666. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Rol ve Aktör, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 2. (Aktör'ün görevlerinden, rolüne nasıl hazırlanması ve sahneye nasıl çıkması gerektiği hk.)
9667. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 2.
9668. M. A. [1], K. [2], 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Moskova'da Terk-i İşgal, Cavit Bey Berlin'de, Türkiye'nin Sofya Sefirinin Avdeti, Edward Garay'ın Vefatı, İtalya'nın Maruz Bırakıldığı Tehlikeler.)
9669. İmzasız, Rusya Müslümanları, 7385, 14 ZK. 1335, 2 Ey. 1333-1917, s. 1. (Rusya'da Çarlık aleyhindeki nümayişler karşısında Rusya Müslümanlarının nasıl durduğu hk.)
9670. İmzasız, Lord Grey, 7385, 14 ZK. 1335, 2 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Vefatı Münâsebetiyle.)
9671. K. [2], Rusya Ahvâli-Moskova Kongresi, 7385, 14 ZK. 1335, 2 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Karışıklıklar Devam Ediyor, Moskova Kongresinin Orduya Beyânnâmesi, Rodzianko'nun Beyânatı, Finlandiya Sosyalistleri, Ümitlerin Mahvı.)
9672. M. A. [1], Umûmî Harp, 7385, 14 ZK. 1335, 2 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kadorna'nın İnkisâr-ı Hayali, İngiltere'nin Gizli Diplomasisi, Yeniden 24.000 Tuna Garkı, Avrupa'daki Talebemizin Teftişi Meselesi.)
9673. M. A. [1], Amerika'nın Cevabı, 7385, 14 ZK. 1335, 2 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Sulh Nasıl Olmalı İmiş?.)

9674. İmzasız, Makedonya Cephesine Bir Nazar, 7385, 14 ZK. 1335, 2 Ey. 13333-1917, s. 1.
9675. İmzasız, Avusturya Kabinesi, 7385, 14 ZK. 1335, 2 Ey. 13333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Bir Emirnâme-i İmparatorî, Yeni Avusturya Kabinesinin Seyahati.)
9676. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7385, 14 ZK. 1335, 2 Ey. 13333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Talike Ruhsat, Nişan, Tevcihat-ı İlmiye, Âsâr-ı Atike Encümeni, Taltif, Anas Dârülfünûnları Mezunları, İâşe Meselesi, Davet, Kaza, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Ticaret-i Umûmiye Mecmuası, Sanayi Risalesi, Müze-i Askerî Sineması, Tarih-i İstikbal, Rehber Tahsil Mektebi, Zayiler, Main-el Hâkim.)
9677. M. A. [I], K. [C], Son Tegraflar, 7385, 14 ZK. 1335, 2 Ey. 13333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Moskova Konferansının Sonu, Lord Grey Değilmiş, Kral Kostantin, Yunan Nezdinde İtilaf Komiseri, Gunaris'i İtham Edeceklermiş.)
9678. İmzasız, İtalya İrredenta, 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 1. (İtalya'nın irredentan politikası hk.)
9679. M. A. [I], K. [C], L., Umûmî Harp , 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Ludendorf'un Vapurunu İstimâ', İtilafçıların Makedonya'da Taarruz Hazırlıkları, Puvankara'nın Cephedeki Nutku, Repington'un Mütâalaları, Bir İngiliz Tebliği, Yeniden 48.000 Tuna Garkı, İngiltere'de Yeni Bir Fırka, Bir Sulh Taraftarının İstihâlesi, Yeni Bir Seyr ü Sefâin Hattı, Fransız Gazeteleri: 20 Paraya Çıkarıldı, İngiliz Amelesinin Şikâyetleri.)
9680. M. A. [I], Mühim Bir İstifa, 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Fransa'da Buhrân Emâreleri.)
9681. K. [C], M. A. [I], Şark Cephesi ve Rusya Ahvâli, 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Suhomlinov'un Seferberliğin İlânı Meselesine Dair Feşâat-ı Mühimmesi, Afv u Umûmî Emirnâmesi, Fikir İhtilâfcıları, Mekûlat-ı Kaht, Bir Mühimmat Fabrikasında Yangın, Petersburg'da Kıtık.)
9682. K. [C], Papa'nınm Tavsîti, 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere'nin Notası, Bir Sual.)
9683. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Tevcihat, Anadolu'da İçtimâi Tedkikler, Erbâb-ı İhtiyaç ve Fukara İçin, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye, Mekteb-i Tefyiz, Aşevi, Rehber Tahsil Mektebi, Rehber Tahsil Mektebi Müsameresi.)

9684. [İLİRİ], Celâl Nuri, “Batarya ile Ateş” ve “Elhân-ı Vatan” 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 1.(Süleyman Nazif ve Fail Ali’nin bu eserlerinin yeniden tabı üzerine bir değerlendirme yazısı.)
9685. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 2.
9686. M. A. [I], K. [C], Son Telgraflar, 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Yeniden 42.000 Ton, Birinci Amerikan Ordusu, Leh Kıtatinın Cepheye Azimeti, Rusya’da Yeni Diktatör, Moskof Payitahtında Mütkeş Yangınlar, Selânik Hariği Suikasta mı Müstenid?.)
9687. İmzasız, Diğer Bir Napolyon, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 1. (Büyük Britanya’nın başındaki hadiseler hk.)
9688. M. A. [I], Makedonya Cephesinde Faaliyet-i Harbiye, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sırpların Mütevâli Taarruzları, İğtinam Edilen Üsera ve Mitralyözler.)
9689. M. A. [I], L., K. [C], Harb-i Umûmî, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, İtalyanların Zaiyatı, Papanın Tavsiyeti, Sulh Nümâyişleri, Leipzig Sergisi, İngiltere’de Kasırğa ve Fırtınalar.)
9690. İmzasız, Hâkimiyet-i Hevâiye Kimlerin Elinde, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 1.
9691. K. [C], M. A. [I], Rusya Ahvâli, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 1. (Suhomlinov Mahkemesinin Devâmı, Fransa’da Aks-ı Tesirler, Romanov Hanedanının Nefî Tağribi.)
9692. İmzasız, Bir Amiralin Ümit-bahş Sözleri, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Tahtelbahir Zaiyatının Telâfisi, Amerika’nın Muaveneti Müsmir Olabilir mi?, İngiliz İnadına Karşı Alman Sebâtı ile Mukâbele, Bahr-i Bir Müsâdeme.)
9693. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kabul ü Sefirâ, Nişan Talikine Ruhsat, Harbiye Bütçesine Tahsisât-ı Fevkâlâde, Cerâim-i Merc’i, Maliye Müfettişlerinin Terfii, Büyükkada Kulübesinde Müsâmere, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Edebiyat-ı Umûmiye Mecnûâsı, Davet, Mahal, Zayî, Büyük Hitan Cemiyeti,
9694. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Murat Salis Devrinde İstanbul’da Belediye İşleri, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 2.
9695. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 2.

9696. M. A. [I], K. [C], Son Telgraflar, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, İstanbul Meselesinin Halli İçin, İngiliz Sosyalistlerinin Sulh Şartları, Sofya Sefir Vekili Cevat Bey, Selânik Yunan Vükelâsının Tevkifi, Papa'ya Cevap Yok.)
9697. İmzasız, Riga'nın İstilâsı, 7388, 17 ZK. 1335, 5 Ey. 1333-1917, s. 1.
9698. M. A. [I], Riga Şehrinin Zabtı, 7388, 17 ZK. 1335, 5 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Almanların Sabah Tebliği, Riga Şehir ve Limanı Hakkında Umûmî Mâlûmat.)
9699. M. A. [I], K. [C], [Harb-i Umûmî], 7388, 17 ZK. 1335, 5 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Bir Konferans Daha, İtalya Meclisini Davet, Yeni Tehir Edildi, Meclis-i Mebûsânın İthamnâmesi.)
9700. M. A. [I], K. [C], Rusya Ahvâli, 7388, 17 ZK. 1335, 5 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Mukâbil-i İhtilâl Teşebbüsleri, Terk-i İşgal ve Nümayişler, Kornilov'a Emniyet-i Mutlaka, Suhomlinov Mahkemesi-İsviçre Gazeteleri, Rodenko'nun Şehâdeti.)
9701. K. [C], Muhârebe-i Bahriye Tefsilâtı, 7388, 17 ZK. 1335, 5 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Tebliği, Yutland Sahili Önünde 4 Alman Torpil Taharrî Gemisinin Garkı, 15 İngiliz Gemisinin Hücumları, Tafsilâ- Müttehimme.)
9702. İmzasız, Osmanlı İdâresinde Kamanıçe, 7388, 17 ZK. 1335, 5 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kamanıçe Önünde Ahmet Paşa, Gülnur Sultan'ın Sefere İştirâki, Kamanıçe Önünde Osmanlılar, Zafer Şenlikleri.)
9703. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7388, 17 ZK. 1335, 5 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Galiçya'da Aldığımız Ganimetler, İhtikâra Karşı Mücâdele, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, İktisâdiyat Mecmuası, Burhanettin Bey'in Heyet-i Temsiliyesi, Rehber Tahsil Mektebi Müsameresi, Aşevi.)
9704. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7388, 17 ZK. 1335, 5 Ey. 1333-1917, s. 2.
9705. M. A. [I], K. [C], Son Telgraflar, 7388, 17 ZK. 1335, 5 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Riga Muzafferiyeti ve İmparatorun Tebriği, Rusya Müslümanları ve Rus Hükümetinin Mezâlîmi, Milikov'un Şehâdeti, Hindistan İhtilâllerinden.)
9706. [ORAN], Ahmet Cevdet, Hâriçte Bir Devletin Temsili, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 1. (İsviçre gözlemlerini aktarıyor.)
9707. M. A. [I], 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 1. (Papa'nın İkinci Tavsîti, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: On Beşinci Benva Yeni Tavsîti,

- Umûmî Sulhun Şartları, Acaba Bir Tecrübe Balonu mu?, İtilaf Müzâkeratının Hitâmı.)
9708. M. A. [1], K. [2], Harb-i Umûmî, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Avusturya Teblîği, Yeniden 5 Vapur 1 Yelkenli Garkı, Yeni Bir Fırka Teşkili, Londra Muahedenâmesinin Kabulü, Mütenâkıs Haberler, Kornilov'un Talepleri, Macar Meclisinin İçtimâî Tarihi, Gerard'ın Hatıraları, İngiliz Amele Kongresinin İçtimâî, Stokholm Konferansının Tarih-i İçtimâî, Alman Başvekilinin Seyahati, Arnavutluk'un Mukarrerâtı, Kral Kostantin'in Tekzibi, Viyana'da Dizanteri Hastalığı, İngiltere'de Askere Alınanlar, Portekiz'de Terk-i İşgal Hareketleri.)
9709. M. A. [1], Rusya Ahvâli, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Stormer'in Vefâtı, Cephedeki Kulubların Lağvı, Helsingfors'ta Müsademeler, Rusya İslâmlarının İkinci Kongresi.)
9710. M. A. [1], Lehistan Kabinesi, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Lehlerin Nokta-i Nazarı.)
9711. M. A. [1], Dunamunde'nin İşgali, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Zaferden Zafere Koşan Ordular, Berlin ve Viyana'da da Şenlikler İcrası, Rus Orduları Kumandanının İtirafâtı, Alman, Sabah Teblîği.)
9712. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık Resm-i Alîsi, Talike Ruhsat, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çekî Fiyatları, Sınır Hastalıkları, Yeni Mektep Kitapları.)
9713. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 2.
9714. M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Riga'nın Zabtı ve Ehemmiyet-i Askeriye, Kerenskt Kornilov İhtilâfı, Suhomlinov Mahkemesi, Cavit Bey Şerefine Ziyafet.)
9715. İmzasız, Gabriele D'Annunzio, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 1. (İtalyan şair D'Annunzio' hk.)
9716. İmzasız, Alman Başvekili İle Mülâkat, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Doktor Mihaelis'in Fevkâlâde Mühim Beyânâtı, Yanoşkiyeviç ile Sohumlinov'un İtirafâtı, İstilâ Hırsları Hangi Zamandadır, Harbin Hakiki Mesûllerinde, Almanya'nın Eline Geçen Fırsatlar, Müdafaa Harbi.)
9717. M. A. [1], K. [2], Harb-i Umûmî, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Teblîği, Almanların Sabah Teblîği, Riga Taarruzunun İngiltere'de Tesirâtı, Paris Gazetelerinin Nevmîdisi, Ceneral Ludendorf'un Taltifi,

- Son Havai Taarruzun Neticesi, Yeniden 65.000 Tuna Garkı, İki Aylık Tehir, İngiliz Amelelerinin Protestosu, Hareket-i İftirakcûyâne, Tebliğ.)
9718. İmzasız, Riga Taarruzu-İzonzo Hücumları, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: On İkinci Rus Ordusunun Şimal Cenâhı İle Merkezi Süratle Ricat Ediyor, Motte-San-Gabriele'de Şiddetli Muharebeler.)
9719. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyafet-i Seniye, Resmî Kabul, Türkiye-Bulgaristan Mukareneti, Kaza, Adapazarı At Koşusu, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Borsa, Çek Fiyatları, Konferans, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Yeni Mecmua, Ceride-i Adliye, Donanma Mecmuası.)
9720. İmzasız, Memâlik-i Osmâniye'de Pamuk Ticareti, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 2.
9721. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 2.
9722. M. A. [], K. [ç], Son Telgraflar, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Kış Muharebesi Muhakkak Görünüyormuş, Bola Üzerine Tayyare Taarruzu, Fransa'da Buhrân-ı Vükelâ, Wilson'un Sulh Hakkında Mütalası, Rus Arşidüklerin Tevkifi, Petersburg Fabrikalarının Tahliyesi.)
9723. İmzasız, Almanya Sonuna Kadar Dayanabilecek mi?, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 1. (İsveç gazetesinde bu başlıkla yayınlanan yazıdan söz ediyor.)
9724. M. A. [], K. [ç], Harb-i Umûmî, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Tebliği, San-Gabriele Dağı Kimin Elinde, İngiliz Amele Kongresinin Kararı Neymiş?, Yeniden 30.000 Tuna Garkı, İngiltere'ye Tahtelbahir ve Tayyare Taarruzları, Amerika'nın İkrazâtı, Esad Toptânî Hikâyesi, Kazan Şehrindeki İşgalin Ehemmiyeti, Almanların Sabah Tebliği, Rus Tebliğ-i Resmîsi, Riga Taarruzunda Alman Bahriyesinin Hıdmetleri, Mühim İhtimaller, Londra'da Yes ve Fütur.)
9725. İmzasız, Yeni Alman Sefiri, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Dün Şehrimize Muvasalat Eyledi.)
9726. İmzasız, Meksika'nın Bî-terafılığı, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 1.
9727. M. A. [], K. [ç], Rusya Ahvâli,, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Mukâbil-i İhtilâl Teşebbüslerine Karşı Komisyon, Rus Taburları Arasında Müsademeler, Petersburg'u Tahliye Emâreleri, İdâre-i Mülkiye ve Bankaların Tahliyesi, Meclis-i Mebûsânın İntihâbatı.)

9728. İmzasız, Riga Taarruzunun Mühim Neticeleri, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Maksatları, Finlandiyalılar ile Birleşmek İhtimâli, İngiltere’de Yes ve Fransa’da Heyecan Emâreleri.)
9729. K. [ق], Sulh Meselesi, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika Hükümetinin Tebliği, Wilson’u Protesto.)
9730. [İLERİ], Celâl Nuri, Harbin Hikmeti, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 2. (Bir dostunun harp konsundaki öğüdünü (mev’ize) aktarıyor.)
9731. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alîsi, İstîsa, Harik, Tebdilât-ı Hevâiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Genç Dernekleri Mecmuası, Almanca ve Fransızca Tedrîshâne.)
9732. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 2.
9733. M. A. [I], K. [ق], Son Telgraflar, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, İngiltere’ye Taarruz, Suhomlinov Mahkemesinde, Rusya Seferberliği Meselesi, Bulgar Harbiye Nazırı Ne Demiş?, Romanya’nın Düvel-i Merkeziye ile Anlaşması, Kazaklar Arasında Heyecan, İngiltere’de Müşkûlât-ı Dâhiliye.)
9734. İmzasız, Ekâlîm-i Mevât?, 7392, 21 ZK. 1335, 9 Ey. 1333-1917, s. 1. (Harp dolayısıyla boş kalan yerler hk.)
9735. L, K. [ق], M. A. [I], Riga Taarruzu – Rusya Ahvâli, 7392, 21 ZK. 1335, 9 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: (Times)’ın Bedbinâne Bir Makalesi, (Kornilov)’un Fikri ve (Kerensky)’yi İthâm, Tard ve İhrâc Edilen Bir Ceneral.)
9736. K. [ق], M. A. [I], Umûmî Harp, 7392, 21 ZK. 1335, 9 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, San Gabriele Dağı Üzerinde, Siyâsi Haberler, Mütferrik Haberler.)
9737. İmzasız, İspanya’da Neler Oluyor? 7392, 21 ZK. 1335, 9 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz ve Fransızların Tahrikât ve İfsâdâtı, İspanya’da Cumhuriyet Tesisi Teşebbüsü, İspanya’nın Bî-terafılığı Meselesi, (Dato) Kabinesinin Mevkii.)
9738. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7392, 21 ZK. 1335, 9 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Ruslardan Alınan Ganâim-i Harbiye, İhtikâra Karşı Mücâdele, Tütüncülük Cemiyeti, Azimet, Davet.)
9739. Millî [Ajans], K. [ق], İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7392, 21 ZK. 1335, 9 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Ribo’nun Esbâb-ı İstifâsı, Dört Hafta’da Petersburg’a, 23,000 Ton

- Daha, Serbestî Ticaret Kararı, İngiliz Sefirlerinin Tebdili, Rus Beyhudileri Askerlikten Kaçıyorlar, Rusya'nın Lonra Sefiri.)
9740. İmzasız, Rehber Tahsil Mektebi, 7392, 21 ZK. 1335, 9 Ey. 1333-1917, s. 2. (İlan.)
9741. İmzasız, "Ribo" ve Rebiyyûn, 7393, 22 ZK. 1335, 10 Ey. 1333-1917, s. 1. (Fransa'nın İngiliz oyuncuğu olduğu hk.)
9742. K. [ç], Fransız Buhrân-ı Vükelâsı, 7393, 22 ZK. 1335, 10 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Ribo'yu Kim İstihlâf Edecek?)
9743. M. A. [İ], Umûmî Harp, 7393, 22 ZK. 1335, 10 Ey. 1333-1917, s.1, 2. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, Ceneral (Frank), Ablukanın Tesirâtı, Siyâsi Haberler, Stocholm Konferansı, Yunanistan Haberleri,
9744. M. A. [İ], K. [ç], Riga'nın Muzafferiyeti – Petersburg'a Doğru, 7393, 22 ZK. 1335, 10 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusların Tahkim Eyledikleri Yeni Müfaaa Hattı, (Loyd Corch)'un Endişeleri, Almanlar Petersburg'a mı Gidiyor? Kayser (Wilhelm)'in Kahramanâne Bir Hitâbesi, Rusya'da Yeni Kargaşalıklar.)
9745. M. A. [Elif], Sulh Meselesi – Papa'nın Tavsiyesi, 7393, 22 ZK. 1335, 10 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Viyana Sefiri Hüseyin Hilmi Paşa'nın Beyânat-ı Mühimmesi, Bâb-ı Âlî'nin Yeni Sulh Tavsiyesi Hakkındaki Nokta-i Nazarı, Türkiye Bu Harpten Ne Bekler?)
9746. İmzasız, Gazete Fiyatlarının Tezyidi, 7393, 22 ZK. 1335, 10 Ey. 1333-1917, s. 1.
9747. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7393, 22 ZK. 1335, 10 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, 332 Senesi Bütçesi, Memurin Defter, Tanzimi, Türk Kadınları Biçki Yurdu, Davet, Donanma Piyangosu Tahvilatı, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9748. M. A. [İ], Son Telgraflar, 7393, 22 ZK. 1335, 10 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Trablusgarp'taki Mücâhidlerimizin Muvaffakiyetleri, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Loyd Corch'un Mütvekkilâne Bir Nutku-Harbe Rusya'nın Başladığını İtirâf, Kornşttag Hükümet-i Mevkîteye Aleyhtâr Bir Halde, Maksim Gorki ve Kerensky.)
9749. İmzasız, Sosyalistler, 7295, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 1. (Sosyalizm hk.)
9750. İmzasız, Garp Cephesi'nde Neler Oluyor, 7295, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Verdun ve Felander Cephesi'nde İngilizlerin ve Fransızların Mütvâli Taarruzları.)
9751. M. A. [İ], Umûmî Harp, 7295, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Avusturya Cephesi'nde, Askerî Vaziyet, Siyâsi Haberler.)

9752. K. [ق], Rusya Ahvâli Ne Merkezde? 7295, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sosyalist Rosanoc'un Beyânatı, Sulh Arzuları, Grandüklerin Tevkifi, Tevkif Hâdisesi, Petersburg'u Tahliye Ediyorlar.)
9753. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7295, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s.1, 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kabul-i Sefirâ, Tayin, İstanbul'da yeni Bir Mensucat Fabrikası, İhtikâra Karşı Mücâdele, İhtâr, İktisâdî Haberler,
9754. [İLERİ], Celâl Nuri, Almanya'nın Masûniyeti, 7295, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 2.
9755. M. A. [I], Son Telgraflar, 7295, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya Meclis-i Mebûsânı'nın Tehir-i İçtimâi, Rus İhtilâlinin Nısf-ı Sene-i Devriyesi, Fransa'da Buhrân-ı Vükelâ.)
9756. İmzasız, Yalan İhtiyâcı, 7395, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 1. (Düşman devletlerin yalanı bir ihtiyaç haline getirdikleri hk.)
9757. K. [ق], Papa'nın Sözleri, 7395, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Mühim Bir Mülâkat.)
9758. M. A. [I], Umûmî Harp, 7395, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s, 1, 2. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Abluka Tesirâtı, Yunanistan Haberleri, Müteferrik Haberler.)
9759. M. A. [I], Riga Taarruzunun Neticeleri: Uçurum Kenârında, 7395, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Başkumandan Kornilov'un Azl ve Tebdili, Onikinci Rus Ordusu Nasıl ve Neden Kaçmış, Petersburg'u Tahliye Keyfiyeti, Kronşad; Harp Mıntıkası, Stocholm Konferansı ile Rus Ordusunun İflâsı Baltık Donanması'nın Beyânnâmesi.)
9760. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7395, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İhtikâra Karşı Mücâdele, Tashih, Cama İhtiyacı Olanlara, Avdet, Memâlik-i Osmaniye'de Motorlu Araba ve Sandallar, Şeker-Gaz ve Kibrit Tevzii, Avusturya'ya Talebe İ'zâmı, Eskişehir Haberi.)
9761. Millî [Ajans], M. A. [I], K. [ق], Son Telgraflar, 7395, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Rusya'da Mukâbil İhtilâl, Rusya'nın Red Cevâbı, Fransız Buhrân-ı Vükelâsı, Amerika'nın ve İngiltere'nin Papa'ya Cevapları Müşâbih.)
9762. İmzasız, Abdülhak Hâmid-Süleyman Nazîf, 7395, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 2. (Kemâl Reşid Bey tarafından neşr edilen risâle ilâmı.)

9763. İmzasız, Manzara-i Acz, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 1. (Rusya'nın karışması hk.)
9764. M. A. [!], K. [ç], Rusya Ahvâlinin Vehâmeti, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kerensky'nin Katli Rivâyeti, Mühim Bir Beyânnâme, Cornilov'un Teklifi, Nasıl Vukûa Gelmiş? Petersburg'da Endişeler.)
9765. M. A. [!], K. [ç], [Umûmî Harp], 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ablukanın Tesirâtı, Stocholm Konferansı, Yunanistan Haberleri, Siyâsi Haberler, Müteferrik Haberler.)
9766. K. [ç], Fransa'da Buhrân-ı Vükelâ, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 1. (Alt Başlık: Henüz Halledilemedi.)
9767. İmzasız, 11'inci İzonzo Taarruzları Hitâmı, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 1.
9768. İmzasız, İngiltere'nin Vaadleri ve Bu Vaadlerin Sûret-i İnbâzı, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 2.
9769. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Âlîsi, Tevcihât, İhtikâra Karşı Mücâdele, Kaza, Davet.)
9770. Millî [Ajans], M. A. [!], Son Telgraflar, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Makedonya Cephesi'nde Türk Kıtâtı, Alman Tebliğ-i Resmîleri, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Müessif Bir Vefât, Rusya'da İki Zorba, Rus Hükümet-i Mevkitesinin İstifâsi, Yine Aynı Nakarat.)
9771. İmzasız, Avrupa Mektupları, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 2. (Abdülhak Hâmîd'in aynı ûnvânlı mektuplarının neşrinin ilânı.)
9772. İmzasız, Kütüphâne-i Sûdî, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 2.
9773. İmzasız, Mukâbil İhtilâl, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 1.
9774. İmzasız, Müessif Bir Vefât, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bulgar Kraliçesi'nin Tercüme-i Hâli.)
9775. M. A. [!], K. [ç], Rusya'da Mukâbil İhtilâl Teşebbüsleri, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kerensky'nin Katli Şâiyası, Baltık Donanması ile Ameleye Hitaben Yeni Beyânnâmeler, Bir Gazete Muhâbirinin Mühim Raporu, Cornilov'un Sulhverliği.)
9776. M. A. [!], Macar Meclisi'nde, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Vecerler Kabinesi'nin Programı.)

9777. K. [ق], Amerikalı Nâzır (Lansing)'in İthâmâtı, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Bir Mesele mi Çıkıyor?, İsveç Hariciye Nâzırı'nın Beyânatı.)
9778. İmzasız, Türkiye'de Elektrik Sanayi, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s.1, 2.
9779. İmzasız, Fransa'da Buhrân-ı Vükelâ, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Bir Türlü Halledilemiyor.)
9780. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Avdet, Âsâr-ı Atike Encümeni, Kavânin ve Nizâmat, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9781. Millî [Ajans], M. A. [I], Son Telgraflar, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Petersburg'da Hükümfermâ Olan Cereyanlar, Kerenski'ye Tavsiye Olan Teklifi, Cornilov'un Teşebüsü Akâmete Mahkûma Benziyor, Cornilov Harekâtına Dâir (Necrasov)'un Beyânatı.)
9782. İmzasız, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 2. (ilan.)
9783. İmzasız, Mecmûa ve Kitaplar, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 2. (Donanma Mecmuası, Yeni Mecmûa.)
9784. İmzasız, Türkler'de Kabiliyet-i Sanaiye, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 1. (Türk milletinde san'at kabiliyeti olup olmadığı hk.)
9785. İmzasız, Hâkimiyet-i Hevâiye Kimlerin Elinde, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 1.
9786. K. [ق], Umûmî Harp, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İzonzo Muzafferiyetlerinin Takdiri, Ablukanın Tesirâtı, Siyâsi Haberler, Müteferrik Haberler.)
9787. K. [ق], Stockholm Konferansı, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Troeaster Ne Diyor?, Bî-taraf Devletler Nâzırlarının Konferansı.)
9788. M. A. [I], K. [ق], Petersburg Kapıları Önünde Dâhili Muhârebe Hazırlıkları, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Aleksiyev Kabinesi, Cornilov'un Sulhperverâne Efkâr-ı Rivâyeti, Petersburg Kumandanı Nereye Savuştu, Şimal Cephesi'ndeki Askerler (Cornilov) Tarafına Geçtiler, Cephe Kumandanlarının Vaziyeti, Petersburg Ajansının Yalanları.)
9789. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Gül ve Envâi, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Şuarâmızın Bu Çiçekten İstiâreleri.)

9790. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Âlisi, Belediye Teşkili, İstîsal, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası, Mecmûa ve Kitaplar, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9791. Millî [Ajans], M. A. [!], Son Telgraflar, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Rusya'da Harb-ı Dâhili, Amerika'da Ecnepleri de Taht-ı Silaha Alıyor, Yeni Fransız Kabinesi.)
9792. İmzasız, İnfilâk-ı Müsennâ, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Rusya-Fransa ittifakının ayrılma durumu hk.)
9793. K. [ç], Fransız Kabinesi Kimlerden Mürekkep? 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Alt Başlık: Yeni Kabine Eskisinin Bir Cild Sânîsidir.)
9794. M. A. [!], Harb-i Umûmi⁸⁰, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Dünkü Bulgar Teblîği, Bir Aylık Alman Muvaffakiyet-i Hevâiyesi, İtalyanlara Nasihatler.)
9795. K. [ç], Almanya-Arjantin, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Alt Başlık: Almanya Sefiri Geriye Çağırıldı.)
9796. M. A. [!], K. [ç], Rusya'daki İhtilâl Âteşi Söndürüldü, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni ve Mütenâkıs Haberler, Mukâbil İhtilâlin Akâmeti Hakkında Beyânâme, Petersburg Önünde İlk Muhârebe, (Gocguv)'un Tevkifi, Calembovsky'nin Azli.)
9797. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İtimâdnâme Takdimi Merâsimi, Fennî Haberler, Cemiyet-i Tıbbiye-i Osmaniye'nin Müzâkerâtı, Ekmek Miktarı ve Fiyatı, Harik, Fikrî Haberler.)
9798. Millî [Ajans], M. A. [!], Son Telgraflar, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Rusya'da Harbe Dâhili, Lehistan Kralı'nın Teşkilâtına Dâir Nâme-i İmparatori ve Talimatnâme.)
9799. [ORAN], Ahmet Cevdet, Paralara İade-i Kıymet, 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s. 1.
9800. M. A. [!], Eski Saltanatları İhyâ, Yeni Lehistan Hükümeti, 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Lehistan Meclis-i Niyâbet-i Riyâsetine İntihâb

⁸⁰⁸⁰ Umûmi Harp başlığı altında verilen haberler içerisinde günlük olarak tekrar eden "Müteferrik Haberler, Siyâsi, Haberler ve Ablukanın Tesirâtı" başlıklarının tekrar etme külfetine girmemek için bundan sonraki kalan fihrist incelemelerinde bu başlıkların yazılmaması uygun görüldü. Harici durum olduğu takdirde ise mezkûr haberler yine tekraren yazılacaktır.

- Edilmiş, Mühim Bir Alman Gazetesinin Lehistan Teşkilâtı Hakkında Malûmâtı, Sarayı Kralî Salonunda Bir İçtimâi.)
9801. M. A. [1], K. [3], Umûmî Harb, 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği.)
9802. K. [3], 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s.1, 2. (Alt Başlık: Mesele Günden Güne Alevleniyor, Papa'nın Tavsiti, Sulhu Kadınlar mı Yapacak?.)
9803. M. A. [1], K. [3], İtilâf Devletlerinin Teşebbüsü, Rusya'da Mukâbil İhtilâl, 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya Ahvâlien Dâir Gelen Haberler Mütenâkıs Olmakta Ber-devamdır, Selâmet-i Umûmiye Komitesi'nin İcraâtı, Tevkif ve Tecziye, Acaba Hangisi Doğru?)
9804. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Tezyit-i Şâhane, Tebliğât, Ayin-i Ruhâni, Erzak Vesikalari Hakkında İhtâr, Zeytin Taneleri, Mevlid-i Şerif Kıraatı, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9805. Millî [Ajans], M. A. [1], Son Telgraflar, 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Rusya'da Harp Dâhili, Fransızlar Galebe-i Katiyeden Ümidi Kesmiş Görünüyor.)
9806. İmzasız, Yine Paralara İade-i Kıymet Meselesine Dâir, 7401, 1 ZH. 13335, 18 Ey. 1333-1917, s. 1.
9807. M. A. [1], K. [3], Kont (Locsburg) Hâdisesi, 7401, 1 ZH. 13335, 18 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Berlin'deki Arjantin Sefirinin Tebliğâtı, Kont Locsburg-Ve İtimâd Meselesi, Bir Alman Gazetesinin Haklı Şikâyetleri.)
9808. İmzasız, Umûmî Harp, 7401, 1 ZH. 13335, 18 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği.)
9809. K. [3], Rusya Vâkayı ve Cumhuriyet-i İdâre, 7401, 1 ZH. 13335, 18 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya'nın Yeni Tarzda İdâresi, Sovyet Meclisi'nin Mühim Bir Kararnâmesi, Cornilov Hareket-i Kıyâmiyesinin Tenkil Edildiğine Dâir Yeni Rivâyetler, Hükümet-i Mevkite'nin Yeni Beyânnâmesi Yeni Kabine.)
9810. K. [3], İzonzo Muvaffâkiyyetleri, 7401, 1 ZH. 13335, 18 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İtalya Gazetesinin İtirâfatı.)
9811. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7401, 1 ZH. 13335, 18 Ey. 1333-1917, s.1, 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kabul-i Sefirâ, Kavânin ve Nizâmat, Hilâlin Rüyeti Hakkında, Tevcihât, Nişan, Bulgar Kilise'sinde Ayin-i Ruhâni, Muhtar Bey'in Sofya'ya

- Azimetî, Maârif Haberleri, Panayır Küşâdı, Posta Muâmelâtı, Davet, Mecmûa ve Kitaplar, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9812. [ALTINAY], Ahmet Refik, Onuncu Asr-ı Hicrî'de İstanbul'da Sanayi ve Ticâret, 7401, 1 ZH. 13335, 18 Ey. 1333-1917, s. 2.
9813. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7401, 1 ZH. 13335, 18 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Rusya Ahvâlindeki Karışıklık, Cornilov Ordusu Nasıl İmiş?, Rus Askerî Komitesinin Asıl Mukarrerâtı, Japonya'nın Harbî Hazıra Dâir Fikri.)
9814. İmzasız, Rusya Cumhuriyeti, Amerika İmparatorluğu, 7402, 2 ZH. 1335, 19 Ey. 1333-1917, s. 1.
9815. M. A. [ı], Stockholm Konferansı, 7402, 2 ZH. 1335, 19 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Tertibât Komitesi'nin Beyânnâmesi.)
9816. M. A. [ı], K. [ç], Harb-i Umûmi, 7402, 2 ZH. 1335, 19 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Garp Cephesi'ndeki Askerî Hareketler.)
9817. M. A. [ı], K. [ç], Rusya Vakâı, 7402, 2 ZH. 1335, 19 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kerensky ile Cornilov Uyuşmuşlar, Yeni Kabine'nin Teşekkülü, İtilâf Gazeteleri ve Rusya Ahvâli, Petersbrug Şehri'ne Dühül Müsâedesî, Telgrafnâme ve Beyânnâmeler, Almanlar Rus Cephesi'ni Bir Daha mı Yaracaklar?.)
9818. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7402, 2 ZH. 1335, 19 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İttihâd ve Terakkî 1333 Umûmî Kongresi, Vilayetlere Tebliğât, Sahte Ecnebi Pasaportları, İstanbul'da Tahriî Nüfus, Musevîlerin Yılbaşısı, Telgraf Muhârebrâtı, Vilayet Haberleri, Zirâiyyât Memurları, Kadıköy Su Kumpanyası.)
9819. İmzasız, Memâlik-i Osmaniye'de Ecnebi Sermâyeleri, 7402, 2 ZH. 1335, 19 Ey. 1333-1917, s. 2.
9820. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7402, 2 ZH. 1335, 19 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Rusya'da İhtilâl ve Tezebzüb, Yeni Rus Kabinesi, Cornilov Tevkif Edilecek İmiş, Osmanlı Heyeti Sofya'da, Hindeneburg'un Bir Cevab-ı Telgrafnâmesi.)
9821. İmzasız, Bir Senelik Muhâsebe-i Siyâsiye, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İttihâd ve Terakkî Kongresi Münâsebetiyle.)

9822. M. A. [1], K. [ق], Rusya Karışıklıkların Hitâmı, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Reis-i Cumhur Meselesi, Doma'nın Feshi, İngilizler'in Petersburg'da Firârı.)
9823. İmzasız, Bir Japon Kruvazörünün Garkı, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 1.
9824. M. A. [1], K. [ق], Umûmî Harp, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Düşman Tayyarelerinin Taarruzu, Amerika'nın Askerî İstihzârâtı.)
9825. M. A. [1], K. [ق], Papa'nın Tavsiyeti, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâfın Cevâbı, Merkezî Devletlerin Cevâbı, Pek Uzak Değil, Papa'nın Beyânnâmesi.)
9826. K. [ق], Bir Tayyarecinin Vefâtı, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Hâkimiyet-i Hevâiye Fedâileri.)
9827. M. A. [1], Locsburg Hâdisesi, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Amerika Hükümetinin Entirkaları.)
9828. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s.1, 2. (Alt Başlıklar: Tenezzüh-i Padişadî, Huzûra Kabul, Selamlık Resmî Âlisi, Almanya Sefiri'nin Ziyareti, İâşe Tedbirleri.)
9829. [KARACAN], Ali Nâci, Zamâne Musâhebeleri, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İç Sıkıntısına, Yürek Üzüntüsüne ve Harp Zenginlerine Dâir.)
9830. Millî [Ajans], K. [ق], Son Telgraflar, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Amerika-Japonya-Rusya, Yeni Fransız Kabinesi'nin Programı, Fransa'da Hoşnutsuzluk Eserleri.)
9831. İmzasız, Lira-yı Osmanî, 7404, 4 ZH. 1335, 21 Ey. 1333-1917, s. 1. (Osmanlı parasının kıymeti hk.)
9832. İmzasız, Cemal Paşa'nın Almanya'ya Seyahati, 7404, 4 ZH. 1335, 21 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Müttefiklerimizin İnşaat-ı Bahriye Destgâhları, En Mühim Şehir ve Limanları Ziyâret.)
9833. M. A. [1], K. [ق], 7404, Harb-i Umûmî, 7404, 4 ZH. 1335, 21 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika'nın Harp Levâzımını Tahsisatı, Locsburg Hâdisatı.)
9834. K. [ق], Rusya Vakâi, 7404, 4 ZH. 1335, 21 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ceneral Caledin Meselesi, Hergün Bir Beyânnâme, Heyecanlı İhtilâflar.)
9835. İmzasız, Yeni Fransız Kabinesinin Programı, 7404, 4 ZH. 1335, 21 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa'nın Manevî Mukâvemeti Kazîyesi, Hâl ve Mevkiye

- Bakmayarak Kânûnun Şiddetle Tatbiki, İtilâf Devletleri Arasında İttihâd, Treçinko'nun Telgrafnâmesi.)
9836. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7404, 4 ZH. 1335, 21 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Merâsim-i Dîniye, İttihâd ve Terakkî Kongresi, Ziyâfet, İhtikâra Karşı Mücâdele, Hâlis Efendi Kütüphânesi, Maârif Haberleri, Dersâadet Su Şirketi'nin Temettü, Telgrâf Memurlarından Şikâyet, Tefik Fikret'in Hatırasını Tebcil, Davet.)
9837. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7404, 4 ZH. 1335, 21 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Rusya Ahvâli Dâhiliyesi Berbâd.)
9838. İmzasız, Millî Tedrîsât, 7405, 5 ZH. 1335, 22 Ey. 1333-1917, s. 1.
9839. M. A. [1], K. [ç], Muâhedât-ı Hâfiye'nin İlgâsı, 7405, 5 ZH. 1335, 22 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya ile Diğer İtilâf Devletleri Beyninde Münâkid Muâhedât-ı Hafiyeye'nin İlgâsı Hakkındaki Kararın (Directuvar) Meclis Tarafından Kabulü, Fransız Hariciye Nazırı Ribo'nun Muâhedât-ı Hafiyeye Dâir Mühim Beyânatı.)
9840. K. [ç], Umûmî Harp, 7405, 5 ZH. 1335, 22 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz Bahriye Tayyarelerinin Taarruzu, Wilson'un Seyahatini Muâheze.)
9841. M. A. [1], Papa'nın Tavsiti Sulh Meselesi, 7405, 5 ZH. 1335, 22 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Ribo'ya Nazaran Sulhun Şartları, Almanua'nın Nokta-i Nazarı, Belçika'nın İâdesi, Uzlaşma Sulhu.)
9842. M. A. [1], Askerî Hareketler Felander Cephesinde Meydan Muhârebesi, 7405, 5 ZH. 1335, 22 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Lankemach'dan Hollebuke'ye Kadar Olan Hücum Cephesi, İngilizlerin Zırhlı Otomobiller ve Müthiş Piyâde Topçu Kuvvetleri ile İcrâ Edilen İkinci Taarruzları.)
9843. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7405, 5 ZH. 1335, 22 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmî Âlisi, Hazret-i Hâlid Türbesi'ni Ziyâret, Câvid Bey, Heyet-i Mahsûsanın Avdeti, İsveç Sefiri'nin Avdeti, Hâlis Efendi'nin Kütüphânesi, Vilayet Haberleri, Tebdilât-ı Hevâiye, Yeni Mektep Kitapları.)
9844. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7405, 5 ZH. 1335, 22 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Fransa Ahvâli, Harbe Muarız Fikirler, Fransız Ahvâl-i Mâliyesi, Fransa'da Sulh Cereyanları, Kadeler Fırkası'nın Bir Kararı, Cornilov'un Muhâkemesi.)
9845. İmzasız, Amerika Yanıldığını Anlıyor, 7406, 6 ZH. 1335, 23 Ey. 1333-1917, s. 1.
9846. M. A. [1], K. [ç], Umûmî Harp, 7406, 6 ZH. 1335, 23 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Tebliği, Felanderdeki İngiliz Hücûmları.)

9847. M. A. [1], Düvel-i Merkeziye'nin Papa'ya Cevapları, 7406, 6 ZH. 1335, 23 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya ve Avusturya Devletleri Papa'nın Notasına cevap İtâ Ederek Onbeşinci Benva'nın Nikât-ı Nazarına İştirâk ile Sulha Hazır ve Âmade Olduklarını Bildiriyorlar.)
9848. K. [2], Rus Mevzilerinin Yarılması, 7406, 6 ZH. 1335, 23 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yakubstand'ın Şimâl-i Garbisi'nde Kâin Rus Mevzilerinin Yarılması, Rusya Karışıklıklarının Devamı Hakkında Yeni Haberler.)
9849. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7406, 6 ZH. 1335, 23 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İyd-i Adha, İrtihâl, Sıhhî Tedbirler, Eşya-yı Müstemile Hakkında Talimât, Kaza-yı Feci, İntihâra Tasdi, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9850. Millî [Ajans], K. [2], Son Telgraflar, 7406, 6 ZH. 1335, 23 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi.)
9851. İmzasız, Donanma Mecmuası, 7406, 6 ZH. 1335, 23 Ey. 1333-1917, s. 2.
9852. İmzasız, Sulhun Yürüyüşü, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s. 1.
9853. İmzasız, Tahtelbahir Muhârebesi'nin Neticeleri, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Alman Tahtelbahirleri Yedi Ay Zarfında 6.301.500 Tona Hacminde Tüccâr Sefinesi Batırmışlar.)
9854. K. [2], Umûmî Harp, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Felander Cephesi Ahvâli, Müteferrik Haberler.)
9855. M. A. [1], Sulh Meselesi, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Alman Gazetelerinin Mütalaaları.)
9856. M. A. [1], K. [2], Rus Cephesi'ndeki Taarruzların Devamı, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Orduları Rusları Takip Eylemekte Devam Ediyorlar, Rusya Ahvâl-i Dâhiliyesi Hakkında Yeni Haberler.)
9857. [BEL], Yûsuf Râzi, Macaristan Yolunda-Peşte Hastahâneleri'nde, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s. 2.
9858. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s.1, 2. (Alt Başlıklar: İyd-ı Sâid Adha, Tevcihât, İttihâd ve Terakkî Kongresi Üçüncü İçtimâi, İrtihal, Tüccâra İhtâr, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9859. Millî [Ajans], K. [2], Son Telgraflar, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s.2 (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar İtilâfi, Papa'nın Yeni Bir Notası,

- Avusturya ve Arjantin, Eyvah, Bî- tarafların Başına, Kerensky ve Müfret Sosyalistler, Hükümet-i Mevkitenin Yeni Bir Emirnâmesi, Rusya'da Devre-i Fetret ve Dehşet.)
9860. İmzasız, Muhârebe-i Umûmiye ve Ahlâk-ı Âmme, 7408, 8 ZH. 1335, 25 Ey. 1333-1917, s. 1. (Muhârebenin nakit parayı çoğaltmasından ve bu sebeple ahlâkın bozulması hk.)
9861. M. A. [!], K. [ç], Umûmî Harp, 7408, 8 ZH. 1335, 25 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Asker Mübâdelesi, Almanya-Arjantin İhtilâfi.)
9862. M. A. [!], Papa'nın Tavsiyesi, 7408, 8 ZH. 1335, 25 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bî- taraf Devletler Matbûatı Ne Diyor?.)
9863. M. A. [!], K. [ç], Rusya Karışıklıklarının Devamı, 7408, 8 ZH. 1335, 25 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Rusya Ahvâl-i Dâhiliyesinde Dâir Yeni ve Mütenâkis Haberler.)
9864. M. A. [!], İttihâd ve Terakkî Kongresi'nde Sadrazam Paşa Hazretlerinin Nutku, 7408, 8 ZH. 1335, 25 Ey. 1333-1917, s.1, 2.)
9865. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7408, 8 ZH. 1335, 25 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Cevabnâme İrsâli, Kabul-i Sefirâ, Nişan, Maaş-ı Umûmi, Mahsûlâtı Ketm Edenler, Nizâmname Te'dili, Dârülarazi Tesisi, Ali Emîri Efendi'nin Kütüphânesi, 88 Tevellüdü Efrâda, Tebdilât-ı Hevâiye, Mecmûa ve Kitaplar.)
9866. İmzasız, Bir G'tencin Hayat-ı Sefilânesi, 7408, 8 ZH. 1335, 25 Ey. 1333-1917, s. 2. (Roman neşri.)
9867. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7408, 8 ZH. 1335, 25 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Peterburg'da Mühim Propagandalar ve Halkın Asabiyeti, Rusya'nın Paris Sefir-i Cedidi.)
9868. İmzasız, Biraz Düşünelim, 7409, 9 ZH. 1335, 26 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Talat Paşa'nın Beyânatı Münâsebetiyle.)
9869. M. A. [!], K. [ç], Umûmî Harp, 7409, 9 ZH. 1335, 26 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Avusturya Cepheleleri Ahvâli, Husûsi Haberler.)
9870. M. A. [!], Papa'nın Tavsiyesi, 7409, 9 ZH. 1335, 26 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Mühim Bir Gazete Ne Diyor?, Bavyera Kralı'nın Mektubu, İtilâf Ajanslarının Neşriyatı.)
9871. K. [ç], Bir Tayyarecinin Vefâtı, 7409, 9 ZH. 1335, 26 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: 50'nci Muvaffakiyyet-i Hevâiye.)

9872. M. A. [1], K. [3], Rusya Karışıklıklarının Devamı, 7409, 9 ZH. 1335, 26 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bolşeviklerin Düsturu: Suyh ve Mütâreke, Amele ve Asker Meclisi Kararlarından, Yine Karışıklık İlâmı, Suhomilinov'un Muhâkemesinin Mabâdı.)
9873. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7409, 9 ZH. 1335, 26 Ey. 1333-1917, s.1, 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İttihâd ve Terakkî Cemiyeti Kâtib-i Umûmisi Müdehhes Şeker, Tebrik Merâsimi, Mebûsân-ı Kirâma, Bahriye Nezâreti'nde Teftiş Merâsimi, Avusturya-Macaristan Sefiri, Edebiyat Fakültesi Meclis-i Müdürisi, İhtikâra Karşı Mücâdele.)
9874. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Tiyatro Müellifleri, 7409, 9 ZH. 1335, 26 Ey. 1333-1917, s. 2.
9875. Millî [Ajans], K. [3], Son Telgraflar, 7409, 9 ZH. 1335, 26 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Almanya-Arjantin Münâsebeti, Amerika Muhâlifinin Fikri Ne İmiş?, Ecnebilerin Rusya'dan Firârı, Kaza mı Suikast mı?, Deutchland Ticâret Tahtelbahiri Ne Olmuş?, İstanbul-Roma Demiryolu Hülyâsı, Postallı Müverrih Merhûm Seyfeddin Efendi.)
9876. İmzasız, İtalyan İhtilâli, İtilâfın Vaziyeti, 7410, 10 ZH. 1335, 27 Ey. 1333-1917, s. 1.
9877. Mehmed Reşâd, Memûrin ve Muallimine Erzâk Tevzii, 7410, 10 ZH. 1335, 27 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Polis ve Jarmalar Dahi Dâhil Olduğu Halde Bi'l-umûm Memûrin ve Muallimine Hitam Harbe Kadar İâşe-i Müdüriyet-i Umûmiyesince Erzâk İtâsı Hakkında Kararnâme.)
9878. İmzasız, Alman Vatanperverlerinin Mitingi, 7410, 10 ZH. 1335, 27 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Amiral Tirpch'in İngiltere, Amerika ve Belçika'ya Dâir Mühim Beyânatı.)
9879. M. A. [1], K. [3], Umûmî Harp, 7410, 10 ZH. 1335, 27 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği.)
9880. M. A. [1], Yine Bir İstifâ mı? 7410, 10 ZH. 1335, 27 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Avusturya Hariciye Nezâreti'nde Tebdil İhtimâli.)
9881. M. A. [1], K. [3], Rusya'da Sulh Temelleri, 7410, 10 ZH. 1335, 27 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Derhâl Müzâkerât-ı Sulhîyeye Girişilmesi Hakkında Bi'l-cümle Maksimalist Cemiyetlerin Teklifi, Papa'nın Cevap Meselesi, Petersburg Gazeteleri Sulha Dâir Ne Yazıyorlar?, Hariciye Nezâreti'nin Teblîği.)

9882. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7410, 10 ZH. 1335, 27 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, İstifsâr-ı Hâtır, İyd-i Sâid Adha, Bayram Alayı Programı, İhtikâra Karşı Mücâdele, Mükellefiyet-i Zirâiye Nizamnâmesi, Müsabaka Tehiri.)
9883. İmzasız, Paranın Yapamayacağı, 7410, 10 ZH. 1335, 27 Ey. 1333-1917, s. 2.
9884. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7410, 10 ZH. 1335, 27 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, İngiltere'ye Havadan Hücûm, Kayser İle Bulgar Çarı'nın Mülâkatı.)
9885. İmzasız, İyd-i Said Adha, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1. (Bayram tebriği.)
9886. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgar Matbûatı, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1.
9887. M. A. [ı], Felander Cephesi, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizlerin İşgal Ettiği Arazi, Almanların Sabah Tebliği.)
9888. K. [ç], Rusya Ahvâl ve İzmihlâli, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Suhomilinov'un İfâdât-ı Mühimmesi ve Muhâkemenin Hitâmı, Yine Mütênâkıs Haberler, Asker Terhisi, Harbiye ve Bahriye Nazırlarının Sözlere.)
9889. İmzasız, Korlanda – Litvanya, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Meclis-i Umûmilerinin İçtimâi.)
9890. M. A. [ı], K. [ç], Avusturya Meclisi'nin Küşâdı, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Parlemanto Reisi Guros ile Başvekil Saydeler'in Nutukları.)
9891. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Âlisi, Tevcihât, İhtikâra Karşı Mücâdele, Mektep Kitapları, İrtihal, Davet, Şark Demiryolları Tahvilâtı, Mecmûa ve Kitaplar.)
9892. İmzasız, Anadolu'da İpekçilik, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 2.
9893. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Rusya İslâmları Arasında Hareket-i Kıyâmiye, Suhomilinov'un Mahkûmiyeti, Cornilov ve Rûfekâsının Muhâkemesi, Mısır Meselesi Hakkında.)
9894. İmzasız, İcmâl-i Ahvâl, 7412, 14 ZH. 1335, 1 TE. 1333-1917, s. 1.
9895. M. A. [ı], K. [ç], Umûmî Harp, 7412, 14 ZH. 1335, 1 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tebliği, Avusturya-Macar Tebliği, Avusturya İmparatoru'nun Başından Geçenler, İtalya Karışıklıklarının Yeni Delilleri.)
9896. M. A. [ı], Papa'ya Nâme-i Hümâyun, 7412, 14 ZH. 1335, 1 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Zât-ı Hazret-i Padişahî Papa'ya irsâl Ettikleri Cevabnâme-i Hümâyunlarında

- Gösterilen Esâsata Tevkifen Müzâkerât-ı Sulhiyyeye Âmade Olduklarını Bildirmişlerdir.)
9897. K. [ç], Reichstag Meclisi'nin Küşâdı, 7412, 14 ZH. 1335, 1 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Doktor Cempf'in Amerika Reis-i Cumhuriyet Aleyhinde Beyânât-ı Mühimmesi.)
9898. M. A. [ı], K. [ç], Demokrat Kongresi'nin İçtimâi, 7412, 14 ZH. 1335, 1 TE. 1333-1917, s. 1.
9899. İmzasız, Doktor Mihanelis'in Nutku, 7412, 14 ZH. 1335, 1 TE. 1333-1917, s.1, 2.)
9900. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7412, 14 ZH. 1335, 1 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Türkistan'da İhtilâl, İngiltere Bî- tarafları Tazyiki.)
9901. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7412, 14 ZH. 1335, 1 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İyd-i Adha Âlâ-yı Vâlası, Muâyede Merâsimi, Veliâht Saltanat Dâiresinde, Hırka-i Saâdet Ziyâreti, Süleyman Paşa-zâde Sâmî Bey'in İrtşâhî, İrtihâl.)
9902. İmzasız, İtilâf ve Almanya, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s. 1.
9903. J. Cevdet, Husûs, Telgraflar, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s. 1.
9904. M. A. [ı], K. [ç], Umûmî Harp, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Tebliği, Bulgar Başkumandanı'nın Beyânâtı, Almanya İmparatoru'nun Beyânâtı.)
9905. M. A. [ı], K. [ç], Rusya Ahvâli, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Düvel-i Merkeziye'nin Cevabı Hakkında Hariciye Nâzırı Treçinko'nun Rus Matbuât Erkânına Beyânâtı, Ribo'nun Yeni Marifetleri: Telgrafnâmeleri Nasıl Tahrif Ediyorlar?)
9906. İmzasız, İslâm Âlemi, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Azerbaycan Muhtâriyeti, İstiracan'da Bir Kongre, Maverâ-yı Kafkas'ın Yeni Müftüsü, Rusya Müslümanları'nın Meclis-i Umûmisi, Rusya'da Nüfûs-ı İslâm, Kadeler ve Müslümanlar.)
9907. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, İstanbul Vilâyeti Mahsûlât-ı Gıdâiyesi, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: İstanbul'un Et Veren Çiftlik Hayvanâtı Miktarı ve Bu Miktarın Kendi Nüfûs-ı Umûmiyesine Nispeti.)
9908. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, İspanya'nın Sulh Notası, İtalya Kralı Fransa'da,

- Peterburg'un Tahliyesi Devam Ediyor, Rus Bahriyelileri Sulh İstiyorlar, Minimalist Sosyalistlerin Kararı, Ceneral Aleksiyev'in Esbâb-ı İstifâsı.)
9909. İmzasız, Kâbiliyet-i Belediye, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 1.
9910. İmzasız, Maliye Nâzırı'nın Muharririmize Beyânatı, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 1.
9911. M. A. [!], K. [ç], Umûmî Harp, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Hindeneburg İçin Nümâyişler, Yunanistan Haberleri.)
9912. J. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 1.
9913. İmzasız, Amerika Orduları Ne Yapacak?, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 1. (Amerika'nın Askerî İstihzârâtı, 1,500,000 Kişilik Kuvve-i Musallaha Levâzım-ı Harbiye Tahsisâtının Kabulü İtilâfçılara Muâvenet Meselesi.)
9914. M. A. [!], Rusya Ahvâli, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Suhomilov Muhâkemesi ve Rusya'da Efkâr-ı Umûmiye, Rusya'nın Mühimmat Meselesi, Sibirya'nın Muhtâriyeti.)
9915. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Şehrimizdeki İspanya Sefiri'nin Beyânatı, Fransız Muallimleri, 89 Tevellüdlü Bedelli Efrâda, Endaht Tecrübeleri Davet, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9916. İmzasız, Kadın Saçları, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 2. (Kitap neşri.)
9917. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Rus Muhâfil-i Resmîyesi ve Sulh Emâreleri, Rusya'da Vaziyet-i Müşküle, Çin'de Yeni Bir Hükümet, Beyne'l-milel Sendikalar Kongresi.)
9918. İmzasız, İlm-i Kırtas, 7415,17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 1. (Para hk.)
9919. M. A. [!], K. [ç], Almanya'da Eâzımı Takdir, 7415,17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Hindeneburg'un 50'nci Sene-i Devriye-i Velâdeti Münâsebetiyle Almanya'da Şenlikler İcrâası.)
9920. M. A. [!], K. [ç], Londara'ya Karşı Hevâi Hücûmlar, 7415,17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 1.
9921. M. A. [!], Rusya-Yeni İğtişaşlar, 7415,17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Türkistan-ı Rusi'de İftirâk Hareketleri-Çiftçilerin Hücûmları, Klemenso Rusya'yı Nasıl Tehdid Ediyor?, İtilafçıların Vesâyiti Meselesi.)
9922. M. A. [!], K. [ç], İsveç Kabinesi İstifâ Etti, 7415,17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 1.

9923. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7415,17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Âlisi, Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, 1324 Bütçesi, İmtihân Mümeyyizlerinin Mesârifi, Şefkat Nişâmı, Hâşim Bey'in Beyânatı, Mösyö Manteler, İncir Hırsız, Kaza, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Davet.)
9924. [BEL], Yûsuf Râzi, Budapeşte Mektupları -2-, 7415,17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Peşte'de Hayat.)
9925. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7415,17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya Hariciye Nâzırı'nın Seyahati ve İfâdatı, Cornilov ve Rûfekâsı Mahkemeye Veriliyor, Amerika'nın Tahsisât-ı Harbiyesi.)
9926. İmzasız, Âsâr-ı Münteşire, 7415,17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 2. (Sadullah İzzet Bey'in Fotoğrafiye Külliyyâtı unvânlı kitabının neşri hk.)
9927. İmzasız, Muallim Mecmûası, 7415,17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 2.
9928. İmzasız, Bundan Sonraki Muhârebe-i Umûmiye, 7416, 18 ZH. 1335, 5 TE. 1333-1917, s. 1.
9929. İmzasız, Kont (Çernin)'in Mühim Bir Nutku, 7416, 18 ZH. 1335, 5 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Siyâset Âleminde Yeni Bir Sûret-i Müşâhede, Terk-i Teslîhât Meselesi, Yeni Bir Hukuk-ı Düvel Esâsı, Hüküm Usûlü, Serbestî-i İhtâr, Tahkimnâme Teklifi, Sulha Mümânet.)
9930. M. A. [ı], K. [ç], Sulh Meselesi, 7416, 18 ZH. 1335, 5 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Wilson'un Sulh Teşebbüsü, Cevabı Npta'nın Tevdii, Sosyalist Kongresi'nin Kararı, Belçika'nın İâdesi.)
9931. J. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 7416, 18 ZH. 1335, 5 TE. 1333-1917, s. 1.
9932. M. A. [ı], K. [ç], Rusya İğtişâşlarının Mâbadı, 7416, 18 ZH. 1335, 5 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâf Sefirlerinin Teminâtı, Maksimalistlerin Mühim Bir Teklifini Red, Demokrat Kongresi'ne Amele'nin Hücûmu: 500.000 Kişi Sulh İstiyor.)
9933. M. A. [ı], Umûmî Harp, 7416, 18 ZH. 1335, 5 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Düşman Tayyare-i Esâsü'l-harekelerine Taarruz, Siyâsi Haberler.)
9934. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7416, 18 ZH. 1335, 5 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Bârgîrlerin Başına Gelenler, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9935. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7416, 18 ZH. 1335, 5 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Trablusgarp'ta İtalyan Hezimetleri, İngiliz Bî-

- tarafları Tazyik Ediyor, Rus Ordu ve Donanmasında Fetret, Rusya İsviçre'ye Sulhperver Bir Sefir Gönderiyor.)
9936. İmzasız, Sulh ve Harp Gâyeleri, 7417, 19 ZH. 1335, 6 TE. 1333-1917, s. 1.
9937. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7417, 19 ZH. 1335, 6 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Alman Levâzım-ı Reisinin Beyânatı, Hindeneburg'un Bir Mektubu, Düşman Tayyarelerinin Almanya'ya Taarruz Teşebbüsü, İngilizlerin Ey. Zâiyatı.)
9938. J. Ahmet, Husûsî Telgraflarımız, 7417, 19 ZH. 1335, 6 TE. 1333-1917, s. 1.
9939. M. A. [1], Sulh Meselesi, 7417, 19 ZH. 1335, 6 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Papa'yı Mürevvec Bir Gazetenin Mütalaası, İtilâf Devletlerine Papa'nın Yeni Teklifi, Teblîgat-ı Mühimmet, Wilson'un Müsalhâne Bir Teşebbüsü, İngiltere'nin Harp Gâyeleri, Çörçil'in Beyânatı, Uzlaşma Esâsları.)
9940. İmzasız, Veliefeni Çayırı'nda Dün İcrâ Edilen At Koşuşarı, 7417, 19 ZH. 1335, 6 TE. 1333-1917, s. 1.
9941. [KARACAN], Ali Nâci, Zamâne Musâhebeleri -2-, 7417, 19 ZH. 1335, 6 TE. 1333-1917, s.1, 2. (Alt Başlıklar: Kadıköy Vapuru'nda Kadınlarımız.)
9942. Millî [Ajans], K. [2], Son Telgraflar, 7417, 19 ZH. 1335, 6 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Fransa'da Vaziyet Pek Vahim, Fransa'da Müşkülât-ı Maliye, Demokrat Kongresi'nin Kararı, Türkistan İhtilâli, Koca Sibirya'yı Satıyorlar mı? Bulgaristan Sulh Şerâiti Hakkında Radoslavof'un Beyânatı, İtilâfın Papa'ya Cevâbı, Bir İngiliz Zırhlı Kruvazörü Torpillenmiş, Londra'da Zayıyat-ı Azime, İngiltere'de Yeni Tahsisat-ı Harbiye.)
9943. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7417, 19 ZH. 1335, 6 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar Selamlık Resmî Âlisi, Marki Pallaviçi'nin Avdeti, Şişli Emrâz-ı Asabiye Müsâmereleri, Tebdilât-ı Hevâiye, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası.)
9944. [ORAN], Ahmet Cevdet, Meğerse Memleket Bizim Memleket İmiş!, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 1.
9945. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, Tayyare Taarruzları.)
9946. İmzasız, Bir İngiliz Zırhlı Kruvazörünün Garkı, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Alman Tahtelbahirlerinin Yeni ve Mühim Muvaffakiyetleri.)
9947. K. [2], Amele Kongresi, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Beyne'l-milel Amelenin Terfih Ahvâli.)

9948. İmzasız, Yeni Felander Taarruzu, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Azim-i Peyda Kuvvetleri ile Yeni Hücûmları ve İşgâl Eyledikleri Arazi Sahası.)
9949. M. A. [I], Rusya Ahvâli, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Londra Sefâreti, Taşkent'te Karışıklıklar, Yunanistan Haberleri.)
9950. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hidiv-i Mısır Abbas Hilmi Paşa, Mülkiye Tevcihatı, Nişan, Fevkâlâde Musîb Bir Karar, Memurinin Ticâret ile İştigâlınden Memnuniyeti Hakkında Kararnâme, İhtikâra Karşı Mücâdele, Kaçak Kahve, Mösyö Manteler, Hilâl-i Ahmer Madalyası, Vilayet Haberleri.)
9951. Millî [Ajans], K. [Q], Son Telgraflar, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Rusya'da Sulh Hazırlıkları, Rusya Hududunu Kapıyor, Herkesi Zorla Asker Etmek İçin, Grandük (Nikola)'nın Rezâleti Hakkında İstizâh, Amerika Hazırlanıyorsa Japonya'da Boş Durmuyor, İsveç Hükümdârına Karşı Tehdid.)
9952. İmzasız, Yedi Aylık Gebe, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 1. (Fransa'da ihtilâlin başlayacağından söz ediyor.)
9953. M. A. [I], K. [Kaf], Fransa'da Siyâsi Bir Rezâlet, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransız Nâzırları Hafiyelik mi Ediyorlar?, Sabık Dâhiliye Nâzırı'nın İhânetle İthâmı.)
9954. M. A. [I], K. [Q], Rusya Ahvâli ve Finlandiya Cumhuriyeti, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Finlandiya'nın Cumhuriyet Halinde Tesis İçin Teşebbüsler, Demokrat Kongresi'nde Müzâkereler ve Temerküz Kabinesi, İtilâfçıların Yeni Teşebbüsleri.)
9955. K. [Q], Yunan Fâciası, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Sabık Başvekillerin Tevkifi.)
9956. K. [Q], Sulh Meselesi, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Papa'nın Tavsiyeti Tahakkuk Etti, İngiliz Gazeteleri ve Teslihatın Tehdidi.)
9957. M. A. [I], K. [Q], Umûmî Harp, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, İngilizlerin Zayıyatı.)
9958. İmzasız, Suriye'de Terbiye-i Sanayiye, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s.1, 2. (Alt Başlık: Ecnebi ve Yerli Erbâb-ı Sanayi ve Osmanlı San'atkârlarının Tercihi Esâbı.)

9959. İmzasız, Yeni Hazine Bonoları, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 2.
9960. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Hilâl-i Ahmer Madalyası, Evkâf-ı Şeriye'nin Tayini, Muvâsalat, İrtihal ve Tedfin, Anadolu'ya Gideceklere.)
9961. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Fransız Sosyalist Kongresi, İspanya'da İdâre-i Örfiye'nin İlgâsı, Krensky ile Amele ve Asker Komitesinin İhtilâli, Rus Demokrat Kongresi'nde Sulh Kararı, Rus Amele ve Asker Cemiyeti'nin Bir Kararı, Rus Buhrân-ı Vükelâsı Hakkında Müzâkerât-ı Mühimme, Amerika ve Japonya Arasında.)
9962. İmzasız, Biz ve Rusya, 7420, 22 ZH. 1335, 9 TE. 1333-1917, s. 1.
9963. K. [ç], Hidiv-i Mısır Hazretleri'nin Şehrimize Muvasalatı, 7420, 22 ZH. 1335, 9 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Hidiv-i Mısır Devletlû, Fehâmetlû Abbas Hilmi Paşa Hazretleri Katar-ı Mahsûs ile Dün Saat İki'de Şehrimize Muvasalat Buyurmuşlardır.)
9964. M. A. [ı], K, [Kaf], Umûmî Harp, 7420, 22 ZH. 1335, 9 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Zedeler Gemisi, Tayyareciler Arasında Eğlenceli Müsâbakalar.)
9965. İmzasız, Mebûs Tormel Hafiyelik mi Etmiş?, 7420, 22 ZH. 1335, 9 TE. 1333-1917, s. 1.
9966. K. [ç], Rusya Ahvâli, 7420, 22 ZH. 1335, 9 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Temerküz Kabinesi Hakkında Şürût-ı Muhtelif, Teâtil-i İşgâl'in Teressümü, Felemenk Sermayedârlarının Zararları, Kâğıt Fabrikaları Amelesi, Yine İsyân Emâreleri, Yefremov'un Tayini ve Sulh, Sosyalistler ve Burjuvalar, Cenûbî Rusya'da Müthiş Karışıklıklar.)
9967. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7420, 22 ZH. 1335, 9 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Almanya Sefâreti, İsveç Sefâreti, Tevcihât, Nişan, Tarla Hariklerinin Men-i Vukû, İtikâra Karşı Mücâdele, İâşe İşleri, İdâm, Vakit Gazetesi, Harik, Davet, Tebdilât-ı Hevâiye.)
9968. Millî [Ajans], K. [ç], Son Telgraflar, , 7420, 22 ZH. 1335, 9 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Bren Sefir-i Kebirimizin Beyânatı, Garp Cephesi'nde Alman Muvaffakiyetleri, Rus Parlemanto Encümeninin Birinci İçtimâi, Fransız Sosyalistlerinin Bir İçtimâi ve Mukarreret-i Müttehidesi, Fransız

- Sosyalistlerinin Tehditkâr Tavırları, Mebûs Teromel'in Tevkifi Münâsebetiyle, Fransa'da Grevler, Almanya-Flemenk Münâsebeti.)
9969. [ORAN], Ahmet Cevdet, Avusturya'nın Tedâbir-i İktisâdiyesi, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 1.
9970. K. [ق], Avusturya'da Muazzam Nümâyişler, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hıristiyan Sosyalist Fırkası'nın İçtimâi, Prens (Lithentenştayn) ile Mebûs (Konçak)'ın Mühim Nutukları.)
9971. M. A. [ل], K. [ق], Tormel Hâdisesi, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İhânet-i Vataniye Cermi ve Deâil-i Kaviye, Malovi'ye Baygınlık Gelmiş.)
9972. M. A. [ل], Yeni Bir Düşman, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Peru Kongresi'nin Kararı.)
9973. J. Cavdet, Husûsi Telgraflarımız, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 1.
9974. M. A. [ل], K. [ق], Rusya Ahvâli, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Demokrat Kongresi'nde El-haksız ve Tazminatsız Sulh Meselesi ve Yeni Kararlar.)
9975. M. A. [ل], Finlandiya Cumhuriyeti, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 1.
9976. M. A. [ل], K. [ق], Umûmî Harp, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s.1, 2. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Yeniden 19500 Tona Garkı, Bir Sosyalist Kongresi'nde.)
9977. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyaret, Nişan, Kavânin ve Nizâmat, Madde-i Mevkite, Mûzıkâ-i Hümâyun'un Seyahati, Selanik Yangını Hakkında Tafsîlât.)
9978. Millî [Ajans], K. [ق], Son Telgraflar, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Rusya Temerküz Kabinesi ve Meclis-i Müessisân, Muhtar Ukranya Hükümeti, Yunanistan'da Temizleme Ameliyesi, Bir Alman Tahtelbahirini Kaçırılmışlar.)
9979. İmzasız, Eski İbtîlâsıdır, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 1.
9980. M. A. [ل], Sulh Meselesi, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Fransa'da Yeni Bir Grup, Sulh Fikri İlerliyor, Amerika'da Hareket-i Sulhperverâne.)
9981. M. A. [ل], Umûmî Harp, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Amerika'nın Gemi İnşaatı, Amerika'da Taht-ı Sulha Alınanlar.)

9982. M. A. [1], K. [ق], Dönger'in Bombardımanı, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Tayyarelerinin Muvaffakiyeti, Yeni Bir Kararnâme, İtilâfin Askerî Kongresi.)
9983. İmzasız, İtilâfin Taarruzlarının Manasız Neticeleri, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 1.
9984. K. [ق], Rusya Ahvâli, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Müessiân Azasının Miktarı, Şimendüfer Amelesi'nin Grevi, Ukranya'nın İdâresi.)
9985. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Âlisi, Yeni İstikrâz, İhtikâra Karşı Mücâdele, Doktor Yek, İrtihali, Vefat, Davet.)
9986. Millî [Ajans], K. [ق], Son Telgraflar, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Fransız Hükümeti Ricât Ediyor, Yeni Rus Kabinesi, Lenin Kabineye Girecek mi?, Bakü'de Teatil-i İşgâl, Rus Cumhuriyeti Mevkit Meclisi, Divân-ı Umûmiye-i Osmaniye Meclis İdâresi.)
9987. İmzasız, Müdâhâne-i Tabasbus, 7423, 25 ZH. 1335, 12 TE. 1333-1917, s. 1. (Riyâkârlık hk.)
9988. İmzasız, Felander Cephesi'nde Düşman Hücûmları, 7423, 25 ZH. 1335, 12 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiliz-Fransızların Yeni Hücûmları, Düşmanlarımızın Kazandıkları Arazi Sahası.)
9989. M. A. [1], K. [ق], Umûmî Harp, 7423, 25 ZH. 1335, 12 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Tarih-i Vakalar.)
9990. M. A. [1], K. [ق], Rusya Ahvâli, 7423, 25 ZH. 1335, 12 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Kabinesinin Mâhiyeti, Diyet Meclisi İntihâbatı.)
9991. İmzasız, Türkiye-Bulgaristan İttihâd-ı Siyâsisi, 7423, 25 ZH. 1335, 12 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Türkiye-Bulgar Komitesi Müesseslerinden Doktor (Kiruv)'un Muharririmize Beyânatı.)
9992. İmzasız, Memurine Erzâk Tevdii, 7423, 25 ZH. 1335, 12 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Verilecek Erzağın Cinsi ve Miktarı.)
9993. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7423, 25 ZH. 1335, 12 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Nakl-i Hümâyun, Huzura Kabul, Nişan-Madalya, Polislere Dâir, İhtikâra Karşı Mücâdele, Tayin, İrtihâl, Kadıköy'ünde Susuzluk, Vefat, Tebdilât-ı Hevâiye, Mecmûa ve Kitaplar, Yeni Mecmûa.)

9994. Millî [Ajans], K. [ق], Son Telgraflar, 7423, 25 ZH. 1335, 12 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Hidiv-i Kâzb'in Vefâtı, Yeni Rus Kabinesi'nin Programı Rusya'da Askerlerin Müessisân Meclisi İntihâbına İştirâkleri, Fransa'da Tevkifât.)
9995. İmzasız, Harp ve İstiklâl İktisâdiyâtı, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 1.
9996. M. A. [I], K. [ق], Rusya Ahvâli, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Yeni Rus Kabinesi'nin Beyânnâmesi, Rusya'da Haklı Bir Sada-yı Sulhpervêrâne, Kerensky Rus Karargâh-ı Umûmiyesinde, Grev Bitiyor İmiş, Grevcilerin Muttâlebi Kabul Edilmiş, Finlandiya Cumhuriyeti'ne Dâir Müzâkerât, Taşkent'te İhtilâlin Bastırılması, Rusya'ya Yeniden İkrâz.)
9997. İmzasız, İspanya ve Portugal, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 1.
9998. M. A. [I], K. [ق], Umûmî Harp, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Bavyera Harbiye Nâzırı'nın Beyânatı.)
9999. M. A. [I], K. [ق], Almanya İmparatoru'nun Seyâhati, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İmparator Wilhelm Hazretleri ve Maiyetlerinin Sarfiyeye Muvâsalatları, Bulgar Gazeteleri'nin Makaleleri.)
10000. İmzasız,, Veli Efendi Çayırı'nda Dün İcrâ Edilen Sonbahar İkinci At Koşuları, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 2.
10001. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Vilâyet Haberleri, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiye, Davet, Tayyare Makinistliği, Mecmûa ve Kitaplar.)
10002. Millî [Ajans], K. [ق], Son Telgraflar, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Bavyera Başvekili'nin Mühim Beyânatı, Kazaklar ve Rusya'nın Şekl-i Hükümeti, Rus Karargâh-ı Umûmiyesi'nin Tensiki, Kafkasya'da Şakâvet, Bakü'de Terk-i İşgâl, Birbirlerini Vuruyorlar.)
10003. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yeni Kararlar, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 1. (Yeni mal getirme husûsunda alınan kararlar hk.)
10004. M. A. [I], K. [ق], L., Rusya Ahvâl-i Vehimesi, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sodep Meclisi'nin Muhâleferkârâne Vaziyeti, Yeni Heyet-i İcrâiye.)
10005. L., Denizlerde, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bir Alman Muâvin Kruvazörünün Muvaffakiyetleri.)

- 10006.M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Rus Müessesâtına Taarruz.)
- 10007.M. A. [1], Almanya İmparatorunun Seyahati, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Resmî Ziyafet, Kral Ferdinand'ın Nutku, Resmî Kabul, Kraliçe'nin Kızını Ziyaret, Nişan ve Tayinler.)
- 10008.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihât, İtizâr, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye, İhtikâkara Karşı Mücâdele, Mağaza Seddi, Tevkif, Kaçak Kazmir ve Kahve, Tebdilât-ı Hevâiye.)
10009. Millî [Ajans], Tebliğ-i Resmî, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 2.
- 10010.M. A. [1], Son Telgraflar, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Sosyalist Kongresi'nin Kararnâmesi, Roosevelt'in Sulh Şartları, Yeni İsveç Kabinesi, Avusturya'da Müzâkerât-ı Siyâsiye.)
- 10011.İmzasız, Kayser ve Wilhelm, 7426, 28 ZH. 1335, 15 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10012.İmzasız, Muazzam Bir Vakıa-i Tarihiyye, 7426, 28 ZH. 1335, 15 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10013.İmzasız, Sulh Meselesi, 7426, 28 ZH. 1335, 15 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Ascovit'in Yeni Nutku.)
- 10014.İmzasız, Umûmî Harp, 7426, 28 ZH. 1335, 15 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği.)
- 10015.İmzasız, Rusya Ahvâli, 7426, 28 ZH. 1335, 15 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Sabık Çarın Nutku, Mütefekkin Konferansı'nda Rus Murahhası.)
- 10016.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7426, 28 ZH. 1335, 15 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tasvir-i Padişahi, Meclis-i Vükela, Tebdilât-ı Hevâiyye.)
10017. M. A. [1], Son Telgraflar, 7426, 28 ZH. 1335, 15 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Alman Hariciye Nazırının Mühim Bir Nutku.)
- 10018.İmzasız, Teşrif-i Kayser, 7427, 29 ZH. 1335, 16 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Muharrerimizin Müşahedatı Zatiyesi.)
- 10019.İmzasız, Muazzam Bir Vakıa-i Tarihiyye, 7427, 29 ZH. 1335, 16 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10020.İmzasız, Alses-Loren ve Davası, 7427, 29 ZH. 1335, 16 TE. 1333-1917, s. 2.
- 10021.K. [2], Rusya Ahvâli Vahimesi, 7427, 29 ZH. 1335, 16 TE. 1333-1917, s. 2.
- 10022.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7427, 29 ZH. 1335, 16 TE. 1333-1917, s. 2.

- 10023.K. [ق], A. [ل], Son Telgraflar, 7427, 29 ZH. 1335, 16 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Rus Karargâh-ı Umûmisi.)
10024. İmzasız, Fatelander, 7428, 30 ZH. 1335, 17 TE. 1333-1917, s. 1.
10025. İmzasız, Kayser İkinci Wilhelm Hazretlerinin Şhrimizi Ziyaret ve Temâşası, 7428, 30 ZH. 1335, 17 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10026.K. [ق], Rusya Ahvâli, 7428, 30 ZH. 1335, 17 TE. 1333-1917, s. 1.
10027. İmzasız, Özel Adası'nın İşgali, 7428, 30 ZH. 1335, 17 TE. 1333-1917, s. 2.
10028. İmzasız, Sobronya'nın İçtimâi, 7428, 30 ZH. 1335, 17 TE. 1333-1917, s. 2.
10029. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7428, 30 ZH. 1335, 17 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihat, Madalya, İzdivaç.)
- 10030.K. [ق], A. [ل], Son Telgraflar, 7428, 30 ZH. 1335, 17 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Rus Askerlerinin Terhisi, Tuna'da Bir Torpil İşgali.)
10031. İmzasız, Mesâil-i Maddiyye, 7429, 31 ZH. 1335, 18 TE. 1333-1917, s. 1.
10032. İmzasız, Umûmî Harp, 7429, 31 ZH. 1335, 18 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10033.K. [ق], Özel Adası'nın İşgali, 7429, 31 ZH. 1335, 18 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10034.K. [ق], M. A. [ل], Lehistan Krallığı İşgali, 7429, 31 ZH. 1335, 18 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10035.J. Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7429, 31 ZH. 1335, 18 TE. 1333-1917, s. 1.
10036. İmzasız, İmparator Hazretlerinin Şhrimizi Ziyareti, 7429, 31 ZH. 1335, 18 TE. 1333-1917, s. 1.
10037. İmzasız, İslâm Âlemi, 7429, 31 ZH. 1335, 18 TE. 1333-1917, s. 2.
10038. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7429, 31 ZH. 1335, 18 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Kadıköy Vapurları, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye.)
10039. Augusta Viktorya, Mehmet Redaş, Millî [Ajans], En Son Haberler, 7429, 31 ZH. 1335, 18 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Resmî Surette Sulh Teklif Olunursa, Kornilovûn İade-i Rütbesi.)
10040. İmzasız, 1336 Sene-i Hicriyyesi, 7430, 1 Mh. 1336, 19 TE. 1333-1333, s. 1.
10041. İmzasız, Sulh Nerelerde, 7430, 1 Mh. 1336, 19 TE. 1333-1333, s. 1.
10042. İmzasız, Gazetemizin Yirmi Beşinci Sene-i Tesisi, 7430, 1 Mh. 1336, 19 TE. 1333-1333, s. 1.

10043. İmzasız, Kayser İkinci Wilhelm Hazretlerinin Azimet-i, 7430, 1 Mh. 1336, 19 TE. 1333-1333, s. 1.
10044. İmzasız, Bir Muhazebe-i Bahriyye, 7430, 1 Mh. 1336, 19 TE. 1333-1333, s. 2.
10045. M. A. [1], K. [ق], Son Telgraflar, 7430, 1 Mh. 1336, 19 TE. 1333-1333, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi.)
10046. İmzasız, Kayserâne Sözlükler, 7431, 2 Mh. 1336, 20 TE. 1333-1917, s. 1.
10047. İmzasız, Haşmet-mâb Müttelikimiz Osmanlı Meşîri, 7431, 2 Mh. 1336, 20 TE. 1333-1917, s. 1.
10048. M. A. [1], K. [ق], Umûmî Harp, 7431, 2 Mh. 1336, 20 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, İngiltere’de Suiteessür, İngilizlerin Mütalaası.)
10049. M. A. [1], Fransa’da Beklenen Kabine Buhranı, 7431, 2 Mh. 1336, 20 TE. 1333-1917, s. 1.
10050. M. A. [1], K. [ق], Rusya Ahvâli, 7431, 2 Mh. 1336, 20 TE. 1333-1917, s. 1.
10051. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7431, 2 Mh. 1336, 20 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Nişan, İhtikâra Karşı Mücadele, Seyr-i Sefâin İdaresine Teşekkür.)
10052. M. A. [1], K. [ق], Son Telgraflar, 7431, 2 Mh. 1336, 20 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Akdeniz’de 40.000 Tuna Garkı, Finlandiya’ya Bir Teklif.)
10053. [ORAN], Ahmet Cevdet, Viyana’da Yeni Fırka, 7432, 3 Mh. 1336, 21 TE. 1333-1917, s. 1.
10054. M. A. [1], Umûmî Harp, 7432, 3 Mh. 1336, 21 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, Fransa’da Asker Terhisi.)
10055. İmzasız, Özel ve Mun Adaları’nın Zabtı, 7432, 3 Mh. 1336, 21 TE. 1333-1917, s. 1.
10056. Wilhelm, Müttelik Hükümdarlar Arasında, 7432, 3 Mh. 1336, 21 TE. 1333-1917, s. 2.
10057. M. A. [1], K. [ق], Son Telgraflar, 7432, 3 Mh. 1336, 21 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmisi, Petersburg’un Tahliyesi, Sulh Lehinde Mühim Bir Beyannâme.)
10058. İmzasız, Rusya ve Halefi, 7433, 4 Mh. 1336, 22 TE. 1333-1917, s. 1.
10059. M. A. [1], K. [ق], Fransız Meclisi’nde Penlove’nin Sözleri, 7433, 4 Mh. 1336, 22 TE. 1333-1917, s. 1.

- 10060.M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7433, 4 Mh. 1336, 22 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Tahtelbahir Faaliyetleri.)
10061. İmzasız, Felander Cephesi Ne Âlemde, 7433, 4 Mh. 1336, 22 TE. 1333-1917, s. 1.
10062. İmzasız, Adaların Sûret-i İşgali, 7433, 4 Mh. 1336, 22 TE. 1333-1917, s. 1.
10063. [ALTINAY], İstanbul'da Su Meselesi, 7433, 4 Mh. 1336, 22 TE. 1333-1917, s. 2.
10064. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7433, 4 Mh. 1336, 22 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Harc Ahdi, Emlak ve Arazi Vergileri, Karahisar'da Cesim Bir Şirket.)
- 10065.M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7433, 4 Mh. 1336, 22 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmisi, İtalya'da Hadisât-ı Vahime.)
10066. İmzasız, Kabiliyet-i Sanaiyemiz, 7434, 5 Mh. 1336, 23 TE. 1333-1917, s. 1.
10067. İmzasız, Fransa'da Kabine Buhrânı, 7434, 5 Mh. 1336, 23 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10068.M. A. [1], K. [2], Rus Adalarının Zabtı, 7434, 5 Mh. 1336, 23 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10069.K. [2], Gayet Mühim Sulh Tezâhüratı, 7434, 5 Mh. 1336, 23 TE. 1333-1917, s. 2.
- 10070.M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7434, 5 Mh. 1336, 23 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Çepelinlerin İngiltere'ye Yeni Hücumları.)
- 10071.M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7434, 5 Mh. 1336, 23 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmisi, Yeni Çepelin Sükûtu.)
10072. [ORAN], Ahmet Cevdet, Evrâk-ı Nakdiye, 7435, 6 Mh. 1336, 24 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10073.M. A. [1], Umûmî Harp, 7435, 6 Mh. 1336, 24 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Almanların Sabah Tebliği.)
10074. İmzasız, İngiltere'ye Yeni Hücum-ı Hevâi, 7435, 6 Mh. 1336, 24 TE. 1333-1917, s. 1.
10075. İmzasız, Halkımıza Evra Tevziâtı, 7435, 6 Mh. 1336, 24 TE. 1333-1917, s. 1.
10076. İmzasız, Türkiye'nin Seyahat-ı Ticariyesi, 7435, 6 Mh. 1336, 24 TE. 1333-1917, s. 1.
10077. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7435, 6 Mh. 1336, 24 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İhtikâra Karşı Mücadele, Ada'da Yeni Bir Orman Mektebi.)
- 10078.M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7435, 6 Mh. 1336, 24 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmisi, İttifâk-ı Murabba'nın Müşterek Sikkesi, Fransa'da Alman Balon ve Tayyareleri, Viyana Gazeteleri'nin İçtimai.)

10079. İmzasız, Beyne'l-milel Kambiyo, 7436, 7 Mh. 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Fransa'nın Hâl-i Pürmelâli.)
10080. İmzasız, Garp Cephesi'nde Neler Oluyor? 7436, 7 Mh. 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 1.
10081. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7436, 7 Mh. 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 1.
10082. K. [2], Sulh Haberleri, 7436, 7 Mh. 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 1.
10083. M. A. [1], K. [2], Rus Donanmasının Muhasarası, 7436, 7 Mh. 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 1.
10084. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7436, 7 Mh. 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Nişan.)
10085. [ALTINAY], Ahmet Refik, İstanbul'da Hayat-ı Umûmiye, 7436, 7 Mh. 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 2.
10086. A. [Elif], K. [2], Son Telgraflar, 7436, 7 Mh. 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmisi, Loyd Corch'un Nutku.)
10087. İmzasız, Vaziyet-i Harbiye Kapanın İçinde, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 1.
10088. İmzasız, İtalyan Cephesi'nde Alman Taarruzu, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 1.
10089. M. A. [1], Fransa'da Teşettüt, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 1.
10090. M. A. [1], Kont Hertling'in Beyânatı, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 1.
10091. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Ziyafet, Et Meselesi, Edebiyat Âleminde, Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, Edebiyat Fakültesi Mecmuası, Türk Yurdu, Yeni Mecmua.)
10092. M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmisi, Alman Nezâreti'nde Tebdilât, Rus Bahriye Nazırı'nın Beyânatı.)
10093. İmzasız, Alpler'de Türkler, 7438, 9 Mh. 1336, 27 TE. 1333-1917, s. 1.
10094. İmzasız, Almanya'da, 7438, 9 Mh. 1336, 27 TE. 1333-1917, s. 1.
10095. K. [2], İbtidâi Rus Parlemantosunda, 7438, 9 Mh. 1336, 27 TE. 1333-1917, s. 1.
10096. İmzasız, İtalya'da Mukabil Taarruz, 7438, 9 Mh. 1336, 27 TE. 1333-1917, s. 1.
10097. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7438, 9 Mh. 1336, 27 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Ziyafet, İntihar.)

- 10098.M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7438, 9 Mh. 1336, 27 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmisi, Türkistan'da.)
- 10099.İmzasız, Âti-i İktisâdi, 7439, 10 Mh. 1336, 28 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10100.M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7439, 10 Mh. 1336, 28 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Zeplinlere Karşı Mücadele, Chun Smon'un Kararı.)
- 10101.M. A. [1], K. [2], Kral Emanuel'in Kulakları Çınsın, 7439, 10 Mh. 1336, 28 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10102.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7439, 10 Mh. 1336, 28 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar Huzura Kabul, Resmî Kabul, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye.)
- 10103.M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7439, 10 Mh. 1336, 28 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmisi, Fransız Hariciye Nazırının Beyânatı.)
- 10104.İmzasız, İkinci Rusya, 7440, 11 Mh. 1336, 29 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10105.M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7440, 11 Mh. 1336, 29 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya'da Yeni Bir Cemiyet, Barto Aleyhinde Cereyanlar.)
- 10106.İmzasız, Gurich Şehri İtalyanlar'dan Zabt ve İstirdâd Edildi, 7440, 11 Mh. 1336, 29 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10107.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7440, 11 Mh. 1336, 29 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Heyet-i Mahsûsanın Azimeti, Meclis-i Milliye'nin Küşadı, İstanbul'da Mecâni Muayenehâne.)
- 10108.M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7440, 11 Mh. 1336, 29 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmisi, İtalya'ya İmdad, İtalyan Kabinesinin İstifası, Karadeniz'de Ukranya Bayrağı, İtalya'da ve Müttefiklerinde Telaş.)
- 10109.İmzasız, Tekâmülât-ı Kânûniyye, 7441, 12 Mh. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10110.İmzasız, İtalya, Dimyata Pirince Giderken, Evde ki Bulgurdan Oldu, 7441, 12 Mh. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10111.İmzasız, İspanya Kabinesi, 7441, 12 Mh. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10112.İmzasız, Kânûn-ı Medenî Meselesinin Halli, 7441, 12 Mh. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Nikâh ve İzdivaç Meseleleri ve Kânûn-ı Medenî Ahkâmı.)
- 10113.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7441, 12 Mh. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Yevm-i Kabül-i Sefirâ, İhtikâra karşı Mücadele.)

- 10114.J. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 7441, 12 Mh. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 2.
- 10115.M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7441, 12 Mh. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmisi, Fransa'daki Rezaletler Yeni Safhalar, Nasıl Oldu.)
- 10116.İmzasız, Çorap Söküğü, 7442, 13 Mh. 1336, 31 TE. 1333-1917, s. 1. (Son olaylar hk.)
- 10117.İmzasız, Venedik Ovası'nda Kaçan Kaçana, 7441, 13 Mh. 1336, 31 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10118.M. A. [1], Fransa'da Şürûş Âlâmı, 7442, 13 Mh. 1336, 31 TE. 1333-1917, s. 1.
- 10119.[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Menekşe Kalfa'nın Müdâfaanâmesi, 7442, 13 Mh. 1336, 31 TE. 1333-1917, s. 1, 2. (Alt Başlık: Yirmi Patlıcan Dolması Ücret-i Vekâlet.)
- 10120.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7442, 13 Mh. 1336, 31 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tafta Meselesi, Ziyafet, Hakkı Paşa'nın Azimet, Ziraat Memurlar, İhtikâra Karşı Mücâdele, İzmir-İstanbul Hattı.)
- 10121.M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7442, 13 Mh. 1336, 31 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmisi, Şehzâde Osman Fuad Efendi Hazretleri ve Heyet-i Mahsûsa, Doktor Mihailis'in İstifâsı, İtalya'da Kabine Buhrânı.)
- 10122.İmzasız, Hukuk-ı Düvelin Mazisi, Hal-i Pürmelâli, İstikbâli, 7443, 14 Mh. 1336, 1 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10123.M. A. [1], Umûmî Harp, 7443, 14 Mh. 1336, 1 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngilizlerin Hücumları, Amerika'nın Bir Aylık Mesârif-i Harbiyyesi, Bir Gazete İdârehânesinde Tahribât.)
- 10124.K. [2], Almanya'da Buhran, 7443, 14 Mh. 1336, 1 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Müzâkerât-ı Siyasiye, Belov'un Başvekilliği İhtimâli.)
- 10125.M. A. [1], K. [2], Bozgun İtalyan Orduları, Ricat ve Hezimetle Devam Ediyorlar, 7443, 14 Mh. 1336, 1 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10126.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7443, 14 Mh. 1336, 1 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Selamlık Resm-i Alisi, Meclis-i Vükelâ, İhtikâra Karşı Mücadele, Trablus'ta Bir Hareket Taarruzu, Saliben İdâm.)
- 10127.M. A. [1], K. [2], Son Telgraflar, 7443, 14 Mh. 1336, 1 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmi, Alman Tebliğ-i Resmisi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmisi, Osmanlı Heyet-i Mahsûsası, Yeni İtalyan Reis-i

Vükelâsı, İtalya Hezimetine Dair Fransız Mütalaatı, İtalya Hududunun Kapatılması
Esbâbı, Her Tarafta Milletçiler.)

10128. İmzasız, Nutk-ı Hümâyün, 7444, 15 Mh. 1336, 2 TS. 1333-1917, s. 1.
10129. İmzasız, Muharririmizin Müşâhedât-ı Zâtiyesi, 7444, 15 Mh. 1336, 2 TS. 1333-1917, s. 1. (Kayser Hazretleri hk.)
10130. M. A. [!], K. [ع], İtalya Cephesi'nde Zaferden Zafere Yeniden 60.000 Esir ile Yüzlerce Top İğtinâmı, 7444, 15 Mh. 1336, 2 TS. 1333-1917, s. 1.
10131. İmzasız, Umûmî Harp, 7444, 15 Mh. 1336, 2 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği.)
10132. İmzasız, Meclis-i Millî'nin Resmi Küşâdı, 7444, 15 Mh. 1336, 2 TS. 1333-1917, s. 2.
10133. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7444, 15 Mh. 1336, 2 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tayin, Nikâh Kânûnu.)
10134. J. Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 7444, 15 Mh. 1336, 2 TS. 1333-1917, s. 2.
10135. M. A. [!], K. [ع], Son Haberler, 7444, 15 Mh. 1336, 2 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, İtalyan Hezimet ve Paris Gazetelerinin Mütalaatı, Yeni İtalyan Kabinesi.)
10136. İmzasız, İmtihân-ı Umûmî'de Birincilik, 7445, 16 Mh. 1336, 3 TS. 1333-1917, s. 1. (İki devletin imtihandan geçtiğini anlatıyor.)
10137. M. A. [!], K. [ع], Umûmî Harp, 7445, 16 Mh. 1336, 3 TS. 1333-1917, s. 1. (Dünkü Bulgar Harp Raporu, Yeniden 17.000 Tuna Daha.)
10138. İmzasız, İtalyan Felâketi, İtilafçıların Muâveneti, 7445, 16 Mh. 1336, 3 TS. 1333-1917, s. 1.
10139. M. A. [!], K. [ع], Rusya Ahvâli, 7445, 16 Mh. 1336, 3 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Krensky'nin Avdeti, İbtidâi Parlamento.)
10140. İmzasız, Hukuk-ı Aile Kararnâmesi, 7445, 16 Mh. 1336, 3 TS. 1333-1917, s. 2.
10141. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7445, 16 Mh. 1336, 3 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Şişli Emrâz-ı Akliye Müessesesinde.)
10142. M. A. [!], K. [ع], Son Haberler, 7445, 16 Mh. 1336, 3 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Trablusgarp'ta İtalyan Hezimetleri ve İtalyan Vahşetleri, İtalya'ya İngiliz-Fransız Muaveneti.)
10143. İmzasız, Kont Gertling, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 1.

- 10144.M. A. [!], K. [ق], İtalyan Rezalet-i Askeriyesi, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 1.
10145. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsî Telgraflarımız, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10146.M. A. [!], K. [ق], Umûmî Harp, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Treçinko'nun Beyânatı.)
- 10147.İmzasız, İspanya'da Riyâset-i Vükelâ Namzetleri, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10148.İmzasız, Hukuk-ı Aile Kararnâmesi, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 2.
- 10149.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Hakkı Paşa'nın Azimet, Berlin ile İstanbul Arasında, Nişan ve Tevcihat.)
- 10150.M. A. [!], K. [ق], Son Haberler, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Londra'nın Bombardımanı, Hindeneburg Berlin'de, Yeni İtalyan Kabinesi.)
- 10151.İmzasız, Beşerde Sulha Kabiliyet, 7447, 18 Mh. 1336, 5 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10152.İmzasız, Berlin-İstanbul Tarik-i Havaisi, 7447, 18 Mh. 1336, 5 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10153.M. A. [!], K. [ق], Umûmî Harp, 7447, 18 Mh. 1336, 5 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Dünkü Bulgar Teblîği.)
- 10154.İmzasız, Rusya Ahvali, 7447, 18 Mh. 1336, 5 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Milikov'un Tenkidâtı.)
- 10155.M. A. [!], İtalyan Hezimetinden Sonra, 7447, 18 Mh. 1336, 5 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10156.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7447, 18 Mh. 1336, 5 TS. 1333-1917, s. 1, 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Huzura Kabul, Nişan.)
- 10157.İmzasız, Hukuk-ı Aile Kararnâmesi, 7447, 18 Mh. 1336, 5 TS. 1333-1917, s. 2.
- 10158.M. A. [!], K. [ق], Son Haberler, 7447, 18 Mh. 1336, 5 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Şimal-i İtalya Mıntıka-i Harp, İran Kabinesi.)
- 10159.İmzasız, Gayesiz Bir Muhârib, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1. (İngiltere hk.)
- 10160.K. [ق], Bir İngiliz Amiralinin Beyânatı, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10161.M. A. [!], K. [ق], Umûmî Harp, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bir Amerika Sefine-i Harbiyesinin Garkı, Bir İngiliz Gazetesinin Tenkidâtı, Vaziyete Kim Hâkim?)

10162. İmzasız, İspanya Kabinesi Yeniden Teşkil Edildi, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1.
10163. İmzasız, Fotoğraf, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1. (Garçia Pribeto.)
10164. J. Cevdet, Husûsi Mektuplarımız, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1.
10165. M. A. [!], İtalya Hezimet-i Askeriyesi, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1.
10166. İmzasız, Seyyid Hâşim Bey'in İrtihâli Münâsebetiyle, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1.
10167. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Heyet-i Mahsûsanın Avdeti, Yevm-i Mahsûs, Meclis-i Ayan.)
10168. İmzasız, Hukuk-ı Aile Kararnâmesi, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1.
10169. M. A. [!], K. [ç], Son Haberler, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Türkiye Harbe Gireli Üç Sene Oldu, Kafkasya Havalisinde Yeni Bir Devlet, İtalyanlardan Alınan Ganaim.)
10170. İmzasız, İngiltere'nin Rakipleri, 7449, 20 Mh. 1336, 7 TS. 1333-1917, s. 1.
10171. M. A. [!], K. [ç], Umûmî Harp, 7449, 20 Mh. 1336, 7 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Teblîği, Dünkü Bulgar Teblîği.)
10172. M. A. [!], K. [ç], Rusya Ahvâli, 7449, 20 Mh. 1336, 7 TS. 1333-1917, s. 1.
10173. M. A. [!], Venedik Ovası'nda Mağluplar Çekilir ve Galipler Kovalar İken, 7449, 20 Mh. 1336, 7 TS. 1333-1917, s. 1.
10174. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7449, 20 Mh. 1336, 7 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihat ve Nişan, Borsa Muamelâtı Hakkında, San'atoryum Teşkilâtı.)
10175. İmzasız, Hukuk-ı Aile Kararnâmesi, 7449, 20 Mh. 1336, 7 TS. 1333-1917, s. 2.
10176. M. A. [!], K. [ç], Son Haberler, 7449, 20 Mh. 1336, 7 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Tirol Cephesi'nde Taarruz Başladı, İtalya'ya İmdâd, Kumandanlıkları Paylaşmıyorlar.)
10177. [ORAN], Ahmet Cevdet, Nerede Taalluk Eder, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 1. (Verem hk.)
10178. İmzasız, İtalyan Cephelelerinde Pek Meraklı Harekât Cereyân Ediyor, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 1.
10179. M. A. [!], K. [ç], Rusya Ahvâli, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 1.

- 10180.M. A. [I], K. [C], Umûmî Harp, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanların Sabah Tebliği, Romen Cephesi'nde Kalasada, Bir Fransız Amiralinin Vefatı.)
- 10181.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Tayin, Maarif Haberleri.)
- 10182.Mehmed Reşad, Müttefik Mükümdârlar Arasında, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 2.
- 10183.M. A. [I], K. [C], Son Haberler, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Çinde Japonya ve Amerika.)
- 10184.[ORAN], Ahmet Cevdet, İmparator ve Şehzâde Osman Fuad Heyet-i Mahsûsası, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10185.M. A. [I], K. [C], Umûmî Harp, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İngiltere Hükümetini Şiddetle Tenkit.)
- 10186.İmzasız, Rusya'da ve İngiltere'de Sulh Münakaşaları, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10187.İmzasız, Veneçiya Ovası'nda Seri Yürüyüş, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10188.İmzasız, Rusya'da Şürûş, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 2.
- 10189.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Hırka-i Saadeti Ziyaret, Meclis-i Mebûsân, Meclis-i Ayan, Almanya'ya Türk Talebesi İzamı, Harik.)
- 10190.M. A. [I], K. [C], Son Haberler, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Petersburg Kısmen Asi Sosyalistlerin Elinde.)
- 10191.İmzasız, Rus Hükümet-i Mevkitesinin İflâsı, 7452, 23 Mh. 1336, 10 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10192.L., K.[Kaf], İtalya'nın Başına Geçen Mağlubiyet Musibeti, 7452, 23 Mh. 1336, 10 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10193.K. [C], Umûmî Harp, 7452, 23 Mh. 1336, 10 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği.)
- 10194.İmzasız, Sulha Doğru Gidiyor muyuz?, 7452, 23 Mh. 1336, 10 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10195.İmzasız, Usûl-ı Mühâkemât-ı Şeriyye Kararnâmesi, 7452, 23 Mh. 1336, 10 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Mevâd-ı Umûmiye.)

10196. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7452, 23 Mh. 1336, 10 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Akd, Mahal.)
10197. M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7452, 23 Mh. 1336, 10 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, İtalyanlar Adıç'e Kadar Çekilecekler, İtilaf Meclis Harbi ve Azaları, Lehistan Meselesinin Sûret-i Hali, Macaristan'da Hükümet Fırkası.)
10198. İmzasız, Şafak Söküyor, 7453, 24 Mh. 1336, 11 Teşrîn-i Sâni, 1333-1917, s. 1.
10199. M. A. [1], K. [2], Rusya Müttefiklerine Sulh Ultimatomu Veriyor, Şafak Söküyor, 7453, 24 Mh. 1336, 11 Teşrîn-i Sâni, 1333-1917, s. 1.
10200. İmzasız, Almanya'da, Şafak Söküyor, 7453, 24 Mh. 1336, 11 Teşrîn-i Sâni, 1333-1917, s. 1.
10201. İmzasız, İtalya'da Venedik-Verona Hattına Doğru, Şafak Söküyor, 7453, 24 Mh. 1336, 11 Teşrîn-i Sâni, 1333-1917, s. 1.
10202. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7453, 24 Mh. 1336, 11 Teşrîn-i Sâni, 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, Medlil'in Bombardımanı Asur Adaları'nın İşgali.)
10203. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7453, 24 Mh. 1336, 11 Teşrîn-i Sâni, 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Azimet, Veliâhd Hazretleri'nin Nişanı, Memurinin Cevâz-ı İstihdâm Kararları.)
10204. M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7453, 24 Mh. 1336, 11 Teşrîn-i Sâni, 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Londra'da Ne Zannediyorlar, Nihayet Beş Hafta Zarfında Terk-i Silah, İtalyan Cephesini Ziyaret.)
10205. İmzasız, İstanbul San'at Şehri, 7454, 25 Mh. 1336, 12 TS. 1333-1917, s. 1. (İstanbul'un güzelliği hk.)
10206. M. A. [1], L., İtalyan Ordusu Kısmen Abluka Ediliyor mu?, 7454, 25 Mh. 1336, 12 TS. 1333-1917, s. 1.
10207. İmzasız, Sulha Doğru, 7454, 25 Mh. 1336, 12 TS. 1333-1917, s. 1.
10208. K. [2], Bulgarlar ve Harp, 7454, 25 Mh. 1336, 12 TS. 1333-1917, s. 2.
10209. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7454, 25 Mh. 1336, 12 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, Tahtelbahir Harbi, Almanya'da Vükelâ İşleri.)
10210. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7454, 25 Mh. 1336, 12 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Maarif Nişanı.)

- 10211.M. A. [1], K. [ق], Son Haberler, 7454, 25 Mh. 1336, 12 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Yeni Hükümete Sadakat, Sabık Çarın Hayatından Şikâyeti, Rusya Ahvali ve İngilizler, Civolti Meydana Çıkıyor.)
- 10212.İmzasız, Soudes, 7455, 26 Mh. 1336, 13 TS. 1333-1917, s. 1. (Rusya'nın soudes siyaseti hk.)
- 10213.İmzasız, İtalya'da Piyava Nehri Mürûd Edilmek Üzeredir, 7455, 26 Mh. 1336, 13 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10214.K. [ق], İmparator Hazretleri'nin Geçirdiği Kaza, 7455, 26 Mh. 1336, 13 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10215.M. A. [1], K. [ق], Rusya'da Suhlular İktidara Geçtikten Sonra, 7455, 26 Mh. 1336, 13 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10216.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7455, 26 Mh. 1336, 13 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Murassa İktidar Nişanı, Kabul-i Sefira, Ziyaret, Nişan, Meclis-i Ayan, Konya'da Ziraat, Konya Meclis-i Umûmisi, Dükkân Seddi, Divân-ı Harbe, Kaza, Vefat.)
- 10217.M. A. [1], K. [ق], Son Haberler, 7455, 26 Mh. 1336, 13 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Sulh Derken Harb-ı Dâhili mi Başlıyor, Soudes'in Vaziyeti, Yeni Rus Diktatörü, Kerensky Ne Kadar Gafil İmiş.)
- 10218.İmzasız, Viyana'da Osmanlı Ticaret Odası, 7456, 27 Mh. 1336, 14 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10219.M. A. [1], Rusya'da Vaziyet-i Meşkûk, 7456, 27 Mh. 1336, 14 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10220.M. A. [1], K. [Kaf], Umûmî Harp, 7456, 27 Mh. 1336, 14 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika'nın İtilâfa Muaveneti, Almanya'da Üserâ-yı harbiye 2 Milyon.)
- 10221.M. A. [1], Havalarda Hâkimiyet, 7456, 27 Mh. 1336, 14 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10222.İmzasız, İtalyanlar Piyave'de Sebât Edemiyorlar mı?, 7456, 27 Mh. 1336, 14 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10223.İmzasız, Takrîr-i Emin ve İnzibaya Mütealîk Mukarrerât, 7456, 27 Mh. 1336, 14 TS. 1333-1917, s. 2.
- 10224.K. [ق], Sulh Meselesi, 7456, 27 Mh. 1336, 14 TS. 1333-1917, s. 2.
- 10225.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7456, 27 Mh. 1336, 14 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ziyafet-i Seniyye, Huzura Kabul, Mülakat, İhtikâra Karşı Mücâdele.)

- 10226.M. A. [1], K. [ق], Son Haberler, 7456, 27 Mh. 1336, 14 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Bir Hindeneburg Arıyorlar, Rusya'da Harp Dahli.)
- 10227.İmzasız, Muhterem Rusya, 7457, 28 Mh. 1336, 15 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10228.M. A. [1], K. [ق], İtilaf Cepheleri'nde Hârekât-ı Tevhid İçin, 7457, 28 Mh. 1336, 15 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10229.M. A. [1], K. [ق], İtalya Haberleri, 7457, 28 Mh. 1336, 15 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10230.M. A. [1], K. [ق], Umûmî Harp, 7457, 28 Mh. 1336, 15 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Akvâm-ı İslâmiye ve Sulh Konferansı, Almanların Gündüz Tebliği.)
- 10231.İmzasız, Rusya'da: Galebe Kimin Tarafında? 7457, 28 Mh. 1336, 15 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10232.İmzasız, Tahtelbahirlerin İngiltere İaşesine Tesiri, 7457, 28 Mh. 1336, 15 TS. 1333-1917, s. 2.
- 10233.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7457, 28 Mh. 1336, 15 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Azimet, Aydın'da Şekâvet'in Tenkili, Tashih.)
- 10234.M. A. [1], K. [ق], Son Haberler, 7457, 28 Mh. 1336, 15 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Sabık Çar Sibirya İmparatoru.)
- 10235.İmzasız, Amerika'da Siyahîlerin Katl-i Âmmi, 7458, 29 Mh. 1336, 16 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10236.İmzasız, Nihayet Sükût, 7458, 29 Mh. 1336, 16 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10237.M. A. [1], Umûmî Harp, 7458, 29 Mh. 1336, 16 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, Pek Mühim Bir İcâd.)
- 10238.M. A. [1], K. [ق], Venedik Ovası'nda Bir Büyük Muhârebe Hazırlığı, 7458, 29 Mh. 1336, 16 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10239.. A. [Elif], K. [ق], Sabık Çar Kazanacak Yenilerden Biri mi?, 7458, 29 Mh. 1336, 16 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10240.İmzasız, Garip Bir Tayyare ve İlm-i Cû, 7458, 29 Mh. 1336, 16 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10241.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7458, 29 Mh. 1336, 16 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Şehzâde Fuad Efendi, Meclis-i Mebûsân, Meclis-i Ayan.)
- 10242.M. A. [1], K. [ق], Son Haberler, 7458, 29 Mh. 1336, 16 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Kerensky'nin Galebesi Yalan, Sulh Taraftarları Artıyor, Rus Sosyalistlerinin Beyânnâmesi.)

10243. İmzasız, Fransa'da, 7459, 30 Mh. 1336, 17 TS. 1333-1917, s. 1.
10244. İmzasız, İtilaf Memleketlerinde: Kabine Buhrânları, 7459, 30 Mh. 1336, 17 TS. 1333-1917, s. 1.
10245. İmzasız, Rusya'da Bir Muhârebe-i Dâhiliye Ber-devam, 7459, 30 Mh. 1336, 17 TS. 1333-1917, s. 1.
10246. İmzasız, İtalyan İnhizâmı, 7459, 30 Mh. 1336, 17 TS. 1333-1917, s. 1.
10247. Fatma Aliye, Şiir ve Kadın, 7459, 30 Mh. 1336, 17 TS. 1333-1917, s. 2.
10248. İmzasız, Umûmî Harp, 7459, 30 Mh. 1336, 17 TS. 1333-1917, s. 2.
10249. M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7459, 30 Mh. 1336, 17 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Stockholm İslâm Konferansı.)
10250. İmzasız, Sulh ve İktisâdiyyât, 7460, 1 S. 1336, 18 TS. 1333-1917, s. 1.
10251. M. A. [1], Fransa'da Buhrân, 7460, 1 S. 1336, 18 TS. 1333-1917, s. 1.
10252. M. A. [1], K. [2], Venedik Alpleri'nden Ovaya Sarkar İken, 7460, 1 S. 1336, 18 TS. 1333-1917, s. 1.
10253. K. [2], Rusya Bin Parça, 7460, 1 S. 1336, 18 TS. 1333-1917, s. 1.
10254. K. [2], Bir Mukâyese, 7460, 1 S. 1336, 18 TS. 1333-1917, s. 1.
10255. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7460, 1 S. 1336, 18 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, Yeniden 13,000 Tuna Daha.)
10256. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7460, 1 S. 1336, 18 TS. 1333-1917, s. 1, 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İstifâr-ı Hatır, Muhacirinin Mebde-i İskânları.)
10257. İmzasız, Arzıza-i Cevâbiyyeler, 7460, 1 S. 1336, 18 TS. 1333-1917, s. 2.
10258. M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7460, 1 S. 1336, 18 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Yeni Fransız Kabinesi.)
10259. [ORAN], Ahmet Cevdet, Lozan'daki Türk Talebe, 7461, 2 S. 1336, 19 TS. 1333-1917, s. 1.
10260. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7461, 2 S. 1336, 19 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, Yeni Lehistan Reis-i Nazırı.)
10261. M. A. [1], Fransa'da Clemanso Kabines, Teşekkül Etti, 7461, 2 S. 1336, 19 TS. 1333-1917, s. 1.
10262. M. A. [1], L., Rusya Sürûşu, 7461, 2 S. 1336, 19 TS. 1333-1917, s. 1.
10263. M. A. [1], L., İtalyan Hezimet-i İtalya Sulh İstiyor mu?, 7461, 2 S. 1336, 19 TS. 1333-1917, s. 1.

10264. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7461, 2 S. 1336, 19 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Arıza-i Cevabiyyenin Takdimi, Tevcihat ve Nişan, Tayin.)
10265. İmzasız, Suriye'nin Vaziyet-i İktisâdiyyesi, 7461, 2 S. 1336, 19 TS. 1333-1917, s. 2.
10266. M. A. [I], K. [C], Son Haberler, 7461, 2 S. 1336, 19 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, İtalya Başvekilinin Mühim Beyânatı, Maksimalistlerin Programı ve Sulh.)
10267. İmzasız, İmdâd Kâbil mi?, 7462, 3 S. 1336, 20 TS. 1333-1917, s. 1.
10268. [ORAN], Ahmet Cevdet, Husûsi Telgraflarımız, 7462, 3 S. 1336, 20 TS. 1333-1917, s. 1.
10269. K. [C], İtalya'ya Karşı Dağlarda Taarruz, 7462, 3 S. 1336, 20 TS. 1333-1917, s. 1.
10270. İmzasız, Rusya'da Bolşevikler Gâlib, 7462, 3 S. 1336, 20 TS. 1333-1917, s. 1.
10271. İmzasız, Roden'in Vefâtı, 7462, 3 S. 1336, 20 TS. 1333-1917, s. 1.
10272. İmzasız, İngiliz Donanması Almanya'ya Taarruz mu Ediyor?, 7462, 3 S. 1336, 20 TS. 1333-1917, s. 1.
10273. M. A. [I], K. [C], Umûmî Harp, 7462, 3 S. 1336, 20 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, İsviçre'ye Karşı Camusluk, Siyasi Haberler.)
10274. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7462, 3 S. 1336, 20 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ayan-ı Arıza-i Cevabiyyesinin Takdimi, Huzura Kabul, Yevm-i Kabul-i Sefirâ, Meclis-i Mebûsan, İhtikâra Karşı Mücâdele, Davet.)
10275. A. [Elif], K. [C], Son Haberler, 7462, 3 S. 1336, 20 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Japonya Avrupa'ya Asker Sevki Adimü'l-imbân, Amerika-Japonya Müzâkerâtı Münkati.)
10276. İmzasız, Fransa'ya Dâir İcmâl-i Ahvâl, 7463, 4 S. 1336, 21 TS. 1333-1917, s. 1.
10277. K. [C], Moskof Haberleri, 7463, 4 S. 1336, 21 TS. 1333-1917, s. 1.
10278. M. A. [I], Beklenen Meydan Muhârebesi Piyava ile Brenta Arasında Başlıyor mu?
10279. M. A. [I], K. [C], Umûmî Harp, 7463, 4 S. 1336, 21 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, Yeniden 36.000 Tuna Daha.)
10280. İmzasız, Maskim Gorki, 7463, 4 S. 1336, 21 TS. 1333-1917, s. 1.
10281. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7463, 4 S. 1336, 21 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kararnâmeler, İhtikâra Karşı Mücâdele, Divan-ı Harbe, Kalb Mecidiyelerinden Sakınınız.)

- 10282.M. A. [I], K. [C], Son Haberler, 7463, 4 S. 1336, 21 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Moskova'da Muhârebât-ı Medhişe, İngiltere Boş Duramıyor, İtalyan Cerâiti.)
- 10283.İmzasız, Clemanso, 7464, 5 S. 1336, 22 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10284.M. A. [I], İtilaf ve Vaziyet-i Vehimesi, 7464, 5 S. 1336, 22 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10285.K. [C], Ölmüş Bir İngiliz Cenerali, 7464, 5 S. 1336, 22 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10286.M. A. [I], K. [C], Rusya'da, 7464, 5 S. 1336, 22 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Kan Gövdeyi Götürmüş, Bolşeviklerin Galebesi, Rusya'da Teşkilât-ı Mahsûsa.)
- 10287.K. [C], İtalya'da Vaziyet-i Hazıra, 7464, 5 S. 1336, 22 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10288.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7464, 5 S. 1336, 22 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Huzura Kabul, Yüzer Dirhem Şeker.)
- 10289.[BEL], Yûsuf Râzi, Hayâl, 7464, 5 S. 1336, 22 TS. 1333-1917, s. 2. (Budapeşte Mektupları.)
- 10290.M. A. [I], K. [C], Son Haberler, , 7464, 5 S. 1336, 22 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Bolşevikler'in Kati Muzafferiyeti, Rus Askerleri Yalnız Sulh İstemiyor, Kerensky İntihar Etmiş, İngiltere'de Buhrân-ı Vükelâ İhtimâli.)
- 10291.İmzasız, Müstemirât, 7465, 6 S. 1336, 23 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10292.İmzasız, Sulha Doğru Hakiki Adım, 7465, 6 S. 1336, 23 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10293.M. A. [I], Abluka Münatıkanın Tevsii, 7465, 6 S. 1336, 23 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10294.İmzasız, Garp Cehpesinde Yeni Bir Taarruz, 7465, 6 S. 1336, 23 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10295.M. A. [I], K. [C], Umûmî Harp, 7465, 6 S. 1336, 23 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, İngiltere Hala Sulh Aleyhinde, Lehistan Meselesi ve Macaristan.)
- 10296.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7465, 6 S. 1336, 23 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tevcihat, İhtikâra karşı Mücâdele, Meclis-i Mebûsan, Şirket-i Hayriyye'ye Teşekkür.)
- 10297.M. A. [I], K. [C], Son Haberler, 7465, 6 S. 1336, 23 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Avam Kamarası'nda Başvekile Taarruzlar, Fransa Kabinesi'nin Beyânnâmesi.)

10298. İmzasız, Biraz Görgü, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1. (Görgü hk.)
10299. M. A. [ ], İngiltere’de Loyd Corch’un Aleyhinde Cereyan, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1.
10300. M. A. [ ], L., İtalya İnhizâmı, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: İtalyan İçin Felâket, İngiliz-Fransız Muâveneti 10 Fırka, O kadar Kuvvetleri Var mı? İtalya Korkusu.)
10301. M. A. [ ], L., Bolşeviklerin Mütâreke Teklifi Tayid Etti, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1.
10302. İmzasız, Ruslarla Mütâreke Edildiği Takdirde, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1.
10303. M. A. [ ], Tahtelbahirler Harbi, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1.
10304. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Malûl Üserâmızın Avdeti, Ziyafet, Kibrit Bulunmuyor.)
10305. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Dört Beş Asır Evvelki Zirâat Nazırlarımız, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1.
10306. M. A. [ ], K. [ ], Son Haberler, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Papa’nın Yeni Bir Teşebbüsü Sulhperverânesi, Petersburg Ahvâli-Bolşeviklerin Vaziyeti.)
10307. İmzasız, Sulh Ümidleri, 7467, 8 S. 1336, 25 TS. 1333-1817, s. 1.
10308. M. A. [ ], Umûmî Harp, 7467, 8 S. 1336, 25 TS. 1333-1817, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, İtalya Cephesi’nde Vaziyet.)
10309. M. A. [ ], K. [ ], Mütareke ve Sulha Doğru Giderken, 7467, 8 S. 1336, 25 TS. 1333-1817, s. 1.
10310. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Fatih Türbesi’ni Ziyaret, 7467, 8 S. 1336, 25 TS. 1333-1817, s. 1, 2.
10311. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7467, 8 S. 1336, 25 TS. 1333-1817, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Mebûsan, Fethi Bey Şerefine Ziyafet, Eskişehir Kutu Kibrit, Soğan ve Kestane Celbi.)
10312. M. A. [ ], K. [ ], Son Haberler, 7467, 8 S. 1336, 25 TS. 1333-1817, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, İran ve Afgan Nişan Ahvâli, Papa’nın Yeni Notası Teyid Etmiyor, Rusya’da Yeni Bir Hükümet Daha.)

10313. İmzasız, Mösyö Clemanso ve Hukuk-ı Düvel, Cemiyet-i Milel, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 1.
10314. M. A. [I], K. [C], Umûmî Harp, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, Amerikan Askerinin Avrupa'ya Nakli.)
10315. M. A. [I], K. [C], Rusya'da Yeni Hükümet ve Mütâreke, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 1.
10316. K. [C], L., Fransa'da, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 1.
10317. İmzasız, Şimâl-i İtalya'da Ordular Karşı Karşıya, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 1.
10318. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Senatoryumlar Meselesi.)
10319. [ALTINAY], Ahmet Refik, Tarih Nazarında İbrahim Paşa, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 2.
10320. M. A. [I], K. [C], Son Haberler, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Hafî Muahedâtın Neşrine Başladı, İki İngiliz Askerî Kumandanları.)
10321. İmzasız, Âti-i Mâlî, 7469, 10 S. 1336, 27 TS. 1333-1917, s. 1. (Gelecek hk.)
10322. M. A. [I], K. [C], Umûmî Harp, 7469, 10 S. 1336, 27 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, İtalya'da Civolti Taraftarları.)
10323. M. A. [I], K. [C], Rusya'da Yeni Hükümet ve İcraâtı, 7469, 10 S. 1336, 27 TS. 1333-1917, s. 1.
10324. [ALTINAY], Ahmet Refik, Tarih Nazarında İbrahim Paşa, 7469, 10 S. 1336, 27 TS. 1333-1917, s. 1.
10325. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7469, 10 S. 1336, 27 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Mahkûm ve Mücremlerin Yol Masrafları, Meclis-i Mebûsân, Enver Paşa'nın Beyânatı, Meclis-i Ayân, Kabul-i Sefirâ, Sofya Sefiri Fethi Bey, Elishleri Sınıfı.)
10326. M. A. [I], K. [C], Son Haberler, 7469, 10 S. 1336, 27 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Tanca'da Ahvâl-i Müşevveş, İtalya'da Vaziyet-i Askeriye, Rusya'da Sosyalizm Usûlleri.)
10327. İmzasız, Vaziyet-i Ruhiye, 7470, 11 S. 1336, 28 TS. 1333-1917, s. 1.
10328. M. A. [I], K. [C], Umûmî Harp, 7470, 11 S. 1336, 28 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, 1053 Sefine Batırılmış.)

10329. İmzasız, Mütârekenin Kabul ve Muhâsemâtın Tatili, 7470, 11 S. 1336, 28 TS. 1333-1917, s. 1.
10330. M. A. [I], K. [C], Bolşevikîler Hükümeti Kuvvetlendi, 7470, 11 S. 1336, 28 TS. 1333-1917, s. 1.
10331. K. [C], İtalyanlar Mukâvemet Çalışıyorlar, 7470, 11 S. 1336, 28 TS. 1333-1917, s. 1.
10332. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7470, 11 S. 1336, 28 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Malul Üserâ-yı Ecnebiyye, Muvasalat, İhtikâra Karşı Mücâdele.)
10333. [ALTINAY], Ahmet Refik, Tarih Nazarında İbrahim Paşa, 7470, 11 S. 1336, 28 TS. 1333-1917, s. 2.
10334. M. A. [I], K. [C], Son Haberler, 7470, 11 S. 1336, 28 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Rusya'da Hafî Vesikaların Neşri.)
10335. İmzasız, Aferin Bolşevikler, 7471, 12 S. 1336, 29 TS. 1333-1917, s. 1.
10336. M. A. [I], K. [C], Umûmî Harp, 7471, 12 S. 1336, 29 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, İtilaf Şura-yı Askeriyesi, Bir de Amiraller Meclisi, Amerikan Askerleri.)
10337. İmzasız, Yeni Rusya, Tuttuğu Mütâreke ve Sulh Yolunda Berdevam, 7471, 12 S. 1336, 29 TS. 1333-1917, s. 1.
10338. M. A. [I], K. [C], İtalya'da, 7471, 12 S. 1336, 29 TS. 1333-1917, s. 1.
10339. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7471, 12 S. 1336, 29 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Peşte'de Cami-i Şerif.)
10340. [UZ], Kâzım, Millî Mûsikî, 7471, 12 S. 1336, 29 TS. 1333-1917, s. 2. (Türk müziği hk.)
10341. M. A. [I], K. [C], Son Haberler, 7471, 12 S. 1336, 29 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Rusya Sulh-i Münferid Yapacaktır, Rus Ordusunun Terhisi, Ordu ve Donanmaya Sulh Beyânnâmesi, Kafkasya İstiklâli, İtalya'da İngiliz Kumandanı.)
10342. İmzasız, Hileli İflâs, 7472, 13 S. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 1.
10343. İmzasız, Meclis-i Mebûsan, 7472, 13 S. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Cavid Bey'in Beyânatı.)
10344. M. A. [I], K. [C], Rus Mütârekesi, Hafî Evrakın Neşri, 7472, 13 S. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 1.

- 10345.M. A. [1], İtalya Cephesi ve Fransa'nın Akıbeti, 7472, 13 S. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 1.
- 10346.İmzasız, Avanslar ve Evrâk-ı Nakdiye, 7472, 13 S. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 2.
- 10347.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7472, 13 S. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Memurinin Ticaretle İstigalleri, İrtihal, Tebdilât-ı Hevâiyye.)
- 10348.M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7472, 13 S. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Bütün Muhâriplere Sulh Beyânnâmesi.)
- 10349.[ORAN], Ahmet Cevdet, Evrâk-ı Hafiyenin Neşri, 7473, 14 S. 1336, 1 KE. 1333-1917, s. 1. (Bahsedilen evrakların neşredilmesi hk.)
- 10350.M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7473, 14 S. 1336, 1 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, İtalya'da Dâhili Fesat mı?.)
- 10351.M. A. [1], Rusya Mütârekeye Girdikten Sonra, 7473, 14 S. 1336, 1 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10352.M. A. [1], Muteliflerin Müşkül ve Vaziyet-i Askeriyeleri, 7473, 14 S. 1336, 1 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10353.İmzasız, Almanya Başvekilin Azimkâr Bir Nutku, 7473, 14 S. 1336, 1 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10354.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7473, 14 S. 1336, 1 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Darphâneyi Ziyaret, Meclis-i Mebûsan'da, Zeytinyağı, Eğirdir Gölü'nde Römorkor, Tebdilât-ı Hevâiyye.)
- 10355.M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7473, 14 S. 1336, 1 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, İsviçre Hükümeti Lenin Aleyhdârı, Rusya'da Rütbelerin İlgası.)
- 10356.[ORAN], Ahmet Cevdet, Nesl-i Âti Nasıl Yetişir? 7474, 15 S. 1336, 2 KE. 1333-1917, s. 1. (Gelecek neslin nasıl yetişmesi gerektiği hk.)
- 10357.M. A. [1], Umûmî Harp, 7474, 15 S. 1336, 2 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanların Gündüz Tebliği, Her Ümid Amerika'da.)
- 10358.M. A. [1], K. [2], Sulh Müzâkerâtı Başlıyor, 7474, 15 S. 1336, 2 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10359.İmzasız, Almanya Hariciye Nâzırı'nın Nutku, 7474, 15 S. 1336, 2 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10360.İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7474, 15 S. 1336, 2 KE. 1333-1917, s. 2.

10361. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7474, 15 S. 1336, 2 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Handan Saltanat Meclisi, İhtikâra Karşı Mücâdele, Tünel Meselesi, Davet.)
10362. M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7474, 15 S. 1336, 2 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Lenin Hükümeti ve İtilaf Süferâsi, Petersburg-Berlin Arasında Muhârebe, Besarabya'nın İlân-ı İstiklâli.)
10363. İmzasız, Seyr-i Tabii, 7475, 16 S. 1336, 3 KE. 1333-1917, s. 1. (Sulh ve mütareke hk.)
10364. M. A. [1], Garp Cephesi'nde Muvaffkiyetli Bir Taarruz, 7475, 16 S. 1336, 3 KE. 1333-1917, s. 1.
10365. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7475, 16 S. 1336, 3 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dünkü Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Reichstag'da Harp Tahsisâtı, Amerika İmdâd Etmezse İş Fenâ, Bizim Aleyhimizdeki Vesâik-i Siyâsiyeden.)
10366. M. A. [1], K. [2], Müzâkerât Kemâl-i Kirâsmı ile Devam Ediyor, 7475, 16 S. 1336, 3 KE. 1333-1917, s. 1.
10367. İmzasız, Hariku'l-âde Bir Tayyareci, 7475, 16 S. 1336, 3 KE. 1333-1917, s. 1.
10368. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7475, 16 S. 1336, 3 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Dördüncü Vakıf Han, Nevşehirli İbrahim Paşa Hakkında, Acele, İstanbul Mebusu İntihâbı, İhtikâra Karşı Mücâdele, Hamalların İhtikârı, Polis İdâre-i Umûmiyesi Dâiresi, Tramvaylara Nasıl Binilecek.)
10369. M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7475, 16 S. 1336, 3 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Neşr Edilen Hafî Vesikalar, Rus Vapurlarının Müsâderesi, İsviçre'nin Bî-terafılığı ve Amerika.)
10370. İmzasız, İskandinav İttifâkı, 7476, 17 S. 1336, 4 KE. 1333-1917, s. 1.
10371. İmzasız, Fransa'da, 7476, 17 S. 1336, 4 KE. 1333-1917, s. 1.
10372. M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7476, 17 S. 1336, 4 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Teblîği, Tahtelbahir Muhârebesinin Tesiri, İtalya'nın Berbad Vaziyeti.)
10373. İmzasız, Bâb-ı Ali'ye Resmen Mütareke ve Sulh Teklifi, 7476, 17 S. 1336, 4 KE. 1333-1917, s. 1.
10374. M. A. [Elif], K. [2], Rusya'da Mütareke Meselesi Etrafında, 7476, 17 S. 1336, 4 KE. 1333-1917, s. 1.

10375. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7476, 17 S. 1336, 4 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İstanbul, Sofya Telefon Hattı, Mecânen Mirî Ormanlarından Kereste Katî, Meclis-i Mebûsan, Meclis-i Ayan, Cemiyet-i Umûmiye-i Belediye, Tevcihat-ı Mülkiye.)
10376. M. A. [!], K. [ق], Son Haberler, 7476, 17 S. 1336, 4 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Lenin ve Paris Konferansı, Amerika'nın Şiddetli Protestosu.)
10377. İmzasız, Sulh Olacak, 7477, 18 S. 1336, 5 KE. 1333-1917, s. 1.
10378. M. A. [!], K. [ق], Rus Cephesi'nde Mürahaslar Arasında Mütareke Müzâkerâtı, 7477, 18 S. 1336, 5 KE. 1333-1917, s. 1.
10379. [ALTINAY], Ahmet Refik, Nevşehirli İbrahim Paşa Türk'tü ve Müslümandı, 7477, 18 S. 1336, 5 KE. 1333-1917, s. 1.
10380. M. A. [!], K. [ق], Umûmî Harp, 7477, 18 S. 1336, 5 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, Dünkü Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, İngiliz Harp Filosunun Tevâkusu.)
10381. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7477, 18 S. 1336, 5 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Gümrük Resminin Tatili Hakkında Kânûn, İzmir Piyasasında, Donanma Cemiyeti Piyangosu.)
10382. M. A. [!], K. [ق], Son Haberler, 7477, 18 S. 1336, 5 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Mütareke Akdedildi, Vesâik-i Hafiyeden 28. Muahedenin Neşri.)
10383. İmzasız, Memleketimiz ve Ucuz Demiryolları, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 1.
10384. K. [ق], Rusya'da, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 1.
10385. İmzasız, Avusturya Hariciye Nazırının Nutku, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 1.
10386. K. [ق], İmparator Şarl Hazretleri'nin Nutku, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 1.
10387. [ALTINAY], Ahmet Refik, Nevşehirli İbrahim Paşa Türk'tü ve Müslümandı, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 2.
10388. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Huzura Kabul, Nişan, İhtikâra Karşı Mücâdele, Patiska Tevzii.)

- 10389.M. A. [1], K. [3], Vaziyet-i Harbiyeye Dâir Hindeneburg ve Ludendorf'ın Beyânatı, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10390.M. A. [1], K. [3], Son Haberler, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Mütâreke Hakkında Umûmî Mükâmelât, Treçko'nun Beyânatı, Trablusgap'a Dâir Bir Hafî Muahede, Makismalist Taraftarları Çoğalıyor.)
- 10391.İmzasız, Neticeye Doğru, 7479, 20 S. 1336, 7 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10392.M. A. [1], Mütêreke ve Müsalaha Yolunda, 7479, 20 S. 1336, 7 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10393.İmzasız, Avusturya Hariciye Nazırının Nutkundan Mab'ad, 7479, 20 S. 1336, 7 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10394.İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7479, 20 S. 1336, 7 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10395.İmzasız, Meclis-i Ayan, 7479, 20 S. 1336, 7 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10396.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7479, 20 S. 1336, 7 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabu, Zeytinyağı Mahsûlü.)
- 10397.M. A. [1], K. [3], Son Haberler, 7479, 20 S. 1336, 7 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi.)
- 10398.İmzasız, Bilanço, 7480, 21 S. 1336, 8 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10399.M. A. [1], K. [3], Umûmî Harp, 7480, 21 S. 1336, 8 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Bizlere de İlân-ı Harp, Avusturya'ya İlân-ı Harbin Sebebi, Yunanistan'da Seferberlik, Hindeneburg ve Ludendorf.)
- 10400.K. [3], İngiliz, Fransız ve İtalyan Ordularının Darbeleri, 7480, 21 S. 1336, 8 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10401.M. A. [1], Mütêreke ve Sulh – Rusya ve Vekâyî.)
- 10402.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7480, 21 S. 1336, 8 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Müsâmere-i Tabiye, Şehrimizde Şark Kumpanyaları.)
- 10403.[ALTINAY], Ahmet Refik, İbrahim Paşa Türk'tü ve Müslümandı, 7480, 21 S. 1336, 8 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10404.M. A. [1], K. [3], Son Haberler, 7480, 21 S. 1336, 8 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Kont Tiza'nın Beyânatı, Macar Delegasyonunda Kont Cernin, Meclis-i Müessesâtın İçtimâî, Karargâhından Kovuyorlar, Caledin'e İlân-ı Harp.)
- 10405.[ORAN], Ahmet Cevdet, Âti-i Mâlimiz, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10406.M. A. [1], Saray Ordusu, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 1.

- 10407.M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, Dünkü Bulgar Tebliği, Türk ve İngiliz Mecruhlarının Miyadelesi.)
- 10408.M. A. [1], Rusya Vekâyii ve İngiltere’de Mühim Bir Sulh Teşebbüsü, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10409.K. [2], Kongre’de Wilson’un Nâtika-perdâzlığı, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10410.K. [2], Avusturya-Macar Delegasyon Meclisi’nde, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10411.İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10412.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tahsisât-ı Fevkâlâde-i Şehriye, Üzüm ve İncir Mahsûlü.)
- 10413.M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Trveçki’nin Beyânnâmesi.)
- 10414.İmzasız, Gâlip, Mağlûp, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10415.İmzasız, Amerika’nın İttifâk-ı Murabba Erkânına İlân-ı Harbi, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10416.M. A. [1], Mütâreke ve Sulh, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10417.M. A. [1], K. [2], Umûmî Harp, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Alman Gündüz Tebliği, Dünkü Bulgar tebliği, Lehistan Kabinesi.)
- 10418.M. A. [1], Muhtemel Bir Tebdil, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10419.M. A. [1], Rusya Vukûâtı, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10420.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vûkelâ, Nişan, Türkiye’nin Arazi-i Mezrûâsı.)
- 10421.[GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Lakırdı Beynimizde, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 2. (Öykü.)
10422. M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Prusya Meclisi’nde İntihâb Kânûnu, Kont Cernin Berlin’de, Portekiz’de İhtilâl.)
- 10423.İmzasız, Amerika’nın Harbi, 7483, 24 S. 1336, 11 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10424.İmzasız, İtilâf’ın Yeni Sulh Şartları, 7483, 24 S. 1336, 11 KE. 1333-1917, s. 1.

- 10425.M. A. [1], Bütün Şark'da Silah Faaliyetinin Tatili, 7483, 24 S. 1336, 11 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10426.M. A. [Elif], K. [3], Lenin ile Treçkvy'e Nobel Sulh Mükâfâtı, 7483, 24 S. 1336, 11 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10427.Fatma Aliye, Damad İbrâhim Paşa Meselesi, 7483, 24 S. 1336, 11 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10428.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7483, 24 S. 1336, 11 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Kabul-ı Sefirâ, Meclis-i Mebûsân.)
- 10429.M. A. [1], K. [3], Son Haberler, 7483, 24 S. 1336, 11 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Almanya ile Kat'i Münâsebet, İngilizler Hezimetlerini Nasıl Tevil Ederler, Portekiz İhtilâli.)
- 10430.[ORAN], Ahmet Cevdet, Avrupa'da Tahsil, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10431.K. [3], Sıra İtalya'da mı?, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10432.K. [3], Vaziyet-i Harbiye, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10433.M. A. [1], İtalya Kanmıyor, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10434.M. A. [1], Cambero'daki Darbe, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10435.K. [3], Amerika ve Bulgaristan, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10436.Fatma Aliye, Damad İbrahim Paşa, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10437.M. A. [1], K. [3], Son Haberler, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Rusya'nın Şerâiti Sulhiyyesi, Ukranya'da Sulha Talep, Finlandiya Cumhuriyeti, Rusya'dan Ayrılmışlar.)
- 10438.[ORAN], Ahmet Cevdet, Sıhât-i Âmme Nezâreti, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10439.M. A. [1], Mütâreke Müzâkerâtında, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10440.İmzasız, Çin ve Japonya'nın Rusya Aleyhinde Hareketi, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10441.İmzasız, Mütareke ve Tesirâtı, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10442.M. A. [1], Bucana'nın Manevrası, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10443.M. A. [1], İngiltere ve Sulh, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10444.M. A. [1], Bir Sene İçinde, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 1.

- 10445.[ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Aleyhtarları, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10446.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Huzura Kabul, Meclis-i Vükelâ, Şükrü Bey'in İstifâsı, Muallim ve Muallimelerin Maaşatı.)
- 10447.M. A. [1], K. [3], Son Haberler, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Müzâkerâtın Sûret-i Cereyânı İlân Olunacak, Alman Askerine Asla Mekûlat Verilmemeli imiş, Rusya'da Umûm-ı Askerin Terhisine Başlanmış.)
- 10448.İmzasız, Bolşevikleri de mi Aldatıyorlar?, 7486, 27 S. 1336, 14 Kânûn-ı Sâni, 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Tehdit ve EntriKS. Şu İki Lafız İngiltere'nin Vaziyetini İcmâle Kâfidir.)
- 10449.M. A. [1], K. [3], İtalya'da Müşkülât, 7486, 27 S. 1336, 14 Kânûn-ı Sâni, 1333-1917, s. 1.
- 10450.K. [3], Portekiz Karışıklığı, 7486, 27 S. 1336, 14 Kânûn-ı Sâni, 1333-1917, s. 1.
- 10451.K. [3], Şark'da Rusya ile Müsâlaha Akdedilirse, 7486, 27 S. 1336, 14 Kânûn-ı Sâni, 1333-1917, s. 1.
- 10452.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7486, 27 S. 1336, 14 Kânûn-ı Sâni, 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Tahsisât-ı Fevkâlâde, Tramvaylar Hakkında Birkaç Söz, Maliye Nazırının Beyânatı.)
- 10453.İmzasız, Meclis-i Mebûsân'ın 17. İçtimâi, 7486, 27 S. 1336, 14 Kânûn-ı Sâni, 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Maliye Nazırı Cavid Beyefendi'nin Beyânatı.)
- 10454.M. A. [1], K. [3], Son Haberler, 7486, 27 S. 1336, 14 Kânûn-ı Sâni, 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Rus Stockholm Sefiri'nin Beyânatı, Roke Cenerali Saray'a Halef Olacak.)
- 10455.İmzasız, Yün Çorap, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 1. (Fransızlar hk.)
- 10456.K. [3], Kornilov ile Harp, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10457.İmzasız, Romanya Kralı'nın İstifası Haberi, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10458.M. A. [1], K. [3], Rus Mütâreke Heyetinin Hareketi, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 1.

10459. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık Resm-i Alisi, Mütarekeden Sonra Piyasa, Cemiyet-i Tıbbiye-i Osmaniye'nin İçtimai, Sahib-i İmtiyâzımızın Avdeti.)
10460. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Alehtarları, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 2.
10461. M. A. [I], K. [Ü], Son Haberler, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Müzâkerât-ı Sulhiyye Brest-Litovsk Şehrinde Cereyan Ediyor, Kânûn-ı Sâni'ye Kadar Sulh Akdetmeli İmişler, Meclis-i Mebûsân'ın Tatil-i İçtimâi.)
10462. İmzasız, Fransa'da Siyaset-i Dâhiliye Karışıyor, 7488, 29 S. 1336, 16 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Fransa Büyük ve Rezâletli Davaların Özvatandır.)
10463. K. [Ü], İngiltere'nin Masrafı Günde 6,5 Milyon, 7488, 29 S. 1336, 16 KE. 1333-1917, s. 1.
10464. M. A. [I], Rusya'da Karışıklık Gittikçe Artıyor, 7488, 29 S. 1336, 16 KE. 1333-1917, s. 1.
10465. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7488, 29 S. 1336, 16 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Veliadh Hazretleri ile Hariciye Nazırının Azimetleri.)
10466. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7488, 29 S. 1336, 16 KE. 1333-1917, s. 2.
10467. M. A. [I], K. [Ü], Son Haberler, 7488, 29 S. 1336, 16 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Mütareke Projesi Kısmen Kati Sûrette Tanzim Edildi, Rusya'da Harb- Dâhili, Kornilov Kıtatı Mağlup, Yunanistan Balkan Hareketine İştirâk Edecek.)
10468. İmzasız, Vaziyet-i Askeriye, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 1.
10469. K. [Ü], Lenin Kazanıyor, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 1.
10470. İmzasız, Mütâreke Muâhedenâmesi İmza Edildi, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 1.
10471. Millî [Ajans], Teblîğ-i Resmî, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 1.
10472. İmzasız, Klemanso-Kabio, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 1.
10473. İmzasız, İyi Bir Teşebbüs, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 1.
10474. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Aleyhtarları, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 2.

10475. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Dünkü Piyasa Etrafında, Kavanin ve Nizamât.)
10476. M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macaristan Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Loyd Corch'un Beyânâtı, Rusya'da Bir Darbe-i Hükümet Muhtemel İmiş, Rus Müslümanlarına Bir Beyânnâme.)
10477. İmzasız, İstikbal-i Sanayimiz, 7490, 2 RE. 1336, 18 KE. 1333-1917, s. 1.
10478. İmzasız, İngiltere'yi Harpte Devama İcbâr Edenler, 7490, 2 RE. 1336, 18 KE. 1333-1917, s. 1.
10479. K. [2], Kazaklar Yola Geliyor, 7490, 2 RE. 1336, 18 KE. 1333-1917, s. 1.
10480. M. A. [1], K. [2], Derhal Sulh Müzâkerâtına Başlanıyor, 7490, 2 RE. 1336, 18 KE. 1333-1917, s. 1.
10481. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7490, 2 RE. 1336, 18 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Veliahd-ı Saltanat Hazretleri Sofya'da, Hariciye Nazırı Sofya'da, Mütareke'nin Tebliği, Şehrimiz Piyasasındaki Tesiri.)
10482. İmzasız, Meclis-i Mebûsân, 7490, 2 RE. 1336, 18 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt başlık: 19. İçtimâi.)
10483. M. A. [1], Son Haberler, 7490, 2 RE. 1336, 18 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi.)
10484. İmzasız, Çin'in ve Meksiko'nun Kaynatılması Gözlerin Öbür Tarafında, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 1.
10485. İmzasız, Veliahd Hazretleri, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 1.
10486. M. A. [1], Sulh Müzâkerâtı, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 1.
10487. İmzasız, Makedonya Cephesi, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 1.
10488. K. [2], Kazaklar ve Caledin, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 1.
10489. İmzasız, Kumar Hakkında, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 1.
10490. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Aleyhtarları, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 2.
10491. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Maarif Nezareti Vekâleti, Bulgar Sefirinin Avdeti, Adebîyat Fakültesi Mecmûasının Bir Kararı, İzmir'de Zeytin Yağı.)
10492. M. A. [1], Son Haberler, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Çar Nikolay Firar Etmemiş, Batırılan Vapurlar.)

10493. İmzasız, Şehrimizin Kalabalığı, 7492, 4 RE. 1336, 20 KE. 1333-1917, s. 1.
10494. M. A. [ ], Rus Başkumandanlarıyla Mürahasları Arasındaki Mütâreke Şartları, 7492, 4 RE. 1336, 20 KE. 1333-1917, s. 1.
10495. M. A. [ ], Rusya İle Müzâkerât-ı Sulhiyye ve İtilafıyyun, 7492, 4 RE. 1336, 20 KE. 1333-1917, s. 1.
10496. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7492, 4 RE. 1336, 20 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Selamlık, Huzura Kabul, Mütârekeden Sonra Piyasa, Kumar Hakkında, Meclis-i Umûmî Azası, Dolandırıcılıkta Tekâmül.)
10497. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Aleyhtarları, 7492, 4 RE. 1336, 20 KE. 1333-1917, s. 2.
10498. M. A. [ ], Son Haberler, 7492, 4 RE. 1336, 20 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Hariciye Nazırımız Berlin'e Muvasalat Etti, Sırbistan'ı Sulha Davet, Romenlerin Bir Yalanı.)
10499. İmzasız, İçtimâî İletler, 7493, 5 RE. 1336, 21 KE. 1333-1917, s. 1.
10500. M. A. [ ], Mütârekeden Sonra, 7493, 5 RE. 1336, 21 KE. 1333-1917, s. 1.
10501. İmzasız, Lenin Hükümetinin Galibiyet-i Katiyesi, 7493, 5 RE. 1336, 21 KE. 1333-1917, s. 1.
10502. M. A. [ ], K. [ ], İngiliz Donanması, 7493, 5 RE. 1336, 21 KE. 1333-1917, s. 1.
10503. M. A. [ ], Felâket İzmihlâli, 7493, 5 RE. 1336, 21 KE. 1333-1917, s. 1.
10504. İmzasız, Muhâkim-i Adliye ve Divân-ı Harpler Hakkında, 7493, 5 RE. 1336, 21 KE. 1333-1917, s. 1.
10505. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7493, 5 RE. 1336, 21 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Karadeniz'de Münâkalât-ı Bahriye, Lisânımıza Karşı İhmâl ve Tasîb, İhtiyar Bir Gazete Muhâbirinin Vefâtı.)
10506. M. A. [ ], K. [ ], Son Haberler, 7493, 5 RE. 1336, 21 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Rusya'da İğtişâş ve Dâhili Muhârebeler, Ukrayna Cumhuriyeti, Rusya'da Dâhili Harp.)
10507. İmzasız, Bütün Rusyalar Rada ile Sovyet'in İhtilâfı, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 1.
10508. M. A. [ ], L., Sulh Müzâkerâtı, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 1.
10509. K. [ ], Sulh Müzâkerâtı ve Avusturya-Macaristan, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 1.

- 10510.K. [ق], Türkiye-İran, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10511.M. A. [I], Türkiye-Almanya, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10512.M. A. [I], K. [ق], Rusya'da Dâhili Şürûş ve Kıyam, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10513.[ALTINAY], Ahmet Refik, Damâd İbrâhim Paşa ve Aleyhtarları, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10514.İmzasız, Muâmelât-ı Tasarrufiyye, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10515.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Huzura Kabul, Veliahd Hazretlerinin Seyahatleri, Sofya Sefâret-i Osmaniye.)
- 10516.M. A. [I], K. [ق], Son Haberler, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Rus Heyet-i Mürahhası, İngiltere'de İâşe Müşkûlâtı.)
- 10517.İmzasız, Demokrasi ve İrticâ, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10518.İmzasız, Müzâkerât-ı Sulhiyyeye Memur Mürahhas Heyet-i Osmaniye, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10519.M. A. [I], K. [ق], Rusya'nın Dâhili, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10520.M. A. [I], Sulh Mürahhasları Brest-Litovsk'da, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10521.M. A. [I], İngiltere ve İtilâfın Harp Gâyeleri, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10522.K. [ق], İngilizlerce Bugünkü Vaziyet, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10523.İmzasız, Demokrasi ve Muhâcirler, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10524.M. A. [I], Zafer ve Sulh, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10525.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Veliahd Hazretlerinin Berlin'e Muvasalatları, Hariciye Nezâreti, Ahmed Nesimi Bey'in Beyânatı.)
- 10526.İmzasız, Harp Sergisinde, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10527.M. A. [I], K. [ق], Son Haberler, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Almanya'nın Harp Gayeleri, Besarabya Cumhuriyeti.)
- 10528.İmzasız, Mütâreke ve Müsâlaha, 7496, 9 RE. 1336, 24 KE. 1333-1917, s. 1.

- 10529.M. A. [1], Sulh Yolunda, 7496, 9 RE. 1336, 24 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10530.M. A. [1], K. [ق], Ukrayna Yola Gelmek Üzere mi?, 7496, 9 RE. 1336, 24 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10531.K. [ق], İstanbul Meselesi, 7496, 9 RE. 1336, 24 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10532.İmzasız, Demokrasi Nüfûzu, 7496, 9 RE. 1336, 24 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10533.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7496, 9 RE. 1336, 24 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, İsviçre'deki Osmanlı Heyeti Hakkında, Gazilerimiz İçin Bir Teşebbüs.)
- 10534.M. A. [1], K. [ق], Son Haberler, 7496, 9 RE. 1336, 24 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Londra'da Sulh Bahisleri, Caledin'e Karşı Mücâdele, Rus Mürâhhaslarının Teklifi, Alman-Fransız Üserâ Mübâdelesi.)
- 10535.İmzasız, Yeni Dünyadan Eskisine, 7497, 10 RE. 1336, 25 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10536.K. [ق], Gullmann'ın Nutku, 7497, 10 RE. 1336, 25 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10537.K. [ق], Caledin'in Nüfûzu, 7497, 10 RE. 1336, 25 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10538.K. [ق], Yeni Bir Sulh Teklifi, 7497, 10 RE. 1336, 25 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10539.İmzasız, Merkezî Devletler Venedik'e Doğru, 7497, 10 RE. 1336, 25 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10540.İmzasız, Müzâkerâta Doğru, 7497, 10 RE. 1336, 25 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10541.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7497, 10 RE. 1336, 25 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Velâdet-i Hazret-i Risaletpenâhi, İstanbul Ahvâli Hakkında.)
- 10542.İmzasız, Meclis-i Mebûsân: 23. İçtimâi, 7497, 10 RE. 1336, 25 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10543.M. A. [1], K. [ق], Son Haberler, 7497, 10 RE. 1336, 25 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Teblîğ-i Resmî, Alman Teblîğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Teblîğ-i Resmîsi, Bulgar Teblîğ-i Resmîsi, Amerikalıların Caledin'e Muâveneti, Lehistan'ın Konferansa İştirâki, İtalya Meclis-i Mebûsânında.)
- 10544.İmzasız, Mevlid-i Hazret-i Nebevî, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10545.İmzasız, Harbin Sebeb-i Temâdisi, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10546.K. [ق], Asker ve Siyâsi, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10547.K. [ق], İtilâfın Rusya'da Gizli Tertibâtı, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10548.İmzasız, Lehistan Başvekili, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10549.İmzasız, Şark'tan Garb'a, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10550.İmzasız, Clemanso ile Cabiyo, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 1.

10551. İmzasız, Meclis-i Mebûsân'ın 24. İçtimâi, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 2.
10552. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mevlid-i Âlâ-yı Vâlası, Mevlid-i Nebevî Münâsebetiyle, Avrupa'ya Azimet.)
10553. M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, Cabiyo Hakkında Meclis'in Kararı.)
10554. İmzasız, Mesken Buhrânı, 7499, 12 RE. 1336-27 KE. 1333-1917, s. 1.
10555. İmzasız, Şahane Bir Hitâbe, 7499, 12 RE. 1336, 27 KE. 1333-1917, s. 1.
10556. M. A. [1], Sulh Müzâkerâtı, 7499, 12 RE. 1336-27 KE. 1333-1917, s. 1.
10557. K. [2], Yine Kornilov, 7499, 12 RE. 1336, 27 KE. 1333-1917, s. 1.
10558. K. [2], Venedik'e Doğru İleri Hareketi, 7499, 12 RE. 1336, 27 KE. 1333-1917, s. 1.
10559. İmzasız, İrân ve İttifâk, 7499, 12 RE. 1336, 27 KE. 1333-1917, s. 1.
10560. M. A. [1], Yunanistan Hâli, 7499, 12 RE. 1336, 27 KE. 1333-1917, s. 1.
10561. İmzasız, Cabiyo Meselesi, 7499, 12 RE. 1336, 27 KE. 1333-1917, s. 1.
10562. Fatma Aliye, Yine İbrahim Paşa Meselesi, 7499, 12 RE. 1336-27 KE. 1333-1917, s. 2.
10563. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7499, 12 RE. 1336, 27 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Sara-yı Hümâyun'da Mevlid-i Nebevî Kıraatı, Selamlık Resm-i Alisi, Huzura Kabul, Meclis-i Umûmî Küşâdı, Konferans, Eczacılar Teşekkür.)
10564. M. A. [1], K. [2], Son Haberler, 7499, 12 RE. 1336-27 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bulgar Tebliğ-i Resmîsi, İhtilâfkar Sosyalistler ile İtilâf, Papa Hazretlerinin Endişeleri.)
10565. İmzasız, İrân'ın Temâdisi, 7500, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 1.
10566. İmzasız, Trablusgarp'ta Nâibü's-sultâni, 7500, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 1.
10567. İmzasız, İtalya Meclis-i Mebûsânı'nda Sulh, 7500, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 1.
10568. M. A. [1], İngiliz Avam Kamarası'nda Mühim Beyânat, 7500, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 1.
10569. M. A. [1], Rusya ile Müzâkerât, 7500, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 1.
10570. İmzasız, Adliye Memurları, 7500, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 1.

10571. Fatma Aliye, Yine İbrahim Paşa Meselesi, 7500, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 2.
10572. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7500, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Mevldid-i Nebevi Âlâ-yı Vâlası, Feylesofumuz Kaza Savuşturmış.)
10573. M. A. [!], K. [ç], Son Haberler, 7500, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Odesa Yine Bolşeviklerin Elinde, Yeniden Gark Edilenler.)
10574. İmzasız, Sulha Doğru, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 1.
10575. İmzasız, Hükümet Fırkası, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 1.
10576. İmzasız, Petersburg'da Müsâdeme, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 1.
10577. İmzasız, Celikov'un Azli, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 1.
10578. M. A. [!], Milliyet Meselesi, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 1.
10579. Fatma Aliye, İstiklâl-i Osmanî, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 1.
10580. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Türklerin Çiçek İsimleri ve Manzûmeleri, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 2.
10581. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık Resmi Alisi, Ervâh-ı Şühedâ İçin, İzmir'de Maarif, İzmir'de Et ve Ekmek.)
10582. M. A. [!], K. [ç], Son Haberler, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Bolşevikilerin Amerika Tevkifi, Üserâ-yı Harbiye Mübâdele Konferansı, Bulgaristan Kralının Beyânatı.)
10583. İmzasız, Hoş Bir Umde, 7502, 15 RE. 1336, 30 KE. 1333-1917, s. 1.
10584. K. [ç], Landsedava'nın Mektubu, 7502, 15 RE. 1336, 30 KE. 1333-1917, s. 1.
10585. İmzasız, Rusya'nın Teklifi, 7502, 15 RE. 1336, 30 KE. 1333-1917, s. 1.
10586. K. [ç], Sulh Müzâkerâtı, 7502, 15 RE. 1336, 30 KE. 1333-1917, s. 1.
10587. M. A. [!], Lenin Diyor ki, 7502, 15 RE. 1336, 30 KE. 1333-1917, s. 1.
10588. İmzasız, Yunanistan Ne Yapacak? 7502, 15 RE. 1336, 30 KE. 1333-1917, s. 1.
10589. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7502, 15 RE. 1336, 30 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Brest-Litovsk ve Petersburg'a Azimet, Bombay Başşehbenderimizin Avdeti.)
10590. İmzasız, Meclis-i Mebûsân'da: Livaların Doğrudan Doğruya Merkezden İdâresi Müzâkerâtı, 7502, 15 RE. 1336, 30 KE. 1333-1917, s. 1, 2.
10591. İmzasız, Meclis-i Ayan, 7502, 15 RE. 1336, 30 KE. 1333-1917, s. 2.

- 10592.M. A. [1], K. [ق], Son Haberler, 7502, 15 RE. 1336, 30 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi, Romanya Müzâkerât-ı Sulhiyyeye İştirâk Davetini Reddetmiş.)
- 10593.İmzasız, Vilâyetler, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10594.İmzasız, Sulh ve İtilaf, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10595.K. [ق], Rusya ile Sulh Bir Emr-i Vakıadır, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10596.M. A. [1], K. [ق], Orlando'nun Nutukları, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10597.K. [ق], Ruslar-Çinliler, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 1.
- 10598.[UZ], Kâzım, Millî Mûsikî-Mektep Terâneleri, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 2.
- 10599.İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, İstanbul Sultanisi'nde, Selben İdam, Mahmud Şevket Paşa Merhumun Katillerinde, Büyük Bir Vefat, Yangın.)
- 10600.M. A. [1], K. [ق], Son Haberler, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Tebliğ-i Resmî, Alman Tebliğ-i Resmîsi, Avusturya-Macar Tebliğ-i Resmîsi.)

2.2. Yazılar

2.2.1. Yazar Adına Göre

1. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 2. (Şeyhü'l-İslâm Yahya Efendi'nin divanından şiirlerinden örnek verere bahsediyor.)
2. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7095, 16 Mh. 1335, 31 TE. 1332, 13 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
3. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 2. (Tefrika 3.)
4. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 4.)
5. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 5.)
6. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 6.)
7. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7101, 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 7.)
8. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 8.)
9. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 9.)
10. Ali Emîrî, Fütühât, Divân-ı Eş'âr, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Telif-i Sultan Murad Sâlis, Eser-i Sultan Murad Râbi'.)
11. Ali, Tayyarenin Türkçesi, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS. 1330, 5 Şt. 1915, s. 2. (Tayyarenin Türkçe anlamından bahsediyor.)
12. [ALTINAY], Ahmet Refik, Prusya ile İlk Münasebet, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Sultan Ahmet Sâlis ve Fredirch Wilhelm –Sultan Ahmet Nâme ve İbrahim Paşa'ya Mektup.)
13. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Ahmed-i Salis'den Frederich Wilhelm'e, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Frederich Wilhelm'in Hayat ve Evsafı, Sultan Ahmet Sâlis'in ve Damat İbrahim Paşa'nın Prusya Kralına Cevapları.)
14. [ALTINAY], Ahmet Refik, Şeyhü'l-İslâm Yahya Efendi, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Gençliği, Süleyman Kânûnî ve Sultan Ahmet Evvel Devri, Eş'arı, Sultan Osman-ı Sâni Devrinde Meşihâtı.)

15. [ALTINAY], Ahmet Refik, Şeyhü'l-İslâm Yahya Efendi, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Murat Devrinde Meşihati, Revân Seferi'nde Yahya Efendi, Padişahla Münasebeti.)
16. [ALTINAY], Ahmet Refik, Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Divânı, 7073, 24 ZH. 1334, 9 Teşerîn-i Evvel 1332, 22 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bağdad Fethi'nde Yahyâ Efendi, Murad-ı Rabi ile Meşairesi, Sultan İbrahim Devri, Son Günleri.)
17. [ALTINAY], Ahmet Refik, Büyük Fredirick ve Osmanlılar, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sultan Osman Sâlis ve Büyük Frederich, Frederich'in İstanbul Sefiri Reckzin ve Teşebbüsleri.)
18. [ALTINAY], Ahmet Refik, Lehistan'a Kral Nasb Edilirken, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 2. (Alt Başlıklar: Lehistan İntihabatına Sokullu'nun Müdahalesi, Müthiş Ivan'ı Tehdit, Fransızların Ricaları.)
19. [ALTINAY], Ahmet Refik, Osmanlılar Lehistan'a Kral Nasb Ederlerken, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Henry De Valve'nin İntihabatı, Sokullu'nun Tedbirleri, Lehistan Tahtının Tekrar Münhal Olması, Sultan Murat Sâlis Tarafından Batur İştova'nın Nasbı.)
20. [ALTINAY], Ahmet Refik, Lehistan İstiklâli Uğrunda, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlıların Lehistan Siyaseti, Ahmet Sâlis Zamanında Lehliler, Lehistan Uğrunda Osmanlı Fedâkârlığı, Bab-ı Âli Katerinanın Nasb Ettiği Leh Kralını Tanımıyor.)
21. [ALTINAY], Ahmet Refik, Lehistan İstiklâli Uğrunda, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 2.
22. [ALTINAY], Ahmet Refik, Prusya İle İlk İttifakın Esasları, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlılar ile Prusyalıların Ticaret Muahedesi, Silsi İttifak İçin Fredirick'in Mektubu, Koca Ragıp Paşa.)
23. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7121, 13 S. 1335, 26 TS. 1332, 9 KE. 1916, s. 2. (Fatma Sultan'ın hayatını, Osmanlı devrini anlatıyor.)
24. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
25. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 3.)
26. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 4.)

27. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 5.)
28. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 6.)
29. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 7.)
30. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 8.)
31. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 9.)
32. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 10.)
33. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 11.)
34. [ALTINAY], Ahmet Refik, Berlin’de İlk Osmanlı Elçisi, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: El-Hac Ahmet Resmî Efendi, Sultan Mustafa Sâlis’le Büyük Fredirick Ahmet Resmî Efendi’nin Büyük Fredirick’le Mülakatı.)
35. [ALTINAY], Ahmet Refik, Osmanlıların Avrupalılarla İlk İttifâkı, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İsveç’le İttifâk, Yirmi Sekiz Çelebi Zâde Mehmet Efendi, İttifâknâme’nin Esâsı.)
36. [ALTINAY], Ahmet Refik, İstanbul’da İlk Prusya Elçilikleri, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahmet Rasimi Efendi’nin Berlin’e Avdeti, Prusya Elçisinin Tebdili, Yeni Elçi Rexin.)
37. [ALTINAY], Ahmet Refik, On İkinci Asr-ı Hicrî’de İlk Osmanlı Matbaası, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehid Ali Paşa’nın Kitapları Ve Kıymeti Haiz Olunan Kitaplar, Matbaa Açılmazdan Evvelki Halet-i Fikriye.)
38. [ALTINAY], Ahmet Refik, On İkinci Asr-ı Hicrî’de İlk Osmanlı Matbaası, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Damat İbrahim Paşa’nın İlmî Teşebbüsleri-İlk Matbâa İçin Hatt-ı Hümâyûn-Basılan Kitaplar.)
39. [ALTINAY], Ahmet Refik, Budin Valileri ve Macar Lisânı, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlı Valilerinin Macarca Mektupları, Osmanlı ve Macar Münâsebetinin Samimiyeti, Osmanlı Tarihine Yeni Vesikalar.)

40. [ALTINAY], Ahmet Refik, On İkinci Asr-ı Bahrî'de İlk Osmanlı Matbaası, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Vankulu Lügâtı, Matbaanın Seddi, Yeniden İhyâmı, İbrahim Müteferrika'nın Halefleri.)
41. [ALTINAY], Ahmet Refik, On İkinci Asr-ı Hicrî'de Osmanlı Etibbâsı ve Nizâmnâmeleri, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İstanbul'da Hekimler, Hekimlerin Teftişi, Hekim Başlıkların Nüfûzu, İbrahim Paşa'nın Sıhî Teşebbüsleri.)
42. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Hamid-i Evvel'in Vatanperverliği, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Divân-ı Hümâyûn Gayr-ı Matbûî Vesikasına Nazaran.)
43. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Hamid-i Evvel'in Vatanperverliği, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
44. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Hamid-i Evvel'in Vatanperverliği, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 3.)
45. [ALTINAY], Ahmet Refik, İstanbul'da İlk Kâğıt Fabrikası, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dârü'sâade Ağası Beşir Ağa, Yalova'da İlk Fabrika, Kâğıdın Sûret-i İmâli.)
46. [ALTINAY], Ahmet Refik, İstanbul'da İlk Kâğıt Fabrikası, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Dârü's-sâade Ağasının Çiftliği, Yalova'da İlk Fabrika, Kâğıdın Sûret-i İmâli.)
47. [ALTINAY], Ahmet Refik, Et Meselesi ve Kûsâle-i İhtikâr, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (On İkinci Asır ve sonrasında İstanbul'daki iâşe meselesinden söz ediyor.)
48. [ALTINAY], Ahmet Refik, Osmanlılar Akdeniz'de Hâkim İken, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Sokullu ve İnebahtı Muharebesi, Onuncu Asr-ı Hicrîde Osmanlı Denizciliği, Osmanlılar ve Fransızlar, Sultan Selim Sânisî'nin Fransa Kralına Nâmesi.)
49. [ALTINAY], Ahmet Refik, Osmanlılar Akdeniz'de Hâkim İken, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Sokullu ve İnebahtı Muharebesi, Onuncu Asr-ı Hicrîde Osmanlı Denizciliği, Osmanlılar ve Fransızlar, Sultan Selim-i Sâni'nin Fransa Kralına Nâmesi.)
50. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Süleyman Kânuni Devrinde Açık Deniz Meselesi ve Azak Muhâsarası, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 2.

51. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Murat Sâlis Devrinde İstanbul'da Et Meselesi, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 2.
52. [ALTINAY], Ahmet Refik, Hotin Önünde Osmanlılar, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hotin Seferi, Osmanlı İdâresinde Hotin, Evliyâ Çelebi'nin Hotin'e Seyahati, Hotin Şehitleri.)
53. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Murat Salis Devrinde İstanbul'da Belediye İşleri, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 2.
54. [ALTINAY], Ahmet Refik, Onuncu Asr-ı Hicrî'de İstanbul'da Sanayi ve Ticâret, 7401, 1 ZH. 13335, 18 Ey. 1333-1917, s. 2.
55. [ALTINAY], İstanbul'da Su Meselesi, 7433, 4 Mh. 1336, 22 TE. 1333-1917, s. 2.
56. [ALTINAY], Ahmet Refik, İstanbul'da Hayat-ı Umûmiye, 7436, 7 Mh. 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 2.
57. [ALTINAY], Ahmet Refik, Tarih Nazarında İbrahim Paşa, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 2.
58. [ALTINAY], Ahmet Refik, Tarih Nazarında İbrahim Paşa, 7469, 10 S. 1336, 27 TS. 1333-1917, s. 1.
59. [ALTINAY], Ahmet Refik, Tarih Nazarında İbrahim Paşa, 7470, 11 S. 1336, 28 TS. 1333-1917, s. 2.
60. [ALTINAY], Ahmet Refik, Nevşehirli İbrahim Paşa Türk'tü ve Müslümandı, 7477, 18 S. 1336, 5 KE. 1333-1917, s. 1.
61. [ALTINAY], Ahmet Refik, Nevşehirli İbrahim Paşa Türk'tü ve Müslümandı, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 2.
62. [ALTINAY], Ahmet Refik, İbrahim Paşa Türk'tü ve Müslümandı, 7480, 21 S. 1336, 8 KE. 1333-1917, s. 2.
63. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Aleyhtarları, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 2.
64. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Alehtarları, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 2.
65. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Aleyhtarları, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 2.
66. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Aleyhtarları, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 2.
67. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Aleyhtarları, 7492, 4 RE. 1336, 20 KE. 1333-1917, s. 2.

68. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damâd İbrâhim Paşa ve Aleyhtarları, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 2.
69. [ARIBURUN], Hüseyin Avni, Boğaz Müdafaaları, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
70. [ARIBURUN], Hüseyin Avni, Bir Gazinin Müşahedesi, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1. (Savaşa ait gözlemlerini anlatıyor.)
71. [ARIBURUN], Hüseyin Avni, Asker Geçerken, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Askerî yücelten ve onun vatanın koruyucu olduğundan bahseden bir yazı.)
72. [ARIBURUN], Hüseyin Avni, Gaziler Hastahanesinde, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 1. (Hastane'deki gözlemlerini aktarıyor.)
73. [BAYDUR], Hüseyin Râgıb, İmlâ Meselesi, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 2. (Türkçe'nin imlâsından bahsediyor.)
74. [BAYDUR], Hüseyin Râgıb, İmlâ Meselesi, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 2. (1916'daki yazının 2. tefrikası.)
75. [BAYDUR], Hüseyin Râgıb, İmlâ Meselesi, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 3.)
76. [BEL], Yûsuf Râzi, Macaristan Yolunda-Peşte Hastahâneleri'nde, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s. 2.
77. [BEL], Yûsuf Râzi, Budapeşte Mektupları -2-, 7415, 17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Peşte'de Hayat.)
78. [BEL], Yusuf Râzi, Hayâl, 7464, 5 S. 1336, 22 TS. 1333-1917, s. 2. (Budapeşte Mektupları.)
79. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tevfik, Harap Mabetler, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Harap Mabetler hakkında bir açıklama ile Harap Mabetler şiirini ihtiva ediyor.)
80. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tevfik, Tevfik Fikret Bey'in Necip Ruhuna, Hususi Bir Ziyaret, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 2. (Tevfik Fikret için yazdığı bir şiir.)
81. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tevfik, Hikmet Sahîfeleri, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Felsefe ve Hikmet kavramlarından bahsediyor.)
82. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tevfik, Hikmet Sahifeleri, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
83. [DÂNİŞMEND], İsmâil Hâmî, Vâka-i Cariye, Tarih ve Hukuk u Düvel, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 2. (Romanya tebliğ-i resmîsi ve bununla bağlantılı bir anından bahsediyor.)

84. [DÂNİŞMEND], İsmâîl Hâmî, Afrika'nın Taksimi, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Eski İstîlâlar.)
85. [DÂNİŞMEND], İsmâîl Hâmî, Afrika'nın Taksimi, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Fütühât-ı İslâmiye.)
86. [DÂNİŞMEND], İsmâîl Hâmî, Afrika'nın Taksimi, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Osmanlı Fütuhâtı.)
87. [DÂNİŞMEND], İsmâîl Hâmî, Afrika'nın Taksimi, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Asr-ı Huzur.)
88. [DEMİRELLİ], Fuat Hulusi, Mehmet Çavuş, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
89. [DEMİRELLİ], Fuat Hulusi, Bomba Tepesi Kahramanları İçin, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
90. [DEMİRELLİ], Fuat Hulusi, Mükâşefe-i Ruh, 6618, 8 Rm. 1333, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
91. [DEMİRELLİ], Fuat Hulusi, Orduda 10 Temmuz, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
92. [DEMİRELLİ], Fuat Hulusi, 10 Temmuz Gecesi, 6622, 12 Rm. 1333, 12 Tm. 1331, 25 Tm. 1915, s. 1. (Yaralı askerleri ziyaret ettiği sırada yazdığı şiir.)
93. Doktor Hasan Kadri, Mekteplerimiz, Talebe ve Muallimlerimiz Hakkında, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 2. (Genel sıkıntılardan bahsediyor.)
94. [EROZAN], Celâl Sâhir, Hilâl-i Ahmer Çiçeklerini Alınız, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1, 2.
95. Fatma Aliye, Silistre, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1. (Silistre ve Osmanlı Devleti için ehemmiyetinden bahsediyor.)
96. Fatma Aliye, İlm-i Tarih, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 2. (Tarih ilminin yapılabilmesi ve yazılabilmesi için nelerin gerektiğinden bahsediyor.)
97. Fatma Aliye, Çin'de Tarih, Çin'de Vakanüvisler, Çin'de Tarih Usülleri, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 2. (Çin'de tarih yazımının başlangıcı ve devamından bahsediyor.)
98. Fatma Aliye, Bir Terâkkiyât- Ulûm, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 2. (Bilgi noktasında insanlar ve hayvanlar arasında bir ayırım yaptıktan sonra bilginin insanlardaki derecelerinden bahsediyor.)
99. Fatma Aliye, Şiir ve Kadın, 7459, 30 Mh. 1336, 17 TS. 1333-1917, s. 2.
100. Fatma Aliye, Damad İbrâhim Paşa Meselesi, 7483, 24 S. 1336, 11 KE. 1333-1917, s. 2.

101. Fatma Aliye, Damad İbrahim Paşa, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 2.
102. Fatma Aliye, Yine İbrahim Paşa Meselesi, 7499, 12 RE. 1336-27 KE. 1333-1917, s. 2.
103. Fatma Aliye, Yine İbrahim Paşa Meselesi, 7450, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 2.
104. Fatma Aliye, İstiklâl-i Osmanî, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 1.
105. [GÜNALTAY], M. Şemseddin, İstanbul'u Kurtaracak Azim ve İmandır, 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 2. (İman ve azmin olması gerektiğinden ve bunun öneminden bahsediyor.)
106. [GÜNALTAY], M. Şemseddin, Medrese Programları Hakkında, 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 1. (Medrese programlarının yeniden tanziminden bahsediyor.)
107. [GÜNALTAY], M. Şemseddin, Türklerin Tarihinde Mevkileri, 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 2. (Türk mevkilerinden bahsediyor.)
108. [GÜRAN], Nihat Sezai, Nihat Sezai'den Kızına, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 2. (Nihat Sezai'nin kızına yazdığı mektup.)
109. [DERİN], Giridî Ahmet Sâkî, İhtisas, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 2. (Tahsil'in öneminden bahsediyor.)
110. [DERİN], Giridî Ahmet Sâkî, Hayat-ı Harp Menâkıbından, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1.
111. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Temâşa, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1. (Bizde temâşa kelimesinin mi tiyatro kelimesinin mi kullanıldığından ve bunun nedenlerinden bahsediyor.)
112. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Temâşa Mevzûları, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Fransızların tiyatro hakkındaki görüşlerinden bahsediyor.)
113. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Sahne Üzerine, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Oyuncu için sahnenin öneminden bahsediyor.)
114. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Rol ve Aktör, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 2. (Aktör'ün görevlerinden, rolüne nasıl hazırlanması ve sahneye nasıl çıkması gerektiğinden bahsediyor.)
115. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Tiyatro Müellifleri, 7409, 9 ZH. 1335, 26 Ey. 1333-1917, s. 2.
116. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Menekşe Kalfa'nın Müdâfaanâmesi, 7442, 13 Mh. 1336, 31 TE. 1333-1917, s. 1, 2. (Alt Başlık: Yirmi Patlıcan Dolması Ücret-i Vekâlet.)
117. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Fatih Türbesi'ni Ziyaret, 7467, 8 S. 1336, 25 TS. 1333-1817, s. 1, 2.

118. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Lakırdı Beynimizde, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 2. (Öykü.)
119. Hasan Kadri (Doktor), Mekteplerimiz, Talebe ve Muallimlerimiz Hakkında, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 2. (Genel sıkıntılardan bahsediyor.)
120. Hüsamettin Şevket (Kimyager), Sakkarin Hakkında, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 2. (Sakkarin hakkında bilgi veriyor.)
121. Hüseyin Sabri, Türk'ün Armağanı, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1. (Şiir.)
122. İsmail Fazıl, On Dokuz Yaşında Bir Şehit, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 2. (Topçu mülazımı Mehmet Ali Bey'in hayatından söz ediyor.)
123. [İLERİ], Celâl Nûri, Maverâî Atlas, 7018, 27 Şv. 1334, 13 Ağ. 1332, 26 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika ve Harb-i Hazır, Bir Âlem-i Şebâbın Tetebbu, Amerika'nın Tedkikatından Edilecek İstifade, Bir Cihan-ı İstical, Kemiyet, Kemiyet, Galebe Ediyor, Elvah-ı Tasavir.)
124. [İLERİ], Celâl Nûri, Tarihimiz Nazıl Yazacağız?, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tarih-i Osmanî mi yoksa Tarih-i Osmanî Bibliyografyası mı?, Âsâr-ı Şarkıyye, Rum ve Venedik Muharreratı, Uydurma Eserler, Kadim de Yalan.)
125. [İLERİ], Celâl Nûri, Maverâî Atlas Muhasebeleri: Niagara Şelâlesi, 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 1.
126. [İLERİ], Celâl Nûri, Anadolu Avrupa'dan mı, Asya'dan mı Mâduttur?, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 1. (Anadolu'nun hangi kıtaya ait olduğu konusunda bahsediyor.)
127. [İLERİ], Celâl Nûri, Bir Zaferi Edebî: "Finten"ın İntişârı, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 1. (Albülhak Hamid ve Finten adlı eserinin neşrinden bahsediyor.)
128. [İLERİ], Celâl Nûri, Üslûb-ı Âfil, Üslûb-ı Hazır, Üslûb-ı Âtî, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Mesâil-i Hazıra. Lisan'ın değişmesini edebiyat çevrelerinden örnek vererek anlatıyor.)
129. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hind Saltanatı, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 2. (Tefrika 1.)
130. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hint Saltanatı, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
131. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hind Saltanatı, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 2. (Tefrika 3.)

132. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hind Saltanatı, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 2. (Tefrika 4.)
133. [İLERİ], Celâl Nûri, Yahya Divânı, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 2. (Divan hakkında tenkit yazısı.)
134. [İLERİ], Celâl Nûri, Dâü't-tercüme, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 2. (Rus Petro'nun açtırdığı Encümen-i Dâniş'ten bahsediyor.)
135. [İLERİ], Celâl Nûri, Okyanus'un Sahil-i Diğerinde, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s.3. (Alt Başlık: Sa'y ile Eğlencenin İmtizac Ettiği Bir Âlem / Hayattan maksadın ne olduğundan bahsediyor.)
136. [İLERİ], Celâl Nûri, Abdülhak Hamit Bey'in Mektupları, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1. (Tenkit.)
137. [İLERİ], Celâl Nûri, Amerika'da Tahsil-i Âli, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 2. (Amerika'daki eğitimin özelliklerin ve neden buy kadar başarılı olduklarından bahsediyor.)
138. [İLERİ], Celâl Nûri, Fesahât Buhranı, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrin-i Sân1916, s. 1. (Almanca, İngilizce ve Fransızca ile münasebeti olan Türklerin Türkçe'nin fesahat içinde olduğunu söylediklerinden bahsediyor.)
139. [İLERİ], Celâl Nûri, Wall Street, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 2. (Caddenin Amerika için önemini, iktisâdi durumunu, halkın cadde üzerindeki yaşayışı, alışverişleri, konuşmaları gibi günlük işlerinden bahsediyor.)
140. [İLERİ], Celâl Nûri, Hayır! Hevâiyat Zannetmiyoruz, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 2. (A. Cevdet'in Hevâiyet Zannetmeyiniz adlı yazısına cevap niteliğinde.)
141. [İLERİ], Celâl Nûri, Şikago, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 2. (Şikago'nun güzelliklerinden, nüfusundan, genel özelliklerinden bahsediyor.)
142. [İLERİ], Celâl Nûri, Şikago, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 2. (Şikago'nun güzelliklerinden, nüfusundan, genel özelliklerinden bahsediyor.)
143. [İLERİ], Celâl Nuri, Eski Roma ve Yeni Amerika, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 2. (Ferrero'nun Eski Roma ve Yeni Amerika adlı eserinden bahsediyor.)
144. [İLERİ], Celâl Nuri, İş Başında Amerika, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 2. (Amerika'nın çalışmasından bahsediyor.)
145. [İLERİ], Celâl Nuri], İktisâd-ı Harb-i Umûmî, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 1.
146. [İLERİ], Celâl Nuri, Amerika'da Bir Nesâ, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Seyâhat Tettebbûâtından.)

147. [İLERİ], Celâl Nuri, Şişli Müessesesinden, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 2. (Şişli emraz-ı asabiye ve akliye müessesesinden bahsediyor.)
148. [İLERİ], Celâl Nuri, Adaptasyon, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 2. (Fransıza bir kelime olan “adaptasyon”un anlamından bahsediyor.)
149. [İLERİ], Celâl Nuri, Brahmaputra Nehri ve Hayat, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 2. (Felsefeden ve Hindistan’da Brahmaputra Nehri ile ilgili arındırıcı özelliği olduğuna dair bir inanıştan söz ediyor.)
150. [İLERİ], Celâl Nuri, Zamâne Takaddüm, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 2. (“Dâhi”nin özelliklerinden bahsediyor.)
151. [İLERİ], Celâl Nuri, “Batarya ile Ateş” ve “Elhân-ı Vatan” 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 1.(Süleyman Nazif ve Fail Ali’nin bu eserlerinin yeniden tabı üzerine bir değerlendirme yazısı.)
152. [İLERİ], Celâl Nuri, Harbin Hikmeti, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 2. (Bir dostunun harp konsundaki öğüdünü (mev’ize) aktarıyor.)
153. [İLERİ], Celâl Nuri, Almanya’nın Masûniyeti, 7294, 23 ZK. 1335, 11 Ey. 1333-1917, s. 2.
154. [KARACAN], Ali Nâci, Temâşa Musâhabesi, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Türk tiyatrosu ve “Uçurum” adlı oyundan bahsediyor.)
155. [KARACAN], Ali Naci, Bir Şairin Rûznâmesi, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 2. (Şair ve yazarların mide ve muhakemeleri arasındaki bağıntıdan söz ediyor.)
156. [KARACAN], Ali Nâci, Bir Şairin Rûznâmesi, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
157. [KARACAN], Ali Nâci, Bir Şairin Rûznâmesi, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 3.)
158. [KARACAN], Ali Nâci, Bir Şairin Rûznâmesi, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Tefrika 4.)
159. [KARACAN], Ali Nâci, Zamâne Musâhebeleri, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İç Sıkıntısına, Yürek Üzüntüsüne ve Harp Zenginlerine Dâir.)
160. [KARACAN], Ali Nâci, Zamâne Musâhebeleri -2-, 7417, 19 ZH. 1335, 6 TE. 1333-1917, s.1, 2. (Alt Başlıklar: Kadıköy Vapuru’nda Kadınlarımız.)
161. [KARAOSMANOĞLU], Yakup Kadri, Kahramanlar Konağı, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 2. (Hikâye.)
162. [KARAOSMANOĞLU], Yakup Kadri, Ses Duyan Kız, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)

163. Y. K. [ق], Küçük Zabıt, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
164. Y. K. [ق], Sıla'da, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
165. Y. K. [ق], Altı Patlar, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
166. Y. K. [ق], Zeynep Kadın, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 2. (Hikâye.)
167. Y. K. [ق], Aşiyân-ı Ziyaret, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tevfik Fikret'in Evinde Geçirilen Birkaç Yaslı Saat Münasebetiyle.)
168. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Asırlar Arasında, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 2. (Destanlardan ve öneminden bahsediyor.)
169. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Şühedan Rüyası, 6516, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
170. Köprülüzâde Mehmed Fuat, Şehit ve Hilal, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
171. Köprülüzâde Mehmet Fuat, Edebiyatımız da Cengâverlik, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 2. (Eski edebiyatta ki cengâverliklerden bahsediyor.)
172. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Edebiyatımızda Cengcilik, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 1. (Tefrika 2.)
173. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Son Akın, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Şiir.)
174. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Divânü Lügât'it-Türk, 6914, 9 R. 1334, 29 Ns. 1332, 12 Ms. 1916, s. 2. (Divânü Lügâti't-Türk ve Türkçe sözlüklerden bahsediyor.)
175. Köprülüzâde Mehmed Fuad, En Eski Türk Şairleri, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 2. (Eski Türk şairlerinden bahsediyor.)
176. Köprülüzâde Mehmed Fuad, Milliyet ve İlim, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 2. (Milliyet ve İlim meselelerinden bahsediyor.)
177. Köprülüzâde Mehmet Fuad, İlim Nasıl Yükselir?, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 2. (Memlekette ilmi bir hayat ortaya çıkarmak için nasıl bir yol izlenmesi gerektiğinden bahsediyor.)
178. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Fatih Devri Edebî Hayatı, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 1. (Âşık Çelebi'nin tezkiresinin mukaddimesinde Fatih Devri edebî hayatından nasıl bahsettiğini anlatıyor.)
179. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Onuncu Asır Hayatına Ait Bir Vesika, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 2.

180. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Hibetü'l-Hakayık, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 1. (Necip Âsım'ın Türk Tarihinden bahseden eseri Hübeltü'l-Hakayık'tan söz ediyor.)
181. Köprülüzâde Mehmet Fuat, Şehit Mezarı, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 2. (Şiir.)
182. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektubu, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Hâkim Bir Tepeden Meydan-ı Harbe Nazar!)
183. M. Burhaneddin Çanakkale Mektubu, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Mevki'i Harbe Ait Fıkralar.)
184. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektubu, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Mübarek Tepeye Ziyaret.)
185. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektubu, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Orduda İaşe Meselesi, Ahvâl-i Sıhhiye, Müdafaa-i Milliye Hediyeleri, İkdâmın Hediyesi.)
186. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektubu, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Hastahanedeki Dönen Gaziler Hissiyat-ı Müteşekkiranesi.)
187. M. Burhaneddin, Orduda Evlad-ı Şühedanın Sünnet Düğünü, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 1. (Şehit çocuklarına tertip edilen düğünden ve yapılanlardan bahsediyor.)
188. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektupları, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ezine Kasabasının Faaliyet Hayatı, İngilizlerin Hilal-i Ahmer Hastahanesine Bombardımanı.)
189. Mehmet Reşat, Meclis-i Milliye'nin Tatili, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Mebûsan'da, İrade-i Seniye, Mevlis-i Âyan'da.)
190. Mehmet Reşat, Beyânnâme-i Hümâyun Sûreti, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 1. (Askerlere hitabı.)
191. Mehmet Reşat, Hüseyin Kemal Hakkında: İrade-i Seniyye, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 1.
192. Mehmet Sadi, Almanya ve Harp, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 2. (Alman halkının sulhta olduğu için henüz savaşa hazır olmadığından bahsediyor.)
193. Mehmet Sadi, Dersaadet İkdâm Gazetesine, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1.
194. Mehmet Sadi, İlm-i İslâmiye Mühim Bir Hitabe, , 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1. (İslâm dünyasına dair bir yazı.)

195. Mehmet Sadi, Mühim Bir Mülâkat, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 1.
196. Mehmet Sadi, Kayser'in Âlem-i İslâm Hakkında ki Temenniyatı, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 1. (Ahvâl-i Şarkiya mütehasısı Doktor Yek ile mühim bir mülâkat.)
197. İmzasız, Mehmet Sadi, Ahvâl-i Umûmiyeye Bir Nazar, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1. (Harb-i Umûmî meselesinden bahsediyor.)
198. Mehmet Sadi, Dobric'te ki Asrayı Harbiyeyi Ziyaret, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mart1915, s. 1. (Almanya'daki esir ziyaretlerinden bahsediyor.)
199. Mehmet Sadi, Leipzig Panarını Ziyaret, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 1. (Almanya'daki panayırdan bahsediyor.)
200. Mehmet Sadi, Emir Ali Paşa İle Mülâkat, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 1. (Paşa'nın Meydan Harekâtındaki gözlemleri üzerine yapılan bir Mülâkat.)
201. Mehmet Sadi, Mecma' Üdebada, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.3. (Amerika'da katıldığı bir toplantıda izlenimlerinden bahsediyor.)
202. Mehmet Sadi, Berlin'de Muhteşem Bir Müsamere, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3. (Doğu Müslümanlarının toplandığı bir toplantıdan izlenimlerini aktarıyor.)
203. Mehmet Sadi, Şimal-i Almanya'da Bir Cevelan, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s.3. (Kuzey Almanya izlenimlerini aktarıyor.)
204. Mehmet Sadi, Berlin'de Şark Hakkında Bir Müsamere, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s.3. (Berlin'de şark dünyasına ait gözlemlerini anlatıyor.)
205. Mehmet Sadi, Türk-Alman Harp Mukaddesi, 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 2. (Alman Profesörün Türk-Alman dostluğu hakkında ki görüşlerini aktarıyor.)
206. Mehmet Sadi, Dobriç'teki Alman Manevraları, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 2. (Manevralar ve bunları ziyaret eden Müslüman misafirlerden bahsediyor.)
207. Mehmet Sadi, Tempelhof Hastahanesi'nde, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 2. (Tempelhof hastanesi ve oradaki ziyaretinden edindiği izlenimlerden bahsediyor.)
208. Mehmet Sadi, Üserayı Müslümaniye Konferansları, 6602, 22 Şb. 1333, 22 Hz. 1331, 5 Tm. 1915, s. 2. (Âlem-i İslâmın artık meselere kayıtsız kalmadığından bahsediyor.)
209. Mehmet Sadi, İtilâf Devletleri ve Milletlerin Hürriyeti, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 2.

210. Mehmet Sadi, Rus Ordusu'nda Müslümanlar, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Rus Müslümanlarının vatanperverliğinden, dinlerine bağlılığından ve bilimüm faydalı özelliklerinden bahsediyor.)
211. Mehmet Sadi, İslâm Kanunları, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1. (Fransız profesörün İslâm Kanunları hakkında ki görüşlerini yorumlayarak aktarıyor.)
212. Mehmet Sadi, Misafirin İslâmiye Milyonları Karşısında, 6515, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 1. (Bankaya yaptığı ziyareti ve izlenimlerini anlatıyor.)
213. Mehmet Sadi, Karada Harb-i Talim Sefinesi, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 2. (Almanların genç, yaşlı demeden gemileri savaşa hazırladıklarından bahsediyor.)
214. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevelan, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 2. (Güney Almanya'ya dair izlenimlerini aktarıyor.)
215. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevelan, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 2. (Leipzig'de İkinci Gün, Tefrika 2.)
216. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevelan, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 1. (Tefrika 3.)
217. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevelan, 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 4.)
218. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevelan, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 5.)
219. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevelan, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 2. (Tefrika 6.)
220. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevelan, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 2. (Tefrika 7.)
221. Mehmet Sadi, Berlin'de İyd İzahı, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 2. (Bayram gününden bahsediyor.)
222. Mehmet Sadi, Berlin-İstanbul Katarında, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 1. (Gözlemlerini aktarıyor.)
223. Mehmet Sadi, Dâhiliye Nazırıyla Mülâkat, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (Dâhiliye Nazırı Talat Bey ile yapılan mülâkatın neşri.)
224. Mehmet Sadi, Bulgar-Yunan Hududunda, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (Bulgar-Yunan hududunda meydana gelen hafif taarruzdan bahsediyor.)
225. Mehmet Sadi, Adliye Nazırı İle Mülâkat, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Muhakim-i Adliye Hakiki Islahat Projeleri.)

226. Mehmet Sadi, Polonya Krallık Merasiminde, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 2.
227. Mirliva: Von Hoff, Gençler ve Harp, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 2. (Gençlerin harple olan münasebetinden bahsediyor.)
228. Nâzım, Selânik Mektubu, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 2.
229. Nâzım, Selânik Mektubu, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (İngiliz ve Fransız ordularının Yunanistan'a saldırmasından ve bunun karşısında İngiliz matbuatından söz ediyor.)
230. Nâzım, Selânik Muhabir-i Mahsusumuzun Mektubu, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 2. (James hükümeti ve Meclis-i Mebûsanın feshinden bahsediyor.)
231. Nâzım, Selânik Muhabir Mahsusumuzun Mektubu, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 2. (Devamı.)
232. Nâzım, Selânik Muhabir Mahsusumuzun Mektubu, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Devamı.)
233. Nâzım, Selânik Mektubu, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 2. (Devamı.)
234. Nâzım, Selânik Mektubu, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 2. (İkdam'da 1916'da tefrika edilmeye başlayan mektubun devamı.)
235. [ORAN], Ahmet Cevdet, Muhârebe Menkıbelerinden, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS. 1330, 5 Şt. 1915, s. 1. (Hiçbir milletin gazetesinin mağlubiyeti kabul etmemesini tenkit eden bir yazı.)
236. [ORAN], Ahmet Cevdet, Hüseyin Kemal'in Katli Teşebbüsü, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1. (Hüseyin Kemal'e karşı yapılan saldırının meydana gelme şeklinden bahsediyor.)
237. [ORAN], Ahmet Cevdet, Türk Genci Uyuma, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Millet olam bilincinden ve çalışkanlıktan, Türk gencinin Almanya'dan ibret alması gerektiğinden bahsediyor.)
238. [ORAN], Ahmet Cevdet, İttihad-ı İslâm, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 1. (İslâm birliğinden bahsediyor.)
239. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya-Avusturya-Bulgaristan-Türkiye Caddesi, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Bu devletlerin birliğinden bahsediyor.)
240. [ORAN], Ahmet Cevdet, Fransa'da Yeni Fikirler, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (İslâm'a karşı ortaya çıkan fikirlerden bahsediyor.)
241. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya'dan Muallim Celbi, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 1. (Almanya'dan getirilen bazı mütehasıslardan bahsediyor.)

242. [ORAN], Ahmet Cevdet, İtilâf-ı Murabba ve İslâm, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Müslümanların olanların farkına varmaları ve İtilâf-ı murabbanın endişelerinin artmasından bahsediyor.)
243. [ORAN], Ahmet Cevdet, Muhârebe ve Doğru Sözler, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Doktor Doyen'in konferansından bahsediyor.)
244. [ORAN], Ahmet Cevdet, Dinî Yardım Dilekleri, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Fransızların asker için dinî yardım aldığından bahsediyor.)
245. [ORAN], Ahmet Cevdet, Maddi ve Manevî Millî Yaşayış, 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 1. (Maddi manvei ve millî yaşayış şeklinden bahsediyor.)
246. [ORAN], Ahmet Cevdet, İslâmiyet, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Macaristan'da Din Kanûnı.)
247. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yine Müslümanlara Taarruz, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 1. (İslâm âlemine yapılan saldırılardan söz ediyor.)
248. [ORAN], Ahmet Cevdet, Biz ve Arnavutlar, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 1. (Arnavutluk ve Türkiye arasında ki ilişkiden söz ediyor.)
249. [ORAN], Ahmet Cevdet, Düşman Teslim Ediyor ki Biz Uyanmışız, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 1.
250. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgar Köylüsü Memleketin Yegâne Servetidir, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Bulgar köylüsünün samimiyetinden, içtenliğinden ve terbiyesinden bahsediyor.)
251. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yine Bulgaristan, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Bulgarların Makedonya'dan zabt ettiği yerler hakkında malûmât veriyor.)
252. [ORAN], Ahmet Cevdet, Can Alacak Tımarlar, 6801, 14 RE. 1334, 7 KS. 1331, 20 KS. 1916, s. 1. (Tarım işlerinden bahsediyor.)
253. [ORAN], Ahmet Cevdet, Seksen Bin Vagon, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 1. (İngilizlerin Romanya'dan seksen bin vagon hububat aldığından bahsediyor.)
254. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bu, Böyle Olmayacaktı, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 1. (Romanya örneğinden yola çıkarak, hesapların sağlam temeller üzerine kurulması gerektiğinden bahsediyor.)
255. [ORAN], Ahmet Cevdet, Seyahat Hatıraları, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 1. (Bükreş ile Rusçuk arasında ki gözlemlerini aktarıyor.)
256. [ORAN], Ahmet Cevdet, Lofçan Kahramanları, 6811, 24 RE. 1334, 17 KS. 1331, 30 KS. 1916, s. 1.

257. [ORAN], Ahmet Cevdet, Alman Dâru'l-fünûnlarına Girecek Ecnebler, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 1. (Alman Dârülfünûn'una kabul edilmek için gerekli şartlardan bahsediyor.)
258. [ORAN], Ahmet Cevdet, Maarif Nazırının Yeni Kanunu, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1. (Maarif gelirlerinin maddelerinden bahsediyor.)
259. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ordu ve Mektep, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Bulgaristan'daki ordu ile mektep arasında ki bağdan bahsediyor.)
260. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yetimler İçin, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 İŞt. 1916, s. 1. (Bulgaristan'daki yetim çocuklar için yapılacak olan yardımlardan bahsediyor.)
261. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgaristan'da Almanlaşmak Merakı, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 1.
262. [ORAN], Ahmet Cevdet, Dârülfünûn'un Şahsiyet-i Maneviyesi, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 1. (Dârül'l-fünûn'un şahsiyet kazanması gerektiğinden ve Avrupa'da bulunan Dârülfünûnların nasıl olduğundan bahsediyor.)
263. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sofya Ticaret Odası, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1.
264. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yeni Zabt Olunan Yerlerde İktisat Teftişi, 6821, 5 RE. 1334, 27 Kânûni sâni 1331, 9 Şt. 1916 s. 1. (Bulgaristan'ın yeni zabt ettiğİ, yerlerde ki teftişinden ve bunun öneminden bahsediyor.)
265. [ORAN], Ahmet Cevdet, Vekili Yetiştirmek, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (Köylüyü/Çiftçiyi nasıl yetiştirmemiz gerektiğinden bahsediyor. Daha ziyâde vekil ile iç içe olması gerektiğinden bahsediyor.)
266. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sağlam Politika, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1. (Politika'da dikkat edilmesi gereken hususlardan bahsediyor.)
267. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgataristan'da Âsâr-ı Osmaniye ve Sofya Camî-i Şerif, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Bosna'daki Cami'nin yanı sıra halkın yaşayış ve adetlerinden de bahsediyor.)
268. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sebep Ne?, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 1. (Okuyan insanların faydalı olamamasının sebeplerini tartışıyor.)
269. [ORAN], Ahmet Cevdet, Köy İtibâr-ı Taavün Şirketleri, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 1. (Taavün Şirketlerinin amacından söz eder ve Ziraat Bankası ile karşılaştırma yapar.)
270. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mütteliklerimiz Hazırlığı, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1. (Mütteliklerin maddi ve manevî hazırlıklarından bahsediyor.)

271. [ORAN], Ahmet Cevdet, Harp Senesinde Bulgaristan Ziraatı, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 1. (Rusya Ziraat Nazırı ile ziraat üzerine yapılan mülakattan bahsediyor.)
272. [ORAN], Ahmet Cevdet, Burada, Orada, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 1. (Bosna gezisi ve İstanbul'a dönüşünden bahsediyor.)
273. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgarlardaki İstiklâl-i Manevî, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 1. (Bulgarların takvim değiştirmelerinin milli, içtimai, medeni ve siyasi yönlerinden bahsediyor.)
274. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mübadele Usûlü ve Heyet-i İktisadiye Teşkili, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 1. (Bulgaristan mübadelesinden bahsediyor.)
275. [ORAN], Ahmet Cevdet, Komşulara Bakalım, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s. 1. (Komşu devletlerin yaptıklarından bahsediyor.)
276. [ORAN], Ahmet Cevdet, İbret-i Âlâim, 6881, 6 CA. 1334, 27 Mt. 1332, 9 Ns. 1916, s. 1. (Bulgaristan Ticaret Odası'ndan bahsediyor.)
277. [ORAN], Ahmet Cevdet, İktisat Müdüriyetleri, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart 1332, 13 Ns. 1916, s. 1. (Romanya'daki memur ihzasından bahsediyor.)
278. [ORAN], Ahmet Cevdet, Biraz da Güyâ Hevâiyyet, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1. (Bulgaristan'da kadınlar giyim kuşamından ve günlük ihtiyaçlardan bahsediyor.)
279. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgarlar Neden Zengin?, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 1. (Harp zamanı Bulgarlar'ın nasıl zengin olduğunu Bulgar bir vatandaşla yapılan mülakatla anlatıyor.)
280. [ORAN], Ahmet Cevdet, (Türk-Alman Kulüp)'ü, 6890, 15 CA. 1334, 5 Ns. 1332, 18 Ns. 1916, s. 1. (İstanbul'da açılan Türk-Alman kulübünün içeriğinden söz ediyor.)
281. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgar Millî Bankası, 6894, 19 CA. 1334, 9 Ns. 1332, 22 Ns. 1916, s. 1.
282. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sobranya'da Çiftçi Fırkası, 6896, 21 CA. 1334, 11 Ns. 1332, 24 Ns. 1916, s. 1. (Çiftçi Fırkası'nın özelliklerinden bahsediyor.)
283. [ORAN], Ahmet Cevdet, İstanbul İçin, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1. (İstanbul'a ait gözlemlerinden bahsediyor.)
284. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgaristan Sadâları, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Bulgaristan ile Türkiye arasında ki müspet münasebetten bahsediyor.)
285. [ORAN], Ahmet Cevdet, İstanbul İçin, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1. (Tefrika 2.)

286. [ORAN], Ahmet Cevdet, Biz Türkler Müstahsal Millet Olsaydık, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 1. (Viyana ile karşılaştırarak Türkler müstahsal bir millet olsa nasıl olurdu?, sorusunu tartışıyor.)
287. [ORAN], Ahmet Cevdet, Zürih'e Doğru, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1. (Zürih'e ait izlenimlerinden bahsediyor.)
288. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bir Mefkuriyyet, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1. (Gazete ve İkdâm'ın daha önceki bir sayısında çıkmış olan emrâz-ı sariya hastalığının geçtiği makaleden bahsediyor.)
289. [ORAN], Ahmet Cevdet, Tesiratım, 6944, 10 Şb. 1334, 29 Ms. 1332, 11 Hz. 1916, s. 1. (İtilafçıların Paris'ta yaptığı iktisâdî konferasından bahsediyor.)
290. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yol Hatıraları, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 1. (Avusturya'da İsviçre'ye giderken yol üstünde ikâmet ettiği yerlerdeki hatıralarından bahsediyor.)
291. [ORAN], Ahmet Cevdet, Köylerde Hayat-ı Medeniyye, 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 1. (Avusturya ve civarındaki köylerden bahsediyor.)
292. [ORAN], Ahmet Cevdet, İkdâm'ın Husûsî Telgrafları, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1.
293. [ORAN], Ahmet Cevdet, Feldkirchen'de Bir Müessese-i İlmiye, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Feldkirch halkından bahsediyor.)
294. [ORAN], Ahmet Cevdet, Anadolu'da Maişet-i Medeniyye, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 1. (Anadolu halkının yaşayışından söz ediyor.)
295. [ORAN], Ahmet Cevdet, Milletler Cemiyeti, 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 1. (Milletler Cemiyetinden bahsediyor.)
296. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yeni Dünya İçin Yeni İdâre, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 1. (Milletler Konferasında ki nutuktan bahsediyor.)
297. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ticaret Ateşeleriyle Şehbenderler Hakkında, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 1. (Fransa Meclis-i Mebûsânı'nın vermiş olduğu kanûn layihasına söz konusu olan ateşe ve şehbenderlerden bahsediyor.)
298. [ORAN], Ahmet Cevdet, Gazete Kâğıtları, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1. (Almanya'da gazete kâğıtlarına gelen zamdan bahsediyor.)
299. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bir Hüsn ü Şehâdet, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1. (İngiliz avam kamarasında yaşananlardan bahsediyor.)
300. [ORAN], Ahmet Cevdet, İnsaniyet Yalancılığı, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1. (İtilaf devletleri ve insaniyetten bahsediyor.)

301. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ahâlî Matbâhı, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 1. (Halk lokantalarından bahsediyor.)
302. [ORAN], Ahmet Cevdet, İstanbul-Boğazlar, Rusya ve Müttefikleri, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 1. (Harbe niçin girdiğimizden bahsediyor.)
303. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya'nın Dış Yüzü ve İç Yüzü, 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 1. (İtilaf gazetelerinin Almanya'nın aleyhine yaptığı yanlış haberlerden bahsediyor.)
304. [ORAN], Ahmet Cevdet, İtiraaf-ı Hakikat Etmeli, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 1. (Fransa'nın Türkiye'ye hak verdiğinden bahsediyor.)
305. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sulh Zeminini Hazırlama Heyetleri, 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 1. (Berlin'de teşkil eden sulh heyetinden bahsediyor.)
306. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sulh İçin Nelerden Ümit Bekleniyor, 7003, 12 Şv. 1334, 29 Tm. 1332, 11 Ağ. 1916, s. 1. (Kadın İttihad Cemiyeti resisesinin verdiği demeçten bahsediyor.)
307. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya-İtalya, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 1. (Almanya ile İtalya'nın dargınlıklarından bahsediyor.)
308. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya-İtalya, 7006, 15 Şv. 1334, 1 Ağ. 1332, 14 Ağ. 1916, s. 1. (Dünkü yazının devamı.)
309. [ORAN], Ahmet Cevdet, Nasıl Çalışmalıyız? Neler Yapmalıyız?, 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 1. (Lehlilerden örnek vererek nasıl çalışmamız gerektiğinden bahsediyor.)
310. [ORAN], Ahmet Cevdet, Cemil Bey, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 1. (Tanbûrî Cemil Bey'den bahsediyor.)
311. [ORAN], Ahmet Cevdet, İhtiyac-ı Mader İhtiraidir, 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 1.
312. [ORAN], Ahmet Cevdet, Matbuat Kongresi, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1. (Kongre'nin içeriğinden bahsediyor.)
313. [ORAN], Ahmet Cevdet, Vakt-i Hazırîde Ordu Terbiyesi, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Ordunun terbiye edilmesinin önemi ve gerekliliğinden bahsediyor.)
314. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ziraat İhtiyaçları, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1. (Fransa'da yetimlerin ziraat işlerinde kullanılmasından bahsediyor.)
315. [ORAN], Ahmet Cevdet, Millet Nasıl Artar?, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 1. (Fransa'da eksilen nüfus ile milletin nasıl artacağından bahsediyor.)

316. [ORAN], Ahmet Cevdet, Üslûbumuz, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 1. (Türkçe'nin kurallarını uzaktan, Fransızca kitaplar okuyarak öğrenmeye çalışanları tenkit ediyor.)
317. [ORAN], Ahmet Cevdet, Topkapı Sarayı Nizamnâmesi, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1. (Topkapı Sarayı ve diğer saraylarının İslâm ve Türk Milleti açısından öneminden bahsediyor.)
318. [ORAN], Ahmet Cevdet, Askere Tütün Hediyesi, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 1. (Asker için tütünün öneminden bahsediyor.)
319. [ORAN], Ahmet Cevdet, Faideli Dört Teklif, 7103, 24 Mh. 1334, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 1. (Viyana'nın pahalı olmasına karşın sunduğu dört tekliften bahsediyor.)
320. [ORAN], Ahmet Cevdet, Fransuva Zojef, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 1. (Fransuva Zojef'in vefatından bahsediyor.)
321. [ORAN], Ahmet Cevdet, Havâiyat Zannetmeyiniz, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 1. (Harbin önemsiz görülmemesi ve ciddiye alınması gerektiğinden bahsediyor.)
322. [ORAN], Ahmet Cevdet, Fransuva Jozef'in Defni Dolayısıyla, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1.
323. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya'nın Yeni Kânûnu, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1. (Almanya'nın yeni asker-i kânûnuna göre on sekiz ile 70 arasındaki kişileri elinin altında tutup her an kullanabileceğinden bahsediyor.)
324. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya'nın Yeni Kânûnu, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1. (Almanya'nın belli yaş aralığındaki dertleri el altından tutmak için çıkardığı kânûndan bahsediyor.)
325. [ORAN], Ahmet Cevdet, Muharebe Sakatları, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1. (Muharebede sakat kalanların maksatlarından ve daha sonraki uğraşlarından bahsediyor.)
326. [ORAN], Ahmet Cevdet, Gazeteci Dili, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Gazeteci dilinin nasıl olması gerektiğinden bahsediyor.)
327. [ORAN], Ahmet Cevdet, Narh-ı Hadd A'zamı Fiyatı, 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 1. (Viyana'daki Tüketiciyi Koruma Kânunu'ndan bahsediyor.)
328. [ORAN], Ahmet Cevdet, İmparator Karl, 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 1. (İmparatorun özelliklerinden bahsediyor.)

329. [ORAN], Ahmet Cevdet, Kavga Hep Türk'ün Yorganı Üzerine, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Avrupa'nın sürekli Türkü haksız göstermeye, Türk'ün üzerine oynadığından bahsediyor.)
330. [ORAN], Ahmet Cevdet, Rus Müslümanları, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1. (Rusya'daki Müslümanların düzenlediği kongreden ve bu kongrede Rusya'nın yeni hükümet şeklinin ne olması gerektiğini tartışıklarından bahsediyor.)
331. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yunan Kralı Hakkındaki Vahşet, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1.
332. [ORAN], Ahmet Cevdet, İtalya, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (İtalya'nın Arnavutluk hakkındaki lütfundan [!] bahsediyor.)
333. [ORAN], Ahmet Cevdet, Barışık Olunca, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 1. (Muharip devletlerin düşünürlerinin sulh olunca neler yaptıklarını şimdiden tefekküre başladıklarından bahsediyor.)
334. [ORAN], Ahmet Cevdet, Maksad-ı Harp, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1. (Türklerin harbe girme maksadı üzerine Reichstag Meclisinde irâd edilen bir nutkun değerlendirmesi.)
335. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mekteplerimizin Yenileştirilmesi, 7338,24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 1. (Eğitimin öneminden ve yeniden düzenlenmesinden bahsediyor.)
336. [ORAN], Ahmet Cevdet, Muhârebenin Teklifleri, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1.
337. [ORAN], Ahmet Cevdet, Nereden Nereye, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İsviçre'nin meseleleri nasıl çözdüğünden bahsediyor.)
338. [ORAN], Ahmet Cevdet, Maddî, Manevî Mülk Tamîri Hazırlıkları, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Fransa'nın harpten sonra dağılan çehresini toparlamak için yapılan çalışmalardan bahsediyor.)
339. [ORAN], Ahmet Cevdet, Hâriçte Bir Devletin Temsili, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 1. (İsviçre gözlemlerini aktarıyor.)
340. [ORAN], Ahmet Cevdet, Paralara İade-i Kıymet, 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s. 1.
341. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgar Matbûatı, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1.
342. [ORAN], Ahmet Cevdet, Meğerse Memleket Bizim Memleket İmiş!, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 1.
343. [ORAN], Ahmet Cevdet, Avusturya'nın Tedâbir-i İktisâdiyesi, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 1.

344. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yeni Kararlar, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 1.
(Yeni mal getirme husûsunda alınan kararlardan bahsediyor.)
345. [ORAN], Ahmet Cevdet, Viyana'da Yeni Fırka, 7432, 3 Mh. 1336, 21 TE. 1333-1917, s. 1.
346. [ORAN], Ahmet Cevdet, Evrâk-ı Nakdiye, 7435, 6 Mh. 1336, 24 TE. 1333-1917, s. 1.
347. [ORAN], Ahmet Cevdet, Nerede Taalluk Eder, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 1. (Veremden bahsediyor.)
348. [ORAN], Ahmet Cevdet, İmparator ve Şehzâde Osman Fuad Heyet-i Mahsûsası, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 1.
349. [ORAN], Ahmet Cevdet, Lozan'daki Türk Talebe, 7461, 2 S. 1336, 19 TS. 1333-1917, s. 1.
350. [ORAN], Ahmet Cevdet, Evrâk-ı Hafiyenin Neşri, 7473, 14 S. 1336, 1 KE. 1333-1917, s. 1.
351. [ORAN], Ahmet Cevdet, Nesl-i Âti Nasıl Yetişir? 7474, 15 S. 1336, 2 KE. 1333-1917, s. 1.
352. [ORAN], Ahmet Cevdet, Âti-i Mâlimiz, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 1.
353. [ORAN], Ahmet Cevdet, Avrupa'da Tahsil, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 1.
354. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sıhhât-i Âmme Nezâreti, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 1.
355. [OZANSOY], Halit Fahri, Baykuş, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Manzum Masal.)
356. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Zamanda Türk Bahçeleri, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Şarkta Bahçecilik, Merak, Bizim Tarihimizde, Fatih'in Bahçesi, İstanbul'da 43 Bin Bağ ve Bahçe.)
357. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Zamanda Türk Bahçeleri, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
358. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Zamanda Türk Bahçeleri, 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 2. (Tefrika 3.)
359. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Bu Zamanda Türk Bahçeleri, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 2. (Tefrika 4.)
360. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Bu Zamanda Türk ve Avrupa Bahçeleri, 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 2. (Türk ve Avrupa bahçelerinin özelliklerinden bahsediyor.)

361. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Vaktiyle İstanbul'da Ziraat Var Mıydı?, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Tarih-i Ziraat-ı Osmaniye Tedkikâtına Dair.)
362. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Kitabü'l-Felâha El-Nebâtiye, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 2. (Çitçilik, ziraat ve İlim ve Fen'in iki önemli ismi olan İbn-i Cülcül ve İbn-i Baytar'dan söz ediyor.)
363. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Devr-i Sultan İbrahim Hanî'de Ziraat Cemiyet-i Feniyyemize, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 2. (Osmanlı ziraatının incelenmesinden ve öneminden bahsediyor.)
364. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Selâtin-i Osmaniyeimizin Ziraata Hizmetleri, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 2.
365. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Endülüs Ziraâtı, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 2. (Endülüs'teki ziraattan bahsediyor.)
366. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Kuru Ziraat mı, Yaş Ziraat mı?, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 2. (Türkiye'de ziraatın nasıl olması gerektiğinden bahsediyor.)
367. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Kuru Ziraat mı, Yaş Ziraat mı?, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlık: Kuru Ziraatın Amerika'daki Tarihçe-i Tekâmülü.)
368. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Memleketimiz İçin Kuru Ziraat mı Yaş Ziraat mı?, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Tefrika 2.)
369. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Millî Çiçeklerimizden Nergis, Zerrin, Kadeh, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 2.
370. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Adalar, Çamlar, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Adalar da Çam Hastalıkları, Bizde Üç Asır Evvel Kemânî Merhumun Ağaç Hastalıklarından Bahsetmesi, Tırtılların Tahribâtı Ve İmhâsı Çareleri, Tırtıl Keselerinden Yüz Elli İki Mütceviz Adedinin Şehremini Tarafından İmha İhrakı, Tırtılların İmha Ve Çamların Muhafazası Teşkilâtının Lüzumu.)
371. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, İstanbul Vilâyeti Mahsûlât-ı Gıdaiyyesi, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İstanbul Vilayetiş taoprakları gıda olarak senevi ne yetiştirebiliyorlar?, İstanbul'un Senelik Hububât Mahsûlâtı, Mahsûlât-ı Bakliye, Köklü Mahsûlâtı, Ağdiye-i Lebniye ve Şahmiye Miktarı, Bu Mahsûlât-ı Gıdaiyyenin İstanbul Nüfusuyla Nisbeti.)
372. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Bahar Çiçeklerimiz, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Lale Yetiştiriciler.)

373. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Bahar Çiçeklerimiz, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Zerrin Yetiştiriciler.)
374. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Garsnâme-i Pehlivan El-mâruf Kemâni, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Bu kitaptan bahsediyor.)
375. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Zirâî Sporlar, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Beden terbiyesinden bahsediyor.)
376. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Gül, 7381, 10 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Gül'ün güzelliklerinden ve etki alanlarından bahsediyor.)
377. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Gül ve Envâi, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Şuarâmızın Bu Çiçekten İstiâreleri.)
378. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, İstanbul Vilâyeti Mahsûlât-ı Gıdâiyesi, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: İstanbul'un Et Veren Çiftlik Hayvanâtı Miktarı ve Bu Miktarın Kendi Nüfûs-ı Umûmiyesine Nispeti.)
379. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Dört Beş Asır Evvelki Zirâat Nazırlarımız, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1.
380. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Türklerin Çiçek İsimleri ve Manzûmeleri, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 2.
381. Soysallıoğlu, [İsmail Suphi], Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 2. (Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuasının çıkmasından bahsediyor.)
382. Soysallıoğlu, [İsmail Suphi], Memleketimizde Ziraat Müzesi, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 2. (Ziraat müzesi açmasının gerekliliğinden bahsediyor.)
383. Soysallıoğlu, [İsmail Suphi], Memleketimizde Ziraat Müzesi, 7142, 5 RE. 1335, ö 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
384. Soysallıoğlu, [İsmail Suphi], Bir Çiçek, İki Böcek, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 1. (Tahsin Nahit'in Bir Çiçek, İki Böcek adlı oyunundan bahsediyor.)
385. Süleyman Nazif, Asker ve Tütün, 7088, 9 Mh. 1335, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 2. (Tütün hediyesi.)
386. [Sâmipaşazâde] Sezâi, İsviçre Hatırâtı, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 2.
387. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 2. (Çanakkale'de gördüklerini anlatıyor.)
388. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 2. (Tefrika 2.)

389. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s. 2. (Tefrika 3.)
390. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 4.)
391. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 5.)
392. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi,, Gördüklerimiz, 6633, 23 Rm. 1333, 23 Tm. 1331, 5 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 6.)
393. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 7.)
394. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 8.)
395. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Medresetü'l-Hattatin Sergisini Ziyaret, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 2. (Sergiye ait izlenimlerini anlatıyor.)
396. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Resim Sergisinin Son Günü Münasebetiyle, 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 2. (Galatasaraylılar resim sergisinin son gününden bahsediyor.)
397. [TARHAN], Abdülhak Hamid, Abdülhak Hamit Bey'in Âsârı, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s.3.
398. [TARHAN], Abdülhâk Hâmîd, İlhâm-ı Nusret, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 2. (Şiir.)
399. [TARHAN], Abdülhak Hamid, İlhâm-ı Vatan, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 2. (Şiir.)
400. [TARHAN], Abdülhak Hamid, Ziyaret, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 2. (Şiir.)
401. [TARHAN], Abdülhak Hamit, Bir Hatıra-i Abdülhak Hamit, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1.
402. [TÖR], [Ahmet] Nedim [Servet], Bey, Cenk Destanı, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 2. (Şiir ile ilgili kısa bir açıklama yaptıktan sonra şiiri veriyor.)
403. [TÖR], [Ahmet], Nedim, [Servet], Bolayır, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 1. (Büyük Osmanlı Şehzadesi Selimhan Paşa'ya ithafen yazılan bir şiir.)
404. [TÖR], [Ahmet], Nedim, [Servet], Yılan Masalı, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 2. (Şiir.)

405. [TÖR], Ahmet Nedim, [Servet], Yaralı, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1. (Şiir.)
406. [TÖR], Ahmet Nedim, [Servet], Ben Bir Türk'üm, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 1. (Şiir.)
407. [UZ], Kâzım, Millî Musikîmiz, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 2. (Osmanlı mûsikîsinden bahsederek şark ve garp mûsikîlerinin münasebetini anlatıyor.)
408. [UZ], Kâzım, Millî Mûsikimiz, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 2. (Tekrika 2.)
409. [UZ], Kâzım, Carnatic-Opera, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 2. (Bizde Opera ve Carnatic olup olmadığından bahsediyor.)
410. [UZ], Kâzım, Millî Mûsikimiz, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 3.)
411. [UZ], Kâzım, Millî Mûsikî, 7471, 12 S. 1336, 29 TS. 1333-1917, s. 2. (Türk müziğinden bahsediyor.)
412. [UZ], Kâzım, Millî Mûsikî-Mektep Terâneleri, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 2.
413. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Türklerin Diyanet-i Kadimesi ve Kabul-ı İslâmiye, 6435, 6 KS.1330, 19 KS. 1915, s. 2. (Türklerin hanlarına ve büyüklerine hürmetinden ve diyanet kadimesinin dayanağından bahsediyor.)
414. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Türklerin Diyanet-i Kadimesi ve Kabul İslâmiye, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 2. (19. sayıdaki yazının devamı.)
415. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 2. (Eski Türk takvimlerinden bahsediyor.)
416. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 3.)
417. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 4.)
418. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 5.)
419. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 6.)
420. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 7.)
421. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 8.)

422. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Türkmen Ne Demektir, 7246, 20 CE. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 2. (Türkçe'den ve daha sonra Türkler ve Türkmenlerden bahsediyor.)
423. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Türkmen Ne Demektir, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
424. [YÂSÂR], Amasyalı Hüseyin Hüsameddin, Türkmen Kimdir?, 7248, 22 CA. 1335, 15 Ns. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 3.)
425. [YÂSÂR], Amasyalı Hüseyin Hüsameddin, Türklerin "Âdem"i, 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 2. (Her milletin kendi tarihini bilmesi gerektiğinden ve Türklerin geçmişinden bahsediyor.)
426. [YAZIKSIZ], Necip Âsım, Alfabe Meselesi, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 2. (Tarihi süreçteki alfabelerimizden bahsediyor.)
427. [YURDAKUL], Mehmet Emin Yurdakul, Tan Sesleri, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 2. (Şiir.)

2.2.2. Konularına Göre

2.2.2.1. Edebî Yazılar

1. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tevfik, Harap Mabetler, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Harap Mabetler hakkında bir açıklama ile Harap Mabetler şiirini ihtiva ediyor.)
2. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tevfik, Tevfik Fikret Bey'in Necip Ruhuna, Hususi Bir Ziyaret, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 2. (Tevfik Fikret için yazdığı bir şiir.)
3. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tevfik, Hikmet Sahîfeleri, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Felsefe ve Hikmet kavramlarından bahsediyor.)
4. [BÖLÜKBAŞI], Rıza Tevfik, Hikmet Sahifeleri, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
5. İmzasız, Hüseyin Kemal İçin, 6429, 31 KE., 1330, 13 KS. 1915, s. 1. (Hüseyin Kemal için yazılmış bir şiir.)
6. İmzasız, Darü'l-bedayi'de Müsamere, 6431, 3 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1, 2. (Sâdık'ın tiyatroculuğa dair vermiş olduğu bilgiler hk.)
7. İmzasız, Abdülhak Hamid Bey'in Âsârı, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 2. (Abdülhak Hamid'in eserlerinin başka şirketlerin yayınlamaması için yolladığı tezkire.)
8. İmzasız, Hain Sırlara, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 2. (Sırların yaptıkları hainliklerden dolayı onlar üzerine yazılmış bir şiir.)
9. Ali, Tayyarenin Türkçesi, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 2. (Tayyarenin Türkçe anlamı hk.)
10. İmzasız, Türk'ün Armağanı, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1. (Türk milletinin kahramanlığını anlatan bir şiir.)
11. Ali, Tayyarenin Türkçesi, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 2. (Tayyarenin Türkçe anlamından bahsediyor.)
12. [ARIBURUN], Hüseyin Avni, Boğaz Müdafaaları, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
13. [ARIBURUN], Hüseyin Avni, Bir Gazinin Müşahedesini, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1. (Savaşa ait gözlemlerini anlatıyor.)
14. [ARIBURUN], Hüseyin Avni, Asker Geçerken, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Askerî yücelten ve onun vatanın korutuyucu olduğundan bahseden bir yazı.)
15. [ARIBURUN], Hüseyin Avni, Gaziler Hastahanesinde, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 1. (Hastane'deki gözlemlerini aktarıyor.)

16. İmzasız, Bahriye'de Unutulmaz Bir Gün, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1. (Suriye İlmiye ve Edebiye heyetinin Harbiye'yi ziyareti hk.)
17. İmzasız, Millet Tiyatrosu'nda, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 2. (Ahmet Mithat Efendi'nin Çengi adlı eseri hk.)
18. İmzasız, Yeni San'at, 6892, 17 CA. 1334, 7 Ns. 1332, 20 Ns. 1916, s. 1. (İtalya Harciye Nazırı'nın nutku için Alman matbuatının attığı Yeni San'at başlığı hk.)
19. [ORAN], Ahmet Cevdet, İstanbul İçin, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1. (İstanbul'a ait gözlemleri hk.)
20. [ORAN], Ahmet Cevdet, İstanbul İçin, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1. (Tefrika 2.)
21. Ali Emîri Efendi, Mardin Mülûk-ı Artukiye Târihi, 6917, 12 R. 1334, 2 Ms. 1332, 15 Ms. 1916, s. 2. (Yazma kitaptan bahsediyor.)
22. İmzasız, Musîkî ve Hayat, 6926, 21 R. 1334, 11 Ms. 1332, 24 Ms. 1916, s. 1. (Musîkî-Hayat ve Almanların musîkî de ileri oldukları hk.)
23. İmzasız, Bedâyî ve Tekâmül, 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 1. (Müsamere için gelen Alman san'atkârlarının halk üzerinde yaptığı tesir hk.)
24. İmzasız, İmlâ Meselesi, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1. (İmlâ müzâkeratı hk.)
25. [ORAN], Ahmet Cevdet, Cemil Bey, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 1. (Tanbûrî Cemil Bey hk.)
26. İkdâm, Zât-ı Hazret-i Padişâhi Tarafından İnşâd Buyurulup, Baş Kumandan Enver Paşa Hazretlerine İhda Buyurulan Şiirdir, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 1. (Şiir ve açıklama.)
27. İmzasız, Zümrüt Adası, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1. (Okyanusun altında bulunan Zümrüt Adası hk.)
28. [ORAN], Ahmet Cevdet, Üslûbumuz, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 1. (Türkçe'nin kurallarını uzaktan, Fransızca kitaplar okuyarak öğrenmeye çalışanları tenkit ediyor.)
29. İmzasız, Hükümet ve Mûsikî, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1. (Mûsikî'nin hükümet ve diğer alanlarla ilişkisi hk.)
30. [ALTINAY], Ahmet Refik, Şeyhü'l-İslâm Yahya Efendi, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Gençliği, Süleyman Kânûnî ve Sultan Ahmet Evvel Devri, Eş'arı, Sultan Osman Sâni Devrinde Meşihati.)

31. [ALTINAY], Ahmet Refik, Şeyhü'l-İslâm Yahya Efendi, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Murat Devrinde Meşihâtı, Revân Seferinde Yahya Efendi, Padişahla Münasebeti.)
32. [ALTINAY], Ahmet Refik, Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Divânı, 7073, 24 ZH. 1334, 9 Teşrîn-i Evvel 1332, 22 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Bağdad Fethi'nde Yahyâ Efendi, Murad-ı Rabi ile Meşairesi, Sultan İbrahim Devri, Son Günleri.)
33. İmzasız, Şarkta'da, Garpta'da, 7077, 28 ZH. 1334, 13 TE. 1332, 26 TE. 1916, s. 1. (Tebliğlerin dilini şair üsluplarıyla karşılaştırıyor.)
34. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 2. (Şeyhü'l-İslâm Yahya Efendi'nin divanından şiirlerinden örnek verere bahsediyor.)
35. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7095, 16 Mh. 1335, 31 TE. 1332, 13 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
36. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 2. (Tefrika 3.)
37. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 4.)
38. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 5.)
39. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 6.)
40. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7101, 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. (Tefrika 7.)
41. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 8.)
42. Ali Emîrî, Musâhebe-i Edebiyye: Divân-ı Yahya, 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 2. (Tefrika 9.)
43. Ali Emîrî, Fütûhât, Divân-ı Eş'âr, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Telif-i Sultan Murad Sâlis, Eser-i Sultan Murad Râbi'.)
44. İmzasız, Gazeteci Dili, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 1. (Gazete edebiyatı hk.)
45. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7121, 13 S. 1335, 26 TS. 1332, 9 KE. 1916, s. 2. (Fatma Sultan'ın hayatını, Osmanlı devrini anlatıyor.)

46. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
47. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 3.)
48. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 4.)
49. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 5.)
50. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 6.)
51. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 7.)
52. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 8.)
53. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 9.)
54. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 10.)
55. [ALTINAY], Ahmet Refik, Fatma Sultan, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 11.)
56. [ORAN], Ahmet Cevdet, Gazeteci Dili, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Gazeteci dilinin nasıl olması gerektiği hk.)
57. [BAYDUR], Hüseyin Râgıb, İmlâ Meselesi, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 2. (Türkçe'nin imlâsından bahsediyor.)
58. [BAYDUR], Hüseyin Râgıb, İmlâ Meselesi, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 2. (1916'daki yazının 2. tefrikası.)
59. [BAYDUR], Hüseyin Râgıb, İmlâ Meselesi, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 3.)
60. İmzasız, Bizde Bedî'yyât, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1. (Estetiğin öneminden ve millet olarak estetiğe önem vermeyişimizin nelere yol açtığı hk.)
61. İmzasız, Muaheze, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 1. (Türk edebiyatında tenkîd noksanlığına meselesine dair değerlendirmelerde bulunuyor.)
62. İmzasız, Sağırlar Temâşası, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 1. (Kadınların tiyatroya gitmeleri hk.)

63. İmzasız, Mugaddî Edebiyat, 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Karîlerimizden Biriyle Mülakât.)
64. İmzasız, Pragmatizm Seyahati, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 1. (“Pragmatik Felsefe” gibi “Pragmatik Siyaset”in var olup olmadığı üzerine bir tartışma yazısı.)
65. İmzasız, Gabriele D’Annunzio, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 1. (İtalyan şair D’Annunzio’ hk.)
66. İmzasız, İstanbul San’at Şehri, 7454, 25 Mh. 1336, 12 TS. 1333-1917, s. 1. (İstanbul’un güzelliği hk.)
67. Fatma Aliye, Bir Terâkkiyât- Ulûm, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 2. (Bilgi noktasında insanlar ve hayvanlar arasında bir ayırım yaptıktan sonra bilginin insanlardaki derecelerinden bahsediyor.)
68. Fatma Aliye, Şiir ve Kadın, 7459, 30 Mh. 1336, 17 TS. 1333-1917, s. 2.
69. [GÜRAN], Nihat Sezai, Nihat Sezai’den Kızına, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 2. (Nihad Sezai’nin kızına yazdığı mektup.)
70. GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Temâşa, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1. (Bizde temâşa kelimesinin mi tiyatro kelimesinin mi kullanıldığından ve bunun nedenlerinden bahsediyor.)
71. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Temâşa Mevzûları, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Fransızların tiyatro hakkındaki görüşlerinden bahsediyor.)
72. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Sahne Üzerine, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Oyuncu için sahnenin öneminden bahsediyor.)
73. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Rol ve Aktör, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 2. (Aktör’ün görevlerinden, rolüne nasıl hazırlanması ve sahneye nasıl çıkması gerektiğinden bahsediyor.)
74. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Tiyatro Müellifleri, 7409, 9 ZH. 1335, 26 Ey. 1333-1917, s. 2.
75. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Menekşe Kalfa’nın Müdâfaanâmesi, 7442, 13 Mh. 1336, 31 TE. 1333-1917, s. 1, 2. (Alt Başlık: Yirmi Patlıcan Dolması Ücret-i Vekâlet.)
76. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Fatih Türbesi’ni Ziyaret, 7467, 8 S. 1336, 25 TS. 1333-1817, s. 1, 2.
77. [GÜRPINAR], Hüseyin Rahmi, Lakırdı Beynimizde, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 2. (Öykü.)
78. Hüseyin Sabri, Türk’ün Armağanı, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1. (Şiir.)

79. İsmail Fazıl, On Dokuz Yaşında Bir Şehit, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 2. (Topçu mülazımı Mehmet Ali Bey'in hayatından söz ediyor.)
80. [İLERİ], Celâl Nûri, Bir Zaferi Edebî: "Finten"ın İntişârı, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 1. (Albülhak Hamid ve Finten adlı eserinin neşrinden bahsediyor.)
81. [İLERİ], Celâl Nûri, Üslûb-ı Âfil, Üslûb-ı Hazır, Üslûb-ı Âtî, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Mesâil-i Hazıra. Lisan'ın değişmesini edebiyat çevrelerinden örnek vererek anlatıyor.)
82. [İLERİ], Celâl Nûri, Yahya Divânı, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 2. (Divan hakkında tenkit yazısı.)
83. [İLERİ], Celâl Nûri, Dâü't-tercüme, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 2. (Rus Petro'nun açtırdığı Encümen-i Dâniş'ten bahsediyor.)
84. [İLERİ], Celâl Nûri, Abdülhak Hamit Bey'in Mektupları, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1. (Tenkit.)
85. [İLERİ], Celâl Nûri, Fesahât Buhranı, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrin-i Sân 1916, s. 1. (Almanca, İngilizce ve Fransızca ile münasebeti olan Türklerin Türkçe'nin fesahat içinde olduğunu söylediklerinden bahsediyor.)
86. [İLERİ], Celâl Nuri, Adaptasyon, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 2. (Fransızca bir kelime olan "adaptasyon"un anlamından bahsediyor.)
87. [İLERİ], Celâl Nuri, Brahmaputra Nehri ve Hayat, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 2. (Felsefeden ve Hindistan'da Brahmaputra Nehri ile ilgili arındırıcı özelliği olduğuna dair bir inanıştan söz ediyor.)
88. [İLERİ], Celâl Nuri, Zamâne Takaddüm, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 2. ("Dâhi"nin özelliklerinden bahsediyor.)
89. [İLERİ], Celâl Nuri, "Batarya ile Ateş" ve "Elhân-ı Vatan" 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 1. (Süleyman Nazif ve Fail Ali'nin bu eserlerinin yeniden tabı üzerine bir değerlendirme yazısı.)
90. [İLERİ], Celâl Nuri, Harbin Hikmeti, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 2. (Bir dostunun harp konsundaki öğüdünü (mev'ize) aktarıyor.)
91. [İLERİ], Celâl Nuri, Almanya'nın Masûniyeti, 7294, 23 ZK. 1335, 11 Ey. 1333-1917, s. 2.
92. [KARACAN], Ali Nâci, Temâşa Musâhabesi, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Türk tiyatrosu ve "Uçurum" adlı oyndan bahsediyor.)
93. [KARACAN], Ali Naci, Bir Şairin Rûznâmesi, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 2. (Şair ve yazarların mide ve muhakemeleri arasındaki bağıntıdan söz ediyor.)

94. [KARACAN], Ali Nâci, Bir Şairin Rûznâmesi, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
95. [KARACAN], Ali Nâci, Bir Şairin Rûznâmesi, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 3.)
96. [KARACAN], Ali Nâci, Bir Şairin Rûznâmesi, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Tefrika 4.)
97. [KARACAN], Ali Nâci, Zamâne Musâhebeleri, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İç Sıkıntısına, Yürek Üzüntüsüne ve Harp Zenginlerine Dâir.)
98. [KARACAN], Ali Nâci, Zamâne Musâhebeleri -2-, 7417, 19 ZH. 1335, 6 TE. 1333-1917, s.1, 2. (Alt Başlıklar: Kadıköy Vapuru'nda Kadınlarımız.)
99. [KARAOSMANOĞLU], Yakup Kadri, Kahramanlar Konağı, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 2. (Hikâye.)
100. [KARAOSMANOĞLU], Yakup Kadri, Ses Duyan Kız, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
101. Y. K. [ç], Küçük Zabit, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
102. Y. K. [ç], Sıla'da, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
103. Y. K. [ç], Altı Patlar, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 2. (Hikâye.)
104. Y. K. [ç], Zeynep Kadın, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 2. (Hikâye.)
105. Y. K. [ç], Aşiyân-ı Ziyaret, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tevfik Fikret'in Evinde Geçirilen Birkaç Yıllık Saat Münasebetiyle.)
106. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Asırlar Arasında, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s. 2. (Destanlardan ve öneminden bahsediyor.)
107. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Şühedan Rüyası, 6516, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
108. Köprülüzâde Mehmed Fuat, Şehit ve Hilal, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1. (Şiir.)
109. Köprülüzâde Mehmet Fuat, Edebiyatımız da Cengâverlik, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 2. (Eski edebiyatta ki cengâverliklerden bahsediyor.)
110. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Edebiyatımızda Cengcilik, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 1. (Tefrika 2.)
111. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Son Akın, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Şiir.)
112. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Divânü Lügât'it-Türk, 6914, 9 R. 1334, 29 Ns. 1332, 12 Ms. 1916, s. 2. (Divânü Lügâti't-Türk ve Türkçe sözlüklerden bahsediyor.)

113. Köprülüzâde Mehmed Fuad, En Eski Türk Şairleri, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 2. (Eski Türk şairlerinden bahsediyor.)
114. Köprülüzâde Mehmed Fuad, Milliyet ve İlim, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 2. (Milliyet ve İlim meselelerinden bahsediyor.)
115. Köprülüzâde Mehmet Fuad, İlim Nasıl Yükselir?, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 2. (Memlekette ilmi bir hayat ortaya çıkarmak için nasıl bir yol izlenmesi gerektiğinden bahsediyor.)
116. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Fatih Devri Edebî Hayatı, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 1. (Âşık Çelebi'nin tezkiresinin mukaddimesinde Fatih Devri edebî hayatından nasıl bahsettiğini anlatıyor.)
117. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Onuncu Asır Hayatına Ait Bir Vesika, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 2.
118. Köprülüzâde Mehmet Fuad, Hibetü'l-Hakayık, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 1. Necip Âsım'ın Türk Tarihinden bahseden eseri Hübeltü'l-Hakayık'tan söz ediyor.)
119. Köprülüzâde Mehmet Fuat, Şehit Mezarı, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 2. (Şiir.)
120. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektubu, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Hâkim Bir Tepeden Meydan-ı Harbe Nazar!)
121. M. Burhaneddin Çanakkale Mektubu, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Mevki'i Harbe Ait Fıkralar.)
122. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektubu, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Mübarek Tepeye Ziyaret.)
123. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektubu, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Orduda İaşe Meselesi, Ahvâl-i Sıhhiye, Müdafaa-i Milliye Hediyeleri, İkdamın Hediyesi.)
124. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektubu, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Hastahaneden Dönen Gaziler Hissiyat-ı Müteşekkiranesi.)
125. M. Burhaneddin, Orduda Evlad-ı Şühedanın Sünnet Düğünü, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 1. (Şehit çocuklarına tertip edilen düğünden ve yapılanlardan bahsediyor.)
126. M. Burhaneddin, Çanakkale Mektupları, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Ezine Kasabasının Faaliyet Hayatiyesi, İngilizlerin Hilal-i Ahmer Hastahanesine Bombardımanı.)

127. Mehmet Sadi, Mecma' Üdebadı, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.3. (Amerika'da katıldığı bir toplantıda izlenimlerinden bahsediyor.)
128. Nâzım, Selânik Mektubu, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 2.
129. Nâzım, Selânik Mektubu, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (İngiliz ve Fransız ordularının Yunanistan'a saldırmasından ve bunun karşısında İngiliz matbuatından söz ediyor.)
130. Nâzım, Selânik Muhabir-i Mahsusumuzun Mektubu, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 2. (James hükümeti ve Meclis-i Mebûsanın feshinden bahsediyor.)
131. Nâzım, Selânik Muhabir Mahsusumuzun Mektubu, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 2. (Devamı.)
132. Nâzım, Selânik Muhabir Mahsusumuzun Mektubu, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Devamı.)
133. Nâzım, Selânik Mektubu, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 2. (Devamı.)
134. Nâzım, Selânik Mektubu, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 2. (İkdam'da 1916'da tefrika edilmeye başlayan mektubun devamı.)
135. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Zamanda Türk Bahçeleri, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
136. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Zamanda Türk Bahçeleri, 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 2. (Tefrika 3.)
137. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Bu Zamanda Türk Bahçeleri, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 2. (Tefrika 4.)
138. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Bu Zamanda Türk ve Avrupa Bahçeleri, 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 2. (Türk ve Avrupa bahçelerinin özelliklerinden bahsediyor.)
139. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Vaktiyle İstanbul'da Ziraat Var mıydı?, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Tarih-i Ziraat-ı Osmaniye Tedkikâtına Dair.)
140. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Kitabü'l-Felâha El-Nebâtiye, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 2. (Çiftçilik, ziraat ve İlim ve Fen'in iki önemli ismi olan İbn-i Cülcül ve İbn-i Baytar'dan söz ediyor.)
141. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Devr-i Sultan İbrahim Hanî'de Ziraat Cemiyet-i Feniiyemize, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 2. (Osmanlı ziraatının incelenmesinden ve öneminden bahsediyor.)

142. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Selâtin-i Osmaniyemizin Ziraata Hıdmetleri, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 2.
143. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Endülüs Ziraâtı, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 2. (Endülüs'teki ziraattan bahsediyor.)
144. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Kuru Ziraat mı, Yaş Ziraat mı?, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 2. (Türkiye'de ziraatın nasıl olması gerektiğinden bahsediyor.)
145. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Kuru Ziraat mı, Yaş Ziraat mı?, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlık: Kuru Ziraatın Amerika'daki Tarihçe-i Tekâmülü.)
146. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Memleketimiz İçin Kuru Ziraat mı Yaş Ziraat mı?, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Tefrika 2.)
147. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Millî Çiçeklerimizden Nergis, Zerrin, Kadeh, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 2.
148. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Adalar, Çamlar, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Adalar da Çam Hastalıkları, Bizde Üç Asır Evvel Kemânî Merhumun Ağaç Hastalıklarından Bahsetmesi, Tırtılların Tahribâtı Ve İmhâsı Çareleri, Tırtıl Keselerinden Yüz Elli İki Mütecaviz Adedinin Şehremini Tarafından İmha İhrakı, Tırtılların İmha Ve Çamların Muhafazası Teşkilâtının Lüzumu.)
149. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, İstanbul Vilâyeti Mahsûlât-ı Gıdaiyyesi, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İstanbul Vilayetiş taoprakları gıda olarak senevi ne yetiştirebiliyorlar?, İstanbul'un Senelik Hububât Mahsûlâtı, Mahsûlât-ı Bakliye, Köklü Mahsûlâtı, Ağdiye-i Lebniye ve Şahmiye Miktarı, Bu Mahsûlât-ı Gıdaiyyenin İstanbul Nüfusuyla Nisbeti.)
150. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Bahar Çiçeklerimiz, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Lale Yetiştiriciler.)
151. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Eski Bahar Çiçeklerimiz, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Zerrin Yetiştiriciler.)
152. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Garsnâme-i Pehlivan El-mâruf Kemâni, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Bu kitaptan bahsediyor.)
153. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Zirâi Sporlar, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Beden terbiyesinden bahsediyor.)
154. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Gül, 7381, 10 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Gül'ün güzelliklerinden ve etki alanlarından bahsediyor.)
155. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Gül ve Envâi, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Şuarâmızın Bu Çiçekten İstiâreleri.)

156. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, İstanbul Vilâyeti Mahsûlât-ı Gıdâiyesi, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: İstanbul'un Et Veren Çiftlik Hayvanâtı Miktarı ve Bu Miktarın Kendi Nüfûs-ı Umûmiyesine Nispeti.)
157. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Dört Beş Asır Evvelki Zirâat Nazırlarımız, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1.
158. [ÖKTEM], Cevat Rüştü, Türklerin Çiçek İsimleri ve Manzûmeleri, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 2.
159. Soysallıoğlu, [İsmail Suphi], Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuası, 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 2. (Edebiyat-ı Umûmiye Mecmuasının çıkmasından bahsediyor.)
160. Soysallıoğlu, [İsmail Suphi], Memleketimizde Ziraat Müzesi, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 2. (Ziraat müzesi açmasının gerekliliğinden bahsediyor.)
161. Soysallıoğlu, [İsmail Suphi], Memleketimizde Ziraat Müzesi, 7142, 5 RE. 1335, 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
162. Soysallıoğlu, [İsmail Suphi], Bir Çiçek, İki Böcek, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 1. (Tahsin Nahit'in Bir Çiçek, İki Böcek adlı oyunundan bahsediyor.)
163. Sezâi, [Sâmipaşazâde] İsviçre Hatıratı, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 2.
164. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 2. (Çanakkale'de gördüklerini anlatıyor.)
165. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 2. (Tefrika 2.)
166. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s. 2. (Tefrika 3.)
167. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 4.)
168. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 5.)
169. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi,, Gördüklerimiz, 6633, 23 Rm. 1333, 23 Tm. 1331, 5 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 6.)
170. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 7.)
171. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Gördüklerimiz, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 8.)

172. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Medresetü'l-Hattatin Sergisini Ziyaret, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 2. (Sergiye ait izlenimlerini anlatıyor.)
173. [TANRIÖVER], Hamdullah Suphi, Resim Sergisinin Son Günü Münasebetiyle, 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 2. (Galatasaraylılar resim sergisinin son gününden bahsediyor.)
174. [TARHAN], Abdülhak Hamit, Abdülhak Hamit Bey'in Âsârı, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s.3.
175. [TARHAN], Abdülhâk Hâmid, İlhâm-ı Nusret, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 2. (Şiir.)
176. [TARHAN], Abdülhak Hamid, İlhâm-ı Vatan, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 2. (Şiir.)
177. [TARHAN], Abdülhak Hamid, Ziyaret, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 2. (Şiir.)
178. [TARHAN], Abdülhak Hamit, Bir Hatıra-i Abdülhak Hamit, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1.
179. [TÖR], [Ahmet] Nedim [Servet], Bey, Cenk Destanı, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 2. (Şiir ile ilgili kısa bir açıklama yaptıktan sonra şiiri veriyor.)
180. [TÖR], [Ahmet], Nedim, [Servet], Bolayır, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 1. (Büyük Osmanlı Şehzadesi Selimhan Paşa'ya ithafen yazılan bir şiir.)
181. [TÖR], [Ahmet], Nedim, [Servet], Yılan Masalı, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 2. (Şiir.)
182. [TÖR], Ahmet Nedim, [Servet], Yaralı, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1. (Şiir.)
183. [TÖR], Ahmet Nedim, [Servet], Ben Bir Türk'üm, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 1. (Şiir.)
184. [UZ], Kâzım, Millî Musikîmiz, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 2. (Osmanlı mûsikîsinden bahsederek şark ve garp mûsikîlerinin münasebetini anlatıyor.)
185. [UZ], Kâzım, Millî Mûsikimiz, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 2. (Tekrika 2.)
186. [UZ], Kâzım, Carnatic-Opera, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 2. (Bizde Opera ve Carnatic olup olmadığından bahsediyor.)
187. [UZ], Kâzım, Millî Mûsikimiz, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 3.)
188. [UZ], Kâzım, Millî Mûsikî, 7471, 12 S. 1336, 29 TS. 1333-1917, s. 2. (Türk müziğinden bahsediyor.)

189. [UZ], Kâzım, Millî Mûsikî-Mektep Terâneleri, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 2.
190. [YAZIKSIZ], Necip Âsım, Alfabe Meselesi, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 2. (Tarihi süreçteki alfabelerimizden bahsediyor.)
191. [YURDAKUL], Mehmet EminYurdakul, Tan Sesleri, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 2. (Şiir.)
192. İmzasız, Tevfik Fikret İrtihal Eyledi, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 1. (Tevfik Fikret'in hayatından, başarılarından, edebiyata katkılarından ve eserlerinden söz ediyor.)
193. Tekin, Turan, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 3.
194. İmzasız, Osmanlı Müellifleri, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 2. (Bursalı Mehmet Tahir Bey'in Osmanlı Müellifleri adlı kitabının neşrinden ve önemi hk.)
195. İmzasız, Bir Manzume-i Garra, Bir Nişane-i Takdir Âli, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1. (Şeyhü'l-Reis'in gönderdiği bir manzume hk.)
196. İmzasız, Ulvi Bir Hitabe, Güzide Bir Manzume, 6451, 19 RE. 1333, 22 KS.1330, 4 Şt. 1915, s. 1. (Şeyhü'l-Reis'in bir manzumesi ve farsça beyitler.)
197. İmzasız, Budapeşte Ticaret Mekteplerinde Türkçe, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 2.
198. İmzasız, Merhum Tanbûri Cemil Bey'in Cenâzesi Münasebetiyle, 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 2.
199. İmzasız, Finten'in Tab'ı Münasebetiyle Bir Musahebe-i Edebiyye, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 2. (Abdülmecit Efendi'nin düzenlediği musahebe-i edebiyeye hk.)
200. İmzasız, Millî Bir Ziyâm İkinci Devr-i Seneviyyesi: Fikret'in Aşiyânını Ziyâret, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Merhum Tevfik Fikret'in dostlarının Aşiyân'a yaptığı ziyaret hk.)
201. [OZANSOY], Fahri, Baykuş, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Manzum Masal.)
202. İmzasız, Beyoğlu-İstanbul, 6441, 12 KS.1330, 25 KS. 1915 s. 1. (Beyoğlu ve İstanbul'un bağlantısını anlatan bir yazı.)
203. İmzasız, Şair Arif, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1. (Rusların şerrinden kaçıp ülkemize muvasalat eden İranlı Şair ve Bestekâr Arif hk.)

204. İmzasız, Osmanlı Müellifleri, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 2. (Bursalı Mehmet Tahir Bey'in Osmanlı Müellifleri adlı kitabının neşrinden ve önemi hk.)
205. Ali Emîri Efendi, Mardin Mülûk-ı Artukiye Târihi, 6917, 12 R. 1334, 2 Ms. 1332, 15 Ms. 1916, s. 2. (Yazma kitap hk.)
206. İmzasız, Çanakkale Güllenenirken, Şuûn-ı Dâhiliye, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 2. (Çanakkale hakkında yazılmış bir şiir.)
207. İmzasız, Anadolu Türküleri, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 2. (Bir yolcunun defter-i hatıratından. Şiir.)
208. İmzasız, Âmâlara San'at Tâlîmi İçin, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Avrupa'da Âmâlara San'at Tâlîmi.)
209. İmzasız, Mânevî Terakkiyât, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Kâmus-ı Felsefe'nin İntişârı Münâsebetiyle.)
210. İmzasız, Bir Alman Muhabirin Mektubu, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 1. (Mektubun içeriği hk.)
211. İmzasız, Şanlı Menkıbeler, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 2. (Çanakkale'de Gelibolu kahramanına ait bir mektup.)
212. İmzasız, Şâyân-ı Dikkat Mektuplar, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Gelibolu'da bulunan İngiliz neferinin gönderdiği mektuplar hk.)
213. İmzasız, Yaralı Bir İngilizin Mektubu, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1.
214. İmzasız, Şanlı Şehitlerden, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1. (Şehidin babasının oğlunun fotoğrafını gazeteye getirip bastırmak istediği hk.)
215. İmzasız, Sofya Mektubu, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bulgaristan Müslümanlarının Askerliği.)
216. Milli, Yunanlı Bir Gönüllünün Defter-i Hatıratından, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1. (Yazının devamı.)
217. İmzasız, Bir İngiliz Zabitanın Mektubu, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1.
218. İmzasız, Bir İngiliz Zabitanın Mektupları, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1.
219. N., Selânik Mektubu, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Mektubun devamı.)
220. İmzasız, Bir İngiliz Zabitanın Hatıratı, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 1. (Hatıra.)

221. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Devam.)
222. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (Devam.)
223. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 1. (Devam.)
224. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (Devam.)
225. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (Devam.)
226. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (Devam.)
227. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 2. (Devam.)
228. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 2. (Devam.)
229. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 2. (Devam.)
230. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 2. (Devam.)
231. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 2. (Devam.)
232. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 2. (Devam.)
233. İmzasız, Bir İngiliz Zabitinin Hatıratı, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 2. (Son.)
234. İmzasız, Peşte'de Mühim Bir Sergi, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.3. (Sergi'ye ait gözlemlerini aktarıyor.)
235. İmzasız, Zeynep Sultan Câmî İlimdârın Türbesi, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 2. (Türbenin mimârisi hakkında bilgi veriyor.)
236. [ORAN], Ahmet Cevdet, Seyahat Hatıraları, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 1. (Bükreş ile Rusçuk arasında ki gözlemlerini aktarıyor.)

237. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yol Hatıraları, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916,
s. 1. (Avusturya'da İsviçre'ye giderken yol üstünde ikâmet ettiği yerlerdeki hatıralar
hk.)

2.2.2.2. Fikrî Yazılar

1. İmzasız, Anadolu'ya Rakı Neden Girdi?, 6433, 4 KS.1330, 17 KS. 1915, s. 1. (Türk Ocağı'ndaki bir konferansta rakının Anadolu'ya neden girdiğinden bahseden bir yazı.)
2. İmzasız, Medeniyet-i Hazırayı İktisabımız, 6559, 9 R. 1333, 10 Ms. 1331, 23 Ms. 1915, s. 1. (Avrupa medeniyeti ve bunun Türk medeniyetine tesiri.)
3. [ORAN], Ahmet Cevdet, Türk Genci Uyuma, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Millet olam bilincinden ve çalışkanlıktan, Türk gencinin Almanya'dan ibret alması gerektiği hk.)
4. [ORAN], Ahmet Cevdet, İttihad-ı İslâm, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 1. (İslâm birliği hk.)
5. [ORAN], Ahmet Cevdet, Fransa'da Yeni Fikirler, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (İslâm'a karşı ortaya çıkan fikirler hk.)
6. İmzasız, Türkiye ve Şark, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1. (Hintli bir muharririn gönderdiği Türkiye ile Şark meselesini konu alan makale.)
7. [ORAN], Ahmet Cevdet, Maddi ve Manevî Millî Yaşayış, 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 1. (Maddi manvei ve millî yaşayış şekli hk.)
8. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgar Köylüsü Memleketin Yegâne Servetidir, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Bulgar köylüsünün samimiyetinden, içtenliğinden ve terbiyesi hk.)
9. [ORAN], Ahmet Cevdet, Can Alacak Tımarlar, 6801, 14 RE. 1334, 7 KS. 1331, 20 KS. 1916, s. 1. (Tarım işleri hk.)
10. İmzasız, Sanayi Merkezi, 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 1. (İstanbul'un merkez olarak önemi hk.)
11. İmzasız, Türkler, Almanlar, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 1. (İktisâdi açıdan bir karşılaştırma yapıyor.)
12. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgarlardaki İstiklâl-i Manevî, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 1. (Bulgarların takvim değiştirmelerinin milli, içtimai, medeni ve siyasi yönleri hk.)
13. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mübadele Usûlü ve Heyet-i İktisadiye Teşkili, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 1. (Bulgaristan mübadelesi hk.)
14. [ORAN], Ahmet Cevdet, İbret-i Âlâim, 6881, 6 CA. 1334, 27 Mt. 1332, 9 Ns. 1916, s. 1. (Bulgaristan Ticaret Odası hk.)
15. [ORAN], Ahmet Cevdet, İktisat Müdüriyetleri, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart 1332, 13 Ns. 1916, s. 1. (Romanya'daki memur ihdası hk.)

16. İmzasız, Sarraflık Belâsı, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s. 1. (Sarrafılardan söz ediyor.)
17. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgar Millî Bankası, 6894, 19 CA. 1334, 9 Ns. 1332, 22 Ns. 1916, s. 1.
18. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sobranya'da Çiftçi Fırkası, 6896, 21 CA. 1334, 11 Ns. 1332, 24 Ns. 1916, s. 1. (Çiftçi Fırkası'nın özellikleri hk.)
19. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgaristan Sadâları, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Bulgaristan ile Türkiye arasında ki müspet münasebet hk.)
20. İmzasız, Tenâkus-ı Nüfûs, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1. (Ülkede ki nüfus eksilmesi hk.)
21. İmzasız, Nüfûs Meselesi, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 1. (Nüfûs azalması hk.)
22. [ORAN], Ahmet Cevdet, Biz Türkler Müstahsal Millet Olsaydık, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 1. (Viyana ile karşılaştırarak Türkler müstahsal bir millet olsa nasıl olurdu?, sorusunu tartışıyor.)
23. İmzasız, Manevî Galibiyet, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 1. (Manevî galibiyetin özellikleri hk.)
24. [ORAN], Ahmet Cevdet, Gazete Kâğıtları, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1. (Almanya'da gazete kâğıtlarına gelen zam hk.)
25. İmzasız, Hükümetin Vezai-fi-Matbuatın Vezai-fi, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 1. (Harp döneminde gazeteci ve siyasilere ne gibi görevler düştüğü hk.)
26. [ORAN], Ahmet Cevdet, Matbuat Kongresi, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1. (Kongre'nin içeriği hk.)
27. İmzasız, Gazeteler, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1. (Gazetelerin mahiyetinden söz ediyor.)
28. [ORAN], Ahmet Cevdet, Vakt-i Hazırîde Ordu Terbiyesi, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Ordunun terbiye edilmesinin önemi ve gerekliliği hk.)
29. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ziraat İhtiyaçları, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1. (Fransa'da yetimlerin ziraat işlerinde kullanılması hk.)
30. [ORAN], Ahmet Cevdet, Millet Nasıl Artar?, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 1. (Fransa'da eksilen nüfus ile milletin nasıl artacağı hk.)
31. İmzasız, Harbin Tevlid Etmediği Mesâil-i İçtimâiye, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Ziraat-Eytam.)

32. İmzasız, Tekâmülât Diye, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 1. (Tekâmül ve ıslahata zaman ayırma hk.)
33. [ORAN], Ahmet Cevdet, Topkapı Sarayı Nizamnâmesi, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1. (Topkapı Sarayı ve diğer saraylarının İslâm ve Türk Milleti açısından önemi hk.)
34. İmzasız, Zirâî Seferberlik, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 1. (Almanya'nın bütün umumu ile birlikte seferber olması hk.)
35. İmzasız, Bir Hasbihâl-i İçtimâî, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 1. (On sene kadar önce ülkenin içine düştüğü sıkıntılı durumlar hk.)
36. İmzasız, İktisadiyyât-ı Temellül, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 1. (Milliyet'in nerelerde kullanıldığı hk.)
37. İmzasız, Ey Türk! Zengin Ol, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 1. (Harp zamanında Türk milletinin her yönüyle zengin olması gerektiği hk.)
38. İmzasız, Medeniyet Davâsı, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 1. (Medeniyet hk.)
39. İmzasız, Medeniyetimiz ve Medeniyetleri, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 1. (Medeniyet karşılaştırması yapıyor.)
40. İmzasız, Nazariyyât Değil Ameliyyât, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 1. (Nazariyyâtla uğraşmak yerine daha çok amelîyyata ağırlık vermektен ve önemi hk.)
41. İmzasız, Ahenge Uymalı, 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1. (Takvim-i Garbinin Kabulü Münasebetiyle.)
42. İmzasız, Üdebânın Millete Karşı Borcu, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 1. (Avusturyalı yazarın vatanperver piyesleri hk.)
43. İmzasız, Ferdin Kıymet-i İktisâdiyesi, 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1332, 24 Şt. 1917, s. 1. (Türk ferdinin kıymet-i iktisadiyesi ve çalışma kabiliyetinin nasıl artacağı hk.)
44. İmzasız, Ailenin Kıymet-i İktisadiyesi, 7199, 3 CE. 1335, 12 Şt. 1332, 25 Şt. 1917, s. 1. (Türk aile hayatının kıymet-i iktisadiyesi hk.)
45. İmzasız, Kadının Kıymet-i İçtimâîye ve İktisâdiyesi, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 1. (Kadının içtima-i kıymeti ve çalışmasından söz ediyor.)
46. İmzasız, Taşralarda İktisâdi İntibah, 7205, 9 CE. 1335, 3 Mt. 1333, 3 Mt. 1917, s. 1. (Memleketteki bazı müesseselerin Avrupalıların elinde olmasından ve daha sonra taşrada meydana gelen uyanma hk.)
47. İmzasız, Bütçemiz ve Faaliyet-i İktisadiyemiz, 7206, 10 CE. 1335, 4 Mt. 1333, 4 Mt. 1917, s. 1.

48. İmzasız, Milliyetperverlik ve Şovenizm, 7208, 12 CE. 1335, 6 Mt. 1333, 6 Mt. 1917, s. 1. (Milliyetperverlik ve şovenizm kelimelerinin anlam olarak ayırımını yapar.)
49. İmzasız, Fransa'nın Ticaret-i Bahriyesi, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s. 1. (Fransa'nın deniz ticareti hk.)
50. İmzasız, İktisâdiyatta Bilgi ve Görgü, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Para kazanmak, iktisadî düzeltmek için neler gerekli, neler yapılması gerekir bunlardan bahseder.)
51. İmzasız, Fezâyil-i İktisâdiye, 7213, 17 CE. 1335, 11 Mt. 1333-1917, s. 1. (İktisat erdemleri hk.)
52. İmzasız, Dehen Açıklığı, 7262, 7 R. 1335, 29 Ns. 1333-1917, s. 1. (Memleketimizin kemal-i irfan ile şahit olduğu dehen açıklığından söz ediyor.)
53. [ORAN], Ahmet Cevdet, Narh-ı Hadd A'zamı Fiyatı, 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 1. (Viyana'daki Tüketiciyi Koruma Kânunu hk.)
54. İmzasız, Müsbî ve Menfî Bir Fen: Fen İhtikârı, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 1. (Fen'e karşı bakıştan ve Fen'in önemi hk.)
55. İmzasız, Teşkilât-ı İktisâdiye, 7291, 6 Şb. 1335, 28 Ms. 1333-1917, s. 1. (Germen memleketlerindeki ve bizdeki teşkilât-ı iktisâdiyeden bahsa ediyor ve bizde teşkilât-ı iktisâdiyenin noksan olduğunu ifade ediyor.)
56. İmzasız, Sâkıt Bir İlim, 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 1. (Astroloji hk.)
57. İmzasız, Fransa'nın İktisâdiyâtı, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1.
58. İmzasız, Ruble, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Ruble'nin değer kaybetmesi hk.)
59. İmzasız, İhtisâs, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 1. (İhtisâsın önemi hk.)
60. İmzasız, Yeni İktisâdiyyat, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Harp iktisadî hk.)
61. [ORAN], Ahmet Cevdet, Maddî, Manevî Mülk Tamîri Hazırlıkları, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Fransa'nın harpten sonra dağılan çehresini toparlamak için yapılan çalışmalar hk.)
62. İmzasız, Hukuk u Tasarrufiyye, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Mal ve Mülke Tasarruf Nedir?.)
63. İmzasız, Muaşeret ve Terâkki, 7380, 9 ZK. 1335, 28 Ağ. 1333-1917, s. 1.
64. [ORAN], Ahmet Cevdet, Paralara İade-i Kıymet, 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s. 1.
65. İmzasız, Yine Paralara İade-i Kıymet Meselesine Dâir, 7401, 1 ZH. 1333, 18 Ey. 1333-1917, s. 1.

66. İmzasız, Lira-yı Osmanî, 7404, 4 ZH. 1335, 21 Ey. 1333-1917, s. 1. (Osmanlı parasının kıymeti hk.)
67. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgar Matbûatı, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1.
68. İmzasız, Kâbiliyet-i Belediye, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 1.
69. İmzasız, İlm-i Kırtas, 7415, 17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 1. (Para hk.)
70. [ORAN], Ahmet Cevdet, Meğerse Memleket Bizim Memleket İmiş!, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 1.
71. [ORAN], Ahmet Cevdet, Avusturya'nın Tedâbir-i İktisâdiyesi, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 1.
72. İmzasız, Eski İbtılâsıdır, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 1.
73. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yeni Kararlar, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 1. (Yeni mal getirme husûsunda alınan kararlar hk.)
74. İmzasız, Gazetemizin Yirmi Beşinci Sene-i Tesisi, 7430, 1 Mh. 1336, 19 TE. 1333-1333, s. 1.
75. İmzasız, Kabiliyet-i Sanaiyemiz, 7434, 5 Mh. 1336, 23 TE. 1333-1917, s. 1.
76. [ORAN], Ahmet Cevdet, Evrâk-ı Nakdiye, 7435, 6 Mh. 1336, 24 TE. 1333-1917, s. 1.
77. İmzasız, Âti-i İktisâdi, 7439, 10 Mh. 1336, 28 TE. 1333-1917, s. 1.
78. İmzasız, Tekâmülât-ı Kânûniyye, 7441, 12 Mh. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 1.
79. İmzasız, Viyana'da Osmanlı Ticaret Odası, 7456, 27 Mh. 1336, 14 TS. 1333-1917, s. 1.
80. [ORAN], Ahmet Cevdet, Evrâk-ı Hafiyenin Neşri, 7473, 14 S. 1336, 1 KE. 1333-1917, s. 1. (Bahsedilen evrakların neşredilmesi hk.)
81. [ORAN], Ahmet Cevdet, Nesl-i Âti Nasıl Yetişir? 7474, 15 S. 1336, 2 KE. 1333-1917, s. 1. (Gelecek neslin nasıl yetişmesi gerektiği hk.)
82. İmzasız, Memleketimiz ve Ucuz Demiryolları, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 1.
83. [ORAN], Ahmet Cevdet, Âti-i Mâlimiz, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 1.
84. İmzasız, İstikbal-i Sanayimiz, 7490, 2 RE. 1336, 18 KE. 1333-1917, s. 1.
85. İmzasız, Demokrasi ve İrticâ, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 1.
86. İmzasız, Yeni Dünyadan Eskisine, 7497, 10 RE. 1336, 25 KE. 1333-1917, s. 1.
87. İmzasız, Mesken Buhrânı, 7499, 12 RE. 1336-27 KE. 1333-1917, s. 1.
88. İmzasız, Vilâyetler, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 1.
89. [GÜNALTAY], M. Şemseddin, İstanbul'u Kurtaracak Azim ve İmandır, 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 2. (İman ve azmin olması gerektiğinden ve bunun öneminden bahsediyor.)

90. [DERİN], Giridî Ahmet Sâkî, İhtisas, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 2. (Tahsil'in öneminden bahsediyor.)
91. [DERİN], Giridî Ahmet Sâkî, Hayat-ı Harp Menâkıbından, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1.
92. Hüsamettin Şevket (Kimyager), Sakkarin Hakkında, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 2. (Sakkarin hakkında bilgi veriyor.)
93. [İLERİ], Celâl Nûri, Hayır! Hevâiyat Zannetmiyoruz, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 2. (A. Cevdet'in Hevâiyet Zannetmeyiniz adlı yazısına cevap niteliğinde.)
94. Mehmet Said, Dersaadet İkdâm Gazetesine, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1.
95. İmzasız, Bizde Mazisi Olan Bir Milletiz, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 1. (İsveçli bir genç ile vatan üzerine konuşmalar hk.)
96. İmzasız, Harp Zamanında Memleketin Havayic-i Zaruriyesi Nasıl Temin Edilir?, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 2. (Harp zamanında gerekli şeylerin temini hk.)
97. İmzasız, Tenâkus-ı Nüfûs, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1. (Ülkede ki nüfus eksilmesi hk.)
98. İmzasız, Nüfûs Meselesi, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 1. (Nüfus azalması hk.)
99. İmzasız, Anadolu'da Yaşamak İçin Ameli Dersler, 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 2.
100. İmzasız, Kavmimizin Dertleri, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 1. (İçtimâî hayat hk.)
101. İmzasız, Genç Dernekleri Teşkilâtı Hakkında, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Teşkilâtta Memur Miralayı Von Hoff Bey'in Beyânâtı.)
102. İmzasız, Genç Dernekleri Teşkilâtı Etrafında, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1.
103. İmzasız, Osmanlı Genç Dernekleri Teşkilâtı, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1. (Genç Derneklerinin yapısı hk.)
104. İmzasız, Osmanlı Genç Dernekleri, 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Toplu Talimler.)
105. İmzasız, Osmanlı Genç Dernekleri, 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Arazi Talimleri.)
106. İmzasız, Osmanlı Genç Dernekleri, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Sihatın Muhafazaası veya Kaza ve Vukuunda Yapılacak İlk Tedâbir.)

107. İmzasız, Genç Dernekleri, 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Türk Ocağı'nda Genç Dernekleri hakkında verilen konferans hk.)
108. İmzasız, Yoksulluk Dersi, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1. (Harbin getirdiği yoksulluktan çıkarılan ders hk.)
109. İmzasız, Hilâl-i Ahmer Sergisi, 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 1. (Hilâl-i Ahmer'in açtığı sergi hk.)
110. İmzasız, Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Biçki Yurdu Müessese Müdürü İsmail Hakkı Bey'le Mülakat.)
111. İmzasız, Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi ve Faâliyeti Hakkında Mülâkat, 7235, 9 CA. 1335, 2 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bu cemiyetin yaptığı işler hk.)
112. İmzasız, Memâlik-i Osmaniye'de Nüfus Meselesi, 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 2.
113. İmzasız, Memâlik-i Osmâniye'de Madencilik, 7285, 30 R. 13335, 22 Ms. 1333-1917, s. 2.
114. İmzasız, Memâlik-i Osmâniye'de Ziraat İşleri, 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 2.
115. İmzasız, Medeniyet Müdafaası Zencilere mi Kaldı?, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1.
116. İmzasız, Kahramanlar Arasında, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 1. (Askerler arasındaki gezintilerden söz ediyor.)
117. İmzasız, Romanya Payitahtında Hayat-ı Cedide, 7142, 5 RE. 1335 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bulgar Ateşemiliterinin Bükreş Seyahat Hatıratı.)
118. İmzasız, Türkiye'nin Teceddüt ve Terakkisi, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlık: Mösyö Alfred Nossig'in Konferansı.)
119. İmzasız, Mevlevi Gönüllülerinin İhtifalatı, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 1. (Mevlevi Gönüllüleri'nin sancağı taşıma töreninden bahsetmektedir.)
120. İmzasız, Ziraat'ta Makine İstimâli, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 2. (Ziraatta makine kullanımı hk.)

2.2.2.3. Sosyal Hayat ile İlgili Yazılar

1. Osmanlı, Gönüllü Alaylar, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Gönüllü alayının kurulduğundan bahseden bir yazı.)
2. Şeyh Şerafeddin, Meridan ve Sehabname, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Hayat ve ölümden bahseden bir yazı)
3. İmzasız, Cihâd ve Kadınlar, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Ülkenin çeşitli yerlerinden alınan mektuplara göre Cihâd konusunda kadınların yaptığı fedakârlık hk.)
4. İmzasız, Mekke-i Mükerrreme'de, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Mekke'de Cihâd-ı Ekber lehine yapılan tezâhürât ve toplanan insanlar hk.)
5. İmzasız, Muhiddin Arabi Makamında, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Kumandan Paşa'nın Muhiddin Arabi'nin makamını ziyaret etmesini ve orada ki toplanmayı anlatıyor.)
6. İmzasız, Kumandan Paşa'nın Hediyesi, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Cihâd-ı Ekbere iştirâk etmek üzere gönderilen hediyeler hk.)
7. İmzasız, Asker Ailelerine Yardımcı Hanımlar, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Türk Kadınının hamiyetinden ve asker ve şehit ailelerine yardım eden paşalarının hanımları hk.)
8. İmzasız, Halepli Süleyman, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Mısır Hıtasını almak isteyenlere karşı Halepli Süleyman'ın ortaya koymuş olduğu mücadeleyi anlatıyor. F.t. Halepli Süleyman'a ait.)
9. İmzasız, Masir Hamiyet ve Şefkat, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (Asker ailelerine verilecek olan erzaklar hk.)
10. İmzasız, İkdâm, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (Asker ailelerine yardım eden kadınları tebrik eden bir yazı.)
11. İmzasız, İtalya Zelzelesi, 6431, 3 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (İtalya'da meydana gelen bir depremden ve sonuçları hk.)
12. İmzasız, İtalya Zelzelesi, 6433, 4 Kanûni sâni 1330, 17 KS. 1915, s. 2. (Alt Başlık: 25.000 Telef.)
13. İmzasız, Tuna Havalisinde Kış, 6433, 4 Kanûni sâni 1330, 17 KS. 1915, s. 2.
14. İmzasız, Memleketimiz Ahvâli Sıhhiye ve Tekzib, 6433, 4 Kanûni sâni 1330, 17 KS. 1915, s. 2.
15. İmzasız, Muhtaç Muavenet Asker Ailelerine, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 2. (Asker ailelerine yardım hakkın bir yazı.)

16. İmzasız, Havarık-ı Medeniyyeye Bir Misal, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 1. (Bir İngiliz gazetesinde çıkan gerçek olay hk.)
17. İmzasız, Asker Aileleri İçin, 6444, 12 RE. 1333, 15 KS.1330, 28 KS. 1915 s. 2. (Asker ailelerine yardımcı hanımlar heyeti tarafından varid olunmuştur.)
18. İmzasız, Alû Atıflet, Hazret-i Şehriyari, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1. (Hilal-i Ahmer cemiyetinin para yardımı hk.)
19. Mehmet Sadi, Mühim Bir Mülâkat, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 1.
20. İmzasız, Mevlevi Gönüllüleri, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
21. İmzasız, Mevlevi Gönüllülerinin İhtifalatı, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 1. (Mevlevi Gönüllüleri'nin sancağı taşıma töreninden bahsetmektedir.)
22. İmzasız, Viyana Kadınları ve Erzak Fiyatı, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2.
23. İmzasız, Kıtlığa Çareler, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1. (Yiyecek kıtlığına hükümetin ne gibi çareler alması gerektiği hk.)
24. Mehmet Sadi, Dobric'te ki Asrayı Harbiyeyi Ziyaret, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mart 1915, s. 1. (Almanya'daki esir ziyaretleri hk.)
25. İmzasız, Afganistan ve Hindistan'da, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 1. (Afganistan ve Hindistan'da ihtilal başladığı hk.)
26. İmzasız, Bizde Mazisi Olan Bir Milletiz, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 1. (İsveçli bir genç ile vatan üzerine konuşmalar hk.)
27. İmzasız, Hilal-i Ahmer'e Muavenet, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 1. (Türk milletinin fedakârlığından ve Hilal-i Ahmer'e yardım edilmesi hk.)
28. İmzasız, MS. Tarfında Meyveler, 6544, 23 CA. 1333, 25 Ns. 1331, 8 Ms. 1915, s. 1. (Bahar ayı ile birlikte gelecek olan barış haberlerinden söz ediyor.)
29. İmzasız, Bir İngiliz Mülahazaları, 6562, 12 R. 1333, 13 Ms. 1331, 26 Ms. 1915, s. 1. (İngiliz muhabirinin yazdığı İngilizlerin Türkiye'ye ne kadar sevgiyle yaklaştıkları düşüncesinin doğruluğunu tartışıyor.)
30. İmzasız, 10 Temmuz, 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 23 Tm. 1915, s. 1. (10 Tm. bayramının yıldönümü hk.)
31. İmzasız, İyd-i Said Fıtır, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1. (Bayram tebriği.)
32. İmzasız, Havayic-i Zarûriye Meselesi, 6651, 12 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 23 Ağ. 1915, s. 1. (Un, şeker, gaz meseleleri hk.)

33. İmzasız, Veladet-i Hümayun Hazret-i Padişahî, 6659, 20 Şv. 1333, 18 Ağ. 1331, 31 Ağ. 1915, s. 1. (Padişah'ın duası.)
34. İmzasız, Veladet-i Hümayun Hazret-i Padişahı, 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 1. (Padişah'ın duası'nın millete refah getirmesi isteği hk.)
35. İmzasız, Askerlerimiz İçin Kışlık, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s. 1. (Akerler için kışlık giyecek isteyen bir mektup hk.)
36. İmzasız, İyd-i Said İzahı, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1. (Bayram tebriği.)
37. İmzasız, Re's-i Sene-i Hicriye 1334, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (Muharram-ül haram hk.)
38. İmzasız, Yeni Gümrük Meselesi, 6744, 16 Mh. 1334, 11 TS. 1331, 24 TS. 1915, s. 1. (Yurtdışından gelecek olan eşyalar için alınacak olan gümrük bedeli hk.)
39. İmzasız, Viyana Hilâl-i Ahmer Müsameresinde, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 1. (Müsamere'de yaŞb. nları ve gözlemlerini aktarıyor.)
40. [ORAN], Ahmet Cevdet, Seksen Bin Vagon, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 1. (İngilizlerin Romanya'dan seksen bin vagon hububat aldığı hk.)
41. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yetimler İçin, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 İŞt. 1916, s. 1. (Bulgaristan'daki yetim çocuklar için yapılacak olan yardımlar hk.)
42. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sofya Ticaret Odası, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1.
43. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yeni Zabt Olunan Yerlerde İktisat Teftişi, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS. 1331, 9 Şt. 1916 s. 1. (Bulgaristan'ın yeni zabt ettiği, yerlerde ki teftişinden ve bunun önemi hk.)
44. [ORAN], Ahmet Cevdet, Vekili Yetiştirmek, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (Köylüyü/Çiftçiyi nasıl yetiştirmemiz gerektiği hk.)
45. İmzasız, Musib Tebdirler, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 1. (Ekmek konusunda tedbir alınması ve bunun önemi hk.)
46. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgaristan'da Âsâr-ı Osmaniye ve Sofya Camî-i Şerif, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Bosna'daki Cami'nin yanı sıra halkın yaşayışı hk.)
47. [ORAN], Ahmet Cevdet, Köy İtibâr-ı Taavün Şirketleri, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 1. (Taavün Şirketlerinin amacından söz eder ve Ziraat Bankası ile karşılaştırma yapar.)

48. İmzasız, Dâru'l-eytâm, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 1. (Şehit çocukları için yapılan yetimler yurdu hk.)
49. [ORAN], Ahmet Cevdet, Burada, Orada, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 1. (Bosna gezisi ve İstanbul'a dönüşü hk.)
50. [ORAN], Ahmet Cevdet, Biraz da Güyâ Hevâiyyet, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1. (Bulgaristan'da kadınlar giyim kuşamından ve günlük ihtiyaçlar hk.)
51. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgarlar Neden Zengin?, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 1. (Harp zamanı Bulgarlar'ın nasıl zengin olduğunu Bulgar bir vatandaşla yapılan mülakatla anlatıyor.)
52. İmzasız, Hilâl-i Ahmer Hanımları, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1. (Kadınların hayatımızda ki önemi hk.)
53. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bir Mefkuriyyet, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1. (Gazete ve İkdâm'ın daha önceki bir sayısında çıkmış olan emrâz-ı sariya hastalığının geçtiği makale hk.)
54. İmzasız, Eski Zihniyete Karşı Yeni Fikirler, 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1332, 10 Hz. 1916, s. 1. (Türk Ocağı'nda verilen Frenk'in Anadolu'da yaptığı tahribat üzerine verilen konferanstan söz ediyor.)
55. İmzasız, Bilgi Yurdu, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 1. (Kadınların tahsili için açılmış olan Bilgi Yurdu'ndan ve kurucularından söz ediyor.)
56. İmzasız, İstanbul'da Hayat-ı İktisâdiye, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 1. (Almanların İstanbul'un iktisat hayatı ile ilgili görüşleri hk.)
57. [ORAN], Ahmet Cevdet, Köylerde Hayat-ı Medeniyye, 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 1. (Avusturya ve civarındaki köyler hk.)
58. İmzasız, Genç Dernekleri, 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Türk Ocağı'nda Genç Dernekleri hakkında verilen konferans hk.)
59. İmzasız, Beyannâme-i Meşihâtpenâhî, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1.
60. İmzasız, Yoksulluk Dersi, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1. (Harbin getirdiği yoksulluktan çıkarılan ders hk.)
61. [ORAN], Ahmet Cevdet, Feldkirchen'de Bir Müessesesi-i İlmiye, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Feldkirch halkı hk.)
62. [ORAN], Ahmet Cevdet, Anadolu'da Maişet-i Medeniyye, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 1. (Anadolu halkının yaşayışından söz ediyor.)

63. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ticaret Ateşeleriyle Şehbenderler Hakkında, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 1. (Fransa Meclis-i Mebûsânı'nın vermiş olduğu kânun layihasına söz konusu olan ateşe ve şehbenderler hk.)
64. İmzasız, Pek Hayırlı ve Faydalı İki Teşebbüs, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 1. (Harbiye Nezâretinin iki teşebbüs hk.)
65. [ORAN], Ahmet Cevdet, Ahâlî Matbâhı, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 1. (Halk lokantaları hk.)
66. İmzasız, Zahire Komisyonu, 6996, 5 Şv. 1334, 22 Tm. 1332, 4 Ağ. 1916, s. 1. (Dâhiliye Nazırı Talat Bey'in riyaseti altında kurulan Zahire Komisyonu hk.)
67. İmzasız, Anadolu Kadını, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 1. (Anadolu kadınının fedakârlığı hk.)
68. İmzasız, Hilâl-i Ahmer Sergisi, 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 1. (Hilâl-i Ahmer'in açtığı sergi hk.)
69. İmzasız, Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Biçki Yurdu Müessese Müdürü İsmail Hakkı Bey'le Mülakat.)
70. [ORAN], Ahmet Cevdet, İhtiyac-ı Mader İhtiraidir, 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 1.
71. İmzasız, Yunanistan'ın Girit'e İlhâkı, 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Müzmin Girit İhtilalatın Nekesi, Venizelos ve Tafsilatı.)
72. İmzasız, İyd ve Zafer, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 1. (Harbin üçüncü senesi ve bayram hk.)
73. İmzasız, 1335 Sene-i Hicriyesi, 7080, 1 Mh. 1335, 16 TE. 1332, 29 TE. 1916, s. 1.
74. İmzasız, Hayat-ı Cedide, 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 1. (Yeni hayat şekli.)
75. İmzasız, Milletın Bir Vazifesi, Şehidzâdelerin Ailelere Kabulü, 7093, 14 Mh. 1335, 29 TE. 1332, 11 TS. 1916, s. 1. (Mehmetçik'in ailerine sahip çıkılması gerektiğinden ve bunun önemi hk.)
76. İmzasız, Nutk u Hümâyûn Hazret-i Padîşâhî Sureti, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 1. (Meclisin açılmasında padişahın yapmış olduğu konuşma.)
77. [ORAN], Ahmet Cevdet, Askere Tütün Hediyesi, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 1. (Asker için tütünün önemi hk.)
78. [ORAN], Ahmet Cevdet, Faideli Dört Teklif, 7103, 24 Mh. 1334, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 1. (Viyana'nın pahalı olmasına karşın sunduğu dört teklif hk.)

79. İmzasız, Tabaka-i Mutavassıta, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 1. (Tabaka-i Mutavassıta'nın nâ-mevcut olması hasebiyle okuyucudan alınan mektuplar hk.)
80. İmzasız, Mâlûlîn Askeriye-Tütüncü Dükkânları, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 1. (Yaralı askerlere tütün inhisarı hk.)
81. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya'nın Yeni Kânûnu, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1. (Almanya'nın yeni asker-i kânûnuna göre on sekiz ile 70 arasındaki kişileri elinin altında tutup her an kullanabileceği hk.)
82. İmzasız, Müsavât, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Buhrân-ı İçtimâiyemiz'in İntişârı Münasebetiyle.)
83. İmzasız, Teşebbüsât-ı Mebrûke, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Millî Bankanın Tesisi Münasebetiyle.)
84. İmzasız, Müessirât-ı Ecnebiyye, 7137, 29 S. 1335, 12 KE. 1332, 25 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Buhrân-ı İçtimâiyemiz Münasebetiyle.)
85. [ORAN], Ahmet Cevdet, Muharebe Sakatları, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1. (Muharebede sakat kalanların maksatlarından ve daha sonraki uğraşları hk.)
86. İmzasız, Mevlîd-i Hazret-i Nebevî, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 1. (Mevlid gecesi için dua.)
87. İmzasız, Ko-Operatizm, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Ko-operatizmin açıklamasını yaparak, ne demek olduğu hk.)
88. İmzasız, Bizdeki İçtimâî, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Ko-Operat hk.)
89. İmzasız, Roma'da Kent Malisi, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 1.
90. İmzasız, Fransa'nın Altınları, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 1. (Fransa'daki sarrafların gizli işlerinden ve altınları hk.)
91. İmzasız, Hayat İçin İtilâf, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 1.
92. İmzasız, Osmanlı İtibâr-ı Millî Bankası, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 1. (Osmanlı Millî İtibâr Bankasının açılması hk.)
93. İmzasız, Rusya Mesâili Münasebetiyle Satırlar Arasında, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 1. (Rus oyunları hk.)
94. İmzasız, Mücâhede-i Zirâiyye, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 1. (Ziraatın öne çıkarılması hk.)

95. Mehmet Reşât, Hatt-ı Hümayun Sûreti, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s. 1. (Mehmet [Sait] Paşa'nın hastalığından dolayı istifa etmesi ve yerine Kâzım Efendi'nin atanması.)
96. İmzasız, Dârüleytam ve Şuâbat, 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 1. (Dârüleytam'ın neler yaptığı hk.)
97. İmzasız, Hilâl-i Ahmer Cemiyetinin Faaliyeti, 7204, 8 CE. 1335, 23 Mt. 1333, 2 Mt. 1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Topkapı Hilâl-i Ahmer Aşyurdu, Hilâl-i Ahmer Muhtelif Şuabat.)
98. İmzasız, İstanbul'un İâşesi Meselesi, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s. 1. (İstanbul'da yeme-içme meselesi hk.)
99. İmzasız, Kadının Kıymet-i İçtimâiye ve İktisâdiyesi, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 1. (Kadının içtima-i kıymeti ve çalışmasından söz ediyor.)
100. İmzasız, 1 Mart Sene 1333, 7203, 7 CE. 1335, 1 Mt. 1333, 1 Mt. 1917, s. 1. (KS. 'den başlatılan yeni senenin üçüncü ayı.)
101. İmzasız, Ticaret-i Hariciye Mesâili, 7243, 17 CA. 1335, 10 Ns. 1333-1917, s. 1. (Genel olarak dış ticaret hk.)
102. İmzasız, Bulgar Misafirlerimiz, 7252, 26 CA. 1335, 19 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bulgaristan'dan gelen heyet hk.)
103. İmzasız, Leyle-i Regâib Amimet'ül-mevvâb, 7259, 4 R. 1335, 26 Ns. 1333-1917, s. 1. (Regaib gecesini haber vererek yapılacaklardan bahseder.)
104. İmzasız, Cülûs u Hümayun Hazret-i Padişâhî, 7260, 5 R. 1335, 27 Ns. 1333-1917, s. 1. (Padişahın dokuzuncu sene-i devriyesinin cülûs töreni hk.)
105. İmzasız, İstikbal ve Kömür, 7260, 5 R. 1335, 27 Ns. 1333-1917, s. 1. (Kömür olan memleketlerin kendilerini bahtiyar saydıkları hk.)
106. İmzasız, Vilayetimiz İçin Seyyar Bir Sergi, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 1. (Emrâz-ı zuhuriye hastalığı hk.)
107. İmzasız, Hezeyan'ın Hudûdu, 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 1. (Almanya'daki bir fabrikadan ve bu fabrikada ölülerin işlenip mum yapılması hk.)
108. İmzasız, Esnafa Karşı Grev, 7279, 24 R. 1335, 16 Ms. 1333-1917, s. 1. (Stokholm'de esnafa karşı olan grev hk.)
109. İmzasız, Leyle-i Mi'râc Bahretü'l-ibtihâc, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1.
110. İmzasız, Düşmanlarımız ve Zahîre Meselesi, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 1. (İtilaf devletlerindeki erzak ve hasat eksikliği hk.)
111. İmzasız, Leyle-i Berât Mağfîret Ayâtı, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 1.

112. İmzasız, Hevâic-i Âlem, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 1. (Gıda ve beslenme meselesi hk.)
113. İmzasız, Ramazan-ı Münferit Nişânı, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1.
114. İmzasız, Beyânnâme-i Meşihatpenâhı, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1. (İnsanın halkına karşı olan vezâifi hk.)
115. İmzasız, Leyle-i Celile-i Kadir, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 1.
116. İmzasız, İyd-i Said Fıtr, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 1. (Harb-i Umûmiye iştirakimizden bu yana dördüncü bayramın olduğu hk.)
117. İmzasız, Dördüncü Sâl-ı Harp, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İngiltere'nin Bütün Nev'i Beşere Adâveti.)
118. İmzasız, Taşrada, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Harpten sonra memleketin durumunu iyileştirmek için çalışmaktan, tembellik etmemek hk.)
119. İmzasız, Köylülerin Himâyesi, 7381, 10 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Köylüyü seviyenin biraz üzerine çıkarıp, toğrağını daha rahat ekip biçme olanağının sağlanmasının gerekliliği hk.)
120. İmzasız, İyd-i Said Adha, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1. (Bayram tebriği.)
121. İmzasız, İcmâl-i Ahvâl, 7412, 14 ZH. 1335, 1 TE. 1333-1917, s. 1.
122. İmzasız, Mesâil-i Maddiyye, 7429, 31 ZH. 1335, 18 TE. 1333-1917, s. 1.
123. İmzasız, 1336 Sene-i Hicriyyesi, 7430, 1 Mh. 1336, 19 TE. 1333-1333, s. 1.
124. [ORAN], Ahmet Cevdet, Nerede Taalluk Eder, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 1. (Verem hk.)
125. İmzasız, Amerika'da Siyahîlerin Katli Âmmi, 7458, 29 Mh. 1336, 16 TS. 1333-1917, s. 1.
126. İmzasız, Biraz Görgü, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1. (Görgü hk.)
127. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sıhhât-i Âmme Nezâreti, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 1.
128. İmzasız, Şehrimizin Kalabalığı, 7492, 4 RE. 1336, 20 KE. 1333-1917, s. 1.
129. İmzasız, İçtimâi İletler, 7493, 5 RE. 1336, 21 KE. 1333-1917, s. 1.
130. İmzasız, Mevlid-i Hazret-i Nebevî, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 1.
131. İmzasız, Hoş Bir Umde, 7502, 15 RE. 1336, 30 KE. 1333-1917, s. 1.
132. [EROZAN], Celâl Sâhir, Hilâl-i Ahmer Çiçeklerini Alınız, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1, 2.
133. Mehmet Reşat, Meclis-i Milliye'nin Tatili, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Meclis-i Mebûsan'da, İrade-i Seniye, Mevlis-i Âyan'da.)

134. Mehmet Reşat, Beyânnâme-i Hümâyun Sûreti, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 1. (Askerlere hitabı.)
135. Süleyman Nazif, Asker ve Tütün, 7088, 9 Mh. 1335, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 2. (Tütün hediyesi.)
136. İmzasız, Hatıra-ı Celâdet Topunun Resmî Küşadı, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart1 332, 13 Ns. 1916, s. 1.
137. İmzasız, Millî İhtifâller, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 2. (İstanbul'un fethinin ihtifali hk.)
138. İmzasız, Hilâl-i Ahmer Ambarını Ziyaret, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 2.
139. İmzasız, Emraz-ı Sariya Hakkında Konferans, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 2.
140. İmzasız, Sıtma Hastalığına Dair Bir Konferans, 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 2.
141. İmzasız, Memleketimizin Sıhhat-i Umûmiyesine Dair, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Sıhhiye Müdürü Umûmîsi Esad Paşa İle Mülakat.)
142. İmzasız, Fransa'da Ruh Takviye Hâneleri, 7210, 14 CE. 1335, 8 Mt. 1333-1917, s. 1. (Fransa'da açılacak olan ruh ve maneviyatı takviye edecek olan yurtların açılması hk.)
143. İmzasız, Şehrimizde Emrâz-ı Sâriya Mücâdelesini, 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 2. (Hastalıkla mücadele hk.)
144. İmzasız, Emrâz-ı Sâriya'ya Karşı Mücâdele, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Beyâzıt Emrâz-ı Sâriya Mücâdele-i Daire-i Sıhhiyesi, Bâd-hevâ Hamamlar, Çamaşırhâneler.)
145. İmzasız, Emrâz-ı Sâriya ve Müstevliyeye Karşı Halkı İkâz ve Tenvir, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 2.

2.2.2.4. Gezi Yazıları

1. [ORAN], Ahmet Cevdet, Burada, Orada, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 1. (Bosna gezisi ve İstanbul'a dönüşü hk.)
2. [ORAN], Ahmet Cevdet, Zürih'e Doğru, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1. (Zürih'e ait izlenimler hk.)
3. [İLERİ], Celâl Nûri, Maverâî Atlas, 7018, 27 Şv. 1334, 13 Ağ. 1332, 26 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Amerika ve Harb-i Hazır, Bir Âlem-i Şebâbın Tettebbu, Amerika'nın Tedkikatından Edilecek İstifade, Bir Cihan-ı İstical, Kemiyyet, Kemiyyet, Galebe Ediyor, Elvah-ı Tasavir.)
4. [İLERİ], Celâl Nûri, Okyanus'un Sahil-i Diğerinde, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s.3. (Alt Başlık: Sa'y ile Eğlencenin İmtizac Ettiği Bir Âlem / Hayattan maksadın ne olduğundan bahsediyor.)
5. [İLERİ], Celâl Nûri, Wall Street, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 2. (Caddenin Amerika için önemini, iktisâdi durumunu, halkın cadde üzerindeki yaşayışı, alışverişleri, konuşmaları gibi günlük işlerinden bahsediyor.)
6. [İLERİ], Celâl Nûri, Şikago, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 2. (Şikago'nun güzelliklerinden, nüfusundan, genel özelliklerinden bahsediyor.)
7. [İLERİ], Celâl Nûri, Şikago, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 2. (Şikago'nun güzelliklerinden, nüfusundan, genel özelliklerinden bahsediyor.)
8. [İLERİ], Celâl Nuri, Eski Roma ve Yeni Amerika, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 2. (Ferrero'nun Eski Roma ve Yeni Amerika adlı eserinden bahsediyor.)
9. [İLERİ], Celâl Nuri, İş Başında Amerika, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 2. (Amerika'nın çalışmasından bahsediyor.)
10. [İLERİ], Celâl Nuri], İktisâd-ı Harb-i Umûmî, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 1.
11. [İLERİ], Celâl Nuri, Amerika'da Bir Nesâ, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Seyâhat Tettebbüâtından.)
12. [İLERİ], Celâl Nuri, Şişli Müessesesinden, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 2. (Şişli emraz-ı asabiye ve akliye müessesesinden bahsediyor.)
13. Mehmet Sadi, Dobric'te ki Asrayı Harbiyeyi Ziyaret, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mart1915, s. 1. (Almanya'daki esir ziyaretlerinden bahsediyor.)
14. Mehmet Sadi, Leipzig Panarını Ziyaret, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 1. (Almanya'daki panayırdan bahsediyor.)

15. Mehmet Sadi, Berlin'de Muhteşem Bir Müsamere, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.3. (Doğu Müslümanlarının toplandığı bir toplantıdan izlenimlerini aktarıyor.)
16. Mehmet Sadi, Şimal-i Almanya'da Bir Cevalan, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s.3. (Kuzey Almanya izlenimlerini aktarıyor.)
17. Mehmet Sadi, Berlin'de Şark Hakkında Bir Müsamere, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s.3. (Berlin'de şark dünyasına ait gözlemlerini anlatıyor.)
18. Mehmet Sadi, Dobriç'teki Alman Manevraları, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 2. (Manevralar ve bunları ziyaret eden Müslüman misafirlerden bahsediyor.)
19. Mehmet Sadi, Tempelhof Hastahanesi'nde, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 2. (Tempelhof hastanesi ve oradaki ziyaretinden edindiği izlenimlerden bahsediyor.)
20. Mehmet Sadi, Üserayı Müslümaniye Konferansları, 6602, 22 Şb. 1333, 22 Hz. 1331, 5 Tm. 1915, s. 2. (Âlem-i İslâmın artık meselere kayıtsız kalmadığından bahsediyor.)
21. Mehmet Sadi, İtilâf Devletleri ve Milletlerin Hürriyeti, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 2.
22. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevalan, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 2. (Güney Almanya'ya dair izlenimlerini aktarıyor.)
23. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevalan, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 2. (Leipzig'de İkinci Gün, Tefrika 2.)
24. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevalan, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 1. (Tefrika 3.)
25. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevalan, 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 4.)
26. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevalan, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 2. (Tefrika 5.)
27. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevalan, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 2. (Tefrika 6.)
28. Mehmet Sadi, Cenûbî Almanya'da Bir Cevalan, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 2. (Tefrika 7.)
29. Mehmet Sadi, Berlin'de İyd İzahı, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 2. (Bayram gününden bahsediyor.)
30. Mehmet Sadi, Berlin-İstanbul Katarında, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 1. (Gözlemlerini aktarıyor.)

2.2.2.5. Türk ve Türk Tarihi ile İlgili Yazılar

1. İmzasız, Türk, Kendini Bil, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Türkler hakkında yazılmış olan en iyi kitabın Amasya Tarihi olduğundan ve bu kitabın önemi hk.)
2. İmzasız, Gürcüler ve Türkler, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Amasya Tarihi'nde geçen Gürcüler ve Türkler hakkında bilgi veriyor.)
3. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Türklerin Diyanet-i Kadimesi ve Kabul-ı İslâmiye, 6435, 6 KS.1330, 19 KS. 1915, s. 2. (Türklerin hanlarına ve büyüklerine hürmetinden ve diyanet kadimesinin dayanağı hk.)
4. İmzasız, İleriye Doğru, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 1. (Türklük'ün nasıl ileriye gidebileceği ve Türk Ocağı'nın neler yapacağına dair bir yazı.)
5. İmzasız, Türkler ve Ulum-ı İslâmiye, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 1. (Türklerin hem hudutlarını büyüttüğünü hem de alim kişiler tarafından bilgisini artırdığı hk.)
6. YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Türklerin Diyanet-i Kadimesi ve Kabul İslâmiye, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 2. (19. sayıdaki yazının devamı.)
7. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 2. (Eski Türk takvimlerinden bahsediyor.)
8. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 3.)
9. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 4.)
10. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 5.)
11. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 6.)
12. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 7.)
13. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Eski Türklerin Takvimi, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 2. (Tefrika 8.)
14. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Türkmen Ne Demektir, 7246, 20 CE. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 2. (Türkçe'den ve daha sonra Türkler ve Türkmenlerden bahsediyor.)
15. [YÂSÂR], Hüseyin Hüsameddin, Türkmen Ne Demektir, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
16. [YÂSÂR], Amasyalı Hüseyin Hüsameddin, Türkmen Kimdir?, 7248, 22 CA. 1335, 15 Ns. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 3.)

17. [YÂSÂR], Amasyalı Hüseyin Hüsameddin, Türklerin “Âdem”i, 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 2. (Her milletin kendi tarihini bilmesi gerektiğinden ve Türklerin geçmişinden bahsediyor.)
18. İmzasız, Darü'l-halife-i Aliye, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 2. (Eski Türk isimleri hk.)
19. İmzasız, Kafkas Serhaddine Doğru, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2. (Kafkaslara yapılan yolculuktan ve Türk köyleri hk.)
20. İmzasız, Türkiye Ne Yapabilirlermiş?, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 1. (Türklerin savaş ve cihât gücü hk.)
21. İmzasız, Türklerin Nebâlet-i Celilesi, 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 1. (Bir İngiliz muhabirin Türkler hakkındaki, görüşlerini naklediyor.)
22. [ORAN], Ahmet Cevdet, Kavga Hep Türk'ün Yorganı Üzerine, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Avrupa'nın sürekli Türk'ü haksız göstermeye, Türk'ün üzerine oynadığı hk.)
23. İmzasız, Türkler'de Kabiliyet-i Sanaiye, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 1. (Türk milletinde san'at kabiliyeti olup olmadığı hk.)
24. İmzasız, Alpler'de Türkler, 7438, 9 Mh. 1336, 27 TE. 1333-1917, s. 1.
25. [GÜNALTAY], M. Şemseddin, Türklerin Tarihinde Mevkileri, 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 2. (Türk mevkilerinden bahsediyor.)
26. İmzasız, Kafkas Serhaddine Doğru, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2. (Kafkaslara yapılan yolculuktan ve Türk köyleri hk.)
27. İmzasız, Galiçya'da Türk, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Askerlerimizin Necâbet ve Şecâatleri.)
28. İmzasız, Demirhisar'ın Kahraman Fedailerine, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 2. (Demirhisar torpidosununda ki askerlerinin başarıları üzerine yazılmış bir yazı.)
29. İmzasız, Kahramanlarımız, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 2. (Bir Avusturya Topçu Zabitinin Galiçya'da harb eden Kıtat-ı Osmâniye hakkında eylediği şiirin bir tercümesidir.)

2.2.2.6. Tarih Konulu Yazılar

1. İmzasız, İstiklâl-i Osmanî, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1. (Osmanlı'nın başlangıcı ve devamı hk.)
2. İmzasız, Şark'ta Tarihi Vezâife-i Medeniye, 6900, 25 CA. 1334, 15 Ns. 1332, 28 Ns. 1916, s. 1. (İsviçreli Profesör Ester'in Londra gazetesine Avrupa devletleriyle ilgili verdiği demeç hk.)
3. [DÂNİŞMEND], İsmâil Hâmî, Vâka-i Cariye, Tarih ve Hukuk u Düvel, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 2. (Romanya tebliğ-i resmîsi ve bununla bağlantılı bir anından bahsediyor.)
4. [ALTINAY], Ahmet Refik, Prusya ile İlk Münasebet, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Sultan Ahmet Sâlis ve Fredirch Wilhelm –Sultan Ahmet Nâme ve İbrahim Paşa'ya Mektup.)
5. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Ahmed-i Salis'den Frederich Wilhelm'e, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Frederich Wilhelm'in Hayat ve Evsafı, Sultan Ahmet Sâlis'in ve Damat İbrahim Paşa'nın Prusya Kralına Cevapları.)
6. [DÂNİŞMEND], İsmâil Hâmî, Afrika'nın Taksimi, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Eski İstîlâlar.)
7. İmzasız, Osmanlılık'ta Seciye-i Asliye: Askerlik, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 1. (Osmanlı askerinden ve seciye-i asliyenin hem Osmanlı hem de diğer devletlerdeki karşılığı hk.)
8. [DÂNİŞMEND], İsmâil Hâmî, Afrika'nın Taksimi, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Fütühât-ı İslâmiye.)
9. İmzasız, Farîza-i Cihat, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 1. (Osmanlı'nın asker millet olduğu hk.)
10. [ALTINAY], Ahmet Refik, Büyük Fredirick ve Osmanlılar, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Sultan Osman Sâlis ve Büyük Frederich, Frederich'in İstanbul Sefiri Reckzin ve Teşebbüsleri.)
11. [ALTINAY], Ahmet Refik, Lehistan'a Kral Nasb Edilirken, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 2. (Alt Başlıklar: Lehistan İntihabatına Sokullu'nun Müdahalesi, Müthiş Ivan'ı Tehdit, Fransızların Ricaları.)
12. İmzasız, Osmanlı Askerini Tebcîl, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1. (Yabancı generallerin Enver Paşa'ya yazdığı tebliğ hk.)
13. [DÂNİŞMEND], İsmâil Hâmî, Afrika'nın Taksimi, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Osmanlı Fütuhâtı.)

14. İmzasız, Ân Tarihî, 7101, 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 1. (Devletlerin an tarihini yakalamak peşinde oldukları hk.)
15. [ALTINAY], Ahmet Refik, Osmanlılar Lehistan'a Kral Nasb Ederlerken, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Henry De Valve'nin İntihabatı, Sokullu'nun Tedbirleri, Lehistan Tahtının Tekrar Münhal Olması, Sultan Murat Sâlis Tarafından Batur İştova'nın Nasbı.)
16. [ALTINAY], Ahmet Refik, Lehistan İstiklâli Uğrunda, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlıların Lehistan Siyaseti, Ahmet Sâlis Zamanında Lehliler, Lehistan Uğrunda Osmanlı Fedâkârlığı, Bab-ı Âli Katerinanın Nasb Ettiği Leh Kralını Tanımıyor.)
17. [ALTINAY], Ahmet Refik, Lehistan İstiklâli Uğrunda, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 2.
18. [ALTINAY], Ahmet Refik, Prusya İle İlk İttifakın Esasları, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlılar ile Prusyalıların Ticaret Muahedesi, Silsi İttifak İçin Fredirick'in Mektubu, Koca Ragıp Paşa.)
19. [DÂNİŞMEND], İsmâîl Hâmî, Afrika'nın Taksimi, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 2. (Alt Başlık: Asr-ı Huzur.)
20. İmzasız, Oh Olsun, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bükreş'in Fethi Dolayısıyla.)
21. İmzasız, 1335-299, 7142, 5 RE. 1335, 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 1. (Osman Bey'in İslâmiyete yaptığı katkılar hk.)
22. [ALTINAY], Ahmet Refik, Berlin'de İlk Osmanlı Elçisi, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: El-Hac Ahmet Resmî Efendi, Sultan Mustafa Sâlis'le Büyük Fredirick Ahmet Resmî Efendi'nin Büyük Fredirick'le Mülakatı.)
23. İmzasız, İki Çiftlik, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 1. (Romanya umumî tarihinde sahipleri değişen çiftlilerden söz ediyor.)
24. İmzasız, Osman Gazi'nin Huzur u Şevketinde, 7161, 24 RE. 1335, 5 KS. 1332, 18 KS. 1917, s. 1. (Osman Bey'in tarihinden ve yaptıkları hk.)
25. [ALTINAY], Ahmet Refik, Osmanlıların Avrupalılarla İlk İttifâkı, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İsveç'le İttifâk, Yirmi Sekiz Çelebi Zâde Mehmet Efendi, İttifâknâme'nin Esâsı.)
26. [ALTINAY], Ahmet Refik, İstanbul'da İlk Prusya Elçilikleri, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Ahmet Rasimi Efendi'nin Berlin'e Avdeti, Prusya Elçisinin Tebdili, Yeni Elçi Rexin.)

27. İmzasız, Eski İstanbul, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 1. (İstanbul'un eski zamanlarını, Roma-Bizans ve Osmanlı dönemleri hk.)
28. İmzasız, Cihân Harbinin Tarih-i Umûmîsi, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 1.
29. [ALTINAY], Ahmet Refik, On İkinci Asr-ı Hicrî'de İlk Osmanlı Matbaası, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Şehid Ali Paşa'nın Kitapları Ve Kıymeti Haiz Olunan Kitaplar, Matbaa Açılmazdan Evvelki Halet-i Fikriye.)
30. [ALTINAY], Ahmet Refik, On İkinci Asr-ı Hicrî'de İlk Osmanlı Matbaası, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Damat İbrahim Paşa'nın İlmî Teşebbüsleri-İlk Matbâa İçin Hatt-ı Hümayûn-Basılan Kitaplar.)
31. [ALTINAY], Ahmet Refik, Budin Valileri ve Macar Lisânı, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Osmanlı Valilerinin Macarca Mektupları, Osmanlı ve Macar Münâsebetinin Samimiyeti, Osmanlı Tarihine Yeni Vesikalar.)
32. [ALTINAY], Ahmet Refik, On İkinci Asr-ı Bahrî'de İlk Osmanlı Matbaası, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Vankulu Lügâtı, Matbaanın Seddi, Yeniden İhyâmı, İbrahim Müteferrika'nın Halefleri.)
33. [ALTINAY], Ahmet Refik, On İkinci Asr-ı Hicrî'de Osmanlı Etibbâsı ve Nizâm-nâmeleri, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: İstanbul'da Hekimler, Hekimlerin Teftişi, Hekim Başlıkların Nüfûzu, İbrahim Paşa'nın Sıhhî Teşebbüsleri.)
34. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Hamid-i Evvel'in Vatanperverliği, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlık: Divân-ı Hümayûn Gayr-ı Matbûî Vesikasına Nazaran.)
35. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Hamid-i Evvel'in Vatanperverliği, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 2.)
36. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Hamid-i Evvel'in Vatanperverliği, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 2. (Tefrika 3.)
37. [ALTINAY], Ahmet Refik, İstanbul'da İlk Kâğıt Fabrikası, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Dârü's-sâade Ağası Beşir Ağa, Yalova'da İlk Fabrika, Kâğıdın Sûret-i İmâli.)
38. [ALTINAY], Ahmet Refik, İstanbul'da İlk Kâğıt Fabrikası, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Dârü's-sâade Ağasının Çiftliği, Yalova'da İlk Fabrika, Kâğıdın Sûret-i İmâli.)

39. [ALTINAY], Ahmet Refik, Et Meselesi ve Kûsâle-i İhtikâr, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (On İkinci Asır ve sonrasında İstanbul'daki iâşe meselesinden söz ediyor.)
40. [ALTINAY], Ahmet Refik, Osmanlılar Akdeniz'de Hâkim İken, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Sokullu ve İnebahtı Muharebesi, Onuncu Asr-ı Hicrîde Osmanlı Denizciliği, Osmanlılar ve Fransızlar, Sultan Selim Sânisî'nin Fransa Kralına Nâmesi.)
41. [ALTINAY], Ahmet Refik, Osmanlılar Akdeniz'de Hâkim İken, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 2. (Alt Başlıklar: Sokullu ve İnebahtı Muharebesi, Onuncu Asr-ı Hicrîde Osmanlı Denizciliği, Osmanlılar ve Fransızlar, Sultan Selim-i Sâni'nin Fransa Kralına Nâmesi.)
42. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Süleyman Kânuni Devrinde Açık Deniz Meselesi ve Azak Muhâsarası, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 2.
43. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Murat Sâlis Devrinde İstanbul'da Et Meselesi, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 2.
44. [ALTINAY], Ahmet Refik, Hotin Önünde Osmanlılar, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Hotin Seferi, Osmanlı İdâresinde Hotin, Evliyâ Çelebi'nin Hotin'e Seyahati, Hotin Şehitleri.)
45. [ALTINAY], Ahmet Refik, Sultan Murat Salis Devrinde İstanbul'da Belediye İşleri, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 2.
46. [ALTINAY], Ahmet Refik, Onuncu Asr-ı Hicrî'de İstanbul'da Sanayi ve Ticâret, 7401, 1 ZH. 1335, 18 Ey. 1333-1917, s. 2.
47. [ALTINAY], İstanbul'da Su Meselesi, 7433, 4 Mh. 1336, 22 TE. 1333-1917, s. 2.
48. [ALTINAY], Ahmet Refik, İstanbul'da Hayat-ı Umûmiye, 7436, 7 Mh. 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 2.
49. [ALTINAY], Ahmet Refik, Tarih Nazarında İbrahim Paşa, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 2.
50. [ALTINAY], Ahmet Refik, Tarih Nazarında İbrahim Paşa, 7469, 10 S. 1336, 27 TS. 1333-1917, s. 1.
51. [ALTINAY], Ahmet Refik, Tarih Nazarında İbrahim Paşa, 7470, 11 S. 1336, 28 TS. 1333-1917, s. 2.
52. [ALTINAY], Ahmet Refik, Nevşehirli İbrahim Paşa Türk'tü ve Müslümandı, 7477, 18 S. 1336, 5 KE. 1333-1917, s. 1.

53. [ALTINAY], Ahmet Refik, Nevşehirli İbrahim Paşa Türk'tü ve Müslümandı, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 2.
54. [ALTINAY], Ahmet Refik, İbrahim Paşa Türk'tü ve Müslümandı, 7480, 21 S. 1336, 8 KE. 1333-1917, s. 2.
55. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Aleyhtarları, 7485, 26 S. 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 2.
56. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Alehtarları, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 2.
57. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Aleyhtarları, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 2.
58. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Aleyhtarları, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 2.
59. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damad İbrahim Paşa ve Aleyhtarları, 7492, 4 RE. 1336, 20 KE. 1333-1917, s. 2.
60. [ALTINAY], Ahmet Refik, Damâd İbrâhim Paşa ve Aleyhtarları, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 2.
61. Fatma Aliye, Silistre, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1. (Silistre ve Osmanlı Devleti için ehemmiyetinden bahsediyor.)
62. Fatma Aliye, İlm-i Tarih, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 2. (Tarih ilminin yapılabilmesi ve yazılabilmesi için nelerin gerektiğinden bahsediyor.)
63. Fatma Aliye, Çin'de Tarih, Çin'de Vakanüvisler, Çin'de Tarih Usülleri, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 2. (Çin'de tarih yazımının başlangıcı ve devamından bahsediyor.)
64. Fatma Aliye, Damad İbrâhim Paşa Meselesi, 7483, 24 S. 1336, 11 KE. 1333-1917, s. 2.
65. Fatma Aliye, Damad İbrahim Paşa, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 2.
66. Fatma Aliye, Yine İbrahim Paşa Meselesi, 7499, 12 RE. 1336-27 KE. 1333-1917, s. 2.
67. Fatma Aliye, Yine İbrahim Paşa Meselesi, 7450, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 2.
68. Fatma Aliye, İstiklâl-i Osmanî, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 1.
69. [İLERİ], Celâl Nûri, Tarihimiz Nazıl Yazacağız?, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Tarih-i Osmanî mi yoksa Tarih-i Osmanî Bibliyografyası mı?, Âsâr-ı Şarkıyye, Rum ve Venedik Muharreratı, Uydurma Eserler, Kadim de Yalan.)
70. [İLERİ], Celâl Nûri, Maverâî Atlas Muhasebeleri: Niagara Şelâlesi, 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 1.

71. [İLERİ], Celâl Nûri, Anadolu Avrupa'dan mı, Asya'dan mı Mâduttur?, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 1. (Anadolu'nun hangi kıtaya ait olduğu konusundan bahsediyor.)
72. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hind Saltanatı, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 2. (Tefrika 1.)
73. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hint Saltanatı, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 2. (Tefrika 2.)
74. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hind Saltanatı, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 2. (Tefrika 3.)
75. [İLERİ], Celâl Nûri, Türklerin Hind Saltanatı, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 2. (Tefrika 4.)
76. İmzasız, Sultan Murat Rabî Devrinde Dobruca ve Civarı, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 2.

2.2.2.7. Eğitim ile İlgili Yazılar

1. İmzasız, Lozan Darülfünunu ve Şarklı Talebe, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 1. (Lazon Darülfünunun'daki öğrenci profili hk.)
2. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya'dan Muallim Celbi, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 1. (Almanya'dan getirilen bazı mütehasıslar hk.)
3. [ORAN], Ahmet Cevdet, Alman Dâru'l-fünûnlarına Girecek Ecnebiler, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 1. (Alman Dârülfünûn'una kabul edilmek için gerekli şartlar hk.)
4. [ORAN], Ahmet Cevdet, Maarif Nazırının Yeni Kanunu, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1. (Maarif gelirlerinin maddeleri hk.)
5. [ORAN], Ahmet Cevdet, Dârülfünûn'un Şahsiyet-i Maneviyesi, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 1. (Dârül'l-fünûn'un şahsiyet kazanması gerektiğinden ve Avrupa'da bulunan Dârülfünûnların nasıl olduğu hk.)
6. İmzasız, Maarif Nazırı İle Mülâkat, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (Türkiye'nin takip ettiği ve edeceği maarif programları hakkında bir mülâkat.)
7. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sebep Ne?, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 1. (Okuyan insanların faydalı olamamasının sebeplerini tartışıyor.)
8. İmzasız, Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti, 6889, 14 CA. 1334, 4 Ns. 1332, 17 Ns. 1916, s. 1. (Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti'nin vazifeleri hk.)
9. İmzasız, Darümualliminin Hayatı, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 1. (Darümualliminin yetmişinci sene-i devriyesi ve M. Cevdet'in konferans hk.)
10. İmzasız, Maarifimizin Tarihi, 6922, 17 R. 1334, 7 Ms. 1332, 20 Ms. 1916, s. 1. (Maarif Tarihi hk.)
11. İmzasız, Maarifimiz, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 1. (Kadınların maarif ihtiyacı hk.)
12. İmzasız, İlm-i Hayat, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 1. (Kütüphane eksikliği hk.)
13. İmzasız, Muallimler Teşkilâtı, 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 1. (Harp döneminde yapılan muallimler teşkilâtı hk.)
14. İmzasız, Millî Ta'lim ve Terbiye, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 1. (Bu kurumun ortaya çıkma amacı.)
15. İmzasız, Avrupa'daki Talebemiz, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 2. (Avrupa'ya giden Osmanlı talebesinin teftişi hk.)

16. [ORAN], Ahmet Cevdet, Mekteplerimizin Yenileştirilmesi, 7338,24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 1. (Eğitimin öneminden ve yeniden düzenlenmesi hk.)
17. İmzasız, Avrupa'da Tahsilimiz, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1. (Avrupa'ya giden öğrenciler hk.)
18. İmzasız, Millî Tadrîsât, 7405, 5 ZH. 1335, 22 Ey. 1333-1917, s. 1.
19. [ORAN], Ahmet Cevdet, Lozan'daki Türk Talebe, 7461, 2 S. 1336, 19 TS. 1333-1917, s. 1.
20. [ORAN], Ahmet Cevdet, Avrupa'da Tahsil, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 1.
21. Doktor Hasan Kadri, Mekteplerimiz, Talebe ve Muallimlerimiz Hakkında, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 2. (Genel sıkıntılardan bahsediyor.)
22. [GÜNALTAY], M. Şemseddin, Medrese Programları Hakkında, 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 1. (Medrese programlarının yeniden tanziminden bahsediyor.)
23. [İLERİ], Celâl Nûri, Amerika'da Tahsil-i Âlî, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 2. (Amerika'daki eğitimin özelliklerin ve neden buy kadar başarılı olduklarından bahsediyor.)

2.2.2.8. Biyografi ve Nekroloji (Vefayat) Yazıları

1. İmzasız, Kayserin Sene-i Devriye-i Veladeti, 6443, 14 KS.1330, 27 KS. 1915, s. 1. (Almanya İmparatorunun yıldönümünü anlatan bir yazı.)
2. [ORAN], Ahmet Cevdet, Hüseyin Kemal'in Katli Teşebbüsü, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1. (Hüseyin Kemal saldırısı hk.)
3. İmzasız, Mühim Haberler Karşısında, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1. (Mısır'da Hüseyin Kemal'e yapılan saldırıdan ve Sırbistan'a karşı yapılan hazırlıklar hk.)
4. İmzasız, El-Hain Haif, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s. 1. (Venizelos'un neden inzivaya çekildiği hk.)
5. İmzasız, İfşaat ve Cinayet-i Siyasiye, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 1. (Venizelos'un çekilmesinden sonraki siyasi cinayetler hk.)
6. İmzasız, Edvar-ı Girrey Ne Kadar Sıkışmış, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 1. (Venizelos'un Yunanistan'a yaptığı yardım hk.)
7. İmzasız, Cülüs u Hümayun Hazreti Padişahı, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 1. (Cülüs u hümayun hk.)
8. İmzasız, El-Gazi, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 1. (Padişaha Gazi ünvanının verilmesi hk.)
9. İmzasız, Şakavet Tertibatı, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s. 1. (Venizelos'un memlekete yapacağı eşkıya tertibi hk.)
10. İmzasız, Nişane-i Sürur ve Muvalat, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Avusturya-Macaristan imparatoru Fransuva Jozef tarafında Sadrazam Said Halim Paşa ile Dâhiliye Nâzırı Talay Bey'e verilen nişan hk.)
11. İmzasız, Ziya'-ı Müessif, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Padişah'ın ölümü hk.)
12. İmzasız, Büyük Von Der Goltz'un Vefatı, 6895, 20 CA. 1334, 10 Ns. 1332, 23 Ns. 1916, s. 1. (Von Der Goltz'un vefatı ve Türk halkı için önemi hk.)
13. İmzasız, Cülüs-ı Hümayun, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 1. (Padişahın sekizinci senesi tebrik eden bir yazı.)
14. İmzasız, Velâdet Hazret-i Hilâfetpenâhı, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 1. (Sultan Mehmet Han'ın şehid olmasının senesi hk.)
15. İmzasız, Venizelos'un Tezvirâtı, 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 1. (Venizelos'un yalanları hk.)
16. İmzasız, Bir Azm-i Ahenin: Von Hindeneburg, 7024, 3 ZK. 1334, 19 Ağ. 1332, 1 Ey. 1916, s. 1. (Hindeneburg'un kumandanlığı hk.)

17. İmzasız, Prens Valdemar Hazretlerinin Teşrifleri, 7072, 23 ZH. 1334, 8 TE. 1332, 21 TE. 1916, s. 1.
18. İmzasız, Kazıklı Voyvoda'nın Şera'l-halefleri, 7073, 24 ZH. 1334, 9 TE. 1332, 22 TE. 1916, s. 1.
19. İmzasız, Hindeneburg'un Üslûbu, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 1.
20. İmzasız, İmparator-Kral Fransuva-Jozef'in Vefatı, 7105, 26 Mh. 1334, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 1.
21. [ORAN], Ahmet Cevdet, Fransuva Zojef, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 1. (Fransuva Zojef'in vefatı hk.)
22. İmzasız, Resm-i Tedfin, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1. (Fransuva Zojef'in defin merasiminden söz ediyor.)
23. [ORAN], Ahmet Cevdet, Fransuva Zojef'in Defni Dolayısıyla, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1.
24. İmzasız, Loyd Corch ve Şürekâsı, 7126, 18 S. 1335, 1 KE. 1332, 14 KE. 1916, s. 1. (Loyd Corch ve ortakları hk.)
25. İmzasız, Dubara, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Loyd Corch'un Kelâmîyâtı Münasebetiyle.)
26. İmzasız, Napolyon Bonapart-Almanya, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 1. (Napolyon'un özellikleri hk.)
27. İmzasız, Milikov'un Başı, 7259, 4 R. 1335, 26 Ns. 1333-1917, s. 1. (Yapılan seyahatin başında Milikov'un olduğu hk.)
28. İmzasız, Talat Paşa'nın Avdeti, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 1. (Talat Paşa'nın Almanya, Avusturya ve Bulgaristan'a olan seyahatlerinden döndüğü hk.)
29. İmzasız, Saray'ın Çökmesi, 7276, 21 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Saray'ın çökmesi hk.)
30. [ORAN], Ahmet Cevdet, İmparator Karl, 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 1. (İmparatorun özellikleri hk.)
31. İmzasız, Bethmann Hollweg'in Nutku Beyânnâmesiyle Muhafâzakarlar, Mu'tediller, Sosyalistler, 7280, 25 R. 1335, 17 Ms. 1333-1917, s. 1.
32. İmzasız, Mösyö Ribo'da Biliyor, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 1. (Mösyö Ribo'nun beyanatından ve bu beyânâtın her satırının bir itiraf olduğu hk.)
33. İmzasız, Caesar Hazretleri Reichstag'da, 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 1. (İmparatorun meclisi ziyaret etmesi hk.)

34. İmzasız, Mösyö Ribo'nun Son Beyânatı Münasebetiyle Elizas-Lothringen, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Haziranz 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Fransız Meclis-i Mebûsânının Mukarrerâtı.)
35. İmzasız, Profesör Wilson, 7308, 23 Şb. 1335, 14 Hz. 1333-1917, s. 1. (Wilson'un profesörlüğü hk.)
36. İmzasız, Venizelos, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 1. (Venizelos'un yeniden başkan olması hk.)
37. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yunan Kralı Hakkındaki Vahşet, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1.
38. İmzasız, Rain Devleti, 7356, 15 Şv. 1335, 4 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Mösyö Ribo'nun korkusu hk.)
39. İmzasız, Velâdet Hazret-i Hilâfetpenâhî, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Beşinci Sultan Hemhet Han'ın doğumu hk.)
40. İmzasız, Graf Von Bernstorff, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 1. (G. V. Bernstorff'un muharebede oynadığı rol hk.)
41. İmzasız, Kayser ve Wilhelm, 7426, 28 ZH. 1335, 15 TE. 1333-1917, s. 1.
42. İmzasız, Teşrif-i Kayser, 7427, 29 ZH. 1335, 16 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Muharririmizin Müşahedatı Zatiyesi.)
43. İmzasız, Kayserâne Sözlere, 7431, 2 Mh. 1336, 20 TE. 1333-1917, s. 1.
44. İmzasız, Muharririmizin Müşâhedât-ı Zâtiyesi, 7444, 15 Mh. 1336, 2 TS. 1333-1917, s. 1. (Kayser Hazretleri hk.)
45. İmzasız, Kont Gertling, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 1.
46. [ORAN], Ahmet Cevdet, İmparator ve Şehzâde Osman Fuad Heyet-i Mahsûsası, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 1.
47. İmzasız, Clemanso, 7464, 5 S. 1336, 22 TS. 1333-1917, s. 1.
48. İmzasız, Veliahd Hazretleri, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 1.
49. Mehmet Reşad, Hüseyin Kemal Hakkında: İrade-i Seniyye, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 1.

2.2.2.9. Siyasî Yazılar

1. İmzasız, Londra'da Tedair-i Fevkâlâde, 6418, 19 KE. 1330, 1 KS. 1915, s. 1. (İngiliz Lordu'nun çektiği telgrafta, yüz elli bin kişilik milis kuvveti istediği hk.)
2. İmzasız, Büyük Muvaffakiyetler Karşısında, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, (Ardahan'ın öneminden ve Rusya'nın bu bölgeye bakışından söz etmektedir.)
3. İmzasız, Von Der Goltz Paşanın Beyânâtı, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 1. (Avrupa'nın kendi içinde karışık olmasından dolayı Türk hükümetinin kendine iyi bir politika çizerek eski konumuna nasıl kavuşabileceği hk.)
4. İmzasız, Osmanlı Muvaffakiyyet-i Bahriyesi, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 1. (Osmanlı Donanmasının Karadeniz'de kazandığı bir başarıdan söz ediyor.)
5. İmzasız, İngilizlerin Yeni Bir Tecavüzü Daha, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 2. (Yirmi iki Müslüman ailesine İtalya yakınların İngilizler tarafından yapılan saldırıyı anlatıyor.)
6. İmzasız, İtalya-Türkiye Münâsebeti, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. 1915, s. 1. (İtalya'nın bir meseleden dolayı Türkiye'ye karşı almış olduğu dostane tavır hk.)
7. İmzasız, Büyük Muzafferiyetler Karşısında, 6422, 24 Kanuni Evvel, KS. 1915 s. 2. (Alman ve Avusturya gazetelerinde Türk askerinin başarısının övülmesi üzerine yazılan teşekkür mahiyetinde bir yazı.)
8. İmzasız, Osmanlılar ve Ruslar, 6421, 23 KE. 1330, 5 KS. , 1915, s. 2. (1244 Navarin felaketinden bahseden bir yazı.)
9. İmzasız, Bulgaristan ve Komşuları, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 1.
10. İmzasız, Fransa'da Askerlik, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
11. İmzasız, Neticesiz Bir Müracaat, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
12. İmzasız, Tuna'da Fenerler, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
13. İmzasız, İslavlar ve Müslümanlar, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Slavların Müslümanlara eziyet etmeleri için Müslümanlığı tek sebep olarak gördükleri hk.)
14. İmzasız, İngiliz Tevzirâtı, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (İngiltere'nin Müslüman ahaliyi birbirinden soğutmak için ortaya attığı yalanlar hk.)
15. İmzasız, Cihâd-ı Ekber ve Afrika Muhacirleri, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Cihâd'a katılmak için başvuran muhacirler hk.)
16. İmzasız, Kırım Müslümanları, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
17. İmzasız, Beyrut'ta Cihâd-ı Ekber Tezâhürâtı, 6424, 26 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.

18. İmzasız, Hüseyin Kemal'in Beyânât-nâmesine Karşı, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (İngilizlerin karşı çıkmasına rağmen beyânât-nâmenin yazılması ve beyânât-nâmeden örnek veren bir yazı.)
19. İmzasız, Almanya ve Almanlar, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Emir Paşa Hazretleri ile Mülâkat)
20. Osmanîşer Levsid, Hindistan'da Cihâd-ı Ekber, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Pencap Valisi'nin neşrettiği bir Beyân-nâme hk.)
21. İmzasız, Cihâd-ı Ekber ve Gönüllüler, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
22. Osmanîşer Levsid, Mısır'da İngilizler, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (İngiliz ordusunun Mısır'da ahaliye karşı aldığı şiddetli önlemler hk.)
23. Osmanlı İstihbarat Heyeti, İngilizlerin Yeni Bir Vahşeti, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (İskenderun sahiline yakın bir yere asker çıkararak işlediği vahşet hk.)
24. İmzasız, Büyük Düşmanların Küçüklükleri, 6429, 31 KE., 1330, 13 KS. 1915, s. 1. (Rusya'nın Müslümanlara yaptığı vahşet hk.)
25. İmzasız, İran Bîtaraf Mıdır?, 6430, 1 KS., 1330, 14 KS. 1915, s. 1. (Rus ve İngiliz devletlerinin İran üzerindeki hak idda etmesi sonucunda İran'ın tarafsız kalıp kalmadığını anlatıyor.)
26. İmzasız, Osmanlılar ve Ruslar, 6430, 1 KS., 1330, 14 KS. 1915, s. 1. (Rusların Osmanlı'ya karşı hamiyetkarâne davrandığı hk.)
27. İmzasız, Büyük Yarının Büyük Nişaneleri, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (Rusların artık Azerbaycan'da tutunamayacakları hk.)
28. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, İngilizlerin Tezviratı, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (İngilizlerin Osmanlılar hakkında söylediği yalanlar hk.)
29. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Mısır'da Tebayı Osmaniye ve İngilizler, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1.
30. İmzasız, Fransız Ordusu Ne Halde, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (Fransız ordusunun ahvâlini anlatıyor.)
31. İmzasız, İngiliz Cevabı Notası, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 2. (Ticaret alanında ihtisası bulunan birininin Washington'a gönderileceği hk.)
32. İmzasız, Kont Berhotoldin İstifası ve Halefi, 6431, 3 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (... istifaya sevk eden sebepler hk.)
33. İmzasız, İftiralara Karşı, 6433, 4 Kanûni sâni 1330, 17 KS. 1915, s. 2.
34. Osmanisiz Levsid, Rus Mezalimi, 6433, 4 Kanûni sâni 1330, 17 KS. 1915, s. 2.

35. İmzasız, Avrupa'da Bîtarafklar, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 1. (Fransa, İngiltere ve Rusya'nın vaziyetlerinin kötü gittiğinden dolayı Bîtaraf olarak savaşa girdiklerini Milan'da çıkan bir gazeteden nakl ediyor.)
36. İmzasız, Filistin Ahalisine Beyannâme, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 1. (Dördüncü Ordunun Filistin ahalisine neşrettiği beyan nâmenin Sûretidir.)
37. İmzasız, Almanlar Atimizi Nasıl Görüyorlar, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 2.
38. İmzasız, Almanya İmparatorluğu Yevm-i Tesisi, 6435, 6 KS.1330, 19 KS. 1915, s. 1. (Almanya İmparatorluğunun senesinde Almanlar için imparatorluğun önemi hk.)
39. İmzasız, Bulgar Rical-i Hükümetinin Beyânâtı, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 1. (Bulgar Başvekilinin Beyânâtı.)
40. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi,, Rus Donanmasında İsyân, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 1. (Rus Donanmasında çıkan bir isyan hk.)
41. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Bizi İğfal Ediyorlar, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 1.
42. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Musevilerin Medeniyet Beyânâtı, 6436, 7 KS.1330, 20 KS. 1915, s. 1.
43. İmzasız, Sırpların Mezalimi, 6437, 8 Kanûn-ı Sâni 1330, 21 KS. 1915, s. 1. (Sırpların Müslümanlara ve Bulgarlara yaptığı zulümler hk.)
44. İmzasız, Beyannâme, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 1. (Müslüman askerlere verilmek üzere Arapça bir beyannâmenin tercümesi.)
45. İmzasız, İran'ın Rusya'ya Cevabı, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 1. (İran kabinesinin ıslahat çalışmaları ile ilgili faaliyetleri anlatıyor.)
46. İmzasız, Mısır Osmanlı Ordusu ve İngilizler, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 1. (Ordu ve İngilizler arasında ki ilişkiden söz ediyor.)
47. İmzasız, İmhof Paşa'nın Makalesi, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 1. (İmhof Paşa'nın Bedayet Harbinde Osmanlı Hükümeti'nin düşmanlarının bir tarihçesini veriyor.)
48. İmzasız, İngiltere ve İtalya, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 2.
49. İmzasız, Üsküp'te Müsademe, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 2. (Sırp jandarması ile Müslüman ahali arasında çıkan kanlı çatışma hk.)
50. İmzasız, Sırp Mezalimi, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 2. (Sırpların zulümleri hk.)
51. Osmanlı, Cihâd-ı Ekber ve Şimrîler, 6441, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 1.
52. İmzasız, Mısır'da İngilizler ve Kuvayı Askeriye, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 1. (Mısır'da hazır İngiliz askerinin bulunduğu hk.)
53. İmzasız, Balucistan'da Muharebat, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 1.

54. Mehmet Sadi, Almanya ve Harp, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 2. (Alman halkının sulhta olduğu için henüz savaşa hazır olmadığı hk.)
55. Osmanlı Heyet-i İstihabriyesi, , Hind Müslümanları ve İngiltere Siyaseti, 6441, 12 KS.1330, 25 KS. 1915 s. 1.
56. İmzasız, İngiltere'nin Beyaz Kitabı, 6441, 12 KS.1330, 25 KS. 1915 s. 2. (İngiltere'nin Osmanlı ile olan Münâsebetini anlatan beyaz kitabı ile ilgili bilgi veren bir yazı.)
57. İmzasız, Balkanlar'da Yeni Vaziyetler, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1. (Balkanlarda meydana gelen yeni durum karşısında ne yapılması gerektiği hk.)
58. İmzasız, Fransa'da Yeni Cereyan, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1. (Paris'te zuhur eden olaylar hk.)
59. İmzasız, Bulgaristan'ın Metalibi, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1. (Bulgaristan Makedonya arazisinin kendisine tahsisini istediği hk.)
60. İmzasız, Emir Ali Paşa'nın Beyânnâmesi, 6444, 12 RE. 1333, 15 KS.1330, 28 KS. 1915 s. 1. (Emir Ali Paşa'nın Berlin'den ilettiği beynnamenin Sûreti.)
61. İmzasız, Garip Bir İttifak Akıbeti, 6446, 14 RE. 1333, 17 KS.1330, 30 KS. 1915 s. 1. (Rus-İngiliz-Fransız'ın aslında hiçbir zaman ittifak kuramayacaklarını fakat garip bir şekilde ittifak kurdukları hk.)
62. İmzasız, Sırp Mezalimi, 6447, 15 RE. 1333, 18 KS. , 1330, 31 KS. 1915, s. 1. (Sırpların yaptıkları zulümler hk.)
63. İmzasız, Sarıkamış Harekâtı, 6447, 15 RE. 1333, 18 KS. , 1330, 31 KS. 1915, s. 1. (İngiliz muhabirinin Beyânâtını anlatıyor.)
64. İmzasız, Türkiye'nin Müttefiklerine Hizmetleri, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1.
65. İmzasız, Belucistan Kıyamı, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1.
66. İmzasız, Bulgaristan Hükümetinin Şiddetli Protestosu, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1. (Sırp askerinin yaptığı kışkırtmalar ve bunların sonucu hk.)
67. İmzasız, Yunanis'tan Nezdinde Yeni Teşebbüsler, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1. (Yunanistan'ın müselles devletlerle girdiği yeni teşebbüs hk.)
68. İmzasız, Umûmî Bir Nazar, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 1. (Savaş'ın seyrine dair bir değerlendirme hk.)
69. İmzasız, İngilizlerin Hindistan'daki Müşkülâtı, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Hindistan'da Neler Oluyor?, Kont Tinzan'ın Konferansı.)
70. İmzasız, Rusya ve Balkanlar, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 1. (Rusya'nın harp gayelerini anlatıyor.)

71. İmzasız, İngiltere ile Fransa'nın Hali Fenalaşıyor, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 1. (İki devlet arasında ortaya çıkan anlaşmazlıklar hk.)
72. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 1. (Bir çarpışmanın başarı ile neticelendiği hk.)
73. İmzasız, Harikulade Bir Kahramanlık, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 1. (Otuz mücahidin bin Rus askerine karşı almış olduğu kahramanlık hk.)
74. İmzasız, İtalya Hangi Tarafa Mütemayıl?, 6451, 19 RE. 1333, 22 KS.1330, 4 Şt. 1915, s. 1. (İtalya ve Romanya'nın hangi tarafta olduğuna dair hükümetlerin merakları hk.)
75. İmzasız, Rus Üserası-Rus Ordusunda Açlık, 6451, 19 RE. 1333, 22 KS.1330, 4 Şt. 1915, s. 1.
76. İmzasız, Kasralnil'de Bir Vakıa, 6451, 19 RE. 1333, 22 KS.1330, 4 Şt. 1915, s. 1.
77. [ORAN], Ahmet Cevdet, Muhârebe Menkıbelerinden, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1. (Hiçbir milletin gazetesinin mağlubiyeti kabul etmemesini tenkit eden bir yazı.)
78. İmzasız, Avusturya, Alman ve Osmanlı Ordularının Birleşimi, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1. (Bu üç devletinin ordularının birleşeceği hk.)
79. İmzasız, İtalya ve Avusturya İtilâfi, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1.
80. İmzasız, İngiltere'nin Alman Tahtelbahirlerinden Korkusu, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1.
81. İmzasız, Ada Kalenin Bombardımanı, 6452, 20 RE. 1333, 23 KS.1330, 5 Şt. 1915, s. 1.
82. İmzasız, Denizler Altında, Havada ve Karada, 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1. (Avrupa'nın denizden, havadan ve karadan düşmanlarına saldırarak onları şaşırttığı hk.)
83. İmzasız, Ordumuzun ve Mücahidin Erbabın Savleti, 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1. (Alt Başlık: İngilizler Evvelce İşgal Ettikleri Yerleri Birer Birer Tahliye Ediyor.)
84. M. A., İran'da Ruslara Karşı Büyük Faaliyet, , 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1.
85. İmzasız, Mısır Yolunda Muvaffakiyetler, 6454, 22 RE. 1333, 25 KS.1330, 7 Şt. 1915, s. 1. (Mısır yolunda İngiliz ve Osmanlı ordusunun Muhârebe içine girdikleri hk.)
86. İmzasız, Harp ile Sulha Doğru, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1. (Savaşın artık hararetini kaybettiği hk.)
87. İmzasız, Kafkasya Muzafferiyatı-Rusların İtirafatı, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1.

88. İmzasız, Rusların Erdbil’de Müdahelatı, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1.
89. İmzasız, İran Kürdistan’ında Osmanlı Tebaasının Nümâyişleri, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1.
90. İmzasız, MS. Ayından Sonra, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 1. (İngiltere’nin harbe MS. ayından sonra gireceği hk.)
91. İmzasız, Avusturya-Macaristan Kırmızı Kitabı, , 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 2. (Kitabın içeriği hk.)
92. İmzasız, İngiliz Matbuatının Neşriyatı, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 2.
93. İmzasız, Harp ve Para, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1. (Harp zamanında Fransa’nın bankalardan aldığı paralar hk.)
94. İmzasız, İngilizlerin Beyhude Tedbirleri, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1. (İngilizlerin Süveyş Kanalı üzerine gereksiz çabaları hk.)
95. Osmanlı Heyet-i İstihbariyesi, Taşrada İzhar Şadumanı, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
96. İmzasız, Müttefiklerimizin Takdiratı, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
97. İmzasız, Osmanlı Ordusu Mağlup Edilemez, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
98. İmzasız, Tebriz’in Sûret-i İşgali, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
99. İmzasız, Muharabe Kol ile Değil Fiil ile Kazanılır, 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin düşmanlarını lafla kandırmaya çalıştığı hk.)
100. İmzasız, İran’ın İki Notası, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 1. (İran’ın Rusya’ya vermiş olduğu iki nota hk.)
101. İmzasız, Süveyş Muharebatı ve Tesirâtı, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 1. (Süveyş Muhârebesinden ve yaptığı tesirler hk.)
102. İmzasız, Siva Vahasında Sunusi Mücahidlerinin Makdarı, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
103. İmzasız, Somali’de İngilizlerin Aleyhine Kıyam, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
104. İran’ın Rusya’ya Yeni Bir Notası, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 1.
105. İmzasız, Rus Mezalimi Hakkında Yine Rusların Bir Vesikası, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 15 Şt. 1915, s. 1.
106. İmzasız, Japonya-Çin, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 15 Şt. 1915, s. 1.
107. İmzasız, Alman Matbuatının Tefsiratı, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 10 Şt. 1915, s. 1.

108. İmzasız, Rusya'da Heyecan, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 1. (Rusya'da çoğunluğun barışı istemesi hk.)
109. İmzasız, Osmanlıların Kafkasya'da Tecavüz Harekâtı, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 1. (Berlin'de ki bir gazetenin haberini bildiriyor.)
110. İmzasız, Rus Hayâlatı, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 1. (Rusya'nın hayâlleri hk.)
111. İmzasız, Türkiye ve Çanakkale Boğazı, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 1. (Çanakkale Boğazı'nın Türkiye'nin elinde olduğu hk.)
112. İmzasız, Tahtelbahirler Muhârebesi, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Almanya'nın İsveç Sefirinin Beyânâtı, Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti.)
113. İmzasız, İngiliz Şûrâyı Harbi, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 2.
114. İmzasız, Doma Meclisinde Neler Oluyor, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 2.
115. İmzasız, Hollanda'da Bir İngiliz Tayyaresi, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 2.
116. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 2. (Limyanova-Lapanov hk.)
117. İmzasız, İngiliz Yalanları, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1. (Şedid-i Keşif taarruzuna dair İngilizlerin söylediği yalanlar hk.)
118. İmzasız, İngilizlerin İğfalkarlığı ve Meskût Bir Mukabele, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1.
119. İmzasız, Çanakkale Bombardımanı-Viyana Matbuatı, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1.
120. İmzasız, Türkiye-Japonya, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1.
121. İmzasız, Arnavutluk Sırbistan'da, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1.
122. İmzasız, Yunanistan Ultimatum, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 2.
123. İmzasız, Japonya Çin'e Ultimatum Vermiş, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1. (Japonya'nın neden Çin'e ultimatum verdiği hk.)
124. İmzasız, Japonya-Çin, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1.
125. İmzasız, Süveyş Kanalı-İngiliz Postaları, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1.
126. İmzasız, Hilal-i Ahmer Süveyş Heyet-i Sıhhiyesi, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s. 1.

127. İmzasız, Bir Tebşir-i Azim, 6474, 12 RE. 1333, 14 Şt. 1330, 27 Şt. 1915, s. 1.
(Singapur'da İngilizlere karşı isyan eden bir alay hk.)
128. İmzasız, Her İhtimale Karşı, 6475, 13 RE. 1333, 15 Şt. 1330, 28 Şt. 1915, s. 1.
(Düşmanların her hareketini bilip ona göre tedbir almak hk.)
129. İmzasız, Çanakkale Hakkında, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1.
(Çanakkale'ye yapılan taarruz hk.)
130. İmzasız, Selânik'te Hasarzade Bir Düşman Gemisi, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1.
131. İmzasız, Mısır'da Hükümet ve Ahali, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1.
132. İmzasız, Feld Mareşal Von Hindeneburg'un Cevabı, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1.
133. İmzasız, Çin-Japonya İhtilafı, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1. (İhtilaf Ümitleri, Hind Çini'de Uyanıyor.)
134. İmzasız, Bulgaristan-Romanya Şimendifer İdarelerinin İhtilafı, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mart, s. 1.
135. İmzasız, Arnavut Komitesinin Notası, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mart, s. 1.
136. İmzasız, Muharebat-ı Bahriye Hakkında, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 1. (Bahriye Muhârebesinden İngiliz ve Almanların aldığı alınan gemilerin fiyatları ve savaş hk.)
137. İmzasız, İtalya Matbuatına Bir Nazar, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 1.
(İtalyan matbuatının Fransa'nın verdiği nota hakkındaki tavır hk.)
138. İmzasız, Yunanistan'da Meclis Kralı, 6481, 19 RE. 1333, 21 Şt. 1330, 6 Mt. 1915, s. 1.
(Yunanistan Kralının altında ki başkandan söz ediyor.)
139. İmzasız, Çanakkale, İstanbul, 6482, 20 RE. 1333, 22 Şt. 1330, 7 Mt. 1915, s. 1. (İngiliz ve Fransızların Berlin'e İstanbul üzerinden gidebilmek için Çanakkale önünde gürültü çıkardıkları hk.)
140. İmzasız, Bombardıman mı? Hava Oyunları mı?, 6486, 24 RE. 1333, 26 Şt. 1330, 11 Mt. 1915, s. 1. (Çanakkale bombardımanının gerçek mi, yoksa oyun mu olduğu hk.)
141. İmzasız, Sör Edward Gurrese, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1.
(Osmanlı Devlet'nin tek başına kaldığı hk.)
142. İmzasız, İran Kabinesinin Programı, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1.
(İran hükümetinin yeni icraatı hk.)
143. Milli, Büyük Bir Muvaffakiyet, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Bir Torpidomuz Düşmanın Bir Harp ve İki Nakliye Gemisini Batırması.)

144. İmzasız, Çanakkale Bombardımanı Hakkında, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Bombardımanın Tesirâtı, Atina'da Cereyan-ı Efkâr.)
145. İmzasız, Rusya-Romanya, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Sazanof'un Beyânâtı Romanyalıların Gözünü Açtı, Rusya'nın Makasıdı.)
146. İmzasız, İtalya-Fransa, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Bako'daki İranlı Amele.)
147. İmzasız, Büyük Bir Muvaffakiyetin İhtisâsâtı, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Osmanlı torpidosunun düşman gemisinin batırması hk.)
148. İmzasız, Sırbistan'da Cereyân-ı Ahvâl, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Sırp Mezalimi.)
149. İmzasız, Bir İtilâfname, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: Romanya-Bulgaristan Şimendiferleri Hakkında.)
150. İmzasız, Yunanistan'ın Vaziyeti, 6487, 25 RE. 1333, 27 Şt. 1330, 12 Mt. 1915, s. 2. (Alt Başlık: Venizelos'un Entrikaları.)
151. İmzasız, İran-Rus Münâsebetinin Kırgınlığı, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 1. (İran'ın Bîtaraflığını Rusya'nın kırgınlık olarak anladığı hk.)
152. İmzasız, Tebliğ-i Resmî, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 1. (Çanakkale Boğazına yapılan saldırı hk.)
153. İmzasız, Yunanistan ve Romanya, 6489, 27 RE. 1333, 1 Mt. 1331, 14 Mt. 1915, s. 1. (Yunanistan'ın İtilâf siyasetinden ayrılmasını Bulgarsitan'ın nasıl karşıladığı hk.)
154. İmzasız, İtalya ve Kale-i Sultaniye, 6490, 28 RE. 1333, 2 Mt. 1331, 15 Mt. 1915, s. 1. (Kale-i Sultani'nin bombardımanı ve İtalya'nın hangi tarafı seçtiği hk.)
155. İmzasız, Sözün Doğrusu, 6491, 29 RE. 1333, 3 Mt. 1330, 16 Mt. 1915, s. 1. (Büyük Muhârebeye Türkiye'nin bir halay olarak değil, gerçekleri görerek girdiği hk.)
156. İmzasız, Rusya'da Müttefiklerden Şikâyet, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 1. (Rusya'nın müttefiklerinden rahatsız olması hk.)
157. İmzasız, İran'da Tebdil-i Vükela, 6493, 2 CE. 1333, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1915, s. 1. (İran'ın her türlü İngiliz ve Rus entrikalarına hazırlıklı olduğu hk.)
158. İmzasız, Düşmanın İtirafatı Karşısında, 6494, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (İngiliz ve Türklerin birbirlerine karşı düşman olduklarından ve bunu inkâr etmedikleri hk.)
159. İmzasız, Mezbûhane Harekâtın Akıbeti, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (Düşman kuvvetlerine Çanakkale Boğazı'nda verilen bir ders hk.)

160. İmzasız, Çanakkale Muzafferiyeti Etrafında, 6496, 5 RE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 1. (Devletlerin savaşa karşı düşünceleri hk.)
161. İmzasız, İtilâf-ı Müselles Başlıyor, 6497, 6 CE. 1333, 9 Mt. 1331, 22 Mt. 1915, s. 1. (İtilâf üçlemesinin başlaması hk.)
162. İmzasız, Fransız-Rus İttifakı Suya Düşmüş, 6498, 7 CE. 1333, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1915, s. 1. (Fransız sefinesinin batmasından dolayı ittifaklarının suya düştüğü hk.)
163. İmzasız, Kahraman Kale Etrafında, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 1. (Pirzemizel bu ismin değiştirilerek kaleye Kahraman Kale denileceği hk.)
164. İmzasız, Romanya Matbuatına Bir Nazar, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s. 1. (Romanya gazetelerinin savaş konusunda neler yazdıkları hk.)
165. İmzasız, Moskoflar Nasıl Muhârebe Ediyorlar?, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s. 1. (Mosfokların ne tarzda savaştıkları hk.)
166. İmzasız, İngiltere'nin Liberal Kabinesi, 6503, 12 CE. 1333, 15 Mt. 1331, 28 Mt. 1915, s. 1. (İngiltere Liberal Kabinesinin ne yapıp yapmayacağını farkında olmadığı ve bu yüzden de İngiliz halkının geleceğini tehlikeye attığı hk.)
167. İmzasız, Yine İtilâf-ı Müselles Alaiminden, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 1. (İngilizlerin Ruslara karşı ikiyüzlü siyaset yaptığı hk.)
168. İmzasız, Amerika-Türkiye Münâsebeti, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 1. (Amerika ile Türkiye arasındaki dostluk ilişkisi hk.)
169. İmzasız, Yeni İntizarlar, 6506, 15 CE. 1333, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1915, s. 1. (İtilâf devletleri üzerinden savaşa ait değerlendirmelerde bulunuyor.)
170. İmzasız, İngiltere Siyasetinin İç Yüzü, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s. 1. (İngiliz siyasetinin aldatıcı olduğu hk.)
171. İmzasız, İngiltere'nin Yedi Kozu, 6510, 19 CE. 1333, 22 Mt. 1331, 4 Ns. 1915, s. 1. (İngiltere'nin eline geçen yedi kozu kaybettiği hk.)
172. İmzasız, Kim Kimi Aç Bırakabilecek, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 1. (İngilizlerin Almanya'yı aç bırakarak onlara istediklerini yaptırmak istediği hk.)
173. İmzasız, Makedonya'da Neler Oluyor?, 6512, 21 CE. 1333, 24 Mt. 1331, 6 Ns. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin bir anda dikkatlerini neden Makedonya'ya çevirdikleri hk.)
174. İmzasız, Bulgaristan'ın Son Vaziyeti, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 1. (Bulgaristan'ın son durumu hk.)
175. İmzasız, Makedonya ve İtilâf-ı Müselles, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915, s. 1. (Makedonya'da meydana gelen bir olayın İtilâf devletlerini ne kadar heyecanlandığı hk.)

176. İmzasız, Garip Bir Hareketler Netayıcı, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 1. (Düşman filosunun iskeleye attığı mermiler hk.)
177. İmzasız, Bîtarafklar Ne Diyor? 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 1. (Bîtaraf devletlerin de diğer devletler gibi düşündüğü hk.)
178. İmzasız, Mühim Haberler Karşısında, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1. (Mısır'da Hüseyin Kemal'e yapılan saldırıdan ve Sırbistan'a karşı yapılan hazırlıklar hk.)
179. İmzasız, Eski, Yeni İngiltere-Eski, Yeni Fransa, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 1. (İngiltere ve Fransa'nın eski ve yeni politikaları hk.)
180. İmzasız, Düşmanların Endişeleri, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 1. (Çanakale'de yenilmeyi beklemeyen düşmanın yenildikten sonra ki endişeleri hk.)
181. İmzasız, Bîtaraflık Nerede?, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 1. (İsviçre'nin bi-taraflığını bozması hk.)
182. İmzasız, Büyük Düşmanların Küçüklükleri, 6429, 31 KE., 1330, 13 KS. 1915, s. 1. (Rusya'nın Müslümanlara yaptığı vahşet hk.)
183. İmzasız, İran Bîtaraf Mıdır?, 6430, 1 KS. , 1330, 14 KS. 1915, s. 1. (Rus ve İngiliz devletlerinin İran üzerindeki hak idda etmesi sonucunda İran'ın tarafsız kalıp kalmadığını anlatıyor.)
184. İmzasız, Osmanlılar ve Ruslar, 6430, 1 KS. , 1330, 14 KS. 1915, s. 1. (Rusların Osmanlı'ya karşı hamiyetkarâne davrandığı hk.)
185. İmzasız, Büyük Yarının Büyük Nişaneleri, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (Rusların artık Azerbaycan'da tutunamayacakları hk.)
186. İmzasız, Avrupa'da Bîtarafklar, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 1. (Fransa, İngiltere ve Rusya'nın vaziyetlerinin kötü gittiğinden dolayı Bîtaraf olarak savaşa girdiklerini Milan'da çıkan bir gazeteden nakl ediyor.)
187. İmzasız, Filistin Ahalisine Beyannâme, 6434, 5 KS.1330, 18 KS. 1915, s. 1. (Dördüncü Ordunun Filistin ahalisine neşrettiği beyan nâmenin Sûretidir.)
188. İmzasız, Almanya İmparatorluğu Yevm-i Tesisi, 6435, 6 KS.1330, 19 KS. 1915, s. 1. (Almanya İmparatorluğunun senesinde Almanlar için imparatorluğun önemi hk.)
189. İmzasız, Makedonya'da Neler Oluyor?, 6512, 21 CE. 1333, 24 Mt. 1331, 6 Ns. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin bir anda dikkatlerini neden Makedonya'ya çevirdikleri hk.)
190. İmzasız, Bulgaristan'ın Son Vaziyeti, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 1. (Bulgaristan'ın son durumu hk.)

191. İmzasız, Makedonya ve İtilâf-ı Müselles, 6514, 23 CE. 1333, 26 Mt. 1331, 8 Mt. 1915. s. 1. (Makedonya'da meydana gelen bir olayın İtilâf devletlerini ne kadar heyecanlandığı hk.)
192. İmzasız, Garip Bir Hareketler Netayici, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 1. (Düşman filosunun iskeleye attığı mermiler hk.)
193. İmzasız, Bîtaraf Ne Diyor? 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 1. (Bîtaraf devletlerin de diğer devletler gibi düşündüğü hk.)
194. İmzasız, Mühim Vaziyetlere Karşı, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin mühim olayları hemen kendi leyhlerine çevirebildikleri hk.)
195. İmzasız, İran Kuvvetsiz Değildir, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s. 1. (İran'ın sanıldığı gibi askerî yönden güçsüz değil bilakis güçlü olduğu hk.)
196. İmzasız, Düşmanlar Ne Halde?, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 1. (Gelibolu'da ki kahramanlıkların düşmanlara unutamayacakları korkular verdiği hk.)
197. İmzasız, Müttefiklerin Vahim Günleri, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 1. (Müttefiklerin denizden ve karadan kuşatılmasından dolayı düştüğü durum hk.)
198. İmzasız, İtilâf-ı Müselles, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 1. (İtalya ile İtilâf-ı müselles arasında ki ilişkinin henüz açıktan açığa oldağını fakat alttan alta beraber iş yaptıkları hk.)
199. İmzasız, Son Haberlere Göre, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 1. (Son çıkan haberlere göre Rusya'nın vaziyeti hk.)
200. İmzasız, Yine İran Kabinesi, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 1. (İran kabinesinin Aynelevle'nin başkanlığına geçtiği hk.)
201. İmzasız, İngilizlerin Kabinesi Sükut Edecek mi?, 6545, 24 CA. 1333, 26 Ns. 1331, 9 Ms. 1915, s. 1. (İngiltere'nin niçin sustuğu hk.)
202. İmzasız, Şerait-i Sulh Hakkında, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 1. (Almanya'nın razı olacağı barış şartları hk.)
203. İmzasız, Hindistan İhtilali, 6549, 28 CA. 1333, 30 Ns. 1331, 13 Ms. 1915, s. 1. (İngilizlerin Hindistan'ı almaya çalışması hk.)
204. İmzasız, Hindistan Ahvâli, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 1. (Tefrika 2.)
205. İmzasız, Hindistan İhtilali, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 1. (Tefrika 3.)
206. İmzasız, Yapılmış Elzem Bir Tedbir, 6553, 3 R. 1333, 4 Ms. 1331, 17 Ms. 1915, s. 1.
207. İmzasız, Yeni İttifak-ı Müselles Ünvanlı Âsâr, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 1. (Alt Başlık: İtalya-Avusturya Macaristan-Türkiye.)

208. İmzasız, Hindis İmzasız, Sekizinci Düşman 6561, 11 R. 1333, 12 Ms. 1331, 25 Ms. 1915, s. 1. (İtalya'nın Avusturya-Macaristan'a savaş ilan etmesinden ve İtal'yanın merkez hükümetinin sekizinci düşmanı olduğu hk.)
209. İmzasız, Hindistan'da İngilizler Neler Yapıyor, 6555, 5 R. 1333, 6 Ms. 1331, 19 Ms. 1915, s. 1. (İngilizlerin yaptıkları hk.)
210. İmzasız, Avusturya Macaristan-İtalya, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 1. (Avusturya Macaristan'ın İtalya'ya karşı bulunduğu fedakârlıklar hk.)
211. İmzasız, Yeni Düşman İpon Ne Diyor, 6563, 13 R. 1333, 14 Ms. 1331, 27 Ms. 1915, s. 1. (Yeni düşman olan İtalya'nın tavrından ve tutumu hk.)
212. İmzasız, İngiltere Anane-i Siyasesinde Bidat, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s. 1. (İngiltere'nin savaşın içinde kabine değiştirmesinin daha önce ki dönemlerinden görülmediği hk.)
213. İmzasız, Kemik Sertdir, 6565, 15 R. 1333, 16 Ms. 1331, 29 Ms. 1915, s. 1. (İstanbul'a göz koyan düşmanların, aksine kendi kendilerine düştükleri hk.)
214. İmzasız, İngiltere'de Suriş-i Efkâr, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 1. (İngiltere'nin karışıklık fikirleriyle ne yapacakları hk.)
215. İmzasız, Balkanlar'da Yine Faaliyet, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin Balkanlar'da özellikle Bulgaristan;'da yaptıkları faaliyetler hk.)
216. İmzasız, İngiltere'de Garip Cereyanlar, 6569, 19 R. 1333, 20 Ms. 1331, 2 Hz. 1915, s. 1. (İngiltere'nin Buhrân içinde olduğu hk.)
217. İmzasız, İtilâfçıların Son Silahları, 6570, 20 R. 1333, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1915, s. 1. (Son silahları olarak İtilâfçıların yalanlarını ortaya koydukları hk.)
218. İmzasız, Şâyân-ı Tebrik Bir Muzafferiyet, 6571, 21 R. 1333, 22 Ms. 1331, 4 Hz. 1915, s. 1. (Pizomizol'un Ruslar'dan temizlenmesi hk.)
219. İmzasız, Yunanistan'ın Son Vaziyeti, 6572, 22 R. 1333, 23 Ms. 1331, 5 Hz. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin balkanlara girdikten sonra ki vaziyetini anlatıyor.)
220. İmzasız, Balkanlardan Şâyân-ı Dikkat Sesleri, 6573, 23 R. 1333, 24 Ms. 1331, 6 Hz. 1915, s. 1. (Balkan ittifakının kurulma meselesi hk.)
221. İmzasız, Mısır'da Neler Oluyor?, 6575, 25 R. 1333, 26 Ms. 1331, 8 Hz. 1915, s. 1. (İngilizlerin Mısır'da insanlara yaptıklarından ve bunları kamuoyuna duyurmamaya çalıştığı hk.)
222. İmzasız, İtalya'nın Vaziyeti ve Rusya, 6576, 26 R. 1333, 27 Ms. 1331, 9 Hz. 1915, s. 1. (İtalya'yı savaşa sokmak isteyen İtilâfçıların maksatlarının ne olduğu hk.)

223. İmzasız, Romanya'ya Ültimatom Vermişler, 6577, 26 R. 1333, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1915, s. 1. (İtilâfçıların Romanya'ya siyaset durumunu belirtmesini isteyerek verdiği ültimatom hk.)
224. İmzasız, Amerika'da Bir Mühim İstifa, 6579, 28 R. 1333, 30 Ms. 1331, 12 Hz. 1915, s. 1. (Amerika Harbiye Nazırı'nın istifası hk.)
225. İmzasız, Rusya'da Vükela Değişecek mi?, 6580, 29 R. 1333, 31 Ms. 1331, 13 Hz. 1915, s. 1. (Rusya kabinesinde meydana gelen Buhrândan dolayı vekillerin değişip değişmeyeceği hk.)
226. İmzasız, Hayâl Hane-i Mesel, 6581, 30 R. 1333, 1 Hz. 1331, 14 Hz. 1915, s. 1. (İtilâfçıların perişan vaziyetlerine rağmen yine de kendilerini kuvvetli sanmaları hk.)
227. İmzasız, Amerika'nın Notasından Ne Mana Var?, 6582, 1 Şb. 1333, 2 Hz. 1331, 15 Hz. 1915, s. 1. (Amerikan notasına diğer devletler tarafından verilen ehemmiyet hk.)
228. İmzasız, Besarabya'ya Doğru, 6583, 2 Şb. 1333, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1915, s. 1. (Romanya ve diğer devletlerarasında ki ilişkisi hk.)
229. İmzasız, Bulgaristan ve İtilâf-ı Murabba, 6584, 3 Şb. 1333, 4 Hz. 1331, 17 Hz. 1915, s. 1. (İtilâf-ı Murabba devletlerinin Bulgaristan'a yaptığı teklifin ne olduğu hk.)
230. İmzasız, İngiltere'nin Serveti Eriyor, 6585, 4 Şb. 1333, 5 Hz. 1331, 18 Hz. 1915, s. 1. (Savaştan dolayı İngiltere'nin servetinin günden güne azaldığı hk.)
231. İmzasız, Rusya'da Ne Oluyor?, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s. 1. (Rus Kumandanlarının katledilmiş olabileceği hk.)
232. İmzasız, Balkanlar'da İttihadı İhya Edebilirler mi?, 6587, 6 Şb. 1333, 7 Hz. 1331, 20 Hz. 1915, s. 1. (Balkanlar'da ittihadın güçlüğünden söz ediyor.)
233. İmzasız, İsveç-Rusya Münâsebeti, 6588, 7 Şb. 1333, 8 Hz. 1331, 21 Hz. 1915, s. 1. (İsveç'in arazisinden Rusya'nın ihrâcat yapmasını men ettiği hk.)
234. İmzasız, Bulgaristan ve Balkan Hükümetleri, 6589, 8 Şb. 1333, 9 Hz. 1331, 22 Hz. 1915, s. 1. (Bulgaristan ve Balkan hükümetleri arasında meydana gelen İtilaf hk.)
235. İmzasız, Rusya'da Âsâr İzmihlali, 6590, 9 Şb. 1333, 10 Hz. 1331, 23 Hz. 1915, s. 1. (Rusya Harbiye Nâzırının istifa edeceği ve onun yerine Bahriye Sefiri'nin geçeceği hk.)
236. İmzasız, Limburg'un İstirdadı, 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 1. (Limburg'un geri alınması ve önemi hk.)
237. İmzasız, Limburg'un İstirdadı Etrafında, 6592, 12 Şb. 1333, 12 Hz. 1331, 25 Hz. 1915, s. 1. (Limburg'un geri alınmasının önemi ve tesirler hk.)

238. İmzasız, Karilerimizden Biri Ne Diyor, 6593, 13 Şb. 1333, 13 Hz. 1331, 26 Hz. 1915, s. 1.(Hasan Salahi imzasıyla İtalya Efkâr-ı Umûmiyesi ve siyasetine ait bir okuyucunun gönderdiği mektup hk.)
239. İmzasız, Düşmanlar Nasıl Sükût Ediyorlar?, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 1. (Düşmanların nasıl yenildiği hk.)
240. İmzasız, Mel'un Bir Günün Sene-i Devriyesi, 6596, 16 Şb. 1333, 16 Hz. 1331, 29 Hz. 1915, s. 1. (Avusturya-Macaristan Veliadı ve eşinin öldürülmesinin yıl dönümü hk.)
241. İmzasız, Varan İki, 6597, 17 Şb. 1333, 17 Hz. 1331, 30 Hz. 1915, s. 1. (Rusya Dâhiliye Nâzırının istifasından sonra, Bhariye Nâzırının'da istifa ettiği hk.)
242. İmzasız, Balkanlar İttihad Numunelerinden, 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 1. (Makedonya'nın Bulgaristan'a katılmasının istendiği hk.)
243. İmzasız, Ne Acı İtiraf, 6599, 19 Şb. 1333, 19 Hz. 1331, 2 Tm. 1915, s. 1. (Rusların vaziyetinin aslında kötü olduğunu fakat İngiliz, Fransız gazetelerine baskı yaparak vaziyetin gayet iyi olduğunu göstererek halkını sakinleştirmeye çalıştığı hk.)
244. İmzasız, Çanakkale ve Düşmanlar, 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 1. (Çanakkale'nin savunulması ve düşmanların buna bakış açısını anlatıyor.)
245. İmzasız, Yeni Teşebbüsten Muvaffakiyet Bekleriz, 6601, 21 Şb. 1333, 21 Hz. 1331, 4 Tm. 1915, s. 1. (Balkanlar'da Almanların yeni bir teşebbüsü hk.)
246. İmzasız, Romanya İle Rusya Arasında, 6602, 22 Şb. 1333, 22 Hz. 1331, 5 Tm. 1915, s. 1. (Romanya ile Rusya arasındaki ilişkinin gitgide gerilmeye başladığı hk.)
247. İmzasız, Ne Acı İtiraf, 6603, 23 Şb. 1333, 23 Hz. 1331, 6 Tm. 1915, s. 1. (İngiltere'nin müttefiklerine yardım edememesinden şikâyet edildiği hk.)
248. İmzasız, İtilâf-ı Müselles Ricali, 6604, 24 Şb. 1333, 24 Hz. 7 Tm. 1915, s. 1. (İtilâf milletleri hk.)
249. İmzasız, Düşmanların Küçüklüğü, 6605, 25 Şb. 1333, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1915, s. 1. (Düşmanın hastane gemisine ateş ederek kendini küçülttüğü hk.)
250. İmzasız, Bulgaristan'da İtilâfçılar, 6606, 26 Şb. 1333, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1915, s. 1. (İtilâfçıların artık Bulgarları kandırmayacaklarını anladıkları hk.)
251. İmzasız, İtilâf Kabineleri, 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin artık o eğlenceli günlerinin kalmadığı hk.)
252. İmzasız, İtalya Hakkında ki Şayiât-ı Ahire, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 1. (İtilâfçıların İtalya'ya yanaşmalarından, ona başvurması hk.)
253. İmzasız, İtilâfçılar ve Bîtaraf, 6609, 29 Şb. 133, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 1. (İtilâfçıların Bîtaraf, kendi yanlarında savaşa sokmak için yapacakları şeyler hk.)

254. İmzasız, Ceneral Savuf'un Mühim Beyânâtı, 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1. (Savaşa dair tarafsız bir şekilde izlenimlerini aktarıyor.)
255. İmzasız, Bir Rus Profesörünün Makalesi, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 1. (Rus yenilgisinen sonra Rus milletini teskin etmek için yazdığı makale hk.)
256. İmzasız, Romanya Siyaseti, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 1. (Almanya'nın Romanya karşısında ki zaferinden ve Avusturya'nın bu konuda ki görüşleri hk.)
257. İmzasız, Bir Türk İki Avrupalıya Bedelmiş, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1. (Fransız zabıtnin Çanakkale dolayısıyla söylediği Bir Türk İki Avrupalıya Bedelmiş sözünü aktarıyor ve Türk askerinin mukavemeti hk.)
258. İmzasız, Rusya'nın Son Teşebbüsât-ı Nevmidaneleri, 6616, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 1. (Rusya'nın berbat vaziyetinden kurtulmak için başvurduğu son çareler hk.)
259. İmzasız, Çalış Demek Kâfi Değildir, Çalışmanın Yolunu Göstermelidir, 6617, 7 Rm. 1333, 7 Tm. 1331, 20 Tm. 1915, s. 1. (İngiltere ve Fransa'nın para sıkıntısı çektiğinden buna rağmen Almanya'nın maddi olarak kendine yettiği hk.)
260. İmzasız, İngilizler ve Türkiye'nin Tamamiyet Mülkiyesi, 6618, 8 Rm. 1333, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1915, s. 1. (İngiliz doktorun İngiltere ve Türkiye arasındaki ilişkiyi anlatan bir makalesi hk.)
261. İmzasız, Ruslar İçin Dostları Ne Diyor?, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s. 1. (Rusya'nın savaşı kaybetmesi hakkında dostlarının düşündükleri hk.)
262. İmzasız, Ruslardan Ümidi Kesmişler, 6621, 11 Rm. 1331, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 1. (İtilâf matbuatının Rusya hakkında ümitsiz olduğundan ve Rusya'nın vaziyetinin de kötüye gittiği hk.)
263. İmzasız, Romanya'da Muhalifler, 6622, 12 Rm. 1333, 12 Tm. 1331, 25 Tm. 1915, s. 1. (Romanya'da muhaliflerden ve yaptıkları yürüyüşle mitingler hk.)
264. İmzasız, Kumbara ve Hambere Muhârebesi, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 1. (Bu iki harpten yararlanarak İtilâf ve İttifak devletlerinin durumunu mukayese ediyor.)
265. İmzasız, Balkanlar'da Âsâr-ı İntibah, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s. 1. (Balkanlar'da artık İtilâf devletlerinin çevirdikleri oyunlara kimsenin inanmadığı hk.)
266. İmzasız, İtilâfçılar Selânik'e mi Göz Attı?, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s. 1. (Selânik ve Niş hattının işgal altına alınamayacağı hk.)

267. İmzasız, İtilâfçılara Müthiş Bir Darbe Daha, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin verdiği zayıatlar hk.)
268. İmzasız, Uzaktan Bir Nazar, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 1. (İtilâf devletlerinin durumuna dair bir değerlendirme yazısı.)
269. İmzasız, Yunan Rical Siyasesinin Beyânâtı, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s. 1. (Vaziyet hk.)
270. İmzasız, Doma Meclisinde Nutuklar, 6632, 22 Rm. 1333, 22 Tm. 1331, 4 Ağ. 1915, s. 1. (Doma meclisinin açılıp açılmayacağından ve yapacağı tesirler hk.)
271. İmzasız, Fransa'dan Ses Çıkmadı, 6633, 23 Rm. 1333, 23 Tm. 1331, 5 Ağ. 1915, s. 1. (Doma'da Ruslar tarafından halın aldatılmasına Fransızların neden hiç ses çıkarmadığı hk.)
272. İmzasız, Varşova İle İvangorod Sukut Etti, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 1. (Varşova ve İvangorod'un Almanya ve Avusturya tarafından zapt ve işgal edildiği hk.)
273. İmzasız, İktisat İttihadı Yahut Keseleri Birleştirmek, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s. 1. (Alman ve İngilizlerin iktisat anlayışı hk.)
274. İmzasız, Fransa'da Âsâr-ı Asabiyyet, 6637, 27 Rm. 1333, 27 Tm. 1331, 9 Ağ. 1915, s. 1. (Fransa'da meydana gelen buhrânın sebepleri hk.)
275. İmzasız, Varşova Etrafında, 6638, 28 Rm. 1333, 28 Tm. 1331, 10 Ağ. 1915, s. 1. (Varşova'nın düşmesi hk.)
276. İmzasız, İran Ne Halde?, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 1. (İran'ın ahvâli hk.)
277. İmzasız, İtilâfçıların Kaygıları, 6642, 3 Şv. 1333, 1 Ağ. 1331, 14 Ağ. 1915, s. 1. (İtilâfçıların artık vaziyetlerinin iyice bozulduğu hk.)
278. İmzasız, Mesele Gittikçe İnkişaf Ediyor, 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s. 1. (Fransızlar tarafından Bulgaristan'a sunuluan teklifin red edildiğini ve sebeplerini anlatıyor.)
279. İmzasız, İtilâfçıların Dostluğu, 6644, 5 Şv. 1333, 3 Ağ. 1331, 16 Ağ. 1915, s. 1. (Rusya ile Bulgaristan arasında ki bağlantıdan söz ediyor.)
280. İmzasız, Yunanistan'da Hal ve Mevkii, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s. 1. (Yunanistan'ın notaya cevabı, son durumu hk.)
281. İmzasız, Ahvâl-i Umûmiyeye Bir Nazar, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Avusturya-Macaristan imparatoru Fransuva Jozef'in yıldönümü hk.)

282. İmzasız, Bîtarafklar Ahvâli Nasıl Görüyor?, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 1. (Bîtarafkların durumu nasıl gördükleri hk.)
283. İmzasız, Sonbahar Rüzgârları, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 1. (İtilâfçıkların yavaş yavaş dökülmeye, savaşı kaybetmeye başladıklarını anlatıyor.)
284. İmzasız, İtalya Kat'ı Münâsebet Etmiyor, 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 1. (İtalya'nın gerekmedikçe kat'ı münâsebet etmediği hk.)
285. İmzasız, Balkanlar'da Yeni Hadiseler, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 1. (İtilâfçıkların Balkanları son ümidi olarak görmeleri dolayısıyla orada meydana gelen olaylar hk.)
286. İmzasız, Dost Sesleri, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s. 1. (Türkiye'nin dostluğu hk.)
287. İmzasız, Yeni İran Kabinesi, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s. 1. (İstifa eden eski kabineden ve yeni kabine hk.)
288. İmzasız, Son Haberlere Göre, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1. (Brest Litovsk'un zabt edilmesi hk.)
289. İmzasız, Fransa'da Sulh Temayalatı, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1. (Fransa'daki sul eğilimleri hk.)
290. İmzasız, İtalya'da Âsâr Endişesi, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 1. (İtalya'nın savaşa katıldıktan sonra perişan olduğu hk.)
291. İmzasız, Yeni Bir Müjde-i Muvaffakiyet, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1. (Müttefikler bir müjde vermek isteyerek en azından İngiltere ve Fransa'yı bir nebze olsun rahatlatmak istedikleri hk.)
292. İmzasız, İtalya'da İlan-ı Harp İmiş, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 1. (İtalyanların Türkiye'ye karşı edeceği ilna edeceği savaş hk.)
293. İmzasız, Mekk Planları Yokmuş, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 1. (Düşmanın hile planların olmadığı hk.)
294. İmzasız, Fransa Ne Halde?, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 1. (Fransa'da gelen bir okuyucu mektubu hk.)
295. İmzasız, Yanlış Hesap, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 1. (İtilâfçıkların sürekli plansız hareket ederek, sürekli mağlup oldukları hk.)
296. İmzasız, Doğru Sözler, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 1. (Rusya'nın dağılmasına yönelik sözler hk.)

297. İmzasız, Balkanlar'da Yeni Safhalar, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1. (İtilâfçıların plansız ve hesapsız hareket ederek başarısız olmalarından dolayı son safha olarak balkanları görmeleri hk.)
298. İmzasız, Bir Melun Günün Sene-i Devriyesi, 6668, 29 Şv. 1333, 27 Ağ. 1331, 9 Ey. 1915, s. 1. (Kapitülasyonların kaldırılmasının yıldönümü hk.)
299. İmzasız, Ümidi Kesmişler, 6669, 1 ZK. 1333, 28 Ağ. 1331, 10 Ey. 1915, s. 1. (İtilâfçıların Balkanlardan ümidi kalmadığı hk.)
300. İmzasız, Ruslar Almanlar'a Şaşıyorlar, 6670, 2 ZK. 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s. 1. (Rusların harp konusunda yalan söyledikleri ve buna mukabil Almanların başarılarını kendi matbuatlarında övdükleri hk.)
301. İmzasız, İngiliz Medeniyetine Misaller, 6672, 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 1. (Medeniyet ve insana muhalif oldukları hk.)
302. İmzasız, İtalya Nazariyyat-ı Siyasiye, 6673, 5 ZK. 1333, 1 Ey. 1331, 14 Ey. 1915, s. 1. (İtalya kırmızı kitabından ve bu kitabın içeriğinden İtlaya'nın ikiyüzlülüğü olduğu hk.)
303. İmzasız, İngilizler'de Doğruluk, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1. (İngilizlerin Ruslar'a yardım edememesi hk.)
304. İmzasız, İran ve İngiliz Rus Münâsebeti, 6675, 7 ZK. 1333, 3 Ey. 1331, 16 Ey. 1915, s. 1. (Bu üç devlet arasında ki ilişki hk.)
305. İmzasız, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, 6676, 8 ZK. 1333, 4 Ey. 1331, 17 Ey. 1915, s. 1. (Harbin kaderinin İngiltere'ye bağlı olduğu hk.)
306. İmzasız, Çar Nikola Ne Yapmak İstiyor?, 6677, 9 ZK. 1333, 5 Ey. 1331, 18 Ey. 1915, s. 1. (Rus Ahvâl-i Dâhiliyesi ilgili olan bazı meseleleri yeniden düzenleyeceği hk.)
307. İmzasız, İngilizlerin Sitayişine Müftekir Değiliz, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 1. (İngiltere'nin durum değişikçe Türkleri ve Türk askerini övmesi hk.)
308. İmzasız, Rusya'da Meşrutiyet ve Hürriyet, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 1. (Rusya'da meşrutiyet ve hürriyet'in sebepleri hk.)
309. İmzasız, Sırbistan'a Taarruz Başladı Mı?, 6680, 12 ZK. 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s. 1. (Alman ve Avusturya'nın Sırbistan'a Taarruza başladığı hk.)
310. İmzasız, Sırbistan'a Taarruz Başladı, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 1. (Sırbistan'a taarruzun teyit edildiği hk.)
311. İmzasız, Balkanlar'da Son Vaziyet, 6682, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 1. (Balkanlar'daki son durumlar hk.)
312. İmzasız, İtilâfçılara Sonbahar Darbeleri, 6683, 15 ZK. 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s. 1. (İtilâfçıların sonbaharda ümitlerinin bitmesi hk.)

313. İmzasız, Bulgaristan'ın Seferberliği, 6684 16 ZK. 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 1.
(Bulgaristan'da ilan edilen umûmî seferberlik hk.)
314. İmzasız, Müsellah Bîtaraflık, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 1.
(Silahlandırılmış bîtaraf devletler hk.)
315. İmzasız, Balkanlar'da Ahvâl-i Tavazzuh Ediyor, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Seferberlikten sonra Balkanlarda ki vaziyeti anlatıyor.)
316. İmzasız, İran, Emrivakî Karşısında, 6687, 19 ZK. 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s. 1.
(İran'ın kendine yapılan emrivakîye olumlu cevap verdiği hk.)
317. İmzasız, İtilâfçılara Yine Muvaffakiyetsizlik, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 1. (İtilâfçıların son bir kez kendilerini göstermek için çaba sarfettiklerinden fakat bununda hüsrarla sonuçlandığı hk.)
318. İmzasız, Amerika Para Vermezse, 6689, 21 ZK. 1333, 17 Ey. 1331, 30 Ey. 1915, s. 1.
(Amerikalıların, İngiliz ve Fransızlar'a para vermediği zaman neler olacağı hk.)
319. İmzasız, İtilâfçılar ve Balkanlar, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 1.
(İtilâfçıların balkanlar politikasının suya düştüğü hk.)
320. İmzasız, İngiltere'nin Bol Keseden İhsanları, 6691, 23 ZK. 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s. 1. (İngiltere'nin bazı devletlere taahhüt ettiği yer hk.)
321. İmzasız, İran'dan İngiltere'ye Muzır Bir Cevap, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 1.
322. İmzasız, İngiltere Bir Masum Kuzuymuş, 6693, 25 ZK. 1333, 21 Ey. 1331, 4 TE. 1915, s. 1. (İngiltere güya cihanın saadet arzusu için çalıştığı hk.)
323. İmzasız, Ahvâli Romanya Nasıl Görüyor?, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1915, s. 1. (Romanya'nın vaziyeti nasıl gördüğüne dair kendi matbuatlarında çıkan bir makale hk.)
324. İmzasız, Meclis-i Mebûsan'da, 6695, 27 ZK. 1333, 23 Ey. 1331, 6 TE. 1915, s. 1.
(Meclisin tatail sonrası açılışından konuşan Halil Bye'in nutku hk.)
325. İmzasız, Bulgaristan'ın Bugünkü Vaziyeti, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 1. (Türkiye ile kıyaslayarak Bulgaristan'ın bugünkü duruma nasıl geldiği hk.)
326. İmzasız, Ahvâl-i Umûmiyeye Bir Nazar, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1. (İtilâfçılar ile Bulgaristan arasındaki Münâsebet ve Romanya ile Yunanistan'ın vaziyeti hk.)
327. İmzasız, Büyük Yarın İçin, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1. (Halil Bey'in Büyük Yarın hitabeti hk.)

328. İmzasız, Ahvâl-i Umûmiyeye Bir Nazar, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s. 1. (Balkanlar'da meydana gelen olaylar üzerine bir yazı.)
329. İmzasız, İtilâfçılar Matem İçinde, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1. (İtilâfçıların yenilgileri yüzünden üzüldükleri hk.)
330. İmzasız, Bulgaristan'da Muhârebeye Girişti, 6703, 5 ZH. 1333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1. (Sırp-Bulgar savaşıdan Bulgaristan'ın savaşa girmesini anlatıyor.)
331. İmzasız, Bulgaristan İlan-ı Harp Etti, 6704, 6 ZH. 1333, 2 TE. 1331, 15 Teşrinievvel 1915, s. 1. (Bulgaristan ile Sırbistan arasında ki savaş hk.)
332. İmzasız, İtilâfçıların Endişesi Artıyor, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 1. (Balkanlar'da ki olaylardan dolayı İtilâfçıların endişelerinin arttığı hk.)
333. İmzasız, Delkase Muamması, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 1. (Delkase'nin istifasının bir muamma olduğu hk.)
334. İmzasız, Şimdi Gemilerin Nevbeti, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 1. (Gemilerin nöbeti hk.)
335. İmzasız, Balkanlardan Son Haberler, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s. 1. (Balkanlar'san son haberleri ihtiva ediyor.)
336. İmzasız, İtilâfçılarda Dâhilî Mücadelat, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s. 1. (Kendi içlerindeki mücadeleden söz ediyor.)
337. İmzasız, İran Bîtaraf Kalabilir mi?, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 1. (İran hk.)
338. İmzasız, İtilâfçılar Pek Hasta, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 1. (İtiklafçıların iyice zayıfladığı hk.)
339. İmzasız, İtalya Ne Yapmak İstiyor?, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (İtalya'nın savaşın gerisinde dururken bir anda taarruza başlaması hk.)
340. İmzasız, Sırbistan'da Müttefik Ordular, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1.
341. İmzasız, Bulgaristan-Yunanistan Münâsebeti, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 1. (Bulgaristan ile Yunanistan arasında ki dostluk ilişkisinin artması hk.)
342. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya-Avusturya-Bulgaristan-Türkiye Caddesi, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Bu devletlerin birliği hk.)
343. İmzasız, Sırbistan'da Buhrân-ı Vükela, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (Vekillerin geçirdikleri ağır dönem hk.)
344. İmzasız, İtilâfçıların Yanlış Hesapları, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 1. (Harb-i Umûminin başladığı günden beri yanlış hesap içinde oldukları hk.)

345. İmzasız, İtilâfçılarda Yalancılık, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (İtilâfçıların yalancılığı hk.)
346. İmzasız, İtilâfçılar'da Endişe Artıyor, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (Kuzey denizinden Hint denizine doğru yolun açılmasından dolayı İtilâfçılar'daki telaş hk.)
347. İmzasız, Balkanlar'da Vaziyet-i Umûmiye, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (Balkanlardaki devletlerin vaziyeti hk.)
348. İmzasız, Askıt'ın Beyânâtı, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1. (İngiltere'nin felaket içinde olmasına rağmen onu galipmiş göstermesi hk.)
349. İmzasız, Şairane Sözlere Karşı, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (İtilâf Nâzırları'nın güzel sözlerle halkı oylaması hk.)
350. İmzasız, Acı Hakikatler, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Edward Karson'un İngiliz avam kamarasında ki nutkunun İngilizlerin hesabına pek acı hakikatler ortaya çıkardığı hk.)
351. İmzasız, İran-Rus Münâsebeti, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1. (İran-Rus müsabetinin gerginleşmeye başladığından söz ediyor.)
352. İmzasız, Lord Kitchener Nereye Gidiyor?, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 1. (Lord'un neden gitmek istediği üzerine Londr gazetelerinde çıkan haberler hk.)
353. İmzasız, Romanya Ahvâline Bir Nazar, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 1. (Romanya'ya verilen ehemmiyetin azaldığı hk.)
354. İmzasız, Hissiyat-ı İnsaniyetkaraneye Misal, 6733, 5 Mh. 1334, 31 TE. 1331, 13 TS. 1915, s. 1. (İngiliz lordlar kamarasından.)
355. İmzasız, Tahminler Doğru Çıktı, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 1. (İtilâfçılar hakkında ki bütün tahminlerin doğru çıktığı hk.)
356. İmzasız, Çörçil'in İstifası Etrafında, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 1. (Çörçil hk.)
357. İmzasız, Türkiye Dirilmiştir, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 1. (Hindo Taracdas Efendi'nin Türkiye hakkında ki görüşleri.)
358. İmzasız, İttifak ve İtilâf-ı Murabba'nın Fırkaları, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1.
359. İmzasız, Yunanistan'ın Bîtarafılığı, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 1. (Yunanistan'ın harb-i Umûmî vesilesiyle Bîtaraflığını ilan ettiğinden bahsetmektedir.)
360. İmzasız, İngilizlerin Kirli Çamaşırları, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (İngilizlerin kendi aralarında saklamaya çalıştıkları gizli meselelerden söz ediyor.)

361. İmzasız, Teşekküre Şâyân Bir Mukarrerât, 6741, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 1. (Türklerin vatanseverliği hk.)
362. İmzasız, Fransa Ne Halde?, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Hasan Salih'ten gelen ve Fransa'nın Ahvâlini açıklayan mektubu neşrediyor.)
363. İmzasız, İran Tehdit Ediliyor, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 1. (İran'ın İngiltere ve Rusya tarafından tehdit edilidği hk.)
364. İmzasız, Yunanistan'ın Hali, 6748, 20 Mh. 1334, 15 TS. 1331, 28 TS. 1915, s. 1. (İngiliz şirketinin Yunanlıları öfkelenmesi hk.)
365. İmzasız, İngiltere Himmete Muhtaç İken, 6749, 21 Mh. 1334, 16 TS. 1331, 29 TS. 1915, s. 1. (İngiltere'nin himmete muhtaç olduğu zaman ki durum hk.)
366. İmzasız, İtilâfçuların İkinci Notası, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 1. (İtilâf sefirasının Yunanistan'a verdiği ikinci nota hk.)
367. İmzasız, İran Tazyik Altında, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 1. (İngiltere ve Rusya'nın İran'ı sıkıştırdıkları hk.)
368. İmzasız, Reichstag Meclisinde, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Yeni devre-i içtimâyesinin açışı hk.)
369. İmzasız, Balkanlar'da İtilâfçuların Vaziyeti, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 KE. 1915, s. 1. (İtilâfçılar Balkanlar'daki kendi durumlarından korkmaya başladıkları hk.)
370. İmzasız, Balkanlar'da Panayır, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 1. (Klemenso'nun makalesi hk.)
371. [ORAN], Ahmet Cevdet, İtilâf-ı Murabba ve İslâm, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Müslümanların olanların farkına varmaları ve İtilâf-ı murabbanın endişelerinin artması hk.)
372. İmzasız, İran'da Faaliyet, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (İngiltere ve Rusya'nın İran'daki faaliyetler hk.)
373. İmzasız, Romanya'nın Son Vaziyeti, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1. (Romanya'nın İtilâf zümresine gireceğinden ve son durumu hk.)
374. İmzasız, Fransızlar Nasıl Düşünüyorlar, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 1. (Fransızların son durumla ilgili ne düşündüğü hk.)
375. İmzasız, Sulh ve Müttelikler, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 1.
376. [ORAN], Ahmet Cevdet, Dinî Yardım Dilekleri, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Fransızların asker için dinî yardım aldığı hk.)

377. İmzasız, İnsanî Hisler ve Mütalaalar Karşısında, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 Lanûnievvel 1915, s. 1. (İttifak zümresine mensup olanların nutuklarında insanî his ve mütalaaların olmadığı hk.)
378. İmzasız, İran Fedakârlık İster, 6765, 7 S. 1334, 2 KE. 1331, 15 KE. 1915, s. 1. (İran'ın Rus ve İngiliz baskısından kurtulmak istediği hk.)
379. İmzasız, Yunan Muamması, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 1. (Sırların Selânik'e yaklaşmalarından sonra Yunanlıların nasıl tavır alacağını kestirilememesi hk.)
380. İmzasız, Muamma Gittikçe Tavazzuh Ediyor, 6767, 9 S. 1334, 4 KE. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Yunanistan'ın almakta olduğu vaziyetin belirginleşmeye başladığı hk.)
381. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yine Müslümanlara Taarruz, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 1. (İslâm âlemine yapılan saldırılardan söz ediyor.)
382. [ORAN], Ahmet Cevdet, Biz ve Arnavutlar, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 1. (Arnavutluk ve Türkiye arasında ki ilişkiden söz ediyor.)
383. İmzasız, Hayâl ve Hakikat, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 1. (Savaş başladığından İtilâfçıların hayâlin arkasına sığındıkları hk.)
384. İmzasız, İtilâfçıların Son Planları, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 1. (İtilâfçıların Muhârebeyi kazanacaklarına dair inandıkları son planlar hk.)
385. İmzasız, Romanya'nın Vaziyeti, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Romanya'nın vaziyeti hakkında ortaya çıkan dedikodular hk.)
386. İmzasız, İtilâfçıların Hayâlleri, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (İtilâfçıların harbe dair olan hayâlleri hk.)
387. İmzasız, Selânik'e Doğru, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 1. (İngiliz ve Yunanlıların Selânik'te yapmak istedikleri hk.)
388. İmzasız, İngiltere'de Endişe Âlâmetleri, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 1.
389. İmzasız, İngiltere'de Mükellefiyet-i Askeriye, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 1.
390. İmzasız, Hindistan'da Muhtâriyet Meselesi, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 1. (İngiliz hükümetinin Hint kongresini toplayarak Hindistan'daki özerklik meselesini tartıştığı hk.)
391. İmzasız, Mezbûhâne ve Denâtkârâne Hareketler, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1. (İngiliz ve Fransızların yaptıkları son alçaklıklar hk.)

392. İmzasız, Cinâyet-i Siyâsiye Etrafında, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (İtilafçıların Selânîk'te yaptıkları siyâsî cinâyet hk.)
393. İmzasız, Kehânet-i Siyâsiye, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Avrupa'nın bazı yerlerinde ki siyasi kehânet rivayetler hk.)
394. İmzasız, Fransa'da Ahvâl, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 1. (Fransa'nın ahvâlinin iyi olduğu hk.)
395. İmzasız, İran Ne Halde?, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. (Fermanferma'nın kabinenin başına geçmesinden sonra ki hal hk.)
396. İmzasız, İngiltere'nin Son Oyunu, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 1. (İngiltere'nin düşmanlarına son oyunun mükellefiyet-i askeriye olduğu hk.)
397. İmzasız, Seddü'l-bahir'den de Tard Edildiler, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 1. (Düşmanın Seddü'l-bahirden de temizlendiği hk.)
398. İmzasız, Akurâne Cinnet Nişâneleri, 6793, 6 RE. 1334, 30 KE. 1331, 12 KS. 1916, s. 1. (İtilafçıların istediklerini elde edememelerinden dolayı çıldırdıkları hk.)
399. İmzasız, İtilafçılara Yeni Yıl Hediyeleri, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Yeni yılın İtilafçılara pekde iyi hediyeler getirmediği hk.)
400. İmzasız, İngilizler'de Hâlet-i Rûhiye, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 1. (Çanakale zayıtı ve yenilgisinden sonra ki İngilizlerin hali hk.)
401. İmzasız, İtalya'da Alâim-i Buhran, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1. (Genel olarak siyasiyelerin yaptıkları politikanın eleştirilmesi dolayısıyla ortaya çıkan gerginlikten söz ediyor.)
402. İmzasız, İngiliz-Fransızlar Yunanistan'da, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (İngiliz ve Fransızların Yunanistan'a karşı aldıkları vaziyet hk.)
403. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bu, Böyle Olmayacaktı, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 1. (Romanya örneğinden yola çıkarak, hesapların sağlam temeller üzerine kurulması gerektiği hk.)
404. İmzasız, Şaşkınlık Numunelerinden, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS. 1331, 26 KS. 1916, s. 1. (Makedonya'ya yapılan ani bir saldırı hk.)
405. İmzasız, Rus Haberleri, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS. 1331, 27 KS. 1916, s. 1. (Rusların 1915 yılı içerisinde ne kadar toprak kaybettiği hk.)
406. İmzasız, Bulgaristan Harbiye Nazırı'nın Beyânâtı, 6809, 22 RE. 1334, 15 KE. 1331, 28 KS. 1916, s. 1. (İngiliz ve Fransızların Selânîk'ten vazgeçmelerinin muhtemel olduğu hk.)

407. İmzasız, İtilafçı Yalanları, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 1. (Harp meydanlarında ve sonrasında sürekli yalanlarına devam ettikleri hk.)
408. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bulgaristan'da Almanlaşmak Merakı, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 1.
409. İmzasız, Romanya ve Ecnebiler, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 1. (İtilaf devletlerinin (ecnebilerin) Romanya hakkında meydana attığı yalanlar hk.)
410. İmzasız, Briyan'ın İtalya Seyahati, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Briyan'ın bir türlü sehayate gidememesi hk.)
411. İmzasız, Roma Müzâkeratı Etrafında, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Fransa Başvekilin Roma seyahati hk.)
412. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sağlam Politika, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1. (Politika'da dikkat edilmesi gereken hususlar hk.)
413. İmzasız, Hala Şüphe Edecekler mi?, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (İtilafçıların Yunanistan'ın durumundan sürekli şüphe ettiği hk.)
414. İmzasız, Askot'ın Nutku, 6830, 14 RE. 1334, 5 Şt. 1331, 18 Şt. 1916, s. 1. (İngiltere'nin vaziyeti, malisi ve askeriyesine dair bir nutuk.)
415. [ORAN], Ahmet Cevdet, Müttefiklerimizin Hazırlığı, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1. (Müttefiklerin maddi ve manevî hazırlıkları hk.)
416. İmzasız, Son Haberlere Göre, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1. (Baharın yaklaşması ile beraber İtilafçıların içine düştükleri telaşeler hk.)
417. İmzasız, İş Buna mı Kaldı?, 6836, 20 RE. 1334, 11 Şt. 1331, 24 Şt. 1916, s. 1. (Fransız rical siyasiyesinin bî- taraflarla anlaşarak harbi nihayete erdirmek istemesi hk.)
418. İmzasız, Rusya-İsveç Münasebeti, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 1. (Rusya ve İsveç'nin bir anda birbirlerine husûmet beslemeye başladıkları hk.)
419. İmzasız, Sazanof'un Nutku, 6838, 22 RE. 1334, 13 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s. 1. (Rus Hariciye Nazırı Sazanof'un Doma meclisinde yaptığı konuşma hk.)
420. İmzasız, Verdun Önünde, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 1. (Verdun muharebesi hk.)
421. İmzasız, Bütün Hakikatler Tezâhür Ediyor, 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s. 1. (Rusya'nın boğazlar üzerindeki emelleri hk.)
422. İmzasız, Verdun Darbesi Karşısında, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 1. (Almanların Verdun'a yaptıkları darbenin İtilaf devletleri üzerinde etkisi hk.)
423. İmzasız, Aralık Kapı, 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Almanların garp cephesine saldırması ve Rusya'nın taarruzları hk.)

424. İmzasız, Yunanistan'a Teklifler, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1. (İtilaf devletleri tarafından Yunanistan'a yapılan yeni tekliflerden söz ediyor.)
425. İmzasız, İttifak İktisadı, 6845, 29 RE. 1334, 20 Şt. 1331, 4 Mt. 1916, s. 1. (İttifak devletlerinin ekonomik meseleleri hk.)
426. İmzasız, Paris Karışmış, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Paris neşriyatının karşılaması hk.)
427. İmzasız, Amerika'nın Vaziyeti, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 1.
428. İmzasız, Müstakil Arnavutluk, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 1.
429. İmzasız, Bakston Biraderler, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 1. (Biraderlerin Balkanlar civarında dolaşmaya başladıkları hk.)
430. İmzasız, İtilafçı Mimallerinden, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 1. (İtilafçıların Selânik'i terk etmeleri hk.)
431. İmzasız, Mühim Bir İstizah, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 1. (Fransa'da kabinenin düşmesi hk.)
432. İmzasız, Tarihi Bir Musâfaha, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Almanya-Türkiye Arasında.)
433. İmzasız, Umûmî Bir Nazar, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s. 1. (İtilaf devletlerinin durumu hk.)
434. İmzasız, İtilafçılar ve Romanya, 6867, 21 CE. 1334, 13 Mt. 1332, 26 Mt. 1916, s. 1. (Romanya ve İtilafçıların münasebetleri hk.)
435. İmzasız, Şimdi mi Anlıyorlar, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s. 1. (Temps ve Times gazeteleri başta olmak üzere İtalya, İngiliz matbuatını Türkiye hakkında yapmış oldukları haberlerin yalan olduklarını fark etmiş olmaları hk.)
436. İmzasız, İtalya Münferid, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s. 1. (İtalya'nın artık kendi müttefikleriyle beraber değil, münferid olarak harbde devam edeceği hk.)
437. İmzasız, İtilafçı Konferansı, 6871, 25 CE. 1334, 17 Mt. 1332, 30 Mt. 1916, s. 1. (İtilafçıların yaptıkları konferanslardan ehemmiyetli bilgiler çıkmadığı hk.)
438. İmzasız, Yeni Kuvvet, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s. 1.
439. İmzasız, İngiltere Ahvâli, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 1.
440. İmzasız, İtalyanların Dâhilî ve Askerî Vaziyeti, 6877, 2 CA. 1334, 23 Mt. 1332, 5 Ns. 1916, s. 1. (İtalya'nın iç işleri ve askerî durumundan söz ediyor.)
441. [ORAN], Ahmet Cevdet, Komşulara Bakalım, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s. 1. (Komşu devletlerin yaptıkları hk.)

442. İmzasız, Hak ve Hakikât, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 1. (Almanya Başvekili Bethmann Hollweg'in nutkundan söz ediyor.)
443. İmzasız, İngiltere'de, 6882, 7 Cemâziyel'l-âhir 1334, 28 Mt. 1332, 10 Ns. 1916, s. 1. (İngiltere top ve mühimmat çalışanlarının zorla tatile çıkmaları hk.)
444. İmzasız, İtilafçılar ve Romanya, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 1. (İtilafçılar tarafından Romanya hakkında bazı kararlar alındığı hk.)
445. İmzasız, Çelik Kuvvetinde, 6884, 9 CA. 1334, 30 Mt. 1332, 12 Ns. 1916, s. 1. (Almanya Harbiye Nazırının Reichstag Meclisinde ki nutkunun çelik kuvvetinden olduğu hk.)
446. [ORAN], Ahmet Cevdet, (Türk-Alman Kulüp)'ü, 6890, 15 CA. 1334, 5 Ns. 1332, 18 Ns. 1916, s. 1. (İstanbul'da açılan Türk-Alman kulübünün içeriğinden söz ediyor.)
447. İmzasız, Doma Meclisinde, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s. 1.
448. İmzasız, Almanya-Cemâhir-i Müttefike İhtilafı, 6897, 22 CA. 1334, 12 Ns. 1332, 25 Ns. 1916, s. 1. (Almanya ile müttefik topluluklar arasında çıkan anlaşmazlıktan söz ediyor.)
449. İmzasız, Şehrimizde ki Reichstag Heyeti Şerefine Verilen Ziyafette İrad Edilen Nutuklar, 6901, 26 CA. 1334, 16 Ns. 1332, 29 Ns. 1916, s. 1.
450. İmzasız, İngilizler'in Kutü'l-Âmâre'de Esâretleri, 6902, 27 CA. 1334, 17 Ns. 1334, 20 Ns. 1916, s. 1.
451. İmzasız, İngiltere Siyaseti ve Neticeleri, 6905, 30 CA. 1334, 20 Ns. 1332, 3 Ms. 1916, s. 1. (İngiltere'nin harp konusunda ki hatalı düşünceleri ve bunun tesirleri hk.)
452. İmzasız, İngiliz Şark Politikasını Bir İngilizin Tenkidi, 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 1. (İngiliz avukatın tenkidi hk.)
453. İmzasız, Amerika Hükümetine Almanya'nın Cevabı, 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 1. (Amerika'ya verilen cevap-ı notanın suretini tebliğ ediyor.)
454. İmzasız, Bulgar Mebûsları Seyahatte, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1. (Mebusların Avusturya-Macaristan ve Almanya'ya yaptıkları seyahat hk.)
455. İmzasız, Amerika'nın Cevabı, 6914, 9 R. 1334, 29 Ns. 1332, 12 Ms. 1916, s. 1. (Almanya'nın notasına Amerika'nın verdiği cevap hk.)
456. İmzasız, Yunanistan'ın Vaziyeti, 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 1.
457. İmzasız, İngiltere-Rusya, 6917, 12 R. 1334, 2 Ms. 1332, 15 Ms. 1916, s. 1. (İngiltere ile Rusya arasında ki uyuşma hk.)
458. İmzasız, Kavmimizin Dertleri, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 1. (İçtimâî hayat hk.)

459. İmzasız, Şimdi mi Anlıyorlar?, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 1. (General Townsend'in İngilizlerin Türkleri anlamakta geç kaldıklarından bahseden mülakatından sözediyor.)
460. İmzasız, Parlak Nutuklar, 6920, 15 R. 1334, 5 Ms. 1332, 18 Ms. 1916, s. 1. (İtilafçıların parlak nutuklar atarak harp meselesinden halkı oyaladıkları hk.)
461. İmzasız, Vahşet Numûneleri, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 1. (Sırların yaptıkları hk.)
462. İmzasız, Romanya-Rusya, 6923, 18 R. 1334, 8 Ms. 1332, 21 Ms. 1916, s. 1. (Romanya ile Rusya münasebetinin dikkate değer bir hâl aldığı hk.)
463. İmzasız, Almanya-Türkiye, 6924, 19 R. 1334, 9 Ms. 1332, 22 Ms. 1916, s. 1. (Almanya'ya giden Türk vekillerinin karşılanma merasimi hk.)
464. İmzasız, Mantikî Sözler, 6927, 22 R. 1334, 12 Ms. 1332, 25 Ms. 1916, s. 1. (Bethmann Hollweg'in beyânâtından söz ediyor.)
465. İmzasız, Bahardan Sonra, 6928, 23 R. 1334, 13 Ms. 1332, 26 Ms. 1916, s. 1. (İtilafçıların bahardan sonra yapmak istedikleri şeyler hk.)
466. İmzasız, Harikulâde Tesâdüf, 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1332, 3 Hz. 1916, s. 1. (İngiliz filosu ile Almanya'nın açık deniz filosu arasında gerçekleşen tesâdüf hk.)
467. İmzasız, İtilafçılar ve Romanya, 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 1. (İtilaf devletlerinin müşterek olarak Romanya'ya verdiği nota hk.)
468. İmzasız, Top Sedası, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 1. (Bethmann Hollweg'in Reichstag Meclisinde yaptığı konuşmanın neşri.)
469. İmzasız, Fransa'da Heyecan, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 1. (Fransa'nın harb-i Umûmiye dair heyecanlar hk.)
470. [ORAN], Ahmet Cevdet, Tesiratım, 6944, 10 Şb. 1334, 29 Ms. 1332, 11 Hz. 1916, s. 1. (İtilafçıların Paris'te yaptığı iktisâdî konferas hk.)
471. İmzasız, Redaet-i Harbiye, 6945, 11 Şb. 1334, 30 Ms. 1332, 12 Hz. 1916, s. 1. (İngilizlerin İzmir üzerinden resmi damgalı beyannameler atması hk.)
472. İmzasız, Salandra Kabinesi, 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 1.
473. İmzasız, Salandra'nın Beyanâtı, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 1.
474. İmzasız, Yunan Ahvâli, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 1. (Yunan Kralı'nın, Yunan kuvvetlerinin tersine karar vermesi hk.)
475. İmzasız, Dost Sözleri, 6950, 16 Şb. 1334, 4 Hz. 1332, 17 Hz. 1916, s. 1. (Almanya'da bir gazetede çıkan Türkiye'nin İstibal İktisadiyesi adlı makale hk.)
476. İmzasız, İtilaf Mahafilinde, 6952, 18 Şb. 1334, 6 Hz. 1332, 19 Hz. 1916, s. 1.

477. İmzasız, İtilaf Parmağı, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 1. (İtilaf devletlerinin yaptıkları oyunlar hk.)
478. İmzasız, Nota Merakı, 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 1. (İtilaf devletlerinin nota merakı hk.)
479. İmzasız, Sulh Hakkında İngilizler'de Cereyanlar, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Tahakkuk Edemeyecek Bir Temenni.)
480. İmzasız, Yunan Kabinesi, 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 1. (Eski kabinenin istifasını sunması ve yeni kabinenin kurulması hk.)
481. İmzasız, Görülmemiş Bir Hadise, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 1. (İtilafçıların Yunanistan'a verdikleri ultimatome hk.)
482. İmzasız, Azgın Düşmanlar, 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1332, 28 Hz. 1916, s. 1. (İslâm düşmanları hk.)
483. İmzasız, Düşmanların Planları, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1332, 29 Hz. 1916, s. 1.
484. İmzasız, Yunanistan-Romanya, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 1.
485. İmzasız, Hindistan'da İngilizler, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 1. (İngilizlerin Müslümanları kandırmaları hk.)
486. İmzasız, İtilaf Kavgası, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 1. (İtilafçıların menfaat kavgalarından ve sebepleri hk.)
487. İmzasız, Halet-i Ruhiyye, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 1. (İtilafçıların harbe dair yaptıkları hazırlıkların boşa gitmesi hk.)
488. [ORAN], Ahmet Cevdet, Milletler Cemiyeti, 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 1. (Milletler Cemiyeti hk.)
489. İmzasız, Milletler Konferansı, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 1. (Milletler Konferansını değerlendiriyor.)
490. [ORAN], Ahmet Cevdet, Yeni Dünya İçin Yeni İdâre, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 1. (Milletler Konferansı'nda ki nutuk hk.)
491. İmzasız, İtilafçıların Planları, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (İtilafçıların planları hk.)
492. İmzasız, İrlanda Faciası, 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1332, 19 Tm. 1916, s. 1. (İrlanda faciasının devam ettiği hk.)
493. [ORAN], Ahmet Cevdet, Bir Hüsn ü Şehâdet, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1. (İngiliz avam kamarasında yaŞb. nlar hk.)
494. [ORAN], Ahmet Cevdet, İnsaniyet Yalancılığı, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1. (İtilaf devletleri hk.)

495. İmzasız, Sazanof'un istifası, 6988, 24 Rm. 1334, 12 Tm. 1332, 25 Tm. 1916, s. 1. (Rus kabinesinden Sazanof'un istifası hk.)
496. İmzasız, Mekke'deki Fesat, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1. (Mekke'de çıkan bir fesat hk.)
497. İmzasız, Ümitsizlik Nişaneleri, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (İngiltere'deki ümitsizlik hk.)
498. İmzasız, Romanya Vaziyeti, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 1.
499. İmzasız, Rus Siyaseti, 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 1. (Sazanof'un istifasının arka planı hk.)
500. [ORAN], Ahmet Cevdet, İtiraaf-ı Hakikat Etmeli, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 1. (Fransa'nın Türkiye'ye hak verdiği hk.)
501. İmzasız, İtilafçıların Planları, 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 1. (İtilafçıların son planları hk.)
502. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya-İtalya, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 1. (Almanya ile İtalya'nın dargınlıkları hk.)
503. [ORAN], Ahmet Cevdet, Almanya-İtalya, 7006, 15 Şv. 1334, 1 Ağ. 1332, 14 Ağ. 1916, s. 1. (Dünkü yazının devamı.)
504. İmzasız, Kuvvetli Adam, 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 1. (Müttefik matbuatının Hasta Adam tabirine karşılık Kuvvetli Adam tabirini kullandığı hk.)
505. İmzasız, Yıpratma Usûlü, 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 1. (Almanya'yı yıpratma politikası hk.)
506. İmzasız, İran İki İhtiras Cereyânı Arasında, 7010, 19 Şv. 1334, 5 Ağ. 1332, 18 Ağ. 1916, s. 1.
507. İmzasız, Acz Nişaneleri, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 1. (İtilafçıların acizlikleri hk.)
508. İmzasız, Balkanlar'da Hareket, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1. (Müttefik kuvvetlerinin akla gelmeyecek bir cepheden harekete geçmeleri hk.)
509. İmzasız, Rusya ve Romanya, 7014, 23 Şv. 1334, 9 Ağ. 1332, 22 Ağ. 1916, s. 1. (Rusya ile Romanya ilişkileri hk.)
510. İmzasız, İtalya'da Mütareke ve Sulh Arzuları, 7018, 27 Şv. 1334, 13 Ağ. 1332, 26 Ağ. 1916, s. 1.
511. İmzasız, Korku, 7019, 28 Şv. 1334, 14 Ağ. 1332, 27 Ağ. 1916, s. 1.
512. İmzasız, Muhasara?, 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 1. (Derdest olan esnaf ile İtilafçıların durumunu karşılaştırıyor.)

513. İmzasız, Romanya'nın Harbe Duhûlü, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 1. (Romanya'nın savaşa girmesi hk.)
514. İmzasız, İkrâh-ı Mülci, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 1. (İngiltere'nin Yunanistan'a yaptığı tiksinti verici olaylar hk.)
515. İmzasız, 1916-1878, 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 1. (Romanya ve Osmanlı ilişkisinden söz ediyor.)
516. İmzasız, Terbiye Siyaseti, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Mühim Olan Fert Midir, Cemiyet Midir?.)
517. İmzasız, Bir Elektirik Seyyalesi, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 1. (Bulgaristan ve Avusturya-Macaristan ilişkisinden söz ediyor.)
518. İmzasız, Ukubât-ı Semaviye, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 1. (İngiliz mantığı hk.)
519. İmzasız, Serâb-Ender-Serâb, 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Bir Şikâr ve Bir Şikâr Nâmerdî.)
520. İmzasız, Amerika ve Biz, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Amerika'nın Yeni İstanbul Sefirinin Beyânâtı, İki Devlet Münasebeti.)
521. İmzasız, Fransızlara Dair, 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 1.
522. İmzasız, Heryerde Almanya'nın Sahibkârâne Müdafaası, 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İddianın İnkisâr-ı Hayâli, Polina'nın Ah ve İntikâmı.)
523. İmzasız, Bulgaristan ve Yunanistan'ın Hamîleri, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Victor Og ve Lord Bairan Zamanıyla Grev, Stormer, Briyan Asrı, Yaşasın Kral, Menafi Hakkında.)
524. İmzasız, Harb-i Umûmî ve İspanya'nın Vaziyeti, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 1.
525. İmzasız, Tuna Nehri Boyunda, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Sükûn Devam Edecek mi?.)
526. İmzasız, 1332 İttihat ve Terakki Kongresi, 7052, 1 ZH. 1334, 16 Ey. 1332, 29 Ey. 1916, s. 1. (Kongre'de ele alınan konular ve kongrenin önemi hk.)
527. İmzasız, İttihat ve Terakki Kongresi Münasebetiyle Mesâil ve Şemâil, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 1. (İttihat ve Terakki Kongresi hk.)
528. İmzasız, İttihat ve Terakki Kongresi Münasebetiyle Almanya-Büyük Britanya, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 1. (İngiliz'in Osmanlı aleyhtarlığı hk.)

529. İmzasız, Hermanştad Muzafferiyeti Dolayısıyla Vaziyet-i Kahire, 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 1.
530. İmzasız, İngiliz Maneviyâtı, 7057, 6 ZH. 1334, 21 Ey. 1332, 4 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Adamızın Makasıldını Bilmekle Mükellefiz.)
531. İmzasız, Japonya'da Tebdil-i Vükelâ "Şems-i Tâli" Kûsûf'a Uğramaz mı?, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 1. (Japonya ve İtilaf devletleri arasındaki çıkmaz hk.)
532. İmzasız, Yunanistan Acaba Cidâle Müheyyâ mı?, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 1. (Yunanistan'daki karışık vaziyet ve İtilaf devletlerinin Yunanistan üzerinde oynadıkları oyunlar hk.)
533. İmzasız, El-Hain ve Haif, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İslâm ve Fransa.)
534. İmzasız, Mağdur Bir Devlet, 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 1.
535. İmzasız, Fransa Tükeniyor, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Fransa'nın Zararı: 300.000.000.000.)
536. İmzasız, Hind'in Enini, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Hind Fırka-i Milliye, Sink Faaliyeti Münasebetiyle.)
537. İmzasız, Almanların Esbâb-ı Muvaffakiyeti, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 1.
538. İmzasız, İade-i Şan ve Şevket, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1. (Almanya'nın şanı hk.)
539. İmzasız, Bir Hasbihal-i Siyasi, 7074, 25 ZH. 1334, 10 TE. 1332, 23 TE. 1916, s. 1.
540. İmzasız, Romanya Sırbistan'a Benzetilecek, 7075, 26 ZH. 1334, 11 TE. 1332, 24 TE. 1916, s. 1.
541. İmzasız, Terazînin Kefelerinde: Medeniyet ile Vahşet, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 1. (İngiltere'nin terazinin kefelere medeniyet ile vahşeti koyduğu hk.)
542. İmzasız, Amerika'da Reis-i Hükümet İntihabı Münasebetiyle, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 1. (Amerika hükümet başkanın seçilmesi hk.)
543. İmzasız, Wilson'dan Sonra Wilson, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 1. (Wilson'un Amerika'ya karşı kaybettiği hk.)
544. İmzasız, Atina'daki İttifak Sefirası, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 1. (İtilaf devletlerinin Yunistan'da yaptığı hezeyanlar hk.)
545. İmzasız, Romanya'nın Tahlilî, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 1. (Romanya'nın durumu hk.)

546. İmzasız, Fi'l Değil, Kavı, 7110, 2 S. 1335, 15 TS. 1332, 28 TS. 1916, s. 1. (Britanya'nın söyledikleri ve yaptıkları hk.)
547. İmzasız, Mesâil-i Siyâsiye, 7113, 5 S. 1334, 18 TS. 1332, 1 KE. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Atina'daki Düvel-i Müttefike Sefirasının İhracından Mütevellit Mesâile-i Siyâsiye Hakkında Hariciye Nazırının İzahat-ı Beyânâtı.)
548. İmzasız, Bir Manzara-ı Azim, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 1. (İngiliz yalanları hk.)
549. İmzasız, İtalya'da Safsata, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1.
550. İmzasız, Âlem-i Muvâcehesinde İngiltere, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 1. (İngiltere'nin Fransa ve Rusya ile yüzleşmesi hk.)
551. İmzasız, Finlandiya, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s. 1. (Rusya ile Finlandiya ilişkisi hk.)
552. İmzasız, Finlandiya, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s. 1. (Rusya ile Finlandiya ilişkisi hk.)
553. İmzasız, Benî Âdem Âzâ-yı Yekdiğerinden, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1. (Harbin diğer insanlara olan etkilerinden söz ediyor.)
554. İmzasız, İtilâf'ın Cevâbı, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 1. (İtilâf devletlerinin sulh teklifine verdiği cevap hk.)
555. Müsâlemiyape Biliriz, 7151, 14 RE. 1335, 26 Kânûnn-ı Evvel 1332, 8 KS. 1917, s. 1. (İttifâk-ı Murabba tarafından verilen sulh notası hk.)
556. İmzasız, Müttefikimizin Müstelâf, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 1. (İtilâf ve İngiltere'nin mukadderât-ı malisi hk.)
557. İmzasız, Trepov'un Azli, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 1. (Rusya başkan vekili Trepov'un azledilmesi hk.)
558. İmzasız, Bir Mukâyese, 7157, 20 RE. 1335, 1 KS. 1332, 14 KS. 1917, s. 1. (Galip ve mağlup olanlar devletlerin Amerika'ya gönderdiği nota hk.)
559. İmzasız, Deve Kuşu Hikâyesi, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 1. (İtilâfin Amerika'ya verdiği üç nota hk.)
560. İmzasız, Rusya Ahvâli, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1.
561. İmzasız, Mevcûdiyemiz ve İngilizler, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 1. (İngiltere Hariciye Nazırının Amerika hükümetine "Osmanlı Devleti'nin mevcûdiyet kazandığını belirten" telgrafi hk.)
562. İmzasız, Biz, Bulgaristan ve Rusya, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Türkiye, Bulgaristan ve Rusya arasındaki ilişkiden söz ediyor.)

563. İmzasız, Tahakküm Politikası, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (İtilaf devletlerinin Almanya'yı tahakküm politikası ile suçladıkları hk.)
564. İmzasız, Reis Wilson'un Nutku, 7168, 1 RA. 1335, 12 Kânûn-ı Sâ'n 1332, 25 KS. 1917, s. 1.
565. İmzasız, Rus İhtilâli, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1. (Rusya'da ihtilâlin başladığı hk.)
566. İmzasız, Rusya ve Mü'telifleri, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 1. (Rusya'nın ahvâlinin gittikçe karıştığından ve aynı zamanda mü'teliflerinden de ayrıldığı hk.)
567. İmzasız, İtilâf Memleketlerinin Abluka Edilmesi, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 1.
568. İmzasız, Hak ve Kuvvet, 7177, 10 RA. 1335, 21 KS. 1332, 3 Şt. 1917, s. 1. (Von Bethmaan Hoollveg'in Hak ve Kuvvet'in uyumu konusunda ki nutkundan bahseden bir yazı.)
569. İmzasız, Bî-taraflar Ablukası, 7178, 11 RA. 1335, 22 KS. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Almanya tarafından başlatılan abluhanın b3i-taraf devletler üzerinde tesirini göstermeye başladığı hk.)
570. İmzasız, Almanya-Amerika, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 1. (Alt Başlık: İnkıtâ' Münâsebetiyle.)
571. İmzasız, Biraz İ'tidâl, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 1. (Wilson'un parlamentoya gönderdiği nâme münasebetiyle.)
572. İmzasız, Mösyö Wilson'un Usûlü, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Wilson'un bütün bî-tarafları terk bir dikkatte toplamak istediği hk.)
573. İmzasız, Amerika'nın Yerine İspanya, 7184, 17 RA. 1335, 28 KS. 1332, 10 Şt. 1917, s. 1. (Amerika'nın İspanya ile olan münasebetini kesmesi hk.)
574. İmzasız, İnatçılar ve Yarı Yolda Kalanlar, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS. 1335, 11 Şt. 1917, s. 1. (İngiltere Kralı'nın nutku ve İtilafçılar hk.)
575. İmzasız, Ne İleri, Ne Geri, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 1. (İngiltere Başvekilinin nutkundan söz ediyor.)
576. İmzasız, Sarı Tehlike, 7188, 21 RA. 1335, 1 Şt. 1332, 14 Şt. 1917, s. 1. (Amerika'ya gelen sarık renkli muhacir tehlikesi hk.)
577. İmzasız, İngiltere ve Hak Fikri, 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1332, 15 Şt. 1917, s. 1. (İngiltere'den kimseye fayda gelmeyeceği hk.)

578. İmzasız, Dünyada Bir Tek Osmanlı Kaldıkça İstanbul'dan Çıkmayacağız, 7190, 23 RA. 1335, 3 Şt. 1332, 16 Şt. 1917, s. 1. (Talat Paşa'nın meclisteki nutku hk.)
579. İmzasız, İngiltere ve Hak Fikri, 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1332, 15 Şt. 1917, s. 1. (İngiltere'den kimseye fayda gelmeyeceği hk.)
580. İmzasız, İtilaf Parası, İttifâk Parası, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 1. (İtilaf ve ittifak parasını karşılaştırıyor.)
581. İmzasız, Talat Paşa'nın Beyânâtı ve Avusturya Matbuatı, 7195, 28 RA. 1335, 8 Şt. 1332, 21 Şt. 1917, s. 1. (Talat Paşa'nın mecliste yaptığı konuşma ve bundan dolayı Avusturya gazetelerinin Talat Paşa ve Enver Paşa'yı methettikleri hk.)
582. İmzasız, Vapurların İcâdından Evvel, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 1. (Vapurların icadından evvelki deniz muharebelerinin nasıl olduğu hk.)
583. İmzasız, Fransa'da Diktatör, İtalya'da Cumhuriyet, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 1. Fransa hğallkının cumhuriyetten, İtalyan halkının ise krallıktan el-aman ettiği hk.)
584. İmzasız, Bir Hâlet-i Rûhiye, 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 1. (İtilafçıların ruh hali hk.)
585. İmzasız, Nifak Mukaddemesi, 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt. 1917, s. 1. (Fransız matbuatının Loyd Corch'un bir nutkunu tefsir etmesi hk.)
586. İmzasız, Mösyö Wilson'un Kongre'ye Hitâbesi, 7204, 8 CE. 1335, 23 Mt. 1333, 2 Mt. 1917, s. 1.
587. İmzasız, Hukuk u Düvel ve Denizlerin Serbestîsi, 7210, 14 CE. 1335, 8 Mt. 1333-1917, s. 1. (Amerika'nın Avusturya-Macaristan'a verdiği nopta ve hukuk devletleriyle yaptığı deniz serbestisi anlaşması hk.)
588. İmzasız, Çin?, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 1. (Çin'in yeni muhalifliğinden ve Çin kabinesinin Almanya ile münasebet fikri hk.)
589. İmzasız, Kömür ve Terakkî, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 1. (Almanya'nın kömürle bağlantılı olarak ilerlemesi hk.)
590. İmzasız, Okyanus Meselesi, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Merâkiz-ı Amil Tezâyüd ve Tahvili.)
591. İmzasız, Rusya'nın İç Yüzü, 7218, 22 CE. 1335, 16 Mt. 1333-1917, s. 1. (İngiltere ve Fransa kabinesinin nikbin olduklarından fakat Rusya'da işlerin daha karışık olduğu hk.)
592. İmzasız, Çarın İstifası, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 1. (Çar İkinci Nikola'nın istifası hk.)

593. İmzasız, “Bütün Rusyalar”, Ateş ve Kan İçinde, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 1. (İhtilâlden dolayı Rusya'nın düştüğü durum hk.)
594. İmzasız, Rus İhtilâli İnkışâf Ediyor, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 1. (Petersburg'dan gelen resmî haberlere itimat edilirse hükümet-i muvakkatenin hal ve mevkiye hâkim olduğunu kabul etmek lazım gelir. Fakat Bunun aksine haberlerde eksik değil.)
595. İmzasız, İtilaf ve Rusya İhtilâli, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rusya'daki ihtilâlden ve Fransa buhranı hk.)
596. İmzasız, Çariristlik ve Kızıl Cumhurluk, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (Bu iki grubun çatışmasından söz ediyor.)
597. İmzasız, Rusya ve İtilâf, 7225, 29 CE. 1335, 23 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bazı Rûhiyât Mesâili.)
598. İmzasız, İhtilâller Nasıl Sayneye Konuyor?, 7226, 30 CE. 1335, 24 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rusya'daki ihtilâlin sebeplerini anlatıyor.)
599. İmzasız, Çarın Tevkifi ve İthâmı, 7227, 1 CA. 1335, 25 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Onaltıncı Lui, İkinci Nikola.)
600. İmzasız, Osmanlı-Alman Mukâvelâtının Tasdiği, 7228, 2 CA. 1335, 26 Mt. 1333-1917, s. 1. (Osmanlı-Alman devletleri arasında çeşitli konularda yapılacak olan mukâvelâtın tasdik edileceği hk.)
601. İmzasız, Muâhedât ve Mukâvelâtın Tasdiki Hakkında Hariciye Nazırı Nezîmi Bey'in Nutku, 7229, 3 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 1.
602. İmzasız, Britanya İmparatorluğunda, 7230, 4 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 1. (Britanya'ya mülhak olanların tevhidinin istediği hk.)
603. İmzasız, Rus Hükümet-i Muvakkatesinin Siyâseti, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 1. (Geçici Rus hükümetini siyaseti hk.)
604. İmzasız, Rusya'da Cereyân-ı Vukûât, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rusya'da ihtilâl dolayısıyla meydana gelen olaylar hk.)
605. İmzasız, Alman Başvekilin Yeni Tezâhürâtı, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alman Başvekil Von Bethmann Hollweg'ib Reichstag Meclisi'nde Rusya İhtilâline dair bulunduğu bazı beyânlarından söz ediyor.)
606. İmzasız, Almanya ve Rusya, 7234, 8 CA. 1335, 1 Ns. 1333-1917, s. 1. (Harbi kızıştırmak ve Rusya ile Almanya arasındaki husumeti artırmak için yapılanlar hk.)

607. İmzasız, Bethmann Hollweg'in Nutku-Milikov'un Beyânâtı, 7235, 9 CA. 1335, 2 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bu nutuk ve beyâyatın değerlendirilmesi ve Rusya'nın Almanya'ya karşı tutumu hk.)
608. İmzasız, Rus Manevraları, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rus çarının tebliğ edilmesinden ve Rusya'nın hükümet şekli konusundaki düşünceleri hk.)
609. İmzasız, Rusya İçin Harpten Gâye, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Rusya Hükümet-i Mevkitesiyle Kelîsâ Arasında İhtilâf.)
610. İmzasız, Acaba Bir İnkılâb-ı İçtimâi mi?, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rusya'nın yeni şekl-i hükümetinin ne olacağı hk.)
611. İmzasız, Fransa-Amerika, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 1. (Fransa matbuatının Amerika'nın savaşa girmesiyle alakâlı olarak haberlere başladığı hk.)
612. İmzasız, Prusya Meşrutiyeti, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 1. (Prusya'da kabine hükümeti sistemine muhalif olunması ve parlamento hükümetinin desteklenmesi hk.)
613. İmzasız, Henüz Nâ-tamam Bir İnkılâb, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rusya'daki inkılâbın henüz tamamlanmadığı hk.)
614. İmzasız, Rus Arazisinin İngilizlere İntikâli, 7245, 19 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rusya'lara ait olan bazı bölgelerin İngilizler tarafından işgal edildiği hk.)
615. İmzasız, Rusya'nın İtiraf-ı Aczi, 7246, 20 CE. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 1. (Hükümet-i Mevkitenin kendi kararsızlığını itiraf ettiği hk.)
616. İmzasız, Rusya ve Müsâlemet, 7248, 22 CA. 1335, 15 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rus halkının müsâlemet lehinde içtimâ eylediği hk.)
617. İmzasız, Amerika'nın İlân-ı Harbi Münâsebetiyle Loyd Corch'un Beyânnâmesi, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1.
618. İmzasız, Almanya ve Rusya, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 1. (Almanya ile Rusya arasında bir yakınlaşma olup olmayacağı hk.)
619. İmzasız, Bu da Bir Tecrübe İdi, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 1. (Romanya ve Amerika'nın harbe duhûl etmesi hk.)
620. İmzasız, Amerika İle İnkıtâi' Münâsebetimiz, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 1. (Amerika'nın Almanya ile harpte olması dolayısıyla Amerika ile münasebetin kesildiği hk.)
621. İmzasız, Rusya'nın Kârı, 7261, 6 R. 1335, 28 Ns. 1333-1917, s. 1. (Hatt-ı harpten İtilâfcıların ne faydası olacağı ve Rusya'nın buradan ne gibi kâr edeceği hk.)

622. İmzasız, Sulh Yolunda İngiliz Amelesi, 7263, 8 R. 1335, 30 Ms. 1333-1917, s. 1. (İngiliz Amele Fırkasının, İngiliz milletine gönderdiği beyânâme hk.)
623. İmzasız, Angolo-Sakson Âleminde, 7266, 11 R. 1335, 3 Ms. 1333-1917, s. 1. (Angol-sokasonların tarihlerinde uğramadıkları kadar duhûle uğradıkları hk.)
624. İmzasız, Yuvarlanan Yuvarlanana: Çardan Sonra Hükümet-i Mevkite, 7271, 16 R. 1335, 8 Ms. 1333-1917, s. 1. (Yeni Rus Hükümet-i Mevkitesinin yapmayı düşündüğü meseleler hk.)
625. İmzasız, Rus İnkılâbı, Tahtelbahirler, Garp Tecâvüzü, Mahsûlât, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 1.
626. İmzasız, Demir ve Kömür Mesâili-Almanya'nın Derece-i Serveti, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 1. (Fransa-Almanya ilişkisinden ve Fransa'da "Almanya'nın Serveti" adıyla çıkan bir makaleden söz ediyor.)
627. İmzasız, Ticaret-i Bahriyeye Dair, 7274, 19 R. 1335, 11 Ms. 1333-1917, s. 1. (İngiliz Bahriye Ticareti hk.)
628. İmzasız, Deridnotların Halli, 7275, 20 R. 1335, 12 Ms. 1333-1917, s. 1. (Büyük Britanya deridnotları hk.)
629. İmzasız, Sakinâne Bir İnkılâb Britanya İmparatorluğu, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1. (Rus İnkılabıyla karşılaştırarak Britanya inkılabı hk.)
630. İmzasız, Moskof Girdbâdı, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (Rusya Hükümet-i Mevkitesinin istifası hk.)
631. İmzasız, İngiltere'de Taklibât-ı Azmiyye, 7283, 28 R. 1335, 20 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Bir İnâdın Müşahhas ve Mümessili.)
632. İmzasız, Rusya Fenâ Halde: Rus Diktatörü Henüz Doğmadı, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 1. (Rusya'yı sahiplenecek birinin çıkmaması durumundan neler olacağı hk.)
633. İmzasız, İtilaf-Liberya-Nikaragua Üç Tecavüz, Üç Adem-i Muvaffakiyyet, 7285, 30 R. 1335, 22 Ms. 1333-1917, s. 1. (Garp, Makedonya ve İzonco tercavüzlerinin üçünde adem-i muvaffakiyetle (başarısızlıkla) sonuçlandı hk.)
634. İmzasız, Macaristan'da, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 1. (Macaristan Başvekili Kont Tiza'nın istifası hk.)
635. İmzasız, İtilâfın Müzayakası, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 1. (İtilafın sıkışmasının ne derecede olduğu hk.)
636. İmzasız, Rus İşleri Etrafında, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 1. (Rusya ve İtilaf devletlerinin sulh konusundaki ilişkileri hk.)

637. İmzasız, Hasta Adam, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-1917, s. 1. (Bir Çar tarafından Osmanlı Devleti'ne hasta adam denmesine rağmen Osmanlı Devleti'nin harpte büyük bir canlılık gösterdiği fakat Rusya'nın bizden daha kötü olduğu hk.)
638. İmzasız, Stokholm'de, 7296, 11 Şb. 1335, 2 Hz. 1333-1917, s. 1.
639. İmzasız, Rusya Çalkalanıyor, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İngiliz ve Sosyalistleri ve Ruslara Gıpta Etmekte.)
640. İmzasız, İngiltere'de, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Tebdil-i Meslek.)
641. İmzasız, Rus İşleri, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Yeni Hükümette Silahlanıyor.)
642. İmzasız, Kronştat, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Rusya'da Neler Oluyor?.)
643. İmzasız, Yunan Kralının Cebren Saltanattan Ferâgatı, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İtilafın ve İtalya'nın Oyunları.)
644. İmzasız, Rus Cumhuriyetleri, 7311, 26 Şb. 1335, 17 Hz. 1333-1917, s. 1.
645. İmzasız, Bir Kördüğüm, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1. (Yunanistan'ın kendi keyfine göre hareket etmesi hk.)
646. İmzasız, Bir Hayrî'l-half, 7313, 28 Şb. 1335, 19 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İtalya'nın da Eli Kulağında.)
647. İmzasız, Meslekten Tebâüd, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1. (İngiliz-Fransız husumeti hk.)
648. İmzasız, Yeni Avusturya, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1. (İstifa eden ve atanan yeni kabine hk.)
649. İmzasız, İtilaf ve Yunanistan, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1.
650. İmzasız, İcmâl, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Sibirya-Avusturya-İtalyanca Bir Rezâlet.)
651. İmzasız, Avusturya Mesâili, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Yunanistan Ahvâli.)
652. İmzasız, Biraz Hukuk u Düvel: Bî-taraf Kalmak Hakkı, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (Bir devletin bî-taraf olarak kalmak isteme hakkında sahip olduğu hk.)
653. [ORAN], Ahmet Cevdet, Rus Müslümanları, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1. (Rusya'daki Müslümanların düzenlediği kongreden ve bu kongrede Rusya'nın yeni hükümet şeklinin ne olması gerektiğini tartıştıkları hk.)

654. İmzasız, Yunanistan ile İnkıtâî Münâsebet, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 1. (Yunanistan'ın İttifâk-ı Murabba devletleri ile münasebetini kati' ettiği hk.)
655. İmzasız, Biraz Coğrafya: Balkan Muvâzenesi, 7328, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (İtilaf ve Yunan ilişkisinden söz ediyor.)
656. İmzasız, Ümit-bâhş Sözlür, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Memleketimizde büyük adımlar atanlar hk.)
657. [ORAN], Ahmet Cevdet, İtalya, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (İtalya'nın Arnavutluk hakkındaki lütfu hk.)
658. İmzasız, Vaziyeti Kurtarmak İçin, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 1. (Loyd Corch'un Amerika'nın savaşa girmesi üzerine irâd ettiği nutuk hk.)
659. İmzasız, Rus Taarruzu, 7334, 20 Rm. 1335, 10 Tm. 1333-1917, s. 1. (Rus Hükümet-i mevkitesinin taarruza başladığı hk.)
660. İmzasız, Almanya'da, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 1. (Almanya'nın son zamanlardaki durumunu değerlendiriyor.)
661. İmzasız, İcmâl, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Almanya Başvekâleti, Irak Sefiri Mesûliyeti.)
662. İmzasız, Sebat Politikası, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 1. (Büyük Britanya'nın olumsuz tutumları hk.)
663. İmzasız, Ukranya, Finlandiya Vesâire Vesâire, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 1. (Ukranya ve Finlandiya'nın hükümet-i mevkiteden ayrıldıkları hk.)
664. İmzasız, İngiltere'nin Endişeleri: Hindistan'da İhtilâl, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Ruslara Tecavüz.)
665. İmzasız, İsmâl-i Ahvâl, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alman ile Avusturya-Macaristan'ın durumu hk.)
666. İmzasız, Eğer, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 1. (Fransa'daki hükümetlerin arasındaki ilişkiden söz ediyor.)
667. İmzasız, Denizlerin Atfisi, 7349, 8 Şv. 1335, 28 Tm. 1333-1917, s. 1.
668. İmzasız, Almanya ve Avusturya, 7351, 10 Şv. 1335, 30 Tm. 1333-1917, s. 1. (Almanya ve Avusturya-Macaristan devletlerinin aralarının açılmak istenmesi hk.)
669. İmzasız, Sulh Tâhkimânesi, 7352, 11 Şv. 1335, 31 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Kont Çernin, Loyd Corch ve Karson'un Nutukları.)
670. İmzasız, İslâmiyet ve İngiltere, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Mehmet Ferit Bey'in "İslâmiyet Aleyhine İngiliz Entrikaları" adlı risâlesi hk.)

671. İmzasız, Almanya-İngiltere, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Almanya ile İngiltere arasında patlak veren muharebeden bahsediyopr.)
672. İmzasız, Biraz Temâyül, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Loyd Corch'un mecliste irâd ettiği son derece sert bir üslûba sahip olan nutuktan ve bu butkun halk üzerindeki tesiri hk.)
673. İmzasız, Bir Pâye, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: Loyd Corch Hakkında, Nevî Beşerin Düşmanı.)
674. İmzasız, İngiliz Amelesi, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İngiliz Hükümeti tarafından iğfal edilen amelenin yeniden canlanmaya başladığından söz ediyor.)
675. İmzasız, Fransa'da, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Riyâset-i Cumhur Buhrânı.)
676. İmzasız, Venedik Körfezi, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 1.
677. İmzasız, Bir İnhizâm, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Romanya'nın çöküşü hk.)
678. [ORAN], Ahmet Cevdet, Nereden Nereye, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İsviçre'nin meseleleri nasıl çözdüğü hk.)
679. İmzasız, İngiliz Gururu, 7382, 11 ZK. 1335, 30 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İngilizlerin mağrurluğu, gururu, kibiri hk.)
680. İmzasız, Moskof, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Moskof işleri hk.)
681. İmzasız, Rusya Müslümanları, 7385, 14 ZK. 1335, 2 Ey. 1333-1917, s. 1. (Rusya'da Çarlık aleyhindeki nümayişler karşısında Rusya Müslümanlarının nasıl durduğu hk.)
682. İmzasız, İtalya İrredenta, 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 1. (İtalya'nın irredentan politikası hk.)
683. İmzasız, Diğer Bir Napolyon, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 1. (Büyük Britanya'nın başındaki hadiseler hk.)
684. İmzasız, Riga'nın İstilâsı, 7388, 17 ZK. 1335, 5 Ey. 1333-1917, s. 1.
685. [ORAN], Ahmet Cevdet, Hâriçte Bir Devletin Temsili, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 1. (İsviçre gözlemlerini aktarıyor.)
686. İmzasız, Almanya Sonuna Kadar Dayanabilecek mi?, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 1. (İsveç gazetesinde bu başlıkla yayınlanan yazıdan söz ediyor.)
687. İmzasız, "Ribo" ve Rebiyyûn, 7393, 22 ZK. 1335, 10 Ey. 1333-1917, s. 1. (Fransa'nın İngiliz oyuncağı olduğu hk.)
688. İmzasız, Sosyalistler, 7295, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 1. (Sosyalizm hk.)

689. İmzasız, Manzara-i Acz, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 1. (Rusya'nın karışması hk.)
690. İmzasız, Mukâbil İhtilâl, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 1.
691. İmzasız, İnfilâk-ı Müsennâ, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Rusya-Fransa ittifakının ayrılma durumu hk.)
692. İmzasız, Rusya Cumhuriyeti, Amerika İmparatorluğu, 7402, 2 ZH. 1335, 19 Ey. 1333-1917, s. 1.
693. İmzasız, Bir Senelik Muhâsebe-i Siyâsiye, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: İttihâd ve Terakkî Kongresi Münâsebetiyle.)
694. İmzasız, Amerika Yanıldığı Anlıyor, 7406, 6 ZH. 1335, 23 Ey. 1333-1917, s. 1.
695. İmzasız, İtalyan İhtilâli, İtilâfin Vaziyeti, 7410, 10 ZH. 1335, 27 Ey. 1333-1917, s. 1.
696. İmzasız, İtilâf ve Almanya, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s. 1.
697. İmzasız, Yedi Aylık Gebe, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 1. (Fransa'da ihtilâlin başlayacağından söz ediyor.)
698. İmzasız, Biz ve Rusya, 7420, 22 ZH. 1335, 9 TE. 1333-1917, s. 1.
699. İmzasız, Müdâhâne-i Tabasbus, 7423, 25 ZH. 1335, 12 TE. 1333-1917, s. 1. (Riyâkârlık hk.)
700. İmzasız, Fatelander, 7428, 30 ZH. 1335, 17 TE. 1333-1917, s. 1.
701. [ORAN], Ahmet Cevdet, Viyana'da Yeni Fırka, 7432, 3 Mh. 1336, 21 TE. 1333-1917, s. 1.
702. İmzasız, Rusya ve Halefi, 7433, 4 Mh. 1336, 22 TE. 1333-1917, s. 1.
703. İmzasız, Beyne'l-milel Kambiyo, 7436, 7 Mh. 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Fransa'nın Hâl-i Pürmelâli.)
704. İmzasız, İkinci Rusya, 7440, 11 Mh. 1336, 29 TE. 1333-1917, s. 1.
705. İmzasız, Çorap Söküğü, 7442, 13 Mh. 1336, 31 TE. 1333-1917, s. 1. (Son olaylar hk.)
706. İmzasız, Hukuk-ı Düvelin Mazisi, Hal-i Pürmelâli, İstikbâli, 7443, 14 Mh. 1336, 1 TS. 1333-1917, s. 1.
707. İmzasız, İmtihân-ı Umûmî'de Birincilik, 7445, 16 Mh. 1336, 3 TS. 1333-1917, s. 1. (İki devletin imtihandan geçtiğini anlatıyor.)
708. İmzasız, İngiltere'nin Rakipleri, 7449, 20 Mh. 1336, 7 TS. 1333-1917, s. 1.
709. İmzasız, Rus Hükümet-i Mevkitesinin İflâsı, 7452, 23 Mh. 1336, 10 TS. 1333-1917, s. 1.
710. İmzasız, Soudes, 7455, 26 Mh. 1336, 13 TS. 1333-1917, s. 1. (Rusya'nın soudes siyaseti hk.)

711. İmzasız, Muhterem Rusya, 7457, 28 Mh. 1336, 15 TS. 1333-1917, s. 1.
712. İmzasız, Fransa'da, 7459, 30 Mh. 1336, 17 TS. 1333-1917, s. 1.
713. İmzasız, İmdâd Kâbil mi?, 7462, 3 S. 1336, 20 TS. 1333-1917, s. 1.
714. İmzasız, Fransa'ya Dâir İcmâl-i Ahvâl, 7463, 4 S. 1336, 21 TS. 1333-1917, s. 1.
715. İmzasız, Mösyö Clemanso ve Hukuk-ı Düvel, Cemiyet-i Milel, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 1.
716. İmzasız, Ât-i Mâlî, 7469, 10 S. 1336, 27 TS. 1333-1917, s. 1. (Gelecek hk.)
717. İmzasız, Vaziyet-i Ruhiye, 7470, 11 S. 1336, 28 TS. 1333-1917, s. 1.
718. İmzasız, Aferin Bolşevikler, 7471, 12 S. 1336, 29 TS. 1333-1917, s. 1.
719. İmzasız, Hileli İflâs, 7472, 13 S. 1336, 30 TS. 1333-1917, s. 1.
720. İmzasız, İskandinav İttifâkı, 7476, 17 S. 1336, 4 KE. 1333-1917, s. 1.
721. İmzasız, Fransa'da, 7476, 17 S. 1336, 4 KE. 1333-1917, s. 1.
722. İmzasız, Bolşevikleri de mi Aldatıyorlar?, 7486, 27 S. 1336, 14 Kânûn-ı Sâni, 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Tehdit ve EntriKS. Şu İki Lafız İngiltere'nin Vaziyetini İcmâle Kâfidir.)
723. İmzasız, Yün Çorap, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 1. (Fransızlar hk.)
724. İmzasız, Fransa'da Siyaset-i Dâhiliye Karışıyor, 7488, 29 S. 1336, 16 KE. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Fransa Büyük ve Rezâletli Davaların Özvatamıdır.)
725. İmzasız, Vaziyet-i Askeriye, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 1.
726. İmzasız, Bütün Rusyalar Rada ile Sovyet'in İhtilâfı, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 1.
727. İmzasız, İran'ın Temâdisi, 7500, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 1.
728. Mehmet Sadi, İlm-i İslâmiye Mühim Bir Hitabe, , 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1. (İslâm dünyasına dair bir yazı.)
729. Mehmet Sadi, Mühim Bir Mülâkat, 6456, 24 RE. 1333, 27 KS.1330, 9 Şt. 1915, s. 1.
730. Mehmet Sadi, Kayser'in Âlem-i İslâm Hakkında ki Temenniyatı, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 1. (Ahvâl-i Şarkiye mütehasısı Doktor Yek ile mühim bir mülâkat.)
731. İmzasız, Mehmet Sadi, Ahvâl-i Umûmiyeye Bir Nazar, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1. (Harb-i Umûmî meselesinden bahsediyor.)
732. Mehmet Sadi, Rus Ordusu'nda Müslümanlar, 6612, 2 Rm. 1333, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1915, s. 2. (Rus Müslümanlarının vatanperverliğinden, dinlerine bağlılığından ve bilimum faydalı özelliklerinden bahsediyor.)

733. Mehmet Sadi, İslâm Kanunları, 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 1.
(Fransız profesörün İslâm Kanunları hakkında ki görüşlerini yorumlayarak aktarıyor.)
734. Mehmet Sadi, Misafirin İslâmiye Milyonları Karşısında, 6515, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331,
18 Tm. 1915, s. 1. (Bankaya yaptığı ziyareti ve izlenimlerini anlatıyor.)
735. Mehmet Sadi, Karada Harb-i Talim Sefinesi, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm.
1915, s. 2. (Almanların genç, yaşlı demeden gemileri savaşa hazırladıklarından bahsediyor.)

2.2.2.10. Harp Konulu Yazılar

1. İmzasız, Divan-ı Harbe Davet, 6427, 29 KE. 1330, 12 KS. 1915, s. 1. (Bahriye Nezâreti'nden gönderilen bir yazı.)
2. İmzasız, 1915 Sulh Senesi midir?, 6428, 30 Kanûni Evvel 1330, 12 KS. 1915 (1915 senesinin bir sulh yılı olmadığından aksine sulhun olması için daha çok zaman gerek olduğu hk.)
3. İmzasız, Askere Gitmeyenlerin Vazifesi, 6448, 16 RE. 1333, 19 KS.1330, 1 Şt. 1915, s. 1. (Askere gidenlere karşı gitmeyenlerin vazifelerini anlatıyor.)
4. Mehmet Sadi, Ahvâl-i Umûmiyeye Bir Nazar, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1. (Harb-i Umûmî meselesi hk.)
5. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 2. (Limyanova-Lapanov hk.)
6. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 2. (Tefrika:2)
7. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 2. (Tefrika 3.)
8. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, Şuûn-ı Dâhiliye, 6471, 9 RE. 1333, 11 Şt. 1330, 24 Şt. 1915, s. 2. (Tefrika 4.)
9. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 2. (Tefrika 5.)
10. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s. 2. (Tefrika 6.)
11. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6474, 12 RE. 1333, 14 Şt. 1330, 27 Şt. 1915, s. 2. (Tefrika 7.)
12. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2. (Tefrika 9.)
13. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6478, 16 RE. 1333, 18 Şt. 1330, 3 Mt. 1915, s. 2. (Tefrika 10.)
14. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s. 2. (Tefrika 11.)
15. İmzasız, Meydan Muhârebeleri, 6483, 21 RE. 1333, 23 Şt. 1330, 8 Mt. 1915, s. 2. (Tefrika 12.)
16. İmzasız, Sulh Rivayetleri Etrafında, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s. 1. (Hangi milletin daha çok barışı istediği hk.)

17. İmzasız, Vaziyet-i Umûmiyeye Bir Nazar, 6519, 28 CE. 1333, 31 Mt. 1331, 13 Ns. 1915, s. 1. (Harp vaziyetine ait genel bir değerlendirme yapıyor.)
18. İmzasız, Müstakbel İhtiyaçlar, 6524, 3 CA. 1333, 5 Ns. 1331, 18 Ns. 1915, s. 1. (Harp esnasında ve harpten sonra ki ihtiyaçlarımız hk.)
19. İmzasız, 1915 Sulh Senesi midir?, 6528, 30 Kanûni Evvel 1330, 12 KS. 1915 (1915 senesinin bir sulh yılı olmadığından aksine sulhun olması için daha çok zaman gerek olduğu hk.)
20. İmzasız, Gelibolu Yarımadası Kahramanlığı, 6552, 2 R. 1333, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1915, s. 1. (Gelibolu askerinin kahramanlığı hk.)
21. İmzasız, Çanakkale Müdafaası, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s. 1. (Çanakkale savunmaları hk.)
22. İmzasız, Nemiden Kahramanları Geldi, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 1. (Kahramanların mürettebaklarına kavuştukları hk.)
23. İmzasız, Çanakkale ve Müttefikler, 6566, 16 R. 1333, 17 Ms. 1331, 30 Ms. 1915, s. 1. (Çanakkale'nin torpillenmesi üzerine müttefik gazetelerin yazdığı teselli sözleri hk.)
24. İmzasız, Bugünkü İhtifal, 6578, 27 Reecep 1333, 29 Ms. 1331, 11 Hz. 1915, s. 1. (İstanbul'un fethi ve önemi hk.)
25. İmzasız, Tam Bir Sene, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 1. (Harbin birinci yılı hk.)
26. İmzasız, Bir Sene İçinde, 6631, 21 Rm. 1333, 21 Tm. 1331, 3 Ağ. 1915, s. 1. (Müttefiklerimizin Harbin birinci yılına ait düşünceleri hk.)
27. İmzasız, Dokuz Ay Sonraya Kalmış, 6636, 26 Rm. 1333, 26 Tm. 1331, 8 Ağ. 1915, s. 1.
28. İmzasız, Dom Dom Kurşunları ve Mahnuk Gaziler, 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 1. (Düşmanların ahalan daha dom dom kurşunu ve yaralı gazileri kullanması hk.)
29. İmzasız, Yansın Çanakkale, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 1. (Çanakkale'nin Türkiye müttefiklerine kattığı şandan ve Fransa, İngiliz ve Moskofların rehavete ve zafa kapılmasına sebep olduğu hk.)
30. İmzasız, Büyük Yolda İlk Merhale, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1. (Hali Bey'in Büyük Yarın nutku hk.)
31. İmzasız, Bir Sene İçinde, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 1. (Bir senede neler olduğu hk.)
32. İmzasız, Son Haberlere Göre, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 1. (Çanakkale teşebbüsünün yarım kaldığından ve İngiltere başvekili hk.)

33. İmzasız, Mütareke-i İktisâdiye, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1. (Savaş iktisadı hk.)
34. [ORAN], Ahmet Cevdet, Muhârebe ve Doğru Sözlere, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Doktor Doyen'in konferansı hk.)
35. İmzasız, Çanakkale'den Zafer Sesleri, 6771, 13 S. 1334, 8 KE. 1331, 21 KE. 1915, s. 1.
36. İmzasız, Düşmanlarımızın Zelilâne Tevili, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 1. (Arıburnu'nda ve Anafartalar'da İtilâf askerlerinin denize döklmesine, İtilâfçıların başka türlü yorumlanması hk.)
37. İmzasız, Büyük Zafer Karşısında, 6792, 5 RE. 1334, 29 KE. 1331, 11 KS. 1916, s. 1. (Çanakkale zaferi hk.)
38. İmzasız, Çanakkale Muzafferiyetinden Sonra, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 1. (Çanakkale zaferinden sonra İngiliz ve Fransızlar hk.)
39. İmzasız, İlk Katarla, İlk Müjde, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 1. (İlk sürat katarının gelişinden ve balkanlarla ilgili müjde hk.)
40. [ORAN], Ahmet Cevdet, Lofçan Kahramanları, 6811, 24 RE. 1334, 17 KS. 1331, 30 KS. 1916, s. 1.
41. İmzasız, İftihâr Edelim, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1. (Salih Efendi'nin Irak'ta otuzu aşkın muharebeye katılması ve harp madalyası alması hk.)
42. [ORAN], Ahmet Cevdet, Harp Senesinde Bulgaristan Ziraatı, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 1. (Rusya Ziraat Nazırı ile ziraat üzerine yapılan mülakat hk.)
43. İmzasız, Rusya ve Harp, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s. 1. (Rusya ve Harp ilişkisi hk.)
44. İmzasız, Temâyülat-ı Sulhiyye, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s. 1. (Sulh eğilimleri hk.)
45. İmzasız, Yine Kutü'l-Âmâre, 6903, 28 CA. 1334, 18 Ns. 1332, 1 Ms. 1916, s. 1. (Kütü'l-Âmâre'in düşmesinin müttefik devletler üzerinde yaptığı etki hk.)
46. İmzasız, Kutü'l-Âmâre'de Bağdat Valisi ve Irak Kumandanı Halil Paşa'ya, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 1.
47. İmzasız, Bir Sene-i Devriye, 6925, 20 R. 1334, 10 Ms. 1332, 23 Ms. 1916, s. 1. (İtalya'nın harbe iştirâkının sene-i devriyesi hk.)
48. İmzasız, Bir Mühim Hakikât, 6932, 27 R. 1334, 17 Ms. 1332, 30 Ms. 1916, s. 1. (İngilizlerin harp konusunda zafer kazandıklarını söylemesi fakat Londra matbuatının hakikati ortaya çıkardığı hk.)

49. İmzasız, Sulh Lafları, 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1332, 31 Ms. 1916, s. 1. (Sulh hakkında konuşulan rivayetlerin benzer şekillerde konuşulmaya başlandığı hk.)
50. İmzasız, Harp ve Sulh, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 1. (İtilafçıların harp ve sulha bakış açılarından söz ediyor.)
51. İmzasız, İtalya ve Sulh, 6938, 4 Şb. 1334, 23 Ms. 1332, 5 Hz. 1916, s. 1. (İtalya müstesna, diğer İtilaf devletlerinin sulh niyeti taşımadıkları hk.)
52. İmzasız, Selânik Taarruzu, 6941, 7 Şb. 1334, 26 Ms. 1332, 8 Hz. 1916, s. 1. (Selânik taarruzunu İtilaf matbuatının tekzip İmzasız, 132 Günlük Gayr-i Kabil Tasavvur Derecede Müthiş Bir Cidalden Sonra Bu Gününde En Mühim Cephesi Olan Verdun Hakkında, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1.
53. İmzasız, 10 Temmuz, 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 1. (10 Tm. millî bayramı sekizinci senesi hk.)
54. [ORAN], Ahmet Cevdet, İstanbul-Boğazlar, Rusya ve Müttefikleri, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 1. (Harbe niçin girdiğimiz hk.)
55. İmzasız, Üçüncü Sene, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1. (Harbin üçüncü yılının bayrama tesadüf etmesi hk.)
56. İmzasız, Üçüncü Sene, 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 1. (Umûmî harbin üçüncü sene-i devriyesi hk.)
57. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sulh Zeminini Hazırlama Heyetleri, 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 1. (Berlin'de teşkil eden sulh heyeti hk.)
58. [ORAN], Ahmet Cevdet, Sulh İçin Nelerden Ümit Bekleniyor, 7003, 12 Şv. 1334, 29 Tm. 1332, 11 Ağ. 1916, s. 1. (Kadın İttihad Cemiyeti reisesinin verdiği demeç hk.)
59. İmzasız, Çanakkale Alsas Loren, 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 1. (Rusya'ya için boğazlar ve Fransızlar için ise Alsas Loren'in önemi hk.)
60. İmzasız, Yeni İlân-ı Harp, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 1. (Romanya'nın ilan-ı harbinden yeni münferid olarak yeni ilân-ı harpler olduğu hk.)
61. İmzasız, Para, Gemi, 7027, 6 ZK. 1334, 22 Ağ. 1334, 4 Ey. 1916, s. 1. (Harbe dair para ve gemi kelimelerin çağrışımları hk.)
62. İmzasız, Hukuk u Düvel, 7028, 7 ZK. 1334, 23 Ağ. 1332, 5 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: İskenderun Bombardımanı.)
63. İmzasız, Beyne'l-milel İmtihan, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 1. (Genel olarak savaş sebebiyle insanların verdiği mücadele ve can siperâne harp ettikleri hk.)

64. İmzasız, Avrupa'da Osmanlılar, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Galiçya'da-Dobruca'da.)
65. İmzasız, Tarih-i Harpte En Büyük Müdafaa: Çanakkale, 7047, 27 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 1. (Çanakkale'nin savunması hk.)
66. İmzasız, Bethman Hollweg'in Nutku Münasebetiyle Piros'un Muzafferiyeti, 7054, 3 ZH. 1334, 18 Ey. 1332, 1 TE. 1916, s. 1. (Mühimmat fabrikaları hk.)
67. İmzasız, Para, Para, Para, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 1. (Harp için Almanya'nın kolaylıkla para bulduğunu, fakat İtilaf devletlerinin bulamadığı hk.)
68. İmzasız, Hamâsetin Tenmiyesi, Celâdetin Takviyesi, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 1. (Almanya'nın bütün güçlerinden faydalandığı hk.)
69. İmzasız, Mark'ın Sterlin Lirasına Galebesi, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 1. (Markın Sterlin karşısında değer kazanması hk.)
70. İmzasız, Galiçya'da Dobruca'daki Gazilerimize, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Matbuatı Osmaniye Tütün Hediye Heyeti.)
71. İmzasız, Bâb-ı Âlî'nin Mühim Bir Notası, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Hükümet-i Seniyyece Paris ve Berlin Muahedelerinin Mülga Telakki Edilmesi, Cebel-i Lübnan İmtiyazatının Teyid-i İlgası.)
72. İmzasız, Eski Lehistan Krallığı Kûsûftan Kurtuldu, 7088, 9 Mh. 1334, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 1. (Lehistan'ın karanlıktan çıktığından bahsetmektedir.)
73. İmzasız, Münkesir Bir Millet, Münkesif Bir Memleket, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 1. (Harp başlamadan önceki Almanya ve İngiltere hk.)
74. İmzasız, Harb-i Umûmînin Müsebbibleri ve Mübaşirleri, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 1. (Alman Başvekili Bethmann Hoollweg'in harbin sebeplerini anlattığı nutuk hk.)
75. İmzasız, Fransa'da Mantığın İhtimâl-i Galibesi, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 1. (Fransa'nın savaş sonrasına dair neler yapacaklarına dair öngörülerde bulunuyor.)
76. İmzasız, Trablusgarp ve Kanada, 7102, 23 Mh. 1334, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 1. (Trablusgarp ve Bingazi sahilinde beş nokta hariç diğerlerinin İtalya'dan tathir edildiği hk.)
77. İmzasız, Ucûbe-i Devrân, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân 1916, s. 1. (Ansızın Almanya ve Bulgaristan'a ilan-ı harb edilmesi hk.)

78. İmzasız, Mukadderât-ı Osmâniye, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 1. (Enver Paşa ile Halil Paşa'nın nutukları değerlendiriyor ve harbe katılmasaydık mukadderatımızın ne olacağını tartışıyor.)
79. [ORAN], Ahmet Cevdet, Havâiyat Zannetmeyiniz, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 1. (Harbin önemsiz görülmemesi ve ciddiye alınması gerektiği hk.)
80. İmzasız, Zafer-i Nihâiyenin Bidâyeti, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1. (Romanya ile Almanya harbinden ve harbin başlangıcından söz ediyor.)
81. İmzasız, Adaya Sulh Teklifi, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1. (Hangi devletlerin sulh teklifinde bulunacağı hk.)
82. İmzasız, Biraz Tarih, Biraz Hukuk, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1. (İngiltere ve Rusya'nın maksatları mantık, hukuk ve tarih vasıtası ile açıkladıkları hk.)
83. İmzasız, Buhran-ı İçtimaîmiz, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 1. (İç durumun harpten daha önemli olduğu hk.)
84. İmzasız, Sulh Teklifinin Reddi Kâbil Değildir, 7131, 23 S. 1335, 6 Kânûn—Evvel 1332, 19 KE. 1916, s. 1. (İtilaf ve ittifak devletlerinin sulh için neler istediği hk.)
85. İmzasız, Sulh Müzâyedesi, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1. (Romanya'nın galip gelmiş olmasına rağmen, sulh teklifinde bulunduğu hk.)
86. İmzasız, Üçüncü Adım, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 1. (Amerika'dan sonra İsviçre'nin de düşmanlarına verdiği notayla sulhun üçüncü evresine geçildiği hk.)
87. İmzasız, Sulh Şahrahında, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 1. (Amerika'nın masada sulh konuşmak istediği hk.)
88. İmzasız, Büyük Britanya ve Sulh, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 1. (Büyük Britanya ve sulh müzâkereleri hk.)
89. İmzasız, Müttefik Orduları Arasında, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 1. (Bulgar ordusu Başkumandanı ve Harbiye Nazırının nutkunun tercümesidir.)
90. İmzasız, Benî Âdem Âzâ-yı Yekdiğerinden, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1. (Harbin diğer insanlara olan etkilerinden söz ediyor.)
91. İmzasız, Sulh Fikri ve Amerika, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 1. (Amerika'nın sulh istediği hk.)
92. İmzasız, Muharebenin Son Günleri, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Almanya Dâhiliye Nazırı'nın Beyânâtı Münasebetiyle.)
93. İmzasız, Günde Otuz Bin Tondan, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1. (Harbin kazanılması için Almanya'nın, İngiltere'ye ait 30 Bin ton vapuru batırması gerektiği hk.)

94. İmzasız, Tahtelbahir Muharebesi ve Tesirâtı, 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1332, 18 Şt. 1917, s. 1.
95. İmzasız, Amerika, Japonya ve Muharebe, 7207, 11 CE. 1335, 5 Mt. 1333, 5 Mt. 1917, s. 1.
96. İmzasız, Mü'telifler Arasında, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 1. (Tahtelbahir muharebesi hk.)
97. İmzasız, Garp Cephesindeki Ric'at'ın Esbâbı, 7223, 27 CE. 1335, 21 Mt. 1333-1917, s. 1.
98. İmzasız, Avusturya-Macaristan ve Sulh Temâyülü, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 1. (Avusturya-Macaristan'ın sulha meyilli olduğu kendi vekillerinin beyanatlarına dayanarak söylüyor.)
99. İmzasız, Amerika'da Harbe Girdi, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s. 1.
100. İmzasız, Rus İhtilâline Dair, 7251, 25 CA. 1335, 18 Ns. 1333-1917, s. 1. (Tahtelbahir muharebesinden ve Rus ihtilâli hk.)
101. İmzasız, Muhârebe-i Umûmiye ve Tarih-i Umûmî, 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 1. (Volteir ve Monsteque'nun yeni tarih usüllerinin müdevvinlerinden biri olduğundan ve on dördüncü Lui devrinde ait yazdığı kitabın bölümleri hk.)
102. İmzasız, Büyük Britanya'nın Lehistanı, 7269, 14 R. 1335, 6 Ms. 1333-1917, s. 1. (Lehistan'ın istiklâlinin İrlandalıları harekete geçirdiği hk.)
103. İmzasız, Sulh İçin İttifâk: İskandinavlıların Bî- Taraflığı, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (İskandinavlıların üseraya ettikleri maddeler hk.)
104. İmzasız, Rusya ve Müsâlemet, 7289, 4 Şb. 1335, 26 Ms. 1333-1917, s. 1. (Rusya'nın sulh isteyip istemediği hk.)
105. İmzasız, Deridnot-Tahtelbahir Mesâili: Harb-i Umûmîden Edilecek İstifâdeler, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 1. (Harp usülleri sayesinde yapılacak istifadeler hk.)
106. İmzasız, Zorâki Bir Muhâlif, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 1. (Fransa ile Yunanistan arasındaki zorâki harp hk.)
107. İmzasız, Cihân Harbi, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Nazariyyât ve Ulûm-ı Tatbikiyye.)
108. İmzasız, Sarı Tehlike, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Çin, Amerika, Japonya.)
109. [ORAN], Ahmet Cevdet, Barışık Olunca, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 1. (Muharip devletlerin düşünürlerinin sulh olunca neler yaptıklarını şimdiden tefekküre başladıkları hk.)

110. İmzasız, Harpten Maksat?, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 1. (İttifâk-ı Murabba'nın harpten maksadının ne olduğu hk.)
111. [ORAN], Ahmet Cevdet, Maksad-ı Harp, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1. (Türklerin harbe girme maksadı üzerine Reichstag Meclisinde irâd edilen bir nutkun değerlendirmesi.)
112. İmzasız, Harp Gayeleri, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Lord Cecil'in Sözleri.)
113. İmzasız, Bir Sened-i Celâdet, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Galiçya'daki Terk-i Askerler.)
114. [ORAN], Ahmet Cevdet, Muhârebenin Teklifleri, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1.
115. İmzasız, Bu Harp Nasıl Bitecek?, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Harbin nasıl bitebileceği konusunda öngörülerde bulunuyor.)
116. İmzasız, Bundan Evvelki Muhârebe-i Umûmîde, 7365, 24 Şv. 1335, 13 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İngiltere'nin bundan önceki muharebede yaptıkları hk.)
117. İmzasız, Hukuk u Düvel, Sulh ve Papa, 7370, 29 Şv. 1335, 18 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Papa'nın sulh teklifi hk.)
118. İmzasız, Sulhiyyûn Nezdinde, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Stokholm Konferansı hk.)
119. İmzasız, Sulhun Merhâleleri, 7376, 5 ZK. 1335, 24 Ağ. 1333-1917, s. 1.
120. İmzasız, Alman Başvekilinin Beyânatı ve Dolayısıyla Vatanımızın Inkisâmı Teşebbüs ü Mâlulânesi, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Papa'nın Sulh Teklifi.)
121. İmzasız, Ekâlîm-i Mevât?, 7392, 21 ZK. 1335, 9 Ey. 1333-1917, s. 1. (Harp dolayısıyla boş kalan yerler hk.)
122. İmzasız, Sulhun Yürüyüşü, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s. 1.
123. İmzasız, Biraz Düşünelim, 7409, 9 ZH. 1335, 26 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlık: Talat Paşa'nın Beyânatı Münâsebetiyle.)
124. İmzasız, Bundan Sonraki Muhârebe-i Umûmiye, 7416, 18 ZH. 1335, 5 TE. 1333-1917, s. 1.
125. İmzasız, Sulh ve Harp Gâyeleri, 7417, 19 ZH. 1335, 6 TE. 1333-1917, s. 1.
126. İmzasız, Harp ve İstiklâl İktisâdiyatı, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 1.
127. İmzasız, Sulh Nerelerde, 7430, 1 Mh. 1336, 19 TE. 1333-1333, s. 1.
128. İmzasız, Vaziyet-i Harbiye Kapanın İçinde, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 1.

129. İmzasız, Beşerde Sulha Kabiliyet, 7447, 18 Mh. 1336, 5 TS. 1333-1917, s. 1.
130. İmzasız, Gayesiz Bir Muhârib, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1. (İngiltere hk.)
131. İmzasız, Şafak Söküyor, 7453, 24 Mh. 1336, 11 Teşrîn-i Sâni, 1333-1917, s. 1.
132. İmzasız, Sulh ve İktisâdiyyât, 7460, 1 S. 1336, 18 TS. 1333-1917, s. 1.
133. İmzasız, Sulha Doğru Hakiki Adım, 7465, 6 S. 1336, 23 TS. 1333-1917, s. 1.
134. İmzasız, Sulh Ümidleri, 7467, 8 S. 1336, 25 TS. 1333-1817, s. 1.
135. İmzasız, Seyr-i Tabii, 7475, 16 S. 1336, 3 KE. 1333-1917, s. 1. (Sulh ve mütareke hk.)
136. İmzasız, Sulh Olacak, 7477, 18 S. 1336, 5 KE. 1333-1917, s. 1.
137. İmzasız, Neticeye Doğru, 7479, 20 S. 1336, 7 KE. 1333-1917, s. 1.
138. İmzasız, Gâlip, Mağlûp, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 1.
139. İmzasız, Amerika'nın Harbi, 7483, 24 S. 1336, 11 KE. 1333-1917, s. 1.
140. İmzasız, İtilâf'ın Yeni Sulh Şartları, 7483, 24 S. 1336, 11 KE. 1333-1917, s. 1.
141. İmzasız, Mütâreke ve Müsâlaha, 7496, 9 RE. 1336, 24 KE. 1333-1917, s. 1.
142. İmzasız, Harbin Sebeb-i Temâdisi, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 1.
143. İmzasız, Sulha Doğru, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 1.
144. İmzasız, Sulh ve İtilaf, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 1.
145. Mehmet Sadi, Almanya ve Harp, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 2. (Alman halkının sulhta olduğu için henüz savaşa hazır olmadığından bahsediyor.)
146. Mehmet Sadi, Emir Ali Paşa İle Mülâkat, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 1. (Paşa'nın Meydan Harekâtındaki gözlemleri üzerine yapılan bir Mülâkat.)
147. Mehmet Sadi, Türk-Alman Harp Mukaddesi, 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 2. (Alman Profesörün Türk-Alman dostluğu hakkında ki görüşlerini aktarıyor.)
148. Mehmet Sadi, Dâhiliye Nazırıyla Mülâkat, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (Dâhiliye Nazırı Talat Bey ile yapılan mülâkatın neşri.)
149. Mehmet Sadi, Bulgar-Yunan Hududunda, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (Bulgar-Yunan hududunda meydana gelen hafif taarruzdan bahsediyor.)
150. Mehmet Sadi, Adliye Nazırı İle Mülâkat, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (Alt Başlık: Muhakim-i Adliye Hakiki Islahat Projeleri.)
151. Mehmet Sadi, Polonya Krallık Merasiminde, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 2.
152. Mirliva: Von Hoff, Gençler ve Harp, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 2. (Gençlerin harple olan münasebetinden bahsediyor.)

2.3. Görsel Malzeme

2.3.1. Fotoğraflar

2.3.1.1. Savaş Fotoğrafları

1. İmzasız, Fotoğraf, 6420, 22 KE. 1330, 4 KS. 1915, s. 1. (İran'da Cihâd-ı ekber tezâhürâtını gösteren bir fotoğraf)
2. Fotoğraf, 6434, 5 Kanûni sâni 1330, 18 KS. 1915, s. 1. (Mısır yolunda gazaya giderken bir fotoğraf.)
3. Fotoğraf, 6439, 10 KS.1330, 23 KS. 1915, s. 1. (Çanakkale Boğazı'nı geçmek isterken batan Fransız gemisinin mürettebatını gösteren bir fotoğraf.)
4. Fotoğraf, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s. 1. (Bir Limanın tahtelbahirlere karşı nasıl korunduğunu gösteren bir fotoğraf.)
5. Fotoğraf, , 6453, 21 RE. 1333, 24 KS.1330, 6 Şt. 1915, s. 1. (Alman askerinin Varşova'ya doğru ilerlemesini gösteren bir fotoğraf.)
6. İmzasız, Fotoğraf, 6424, 2 RE. 1333, 4 Şt. 1330, 17 Şt. 1915, s. 1. (Süveyş Kanalı Civârında mücahidin erbabın İngilizlere hücumu.)
7. İmzasız, Fotoğraf, 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1. (Karpatlar'da Alman Topları.)
8. İmzasız, Fotoğraf, 6474, 12 RE. 1333, 14 Şt. 1330, 27 Şt. 1915, s. 1. (Ruslara karşı cihâda giden İran'ı gösteren bir fotoğraf.)
9. İmzasız, Fotoğraf, 6495, 3 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 1. (Afrika zırhlısı.)
10. İmzasız, Fotoğraf, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s. 1. (Gulova zırhlısı.)
11. İmzasız, Fotoğraf, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s. 1. (Mısır hududunda Osmanlı mitralyözünü bir düşman teyyaresine ateş ediyor.)
12. İmzasız, Fotoğraf, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s. 1. (Mısır'a doğru hareket eden Osmanlı ordusunda bir bataryanın serha mevki.)
13. İmzasız, Fotoğraf, 6534, 13 CA. 1333, 15 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s. 1. (Obüsler tarafından hasara uğratılan askerî mevziler.)
14. İmzasız, Fotoğraf, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s. 1. (Denizde ki bir düşman tayyaresine denizde ki Alman tahtelbahirinin ateş edişi.)
15. İmzasız, Gemlik Sırttır, Fotoğraf, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s. 1. (Zırhlılar himayesi altında İngilizlerin Çanakkale'de karaya asker İhrâcı.)
16. İmzasız, Kemik Serttir, Fotoğraf, 6566, 16 R. 1333, 17 Ms. 1331, 30 Ms. 1915, s. 1. (Topların sallardan karaya İhrâcı.)

17. İmzasız, Fotoğraf, 6567, 17 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 1. (İngiliz Zırhlısının Çanakkale’de köprü üzerinde dizilmiş mermileri.)
18. İmzasız, Fotoğraf, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 1. (Elde edilen esir mecmû 6,183,000.)
19. İmzasız, Fotoğraf, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 1. (Fransız saldırısına karşı, Almanya’nın Müdafaası.)
20. İmzasız, Fotoğraf, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1. (Almanların semalarda vakur deryada iki müthiş tahrib altının faaliyeti.)
21. İmzasız, Fotoğraf, 6716, 17 ZH. 1333, 14 TE. 1331, 27 TE. 1915, s. 1. (İtalya sahne-i harbinden bir safha.)
22. İmzasız, Fotoğraf, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (Son Alman tahtelbahirlerinden biri cism bir İngiliz nakliyesini topa tutarken.)
23. İmzasız, Fotoğraf, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 1. (Almanların gayet yüksekte bulunan teyyareleri iskat için icad ettikleri bir makinalı top icra-yı faaliyet ederken.)
24. İmzasız, Fotoğraf, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (İngilizlerden iğtinam olunan bir hicin üzerinden.)
25. İmzasız, Fotoğraf, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (İngiliz ve Hint hicin süvarileri ordumuz tarafından takip edilirken.)
26. İmzasız, Fotoğraf, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1. (Port Sait’de İngiliz bahriye cephânesi.)
27. İmzasız, Fotoğraf, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1. (Kafkaslardan birinin harp usûlü.)
28. İmzasız, Fotoğraf, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s. 1. (Karadağ’ı dört taraftan ihata ile teslim-i silaha mecbur eden kuvve-i taarruziyye.)
29. İmzasız, Harita/Fotoğraf, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS. 1331, 27 KS. 1916, s. 1. (Son defa İngilizlerin İmam Ali El-garibi ve muhtelif istikametlerde ki taarruzlarını gösterir harita ile Fırat sahilinde ki sevk Eş-şeyh mevkiinin bir manzarası.)
30. İmzasız, Fotoğraf, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s. 1. (Alman balonlarından birinin arkadan görünüşü.)
31. İmzasız, Fotoğraf, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 1. (İtalya’nın savaşa girdiği tarih, şimdiye kadar işgal ettiği yerler.)
32. İmzasız, Fotoğraf, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1. (Bomba.)

33. İmzasız, Fotoğraf, 6871, 25 CE. 1334, 17 Mt. 1332, 30 Mt. 1916, s. 1. (Selânik'te Fransız ve İngilizlerin Yeni Hatt Müdafaaları.)
34. İmzasız, Fotoğraf, 6877, 2 CA. 1334, 23 Mt. 1332, 5 Ns. 1916, s. 1. (Müvellidü'l-mâ ve hava ile dolu on sekiz küçük balondan mürekkebe olan bir Çeplin'in makta'.)
35. İmzasız, Fotoğraf, 6877, 2 CA. 1334, 23 Mt. 1332, 5 Ns. 1916, s. 1. (İki gece mukdim Almanlar tarafından tekrar bombardıman edilen Londra etrafında ki tersane havzalarına çeplinlerin evvelki taarruzlarından birini gösteren resim.)
36. İmzasız, Fotoğraf, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s. 1. (Alman, Fransız cephe-i harbi üzerinde...2 metre irtifada bir Alman teyyaresi tarafından Fransız teyyaresinin topu tutulmuş.)
37. İmzasız, Fotoğraf, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s. 1. (Faaliyetleri fevkalâde bir surette tezayid eden Alman tahtelbahirlerinden birinin arkasında ki yeni torpil kovani: Açık olan kumandan torpili tahrik eden provoke görünmektedir.)
38. İmzasız, Fotoğraf, 6890, 15 CA. 1334, 5 Ns. 1332, 18 Ns. 1916, s. 1. (Fransız askerlerinin Verdun'da şedid Alman topçusuna karşı inşa etmiş olup bombardıman başlatır başlatmaz altına açtıkları zırhlı kulübeleri.)
39. İmzasız, Fotoğraf, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1. (Düşman karârgahına bomba atılması.)
40. İmzasız, Fotoğraf, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1. (Torpillenen büyük bir gemisi suret-i garkı.)
41. İmzasız, Fotoğraf, 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1332, 31 Ms. 1916, s. 1. (Selânik'e yeni ihrac edilen Fransız toplarından.)
42. İmzasız, Fotoğraf, 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1332, 31 Ms. 1916, s. 1. (Fransızların Selânik'e ihrac ettiği müstemleke-i askeriye siper hafriyatı icra ettirilirken.)
43. İmzasız, Fotoğraf, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1. (Mecruh İngiliz toplarından biri ateş vaziyetinde.)
44. İmzasız, Fotoğraf, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 1. (Rus torpillerinden biri hal-i faaliyette.)
45. İmzasız, Fotoğraf, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (Bir düşman şehri üzerinden uçan çeplinin üzerine hücum eden teyyarelere karşı mahalifindeki mitralyöye Müdafaası.)
46. İmzasız, Fotoğraf, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 1. (Kovel ile bu mıntıkadaki hatt-ı harp.)

47. İmzasız, Fotoğraf, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1. (Mermi ve ateşle harap bir hale girerken, Mamaç Fransızların eline geçtikten sonra.)
48. İmzasız, Fotoğraf, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 1. (Mösyö Karp.)
49. İmzasız, Fotoğraf, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 1. (Mösyö Maiorescu.)
50. İmzasız, Fotoğraf, 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 1. (Ceneral Yekof.)
51. İmzasız, Fotoğraf, 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 1. (Deutschland'ın Baltimour Limanı'nda alınmış bir resmi.)
52. İmzasız, Fotoğraf, 7019, 28 Şv. 1334, 14 Ağ. 1332, 27 Ağ. 1916, s. 1. (Mösyö Hawk.)
53. İmzasız, Fotoğraf, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 1. (Sum havalisindeki düşman orduları arasında.)
54. İmzasız, Fotoğraf, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 1. (İngilizlerin hücumu ve Almanların bombalarla Müdafaası.)
55. İmzasız, Fotoğraf, 7271, 16 R. 1335, 8 Ms. 1333-1917, s. 1. (Romanya'yı müttefikleriyle birlikte, silahlarının kuvvetiyle zabtetmiş olan Kahraman Türk kıtatından bir müfreze: Hücum için siperden çıkarken.)
56. İmzasız, Fotoğraf, 7271, 16 R. 1335, 8 Ms. 1333-1917, s. 1. (Roman ülkesinin fâtilhleri: Bir Türk ve bir Alman neferi Braila'da Tuna sahilinde nöbet beklerlerken.)
57. İmzasız, Fotoğraf, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 1. (İngilizlerle Fransızların taarruzlarında kullandıkları ağır topçu kuvvetlerinden bir numune.)

2.3.1.2. Şahıs Fotoğrafları

1. İmzasız, Fotoğraf, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Emir Abdülkadir-zade Emir Ali Paşa'nın riyasetinde olarak Berlin'e muvasalat etmiş olan Heyet-i İslâmiye'nin saray imparatoru önünde alınan fotoğrafları.)
2. Fotoğraf, 6429, 31 Kânûn-ı Evvel, 1330, 13 KS. 1915, s. 1. (Rus Çarının Biraderi)
3. İmzasız, Şeyh El-Irakin, 6437, 8 KS.1330, 21 KS. 1915, s. 1. (Şeyh El Irakiye ait bir fotoğraf.)
4. İmzasız, Fotoğraf, 6440, 11 KS.1330, 24 KS. 1915, s. 1. (Bir askere ait fotoğraf.)
5. Fotoğraf, 6442, 13 KS.1330, 26 KS. 1915, s. 1. (Kadın bir binbaşına ait bir fotoğraf.)
6. Fotoğraf, 6443, 14 KS.1330, 27 KS. 1915, s. 1. (Alman imparatorunu gösteren bir fotoğraf.)
7. Fotoğraf, 6446, 14 RE. 1333, 17 KS.1330, 30 KS. 1915 s. 1. (Arakan Harbiye reisine ait bir fotoğraf.)
8. Fotoğraf, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 1. (Kafkasya'da Ruslar aleyhine kıyam eden ahaliyi gösteren bir fotoğraf.)
9. Fotoğraf, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 1. (Bir asker ve bir bürokratı gösteren fotoğraf.)
10. İmzasız, Fotoğraf, 6449, 17 RE. 1333, 20 KS.1330, 2 Şt. 1915, s. 1. (Avusturya Macristan Harbiye Nâzırı Cedidi, Almanya Harbiye Nâzırı Cedidi.)
11. Fotoğraf, 6455, 23 RE. 1333, 26 KS.1330, 8 Şt. 1915, s. 1. (Dolmabahçe Valide Cami şerifinde Bursa Mevlevi gönüllüleri.)
12. İmzasız, Fotoğraf, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1. (Ceneral Obrest Von Ancurun, Alman Piyade Cenerali Von Boluv.)
13. İmzasız, Fotoğraf, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 1. (Doktor Yek.)
14. İmzasız, Fotoğraf, 6471, 9 RE. 1333, 11 Şt. 1330, 24 Şt. 1915, s. 1. (Kayser Hazretlerinin Hafidleri: Asker oyunları ile meşgul iken.)
15. İmzasız, Fotoğraf, 6479, 17 RE. 1333, 19 Şt. 1330, 4 Mt. 1915, s. 1. (Fransız toprağında Alman zabitan ve efradı karda kızaklarla kayarak eğlenirken.)
16. İmzasız, Fotoğraf, 6481, 19 RE. 1333, 21 Şt. 1330, 6 Mt. 1915, s. 1. (Ahiren Dersaadet'e getirilen üç Fransız bahriye esirlerinin fotoğrafıdır.)
17. İmzasız, Fotoğraf, 6483, 21 RE. 1333, 23 Şt. 1330, 8 Mt. 1915, s. 1. (Ruslar muzaffer Avusturya askerini selamlarken.)

18. İmzasız, Fotoğraf, 6488, 26 RE. 1333, 28 Şt. 1330, 13 Mt. 1915, s. 1. (İran Veliiahtı Muhammet Hasan Mirza Hazretleri.)
19. İmzasız, Fotoğraf, 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 1. (Meclis-i Mebûsani birinci resi vekili Emir Mehmet Ali Paşa.)
20. İmzasız, Fotoğraf, 6505, 14 CE. 1333, 17 Mt. 1331, 30 Mt. 1915, s. 1. (Hintli Askerden Bir Kabile.)
21. İmzasız, Fotoğraf, 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 1. (Alman hasta bakıcı kadınları, şark darü'l-Harbine gitmezden evvel Rus mecruhlari ile konuşabilmek için Rusça ders alırken.)
22. İmzasız, Fotoğraf, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s. 1. (Cezayirli Emir Ali Paşa millî kıyafetleriyle.)
23. İmzasız, Fotoğraf, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s. 1. (Bir Şimendifer istasyonunda Rasime veda.)
24. İmzasız, Fotoğraf, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s. 1. (Fazıl Berki Bey.)
25. İmzasız, Fotoğraf, 6517, 26 CE. 1333, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1915, s. 1. (Hüseyin Kemal.)
26. İmzasız, Fotoğraf, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s. 1. (Memâlik-i Osmaniye'ye gelmiş olan Alman Salib-i Ahmer heyeti Toros dağlarında istirahat ederken.)
27. İmzasız, Fotoğraf, 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 1. (Mısır notasını gönderen Cemal Paşa ve askerleri.)
28. İmzasız, Fotoğraf, 6530, 9 CA. 1333, 11 Ns. 1331, 24 Ns. 1915, s. 1. (Çanakkale'de gark olan nu:15 İngiliz tahtelbahirinin İstanbul'a getirilem mürettebatı arasında ki zabitan.)
29. İmzasız, Fotoğraf, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s. 1. (Bosna jandarma mektebinden neşat eden efendiler.)
30. İmzasız, Fotoğraf, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 1. [Padişahın fotoğrafı.]
31. Kâbus-Şirkeci Şubesi, Fotoğraf, 6536, 15 CA. 1333, 17 Ns. 1331, 30 Ns. 1915, s. 1. (Dün irtihal eden şehzade Selahaddin Efendi Hazretleri.)
32. İmzasız, Fotoğraf, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 1. (Geliboludan alınıp evvelki gün şehrimize getirilen Üsera meyânında ki zabitler.)
33. İmzasız, Fotoğraf, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s. 1. (Gelibolu Alman İra'da önceki gün şehrimize getirilen bir kabile.)
34. İmzasız, Fotoğraf, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 1. (Padişan'ın Ayasofya Camisine gelişi.)

35. İmzasız, Fotoğraf, 6538, 17 CA. 1333, 19 Ns. 1331, 2 Ms. 1915, s. 1. [Açıklama silinmiş.]
36. İmzasız, Fotoğraf, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s. 1. (Talip Bey askeri kıyafetleriyle.)
37. İmzasız, Yaşamaya Azm eden Bir Millet Neler Düşünüyor?, Fotoğraf 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 1. (Tramvay vagonlarının aksamına dair fenni dersler alırken.)
38. İmzasız, Fotoğraf, 6543, 22 CA. 1333, 24 Ns. 1331, 7 Ms. 1915, s. 1. (Alman ordusunun genç bir zabiti.)
39. İmzasız, Fotoğraf, 6544, 23 CA. 1333, 25 Ns. 1331, 8 Ms. 1915, s. 1. (Almanya'nın sükût ve şevketini temine büyük çalışan simalar.)
40. İmzasız, Fotoğraf, 6548, 27 CA. 1333, 29 Ns. 1331, 12 Ms. 1915, s. 1. (Sivas'ta bulunan Rus zabıt üserasından bir grup.)
41. İmzasız, Fotoğraf, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 1. (Almanların aldıkları Müslüman esirlerinden bir grup.)
42. İmzasız, Fotoğraf, 6552, 2 R. 1333, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1915, s. 1. (Alman ordusu Erkanı Harbiye Umûmiye Reisi.)
43. İmzasız, Tebrik-i Zafer, Fotoğraf, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s. 1. (Alman vedliahtı ihraz olununan son muzafferiyetlerden dolayı orduyu tebrik ederken.)
44. İmzasız, Bir Numune-i Muhadenet, Fotoğraf, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s. 1. (Emin Bin El Reşit.)
45. Rıfat İbrahim, Tebrik-i Gaza, Arz-ı Tezimat, Fotoğraf, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 1. (Zat-ı Hazret-i Padişahı.)
46. İmzasız, Fotoğraf, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s. 1. (Avusturya komandan zabitan ve efradı dün şehrimize mavasalatla fevkalade parlak bir Sûrette istikbal olunan kahraman Nemide.)
47. İmzasız, Parlak İstaikbal Esnasında, Fotoğraf, 6561, 11 R. 1333, 12 Ms. 1331, 25 Ms. 1915, s. 1. (Enver Paşa, Yüzbaşı Konmoke, Soşon Paşa.)
48. İmzasız, Fotoğraf, 6422, 30 RE. 1333, 2 Şt. 1330, 15 Şt. 1915, s. 1. (Mevlevi Gönüllüleri Saray-ı Hümayun'a giderken.)
49. İmzasız, Fotoğraf, 6578, 27 Reecap 1333, 29 Ms. 1331, 11 Hz. 1915, s. 1. (Hazret-i Fatih.)
50. İmzasız, Fotoğraf, 6579, 28 R. 1333, 30 Ms. 1331, 12 Hz. 1915, s. 1. (Fetih ile ilgili Ayasofya önünde toplanan 15 kişilik grup.)

51. İmzasız, Fotoğraf, 6517, 7 Rm. 1333, 7 Tm. 1331, 20 Tm. 1915, s. 1. (Çanakkale Muhârebatında elde edilen üseradan birer numune.)
52. İmzasız, Fotoğraf, 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 1. (Harb-i Talim Sefinesi.)
53. İmzasız, Fotoğraf, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s. 1. (Rus Üserası'ndan Bir Kafile.),
54. İmzasız, Fotoğraf, 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 1. (Mösyö Hollfferich.)
55. İmzasız, Fotoğraf, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s. 1. (Avusturya Baş Kumandanı Arşidük Ojen, İtalya Baş Kumandanı Kadorna.)
56. İmzasız, Fotoğraf, 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1. (Üç Yunan kabine üyesinin resmi.)
57. İmzasız, Fotoğraf, 6659, 20 Şv. 1333, 18 Ağ. 1331, 31 Ağ. 1915, s. 1. (Lehistan'ın yeni valisi.)
58. İmzasız, Fotoğraf, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s. 1. (Amerika Reis-i Cumhuriyet Wilson.)
59. İmzasız, Fotoğraf, 6682, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 1. (Ahiren gark ettiğimiz İngiliz tahtelbahirlerinin esir alınan mürettebatı.)
60. İmzasız, Fotoğraf, 6682, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 1. (Bulgar Başvekili Mösyö Radoslavof.)
61. İmzasız, Fotoğraf, 6685, 17 ZK. 1333, 13 Ey. 1331, 26 Ey. 1915, s. 1. (Bulgar veliahtı Prens Boris.)
62. İmzasız, Fotoğraf, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Alman Mâliye Nâzırı Doktor Hollferih.)
63. İmzasız, Fotoğraf, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 1. (Ceneral Von Huhunburn.)
64. İmzasız, Fotoğraf, 6690, 22 ZK. 1333, 18 Ey. 1331, 1 TE. 1915, s. 1. (Ceneral Von Linisingen.)
65. İmzasız, Fotoğraf, 6692, 24 ZK. 1333, 20 Ey. 1331, 3 TE. 1915, s. 1. (Hindeneburg'un heykeli.)
66. İmzasız, Fotoğraf, 6693, 25 ZK. 1333, 21 Ey. 1331, 4 TE. 1915, s. 1. (Nikolay, Revsky, Alkisef.)
67. İmzasız, Fotoğraf, 6694, 26 ZK. 1333, 22 Ey. 1331, 5 TE. 1015, s. 1. (Bavyera Veliahtı Prens Ropereht.)

68. İmzasız, Fotoğraf, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 1. (Yunan Başvekili Venizelos.)
69. İmzasız, Fotoğraf, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 1. (Fransız Baş Kumandanı Jofer.)
70. İmzasız, Fotoğraf, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1. (İngiliz Kumandanı Ceneral Hamilton.)
71. İmzasız, Fotoğraf, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1. (Yeni Yunan Başvekili Mösyö James.)
72. İmzasız, Fotoğraf, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1. (Sırp ordusu kumandanı veliahtı Prens Alexandr.)
73. İmzasız, Fotoğraf, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s. 1. (Avusturya-Macaristan Harbiye Nâzırı Şövalye Von Krubatin.)
74. İmzasız, Fotoğraf, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1. (Saray Kralı.)
75. İmzasız, Fotoğraf, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1. (Şark Darülharinden Hindeneburg garvepine mensup Alman Kumandanı Ceneral Fon Belov.)
76. İmzasız, Fotoğraf, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 1. (Sırbistan'a ilan-ı harp eden Kral Ferdinand.)
77. İmzasız, Fotoğraf, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 1. (Erkan-ı Harbiye maiyetine tayin edilen Veliht Boris.)
78. İmzasız, Fotoğraf, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 1. (Napolyon Bonapart.)
79. İmzasız, Fotoğraf, 6713, 15 ZH. 1333, 11 TE. 1331, 24 TE. 1915, s. 1. (Sazanof, Soninov.)
80. İmzasız, Fotoğraf, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Sırp Başvekili Pasiç.)
81. İmzasız, Fotoğraf, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Arşidük Frederick.)
82. İmzasız, Fotoğraf, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Yeni Hariciye Nâzırımız Galip Beyefendi.)
83. İmzasız, Fotoğraf, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 1. (Bulgar Kumandanı Buyaciyeh.)
84. İmzasız, Fotoğraf, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 1. (Bahriye Nezâreti ve dördüncü ordu kumandanı Cemal Paşa Hazretleri.)

85. İmzasız, Fotoğraf, 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s. 1. (Baş Kumandan vekili ve Harbiye Nâzırı Enver Paşa.)
86. İmzasız, Fotoğraf, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (Rus Başvekili Gurmikin.)
87. İmzasız, Fotoğraf, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (Lord Kitchener.)
88. İmzasız, Fotoğraf, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (Sabık İtalyan Nâzırından Civolti.)
89. İmzasız, Fotoğraf, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (Ceneral Monrö.)
90. İmzasız, Fotoğraf, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (Hindeneburg.)
91. İmzasız, Fotoğraf, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (Lodendorf.)
92. İmzasız, Fotoğraf, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (Başvekâlet ünvanıyla mevkî-i iktidarda ikâ elden Gurremikin.)
93. İmzasız, Fotoğraf, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 1. (İngiliz Kralı Beşinci Corc.)
94. İmzasız, Fotoğraf, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (Yeni Fransız Reisi Vekili Briyan.)
95. İmzasız, Fotoğraf, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Karadağ Kralı Nikita.)
96. İmzasız, Fotoğraf, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Kralın tekliifne rağmen istifasında ısrar eden Yunan başvekili Jaymes.)
97. İmzasız, Fotoğraf, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (Yeni Fransız Hariciye Nâzırı Ceneral Galiyanı.)
98. İmzasız, Fotoğraf, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan'a muavenet için gönderilen Fransız ve İngiliz kıtatı kumandanı Ceneral Saray.)
99. İmzasız, Fotoğraf, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 1. (Bulgar Harbiye Nâzırı Ceneral Naydanof.)
100. İmzasız, Fotoğraf, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 1. (Bulgar Erkan-ı Harbiye Reisi Ceneral Şustof.)
101. İmzasız, Fotoğraf, 6733, 5 Mh. 1334, 31 TE. 1331, 13 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan zaferini vücuda getirenlerden Bulgar Başkumandanı.)
102. İmzasız, Fotoğraf, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1. (İngiltere ile Fransa'nın şark kuvası kumandanlığına tayini rivayet edilen lord Kitchener.)
103. İmzasız, Fotoğraf, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (Tahtelbahirler Muhârebetini vücuda getirenlerden Alman filo kumandanı Fevn Hiper.)

104. İmzasız, Fotoğraf, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Mâliye Nâzırlığından, Harbiye Nâzırlığına geçen Loyd Corch.)
105. İmzasız, Fotoğraf, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (İki buçuk milyon esirden biri.)
106. İmzasız, Fotoğraf, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1. (Hal-i hazırda İran mukadderatını idare eden Mustafa El-Memâlik.)
107. İmzasız, Fotoğraf, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1. (İkinci Nikola.)
108. İmzasız, Fotoğraf, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 1. (Ordusu tamamen ihata edilen Sırb Prens Alexandr ile Presn Jorej.)
109. İmzasız, Fotoğraf, 6747, 19 Mh. 1334, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1. (Sırların Baş Kumandanı Potenik, Karadağlıların Baş Kumandanı Beçir.)
110. İmzasız, Fotoğraf, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 1. (Alman efrad-ı kralı bir günde siper hattında.)
111. İmzasız, Fotoğraf, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 1. (Sırp Kralı Petro'nun acz-i münteşir resimlerinden biri.)
112. İmzasız, Fotoğraf, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Avusturya İmparatoru Fransuva Jozef hazretleri, Almanya İmparatoru Wilhelm hazretleri, Avusturya Velihtı Şarl Fransuva Jozef.)
113. İmzasız, Fotoğraf, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Şonbuurn Sara İmparatorisi.)
114. İmzasız, Fotoğraf, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 1. (Ceneral Von Mackenzie.)
115. İmzasız, Fotoğraf, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 1. (Avusturya Cenerali Koves.)
116. İmzasız, Fotoğraf, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 1. (Bulgar Cenerali Boyaciyaf.)
117. İmzasız, Fotoğraf, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 1. (Sırp ordusunun perişan bir halde Arnavutluk'a kaçabilen bir kısım kuvvetini ne Sûretle karşılayacakları henüz malum olmayan Arnavutluk'tan birkaçı.)
118. İmzasız, Fotoğraf, 6755, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915 s. 1. (Bir Alman teyyaresi, bir Fransız teyyaresine ateş ederken.)
119. İmzasız, Fotoğraf, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Kapudan Herisiğ.)

120. İmzasız, Fotoğraf, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 1. (Son Büyük Balkan sefirinin galip ve mağlup kumandanlarından anef ve Kotinşef.)
121. İmzasız, Fotoğraf, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 1. (Sırp cenerallerinden Meysih mayet zabitleri ile.)
122. İmzasız, Fotoğraf, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Almanya'nın yeni sefiri Kont Wolf Meternic.)
123. İmzasız, Fotoğraf, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Reichstag'daki Beyânât-ı mühimesi dünkü ve bugünkü nüshalara derc olunan Alman başvekili Fevn BatmanHollveg.)
124. İmzasız, Fotoğraf, 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 1. (Hata-yi Irak'ta müttemkin arb kabilelerinden birine ait birkaç sima.)
125. İmzasız, Fotoğraf, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1. (Ceneral Saray.)
126. İmzasız, Fotoğraf, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 1. (Cenûbi garbiye doğru ricat etmekte olan Karadağ ordusundan iki nefer.)
127. İmzasız, Fotoğraf, 6772, 14 S. 1334, 9 KE. 1331, 22 KE. 1915, s. 1. (Sırplarla uyuştuktan sonra Kral Petro'yu misafir kabul eden Esad Paşa.)
128. İmzasız, Fotoğraf, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 1. (Bulgar Cenerali Buyaciyef.)
129. İmzasız, Fotoğraf, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 1. (Ceneral Fevn Aynam.)
130. İmzasız, Fotoğraf, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 1. (Ceneral Revsky.)
131. İmzasız, Fotoğraf, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Selânik'e İhrâc edilen İngiliz kıtat-ı askeriyesi yeni kumandanı Ceneral Mahun.)
132. İmzasız, Fotoğraf, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (Yunan Başvekili Sukolidis.)
133. İmzasız, Fotoğraf, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (Avusturya Hariciye Nâzırı Barön Buryan.)
134. İmzasız, Fotoğraf, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (Amerika Hâriciye Nâzır Lansinig.)
135. İmzasız, Fotoğraf, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 1. (Feld Mareşal Von Mackenzie.)
136. İmzasız, Fotoğraf, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 1. (Ceneral Kurpatkin.)
137. İmzasız, Fotoğraf, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 1. (Lord Kitchener.)

138. İmzasız, Fotoğraf, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1. (Yeni İran kabinesini teşkile memûr eylediği bildirilen Prens Fermanferma.)
139. İmzasız, Fotoğraf, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 1. (Loyd Corch.)
140. İmzasız, Fotoğraf, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 1. (Lord Derbi.)
141. İmzasız, Fotoğraf, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1. (Ceneral Paflançer Baltın.)
142. İmzasız, Fotoğraf, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (Çin İmparatoru Yuan Şaikay.)
143. İmzasız, Fotoğraf, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Avusturya Cenerali Arşidük Jozef Ferdinand.)
144. İmzasız, Fotoğraf, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Bavyera Cenerali Kont Boosted.)
145. İmzasız, Fotoğraf, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Avusturya Cenerali Bohum Nermolli.)
146. İmzasız, Fotoğraf, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 1. (Emir Haşmet.)
147. İmzasız, Fotoğraf, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (İmhası kuvve-i feribeye gelen Karadağ ordusundan bir nefer.)
148. İmzasız, Fotoğraf, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 1. (Bugün artık başka memnuniyetlere iltica mecbur olan Karadağ Kralı Nikita Mukedma Çitine ‘de dolaşırken.)
149. İmzasız, Fotoğraf, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Karadağlılar makhur ve perişan ricat ederken.)
150. İmzasız, Fotoğraf, 6798, 11 RE. 1334, 4 KS. 1331, 17 KS. 1916, s. 1. (Von Kures.)
151. İmzasız, Fotoğraf, 6801, 14 RE. 1334, 7 KS. 1331, 20 KS. 1916, s. 1. (Kostantin.)
152. İmzasız, Fotoğraf, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (Sabık Belçika’nın Kralı Alber, Sabık Sırbistan’ın Kralı Piyer, Karadağ Kralı Nikita.)
153. İmzasız, Fotoğraf, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 1. (İtalya ordusunun Harbiye Nazırı Jopelli, Baş Kumandan Kadorna.)
154. İmzasız, Fotoğraf, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 1. (Salandra.)
155. İmzasız, Fotoğraf, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 1. (İtalya Hariciye Nazırı ....)
156. İmzasız, Fotoğraf, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS. 1331, 26 KS. 1916, s. 1. (Arnavutluk haritasıyla Arnavutluk’un mesahe-i sultanıyesi mikdar nüfusu ve Arnavutluk kabailinin en tafzi bulunan merditalilerinden iki sima.)

157. İmzasız, Fotoğraf, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 1. (Sabık Karadağ ordusunun Başkumandanı olup bu defa terk-i silah mukavelenâmesini imzalamış olan Ceneral Besir.)
158. İmzasız, Fotoğraf, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s. 1. (Kayser Wilhelm Hazretleri.)
159. İmzasız, Fotoğraf, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 1. (Merhum ve mağfur veliaht Sultaniyet Yusuf İzzeddin Efendi hazretleri.)
160. İmzasız, Fotoğraf, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s. 1. (Harb-i Umûmînin başlıca mensuplarından Reis-i Cumhur'u Puvankara.)
161. İmzasız, Fotoğraf, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1. (Selânik'e ihrac edilen Fransız kıtaat-ı Askeriyesinden bir kısmı.)
162. İmzasız, Fotoğraf, 6821, 5 RE. 1334, 27 Kânûni sâni 1331, 9 Şt. 1916 s. 1. (Bulgar Başveklili Mösyö Radoslavof.)
163. İmzasız, Fotoğraf, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (İmparator Wilhelm ile Kral Ferdinand'ın Niş'te Bulgar askerî önünden geçerken...)
164. İmzasız, Fotoğraf, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Fransız başvekili Briyan.)
165. İmzasız, Fotoğraf, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1. (Sahrada Osmanlı Müfrezesi.)
166. İmzasız, Fotoğraf, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Alman Başvekili Fevn Batman Hollweg.)
167. İmzasız, Fotoğraf, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Amerika Harbiye Nazırı Lansiniğ.)
168. İmzasız, Fotoğraf, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Kont Çeplin.)
169. İmzasız, Fotoğraf, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s. 1. (Fevn Tiriyeç.)
170. İmzasız, Fotoğraf, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1. (Şehit Salih Efendi Bin Osman.)
171. İmzasız, Fotoğraf, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (Yunan Başvekili Sokoludis.)
172. İmzasız, Fotoğraf, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (Fransa Cenerali Saray.)
173. İmzasız, Fotoğraf, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 1. (Rusların Cenubi Galiçya'da taarruzlarını tevcih edecekleri Avusturya cephesi kumandanı Ceneral Pflanzler Baltin.)

174. İmzasız, Fotoğraf, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 1. (Besarabya'daki Rus ordusu kumandanı olup son Rus taarruzunu idare eden Ceneral Yovanof.)
175. İmzasız, Fotoğraf, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1. (Avusturya-Macaristan kuvve-i Umûmiye-i bahriyesi baş amirali Arşidük Şarl Stefan.)
176. İmzasız, Fotoğraf, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1. (Alman Maliye Nazırı Karl Hollfferich.)
177. İmzasız, Fotoğraf, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1. (İngiliz Başvekili Askot.)
178. İmzasız, Fotoğraf, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1. (Yeni Tus Başvekili Stormer.)
179. İmzasız, Fotoğraf, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 1. (Prens Wilhelm.)
180. İmzasız, Fotoğraf, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 1. (Prens David İşkodra'da.)
181. İmzasız, Fotoğraf, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 1. (Alman Sefine-i Harbiyesinin Kumandanı Nikolas Döhnaşlorin.)
182. İmzasız, Fotoğraf, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1. (İngiliz Erkân-ı Harbiyesi'ne atanan Sir Roberts.)
183. İmzasız, Fotoğraf, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1. (Mösyö Wilson.)
184. İmzasız, Fotoğraf, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 1. (Şimdiye kadar Fransız ve İngilizlerden dokuz teyyare ıskat eden genç Alman teyyarecisi Mülazım İmmelmann.)
185. İmzasız, Fotoğraf, 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 1. (Meşhur Romanya ricalinden ve siyasilereinden Mösyö Karib.)
186. İmzasız, Fotoğraf, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 1. (Lord Robert Cecil.)
187. İmzasız, Fotoğraf, 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 1. (Amerika'nın Berlin sefiri Sir James.)
188. İmzasız, Fotoğraf, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 1. (Ceneral Po.)
189. İmzasız, Fotoğraf, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 1. (Romanya Kralı Carol.)
190. İmzasız, Fotoğraf, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 1. (İtalya Hariciye Nazırı Sonino.)
191. İmzasız, Fotoğraf, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 1. (İstifa eden Amerika Harbiye Nazırı Garrison.)

192. İmzasız, Fotoğraf, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s. 1. (Garrison'un yerine Harbiye Nezaretine tayin olduğu bildirilen Ketal.)
193. İmzasız, Fotoğraf, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s. 1. (Fransız Erkan-ı Harp Reisliğine yeni tayin olunan Ceneral Kastelno.)
194. İmzasız, Fotoğraf, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s. 1. (Ceneral Saray.)
195. İmzasız, Fotoğraf, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 1. (Avusturya Filosu Kumandanı Amiral Anton Chavez.)
196. İmzasız, Fotoğraf, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 1. (Mülazım Boelcke.)
197. İmzasız, Fotoğraf, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 1. (Ceneral Rok.)
198. İmzasız, Fotoğraf, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s. 1. (Feld Mareşal Von Mackenzie.)
199. İmzasız, Fotoğraf, 6867, 21 CE. 1334, 13 Mt. 1332, 26 Mt. 1916, s. 1. (Prens Aytel Frederick.)
200. İmzasız, Fotoğraf, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s. 1. (Silyanov.)
201. Karakaş, Fotoğraf, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s. 1. (Feld Mareşal Von Mackenzie'in bi'l-hassa Kuruçeşme ziyafetinde fevkâlade muzahir takdiri olan muhtahane takımı askerî müzesi önünde büyük Alman ceneralini istikbali esnasında.)
202. İmzasız, Fotoğraf, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s. 1. (Ceneral Hezler.)
203. İmzasız, Fotoğraf, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s. 1. (Feld Mareşal Hindeneburg.)
204. İmzasız, Fotoğraf, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s. 1. (Hindeneburg'un gençlik resmi.)
205. İmzasız, Fotoğraf, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s. 1. (Verdun Önünde: Alman Velihtı sağda teyyarecilerinden birinin raporunu dinlerken.)
206. İmzasız, Fotoğraf, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 1. (Prens Cecil.)
207. İmzasız, Fotoğraf, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 1. (Amiral Von Kapelle.)
208. İmzasız, Fotoğraf, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s. 1. (Von Usedom Paşa.)
209. İmzasız, Fotoğraf, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 1. (Yüzbaşı Bodekki.)
210. İmzasız, Fotoğraf, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 1. (Portekiz Reis-i Cumhuru Bernardino Machado.)

211. İmzasız, Fotoğraf, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 1. (Flemenk Kraliçesi Wilhelmine.)
212. İmzasız, Fotoğraf, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 1. (Kraliçe Millî Elbisesiyle.)
213. İmzasız, Fotoğraf, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 1. (Miralay Havz.)
214. İmzasız, Fotoğraf, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 1. (Kont Çeplin.)
215. İmzasız, Fotoğraf, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 1. (Deny Koşen)
216. İmzasız, Fotoğraf, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 1. (Ceneral Capelli.)
217. İmzasız, Fotoğraf, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 1. (Paris Konferansını teşkil eden siyasiye ve askeriye bir arada resimleri.)
218. İmzasız, Fotoğraf, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1332, 11 Ns. 1916, s. 1. (Karadağ prensi Mirko.)
219. İmzasız, Fotoğraf, 6884, 9 CA. 1334, 30 Mt. 1332, 12 Ns. 1916, s. 1. (Ceneral Jofer.)
220. İmzasız, Fotoğraf, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1. (Romanya'nın İtilaf tarafından fedar siyasiyesinden olup dünkü telgraflardan birinde Berlin'e gideceği haber verilen Takeyonsku.)
221. İmzasız, Fotoğraf, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1. (İttifak-ı Murabba taraftarı ricalinden Karp.)
222. İmzasız, Fotoğraf, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1. (Pemberton Bellini.)
223. İmzasız, Fotoğraf, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s. 1. (Baltık Rus filosu kumandanı Canen.)
224. İmzasız, Fotoğraf, 6890, 15 CA. 1334, 5 Ns. 1332, 18 Ns. 1916, s. 1. (Rusya'nın sabık Erkân-ı Harp reisi ve bir vakitlerde Varşova kumandanı olan Jelinsky.)
225. İmzasız, Fotoğraf, 6892, 17 CA. 1334, 7 Ns. 1332, 20 Ns. 1916, s. 1. Doemon istihkâmını şayan-ı hayret bir şecaatle zabt eden Alman Brandenburg alaylarının medanı Piyade Cenerali Lohov.)
226. İmzasız, Fotoğraf, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s. 1. (Romanya Başvekili Bratyano.)
227. İmzasız, Fotoğraf, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s. 1. (Townshend.)
228. İmzasız, Fotoğraf, 6894, 19 CA. 1334, 9 Ns. 1332, 22 Ns. 1916, s. 1. (Alman Velihtı Wilhelm.)

229. İmzasız, Fotoğraf, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1. (Amerika notasına vereceği cevaba herkesin sabırsızlıkla intizar etmekte olduğu Alman Hariciye Nazırı Von Yakov.)
230. İmzasız, Fotoğraf, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1. (Kont Bernsdorf.)
231. İmzasız, Fotoğraf, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1. (Dâhi şair Abdülhak Hamid Bey hücreten mesaisinde.)
232. İmzasız, Fotoğraf, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 1. (Alman ordusuna karşı Fransız harât-ı askeriyesini idare eden Basiliç'e Fransız Kumandanları: Ceneral Rok, Ceneral Kastelli, Ceneral Peter.)
233. İmzasız, Fotoğraf, 6902, 27 CA. 1334, 17 Ns. 1334, 20 Ns. 1916, s. 1. (Von Der Goltz Paşa.)
234. İmzasız, Fotoğraf, 6902, 27 CA. 1334, 17 Ns. 1334, 20 Ns. 1916, s. 1. (Ceneral Townshend.)
235. İmzasız, Fotoğraf, 6903, 28 CA. 1334, 18 Ns. 1332, 1 Ms. 1916, s. 1. (Halil Paşa, Ceneral Townshend, Ceneral Persleyck.)
236. İmzasız, Fotoğraf, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Mösyö Kostantin Hacı Kalçef.)
237. İmzasız, Fotoğraf, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Hintli süvarî kıtaatı çölde.)
238. İmzasız, Fotoğraf, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Lord Kitchener.)
239. İmzasız, Fotoğraf, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Maksvel.)
240. İmzasız, Fotoğraf, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Kral Kostantin, Vekil Skolidis.)
241. İmzasız, Fotoğraf, 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 1. (İngiliz Başvekili Askıt.)
242. İmzasız, Fotoğraf, 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 1. (Ceneral Von Beseler.)
243. İmzasız, Fotoğraf, 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 1. (Ziraat ve Ticaret Nazırı Ahmet Nesimi Bey Efendi.)
244. İmzasız, Fotoğraf, 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 1. (Feld Mreşal Von Mackenzie.)
245. İmzasız, Fotoğraf, 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 1. (Feld Mareşal Arşidük Frederick.)

246. İmzasız, Fotoğraf, 6909, 4 R. 1334, 24 Ns. 1332, 7 Ms. 1916, s. 2. (Alman Hariciye Nazırı Von Yakov.)
247. İmzasız, Fotoğraf, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1. (Genç Dernekleri teşkilâtına memûren Almanya'dan celb ve müfettiş-i umûmî tayin edilen miralayı Von Hof Bey'le İstanbul mekatib ve kafiyesinden Cihangir Rüşdiyesi muallim ve talebesinin tatbikat-ı esnasında alınan resimleri.)
248. İmzasız, Fotoğraf, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 2. (Ceneral Şutov.)
249. İmzasız, Fotoğraf, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1. (Kâzım Efendi Hazretleri.)
250. İmzasız, Fotoğraf, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1. (Karadağ Kralı Nikita Lion'da yemi gezintilerinden birini icra ederken.)
251. İmzasız, Fotoğraf, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1. (İbrahim Bey Efendi Hazretleri.)
252. İmzasız, Fotoğraf, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1. (Ceneral Petain.)
253. İmzasız, Fotoğraf, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 1. (Edward Carson.)
254. İmzasız, Fotoğraf, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 1. (Verdun'daki ordunun kumandanı olan Karun prens Wilhelm ve Prens August karargâhlarında.)
255. İmzasız, Fotoğraf, 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 1. (Yunan ordusunun bazıları, asker nakliyatı önünde.)
256. İmzasız, Fotoğraf, 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 1. (Verdun'da Fransız Neferi.)
257. İmzasız, Fotoğraf, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 1. (Ali Rıza Efendi, Perovınzer Efendi.)
258. İmzasız, Fotoğraf, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 1. (Dâhiliye Nezareti Celilesi Müsteşarlığına tayin buyurulan İsmail Canpolat Beyefendi.)
259. İmzasız, Fotoğraf, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 1. (Şehreminine ve İstanbul Vali vekâletine tayin buyurulan Bedri Beyefendi.)
260. İmzasız, Fotoğraf, 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 1. (Emniyet Umûmiye Müdüriyetine tayin buyurulan Aziz Beyefendi)
261. İmzasız, Fotoğraf, 6920, 15 R. 1334, 5 Ms. 1332, 18 Ms. 1916, s. 1. (Pasiç.)
262. İmzasız, Fotoğraf, 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 1. [Herve.]
263. İmzasız, Fotoğraf, 6922, 17 R. 1334, 7 Ms. 1332, 20 Ms. 1916, s. 1. (Abdurrahman Şeref Beyefendi.)

264. İmzasız, Fotoğraf, 6922, 17 R. 1334, 7 Ms. 1332, 20 Ms. 1916, s. 1. (Lehistan'ın merkezi olan Varşova'da Almanlar tarafından teşkil edilen tababet konferansına hükümet mesaiye namına iştirak eden heyet-i atebe.)
265. İmzasız, Fotoğraf, 6924, 19 R. 1334, 9 Ms. 1332, 22 Ms. 1916, s. 1. (Wilson.)
266. İmzasız, Fotoğraf, 6925, 20 R. 1334, 10 Ms. 1332, 23 Ms. 1916, s. 1. (İtalya Kralı Vittorio Emanuele, İtalya Başkumandanı Cadorna, Arşidük Şarl Jozef, Arşidük Ojen, Ceneral Vorm.)
267. İmzasız, Fotoğraf, 6926, 21 R. 1334, 11 Ms. 1332, 24 Ms. 1916, s. 1. (Rusların Ahiren Alan işgalinde bulunan Galiçya'nın küçük bir kısmına aid şehirlerden Tarnopol'a azimet ettiği bildirilen Rus Çarının (ortada ki) cephe-i harpte Rus askerleri arasında alınmış resmi.)
268. İmzasız, Fotoğraf, 6926, 21 R. 1334, 11 Ms. 1332, 24 Ms. 1916, s. 1. (Grandik Nikolay, Ceneral Po.)
269. İmzasız, Fotoğraf, 6927, 22 R. 1334, 12 Ms. 1332, 25 Ms. 1916, s. 1. (Papa, İspanya Kralı AlVons.)
270. İmzasız, Fotoğraf, 6927, 22 R. 1334, 12 Ms. 1332, 25 Ms. 1916, s. 1. (Orkestra Reisi: Mösyö Lapidir, Berlin Tiyatro San'atkârlarından Mösyö Karl Caleving, Almanya'nın büyük sadâ san'atkârlarından Matmazel Lavesner meşhur Ayda operasında alınan resmi.)
271. İmzasız, Fotoğraf, 6928, 23 R. 1334, 13 Ms. 1332, 26 Ms. 1916, s. 1. (Berlin'e giden heyet reisi: Hüseyin Cahit Bey, heyet-i mebûsândan: Salih Bey, Emir Şevki Bey, Seyyid Bey.)
272. İmzasız, Fotoğraf, 6928, 23 R. 1334, 13 Ms. 1332, 26 Ms. 1916, s. 1. (Arşidük Şarl Fransua Jozef.)
273. İmzasız, Fotoğraf, 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 1. (Avusturya-Macaristan ordusunun taarruz ettiği Tirol mıntıkasında müşkülât-ı araziye.)
274. İmzasız, Fotoğraf, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 1. (Berlin Sefirimiz Hakkı Paşa.)
275. İmzasız, Fotoğraf, 6931, 26 R. 1334, 16 Ms. 1332, 29 Ms. 1916, s. 1. (Fransa Harbiye Nazırı Sabık Galiyeni.)
276. İmzasız, Fotoğraf, 6932, 27 R. 1334, 17 Ms. 1332, 30 Ms. 1916, s. 1. (Ceneral Boroovic.)
277. İmzasız, Fotoğraf, 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1332, 31 Ms. 1916, s. 1. Ceneral Todorov.)

278. İmzasız, Fotoğraf, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1. (Ceneral Von Falkenhayn.)
279. İmzasız, Fotoğraf, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1. (Arşidük Fredirik.)
280. İmzasız, Fotoğraf, 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1332, 3 Hz. 1916, s. 1. (Almanya'nın yeni Bahriye Nazırı Amiral Von Capelle.)
281. İmzasız, Fotoğraf, 6938, 4 Şb. 1334, 23 Ms. 1332, 5 Hz. 1916, s. 1. (Vice Amiral Hyper.)
282. İmzasız, Fotoğraf, 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 1. (İngilizlerin cebr ve zor ile hatt-ı harbe soktukları kafileden.)
283. İmzasız, Fotoğraf, 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 1. (Ceneral Douglas Haig.)
284. İmzasız, Fotoğraf, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 1. (Şükrü Paşa.)
285. İmzasız, Fotoğraf, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 1. (İngiliz Harp Donanmasını kumanda etmiş olan Amiral Chellikov.)
286. İmzasız, Fotoğraf, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 1. (Lord Balfour.)
287. İmzasız, Fotoğraf, 6941, 7 Şb. 1334, 26 Ms. 1332, 8 Hz. 1916, s. 1. (Lord Kitchener.)
288. İmzasız, Fotoğraf, 6941, 7 Şb. 1334, 26 Ms. 1332, 8 Hz. 1916, s. 1. (Amiral Von Capelle, Amiral Von Tirpitz.)
289. İmzasız, Fotoğraf, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 1. (Ceneral Modra cephe-i harpte.)
290. İmzasız, Fotoğraf, 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1332, 10 Hz. 1916, s. 1. (Fransız Başvekili Biriyan.)
291. İmzasız, Fotoğraf, 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1332, 10 Hz. 1916, s. 1. (Rusların bayağı bir nümayiş maksadıyla Marsilya'ya çıkardıkları askerlerden.)
292. İmzasız, Fotoğraf, 6944, 10 Şb. 1334, 29 Ms. 1332, 11 Hz. 1916, s. 1. (Fatih Sultan Mehmet.)
293. İmzasız, Fotoğraf, 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 1. (Ceneral Saray.)
294. İmzasız, Fotoğraf, 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 1. (Salandra, Sonino.)
295. İmzasız, Fotoğraf, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 1. (Ceneral Petain ile Erkân-ı Harbiyesi.)
296. İmzasız, Fotoğraf, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 1. (Lonra'daki Şurayı Harp'te bulunan İngilizler: İngiliz Başvekili Askıt, İngiliz Erkân-ı Harbiye Reisi Ropertson, İngiliz Bahriye Nazırı Balfour, İngiliz Mühimmat Nazırı Loyd Corch.)

297. İmzasız, Fotoğraf, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 1. (Londra'daki Şuray-ı Harp'te bulunan Fransızlar: Fransız Başvekili Briyan, Fransız Generallerinden Rok, Fransız Başkumandanı Jofer, Sabık Fransız nazırlarından Deny Koşen.)
298. İmzasız, Fotoğraf, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1332, 14 Hz. 1916, s. 1. (Alman Cenerallerinden Bothmer.)
299. İmzasız, Fotoğraf, 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 1. (Darüleytâm müdürü İsmail Mahir Efendi.)
300. İmzasız, Fotoğraf, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 1. (Fatih Sultan Mehmet Han Sâni Hazretlerinin küçük, bedin, necl-i necibi ve Fatih asr-ı edebiyesinin güzîde bir şairi olan Şehzâde Cem.)
301. İmzasız, Fotoğraf, 6950, 16 Şb. 1334, 4 Hz. 1332, 17 Hz. 1916, s. 1. (İhtifâl-i millî mürettibi olup dün Fatih Camî-i Şerif'i pişegâhında irad-ı nutuk eden Ziya Bey.)
302. İmzasız, Fotoğraf, 6950, 16 Şb. 1334, 4 Hz. 1332, 17 Hz. 1916, s. 1. (Asker müzesi müdürü olup dün Fatih Camî-i Şerif pişgâhında irad-ı nutuk eden Muhtar Paşa.)
303. İmzasız, Fotoğraf, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 1. (Arşidük Frederick.)
304. İmzasız, Fotoğraf, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 1. (Ceneral Brusilov.)
305. İmzasız, Fotoğraf, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 1. (Dublin şehrinin büyük caddesine bir nazar.)
306. İmzasız, Fotoğraf, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 1. (İngilizlerin idam ettiği James Conveli.)
307. İmzasız, Fotoğraf, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 1. (Ceneral Maxwell.)
308. İmzasız, Fotoğraf, 6951, 17 Şb. 1334, 5 Hz. 1332, 18 Hz. 1916, s. 1. (Kontes Markieviç.)
309. İmzasız, Fotoğraf, 6952, 18 Şb. 1334, 6 Hz. 1332, 19 Hz. 1916, s. 1. (Kiel.)
310. İmzasız, Fotoğraf, 6952, 18 Şb. 1334, 6 Hz. 1332, 19 Hz. 1916, s. 1. (Kayser Wilhelm Hazretleri büyük üniformasıyla.)
311. İmzasız, Fotoğraf, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 1. (Yukarıda ki Resim- Bir torpido torpilinin denize garkından evvelki hali. Aşağıda ki Resim- Torpidonun istikametini tayin eden alnın başında.)
312. İmzasız, Fotoğraf, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 1. (Yunan Dâhiliye Nazırı Gunaris.)
313. İmzasız, Fotoğraf, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 1. (Ceneral Von Moltke.)

314. İmzasız, Fotoğraf, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 1. (Alman Kumandanı Linsingen.)
315. İmzasız, Fotoğraf, 6953, 19 Şb. 1334, 7 Hz. 1332, 20 Hz. 1916, s. 1. (Ceneral Kuropatkin.)
316. İmzasız, Fotoğraf, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 1. (Amiral Thanen.)
317. İmzasız, Fotoğraf, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 1. (Amiral Celko.)
318. İmzasız, Fotoğraf, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 1. (Corc Dremyon)
319. İmzasız, Fotoğraf, 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 1. (Yunan Başvekili James.)
320. İmzasız, Fotoğraf, 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 1. (Sabık Yunan Başvekili Sokolidis.)
321. İmzasız, Fotoğraf, 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 1. (Prens Pold De Bavyera.)
322. İmzasız, Fotoğraf, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 1. (Mütevaffâ müşir Von Der Goltz Paşa.)
323. İmzasız, Fotoğraf, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 1. (Müteveffâ Teyyareci Immelman.)
324. İmzasız, Fotoğraf, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 2. (Meksika süvarilerinden bir kısmı.)
325. İmzasız, Fotoğraf, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 1. (Karatas.)
326. İmzasız, Fotoğraf, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 1. (Meksika ve cemahiir-i müttefike Amerika hududunda.)
327. İmzasız, Fotoğraf, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 1. (Alman veliahdı Wilhelm Hazretleri.)
328. İmzasız, Fotoğraf, 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 1. (Baron Conrad Von Hötsendorf.)
329. İmzasız, Fotoğraf, 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 1. (Ceneral Von Heitz.)
330. İmzasız, Fotoğraf, 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1332, 28 Hz. 1916, s. 1. (Mösyö Karp.)
331. İmzasız, Fotoğraf, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1332, 29 Hz. 1916, s. 1. (Ceneral Lensinken.)
332. İmzasız, Fotoğraf, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 1. (Madam Amile.)
333. İmzasız, Fotoğraf, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Şerif Ali Hıdır Paşa Hazretleri.)

334. İmzasız, Fotoğraf, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1. (Mülazım Bölke.)
335. İmzasız, Fotoğraf, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1. (Rojer Casament.)
336. İmzasız, Fotoğraf, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1. (İngiliz askerleri.)
337. İmzasız, Fotoğraf, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 1. (Amiral Celikov.)
338. İmzasız, Fotoğraf, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 1. (Amiral Belliti.)
339. İmzasız, Fotoğraf, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Kövess.)
340. İmzasız, Fotoğraf, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 1. (Prens Dopheht De Bavyer, Prens Albreht Vertenburg, Ceneral Caluck.)
341. İmzasız, Fotoğraf, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Rok.)
342. İmzasız, Fotoğraf, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Jofer.)
343. İmzasız, Fotoğraf, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Castelno.)
344. İmzasız, Fotoğraf, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 1. (Loyd Corch.)
345. İmzasız, Fotoğraf, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 1. (Fransız Başkumandanı Ceneral Jofer.)
346. İmzasız, Fotoğraf, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 1. (Zehaf'lar, Şengalli Efrad.)
347. İmzasız, Fotoğraf, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 1. (İngiliz muavin efradı.)
348. İmzasız, Fotoğraf, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 1. (Hind Süvâri Alayı.)
349. İmzasız, Fotoğraf, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Feld Mareşal Von Hindeneburg.)
350. İmzasız, Fotoğraf, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (İmzasız, Fotoğraf, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 1. (Grandük Nikola Nikolayeviç.)
351. İmzasız, Fotoğraf, 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 1. (James.)
352. İmzasız, Fotoğraf, 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 1. (Yunan Başvekili Venizelos.)
353. İmzasız, Fotoğraf, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Petain.)
354. İmzasız, Fotoğraf, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Douglas Haig.)
355. İmzasız, Fotoğraf, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 2. (Abdülhak Hamid Bey.)
356. İmzasız, Fotoğraf, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 1. (Brusilov.)
357. İmzasız, Fotoğraf, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 1. (Belçika Kralı Alber.)

358. İmzasız, Fotoğraf, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1. (Kostantin.)
359. İmzasız, Fotoğraf, 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1332, 19 Tm. 1916, s. 1. (İrlanda'da İngiliz aleyhine kıyam eden milliyetperverlerin reisi: Sir Roger Casament.)
360. İmzasız, Fotoğraf, 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1332, 19 Tm. 1916, s. 1. (İmparator Wilhelm Hazretleri efrâd-ı askeriyeden birine bezl-i iltifat ederken.)
361. İmzasız, Fotoğraf, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Kont Butmer.)
362. İmzasız, Fotoğraf, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Von Ainoren.)
363. İmzasız, Fotoğraf, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Von Linsingen.)
364. İmzasız, Fotoğraf, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Kalinin.)
365. İmzasız, Fotoğraf, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Nivelles.)
366. İmzasız, Fotoğraf, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Birotsof.)
367. İmzasız, Fotoğraf, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 1. (İngiliz Harbiye Nazırı Mckenna.)
368. İmzasız, Fotoğraf, 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 1. (Harbiye Nazırı ve Başkumandan Vekili Enver Paşa Hazretleri.)
369. İmzasız, Fotoğraf, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 1. (Harekât-ı Umûmiyeyi İdare Eden Büyük Başlar, İstihkâm Fatihleri.)
370. İmzasız, Fotoğraf, 6988, 24 Rm. 1334, 12 Tm. 1332, 25 Tm. 1916, s. 1. (Sazanof.)
371. İmzasız, Fotoğraf, 6988, 24 Rm. 1334, 12 Tm. 1332, 25 Tm. 1916, s. 1. (Störmer.)
372. İmzasız, Fotoğraf, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 1. (İmparator Wilhelm İle Feld Mareşal Von Hindenburg cephede.)
373. İmzasız, Fotoğraf, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1. (Fransız Kumandanı Reynal.)
374. İmzasız, Fotoğraf, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1. (Çar Nilola, Brosilof, Kuropatkin, Gilinsky, Ayanof.)
375. İmzasız, Fotoğraf, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Bohem Nermolly kıtatı devr ve teftiş ederken.)
376. İmzasız, Fotoğraf, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1. (Avusturya veliahtı Arşidük Jozef ve Cenerali Beflançer Baltin.)

377. İmzasız, Fotoğraf, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Potnik.)
378. İmzasız, Fotoğraf, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Hohenderf.)
379. İmzasız, Fotoğraf, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 2. (İbtidai ve İdadi-Boğaziçi Vaniköy.)
380. İmzasız, Fotoğraf, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 1. (Romanya Kralı Ferdinand.)
381. İmzasız, Fotoğraf, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 1. (Britano.)
382. İmzasız, Fotoğraf, 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 1. (Rus kumandanı Brusilov.)
383. İmzasız, Fotoğraf, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 1. (Avusturya Velihti Arşidük Fransuva Jozef.)
384. İmzasız, Fotoğraf, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 1. (Ahiren şark orduları umûmî kumandanlığına tayin olunarak Erkân-ı Harp Reisi Ludendorff ile bütün cepheyi dolaşmaya başlayan Feld Mareşal Von Hindeneburg [solda] ve Ceneral Ludendorff [sağda] haritada vaziyeti tedkik ederlerken.)
385. İmzasız, Fotoğraf, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 1. (Prens Leopold De Bavyera.)
386. İmzasız, Fotoğraf, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 1. (Ceneral Kuropatkin.)
387. İmzasız, Fotoğraf, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1. (Nizamü'l-Sultane.)
388. İmzasız, Fotoğraf, 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 1. (Kont Çeplin.)
389. İmzasız, Fotoğraf, 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 1. (König.)
390. İmzasız, Fotoğraf, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 1. (Kont Tisza.)
391. İmzasız, Fotoğraf, 7006, 15 Şv. 1334, 1 Ağ. 1332, 14 Ağ. 1916, s. 1. (Ceneral Koval.)
392. İmzasız, Fotoğraf, 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 1. (Çanakkale'nin kahraman müdafî, Galiçya cephe-i harbinde.)
393. İmzasız, Fotoğraf, 7010, 19 Şv. 1334, 5 Ağ. 1332, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Ceneral Revsky.)
394. İmzasız, Fotoğraf, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 1. (Ömer Naci Bey merhûm.)
395. İmzasız, Fotoğraf, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 1. (Aleksandr.)
396. İmzasız, Fotoğraf, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 1. [Tevfik Fikret]

397. İmzasız, Fotoğraf, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1. (Ceneral Von Voyrich.)
398. İmzasız, Fotoğraf, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1. (Ceneral Caledon.)
399. İmzasız, Fotoğraf, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1. (İngiliz Başkumandanı Douglas Haig [ortada] Fransız Başkumandanı Zofer [sağda], sum nehri havalisinde harp eden Hintli askerin kumandanı Pratap Sing'i takdim ederken.)
400. İmzasız, Fotoğraf, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 1. (Romanya Kralı Ferdinand.)
401. İmzasız, Fotoğraf, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 1. (Romanya Başvekili Branyanu.)
402. İmzasız, Fotoğraf, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 2. (Yeni İtalyan kabinesi başvekili Boselli.)
403. İmzasız, Fotoğraf, 7024, 3 ZK. 1334, 19 Ağ. 1332, 1 Ey. 1916, s. 1. (Ceneral Von Hindeneburg, Ceneral Von Falkenhayn, Ludendorff.)
404. İmzasız, Fotoğraf, 7024, 3 ZK. 1334, 19 Ağ. 1332, 1 Ey. 1916, s. 1. (Avusturya Velihti Arşidük Şarl askerlerini teftiş ederken.)
405. İmzasız, Fotoğraf, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1. (Rus Cenerali İvanov.)
406. İmzasız, Fotoğraf, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 1. (Venizelos.)
407. İmzasız, Fotoğraf, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 1. (Gunaris.)
408. İmzasız, Fotoğraf, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 1. (James.)
409. İmzasız, Fotoğraf, 7028, 7 ZK. 1334, 23 Ağ. 1332, 5 Ey. 1916, s. 1. (Ceneral Mackenzie.)
410. İmzasız, Fotoğraf, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 1. (Prens Jofer.)
411. İmzasız, Fotoğraf, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 1. (Balkan sahne-i harbinde müttefikin kumandanları esna-yı teftişte.)
412. İmzasız, Fotoğraf, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 1. (Prens Leopold De Bavyera.)
413. İmzasız, Fotoğraf, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 1. (Yunan aile-i krAlisi.)
414. İmzasız, Fotoğraf, 7030, 9 ZK. 1334, 25 Ağ. 1332, 7 Ey. 1916, s. 1. (Amiral Mevrouw.)
415. İmzasız, Fotoğraf, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 1. (Grandük Nikolay Nikolayeviç.)
416. İmzasız, Fotoğraf, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 1. (Ceneral Savov.)

417. İmzasız, Fotoğraf, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 1. (Besim Ömer Paşa.)
418. İmzasız, Fotoğraf, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1. (Askerlerimiz Galiçya cephe-i harbinde müttefikleri Avusturya-Macar askeriyle birlikte.)
419. İmzasız, Fotoğraf, 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1. (Romanya'nın harb-i Umûmiye duhulünde hayli tesir olduğu söylenen Romanya kraliçesi Mari Binbaşı üniformasıyla büyük oğlu Karul'un bölüğünü teftiş ediyor.)
420. İmzasız, Fotoğraf, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1. (Prens Rupprecht.)
421. İmzasız, Fotoğraf, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1. (Ceneral Kovanda.)
422. İmzasız, Fotoğraf, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1. (Makedonya sahne-i harbinde müttefik ordular-Alman ve Bulgar efrâdı düşmanı tecessüs ediyor.)
423. İmzasız, Fotoğraf, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1. (İtalyan kuvve-i askeriyesi kumandanı Roberto.)
424. İmzasız, Fotoğraf, 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1. (Sıhhiye müdür umûmîsi Esad Paşa.)
425. İmzasız, Fotoğraf, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Romanya ordusu kumandanı, Romanya Kralı Başvekili ile konuşurken.)
426. İmzasız, Fotoğraf, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1. (Ahirem 24. Düşman teyyaresini ıskat eden teyyareci Bölke.)
427. İmzasız, Fotoğraf, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1. (Teyyareci Barşav.)
428. İmzasız, Fotoğraf, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1. (İtilafın Selânik kuvve-i sefireleri Başkumandanı Ceneral Saray.)
429. İmzasız, Fotoğraf, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1. (Ceneral Guro.)
430. İmzasız, Fotoğraf, 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 1. (Macar Cenerali Trechiansky.)
431. İmzasız, Fotoğraf, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 1. (Türk ve Avustuya ordularından iki nefer büyük bir harpten sonra.)
432. İmzasız, Fotoğraf, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1. (Fransız Başvekili Briyan, Romanya'nın Paris Sefiri Lahovari.)
433. İmzasız, Fotoğraf, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 1. (Sabık İngiliz Harbiye Nazırı Çörçil.)
434. İmzasız, Fotoğraf, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 1. (Ceneral İlyeskov.)

435. İmzasız, Fotoğraf, 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 1. (Kumandan Ceneral Kulçer.)
436. İmzasız, Fotoğraf, 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 1. (Teyyareci mülâzım Vinitkens.)
437. İmzasız, Fotoğraf, 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 1. (Teyyareci mülâzım Hohedendorf.)
438. İmzasız, Fotoğraf, 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 1. (Selânik'teki büyük nümayişin müşevvek ve mürettebat alayı bulunan zabitanından Zimrakagis.)
439. İmzasız, Fotoğraf, 7052, 1 ZH. 1334, 16 Ey. 1332, 29 Ey. 1916, s. 1.
440. İmzasız, Fotoğraf, 7052, 1 ZH. 1334, 16 Ey. 1332, 29 Ey. 1916, s. 1. (Yunanistan'ın bugünkü hal ü pür melâlini tevlid eden ilk Selânik nümayişlerinin intibaatından: Selânik harici yollarını bekleyen ihtilalci Yunan efradı.)
441. İmzasız, Fotoğraf, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 1. (Bethmann Hollweg.)
442. İmzasız, Fotoğraf, 7054, 3 ZH. 1334, 18 Ey. 1332, 1 TE. 1916, s. 1. (Romanya'nın büyük kumandanları.)
443. İmzasız, Fotoğraf, 7054, 3 ZH. 1334, 18 Ey. 1332, 1 TE. 1916, s. 1. (Müttefiki İtalya ordusuyla hamiyar oldğunu şu bir aylık muharebatta izhan-ı eshar eden Roman ordusu efradından birkaçı cephe-i harbin arkasında.)
444. İmzasız, Fotoğraf, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 1. (Ceneral Von Falkenhayn.)
445. İmzasız, Fotoğraf, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 2. (Sultan Ahmet Sâlis.)
446. İmzasız, Fotoğraf, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 2. (Frederich Wilhelm.)
447. İmzasız, Fotoğraf, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 1. (Ceneral Ludendorff.)
448. İmzasız, Fotoğraf, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 1. (Kumandan Ceneral Falkenhayn.)
449. İmzasız, Fotoğraf, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 2. (Damat İbrahim Paşa.)
450. İmzasız, Fotoğraf, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1. (Türk zabitleri Galiçya istasyonlarından birinden geçerken.)
451. İmzasız, Fotoğraf, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1. (Zenciler.)

452. İmzasız, Fotoğraf, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1. (Prens ve Prensesler bir sefine derununda.)
453. İmzasız, Fotoğraf, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1. (Yenişehir'de saray-ı kralî.)
454. İmzasız, Fotoğraf, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1. (Mösyö Roderin.)
455. İmzasız, Fotoğraf, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1. (Mektuplarının hîn-i tahririnde Abdülhak Hamit Bey.)
456. İmzasız, Fotoğraf, 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 1. (Rusya'nın yeni Dâhiliye Nazırı mösyö Protopopov.)
457. İmzasız, Fotoğraf, 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 1. (Son istifa eden kabinin reisi mösyö Kaloyerapolos.)
458. İmzasız, Fotoğraf, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1. (Ceneral Danglis Harbiye Nazırı sabığı, Amiral Kountouriotis sabık Donanma Başkumandanı, Miralay Moskopolos sabık erkân-ı harbiye reisi.)
459. İmzasız, Fotoğraf, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1. (Averesco.)
460. İmzasız, Fotoğraf, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 1. (Nümayişkârane ve manidar bir levha: İngiliz mühimmat nazırı Loyd Corch İngiliz askerleri kabirlerini ziyaret ve İngiliz neferlerine siperler arasında nutuk irad ederken.)
461. İmzasız, Fotoğraf, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 1. (İngiltere'de ziraat işleriyle meşgul birkaç genç kız iş elbiseleriyle.)
462. İmzasız, Fotoğraf, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 1. (Tayyareci Bölke.)
463. İmzasız, Fotoğraf, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1. (Bir rivayete göre Roman Başkumandanı olan Ceneral Bazili Jono.)
464. İmzasız, Fotoğraf, 7072, 23 ZH. 1334, 8 TE. 1332, 21 TE. 1916, s. 1. (İngiliz cephesinde üç kanatlı İngiliz neferi.)
465. İmzasız, Fotoğraf, 7072, 23 ZH. 1334, 8 TE. 1332, 21 TE. 1916, s. 1. (Prens Valdemar ile İmparator Wilhelm.)
466. İmzasız, Fotoğraf, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 1. (Avusturya Reisi Vükelası Kont Ostorog.)
467. İmzasız, Fotoğraf, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 1. (Bu defa 10 sene küreğe mahkûm edilen Bulgaristan Harbiye Nazırı Kenadiyaf.)
468. İmzasız, Fotoğraf, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 1. (Sakinlerinin mühim bir kısmı hem ırkımız hem dinimiz olan Dobruca kale-i meftuhesinde bir kasaba da Âsâr-ı mertten bir Türk çetesi ve su almaya gelen Türkler.)

469. İmzasız, Fotoğraf, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 1. (Romanya ordusu Başkumandanlığını ele alan Fransız Cenerali Bartelo.)
470. İmzasız, Fotoğraf, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 1. (İngiliz Erkân-ı Harbiye Umûmiye Reisi Ceneral William Robertson.)
471. İmzasız, Fotoğraf, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 1. (Japon reis-i vükelâyı cediti.)
472. İmzasız, Fotoğraf, 7088, 9 Mh. 1335, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 1. (Fransa'da Bolivya şehrinde içtimâ eden İtilaf konferansından evvel, konferansa iştiraka giden Fransız nazırları.)
473. İmzasız, Fotoğraf, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 1. (Atina'da Fransız sefarethanesinde Fransız bahriye askeri.)
474. İmzasız, Fotoğraf, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1. (Lehistan istiklâli beyannâmesini okuyan Varşova Alman valî-i umûmîsi Ceneral Von Beseler.)
475. İmzasız, Fotoğraf, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 2. (Sokullu Mehmet Paşa.)
476. İmzasız, Fotoğraf, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1. (Hans Rose.)
477. İmzasız, Fotoğraf, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1. (Ceneral Sakhrarov.)
478. İmzasız, Fotoğraf, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1. (Mösyö Courbet.)
479. İmzasız, Fotoğraf, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1. (1863'te Ruslar'a karşı kıyam eden Lehlilerden bir hizb-i fedâkar.)
480. İmzasız, Fotoğraf, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 1. (Bu defa Şimâl-i Amerik'a riyaset hükümetine intihab edilen mister Charles Evans Hives.)
481. İmzasız, Fotoğraf, 7093, 14 Mh. 1335, 29 TE. 1332, 11 TS. 1916, s. 1. (Kırmızı kale kahramanı Bavyera Cenerallerinden Kont Von Dahlman Zinken.)
482. İmzasız, Fotoğraf, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 1. (Galiçya'da Ruslara akarşî harpten temayüz eden Türk askerini Avusturya veliahtı Arşidük Karl ziyaret ederken.)
483. İmzasız, Fotoğraf, 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 1. (Dobruca'da Rus ordusu kumandanı Ceneral Belayev.)
484. İmzasız, Fotoğraf, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 1. [Bölke]
485. İmzasız, Fotoğraf, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 1. (Ahiren Manş Denizi'ne akın eden Alman torpido filosu kumandanı Komodor Mikelsen.)

486. İmzasız, Fotoğraf, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 1. (Evvelki gece şehrimize teşrif ettiği yazılan dersaadet Alman sefir-i kebirî.)
487. İmzasız, Fotoğraf, 7097, 18 Mh. 1335, 2 TS. 1332, 15 TS. 1916, s. 1. (Mekteb-i Bahriye-i Şahane'de bir sınıf talebesi resmi.)
488. İmzasız, Fotoğraf, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 1. (General Von Armstrong.)
489. İmzasız, Fotoğraf, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 1. (Reis-i sabık ve hâzır Mösyö Wilson.)
490. İmzasız, Fotoğraf, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 1. (Reis namzedi sabıği mösyö Hives.)
491. İmzasız, Fotoğraf, 7101, 22 Mh. 1335, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 1. (Bahriye Nazırı Kalyon Kapudanı Vasıf Beyefendi.)
492. İmzasız, Fotoğraf, 7101, 22 Mh. 1335, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 1. (Bahriye ikinci daire reis-i firkateyn kapudanı Muzaffer Beyefendi.)
493. İmzasız, Fotoğraf, 7101, 22 Mh. 1335, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 1. (Bahriye Nazır-ı Faali Cemal Paşa Hazretleri.)
494. İmzasız, Fotoğraf, 7101, 22 Mh. 1335, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 1. (Bahriye üçüncü dairesi reisi kapudanı Mehdi Beyefendi.)
495. İmzasız, Fotoğraf, 7101, 22 Mh. 1335, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 1. (Bahriye dördüncü dairesi reisi-i vekili Korkut Kapudanı Abdurrahim Beyefendi.)
496. İmzasız, Fotoğraf, 7101, 22 Mh. 1335, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 1. (Bahriye fabrikaları ve imalathaneleri müdürü kalyon çerhçisi Abdurrahman Beyefendi.)
497. İmzasız, Fotoğraf, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 1. (Ahiren mühim mesail hakkındaki ihtilafatı hall için Paris'i ziyaret eylemiş olan yeni İtalyan Nazırı.)
498. İmzasız, Fotoğraf, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 1. (Varşova'da saray kralı meydanında icrâ kılınan büyük bir nümayiş.)
499. İmzasız, Fotoğraf, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 1. (Mösyö Radev.)
500. İmzasız, Fotoğraf, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 1. (Mahir Alman ordusu kumandanlarından Barön Mareşal.)
501. İmzasız, Fotoğraf, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 1. (Sırp veliahtı.)
502. İmzasız, Fotoğraf, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 1. (Bedbaht ve makhur Sırp ordusu cenerallerinden Yuyovic.)
503. İmzasız, Fotoğraf, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 1. (Büyük Sadrazamlarımızdan Sokullu Mehmet Paşa.)

504. İmzasız, Fotoğraf, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 1. (Müteveffa İmparator-Kral Fransuva Jozef.)
505. İmzasız, Fotoğraf, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 1. (Kral Fransuva Jozef Hazretleri.)
506. İmzasız, Fotoğraf, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 1. (Ceneral Rock.)
507. İmzasız, Fotoğraf, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 1. (Pire'de Fransız-İngiliz kuvve-i bahriyesi kumandanı amiral'in tehdit için karaya çıkardığı Fransız bahriye silah endazelerinde bir müfrezenin gemiden kable'l-füruc teftişi.)
508. İmzasız, Fotoğraf, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 1. (Müttefikimiz Avusturya'nın Başkumandanlarından Avusturya'nın cenûbî şarkî Başkumandanı Arşidük Jozef.)
509. İmzasız, Fotoğraf, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 1. (Ahiren müttefikimiz Almanya'nın Harbiye Nezaretine tayin edilmiş olan Ceneral Von Aschtlyn.)
510. İmzasız, Fotoğraf, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 1. (Bu defa istifa eden Almanya'nın Hariciye Nazırı Von Yakov.)
511. İmzasız, Fotoğraf, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 1. (Müteveffa İmparator Fransuva-Jozef tirollu avcı kıyafetiyle.)
512. İmzasız, Fotoğraf, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân 1916, s. 1. (Kraliçe Mari bir mecruhun karşısında.)
513. İmzasız, Fotoğraf, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân 1916, s. 1. (Meşhur mürtecilerden Stormer.)
514. İmzasız, Fotoğraf, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân 1916, s. 1. (Birbuçuk ay kadar mukaddem bir suret-i nümayişkârane'de Atina'yı terk ederek evvela Girit'e ve sonra Selânik'e giderek bir cumhuriyet kurmaya yeltenen Venizelos ve refikleri.)
515. İmzasız, Fotoğraf, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1. (Müteveffa İmparator Fransuva Jozef- Rossevelt biri sabavetine biri şeyhûhetine ait iki resim.)
516. İmzasız, Fotoğraf, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1. (Romanların Transilvanya ve Dobruca'daki ilk hezimetleri üzerine Roman ordusunun idaresini ele almak üzere İtilafçılar tarafından gönderilen heyet-i mahsusa reisi Ceneral Bartelo.)
517. İmzasız, Fotoğraf, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 1. (Almanya'da ahiren icraat kılınan harp teşkilatı dairesi reisi Ceneral Grunert.)
518. İmzasız, Fotoğraf, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 1. (Azledilen Ceneral Aleksiyev.)

519. İmzasız, Fotoğraf, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 1. (Feld Mareşal Mackenzie'in ordusu Erkân-ı Harbiye riyasetini büyük bir liyakat ve dirayetle idare etmekte olan Ceneral Tayen'in en son resmi.)
520. İmzasız, Fotoğraf, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 Kânûn-ı Evvel 1916, s. 1. (Romanya Kraliçesi Mari, Kral Ferdinand. Ah Ferdi! Bizde işte bugün Budapeşte'ye girmek istiyorduk.)
521. İmzasız, Fotoğraf, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 Kânûn-ı Evvel 1916, s. 1. (Müteveffa İmparator Fransuva Jozef ile zevcesi İmparatoriçe Elizabet De Bavyer.)
522. İmzasız, Fotoğraf, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 Kânûn-ı Evvel 1916, s. 1. (1910'da İmparatorun Bosna-Hersek seyahati esnasında Mostar kasabası ahâli-i İslâmiyesinden mebus iki çocuğun metbu ekmek ve toz çiçek takdim etmeleri.)
523. İmzasız, Fotoğraf, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1. (Kral Kostantin ve ailesi efrâdı.)
524. İmzasız, Büyük Simalardan, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1.
525. İmzasız, Fotoğraf, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1. (Almanya Hariciye Nazırlığı'na tayin edilen müsteşar Mösyö Zimmerman.)
526. İmzasız, Fotoğraf, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1. (Mühimmat Nazırı Loyd Corch.)
527. İmzasız, Fotoğraf, 7121, 13 S. 1335, 26 TS. 1332, 9 KE. 1916, s. 1. (Bükreş'in Mebânî ailesinden en mühimleri.)
528. İmzasız, Fotoğraf, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 1. (El-yevm Roman ordusunun başkumandanlığını ifâ etmekte olup Argeş mağlubiyetine mani olamayan Fransız Cenarali Bartelo Roman üniformasıyla.)
529. İmzasız, Fotoğraf, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 1. (Sum İngiliz-Fransız taarruzunun idare eden iki Ceneral. Sağda İngiliz Ceneralı Radoslavof, solda Fransız Ceneralı Fayol.)
530. İmzasız, Fotoğraf, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1. (Avusturya taht-ı imparatorisine ve Macaristan taht-ı kralisine cülus eden imparator Karl hazretleriyle zevce-i muhteremleri hazretleri.)
531. İmzasız, Fotoğraf, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1. (Dün itimâdnâmesini huzur-ı şahaneye takdim eden Almanya sefiri Von Gollman Hazretleri.)
532. İmzasız, Fotoğraf, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1. (Yunan Kralı Kostantin askerlerine nutuk irad ederken.)
533. İmzasız, Fotoğraf, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1. (Loyd Corch.)

534. İmzasız, Fotoğraf, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1. (Lord Balfour.)
535. İmzasız, Fotoğraf, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1. (Lord Derby.)
536. İmzasız, Fotoğraf, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1. (Lord Carson.)
537. İmzasız, Fotoğraf, 7125, 17 S. 1335, 30 TS. 1332, 13 KE. 1916, s. 1. (Romanya Kralı ile Velihtı Karl.)
538. İmzasız, Fotoğraf, 7126, 18 S. 1335, 1 KE. 1332, 14 KE. 1916, s. 1. (Şarkî Afrikâ Alman müstemlekesinde askerî denilen yerli Afrika'dan bir borazan neferi ve alet tarafından çerçeve içinde Şarkî Afrika, Alman Kumandanı Miralay Von Lettow Furber.)
539. İmzasız, Fotoğraf, 7126, 18 S. 1335, 1 KE. 1332, 14 KE. 1916, s. 1. (Yeni İngiliz kabine azasından Bonar Law.)
540. İmzasız, Fotoğraf, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 1. (Son haftalarda iki defa Meclis-i Mebûsân'da Beyânât-ı mühimmede bulunan Hariciye Nazırımız Halil Bey Efendi.)
541. İmzasız, Fotoğraf, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1. (Bu defa istifa eden Avusturya kabinesi reisi Mösyö Gurbar.)
542. İmzasız, Fotoğraf, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1. (Reis-i vükelâ ve Hariciye Nazırı Briyan.)
543. İmzasız, Fotoğraf, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1. (Maliye Nazırı Riyo.)
544. İmzasız, Fotoğraf, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1. (Mühimmat Nazırı ToMs.)
545. İmzasız, Fotoğraf, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1. (Şimâl-i Şarkî Başkumandanı Ceneral Nivell.)
546. İmzasız, Fotoğraf, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 1. (Başkumandanlıktan azl ve müşavir-i husûsi harp tayin edilen Ceneral Jofer.)
547. İmzasız, Fotoğraf, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 1. (Roman ordusunu idare eden "baş"lar.)
548. İmzasız, Fotoğraf, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 1. (İngiliz Sefiri Elion.)
549. İmzasız, Fotoğraf, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 1. (Fransız Sefiri Chimen.)
550. İmzasız, Fotoğraf, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 1. (Amiral Dartij De Forne.)

551. İmzasız, Fotoğraf, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 1. (Ceneral Von Mackenzie geçenlerde Tuna üzerinde Zıştovi'den kıtatın müruru, Erkân-ı Harp Reisi Ceneral Tapen ile birlikte tedkik ederken.)
552. İmzasız, Fotoğraf, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 1. (Bâlâ'da Tunanın müruru için asker-i müttefikenin köprü kumandanlarını ve Feld Mareşal Mackenzie Erkân-ı Harbiye Reisiyle birlikte sahilde durarak müruru teftişi.)
553. İmzasız, Fotoğraf, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 1. (Romanya'da Eflâk'ta Türk askerleri Macar neferleriyle arkadaşlık ederken.)
554. İmzasız, Fotoğraf, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 2. (Damat İbrahim Paşa.)
555. İmzasız, Fotoğraf, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 2. (Sultan Ahmed-i Sâlis.)
556. İmzasız, Fotoğraf, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 1. (Mütteliklerimiz tarafından teşkilâtı kemâliyetle tatbik ve ikmal edilmekte olan Lehistan krallığının ordsunun zabitanından bir hizip.)
557. İmzasız, Fotoğraf, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 1. (Ceneral Newell.)
558. İmzasız, Fotoğraf, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 1. (Romanya'da köylü hayatı ve bir satıcı.)
559. İmzasız, Fotoğraf, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 1. (İttifâk-ı Murabba Diplomatlarından Adam Tarnowsky.)
560. İmzasız, Fotoğraf, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 1. (Bu defa resmen Japonya veliahtı tayin kılınan Prens Hirohito.)
561. İmzasız, Fotoğraf, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 1. (Japonya'nın Petersburg Sefiri Motono.)
562. İmzasız, Fotoğraf, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 1. (Ahiren Çin riyâset-i cumhuriyeti intihab edilen Ceneral Lee Yeon Hong.)
563. İmzasız, Fotoğraf, 7136, 28 S. 1334, 11 KE. 1332, 24 KE. 1916, s. 1. (Petersburg'da hastanelerde mecruhlara bakmakta olan sefire Madam Motono.)
564. İmzasız, Fotoğraf, 7137, 29 S. 1335, 12 KE. 1332, 25 KE. 1916, s. 1. (Mütteliklerimizin diplomatlarından Von Wedel.)
565. İmzasız, Fotoğraf, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 1. (Avrupa'da tahsil ve terbiye gören şehzadelerimizden Osman Fuad Efendi.)
566. İmzasız, Fotoğraf, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 1. (Fransa'nın Sum cephesi kumandanlığına tayin edilen sabık Erkân-ı Harbiye enerali Castellano.)

567. İmzasız, Fotoğraf, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 1. (Sum cephesi Başkumandanlığından Voz'lardaki ordu kumandanlığına tayin edilen Ceneral Foch.)
568. İmzasız, Fotoğraf, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1. (İki ayağı sakat kalan bir adam demircilik ederken.)
569. İmzasız, Fotoğraf, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1. (Bir kolu sakat kalan bir adam toprak bellerken.)
570. İmzasız, Fotoğraf, 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1. (Fas'ta Fransızlar tarafından cem' edilen biçâre Müslümanların asker yapılmak üzere Bizerte şehrine vüsulleri.)
571. İmzasız, Fotoğraf, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 1. (Amerika notasına pek sulhperverâne bir tarz-ı memduhta cevap veren Hariciye Nazırımız Halil Bey Efendi.)
572. İmzasız, Fotoğraf, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 1. (Mösyö Wilson.)
573. İmzasız, Fotoğraf, 7142, 5 RE. 1335, 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 1. (Müesses-i Bünyân-ı Devlet, ilk padişahımız Sultan Osman Hân.)
574. İmzasız, Fotoğraf, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 1. (Meşhur Romanya Kralı Sipâhi Takeyonsku.)
575. İmzasız, Fotoğraf, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s. 1. (Müteveffa İmparator Fransuva Jozef hil'at hükümdârisi iken.)
576. İmzasız, Fotoğraf, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s. 1. (Avusturya-Macaristan'da vefat-ı tebdil saltanet vukuî ve resmi.)
577. İmzasız, Fotoğraf, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s. 1. (Müttefiklerimiz nezdindeki askerî mürahhaslarımızdan... [İsim silinmiş.])
578. İmzasız, Fotoğraf, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1. (Transilvanya dağlarından taarruza geçen kıtayı kumanda eden Ceneral Von Karok.)
579. İmzasız, Fotoğraf, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1. (Eflâk'ta Reminku'nun şimâlinden icray-ı harekât eden Alman kumandanlarından Ceneral Von Morgan.)
580. İmzasız, Fotoğraf, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1. (Dobruca'da Osmanlı ve Bulgar kumandanları sahrada harita üzerinde tedkikât icrâ ederken.)
581. İmzasız, Fotoğraf, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 1. (Karda bir Alman nöbetçi neferi.)
582. İmzasız, Fotoğraf, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 1. (Şark cephesinde bir Alman neferi.)

583. İmzasız, Fotoğraf, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 2. (Bacston biradelerin carihi Hasan Tahsin R. Bey'in bade'l-tevkif Bükreş merkez hapishanesinde cepheden ve yandan alınan resmi.)
584. İmzasız, Fotoğraf, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Şarkî Transilvanya ve Urmanlı Karpatlar umûm kumandanı Ceneral Arşidük Jozef'in son resmi.)
585. İmzasız, Fotoğraf, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 1. (Roman ordusu Başkumandanlarından Ceneral Arreresco.)
586. İmzasız, Fotoğraf, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 1. (Yeni İngiliz Amiral Celku.)
587. İmzasız, Fotoğraf, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 1. (Fransız sahne-i harbinde İngiliz Başkumandanı Ceneral Douglas Haig.)
588. İmzasız, Fotoğraf, Yaver-i Has Hazretleri şehriyarı Başkumandan vekili VE Harbiye Nazırı Enver Paşa Hazretleri Mareşal Mackensen'in karargâhında.)
589. İmzasız, Fotoğraf, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 1. (Sırbistan Veliâhtı Prens Alexandr.)
590. İmzasız, Fotoğraf, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Kont Berchtold.)
591. İmzasız, Fotoğraf, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Ordusuna pek güvenmek hatasını irtikâp ile memleketini makhûriyete sürükleyen Romanya Kralı Ferdinand kible'l-harp manevralarda harekât-ı askeriyeyi takip ederken.)
592. İmzasız, Fotoğraf, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 1. (Avusturya Hariciye Nazırı Lâhiki Kont Çernin.)
593. İmzasız, Fotoğraf, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 1. (Avusturya Hariciye Nazırı Sabık Baron Buryan.)
594. İmzasız, Fotoğraf, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 1. (Bu defa Rusya Baş Vükelasından ve Münakalat Nazırlığından azlolunan Ceneral Trepov.)
595. İmzasız, Fotoğraf, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 1. (Sulh için hisbe elle çalışan Amerikalı milyarder Mister Ford.)
596. İmzasız, Fotoğraf, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 1. (Romanya kraliçesi Mari ile oğlu şimdiki veliahtı Karol Roman millî kıyafetinde.)
597. İmzasız, Fotoğraf, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 1. (Yunan Başvekili olup şu sırada pek müşkül vaziyette bulunan Mösyö Lamburg.)

598. İmzasız, Fotoğraf, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 1. (Ahiren katli Rusya'da mühim vakaya mebdâ teşkil eden, saraya mensup papazlardan rahip Rasputin.)
599. İmzasız, Fotoğraf, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s. 1. (Ahiren vakıayı dâhiliyenin kendisini de sürükleyeceği tahmin edilen Hariciye Nazırı Pokrovsky.)
600. İmzasız, Fotoğraf, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 1. (Romanya'da iki köylü dilber kadın.)
601. İmzasız, Fotoğraf, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 1. (Mesalih Bir Zât.)
602. İmzasız, Fotoğraf, 7161, 24 RE. 1335, 5 KS. 1332, 18 KS. 1917, s. 1. (Müesses Sultan Osman Gazi Hazretleri.)
603. İmzasız, Fotoğraf, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 1. (Harbi isteyen İngiliz Başvekili Loyd Corch irâd-ı nutuk ederken.)
604. İmzasız, Fotoğraf, 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 1. (Ahiren mukır mı ile beraber kuvvetini kaybeden Romanya'nın harb-i delâli Britano kabinesine yeniden ithal edilenler.)
605. İmzasız, Fotoğraf, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 1. (Rusya Dâhiliye Nazırı.)
606. İmzasız, Fotoğraf, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 1. (Amerika Hariciye Nazırı Mösyö Lansing.)
607. İmzasız, Fotoğraf, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Romanya'da zabtedilen arazide müesses Alman Hükümet-i Askeriyesi Riyâsetine tayin olunan Ceneral Boelov Von Chye.)
608. İmzasız, Fotoğraf, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Romanya Makarı olan Bükreş şehri Valiliğine tayin kılınan Alman Cenerallerinden Von Maiterih.)
609. İmzasız, Fotoğraf, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Dobruca ovalarında kahraman kıtatımız: Yukarıda Türk topçusu Mecidiye önünde, aşağıda Türk sıhhiye kıtatı vazife başında.)
610. İmzasız, Fotoğraf, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Dobruca'da ahiren zafer eden kahraman kıtatımız.)
611. İmzasız, Fotoğraf, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Rusya Harbiye Nazırı Ceneral Şuvayev.)

612. İmzasız, Fotoğraf, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Rusya Maliye Nazırı Barck.)
613. İmzasız, Fotoğraf, 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Rusya ordusu Başkumandanı Aleksiyev.)
614. İmzasız, Fotoğraf, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 1. (Rusların çarı Nikola kendi karargâh-ı Umûmiyesinde.)
615. İmzasız, Fotoğraf, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 1. (Yeni Rusya Başvekili Prens Galiçin.)
616. İmzasız, Fotoğraf, 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 1. (Sulh-ı müsâlemet için çalışan zevât.)
617. İmzasız, Fotoğraf, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 1. (Maktul Papaz Rasputin İle Katili Prens Felix Yusupov.)
618. İmzasız, Fotoğraf, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 1. (Rusya'da bin türlü karanlık işlerde parmağı bulunan İngiliz Sefiri Corch Buchanan.)
619. İmzasız, Fotoğraf, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1. (İstifası haber verilen Rus Hariciye Nazırı Pokrovsky.)
620. İmzasız, Fotoğraf, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1. (Kırım'a kaçan Rusya Kadeler Fırkası reisi Helikov.)
621. İmzasız, Fotoğraf, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1. (Almanya Harbiye Nazırı Ceneral Von Stein.)
622. İmzasız, Fotoğraf, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1. (Ceneral Mackenzie Tuna'yı mürur ederken askerî teftiş ederken.)
623. İmzasız, Fotoğraf, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1. (Rus ordusu Başkumandanı Ceneral Borislav.)
624. İmzasız, Fotoğraf, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 1. (Bremen ticaret tahtelbahiri kumandanı Kumandan Stoskopf.)
625. İmzasız, Fotoğraf, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 1. (Harp isteyen İngiliz nazırlarından Loyd Corch.)
626. İmzasız, Fotoğraf, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 1. (Rusya'nın Londra Sefâretine tayin edilen Sabık Hariciye Nazırı Sazanov.)
627. İmzasız, Fotoğraf, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 1. (Sabık Fransa Reisi Vükelâsı Mösyö Domerg.)
628. İmzasız, Fotoğraf, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 1. (Fransa Erkân-ı Harbiye Reisi Ceneral Castelnau.)

629. İmzasız, Fotoğraf, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 1. (Tahtelbahir muharebatında iltizâm-ı şiddet taraftarı olan ve Almanların tahtelbahircilikte bğünkü derece-i terkâkiye vâsıl olmaları esbâbını hazırlayan sabık Alman Bahriye Nazırı Büyük Amiral Von Tirpitz.)
630. İmzasız, Fotoğraf, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 1. (Veliâht Sultaniyet Devletlü Vahdettin Efendi Hazretleri.)
631. İmzasız, Fotoğraf, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 1. (Hilâl-i Ahmer müesseselerinden ve en gayur hademlerinden reis-i sâni Doktor Besim Ömer Paşa.)
632. İmzasız, Fotoğraf, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 1. (Hilâl-i Ahmer Sergisi tevsib _____ gayretörlerinden sergi komisyonu _____ İsmail Canpolat Bey.)
633. İmzasız, Fotoğraf, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s. 1. (Sadr-ı Cedid Talat Paşa Hazretleri.)
634. İmzasız, Fotoğraf, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (İnkıtâ' münasebâtı iltizam eden reis-i cumhur Mösyö Wilson.)
635. İmzasız, Fotoğraf, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Pasaportlarını alan Almanya'nın Amerika nezdindeki sefiri Kont Bernstorff.)
636. İmzasız, Fotoğraf, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Pasaportlarını talep eden Amerika'nın Berlin sefiri Mösyö Gerard.)
637. İmzasız, Fotoğraf, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Geçenlerde Wilson'un sulh notasını Almanya'ya tevdî eden Amerika'nın Berlin Maslahatgüzârı Mösyö Garbio.)
638. İmzasız, Fotoğraf, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 1. (Bu defa tekâüde sevkedilen Amiral Dartiz De Forne.)
639. İmzasız, Fotoğraf, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 1. (Amerika'nın payitahtı olan Washington'da kâin reis-i cumhur ikâmetine mahsus bina ve zevce-i nazırı Mösyö Lansing.)
640. İmzasız, Fotoğraf, 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 1. (Avusturya'nın Amerika nezdinde sefiri kont Adam Tarnovsky.)
641. İmzasız, Fotoğraf, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (İtilaf "Avukat" Diplomatları.)
642. İmzasız, Fotoğraf, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (İsviçre Federal Meclis-i Reisi olup katî bî-taraflığa sadık kalacağı anlaşılan Mösyö Schultes.)

643. İmzasız, Fotoğraf, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (İspanya Reis-i Vükelâsı olup İspanya bî-terafılığını muhafaza edeceğini ihsas eyleyen Mösyö Romanones.)
644. İmzasız, Fotoğraf, 7184, 17 RA. 1335, 28 KS. 1332, 10 Şt. 1917, s. 1. (Amerika Harbiye Nazırı Mösyö Carimon.)
645. İmzasız, Fotoğraf, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS. 1335, 11 Şt. 1917, s. 1. (İtalyan donanması Başkumandanı olup bu defa istifa eden Dük Deza Cruz.)
646. İmzasız, Fotoğraf, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS. 1335, 11 Şt. 1917, s. 1. (Rusya Dâhiliye Nazırı olup bu defa istifa eden Mösyö Protopopov.)
647. İmzasız, Fotoğraf, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS. 1335, 11 Şt. 1917, s. 1. (Avusturya Kuvva-ı Muharebesi Başkumandanı Amiral Antuan Havz.)
648. İmzasız, Fotoğraf, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS. 1335, 11 Şt. 1917, s. 1. (Amerika'da sulh taraftarlarının başında bulunan sabık Hariciye Nazırı Mösyö Breban.)
649. İmzasız, Fotoğraf, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 1. (Amerika cemâhiri müttediyesi reis natisi Mösyö Mareşal.)
650. İmzasız, Fotoğraf, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 1. (Petersburg İtilaf konferansında İngiliz heyet-i reisi Loyd Corch kabinesi erkânından Lord Milner.)
651. Resnia, Fotoğraf, 7186, 19 RA. 1335, 30 KS. 1332, 12 Şt. 1917, s. 1. (Bu defa Talat Paşa kabinesi Maliye Nezaretine tayin edilen esbak Maliye Nazırı ve Biga Mebûsu Cavit Beyefendi.)
652. İmzasız, Fotoğraf, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1. (İspanya Kralı Onüçüncü Alfonso.)
653. İmzasız, Fotoğraf, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1. (İsviçre Reis-i Hükümeti Mösyö Schulthess.)
654. İmzasız, Fotoğraf, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1. (Norveç Kralı Yedinci Hatton.)
655. İmzasız, Fotoğraf, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1. (Flemenk Kraliçesi Wilhelmina.)
656. İmzasız, Fotoğraf, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1. (Danimarka Kralı Onuncu Christian.)
657. İmzasız, Fotoğraf, 7187, 20 RA. 1335, 31 KS. 1332, 13 Şt. 1917, s. 1. (İsveç Kralı Beşinci Gustav.)
658. İmzasız, Fotoğraf, 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1332, 15 Şt. 1917, s. 1. (Tahtelbahir harbi kahramanlarından Arnold Dola Perier.)

659. İmzasız, Fotoğraf, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 1. (İngiltere'nin şurayı harp reisi olup tahtelbahir harbinden dolayı İngiltere'nin hali vahim olduğunu itiraf eden Lord Curzon.)
660. İmzasız, Fotoğraf, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 1. (Meksiko Reis-i Cumhuru olup bu defa sulh lehinde teşebbüste bulunan Ceneral Carranza.)
661. İmzasız, Fotoğraf, 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1332, 18 Şt. 1917, s. 1. (Avusturya Ordusu Başkumandanlığı Mareşal Arşidük Fredirik.)
662. İmzasız, Fotoğraf, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 1. (Osmanlı ve Avusturya-Macar meclis-i mebûsânları reisleri.)
663. İmzasız, Fotoğraf, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 1. (Alman Reichstag Meclisinin saldıde reisi Cempf.)
664. İmzasız, Fotoğraf, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 1. (Sabık Romanya Harbiye Nazırı olup bu defa Romanya'dan Fransa'ya tebid edilen Ceneral İliestov.)
665. İmzasız, Fotoğraf, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s. 1. (Amiral Von Cayele.)
666. İmzasız, Fotoğraf, 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1332, 24 Şt. 1917, s. 1. (Amerika hükümet müttehidesinin Viyana sefiri Mösyö Pamfil.)
667. İmzasız, Fotoğraf, 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1332, 24 Şt. 1917, s. 1. (Edison kimyahanesinde çalışırken.)
668. İmzasız, Fotoğraf, 7203, 7 CE. 1335, 1 Mt. 1333, 1 Mt. 1917, s. 1. (Von Bethmann Hollweg.)
669. İmzasız, Fotoğraf, 7204, 8 CE. 1335, 23 Mt. 1333, 2 Mt. 1917, s. 1. (Mösyö Mareşalin resmi.)
670. İmzasız, Fotoğraf, 7205, 9 CE. 1335, 3 Mt. 1333, 3 Mt. 1917, s. 1. (Rus Doması reisi olup Doma'nın küşadında vatanperverâne bir nutuk irad ettiği bildirilen Vedcianco.)
671. İmzasız, Fotoğraf, 7208, 12 CE. 1335, 6 Mt. 1333, 6 Mt. 1917, s. 1. (Amerika hükümeti müttehidesinin biri ve bahri askerleri.)
672. İmzasız, Fotoğraf, 7210, 14 CE. 1335, 8 Mt. 1333-1917, s. 1. (Hükümet-i müttehide Amerika reis-i cumhuru Mösyö Wilson Meclis-i Ayân kürsüsünde son nutuklarından birisini irâd ederken.)
673. İmzasız, Fotoğraf, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 1. (Çin Reis-i Cumhuru Ceneral Liboeng Mong.)
674. İmzasız, Fotoğraf, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Kendi ismiyle anılan kabil-i sevk balonlarının mucidi olup bu defa vefat eden Kont Çeplin.)

675. İmzasız, Fotoğraf, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (İstanbul tahvîlât hamalları vekilligine tekrar intihab edilen İstanbul mebusu Hüseyin Cahit Bey.)
676. İmzasız, Fotoğraf, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Yukarıda: Bir Fransız limanında kadın hamalların varilleri yuvarlamaları. Aşağıda: Bir Alman mühimmat fabrikasında güllerler arasında kadın amele.)
677. İmzasız, Fotoğraf, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Şimendüfer memuru iki kadın.)
678. İmzasız, Fotoğraf, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 1. (İngiltere Bahriye Nazırı Sir Edward Carson.)
679. İmzasız, Fotoğraf, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 1. (İngiliz kabinesinde nezâretsiz Nazır Lord Milner.)
680. İmzasız, Fotoğraf, 7215, 19 CE. 1335, 13 Mt. 1333-1917, s. 1. (Romanya'nın harbe duhulüne ve bi'l-netice felâket-i hazıraya duçar olmasına sebep olan Kraliçe Mari.)
681. İmzasız, Fotoğraf, 7218, 22 CE. 1335, 16 Mt. 1333-1917, s. 1. (Kadeler Fırkası Reisi Milikov.)
682. İmzasız, Fotoğraf, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 1. (Fransa'da Briyan Kabinesinde Harbiye Nazırı olup bu defa istifa eden Ceneral Tibotey.)
683. İmzasız, Fotoğraf, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rusya'nın taç ve tahtına varis veliaht Alexsi Nikolayeviç.)
684. İmzasız, Fotoğraf, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 1. (Bu defa terk-i sultanîyet eden Çar İkinci Nikola.)
685. İmzasız, Fotoğraf, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 1. (Dom azasından mürekka teşkilk edilen hükümet-i muvakkate reisi, Doma Meclisi reisi Rodzianko.)
686. İmzasız, Fotoğraf, 7219, 23 CE. 1335, 17 Mt. 1333-1917, s. 1. (Mujik Rus köylülerinden birkaç enmûzeç.)
687. İmzasız, Fotoğraf, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 1. (Yeni te'ib-i hükümet Grandük Mihail Alexsandroviç.)
688. İmzasız, Fotoğraf, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 1. (Mehlû2 Çar Nikola'nın zevcesi olup esna-yı ihtilâlde Japonya seferathânesine iltica eden Çariçe Alexsandra Fyodorovna.)
689. İmzasız, Fotoğraf, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rus ordusu Erkân-ı Harbiye Reisi olup hükümet-i muvakkate emrine amâde olduğunu bildirilen Ceneral Alexsiyev.)

690. İmzasız, Fotoğraf, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 1. (Bu defa müteveffa Ceneral Liotti'nin birine Fransa Harbiye Nezareti vekâletini kabul eden Bahriye Nazırı Amiral Lakaz.)
691. İmzasız, Fotoğraf, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rus ordusu Başkumandanı olup çarlığa karşı vazifesine sadık bulunduğunu hükümet-i muvakkateye telgrafla bildiren Ceneral Brosilov.)
692. İmzasız, Fotoğraf, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 1. (Petersburg İngiliz sefiri Corch Buchanan.)
693. İmzasız, Fotoğraf, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rical-i siyâsiye arasında, Rus ihtilâli hakkında ilk defa beyânat-ı mükerrere de bulunan ve bu cihetle İngiltere'nin bu meseledeki vaziyeti üzerine celb-i dikkat eyleyen İngiliz Maliye Nazırı Bonar Law irâd-ı nutuk eder vaziyette.)
694. İmzasız, Fotoğraf, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 1. (General Shumilov.)
695. İmzasız, Fotoğraf, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 1. (Hükümet ihtilâliyece umûmî diktatörlüğe tayin edilen sabık başkumandan meşhur Mister Grandük Nikolay Nikolayeviç.)
696. İmzasız, Fotoğraf, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 1. (Reis vekili Briyan.)
697. İmzasız, Fotoğraf, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rus Hükümet-i ihtilâliyesince hapsolunanlardan sabık Başvekil Trepov.)
698. İmzasız, Fotoğraf, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rus hükümet-i ihtilâliyesince hapsolunanlardan Başvekil sabık Prens Galiçin.)
699. İmzasız, Fotoğraf, 7223, 27 CE. 1335, 21 Mt. 1333-1917, s. 1.) Fransa'da Müstefi Briyan kabinesi yerine yeni heyet-i vükelâyı teşkil eden sabık Maliye Nazırı Mösyö Ribo.)
700. İmzasız, Fotoğraf, 7223, 27 CE. 1335, 21 Mt. 1333-1917, s. 1. (Hükümet-i ihtilâliyece tevkif edilenlerden Meclis İmparatoru azasından Ceglovinov.)
701. İmzasız, Fotoğraf, 7223, 27 CE. 1335, 21 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rus hükümet-i ihtilâliyesi tarafından tevkif edilenlerden Ceneral Rennenkampf.)
702. İmzasız, Fotoğraf, 7223, 27 CE. 1335, 21 Mt. 1333-1917, s. 1. (Hükümet-i ihtilâliyece tevkif olunanlardan şura-yı imparatorî azasından Markov.)
703. İmzasız, Fotoğraf, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (Mahlû' Çar Nikolay ile pek sevdiği oğlu sabık veliaht Alexsis Kaskas Kazakları üniformasında.)

704. İmzasız, Fotoğraf, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (Çar Nikolay'ı istifaya mecbur eden ve hükümet-i ihtilâliye taraftarı olan şimal cephesi Başkumandanı Ceneral Revsky.)
705. İmzasız, Fotoğraf, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (Yeni Mühimmat Nazırı Alberton.)
706. İmzasız, Fotoğraf, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (Yeni Adliye Nazırı)
707. İmzasız, Fotoğraf, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (Yeni Bahriye Nazırı Amiral Lakas.)
708. İmzasız, Fotoğraf, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (Yeni Ticaret Nazırı Clementel.)
709. İmzasız, Fotoğraf, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (Yeni Dâhiliye Nazırı Maloi.)
710. İmzasız, Fotoğraf, 7226, 30 CE. 1335, 24 Mt. 1333-1917, s. 1. (Move gemisi süvarisi olup bu defada kemal-i muvakkateyle icra ettiği akından dolayı Almanya imparatoru tarafından kendi yaverliğine tayin edildiği telgrafnâmelerde haber verilen Kapudan Kont Chdohna Scholdien.)
711. İmzasız, Fotoğraf, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Leçinsky.)
712. İmzasız, Fotoğraf, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 1. (Harbiye Nazırı Mösyö Beko.)
713. İmzasız, Fotoğraf, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 1. (Bahriye Nazırı Mösyö Daniel.)
714. İmzasız, Fotoğraf, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s. 1. (İtilaf kıtatından İttifak-ı murabba karşı harb için Amerika'dan gelen yerliler için İngiliz-Fransızlar tarafından karşılanırken.)
715. İmzasız, Fotoğraf, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 1. (Merhûm Mahmut Es'ad Efendi.)
716. İmzasız, Fotoğraf, 7234, 8 CA. 1335, 1 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rus Hükümet-i Muvakkitece tevkif ve tahte'l-fâz Petersburg'a azim edildiği bildirilen Rus Ordusu Başkumandanlarından Ceneral İvanov.)

717. İmzasız, Fotoğraf, 7234, 8 CA. 1335, 1 Ns. 1333-1917, s. 1. (Mühümet-i Muvakkite'nin arzusuna göre Rus ordusu tensik için cephe-i harbe gönderilen sabık Harbiye Nazırı Ceneral Polivanov.)
718. İmzasız, Fotoğraf, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rusya'da ihtilâlcî kabinenin Prensi Lvov.)
719. İmzasız, Fotoğraf, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 1. (Hükümet-i Mevkite tarafından niyâbet-i sultaniye tayin edilen ve fakat kendisi idare-i umure mübaşeret için Meclis-i Mebûsân tarafından ilhakı şart koşan Grandük Mebhail'in son resmi.)
720. İmzasız, Fotoğraf, 7236, 10 CA. 1335, 3 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rus ihtilâlcî kabinesinde müdâfâ-i milliye (harbiye) nazırı Guckufe.)
721. İmzasız, Fotoğraf, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rus Hükümet-i Mevkitesinin en mühim erkânından Hariciye Nazırı Milikov.)
722. İmzasız, Fotoğraf, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rus Hükümet-i Mevkitesinin mühim erkânından Adliye Nazırı Kerenski.)
723. İmzasız, Fotoğraf, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 1. (Reis-i Cumhur Karanza.)
724. İmzasız, Fotoğraf, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s. 1. (Amerika ordusu Başkumandanı Ceneral Vud.)
725. İmzasız, Fotoğraf, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s. 1. (Amerika Erkân-ı Harbiye Umûmî Reisi Ceneral Scout.)
726. İmzasız, Fotoğraf, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 1. (Amerika'nın bir milis neferi.)
727. İmzasız, Fotoğraf, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bir Amerikan Bahriye silah-endâz neferi.)
728. İmzasız, Fotoğraf, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 1. (Şimâl-i Amerika kuvveği bahriyesi umum amirali Amiral Maiv.)
729. İmzasız, Fotoğraf, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 1. (Şimâl-i Amerika hükümet-i müttehidesi bahr-i muhit atlası filosu Kumandanı Amiral Fletcher.)
730. İmzasız, Fotoğraf, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 1. (Amerika Ayân-ı Hariciye Encümen Reisi William Stone.)
731. İmzasız, Fotoğraf, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 1. (Hükümet metbûası tarafından Amerika ile kafî münasebete memur edilen Avusturya'nın Washington sefiri Kont Adam Tarnovksy.)
732. İmzasız, Fotoğraf, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 1. (Berlin Sefiri Hâfi Paşa.)

733. İmzasız, Fotoğraf, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 1. (Hariciye Nezâreti Umur-ı siyâsiye müdürü Reşat Bey.)
734. İmzasız, Fotoğraf, 7243, 17 CA. 1335, 10 Ns. 1333-1917, s. 1. [Teyyare ve pilotu.]
735. İmzasız, Fotoğraf, 7243, 17 CA. 1335, 10 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Avusturya payitahtını terk eden Amerika sefiri Mösyö Pamfild.)
736. İmzasız, Fotoğraf, 7243, 17 CA. 1335, 10 Ns. 1333-1917, s. 1. (Taraf-ı şahaneden Almanya imparatoru hazretlerine ihdâ buyurulan seyf ü murassa izale memura maiyetlerinde bir heyetle bu günkü trenle azimet edecek olan şehzâde devletlû necâbetlû Ziyaeddin Efendi Hazretleri.)
737. İmzasız, Fotoğraf, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rus Hükümet-i Mevkitesinde Ziraat Nazırı Mösyö Cingarov.)
738. İmzasız, Fotoğraf, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rus Hükümet-i Mevkitesinde Ticaret Nazırı Konovalov.)
739. İmzasız, Fotoğraf, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1. [Âmâlara san'at talimi yaptırılırken.]
740. İmzasız, Fotoğraf, 7245, 19 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alman ordusunun üç büyük baş haritaları tetkik ve müdala-i efkâr ederlerken.)
741. İmzasız, Fotoğraf, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 1. (El-yevm hava muharebelerinde en meşhur ve mahir Alman teyyarecisi Yüzbaşı Von Rihtevfen.)
742. İmzasız, Fotoğraf, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 1. (Alman ordusunun en mükemmel teyyarecilerinden olup sükûtla vefat ettiği dünkü nüshamızda bildirilen Mülâzım Francel.)
743. İmzasız, Fotoğraf, 7237, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 1. (Gazze meydân-ı harbinde delîrâne terk-i hayat eden Avusturya-Macar obüs bataryası kumandanı Yüzbaşı Treçevksy Sînâ Cephesi'nde harbin inkişâfını takip ederken.)
744. İmzasız, Fotoğraf, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Amerika'nın nezdinde İngiliz sefiri olup, Amerika'yı tahrik eden Sör Cecil Spring Rice.)
745. İmzasız, Fotoğraf, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (İngiltere nezdinde Amerika sefiri olup bu defa bir nutuk irad eden Walter Hayz Peich.)
746. İmzasız, Fotoğraf, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Garp cephesindeki İngiliz kuvvesi umum kumandanı Ceneral Douglas Haig.)
747. İmzasız, Fotoğraf, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s. 1. (Amerika'nın harbe duhulünü alkışlayan İngiliz Başvekili Loyd Corch irad-ı nutuk ederken.)

748. İmzasız, Fotoğraf, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 1. (İrtihâlini dünkü nüshamızda yazdığımız müverrih Murat Bey.)
749. İmzasız, Fotoğraf, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bulgaristan Kralı Ferdinand hazretlerinin iki mahdumu: Önde veliaht Prens Boris ve az arkada Prens Gizil Alman üniformasıyla.)
750. İmzasız, Fotoğraf, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bulgar ordusu başkumandanı Ceneral Cekov.)
751. İmzasız, Fotoğraf, 7251, 25 CA. 1335, 18 Ns. 1333-1917, s. 1. (Türk nöbetçisi.)
752. İmzasız, Fotoğraf, 7252, 26 CA. 1335, 19 Ns. 1333-1917, s. 1. (Garp cephesinde Amerika tayyarecileri.)
753. İmzasız, Fotoğraf, 7252, 26 CA. 1335, 19 Ns. 1333-1917, s. 1. (Tayyarecilik kurbanlarından garp cephesinde tayyare muharebesi esnasında bir düşman tayyaresiyle müsademe neticesinde sukût ettiği bildirilen Mülâzım Baldamus.)
754. İmzasız, Fotoğraf, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bu defa umum Rus Orduları Başkumandanlığına asâleten tayin edilen Ceneral Aleksiyev.)
755. İmzasız, Fotoğraf, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 1. (Almanya Maliye Nazırı olup bu defa ki istikrazı hüsn ü idare ve intiyacta vazife ifâ eden Von Röderin.)
756. İmzasız, Fotoğraf, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Romanones kabinesinin istifasını kabul edehn ve İspanya'nın Bî- taraflığını azimle muhafaza eyleyen Kral On Üçüncü Alfonz Hazretleri.)
757. İmzasız, Fotoğraf, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bu defa istifa eden İspanya Liberal kabinesi resisi Mösyö Romanones.)
758. İmzasız, Fotoğraf, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 1. (Almanya'nın Belçika vali-i umûmîsi olup bu defa esbab-ı sıhhiyeden dolayı istifa ve müteakiben vefat eden Ceneral Von Yesing.)
759. İmzasız, Fotoğraf, 7254, 28 CA. 1335, 21 Ns. 1333-1917, s. 1. (Almanya'nın Belçika Vali-i Umûmiliğinden tayin edilen Ceneral Von Covell.)
760. İmzasız, Fotoğraf, 7258, 3 R. 1335, 25 Ns. 1333-1917, s. 1. (Hazırdaki Yunan kabinesi reisi olup mevkîi pek sarsılmış görülen Mösyö Sir Lambros.)
761. İmzasız, Fotoğraf, 7258, 3 R. 1335, 25 Ns. 1333-1917, s. 1. (İngiliz Umur-ı Hevâiye Nazırı Baron.)
762. İmzasız, Fotoğraf, 7258, 3 R. 1335, 25 Ns. 1333-1917, s. 1. (Almanya Umur-ı Hevâiye Nazırı Ceneral Hoiner.)

763. İmzasız, Fotoğraf, 7259, 4 R. 1335, 26 Ns. 1333-1917, s. 1. (Sırbistan Kralı Birinci Petro'nun çökmüş ve küçülmüş hâli.)
764. İmzasız, Fotoğraf, 7260, 5 R. 1335, 27 Ns. 1333-1917, s. 1. (Fransız cephe-i harbinde 22. Tayyareyi ıskat ettiği dünkü Alman teblîğ-i resmîsinde bildirilen tayyareci Bernart.)
765. İmzasız, Fotoğraf, 7261, 6 R. 1335, 28 Ns. 1333-1917, s. 1. (Loyd Müller.)
766. İmzasız, Fotoğraf, 7261, 6 R. 1335, 28 Ns. 1333-1917, s. 1. (Danimarka ve İsveç Kralları vapurdan iskeleye çıkarlarken.)
767. İmzasız, Fotoğraf, 7262, 7 R. 1335, 29 Ns. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Stokholm sefaretine tayin edilen İsmail Canpolat Bey.)
768. İmzasız, Fotoğraf, 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 1. (Rusya'da el-yem büyük bir nüfuz sahibi olan sosyalist rüesasından Çaydze.)
769. İmzasız, Fotoğraf, 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 1. (Yeni Belçika Vâlî-i Umûmîsi Falkenhausen.)
770. İmzasız, Fotoğraf, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 1. (Bu defa 52. Düşman tayyaresini düşürdüğü dünkü Alman teblîğ-i resmîsinde bildirilen Yüzbaşı Baron Richthofen.)
771. İmzasız, Fotoğraf, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Fransız Erkân-ı Harbiye Umûmî riyasetine getirilen Verdun müdâfi Ceneral Beten.)
772. İmzasız, Fotoğraf, 7265, 10 R. 1335, 2 Ms. 1333-1917, s. 1. (Bir sivri akıllının vefatı.)
773. İmzasız, Fotoğraf, 7266, 11 R. 1335, 3 Ms. 1333-1917, s. 1. (Fransız ordusu Başkumandanı Ceneral Nivelles.)
774. İmzasız, Fotoğraf, 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 1. (Hükümet-i Mevkite tarafından Petersburg kuvve-i muhafazası kumandanı tayin edilen Ceneral Kornilov.)
775. İmzasız, Fotoğraf, 7269, 14 R. 1335, 6 Ms. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Hariciye Nazâretini deruhte eden Krisos James.)
776. İmzasız, Fotoğraf, 7269, 14 R. 1335, 6 Ms. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Maliye Nezâretini deruhte eden Krisos Ralis.)
777. İmzasız, Fotoğraf, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 1. (Avrupa medeniyeti müdâfileri: İngilizlerin Arras civarındaki büyük taarruzlarında meydân-ı harbe sürükledikleri Alman teblîğ-i resmîlerinde bildirilen Kilitli Sûvâri kuvvetlerinden sipâhi denilen Hint Sûvâri.)
778. İmzasız, Fotoğraf, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 1. (Almanların Hindeneburg'u.)

779. İmzasız, Fotoğraf, 7270, 15 R. 1335, 7 Ms. 1333-1917, s. 1. (İtilafın Loyd Corch'u.)
780. İmzasız, Fotoğraf, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 1. (Feciye-i katilin tafsilâtı dünkü nüshamızda yazılan Hüsnü Bey'in katilleri olan üç kardeş.)
781. İmzasız, Fotoğraf, 7274, 19 R. 1335, 11 Ms. 1333-1917, s. 1. (İngilyetere'nin Petersburg sefiri olup, ihtilâlde büyük rol oynan ve bu defa firârî rivâyet olunan Sir Corc Buchanan.)
782. İmzasız, Fotoğraf, 7275, 20 R. 1335, 12 Ms. 1333-1917, s. 1. (Makedonya'da taarruza geçen Fransız, İngiliz, İtalyan, Rus Sırp, Cezayir, Senegal vesaire askerlerinden mürekkep muhtelit İtilaf ordusunun başında bulunanlar: Yaşlısı Başkumdan Ceneral Saray, Genci Sırbistan Veliâhtı Prens Aleksandr.)
783. İmzasız, Fotoğraf, 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 1. (Memuriyet-i mahsusa ile Rusya'ya azimet etmekte olan Amerika heyeti azasından, Amerika ordusu Erkan-ı Harbiye Reisi Ceneral Hug Scoot.)
784. İmzasız, Fotoğraf, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1. (İngiliz Amiralî Celliko.)
785. İmzasız, Fotoğraf, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1. (Fransız Başkumandanlığına tayin edilen Ceneral Peten.)
786. İmzasız, Fotoğraf, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1. (Erkân-ı Harbiye riyasetine tayin edilen Ceneral Chus.)
787. İmzasız, Fotoğraf, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1. (Sabık başkumandan Ceneral Nivelle.)
788. İmzasız, Fotoğraf, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (İlk Hükümet-i Mevkite de Ticaret Nazırı olup bu defa da yine aynı nezâreti işgal edeceği söylenen Kunovalov.)
789. İmzasız, Fotoğraf, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (İhtilâlin en önemli şahsiyetlerinden olup Ziraat Nazırlığında iken bu defa Harbiye Nezâretine geçecek olan Amele-Asker Meclis Reisi Sânisî Kerensky.)
790. İmzasız, Fotoğraf, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (İlk hükmet-i mevkitede reis vekili olup bu defa teşkil etmek üzere bulunan kabinede yine riyaset-i vükelâ ile Dâhiliye Nezâretini işgal edeceği bildirilen Prens Loof.)
791. İmzasız, Fotoğraf, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (İlk Hükümet-i Mevkite'de Harbiye Nazırı ve Milikov'un hem fikrî iken ahiren istifaya mecbur kalan ve yeni kabineye duhulünden bahsedilmeyen Guçukov.)
792. İmzasız, Fotoğraf, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (İlk Hükümet-i Mevkite'de İâşe Nazırı olup bu defa ki kabinede Maliye Nezâretini ihraz edecek olan Cingarov.)

793. İmzasız, Fotoğraf, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (Sabık Hükümet-i Mevkite'de Hariciye Nazırı iken Fütühatcıyâne efkârından ve İngiliz taraftarlığından dolayı istifaya mecbur kalan bu defa ki kabineye de Maarif Nazırı sıfatıyla ve ikinci derece de bir ehemmiyetle duhul olacak olan Milikov.)
794. İmzasız, Fotoğraf, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (Rus ordusunun hal-i tezebzübünden dolayı istifaya mecbur kalan kumandanlardan Ceneral Gorkov.)
795. İmzasız, Fotoğraf, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (İstifa eden Rus Kumandanlarından Ceneral Brosilov.)
796. İmzasız, Fotoğraf, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (İstifaya mecbur kalan Rus Kumandanlarından Ceneral Revsky.)
797. İmzasız, Fotoğraf, 7282, 27 R. 1335, 19 Ms. 1333-1917, s. 1. (Fransa Mühimmat Nazırı olup Rus İhtilâlcilerini İtilaf tarafında tutmak vazifesiyle Petersburg'da bulunan bu defa Petersburg Fransız Sefâretine tayin edileceği söylenen Alber Thomas.)
798. İmzasız, Fotoğraf, 7283, 28 R. 1335, 20 Ms. 1333-1917, s. 1. (Sabık Sırp Ordusu Başkumandanı ve Sırbistan felâketinin amillerinden olan bu defa vefat eden voyvoda Potnik.)
799. İmzasız, Fotoğraf, 7285, 30 R. 13335, 22 Ms. 1333-1917, s. 1. (Tahtelbahir kahramanlarından Arnold De Lapierre.)
800. İmzasız, Fotoğraf, 7285, 30 R. 13335, 22 Ms. 1333-1917, s. 1. (Garpta Fransız-İngiliz taarruzunun, Rus ordusunun ataletinden dolayı bir netice vermediğini resmen itiraf ettiği telgraflarla haber verilen Fransız Harbiye Nazırı Pan Lorde.)
801. İmzasız, Fotoğraf, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1. (Ahiren Avusturya riyaset vükelâsına geçen ve İspanya'nın menfaati bî-tarafıkta olduğunu açıktan açığa beyân eden Mösyö Garcia Prieto.)
802. İmzasız, Fotoğraf, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 2. (Sultan Hamit Han Evvel.)
- 803..)
804. İmzasız, Fotoğraf, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 1. (Fransız Başvekili Mösyö Ribo.)
805. İmzasız, Fotoğraf, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 1. (Bu defa istifa eden Macaristan Kabinesi Başvekili Kont Tiza.)
806. İmzasız, Fotoğraf, 7288, 3 Şb. 1335, 25 Ms. 1333-1917, s. 1. (Avusturya-Macaristan'ın Amerika nezdindeki sefiri Kont Adam Tarnovsky.)
807. İmzasız, Fotoğraf, 7289, 4 Şb. 1335, 26 Ms. 1333-1917, s. 1. (Avusturya-Macaristan Harbiye Nazırı müştereği Kont Çernin.)

808. İmzasız, Fotoğraf, 7290, 5 Şb. 1335, 27 Ms. 1333-1917, s. 1. (Memleketin en mühim bir mevkide bulunmasına rağmen, tarafeyn mahasinin arasında bî-tarafılığı kemâl-i dikkatle muhafaza eden Flemenk Kraliçesi Wilhelmin Hazretleri.)
809. İmzasız, Fotoğraf, 7291, 6 Şb. 1335, 28 Ms. 1333-1917, s. 1. (Macaristan'da yeni kabineyi teşkil etmesi pel me'mûl olan Arşidük Jozef.)
810. İmzasız, Fotoğraf, 7291, 6 Şb. 1335, 28 Ms. 1333-1917, s. 1. (Son sistem cesim Alman tahtelbahirlerinden birisi, Bahr-i Muhit'te geceleyen hüvviyeti meçhul bir yelkenli gemiyi elektirik projektörüyle muayene ederken.)
811. İmzasız, Fotoğraf, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 1. (Doktor Max Baron Von Husarek.)
812. İmzasız, Fotoğraf, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 1. (Makedonya cephesinde: Saray ordusuna karşı Müdafaa eden müttefikin kuvvesi meyânındaki Türk süvârileri.)
813. İmzasız, Fotoğraf, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-1917, s. 1. (İngiltere'de İâşe Nâzırı olup jirdeki telgrafnâmeden anlaşıldığı üzere istifaya mecbur kalan Lord Devonport.)
814. İmzasız, Fotoğraf, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 1. (Bu defa istifa eden Rusya Ticaret Nazırı Konovalov.)
815. İmzasız, Fotoğraf, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 1. (Sû-i isti'mâlâtından ve Rus ordusuna kâfi mühimmat yetiştirmediğinden dolayı taht-ı ithama alınan Esbak Harbiye Nazırı Suhomilinov.)
816. İmzasız, Fotoğraf, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 1. (Bu defa memûieyet-i mahsusa ile Rusya'ya giden İngiliz kabinesi nazırlarından Hinderson.)
817. İmzasız, Fotoğraf, 7298, 13 Şb. 1335, 4 Hz. 1333-1917, s. 1. (Ahiren açılan Avusturya Mebûsân Meclisi'ne intihab edildiği yazılan Avusturya-Alman Fırkalar Nazırı Doktor Gustavguros.)
818. İmzasız, Fotoğraf, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 1. (Rus ihtilâlinin "Büyük Anası" Madam Breşkovsky ve çocukları.)
819. İmzasız, Fotoğraf, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 1. (Ahiren Almanya'ya sanayi tahsili için gönderilen 300 Türk talebesi Berlin'e hîn-i vürudlarından.)
820. İmzasız, Fotoğraf, 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 1. [Stokholm'e giden sosyalist başkanlar.]
821. İmzasız, Fotoğraf, 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 1. (İhtilâl günlerinde Petersburg: Petersburg sokaklarında müsellehan ihtilâl harekâtını idâre eden Dârülfünûn talebesi.)

822. İmzasız, Fotoğraf, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1. (Avusturya İmparatoriçesi Zita.)
823. İmzasız, Fotoğraf, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1. (Dünkü nüshamızda münderiç Alman teblîğ-i resmîsinde otuz ikinci düşman tayyaresini ıskât eylediği bildirilen Mülâzım Fevs.)
824. İmzasız, Fotoğraf, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1. (Garp cephesindeki muhârebât-ı ahire zarfında otuz bir düşman tayyaresi ıskatına kuvaffak olan Mülâzım Schfer.)
825. İmzasız, Fotoğraf, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1. (Rusya Orduları Başkumdanı olup bir veche bâlâ telgrafnâmede hükümet-i mevkitece azl edildiği bildirilen Ceneral Aleksiye.)
826. İmzasız, Fotoğraf, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1. (Rusya'nın cenûb-i garbî cephesi kumandanı ve geçen sene icra eylediği taarruzlardaki hontorarlığıyla meşhur olup bu defa hükümet-i mevkite tarafından Başkumandanlığa tayin edilen Ceneral Brosilov.)
827. İmzasız, Fotoğraf, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Brosilov'un yerine cenûb-i garbi cephesi kumandanı tayin edilen Ceneral Gurkov.)
828. İmzasız, Fotoğraf, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 1. (Ceneral Kadorno.)
829. İmzasız, Fotoğraf, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 1. (Karl Kavatesti.)
830. İmzasız, Fotoğraf, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 1. (Adolf Hoffman.)
831. İmzasız, Fotoğraf, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s. 1. (Edward Brenştayn.)
832. İmzasız, Fotoğraf, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1. (Rusya Hariciye Nazırı esbâk olup bir iki hafta mukaddem Rusya'nın Londra sefaretine tayin edilerek bu defa Hükümet-i Mevkite tarafından tekâüde sevk edildiği bildirilen Sazanov.)
833. İmzasız, Fotoğraf, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1. (Veli Efendi çayırında icrâ edilen koşuların dereticisinde birinciliği ihraz eden Harbiye Nazırı Enver Paşa Hazretlerinin atı.)
834. İmzasız, Fotoğraf, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1. (Geçen hafta icra edilen formalı batane mahsus malelli yarışında birinciliği ihraz eden Yüzbaşı Şerefettin Bey.)
835. İmzasız, Fotoğraf, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 1. (Dünkü yarışların en mühimi olan üçüncü yarışta birinci gelen Mûnis.)
836. İmzasız, Fotoğraf, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 2. (Kerensky.)
837. İmzasız, Fotoğraf, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 1. (Çörçil.)

838. İmzasız, Fotoğraf, 7304, 19 Şb. 1335, 10 Hz. 1333-1917, s. 1. (İzonzo Ordusu Başkumandanı Ceneral Buroviç.)
839. İmzasız, Fotoğraf, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 1. (İstifası bildirilen Ceneral Gurfo.)
840. İmzasız, Fotoğraf, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 1. (Hüseyin Cahit Bey.)
841. İmzasız, Fotoğraf, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 1. (İstifası bildirilen Garcia Prieto.)
842. İmzasız, Fotoğraf, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 1. (Rus Hükümet-i Mevkitesi Prens Lvov.)
843. İmzasız, Fotoğraf, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 2. (Hario.)
844. İmzasız, Fotoğraf, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (İngiliz Hariciye Nazırı olup dünkü nüshamızda munderiç bir telgrafnâmede Amerika'dan Londra'ya avdet eylediği bildirilen Balfour.)
845. İmzasız, Fotoğraf, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (İtalyan Hariciye Nazırı olup Arnavutluk'un istiklâli kararında icra-ı nüfuz etmiş olmasına müttene bu defa Meclis-i Mebûsân fark-ı meuhtelifesi tarafından istifası talep olunan Sonino.)
846. İmzasız, Fotoğraf, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 1. (Hüsni Bey'in katillerinin resimleri ve isimleri.)
847. İmzasız, Fotoğraf, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1. (Bu defa vaki bulan teklif ve tazyik üzerine terk-i taht ve tâc edildiği bildirilen Yunan Kralı Kostantin.)
848. İmzasız, Fotoğraf, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1. (Yunanistan'ın en büyük başbelâsı Veznizelos.)
849. İmzasız, Fotoğraf, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1. (İtalya'nın en mütenafiz el-keâm ricâl-i siyâsiyeden olup bu defaki kabine buhranına başlıca âmil olduğu zannedilen Hariciye Nazırı Sunino.)
850. İmzasız, Fotoğraf, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1. (Romanya'nın en kâr-ı eşnâ-ı siyasiyyûnundan olup bu defa kabinesine mensup dört Nâzırın müştereken istifası üzerine mevki pek ziyâde mütenezzil bulunan İtalyan Başvekili Boselli.)
851. İmzasız, Fotoğraf, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 1. (İtalya'nın en mühim fırka rüesasından olup dünkü gazete de munderiç bir telgrafnâmede nazırlıktan istifası bildirilen Bissolati.)
852. İmzasız, Fotoğraf, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 1. (Kotantin'in ikinci oğlu olmasına rağmen zümre-i İtilafa karşı duyduğu meyl ve muhabbete mebni bu defa makam-ı hükümdariye kuud ettirilen Aleksandr.)

853. İmzasız, Fotoğraf, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 1. (İtilaf devletleri tarafından bu defa terk-i tâca mecbur edilerek tahtı ile beraber memleketinden de teb'id edilmek üzere olan Kostantin.)
854. İmzasız, Fotoğraf, 7310, 25 Şb. 1335, 16 Hz. 1333-1917, s. 1. (Annei Kraliçe Sofi tarafından terbite edilmiş olduğu için veliahtlık hukukundan feragata mecbur edilen Jorej.)
855. İmzasız, Fotoğraf, 7311, 26 Şb. 1335, 17 Hz. 1333-1917, s. 1. (Yunanistan'ın en mu'tedil ve müdbir ricâl-i siyâsesinden olup bu müşkül zamanda Reiskâr'da bulunan ve fakat kralını İtilafın elinden kurtaramayan James.)
856. İmzasız, Fotoğraf, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1. (Fransa'nın Mühimmat Nazırı olup birkaç ay evvel Rusya'ya giderek işleri karıştırmaya memur edilen bu defa Haparanda tariki ile memleketine avdet ettiği bildirilen Thomas.)
857. İmzasız, Fotoğraf, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1. (Venizelos'un son resmi.)
858. İmzasız, Fotoğraf, 7313, 28 Şb. 1335, 19 Hz. 1333-1917, s. 1. (İngiltere rical-i mühimme siyasiyesinden olupdünkü gazetelerde münderiç bir telgrafnâmede umum-i îâşe müfettişliğine tayin edildiği bildirilen Lord Runda.)
859. İmzasız, Fotoğraf, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1. (Avusturya Başvekili olup Meclis-i Mebûsân'da ekseriyeti temin edeceği için istifası muhakka addolunan Kılâm-Martinec.)
860. İmzasız, Fotoğraf, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1. (Kılâm-Martinec'in istifası takdirinde yeni Avusturya kabinesini teşkil edeceği bildirilen Speech Müller.)
861. İmzasız, Fotoğraf, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1. (İngilizlerin Mısır ve Filistin cepheleri kumandanı olup bir veçhe balâ telgrafnâmede azl ve tebdil edildiği bildirilen Ceneral Miura.)
862. İmzasız, Fotoğraf, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1. (İngilizlerin Kameronya sefinesi.)
863. İmzasız, Fotoğraf, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1. (Avusturya ricâl-i mühimme siyasetinden olup Kont Kılâm Martinec'in istifası üzerine yeni kabineyi teşkile memur edileceği söylenen Baron Hosarek.)
864. İmzasız, Fotoğraf, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Ceneral John Pershing.)
865. İmzasız, Fotoğraf, 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (General Krupatkin.)
866. İmzasız, Fotoğraf, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1. (Yüzbaşı Rihtehofen.)
867. İmzasız, Fotoğraf, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1. (İsviçre Reis-i Cumhuru General Scholtes.)

868. İmzasız, Fotoğraf, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 1. (Venizelos'un en samimi kafadarları olup bu veçhe atı derç-i sütun eylediğimiz telgrafnâmeye göre James kabinesine iştirâk etmeleri muhtemel bulunan sabık Harbiye Nazırı Dangalis, sabık Donanma Başkumandanı Amiral Kondoritotis, sabık Erkân-ı Harbiye Reisi Miralay Moskopolos.)
869. İmzasız, Fotoğraf, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Eski Başvekil Skolodis.)
870. İmzasız, Fotoğraf, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Eski Başvekil Gunaris.)
871. İmzasız, Fotoğraf, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Eski Başvekil Lambiros.)
872. İmzasız, Fotoğraf, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1. (Sir Alioth.)
873. İmzasız, Fotoğraf, 7319, 5 Rm. 1335, 25 Hz. 1333-1917, s. 1. (Branitiğ.)
874. İmzasız, Fotoğraf, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. (Fransa Harbiye Nazırı Pinaluve.)
875. İmzasız, Fotoğraf, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1. b(Almanya sefiri Von Gullman hazretlerinin zevcesiolup dün sabah vefat eden Baronin Von Gullman.)
876. İmzasız, Fotoğraf, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (İtalya Meclis-i Mebûsânının Resmî Küşâdı münâsebeti ile siyâset-i hariciyeye dair beyânat-ı mühimme de bulunan Hariciye Nazırı Sunino.)
877. İmzasız, Fotoğraf, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (Doma meclisinin reisi olup Kazaklar Kongresinin içtimâide mücadeledevama dair hararetli bir nutuk irad eden Rodziyanku.)
878. İmzasız, Fotoğraf, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (Rus Hükümet-i Mevkitesinin sabık Harbiye Nazırı olup harp ve darbe devam hususunda yeni bir nutuk irad eyleyen Guçkov.)
879. İmzasız, Fotoğraf, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 1. (Rus Harbiye Nazırı olup hastalığına binaen mevki-i iktidarı terk edeceği söylenen Kerensky.)
880. İmzasız, Fotoğraf, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Yunanistan'ın en büyük başbelâı olup ahiren yeni hükümetin teşkiline memur edilen Venizelos.)
881. İmzasız, Fotoğraf, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Sabık Yunan heyet-i hükümet reisi olup memleketin duçar olduğu müsâib-i ahire üzerine mevki iktidârı terke mecbur edilen James.)
882. İmzasız, Fotoğraf, 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1. (Kont Tiza'nın Başvekilinden istifası üzerine yeni Macar kabinesini teşkile memur edilen Kont Esterhazy.)

883. İmzasız, Fotoğraf, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 1. (İngiliz Hariciye Nazırı olup bu defa Yunanistan ahvâline dair avam kamarasında beyânatta bulunan Balfour.)
884. İmzasız, Fotoğraf, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 1. (Avusturya'da tababet tahsil eden ilk Türk kızı Seniha Hanım.)
885. İmzasız, Fotoğraf, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 1. (Avusturya Başvekili olup bu defa teşkil ettiği kabine Meclis-i Mebûsâna takdim edilen Saydler.)
886. Nazırı olup sulh taraftarlarının bazı resâil-i neşr ve tevzîi suretiyle yaptıkları propagandaları şiddetli bir surette men' ve izale için bu defa Meclis-i Mebûsân'a bir layiha-ı kânûniye ita eyleyen ve bu beyânı.)
887. İmzasız, Fotoğraf, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1. (Yeni Yunan kabinesinde Hariciye Nezâreti umuriyeti deruhte edilen Politis.)
888. İmzasız, Fotoğraf, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1. (Yeni Yunan kabinesinde Bahriye Nezareti deruhte edilen Kundorionis.)
889. İmzasız, Fotoğraf, 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1. (Sabık Macaristan Başvekili Kont Tiza.)
890. İmzasız, Fotoğraf, 7325, 11 Rm. 1335, 1 Tm. 1333-1917, s. 1. (Schulthess.)
891. İmzasız, Fotoğraf, 7325, 11 Rm. 1335, 1 Tm. 1333-1917, s. 1. (Avusturya-Macaristan Kral ve İmparatoru olup makam-ı imparatoriye geldiği günden beri memleket ve milletini makûlâne ve hayretperverâne bir surette idre eylemeye çalışan Charl.)
892. İmzasız, Fotoğraf, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 1. (Harbe sevk edilen Aleksandır.)
893. İmzasız, Fotoğraf, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 1. (İtilaf devletlerinin Atina'daki fevkâlâde komiseri olup icraât vakıyası neticesinde bu defa Yunanistan'ı düvel-i merkeziye ile inkıtâf münâsebete icbar edilen Junar.)
894. İmzasız, Fotoğraf, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 1. (Ahiren vücuda getirmekte olduğu Felsefe Kâmusu ile irfân-ı memlekete pek büyük hıdmetler ifâ eyleyen Doktor Rıza Tevfik Bey.)
895. İmzasız, Fotoğraf, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 2. (Bu defa bir torpile çarparak gark olduğu haber verilen Kalebar Krüvazörü.)
896. İmzasız, Fotoğraf, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Saray.)
897. İmzasız, Fotoğraf, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Dangalis.)
898. İmzasız, Fotoğraf, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1. (İran'ın en büyük şair ve bestekârı olup Rusların şerrinden firar ile ahiren şehrimize muvasalat eyleyen Arif.)

899. İmzasız, Fotoğraf, 7327, 14 Rm. 1335, 4 Tm. 1333-1917, s. 1. (dünkü gazetemizin son haberler kısmında münderiç bir telgrafnâmede oğlu ile beraber bir suikasta maruz olduğu bildirilen Sırbistan'ın serseri Kralı Petro.)
900. İmzasız, Fotoğraf, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (İngiltere ve Müstemlkâtı, Japonya, Fransa, İtalya, Rusya, Amerika, Belçika, Portekiz, Romanya, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ'ın nüfus ve yüzölçümlerini ihtivâ ediyor.)
901. İmzasız, Fotoğraf, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 1. (Hoffman.)
902. İmzasız, Fotoğraf, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alman Bahriye Nazırı olup tahtelbahirler muharebesinin tesirine dair bu defa Reichstag Meclisinde beyânat-ı mühimme de bulunan Amiral Capalle.)
903. İmzasız, Fotoğraf, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alman Daâhiliye Nazırı olup İngiltere'nin an-ı karîb vahim bir akıbeta Duhûl olacağı bildirilen Hollferich.)
904. İmzasız, Fotoğraf, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (İngiliz kabinesi erkânından olup son Rus taarruzunun en büyük âmillerinden olduğu söylenen Hinder Soon.)
905. İmzasız, Fotoğraf, 7330, 16 Rm. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (İngiltere'nin Petersburg sefiri olup Rus Payitahtındaki Efsâdatı ile kesb-i şöhret eden Buchanan.)
906. İmzasız, Fotoğraf, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 1. (Taht-ı idâresindeki orduları ile Rusların şark cephesindeki taarruzlarına karşı şiddetli bir surette mukâvemet eyleyen Prens Luitpold Baviere.)
907. İmzasız, Fotoğraf, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 1. (Kral Kostantin'in dayak yediği Lugano şehrinde alınmış son resmi.)
908. İmzasız, Fotoğraf, 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Reichstag Meclisinde nutuk irâd ederek Almanya'nın iktisâdi vaziyetini şerh ve tefsil eyleyen Maliye Nazırı Kont Roderon.)
909. İmzasız, Fotoğraf, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 1. (Sabık Çin Reis-i Cumhuru olup hâset-i ahire üzerine Japonya seferâthânesine ilticâ eyleyen bu seferki karışıklıkların en mühim bir aslı addeyleyen Li-Yuening-Hu.)
910. İmzasız, Fotoğraf, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 1. (Amerika Reis-i Cumhuru olup Rus taarruzu ahirinin başlıca âmili bulunan Wilson.)
911. İmzasız, Fotoğraf, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 1. (Rusya'daki Amerika Heyet-i Reisi olup Rusları taarruza sevk için Wilson'un emriyle Harbiye Nazırı Kerensky'ye beş milyon dolar ihdâ eyleyen Root.)

912. İmzasız, Fotoğraf, 7334, 20 Rm. 1335, 10 Tm. 1333-1917, s. 1. (İmparatorluk askerinin son hareketleri üzerine memleketteki asayişe dair hiçbir vechle teminat itâ edemeyeceği bildirilen Çin Hariciye Nazırı Vor Fin Fang.)
913. İmzasız, Fotoğraf, 7334, 20 Rm. 1335, 10 Tm. 1333-1917, s. 1. (Garp cephesindeki Alman tayyare filosunun en mahir uzuvlarından olup dünkü tebliğ-i resmî de otuz üçüncü düşman tayyaresini ıskat ettiği bildirilen Mülâzım Woolf.)
914. İmzasız, Fotoğraf, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 1. (İran'ın en mühim ricalinden olup dünkü gazetelerin son haberler kısmında Stokholm Konferansına bir beyânnâme itâ ettiği bildirilen Takîzade.)
915. İmzasız, Fotoğraf, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 1. (Sultanîyet-i Seniye'nin Newyork Başşehbenderi olup Amerika ile siyasi münasebetlerimizin inkıyâi üzerine bu kere şehrimize avdet eyleyen Celâl Bey.)
916. İmzasız, Fotoğraf, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1. (Bethmann Hollweg.)
917. İmzasız, Fotoğraf, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 1. (Prusya'nın iâşe komiseri olup İmparatorluk Meclisininilkadında hazır bulunan ve bazı gazeteler tarafından Başvekâlete tayin edileceği zannolunan Mösyö Mikaleis.)
918. İmzasız, Fotoğraf, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 1. (İmparator tarafından icrası mütesavvir mukarrerat-ı cedideye dair görüşmek üzere Berlin'e davet olunan Almanya Veliahtı.)
919. İmzasız, Fotoğraf, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 1. (Macaristan Adliye Nazırı Wilhelm Vaşoni.)
920. İmzasız, Fotoğraf, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 1. (Sabık Macaristan Başvekili olup bir veçhe âti telgrafnâmede birkaç güne kadar cepheye gideceği bildirilen Kont Tiza.)
921. İmzasız, Fotoğraf, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 1. (Bavyera Hükümeti Başvekili olup bazı müzâkerelerde bulunmak üzere bu defa Berlin'e geldiği bildirilen Von Hertling.)
922. İmzasız, Fotoğraf, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 1. (Rusların şark cephesindeki mütevali hücumlarına karşı şiddetli bir surette müdafaa ve mukabele eyleyen Ceneral Boem Armolli.)
923. İmzasız, Fotoğraf, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 1. (Makamını terk eden Bethmann Hollweg.)
924. İmzasız, Fotoğraf, 7340, 26 Rm. 1335, 16 Tm. 1333-1917, s. 1. (Vekâlet-İ Umûriyeti deruhte kabul eyleyen Doktor Michaelis.)

925. İmzasız, Fotoğraf, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 1. (Almanya'nın Kopenhag sefiri olup Başvekâletindeki son tebdil üzerine Hariciye Nezâreti makamına getirileceği bildirilen Brocdorf Ratchov.)
926. İmzasız, Fotoğraf, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 1. (Avusturya Meclis-i Mebûsân Reisi olup dünkü nüshamızın son haberler kısmından münderiç bir telgrafnâmede meclisin tatiline mebni saha ve harbe dair bazı beyânat-ı mühimme de bulunduğu haber verilen Gross.)
927. İmzasız, Fotoğraf, 7342, 28 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 1. (Arşidük Maximillian ile nişanlısı Prenses Francesco De Hohenlohe.)
928. İmzasız, Fotoğraf, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 1. (Ahiren Belçika İâşe Nezâreti umurunu kabul ve deruhte eyleyen maruf Vanderold.)
929. İmzasız, Fotoğraf, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Rusya'da fevkâlâde bir vergi tarhı zammında Meclis-i Vükelâya bir kânun layihası veren Cingarev.)
930. İmzasız, Fotoğraf, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alman Karargâh-ı Umûmî Kumandanı olup bu defa tahtelbahir muharebesinin tesirâtına dair beyânatta bulunan Ceneral Ludenderoff.)
931. İmzasız, Fotoğraf, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (Şark cephesindeki mukâbil taarruzu idare eden başlıca Alman kumandanlarından Von İehoren.)
932. İmzasız, Fotoğraf, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (Çanak kale hezimetinin başlıca faili olup bu defa tebdilât esnasında Mühimmat Nezâretine tayin edilen Çörçil.)
933. İmzasız, Fotoğraf, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (İngiliz siyasetinin en nüfuz mümesllilerinden olup bu defa şura-yı harbe tayin edilen Edvar Carson.)
934. İmzasız, Fotoğraf, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (Rus ihtilâlinin ilk Başvekili olup bu defa kabine azasından ekserisi ile arasındaki ihtilâf-ı efkâra mebni istifa eyleyen Prens Lvov.)
935. İmzasız, Fotoğraf, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (Başvekil Krensky.)
936. İmzasız, Fotoğraf, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Kornilov.)
937. İmzasız, Fotoğraf, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1. (İngiliz kabinesindeki son tebdil esnasında Chamberlain yerine Hindistan Umuru Nezâretine Tayin edilen Montaco.)
938. İmzasız, Fotoğraf, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1. (Irak seferi tahkikâtı üzerine istifaya mecbur edilen maruf İngiliz rical-i siyasisi Chamberlain.)

939. İmzasız, Fotoğraf, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1. (Yeni Macar Başvekili olup harp gayelerine ve sulh meselesine dair bu kere yeni beyânatta bulunan Kont Esterhazy.)
940. İmzasız, Fotoğraf, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 1. (İngiltere Maliye Nazırı Yonarlar.)
941. İmzasız, Fotoğraf, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 1. (İngiliz Başvekili olup bu defa içtimâ edilen yeni ve büyük İtilaf konferansından Britanya Hükümeti'ni temsil eden Loyd Corch.)
942. İmzasız, Fotoğraf, 7349, 8 Şv. 1335, 28 Tm. 1333-1917, s. 1. (Yeni İtilaf konferansında İtalya Hükümetini temsil eden Hariciye Nazırı Sonnino.)
943. İmzasız, Fotoğraf, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s. 1. (Robert Cecil.)
944. İmzasız, Fotoğraf, 7352, 11 Şv. 1335, 31 Tm. 1333-1917, s. 1. (Loyd Corch.)
945. İmzasız, Fotoğraf, 7352, 11 Şv. 1335, 31 Tm. 1333-1917, s. 1. (İngiliz kabinesinin yeni nazırlarından olup Almanya ile sulh akd eyleyebilmesi için Ren nehrini arkasına çekilmelerini isteyen Edward Carson beyânatta bulunurken.)
946. İmzasız, Fotoğraf, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Yeni Alman Başvekili olup İtilaf Devletlerinin makâsıd-ı hafiyelerine dair bu kere ifşaat-ı mühimme de bulunan Doktor Mihaelis.)
947. İmzasız, Fotoğraf, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Bonarlar irad-ı nutuk ederken.)
948. İmzasız, Fotoğraf, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İngiliz sosyalist mebuslarından olup Almanya ile İngiltere'nin harp gayelerini mevzu bahs ile sulh edilmesi hakkındaki teklifi reddolunan Macdonald.)
949. İmzasız, Fotoğraf, 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Flanders cephesindeki müthiş İngiliz hücumlarına karşı şiddetli bir surette müdafaa ve mukavemet eyleyen Prens Ruprecht De Bavyera.)
950. İmzasız, Fotoğraf, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İngiliz kabinesinde Amele Vekili iken bu defa harp gayelerine müteallik ihtilafa mebni istifaya eylediği bildirilen Hinderson.)
951. İmzasız, Fotoğraf, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İstifa eyleyen Fransız Bahriye Nazırı Amiral Lacaz.)
952. İmzasız, Fotoğraf, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İngiliz kabinesinde Amele Vekili iken bu defa harp gayelerine müteallik ihtilafa mebni istifaya eylediği bildirilen Hinderson.)

953. İmzasız, Fotoğraf, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Geçen sene ve bu seneki becerisizlikleri ile son Rus hezimetleri üzerine Başkumandanlıktan el çekmeye mecbur edilen meşhur insan kasabı Brosilov.)
954. İmzasız, Fotoğraf, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Sabık Petersburg Kumandanı iken bu defa Brosilov'un yerine Başkumandanlığa tayin edilen Kornilov.)
955. İmzasız, Fotoğraf, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Bu defa k, Rus hezimetini üzerine hükümet-i mevkite tarafından tevkiif edildiği bildirilen Ceneral Gurko.)
956. İmzasız, Fotoğraf, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Reichstag Meclisinin akd eylediği fevkâlâde bir celsede Almanya'nın istilasını takip etmediğine dair beyânat-ı mühimme de bulunan meclis reisi Kampov.)
957. İmzasız, Fotoğraf, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Hükümet-i Mevkite'nin Başvekil ve Harbiye Nazırı olup Şarkî Galiçya'daki son hezimetler üzerine istifa eden bu defa bir beyânnâme neşrederek işten el çekmesinin esbâbını bildiren Keresnky.)
958. İmzasız, Fotoğraf, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İslâhat-ı mütesavvirenin icrasına kadar Başvekil Muavinliği, Prusya Kabinesi Azalığı ve imparatorluk nezaretini muhafaza edecek olan Hollferich.)
959. İmzasız, Fotoğraf, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Almanya'nın en mühim ricalinden olup ahiren istifası kabul edilen Hariciye Nazırı Zimmerman.)
960. İmzasız, Fotoğraf, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Almanya'nın İstanbul Sefir-i Kebiri olup bu defaki tebdilât-ı vükelâ üzerine Hariciye Nezâretine tayin edilen Baron Von Kollmann.)
961. İmzasız, Fotoğraf, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Rus-Romanların şiddetli mücumlarına karşı aldığı araziye müdafaa ve düşmana zayıat-ı azime verdiren Almanya'nın en benâm erkân-ı askeriyesinden Ceneral Mackenzie.)
962. İmzasız, Fotoğraf, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Sırbistan'ın serseri Başvekil olup bu defa şerefine verilen ziyafet-i siyasiyede Loyd Corch tarafından Şark'ın en akıllı şahsiyeti olmak üzere tarif edilen Pasiç.)
963. İmzasız, Fotoğraf, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Grandük Nikola.)
964. İmzasız, Fotoğraf, 7365, 24 Şv. 1335, 13 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Avusturya kabinesinde Maliye Nazırı olup dünkü gazetelerin son haberler kısmında makâm-ı memuriyetten istifa edeceği bildirilen Geraci.)
965. İmzasız, Fotoğraf, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Clemenso.)
966. İmzasız, Fotoğraf, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Puvankara.)
967. İmzasız, Fotoğraf, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Ribo.)

968. İmzasız, Fotoğraf, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Penlove.)
969. İmzasız, Fotoğraf, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Hinderson.)
970. İmzasız, Fotoğraf, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Amerika'nın sabık Berlin sefiri olup İmparator Wilhelm ile olan bir mülâkatına dair ifşaât-ı mühime de bulunduğu bildilen Gerard.)
971. İmzasız, Fotoğraf, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Kral müttahazları aleyhinde neşr-i makal edilen Branting.)
972. İmzasız, Fotoğraf, 7370, 29 Şv. 1335, 18 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Stokholm Konferansı meselesine müteallik bir ihtilaf üzerine Hinderson'un yerine Amele Nazırı tayin olunan Barnes.)
973. İmzasız, Fotoğraf, 7370, 29 Şv. 1335, 18 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Kont Aponni.)
974. İmzasız, Fotoğraf, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İngiliz Hariciye Nazırı olup ahiren vuku bulan istifasında Stokholm meselesine müteallik ihtilafatın dâhil ve teshiri olduğu zannedilen Balfour.)
975. İmzasız, Fotoğraf, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 1. (Almanların en mâhir teyyârecilerinden olup dünkü teblîğ-i resmîde otuz dördüncü düşman teyyâresini eylediği bildirilen mülâzım Guntermann.)
976. İmzasız, Fotoğraf, 7374, 3 ZK. 1335, 22 Ağ. 1335-1917, s. 1. (Dünkü Alman teblîğ-i resmîsinde yirmi üç, yirmi dördüncü defa olareak düşman teyyâresini ıskât eylediği bildirilen zabıt vekili Müller.)
977. İmzasız, Fotoğraf, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Bi'l-cümle muhassem ve bî-taraf devletlere sulperverâne bir nota irsâl ederek müsâlematı Umûmiyenin tesisi ve takribine çalışan Papa.)
978. İmzasız, Fotoğraf, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 1. (En Maruf Alman teyyârecilerinden olup idâresindeki filo ile 200. düşman teyyâresini ıskât eden Mülâzım Woolf.)
979. İmzasız, Fotoğraf, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Garp cepesinde medeniyet âlemi müdafaaya uğraşan İtilafın hukuk u düvel pehlivanları.)
980. İmzasız, Fotoğraf, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s. 1. (En muktedir Alman rical-i siyasesinden olup, Dersaadet Sefiri Golmann'ın Alman Hariciye Nezâretine tayini üzerine bu kerre Dersaadet Sefirliğine tayin kılınan Sabık Washington Sefiri Kont Bernsdorf.)
981. İmzasız, Fotoğraf, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alman Başvekili Doktor Mihaelis.)

982. İmzasız, Fotoğraf, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Şimdiye kadar Alman tahtelbahirleri tarafından tüccar sefinelerinin istîabisini gösterir temsili resim.)
983. İmzasız, Fotoğraf, 7378, 7 ZK. 1335, 26 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Maruf Rus Cenerallerinden olup bir veche atî telgrafnâmede Şimal Cephesi Ordu Kumandanlığına tayini bildirilen Lesicky.)
984. İmzasız, Fotoğraf, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Cennet-mekân Sultan Osman Gazi.)
985. İmzasız, Fotoğraf, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Maruf Rus Cenerallerinden olup vatana ihanet eylemiş olmakla itham edilerek bu defa taht-ı mahkemeye alınan Suhomlinov.)
986. İmzasız, Fotoğraf, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 1. (Graf Von Bernstroff.)
987. İmzasız, Fotoğraf, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 1. (Moskova Kogresinde Rus Ordusunun meânen mahv olduğu Mübin bir nutuk irad eyleyen sabık Rus Ordusu Başkumandanı Ceneral Aleksiyev.)
988. İmzasız, Fotoğraf, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 1. (“Rus İhtilâli Anası” ünvanı kazanmış olup bu defa Moskova Kongresinde ceng-cûy-ânebir nutuk irad eden ihtiyar ihtilâlcî Madam BreşkovsKS.)
989. İmzasız, Fotoğraf, 7385, 14 ZK. 1335, 2 Ey. 1333-1917, s. 1. (İngiltere'nin en benâm rical-i siyasiye ve hariicye memurlarından olup bu defa vefat eylediği bildirilen Lord Grey.)
990. İmzasız, Fotoğraf, 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 1. (En maruf Frnsız ricâlinden olup bir veche âti telgrafnâmede istifa eylediği bildirilen maloi.)
991. İmzasız, Fotoğraf, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 1. (Almanların en mahir ve en güzide tayyarecilerinden olup dünkü tebliğ-i resmîde 60. düşman tayyaresini ıskat eylediği bildirilen Yüzbaşı Baron Von Richthofen.)
992. İmzasız, Fotoğraf, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 1. (Almanların açık denizf filosu kumandanı olup bu defa bir gazete muhâbir ile mülâkat ederek tahtelbahir muharebesinin müesseriyyetinin ve Amerikalıların muâvenet-i harbiyesi hakkında beyânat-ı mühimme de bulunan Amiral Scherr.)
993. İmzasız, Fotoğraf, 7388, 17 ZK. 1335, 5 Ey. 1333-1917, s. 1. (Vezir-i merhum Köprülüzâde Fazıl Ahmet Paşa.)
994. İmzasız, Fotoğraf, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 1. (Sabık Rus Başvekili olup bir telgrafnâmede vefat ettiği bildirilen Stormer.)

995. İmzasız, Fotoğraf, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 1. (Avusturya sabık ve Washington sefiri olup yeni Leh kabinesinin teşkiline memur edileceği söylenen Adam Tarnovsky.)
996. İmzasız, Fotoğraf, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 1. (Bu defa mesuliyet meselesi hakkında fevkâlâde mühim beyânatta bulunan Doktor Mihaelis.)
997. İmzasız, Fotoğraf, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 1. (Almanya'nın İstanbul sefaretine tayin edilerek dünkü Balkan treniyle şehrimize muvasalat eyleyen Kont Bernstroff.)
998. M. A. [], Fotoğraf, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 1. (Meskika Reis-i Cumhuru Carranza.)
999. İmzasız, Fotoğraf, 7392, 21 ZK. 1335, 9 Ey. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Rusya'dan tard ve ihrâcına karar verilen Ceneral Gurko.)
1000. İmzasız, Fotoğraf, 7392, 21 ZK. 1335, 9 Ey. 1333-1917, s. 1. (İspanya Hükümeti Reisi olup İngiliz ve Fransızların bin türlü tahrikât ve ifsâdâtına rağmen bî- tarafâne siyasetinden bir zerre bile inhirâf etmeyen Dato.)
1001. İmzasız, Fotoğraf, 7393, 22 ZK. 1335, 10 Ey. 1333-1917, s. 1. (Fransa'nın maruf ricâlinden olup dünkü gazetelerde haber-i istifası bildirilen (Ribo)'nun yerine Yenikapı'nın teşkiline memur edileceği zannolunan Pelove.)
1002. İmzasız, Fotoğraf, 7395, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 1. (Marûf Rus Cenerallerinden olup hükümet-i mevkite reisi Kerensky ile arasındaki ihtilâf-ı efkâr üzerine bu defa azl ve tebdil edilen Cornilov.)
1003. İmzasız, Fotoğraf, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 1. (Hükümet-i mevkite Başvekili olup bu defa katledildiği rivâyet olunan Kerensky)
1004. İmzasız, Fotoğraf, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 1. (Avusturya İmparatoru ve Erkân-ı Harbiyesi İzonzo Cephesi'nin teftiş ederken.)
1005. İmzasız, Fotoğraf, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 1. (İtalya Kralı maiyeti erkânı harekât-ı harbiyeyi tedkik ederken.)
1006. İmzasız, Fotoğraf, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 1. (Sünkü gazetelerde son haberler kısmında vefât eylediği bildirilen Bulgar Kraliçesi Elenora.)
1007. İmzasız, Fotoğraf, 7397, 26 ZK. 1335, 14 Ey. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Buenos-Ayres'deki Alman sefiri hakkında bazı günâ ithâmatta bulunan Amerika Hariciye Nâzırı (Lansing).)

1008. İmzasız, Fotoğraf, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 1. (En maruf Alman tayyarecilerinden olup dünkü tebliğ-i resmîde 47'inci düşman tayyaresini ıskat eylediği bildirilen Mülâzım Comen)
1009. İmzasız, Fotoğraf, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 1. (En maruf Rus rüçhân-ı askeriyesinden olup bu defa kargaşalıklardan bi'l-istifâde yeni Başvekâlet makamına geçmek isteyen Ceneral (Aleksiyev.)
1010. İmzasız, Fotoğraf, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Meclis-i Vükelâya Memur Barto.)
1011. İmzasız, Fotoğraf, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Yeni Fransız Başvekili Benlove)
1012. İmzasız, Fotoğraf, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Fransız Hariciye Nâzırı Ribo)
1013. İmzasız, Fotoğraf, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Meclis-i Vükelâya Memur Dömerg)
1014. İmzasız, Fotoğraf, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Meclis-i Vükelâya Memur Jean Döponi)
1015. İmzasız, Fotoğraf, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Meclis-i Vükelâya Memur Leon Bojova)
1016. İmzasız, Fotoğraf, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Sabık Rus Harbiye Nâzırı olup bu defa hükümet-i mevkite tarafından taht-ı tevkife alınan (Gocguv)
1017. Hariciye Nâzırı olup dünkü gazetelerde (Cornilov) tarafından İtilâf memleketlerine gönderildiği bildirilen (Milikov)
1018. İmzasız, Fotoğraf, 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Lehistan Meclis-i Niyâbeti riyasetine intihâb edildiği haber verilen Prens (Lobumirsky)
1019. İmzasız, Fotoğraf, 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s. 1. (En maruf rus Cenerallerinden olup Flembovsky'nin yerine Şimâl Cephesi Kumandanı tayin edilen (Revsky)
1020. İmzasız, Fotoğraf, 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s. 1. (Sabım Rus Hükümet-i Mevkite Reisi olup (Cornilov) tarafdârı olduğundan dolayı bu defa hükümet-i mevkite tarafından tevkif edilen Prens (Livov)
1021. İmzasız, Fotoğraf, 7401, 1 ZH. 13335, 18 Ey. 1333-1917, s. 1. (İtalyanların İzonzo Cephesi'ndeki 11'inci taarruzlarını def ve tarda muvaffak olan maruf Avusturya Cenerallerinden Boruevic.)

1022. İmzasız, Fotoğraf, 7402, 2 ZH. 1335, 19 Ey. 1333-1917, s. 1. (Bu resimde Ceneral Cornilov muhafazasına memur Avusturya Zâviti ile beraber bulunmaktadır.)
1023. İmzasız, Fotoğraf, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 1. (Doma Meclis-i Reis-i olup bu defa ki son mukâbil ihtilâlde alâkadâr olduğunu anlaşıl原因 olarak tevkif edildiği bildirilen Rodzeyanku.)
1024. İmzasız, Fotoğraf, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 1. (Mülâzım Wolff.)
1025. İmzasız, Fotoğraf, 7405, 5 ZH. 1335, 22 Ey. 1333-1917, s. 1. (Tank isminde zırhlı otomobillerden yeni bir numune.)
1026. İmzasız, Fotoğraf, 7406, 6 ZH. 1335, 23 Ey. 1333-1917, s. 1. (Papa.)
1027. İmzasız, Fotoğraf, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alman Tahtelbahirlerinden bir numune.)
1028. İmzasız, Fotoğraf, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s. 1. (Şimâl Cephesi'ndeki yeni taarruz harekâtını idâre eden Ceneral Aynhorun.)
1029. İmzasız, Fotoğraf, 7409, 9 ZH. 1335, 26 Ey. 1333-1917, s. 1. (Mülâzım Fevs)
1030. İmzasız, Fotoğraf, 7410, 10 ZH. 1335, 27 Ey. 1333-1917, s. 1. (Kont Cernin.)
1031. İmzasız, Fotoğraf, 7410, 10 ZH. 1335, 27 Ey. 1333-1917, s. 1. (Amiral Tirpinch.)
1032. İmzasız, Fotoğraf, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1. (Guros.)
1033. İmzasız, Fotoğraf, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1. (Saydeler.)
1034. İmzasız, Fotoğraf, 7412, 14 ZH. 1335, 1 TE. 1333-1917, s. 1. (Doktor Mihanelis.)
1035. İmzasız, Fotoğraf, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s. 1. (Treçinko)
1036. İmzasız, Fotoğraf, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Almanya'dan akd eylediğimiz yeni istikrâfa dâir refik tahririmize beyânat-ı mühimmede bulunan Maliye Nâzırını Câvid Bey.)
1037. İmzasız, Fotoğraf, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Preching)
1038. İmzasız, Fotoğraf, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 1. (Amerika Zâbitleri)
1039. İmzasız, Fotoğraf, 7415, 17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 1. (Yeni İsveç kabinesinin teşkiline memur edileceği söylenen sosyalist Branting.)
1040. İmzasız, Fotoğraf, 7416, 18 ZH. 1335, 5 TE. 1333-1917, s. 1. (Kont Çernin.)
1041. İmzasız, Fotoğraf, 7416, 18 ZH. 1335, 5 TE. 1333-1917, s. 1. (Petersburg'daki İtilâf Sefirleri.)
1042. İmzasız, Fotoğraf, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 1. Sabık Fransız Dâhiliye Nazırını olup bu defa egrâk-ı mühimme-i siyâsiye ve askeriyeyi Almanlara satmakla ithâm edilen Malovi.)
1043. İmzasız, Fotoğraf, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 1. (Spiridon Lamburs.)

1044. İmzasız, Fotoğraf, 7419, 21 ZH. 1335, 8 TE. 1333-1917, s. 1. Sokolidis.)
1045. İmzasız, Fotoğraf, 7420, 22 ZH. 1335, 9 TE. 1333-1917, s. 1. (Abbas Hilmi Paşa Hazretleri.)
1046. İmzasız, Fotoğraf, 7420, 22 ZH. 1335, 9 TE. 1333-1917, s. 1. (Tormel.)
1047. İmzasız, Fotoğraf, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 1. (Onüçüncü Kral Alfonso.)
1048. İmzasız, Fotoğraf, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 1. (Portugal Reis-i Cumhuru Mösyö Mahado.)
1049. İmzasız, Fotoğraf, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 1. (Rus ricâl-i marûfesinden olup bu defa teşkil edilen yeni Meclis-i Vükelâ'da reis-i Sâniğe intihâb edilen Konovalov.)
1050. İmzasız, Fotoğraf, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 1. (Zadeler Gemisi Kapudânı Kont Felix Locne.)
1051. İmzasız, Fotoğraf, 7426, 28 ZH. 1335, 15 TE. 1333-1917, s. 1. (İkinci Wilhelm Hazretleri.)
1052. İmzasız, Fotoğraf, 7426, 28 ZH. 1335, 15 TE. 1333-1917, s. 1. (Prens Ogust Wilhelm.)
1053. İmzasız, Fotoğraf, 7427, 29 ZH. 1335, 16 TE. 1333-1917, s. 1. Kayser İkinci Wilhelm Hazretlerinin Absuvar olarak kıyafet-i askeriyeleriyle alınmış resmi.)
1054. İmzasız, Fotoğraf, 7429, 31 ZH. 1335, 18 TE. 1333-1917, s. 1. (Prens Lobumirsky.)
1055. İmzasız, Fotoğraf, 7430, 1 Mh. 1336, 19 TE. 1333-1333, s. 1. (Gazetemizin müessis ve sahib-i imtiyazı Ahmet Cevdet Bey.)
1056. İmzasız, Fotoğraf, 7430, 1 Mh. 1336, 19 TE. 1333-1333, s. 1. (Ertuğrul hatt-ı hümâyunu.)
1057. İmzasız, Fotoğraf, 7431, 2 Mh. 1336, 20 TE. 1333-1917, s. 1. (Wilhelm Hazretleri Osmanlı Müşîri Kıyafetinde.)
1058. İmzasız, Fotoğraf, 7434, 5 Mh. 1336, 23 TE. 1333-1917, s. 1. (Brian.)
1059. İmzasız, Fotoğraf, 7434, 5 Mh. 1336, 23 TE. 1333-1917, s. 1. (Penlove.)
1060. İmzasız, Fotoğraf, 7434, 5 Mh. 1336, 23 TE. 1333-1917, s. 1. (Bisolati.)
1061. İmzasız, Fotoğraf, 7434, 5 Mh. 1336, 23 TE. 1333-1917, s. 1. (Pozelli.)
1062. İmzasız, Fotoğraf, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 1. (Ribo.)
1063. İmzasız, Fotoğraf, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 1. (Barto.)
1064. M. A. [], Kont Hertling'in Beyânatı, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 1.
1065. İmzasız, Fotoğraf, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 1. (Kont Hertling.)
1066. İmzasız, Fotoğraf, 7438, 9 Mh. 1336, 27 TE. 1333-1917, s. 1. (Mihaelis.)

1067. İmzasız, Fotoğraf, 7438, 9 Mh. 1336, 27 TE. 1333-1917, s. 1. (Von Gullmann.)
1068. İmzasız, Fotoğraf, 7439, 10 Mh. 1336, 28 TE. 1333-1917, s. 1. (Kral Emanuel.)
1069. İmzasız, Fotoğraf, 7439, 10 Mh. 1336, 28 TE. 1333-1917, s. 1. (Boselli.)
1070. İmzasız, Fotoğraf, 7442, 13 Mh. 1336, 31 TE. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Boruevich.)
1071. İmzasız, Fotoğraf, 7442, 13 Mh. 1336, 31 TE. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Belov.)
1072. İmzasız, Fotoğraf, 7443, 14 Mh. 1336, 1 TS. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Curbatin.)
1073. İmzasız, Fotoğraf, 7444, 15 Mh. 1336, 2 TS. 1333-1917, s. 1. (Hindeneburg.)
1074. İmzasız, Fotoğraf, 7445, 16 Mh. 1336, 3 TS. 1333-1917, s. 1. (Orlando.)
1075. İmzasız, Fotoğraf, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Fuh.)
1076. İmzasız, Fotoğraf, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Castelno.)
1077. İmzasız, Fotoğraf, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 1. (Garçiba.)
1078. İmzasız, Fotoğraf, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 1. (Moura.)
1079. İmzasız, Fotoğraf, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1. (Amiral Cedés.)
1080. İmzasız, Fotoğraf, 7448, 19 Mh. 1336, 6 TS. 1333-1917, s. 1. (Seyyid Hâşim Bey.)
1081. İmzasız, Fotoğraf, 7449, 20 Mh. 1336, 7 TS. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Po.)
1082. İmzasız, Fotoğraf, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Robretson.)
1083. İmzasız, Fotoğraf, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Kadorno.)
1084. İmzasız, Fotoğraf, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 1. (Somets.)
1085. İmzasız, Fotoğraf, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 1. (Scubelev.)
1086. İmzasız, Fotoğraf, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 1. (Maksim Gorki.)
1087. İmzasız, Veneçiya Ovası'nda Seri Yürüyüş, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 1.
1088. İmzasız, Fotoğraf, 7451, 22 Mh. 1336, 9 TS. 1333-1917, s. 1. (Manjen.)
1089. İmzasız, Fotoğraf, 7452, 23 Mh. 1336, 10 TS. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Curubatin.)
1090. İmzasız, Fotoğraf, Şafak Söküyor, 7453, 24 Mh. 1336, 11 Teşrîn-i Sâni, 1333-1917, s. 1. (Hollferich.)
1091. İmzasız, Fotoğraf, 7454, 25 Mh. 1336, 12 TS. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Popen.)
1092. İmzasız, Fotoğraf, 7454, 25 Mh. 1336, 12 TS. 1333-1917, s. 1. (Conrad Von Hoçendorf.)
1093. İmzasız, Fotoğraf, 7454, 25 Mh. 1336, 12 TS. 1333-1917, s. 1. (Corch Bucanan.)
1094. İmzasız, Fotoğraf, 7454, 25 Mh. 1336, 12 TS. 1333-1917, s. 2. (Radoslavof.)
1095. İmzasız, Fotoğraf, 7456, 27 Mh. 1336, 14 TS. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Kerensky.)
1096. İmzasız, Fotoğraf, 7456, 27 Mh. 1336, 14 TS. 1333-1917, s. 1. (Müller.)
1097. İmzasız, Fotoğraf, 7458, 29 Mh. 1336, 16 TS. 1333-1917, s. 1. (Penlove.)

1098. İmzasız, Fotoğraf, 7459, 30 Mh. 1336, 17 TS. 1333-1917, s. 1. (Corch Klemenso.)
1099. İmzasız, Fotoğraf, 7460, 1 S. 1336, 18 TS. 1333-1917, s. 1. (Puvankara.)
1100. İmzasız, Fotoğraf, 7460, 1 S. 1336, 18 TS. 1333-1917, s. 1. (Haing.)
1101. İmzasız, Fotoğraf, 7462, 3 S. 1336, 20 TS. 1333-1917, s. 1. (Ogust Roden.)
1102. İmzasız, Fotoğraf, 7463, 4 S. 1336, 21 TS. 1333-1917, s. 1. (Maksin Gorki.)
1103. İmzasız, Fotoğraf, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Duoglas Haig.)
1104. İmzasız, Fotoğraf, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Robteson.)
1105. İmzasız, Fotoğraf, 7467, 8 S. 1336, 25 TS. 1333-1817, s. 1. (Doktor Vecerle.)
1106. İmzasız, Fotoğraf, 7467, 8 S. 1336, 25 TS. 1333-1817, s. 1. (Prens Bosuben.)
1107. İmzasız, Fotoğraf, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Caledin.)
1108. İmzasız, Fotoğraf, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 1. (Porişkiyevich.)
1109. İmzasız, Fotoğraf, 7469, 10 S. 1336, 27 TS. 1333-1917, s. 1. (Chornov.)
1110. İmzasız, Fotoğraf, 7469, 10 S. 1336, 27 TS. 1333-1917, s. 1. (Lord Cecil.)
1111. İmzasız, Fotoğraf, 7473, 14 S. 1336, 1 KE. 1333-1917, s. 1. (Puvankara.)
1112. İmzasız, Fotoğraf, 7473, 14 S. 1336, 1 KE. 1333-1917, s. 1. (Sazanov.)
1113. İmzasız, Fotoğraf, 7473, 14 S. 1336, 1 KE. 1333-1917, s. 1. (Hertling.)
1114. İmzasız, Fotoğraf, 7474, 15 S. 1336, 2 KE. 1333-1917, s. 1. (Von Gullmann.)
1115. İmzasız, Fotoğraf, 7475, 16 S. 1336, 3 KE. 1333-1917, s. 1. (Reintofen.)
1116. İmzasız, Fotoğraf, 7476, 17 S. 1336, 4 KE. 1333-1917, s. 1. (Malvö.)
1117. İmzasız, Fotoğraf, 7476, 17 S. 1336, 4 KE. 1333-1917, s. 1. (Ahmed Nesimi Bey.)
1118. İmzasız, Fotoğraf, 7477, 18 S. 1336, 5 KE. 1333-1917, s. 1. (Lenin.)
1119. İmzasız, Fotoğraf, 7477, 18 S. 1336, 5 KE. 1333-1917, s. 1.
1120. İmzasız, Fotoğraf, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Dohunin.)
1121. İmzasız, Fotoğraf, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 1. (Kont Cernin.)
1122. İmzasız, Fotoğraf, 7479, 20 S. 1336, 7 KE. 1333-1917, s. 1. (Mari.)
1123. İmzasız, Fotoğraf, 7480, 21 S. 1336, 8 KE. 1333-1917, s. 1. (Feldmareşal Mackenzie.)
1124. İmzasız, Fotoğraf, 7480, 21 S. 1336, 8 KE. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Arşidük Jozef.)
1125. İmzasız, Fotoğraf, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 1. (Sazanov.)
1126. İmzasız, Fotoğraf, 7481, 22 S. 1336, 9 KE. 1333-1917, s. 1. (Wilson.)
1127. İmzasız, Fotoğraf, Viktor Emmanuel, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 1.
1128. İmzasız, Fotoğraf, 7484, 25 S. 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 1. (Douglas Haing.)
1129. İmzasız, Fotoğraf, 7486, 27 S. 1336, 14 Kânûn-ı Sâni, 1333-1917, s. 1. (Reis-i Cumhur Macşhado.)

1130. İmzasız, Fotoğraf, 7486, 27 S. 1336, 14 Kânûn-ı Sâni, 1333-1917, s. 1. (Sanino Macşhado.)
1131. İmzasız, Fotoğraf, 7486, 27 S. 1336, 14 Kânûn-ı Sâni, 1333-1917, s. 1. (Viyana zırhlısı.)
1132. İmzasız, Fotoğraf, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Kornilov.)
1133. İmzasız, Fotoğraf, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 1. (Mösyö Karp.)
1134. İmzasız, Fotoğraf, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 1. (Veliadh Şarl.)
1135. İmzasız, Fotoğraf, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 1. (Mösyö Markiloman.)
1136. İmzasız, Fotoğraf, 7488, 29 S. 1336, 16 KE. 1333-1917, s. 1. (Milikov.)
1137. İmzasız, Fotoğraf, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 1. (Ceneral Caledin.)
1138. İmzasız, Fotoğraf, 7489, 1 RE. 1336, 17 KE. 1333-1917, s. 1. (Mösyö Klemanso.)
1139. İmzasız, Fotoğraf, 7490, 2 RE. 1336, 18 KE. 1333-1917, s. 1. (Loyd Corch.)
1140. İmzasız, Fotoğraf, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 1. (Veliad-ı saltanat Vahiyüddin Efendi Hazretleri.)
1141. İmzasız, Fotoğraf, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 1. (Hariciye Nazırı Ahmed Nesimi Beyefendi.)
1142. İmzasız, Fotoğraf, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 1. (Oyun kâğıtları, resim istilâki müzâkeresi esnâsında eden kumar bilyesi hakkında meclisin nazar-ı dikkatini celb eden Karahisar sahib-i mebusu Ağaoğlu Ahmed Bey.)
1143. İmzasız, Fotoğraf, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 1. (Kumar meselesi hakkında beyântta bulunan İstanbul Mebûsu Şefik Bey.)
1144. İmzasız, Fotoğraf, 7491, 3 RE. 1336, 19 KE. 1333-1917, s. 1. (Kumar meselesi hakkında beyânatta bulunan Mehmed Emin Bey.)
1145. İmzasız, Fotoğraf, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 1. (Mösyö Jaydler.)
1146. İmzasız, Fotoğraf, 7495, 7 RE. 1336, 23 KE. 1333-1917, s. 1. (Balfour.)
1147. İmzasız, Fotoğraf, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 1. (Lenin.)
1148. İmzasız, Fotoğraf, 7498, 11 RE. 1336, 26 KE. 1333-1917, s. 1. (Trevçky.)
1149. Kabos, Fotoğraf, 7450, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 1. (Trablusgarp'ta nâibü's-sultâni merhum Mehmed Şemseddin Paşa.)
1150. İmzasız, Fotoğraf, 7450, 13 RE. 1336, 28 KE. 1333-1917, s. 1. (Orlando.)
1151. İmzasız, Fotoğraf, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 1. (Amiral Celikov.)
1152. İmzasız, Fotoğraf, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 1. (İzzet Paşa.)
1153. İmzasız, Fotoğraf, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 1. (Gâlib Kemâl Bey.)
1154. İmzasız, Fotoğraf, 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 1. (Zeki Paşa.)

2.3.1.3. Muhtelif Yerlere Ait Fotoğraflar

1. İmzasız, Yeni Hicaz Yolları, 6438, 9 KS.1330, 22 KS. 1915, s. 1. (Hicaz yolu üzerinde bir deveyi gösteren fotoğraf.)
2. İmzasız, Bir Daha, Fotoğraf, 6562, 12 R. 1333, 13 Ms. 1331, 26 MS. 1915, s. 1. (Tiriyomof'un Zerhalisi.)
3. Fotoğraf, 6430, 1 KS., 1330, 14 KS. 1915, , s. 1. (Askerlerimizin kazandığı Urmiye şehrinin gösteren bir fotoğraf.)
4. Fotoğraf, 6431, 2 KS.1330, 15 KS. 1915, s. 1. (İngilizlerin Avusturya adalarından topladıkları kişileri gösteren bir fotoğraf.)
5. Fotoğraf, 6433, 4 Kanûni sâni 1330, 17 KS. 1915, s. 1. (Çanakkale'de batan Fransız tahtelbahirini gösteren bir fotoğraf.)
6. Fotoğraf, 6447, 15 RE. 1333, 18 Kanûni Sani, 1330, 31 KS. 1915, s. 1. (Fedakârlığın bir numune-i timsali.)
7. Fotoğraf, 6454, 22 RE. 1333, 25 KS.1330, 7 Şt. 1915, s. 1.(Kahire'de Özbekiye Meydanı.)
8. İmzasız, Fotoğraf, 6468, 6 RE. 1333, 8 Şt. 1330, 21 Şt. 1915, s. 1. (Bahriye Mülazımı Kaptan Kon Mevke ve (Apeşa) Sefinesi.)
9. İmzasız, Fotoğraf, 6475, 13 RE. 1333, 15 Şt. 1330, 28 Şt. 1915, s. 1. (Mazorya Bataklıkları.)
10. İmzasız, Fotoğraf, 6493, 2 CE. 1333, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1915, s. 1. (Osmanlı tarih muvaffakiyetine şan veren müdafaalarımızın mermilerle gark olunmuş bir cisim Fransız zahilesi.)
11. İmzasız, Fotoğraf, 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s. 1. (Leipzig panayırında.)
12. İmzasız, Fotoğraf, 6522, 1 CA. 1333, 3 Ns. 1331, 16 Ns. 1915, s. 1. (Alman ordusunda ağır eşya nakliyatında kullanılan filler.)
13. İmzasız, Fotoğraf, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 1. (No:10, Tahtelbahirler.)
14. İmzasız, Fotoğraf, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 1. (İngiltere'nin onları boğazlamak istediği Bîtaraf hükümetleri temsil eden kuzular.)
15. İmzasız, Fotoğraf, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s. 1. (Batırılan zırhlı.)
16. İmzasız, Fotoğraf, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s. 1. (Bir İngiliz Sabih Teyyare.)

17. İmzasız, Fotoğraf, 6566, 16 R. 1333, 17 Ms. 1331, 30 Ms. 1915, s. 1. (İngilizlerin torpillenen zırhlısı.)
18. İmzasız, Fotoğraf, 6593, 13 Şb. 1333, 13 Hz. 1331, 26 Hz. 1915, s. 1. (Bir simyayı şefiki vasil.)
19. İmzasız, Fotoğraf, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s. 1. (Topların doldurulması.)
20. İmzasız, Fotoğraf, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s. 1. (Boğazı geçen tahtelbahir.)
21. İmzasız, Fotoğraf, 6671, 3 ZK. 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s. 1. (Alman zeplinler.)
22. İmzasız, Fotoğraf, 6675, 7 ZK. 1333, 3 Ey. 1331, 16 Ey. 1915, s. 1. (İtilâf ve İttifak devletleri filoları arasında bir mukayesede küçük ve pek eski gemiler dâhil-i hesap değildir.)
23. İmzasız, Fotoğraf, 6585, 4 Şb. 1333, 5 Hz. 1331, 18 Hz. 1915, s. 1. (Makalede bahsedilen saturlar.)
24. İmzasız, Fotoğraf, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 1. (Tahtelbahir fotoğrafı.)
25. İmzasız, Fotoğraf, 6741, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 1. (Camî-i Şerif harcdan manzarası.)
26. İmzasız, Fotoğraf, 6741, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 1. (Camî-i Şerif dâhili.)
27. İmzasız, Fotoğraf, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (Şimdiye kadar rus üserasının mecmu': 2.500.000.)
28. İmzasız, Fotoğraf, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (Sekiz Bîtaraf Avrupa hükümetinin kavayı askeriyesi mecmu': 2,200,000.)
29. İmzasız, Fotoğraf, 6744, 16 Mh. 1334, 11 TS. 1331, 24 TS. 1915, s. 1. (Gelibolu'daki inhizamların büyük meseblerinden biri.)
30. İmzasız, Fotoğraf, İngiliz ve Fransızların asker İhrâcına devam ettiklerini bildirdikleri Selânik Limanından Bir Manzara.)
31. İmzasız, Fotoğraf, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1. (İngilizlerin karaya büsbütün ellerini çekmeğe mecbur oldukları Odin şehri.)
32. İmzasız, Fotoğraf, 6762, 4 S. 1334, 29 TS. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Kahraman ordumuzun hamiyetiyle düşmanların İstilâsından tathir edilmekte olan Dicle savahili.)
33. İmzasız, Fotoğraf, 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 1. (Dicle ve Fırat'ın birleştikleri mahal: Kurn Savahili.)

34. İmzasız, Fotoğraf, 6765, 7 S. 1334, 2 KE. 1331, 15 KE. 1915, s. 1. (Fransız ve İngiliz'in Selânik limanında ki faaliyetlerinden.)
35. İmzasız, Fotoğraf, 6767, 9 S. 1334, 4 KE. 1331, 17 KE. 1915, s. 1. (Bağdat ile Kutü'l-amare arasında Dicle savahilinden bir manzara.)
36. İmzasız, Fotoğraf, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 1. (Karadağ'da Avusturya-Macaristan ordusu tarafından zabt olunan şehirlerden Taşlıca'ya bir nazar.)
37. İmzasız, Fotoğraf, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 1. (İtalyanları sahile püskürttükten sonra şimdi de İngilizleri ciddi süratte tehdide başlayan Sunusi'nin Mısır hududu üzerinde Serabut kırından karargâhları.)
38. İmzasız, Fotoğraf, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (İngilizlerin başka başka noktalardan cebren topladıkları askerlerden Hindliler bir trenle sevk olunurken.)
39. İmzasız, Fotoğraf, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (İngilizler tarafından cebren harbe sevk olunan ve Avusturyalılar trene binerken.)
40. İmzasız, Fotoğraf, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (Boviya ve Roma'da Rus gazetesinin birçok noktalarda zırhlı siperler vücûda getirdiklerini ve umûmî iratın telgraf hududunu zabt ettiklerini bildirdiği İran Mücâhitleri Kam civârında.)
41. İmzasız, Fotoğraf, 6778, 20 S. 1334, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 1. (Cihâd-ı Ekber'e iştirâk ederek İngilizler'e karşı taarruzlarına kemâl-i muvaffâakiyetle devam eden Sunusi mücâhitlerine ait bir sancak.)
42. İmzasız, Fotoğraf, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1. (İskenderiye'nin Garp Sahiline Avusturyalı Askerlerin İhrâcı.)
43. İmzasız, Fotoğraf, 6781, 23 S. 1334, 18 KE. 1331, 31 KE. 1915, s. 1. (Hintli kıtata ait bir karargâh.)
44. İmzasız, Fotoğraf, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (Sarayup, Çağbub şehrinin umûmî manzarası.)
45. İmzasız, Fotoğraf, 6784, 26 S. 1334, 21 KE. 1331, 3 KS. 1916, s. 1. (Sarayub şehrinin ileri gelen meşayihinden bir kaçı.)
46. İmzasız, Fotoğraf, 6786, 28 S. 1334, 23 KE. 1331, 5 KS. 1916, s. 1. (Cihat hazırlığında bulunmak üzere sunusi şeyhi hazretlerinin riyaseti altında sahrada bir içtimai.)
47. İmzasız, Fotoğraf, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 1. (Hazret-i Ömer'in refikayı kiramından olup Irak'ta irtihal dâr-ı bekâ eden üç mücahit İslâm'ın Zebir şehri civarında ki merkad-ı mübarekler.)

48. İmzasız, Fotoğraf, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 1. (İtalyanların kemâl-i telâş Arnavutluk savahiline çıkardıkları askerleri tekşit etmete oldukları Derac şehrinin deniz tarafından bir resmi.)
49. İmzasız, Fotoğraf, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. (Tebliğ-i resmîlerde niyopret, Riga ve Gelibolu çnlerinde faaliyetleri sık sık muevzubahs edilen deniz tayyarelerinden biri.)
50. İmzasız, Fotoğraf, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 1. (Gelen trenin fotoğrafı.)
51. İmzasız, Fotoğraf, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 1. (Karadağ Kralının alvim bulunmakta olduğu müzâkerat sulhiyesi tedkik edeceği bildirilen ve kariben yeni vakıa-i sahne olması muhtemel bulunan İşkodraa şehrinin manzara-i Umûmiyesi.)
52. İmzasız, Fotoğraf, 6820, 4 RE. 1334, 26 KS. 1331, 8 Şt. 1916, s. 1. [Obüslerin fotoğrafı.]
53. İmzasız, Fotoğraf, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 1. (Berlin-İstanbul hattı vagonların biri.)
54. İmzasız, Fotoğraf, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 1. (Dicle üzerinde eski bir vasıta-ı kelk.)
55. İmzasız, Fotoğraf, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1. (Sevk eş-şüyuh'ın sahilinden bir manzarası.)
56. İmzasız, Fotoğraf, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Bir seneden beri denizde en büyük faaliyeti vücuda getiren ve İngiliz ticaret bahriyesine pek azim ziyafet ika' ettiğine şüphe olmayan tahtalbahirlerden biri bir düşmanı torpilledikten sonra.)
57. İmzasız, Fotoğraf, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Tahtalbahirlerin ve usta taarruzu olan torpil.)
58. İmzasız, Fotoğraf, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 1. (Ahiren Avusturyalılar tarafından Arnavutluk'ta Zabtedilen Tiran kasabasında çarşı.)
59. İmzasız, Fotoğraf, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 1. (Çeplinlerin nagehani baskınlarından korkarak birçok apartmanlarının üzerinden sefain-i hevâiye tahrirdilen Paris'in Konkord meydanı.)
60. İmzasız, Fotoğraf, 6838, 22 RE. 1334, 13 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s. 1. (Arkada görünen Mehmet Ali Camii Şerifidir.)
61. İmzasız, Fotoğraf, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 1. (Arnavutluk intibasından tren ile Derac yolu üzerinde Hacı Ethem Bey'in Camii Şerifi.)
62. İmzasız, Fotoğraf, 6842, 26 RE. 1334, 17 Şt. 1331, 1 Mt. 1916, s. 1. (Son sistem tahtalbahirlerden birisi.)

63. İmzasız, Fotoğraf, 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Fransız istihkâmlarının zırhlı kuleleri. Zırhlı, kule toprağa gömülmüş halde.)
64. İmzasız, Fotoğraf, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Tahtelbahir düşmanı nasıl görüyor?.)
65. İmzasız, Fotoğraf, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 1. (İngiliz ve Fransızların Selânik'te son defa işgal ettikleri Beyazkale.)
66. İmzasız, Fotoğraf, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s. 1. (Alman ağyar topunun ateşi altında sukut eden son sistem düşman istihkâmlarından biri.)
67. Karakaş, Fotoğraf, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s. 1. (Dün sabah şehrimize vasıl olan Feld Mareşal Von Mackenzie'in refakatinde teşrifatı Fuad Bey olduğu halde büyük köprüden müruru.)
68. İmzasız, Fotoğraf, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s. 1. (Almanların şiddetli hücum etmekte oldukları malankor-betinkor havalisi.)
69. İmzasız, Fotoğraf, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s. 1. [Bethmann Hollweg ve Reichstag Meclisinin önü.]
70. İmzasız, Fotoğraf, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart 1332, 13 Ns. 1916, s. 1. (Hatıra-ı celâdet abidesi Enver Paşa hazretleri tarafından üzerinde ki bayrak kaldırılmadan evvel.)
71. İmzasız, Fotoğraf, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1. (Biraz da Güyâ Hevaiyyât adlı yazıda bahsedilen Camii Şerif etrafında toplanan Pazar yeri.)
72. İmzasız, Fotoğraf, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1. (İngiliz toplarından biri.)
73. İmzasız, Fotoğraf, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 1. (İngiliz Basra Körfezine çıkardıkları İmam Ali El-garip Kuva-yi İmdadiye'yi karargâhlarına gönderebilmek için malik oldukları Dicle tariki üzerinde ki mevkilerden Elmhele savahili ve Dicle üzerinde nakliyat.)
74. İmzasız, Fotoğraf, 6892, 17 CA. 1334, 7 Ns. 1332, 20 Ns. 1916, s. 1. (Haftalardan beri devam eden Fransız taarruzlarına rağmen Alan Alman ordusunun elinde ve Verdun hattı müstahkeminin yarılması için pek mühim bir mevki olan Doemon istihkâmıyla Köyü.)
75. İmzasız, Fotoğraf, 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1. (Korfu'da Alman İmparatoruna ait Ascheon kasrı.)
76. İmzasız, Fotoğraf, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 1. (Felander savahilinde Almanların seri ateşli topla müdafaa siperleri.)
77. İmzasız, Fotoğraf, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1332, 27 Ns. 1916, s. 1. (Belçika'ya ait olup Almanlar tarafında işgal edilmiş bulunan Felander savahilinde Almanları

- gececekleri İngiliz Sefâin-i Harbiyesini aramaya mahsus büyük ve kabail nakil projektörleri.)
78. İmzasız, Fotoğraf, 6900, 25 CA. 1334, 15 Ns. 1332, 28 Ns. 1916, s. 1. (L19 zeplininin tahlislen müruru.)
79. İmzasız, Fotoğraf, 6901, 26 CA. 1334, 16 Ns. 1332, 29 Ns. 1916, s. 1. (Dünkü tebliğimiz de kanal civarında ki teyyaremizin muvaffakiyeti münasebetiyle ismi geçen Port Said Medhali.)
80. İmzasız, Fotoğraf, 6902, 27 CA. 1334, 17 Ns. 1334, 20 Ns. 1916, s. 1. (Takriben 150 günlük bir muhasaradan sonra ordumuzun celâdet ve azmi önünde nihayet teslim mecbur olan Townshend ordusunun sıkışmış olduğu Kutü'l-Âmâre kasabasının Diele Nehri sahilinden bir manzarası.)
81. İmzasız, Fotoğraf, 6902, 27 CA. 1334, 17 Ns. 1334, 20 Ns. 1916, s. 1. (Kutü'l-Âmâre'de bir sokak ve Camiî Şerif.)
82. İmzasız, Fotoğraf, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Bağdat şehrimizin mühim caddelerinden biri.)
83. İmzasız, Fotoğraf, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Muzaffer ordumuzun Kutü'l-Âmâre 'nin zabtını müteakip Irak'ta İngilizlerden tathirm edeceği yerlerden Basra Kanalı'na bir nazar.)
84. İmzasız, Fotoğraf, 6904, 29 CA. 1334, 19 Ns. 1332, 2 Ms. 1916, s. 1. (Hıtta-i Irak kadınlarının sokak ve ev kıyafetleri.)
85. İmzasız, Fotoğraf, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1. (Sahrada hayat-ı askeriye bir nazar.)
86. İmzasız, Fotoğraf, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1. (Torpillenmesi Almanya ile Amerika arasında aylardan beri devam eden ihtilafın büyük sebeplerinden biri olan ve geçenlerde Irak'ın üzerinden tam bir sene geçmiş olan Luzitanya vapuru.)
87. İmzasız, Fotoğraf, 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1. (Sultan Osman ve Reşadiye deridnotlarının son taksiti.)
88. İmzasız, Fotoğraf, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 1. (Bağdat şehrimize bir nazar.)
89. İmzasız, Fotoğraf, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 1. (Müttefiklerimizin bahs-i işgalinde bulunan Sırbistan ile Karadağ.)
90. İmzasız, Fotoğraf, 6923, 18 R. 1334, 8 Ms. 1332, 21 Ms. 1916, s. 1. (Fransız ve İngilizlerin Sırbistan istiklâlini tesis-i maksattan ziyâde talilerini son defa bir tecrübe

etmek istemelerinden ibaret olması pek muhtemel olan hareket-i taarruziye için Selânik limanına icra ettikleri nakliyattan.)

91. İmzasız, Fotoğraf, 6924, 19 R. 1334, 9 Ms. 1332, 22 Ms. 1916, s. 2. (Irak sularında.)
92. İmzasız, Fotoğraf, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 1. (Tayyareden alınmış resimler.)
93. İmzasız, Fotoğraf, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 1. (İtalyan topçularından biri cepheye naklölürken.)
94. İmzasız, Fotoğraf, 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1332, 3 Hz. 1916, s. 1. (Açık deniz Alman filosunundan bir kısmı.)
95. İmzasız, Fotoğraf, 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1332, 3 Hz. 1916, s. 1. (Queen Mary Zırhlısı-26.800 Ton.)
96. İmzasız, Fotoğraf, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1. (Almanların 18.900 ton hacminde Westfalen Zırhlısı.)
97. İmzasız, Fotoğraf, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1. (13.200 ton hacminde Pomerik Zırhlısı.)
98. İmzasız, Fotoğraf, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1. (Bulgar ordusunda ezhar-ı faaliyete başlayan bir balon.)
99. İmzasız, Fotoğraf, 6941, 7 Şb. 1334, 26 Ms. 1332, 8 Hz. 1916, s. 1. (İngiltere'nin kruvazörü.)
100. İmzasız, Fotoğraf, 6944, 10 Şb. 1334, 29 Ms. 1332, 11 Hz. 1916, s. 1. (Anadolu Hisarı'nın en eski hali.)
101. İmzasız, Fotoğraf, 6944, 10 Şb. 1334, 29 Ms. 1332, 11 Hz. 1916, s. 1. (Ayasofya Cami Şerifine denizden bir nazar.)
102. İmzasız, Fotoğraf, 6945, 11 Şb. 1334, 30 Ms. 1332, 12 Hz. 1916, s. 1. (Karup fabrikasında her sefâin-i harbiye için imal edilen bir çelik safiha.)
103. İmzasız, Fotoğraf, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1332, 16 Hz. 1916, s. 1. (İstanbul Fatih Muazzamasıyla bugün kudsî ve mualla kubbeleri altında 23.143. defa olarak Cuma namazı edâ edilecek olan Ayasofya camî-i şerif.)
104. İmzasız, Fotoğraf, 6958, 24 Şb. 1334, 12 Hz. 1332, 25 Hz. 1916, s. 1. (Bir tayyare.)
105. İmzasız, Fotoğraf, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 1. (Pire Kasaba ve limanından bir kısmının görünüşü.)
106. İmzasız, Fotoğraf, 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 1. (Muz Nehrinin bugün savahilinde harp edilen bir kısmı.)

107. İmzasız, Fotoğraf, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1332, 29 Hz. 1916, s. 1. (Rus taarruzundan evvelki hatt-ı harp, yeni hatt-ı harp, Ruslardan tekrar istirdad olunan yerler.)
108. İmzasız, Fotoğraf, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 1. (Bir muharebe-i hevaiye de Alman teyyaresindeki radar düşman teyyaresini açtığı ateşle iskat eylemesi.)
109. İmzasız, Fotoğraf, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 2. (Sahte Hicaz Demiryolu pullarından bir numune.)
110. İmzasız, Fotoğraf, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 1. (Sahte demiryolu pullarından.)
111. İmzasız, Fotoğraf, 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Guriç şehrine ait bir manzara.)
112. İmzasız, Fotoğraf, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 1. (Teyyareden birinin heva-i harbiye esnasında alınmış resmi.)
113. İmzasız, Fotoğraf, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 1. (Çernoviç şehrinde ki muazzam binalardan Ortadoks metropolitliği.)
114. İmzasız, Fotoğraf, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 1. (Bokovina köylerinden birinde.)
115. İmzasız, Fotoğraf, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 1. (Bukovina'da vaziyet-i askeriye.)
116. İmzasız, Fotoğraf, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 1. (Verdun'un meşhur büyük kapısı.)
117. İmzasız, Fotoğraf, 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 1. (Yeni sistem Alman tahtelbahirlerinde biri.)
118. İmzasız, Fotoğraf, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 1. (Son sistemde bir Alman tahtelbahirinin maktı.)
119. İmzasız, Fotoğraf, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 1. (İlk defa olarak 1888 senesinde inşa edilmiş olan tahtelbahirin şekli.)
120. İmzasız, Fotoğraf, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 1. (Meşhur Welchem Hafen limanına bir nazar.)
121. İmzasız, Fotoğraf, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 1. [Çeplin resmi.]
122. İmzasız, Fotoğraf, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1. (Selânik limanına ahiren nakledilen İngiliz toplarından biri ihrac olunurken.)
123. İmzasız, Fotoğraf, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1. (Alan Devam etmekte olduğu haber verilen yangında büyük bir kısım mahallatı yanmış olan Atina şehrinin umûmî manzarası.)

124. Mahâsin, Fotoğraf, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1. (Çeplin'in Divân-ı Umûmiye-i Osmaniye üzerinden geçerken alınmış bir resmi.)
125. İmzasız, Fotoğraf, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (İtilafçıların Şark'ta, Garp'ta, Cenûb-i Garbîde ettikleri hücumlara rağmen birer birer Almanların eline sukût eden istihkâmlardan birinin hali.)
126. İmzasız, Fotoğraf, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 1. (Tahtelbahir resmi.)
127. İmzasız, Fotoğraf, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1. (Sum nehrinin Biaş önünde tesadüf eden kısmı.)
128. İmzasız, Fotoğraf, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 1. (Bükreş'te Romanya Kralının sarayı.)
129. İmzasız, Fotoğraf, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1. (Harb-i Umûmînin üçüncü sene-i devriyesine îlâmı.)
130. İmzasız, Fotoğraf, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 2. (İbtidai ve İtidai-Boğaziçi Vaniköy.)
131. İmzasız, Fotoğraf, 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 1. (Rusya iki milyon, Fransa 65. Bin, Sırp 15. Bin, İngiltere 45. Bin.)
132. İmzasız, Fotoğraf, 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 1. (Harp gemileri. Adet: 49, Ton: 25.562.)
133. İmzasız, Fotoğraf, 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 1. (Ticaret gemileri. Adet: 1303, Ton: 6.574.205.)
134. İmzasız, Fotoğraf, 6996, 5 Şv. 1334, 22 Tm. 1332, 4 Ağ. 1916, s. 1. (Yalnız harb-i umûmînin değil, bütün muharebât-ı bahriyenin en muazzamı olan, kendisinden tam bir misli tonda bir donanma ile çarpıştığı halde Alman donanmasının galibiyetiyle neticelenen Skagerrak harb-i bahriyesinde.)
135. İmzasız, Fotoğraf, 6996, 5 Şv. 1334, 22 Tm. 1332, 4 Ağ. 1916, s. 1. (İki büyük filonun kıymeti, Alman filosu.)
136. İmzasız, Fotoğraf, 7003, 12 Şv. 1334, 29 Tm. 1332, 11 Ağ. 1916, s. 1. (Bir atikten bir cedide doğru hareket ederek geriye dönen diğerinin de hareket etmek üzere olduğu haber verilen iki Alman vasıta nakliyesi.)
137. İmzasız, Fotoğraf, 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 1. (Perun'un Sum nehri sahilinden görünüşü.)
138. İmzasız, Fotoğraf, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 1. (Deutschland tahtelbahirinin Amerika'daki Baltimore Limanında alınmış bir resmi.)

139. İmzasız, Fotoğraf, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1. (Fransız ve İngilizlerin büyük taarruzlarında zayıf-ı azime ile işgale muvaffak olabildikleri küçük kuryelerden.)
140. İmzasız, Fotoğraf, 7014, 23 Şv. 1334, 9 Ağ. 1332, 22 Ağ. 1916, s. 1. (Verdun şehrinin bir köşesi.)
141. İmzasız, Fotoğraf, 7019, 28 Şv. 1334, 14 Ağ. 1332, 27 Ağ. 1916, s. 1. (Newyork'ta icra edilmekte olan nümayişlerden biri.)
142. İmzasız, Fotoğraf, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 1. (Tuna Nehri üzerinde bir askerî köprü.)
143. İmzasız, Fotoğraf, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 1. (Bükreş sokaklarında. Bir Roman askerî ile Romanya ahalisinin bir kaçı.)
144. İmzasız, Fotoğraf, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1. (Geçen sene sonbaharda olduğu gibi Kariba'a etrafında büyük muharebatın inkişafı muntazar olan Tuna nehrinin meşhur Varşova şehri karşısındaki bir kısmının görüntüsü.)
145. İmzasız, Fotoğraf, 7027, 6 ZK. 1334, 22 Ağ. 1334, 4 Ey. 1916, s. 1. (Tuna üzerinde Dobruca'nın 12 Bin kişilik mühim ve müstahkem şehirlerinden birisi olup Rumların merkez askeriyelerinden birini teşkil eden Silistre şehrinden Camî-i Kebir caddesi.)
146. İmzasız, Fotoğraf, 7027, 6 ZK. 1334, 22 Ağ. 1334, 4 Ey. 1916, s. 1. (Kovalala şehrinin sahilden görünüşü.)
147. İmzasız, Fotoğraf, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 1. (Balçık'ın sahilden görünüşü.)
148. İmzasız, Fotoğraf, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 1. (Kaleri'den bir manzara.)
149. İmzasız, Fotoğraf, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 1. (Silistre şehrinden bir manzara ve camî-i şerifi.)
150. İmzasız, Fotoğraf, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 1. (Silistre kasabasının büyük caddesi.)
151. İmzasız, Fotoğraf, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 1. (Batırılan dünyanın en büyük sefinesi Alman bayrağı, 58.000 tonluk.)
152. İmzasız, Fotoğraf, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1. (Tuna savahilinden Rumların firârı.)
153. İmzasız, Fotoğraf, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Romanya'nın payitahtı olup ahalisinden mühim bir kısmının firarıyla hükümet tarafından tahliyesine

- ibtidar olunarak mevkî-i müstahkem ilân edildiği haber verilen Bükreş'in manzara-i Umûmiyesi.)
154. İmzasız, Fotoğraf, 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 1. (Çeplinlerde düşman mevziini keşif için ihtira olduğu bildirilen sepet.)
155. İmzasız, Fotoğraf, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 1. (Varna Limanı'nın Görünüşü.)
156. İmzasız, Fotoğraf, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 1. (Karadeniz'in Garp savahiline Bulgar sağ cenahı üzerine tesadüf eden ve ahiren Ruslar tarafından bombardıman edilen Perval mevkii.)
157. İmzasız, Fotoğraf, 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 1. (Romanya'nın en büyük gemisi.)
158. İmzasız, Fotoğraf, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 1. (Ahiren İtilafçıların Makedonya kuvve-i sefiresine iltihak etmek üzere Selânik'e çıkardıkları Ruslar Selânik ve rıhtımı üzerinden geçiyor.)
159. İmzasız, Fotoğraf, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 2. [Yahya Efendi divânının bir sayfası.]
160. İmzasız, Fotoğraf, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1. (Avusturya-Macaristan'ın Tuna filosundan bir monitör.)
161. İmzasız, Fotoğraf, 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 1. (Yunan İhtilalinin mebaden zuhuru olan 25 gün evvel İtilafçıların teşvikat ve tezviratıyla Selânik'te Fransız karargâh-ı Umûmiyesi önünde yapılan nümayiş.)
162. İmzasız, Fotoğraf, 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 1. (Nehir filosu monitörlerinden bir kaçı.)
163. İmzasız, Fotoğraf, 7057, 6 ZH. 1334, 21 Ey. 1332, 4 TE. 1916, s. 1. (Bir patates tarlasında Annameli amelesinin patates hasadı.)
164. İmzasız, Fotoğraf, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 1. (Orşova civarında demir kapılara doğru geniş Tuna mecrasının ne kadar sarpladığı ve daraldığını gösteren bir manzara.)
165. İmzasız, Fotoğraf, 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 1. (Tuna'nın sol yanı Osteria sahilinde kâin Orşova kasabasının Sırbistan sahilinden görünüşü.)
166. İmzasız, Fotoğraf, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 1. (Kronstad şehrinin bir kısım manzarası.)
167. İmzasız, Fotoğraf, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 1. (Hermanstad şehrinde pazar yeri olan meydan.)

168. İmzasız, Fotoğraf, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 1. (Bugünlerde hemâli faaliyetlere tecil olan Tuna sahillerinden Rusçuk limanının manzarası.)
169. İmzasız, Fotoğraf, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 1. [Torbalar içinde para.]
170. İmzasız, Fotoğraf, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1. (Bir günlük bir müdafaa-i rezilânedan sonra bir ay mukdem müttefik orduların eline düşen Tuna sahilinde kâin Tutrakan şehri.)
171. İmzasız, Fotoğraf, 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1. (Dobruca kıtasının büyücek merakızından madud olan Tatarpazarcığı kasabasından bir manzara.)
172. İmzasız, Fotoğraf, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 1. (Düşmanlarımıza ait iki şayan-ı nazır tarassud mevki: Sağda Teranten hududunda bir İtaylan tarassudgâhı, solda Vardar vadisinde bir Sırp tarassud mevki.)
173. İmzasız, Fotoğraf, 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1. (Şu anda İtilafçılar tarafından işgal edilmiş olması mamûl bulunan ve Atina şehrinin limanı olan Pire iskelesi.)
174. İmzasız, Fotoğraf, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1. (Bir kadın ve bir erkek heykeli.)
175. İmzasız, Fotoğraf, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 1. (İngilizlerin taarruzlarından birinden Alman cephesi önünde bıraktıkları cesetler.)
176. İmzasız, Fotoğraf, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 1. (Almanların tayyarelerden endah ettikleri bombalardan muhtelif numuneler.)
177. İmzasız, Fotoğraf, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1. (Bahr-i Sefid'de torpillenen İtalyan'ın Libya kruvazörü.)
178. İmzasız, Fotoğraf, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1. (Fransa'da ikinci istikraz için yapılan hazırlıklardan: Duvarlara yapıştırılan bir ilan.)
179. İmzasız, Fotoğraf, 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 1. (İstikraz ilanlarının tasnif-i ihzarı.)
180. İmzasız, Fotoğraf, 7072, 23 ZH. 1334, 8 TE. 1332, 21 TE. 1916, s. 1. (Garp cephesinde tenvir-i kaşenleriyle nur-â-nur gecelerden bir numune.)
181. İmzasız, Fotoğraf, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 1. (Köstence'de mabed-i Âl-i İslâm.)
182. İmzasız, Fotoğraf, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 1. (Köstence erbab-ı sefahata melce' müzeyyen gazino.)

183. İmzasız, Fotoğraf, 7077, 28 ZH. 1334, 13 TE. 1332, 26 TE. 1916, s. 1. (Alman ordusu tarafından Zabtedilen yerler.)
184. İmzasız, Fotoğraf, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 1. (Almanlar tarafından Zabtedilen kırmızı kale geçidi.)
185. İmzasız, Fotoğraf, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 1. (Predeal kasabasından diğer bir manzara.)
186. İmzasız, Fotoğraf, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 1. (Galya Transatlantik vapuru.)
187. İmzasız, Fotoğraf, 7080, 1 Mh. 1335, 16 TE. 1332, 29 TE. 1916, s. 1. (Üstü süknâ, altı enbâr bir Dobruca hanesi.)
188. İmzasız, Fotoğraf, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 1. (Roman inhizamları üzerine Rus Çarının taht-ı riyasetinde karargâh-ı Umûmiyesinde akd edilen fevkalade meclis.)
189. İmzasız, Fotoğraf, 7081, 2 Mh. 1335, 17 TE. 1332, 30 TE. 1916, s. 1. (Garp sahne-i harbinde Ahvâlin tezkiri.)
190. İmzasız, Fotoğraf, 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 1. (Dobruca'da vazi' ve sevimli bir mabed-i İslâm.)
191. İmzasız, Fotoğraf, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 1. (Fransızlar tarafında mevkî-i istimale vazi edilip Almanlar tarafından belâ-hisar Zabtedilen bir teyyare-otomobil.)
192. İmzasız, Fotoğraf, 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 1. (Rus-Roman hududunda hudut muhafazası askerlerin Romanya'nın harbe duhulünü teyiden dans etmeleri.)
193. İmzasız, Fotoğraf, 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 1. (Viyana şehri civarında ibtidâi mektepleri çocuklarının ziraiyatla edilmelerini musavver iki güzel levha.)
194. İmzasız, Fotoğraf, 7088, 9 Mh. 1335, 24 TE. 1332, 6 TS. , s. 1. (Avusturya-Macaristan Tuna filosu motorlarından birisi.)
195. İmzasız, Fotoğraf, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TS. 1916, s. 1. (Eski Lehistan 17. asırdaki arması.)
196. İmzasız, Fotoğraf, 7093, 14 Mh. 1335, 29 TE. 1332, 11 TS. 1916, s. 1. (Bir Flemenk tahtelbahiri Felesini istihkâmı önünde tahtelbahirlerin içinde Flemenk Kraliçesi ve Wilhelmina hazretleri ile aile kralı Grek Deniz üstünde gerek altında bir seyahat icra etmişlerdir.)

197. İmzasız, Fotoğraf, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 1. (İttifak-ı murabba tarafından ahiren Zabtedilen Köstence Limanı civarında meşhur Mamaya deniz hamamları.)
198. İmzasız, Fotoğraf, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 1. (Mekteb-i Bahriye-i Şahane talebesi kürek talimleri icra ederken.)
199. İmzasız, Fotoğraf, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 1. (Mekteb-i Bahriye deniz talebesi piruze-i tatim sefine-i hümayunda dershanesinde.)
200. İmzasız, Fotoğraf, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 1. (Gemici çırakları gemide hendese dersi alırlarken.)
201. İmzasız, Fotoğraf, 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 1. [Işıklı Şemsiye]
202. İmzasız, Fotoğraf, 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 1. (Bugün yarın mütteliklerimiz eline düşecek olan Sinaya'da ormanlar arasında kâin seyfiye kralı meşhur Belesh kasrı.)
203. İmzasız, Fotoğraf, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 1. (Harbe başladıkları sırada ne kadar neşeli ve pür-ümîd idiler.)
204. İmzasız, Fotoğraf, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 1. (Romanya'nın harbe duhülünün ferdasında Bükreş sokaklarında bir nümâyîş.)
205. İmzasız, Fotoğraf, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân 1916, s. 1. (Selânik'te İtilaf muhtariyatından olan Yunan hükümet-i mevkite-i milliyesinin merkez-i idaresi.)
206. İmzasız, Fotoğraf, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1. (Müteveffa İmparator Fransuva Jozef'in sarayında teşhir edilen cesedi.)
207. İmzasız, Fotoğraf, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 Kânûn-ı Evvel 1916, s. 1. (Dobruca müttelik ordusunun yed-i zabtına geçen Köstence'de birkaç sene evvel inşa edilip evvelce bir resmî gazetemiz tarafından tabb edilmiş bulunan Yeni Cami'nin derununu musavver ve bu defa elimize geçen bir resmi.)
208. İmzasız, Fotoğraf, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 Kânûn-ı Evvel 1916, s. 1. (Mütteliklerimiz tarafından Zabtedilen kasabadan Rus-Roman tarz-ı mimarisinde meşur kilise.)
209. İmzasız, Fotoğraf, 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 Kânûn-ı Evvel 1916, s. 1. (İmparatorun cesedi Hofburg sarayında teşhir edilirken.)
210. İmzasız, Fotoğraf, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1. (Fransız askerlerinin taht-ı işgalindeki Japon Sanayi ve San'at-ı Yunaniye Müzesi.)
211. İmzasız, Fotoğraf, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1. (Eflâk'ta mütteliklerimiz tarafından iğtinam edilen erzakla memlû arabalardan bir ulah arabası.)

212. İmzasız, Fotoğraf, 7121, 13 S. 1335, 26 TS. 1332, 9 KE. 1916, s. 1. (Romanya'nın payitahtı Bükreş şehrinin manzaraları.)
213. İmzasız, Fotoğraf, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1. (Bahr-i Sefid'de gark olduğu haber verilen Fransa'nın Sofren zırhlısı.)
214. İmzasız, Fotoğraf, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1. (Muzaffer Osmanlı ordusunun hatıra-ı şhamında ittifak-ı Almanya İmparatoru Wilhelm hazretleri tarafından Prens Henry'nin büyük mahdumu prens Waldemar vasıtasıyla geçenlerde zât-ı hazret-i padişâhiye irsal ve takdim kılınan seyf-i murassa.)
215. İmzasız, Fotoğraf, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1. (Üç gün evvel müttefiklerimiz tarafından mürur edilmiş olan meşhur Çernovada köprüsünün Tuna'dan şimal tarafından görünüşü.)
216. İmzasız, Fotoğraf, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 1. (Müttefikin zevk-i istilasını tatmış olan Romanların köylü kadınlarının kıyafetlerinden bir numune.)
217. İmzasız, Fotoğraf, 7128, 20 S. 1335, 3 KE. 1332, 16 KE. 1916, s. 1. (Romanlar musahib-i harbin meraret karibini kendileri istediler.)
218. İmzasız, Fotoğraf, 7131, 23 S. 1335, 6 KE. 1332, 19 KE. 1916, s. 1. (Bükreş'te Romanya Hariciye Nezareti Sarayı.)
219. İmzasız, Fotoğraf, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 1. (Bu defa ikinci Amerika seferinden Almanya'ya avdet eden Deutschland tahtelbahiri.)
220. İmzasız, Fotoğraf, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 1. (Deutschland tahtelbahiri hakkında en büyük kitap.)
221. İmzasız, Fotoğraf, 7132, 24 S. 1335, 7 KE. 1332, 20 KE. 1916, s. 1. (Eflâk ve Dobryca'da bugünkü cephemizi ve harekât-ı takibiyemizi meşar harita.)
222. İmzasız, Fotoğraf, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1. (Yaş şehrinde şümendüfer garı.)
223. İmzasız, Fotoğraf, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1. (İngilizler, Fransız ineğini sağıyorlar.)
224. İmzasız, Fotoğraf, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 2. (Yeni Camî'de Fatma Sultan'ın mezarı.)
225. İmzasız, Fotoğraf, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 2. (Araziyi hem derin ve mükemmel surette hemde suhûletle süren yeni usül bir saban makinesi.)
226. İmzasız, Fotoğraf, 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 2. (İki Timsal: Yeni usül bir saban makinesinin mesela bir saatte gördüğü iş 34 çift öküzün aynı zamanda görebileceği işe müsavidir.)

227. İmzasız, Fotoğraf, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 1. (El-yevm sahiplerinden mahrum kalan Sinaya'da kâin Romanya krallarının Peles Kasrı.)
228. İmzasız, Fotoğraf, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 1. (Müteveffâ İmparator Fransuva Jozef'in geçenlerde icra edilen cenaze merasiminden bir intibâ'.)
229. İmzasız, Fotoğraf, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 1. (..... şehrinin eski ve şâyan-ı dikkat binalarından: Şato Cronotack.)
230. İmzasız, Fotoğraf, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 2. (Kanada münazarından: San Lorenza nehrinden bir vapur.)
231. İmzasız, Fotoğraf, 7142, 5 RE. 1335, 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 1. (Romanya sarayı kralisi.)
232. İmzasız, Fotoğraf, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1. (Mağruk Golva zırhlısı.)
233. İmzasız, Fotoğraf, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s. 1. (Düşmanlarımızın rüesa-yı muanidesinden.)
234. İmzasız, Fotoğraf, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 1. (Torpillenen Fransız zırhlısı.)
235. İmzasız, Fotoğraf, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Rusların marifeti "ricat": Dobruca'da Rusların ricatından bir manzara.)
236. İmzasız, Fotoğraf, 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 1. (Merkez-i İçtimâi Calas şehri olan "Tuna Avrupa Komisyonu"nun merkez-i idâresi.)
237. İmzasız, Fotoğraf, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 1. (Romanya manzaralarından: Şarkî Eflâk'ta köylüler ve kıyafetleri.)
238. İmzasız, Fotoğraf, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s. 1. (Roman çehrelerinden ve baş tuvaletlerinden numuneler.)
239. İmzasız, Harita-Fotoğraf, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 1. (Antalya savahilinde kâin Meis ve Kekova adalarını meşar harita ile toplarımızın endahıyla yakıldığı bildirilen Bono İngiliz kruvazörü.)
240. İmzasız, Fotoğraf, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s. 1. (Dünkü tebliğ-i resmî münasebetiyle.)
241. İmzasız, Fotoğraf, 7157, 20 RE. 1335, 1 KS. 1332, 14 KS. 1917, s. 1. (Bahr-i Sefit'te Bir Alman tahtelbahiri tarafından gark edilen İngiliz zırhlısı.)
242. İmzasız, Fotoğraf, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 1. (Bahr-i Sefit'te gark olan Rejina Margarita zırhlısı.)
243. İmzasız, Fotoğraf, 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1332, 10 KS. 1917, s. 1. (Alman zevat.)

244. İmzasız, Fotoğraf, 7161, 24 RE. 1335, 5 KS. 1332, 18 KS. 1917, s. 1. (Osman Gazi'nin ilk terbiyesinin resmidir ki bir asır oluna gelinceye kadar mevcut idi.)
245. İmzasız, Fotoğraf, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1. (Tuna üstüne kurulan bir askerî köprü.)
246. İmzasız, Fotoğraf, 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1. (El-yevm kıtatımızın top atışı tehdidi altında bulunan Kalas şehrinden bir manzara.)
247. İmzasız, Fotoğraf, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Harbin garip manzaralarından siperlerde fareler.)
248. İmzasız, Fotoğraf, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 1. (Romanların hayatlarından bir numune.)
249. İmzasız, Fotoğraf, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 1. (Romanya ordusu ile Şarkı Transilvanya hudut sağlarını ve Besarabya ve Tuna'yı ve bugünkü vaziyeti askeriyeyi gösterir kuşbakışı harita.)
250. İmzasız, Fotoğraf, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 1. (Tuna ağzında kâin ve yer zabtımızda olan Dolca şehrinin manzara-ı Umûmiyesi ile Tuna'da toplanmış olan Roman ve Rus vapurları.)
251. İmzasız, Fotoğraf, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s. 1. (Romanların... kaçırmakta olduklarına dair şu telgrafnâmeyi bir veche zîr derc ediyorlar.)
252. İmzasız, Fotoğraf, 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1. (Sanayi Harbiye fabrikalarında fişenk ve mermi levâzımı imalinde kadınların nasıl çalıştıklarını gösterir iki levha.)
253. İmzasız, Fotoğraf, 7175, 8 RA. 1335, 19 KE. 1332, 1 Şt. 1917, s. 1. (Avusturya'da harpte sağ ellerini ve kollarını zayi edenlere sol kollarını ne yolda öğrettiklerini gösterir levha.)
254. İmzasız, Fotoğraf, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 1. (Hilâl-i Ahmer Sergisine tahsis olunan Beyoğlu'nda Galatasaray Sultanisi Binası kısmı.)
255. İmzasız, Fotoğraf, 7176, 9 RA. 1335, 20 KS. 1332, 2 Şt. 1917, s. 2. (Hilâl-i Ahmer Sergisinin Resmî Küşâdı münasebetiyle donatılan metal kısmı.)
256. İmzasız, Fotoğraf, 7178, 11 RA. 1335, 22 KS. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Tahtelbahirlerde istimal edilen toplar.)
257. İmzasız, Fotoğraf, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s. 1. (Padişah tuğrası.)

258. İmzasız, Fotoğraf, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 1. (Müttefikimiz

Almanya'nın adetlerini pek ziyâde artırdıkları
muhakkak olan son sistem tahtelbahirlerden birisi açık denizde.)

259. İmzasız, Fotoğraf, 7180, 13 RA. 1335, 24 KS. 1332, 6 Şt. 1917, s. 1. (Tahtelbahir ve
Korsan muharebatında maharet-i fevkâlâde gösterenler.)

260. İmzasız, Fotoğraf, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Romanya'da
petrol menbalarına ve kuyularına ait yeni manzara.)

261. İmzasız, Fotoğraf, 7183, 16 RA. 1335, 27 KS. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Amerika'nın en
büyük şehri olan Newyork'ta kâin olan "Newyork Times Gazetesi" idârehânesi.)

262. İmzasız, Fotoğraf, 7184, 17 RA. 1335, 28 KS. 1332, 10 Şt. 1917, s. 1. (Alman
tahtelbahirlerinin son zamanlarda ne derece terakki ve tekâmül ettiklerine numune.)

263. İmzasız, Fotoğraf, 7184, 17 RA. 1335, 28 KS. 1332, 10 Şt. 1917, s. 1. (İngilizlerin
tahtelbahirlere karşı inşa ettirdikleri "tahtelbahir muharibi motobotlar"dan.)

264. İmzasız, Fotoğraf, 7185, 18 RA. 1335, 29 KS. 1335, 11 Şt. 1917, s. 1. (Amerika'da bazı
istihzarat harbe icra edilmekte olması münasebetiyle Wilson'da Amerika harbiye ve
bahriye nezaretleri binası.)

265. İmzasız, Fotoğraf, 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1332, 15 Şt. 1917, s. 1. (Ahiren Fransızlar
tarafından inşa edilen hudut harbiyesinin arkasında ıskat edilen ve hisara uğramadan ele
geçirilen cesim bir İngiliz teyyaresi.)

266. İmzasız, Fotoğraf, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1332, 17 Şt. 1917, s. 1. (Düşman
teyyarelerinin takarrübünü tâ uzak mesafelerden işitmeğe mahsus mikrofona nevinde
şey havadaki küçük sesleri bile işittiren bir alet.)

267. İmzasız, Fotoğraf, 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1332, 18 Şt. 1917, s. 1. (Paris'te bir mahalle
de ahaliye vesika mukâbilinde maden kömürü tevzii.)

268. İmzasız, Fotoğraf, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 1. (Tahtelbahirler
tarafından gemilerin torpillenmesi.)

269. İmzasız, Fotoğraf, 7193, 26 RA. 1335, 6 Şt. 1332, 19 Şt. 1917, s. 1. (Harb-i Umûmîde
boğucu zırhlı gazilere karşı tahaffuz için maskeleri icad edildiği gibi birde İtilaf
siyasetini iştihar maskesi icad etmişler.)

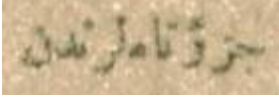
270. İmzasız, Fotoğraf, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 1. (Almanların
Afrika-yı Şarkî'deki müstemlekelerinin merkezi olan Darü'l-İslâm limanı.)

271. İmzasız, Fotoğraf, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 1. (Almanların muhafazalı kruvazörlerinden olup bahr-i muhit atlasîde dolaştığı bildirilen Venetta sefinesi.)
272. İmzasız, Fotoğraf, 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 1. (Tahtelbahir muharebatından iki manzara.)
273. İmzasız, Fotoğraf, 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt. 1917, s. 1. (Her ciheti kaplamış yeni sistem Alman teyyaresi.)
274. İmzasız, Fotoğraf, 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt. 1917, s. 1. (Amerika'nın yeni inşasına başladığı hatt-ı harbi kruvazörlerinden birisinin resmi ve güvertesinin planı.)
275. İmzasız, Fotoğraf, 7205, 9 CE. 1335, 3 Mt. 1333, 3 Mt. 1917, s. 1. (Roma Doma meclisi hal-i içtimâideyken riyaset ve hitabet kürsüleri.)
276. İmzasız, Fotoğraf, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s. 1. (Londra'da her reisi-i aile ve her aile kendi kömürünü nasıl taşıdığını gösteren iki resim.)
277. İmzasız, Fotoğraf, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 1. (Finlandiya körfezinde bir torpile çarparak ağır surette duçar-ı hasar olduğu halde havza çekilen Rurik namındaki Rus zırhlı kruvazörü.)
278. İmzasız, Fotoğraf, 7211, 15 CE. 1335, 9 Mt. 1333-1917, s. 1. (İnsan çeşidi bir ordu.)
279. İmzasız, Fotoğraf, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Bir çeplin balonu.)
280. İmzasız, Fotoğraf, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 1. (Dünkü nüshamızın son haberleri kısmında münderiç bir telgrafnâmede, bir ihanet neticesinde gark olduğu fakat keyfiyet garkı henüz teyid etmediği bildirilen İtalya'nın Civolivsezare derdinotu.)
281. İmzasız, Fotoğraf, 7216, 20 CE. 1335, 14 Mt. 1333-1917, s. 1. (Hükümet-i müttehida Amerika Reis-i Cumhuru Mösyö Wilson ile dostu Miralay Mioz Washington'da Amerika reislerine mahsus Akev denilen Sara-yı Galiçya'da karşı karşıya.)
282. İmzasız, Fotoğraf, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 1. (Berlin'de vesâit-i nakliye ve yük hayvanatı azaldığından dolayı, hayvanat bahçesinden çıkarılıp ağır yüklere koşulan fillerin sokaklardan müruru.)
283. İmzasız, Fotoğraf, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 1. (Bugünlerde kanlı ihtilâllere sahne olan Rusya'nın payitahtı Petersburg şehri.)
284. İmzasız, Fotoğraf, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s. 1. (Petersburg kışlık sarayı ve önündeki meydan.)
285. İmzasız, Fotoğraf, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (Garbî Bahr-i Sefit'te bir Alman tahtelbahirleri tarafından garkedilen Danton zırhlısı.)

286. İmzasız, Fotoğraf, 7224, 28 CE. 1335, 22 Mt. 1333-1917, s. 1. (El-yevm kanlı vukuata sanhe olmakta olan ve hiçbir haber gelmemekte olması celb-i dikkat bulunan Rusya'nın dini ve hakiki payitahtı Moskova şehri.)
287. İmzasız, Fotoğraf, 7225, 29 CE. 1335, 23 Mt. 1333-1917, s. 1. (Memlû' ikinci Nikola ile zevcesinin hapsedildikleri, Rus Çarlarının Petersburg civarındaki meşhur Charles Scoyechole Sarayı.)
288. İmzasız, Fotoğraf, 7226, 30 CE. 1335, 24 Mt. 1333-1917, s. 1. (Yeni teşkil edilmekte olan Leh ordusuna bir nazar.)
289. İmzasız, Fotoğraf, 7227, 1 CA. 1335, 25 Mt. 1333-1917, s. 1. (Berlin'de kadınların hıdmât-i muavene-i mülkiyede istihdâmı: Kibar mehafîle mensup kadınlar sokaklarda karları süpürüyorlar.)
290. İmzasız, Fotoğraf, 7227, 1 CA. 1335, 25 Mt. 1333-1917, s. 1. (Berlin'de beraber dükkânlarda erkek müstahdeminin kaldırılıp yerlerinde kadın istihdamı.)
291. İmzasız, Fotoğraf, 7228, 2 CA. 1335, 26 Mt. 1333-1917, s. 1. (Rus ihtilâllerinden bir numune: 1915 senesinde Varşova'da Venkovsky meydanında askerler erbâb-ı ayân arasında vakî' bulan müthiş bir mukâtelenin ertesi sabahı ölülerin arabalara yükletilmesi.)
292. İmzasız, Fotoğraf, 7230, 4 CA. 1335, 27 Mt. 1333-1917, s. 1. (1905 ihtilâlinde Moskova'da erbâb-ı ihtilâlden olan amelenin asker tarafından top ve tüfek ateşine tutulmaları.)
293. İmzasız, Fotoğraf, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 1. (Ruslar'da honrizlik numunelerinden.)
294. İmzasız, Fotoğraf, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s. 1. (Bir tahtelbahir tarafından torpillenen Büyükçay'da bir topla müsellaah bir düşman vapurunun garkına ait sefahât.)
295. İmzasız, Fotoğraf, 7235, 9 CA. 1335, 2 Ns. 1333-1917, s. 1. (İstasyonda.)
296. İmzasız, Fotoğraf, 7235, 9 CA. 1335, 2 Ns. 1333-1917, s. 1. (Hilâl-i Ahmer hastane bakıcılarının cepheye mütereccî hareketleri.)
297. İmzasız, Fotoğraf, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 1. (Evvlerce çarlık zamanında mevkûfîn-i siyasiyenin habsettikleri, bu defa da ihtilâl hükümetince sabık çar ve çariçenin maiyeti hapsolunan Petersburg'da Peter ve Paul zindanı.)
298. İmzasız, Fotoğraf, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 1. (Almanya'da harb-i hazırda kadınların tevsii faaliyetleri.)
299. İmzasız, Fotoğraf, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s. 1. (Amerika'da Asker Cem'i.)

300. İmzasız, Fotoğraf, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 1. (Son iğtişaş esnasında ağır surette, birisine tamire muhtaç olacak derecede Hasarzâde olduğu bildirilen Rusya'nın Baltık filosuna mensup İmparator Birinci Paulo sefinesi harbiyesi.)
301. İmzasız, Fotoğraf, 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 1. (Hükümet-i Mevkitece bu defa Baltikov Pierre Paul hapishanesine aldığı telgraflarda haber verilen çarlar hanedânından Grandük Siril.)
302. İmzasız, Fotoğraf, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 1. (Şimâl-i Amerika hükümet-i müttehişdesinin harbe Duhûlü münasebetiyle: Amerika'nın en meşhur ve ticaretgâh beldesi olan Newyork limanından bir manzara.)
303. İmzasız, Fotoğraf, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 1. (Müttehede-i Amerika'nın harbe duhulü vesilesiyle bu memleketin en büyük ve adetâ kalbi olan Newyork'a dair yeni intibâ'.)
304. İmzasız, Fotoğraf, 7242, 16 CA. 1335, 9 Ns. 1333-1917, s. 1. (Romanya'dan iğtinam edilen mısırlar.)
305. İmzasız, Fotoğraf, 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1. (Newyork limanında bulunup Amerikalılar tarafından zabtedilen Alman sefâin-i ticariyesinin en büyüğü olan Fatherland sefinesi. 55 Bin ton cesametinde ve en büyük sefâin-i ticariyesi.)
306. İmzasız, Fotoğraf, 7253, 27 CA. 1335, 20 Ns. 1333-1917, s. 1. (Altı Alman istikrazı bir arada 60 Milyar.)
307. İmzasız, Fotoğraf, 7259, 4 R. 1335, 26 Ns. 1333-1917, s. 1. (Garp cephesi harbinde meydan-ı ma'rekede mecruhların imdadına koşan Salib-i Ahmer kadınlarının papucu.)
308. İmzasız, Fotoğraf, 7262, 7 R. 1335, 29 Ns. 1333-1917, s. 1. (Evvelki gün icra edilen Türk-Alman dostluk yurdu binasının vazî' esas resmi.)
309. İmzasız, Fotoğraf, 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 1. (Son tahtelbahirlerde tekâmûlât.)
310. İmzasız, Fotoğraf, 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 1. (İlk Tahtelbahir.)
311. İmzasız, Fotoğraf, 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 1. [İthalat gemisi.]
312. İmzasız, Fotoğraf, 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 1. (Batırılan gemiler arasında İngiltere.)
313. İmzasız, Fotoğraf, 7274, 19 R. 1335, 11 Ms. 1333-1917, s. 1. (Yukarıda: Fransızlar tarafından Alman siperlerine endât edilen kara torpilleri, mutavassıt ve büyük çapta "büyük çapta 4 metre tulunda yarım metre arzındadır.)
314. İmzasız, Fotoğraf, 7276, 21 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (Son Rus İhtilâlinde bir manzara.)

315. İmzasız, Fotoğraf, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (Bahr-i Sefid'de gark olduğu bildirilen Rusya'nın Presoyet zırhlısı.)
316. İmzasız, Fotoğraf, 7277, 22 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 1. (Filistin üzerinde: Yeni görülen bir harp kuşu.)
317. İmzasız, Fotoğraf, 24 R. 1335, 16 Ms. 1333-1917, s. 1. (İtilafın ilk günlerinde, süngülerine kırmızı ihtilâl bayrağı takmış askerlerin otomobillerle sokakları dolaşmaları.)
318. İmzasız, Fotoğraf, 24 R. 1335, 16 Ms. 1333-1917, s. 1. (Rusya'da ihtilâlin şiddet ve hırsı cümlesinden: Çarlık armalarının sökülüp kaldırılması.)
319. İmzasız, Fotoğraf, 7283, 28 R. 1335, 20 Ms. 1333-1917, s. 1. (İzonzo nehri üzerinde dubalara mevzu İtalyanların ağır topları.)
320. İmzasız, Fotoğraf, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 1. (Avusturya-Macaristan Bahriyesine dair intibaldan.)
321. İmzasız, Fotoğraf, 7285, 30 R. 1335, 22 Ms. 1333-1917, s. 1. (Cesamet ve mahabetine rağmen düşmanlarımıza faide vermeyen vesait-i harbiyeden: Garp taarruzunda Fransızların istimal ettikleri ağır toplardan ray üzerinde müteharrik uzun menzilli bir top.)
322. İmzasız, Fotoğraf, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 1. (Hükümet-i Müttehîde Amerika donanmasının muhtelif bir numune.)
323. İmzasız, Fotoğraf, 7289, 4 Şb. 1335, 26 Ms. 1333-1917, s. 1. (Be esnada büyük faaliyetler sahne-i vaki olan hükümet-i müttehîde Amerika'nın teşebbüslerine kâin Harbiye Nezâreti binası.)
324. İmzasız, Fotoğraf, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s. 1. (Avusturya-İtalya hududunun dağlar kısmında Avusturyalıların ortaları uçurum iki dağ beytinde muvâsala-ı askeriyyeyi hevâi kablo ile be'min eylemişlerdi.)
325. İmzasız, Fotoğraf, 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 1. (Petersburg'da sarayların kapılarından.)
326. İmzasız, Fotoğraf, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s. 1. (Rus ihtilâli safhatından: İhtilâlin ilk günlerinde erbâb-ı ihtilâl tarafından ihrak edilen Petersburg'da kâin-i adliye daire-i cesimesi harpten sonra.)
327. İmzasız, Fotoğraf, 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 1. (Yunan krallarının mukarrer mükümetleri olan Atina şehrinin umûmî manzarası.)

328. İmzasız, Fotoğraf, 7335, 21 Rm. 1335, 11 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alman tahtelbahirleri tarafından düşman ve bî- taraf sefinelerin suret-i garkı.)
329. İmzasız, Fotoğraf, 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 1. (Rusya'nın başına musallat olanlar.)
330. İmzasız, Fotoğraf, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 1. (Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin hazetemize ihdâ eylediği madalya.)
331. İmzasız, Fotoğraf, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 1. [Bayram pulları]
332. İmzasız, Fotoğraf, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Müttefiklerimizin isâbetli endah neticesinde 33-7-1'de Kafkas Cephemizin gerisine inmeğe mecbur edilen Dugrop sisteminde bir Rus tayyaresi.)
333. İmzasız, Fotoğraf, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Tayyareci zâbitlerimiz ile beraber alınan resmi.)
334. İmzasız, Fotoğraf, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Dün devr-i senevî irtihali olmak münasebetiyle bazı yarân ve takdirkârâtı tarafından suret-i mahsûsâda ziyaret edilen Tevfik Fikret merhumun Rumeli Hisarı'ndaki Aşiyân ismindeki uzletgâhı.)
335. İmzasız, Fotoğraf, 7294, 23 ZK. 1335, 11 Ey. 1333-1917, s. 1. Tank ismindeki zırhlı otomobillerden bir numune.)
336. İmzasız, Fotoğraf, 7395, 24 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 1. (Almanların Riga'daki Rus cephelelerini yarmaları üzerine hükümet-i mevkite tarafından bu defa tahliye edilmeye başlanıldığı rivâyet olunan Petersburg şehrinin umûmî manzarası.)
337. İmzasız, Fotoğraf, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 1. (Japonların Otorâ ismindeki zırhlı kruvazörü.)
338. İmzasız, Fotoğraf, 7404, 4 ZH. 1335, 21 Ey. 1333-1917, s. 1. (Cemal Paşa'nın tayyareye bindikleri esnâda alınmış resmi.)
339. İmzasız, Fotoğraf, 7406, 6 ZH. 1335, 23 Ey. 1333-1917, s. 1. (Arjantin Cumhuriyeti'ne Ait Meşhûr Buenos-Ayres Limanı'nın Manzarası.)
340. İmzasız, Fotoğraf, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 1. (Drac nâmındaki İngiliz zırhlı kruvazörü.)

2.4. Haritalar

1. İmzasız, Harita, 6418, 20 KE. 1331, 2 KS. 1915, s. 1. (Ruslardan zapt edilmiş olan Ardahan'ı gösterir bir harita.)
2. İmzasız, Büyük Anadolu Haritasından, 6425, 27 KE. 1330, KS. 1915, s. 2. (Marmara bölgesini anlatıyor.)
3. İmzasız, Büyük Anadolu Haritasından, 6426, 28 KE. 1330, KS. 1915, s. 2.
4. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6451, 19 RE. 1333, 22 KS.1330, 4 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Arz-ı Malûmât, Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Gönüllü Mevlevi Taburesi, Bolu Mekteb-i Sultaniyesi, Makedonya'da Sırp Mezalimi, Darüleytama Alınacak Çocuklar, Türk Ocağı Müsamareleri, Âlem-i İslâm Haritası.)
5. Harita, 6454, 22 RE. 1333, 25 KS.1330, 7 Şt. 1915, s. 1. (Süveyş kanalını gösteren bir harita.)
6. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, Selamlık, 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Selamlık, Veliâht Sultan Müze-i Askeriye'de, Amerika Salib-i Ahmer Heyeti, Sofya Suikastı, Ayak Topu Müsabakaları, Hilal-i Ahmer Merkez Umûmiyesinden, Mükemmel Harita, Teşrin Sani Ayı Zarfında ki Vaziyettir.)
7. İmzasız, Harita, 6492, 1 CE. 1333, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1915, s. 1. (Düşmanlarımızın nevmidane bir savlet ile birkaç gün bombardıman etmiş oldukları İzmir ve havalisini gösterir mükemmel haritadır.)
8. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Mazhaar Afv Ali Olan Memurin, Romanya Seferat Senesinde Bir Ziyafet, Papa ve Bulgaristan Kralı, Vakfa Ait Haritalar, Diplomasız Cerrah ve Eczacılar Hakkında, İrtihal, Bir Muhabirin Mahkûmiyeti, Orman Mütahitleri Hakkında, Bir Caninin Son Sözleri, Davet, Bila-umum Atibaya.)
9. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6516, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükela, Mabeyn-i Hümayunda, Mülâkat, İtihab-ı Memurin Komisyonu, Cemiyet-i Umûmiye Belediye, Tekâlif-i Harbiye Komisyonu, İstikamet Haritalarının Tedkiki, Arşidüşes Maria, Avusturya-Macaristan Sefareti, Hicaz Hilal-i Ahmerinin Yeni Bir Nişane-i Müddeti, Hüseyin Hilmi Paşa, Mücahidiye Hedaya İrsali, 311 Tevdililere.)
10. İmzasız, Harita, 6621, 11 Rm. 1331, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 1. (Varşova Haritası.)
11. İmzasız, Harita, 6631, 21 Rm. 1333, 21 Tm. 1331, 3 Ağ. 1915, s. 1. (Avusturya-İtalya Harbi darül harekâtı.)
12. İmzasız, Harita, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s. 1. (Varşova ve İvangorod'un sukutu Münâsebetiyle şark Darülharbi haritası.)

13. İmzasız, Harita, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s. 1. (1: On İkinci Mısır'da, 2: Karven Vesati Nihayetinden, 3: Şarlken'in Zaman-ı Sultaniyetinden, 4: On Sekizinci Mısır'da, 5: Birinci Napolyon Zamanında Büyük Dükalık, 6: Zamanoz'da.)
14. İmzasız, Harita, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 1. (Almanya-Avusturya ve Rusya Hudutlarında Sevkelciş Hatlarını Meş'ur Harita.)
15. İmzasız, Harita, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 1. (Gelibolu Şibhiceziresi Darülharbi Haritası.)
16. İmzasız, Harita, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1. (Hudut Harbi Haritası.)
17. İmzasız, Harita, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s. 1. (Balkan haritası.)
18. İmzasız, Harita, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Eylül 1915, s. 1. (Gurudnov haritası.)
19. Bohm Ermolli, Harita, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 1. (Galiçya Umûmî haritası.)
20. İmzasız, Harita, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 1. (İngiltere'den Rusya'nın Arkanjel limanına giden deniz yolu ve Arkanjel'den Rus Cephesine giden şüمندüferleri ve Selânik tarafıyla Sırbistan, Romanya'ya Geçen Rusya'ya vasıl olan demir yolu hattını gösteren harita.)
21. İmzasız, Harita, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1. (İtilâf ve İttifak devletlerine ait olan araziye gösteren harita.)
22. İmzasız, Harita, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 1. (Şark ve Garp hudutlarında Müttefiklerin Rusya'ya, Belçika ve Fransa'da alan taht iştigallerindeki araziye gösteren harita.)
23. İmzasız, Harita, 6673, 5 ZK. 1333, 1 Ey. 1331, 14 Ey. 1915, s. 1. (Alman tahtelbahirlerinin diğer bir sahne-i cevelanım olan Bahr-i Sefid havzası ve dünkü haberler arasında tahtelbahirler tarafından üç düşman-küçük gemisi işaretleriyle muhal garkını göstermektedir.)
24. İmzasız, Harita, 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1. (Almanların bugünkü cephelemleri gösteren bir harita.)
25. İmzasız, Harita, 6676, 8 ZK. 1333, 4 Ey. 1331, 17 Ey. 1915, s. 1. (Sırbistan ve Yunanistan arasında Zabtedilen bir arazi.)
26. İmzasız, Harita, 6677, 9 ZK. 1333, 5 Ey. 1331, 18 Ey. 1915, s. 1. (Romanya ve Bulgaristan'dan geçerek Avusturya'da İstanbul'a gelen demir yolları hattını gösterir harita.)

27. İmzasız, Harita, 6678, 10 ZK. 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s. 1. (Müttefiklerimizin şimdiye kadar işgal ettikleri arazi mecmû.)
28. İmzasız, Harita, 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 1. (Bahsedilen altı durumu gösteren harita.)
29. İmzasız, Harita, 6681, 13 ZK. 1333, 9 Ey. 1331, 22 Ey. 1915, s. 1. (Derina nehirleri üzerinden taarruz ettikleri noktayı gösteren bir harita.)
30. İmzasız, Harita, 6683, 15 ZK. 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s. 1. (Müttefik Almanya ve Avusturya-Macaristan devletlerinin merkezlerinden hangi mıntikalara asker sevkiyle kaç cephede harp etmekte olduklarını gösterir bir harita.)
31. İmzasız, Harita, 6686, 18 ZK. 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s. 1. (Yunanistan Haritasıyla müsaha ve nüfusu ve Yunan Ordusunun kuvve-i sefresi.)
32. İmzasız, Harita, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 1. (Şark cephe-i Harbini ve Alman ordularının Garbî Rusya'da işgal ettikleri araziyi gösterir harita.)
33. İmzasız, Harita, 6696, 28 ZK. 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s. 1. (İtilâfçılar'ın nerelerden Sırbistan'a asker sevk edebileceklerini gösterir harita.)
34. İmzasız, Harita, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1. (Gelibolu'dan Selânik'e giden yolu gösterir harita.)
35. İmzasız, Balkanlar'da Seferberlik, 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1. (Alt Başlıklar: İtilâf Sefirlerinin Mefareketi, Bulgaristan'daki Fransız Tebaası, Flemenk Sefiri Rus Sefarethesinde, Sofya'da Sivil Harita, Sırp Şümendüferlerinin İşgali, İtilâfçıların Ultimatomu,
36. İmzasız, Harita, 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1. (Alman ve Avusturya askerinin Sırbistan'a büyük taarruzlarını icraya başladıkları mıntıkayı ve müttefik ordunun Tuna, Sava, Dirina nehirlerini geçerek ahd ettikleri vaziyeti gösterir harita.)
37. 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s. 1. (Sırbie ile beraber diğer üç cephede harp etmekte olan Avusturya-Macaristan haritası.),
38. İmzasız, Harita, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1. (Bu defa müttefik orduların İd işgaline geçen Belgrad'ın büyük katiyede haritası.)
39. İmzasız, Harita, 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1. (Alman ve Avusturya ordularının üç cepheden sırbieye taarruzunu gösterir harita.)
40. İmzasız, Harita, 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 1915, s. 1. (Riga ile Donaburg arasındaki mevkiî Harbi gösterir harita.)
41. İmzasız, Harita, 6703, 5 ZH. 1333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1. (Bulgar-Sırp hudut hadisesinin muvaffakiyetini gösterir bir harita.)

42. İmzasız, Harita, 6703, 5 ZH. 1333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1. (Müttefiklerin Sırbiyeye son hudut taaruziyesini gösterir harita.)
43. İmzasız, Harita, 6704, 6 ZH. 1333, 2 TE. 1331, 15 Teşrinievvel 1915, s. 1. (Sırbistan'ın Umûmî haritası.)
44. İmzasız, Harita, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s. 1. (Alman ve Avusturyalılarla Bulgarların Sırbistan'a Hücumlarının İstikamet Muhtemlesini Gösterirm Harita.)
45. İmzasız, Harita, 6706, 8 ZH. 1333, 4 TE. 1331, 17 TE. 1915, s. 1. (Bulgar-Sırp hudunun mufassal haritası.)
46. İmzasız, Harita, 6707, 9 ZH. 1333, 5 TE. 1331, 18 TE. 1915, s. 1. (Müttefiklerin harp cepheleriyle Berlin-İstanbul hududunu gösterir harita.)
47. İmzasız, Harita, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 1. (Sırbistan'ın şimal ve şarkta ki vaziyet-i Harbiyeyi gösterir harita.)
48. İmzasız, Harita, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 1. (1816'da Napolyon'un Moskova Seferiyle yüz sene sonra Alman ordusunun Rusya Seferinde ki hudut taarruzlarını gösterir harita.)
49. İmzasız, Harita, 6714, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Sırbistan'ın Şimal ve Şark'taki harekâtı gösterir harita.)
50. İmzasız, Harita, 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 1. (Sırbistan'da Alman ve Avusturya-Macaristan vaziyet-i askeriyesiyle Bulgar ve müttefik orduların bir iki güne kadar iltisak etmeleri muhtemel mntıkayı gösterir harita.)
51. İmzasız, Harita, 6717, 19 ZH. 1333, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 1. (Merkezi Avrupa devletlerinin ordularıyla Bulgar ordusunun kesb iltisak ettiği mntıkayı gösterir harita.)
52. İmzasız, Harita, 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1. (Bulgar ve Alman-Avusturya-Macaristan orduları tarafından işgal edilen yerleri gösterir Sırp haritası.)
53. İmzasız, Harita, 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s. 1. (Dört müttefikin harp cepheleri.)
54. İmzasız, Harita, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 1. (Üç müttefik ordunun son vaziyet-i askeriyesini gösterir harp haritası.)
55. İmzasız, Harita, 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1. (Son Fransız ve İngiliz taarruzundan hasıl olan neticeyi gösterir harita.)
56. İmzasız, Harita, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (Hinden eburg'un icrayı hareket ettiği Riga ve Donyaburg hatt-ı Harbi.)

57. İmzasız, Harita, 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan hududunda Bulgarlar tarafından işgal olunan arazi.)
58. İmzasız, Harita, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan'da son vaziyet.)
59. İmzasız, Harita, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 1. (Aksayı Şark-Lehistan Hattını Gösterir Harita.)
60. İmzasız, Harita, 6726, 28 ZH. 1333, 24 TE. 1331, 6 TS. 1915, s. 1. (Niş ve Kraliyo önlerinde ki vaziyet-i askeriyeyi gösterir harita.)
61. İmzasız, Harita, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan'da üç müttelik ordunun vaziyetini gösterir harita.)
62. İmzasız, Harita, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (Üçüncü Sırp payitahtı olan Kraliyevo ile buranın zabtı üzerine Sırların karar ettikleri metroviçeyi gösterir harita.)
63. İmzasız, Harita, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (Rusya'dan Bulgaristan'a asker İhrâcına hıdmet edebilecek ve deniz yollarını gösterir harita.)
64. İmzasız, Harita, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Avusturya-Macaristan ordusunun Karadağ'daki taarruzunun mevkî istikametlerini gösterir harita.)
65. İmzasız, Harita, 6728, 30 ZH. 1333, 26 TE. 1331, 8 TS. 1915, s. 1. (Selânik'ten İngiliz ve Fransız kavasının bilhassa sevk olundukları noktayı gösterir harita.)
66. İmzasız, Harita, 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan'da müttelik ve Bulgar ordularının nokta-i iltisakını ve son vaziyetini gösterir harita.)
67. İmzasız, Harita, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 TS. 1915, s. 1. (Fransız ve İngilizlerin Sırbistan'a mühimmat ve asker muavenetinde bulunmak için ihtiyar etmeleri muhtemel görünen Karadağ ve Arnavutluk topraklarını gösterir harita.)
68. İmzasız, Harita, 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 1. (Sırbistan'daki son vaziyeti gösterir harita.)
69. İmzasız, Harita, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 1. (Karadağ'a Firâra hazırlanan Sırp ordusunun son vaziyetini gösterir harita.)
70. İmzasız, Harita, 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 1. (Berlin-İstanbul hattı hududisinin Sırbistan'da zabt edilmek üzere bulunan son kısmı gösterir harita.)
71. İmzasız, Harita, 6733, 5 Mh. 1334, 31 TE. 1331, 13 TS. 1915, s. 1. (Berlin-İstanbul hattını ve bu hatt üzerinde ki Sırp maiesinin refinden sonra açılan Tuna yoluna şümendüfer tarikini gösterir harita.)

72. İmzasız, Harita, 6734, 6 Mh. 1334, 1 TS. 1331, 14 TS. 1915, s. 1. (Sırların son ricat halleriyle külliyelerini kurtarmak için vücuda getirmeleri muhtemel olan müdafaa hatlarını gösterir harita.)
73. İmzasız, Harita, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 1. (İtilâfçıların Sırbistan'a muavenet'te bulunmak için asker çıkaracakları bildirilen Adriyatik savahiline en yakın cephe Harbini gösterir harita.)
74. İmzasız, Besarabya'da Harekât-ı Askeriye, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 1. (Alt Başlık: Avusturya-Macaristan Ordusunun Taarruzu.)
75. İmzasız, Harita, 6735, 7 Mh. 1334, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 1. (Yeni bir takım harekât-i askeriye sahne olacağı anlaşılan Besarabya ile şimalinde ki vaziyet-i askeriye gösterir harita.)
76. İmzasız, Harita, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 1. (İtalya'nın, cephe-i Harbinden Karadağ tarikiyle Balkanlar'a asker İhrâcı tarikini gösterir harita.)
77. İmzasız, Harita, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 1. (Üç taraftan lahita edilen Sırp bakiye-i elsifonun son vaziyetini gösterir harita.)
78. İmzasız, Harita, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 1. (Mondoros'ta bulunan lord Kitchener'in azimet edeceği bildirilen Gelibolu ile Selânik hatt-ı harekâtını gösterir harita.)
79. İmzasız, Harita, 6739, 11 Mh. 1334, 6 TS. 1331, 19 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan'ın şimal kısmında ki Alman-Avusturya-Macaristan ve Bulgar ordularının son vaziyetini ve Sırp ordusunun hat ricati üzerinde bulunan dağların bazılarını gösterir harita.)
80. İmzasız, Harita, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 1. (İngilizlerin, Fransızların ve İtalyanların gerek memleketlerine gerek Balkanlar'a sevkîyat icrası için yıkana tarik bulunan ve bugün Alman tahtelbahirlerinin faaliyetine en ziyade saha cereyan olan bahr-i sefid havzası.)
81. İmzasız, Harita, 6742, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan'ın cenubunda son vaziyeti gösterir harita.)
82. İmzasız, Harita, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (Yukarı Sırbistan'da vaziyet.)
83. İmzasız, Harita, 6743, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 1. (İstilâ olunan Sırbistan.)
84. İmzasız, Harita, 6744, 16 Mh. 1334, 11 TS. 1331, 24 TS. 1915, s. 1. (Selânik-Mısır hattının gösterir harita.)

85. İmzasız, Harita, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1. (İran'ın heyet-i Umûmiyesiyle Rus ve İngiliz nüfuz mıntıklarının hududunu ve bazı mahallerde ki Rus kuvvetini gösterir harita.)
86. İmzasız, Harita, 6745, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 1. (Rus Çarı'nın dolaştığı şehirleri gösterir harita.)
87. İmzasız, Harita, 6746, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan'sa üç müttefik ordunun son vaziyeti.)
88. İmzasız, Harita, 6750, 22 Mh. 1334, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan'da bugünkü vaziyeti gösterir harita.)
89. İmzasız, Harita, 6751, 23 Mh. 1334, 18 TS. 1331, 1 KE. 1915, s. 1. (Sırbistan'ın bugünkü halini gösterir harita.)
90. İmzasız, Harita, 6752, 24 Mh. 1334, 19 TS. 1331, 2 KE. 1915, s. 1. (Irak cephesini gösterir harita.)
91. İmzasız, Harita, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 KE. 1915, s. 1. (Sırbistan'da üç müttefik ordunun harekât-ı taarruziye başladıktan sonra muhtelif tarihlerde ki vaziyetlerini ve son cephe-i Harbini gösterir harita.)
92. İmzasız, Harita, 6754, 26 Mh. 1334, 21 TS. 1331, 4 KE. 1915, s. 1. (Sırp kuva-yı mütebakiyesinin Karadağ ve Arnavutluk'a karar mıntikasını ve Sırbistan'da icrayı hareket etmiş olan üç ordunun vaziyetini gösterir harita.)
93. İmzasız, Harita, 6756, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Muvaffakiyet ve muzafferiyetimizin temadi etmekte olduğu Irak cephe-i Harbini gösterir harita.)
94. İmzasız, Harita, 6757, 28 Mh. 1334, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 1. (Müttefiklerin son taarruz sahnelerini gösterir harita.)
95. İmzasız, Harita, 6758, 29 Mh. 1334, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1. (Selman Bey Hazretlerinin mürkad-ı mübareğini mevkiyle ordumuzun takrib etmekte olduğu Kutulamare havalisini gösterir harita.)
96. İmzasız, Harita, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1. (Odin ve Havalisini ve burada ki son vaziyeti askeriyeyi gösterir harita.)
97. İmzasız, Harita, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 1. (Odin'in bütün Arabistan'daki muvaffakiyetini gösterir harita.)
98. İmzasız, Harita, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 1. (Sırbistan'ın cenubundan Fransız-İngiliz kuva-yı askeriyesinin son vaziyetini gösterir harita.)
99. İmzasız, Harita, 6761, 3 S. 1334, 28 TS. 1331, 11 KE. 1915, s. 1. (Karadağ ve Arnavutluk önündeki vaziyeti gösterir harita.)

100. İmzasız, Harita, 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 1. (Kutü'l-amâre'de Basra Hörefiz'ne kadar olan havali.)
101. İmzasız, Harita, 6764, 6 S. 1334, 1 KE. 1331, 14 KE. 1915, s. 1. (Yunan hududu üzerinde İtilâf-ı askerinin vaziyetini ve Bulgarların zabt etmek üzere buldukları Taviran ve Gnüllü havalisini gösterir harita.)
102. İmzasız, Harita, 6765, 7 S. 1334, 2 KE. 1331, 15 KE. 1915, s. 1. (Makedonya'da Fransuz ve İngilizlerib muhtelif üç tarihinde ki vaziyetlerini gösterir harita.)
103. İmzasız, Harita, 6766, 8 S. 1334, 3 KE. 1331, 16 KE. 1915, s. 1. (Avrupa'da düşman devletlerine karşı vücuda getirdikleri demir hatla son vaziyet-i askeriye gösterir harita.)
104. İmzasız, Harita, 7475, 16 S. 1336, 3 KE. 1333-1917, s. 1. (Garp Cephesi'nde Almanlar tarafından muvaffakiyetkârane icrâ edilen taarruzu ve Zabtedilen köyleri meşr harita.)
105. İmzasız, Harita, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (Sırbistan'da üç müttefik ordunun vaziyetini gösterir harita.)
106. İmzasız, Harita, 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 1. (Üçüncü Sırp payitahtı olan Kraliyevo ile buranın zabtı üzerine Sırp'ların karar ettikleri metroviçeyi gösterir harita.)
107. İmzasız, Harita, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 1. (Avusturya-İtalya hududuyla şimdiye kadar İtalyanların Avusturyalılarından ve Avusturyalıların İtalyanlardan aldıkları yerleri gösterir harita.)
108. İmzasız, Harita, 6769, 11 S. 1334, 6 KE. 1331, 19 KE. 1915, s. 1. (Karadağ'da son vaziyeti ve şimdiye kadar işgal olunan yerleri gösterir harita.)
109. İmzasız, Harita, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 1. (Sunusi şeyhi hazretlerinin bulunduğu mahal ile Mısır hududunu gösterir harita.)
110. İmzasız, Harita, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 1. (İngilizlerin talebi üzerine Yunanlıların Selânik'ten askerlerini sevk ettiği noktaları gösterir harita.)
111. İmzasız, Harita, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 1. (Sırbistan'ın Sırp-Fransız İngiliz ordusunda tathirinden sonra Bulgar kıtatının vaziyetini gösterir harita.)
112. İmzasız, Harita, 6674, 16 S. 1334, 11 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 1. (Gelibolu'nun Umûmî bir haritasıyla düşman alayının tutmakta olduğu seddü'l-bahir havalisini gösterir harita.)
113. İmzasız, Harita, 6775, 17 S. 1334, 12 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 1. (Garp cephesinde Fransızların hücum etmekte oldukları mıntıka ile umum-i cepheye nazaran mevkini gösterir harita.)

114. İmzasız, Harita, 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1. (Balkanların yeni vakaya sahne olması muhtemel olan cenup ve cenub garbi kısmı.)
115. İmzasız, Harita, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 1. (İran'ın yeni vakıa olan kısmı.)
116. İmzasız, Harita, 6779, 21 S. 1334, 16 KE. 1331, 29 KE. 1915, s. 1. (Yeni harekete sahne olmuş muhtemel olan Besarabya ile cenubi Galiçya'daki son cepheyi gösterir harita.)
117. İmzasız, Harita, 6782, 24 S. 1334, 19 KE. 1331, 1 KS. 1916, s. 2. [Selânik taarruzunu gösterir harita.]
118. İmzasız, Harita, 6783, 25 S. 1334, 20 KE. 1331, 2 KS. 1916, s. 1. [Galiçya harp haritası.]
119. İmzasız, Harita, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Rusların yarmak teşebbüsünde buldukları Alman ve Avusturya-Macaristan Şark-ı Galiçya'daki cephelerini gösterir harita.)
120. İmzasız, Harita, 6785, 27 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 1. (Rus surlarının bütün hücumlarını tevciye ettikleri cepheyi gösterir harita.)
121. İmzasız, Harita, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 1. (Gittikçe muhasara hattı darlaşmakta olan Kut'ül-amâre ile resmî telgraflarımızda ismi zikr edilen mevkileri gösterir harita.)
122. İmzasız, Harita, 6788, 1 RE. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 1. (Sırp kuvve-i mütebakiyesinin iltica etmiş olduğu havali ile İtalyanların asker ihrac etmekte oldukları mevkii gösterir harita.)
123. İmzasız, Harita, 6789, 2 RE. 1334, 26 KE. 1331, 8 KS. 1916, s. 1. [Selânik ve çevresini gösterir harita.]
124. İmzasız, Harita, 6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 1. (Azerbaycan'da mücahitlerimizin Rusları püskürtmekte olduğu sahneyi gösterir harita.)
125. İmzasız, Harita, 6791, 4 RE. 1334, 28 KE. 1331, 10 KS. 1916, s. 1. (Gelibolu'nun Umûmî haritası düşmanın son defa tard olduğu Seddü'l-bahir.)
126. İmzasız, Harita, 6792, 5 RE. 1334, 29 KE. 1331, 11 KS. 1916, s. 1.
127. İmzasız, Harita, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 Kânûni sâni 1916, s. 1. (Muhtemel cepheleri gösterir harita.)
128. İmzasız, Harita, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Karadağ'da Avusturya ordusunun yeni zabt ettiği Lofçan Dağı ile Perane'nin muvaffakiyetini gösterir harita.)

129. İmzasız, Harita, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s. 1. (Kirmanşah'tan sonra Tahran yolu üzerinde ki iki cephe'nin birbirine ne kadar yakın olduğunu gösterir harita.)
130. İmzasız, Harita, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Avusturya-Macaristan ordusunun zabtıyla çitenin sukutu temin ettiği Lefçen Dağı'nın mevkiini gösterir harita.),
131. İmzasız, Harita, 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1. (Karadağ ve Şimali Arnavutluk.)
132. İmzasız, Harita, 6798, 11 RE. 1334, 4 KS. 1331, 17 KS. 1916, s. 1. (Adriyatik savahili gösterir harita.)
133. İmzasız, Harita, 6801, 14 RE. 1334, 7 KS. 1331, 20 KS. 1916, s. 1. (Yunanistan'ın İtilafçılar tarafından ablukasını gösterir harita.)
134. İmzasız, Harita, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s. 1. (Balkan'da mütahşit orduların mevkiini gösterir harita.)
135. İmzasız, Harita, 6803, 16 RE. 1334, 9 KS. 1331, 22 KS. 1916, s. 1. (Belçika, Sırbistan, Karadağ.)
136. İmzasız, Harita, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s. 1. (İşkodra şehri havalisini gösterir harita.)
137. İmzasız, Harita, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s. 1. (Triste'nin Viyana'ya olan mesafesini gösterir harita.)
138. İmzasız, Harita, 6809, 22 RE. 1334, 15 KE. 1331, 28 KS. 1916, s. 1. (Bulgar ordularının alacakları istikâmet-i taarruziye gösterir harita.)
139. İmzasız, Harita, 6811, 24 RE. 1334, 17 KS. 1331, 30 KS. 1916, s. 1. [Şark cephesinin gösterir fotoğraf.]
140. İmzasız, Harita, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s. 1. (Karadağ'da teslim-i silah muameletinin cereyan ettiği havaliyi gösterir harita.)
141. İmzasız, Harita, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1. (Çeplinler tarafından bombardıman edilen Paris'e mesafesini gösterir harita.)
142. İmzasız, Harita, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s. 1. (Amerika reisi hükümeti mösyö Wilson ve cemahir müttefikenin Umûmî haritası.)
143. İmzasız, Harita, 6815, 28 RE. 1334, 21 KS. 1331, 3 Şt. 1916, s. 1. [Selânîk haritası.]
144. İmzasız, Harita, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s. 1. (Avusturya-Macaristan ordusunun Arnavutluk'tan İşgal ettikleri arazi.)
145. İmzasız, Harita, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s. 1. (Almanların Fransa'da, Fransızların Almanya'dan zabt ettikleri arazinin miktarı ve mukayeseleri.)

146. İmzasız, Harita, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s. 1. (İngiliz ve Fransızların Bulgaristan-Yunan hududuyla Selânik arasında kalan işgal etmekte oldukları araziyi gösterir harita.)
147. İmzasız, Harita, 6823, 7 RE. 1334, 29 KS. 1331, 11 Şt. 1916, s. 1. (Düşman kebbe-i ihraciyesinin tahşit mevkileri Berlin-İstanbul hattının iki noktadan mesafesini gösteren harita.)
148. İmzasız, Harita, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 1. (Son zamanlarda resmî tebliğlerimizde sık sık bahsedilen Felâhiye mevkiyle Kutü'l-amâre havalisini gösterir harita.)
149. İmzasız, Harita, 6824, 8 RE. 1334, 30 KS. 1331, 12 Şt. 1916, s. 1. (Kutü'l-amâre'den Basra Körfezi'ne kadar Dicle savahili.)
150. İmzasız, Harita, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s. 1. (Haritamız Avusturyalıların son işgal ettikleri mevki ile Avlunya arasında ki mesafeyi göstermektedir.)
151. İmzasız, Harita, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1. (Odin ve havalisinin haritası.)
152. İmzasız, Harita, 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1. (Korna ile Nasriye arasında ki Fırat savahilini ve sevk el-şeyuh mevkiini gösterir harita.)
153. İmzasız, Harita, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s. 1. (İtilafçıların bütün Makedonya'sında şimdiye kadar işgal eyledikleri arazi ile son defa Vardar'ın sahlinde zabt eyledikleri mevkiyi gösterir harita.)
154. İmzasız, Harita, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s. 1. (Alman tahtabahrilerinin As'a harekâtını gösterir harita.)
155. İmzasız, Harita, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 1. (Arnavutluk'ta Avusturyalılarla Bulgarlar tarafından işgal olunan yerler.)
156. İmzasız, Harita, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s. 1. (Cenubi Galiçya'da Rusların adem muvaffakiyele neticelenen hücum istikametleriyle son Avusturya cephesini gösterir harita.)
157. İmzasız, Harita, 6834, 18 RE. 1334, 9 Şt. 1331, 22 Şt. 1916, s. 1. (Avusturya'nın İtalya'nın büyük limanlarına olan mesafesini gösterir harita.)
158. İmzasız, Harita, 6837, 21 RE. 1334, 12 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 1. (Yukarıda ki küçük harita Fransız cephesinin yarılan kısmını, büyük harita ise cephenin Umûmî vaziyetini gösteriyor.)

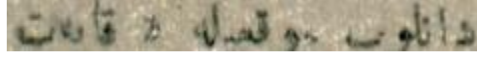
159. İmzasız, Harita, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 1. (Arnavutluk'ta Avusturya ordusunun son hedefi olan Derac.)
160. İmzasız, Harita, 6839, 23 RE. 1334, 14 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 1. (Almanların son aldıkları mevki ilerlemekte olan harita.)
161. İmzasız, Harita, 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s. 1. (Almanların taarruzlarını tevside devam ettikleri mevki ve Verdun'un istihkâmlarını gösterir harita.)
162. İmzasız, Harita, 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s. 1. (Verdun'un dış kapısı.)
163. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s. 2. (Alt Başlıklar: Meclis-i Vükelâ, Abide-i Zafer, Encümen-i Müdirab, Teşvik-i Ziraat, Ziraat İşleri, Tarih Haritaları, Madalya, Resm-i Küşad, Macar Salib-i Ahmerinin Bir Hamiyeti, Harp Mecmuası.)
164. İmzasız, Harita, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 1. (Verdun ile Tevil arasında ki istihkâm hattını ve mıntıkada ki Alman cephesini gösterir harita.)
165. İmzasız, Harita, 6843, 27 RE. 1334, 18 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 1. (Verdun istihkâmının şimali şarktaki yeni Alman cephe-i harbi.)
166. İmzasız, Harita, 6844 28 RE. 1334, 19 Şt. 1331, 3 Mt. 1916, s. 1. (Belçika'nın Almanlar tarafından henüz işgal olunan kısmında İeper etrafında ki Alman ve düşman cephelerini ve bu cephede bulunan İngiliz, Fransız ve Belçika kıtaatının mevkilerini gösteren harita.)
167. İmzasız, Harita, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 1. (Zabt ettikleri yerleri gösterir harita.)
168. İmzasız, Harita, 6849, 3 CE. 1334, 24 Şt. 1331, 8 Mt. 1916, s. 1. (Muvaffakiyetle neticelenen taarruzlarıyla otuzuncu defa olarak İngiltere'ye S. eden çeplinlerin başlıca hücum ettikleri İngiliz şehirlerini gösteren harita.)
169. İmzasız, Harita, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s. 1. (Selânik ve Yunan hududu önünde mütehaşşid Bulgar-İngiliz-Fransız kıtaatının mevkilerini gösteren harita.)
170. İmzasız, Harita, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s. 1. (Uzeyesko'yu gösteren harita.)
171. İmzasız, Harita, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 1. (Verdun istihkamı mahiyeti ve ..... Garbında yeni işgal olunan arazi ile son hatt-ı harp.)
172. İmzasız, Şuûn-ı Dâhiliye, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s. 1. (Alt Başlıklar: Huzura Kabul, Meclis-i Vükela, Encümen-i Müdiran, Yeni Bir İcat,

- Kastamonu'da Darü'l-muallimat, Kastamonu'da Nakliyat Şirketi, İzmir'de Hilal-i Ahmer Sergisi, Top Tecrübeleri, İstanbul Darü'l-fünun'u, Macaristan'a Dair Mühim Bir Konferans, Posta Havalesi, Millî Telgraf Mecmuası, Müsamere, Harita, Hilal-i Ahmer Müsamere-i Fevkaledesi, Müsamere Tehiri.)
173. İmzasız, Harita, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s. 1. (Riga ile Postadi arasında Alman cephe-i harbi ve bu havalide Rusların başlıca taarruz istikametleri.)
174. İmzasız, Harita, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 1. (Flemek ve Etrafı.)
175. İmzasız, Harita, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 1. (Taarruzdan evvelki hat, bugünkü hatt-ı harp.)
176. İmzasız, Harita, 6884, 9 CA. 1334, 30 Mt. 1332, 12 Ns. 1916, s. 1. (Yeni zabt olunan Betinkor mevkii ile mevzun garp savahili.)
177. İmzasız, Harita, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 1. (Son muzafferiyetimizin vücuda geldiği Felahiye mevkii ile İngilizlerin Irak heyet-i Seferiyesi kumandanı Aylemer'in bugünkü haberlere nazaran nihayet azl edilmiştir-Karargâh-ı Umûmiyesinin bulunduğu İmam Ali El-Garip arasında ki havaliyi gösteren harita.)
178. İmzasız, Harita, 6889, 14 CA. 1334, 4 Ns. 1332, 17 Ns. 1916, s. 2. (Almanya'nın taht işgalinde bulunan Belçika savahili ile İngiltere'nim en yakın Ahvâlini gösteren harita.)
179. İmzasız, Harita, 6895, 20 CA. 1334, 10 Ns. 1332, 23 Ns. 1916, s. 1. (Dicle savahilinin haritası.)
180. İmzasız, Harita, 6897, 22 CA. 1334, 12 Ns. 1332, 25 Ns. 1916, s. 1. (Osmanlı muhasara hududunu mahsur Townshend kıtaatı.)
181. İmzasız, Harita, 6901, 26 CA. 1334, 16 Ns. 1332, 29 Ns. 1916, s. 1. [Süveyş Kanalı.]
182. İmzasız, Harita, 6902, 27 CA. 1334, 17 Ns. 1334, 20 Ns. 1916, s. 1. (Ordumuzun muhasara hattı, Townshend ordusunun menzii.)
183. İmzasız, Harita, 6903, 28 CA. 1334, 18 Ns. 1332, 1 Ms. 1916, s. 1. (Kütü'l-Âmâre'nin ıskatından sonra büyük bir hareketine iştirak olunabilecek olan Felâhiye muvazasıyla Kutül-Âmâre arasında ki mesafeyi gösteren harita.)
184. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (Ruslar Lehistan'ın başlıca şehirlerinden yürüyerek Almanya'nın istilâsına başlayacaklar.)
185. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (İngilizler Cenub'tan Ruslar Şimal'den yürüyerek Bağdat'ı zabt edeceklerdi.)
186. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (Almanya'yı Garb'tan da Fransız ve İngilizler de hücum ederek istilâ eyleyeceklerdi.)

187. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (İstilacılar, Selânik'e ihrac ettikleri ordu ile İstanbul-Berlin hattının iltisakına mani olacaklardı.)
188. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (Çanakkale'ye hücum ederek İstanbul yolunu açacaklar ve Ruslarla tarik-i muvasala tesis edeceklerdi.)
189. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (İtalyan ordusu İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (Ruslar Lehistan'ın başlıca şehirlerinden yürüyerek Almanya'nın istilâsına başlayacaklar.)
190. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (İngilizler Cenub'tan Ruslar Şimal'den yürüyerek Bağdat'ı zapt edeceklerdi.)
191. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (Almanya'yı Garb'tan da Fransız ve İngilizler de hücum ederek istilâ eyleyeceklerdi.)
192. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (İstilacılar, Selânik'e ihrac ettikleri ordu ile İstanbul-Berlin hattının iltisakına mani olacaklardı.)
193. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (Çanakkale'ye hücum ederek İstanbul yolunu açacaklar ve Ruslarla tarik-i muvasala tesis edeceklerdi.)
194. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (İtalyan ordusu Avusturya'yı altı ay tarafında mağlup eyleyerek Viyana ve Triste'yi elde edeceklerdi.)
195. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (Ruslar Lehistan'ın başlıca şehirlerinden yürüyerek Almanya'nın istilâsına başlayacaklar.)
196. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (İngilizler Cenub'tan Ruslar Şimal'den yürüyerek Bağdat'ı zapt edeceklerdi.)
197. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (Almanya'yı Garb'tan da Fransız ve İngilizler de hücum ederek istilâ eyleyeceklerdi.)
198. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (İstilacılar, Selânik'e ihrac ettikleri ordu ile İstanbul-Berlin hattının iltisakına mani olacaklardı.)
199. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (Çanakkale'ye hücum ederek İstanbul yolunu açacaklar ve Ruslarla tarik-i muvasala tesis edeceklerdi.)
200. İmzasız, Harita, 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 1. (Kütü'l-Âmâre ve İngiliz kuva-yı imdadiyesinin karargâhı ittihaz edilmiş olan İmam Ale'l-garib arasında ki Dicle nehrinin yukarı ki kısımları gösteren harita.)
201. İmzasız, Harita, 6908, 3 R. 1334, 23 Ns. 1332, 6 Ms. 1916, s. 1. (Felâhiye ile Basra Körfezi arasında ki Dicle savahilini gösterir harita.)
202. İmzasız, Harita, 6906, 1 R. 1334, 21 Ns. 1332, 4 Ms. 1916, s. 1. (İtalyan ordusu Avusturya'yı altı ay tarafında mağlup eyleyerek Viyana ve Triste'yi elde edeceklerdi.)

203. İmzasız, Harita, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1. (Verdun mıntıkasında ki Alman ordusunun Vu Kale ve köyü üzerine tevciye edildiği hücumu tertip ve idare eden Ceneral Von Goreçky.)
204. İmzasız, Harita, 6912, 7 R. 1334, 27 Ns. 1332, 10 Ms. 1916, s. 1. (Karun Pren Wilhelm ordusunun vücûda getirdiği büyük taarruzun ibtidasında bugüne kadar Verdun önünde yeni Zabtedilen araziyi gösterir harita.)
205. İmzasız, Harita, 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 1. (Karun Prens ordusunun yeni taarruzunda Fransız ordusunu azim ve zayiata ve bir hayli esir terakkine mecbur ederek zabt ettiği 304 rakımlı tepe ile Muravem tepesinin mevkii ve yeni cephe-i harp.)
206. İmzasız, Harita, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 1. (Rusya'da bugünkü Alman ve Avusturya hatt-ı harbi.)
207. İmzasız, Harita, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 1. (Fransa'da Alman hatt-ı Harbi ve Alman bahs-ı işgalinde ki arazi.)
208. İmzasız, Harita, 6925, 20 R. 1334, 10 Ms. 1332, 23 Ms. 1916, s. 1. (İtalyanların işgal edecekleri arazi mecmuî 2.000 kilometre.)
209. İmzasız, Harita, 6926, 21 R. 1334, 11 Ms. 1332, 24 Ms. 1916, s. 1. (Fransa Hatt-ı Harbinde yeni cephe.)
210. İmzasız, Harita, 6928, 23 R. 1334, 13 Ms. 1332, 26 Ms. 1916, s. 1. (Cenûbî Tirol mıntikasını gösterir harita.)
211. İmzasız, Harita, 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 1. (Avusturya taarruzunun başlıca hedef noktaları.)
212. İmzasız, Harita, 6932, 27 R. 1334, 17 Ms. 1332, 30 Ms. 1916, s. 1. (İtalya'dan yeni, Zabtedilen arazi.)
213. İmzasız, Harita, 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1332, 31 Ms. 1916, s. 1. (Ropel mevkiini gösteren kuşbakışı harita.)
214. İmzasız, Harita, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1. (Verdun havalisi.)
215. İmzasız, Harita, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1. (İtalya cephesi.)
216. İmzasız, Harita, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1. (Yunan hududu.)
217. İmzasız, Harita, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1. (Besarabya hududu.)
218. İmzasız, Harita, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s. 1. (Asiago ile Venedik arasını gösterir harita.)
219. İmzasız, Harita, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s. 1. (Skagerrak boğazı.)

220. İmzasız, Harita, 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 1. (Bugünkü muharebenin hâlâ en şedid ve en cehennemistik cereyan etmekte olduğu Verdun cephesinde Almanlar tarafından yeni Zabtedilen ormanı ve son hatt-ı harbi gösteren kuşbakışı harita.)
221. İmzasız, Harita, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 2. (Ropel istihkâmından sonra Demirhisar'a giren Bulgarların Şark-ı Makedonya'da muhtemel harekâtını gösteren harita.)
222. İmzasız, Harita, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 1. (Şarkı Galiçya'da Rusların icra etmekte oldukları taarruzların istikametleri ve hatt-ı harp.)
223. İmzasız, Harita, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s. 1. (Vu istikâmıyla Verdun arasında ki mesafeyi ve son cephe-i harbi gösteren harita.)
224. İmzasız, Harita, 6946, 12 Şb. 1334, 31 Ms. 1332, 13 Hz. 1916, s. 2. (Şark-ı Galiçya ile daha şimalde Dolinya'da ki Avusturya-Macaristan cephe-i harbi ve Rusların hücum u istikametleri.)
225. İmzasız, Harita, 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 1. (Felâhiye muntkasında Dicle nehirlerinin iki tarafından ilerlemek isteyen ve her defasında mecbur u ricat olan İngiliz hareket istikametleriyle Felâhiye'de ki hezimetini gösteren kuşbakışı aklınmış kabartma harita.)
226. İmzasız, Rus Taarruzu, 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 1.
227. İmzasız, Harita, 6948, 14 Şb. 1334, 2 Hz. 1332, 15 Hz. 1916, s. 1. (Rusların Romanya toprağı üzerinden Çernoviç'e karşı icra etmek istedikleri tazyiki ve akim kalan hareket-i taarruziyelerinin istikâmetini gösterir harita.)
228. İmzasız, Harita, 6950, 16 Şb. 1334, 4 Hz. 1332, 17 Hz. 1916, s. 1. (Rusların başlıca istikamet-i taarruziyelerini gösteren harita.)
229. İmzasız, Harita, 6952, 18 Şb. 1334, 6 Hz. 1332, 19 Hz. 1916, s. 1. (Kösten Adası mevki.)
230. İmzasız, Harita, 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 1. (Rusya'da Cephe-i Harp ve Rusların Hğcum İstikâmetleri.)
231. İmzasız, Harita, 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 1. (Fransa'da cephe-i harp ve Fransızların hücum istikâmetleri.)
232. İmzasız, Harita, 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 1. (İtalyanların hücum ettikleri noktalar.)

233. İmzasız, Harita, 6954, 20 Şb. 1334, 8 Hz. 1332, 21 Hz. 1916, s. 1. (İran hududu üzerinden harekâtın muhal cerayanı olan mevkiî gösteren harita.)
234. İmzasız, Harita, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 1. (Şark Darü'l-harbinde 14 ay evvelki cephe ile bugünkü cepheyi ve Rusların bir sene evvelki hattı elde etmek için kıtaata mecbur oldukları mesafeyi gösteren harita.)
235. İmzasız, Harita, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1332, 22 Hz. 1916, s. 1. (Muharebe-i bahriyenin vukua geldiği Skagerrak Boğazı ile Amiral Celku kumandasında ki İngiliz filosunun Rus Baltık filosuna iltihak için takibini tasvir etmiş olduğunu ve Alman donanmasının hücumu üzerine akim kaldığı rivayet edilen hatt-ı hareketini gösterir harita.)
236. İmzasız, Harita, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 1. (İtilafiyunun akim taarruzlarını gösteren harita.)
237. İmzasız, Harita, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 1. (Dublin şehrinin bir manzarası.)
238. İmzasız, Harita, 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 1. (İrlanda Adası.)
239. İmzasız Harita, 6957, 23 Şb. 1334, 11 Hz. 1332, 24 Hz. 1916, s. 1. (Yeni ve eski cepheleri gösteren harita.)
240. İmzasız, Harita, 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 1. (Muz Nehrinin şarkında Karun Prens ordusunun yeni bir darbe-i hamle Fransızları püskürttüğü mıntıka ve yeni Zabtedilen kulvarı kariyesi.)
241. İmzasız, Harita, 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1332, 28 Hz. 1916, s. 1. (Romanya-Avusturya hududu ve buradaki cepheyi gösteren harita.)
242. İmzasız, Harita, 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1332, 28 Hz. 1916, s. 1. (İran hududu dâhilinde Zabtedilen arazi ve hatt-ı harp.)
243. İmzasız, Harita, 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 1. (Rusların geçen sene Ms. ına kadar bütün Galiçya, Karpatlar'da tutundukları hatt ile bugünkü hatt-ı harpleri ve iki cephe arasında ki azamî mesafe.)
244. İmzasız, Harita, 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Doberdo, Guriç hatt-ı harbiyle İtalyanların yeni, hücumlarını tevciye ettikleri noktalar.)
245. Köprülüzâde Mehmet Fuat, Risâle-i Tarifât, 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 2. (Risâle-i Tarif'in izahını yapıyor.)
246. İmzasız, Harita, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1. (Verdun savahilinde Almanlar tarafından geçen hafta işgal edilen Tiyomon Filosu.)

247. İmzasız, Harita, 6967, 3 Rm. 1334, 21 Hz. 1332, 4 Tm. 1916, s. 1. (Fransa Dârülharbindeki cephenin Manş Denizinde nihayet bulan Şimal kısmıyla ihtiran Fransızların taarruz ettikleri Som Nehri havalisini gösteren harita.)
248. İmzasız, Harita, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1. (Bukovina ile Tarnopol havalisinde Galiçya'da Rus taarruzunun tevkife mecbur olduğu hatt-ı harbi gösterir harita.)
249. İmzasız, Harita, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1. (Umûm-i harp cephesine nazaran Fransız ve İngilizlerin taarruz ettikleri mevziyi gösteren harita.)
250. İmzasız, Harita, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 2. (İran'ın cenûbunda Rusların son defa tutunmak istedikleri mevziyi ve ordumuzun ahtt-ı taarruzuyla ahiren işgal eylediği Kirmanşah'ın mevkiini gösteren harita.)
251. İmzasız, Harita, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 1. (Alman ordusundaki taarruz ve Müdafaa kabiliyetini gösteren iki cephe-i harp.)
252. İmzasız, Harita, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 1. (Ahiren kıtaatımız tarafından Ruslardan Zabtedilen Kirmanşah Bağdat arasındaki mesafeyi ve İran'da Ruslardan alınan yerlerin bir kısmını gösteren harita.)
253. İmzasız, Harita, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 1. (Basra Körfezinden Kafkasya'ya kadar bütün Türkiye ve İran hududunu gösteren harita.)
254. İmzasız, Harita, 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 1. (Binlerce kilometre uzunluğundaki hatt-ı harp ile tarafının um3umî kuvvetleri.)
255. İmzasız, Harita, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Şark cephesinin en şimalini teşkil eden ve Von Hindeneburg tarafından idare olunan Alman hatt-ı harbiyle Rusların bu hatta tevciye ettikleri hücumların mevkileri.)
256. İmzasız, Harita, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Fransız-İngiliz taarruzunun en şiddetle devam etmekte olduğu Sum ve ... nehirleri havalisinde yeni cephe-i harp ve mühim noktalara mesafesi.)
257. İmzasız, Harita, 6972, 8 Rm. 1334, 26 Hz. 1332, 9 Tm. 1916, s. 1. (Son Alman ve Avusturya-Macar hatt-ı müdafaasını ve bunun başşümenüferin nokta-i iltisakı üzerinde bulunan Kovel'e mesafesini gösteren harita.)
258. İmzasız, Harita, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 1. (İngiliz ve Fransızların taarruzlarına tesadüf eden cephe-i harbi gösterir harita.)
259. İmzasız, Harita, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 1. (Verdun'da Almanların taarruzu başlamadan evvelki harpleriyle bugünkü cepheleri.)

260. İmzasız, Harita, 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 1. (Umûm-i Alman, Avusturya-Rus hatt-ı harbiyle Rusların taarruzunda bugüne kadar kazandıkları yerleri gösteren harita.)
261. İmzasız, Harita, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 1. (Şark cephe-i harbinde Rus taarruzlarının başladığı ve en ziyade şiddeti gösterdiği Bukovina harbi.)
262. İmzasız, Harita, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 1. (Çizgilim olan yerler Almanların taht-ı işgalindeki araziye gösterir.)
263. İmzasız, Harita, 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 1. (Bir Fransız gazetesi tarafından tertip olunup Almanya ile Fransa'nın nasıl bir maksatla ve nerelerini işgal arzusuyla harp ettiklerini gösteren harita.)
264. İmzasız, Harita, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 1. (Ruslar Kovel ve Limburg iltisak noktalarıyla vüsûl için son büyük taarruzlarını tevciye ettikleri hatt-ı harp.)
265. İmzasız, Harita, 6978, 14 Rm. 1334, 2 Tm. 1332, 15 Tm. 1916, s. 1. (İki tahtelbahirin takip ettiği yolları gösteren harita.)
266. İmzasız, Harita, 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 1. (Garp cephe-i harbinde bir taraftan Almanların, diğer taraftan Fransızların, İngilizlerin taarruz ve hücum mıntıklarını gösteren harita.)
267. İmzasız, Harita, 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1. (Selânik limanında-İhrac edilen Fransız yerli ve müstemleke efrâdı rıhtımda.)
268. İmzasız, Harita, 6981, 17 Rm. 1334, 5 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (Bugün yarın sukûtuna intizar olunan Sovil istihkâmetinin mevkiini gösteren kabratma harita.)
269. İmzasız, Harita, 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1332, 19 Tm. 1916, s. 1. (Sum havalisindeki vaziyet-i askeriye ve taarruzlarının ibtidasından biri Fransızlarla İngilizlerin işgal ettikleri araziye gösteren harita.)
270. İmzasız, Harita, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1. (Geçen kışta ki vaziyet, yeni vaziyet.)
271. İmzasız, Harita, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1332, 20 Tm. 1916, s. 1. (İtalyanların ilerledikleri mesafeden Tiriste'ye olan mesafe.)
272. İmzasız, Harita, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1. (Sum nehri havalisindeki son vaziyet-i harbiye ve düşmanların hücum noktaları.)
273. İmzasız, Harita, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1. (Bukovina'daki hatt-ı harp ve Avusturya-Macar ordusunun ahiren hücum ettiği nokta.)

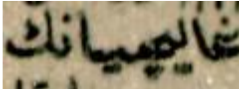
274. İmzasız, Reval'e Taarruz-ı Hevâi-Alman Donanması Finlandiya Körfezi Medhalinde, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1.
275. İmzasız, Harita, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1. (Alman savahilinden meşhur Rus harp limanı olan Reval'e kadfar uzanan savahili ve Alman filosunun takip ettiği hattı gösteren harita.)
276. İmzasız, Harita, 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 1. (Pinsk Cephesi.)
277. İmzasız, Harita, 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 1. (İngiliz-Fransızların sâha faaliyeti-Sum ve Ankır nehirleri arasında 40 kilometre imtidanedeki cephe-i harp.)
278. İmzasız, Harita, 6986, 22 Rm. 1334, 10 Tm. 1332, 23 Tm. 1916, s. 1. [Manş Tüneli]
279. İmzasız, Harita, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 1. (Sum ve Ankur nehirleri havalisiyle düşmanların Almanları almak istedikleri Belçika hududu arasındaki mesafeyi gösteren harita.)
280. İmzasız, Harita, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 1. (Sum ve Ankur nehirleri havalisiyle düşmanların Almanları almak istedikleri Belçika hududu arasındaki mesafeyi gösteren harita.)
281. İmzasız, Harita, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1. (Fransız hatt-ı harbi.)
282. İmzasız, Harita, 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1. (Rus Hatt-ı Harbi.)
283. İmzasız, Harita, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (800 kilometre imtadında olan Avusturya-İtalya hududu ile İtalyanların başlıca hücum istikametlerini gösteren harita.)
284. İmzasız, Harita, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s. 1. (Son Avusturya-İtalyan taarruzuna karşı İtalyanların mukabil taarruzu icra ettikleri saha.)
285. İmzasız, Harita, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 1. (Eski Sum hatt-ı harbi. Sum hatt-ı harbi.)
286. İmzasız, Harita, 6992, 29 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 1. (Eski hatt-ı harp. Bugünkü hatt-ı harp.)
287. İmzasız, Harita, 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 1. [Aland Adaları]
288. İmzasız, Harita, 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 1. (Volinya'da Vaziyet.)
289. İmzasız, Harita, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1. (Fransa sahne-i harbi.)

290. İmzasız, Harita, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1. (Balkan sahne-i harbi.)
291. İmzasız, Tablo, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1. (Avrupa'da bugüne kadar müttefiklerin işgal ettiği arazi.)
292. İmzasız, Harita, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1. (İtalya sahne-i harbi.)
293. İmzasız, Harita, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1. (Rus sahne-i harbi.)
294. İmzasız, Harita, 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1. (Verdun sahne-i harbi.)
295. İmzasız, Harita, 6995, 4 Şv. 1334, 21 Tm. 1332, 3 Ağ. 1916, s. 1. (Avrupa'daki yedi devletin arazisine müsavi yer işgal olundu.)
296. İmzasız, Harita, 6996, 5 Şv. 1334, 22 Tm. 1332, 4 Ağ. 1916, s. 1. (garp sahne-i harbinde bir taraftan düşmanların diğer taraftan Almanların izhâr-ı faaliyet ettikleri iki, cephe.)
297. İmzasız, Harita, 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 1. (Volinya ile Şark-ı Galiçya arasında ve Limburg karşısında bulunan Rusların itidaî taarruzundan biri olduğu gibi son günlerde de şedid hareketlerine rağmen pek az tebdil ettikleri cephe-i harp.)
298. İmzasız, Harita, 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 1. (Şark cephe-i harbinde Feld Mareşal Von Hindeneburg'un umûmî kumandası altında toplanan cenerallerin mıntika-i nukûd ve hareketlerini gösteren harita.)
299. İmzasız, Harita, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 1. (Rusların en ziyâde ilerleyerek Karpat İngilizine vâsıl oldukları Bukovina havalisini ve buradaki hatt-ı harbi gösteren harita.)
300. İmzasız, Romanya Harbe Giderse, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 1.
301. İmzasız, Harita, 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 1. (Geçen sene tam bugün Almanya ve Avusturyalıların eline geçmiş olan Varşova ile bugünkü hatt-ı harp arasındaki mesafeyi ve Rusların bu büyük şehri istirdad edebilmekten ne kadar uzakta bulduklarını gösteren harita.)
302. İmzasız, Harita, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 1. (Şark cephe-i harbinin en şimalindeki kısmını ve Ruslar tarafından tahliyesi haber verilen Donaburg şehrinin mevkinini gösteren harita.)
303. İmzasız, Harita, 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 1. (Romanya'nın Avusturya-Macaristan ve Bulgaristan Hudutlarını ve Bunun Ruslar tarafından işgal edilen kısmını gösteren harita.)

304. İmzasız, Harita, 7000, 9 Şv. 1334, 26 Tm. 1332, 8 Ağ. 1916, s. 1. (Şimalden Romanya üzewrinden Rusların, Selânik'ten de Fransız ve İngilizlerin Bulgaristan'ı istilâ için tasvir ettikleri taarruz istikametlerini gösteren harita.)
305. İmzasız, Harita, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1. (Ordumuzun son defa Rusları attığı Kenakaver mevkini ve bu mevkinin hududumuza olan mesafesiyle düşmandan tathir olunan İran arazisini [çizgili yerler] gösteren harita.)
306. İmzasız, Harita, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1. (Hududumuzla Süveyş Kanalı arasındaki havaliyi ve ihraz-ı muvaffakiyet ettiğimiz Katiye muvaffakiyetini gösteren harita.)
307. İmzasız, Harita, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1. (Karpatlar üzerindeki cephe-i harbi ve burada Alman ve Avusturyalılar tarafından icra edilerek muvaffakiyetle neticelenmekte olan mukabil-i taarruzı gösteren harita.)
308. İmzasız, Harita, 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1. (Perun karşısında hatt-ı harp.)
309. İmzasız, Harita, 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 1. (Şark cephe-i harbinde el-yevm muharebatın sahne cereyanı olan Stohod nehri havalisinde Rus taarruzundan evvelki ve bugünkü hatt-ı harpler ile [aşağıda] bu hattın Alman hududuna olan mesafesini gösterir harita.)
310. İmzasız, Harita, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 1. (Galiçya'da vaziyet-i harbiye.)
311. İmzasız, Harita, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 1. (Bütün Avusturya-Macaristan'a nazaran işgal ve istilaya maruz kalan arazi.)
312. İmzasız, Harita, 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 1. (İzonzo'da vaziyet-i harbiye.)
313. İmzasız, Harita, 7006, 15 Şv. 1334, 1 Ağ. 1332, 14 Ağ. 1916, s. 1. (Sum nehri havalisinde Fransız-İngiliz taarruzunun tarih-i ibtidası olan 20 Haziran'daki ve bugünkü hatt-ı harbi gösteren kuşbakışı harita.)
314. İmzasız, Harita, 7006, 15 Şv. 1334, 1 Ağ. 1332, 14 Ağ. 1916, s. 1. (Manş Denizi sahilinden Sum nehrine kadar olan cephe-i harpte üç müttefik düşman ordusunun taksimiyetini gösteren harita.)
315. İmzasız, Harita, 7007, 16 Şv. 1334, 2 Ağ. 1332, 15 Ağ. 1916, s. 1. (Garb-i İran'da mıntıkâ-i harp.)
316. İmzasız, Harita, 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 1. (20 Haziran'daki hatt-ı harp. Bugünkü hatt-ı harp.)

317. İmzasız, Harita, 7010, 19 Şv. 1334, 5 Ağ. 1332, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Kurupatkin'in kumandası altında iken idaresi ceneral Revksy'e tevdi edilen Rus şimal hatt-ı harbinin bir kısmı.)
318. İmzasız, Harita, 7010, 19 Şv. 1334, 5 Ağ. 1332, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Limburg karşısındaki vaziyeti gösteren ve şimdiye kadar bu yolda neşrolunan haritaların en sahisi.)
319. İmzasız, Harita, 7010, 19 Şv. 1334, 5 Ağ. 1332, 18 Ağ. 1916, s. 1. (Galiçya'ya azam olunan kıtatımızın hareket istikametini gösteren harita.)
320. İmzasız, Harita, 7011, 20 Şv. 1334, 6 Ağ. 1332, 19 Ağ. 1916, s. 1. (Balkan hatt-ı harbi.)
321. İmzasız, Harita, 7012, 21 Şv. 1334, 7 Ağ. 1332, 20 Ağ. 1916, s. 1. (Bothmer kumandası altındaki cephe.)
322. İmzasız, Harita, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1. (Rus taarruzundan evvelki...)
323. İmzasız, Harita, 7014, 23 Şv. 1334, 9 Ağ. 1332, 22 Ağ. 1916, s. 1. (Muz nehrinin sağ sahilinde ve Verdun'un şimal-i şarkında kâh Almanların kâh Fransızların eline geçen ahiren tekrar Fransızların eline geçen Filori'nin muvaffakiyetini gösterir kabartma harita.)
324. İmzasız, Harita, 7014, 23 Şv. 1334, 9 Ağ. 1332, 22 Ağ. 1916, s. 1. (Makedonya sahne-i harbinin heyet-i Umûmiyesi ve Alman-Bulgar ordularının taarruz istikâmetlerini gösteren harita.)
325. İmzasız, Harita, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 1. (Bir taraftan Stormca nehri, diğer taraftan Filorina istikâmetini tesiban ilerleyen Bulgar kıtatının sahne-i harekâtı.)
326. İmzasız, Harita, 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 1. (Bulgar vaziyet-i Umûmiyesi.)
327. İmzasız, Harita, 7016, 25 Şv. 1334, 11 Ağ. 1332, 24 Ağ. 1916, s. 1. (Bulgarların son cenahlarında Storma ve Mesta nehirleri üzerindeki vaziyetlerini ve Yunan toprağında işgal ettikleri arazi ile hatt-ı harbi gösteren harita.)
328. İmzasız, Harita, 7018, 27 Şv. 1334, 13 Ağ. 1332, 26 Ağ. 1916, s. 1. (Yunan hududu dâhilinde ahiren zabt ettikleri şimendüfer hattı ile Ostrovo Gölünde elde ettikleri mevki gösterir harita.)
329. İmzasız, Harita, 7019, 28 Şv. 1334, 14 Ağ. 1332, 27 Ağ. 1916, s. 1. (Bulgar ordusu son cenahının saha-i harkâtı ve buradaki hatt-ı harbi.)

330. İmzasız, Harita, 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 1. (Rus ve Fransız-İngilizlerin büyük taarruzları neticesinde zabt ettikleri yerler.)
331. İmzasız, Harita, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 1. (Romanya'nın son taarruzlarında, Romanya'nın tahrik için en büyük hücumlarını tevciye ettikleri Bukovina ile Romanya-Avusturya hududunun işgal ettikleri kısmını gösterir harita.)
332. İmzasız, Harita, 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 2. (İtalya'nın asker göndermesi muhtemel olan garp cephesinin Selânik'e nazaran mevki.)
333. İmzasız, Harita, 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 1. (Romanya'nın Macaristan hududu üzerindeki vaziyet-i askeriyesini ve Roman ordusunun şimalinde, Bukovina'da Rus hatt-ı harbiyle nokta-ı iltisakını ve ilk müsademe mevkiini gösteren harita.)
334. İmzasız, Harita, 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 1. (Storma nehri şark sahiliyle Kovala'nın İngilizlerden tathiri üzerine Bulgarların gerek sağ gerek sol cenahlarından nasıl tehditkâr bir vaziyet aldıklarını gösteren harita.)
335. İmzasız, Harita, 7024, 3 ZK. 1334, 19 Ağ. 1332, 1 Ey. 1916, s. 1. (Romanya'nın harb-i Umûmiye duhûliye tûli bir misal daha tezaid ederek 2.800 kilometreye balığ olan şark cephe-i harbi.)
336. İmzasız, Harita, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1. (İtilafçıların Bulgaristan'a karşı gayr-ı kabil husûl u tasvirlerini gösteren harita.)
337. İmzasız, Harita, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1. (İtilaf kuva-i askeriyesinin tahammül ü hareket taarruzasına karşı Bulgarların nikat-ı mihimmeyi elde ederek vücuda getirdikleri hatt-ı müdafaa.)
338. İmzasız, Harita, 7025, 4 ZK. 1334, 20 Ağ. 1332, 2 Ey. 1916, s. 1. [Balkanlar.]
339. İmzasız, Harita, 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 1. (Rusların Bukovina
- ve cenubundan işgal ettikleri arazi.)
340. İmzasız, Harita, 7028, 7 ZK. 1334, 23 Ağ. 1332, 5 Ey. 1916, s. 1. (Dobruca hududu.)
341. İmzasız, Harita, 7029, 8 ZK. 1334, 24 Ağ. 1332, 6 Ey. 1916, s. 1. (Bulgar-Roman hududundaki saha-i müsademat. Dobruca'nın kısmı cenubisi.)
342. İmzasız, Harita, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 1. (Tutrakan istihkâmının zabtından sonra Dobruca'daki müttefikin vaziyet-i askeriyesi.)
343. İmzasız, Harita, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 1. (Perun karşısında Fransız-İngiliz taarruzundan evvelki ve bugünkü vaziyet.)

344. İmzasız, Harita, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 1. (Dobruca'nın Tuna sahilinde Tutrakan'ın zabtından sonraki vaziyet.)
345. İmzasız, Harita, 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 1. (Romanya hudutlarında vaziyet.)
346. İmzasız, Harita, 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 1. (Bugünkü tebliğ-i resmîmizden de müsteban olduğu vechile, kıtatımızın teşrik-i mesaisiyle kilitli Rus ve Roman kıtatının mağlup edildiği Dobriç havalisini gösteren harita.)
347. İmzasız, Harita, 7033, 12 ZK. 1334, 28 Ağ. 1332, 10 Ey. 1916, s. 1. (İtilafçılar Romanya'ya kendileri ile beraber harp etmesine mukabil vaaddettikleri Transilvanya'nın mevkiyle nüfus ve mesaha sathiyesi.)
348. İmzasız, Harita, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 1. (Silistre'nin Tuna sahilindeki mevki, Karadeniz sahiline olan mesafesini ve zabt ve ıskatından sonraki vaziyet-i askeriyei gösterir harita.)
349. İmzasız, Harita, 7034, 13 ZK. 1334, 29 Ağ. 1332, 11 Ey. 1916, s. 1. (Türk, Bulgar ve Alman kıtatının mütemadiyen icra-yı harekât eylediği saha ve hatt-ı harp.)
350. İmzasız, Harita, 7035, 14 ZK. 1334, 35 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 1. (Silistre'nin zabtından sonra husule gelen harp ile Bulgarların eski hudutlarına kadar yaklaştıklarını gösteren harita.)
351. İmzasız, Harita, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1. (Bavera Veliahtı Rupprecht cephesinde son vaziyet.)
352. İmzasız, Harita, 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1. (Avrupa harb-i umûmîsi-Siyah yerler bî- taraf kalan hükümet olup hal-i harpteki kuvve-i askeriyeleri yanlarına yazmıştır. Kalın siyah çizgi bütün Avrupa'daki hatt-ı harbi gösterir.)
353. İmzasız, Harita, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Dobruca'da son vaziyet.)
354. İmzasız, Harita, 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1. (Makedonya İtilafçılarının son hücum mevki.)
355. İmzasız, Harita, 7040, 19 ZK. 1334, 4 Ey. 1332, 17 Ey. 1916, s. 1. (Dobruca'da harkât-ı askeriyenin heyet-i Umûmiyesiyle Rus hududuna ne kadar mesafe kaldığını gösteren harita.)
356. İmzasız, Harita, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 1. (Dobruca'da vaziyet-i Umûmiye.)
357. İmzasız, Harita, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 1. (Sum'da vaziyet-i umûmî.)

358. İmzasız, Harita, 7047, 27 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 1. (Herkât-ı Mühimme-i Askeriyenin cereyan etmekte olduğu Dobruca ile Romanya'nın garp hududu.)
359. İmzasız, Harita, 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 1. (Sağda İngilizlerin solda Sırpların ve merkezde Fransızlar tarafından yarılarak hiçbir netice tevliid etmeyen hücumların istikâmetini gösteren harita.)
360. İmzasız, Harita, 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1. (Hatt-ı harp, mütteliklerimiz işgal-i istikâmet zerhAlisi.)
361. İmzasız, Harita, 6049, 28 ZK. 1334, 13 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 1. (Tuna nehrine kadar olan Roman hududunu gösteren harita.)
362. İmzasız, Harita, 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 1. (Galiçya'da Rusların ahiren hücum ettikleri püskürtüldükleri Zaluta ve Narayofka nehirleri arasındaki mevki.)
363. İmzasız, Harita, 7050, 29 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 27 Ey. 1916, s. 1. (Ahiren Karadeniz sahilinde Zabtedilen Preveli mevkiyle Dobruca hatt-ı harbini gösteren harita.)
364. İmzasız, Harita, 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 1. (Üç ay evvelki, iki ay evvelki, bugünkü hatt-ı harp.)
365. İmzasız, Harita, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 1. (Mevâki muhtalgası şurüş ve kıtam dâhilinde bulunan Yunan.)
366. İmzasız, Harita, 7054, 3 ZH. 1334, 18 Ey. 1332, 1 TE. 1916, s. 1. (Yunanistan'ın Kral'a sadık kalan kısmıyla ihtilâl çıkaran sahalarındaki nüfus.)
367. İmzasız, Harita, 7055, 4 ZH. 1334, 19 Ey. 1332, 2 TE. 1916, s. 1. (Transilvanya ahiren Romanların büyük bir hezimete güğftâr oldukları Hırmanşitad mevkiyle Almanlar tarafından Zabtedilen Kırmızı Kale tepelerini gösteren harita.)
368. İmzasız, Harita, 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 1. (Romanya'nın Bükreş'o olan mesafesini gösteren harita.)
369. İmzasız, Harita, 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 1. (Dünkü Alman tebliğ-i resmîsine nazaran Hermenştad zaferinden sonra orduların nerelere kadar ilerlediklerini gösteren harita.)
370. İmzasız, Harita, 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 1. (Makedonya cephesinde son vaziyet.)
371. İmzasız, Harita, 7061, 10 ZH. 1334, 25 Ey. 1332, 8 TE. 1916, s. 1. (Romanların en ileri taarruzlarını gösterir harita.)

372. İmzasız, Harita, 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 1. (Transilvanya'da son muharebelerin mahal-i cereyanı ve Romanların suret-i ricallerini gösterir harita.)
373. İmzasız, Harita, 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 1. (Dünkü nüshamızda münderic teblîğ-i resmîye nazaran İran'da Hemendan ilerisinde kâin Tredhor mevkinî meşad harita.)
374. İmzasız, Harita, 7065, 16 ZH. 1334, 1 TE. 1332, 14TE. 1916, s. 1. (Transilvanya'dan tard-ı amile-i muzafferenâsi devam etmekte olan Roman ordusunun cihat ricatlerini gösterir harita.)
375. İmzasız, Harita, 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 1. (Büyük Rus taarruzunun neticesini gösterir harita.)
376. İmzasız, Harita, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1. (Dört aydır devam eden ve muazzam, müthiş vazilerle irta edilen taarruzun netice-i cüziyesini ve bugün kü vaziyetini gösterir harita.)
377. İmzasız, Harita, 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 1. (Garp sahasında Almanların işgal ettikleri Fransız arazisini ve Sum taarruzunun mevkiî gösterir harita.)
378. İmzasız, Harita, 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 1. (Avusturya-İtalya cephesini ve tarikin el-yevm nerelerde ilerlemiş, nerelerde gerilemiş olduğunu mübin harita.)
379. İmzasız, Harita, 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 1. (Şimdiye kadar Dobruca'da elde edilen yerlerle devam etmekte olan taarruzun ve muhtemel taarruzların istikametlerini gösterir harita.)
380. İmzasız, Harita, 7077, 28 ZH. 1334, 13 TE. 1332, 26 TE. 1916, s. 1. (Dünkü harp raporlarına nazaran Romanya'ya karşı icra edilen müttefikler harekât-ı taarruziyesini gösterir harita.)
381. İmzasız, Harita, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 1. (Dünkü harp raporlarına nazaran son harekât-ı harbiyeyi meşar harita.)
382. İmzasız, Harita, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 1. (Son vaziyete göre Romanya'ya taarruz istihkâmlarını ve muhtelif cephelerde Roman ordularının suret-i taksim ve tevzilerini ve Dobruca'da istila edilen yerleri meşar harita.)
383. İmzasız, Harita, 7080, 1 Mh. 1335, 16 TE. 1332, 29 TE. 1916, s. 1. (Şimdiye kadar Dobruca'da istilâ edilen ve edilebilecek yerleri ve arazinin bataklıklarını gösterir harita.)

384. İmzasız, Harita, 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 1. (Eflâk ovasının, bu sırada mühim kuvvete sahne olmakta olan şimal ve şimal-i garbî kısımlarını setr eden araziyi gösterir harita.)
385. İmzasız, Harita, 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 1. (Dorbuca'da tevkif edilen taarruzumuzun vasıl olduğu hatta takribi surette gösterir harita.)
386. İmzasız, Harita, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TS. 1916, s. 1. (Müttefikin kıtâtı tarafından müdafaa edilmekte olan Makedonya cephesinde vaziyet-i ahireyi gösterir harita.)
387. İmzasız, Eski Lehistan Krallığı Haritaları, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1.
388. İmzasız, Harita, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1. (17. Asır milâdide Lehistan Krallığı'nın hududunu meşar harita.)
389. İmzasız, Harita, 7089, 10 Mh. 1335, 25 TE. 1332, 7 TS. , s. 1. (Lehistan'ın parça parça uğradığı taksimât-ı meşar harita.)
390. İmzasız, Harita, 7091, 12 Mh. 1335, 27 TE. 1332, 9 TS. 1916, s. 1. (Transilvanya dağlarının cenub-ı sath mâillerine açılan en mühim geçitleri zabt etmiş olan Alman-Avusturya ordusunun el-yevm Roman arazisindeki vaziyetini meşar harita.)
391. İmzasız, Harita, 7092, 13 Mh. 1335, 28 TE. 1332, 10 TS. 1916, s. 1. (Garpta Fransız-İngilizlerin dört beş aydır idâme ettikleri taarruzunun neticesini ve evvelki gece Sarız civarındaki mühimmat depolarıyla ordugâhlarına Almanlar tarafından icra kılınan tayyare taarruzunu meşar harita.)
392. İmzasız, Harita, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 1. (El-yevm kanlı muharebata sahne teşkil eden Avusturya-Roman hududunda kain Transilvanya silselesi cibalini kuşbakışı gösterir harita.)
393. İmzasız, Harita, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 1.
394. İmzasız, Harita, 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 1. (Artık Eflâk ovalarına sarılmaya başlayan müttefiklerimizin Cenûbî Transilvanya taarruzlarını ve hudut üzerindeki arazinin Eflâk ordusuna kadar suret imtidadını meşar harita.)
395. İmzasız, Fotoğraf, 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 1. (Falkenhayn Ordusunun Roman ordusuna ettirdiği son darbe-i zaferâneyi ve müttefiklerimizin bu taarruzu şimdiden nereye kadar isal ettiklerini mübin harita.)
396. İmzasız, Harita, 7104, 25 Mh. 1335, 9 TS. 1332, 22 TS. 1916, s. 1. (Makedonya cephesinde Saray ordusunun taarruz ahiriyle Manastır'ın müttefiklerimiz tarafından terk ve tahliyesi üzerine husule gelen vaziyeti meşar harita.)

397. İmzasız, Harita, 7105, 26 Mh. 1335, 10 TS. 1332, 23 TS. 1916, s. 1. (Karive şehrinin zabtıyla Eflâk ovasında müttefiklerimizin son aldıkları vaziyeti ve birinci Roman ordusunun faslı ikiye bulunmak tehlikesine düştüklerini meşar harita.)
398. İmzasız, Harita, 7106, 27 Mh. 1335, 11 TS. 1332, 24 TS. 1916, s. 1. (Kariyova şehrinin zabtından sonra husule gelen vaziyeti ve hal-i ricatındaki birinci Roman ordusuyla Falkenhayn ordusunun el-yevm buldukları yerleri ve Garbî Eflâk'ın muhtelif mesafelerini meşar harita.)
399. İmzasız, Harita, 7108, 29 Mh. 1335, 13 TS. 1332, 26 TS. 1916, s. 1. (Alman-Avusturyaa ordularının aldıkları yerler. Alman-Avusturya ordularının taarruz istikametleri.)
400. İmzasız, Harita, 7109, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 1. (Eflâk ovalarında müttefiklerimizin şimalden ve garptan taarruzlarını ve düne kadar istila edilen yerlere Garb-i Romanya'da mahsur kalan Roman kuvvetlerinin vaziyetini meşar harita.)
401. İmzasız, Harita, 7110, 2 S. 1335, 15 TS. 1332, 28 TS. 1916, s. 1. (Romanya'da cereyan eden harekât-ı azime-i harbiye, dünkü son harp raporuna göre gösterir harita.)
402. İmzasız, Harita, 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1. (Eflâk ovasında iltisak eden Falkenhayn ve Mackenzie kuvvetlerinin el-yevm Roman kuvvetlerine karşı ne vaziyette bulduklarını ve Tuna'nın şimal sahilinde Bulgar müttefiklerimizin zabt ettikleri yerlerle esarete mahkûm Roman kuvvetlerinin mahsur oldukları sahayı meşar harita.)
403. İmzasız, Harita, 7113, 5 S. 1334, 18 TS. 1332, 1 KE. 1916, s. 1. (Müttefikin ordularının üç taraftan takrib etmekte oldukları Romanya'nın payitahtı Bükreş Romanca Bucureşti şehriyle civarındaki hatt-ı müstahkemi be bilâd ve enharı meşar harita.)
404. İmzasız, Harita, 7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 1. (Romanya'da ittifak-ı murabbanın istila ettiği yerlerle cephe-i hazıra harbi ve Bükreş'in zabtından sonra Memâlik-i Osmaniye ile müttefiklerimiz arasında el-yevm işlemekte olan Balkan hattına ilaveten açılacak diğer üç demir yolunu meşar harita.)
405. İmzasız, Harita, 7115, 7 S. 1334, 20 TS. 1332, 3 KS. 1916, s. 1. (Müttefikin taarruzları, Rus-Roman taarruzları, Hatt-ı harp, Şimendüfer hattı, Romanlardan alınan yerler, Bükreş istikâmâtı.)
406. İmzasız, Harita, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 1. (Argeşol, Argeş suyu muharebesinden sonra müttefiklerimizin hatt-ı harbi ve Romanların suret-i ricatlarını ve Bükreş'e ne kadar takarrüb edildiğini meşar harita.)
407. İmzasız, Harita, 7118, 10 S. 1335, 23 TS. 1332, 6 KE. 1916, s. 1. (Yunanistan'ın el-yevm kanlı bir ecnebi istilasına sahne olan payitahtı Atina ile iskelesi Pire'nin ve Kale

- limanı önünde bekleyen Amiral'in kumandası altındaki İtilaf sefain-i harbiyesinin kuş bakışı harita ve resmi.)
408. İmzasız, Harita, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1. (Dünkü tebliğ-i resmîlere nazaran, münhezim düşmanı önüne katmış olan müttefiklerimizin Bükreş'e doğru son vaziyetlerini ve Dobruca'daki cephelerimizle Eflâk cephesinin ne suretle takarrüb ettiklerini meşar harita.)
409. S. [Sad] S. [Sad], Harita, 7120, 12 S. 1335, 25 TS. 1332, 8 KE. 1916, s. 1. (Bükreş ve Ploineşti'nin sukûtlarından sonra hâsıl olan avziyet-i askeriyeyi ve Romanların ilân-ı harbi sırasında cephe-i harbiyemiz 1200 kilometre iken el-yevm 450 kilometreye inerek gerek bundan gerek Tuna yolunun ve Eflâk şimendüferlerinin elimize geçmesiyle edilecek olan istifadeyi gösterir harita.)
410. İmzasız, Harita, 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 1. (Bükreş ve Ploieşti'nin zabtından sonra mağlup Roman ordusunun ittifak-ı murabba kuvvetleri tarafından ne suretle takip edilmekte olduğunu ve Romanların tarik-i ricatlarını meşar harita.)
411. İmzasız, Harita, 7123, 15 S. 1335, 28 TS. 1332, 11 KE. 1916, s. 1. (Müttefiklerimizin Silistre ve Çernavoda'dan da Tuna'yı mürur ve Kalarşi'yi zabtetsmeleriyle tehdit eden vaziyeti ve Roman ordusunun suret-i ve cihan takibini meşar harita.),
412. İmzasız, Harita, 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1. (Müttefiklerimizin Silistre ve Çernavoda'dan da Tuna'yı mürur ve Kalarşi'yi zabtetsmeleriyle tehdit eden vaziyetini Roman ordusunun suret ve cihan takibini meşar harita.)
413. İmzasız, Harita, 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 1. (Bozena'nın tarafımızdan zabtıyla Eflâk'ta ve Dobruca'da bugünkü cephelerimizin son vaziyetini meşar harita.)
414. İmzasız, Harita, 7130, 22 S. 1335, 5 KE. 1332, 18 KE. 1916, s. 1. (Bugünler vaziyeti pek mazlum olan Yunanistan ve Makedonya'da ve Arnavutluk'ta bize karşı İtilaf cephesiyle Yunan ordusunun müruru taarruzunu meşar harita.)
415. İmzasız, Harita, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1. (Verdun'da Almanların taarruzlarında nihayet nereye kadar ilerlediklerini ve şimdi Fransızların ne kadar yer istirdad ettiklerini mübin harita.)
416. İmzasız, Harita, 7134, 26 S. 1335, 9 KE. 1332, 22 KE. 1916, s. 1. (Romanya cephesinin Eflâk ve Boğdan ve Dobruca kısımlarında son vaziyeti meşar harita.)

417. İmzasız, Harita, 7137, 29 S. 1335, 12 KE. 1332, 25 KE. 1916, s. 1. (Müttefikin kıtayı tarafından istiblası itmam edilmiştir denebilecek olan Dobruca kıtasını baştanbaşa gösterir harita.)
418. İmzasız, Harita, 7138, 1 RE. 1335, 13 KE. 1332, 26 KE. 1916, s. 1. (İki buçuk sene harpten sonra el-yevm ittifak-ı murabba devletlerinin düşman arazisinden neleri işgal ettiklerini, dört müttefik arasından ne kadar köy ittisal vücuda geldiğini ve bu günkü cephe-i harpleri meşar harita.)
419. İmzasız, Harita, 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 1. (Romanya'da, Büyük Eflâk'ta ve Dobruca'da cephe-i harbizimizi ve düşmana olunan taarruzların cihet ve istikâmetlerini mübin harita.)
420. İmzasız, Harita, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 1. (Şarkî Eflâk'ta ve Dobruca'da son vaziyeti ve bugünkü cephemizden itibaren muhtelif mesafeleri gösterir harita.)
421. İmzasız, Harita, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 1. (Gerek ittifak-ı murabba gerek İtilaf tarafından işgal ve fethedilen yerleri mübin iki harita.)
422. İmzasız, Harita, 7143, 6 RE. 1335, 18 KE. 1332, 31 KE. 1916, s. 1. (Son harp raporlarına göre Mareşal Mackenzie ordusuyla Dobruca ve Arşidük Jozef ordularının cephelerini ve taarruzlarını gösterir harita.)
423. İmzasız, Harita, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1. (Braila-Calas-Focşani hatt-ı müstahkemine cenubtan ve garptan icra edilmekte olan taarruzlarımızı son vaziyete göre gösterir harita.)
424. İmzasız, Harita, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s. 1. (Şimâl-i Dobruca'da kıtatumuzun kazandıkları bir muzafferiyete ait kroki.)
425. İmzasız, Harita, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s. 1. (Son telîğ-i resmîlere nazaran Braila-Focşani hatt-ı müstahkemine karşı taarruzumuzun ne derece ilerlediğini gösterir harita.)
426. İmzasız, Harita, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s. 1. (Romanya cephesinde en son vaziyete göre ittifâk-ı murabbanın cephesi ve seret hatt-ı müstahkeminin ne taraftan zorlanmakta olduğunu meşar harita.)
427. İmzasız, Harita, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 1. (Dobruca mufassal haritası ve son vaziyeti.)
428. İmzasız, Harita, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Romanya'da "Seret" nehri cenûbunda ve garbında son vaziyet-i askeriyeyi gösterir harita.)

429. İmzasız, Harita, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 1. (Roman cephesinde Foçsani'nin zabtından sonra hâsıl olan vaziyeti ve düşmanın Seret hatt-ı müdafaasından ne suretle tardedilmek üzere olduğunu gösterir harita.)
430. İmzasız, Harita, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 1. (Saray ordusunun Makedonya'daki cephesini ve bu ordunun vasledilmekten mahrum kaldığı Balkan hattına ne kadar mesafe bulunduğunu meşar harita.)
431. İmzasız, Harita, 7153, 16 RE. 1335, 28 KE. 1332, 10 KS. 1917, s. 1. (Ahiren torpile çarparak gark olduğu bildirilen İngiliz zırhlı krüvazörü Şanon.)
432. İmzasız, Harita, 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 1. (Romanya'da Seret nehrinin cenûb sahilinin tarafımızdan tamamen işgalinden ve Dobruca'nın tathirinden sonra vaziyet-i hazırayı gösterir harita.)
433. İmzasız, Harita, 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 1. (Romanya'da Türk askerleri Seret nehri civarında son mevki aldıktan sonra hâsıl olan vaziyeti meşar harita.)
434. İmzasız, Kendilerine Göre Çizdikleri Bir Harita, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 1. (Alt Başlık: Avusturya-Macar İmparatorluğunu Ne Hale Sokmak İstiyorlar.)
435. İmzasız, Harita, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1332, 20 KS. 1917, s. 1. (İtilâf tarafından harbin bedayetinden beri parçalanmasından bahsedilen Avusturya-Macaristan imparatorluğunun hangi kısımlarının kimlere verilmek istediğini meşar harita.)
436. İmzasız, Harita, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 1. (Seret nehri cenûbunda Naneşti mevkiinin ahiren düşmandan zabtından sonra hâsıl olan vaziyeti gösterir harita.)
437. İmzasız, Harita, 7168, 1 RA. 1335, 12 Kânûn-ı Sân 1332, 25 KS. 1917, s. 1. (Dobruca'nın münteha-yı şark-ı şimâlinde kâin Tuna ağızlarını ve Bulgarlar tarafından zabtedilen Hızır İlyâs kanalını gösterir harita.)
438. İmzasız, Harita, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1. (Şark'ta Riga cephesinde Almanların son taarruzunu meşar harita.)
439. İmzasız, Harita, 7171, 4 RA. 1335, 15 KS. 1332, 28 KS. 1917, s. 1. (Garp'ta Verdun cephesinde Almanların son taarruzunu meşar harita.)
440. İmzasız, Harita, 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1. (Galiçya'da ahiren yine Ruslar tarafından duçar-ı hücum olan Türk muvazeni meşar harita.)
441. İmzasız, Harita, 7177, 10 RA. 1335, 21 KS. 1332, 3 Şt. 1917, s. 1. (Almanya tarafından İtilaf devletlerinin sahillerine vaz'i olunan abluka yani deniz muhasarasının hudutlarını

- ve (İngiltere-Fransa-İtalya) ile bu devletlerin Şimâl-i Afrika'da ellerinde bulunan Fas, Cezayir, Tunus, Trablus, Mısır kıtaları ve Makedonya ve Cenubî Arnavutluk sahillerinin ne suretle seyr ü sefâine kapalı tutulacağını gösterir harita.)
442. İmzasız, Harita, 7188, 21 RA. 1335, 1 Şt. 1332, 14 Şt. 1917, s. 1. (Rusya'nın İngiltere, Fransa ve Amerika ile yegâne tarik-i münâkalası olan bahriyesinden şimalindeki limanlara bu taraftaki Murmansk ve Arkancel ve Haparanda yollarını gösterir harita.)
443. İmzasız, Harita, 7190, 23 RA. 1335, 3 Şt. 1332, 16 Şt. 1917, s. 1. (Roman cephesindeki en son vaziyeti gösterir büyük mukâyesede harita.)
444. İmzasız, Harita, 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1332, 20 Şt. 1917, s. 1. (Dicle cephesinde en son vaziyeti gösterir harita.)
445. İmzasız, Harita, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917, s. 1. (Almanlarla İngilizlerin saha muharebesi olan Şarkî Afrika'da Alman-İngiliz ve Portekiz müstemlekelerini ve vaziyet-i askeriyeyi gösterir harita.)
446. İmzasız, Harita, 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 1. (Main ve Tuna nehirleri ve bu denizleri birleştirecek olan kanalı gösterir harita.)
447. İmzasız, Harita, 7222, 26 CE. 1335, 20 Mt. 1333-1917, s. 1. (Alman tebliğ-i resmîsine göre Almanların Fransa'da çekildikleri yerleri tahmini ve takribi surette gösteren harita.)
448. İmzasız, Harita, 7225, 29 CE. 1335, 23 Mt. 1333-1917, s. 1. (Garp cephesinde Almanlar tarafından bir tedbir harbi olarak terk ve tahliye edilen arazi ve bu arazinin umum arazi mütevelliyeye isbatla miktarını ve bugünkü takribi ve tahmini surette meş'ar harita.)
449. İmzasız, Harita, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s. 1. (Dünkü tebliğ-i resmiye nazaran İngiliz ordusunun mağlup olduğu Gazze mevkiyle civarı ve Sînâ cephesini gösterir harita.)
450. İmzasız, Harita, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 1. (Muhâriyet ve hürriyet mağsubesini istirdâd etmek isteyen Finlandiya Büyük Dükalığı'nı gösterir harita.)
451. İmzasız, Harita, 7243, 17 CA. 1335, 10 Ns. 1333-1917, s. 1. (Meksikalıların taarruzu.)
452. İmzasız, Harita, 7246, 20 CE. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 1. (Garp cephesinde vaziyet-i hazırayı ve el-yevm İngilizlerle Fransızların taarruz etmekte oldukları Lens-Arras hattını gösterir harita.)
453. İmzasız, Harita, 7252, 26 CA. 1335, 19 Ns. 1333-1917, s. 1. (Dünkü Alman tebliğ-i resmîsinde garp cephesinde başladığı bildirilen Fransız taarruzunun saha-ı vukuatı gösterir harita ile tarfin Başkumandanlarının resimleri ve umum Fransız cephe-i harbini meşar küçük harita.)

454. İmzasız, Harita, 7275, 20 R. 1335, 12 Ms. 1333-1917, s. 1. (Makedonya saray ordusu karşısında müttefiklerimizin cephesi.)
455. İmzasız, Harita, 24 R. 1335, 16 Ms. 1333-1917, s. 1. (Trablusgarp'ta vaziyet: Yukarıda ki harita, İtalyan kıtatının Osmanlı kıtatıyla mücahidin tarafından sahilde üç şehre nasıl sıkıştırıldığını gösterir. Aşağıdaki harita, acilet muzafferiyetimizin saha-ı vukuâne ait mufassal haritadır.)
456. İmzasız, Harita, 7281, 26 R. 1335, 18 Ms. 1333-1917, s. 1. (İki sene muharebeden sonra Avusturya-İtalya hududundaki vaziyet-i askeriyeyi meş'ar harita.)
457. İmzasız, Harita, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 1. (Alman tahtelbahirleri tarafından Mt. 1917 nihayetine kadar batırılan vapurların ne cesim bir mukaddera balı' olduğunu gösterir resim.)
458. İmzasız, Harita, 7311, 26 Şb. 1335, 17 Hz. 1333-1917, s. 1. (İtalyan ve Fransız kıtatının Yunanistan'daki harekât-ı ahiresi ile Korint Körfezinin şimalinde kâin itea şehrine ihraç edilen İtilaf askerlerinin taarruz istikametlerini gösterir umûmî harita.)
459. İmzasız, Harita, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s. 1. (İtilaf devletlerinin Yunanistan'daki harekât-ı ahiresi ile ihdas edilmiş olan şebeke-i istilâyı gösterir harita.)
460. İmzasız, Harita, 7313, 28 Şb. 1335, 19 Hz. 1333-1917, s. 1. (Rusya'daki kat'i ahire üzerine taleb-i cumhuriyet eden veya hükümet-i mevkiteye karşı ba'az-ı günâ harekât-ı serkâşaneyeye girişerek ilân-ı istiklâle başlayan Rus şehir ve ayatlılarının coğrafi vaziyetlerini gösterir harita.)
461. İmzasız, Harita, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 1. (İngiliz, Fransız ve İtalyan askerlerinin Yunanistan'da şimdiye kadar işgal eyledikleri şehirlerle İtilaf devletlerinin taarruzu istikâmetlerini gösterir harita.)
462. İmzasız, Harita, 7318, 4 Rm. 1335, 24 Hz. 1333-1917, s. 1. (Dünkü gazetemizin son haberler kısmında münderiç bir telgrafnâmede ilân-i istikâle meyl ettiği bildirilen Sibiryâ kıtasının enmühim şehirleriyle başlıca merkezi bulunan ThoMsky coğrafi vaziyetlerini gösterir harita.)
463. İmzasız, Harita, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1. (İtilafçıların Yunanistan'daki vaziyetleri ile harp cephelerini gösterir harita.)
464. İmzasız, Harita, 7327, 14 Rm. 1335, 4 Tm. 1333-1917, s. 1. (Rusların şark cephesindeki vaziyetleriyle işgal ettikleri Conyochi mıntikasını ve taarruz istikâmetlerini gösterir harita.)

465. İmzasız, Harita, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 1. (Rusların şark cephesindeki son taarruzları ile cepheyi yarmak için intihab ettikleri taarruz istikâmetini gösterir harita.)
466. İmzasız, Harita, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 1. (İlân-ı istiklâl eylemek isteyen Ukranya Eyâletinin heyet-i Umûmiyesini gösterir harita.)
467. İmzasız, Harita, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 1. (Bu defa İngilizlerin hukuk u düvel hilâfına olarak Alman gemilerine eyledikleri Flemenk karasuları dâhilinde Ağmond havalisini gösterir harita.)
468. İmzasız, Harita, 7345, 1 Şv. 1335, 21 Tm. 1333-1917, s. 1. (Rusların Şark cephesinde taarruza geçtikleri mıntıklar ile Almanların bu defa Rus cephesinin yardıkları şarkî Galiçya'da kâin Zelocov ve havalisini gösterir harita.)
469. İmzasız, Harita, 7346, 5 Şv. 1335, 25 Tm. 1333-1917, s. 1. (Almanların şark cephesindeki yeni mukâbil taarruzlarıyla hâsıl olan son vaziyeti ve bugünkü hatt-ı harb ile işgal olunan mahalleri gösterir harita.)
470. İmzasız, Harita, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1. (İngilizlerin Sînâ'daki hatt-ı harpleri ile muhârebat-ı ahire üzerine hâsıl olan yeni vaziyeti gösterir harita.)
471. İmzasız, Harita, 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1. Rusya'nın azim kuvvetler ile ve nevmidâne bir surette hücum eyledikleri Donaburg, Bacoystad, Asmorgon ve Crevo havalisini gösterir harita.)
472. İmzasız, Harita, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 1. (Almanların Şarkî Galiçya'daki istikâmetleri ile dünkü teblîğ-i resmiye nazaran hâsıl olan vaziyeti ve yeni zabtedilen mevkiyi gösterir harita.)
473. İmzasız, Harita, 7349, 8 Şv. 1335, 28 Tm. 1333-1917, s. 1. (Şark-ı Galiçya'daki son muvaffakiyetler üzerine hâsıl olan yeni vaziyeti ve müttefiklerimizin şimdije kadar işgal eyledikleri azariyi gösterir harita.)
474. İmzasız, Harita, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s. 1. (Alman ve Avusturyalıların Şarkî Galiçya'daki istikâmetlerini ve Colema şehrinin zabtı ile hâsıl olan yeni vaziyeti gösterir harita.)
475. İmzasız, Fotoğraf, 7351, 10 Şv. 1335, 30 Tm. 1333-1917, s. 1. (Almanların bir veche atî telgrafnâme de zabtedildiğini bildirdikleri yeni şehirler ile Şarkî Galiçya'daki en son vaziyeti ve şimdije kadar işgal edilen yerleri gösterir harita.)
476. İmzasız, Harita, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Yukarı da geçen sene ki ve aşağıda bu sene ki vaziyet-i harbiyeyi gösterir haritalar.)

477. İmzasız, Harita, 7353, 12 Şv. 1335, 1 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Şarkî Galiçya’da mukâbil taarruza geçilen On Dokuz Tm. tarihinden bu güne kadar işgal edilen arazi ile Alman ve Avusturyalıların taarruz u istikâmetlerinin gösterir harita.)
478. İmzasız, Harita, 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Bu defa İngilizlerin istihzarat-ı azime ile hücum etmekte oldukları Flandr cephesindeki mıntıklar ile o havalideki hatt-ı harbi ve garp cephesinin heyet-i Umûmiyesini gösterir harita.)
479. İmzasız, Harita, 7356, 15 Şv. 1335, 4 Ağ. 1333-1917, s. 1. (19 Tm. tarihinde başlayan mukabil Alman taarruzundan bugüne kadar Şarkî Galiçya’da işgaledilen arazi ile müttelik kıtatının Bukovina’ya müteveccih olan taarruz istikametlerini gösterir harita.)
480. İmzasız, Harita, 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Şarkî Galiçya’daki son vaziyet ile şimdi ____ işgal edilen araziyi gösterir harita.)
481. İmzasız, Harita, 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 1. (Şarkî Galiçya’daki mukâbil taarruz üzerine hâsıl olan bûgünkü vaziyet ile Romanyalıların hücum ve istirdat etmek istedikleri Casiluno ve havalisini gösterir harita.)
482. İmzasız, Harita, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Dünkü tebliğ-i resmî deışgal eylediği bildirilen havalî ile şimdiye kadar Ruslardan tathir edilen mahalleri gösterir harita.)
483. İmzasız, Harita, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Şark cephesindeki mukâbil taarruz üzerine hâsıl olan yeni vaziyeti ve zabt ve işgal edilen yeni mahalleri gösterir harita.)
484. İmzasız, Harita, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Garp cephesinin heyet-i Umûmiyesi ile İngilizlerin son defa taarruza çıkmış oldukları Flanders cephesindeki askerî vaziyeti gösterir harita.)
485. İmzasız, Harita, 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alman kıtatı tarafından harben zabt edilip Romanların bu defa şiddetli hücumlar ile istirdâd etmek istedikleri araziyi gösterir harita.)
486. İmzasız, Harita, 7364, 23 Şv. 1335, 12 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Flanders cephesindeki düşman taarruzlarının cereyan ettiği mıntıklar ile o havalideki son vaziyeti gösterir harita.)
487. İmzasız, Harita, 7365, 24 Şv. 1335, 13 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Harp matbuat karargâhının bir veche atî bir tebliğ-i resmîsinde yeni muhârebata sahne cereyan olduğu bildirilen Focşani ile havalisini gösterir harita.)

488. İmzasız, Harita, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Bir veche atî teblîğ-i resmîde işgal edildiği bildirilen mahaller ile Romanların taarruzlarda buldukları mıntıkları gösterir harita.)
489. İmzasız, Harita, 7367, 26 Şv. 1335, 15 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Felande’de İngiliz cephesinin tulu ile başlıca taarruz istikâmetlerini gösterir harita.)
490. İmzasız, Harita, 7368, 27 Şv. 1335, 16 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Ukranyalıların geçen günkü gazetemizde münderiç bir beyânnâmelerinde Rus Hükümet-i Mevkitesi’nden istemiş oldukları eyaletleri gösterir harita.)
491. İmzasız, Harita, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Bir Veche Atî teblîğ-i resmîde zabt ve işgal edildiği bildirilen arazi ile Romanların hücum ettikleri mıntıkları ve o havalideki son vaziyeti gösterir harita.)
492. İmzasız, Harita, 7369, 28 Şv. 1335, 17 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Alman ve Fransa hudutları seddedilen bî- taraf İsviçre’nin heyet-i Umûmiyesini gösterir harita.)
493. İmzasız, Harita, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Dünkü Alman teblîğ-i resmîsine nazaran İngilizlerin Felander cephesinde hücumetmiş ve biraz arazi kazanmış iken daralmış oldukları mıntıkları gösterir harita.)
494. İmzasız, Harita, 7372, 1 ZK. 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Dünkü Alman teblîğ-i resmîsinde İngilizlerin taht-ı işgaline geçtiği bildirilen Langemark kasabası ile o havalideki son vaziyeti gösterir harita.)
495. İmzasız, Harita, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Bu defa İtalyanların on birinci defa olarak yeni taarruzlarına saha-ı cereyan olan İzonzo ve havalisini gösterir harita.)
496. İmzasız, Harita, 7375, 4 ZK. 1335, 23 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Fransızların Verdun cephesinde müthiş taarruzlara ibtidâr eylemiş oldukları mıntıklar ile o havalideki son vaziyeti ve yeni işgal edilen mahalleri gösterir harita.)
497. İmzasız, Harita, 7376, 5 ZK. 1335, 24 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İtalyanların İzonzo cephesindeki taarruz istikâmetleri ile işgal edilen mahalleri ve o havalideki son vaziyeti gösterir harita.)
498. İmzasız, Harita, 7379, 8 ZK. 1335, 27 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Vaktiyle ordularımızın daire-i zabt istilâsı dâhiline alınan Hotin Kalesi’nin veki coğrafyasını gösterir harita.)
499. İmzasız, Harita, 7380, 9 ZK. 1335, 28 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İzonzo Cephesinde İtalyanların yeni taarruz istikâmetleri ile o havalideki son vaziyeti ve Avusturyalıların terk ettikleri mahalleri gösterir harita.)

500. İmzasız, Harita, 7381, 10 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alman hevâî filosofunun bu defa yeni bir taarruzda buldukları Grönland sahilinde kâin Ozel adasının coğrafi mevkini gösterir harita.)
501. İmzasız, Harita, 7382, 11 ZK. 1335, 30 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Şark cephesinde mütteliklerimiz ahiren işgal ettikleri Boyan Köyü ile Dolcak'ta kâin muvâzı ve o havalideki son vaziyeti gösterir harita.)
502. İmzasız, Harita, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Alt Başlıklar: 11. İzonzo Muharebesinin Devamı, İtalyan Hücumlarının Akameti, Şarkta Avitov Vadisi Tarafında Kazanılan Arazi.)
503. İmzasız, Harita, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 1. (İtalyanların dünkü Avsutura tebliğ-i resmîsinde kuvve-i azime ile taarruza geçtikleri bildirilen İzonzo cephesindeki mıntıklar ile o havalideki son vaziyeti gösterir harita.)
504. İmzasız, Harita, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 1. (Dünkü Alman tebliğ-i resmîsinde zabtedildiği bildirilen Pelov kuryesi ile Suzita vadisi tarafında kazanılan arazi gösterir harita.)
505. İmzasız, Harita, 7385, 14 ZK. 1335, 2 Ey. 1333-1917, s. 1. (İngiliz-Fransız kıtatının dünkü Bulgar tebliğ-i resmîsinde taarruzda buldukları bildirilen mıntıklar ile o havalideki son vaziyeti gösterir harita.)
506. İmzasız, Harita, 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 1. (Dünkü Alman tebliğ-i resmîsinde harp faaliyetlerine sahne oldukları bildirilen Rus cephesindeki mıntıkları gösterir harita.)
507. İmzasız, Harita, 7387, 16 ZK. 1335, 4 Ey. 1333-1917, s. 1. (Bir veche âti tebliğ-i resmîde düşman faaliyetinin Makedonya cephesinde ufak tefek taarruzda buldukları bildirilen mıntıkları gösterir harita.)
508. İmzasız, Harita, 7388, 17 ZK. 1335, 5 Ey. 1333-1917, s. 1. (Alman kuvvetlerinin Şimal Rus cephesindeki taarruz istikâmetleri ile bu defa Zabtedilen Riga şehrinin mevkini ve o havalideki yeni vaziyeti gösterir harita.)
509. İmzasız, Harita, 7389, 18 ZK. 1335, 6 Ey. 1333-1917, s. 1. (Almanların Şimal cephesindeki yeni hareketleri ile bu defa Zabtedilen Dunamunde şehrini ve Rusların ricat hatlarını gösterir harita.)
510. İmzasız, Harita, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 1. (Almanların Şimal Rus cephesindeki yeni bir taarruz istikâmetleri ile o havalideki son vaziyeti ve On İkinci Rus Ordusu'nun ricat hatlarını gösterir harita.)

511. İmzasız, Harita, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 1. (İtalyanların zabt ve işgal için fevkâlâde kuvvetler ile eylemekte oldukları Monte-San-Gabriele ile o havalideki son vaziyeti gösterir harita.)
512. İmzasız, Harita, 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 1. (Almanların Riga havalisindeki taarruz istikâmetleri ile o mntıkadan muhtelif mahallere olan mesafeleri ve en son vaziyeti gösterir harita.)
513. İmzasız, Harita, 7393, 22 ZK. 1335, 10 Ey. 1333-1917, s. 1. (Almanların Şimal ve Rus cephesindeli taarruz istikâmetleri ile Ruslar tarafından bir cevhe âtî bir telgrafnâmede tahkim edildiği bildirilen (Narova-Peybos-Velicaya) hattından Petersburg'a olan mesâfeyi gösterir harita.)
514. İmzasız, Harita, 7294, 23 ZK. 1335, 11 Ey. 1333-1917, s. 1. (Dünkü Alman teblîğ-i resmîsinde Fransızların taarruza geçerek pek cüz'i arazi elde ettikleri bildirilen Verdun Cephesi'ndeki mahaller ile o havalideki son vaziyeti gösterir harita.)
515. İmzasız, Harita, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s. 1. (İtalyanların Onbirinci İzonzo taarruzlarında en ziyâde hücum ettikleri (San-Gabriele) ile o havalideki son vaziyeti gösterir harita.)
516. İmzasız, Harita, 7398, 27 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 1. (Şark Cephesi'nin umûmî heyeti ile son vakitlerdeki Galiçya-yı Şarkî ve Riga taarruzları üzerine hâsıl olan yeni vaziyeti ve işgâl edilen arazi ile cephenin tûlunu gösterir harita.)
517. İmzasız, Harita, 7399, 28 ZK. 1335, 16 Ey. 1333-10917, s. 1. (Ceneral Cornilov'un ordularının Petersburg'a doğru olan tarik-i hareketlerini bu defa vâsıl oldukları bildirilen (Luga-Palovksy) mntikasını gösterir harita.)
518. İmzasız, Harita, 7401, 1 ZH. 13335, 18 Ey. 1333-1917, s. 1. (Birkaç gündür gelen telgraflarda bu defa Almanya ile hâl-i ihtilâfta bulunduğu bildirilen Arjantin'in coğrafi vaziyetini gösterir harita.)
519. İmzasız, Harita, 7405, 5 ZH. 1335, 22 Ey. 1333-1917, s. 1. (İngilizlerin ahiren Felander Cephesi'ndeki taarruz mntikaları ile o havalideki yeni vaziyeti gösterir harita.)
520. İmzasız, Harita, 7406, 6 ZH. 1335, 23 Ey. 1333-1917, s. 1. (Almanların bu defa yarmış oldukları Yakubstand'ın Şimâl-i Garbisi'ndeki Rus Mevzileri ile O havalideki Vaziyeti Gösterir harita.)
521. İmzasız, Harita, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s. 1. (Almanların zabt ettikleri Yakubstand ile o havâlideli vaziyeti ve Rusların ric'at hatlarını gösterir harita.)

522. İmzasız, Harita, 7411, 10 ZH. 1335, 28 Ey. 1333-1917, s. 1. (Bir cevhe âtî Alman tebliğinde İngilizler tarafından Felander Cephesi'nde işgâl edildiği bildirilen arazi ile o havalideki en son vaziyeti gösterir harita.)
523. İmzasız, Harita, 7414, 16 ZH. 1335, 3 TE. 1333-1917, s. 1. (Amerika ile en yakın Avrupa limanları arasındaki mesâfeyi gösterir harita.)
524. İmzasız, Harita, 7415,17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 1. (Bir veçhe âtî Almanların sabah tebliğinde Alman kuvve-i hevâiyesi tarafından yeni hücumlara maruz oldukları bildirilen İngiltere şehirlerinin mevkiilerini gösterir harita.)
525. İmzasız, Harita, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 1. (Dünkü Alman teblîğ-i resmîsinde yeni taarruzlara saha-i cereyan olduğu bildirilen Felander Cephesi'nde İngilizlerin işgal ettikleri arazi ile o havalideki en son vaziyeti gösterir harita.)
526. İmzasız, Harita, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 1. (Bu defa Almanya ile münâsebet-i siyâsiyesini kat eylemek üzere bulunan (Peru) Devleti'nin coğrafi vaziyetini gösterir harita.)
527. İmzasız, Harita, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 1. (Son taarruzlar üzerine İtalya cephesinde hâsıl olan vaziyet ile İtalyanların işgâl ettikleri yerleri gösterir harita.)
528. İmzasız, Harita, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 1. (Şark Cephesi'nin heyet-i umumiye ile Almanların mukâbil taarruz neticesinde hâsıl olan tahvilâtı ve işgâl edilen yerleri gösterir harita.)
529. İmzasız, Harita, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 1. (İngiliz-Fransızların Felander Cephesi'ndeki son taarruzları neticesinde kazandıkları araziye ve Garp Cephesi'nin heyet-i umûmiyesini gösterir harita.)
530. İmzasız, Harita, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 1. (1917 senesi Makedonya Cephesi'nde hâsıl olan vaziyeti gösterir harita.)
531. İmzasız, Harita, 7423, 25 ZH. 1335, 12 TE. 1333-1917, s. 1. (Dünkü Alman teblîğ-i resmîsinde düşmanlarımızın yeni hücumlarına saha-ı cereyan olduğu bildirilen Felander Cephesi mıntıkları ile o havalideki vaziyeti gösterir harita.)
532. İmzasız, Harita, 7436, 7 Mh. 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 1. (Garp Cephesi'nde Fransızların yeni taarruzlarına saha-i cereyan olduğu bildirilen mıntıklar ile o havalideki vaziyeti gösterir harita.)
533. İmzasız, Harita, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 1. (İtalyan Cephesi'nin heyet-i umûmiyesini gösterir harita.)

534. İmzasız, Harita, 7437, 8 Mh. 1336, 26 TE. 1333-1917, s. 1. (Almanların Avusturya kuvvetleriyle müştereken İtalyan Cephesii'nde taarruza geçtikleri sahaları ve o havalideki vaziyeti gösterir harita.)
535. İmzasız, Harita, 7450, 21 Mh. 1336, 8 TS. 1333-1917, s. 1. (Umûmî harita.)
536. İmzasız, Harita, 7466, 7 S. 1336, 24 TS. 1333-1917, s. 1. (Bugünkü umum Avrupa harp cephelerini bunların yekdiğerine nisbetle uzaklıklarını gösterir harita.)
537. İmzasız, Harita, 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1. (Kirmanşâh'a doğru ilerleyen ordumuza mukavemet etmek isteyen Rusların hatt-ı müdafaalarını ve kıtatımızın taarruz istikametlerini gösteren harita.)
538. İmzasız, Harita, 6988, 24 Rm. 1334, 12 Tm. 1332, 25 Tm. 1916, s. 1. (Bukovina'da son Rus taarruzatı üzerine Avusturya-Macaristan ordusunun Karpatlar kenarında çekileceği hat ve Rusların yeniden hücum ettikleri nokta.)
539. İmzasız, Harita, 7468, 9 S. 1336, 26 TS. 1333-1917, s. 1. (Bavyera ve Brenya nehirleri huzurlarında tarik-i sevk vaziyetlerini müşerr harita.)

2.5. Karikatürler

1. İmzasız, Karikatür, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 1. (Ben bu yolu geçmekten vazgeçtim sırtımı kurtarabilsem.)
2. İmzasız, Karikatür, 6966, 2 Rm. 1334, 20 Hz. 1332, 3 Tm. 1916, s. 1. (Verdun Muharebâti ve Mizah.)
3. İmzasız, Karikatür, 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1. (Ceneral Zofer'in yeni taarruzu. Bu S. muvazeneyi kaybetmeden inebiliyorsam... O da kârdır.)
4. İmzasız, Karikatür, 6969, 5 Rm. 1334, 23 Hz. 1332, 6 Tm. 1916, s. 1. (Fransız gazetesinin karikatürü.)
5. İmzasız, Karikatür, 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1. (Fransız taarruzu ve karikatür, iki Fransız zabiti arasında.)
6. İmzasız, Karikatür, 6973, 9 Rm. 1334, 27 Hz. 1332, 10 Tm. 1916, s. 1. (Galiçya'da, Rus zayıyatıyla neferi arasında.)
7. İmzasız, Karikatür, 6976, 12 Rm. 1334, 30 Hz. 1332, 13 Tm. 1916, s. 1. (Bu da bir Fransız karikatürü.)
8. İmzasız, Karikatür, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 1. (Verdun Fransız falcısı.)
9. İmzasız, Karikatür, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 1. (Garpta Fransız-İngiliz ileri hareketi.)
10. İmzasız, Karikatür, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 1. (Fransa tezayüdü i nüfus teşvik.)
11. İmzasız, Karikatür, 7133, 25 S. 1335, 8 KE. 1332, 21 KE. 1916, s. 1. (Almanya'da harbin mizahın manzaralarından.)
12. İmzasız, Karikatür, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 1. (Elinden ve ayağından bağlı, esir ve işkenceye mahkûm Yunanistan'ın vücudu üstüne yan gelmiş oturan İngiltere diyor ki: -Müsterih ol, sevgili Yunanistan! Senin hâlin daha beter olmayacaktır.)

2.6. İlân, Reklam ve Duyurular

2.6.1. Tiyatro İlanları

1. İmzasız, İhrâmlar Önünde, 6425, 22 S. 1333, 27 KE. 1331, 9 KS. 1915, s. 2.
2. İmzasız, Roy Palas, 6429, 26 S. 1333, 31 KE. 1331, 13 KS. 1915, s. 2.
3. İmzasız, Altı Aydan Beri, 6429, 26 S. 1333, 31 KE. 1331, 13 KS. 1915, s. 2.
4. İmzasız, Şeyh Şamil, 6472, 10 Rebiü'l-âhire 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 2.
5. İmzasız, Rumeli, 6472, 10 Rebiü'l-âhire 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s. 2.
6. İmzasız, Kafkas Yolu, 6479, 17 Rebiü'l-âhire 1333, 19 Şt. 1330, 4 Mt. 1915, s. 2.
7. İmzasız, Âkif Bey, 6493, 3 CE. 1333, 5 Mt. 1331, 18 Mt. 1915, s. 2. (Namık Kemal'in eseri.)
8. İmzasız, Düşmana Hücum, 6494, 4 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 2.
9. İmzasız, Kavadis, 6494, 4 CE. 1333, 6 Mt. 1331, 19 Mt. 1915, s. 2.
10. İmzasız, Gülnihal, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s. 2. (Namık Kemal'in eseri.)
11. İmzasız, Tecdid-i Nigâh, 6521, 30 CE. 1333, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 2.
12. İmzasız, Mekteb-i Tefeyyüz, 6521, 30 CE. 1333, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s. 2.
13. İmzasız, Gizli Çamaşırlar, 6524, 3 CA. 1333, 5 Ns. 1331, 18 Ns. 1915, s. 2.
14. İmzasız, Nesteren, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s. 2.
15. İmzasız, Ester, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s. 2.
16. İmzasız, Zeynep, 6610, 5 Rm. 1333, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 2.
17. İmzasız, Gelin, Kaynana, 6610, 5 Rm. 1333, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 2.
18. İmzasız, Öksüzler, 6610, 5 Rm. 1333, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 2.
19. İmzasız, Değirmenci Ali Baba, 6621, 11 Rm. 1333, 11 Tm. 1331, 24 Tm. 1915, s. 2.
20. İmzasız, Leblebici Hor Hor, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 2.
21. İmzasız, Türk Kanı, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 2.
22. İmzasız, Emden Kahramanı, 6630, 20 Rm. 1333, 20 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s. 2.
23. İmzasız, Raviyân-ı Zaman Diyor ki, 6635, 25 Rm. 1333, 25 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s. 2.
24. İmzasız, Aşçıbaşı Tosun Ağa, 6641, 7 Şv. 133, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 2.
25. İmzasız, Canavar İninde Bir Kadının Hayatı, 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 2.
26. İmzasız, Fatih, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 2.
27. İmzasız, Tayyar-zâde yahut Binbirdirek Batakhânesi, 6667, 28 Şv. 1333, 26 Ağ. 1331, 8 Ey. 1915, s. 2.
28. İmzasız, Deneatkar Karı, 6673, 5 ZK. 1333, 1 Ey. 1331, 14 Ey. 1915, s. 2.

29. İmzasız, Çifte Köy Düğünü, 14 ZK. 1333, 10 Ey. 1331, 23 Ey. 1915, s. 2.
30. İmzasız, Sevda Faciaları, 6688, 20 ZK. 1333, 16 Ey. 1331, 29 Ey. 1915, s. 2.
31. İmzasız, Köroğlu'nun Kahramanlığı, 6703, 5 ZH. 1333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 2.
32. İmzasız, Gençlik Hukuku, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s. 2.
33. İmzasız, Garipli Kız, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s. 2.
34. İmzasız, Ferakös yahut Onüçler Kulübü, 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 2.
35. İmzasız, Karagöz'ün Viyana'ya Seyahati, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s. 2.
36. İmzasız, Değirmenci Kızı, 6717, 19 ZH. 1335, 15 TE. 1331, 28 TE. 1915, s. 2.
37. İmzasız, Geri Giden Bir Kadın, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 2.
38. İmzasız, Talimhâne Çocukları, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s. 2.
39. İmzasız, Pervane, 6725, 27 ZH. 1333, 23 TE. 1331, 5 TS. 1915, s. 2.
40. İmzasız, Monte Kristo, 6731, 3 Mh. 1333, 29 TE. 1331, 11 TS. 1915, s. 2.
41. İmzasız, Yılan İzi, 6732, 4 Mh. 1333, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 2.
42. İmzasız, Çoban Kızının Maşukası, 6732, 4 Mh. 1333, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s. 2.
43. İmzasız, Vatan yahut Silistre, 6735, 7 Mh. 1333, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 2.
44. İmzasız, Kraliçenin Aşkı, 6735, 7 Mh. 1333, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 2.
45. İmzasız, Nihâyet Yalnız, 6735, 7 Mh. 1333, 2 TS. 1331, 15 TS. 1915, s. 2.
46. İmzasız, Türkmenler, 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 2.
47. İmzasız, Celladın Oğlu yahut Soytarı Hissi, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 2.
48. İmzasız, Esrarengiz Misafir, 6737, 9 Mh. 1334, 4 TS. 1331, 17 TS. 1915, s. 2.
49. İmzasız, Balıkçı Kızı, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 2.
50. İmzasız, Zavallı Çocuk, 6738, 10 Mh. 1334, 5 TS. 1331, 18 TS. 1915, s. 2. (Namık Kemal'in eseri.)
51. İmzasız, Yüz Altınlık Bir Servet yahut İhtiyâr Âşığının İntikâmı, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 2.
52. İmzasız, Âşıklar, 6740, 12 Mh. 1334, 7 TS. 1331, 20 TS. 1915, s. 2.
53. İmzasız, Anadolu Köy Düğünü, 7441, 13 Mh. 1334, 8 TS. 1331, 21 TS. 1915, s. 2.
54. İmzasız, Sultan Osman Gazi, 7442, 14 Mh. 1334, 9 TS. 1331, 22 TS. 1915, s. 2.
55. İmzasız, Hind Yana yahut Zırhlı Çiçek, 7443, 15 Mh. 1334, 10 TS. 1331, 23 TS. 1915, s. 2.
56. İmzasız, Para Dolabı, 7445, 17 Mh. 1334, 12 TS. 1331, 25 TS. 1915, s. 2.

57. İmzasız, Kırmızı Köy Meyhanesi Cinayeti yahut Sevda Faciaları, 7446, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 2.
58. İmzasız, Aşk Kurbanı, 7446, 18 Mh. 1334, 13 TS. 1331, 26 TS. 1915, s. 2.
59. İmzasız, Penbe Kız, 6750, 22 Mh. 1333, 17 TS. 1331, 30 TS. 1915, s. 2.
60. İmzasız, Ekmekçi Karı, 6753, 25 Mh. 1334, 20 TS. 1331, 3 KE. 1915, s. 2.
61. İmzasız, Masum Kız yahut Esrarengiz Paket, 27 Mh. 1334, 22 TS. 1331, 5 KE. 1915, s. 2.
62. İmzasız, Değirmen Esrarı, 6757, 28 Mh. 1333, 23 TS. 1331, 6 KE. 1915, s. 2.
63. İmzasız, Kırmızı Cüzdan, 6759, 1 S. 1334, 26 TS. 1331, 8 KE. 1915, s. 2.
64. İmzasız, Maske Altında, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 2.
65. İmzasız, Cani mi, Masum mu?, 6760, 2 S. 1334, 27 TS. 1331, 9 KE. 1915, s. 2.
66. İmzasız, Noterdam Köprüsü Yetimleri, 6766, 8 S. 1334, 30 TS. 1331, 16 KE. 1915, s. 2.
67. İmzasız, Eğlence de Hayat, 6766, 8 S. 1334, 30 TS. 1331, 16 KE. 1915, s. 2.
68. İmzasız, Ârif, 6768, 10 S. 1334, 5 KE. 1331, 18 KE. 1915, s. 2.
69. İmzasız, Siyah Zambak Çetesi, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 2.
70. İmzasız, İçtimâi ve Aşkî, 6770, 12 S. 1334, 7 KE. 1331, 20 KE. 1915, s. 2.
71. İmzasız, Firar, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 2.
72. İmzasız, Servete Temaün Cinayete İrtikâb, 6773, 15 S. 1334, 10 KE. 1331, 23 KE. 1915, s. 2.
73. İmzasız, Amele, 6774, 16 S. 1334, 12 KE. 1331, 24 KE. 1915, s. 2.
74. İmzasız, İki Kayıp Hemşeriler, 6775, 17 S. 1334, 13 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 2.
75. İmzasız, Himmet Ağa'nın İzdivacı, 6775, 17 S. 1334, 13 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 2.
76. İmzasız, Köse Kâhya, 6775, 17 S. 1334, 13 KE. 1331, 25 KE. 1915, s. 2.
77. İmzasız, Aktrist Adel, 6777, 19 S. 1334, 14 KE. 1331, 27 KE. 1915, s. 2.
78. İmzasız, Çiftçiler, 6758, 26 S. 1334, 22 KE. 1331, 4 KS. 1916, s. 2.
79. İmzasız, Tayyare Uğrunda, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 2.
80. İmzasız, Asker Oğlu, 6788, 30 S. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 2.
81. İmzasız, Sâir-i Fi'l-menâm, 6788, 30 S. 1334, 25 KE. 1331, 7 KS. 1916, s. 2.
82. İmzasız, Arifin Hilesi, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 2.
83. İmzasız, Rüyada Taaşşuk, 6794, 7 RE. 1334, 31 KE. 1331, 13 KS. 1916, s. 2.
84. İmzasız, Tayyar-zâde yahut Binbirdirek Vakası, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s. 2.
85. İmzasız, Öksüz Kızlar, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1917, s. 2.

86. İmzasız, Siyah Kulûb ve Rûya Deresi Dır Dır, 6799, 12 RE. 1334, 5 KS.1331, 18 KS. 1917, s. 2.
87. İmzasız, Amazon Maske, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS.1331, 19 KS. 1917, s. 2.
88. İmzasız, Mazinin Sıyâneti, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS.1331, 19 KS. 1917, s. 2.
89. İmzasız, Nelli Zigolet yahut Siyah Meyhane Rakkasesi, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS.1331, 23 KS. 1916, s. 2.
90. İmzasız, Fedakâr Kız, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS.1331, 25 KS. 1916, s. 2.
91. İmzasız, Cehennemî At Yarışı, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS.1331, 25 KS. 1916, s. 2.
92. İmzasız, Jack Hilton'un Esrarı, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS.1331, 26 KS. 1916, s. 2.
93. İmzasız, Çifte Köy Düğünü, 6808, 21 RE. 1334, 14 KS.1331, 27 KS. 1916, s. 2.
94. İmzasız, Çekiç Darbesi, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS.1331, 31 KS. 1916, s. 2.
95. İmzasız, Bir Validenin Fedakârlığı, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS.1331, 4 Şt. 1916, s. 2.
96. İmzasız, Çanakkale Yenilmez, 6817, 30 RE. 1334, 23 KS.1331, 5 Şt. 1916, s. 2.
97. İmzasız, Kantoma, 6819, 31 Rebiü'l-âhire 1334, 25 KS.1331, 7 Şt. 1917, s. 2.
98. İmzasız, Aydınli Sarı Efe, 6822, 2 Rebiü'l-âhire 1334, 28 KS.1331, 10 Şt. 1916, s. 2.
99. İmzasız, Canavar İnde Bir Kadının Hayatı, 6832, 16 Rebiü'l-âhire 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s. 2.
100. İmzasız, Milyonlar Yarışı, 6836, 20 Rebiü'l-âhire 1334, 11 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s. 2.
101. İmzasız, Kına Gecesi, 6837, 21 Rebiü'l-âhire 1334, 12 Şt. 1331, 24 Şt. 1916, s. 2.
102. İmzasız, Gelin İki Görgü Bir, 6838, 22 Rebiü'l-âhire 1334, 13 Şt. 1331, 25 Şt. 1916, s. 2.
103. İmzasız, Kadınlar Cemiyeti, 6840, 24 Rebiü'l-âhire 1334, 15 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s. 2.
104. İmzasız, Ahbap Çavuşlar, 6840, 24 Rebiü'l-âhire 1334, 15 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s. 2.
105. İmzasız, Türkmenler, 6841, 25 Rebiü'l-âhire 1334, 16 Şt. 1331, 27 Şt. 1916, s. 2.
106. İmzasız, Penbe Kız, 6843, 27 Rebiü'l-âhire 1334, 18 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s. 2.
107. İmzasız, Çengi, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 6 Mt. 1916, s. 2.
108. İmzasız, Tahir ile Zühre, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 2.
109. İmzasız, Köroğlu, 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 2.
110. İmzasız, Rocambol, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 2.
111. İmzasız, Çiftçiler yahut Tombulun Dört Maşukası, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 2.
112. İmzasız, Othello, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 2.
113. İmzasız, Vatan İçin, 6851, 5 CE. 1334, 26 Şt. 1331, 10 Mt. 1916, s. 2.

114. İmzasız, Ağamız Eğleniyor, 6852, 6 CE. 1334, 27 Şt. 1331, 11 Mt. 1916, s. 2.
115. İmzasız, Ağamız Sünnet Düğünü Yapıyor, 6857, 11 CE. 1334, 3 Mt. 1331, 16 Mt. 1916, s. 2.
116. İmzasız, Beatris, 6858, 12 CE. 1334, 4 Mt. 1331, 17 Mt. 1916, s. 2.
117. İmzasız, 841, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1331, 20 Mt. 1916, s. 2.
118. İmzasız, Hayat Budur, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1331, 22 Mt. 1916, s. 2.
119. İmzasız, Sarrafın Kızı, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1331, 23 Mt. 1916, s. 2.
120. İmzasız, Kayıkçının Hayatı, 6868, 22 CE. 1334, 31 Mt. 1331, 27 Mt. 1916, s. 2.
121. İmzasız, Karagöz'ün Mirasyediliği, 6868, 22 CE. 1334, 31 Mt. 1331, 27 Mt. 1916, s. 2.
122. İmzasız, Bir Kraliçenin Sevdası, 6868, 22 CE. 1334, 31 Mt. 1331, 27 Mt. 1916, s. 2.
123. İmzasız, Kadın Hangisine, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1916, s. 2.
124. İmzasız, Kan Lekesi, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1331, 31 Mt. 1916, s. 2.
125. İmzasız, Balmumcu, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1916, s. 2.
126. İmzasız, Tosun Ağa, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1916, s. 2.
127. İmzasız, Rüyalar Dünyasında, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1916, s. 2.
128. İmzasız, Çıplak Kadın, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1916, s. 2.
129. İmzasız, Ahmak Pederin Kurnaz Karısı, 6876, 30 CE. 1334, 22 Mt. 1331, 4 Ns. 1916, s. 2.
130. İmzasız, Kör Kızcağız yahut Öz Evlad Aslına Çeker, 6876, 30 CE. 1334, 22 Mt. 1331, 4 Ns. 1916, s. 2.
131. İmzasız, Nâmus Uğrunda Fedâ, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1331, 7 Ns. 1916, s. 2.
132. İmzasız, Bir Hemşire Gibi, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1331, 7 Ns. 1916, s. 2.
133. İmzasız, Türkmen Kızı, 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1331, 8 Ns. 1916, s. 2.
134. İmzasız, Yeşil Kurdela, 6882, 7 CA. 1334, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1916, s. 2.
135. İmzasız, Sefiller, 6883, 8 CA. 1334, 29 Mt. 1331, 11 Ns. 1916, s. 2.
136. İmzasız, Öldüren Kadın, 6884, 9 CA. 1334, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1916, s. 2.
137. İmzasız, Mağluplar, 6884, 9 CA. 1334, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1916, s. 2.
138. İmzasız, Vahşi Kızı, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mt. 1331, 13 Ns. 1916, s. 2.
139. İmzasız, Âşıklar, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mt. 1331, 13 Ns. 1916, s. 2.
140. İmzasız, 300 Metrelik Komik, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mt. 1331, 13 Ns. 1916, s. 2.
141. İmzasız, Denâatkâr Karı, 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1916, s. 2.
142. İmzasız, Serseri, 6886, 11 CA. 1334, 2 Ns. 1331, 14 Ns. 1916, s. 2.
143. İmzasız, Kadın Pençesi, 6892, 17 CA. 1334, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1916, s. 2.
144. İmzasız, Divânenin Oğlu, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1916, s. 2.

145. İmzasız, Sadakat Barometresi, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1916, s. 2.
146. İmzasız, Masiset, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1916, s. 2.
147. İmzasız, Başkalarının Saadeti İçin, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1331, 22 Ns. 1916, s. 2.
148. İmzasız, Hamiyette Sebât, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1331, 22 Ns. 1916, s. 2.
149. İmzasız, Lezâiz-i Aşk, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1331, 22 Ns. 1916, s. 2.
150. İmzasız, Satornen Tarandol, 6899, 24 CA. 1334, 14 Ns. 1331, 22 Ns. 1916, s. 2.
151. İmzasız, Meş'um Kadın yahut Mirasın Hırsız, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1916, s. 2.
152. İmzasız, Sinema Kraliçesi, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1916, s. 2.
153. İmzasız, Mahpus Can, 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1916, s. 2.
154. İmzasız, Tayyazâde, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1331, 5-8 Ms. 1917, s. 2.
155. İmzasız, Henry Borten, 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1331, 5-8 Ms. 1917, s. 2.
156. İmzasız, İntikam, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1916, s. 2.
157. İmzasız, Dügünde Mahkûmiyet, 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1331, 16 Ms. 1916, s. 2.
158. İmzasız, Dilenci Karı, 6920, 15 R. 1334, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1916, s. 2.
159. İmzasız, Çiftçi Kızı, 6922, 17 R. 1334, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1916, s. 2.
160. İmzasız, Şâirin Kızı, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1916, s. 2.
161. İmzasız, Maskeli Amazon, 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1916, s. 2.
162. İmzasız, Bir Gaib Kadının Serencamı, 6933, 28 R. 1334, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1916, s. 2.
163. İmzasız, Locres, 6935, 30 R. 1334, 20 Ms. 2 Hz. 1916, s. 2.
164. İmzasız, Hisse-i Şayia, 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1331, 7 Hz. 1916, s. 2.
165. İmzasız, Vicdan Azabı, 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1916, s. 2.
166. İmzasız, Kadın Kimindir?, 6943, 9 Şb. 1334, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1916, s. 2.
167. İmzasız, İki Ahpap Çavuşlar, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1331, 14 Hz. 1916, s. 2.
168. İmzasız, Feci Bir Serencam, 6947, 13 Şb. 1334, 1 Hz. 1331, 14 Hz. 1916, s. 2.
169. İmzasız, Bumeran, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1916, s. 2.
170. İmzasız, Ulunun Karısı, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1916, s. 2.
171. İmzasız, Gizli Odalar, 6949, 15 Şb. 1334, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1916, s. 2.
172. İmzasız, Kafkas'ta Hilâl, 6955, 21 Şb. 1334, 9 Hz. 1331, 22 Hz. 1916, s. 2.
173. İmzasız, Şeytanlar, 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1331, 27 Hz. 1916, s. 2.
174. İmzasız, Evladını Kurtarmak İçin, 6961, 27 Şb. 1334, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1916, s. 2.
175. İmzasız, Öksüz Kız, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1331, 29 Hz. 1916, s. 2.
176. İmzasız, Hilekâr Uşak, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1331, 29 Hz. 1916, s. 2.

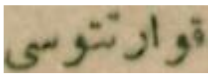
177. İmzasız, Yeşil Kurdela, 6962, 28 Şb. 1334, 16 Hz. 1331, 29 Hz. 1916, s. 2.
178. İmzasız, Dostum Levi, 6970, 2 Rm. 1334, 24 Hz. 1331, 7 Tm. 1916, s. 2.
179. İmzasız, Türk Kanı, 6971, 3 Rm. 1334, 25 Hz. 1331, 8 Tm. 1916, s. 2.
180. İmzasız, Ölüm Pandomiması, 6972, 4 Rm. 1334, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1916, s. 2.
181. İmzasız, Tarık Bin Ziyâd yahur Endülüs Fethi, 6972, 4 Rm. 1334, 26 Hz. 1331, 9 Tm. 1916, s. 2.
182. İmzasız, Fakr-ı Cemal Servet yahut Kanbur, 6973, 5 Rm. 1334, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1916, s. 2.
183. İmzasız, Faziletten Sefahate, 6973, 5 Rm. 1334, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1916, s. 2.
184. İmzasız, Silah Omza Arş, 6975, 7 Rm. 1334, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1916, s. 2.
185. İmzasız, Dalila, 6975, 7 Rm. 1334, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1916, s. 2.
186. İmzasız, Aşk Çiçeği, Ölüm Çiçeği, 6975, 7 Rm. 1334, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1916, s. 2.
187. İmzasız, Leblebici Hor Hor Ağa, 6975, 7 Rm. 1334, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1916, s. 2.
188. İmzasız, Tecdîd-i Nigâh, 6975, 7 Rm. 1334, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1916, s. 2.
189. İmzasız, Hikmet-i Hüdâ, 6976, 8 Rm. 1334, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1916, s. 2.
190. İmzasız, İhtiyâr Âşıklar İntikâmı, 6976, 8 Rm. 1334, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1916, s. 2.
191. İmzasız, Hocanın Telâşı, 6977, 9 Rm. 1334, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1916, s. 2.
192. İmzasız, Yıldız Barışıklığı, 6978, 10 Rm. 1334, 2 Tm. 1331, 15 Tm. 1916, s. 2.
193. İmzasız, Margirit, 6979, 12 Rm. 1334, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1917, s. 2.
194. İmzasız, Fedakârlığın Son Derecesi, 6979, 12 Rm. 1334, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1917, s. 2.
195. İmzasız, Figaro'nun İzdivacı, 6979, 12 Rm. 1334, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1917, s. 2.
196. İmzasız, Talihsiz Kızcağız, 6982, 18 Rm. 1334, 6 Tm. 1331, 19 Tm. 1916, s. 2.
197. İmzasız, Ocak, 6983, 19 Rm. 1334, 7 Tm. 1331, 20 Tm. 1916, s. 2.
198. İmzasız, Dördüncü Süvari Kız, 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1916, s. 2.
199. İmzasız, Fenâlık Çiçeği, 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 2.
200. İmzasız, Aşçıbaşı Tosun Ağa, 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 2.
201. İmzasız, Cilve-i Kader, 6990, 26 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 2.
202. İmzasız, İtimad, 6992, 28 Rm. 1334, 16 Tm. 1332, 29 Tm. 1916, s. 2.
203. İmzasız, Gizli Odalar, 6993, 29 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 2.
204. İmzasız, Balta, 7013, 22 Şv. 1334, 8 Ağ. 1332, 21 Ağ. 1916, s. 2.
205. İmzasız, Köse Kâhya, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 2.
206. İmzasız, Büyük Validenin Ninnisi, 7031, 10 ZK. 1334, 26 Ağ. 1332, 8 Ey. 1916, s. 2.
207. İmzasız, Sahilde Bir Facia, 7034, 14 ZK. 1334, 30 Ağ. 1332, 12 Ey. 1916, s. 2.

208. İmzasız, Asil Yalan, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 2.
209. İmzasız, Çoban Kızı, 7043, 22 ZK. 1334, 7 Ey. 1332, 20 Ey. 1916, s. 2.
210. İmzasız, Hüzün ve Neşe, 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 2.
211. İmzasız, Lale Devri, 7049, 28 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 2.
212. İmzasız, Zalamor, 7049, 28 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 2.
213. İmzasız, Şehid Nişanlısı, 7049, 28 ZK. 1334, 14 Ey. 1332, 26 Ey. 1916, s. 2.
214. İmzasız, Altın ve Kalbimiz, 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 2.
215. İmzasız, Hayat İşte Böyledir, 7064, 10 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 2.
216. İmzasız, Esrâr-engiz Köşk, 7064, 10 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 2.
217. İmzasız, Prenses Elena, 7069, 20 ZH. 1334, 5 TE. 1332, 18 TE. 1916, s. 2.
218. İmzasız, Üserafçılar, 7078, 29 ZH. 1334, 14 TE. 1332, 27 TE. 1916, s. 2.
219. İmzasız, Asalet ve Aşk Neticesi, 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 2.
220. İmzasız, Altın Anahtar, 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 2.
221. İmzasız, Haksız Kazanç, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 2.
222. İmzasız, Finten, 7107, 28 Mh. 1335, 12 TS. 1332, 25 TS. 1916, s. 2.
223. İmzasız, Haşmetlû Kralı Muhafaza İçin, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 TS. 1916, s. 2.
224. İmzasız, Pederlerin Haksızlığı, 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 TS. 1916, s. 2.
225. İmzasız, Tünel, 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 2.
226. İmzasız, Değirmenci Ali Baba, 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 2.
227. İmzasız, Köse Kâhya, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1333, 6 KS. 1917, s. 2.
228. İmzasız, Çapkın Kız, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1333, 6 KS. 1917, s. 2.
229. İmzasız, Paris Fıkrası veyahut Fedakâr Dilenci, 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1333, 6 KS. 1917, s. 2.
230. İmzasız, Çanakkale Müdafaası, Paris Faciaları, Güzel Prens, Macera-yı Aşk, İntikam, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1333, 7 KS. 1917, s. 2.
231. İmzasız, Borazan Tevfik Bey Müsâmeresi, 7151, 13 RE. 1335, 25 KE. 1333, 7 KS. 1917, s. 2.
232. İmzasız, Rûyâda Aşk yahut Bir Hilekâr Kadının Hayatı, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1333, 12 KS. 1917, s. 2.
233. İmzasız, Aşçıbası Tosun, Leblebici Hor Hor Ağa, 7161, 24 RE. 1335, 5 KS. 1333, 17 KS. 1917, s. 2.
234. Soysallıoğlu, Bir Çiçek, İki Böcek, 7163, 26 RE. 1335, 7 KS. 1333, 19 KS. 1917, s. 2.
235. İmzasız, Kâğıthâne Sefâsı, 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1333, 22 KS. 1917, s. 2.

236. İmzasız, Rakkase, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1333, 23 KS. 1917, s. 2.
237. İmzasız, Silah Omza Arş, 7166, 29 RE. 1335, 10 KS. 1333, 23 KS. 1917, s. 2.
238. İmzasız, Ah Şu Karım, 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1333, 27 KS. 1917, s. 2.
239. İmzasız, Kızıl Sihirbaz, 7175, 8 RA. 1335, 19 KS. 1333, 1 Şt. 1917, s. 2.
240. İmzasız, Vaadinde Sebat yahut Siyah Peçe, 7175, 8 RA. 1335, 19 KS. 1333, 1 Şt. 1917, s. 2.
241. İmzasız, Sancak Altında, 7181, 14 RA. 1335, 25 KS. 1333, 7 Şt. 1917, s. 2.
242. İmzasız, Silah Arkadaşlığı, 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1333, 15 Şt. 1917, s. 2.
243. İmzasız, Himmet Ağa'nın İzdivacı, 7191, 24 RA. 1335, 4 Şt. 1333, 17 Şt. 1917, s. 2.
244. İmzasız, İbn-i Musa Yahut Zatü'l-Cemal, 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1333, 18 Şt. 1917, s. 2.
245. İmzasız, Sherlock Holmes, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1333, 23 Şt. 1917, s. 2.
246. İmzasız, Değirmenci Ali Baba, 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1333, 24 Şt. 1917, s. 2.
247. İmzasız, Finten, 7206, 10 CE. 1335, 4 Mt. 1333, 4 Mt. 1917, s. 2.
248. İmzasız, Ester, 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 2.
249. İmzasız, Sâir-i Fi'l-menâm, 7214, 18 CE. 1335, 12 Mt. 1333-1917, s. 2.
250. İmzasız, Kazazedeler, 7228, 2 CA. 1335, 26 Mt. 1333-1917, s. 2.
251. İmzasız, Kaleret Hem Kadın Hem Erkek, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 2.
252. İmzasız, Canlı Şehid, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s. 2.
253. İmzasız, Asker Ocağı, 7246, 20 CA. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 2.
254. İmzasız, Evladlarımız yahut Valide Terbiyesi, 7247, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 2.
255. İmzasız, Bir Adamda İki Şahsiyet yahut Sâir-i Fi'l-menâm, 7250, 24 CA. 1335, 17 Ns. 1333-1917, s. 2.
256. İmzasız, Türk Esir, Hilekâr Uşak, Dişi Arslan, 7260, 5 R. 1335, 27 Ns. 1333-1917, s. 2.
257. İmzasız, Serseri Yahudi, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 2.
258. İmzasız, Rûya İçinde Rûya, Madam O Kamelya, 7276, 21 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 2.
259. İmzasız, Şıpsıevdi, 7276, 21 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 2.
260. İmzasız, Neron, 7276, 21 R. 1335, 13 Ms. 1333-1917, s. 2.
261. İmzasız, Vahşi Kız, 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 2.
262. İmzasız, Garip Bir Tesadüf, 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 2.
263. İmzasız, Therese Raquin, 7280, 25 R. 1335, 17 Ms. 1333-1917, s. 2.
264. İmzasız, Câmi-i Murad, 7280, 25 R. 1335, 17 Ms. 1333-1917, s. 2.

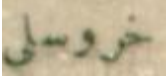
265. İmzasız, Muamma-yı Kalp, 7285, 30 R. 1335, 22 Ms. 1333-1917, s. 2.
266. İmzasız, Çift Para, 7285, 30 R. 1335, 22 Ms. 1333-1917, s. 2.
267. İmzasız, Seni Seviyorum, 7285, 30 R. 1335, 22 Ms. 1333-1917, s. 2.
268. İmzasız, Kaplıcalar, 7285, 30 R. 1335, 22 Ms. 1333-1917, s. 2.
269. İmzasız, Âşıklar, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 2.
270. İmzasız, Kana Kana Kalodine, 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 2.
271. İmzasız, Kanlı Nigar, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 2.
272. İmzasız, 115 Numaralı Hâne, 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 2.
273. İmzasız, Yemin yahut Evvelki Vâlîde, 7292, 7 Şb. 1335, 29 Ms. 1333-1917, s. 2.
274. İmzasız, Kına Gecesi, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333-1917, s. 2.
275. İmzasız, Gece Yolcuları yahut Canavar İnde Bir Kadının Hayatı, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 2.
276. İmzasız, Kin, Adavet ve Aşk, Büyük Frederick, Şehid Kristof Colomb, Falcı Karı, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 2.
277. İmzasız, Yabanî Kız, 7296, 11 Şb. 1335, 2 Hz. 1333-1917, s. 2.
278. İmzasız, Namus Lekesi, 7296, 11 Şb. 1335, 2 Hz. 1333-1917, s. 2.
279. İmzasız, Kâğıthâne Sefâsı, 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 2.
280. İmzasız, Haydutlar yahut Ya Zafer Ya Ölüm! 7297, 12 Şb. 1335, 3 Hz. 1333-1917, s. 2.
281. İmzasız, Cilvegâh-ı Aşk yahut Matmazel Ana Hakiki Hâile, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333-1917, s. 2.
282. İmzasız, Himmet Ağa'nın İzdivacı yahut 9 Numaralı Güvegi, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333-1917, s. 2.
283. İmzasız, Bizans'ın Fethi ve Fatih Sultan Mehmet, 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 2.
284. İmzasız, Tecennün yahut Mazlûme Kız, 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 2.
285. İmzasız, Feci Dram, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 2.
286. İmzasız, Öksüz Kız, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 2.
287. İmzasız, Zâlim Hükümdâr, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 2.
288. İmzasız, Çıplak Kadın, 7301, 16 Şb. 1335, 7 Hz. 1333-1917, s. 2.
289. İmzasız, Kaplan Avcısı, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hz. 1333-1917, s. 2.
290. İmzasız, Mari Rodens, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 2.
291. İmzasız, Pençe-i Aşk yahut Talihsiz Kızcağız, 7303, 18 Şb. 1335, 9 Hz. 1333-1917, s. 2.

292. İmzasız, Sancak Altında, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 2.
293. İmzasız, Hintli Müslüman Askeri, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 2.
294. İmzasız, Orakçılar, 7305, 20 Şb. 1335, 11 Hz. 1333-1917, s. 2.
295. İmzasız, Körebe, 7306, 21 Şb. 1335, 12 Hz. 1333-1917, s. 2.
296. İmzasız, Yıldırım Darbesi, 7307, 22 Şb. 1335, 13 Hz. 1333-1917, s. 2.
297. İmzasız, Afrikana yahut Siyah Peçeli Kadın, 7308, 23 Şb. 1335, 24 Hz. 1333-1917 s. 2.
298. İmzasız, Teferrüc Âlemi, 7308, 23 Şb. 1335, 24 Hz. 1333-1917 s. 2.
299. İmzasız, Lezâiz-i Aşk, 7308, 23 Şb. 1335, 24 Hz. 1333-1917 s. 2.
300. İmzasız, Hocanın Telâşı, 7310, 25 Şb. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 2.
301. İmzasız, Rehin Kalp, Rûz-ı Nigâh, Tecdîd-i Nigâh, 7310, 25 Şb. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 2.
302. İmzasız, İbn-i Musa yahut Zatü'l-cemal, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 2.
303. İmzasız, Tombul Komik'in 4 Maşukası yahut Rüya İçinde Rüya, 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 2.
304. İmzasız, Değirmenci Kızı, 7316, 2 Rm. 1335, 22 Hz. 1333-1917, s. 2.
305. İmzasız, Cehennem Azabı, 7316, 2 Rm. 1335, 22 Hz. 1333-1917, s. 2.
306. İmzasız, Peder Hakkı, 7316, 2 Rm. 1335, 22 Hz. 1333-1917, s. 2.
307. İmzasız, Jack Valery, 7316, 2 Rm. 1335, 22 Hz. 1333-1917, s. 2.
308. İmzasız, Madam Siyah, 7316, 2 Rm. 1335, 22 Hz. 1333-1917, s. 2.
309. İmzasız, Kantocu Kız, 7316, 2 Rm. 1335, 22 Hz. 1333-1917, s. 2.
310. İmzasız, Kan Kan Kalodina, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 2.
311. İmzasız, Çürük Temel, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 2.
312. İmzasız, Çiftçi Düğünü, 7317, 3 Rm. 1335, 23 Hz. 1333-1917, s. 2.
313. İmzasız, Uçurum, 7320, 6 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 2.
314. İmzasız, Seyahat Dilenci yahut Nankör Cinâi, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 2.
315. İmzasız, Asker Ocağı, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s. 2.
316. İmzasız, Osman Gazi, 7322, 8 Rm. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 2.
317. İmzasız, Meşhûr Köroğlu, 7322, 8 Rm. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 2.
318. İmzasız, Helvacı , 7322, 8 Rm. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 2.
319. İmzasız, Hâil, 7322, 8 Rm. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 2.
320. İmzasız, Menikilli, 7323, 9 Rm. 1335, 29 Hz. 1333-1917, s. 2.

321. İmzasız, Müessis-i Bünyân-ı Saltanat-ı Sultan Osman Gazi, 7325, 11 Rm. 1335, 1 Tm. 1333-1917, s. 2.
322. İmzasız, Zeynep, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 2.
323. İmzasız, Turşucu , 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 2.
324. İmzasız, Memiş Çelebi, 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 2.
325. İmzasız, Hisse-i Şayia, 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 2.
326. İmzasız, Etmekçi Karı, 7328, 14 Rm. 1335, 4 Tm. 1333-1917, s. 2.
327. İmzasız, Korkunç Ruhlar, 7328, 14 Rm. 1335, 4 Tm. 1333-1917, s. 2.
328. İmzasız, Kaldırımcı, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 2.
329. İmzasız, Karnaval Köküzleri, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 2.
330. İmzasız, Kundak Takımları, 7329, 15 Rm. 1335, 5 Tm. 1333-1917, s. 2.
331. İmzasız, Mehter Hakanı, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 2.
332. İmzasız, Feth-i Celîl-i Kostantiniyye, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 2.
333. İmzasız, Meserretli Köy Düğünü, 7331, 17 Rm. 1335, 7 Tm. 1333-1917, s. 2.
334. İmzasız, Rensoni yahut Bedbaht Zevce, 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 2.
335. İmzasız, Şeytan, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 2.
336. İmzasız, Peder Hakkı, 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 2.
337. İmzasız, Mazlum Ruhlar, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 2.
338. İmzasız, Sarrafın Kızı Yahut Cinayet Çekici, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 2.
339. İmzasız, Altın Saçlı Kadın, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 2.
340. İmzasız, Dominonun Dolabı, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 2.
341. İmzasız, Geceleyin Bir Hayal, 7339, 25 Rm. 1335, 15 Tm. 1333-1917, s. 2.
342. İmzasız, Amerika Korsanları, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 2.
343. İmzasız, Deniz Hırsızları, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 2.
344. İmzasız, Sinema İncisi, 7341, 27 Rm. 1335, 17 Tm. 1333-1917, s. 2.
345. İmzasız, Ağamız Eğleniyor-Sünnet Düğünü Yapıyor, 7342, 18 Rm. 1335, 18 Tm. 1333-1917, s. 2.
346. İmzasız, Gelin Odası, 7352, 11 Şv. 1335, 31 Tm. 1333-1917, s. 2.
347. İmzasız, Millî Mudhike, 7358, 17 Şv. 6 Ağ. 1333-1917, s. 2.
348. İmzasız, Move'nin Sergüzeştleri, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 2.
349. İmzasız, Dördüncü Madde, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 2.
350. İmzasız, Tombul, 7361, 20 Şv. 1335, 9 Ağ. 1333-1917, s. 2.

351. İmzasız, Seveda Faciaları, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1017, s. 2.
352. İmzasız, Demirhâne Müdürü, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1017, s. 2.
353. İmzasız, Kına Gecesi yahut Çifte Avcılar, 7366, 25 Şv. 1335, 14 Ağ. 1333-1017, s. 2.
354. İmzasız, Arsen Lüpen, 7373, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 2.
355. İmzasız, İstilâ yahut Mari Rodens, 7378, 7 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 2.
356. İmzasız, Kızılıköprü Cinayeti, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 2.
357. İmzasız, Mazlum Pederin Cani Evladı, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 2.
358. İmzasız, Gizli Odalar, 7384, 13 ZK. 1335, 1 Ey. 1333-1917, s. 2.
359. İmzasız, Düğünde Mahkûmiyet, 7395, 23 ZK. 1335, 12 Ey. 1333-1917, s. 2.
360. İmzasız, Tövbekâr Kadın, 7396, 24 ZK. 1335, 13 Ey. 1333-1917, s. 2.
361. İmzasız, Zeybekler, 7396, 24 ZK. 1335, 13 Ey. 1333-1917, s. 2.
362. İmzasız, İstanbul Efendisi, 7398, 26 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 2.
363. İmzasız, Cleopatra, 7398, 26 ZK. 1335, 15 Ey. 1333-1917, s. 2.
364. İmzasız, Altın Anahtar, 7401, 1 ZH. 1335, 18 Ey. 1333-1917, s. 2.
365. İmzasız, Fedakâr Gemici, 7402, 2 ZH. 1335, 19 Ey. 1333-1917, s. 2.
366. İmzasız, Rehin Kalp, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 2.
367. İmzasız, Rüyada Taaşşuk, 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 2.
368. İmzasız, Gelin İki Görgü Bir, 7406, 6 ZH. 1335, 23 Ey. 1333-1917, s. 2.
369. İmzasız, Değirmenci Ali Baba, 7408, 8 ZH. 1335, 25 Ey. 1333-1917, s. 2.
370. İmzasız, Fedakâr Gemici, 7416, 18 ZH. 1335, 5 TE. 1333-1917, s. 2.
371. İmzasız, Güzel Ameliya, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 2.
372. İmzasız, Aydınlı Sarı Efe, 7421, 23 ZH. 1335, 10 TE. 1333-1917, s. 2.
373. İmzasız, Çöpçatan, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 2.
374. İmzasız, Dursun Ağa, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 2.
375. İmzasız, Cleret, 7424, 26 ZH. 1335, 13 TE. 1333-1917, s. 2.
376. İmzasız, Dalila, 7425, 27 ZH. 1335, 14 TE. 1333-1917, s. 2.
377. İmzasız, İstiklâl-i Osmanî, 7426, 28 ZH. 1335, 15 TE. 1333-1917, s. 2.
378. İmzasız, Sultan Osman Gazi, 7426, 28 ZH. 1335, 15 TE. 1333-1917, s. 2.
379. İmzasız, Babamın Kılıncı, 7430, 1 Mh. 1335, 19 TE. 1333-1917, s. 2.
380. İmzasız, Arifin Hilesi, 7430, 1 Mh. 1335, 19 TE. 1333-1917, s. 2.
381. İmzasız, Paris Fıkrası, 7431, 2 Mh. 1335, 20 TE. 1333-1917, s. 2.
382. İmzasız, Zavallı Çocuk, 7434, 5 Mh. 1335, 23 TE. 1333-1917, s. 2.
383. İmzasız, Cingöz Komiğin Şeytan Karısı, 7434, 5 Mh. 1335, 23 TE. 1333-1917, s. 2.

384. İmzasız, Düğün, 7436, 7 Mh. 1335, 25 TE. 1333-1917, s. 2.
385. İmzasız, Un Anbarında Geçen Saatler, 7436, 7 Mh. 1335, 25 TE. 1333-1917, s. 2.
386. İmzasız, Sarrafın Kızı yahut Bî-çare Hokkabaz, 7436, 7 Mh. 1335, 25 TE. 1333-1917, s. 2.
387. İmzasız, Çapkın Kız, 7436, 7 Mh. 1335, 25 TE. 1333-1917, s. 2.
388. İmzasız, Öz Evlad Asıla Çeker, 7437, 8 Mh. 1335, 26 TE. 1333-1917, s. 2.
389. İmzasız, Eğlence Treni, 7437, 8 Mh. 1335, 26 TE. 1333-1917, s. 2.
390. İmzasız, Değirmenci Kızları yahut Kızıl Lui Filip, 7438, 9 Mh. 1335, 27 TE. 1333-1917, s. 2.
391. İmzasız, Kırmızı Cüzdan, 7438, 9 Mh. 1335, 27 TE. 1333-1917, s. 2.
392. İmzasız, Muhsin Çelebi, 7438, 9 Mh. 1335, 27 TE. 1333-1917, s. 2.
393. İmzasız, Çingenerler, 7439, 10 Mh. 1335, 28 TE. 1333-1917, s. 2.
394. İmzasız, Prenses Kadın, 7439, 10 Mh. 1335, 28 TE. 1333-1917, s. 2.
395. İmzasız, Pençe, 7443, 14 Mh. 1335, 1 TS. 1333-1917, s. 2.
396. İmzasız, Bir Anda Üç Meserret, 7448, 19 Mh. 1335, 6 TS. 1333-1917, s. 2.
397. İmzasız, Baltacı Mehmed Paşa, 7450, 21 Mh. 1335, 8 TS. 1333-1917, s. 2.
398. İmzasız, Büyük Yalan, 7452, 23 Mh. 1335, 10 TS. 1333-1917, s. 2.
399. İmzasız, Monolog, 7453, 24 Mh. 1335, 11 TS. 1333-1917, s. 2.
400. İmzasız, Masum Jack, 7459, 30 Mh. 1335, 17 TS. 1333-1917, s. 2.
401. İmzasız, Tebşîr-i İstikbâl, 7459, 7459, 30 Mh. 1335, 17 TS. 1333-1917, s. 2.
402. İmzasız, Silah Arkadaşlığı, 7463, 4 S. 1335, 21 Terşîn-i sâni 1333-1917, s. 2.
403. İmzasız, Falcı, 7466, 7 S. 1335, 24 TS. 1333-1917, s. 2.
404. İmzasız, Uyurken, 7470, 11 S. 1335, 28 TS. 1333-1917, s. 2.
405. İmzasız, Âşıklar, 7470, 11 S. 1335, 28 TS. 1333-1917, s. 2.
406. İmzasız, Turgut Reis, 7483, 24 S. 1335, 11 KE. 1333-1917, s. 2.
407. İmzasız, Köşe Suzân, 7488, 29 S. 1335, 16 KE. 1333-1917, s. 2.
408. İmzasız, Siyah Peçeli Kadın, 7489, 30 S. 1335, 17 KE. 1333-1917, s. 2.
409. İmzasız, Nedâmet, 7489, 30 S. 1335, 17 KE. 1333-1917, s. 2.
410. İmzasız, Felâket, 7495, 7 RE. 1335, 23 KE. 1333-1917, s. 2.
411. İmzasız, Çiftlikte Bir Gece, 7495, 7 RE. 1335, 23 KE. 1333-1917, s. 2.
412. İmzasız, Hediye Gelinlik Duvak, 7495, 7 RE. 1335, 23 KE. 1333-1917, s. 2.

2.6.2. Kitap ve Mecmûa İlanları

1. Polis Mecmûası, 6431, 28 S. 1333, 2 KS.1331, 15 KS. 1915, s. 2. (36. Forması çıkmıştır.)
2. Gayetü'l-arab Fi-ta'lim-i Lisânü'l-arap, 6431, 28 S. 1333, 2 KS.1331, 15 KS. 1915, s. 2.
(Sefa Bey tarafından te'lif.)
3. Haver, 6431, 28 S. 1333, 2 KS.1331, 15 KS. 1915, s. 2. (18. Forması çıkmıştır.)
4. İslâm Mecmuası, 6418, 19 KE. 5133, 1 KS. 1915, s.2. (18. Sayısı neşr edilmiştir.)
5. Dilber Kontes, 6458, 26 RE. 1333, 29 KS. 1330, 11 Şt. 1915, s. 2.
6. Şermin, 6458, 26 RE. 1333, 29 KS. 1330, 11 Şt. 1915, s. 2.
7. İçtihad Mecmuası, 6458, 26 RE. 1333, 29 KS. 1330, 11 Şt. 1915, s. 2. (21. Sayısı.)
8. Sebilü'r-reşâd Ceride-i İslâmiyesi, 6458, 26 RE. 1333, 29 KS. 1330, 11 Şt. 1915, s. 2.
9. İslâm Mecmuası, 6458, 26 RE. 1333, 29 KS. 1330, 11 Şt. 1915, s. 2. (21. Sayısı.)
10. Türk Yurdu, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 2. (77. Sayısı neşr edilmiştir.)
11. Türk Ocağı, 6465, 3 RE. 1333, 5 Şt. 1330, 18 Şt. 1915, s. 2.
12. Donanma Mecmuası, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.4.
13. Turan, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s.3.
14. Donanma Mecmuası, 6740, 12 Mh. 1334, 7 Teşrin-i Sâni 1331, 20 Teşrin-i Sâni 1915, s.
2. (11. Numarası.)
15. İslâm Mecmuası, 6445, 13 RE. 1333, 16 KS. 1330, 29 KS. 1915 s. 2.
16. İçtihat, 6444, 12 RE. 1333, 15 KS. 1330, 28 KS. 1915 s. 2.
17. Harp Mecmuası, 6747, 19 Mh. 1334, 14 Teşrin-i Sâni 1331, 27 Teşrin-i Sâni 1915, s. 2.
(1. Sayısı neşr olunmuştur.)
18. Masum Kız, 6755, 27 Mh. 1334, 22 Teşrin-i Sâni 1331, 5 KE. 1915 s. 2. (Avanzâde Şb.
Bey tarafından tercüme edilmiştir.)
19. Sebilü'r-reşâd Cemiyet-i İslâmiyesi, 7427, 5 Rebîü'l-evvel1333, 8 KS.1331, 21 KS.
1915, s. 2.
20. Güzel Prens, 6446, 14 RE. 1333, 17 KS.1331, 30 KS. 1915, s. 2.
21. Almanya İmparatorluğu Adres Kitabı, 6548, 2 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s. 3.
22. Mektep Terbiyesi, 6541, 20 CA. 1333, 22 Ns. 1331, 5 Ms. 1915, s. 2. (İbrahim Aşkî
Bey.)
23. Tan Sesleri, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 2. (Mehmed Emin Bey.)
24. Almandan Türkçe'ye Yeni Cep Lûgatı, 6562, 12 R. 1333, 13 Ms. 1331, 26 Ms. 1915,
s. 2.
25. İzci Rehberi, 6567, 12 R. 1333, 18 Ms. 1331, 31 Ms. 1915, s. 2. (Muallim Sâmi Bey.)

26. İtilâf-ı Müselles Devletlerinin Naşeriyâtına Nazaran Harb-i Umûminin Menşe'leri, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s. 2. (Carl Hollferich.)
27. Felsefe Dersleri, 6589, 8 Şb. 1333, 9 Hz. 1331, 22 Hz. 1915, s. 2. (Rıza Tefvik.)
28. Sada-yı İntikâm, 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 2.
29. Tavâlî-i Milel, 6683, 15 ZK. 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s. 2.
30. Kır Menekşeleri, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 2.
31. Harbin Etrafında, 6787, 29 S. 1334, 24 KE. 1331, 6 KS. 1916, s. 2.
32. Polis Mecmûası, 6800, 13 Rebîü'l-evvel1334, 6 KS.1331, 19 KS. 1917, s. 2. (60. Numarası.)
33. Rubâiyyât-ı Ömer Hayyâm, 6815, 28 Rebîü'l-evvel1334, 21 KS.1331, 3 Şt. 1916, s. 2.
34. Türk Yurdu, 6850, 4 CE. 1334, 25 Şt. 1331, 9 Mt. 1916, s. 2.
35. Hukuk Mecmûası, 6853, 7 CE. 1334, 28 Şt. 1331, 12 Mt. 1916, s. 2. (3. ve 4. Sayıları.)
36. Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmûası, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1331, 22 Mt. 1916, s. 2. (Otuz üçüncü cüzü.)
37. Sebilü'r-reşad, 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1331, 13 Ms. 1916, s. 2.
38. İktisâdiyyat Mecmûası, 6917, 12 R. 1334, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1916, s. 2. (11. Nüshası.)
39. Darülfünûn Fakültesi Mecmûası, 6936, 2 Şb. 1334, 21 Ms. 1331, 3 Hz. 1916, s. 2. (İlk nüshası.)
40. Biçki Yurdu Risâlesi, 6953, 19 Şb. 1334, 2 Hz. 1331, 20 Hz. 1916, s. 2. (Beşinci forması.)
41. Hersekli Arif Hikmet Bey Divânı, 7156, 19 Rebîü'l-evvel1335, 31 KE. 1333, 13 KS. 1917, s. 2.
42. Almancanın Anahtarı, 7158, 21 Rebîü'l-evvel1335, 2 KE. 1333, 10 KS. 1917, s. 2.
43. İktisâdiyyat Mecmûası, 7161, 24 Rebîü'l-evvel1335, 5 KS. 1333, 17 KS. 1917, s. 2. (28. Sayısı.)
44. La Panza Türk, 7161, 24 Rebîü'l-evvel1335, 5 KS. 1333, 17 KS. 1917, s. 2. (3. Nüshası.)
45. Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası, 7163, 25 Rebîü'l-evvel1335, 6 KS. 1333, 18 KS. 1917, s. 2. (12. Nüshası.)
46. Türk Yurdu, 7163, 25 Rebîü'l-evvel1335, 6 KS. 1333, 18 KS. 1917, s. 2. (126. Sayı.)
47. Polis Mecmûası, 7163, 25 Rebîü'l-evvel1335, 6 KS. 1333, 18 KS. 1917, s. 2. (44. Sayı.)

48. Tarih-i Osmaniye Encümeni Mecmûası, 7163, 26 Rebîü'l-evvel 1335, 7 KS. 1333, 19 KS. 1917, s. 2.
49. Sanayi Risâlesi, 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1333, 29 KS. 1917, s. 2. (9. Sayısı.)
50. Türk Yurdu, 7175, 8 RA. 1335, 19KS. 1333, 1 Şt. 1917, s. 2. (127. Sayı.)
51. Muallimsiz Almanca, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1333, 5 Şt. 1917, s. 2.
52. Türkçemiz, 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1333, 18 Şt. 1917, s. 2. (Celâl Nûri.)
53. Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası, 7192, 25 RA. 1335, 5 Şt. 1333, 18 Şt. 1917, s. 2.
54. Çırak Risâlesi, 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1333, 24 Şt. 1917, s. 2. (Çırak Mektepleri Encümen-i Talimiyesinin kitabı.)
55. Kral Lear, 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 2. (Müellifi: Shakespeare, Mütercimi: Abdullah Cevdet.)
56. Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 2. (20. Nüshası.)
57. Alman Devleti, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s. 2. (Avan-zâde Süleyman Bey.)
58. Kadınlar Saltanatı, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s. 2.
59. Sıhhat Matbahı, 7246, 20 CA. 1335, 13 Ns. 1333-1917, s. 2. (Yemek kitabı neşri.)
60. Rum ve Bizans, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 2. (Celâl Nuri.)
61. Güzel Hemşire, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 2. (Beşinci forma.)
62. İktisadiyât Mecmûası, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 2. (54. Nüsha.)
63. Ticaret-i Umûmiye Mecmûası, 7280, 25 R. 1335, 17 Ms. 1333-1917, s. 2.
64. Yeni Türkiye, 7284, 29 R. 1335, 21 Ms. 1333-1917, s. 2. (Resimli gazete.)
65. Güzel Hemşire, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333-1917, s. 2. (11. Forma.)
66. İlim-i Remel, 7294, 9 Şb. 1335, 31 Ms. 1333-1917, s. 2. (Eş-Şeyh Ahmet Fazlullah Felekî.)
67. Kelime Usulüyle Alfabe, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-1917, s. 2. (Nüzhet Sâbit.)
68. İctimaiyat Mecmûası, 7295, 10 Şb. 1335, 1 Hz. 1333-1917, s. 2. (İkinci sayısı.)
69. Bilgi Yurdu Işığı, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 2. (Üçüncü nüshası.)
70. Ölmeyen, 7314, 29 Şb. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 2. (Celâl Nuri, Hikâye.)
71. Çiftçiler Derneği Mecmûası, 7343, 19 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 2. (Onuncu sayısı.)
72. Türk Yurdu Mecmûası, 7343, 19 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 2. (Bayram nüshası.)
73. Ticaret-i Umûmiye Mecmûası, 7343, 19 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 2. (Dokuzuncu sayısı.)

74. İstanbul Hayatı, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 2. (Ahmet Refik.)
75. Ahkâmü'l-Kur'ân, 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 2. (Hasas.)
76. Risâle-i Mevkute-i Bahriye, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Dokuzuncu sayısı.)
77. Harpte Osmanlı Zabiti, 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 2.
78. Muinü'l-hükkâm, 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Mustafa Nazımî.)
79. Korkak Kahraman, 7373, 2 ZK. 1335, 21 Ağ. 1333-1917, s. 2.
80. Harp Mecmuası, 7378, 7 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 2. (Yirminci sayısı.)
81. Donanma Mecmuası, 7378, 7 ZK. 1335, 29 Ağ. 1333-1917, s. 2.
82. Yeni Mecmûa, 7390, 19 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 2. (Dokuzuncu sayısı.)
83. Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası, 7390, 19 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 2.
84. Sipahi Mecmûası, 7401, 1 ZH. 1335, 18 Ey. 1333-1917, s. 2. (Birinci nüshası.)
85. Genç Dernekleri Mecmûası, 7401, 1 ZH. 1335, 18 Ey. 1333-1917, s. 2.
86. Çiftçiler Derneği Mecmûası, 7408, 8 ZH. 1335, 25 Ey. 1333-1917, s. 2. (12. Nüshası.)
87. Bir Gencin Hayat-ı Sefilânesi, 7408, 8 ZH. 1335, 25 Ey. 1333-1917, s. 2. (Roman neşri.)
88. Fotoğrafya Külliyyâtı, 7415, 17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 2. (Sadullah İzzet Bey.)
89. Muallim Mecmûası, 7415, 17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 2.
90. Gebelik ve Doğurma, 7415, 17 ZH. 1335, 4 TE. 1333-1917, s. 2. (Doktor Nureddin Bey.)
91. Sanayi Risâlesi, 7428, 30 ZH. 1335, 17 TE. 1333-1917, s. 2. (18. Sayısı.)
92. Muallim Mecmûası, 7428, 30 ZH. 1335, 17 TE. 1333-1917, s. 2. (15. Sayısı.)
93. Tedrisat Mecmuası, 7428, 30 ZH. 1335, 17 TE. 1333-1917, s. 2. (41. Numarası.)
94. Büyük Japonya, 7451, 22 Mh. 1335, 9 TS. 1333-1917, s. 2. (Sani-zâde Süreyyâ Bey. Gezi kitabı.)
95. Sipahi Mecmûası, 7464, 5 S. 1335, 22 TS. 1333-1917, s. 2. (4. Sayısı.)
96. Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmûası, 7470, 11 S. 1335, 28 TS. 1333-1917, s. 2. (43. Cüzü.)
97. Bilgi Yurdu Işığ, 7471, 12 S. 1335, 29 TS. 1333-1917, s. 2. (Sekizinci sayısı.)
98. Talebe Defteri, 7471, 12 S. 1335, 29 TS. 1333-1917, s. 2. (49. Nüshası.)
99. Görünmeyen Adam, 7471, 12 S. 1335, 29 TS. 1333-1917, s. 2. (Romanın ilk forması.)
100. Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası, 7472, 13 S. 1335, 30 TS. 1333-1917, s. 2.
101. İcmâl-i Efkâr, 7472, 13 S. 1335, 30 TS. 1333-1917, s. 2. (Fatma Aliye.)
102. Servet-i Fünûn, 7483, 24 S. 1335, 11 KE. 1333-1917, s. 2.
103. Polis Mecmûası, 7483, 24 S. 1335, 11 KE. 1333-1917, s. 2. (Yeni nüshası.)
104. Bulgar Kadınlarının Gazetesi, 7500, 13 Rebû'l-evvel 1335, 28 KE. 1333-1917, s. 2.

105. Büyük İman, 7087, 8 Mh. 1335, 23 TE. 1332, 5 TE. 1916, s. 2.
106. Ziya Paşa Divanı, 7090, 11 Mh. 1335, 26 TE. 1332, 8 TE. 1916, s. 2.
107. Jön Türk, 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TS. 1916, s. 2. (Ahmet Mithat Efendi.)
108. Dicle Önünde, 7102, 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 2. (Mehmet Emin Bey.)
109. Alman Kadınları, 7115, 7 S. 1335, 20 TS. 1332, 3 KE. 1916, s. 2. (Avan-zâde Süleyman Bey.)
110. Fatma Sultan, 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 2. (Ahmet Refik.)
111. Muallim, 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 2. (Altıncı nüshası.)

2.6.3. Reklamlar, İlanlar ve Duyurular

1. İmzasız, Doktor Mehmed Fahri Paşa, 6420, 22 KE. 1330, 4 Kânûn-i Sâni 1915, s.2. (Reklam.)
2. İmzasız, Satılık İhtira Beratı, 6423, 25 KE. 1330, KS. 1915, s.2. (Reklam.)
3. İmzasız, İlim Heyeti, 6444, 12 RE. 1333, 15 KS.1330, 28 KS. 1915 s.2. (İlan.)
4. İmzasız, Zayi Maaş Senedi, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s.2.
5. İmzasız, Zayi Mühür, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s.2.
6. İmzasız, Muallim Doktor Reşat Tahsin, 6450, 18 RE. 1333, 21 KS.1330, 3 Şt. 1915, s.2. (Reklam.)
7. İmzasız, Birahane Devri, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s.2. (İlan.)
8. İmzasız, Telefon, 6457, 25 RE. 1333, 28 KS.1330, 10 Şt. 1915, s.2. (Reklam.)
9. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s.2. (Reklam.)
10. İmzasız, Türk Ocağında, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s.2. (Duyuru.)
11. İmzasız, Muallim Doktor Reşat Tahsin, 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s.2. (İlan.)
12. İmzasız, Muallim Doktor Reşat Tahsin, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s.2. (Reklam.)
13. İmzasız, ZayiEvrak ve Senet, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s.2. (İlan.)
14. İmzasız, İcar Edilmiş Dükkân, 6470, 8 RE. 1333, 10 Şt. 1330, 23 Şt. 1915, s.2. (İlan.)
15. İmzasız, Beyoğlu'nda Karalman Mağazası, Şuûn-ı Dâhiliye, 6471, 9 RE. 1333, 11 Şt. 1330, 24 Şt. 1915, s.2. (Reklam.)
16. İmzasız, Zayi Berat-ı Ali, Şuûn-ı Dâhiliye, 6471, 9 RE. 1333, 11 Şt. 1330, 24 Şt. 1915, s.2. (İlan.)
17. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, Şuûn-ı Dâhiliye, 6471, 9 RE. 1333, 11 Şt. 1330, 24 Şt. 1915, s.2. (Reklam.)
18. İmzasız, Zayi Mühür, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s.2. (İlan.)
19. İmzasız, Muallim Doktor Reşat Tahsin, 6472, 10 RE. 1333, 12 Şt. 1330, 25 Şt. 1915, s.2. (Reklam.)
20. İmzasız, Şeyh Şamil, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s.2. (Reklam.)
21. İmzasız, Konferans, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s.2. (Duyuru.)
22. İmzasız, Anadolu, Osmanlı Demir Yolu, 6473, 11 RE. 1333, 13 Şt. 1330, 26 Şt. 1915, s.2. (Reklam.)
23. İmzasız, Beyoğlu'nda Kralman Mağazası, 6475, 13 RE. 1333, 15 Şt. 1330, 28 Şt. 1915, s.2. (Reklam.)

24. İmzasız, Zayi Şehadetname, 6475, 13 RE. 1333, 15 Şt. 1330, 28 Şt. 1915, s.2. (İlan.)
25. İmzasız, Müze-i Askerî Osmanî'den, 6475, 13 RE. 1333, 15 Şt. 1330, 28 Şt. 1915, s.2. (Duyuru.)
26. İmzasız, Alman Mağazası, 6475, 13 RE. 1333, 15 Şt. 1330, 28 Şt. 1915, s.2. (Reklam.)
27. İmzasız, Beyoğlu'nda Kralman Mağazası, 6478, 16 RE. 1333, 18 Şt. 1330, 3 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
28. İmzasız, Alman Mağazası, 6478, 16 RE. 1333, 18 Şt. 1330, 3 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
29. İmzasız, Sirke Hülasası, 6478, 16 RE. 1333, 18 Şt. 1330, 3 Mt. 1915, s.2. (İlan.)
30. İmzasız, Zengin Kızı, 6479, 17 RE. 1333, 19 Şt. 1330, 4 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
31. İmzasız, Boğazlar Haritası, 6479, 17 RE. 1333, 19 Şt. 1330, 4 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
32. İmzasız, Müze-i Askerî Osmanî'de, 6479, 17 RE. 1333, 19 Şt. 1330, 4 Mt. 1915, s.2. (İlan.)
33. İmzasız, Zayi Koyun, 6479, 17 RE. 1333, 19 Şt. 1330, 4 Mt. 1915, s.2. (İlan.)
34. İmzasız, Zayi Mühür, 6479, 17 RE. 1333, 19 Şt. 1330, 4 Mt. 1915, s.2. (İlan.)
35. İmzasız, Boğazlar Haritası, 6480, 18 RE. 1333, 20 Şt. 1330, 5 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
36. İmzasız, Canlı Şehit, 6483, 21 RE. 1333, 23 Şt. 1330, 8 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
37. İmzasız, Bulunmuş Bir Yakıt, 6483, 21 RE. 1333, 23 Şt. 1330, 8 Mt. 1915, s.2. (İlan.)
38. İmzasız, Gayet Mükemmel Cep Takvimi, 6483, 21 RE. 1333, 23 Şt. 1330, 8 Mt. 1915, (Reklam)
39. İmzasız, Beyoğlu'nda Kralman Mağazası, 6484, 22 RE. 1333, 24 Şt. 1330, 9 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
40. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6484, 22 RE. 1333, 24 Şt. 1330, 9 Mt. 1915, s.2. (İlan.)
41. Ahmet Nuri, ZayiMühür, 6484, 22 RE. 1333, 24 Şt. 1330, 9 Mt. 1915, s.2. (İlan.)
42. Halil Rasim, ZayiCüzdan, 6484, 22 RE. 1333, 24 Şt. 1330, 9 Mt. 1915, s.2. (İlan.)
43. İmzasız, Asker Ailelerine Tevziat, 6489, 27 RE. 1333, 1 Mt. 1331, 14 Mt. 1915, s.2. (Duyuru.)
44. İmzasız, Kafkas Yolu, 6489, 27 RE. 1333, 1 Mt. 1331, 14 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
45. İmzasız, Alman Mağazası, 6491, 29 RE. 1333, 3 Mt. 1330, 16 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
46. İmzasız, ZayiEvrak, 6491, 29 RE. 1333, 3 Mt. 1330, 16 Mt. 1915, s.2. (İlan.)
47. İmzasız, Kâtip Aranıyor, 6497, 6 CE. RE. 1333, 9 Mt. 1331, 22 Mt. 1915, s.2. (İlan.)
48. İmzasız, Beyoğlu'nda Kralma Mağazası, 6497, 6 CE. 1333, 9 Mt. 1331, 22 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
49. İmzasız, Acilen Satılık Eşya, 6497, 6 CE. 1333, 9 Mt. 1331, 22 Mt. 1915, s.2. (İlan.)

50. İmzasız, Macit Mehmet Karakaş, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
51. İmzasız, Bahr-i Sefid ve Bahr-i Siyah Boğazları Haritası, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
52. İmzasız, Aranıyor, 6499, 8 CE. 1333, 11 Mt. 1331, 24 Mt. 1915, s.2. (Kayıp ilanı.)
53. İmzasız, Altı Aylık Yoklama, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.4. (Duyuru.)
54. İmzasız, Bahr-ı Sefid ve Bahr-i Siyah Boğazları Haritası, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.4. (Reklam.)
55. İmzasız, Gaz Levazımı Olanlar, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.4. (Duyuru.)
56. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.4. (Reklam.)
57. İmzasız, Anadolu Osmanlı Demir Yolu, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.4. (Reklam.)
58. İmzasız, Donanma Mecmuası, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.4. (Reklam.)
59. İmzasız, ZayiCüzdan, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.4. (İlan.)
60. İmzasız, Şems El Mekatip, 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s.4. (Reklam.)
61. İmzasız, Anadolu'da Âsâr-ı İntibah, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s.4. (Reklam.)
62. Malik, İlan, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s.4. (Kayıp ilanı.)
63. İmzasız, Zabitane Mahsus, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s.4. (Reklam.)
64. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s.4. (Reklam.)
65. İmzasız, Gaz Levazımı Olanlar, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s.4. (Duyuru.)
66. İmzasız, Alman Mağazası, 6502, 11 CE. 1333, 14 Mt. 1331, 27 Mt. 1915, s.4. (Reklam.)
67. İmzasız, İlan, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.4.
68. İmzasız, Hüsn ü Kuvvet Şurubu, Balık Yağı Kadar Kuvvetli, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.4. (Reklam.)
69. İmzasız, Alman Mağazası, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.4. (Reklam.)
70. İmzasız, Gaz Levazımı Olanlar, 6504, 13 CE. 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s.4. (Reklam.)

71. İmzasız, Hüsn ü Kuvvet Şerbeti Balık Yğı Kadar Kuvvetlidir, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
72. İmzasız, Gaz Hakkında Mühim İlan, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.4. (İlan.)
73. İmzasız, Anadolu Osmanlı Demir Yolu, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
74. İmzasız, Macit Mehmet Karakaş, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
75. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
76. İmzasız, Kiralık Mesire, Satılık Köşk, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.4. (İlan.)
77. İmzasız, Gaz Levazımı Olanlar, 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s.4. (Duyuru.)
78. İmzasız, Saka Günleri, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s.2. (Duyuru.)
79. İmzasız, Dersaadet Su Şirketi, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
80. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6509, 18 CE. 1333, 21 Mt. 1331, 3 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
81. İmzasız, Cep Defteri, 6511, 20 CE. 1333, 23 Mt. 1331, 5 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
82. İmzasız, Türk Ocağında, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s.2. (Duyuru.)
83. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6513, 22 CE. 1333, 25 Mt. 1331, 7 Mt. 1915, s.2. (Reklam.)
84. İmzasız, Su Karıştırılan Gazlar, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.3. (Reklam.)
85. İmzasız, Beyoğlu Sulh Mahkemesinden, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.4. (Duyuru.)
86. İmzasız, İstanbul Pontus Müdüriyetinden, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.4. (Duyuru.)
87. İmzasız, Kiralık Mersire, Satılık Köşk, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.4. (İlan.)
88. İmzasız, Hüsn ü Kuvvet Şurubu Balık Yağı Kadar Kuavvetli, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
89. İmzasız, Gaz Levazımı Olanlar, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.4. (İlan.)

90. İmzasız, Dersaadet Su Şirketi, 6515, 24 CE. 1333, 27 Mt. 1331, 9 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
91. İmzasız, Donanma Cemiyeti Heyet-i Temsilesi, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s.2. (Duyuru.)
92. İmzasız, Turan Sineması, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
93. İmzasız, Kayıp Çocuklar, 6516, 25 CE. 1333, 28 Mt. 1331, 10 Ns. 1915, s.2. (İlan.)
94. İmzasız, Harb-i Umûmî Panaroması, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
95. İmzasız, Tedabir-i Sıhhiye, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s.2. (Duyuru.)
96. İmzasız, Turan Sineması, 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
97. İmzasız, Büyük Müsamere, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
98. İmzasız, Zayi Tasdikname, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s.2. (İlan.)
99. İmzasız, Telefon, 6520, 29 CE. 1333, 1 Ns. 1331, 14 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
100. İmzasız, Mt. Askerî Sipariş Maaşı, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s.2. (Maaş çizelgesi.)
101. İmzasız, Büyük Müsamere, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
102. İmzasız, Fevkalade Bir Müsamere, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
103. İmzasız, Zayi Maaş Cüzdanı, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s.2. (İlan.)
104. İmzasız, Satılık Hane, 6521, 30 CE. 1331, 2 Ns. 1331, 15 Ns. 1915, s.2. (İlan.)
105. İmzasız, İlan, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s.4. (Alt Başlık: Mobilyalı Kiralık Köşk.)
106. İmzasız, Nasıl Vakit Geçirelim?, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
107. İmzasız, Eşyayı Askeriye Anonim Ticaret Şirketi, 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
108. İmzasız, Nesteren, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s.2. (İlan.)
109. İmzasız, Eşyayı Askeriye Anonim Ticaret Şirketi, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s.2. (İlan.)
110. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6525, 4 CA. 1333, 6 Ns. 1331, 19 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
111. İmzasız, Şehremanetinden, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s.2. (Duyuru.)
112. İmzasız, Müdafaa-ı Mâliye Menfaatına, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s.2. (İlan.)
113. İmzasız, Nesteren, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)

114. İmzasız, Büyük Bir Müsamere, 6527, 6 CA. 1333, 8 Ns. 1331, 21 Ns. 1915, s.2.
(Reklam.)
115. İmzasız, Bilâ-umum Hayvan Sahiplerime, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915,
s.3. (Duyuru.)
116. İmzasız, Büyük Futbol Müsabakası, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4.
(Duyuru.)
117. İmzasız, Biçki Nazariyat ve Kavaidi, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4.
(Duyuru.)
118. İmzasız, Türk Ocağından, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4. (Duyuru.)
119. İmzasız, Müsamere Tehiri, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4. (Duyuru.)
120. İmzasız, Osmanlı Bankası, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
121. Emine Reşit, Davet, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4. (Duyuru.)
122. İmzasız, İlan, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4. (Tiyatro duyurusu.)
123. İmzasız, Türk Ocağından, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4. (Duyuru.)
124. İmzasız, Divan Yolu Sineması, Turan Sineması, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns.
1915, s.4. (Reklam.)
125. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
126. İmzasız, Mobilyalı Kiralık Köşk, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4. (İlan.)
127. İmzasız, Zayi Vesika ve Senet, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4. (İlan.)
128. İmzasız, Hüsn ü Kuvvet Şurubu Balık Yağı Kadar Kuvvetli, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns.
1331, 22 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
129. İmzasız, Halep Eczanesi Müstehziratından, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915,
s.4. (Duyuru.)
130. İmzasız, Arif Zeki Büyük Elbise Ticarethanesi, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns.
1915, s.4. (Reklam.)
131. İmzasız, Devr-iDükkân, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4. (İlan.)
132. İmzasız, Paraya İhtiyacı Olanlara, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4.
(İlan.)
133. İmzasız, Kiralık Mesire, Satılık Köşk, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4.
(İlan.)
134. İmzasız, Kiralık Hane, 6428, 7 CA. 1333, 9 Ns. 1331, 22 Ns. 1915, s.4. (İlan.)
135. İmzasız, Karlsbad Kaplıcaları, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.4.
(Reklam.)
136. İmzasız, Tashih, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.4. (Duyuru.)

137. İmzasız, Bir Ayının Cinayeti, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.4. (Haber.)
138. İmzasız, Mecid Han Deridnotu İçin, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.4. (İlan.)
139. İmzasız, Hüsn ü Kuvvet Şurubu Balık Yağı Kadar Kuvvetlidir, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
140. İmzasız, Halepli Senetçi Baş Zade, Senetçi Mahmut Efendi, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
141. İmzasız, Garp Denizi Büyük Ticarethanesi, 6531, 10 CA. 1333, 12 Ns. 1331, 25 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
142. İmzasız, Tedrisat Mecmuası, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
143. İmzasız, Muhârebe Haritalı Kartpostalları, 6532, 11 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 26 Ns. 1915, s.2. (Reklam.)
144. İmzasız, Mobilyalı Kiralık Köşk, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.4. (İlan.)
145. İmzasız, Paraya İhtiyacı Olanlar, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.4. (Duyuru.)
146. İmzasız, Tabip Reşat Tahsin Bey, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
147. İmzasız, Teşrik-i Mesai, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.4. (Duyuru.)
148. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s.4. (Reklam.)
149. İmzasız, Top Tecrübeleri, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s.2. (Duyuru.)
150. İmzasız, Hayvanat Sahiplerine, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s.2. (Duyuru.)
151. İmzasız, Türk Ocağında, 6535, 14 CE. 1333, 16 Ns. 1331, 29 Ns. 1915, s.2. (Duyuru.)
152. İmzasız, İlan, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s.4.
153. İmzasız, Bahr-i Sefid ve Bahr-i Siyah Boğazları Civâr Haritası, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s.4. (Reklam.)
154. İmzasız, Teşrik-i Mesai, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)
155. İmzasız, Hanım Kitabı, 6537, 16 CA. 1333, 18 Ns. 1331, 1 Ms. 1915, s.4. (Reklam.)
156. İmzasız, Hasta Bakıcı Hanımlara, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s.2. (Duyuru.)

157. İmzasız, Diva Yolu Sineması, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s.2.
(Reklam.)
158. İmzasız, Şirket-i Hayriyeden, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s.2.
(Duyuru.)
159. İmzasız, Zayi Teskire ve Vesika, 6539, 18 CA. 1333, 20 Ns. 1331, 3 Ms. 1915, s.2.
(İlan.)
160. İmzasız, Âsâr-ı Hamiyet, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)
161. İmzasız, Tecziye, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)
162. İmzasız, Türk Ocağında, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)
163. İmzasız, Davet, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)
164. İmzasız, İlan, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s.4
165. İmzasız, Paraya İhtiyacı Olanlar, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s.4.
(Duyuru.)
166. İmzasız, Hüsnü Kuvvet Şurubu Balık Yağı Kadar Kuvvetli, 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns.
1331, 4 Ms. 1915, s.4. (Reklam.)
167. İmzasız, Telefon Rehberi, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s.2. (Reklam.)
168. İmzasız, Türk Ocağında, 6542, 21 CA. 1333, 23 Ns. 1331, 6 Ms. 1915, s.2. (Duyuru.)
169. İmzasız, Ertuğrul Ticarethanesi, 6544, 23 CA. 1333, 25 Ns. 1331, 8 Ms. 1915, s.2.
(Reklam.)
170. İmzasız, Piyangolu Satış, 6547, 26 CA. 1333, 28 Ns. 1331, 11 Ms. 1915, s.4. (Reklam.)
171. İmzasız, Türk Ocağında, 6549, 28 CA. 1333, 30 Ns. 1331, 13 Ms. 1915, s.2. (İlan.)
172. İmzasız, Reklam, 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s.4. (Alt Başlıklar:
Divan Yolu Sinema Palası, Tabip Reşat Tahsin Bey, Çadır Dükkânlarına Mahsus
Levazimat, Dersaadet Haliç Vapurları Osmanlı Anonim Şirketi.)
173. İmzasız, Ertuğrul Ticarethanesi, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s.2.
(Reklam.)
174. İmzasız, Sermayeder Olanlara, 6551, 1 R. 1333, 2 Ms. 1331, 15 Ms. 1915, s.2. (İlan.)
175. İmzasız, Hilal-i Ahmer'e Tebriat, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.3.
(Duyuru.)
176. İmzasız, Hilal-i Ahmer Menfaatına, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4.
(Duyuru.)
177. İmzasız, İrtihal, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4. (Ölüm ilanı.)
178. İmzasız, Otomobil Fabrikası, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)
179. İmzasız, Tahsis, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)

180. İmzasız, Mühim Konser, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4. (İlan.)
181. İmzasız, Bulunmuş Çanta, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4. (İlan.)
182. İmzasız, İlan, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4
183. İmzasız, Para Arayanlar, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)
184. İmzasız, Hüsn ü Kuvvet Şurubu Balık Yağı Kadar Kuvvetli, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4. (Reklam.)
185. İmzasız, Naif Hanım Hamamları, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4. (Reklam.)
186. İmzasız, Halep İcrahanesi Müstehziratından, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4. (Reklam.)
187. İmzasız, Arif Zeki Büyük Elbise Ticarethanesi, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4. (Reklam.)
188. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4. (Reklam.)
189. İmzasız, Kiralık Dükkân, 6554, 4 R. 1333, 5 Ms. 1331, 18 Ms. 1915, s.4. (İlan.)
190. İmzasız, Bahriye Nezâretinden, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s.2. (Duyuru.)
191. İmzasız, Zayi Tasdikname, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s.2. (İlan.)
192. İmzasız, Anadolu Osmanlı Demir Yolu, 6556, 6 R. 1333, 7 Ms. 1331, 20 Ms. 1915, s.2. (Reklam.)
193. İmzasız, Akd, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s.3. (Duyuru.)
194. İmzasız, İrtihal, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s.3. (İlan.)
195. Abdülhak Hamit, Abdülhak Hamit Bey'in Âsârı, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s.3. (Duyuru.)
196. İmzasız, Bağcılara Göz Taşı, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)
197. İmzasız, İlan, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s.4
198. İmzasız, Türk Ocağında, 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)
199. İmzasız, Divan Yolunda, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s.2. (Reklam.)
200. İmzasız, Zayi Madalya, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s.2. (İlan.)
201. İmzasız, Sermayedar Olanlar, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s.2. (Duyuru.)
202. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6558, 8 R. 1333, 9 Ms. 1331, 22 Ms. 1915, s.2. (Reklam.)
203. İmzasız, Boğaziçi Vapur Seferi, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s.3. (İlan.)
204. İmzasız, Vesait Nakliye Eshabına, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s.3. (Duyuru.)

205. İmzasız, Asker Ailelerine Muavenet, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s.3.
(Duyuru.)
206. İmzasız, İlan, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s.4
207. İmzasız, Sermayedar Olanlar, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s.4. (İlan.)
208. İmzasız, Hediyeyi Askeriye İçin, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s.4.
(Reklam.)
209. İmzasız, Ertuğrul Lokantası ve Süthanesi, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915,
s.4. (Reklam.)
210. İmzasız, Naim Hanım Hamamları, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915, s.4.
(Reklam.)
211. İmzasız, Anadolu Osmanlı Demir Yolu, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms. 1915,
s.4. (Reklam.)
212. İmzasız, Arif Zeki Büyük Elbise Ticarethanesi, 6560, 10 R. 1333, 11 Ms. 1331, 24 Ms.
1915, s.4. (Reklam.)
213. İmzasız, Tarifname Sûreti, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)
214. İmzasız, Yunanistan'daki Emlak ve Arazi İçin, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms.
1915, s.4. (Duyuru.)
215. İmzasız, Davet, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)
216. İmzasız, Arif Zeki Büyük Elbise Ticarethanesi, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms.
1915, s.4. (Reklam.)
217. İmzasız, İlan, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s.4.
218. İmzasız, Zayi Vesika, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s.4. (İlan.)
219. İmzasız, Sermayedar Olanlar, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s.4. (İlan.)
220. İmzasız, Vergiler, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s.4. (Duyuru.)
221. İmzasız, Kiralık Köşk, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s.4. (İlan.)
222. İmzasız, Hediyeyi Askeriye İçin, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s.4.
(Reklam.)
223. İmzasız, İzci Rehberi, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s.4. (İlan.)
224. İmzasız, Aspirin Bayır Tabletleri, 6564, 14 R. 1333, 15 Ms. 1331, 28 Ms. 1915, s.4.
(Reklam.)
225. İmzasız, Evlad-ı Şüheda İçin, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s.4.
(Duyuru.)
226. İmzasız, Yunanistan'da Emlağı Bulunanlara, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz.
1915, s.4. (Duyuru.)

227. İmzasız, Müsamere-i Fevkalade, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s.4. (Duyuru.)
228. İmzasız, Mecruh Gazilerimiz Menfaatına Konser, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s.4. (Duyuru.)
229. İmzasız, Türk Yurdu, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s.4. (Duyuru.)
230. İmzasız, İlan, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s.4. (Müze-i Askerî Osmanî'den.)
231. İmzasız, Sermayedar Olanlar, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s.4. (İlan.)
232. İmzasız, Naiv Hanım Hamamları, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s.4. (Reklam.)
233. İmzasız, Arif Zeki Büyük Elbise Ticarethanesi, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s.4. (reklam.)
234. İmzasız, Piyangolu Satış, 6568, 18 R. 1333, 19 Ms. 1331, 1 Hz. 1915, s.4. (Reklam.)
235. İmzasız, Fransızca (Hilal) Refikimiz, 6572, 22 R. 1333, 23 Ms. 1331, 5 Hz. 1915, s.2. (İlan.)
236. İmzasız, Muamelat-ı Askeriye, 6572, 22 R. 1333, 23 Ms. 1331, 5 Hz. 1915, s.2. (Duyuru.)
237. İmzasız, Gazilere Hediye, 6572, 22 R. 1333, 23 Ms. 1331, 5 Hz. 1915, s.2. (İlan.)
238. İmzasız, Müsamere-i Fevkalade, 6574, 24 R. 1333, 25 Ms. 1331, 7 Hz. 1915, s.2. (Reklam.)
239. İmzasız, Müze-i Askerî Osmaniye'de 6577, 26 R. 1333, 28 Ms. 1331, 10 Hz. 1915, s.2. (İlan.)
240. İmzasız, Felahet, 6583, 2 Şb. 1333, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1915, s.2. (Reklam.)
241. İmzasız, Anadolu Osmanlı Demir Yolu, 6583, 2 Şb. 1333, 3 Hz. 1331, 16 Hz. 1915, s.2. (İlan.)
242. İmzasız, Mükemmel İdrar Tahlilatı Yirmi Kuruş, 6584, 3 Şb. 1333, 4 Hz. 1331, 17 Hz. 1915, s.1. (İlan.)
243. İmzasız, Satılık Kiralık İhtira Beratı, 6586, 5 Şb. 1333, 6 Hz. 1331, 19 Hz. 1915, s.2. (İlan.)
244. İmzasız, Tek Koşulur Fayton, 6592, 12 Şb. 1333, 12 Hz. 1331, 25 Hz. 1915, s.2. (Reklam.)
245. İmzasız, 16 Takım Sivil Elbise, 6593, 13 Şb. 1333, 13 Hz. 1331, 26 Hz. 1915, s.2. (Reklam.)

246. İmzasız, Taksim Bahçesinde Konser, 6594, 14 Şb. 1333, 14 Hz. 13331, 27 Hz. 1915, s.2. (İlan.)
247. İmzasız, Asker Aileleri İçin, 6594, 14 Şb. 1333, 14 Hz. 13331, 27 Hz. 1915, s.2. (Duyuru.)
248. İmzasız, Fevkalade Bahçe Eğlenceleri, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s.2. (Reklam.)
249. İmzasız, Kiralık Köşk, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s.2. (Reklam.)
250. İmzasız, Kiralık Hane, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s.2. (Reklam.)
251. Mehmet Adil Bin Hasan, Zayi Mühür, 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s.2. (İlan.)
252. İmzasız, Kayıp Çocuk, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s.2. (İlan.)
253. İmzasız, Çocuklara, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
254. İmzasız, Mütekaid Zabitan Efendilere, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
255. İmzasız, Duyuru, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s.2. (Alt Başlıklar: Bahriye Nezâretinden, Levazımat Umûmiye Dairesi Mübaat Komisyonunda.)
256. İmzasız, Bekirzade hacı Emir Hasan Ayakkabıları, 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
257. İmzasız, Zayi Mühür, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s.2. (İlan.)
258. İmzasız, Çini Fabrika-yı Hümayun Mamûlatı, 6611, 1 Rm. 1333, 1 Tm. 1331, 14 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
259. İmzasız, Satılık Kiralık İhtira Beratı, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
260. İmzasız, Ali Bey Efendi Sineması, 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
261. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6515, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
262. Sadık Kerim, Birinci Sınıf Dava Vekili Said Münala Bey, 6516, 6 Rm. 1333, 6 Tm. 1333, 19 Tm. 1915, s.1. (Reklam.)
263. İmzasız, Bekirzade Hacı Emir Hasan Ticarethanesi, 6517, 7 Rm. 1333, 7 Tm. 1331, 20 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
264. İmzasız, Hususi Muallim Aranıyor, 6517, 7 Rm. 1333, 7 Tm. 1331, 20 Tm. 1915, s.2. (ilan.)

265. İmzasız, Bekirzâde Hacı Emir Hüseyin Ticarethanesi, 6619, 9 Rm. 133, 9 Tm. 1331, 22 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
266. İmzasız, Satılık ve Kiralık İhtira Beratı, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s.1. (İlan.)
267. İmzasız, Bebek Bahçesinde İnce Saz, 6624, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s.1. (Reklam.)
268. İmzasız, Bebek Bahçesinde İnce Saz, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
269. Reşat, Tatbik Mührü, 6626, 14 Rm. 1333, 14 Tm. 1331, 27 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
270. İmzasız, Macit Mehmet Karakaş Ticarethanesi, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
271. İmzasız, Bekirzâde Hacı Emir Hüseyin Ticarethanesi, 6626, 16 Rm. 1333, 16 Tm. 1331, 30 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
272. İmzasız, Türk Kanı, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
273. İmzasız, Kiralık Hane, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s.2. (İlan.)
274. İmzasız, Beyoğlu'nda Kiralman Mağazası, 6627, 17 Rm. 1333, 17 Tm. 1331, 29 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
275. İmzasız, Beyoğlu'nda Kralman Mağazası, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s.2. (Reklam.)
276. İmzasız, Harbiye Nezâretinden, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s.2. (Duyuru.)
277. İmzasız, Bahriye Nezâretinden, 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s.2. (Duyuru.)
278. İmzasız, Gazileri Ziyaret-Hedaya, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s.2. (Duyuru.)
279. İmzasız, Pideler Hakkında, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s.2. (Duyuru.)
280. İmzasız, Bekirzâde Hacı Emir Hasan Ticarethanesi, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
281. İmzasız, Anadolu Osmanlı Demir Yolu, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
282. İmzasız, Harbiye Nezâretinden, 6629, 19 Rm. 1333, 19 Tm. 1331, 1 Ağ. 1915, s.2. (Duyuru.)
283. İmzasız, Çocuklara, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)

284. İmzasız, Terzilik Heveskârlarına, 6630, 20 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 2 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
285. İmzasız, Beyoğlu'nda Kralman Mağazası, 6632, 22 Rm. 1333, 22 Tm. 1331, 4 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
286. İmzasız, Bekirzâde Hacı Emir Hasan Ticarethanesi, 6632, 22 Rm. 1333, 22 Tm. 1331, 4 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
287. İmzasız, Macit Mehmet Karakaş Ticarethanesi, 6632, 22 Rm. 1333, 22 Tm. 1331, 4 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
288. İmzasız, Mükemmel İdrar Tahlili, 6633, 23 Rm. 1333, 23 Tm. 1331, 5 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
289. İmzasız, Yine Fantomas, 6634, 24 Rm. 1333, 24 Tm. 1331, 6 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
290. İmzasız, Macit Mehmet Karakaş Ticarethanesi, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
291. İmzasız, Bekirzâde Hacı Emir Hasan Ticarethanesi, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
292. İmzasız, Beyoğlu'nda Kralman Mağazası, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
293. İmzasız, Çocuklara, 6635, 25 Rm. 1333, 30 Tm. 1331, 7 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
294. İmzasız, Devr-i Dükkân, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
295. İmzasız, Beyoğlu'nda Kralman Mağazası, 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
296. İmzasız, Zayi Cüzdan, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
297. İmzasız, Duyuru, 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s.2. (Alt Başlıklar: Şehremini Fatih Daire-i Belediyesinden, Osmanlı Sefain İdaresinden, Ticaret-i Bahriye Mahkemesinden, Divan-ı Umûmiye Osmaniye Meclis İdaresinden.)
298. Kırşehirli Yaver Ekrem, Zayi Kесе ve Mühür ve Tezkire-i Osmanî, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
299. İmzasız, Resim, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s.2. (Telefon reklamı.)
300. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
301. İmzasız, Çocuklara, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
302. İmzasız, Mekatib-i Tefyiz İdadiyesi, 6645, 6 Şv. 1333, 4 Ağ. 1331, 17 Ağ. 1915, s.1. (Reklam.)
303. İmzasız, Pek Parlaktır, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s.2. (Reklam.)

304. İmzasız, Duyuru, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s.2. (Alt Başlıklar: Harbiye Dairesi Düvari Şaibasından, Harbiye Nezâreti Altıncı İstihkâm Kıtâtı ve Muvakkam Müstahkeme Şubesinde, MMuarif Umûmiye Nezâretinden.)
305. İmzasız, Mükemmel İdrar Tahlili Yirmi Kuruş, 6646, 7 Şv. 1333, 5 Ağ. 1331, 18 Ağ. 1916, s.1. (Reklam.)
306. İmzasız, Zayi Mühür, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
307. İmzasız, Hadika-i Meşveret Mektebi, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
308. İmzasız, Mekteb-i Tefyiz İdadisi, 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
309. İmzasız, Hadika-i Meşveret Mektebi, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
310. Yatiyeli Halil Oğlu Ahmet, Zayi Cüzdan ve Defter, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
311. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
312. İmzasız, İlan-ı Resmi, 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
313. İmzasız, Raif, Zayi Mühür, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
314. İmzasız, Zayi-i Şehadetname, 6653, 14 Şv. 1333, 12 Ağ. 1331, 25 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
315. Tefvik Remzi, Çır Çır Suyu, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
316. İmzasız, Mekteb-i Tefyiz İdadiyesi, 6654, 15 Şv. 1333, 13 Ağ. 1331, 26 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
317. Hasan Bin Ali, Zayi Mühür, 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
318. Şerefettin İrfan, Zayi Evrak, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
319. İmzasız, Çocuklara, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
320. İmzasız, Satılık ve Kiralık İhtira Beratı, 6657, 18 Şv. 1333, 16 Ağ. 1331, 29 Ağ. 1915, s.2. (İlan.)
321. İmzasız, Bakkaliye Gazetesi, 6658, 19 Şv. 1333, 17 Ağ. 1331, 30 Ağ. 1915, s.2. (Reklam.)
322. İmzasız, Vatan Numune Mektebi, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)

323. İmzasız, Evladiye Seven ve Yetiştirmek İsteyen Ebeveyne Faideli İfadat, 6661, 22 Şv. 1333, 20 Ağ. 1331, 2 Ey. 1915, s.2. (İlan.)
324. İmzasız, Leyli ve Nehari Hadika-i Meşveret Mektebi, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
325. İmzasız, Bakkaliye Azadesi, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
326. İmzasız, Hıdır Paşa'da Vaki'i Alman Mektebi, 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
327. İmzasız, Eczacılara, 6663, 24 Şv. 1333, 22 Ağ. 1331, 4 Ey. 1915, s.2. (Duyuru.)
328. İmzasız, Leyli ve Neharin Hadika-ı Meşveret Mektebi, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
329. İmzasız, Bakkaliye Müzayedesini, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s.2. (İlan.)
330. İmzasız, Çocuklara, 6665, 26 Şv. 1333, 24 Ağ. 1331, 6 Ey. 1915, s.2. (İlan.)
331. İmzasız, Leyli ve Nehari Hadika-i Meşveret Mektebi, 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
332. İmzasız, Şeker Nakli Hakkında, 6668, 29 Şv. 1333, 27 Ağ. 1331, 9 Ey. 1915, s.2. (Duyuru.)
333. İmzasız, Leyli ve Nehari Hadika-i Meşveret Mektebi, 6668, 29 Şv. 1333, 27 Ağ. 1331, 9 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
334. İmzasız, Bahriye Nezâretinden, 6668, 29 Şv. 1333, 27 Ağ. 1331, 9 Ey. 1915, s.2. (Duyuru.)
335. İmzasız, Bahriye Nezâretinden, 6670, 2 Zilkâde 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s.2. (Duyuru.)
336. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6670, 2 Zilkâde 1333, 29 Ağ. 1331, 11 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
337. İmzasız, Müze Sinemasında Mühim Temâşâ, 6671, 3 Zilkâde 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s.2. (İlan.)
338. İmzasız, Müdafaa-i Milliye Menfaatına, 6671, 3 Zilkâde 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s.2. (Duyuru.)
339. İmzasız, Kayıp Kız Çocuğu, 6671, 3 Zilkâde 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s.2. (İlan.)
340. İmzasız, Haydar Paşa'da Vaki'i Alman Mektebi, 6671, 3 Zilkâde 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
341. İmzasız, Mekatib Şakirdanesi, 6671, 3 Zilkâde 1333, 30 Ağ. 1331, 12 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
342. İmzasız, Acilen Satılık Hane, 6675, 7 Zilkâde 1333, 3 Ey. 1331, 16 Ey. 1915, s.2. (İlan.)

343. İmzasız, Anadolu Osmanlı Demir Yolu, 6675, 7 Zilkâde 1333, 3 Ey. 1331, 16 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
344. İmzasız, Leyli ve Nihari Hadika-i Meşveret Mektebi, 6677, 9 Zilkâde 1333, 5 Ey. 1331, 18 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
345. İmzasız, Çocuklara, 6677, 9 Zilkâde 1333, 5 Ey. 1331, 18 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
346. İmzasız, Şeker Hakkında, 6678, 10 Zilkâde 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s.2. (Duyuru.)
347. İmzasız, Gaz Getirmek İsteyenlere, 6678, 10 Zilkâde 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s.2. (Duyuru.)
348. İmzasız, Muallim Doktor Reşat Tahsin, 6678, 10 Zilkâde 1333, 6 Ey. 1331, 19 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
349. İmzasız, Merhum Tali Cihan, 6680, 12 Zilkâde 1333, 8 Ey. 1331, 21 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
350. İmzasız, Talî Cihan, 6683, 15 Zilkâde 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
351. İmzasız, Leyli ve Nihari Hadika-i Meşveret Mektebi, 6683, 15 Zilkâde 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
352. İmzasız, Zayi Çanta, 6683, 15 Zilkâde 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s.2. (İlan.)
353. İmzasız, Bursa'da Şekergede Servinaz Oteli, 6683, 15 Zilkâde 1333, 11 Ey. 1331, 24 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
354. İmzasız, Mekteb-i Tefyiz, 6686, 18 Zilkâde 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
355. İmzasız, Rehber İttihad-ı Osmaniye Mektebi, 6686, 18 Zilkâde 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
356. İmzasız, Mükemmel Kavaid-i Osmaniye, 6686, 18 Zilkâde 1333, 14 Ey. 1331, 27 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
357. İmzasız, Leyli ve Nihari Hadika-i Meşveret Mektebi, 6687, 19 Zilkâde 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
358. Mehmet Sadık, Zayi Ahalitname, 6687, 19 Zilkâde 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s.2. (İlan.)
359. İmzasız, Emniyet Sandığı, 6687, 19 Zilkâde 1333, 15 Ey. 1331, 28 Ey. 1915, s.2. (Reklam.)
360. İmzasız, Rehber İttihad-ı Osmanî Mektebi, 6691, 23 Zilkâde 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
361. İmzasız, Dersler, 6691, 23 Zilkâde 1333, 19 Ey. 1331, 2 TE. 1915, s.2. (İlan.)

362. Ali Saib, Zayi Tadiskname, 6693, 25 Zilkâde 1333, 21 Ey. 1331, 4 TE. 1915, s.2. (İlan.)
363. İmzasız, Rehber İttihad-ı Osmanî Mektebi, 6693, 25 Zilkâde 1333, 21 Ey. 1331, 4 TE. 1915, s.2. (İlan.)
364. İmzasız, Muallim Doktor Reşat Tahsin, 6693, 25 Zilkâde 1333, 21 Ey. 1331, 4 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
365. İmzasız, Anadolu Osmanlı Demir Yolu, 6696, 28 Zilkâde 1333, 24 Ey. 1331, 7 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
366. İmzasız, Kuvvet Yol Müsabakası, 6698, 30 Zilkâde 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s.2. (Duyuru.)
367. İmzasız, Anonim Dersaadet Su Şirketi, 6698, 30 Zilkâde 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
368. İmzasız, Mükemmel Kavaid-i Osmaniye, 6698, 30 Zilkâde 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
369. İmzasız, Rehber İttihad-ı Osmanî Mektebi, 6698, 30 Zilkâde 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
370. İmzasız, Maaş-ı Umûmi, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s.2. (Duyuru.)
371. İmzasız, Nişan, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s.2. (Haber.)
372. İmzasız, Hitap Hakkında, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s.2. (Duyuru.)
373. İmzasız, Harbiye Nezâretinden, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s.2. (Duyuru.)
374. İmzasız, Balkan Harbinden Sonra Balkanların Hudut Haritası, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
375. İmzasız, Ürdün Hakkında, 6699, 1 ZH. 1333, 27 Ey. 1331, 10 TE. 1915, s.2. (Duyuru.)
376. İmzasız, Ey. Askerî Sipariş Maaşı, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s.2. (Maaş çizelgesi.)
377. İmzasız, Beykoz Kazası Mal Müdürlüğünden, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s.2. (Duyuru.)
378. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
379. Doktor Gilaseddis, Zayi Mazbata, 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s.2. (İlan.)
380. İmzasız, Kayıp Aranıyor, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s.2. (İlan.)
381. İmzasız, Şems El-Mekatib, 6705, 7 ZH. 1333, 3 TE. 1331, 16 TE. 1915, s.2. (Reklam.)

382. İmzasız, Muallim Doktor Reşat Tahsin, 6708, 10 ZH. 1333, 6 TE. 1331, 19 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
383. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
384. İmzasız, Bahriye Nezâretinden, 6709, 11 ZH. 1333, 7 TE. 1331, 20 TE. 1915, s.2. (Duyuru.)
385. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
386. Müdüriyet, Anadolu-Osmanlı Demir Yolu, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
387. İmzasız, Harbiye Nezâretinden, 6710, 12 ZH. 1333, 8 TE. 1331, 21 TE. 1915, s.2. (Duyuru.)
388. İmzasız, Devr-i Dükkan, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s.2. (İlan.)
389. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s.2. (Reklam.)
390. İmzasız, Acilen Satılık Hane, 6712, 14 ZH. 1333, 10 TE. 1331, 23 TE. 1915, s.2. (İlan.)
391. İmzasız, 312 Tevdililere, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 Teşrinisâni 1915, s.1. (Duyuru.)
392. İmzasız, Asker Ailelerinin Hane Kiraları, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 Teşrinisâni 1915, s.2. (Duyuru.)
393. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 Teşrinisâni 1915, s.2. (Reklam.)
394. İmzasız, Rehber İttihad-i Osmanî Mektebi, 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 Teşrinisâni 1915, s.1. (Reklam.)
395. İmzasız, Malulin Askeriye, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 Teşrinisâni 1915, s.2. (Duyuru.)
396. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 Teşrinisâni 1915, s.2. (Reklam.)
397. İmzasız, Acilen Satılık Hane, 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 Teşrinisâni 1915, s.2. (İlan.)
398. Değirmen Dere'den Seyid Esad, Zayi, Mühür, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 Teşrinisâni 1915, s.2. (İlan.)
399. İmzasız, Rehber İttihad-ı Osmanî Mektebi, 6730, 2 Mh. 1334, 28 TE. 1331, 10 Teşrinisâni 1915, s.2. (Reklam.)

400. İmzasız, Fevkalade Bir Müsamere, 6735, 7 Mh. 1334, 2 Teşrinisâni 1331, 15 Teşrinisâni 1915, s.2. (Duyuru.)
401. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6735, 7 Mh. 1334, 2 Teşrinisâni 1331, 15 Teşrinisâni 1915, s.2. (Reklam.)
402. İmzasız, Portatif İmdad Çantaları, 6735, 7 Mh. 1334, 2 Teşrinisâni 1331, 15 Teşrinisâni 1915, s.2. (Reklam.)
403. İmzasız, Macit Mehmet Karakaş, 6738, 10 Mh. 1334, 5 Teşrinisâni 1331, 18 Teşrinisâni 1915, s.2. (Reklam.)
404. İmzasızı Portatif İmdat Çantaları, 6738, 10 Mh. 1334, 5 Teşrinisâni 1331, 18 Teşrinisâni 1915, s.2. (Reklam.)
405. İmzasız, Muallim Doktor Reşat Tahsin, 6740, 12 Mh. 1334, 7 Teşrinisâni 1331, 20 Teşrinisâni 1915, s.2. (Reklam.)
406. İmzasız, Zayi El Çantası, 6740, 12 Mh. 1334, 7 Teşrinisâni 1331, 20 Teşrinisâni 1915, s.2. (İlan.)
407. İmzasız, Bulunmuş Para, 6744, 16 Mh. 1334, 11 Teşrinisâni 1331, 24 Teşrinisâni 1915, s.2. (İlan.)
408. İmzasız, Sinema Apolyon, 6744, 16 Mh. 1334, 11 Teşrinisâni 1331, 24 Teşrinisâni 1915, s.2. (Reklam.)
409. İmzasız, Zayi Evrak Cüzdanı, 6744, 16 Mh. 1334, 11 Teşrinisâni 1331, 24 Teşrinisâni 1915, s.2. (Reklam.)
410. İmzasız, Zayi Evrak Çantası, 6744, 16 Mh. 1334, 11 Teşrinisâni 1331, 24 Teşrinisâni 1915, s.2. (İlan.)
411. İmzasız, Sinema Palas, 6748, 20 Mh. 1334, 15 Teşrinisâni 1331, 28 Teşrinisâni 1915, s.2. (Reklam.)
412. İmzasız, 89 Tevdili Muhacirat, 6753, 25 Mh. 1334, 20 Teşrinisâni 1331, 3 Kânûn-ı Evvel 1915, s.2. (Duyuru.)
413. İmzasız, Şeker Hakkında, 6753, 25 Mh. 1334, 20 Teşrinisâni 1331, 3 Kânûn-ı Evvel 1915, s.2. (Duyuru.)
414. İmzasız, Taksitle, 6753, 25 Mh. 1334, 20 Teşrinisâni 1331, 3 Kânûn-ı Evvel 1915, s.2. (Reklam.)
415. İmzasız, 311 Tevdili, Taşralı ve Yerli ve Muhacirlere, 6755, 27 Mh. 1334, 22 Teşrinisâni 1331, 5 KE. 1915 s.2. (Duyuru.)
416. İmzasız, Davet, 6755, 27 Mh. 1334, 22 Teşrinisâni 1331, 5 Kânûn-ı Evvel 1915 s.2. (Duyuru.)

417. İmzasız, Sinema Palas, 6757, 28 Mh. 1334, 23 Teşrinisâni 1331, 6 Kânûn-ı Evvel1915, s.2. (Reklam.)
418. İmzasız, Mukasdar Süleyman Hakkı Geldi, 6757, 28 Mh. 1334, 23 Teşrinisâni 1331, 6 KE. 1915, s.2. (Duyuru.)
419. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6759, 1 S. 1334, 26 Teşrinisâni 1331, 8 Kânûn-ı Evvel1915, s.2. (Reklam.)
420. İmzasız, Davet, 6763, 6 S. 1334, 30 Teşrinisâni 1331, 13 Kânûn-ı Evvel1915, s.2. (Duyuru.)
421. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6763, 6 S. 1334, 30 Teşrinisâni 1331, 13 Kânûn-ı Evvel1915, s.2. (Reklam.)
422. İmzasız, Araba Satacaklara, 6763, 6 S. 1334, 30 Teşrinisâni 1331, 13 Kânûn-ı Evvel1915, s.2. (Duyuru.)
423. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6770, 12 S. 1334, 7 Kânûn-ı Evvel1331, 20 Kânûn-ı Evvel1915, s.2. (Reklam.)
424. İmzasız, Sinema Palas, 6775, 17 S. 1334, 12 Kânûn-ı Evvel1331, 25 Kânûn-ı Evvel1915, s.2. (Reklam.)
425. İmzasız, Bu Cuma Büyük Müsamere, 6788, 1 RE. 1334, 25 Kânûn-ı Evvel1331, 7 KS. 1916, s.2. (Reklam.)
426. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6795, 8 RE. 1334, 1 KS. 1331, 14 KS. 1916, s.2. (Reklam.)
427. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6800, 13 RE. 1334, 6 KS. 1331, 19 KS. 1916, s.2. (Reklam.)
428. İmzasız, Taksitle, 6801, 14 RE. 1334, 7 KS. 1331, 20 KS. 1916, s.2. (Reklam.)
429. İmzasız, Sinema Rû Ayal, 6802, 15 RE. 1334, 8 KS. 1331, 21 KS. 1916, s.2.(Reklam.)
430. İmzasız, Doktor Gogosoplus, 6804, 17 RE. 1334, 10 KS. 1331, 23 KS. 1916, s.2. (Reklam.)
431. İmzasız, Müdafaa-i Milliye Menfaatına, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s.2. (Duyuru.)
432. İmzasız, Dakik Ziya, 6805, 18 RE. 1334, 11 KS. 1331, 24 KS. 1916, s.2. (Reklam.)
433. İmzasız, Taksitle, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s.2. (Reklam.)
434. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s.2. (Reklam.)
435. İmzasız, Bab-ı Ali Caddesinde Ali Efendi Sineması, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS. 1331, 26 KS. 1916, s.2. (Reklam.)

436. İmzasız, Zayi Bir Ceket Küpe, 6807, 20 RE. 1334, 13 KS. 1331, 26 KS. 1916, s.2. (İlan.)
437. İmzasız, Kiralık Mefruş Odalar, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s.2. (İlan.)
438. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s.2. (Reklam.)
439. İmzasız, Abidin Nefis İncirleri, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s.2. (Reklam.)
440. Şevket, Zayi Mühür, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
441. İmzasız, Taksitle, 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s.2. (Reklam.)
442. İmzasız, Nisfiye Misyonları, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s.2. (Duyuru.)
443. Kemal, Zayi Tasdikname, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
444. İmzasız, Arif Zeki Ticarethânesi, 6814, 27 RE. 1334, 20 KS. 1331, 2 Şt. 1916, s.2. (Reklam.)
445. İmzasız, İstifadeli Bir Fırsat, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s.2. (Reklam.)
446. İmzasız, Kâtip Aranıyor, 6816, 29 RE. 1334, 22 KS. 1331, 4 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
447. İmzasız, Sinema Rivayet, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s.2. (Reklam.)
448. Komser Muavini Şerefeddin, Zayi Maaş Cüzadanı, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
449. İmzasız, Kâtip Aranıyor, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
450. İmzasız, Arif Zeki Ticarethânesi, 6817, 1 RA. 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s.2. (Reklam.)
451. İmzasız, Hilâl-i Ahmerin Elektirk Fenerleri Yeni Kartpostalları Geldi, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s.2. (Reklam.)
452. İmzasız, Kâtip Aranıyor, 6718, 2 RE. 1334, 24 KS. 1331, 6 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
453. İmzasız, Sinema Ruvayal, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s.2. (Reklam.)
454. Ali Efendi Sineması, 6719, 3 RE. 1334, 25 KS. 1331, 7 Şt. 1916, s.2. (Reklam.)
455. İmzasız, Doktor Gogoslopus, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS. 1331, 9 Şt. 1916 s.2. (Reklam.)
456. İmzasız, Sinema Rovayal, 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s.2. (Reklam.)
457. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s.2. (Reklam.)
458. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s.2. (Reklam.)
459. Ankaralı Hasan, Zayi Evrak Çantası, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s.2. (İlan.)

460. Mehmet Ali, Zayi Maaş Cüzdanı, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
461. İmzasız, Arif Zeki Ticarethanesi, 6865, 19 CE. 1334, 11 Mt. 1332, 24 Mt. 1916, s.2. (Reklam.)
462. İmzasız, Türk Ocağı Sineması, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s.2. (Reklam.)
463. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s.2. (Reklam.)
464. İmzasız, Bulunmuş Para Cüzdanı, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
465. Ali, Zayi Vesika-i Askeriye, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
466. İmzasız, Zayi Vesika, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
467. İmzasız, Gayet İstifadeli Bir Fırsat, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s.2. (Reklam.)
468. İmzasız, Türk Ocağı Sineması, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s.2. (Reklam.)
469. İmzasız, Sigara Kâğıdı, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s.2. (Reklam.)
470. Şakir Mustafa, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
471. İmzasız, Müze-i Askerî Sinemasında Temâşa, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s.2. (Reklam.)
472. İmzasız, Zayi Motor, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
473. İmzasız, Zayi Cüzdan, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
474. İmzasız, Sigara Kâğıdı, 6879, 4 CA. 1334, 25 Mt. 1332, 7 Ns. 1916, s.2. (Reklam.)
475. İmzasız, Müze-i Askerî Sinemasında Temâşa, 6881, 6 CA. 1334, 27 Mt. 1332, 9 Ns. 1916, s.2. (Reklam.)
476. İmzasız, Müjde Koşunuz, 6881, 6 CA. 1334, 27 Mt. 1332, 9 Ns. 1916, s.2. (Reklam.)
477. İmzasız, Ali Efendi Sineması, 6882, 7 Cemâziyel'l-âhir 1334, 28 Mt. 1332, 10 Ns. 1916, s.2. (Reklam.)
478. İmzasız, Beyazıt Sineması, 6884, 9 CA. 1334, 30 Mt. 1332, 12 Ns. 1916, s.2. (Reklam.)
479. İmzasız, Sigara Kâğıdı, 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart 1332, 13 Ns. 1916, s.2. (Reklam.)
480. İmzasız, Sigara Kâğıdı, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s.2. (Reklam.)
481. İmzasız, Satılık Köşk, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
482. Defterhane de Dosya Kaleminde İbrahim, Zayi Cep Defteri, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s.2. (İlan.)

483. İmzasız, Zayi Cüzdan, 6888, 13 CA. 1334, 3 Ns. 1332, 16 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
484. İmzasız, İlan-ı Resmî, 6914, 9 R. 1334, 29 Ns. 1332, 12 Ms. 1916, s.2.
485. İmzasız, İlan-ı Resmi, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s.2. (İlan.)
486. İmzasız, Gaz, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s.2. (Duyuru.)
487. İmzasız, Kiralık Hamam, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s.2. (İlan.)
488. İmzasız, İlan-ı Resmi, 6935, 1 Şb. 1334, 20 Ms. 1332, 2 Hz. 1916, s.2. (İlan.)
489. İmzasız, İlan, 6829, 13 RE. 1334, 4 Şt. 1331, 17 Şt. 1916, s.2.
490. İmzasız, Şeker Hakkında, 6831, 15 RE. 1334, 6 Şt. 1331, 19 Şt. 1916, s.2. (Duyuru.)
491. İmzasız, İlmiye Salnamesi, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s.2. (Duyuru.)
492. İmzasız, Gençlerin Nazar-ı Dikkatine, 6833, 17 RE. 1334, 8 Şt. 1331, 21 Şt. 1916, s.2. (Duyuru.)
493. İmzasız, Fesh-i Şirket, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s.2. (Duyuru.)
494. Mehmet Paşa Halilesi Makbule Nefise, Zayi Mühür, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
495. Hacı İskender, Zayi Cüzdan, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
496. Anastas Veled Petro, Zayi Vesika, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
497. İmzasız, Müjde Koşunuz, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s.2. (Duyuru.)
498. İmzasız, Mersin-Toros-Adana-Demir Yolu Şirketi, 6927, 22 R. 1334, 12 Ms. 1332, 25 Ms. 1916, s.2. (Duyuru.)
499. İmzasız, İlan-ı Resmi, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s.2. (İlan.)
500. İmzasız, Gaz, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s.2. (Duyuru.)
501. İmzasız, Kiralık Hamam, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s.2. (İlan.)
502. İmzasız, İlkbahar At Koşuları, 6942, 8 Şb. 1334, 27 Ms. 1332, 9 Hz. 1916, s.2. (Duyuru.)
503. İmzasız, Rehber İttihad Mektebi, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s.2. (İlan.)
504. Hüsameddin Bey'in Kerimesi Cahiyeye, Zayi Cüzdan, 6791, 4 RE. 1334, 28 Kânûn-ı Evvel 1331, 10 KS. 1916, s.2. (İlan.)
505. İmzasız, Kayıp Çocuk, 6793, 6 RE. 1334, 30 Kânûn-ı Evvel 1331, 12 KS. 1916, s.2. (İlan.)
506. İmzasız, Motor Aranıyor, 6796, 9 RE. 1334, 2 KS. 1331, 15 KS. 1916, s.2. (İlan.)
507. Seyyid Haşim Esad, Satılık Cep Defteri, 6809, 22 RE. 1334, 15 Kânûn-ı Evvel 1331, 28 KS. 1916, s.2. (İlan.)

508. İmzasız, Hıdmetçi Olanların Nazar-ı Dikkatine, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s.2. (İlan.)
509. Mehmet Tefvik, Zayi Cüzdan, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s.2. (İlan.)
510. İmzasız, Şark Demir Yolları Tahvilatı, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s.2. (Duyuru.)
511. İmzasız, Telefon Abonelerine, 6810, 23 RE. 1334, 16 KS. 1331, 29 KS. 1916, s.2. (Duyuru.)
512. İmzasız, Kiralık Mefruş Odalar, 6812, 25 RE. 1334, 18 KS. 1331, 31 KS. 1916, s.2. (İlan.)
513. İmzasız, Bulunmuş Erzak, 6821, 5 RE. 1334, 27 KS. 1331, 9 Şt. 1916 s.2. (İlan.)
514. İmzasız, Bulunmuş Hindi, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
515. İmzasız, Türk Yurdu, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s.2. (Duyuru.)
516. Cavid Bey'in Kerimesi Besime, Zayi Cüzdan, 6822, 6 RE. 1334, 28 KS. 1331, 10 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
517. Hasan Fehmi, Zayi Mühür, 6825, 9 RE. 1334, 31 KS. 1331, 13 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
518. Fatma Benet, 6827, 11 RE. 1334, 2 Şt. 1331, 15 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
519. Yusuf Oğlu Ahmet, Zayi Mekbus Vesika, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
520. İmzasız, İlmiye Salnamesi, 6832, 16 RE. 1334, 7 Şt. 1331, 20 Şt. 1916, s.2. (Duyuru.)
521. Ferhat Kamil, Zayi Cüzdan, 6835, 19 RE. 1334, 10 Şt. 1331, 23 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
522. Tatar Hamit, Zayi Evrak, 6838, 22 RE. 1334, 13 Şt. 1331, 26 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
523. İmzasız, Zayi Asker Vesikası, 6840, 24 RE. 1334, 15 Şt. 1331, 28 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
524. Kasap Hamit, Zayi Defter, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s.2. (İlan.)
525. İmzasız, KS.Maaşı, 6841, 25 RE. 1334, 16 Şt. 1331, 29 Şt. 1916, s.2. (Maaş çizelgesi.)
526. İmzasız, Zayi Para Cüzdanı, 6845, 29 RE. 1334, 20 Şt. 1331, 4 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
527. İmzasız, Zayi Vesika ve Esnaf Vesikası, 6845, 29 RE. 1334, 20 Şt. 1331, 4 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
528. Cemil, Zayi Tasdiknâme, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
529. İmzasız, Zayi Mühür, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
530. İmzasız, Zayi Evrak, 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
531. İmzasız, Zayi Tezkire-i Osmaniye ve Vesika, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s.1. (İlan.)
532. Fırıncı İshak, Zayi Defter, 6860, 14 CE. 1334, 6 Mt. 1332, 19 Mt. 1916, s.1. (İlan.)
533. İmzasız, Kiralık Çifte Hamam, 6861, 15 CE. 1334, 7 Mt. 1332, 20 Mt. 1916, s.2. (İlan.)

534. İmzasız, Aandolu-Osmanlı Demir Yolu, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
535. Mustafa Nesip, Zayi Mühür, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
536. Hacı Mehmet, Zayi Askerî Vesika, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
537. İmzasız, Zayi Rapor, 6862, 16 CE. 1334, 8 Mt. 1332, 21 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
538. Ankaralı Hasan, Zayi Evrak Çantası, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
539. Mehmet Ali, Zayi Maaş Cüzdanı, 6863, 17 CE. 1334, 9 Mt. 1332, 22 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
540. İmzasız, Zayi İkametgâh Tezkiresi, 6864, 18 CE. 1334, 10 Mt. 1332, 23 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
541. İmzasız, Zayi Mühür, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
542. İmzasız, Müzayede İle Satış, 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
543. İmzasız, Gayet İstifadeli Bir Fırsat, 6867, 21 CE. 1334, 13 Mt. 1332, 26 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
544. Mustafa Cemil, Zayi Vesika-i Askeriye, 6867, 21 CE. 1334, 13 Mt. 1332, 26 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
545. Arif, Zayi Vesika ve Bedel Nakdi Makbuzları, 6868, 22 CE. 1334, 14 Mt. 1332, 27 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
546. Fatih Bey, Hıdmetçi Aramıyor, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
547. İmzasız, Dersaadet Su Şirketi, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s.2.
548. İmzasız, Zayi Defter ve Evrak, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
549. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 6869, 23 CE. 1334, 15 Mt. 1332, 28 Mt. 1916, s.2.
550. İmzasız, Bulunmuş Para Cüzdanı, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
551. Ali, Zayi Vesika-i Askeriye, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
552. İmzasız, Zayi Vesika, 6870, 24 CE. 1334, 16 Mt. 1332, 29 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
553. İmzasız, Zayi Tatbik Mührü, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
554. Mehmet, Zayi Evrak Cüzdanı, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s.2. (İlan.)
555. İmzasız, Fesh-i Şirket, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s.2. (Duyuru.)
556. Mehmet Paşa Halilesi Makbule Nefise, Zayi Mühür, 6872, 26 CE. 1334, 18 Mt. 1332, 31 Mt. 1916, s.2. (İlan.)

557. Mülazım Hüseyin, Zayi Cüzdan, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
558. Vasfiye Rukiye, Zayi Mühür, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
559. Hüseyin İhsan, Zayi Tasdiknâme, 6874, 28 CE. 1334, 20 Mt. 1332, 2 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
560. İbrahim Halimi, Zayi Tasdiknâme, 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
561. Şakir Mustafa, 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
562. Hayrettin Halil, Zayi Evrak Cüzdanı, 6877, 2 CA. 1334, 23 Mt. 1332, 5 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
563. Bağdatlı Yakup, Zayi Tezkire-i Osmaniye ve Şhadetnâme, 6877, 2 CA. 1334, 23 Mt. 1332, 5 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
564. Arif Hikmet, Zayi Mühür, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
565. Hacı Cafer, Zayi Evrak Cüzdanı, 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
566. İmzasız, Zayi Mühür, 6882, 7 Cemâziyel'l-âhir 1334, 28 Mt. 1332, 10 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
567. Hacı İskender, Zayi Cüzdan, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
568. Anastas Veled Petro, Zayi Vesika, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
569. İmzasız, Müjde Koşunuz, 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s.2. (Duyuru.)
570. İmzasız, Satılık Köşk, 6889, 14 CA. 1334, 4 Ns. 1332, 17 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
571. Kabataş Kantar Memuru Adlî, Zayi Cüzdan, 6890, 15 CA. 1334, 5 Ns. 1332, 18 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
572. Sandalcı İsmail Bin Mehmet, Zayi Vesika-i Askeriye ve Tezkire-i Osmaniye, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
573. İsmail Bin Salih, Zayi Vesika ve Bedel Nakdi Makbuzları, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
574. Mehmet Halis, Zayi Evrak, 6893, 18 CA. 1334, 8 Ns. 1332, 21 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
575. Oflu Hasan, Zayi Cüzdan ve Vesika, 6896, 21 CA. 1334, 11 Ns. 1332, 24 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
576. İmzasız, Zayi Cüzdan ve Tezkire-i Osmaniye, 6896, 21 CA. 1334, 11 Ns. 1332, 24 Ns. 1916, s.2. (İlan.)
577. Hacı Emin Oğlu İbrahim, Zayi Evrak Cüzdanı ve Vesika, 6896, 21 CA. 1334, 11 Ns. 1332, 24 Ns. 1916, s.2. (İlan.)

578. İmzasız, İlan-ı Resmi, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s.2. (İlan.)
579. İmzasız, Gaz, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s.2. (Duyuru.)
580. İmzasız, Kiralık Hamam, 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s.2. (İlan.)
581. İmzasız, Almanca Husûsi Tedrisatı, 6937, 3 Şb. 1334, 22 Ms. 1332, 4 Hz. 1916, s.2. (İlan.)
582. İmzasız, Rehber İttihad Mektebi, 6991, 28 Rm. 1334, 15 Tm. 1332, 18 Tm. 1916, s.2. (İlan.)
583. İmzasız, Zayi Cüzdan, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s.2. (Duyuru.)
584. İmzasız, Satılık Arazi, 7144, 7 RE. 1335, 19 KE. 1332, 1 KS. 1917, s.2. (Reklam.)
585. İmzasız, Zayi Cüzdan ve Evrâk-ı Sâire, 7145, 8 RE. 1335, 20 KE. 1332, 2 KS. 1917, s.2. (İlan.)
586. İmzasız, Tungscam, 7146, 9 RE. 1335, 21 KE. 1332, 3 KS. 1917, s.2. (Reklam.)
587. İmzasız, Doktor, İhsan, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s.1. (İlan.)
588. İmzasız, Müdâfaa-i Milliye Kolonya Suları, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s.1. (Reklam.)
589. İmzasız, Ata Refik, 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s.1. (Reklam.)
590. İmzasız, Divân-ı Umûmiden, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s.2. (Duyuru.)
591. İmzasız, Zayi Maaş Cüzdanları, 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. , 1917, s.2. (İlan.)
592. İmzasız, Satılık, Hane, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s.2. (İlan.)
593. İmzasız, Doktor İhsan, 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s.2. (Reklam.)
594. İmzasız, Zayi Cüzdan ve Evrak-ı Saire, 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s.1. (İlan.)
595. İmzasız, Zayi Vesika, 7155, 18 RE. 1335, 30 KE. 1332, 12 KS. 1917, s.2. (İlan.)
596. İmzasız, Karavan Sahiplerine, 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1332, 13 KS. 1917, s.1. (Duyuru.)
597. İmzasız, Balık Yağından Kuvvetli, 7157, 20 RE. 1335, 1 KS. 1332, 14 KS. 1917, s.2. (Reklam.)
598. İmzasız, Gazilerimize Tütün Hediyesi, 7159, 22 RE. 1335, 3 KS. 1332, 16 KS. 1917, s.1.
599. İmzasız, Eminönü Sulh Mahkemesinden, 7168, 1 RA. 1335, 12 KS. 1332, 25 KS. 1917, s.2. (Duyuru.)

600. İmzasız, Dersaardet Su Şirketinden, 7168, 1 RA. 1335, 12 KS. 1332, 25 KS. 1917, s.2.
(Duyuru.)
601. İmzasız, Abdullah Muzaffer Bey, 7173, 6 RA. 1335, 17 KS. 1332, 30 KS. 1917, s.2.
(Reklam.)
602. İmzasız, Almanca Mütercimi Aranıyor, 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917,
s.1. (İlan.)
603. İmzasız, Zayi Evrak-ı Askeriye, 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s.1. (İlan.)
604. İmzasız, Zayi Para ve Evrak, 7188, 21 RA. 1335, 1 Şt. 1332, 14 Şt. 1917, s.2. (İlan.)
605. İmzasız, Alman Tozu, 7189, 22 RA. 1335, 2 Şt. 1332, 15 Şt. 1917, s.1. (Reklam.)
606. İmzasız, Müdafaa-i Milliye Cemiyetinden, 7196, 29 RA. 1335, 9 Şt. 1332, 22 Şt. 1917,
s.1. (Duyuru.)
607. İmzasız, Tığ ile Dantela, 7197, 1 CE. 1335, 10 Şt. 1332, 23 Şt. 1917, s.1. (Reklam.)
608. İmzasız, Tuzruhu Toptan ve Parekende Suretiyle, 7199, 3 CE. 1335, 12 Şt. 1332, 25 Şt.
1917, s.2.
609. İmzasız, Osman Zeki Terzi ve Kumaşhanesi, 7202, 6 CE. 1335, 15 Şt. 1332, 28 Şt.
1917, s.2. (Reklam.)
610. İmzasız, Kiralık Ev Aranıyor, 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s.1.
611. İmzasız, Beş Güne Kadar Satılık Arsa, 7218, 22 CE. 1335, 16 Mt. 1333-1917, s.1.
(İlan.)
612. İmzasız, Anadolu'da, 7220, 24 CE. 1335, 18 Mt. 1333-1917, s.1. (Duyuru.)
613. İmzasız, Satılık Evi Olanlar, 7221, 25 CE. 1335, 19 Mt. 1333-1917, s.1. (İlan.)
614. Doktor İhsan, Belsoğukluğu ve Ale'l-umûm Kadın Hastalıkları, 7222, 26 CE. 1335, 20
Mt. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
615. İmzasız, Osmanlı Piyangosu, 7228, 2 CA. 1335, 26 Mt. 1333-1917, s.1. (Duyuru.)
616. İmzasız, Satılık Çayır, Kiralık Mera, 7231, 5 CA. 1335, 28 Mt. 1333-1917, s.1. (İlan.)
617. İmzasız, Zayi Vesika-i Askeriyye ve Cüzdan, 7232, 6 CA. 1335, 30 Mt. 1333-1917, s.1.
(İlan)
618. İmzasız, 1333 Takvim-i Garbi, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s.1. (Reklam)
619. İmzasız, Maarif-i Umûmiye Nezaretinden, 7233, 7 CA. 1335, 31 Mt. 1333-1917, s.1.
(Duyuru.)
620. İmzasız, Emniyet Sandığı Müdüründen, 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s.1.
(Duyuru.)
621. İmzasız, Kiralık Köşk, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s.1. (İlan.)
622. İmzasız, Zayi Defter, 7238, 12 CA. 1335, 5 Ns. 1333-1917, s.1. (İlan.)

623. İmzasız, Satılık Gayet Kıymetdâr Pırlanta Kemer, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s.1. (İlan.)
624. İmzasız, Hâlid Şehâb Kuvvet İlacı, 7239, 13 CA. 1335, 6 Ns. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
625. İmzasız, Osmanlı İtibâr-ı Millî Bankası, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s.1. (İlan.)
626. İmzasız, Osmanlı Anonim Şirketi, 7241, 15 CA. 1335, 8 Ns. 1333-1917, s.1. (İlan.)
627. İmzasız, Almanca ve Fransızca Tedrisathânesi, 7249, 23 CA. 1335, 12 Ns. 1333-1917, s.2. (İlan.)
628. İmzasız, Viyana Moda Sergisi, 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s.2. (Duyuru.)
629. İmzasız, Acem Halısı, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s.2. (Reklam.)
630. İmzasız, Vatan Malı, 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s.2. (Reklam.)
631. İmzasız, Kafesli Sandal Ayakkabıları, 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s.2. (Reklam.)
632. İmzasız, Satılık Konak, 7275, 20 R. 1335, 12 Ms. 1333-1917, s.1. (İlan.)
633. İmzasız, Kâsım-zâde Nesteren Mağazası, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s.2. (Reklam.)
634. İmzasız, Acele Satılık Hamam Teferruâtı, 7293, 8 Şb. 1335, 30 Ms. 1333, 1917, s.2. (İlan.)
635. İmzasız, Sipahi Ocağı'ndan, 7299, 14 Şb. 1335, 5 Hz. 1333, s.2. (İlan.)
636. İmzasız, Veli Efendi At Koşuları, 7302, 17 Şb. 1335, 8 Hazirazn 1333-1917, s.1. (İlan.)
637. İmzasız, Afiyet, 7312, 27 Şb. 1335, 18 Hz. 1333-1917, s.2. (İlan.)
638. İmzasız, Aile Sabunu, 7321, 7 Rm. 1335, 27 Hz. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
639. İmzasız, Rm. İçin Yağlar, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
640. İmzasız, Hilâl-i Osmanlı Sabunu, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
641. İmzasız, Eczahâne Nakli, 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s.1. (Duyuru.)
642. İmzasız, Parça Halinde İsviçre Çikolatası, 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
643. İmzasız, Almanca Kıraat Muallimi, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s.1. (İlan.)
644. İmzasız, Bayram Hediyesi, 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s.1. (İlan.)
645. İmzasız, Nefis Balık Yumurtası 200 Kuruşa, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
646. İmzasız, Şark Demiryolları Tahvilatı, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s.1. (Duyuru.)

647. İmzasızı, Divân-ı Umûmiye-i Osmaniyyeden, 7350, 9 Şv. 1335, 29 Tm. 1333-1917, s.1.
(Duyuru.)
648. İmzasız, Para Arayanlara, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s.2. (İlan.)
649. İmzasız, Zayi Cüzdan Vesâire, 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s.2. (İlan.)
650. İmzasız, Afiyet Alıyor, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
651. İmzasız, Afiyet Satıyor, 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
652. İmzasız, Acele Satılıktır, 7371, 30 Şv. 1335, 19 Ağ. 1333-1917, s.1. (İlan.)
653. İmzasız, Müzayede ile Satılık Eşya, 7377, 6 ZK. 1335, 25 Ağ. 1333-1917, s.1.
(Duyuru.)
654. İmzasız, Mekteb-i Tefeyyüz, 7383, 12 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
655. İmzasız, Kayıp Çocuk, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s.2. (İlan.)
656. İmzasız, Zayıler, 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s.2. (İlan.)
657. İmzasız, At Yarışı, 7396, 25 ZH. 1335, 13 Ey. 1333, 1917, s.1. (İlan.)
658. İmzasız, Acele Satılık Hâne, 7404, 4 ZH. 1335, 21 Ey. 1333-1917, s.1. (İlan.)
659. İmzasız, Satılık Arsalar, 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s.1. (İlan.)
660. İmzasız, Rehber Tahsil Mektebi, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
661. İmzasız, Süt Emzikleri Geldi, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
662. İmzasız, Para Arayanlara, 7413, 15 ZH. 1335, 2 TE. 1333-1917, s.1. (İlan.)
663. İmzasız, Dava Vekili Fuad Şükrü, 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s.1. (Reklam.)
664. İmzasız, Harbiye Nezareti'nden, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 2. (Duyuru.)
665. İmzasız, Zayıler, 7422, 24 ZH. 1335, 11 TE. 1333-1917, s. 2. (Duyuru.)
666. İmzasız, Türk Müessesesi, 7423, 25 ZH. 1335, 16 TE. 1333-1917, s. 1. (Duyuru.)
667. İmzasız, Alakadaranın Nazar-ı Dikkatine, 7423, 25 ZH. 1335, 16 TE. 1333-1917, s. 1.
(Duyuru.)
668. İmzasız, Gayet Mükemmel Basküller, 7423, 25 ZH. 1335, 16 TE. 1333-1917, s. 1.
(Duyuru.)
669. İmzasız, Sadakat Yurdu, 7432, 3 Mh. 1335, 21TE. 1333-1917, s. 2. (Reklam.)
670. İmzasız, Doktor Necmeddin Ârif, 7432, 3 Mh. 1335, 21TE. 1333-1917, s. 2. (İlan.)
671. İmzasız, Balık Yağından Kuvvetli, 7432, 3 Mh. 1335, 21TE. 1333-1917, s. 2. (Reklam.)
672. İmzasız, Almanca Gece Dersleri, 7436, 5 Mh. 1335, 25 TE. 1333-1917, s. 2. (Reklam.)
673. İmzasız, Zayi Ticaret Defterleri, 7436, 5 Mh. 1335, 25 TE. 1333-1917, s. 2.
674. İmzasız, 120 Balya İpek Lazımdır, 7443, 14 Mh. 1335, 1 TS. 1333-1917, s. 2. (Duyuru.)
675. İmzasız, Daimi Muallim Aranıyor, 7446, 11 Mh. 1336, 4 TS. 1333-1917, s. 2. (Duyuru.)
676. İmzasız, Nakliyyat Aranıyor, 7455, 26 Mh. 1336, 13 TS. 1333-1917, s. 2. (Duyuru.)

677. İmzasız, Kıymetdâr Başlık, 7465, 6 S. 1336, 23 TS. 1333-1917, s. 2. (Reklam.)
678. İmzasız, Bulunan Şeyler, 7474, 15 S. 1336, 2 KE. 1333-1917, s. 2. (Duyuru.)
679. İmzasız, Hâlid Şehâb Kuvvet İlacı, 7478, 19 S. 1336, 6 KE. 1333-1917, s. 2. (Reklam.)
680. İmzasız, Viyana'da Moda Sergisi, 7482, 23 S. 1336, 10 KE. 1333-1917, s. 2. (Duyuru.)
681. İmzasız, Operatör, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 2. (Reklam.)
682. İmzasız, Para Arayanlara, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 2. (İlan.)
683. İmzasız, Ârif Zeki Ticarethânesi, 7487, 28 S. 1336, 15 KE. 1333-1917, s. 2. (Reklam.)
684. İmzasız, Pırlanta Küpe, 7490, 2 RE. 1336, 18 KE. 1333-1917, s. 2. (Reklam.)
685. İmzasız, Hanımlara Mahsûs Eşya Pazarı, 7490, 2 RE. 1336, 18 KE. 1333-1917, s. 2. (İlan.)
686. İmzasız, Satılık Arsalar, 7490, 2 RE. 1336, 18 KE. 1333-1917, s. 2. (İlan.)
687. İmzasız, Acele Satılık, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 2. (İlan.)
688. İmzasız, Harbiye Nezareti'nden, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 2. (Duyuru.)
689. İmzasız, Zayılar, 7494, 6 RE. 1336, 22 KE. 1333-1917, s. 2. (İlan.)
690. İmzasız, Para Arayanlara, 7496, 9 RE. 1336, 24 KE. 1333-1917, s. 2. (İlan.)
691. İmzasız, Terzizâde Osman Zeki, 7496, 9 RE. 1336, 24 KE. 1333-1917, s. 2. (Reklam.)
692. İmzasız, Balık Yağından Kuvvetli, 7496, 9 RE. 1336, 24 KE. 1333-1917, s. 2. (Reklam.)
693. İmzasız, Vekil Aranıyor, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 2. (İlan.)
694. İmzasız, İş Arayanlara, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 2. (İlan.)
695. İmzasız, Her Çeşit Kitaplar Alınır, 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 2. (İlan.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
(SEÇİLMİŞ METİNLER)
(Geçmiş Zaman O'dur Ki)

3.1. Dil ve Edebiyat Yazıları

TAYYÂRENİN TÜRKÇESİ

Amasya Tarihi müellif-i muhteremin tayyârenin Türkçesi münasebetiyle lisanımız hakkında yazdığı mütalaat-ı âlimanelerine iştirak etmeyecek bir Türk tasavvur edilemez. Fî'l-hakika herkeste Türk denilen yabancı kelimeler çıkarsa lisanımız pek kaba ve pek fakir bir lisan haline girecektir zannı yerleşmiştir. Halbûki bu zann-ı umûmî hilâfına Türk dili pek zengin ve pek muntazam bir lisan olduğu gibi ilmi ve fenni ıstılahat teşkiline de son derece müsaittir. Türkçe'yi tetkik eden Avrupa ulemâsı tasrif ve iştikakların intizamına bakarak Türkçe'ye hakiki ve tabii bir Esperanto demişlerdir. Hele tasriflerin zenginliği itibariyle Türk dili dünyanın en zengin ve en medenî lisanları olan Arapça, İngilizce, Fransızca'yı bile pek geride bırakır der isek mübalağa edilmemiş olur.

Büyük İngiliz Ansiklopedisi Türk dilinde rollerde lazım, müteadi, mutaavat, meşarekt, iltizâmı vücûbî teşkilinden ve bunların tasrifinden bahs ederken bir heceden ibaret bir kelimecikten, bazen bir harf ve bazen bir hece ilavesi sûretiyle tam 29.000 şekil hâsıl olduğunu söylüyor ki bu hal dünyanın hiçbir lisanında görülmüş şey değildir. Bu sûretle mesela sevinmek kelimesinden çıkan seviştirememek kelimesi altı heceli bir kelimedenden ibaret iken bunun ifade ettiği mana İngiliz lisanıyla: to cause that it be impossible for us to love another mutually, diye on iki kelimelik iki satır ile tamamıyla ifade edilemez. Türkçe'nin müştakları da o kadar vâsî o kadar zengindir.

Ez-cümle bu mevzu-bahs olan uçmak kelimesinden hala istimal olunan ve iktiza ettiği vakit teşkili mümkün olan:

Uçma, uçuş, uçuşma, uçurtma, uçuşturma, uçuk, uçak, uçum, uçgun, uçkuç, uçku, uç, uçucu, ucuntu gibi birçok kelimelerinden müstağni edecek kadar çok ve canlıdır. Bunlardan birçok ilmî ve fennî kelimeler çıkarmak mümkündür.

Uçak kelimesine gelince bu kelime bizim zihnimizde bir aletten ziyade konak, durak, bataak, yatak kelimeleri gibi bir mahal ve mekân mefhumunu uyandırıyor. Onun için uçak kelimesine tayyâre demektense tayyâre karargâhı, tayyâre hangarı yahut tayyârenin havalanacak mahâli demek daha doğru olur. Nitekim tayyâraenin konduğu mahale de konak denilebiliyor.

Asıl tayyâre kelimesine gelince burğu, sargı, askı, baskı, sürgü, biçki kelimeleri gibi uçku kelimesi bunun tam Türkçesidir. Türk sargı dendiği vakit sarmaya yarayan bir şey, sürgü dendiği vakit sürmeye yarayan, burğu dendiği vakit burmaya mahsus bir alet mefhumunu anladığı gibi uçku dendiği zaman dâhi uçmaya yarayan bir alet manasını anlar.

Uçmak kelimesinden tayyareciyle ve seyahat-ı havaiyeye dair daha birçok kelimeler çıkarmakta mümkündür.

Uçku: tayyâre

Uçak: tayyâre karagâhı, tayyâre hangarı

Uçu: koşu, işi, sabı, yapı, yazı

Kelimelerine kıyasen fil-i tayaran, seyahat-ı havaiye, tayaran-ı fen ve san'atı.

Uçucu: tayyâre yolcusu, tayyâre seyyahı

Uçkucu: tayyâreci, tayyâreyi sevk eden.

Uçkuculuk: tayyarecilik

Uçkuç: bilgiç, dalgıç kelimeleri gibi tayaran san'atıyla uğraşan bu san'ata aşına kimse.

Uçuncu: gezinti kelimesi gibi tayyâre ile yapılan tenze.

Uçkun: baskın ve vurgun kelimeleri gibi bir tayyâre hücumu.

Tayyâre ve tayaran kelimeleri ne kadar zarif ve latif olursa olsun Adriyatik Denizi'nden Sibiryâ'nın ta öteki ucuna kadar eski dünyanın yarısını kaplamış olan büyük Türk milleti için hiçbir mana ifade etmez asvât kabilindedir. Bu gibi kelimeler Türk dilinde, köksüz değilmiş kuru dallar hükmündedir. Türk bunlardan matlup olan manayı anlamak için tahsile muhtaçtır. Halbûki uçak ve uçku kelimelerine gelince bunlar Türk dilinin kendi malıdır. Binlerce yıldan beri Türk dili bu kelimeleri vakti geldiği vakit açılmak için tomurcuk halinde muhafaza etmiştir. Tayyâreyi hiç görmemiş bir Türk uçku ve uçak kelimelerini duyduğu vakit bunların uçmaya yarayan bir alet veya uçulacak bir yer olduğunu anlar.

Yazık ki mektep tahsili bizde Türülük'ün his ve zevkini gürleştirmiyor. Tahsil geçirdükten sonra Türk kelimelerinden bir zevk duymaya başlamıyoruz. Muharrirlerimiz, şairlerimiz marifet göstermek için lisanımıza doldurdukları bu kelimeler yüzünden lisanımız artık bir Türk'e yabancı bir lisan haline gelmiştir. Ve iyi kötü okuduğundan bir şey anlar hale gelmek için Türk oğlunu lâ-akl on sene tahsil zahmetine katlanmak mecburiyeti altına sokmuştur. Sonra biz de maârif ileri gitmiyor diye şikâyet ediyoruz.

A. ['] Ali

(Nu: 6452, 20 RE. 1333, 23 KS. 1330, 5 Şt. 1915, s.2.)

*

EDEBİYATIMIZDA CENG-CÛLUK

-1-

Edebiyatın içtimâi hayat üzerinde ne kadar büyük ve müesser bir âmil olduğunu bilenler, ara sıra kendi kendilerine şu suali soruyorlar:

Türk kahramanlığının Adalar Denizi kıyısında yüksek Kafkas şahikaları karşısında kan ve ateşle yazdığı kasideleri, kâğıt üzerine koyacak şairimiz yok mu acaba?..

Gören gözler karşısında, yuvarlana yuvarlana derin bir mana alan bu istifhâm işareti bi'l-hassa genç şairlerimiz için ne kadar tarizkârdır! Damarlarımızda eski cengâver kanının şiddetle dolaştığını, ruhumuzda asırların söndüremediği mukaddes ateşin parladığı, ordunun hergünkü hamaset destanları vakur bir belâgatle anlatıyor. Kâğıt parçalarına değil, nihayetsiz ufuklara, mürekkeple değil kâğıtla yazılan bu nihayetsiz destanları gelecek asırların ruhuna tevdi için âteşin şehnâmeciler bekliyoruz. Buna intizarab, eski edebiyatımızda ceng-cûluk hislerinin ne gibi mahsuller vücûda getirdiğini iki üç ufak musâhebede hülâsa edeceğiz.

Türklerin eski hayat cengâverâneleri, yaşayışlarının, tarzı, fertlerin cemiyet ruhu içinde kaybolması düşünülürse, bizim pek eski ve zengin bir edebiyat-ı cengâverâneye malikiyetimize hükm olunabilir. Asya'yı asırlarca baştanbaşa çiğneyen, eski hükümetleri devirerek yerine yeni ve zî-hayat saltanatlar kuran, eskimiş milletlerin damarlarına hayat ve faaliyet aşıl原因 Türkler, elbette o büyük hadiseleri terennüm eden eserler vücûda getirmişlerdir. Fakat ne kadar teessüfe şayandır ki bu eserlerden hemen hiçbir şey kalmamış, asırların ve lüleli girdapları arasında bize pek az bir şey intikal edebilmiştir: Eski zafer destanlarından kalmış bazı parçalarla bir takım kahramanlık hikâyeleri, sonra, askerlerin, Türk beylerinin medhine tahsis edilmiş bazı şeyler...

Hicretin ilk asrından zamanımıza kadar muntazam bir sûrette devam eden edebî tekâmülün uzun safhaları tedkik edilecek olursa, aruz vezniyle, Acem tesirât-ı maneviyyesi altında vücûda gelen bu edebiyatta harp edebiyatı mahsulü olarak gösterilecek yüksek bir esere tesâdüf edilemez. Bunun başlıca iki sebebi vardır: Evvela edebiyata hâkim olan ruh, tasavvuf ruhudur, mutasavvıflar bu âlemin zevahirden ibaret kaldığına, onun maverâsında başka bir hakîkatin varlığına yani vahdet-i mutlakıyeye kâil oldukları için gözlerini harici âlemden çevirmişlerdir. En müthiş şûrişler, kıyametler içinde yaşayan mutasavvıfların eserlerini tedkik ediniz: Bütün o gürültüler, onlarda en ufağı bir aks bile bırakmamıştır. Milletten hissiyatını, kahramanlığını gösteren eserler, umumiyetle, gayr-i şahsi olur. Hâlbuki mutasavvıfların eserleri tamamiyle şahsi ve “enfes”tir. Esasen kıymet vermedikleri hayatın

bu gibi hadiseleri, bir ferдин kahramanlığı onları asla işgal edemezdi, onlar kendi zanlarınca asıl cihat ile yani, varlıktaki hayatı cehtleri ifna ile uğraşıyorlar.

Acemlerin taklidiyle vücûda gelen eski klâsik edebiyat, milletin cengâver ruhunu gösterecek eserlere tesâdüf edilememesinin ikinci sebebi de bu edebiyatın tamamıyla havâsa, âlimlere, beylere, paşalara ve bi'l-hassa padişahlara mahsus olmasıdır. Şairler, erbâb-ı kalem yalnız padişahların, vüzeranın saraylarında, onları lütuflarıyla, caizeleriyle yaşıyorlardı. Binâ'en-âleyh tabiatıyla onların sevkini, temayüllerini nazar-ı dikkate almaya ve o tarzda eserler yazmaya mecbur ederler. Eski Şark hükümdârlarının millet ve halk hakkındaki telâkkileri düşünülecek olursa, şairlerin milletle ne kadar az alâkadâr olacağı anlaşılır... Aslen Türk olan birçok hükümdâr sülâleleri, eski Arap ve Acem mülûk ve hulâfesinin tahtlarına oturdukları zaman, ruhen de Arap veya Acem oldular. İran edebiyatının en şaşalı devrini Türk padişahlarının sarayında idrâk ettiği düşünülürse bu hakikat derhâl teslim edilir.

İşte bütün bu şerâit altında nasıl bir harp edebiyatı vücûda geleceği pek âlâ anlaşılıyor. Padişahların her muhârebesi mutlaka birçok kasideler, zafernâmeler tebcil ve tazim ediliyor, münşi ve müverrihler zafer tarihçeleri tanzimiyle meşgul oluyorlardı. Türk edebiyatı, her devre ve her safhasında harp edebiyatı mahsulü olarak bu gibi birçok eserler gösterebilir. Vezir-i Âzamların, büyük kumandanların, kaptan paşaların muhârebeleri hakkında da manzum ve mensur yüzlerce esere tesâdüf olunabilir. Düşman korsanları eline esir düştüğü zaman, “*Barbaros*” hitaben:

Akdeniz’i himmetinle kendine ettik kuru
 Bir domuzdur ol kuru içinde Andreyâ Doru
 Ol domuzu öldürüp ol koruyu muhkem kuru
 Vaktidir ey Hayreddin Paşa yelken aç

Feryat namesini yazan şair “*Muharremî*”,

“Rayete meyl ederiz kâmet-i dil-cû yerine,
 Tuğa dil bağlamışız zülf ü semen bu yerine”

matlalı gazelin kâil marufu, bütün vaktini harplerde geçirdiği için:

Atılsın top çekilsin kurşunlar çekilsin tîğler bir bir bozulsun la'l-reng olsun adû kan ile derya duralım kahraman-âsâ adûya karşı hışım ile olup ateş-feşân kalyonlarımız hem-cû ejderha tam altmış sene bizim vagada olduk amâde yine admâdeyiz cengle Neriman ile bî-perva eğerçi peyrez velâkin bizim rezm içre şu cengi görmüşüz kim görmemiştir. Dide-i derya nağme-i besâletini söyleyen “*Salâh-ı Kapûdan*”, Moskoflardan Kırım’ın istirdâdı için:

Kılınc-ı a'dâ elbette sezadır
 Bu dinin uğruna canım fedadır
 Bizim yardımcımız barî Hüdâdır
 Kalalım mı hicap altında böyle

Eğerçi sihr eder İslâm'a hâsır
 Bize de ism-i âzam işte hâzır
 Esir edip nice Tatar'ı bir bir
 Kırım hainde kalsın mı böyle

Hele Osmanlı'yı cenge salalım
 O hain düşmana satur çalayım
 Varıp hainden öcüm alayım
 Gözüm açık benim kalsın mı böyle

Gibi sade ve müesser parçaları muhteva-yı cihâdnâme yazan “Sultan Selim-i Salis” bu gibi bir takım şairler edebiyatımızda oldukça mebzuldür. “Nef’i”nin âteşin harp kasideleri “*Sabit*”in Moskoflar aleyhindeki meşhur *Zafernâmesi* gibi eserlerle Kemal Paşazâde’nin “*Mohacnâme*”si, “Âlî”nin *Heft Meclis*”i gibi birçok mensur zafernâmelere pek çok tesâdüf edebiliriz. Fakat itiraf etmeliyim ki bunlar hiçbir zaman milletin ruhundan nebean imiş, millî vicdâna makes olmamış yüksek ve kıymetli mahsullerden addolunamaz. Hakiki hayat ile millî hayat ile pek az alakadar olan klasik edebiyatın bu noksan-ı şayan teessüf olmakla beraber pek tabiidir. Gelecek makalemizde, Halk edebiyatının yani avam arasında okunan eserlerin ne gibi mahsulat-ı cengâverâne vücûda getirdiğini tedkik ederken, onun bu husûsta klasik saray edebiyatına teveffük ettiğini ve daha millî mahsuller meydana koyduğunu misalleriyle göstereceğiz.

Köprülüzâde Mehmed Fuad [KÖPRÜLÜ]

(Nu: 6628, 18 Rm. 1333, 18 Tm. 1331, 31 Tm. 1915, s. 2.)

EDEBİYATIMIZDA CENG-CÛ-LUK

-2-

Acem edebiyatının tesiri altında teşkil ve inkişâf eden Klasik edebiyatımızda, Ceng-cûluk hislerini gösteren eserlerin neden o kadar mahdut ve renksiz olduğunu geçen makalemizde esbab ve avâmiliyle izah etmiştik. Acaba, uzun asırlar kılıcının satvetine dayanarak yaşayan bu Türk milletinin cengâver ve kahraman ruhu bütün saffeti, sadelikle terennüm eden millî eserler mevcut değil mi? Acaba daha Acem edebiyatının tesiri altında kalmadan vücûda gelmiş ceng-cûluk nağmelerine tesâdüf olunamaz mı?

Şimdiye kadar ilim âlemi için tamamen meçhul kalmış olan bu müşkül suallere bütün dekâyık ve neferatıyla cevap vermek için ne zemin ne de zaman münasıptır. Ancak ilmî bir risalenin nâ-mahdut sahifelerine sığabilecek tafsilattan sarf-ı nazar etmekle beraber, şurasını da mecmalen arz edelim ki, Türklerin millî edebiyatlarında ceng-cûluk hissi en büyük bir mevzu terennüm olmuştur. Hicretin beşinci asrından bize intikal edebilen eski bir takım Türk şairleri vardır ki, millî hece vezniyle, sade halk lisanıyla ve şimdiki maniler tarzında vücûda gelmiştir: Anlaşıyor ki onlar bir takım millî kahramanların besâlet menkıbelerini ihya için halk şairleri tarafından tanzim edilmiş ve kim bilir nasıl müesser bestelerle asırlarca terennüm edilmiş ceng-cûyâne eserlerdir. Eski Türk orduları meçhul memleketler fethine çıktıkları zaman, ordudaki şairler-eski Türklerin en sevgili mûsîki aletleri olan – kopuzlarla eski hamaset destanları söylerler, büyük millî kahramanlar için vaktiyle tanzim edilmiş saguları yani mersiyele okurlar, Oğuz Han ve Karahan menkıbelerini hâkî ozanlar yani bir nev’i maniler inşad ederlerdi. Baskı yahut Bahşı namı verilen o millî şairler ve vazifeleri, orduyu teşvik ve teşci etmek, kahramanlık hislerine inkişâf vermek, büyük kahramanlıklar gösterenler hakkında destanlar düzmektir. Bu sûretle millî kahramanların unutulmuyor, kopuzların müesser nağmeleriyle müterâfik olarak yeni nesillerin ruhuna naks ve hak ediliyordu.

Türklerin, daha İslâmiyeti kabulünden evvelki zamanlarına da teşmil edebileceğimiz bu millî edebiyat hayatları, İslamiyet’ten sonra uzun asırlar devam etti: “Oğuz Han” en büyük millî kahraman mahiyetini asırlarca muhafazaya muvaffak oldu. Fakat İslâmiyet’in kabulünü müteakip Türkler arasında mütemadiyen kuvvetlenen İran tesirâtı, yukarı sınıfların maneviyatı üzerinde şiddetli icrâ-yı hükm ederek yavaş yavaş halk arasına da yayılıyordu: Medreselerde Arap ve Acem edebiyat ve ulûmunu layıkıyla öğrenen yüksek sınıf “*Şehnâme*”yi *Farisi* metninden kemal-i lezzetle okurlarken, halk da, yine aynı ederden alarak basit ve ibtidai bir şekle sokulmuş Acem menkıbelerini Türkçe olarak okuyup dinliyorlardı.

Kendilerini eski İran şahlarının muakıbı addederek “Keykubad”, “Keyhüsrev” gibi unvanlarıyla zevk-yâb tefâhur olan Türk padişahları, yaptıkları kalelerin duvarlarına “Firdevsî”nin beyitlerini nakş ettirirken İslâmi bir şekil almış Acem efsanelerinin halk arasında teammümünü bulmak icap eder.

Hicretin altıncı ve yedinci asırlarında, Türk âlemi, İran tesirâtı maneviyasını şiddetle hissetmekle beraber eski millî ananeler büsbütün ortadan kalkamıyordu. Anadolu Selçuklularının idare ve askerlik teşkilâtı hakkında tedkikat icrâ edilecek olursa “Oğuz Töresi”nin yani ananelerin bu husûstaki ehemmiyetleri anlaşılıyor. İşte bundan dolayı, Anadolu Selçuklularının ordularında da millî şairler, âşıklar bulunuyordu. Zaferle biten büyük meydan muhârebeleri, eski cenk destanları okurlar ve o günkü zaferin menâkıbı yaşatan yeni destanlar inşad ve tertibinden de geri kalmazlardı. Uzun ve sıkıntılı kale muhâsaralarında askerî teşci ve teşvik etmek için âşıkların kopuzları yanık bestelerle mütemadiyen terennüm-sâz olurdu. Bunlar, saraylarda okunan İran taklidi mükellef kasideler derecesinde san’atkârane olmamakla beraber, bi’z-zat milletin ruhundan fişkırıldığı ve onun pür-galeyân, saf ruhuna hitap ettiği için daha canlı, daha samimi ve tabir-i mahsusuyla daha zî-hayat bir mahsul-i millidi[r]. Ne kadar yazık ki, halka ait şeylere ehemmiyet verilmemesinden dolayı, bu millî edebiyat mahsullerinden hemen hiçbir şey bize intikal edememiş ve o samimi güfteler millî besteleriyle beraber mahvolup gitmiştir!

Osmanlı, hükümetin ilk tesisi zamanlarından itibaren bir asır kadar Anadolu’daki Türk edebiyatı avâmî olmaktan ziyade umûmî bir mahiyet arz ediyor, şairler eserlerini küberâ için değil bütün halk için yazıyorlardı. Bina’en-aleyh bu bir asırlık mahsulat içinde ceng-cûyâne eserlere pek çok tesâdüf olunabilir. Aruz vezniyle ve İran edebiyatının taklidiyle vücûda gelmiş olmakla beraber, bu eserlerde lisan ve tertibat itibariyle büyük bir besâtet, güzel bir sadelik vardır. Mevzular çok basit ve mahduttur: İran efsanelerindeki kahramanların menkıbeleri, Hazret-i Hamza’nın cenkleri, vaktiyle Türklerden mürekkep ordulara kumanda etmiş olmak hasebiyle Türkler arasında pek eskiden beri maruf “*Aba Müsellam*” hikâyeleri, sonra “İskender-i Rumî”nin cihangirlik hikâyeleri, Hazret-i Süleyman’a ait birçok rivayet-i cihangirâne... “Hacı Bektaş-i Veli”, “Sarı Saltuk Dede” gibi bir takım müşahir-i evliyanın menakıb-ı ceng-cûyâneleri de ilâve edilecek olursa, sekizinci asır hicri esnasında vücûda gelen mensur ve manzum harp edebiyatının umûmî manzarası takribi bir sûrette anlaşılabilir olur.

Bu sekizinci asır Anadolu Türkleri için mütemadi bir cenk asrı, cidâl zamanıydı. Anadolu’nun millî ve hiddeti siyasi bir vahdetle tarsin ve tahkim ettikten sonra, o birleşmenin doğurduğu yeni, hararetle bir ruh ile Rum ilinin pür-şair ve emel-i sinesine atılan

ve az zamanda tâ Tuna boylarına, Adriyatik'in kıyılarına kadar uzanmak istibdadını gösteren Osmanlı hükümeti Türkler'deki fitrî cengâverlik hissini bir kat daha inkişaf ettirmişti: “*Kızıl Elma*” şeklinde mütecellî mefkûreye koşan istila ordularında kopuzlarla çalınan millî destanlar, deyişler, kayabaşılar, ozanlar, varsağlar cenk hislerini ifâde ve tenmiyeye çalışırken, padişahların cihangirlerin menkıbeleri mevki-i kabul bulabiliyordu: “*Zaloğlu Rüstem*”in kahramanlığı, “*İskender*”in *Fütuhat*'ı dururken, mütemadi harp meydanlarına koşan padişahlar başka mevzulara tahammül edemezlerdi. Bu devrin mahsûlât-ı fikriyesi tedkik edilecek olursa, ancak hissiyat-ı diniye ve mutasavvifânenin cengâverlik hissiyatına bir derece kuvvette olduğu ve hemen hemen bi'l-'umûm sekizinci asır âsârının bu iki büyük çerçeveden birine idhâl edilebileceği anlaşılır.

Köprülüzâde Mehmed Fuad [KÖPRÜLÜ]

(Nu: 6660, 21 Şv. 1333, 19 Ağ. 1331, 1 Ey. 1915, s. 2.)

*

Eski Türk Hayatı ve Medeniyeti

EN ESKİ TÜRK ŞİİRLERİ

Geçen hafta makalemizde bahsettiğimiz “*Divân-ı Lügâti't-Türk*” bize Türk şiirlerinin en eski numûnelerini göstermek itibariyle, bugüne kadar malûm olabilen en kıymetli bir mehâzıdır. Müellif muhtelif kelimelere misâl olmak üzere gâh bir beyit ve gâh bir kıtadan ibâret şiir parçalarını eserin muhtelif yerlerine serpiştirmiştir ki, bugün bize intikâl eden en eski edebiyat-ı milliyeye bakayası işte bunlardan ibâret gibidir. Bu eserin intişâr eden ilk cildi ile henüz intişâr etmeyen kısımları üzerinde kemâl-i dikkatle icrâ ettiğimiz tedkikâtı, Türk edebiyatının menşei hakkındaki tetebbuatımızla mezc ve ikmâl ederek “*Türk Edebiyatı Tarihine Medhal*” unvanlı eserimize derc ettikse de, onun intişârına kadar kârilere bu mühim mesele hakkında bazı umûmî ve muhtâsâr malûmat arzını fâideden halli bulmuyoruz.

“*Divân-ı Lügâti't-Türk*”teki nazım parçaları bize yalnız beşinci asr-ı hicrîdeki Türk edebiyatı hakkında değil, hatta belki İslâmiyetten evvelki zamanların edebiyatı hakkında bile pek sarîh malûmat verbilir. Bizde halk arasında dönüp dolaşan şarkıların, destanların asırlar esnâsında ne kadar az tahvile uğradığı vezin ve mevzûun hattan lisanın bitevî tahvilleri nispetinde bile değişmediği, henüz bir “*Türk Halkiyyatı*” teşkil edememekle beraber, tedkikât-ı ilmiye sayesinde pek kolay anlaşılır. Bina'en-aleyh, “*Divân-ı Lügâti't-Türk*”teki manzûmeler tamamen beşinci asıra ait itibâr edilse bile - ki bu da kuvvetle kabul edilebilecek bir farıza değildir - onlar vasıtasıyla hatta İslâmiyetten evvelki Türk şiirlerinin mevzûu ve mahiyeti hakkında şimdilik takribî bir fikir edinebilir.

İşte bu nokta-ı nazardan hareket edersek, elimizdeki eserlerin en eskisi olmak üzere mersiyeleri, destanları, kahramanlık şiirlerini gösterbiliriz. Evvela ölen hükümdârların, kahramanların menâkıbını elindeki sazıyla terennüm eden şâirler, yavaş yavaş yaşayan hükümdârların, “hatun melike”lerin medhalleriyle de uğraşılmıştır. Türk lisânının teşkilinden beri yaşayan, ağızdan ağıza dolaşan bu edebiyat, yavaş yavaş mevzûularının dâiresini genişleterek nihâyet hayatın bütün hadiselerine makes olmuştur ki, elimizdeki mahdûd bakiyeler bunu tamamiyle isbât ediyor. Fi'l-hakika bugün *Mahmud-ı Kâşgari*'nin ilk matbu cildinde, dört mühim ve uzun mersiyeden maâda bir takım mersiye ve kasidelerin, hikmetlerinde müteferrik parçaları mevcuttur. İlk mersiye, “Alper Tunga”ya ait olup her biri dört mısralı altı kıtadan, ikinci mersiye “yabaku”larla geçen bir hadiseye ait olup yirmi kıtadan, üçüncü mersiye kimin hakkında olduğu anlaşılamayan on kıtadan, dördüncü mersiyede “Tankut” emirine ait olup on kıtadan mürekkeptir. Müellif birinci mersiye müstesnâ olmak üzere, diğer üçünün yekdiğerine merbûtiyeti hakkında hiçbir ifâde de bulunmuyor. Ma'a'ma-fih gerek kafiyelerin delâletinden, gerek mezvûu itibariyle aralarında bulunan münâsebetten, gerek vezinlerinden, diğer mersiyenin de muhtelif parçalarını toplayabildik. Kitabın diğer cildinde de bu mersiyelerin sâir parçalarıyla diğer bazı metlûk şiirlere tesâdüf olundu.

Bu büyük kahramanlar hakkında tanzim olunmuş olan bu mersiyeler, her biri yedi veya sekiz heceli dört mısradan mürekkep kıtalarla yazılır. Her kıtanın ilk üç mısraı kendi kendine – diğer kıtalardan müstakil olarak -mukaffadır, yalnız her kıtanın dördüncü mısraları kafiye de mütehadiddir. Mersiyeler umûmiyyetle uzun olur: Ölünün faziletleri, hayatındaki cenkleri, kahramanlığı, düşmanlara nasıl saldırdığı, muhârebelerde bindiği atının evsâfı, o cenklerin nerelerde olduğu, nasıl öldüğü ve ölen için bütün milletin hattan bütün tabiat-ı muhitenin ne kadar çok müteessir olduğu birer birer tasvir edilir. Bunlar da “sagucu, mersiyeci” mersiyeyi ya kendi ağızından söyler, yahut ölenin ağızından nakl eder. Bu eserler ibtidâi olmakla beraber, bütün bu cemaati tehyic maksadıyla söylediği için bedii bir kıymeti haiz ve umûmiyyetle çok galeyânlıdır. İlk zamanlarda yani İslâmiyetten evvel dâhi merâsim esnâsında ve muahhar devrelerde daha ziyâde bedii bir gaye gözetilerek “kopuz”ların Türk şâirlerinin kullandıkları en eski saz refâkatiyle terennüm olunan bu nağmelerde şâir dâimâ çoşar, ölenin niam ve mükerrerrem olduğunun anlatırken kendi de tabiatla beraber ağlar, dağları, bulutları, güneşi eline teşrik eder, mecâneler basit ve ibtidâi bulmakla beraber, samimî, doğru ve renklidir. Türk şâiri istiârî ifâdelerden çok hoşlanır. Mersiye de münâsebet getirerek yazla kışı canlı birer şahsiyet şeklinde karşılaştırır, onları mukâyese ettirir. Çünkü tabiatın güzelliklerine bütün ruhuyla alâkadârdır: Yazıl eserek kırlarda, ovalarda yeşil, sarı,

kırmızı renkler birbiriyle karıştığı, türlü türlü çiçekler açtığı zaman, meralarda koyunlar otlar, kısraklar kişner. O vakit Türk beyleri atlarına binerek düşman illerine saldırırlar, nerede harp olduysa yani kahraman nerede öldüyse mersiyeci orayı anlatır. İrtiseyn kıyılarından, “İdil” boylarından başa Asya’nın kim bilir ne kadar yerleri mersiyelerde terennüm edilmiştir.

Ber-hayat olan hükümdârlara, melikelere takdim edilen medhnâmelere, koşuklara gelince, *Divân-ı Lügâti’t-Türk*’ün matbu kısmında bu kaside parçalarına ma’a’t-te’essüf pek az tesâdüf ediliyor. Yalnız bir hatuna takdim edildiği musarrah iki beyit ile yine aynı kasideden müfrez olduğunu zannetiğim diğer beyitten başka hiçbir tabiye tesâdüf edemedik. Bunlardan anlaşılabilirdiğine göre kasideler mütehattidü’l-kafiye beyitlerle – yani bugünkü tabir ile mesnevi usûlüne ittiban – yazılıyor ve bunda en ziyâde on üç heceli vezinin “6 – 7” taktîlisi kullanılıyordu. “*Divân-ı Lügâti’t-Türk*”e nazaran “koşuk” şiir, recez, kaside mukâbilinde müstameldi. Şâirlerin kasidelerde nasıl bir tavır ve edâ ittihâz ettiklerine gelince, elimizdeki misallerin mahdûdunu bize bu hususu beyân-ı mütalaaya imkân bırakmıyor.

Mersiye ve kasidelerde dâhil olduğu halde, eski Türk şiirinin en zengin ve en kıymetli kısmını kahramanlık şiirleri teşkil etmektedir. Bugün bize intikâl edebilen pek mahdûd bakiyeler bile bu hükmü vermeye müsâittir. Asya’nın vâsi sahasında asırlaca cenk ve cidâl hayatı geçiren Türk için, kahramanlık, yiğitlik hissi en hâkim bir his olduğu cihetle onun ruhundan kopan bedîi mahsûllerde en ziyâde bunun nezâretlerinden ibâret kalmıştır. Ma’a’ma-fih eski Türk şâileri, mersiye ve kasidelerinden, kahramanlık menkıbelerinden başka hayatın sâir hadiselerini de terennüm eylemiştir. Mersiyelerde bile tabiatın şen ve suûd tezâhürlerine karşı derin bir istiğrak duymaktan geri kalmayan şâirler, hayata, tabiata, aşka samimî bir rabita ile bağlıdırlar: Yaz gelince karların eriyerek bülbüllerin öteceğini, mesûd çiftlerin sevişeceğini söyleyerek hayatın zevkini duyan mersiyeci kırlardan, ovalardan, ayaz gecelerden, vahşi bozkırlardan bahseder. Kuşlara, ördeklere, kazlara, küçük sukuşlarına karşı samimî bir muhabbet besler, mecânelerini teşkil için bulutlara, yıldızlara, güneşe, aya müracaat eder. Fakat bu husûsta ona en Büyük mevzûu, terennüm için en güzel vesile yazın gelmesidir: Mebzûl ganimetlerle tetevvüc edecek akın günlerini düşünerek yaylaklara çıkarken, Türk’ün samim-i ruhundan kopup gelen nağmeler cidden bedîidir: “Her tarafta türlü türlü çiçekler açtı, sanki yerlere bir kâlîçe serilmiş, yeryüzü tabiatı cennete benzetiyor. Artık kış hiç, hiç gelmeyecek. Yalnız milletin ruhundan mülhem olan eski Türk şâirlerinin, bundan on on iki sene evvel kopuzların nağmeleriyle

müterâfik olarak inşâd ettikleri bu manzûmeler, kıymet-i bedîe itibariyle cidden yüksek bir şiir-i raiyane memnûnesi addolunabilir.

Eski Türk edebiyatının oldukça vâsi sahasında tabiatı-didaktik eserler, içtimâî hayatta rehber olabilecek desturlar, ahlâkî parçalarda mefkûd değildir. Kısmen darb-ı mesel mahiyeti hâiz olan bu parçalar, millî Türk ahlâkının eski umdelerini göstermek itibariyle çok şayan-ı dikkatir. Hece vezninin altılı, yedili beya sekizlisiyle yazılmış kıtalardan, yahut on birli, on ikili, on üçlü, on dördü beyitlerden tereküp eden bu parçalara buhl ve hasedin fenâlığı ikrâm ve en'am ile el arasında şöhret kazanmanın lüzûmu, kahramanlığın fâidesi, Allah'ın büyüklüğü, büyükleri ve ebeveyni sayıp onlara itaat etmek zarûreti, dünyanın meşakkatlerine katlanmak ihtiyacı, hülâsa Türk'ün ruhunda hâlâ bugün bile ber-hayat olan ahlâkî telakkîler, sade ve muciz bir ifâde ile anlatılmaktadır.

İşte bugün bu malûmat-ı umûmiye gösteriyor ki dünyanın en eski ve en büyük milletlerinden olan Türk milleti, Çin hudutlarından Macaristan ovalarına kadar asırlarca hükümet süren bu millet, pek eski bir medeniyete, pek eski bir edebiyata mâliktir. Onları ilim vasıtasıyla tedkik ederek Türkler'e şanlı mazilerini ve zengin medeniyetlerini öğretmek Türk erbâb-ı ilim ve tedkikinin en büyümlü ve millî vazifeleridir. Mazinin meydana çıkması, pek mümkündür ki ecnebi tesirler altında yolunu şaşırılmış olan bugünkü zavallı edebiyatımıza canlı bir yol gösterebilsin.

Köprülüzâde Mehmed Fuad [KÖPRÜLÜ]

(Nu: 6921, 16 R. 1334, 6 Ms. 1332, 19 Ms. 1916, s. 2.)

*

Musâhebe

MİLLİYET VE İLİM

On dördüncü asır zarfında medeniyet âleminde şiddetle hükümrân olan milliyet cereyânları, tarihen tedkik edilince anlaşılır ki, en ziyâde ilmî cereyânlardan doğmuş yahut tabir-i diğerle ilim sayesinde tevellüd ve inkişâf edebilmiştir. “*Panhümanizm*”, “*Panislavizm*” gibi büyük milliyet mefkûreleri ibtidâ tarihine, edebiyata, lisâna, hülâsa maziye ait ilim tedkiklerinden doğdu. On dördüncü asrın siyasî ve medenî tarihi hakkında tedkikatta bulunan bütün müverrihler bu mesele hakkında müttelik bulunuyorlar.

İtiraf etmeli ki bu, birden bire kabul edilemeyecek kadar garip bir hâdisedir: Hayatın gürültülerine, siyasetin daimî taklibâtına hiç ehemmiyet vermeyerek karanlık kütüphânelerin nihâyetsiz sessizliği içinde geçen asırların hatıralarını ihyâya çalışan bir müverrih, bir âlim yahut bir takım müverrih ve âlimler yarım asırlık veya birkaç asırlık kısa bir zaman zarfında yeni bir millet, yeni bir devlet yahut en geniş manasıyla yeni bir medeniyet dünyası

yaratsınlar. İşte bu, olur olmaz herkesin kafasına birden bire sığacak bir şey değildir. Fakat beşeriyetin terakkiyyât-ı fikriyesi, buna büyük ve kati deliller gösterebilirler. Yarım asır evvel ufak ufak beylikler halinde âciz, fakir, Fransız çizmesi altında perişan bir hayat geçiren Almanlar, eğer ilmin ve mefkûrenin ilahi feyzinden mahrûm kalsaydılar, elli altmış sene içinde bütün dünyaya havf ve hürmet ilkâ edebilecek müttehid ve muazzam bir Almanya vücûda getirebilirler miydi? Şüphesiz ki hayır! “Vazife”yi her şeyin fevkine çıkararak bir büyük feylesofun ahlâkî nazariyeleri, Almanların millî vahdetini ve mazideki haşmetini meydana koyan sessiz ve mütevâzı müverrihlerin eserleri, meydâna çıkarılan ilmî neticelerden mahzûz ve mülhem olarak onları hissî birer feryâd şeklinde terennüm eden şâir ve san’atkârların mahsûlleri, işte bütün bu mütevâzı unsurlar toplanarak, “*Bismarck*”ları, “*Moltke*”leri yetiştiriyor, onları icrâ-yı faaliyete müsâid bir saha, nihâyetsiz kuvvet menbalarını, bütün milletin ruhunda mütemerkez bir mefkûre ihsâr ve itâ ediyor. Bugün tek mil müverrihler müttefikân iddiâ ederler ki şimdi ki Almanya’yı yapan “*Bismarck*”ın dehâ-yı siyâseti yahut “*Moltke*”nin kılıcı değil, masalarının yanında sükût ve sükûnetle düşünen, çalışan müverrihler, mütefekkirlerdir. *Bismarck*’la, *Moltke*’yi yetiştiren büyük Almanya fikri yani Alman vahdet-i manevîsi “1870”den epey evvel balkod meydâna gelmişti. “*Sedan*” ona fiili bir mahiyet verdi.

Derebeylik zamanındaki Almanya, Selçukîlerden sonra ki Anadolu gibi, ufak ufak parçalara bölünmüş, her yerde ayrı emeller icrâ-yı hüküm eden bir saha idi. Muhtelif prenslerin nüfûzu altında vazî hudutlar arasında yaşayan halk “millî vahdet”in ne demek olduğunu bilmiyordu. Hâlbuki daha eski devrelere ircâ-ı nazar edilirse o vakit, mütehadid bir “*Cermenlik*” bütün Almanları kucaklamış vasi bir vahdet-i siyâsiye bulunduğu anlaşılacaktı. İşte Alman müverrihleri, âlimleri, loş kütüphânelerde sırf bu maksatla o eski *Cermenya*’yı öğrenip öğretmek maksadıyla çalıştılar. Cemiyetler, dernekler yaptılar, millî tarihi bütün azimetle meydana çıkardılar. Son devrin büyük filozoflarından biri:

“İstikbâli anlatmak için en iyi yol maziye öğrenmektir” diyor. İşte Alman âlimleri *Cermenlik*’in mazarını ihyâ ederken, istikbâldeki “müttehid Almanlık” temellerini kuruyorlar, onun yollarını gösteriyorlar, siyaset kahramanlarıyla büyük kahramanlara istikbâlde gidecekleri hedefi tayin ediyorlardı. Eğer eski müttehid o büyük *Cermenya*’yı arayan, onun mazarını ihyâ eden büyük müverrihler yetişmese idi, ne “*Bismarck*” ne de “*Moltke*” yetişebilirdi.

Biz aynı hali bizim memleketimiz içinde vârid buluyoruz. Almanların tarz-ı hareketi bizim için de en müfid ve tabîi bir örnek olabilir. Bugün yetişen Türk âlim ve müverrihleri, Türklerin mazarını, eski zamanlardan beri devam eden Türk vahdet-i manevîsini, Türklerin

içtimâi müessesâtını birer birer tedkik ederek meydana çıkarırlarsa o zaman, şimdi ecnebi boyunduruğu altında inleyen vicdân-ı milliyeden mahrûm milyonlarca Türk, kendilerini bekleyen muhteşem istikbâli vuzûh ile görür ve anlarlar.

Fi'l-hakika bugün Türkler mevcûdiyet-i milliyeleri tarihinin en mühim ve en nazik bir noktasında bulunuyorlar, istikbâlim temelleri, millî mevcûdiyetimizin esâsları artık bugün vazî edilmek üzeredir. Lisânda, edebiyatta, hukukta, âdât ve ahlâkta, iktisâdiyatta bu son zamanlara kadar devam eden yanlış ve muzır telakkîler lisân, millî edebiyat, millî ahlâk, millî iktisâd artık bütün Türk erbâb-ı tefekkürü tarafından kabul edilmiş gibidir. Bunların aleyhinde bulunan muhafazakârlar, Tanzimât Devri'nde eski yeni çeri taraftarları nasıl seslerini çıkaramayacak kadar kuvvetsiz bulunuyorlar ise de, o kadar kuvvetsiz ehemmiyetsizdirler. Terakkî ve intibaha karşı, bi'l-hassa milletin ruhundan kuvvet alan millî bir intibaha karşı mukâvemet, nihâyet bir eser-i cinnet ve hamâkattir. Bina'en-aleyh artık fikir ve hayatın bütün şubelerinde varlığını gösteren bu feyzli cereyânı, bu millî intibâhı, istikbâl için en nâfi olabilecek bir şekilde tanzim ve idâreye çalışacak, bütün milliyetperverlerin ehemmiyetle düşünmeleri icâb eden bir hayat meselesidir. Asrımız ilim ve ihtisâs devridir. Hayatın her şubesinde muvaffakiyyet ancak ilim ile ilmin tatbikâtıyla mümkün oluyor. En hatıra gelmeyen, en çok amelî addolunan şeylerde bile ilmin delâletine iftikar ediliyor. Bu, herkesin bilip tasdik ettiği bir bedâat iken, memleketimizde başlayan millî cereyânı tanzim ve idâre için her şeyden evvel ilme ve ihtisâsa müracaata mecbur olduğumuzu bir an bile inkâr edemeyiz. Demek oluyor ki, istikbâlin yollarını kolayca bulmak ve o yollar üzerinde tehlikesizce ilerlemek için evvelâ memlekette bir ilim cereyânı uyandırmak, bir ilim ve ihtisâs hayatı tesis etmek vazifemizdir. Bu mukaddes ve millî vazifeyi nasıl yapabileceğimizi ve başka milletlerin bu husûsu ne gibi bir usûle müracaat ettiklerini gelecek makalemizde tafsilen arz ederiz.

Köprülüzâde Mehmed Fuad [KÖPRÜLÜ]

(Nu: 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 2.)

*

Musâhebe

İLİM NASIL YÜKSELİR?

*“Âlimin, muallimin ve müteallimin her sûretle serbestisi
temin edilemedikçe bir memlekette ilim hayatı başlamaz.”*

Milletlerin teşkil ve itilâsında “ilim”in ne mühim ve esâslı bir vazife ifâ ettiğini geçen makalemizde anlatmıştık. Şimdi mesele, memleketimizde ilmî bir hayat tevellüd ve

inkişâfını teşrif eylemek için nasıl bir tarz-ı hareketi ihtiyârî icâb ettiğini tayindedir. Mazinin ve hâlin intizâr-ı tedkikimiz önüne saçtığı yüzlerce misâller, bize bu husûsta takip edilecek yolu vuzûh ve katiyetle gösterirken, sağa sola yanlış adımlar atmak manasız bir hareket olur.

Başka milletlerin hayatını şöyle bir tarafa bırakarak, kendi mazi-i ilmimizi tedkik edecek olursak, bir zamanlar memleketimizde de –tabîi o devre göre yüksek bir inkişâf ilmi meydana geldiğini ve bütün manasıylabir ilim hayatı tesis ettiğini görürüz. Fatih devrinden başlayarak Süleyman-ı Kânûnî saltanatının nihâyetlerine kadar devam eden bir teâli ilim devresinin ne gibi sebepler, âmiller tesiriyle vücûda geldiğini biraz araştırarak olursak başlıca şunları göreceğiz:

1- İhtisâs dâirelerinin ayrılması,

2- Muallimliğin her türlü maddî kayıtlardan azâde ve çok şerefli yüksek bir mevki mâhiyetini alması ve amele hasr-ı hayat etmiş bir muallimler zümresi meydana gelmesi,

3- Muallimin ve müteallimin ta'lim ve taallüm husûsûnda her sûretle serbestîsi,

İşte bu üç esas o kadar umûmîdir ki yalnız Osmanlılarda değil bi'l-umûm akvâm-ı İslâmiye'de ilmin teâli ve inkişâf devreleri tedkik edilince, başlıca âmil olarak bunlara tesâdüf edilmek muhakkaktır.

Eski İslâm âleminde geniş mikyâsta ihtisâs dâireleri vardı: Meselâ Mısır medreseleri ulûm-ı lisâniyede, Türkistan ve Anadolu medreseleri, hatta bazı şehirlerde bazı gayet marûf âlemler vardı ki yalnız bir şube-i marifet tedrisiyle şöhret kazandıkları için İslâm âleminin her tarafından oraya fevc fevc talebe gelirdi. Eski âlemlerimizden her hangisinin tercüme-i halini tedkik edecek olsak buna tesâdüf ederiz: Diğer bir şube-i marifeti, filân medresede felân ilimleri tahsil edip icâzet aldığı her büyük âlemin tercüme-i halinde yazılıdır. Süleyman-ı Kânûnî zamanında İstanbul bütün İslâm âleminin merkezi olduğu ve Devlet-i Osmaniyye sâir İslâm devletlerinin adeta hâmisi saffetini aldığı için, İstanbul medreselerinde vasi mukâyesede ihtisâs teşkilâtı vücûda getirilmiştir.

Bir memlekette ilmin terakkîsi için ilme hasr-ı hayat etmiş, fikirlerini kemâl-i serbestîsiyle söyleyebilir, her türlü kayd-ı hayattan azâde ilim adamları, muallimler ister, medeniyet-i İslâmiye'nin yüksek zamanlarında, âlimler heyet-i içtimâiyye arasında en şerefli mevkii ihrâz ediyorlar, hükümdârların, ümerânın her türlü ikrâm ve ihtirâna nâil oluyorlar, fikirlerini kemâl-i serbestîyle yazıp söylüyorlardı. Tefkîr edilmek, azl edilmek gibi korkular yani fikrin hürriyetine zincir vuracak hiçbir kayd yoktur. İlim sahası serbestî, fikre – o zamanki Avrupa'da olduğu gibi kan ve demirler değil – ancak fikir ile mukâbele ediliyordu.

İslâm tarihinin her sahîfesinde buna birçok misâller bulunabilir. Şimdiki Avrupa dârülfünûnlarında olduğu gibi eski Türk medreselerinde de muallim layen azledildi o zamanlar istediği bir kelime ile asıp kesen müstebid bir hükümdâr bile bir muallimi yerinden oynatamazdı, ufak bir hibkâye:

Meşhur Türk âlimi Bursalı “Kadızâde” Semerkant’taki Uluğ Bey Medresesi’nde muallim iken, birgün *Uluğ Bey*’in oradaki medreselerinden birini azl ettiğini duyunca derse çıkamaz. Bu büyük âlimin üç dört gün mütevâliyen derse çıkmamasını hastalığına haml eden hükümdâr “Uluğ Bey” bi’z-zât meşârü’n-ileyhin ziyâretine gider. Fakat Kadızâde’yi tamü’s-sıhha olarak göremeyince şaşırır derse çıkmamasının sebebini istifsâr eder, Kadızâde: “Biz müderrisliği nâ-kâbil azil bir mansıb zannederdik, böyle olmadığını görüp anlayınca tabîi bu meslekten feragât ettik” cevâbını verince, Uluğ Bey hareketinin ne kadar fenâ olduğunu anlar ve mazûl müderrisi mansıbına iâde ettikten başka bir daha da böyle bir harekette bulunmaz.

Osmanlı hükümetinde âlimlere ne kadar büyük kıymet ve ehemmiyet verildiğini tarihimizin her sahîfesi gösteririr. Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim gibi en şedid hükümdârlarımızın ulemâya fart ve riâyatleri, âdeta akla hayret verecek kadar yüksek bir numûne-i tevâzu addedilebilir. “Münla⁸¹ Gürânî”ye karşı Fatih’in gösterdiği hürmet, “İbn-i Kemâl”e karşı Yavuz’un hürmet ve muhabbeti pek büyüktü. Süleyman-ı Kânûnî “devre-i hükümetinin bence en mesud hâdisesi, Şâir Bâkî’nin yetişmesine ettiği hıdmettir” diyecek kadar maârifperverdi. İşte ilme ve âlimlere karşı tâ padişahdan başlayan bu hürmet, avâma ne kadar intikâl etmişti. Meşhûr “İbn-i Kemâl”in, bir mecliste âlimlere karşı gösterilen hürmetten mütehassis olarak ilim yoluna girdiği tarihçe-i medeniyet bir hakîkattir.

Eski Türk medreselerinde muallim ve müteallim ta’lim ve teallüm husûsunda tamamiyle serbest idiler. Mebâdî-i ulûmu bitiren bir şâkird ulûm-ı âliyeden hangisinde peydâ-yı ihsâs etmek isterse, o ilmin mütehassısına giderek çalışmaya başlıyor ve senelerce onun yanından çalıştıktan sonra icâzet alıyor.

**

Osmanlılarda medresenin onuncu asırdan itibâren inhitâta başlaması, işte bu esâsların terk ve ihmâlından ileri gelmiştir. Birçok yalınış ve münâsebetsiz düşüncelerle fikrin serbestîsi takyîd edilince ve hükümetin siyâsi nüfûzu medâris-i âliyeye girince, “ilm”in hiçbir kıymet ve ehemmiyeti kalmadı. Müderrislik eskisi gibi ilim ve irfânla değil, zî-nüfûz adamlara intisâb sayesinde elde ediliyor, Kazaskerzâdelerin rüûsları beşiklerine asılıyordu.

⁸¹ Molla [H. Ç.]

İlmî rütbeler artık bir oyuncaktan, bir laftan başka bir şey değildi. Şeyhü'l-İslâm istediği gibi müderrisler azl ve nasb ediyor, hiçbir heyet-i ilmiyesi olmayan bir kimseyi isterse defaaten en yüksek ilim mevkiine geçiriyordu. İhtisâs dâireleri kalkmış, fikre zincirler vurulmuş, muallimliğın hiçbir heyet ve şerefi kalmamıştı. Bir taraftan Arap âlemi hürriyet-i fikriye ve istiklâl-i ilmiye doğru ilerle ve Kurûn-ı Vüstâ'nın köhne teoloji medreselerinden yeni asırların serbest dârülfünûnları doğarken, Şark'ın eski serbest, geniş düşünceli medreseleri ric'i bir hareketle Kurûn-ı Vüstâ'ya dönüyordu.

“Tanzimât” Devri ricâli, bütün bu cihetleri pîş-i namıyla alarak Avrupa “dârülfünûn”larını memleketimizde de tesise uğraştılar fakat Avrupa dârülfünûnlarının ruhunu teşkil eden yukarı ki esâslar bir türlü tatbik olunamadı. Dârülfünûnlar yerine açılan âlî mekteplerden binlerce adam çıktı fakat pek nâdir istisnâlardan sarf-ı nazar – bir tek ilimadamı yetişmedi ve yetişmezdi de... İsmen pek eski zamanlardan beri mevcut olan “dârülfünûn”umuzun bugüne kadar ne gibi safhâttan geçtiğini ve yarınki “Dârülfünûn”umuzun bir ilim mahiyeti şeklini almak için nasıl olması icâb ettiğini gelecek makalemizde arz ederiz.

Köprülüzâde Mehmed Fuad [KÖPRÜLÜ]

(Nu: 6940, 6 Şb. 1334, 25 Ms. 1332, 7 Hz. 1916, s. 2.)

*

Eski Türk Hayatı ve Medeniyeti

ONUNCU ASIR HAYATINA AİT BİR VESİKÂ

Şimdiye kadar Türk tarihi hakkında icrâ edilmiş olan tedkikât, hemen umûmiyyetle tarih-i siyâsiye aittir. Eski Türk hayatına ve medeniyetine, edebiyatına, sanayi-i nefisesine, âdât ve ahlâkına dâir henüz hiçbir ciddî eser vücûda gelemedi dersek, bu mütalaamız mübalağaya haml olunmamalıdır. Tarih-i millî ile tevaggul edenler, bu feci hakîkati herkesten daha iyi bilirler. En büyük, en salahiyetdâr addedilen müverrihlerimizin mazimiz hakkında bildikleri, nihâyet bir takım vaka-yı siyâsiye kitlesinden başka bir şey değildir. Hatta bazıları bir Türk tarih-i medeniyeti vücûda getirebilmenin – vesâik-i lazımanın fikdânından dolayı – dâire-i imkânda bulunmadığına kânîdirler.

Acaba bu iddia ne dereceye kadar haklıdır ve eski Türk hayat ve medeniyeti ne dereceye kadar ihyâ olunabilir? Millî tarihin şimdiye kadar tamamen meçhûl kalmış bir sahası üzerinde senelerden beri uğraştığımız için bu suallere sıhhat ve katiyetle cevap verebiliriz. Eski Türk hayatı ve müessesât-ı içtimâiyyesi hakkında malûmat almak için, derli toplu maddeleri muhtevî vesikalar hemen hemen yok gibidir. Bu cehti inkâr etmeyelim. Fakat hakikî bir tetebbu adımı hiçbir zaman bundan dolayı nevmîd olmamalı ve

mütemadiyen tedkiklerine devam etmeli, her türlü vesikaları kendi nokta-i nazarına göre araştırmalı, yeni menbalar aramalıdır. İlmin bugünkü usüleriyle mücehhez ve terkip kabiliyetine mâlik bir dimâğ, azimkâr olmak şartıyla, hiç malûmat bulamayacağını zannettiği cihetlerde bile birçok şeyler bulup çıkarabilir. Fakat bunun için geniş bir saha-ı tedkik, ihatalı bir kafa lazımdır. Mahdûd ve muayyen bir kaç manaya saplanıp kalmakla iktifâ edenler yahut hazır vesibkâ arayanlar bu husûsta ile'l-ebed hiçbir şey yapmamaya mahkûmdurlar.

Eski zamanlardaki Türk âdât ve ahlâkını gösteren eserler arasında, şimdiye kadar müverrihlerin nazar-ı iltifâtını çekmemiş bir takım seyahatnâmeler, surnâmeler, velâdetnâmeler, şehrengîzler, mesnevî tarzında manzûm ve mahallî hükâyeler, şiir mecmuâları... Vardır ki içtimâi-i hayatın tekâmülünü anlamak için en mükemmel birer menba hükmündedirler. Bu gibi menbaların öyle nâmütenâhi olduğunu zannetmemeli: Fakat o mahdûd menbaların bile hâlâ tedkik edilemediğini hatırdan çıkarmamalıyız. İşte bu makalemizde, eski Türk hayat ve medeniyetine ait böyle mühim ve şimdiye kadar hiç bilinmemiş bir eserden bahsedeceğiz.

***

Eski şuara tezkirelerini, Türk hayat ve medeniyetine ait malûmat toplamak maksadıyla tedkik eden herhangi bir âdem, “Âşık Çelebi”nin “Fakirî” isminde bir şâirden bahs ederken yazdığı şu satırlar üzerinde durur:

(Fakirî: Rumilinden, Üsküp civârında Kalkandelen nam kasabadandır ki onun ayrı bir adı Tetova'dur hayli merg-i maâni şibkâr eder şeh-bâz-tab' şâirleri kopar meşhûr yuvadır.)

Kendi suhtelik âleminde gedâ-şive ve şürîde-dil bî-uşk u bî-gıll şiire müştegil idi. Hemânâ ki ol halden tebdil-i ahvâl itmeden ve suhtelik pâyesinden nerd-bân-ı istidâda gitmeden fevt olmuştur. Cemî tavâif-i muhtelifeyi ve hurûf-ı muhterifeyi şehrengîz tavrında ve *Tarifât* üslûbunda bahr-i recezde birer ikişer beyitle edâ eylemiştir. Herkes bir hevese dürişür, ol dâhi bunu peydâ eylemiştir.

Der Vasıf-ı Çâvûşân

Nedir bilir misin âlemde çâvûş

Huzur uçurucu merd-i gazab-pûş

Gehî mansıbla eyler müjdegânı

Gehî bir birine urur cihânı

Elinde bir demirden şeşperi var

Sanasın efderhâdur heft seri var

Der Vasıf-ı Ulag

Nedir bildik mi ulagı

Vilayette gezer bir kanlı yagı

Terahhum eylemez virmez amanı

Savulmaz bir kaza-yı nâgehâni

Dem-â-dem peykidür râh-ı kazanun

İlahi saklagıl şerrinden anun

Der Vasıfı-ı Canbaz

Nedir bilir misin âlemde canbaz

Ki hiçbirisi can u başa kalmaz

Çözüp dilberlerin kâküllerini

Gül üstüne salıp sünbüllerini

Uyup her asılacakla yürüye

Şehirden şehire urganın sürüye

Âşık Çelebi bundan sonra “Fakirî”nin bir iki beytiniş zikr edip başka hiçbir şey ilâve etmiyor. Tezkire sahibi “Hasan Çelebi” bu malûmatı başka bir tarzda edâ ederek “Âşık Çelebi”nin “*Tarifât*”tan nakl ettiği misâllerden şâirler hakkındaki parçayı iktibâs etmekten fazla bir şey yapmadığı gibi, “Latifi”de Sultan Selim devrinde öldüğünü ilâve ile iktifâ ediyor.

İşte tezkirelerin “*Tarifât*” hakkındaki verdikleri malûmat ile oradan nakledilen birkaç parça eserin ehemmiyetini göstermeye kâfîdi: Onuncu asırdaki Osmanlı heyet-i içtimâiyyesinde ne gibi sınıflar mevcûd olduğunu, onların hatta kıyafetlerini, vazifelerini, en nazara çarpacak husûsiyetlerini anlamak husûsunda bu eser pek mühim bir menba olacaktı. Bu tarzda eserlere ma’a’t-te’essüf pek nâdir tesâdüf oldundığı cihetle hemen İstanbul’un husûsî ve umûmî kütüphânelerinde teharriyâta başladık fakat ne biz ne de bu husûsta cidden hâiz-i salâhiyet bazı dostlarım bu kitabın izini bulmadık. Hatta ben bunun da, sâir birçok eserler gibi, İstanbul’un asırlardan beri devâm eden yangınlarında mahvoldüğünü büyük bir ihtimâl ile zannetmekte idim.

Uzun bir müddet bu ihtimâl ile “Fakirî”nin kitabını hâtırma bile getirmedi. Nihâyet birgün, Hâlis Efendi Kütüphânesinde başka kitaplar ararken “*Tarifât*” elime geçince, ümit edilmeyen bir saâdete erenler kadar sevindim çünkü bu eser onuncu asırdaki Türk hayatına ait pek nâdir vesibkâlardan biri demektir. Her sahîfesi on yedi çifte satırlı yirmi varaktan

ibâret ve “Müezzîn Nasûh Bin Hasan” namında biri tarafından istinsâh edilmiş olan bu nüsha mükemmel bir nüsha addedilemez: Müstensihin câhil bir adam olduğu imlâ yanlışlarından, takdim ve tehirlerinden suhûletle anlaşılıyor. Fakat bizim bildiğimize göre, diğer nüshasına tesâdüf edilemeyerek nüsha-i yegâne hükümde olması kitaba büyük bir kıymet vermektedir.

“Fakirî” kısa bir mukaddimededen sonra tevhid ve naat mahiyetinde ve çehâr-yarı medh sadedinde altı fasıl yazıyor ve bir fasıl da Sultan Süleyman’ın medhine tahsis ederek Tarifât’a başlıyor. Her fasıl mesnevî tarzında altı mısradan ibârettir. Fasılların isimlerini ehemmiyetine binâen aynen naklediyoruz.

(Vüzera, Kazasker, Defterdâr, Nişancı, Ağa, Solak, Silahdâr, Çavuş, Ulak, Yeniçeri, Mevâli, Muğnî, Kadı, Müderris, Muid ü Muzâf, Müstaidin, Suhte, Nâib, Kassâm, Mensûb, Mazûl, Mülâzım, Şeyh Kemâl, -müteşeyyih-, Sûfi-i Merâbi, Vaiz, Hatib, Müezzîn, İmam, Hâfız, Hôşhân, Muarrif, Hoca, Kâtib, Muhâsib, Şâir, Arif, Zarif, Güzel, Âşık, Zenspâre, Gulampâre, Rakîb, Enkül, Lala, Ehl-i Rîş-hand, Gammaz, Münâfık, Sâdık, Kezzâb, Meddâh, Âkil, Mecnûn, Mücerred, Evli, Güveygü, Sağdıç, Pîr, Civân, Etfâl, Yetim, Fakir, Ganî, Garib, Ehl-i Vatan, Seyyîd, Mütseyyid, Arab, Acem, Rumî, Türk, Siyah, Felâh, Hacı, Rumeli , Levend Şehroğlanı, Ahî, Nedim, Ârif-i Binevâ, Bebek, Çingâne, Aşuk Küçükler, Kalender, Haydarî, Câmî, Mülhid, Müşrik, Meyhâneci, Fâsık, Serhûş, Mahmûr, Tiryâkî, Sâkî, Bengî, Siyahî, Arab, Subaşı, Şehreminî, Ases, Muhtesib, Haraççı, Umâl, Kethüdâ, Mütevellî, Vazife-Havâr, Rimâl, Tabib, Yalancı, Şeyyâd, Nakkâş, Berber, Kuşbâz, Canbâz, Hakebâz, Kûyunda, Nâzik, Kânûncı, Çengi, Reyhâncı, Hamâl, Dellal, Meyancı, Üstger, Tâcir, Terzi, Nâfiyeci, Başmakçı, Papuçcu, Sirâc, Dibâğ, Hallâc, Helvâcı, Bakkâl, Aşçı, Kasab, Sabuncu, Kazancı, Demirci, Nalband, Hamacı, Tellâk, Nâtır, Külhâncı, Değirmenci, Tokatçı.)

Bu isimler, “*Tarifât*”ın kıymet ve ehemmiyeti hakkında kârilere bir fikir verebilir. Fi’l-hakika bunlar arasında meselâ “Gammaz, Münâfık, Sâdık, Kezzâb” gibi her devre kâbil-i tatbik ve bir husûsiyyetten mahrûm fasıllar varsa da heyet-i umûmiyesi fevkâlâde manidârdır. Lisânı itibâriyle oldukça sâde, nibkâfsız olan bu eserde san’at itibâriyle hemen hiçbir kıymet yok denilebilir. “Fakirî” nâzım kâidelerinin müşkülâtına galebe ederek eserini baştan başa zihâflar, imâlelerle doldurmuş, birçok yerde kâfiye kâidelerine riâyet edememiş, hiçbir mısırâna bir katre his veya zerre-i hayâl koyamamıştır. Esâsen eser, mezvûu itibâriyle, bir eser-i şiir olmaya pek az kâbiliyetlidir. Nâzım, kitabın sonunda itirâf ettiği vechle, “zamanın bütün ef’âlini bilmiş, cihânın türlü türlü hallerini duymuş” ve bunları meslek-i

nizâma sokmaya çalışmıştır. Hayatın o zamanki manzaralarını sadâkatle tasvir etmek istediği için bazı cihetlerde lâubâliliğin son derecesine çıkan “Fakirî”yi bu kadar “realist” olduğundan dolayı tahtie hiç hakkımız yoktur.

.....
 Veli lütf edip erbâb-ı besayir
 Bu “Tarifât”a ger olursa nâzır
 Kusuru var ise mazûr tutsun
 Zebânı tanı bundan dûr tutsun
 Ki beşyüz beyit iki günde beyaza
 Düşünce yokdur bir itirâza
 Egerçi çoktur erbâb-ı sanayi
 Ki bunda olmadı mecmu’ câmi
 Kelâmım onunçün muhtÂsârdır
 Ki tafsil-i sudâ’ derd-i serdir
 Veli eshâb-ı ahbâb zamane

Nazar kıldıkça işbu destâna
 “Fakirî”nin revanın şâd etsün
 Anı bir Fatiha’yla yâd etsün
 Şu kim amin diye işbu duaya
 Gide imân ile dârü’l-bekâya
 Bu nazm içinde netr olan cevâhir
 Dokuz yüz kırk birinde oldu hâzır

Köprülüzâde Mehmed Fuad [KÖPRÜLÜ]
 (Nu: 6956, 22 Şb. 1334, 10 Hz. 1332, 23 Hz. 1916, s. 2.)

*

Eski Türk Hayatı ve Medeniyeti

RİSÂLE-İ TARİFÂT

Geçen makalemizde “Fakirî”nin “*Risâle-i Tarifât*” unvanlı eserinden bahsetmiş ve onuncu asır hayat-ı içtimâyesini anlatmak için bunun oldukça şayan-ı dikkat bir menbâ teşkil edeceğini söylemiştik. “*Risâle-i Tarifât*”ın ehemmiyet ve nedretine binâen, bu makalemizi öndeki mühim tafsilâtın nakl ve izâhına tahsis ediyoruz.

“Fakirî” ibtidâi-i vüzerânın tarif ve tavsifiyle başlayarak onları “muayyen din ve devlet, fahr-ı âdem, nizâm-ı memleket, ıslâh-ı âlem” tarzında medh ettikten sonra, Kazaskerlere geçiyor: “Kazaskerlerden hiçbir Kadı memnun değildir. Çünkü istediğine mühim mansıblar verip lutf eder, istemediğini azl edip, canını alır.” Şâir defterdârlar hakkında da buna kâbil bir mütalaa yürütüyor: “Onlar mal ve define sahibidir, istediklerinin işini altun ederler, istemediklerini mazûl ve mağbûn ederler.” Nişancılar “Ahkâma unvân verirler, onların kaleminden çıkan ahkâm şâhî başına zerrin-külâh giymiş bir taze civâne benzer.” Ağalar, beyler yani bir şehrin ileri gelenleri hakkında şâir hakikati söylüyor: “Bunlar dâimâ sevk ve sefâ sürerler, dâimâ kemâl-i debdebe ile sivân ederler, ayân ve erkân orada tek mil cem’ olurlar, Bunların kimi adliyle şehri memur eder, kimi zulmüyle yıkar, berbâd eder.” Sokaklar, “tıpkı Süleyman kuşlarına benzerler, kanat açıp padişah-ı devrânı saklarlar. Yanlarındaki ok nahfazaları altun kanat gibidit, dâimâ padişahın önünde yürürler. Hışımla yaya el urdukları zaman, Gazze yoluna ok gibi atılırlar.” Fakat Çavuşlar “rahat ve huzur uçuran, gazab-boş adamlardır. Ellerindeki demir şesşer yedi başlı ejderhaya benzer, gâh insana mansıp müjdesi verir, gâh cihânı birbirine urur” Ulaklarda bunlar gibidir: “Vilayetlerde gezen haydutlardan farkı yoktur. Merhamer nedir bilmez. Allah insanı onların şerlerinden saklasın!” Şâir Yeniçerileri kıyafetleri itibariyle sığircık kuşlarına benzetiyor: “Sorguçları ibiğe, bıçakları kurbağaya benzer, muhârebede tüfenklerle saf-ı harp tertip edenler” diyor. Bütün bu tafsilat o zamanın kıyafetlerini anlatmak husûsunda ne kadar müfid ise, halkın bu muhtelif sınıflar hakkındaki müşterek telakkisini göstermek itibariyle belki daha ziyâde manidârdır.

“Fakirî” müftülerle kadılar hakkındaki umûmî telakkîye tercüman olarak, pek ağır ifâdelerde bulunuyor: “Müftünün ne yaptığını sorarsan anlatayım: Zavallının birisi kapıya düştü mü, bir iki günde işim biter sanır, hâlbuki haftalarca dolaşmadan işi bitmez. Verdiği hüküm de hiç hakîkate uymaz. Kadının yaptıkları ise bundan beterdir. Hele Nâib Efendi “yalın yüzlü güzeller meclisinde dâima mesrûrdur. Onun bu dünyada sürdüğü zevk kadıdan çok fazladır. Bab-ı rüşveti açmış, istediği gibi oynar.” Kassam da bundan farklı değildir.

Bu tafsilât, o devirdeki teşkilât-ı adliyemizin maatteessüf pek bozuk olduğunu sarâhatle gösteriyor, esâsen bütün sâik-i tarihiye, sonra halk arasında şayi’ birtakım hikâyeler, misaller, Türk ruhunun, bir türlü alışmadığı bu yabancı teşkilât hakkında hiçbir zaman iyi bir fikir besleyemediğini anlatmaktadır.

“Risâle-i Tarifât”ta şeyhlerden, müderrislerden, imamlardan, vâiz ve hatiplerden, sofilerden bahsedilirken, o devre oldukça teammüm eden mürâilik aleyhinde iyi şeyler söyleniyor. O zamanlar camilerde, mahfillerde mevzûn beyitler okuyan hoşhânlarla,

muarrifler bulunduğunu, mahalle mekteplerinde hoca efendilerin dayak attıklarını muhtelif fasıllarda öğreniyoruz. Ma'a'ma-fih, o devir erbâb-ı zerâfetiyle nisvân-perestleri hakkında verilen tafsilât hepsinden mühimdir: “Erbâb-ı zerâfetin vaz’ ve tavrı mükelleftir. Dilbendini dâimâ biraz eğri bir vaziyettedir. Her yerde dâimâ zerâfetle satar, şiirler okur.” Zen-perestlere gelince “onların gözleri dâimâ etrafı tahriptedir. Başların kâkülleri, ellerin yüzükleri, bellerinde turuncu destmalları vardır, parmaklarının bir ikisi mutlaka kınalıdır.”

Eski şâirlerimizde “Türk” kelimesinin “kaba, saba” manasına ve tahkîr-âmiz bir mahiyette kullanıldığını ma'a't-te'essüf sık sık görüyoruz. “Fakirî” Arap, Acem, Türk kelimelerinin halk arasında nasıl bir mana aldığını ve ne sûretle telakkî olunduğunu bize gösteriyor: “Arap afyon-keşlikten geri durmaz, ekseriyâ Tahtakale’de remmâllık eder. Acemler dâimâ ayş u işretle meşgul râfîzîlerdir ki kimisi şâhî, kimisi haydarîdir, Rumîlere yani Osmanlı Türklerinin erbâb-ı dânişine gelince, “onlar zerâfetle tahsi-i ulûm etmiş kimselerdir, kimisi münşî, kimisi şâirdir. Yalnız esna-yı sohbetta aralarında nifâk eksik olmaz.” Türk’ün üstyünde kürkü, başında börkü olur. Zaten ehl-i mezheb arasında meşhûr misaldir: “Allah-ı avan çoban şerrinden saklasun dirler.” Bu tarif “Türk kelimesinin o zamanlarda köylü, göçebe manasına kullanıldığını ve o hâlis Türk köylülerinin başında börekleri, arkalarında kürkleriyle kıyafetlerini bildiriyor.

“Fakirî” sipâhilerle, azeblerden sarîh bir nefretle bahsettikten sonra, “Subaşı” şehremini” ases “ummâl” gibi memurlar hakkında şiddetli bir lisân kullanıyor: “Subaşı’nın yiyip içtiği dâimâ haramdır. Asâsı Bozdoğan, tesibihi zincirdir. Fısk, isyân, zulm, tezdîr onun namazıdır. Haramîlerbaşı, hayırsızlar ortağı hep o’dur. Sanki vilayette sanlı bir hayduttur.” Şehremini de böyledir. İşî dâimâ asıp basmaktır: Hiç bunu da Allah yarattı demez. Günahına bakmadan kazığa urur.” Ummâllar dâimâ hıyânetle mal toplarlar, sukarayı soyarlar. Bu nedendir desen mîrî malıdır derler.” Tabipler, rummâllar, yılcılar, reyhancılar ve daha sâir birçok meslek sahipleri hakkında “Fakirî”nin verdiği malûmatı kemâlen derc etmek makalemizin nispetinde nazarn kâbil değildir. Yalnız eserin lisân ve sekl-i nazmı hakkında ufak bir fikir vermek için bazı parçalarını daha nakl ile iktifâ ediyoruz:

Nâyzen

Acep merdânelerdir nâyzenler

Onunçün hiç çalamaz nây-zenler

Dem urup türlü türlü perdelerden

Çıkar nâle dil-efserlerden

Mey ve ney sohbetin fevt etme adam

Ki bu âmildir ancak bir iki dem

Kânûncı

Nedir kânûncıyı bildin mi ey yâr
 Veli pür-sâz olan destinde evtâr
 Evvelâ kânûnla her lahza dem-sâz
 Kulağın burduğunca vire âvaz
 Çalar her telden eyler saza ahenk
 Görüp hayran kalır boynun eğüp çenk

Dellal

Nedir bildin mi sen âlemde
 Çağırıldıkça edesün ehlini lâl
 Ki evvelâ muktedâ-yı ehl-i teşhir
 Gehî mekr ile kezbe ide tedbir
 Ne a'rec ola ye sofî ye hacı
 Veli tekrar ede âhir haracı

Doğancı

Tûğâncılar nedir bildin mi anı
 Uçurup daim iple bir doğanı
 Geze akşama dek sahra ve yazı
 Tutar ol bir pençe urdukla kazı
 Gehî şahin, tutmaz hükm ve buyruk
 Ana gelmez ne denlû salsa kuyruk
Köprülüzâde Mehmed Fuad [KÖPRÜLÜ]
 (Nu: 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 2.)

*

KAHRAMANLAR KONAĞI

Şehrin sokaklarında tıpkı bizim gibi dolaşıyorlar, bizim gibi itişe kakışa kalabalığa giriyorlar, iskelelerde vapur, istasyonlarda tren, tevkif sütunları önünde tramvay bekliyorlar, bazen bir kahvehâne köşesinde, yani başımızda, sessiz sessiz oturdukları ve dakikalarca buruşmuş bir yevm-i gazetenin sütunlarına daldıkları oluyor: Ne hareketlerinde ne giyinişlerinde bizim dikkatimiz celp eden bir fevkâlâdelik var. Saatlerimizi etrafı temâşâyâ hasr ettiğimiz tenbel ve hâli zamanlarda bile, belki, ancak küçük rütbeli bir zâbit olduklarını

görebiliyoruz. Fakat bu küçük rütbeli zâbitlerin tevazularında öyle masum bir samimiyet var ki hemen nazarlarımızda ki sebat kırılıyor. Gözlerimiz üzerinde ancak bir saniye, bir an, bir lemhâ tevkif ediyor, sonra da yine, güyâ hiçbir şey görmemiş gibi sakin, lakayd yolumuza, işimize gidiyoruz. Hâlbuki...

Heyhat, bilmedik ki, bu, hayatımızda gördüğümüz ve görebileceğimiz manzaraların en merak-âveri, en nadiri, en yükseği, en büyüğü, en ulvîsi idi. Bilmedik ki dini bir destan kahramanıyla, omuz omuza, yüz yüze idik, bilmedik ki, “onlar”dan biri demincek yanımızda, tâ yanımızda soluk alıyordu, her cinse mensup yarınki insanlar tarafından, her cins lisanda yazılmış yarınki tarih sahifelerinde, menkıbeleri titreye titreye okuyacak ve simaları bizim yarınki neslin hayalinde evliya simalarına karışacak, o, ulu Osmanlı İmparatorluğu’nun, ulu müdafaalarından biri demincek yanımızda tâ yanımızda soluk alıyordu...

Dönünüz, geliniz, iş, güç orada kalsın, yakından görelim, daha yakından... Yarın çocuklarımız ve çocuklarımızın çocukları onları bizden soracak, heyecanlı bir hayret ve ulvî bir tecessüsle açılan gözleri bize diyecek ki? Nasıldılar? Söyle! Genç midirler? Çok mu kuvve idiler? Çehreleri göz müydü? Nasıl giyinirlerdi? Kimisi kumral, kimisi esmerdi, bazısının bir kolu, bazısının bir ayağı kırılmış, bazısının bir gözü çıkmıştı. İçlerinde bunların her ikisini birden gaip edenleri de vardı. Kimisinin çehresi cân-güdâz bir acının işmizâzıyla buruşmuş gibi yara izleri içinde, delik deşikti. Fakat hepsi de güzeldi. Kolsuzları göğüs gererek yürürdü, bacaksızlar hiç sendelemezdi. Yüzü yarayla delik deşik olanlar aşınaya selam verirken hâlâ gülümsemesini bilirdi. O kadar kuvvâ, o kadar tüvânâda değildiler. Ancak levent kametli idiler. Pek sade giyinirlerdi. Ne başlarında bir altınlı çelenk vardı, ne sırtlarına bir sedfli tirdân! Toprak renkli bir esvap ile can evlerinin üstünde ancak mer’i bir küçük nişan şeridi... Bütün süsleri ve bütün gösterdikleri, işte bundan ibaretti ve işte bin üç yüz otuz bir senesinde, on üç asırlık bir İslâm âleminin kapısı önünde, pars gözlü, kızıl renkli bir sürü şimal akvamıyla dik başlı ve dik kıyllı, Roma varislerinin kellelerine, kurşunlarına semalardan döne döne aynen kızgın mancınıklarıyla, yerden inleye inleye patlayan azgın bombalarına, zâlim karanlıklarda saklanan sinsi süngülerine karşı göğüs germiş o genç Osmanlılar böyle idi.”

Daha ziyâde söyleyebilmek için daha ziyâde görelim, geliniz: İşte şu iskelenin köşesi önünde, tek bir kolla hem taşıdığı paketi düşürmemeye hem de cebinden para çıkarmaya uğraşan şu nefti elbiseli delikanlı muhakkak “onlar”dan biridir. Henüz yirmi beşinde yok. Onu nişanlısına hediye götüreren sevdalı bir genç mi sandınız? Fi’l-vâki hareketlerinde o kadar tatlı bir telaş var. Fakat yakından gözlerinin içine dikkatli bakarsanız, orada bir genç

kızın narin hayalinden başka şeyler görürsünüz. Bu gözlerde bir şeyhûnun heyecanlı gölgeleri dolaşıyor. En çok der-aguş edecek kolu yanı başında, boş bir torba gibi sallanıyor:

- Nerede? Ne zaman? Nasıl oldu? İsimsiz kahraman! Bu hitap önünde mahcup, bir küçük çocuk gibi kızarıyor. Göz kapakları titriyor:

- Adam sende! Hiç sormayın? Budalalık bizde oldu: Bir gün evvel epeyce şetâretli bir süngü hücumuyla bir düşman siperi almıştık. Sevinçten yerimizde duramaz olduk. Biraz ihtiyatı elden bıraktık. İşte o sırada... (Kalpağını biraz arkaya doğru atıyor, alnının üstünde bir derin çukur gösteriyor.) Evlâ şuradan...

Yeter yeter! Bu büyük bir destan, aziz kardeş! Onu böyle küçük bir vaka haline sokmakta ne zevk var. Anlıyoruz, biliyoruz, hissediyoruz. Nasıl müdafaa ettiğimiz, neyi müdafaa ettiğimiz bunu biliyoruz ve o müthiş anın bütün raşelerini tâ ruhumuzda hissediyoruz. Senin müdafaa ettiğin yer bir siperden, bir çukurdan ibaret değildi. Sen, hudutları ebediyet kadar vasi Arabistan çöllerinden tâ Anadolu'nun ve Rum diyarının karlı şahikalarına kadar uzayan koca bir ülkenin kapısını müdafaa ettik. O ülkenin ki içinde, dev cüsseli Asûr mabutlarıyla çalan Yunan ilahlarından tutta tâ İskender'in lahidine kadar bütün kadim medeniyetlerin enkazı birer mâl-ı ganimet halinde duruyor.

**

*

Ne yazık ki, bu isimsiz kahramanlar için, ayrı ayrı yapılamayacak, namları tarihe birer birer geçemeyecek. Hâlbuki “onlar” ayrı ayrı dövüştüler, ayrı ayrı vuruldular, yaralandılar. Beşerî azimetin, destanı İlyada kahramanları gibi her biri tek başına bir şecâat âlemi idi. Acep içimizden hiçbir el çıkacak mı ki “onlar”ı mermer renk veya ahenk halinde ebedileştiresin. Bu meş’um ihtimâli düşündükçe kalbim sızlıyor, gözlerim yaşarıyor. Rabbim göstermesin, acaba bunlar da mı nisyan içinde ölecekler? Acaba dünyaları kemiren zaman, o küstah ve şeytanî kuvvet günün birinde bunları da mı ağır bir ihtifara mahkûm edecek? Bunlar da mı, günün birinde, bir takım kırık dökük heykeller halinde, birer köşecikte, toz altında, örtülüp kalacaklar?

Hayır, hayır... Bugünkü kıyamet nihayet bulur bulmaz – ahd edelim ki – ilk işimiz, bu muhteşem sakatlara İstanbul'un yedi tepesinden birinde muhteşem bir yer hazırlamak olsun. Bu yer, şehrin afaklarına hâkim beyaz minâreli, ulu kubbeli camiler sırasında, çatısı, bir büyük tunç miğferi temsil eder ve burç ve bârûları semaya meydan okur heybetli bir bina halinde tecelli etsin. Bu binanın içinde onların mahzun gönlünü avutacak, geniş ve muattar bahçeler, her taraftan denizlere açılmış mermer sütunlu taraçalar bulunsun. Bırak ışıklı Delhizlerinde duvar ve tavanlar hep Çanakkale cengini musavver nakışlarla her taraftan

onların ruhlarını aks ettiren bir takım sihirli aynalar halinde konulsun: Tâ ki bu uzlet-nişin kahramanlar, son nefeslerine kadar dâimâ hayatlarının o müthiş ve ulvi anını yaşıyoruz zannetsin!

Bu, Fransa’da Napolyon ordusu cengâverlerinin huzur ve azimetle ihtiyarladığı lüzze-i envalid tarzında bir şerefli müessese olabilir. Fakat kapısının mermerden takı üzerine şöyle tannan bir unvan hak edilmelidir: *Kahramanlar Konağı*.

Kahramanlar Konağı. Evet, Kahramanlar Konağı... İstanbul’un yedi tepesinden birinde padişahlarımızın camileri, evliyalarımızın türbeleri, fatihlerimizin surları sırasında yükselecek bu mucip abideyi, işte şimdiden, İstanbul’un afâklarında görüyorum ve şimdiden hissediyorum ki memleketin her köşesinden payitahtı görmeye gelenler ilk defa orayı ziyarete gidiyor, İslâm cihanının her bucağından kabile kabile yola çıkanlar bir kerede oraya uğramayı kendilerine bir vazife biliyor. Bu ne ulvî bir hülya... Fakat ne kadar hakikat olmaya yakın bir hülya...

Bunu ümit edelim. Bunu temenni edelim, bekleyelim. Fakat böyle büyük ve mesut bir teşebbüsün husûlüne kadar onlara her rast geldiğimizde selama durmayı unutmayalım. Bayrağımızı nasıl selamlıyorsak, onları da öyle selamlayalım. Bir işaretle “unutmadık hep hatırımızdasınız, hep sizi düşünüyoruz, sizi biliyoruz ve müteşekkiz.” demek için “onlara” her yerde selama duralım.

Zirâ “onlar” bizim millî mefahirimizin sokaklarda dolaşan canlı abideleridir. İstanbul sokakları hiçbir zaman bu rütbe-i şanlı şeyler görmedi.

Yakup Kadri [KARAOŞMANOĞLU]

(Nu: 6711, 13 ZH. 1333, 9 TE. 1331, 22 TE. 1915, s. 2.)

*

DÂRÜLBEDÂYİ’DE MÜSÂMERE

Tesis ü küşâdı pek münâsebetsiz bir zamana tesâdüf etmiş ve memleketin ihtiyacına göre henüz mevcudiyetini bile hissettirmemiş olan Dârülbedâyi, evvelki gün belki biraz kendinden bahs ettirebilmek için bir müsamere tertip etmişti.

Dârülbedâyi’nin bugünkü teşkilâtına ve heyet-i umûmiyesine göre ne hal-i hazırından memnun, ne de âtisinden ümit-var olduğumuzu söyleyebiliriz. Çünkü dünya yüzünde ne böyle bir Dârülbedâyi görülmüştür ne de öyle bir müessese bu tarzda terakki edilebilir.

Müsamereye gelince: Bunda ancak Sâdık Efendi’nin memleketimizde tiyatroculuğun tarihine dair vermiş olduğu malûmâtı pek istifadeli bulduk. Zannederiz ki üstad-ı müşarünileyhin verdikleri tafsilat memleketimizde pek az kimselerin malumu idi.

Husûsiyle gençliğin bundan hiç haberi ve malûmâtı olmadığına şüphe yoktur. Nasıl olsun ki bizde hayat ve ahvalin bütün safhat u tesirat ve netayicine karşı kayıtsızlık bir illet hükmüne girmiştir. Biz ne eser ne müessir araştırmak külfetine ihtiyar edebiliriz. Bu yüzden uğradığımız darbelerin pek büyük olduğunu söylemeye hicap yoktur. Ma'a't-te'essüf bizim için dün... Mazi yaşamaz. Biz yarını unutmak için dâimâ bugünün tesirâtına mağlup olur gideriz.

Bu umûmî hatadan matbûat erkânı da müstesna addolunamaz. Çünkü ma'a't-te'essüf içimizde matbûatımızın tarihini hakkıyla bilen muharrirler ender değil, maduddur. Hiçbirimiz bunu iyiden iyiye tedkik ettiğimizi, bu husûsta hakkıyla malûmât peyda eylediğimizi ve memleketimizde gazeteciliğin ilk müessese ve müessirlerini, matbûata hıdmet edenleri, başlıca muharrirleri –hatta isimlerini olsun- bildiğimizi iddia edemeyiz.

Matbûatın tarihi meçhul olduğu gibi, edebiyatımızın tarihi de –içimizde pek az yetişen tettebbu ve merak erbabının himmetlerine rağmen- pek malum değildir. Aynı zamanda tarih-i temâşâ da bu meçhuliyet içinde kaybolur gider.

İşte bu mebhasta hakiki malûmât ve vukûf sahibi bulunan ve memleketimizde temâşâ san'atının terakkisine pek çok be bi'l-fi'l çalışmış olduğu halde rağbet ve müzahir, muavin ve refik olmak şöyle dursun birçok müşkülâtada maruz kaldığı için parlak tasvirini mevki-i tatbika koyamamış olan Üstad Sâdık Efendi Dârülbedâyi'nin müsamesesinde küçük bir salonun mahdud samiinine karşı tarih-i temâşânın karanlık nikatını tenvire himmet buyurmuştur.

Asil ve necip siması, gayet sevimli ve tatlı sesiyle bütün huzzar üzerinde –pek az hatiplerimize müyesser olan- gayet iyi bir tesir hâsıl eyledikten sonra bize tarih-i temâşâsının ilk devrelerinden bahs eylemiştir.

Sâdık Efendi'nin verdikleri malûmâta göre memleketimizde temâşâ hayatı evvela Beyoğlu'nda sadr-ı esbak merhum Sait Paşa'nın Tasarrufu altında bulunan *Sie Dobra* denilen mahalde -ki Galatasaray'ın karşı cihetinde müsadiftir. Naum'un Tiyatrosu denilen bu temâşâ mahallinin dekorları, perdeleri ve bütün tezyinatı fevkâlâde bir derecede imiş. Buraya İtalya'nın en meşhur ve nam-dar temâşâ heyetleri celp edilirler, pek büyük de fedakârlıklar ihtiyar olunmuş. Hatta Cennetmekân Sultan Mecit ve Sultan Abdülaziz Han Hazreti davete hacet bırakmayarak tiyatroyu teşrif ederler ve Huzur u hümayunlarıyla memleketimiz ahâlisine sanayi-i nefiseye rağbet husûsunda büyük ve gayet müessir bir ders verirlenmiş.

Bu tiyatronun müstecirleri tarafından ihtiyar edilen fedakârlık pek büyük olması hasebiyle hatta bir aralık hükümetçe tahsîsât itası da tekerrür etmiş. Fi'l-hakika bu tiyatronun

müstecirleri servet cem' etmekten başka gayet fakir düşmüşler, o derecedeki bunlardan birinin el-yevm bir hayat bulunan kerimesi çamaşırcılık etmek sûretiyle temin-i maişet ediyormuş.

O tarihte Naum'un Tiyatrosu'ndan başka bir de Alkazar Tiyatrosu açılmış. Burada Ermenice oyunlar veriliyormuş. Memleketimizde küşad edilen üçüncü tiyatro ise vefatından evvel din-i İslâm'ı kabul etmiş hasebiyle Yakup tesmiye edilen Güllü Agop Efendi'nin Gedikpaşa'daki tiyatrosu imiş. Güllü Agop, genç, zeki, faal, azim ve teşebbüs sahibi bir san'atkâr olduğu cihetle memleketimizin bir tiyatroya olan ihtiyacını düşünmüş, Türklerin Ortaoyunları ve Karagöz'ünden başka her türlü müfit-i temâşâdan olduklarını nazar-ı dikkate almış, böyle büyük ve mühim bir teşebbüste muvaffak olabilmek için hükümetten Türkçe eserler oynamaya mahsus ve on sene müddetle bir tiyatro imtiyazı talep etmiş. Vakıa Sanayi-i Nefise ensar altına alınamaz ise de böyle mühim bir teşebbüsün semeredâr olabilmesi için ancak muntazım bir temâşâ heyetinin rekabetinden masun olunmasına mütevakkıf olduğunu nazar-ı dikkate alan hükümet, Güllü Agop Efendi'nin teklifini kabul etmiş. Bundan cesaret alan Güllü Agop Efendi Gedikpaşa'da bir İtalyan tarafından at canbazları oynatmak üzere yapılan oyun yerine isticar ederek orasını muntazım bir tiyatro haline koymuş. Bütün dekorlar vesaire tesâdüfen şehrimizde bulunan –Sâdık Efendi bu san'atkârında isimlerini söyledikleri de ma'a'te'essüf zabt edemedi- bir İtalyalı san'atkâr tarafından yapılmış, öyle ki Gedikpaşa Tiyatrosu belki otuz seneden beri memleketimiz ahâlisinin görmekten mahrum oldukları bir şekl-i latif almış.

Güllü Agop Efendi bir taraftan oyuncular yetiştirmeye çalıştığı halde diğer taraftan temâşâ piyesleri yazabilecek edibaya da müracaat etmiş, onları da teşviğe başlamış. Evvela Adliye Nezareti Mehâkemetinde ve İstinâf Riyasetinde bulunmuş olan merhum Şehabeddin Bey tarafından *Bî-günah Kızcağız* namı altındaki piyesi tercüme eylemiş. Sonra Divan-ı Umûmiye mektupçusu ve Trabzon Valisi merhum *Ali Bey* gayet mükemmel piyesler tercüme ve tahrir etmiş. Moliere'den iktibas sûretiyle *Ayyar Hamza* gibi eserler vücûda getirilmiş, daha sonra merhum Ekrem Bey, *Süreksiz Sevinç*, *Afife Anjelik* piyeslerini tercüme etmiş ve nihayet merhum Ahmet Vefik Paşa Güllü Agop Tiyatrosu'nu ihya edecek pek çok eserler tercüme eylemiş.

Diğer taraftan da Fasulyeciyan, Menakıyan, Fehim, Benliyan Efendiler gibi san'atkârlar da yetişerek tiyatro, tiyatroya benzeyecek bir hale girmiş. Memleketin rical ve meşahiri tiyatroya fevkâlâde rağbet gösterirlermiş. Tiyatronun terakkisi için merhum *Ali Paşa*, *Yusuf Kâmil Paşa*, *Kâni Paşa* ve daha sair vükelâ ve ağniya tarafından külli miktarda

iane verilmiş, bununla yine İtalyalı ressamı altı yüz kadar dekor yaptırılmış ve sahne tertibatı mümkün olduğu mertebede ikmal edilmiş.

Artık Gedikpaşa Tiyatrosu memleketin hayat-ı edebiyesinde hakiki ve parlak bir vazife ifa etmeye, gündün güne terakkiye başlamış. Merhum Mithat Paşa, Serasker Hüseyin Avni Paşa gibi zevat başta olduğu halde bütün vükelâ, vüzerâ, rical ü kibar tiyatroya abone olmuşlar. Bir taraftan onlar teşvik ederler, diğer taraftan müellifler yazarlar ve tercüme ederler, Güllü Agop Efendi çalışır ve rüfekası tekâmüle karşı büyük bir aşk ve heves gösterirmiş ve bu hal senelerce devam etmiş. *Temâşâ* unvanı altında bir de mecmua intişara başlamış. Ahâlinin Sanayi-i Nefise ve edebiyeye rağbeti fevkâlâde artmış.

Sâdik Efendi bu devreyi, memleketimizde hakiki san'at-i temâşânın terakkisi ve edebiyatımızın tekâmülü, Sanayi-i Nefise merakının uyanması namına pek mesut addeyledikten sonra bunu isbat için şu mealde sözüne devam etmiştir:

Memleketimizde san'at-ı temâşânın ne büyük ne ulvî bir vazife ifa eylemekte olduğuna bir misal göstermek için Gedikpaşa Tiyatrosu'nda Dârüşşafaka'nın inşaa ve tesisi menfaatına verilen bir oyunda hasaleten sekiz on bin liraya baliğ olduğunu zikr etmek kâfidir. Bu vesile ile tiyatro da iskemleler 30, koltuklar 40, üçüncü sınıf localar 60, ikinci sınıf loca 70 liraya satılmış ve birinci sınıf localara ise fiyat takdir olunmayarak kendilerine takdim edilen zevatın mürüvvetine bırakılmıştı. Böyle iken tiyatro hınca hınç dolmuştu.

Güllü Agop Efendi'nin müddet-i imtiyazı hitam bulduğu sırada şimdiki Harbiye Nezareti'nin karşısındaki Jandarma dairesinin önündeki bahçeye bir tiyatro yapılmış ve orada memleketimizin en büyük bestekârı müteveffa Dikran Çuhacıyan Efendi'nin operetleri mevki-i temâşâyâ konulmaya başlamıştı. Maârif mektupçusu merhum Hâlid Bey tarafından tahrir ve tertip edilmiş ve Dikran Çuhacıyan Efendi tarafından bestelenmiş olan *Ârifin Hilesi* namındaki operet orada ilk defa olarak oynatılmıştı. *Prima Donna* gayet iyi sesli idi. Tenevvürler, baritonlar zararsızdı. Bu piyes pek ziyade rağbeti celp etmiş ve bunu yani müellif ve bestekârın diğer operetleri takip eylemişti. Ahâlinin operetlere gösterdikleri rağbet, Gedikpaşa Tiyatrosu'nun evvelki revnakını ihlal eylediği cihetle *Güllü Agop Efendi*'de *Gedikpaşa*'da operetler vermeyi düşünmüş, *Köse Kâhya* opereti orada oynanıldığı gibi merhum *Ali Bey*'in tercüme ettiği *Belle Helen* opereti ilk gecesinde dört yüz lira hâsılat yapmış ve 26 defa mevki-i temâşâyâ konulmuştur. *Müşir Şakir Paşa* merhum ile Atina sefiri esbaki *Agâh Efendi* tarafından *Madam Ango'nun Kızı* namındaki piyes, bazı nikat-ı tebdil olunarak tercüme edilmiştir.

Güllü Agop Efendi imtiyazı fesh olunduğu halde yine tiyatrosunu kapatmamaya muvaffak olmuş, fakat tiyatronun gerek emvar-ı idaresini teftiş, gerek heyet-i edebiyesini

vücûda getirmek üzere Harbiye Nazırı Reşat Paşa merhumun riyaseti altında merhum müşir Şakir Paşa, Agâh Efendi, Rıfat Bey, Vahit Bey, Halep valiliğinde bulunmuş olan Kazım Paşa ve daha sair zevattan mürekkep (bizim hatırımızda kaldığına göre Kemal Bey merhum ve İstanbul mebusu Solidi Efendi de bu heyete dâhil idiler) bir encümen vücûda getirilmiştir. Harbiye Nazırı Reşat Paşa encümenin ilk içtimainde hazır bulunarak meşagil-i fevkâlâde resmisinden dolayı riyaset kefaletini Şakir Paşa'ya tevdi ve tiyatroyu her zaman himaya eyleyeceğini vadetmiştir. Bu encümenin kâtipleri arasında biz bu kadar mükemmel malûmât vermek lütfunda bulunan Sâdık Efendi'de dâhildi. Sâdık de iyi yazılmış ve tercüme edilmiş eserleri bulunduğu halde tevazu ve nezaket hisleri altında bunlardan bahs etmek istememiştir.

Gedikpaşa Tiyatrosu'nun heyet-i nezareti altında *Fuat Bey* merhumun tercüme ettiği Orfe Ozanfer Agâh Efendi'nin tercüme ettiği *Lebrigan Virufla Jirufla* ve daha sonra *Ahmet Mithat Efendi'nin Çengi ve Zeybekler* gibi eserleri, daha sonra memleketimizin hayat-ı edebiyesinde pek Büyük bir tesir hâsıl eden millî âsâr-ı mevki-i temâşâyâ konulmuştur.

Hakan Mahlu, Gedikpaşa Tiyatrosu'nun vücûdunu arzu ettiği cihetle bila-intizam Ahmet Mithat Efendi'ye *Çerkesler* unvanıyla bir piyes yazdırmış ve bu piyesi Gedikpaşa Tiyatrosu'nda oynattıktan bir gece sonra sadr-ı esbak Sait Paşa merhum o sırada sadaret aklamında bulunan Sâdık Efendi'yi huzuruna celp ile tiyatro hakkındaki idare-i seniye'nin ahkâmına bir an evvel riayet edilmesi husûsunun zâbitaya hemen işarını emr etmiştir. Sâdık idare-i seniye sûretini de tekrar ettiler. Meali şudur:

“Gedikpaşa'da muhalif marazi-i ali ve mugayyir-i şerî ve edebi bazı piyesler mevki-i temâşâyâ vazi edildiğinden mezkûr tiyatronun kırk sekiz saat zarfında hedmiyle enkazının fûruhtu ve eşyanın müstecir *Fasulyeciyan Efendi*'ye terki medmin arz-ı atibe-i aliye kılınması”

Sâdık Efendi bu hakiki Dârülbedâyi'nin nasıl yıkıldığını, dekorların ve melbusâtın nasıl çamurlara atıldığını tasvir ederken gösterdiği teessür bütün hazarı titretti. İşte bu tiyatronun hedmi bizde temâşâ hayatına nihayet vermiş ve o günden beri bunun ihyası kâbil olamamıştır.

Devr-i istibdad, husûliyle onu takip eden devr-i meşrutiyetinde tiyatrolarımızın ne acınacak ve ne ağlanacak hale gelmiş olduğun dair Sâdık Efendi'nin verdikleri mükemmel tafsilat ve malûmâtı burada tekrar lüzum görmüyoruz. Bu sözlerin meali şundan ibarettir. “Bizde o zamandan beri temâşâ hayatı yaşamıyor ve böyle giderse yaşamayacaktır. Bütün yapılan şeyler masharalıktan ibarettir.”

Sâdık Efendi'nin bu fikirlerine bizde tamamen iştirak ediyoruz. Memleketimizde açlıktan ölme derecesine gelen *Fehim*, *Menakıyan* ve *Benliyan*, cidden açlıktan ölen Dikran Çuhacıyan Efendiler gibi san'atkârlar yetiştirmek ve sonra *Gedikpaşa Tiyatrosunu* aynı revnak ve ehemmiyetle ihya etmek müşkül, adeta muhalettir.

Sâdık Efendi'nin konferanslarında da iki yeni nokta-i nazar dikkatimizi celp etti. Biri Kemal Bey merhumdan bahsedilmesi, diğeri de yalnız aktörlerin ismi tekrar olunup aktrisler için bir isim bile telaffuz olunmamasıdır. İhtimal ki bunlarda hatırdan çıkmış olsa gerektir. Hâlbuki aktrisler içinde büyük küçük *Karakaş*, *Mari Norat*, *Siranuş* gibi san'atkârlar ne büyük muvaffakiyetler göstermişlerdir.

İmzasız

(Nu: 6432, 29 Sefer 1333, 3 KS.1331, 16 KS. 1915, s. 1, 2.)

*

BUDAPEŞTE MEKTEPLERİNDE TÜRKÇE

Budapeşte Ticaret Mektepleri müdürlerinin ekserîsi bir takrir ile şehremâneti Maârif Heyeti'ne müracaat ederek Türk lisanının Ticaret Mektepleri ders programlarına dâhilini iltimas etmişlerdir... Heyet-i mezkûre taleb-i vakii Maârif Nezâreti'ne arz etmiş ve lisan-ı Türkî'nin ihtiyarı olarak bu gibi mekâtib-i ticâriyede tedris edilmesine karar verilmiştir.

Macaristan'ın müstakbel erbâb-ı ticaretinin Türkçe derslerine pek çok miktarda devam edecekleri muhakkak addolunuyor. Bi'l-hassa şimdiye kadar noksan bir sûrette tanılan Türkiye hakkında yakından tedkikat ve tetebbuatta bulunarak -ı sahihe edinmek lüzumu da takdir edileceğinden bugün Macaristan'da asker, sivili kadın, çocuk herkeste Türkçe öğrenmek arzusu zahir olmaktadır. Birçok aileler, bundan sonra seyahatlerini Fransa, İtalya, İngiltere yerine Türkiye'de icrâ etmeye karar vermişlerdir. Müteaddid, Türkçe tedris eden husûsi mektepler küşad olunacağı gibi meccâni akşam dersleri dahi mevcuttur. Darü'l-fünun'da ise Türkçe'yi Abdüllatif Efendi, Arabî'yi elsine-i şarkiyede mütehassısın-i meşhuresinden *Goldtsin-İgnas* tedris etmektedir. Türkiye ile muamelat-ı ticâriyeye girişmek arzusunda bulunan tüccarhâne vekilleri dâhi temin-i muvaffakiyyet-i Türkçe'ye vukûf ile mümkün olacağına kânî olduklarından bu gibi husûsatı yani Şark ile Macaristan arasında teyid ve rakıt ve muhadenet esasatını temin etmeyi kendine vazife addeden Macaristan İktisadiyat Cemiyetine müracaat ederek lisan-ı Türkî'yi tüccarâne pratik bir sûrette öğretmek için dahi ayrıca Pazar günleri dersleri açılmasını iltimas eylemiştir.

İmzasız

(Nu: 6848, 2 CE. 1334, 23 Şt. 1331, 7 Mt. 1916, s. 2.)

*

MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ

-1-

Asâr-ı Müfide Kütüphanesi heyet-i kirâmının, hazine-i edebîni şayan-ı ihtirâm mahfûzâtından olan âsâr-ı nâdire-i milliyemizi matbuât vasıtasıyla neşre himmet buyurmaları kıymetli takdirlere lâyıktır.

Lâkin Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'nin gülşen divânını tezyin eden pek çok belâgat kâllarını bu kerre tab' ve temsil olunan nüsha-i nefisede gayr-ı mevcut buldum. Yazık ki büyük bir şâirimizin divânı küçük olmuştur.

Bâis-i tereddüd ve muhtac-ı izâh olan bazı noktalardan inkişâf-ı hakikat için bahsetmeyi münâsip gördüm.

*

Matbû' divânın ilk sahifesinin birinci satırında (Yahyâ Efendi Eâzım-ı Meşâyih-i İslâmiye'den Ankaralı Bayram-zâde Zekeriya Efendi'nin Büyük Oğludur.) demekle iktifâ olunuyor. Şeyhü'l-İslâm Zekeriya Efendi'nin hatt-ı destiyle muharrir olan şu ibâreye nazaran Yahyâ Efendi'nin cediti olan Bayram Efendi'nin pederinin isminin Zekeriya olduğu nümâyan oluyor.

“Mine'l-kütübü'l-müstevdeâti ledi ehvec-i abâda

“Sübhâna ve teâla Zekeriya Bin Bayram Bin Zekeriya

“Melehüm Allah teâla bi'l-hüsnü fi'l-evvelî ve'l-ahiri

“Bî-hürmeti'n-Nebi El-Kerîm-i Muhammedü'l-Mustafa”

Bir “devhatü'l-meşâyih” kenarında şühûr-ı Arabiye tetâbuk münâsebetiyle garâbet-i tarihiyeden olarak Yahyâ Efendi'nin daha yukarı ki ceditinin ismi Ramazan onun pederi Şaban on un pederi Recep onun pederi “Muharrem” olmak üzere muharrerdir. Lâkin haber-i vâhid olduğundan pekte itimâd edemedim. Tedkike muhtaçtır.

*

Matbû' divânın ilk sahifesinin ikinci satırında Yahyâ Efendi 960'ta İstanbul'da doğdu deniliyor.

960'ta doğmayıp 969'da dünyaya geldiği *Zeylü 'z-zeyl-Uşşâki*'de muharrer olduğu gibi divânın terâcim-i ahvâl kısmına me haz-ı ittihâz olunan kitaplardan “*Zeylü 'z-zeyl-Şeyhi*”de dâhi aynen şöylece mazbûttur.

969 seferinde âlem-ı lâhûtta misâfir ve nur u bahş memleket-i anâsır olmuşlar idi.

İstanbul'da doğdu denilmesi de câ-yı nazardır. Pederleri Zekeriya Efendi'nin *Zeyl-i Atâyî* de olan tercüme-i halinde:

“961 tarihinde Sultan Süleyman Hân Nahcivan Seferine revân oldukta haleb-i meşâtında rekb-i sultâniyye vâsıl ve otuz akçe ile Çendik medresesine nâil olmuşlar idi. Mehrâb-nişîn ve ol divâre-i sîmîne Fas tekin olup yetmiş evâhir-i münfasıl ve yerlerine Sarıgürzzâde Efendi vâsıl oldu.”

Deniliyor. 970 senesinin evâhirine kadar Bursa’da bulunan bir zâtın 969 senesinde dünyaya gelen mahdûmu Bursa’da dünyaya gelipte İstanbul’da dünyaya gelmiş ise sarâhat-i katiyede hâiz ve sâik-i irâesi lazım gelmez.

Yine ilk sahifenin nihâyetiyle ondan sonraki sahifenin baş tarafında:

“Rebû’l-âhir 988’de Ma’lûl-zâde Seyyid Mehmed Efendi’nin meşîhâtında silk-i a’daya dühûl etti. Emsâlî mahâdim-i kirâm gibi - Tafarât-ı tıflâne - ile kat’ merâtib ve tıfl-o ebced-hân iken – kıdvetü’t-ma’-el-hakikîn - unvân-ı celiline nâibetle bî-gayrihi hak ez münâsib etmeyerek fazâilî muktesebesi nispetinde tedricen ve bilâ-istihkâk tefyiz eyledi.”

Deniliyor. Yayha Efendi’nin tarih-i velâdeti *Sicillî-i Osmanî* nam-ı matbuât kitapta yalnız olarak 960 basılması doğru zannolunarak meşârû’n-ileyh sinn-i hakikisinden dokuz sene büyük olmak itibariyle bu mütalaalar yürütülmüş olsa gerekir.

Mülâzimetle ulemâ-i resmiye silsilesine dâhil olduğu 988 senesinde Yahyâ Efendi’nin sinni yirmi dokuz olmayıp on dokuzdu. Pederi Zekeriya Efendi’de o tarihlere kadar darsaâdetle eâzım-ı ricâl ilimler rütbe-i resmiyyesini ihrâz etmemişti.

Bununla beraber Yahyâ Efendi bazı emsâl ve efrânına nispetle yine çabuk terakkî etmiştir. Meselâ mümtaz bir silsile-i ulemâdan olan ve bi’z-zât kendileri de fazılâ-yı benamdan bulunan Taşköprülüzâde Kemâleddin Efendi, Yahyâ Efendi’den tam on yaş büyük olduğu halde ondan on sene sonra Rumeli Kazaskerî olabilmıştır. Böyle muhteremzâdegândan olan bir zâtın mülâzimeyn-i ilmiye sınıfına dâhil olduğu esnâda dâhi sinnî Yahyâ Efendi sinnine mütekârib idi. Birde eğer Yahyâ Efendi tıfl iken kendisine mülâzımat-ı ilmiye teklif olunupta kabul etmediği tarihen müttebit olsa idi, o zaman bu mütalaa, bir mütalaa-i sahîhe olabilirdi.

Pederleri Zekeriya Efendi 981’de altmış bir yaşında olduğu halde ancak devr-i medâris-i mu’tâdeyi ikmâl edebilmiş ve 988 senesine kadar yalnız Halep ve Bursa kadılıklarında bulunarak bu müddetin nısf-ı miktârını da me’zûliyetle emrâr eylemiştir. Zekeriya Efendi 988 senesinden yani sinnî altmış sekize bâliğ olduktan sonra sür’atle terakkîye başlamıştır. Ol esnâda ise padişah-ı zaman Üçüncü Sultan Murat Hân Hazretlerinin

“*Araftu nefsi fe erifu rabbi rabbi*”

Serlevhâli mutasavvifâne Arabiyyesini şerh ederek iklim-i kemâletinde hükümrânı olan o kadar dâni padişahın mazhar-ı takdiri olmuştur. Edebine encümendim mahdum-ı molla Yahyâ Efendi silsile-i mülâzımat-ı ilmiyeye dâhil olduğu gibi kendileri de aynı sene zarfında İstanbul kadılığına revnak-bahş oldular. Zekeriya Efendi Sultan-ı meşârü'n-ileyh hazretlerine arz-ı âsâr-ı beliğeden geri durmuyordu. “*Sârü'l-mevâllât-ı bî-tasrîh-i habbe-i medlûlen bedellât*” eser-i ârifânelerini de muciz bir sûrette şerh etmiştir. Gerek şu mülûkî eserler ve gerek fâzıl-ı meşârü'n-ileyhin şerhleri, bazı edebiyat kitaplarında ve husûsusiyle *Mürâit-i Gayb Hakânı* unvânlı kitab-ı nefiseeden mevcûttur.

Zekeriya Efendi'nin İstanbul kadılığı henüz bir sene miktârı iken Anadolu Kazaskerlik'ine irtifâ eyledi. Lâkin 991 Rebû'l-âhirinde ne tekâüd eyledi. Böyle mevsimsiz bir idbâr az müddetteki bir terfisiyle münâsip değil idi. *Zeyl-i Şakâyk*'ta buna dâir bir şey görülmüyor. Lâkin Divân-ı Hümâyün küyûd-ı âlisine nazaren tezkirecisi Şerif Efendi ile beraber taht-ı teftişe aldıkları müstebân oluyor.⁸²

Zekeriya Efendi dört seneden fazla açıkta kaldı. 994'te edâ-yı fariza-ı hac eyledi. Bu müddet içinde mahdûmu Yahyâ Efendi'nin medâris-ı mutâdaya devamı tabakât-ı edebiye de görülmesine ve *Zeylü'z-Zeyl-Uşşâkî* ve Şeyhî'de 994 hilâlinde vâlid kesirü'l-mehâmidleriyle birlikte Şam'dan edâ-yı fariza-ı hacetü'l-İslâm etmişler idi, ibâresine bakılırsa idbâr-ı pederde mahdûmunun müşterek olduğunu istidlâl olabiliyor.

Zekeriya Efendi'nin 995'te Hicaz avdetini müteâkip Süleymaniye Dârü'l-Hadis'ine ve mahdûmununda Ali Paşa'yı Atik müderrisliğine tayin kılındıklarına nazaran pederleriyle birlikte iâde-i ikbâl eyledikleri nümâyan olur.

*

Sultan Murad Hân-ı Sâlis hazretlerinin tarih-i cülûsu olan 982 senesinde Yahyâ Efendi on üç yaşına vâsıl olarak mecâlis-i üdebâyâ dâhil olmak istidâdını ihrâz eylemeye başlamıştı. Sultan meşârü'n-ileyh hazretleriyle peder cennet-makar ve cedd-i huld âşîyanları Sultan Selim-i Sâni ve Kânûnî Sultan Süleyman hazretlerinin birçok gazellerini tetebbu' eyledi.⁸³

⁸² Divân-ı Hümâyün kaydındaki vesikalar.

(Şeyhi Efendi ve Kapucubaşı Handan Ağa'ya hüküm ki:

Mukaddema-ı Anadolu Kazaskeri olan Mevlânâ Zekeriya dâmet-i fezâilenin tezkirecisi şerifin teftiş fer mân olunup ol bâbdaki sabıka Kazasker olan Mevlânâ Muhiddin dâmet-i fezâileye hükm-i hümâyün irsâl olunmuş idi. Hele sizin dâhi mübâşir olmanızı emr edip buyurdum ki... Vüsûl bulmakta Mevlânâ-ı meşârü'n-ileyh ile meân bir münâsip mahalde cem' olup hükm-i sabıkım mevcudunca hak üzere mezkûrun ahvâlin teftiş edip ber-teraf eylemeyesiz.

3 Şabanü'l-Muazzam 991

Diğer Vesika

Sabıka-i Diyabekir Kadısı olan Hüseyin Efendi'ye hüküm ki:

Bundan akdem Anadolu Kazaskeri olan Mevlânâ Zekeriya'nın bazı husûsu görülmek lazım olmağın buyurdum ki... Vüsûl bulmakta mukaddima-i Mevlânâ Muhiddin Edâma'l-lâhu teâla fezâile ile meân Mevlânâ-yı mûmâ-ileyhin ahvâlini şer' ile teftiş ve tefahhus edüp kimesneye arz ve taassuptan ihtirâz eylememiş.

14 Şaban sene 991

⁸³Selâtin-i meşârü'n-ileyhin eş'âr-ı dürrer-bârlarına sâir şuarâ Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'nin de nazariyeleri pek çoktur. Bu gibi nezâir-i şuarâmızın muvâneset-i içtimâiyye ve edebiyelerine güzel bir numune olduğundan birkaç adedi tahrir olunur.

Kânûnî Sultan Süleyman

Şule-i aşkın ezelden olmuşum pervânesi
Dûden zencir edinmiştir gönül divânesi

Hayâlî Beg

Aşk bir şem'-i ilâhidir benim pervânesi
Şevk bir zencîrdür gönlüm anun divânesi

Yahyâ Efendi

Şevk bir meydür neşât-efzâ benim mestânesi
Aşk bir gencînedür gönlüm anun divânesi

Sultan Selim Hân-ı Sâni Hazretleri

Muhabbet şâhının bir bende-i fermânıyız cânâ
Gedâ-yı kû-yı aşıkız âlemin sultanıyız cânâ

Yahyâ Efendi

Bu kûyun kim gedâ-yı bî ser ü sâmânıyız cânâ
Aceb âlemdeyüz kim âlemin sultanıyız cânâ

Sultan Selim-i Sâni

Kûh-ı aşk u râh-ı dilberde neler çekdi bu dil
Gaha değmez nice bin Ferhâd'ın anunda tîşesi

Sultan Murad-ı Sâlis Hazretleri

Firâkında gönül yandı eyâ dilber kebab gibi
İki gözünden akar yaşıım benim cânım şerâb âh

Yahyâ Efendi

Elümde şîşe-i rengîn pür mey la'l-i nâb-âsâ
Gözümde katre-i eşk ter dürr-i hoş-âb-âsâ

Sultan Murad-ı Sâlis

Sormak ayıp olmasun ey dilber-i şîrîn-i harekât
Leblerin la'l-i Bedehşân mı yahud âb-ı hayat

Yahyâ Efendi

Aks-i müjgân ile ey dil-ber-i şîrîn-harekât
Sanurum ruhlarun i`râb konulmuş âyât

Sultan Murad Hân-ı Sâlis

Aklımı yağmaladı gönlüm perîşân eyledi
Gösterüp bir dem cemâlin yine pinhân eyledi

Yahyâ Beg

Âh kim hicrân beni giryân ve nâlân eyledi
 ile seyr ettiğim sahrâyı zindân eyledi

Yahyâ Efendi

Aldı aklım yâr evvel sonra pinhân eyledi
Ah kim dil mülküni alan tâlân eyledi
(Mâb'adı var.)

Ali Emîri

(Nu: 7094, 15 Mh. 1335, 30 TE. 1332, 12 TS. 1916, s. 2.)

*

MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ

-2-

- Dünkü nüshamızdan mâb'ad -

İşte peder ve mahdûmun hazret-i padişaha vâki' olan intisâb ve tereddütleri az zamanda fevz ve terakkîleri mevcûd oldu. Mükerrerrem Zekeriya Efendi sadrû'l-ulemâ-i Rum olduktan başka pek büyük iltifât-ı hümâyunlara mazhar buyuruldu.

Elif Kâmil Receb'in leyle-i mirâcında makâm-ı celil fetvâ-yı ihrâz eylemiştir. Zaman-ı meşihini çok sürmedi. 1001'de sara-yı padişahîde bulunduğu sırada feciaten vefât eyledi.

1004 senesinde Yahyâ Efendi pederleri gibi kadılığında bulunuyor ve güzel gazeller inşâ ediyor. Hâlep yadigarı olan şu gazel, matbû' *Divân-ı Yahyâ* 'da bilmem niçün yoktur.

Zülfün kokusu müşğ olup nâf-ı Haleb'de
 Ragbet mi kodı 'anbere eknâf-ı Haleb'de
 Lütfun yili cân-bahş olup esdükde kalur mı?
 Bir seng ki gül virmeye etrâf-ı Haleb'de
 Câm-ı leb-i şîrînüni emmek ne safâdur
 Bu neşve 'aceb var mı mey-i sâf-ı Haleb'de
 Benzer ruh-ı rengîn ile bir gonce-i âle
 Bir tıfla düşürdüm dili eşrâf-ı Haleb'de
 Yahyâ ide Vassâf dahı tab'una insâf
 Hoş şi'r didün hak bu ki evsâf-ı Haleb'de

Yahyâ Efendi birkaç mühim vilayetleri devr eyledikten sonra 1010'da Edirne kadılığında bulunuyordu. Edirne yadigarı olan bu gazel dahi matbû' *Divân-ı Yahyâ* 'da görünüyor.

Bir zamân gülşen degül miydi sarây-ı Edrene
 Söylemez mi bülbül-i destân-serâ-yı Edrene
 Bir fezâdur pür has u hâşâk her bir gülşeni
 Reşk-i gülşenmiş zamân ile kazâ-yı Edrene
 Dil-hırâş eyler nazar kıldukça mihnet artırur
 Dil-güşâ her bir makâm-ı gam-zidâ-yı Edrene
 Bâdeden hâlî eser yok aşkdan bir kimsede
 Bî-sebeb memdûh imiş âb u hevâ-yı Edrene
 Edrene Yahyâ ayaklanmış ayaklansun diyü
 Makdem-i şâhı umar bây u gedâ-yı Edrene

*

Monla Ahmed-i Evvel hazretlerinin taht-ı saltanata cülûslarından birkaç mâh sonra Yahyâ Efendi İstanbul kadılığına tayin olunmuştu. Sultan meşârü'n-ileyh hazretlerinin Yahyâ mülahhasını sûret-i intihâbları hakkında Nâkibü'l-eşrâf Kâsım Gubârî Efendi bir eserinde şu satırları yazıyor.

“Sultan-ı rû-yı zemîn dâl-ı zülle fi'l-arşeyn, evvelâ kâm-ı nâsîlerin ve nâsim-i kirâmlarınmahlas-ı şerifleri edinip aded-i hurufunca dört gazel bî-bedel tanzim ettikten sonra aynu şuâra ve üslûp baliga üzere bir mahlas murâd-ı şerifleri oldukça müşâvere-i aklen ve

eser-i ile ol sultan-ı bahriyat Yahyâ mehâsin-i ihtiyar buyurdular ki tarih-i cülûs-

ı hümâyunları vâki olmuştur. Hakka ki ol sultan aceb-i mahlas verilmek edip muradları olan san'at-ı tevriye ve ibhâm, mefhum-ı zevîü'l-efhâmdır.

Umarız Hazret-i Mevlâ tebâreke

Ana bu mahlası itsün mübârek.”

*

Celb-i padişah Yahyâ Efendi'ye pekçok iltifât eyledikten başka henüz İstanbul kadısı olması bir seneye varmadan Kazaskerlik'e terfi etmek ve onun yerine Taşköprülüzâde Kemâl Efendi'ye İstanbul kadısı tayin buyurmak tasavvurunda bulunur ve şu zemînde neşide-i padişahâne ve âlicenâbâne inşâd buyuruyordu.

Râşeyle müteşîyi azl eylesem ser-â-pâ
Hâinlerini kırsam dilden adâvet eylesem
Ehl-i kemâle karşı nisb eylesem Kemâlî
Müheyyâ-yı ehl-i derde bende şefâat itse
Yolunda âdil olsa her mansıb ehli Yahyâ
Allah için çalışsam neşr-i adâlet itsem

Az müddet sonra idi ki nutk-ı şahâne mûcibince Yahyâ Efendi terfien Anadolu kazaskerliğinde ve Kemâleddin Efendi'ye onun yerine İstanbul kadılığında bulunuyordu.

Yahyâ Efendi genç padişaha dâima neşîdeler takdim ve padişahın gazellerini tettebbu ve tanzîr ederdi.⁸⁴

⁸⁴ Sultan Ahmed-i Evvel hazretlerinin müşâereleri şunlardır.

Gazel-i Sultan Ahmed Hân
Gel kemâl-i ma'rifet öğren dilersem izz ü baht
Muteber olur ne denlü mîve-dâr olsa dıraht
Kim ki tahsil etmedi dünyada ilm ü ma'rifet
Şol hünersiz esbe benzer kim zeyn ü raht
Âlim ol kim âlemin ahvâl-i ma'lûmun ola
Olmayınca kuvvet-i bâzû çekilmez kavs-ı saht
Padişah oldur ki tâcin ilm ide tahtın kemâl
Şeh değıldir etmeyen ilm ü kemâlî tac u taht
Tac u tahta lâyük a'mâl ola kârın her zaman
Bahtiyâ çünkü nasîb oldu izzet ü baht
Yahyâ Efendi'nin Nâziresi
İltifât eyler sana ey dil o şâh-ı nîk-baht
Meyl ider elbette hâke mîvedâr olsa dıraht
Gevher-i kân-ı ma'ârif olduğunçün hüsrevâ
Eyledi Mevlâ seni zînet-fezâ-yı tâc u taht
Dest-i kahrınla adû kaddini ham itmek nedür
Kuvvet-i bâzûna nisbet kavs-i çarh olmaya saht
Şeh-süvâr-ı arsa-i ikbâl ü izzetsin müdâm

Yahyâ Efendi müstağrak olduğu azîm-i letâfetlerden ve sür’atle terakkîlerden pek memnun idi.

“Ki gayet hoş gelübdür şah-ı devrânın bana dürri” demesinde hakkı var idi. Lâkin mukaddime Kânûnî Sultan Süleyman Hân Hazretleri Yahyâ Bey gazelini tahmis gibi şahâne bir şâir-i nevâzlıkta bulunmuştu.⁸⁵ Yahyâ Efendi’nin buna nâil olamaması peder-i tâban ikbâlinde birlikte gibi kalmıştı. Birgün inşâd eylediği

“Aşka kâbil dil mi yok şehri içre yâ dilber mi yok”

Matlalı gazelini takdim etti. Hazret-i padişah pek çok beğendi. Cenâb-ı Yahyâ için sermeddi bir iftihâr-ı aliü’l-al olmak üzere bi’z-zât tahmis buyurdu. Yazık ki bu tahmis-i şahânedan de tab’ olunan Divân-ı Yahyâ’da bir bahis görülmüyor.

Olmasun şâhum semend-i devletün bî-zîn ü raht
Müttekâ-yı zer-keş ü zer-beft Yahyâ’ya yeter
Künc-i gamda rûy-ı zerdin koduğu bir iki laht

Sultan Ahmed Hân
Sahn-ı âlem mürg-zâr oldu dilâ-nev-rûzdu
Taze cân bahş itti ezhâra sabâ-nev-rûzdu

Yahyâ Efendi
Şâddur Yahyâ ki eyyâmında şâh-ı âlemin
Gicesi kadr u günü bayram veya nev-rûzdu.

Sultan Ahmed Hân
Yahyâ erişe hâsılı eyyâm-ı nev-bahar
Ayrılmak çemende leb-i cûybârdan

Yahyâ Efendi
Deryâ-yı ahdar-ı çemen olmak da mevc-rîz
Ayrılmamak gerek hele Yahyâ kenârdan

Dünyada ehl-i garaz eksik olmaz ya, şu güzel musâhebelere hased edenlerden biri itirâz yollu şöyle nazire demiştir.
Seyl oldu eşk-i çeşm-i reâyâ bu zulm ile
Ayrılmamasun çemende leb-i cûy-bârda

⁸⁵ Kânûnî Sultan Süleyman Hân hazretlerinin Yahyâ Efendi’nin gazelini tahmis-i şahâneleri:

Bî-hamdullah ne bir fikrim ne bir bâtil hayâlim var
Ne bir zerrâk-ı sâlûsum ne meyl-i mekr u âlim var
Saâdet ehliyim Hakk’tan benim ferhûnde-fâlim var
Ganîdir aşk ile gönlüm ne mâlim ne menâlim var
Ne vasl-ı yâre handânım ne hicrândan melâlîm var
Hakikat sırrını ehl-i mükâşifden acır gönlüm
Hevâ-yı aşk ile cevelân edüp dâim uçar gönlüm
Elinden Hızır-ı Tefvik’in hayat âbın içre gönlüm
Ne sağ olmak muradımdır ne ölmekten kaçır gönlüm
Cihânda haste-i aşk olmuşum bir özge hâlim var
Hüdâ hâk etmeden nur-ı Muhammed’den ne eflâki
Medâr-ı cerhe merkez kılmadan bu kerre-i hâki
Bana esrâr gösterdi sana tesbih ü müsevâki
Ben ol hayran-ı aşkımla yitürdüm akl-ı idrâki
Ne hâlimden haberdârım ne kendimden hayâlim var
Gönül bustânıma düştükçe aks-i kâmet-i cânân
Alâikden tecerrüd eylerim dil-i mülkünü her an
Hayâl-i yârıyla külhan gelür gülşen bana ey cân
Ne seyr-i sohbet-i yârân ne meyl-i külbe-i ihvân
Ne ta’n-ı zâhid-i nâdân ne ceng ü ne cidâlim var
Perişân oldu bu dil defterin köhne evrâki
Kesel sen halk-ı âlemde gel ey cân iste hallâki
Ser-â-ser mülkün olmuş tut “Yahyâ” cümle afâki
Cihân fânidir ey Yahyâ Hüve’l-hayyü ve Hüve’l-bâki

Değişmem atlas-ı çarha benim bir köhne şâlim var

İşte tahmis-i şahâne:

Külbe-i gamhânedede ey dil bize hem-ser mi yok

Câm-ı aşkı şevk ile nûş eyleyen bir er mi yok

Bezmimizde yohsa bir sâkî-i sîmin-ber mi yok

Aşka kâbil dil mi yok şehir içre yâ dilber mi yok

Mest yok mecliste bilmem mey mi yok sâğar mı yok

Bir gönül yoktur ki derd-i aşka mu'tâd olmaya

Var mı bir Hüsrev lebi Şîrin'e Ferhâd olmaya

Gülistân içre kanı bir serv-i âzade olmaya

Gonce-i dil açılıb hâtır niçin şâd olmaya

Bağda güller mi yâ gülşende büllbüller mi yok

Hâtırında var ise gerd melâletinden eser

Ol gubârı seyl-i mürâit-i tabîinden gider

Bir nazarla ehl-i dil toprağı eyler sîm ü zer

Sengden dil kem mi ya seng-i siyâhî la'l eder

Afitâb-ı feyz-bahşâ-yı bülend-ahter mi yok

Kanı bir söz ehl-i tab'a sözleri kâr eyleye

Ârif billah ola izhâr-ı esrâr eyleye

Mantuku't-tayrı tekellüm hem-çû Attar eyleye

Görmeziz bir dil ki tûti gibi güftâr eyleye

Söyledir mi yok cihânda bilmeziz söyler mi yok

Bahtiyâ enfâs-ı ruh-ı ilahidir elkâb-ı nazm

Vehbidir intâk-ı güftâr-ı dil-eshâb-ı nazm

Zâde-i tab'a gıda-yı ruhdur âdab-ı nazm

Niçün ebkâr-ı ma'âni beslemez erbâb-ı nazm

Yoksa Yahyâ gibi üstâd-ı sühân-perver mi yok

İkinci beyitte açulub dördüncü beyitte gibi ve mahlas beyitte niçün ve gibi kelimelerinde dört mahâlde imâleler mevcûd iken cenâb-ı padişahın tahmis-i hümâyunları âb-ı zülâl gibi akıp gitmiştir.

(Mâb'adı var.)

Ali Emîri

(Nu: 7095, 16 Mh. 1335, 31 TE. 1332, 13 TS. 1916, s. 2.)

*

MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ**-3-****-(7094) numaralı nüshamızdan beri mâb'ad-**

Cenâb-ı Şeyhü'l-İslâm 1026 Rebû'l-evvelinde üçüncü defa Rumeli Kazaskerliğine şeref-bahş oluyordu. Hazret-i şehriyârın ihtirâm ve iltifâtı artık dillerle tarif olunamayacak mertebeyi bulmuştu. Nasıl bulsun ki meşârü'n-ileyhe ihdâ olunan tebrik-i tarihlerinin mevki-i â'lâsında bi'z-zât o padişah-i zîşânın, tac-ı belâgata bir dürr-i yektâ olan şu tarih-i şa'saa pîrâları bulunuyordu.

Gel ey Yahyâ-ı âdil Rumeli sadrımı kıl-i ihyâ

1026

Cenâb-ı padişah-ı kerim o senin evâhirine doğru artık cihân-i bî-bakâyâ veda' eyliyordu.

Az müddet taht-ı saltanatta bulunan Sultan Mustafa'dan sonra Sultan Osman Hân-ı Sâni hazretleri on dört yaşında taht-ı hilâfeti tezyin eyleyince pederleri Sultan Ahmed Hân gibi Yahyâ Efendi'yi ihtirâmlara, iltifâtlara müstağrak eyledi.

O kahraman padişah henüz on sekiz yaşında iken ihrâz-ı rütbe-i şehâdet eylediği halde tertib-i divân-ı eş'âr eylemiştir. Mahlas-ı şahâneleri "Fârisi"dir. Zaman-ı hayatında tahrir olunan Divân-ı mülûkânelerinin baş tarafında ibâre vardır:

"Gazeliyât ve Murabbaât-ı Sultan Selâtin-i Cihân"

"Basitü'l-amin Ve'l-iman Nâşirü'l-adl Ve'l-ihsan "

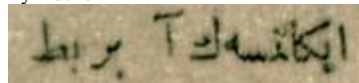
"Şâh-i güzîn Al-i Osmanü's-selâtin Bine's-selâtin, sultan"

"Osman Hân Bin Sultan Ahmed Hân Huld Allah Melike"

"Ve ebed saltanata yevmü'l-haşrû'l-cezâ"

Yahyâ Efendi'nin bu padişah-ı edib ile de meşâireleri pek çoktur.⁸⁶

⁸⁶ Gazel-i Sultan Osman Hân-ı Sâni
Ey sâki-i aşk getür şarabı
Doldur kadehe o sürh âbı
İhsâr ediyor bize gabuki
Örtündü felek siyeh nikâbı
Ey sofi-i nik-nâm yeter ta'n
Maden kesülür mi tîr âbı
Ey mutrib-i zümre-kâr rindi

ve rebâbı

Çıksun göge hay u huy-ı rindân
Birbirine ur bu ne kebâbı
Ey (Fârisi) gayrdan nazar-kes
Şol sâki-i candan al cevâbı
Yahyâ Efendi'nin nazîresinin son beyitleri
Yahyâ'yı helâk ederdi ol şâh

Bundan başka Yahyâ Efendi sultan-ı meşâirü'n-ileyh hazretlerinin irâde-i mülûkâneleriyle maktânı da birer birer tanzîr etmiştir. Bu nazîreler bazı yazma divânda şu serlevhâ ile gösterilmiştir.

“Sultan Osman Hân-ı merhûmun kıtalarına bî-hasbü'l-emr nazîredir”

Ve bazı yazma divânda dahi ibâre şöyledir.

Mezc itnese lütf ile itâbı
Hakk eyleye dâima muzaffêr
Sultan Osman-ı kâm-yâbı
Ol şâh-ı cihân ki heybetinden
Def' olmaya mihrin ıztırâbı
Bî-şüphe olurdu dâima bedr
Olsa meh-i nev eger ribkâbı
Sultan Osman-ı Hân-ı Sâni
Bana ol dilber-i şirin bakıcak mestâne
Müjesi tiri geçer sineden işler câna
Yahyâ Efendi
Nice benzer bu hazef-pâreleri Yahyâ'nun
Dür-i pâkîze-i nazm-ı şeh-i âli-şâna
Kudret-i tab'la sad şükr ki ilhâk itdi
Suhan iklimini de memleket-i Osmân'a
Haşre dek kâ'im ola saltanat-ı divânı
Nuh ömrin vire Hakk pâdişah-i devrâna
Sultan Osman Hân-ı Sâni
Oldı gönül aşk ile rüsvâ-yı âmm
Âşık olanda ola mı teng u nâm
Yahyâ Efendi
Hâlini Yahyâ'nun idersen su'âl
Şâh-ı felek-kadre duâ subh u şâm
Dâver-i Dârâ-haşem-i dâdger
Hüsrev-i Cem-câh-ı Sikender-gulâm
Râm olup ecrâm-ı felek emrine
Devlet ü ikbâli ola müstedâm
Sultan Osman Hân-ı Sâni
Ne derdin vardır ey dil gönül dilberle her demde
O seyrân u safâda sen yatarsın hâriş-i gamda
Yahyâ Efendi
Dem-i Isâ'mudur enfâsı sultân-ı felek-kadrün
Hayât-ı nev nümâyân eyler oldı mürde-i gamda
Mezâk erbâbı sahbâ minnetin şimden giru çekmez
Bu keyfiyyet ki var nazm-ı şehinşâh-ı muazzamda
Cenâb-ı Hazret-i Sultân Osmân Hân ki devrinde
Felek feyz-i pey-â-peyde cihân ayş-ı dem-â-demde
Müheyâ eylesün esbâb-ı bezm-i devletin
Mevlâ Safâdan olmasun hâli bu nüzhetgâh-ı hurremde
Sultan Osman Hân-ı Sâni
Nev-bahar olsa açılma laleler güller – hezâr
Nağmeye agâz edüb sünbüller olsa aşibkâr
Yahyâ Efendi
Bûy-ı gülle âlemi tatyib ider Yahyâ sabâ
Nitekim hulk-ı kerim-i pâdişâh-ı kâm-kâr
Hazret-i Sultân Osmân Hân-ı âli-kadr kim
Ibtihâc eyler bahâr-ı devletiyle rûzgâr
Devha-i ikbâl ü bahtun ser-bülend itsün Hudâ
Her diyâr olsun zilâl-ı re'fetünden hissedâr
Sultan Osman Gâzi
Nev-rûz olmayacak diller şâd olmaya yaklaştı
Dilde gam u gussa ber-bâd olmaya yaklaştı
Yahyâ Efendi
Yâd itmez olaldan yâr Yahyâ dil-i şeydâyı
Hicrân ile düşdi yâd olmaga yaklaştı
Sultan Osman Hân-ı Sâni
Elif-i kadimi dâl ettin cefâ ile benim şâhım
Günâhum neydüğün bilmem kangıda, vech-i gülgünüm
Yahyâ Efendi
Ümid oldur ki lutfından diye şâh-ı felek-rütbet

Sözi Yahyâ'nun oldı cümle makbûl-i hümâyûnum

“Osman Hân’ın kıtalarına nazîre demeye Yahyâ Efendi hazretleri memur olmaya el-memur-ı ma’zûr-ı makzî olup ettikleri nazîre kıtalarıdır ki sebt olundu”

Matbû’ divânda böyle ibâre görülmüyor ve kıtaların hangisi Sultan Osman’a nazîre olduğu ve hangisi olmadığı anlaşılmıyor.

Sultan Osman, kâin pederler, Şeyhü’l-İslâm Esad Efendi ile de meşâireleri vardır. Şu beyit bir gazel-i şahânelerinin maktadır.

Fârisi pek şiir söyler Müftü Esad dâimiz

Söylesün buna nazîre çok görür ihsânımız

1027’de Rumeli kazaskerliğinden ihtiyâr-ı tekâüd eden Yahyâ Efendi 1031 senesinde Sultan Osman-ı Sâni’nin şehâdetini müteâkib Şeyhü’l-İslâm olmuş ise de 1032’de infisâli vuku’ bulmuştu. Yahyâ Efendi’nin ikinci defa olarak mesned-i meşihâta saye-sâz istihkâk oldukları 1034 senesinde Sultan Murad-ı Rabi’ Hazretleri on altı yaşında bulunuyordu. Hazret-i padişah bir taraftan Kâzer-i memâlik devleti hâr ve hâşâk-ı eşkıyâdan tathire bezl-i nakdine şehâmet ve bir tarafında şuarâ ve üdebâ ile teşkil-i encümen-i sohbet eyliyordu.

Şimdi benim saf-şiken rüzgârlar

Bana müsahhar-ı sühan rüzgârlar

Matla-ı şahâne ve edibâneleri gibi hamâsetkârâne şiirler neşr eden hazret-i padişah gazanfer-i bahadırın

Geçti kalemden fiten rügârlar

Mısrâ-ı hümayunlarını Sabri Şâkir diye şöhret alan mümtaz şuarâmızdan İlmîzâde Şerif Sabri şöylece tazmîn eyliyordu.

Sûret-i ma’nada dû mehpâreyi

Anda ki yazmış kalem behnekâr

Birisi bikr-i sühanımdır biri

Şâhid-i mısra-ı hüdâvendigâr

Seyf-i yed-Allah olub aşibkâr

Geçti kılıçtan fiten rüzgârlar

Bağdat’ın fethine memur sadrâzam ve şâir Hafız Paşa’da

Aldı etrâfi adû-ı amâde asker yok mudur

Din yolunda ser veren murdâne sürûr yok mudur

Der ki Sultan Murad’a nâmemiz isâline

Bâd-ı sarsar gibi çâpuk kebûter yok mudur

Zemîninde vâki’ olan istimdâdlara yine manzûm olarak

Hafız’a Bağdat’a imdâd etmeye er yok mudur

Bizden istimdâd eder sen sende asker yok mudur
 Bî-haberken saltanat ihsân eden perverdegâr
 Yine Bağdad'ı eder ihsân-ı mukadder yok mudur
 Cevapları yazılıyordu.⁸⁷

(Mâb'adı var.)

Ali Emiri

(Nu: 7096, 17 Mh. 1335, 1 TS. 1332, 14 TE. 1916, s. 2.)

*

MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ

-4-

- (7094) numaralı nüshamızdan beri mâb'ad) –

Bu âhengin feyzâ-feyz Yahyâ Efendi'de dâhil idi. Bir taraftan hazret-i padişahın:
 Ey gönül gül devridir vakit nev nev-rûzdur
 Mısrâyıyla başlayan gazel-i hüsrevânelerini tahmis eder ve bir taraftan inşâd-ı hümayun
 buyurulan mülûkî gazellere nazîreler tahrîr ederdi.⁸⁸

1043 senesinde Edirne'yi teşrif-i padişahîde⁸⁹ ve müteakiben vâki olan Revân ve
 Bağdat seferlerinde şeref-i refâkat-i padişahî ile mübâhi idi. Revân feth olundukta Yahyâ
 Efendi'nin takdim-i huzûr-ı padişahî eylediği şu tarihte tebrik-i matbû' divânındaki tercüme-
 i hal kısmının 26 sahîfesinde bahs olunan *Tezkire-i Safâi*'de vesâir yazma divânlarda mevcûd
 olduğu halde gariptir ki görülüp nakl ve tahrîr olunmuştur.

⁸⁷ Bu matbû' muhâberelerin tamamı Naimâ Tarihi'nde mevcûddur.

⁸⁸ Sultan Murad-ı Râbi' Hazretleri

Vasl-ı dilber gibi üftâdeye bir kâm olmaz
 Sâim-i hicr oluna böylece bayram olmaz
 Nazîre-i Yahyâ Efendi
 Bende-i muhlîse mahsûs gerekdür keremün
 Lutf kim âmm ola ol âşîka in'âm olmaz
 Dâver-i devr-i zamân şâh-ı cihânun Yahyâ
 Pây-bûsı gibi ehl-i dile bir kâm olmaz
 Sultan Murad-ı Rabi'
 Hamdullah kim bahar oldı gelüb nev-rûzumuz
 Gül gibi geldi açıldı tâli'-i firuzumuz
 Yahyâ Efendi
 Devletinde Hazret-i Sultân Murâd'un hürremüz
 Kadrür her gicemiz bayrâmdur her rûzumuz
 Tab'-ı Yahyâ medhüne maktûrını eyler nisâr
 Hâk-ı pâyuna varur mahzûnumuz meknûzumuz

⁸⁹ Yahyâ Efendi

Hazret-i Sultân Murâd ol şâh-ı âli-kadr kim
 Pây-bûsıyla muazzamdur cenâb-ı Edirne
 İltifâtn ber-safâ virdi dil-i Yahyâ'ya kim
 Virmeye bir meste ol hâli şarab Edirne
 Beyitlerini havî gazelini Edirne'de inşâd etmiştir.

Revân'a varıcak Sultan Murad Hân ömr-i heybet
 Müyesser eyledi anın Cenâb-ı Müsteân fethin
 Cem'i ehl-i sult-asker-i İslâm şâd oldu
 Dedi Yahyâ anın tarihin gördük Revân fethin

1045

Edirne'de, Revân'da hâk-pây-i şahâneye bu sûretle takdim âsâr eden Yahyâ Efendi denilebilir ki maiyyet-i şehriyârîde Bağdat'a azimet ve avdetinde manzûm olarak adetâ kıymetdâr bir Vak'a-nüvîslük vazifesi ifâ etmiştir.

Bu sefer-i hümâyunda Akşehir'in Baştekye mesîresinde hazret-i padişâhın katiyesi zîrine tahrîr eylediği *Tarih-i Naimâ*'da muharrer olan manzûmeden başka inşâd olunan gazel ile tarihlerin hiçbirisi matbû' divânda görülmüyor.

Meselâ, eefendinin Çukurova'da Adana şehrinin öte tarafında Misis kasabasından mürûr eden ve beyne'l-ahâli cihânsuyu namıyla marûf olan (Ceyhan) nehrinde bir işaretçik teşkil eden:

Mest ve harâb oldum pîr-i mugân suyunda
 Bir iki zevrak ile geçtim sihân suyundan
 Matlalı gazeli mevcûd değildir.

Sultan Murad Han hazretlerinin Haleb Kalesi'nden attığı meşhûr cirid hakkında Yahyâ Efendi'nin şu tarihide Divân-ı Yahyâ'ya mefkûddur.

Şâha ol kuvvet bâzûya yüz bin aferinler kim
 Kemâlin âşibkârda eyledi ednâ u âlâya
 Sen ol Sultân Murâd-ı Cem-haşem hâkân-ı gâzîsin
 Selâtîn içre mislün gelmemişdür dahı dünyâya
 Giderken şarka teşrîf eyledün şâhum Haleb şehrin
 Çıkup devletle bir gün kal'a vü şehri temâşâyâ
 Cirîd atdun mübârek destün ile kal'adan şehre
 Hemân şeh-bâzâsâ kondı ol bir bâm-ı bâlâyâ
 Ana târîh için devletlü hünkâra dualarla
 Didi Yahyâ cirîdün kal'adan irişdi bu câya

1048

Kezalik Sadrâzam Bayram Paşa'nın güzergâhta inşâd eylediği han hakkında Cenâb-ı Şeyhü'l-İslâm'ın zâde-i tabiiyeti olan şu tarih dahi matbû' Divân-ı Yahyâ'da bulunamadı.

Şehinşâh-ı cihân Sultân Murâd'un
 Sa'âdet tâcı konmuşdur serinde

Vezîr-i Azâmı Bayrâm Pâşâ
 Sadâkatle kul olmışdur derinde
 Bu mülki pâdişâha itdi ihdâ
 Zemîn öpdî huzûr-ı enverinde
 Anun târihi emr olunca Yahyâ
 Didüm bu hân hakkâ ey yerinde

1048

Bağdat'ın fethine Sultan Murad Hân hazretleri
 Feth-i Bağdat'ta tarih oldu gazâm
 Tarihini inşâd buyurdıkları gibi Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi dahi
 Hazret-i Sultan Gazi Hân kâm-yâb
 Eyledi çün feth-i Bağdat'a sa'âdetle hücûm
 Hakk Teâla hazreti anı müyesser eyledi
 Didi tarihin lisân-ı feth-i (kül Hakan-ı Rûm) 1048
 Kezalik
 Telh idüp ayş-ı kızılbaşı alup dâdunuzu
 Aldunuz avn-i ilâhî ile (Bağdadınızı)

1048

Tarihlerini tanzîm eylediği halde bu iki tarihin hiçbiri basılan *Divân-ı Yahyâ*'da yoktur. Bağdat'ın ve padişah-ı sahip adl ve dâdın senâları haskında Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'nin Bağdat'ta iken inşâd eylediği şu tarihi gazel-i latîfte matbû' *Divân-ı Yahyâ*'da nâ-mevcûddur.

Gün-be-gün mu'tedil olmakda hevâ-yı Bağdat
 Gayret-i ürd-i bihişt oldu şitâ-yı Bağdat
 İltifât itse o şeh ser-be-ser ola gülzâr
 Bu hevâyile bu âb ile fezâ-yı Bağdat
 Nice sultân-ı guzât olmaya Sultan Murâd
 Ki cenâbına nasîb oldu gazâ-yı Bağdat
 Feth idüp makdem-i pâkiyle müşerref olıcak
 Reşk-i firdevs-i berîn oldu sarây-ı Bağdat
 Dâimâ pâdişehe eyleye himmet Yahyâ
 Azam-ı müctehidîn ü küberâ-yı Bağdat

Sultan meşârü'n-ileyh hazretleri merkad-ı İmâm-ı Azâm'ı tamir ve tezyin buyurduklarında Yahyâ Efendi'nin inşâd buyurdukları şu tarih dahi matbû' *Divân-ı Yahyâ*'ya sâye-bahş sutûr olmamıştır.

Hân Murâd ol şehinşeh-i gâzî
Etdi ikrâm-ı muktedâ-yı enâm
Kıldı fermân ki sîmden yapıla
Kafes-i merkad-i şerîf-i İmâm
Pâdişâh eyledi gümüş kafesin
Didi zî-kâr-ı hayr cümle enâm

1048

İmâm-ı meşârü'n-ileyh hazretlerinin türbe-i münevvelerinin gümüşten yapılan kapısı hakkında Yahyâ Efendi'nin tanzîm eylediği şu tarih dahi divân-ı mezkûrede cilve-sâz sahâif olmamıştır.

Muammer ide Hak Sultân Murâd'ı
İmâm-ı Azâm'ı çün itdi ta'zîm
Gümüşden itdi bâbın türbesinün
İdüp ol hazrete iclâl ü tekrîm
Didi Yahyâ bu kâr-ı hayra târîh
Kapusını mezârun itdi hep sîm

1048

Türbe-i münevvere-i mezkûrenin hem şebîke-i mübâreke hem bâb-ı feyz-i meabının gümüşten olarak imâl ve itmâmı hakkında Yahyâ Efendi şu tarih-i âlîleri dahi matbû'

divânda saha-ı intişâr olmamıştır.

Sultân-ı Gazi Hân Murâd	Şehenşeh-i âlî-nijâd
Bağdat fethinde idüp	Çün fî-sebîli'llâh cihâd
Şân-ı İmâm-ı Azâm'ı	Ta'zîm ü tekrîm itmedür
Hak Ömrini efzûn ide	İtdi kemâl-i ictihâd
İtdi gümüşden bâbını	Hem kabrinün şübbâkini
Ol pâdişâh-ı Cem-haşem	Ol şâh-ı sâhib-adl u dâd
Idüp du'a-yı devletin	Yahyâ didi târîhini
Hem bâbı hem şübbâkini	Sîm eyledi Sultân Murâd

1048

Sultan-ı meşârü'n-ileyh hazretleri Bağdat'tan mutasavver ve muzaffer olarak Diyarbekir (Amed) şehrine avdet buyurdukta şehir-i mezkûrede Yahyâ Efendi'nin nutk-ı ârâyı ibtihâc oldukları şu tarih-i dilâra dahi matbû' divânda revnak-efrûz hurûf olmamıştır.

Hazret-i Sultan Gazi Hân-ı Murad din-i penâh
Feth idüp Bağdat'ı din ü devlete virdi revâc

Hakk budur ki Rüstemâne himmet vâlâ idüp
Halk-ı âlem bildi oldur kader-bahş taht u tac

Hânların şâhın kul itti kurdi cümle leşkerin
Devleti şöyle zayıf olduğa kâr itmez ilâc

Geldi mansûr u zafer-âmede virdi şeref
Kasdı budur kim Allah'a cümle adûlardan harâc

Bu nişîmen-i padişahîyle müşerref oldu çün
Kadrî âlî oldu itmez gayrlarla imtizâc

Gördi çün anda safâ Yahyâ didi tarihini
Eyledi Sultan muradıyla bu meclis ibtihâc

(Mâb'adı var.)

Ali Emîri

(Nu: 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 2.)

*

MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ**-5-****- (7094) numaralı nüshamızdan beri mâb'ad) –**

Buraya Sultan Murâd-ı Râbi'ya nazîre olarak söylenmiş sekiz gazel derc ediyoruz ki hiçbiri matbû' *Divân-ı Yahyâ*'da manâzır-nümûn olmuyor.

Birinci Gazel

Tâze dâgum sîned e mihr-i cihân-efrûz olur
 Yakdugun gün ey gül-i pâkize-rû nev-rûz olur
 Katre-i eşküm midür şeb-nem düşünce gonceye
 Çâk ider cismin dil-i âşık gibi pür-sûz olur
 Şâm olur rûzum ruhına zülfin eylerse nibkâb
 Lutf idüp ref'-i nibkâb eylerse şâmun rûz olur
 Sîne-i uşşâkı tîg-i gamzesi sad çâk ider
 Her biri müjgânınun bir nâvek-i dil-dûz olur
 Pâdişâhum nazm-ı Yahyâ saf bir âyînedür
 Tûtî-i tab'-ı suhan-dâna suhan-âmûz olur
 Hazret-i Sultân Murâd'un bende-i dergâhınun
 Tâ ebed bahtı sa`id ü tâli'i firûz olur

İkinci Gazel

Bir ser-âmed serv-i hoş-reftâra düşdi gönlimüz
 Yine el virdi hevâ âvâre düşdi gönlimüz
 Şem'-i bezm-ârâ gibi niçün yanup yakılmazuz
 Nâ-gehân bir âteşîn ruhsâra düşdi gönlimüz
 Aşk dâmına tutılmakdan iderken ihtirâz
 Dâne-i hâlin görünce dara düşdi gönlimüz
 Pây-bend-i aşkdan bir dahı olur mı halâs
 Kâkül-i pür-pîç-i müşgîn-târa düşdi gönlimüz
 Bir hâzef-pâreyse de Yahyâ güher kadrin bilür
 Asitân-ı Hazret-i Hünkâra düşdi gönlimüz

Hazret-i Sultân Murâd'un medhini itdi penâh
Jâledür gûyâ ki bir gülzâra düşdi gönlimüz

Üçüncü Gazel

Dil meyl iderse gülzâra lâyük
Cây-ı safâdur hünkâra lâyük
Nev-rûz irişdi gül gibi giyse
Gül-gûn kabâlar dil-dâra lâyük
Gamzen gibi bir hañcer bulunmaz
Ol çeşm-i mest ü hûn-hâra lâyük
Şîrîn dehânun vasf eylemekdür
Tûtî-i şekker-güftâra lâyük
Yahyâ ne mümkün bir şiir dimek
Sultân-ı âlî-mikdâra lâyük
Sultân Murâd-ı Gazi ki hakkâ
Gazi denilmek anlara lâyük

Dördüncü Gazel

Eşkümü cûy-ı revân cismümi hâşâk itdüm
Gülşen-i kûyuna irdüm işümi pâk itdüm
Rûy-mâl ola müyesser o kefi pâya diyü
Nice yıl râh-güzârında yüzüm hâk itdüm
Aşîbkâr itmege dâg-ı dili emr eyledi aşk
Lâle-veş bir nice yerden tenümi çâk itdüm
Yâr korkum bu ki nâz uyhusına varmış idi
Asitânında gice nâleyi bî-bâk itdüm
Minnet Allâh'a ki Sultân Murâd'un Yahyâ
Çerhden kadri bülend oldugın idrâk itdüm
Bâz-ı himmetle şîbkârın alup in-şâ'allâh
Diye mürğ-i zaferi beste-i fitrâk itdüm

Beşinci Gazel

Nahl-i kaddünden haber aldukça cânâ bâddan
Ser-fürû itmez mi vardur servden şîmşâddan

Âşık-ı mehcûrî şâhum yâdlerden saymayup
 Lutflarla andugun bir dem gider mi yâddan
 Müstedâm ol sîne-i bî-kîne de idün karâr
 Geçmedün ey tîr-i dil-ber hâtır-ı nâ-şâddan
 Hüsnine magrûr olup gül gûşına koymazsa da
 Bülbül-i şûrîde geçmez nâle vü feryâddan
 Geşt-i deşt ü kûhdur erbâb-ı aşkun pîşesi
 Bir revîşdür kim kalupdur Kays'dan Ferhâd'dan
 Hazret-i Sultân Murâd'un feyzidür Yahyâ sözün
 Ol şeh-i âlî-himemden kalma istimdâddan

Altıncı Gazel

Kad-i mevzûn ile bir serv-i dil-ârâsın sen
 İrişilmez sana cânâ inen a'lâsın sen
 Gülşenün goncesi de gerçi güzeldür ammâ
 Ehl-i dil istediği gonce-i ra'nâsın sen
 Gelicek bezme safâlar görünür yârâna
 Benzer ey câm ki mir'ât-ı mücellâsın sen
 Lutf-ı cân-bahş-ı şeh-i âlemi gördükde didim
 Mürdeye cân viren enfâs-ı Mesîhâ'sın sen
 Umaram şâh-ı cihânum da diye Yahyâ'ya
 Gülşen-i medhüme bir bülbül-i gûyâsın sen
 Sehdür şânuna nisbetle gönüller yapmak
 Bâni-i beyt-i Hudâ Ka'be-i ulyâsın sen
 Nâm ile Hazret-i Sultân Murâd-ı Gazi
 Adl ile mihr-i ziyâ-güster-i dünyasın sen

Yedinci Gazel

Ele câm-ı şarâb alsan yine sâkî bahâr olsa
 Saçılma cur'alar yer yer çemenler lâlezâr olsa
 Sabâ bûy-ı gülî neşr eylese yine sahn-ı gülşende
 Yine her goncenün râz-ı derûmî âşibkâr olsa
 Kenâr-ı cûyda bir servi kenâr itmek ümîdiyle
 Akarsular gibi şûrîde diller bî-karâr olsa

Gehî itse tebessüm gonceveş geh gül gibi
 Güzêl yâd-ı güzînüm gibi şûh u şîvekâr olsa
 Bahâr-ı adlıdür Sultân Murâd-ı dâd-âyînün
 Nola şevk ehli Yahyâ bâg adlinde hezâr olsa
 Le'âl-i nazmını kim görse dîr ol bezm-i irfânun
 Ne mümkindür ola mânendi deryâ dür-nisâr olsa

Sekizinci Gazel

Nûr u fer virmek olur mihrümeh üsûr gibi
 Söz gönül almakdan amâ-ruh dilber gibi
 Serv ü kaddin ziynet-bâğ-ı melâhat olalı
 Bî-karâr olmaktadır diller akar sulâr gibi
 Jâle-veş nâlem kulağına koyub açıldı
 Bülbül şeydâsına ol verd ra'nâ-ter gibi
 Vâdi-i aşka düşelden az dilber sevdim
 Gördüm âlemde ol yâd-ı peri-peyker gibi
 Kuvvet-i tab' ile Yahyâ kimsede kudret mi var
 Yirmi ma'na besleye şâh-ı cihân-perver gibi
 Dünya durdukça otursun, âleme avâz-pehâh
 Hazret-i Sultan Murâd mâdelet-küster gibi
 Kân-ı irfân u mühim dâder âli nejâd
 Nazım pâki silk-i cevher sözleri gevher gibi

Hem padişah taht-ı hilâfet hem şehriyâr-ı iklim-i belâgat olan selâtin-i muazzama-i Osmaniyye ile Yahyâ Efendi'nin bu gibi müşâvereleri pek çoktur. Zaten padişahlarımıza olan nazîreler *Divân-ı Yahyâ*'dan çıkarılsa adetâ bir şey kalmaz. Cenâb-ı Yahyâ'yı bülbül-i hoş-nevâ gibi nağme-i pîrây şevk-i dâim eyleyen gülşen-i ihtişâmın âb u hevâ-yı feyz-nâkı olduğu şu yukarıdakilerde geçen nezih numûnelerden anlaşılabilir mi?

(Mâb'adı var.)

Ali Emîri

(Nu: 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 2.)

*

MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ**-6-****- (7094) sayılı nüshamızdan beri mâbdad –**

Zannolsunmasın ki Yahyâ Efendi'nin Sultan Murâd-ı Rabi' ile vuku' bulan nezâir-i musâhibini yukarıda yazılan sekiz gazel ile hâşiyede gösterdiğim miktardan ibârettir.

İksâr-ı kelâmdan ihtirâzâtı âsâr eylemekte olduğuma delil olmaz üzere işte yine matbû' *Divân-ı Yahyâ*'da mevcûd olmayan bir gazel-i rindân-pesend daha irâe eyliyorum.

Mest ü gamze mest ol gözleri fettân mest
 Çeşm olmasun mı bezm-i aşkun hem-demi her an mest
 Bana bir hâlet gelür kim bezm-i gülşen sanurum
 Gül gibi çâk-ı girîbân eylese cânân mest
 Cân figân u nâle eyler ten yolında hâksâr
 Bâde-i aşkıyla yârün oldı cism ü cân mest
 Ehl-i bezme câm-ı la'li şöyle te'sîr itdi kim
 Bâde-i pür-şûr mest ü sâgar-ı gerdân mest
 Pâdişehün korkarum irsün mübârek gûşına
 Bülbül-i şûrîde Yahyâ itmesün efgân mest

Matbû' divânın 24'üncü sahifesinde *Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi*'nde der ki ibâresi tahtında yazılan satırlardan kitaplık mütalaa edilmiş olmak lazım geldiği anlaşılıyor ise de o kitaptan ahz buyurulan ibârenin aynı sahifesinde mevcûd olan:

Çektik biçâre dil âlemde bir gam kalmadı
 Hâsılı bu âlem-i fânîde âlem kaldı
 ,
 Âlemleri dehrin elem oldu gama düşdüm
 Cânâ gam-ı aşkınlaaceb âleme düşdüm
 ,
 Bâr-ı gamın ham eyledi kadem-i evvelim gibi
 Âhir adım yoluna şehâ tuğrulum gibi

Matlaları muhtevî gazellerin tamamında sâir Yahyâ divânlarında vardır. Acaba niçün görülüp derc olunmamıştır.

*

25 ve 29'uncu sahifelerde *Safaî ve Rıza Tezkireleri*'nden bahs olunuyor. Revân'ın fethinde dâir olup yukarılarda bahsi geçen kıt'a-i tarihîye sâir divânlarda mevcûd olduğu gibi bu tezkirelerin ikisinde dahi muharrer iken yine matbû' divâna nakl olunamamıştır.

*

Zeylû 'z-zeyl-Meşîhi'den 13 ve 22 ve 26'ıncı sahîfelerde bahs olunduğu halde o kitabın aynı sahîfesinde Yahyâ Efendi'nin zâde-i tabîini olmak üzere şu;

Anberin hattını vasf eyledi benzer hâme
 Cân-ı meşâmîni itti muattar hâme
 İtmede kâide-i âb-ı hayatı icrâ
 Lûle-i çeşme-i hayvâna ne benzer hâme
 Bir Elif kaddü'l-minemi çeker ey dil bilsem
 Ne için böyle zayıf ola ve lâgır hâme
 Yarın enkişt-i mahnâsına öykünmek için
 Sürh ider pür mugannî öclarını ekser hâme
 Medhinin âb-ı hayatın arayup girmişdir
 Zulmate nitekim Hızır u Sikender hâme

Beyitlerinden niçün bir işâret olsun matbû' divânda görülmüyor.

Ahdi Çelebi Tezkiresi'nin dahi görülmüş olduğu basılan divânın 25'inci sahîfesinde (*Ahdi Çelebi Tezkiresi*'nde dir ki) ibâresinden sonra tezkire-i mezkûreye yazılan satırlarla ilân buyrulur ise de ma'a't-te'essüf o yazılan satırlar *Ahdi Çelebi*'nin değil başka bir tezkire sahibi olan "Beyâni Efendi"nindir çünkü *Ahdi Çelebi Tezkiresi*'ni

Eyleyüb cem' bir yere Ahdi
 Didi tarih-i Gülşen-i Şuara

Tarihinden müstebân buyurulacağı üzere 971 senesinde te'lif etmiştir. Ol vakit Yahyâ Efendi iki yaşında bir tıfl-ı fatim idi. Acaba Bağdatlı Ahdi Çelebi ile Rusçuklu Beyâni Efendi birbiriyle isimleri yahud tezkirelerini becâyiş mi etmişler?

Zannıma göre bir sahib-i hayrın her naslise bir kitapta o ibârenin altına o ismi yanlış yazdığı bir hâşiyeden nakl buyurulmuş olsa gerekir.

*

49'uncu sahifede Nedim'in:

Nef'i vadi-i kasâidde sühan-perdâzdır

Olamaz ama gazelde Bâkî ve Yahyâ gibi

Beytine dâir buyurulan mütalaalarda, merhûm Nâmık Kemâl Bey'in Ziya Paşa'ya hitâben *Tahrib-i Harâbât*'ta münderic olan “beyan buyurulan Yahyâ hangisi oluyor Nedim'in senâ ettiği, mersiye-i Mustafîye sahibi Yahyâ Beg'midir? Yoksa Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi midir?” ibâresine karşı

“Beg merhûm, Ziya Paşa'yı – her ne maksadda mebni ise – üzme istememiş ki Nedim'in senâ ettiği Yahyâ'nın Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi olduğunu pekiyi bildiği halde tecâhül-i ârifâne göstermiştir.”

Ne söylüyorsun! Cenâb-ı Hakk elham ve belâgat hazâin-i gaybiye kapularını yüzüne açmış olan cidden edib-i azim Namık Kemâl Bey hiç şakaya gelir mi? Nâmık Kemâl kim biz kim, merhûmun kurb-ı ulûhiyyete uçmuş olan ruh-ı pâkini halâ rencide edip duruyoruz.

Yahyâ Bey öyle bir istinâddır ki debdebe-i elfâz ve ihtişâm-ı kelâm ile mümtaz olan Nef'i-i fahhâr onun himâye-i mazmûnına ilticâ etmiştir. Nef'i'ye itafen matbû' *Divân-ı Yahyâ*'ya nakş ettiğin;

Bana... dimiş müfti efendi

Totalum ben diye ona müselman

Varıldıkda yarun rûz-ı cezâyâ

İkimizde çıkarız anda yalan

Kıtasını Yahyâ Bey'in bir gazeline icrâsından olan şu beyitin manzûmundan başka bir şey midir

Biz soyuya eyi deriz ol bize kem deyu

Mahşer gününde belki ikimiz yalan çıka

Bu satırları yazarken Yahyâ Bey'in divânı yanımda idi. Buralarını tahmil ve hakikat-i hale kesb ve vukûf için tefâül ederek divânı elime aldım açtım. Tesâdüf eden sahifede şu neşîde zuhûr etti.

Yârabbi hasretle alma benim cânımı
 Bir dâhi göreyim meh nâ mihrîbânımı
 Cânânımı cefâ kılıcı nev-civânımı
 Şahin bakışlı yârîmi ruh-ı revânımı
 Sultanımı efendimi şâh-ı cihânımı
 Dâim tasvirim bu idi âşînâ ola
 Gün yüzünün teveccühü benden bana ola
 Aşk-ı nihâna derd-i derûna devâ ola
 Kim dir idi ki çâk bu kadar bî-vefâ ola
 Sultanımı efendimi şâh-ı cihânımı
 Varsam sarayına nitekim nâle ü figân
 Bir hâl olur ki söyleyemez halimi zebân
 Tedbirimin berîn iedemez cân u nâtuvân
 Aklim şaşar dilim tutulur göricek hemân
 Sultanımı efendimi şâh-ı cihânımı
 Srayına çıksa gün gibi zerrîn kaba ile
 Âlem dolar sadâ-yı du'a u senâ ile
 Kurbân olur yolunda görenler âlâ ile
 Sultanımı efendimi şâh-ı cihânımı
 Ben nice medh etmeye cemâlini el bilür
 Gün gibi bî-nazîr bilür bî-bedel bilür
 Bu izzete bu devlete gayet mahal bilür
 Yahyâ ale'l-husûs ziyâde güzel bilür
 Sultanımı efendimi şâh-ı cihânımı

Kadir-i dânân eslâf-ı meşhûr Firdevsi-i Tûsi'nin yalnız bir mısraından iktidârının derecât-ı âliyesini keşf ederek bir Şehnâme-i Cihân tahririne memûr etmiş iken biz Yahyâ Bey'in Hamsesi, divânı meydanda dururken görmüyor, okumayıp derece-i iktidârını bilmiyor isek bâri nasıl bir infirâd-ı tabiiyyete mâlik olduğunu tezkirelere, mecmuâlara mevcûd olan

Kâşki sevdiğimi sevse kamû halk-ı cihân
Sevmez cümle hemân kıssa-i cânân olsa

Beyitinden yahûd Arabî, Farisî ve ikisinde de Türkî olmak üzere dört kıta mutantan divân sahibi olan Sultan Murâd-ı Sâlis hazretleri gibi bir padişâh-ı münevver, leyl-i seyyâh vefâtında okutturdukları tarihlerimizde muharrer bulunan

Bîmarım ey ecel bu gice bekle yanım al
Rûz-ı firâk-ı dilberi gösterme cânım al

Matlandıanda mı istidâl edemiyoruz.

Eğer Nedim nüktedânının maksadı yalnız Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi olsaydı o beyite bir müftî ilâve etmesi güç bir şey mi idi. Kezalik Ziya Paşa eğer yalnız Şeyhü'l-İslâm meşârü'n-ileyhi kâsd etseydi bir alâmet-i mahsûsa derc edemez mi idi?

(Mâb'adı var.)

Ali Emîri

(Nu: 7100, 21 Mh. 1335, 5 TS. 1332, 18 TS. 1916, s. 2.)

*

MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ

-7-

- (7094) numaralı nüshamızdan beri mâb'ad –

Üstâd-ı muhalled-i iştiâr Nâmık Kemâl Bey'in tecâhül-i ârifâne kastettiği, Yahyâ Bey isminin baştarafına *Mersiye-i Mustafîyye* cümlesini ilâvesiyle müsbettir.

Bu mersiye Şehzâde Mustafa'nın facia-ı şehâdeti hakkında nazm eylediği mutarra ve gurrâ bir mersiyedir ki mündericât-ı refikiyesi yeniçerileri heyecana getirdi.

Hatâsı gayr-ı muayyen günâhı da nâ-ma'lûm
Zihî şehîd-i sa'id ü zihî şeh-i mazlûm

,
Bunun gibi işi kim gördü kim işitti aceb
Ki oğluna kıysa sürûr-ı ömür-i meşreb

Gibi itirâz elîmi sözlerden Kânûnî Sultan Süleyman Hân Hazretleri bir âteş-pâre-i gazab kesildi. Hazret-i padişah, Yahyâ Bey'i ihzâr ettirdiği esnâda ol mertebe mütehevvir

idi ki hutût-ı Çin-i cebin şahâneleri Yahyâ Bey hakkında celâdet-i vezir-i sudur olacak fermân-i idâm tuğrası şeklini almıştı. Cenâb-ı Yahyâ gelip hâk-pây-ı şahâneye yüzler sürdükte gayet rikkat-engiz cevaplarda bulundu. Yakayı kurtardı. Mesel tarihlerimizin pek mühim vaka-ı malûmesindedir. Dikkat buyurulur ya edib-i azim Nâmık Kemâl Beyefendi merhûmun pek mûciz olan *Kaside-i Mustafiyye* sahibi Yahyâ Bey'in tabir-i âlîs tahtında tarihî, edebî binlerle mazmûn ve ma'nâ müstetirdir.

*

1043 senesinde nakîbü'l-eşrâf tayin olunan Ankaralı Seyyid Mahmud Efendi'ye İstanbul pâyesi verilmesine şârihü'l-menâr-zâdenin itirâzı nacibâsına 24'üncü sahife-i divânda mütâlâa şeklinde yazılan satırlar gayr-i tarihî ve sadedin haricidir. Seyyid Mahmud Efendi'den mukaddem nakîbü'l-eşrâf olanlardan Kâsım Gubârî Efendi İstanbul pâtesi, Mahmud Şerif Efendi Anadolu Kazaskerî Ma'lûl-zâde Mahmud Efendi Rumeli Kazaskeri idiler. Meşârü'-ileyh Ma'lûl-zâde Mahmud Efendi nakîbü'l-eşrâflıktan mesned-i celil fütûvâya irtifâ ederek nekâbetle meşîhatı cem' eylemişti. Neden nakîbü'l-eşrâflara İstanbul pâyesi verilmiş olsun. Bir de meşârü'n-ileyh Seyyid Mahmud Efendi nakîbü'l-eşrâf ve İstanbul pâyesi olduğu zaman müddet-i silsile-i mülâzımatı tamam elli seneyi geçmişti. Bununla beraber birçok vilayetlerde ve ale'l-husûs üç defa muskıt reisi olan Ankara ile Bursa kadılıklarında bulunmuştu. Bunlardan başka 1039 senesinde zuhûr eden bir seyl-i azîmden beyt-i muazzamın bazı cedâr-ı mübâreği münhadim olduğu esnâda Medine-i Münevvere kadılığına tayin buyurulmuş olduğundan inşaât-ı mukaddese nezâreti ilâve-i memûriyet olarak mebâliğ-i külliye-yi bi'l-isticvâb Mekke-i Mükerrreme'ye azîmet ve bin iki yüz seneden mütecâviz bir zamandan beri hiçbir padişah zamanında nasîb-i Orhan tecdîd-i binâyı beytu'llah bu sırada icrâ olunarak bu şeref cihân-kıymet ser-firâz mülûk olan Al-i Osman hazretime nasîb oldu. Seyyid Mahmûd Efendi kemâl-i afv u diyânetle çalışarak tafsilâtı tarihlerde pek mühim mebuslar teşkil eden itirazât ve münazâatı fasıl ve cesm ile ikmâl ü vazife edip guzat u şeref gününü kazanmıştı. Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'nin hazret-i padişah hakkında

Sehdür şânuna nisbetle gönüller yapmak

Bâni-i beyt-i Hudâ Ka'be-i ulyâsın sen

Yolundaki tebrikleri, takdimleri bu hikmete mebnî idi. Böyle bir vazife-i cihân-ı kıymette hıdmet-ı ubûdiyyetkârîsi mesbûk olan bir zât-ı mübâreke nakîbü'l-eşrâflıkla İstanbul payesinin tevcihi çok mudur?⁹⁰

Matbû' divânın 61'inci sahifesinde Yahyâ Efendi'nin nakış hanımı (Yahyâ be lutf-i Hakk'ı mazhar şode) olduğu sebt olunuyor bu gibi hanımlarda olan ibâreler birer mısra sûretiyle yazılmasına ve bu ibârede ise vezin bulunmamasına azaran bu kelimeler acaba şöyle mevzûn bir mısra şeklinde okunamaz mı?

Şode mazhar-ı be-lutf-i Hakkı Yahyâ

*

Zekeriya Efendi ile evlad ve ahfâddan bahs buyurulan 63'üncü sahifede ahfâddan Vişne-zâde Mahmud İzzetî Efendi'de meşâhir-i ulemâ ve şuarâdandır, deniliyor. Biber-zâde Ali Rıza Efendi'de Zekeriya Efendi'nin hafidi olup meşâhir-i ulemâ ve şuarâdandır. Vişne-zâde yazılıyorsa Biber-zâde niçin yazılmıyor. Acaba Biber-zâde'nin hadîka-i belâgata duhûlüne bağbân-ı edeb mâni mi oluyor.

*

Kasaide âid kısmın baştarafına geçirilen na't-ı şerif, Sultan Osman-ı Sâni'nin bir na't-ı âlîsine nazîredir. *Yahyâ Divânı*'nın gazeliyât kısmının Elif harfindedir. Mâdem ki divân tertip kadimdir muhâlif olarak alt üst edilmiştir. Sebebi haşîye sûretle göstermelik lazım gelmez mi idi?

*

Yine kasideler kısmında efendinin en âlî ve tarihî kasidelerinden biri Sultan Murad-ı Râbi' hazretlerinin bi'z-zât feth-i Bağdat'a azîmine tahrîz için yazdıkları *Teşvikiye Kasidesi*'dir. Şu beyitler gibi on yedi beyiti hâvi olan o kaside bilmem niçin terk olunmuştur.

Şehâ Bağdâd'ı al ecdâdunun ervâhını şâd it
Husûsan rûh-ı pâk-ı Hazret-i Sultân Süleymân'ı
Mu'înündür cemî'-i evliyâ bî-şek ider himmet
İmâm-ı A'zam u Kutb-ı mu'azzam Şeyh-i Geylânî
Varup Bağdat fethin görelüm şimdi bi-fazlı'llâh
Sitanbul'un bizümdür yine gülzâr u gülistânı

⁹⁰ Meşârü'n-ileyh Seyyid Mehmed Efendi hakkında vâki olan teşrîfât-ı seniyyeye dair Divân-ı Hümâyûn kuyûd-ı âlisinde şu vesikâ mevcûddur.

"Medine-i Münevvere Kadısı olup hala Mekke-i Mükerrreme'de Beytü'l-Haram'ın tamirine memur olan Mevlânâ-i Mehmed'e hüküm ki: Siz ehl-i ilim ve sâhib-i fazilet olduğunuzdan gayri hala memur olduğun Ka'be-i Mükerrreme'de Beytü'l-lâhu'l-Haram'ın tamir ve temiminde vesâir hıdmât-ı hümâyûnumun itmâmında mecd-i vesâi olduğun mesâmi-i âliyye-i Hüsrev-âneme ilgâ olunmağın hıdmetinin azze-i huzurunda meşkûr olup ve hıdmetin mukâbelesinde hâliyâ hakkında mürebbed-i isâbet aliye-i şâna veraikat celile-i şahanem zuhura gelip hassa-i hal'-i fâhiremden bir sevb-i hil'at-ı murisü'l-behçetim erzâmı kılub... İle irsâl olunmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerifimle vüsûl bulduktâ i'sâyete ve irsâl olunan hil'at-ı fâhire ve kisve-i bâhiremi envâi i'zâz ve ikrâm ve esnâf-ı tevkîr ve ihtirâm ile istikbâl edip ve alıp giyip fima bâd memur olduğun Ka'be-i Muazzama'da Beytullahu'l-Haram'ın tamir ve mermâtında vesâir memur olduğun hıdmât-ı hümâyûnumun itmâmında mecd-i vesâi olasan."

*

Yine kasideler arasında Sultan Murad-ı Râbi' hakkında
 Sâgar-ı zerrîn-i mihri çarh gerdân eyledi
 Bülbül oldu mest-i gül çâk-ı girîbân eyledî
 Matlalı yirmi üç beyti muhtevî bahariye kasidesi dahi mefkûd:
 Yine bu meyânda sadr-ı esbak Hüsrev Paşa hakkında
 Ümid odur ki avn-ı Cenâb Hüdâ eyle
 Ol katîl tiği şeh erdebildür
 Beytini şâmil manzûmeside yok:

*

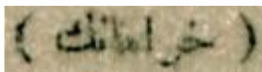
Kaside kısmında 83'üncü sahifeye derc ve fotoğrafisi bâlâ-yı divâna tatbik olunan manzûmeyi şimdiye kadar mütalaa eylediğim *Yahyâ Divânları*'nın birisinde gördüm. Divâna geçmeyip husûsî evrâkı meyânında kalmak ihtimâli vardır. Şu kadar ki 334 sahifeyi ihtivâ eden matbû' *Yahyâ Divânı*'nda bir tek dürere tesâdüf olunmadığı halde bu manzûmenin altıncı beytinin mısraı evvelinde

Nihâl-i kâmet-i şeh gül duru şehzâdesi gonçe
 Hüdâ bâd-ı elemden saklasun nahl-i hırâmânun

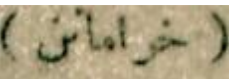
Beytinin mırası evvelinde bir dürer olduğu gibi mısraı sânisinde olan hırâmânun⁹¹ kelimeside hırâmânın⁹² şeklinde olmak gerekir.

Onuncu beytin ikinci mısraında dahi
 Du'âsı padişaha bu durur sıdk ile Yahyâ'nın

91

92

Bir dürer vardır. Yahyâ⁹³'nın imlâsında dahi imlâ nazmına etbâ' olunmayıp Yahyâ⁹⁴'nın şeklinde yazılmıştır. Acaba koca bir divân içinde bulunmayan iki dürer on bir beyitli bir manzûmede niçin bulunmuyor. Ve

Hüdâ kılsun müyesser ömrini Sultan Süleyman'ın

Mısraı sahib-i manzûme tarafından çizilmiş iken derûn-ı divânında tayy edilmiştir. Hâlbuki 259'uncu sahifedeki gazelde noksan olan bir beyitin biri noktalarla açık bırakıldığı gibi zîrinede (Bu gazel yalnız bir nüshada mevcûddur. Bir beyti noksandır.) İbâresi yazılmıştır. İttihâz buyurulan bu kâide bu manzûmede niçin tatbiki olunmamıştır. Yine bu manzûmenin onuncu beytinin birinci mısraını nazım bir sehv-i kalem olmaz üzere

Yemîn ile yesârında ide feth ile nusret

Yazmış iken ikinci mısraı tutturmak için yesârında gibi kâf-ı hitâb nun gâibe tebdil eylediği gibi yanındaki kelime, mısraın âhirine nakl ve yerine açıktan bir ide ilâve buyurularak o mısraı

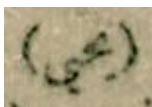
Yemin ile yesârında feth ile nusret seyr⁹⁵

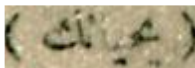
Şekline konulmuştur. Nazımın maksadı ne ile mülhemdir. Bilemem ki öyle bir üstâd-ı kâmilin üçyüz seneden sonra hatt-ı destiyle tanılan nîr nazımın tashihine müzehheb edepte cevâz var mıdır? Mısraında düşüklük varsa şerh sûretiyle gösterilemez mi idi? O üstâd-ı bülend böyle tashihlere müfekkîr midir? Birde mâdem ki manzûme Yahyâ divânlarında mevcûd olmadığı halde ilâve olunuyor. Açıktan ilâve edildiğini göstermek ve nerede ne sûretle ele geçirildiğinin vesibkâsını irâe eylemek lazım gelmez mi?

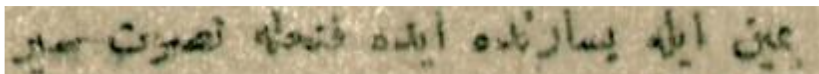
(Mâb'adı var.)

Ali Emîri

(Nu: 7101, 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 2)

93

94

95

*

MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ**-8-****- (7094) sayılı nüshamızdan beri mâb'ad –**

Gazeliyyât kısmında 103'üncü sahifedeki gazelin matlaı bulunan

Dün neydi cevânân ile meydân-ı harâbât

Bâzîçe-i tıflân idi pîrân-ı harâbât

Beyiti 329'uncu sahifede yine mevcûddur. Acaba lafızlar müsâvi isede manalar ayrı mıdır?

*

223'üncü sahifenin malahinde

Yahyâ nola nâ-çîz ise de gönli büyükdür

Sanma ele almak anı şâhum ola âsân

Beyiti bir sahife sonraki gazelde Yahyâ yerine âşık lafzını konulmuş olmak üzere aynıyle yine yazılıyor. Beyitten bir lafzın tahviliyle başka bir beyit tanınması doğru mudur?

*

259'uncu sahifedeki gazelin bir beyiti açık bırakılarak yerine noktalar konulmuş ve haşîyesinde (bu gazel yalnız bir nüshada mevcûddur. Bir beyiti noksandır deniliyor. Hâlbuki gazelin o beyiti birçok nüshalarda mevcûddur. Acaba hangi kütüphânelerdeki nüshalara mürâcat edilmite bulunamamıştır? Açık bırakılan beyit şudur:

Bu tengnâ-yı gamdan ider cânımız halâs

Cân virmeye mi sîne-i mecrûhı yâre ne

*

125'inci sahifesindeki gazelde şu beyit noksan:

Künc-i gam u endûhda kaldık zayıf u bî-mecâl

Sâkî getir sun sâgarı kim derde dermân kendidür

*

198'inci sahifedeki gazelde dahi şu beyit eksik:

Allar giymiş ruh-ı âli kararmış bâdeden

Nice yaraşmışdur ol ruhsâr al üstüne gül

*

281'inci sahifedeki Şu beyit yok:

Cevr eylemede rakibe uydı
Gerdûnda o bed fi'âle döndi

*

1286 senesinde sadr-ı esbak Âlî Paşa'nın sadâreti zamanında basılan ve sonlarında tab' ve temsilî tekerrür eden *Münşeat-ı Aziziye* nâm-ı kitapta meşârü'n-ileyh Âlî Paşa'ya ait olmak üzere aynen Şu gazel

Dime irâmla ol serv-i dilâram olmaz
ÂŐıka mâil olur böyle dilâram olmaz
Degme bir ag ile olmaya gönül mürgi Őıbkâr
Anı sayda kara zülfün gibi bir dâm olmaz
Mahv ider revnâk-ı ruhsârını hatt-ı siyehin
Kangı gündür ki anın âhiri ahŐam olmaz
Bende-i muhlîse mahsûs gerekdir keremin
Lutf kim âmm ola ol âŐıka in'âm olmaz
Dâver devr-i zaman-ı Şâh-ı cihânın Âlî
Pây-ı bûs gibi ehl-i dile bir kâm olmaz

Muharrer olmadığı gibi matbû' Divân-ı Yahyâ'nın 108'inci sahifesinde dahi mevcûddur. Bu gazel Sadrâzam Âlî Paşa'nınki, yoksa Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'nin midir niçin izâh buyurulmamıŐ.

*

Gazellere gelince nevâkısın değil cümlesinŐ, belki birer beyitlerini yazacak olursak makalemiz pek çok uzayacaktır. Eksâri mucib olmamak için kadim Yahyâ Efendi varaklarının yalnız (h – e) harfinde mevcûd olduğu halde basılan divânda noksan olan gazellerden yermi dört adedinin matla beyitlerini yazmakla iktifâ ediyorum.

1

Dil mâil oldu Şâ'idinün tâze dâğına
Bülbül gibi diler ki kona gül budâğına

2

Olur mı âşık-ı zâr olan âdem âsûde
Ne ihtimâl ola hem mübtelâ hem âsûde

3

Ham idüp kaddümi dolâb eyle

Akıdup yaşumı seyl-âb eyle

4

Âlemi tâzeledi yine bahâr-ı tâze

Fasl-ı güldür bulagör sen dahı yâr-i tâze

5

Rûyun gibi gül mi bulunur güller içinde

Yâ bu dil-i şeydâ gibi bülbüller içinde

6

Gülistân-ı reşk cinân oldu yine

Âlem-i pîr civân oldu yine

7

Hünkâra lâyük eyledi bâg u gülistânı yine

Hidmetlerin itdi edâ nev-rûz-ı sultânî yine

8

Her kimün neyyîr-i ikbâli ola tâbende

Devlete mâlik olup nâmını kor pâyende

9

Bülbüller öter revnak-ı gülzâr yerinde

Ammâ ki bulunmaz bu dil-i zâr yerinde

10

Nakd-i eşki göricek dîde-i giryânumda

Halk gencîne var anlar dil-i vîrânumda

11

Hûbdur nâzı da yârün severin nâzını da

Şîvenün hoş göririn çoğını da azını da

12

Sözüm nesîm-i seherdür bahâr vâsfında

Akarsudur suhanum cûybâr vâsfında

13

Tutuldı bülbül-i dil dâm-ı zülf-i pür-hamda

Dirîg kaldı o bî-çâre gussa u gamda

- 14
Rakîb o çeşm-i gazâlâne yârün ardınca
Hemân ol it gibidür kim şibkârün ardınca
- 15
Şeh-süvârum azm kılmış yine sahrâ seyrine
Çıkmış ol şâhun temâşâdur ki dünyâ seyrine
- 16
Görüp ruhun gül-i cennet gibi letâfetde
Kızardı kaldı çemen gülleri hacâletde
- 17
Eşkdür sanma gelen çeşm-i melâl-âmîzine
Ab virür gamze-i hûn-rîzi tîg-i tîzine
- 18
Jâleden lü'lü' idüp her verd-i âlün gûşına
Bâgbân benzetmez ol nâzük-nihâlün gûşına
- 19
Bağlanub kandil-veş gönlüm saçun kullâbına
Câmi-i hüsnünde revnakdur kaşun mihrâbına
- 20
Varılurdu ruhunun yâdına gülzârlara
Dil-hırâş eylemeyeydi bakıcak hârlara
- 21
Bahâr olsa açılsa gonce-i gül gülsitân gülse⁹⁶
Hevânun i'tidâlinden yine rûy-ı cihân gülse
- 22
Nergis ü lâle çemen sahnına geldi câm ile
Sâkiyâ câmı pür eyle bâde-i gülfâm ile
- 23
Kim ki anın sevdiği ol mâh ola
Kârı anın âh-ı şeben-gâh ola
- 24

Zamâne reşk iderek gerdiş-i piyâlemüze
Ne zehr katsa gerekdür görün nevâlemüze

İşte gazeller ser-â-pâ böyle noksan oldukları gibi divânda mevcûd olan kıtalar, beyitler dahi bir misli kadar noksandır. Bunların cümlesini ayrı ayrı göstermek kelâli mucib olacağından bundanda sarf-ı nazar eyliyorum.

(Mâb'adı var.)

Ali Emîri

(Nu: 23 Mh. 1335, 7 TS. 1332, 20 TS. 1916, s. 2.)

*

MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE: DİVÂN-I YAHYÂ

-9-

- (7094) sayılı nüshamızdan beri mâb'ad –

Tarihlere gelince ma'a't-te'essüf bunlarda yukarılardakilerle hemhâleler. Tarihe mütealîk oldukları için bazı beyitlerini tahrîr ediyorum.

Vâlide sultanın yaptırdığı kasrın tarih beyiti şudur:

Du'â idüp didi Yahyâ tarihin anın
Müzeyyen kasr olupdur Bâreka'llah

1035

Sultan Murad-ı Râbi'nin ok atması hakkında söylediği tarihin son beyiti budur.

Nişân-ı tîrine târîh Yaha

Nişân-ı devlet ü ikbâl-i küllî

1041

Hâkân-ı Meşârü'n-ileyhin binâ buyurdıkları kasr-ı dilâver için inşâd eyledikleri menzûme-i tarihîyenin nihâyet beyiti böyledir.

Yahyâ didi tarihi ol kasr-ı latîfün

Mevlâ müteyemmen ide Sultân Murâd'a

1046

Silahdâr Mustafa Paşa'nın yaptırdığı hân hakkında inşâd eylediği ebyâtın yarih beyiti şöyledir.

Didi Yahyâ ana tarih-i temâm

Bâreka'llah bî-bedel oldu bu hân

1047

Sultan İbrâhim devrine ait matbû' divânda hiçbir tarih görülmüyor. Bu tarihler ise Sultan İbrâhim devrine aittir.

Vâlîde Sultan hazretlerinin inşâ eylediği çeşmeye Yahyâ Efendi'nin sekiz beyitli tarihlerinin nihâyetindeki tarih beyiti bu zemindedir.

Pesend eyleyüb anı hâtif didi

Güzel çeşmedür anı âb-ı hayât

1050

Vezir-i Azam Mustafa Paşa'nın Mihâl-zâde cisrini tamir eyledikte Yahyâ Efendi inşâd eylediği neşîdenin tarih beyiti şu vechiledir:

Oldı bu cisr sevâb-ı encâme tarih-i temâm

Mustafa Paşa bu âlî cisri ahkâm eyledi

1050

Sultan İbrâhim Hân hazretlerinin binâ buyurdıkları kasr-ı dilârâya otuz iki beyitli bir kasîde ve nihâyetinde dahi bir tarih ifşâd eylemiştir. Yahyâ Efendi'nin sonâsâr-ı alîyelerinden olduğundan evvelinden, âhirinden bir kaç beyit yazıldı.

Hazret-i Sultan İbrâhim-i Âlî menzilet

Hâmi-i dîn-i Muhammed sâhib-i halk-ı azîm

Padişah Cem-i haşem dârâ-yı Efrîdûn alem

Mâlik-i iklim-i himmet nâşir-i lutf- amîm

Oldı hlak-ı âleme eyyâmı eyyâm bahar

Cümle dünyaya vücûdı rahmet Rabb-i Rahîm

Halk u halkından Hudâ ihsânın itti âşibkâr

Hem muhîb u hem selîm ü hem halîm

Kanda bulırdı bubu-yı dil-keşi ez hâr-bâğ

Bû-yı halkdan âleme neşr itmiş olmasa nesîm

İtti ol sultan-ı âlîşândan birgün zuhûr

Muktezâ-yı lutf-ı tab' ve zihin nibkâd-ı fehîm

Emir kıldı bâ ile bir kasr-ı âlî dil-güşâ

Taze bir tarz- mukarrih, olmıya resm-i kadîm

Mezkûr manzûmenin nihâyetinden birkaç beyit ile tarihi budur.

Bahr-ı fikir içre olup gavvâs buldım nice dürr

Her yeri bir lûlû-yı şehvâr birdir benim

Kasr-ı âlînin arûs mehdine hâlhal için

Silk-i tahrîre düzerken bir nicedir dürr nazım
 Hatır-ı Yahyâ'ya ilhâm oldu tarih ve du'â
 Eyle bu kasrı mübârek ey Allah ve ey Kerîm

1052

Yahyâ Efendi'nin Selâtin Mnazûme-i Osmaniyye vesâir ile mevzûn, mensûr latifeleri birçok mecmûa-ı edebiyemizde vardır. Bunlardan başka *Zeylû'z-zeyl Meşâki* gibi ma'lûm-ı âlem olan kitaplarımızda dahi bazı latifeleri mestûr olsa gerektir.

Ale'l-husûs nasıl bir zekâyâ mâlik olduğunun tarife-i derecâtını gösterecek fakire *Nefhetü'r-mecâne*'de birisi hakkında şu şefe olunmuştur.

Görülüyor ki eslâfın bizim hamiyetimize, irfânımıza, elsâfımıza terk ü tevdî' eylediği birçok kadim kitaplarımıza fekk-i ayn edio bakmıyoruzda sonra asr-ı hazır ediplerinin ikvâlini üç asır evvel vefât eden Yahyâ Efendi'nin hafâyâyı ahvâline vesîkâ addederek teksîr-i sevâd iftihâr eyliyoruz. İhtirâmâtın muhafazasıyla beraber netice olarak derim ki

Kasideler gazel ve kıtalar bütün noksan
 Yazansa mümkün olur cild-i sâni bir divân

*

Birazda hasbihâl edelim. Bana niçin vaktiyle ihtâr ve muâvenette bulunulmadı deniliyormuş. Şeyhü'l-İslâm-ı sâbık zamanında, yazıp takdim eylediği bir makâle yalnışlıkla nasılsa kaleme gitmiş olduğundan dolayı ben tahkîr edildim diye devam etmekte bulunduğu komisyon azalığınterke kıyâm eylediği ve sonra Evkâf Nezâret-i Celilesi'ne yalnız bir mahâlindeki fıkrası çizilerek basmak şstenilen bir mecmûaya derci arzu eylediği halde muvaffakat ettiği bâb-ı meşihatca, Evkâf Nazırı'ınca ma'lûmdur. Şimdi yıldırım ki şeklline giren makâleyi görünce bu sevilâne ilticâ zarûrî değil midir?

Hudâ bilir ki ben Yahyâ Divânı'nın böyle çıkacağını me'mûl etmiyordum.

Çünkü yirmi beş seneden beri hangi meclis-i üdebâda bir manzûme-i garra okunsa onun nakaratı Yahyâ'nın bir beyiti idi.

Nûr-ı çeşmim Süleyman Nazif Beyefendi'yi işhâd ediyorum. Yahyâ Divânı'nın tertip ve tab' vazifesinin ehline tevdî buyurulmuş olmasından bahisle senâda bulunmadım mı?

Ben ne bilirdim ki cellâd-ı kaza gibi divânın kanını canını alıp vücûdu şöhretini mezâr-ı kemnâmîye defn edecek sonrada şu ma'kus hıdmetinden dolayı kemâl-i iftihâr ile Sultan Selim civârındaki türbe-i münevvere-i Yahyâ'ya gidip fatihâsını okuyup dönecektir. Kavl başka fi'l başka imiş.

Şurasını da arz edeyim ki Yahyâ Divân'ı neşr oluncaya kadar istihzâratım yoktur. Allah bilir ki, büyük kardeşim İsmâil Hakkı Beyefendi'ye Divân-ı Yahyâ'ya dikkat edilsin, öyle tab'ına başlanılsın zira intibkâd edeceğim dediğim latife idi. O zât-ı âlikadir de bana tenkid memdûhtur memnun oluruz cevâbını verdi. Elbette buralarını tabliğ etmiştir. Artık dikkat etmesi lazım gelmez mi idi.

*

Çıkan Yahyâ Divân'nın pek noksan bulunması birgün nazar-ı dikkatimi celb etti. Bende yalnız bir adedi vardır ki bu divânında pek noksan olduğunu hafızamda kalan bazı ebâtın mevcûd olmasıyla anladım. Merhûm Fâik Reşâd Beyefendi o nefis hattıyla kenarına noksan olan dört gazel ilâve ederek ihdâ etmişti.

İstanbul kütüphânelerinin defterlerine baktım. Yahyâ Efendi'nin on sekiz divânı kütüphânelerimizde mevcûd olduğunu gördüm. Vatan-ı mukaddes için kıymetli bir hıdmetkârlık addettiğim Millet Kütüphânesi'yle meşgul olduğumdan bu kütüphânelerin cümlesine devam ile tedkikât ihrâsına vaktim müsâid değildi. Ancak dört gün sabah vakitleri Ragıp Paşa kütüphânesine gidebildim. Gidebildiğim birinci gün numarasını irâe ile bir Yahyâ Divânı istedim getirdiler. Gâliba Şeyhü'l-İslâm-ı meşârü'n-ileyh mensûp bir zât tarafından 1048 tarihinde yazılmış ve sonrada ilâveler buyurulmuştu. Mükemmel gördüm. Mevcûd olmayanları kenarına kayd ve işâret ettim. Bu makalemin me'haz-ı yegânesi işte şu divândandır. Sonra birer günde Mevlevî Kütüphânesi'yle Sultan Selim'de Hamidiye Kütüphânesi'ne gittim. Hamidiye Kütüphânesi'nde iki nüsha vardır. Birinin ketebesini budur.

“Ketebü'l-müzehhibü'l-fakîr Ali Bin Hüseyinü'ş-şehir Kınalı-zâde min tilâmîz sahibü'd-divân-ı Selimu'l-lah ve ibkâd-ı ilâ inkirâz olduran sene 1026”

*

Galata Mevlevîhânesi'nde gördüğüm iki nüshanın biri urefâ-yı meleviyyeden sahib-i tezkire-i meşhur Esrâr Dede'nin yâdigârıdır. Divânın zuhurunda hatt-ı desti vardır.

İkincisi şuarâmız meyânında bir mevki-i müstesnâyı hâiz olan meşhûr Cevri-i Mevlevî hattıyladır.

Ketebesini şu beyittir:

Hezâr-ı hamd ki divân-ı Müfti-i Âlem

Cevri-i şikesterakım

Rebîü'l-Evvelî 1044

İşte benim Divân-ı Yahyâ hakkındaki mahsûl-ı sa'yım şu altı günlerin nısfı zarfındaki tedkikâtla münhasırdır. Eğer Üsküdar'da Eyüp'te müteaddid nüshaları olan kütüphânelerin

cümlesini dolaşmaya vaktim müsâid olsaydı. Makâlem mündericâtının nereler vâsil olacağını ben bilirdim.

Şimdi siz söyleyiniz, bu kimse gözü ününde bulunan nefis atimeyi görüp bizde diğerine sen güzel yemekler yiyorsun bana niçin vermiyorsun. Beni aç bırakırsın derse hakkı var mı? Yahyâ Divânları'nı giz-i mahtûm gibi taht-ı ihsâra aldım. Kütüphâneler hergün herkese küşâddır.

*

Eslâfımızın bize hazain-i âliyye bırakmışlar. Bundan bilâ-istifâde seciye-i milliyemize muvaffak sûrette her asrın coğrafi ve tebdilâtı hâvî kıymetli haritalarla tezyin ederek mükemmel bir Osmanlı Tarihi ve her devredeki mâhiyet-i edebiyeye ve lisâniyemizi müfesser muntazam bir edebiyat kitabı meydana getirmek ehem amûrundandır. Biz ise böyle bir hazine-i kerân-bahâ olan kendi mücellidâtımızı henüz fehim ve idâreki çalışmazdan evvel münâzır-ı edebiyeye ve Celâil-i Tarihiye'mizi başka yerlerde arayıp dururuzda ta'kim-i hakikat eyliyoruz.

*

Tekrar ederim ki Âsâr-ı Müfide Kütüphânesi heyet-i kirâmının bu husûstaki teşebbüs-i merdâneleri pek güzîde bir vatanperverliktir. Bu yoldaki me'ali sa'y ve ikdâmdan nükûl edilmezse bu heyet-i muhteremenin tavsir-i hamiyeti perestiş-gâh vicdânının en âlî mevki-i ta'zim ve takdirini tezyin edecektir.

Lâkin bir istirahatda bulunacağım. Ma'lumdur ki şâh İsmâil Safevî gibi İran'ın bir şehinşâhı *Hatâyî* mahlasıyla Türkçe tertib-i divân eylemiştir ve Yavuz Sultan Selim Hân gibi Türklerin bir arslan hâkânı dahi Fârisi lisânıyla tanzim-i divân-ı belâgatı unvân etmiş ve yazdırmıştır. Lisân ve yazı meseleleri siyâseten ve idâreten pek mühim bir şeydir. İrân'ın kıymetdâr yazısı ta'lik olduğu gibi oradan Hindistan'a kadar mekâtibenin ekserîsi hatt-ı ta'lik iledir. Öteden beri alicenâb padişahlarımız bu husûsu nazar-ı itibâra aldıkları gibi o büyük Mehmed Âli Paşa dahi bu ta'lik harflerini matbuâta tatbik ettirerek zamanında *Hâkânî, Nâhîfî, Feridü'd-din Attâr, Mir Latif, Sa'dî, Hâfız, Fuzûlî, Nâilî Kâdîm, Nedim, Nâbî, İzzet Mollâ* gibi zevât-ı fazılânın yüzünden ziyâde âlî eserlerini bu yazı ile bastırıldı. Edebiyat Türkiye'nin inbisâtına büyük hizmet etti. Sonra İstanbulca'da memdûh ve makbûl görülerek Matbaa-ı Âmire'de Mehmed Âli Paşa 'yı takliden ta'lik hurûf döküldü. *Hilye-i Hâkânî, Gülîstan, Pend-i Attâr, Cezîre-i Mesnevî* ile Nesîmi, Leyla Hânım divânları bastırıldı. Açık penbe renkli kâğıt üzerine bastırılan Şeyh Gâlib merhûmun o kıymetdâr divânı ne kadar sevimidir.

Beş altı sene evvel birgün tesâdüfen bir kaç mektepli efendilere gösterdim okuyamadılar ve bizim mekteplerde bu yazı bu kadar dediler hayretlerde kaldım. Neşr buyurulacak nefis kitapların hiç olmazsa divân kısmı bu yazı ile bastırılsa maddî ve ma'nevî fevâid ve letâfeti mûcib olur itibkâdında olduğumdan hâme-i kelâm olarak arz eyliyorum.

*

Bu kadar sada-efzâ basit makâleden maksad, edebiyat-ı milliyyemizin inkişâfına hıdmettir.

Ümid ederim ki bir fevâre-i zekâ olan nuraynım nazîf-i yegâne geçinmezler.

SON

Ali Emîri

(Nu: 7103, 24 Mh. 1335, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 2.)

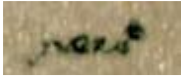
*

Bir Dava-yı Edebî:

YAHYÂ DIVÂNİ

Muharriri: Celâl Nûri

17 Eylül 1332 tarihli nüshâmızda münderic Yahyâ Efendi Divânı hakkındaki makale-i intikâdiyemizi Süleyman Nazif Bey, dünkü “*Tasvir-i Efkâr*”da saha-i zîb-i intişâr olan bir bend bir güzîde ile lutfen teyid buyuruyorlar. Himmetlerine arz-ı şükrân ederiz. Bu makale bazı mertabe-i şerh ve tefsire muhtaçtır. Biz, Divân-ı Yahyâ hakkındaki intibkâdnâmemize bir mukaddime-i tarihîye ile şürû etmiş idik. Kârinin meçhûlü olduğu üzere bir mesele-i tarihiye mevzu-bahs olduğu vakit efkâr-ı tenvir için müellif, vukuâtın esnâ-yı cereyânında âlemin iftâr-ı sâiresinde neler olup bittiğini ufak bir fıkra ike anlatır. Misâl: Klasik âsârdan sayılan *Volteir*'nin “On Dördüncü Lui Asrı” tarihinin dibâcesinde Güneş-Kral ile

olan hükûmât ve hükümdârın ahvâli münderiçtir. Schlumberger'in *Feth-i Mübîn Kostantiniye*'ye ait eser-i nefisinin ilk faslı ise aynı senkronizmlerle mâlâ-maldır. Usûl-i mezkûreye pek az muhalefet edilememektedir. İşte bizde hem Yahyâ Efendi'nin hangi zamanda yaşadığını, hemde o asırda bizim nasıl, Garb'ın nasıl düşündüğünü bildirmiş olmak için dört beş söz söyledik. Yoksa Yahyâ Efendi niçin Dante veya Petrarca gibi nağme-sâz olmuyor demedik. Zemînin, zamanın, ırkın ihtiyacâtını takdir etmez değiliz. Buna bina'endir ki “... Kabahat Yahyâ Efendi'de değil, zamanındadır.” Cümlecîği ile mühemmâ edip Nazif Bey'in mütâlaasını, kendilerinden evvel, meserred etmiş idik. Makalenin merre-i saniye mütâlaasını istirhâm ederiz. Acizânemiz, - vukûfu bize Nazif Bey isnâd ediyor – ile insafımızın tevâzan halinde bulunduğu tebârüz eder.

Bir haylı vakitten beri tarihle uğraşmış olmak, takriben dört yüz mücellid tarih okumuş, beş bin sahife kadarda tarih yazmış bulunmak itibâriyle edebiyatın her devrede ve her memlekette nasıl zuhûr ve tekâmül ettiğini zannederim pek o kadar bilmez değilim. Binâ'en-aleyh Yahyâ Efendi merhumdan bir hiddetli Orlando veya Alfieri'den bir Leyla ile Mecnun isteyecek hal ve kabiliyetinde değilim. Ben, mebhusun-anha olan makalemde yalnız ezmine ve emkineyi kayd ve tespit etmiş idim, işte o kadar. Yoksa Yahyâ Efendi veya Koca Ragıp Paşa neden Victor Hugo'yu okumadı? İskender-i Kebir Hindistan Diyarına neden vapurla gitmedi diyecek istidatta bulunmuyorum.

Nazif Bey: “Cenâb-ı müftüyü sarhoş eden câm-ı cem değil, Hafız-ı Şirazi'dir!..” diyorlar. Nazif Beyefendi'yi de bu halete giriftâr eden Yahyâ Efendi merhûmdur. Binâ'en-aleyh haletin zevâlinden sonra makale-i kasrânem bir daha okunmak külfetine nâil olursa Nazif'in makalesiyle ne hoş tetâbuk eder! Bu “Klasizm” ta kemâle kadar gelmiş, Sadrazam Âlî Paşa'da bu köhne üslûptan kurtulamamış. Amennâ! Bizde bunu iddia ve hatta isbât ediyoruz. Binâ'en-aleyh *Batarya ile Ateş* müellif-i pür-kirâmını bizi yeni emsile ile teyid ediyorlar. Himmetlerine bir değil, iki kere teşekkür ederiz. Şâirimiz dört yüz senelik acz ve tereddüden ancak hamdullah kurtulduğuna gelince bunu biz, nakarat gibi, hergün, hatta dün bile söylüyoruz. Nazif Bey, Âlî Paşa ile Yahyâ Efendi'nin birer beyitini karşılaştırarak Efendi merhûmu zamanen eski olmakla beraber sadr-ı âliye fikren ve nutken fâik buluyor. Elbette Yahyâ Efendi, tarih-i edebiyatımızda ikinci derecede bir şâirdir. Âlî Paşa'nın ise bu vadide bir marûfiyeti yoktur.

Nazif Bey der ki: “Celâl Nûri Bey Divân-ı Yahyâ'dan naklettiği beyitleri bilâ-iltizâm fenalarından intihâb etmiş diyeceğim geliyor.” Zannederim ki intihâb ettiğim ayâtı Nazif Beyefendi okumamışlardır. Senedim:

“Adama cübbe vü destâr-ı kerâmet mi verir

Mısrâmı iktitâf ettiğim halde, üstâd Nazif:

“Hırka vü tâc ile zâhid, kerem it sıkleti ko

“Adama cübbe vü destâr-ı kerâmet mi verir?”

Gibi ârifâne ve zamanı itibâriyle pek güzel beyitleri almadığımı yazıyorlar. Zühûl olsa gerektir. Müeyyed ve münkad-ı bülend-üslûb:

Sanh-ı kim âteş-i dilden koya lâbüdd olur pür-sûz

Anınçün sözleri Yahyâ'nın âteş-pâredir zîr

Beytini intihâb ettiğimden dolayı beni muataba buyuruyorlar. Hâlbuki Nazif Bey bu beytin üst tarafına bakmamışlardır. Biz, lâkin eş'arında klasizm pek ziyâdedir demekle ve

bu vadi-i edebi fenâ halde muuheze etmekle beyit-i mezkûru tasvip değil, tenkid etmiş idik. Binâ'en-aleyh Nazif Beyefendi bizi yine mazhar-ı teyid ediyorlar.

Gelelim Nedim Efendi merhûma. Nedim'in bir meftûn-ı îacâzı olan ben derim ki: Üdebâ-yı hazıra, kâselislik etmekten varestedirler. Fransa'da *Rosten* denilen şâir o kadar çok para kazanıyor ki koyacak yer bulamıyor. Hatta bize bile üdebâ-yı kirâm nâil-i mükâfat oluyorlar. Kadimede ise matbuât-ı mevcûd olmadığından üdebânın ekseriyeti vazife-i kaleseliyân dehrin âzâmıdır. Lord Mekole diyor ki Volterie'nin Büyük Frederick'e yazdığı makâlâtın fevkinde dalkavuluk numûnesi yoktur. Bu meselenin tevzihi Voltaire'nin ehemmiyet-i felsefiye ve edebiyesini aslâ tenkıs etmeyeceği gibi eski zamanda Nedim'in ne vaziyette bulunduğunu söylemekte merhûm-ı meşârü'n-ileyhin mezâyâ-yı bî-adüv hesabını tenkıs etmek değildir. Nedim, Yahyâ'dan büyük bir şâirdir. Hatta biz bunu, o makale-i tendkidiye de her ikisinden birer beyit alıp mukâyese etmek sûretiyle ortaya koymuş idik. Nedim, Dâmâd İbrâhim Paşa'yı velinimet bilmiş idi. Ser-â-pâ divânı ve bi'l-hassa Müneccimbaşı'dan tercüme ettiği *Sahâifü'l-Ahbâr*'ın mukaddimesi bu iddiâmızı ispât eder. Evet! Moiler'de Racine'de, Corneille'de, Voltaire'de kalesis idiler. Bu fikrayı yazmakla bizim maksadımız Nazif Bey'in lutfen vekâletlerini kâbul ettikleri Yahyâ Efendi merhûmun yüksek bir seviyede, Nedim ile Nef'i'den bülend bir mevkiide bulunduğunu tezbir etti. Bu mütâlaaya Nazif Bey küfür-i edebi ve bir küfür tarihi diyorlar. Hiç bir kâmus Nazif'te bulunmayan kelime-i küfürün dehân-ı Nazif'ten bir eser-i zühûl olarak sudur ettiğine imânım ber-kemâldir. Makale-i mahûdemde: “Yahyâ Divânı, İbnü'l-Emin Kemâl Beyefendi'nin mutavvel bir mukaddemesiyle ârastedir. Kemâl Bey, Yahyâ Efendi'ye dâir tezkirelerde, vakıanâmelerde ne demiş ise cümlesini pek kitabâne bir tarzda cem' ve tasnif etmiştir. Lâkin bu altmış küsür sahide içinde zaman, mekân, ırk nazariyatının tatbikâne, yeni usûlde hiçbir mukâyeseyle tesâdüf eder. Kadim tezkireciler Kemâl Bey'den eksik veya fazla yazamazlardı. Kemâl Beyefendi, Nâima'nın vukuâtını kaydettiği senelerin böyle süratle güzerân olmasına belki kalben müteessifdirler.” Bu gibi bazı mütâlaatta bulunmuş idi. Bir eser hata ve tesfir olmak üzere intişâr eden her şeyin hakk-ı tenkidini hâizim zannetmiş idim. Nazif Bey buna karşı, “Celâl Nûri Bey'in bu makalede en ziyâde tâlim ve vicdan eden haksızlıklarından biri de, Yahyâ Efendi'nin tercüme-i halini mükemmelen tahrir ve tedvin etmiş olan İbnü'l-Emin Mahmûd Kemâl Bey'e tealik eden mukaddime içinde zaman, mekân, ırk nazariyatının tatbikâtına ve yeni usûlde hiçbir mukâyeseyle tesâdüf edilmediğine tariz olunur.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7067, 18 ZH. 1334, 3 TE. 1332, 16 TE. 1916, s. 2.)

*

YAHYÂ DIVÂNİ**-Tenkîd-****Muharriri: Celâl Nûri**

Bî-dâr eyle bahtımı bu rûzigârda

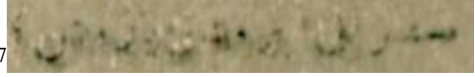
Âlemde bir çerâg uyandur ki sönmesün

Yahyâ Efendi

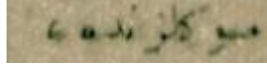
Maârif-i Umûmiye Nezâreti'nin müzâheretiyle Âsâr-ı Müfide Kütüphânesi şimdiye kadar basılan ve yazma nüshaları pek az kalan Yahyâ Divânı'nı tab' ve temsil etti. *Finten* gibi bir şâheserdem sonra Yahyâ Efendi Divânı gibi klasik bir kitabın neşrine muvaffakiyyetinden dolayı kütüphâneyi tebrik ile tenkîd-i âtîyi kârielerimize takdim ederiz.

Kostantiniyye'nin fethinden sonra münevverân-ı Rum'dan kâfile İtalya'ya hicret ederek Rönesans devrinin iftitâhına bâdî olmuştu. Aynı zamanda Vasti ve Garbî Avrupa'da reform hareket-i mühimesi başlıyor. Türklerin dâhil-i sahne-i deryâ ile işsiz kalan Venedikliler, Cenevreliler vesâir savâhil halkı İspanyollar, Portekizler ile teşrîk-i makdûr ederek Hind'in mesdûd kalan Şark yoluna mukâbil Arap'ta bir yol ararken Amerika'yı, Ümitburnu'nu buluyorlar. Arzın sefîri mekşûf aktârı fethediliyor. Kurun-ı Vasti denilen yelda-yı tarihi nihâyet bularak fikr-i beşer uyanıyor. Yunan-ı kadime doğru bir irticâ oluyor. Medeniyet-i hazıra, bu irticânın feyz-i temâdisinden ibârettir. Bu tarihfürûşluğumuzdan maksad Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi merhûmun ne gibi bir devrede yetiştiğini söylemekti. İşte Osman-ı Sâni'nin müftü nâmdârı Arap âlemine devrin değıştiğı böyle müstesnâ bir hengâmede, Feyrence'de, Ausburg'da, Cenevre'de değil İstanbul'da doğuyor. Yani efendi maskat-ı reisi itibâriyle Kurun-ı Menâhire ricâlinden değil, ezmine-i kadime şuarasındandır. Koca Ragıp Paşa istisnâ edilmek şartıyla hiçbir şâirimiz Yahyâ Efendi'nin rütbe-i içtimâiyyesini hâiz değildir. Nefi', bir Nedim idi, Nedim ise hükümdârân-ı vüzerâ devâirinde kadimden biri emsâline tesâdüf olunan zarîf ve latif bir kaselistir. Hâlbuki Yahyâ Efendi siyaset-i devleti tedvir eden eâzımdandı. Binâ'en-aleyh âsârında bir nebâlet-i mahsûsa vardır. Yahyâ Divânı, bize, devâvin-i sâire gibi en parlak devirlerinde Türklerin Dante, Petrerca, Copernicus asrının intibâhâtına ne kadar bigâne olduklarını gösterir. Kabahat Yahyâ Efendi'de değil, zamanındadır. Efendi kelimenin mana-yı âmm ve şâmili ile bir felâkettir. Bu bediü'l-mâ eserde kudemâ tarafından pâye-i

desturiyete irâe edilen kavâid-i mevcûdunca [?]⁹⁷

herkes gibi Yahyâ Efendi de o meşk   yakın gazel tertip etmiştir. Binâ'en-aleyh Divân-ı Yahyâ her divân gibi can sıkacak mertebede yeknesaktır. Bugün, bu divân, terbiye-i fikriyye ve lisânıyla medâr olur itibkâdıyla okunmalıdır. Ancak

Vehbi, Frenk on birincisinin başlarında ecdadımızın

ne mertebede idi, bunu anlamak için bu divânı okumalıyız.

Gazel tarzı birçok eâzımın kariçesi muhâsır altına aldığı gibi Yahyâ Efendi'nin de hürriyet-i tabîni izâle etmiştir. Meselâ:

“Vakti geçmiş ayş u nûşun devri dönmüş sagârun

“Hazz olunmaz bir devrân geldin ey gönül

Gibi güzel bir beyti meydana koymak için bir gazel tertip etmek mecbûriyeti hâmil olmuş, şâir ıztırâr-ı tahtta bir şeyler daha söylemiş. İşte klasik usûlün kabalığı burada zâhir oluyor. Bir ressâm farzedelim ki ona, behemehâl ve münhasıren kilise eazzesinden dört veya beşinin tasvirini yapacaksın densin. Bu ressamın, Rafael bile olsa, kabiliyeti körlenir. İşte bizde de, kadimen, örf ancak şuâranın bir iki vadide dolaşmalarına müsâiddi. Tarz bir kaffeye dâhilinde, bir gazelin husûsu içinde ilhâm serbestî-i cereyân vermek mümtenidir. Mazaallah! Hâmid bütün muhalledâtını bir divân içine sıkıştırmak mükellefiyetinde bulunsa idi bugün bir *Makber*'e, bir *Finten*'e mâlik olur mu idi?

Yahyâ için en doğru mütâlayı derd eden İngiliz müsettirgi Gibb'dir. “Yahyâ bir taraftan Nefî'yi, diğer taraftan Nedim'e el verir.” Her halde Nefî, Yahyâ'dan otuz yaş kadar büyük olmakla beraber ondan daha genç, daha zindedir.

Nedim:

Dîde-i mahmûr u giryân çâk-ı kâkül târ-mâr

Hayret efzâdır kıyâmın câme-hâbından senin

Yahyâ:

Bulaydum câme-hâbında açaydum lutf ile anı

Gireydüm koynına ol goncenün Yahyâ nesîm-âsâ

Nefî birinci derece bir şâir ise acaba Yahyâ –ki nâsırîdir ikinci derecede bir nâzım olabilir mi?

⁹⁷ Silinmiş.

Yahyâ:

Şimdi hayl-i suhan-verân içre
Nef'î mânendi var mı bir şâ'ir
Sözleri seb'a-i mu'allakadur
İmriu'l-Kays kendidür kâfir

Nef'i, Yahyâ'ya cevâben:

Bana kâfir demiş müftî efendi
Tutalum ben ana diyem müselman
Varuldukda yarın rûz-ı cezâyâ
İkimizde çıkaruz anda yalan

Yahyâ Divânı'nda güzel şeyler sık sık şâdir durur:

Bir dil-rübâyâ düşdi gönül mübtelâsı çok
Aşkın safâsı yok degül ammâ belâsı çok

O zamanın inceliği şimdi bize garip gelir:

Aşkun odına ey gül yanarsa cân-ı şeydâ
Her bir avuç gülinden bir bülbül ola peydâ

Yahyâ Hâmid-vârî tezâtlarda ecnebi değildir:

Kays-ı melâmet-güzîn râh-nümündür bana
Meslek-i ehl-i hîred râh-ı cünündür bana

Lâkin eş'ârında klasizm pek ziyâdedir:

Suhan kim âteş-i dilden kopa lâ-büd olur pür-sûz
Anunçün her sözi Yahyâ'nun âteş-pâredür gûyâ

Pek nâdir istihzâ ve latifede eder:

Sâye-i cehlinde nâ-dân dâ'imâ âsûde-hâl

Mutasavvıf ve âşıktır:

Yahyâ harem-i aşka girerse nola bî-bâk
Meftûhdur erbâb-ı dile bâb-ı mahabbet

Kezalik:

Tururken câme-i ten rûha râhat var mı âlemde

Müftü âlâ-nâm Efendi, memîl bir Müslümana yakışacak bir felsefe sahibidir, kadere, tesâfüdfde iltifâtkâr değildir:

Ber-murâd olmaksâ Yahyâ kasdun istignâyı ko

Nâzenîn mahbûba benzer çok niyâz ister murâd

Kalamburu sevmez değil:

Semenderler gibi uşşâk da sükkân-ı âteşdür

Lâkin bî-mana, zor tabiyetle söylenmiş gazeller Divân-ı Yahyâ'da ekseriyettir.

İktitaf ettiğimiz güzel beyitler ve mısraların temîn ettiği neş'eyi bir humâr ile zâil etmemek için tersine müntehâbâta kalkışmak. Ma'a'ma-fih numne olmak üzere alınız bir münâsebetsiz söz:

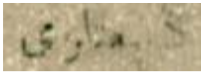
Elbette virür hükmini ma'cun-ı mahabbet

Yahyâ'da "Lirizm"e az tesâdüf edilir. Yahyâ Efendi evvel bavel bir Şeyhü'l-İslâm'dır.

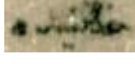
Ondan sonra şâirdir. hâli tehîz edebilmek için şiir

. Onun içindir ki takaba-i bâlânın bütün erkânı,

olsun, olmasın nazman ifâde-i mâfü'l-bâle alışık idiler. Yahyâ Efendi bunların serfirazıdır. Divân-ı Hatiât-ı Lafziye'den masûn değildir. Lâkin acaba, hanüz katiyet kesb etmeyen lisânımızda hangi nâsir, hangi şâir, hangi Fuzûlî ve Nef'i, hangi Kemâl ve Hâmid yanlıştır, yazı yazmışlardır? Yahyâ'nın lisânında biraz metânet varsa da teceddüd yok gibidir. Beyanımca lâkin Yahyâ Efendi merhûm klasik olmasa belki daha büyük bir şâir olurdu. Çünkü bütün muazırlarının fevkinde, daha başka bir âlem içinde idi. Fakat efsûs, şu pastiş, nazîrecilik pek büyük üdebâımızı bire dâire-i mütemâdiye içinde dolaştırmış, kendilerine tayin-i cihân ettirmeyi mütesa'ir kılmıştır. Eğer Girid fethi esnâsında kendileriyle harb ettiğimiz akvâmın zâhirinden başka biraz da batınını bilse idik Yahyâ Efendi daha (modern) olurdu. Çin'in muhafazarlık hakkını teslim ederim. Çünkü bu memlekete gün-â-gün sedlerle âlemin aksâm-ı sâiresinden tacrid edilmiştir. Lâkin velev Orhan Gazi ahdinde olsun Türklerin Çinliliğini kabul edemem. Çünkü biz üç kıta arzın mültekâsında, Bahr-i Sefid savahilinde saltanat kurduk ve Yunan ve Roma âlemiyle, Latin

ve Cermen medeniyetleriyle münâsebette bulunduk. Eğer Yahyâ Efendi zamanında, eline-i selaseden maada lehçelerle mütekellim olan komşularımız ne söylerler ve ne düşünürler diye bir tereddüd ve şüphye düşse idik Şinâsi merhûm devr-i muhîd değil, Mustafa-yı Evvelin ahdinde parlardı. Efsûs! Dante – mudhike-i rabbâniye-si yazılırken kâbiliyet-i Osmaniyye ancak ve ancak Acem’in hengâm ve inhitâtına yetişiyordu.

“Her zamân sûz-ı firâk olmaz visâl irdi açıl
 “Âlem-i aşkun da ey Yahyâ kışî var hem yazı var
 “Neşvemüzden bilürüz aşkımuzun pâklığın
 “Bâde sâf olmayıcak âdeme hâlet mi virür
 “Âdeme cübbe vü destâr kerâmet mi virür
 “Hâtem gibi bâri hele her bâr elin öpsem
 “Hemîşe gonce-i ikbâlini güşâde gördüm

Pek mahdûd bir dâire içinde şiir söylemek rehâvet-i zihniyeyi, ten-erverî fikriyyeyi müntehic olur. Yahyâ Divânı’nın sahaifi içinde büyük bir gayret-i dimâğiye tesâdüf etmiyoruz. Birkaç yüz gazel içinde birbirine benzemeyen yok gibi.

Yahyâ’nın gazeliyatı böyle olduğu gibi gariptir ki sâir divânlar ve muhteviyatları da birbirine pek benziyor. Edebiyat-ı atikemiz karşılıklı iken iki aineye benzer. Fi’l-vaki bunların içinde binlerce elvâh ve tesâvir görünüyorsa da cümlesi birdir. Gazel ve kasîde edebiyatı şahsiyetin, zâtının imhâsı fikr-i yâbis [?] olması demektir. Osmanlıların [?] adım [?] bir âmil-i hakikidir.

*

[?]. Kemâl Bey, Yahyâ Efendi’ye dâir tezkirelerde, vakıanâmelerde ne demiş ise cümlesini pek kitâbâne tarzda cem’ ve tasnif etmiştir. Lâkin bu altmış küsur sahide içinde zaman, mekân, ırk nazâriyatının tatbikâtına yeni usûlde hiçbir mukâyeseye tesâdüf edilmez. Kadim tezkireciler Kemâl Bey’den eksik veya fazla yazamazlardı. Kemâl Beyefendi Naima’nın vukuatını kaydettiği senelerin böyle süratle güzerân olmasına belki kalben müteessiftir. Kemâl Bey gibi erbâb-ı iktidâr ve tetebbumuzun vücûb-ı terakkîye biraz daha imânkâr olmalarını ricâ ederiz.

Birde Divân-ı Yahyâ neden nesih-i hurûf ile basılmıyor? Hatt-ı talik divânlara has değildir. Meabidin üslûb-ı muammârisiyle mesâkin-i husûsiye inşâ edilemeyeceği gibi gazetelere, yeni eserlere pek yakıştırdığımız hurûfâtla gazeliyat-ı kadimenin yazılması bize nâ-hoş geliyor. Bir ressamımız Nef’i’nin, Fuzûlî’nin redingotlu veya smokinli resmini yapsa

ne kadar garip olur? Bulak Dârü't-tibâsı gibi Matba-i Amire'nin de bundan sonra temsil edeceği divânları divân hurûfu ile basmasını temenni ederiz.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7053, 2 ZH. 1334, 17 Ey. 1332, 30 Ey. 1916, s. 2.)

*

Meşâyih-i Osmanî'den Büyük Simâlar

ŞEYHÜ'L-İSLÂM YAHYÂ EFENDİ

-1-

(969-1053)

Gençliği – Süleyman-ı Kânûnî ve Sultan Ahmed-i Evvel Devri – Eşârı – Sultan

Osman-ı Sâin Devrinde Meşîhatı

Onbirinci asrın nisf-ı evvelinde Osmanlı siyâsetinde ulemânın büyük tesiri görülüyordu. Şiirde, edebiyatta, ilim ve marifette, fazîlet-i ahlâkiyyede temeyyüz eden ulemâ, cenk ve vega ortasında da hamâset ibrâzından geri durmuyorlardı. Ebu's-Suûd Efendi'nin hakîkati halefleri Osmanlı saltanatından mühim bir âmil teşkil ediyorlardı.

Hoca Saadeddin Efendi'nin Haçova besâletinden sonra ulemâ mesleğinde tedrici bir sükûn hâsıl olmaya başladı. Bugün içinde muhterem bir simâ, hassâs bir şâir, âşık bir Şeyhü'l-İslâm Osmanlı meşîhatında ibkâ-yı nâm etti. Bu simâ, Şeyhü'l-İslâm enâm Yahyâ Efendi idi.⁹⁸

Yahyâ Efendi İstanbul'da doğdu (969)⁹⁹ pederi, Murâd-ı Sâlis devrinin fazl ve irfân ile mümtâz Şeyhü'l-İslâmlarından idi. Ayne'l-asıl Ankara'da dünyaya gelen Zekeriya Efendi, Arabzâde'nin, Abdülbâkî Efendilerden istifâza etmiş, hayatını müderrislikte geçirmişti. Kânûnî Sultan Süleyman zamanında Nahcivan Seferi'ne iştirâk eden bu muhterem zât nihâyet meşîhatı ihrâz eyledi. Zekeriya Efendi Şâir, âlim ve fâzıldı. Ravzatü'l-meşâyihin kavline, ilâme-i mülk-i Rûm, Şeyhü'l-Arabiye, üstâd-ı fûnûn-ı edebiyeye, "asmaîü'l-edeb, harîrû't-tahrîr" idi. Yahyâ Efendi Sultân Süleyman-ı Kânûnî'nin zaferle mâlî, parlak devrinde dünyaya geldiği zaman, babası müderrislik vazifesiyle muzafferdi.

Yahyâ Efendi Malûl-zâdenin meşâyihî hengâmında mülâzımatla ulemâ mesleğine dâhil oldu. (988). Bu devir, ulemânın muhterem ve mübeccel olduğu bir devirdi. Kazasker

⁹⁸Yahyâ Efendi'nin pederi Şeyhü'l-İslâm Zekeriya Efendi, validesi Rukiye Hanım, amcası Bağdâd Hâkimi Yakup Efendi, diğer amcası Filibe Kadısı Şeyhi Lütfullah Efendi (Fişne Efendi) Lütfullah Efendi'nin oğlu Rumeli Kazaskerlerinden Fişne-zâde Mahmud İzzetî Efendi'dir.

⁹⁹Vefâtında (sinni seksen saldan mütecâviz idi" Kâtib Çelebi, Fezleke, Cild 2, s. 23

Bâkî Efendi'nin güzîde şiirleri Osmanlı hissini yüksek ve ulvî fikirlerle terbiye ediyordu. Devrin en büyük ve en hassâs şâirleri ulemâdandı.

Gönüldendir şikâyet, kimseden feryâdımız yoktur

Mısrayla nezâhat-ı kalbiyesini:

Senin mahzûnun olmak bana şâdân olmadan yeğdir

Gamınla ağlamak ellerle handân olmadan yeğdir

Cihânın izz ü câhın şöyle iz'ân eyledim ben kim

Eşiğinde kul olmak Dehre sultan olmadan yeğdir

Gazeliyle aşka derece-i merbûtiyetini, hüsne fart ibtilâsını tasvir eden şâir Nev'î, Bâkî'nin ve Hoca Saaded-din Efendi'nin ders-i şerîki idi.

Yahyâ Efendi gençliğini şiir ve zaferle memlû bir muhit içinde geçirdi. Bir müddet pederiyle birlikte Hacca gitti (994). Avdetin Atik Ali Paşa (995), bi'l-ahire Haseki Sultan (998), medâris-i sühan (1000), şehzâde (1002) ve valide müderrislerine nâil oldu. İki sene sonra Halep (1004), Şam (1005) kadılıklarını ihrâz etti. Halep'te zarûret içinde müteessir bulunduğu sırada Mısır Kadılığına (1006) tayin olundu. Az bir fasıla ile Bursa ve Edirne (1010) Kadılıklarını ihrâz etti. O zamanlar kendi de eş'ârı ile temeyyüz etmiş, devrinin benâm şâirleri arasınam dâhil olmuştu. Murad-ı Sâlis ve Mahmud-ı Sâlis şâirleri ve ulemâsı meyânında Yahyâ Efendi de görülüyordu. Mahmud-ı Sâlis'in son senelerinde İstanbul Kadısı olduğu zaman (1012) kırk üç yaşında idi. Artık Ahmed-i Evvel devrinin en mühim ricâli sırasına dâhil olmuştu.¹⁰⁰

Burada İstanbul parlak zamanlarını yaşatıyordu. Osmanlı payitahtının en mergûb teferrücgâhı Haliç Sahilleri idi. Ahmed-i Evvel tersâne bahçesinde cesim çınarlar arasına kasırlar inşa ettiriyor, Haliç'in meyve ağaçları, servilerle saye-dâr kırlarında teferrücler icrâ olunuyordu. Bazen genç padişah muazzam bir alayla Edirne'ye teferrüce gittiği zaman Şeyhü'l-İslâm Mahmud Efendiler, Bûstân-zâdeler, Nefiyarla beraber Zekeriya-zâde Yahyâ Efendi de ziyâfetlerde, zevrak eğlencelerinde, sürgün avlarında bulunuyordu. Yahyâ Efendi Osmanlı Devleti'nin parlak ve acı devirlerini gördü. Hayatının ilk seneleri Osmanlılık'ın itilâ devri idi. O sıralarda Bizans'ın rengârenk ufuklarında yükselen Fatih, Sultan Selim, Bayezîd ve Süleymaniye Camileri'ne yeni bir abide-i san'at daha ilâve olunmuştu. Sultan Ahmed Camii bu devrin güzîde âsâr-ı mahâriyyesinden idi. İstanbul Sarayı'nda Kösem

¹⁰⁰ Zamanında nazîri adîm idi. Ebu's-Suûd Efendi'den sonra gelen müftülerin mümtâzı olup mürettep ve müdevven eş'ârı vardır. "Ravzatü's-Şeşâyih" s. 47

Âsârı: Muhassin Kayserinin Ferâis Manzûmesini Şerh, Kasîde-İ Beriyeyi Arapça Tahmis, İbn-i Kemâl'in Nigâristan Tercümesi, FütEVâ-yı Yahyâ, Vaka-i Sultan Osman Sâni, Divân.

Sultan, cihân siyâsetinde Osmanlı kılıcı hükümrân idi. Osmanlı hudûdu Şark ve Garb'a, Hind'e ve Fas'a kadar tevsi etmişti. Osmanlı nâmı Avrupa Sarayları'nda mehâbet hâsıl eyliyordu. Osmanlı san'atı millî ve rakîk, müddekik nazarlara karşı pâ-y-dâr abideler şeklinde itilâ ediyordu. Osmanlı şiiri, aşk ve zaferle pirâye-dâr, hassâs kalpleri teshîr eyliyordu. Bu ne parlak, ne muhteşem, ne iftihâr verici, ne mutantan, ne millî bir devir idi! Zaferde Osmanlılık, şiirde Osmanlılık, mûsikîde Osmanlılık, san'atta Osmanlılık, hülâsa her şeyde Orhan'ın, Fatih'in, Yavuz'un fikirleri ve hisleri takip olunuyordu.

Yahyâ Efendi bu millî devirde rakîk hislerle Osmanlı şiirine bediyeler ilâve etti. Eş'ârı herkesin hatta Nef'î-i nâm-dârın bile takdirine mazhar oluyordu:

Ey padişeh-i serîr dâniş

Vey hüsrev-i bârgâh-ı ma'nâ

Beyti ile başlayan kasîde Zekeriya-zâde Yahyâ Efendi'nin fazl ve şâiriyetini tebcilen söylenmişti. Fi'l-hakika Yahyâ Efendi'nin eş'ârı metîn ve selîs idi. Bazen:

Hem âh iderim kaçtığına benden o mâhın

Hem havf iderim kim anı Yahyâ tuta ol âh

Neler çeker gönül, söylesem şikâyet olur

Tarzında âşıkâne hisleri nezih bir tarzda tanzim eden Yahyâ Efendi, ekseriyâ:

Hudâ kerîmdir, elbette eylemez mahrûm

Murâdına irişür her kişi Hudâ diyerek

Gibi beyitlerle mesleği mensûbiyetini gösterecek gazellerde vücûda getirdi. Eş'ârında birçok mısralar vardı ki misl-i sâir hüküne girmek kıymetini hâizdi. Ezcümle:

- Unuturlar seni bî-çâre heman ölmeyi gör.

- Hangi gündür ki anın âhiri akşam olmaz.

- Âdeme cübbe vü destâr kerâmet mi virür?

Gibi pek nâdide mısraları vardı. Ma'a'ma-fik ekser eş'ârında nazar-ı dikkate çarpan his, aşktan ve feryâddan ibâretti. Zaten kendi de bir yerde:

Ben âşıkım, sözüm de benim âşıkânedir.

Diyordu.

Yahyâ Efendi, Ahmed-i Evvel devrinden sonra en acı ve en facialı vakalara şâhid oldu. Ahmed-i Evvel'in halefî Sultan Mustafâ-i Evvel'in müzebzeb, saray entrikalarıyla mâlî saltanatı, Sultan Osman-ı Sâni'nin vakıa-ı şehâdeti Yahyâ Efendi'nin idrâk eylediği mühim hâdiselerdi.

Yahyâ Efendi, Sultan Osman'ın fezâil ve kemâlâtını dâima takdir eder, hayatının unfovân şebâbında bulunan genç padişahın nezâhib etvârını tebcilen şiirler söylerdi. Bir kasîdesinde Sultan Osman'ı şu sûretle medhetmişti:

Gül olmasun mı hürrem ü handân u şâdmân
Meyl itdi gül donanmasına şâh-ı kâm-rân

Açılmasun mı gül gibi gülşende gonceler
Bu iltifâtı kim güle itdi şeh-i cihân

Iyd oldı bâğa makdem-i sultân-ı kâm-yâb
Gülgûnî câmesini nola giyse gülsitân

Pîrâhenini itmege hoş-bûy güllerün
Şebnem gül-âb u gonce-i ra'nâ gül-âbdân

Ma'a'ma-fih genç ve bedbaht Sultan Osman'ı şehîd etmek için Yeniçeriler ayaklandıkları zaman, At Meydanı'na davet olunan Gubârî-zâdeler'le beraber Yahyâ Efendi'de bulunuyordu. Yahyâ Efendi o zamanlar, altı ay fazla ile Anadolu ve Rumeli Kazaskerlikleri'ni ihrâz etmişti. Yeniçerilerin istediklerini Sultan Osman-ı Sâni'ye arzeden ulemâ arasında Yahyâ Efendi'de vardı. Osman-i Sâni'nin merdâne, besâletkârane imtinâından sonra Sultan Mustafâ ikinci defa iclâs olunduğu zaman, kuvve-i fikriyyesi muhtel padişaha biat eden ulemâ örfleri arasında Rumeli Sadrı Yahyâ Efendi'de görülüyordu.¹⁰¹

Yahyâ Efendi bi'z-zarûre bu vakaya dâhil oldu. İstanbul'un pek feci günler geçirdiğini gördü. Yeniçeriler ile saray halkı beyninde bî-araf takip etmesi kendisini felâketten kurtardı. Sultan Osman'ın kâim pederi Esad Efendi'nin enfisâli üzerine makâm-ı "meşihat-ı İslâmiye sadr-ı Rûm Yahyâ Efendi'ye teveccüh" edildi. Osman Sâni'nin masûm, felâket-dîde cenâzesi önünde, namazını Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi kıldırdı. (1031)

(Mâb'adı yarın)

Ahmet Refik [ALTINAY]

(Nu: 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 2.)

¹⁰¹ Naima, cild 2, s. 23, 232, 234.

*

ŞEYHÜ'L-İSLÂM YAHYÂ EFENDİ

-2-

(969-1053)

Murad-ı Râbi Devrinde Meşîhatı - Revân Seferinde Yahyâ Efendi - Padişahla Münâsebeti

Sultan Osman faciasından sonra payitahtta zevk ve lezzet kalmamıştı. Osman-ı Sâni'ye halef olan Sultan Mustafâ aklen zayıf, idâreten hükümetten acizdi. Devleti Sultan Mustafâ'nın validesi idâre ediyordu. Sultan Osman cinayetinin fâilleri, Davud Paşa ve arkadaşları, el-an yaşıyorlardı. Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi Davud Paşa'nın azline, Mere Hüseyin Paşa'nın sadârete geçmesine yardım etti. Valide Sultan'a bir tezkire gönderdi. Yahyâ Efendi'nin fikri, "böyle kaht-ı ricâlde sebep hallolur" ümidi idi. Fakat bu ümid pek vâhî idi. Mere'yi bilenler Yahyâ Efendi'nin bu intihâbına hayret ediyorlar, belki Yeniçerilerin tuğyanını bastırır fikriyle seyirci kalıyorlardı. Esâsen hükümetin idâresinde tezebzüb hüküm-fermâ idi. Sadrazamla ulemâdan müteşekkil bir mecliste evkâf zevâidinin Beytullah'a ithâli müzâkere edilmiş, bu fikre Yahyâ Efendi'de iştirâk eylemişti. Yahyâ Efendi'nin bu iştirâki zarûrî idi. Sultan Osman faciasının fâillerinden o da müteneffirdi. Nitekim Genç Osman hâdisesinin müsebbibleri aleyhine Yeniçeriler isyân ettikleri zaman, Yahyâ Efendi ahkâm-ı şeriyeyi icrâdan geri durmadı Davûd Paşa'nın katli için kendisine mürâcaat eden bölük ağalarına şu cevabı verdi:

- Bu husûs padişaha arz olunmalıdır. Eğer fermân etdiyse katline hüm-i şerî icrâ olunsun.

Mere Hüseyin Paşa'nın azli için ulemâ Fatih Camii'ne toplandıkları hatta "Mere'nin küfür ve dalâletine ve ibâhet dem-i vâcibü'l-arakasına" fetvâlar yazdıkları zaman, Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'de davet üzerine Fatih Camii'ne geldi. Ulemânın hücûmuna marûz oldu. Bütün hocalar:

- Vezir gelsin davamız görülsün, hükm-i şerî icrâ olunsun.

Diye bağırıyorlardı. Yahyâ Efendi bu galibâta karşı kaçamaklı bir cevap verdi:

-Mademki vezir-i azamdır, gelmez ve azlolunmadıkça hakkında icrâ-yı ahkâm müşküldür. Siz burda tevkif edin, ben varıp padişaha ahvâli ilâm edeyim. Ba'de'l-azl gelip davanız ne ise görülsün.

Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'nin bu cevabı bazılarını iknâ edemedi. Ma'a'ma-fih ekseriyetin muvaffakiyeti üzerine Yahyâ Efendi felâketten kurtuldu, derhâl Saray-ı Hümâyun'a geldi. Mere esâsen dostu idi. Ağakapısı'nda Kazaskerlerden mürekkebe meclisde

bulundu, bu çirkin isyânın bastırılmasına yardım etti. Fakat Mere'nin ikbâli çok sürmedi. Sipâhiler ile Yeniçeriler yanında mevcûd adâvet-i felâkete sebep oldu. Bir kaç ay kadar nüfûzunu artıran mihr-i sadâret Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi vasıtasıyla Sultan Mustafâ-yı Evvel'e takdim edildi. Vüzerât makamına Kemankeş Ali Paşa geçti (1032).

Yahyâ Efendi Sultan Mustafâ-yı Evvel'in hâlet-i ruhiyesinden pek müteessirdi. Padişahın ekser ahvâli ahkâm-ı şeriyyeye menâfi-i memlekete muzırdı. Bu sebepten Yahyâ Efendi bütün ulemâ ile birlikte toplandı, "Sultan Mustafâ Hân ceziye-i rahmâna mahzar bir padişah dervîş-i nihâd olmak hasebiyle hıfz u bilâd ve hal ve akd amûr-ı ibâd bir halife-i sahib akla muhtaç idi ki mahalü'l-câh" olmadığı için kendisini hal' eden zevât arasında bulundu. Bu icrâatı müteakip Ahmed-i Evvel'in şehzâdesi, on üç yaşında, Sultan Murad-ı Râbi'nin iclâsını kemâl-i memnuniyetle temâşâ etti (1032).

Sultan Murad-ı Râbi'nin cülûsu bedâyette Yahyâ Efendi için bâdi-i felâket oldu. Padişah genç ve tecrübesizdi. Devletin idâresi Mahpeyker Kösem Sultan'ın elinde idi. Bütün işleri Sadrazam Kemankeş Ali Paşa görüyordu. Ali Paşa harîs ve mürteşî idi. Sadrazamın bu nefâisi Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'nin nazar-ı dikkatini celbetti. Birgün Ali Paşa Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'ye bayram tebriği için gitti. Lakırdı arasında rüşvetten bahis edildi. Yahyâ Efendi Sadrazama büsbütün vazgeçmesi için nasihat-âmiz mütâlaalarda bulundu. Bugünden itibâren sadrazam ile Şeyhü'l-İslâm'ın beynine hiddetli nefret ve adâvet girdi.

Sadrazamın pederi ulemâdan Bûstân-zâde idi. Şeyhü'l-İslâm'ı düşürmek, yerine kendi geçmek istiyordu. Bûstân-zâde buna muvaffak olmak için damadını teşvikten geri durmadı. Ali Paşa'ya:

- Eğer Yahyâ Efendi sadr-ı fetvâda kalırsa, seni bir endâhta ettirmesinde şek yoktur.

Dedi. Kemankeş'e, "mekrûhiyle dahi ta'lim" etti. Nihâyet Ali Paşa, Yahyâ Efendi'nin azline, hakkında iftiralar tertibine karar verdi. Birgün genç padişah ile bazı meselelerden bahsederken, sözü Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'ye intikâl ettirdi. Merâsiyâne bir tavırla:

-Yahyâ Efendi'nin padişahımı iclâs husûsunda rızası yok idi. Ve hatta Mere vakasında ulemânın muradı Sultan Mustafâ'yı hal' ve sizi iclâs idi. Yahyâ Efendi Mere ile ittifâk edip ulemâyı kırdırıp mâni oldu. Bu sebep ile bu kadar harran telef oldu. Eğer bu kulunuz sadr-ı vüzerâta gelsem, müttefî bir tarifile yine mâni olması mukarrer idi. Hâliyâ yine tek durmayıp zorbalılar ile vifâkta ve tekrar Sultan Mustafâ ile Mere'yi izhâr için şakaktadır. Ulemâyâ kılıç çekmek Devlet-i Osmaniyye'de hergiz vakıa olmuş değil iken ol fitne-i gayr-ı marazîye onun yüzünden sûret-pezîr olduğundan cümle ulemâ münkesirü'l-hâtırdır.

Dedi. Genç Sultan Murad bu sözlere inandı. Yahyâ Efendi o gün meşâyîhten azlolundu, yerine sabık Şeyhü'l-İslâm Esad Efendi geçti (1032).

Yahyâ Efendi'nin yalnız kendini müteessir etmedi. İltizâm ettiği kimselerde gözden düştü. Ezcümle “Mere Hüseyin Paşa ahz olunup katl ile cezasın” bulmuştu.

***

Kemankeş Ali Paşa bir sene sonra Sara-yı Hümâyün'da katlolunduğu zaman Yahyâ Efendi müthiş bir hasımdan kurtuldu. Esad Efendi'nin vefâtı üzerine sâniyen makâm-ı meşîhatı ihrâz etti (1034). Artık bu devir Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi için nüfûz ve ikbâl devri idi. Sultan Murad-ı Râbi kendisini kemâl-i hürmetle takdir ediyor, Yahyâ Efendi'yi hiçbir lahza yanından ayırmıyordu. Yahyâ Efendi'nin mahsusâtına altmış bin akçe zeâmet ilâvesinden bile çekinmiyordu. Genç padişahın şiiire, fazl ve kemâle muhabbeti ihtiyâr Şeyhü'l-İslâm'ı hakkındaki muhabbetini artırıyor.

Yahyâ Efendi altmış beş yaşında, ma'a'ma-fih vücûdu metin ve zinde idi. İhtiyar hali ile seferlere bile iştirâk ediyordu. Bu sırada Bağdâd Seferi icrâ oluyor, mütevâli muvaffakiyetsizlikler telefâtı bâdî oluyordu. Sultan Osman hâdisesinden sonra devletin idâresi Yeniçeri zorbalarına, daha sonra Sipâhilere geçti. Mere'den sonra birbirini müteakip sadâret makâmını işgal edenlerden Hüsrev Paşa azlolunmuş, vüzârat makamını Hafız Paşa ihrâz eylemişti. Bununla beraber ortalığı düzeltmek gayet müşküldü. İstanbul Anadolu'dan gelen sipâhi zorbalarıyla dolmuştu.

Nihâyet Kaymakam Recep Paşa'nın hırsı, İstanbul'u isyân kabileleriyle doldurdu. Sipâhi yığınları fevc fevc Topkapı Sarayı'na doldu. Bir mutâd-ı ekâbir devletin başları isteniyordu. Bu başlar arasında Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'nin de ismi vardı. O gün İstanbul herc ü merc içinde idi. Sultan Murad, gazûb ve mütehevvir bir simâ ile Bâbü's-saâde önünde mütâlebini dinliyordu. Hafız Paşa bu hâdiseyi besâletle teskine çalışıyor, padişahın huzûrunda merdâne fedâ-yı cân ediyordu. Fakat Sipâhiler bu cinâyetle de kanâat etmemişlerdi.

- Elbette Müftü Yahyâ Efendi İlyas Paşa'nın Havadârı ve Kapı Kethüdâsı'dır. Hatta hasta oldukta kendi tabibün gönderdi. Ve dâima kendüye peşkeşler gelip onu sadra geçirmek için sa'yları vardır. Elbette onu dahi katlederiz.

Dediler. Yahyâ Efendi'nin Sultan Selim'deki konağını yağma etmek istediler. Yahyâ Efendi bu felâketten ihtifâ ederek kurtuldu. O gün makâm-ı meşîhattan azli isyânı yatıştırdı. Yerine Ahi-zâde Hüseyin Efendi Şeyhü'l-İslâm oldu (1041).

Yahyâ Efendi'nin azli ancak bir sene devam etti. Bu müddet zarfında hayatını gâh Sultan Selim'deki konağında, gâh Topkapı civârındaki çiftlikte geçirdi. Sultan Murad

kahharâne bir azim ile sipâhi isyânının fâillerini tepeledi. İstanbul'da müthiş bir inzibât hüküm-fermâ oldu. Tütün bile men' edildi. İçenler bî-rahmâne öldürüldü. Sultan Murad-ı Râbi geceleri sokakları dolaşır, bacaları koklar, tütün kokusu gelen evleri perişân ederdi. Padişahın bu hareketi tütün içmek vasilesiyle içtimâa meydan vermemek içindi. İstanbul'da bütün kahvehâneler kapatılmıştı. Murad-ı Râbi mesirelerdeki içtimâları bile nazar-ı dikkatinden uzak tutmazdı. Birgün ulemâdan bazı zevât Kâğıthâne Mirahor Köşkü'nde musâhebe ile vakit geçirirlerken Sultan Murad ansızın sandalla geldi. Orada bulunanların eşyasını ve kitaplarını muayene etti, içlerinde Yahyâ Efendi'nin divânını görür görmez:

- Bu bizim efendinin divânıdır!

Diye sâbık Şeyhü'l-İslâm'ı hakkındaki muhabbetini izhârdan geri durmadı.

Fi'l-hakika Yahyâ Efendi, sevimli, muhterem bir simâ idi. Bazı zaafları ile beraber adâlete muhabbeti, latife-guluğu ilim ve kemâli ile kendisini herkese sevdirdi. Ahmed-i Evvel zamanında Rumeli Kazaskerî iken birgün Divân'da Sadrazam Derviş Paşa'nın nâ-hak yere birini öldürttüğünü görmüş, derhâl Divân'ı terketmişti. Eş'ârından:

Mescidde riyâ-pîşeler itsün ko riyâyı

Meyhâneye gel kim ne riyâ var ne mürâyı

Beytini camide halka vaz ederken yâd eden, kendisinin küfrüne hüküm veren vâaz hakkında hiçbir cezada bulunmamıştı. Anadolu Kazaskeri Said Ahmed Efendi ufak bir kusurundan dolayı Yahyâ Efendi'nin mülâzımını dinlemekle tarzi ettiği halde Yahyâ Efendi padişaha müsâmahakârâne idâre-i efkâr etmiş, onu afv ile geçiştirmek istemişti.¹⁰² Yahyâ Efendi müsâmahakâr olmakla birlikte latife-gû idi. Çevî-zâde meselesinde müştakîlere karşı verdiği cevap ihtiyar Şeyhü'l-İslâm'ın latife-gûluğuna delil addolunabilirdi.¹⁰³ Bütün bu halleriyle beraber nezâket etvârı, âlimâne musâhabâtı erbâb-ı kemâli kendisine müncezib ediyordu. Bu incizâbın tesiriyledir ki Ahi-zâde Hüseyin Efendi'nin rakîb iftirâsıyla şehid edilmesi üzerine Yahyâ Efendi üçüncü defa meşîhat makâmını ihrâz etti (1043). Bu defaki meşîhatı hepsinden sürekli oldu. Şeyh Sanân karbesindeki malikânesinden İstanbul'a gelen Yahyâ Efendi, hayatının son zamanına kadar sevgili İstanbul'undan ayrılmadı. Murad-ı Râbi'nin parlak devirlerinde şiiriyle, fazileti ile kemâliyle hükümrân oldu. Ma'a'mâ-fih nukâbbaya İstanbul payesi verilmek adet değil iken hemşehrilerinden Sofcu Emir'e bu paye verilmek gibi ufak bir zaafta bulundu.

Murad-ı Râbi Şeyhü'l-İslâm'ına hürmet ederdi. Mesirelerde âlimâne muhabbetlerde Yahyâ Efendi'yi hiçbir zaman yanından ayırmazdı. Revân Sefer-i

¹⁰² Nâimâ, Cild 3, s. 33.

¹⁰³ Nâimâ, Cild 5, s. 78.

Hümâyün’u açıldığı zaman “kânûn üzere” vüzerâ ve Kapudân Paşa ile beraber Şeyhü’l-İslâm Yahyâ Efendi’de sefere memur oldu (1044). Erzurum’a doğru ilerleyen zafer kafilesi arasında Şeyhü’l-İslâm Yahyâ Efendi’de görülüyordu. Murad-ı Râbi her merhalede istikbâl olundu. Ordu parlak bir zafer kazandı.

Revân fethi Murad-ı Râbi’nin zafer silsilesine şanlı bir başlangıç oldu. Bu muzafferiyet pek parlaktı. Yahyâ Efendi:

Didi Yahyâ anın tarihini, gördük Revân-ı fethin

Mısrayıla bu güzîde zafer için tarih söylüyordu. İhtiyar Şeyhü’l-İslâm o sırada vefât eden İmam Sultânî’ye vekâlet etti. Zafer-i müteakip otağ-ı hümâyün önünde icrâ edilen el öpmek merâsiminde de hazır bulundu.

Revân seferi Tebriz’e kadar tevâli eylemişti. Tebriz’in gâzâtı esnâsında Şeyhü’l-İslâm Yahyâ Efendi de hazırды. Fakat Müftü-i enâm padişahın şiddetini son derecesine tahfife yardım ediyordu. Murad-ı Râbi Tebriz’de Sultan Hasan Camii’ni tahrib ettirmek istedi. Yahyâ Efendi:

- Bu cami aslında ehl-i sünnet binasıdır. Kızılbaş’a mensûp olmakla yıkılmamak müreccettir.

Dedi ve bu sûretle mühim bir eser-i san’atın muhâfazasına sebep oldu (1045).

(Hitâmı yarın)

Ahmet Refik [ALTINAY]

(Nu: 7071, 22 ZH. 1334, 7 TE. 1332, 20 TE. 1916, s. 2.)

*

ŞEYHÜ’L-İSLÂM YAHYÂ EFENDİ

-3-

(969 – 1053)

Bağdâd Fethi’nde Yahyâ Efendi – Murad-ı Râbi’yle Müşâaresi – Sultan İbrâhim Devri – Son Günleri

Yahyâ Efendi Murad-ı Râbi’yle beraber İstanbul’a döndü. İki sene sevgili vazifesiyle meşgûl oldu. Murad-ı Râbi Bağdâd Seferi (1047) muhterem Şeyhü’l-İslâm’ı yine gazâyâ sevketti. Sultan Murad Şeyhü’l-İslâm’ını gittikçe tebci ediyor, “Sefer-i Revân’da Şeyhü’l-İslâm’ının Yemen refâkatları müşâhede olunsun” bu defa da muhteşem bir zafer alayı ortasında beyaz örfî pür-vakâr etvârıyla, at üzerinde, Yahyâ Efendi de yola revân oluyordu (1048).

Bağdâd Seferi Şeyhü’l-İslâm Yahyâ Efendi için ikbâl devri idi. Yahyâ Efendi dâima padişah ile beraber bulunuyor, Murad-ı Râbi’nin bütün eğlencelerine iştirâk ediyordu.

Murad-ı Râbi (Akşehir)'in cenûbuna, Baştekiye'ye geldi, akşam Anadolu'nun latif simâsı altında, Konya Ovası'nın âteşin ufuklarına karşı meclis kuruldu. Murad-ı Râbi esâsen şiiire mahlûbdu. O akşam tesiri bâde ile pür-şevk olunca, karşısında akan dereler, Anadolu'nun öksüz güzelliği hissiyâtını galeyâna getirdi. Şu kıtayı söyledi:

Behiştten kıtadır Hakk'a ki bu iştret ki zîbâ
 Buna dâhil olan mürde olubdur zevkle ihyâ
 Murad'ı feth-i İrân'dan kaçangım gitti Bağdâd'a
 Tena'um eyledi içdi bu kevserden şarâb-âsâ

Murad-ı Râbi Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi'den kıtasına bir nazire istedi. Şâir Şeyhü'l-İslâm o akşam kıtanın altına şu beyitleri yazdı:

Zehî cây-ı ferah-bahş safâ-güster hayât-efzâ
 Nebâtından yese bir mürğ ola ol tûtî-i gûyâ

Behiştün kıtası dirdüm velî reşk-i behişt olmuş
 Kudûm-ı pâdişâh ile bu nüzhetgâh-ı bî-hemtâ

Suyun kevser diyü nazmında ögmüş ol şeh-i âdil
 Hoşâ pâkîze-nazm-ı rûh-bahş âb-ı letâfet-zâ

İlâhî Hazret-i Sultân Murâd'a ömr-i sermed vir
 Musahhar ola ana tâ ebed dünyâ vü mâ-fihâ

Diye ihlâs ile yerde beşer gökde melek âmîn
 Du'â itdükçe ol şâh-ı cihâna sıdk ile Yahyâ

Yahyâ Efendi öteden beri padişahın eş'ârını takdir eder, akser eş'ârına nâzireler söyler, bazılarını tahmis ederdi. Hatta Murad-ı Râbi'nin:

Ey gönül gül devridür vakt-i nev-i nev-rûzdur
 Cân bağışlar âdeme bu dem dem-i firûzdur
 Matlayla başlayan gazelini:
 Mihr-i âlem-tâbdan güller çerâg-efrûzdur
 Nağmesi bülbüllerün ol şevk ile pür-sûzdur
 Künc-i halvetden bürûz eyle bu da bir rûzdur

Mısrayla tahmis eylemişti.

Yahyâ Efendi şiirleriyle Murad-ı Râbi'yi medh ü senâ ettiği gibi kendisini ekseriyâ fazla şiddetteb de men' ederdi. Konya'da "idhâr-ı mâl ve kati' erzâk-ı dervîşân" eylediği için Çelebi Efendi'yi katletmek istediği zaman, Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi şefâat etmiş, Çelebi'nin afvını ve yalnız İstanbul'a nefyini temin eylemişti.

Yahyâ Efendi Bağdâd Seferi'nde ilmi ve tecrübesiyle Murad-ı Râbi'ye fâideli hıdmetler edâ etti. Musûl'da bir meclis-i harp akdedildi. Erkân-ı devletin bir kısmı topların karadan, bir kısmı nehir tarîkiyle sevkini ileri sürdiler. Yahyâ Efendi topların ordu ile birlikte gitmesini muvâffak gördü. Ve bu tedbiri bi'l-âhire parlak muvaffakiyyetler temin etti. Bağdâd'ın muhâsarası hengâmında Osmanlı askerinin kahramanlığını takdirkârâne temâşâ eyledi. Bağdâd'ın fethi Murad-ı Râbi'nin silsile-i zaferini en yüksek noktaya isâl ediyor, Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi bu muzafferiyeti:

Hazret-i Sultân-ı Gâzî Hân Murâd-ı kâm-yâb
Eyledi çün feth-i Bağdâd'a saâdetle hücum
Hak te'âlâ hazreti ânı müyesser eyledi
Didi târîhin lisân-ı feth-i kül Hâkân-ı Rûm
Kıtasıyla tebcil eyliyordu.

Bağdâd seferini müteâkip padişahın İstanbul'a avdeti pek parlak oldu. Artık her tarafta sulh ve sükûn hüküm-fermâ oluyordu. Murad-ı Râbi Ankara tarîkiyle İstanbul'a gelirken Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi padişaha Ankara'da babasının evinde mükellef bir ziyâfet vermiş, Murad-ı Râbi'e güzel bir orman kebâbı yedirmişti.

İstanbul'a avdette Yahyâ Efendi saray ricâlinin entrikaları arasında mevkiini yine temin muvaffâk oldu ve vüzerânın ve serdârların rekâbeti Yahyâ Efendi'nin nüfûzunu katiyen sarsmadı. Fakat Murad-ı Râbi'nin vefâtı Yahyâ Efendi'nin nüfûz ve saâdetine hatime çekti (1049).

***

Sultan İbrâhim'in cülûsu üzerine meşîhat yine Yahyâ Efendi'nin uhdesinde ibkâ edildi. Fakat bu devir, Fazıl ve Kemâl devrinden ziyâde sevk ve sefâhat, sihir ve efsûn devri idi. Murad-ı Râbi'nin Şeyhü'l-İslâm'ına müthiş bir rakîb vardı: Cinci Hoca! Bu iki nüfûsun mücâdelesinde yegâne hâkim de kadınlara möeclûbiyeti, kuvve-i muhâkemededen, mahrûmiyeti, Kösem Sultan'ın saf-derûnuna vesâyâsına itâati ile şayan, Sultan İbrâhim idi.

Yahyâ Efendi bu felâketten kurtulmak için Sultan İbrâhim-im Sadrazam'ını Arnavud Kara Mustafâ Paşa ile teşrîk-i mesâi etti. Bütün ricâl arasında en namuslu ve en hamiyetli onu görmüştü. Fakat Cinci Hoca'nın bu nüfûzu bu teşebbüsünü de akîm bıraktı. Çünkü bu

nüfûzun esâsı haremde, Valide Kösem Mâhpeyker Sultan'da idi. Yahyâ Efendi artık bütün hâkimiyetini kaybetti. Mısır'dan azlettiği Şehâb Efendi kendisini küfürler ile yâd ettiği halde Şeyhü'l-İslâm'ın hâtırı için yalnız nefyi ile iktifâ olundu.

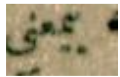
Yahyâ Efendi, azîm-i müşkülât karşısında idi. Bu müşkülâtı dâima ihdâs eden, Cinci Hoca idi. Cinci İbrâhim Efendi Sultan İbrâhim'in kuvvetini boyu ile artırmaya memurdu. Vazifesinde gösterdiği mahâret, nihâyet padişahın nazar-ı takdirini celbetti. "Dâhil-i defter mülâzımat değil iken ref'en harac müderrisi olmak için" dermân-ı sâdr oldu. Yahyâ Efendi:

- Kânûn değildir.

Diye mâni' olmak istedi. Fakat Kösem Sultan'ın teşvikiyle çıkan diğer bir hatt-ı hümâyun ile Cinci Hoca'ya sahn-ı müderrisesi, "vâfir vezâif ve tayinât ve bir âlî saray-ı mükemmel besâtiyle ihsân olundu. Birkaç gün sonra Süleymaniye müderrisesi verilip derakip Galata Fazılası'yla hocalık hattı sâdr olup cinci lâkabıyla meşhûr-ı nâm ve âsitâne-i devleti merci-i hâs ve âmm oldu."

Yahyâ Efendi'nin Fazıl ve Kemâl ile beraber bütün nüfûzu bir tesire karşı saray ricâlinin nazarında hüsûfa uğramış demektir. Ma'a' ma-fih ekseriyâ sarayda bulunuyor, dostu Kara Mustafâ Paşa'ya yardım etmekten geri durmuyordu. Bir defa Kara Mustafâ Paşa'yı ihtiyâtkârane vesâyâsıyla Sultan İbrâhim'in şiddetinden kurtarmak istedi: Birgün sarayda, Kethüdâ kadın için beşyüz çeki odun lazım oldu. Sultan İbrâhim odunların derhâl verilmesini fermân etti. Kara Mustafâ Paşa mühim işlerle meşgûl olduğu için bu emri tehir etti. Divânda meşgûl iken ansızın içeriden haber geldi. Sultan İbrâhim divânı bozuyordu. Kara Mustafâ Paşa'yı içeriye çağırttı. Huzûruna girer girmez kemâl-i hiddetle odunun ne sebebe mebnî verilmediğini suâl etti. Kara Mustafâ Paşa amûr-ı azimiye ile meşgûl olduğunu söyledi. Padişaha huşûnetle cevap verdi. Sultan İbrâhim sadrazamın bu hareketinden muğber oldu. Bilâ-ahire Yahyâ Efendi meseleyi haber aldığı zaman, sadrazamın bu muamelesinden pek müteessir olmuştu. "Hemen gözlerin açıp, ellerin kaldırıp":

- Bre zinhâr sakınsın. Padişahlara böyle söz söylenmez. Ol amûr-ı azime dediği maslahatlar hep görülür, olur biter. Hemen onlara lazım olan padişah-ı âlem-penâh nutk-ı şeriflerine imtisâldir. İşte amûr-ı muazzama padişahın tenbih buyurduğu manâdır. Bu ne

İştir. Bizden oğlumuza selâm eyle. Zinhâr bugüne huşûnet ve delâli etmesinler padişah ile bu muameleden hazer etsinler.

Diye haber gönderdi¹⁰⁴

Yahyâ Efendi Kara Mustafâ Paşa'yı şu sûretle muhafazaya çalıştığı gibi zulmenin idâmına gayret etmekten de hali kalmadı. Zulm ve itisâfiyla meşhûr Fâik Paşa'nın idâmı için hazuûr-ı padişahîde fikrini açıkça söyledi:

- Padişahım bunun katli vâcib olalı otuz yıldır.

Dedi. Yahyâ Efendi'yi mevkiinde tutan, Kara Mustafâ Paşa'nın nüfûzu idi. Paşanın cehâleti yüzünden katli, Şeyhü'l-İslâm'ı mühim bir isitnâddan mahrûm bıraktıç Vezirin katlini müteakip Sultan İbrâhim: "Ben ulemâyı severim!" diye Yahyâ Efendi'ye bir kürk ihsân etti. Fakat bu hesiyeler, muhterem Şeyhü'l-İslâm'ın kırılmış gönlünü tamir edemedi. Sultan Süleyman-ı Kânûnî devrindenitibâren Selim-i Sâni, Murad-ı Sâlis, Mehmed-i Sâlis, Mustafâ-yı Evvel, Osman-ı Sâni, Murad-ı Râbi ve Sultan İbrahim gibi sekiz padişahın devrini idrâk eden, Murad-ı Râbi'nin en parlak dem-i ikbâlinde eş'ârı ile gönüllerde nüfûzu ile saraylarda saltanat süren Yahyâ Efendi seksen üç yaşında, bu düşkünlüğe dayanamadı. Ara sıra müfessidler yüzünden Sultan İbrâhim'in itâbına duçâr olması, sen benin artması muhterem Şeyhü'l-İslâm'ı firâş-ı ıztırâba sürdü. O senenin kurban bayramında hastalığı gittikçe ziyâdeleşti. Nihâyet Zi'l-hicce'nin sekizinci gecesi, muhterem bir pîr-i nurânî halinde, âlem-i fânîye veda' etti (1053).

Yahyâ Efendi'nin naşı pederi Zekeriyâ Efendi'nin yanına, Sultan Selim Camii civârına, çarşambaya defnolunacaktı¹⁰⁵. O gün İstanbul'da mâtemli bir hüzn hâsıl olmuştu. Fatih Sultan Mehmet Câmii'ne doğru, ayân ve erkân-ı devletten ve hemen bütün İstanbul halkından mürekkeb müteessir ve dil-hûn bir kâfilenin önünde, tehlîl ve tekbîr âvazeleri ortasında, beyaz örfi ile muhteşem bir tabut, mehîb ve zîb-kâr, parmak üzerinde götürülüyordu: Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi muhteris bir muhabbetle ebediyyen vedâ' ediyor, fazıl ve kemâline, hiss ve şiirine meclûb olanları peşinde sürüklüyordu. İstanbul halkı şiirin füsûn-kâr tesirini amâk-ı ruhûnda hıfzetmiş, güzel İstanbul'un şâir Şeyhü'l-İslâm'ını son hâb-gâhına kadar teşbîi eylemişti.

Eskişehir, 20 Ağustos 331

(Bugün bitti.)

Ahmet Refik [ALTINAY]

(Nu: 7073, 24 ZH. 1334, 9 TE. 1332, 22 TE. 1916, s. 2.)

¹⁰⁵ Mezartaşında şu yazı vardır. "Hüve'l-bâkî, sâbikan üç defa Şeyhü'l-İslâm olup sadr-ı fetvâda iken vefât eden merhûm ve mağfûrla Yahyâ Efendi ruhu için el-Fâtiha. Sene 1053."

ABDÜLHÂK HÂMİD BEY'İN MEKTUPLARI**-Tenkîd-****Muharriri: Celâl Nûri**

Maârif-i Umûmiye Nazırı Beyefendi'nin himmet ve mazhâriyetiyle teşekkül eden Âsâr-ı Müfide Kütüphânesi zaferi müteaddid edinen seraskerlere benziyor: Bugün “*Liej*” yarın “*Namur*” öbürgün “*Anvers*”... bunun gibi, bugün “*İlhâm-ı Vatan*”, yarın “*Finten*”, öbürgün “*Yahyâ Divânı*” daha öbürgün *Abdülhâk Hâmid'in “Mektuplar”*1... Nazır Bey de, kütüphâne Matbaa-i Âmire'de takdir ve tahsine sezâdır. Lâkin acaba neden münhasıran eski âsâra ehemmiyet veriliyor da bunlarla beraner yeni ve ibdâi kitaplarda basılmıyor? Bundan sonra Ziya Paşa ve Hersekli Ârif Hikmet Bey'in külliye-i şiiresi tab' edilecek ve müteakiben Âsâr-ı Müfide Kütüphânesi bize zarîf bir kutu içinde bir miktar akîde şekeri lutf edecektir: Cenâb Şehâbeddin'in Hâmid'e dâir bir risâlesi. Vakıa buna istinâd-nâme deniyor ise de “*Evrâk-ı Eyyâm*” müellifinden de “*Batarya ile Ateş*” musannifinde olduğu gibi Hâmid-peresti akîde halinde bulunduğundan muahazâtı şirin ve rengin bir medhiye şeklinde müncelî olmamak kâbil değildir.

Hâmid Bey'in mektubâtı ile edebiyat-ı hazıramızda Avrupa'da lenre épistolaire dedikleri tarz başlıyor, buna tarz-ı nikovi diyebiliriz. Bu terkibi kabul etmezlerse tashîhi Hâmid, Nazif, Cenâb, Sâmi Beyler'le Washington sefiri sâbık Ziya Paşa huzarâtının himmetlerinden müsterhimdir.

Evet! Biz de şimdiye kadar bu tarz yoktu. Vakıa-ı kadimde Fuzûlî'nin *Şikâyet-nâme-i Mahkî*, ezminâ muâsarada *Nâmık Kemâl'in Mektupları* ve *Sırrı Paşa'nın Mektubâtı* tarz-ı nikovi numûneleridir. Lâkin iyice bilmiş olalım ki bu vadideki muharrerâta evvel bavel aranan samimiyet ve husûsiyettir. Mektuplar neşr edilmek için yazılırsa artık üslûb bir mahiyet-i amme iktisâb eder, muharriyetten çıkar. *Şikâyet-nâme-i Fuzûlî* Nişancı Mahmud Paşa'dan başkaları tarafından da okunmak için yazılmıştı. Kezalik, “*Cezmi*” müellifi de mektuplarını bi'l-âhire ve behemehâl neşr olunmak için itinâ ile hatta biraz tasannu ile yazmışlardır. İşte bunun içindir ki Hâmid'in mektubâtında yeni tatbikâta girişebiliriz. Abdülhâk Hâmid Beyefendi bu mektupları yazarken asla neşr edileceklerini düşünmemişti. Üçyüz kûsûr sahifelik ilk cilt muhâberât ile biz, veliü'l-irfânımızın otuz, otuz beş sene evvelki hücret-i mesâisine salonuna hatta yatakodasına teklifsizce giriyoruz. Gayr-ı resmî ve genç Hâmid Bey'le görüşüyoruz. Bu mektupları ikiye taksim edeceğim: Bir mahiyet-i edebiyesi olan mekâtib, olmayan mekâtib, Hâmid Bey'in bi'l-hassa *Nâmık Kemâl*'le, *Recâi-zâde Ekrem*'e, *Sâmi Paşa-zâde Sezâi*'ye İngiltere'den ve Hindistan'dan gönderilmiş bazı

mektupları var ki hakikaten güzeldir. “Memleket Duyar”dan mersul-i muharrerât ne kadar dil-nişindir! Bunları okurken, adeta, doğduğum sene, istidâdla kol kola Hind’in o garâbet-âlûd ormanların birlikte gezmiş oldum. Bu üslûbun insana tayy-i mekân kabiliyetini bahşedecek bir hâsiyyeti var. Küçük hatıra-ı ebed zendesini dâima tebciil ve takdid ettiğim üstâdım Ekrem Bey’e mersûl bir kaç mektubu okuduğum vakit hafızama bir hal oldu: Puna’yı, Bumba’yı Malabar Hill sahilini, şebbender hânemizi, kovasları hep tahattür ettim. Hâlbuki ben o zaman ya doğmamış, yahud da bir tıfl-ı şîr-hâver idim. İşte Abdülhâk Hâmid’in üslûb-ı samimisi beni hiç gitmediğim Hindistan’a kadar götürdü hem ne vakit? Tevellüdümünden evvel. Mektupları okuyacak olanlar bu hâsiyyatı derhâl takdîr edeceklerdir. Hâlbuki diğer nibkât-ı nazardan pekçok mezâyâyı hâiz olan Kemâl Bey’in ve hatta *Sadullah Paşa’nın Mektubâtı*’nda bu samimiyet yoktur.

Gelelim kısım-ı sâniye: Böyle nefis evrâkın arasına bir takım husûsi mektuplarda karışmış. Hâmid Bey sigarasız kalmış sigara istiyor, maaşını alamamış şikâyet ediyor. Ev halkına selam gönderiyor. Ale’l-ahire. Bunların intişârı lazım değildi. Eğer hâme-i istidâddan çıkan her seslerin neşri lazımsa daha neler var... Bunların içinde bir nokta-i husûsiye-i nazardan ehemmiyetli olanları bulunabilir, meselâ, Hâmid’in çocukluğunda yazdığı mektuplar Lâkin aynı şekilde hâme-i halkine gönderilen selamları muhtevî bir torba-i tahrirâtın neşri zâiddir. Birde mektubâtın cümlesi olduğu gibi kelimâta geçilmek iktizâ eder. Dâire-i husûsiyet ve mahremiyette cereyân eden sözler neşre gelmez. İşte bu kabilden olmak üzere muhâberât-ı mezkûrede kerrât ile “gebermek” lafzına tesâdüf ediyoruz. Eğer Abdülhâk Hâmid Bey, Süleyman Nazif’in bu gadrine uğrayacağını bilse idi otuz küsur sene evvel kelimâtını daha başka bir itibâr ile intihâb ederdi. Nâmık Kemâl’in Ekrem’e olan bir mektubunu gördük ki maazallah Nazif Bey bunu da neşre mütecâsir olursa edebiyat ve hamâsiyatımıza büyük bir fenâlık etmiş olur.

Hâmid’in –birinci kısım- mektubâtı nefâset ve zerâfetin mertebe-i kasvasında olduğu gibi Ekrem ve Sezâi Beyler’in ona olan cevapları da hakikaten meşk ve numûne ittihâz eyleyecek âsâr-ı kalemiyedendir.

Bu mecele-i meşkûre ile biz dört büyük Türk’ten mütekkeb pek samimi ve eski bir Encümen-i Dâniş’e giriyoruz. Kemâl, Ekrem, Hâmid, Sezâi, te’essüf ederim ki bu esâtiz-i erbaadan üçünün mazhar-ı terğibâtı olduğum halde Nâmık Kemâl’e yetiştim. 1888’de “*Evrâk-ı Perişân*” sahibin tabutunu Sakız’dan Gelibolu’ya getiriyorlardı. Bizde, o hafta, altı yaşında Kemâl’e halef olan pederimle Gelibolu’dan Sakız’a gidiyordum.

Şu kıymetdâr dört ismi bir daha tekrâr edekim: Kemâl, Ekrem, Hâmid, Sezâi... Bu ekânim-i erbaa-i edibi zikrettikçe aklıma bir sual tevârüd ediyor: Ahd-i hazırımızda bunların

birini tutanlar acaba kimlerdi? Edebiyatımız tenîde midir, değil midir? Her halde bu nibkât-ı istihfâmiyeye bir cevap veremedim. Biraz gayret Cenâb Bey, biraz gayret Fâik Bey... Müfred şeyler kâfi gelmez. Uzunca ve muttarid şâheserler ihdâsıyla bizi bu sûret-i edebiyeden kurtarınız.

“*Mektuplar*” Süleyman Nazif’in birçok ilâvâtıyla intişâr etmiştir. Bunları da ikiye taksim mecbûriyetindeyiz: Refik Bey merhûma dâir olan fikra fibi hakîkaten büyük bir kıymet-i edebiyesi der-kâr bulunan hâşiyeler, “*Alfred de Musse*”ye tealik eden cümle gibi zamîmeler, kısım-ı evvele ithâl edilmesi kâbil olan ibârette ne vefik fikirleri ne nezih cümleler, ne hoş nükteler var! Larousse’dan öteden beriden toplanmış diğer havâşi ise haşviyyâttır. İki ihtimalden biri: Kari ya kabiliyetli bir zevâttır ya değildir. Şakk-ı ahîrede, ne Hâmid’in âsârını okusun ne de “*Corch Washington*”un tercüme-i muhtesaran halini bilsin. Kabiliyeti varsa zaten bu gibi bedihiyât veya malûmât-ı mübtezeleyi okumaktan varestedir veya tecdîd-i malûmat için ufak bir lûgat-ı âlâm alır, müşkülünü def eder. Birde her geçen isim hass-ı efrenciyenine altına bir şerh ilâve edecek olursak işimiz çok uzar. Bu biraz Fatihâ’dan on bin mesele çıkarmak külfetini ihtiyâr edenlerin gayretine benzemiyor mu? Nazif Bey nakdine-i himmeti Larousse’dan ufak tefek fıkralar istinsâh etmekle istihlâk edeceğine has olan o üslûb-ı münker ve münkeşî ile bize bir iki kasîde-i münevvere veya bir iki mecûbe-i güzîde yazsa daha iyi olmaz mı idi?

Bir fikra daha yazarak makalemizi bitirelim: Hâmid ve Sezâi Beyler’in teâtî ettikleri mekteplerde İngiliz ve Fransız edebiyatına dâir malûmat-ı tenkîdiye var. Rakam-ı eacez hurûf-ı müstefilün, failün kuyudâtına tabi olarak yazı yazsam âsârım, “*Byron*”ı okumadan İngilizlerin tabaka-i sâlete ve rabia-ı şûârası hakkında “*Finten*” mübdinin meydana koyduğu mütâlaât kabîlinden olur. Pek nezih, pek mütefekkir bir edibimiz olan Sezâi Bey’in Edebiyat-ı Efrençî’ye hakkındaki mütâlaâtı da Hâmid’in tenkîdâtından daha metin değildir. Bî-şüphe İngiliz erbâb-ı kalemine dâir Sezâi Beyefendi’nin muhâkemâtı idâre tarikiyle öteden beriden alınmıştır. Yoksa bu muhâkemeleri bi’z-zât üstâd yürütselerser idi behemehâl daha ceyyid olmaları lazım gelirdi. Sezâi Bey’in âsâr-ı sâiresi bu iddiamızın delil-i bazarıdır. Abdülhâk Hâmid Beyefendi’nin bu mütâlaâtımıza iştirâk buyuracaklarını ümid ederiz.

Bâkî afv ü safh Hâmid ve Sezâi, Cenâb ve Nazif Beyefendilerdir.

Celâl Nûri (İLERİ)

(Nu: 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1, 2.)

*

DÂÜ'T-TERCÜME

Muharriri: Celâl Nûri

Moskof Çarı Büyük –nâm-ı diğêr deli- Petro memleketin gabâvet ve nâdânîden istihlâsını Rus lisânının terakkîsinden, bi'l-hassa tercüme işleriyle meşgul olmak üzere bir Encümen-i Dâniş vücûda getirmişti. Encümen azâsı birkaç aylık bir sa'y neticesinden ancak kemlimât üzerine biraz münakaşa edebilmek istidâdını ihrâz etmişlerdi. Uzun hırkalı, çizmeli, kocasakal ve kafalı mütercimlerin hiçbir eser vücûda getirmediğini gören Petro bunların cümlesini huzuruna çağırarak kendilerine yine huzurunda güzel bir dayak attırdıktan sonra şu vechle hitâb ve itâbda bulunmuş:

- Kelime üzerine bu kadar ısrarda bulunacağımıza emr ü fermân ederim, İsveççe, Almanca, Lehce yazılmış güzel kitapları bu lisânlarda okuyunuz, ba'dehu kemiyyet-i mezkûredeki mesâili Rusça düşününüz, ondan sonra elsine-i ecnebiyyede muharrir-i mütûnu nazar-ı dikkate almayarak o fikirleri Rusça ifâdeye çalışınız. İşte vazifenizi ancak böyle ifâ edebilirsiniz. Yoksa tuttuğunuz yol, yol değildir. Bir daha kelime ile oynayacak olursanız sizi Âsârım!

Dâhî ve mecnûn Petro'nun bu emri üzerine Moskof mütercimleri kendilerine gelmiştir. Hükümdâr anîf ve şedidin vesâyâsı mûcibince çalışmalar ve bugün hayli müttekâmil bir Rus lisânı vücûd bulmuştur. Rusça, zamanımızda, Lehce ve Fince müstesnâ olmak üzere Rus diyârında konuşulan ve yazılan elsinenin ekmel ve âtîdir. Ve ancak bu sayede Ruslar anâsır-ı sâireye karşı irfânen mütevaffık bulunuyorlar. İddiamızın eslihesiyle mücehhez edip onlara karşı galip ve fâhir bir vaziyette bulunmak bizim için memur-ı beherdir. Bizde hem cidâl-gâh-ı hayatta hukumuzu ihkâk hem de Türkçemizin elsine-i Şarkiyye'nin kâfeesine olan tefvikini ispat için biraz fazla gayret etmeliyiz. Lisân hıdmet bir vazife-i milliyeye ve vatanîyyeye ve bir fariza-i medeniyyedir. Hayır! Şinâsı ve Kemâl'in, Ekrem ve Hâmid'in lisânını vaziyet-i hazırasında bırakamayız. Bu dil elbette mazhar-ı terekkiyyât olacaktır. Dünyada bir millet kusur edilemez ki kendi terakkî ettiği halde lisânı geri kalmış olsun. Lisân ilerlemekle millet de feyezân-ı tekâmül olur.

Netice: Türkçemizi elbette müttekâmile mertebesine çıkarmaya mecbûruz. Lâkin nasıl? Birçok erbâb-ı istidâdımız hatta istidâdlarımız ezcümle Süleyman Paşa-zâde Sâmi Bey edebiyatta Süleyman Nesib, Fransızca her kelimenin mukâbil-i Türkîsini bulmakla ziyâdesiyle meşgul oluyor, yoruluyor hatta üzülüyorlar. Buna –kısaca- Dâü't-tercüme diyip geçeceğim. Zavallı Sâmi Bey bize hiç telakkî olmayan bir kelime-i ecnebiyeyi tercüme için aylarca hatta senelerce uğraşiyor. Gündüz dâire-i müsâidde, gece hatta rûyâsında meselâ

Reyaume de Dieu terkiğini tercüme ile meşgul oluyor. Evvel bavel şunu söyleyelim ki Sâmî Beyefendi'nin ve o fitratında bulunan zevât fazîlet-i ittisâmın himmetleri her halde hezâr u gürûr ile tahsîn ve aferîne lâyıktır. Lâkin acaba ale'l-infirâd her kelimenin mukâbilini bulmakla meşgul olacağımıza işi şu sûretle tutsak olmaz mı? Her lisân, bir dereceye kadar elsine-i sâireden müsteakil olarak tekâmül ettiğinden adetâ bir simâ-yı mahsûsa mâliktir. Eğer her kelimenin her lisânda mukâbili olsa o zaman muhtelif lehçeleri birbirinin aynı olacak, âlem can sıkıcı bir yeknesakî içinde kalacaktı. Onun için tamamı tamamına her kelimenin Türkçe'sini bulmak veya uydurmak zâiddir. Elfâz itibâriyle Türkçe'ye nispetle Arapça ne ise İngilizce'ye nispetle de Fransızca odur. Ale'l-âde her Fransızca kelime, biraz tahrif ile İngiliz tabiinine dâhil olabilir. Bununla beraber birçok kelimât-ı Fransuviye'nin İngilizce mukâbili yoktur. Sâmî Beyefendi'ye misâl: Régime kelimesi. Asıl yapılacak şey şudur: Efkâr-ı cedidenin hemen her milleti işgâl edenlerini Türkçe ifâde edebilmek. Bina'en-aleyh kelime bulmaktan ise efkâr-ı asriyeyi tercüme etmeye çalışmalıyız. Bunların ıstılâhatına gelince onlar tabiyetle tekerrür eder. Vaktiyle, bizim Mekteb-i Tabiiyemiz'de tabâbet Fransızca okutulurdu. Bi'l-ahire lisân-ı ta'lim Türkçe'ye tahvil edildi. Bu sayede ıstılâhat-ı tabiiyenin de vazî ve tedvinine muvaffakiyyet hâsıl oldu. Bunun gibi evvelâ ıstılâhatı ihtirâ, sonra fûnûnu intihâl edeceğimize, ibtidâ-ı ulûm ve fûnûnu memleketimize ithal sonra ve onun zımmında elfâzı icâd edelim. Son zamanlarda ıstılâhat-ı Felsefiye'nin Türkçe'ye tercümesi için hayli himmet edildi. Ebu'l-Himem Efendilerimizin sa'yleri meşkûr olsun. Lâkin istimâl edilmek üzere dım dızlak ıstılâhat neye yarar?

Türkçede, ulûmu, fûnûnu, edebiyat-ı bedîi ihyâ edelim, işte ancak o zaman vazifemizi ifâ etmiş oluruz. Bir de şurasını söyleyelim ki bazı ıstılâhat-ı câriye artık her lisânca kabul edildiğinden onların mukâbilini aramak veya icâd etmekte gecikmemeliyiz. Her dilin, her lehcenin malı olan elfâzın Türkçeleri bulunmaması lisânımızın fakr u zarûrette kaldığına dalâlet eder. Meselâ: Spéculation kelime mefhûmu. Derhâl kullanamadığımız, lisâna zımm ettiremediğimiz elfâzın icâdında da ihtirâz etmeliyiz. Çünkü hemen giriftâr-ı ihmâl olacak bu gibi kelimeler ibtidâ lüzumlu kelimeleri de öldürür. Sâniyen üslûbumuzu takıda uğratar. Tevfik Fikret merhûm ile üstâd-ı bi'l-hakk Cenâb Şehâbeddin lisânımıza böyle bir küfe-i elfâz yüklediler. Gaye ve maksad vakıa yeni kelime bulmaktır. Fakat bu kelimeler bugün fikr-i beşerî işgâl eden mefhûmların temsili için istimal edilen eşkâl u suver olmalıdır. Yoksa bu mefhûmlar haricindeki mühmel veya indî mazmûnları ifâde için değil. Mücâdeta düşman değiliz. Tevfik ve Cenâb Bey bedi-i eşkâl ihtirâ' edebilirler veya oraya yepyeni fikirler koymak kabiliyetini hâizdirler. Lâkin istimâl ettikleri kelimât-ı cedidenin hemen sülüsânı pek indî. Veya zât-ı muniyenin vasıta-i efhâmıdır. Bu kelimelerin sülüsânı üdebâ-yı sâirece

istimâl edilememiştir. Demek ki lisân, hâl-i hazırında, kelimât-ı mezkûrenin hısmına müsteid değildir. Hâlbuki diğer bir takım yeni kelimât ve terakkîsini Türkçemiz sühûletle içti. Misâl: Şîme, seciye, şâheser, istismâr, tesânüd ale'l-ahire.

Mütâlaatımızdan dolayı Sâmi ve Cenâb Beyefendilerin tasarlanmalarını, derc-i ebed zinde-i fikrinin rencide olmamasını rica ederiz.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7060, 9 ZH. 1334, 24 Ey. 1332, 7 TE. 1916, s. 2.)

*

ÜSLÛB-I ÂFİL, ÜSLÛB-I HÂZİR, ÜSLÛB-I ÂTÎ

Mesâil-i Hâzıra

Muharriri: Celâl Nûri

Lisânımız, edebiyatımız bir istihale devri geçiriyor. Hiçbir vakit eskiler ile yeniler hatta daha doğmak şerefine nail olmayanlar fütürist şimdiki gibi bir araya gelememişlerdi. Evet! Şu bulunduğumuz sene içinde, aynı muassırların öyle birbirine zıd asârına tesâdüf ediyoruz ki acaba bin senelerine doğru mu yaşıyoruz. Namık Kemal Bey henüz ber-hayat mı, Hersekli Arif Hikmet Bey nerededir, burası İstanbul mu yoksa Kazan mı, lisânımız hâla Türkçe midir, yoksa “Esperanto” mudur? Gibi şüphelere giriftâr oluyorum. Davamı senetle ispat edeyim: *Memduh Paşa'nın Divânı*, *Tarih-i Ebu'l-Faruk*, Hâmid'in *Finten'i*, Ziya Gökalp'in *Kızıl Elma'sı* isimlerini bir türlü uyduramadığım Tûranü'l-saddi efendilerin vezn-i benân üzere söylenmiş manzûmâtı, terkipsiz, rapıtasız, dımdızlak cümlelerle mâlâ-mâl mensûrâtı... Ale'l-ahire bizi asırdan asıra, mağripten maşrıka mekik gibi gönderir. İstihâle ahdlerini müstesnâ olmak üzere, hiçbir zaman, hiçbir memlekette lisân ve edebiyat bu kadar tağşiş edilmemişti. Hem de iddialar pek büyük: Taassub-perverân ehl-i kalem âsime-i Bağdad'daki kırk mütezille gibi, Roma'da Patrician ve Plebesian'lar gibi, Bizans'taki “mâi”ler ve “yeşil”ler gibi birbirini teşnî ediyorlar. Bir kula göre memleketimizin yegâne şâiri Tevfik Fikret imiş, kol-ı diğere nazaran bu mülk ve millete en büyük fenalığı Tevfik Fikret imiş... Bir zehâba göre vezin ve aruz kadar fena bir şey yokmuş, iddia-yı sâni mûcibince vezn-i benân saçma sapandan başka bir şey değilmiş.

İş taassîe varırsa tabîiyi akıl ve mantık ihtiyar-ı sükûn ve sükût eder. Şurası da iyice bilinmelidir ki lisân ve edebiyat mesâili her şeyden ziyâde soğukkanlılık ister. Hakîm o imiş ki cereyân ve vukuât karşısında ne ağlar, ne güler, ne de hiddet eder, yalnız elinde kalem hadisâtı kayd ve tespit ile meşgul olur. Lisân ve edebiyat keyif ve hevesle değişmez, aynıyle milletlerin, devletlerin, cemiyetlerin, tâb' oldukları tekâmülâtın desâtiri gibi bir takım kavânin muktezâsinca teşekkül, tekemmül, tereddî eder. Eğer gürültülü üdebâmız biraz daha lisân ve edebiyat tarihi bilseler idi ifadeleri daha leyyin olurdu. Lâkin biz yine tarafdâr-ı müsâmaha olalım: Her şeyi bilmek, her şeyi affetmektir demiş galiba madam Düstal.

“Bofun” hakîmin kavlince üslûb-ı benân aynıyle insandır. Âmennâ. Şu fikrayı tazmin edelim: Üslûb-ı benân-ı umûmi, milletin bulunduğu zamanı, vardığı derece-i tekâmülü, hülâsa o milletin ruhunu gösterir bir aynadır. Biz Türkler, işte, üslûb-ı hazıramızdan ibâretiz. Bunun da bir miktar eskide var, biraz yenide var, birçok sakatta var, bir hayli kâbiliyette var. Artık, Hoca Saadeddin Efendi gibi, Sultan Murâd merhûm cenge gitti mi diyeceğimiz yerde

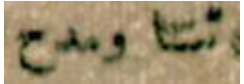
şu ibâreyi kullanıyoruz: “Çün bî-dirîğ İzidî ve Saadeddin Mehmed ile ekser bilâd dalâlet-i rûsum u atîb mevazi-i kişver-i Rûm-ı cilve-gâh hurşid-i iman ve âram-gâh-ı adl u ihsan-ı sultan kîti-sitân olmağa...”

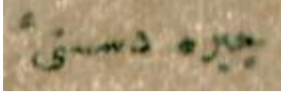
Kezalik Âşık Paşa-zâde gibi artık bütün bütün saf-derûn değiliz: “Bâb-ı âti-i benân iderim ki Osman Gâzi Cuma namazun nice kıldurdu ve her şehirde ne sûretle oldu anları bildürür kaçangım Karacahisar’ı aldı şehrin evleri boş kaldı ve Germiyân vilâyetinden ve gayrı vilâyetten hayli halk geldi Osman Gâzi’den evler dilediler Osman Gâzi virdi sehl-i zamanda mamûr oldu bir nice kiliseler dahi vardı mescid ittiler ve bâzâr dahi doğurdular.” Veysi gibi de kendimizi görmeyecek derecede zulmet-perest değiliz: “Tebâşîr-i felakû’s-subh vahî-i ilahi ki evvel ziyâ-bahş âyine-i sine-i seyyidü’l-enbiyâ oldu cemâl-i hoşemâ-yı menâmât-ı sâdika idi...”

Lisânımız henüz hâmil bir kadına benziyor. Vazi-i haml ağrılar kâbilinden, lisân bazı evcâ duyuyor, tabîi, mizâcı her gün değişiyor. İttirâd yok, ahenk yok, aksü’l-emeller ziyâde, bu hâl bir de büyük bir asabilik, bir titizlik meydâna getiriyor. Katiyet, sebât arzu ediliyor. Lâkin elbette ve elbette yarın meşîme-i lisânımız ber-üslûb doğacak. Buna doğuyor desek belki büyük bir hata etmiş oluruz. Bunu ispat için biraz da esâlib-i hazırayı muâheze edelim:

Mekâtib-i edebiyeye henüz bizde katiyetle takarrur etmediğinden erbâb-ı kalemimiz edebiyat yapıyorlar. (Bu tabirden dolayı mesûliyet kabul etmem, çünkü mücidi ben değilim, Sâmi Paşa-zâde Sezâi Beyefendi’dir. Tabîlik ortadan kalkıyor. San’at ile tasannu karışıyor. Misâl: Bi’z-zât kendilerine de arz ettiğim üzere Cenâb Şehâbeddin Bey’in nesri ve hatta nazmı bir tatlı ve şekerleme ziyâfetidir. Cenâb bize ziyâfet çekiyor: Çerez olmak üzere Alaturka ve Alafrangalığa bir çeşit çeşit bon bon. Çorba yerine bir şurub, birinci yemek baklava, ikinci bir revâni, üçüncü bir muhallebi, dördüncü bir kadayıf, beşinci bir tepsi kurabiye, altıncı bir keşkül fakr!... ilh. Cenâb’ın her eseri nefis, nefis, enfesin de fevkinde.

Nazif’in nesrine gelelim: O vakit Süleyman Nazif’in velev en âdi mesâile mütealik bir pusûlasını okusam aklıma bir tebâdür eder. Bir tarih de Flemenk’e gitmiş idim. Lahey’de kraliçe (Wilhelmina) hazretlerinin kasırlarında, meşârü’n-ileyhanın izdivaçları münâsebetiyle Hind-i Şarkî müstemiresi tarafından takdim edilmiş bir salon var: Salonun duvarları trâşîde, tavanı trâşîde, döşemesi trâşîde, saçak ve sütunları trâşîde, mefrûşâtı trâşîde hatta menfûşâtının uzuvları bile, pertev-sûz bakılınca görülüyor ki trâşîdedir... Pek güzel,

derece-i mütenâhîde güzel. Lâkin o makaleler, o zem ve medh veya eserleri acaba birer sahîde midir, yoksa minyatür müdür, Moisionia’nın âsâr

san'atı mıdır? Diye tereddütlere düşüyorum. Leddü'l-cenâb tatlı, kalamborlu müstehziyâne olmayan yazı, yazı değildir. Leddü'l-nazif sekiz kırat hacminde,

Felemenk'te edilmiş elmas bahçesine benzemeyen yazı, yazı değildir. Daha ileri gideceğim. Nazif ve Cenâb Beyler ale'l-âde yazı yazmaya gayr-i muktedirler. Vakıa, biz, bu iki üstâddan her birine: Sizin şu nevi yazı yazmanız lazımdır, gibi bir tenbihte bulunacak değiliz. Herkes kâbiliyetine göre eser meydana getirir. Bir muharrirden husûsiyle büyük bir edipten sipariş üzerine âsâr beklenmez. Her ne vakit Abdülhak Hamid'e eser ısmarlamışlar ise üstâd kudret-i bî-pâyânında sarf-ı nazar izhâr-ı acz etmiştir.

Bu fikramızdan maksadımız, Hâmid, Cenâb, Nazif, Fâil Ali şöyle yazsınlar, böyle yazsınlar demek değil, yalnız üslûb-ı hazırı kayd ve tespit, vezin ve takdir etmektedir. İşte üslûbumuz böyle garib bir vaziyette bulunuyor. Lâkin bu üslûptan yani Hâmid, Cenâb, Nazif üslûbundan tarz-ı âtî doğacaktır. Bu kalem sahipleri ile onların rüfekâ ve tilmizleri lisânı Şinâsi ve Nâmık Kemâl'den alırlar, ali kadirü'l-mekân düzelttiler, tabiiyeti, istidâdı, cereyân-ı fatrisi itibâriyle ilerlettiler ve ihlâfa devr ediyorlar. Bunlar gayr-i tabîi bir şey yapmadılar.

Fakat bu üslûb, âtîde bütün bütün başka bir şekil alacaktır. İstidâdların doğru, belki pürüzsüz, hatta Ziyâ, Şinâsi, Kemâl üslûbundan daha ziyâde sarf ve nahiv itibâriyle tahlîle dayanır durur ifâdeleri evvelâ, tasannudan daha ziyâde mutâbakat ayıracaklardır. Cenâb yüzlerce kelime bulup nesr-i murassaında istimâl ediyor, lâkin bunların hemen nısfı ibrâz-ı kemâl için bulunup kullanılmıştır, belki bî-lüzumdur. Her yerde ve her zamanda üslûb karanlıklardan çıkıp aydınlıklara müteveccüh oluyor, ondan sonra tereddî ediyor. Hâlâ, İspanya'nın yevmî gazetelerinde, politika bentlerinde bile, kasîde-perdazlık ediliyormuş. İngiliz sefiri evrâk-ı havâdisi tercüme eden kâtiplerine dâimâ:

- Efendiler, bu makalelerin şiiir kısmından vazgeçin de muharririn ne demek istediğini bana ale'l-acele söyleyin! Der imiş. Fransa'da da vaktiyle böyle olmuştu. Bi't-tâbiî bizde de böyle oluyor. Hoca Saadeddin Efendi *Tâcü't-tevârih*'de gitti, geldi, kazandı, kaybetti gibi medlûlları ifâde için mensûr ve manzûm birçok tekerlemeler uyduruyor. *Seyr-i Veysi*'yi tahlil *Seyr-i Veysi*'yi. Eğer Veyis Efendi söylenmesi lazım gelen şeyleri bizler gibi yazsa idi kitabının hacmi belki onda bire tenezzül ederdi. Veyis, Kemâl, Cenâb edebiyatımızda, üslûbumuzda birer merhâledir. Saded-i intihâda Türk "Esperanstist"lerine gelelim: Bu zevât o bâb-ı zühd ve tavânın mahiyâtından ihtirâz ettikleri gibi terkiplerden korkuyorlar, bir lisânın bir ev inşâ edilmesi gibi kolay bir şey olmadığını, lehçelerin kabîliyet-i hazmîyesi ne

raddelerde bulunduğunu bilmeden lisân ve edebiyatta, üslûb ve kavâidde fuzûlî tefekkürâta başlıyorlar. Türk'ten başka bir şey olmadığı halde ben bu Türkçe'den bir şey anlamadığım gibi o şiirizime dâhilinden olmayan gençler, ihtiyarlar, kadınlar, erkeklerde bir şey anlamıyor. Behemehâl avâmlık mertebesine inmemiz lazımmış: El-âman! Ben gür sesimle bağırdım, ben dereke-i avâma inmek istemem, istemem. Bu dili takliden Kazanlı da, Kırımlı da bir şey söyledim anlamadı. O gün yarıcı Hamza'ya da aynı lisânla irâd-ı nutuk ettim: Anlamadı: “Esperanto”nun “Volapük” gibi derdest üfûl olduğunu bilelim. Kâide, tedvin etmekle bir zencinin yüzü ağarmayacak, Çinli'nin yumruları düzelmeyeceği, Tatarın bâdem gözü daha yuvarlak olamayacağı gibi ne yapsak, ne kadar himmetler etsek boştur. Türk “Esperanto”su bir (zelik-i heft mâhe)'dir.¹⁰⁶ Bunu diriltmekte, öldürmekte abestir. Süleyman Nazif'in de, isimlerini uydurmaktan bir defa daha aciz olduğum gayet yeni üdebânında müsbet ve menfî gayretleri bî-süddür. Bu üdebâ, lisânımızın, (kübist)'leridir. Onları muvaheze etmek isteyeninin fenn-i celîl-i tıbbâ büyük bir nisbeti olmak gerektir. Binâ'enaleyh iş Doktor Cenâb Şehâbeddin Beyefendi'nin ihtisâmları dâhilindedir.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1.)

*

Bizde Temâşâ Hayatı **“HİSSE-İ ŞÂYİA”**

Bizde tiyatroya atfedilen ehemmiyetin ilk eseri olarak şehreminin nezâreti altında bir tiyatro mektebi vücûda getirildiği malûmdur. Şehzâdebaşı'nda açılan (Dârüleytâm)'da medenî yaşamaya değer milletlerin hepsi büyük masraflar ve büyük fedakârlıklar ihtiyarına sevk eden tiyatronun Türkiye'de de tesisi için sarf-ı himmet etmekte olduğunu işitiyorduk. Tiyatronun cemiyetlerin terbiye ve irfânı üzerindeki feyyaz ve tesirlerine pek ziyâde kanaatler olduğu halde Dârüleytâm teşkiliyle bizde vücûda getirilmek istenilen cereyandan ahvâl ve hadisat ilcasıyla kâfi derecede bahsedemedik. Bunu ilk fırsatta telâfi edeceğimiz şüphesizdir.

Evvelki akşam Tepebaşı Kışlık Tiyatrosu'nda Dârülbedâyi Heyet-i Temsiliyesi tarafından vazi-i sahne edilen “*Hisse-i Şayia*” piyesi dârülbedayinin ilk semere-i hıdmatından biridir.

“*Hisse-i Şayia*” memleketimizde piyes telifiyle iştigal eden birkaç muharrirden biri olan İbnü'r-Refik Ahmet Nuri Bey'in üç perdelik mudhikesidir. Pek yeni olmayan

¹⁰⁶Ez-zelik, amîr-i vezinde nâ-tamam düşmüş valde etlâk olunur: Kâmus-ı Firuzâbâdi, cild 2, s. 941

bu eserde Ahmet Bey: Aile hayatındaki uygunsuzluklardan, geçimsizliklerden, dalaletten bir sahne gösteriyor. Eserin kısaca hülâsası:

Aralarındaki pek derin bürüdetten dolayı genç bir kıza mâlik olmalarına rağmen –ayrılmaya mecbur olmuş zevç ve zevce ayların ve senelerin güzerânı bu bürûdatı dâimâ teşdid ediyor. Bi'l-hassa aynı değildi. Genç kıızı paylaşamıyorlar. Her ikisi de genç kıızı bırakmak istemediğinden bu bir hisse-i şâyiaya dönüyor. Sevdiği bir gençle izdivacına pederi muvafakat etmediği halde validesi -kendi hayatını kurtaran bir ufak kâtibe tezvic etmek istediklerinden –razı değildir. Mümâ-ileyh, o kadar sevdiği ve o kadar itimad ettiği Kâtip Beycan Efendi'nin müteehhil olduğunu ve kendisinden yalnız, müdür veyahut Mümeyyiz Bey için bir tavsiye beklemiş olduğunu öğrenince kızını sevdiği gençle nişanlıyor. Bu sırada gencin peder ve validesini barıştırmak husûsunda gösterdiği gayret tamamen akîm kalmaktadır. Nihayet onların dâimâ çantalarındaki dedikodularından, kavgalarından bîzar kalan bu iki gençte ayrılmaları ihtimalâtı görülüyor. Bunun üzerine çocuklarının felâketi karşısında, esasen belli başlı bir sebep olmadığı halde yalnız ufak bir takım bahaneler, dedikodularla ayrılmaya mecbur olmuş bulunan zevç ve zevce tekrar birleşiyor.

Bu piyesle, bizde aile hayatının ne çürük esaslar, ibtina ettiğini, ne kadar ehemmiyetsiz sebepler ve bahaneler talâk-ı vukua geldiği ve arada ne kadar masumların kurban olduğu gösterilmek istenilmiştir. Muharrirler nakil ve tasvirde muvaffak olduğunu hassa-ı zikr edeceğiz. Muhâvereler, vakanın hayat-ı hakîkate güzerânı esnasındaki cereyana pek ziyâde yaklaştırılmıştır.

Ahmet Nuri Bey eserlerinin –bir mudhike olmak itibariyle- evvelki akşam kazandığı muvaffakiyyetin büyük bir hissesini aktörlerine medyundur. Fi'l-hakika Dârülbedayi'nin vazifelerini pekiyi zabt etmiş olan genç mümessilleri Hisse-i Şâyia'da şayan-ı kayd bir alışkanlık ve maharet gösterdiler. Rolünü kâfi derecede ezberlememiş, yapacak hareketini vaktinde hatırlamamış olan yoktu.

Dârülbedayi'nin bu ilk temsillerinde şayan-ı kayd ve ihtar acemiliklerin hiç görülmediği ve mümessillerin sahneye ve vazifelerine tamamen alışmış olduklarını iddia etmek tamamen abestir. Eminiz ki bu iddiayı heyet-i temsiliye dermiyan etmez fakat genç mümessiller ümidimizin fevkinde muvaffak oldular.

Ve'l-hâsıl, geçen akşamki temsiliye, gerek oyunun tertibi ve gerek aktör ve aktrislerin maharet ve ta'limleri itibariyle bizde tiyatro tesis etmek kâbil olmayacağını zannedenlerin kanaatlerini sarsacak bir mahiyette idi. Bundan dolayı Dârülbedayi

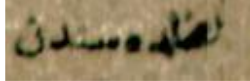
heyetini tebrik eyleyerek, memleketin kendilerinden daha çok gayret beklemekte olduğunu kaydederiz.

S. [ص]

(Nu: 6924, 19 R. 1334, 9 Ms. 1332, 22 Ms. 1916, s. 2.)

*

FİNTEN'İN TAB'İ MÜNÂSEBETİYLE BİR MUSÂHEBE-İ EDEBİYYE

Şâir-i muhterem Abdülhak Hamid Beyefendi'nin âsâr *Finten*'in intişârı münasebetiyle âsâr-ı müfide kütüphânesi heyet-i muhteremesi tarafından Şehzâde-i âli-kadr devletlû, necâbetlû Abdülmecid Efendi Hazretlerinin riyâset-i âlîlerinde Tokatlıyan Oteli salonunda dünkü Cuma günü bir musâhebe-i edebîyye tertip edilmiş ve edebiyatımızda en mümtâz mevkii ihraz eylemiş olan birçok erbâb-ı kalem meduvvan hazır bulunmuşlardır. Şehzâde-i meşarû'n-ileyh hazretleri saat ü. Buçukta teşrif buyurarak bir heyet-i mahsusa tarafından istikbâl bulunmuş ve büyük salonda ihzâr edilen mahal-i mahsûsada endaz-ı mevkii buyurduktan sonra musâhebe heyet-i mezkûre azasından Süleyman Nazif Beyefendi tarafından irad edilen ve sûreti zirde münderiç bulunan bir nutuk ile küşâd edilmiştir. Ondan sonra gazetemiz muhârriri Celâl Nuri Beyefendi'nin ve Hamid Bey'in 100 sene sonra Amerika'da bile yüksek bir nâm u şâna nâil olacağını musavver mizâhî nesirleri hâzurun üzerinde fevkâlâde tesir icrâ etmiştir. Mümâ-ileyh 2016 senesinde *Finten*'in mütefekkirin müstakbele tarafından nasıl telakki edileceği hakkında gayet nükte-perver birçok hakâik irad etmek sûretiyle eser-i mezkûrun âlem-şümûl tesirâtını pek hoş bir lisan ile tasvir etmiştir. Müteakiben Hüseyin Dâniş Beyefendi tarafından inşâd edilen manzûme ile Hamid Beyefendi'nin şahsiyet-i dâhiyânesi beyân olmuş ve Rıza Tefvik Bey'de Hamit Bey'in fikir ve edebiyat âleminde en büyük inkılapçılardan daha büyük ve daha kahraman olduğunu izâh etmiştir. Bundan sonra "Dârülbeyâ"den Râşid Rıza Bey "*Finten*"den bir parçayı pek mükemmel temsil etmiştir.

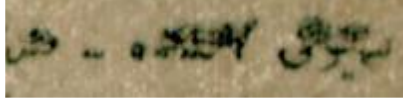
Çaylar nûş olduktan sonra meşâhir-i sâdât-ı İbrâniye'den Küngüre şâiri Mirzâ Yahya Hüseyinî, Mecid Efendi Hazretlerinin huzurunda Farîsice Hamid'in yalnız Osmanlılar da değil bütün dünyaya ait olduğunu kaydederek büyük şâirimiz hakkında beyan-ı takdirât eylemiştir. Saat beş buçukta Şehzâde Mecid Efendi Hazretleri huzuruna ayrı ayrı bezl-i iltifât eyleyerek salonu terk etmişler ve merâsime hitam verilmiştir:

Hazûrun meyânında bâlâda isimleri geçen zevât-ı muhteremeden mâadâ Cenâb Şehâbeddin, İsmâil Cenâni, Reşad Fuad, Necip Âsım, Sati', Müze Müdürü Halil, Ahmet

İhsân, *Tanin Gazetesi* Sermuhâriri Muhiddin, Cemal Beyler ve edibâ ve muharrirlerimizden bazıları mevcut idi.

Edib-i Nezih İsmâil Nazîf Beyefendi'nin İrâd Buyurdukları Nutuktur:

Milletimiz nâm-ı yeni makesiyle

Teheyüz eden ilk ve büyük padişahımızın Şehzâde-i kadir şinâsına bu cemiyet-i edebiye lütfen riyâset buyurdukları için arz-ı menendârı ve hepsi memleketimizin sâha-i irfânında birer mevki-ı mahsus ve makbule sahip bulunan zevât-ı hazıraya da davetimize latif icabetlerinden dolayı beyân-ı şükran ettikten sonra, söze, mevcudiyet milliyeyi muhafaza iki seneden beri serhatlerde ifnâ daha doğrusu ibkâ-yı vücut eden dilâverân-ı din ve vatanı selâmlamakla başlayacağım. Eminim ki biz bugünkü ayın edibimizi haber alır almaz, Galiçya'dan Basra Körfezine ve Aden civarından Kafkas hududuna kadar yükselecek sesler diyecek ki:

Biz iki seneden beri vatanımızın topraklarını müdafaa ediyoruz. Büyük ve bînazir şâirimiz ise kırk seneden beri temin ve tezyid ediyor. Burada dökülen ve dökülecek olan kanlar *Tarık* müellifinin medâr-ı mübareğine şükr-güzârene ithâf-ı tahiyât eder!..

İşre efendiler, milletin ruh-merd ve necibinden feverân edecek hiss ü hasbihâl budur. Evet, büyük şâirler, lisanıyla ibdâ' âsâr ettikleri ırk ve kavmin istikbâlini hazır ve tanzim ile tarihini tahkim ederler. Öyle zannediyorum ki Fenike'nin bir Eşil'i, Kartaca'nın kâr-güzâr birer heyet-i içtimâiyyesini teşkil etmiş olan şu iki kavim, tarih akvamında birer yetim-i müebbed kalmazdı. Annibal'ın vicdanları hayran eden kahramanlıkları bile Kartaca'yı bir ikinci hayata ibâs edemedi.

 bir Yunanistan dirilmiş ise ömr-i sânsi her halde Makedonyalı İskender'in Galebât sefinesine veya galebelerin şemâtet yâdına değil, asıl Yunanî olan hükemâ ve şuâra-yı kadimesinin fütühât-ı fikriyyesine medyundur.

Bî renç bir dem derin sâl sî,

Acem zende gerdim bedbin Parsî!..

beyitiyle bihakkın ilân-ı mübâhât etmiş olan Firdevsi Tavsî bir Şehnâmesiyle o şâir ve bahadır kavminin havvâbide işar olan ruh-ı hissiyâtını uyandırdı. O ruhla bugün, Moskof ve İngiliz gibi iki kâbus okumak tazyîkât-ı günâgûnu altında bile boğulmaya çalışıyor. Gerek mazide, gerek müstakbelde, bi'l-hassa müstakbelde tâli-i milliyemizin sahfahâtı ne kadar mütehavvil ve müttezâd olursa olsun ben, kavmimin ölmeyeceğine imân edenlerdenim.

Fuzûlî'si, Bâkî'si, Nefî'si, Nâbî'si, Nedim'i, Ziya Paşa'sı, Namık Kemal'i, Tevfik Fikret'i olan millet hiçbir vakit ölmez. Hele Abdülhâk Hamid gibi şâir cihangire mâlik olan bir kavim ise her vakit yaşamaya müstehak ve namzeddir.

Bugün şah eseriyle birlikte zât-ı âlîsini de selamlamakla mübâhî olduğumuz isnâdımız, her eseriyle bize bir istikbâl ve istikbâlimize istimrâr ihsâr ediyor. *Finten* bizim küsur tarihimizde bir istihkâm, bir istinâdgâhtır. Türkçemiz *Finten*'i tevlid etti. *Finten* Türkçemizi yaşayacaktır. Eşhâs-ı zaife ile akvâm-ı reddiyeyi bel' etmekte bî-âmân olan iman-ı nisyânın emvâc-ı savletini *Finten*'in sahifelerinde kırılacağına -hem hissimin, hem de fikrimin kanaatiyle- eminim.

İmzasız

(Nu: 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 2.)

*

EL-AMAN MİNE'Z-ZAMAN

-Latife-

Zamanın eşkâli bazen ne kadar garip oluyor. Bugün latif ve zarif, zengin ve Nermin bir kız görürsünüz. Her tebessümü, her cilvesi, her gamzesi hatta her istihzasıyla sizi meclûb ve sahur eder. Cenâb-ı Hakk size ömr-i nuh versin. Çok yaşayınız. Aradan otuz kere üç yüz altmış beş gün geçsin. O perestîde-i hayalinize bir defa daha fikren ölmek. Kız, olmuş bir kocakarı. Ağzından, o inci tanesi gibi dişlerinin ucundan dökülen sözler, bir sigara tablası içindeki sigara sapları gibi kararmış ve sararmış esnân arasından dökülen abuk sabuklara münkalip oluyor. Evet! Eski resimleri de biliriz, yenilerini de. Arada ne büyük fark!.. Meselâ eskimo da, lâkin yine muntazam kalamburların birine bugün kabaktan bahsediliyor. Artık bu nevi' nükteler kabak tadı verdi. Bilmem acaba her meslekte mütekâidine yer varken neden bizim meslekte bu gibilere hâlâ amele-i mükellefe gibi iş gördürülüyor. Yazıktır, günahdır. Bu tarike devam edilirse zuhûl ve hata gazetelerin unvânından tâ bütün mündericâtına kadar sirayet eder.

Tavır Tavırı

(Nu: 7070, 21 ZH. 1334, 6 TE. 1332, 19 TE. 1916, s. 2.)

*

Türk Sahnesi**FİNTEN'İN İLK TEMSİLİ**

Osmanîşer Loyd refikimiz de müstefriş Şöreder'in kalemiyle yazılan makaleden: "496" sahifelik muhteşem bir kitap halinde telif edilen ve Türk san'at ve şiiriyesinin en muazzem eseri olan *Finten* dramını okuduğumuz ve garip vakıa ve hadisât hayret-bahşa ile mâlâ-mâl olan dolambaçları geçitleri içinde kendimize çıkacak bir yol aradığımız zaman bizce malûm olan bi'l-umûm dram usûl ve kavâidini istihzâ eden bu eseri, bir adamın tiyatro sahnesinde enzâr-ı temâşaya vazî edilebilecek bir şekle ifrağına cesâret-yâb olacağını zannetmiyorduk.

Zirâ eserde birbiri içine karışmış o kadar muhtelif esbâb mevcut idi ki, bunları cem' edip mana-yı maksûtlarını muhafaza ederek sahnede temsil ettirebilmenin her halde pek büyük mükülât ile mâlî bulunması lazım gelir. Bundan maada şiir veya nesir itibariyle dahi dersaadette intizar edilecek derece de güzellikler irae etmiştir. İçinde prometon nekâhethânesinin sabık sakinesinin dirilmiş olarak çıkarıldığı mezarın ve tabutun esrâr-engîz ziyâsı kamer ve kurumuş yaprakların hışılıtsı altında açılması, temâşa-girânın asabını adeta gerginleştirmiştir. Sen Sens havasının terennümüyle nısfî'l-lahide ervâhın uyandıkları zaman yavaş yavaş kalkan altmış asabî kadın kolu, en büyük müstehzîler üzerinde bile icrâ-yı tesir etmekten hâllî kalmamıştır.

Son fasıllar aynı zamanda hem ulvî ve hem kaba idi. Heyet-i umûmiye, kısmen silinmiş ve heyecan-âmiz, bulutlu bir rüyânın tesirini bırakıyor.

Tiyatronun son perdesi sabahın saat ikisinde kapanmıştır. Emr-i teshin her ne kadar biraz uzamış ise de bundan maksat, Şarklı romancının Londra'nın sisleri içinde vücûda getirdiği garâbet-alûd eserin sahnede temsilini teminine çalışmaktır. Ma'ma-fih gerek teshin eden zâtın cesâret ve zekâvâtı ve gerek Burhaneddin Bey'in ve ale'l-umûm mümessilerin san'atlarında gösterdikleri muvaffakiyyât cidden sezâ-vâr takdir ve tahsindir.

İmzasız**(Nu: 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1, 2.)**

*

MUÂHEZE

Kritik? Bu kelimeyi nasıl tercüme edeceğiz? Bu mefhûm, ale'l-ade –tenkid, intikâd- gibi kelimelerle ifâde olunuyor.

İstidâdımız Ebuzziyâ Tefvik Bey merhûm bu elfâzı katiyen sevmez ve bu makama da –muâheze- kelimesini kullanır ve istimâlini tavsiye ederdi.

Tenkid veyahut muâheze, her ne ise mesele kelimedede değil, mana ve medlûdedir. İnşallah Feylesof Rızâ Tefvik Bey'in o mükemmel “*Kâmûs-ı Felsefe*”si (C) harfine gelir de bu ıstılâhı güzelce tayin eder.

Muâheze henüz memleketimizde dikiş tutturamadı. Edebiyatımız, muharrerât-ı müteneviyemiz, hülâsa mahsûlât-ı kalemiyemiz daha katiyetle takarrur edemedi. Üdebâmız evvelâ **diletentisme** heves-kârlık mertebesinden yukarıya çıkamadılar. Âlem-i efkârda bir taksim-i imâl de olmadı ki muâhezenin san'atı meydana gelsin.

Şurasını da ayrıca söyleyelim: Hakikî ve tam manasıyla bir münekkid yetişebilmek için vâdi-i tekâmülde birkaç hatve daha atmış olmamız lazımdır. Âsârımız pek az. Kendisinde tenkid kâbiliyeti olan bir mütenebbi, önünde geniş bir saha-i tedkikât bulamaz. Mevcûd bir hayat-ı sa'ay ve mütâlaayı işgâl edecek, bir münekkidin kâbiliyet-i muâhezesini tenmiye takviye ettirecek mertebede mebzûl değildir.

Meselâ bir Alman veya İngiliz münekkidi mütemadiyen okuyacağı ve muhâkeme edeceği âsâr sayesinde istidâdını ale'n-nihâye artırır. Bir raddeye gelir ki her gözün göremeyeceği fezâil ve zemâim-i Fikriye ve edibeyi bir lahzada anlar, görür ve meydan-ı alâniyete kor.

Münekkid ressam gibidir. Lâ-ale't-ta'yin herkes eşhâs ve menâzırı görür. Fotoğrafta, büyük bir sadakatle mevcûdatı tespit eder. Fakat bu bedia-kâr manzarada ale'l-ade gözlerin nazar-ı dikkate almayı incelikleri, muhaffâ cihetleri, nükât-ı tabîiyeyi, şâirâne ve ressamâne **pittoresque** noktaları, güçlkle mahsûs olan “nüans”ları, sefahâtı bir bir bulur ve kalemiyle yahut fırçasıyla, alet ve nakr ile tespit eder.

Kezalik, bir “portretist” resmini yapacağı zâtın ahlâkını, mizâcını, bir dakikadaki bir husûsiyetini, bir tavır ve edâsını bulur, âmak-ı ruhuna nüfuzla onu bir çizgi ile sadece bir işâretle, bir boya farkıyla ifâdeye muktedir olur.

Bu -kemliyyet- **Perfection** payesine gelebilmek için artistin uzun bir mûmârese devresi geçirmesi şarttır. Vakıa san'at fitrîdir, hem zâddır, cebelidir. Lâkin onun bir de kendisine göre kesbi cihet, terbiyesi vardır. Zamanımızda san'at o kadar ilerlemiş, [?] mu'dil –**Complexe** olmuştur ki artık ümmi [?] detay, istidâddan telakkî-i san'at etmemiş bir roden,

fenn-i menâzıra yabancı bir jerum konser ve odalardan geçmemiş bir sarabzanar tasvir edemeyiz.

Bunun gibi münekkitlik de dakik bir san'at ve çetin bir fendir. Hayli huzzakta, birçok mümâreseye, ziyâdece kâbiliyete, incelmış bir tabiata müftekidir. Mâhir münekkid meselâ bir Ten, bir Sentbor- bazen eserini tenkid ettiği müelliften ziyâde onun maksadını anlar, o matlubu pek yerinde istimâl edilmiş tek bir kelime sayesinde şayan-ı hayret bir vuzûh ile anlatır.

Münekkitlik bir meslektir. Onun da şuâbatı, ananâtı, gavamizi vardır. Bir birinden müstakil münekkidlere tesâdüf etmek biraz müşküldür.

Bütün bu anasır-ı içtimâi etmeli, muhitte müsâid olmalıdır ki bir mekteb-i muâheze vücûd bulsun.

Şimdi daha dakik bir cihete geliyoruz:

Erbâb-ı kalem ve eshâb-ı mütâlaada tenkid ve muâhezeye –tabirimiz karîn-i affolsun- dayanabilinmelidirler bir şâirimizin dediği gibi “hür düşün, hür düşüneni dinlemekte yiğit ol.”

Münekkid, kendisince, nasıl bir terbiye-i bediiyeye ve fenniye muhtâç ise, muharrir ve karide aynıyle öyle bir alışkanlığa müftekidir.

Yoksa en sadakatâne, tenkidâne, en namuskârâne ve bî-arafâne muâhezâta öteki beriki medhiye veya hicvîye süsünü vermekte tereddüd etmez.

Tarih-i matbûatımız gözden geçirilecek olursa görülüyor ki ibtidâ en makûl ve müstahsin bir tarzda yaşayan tenkid tecrübeleri bizde bi'l-âhire tereddî etmiş ve hatta uygunsuzlukları mûcib olmuştur. Misal İrân'dan bilâ-iltizâm ictinâb ediyoruz.

Bununla beraber şunu da söyleyelim ki, tenkide artık alışmamızın zamanı geldi. Geçen gün sahib-i imtiyâzımız Lozan'dan bir mektup göndermiş ve matbûat, efkâr-ı hariciyeyi, edebiyatı karilerimize bildirmelidir, fikrini ileriye sürmemiş idi. Evet! Çare-i terakkîmiz bundadır. Matbûatın vezâif-i esâsiyesinden biri de budur. Gazeteler, birer -mihekk-tir. Cereyân-ı ahvâl, cereyân-ı efkâr matbûata münakis ve müntabi olur. Ale'l-ekser gazeteler bu cereyânlara kapılır lâkin bazen de aynı sahifeler cereyân-ı tahvil eder, yeni cereyânlara sebep olur.

Tenkid! Bunun mertebe-i mütekâmilesine ancak reşid olan akvâm yetişebilir. Şu kadar var ki adem-i tecrübe iddiâsıyla bu şube-i maârifin ihmâl edilmemesi lazım gelir. Eğer biz de bu husûsta meleke ve kâbiliyet şimdilik az ise de meleke ve kâbiliyeti ilerletmek matbûatın bir borcudur.

Ale'l-ade vakayı icmâl, şuûnatı muhâkeme etmek ile gazetecilik vazifesi ifâ ve ikmâl edilmiş olmaz. Âlemde pek büyük cereyânlar oluyor, bunlar yalnız politika da değil, efkâr ve ihtisâsata da talik etmektedir. Bugünün temâyülât-ı fikriye ve ilmiyesi yarının hâlet-i içtimâiyye ve meslek-i siyâsisidir. Meselâ Eflâtun, felsefesiyle, ilmiyle zamanının Yunanistan'daki vaziyet-i hâlet-i fikriyyeyi lâıykıyla icmâl ettiği gibi istikbâlde tevlid etmişti.

Kezalik bütün kurûn-ı vüstâ fikriyatı, o devreden çok evvel gelen Aristoteles'in hikemiyyâtında mündemiçtir.

On sekizinci asrın Fransız erbâb-ı fikreti, Volteir, Didero, Montesquieu, Jean Jackques Rousseau Fransız inkılâb-ı kebirinde şâyi olan efkârın ondan sonra asrımızda hemen bütün âlemde takarrur eden birçok esâsat-ı siyâsiye ve içtimâiyyenin perileridir.

Bu efkârı neşr ve tamim eden, onları –tabir mazûr görülsün- halka azmettiren hakkâ ki matbûattır.

Eskilerden André Chénier, yenilerden Sthendal birinci sınıf üdebâdan oldukları halde, zamanlarında muasırları kendilerini takdir edememişlerdi. Çünkü ekseriyâ böyle sayılı dehât zamanlarına kırk, elli sene takdim ederler. Seviye-i mütevasıtanın fevkinde kâbiliyetleri hâiz olurlar. İşte bi'l-âhire, bunları arayan, bulan kendilerini beşeriyete mâl eden muâhezelerdir, matbûattır.

Muâheze son vakitlerde, ulûm-ı tabiiye ve riyâziye usûllerine yakın bir tarz-ı sa'y ve amel ittihâz etmiştir. Meselâ meşhûr Temps, pek muteber olan –İngiliz Edebiyatı Tarihi-nde bu sağlam usûlü tamime muvaffak olmuştu.

Muâheze, yalnız bir hicviyyeci veya bir meddâh değildir. O, tekâmül-i efkârı takip ve muhâkeme eder. Bizde ise faâliyet-i içtimâiyyenin bu şubesine henüz ehemmiyet verilmemiştir.

Avrupa'da bi'l-hassa bu harb-i umûmî hengâmında efkâr ne şekil aldı, ne gibi esâsat-ı ilmiye yıkıldı, ne gibi yeni nazariyyeler, remizler ve itikâdlar meydan-ı mubaheseye konu, biz Türklerin bu san'at-ı fikriye, edebiye, fenniye muvâcehesinde mevkiimiz nedir? Ve –unutmayalım- edebiyatımız ve fikriyyâtımız bizde kâfi midir, değil midir? Noksanımız nedir ve nerededir, ne gibi şeylerden vazgeçmeyi asır bize emir ve tenbih ediyor?

İşte umûmiyyeti itibâriyle, tenkidin vazifesi budur. Tenkid bizde, bir dereceye kadar terbiyevî ve ta'limi **Didactique** olmalıdır.

Münekkitlik kâbiliyetini ve istimdâdını tevlid veya tenmih etmek, erbâb-ı kalemi ve kâripleri de tenkidâtı hüsn-i telakkîye hazırlamak! İşte çift bir mesele, bir vazife ki bunun halli ve ifâsı doğrudan doğruya matbûata talik ediyor.

İmzasız

(Nu: 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 1.)

*

MUGADDÎ EDEBİYAT

-Karilerimizden Biriyle Mülâkât-

Gazeteler, risâle ve mecmûalar hülâsa edebiyat-ı câriye ve âliye kimindir ve kimin için vücûda geliyor? Bu suâle pek seri ve basit bir cevap verilebilir:

- Kariler için.

Fi'l-vâki, hatırı sayılır esâtiz-i edep, muayyen bir zamanda, muayyen bir muhit dâhilindeki karilerin havâyic-i fikriyyelerini kâle alabiliyorlar ve hatta yeni ihtiyâcâtı tevliid edebilirler. Lâkin meçhûl olmadığı üzere, dehâ-ı bir hâlet-i istisnâiyedir, vezin ve kıyasa gelmez. Bu nokta ber-taraf. Umûmiyyeti itibâriyle diyelim ki edebiyat, karilerin nazar-ı dikkatine alınarak tevdiin edilir.

O halde, esâslı ve ruhlu bir suâle geliyoruz:

- Kariler ne istiyorlar yahut neye muhtaçtırlar?

Bu meseleyi halletmek için dört duvar arasında, bir heyet-i tahririye masası başında imâl-i fikir etmek aslâ kâfi gelmez. Mümkünse yekân yekân karilerle mülâkât etmek lazımdır.

Bu gaye ile mütefâviteye mensûp karilerimizden edebî ihtiyaçlarını istizâh ettik.

Kariin kısım kısım seviye seviyedir. Gazete ve kitap okuyanların cümlesi felsefe doktoru değildir ama bunların içinde Schopenhauer ile Descartes'i okuyanlar hatta ezber edenler de vardır. Şunu da söyleyelim: Muharrirlerden ziyâde malûmatlı ve muhâkemesi keskin karilerin de vücûduna erbâb-ı kalem imân getirmelidirler.

Böylece düşünüyorken şirket vapurunda karşımıza tabaka-ı münevvereden bir kari çıktı. Bu zâtın mülâhazatını bugün mevzû-bahs edelim. Eğer mütâlaası sağlam lâkin daha dîn bir tabakadan bir karimizi isticvâb edebilirsek onun da söylediklerini tespit ederiz. Münevver ve dânişmend karimiz dedi ki:

-Edebiyat-ı hariciyenin Azot'u noksan mugaddî değil okuyoruz. Okuyoruz müfekkeremiz bundan mütenaim müstefid olamıyor. Karin duyurmaz lâkin bir tutar bazı ağdiye vardır ki Garp matbâutı bunları artık kullanamaz olmuşlardır. Kabak gibi. Avrupa'nın ulemâ ve etibâsı, bi't-tahlil efrâd ve avâmı da bi't-tecrûbe ve bi'l-his bu ve buna mikyas sebzevâtan vücûda bir kâide melhûz olduğunu anlayarak kuvveti azotlu ağdiyeye vermişlerdir.

Vâkıa lahm ve sebze-hâverler namlarıyla onla ikiye münkasımdır.

Fakat her halde şu ikinciler hayli mağlûpturlar. Birinciler onlara diyorlar ki sebzevâtta da havâs-ı gıdaiye varsa da bunlardan o kadar çok yememeli, o derecede fazlasını mideye ithâl ve âtî öylece it'ab etmeli ki... Ancak bir netice hâsıl olabilsin!

Biz de, - Biz zavallı kariler, birçok sahife hatim ve kırâat ediyoruz. Fakat bunları okumuş olmakla ne ilmiyât ve iktisâdiyatta kâbiliyetimiz artıyor, ne de saha-i müfekkeremiz genişleniyor. Şimdi, gurmelerle yazı okumaktan fâriğ oldum. Zihnimi ber-iskandil ediyorum. Ne kazandım? Hiç! Hayır... Buncan nice bir fâide hâsıl oldu: Edebiyatımızın henüz tecrübe devresinde bulunduğunu anlamaklıgım. Bakınız elimde Lord Machold'un pek ticâret-i kalemiyesi var. Bin kûsûr sahifeyi mücelled bir kitap. Kâğıdı nefis, tabı enfes, kıymeti ahûn: Bir şiirin Voreck Heystins ile Falayv. Aid-i Eczâ'yı okudum. Bunların akîb-i kırâatinde görgüm arttı. Müstefid ve müteyakkız oldum. Hind'in ve İngiltere'nin ahvâl-i sabıkasıyla, zamanımızın ve memleketimizin mesâlih-i câriyesini mukâyese ettim. O üslûbun tedkiki, üslûbumu ıslâh, o efkârın tahlili, efkârımı âlâ etti. Bir hayli düşündüm. Kendi kendime düşündüm. Bilâ-ihiyar düşündüm. Doğrusunu söyleyeyim, verdiğim altı kuruluş benim pâyemi, seviyemi terfiye hâdim oldu.

Alınız size iki küçük cilt daha. İki hikâye. Edebiyat ifsâdı Onels -zaman makinası- ve -cihânlar harbi-nde zaman ve mekân nazariyyelerini, müteâl-i efkâr ve âra-yı, en âmiz, gayet mudil ve son fütûhât-ı fenniye'yi bana masal şeklinde anlattı. Hele şu üçyüz elli sahifeyi hemen bir oturuşta okudum. Uykumdan bile fedâkârlık ederek kitabı nihâyete erdirdim. Âlemin ve âdemin mevkii nazarımda, başka bir sarâhat ile tavzi etti.

Sonra Karlayl'ın -Kahramanlar, Tarihte Kahramanlık ve Kahraman-peresti-sini mütalaaya koyuldum. Seciyem takviyet buldu. Hamasetim arttı. Gariptir! Kahramanlar sırasında menâkıbeti yazdığı kendi eazımının sırrını mütâlâa ettiğim vakt-i salâbet-i dîniyem takviyet buldu. Fikrim iktisâb-ı hürriyet etti. Başka vatanlara edilen hıdmâtı okudukça benim hamiyet-i Osmaniyem cûş-ı hurûşa geldi.

Sonra bu zâtın -Fransız İnkılâbı'nı- okudum. Hürriyet, müsâvât, uhuvvet! Bu akânim için nice kanlar dökülmüş. Bunlara nasıl iftirâlar edilmiş. Sonra millet hukukunu nasıl müdâfaa ediyor, istibdâda, idârede keyif ve hevese karşı nasıl mı geliniyor? Bunları her an mütezâyid bir merak ile bir âlakâdarlıkla okurum. Yine nimet-i irfânı inkâr edemeyeceğim. Karlayl hissiyâtımı takviye etti, tecrübem arttı.

Sonra... Kari yalnız bizler değiliz. Millet-i Osmaniyeye'nin bir nısfı da kadındır. Ha, unutuyorduk. Erkekler de, kadınlar da bir sülûsî çocuktur. Çocuklar da, kadınlarda kendilerine mahsûs edebiyata müftekir ve muhtaçtırlar. Her mizâcın gıdası başkadır.

Hele geçirmekte olduğumuz şu elim hengâm-ı istihâle de kadınlara –posta-lık vazifesini ifâ edecek nim-i kalemiye lazımdır. Şu acayip devreyi, faziletle, ziyânsız, zararsız, mümkün ise fâideli bir sûrette geçirmek! Kadınlar, lisân-ı hal ile zebân-ı kâl ile sizden bunu bekliyorlar. Nisâya öyle hissiyât-ı hakikiye ve hayâliye sahneleri gösteriniz ki nekâhate benzeyen bu rakîk zamanda seciyelerini, ahlâklarını, eski faziletlerini büzmeden bir devre-i rüşd ve kemâle varsınlar.

Çocuklarda, yine lisân-ı hâk ile sizden öyle ceyyid ve metin lâkin zarif ve hoş edebiyat istiyorlar ki istikbâlde o sayede ve âfî mütâlâa neticesinde cidâl-gâh-ıâlemde bir mevkii feth edebilsinler.

İmzasız

(Nu: 7355, 14 Şv. 1335, 3 Ağ. 1333-1917, s. 1.)

*

GABRIELA D'ANNUNZIO

Milletlerin mukadderât ve istiklâli şakaya gelmez. Mağlup hissolanlar, çoşanlar, taşanlar, temâyülât-ı kalbiyelerine evâmîr-i zihniyelerinden fazla ehemmiyet verenler devlet ve milletlerin idâresinde hâiz-i nüfûz olurlarsa, o düvel ve milel için ufak, büyük bir musîbet her vakit mukarrerdir.

İşte kanlı bir dâhî, pek şâir bir patırtıcı, Gabriela D'Annunzio İtalya'nın harbe duhûlüne bâdi olmuş ve Tirol yaylalarında İzonzo boylarında gaye ve maksaddan bî-haber, Neseliler'in hedef tanesi olan zavallı gençlerin facia-ı katlinde, tam manasıyla bir -dâhiye-i dihîâ- olan bu şâirin şirket-i cermiyesini der-kâr bulunmuştur.

Pek genç olmayan bu şâir, son derece şık, İngilizlerin **Dandy**'leri gibi gayet süslü, edebiyatın saha-i nisâiyatında yedd-i dolan sahibi, ince çek ince bir mahlûktur.

Son moda ceketin düğmeliğinde azimü'l-heykel bir çiçek demeti görünür. Parmakları beyazlı, kırmızılı, yeşilli gûn-â-gûn ve nev-â-nev yüzüklerle, kolu saatli ve saatsiz bileziklerle müzeyyendir. Baston, dâima koltuğunun altındadır.

Edvâr-ı kadimenin Demosten'i gibi D'Annunzio da Yeni İtalya'nın taraftar tavsîi, hâmî-i istiklâli ve... bâdi-i felâketidir.

Per la piu grande Italia

Bu zâtın, bir sur gibi keskin sadâ veren hançeresinin iânetiyle harpten evvel İtalya'yı tahrik etti. Hevâm kitlelerini gayrete getirdi. İtalyan Nasyonalizm'ini en gayr-i makûl, en korkunç bir şekle soktu. Halk suhûletle tahrike müteiddir. Avâmı, kolaylıkla kışkırtabilirsiniz lâkin kitlât-ı beşeriye suhûletle ve muvaffakiyyetle mantıktan bahsedilemez. İşte Civolti akıl ve mantık, tedbir ve itidâl, hikmet ve siyâset itibâriyle her ne

söylemiş ise halk onu yumruklarıyla tehdid etmişler fakat İtalya'nın pîş-i nazarına türlü türlü, renkli, boyalı, yıldızlı hayâlî levhaları Cameron, çocuk aldatır gibi iğfâl eden, onları mahsûl ve hem bir şiir sinematografiyle oyalanan D'Annunzio kârında muvaffak-ı bi'l-şer olmuştur. On Birinci İzonzo hücumunda da, ondan evvelkilerde de ruhiyyât itibâriyle kumandan bu pek büyük ve gâyet alçak şâir idi...

Kendisinden bahsettirmek, halkı şahsı ile meşgûl etmek, gazetelere vesile-i kıl ü kâl olmak ihtirâsını pek ilerilere, en ilerilere götürüp bu marîz, zaten âlem-şümûl olan şöhretini artırmak için böyle bir *Nasyonalizm*'e, harbe muhtaç idi. Fenikelilerin Moloh'u gibi mahazâ kendi şan ve şerefi için, bu adam, hem milletlerinin kanını irâka etmeye müftekirdir. Bu maksatla destanlar, romanlar düzdü.

Her gün ve her gün, D'Annunzio halka hitâben, halka ihtilâl-engiz nutuklar irâd eder, müesser manzûmeler yazar ve ali-i melâi'n-nas bunları okur, Latince kelâm-ı kibarlarla areste telgraflar çekerek milleti, hükümeti kışkırtırdı. Türkçemizdeki –kundakçı- kelimesi bu ve afeti bî-hakk tarif edebilir.

Hırs-ı şöhretini temin için, İtalyanların müsteid galeyana olan muhitinde bu şâir Nasyonalist olmak icâb ediyordu. Belki D'Annunzio bir sosyalist olurdu. İtalyan, hal-i hazıra da şeref düşkünü olduğundan biraz mâzînin iâdesinden hoşlanır. D'Annunzio bu maksatla hayat-ı âfileyi tasvir için bir romancı ve müverrih –lâkin şâirâne manasıyla- bir âsâr-ı atîke müteharrisi, bir Yunaniyyat-perest bir Goethe nazariyecisi, bir Dante muakkibi, bir Niçe mukallidi, bir Machiavelli, Poul Borje, Moyasan ve Dostoyevsky kariii oldu. Bunların cümlesinden maksat gösteriş ve teşhirdir. Bazen Çiçero'nun libasına bürünür, bir Roma hatibi kesilir. Bir husûsi şimendüfer katarına biner, baştan aşağı İtalya'yı dolaşır ve alkış dilenir. Her istasyonda bir ve belki daha fazla nutuk söyler. Ertesi gün gazetelere sermâye-i şuûn olmak için tayyareye biner ve yaralanır.

D'Annunzio – bu tarifata göre nedir ve kimdir? Bi'l-cevap: Bir aktördür.

Gururun tâ cennet savâhiline yaklaştığı, D'Annunzio'nun şu sual ve cevabından katiyetle anlaşılır:

- “Aramızda kuvve-i fatıra tarafından mukadderâtımızı idâre için tayin ve tevkil edilmiş bir müntehib var mı?”

- “Ben o muyum? Aman benim günâhım, benim kable'l-vukû hissim benim tekzip etmesin!”

Bu rolü oynamak için İtalyanlar'ın gurur-ı ırkîlerini ele almak lazımdı. D'Annunzio milletinin can damarlarını aradı ve derhal buldu.

Mübalâğata başladı. Nasyonalizm'i, Şovenizm'i o zamana değin çıkamadığı şahikalara isâd etti. Bilâ-iltizam bazı eşhas büyütüldü krala ve ailesine fevka'l-beşer bir paye tevcih eyledi..

D'Annunzio cebir ve şiddetin, cinâyet ve vahşetin bir meddâh ve hayranıdır.

Bu yeni Romalı, cidâniyet **atavisme** sâikesiyle Neron zamanının ricâli gibi müsâraalardan, kan kokusundan o kadar hoşlanıyor ve bunu itirâf ediyordu ki ile'n-nihaye kendi milletini bile en bâriz felâketlere sevk etti. Halk üzerine, şu son zamanlarda, en büyük telkin de bulunan budur. Bir söz ve kelime ile bir işâret ile bir emir ile hatta bir bakışıyla halkı galeyâna getirmek! Fi'l-vakıa bu şâir canı buna muvaffak olmuş ve halkı adeta "elektrize" etmiştir.

D'Annunzio Fransa'da, başka bir nâm ile Yares şeklinde Fransız milletini ızlâl ediyor. Yares, meyûs ve Akademi-i Fransız azasında Yares'te daha muhtâsâr bir dâire içinde, bundan evvel Alses-Loren hayâliyle Fransızları tahrik etmiş ve bu muhârebenin sayılı müsebbibleri meyânına dâhil olmuştu.

D'Annunzio'ların eşkâl-i adidesi vardır: Bunların bir takımı şiir ve hitâbetler, diğerleri fiiliyât ile bazıları da felsefiyât ve nazariyât ile dâire-i sükûnette tahrikâtta bulunuyorlar. Diyebiliriz ki İngilizlerin Giçlin'leri de bir dereceye kadar bu enmûzece yaklaşırlar.

Şayan-ı te'essüftür ki rakik bir kalbe, ince bir hisse, yumuşak bir mizâca, törpülenmiş bir halka mâlik olması lazım gelen bir şâir, bir D'Annunzio, şiir gibi kudsî bir aleti bu yolda istimâl ediyor.

Fakat bu muhârebenin bir hiddete gelecek olan beşeriyet D'Annunzio enmûzeçleriyle mesleklerini giriftâr-ı lanet ve dûçar-ı levm ve ukûbet edecektir. Mukadderât-ı milliye ile (speküslasyon) olmaz.

İmzasız

(Nu: 7390, 19 ZK. 1335, 7 Ey. 1333-1917, s. 1.)

*

ELİFBÂ MESELESİ

Bütün dünyanın alfâbesi esasta birdir, sonradan Garbî ve Şarkî diye ikiye ayrılmıştır. Garplılar soldan sağa yazmakla beraber hareketlerinde birer harfle göstermek üzere kelimeye idhâl etmişlerdir. İslâmiyetin zuhurunda kabul olunan şekiller “Arâmî” Alfâbesinin ibtidâî halidir; yalnız Araplar buna birkaç harf ilave ettiler. İslâmiyet tevessü’ ettikçe uzaktan muhabere ihtiyacı arttı. Yazılan şeyleri hakkıyla anlamak ve icrâ etmek için onları doğru okumak lazım idi. Yazının o zaman ki hali ise buna mani idi. İşte buna bir çare olmak üzere noktalar, hareketler ihdas edildi.

İslamiyet biraz daha tevessü’ ettiği zaman İraniler ve Türkler’le temas ve ihtilât meydana eyledi. Bunların kendi yazılarını men etti. Arap yazısının kullanılmasını terviç eyledi. Hâlbuki Arapça’yı bile hakkıyla yazamayan bu alfâbe ile Fars ve Türk dilleri kolayca yazılamazdı. Acemler kendi dillerinde bulunup da Arapça’da bulunmayan sesler için kurb-ı mahrece bakarak bazı harflerin üzerine üç nokta koydular, ihtiyaçlarına mümkün mertebe uydurdular.

Türk dili büsbütün ayrı bir şey idi. Arap Alfâbesi buna hiç uymuyordu. Bu sebeple ta dokuzuncu asra kadar Kaşgâr’da, Harran’da vesair ilim merkezlerinde Uygur harfi kullanılmakta devam olundu. Garbta Arap ve İslâm Medeniyetine giren Türkler ilk önce tamamiyle Arap imlasını kabul ettiler. Bu sebeple yazdıkları kelimeleri okutmak için Araplar gibi harflerin hareketlerini yazmak mecburiyetinde kaldılar. İş bununla da bitmedi, Arap harfleri Türkçe’yi tamamen yazamadığından Türkler de Acemler gibi harflerde tebeddülât icrâsına başladılar. Beşinci asırdan bu zamana kadar bu meseleye bir nihayet verilemedi. Hele zamanımızda, yine bu ihtiyacın şevkiyle bir kaç türlü yeni yazılar bile icâd olundu: Bunların kabulünü terviç için mecmualar, risaleler çıkarıldı. Konferanslar verildi. Efkâr-ı umumiye bunu bir türlü kabul etmedi; Alfâbemize, umum-i İslâm ile müşterek olan yazımıza sadık kaldı. Biz halkımızın bu sebatını takdir ederiz. Çünkü şöyle böyle bir yazı ile atalarımızdan kalma kütüphaneler dolusu eserlerimiz vardır. En az on asra varan atalarımızın mirasını atmak, o kadar zamanın ilmî ve edebî eserlerinden vazgeçmek halkın kabul edemeyeceği bir şeydir. İşte bundan dolayı halkımızı tebrik ederiz.

Harflerimizin noksanını teslim etmekle beraber alfâbesinden anlamayan halkımız, bulunan diğer bir çareye karşı ses çıkarmıyor, hatta tasvib ediyor. O nedir? Malûmdur ki tarih ve coğrafya isimlerini bizim harflerle tamamiyle yazmak mümkün değildir. Hatta birgün merhum Cevdet Paşa ile bu bahsi ederken elimdeki Türkçe bir gazeteyi göstererek: Bu kadar fazl ve irfanınızla beraber şu gazeteyi tamamiyle doğru okuyamassınız, demiş idi.

Paşa Merhum da tereddütsüz tasdik etmişti. İşte bu mahzûru def için tarih ve coğrafya müellif veya mütercimleri eserlerindeki ism-i ilimleri Latin harfleri ile de yazıyorlar. Bu hal hemen elli yıldır devam ediyor, taammüm eyliyor, bunu da halkımız hoş görüyor.

İşte şu makalede Latin harflerinin aramızda nasıl kullanılmak, ne gibi ihtiyaçlarımızda ona müracaat etmek lazım geleceğini araştırmak istiyorum.

Malumdur ki Latin harflerini bugün hemen bütün Avrupa halkı kabul etmiştir. Fakat millet o harflerin hemen hepsinin telaffuzunu kendi dilinin ihtiyacına uydurmuştur. Burada her harfin Avrupa dillerinde nasıl telaffuz edildiğini ayrı ayrı sayıp dökmeye lüzum yoktur, bunu bilmeyen yok gibidir.

Mademki yazımızdan vazgeçmiyoruz, hatta ta'dilini bile kabul edemiyoruz, yine mademki ism-i ilimleri doğru okutmak için Latin harflerine müracaat eyliyoruz o halde biz de o harfler için Avrupalıların tuttuğu usülü tutmamız lazımdır. Yani o harflerin telaffuzunu kendi dilimizi yazacak tarza koymalıyız. Çünkü Avrupa milletlerinden herhangi birisini telaffuzunu kabul etmek bizim için mümkün değildir.

Kendi tahkikime göre Türkçe'de iki türlü "A" vardır: "At" kelimesindeki "A" Türk A'sıdır; "Âb" daki "A" ise Fars A'sıdır. E'miz bir tanedir. Yalnız "neşe" kelimesi Latin harfleriyle şöyle yazılmak iktiza eder -nech-e-. Türkçede "îman" ve "inan" kelimelerinde ki "ı" kesresi bir değildir. Aralarında fark vardır. "İslâm" ve "izale" kelimelerinin esresi ise ayrıdır. Hele: kır ve yalın kelimelerindeki kaim esre ile sevdi, geldi kelimelerindeki dal'ların ince esreleri Latin sâitelerinde yoktur. Almancanın "u, u, o", sâiteleri bizde de vardır. Şu hesapça on üç türlü harekeye muhtacız.

Samitelerde de bazı ta'dilât icrâsı zaruridir. Onları burada tafsile lüzum görmüyorum.

Böylece Latin alfâbesinden ta'dilât icrâsıyla kabul edersek şu faydalar elde edilecektir. Muhtelif dillerden tercüme olunan kitaplarda okunmasında müşkilat görülen harfler o lisanların alfâbesiyle takyîd olunuyor. Bu sûretle okuyanlar Avrupa'nın muhtelif alfâbelerini öğrenmek mecburiyetinde kalıyor. Bizim teklif ettiğimiz alfâbe bu mahzuru ortadan kaldıracak. Telgrafhanelerdeki makineler, yazı makineleri hep Latin harflerine göre tertip edilmiştir. Bizim harflerin tatbiki ya olamıyor yahut olsa da iyi olmuyor. Coğrafya ve tarih isimleri doğru zabt edilemiyor. Bunlardan daha mühim bir kârımız olacaktır. O da Türk dilinin her tarafta muhtelif şivelerde telaffuzunun önünü almak.

Evet, İstanbul'da basılan gazete ve kitaplar kucak kucak Anadolu'ya gidiyor, bunları halkımız seve seve okuyor. İstifâde ediyor, ediyor ama onları kendi memleketindeki telaffuza uyduruyor. Böylece edebiyat lisânı olan İstanbul şivesi taammümden kalkıyor.

Bunun izalesi için lûgat kitaplarımızda her kelimenin nasıl telaffuz olunduğunu o harflerle kaydetmeliyiz.

Bunda bir fayda daha var. Dilimizi başka diller konuşan vatandaşlarımız ve ecnebilere de kolayca taammüm için yine böyle bir alfâbeye ihtiyacımız vardır. Vaktiyle mekteb-i idadi ve harbiyyedeyken Beyoğlu'ndan geçip geldikçe dükkânlar üzerindeki Fransızca yazılan okur. Mesela Eqilleur, epicerre gibi kelimelerin ne demek olduğunu öğrenirdim. Bunlar bana adeta lûgat kitabı hizmetini gördüler. Biz de dükkânlara o harflerle levhalar Âsârsak dilimizi başkalarına öğretmeğe bir vesîle teşkil ederiz.

Hülâsa teklif ettiğim Alfâbe sıkıştığımız zaman kullanabileceğimiz muavin bir alfâbe olmalıdır. Esas alfâbemize sadakât ve merbûtiyyetimiz dâimâ bâkî kalmalıdır. Fakat bu alfâbeye nasıl bir şekil vermek lazım geleceğini burada îzâh etmeyeceğim. Bunu Darülfünûn ulum-ı lisanıyye müderrisleri ile bu bâbda ma'lûmat ve ihtisası olan zevat kararlaştırabilmek salahiyetine haizdirler. Tekâlif-i âcizânem kabul eylediği gibi erbabıyla birlikte elden geldiği kadar çalışmak boynumun borcudur.

Necib Âsım [YAZIKSIZ]

(Nu: 7164, 27 RE. 1334, 8 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 2.)

*

TEMÂŞA MUSÂHEBESİ

Uçurum

Kim ne derse desin, memleketimizin temâşa işlerinde gündün güne daha vâzih terakkî imâreleri meşhûd olmaktadır. İçtimâî hayatımızda mühim bir kıymet ve tesiri hâiz olan tiyatroculuğa mütealîk yeni tezâhürleri takib edenler, bu tekâmül nişânelerini iyice kayd ve temâşa etmişlerdir. Son zamanlarda telif ve iktibâs usûlü ile vazî-i sahne edilen temâşa eserleri kemiyet itibâriyle olduğu gibi keyfiyyetleri nokta-i nazarından da gittikçe mükemmel bir şekil ve sûret ahz etmektedirler. Bu vechle icrâ edilen müsâideki istifâde ise iki cihetten şayan-ı dikkattir. Evvelâ tiyatro eserleri san'at haricinde kalmayarak tarih-i edebiyatımıza geçebileceği gibi diğer taraftan halkımızdaki temâşa zevkinin de tenmiye ve inceleştirilmesine hîdmet edilmiş olacaktır. Fi'l-vaki ecnebi eserlerinin sahnelerimize nakli esnâsında, bunların içtimâî ve millî tefekkür ve tahassüslerimize tevkif edilmesi, herkesin iltizâm eylediği mühim bir meseledir ve bu nokta-i nazardan muhâkeme edildiği vakit, kaydetmeliyiz ki Dârülbedâyi heyeti tarafından geçen akşam Tepebaşı Tiyatrosu'nda vazî-i sahne edilen *Uçurum* isimindeki eser, bir muvaffakiyyet adımı olarak kabul edilmelidir.

Kistemaekers isimindeki marûf bir Fransız temâşa nüvîsine ait olan *Uçurum*, Ertuğrul Muhsin Bey tarafından, ecnebi bir eser olamayacak bir sûrette lisânımıza ve sahnemize

nakledilmiştir. Vaka-ı temâşaiyesinin Türkçe'ye nakil esnâsında birçok yerler değiştirilmiş olduğu gibi bi'l-hassa esere bugünkü hâdisat-ı harbiye ile alâkadâr bir vasfı izâfe edilmiş, şahsiyetlerin bizim cemiyet aid olması husûsunda gayret gösterilmiş, zemîn ve zamanın hüsn-i intihâbına çalıştığı gibi eserin vatanı ve ahlâkı bir şekil ve kalıba ifrağı noktasında itinâ olunmuştur. İşte bütün bu sebeplerdir ki zannediyoruz. *Uçurum*'un geçen akşamki muvaffakiyyet-i azimesine bâis olmuştur.

Bu eser, aile geçimsizliğine talâk-ı ile başlayarak, her insan için istifâde edilmesi elzem ve ahlâkî bir neticede karar kılan, heyecanlı, merak-âver, vatanî bir hikâyedir. Biraz istirâhat için genç zevcesi ile beraber Bursa'daki Çekirge Oteli'ne nâzil olmuştur. Daha ilk perde de zevc ve zevce arasında bir fikir ve his mübâyetini bulundurduğu, yekdiğere olan tavır ve hareketlerinden anlaşılmakta ve bu hal Binbaşı Selim Bey'in endişe ve ıztrâbını mûcib olmuştur. Acaba tarafeyn arasındaki bu ihtilâfa sebep nedir? Eserin bu cehti vazi değildir. Selim Bey'in zevcesi Necmiye Hanım iddiâ ediyor ki mübâyet-i vâkıa münhasıran kocasının vazi huşûnetten inbias eylemiştir.

Zevcinin, tasvirâtına muvaffak bir zevc olmadığı zannına kapılan bu kadının yegâbe arzusu, zevâhire nazaran tatbik edilmek ve yeni bir saâdet evi aramaktadır. İşte bu esnâdadır ki Abdülkerim Bey isminde nâm ve şânı tanınmış bir mebûs ve dava vekili, kadının etrafından dolaşmaya ve ibrâm ve istirhâma ibtidâr ediyor. Bizim anladığımızı nazaran, Abdülkerim Bey'in takibâtı izzet-i nefesine çok düşkün bir kadın olan Necmiye Hanım'ı okşayarak elde etmeye çalışması ve zevc ile zevce arasındaki ihtilâfa başlıca sebeplerdendir. Kocasının askerliği ve huşûneti bahânesiyle kâfi derece tatbik olunamayan bu kadın ruhu, ezeli bir zaaf ile gururunu okşayan tarafa meyl ve teveccüh gösteriyor ve kendisini mazûr göstermek için bi'n-nihâye sebepler buluyor.

Birinci perde tarafında, bu ihtilâf, en hadd-i şekline geldiği gibi hatta Binbaşı Selim Bey ile mebûs arasında şiddetli bir mülâkata bile lüzûm göstermiştir. Sadece zevcesinin muhitinden uzaklaşmasını istirhâm eden zâbıta karşı, Abdülkerim Bey mutaazzımâne bir edâ ile cevap vermektir. Onun terâcesi üzerinde bütün bu mülâkatı dinlemiş olan Necmiye Hanım ise helecan ve heyecan içinde kızarmış, son kararını vermek için Abdülkerim Bey'i odasına davet ediyor ve bu esnâda güzêrân olan bir iki muhâvere-i âşıkâneyi müteakip perde kapanıyor.

Eserin kahramanı olan Necmiye Hanım nasıl bir kadındır? Bize kalır ise bu, bütün manasıyla aşk ve hayâle düşkün, vaka-cû, mağrur, fedâkârlığa meyl ve ale'l-umûm kadınlarımız gibi romanesk bir mahlûktur. Bir kumandan kızı olan Necmiye Hanım, her

şeyden evvel babasının bi'l-cümle serkeş tıynetlerini âmiriyet arzusunu ahz ve iktibâs etmeiş ve onun bi'l-cümle ve mütehakkim ahvâline tevârüs eylemiştir. Kocasına karşı duyduğu meyl ve muhabbetten bir dakika bile ferâgat etmeyen bu kadın, eserin muharririr ne der ise desin, mebûs Abdülkerim Bey'i hiçbir zaman sevmemiş ve nâmuslu bir kadın olarak kalmıştır.

Omuzlarındaki Binbaşı apoletleri ve göğsündeki yıldızlı yaver kordonuyla, bu zâbit, Necmiye Hanım için bir gâye-i hayâldir. Eğer Binbaşı Selim Bey biraz haşîn ise bu muhabbetin tenâkusunu değil belki de tezâuf ve teşeddüdünü mûcib olmuştur. Yani Necime Hanım'ın mebûsa meylî, zannedildiği gibi ona muhabbetinden hâsıl olmamıştır. Bu hal, belki de kocasına istediği gibi hâkim olamamasından inbias etmiş bir neticedir.

Necmiye Hanım, son kararını müzâkere etmek üzere Abdülkerim Bey'i gece yarısı odasına bekliyor. Bu intizâr, bir vasat intizâr değildir. Eğer o yeni bir hayata girmek istiyorsa, bu fezâyîhe olan meylinden değil fakat uzun müddetten beri mütehassır olduğu mesûd bir hayat tarzına karışmak içindir. Genç zevce, gece yarısı Abdülkerim Bey'i bekler iken yatak odasının kapısında zevci Selim Bey'i buluyor. Zâbitin çehresi, gözleri ve'l-hâsıl her hareketi garip işmizazlar içerisindedir. Bu âni gece ziyaretine sebep nedir? Selim Bey daha ilk sözlerinden, otelin tarafında yeni ve ısrar-engiz bir takım vakaların güzerân olduğu vazihen anlaşılmaktadır. Her şeyin önünde bî-pervâ, hâkir ve kâdir olan bu adam, yalnız bir şeyin önünde âcizdir ki o da zevcesidir. Ve zaten zevcesi de onu evvelâ babasının yaveri iken böyle âciz, zayıf ve istirhâmkâr halleri için sevmiş değil midir?

Binbaşı, sebab-i ziyareti için altı yaşındaki oğlunun istikbâlini ileriye sürüyor ve bu mevzu üzerinde kısa bir muhâvere cereyân ediyor, görülüyor ki kadın, oğluna karşı da payansız bir şefkat ve merhamet hissi ile meşbûdur. Helecanlı bir iki muhâvereden sonra Selim Bey acı bir itirâfa zevcesi de mütehâlikâne bir sûrette istimâ başlıyor. Evvelâ karısına olan muhabbetten ve onu nasıl delicesine sevdiğinden bahsediyor, Binbaşı, saâdetinin uzaklaştığını gördüğü bir zamanda zevcesinin kıskançlığını tahrik için diğer biri ile alâka tesisine ibtidâr etmiş ve işte asıl o zamandan beri ki aile oğlunun elleri sallanmaya başlamıştır.

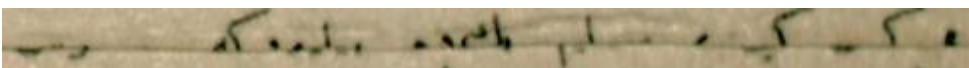
Buradaki bir iki meclis, eserin en ruhlu, en güzel ve tedkik itibâriyle en ziyâde muvaffak olunmuş kısımındır. Zâbit, kendisi gibi kudurmuşçasına bir aşk taşıyan adamın arzu ettiği her şeyi kocasından bulduğunu ve kendisi için iki şık tahaddüs ettiğini söylemektedir. Bunlardan biri zevcesini terk etmek, diğeri de her ne bâhane olur ise olsun sevdiğine mâlik olmak şikkıdır. Zâbit, tabiidir ki bu ikinci şikkı tercih etmiştir. Bazı adamlar vardır ki cazibeleriyle, bazı adamlarda vardır ki kuvvetleriyle muvaffak olurlar. Binbaşı Selim Bey

bu ikinci nev'idendir. Mahaza kuvvetin icrâ-yı tesir etmemesine mebni, kendisini sevdirmek için karşısına mutantan, yüksek, mesûd bir hayat sürdürmek istemiştir. Çünkü [?]¹⁰⁷ ve zerâfet ile kadın gaşy olur, müteheyyiç oluyor ve nihâyet kendisini bağıslıyor. Zâbit, bu ziyetini, ağır borçlara girerek zevcesine temin etmiştir. Hatta daha önce dainleri kendisini sıkıştırmaya başlamışlar ve ale'l-husûs bunlardan Nasib Efendi isminde biri, zâbitin çılgın, mütelezziz bir halde olduğunu görerek hakaret-âmiz tekliflerde bulunmuş, ordunun esâretini ve Çanakkale Müdafaası'nın en esâslı planlarını kendisine verdiği takdirde alacağından feragât etmek istemiştir. Necmiye Hanım'ın bu esnâdaki isyân hareketi, bütün zîb ve ziyete rağmen, bu asil kadın ruhunda hiss-i vatan ve milletin ne derin kökler saldığına en bâhir bir misâldir.

Acaba Selim Bey bu teklife karşı nasıl mukâbele etmiş? Anlatıyor: Birden bire gözleri kararmış, beyni boşalmış, ne yaptığından bî-haber bir sûrette casusun boğazına sarılarak onu boğmuş. Kocasının bütün bu itirâfı, kadında ki aşk ve kadınlık duygularına hayat ve hareket veriyor, zâbitin zevcesinde onu inkılâbât-ı ruhiyeye şahid oluyoruz. Necmiye Hanım, birden bire kocasına karşı derin bir meyil ve muhabbet hissediyor. Bunun sebepleri ise mutaddır: Evvelâ kadın, bir asker kızı olmak haysiyetiyle böyle bir teklifin nâmuslu bir zâbit üzerindeki sui-tesirine vâkıftır. İkincisi, zevcini o şimdi adese-i hayâl üzerinde bir fedâkâr ve kahraman gibi tersim ve tasvir etmektedir. Üçüncü sebebi ise hiç şüphesiz ki çocuğunun istikbâli meselesi ve cinâi bir vaka karşısında keyfî heveslerinin sükûnu olmuştur. Hâdise-i katlin nakli esâsında kullanılan lisân realizmin en mükemmel bir numûnesidir. Bir vakıa-ı katlin manzarası ve katlin o esnâdaki hâlet-i ruhiyesi, bundan daha iyi tarif olunamaz idi.

Üçüncü perde esnâsında oteldeki herkes istintâk edilmektedir. Aynı zamanda bir dava vekili olan Abdülkerim Bey vakıa-ı cinâiyeye ait bazı emârete destres olmuş ve bunları istimâl eylemek üzere bulunmuştur. Onun salonuna gelen Necmiye Hanım ile Abdülkerim Bey arasında bir muhâvere-i şedide cereyân ediyor, bütün ibrâmâta rağmen, Necmiye Hanım mebûsu sevmediğinde ısrâr ediyor ve şüphesiz ki doğruyu söylüyor. Anlaşıyor ki bir zaman kocasından uzaklaşmak isteyen kadın, Abdülkerim Bey'in kucağına düşmek için değil, belki de yeniden ahz-i kuvvet ile kocasına daha ziyâde merbût olmak için tebâüd etmiştir. Ve bunun böyle olduğu eserin son meclislerinde vazihen anlaşılmaktadır. Mahaza üçüncü perde, mebûsun isâbet-i katle itlâi neticesinde duyduğu hiss-i hürmet ile hitama ermektedir.

Eserde iki büyük uçurum ve iki büyük ders-i ahlâkî mündemiç bulunmaktadır. Bunlardan biri Necmiye Hanım'ın düşmek üzere olduğu aile ve talâk uçurumudur. İçtimâî hayatımızın mühim bir çehresi olan bu noktaya temas eylediği için, eserin muharriri pek ziyâde isâbet etmiştir. İkinci ve en büyük uçurum ise Binbaşı'nın düşmek istemediği vatan ihânet uçurumudur. İyi bir zabt u rabt altında yetişmiş ve iyi bir terbiye-i milliyye almış bir asker için bu uçurumun ne feci ve müthiş olduğu ise âşikârdır.

Eser, mutevî bulunduğu ahlâkî ve vatanî fikirleri itibâriyle diyebiliriz ki bizde yazılan yegâne millî temâşa eseridir ve hepimizin bu temsili gidip bir kere seyretmekliğimiz lazımdır. (Uçurum), ser-â-pâ hiss ü hareket ile mâlî ve herkesi alâkadâr edecek bir sûrette tertip olunmuştur. Hele ikinci perdenin bedâyetinden nihâyine kadar temâşa-gir öyle zannediyor ki Binbaşı'nın öldürdüğü Abdülkerim Bey'dir ve bu intizâr içinde eserin her meclisi kendisi için bir merak ve heyecân vesilesidir. Eserin birinci perdesindeki dekorlar, insana Çekirge Oteli'nden ziyâde bir senatoryum hissi veriyor. Binbaşı Selim Bey ise hep yeni elbiseleri ile Binbaşı'dan çok bir zâbite benzemektedir. Daha bazı ufak tefek hatalardan sarf-ı nazar ediliyor ise eser muvaffakiyyet ile sahneye vazi edilmiştir.

***

Eliza Beynemciyan Hanım, birinci perdeden son meclise kadar, çehresindeki asabiyet ve ahvâl ve harekâtındaki heyecân-ı meşhûd ile Necmiye Hanım rolünü pekiyi ifâ etti. Ertuğrul Muhsin Bey, kendi eserindeki en mühim şahsiyeti ale'l-husûs ikinci perdenin bir iki mühim meclisinde, pek çok muvaffakiyyetle temsil etti. “Baykuş”un temsili esnâsındaki kabâhatlerini bu veche ile telâfi edebildiği için, bu genç san'atkârı şayan-ı tebrik ederiz. Şahsi Bey rolündeki Mucid Bey, diyebiliriz ki evvelki akşamki kadar hiçbir zaman muvaffak olamamıştı. Bu itibâr ile kendisini “Uçurum” un birinci derecedeki mümessillerinden addedebiliriz. Mucid Bey'in her esere gelmeyen müttehiç ve hiddet ile meşbu say'ı evvelki akşam yerine masrûf oldu.

Mebûs rolündeki Nureddin Bey her zaman olduğu gibi bu sefer dahi vazifesini muvaffakiyyet ile ifâ etti. Komiser rolündeki Gâlib Bey, çehresine verdiği şekil ile pekiyi olmuştu. Gâlib Bey, kırmızı yanakları, şişman karnı ve kara bıyıkları ile hepimizin bildiği “klasik” komiser tiplerinin mükemmel bir enmûzeci idi. İyi bir komedyen ruhu taşıyan bu genç san'atkârı tebrik ederiz.

Fikret Bey için fazla bir şey söylemeye lüzûm görmüyorum. Onu tanıyanlar, dâima ki gibi yine muvaffak olduğunu takdir eylemişlerdir.

Ali Nâci [KARACAN]

(Nu: 7322, 8 Şb. 1335, 28 Hz. 1333-1917, s. 1, 2.)

BİR ŞAİRİN RUZNÂMESİ

İnsanların mideleri ile muhakemeleri arasında esrar-ı âlûd rabitalar keşfetmekteyim. Yavaş yavaş takdir ediyorum ki midenin boşluğu, zihnin bataet ve ataletini intaç ediyor. Hilkat-i âlemden beri edebiyat aleyhine serd-i makal edenlerin hakkını teslim ediyorum. Teslim ediyorum ki kamı aç bir şâir ile en aşağı tabakadan bir küfeci arasında zerre kadar bir fark mevcut değildir. Ve hatta daha ileri giderek, söyleyeyim ki karnı tok büfeci, keyif ve neşesi, hayatı iyi ve tatlı gören nikbinliği, en-netice nzk-ı yevmiyesini tedarik edebilmekteki zekâ ve firaseti ile zamane şairlerinin mecmu'una müsavi ve belki de mütefevvir bir mahlûktur. Sanayi-i Nefisenin ilhamı ile kaim olduğu bi't-tamamiha yanlış bir akide ve nazariye imiş, iyi şâir olmak, her şeyden evvel iyi bir şikem-perver olabilmeğe tevakkuf ediyor: Nitekim “*Victor Hugo*”, “*Alexandr Dumas*”, “*Gustav Flaubert*” gibi dünyanın en büyük fusaha ve üdebası, boğazlarına çok düşkün; matbahlarına ihtimam eder, evlerinde müteaddid aşçılar bulundurur ve bir oturuşta beş kişinin bir haftada yiyemeyeceği keki ve hazım ederler imiş edebiyat tarihleri bile bu noktayı teyid ve tevsik etmektedirler. Hatta bazı münekkidlere göre, şuarayı mazkure, muhtelif yemeklerin nefaseti ve usûl-i tabh'ı hakkında te'lifât-ı azime bile vücûda getirmişlerdir. Uzun söze ne hacet, felasifeden Schopenhauer bile “yemek, içmek meselesini halletmeyen felsefe ile iştilgal etmemelidir” diyor. Nitekim şimdi ismini hatretmediğim bir İngiliz edibi, “ bifteksiz şaheser olamaz” kavlini ileri sürmektedir. Demek ki hayalin azameti ve hissiyetin vüsati üzerinde baklava ile böreğin külli sûrette dahi ve tesiri vardır. İşte on iki gündün beri et yiyemediğim için olacak, mısralarına vezin ve kafiye tedariği suubete düçar oluyor. Görüyorum ki bu umûmî harb, her şeyi olduğu gibi vezin ve kafiyeleri de rahnedar ve perişan eylemiştir. Acaba bunun esbabı nedir? Eskiden tasvir eylemek istediğim bir kadın çehresini tarif için dilimin ucuna ne zengin teşbihler ve ne zengin kafiyeler gelirdi. Şimdi ise zihnimin ânzı bir inkıbas ile tevid-i âsâ'a tâb ve tâkât bulamadığını hissetmekteyim. Eskiden gelin ile ipekli fistan arkasında seyir ve cevalan ederken, şimdi kasap ile sebze ve etçi arasında dolaşan bir serser-i taayyüşe döndüm. Gıda-yı ruh, ihtiyacât-ı beşeriyyeyi tatmin edemiyor; cihanın bütün servet-i edebiyyesi, insanların bir lokma nane olan ihtiyaçları karşısında ne kıymet arzeder? İşte oniki gündür ki Yunan-ı kadimden başlayarak vahşi Afrika mahlûkatına kadar bütün memleketlerin külliyyât-ı marufesini devr ve ikmâl ettiğim halde yine derd-i cu'uma bir türlü çaresiz olamıyorum. Aç ayı oynamaz darb-ı meselini icad eden adam, hiç şüphesiz ki dünyanın en büyük filozofu imiş; bizler, ifrat-ı hayal içinde sıhhat hadisatını bile tayin edemiyoruz. Nitekim memleketimizin umûmî harbe iştiraki, ancak kasap dükkânlarının önündeki izdihamı

gördükten sonradır ki bî-hakkın anlayabildim. O zaman iyice idrak eyledim ki insanlar, hakîkaten tebligat-ı resmiyyede yazıldığı gibi, karşılıklı bir katl-ı âmme sa'y bulunmaktadırlar. Hangi gafil şairin aklından geçer ki o muazzam Rens mabedi, bir gülle ile harabezâra çevrilsin, iştirakiyyun-ı âlem ne derlerse desinler, anlaşılıyor ki şime-i beşerden hiss-i cidâli nez'etmek kâbil olmayacak. Sebze ve et ile yoğurt, süt, deri, kibrit, kumaş, kalay, mum ve havayic-i saire hakkındaki neşriyatı, şimdiye kadar gazeteci gürültüsü gibi telakkî etmekte ve zihin ve hayalimi bu gibi âdiyât-ı umur ile telvise tenezzül etmemekte idim. Meğerse zamanımızın en yüksek şiiri, fasulye ile kabak aleyhindeki mücadelede aranmalı imiş. Mademki tahayyül-i mideye ve mide dahi fasulye ile kabağa muallaktır, o halde işi esasından halleylemek daha münasip değildir? Mahazâ bu mücadeleden de müsbet bir fayda hâsıl olmuyor. Mücadele hayetinin beyannameleri ile tayin edilen cezalar insanın karnını doyurmuyor. Hele narh-ı vazinin şimdiye kadar aks-i tesirinden başka bir neticesini görmedik. Mevcut olmayan bir şeyin fiyatı, isterse bir bardak su bahasına olsun, ne fayda hâsıl eder. Zamanımızda karnını doyurmak, paradan ziyade becerikli olmağa ve kavli kuvveti bulunmağa taalluk eden bir keyfiyettir. Çünkü beşyüz kişinin içinden geçerek kasabın demir parmaklığına takarrüb edebilmek için, bir kaç yumruk sallamak, kimini küfür ve tehdit ve kimini de hilm ve nevaziş ile susturmak icab eder. Kasabın dükkânı önüne toplanan bu adamlar ile gözünü ciğere diken matbah kedisinin farkı nedir? Bu izdihâmın içinde beşeriyyetin her nevine ait ve her mezhebe sâik insan çeşitlerine tesâdüf olunuyor. Rum, Ermeni, Kürt, Tatar, Acem, Redingotlu hariciyye memurları, şerî ve mülkî mahkeme reisleri, kâlem müdürleri, ipek çarşafı hanımlar, kolu çantalı muallimleri yeni genç şairler, matbûat erkânı, kadın, erkek, hizmetçi ve uşak makulesi adamlar hergün akşama kadar kasap dükkânlarının önünde bir içtimâ-i fevkalade akdediyorlar. Dünyanın en büyük konferansı bizim selhaneler önünde vukuâ geliyor de kimse bunun farkına bile varmıyor. Gazeteler Stockholm ictimalarına o kadar ehemmiyet izâfe ettikleri halde neden bu noktayı kayıt ve işaret etmiyorlar? Zamanımızda et yemek ile dayak yemek arasında zannedildiği gibi çok büyük bir fark yoktur. Bu iki şıkkı yek diğere tercih eylemekte mütereddid olanlar, benim gibi üç saat dil ve kavi ile idman yaptıktan sonra yine vesikalarını ceplerine koyarak geldikleri gibi gidiyorlar. Ale'l-husûs mühim bir noktayı burada kaydetmeden geçemeyeceğim. Dikkat ediyorum ki şiirlerimi hece vezni ile yazmış olmaklığıma rağmen kasaplar bunu da nazar-ı itibara almıyorlar. Hâlbuki ben bunun aksini işitmiş ve lisanda sadeliğin, fikirde sadeliğin, vezinde sadeliğin bir imtiyaz olduğuna kâil olmuş idim. Piyasada yapılan bir ufak gezinti neticesinde insan neler öğreniyor. Görüyorum ki merasim-i siyasiyenin en hurda teferruatına itinâkar olan bir hariciye memuru, kasaptan et ve

bakkaldan zeytinyağı alacağı vakit, azm-i tebeddüllere düçar oluyor. Başının üzerinde bir yığın ziya, sefaret salonlarında kadınlar ile o kadar nazikâne görüşen ve balo geceleri güzellerin etrafında pervane gibi raks ve tayeran eden bu adamlar, kasaplar ile muaşeretleri esnasında dünyanın en kabadayılarını gölgede bırakacak bir hiffet-i kelam ile konuşuyorlar. Demek ki insanların biri dış, biri iç olmak üzere hakikaten ikiyüzü ve iki mahiyetleri varmış; Yarabbi neler öğreniyorum!..Kabak ile enginar, aile maişeti içinde siyasi bir rol oynuyorlar. O aciz kabakların bu bilâ-pervazane hallerine şaşmamak mümkün değildir. Elhamdüllah, herkes fasulyenin ne büyük nimet olduğunu bu muharebe ile öğrendi. Hele şeker meselesi.. Şimdi bir sene yediğimiz şekeri, eskiden bir tepsi güllacın içine atar da, yine tadı az olmuş diye beğenmezdik. İnsan arpa kahvesi içe içe hangi sınıf mahlûkata mensub olduğunu şaşırıyor. Memleketimizde herkes siyasiyyat ile işgal ediyor, bütün esnaf ve tüccar, dükkânların içinde bey' ve fiirht muamelesinden ziyade gazete kıraati ile meşgul olmaktadır. Bunların hepsinde mühim bir vakaya intizar eden meraklı kimselerin haline tesâdüf ediyorum. Bugün fasulye almak istediğim bir Ermeni bakkalı, galiba kolumun altındaki kitaplar ile Avrupa gazetelerinden benim bir siyasi olduğumu zannederek: - Beyim, size malumdur.. Sulhten bir haberiniz vardır? Diye sualler iradına başladı. Hâlbuki ben eğer et ve fasulye bulsaydım, köşe-i istihbaratım dâhilinde sulh-i âlemin halel-dar edildiğini belki hiç de bilmeyecektim. • Şimdi ise derd-i hevayic, taşkın bir sel gibi başımdan aşıyor. Şiir kitapları yerine tavukçuluğa ve bahçivancılığa dair eserler okumayı ulviyetle tercih ediyorum. Anlıyorum ki asrın en büyük marifeti, şair ve hayali olmakta değil, belki de amelî ve maddî olmaktadır. Dahi-i azimü'ş-şanımızdan tutunuz da en adi mecmuada yazı karalayanlara kadar, bi'l-cümle şuara ve bedia-i sincanımızı bir araya getirsek, acaba hepsi birden bir okka ekmeği yoğurabilirler mi?

Ali Nâci [KARACAN]

(Nu: 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s.2.)

*

BİR ŞAIRİN RUZNÂMESİ

-2-

Eyvah ki gaflet uykusundan çok geç uyanmış. Acaba rüya-yı şiiirden biraz daha evvel bîdar olabilse idim, benim de şimdi emrime âmâde bir iki arabası, bir sayfiyye ve hele soframın üstünde nadide yemekler ve börekler bulunmaz mıydı? Biz şairler, kadınların müşkbar saçlarıyla uğraşa duralım, beri tarafta el âlem, eline kocaman bir makas almış, bahçe-i iktisâdın altın altın çiçeklerini kökünden çıkarıyor. Memleketimiz milyoner, trilyoner bir takım yeni tacirler ile doluyor de, ben hâlâ sevgilimin kaşu ile gözünü birbirine uydurmağa ve ayağı ile başu arasında bir vezin ve kafiye bulmağa çalışıyorum. Yoksa dünyada kadınlan medhedecek benden başka kimse kalmadı mı? Bir de farzedelim ki kadının dudağı hakîkaten gülü ve sesi de bülbül gibi olsun, bundan bana ne ve elâleme ne?. Zamanın icabatma tevfiik-i hareket etmeliyiz. Şuara-yı âlemin düstur-ı evvelini, bundan böyle “*Ah min-el-âşk ve hâlâte..*” değil, fakat “*Ah minel bulgur..*” olmalıdır. Çünkü bu İkincisinin haletleri, aşkın haletlerinden daha ziyade sûz-nâk olmağa başladı. Şuarayı kadime, menba’-ı ilham olarak kalbi gösterirlermiş. Hâlbuki biz o zamandan beri her şeyi değiştirdik. Şimdi zamanın en büyük menba’-ı ilhamı, midelerde aranıyor. Bu devirde herkes bir yol tutturmuş gidiyor. Herkes dünyalık arkasında koşarken, şairler niçin kadınları bu kadar göklere çıkanyorlar? Düşünmüyorlar mı ki paranın cazibesi karşısında, kadının bile cazibesi sönüyor. Hatta dünyanın en güzel kadınlan, bir avuç altın ile bir lastikli faytona karşı esir ve aciz bir vaziyette değil midirler? Beyhude yere bî-faide sözler ile izâa-i evkat eylemek sırası değildir. Dünya birbirine karışıyor, harita-i âlem alt üst oluyor; milletler asırlardan beri bir devlet tasis ettikleri noktalardan, serseri aşiretler gibi sökülüp dışarılara atılıyorlar. Herkesin eline bir baston alıp cepheye koştuğu bir zamanda, bizim gibi şehir köşelerinde oturanları tahrir-i türrehat ile değil, fakat ticaret ile hem de ticaretlerin en kârlısı olan bulgur ticareti ile iştigal etmelidirler. Fakat bir şeye, ona müthiş sâiktir ki üç sene içinde şâiri tâcir, memuru bakkal ve diplomatı komisyoncu. Menzilesine indiriyor veya çıkamıyor? Hücre-i edebi sebze ve etçi dükkânına kalbenden bu ne sır ve hikmettir? Eskiden böyle şeylere kimse ehemmiyet vermez idi. Mesela harpden evvel birisi kalkıpta bütün dünyanın bulgurlarını bir araya getirmeğe teşebbüs etse “bırak efendim!. zavallı adam aklımı kaçırdı!” diye âlem kendisi ile eğlenir idi. Bu ne mübarek maddedir ki üç sene evvel ağaç gölgesinde yatanları şimdi apartman sahibi ve bu ne mucize-i ticarettir ki eskiden köprü parasına muhtaç olanları şimdi Amerika’ya ikrazât-ı azimede bulunacak servete mazhar kılıyor? İyice

tahattur ediyorum ki zaman-ı kadimin İstanbul gazeteleri, ellerine birer şeytan düdüğü almış, “Efendim siz de fikr-i ticaret yok; Efendim tasarrufa riayet etmeliyiz; Efendim damlaya damlaya göl olur” gibi türlü nasâyih ve tecbihat ile milletin kulağını patlatırlar idi. O devrin muharrirleri gelsinler de, ettikleri tohumun verdiği mahsulleri görsünler! Ma’a’z-allah teâla, iktisat rüzgarı bir kere esmeğe başladı mı, İstanbul’un içinde sallanan sallanana!. El haletü hazihi hangisi gafil-i iddiaya cüret edebilir ki, bizde istidad-ı ticari mefkud veya ma’dumdur. Ahâlıden bir kısmı ticaret fikri ile para kazanıyor, apartman sahibi oluyor; bir kısmı da Tasarrufa riayeten çeşme suyunu bile düşünerek içiyor. Defter-i hâkânî, devr ve ferağ muamelesi yapmaktan usandı. Eskiden yağ kapanında yirmi paraya keten tohumu satanlar, şimdi fabrikalar açıyor ve lâakal altı vagon dan aşağı teşebbüslere girişmiyorlar. Geçen gün gazetelerden bir lekeli humma hastalığına karşı hükümetin nazar-ı dikkatini celbediyor ve ahâlinin bu beliyyeden bir an evvel halası için hemen keşkelere narh vazî olunmasını talep ediyorlar idi. Karagöz’ün mütalaasındaki isabete hayran oldum. Fi’l-vâki’ narh tedbirinin müessiriyetini her gün gözlerimizle görüyoruz. Memleketimizde bir mala narh konuldu demek, o malın köküne kibrit suyu ekildi demektir. Bunun içindir ki sabahleyin elime gazete aldığım vakit, evvelâ mücadele heyetinin beyannamesini arıyor ve mesela yeni bir maddeye narh konulduğunu okur isem “Eyvah! Buna da elveda!” diyorum. Bana kalır ise, güneş ile müvellidü’l-humûza’dan başka her şeye narh konulmalıdır. Çünkü insanlar yalnız iki şeysizdir ki yaşayamazlar. Öyle ya efendim.. İstanbul’da ortadan kaldırılması icabeden nice şeyler var? Mesela akşamüstü köprübaşında sefil ve sergerdân, elinizdeki onlukları kapmaya uğraşır, bazen üzerinize birkaç keşke savuran, bazen atkınızdan yapışarak vapurunuzu kaçirtan dilenciler var? Bunların hepsine birden umûmî bir narh vaz’ı neden muvafık-ı maslahat olmasın? Hem öyle bir teşebbüsten iki veçhile fayda hâsıl olur. Evvelâ dilenciler kurtulur, sonra da biz kurtuluruz. Narh konulması icab eden diğer bir şey de Beyoğlu’nun altını üstüne getiren yeni Operet kumpanyasıdır.

İhtikârın en büyüğünü bu kumpanya yapmaktadır. On kuruşluk oyunları elli kuruşa seyrettirmek ihtikâr değil de nedir? Men-i ihtikâr heyetinin bu noktaya ehemmiyetle nazar-ı dikkatini celb ederim. Mezkûr kumpanya fena halde sinirime dokunmaktadır. İstanbul ahâlisi bundan beş sene kadar evvel bir “Serafina” havası tutturmuşlar idi. Şimdi de “Çağdaş forstin” in parçalan bütün ağızlarında geziyor. Memleketimizin gençleri, evlerinde Tasarruf ettiklerini dışanda Üseraf etmemelidirler. Bütün nevakısına rağmen millî bir temâşâ seyr eylemek, falso basan bir orkestrayı dinlemeğe ulviyetle müreccahtır.

Sadede gelelim. Ahâlimiz Tasarrufa riayet ediyor. Hele bizim evde o kadar riayet ediliyor ki, masraf olmasın diye gece kandili bile yakmıyoruz. Bu hâl, bu gûn-â-gûn

münasebetsizliklere meydan vermiyor değil; mesela evin içinde kimse birbirini tanıyamıyor, masalar devriliyor, tabaklar kınıyor, kiminin başı, kiminin de ayağı inciniyor. Ale'l-husûs ben kaç gecedir ki karanlığın tesiri ile babam ile amcamı mütemadiyen bir birine karıştırıyorum. Ne çare, Tasarrufa riâyet zarureti içindeyiz.

Herkesin vürd-i zebânı birdir. Tramvayda, tünelde, vapurda, köprüde herkes bir birine iâşe işlerinden bahs ediyor. Kiminin elinde bir teneke, kiminin elinde bir şişe, herkesin ümidi bakkalım gözündeki tebessümde ve en büyük muvaffakiyyet-i yevmiye, yüz elli dönüm zeytin bağı bulabilmektedir. Husûsat-ı tayşiye ile uğraşan yalnız bizim gibi fukara değil, dikkat ediyorum ki âşıklar ile maşukalar arasındaki mevzuları bile sarımsak ve soğan kokmaya ve bulgur piyasasının tesirâtı altında kalmaya başladı. Değil yalnız aile maişetinde, âşk ve muhabbette bile Tasarrufa riâyet ediliyor. Eskiden lafın gümrüğü yok diye herkes ağzına geleni söylüyordu. Şimdi ise her sözün ağırlığı ölçülüyor, ferdî ve içtimâî hayat üzerinde fâide ve tesir aranıyor. Mesela muharebeden evvel dudak dudağa veren iki dildâde üç saat laf atarlardı da bütün söyledikleri yine bir incir çekirdeğini doldurmazdı. Şimdi zamane çocukları ise öyle deniz gibi yıldız gibi âh, vah gibi hevâiyyât-ı âleme hasr-ı kelâm etmiyorlar. Vele muâşaka arasında olsun, kıl u kâle vesile ittihâzı için, hiç olmaz ise ekmek vesikalarından istiâne-i hayâl olunuyor. Acaba kuytu yerlerde veya bahçe köşelerinde birleşene zamane sevgilileri bu kadar helecân ve heyecan ile ve o kadar gizli gizli neden bahsediyorlar? Fikre güyân sırdan beri diyor ki: “Eğer bu ağacın altında kol kola dolaşan iki genç görür iseniz, âşık maşuğuna bakkaldan ve maşukada âşığına kasaptan bahsetmektedir.” Ne kadar doğru! Nitekim bir mehtâb gecesi, adanın çamları altında kulak misafiri oldum. Ayın ışığı içinde balmumu gibi sararmış iki solgun genç, latif bir muhavereye tutuşmuşlar idi. Kadının bin cilve ve naz ile irâd eylediği acayip ve garip sualleri karşısında, erkeğin cevapları hakîkten şayan-ı dikkat idi. Bu muhâvere hepimizin bildiği bahis tarzlarından ayrı bir şey idi. Âşık, sevgilisini şimdiye kadar işitmediğim ve maddî bir takım elfâz-ı teşbihiye ile tavsif eylemekte idi. Bakınız nasıl:

- Sevgilim, diyordu ne kadar güzelsiniz... At gibi nâdir, bulgur gibi güzîde, şeker gibi tatlı ve bir sarı altın gibi kıymetdârsınız! Şu siyah gözlerinizi gördükçe, okkasını şimdi otuz kuruşa bile alamadığımız mürdüm eriklerini hatırlıyorum. Hele şu yanaklarınız, eskiden ağzımın sularını akıtarak yediğim şeftalilere ne kadar da benziyor! Ricâ ederim şu yarım okka fasulyeyi kabul ediniz. Bu benim size naçiz hediye-i muhabbetim olsun!

Daha ziyâdesini dinleyemedim. Öyle uzun bir kahkaha salıverdim ki adanın çamları içinde bir iki dakika kadar uzun akisler hâsıl oldu. Âşıkların ikisi de birden dona kalmıştı. Evime döndüğüm vakit yolun üzerinde düşünüyordum. Acaba, diyordum, âşıklara da bir

narh konulsa nasıl olur?

Ali Nâci [KARACAN]

(Nu: 7348, 7 Şv. 1335, 27 Tm. 1333-1917, s. 2.)

*

BİR ŞÂİRİN RÛZNÂMESİ

-3-

Hakîkaten dedikleri gibi dervişin fikri ne ise zikri de o oluyor. Bilmem ne için, taayyüş husûsâtını bahse mevzû etmeden bir türlü ferâgat edemiyorum. Gün geçmiyor ki bu tatlı meselenin yeni ve dîlîrib bazı şekil ve sahifelerine daha şâhid olmayayım. Esnâf-ı bî-insâf ile uzun müzâkerelerden sonra sabah kahvaltılarını cedvel maişetinden tay ve ihraç eylemek kararını verdim. Zira kanaat getirdim ki sütçü, yoğurtçu, bakkal, kasap, yağcı, şekerci ve daha bu mukavele eşhâs ile telif-i beyn etmek, bizim gibi şuarâ ve üdebâ için mümkün bir keyfiyyet değildir. Çünkü onlar paraya çok düşkün ve maddî, biz ise şiire pek bağlı ve hayâli insanlarız. Felâsife-i âlim bile iddiâ etmiyorlar mı ki bilmem biz ne hükümete mebnî, madde ile hayâl, âteş ile su gibi birbiriyle uyuşamıyor. İşte görüyorum ki bizim köşedeki bakkal ile benim aramda da bir türlü tesis-i muhâdenet yüsr olamayacak. O buna tesâdüf ettiği vakit, kedi görmüş fare gibi kaçıyor; ben ise onun râm-ı ihtikârına tutulmamak için yalnız mahalleden değil hatta bu köyden bile kaçmak istiyorum.

Şu kahvaltı meselesini ne yapmalı? Diye bir hayli düşündüm. Vakıa ince zekâ ve zihin ile süt yerine kâim olabilir bir maişet usûlü keşfetmekten de halli kalmadım. Dikkat ediyorum ki bu iki maişet tarzı ile insanların hem mideleri, hem de muhâkemeleri sıyanen müteanim ve müstefid olabilir. Acaba bu iki kat fâideli zamane kahvaltısının ismi nedir? Buna harikulâde bir tertiptir ki mide-i ben-i âdemi bin türlü ihtiyâcata karşı müstağni ve münezzehe kılıyor? Bi't-tecrübe söylüyorum ki İstanbul'un büyük gazeteleri ile dost ve düşman memleketlerinde çıkarılan her nev'i cerâid-i mevkûkata ve asbuiyenin kıraatı, tatmin-i mütalaa baligan meblâğ kâfi geliyor. Yirmi iki günden beri, bazen yerlere serili, bazen raflara dizili, hab-gâhımın dört köşesini yığın yığın işgal eden bu resimli ve resimsiz varakpâreler ile her sabah kendime mükellef bir ziyâfet-i siyâsiye keşide eyliyorum. Ziyâfetlerin siyâsisi ise en ziyâde karın doyuranlar olduğu için bende hem saframı bastırıyorum, hem de ahvâl-i âleme itlâ' peydâ ediyorum. Fenâ mı efendim?.. Ale'l-husûs şu noktayı göz önünde bulundurmalıdır ki cu'î izâle husûsunda bu gazetelerin fevâid-i küllîsi de mahsûs oluyor. Meselâ sabahleyin gözlerimi açtıpta İngiliz Nazırlarından birinin nutkunu okur okumaz, birden bire karnımda bir dolgunluk, vücûdumda bir hareket, midemde bir ağrı ve humma hissediyorum. Hele beyânât-ı vakıanın harp ile sulha da temâs eder noktaları var

ise bir haftalık iştahım birden kapanıyor, acı biber yemiş insanlar gibi kahvaltı etmek değil a, su bile içmek istemiyorum.

Süt ile reçeli bir tarafa bırakalım. Fakat dünyada neler oluyor, neler bitiyor, kimler geliyor, kimler gidiyor, asıl bunlara kesb-i vukûf ettiğim içindir ki bî-hakkın memnûn olmaktayım. Zira her gün vapurun salonunda birtakım adamlar görüyorum ki burunlar üzerine bir güzellik ile hâdisât âlemi gazete sütunundan birer birer keşf-i istihrâc ediyorlar. Ne dersiniz çocuklar bile ellerine birer kalem alarak harita-ı âlem üzerinde Rusların hatt-ı ricatını ve Almanların taarruz istikâmetlerini çiziyorlar. Herkeste bir siyâsiyat merakıdır gidiyor. İki çay arasında harbi bitirenler olduğu gibi Büyükada'da oturup Garp Cephesi'ne dâir beyân-ı mütâlaa edenler de bulunuyor. Herkese malûm olan bu şeyler, neden bana meçhûl olsun? Dünyanın en büyük marifeti, okumayı bilenler için zamane gazetelerinin satırlar arasındadır. İnsan mütâlaa ettikçe dâire-i vukûfu açılıyor, dâire-i vukûfum açıldıkça ahvâl ve eşhâs yeni yeni, garip, acayip kisveler içinde müşâhede eyliyorum. Eskiden gazetelerde ki zâbita şuûnatını okumaktan için sıkılırdı. Şimdiki zamanın uzak havâdisi ise cinâyet-i âdiyeye izâfi-i ehemmiyet etmiyorlar. Hakları da var ya!.. Bahse lâyük bu kadar mühim meseleler yanında Meyhâneci Yorgo'nun mahbûbesi Anika'yı sâikâ-ı aşk ile cerh etmesi kaç paralık bir kıymet arz eder? Atika'ya gelinceye kadar dünyada nice insanlar ölüyor, harp cephelelerinde beşeriyet-i mütefekirenin nice zekâları sönüyor. Üç sene içinde otuz milyon âdem evlâdı mezara gömülüyor ve bir bu kadar kadın dul kalıyor da, İtilâf ricâlinin yüreği bile sızlamıyor.

Gazete tedkikâtının bir neticesi olacak, artık eskisi gibi ortalığı süt liman ve kendimi de bu süt limanlık içinde yelkenini açarak hayâli yâre doğru giden âşık şu ridedil vaziinden

görmüyorum. Zira biliyorum ki bu kanlı dünya, artık şuarâ ile âşık sülûn olabilecek letâfetten ve her tarafından görülen toplar ile cehennemden bir numûne olmuştur. Yine gazete kıraatının bir fâide-i azimesi de şu ki muhtelif cemaatlerin bu umûmî harp içindeki maksad ve mâhiyetleri ve her devletin hudûd-ı âhire tecâvüzündeki İngiltere'nin bu muhârebeye girmekten maksadı, katiyen heve-i fütûhât olmayıp münhasıran ve hasbetü'l-İlah akvâm-ı sagîre ve düvel-i zai feyi himâye etmektir. Sonra yine biliyorum ki İtalyanlar, bu muhârebeye mahzâ Avusturyalılar'dan mükemmel bir dayak yemek için iştirâk eylemişlerdir. Tirol ve İzonzo cephelelerindeki muhârebât ile tarihin sahifeleri gözümüzün önünde duruyor. O meşhûr "Napolyon" bile iddiâ etmiyor mu ki Cenâb-ı Hakk İtalyanlar'ı bu dünyaya Avusturyalılar'dan dayak yemek için göndermiştir?

Kadınları şöyle bir kenara bırakarak ahvâl-i âlemi tedkike başladığım günden beri, zerrât-ı hakâyık dîde-i gülistanım önünde tebler ve tenevvür ediyor. Şimdi artık yavaş yavaş bende kendim de büyük bir recül-i siyâsi kâbiliyetleri keşfediyorum. Hele zaman oluyor ki dakâyık-ı ahvâli hall husûsundaki ferâsetime başkalarından evvel kendim hayran oluyorum. Meselâ Amerika'nın bu muhârebeden istediği nedir? Alman tahtelbahirleri Temmuz ayında kaç yüz bin tonla gark ettiler, bu umûmî harp içinde Stockholm Konferanslarının kaç paralık bir ehemmiyeti vardır hatta daha garibini söyleyeyim efendim, Çinliler şu kadınlar gibi uzun saçlı Yecüc ve Mecüc mahlûkâtı yok mu, işte onların bile ne düşündüklerini biliyorum.

Mahaza bütün bu malûmatıma rağmen, yine itirâf edeyim ki ara sıra bazı müşkülât-ı siyâsiye karşısında da kalmıyor değilim. Meselâ şu muhârebe de İngilizler mi akvâm-ı sagîreyi, yoksa akvâm-ı sagîre mi İngilizleri himâye ediyor, daha şu nâzik ciheti bir türlü idrâk edemedim. Çünkü ben galat uykusunda iken, insanlar her şeyi olduğu gibi üç bin senelik kelime ve lafızların bile manasını değiştirmişler. Fe-sübhan Allah-i teâlî!.. Eskiden bizim bildiğimiz himâye demek, bir şeyi kanadının altına alıp düşman tecâvüzlerine karşı muhâfaza ve ona gelebilecek her türlü sadme ve fenâlıkları kendi üzerine celp etmektir. Bereket-i zürriyetine hayrân olduğum kedileri görmez misiniz ki yedi tane yavrusunun üzerine oturur da, miyav miyav diye tırnaklı pençelerini uzatarak âdem evlâdını yanına bile uğratmaz. İşte eskiden himâye böyle idi. Şimdi ise sıyânet-i siyâsiye için insanları mezbahaya ve devletleri de uçurum başına götürüyorlar. Acaba uçurum başına götürülen bu İtilâf milletleri ile gözü bağlı kurban koyunlarının farkı var mıdır? Akvâm-ı sagîreye müdâfaa gibi elfâz-ı ahlâkiyenin altında öyle bir şeytanet-i siyâsiye var ki cazibesine tutulan saf-dil milletleri bir hamlede afaroz ediyor. Meselâ İngiltere'nin Almanlar'a karşı çıkarılacak yeni ordulara ve taze kuvvetlere ihtiyacı mı var? Haydi, öyle ise efendim diyerek Sırbistan ve Romanya gibi küçük devletlerden birini gayr-ı telâğından yakalayıp Feld Mareşal Von Hindeneburg'un önüne getiriyorlar. Öyle ya!.. Dünyada bu kadar himâye edilecek akvâm-ı sagîre var!.. İşte bunların hepsi muhârebe meydânında güzelce şişten geçirilerek eâli nev'inden bir Britanya kebabına inkılâb ediyor. Tabir-i ammesiyle akvâm-ı zaife Britanya hükümetinin nazına yanıyor. Nihâyet ile'n-nihâye bu zavallı devletleri o kadar himâye ediyorlar ki dünyaya geldiklerine de, geleceklerine de bin kere pişman olarak yeryüzünden nişâneleri siliniyor. Hey gidi zamane hey! Eskiden rüyalarım kadınlar girer idi. Gece yorganı başıma çeker çekmez sabahlara kadar güzel mahlûkat ile uğraşır, durur idim. Şimdi ise çok gazete okuduğum için midir, nedir, uykuya dalar dalmaz birden bire Venizelos'un hayâli gözümün önüne dikiliyor. İnsan bu adamın o murdar sakalı ile suratını görmüş olsa, Loyd Corch'un Yunan Başvekili'ne bir nev'i kur ettiğine ve İngiltere hükümeti

ile ufacık devletlerarasında bir nev'i muaşaka-i siyâsiye vukua geldiğine inanacak gibi oluyor. Fi'l-vaki meselâ "Edward Carson" ile "Lloyd Corch" Belçika'dan bahsettikleri vakit, tabîiki sevgililerden bahseder gibi harâret ile konuşuyorlar. Bana kalırsa bu umûmî harbin en büyük fâidesi herkesin ahlâkına bir mihek-i sahîh olmasındadır. Her ne hal ise... Müstemlekelerden getirilen bin türlü efrâd-ı vahşiyenin medeniyeti ve Avusturalya yamyamlarının da ahlâkiyât asrı muhafaza için uğraştıklarını işittikçe mudhike nüvis marûf "bomarşe"'nin dediği gibi, ağlamak için gülmekle, hem de katılarak gülmekle cebr-i nefis ediyorum.

Fakat ben bu dolambaçlı İngiliz politikasının içyüzünü anlamayacak kadar çocuk değilim. İngiltere hükümetinin bir milleti himâye eylemesi, zamanımızdaki manası ile o millet-i be-çareye bir nev'i narh vazî etmesi yani siyâset piyasasından kaldırıp yok etmesi demektir. Eski Fenike'de gasb-ı ilâhiyi teskin için hayvanât-ı azime şeklinde vücûda getirilmiş abidelerin ağızlarına insanlar atılır ve emzikli çocuklar kurban edilirdi. Görüyorum ki beşeriyet-i mütemeddine, iki bin beş yüz sene evvelki Garp ve âdetinde, o zamandan şimdiye kadar büyük bir şey tebdil ve tagayyür etmiş değildir.

Yalnız sahife-i siyâsetin üzerinde bir siyah nokta var ki muhtac-ı tenvir addediyorum. Meselâ şu İngiltere'de senede elli bini mütecâviz vefiyyât-ı etfâl vukua geliyor da bunların himâyesi oradakilerin aklından bile geçmiyor. İngiliz kadınları çocuklarına bakmıyor diye senelerden beri payitaht sokaklarında müdâfaa ve himâye edilecek o kadar İngiliz yavrusu duru iken acaba şebeke-i muhâfazatı Cava sekinesine kadar teşmil edilmekteki maksad nedir? Yoksa bi'l-cümle düvel-i zaife ve sagîre, bilâ-içtimâi ve elbirliği ile Britanya hükümetini kendilerine vasi-i şer'i mi tayin etmişler?

Ne yalan söyleyeyim, şu İngilizlerin hayâsızlıkları ile istidâd mefsedetleri karşısında tüylerim ürperiyor, ben bu adamların kuvvetinden değil fakat şeytanetlerindedir ki asl-ı ihtirâz ediyorum. Bütün dünyayı âteşe veriyorlar da sonra utanmadan, sıkılmadan, zerre kadar âr ve hayâ hissetmeden yine ahlâk-ı siyâsiye ve küçük milletleri himâyeden dem vuruyorlar. Hiç şüphesiz ki bu umûmî harbi de futbol gibi, tenis gibi şahısları için bir nev'i eğlence ve spor olarak kabul ediyorlar.

Dünyanın en büyük zevki, uykunuzun âsûde bir köşesine çekilerek bu fâcia-i âlemin mudhik cihetlerini seyredabilmektir. Biz başımızdaki gâileler ile uğraşa duralım, beri tarafta diplomatlar, ale'l-husûs İtilâf Devletleri de mesûliyet-i harbiye taharrîsi ile meşgul olmaktadır. Her siyâsi, eline koca bir meşale almış, bu fedâkârlık içinde harbe sebebiyet verenin asıl ve nispeti zâhire ihrâç ile meşgûl oluyorlar. Bu meseleye dâir şimdiye kadar sandıklar dolusu nutuklar irâd ve çuvallar dolusu konferanslar itâ olundu. Şu insanlar deli

midir, nedir? Anlamıyorum ki böyle bir teşebbüsten, velev muvaffakiyyet ile tenevvüz etse dahi cemiyet-i beşeriye için ne gibi bir fâide hâsıl olabilir? Farz edelim ki bu muhârebeye sebebiyet veren İtilâf değil de İttifâk yahut İttifâk değil de İtilâf'tır, bundan ne çıkar? Yok, ama söyleyiniz efendim, bundan ne çıkar? Ricâl-i İtilâfiye muhârebenin mesûliyetini arayacaklarına, sulhun yolunu bulsunlar. Muhârebenin sebebi kim olursa olsun, asıl iş açılan yarayı kapatmakta ve nehirlere gibi dökülen kanı dindirebilmektedir. Mesûliyet-i harbiye!.. Mesûliyet-i harbiye!.. Ben buna gülerim. Yoksa bu Zümrüd-i Anka kuşu bulunur bulunmaz, her şey düzelecek ve piyasa da tenzilât-ı azime vuku bulacak?

Müstensihî

Ali Nâci [KARACAN]

(Nu: 7358, 17 Şv. 1335, 6 Tm. 1333-1917, s. 2.)

*

BİR ŞÂİRİN RÛZNÂMESİ

-4-

Bir müddetten beri, Büyüka'daki keyfiyyet ve zevk âlemleri ile gece sefâlarına ve müteakip eğlencelerine dâir akıl ve hayâle sığmaz efsâne ve hikâyeler işitip durmakta idim. Evvelâ mesmuâtımı mübâlağaya haml ederek cezire-i meşârü'n-ileyhin böyle vasi mikyâsında bir düğün evine çevrilmesini mümkün ve muhtemel addeyledim. Çünkü ben öyle her şeye kolay kolay mütealîk şâirlerden değilim. Birisi ağzını açıpta ortaya bilâ-pervazâne bir iddiâ etti mi, onu zâhiren teyid ve tasdik ile beraber batınen aksini tervec ederim. Çünkü insanların lafi laf olsun diye ve hevâiyât-ı lafziye kâbilinden tefevvüh ettiklerini pek âlâ biliriz. Meselâ birisi bana gelerek: Ya hu ne duruyorsun! Balık pazarında insanlara bâd-ı hevâ zeytinyağı dağıtan yeni bir imârethâne açılmış..." dese, ben mal bulmuş mağribi gibi eteklerimi sıvayarak ve kolumun altına da bir şişe alarak hemen oraya koşmam. Bi'l-akîs, ne olur ne olmaz fehvâ-yı akîlânesine tevfiq-i hareket ile aşağıya inerek kilerin kapısındaki kildi bir kere daha yoklar, eğer şayan-ı emniyet değil ise onu değiştirir ve bu sefer ilâveten arkasına kol demiri vururdum. Ayıp değil a... Her şeyden ve herkesten şüphelenirim. Meselâ bizim komşuda kazara bir kere patlıcan kızartılsa, acaba zeytinyağını bizden mi çaldılar diye büyük bir merak ile endişeye giriftâr olurum. Dediğim gibi kimsenin kul ve kelâmına zerre kadar ehemmiyet bile atfetmem. Hele kadınlar ile konuşurken... Tâife-i lisânın yüzde doksan dokuz doğru söylemeyeceklerini ezelden birilim. Şaşkın âşıklar gibi, gönül avcılığına gider iken, muhabbet rüzgârının "Kurander"i içinde aklımı baştan kaçirtmam.

Bu kimseye emniyet etmemek hastalığının tesiriyle Ada âlemlerine dâir olan rivâyetlere de evvelâ havâle-i sem' itibâr eylemedim. “Yalandır, mübalağadır, yoktur, olmaz, bu kadar tasavvur edilemez” dedim. Fakat günden güne şâyialar daha kuvvetli şekiller almaya başladı. Her nereye gitsem adalardan yeni bir menkıbe-i zevk ve sevdâ dinlemeye mecbûr oluyordum. Nihâyet tahammül edemedim. Sıcak bir Tm. akşamı, Şemsiyem bir elimde, gazetelerin diğer elimde, adaya gitmek kararıyla cehennem gibi yanan köprüyü geçerek bin belâ kendimi yirmi numaralı vapurun güvertesine attım. Hâlâ gözümün önündedir. O ne müthiş bir izdiham idi Yâ Rabbi!.. Ah sardalya koçisine istif edilen tuzlu balıklar gibi herkes bir birine yapışık duruyor ve iğne atsan yere düşmüyordu. Vapura girdikten sonra bindiğime bin kere nâdim oldum. Fakat ne çareki dışarıya çıkmak imkânı yoktu. Bu boynumdaki yakalık ıslak mendillere dönmüştü. Yanımdakilere yaslanarak ayak üzerinde bir nev'i kanepede oturuyor gibi bir hal almış idim. Bir taraftan kazganların istim kokusu, diğer taraftan da ahâlinin ter kokusu içinde bunalıyordum. Birden bire vapur hareket ile yana doğru eğildi ve yürümeye başladı. O esnâda idi ki yüksek yerden bir ses ile ismimin çağırıldığını duydum. Başımı çevirdim, etrafımda tanıdık hiç kimse yok idi. Acaba kim çağırıyor? Diye merak ettim. Yanımdaki adamların omuzları üzerinden ayaklarımın ucuyla yere basıp kendimi havaya kaldırarak ortalığa bir kere daha baktım. Kırk, kırk beş yaşlarında, kıranta sahibi, gözlüklü bir adam eliyle havada kavisler çizerek ve ağzını açıp kapayarak:

- Gelsene yâ hu!.. Gelsene yâ hu!.. Burada yer var, diye bağıyordu. Bir münâsebetsizlik olmasın diye evvelâ hiç aldırmadım. Fakat o bağırmakta devam ediyor ve herkes dönüp nazarlarıyla bir kere ona, bir kere de bana bakıyor idi. Elimle kendimi göstererek ve başımla da işâret ederek:

- Bir yalnızlık olmasın, bana mı hitâp buyuruyorsunuz? Demek istedim.

- Evet, yâ hu! Seni çağırıyorum, anlamıyor musun! Diye cevap verdi. Artık şüphe ve tereddüde mahal yoktu. Olduğum yerde yavaş yavaş kılmıldanmaya başladım. Yanımdakiler geri çekilerek yer verdiler. Tünel şirketinin menkenesinden geçer gibi insanların arasından süzülerek ite kaka beni çağırın zâta takarrub ettim. Onun ne yanında, ne de karşısında hiç yer yoktu. Yaklaştığımı görür görmez, hoşuna giderek gülmeye başladı. Karşısında oturanlara karşı emirâne ve mütehakkimâne bir ses ile hitâb ederek:

- “Efendiler, biraz açılınız da beyoğlum da otursun” dedi.

- “Aman efendim rahatsız olmayınız!” diye itirâz ettim ise de o dinlemedi; “ne olur fenedim, biraz sıkışınlar, kıyamet kopmaz â, burada daha iki kişilik oturacak yer var!” diye ısrar etti. Karşı kanepedekiler, mahcûp muhteriz iki kişilik yerin nerede olduğunu sorar bir

ifâde ile bir birlerinin yüzlerine baktılar. Nihâyet sıkışa sıkışa kanepenin üzerinde bana da bir paket koyacak kadar yer açıldı. Nezâket-i ca'liyyet iraz edecek sıradaki fırsattan bilâ-istifâde açılan yere hemen ilişiyordum. Beni çağırın zâtı hiç tanımıyorum. Bu, kıyafet-i acayibesıyla yeni ve tahaffuf bir insan enmûzecine benziyordu. Bir eline fesini almış yelpazeleniyor diğer elindeki kırmızı ipek mendili ile de başının terlerini siliyordu. Kurşunî redingotlu, yüzü iyice perdâht edilmiş, boynundaki sekiz santim irtifâna bir yakalık, sarı kravatında zümrüt bir iğne, şişman göbeğinin üzerinde kalın bir kordun, zinciri kulağından sarkan altın bir gözlük, eldivenli parmaklarının üzerinde parıl parıl bir yüzük, ayaklarında ruganî kunduralar ve bunların üzerinde de beyaz ketenler var idi. Redingotunun yakasına iri ve beyaz bir çiçek takmıştı. Zevâhire itinâ edilmiş olmakla beraber umûmî heyetinde zevkinden bir eser bile yoktu. Kalın dudaklarını açıp gülmeye başlayarak:

- “Bana teşekkür et bakayım! Sana bak karşımda yer açtım, dedi; Yoksa bu iki saati Büyükkada’ya kadar sütçü bargîri gibi ayakta durup uyuyacaktın!” Birden bire şaşırđım. Yanımdakiler alaylı bir tebessüm ile dönüp dönüp yüzüme baktılar. Tuhaf bir vaziyete dönüşmüş idim. Karşımdaki zâta teşekkür mü edeyim, yoksa ayağa kalkıp suratının ortasına bir tokmak mı indireyim. İki şıkkın arasında bir müddet tereddüd ettim. O benim olduğumun farkına bile varmadı.

- “Galiba beni tanımadın? Hakkın da var ya!.. Birbirimizi görmeyeli nice zaman oluyor! O zamandan beri ise bir kere olsun bizi aramadın! Vefasız maşûkalar gibi semt-i yarâna hiç uğramaz oldun”... Dedi.

- “Evet efendim, birden bire tanıyamadım. Acaba zât-ı âlileri ile nerede şeref-yâb olmuşum?”

- Estağfirullah!... Estağfirullah! Hele şöyle bir düşün bakayım?..

Çok düşünüyordum ama adımı nerede gördüğümü bir türlü hatırlayamadım. Tarz-ı selîmi ile hem ihtiyâr zamparalara benziyor, hem de üslûb-ı ifâdesi ile otuz sene evvelki meyhâne şâirlerini andırıyordu. Cesâret edemeyerek ikinciye sordum.

- “İcâbâtında güzün tesis ettiğim (Gülbahar Hayâl) ismindeki mecmûa-ı edebiye idârehânesine hiç teşrif buyuruldu mu? Dedim.

- “Ne münâsebet efendim, ne münâsebet! Benim öyle edebiyat ile filân alâkam mevcûd değildir. Amma yaptın hâ!.. Ben işadamı, ciddiyet adamıyım!

Yine mahcûb oldum. Adamakıllı bir pot kırmıştım. Ben onu bizim mecmûaya kızlarının şiiirlerini getiren uysal babalardan biri zannetmiştim. Cümle mi itmâma vakit bırakmadı:

- “Bak ben seni ne çabuk tanıdım! Dedi. Vapura girdiğini görür görmez, daha dün birlikte yemek yemişiz gibi birden bire aklıma tevârüd ettin. Zirâ merhûm peder-i âlînin ile refâkatimiz var idi. Bari bir ipucu vereyim de beni onunla bul, Kepenekçi Sinan Mahallesi şöyle bir tasavvur et bakayım, ne görüyorsun?”

Kepenekçi Sinan, bundan beş sene evvel oturduğumuz bir mahalle ismi idi. Bunu şimdi tasavvur ettiğim vakit harap evler ile pis çocukları görüyor ve sabahtan akşama kadar sokağı toza boğan küçüklerin kavgalarını işitir gibi oluyordum. Daha ziyâde düşünmek istedim.

- Tanıyamadım, diye cevap verdim.

- Amma idraksiz olmuşsun hâ! Canım o mahallede meşhûr Hüsâmeddin Efendi nâmında hiç bir zât ile tesis-i maârifeye eylemedin mi?

Yavaş yavaş zihnim aydınlanmaya başladı. Fi'l-vakıa Kepenekçi Sinan Mahallesi'nde ve Hüsâmeddin Efendi ismi ile birini hâtırlıyordum. Fakat o adam ile bu adam arasında dağlar vardı. Kepenekçi Sinan Mahallesi'ndeki Hüsâmeddin Efendi, başına sarık koyar, ayağına mes çekerdi. Günde beş vakit namaza da ezân okuyan ve cenâzelerde ıskât toplayan bu mahalle imâmı ile karşıdaki zâtın ne münâsebeti vardı? Ale'l-husûs Hüsâmeddin Efendi'nin arapsaçı gibi karışık siyah sakalı yerine, karşıdakinin yüzü perdâht edilmiş idi. Merakım arttı. Dikkat ile bakmaya başladım. Bir şey nazar-ı dikkatimi celb ediyordu. Hüsâmeddin Efendi'nin gözleri nasıl ufak ve çapaklı idiyse, karşıdakinin de gözleri öyle ufak ve çapaklı idi. Nihâyet tahammül edemedim. Birdenbire çocuk gibi sevinerek ve her türlü merâsim-i lafziyeyi unutarak:

- “Vay İmâm Efendi siz misiniz?” Dedim.

- “Hele hatırlayabildin!.. Hele tanıyabildin!.. Çok şükür! Çok şükür! Diye kâh kâh gülmeye başladı. Ama beni bir daha öyle İmâm Efendi diye çağırma hâ, sonra senin kulaklarını çıkarırım.

Hayretimden dona kalmıştım. Ne söyleyeceğimi şaşırdım. Mahaza onun ihtârâtına aldirmayarak sözüme devam ile:

- Aman İmâm Efendi, bu ne tahavvül! Dedim. Sen şimdi Amerikalı centilmenlere dönmüşsün. Kendini tanıtmasan, bir banka direktörü ile görüştüğümü zannedecektim. Bu ne tahavvül! Bu ne değişiklik!

- Değişirim zâhir! Değişirim zâhir! Üç seneden beri neler oldu, neler bitti. Ahvâl-i âlem, gün-â-gün tebdilâta marûz kaldı. İnsanın vasf-ı temeyyüzü tahavvül ve terakkî eylemektir. Hatta felâsife-i Arap'tan, zannederim Hazret-i Farabi olacak, nev'i beni adamın her an gayr-ı mıntıkasında tebdil ederiz bir şahsiyet-i mümtaze olduğunu iddiâ etmiyor mu?

Yalnız görüyorum ki bu üç sene içinde sen hiç değişmemişsin. Eski tas!.. Eski hamam!.. Yoksa el âlem beş yüz bargîr kuvveti ile servete doğru koşar iken, sen yine kolunun altında bir yığın evrak-ı perişân ile eskisi gibi zevzeklikler arkasında mı geziyorsun?

İmâm Efendi çok hızlı konuşuyordu. Etrafımızdakiler ellerindeki gazeteleri bırakarak bizi dinlemeye başlamışlardı. Bu bir muhâvere değil, bir konferans idi ve her konferansçı gibi İmâm Efendi dahi simâsının kesretinden memnun olmakta idi. Sözü güyâ bana söylüyor, hâlbuki gözlerini başkalarını dikip anlatıyordu. Birden bire dayanamayarak:

- Aman hocam, söyle bakalım, sen nasıl oldu da böyle hale girdin? Diye sordum.

- Acele etme, acele etme, annenin karnında dokuz ay nasıl durdun, dedi. Bu esnâda biletçi geldi. Sarayburnu'nu geçmiş idik. Cebinden cüzdanını çıkarıp banknotlarını el âlemin gözüne sokar gibi göstererek pasosunu verdi. Sonra diğer cebinden başka bir cüzdan çıkardı. İçinden iki tane uzun puro çıkardı. Alıp birini bana vererek:

- Haydi, sana bunlardan birini vereyim de, dünyada sigara dedikleri şey nasıl oluyormuş, öğren! Şimdiki birincilere sakın emniyet etmeyesin hâ! Herkesin bunları kemâl-i istirahat bal ile pofur pofur tellendirdiğini gördükçe içimden gülüyorum. Sakın tegâfûl etmeyesin! Bilirsin yâ! Bana madik oynatmaz! Durur, durur, turnayı gözünden vururum! Her şeyin âlâsını sorarım!..

İmâm Efendi pantolonunun cebinden uçurlu bir çakmaktaşı çıkararak purosunu yaktı. Sonra ağzını duman ile iyice doldurarak birden bire açıp bizim tarafa doğru pufladı. Şimdi kâh kâh gülüyor ve yüzünde büyük bir ifâde-i memnuniyet ile hikâye ediyordu.

- Sana bak anlatayım da akıllı isen kıssadan hisse çıkar diyordu. Ticâretin, teşebbüs-i şahsînin ne mühim bir şey olduğunu idrâk eyle! Muhârebeden sonra mahalledeki varidât-ı muayyenim tenâkusât-ı azimeye duçâr oldu. Cenâze azaldı, imârethânenen aş vermez oldular ve ale'l-husûs eskiden ara sıra muavenet-i takdiyede bulunanlar da ellerini kûtâh ve kîse-i himmetlerinin ağızlarını sadr-bend eylediler. Eski dostlar adeta düşman oldu. Sıkıntıya düştük, ne yapalım, ne edelim, düşündük, taşındık, bizim Refika Hanımefendi ile beraber müşaveretten sonra şöyle bir Bandırmaya seyâhat icrâ, hem kayınbiraderin hal ve hâtırını istifsâr ve hem de hâneye bir miktar erzâk getirmeyi tasavvur eyledik. Kalktık, gittik. İki teneke yağ ile yüz elli kıyye fasulye getirdik. İstanbul'a gelir gelmez fasulyeler yağlı bir tâlip zuhûr ederek aynı fâhiş ile sattık. Nasıl oldu, nasıl sattık, hayret ettik, memnûn olduk, hanım da şaşırdı, ben de şaşırđım. Bu ilk hamle-i teşebbüs, bize bir tâzıyâne teşvik oldu. Zaten eskiden beri âlem-i ticarete merâkım var idi. Bina'en-aleyh "Âyinesi iştir kişinin lafa bakılmaz" diyerek piyasanın ortasına şöyle yan beri atladım. Seyâhatler tevâli, servetim tekessür etti. Bir kaç ay içinde, elimizdeki para tasavvur ve tahminâtın fevkine suûd etti.

Para suûd ettikçe, ben de suûd ettim. Cebimdeki nakit, şeklimdeki tebdilât intâç eyledi. Az ile kanâat ettim. Dâireyi tevsîi ile Bartın'dan yumurta, Zonguldak'tan kömür, İzmir'den üzüm, Afyonkarahisar'dan yapağı, Isparta'dan gülyağı, Konya'dan tiftik, Eskişehir'den lületaşı ve hatta Halep ile Şâm-ı Şerif'ten fıstık ve badem bile getirdim. Bunların bir kısmını İstanbul piyasasına döktüm, bir kısmını Almanya ile Avusturya'ya ihrâç ettim. Bi'l-mukâbele oradan da buraya başka şeyler getirdim. Vakia iyice mühim bir intifâda bulundum. Hatta iki kere Viyana'ya, bir kere de Almanya'ya seyâhat icrâ eyledim. Fakat zannetmeyiniz ki memlekete hıdmet eylemedim, hâşâ sümme hâşâ!.. Bir memleketin servet-i umûmiyesi, fertlerinin servet-i husûsiyesine talik eden bir keyfiyyet-i mühimmedir. Öyle ya efendim! Fert zengin olmazsa, memleket nasıl zengin olur? Garp müellifini bile husûs-ı mezkûre-i dâire-i küllîyat-i azime vücûda getirmişler, ticâretin serbest olduğunu izâh için senelerce âb-ı zihin sarf etmişler... Hâlbuki memleketimiz, bizim gibi ticârî terğib edecek vesâitten mahrûmdur. Suhûletten vazgeçtim, bi'l-akıs müşkülâta duçar oluyoruz. Meselâ Men'-i İhtikâr Heyeti nâmı ile teşekkül eden komisyonun vazî ve tesisî ettiği zincirleme usûl-i sakînesine tebâen evvelce sattıklarımın bir kısmını geriye alarak servetimin bir ra'bini iâdeye mecbûr oldum. Eline faturasını alan üzerime hüçûm etti. İnsan altı ay evvel sattığı bir malı nasıl geri alır efendim? Benim bildiğim ticâret serbest olmalıdır. Meselâ bendeniz müstahsilim, (diğer yolculara hitâb ederek) zât-ı âlîniz de müstahsilsiniz, o halde Men'-i İhtikâr Heyeti'nin bizim aramızda işi nedir? Bendeniz bir malı satıyorum, siz ya alırsınız, ya almazsınız, böyle husûsi bir muameleye komisyon ne karışır? Yok, ama söyleyiniz efendim, komisyon ne karışır?

Sâir yolculara karşı büyük mahcûbiyet hissi içinde kalmış idim. İmâm Efendi bir iktisâd hocası gibi konuşuyor ve bütün ayıplarını birer birer meydâna döküyordu. Birden bire damdan düşer gibi mecrâ-yı sohneti değıştirerek:

- Haberin var mı yâ hu! Diye bağırdı. Benim mahdumu Elektrik Mühendisliği tahsili için Almanya'ya gönderdim. Kendim de bir "otosayar" metodu alarak Almanca öğreniyorum. Senin de hiçbir şeyden haberin yokmuş â birâder? Kerime Hanım yeni tüccârdan bir zât ile izdivâç etti. Geçende velîme cemiyetlerini yaptık. Bütün dünya yerinden oynadı. Etibbânın tavsiyesi üzerine Büyükada'ya taşındım. Öyle bir köşk tuttum ki deme gitsin! Hele bahçesini hiç sorma! Portakaldan hurmaya kadar dünyanın envâi meyveleri bulunuyor. Yâ hu ne dersiniz? Dünyada Ada gibi cennet dururken, şu İstanbul ahâlisi ne için Aksaray'a tıklırlar, bu noktayı bir türlü anlayamıyorum. Sakın bazı adamlar gibi Büyükada'nın kuraklığına hükmetmeyesin hâ! Zirâ o akide, küllîyen batıl ve fâsid olup tecârib-i adide ile aksi sâbittir. Sen Mercan balıklarını hiç gördün mü? Ama nerede

göreceksin hey gâfil dünya! Bir kere görsen, sevincinden dilini yutarsın! Ağzıma lâayık! Ağzıma lâayık! Fakat ben sana husûsi bir şey söyleyeyim mi? İş Ada'ya gelmekte değil, benim gibi yaşamanın yolunu bilmektedir. Hele gece sefâları, hele mehtâb eğlenceleri... Konu komşu, açık saçık, her akşam bizim evde toplanıp, “sosyete” yapıyoruz. Bu yaşıma geleli böyle tatlı bir şey görmemiştim. Herkes bir birine “monşer” diyor, kadın, erkek kardeş gibi birbiriyle gülüp eğleniyor. Bazı vakitler ahvîye-i latife ile ruhumuzu da telezzüz ediyoruz. Hele geçen akşam bizim komşunun büyük kerimesi hanımefendi piyanoda bir Alafranga “Morso” çaldı. Hakîkaten bayıldık! Ellerine sağlık olsun! Nedir o çiftetelli efendim? Hevâ-yı nesîmisi cıgara dumanı ile bulanmış kahvehânelerde Karakaş Efendi'yi dinleyecek zamanda mıyız yâ? Artık itirâf eyleyelim ki Alafranga Mûsikî'nin yanında, Alaturka pek sönük kalıyor. Hep elem, hep keder, biraz da hayatı sevelim efendim, biraz da hayatı sevelim!..

Büyükada'ya gelmiş idik. İmâm Efendi birden bire ayağa kalkarak, eliyle uzakta bir yeri işâret etti:

- İşte ben şu büyük kâşânede oturuyorum, anladın mı? Ara sıra gel de, sana hoşça bir zaman geçirteyim. Dünyanın kaç bucak olduğunu öğren! Fakat sen ne budala adam imişsin yâ hu! Şu güzel mehtâbı kaçırdında ayın karanlığında Ada'ya geliyorsun! Buranın asıl sefâsı Arabî ayın dokuzundan sonradır. Geceleyin kâfile kâfile eşeklere biner, çamlar altında “Hoples, Moples” diye dört döneriz. (Birden bire uzun bir kahkaha bırakarak) hele bizim refike hânımefendiyi hiç sorma, diye bağırdı. Geçen akşam merkebe yan bineceğim diye uğraşır iken, öyle bir yere düştü ki hepimiz gülmeden katıldık! Ama ne kadar güldük! Ama ne kadar güldük!

- Demek ki eşek sefâsı yapıyorsunuz?

- Eşek sefâsı yâ eşek sefâsı!

Vapur yanaşmıştı. Yolcular, aşağıdan yukarıdan bir insan seli gibi iskelenin üzerine dökülüyorlardı. Caddeye çıktığımız vakit İmâm Efendi hâlâ kolumdan çekerek gülüyor ve Ada eğlencelerini anlata anlata bitiremiyordu.

Ali Nâci [KARACAN]

(Nu: 7363, 22 Şv. 1335, 11 Ağ. 1333-1917, s.1, 2.)

*

BİR ÇİÇEK, İKİ BÖCEK

Üç Perde Komedi. Muharriri: Tahsin Nahid Bey

(İlk defa temsili: Tepebaşı Tiyatrosunda Darül-bedâyi Heyet-i Temsiliyesi tarafından, 12 KS. 1332)

Zarif, sembolik bir isim altında ilk defa evvelki gün akşamı vaz-ı sahne edilen bu komedi, Şehrimizin mevsime ait tiyatro hayatı içinde şâyan-ı dikkat bir merhale teşkil ettiği için bu hadise-i edebiyeden bahsetmeye kendimi borçlu görüyorum.

Bir Çiçek, İki Böcek muharriri, piyesini sade tahrir değil te'lif etmiştir. Demek istiyorum ki Fransızca bir eserden mülhem olmuştur. Muvaffak olmak şartıyla, “adaptation”- ahz ve tatbik yahut “intibak” aleyhinde değilim. Henüz tiyatro hayatında ve hele pek güç bir şey olan piyes tahririnde acemiyiz. Bu husûsta da bizden çok ileri gitmiş olan Avrupalılar’ın hazır eserlerinden, hayatımıza göre tedkikat ve ta’dilât-ı lâzime icrâ edilmek üzere, istifade ve intihâl edilmesi hatta şâyân-ı teşviktir. Tahsin Nahid’in de, Fransızca bir eserden mülhem olması komedisinin kıymet-i edebiyesi tenzil edemez. Ancak biz tiyatro husûsunda, tiyatronun halka bir mekteb-i edeb ve medeniyet olması gayesini temin husûsunda, zannımca yüksek muhitlere intibak ettirecek eserlerden ziyade, avam ve fukara muhitine ve mesela Fatih, Aksaray şehremini, Eyüp hayatına intibak ettirilecek eserlere muhtacız. Tiyatro, bütün merâhil-i temeddünde pek geri kalmış olan memleketimizde ifasına davetli olduğu mühim rolü orta halliler ve avam hakkında mürşid ve feyikâr edaya çalışmalıdır. Havas, zenginler, yüksek geçinenler her memlekette olduğu gibi, bizde de hodgâm, bedbin, salâh ve irşada pek yanaşmaz, kendisine göre felsefeler, kaptisler sahibi, hatta şımarıktır. Tiyatro onlar için hoşça vakit geçirtecek bir lazime-i medeniyyeden başka bir şey olamaz. Biz bi’l-hassa terbiyemizi sıkı sıkıya ileri götürmek mecburiyetinde olduğumuz için, hatta “mücerred zevk-i edebi” den fedakârlık ederek, avamı yükseltecek, onun metin ve pür hararet uğraştığı, benimsediği, mütevekkilâne hayatıyla alakadar, o hayattan alınmış olan sahneler ihzarına mecburuz. İtiraf etmeliyiz ki, iyi kötü, şu son senelerde temâşâ-ı hayatımızda vaz’-ı sahne edilen âsârdan hemen hiçbiri halkımızın, içtimaiyyâtçılarımıza bile kapalı duran, bugünkü henüz zinde yaşayışıyla alakadar değildir. Yüksek tabakadan bahis daha zîşâ’şâşa, daha câzib ve belki sehl olabilir. Ötekisi ise, hem biraz çirkince ve ağırdır, hem de şehrimizin cevanıb-ı erbaasında yaşayan ve ekseriyeti teşkil eden fakir halkın bîçare hayatına inmek, onu uzun uzun

tetik edip parça parça göstermek güçtür. Fakat elzemdir. Tiyatro hayatımızda bu pek mühim bir fasıldır. Halk kendisinden bahsedildiğini görünce, kendi hayatının sahnede in'ikasını temâşâ edince zevk-i san'atı, tiyatroyu ve nihayet, eğer tiyatronun bir kıymet-i terbiyeviyesi varsa, bunu, idrak edecek, lakayt kalmayacak, tiyatroya koşacak.

Hiç şüphesiz bizde bir hayat-ı temaşâ uyandı. Ne vakit muamma bir oyun verilecek olsa görüyoruz ki tiyatro doluyor. Vâkiâ temâşâ-giran, ekseriyetle şehrimizin yüksek mahafiline mensub aynı zevat oluyor ise de koltuklarda ve localarda yavaş yavaş yeni bir halk kendini gösteriyor. Bu memlekette ilk mektepler açıldığı zaman nasıl müdavimler beş on kişiye inhisar ediyordu ve şimdi nasıl yüz misli arttırılan mektepler talebeyi istiâba kifayet edemiyor ise, eminim, tiyatromuz daha ziyade bize yaklaştıkça, daha millileştikçe, halkın hayatıyla daha alakadar oldukça tedricen zevk-i temâşâ her sınıf halka yayılıp gidecek, tiyatrolarımız taşacaktır. Avrupa'dan şehrimize gelen bir zât Viyana'da dört yüz defa- her gece sıra ile oynamak şartıyla dört yüzüncü defa oynanan bir oyun için iki gün evvel müracaat ettiği halde bir koltuk biletini bulamadığım, tekmil biletlerin daha evvelden satılmış olduğunu söylüyordu. Biz bu harikulade rağbeti uyandırabilmek için çok ve ale'd-devâm çalışmaya mecburuz. Lâkin bugün, itiraf etmeli, uyanmış, yürüyen, ağır da olsa yürüyen bir rağbet var. Ve bu elbette mucib-i memnuniyet bir ihtidadır.

***

Ma'a't-te'essüf sütunlarımız müsait değil ki piyesi esaslı bir sûrette hulasa edebileyim. Pek kısa söyleyeceğim: Âlim ve mütebahhir bir zât olan Kemâlî Bey'in hemşirezadesi Seza Hanım'ı divan-ı muhasebat mümeyyizlerinden, sahib-i irad, vehm derecesinde intivam perver, rahata ve maddiyata düşkün biraz tuhaf tabiatlı bir genç olan Neşe Bey'e nişanlıyorlar. Bunu ihzâr eden Kemâlî Bey'in zevcesi Neşe Bey'in teyzesi Zehra hanımdır. Kendi evinde-dayısı Kemâlî Bey'in evinde, büyüyen Seza Hanım'la, kendi oğlu Hâlet Kemâlî Bey seviştikleri halde buna entrikalarla mani oluyor. Çünkü oğluna parlak bir kız istiyor ve Seza hanımı bu Neşe Bey'e vermeğe herkesi ikna ve irza ediyor. Nikâh ve düğün bir günde. Bütün akraba ve davetliler Kemâlî Bey'in evinde. Nikâh kıyılmak üzere- Seza Hanım Neşe Bey'den memnun değil, fakat rızasını vermiş. Bu sırada Viyana'da diplomasi mesleğinde bulunan Halet Bey tesâdüfen gelir. Eve girer, herkesin büfeye gitmesinden ve Sezâ Hanım'ın yalnız kalmasından bi'l-istifade onu ikna eder. Birbirine âşık olan iki genç arka kapıdan kaçarlar. Birinci perde med'uvvinin telaş ve vâveylası arasında kapanır.

İkinci perde de yeni gelin güveyin, ba'de'n -nikâh balayı gibi bir şey yapmak

üzere, Fener yolundaki Kemâli Bey'in hânesinden kalkıp gelecekleri Yakacık'ta kâin hanenin salonu. Seza Hanım'ın Cici annesi, seksenlik bir ihtiyar Çerkeş tâ evinden kalkıp oraya kadar, mürüvvet görmek için bağıteten gelmek kuvvetini bulmuş: Yeni gelin güveyi bekliyor. Öteden kaçan Halef'le Seza gelirler. Kocakarı bunları nikâhlan kıyılan Neşe Bey'le Seza sanır. İkrâm ve iltifat. Firari gençler mahcub, sırlarım açamazlar. Yemekten sonra ihtiyar nine bunlara rahatlıklar temenni eder, yatmalannı tenbih eder. Halef'le Seza birlikte yatmayı, hürmet-i mütekaibileye ve terbiyyelerine, meşruıyyete sığdıramazlar. Fakat emr-i vâki'. Seza Hanım odasına çekilir, Halet Bey'de bir koltuk üzerinde, Seza'nın verdiği bir battaniye ve yastıkla uykuya varır. Gece yansından sonra ihtiyar Servinâz Hanım elinde mum salona gelir, Maksadı, dokuz ay on gün sonra bir erkek hafidü'l-hafid'e mâlik olmak için Teranedil kalfa tarafından tavsiye edilen (biberiye) otlarım ilk horoz öttükten sonra gelin güveyinin kapılan önüne serpmek. Bu otların üstüne sabahleyin gelin basârsa çocuk erkek olurmuş. Cicianne kazara mumunu düşürür. Karanlıkta koltuk üstünde uyuyan Halet Bey'e çarpar. Lamba açılır. Kocakarı bu erkekliğini bildirmeyen ve dışanda uyuyan güveyiyi tekdir ile gelin odasına, kızla oğlanın bütün mümanaatlarına rağmen, idhal eder ve müsterihan çekilir gider.

Üçüncü perde Yakacık'taki hanenin alt katı. Koca nine Servinâz Hanım'la Teranedil Kalfa kahvaltı hazırlıyorlar. Gelinle güveyinin göndermiş oldukları- bi't-tabi Halet Bey'in değil Neşe Bey'in gönderdiği- çanta ve sandık gelir. Biraz sonra, kaç saat yolda kaldığım dakikası dakikasına haber veren Neşe Bey söver. Seza hanımı arıyor. Cicianne ile bir müşâfehe-i hayretkârâne yukarıda hâb ve soldakiler uyanır, inerler. Biraz gürültü, nahoş sözler. İş anlaşılır. Tamirine bakmalı. Cicianne işi tamir için plan tertip ederken, gelin Seza hanımı aramakla meşgul dayı Kemâli Beyle Yenge Zehra Kemâli hanım gelirler. KemâliBey oğluna zaten Seza'yı münasip görüyor. Yegâne mâni olan karışım, ayda verdiği elli lira tuvalet masraflarını vermemekle bi't-tehdit, irza eder. Âşıklar meşruanda bağlanırlar. Son perde alkışlar arasında iner.

***

Oyun heyet-i umumiyyesi itibariyle, bila tereddüt, muvaffak olmuş bir piyestir denebilir. Teferruat'a ait kusurlar, sayılabilir. Piyesin heyet-i umûmiyyesinde **Unité Théâtrale** denen vahdet var. Oyun temâşâgeri sıkmadan, kâfi derecede bir cazibe ile başlayan nihayete kadar celb ve işgal ediyor. Oyunda aykırı derecede gayr-ı tabii bir şey pek yok. Bir cereyan-ı tabii var. Ancak son derece alafranga bir hayat gözetilmesi pek doğru olmasa gerek. Acaba İstanbul'da henüz kaç familya vardır ki velev biraz

karabet bulaşıklığı olsun. Böyle nikâh günü, kız ile oğlanı bu derece birleştirsınler ve bu derece laubali bıraksınlar? Biz de daha bulut halinde bile tekâsüf ve tebellür etmemiş bir hayatı bir sahneye esas ittihaz etmek bilmem mantıkî midir? Sonra nikâhtan beş dakika evvel, herkesin büfeye gidip de gelin namzeti Seza Hanım'ı bila-sebep yalnız bırakmaları ve bu anda Halet Bey'in zuhuru, muharrir tarafından daha tabii vesilelerle ihzâr edilemez miydi? “Bazıları Kemâli Bey derecesinde dalgın ve meraklı bir mütebahhirin bizde emsâli görülmesini söylüyorlarsa da ben bu fikirde değilim. Az da olsa, köşe de bucakta bizde de böyle zevat görülmektedir. Gelinle güveyinin Alafranga bir seyahatle Yakacık'a gitmelerim pek yabancı bulmuyorum. Yalnız sofrada başında cicannenin gençlere “önümde öpüşünüz bakayım!” demesi bizim ihtiyar hanımların zihniyetine pek sığmayan, görülmeyen bir şeydir.

Üçüncü perdede muharririn, hoş mükâlemelerle temâşâgeri teshir için sarfettiği gayreti daha iyi tanzim ve tevzi' etmesi pek arzu olunur. Mesela, kocaninin olan felakete karşı gösterdiği teessür, öyle terbiye görmüş bir kadımn göstermesi lazım gelen ifrât-ı dereceden pek aşağı. Her ne kadar Servinâz Hanım'ı felsefe-i hayatı anlamış bir ihtiyar nine gibi tanıyorsak da, görgü ve anane, bizim eski terbiye bu husûsta o kadar aman vermez ki, ihtiyar ninenin hiç olmazsa bir iki baygınlık geçirmesi ceryan-ı tabii icabıdır zannederim. Muhaverenin bu kısmı kuvvetsiz olduğu halde bilakis iki rakib, yani çiçek etrafında dönen iki böcek, lüzumsuz ve biraz da tatsız bir vaziyette kalıyorlar; o esnada yeri olmayan sözler söylüyorlar. Lüzumu olan hiddet ve şiddet, muharrir tarafından, oyunun komediliği muhafaza edilerek, meze olunabilirdi. Hele kırmızı fes pek garip bir şey. Orta Oyunu'nda zuhûri gibi bir şey oluyor. Bize her ne kadar Neşe Bey tuhaf tabiatlı bir adam olarak takdim ediliyorsa da böyle ebdâl ve mecnun değil. Yenge Zehra Kemâli Hanım'ın vakanın ertesi gütü ta Yakacık'a kadar meşlah ile gelmesi de mini mini bir zühûldür.

Herhalde oyun, tekrar edelim, muvaffak olmuştur ve esasa taalluk eden şu küçük kusurları da, Müellif Zeki de takdir ve teslim ederse, kâbil-i ta'dildir. Ancak bir defa daha söyleyeyim ki piyes pek yüksekte bakıyor. Kemâli Bey refikasına “Tuvalet masrafı” olarak ayda 50 lira veriyormuş. Acaba koca İstanbul'da bu rütbe-i refahta hatta beş aile var mıdır? Vâkiâ bizde Karagöz'ün ve Ortaoyunu'nun, tiyatro denilen Kafa Şanton taklidi eski Salaşların hazırladığı zihniyet böyle açık şeylerden hoşlanabilirse de, herhalde bu nev'iden bize lüzumundan fazla şey idhal edilmiştir mütalaasındayım. Muharririm fantezi yapmak hakkım teslim etmekle beraber, acaba bunu başka bir şekil altında temin edemez miydi diye kendi kendime soruyorum. *(Bir Çiçek, İki Böcek)* bir

tez ortaya koyan piyeslerden değildir. Muharririn, “Aşk’a müstenid izdivaç” bahsinde ısrarı bile pek hissedilmiyor. Temâşâgeri yormayan, zevk veren ve eğlendiren bir piyes. Fakat ben kendi fikrimce, memleketimizde ağılebiyetle bir müddeâ ve nazariyye “tez” ortaya atan piyeslerin taraftarıyım. Halkımızın terbiyesine bunların büyük faydası olur itikadındayım. Tahsin Nahid Bey eserlerinde tekâmül ve terakkî ediyor, tebrik ederim.

***

Darülbedayi heyet-i temsiliyyesi cidden şâyân-ı takdirdir. Hristiyan kadınların lisanındaki mânalar o kadar kaldırılmış ki bugün ancak hafif pürüzler kalmıştır, denebilir. Ve şüphesiz, bu az mahsus şivesizlikler de, himmet-i mütemadiyye ile izale edilecektir. Herkes hemen de bilâ-istisna, iyi oynadı. Kanar Hanım cicianne rolünü ihyâ etti. Yalnız “Allah’a şükür” yerine “Allah’a teşekkür” etmek hatası var. Eliza Hanım tam bir ma’sûka idi. Hâl ve mevkiini iyice idrak ve temsil ediyordu. Felekyan Hanım, beklenildiği gibi mağrur, asabî, kibirli bir hanımefendi idi. Hatta Teranedil Kalfa Adriyan Hanım lisanıyla rolüne iyice yaklaşıyordu. Erkeklerden Neşe Bey rolünü ifa eden Fikret Bey her türlü takdire lâyıktır. Neşe Bey’i iyice yaşattı. Kemâli Bey, sevimli, acîbü’l-hal bir âlim idi. En az iyi oynayan Halet Bey Raşid Rıza Bey idi. Rolünü biraz hafife aldığı, ciciannenin önünde ve diğer buhranlı dakikalarda, elleri cebinde ve sigarasıyla meşgul, gayr-ı müteessir bir vaziyet muhafaza ettiği görülüyordu. İhtimal vakanın kahramanı olmak kendisine biraz gurur, yüksekte bakış veriyordu. Herhalde, diplomatik bertaraf, rolüne sadakatle ve hararetle vakf-ı nefes etmesi lazımdır. Tiyatroya muvaffakiyyetin üstüne titremek, bir dakika itina eksik etmemek lazımdır.

Son söz olarak şunu söyleyeyim ki, Darülbedayi, bize, üç dört sene evvel ma’dum olan bir heyet-i temsiliye ihda ediyor. Bunun kıymetini takdir ediyoruz. Dekorlara itina ediyor. Fakat suflörü ortadan kaldırıp kuliste kenara atan zevat, aktörlerin biraz daha çalışmalarını temin etmelidir. Dün akşam Tahsin Nahid Bey bazı falsolardan şikâyetle, zannederim haklı idi.

SOYSALLIOĞLU [İsmail Suphi]

(Nu: 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 1, 2.)

*

ŞİİR VE KADIN

Tabiatta şiir vardır. Bunun nüfûzunun derece-i tesiri mahale ve şahsa göredir. Letâif-i tabiiyenin manzarasından herkesin teessürü bir olmadığı gibi şiirin tesir-i füsûn-kârının tesiri de her mahalde aynı sûrette olamaz. Şiirin ciddiyete galebesi bir halkın elzem olan şeyleri ihmaline ve tahayyülât-ı şâirâneye tutulmasına bâis olur. Bir millet yaşamak ve refah ve saadete erişmek için ciddi faaliyete, ciddi sûrette çalışmağa muhtaç olduğundan tahayyülât-ı şâirâneye katılmağa gelmez. Evet! Şiir hoştur! Latiftir! Ciddiyeti övmeye, şiirin en latif ve hoş bu bir meyve olan çileğe teşbih edersek evvelâ ekmek ile doyduktan sonra çilek ile telezzüz eylemek kaidelerini buluruz.

Malumdur ki Damat İbrahim Paşa Âsâkir-i Osmaniyye'yi tanzim ve ta'lim eylemek maksadıyla akd-i sulh eylemiş iken on iki seneden mütecaviz istikbal-i taam ile makam-ı saadette bulunduğu halde askere nizam vermek şöyle dursun eski nizâmı da muhtal eyleyip sulhten bir sene akdem vird-i zeban eylediği lüzum-ı intizam-ı askeriye ve umur-ı idare-i mülkiyeyi düşünmeyerek zevk ve sefahet âlemleri alkış ve israf ve sefahate koyulmuş olmasını tarih affetmiyor! Yalnız kâşeneler binası, hadikalar tanzimi ile hükümetin temin satveti kabil olmayacağı âşikâr olduğundan devletin muhafaza-i hudut ve hukuğu için ordularının tanzim ve teslihi, idare-i mülkiyyesinin hüsn-i tertibi elzem idi. Yaptığı sefâhethânelerin adedince fabrikalar yapsa idi, mektepler açsa terakiyâta daha evvel girişilmiş olurdu. O uzun müddet sulhten ne mühim istifadeler edilir, neler meydana gelirdi.

İbrahim Paşa, zekâ ve irfanın ve hubb-ı terakkiyatın ve istidat-ı ihdasâtını eğlence âlemlerine hasretmese idi, mahsul zamanı san'at-ı tabâtın kabulü mesellü bazı şeylere münhasır kalmazdı! Vâkiâ o zamanın adamları pek rahat yaşadılar. Lâkin sonraki felaketleri de ihzar eylemiş oldular. İşte o zamanda şiirin ciddiyete galebesi zamanı idi. Zevk ve safa demleri üzerinde, şiirin tahakkümü görülür. Lisan- ı şiirde artık zaman-ı ahvale göre bir sûratte dökülür! Evvelki şairlerimiz kadınların ilim ve fazlına, kahramanlığına, ulviyetine şiir söylerken sonraları gül ruh, sümbül çeşmeler, zülf-i anberler diye irad-ı iş'âra döküldüler!

Sokak muâşıklarının moda olan Damat İbrahim Paşa'nın çiçek devrinde kadınlarda çiçek ve cici bebek addolunmak gibi haller terbiye-i içtimaiyemize büyük bir darbe oldu! Kaplumbağalardan çırağ alayları teşkil eyleyip o zât-ı muhtera' hayat-ı içtimaiyemizde de bir inkılap vukua getirdi. İbrahim Paşa etrafına dalkavukları alıp Kâğıthanede findık endahâtı yapardı! Araplardaki hanımın yaşamayı içine findığı atabilenleri taltif eylerdi. İşte findıklar şeref ve haysiyet-i nisvaniyeye karşı atılan kudsiyâtını cerihadâr eden kurşunlar idi!

Tahayyülât-ı şairane ile kadın yeryüzünün melekleri, semanın zühreleri gibi tabirle vasfa çalışanlar onları öyle muhayyel kanatlarla yükseklere çıkararak hakikat-i halden uzaklaştırırlar. Bu hakikatten uzaklaştırma iması ise kadını âlem-i insaniyette ve cemiyet-i beşeriyedeki mevkiinden tebaüd ettiriyor! O gibi terennümat-ı âşıkane ve füsunkâraneye kapatılmak kadını çok ziyana çıkarmıştır. Hayâlat-ı şâirane ciddiyete galebe edilip de bir yere girdi mi artık peşinden sürüklediği heva ve hevesle öyle bir nüfuz ederdi ki erkeği kadına paye veriyorum zannıyla gül, zambak, sümbül methiyyeleri lüzumatında bulundurur. Kadın da ben hayvanın eşref-i olan insanın bir sınıfıym sen ise beni nebatat derecesine tenzil ediyorsun! Diyebilecek izan bırakmaz! Nihayet erkek indinde kadem solduğu veya usanıldığı vakit atılacak bir çiçek, bir bazice, bir cici bebek halini alır!

Mesele bu sûrete döküldükten sonra o zamanki lisan-ı şiirde kadın bir şairin yükseklere çıkardığı per-i melahatla (...), şairde pay-ı saneme yüz sürmek için piyer-i timsale tırmanan perestîşkâr! Lâkin şâirane haricinde erkek indinde kadın ne addeyliyor? Şaire Leyla'nın gelin gecesini buna bir misal gösterelim: Zevç efendi telli pullu geline nohut yakısı bulunan kolunu uzatıp "Hanım bunu değiştir!" diyor. Leyla dışarı fırlayıp "müddet-i ömrümde beni nohutlu yahniden ikrah ettiren adamın yanında ben bir lahza duramam" diyerek telini duvağını atıp firar ediyor!.. O zaman ki eş'âr tesir-i füsunkârıyla meşbu' havayı teneffüsle yetişen kızlar zevç denilen şeyi kendisi için ölecek, bayılacak, terennümat-ı âşıkane ile onu dâimâ mest-i garam eyleyecek bir şey olmak üzere tasavvur eyledikleri halde ne görüyorlar? Mübalağat-ı şâirane teshîr-i füsunkârı ile sarılmış bir muhitte kadınlara zevç denilen şey, mücadelat-ı hayat ile uğraşmak için bir şerik, bir arkadaş olup zevcin iyisi hüsn-i refakat eyleyen bir refik-i hayat bulunduğunu düşünemiyorlar!

Şuarâ şiirlerine bir mahub-ı hayal ve canan-ı muhayyel-i elzem olmak müsaadatını kendilerine verdikten sonra şâiratta onlara peyrev oldular! Hayat-ı husûsiyetleri pek pak olan şâiratımıza o devir kendi ahval-ı nezihelerine tevafuk edemeyen eş'âr söyletti! Şiir de hazine-i felsefenin musluklarından biridir. Lâkin o seyyal-i ruh-nevaz lüzumsuz hayalât-ı mübalağatkârane ile bulandırmamalıdır. Onun nüfuz-ı müsahhirini beyhudeye değil faydaya sarf eylemelidir.

Evvelleri erkeklere ilm-i aruz tedrisi eyleyen muallimler, ulum-ı âliyye medreselerinde ders-i âmmlık eden, vatan ve milletine nâfi' işler görebilen kadınlar yerine "Ah u zânıma bakıp kıldı terahhüm bana yâr - Ey Feride hele ben ondan utandım bu gece" diyen Feride; "İç badeyi gülşende ne derlerse desinler - âlemde sen eğlen de ne derlerse desinler" diyen Leyla gibi vakar ve haysiyet-i nisvaniyyeyi çiğneyecek eş'âr söyleyen meşahirimiz zuhur

etti! Balmumcu oğlanına “Şem’-i rahme dikkatle bakma yanarsın” diye öğreten şairlerimiz değil midir ki Leyla’ya “hattın gelecek” mısraını söylediler! Bu mısraı ikmale te’dib ederim.

Evvelce Arap ve Türk İslam kadınları da şiir söylerlerdi. Ama onların şiirleri böyle değil idi. Onlar muharibleri teşçi’, vatandaşlarının kalplerine ilka, kahramanları takdir, ilim ve fazileti takdis yolunda şiirler söylerler idi. Erkekleriyle beraber çalışan, cemiyette yaşayan kadınlar öyle kadınlar idi. O zaman erkekler, kadınlar yekdiğerine valide, hemşire, kerime, peder, birader, oğul nazarıyla bakmak terbiyesinde idi. Bu beyitlerini nakleyediğimiz şâirelerimiz “İç bade güzel su var ise akıl ve şuurun - dünya var imiş pâki yok olmuş ne umurun” diyen şairlerimizin dişileridir. Şairlerimizin en ağır başlılarından addolunan Fitnat “kalmadı dilde tahammül derd-i firkate - eyle mahrum sevdiğim bir kere bizim vuslata” demiş. Bir kadın vuslat dileniyor! Hem de bu tesellini eşarı âleme ilan eyliyor. Bu kadınlığı tahkire ne büyük cürettir! Fakat Hanık koço tabir olunan urbasıyla, sırmalı ihramıyla yaşamak ve feracesiyle kurban bayramında Beyazıt meydanına koyunlar seyrine çıkıyor. Koca Ragıp Paşa Haşmet’e “Git şuna takıl!” diyor! Düşünmeli o zaman terbiye-i içtimaiyemiz ne hale gelmiş! Haşmet gidiyor. “Kurban aramağa ne hacet? İşte size kurban!” diye kendini gösteriyor. Fitnat da “haniya senin boynuzların?” diyor. Derhal bu sözü söyleyivermek yüksek bir zekâyâ mütevakkıf olmakla beraber müteammiz bir erkeğe karşı iyi bir te’dibdir. Bundan başka haşmetin sözünün mantıktan hariç olduğunu ihtar eden bir cümle-i hükmiyyedir.

Âh! Fitnat ve emsâli gibi zekâlara o zaman ki muhit ne kadar imiş? Bu dehalar ondan evvelki ulûm ve fûnun âlemimizde gelmiş olsaydı ne büyük kadınlar olurlardı. Evet! Kadınlık onların eş’arında gösterdikleri sûrette değildir. Nev’-i beşerin cins-i hayvanın eşrafı olması kemâlât-ı beşeriyeye doğru teâli edebilmek istidadı bulunmasındandır. Kadın da o nev’in nisfidir.

Mâi rüyalardan, pembe hülyalardan sıyrılıp da hakîkati görmeli! Kadın insaniyetin kendisini hisse-yâb eylediği şeref ve İslâmiyet’in bahşeylediği hukuk ve cemiyet-i beşeriyedeki mevkiine doğru yükselmeli! Evvelki İslam kadınlarının nail oldukları meratib ve mevakıba erişebilmek için o kadınlar gibi olmalıdır.

Fatma Aliye

(Nu: 7495, 30 Mh. 1335, 17 TS. 1333, 1917, s. 2.)

*

MİLLİ BİR ZİYÂNIN İKİNCİ DEVR-İ SENEVÎSİ

-Fikret'in Âşiyânını Ziyaret-

Dün devr-i senev-i irtihali olmak münasebetiyle bazı yârân ve takdirkârânı tarafından sûret-i mahsûsada ziyaret edilen Tevfik Fikret merhumun Rumeli Hisarı'ndaki Âşiyân ismindeki uzletgâhı şâir-i mağfur Tevfik Fikret'in, ikinci devr-i senevî-i irtihali münasebetiyle ailesi tarafından tertip edildiği evvelce bildirdiğimiz ziyaret merasimi, merhumun birçok ahbâ ve şakirdan san'atı tarafından dün fevkalâde bir ihtiram-ı samimâne ile icrâ kılınmıştır. Merhumun dostlarından esâtize-i ilm ve edibimizden bazı zevat ile resmî ziyarete med'uvu bulunan şâir-i taktirkârânı, saat üçte merhumun Rumeli Hisarı'nın yüksek bir tepesine kurulmuş yuvasına vürûd ile Doktor Rıza Tevfik Bey tarafından istikbal edilmekte ve ziyaretçiler meyanında Fikret'i takdir eyleyen bazı hanımlar dahi bulunmakta idi.

Davetliler, kısmen âşiyânın bütün Boğaz'a ve Anadolu sahillerine nazır olan güzel bahçesindeki tarhlar arasında ve kısmen de şâirin birçok metrûkât-ı nefisesine hâvi ufak salonunda içtima ile san'atkâr-ı mağfura dâir birçok ve eski ve kıymetli hatıralardan ve merhumun girânbahâ faziletlerinden bahseylemiş ve sigara, çay ve pastalar ile i'zâz ve ikram edilmişlerdir. Bu sûretle bir müddet musâhabe ve istirahati müteakib Darülmualimin-i Aliye muallimlerinden Ruşen Eşref Bey merhuma ait olan eski hatıralarım yâd ve tezkâr ile davete icabetlerinden dolayı bi'l-cümle ziyaretçilere aile nâmına beyan-ı teşekkür eylemiş ve müteakiben Doktor Rıza Tevfik Bey, şâir-i mağfurun edebî ve ahlakî seciyelerini gösteren vâkıfane bir musâhebede bulunarak bazı şiirlerini kırâat eylemiş, Fikret'in bu memleketin yetiştirdiği ne yüksek bir nâsiye olduğunu kayd ve tekrar eylemiştir. Rıza Tevfik Bey tarafından samimi ve ufak bir cemiyet huzurunda i'tâ edilen bu müessir-i musâhebe, Fikret'i yalandan tanımış olan birinin mütâlaat-ı musîbesine munzamen bulunmak itibarıyla ayrıca hâiz-i kıymet idi. Rıza Tevfik Bey'den sonra Sâtı Bey tarafından Tevfik Fikret'in terbiye âleminde açtığı yeni çığırlara ve Mekteb-i Sultanî müdüriyeti esnasında mezkûr hizmetlerine dair malûmât-ı mühimme verilmiş, aynı zamanda yüksek bir san'atkâr olan merhumun çocuk şiirleri vücûda getirmekteki muvaffakiyeti ve merhumun hasâil bir güzidesi bir kere daha yâd ve takdir edilmiştir. Sâmiîn, bütün bu musâhebeleri büyük bir teessür içinde istimâ' eylemekte idiler. Sâtı Bey sonra genç şairlerimizden Hâlid Fahri Bey merhuma dair yazmış olduğu bir manzûmeyi gözyaşları içinde inşâd eyledi. Bu şiirin inşâdından sonra musâhebelere hâtime verilerek âşiyânın ziyaretine ibtî-dâr olundu.

Bu sûretle ziyaretçiler evvelâ merhumun misafir salonundan başlayarak Şehzade Mecid Efendi Hazretlerinin çîre-dest mahareti olup merhumun “Sis” ismindeki manzûme-i meşhuresini musavver bulunan Yağlı Boya levhasını vesâir levhalan ve Fikret’in mümtaz selikasını irâeye kâfi daha bir hayli eşya-yı nefiseyi temâşâ eylemişler ve oradan sıra ile şairin çok sevdiği ve diğerlerine tercihan çok oturduğu odayı gezmişlerdir. Fikret’in evi muhakkak ki en büyük şiiirdir. Bu güzel yuvanın her tarafı temiz ve kalbi âsude bir adama ait olduğunu her veçhile irâe eylemekte idi.

Ba’dehu Âşiyân’ın ikinci katındaki yatak odası ve hücre-i mesâi ziyaret olunmuştur. Merhumun yatak odasında her şey yerli yerinde duruyor ve irtihaline rağmen intizamı zerre kadar hâlel-dâr olmayan bu odanın her köşesinde mu’tenâ bir güzellik meşhud oluyordu. Mesâi hücresinin ziyareti esnasında bir tebcil hatırası olmak üzere züvvara merhumun yazı masası üzerine serpilmiş beyaz yaseminlerden verilmiş ve müteakiben aşağıya inilerek yemek odası, hamam vesaire, en sonra da bahçede mezvû’ olup şâirin kendi hatt-ı destiyle muharrer bir şiiir-i nefisi mahkuk bulunan kaya ziyaret olunmuştur. Ziyaretçiler, şâirin Gökusu’ya ve Boğaz’ın mâi sularına nâzır bahçesinde akşam çayını da içtikten sonra bu güzel ve unutulmaz günün hatırasını gönüllerinde taşıyarak merasime nihayet vermişlerdir.

Resmî ziyarette Cenap Şahabettin Bey, Doktor Rıza Tefkik Bey, Süleyman Nâzif Bey, Süleyman Paşazâde Sami Bey, Darülfünûn müderrislerinden Hüseyin Daniş Bey, Terbiye-i bedeniyye muallimi Selim Bey, Darülfünûn muallimlerinden Cevad Bey, ”Robert Kolej” Müdürü Doktor Ketis ile müessese-i mezkûre heyet-i ta’limiye, Kadıköy Sultanisi Müdürü Hüseyin Ragıb Bey, *Tanin* gazetesi namına Muhyiddin, *Sabah* gazetesi namına Ahmed Emin ve Gazetemiz namına da Ali Naci Beyler ile daha bazı zevât ve merhumun Galatasaray Sultanîsi ve “Robert Kolej” deki talebesinden bir kısmı ve takdirkârânından bazı hanımlar hazır bulunmuşlardır. Memleketimizdeki eâzım takdir ve tezkâra ma’tuf olan bu gibi ictimâlar, ezher-i cihet şâyan-ı takdirdir.

İmzasız

(Nu: 7372, 1 Zi’l-kâ’de 1335, 20 Ağ. 1333-1917, s. 1.)

*

ESKİ İSTANBUL

Bundan tam on sekiz sene evvel, beyne'l-milel Paris ma'rekesinin "Sen" kıyısında bir eski Paris bina etmişlerdi. Azametli, çelik ve billur saraylarının müvacehesinde çarpık, münhat, eğri, lâkin ziyadesiyle nazar-firîb, hoş ebniye görünüyordu. Mazî ile hal, sanki bu noktada içtima etmişlerdi. Eski Paris'in o dar, hatta kasvetli, biraz karanlık ve garip sokaklarında bir kaç adım attıktan sonra Grand Palaj'ın önünde insan kendisini istikbâle varmış zannediyordu. Bu eski Paris'in an'ane-i milliyeyi, şehir muhabbetini, ecdâd-ı hürmetini tezyîd ettiği o zamanın Fransız edebiyatında görmüştü.

Evet! Tarihin gerek tiyatrodâ, gerek müzelerde ihya edilmiş sahneleri, eski melbusâtın, eşya ve edevatının teşhir edilmesi his üzerine, vatan-perverlik üzerine, milliyet üzerine doğrudan doğruya ve kat'î bir tesir icrâ eder. Bu tesir kıymet-dar ve faydalıdır. Mukaddimemizi burada kesip eski İstanbul sadedine gelemiz: Eski İstanbul bir değil, ikidir. Biri, yani pek eski İstanbul, Roma ve Bizans Kostantiniyesi hali malum; diğeri, yani kadîm Osmanlı - İstanbul-u ise tespitle daha meçhuldür. Bizans ve Kostantiniye, kadimden beri Avrupa mütetebbularının nazar-ı ibtisânını celb edegelmiştir. Fethin akabinde Garp edebiyatı vukûat-ı harbiyeye dair efsaneler ile belli başlı romanlarla dolu. Bu romanların mevzûu olan vakâi'-i olan muhayyileye sahne teşkil eden Kostantiniye'nin meydanları, caddeleri, manzara-i tabiiyesi, sarayları, emakini tasvir edildi. Ondan sonra Avrupa'da Arkeoloji doğdu. Ve bir hayli ilerledi. Kadim Kostantiniye zemini câlib-i merak olduğundan ara sıra müverrihler ona meclûb oldular.

On altıncı asırdan evvel ve sonra İtalya'da Bizanteyn tedkikâtına ehemmiyet veriliyordu. Bunun da bir kaç sebebi vardı; evvelâ, Bizans, ikinci veyahut yeni Roma olduğundan şibh-i cezire-i sekinesi orada kadim tarihlerinden bir mâb'adını buluyorlardı. Saniyen, Venedik ve Ceneviz tacirleri eski Kostantiniye'de Galata'da sahib-i nüfuz olduklarından bunlar yeni Roma'nın tesâvir ve menakıbını dâimâ vatanlarında kalanlara bildirirlerdi. Sâlisen, İtalya'da 1500 senelerine doğru başlayan Rönesans'a Kostantiniye'den giden bazı ulema iştirak ettiklerinden, onlar Bizanteyn tetkikatı lezzetini neşretmişlerdi. İngiltere'de, Fransa'da, Almanya'da pek değerli müverrihler kadim İstanbul'la uğraştılar.

Bi'l-hassa eski İstanbul'un haritasıyla, topografisiyle iştilgal edenler çok oldu.

Denilebilir ki Kayâsra zamanındaki Kostantiniye'nin her köşe bucağı, bugün, malûmdur.

Ma'a't-te'essüf bu tetkikatın bir kısım-ı mühimi bizce meçhuldür. Yalnız sülüs-i asr-ı evvel Ahmet Mithat Efendi merhum "Mufassal"ında bazı mertebe bu sâadetten bahsettiği

gibi Celâl Esat Bey muhbirimiz de ibtida Fransızca, sonra Türkçe güzel ve müfid bir eser vücûda getirmiştir.

Manzaranın güzelliği, vakîânın cazibesi Arkeologlar'dan başka, Avrupa'da doğrudan doğruya büyük tarih-şinâsları da meşgul etmiştir. *Gibbon, Finle, Rambo, Deyl, Sclamberger* gibi serâmedân o kadar güzel sayfalar yazmışlardır ki bunları okumak, bir daha okumak bizim için adeta vecibedir.

Gelelim eski Türk İstanbul'una: Bu, bi'n-nisbe selefinden az tetkike mazhar olmuştur. Dün Osmanişer Loyd da Doktor Scradar tahte'l-arz İstanbul'a dair birinci makalesini neşr ediyordu. Refikimiz bir hayli vakitten beri kadim Kostantiniye ile muvaffakiyetle uğraşiyor. Tetkik ettiği tahte'l-arz İstanbul'un kable'l-feth haline dair birçok vesâik vardır. Bunlara istinaden şehrimizin bir zemin haritasını tanzim etmek bile kabildir. Bizim zamanımıza gelince; Doktor Scradar tarafından esamisi fikarâtı nakl edilen Osmanlı müverrihlerinden Solak-zâde, Âlî, Evliyâ Çelebi bize gayet az malûmat veriyorlar. Hoca Saadettin Efendi'nin *Tacü't-tevârih*'inde fethi ve Kostantiniyye'ye ait mebahis manzûmeler dolu bir iki sayfadan ibarettir.

Bununla beraber Osmanlı vesaikine ibtinâen payitahtımızın heyet ve şekl-i sabıkı bile yeni erbâb-ı kalemin mazhar-ı tedkiki olamamıştır. Tarihimize taalluk eden vukûatın cereyan ettiği eski muhitimizi, onun renk-i husûsisini, üslub-ı samimisini daha iyi bilecek olursak, elbette, mazi nazarımızda bir kat daha canlanır. Edebiyatımızda, sanayi-i nefisemiz de bundan mülhem olur. Bu günkü gibi bize taalluk etmeyen mebahisle yahut mücerredât ile kabiliyyet-i edebiyemizi heder edeceğimize milliyetimizi takviye edecek birçok vesâite mâlik oluruz.

Boğaz ve Haliç ile surlar arasında geçen vakâyin ve o esnadaki bu idi Âsime-i Hümayun'un hâli, vaz'ı, dört yüz senelik hayat-ı Osmaniyyesi, eski âlemleri, ecdad, ceddât, mesireler, gece hayatı, avam hayatı, düğünler, ilâh, sıhhat-i fenniye ve tarihiyesi dâhilinde tasvir ve nakledilirse, elbette, vatana olan merbutiyetimiz, muhabbetimiz ziyadeleşecektir.

Eski şehirlerin ve eski hayatın tetkiki için icad edilmiş yeni ve pek nâfi usûller vardır. Bunlara tevfikân Avrupalı erbâb-ı ihtisas yalnız kurun-ı müteahhire ve vüstaya ait şehirleri değil, Tedmür, Ninova, Babil, Nippur, Pstahar gibi binlerce senelerden beri yerlerinde yeller esen kadimeleri bile ihyaya kudret-yâb oluyorlar.

Evvelâ bu usûllerin iktibası, ondan sonra fetihten itibaren şehrimizin tetkiki ve ressamlarımızın da bundan mülhem olmaları ihtirâsât-ı milliyyeden telakkî edilmelidir. Umûmî vatan-perverliğin içinde bir de –şehir-perverlik- vardır. Buna binaendir ki tarihe az çok nisbeti olan her şehirde, mazinin kıymetini bilenler gerek münferiden, gerek müctemian

abidelerin, eski ebniyenin, her biri samimi bir müze teşkil eden mezarlıkların muhafazası, etrafındaki levsiyyatın kaldırılması husûsatına itina ederler. Bu cemiyet ve heyetlerin kendi şehirlerine taalluk eden bir de hoş kıskançlıkları vardır. Bunların nazarında dünyanın en güzel, en ehemmiyetli kendi kasabalarıdır. Payitahtımızda da, şu son zamanlarda, mazinin gayet değerli yadigârları olan cevâmi-i şerifenin, türbelerin ve bu gibi mebâninin harabeye yüz tutmaması, onları enzardan gizleyen yapıştırma ve yanaştırma evceğizlerden, barakalardan, sâlâşlardan kurtarmağa gayret edildiğini memnuniyetle görüyoruz.

Şu himmet biraz şûmüllünce, etraflıca tutulsa, tarihi yahut büyüklüğü itibarıyla bir ehemmiyeti olan binalarımızın daha iyi, daha güzel görülmesi, bir husûsiyete haiz olan evâbid'in gelen geçen hemen nazarına çarpması için biraz fazla çalışılrsa, herhalde, şehrimizin gerek tabii, gerek tarihi letafeti tezâuf eder.

Ötede beride kalmış, Karaca Ahmed'in, Eyûb Sultan'ın her göze görünmeyen cihetlerinde öyle nadide, tirâşide, ruh-ı milliyemize, hayat-ı ecdadımıza ait taşlar, duvarlar, türbeler, mezarlar vardır ki bunların şehir-i muhabbeti ile siyaneti İstanbul'umuzun kadr ve ehemmiyetini büyütür.

İmzasız

(Nu: 7194, 27 RA. 1335, 7 Şt. 1333, 20 Şt. 1917, s. 1.)

*

“BAYKUŞ”

Manzûm Masal

Müellifi: Hâlid Fahri

“Hofmans Artiolonken: *Hoffman'ın Hikâyeleri*” ismiyle Almanca yazılmış bir opera vardır ki Viyana'da oynanılan güzide operalardan biridir. Gerek büyük opera tiyatrosunda, gerek Folks Oper denilen ahâli tiyatrosu yurdunda, bu eser sık sık temâşâ edildi. Bu, birkaç masal, birkaç hikâyeden müteşekkildir.

Ben bu operayı ilk dinlediğim zaman, ne olur memleketimizde söyleyen o muhayyelattan bazılan ruh-perver bir mûsikî ile şâyân-ı temâşâ bir şark sahnesinde temsil edilebilse (!) diye uzaktan uzağa temenniyatta bulunmuş idim. Fi'l-vâki ne zengin masallarımız vardır bunlar opera şekline konulacak olsa meydana edebi ve sınaî birer bedîa çıkardı. *Hoffman'ın Hikâyeleri*'ni opera tarzında işittiğim zaman biz de iki isim, Türk edebiyatıyla musikînin fikdanına te'e's-süfen kendimi alamıyor idim.

Şurada bi'l-münasebe söyleyeyim ki Viyana'ya gidenlerimiz oranın tiyatrolarına, operalarına müdekkik bir nazarla devam edecek olurlar ise bundan mânen istifadeler temin ederler. Ayda seksen yüz lira olan san'atkarlar, görülecek, işitilecek müstesna

mahlûkattandırlar.

***

“*Baykuş*” masalının repetisyonunda hazır bulunmak için Darülbedayi bize de bir davetnâme gönderdi. “*Baykuş*”un manzum bir masal olduğunu anladığım gibi pek memnun oldum. Çünkü Viyana’daki temennilerimden birinin olsun memleketimde mevki-i fiiliyâta konulduğunu öğreniyor idim. Muayyen olan gün, Tepebaşı Tiyatrosu denilen belediye barakasına girdim. İyice zaman olmuş idi ki orasını görmedim. Bahçenin halini, tiyatro binasını, bu yegâne temâşâ yurdunu gördüğümde zihnim o gece bu mevzular ile meşgul oldu.

Baykuş’u, temâşâdan evvel mütalaa etmek isterdim fakat zannetmiş idim ki bu eser matbu’ değildir. Gerek operalarda, gerek manzum piyeslerde muhaveratı kitaptan takip etmenin faydası çoktur. Zirâ sahnelerden gelen sözleri tamamen işitmek kabil olamaz ve bina’en-aleyh nazmın tesiri hissedilmez.

Temâşânın başlamasına ancak bir çeyrek kala metin kitabı elde edebildim. Orada kitaba biraz göz gezdirdim ise de bütün metni oyuncular ile birlikte süzmeğe muvaffak olamadım.

Masalı gördük ve işittik. Ma’a’t-te’essüf eser bir tiyatro olmak üzere yazılmadığı için hatta bir kere temâşâ ile insana kelâl-i âriz olmak tabiidir. Zira ne meraka mucib bir mevzu, ne de insanı alakadar edecek bir mesele vardır. *Baykuş* âh ve vahla dolu bir ağlama kitabıdır. Her söz, her yerde gözyaşlarından müteşekkildir. Yukarıdan aşağıya sanki bir eski şark fikri onu yazmış, daimi teellümatına bu eseri tercüman kılmıştır. Birini kurt yemiş, diğeri vereme tutulmuş iki çocuk ile onların babası ve müteverrimin nişanlısı arasında cereyan eden muhavereler bu eseri teşkil ediyor. İşte o kadar.

***

Eserin güzelliği tiyatro olmasından değildir. Bunda güzel olan mevzu değil, üsluptur, şiirdir, Türk edebiyatıdır.

Müellif yeni bir lisân ile derin bir lisan ile kuvvetli bir Türkçe ile latif ve hoş bir eda ile ve fakat tamamen eski bir fikir ile *Baykuş*’unu tertip etmiş, yazmıştır.

Kendisi de zaten buna bir masal diyor. Başka bir iddiası yoktur. Bunu, şimdiki tiyatrolara benzetebilmek için sözü uzatmak beyhude bir zahmettir. Zaten tiyatronun değil böylesi, en garbisi bile bir müellifle, bir kalemle, bir san’atla vücûda gelemez. Tiyatro için müelliften ve onun kaleminden başka bir takım erbâb-ı hüner ve irfan daha lazımdır. Onlar eseri okurlar ve san’ata göre onu te’dil ettirirler. Bunlar tiyatro erkân-ı aslıyesidirler. İstanbul’da bir tiyatro müellifi o gibi ehl-i hibreye nâil olamaz ki yazdığı

tiyatro, hakîkaten tiyatro olabilsin. Sonra tiyatro yazabilmek için eskilerden itibaren yenilere kadar ne kadar vâsi' bir tetebbu icrâ etmeli, ne kadar tenkitler okuyup hatırdâ tutmalıdır. İstanbul'da bu da yok. Binaenaleyh müellifi tiyatro nokta-i nazarında tenkid etmek insafsızlık sayılır.

Müellif, Şark'ın idâdi pek kesretli olan müteellim evladından biri, o, ruhundaki teellümât-ı daime ile acıklı ve yakıcı bir kitap yazmak istemiş. O, bazı inilteler duymuş onların neden ileri geldiğini fark edememiş ve o inilteleri Baykuş şekline kalb eylemiştir.

***

Fakat lisân cihetine gelince bu, şâyân-ı tebcildir. Bu kadar Türkçe manzûm bir eseri epeyce zamandan beri okumamış idik eser yukarıdan aşağı selâset-i ifadenin bir numûnesidir.

O sade kelimeler, yani Türkçe sözler, ne sevimli bir sûrette samimi fikirlere tercüman olmuş. Türkçe'den gayrı lisanlara, kadar ettiklerine pişman olurlar. O bildiğimiz neşideler, gazeller, nazımlar, şiirler *Baykuş*'un yanında pek değersiz kalır. Hele o manzum muhâverât eserin heyet-i umumiyesinden kat'-ı nazar, birer birer okunur ise ruha ne kadar müessir, cana ne kadar munis sözler insanın derûnuna akseder.

Baykuş, sade ve safî Türkçe'nin kudret ve kuvvetini henüz idrak etmemiş olanları irşad edecek olanlara hatalarını itiraf ettirecek bir güzellik mecmuasıdır.

Bu kitaptan istişhâd için bir iki beyit, musarra iktibas etmeğe elimiz varmaz; sözler yukarıdan aşağı güzeldir. Kusuru görünecek pek az şey bulunur. Bu kadar hissi, bu kadar garâm ile terennüm eden bir eserin hakîkaten şark'tan doğması lazım gelirdi. Eserin bir hizmet-i maneviyesi yoktur denemez. Aşkın levs ile mahiyeti değiştirilen bir zamanda köylü bir Türk oğlunun ve onun ailesinin ahlâkın en âli bir yurdunda sevişmeleri hele şimdilerde nazar-ı dikkate pek çarpar. Zaten masal değil mi? Evvel zaman içinde.

Memleketimizde âsâr-ı edebiye için mükâfat vermek adet olsa idi "Baykuş" buna herhalde müstahak olurdu. Dilini seven Türkler Halid Fahri'ye layık olduğu tekkeülümü ifâ etmelidirler. İstikbâl Halid Fahri'nindir. Fakat Hâlid Fahri henüz genç iken bize mevzuları daha müsaid birkaç eser ihdâ etse.

İmzasız

(Nu: 7212, 16 CE. 1335, 10 Mt. 1333-1917, s. 2.)

*

BEYOĞLU – İSTANBUL

Beyoğlu ile İstanbul nice zamandan beri yekdiğerinden ayrı, gayrıdır. Aynı beldenin bu iki semtini maddeten yekdiğere rabt eden köprü, tecdid ve tahkim edilmiş olmasına rağmen, yine iki cehtteki ruh, duygu, fikir, milliyet ayrılıklarını gidermemiş ve manevî bir rabita husûle getirememiştir.

Bu ayrılık göze çarpacak ve memleketimizi ziyaret edenlerin nazar-ı hayretini celp edecek sûrette hükümferma olmakta iken şu son zamanlarda hisseyleyecek bir dereceye gelmiştir.

İstanbul her manasıyla bir Türk yurdudur. Burası sakın ve sakıt görünen ahâlinin gönüllerinde ocaklar, ateşler, dâimâ bir aşk ve heyecan var. Orta tarafa vakıa daha müteharrik, daha faal gibi görünüyorsa da dâimâ, şaşılacak kadar kaygısızlık ve kayıtsızlık içindedir. İhtimal ki dünya yüzünde birbirinden bu kadar farklı iken semte malik hiçbir büyük belde mevcut değildir.

Bunların biri memleketin bütün ahval ve vukuatından, hayat-ı malisinde, her şeyinden alakadardır. Öteki buna karşı gayet yabancı bir vaziyette bulunuyor. Bunun esbabı ve münşeati hakkında izâhât ve mütalaa girişmek fikrinden değiliz. Çünkü bunu artık hepimiz anlamışızdır. Gayet iyi biliriz. Hatta çok zamandan beri temadi edip giden bu garip hale artık alışmışızdır. Bu ülfet neticesinde o semtin halet-i ruhiyesi bize dokunmaya başlamıştır. Yalnız demek istediğimiz bir şey varsa o da şu son haftalar zarfında Türkler öteki semtin muhtelif rüzgârlarına karşı gösterdiği necibâne ve alicenabâne itidal demek bir millet için ne büyük bir fazilet olduğunu anlatmaktan ibarettir. Mütemadiyen işitiyoruz ki Beyoğlu asılsız yalan, sırf erâcif kabilinden bir takım rivayetlerin membaıdır. Orada bazıları bu memleketin yalnız ab-ı havasına, yalnız mihmannevazlığına karşı değil layık buldukları derecenin kat kat fevkinde nail oldukları nimet ve menfaate karşı yine eser-i gufran göstererek her şeyi fena göstermekte, her şey hakkında fena düşünmekte devam etmekle beraber bu hiss-i bedbinâneyi şahıslar arasında tehdit etmeyerek arzkarâne isnadat neşrinden de geri durmuyorlar. Onların nazarında her şey fenadır. Öyle ki bunun hakîkatine karşı dilleri tutularak bir şey demekten aciz kalsalar bile yine bir tavr-ı hâkimâne ve malûmât fûruşâne ile yarısının vahim akıbetinden bahse kalkışarak muhatablarını zehirlemekten zevk alırlar. Bu öyle bir halet-i ruhiyedeki ağızlarına kilit vurulsa bile yine başına çıkmak kabil değildir.

Fakat nihayet “yalancının mumu yatsıya kadar yanar” derler. Evet muhârebe başlayalı aylar geçtiği ve onların bütün yalan sözleri, yalancı mütalaaları boşa çıktığı için artık

dedikodular ehemmiyetini, kendi aralarında bile kaybetmeye başlamıştır. Türklere gelince onlar bu yalanlara ne alicenabâne bir mukabele göstermesini biliyorlar. Sükût ve sükûn!..

İşte soğukkanlılıkla gösterilen bu sükût onları kalbinden vurmak, onları hırslarından hastalandırmak için kâfidir. Onlar her şeye tahammül ederler, hatta icap ederse mahbusiyete ağır cezalara bile katlanırlar ve bunlarla kendilerini muvaffak olmuş sanırlar. Ama asıl zehirlemek ve bedbin etmek istedikleri Türklerin sükût ve sükûnuna karşı sabır ve metanet gösteremezler. Onlar için en ağır, en tahammül-fersa, en manevî ceza budur.

İstanbul'un Beyoğlu'na karşı aldığı bu vaziyetin ecnebi düşmanlarımız tarafından da pek ziyade takdir olunduğunu gösteriyor. Türkler bu terbiye-i fazilet-kârânesinden samimi bir lisan sitayişiyile bahs olunduğunu işitiyoruz. İşte bu da bizim için hoş gidecek bir mükâfattır.

Arzkâr havadiscilerin çok çıkardıkları yalanlar Türkiye'den ziyade Türkiye'nin müttefiklerine ve onların muhayyel mağlubiyet ve akıbetlerine aittir. Halbûki bütün o yalanları zaman ne parlak bir sûrette isbat ediyor! Fakat ma'a't-teessüf o gibiler için, "utanmak" yoktur. Çünkü gördükleri terbiye, aldıkları ders buna müsait değildir. Görüyoruz ki ahval ve vakıa bizim ve müttefiklerimiz hakkında fena düşünenler aleyhinde neticeler hâsıl ediyor. Türklerin azim ve imanı, sulha kadar düşmanların kahrolacağı ve bütün mağlubiyete uğrayacağı merkezdedir. Bizi hiçbir şey, hiçbir sebep, hiçbir gayret ve faaliyet bu azim ve itikattan mahrum edemeyecektir. Türkler bu duyguları muhafaza edecekler, bugünkü gibi her gün çalışacaklar, bir taraftan vatanını müdafaa ve düşmanlarını mağlup etmek, diğer taraftan cehaletle uğraşmak ve içtimai, iktisâdi noksanları itmam ve ikmale muvaffak olmak için çalışacaklar, çalışacaklar, bugünkü gibi, hatta her gün daha fazla çalışacaklar ve kendilerini aldatmak isteyenlere karşı itidal dahi muhafaza ederek alicenab ve fazilete yakışır bir tavır ile sükût ve sükûn göstereceklerdir.

İmzasız

(Nu: 6441, 9 RE. 1333, 12 KS.1331, 25 KS. 1915, s. 1.)

ÜSLÛPLARIMIZ

Lozan'dan:¹⁰⁸

Yazımızın üslûpları hakkında Celâl Nuri Bey'in ettiği feryâdı işittim ve dinledim.

Evet doğrudur. Türkçemiz yakında anlaşılmayacak bir hâle gelecek, bir şekle girecektir. Bunun sebebi ne tekâmüldür, ne içtihatır, belki bir ihtilâldir. Memleketimizde bir edebiyat mektebi vardı. Bu mektebin mensûpları şiir söylerlerdi, herkes anlardı. Nesir yazarlardı, herkes anlardı. “Herkes”den maksadım, Cevdet Paşa sarfindan Türkçe'nin kavâidini bî-hakkın öğrenenler ve epeyce Arabî ve Farisî lûgat ezberleyenlerdir.

Bu mektebi, başlıca iki fırka beğenmedi. Bunların birincisi yeni tefekküre yeni şiirler söylemek, yeni ifâdeler meydana koymak isteyenlerdi. Bunlar eski lisânı karıştırmaya başladılar. Ve nihâyet kendileri de işin içinden çıkamaz oldular. Çünkü hiçbirinde böyle bir teceddüt de kifâyet edecek malûmat, yeni tahsil, yeni tefekkür yoktu. Bunlar eline aldıkları birkaç Fransızca kitabı mütalaa ile uzaktan bir aydınlık görür gibi oldular. Fakat o okudukları kitapları asla ve kat'a anlayacak bir feyze ermiş değillerdir. Hiçbirinde bir tetebbu-ı âlimâne yoktu. Fikirlerinde kuvvet olmadığı gibi lisânlarında da servet yoktu. İbtida-yı emirde bunların Türkçe'den haberleri yoktu.

İkinci fırka, birinci fırkanın külliye muhâlifî idi. Bunlar görüyorlar idi ki Türk milletinin evvel emirde dilini düzeltmedikçe, bazıları efrâd-ı millete anlatmadıkça memleketin terakkiyatından bahsetmek abestir. Bunların tahmin ettikleri kâide doğru idi. Fakat ifrâta vardıkça Asya-yı vüsta lehçesine kadar taraftâr göründüler.

Dikkat edilirse görülüyor ki hayat-ı milliye ve içtimâiyemizin her safhasında bir ihtilâl, bir inkılâp vardır. Yalnız lisânımız da mı bir karışıklık zuhura geldi zannediyorsunuz. Yaşamımızın en kirli bir ciheti bile bu karışıklıklardan kurtulamamıştır. Hakîkaten pek çok şeyi değiştirmek mecburiyetinde bulunuyoruz. Eskisi gibi yaşamak mümkün değildir. Tefekkürât, şerâit-i maişet, şerâit-i sa'y ve amel hepsi, hepsi değişecek. Bu millete yeni bir terbiye verilecektir. Yoksa bekâmımız mutasavver olamaz.

Bu yeni hayat bizde lisânımızda dahi tedilât icrâ ettirecektir. Meselâ tahsil-i ibtidâinin mecburiyeti, bunun manası bütün efrâd-ı milleti bir lisân ile tekellüm ettirmek, bir lisân ile teslim etmek, bir lisân ile okutup yazdırmak demek olduğunu teslim ediyor isek ne Nâci lisânının ne birinci fırka lisânının bu maksatta bizi isâl edemeyeceğini teslim ederiz. İçinde bir parça Türkçe, Arapça, Farisî sarf ve nahiv kâideleri murassa olan lisân hiçbir zaman bir

¹⁰⁸ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

millet lisânı olamaz. Nasıl ki bu ana kadar olamamış. Türkçe'yi Nâci merhûm kadar doğru yazmış hiçbir muharrir ve müellifimiz gelmemiştir. Nâci'nin müteaddid âsârını alın tedkik edin. Bir tane bile hata göremezsiniz. Hâlbuki ona gelinceye kadar hiçbir kimse Türkçe'yi o kadar doğru yazmamıştır. Ne Kemal Bey, ne Ziya Paşa, ne başkaları Nâci derecesinde çıkamamıştır.

Milletten ziyâde şahsa mübtelâ olanlar Nâci merhûma pek acı sözler söylemişler ise de müddeâlarını ispat edememişlerdir. Nâci'nin şiirine neler söylendi. Hâlbuki Nâci bir Avrupalı şâir değildi. Nâci bütün manasıyla bir şark şâiridir. Ondan beyinât-ı garbiye beklemek doğru değildir.

Eğer Türkçemiz dediğimiz gibi lüzumlu, lüzumsuz Arabî, Farisî kelimâtı, onların kâidelerini muhafaza edecekse Nâci'ye bîrû olmaktan başka çare yoktur.

Fakat biz bu mütalaada değiliz. Lisânımıza sâir lisânlar kelimelerini, hırâset-ı zihniyemiz tespitinde idhâl etmeliyiz ve ancak bir lüzum-ı mana bizi buna icbar etmelidir. Ulûm-ı cedideye Avrupa dârülfünûnlarında intisap edecek gençlerimiz bu mecburiyeti behemehâl hissedeceklerdir. Yoksa bizde dalı bulunan bir medlûl için sâir lisânlara müracaat doğru değildir. Sıcaklık yerine sühûnet ve germî, gök yerine sipihr ve semâ demeyi tasvip edenlerden değiliz ve böyle bir manaya mevzu olan elfaz-ı müteneviden teşekkül eden şiir ve nesre bundan böyle, “edebiyat-ı milliye” nâmı veremeyiz.

Alâ-melei'n-nâs diyebiliriz ki Türk milletine iddia-i mensubiyet edecek bir şâir veya edib-i millî henüz zuhur etmemiştir. Bir Vazov şiirini yazdığı, okuduğu zaman bütün Bulgar milleti yerinden kalkıyor. Çünkü onun lafzını da, manasını da anlıyor. Ma'a't-te'essüf bizimkiler içinde böyle fert ve ahad yoktur. Muhakkaktır ki yakın bir zamanda bu gördüğümüz şuarâ ve üdebâmızdan hiçbirinin nam ve şanı kalmayacaktır. Çünkü bu lisânı zaten tekellüm etmeyen millet onu, yazıları içinde de görecektir. Birkaç bin kişinin anlayabileceği lisân, millet lisânı değil, köhne lisândır. Türk milleti, umûmî bir millet lisânı istiyor, Türk kendisine ittihad kapılarını açacak bir kardeşlik dili söylenmesini bekliyor.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7059, 8 ZH. 1334, 23 Ey. 1332, 6 TE. 1916, s. 1.)

*

İMLÂ MESELESİ

-1-

Bizde macerâsı dev masalları ve peri hikâyeleri kadar uzun süren imlâ meselesi – bundan dört sene evvel, kim bilir kaçınıcı defa olarak yine kazanılır gibi olmuştu. Üç yüz yirmi sekiz martının yirmi birinci günü çıkan *Hak Gazetesi*'nde münderic olan “*Ne Vakit Doğru Yazacağız?*” unvânlı bir musâhebede Cenâb Şehâbeddin Bey bu müzmin dertten çok şikâyet eden bir lisânla imlâdaki zâbitasızlığın tevliid ettiği şürûş ve ihlâli sayıp döküyor, “bugün her yazı yazanın husûsi bir imlâsı var: Ne kadar muharrir, o kadar imlâ!.. Hattâ benim gibi savruk kâtiplerde var ki aynı aynı kelimeyi aynı makâlede üç, dört şekilde resm ediyorlar. Ittirâddan canı sıkılanlar için bizim münâzır imlâiyemizden daha eğlenceli bir mesîre yoktur!” diyordu. Aziz muharririn kendilerine atfettikleri vasıftan gayrı sözlerine o vakit herkes iştirâk etti. Zamanın şekillerini tespit eden yazılarında Türkçe kelimelere derin vukûfunu hürmetle müşâhede ettiğimiz Ahmed Râsim Bey bile “eşkâl-i imlâiyemiz bu halde kaldıkça lisânın kabiliyet-i ihtivâiyesi de büyüyemez. Er geç lisânda bir 10 Temmuz’a, büyük bir inkılâba ihtiyâç hissedilecektir” diyerek artık lisâna hakîkaten sıkıntı veren bu imlâ âsâyışsizliğine mütealîk şikâyetlere iştirâk ediyordu. O vakit bu bahse, gazetelerden kesilmiş makâleleri şimdi masamın ortasında yığılı duran pekçok kimselerde karıştığı halde, dava, her zamanki gibi yine vakt-i âhire tealik edilmiş ve biraz sonra unutuluverip gitmiş idi.

Aradan dört kûsür sene geçti, bu zaman zarfında kapitülasyonların ilgâsı, Türkçe'nin her köşeye bucağa tamimi vesâire gibi birçok büyük inkılaplar yaptık. Bütün bu şifâ bulmaz zannolunan dertlerin kat'i bir ameliyeye-i cerrâhiye ile önü alındı, müzmin cihân harbinin bile ameliyat masasına getirilmek istendiği bu neticeler zamanında hasta imlâmızında biraz nabzını tutmayı, üzerine çekilen kül tabakası altında hâlâ kor hâlinde duran imlâ şekillerini biraz karıştırmayı zararsız bulmadık.

Ancak imlâmızın tabîi olması lazım gelen, daha doğrusu tabîi olduğu ıslâh yollarını araştırmadan evvel, onun geçirdiği istihâle devrelerine ric'i bir nazar atfetmek, devâdan evvel marazı teşhis bu husûsta tutulacak usûlün zarûrî bir icâbı olduğu için, imlâmızın meraka şayan, garip hayat-ı tarihîyesi üzerinde biraz tevkif edeceğiz. Çünkü kanâat ediyoruz ki imlânın en ziyâde hüsnü kabule mazhar edeceği ıslâh, geçmişine ait tedkiklerle meydâna çıkarılacak “emir vakaları” tayinden başka bir şey değildir.

Malûmdur ki imlâmızın en kadim şeklinde kelimeler saiksiz yazılıyordu. İslâmiyetten sonra kendi yazılarını terk edip garp harflerini alan Türkler, imlâlarını garp usûl-i imlâsına aynen tevkif ettirmekle hâlâ zarûriyetini çektiğimiz büyük bir hataya meydan vermiş oldular.

Çünkü evvelâ bi'z-zât Arap imlâsı velâ-yı bir imlâ değildi. Belki bir karîne imlâsı idi. Fi'l-vâki, iptidaları yirmi sekiz mahreci ifâde için Garb'ın kullandığı ilk on beş harf Abdülmelik zamanında Irak valiliği eden Haccac Bin Yusuf Sakafî tarafından, altlarına ve üstlerine muhtelif noktalar vazi sûretiyle yirmi üçe iblâğ olunduktan ve bi'l-âhire Halil Bin Ahmed nâmında bir imâm dahi şedde, medde gibi işâretler vazi ettikten sonra Arap imlâsının güçlüğü kısmen kolaylaşmış olduysa da,

Gam değil bî-hâl olursa safha-i rûyunda hat

Vesmimdir âriflere nâme yazarlar bî-nukat

Beyitinde delâlet ettiği üzere Arap kudemâsı, bi'l-âhire bile noktasız harflerle merâm anlatmayı âriflik icâbı saydıklarından ve diğer taraftan zaten yalnız buldukları zaman kıraâtları şekli olan Arap kelimeleri ancak cümle arasında mananın verdiği karîne ile okunabildiğinden hadd-i zâtında kolay telakkî edilemezdi.

Bundan başka her biri ayrı bir aile-i lisâniyeye mensûp olan Arapça ve Türkçe'nin usûl-i savtîleri de birbirinden farklı idi. Meselâ Arapça'da medd bulunduğu halde Türkçe heceler kâmilten mutasavver idi ve birkaç kelime müstasnâ tutulduğu halde Arapçanın asıl (ou) ve (l)'den ibâret bir nevi' zamme ve bir va' kesresine mukâbil Türkçe'nin dört türlü zammesi ve iki türlü kesresi vardı. Sonra Arapça sâminlerin tasvibinde sırf imlâ kullanılmıyor ve hareke, kelime hâricinde alta ve üste işâret ediliyordu. Bina'en-aleyh, olduğu gibi Arap imlâsını ahz eden bizlerde, kelimelerimizin harekâtını ilk zamanda münhasıran hareke-i resmiye ile işârete başlayarak “ا, و, ه, ي” harflerine ancak birer sâmet nazarıyla baktık. İmlâda tamamiyle Arap mukallidi kalan eslâfımız böylece “oldu, kaldı, fâni, gelecek, yazacak” gibi kelimeleri resmî hakere ile “ele, gele, kın, parmak” şeklinde yazmaya başladılar. Arap zammesinin birliğinden dolayı, “olmak, bulmak, ölmek, gülmek” kelimelerindeki zammelerin “kıl, fil” kelimelerindeki kesrelerin bilâ tefrik cins hepsi bir nevi' işâret gösterip geçtik. Lisânımızı tersim ihtiyâcına yetmeyen bu harflerin tevlid ettiği “noksan” mahzûruna ilâveten Arap yazısı imlâmızı “zevâid” mahzûiyle imlâ etti. Sakîl mecâli kelimelerde (ح, ظ, ض, ذ, ص, ث...) gibi kelimeler, Türk hançeresinde Arap'ınki gibi birer mevkileri olmadığından dolayı, (ه, ز, س)'nin yapacağı işleri paylaşmaktan başka bir vazife görmüyorlardı.

Türkçe gibi mecâllerinin bütün sâmetleri sâitler îânesiyle söylenen bir lisân için, bu büyük sâit kıtlığı bi't-tabi uzun müddet tahammül olunur bir şey değildi. Bu sebeple Farîsi'nin “hâne, haste” ve Arapçanın “talha, hemze” gibi kelimeler sonundaki fethalar, ilk defa olarak, “işte, başka” gibi kelimelerin nihâyetlerine bir hâ-yı resmiye kullanılmasına

sebeup oldu. Kelimelerimizde sâitler istimâline evvela nihâyetlere takılmak sûretiyle “د” den başlandığını tahmin edebiliriz.

İlk manai şeklinden kelime nihâyetlerine sâit kabul etmekle yakasını kurtaran imlâmızın bundan sonra sâitlere doğru aldığı cereyân, yine Arap imlâsına benzemek kaydından kurtulamadığı cihetle, gayet tuhaf safhalar az eder.

Aziz muharririmiz Cenâb Şehâbeddin Bey yukarıda bir fıkrasını iktibâs ettiğimiz musâhebesinde “kırk sene evveline gelinceye kadar bizde mazbût bir imlâ varmış son yarım asırda hesabü'l-terakkî herc ü merc olmuş. Fi'l-hakika âsâr-ı eslâfa göz gezdirmekle anlarınız ki Fuzûlî'den Şinâsi'ye kadar Türk kelimeleri eşkâl-i hatiesini muhâfaza edebilmişler.” Diyor. Sade eslâfa ait eserlerin tatkiki bize bunun aksini yani kelimelerimizin şekillerinde de yazar bir kararsızlığın hüküm sürmüş olduğunu gösteriyor. Evvelâ Fuzûlî'den bir iki misâl alalım:

Baka baka ineeektir gözümüze (kare)¹⁰⁹ su

Fuzûlî

Ezel kâtipleri uşşâk bahtın (kâre)¹¹⁰ yazmışlar

Fuzûlî

Ne olur yüzü (kârâ)¹¹¹ kolda hatadan gayrı

Fuzûlî

Görüyoruz ki bi'z-zât Fuzûlî'nin eli bile bir “kârâ”, “kare”, “kâre” diye üç şekilde yazmış, eslâf imlâsındaki bu karasızlıklara dâir bir iki misâl daga derc edelim:

(Yıkıldı)¹¹² hâtırım, gönlüm harâb oldu, o gül bilmez

Müverrih Âlî

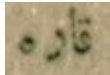
(Yıkılrsa)¹¹³ câmi-i hüsnü yerindedir mihrâb

Sünbül-zâde Vehbî

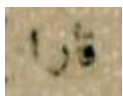
109

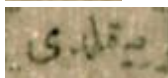
110

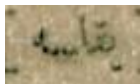
111

112

113

Dil virâne mi yapsan da (yıkılsam)¹¹⁴ gitsem

Sâbit

Dirmiş hakîm (bilmediğim)¹¹⁵ nesne kalmadı

Dünyayı (bildi)¹¹⁶ kendüyi bî-çâre (bilmedi)¹¹⁷

Rûhi-i Bağâdî

Bir perişânsın ki (bilmezsın)¹¹⁸ perişânlık nedir

Er diyen insanım ol (bil)¹¹⁹ ki insanlık nedir?

Rûhi-i Bağdâdî

Bir mâhidir ki bedr olup akşamdan (çıkâr)¹²⁰

Adlî

Her giren ol hâneye giryân girer, giryân (çıkâr)¹²¹

Ziya Paşa

İmlâmızın bu kararsızlığı o kadar garip hâdiselere öyle alabildiğine meydân vermiş ki kelimeler bir taraftan sâitlere doğru gitmekle beraber, kendince çoğalan bu şekil tehâlüfleri içinde “imlâ doğruluğu” denilen şey, kimse tarafından elde edilemez bir anka haline gelmiştir.

Hüseyn Râğb [BAYDUR]

(Nu: 7140, 3 RE. 1335, 15 KE. 1332, 28 KE. 1916, s. 2.)

114

یقاسم

115

بلدیکم

116

باردی

117

بلدی

118

بیامز سین

119

بیل

120

چیکار

121

چیکار

*

İMLÂ MESELESİ

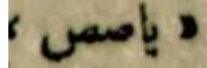
-2-

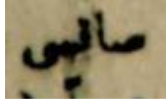
Geçen makalede ilk şekli sâitsiz olan imlâmızın tedricen sâitlerin ne sûretle kabul edildiğini izâh etmiş ve ancak bu kabul tarzının pek huhaf merâsim içinde ve pek garip bir tarzda vukûa geldiğini söylemiştik. Yalnız mâzînin değil, halk bile bazı kitaplarına bir nazar atfı bu garaberi pek çabuk meydâna çıkarabilir. Fi'l-hakika sâitleri istimâle başladığımız zamanlarda ve ondan sonra bunları en ters bir şekilde kullandığımız görülüyor. Geçmişin imlâsı, şimdiki imlâ teşevvüşüne rahmet okutacak bir mecmû-ı ezdâd demektir. Meselâ eslâfımız zammeye alâmet olan “vav” sâitin ekseriyân sâmitleri kesr için kullanmışlar ve bizim şimdi “eyi, iyi, inci, yazı başlıca” diye yazdığımız kelimeleri “eyü, ayu, incü, başlıca” şeklinde yazarak “vav”a kesre vazifesi gördürmüşler. Ne tuhaftır ki diğer taraftan tam bunu aksini de tervic ile “ye”ye zammecilik yazdırarak bizim şimdi “kutu, kuru, tortu, olur” diye yazdığımız kelimeleri “kutı, kurı, tortı, olur” sûretinde tersim etmişler.

Sâitlerin istimâlindeki garâbet bundan ibâret olsa idi yine hoş görür ve öper başımıza koyardık. Bu garâbetin emsâli o kadar çok ki saymakla bitmez. “y” ve “vav” sâitleri arasında mütemâdiyen cereyân eden bu becâyış muâmelesiyle hafif fethaya alâmet olan sâitsizlik hâli ile sakil fethayı edâ eden “elif” ve her iki fetha da müstemil “ه، و” sâitleri de kendini kaptırmışlar ve bu sebeple meselâ “kereste, değirmen, Türkmen, gelmemiş, bilen” diye telaffuz ettiğimiz kelimeler, “kereste, değirmen, Türkmen, gelmemiş, bilen” tarzında lüzûmsuz bir elif ile ve bi'l-akis “karga, katmer, yaprak, maymun, yağmur” gibi kelimelerde lüzûmlu eliflerin hazifiyle “karga, katmer, yaprak, maymun, yağmur” sûretinde yazılıp durmuşlar... “Oklava” kelimesinin “oklağı” diye ve “panayır” kelimesinin “panâyır” diye yazılışı ise diğerlerinin hepsinden şıktır.

İmlâmız sâitleri arasından görülen bu acayip alışveriş, bu garip tebâdil hükmünü sâmitlere de taşımil etmekten hâli kalmamış. Ve Arap harflerinin iktibâsından bir müddet sonra (ص، س)

(ه، و)، (ج، چ)، (ط، ت) gibi Arab'ın ağzından her biri bir mevki sahibi olan fakat Türk ağzında hepsi aynı mahreçlerden çıkan bir takım harfler arasında kelimeleri şekli nüfuzları altına almaya doğru bir rekâbettir, başlamış. Bunun için aynı sakil mecâllar içinde aynı sâmit sesler bi'l-farz “takımı, top, toprak” kelimelerinde “ط” ile hâlbuki “tame, Tanrı, toz, Turan”

kelimelerinde “ت” harfiyle edâ olunmuş... Tabiki bunun gibi , soluk, sus,

, küskün” kelimelerinin sâmit seslerini kısmen (س) kısmen (ص) ile edâ eylemişiz. Aynı hal “züğürt, söğüt, sür, ot, od, üç, ök, gümüc, kuç, hani, vah, hâli, hırsız; “ok, on, yük, odun, ana, bana” kelimelerinde görüldüğü üzere (د, ت), (ج, چ), (ه, خ), (ك, ن) arasında vâki olmuş. Ve fazla olarak “ط” harfi bir taraftan çatlak sesle “takırdı, tıkmak”, “duygu, doğmak, doğru” diye fakat evvelce “tuygu, tuymak, toğru” tarzında yazılan kelimelerin telaffuza mugayyir tersimlerine de sebep olmuş.

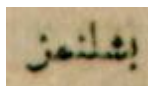
Türkçe kelimeleri Arabî ve Fârisî kelimâta benzeterek yazmak yani Türkçe kelimeleri Arap imlâsının kalıbına sokmak arzusu meselâ “kömür, kurun” gibi kelimeleri (fa’ûl) şekline uysun diye “kömür, kurun” sûretinde yazdırırken aynı arzunun, bir sürükleme şekline verdiği ikilik hali de teşettütüt ziyâdeleştiren diğer bir sebep vücûda getirmiş ve bir zaman gelmiş ki “arşın, aşırı, ayrı, bukağı, kaygı” ve emsâli kelimeleri böyle mi yoksa “arşun, aşuru, ayru, bukağu, kaygu” tarzında mı yazmak lazım geleceği kestirilemez olmuş.

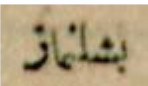
İmlâmızda böyleve hâdis olan azim-i kargaşalığın ne derecelere vâsıl olduğunu ve kelimelerin hatta daha bâriz bir sûrette müşâhede için, yukarı ki izâhata ilâveten lâ-ale’t-tayin kitaplardan şimdi alıverdiğim bir kelimeye ait muhtelif şekilleri işte yazıyorum:

Başlanmaz¹²², başlanmaz¹²³, başlanmaz¹²⁴

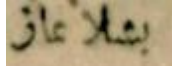
Başlanmaz¹²⁵, başlanmaz¹²⁶, başlanmaz¹²⁷

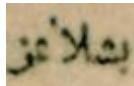
Başlanmaz¹²⁸, başlanmaz¹²⁹.

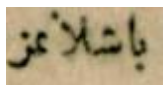
122

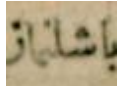
123

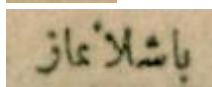
124

125

126

127

128

129

İmlâ demek kelimeleri muayyen şekiller tahtında tersim demek iken bizim yazımızda bu maiyetin ne seyyâl bî-karar bir hale geldiği başlanmaz masdarının başından geçen macerâlar pek güzel irâe edebilir.

İmlâmızın, buraya kadar teşrih ve tasnif edilen teşevvüşleri karşısında kısa bir vakfe-i teemmül geçirelim:

Lisânı muhtelif şekillerde sūdûr eden seslerden ibâret bulunduğuna göre ses gibi uzvî olduğundan tehevvue tabi ve bunun neticesi olarak kelimeler gibi onların şekillerinden terki eden imlâda dahi tehevvel zarûrîdir. “İstemezük” telaffuzu, “istemeyiz” şekline ve “nerdebân, kâvesle, hatâ, gırbal, ırkî, âmiriyeti, ıtrî” kelimeleri halkın Tasarrufuyla “merdiven”, kösele, kına, kalbur, rakı, iğreti, entâri” diye telaffuz edilince onları artık eski şekilleriyle yazmakta devam bi’t-tabî mümkün değildir. Bütün milletlerin imlâları ufak tefek istihâleler geçirmekte ve sâbit kalamamakta iken bizim imlâmımız gibi hem sâitleri teksire doğru bir tekâmül devresi günü hem de halkın telaffuzundaki zî-hayat kelimeleri, eski lügat kitaplarının küflü sahifelerindeki ölü şekillere uydurmaya ve farizâ “çerçeve” kelimesini fesâhat derdiyle herkese “çerçive” yazdırmaya sâi eski galatçıların istidâdlarından kendini son zamanlarda kurtaran bir imlâyı, bilâ-kayd u şart sıkı bir kalıba sokmanın tabîi imkânı yoktur. Eski galat oyuncularının “tenüd, çopurast, papuş, zekâk, hoşâb” için sarf ettikleri emek ve merkebe rağmen, bunlar bi’l-ahire nasıl hemen umûmiyyetle “tandır, çapraz, papuç, sokak, hoşaf,” yazılarak halkın Tasarrufuna tabi olmuşlarsa pek az zaman sonra “tuhaf, kadar, çehârşenbe” kelimeleri de “tuhaf, kadar, çarşanba” yazılıp gidecektir. Hatta yazılmaya başlandı bile...

Ma’a’ma-fih imlânın arz ettiği bu şüruş karşısında büsbütün kayıtsız kalmanın ve işi oluruna bırakmanın zararı da kâbil-i inkâr değildir. Çünkü bir kelimenin böyle şeklen alabildiğine tehâlğf edişi, bazen okunan eser karşısında muhâkemenin selâmetini ihlâl edecek ve zihni ihtilâle uğratacak kadar ifrâta varıyor. Geçenlerde bir arkadaşım imlânın sâitlere doğru tekâmülünü tabîi bulmakla beraber fakat “bulduğundan” tarzında bir kelime görünce bütün sınırların geriliyor diyordu. Bugün mekteplerde bir eliyle kıraat kitaplarındaki “kalalım”ı diğer eliyle Sarf Kitabı’ndaki “kalalım”ı gösteren ve bunların hangisi doğru olduğunu soran çocuk karşısında Türkçe hocanın vaziyeti kadar mecrânî ve müşkül bir vaziyet daha kâbil-i tasavvur değildir. İmlâ şekillerindeki tehâlüfü bazen o dereceye varıyor ki bir mektebin Türkçe dersinden başka bir mektebin Türkçe dersine nakl eden herhangi bir şâkirde bazen bütün öğrendiği kelime şekillerini bırakıp, yeni hocanın hoşuna giden tarzı ta’lime mecbûr kalıyor. Bâbil Kulesi’ndeki insanların lisânları bile muhakkak bizim imşâmız derecesinde bin bir çeşit değildi.

İmlâ karışıklığının tevliid ettiği bu zararlar, yavaş yavaş kendi sahasını aşmış ve ihtilâl ateşini lisânın yapısına bile sarmıştır. “Kereste, merdiyyun, arşın, Arnavud” kelimelerini bazı ağızlara, “keraste, nerdebani, arşuni, Arnabud” diye telaffuz ettireni yani lisânın tabîliliğini bozan şey bi’z-zat imlâdır.

Bütün bu zararların imkân nispetinde önünü almak için imlâda sâitlere doğru meşhûd olan makûl ve tedrici tekâmül dâima sâlim bir mecrâ içinde sâitlerin son merhâlesine atlatılmış kelimelerin gayr-i tabîliklerini teskin ve tahfif edecek bazı çaralere tevessül pekte lüzûmsuz addolunmasa gerektir. Gelecek makalede böyle lisânı bir zabitanın evsâfını tahfife çalışacağız.

Hüseyin Râgıb [BAYDUR]

(Nu: 7149, 12 RE. 1335, 24 KE. 1332, 6 KS. 1917, s. 2.)

*

İMLÂ MESELESİ¹³⁰

-3-

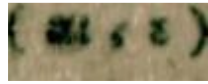
Geçen iki makalemizde, imlâmızın bedâyetinden nihâyetine doğru geçirdiği istihâle safhalarını tespit ve tasnife çalışmış ve son zamanlarda sâitlerin mantikî telakkilere daha çok tevâfuk eden sırrını irâe eylemiştik. Bu makalede evvelki teşrihlere göre bazı neticele istihrâcı kâbil olup olmadığını araştıracağız. Bu tahribler aynı zamanda imlâ meselesinde tutulacak doğru yolun tebaiyyetine de hıdmet edebilir.

Gerek başka memleketlerde gerek bizde imlâ ıslâhâtından bahsolunurken ileri sürülen davaların birincisi yazıyı telaffuza tatbiken yazmak ve herhangi bir sesi muhtelif harflere değil, belki yalnız bir harfe edâ ettirmek ve bi’l-akis bir harfte bir nev’i bir sedâyı edâ vazifesinden başka bir vazife vermemek husûslarıdır. Meselâ bazı Fransızlar (ph, f), (th, t)

gibi ikiliklerden birçok Yunanlılar

ve

gibi çokluklardan şikâyet ederler. Aynı hal, İtalyanca, İspanyolca, Almanca ve husûsiyle İngilizce gibi lisânların pekçoğunda mevcûddur.

Bize gelince: Başka lisânlarsa görülen telaffuza muvaffak tahrir halleri bizim imlâmızın şimdi geçirdiği devrede hemen hiç denecek kadar azdır. Ve nihâyet kendimizi zorlasak, öteden beri kelimelerin başlarında ve ortalarında bi’t-Tasarruf hazif edilmekte olan fethe-i hakikiye sâitini ve yine bu Tasarrufa göre ve geldi, çeşid kelimelerine tevkifen hazîf

¹³⁰ Birinci ve ikinci makaleler 7140 ve 7149 numaralı nüshalarımızda münderiç idi.

üstüne alâmet olarak harekesiz yazılmaları lazım gelirken bi'l-akis birer (y) alan (yedi, dedi, gece... ilh.) gibi kelimelerle (ve, e) sâitleri meksûr okunan (gelüb, belki) ve rabitalarından ve bir de hiç bozulmaksızın müstemil olan bazı lâhika ve müntehâlardan öteye geçmez. Denilebilir ki imlâmımız şimdi şekliyle telaffuza tatbik nokta-i nazarından tamamen değilse bile küllî mertebelerden hâizdir. Ve takib ettiği tekâmülün sırasına göre bu vasıfların gittikçe çoğalacağına da hiç şüphe yoktur.

Bina'en-aleyh biz, imlâmımızın telaffuza tatbiken yazılacağı esâsı (y)'leri mazmûm okunan buldı, okumuş mı gibi bazı muntazam husûsiyetler hariç tutulmak üzere kabul edebilir ve imlânın kendi mantığından başka bir şey tanımayacağını düşünmeyerek, bî-nihâye bir mantık-ı zihnî ve mihânîkî ile bu gibi kelimeleri de telaffuza tatbiken (oldu, olduğu, buldu, okumuş mu) tarzında yazmak fikrinde olacakları çokluk dinlemeyiz; çünkü nihâyet lisân gibi imlâda da, bir takım husûsiyetleri, istinâiyetleri teslim-i zarûrîdir. "İmlâ da müstenâ olmayasın" demek tabiki "lisânın kavâid-i sarfiyesinde müstesnâ bulunmayasın" demekle benzer. İnsanlar ilk konuştukları zamandan beri sözlerini resme geçirdikleri için imlânın tarihini lisânın tarihinden ayırmakla ve imlâyı da mâhiyetçe lisân gibi telakkî etmek zarûrîdir.

Bu husûsî kayıtlar hatrıç tutulduktan sonra heyet-i umûmiyesiyle telaffuza tatbik eden imlânın hangi nev'i telaffuza uyacağını aramak lazım gelir. Ale'l-ıtlâk telaffuz kaydının bugün dahi ufak tefek ihtilâfa meydan verebileceğine şüphe yoktur. Çünkü cümleye malûm olduğu üzere pek çok kelimeler Türk ilinin muhtelif yerlerinde ve halkın muhtelif sınıfları arasında ayrı telaffuzlara tabi bulunmaktadır. Meselâ Tokatlıyan'dan başlayarak Sirkeci, Kasımpaşa, Fâtih, Tahtakale, Ortaköy kahvehânelerine devam eden kahve tiryâkilerinin siparişlerindeki telaffuza dikka eylesek aynı kelimenin birçok şekillerini keşfedebiliriz:

Kahve, kaahve

Gahve, gave

Kahva, gayfa... ilh

Sıcak, ısıcak

Isıcak, sıcah

Lahana, ılahana,

Ruba, uruba... ih.

Misâlleri tadad ettirmenin karileri sıcağının düşünmekle beraber "geliyor musunm?" sığasının Anadolu'nun muhtelif yerlerinde tabi olageldiği telaffuzu kaydetmekten de vazgeçmiyorum:

İstanbul'da:	Geliyor musun?
İzmir'de:	Geliyo musun? Gelmiyon?
Diyarbakır taraflarında:	Geli misin? Gelisin?
Kastamonu taraflarında:	Geliyon mu? Gelmiyon?
Bazı yerlerde: Geliyorsun? Gelirsin?	
„ „ :	Çağırmaq, çığırmaq
„ „ :	Geliriz, gelirik

Bahsi uzatmak ve mevzûdan fazla uzaklaşmamak için Osmanlı Türkleri ve İstanbul Türkçesi'yle Osmanlı ülkesinin hududu haricindeki Türklerin telaffuzları arasındaki farkları izâhtan sarf-ı nazar ediyorum.

Bu misâllerden sonra imlânın telaffuza tatbik esâsını bazı kuyûd ile tenkid lüzûmu kendi kendine tezâhür eder. Aksi takdirde yani her mıntıka mahâli telaffuzu esâs tuttuğu halde meydana çıkacak imlâ aşûresi acı tamimini şimdiden tahlil mümkündür.

Bunun için imlâyı telaffuza tevfiq esâsını bazı kuyûdun istisnâsından sonra kabul ile beraber bu telaffuzun mahiyetini tayin lazım gelir ve bu telaffuz, hâlis İstanbul telaffuzundan başka bir şey olamaz. Bu nokta-i nazarı biraz tavzih edelim:

Biz vaktiyle lisânımızı Osmanlıca diye telkîb ederken Frenklerin Langue Turgue demekte esrar edişleri haksız olmaktan başka Türklerin tuttıkları teâmülde ederdi. Malûmdur ki Türkler eskiden beri hâkânların oturduğu ülkenin lisânına “Türkçe” derler ve diğer Türklerin mıntıklarında konuşulan lisânları (lehçe) addederlerdir. Bu hâkânlık merkezi Osmanlı ülkesi içinde olduğuna göre, Türk lisânının muhtelif aileleri arasında riyâseti bi't-tabi İstanbul Türkçesi'ne vermek ve biz diğer lehçelere doğru gideceğimize, onları bizim lisânımıza uydurmak lazım gelir. Esâsen bi'l-farz Tatar lehçesine nazaran çok incelişmiş olan İstanbul Türkçesi için bu tabîi bir haktır da...

Türk ailesine dâhil olan diğer kavimler yavaş yavaş İstanbul Türkçesini kabul ederek aynı lisân içinde birleşikçe bi't-tabi tedricen Osmanlı Türklerinin kültürüne uyacaktır.

Demek ki diğer müesseseler gibi lisânda da bütün Türklere asıl enmûzeç Osmanlı ve İstanbul Türkçesi olmak ve konuşma lisânı muhtelif etse bile edebiyat lisânında Türk ailesinin bütün efrâdı birleştirmek lazım gelir. Bu nokta-i nazara göre Osmanlı Türkleri diğer Türkler arasında adeta Prusyalılarınkine müşâbih bir vaziyeti hâizdir.

Muhtelif mıntikalardaki Türklerin tabi olacakları telaffuz mukayesesi böylece tayin edince, bu telaffuzlardan hâdis olan imlâ tahallüflerinin de aynı tabiiyet muktezâsı olarak

tedricen azalacağı süpheden vârestedir. Gelecek makalede imlâmımızın hâzırdaki şeklinden istihrâcı mümkün olan esâsları taharrî edeceğiz.

Hüseyin Râgıb [BAYDUR]

(Nu: 7172, 5 RA. 1335, 16 KS. 1332, 29 KS. 1917, s. 2.)

*

İMLÂ MESELESİ

Dünkü gazeteler, Maarif Nezâreti'nin pek nâfi, pek hayırlı bir teşebbüsünü haber verdiler. Hâl-i hazırım fevkâlâde gavâiline rağmen vazifesini asla ihmâl etmeyerek sükûn ve emniyet içinde pek mühim teşebbüslerde bulunmaktan hâli kalmayan Maarif Nezâreti bir de imlâ encümeni teşkiline muvaffak olmuştur. Aldığımız malûmat-ı şu'meye göre bu encümenin teşkiline başlıca, şu son zamanlarda imlâmımızın duçar olduğu inhıraflar ve ıttıradsızlıklar sebebiyyet vermiştir. Maarif Nâzır Şükrü Beyefendi bu ıttıradsızlıkları ref' ve bi'l-umûm mekteplerde imlânın birleştirilmesi esaslarını müzâkere etmek üzere Mekâtib-i Âliye ve Sultâniye edebiyat muallimlerinden mürekkebe bir komisyon teşkil etmiş, bu komisyon erkânının ekseriyet-i azimesi imlâ ve kavâid-i lisanın istimâl-i hazıra göre tespiti zamanı gelmiş olduğu fikrini dermiyân ettiğinden nezâret-i meşâirü'n-aleyhaca (Tedkikât-ı Lisaniye Encümeni) namıyla sarf ve imlâ ve lügat şubelerine münkasım bir heyet teşkil edilmiş ve bu şubeler evvel emirde heyet-i umumiye hâlinde içtimâ ederek tarz-ı mesâiyi kararlaştırdıktan sonra ayrı ayrı içtimâ ile müzâkerâta başlamıştır.

Yabancıların değil, kendimizin bile bin muhannet ve meşakkatle ve ancak beş altı sene tahsilden sonra yarım yamalak öğrenebildiğimiz imlâ meselesinin ehemmiyetinden evvelince defalar yazdığımız için –tekrar bahsedecek değiliz.- Türkçe'nin bugünkü hâline göre imlâmımızdan şikâyet etmeyecek hiçbir sâhib-i izân mutasavver değildir. İmlâsı düzgün olmayan bir lisana, lisan demek nasıl mümkün olabilir. Asırlardan beri intizama, teşkilâtına ehemmiyet vermemek ve akıl erdirememek yüzünden hiçbir işimizi hatta husûsî hayatımızın en âdi safhât ve teferruatını bile tanzim edememiş olduğumuz gibi lisanımızı da düzeltmeye muvaffak olamamışız. Dilimiz gayet tatlı, gayet âhenkli ve her türlü tekâmüle müsâiddir. Ne fâide ki intizamdan, teşkilâtta mahrumdur. Bunun için terakkî edemedi ve edemiyor.

Ne acınacak hâldedir ki lisanımızı öğretebilen yabancıların miktarı son derece mahdûddur. Türkiye'de yirmi, otuz sene yaşayanları bile -Rumcayı hemen öğrendikleri halde- Türkçe'den bî-habaer olarak memleketimizden çıkar giderler. Şu son harp esnâsında mütteliklerimizden Almanlar, Avusturyalılar, Macarlar, Bulgarlar Türkçe'yi öğrenmeye heves ettiler. Husûsî dershânelere açtılar, ayrıca ders almaya başladılar. Fakat pek çoğu üç dört ay sonra ümidini keserek vazgeçtiler. Niçin? Çünkü imlâsı, kâidesi, kıraat ve

tahrir husûsunda intizâmî ve teşkilâtı yok ki... Keyfi bir okunuş, keyfi bir yazış, keyfi bir öğreniş ve öğretiş...

Belki şu satırları yazarken kaç imlâ hatası yapmışsınız, başta filan tarzda yazdığımız bir kelimeyi, aşağıda başka bir tarzda yazmışsınız. Artık bundan irtifâ olarak mekteplerimizde, hâriçte lisanımızı öğrenenlerin çektiği sıkıntıyı düşününüz. Milletın lisanı böyle olunca her şey de terakkî ve tekâmül ihtimâlâtı ne kadar güçleşir.

İşte bunu nazar-ı dikkat alınca, Maarif Nezâreti'nin teşebbüsü ne büyük bir kıymet ve ehemmiyeti hâiz olduğu tezâhür eder. Bu hıdmetin içtimâi, ilmî ve siyâsî tesirâtı pek azim ve pek vasiadır. Binâen-aleyh nezâretin himmetin teşekkür etmekle beraber bu hususta bütün karilerimizi de bu hayırlı, bu fâideli teşebbüse iştirâk ettirmek isteriz. Çünkü hayat-ı milliyemize taalluk eden en nâzik, en ehemmiyetli bir meseledir. İşte bunun şimdiden mümkün olabilen tafsilâtı veriyoruz:

Nezâretin teşkil buyurduğu encümenin vazifesi, heyet-i umûmiyenin mukarreratıyla bir veçhe âti tayin etmiştir:

1- Yeni harfler ve şekiller kabul etmemek.

2- Sâitlere ve bazı sâmitlere vazi olunacak bir takım işâreti mekâtib-i ibtidâiyenin birinci sınıfları risâleleriyle (lügat) encümenin tertip etmekte olduğu (lügat) kitabına münhasır tutmak.

3- İmlâ-yı lisanın ittıradını kâil olmak üzere Türkçe kelimelerde savâit ve savamâta âid bütün kâideleri göstererek müstesnâları da kararlaştırmak.

4- İmlâ müşkülâtının izâlesini tayin edebilecek cetvelleri tertip etmek.

5- Lisanın sarf ve nahiv kavâidini câmi bir kitap vücuda getirmek.

Encümen bu kararlar üzerine uzun uzadıya tedkikâta ve mesaiye başlamış ve (usûl-i imlâ) nâmı altında bir eser vücuda getirmiştir. Fakat bu eser şimdilik bir lâyihadan ibârettir. Bundan sonra lâyiha memleketimizin erbâb-ı irfân ve kalemine tevdiî edilerek onların da re'y ve fikri istimzâc edilmiş, bunlardan alınacak cevapların tasnifi düşünülerek ona göre bir eser vücuda getirilmesi tensib olunmuştur.

(Usûl-i imlâ)'nın layihasını hazırlamak için encümenin nazar-ı dikkate aldığı esâslar şunlardır:

1- İmlâ-yı lisanın muhtelif edvâr-ı tekâmülü ve kelimâtın cüzûr-ı âsliyyesi nazar-ı itibara alınmıştır.

2- Erbâb-ı kalem tarafından istimâl edilmekte olan son şekl-i imlâ tedkik olunarak aralarındaki nıkat-ı müştereke tayin edilmiştir.

3- Erbâb-1 kalemın bazen kendi kabul ettikleri tarz-1 imlâya kendileri de riâyet etmeyerek düşmekte oldukları ittıradsızlıkların bertaraf edilmesi esbâbı tayin olunmuştur.

4- Savâinin kabul ve tezyidi husûsunda asırlardan beri cârî son zamanlarda büyük bir inkişafa mazhar olan tekâmül-i makule ve mutarred bir derecede nazar-1 itibara alınmakla beraber bugüne kadar yazılmamış veyahut pek nâdir olarak kabul edilmiş bazı sâitler teşmilen ve bu suretle az zaman sonra zuhur edecek hâdisenin vukuu teşri edilmiştir.

5- İmlânın telaffuza takarrib edilmesi esâsı kabul olunmakla beraber lisanımızda cârî âhenk kânunundan dolayı izharına bir lüzum-1 hakikî görülemeyen ve şimdiye kadar kimse tarafından yazılmayan bazı hurûf-1 imlânın izhâr olunmaması tercih edilmiştir.

6- Arabî ve Farisî kelimelerin imlâları muhâfaza edilmekle beraber bunlardan adeta Türkçeleşmemiş oldukları için muhtelif şekillerde yazılmakta olan kelimelerin imlâsı tespit olunmuştur.

İşte encümenin nazar-1 dikkate aldığı esâslar bunlardır. Karilerimiz bunlara vâkıf olduktan sonra imlâ meselesinin alacağı neticeyi daha iyi takip edebileceklerdir.

Bu mesele hakkında tabîi bizim de husûsî mütalaatımız vardır. Encümenin vezâifini eşkâl etmemek için evvela olara bildirdikten sonra ayrıca yazacağımız ve bahsin alacağı eşkâl ve safhattan karilerimizi dâima haberdâr edeceğiz.

İmzasız

(Nu: 7001, 10 Şv. 1334, 27 Tm. 1332, 9 Ağ. 1916, s. 1.)

*

FESÂHAT BUHRÂNİ

Muharriri: Celâl Nûri

Fransızca, Almanca, İngilizce memleketimizde anlaşılmayan lisânlardan değildir. Bu elsine ile münâsebeti olan Türkler, Türkçemizin bir buhrân-1 fesâhat içinde bulunduğunu görmüşlerdir. Katiyete, fesâhata, desâtir-i sarfiye ve tahviyeye mugayyir Fransızca ibâre pek nâdir olarak tesâdüf ettiğimiz halde Türkçemizi de her dakika, yanlış ve kırık, mu'vec ve müşevveş, eğri büğrü bir yığın yazı okuyoruz. Biraz daha ileriye gideceğim: Fâsih ve kavâide mutâbık bir makale veya risâle mütâlâa etmek her vakit bize nasip olmuyor. Zühûl, ihmâl, lâkaydi, hata hepimizin seciyemize girmiştir.

Acaba kabahât lisânın mı, yoksa bizim mi? Dilimize büyük bir cezm ve atf etmeyelim, vâkıâ Türkçe - şu son zamanlarda vardı, tekâmülde bir hayli hatve-endâz olmak ile beraber - elsine-i garbiye derecesinde katî ve zengin değildir. Onlar, terakkiyyât-1 azhıra ile mütevâzien tekemmül etmişler, bizim dilimiz ise henüz Şinâsi Efendi'den itibâren - tagarrub - ediyor. Cezm ve günâhın büyüğü muharririmizdedir. Bunu ispat için şu kıyas-1 mantıkîyi

ileri süreceğim. (-Türkçede fasîh ve kusursuz, pürüzsüz, gayr-ı rekîk, katî ve metin yazı yazılmış mı, evet! Yazılmış. – Öyle ise gayr-ı fasîh, kusurlu, pürüzlü, rekîk, nâ-katî ve gayr-ı metin yazıların mesûliyeti râkımlarına aittir.) Tebamızda bir miktar kayıtsızlık var. Kârielerde âsârımızı bir hiss-i nakkâdâne ile okumuyorlar. Eğer, bugün, “Figaro” gazetesi, her sûtûnunda birkaç düzîne hata zühûl ile çıksa emin olunuz ki yarın satışı durur. Hâlbuki bizde yanlış irâblardan mahallî yoktur. Boş boş tekrârlar, müktebatsızlıklar, ittirâdsızlıklar, nühvân düşüklükler, sarfen zühûller makalemizi sükût ettirmektedir. Bu fesâhatgirîzi hasleti mektep talebesini pek çetin bir mevkiye koyduğu gibi, lisânımızın Türk olmayanlarca tahsilini de eşkâl ediyoruz. Ruhları intizâmdan uzaklaştırıyor.

Kendi kendime karşı muâteb olmamak için şunu da söyleyelim ki bu buhrân-ı fesâhat yeni değil, eskidir. Eslâfımız bizden fasîh değildir. Hele şiir-i kadime gayr-ı fasîh desem pek o kadar hata etmiş olmam. Kadime nispetle şiirimizde katiyet ve incelik biraz ilerlemiştir. Şiir-i sâbîğın, bence üç üç nokta-i fesâhatten ithâmı kâbildir.

1 - Vâdi-i kadim “Klasik”den başkasını bilmez. Her mazmun hemen hemen kasîde veya gazel tarzında ifâde olunacaktır ki bu, efkârın adetâ haciz altında bulunması demektir.

2 - Şiir-i âfil imâlâr ve zihâfât gibi uyûb-ı edebiye ile mâlâmâldır. Şiir-i hazır herhalde daha mütekâmil, daha fasîh, daha törpülenmiştir.

3 – Tarz-ı mâzî, nesirde, bir mel’abe-i eşkâl ve elfâzdır. Hesab ettim –Tacû’t-tevârih- de on kelime ile ifâdesi muktezî olan bir madde için lâ-akıl bir sahife perdâzlık edilmiştir.

***

Eşkâlin ehemmiyeti büyüktür. Perestîde-i âlem olan hüsn, şekil demektir. Bizde ise buna pek az iltifât edilir. Eğer müddeâmızı teyid için misâl serdi hak ve hürriyeti kendimize verse idik bu makalemiz şayan-ı dikkat birçok nibkât “enfise”yi ihtivâ ederdi. Edebiyatımız, husûsiyle gazetelerimiz “Rotativ” makinasıyla gidiyor. Acaba yazdıklarımız bir kere olsun nazar-ı tashihten geçirmeden mi destgâhı tab’a veriyoruz da zühûl ve hata bizde bu kadar revâca nâil oluyor?

Hele tercümanlarımız! İbdâi yazılarımız böyle âlûde-i ihmâlât olursa artık tercümelerimiz bir düşününüz. Ya tipografya musahhihlerimiz? Hiç unutmam: Sâbık olacak ehibbadan biri vezn-i benân üzere: “Vatanımın öksüzüyüm!” şeklinde bir mısraı hâvi bir şiir neşr etmişti. Tertip ve tashih hatası ile bu mısraı “vatanımın öküzüyüm” şeklinde saha-ı nâ-zîb intişâr olmasın mı? Bu hatayı görmeyen o (göz)’ü kısasen çıkarmak lazım gelir.

Paris’te münteşir “*Fantasio*” isminde bir gazete vardı. Bu gazete matbûat-ı yevmiyenin zühûlât ve hatiyâtını sencîde-i mizân teşhir ederdi. Ne dersiniz? Bu sayede

gazeteci lisânı bir hayli düzeldi. Hata-bahş ve hata-pûş olmak, fikrimce, bir cünhâ-ı edebiyedir.

Pür-ressam, bir ressam olmayandan ziyâde iyi görür, çünkü istidâd-ı ruviyetini takviye ve temeyyüh etmiştir. Bir muharrir de dürüst ve kusursuz yazı yazarsa onun teakkul ve tefekkür kabiliyeti mütessi olmuş olur. Hatadan sâlim ve mücerred yazıları okumakla kâriilerin – yani bütün milletin – intizâmperverliği artar. Efkârın eşkâl ile eşkâlin efkâr ile münâsebet ve irtibâtı inkâr olunamaz.

Bu meselede muharrirler de, kâriilerde haklarını ihkâk ve vazifelerini ifâ etmelidirler: Kâriilerin hakkı erbâb-ı kalemden dürüst yazılar istemek, vazifeleri de doğru olmayan ibâreti “boykota” etmektir. Birde şurasını söyleyelim ki erbâb-ı mütalâmamızdan bir haylisi ibâretimizi daha – açık- olmasını istiyorlar. Bu – açık – kelimesi üzerinde biraz durmak lazımdır: Mesâil-i âliye, mudile, mahsûsa mevzuı bahs olduğu vakit münşîler tabiatıyla yeni veya avâmın anlayavağı tabirleri kullanırlar. Meselâ, Geçende “*Tanin*” refikimizde câ-yı muhâzıra bulan dîni ve diyânı mevâd herkes anlayabileceği bir üslûp ile yazılabilir mi idi? Sitâre-i zemînin hiç bir nahîyesinde her fikirler avâma değil, tabkât-ı mutavasıtaya bile ifâdesine çare bulunmamıştır. Ferd yükseldikçe lisânı da irtifâ eder.

Erbâb-ı kalem ve vazifesi riâyetkâr fesâhat olmak, hakkı ise anlaşılmasıdır. Dânişkirândan birçoğunu biliriz ki Amerikan vâri gürültücülük etmediklerinden eserleri münâsî kalmış veya rağbete mazhar olamamıştır.

Hülâsa-i matlûb: Kâriiler, erbâb-ı kalemin –hükm-ü olduklarına, muharriririn, kâriilerin tanzîm-i efkârına - mü’kil – bulduklarına, mütercimler, - milletler ve binâ’en-aleyh lehçeler mütebâyin olduğu için – tercüme-i katiyenin kâbil olduğunu bilmekle beraber ara ve mütalâat-ı ecnebiyeyi ne bütün bütün bir Türk ağzıyla ne de büsbütün bir Frenk şivesiyle, ikisi ortası bir lisân ile ifâde için – hilekârlık - vazifesiyle mükellef tutulduklarına hele hele musahhihler Fûzulî’nin dediği gibi (göz)’ümüzü (kör), (söz)’ümüzü (şûr) ve (unutmayalım, âlem-i edebde (öksüz)’ü (öküz) etmemek mecbûriyetinde olduklarına kanâat getirmelidirler. Matbuâta hiss-i vazife girmelidir. Pes hat. Bu makalede belki fûzulen müddei-i umûmî fesâhat ve vazifesini ifa etmekle kendimizin bir fazîlet fesâhakâriyi hâiz olduğumuzu aslâ iddia etmiyoruz. Bizde uzviyyet-i kalemiyenin bir hücreşiyiz.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrin-i Sân1916, s. 1, 2)

*

ŞÂİR ÂRİF

Şâir Ârif komşumuz İrân'ın en büyük ricâl-i edebiyesinden madûd bulunmaktadır. Müma-ileyh İrân mûsıkî ve edebiyatı üzerinde büyük bir inkılâp vücûda getirdiği gibi memleket-i mezkûre de azim ve şöhrete mazhar olmuş ve ale'l-husûs Avrupa'da dahi ismi kemâl-i takdir ile yâd ce tezkâr edilmekte bulunmuştur. Şâir Ârif, İrân'ın vatanı ve edebiyatında pek azim bir tesir ikâ etmiş ve İrân'da meşrûtiyetin intişâr ve istihsâli için eserlerinin zihinler üzerinde azim-i tesirâtı meşhûd olmuştur.

Şâir Ârif, harb-i umûminin ibtidârı ile beraber, zaten mu'tezi olduğu Rus şer ve zulmünden memleketini tahlis için mücâhede-i Fikriye ve kalemiyesine bir kat daha keremî vermiş ise de iltihâya Rusların ifşâdatı neticesinde kendisini tehlikede bulduğu için birçok İrânlılar ile beraber Kirmanşâh taraflarındaki kıtatımıza iltihâk etmiş idi. Müma-ileyh memleketinin dûçar olduğu felâketten müteessir olarak birkaç kereler intihâra teşebbüs etmiş ise de rüfekâsının müdâhelesi ile muvaffak olamamıştır. İrân'ın en büyük vatan-perver bir şâiri olan müma-ileyhin resmini bir veche bâlâ karilerimize takdim ediyoruz.

İmzasız

(Nu: 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1.)

ANADOLU TÜRKÜLERİ

Bir yolcunun defter-i hatıratından:

Ulu Kışla: 22 Kânûn-ı Evvel 331 sabah, ortalık bembeyaz. Her tarafı sis kaplamış. On adım uzağı görmek kâbil değil. Damların üzerinde bir kaç erkek, kemâl-i sükûnetler kar kürüyorlar. Uzaktan uzağa, davarlarını sulayan bir köylünün titrek, garip ısıkları işitiliyor. Karşıda, düğün evinde şevk ve şadî ber-devam: Türküler, rakkaslar... Aşk onlara tabiatın şedaidini, hayatın mizahını unutturmuş. Karanlık, tek pençeli, duvarları isten simsiyah, raflar, sahan, kaşık, çanakdolmuş bir odaya köyün kadınları toplanmışlar, ellerinde kaba deriden, zilleri tenekeden bir def, eğleniyorlar. Türküleri pek latif:

Şu sellerin ufacığı taşları
 Bir omuzdan bir omuza saçları
 Hilâl olmuş o gelinin kaşları
 Çekilin aman, benefşe köylüm

Oh! Nefesler o kadar güzel, o kadar kıvrak ki, köylüler buna (kırık hava) yani curcuna tabir ediyorlar. Şarkının nağmeleri besteleştikçe, ortadan bir top, neşeli tezenelere doyamayan bir his: “Yüksek al!” diye bağıyor. Bu türküyü müteakip güzel bir Niğde havası başlıyor:

Sazalca'dan çıktım benzim bozuldu.
 Ak alnıma kara yazı yazıldı.
 Bizim mezar gurbet ele kazıldı.
 Uğramaz bağa hainin kızı tövbeler olsun
 Badeler tosun, düşman gözün kör olsun

Anadolu türküleri yalnız kırık havalardan ibaret değil. Öyle yanık, amâk-ı ruha tesir eden nağmeler var ki, bunlar Anadolu'nun bedbaht hissiyatının bütün menakıbına tercüman oluyor. Anadolu halkının mezâhimi, muhârebe meydanlarında feda-yı can eden Türk kahramanlarının besâleti, nişanlısını askere gönderen fedakâr köylü kızlarının garip, öksüz reâneleri hep bu türkülerde mündemiç. Anadolu türküleri, İstanbul şarkılarından da mümtâz bir mahiyeti haiz. İstanbul şarkılarında aşktan, tehessürden başka bir şey yok. Bu şarkılar hayat-ı içtimâiyemize katiyen ma'kes olamaz. Anadolu türkülerinde ise halkın tabayi, köyün meşhur vakaları bile mevcut. Bazı Türküler kadın ruhunu da musavver:

Dalma yiğidim dalma, çaylar derindir.
 Yolunu bekleyen taze gelindir.
 Tez gel ağam, tez gel bayram günüdür.
 Herkes sevdiğine neler alıyor.

Kadınların aşkına bu gibi türküler tercüman olduğu gibi askere giden bir neferin lisan-
 ı hâlini anlatacak türküler de var:

Emine'mim odası odama karşı
 Yıkılmış mihrâbı, kan ağlar dağı
 Garip Emine'min belâlı başı
 Hoşça tutun garip Emine'min [gönlünü]

*

Emine'm su doldurur altun olur
 Sarısı görünmez sırma bölükten
 Nasıl ayırlayım sen gibi ferikten
 Hoşça tutun garip Emine'min [gönlünü]

*

Emine'm oturmuş çorap örüyor
 Çorabın üstüne güller dürüyor
 Kötü baban seni ele veriyor
 Hoşça tutun garip Emine'min gönlünü

Sonra (kırât) türküsü de fena değil:

Gezdir ağam gezdir, kıratı gezdir
 Al götür nalbanta gayrin dizdir
 Kıratın alınına Maşallah yazdır
 Beypazi meskenimiz, ilimiz soldu gülmez
 Kim bilir nerede kalır, garip ölümüz

*

Kırât menzil aldı yol mu dayanır
 Usulca öpmekle yar mı uyanır
 Buna yangın sevda derler çare mi aranır

Kim bilir nerede kalır, garip ölümüz.

Kırat türküsünden maada askere giden nefer lisanından da o kadar hazin şarkılar var ki, bunların besteleri güftelerinden latiftir:

Mektuplar yazdırdım, gönderemedim
Sana evlatlığım bildiremedim
Anadan inkisar aldık mı oğul
Şu dar muhitte kaldım ağlarım.

*

Bir mektup yazdırdım ucu karalı
Okuyan hocanın bağı yaralı
Söyleyin anama olduk buraları
Anadan inkisar aldık mı oğul
Şu dar muhitte kaldık mı oğul

Diğer bir türkü:

Urfalıyım, bahçalıyım, bağlıyım
Kurşun yedim ciğerimden dağlıyım
Sen gibi saçı leylâya bağlıyım
Alnı top kâküllü yardan ayrıldım
Sanki dünya dolu maldan ayrıldım

Anadolu türküleri askere giden nişanlıların hayatını tasvir ettiği gibi köyün içtimâi vakalarına dair de Türküler mevcut. Meselâ: Mustafa Adalı bir yiğidi arkadaşlarından biri kıskançlık yüzünden öldürmüş. Bu hadise köyde tesiri mucip olmuş. Mustafa'nın türküsünü hemen herkes biliyor:

Akköy'ün önünde sıra kasaplar
Adam ahbâbına kama mı saplar
Mustafa'm gidiyor bakın ahablar
Çakırım, arslanım nerde yatıyor
Kaytan bıyıkları kana batıyor
Seni öldürenler mahbus yatıyor.

Anadolu türküleri ekseriya mahallî bir mahiyeti haiz, bazı türküler var ki yalnız bir kazaya, bir vilayete münhasırdır. Meselâ bu türkü Ankara'da başka, Konya'da başka makamda okunuyor. Her vilayetin şivesi, edâsı türkülerin manasını büsbütün değiştiriyor.

Bazen bir vilayetin şarkısı diğer vilayette de işitilip, ez-cümle Kızılırmak türküsü: Kızılırmak taraflarında gelin götürülürmüş. Alaya gayet kalabalık. Gelinin arkasından bin beş yüz atlı geliyor. Alay geçerken köprü çökmüş. Gelin Kızılırmak'ın dalgaları içinde nâbûd olmuş. Halk müteessir, gönül dil-hûn. Derhal bir türkü bağlamışlar:

Köprüye vardık da köprü yıkıldı.
Bin beş yüz atlı suya döküldü.
N'ettin Gızılırmah allı gelini?
Gerdanı beş karış benli gelini.

*

Elinin kınası ezildi m'ola?
Gözünün sürmesi süzüldü m'ola,
N'ettin Gızılırmah allı gelini?
Gerdanı beş karış benli gelini.

Anadolu'nun ekser yerlerinde şevk ve şâdî ber-devam, halk bu muazzam harbi kemâl-i şevk ile icra ediyor. Asker dolusu trenlerde bile asker nağmeleri, şevk ve şetâret havaları işitiliyor. Ahâli vergisini, tekâlifini vermiş, kemâl-i sükûn ile eğleniyor. Düğünler, eğlenceler eskisi gibi. Gaddar Moskof'a karşı herkeste derin bir intikam hissi var.

İmzasız

(Nu: 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 2.)

*

“BATARYA İLE ATEŞ” VE “ELHÂN-I VATAN”

Muharriri: Celâl Nuri

Münekkidlik hayli güç bir san'at. İşin müşkülâtı âliyatta değildir. Çünkü muharrir ve muahezeliği kendisine san'at ittihâz eden bir adam azıcık âlât-ı say ve amele tecehhüz ediyor. Asıl mesele zamandan, zeminden, husumetten, zâti münasebetten tecerrüd edilip de bir eseri olduğu gibi bî-tarafâne görmek ve muhâkeme etmektir.

Biri fazla nâşir, diğeri fazla ve pek şâir iki kardeş, Süleyman Nâzif ve Fâik Ali Beyler “*Batarya ile Ateş*” ve “*Elhân-ı Vatan*” unvanlı eserlerini, ilâvât ve zamiyyât ile tekrar neşr ettiler. Bu kitapları tenkid ve muaheze edeceğiz.

Zannımca birer hususiyeti hâiz olan bu iki eser epeyce tedkik ve tettebbu edilirse edebiyat ve lisanımızın ne hal ve vaziyette bulunduğu kâfi derecede sarahatle anlaşılır.

Şuna şüphe edilmemelidir ki lisanımız elim bir devre-i teşettüt geçiriyor. Üslûb, usûl hatta imlâ hâlâ takarrür etmedi. Fazla hürriyet-perverler lehçeyi ihlâl tasaddî ettiler. Terkipleri kırarak şiveyi bozdular. Türkçe bi'z-zât Türkler'e göre de bir lisan-ı ecnebi oldu.

Bu cihet şöyle dursun, fesâhat kavaidine de itinâkâr olanlar azaldı. Her işi kolay zannedenler, edebiyatı da amûr-ı basiteden telakkî ederek, uzun sene ve asırların mahsulü olan desâtir-i lisanıyeyi büyük bir hakaretle bir tarafa bıraktılar. Hülâsa bir fesâhat buhrânı memleketimizde devam edip duruyor...

Nizâm ve intizâmî ihlâl ve ifsâd eden bu lisan anarşisine karşı gelmez lazımdı.

Kelime fenâ bir manayı müfid olmasa bir irtica ihtiyacımız vardı diyeceğim.

İşte, bu noktadan muhâkeme ettiğimiz vakit bu iki eserin tarih-i edebiyatımızda bir ehemmiyeti olduğunu görürüz. Bu gibi müellifâne

Epeeh making derler ki kâlem-i âcizim için adimü't-tercüme bir ıstılahtır.

“*Batarya ile Ateş*” mütereddi esâlibe karşı bir “fren” vazifesi ilga ediyor.

Şöyle böyle erbâb-ı üslûb bu kitabın mütalaası üzerine hayli mahcup olmalıdırlar.

Lisan-ı nazmımızı şirazesinden çıkaranlarda “*Elhân-ı Vatan*”ın muhâvecehe-i fesâhat ve belâgatinde bir mesuliyet hissetmelidirler.

Bu iki eser ser-â-pâ fasih hatta fazlaca fasihtir. Bu “aristokrat” üslûba biraz tekliflidir diyeceğimi geliyor. Bununla beraber, bî-taraf olmak için iddia edelim ki Süleyman Nazif’in üslûbunda “*Aşk-ı Memnu*” mahsûsatını hatırlatacak istiarât ve tabirât (hayat-ı yaşamak), (gayzını tükürdü), (garazını kusdu) gibi gayr-ı me’nûs ve lisanımızın tabii ve mizacıyla nâ-kâbil telif cümleler de yok değildi.

Bununla beraber üslûb-ı sâlim ve metin, inşâ-ceyyid ve raşin, bütün füsûl ve sahâif-i müzehheb veya zerrindir. Bu üslûb, vadi-i kadimin “uç” **Apogé**’dir.

Şinâsi Efendi, Ziyâ Paşa, Nâmık Kemal Bey, Sadullah Paşa’nın tarz-ı tahrirleri buna nispetle ibtidâidir. “*Batarya ile Ateş*” bu vadinin bir veçhe mütekâmilidir.

Yalnız, Süleyman Nâzif Bey her-çi bâd-â-bâd san’at ibrâz etmeyi her nasılsa kendisine bir meslek ittihâz ettiğinden işi çok vakit tasannua varıyor.

Zaten, edebiyat hocalarının meçhulü olduğu üzere san’at ile tasannunun arası pek azdır. İşte bu hakikat, “*Batarya ile Ateş*”de tamamiyle görünüyor. Bu şive oymacılığı, san’at nakrı, tahtına veya sedef üzerine işlemeciliği **Marqueterie** de nacre andırmaktadır.

Bu iki kardeş ve bunlara zamimeten diğer iki üstad, Cenâb Şehâbeddin ve Tevfik Fikret, kelimenin manas-yı âmm şâmilî ile (Parnasyen)’dirler. Zu’mlarınca aslolan surettir. Yoksa mefhum ve medlûl değildir. Varsın kadeh güzel ve tıraşide olsun da ihtivâ ettiği mâyi kevser olmasın...

Biraz daha cesâret göstererek diyelim ki bu edebiyat fikir edebiyatı değildir, kelime ve cümle, ahenk ve terkib edebiyatıdır. Bu itibar ile muhâkeme edilince eserler tamdır, berkemâl ibrâz ve irâe ederler. Hatta bu kadar incelmış bir üslûb ile bu mertebe-i âhenk ve

insicam peydâ etmiş bir ifâde ile Türkçemiz elsine-i hazıranın birçoğuna iddia-yı teveffuk edebilir.

Nükte, Nâzif’de asıldır. Nâzif, nükte ve zerâfetin tekâmül etmiş bir vecihdir.

Nâzif’in nesri, Fâik’in nazmı, bir mantık ıstılahının istimâli câizse tereddidi etmiş nesir ve nazm-ı hazırı göstermek için bir kıstas=**critérium** vazifesini ifâ edebilir. Yeni muharrirânı bu meşverât ve manzûmat ile bir kere yaklaştırdığınız lisanın, edebiyatın sâlim ve ceyyid ile mağşuş ve züyûfu derhal anlaşılır.

Fakat bu üslub ile yeni ve garibi fikirlerin ifâdesi güççedir. Efkâr-ı hazıra ile bu kadar fazla tezeyyinât ve tersimât itilâf edemez. Düşünüyorum: Renan’ın Lord Macaulay’ın, Ten’in medâr-ı iştigali olan zihinlerden biri yahut fazla nükte ve heteroluğa mütehammil olmayan bir mesele bu üslûb ile yazılmak lazım gelirse ne olur?

Bu lisan güzeldir, şirindir, hoş ve latiftir lakin husûsîdir. Fakat bir takaba-i mümtazeye, âheng-i elfâza, zefâref-i edâya, ince ince istihzalara bir sanâtkâr bir sınıf erbâb-ı zevk ve tenevvüre hülâvet-bahş olabilir.

Fakat yine bu mekteb-i edebin hasiyyetini inkâr etmeyelim:

Bu tarz-ı tahrir, lisanda adeta **Régulateur**’luk=nâzımlık vazifesini ifâ ediyor.

Yeniler lisanı bozdukça, terkipleri bî-aman satırladıkça, kelimâtı çığırından çıkardıkça Süleyman Nâzif Bey katmerli ve çeşit, mustalah ve musanna terâkib-i ismiye ve vasfiyye icâd etmektedir. Nazif’in nesri bir terkip (nayagara)’sıdır. Bu hususta “*Batarya ile Ateş*” müellifi belki biraz ifrâta ve lisanın cereyân-ı hazırını görmemezliğe gidiyor. Nev-âyin üslûbîler meşreplerinde inat ve Süleyman Nâzif de mesleğinde sebât edecek olursa, ahd-i karibde Türkçe’de yeni lisan-ı kitâbet hâsıl olacaktır. Zaten lisan tekellüm ile tahririmiz arasında hürmetlice bir fark vardı. Bu, gittikçe ziyadeleşecektir. Belki istikbâl de bir sâhib-i dehâ, lisana üslûb katiyesini bahş ve ihdâ eder ve onu bu keşmekeşten kurtarır. Türkçemiz henüz heyûla hâlinededir.

Geçenlerde gazetenin birinde İsviçre’den gönderilmiş bir haksız mektuba tesâdüf etmiştik. Bunun sâhibi bizde hamâsiyete dâir edebiyat olmadığından şikâyet ediyordu. Makalenin muharririni tasdik etmemek için *Batarya ile Ateş*’i ve *Elhân-ı Vatan*’ı gösterebiliriz. Alın size Harp ve Celâdet Edebiyatı!

Şunu da ilâve edelim ki:

“Hasta gönlümde ey gam-ı âlem,

“Gizli bir ma’kes-i elem bulduk

Beytinin kâili olan Süleyman Nâzif Bey’in sırası geldiğinde intişâr edecek olan hamâsiyâta dâir bir hayli manzûme ve mensûreleri daha var. Bunlarda birkaçını hele bir

mersiye-i silsilesini ağlamadan okumak adimü'l-imbkândır. Bu parçaların intişârında makale-i tariziyenin sâhibi görecek ve belki anlayacaktır ki hisse-i müsteniden yazılmış bu sahâif-i hamâset iddiâsını sühuletle def ve cerha kifâyet eder.

Hülâsa, Nâzif ve Fâik Beyler'in kitapları münhasıran üslûb, fesâhat-ı lisan, zerâfet-i edâ, letâfet-i müeddâ, nükte, hüner-verlik, âheng-i elfâz, his, galeyân itibariyle mütalaa olunursa bin kere taklid ve takdire şâyândır. Bunlar, hissiyat-ı vazifeyi takviye itibariyle de hâiz-i ehemmiyettirler. "Modernizm" muâdelât-ı fikriye ise, o da başka bir saded ve matluptur. Fakat unutmamalıyız ki muâdelât-ı fikriye ve mefhum ne kadar lazım ise zarf ve şekil de belki o derece de ehemmiyetlidir.

Celâl Nuri [İLERİ]

(Nu: 7386, 15 ZK. 1335, 3 Ey. 1333-1917, s. 2.)

***

3.2. Kitap ve Mecmûa Tanıtım Yazıları

TÜRK KENDİNİ BİL!...

Türklük'ün, Türk Tarihinin, Türk düzeninin, eski Türk dininin, Türk savlarının, Türk siyasetinin, Türk coğrafyasının, kısaca Türk varlığının en toplu, en doğru, en derin, en merak verici kitabı hangisidir? Diye söylenecek olursa biz eminiz ki bunun cevabını herkes kolay kolay veremez. Niçin mi? Onun için ki bu malûmâtın hepsi öyle bir kitaptır ki onun adını işiten orada bir Türk için bu kadar kıymetli şeyler bulacağını aklına bile getirmez. Kim Kim *Amasya Tarihi* isimindeki telifte Türklük hakkında bu kadar etraflı malûmât bulabileceğini tahmin edebiliyor? Evet, müellifi olan zât-ı muhterem Evkâf-ı Hümâyûn müfettişlerinden Hüseyin Hüsameddin Efendi, o pek az kimseye nasip olan araştırmalarını ayrıca bir kitap olarak meydana koymamışta *Amasya Tarihi*'ne sıkıştırıyormuştur. Hüsameddin Efendi'nin bir Türk kütüphanesine o şayan-ı dikkat tedkikât-ı başkalarının eline geçseydi cild cild kitaplar çıkarırlardı. Yüce yüce abideler yapılır, kurulurdu. Kitaplar mekteplerde okunurdu. Türklüğe dair misaller, efsanelerle değil, doğru sözler ile Türk ulusunun küçükleri terbiye edilirdi. Büyükler de ne olduğunu anlarılardı.

Her neyse şimdi her Türk bu kitabı almalı. İkinci cildini ahiren okuduk. Bir Türk için bu kitabın Türklüğe dair olan parçalarını okumak fırsattır. O yapraklar okunursa bir Türk o zaman neymiş, içinde bulunduğu millet bir ok, şan, ad, san sahibiymiş görürdü. Görürdü ondan sonra şimdiki gibi doymaz, şimdiki gibi alçakgönüllü olmazdı. Başını göğe doğru kaldırırdı, gözlerini çok ileriye doğru dikerdi, ayağını bastığı yeri çöktürdü. Sözleri arslan gibi görürdü. Kılıncı şimşek gibi çakardı. Üç dört bin sene evvel Anadolu, Iraki Azerbaycan, Kilikya dâhili olduğu halde Asya'nın kısm-ı azâmını işgal eden Fırat savahiline medeniyeti serpip dağıtan Türklerdi. Bugün müzehhibin tesiriyle Türklükten çıkmış bir takım Anadolu akvâmı Rum, Ermeni değil, Türk, Türkoğlu Türk idiler.

Suyumuzu, atalarımızı, uruglarımızı, ulusumuzu, törelerimizi, onların gelişimlerini, gidişlerini, buyruklarını, turallarını, yasalarını, bilmediğimiz için değil midir ki bugün kendimizi birbirine kenetlenmiş, beraber nefes alır verir kişilerin yurdunda oturuyor görmüyoruz. Ey Türkler bu kitabı okuyun, ne olduğumuzu öğrenin!..

İşte bu kitaptan size bir örnek:

**
*

“Türk Bin Amûr Bin Tuvil’in assahh rivâyet üzere Olcas, Tutuk, Yağuz,¹³¹ adlı üç oğlu ve bunların her birinden üçer torunu tevellüd ederek dokuz torunu olmuştur. Bütün Turan sülalesi bu üç oğul ile dokuz torundan türediği münasebetle üç ve dokuz adetleri Türkler arasından pek mübârek sayılır idi.

Çünkü oğul, kuvvet ve kudret vermek ve bulmak manasına olan “Oğmak” masterından me’hûz olup kuvvet verecek düvel demektir üç lafzı, Oğuç sığa-i vasviyesinden muhaffef olup kuvvet hâsıl olan mecmû’ manasınadır. Dokuz dediğimiz dâhi bu mecmû’ın üç mislinden doğan bir kuvvet manasına olan dokuz demektir.

Türk Bin Amûr, evlat ve ahfad tekessür ederek onlara riyâset ve aralarında temin-i intizam edecek turallar vazî etmekle evladı arasında türkân lakabıyla iştihar ettiği gibi ahfadından Altay Han¹³² bazı kavanin ilave etmekle ona da bu lakap verildiği Câmî’ut-Tevârîh’te masturdur. Türkân, Nâzım amûr memleket manasına olup Türkâmak (turamak) masterından me’hûz ve Turan¹³³ bundan mahfuzdur.

Türkler arasında soy, baba tarafından muteber ve ana tarafından müftehir olduğu cihetle ensaba pek ziyade riayet olunur. Evlada baba tarafından Uruğ ve ana tarafından Maruğ namı verilir; baba tarafından yedinci dedeye kadar her birinin adı evlada bais-i itibar olur. Babanın babasına Ece, bunun babasına Elice, bunun babasına Buda, bunun babasına Ögü, bunun babasına Bargun, bunun babasına Dede, bunun babasına Anac ve babadan yukarisına ve bütün Türklere Ata denir idi.¹³⁴ Binâ’-en-‘aleyh: Ece uruğuna ocak, fasile, Buda uruğuna Oba, Fahz, Bargun evladına Boy, Sadr, Anaç evladına Oymak, Kabile ve büyü oymakların birleştiği atanın evladına (Tire, Şu’b) dendiği gibi her oymağa bir (İl) ve her Tire’ye bir (Kabar) ve bütün Kabarların birleştiği Ataya (Anar) denmiş ve Anarların teşkil eyledikleri Kabarlar (Ulus) yani millet namı verilmiştir.

Câmî’ut-Tevârîh, Ravzatü’s-Safâ, Habîbü’s-Siyer gibi tevârih-i mühimmede mastur olduğu üzere Türk Bin Amûr, evlat ve ahfadiyle beraber Asya’nın vasat şarkîsında ikâmet ettiği yere silanın¹³⁵ namını vermiş ve muhafazasını evladına vasiyet ve teşkil eylediği heyet-

¹³¹ Olcas, mübarek, kutlu, ve mergub, manasına olup (Olcas) dahi denir. Tevârihte tashif olunarak Olcat, Olcas, Ebû-el Cas [ع], Ebû-el Has, Ebû-el Cas [ع], Ayulce, Yulcas, suretlerinde yazılmıştır. Tutuk, insan gibi söylenen Dudu kuşuna denir.

Yağuz, Karib, ve gayur manasına olup, buda tashif olunarak Yagus[ع], Yagur, Yagus[ع], Yafes, Yalfur, İgor, Yehur ve İgr suretlerinde masturdur.

¹³² Altay Han tevârihinde Altınca, Altıca, Alınca, Alıncan suretlerinde yazılarak tashif edilmiştir.

¹³³ Turan, İran, müverrihlerinin rivayetlerine göre Turbin, Feridun evladına ve İran dahi İrac İbn-i Feridun evladına denmekle Turan ile İran iki biraderin evladı olduğu gösterilmiş ise de bu rivayet esâtir-i adiyeden maduttur.

¹³⁴ Çağatay ve Moğol tirelerinde bunlara (içke alıcak, budanur, ökün, murkin, tutagun, atugün) denir bizim Türkçemizde bunlara umumen (dede denir ki) altıncı atanın adı olan Tuta kelimesinden mahfuftur. Ata yerinde (Ede) dahi denir (Edebâli) gibi.

¹³⁵ Silanın, mukaddes ve muhterem vatan manasına olup (yurt) yalnız vatan manasını ifade eder. İzzet-i rivayet, tazim ve hürmet, in’am ve ziyafet etmek manalarına olan silanın (sulamak) masterından mehuzdur. Tirelerin tahallûf lehçesine göre Seylan, Sılay, (Zile, Sıla), Silok, Sılğay, Silingay, dahi denir.

i içtimaiyenin devam ve bekâsını temin edecek usül ve kavaid-i vazî etmişti. Bu cihetten Türklerin usül ü insabı gayet mazbut ve bundan harekât ve siyaseti birer nizama merbut idi.

Türklerin günleri, haftaları, ayları, yılları, tarihleri pek muntazam olarak binlerce yıllar bunları muhafaza ettikleri halde mu'ahharan bu usül ü mazbutayı isti'malden ıskat ve bütün tevârihe defin etmişlerdir.

Türkler, her ayı dört bölük itibar ve her bölüğe hafta ve üsbû manasını ifade eden yitiç, yidic tesmiye edip her yidicin birinci gününe giren, ırte, cumaertesi ikinci Pazar gününe nugar, üçüncü pazar ertesi gününe oğut, dördüncü Salı gününe salıc beşinci çeharşenbe gününe güyam, altıncı pençsenbe gününe ıpar ve yedinci Cuma gününe atın diyorlar idi.¹³⁶

Kezâlik ayın doğduğu evvel ve ahirinden üçer, ba'de-hûhu beşer ve bunların aralığındaki dokuz günlerinde cürmüne göre adları vardır. Evvelinden üç günde aya *yalaz* ba'de-hûhu yedi günde *buya*, ba'de-hûhu dokuz *tulun*, ba'de-hûhu üç günde *güce* ve doğmadığı son geceye *yüz demişlerdi*.¹³⁷

Türk erbâb heyet-i kadimesi nazarında bir yıl üç yüz altmış beş ve her ay mütesâviyen otuz gün olup on iki aydan ibarettir, Bu hesaptan yılın mecmû' üç yüz altmış gün olup martın birinci gününden itibaren üç yüz altmış güne ilâve olunan beş güne, yani Hamse-i müsterakaya *bağam* denir.¹³⁸

Eski Türk aylarının marttan başlayarak adları sıra ile şunlardır: *Barıt, Abrul, Bayuz, Başal, Tamuz, Berkit, Oylal, İpac, Tibar, Tebkir, Oğat, Uşum*.

İmzasız

(Nu: 6424, 26 KE. 1330, 8 KS. 1915, s. 1, 2.)

¹³⁶Grek, Deyrek ve Zenende girecek gün demektir. Medhal manasına el-yevm Anadolu'da gereği ve bazı yerlerde ırte denir. (Nogar), takarrüb ve temin etmek ve karbit kazanmak manasına olan (nuğmak, nuymak) mastarından müştak olup takarrüb edilecek ve karip kazanabilecek gün demektir. Bugün Hakanın yevm-i kabulü idi. Novar lafzını bunun muribidir. (Salic) salgun tahsilatı günü olup Salı, Salı bundan mehfuttur. (Guyam) Yakup parlatacak gün demektir. Muribi ceminin zammıyla cıyam ve cemdir. (İpar) pırıldayacak gün demektir. Muribi İbar, İfardır. (Anin) çocuklara ad konacak gün demektir. Adin dahi denir. İbraniler bunu alıp azine demişlerdir.

¹³⁷Yalaz, parlamak, yıldırım manasına olup (yalamak) mastarından mehuz olup yıldırım nesneye denir. Hilâl manasıdır. Külâhın etrafında hilâlvarî çekilen yeşil şeride dahi yalaz ve yalavuz denmektedir. (Boya) boyamak mastarından mehuz olup hâlâ Hitay Türkleri arasında aya, boya denir. Al boya hitabilerinden bir hükümdar sülalesidir. (Tolun) tolmak mastarından müştak olup do9lgun kelimesinden mehfuttur. Beder manasıdır. (Maze) basmak mastarından mehuz olup aslı bazedir. El-yevm Turanilerden Çerkes ve Moğol tirelerinde aya, maze ve mace denir. Türk hanedanından benî maze ve benî mace meşhur olup fıkha ve muhdîsindendir. (Göce) ufalmak, tehavvül etmek manalarına olan göçmek mastarından mehuz olup (Göcek) dahi denir. (Yüz) yaymak, yani yok olacak derecede inceltip yayvan bir hale getirmek yahut besleyerek büyütme manalarına olan (boğmak) mastarından mehuzdur. Bu mastar azdadındandır. Bununda fûrû mahzûf ilgin ve müsbet olarak müstemildir. (Yugut) (Yut) ve yoğun ve yuguş ve yuguk (yük) ve yol (yol) ve yoğun (yukum yani yumuşak) ve yoğun (kalın) bu mastarın müştakatıdır.

¹³⁸(Bağam), muavenet etmek ve ağaçlar erfak, ufak yaprak çıkarmak manalarına olan bağamak mastarından mehuzdur. Moğol tiresinde (Abu Gamin) denir.

*

TURAN

Yazan: Tekin

Diyebilirim ki ilk olarak Türklerin tarihince, coğrafyaca, milletçe, iktisâdiyatça zihinde kuruluşunu bu kitapta gördüm. Turan'ın yazılıp basılmasını milletimizin istikbaline doğru yapılmış birinci izan menzilli diye telakki etmeyi bir vazife bildim. Kitap okunur iken gayet geniş ve fakat ilmen meşru bir emel ile müellifin Türk kâinatını göğsüne sıkıştırdığı görülüyor. Bu zavallı sahifenin içine bu kadar malûmâtın, bu kadar emelin nasıl sığmış olduğunu taaccüp ediliyor. Müellif çok şeyler araştırmış, Türkleri yıldırarak bilgileri kavramış, Türk'ün geçmişi geleceği meselelerini zihinlerde hiç şüphe bırakmayacak gibi yoklamıştır.

Türklük'ün nasıl doğmuş, nerelerde doğmuş, nerelere kadar gitmiş, onun akrabası kimlerdir, el-yevm nerelerde bulunuyorlar, Türklerin içinde hangi büyük insanlar Türklük'ün menfaatini anlayabilmişlerdir, Türklük'ün bugünkü düşmanı kimdir, Türklük nasıl ihya olunabiliyor. Türk nasıl düşünmelidir bu kitapta görülüyor.

Yazık ki uzakta bulundum ve bu kitabı yazanın gidip elini, damarlarımızda akan kanların sıcaklıklarını temas ettirecek kadar kuvvetle sıkamadığıma teessüf ederim.

Maârif Nezareti yahut varsa *Muallimin Cemiyeti* için icrâ olunacak bir vazife vardır: Turan'ın müellifi mekteplerimizde ya tarihle ya coğrafya ile meşgul olan muallimlere konferanslar verilmelidir. Diğer taraftan muallimlere mekâtib-i ibtidaiyenin büyükçe sınıflarından itibaren bu kitabı olan sade, sonra ikinci derece tahsilde derince tedris etmelidirler.

Bu kitap Türklük için, Türklük'ün terbiyesi için, Türklük'ün bir ideal ile büyümesi için tedris-i vacip bir kitaptır. Her Türk bu kitabı alsın üç dört kere dikkatli dikkatli okusun. Kitabın vakıa büyük bir tasviri vardır. Haritalar, planlar, grafikler, resimler yoktur. Ancak unutmayalım ki bu dediğimiz şeyler kitabın mÂsârif-i tabiyesini üç misline çıkarabiliyor. Keşke Maârif Nezaretine haber verilse idi de bu kitabın tabı için iktiza eden fedakârlık ihtiyar edilebilse idi.

Ma'â-hâzâ müellifin mukaddes maksadı ki o, her Türk'ün de maksadıdır, şu bulunduğumuz zamanda bu eser mühimi okutmaktır. Evet, biz Türklük için fevkâ'l-had mühim bir zamanda Türklük bugün katî bir zamandadır. Bugün İngiltere, Fransa bile Rusya'nın Türklük üzerine, Müslümanlık üzerine galebesine çalışıyorlar. Turan'ın dediği veçhile Türk devletinin en büyük düşmanı Rusya'dır.

Şu içinde çalkandığımız muharebe bi'l-hassa Türkler, Müslümanlar, Osmanlı Sultaneti, Türk Milleti, Akvam-ı Şarkıyye için fevakâlâde manidardır. Bulduğumuz taraf, hak sahibi olan bir taraftır, onun galebesi Türklerin Rus tazyikatından halâsına başlangıç olacaktır. Ruslar bizim Anadolu ve Asya'da geri kalmaklığımıza asırlardan beri çalışıyorlar. Ruslar ya bizzat yahut akvam-ı dâhiliyeyi tahrik etmek şartıyla inkıraza doğru sürüklemek planını takip ediyorlardı. Türklerin bir millet, bir millet-i metrukiyye olarak yaşamalarına manî olan, Türkleri Avrupa devletlerine fenâ gösteren, her yirmi otuz sene de bir Türklere hücum ederek memleketlerimizi, vatanımızı, hanedanlarımızı harap eden Rusya'dır. Bizim bu en büyük düşmanımıza bugün İngilizler ile Fransızlar yardım ettiklerini görek yüreğimiz yanıyor. Kahramanlarımız üç düşmanla çarpışıyorlar. Rusların Avusturya ve Almanya hudutlarında kahraman olduklarını görüyoruz. Vatanımız müdafaa eden askerimizi Kafkasya'da Ruslara, Basra'da Fransızlar, hem de İngilizlere silahlarını havale ediyorlar, karada, suda düşman süngülüyorlar.

Devlet-i Osmaniyye bu kadar mühim muharebeye girişmemiştir. Öteki muharebeler bize can çekiştiriyordu. Fakat bu muharebede bize can ediniyoruz. Bu muharebede biz memleketimize sahip çıkıyoruz. Elimizi ayağımız bağlayan, mahkemelerimizi, kapılarımızı ecnebi çizmesi altında zebun düşüren, namus ve haysiyetimizi pây-mâl eden, bizi fakir düşüren, emniyet-i dâhiliyemizi ihlâl eden o uhud-ı atikeden, diğer taraftan da Moskof fesat ve zilletinden kurtarılacak olan memleketlerimiz ferih fahur yürüyecek ve artık terakki edecektir.

Ba'de-hû-mâ dâhili isyanlardan, müzehheb ihtilafatından kurtulacağız.

Kitabın müellifi, millete telakki olan meselenin tamiki ile çok meşgul olduğu için kitabının her sahifesi de bizim için mühimdir.

Arzu ederim her sınıf-ı ahâli bu kitabı okuyup az bir etsün. Her Türk ferdini zihnen ve fikren terbiye de bu kitabın tesiri büyük olacaktır.

Teessüf olunacak bir haldir ki müellifimiz, muharrirlerimiz, vaktiyle milletlerine ait olan malûmâtı baştan aşağı ihmal ettiklerinden evlad-ı milletin terbiyesi, tehzihi için iktiza eden eserleri vücûda getirememişlerdir. Meselâ bizde bir (Wagner) vücûda gelmiş olsa idi Türklerin menşei hakkında esâtiri ne güzel yazar ve besteler idi. Alman milletimi mûsîkî ile söyleyip çağırılmış olan Bu koca ve ebedi bestekâra benzer bir Türk bestekâr bir gün vücûda gelirse Turan'ın on birinci sahifesindeki satırlar hırzcân edecektir:

“Türkler millî bir Fransa'ya göre Ergenekon'dan türüyorlar. İlhan büyük bir harpte bozuluyor. Bütün millet ölüyor. Yalnız Han'ın en küçük oğlu Kıyan Çığ ile yeğeni ve birde iki kız nasılsa sağ kalıyorlar. Bunlar düşmanın elinden kaçıyorlar. Dereler, tepeler

geçiyorlar. Yüce dağlar aşılıyorlar ve bu dağların arkasında sulu, otlulu, ağaçlı, kurtlu, kuşlu bir ovaya iniyorlar. Kıyan ve arkadaşları oraya yerleşiyorlar. Çoluk çocuk sahibi oluyorlar.

Dört yüz sene, dokuz gün orada yaşıyorlar ve çoğalıyorlar. Sonram günün birinde oradan çıkmak istiyorlar, arıyorlar ve bir türlü yolu bulamıyorlar. Nihayet günlerden bir gün yüz Bozkurt Han demirden bir dağ buluyor ve dağın eteğinde ateş yakıyor. Ateş yanıyor. Dağ eriyor, Yol açılıyor ve Türkler kurtuluyorlar ve oradan dünyaya yayılıyorlar.”

Eski Türk hayatını gösteren bir sahne üzerinde oynanılacak bir büyük opera Türklüğü ne canlı bir hayat ile kalplerimizde yaşatır idi.

Biz kendi kendimizi nerede aradık ki... Şimdi mi aradık, mûsîke mi aradık, sanayi-i nefise de mi aradık. Bütün o ihmal değil midir ki bizde teyakkuzu geciktirdi, bizi unutturdu.

Fakat bundan sonrası öyle olacak değil, çünkü ne için yaşayacağımızı ne için öldüğümüzü biliyoruz.

Tekin’i tebrik ederim ki millete büyük bir hizmet ibrazına muvaffak olmuş. Muharrirlerimiz Tekin’e gıpta etmişlerdir.

TEKİN

(Nu: 6557, 7 R. 1333, 8 Ms. 1331, 21 Ms. 1915, s. 3.)

*

Bibliyografi:

OSMANLI MÜELLİFLERİ

Muharriri: Bursalı Mehmet Tahir Bey-Birinci Cilt, 406 Sahife, Matbaa-i Amire İstanbul 1333-Mahal Furuhtu Kütüphane-i İslâm ve Askerî.

Maârif Nezareti’nin yakın zamanlarda tarihe ve ulum ve fûnuna ait eserlerin tabı neşrinde gösterdiği mucib-i şükran bir derecededir. Nezaretin muavenet-i mahsusasıyla ciddi mecmualar intişar eylediği gibi en kıymetdâr tarihlerimiz de Avrupa’nın müze kütüphanelerinde buldurularak tab edilmektedir. Osmanlı tarihinin ilk devrelerine ait pek nadide eserler vardı ki, bunları değil elde etmek, hatta İstanbul kütüphanelerinde bulup okumak bile müşküldü. Maârif Nezareti bu eserlerden *Âşık Paşa-zâde Tarihi*’ni bastırdı. *Neşri ile Şemdânizade, Latifi Paşa Tarihleri* de muktedir zevat Maârifetiyle tahşiye edilerek yakında intişar edecektir. Ahiren intişar eden Osmanlı Müellifleri’de kıymet şinasâne gayretiyle tab olunan âsâr ve tezyidedendir.

Osmanlı Müellifleri muharrir Fazlı’nın zübde-i hayatıdır. Osmanlıların yegâne kitabîyat muhassasın Tahir Beyefendi bu cesim eseri vücûda getirmek için senelerce çalıştı, Osmanlı medeniyetini güzide eseriyle parlatan ulemanın, üdebanın bütün eserlerini kütüphane kütüphane dolaşarak buldu. Bi’l-hassa yakın zamanlarda İstanbul

kütüphanelerindeki âsâr-ı nefiseyi tedkik ve tetebbua memur heyetinin riyasetinde bulunması bu cesim eserin ikmaline pek ziyade yardım etti. Bugün ilk cildi intişar eden Osmanlı Müellifleri asırlardan beri Tuna vadilerinde kılıçlarının şişmesiyle Osmanlı yurduna krallıklar ilhak eden Osmanlı zekâsının akaid-i diniyyeye, edebiyata, şiire, ulum ve fütuna dair ne türlü bedîyyeler vücûda getirdiğini gösterir bir hazine-i malûmâtıdır. Osmanlı kitabîyatı için en yeni ve en mufassal bir rehberdir.

Son asırda kitabîyat ilminin ehemmiyeti fevkâlâde artmıştır. Müverrihler, müdfikler, ulema ve dârülfünûn talebeleri tedkik edecekleri bir mevzuû etrafiyla yazabilmek için kitabîyattan istifadeye muhtaçtır. Kitabîyat, adeta vücûda getirilecek eser san'atının kıymettar malzemesini teşkil eder. Birer defa kitaptan evvel gelen zekâların aynı mevzuu hakkındaki faaliyet demağiyelerini gösterir, yazılacak mevzuu için mühim vesikalar mukavemete kâin olur.

Tahir Beyefendi'nin eserleri iki noktadan şayan-ı ehemmiyettir: Biri Osmanlı erbâb Maârifetine kitabîyat için rehber olmak, diğeri Osmanlı mahsulat-ı fikriyyesini en ufak cüzüne erinceye kadar göstererek Osmanlıların medeniyet sahasında ifa eyledikleri vazifeyi meydana koymak.

Osmanlı Müellifleri esasen yedi fasıldan mürekkeptir. Birinci fasıl meşâyih, ikinci fasıl ulemâ, üçüncü fasıl şuarâ ve üdebâ, dördüncü fasıl müverrihin, beşinci fasıl etibba, altıncı fasıl riyâziyât, yedinci fasıl coğrafiyyun.

Tekmil eser bin altı yüz mütecaviz Osmanlı mütefekirinin telifatı camidir. İntişar eden birinci cilt, meşâyih ve ulemâ faslını camidir. Munfasıl hurûf gece sırasıyla tertip edildiği gibi kitabın baş tarafında da yine mükemmel ve mufassal bir fihrist bu cesim eserden istifadeyi bir kat daha teshil eylemektedir. Osmanlı Müellifleri'nin ne kıymetdâr bir eser olduğunu anlamak için, senelerin mahsul ve gayret faaliyeti olduğunu bilmek kifâyet eder. İstanbul Rumeli ve Anadolu Kütüphanelerinde Osmanlı tarihine, ulum ve fûnununa ait öyle eski ve nadide eserler vardır ki, bunların isimleri bile meçhuldür. Tahir Bey en mühim merkezi dolaşarak, İstanbul kütüphanelerindeki âsârı birer birer tedkik ederek her müellifin şimdiye kadar meçhul ve mensî kalan eserlerini de meydana çıkarmıştır. Muhterem fazıl bu cesim eseri vücûda getirmezden evvel ufak ufak ve risalelerle tedkikatında bir kısmını neşr eylemişti ki, onlarda Osmanlı ulemasına dair ufak bir risale ile Âlî ve Kâtip Çelebi, Aydın'da yetişen ulemâ ve fazılâ hakkındaki mühim eserlerdir. Osmanlı Müellifleri işte bütün bu tedkikatı muhtevidir. Fazıl-ı muhterem eserinin ne sûretle vücûda geldiğini mütevaziane tasvir eyledikten sonra asıl maksadını şu satırlarla beyan ediyor ki bi'l-hâssâ câlib-i dikkattir.

“Bu eseri yazmaktan asıl maksat-ı acizanem, mensubiyetiyle müftehir bulunduğum Osmanlı Türklerinden yetişen erbâb-ı kemal ve Maârif zümresinden olupta tedris-i meşgalesinden naşı eser telifine vakit bulamayanlardan sırf nazarla yalnız Müslümanlarından âsâr yazan zevattan ancak bir nebzesin muhtâsâran teracim-i ahvaliyeye: “İnne âsârünâ tübeddel aleynâ. Fenzuru ba’de-hûnâ ile’l-âsâr edecek olan esâmi müellifatı yazarak bilâ-umum Maârif müntesibleriyle müellifat-ı osmaniye’yi bilmek isteyen sair milletlere hiç olmazsa bu müellifât fihristinin bir kısmını havî olmak üzere Osmanlı erbab-ı Maârifinin kemalat-ı ilmiye ve mülkiyet-i fenniyelerinin âlâ tarik’ıl-ı ihtisâr isbât ve ityatına nacizâne vasıta olup fitrat-ı zeki âlîcenâb olan bu kavm-ı kerime bir takım garazkârının esnad etmek istedikleri yanlış ve garazlı fikir ve telakkileri reddetmektedir.”

Tahir Bey’in bu duaları Osmanlı muharrirlerince nazar-ı dikkate alınacak bir meseledir. Osmanlı siyasetinin, Osmanlı dehasının, büyük Osmanlı simalarının bugün metruk ve münsi bir halde kalışı, hiç şüphesiz muharrir ve müelliflerimizin bu yolda neşr-i âsâra himmet etmemeleridir. Osman Gazi’nin Osmanlı milletini vücûda getirmek için gösterdiği gayret-i cengaverâne, Orhan Gazi’nin dehâ-yı siyasiyesi, Fatih’in azimet ve ef’ali, Yavuz’un kumandanlık san’atı vak’a nüvis tarihlerinin hacmi ve muğlak satırları arasında kaybolup gitmektedir. Bu muazzam simaları bütün hakayıkı ile tasvir etmek için zamanlarının bi’l-cümle âsârından istifâde etmek, Osmanlıların ilerlemesine çalışan büyük zekâlarımızı mühim eserlerle ortaya koyarak milletin ve ecânibin nazarında büyütme icap eder. Tahir Beyefendi’nin eserleri bu mühim maksadı da ifâya hıdmet eylediği için Maârif fazılına tebrik eder ve diğer ciltlerinde yakında saha-ı intişara vazîni temeni eyleriz.

İmzasız

(Nu: 6652, 13 Şv. 1333, 11 Ağ. 1331, 24 Ağ. 1915, s. 2.)

*

DİVÂN-I LÜGATİ'T-TÜRK**Müellifi: Mahmud Bin El-Hüseyin Bin Mahmud-el Kaşgâri.****Tarih-i Te'lifi: Hicrî 466 birinci cild.****Matbaa-i Âmire 1333.**

“Macar ulûm encümeni lisâniyât şubesi tarafından neşr edilen lisâniyât mecmuâsında, milâdî on birinci asırdan on beşinci asır nihâyetine kadar vücûda gelen Türkçe lügat kitapları hakkında yazılmış bir muhtırada, en eski, Arapça-Türkçe lügat olmak üzere “*Divân-ı Lügâti't-Türk*” isiminde bir eserden bahsediliyor fakat o eserin el-yevm mevcûd olup olmadığı meçhûl bırakılıyordu:

“Daha Abbasî halifesi Muktedî Bi'l-lah zamanlarında (1084-1094) bir *Divân-ı Lügâti't-Türk*'ten bahsolunmuştur ki anadilleri Türkçe olmayan kavimler arasında Türk dili tahsiline ait en eski eser bu olacaktır. On birinci asırda böyle bir kitap telifinin izahını, biz ancak o zamanlar hilâfet ülkesinde tesir icrâ eden Selçukîlerin nüfûzunda buluyoruz. Hatta bundan iki asır sonrakileri Mısır ve Suriye'de hüküm süren Memlûk sultanları Türk dilinin tahsilini nasıl şayan arzu bir hale getirdilerde, Selçukîler de hilafetin en Şarkî kısımlarında Türk lisânı ilminin yapılması husûsunda aynı rolü oynayarak aynı neticeye vardılar. Bina'enaleyh iddia olunabilir ki, divân her halde Memlûk Türkleri'nden bahseden zevâtın Türkmen dediği lehçe olacaktır. (Cild 12, ikinci cüzü, 1904)

Bu muhtıranın muharriri, bu eserin mevcûdunu “Kâtip Çelebi”ye atfen haber vermekte idi. Fi'l-hakika bu büyük Türk âlimi, “*Keşfü'z-zünûn*”unda bulak tab'ı, cild 1, sahife 397 bu eserden bahsediyor ve sûret-i tertibi, zaman tahriri hakkında biraz malûmat veriyordu. Lisân ve edebiyat tarihinde nu kasdar haiz-i kıymet ve ehemmiyet olan bu eser

nihâyet defterdâr-ı esbak Ali Emîri Efendi hazretlerinin lütuf ve müsaâdeleri ve Maârif Nezâret Celilesinin himmetiyle tab' edilerek ilk cildi saha-i intişara konuldu. Mütebâkî iki cildde peyder pey tab' edilmekte olup yakında meydana çıkarılacaktır. Türk milletinin ilmî bir sûrette tekdiki için emsâlsiz bir me haz teşkil eden bu malûmat hazinesi hakkında Alman müsteşriklerinden ve Encümen-i Tekdik aza-yı fahiresinden muallim Hartmann'ın yazmış olduğu bir makale, Nisan'ın yirmi birinci Perşembe günü intişâr eden “Osmanişer Loyd”da, bir Alman risâlesinden naklen münderiçti. Garp âlim-i irfânında bile bu kadar ehemmiyetle karşılanan bu eser hakkında erbâb-ı mütalaaya etraflı malûmat vermek ve memleketimizde şu harp zamanında bile kuvvetli adımlarla yürümeye çalışan ilim cereyânının fazılı neticelerini biraz göstermek istiyoruz.

464 sene-i hicriyesinin Cemaziye'l-evveli guresinde yazılmaya başlanarak 466 CA. esinin onuncu pazartesi günü itmam edilen ve Abbasî Halifesi “Ebu'l-Kâsım Abdullah Bin Muhammedü'l-Muktedî bi-Emrullah”a takdim olunan bu eserin muharriri “*Mahmud Bin El-Hüseyin Bin Muhammed El-Kaşgârî*” kendisini kârilere şu yolda takdim ediyor: Kendim Türklerin en fasih konuşanlarından, en açık anlatanlarından, en doğru anlayanlarından asıl ve nesebce en ileride bulunanlarından, en iyi kargı kullanan cengâverlerinden olduğum halde Türklerin hemen tek mil illerini, ovalarını, çöllerini karış karış gezip dolaştım. Türk'ün, Türkmenin, Uygur'un, çelik şarkılarını, lisanlarını, kafiyelerini,

tamamen zihnime nakş

ettim ve bu husûsta o kadar ileri gittim ki her taifenin neşesi bence en mükemmel sûrette elde edilmiş oldu ise de kitabı bu kadar en müzeyyen tarzda, en teblîğ bir üslûp üzere yazdım. Dünyaca adımları dünyanın sonuna kadar yâd ettirmek, âhirince bitmez tükenmez azık olmak maksadıyla Cenâb-ı Hakk'dan âhirince dileyerek meydana getirdiğim şu esere Dîvân-ı Lügâti't-Türk adını verdim.

Cem', envâ', müfred, tafdil, tasgir gibi Arab'a ait bazı tuhve-i müteallik meseleler hakkında *Kitab-ı Cevâhirü'n-Nahv Fi Lügâti't-Türk* adlı diğer bir eser daha yazdığını söyleyen müellif, kitabının mukaddimesinde maksad-ı teliften bahsederken mensup olduğu Türk milleti hakkında adeta mağrur bir kaside inşâd etmektedir: Gördüm ki yüce Tanrı devlet güneşini Türklerin burçlarından doğurmuş, gönüllerdeki dairelere benzeyen devletleri onların saltanatları çevresinde dönmeye başlamış, onlara Türk adını kendisi takmış, hakanlığı onlara kendisi vermiş, zamanımız padişahlarını hep onlardan teşkil etmiş, cihân halkının dizginlerini onların kollarına bırakmış, saâdet-i beşer için onları sebep yaratmış, onlara intisâb edenleri, hizmetlerinde bulunanları aziz kılmış, mensûpları, hâdimleri istedikleri maksadlara ermiş, uygunsuzların münâsebetsizliğinden kurtulmuşlar, oklarının saplanmasından barınmak için aklı başından olanların canlarıyla çalışmaktan başka çaresi kalmamış, hâlbuki oralara bir şeyi dinletmek, gönüllerini elde etmek için kendi dilleriyle konuşmaktan daha güzel bir vasıta yok, her kim onların lisânına sığınırsa onu kendilerinden sayıyor, her türlü korkudan kurtarıyorlar, bunun içindir ki Türk olmayanlarda Türk lügâtına sığınmada, bu vesile ile zarar ve ziyândan kurtulmadadırlar.

Beşinci asır hicrî tebâyünlerinde Türklerin asr-dîde Abbasî Hilâfeti üzerinde, Bağdat'ta ne müthiş bir tesir yaptığını, Türk namının Müslüman Asya'da ne derin bir nüfûs-ı maneviye mâlik bulunduğunu gösteren bu satırlarında sonra müellif, “Buhâralı ve Nişaburlu iki muhaddisten işittiği “Türk lisânını öğreniniz, çünkü onların uzun saltanatı var,

meâlinde bir hadis-i şerifi zikr ederek diyor ki: Şu hadis eğer sahih ise Türkçe'nin öğrenilmesi vâcib olur, şâyet mevzu ise Türkçe'nin öğrenilmesini akıl ve izân iktizâ eder. İşte zikr ettiğim sebeplerden dolayıdır ki Türkçe'yi herkese öğretmek için bu eseri yazmaya vicdânen mecbûr oldum.

“Mahmud Kâşgarî”nin Türkçe'nin muhtelif şubelerine vâkıf, Türk tarih ve coğrafyasına, esâtirine, Halk edebiyatına iyiden iyiye aşına bir adam olduğu kitabın her sahifesinden anlaşılıyor. Meselâ kitap esâsen bir lügat kitabından ibâret olduğu halde, arada sırada en mühim bazı sarf kâidelerini de ihtivâ etmekte, keza, Türklerin muhtelif kabilelerinin lehçelerini göstermektedir. Arap edebiyat ve ulûmunu pek iyi bildiği anlaşılan müellif kendi tabirince, Türkçe'nin Arapça ile koşu atları gibi yarış edebileceğini anlatmak için –eserini “İmam Halil”in “*Kitabü'l-Ayn*”ı gibi yazmak istemişte tatvilden ihtirazen şekli-i hazırı iltizam eylemiştir. Yani lügatları hurûf hece sırasıyla yazmış, mananın iyice anlaşılması için cümleler tertip etmiş, bir lügata müteallik, “hikmet, seci”, misal, şiir, recez” gibi şeyleri kayd eylemiş, esâsen Türkçe olmayan kelimeleri hiç nazar-ı itibara almamış, erkek, kadın isimlerinin en mâruflarını bildirmiş, İslâm-Türk memleketlerine coğrafi isimlerin meşhurlarıyla gayr-ı İslâm Türk memleketlerine ait coğrafi isimlerin ufak bir kısmını toplamıştır. Eserin, Arap kavâidi esâs tutularak, ona kıyâsen, mehmûz, sâlim, muzaaf, misâl, zü's-selâte, zü'l-arabiyye, zü'l-lügate, zü's-sâkinînlerden bahis sekiz kısma ayrılmasında müellif tamamen mazurdur. O devrin zşhniyeti bundan daha fazlasına müsaide olmadığı cehtle, kendisinden evvel bu vâdide hiçbir eser yazılmadığını söyleyen müellif, bundan daha ilmî bir şey meydana getiremezdi. Ma'a'ma-fih, bu kadarını yapmak için bile fevkâlâde çalışıp yorulduğunu, birçok müşküllere katlandığını itiraf eyliyor ki, tamamen doğrudur.

“*Divân-ı Lügâti't-Türk*”te lügatlardan başka, kavâid-i sarfiye hakkında, Türk kabileleri ve Türk lehçelerine dair de oldukça şayan-ı dikkat malûmat vardır. Bi'l-hassa, muhtelif lehçelerin satviyyât itibariyle ihtilaflarına ait olan mebhas, lisâniyyat noktalarından fevkâlâde mühimdir. Meselâ Oğuzlarla Kıpçakların kelime iptidâsındaki “y” leri “elif” veya “cim”e, “mim”leri, “b”ye “t”leri “d”e “d”leri “t” ye ilh... Kalb ettiklerini müellif misalleriyle gösterir ve daha bu gibi birçok savtiyyât kâidelerini uzun uzun anlatır. Kitapta âmâs olan lehçe, müellifin, Hakan Türkçesi, dediği Kâşgar lehçesidir. Fakat müellifin kavline, lügatların esâsında pek az ihtilâf bulunduğu cihetle, kitapta zikr edilen satviyyât kâidelerini nazar-ı itibara almak şartıyla, Yahşî, Kıpçak, Yabaku, Tatar, Kayı, Cemel, Oğuz, ilh... Lehçelerinde o kelimelerin nasıl telaffuz edildiğini anlamak kâbil olur.

Tarih-i lisân itibariyle fevkâlâde kıymetdâr olan bu cildlerinden başka müellif, kelimelerde fırsat düştükçe coğrafyayla, tarihe ve bi'l-hassa esâtire ait mühim malûmat veriyor. Meselâ, “kalbak” kelimesini izâh ederken anlıyoruz ki, bu efsâne “Kül Tigin”in muhayyele-i amme de aldığı bir şekilden başka bir şey değildir: Efsâne nazaran “kalbak: Kül Bey” Türk zâhitlerinden birinin ismi imiş, “Balasagun” civârında olan bu zâhit eliyle siyah taşlar üzerine “Tanrı kulu kalbak” diye tarihe beyaz bir kitabe, beyaz bir taşta yazınca siyah bir kitabe hâsıl olurmuş, hatta o kitaplar “Mahmud Kâşgarî”nin zamanında hala mevcut imiş. Şüphesiz “Kül Tigin” kitabelerinden galat olan bu efsâne sahife 394, “*Divân-ı Lügâti't-Türk*” de ne kadar mütenevî ve ne şayan-ı dikkat mevzulara ait malûmata tesâdüf edildiğine bir misâlolabilir. Fakat bize göre bu eserin en büyük kıymeti, en eski Türk edebiyatının şimdiye kadar meçhul mahsûlâtını ihtiva etmesi itibariyledir. Ancak ondaki manzûmeleri birer birer kemâl-i itinâ ile tedkik etmek edebiyatımızın ilk şekli hakkında vâzih fikirler edinmeye muktedir olabildik. Derdest tab' olan “Türk Edebiyatı Tarihine Medhal” unvanlı eserimizin ilk kısmında buna dair tafsilât mevcuttur.

Ve'l-hâsıl, “*Divân-ı Lügâti't-Türk* müellifinin muhikk iddiâsı vechle “Lügat-ı meşhûreyi” kavâid-i sarfiyeyi, durûb-ı meseli, iş'ar-ı güzideyi, hikemî cümleleri, coğrafi esâtiri tafsilâtı hâvî zengin bir hazine-i malûmattır. Onun diğer iki cildinin intişârından sonra, Türkiyât hakkındaki tedkikât-ı ilmiye yeni bir safha-i terakkîye girmiş olacaktır.

Köprülüzâde Mehmet Fuat [KÖPRÜLÜ]

(Nu: 6914, 9 R. 1334, 29 Ns. 1332, 12 Ms. 1916, s. 2.)

*

FÜTÛHÂT -?- DİVÂN-I EŞ'ÂR

Telif-i Sultan Murâd-ı Sâlis -?- Eser-i Sultan Murâd-ı Râbi'

Hulefâ-yı muazzama ve selâtin-i müfehhome-i Osmaniyye ile şehzâdegân-ı azimlerinin Arabî, Farişî, Türkî divân belîğâneleriyle sâir telifât-ı celîlelerinden cümlesi el yazısı olarak pek nâdir ve kıymetdâr olan otuzdan ziyâdesi ufak nezâret-i celilesinden teşkiline teşebbüs buyurulan Millet-i Osmaniyye Kütüphânesi'ne cem' ve ziyet-i sahâif-i âsâr olundu.

Sultan Murâd-ı Sâlis Hazretleri'nin *Fütûhât* unvânlı bir kitap-ı nefis, telif buyurdıkları ve ol vakit şehzâdegân muallimi bulunan Nev'i Efendi *Fütûhât-ı Mülûkî* sene 1001 tarih düşürdüğü *Zeyl-i Şakâyık-ı Atâyi*'de mestûr olduğu halde âlî bu kitap henüz bulunamadı.

Sultan meşârü'n-ileyh hazretleri ise işte böyle neşîdelerin nâzım-ı şahâneleridir.

-1-

Temâşândır cihân nakşî velâkin bî-nişânsın sen
 Ayân hicâb-ı nur-ı zâtında nihânsın sen
 Zaman ile mekânın halkı bî-în ü insin sen
 Mekân senden dolu yâ Râbb velâkin bî-mekansın sen
 Vücûnlar zaman memlû velâkin bî-zamansın sen

-2-

Kadîm ü vâhid ü ferd ü samedsin Rabbâ'n-Allâh-ı kerîm
 Cemâl-i lâyezâlin hayretinde akıl küll-i ebkem
 Cihâna havân-ı fazilinden nevâl-i lutf irer her dem
 Sen ol Sultan-ı Âlîsin doyar nâmınla âlem
 Cihânı var iden sensin velâkin bî-cihânsın sen

-3-

Ezelden bâde-i aşkınla tahmîr oldu çün fetret
 Cemâl-i yâ kemâlin pertevine olmuşım hasret
 Ayân araladıkça nurun 'ayna müstevlî olur hayret
 Senindir kudret ü satvet senindir izzet ü rif'at
 Ayânsın cümleye şâhâ velâkin bî-ayânsın sen

-4-

Tulû'-ı afitâb-ı izzetinle hayradır efkâr
 Şühûd-ı zâtınla müstağrakî oldu evvelvâlâ basâr
 Ayânsın çün beyân lazım değildir kim ider inkâr
 Aceb kudretindir yâ Rabb aceb hükümdârdır bu kâr
 Beyân eyler seni eşyâ velâkin bî-beyânsın sen

-5-

Benim zârım nihândır râzdânın buldı kimse
 Ve bîmâr-ı gamın dermân-ı cânın bulmadı kimse
 Ve keştî-i vücûdun bâdbânın bulmadı kimse
 Murâdî bil bu divânın kerânın bulmadı kimse
 Nazar eylerse bir an bil ki bahr-i bî-kerânsın sen

*

Birde Sultan Murâd Hân-ı Râbi' hazretlerinin mükemmel bir müretteb divânı olduğu Şeyhi Efendi Zeylû'z-zeyl-i Şakâyık'ta gösteriyor ve seyyâh-ı meşhûrumuzu Evliyâ Çelebi'de "ben divânı gördüm okudum. Yalnız s- س harfinde gazel yoktur" diyor. Otuz bir

yaşında vefât eden sultan-ı meşârü'n-ileyh hazretlerinin de alû-ı belâgat-ı şahâne ve kahramanânelerine bu nazm-ı sâike-i nessâr delil-i kâfidir.

Şimdi benim saf-şiken rûzgâr
 Bâ ki verilmiş sühan rûzgâr
     Ârif-i esrâr Mesîhâ benim
     Kâşif-i serr ü alen rûzgâr
 Seyl-i süyûf itmez idim âleme
 Olmasanız rehzen rûzgâr
     Pertev kîn olmada dehre müdâm
     Neyyir-i çeşm-peren rûzgâr
 Bâ ki mukâbil-i selef olmaz benim
 Eşca'-i sahib-i zemen rûzgâr
     Adlim ile âlî-i ihyâ idüb
     Geçdi kılıçdan fiten rûzgâr
 Bâ ki ne ben padişah-ı ma'nayım
 Zübde-i sahib-i minen rûzgâr
     Bâ ki felek minnet iderse tûle
     Şem'-i dilim şem'le zen rûzgâr
 Mu'terifim fazlıma kim fahr ider
 Fazlım ile zû lüsn rûzgâr
     Bende hemân câm-ı cemi nûş idüb
     Oldı tehî-feyzden rûzgâr
 Münker olub ârife felek
 Nice benden bu mihen rûzgâr
     Şimdi benim hâmi-i rû-yı zemîn
     Mehdi-i devr-i karn rûzgâr

*

Böyle iki padişah-ı zî-şânımızın şu iki eser-i nâdireleri her kimde bulunup millet kütüphânesine irâe olunursa iştirâ veyâhut istinsâh edilmek sûretiyle pek memnun olacağımız gibi sahibide memnûn edilir.

Şurasını da arz ederim ki Mısır Kütüphânesi fihristine bakılıpta orada vardır yolunda bana ihtârda bulunulmasın çünkü bundan yirmi sene evvel o fihristte şu ibâreyi görmüştüm.

“Güfte-i Sultan Murad Hân cennet-mekân”

Ey min kelâm Sultan Murad ve bazı eş'âra evelallah “şimdi benim saf-şiken rûzgâr” nüsha-ı fî mücellid-î bî-cild-i esved-i kadîm-î müzehheb mücedveded ve muhallet bi'z-zeheb-i aded orakha 70 mastartehâ muhtelif’

Bu ibâreye aldanarak muhâbereye başlamıştım. Nihâyet istinsâh sûretiyle celbine muvaffak olduğum nüsha ne çıksa beğenirsiniz. Kitabın baş tarafından Sultan Murad Hân-ı Râbi’ hazretlerinin zâten bizce ma'lûm olan bâlâdaki manzûmesi ve ondan sonrada kocaman bir Nef'i Divânı!

*

Kezalik sadr-ı esbâk Said Paşa merhûmun metrûkânı defterinde *Sultan Murad-ı Râbi’ Divânı* ibâresi görülmüş ve divân-ı mezkûr celb olunarak kitabın zuhurunda dahi bu ibâre muharrer bulunmuş ise de Sultan-ı Meşârü'n-ileyhin olmadığı tedkikât ile anlaşılımıştır.

Ali Emîri

(Nu: 7111, 3 S. 1335, 16 TS. 1332, 29 Teşrîn-i Sân1916, s. 2.)

*

MARDİN MÜLÛK-I ARTUKİYYE TARİHİ

Nâşiri: Ali Emîri Efendi

Eski yazma Şark kitaplarının nefis ve nâdirlerini toplamak, görmek merâkında olanlardan kim vardır ki Ali Emîri Efendi hazretlerini tanımasın. Eslâfın, eslâf Türk'ün manzûm, mensûr âsâr pür-güzîdesi neşre bahs husûsunda kim vardır ki meşârü'n-ileyh ile mukâyese edebilsin. Ali Emîri Efendi âsâr-ı ilim ve edebin en kıymet-şinâs bir müteharrîsi, bizi en ziyâde minnettâr eden nîr nâşir-i fâzîldir. Bu zâtın nevâdir-i müellifeyi arayıp, bulmak, onları mütalaa etmek ve sonra bunu nevini de müstefid etmek husûsundaki azim ve cezmi ne büyük sitâyîşlere layıktır. Emîri Efendi bütün ömrünü muhît olan bu azimiyle Türklüğe unutulmaz hıdmetler ifâ etmiştir. Hele Dâhiliye Nâzırı Talat Bey'in lutf-ı himmetiyle neşrine sebep olduğu *Divân-ı Lügâti't-Türk* Türklük bâkî oldukça *Ali Emîri* namını hayr ile yâd ettirecektir. Bu lügatnâmeyi ihdâ etmekle *Ali Emîri Efendi* Türk ümmetinin adeta seciyesini, dilini muhâfaza etmiştir.

Nazife-i neşriyede yorulmak bilmeyen Ali Emîri Efendi Kütüphanesi'ndeki cevâhir-i ilim ve edebî birer birer çıkarıp müştâkına isâr ediyor. Bu sefer de *Mardin Mülûk-ı Artukiyye Tarihi*'ni neşretti. Kayı Han silsilesinden olan akrabamız Artukîler, her Türk hükümeti gibi ulûm ve fûnûna nice hıdmetleri sebk etmiş, umûr-ı idâre-i mülkiyede dâhi rûsûh ve melikeleri görülmüş olduğundan Türklük için pek mühim olan bu hükümetin tarihini nisyân ve metrûkiyyet tozları içinden çıkarıp bize şimdi tatlı tatlı okutturan Ali Emîri Efendi'ye teşekkürlerimizi tattırırız.

Ali Emîri Efendi tarafından neşr olunan kitapların en büyük fiili, meşârü'n-ileyh tarafından yazılan şerhlerdir. Bu şerhler, efendinin vüs'at mütalaasına şahittir. Bir satır yazı olmaz ki ilmî, edebî, tarihî bir hakîkati bildirmemiş olsun. Meşrûhât-ı Emiriye okunur iken, insan kendini şitadan muhabbetler eden, takrîrler yürüten bir muallim-i muhterem karşısında bulur. İşte Emîri Efendi'nin şahsiyetindeki kıymet-ı vâlâ...

Bundan böyle de Ali Emîri hazretlerinin niam-ı ilmiyesinden müstefid olmayı Hakk'tan dileriz.

“Uluğ Tengri'nin adın yâd kıldım”

“Teşekkürnâme-i bünyad kıldım.”

İmzasız

(Nu: 6917, 12 R. 1334, 2 Ms. 1332, 15 Ms. 1916, s. 2.)

*

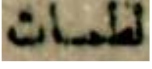
EDEBİYAT-I UMÛMİYE MECMÛASI

(Siyâsî, edebî, ilmî gazete; Dersaadet, numara 1- 22 Teşrîn-i Evvel 1332)

Dün akşam heyet-i muharririye masası üstüne getirilen bu mecmûayı isminin davet ettiği bir merakla alarak ve bir hamlede baştanbaşa süzdük. Sonra bir daha, bir daha, ötesinde berisinde tevakkuf ederek, bazı yerlerini kısmen, ekser makale ve şiirlerini tamamen okuyarak gözden geçirdik. Bu mecmûanın yek nazarda sizi cezbedecek zahiri bir zerâfeti, itiraf etmeli ki yoktur. İhtimal, küre-i zemînin her tarafında kâğıt kıtlığı çekildiği bir sırada mehd-i vücûda intikâl eden bu mecmûa da şimdilik kisve-i haricenin şıklığından fedâ etmek zarûreti hâsıl olmuştu. İhtimal, bu mecmûa sahipleri memleketimizde bu ana kadar türlü türlü namlarla, denildiği gibi “nevîn” şekiller altında intişâr eden ve ma'a't-te'essüf yaşamayan mecmûalara nispetle zahiren sade ve mütevazı fakat batınen hayat-dâr, ciddi ve kıymet-dâr bir mecmûa tesis etmek gayesine hasr-âmil etmişlerdi. Herhalde *Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası*'nı, kabını açmadan ve açınca, sadeliğin verdiği bir mûnsilikle, ceddine karşı hürmetle istikbâl ettik. Ve bunun için mündericâtını alâkadârâne ve hatta istifâdekârâne tedkik ettik.

Meşrûtiyetin bedâyet ilânından beri, matbûât âlemine intisâb içinde, yüzlerce yüzlerce mecmûaların, gazetelerin tevellüdlerine şâhid olduk. Bunlardan bazıları cenin-i sâkıt halinde na-bemevsim ve nâ-bemahal doğmuşlardı. Bir iki günlük hayatla derhal oldular. Bazıları çok zayıf veya hasta idiler. Aciz ve dermanda az çok yaşadıkten sonra, ötekilere iltihâk ettiler. Ve ma'a't-te'essüf bu cüyûş-ı cerâidden aradan sekiz sene geçtikten sonra bugüne kadar erişebilecek derecede kuvvetli ancak bir iki –fazla değil, bir iki- mevlûd ya çıktı ya çıkmadı.

İtiraf etmeliyiz ki memleketimizin sermaye-i irfânı namına bir iflas teşkil eden şu acıklı neticeden “İkdâm okuyan yok, bu halk okumuyor...” diyerek yalnız karilerimizi tahtise etmeye hakkımız pek azdır. Karilerden belki daha ziyâde kabâhat bizlerde, gazete ve mecmûa çıkarmak için zemîni, zamanı, muhiti ve kariyi iyice tefahhus işe girişenlerdedir.

Her şeyde olduğu gibi “neşriyâtını, pek acemi ve hafif idik. Ru’us-ı hüsrandan sonra yavaş yavaş kusurlarımızı idrâke başladık. Ümid olunur ki bundan sonra gazete ve mecmûalarımız, öyle rastgele kararların ve üç beş arkadaşın bî-devam heveslerinin ömürsüz mahsulleri değil, ciddi ihtiyâcâtın zinde mevlûdları olarak hayata çıkarlar ve yaşarlar. Çünkü kanun-ı iktisâdın “ihtiyâc icâd eder” kâidesinden “neşriyâtçılık”ta hâric değildir.

Kalemin ucuna gelen ve daha ziyâde teşrihe şu sütunların darlığı mâni’ olan bu mütâlaat, daha doğrusu hakayık-ı katiyeden sonra *Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası*’nı karilerimize takdim edelim:

Her şeyden evvel bu mecmûanın bir besmele-i şerîf ile başlayan mukaddimesini okuyalım:

Muhârebe-i hâzıra ile Türklerin tarihinde bir “Rönesans” devri açılıyor. Bugüne kadar jutib ve galiz bir yeldâ-yı kâbus devam etmekte idi. Şarkî Roma devletini tahrip ve müşrif-i inhidâm olan hilâfet ve saltanat-ı İslâmiye’yi hiçbir padişah-ı selefın yetiştiremediği hududlara isâl eden Osmanlılar iki sene evveline gelinceye kadar bir devr-i tevâkküfta bulunuyorlardı. Harb-i Umûmî bizin mûcib-i intibâh ve teyakkuzumuz oldu. Tevkifât-ı ezeliye-i semadâniyeden istiâne ile bu mübâreze-i mukaddese-i istihlâsa atıldık. Kapitülasyonları ecânibin mevcûdiyetimiz üzerine vaz ettikleri hacr ü hazecleri kaldırdık. Terâkki ve tâliye katiyen karar verdik. İşte bunun içindir her günümüz harbü darb ile geçtiği halde bu iki sene zarfında husûl-pezîr olan terâkkiyât ve ıslahat derecesinde tekâmülâta memleketimizi hiçbir vakit nâil olamamıştı.

İşte bu inkılâbât arasında tekâmülât-ı fikriyyeye iştirâk an’anat-ı müstahsenemiz denilende teceddüdâtı teshil, mütefekkirin erbâb-ı kalemimize bir mahall-i mubâhese ve münâzara temin etmek maksadlarıyla bu “*Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası*”nı tesis ediyoruz:

Gâyemiz büyük bir emniyet ile esâsât-ı İslâmiye’ye fezâil-i ifrânla beraber hazheriyettir. Türkiye’ye merbût kalmak ve fikr ü kanaâtimizde her türlü terakkiyyât-ı hakaik-i cemilin meydan-ı tâmiki ile mezâyâ-yı kadîme-i Osmaniyye’nin muhâfazasıyla hasâil-i ber-güzîde-i inâyet asr-ı hâzıra layık bir sûrette takviyesiyle husûl-pezîr olacağıdır.

Kezâlik şer-i Ahmediyenin her türlü tekâmülata müsaid olması şöyle dursun mütemâdiyen ve muntazaman ileri gitmenin rekâbet-gâh-i milel ü ümem içinde hiçbir devlet ve heyetten geri kalınmamasının zarûriye-i İslâmiye olduğuna da imanımız ber-kemâldir. Osmanî vicdânı her husûsta ekmeliyet-i İslâmiyet'in meâni-i muhtelifesi içinde en sâdık olanıdır.

İşte mecmûamız bu şehrah dâhilinde arz-ı hidemâta devam edecektir.

Muhârebe-i umûmiye memleketimizde bir hayat-ı cedidenin iftitâhına ba'di oldu ki bu da Osmanlılığa has olan hayat-ı askeriyeden başka bir şey değildir. Bundan böyle ecdâd-ı zî-celâdetimiz gibi kılıcımız elimizde olduğu hakk-ı hayatımızı ihkâk edeceğiz. Almanya gibi adânın yed-i itisâfından kurtularak iktisâdî ve fikrî her nevi tefeyyüzâta silahımızla mazhar olacağımızı tecârib-i mütemadiye anladık.

Bu hayatın zarûriyâta mecmûanın sahâif-i mütenevviasında mevzu-ı bahs ve muhazara olacaktır.

Saha-i neşriyatımızda ne yolda “arz-ı hıdmete devam edeceğini” okuduğumuz *Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası*'nın birinci nüshasında, *Abdülhak Hâmid Beyefendi*'nin *İbn-i Musâ* eserlerinden muktebes parçasındaki henüz nigâhlandığını Müslüm'den ayrılıp ordu ile birlikte harbe gitmek isteyen “Azra Binti Anter'in kendisini bırakmak istemeyen nigâhliste karşı şu parlak müdâfaası, içinde bulunduğumuz sahne-i müdebdeb vazife ne kadar yakışık alıyor:

“Azra - Arada eliyle dışarısını göstererek

- Benim sabrım yok! Ben gideceğim! Harp vazifemin ya imhâ yahûd ihyâ ve ibkâ olunacağı bir harp, hayat ile memâtın tekâbül ettikleri meydan! Harp, masumîn ve mazlûmiyetinin ah ve feryâdıyla müstakil bir nâsire ki her şerâresinden bir vatan vücûda gelir ki her bir avuç gülenden bir mader teşkil eder ki her bir semenderi bir ruh-ı fedaidir.

Harp, bedihtan sermazdenin ısındığı ocak ki tarlalarındaki kan, yüreğindeki hararet semavâta ervâc eden lehibdendir ki sükkân-ı zemîn ile sekine-i asmân önünde isbat-ı vücûd ederler. Harp insaniyetin fenâdan intikâm alması, aczin kuvvetiyle, fenânın bekâ ile uğraşması demek olan harp, Roderich'in kılıcını Julianos'un darbesiyle zîr ü vezîr eden vasıta, bir zâlimin kelimesini bir mazlûmun pençesine tevdi eden alet, zuefanın ayaklarındaki zinciri okuyanın boyunlarına geçiren kuvvet, bugün afâkınız istilâ olduğu halde beni gitmekten men' etmek istediğin harp, hadd ü hesâbı olmayan mesâib-i menâhisi ve afat ve devâhi-i bî-tenâhisiyle beraber semâ-i kadr-i âlî, ebediyet-i kadir-i müteâli, mahşer-i kadir-i muazzam ve ölüm kadir-i İlâhi'dir.”

Harbin hukuk-ı mukaddese-i Müdafaaya hâdim ulûmu bir silah olduğu, üstâd-ı azimenin şu satırlarından daha belîğ ve mutantan ifâde eden manzûm veya mensûr satırlar var mıdır bilmem.

Sur-nâme-i mündericâtını hâdimin gülen feyyazıyla küşâd eden, “Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası” Mehmed Emin ve Fâik Âlî Beyler’in yerimiz müsâid olsa iktibâs etmek istediğimiz, bedii ve dil-pesend manzûmeleriyle, Celâl Nûri ve Hâmi Beyler’in biri pek mühim bir ihtiyacımıza işaret şürû’ addedilebilecek ve diğeri harb-i hâzırın menâbi devr-i edvarından birini tetebbu eyleyen Tarih-i Osmanî’nin makabli ve İrab İtilâfî makalelerini ve Hafız Mehmed Refîk Bey’in “Memleketimizin devr-i ta’lim ve terbiyesini altı asır kadar idâme etmiş ve pek âlî bir maksadı istihdâf ederek bu müddet zarfında ilmî ve askerî ve mülkî eshâb ilim ve irfân, erbâb-ı besâlet ve siyâset olarak pekçok ekâbir yetiştirmiş yegâne müessese maârif, olan Enderûn-ı Hümâyun Mektebi’ne dâir şayan-ı dikkat bir makale-i tarihiyesini ve nihâyet askerî bir kroniki derc ediyor.

Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası, bir tavr-ı ciddi ile bâb-ı matbûattan içeri giriyor. “İkdâm”ın sütunları biraz daha semîh olsa idi, karilerimizi bu mecmûanın sahâifi üzerinde biraz daha, müteenni ve müddefik, iştigâl ederdik. Bâlâsında, Şehzâde-i mükerrerem ve ilim-perverimiz Abdülmecid Efendi Hazretleri’nin taht-ı himâyelerinde olduğunu haber veren ve memleketimizin en yüksek kalemlerinde kendisine mütteka bulan ve nihâyet Şark adeti üzerinde besmele ile başlayan mecmûanın kudumunu hararetle tebrik ederiz. İlk nüshasını ellerimize tevdi ederken, bünyan-ı neşriyatımızda çoktan beri boş deverân yüksek bir mevkiinin nâ-merd yektâ ve liyâkat-perveri gibi görünen *Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası*’nın muharrir ve müelliflerinin yakından vakıf olduğumuz gayret ve himmetleriyle nesh-i âtîyesinin kademe kademe itilâyaya doğru gideceğini bekleriz. Bütün iyi taraflardan, hep gülgûn ümitlerden bahsetmekle ithâm eylemek için söyleyelim ki fazilet-şîâr ve zevk-perver sahiplerinden mecmûanın tabında ve tashihinde mümkün mertebe itinâ-kâr davranmalarını rica ediyoruz. Karilerimizde takdir ederler ki şu sütunlarda ifâ etmek istenilen vazife-i takdim fazla hurdacılığa müsâid değildir. Maksad-ı amması, mütehassir irfân kulaklara îsâl-i peyamdır.

Soysalloğlu [İsmail Suphi]

(Nu: 7086, 7 Mh. 1335, 22 TE. 1332, 4 TS. 1916, s. 2.)

***

3.3. Şiirler

TÜRK'ÜN ARMAĞANI

Kahraman kumandan –Hindeneburg- cenaplarına:
 Cermenlerin Kayser ki, şanlar saçan kahraman!
 ‘telindeki parlak kılıç namın kadar dehşetli,
 Vakur siman atılacak arslan kadar heybetli,
 Kükreyerek görünecek zalimlere her zaman

Varşova'nın semâsında görüldükçe o adın,
 Huzur-gede başlar eğer mağrur Moskof sürüleri
 Hicrân ile feryat eden Şark'ın mazlum esirleri
 Diyarında, sen ne parlak, azametli ün aldın

Hak yolunda, adl uğrunda döktüğün kan hakkındır.
 Bu intikam senelerce kan ağlayan şarkındır.
 Hunların bilmek bilmez kalpli evladı!
 Açtık bize, nevbâharı, şu mizher ayadı.

Sen Türklerin çoktan beri gözlediği tunç elin!
 Doğduk bugün vahşileri bir hamlede hep üzdük
 Zaferlerin, güneş gibi yüz saçıyor âleme
 Kara yüzlü düşmanları, gark ediyor mateme

Kâinata can bahşeden eden kudret ki minnetle
 Bütün islâm bin can verir selam ile hürmetle

5 Şubat: 330

Hüseyin Sabri

(Nu: 6466, 4 RE. 1333, 6 Şt. 1330, 19 Şt. 1915, s. 1.)

*

ÇANAKKALE GÜLLELENİRKEN

'tey bir zaman ölü yurdu dirilten kız! Ey Jack Drak!
 'tey müstevli korsanlar eline
 Ateşlere yanan müncî! Bugün bak ne büyük fark,
 Kalemlerin milletinle el ele!...

Fransa'ya bir destân kazandıran Napolyon!
 Santa Elen'in ey muazzam sürgünü
 Fransızlar unuttular artık, kimdir Wellington
 Ovalıdan uzan seyret bugünü.

Moskova'nın yangınında yüreğini ısıtan
 O kahraman askerın evladı
 Vücûduyla Avrupa'nın çehresini karartan
 Vahşilerin kan lekeli eteğine sarıldı

Yavuz Selim oğlu büyük Türk hakanı Süleyman!
 Uzat biraz çentikten başını.
 Şarlken'in ordusunun arkasında, bu hüsrân
 İle yanan gözlerinin yaşını

Akıtarak sürüklenen Fransuva! Senin de
 Başın azcık mezarından uzansın
 Birinizin içi yansın bu gufranın önünde
 Birinizin nazarları utansın...

Milletlerin tarihine biz yabancı değiliz,
 Biliriz ki minnettarlık genç ölür!
 Zararı yok, acizlere destek olan elimiz
 Düşmanlara bir pençedir, bilekleri bükülür...

'tey düşmanlar! Hırsınızla ruhunuzu bileyin,
 Toplarınız saçsın ateş ve demir,

Onlar bizi kızıştırır... Yalnız şunu belleyin:
Çanakkale, Sivastopol değildir!

İstanbul'un kilidini kurcalayan elleri
Kırmak için bekliyoruz, geliniz.
Türk'ün azmi bir süngüdür, başımızı ileri
Uzattıkça ona çarpıp deliniz!

Beş bin yıllık örfün oğlu, korkusuz bir milletiz
Her hücumu gerilidir göğsümüz.
Düşmanlara el uzatan, ölüye can veren biz
Canımıza kastedene affetmeyen ölümüz!...

İmzasız

(Nu: 6507, 16 CE. 1333, 19 Mt. 1331, 1 Ns. 1915, s. 2.)

*

HÜSEYİN KEMAL İÇİN

Kütahya Müdafaa-i Milliye Heyet-i İrşâdiye Azasından Kadı Zihni Efendi
tarafından tanzim edilmiştir.

Vatan zevki, diyânet hissi vardır ehl-i imânda
Anınçin vahdet-i islâmî Hakk emretti Kur'ân'da
Sen ey zalim hidiv ismin takındık şimdi meydanda
Perestiş eyledik idda-yı dine Mısır ve Sudan'da
Hederdir hûn-ı nâ-pakin senin şerî münevverde

Çıkarken dūd-ı ahı Mısır için İslâm'ın eflâke
Zahir olmak teveccüh eylemez mi ehl-i 1446drake
Ne cezandır ki ehl-i kıbleyi azmettin ihlâke
Kılınç çektin vekil-i hazret-i sultan levlâke
Hederdir hûn-ı nâ-pakin senin şerî münevverde

Hidiviyet makamı râm olur mu hiç kuûdunla
Mukaddes namı kirlenmez senin levs-i vücûdunla
Sakin mağrur olup aldanma üç günlük suudunla
Adalet pençesinden kurtuluş yoktur nukudunla

Hederdir hûn-ı nâpâkin senin şerî münevverde

Mübârek ismini nas et Kur'ân olan Mısr'ı
 Muazzam enbiyaya muhabbet ferman olan Mısr'ı
 Mükerrerem cilvegâh-ı Yusuf-ı Kenân olan Mısr'ı
 Ne haddin çiğnemek Hakk'dan bize ihsân olan Mısr'ı
 Hederdir hûn-ı nâ-pâkin senin şerî münevverde

Rabbenâ ve iftahlenâ fethan ve eyyidnâ¹³⁹
 Bîhakkın surre-i İnnâ Fetahna surre-i İsrâ
 Kelim âsâ muzaffer kıl bizi ya hazret-i mevlâ
 Hidiv-i kâffeye karşı deriz bir mucib-i fetva
 Hederdir hûn-ı nâ-pâkin senin şerî münevverde

Kadı Zihni Efendi (Kütahya Müdafaa-i Milliye Heyet-i İrşâdiye Azasından)
 (Nu: 6429, 31 KE. 1330, 13 KS. 1915, s. 1.)

*

MEHMED ÇAVUŞ

Balkan'da aldığı yaralar bulmuş iltiyâm,
 Lâkin onulmayan yara kalmıştı sinesinde;
 Mehmed Çavuş muharebeden almamıştı gam.
 Mehmed Çavuş bugün asıl en hâin ve denî
 Düşmanla karşı karşıya... “Ey râb intikam!
 Mehmed Çavuş kavuştu bu ıyd-i bihine de,
 Mehmed Çavuş bugün olacak vâsıl-ı meram.
 Tebrik ederdi böylece hep, kendi kendini.

- Düşman şu karşı ki tepeyi tutmak istiyor
 Biz sağ iken bu maksada ermek biraz uzak!
 Biz bir bölük fedaileriz: Haydi! Süngü tak!”
 Türk'ün elinden öyle yer almak efendi, zor!
 “Bir hamlede hemen ileri!” – şevk u azme bak

¹³⁹ ....Sure, ... Ayet, Türkçesi:..... [H.Ç.]

Altmış kadar yiğidi bütün şanlı müfreze,
 Birkaç bölüğe etti yiğitçe mübâreze,
 Tevfiki yiğitlere verdi Cenâb-ı Hakk.

Gayretle tırmanıp tepeye üç gün üç gece,
 Dar bir siper içinde, susuz, aç ve uykusuz,
 Uğraştılar müdafaa emriyle gizlice.
 Dördüncü gün... Hücüm ve taarruz... feda-yi ser...
 Lâkin neticesinde büyük, şanlı bir zafer...
 Mehmed Çavuş'la elliden az kahraman nefer
 Yüzlerce düşmanı sürerek tar-û-mâr eder
 Gayretle sonra, bekler o mevkide, kaygusuz

Mecruh iken kumanda başında bilâ-fütur
 Tâ kıtası gelinceye dek sabir ve mekin
 Kalmış ve ordunun, vatanın mübtehiç, fahur
 Şükran ve ihtiramı önünde dahî metin”
 Bir lahza duymak istemiyor nahvet ve gurur.
 “Her kim olaydı böyle yapardı” diyen odur.
 Mehmed Çavuş... O şimdi mülâzım fakat siper
 “Mehmet Çavuş” için ebedî satır pür-zafer

Mehmed Çavuş! Mülâzım Efendi! Vatandaşım!
 Eshab-ı taç ve devleti yâd eyleyen eder,
 Mesud eden fakat beni destan-ı himmetin.
 Mehmed Çavuşların, o delîrân ümmetin
 Yâd-ı menakıbındaki lezzet cihan değer.
 Mehmed Çavuş! Benim yiğidim, köylü kardeşim!
 Harbin – ki işte düşmanımızdır müsebbibi-
 Bir şanı var: Senin gibi Gazi menakıbı.

Var ol! Cihan-ı sıddık hamiyette sen yaşa!
 Bir âlem-i sefadır o, can ve cihan değer.
 Olsun sana mübârek ve hürrem bu hoş zafer.

Millet bu kahramanlığa şâkir-i ebed.
 Bir armağan şairi, lütfeyle kaleme red:
 “Yâd-ı hamasetin kalacak dehre ber-güzâr
 Ulvi şecaatinle müşerref bu kâr-û-zâr.”
 Mehmed Çavuş! Var evvel yaşa! Nusretle yaşa!

Şişli – 26 Haziran 1331

Fuat Hulusi [DEMİRELLİ] (Antalya Mebûsu)

(Nu: 6607, 27 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 1.)

*

BOMBA TEPEŞİ KAHRMANLARI İÇİN

Düşman! Bu zırhlı bombalarla
 Türk'ün gözü bir vakitte yılmaz
 Bir şairi belki ağlatırsın
 Lâkin öcü, bil ki sende kalmaz
 Dil-teşne şair şehâdet
 Erler doğuran vatan yıkılmaz
 Düştüm yine hazan ve ıztıraba
 Hisselediğim elem yazılmaz
 İnsanlığa fartı nisbetim var
 Hâmem bunu yazmadan sıkılmaz

En şanlı şehide ağlarım ben
 Kalbimdeki zafı etmem inkâr
 Olmuş o, hayat-ı halde mazhar
 Lâkin beni terk eder mi ikdâr?
 Boğmakta beni şehik-i hasret
 Bakmakta bana o, serzenişkâr
 Feryadıma hak veren bulunmaz
 Ben böylece gizli gizli gam-hâver
 Düşman! Bu figanıma bakıpta
 Aldanma hakkımda hakîkatimde zinhar!

Hazanım kadar intikama azmim

Hakkım gibi muhkem itikadım
 Encamı bu sabrımın zaferidir
 Hakk uğrunandır büyük cihadım
 Elbet ederim seni perişan
 Türküm ve zaferdir itiyadım
 Kinimle zırhlıdır selamım
 Ağlar güler hazin ve şadım
 Kinim dahî pek nezih ve ulvi
 Ben haddim hak ve adil redâdım

Tarihe sorun! Bilir mi, kat'î
 Bir mevte sevinçle gitmiş insan;
 Kurban olacakları muhakkak
 Onlar yine müsterih ve handan...
 Osmanlı fedaileridir onlar
 Tazim o yiğitler. Ey ihvân!
 Zânû bezemin şükür ve tekrim
 Takdislerine evvelin şitâbân
 Onlar ki ateş yağın siperde
 Bekler, kefen elde, kurb-ı yezdân...

Bir kısmı de muntazır ki zâbit
 Sevk etsin o ca-yı itilaya
 Mutlak kefen olması mukarrer
 Esvabı muatta ve müheyya
 Güya ki onun zafer-gehinde
 Bir hacle o hufre-i belâya
 Şevk ebediyetin yanında
 Bekler, mütchallikâne, nöbet
 “Öl” emri eder o mermi ihya

Yarab! Ne büyük gönüllü erler!
 Yarab! Ne havarik-ı celâdet!
 Bir mevt-i muhakkaka atılmak,

Bilmek bunu en büyük saadet...
 Ancak bu kadar olur müyeseer
 Yarabbi! Yolunda hark-i adet
 İslâm'ı muzaffer et ilahi!
 Etsin yine üç Şb. avdet
 Nezdinde şefaati ahâli olsun
 Her nail rütbe-i şehadet

Şişi: 1 Temmuz 1331

Fuat Hulusi [DEMİRELLİ] (Antalya Mebûsu)

(Nu: 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 19151, s. 1.)

*

BİR MÜKÂŞEFE-İ RUH

Melekler tanıdı ezan sesinden,
 Şühedâ-yı selef Türk nağmesinden
 Dediler: Budur halife kapısı
 Bekliyor onu Muhammed ordusu
 Bedir, Uhud, Hayber, Şam, Kudüs
 Mısır, İran, Yemen, Mağrib, Endülüs;
 Kosova, Belgrad, Prut, Plevne:
 Bolayırdan tâ Çatalca, Edirne –

Saflarında şehid olmuş ya gazi
 Arap, Türk, Kürt bütün ibtal mazi
 Bulutlardan eyliyorlar temâşa...
 “Allah!” avazı yükseliyor arşa

Sizden yüzyıl önce, gelen bir vahye
 Tercüman olarak Kostaniyeye
 Fethini tebşir ederken Mehmet
 Vermişti bu ceyşe bir fahr-ı sermed

İstanbul yolu geçilmez bir berzeh.
 Cennet Delhizi... Düşmanlara dûzah

Top sadasından dağ, taş, gök inliyor
Asırlar, mündehiş, mebhut, dinliyor...

Mağrur düşman saldırmaktadır, akur.
Türk'ün mukabil-i taarruzu vakur.
Veriyor işte cevab-ı müthiş
Hırs ateşine eymanın ateşi

Yeraltından gidip lağım atıyor,
Ecsadı toza, dumana katıyor.
Gemilere savuruyor obüsler
Her mermi kaç yunus balığı besler

Havadan bomba şarapnel yağıyor
Bazı gazlar, ağıludur boğuyor.
Görmemiştir böyle hengâme beşer.
Bu bir hengâmede değil... Bir mahşer...

Demir, ateş, barut, dinamit, zehir
Mükemmeldir bütün esbab kahra
Ancak zehir, dom dom hasm-ı dünyada
Şimdi, tarih, bunlara medenîdi!

Ruhumla buldum seni, çam korusu!
Sada verdik... Duydum... Hücüm borusu...
Şimşekler çatı... Türk'ün süngüleri...
Tekbir... Ardınca zafer türküleri...

Bütün siperler, kan doldu
Düşman bozuldu... Vatanım kurtuldu
Şenlendi birden hep bikâ ve tilâl
Sıyrıldı zulmetler... Yükseldi hilâl...

Her dalga şimdi bir cânıye kefen

Denizin dibi hayatına medfun...
 İster idim karşımdaki, şu derya
 Bi'z-zat harbi yutsun, kurtulsun dünya

Kim bilmez ki bugün her muhârebe
 Mağlup kadar ziyan verir galibe;
 Niçin kanla mülaidir yeryüzü?
 Niçin insanlığın yaşlıdır gözü?

İnsaniyyet har mı olduğundan
 Türk ordusu bana azizdir candan
 Bugün ordumuzda her gazi nefer
 Nacak taşır bir iklîl-i zafer

Bu erler yarın köylere dönerler
 Şenlenir evler, çoğalır hüner
 Valideler evladını kucaklar
 Şen ve şatır tüter bütün ocaklar

Kardeşler öpüşür hasbihal eyler.
 Çimenlerde yavru kuzular meler...
 Yavuklular, hasretliler birleşir.
 Zevce-i gazi erkeğinle müftehir...

Çocuklar, babalar kucaklaşırlar
 Küçükler aguşlarda dolaşırlar
 Bağlar yeşerir, yaldızlanır ekin
 Yaşar köylü kaygısız, emin, sakin

Müjdeler vermekte böyle melekler
 Tahakkuk etsin yarab! Bu dilekler
 Budur, gazinin şehidin emeli
 Gül-zâr olsun Türk ili, İslâm ili

Hicaz, Anadolu, Rum ili, Irak,
Suriye, Yemen, Mısır... Yakın ırak
Ne kadar Kur'ân okunan memleket
Varsa, rabbim! Görmesin hiç felâket

Düşmanlara da hidâyet-bahş eyle
Uğraşmasınlar bu yıkıcı şeyle
Nur, akıl ve ilmi söndürmesinler
Arzı mezbahaya döndürmesinler...

Bahtiyar olsun bütün bî-beşer
Adl ve hayra kalb olunsun zulüm ve şerre.
Medenî, hür yarattın bizi sen
Ver şu vasfiyete bir ahenk-i hüsn...

Sizde, kuşlar! Dönün yeşil yamaca
Sevişin, uçun ağaçtan ağaca...
Bülbül! Dön çamlığa! Düşman savuştu...
Zeytin dalı defnelere kavuştu...

Şişi: 6 Temmuz 1331

Fuat Hulusi [DEMİRELLİ] (Antalya Mebûsu)
(Nu: 6618, 8 Rm. 1333, 8 Tm. 1331, 21 Tm. 1915, s. 1.)

*

ORDUDA 10 TEMMUZ

Fecrin bütün yarmakları dağıtıyor sisleri
Nurdan kanatlar okşuyor ruhlardaki hisleri
Gaza tarlasında zaferler biçen altın ordu
On Temmuz'un güneşine karşı selama durdu

Osmanlı Neferi - "Selam sana ey hürriyet! Ey saadet güneşi!
Aşkının ruhumuzda sönmez mukaddes ateşi
Bir ateş-i esaret demirlerini eritmişti
Şimdi çelik zırhlıları yakmaya da yetiştii"

Hürriyet Perisi – “Buseler! O, barut kokan nasiyerinize!
 Hurma dalından çelenkler urdum getirdim size
 Şan yoluna an döken, çiçek serptim ezelden
 Cümlenize selamları var vatandan... O güzelden”

Melekler alkışlar iken ay yıldızlı bayrağı
 Bütün ruhtar gözleriyle öptüler bu şafağı
 Muhammed’in eli takdis eyledi cepheleri...
 Her kahraman alayın zafer ayetli sancağı
 Yükseldi... Semavatı geçti sancağı
 Hak’tan geldi bir anda: “Zafer Türk’ündür ileri!..”

Şişli

Fuat Hulusi [DEMİRELLİ] (Antalya Mebûsu)
 (Nu: 6620, 10 Rm. 1333, 10 Tm. 1331, 3 Tm. 1915, s. 1.)

*

10 TEMMUZ GECESİ

Mecruh Kahramanlarımızı Ziyaret

(10 Temmuz gecesi mutad olan yerlerde bir cevelân yaptım. Her taraftan ziyâde nazarımı meshur ve ruhumu mesrur eden asâr-ı neşâtı yaralı kahramanlarımızınb nurâni nasiyelerinde okudum. Evvelce Rus hastâhnesi iken bugün mecruh gazilerimize makar-ı aram ve şifa olan Nişantaşı hastahânesi önünde şanlı mecruhlarımızı beyaz elbise ile oturup vatanperverâne şarkılar söylüyorlardı. Ruhumla dinledim ve duyduğum fahr-i tesirle şu satırları yazdım:)

Millet gününün, şan gününün nur gecesinde
 Gezmişte güzel bahçelerin bir nicesinde,
 Kalbimle dolaşmakta idik ağlayarak biz
 Millet gününün, şan gününün nur gecesinde...

Birden bire titretti bizi neşeli bir ses...
 Bir ses ki seher kuşlarının zezemesinden

Lahnen daha munis,
 Bülbüllerin elhân-ı sürur ve hevesinden
 Manen daha pr-his
 Mehtabı çekip sineye sevdalara dalmış
 Billur suların zevk ve sruduyla mkevser
 Yok yok daha dilber...
 Sebzın daha mzeher
 Vadilere, eşcra, emenzra sürünmüş,
 Pr-şevk ve heves, kâkül  ebkra sürünmüş,
 Sevdalara, hülyalara, rüyalara dalmış,
 Avare nesimin
 Raksan-ı şegaf refrefesinden
 Mensur o şemimin
 Itr ve ilâhi nefsinden
 Bah yine enfes...
 Lah-ı malik'l-eşref kadar bizce mukaddes
 Dersem o sesin ancak der hakkını vicdan
 Yok, belki de akdes...
 Hasretizde kalbimle hemen, vallah ve hayran,
 Olduk o sesin geldiği afka şitaban
 Millet gününün, şan gününün nur gecesinde...

Baştan ayağa yasemin ve zanbak içinde,
 Hep şatır ve zinde,
 Gördük... Sıralarda okuyorlardı neşaid...
 Hep cenge, vatan aşkına, hürriyete ait
 Bir uh uçuyor güftelerin her hecesinden...
 Her nağmesi enfas-ı melikle müeyyed
 Her harfi, kazanmış gibi bir feyz-i müebbed

Baştan ayağa zanbak içinde, o yiğitler
 Lutfen bizi şad eylediler göstererek yer
 Baştan ayağa yasemin ve zanbak içinde
 Gördüm... O yiğit kardeşimi Hürrem ve handan,
 Şatır ve zinde...

Mest etti ve ağlattı bizi ıtr-ı güzini;
 Saçmış o güzel çehreye ulvî sarı güller
 Fahir yarasından gülerek akmış olan kan.

Gözyaşlarımı sildi eliyle koca arslan...
 İsterdi ki görsün bizi de bâsim ve şadan:
 Her lahzada okşardı eli kalb-i hazini
 Öptüm o mukaddes eli bin şevk ile öptüm
 Millet gününün, şan gününün nur gecesinde...
 Baştan ayağa yasemin ve zanbak içinde
 Hep şatır ve zinde

Pakize alınlar ebedî revnak içinde,
 Yıldızların altında, ve bak işte! Dizinde
 Ey şanlı vatan! Ey şefkatli güzel anne! N
 Dil-şâd mübahat olarak ağla ve dinle
 Millet gününün, şan gününün nur gecesinde...

Zanbaklar üstünde dırahşan o cibahı
 Bus eyledi Kur'ân ayetinin sevgili mahı...
 Rahman rahim yüzümü güldür ilâhi!
 Gözyaşlarımı sildim unuttum yine ahı
 Millet gününün, şan gününün nur gecesinde...

Şişi: 11 Temmuz 1331
Antalya Mebûsu: Fuad Hulûsi [DEMİRELLİ]
(Nu: 6622, 12 Ramazan 1333, 12 Temmuz 1331, 25 Temmuz 1915, s. 1.)

*

BOLAYIR**- Büyük Osmanlı Şehzâdesi Süleyman Paşa'ya –**

Bundan tam altı asır,
 Evvel gelen yiğitlerden
 Yâd elde... Cenge hazır,
 Rumeli'ye akın eden

Bu sahile ayak basan,
 Şu derede abdest alan,
 Şu dallara kılıç asan,
 Şu çayırdaki namaz kılan.

Şu düzlükte ordu kuran,
 Şu sırtlarda cenge duran...
 Kimdir, bilir misin ey Türk?

Bir Osmanlı şehzâdesi!
 Kırk Osmanlı piyâdesi!

Bir Osmanlı kahramanı!
 Yelken açıp bu sahile,
 Maiyeti ve yarını...
 Gece vakti salları ile

Mütevekkilen alî Allah
 Çekip gaza için kürek...
 Sema siyah... Deniz siyah,
 Yıldızları seyr ederek.

Rum iline atlayanlar...
 Polat kollu kahramanlar,

Kimdir, bilir misin ey Türk?

Sultan Orhan Şehzâdesi!

Kırk Osmanlı piyâdesi

O fedakâr Őehzâdemiz, Süleyman
Türbesini Şu tepeye kurdurmuş.
Feth ettiği topraklara saldıran,
Düşman için, sanki gözcü oturmuş.

Ah Şehzâdem, sen bu yüksek yerlerden...
Görmüşsündür, geçen Balkan harbini.
O felâket günlerinde, giderken...
Acep nasıl acılar yaktı seni?

Ah Şehzâdem, o korkulu rüyadan,
Titredi mi mezarının taşları?
Cennette ki kırk yoldaşın, hayâdan...
Acep yere ekildi mi başları?

Fakat artık, bu onulmaz Yarabbi...
Bugün millet, elleriyle kapadı.
O namussuz... O lanetli karayı,
Bütün millet kanlarıyla yıkadı.

Kalbimizde, elemelerle yaşayan...
O yaprağı sen de, artık kapa... Yak.
Dünkü acı duygularla sızlayan,
Gözlerini çevir de Şu hale bak:

Bak Şehzâdem, Şu görünen toprakta...
Bugün kana boyanmadık yer mi var?
Bak Şehzâdem, bütün köşe bucakta...
Göğsü delik birer şanlı Türk yatar.

Bak şehzâdem, şu çarpışan ve ölen...
 Yüzbinlerce halis yiğit, erlere
 Vatan için boğuşurken... Ölürken,
 Türk ırzını düşürmeyen yerlere.

Bu gaziler... Bu muhterem şehitler,
 Elbet Hakk'ın, en sevgili kuludur.
 Avn-ı halka olacağız muzaffer,
 Tuttuğumuz yol doğruluk yoludur.

Bak şehzâdem, şu mübârek vatanın...
 Her yerinden, kan selleri akıyor.
 Hatta senin türbeni de düşmanın...
 O zırhlı gülleleri yakıyor.

Varsın, türben, bütün yansın... Yıkılsın,
 Büyük ruhlar, büyük yaralar taşır,
 O yıkılan yere çelenk takılsın...
 Öyle yere, böyle nişan yaraşır.

Bak şehzâdem, şu dalgalı gök deniz,
 Altı asrın tarihini okuyor.
 O tarihi, bugün yazan bizleriz,
 Ellerimiz, barutlu kan kokuyor!

Bu kokudan dünya aman bulamaz.
 Bu kokudur, Türk'ün eski kokusu
 Bu kokuyu sevenlerin olamaz,
 Allah'ından başka şeyden korkusu.

Bu kokudur, Türk'ün asil kokusu.
 Bu kokudur, bir milletin ziyneti,
 Bu kokudur, Türk'ün ırzı, namusu,
 Bu kokudur, yaşatacak milleti.

Müsterih ol, ey şehzâdem...
 Çiğneyemez düşman seni.
 Anlamıştır bütün âlem,
 Siper sana... Türk bedeni.

Alnı açık Türk'ün bugün,
 Göğsündedir hep yarası.
 Yoldaşların yapsın düğün...
 Bitmiştir yüz karası.

Dört millete karşı koyan,
 Yarasından lezzet duyan

Kimdir bilir misin ey Türk?

Şanlı büyük Türk ordusu!
 Kimselerden yok korkusu!

Vatanının öz kuludur,
 Fedakârlık ona verdi.
 Kahramandır, er oğludur...
 Düğün yeri sayar cengi.

Değil kale, ateş, demir,
 -Ey fatihi bu yerlerin-
 Hücumundan dağ taş erir,
 O kahraman neferlerin.

Ateşli kan... Çelik iman...
 Yiğit cinsi... Koca arslan...
 Güle güle hasma salan,

Kimdir bilir misin Ey Türk?

Senin, sen ey... Büyük millet, es-selâm:

Vacip sana... Yüz bin selam, ihtiram!

18 Ağustos 331

Ahmet [Nedim Servet TÖR]

(Nu: 6662, 23 Şv. 1333, 21 Ağ. 1331, 3 Ey. 1915, s. 1.)

*

BEN BİR TÜRK'ÜM

- Sevgili Köylüme: -

Ben Bir Türk'üm nice yıl dedelerim, cihana...

Fedakârlık yolunda, yiğitlikle şan verdi.

Yaradan'a sığınp atıldıkça meydana,

Nice yalçın kaleler, nice tahtlar devirdi.

Ben Bir Türk'üm Türkleri, çok zamanlar, uzaktan...

Bütün erlik meydanı, gelişinden tanırdı.

Yalın kılın karşıdan onu gören bir düşman,

Azrail'i mutlaka karşısında sanırdı!

Ben Bir Türk'üm tarihte benim ismim çok geçer

Tarih der ki, "Türlere evvelkiler dar gelirdi,

Ölümleri korkutan, o tunç yüzlü yiğitler...

Nice yıllar dünyayı, cenk yerine çevirdi."

Ben Bir Türk'üm silsilem, yedi göbek saydırır...

Vatanının uğruna şehit düşen erleri.

Şu mübârek topraklar babamızdan mirastır,

Onlar, hep kan dökerek aldılar bu yerleri.

Ben Bir Türk'üm yurdumu milletimi severim

Türklük benim en büyük şerefimdir, şanımdır.

Ben Bir Türk'üm elbette bununla fahr ederim

Türk milleti, Türk yurdu kendi ruhum, canımdır.

Ben Bir Türk'üm, ahlâkı pek saf olan o Türkler,
 Hamurunu, kimseye danışmadan, yoğurur...
 Kendi yemez yedirir... Acizleri esirger...
 Umulmadık zamanda, ne cevherler doğurur

Ben Bir Türk'üm bilemem her nedense, sonradan...
 Nice yıldır tâlim dönmüş idi aksine.
 Hele ölüm halinde, inler iken şu vatan...
 Bir yardımcı gelmedi, onun hasta sesine.

Pek çoktandır Türkoğlu, zincirsiz bir esirdi,,
 Fakat artık çilesi, kara bahtı dolmuştur.
 O, bir yılda bin yıllık, bir imtihan geçirdi,
 Gayretine düşmanlar bile hayran olmuştur.

Ben Bir Türk'üm o eski Türkoğlu'nun bugünkü...
 Yiğit nesli... Öz oğlu... O, kahraman yavrusu,
 - Gösterdiği himmetler, gayretle – o dünkü...
 Vakaları gölgede bırakmıştır, doğrusu!

Ben Bir Türk'üm)tarihim, nice şanlı vakalar...
 Nice büyük, şerefli zaferlerle doludur.
 Fakat bugün o kanlı boğazdaki kaleler...
 Elbet başlı başına, bir tarihi doldurur!

Ben Bir Türk'üm diyerek, bağırırım bu sefer,
 Bağırırım hepimiz, yüksek sesle, herkese.
 Kahramanlık, Yiğitlik, ne demektir bilenlere...
 Hürmetlerle dinlesin, hep eğilsin bu sese!

10 Eylül Sene 331

Ahmet Nedim [Servet TÖR]

(Nu: 6684 16 Zilkâde 1333, 12 Ey. 1331, 25 Ey. 1915, s. 1.)

*

YARALI

Kimdir gelen Şu genç yiğit?
 Kan içinde elbisesi
 Yüzü solgun, kolu sakat..
 Gören hasta zannedecek.
 Yürüyüşü ağır –fakat-
 Beli doğru, başı yüksek!
 Acep kimdir, kimin nesi?

EĞil, ona hürmetler et!
 Ey, dünya da yurt sevgisi..
 Ne demektir, bilen insan!
 Bil ki odur bu vatanın..
 Bu, -her Şeyden aziz olan-
 Güzel yurdun, ırzın, canın..
 En Şerefli bir bekçisi!

1 Eylül Sene 331

Ahmet Nedim [Servet TÖR]

(Nu: 6674, 6 ZK. 1333, 2 Ey. 1331, 15 Ey. 1915, s. 1.)

*

YILAN HİKÂYESİ**Nâzımı: Nedim**

Gel bakalım ey benim, din kardeşim hemŐerim...
 Gel, seninle dâimâ ben konuşmak isterim.
 Anlatayım bu sefer, sana güzel bir masal,
 Sözlere mi dinlede, ârif isen, ibret al.

Bir var imiş bir yokmuş
 Masal bilen pek çokmuş
 Başka masal, bu masal...
 Dinle de sen örnek al
 Dünyada bak neler var..

Çalış, öğren etme âr
 Dünya, gayret dünyası
 Hep (bilgi)'dir binası
 Evvel zaman içinde
 Kalbur saman içinde

Engin, büyük denizde, bir adacık var imiş
 Denizleri pek geniş.. Toprağı pek tar imiş
 Kervan geçmez, kuş uçmaz.. Öyle çorak bir yermiş
 Taşlarında pek soğuk, buzlu yeller esermiş.
 O yerlerin, git gide, bütün dağı ovası..
 Olmuş birçok zehirli, (sarı yılan) yuvası.
 Bu yılanlar orada üremişler durmuşlar,
 Adalarda bir yılan hükümeti kurmuşlar.
 Bu hükümet büyümüş... Dünyalara el atmış...
 Hele bütün deryayı, kollarıyla kuşatmış.
 Bir taraftan boylamış, Afrika'yı, Mısır'ı,
 Bir taraftan uzanmış, Hindistan'dan yukarı.
 Dünyada ki insanlar, ondan ürker, titremiş
 Denizlerde kimseden korkusuzca gezermiş.
 İş, gücü, zavallı insanları avlamak...
 Büyük zevk, dâimâ gözyaşı, kan yalamak...
 Susadıkça, adeta, mazlum kanı içermiş,
 Nerde aciz görürse, hepte onu içermiş.
 Avladığı kurbanın, çıkarmış canını...
 Sülük gibi emermiş iliğini, kanını.

Dar gelmeye başlamış, artık ona yeryüzü..
 Gökyüzüne çevrilmiş, çıkasınca gökyüzü
 Seyrederken uzaktan, donuk yüzlü (hilâli)...
 Birden görmüş yanında, demir pençe (kartalı).
 Demiş ki, "Bu kartalın yeri bana pek yakın..."
 "Eğer buyur ederse, gökyüzünden bir akın..."
 "Güvendiğim denizler, korur benim o zaman..."

“Gider elden hükümet... Halim olur pek yaman”

“Her ne yapıp yapmalı, bunun daha evvelce,”

“Büyümeden yolmalı tüylerini güzelce!”

“Uzaktaki hilâlin, nuru henüz sönüktür”

“Onun derdi, şimdilik, kendisinden büyüktür”

“Göme göme üstüne, yığılan, şu bulutlar...”

“Elbet, onu çok zaman parlatmadan oyalar”

“Evet, öyle... Şimdilik daha ondan korkulmaz”

“Fakat zaman geçer de açılırsa o, biraz...”

“İşte, o gün felâket benim için muhakkak...”

“Karanlıkta inleyen, milyonlarca, esir halk...”

“Başlarımı ezeni, aydınlıktan görürler,”

“Zencirleri, kırarda, hep üstüne yorarlar.”

“Bunlar, dünya yüzünde kalırsa yok rahatım”

“Parça parça olacak azimetim, devletim”

“Son zamanda pişmanlık, bir faide eder mi?”

“Kaçan kuşlar bir daha hiç kafese girer mi?”

“Vaktiyle çok düşünüp, güzel dolap kurmalı...”

“Kartal ile hilâli mutlak yere uralmalı!”

(Sarı yılan) böylece söylenecek çok zaman...

Uzun boylu düşünmüş, demiş “aman el aman”

“Çaresini bu işin, bir an evvel görmeli...”

“Bizim (koca ayı)’yı ileriye sürmeli!”

Buna karar verince, gitmiş hemen paylaşmış

(Sarı yılan), (Ayı)’ya, bakın neler söylemiş:

“Aman benim mert kardeşim,”

“Koca yiğit demirbaşım,”

“Seninle gel dertleşelim...”

“Dertleşelim.. Söyleşelim.”

“Etrafına dikkatli bak...”

“(Kartal), (Hilâl) düşmanların!”

“Kuvvetleri çok onların.”

“Ayrı ayrı bizi ezer”

“Sonra artık serbest gezer”

“Gel birader birleşelim”

“Hep beraber sözleşelim”

“Biz seninle bağdaşırsak”

“Aramızda uzlaşırsak”

“Dünyaları kaldırırız,”

“(Kartal)’lara saldırırız”

**

*

“Senin dostun (sütlü koyun)”

“Buna elbet olur memnun”

“Kuzusunu kaptığından...”

“O, kartala çoktan düşman”

“Boynuzları kuvvetlidir”

“Sen ne dersen koşar gider”

“Bize pek çok yardım eder”

**

*

“(Kartal)’lara hıdmet gören”

“O sayede hüküm süren”

“Hayvanatın yüz karası”

“O karnaval maskarası”

“Arsız (maymun) çabuk döner”

“Döneklikten çok hazzeder”

“Gerçi işe pek yaramaz,”

“Makarnaya dayanamaz”

“Ne isterse hep veririz”

“Onu dahî çeviririz!”

**

*

“Gemi, para hep hazırdır”

“Bir emir ki muntazırdır”

“Silah, asker, zafer sende...”

“Teşvik, yardım, dua bende”

“Kendimizi kullanalım,”

“Birdenberi çullanalım!”

(Sarı yılan) böylece her kapıyı dolaşmış
 Küçük, büyük bir sürür hayvanlara sataşmış
 Kimisini korkutmuş, o zehirli diliyle...
 Kimisini okşamış, kendi soğuk eliyle.
 Yeryüzünde en âdi – akrep, çıyan, karınca,
 Maymun, şebek- ne varsa, tâ sineğe varınca...
 (Ayı) ile (koyuna) bakıp bütün cihanın,
 Hayvanları inanmış sözlerine yılanın!

İki (komşu kartal)’lar, hemen yalnız kalmışlar,
 Anlamışlar onlarda, bundan ibret almışlar...
 Çalışmışlar durmadan, çalışmışlar dâimâ,
 Yurtlarını yapmışlar, sanki demir bir yuva.
 Karanlığın düşmanı, gökyüzünün ziyneti,
 Nazlı hilâl görünce uzaktan bu gayreti...
 Demiş ki, Hakk bunları mutlak eder muzaffer
 Çünkü gayret ehlini, Allah’ta kul da sever!
 Bir ay Geçmiş aradan... Herkes kendi işinde,
 Gece, gündüz dolaşıp işlerinin peşinde.
 (Büyük günü) sayarak çalışmışlar durmuşlar,
 El altından gizlice tuzakları kurmuşlar!

-Can alacak yerine geldik artık masalın-
 Birgün gafil gezerken şehzadesi kartalın..
 Mel’un (akrep), zehirli iğnesiyle sokarak..
 Öldürünce ansızın, -birbirine bakarak-
 İki taraf tutuşmuş, meşhur (cihan cengine)
 Denizlerle karalar, boyanmış kan rengine.

(Koca ayı) bilemiş tırnağını, dişini..
 (Yılan), (koyun) toplamış hep dostunu, eşini
 (Kartal)'ların üstüne saldırmışlar cümlesi,
 İlk hamlede kesilmiş (Sinek)'in son nefesi!

Semadaki hilâli, tâ altında taşıyan..
 On bin yıllık ihtiyar, tecrübeli (mert arslan)
 Bu halleri görünce gazabından kükremiş,
 Narasından, adeta yer ile gök titremiş.

“Bu nasıl şey? İkiye karşı sekiz düşman var”
 “Kaldı mı dünyada? Acep namu, hayâ.. ar”
 “Yorhun halde isem de, vardır yine kuvvetim”
 “Düşenleri kollamak, benim eski âdetim”
 Böyle diyip, (arslan)'da o kavgaya atılmış,
 Az tarafı gözetip (kartal)'lara katılmış.

Medet Allah uyanmış, her yerinden dünyalar,
 Dünya âlem görmemiş öyle zorlu kavgalar.
 Cenk yerinin dumanı güneşleri soldurmuş.
 Her tarafa yetişen demir kartla pençesi,
 Düşmanlara indirmiş birer ölüm darbesi!
 Bir taraftan (ayı)'nın tamalamış işini,
 Bir taraftan (yılan)'ın sökmüş atmış dişini.
 Boynuzları kırılmış sersem, alık (koyun)'un,
 Hele ödü patlamış, o kepâze (maymun)'un

Saldırırken böylece, (kartallar) her tarafa,
 (Mert arslan)'da yürümüş atılmış tâ ön safa
 (Yılan) onun istemiş boğazına sarılmak,
 Demiş ki “Ben bir kere yakalarsam, muhakkak...”
 “Boğazından girer de, çıkarırım canını”
 “Kaldırırım dünyadan, hem adını, sanını”
 (Koç) gerilip çarparak... (yılan) ıslık çalarak

Saldırılmışlar aylarca – fakat (arслан) bir ufak...
Darbesiyle onların gayretini hep kırmış,
(Yılan), (koyun) öfkeden birbirini ısırılmış!
Kafaları kırılmış çarpa çarpa taşlara
Bu işte de olmuşlar, âlemlere maskara!

Meşhur sözdür, dünyada zalim kalmaz cezasız
Hakk isterse, Firaun’u tepeletir Musa’sız
Mazlumları inleten (yılan), (ayı) bu sefer,
Mazlumların ahının cezasını çektiler!

(Kartal), (Hilâl) devleti
Alıp ele gayreti..
Sarıldılar silaha
Erişteler felâha
Düşmanları ezdiler
Bir ipliğe dizdiler
(Ayı) seni cihanın
Hele (Sarı yılanın)
Hem kırdılar belini
Hem kestiler dilini
Güzel kılıç çaldılar
Öçlerini aldılar
Yedi iklim dört köşe
Şaştı kaldı bu işe
Onlar ermiş murada
Bizde kalalım safada

28 Ağustos 331

[Ahmet] Nedim [Servet TÖR]

(Nu: 4 ZK. 1333, 31 Ağ. 1331, 13 Ey. 1915, s. 2.)

*

CENK DESTANI

Türklük'ün Destanı'nı okumayan Türk yoktur. Bu berceste eserin nizamı, muhterem ve millî şairimiz Nedim Beyefendi bu kerre *Cenk Destanı* adıyla bir iki destan daha yazmıştır. Eserin ilk sahifesinde okuduğumuz:

Çelik kalede ki demir orduya
Hediyedir, yiğit erler okuya

Metne nazaran sevgili şairimiz bu eserini Çanakkale kahramanlarına ithaf eylemiştir. *Cenk Destanı* baştanbaşa sehl-i mümteni addeyleyecek derecede sade, selis, millî bir eserdir ki okuyan her Türk'ün kalbinde, derin, samimi, ulvi hisler uyandıracak ve Türklerin hamasetine edebi bir destan olacaktır. Gazetenin hacmi müsait olsa idi bu eseri baştanbaşa nakletmek isterdik. Şimdi ancak birkaç kıtasını iktibas edebiliyoruz. *Cenk Destanı* şöyle başlıyor:

Akdeniz yolunun dağı ovası
Oldu baştanbaşa ateş yuvası
Orada her zaman yiğit askerler
Yapıyor kurşunlu şenlik sefâsı

Edeyim hikâyet boğaz cengini
Boyadık denizin kana rengini
Düşmanlar şaşırıldı tuttu enkini
Yaramaz onlara boğaz havası

Bin üç yüz bir senesi erdi
Bize zafer ile şeref getirdi
İngiliz Fransız kapana girdi
Kısıldı boğaza gözü çıkası

Çanakkale'deki karanlık liman
Oldu düşmanların başına zindan
Yiğitlik dersinden verdik imtihan
Tarihe yazılsın şanlı gazâsı

İngiliz kendini ateşe attı

Beş Mart'ta ummadık belaya çattı
Ne kadar gemisi zırhlısı battı
Ne direkleri kaldı ne de bacası

Davet etmemiştik fakat geldiler
Davetsiz gelenler bulduğunu yer
Ne çare yoktu başka mahzar
Yedirdik onlara top baklavası

On iki Nisan'da koptu kıyamet
Bu sefer karadan ettiler zulmet
Ordumuz doğrusu eyledi himmet
Düşmanın verildi yine cezası

Her saat binlerce gülle savurdu
Dağları taşları yaktı kavurdu
Toprağı ateşle kanla yoğurdu
Ne çokmuş melunun topu bombası

Ne şanlı askerdir Yarab bu asker
Kalkınca hücumla Allahuekber
Ne yanar dağ tanır ne siper
Cihanda kimseden yoktur pervâsı

Atıldık boğuştuk süngü süngüye
Bakmadık yaraya düşman ölüye
Sanki aç aslanlar daldı sürüye
Kırıldı binlerce düşman kafası

Dört aydır boğazda her gün her gece
Çatışıp duruyor bilâ-netice
Niyeti kaçmaktır zannım gizlice
Dayanmaz bozuktur onun mayası

Ey Türkoğlu yine keyfin yerinde
 Ateşli yeller mi esti ser-gede
 Dökülen kanında gayret Türk'te
 Okunur vüsûlün Hakk'ın rızası

[Ahmet] Nedim [Servet Tör]

(Nu: 6648, 9 şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 1.)

*

ÜÇ ŞEHİT BABASI MÜŞİR FUAT PAŞA'YA

Ey hamiyetli, muhterem asker,
 Ey acıklı fakat şerefli peder.
 O cebin-i bülent ve nuran
 Neye perçin ve ıztırap ve keder?

Necl-i encibin de senin
 Din yolunda, vatan yolunda şehit!
 Ağlıyorken elemle ruh-ı vatanın
 Kalp zî-heybetinden şevk ve ümit.

Aksakallı, vakarlı cephende
 En metin gence gıpta-keş miknet
 Mevç ururur... Sende kendi vechende
 Üç şehir kadar büyük rif'ât

Bölüyorsun!.. Sen üç şehidinle
 Afv u gufran fezalarında suud
 Edeceksin... Sen ey güzide-vücut
 Bu büyük akıbetle fahr ile!..

Onların nam ve şanı âlîdir,
 Kabr-i enve halka malîdir.
 Şühedanın serir-i iclali
 Ruha son nokta-i talidir.

İzmirden: Tokâdizade Şekip

(Nu: 6598, 18 Şb. 1333, 18 Hz. 1331, 1 Tm. 1915, s. 1.)

*

HÂİN SIRPLAR'A

İkdâm'ın Sırp mezâlîmi serlevhası altında dün yazdığı başmakeden müteessir olan Doktor Mehmet Fahri Paşa tarafından tanzim edilmiştir:

“Dağda taştta şu ağlaşan dulların
Yanık yanık hep yalvaran kulların
Feryatları başka bir tekrarı mı sanırsın?
Yoksa başka bir tekiri mi tanırsın?
Nerde eski ihtiyarlar, civanlar?
Ne oldular bütün kızlar, kızanlar?
Namert alçak! İslâm kanı içersin
Çoluk çocuk bırakmayıp biçersin
Dişlerinden fişkırıyor kızıl kan
Yaksın senin canını da bin volkan
Tekirimizin volkanları söner mi?
Mazlumların yalvarması döner mi?

**

*

Bir takımı Bulgar yaya kaçıyor
Yörükleri öç ateşi saçıyor
Sen sanma ki yurtlarından ıraktır
Yurt onlara işte bu al bayrakdar

Al bayrağın dalgaları yaklaştı
Biter... Artık... Biter sabır pek taşı
Kıyametler kopacak şimşekler
Ne yapmıştı sana eksik etekler?
Ne yapmıştı sana masum çocuklar?
Kaçanları öldürüyor soğuklar...
Kalanları gözyaşıyla boğarsın...
Yurtlarında bırakmazsın kovarsın...

**

*

Fakat öldürdüğün canlar bizimdir
Sessiz döktürdüğün kanlar bizimdir
Dinle zalim! Fırtınadır başlayan
O yaptığın zulümlerle tutuş yan...
Dinle hain! Arslan Türktür haykıran
Kafkasya'da Moskoflar'ın hep kıran
Bu arslanın pençesine düş... Geber
Yeter artık... Bu yaptığın iş yeter..."

Mehmet Fahri Paşa (Doktor)

(Nu: 6438, 6 RE. 1333, 9 KS.1331, 22 KS. 1915, s. 2.)

***

3.4. San'atsal Yazılar

GALATASARAYLILAR YURDU RESİM SERGİSİ

Sergide Teşhir Edilen Levhalar Hakkında Mütalâa

Yalnız âsâr-ı nefisenin tamim ve temin revacına değil esasat-ı san'atın terakkî ve inkişâfına ve bir memleket hüviyet-i sanaiyesinin taayyününe son derece tesiri olan resim salonları bizde pek yeni hatta gayr-ı ma'lûmdur. Vakıa bundan birkaç sene evvel bizde de bir salon açılmıştı. Fakat bu pek muhterizâne bir teşebbüs olarak memleketimizin şahsiyet-i sanaiyesini ve ressamaları tanıtacak mahiyette değil idi. Öyle zannediyorum ki o salonlarda istinâd-ı muhterem Halil Paşa ile Teke-zâde Sait Bey merhumdan başka belli başlı Türk ressamlarından kimse görülüyordu. Hatta Hamdi Bey bile bu müşehhere pek iştirâk etmemişti.

Bi'l-âhire ötede beride tek tük sergiler gözüktü. Harpten İkdâm Ressamlar Cemiyeti Şehzâdebaşı'nda bir sergi açacak oldu. Şu münferit teşebbüse layık olduğu ehemmiyet atf olunmadığı cihetle sergide tesir yapamadı. Rivayete nazaran binasının kirası bile ödenmedi.

Ahiren Galatasaraylılar Yurdu bu yolda bir teşebbüste bulunmuş ve Sanayi-i Nefise'nin hayat-ı milliye ve içtimaiyemiz üzerinde icrâ eylediği tesir feyz-bahşânın ehemmiyetini ispat edecek sûrette çalışarak salona bir mahiyet-i milliye ve resmiye vermeye muvaffak olmuştur. Resmî salonların birincisini teşkil eden bu müşehherin bugün resmî küşâdı icrâ eyleyecektir.

***

Sergiye girenlerin meserretle memzûc bir hayret-i his edeceklerine şüphe yoktur. Bu hayret âsârımız salonun - bir kaçı müstesnâ olmak üzere - Türk san'atkârları elinden çıkmış olmasından münbaistir. Biçâre san'atkârlarımızı kimse tanımıyor, bizde pek az adam, bir heyet-i içtimaiyenin mühim esasât-ı terbiyyeviyesinden olan Sanayi-i Nefise ile meşgul olacak bu yolda asâr-ı bediyye husûle getirenler mevcut bulunduğuna dair bir fikir sahibidir. Zavallılar yalnız san'at aşkıyla memleketlerinin ruhunu, meâliyesini tercümeye çalışmışlar ve eserler vücûda getirmişlerdir ki şimdi yeni serginin cidarları bu âsâr-ı nefise ile müzeyyen bulunmaktadır.

***

Milletin bütün fedakârlığıyla girişmiş olduğu şu büyük harpte Türk askerinin, Türk milletinin gösterdiği fedakârlığı Türk ressamlarından birçoğunun hissiyat-ı san'atkârânesini galeyana getirmişti. Salon Türk harbinin bir iki safhasını pek güzel yaşıyor. Kapıdan girilince karşınıza büyük bir levha belirir... Yıldızların ışıkları arasında bir seyr boğuşması: Yağız muhabbet birkaç Türk neferi bir İngiliz siperini atlamışlar ve siperdekilerini bütün

manasıyla haklıyorlar. O plânda bir İngiliz neferi yediği darbe-i şiddet üzerine ruhu cismine da' etmek üzere... Bu darbenin tesirine bütün kehvi yerinde iken çare bulamamak tesisiyle titriyor. Raşedâr elleri bütün ızdırabâtın merkezi olan başını sıkıyor.

Yanında mehîb-i kakhâr amansız diğer bir Türk neferi, ikinci bir düşmanı boğazından yakalamış sıkıyor. Ayaklarından, vücûdunun her tarafından bileğine celp ettiği bütün gücüyle sıkıyor. Son plânda ise yalnız bu harp parçasında değil belki Avrupa'yı kana boyayan cidâlin neticesi...

Bir diğer düşman neferi serilmiş yatıyor. O artık hay havî âlemden kurtulmuş... Gecenin perde-i zulm sükûnunu üstüne çekmiş sakin ve müsterih yatıyor. İnsanı örtecek toprağın her yerde aynı olduğu hakîkatine itikad ile şu mikdarâtına ve tarihe yabancı olan toprağı benimseyerek yatıyor... Seyrin her tarafından maî bir perde... İşte bizim Türk çığırının tanınmış simâlarından Çallı İbrahim Bey'in "*Bir Harp Manzarası*" tesmiye ettiği levha... Bir eser-i nefise tenkit etmek ona karşı hissedilen haberâtın tetimmesinden olduğu için bu lehva biraz tenkit olunmak istenirse fikir ile ifâde arasında bazı nisbetsizlikler mevcut olduğu söylenebilir. Mesela levhayı dolduran eşhas gerek sıra ve gerek evzâ itibariyle biraz sahnekârî: Tabîlikten inhiraf etmiş, yalnız evzâda düşmanı boğan neferin san'attan başka resimlerde poz pek ayan olarak görülüyor. Şüphesiz bu eser gerek eşhâsın plânlara taksimini ve gerek evzânın sahiplerine tatbikinden daha tabîlikle yaklaşırsa idi pek büyük olan kıymete bir o kadar daha inzimam ederdi. Çallı İbrahim Bey bu levhanın sağından solunda iki ufak harp levhasını daha teşhir ediyor, bunlardan solundaki sadelikle ulvî hakiki siper hayatı şüphesiz şu küçük eser on misli büyük olan arkadaşından san'at itibariyle daha kıymetdârdır. O okunabilmeli ondan bir manda çıkmalı ve o mana insanı istiğraka, muhakemeye sevk etmeli. Bir vakayı hikâye ve tasvir için yapılan levhalarda bu lazıma terk olunursa o her gün gördüğümüz binlerce vukuât gibi an-ı temâşâda bir his uyandırır. Fakat o hiss-i fikre zail olabilir. Hâlbuki bir vakayı bâ-husûs bir milletin hayatına talik eden bir vakayı ebedî yaşatması istenilen his cümle asabiyemizde yer etmelidir. Doğrusu itiraf lazım ise o küçük siper hayatı medid bir his bırakacaktır. Lehva bir siperin pek cüzî bir parçası birkaç Türk neferi ateş vaziyetinde siperin arkasında ve ok plânındaki ayrı bir güneş parçası hayatın, kâinâtın bütün mahv u kahırlarına rağmen cedid vatanâne bir beşâset ile devam ettiğini gösteriyor. Fakat bu levha – ki "empresyonist" denilen çığırın güzel bir enmûzecedir.- Küçüklüğü, sadeliğiyle beraber, bana bu Türk evladının sâkîtâne fedakârlığına, âlâyışsiz vatan aşkına dair olan duygularımı, fikirlerimi öyle teşdit etti ki... İşte bir eser-i nefiseden beklenen budur... Ma'a'mâ-fih bu gerek küçük ve gerek büyük levhalar cidden birer eser-i nefisedirler ki sahibinin ismini çok zamanlar der-hâtır ettireceklerdir.

Bu levhanın sağ ve soluna tesâdüf eden kısımda Sâmi Bey'in iki hücum levhasını görüyoruz. Sâmi Bey geçen Balkan muhârebâtı krokileriyle askerî ressamlığında kendisine iyi bir nam temin edeceğini göstermişti. Bu levhalarda o krokiler sahibinin fırçası görülüyor. Bura mı gayr-ı kâbil inkâr... Eserler renk itibariyle parlaktır. Şu kadar ki her iki levha da biraz daha hareket biraz daha şiir arzu olunuyordu.

Eşhas hareket etmiyor... Câmîd duruyorlar. Tamamiyle hakikilik... Şayan-ı tavsiye bir esas san'at değildir. Ressam evet! Tabiatı tasvir eder. Fakat ona yine tabiattan istifade ettiği şiiri, tertbât-ı san'atkârâneye ilave ruhu yeni görüyoruz. Kendine şahsi bir çığı yapmak üzere bulunan bu san'atkâr sergiye kaç hücum levhalarıyla harp safhâtını telmih eder bir "pano" göndermiştir. Bu eserlerin kâffesinde "hareket" ve "terkib" mevibelerinin mevcudu görülüyor. Renkte fena değil fakat çizgi menâzırı ve teşrih eksik. Ruhî Bey'in kapitülasyonların ilgasını temsil ve rumuzun mana-yı hakikisi anlaşılıyor.

Cemal Bey'in *Da'* unvanıyla bir Türk neferinin nevbet vaziyetini musavver levhası intizârı celp etmektedir.

Refik bir hiss-i san'atkârâne sahibi olan bu ressamız sergiden akdem de harp ressamlığında kendisini tanıttırmıştı. Ve yine harp meydanında bir Türk neferini musavver eseri, posta pulu yapılmak üzere Posta ve Telgraf Nezâreti tarafından iştirâ olunmuştu. Cemal Bey'de "Tamam Çizilmiş" eserlere karşı bir incizâbı var. Bu kere de nevbet bekleyen neferi biraz mübalağalı olmakla beraber güzel çizilmiş, renkler kıymet ve nisbeti hakkında irâe olunmuştur.

Bi'l-hassa vechteki hamaset-i ciddiye levhanın pek muvaffak olunmuş bir parçasıdır.

Harp levhalarını bitirmezdence akdem Haraka Fabrikası serressamı Thomas Efendi'nin *Kafkas'ta Hücum* serlevhalı bir süvari hücumunu zikr-i zarûrîdir. Karlı bir sahada sola cerh kumandasını icrâ eden süvarilerin hareketi istidadına bir sûrette ifade olunmuştur. Thomas Efendi tayyareci şehid-i muhterem Fethi Bey'in namına ithâfen yapmış olduğu levhada tertip ve terkib itibariyle şayan-ı zikirdir. Bu levha ra'yet-i Osmaniyye'yi afâk-ı semâya irtika ettiren kahramanların alû kaderlerini parlak bir sûrette ifâ ediyor. Yalnız sağ taraftaki rümûzlar... Pek hakiki, esere mühim nakîsa verecek derecede hakiki... Ne olurdu, ressam bu kafataslarını yapacağı yerde tayarân eden kahramanların şanlı akîbetlerini daha şâirâne bir sûrette ifade ede idi.

***

Türk harbinin Osmanlı san'atkârlarımıza ifham edildiği eserlere burada nihayet veriyoruz. İşbu eserlerin tedkikinden hâsıl olan his ise genç ressamlarımızın alicenap hamiyetli kaplerinin Türk sehâif-i celâdet ve fedakârîsi önünde pek feyz-dâr sûrette ihtizaza

gelmiş olmasıdır. Şüphesiz ki bu eserler zarûrî nakisaları ile beraber pek kıymetdârdır. Hatırasını ebediyyen kalplerimizde taşımaya mecbur bulunduğumuz büyük Türk harbinin ulviyetini evlat ve ahlâkına yâdigâr bırakmak isteyenlerin bu levhaları alıp evlerinde saklayacaklarında şüphe yoktur.

***

Sergi hakkındaki müşâhedât ve mütalaatımızı bir ikinci makalede teşrih edeceğiz.

G. [É] B. [☞]

(Nu: 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 1.)

*

GALATASARAYLILAR YURDU RESİM SERGİSİ

Halil Paşa ve Âsârı:

Cuma günkü makâlemizde salonda teşhir olunan levhalardan bir kısmına dair bazı malâumta vermiştik. Bugün de diğér âsârı gözden geçireceğiz.

Serginin bir mühim kısmı peyzaj denilen kır manzaralarına hasr olunmuştur. Bu yoldaki âsâr meyânında üstad-ı muhtarem Halil Paşa'nın levhaları nazar-ı dikkati celp edecektir. Halil Paşa ale'l-umûm Bahr-i Sefid ve Boğaziçi semâ ve denizini pekiyi anlamış, bu semâ ve denizin şeffaflığını hakkıyla hissetmiş ve bu yoldaki mahâret ve san'atını Avrupa'ya bile tasidk ettirmiş üstatlarımızdandır. Halil Paşa'nın bu salona göndermiş olduğu yirmi parça eser arasında ortadaki “*İlkbahar Sabahı*” unvanlı Beylerbeyi tepelerinden denize doğru bir medd-i nazarı irâe eden büyük levhasıyla “*Cortis Sahili*” unvanlı ufak tablolarında bu şeffafiyyet pek muvaffakiyyetle irâe olunmuştur.

Halil Paşa'nın âsârı “*Haric Ez-Müsabaka*” addolunmuştur ki sergiler hayatında müraggî olan bir kâideye nazaran âsârı bir veya müteaddid defa madalya ve mükâfat alan san'atkârlar hariç ez-müsâbaka addolunur. Yani onların âsârı artık madalya veta sair-i mükâfat müsabakasına dâhil olamaz, belki o san'atkârlar bu gibi mükâfatı tayin eden heyete girerler. Nitekim bu defada böyle olmuş ki Halil Paşa mükâfat jürisine intihap edilmiştir. Pek nezih ve refik bir hayat ve hüvviyet-i san'atkârâne sahibi olup Türk ressamı namı Avrupa'da bile tanıttıran mîr-i mûmâ-ileyh bu veche imtiyaz gerek san'at gerek san'atkâr namına bir vecibedir.

Nazmi Bey:

Peyzaj işlerimiz içinde Nazmi Bey'i tedkik icap ediyor. Nazmi Bey kendisine has bir fırça yapmak üzere bulunan muktedir bir san'atkârımızdır. Mûmâ-ileyin “palet”i an-ı tesir ve intibai zabt ettiği zaman pek zengin ve müttenevidir. Mesela Çamlıca levhasının ön plânında kezalik bu levhanın altındaki “*Akşam Güneşinde Serviler*” eserinde bu hasâyisi

mahir bir s urette göze çarpıyor. Nazmi Bey'in kır levhalarında kendisine iyi bir nam ve  ohret temin edeceği  uphesizdir.

Hikmet ve Nâmık Beyler:

Peyzaja alışan genç san'atk rlarımız içinde Hikmet ve Nâmık Beyleri zikr zar rdir. Hikmet Bey empresyonizm¹⁴⁰ denilen çığırın hararetli bir taraftarı olan muma-ileyh sergiye bu çığırda iki güzel eser göndermiştir ki birisi *Taksim Bahçesi* medhaline akşam güneşinin yeşillikler ile muhtelif kadın tuvaletlerindeki iltim at ve tesirâtı gösteren eser, diğeri ise *Maunalar* levhalarıdır. Taksim Bahçesi levhasını seyredenlerden ihtimal birçoğu bu eserin kıymet-i hakikiyesini anlamakta güçlük çekeceklerdir. Fakat o kaba saba boya yığınlarına muayyen bir mesafe ve zaviye r yetinden bakıldığı zaman san'atkârın muvaffakiyyetle tesbit etmiş olduğu an-ı gurûb çabuk hiss olunur. İşte "empresyonizm" de böyle tesirler yapmaya çalışır. Umûmî manzaralardan ziyade mesela bir k seye düşen bir ziyâ parçasının husûle getirdiği iltim atı veya tahlil t-ı ziy iyeyi tesbit eder.

Hikmet Bey'den maada bu vadide çalışmış olan Nâmık Bey'i de unutmamak lazımdır. M ma-ileyh sabah ve akşam güneşinin tesirâtını musavver iki eser göndermişlerdir. Sabah güneşi ruh ve san'at itibariyle diğer levhaya – ki o da güzeldir - müreccahtır.

ini Fabrikası Ressamı Baltazar Efendi'nin Haraka'da ayır levhası sergiyi tezyin eden kır levhalarının g zellerindedir. Levhada ilkbaharın tarâvet ratıbası güzel irâe olunmuştur. M nazırda gerek çizgi gerek renk itibariyle parlaktır.

Serginin figür kısmını İbrahim Beyler'in eserleri teşkil ediyor.

Bunlardan İbrahim Feyhaman Bey birkaç tasvir ile şarkk ri bir salon levhası göndermiştir. Doğrusunu söylemek lazım gelirse İbrahim Feyhaman Bey'le memleketimiz muktedir bir tasvirici kazanmıştır. M ma-ileyhin eserlerinin hepsi canlı, hepsinin hüvviyet-i şahsiyesi eserden okunuyor, tedkik olunuyor... Ve'l-hâsil ressamlığın tavsir kısmında aranılan meziyet İbrahim Bey'de tamamiyle mevcut... şurası muhakkaktır ki tasvirici resmini yaptığı adamın yalnız c mid-i k libini, ruhsuz çizgilerini irâe değil belki modelinin

¹⁴⁰ Empresyonizm:

Ve'l-hâsil münferit hâdisat halkının cümle-i asabiyemizde husûle getirdiği tesir  tvi tavsir ile tasvir tabiki nazariye fenniyesinden müştak olan bu çığır Pizaro ve Monne namında iki ressam tarafından meydana çıkarılmış ve senelerce kimse tarafından anlaşılmamıştır. Bu iki ressam güneşin elvan üzerinde icra eylediği tesir tın böyle palette boyaları karıştırmak suretiyle irâe ve ifâde olunduğu üzere tesirlere kapıldığı ve palet ne kadar parlak olursa olsun yine hayatı layıkıyla ifâde olunamadığını dikkate alarak boyaları palet üzerine karıştırıp düz olarak sürmekten ise tabiat taklit olunarak elvanı kalıp kalıp kondurmayı ve şu kadar ki esas olan ne ise onu meydana çıkaracak kuvvetlendirecek iki rengi de bulup lazım olan yerlere birleştirmeyi düşünmüşler ve böyle çalışmışlardı. Bu ressamlar Londra'da ikâmetleri esnasında buldukları bu çığır üzerine bir iki eser işleyerek Paris'te "Mahs sat" namıyla teşhir etmişlerdi. O vaktin san'at münekkitleri, ahaliyi tarif olunamaz ve Monne giriftâr eden bu çığır istihfaf için gazetecinin biri Monne ve refikine "empresyonist" in yani "ihtis siyyun" namını vermiştir. Bu m cmele tahsilattan anlaşılıyor ki "empresyonizm" ığırın renk fenninin son derece bilinmesini ve esas onlar bulunduğu vakit işbu elv nı çıkartacak, kuvvetlendirecek elvân-ı taliyeyi görecek daha doğrusu keşfedecek derece bir ruh san'atına mâlik bulunmasını istilzâm ediyor. Bu çığır hakkında bu kadar tahsil t vermemez genç san'atk rlarımızdan birçoğunun buna son derece mecl biyet göstermelerinden münbaistir. Edvâr-ı ahire de san'at tersiminde de pek moda olan bu meslek vakia açık hava kır resimleri tasvirlerine pek muvaffaktır. Fakat bu mesleği en hakiki ve yegâne meslek san'at-ı farz etmek doğru değildir.

hüvviyet-i içtimâiyye ve maneviyesini yaşatmakla mükelleftir. Tasvirde müşâbehet esastır. Orası, muhakkak. Fakat ruhlu olmalı, zaman geçince o tasvir sahibi yaşadığı muhit tarihi o içtimâinin seraserini ihlafa anlatmalı, şerait-i hayatiyenin cümle asabiye ve dimağiyede icrâ eylediği tesir bundan elli sene altmış sene sonra da tablo da okunmalı ve renklerin imtizaciye ve tenâsi hep bu gayeye matuf bulunmalı. İşte bu şerait-i haiz tasvir, bir eser san'atıdır. Yoksa bir şahsın yüzünü, gözünü, bıyığını benzetmek âdî fotoğrafçılık olur. İbrahim Feyhaman Bey'de bu hasâisi görüyoruz ve müntehir oluyoruz... Tasvirleri zî-hayat... Mûma-ileyhin göndermiş olduğu eserler içinde "*Karanfilli Hanım*" tarih-i san'atımızda yer edecek bir eserdir. "*Lakaydi*" namındaki büyük kadın resminin omuz başlarına kadar olan kısmı da muvaffak olunmuştur. Bu büyük tasvirin hutut bedeninde bir an daha şiir ve anehek arzu olunurdu. "*Salon Dâhili Levhası*" renklerini iyi anlamış elvânın tenâzur itibariyle kıymetlerini iyi hissetmiş olan bir san'atkârın elinden çıkmış olduğu aşikârdır.

Tasvircilerimizden İbrahim Çallı Bey –ki muma-ileyhi harp levhalarını tetkik esnasında tanımıştık - zarif ve pek sevimli bir hanım resmiyle bir peri muhayyelin nehirde yıkanmasını musavver iki levha göndermiştir. İşte size istikbâl san'atı gayet açık bir Türk ressamı! Bunlardan hanım tasvirinde pek tabîi bir yüz göze çaptığı gibi renk itibariyle de şayan-ı tebriktir. Bâ-husûs beyaz ve beyaz akşamı ressamlıkça mühim bir güçlük hattı tehlikeye teşkil eder. İbrahim Bey müşkülü pek san'atkâr sûrette iktiham etmiştir.

Salonun kapı yanındaki cidarın yine muktedir ve ressamlarımızdan *Avni Bey*'in bir Freski Duvar veya tavanları tezyid için yapılan lehvalar işgal ediyor. Memleketimizde Fresk denilen mühim şube-i san'atta ilk eser yetiştiren mir-i muma-ileyh levhasını Kadıköy Belediye Dairesi için yapmıştır. Fresk denilen ressamlık kısmının zarûriyet ve şiirini anlamış olan mir-i muma-ileyh ez her cihet teşvike şayandır. Bizde duvar tezyinâtı denilince bir aralık şehrimizi istila eden İtalya-şinâslarına ağna-yı salifemizin konaklarında vücûda getirdikleri o müstekreh levhalar hatıra gelir de belki bu çığıra lüzumu kadar ehemmiyet verilmez.

Hâlbuki âsâr tezyinine sanayi-i nefisenin terbiye-i içtimaiyece olan tesiri itibariyle –ern mühim kısmıdır. Avni Bey'in lehvasını temâşa edenler muma-ileyhi bizim gibi tebrik edeceklerdir.

Şark afâkını pek güzel tezyin eden cevâmi ve mâabid-i İslâmiye levhalarına sergide iyice kesretle tesâdüf olunuyor. Arslaniyan Efendi'nin Ayasofya Camii derûnunu tasviren vücûda getirdiği eserler ve Mahmut Bey'in bir iki sulu boyası bu vadide yapılmış iyi eserlerdir.

Açık hava lehvaları İzzet Ziya Bey'in ihtisası!.. Eserlerin tersimi de güzel fakat gerek çizgide ve gerek boya ve elvânında bu kadar katiyet, sertlik ve yeknesaklık caiz değildir. Tabiiyette bâ-husu açık havada hiçbir şekil hutut ve hududu bu kadar muin ve mükemmel olarak görülmez, hava, ziya, elvân-ı hutut mevcudata o kadar şairâne bir mübhemiyet verir ki san'atkâr bu mübhemiyeti behemehâl ifâde etmelidir.

Türk hanımları bu sergiye üç dört güzel eser göndermişlerdir. Bunlardan Müzdan Sait Hanım'ın kuru boya kadın başı hakîkaten pek muvaffak olunmuş bir eser –bu hanımda ciddi bir hiss-i san'at mevcut olduğu eserden pek güzel anlaşılıyor. Kadın tasvirlerinde Celile Hikmet Hanım'ın da bir istidad mahsusu olduğu görülüyor. Hanımefendi'nin kuru boya ile yapmış olduğu “*Hanım'ın Tasviri*” şayan-ı tetkik. Mûma-ileyhâdan gelecek salon için daha vakıfâne eser bekleriz. Harika Hanım empresyonist çığırına merak etmiş ve bunda muvaffak olmuş bir san'atkârdır. 15 Numaradaki “*Salon Dâhili*” nam levhası mûma-ilehyânın bu çığırda pekiyi eserler vücûda getireceğini ispat ediyor fakat... Köşe minderinde kitap okuyan Bey'in pencere kenarına uzanmış kavlindeki resim sakiti –ciddi bir kıymet-i san'atkârnesi olan levhaya mühim bir nakisa veriyor. Bu fesad-ı tersim bir ihmal veya aceledenm mütevellidir. Fakat o eserin aksam-ı mütebakiyesini vücûda getiren bir san'atkârın böyle ihmallere kapılması caiz olamaz. Maide Esad Hanım tabiiyetle çalışmak şartıyla refik ve rengin peyzajist bir olacak. Zühre Müfid Hanım'ın tablosu da şayan-ı takdir idi. Hanımlarımızı zikrederken serginin bir cidarını işgal eden Matmazel Eliyad'ı zikredeceğiz. Matmazel, Munic Alman mektebinin kuvvetli bir tilmiziydi –Alman mektebine sairlerinden başka bir mahiyet-ı mahsusa veren metanet, kuvvet, çizginin mükemmelliyeti gibi hasâyis matmazelin âsârında görülüyor. Herhalde Matmazel Elyad fırçasına, paletine sahip fenn-i elvânı iyi hissetmiş bir san'atkârdır. Eserlerinden bir ikisi ise cidden nefis. Cilt ve tezhip işlerine sergide bir mahal-i mahsus tefrik olunmuştur. Asıl Türk san'atı olan bu işlerden biir ikisi cidden muvaffak olunmuş tarif-i âsâr-ı nefisedendir.

***

Yukarıdaki tafsilattan anlaşılıyor ki sergi ilk olduğu halde memulün hilâfı pek güzel... Türk âsârıyla tezyin etmiştir. Türk san'atkâlarımızın böyle ruhlarıyla çalışmalarından mütevellid fahr ve mesruriyetimizi burada tekrar izhar eder ve gelecek serginin daha nefis eserlerle, zafer levhalarıyla açılmasına intizar ederiz.

G. [Ğ] B. [☞]

(Nu: 6965, 1 Rm. 1334, 19 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1, 2.)

*

MEDRESETÜ'L-HATTÂTÎN SERGİSİNİ ZİYARET

Payitahtımızda bir kaç senden beri sergi açmak, muhtelif san'atları tanıtmak husûsunda, git gide artan bir meyil göze çarpıyor. Galatasaray Yurdu'nun resim sergisi, Biçki Yurdu'nun, Medresetü'l-Hattâtîn'in açtığı ve Esirgeme Derneği'nin bir kaç güne kadar ocakta açacağı sergiler, memleketin her bucağında açılması lazım gelen yüzlerce serginin ancak bir kaçıdır. Ziraî, sanayi, bedîî her cins istihsâl, halkın gözü önüne konulmalı ve ona anlatılmalıdır. Biz bu sergileri yarınkilerin bir müjdecisi olarak kabul ediyor ve umuyoruz ki en iyi ressamlarına bir tenekeci icraâtı kazandırmayan, en yüksek mûsikîşinaslarını dalkavuk ve kâselîs mevkiinde tutan, şâirlerini ancak memûriyet ekmeğiyle doyuran duygusuzluğumuz, artık son senelerini yaşamakta ve hitâma ermek üzeredir.

Medresetü'l-Hattâtîn'i ziyaret, mâzi arasında mütezelzel ve mahzûn bir girinti oldu: Bu sergide mâzi ne kadar ince, ne kadar mütehayyil ve hassas, ne kadar yüksek ve kibar bir zevk ile mümtâz görünüyor. Buna mukâbil günün hattatları, husûsiyle müzehhibleri bir kaç cihetten yanlış yolda gidiyorlar ve cedlerin yanında pek düşük duruyorlar. Medrese Nizamnâmesinin bir maddesi icâbı her ramazanda bir sergi açacak ve yetiştirdiği san'atkârların eserlerini teşhir edecek. Bu ilk tecrübe, talebeden ziyâde eski meşhur hattatları bizim karşımıza çıkarıyor. Her mektep gibi burasıda gençlerini muhârebeye yollamış ve kalanlar ancak beş altı eser hazırlayabilmişler. Sadrazam Paşa, Adliye Nâzırı İbrâhim Bey, Sâbık Şehremini İsmet Bey, Fuad Reşâd Bey ve Hâlis Efendi, kendi husûsî koleksiyonlarından çıkardıkları mürakkaları, hilyeleri, cüzleri bir müddet için halkın istifâdesine arz etmemişlere eski ve güngörmüş bir milletin evleri medeniyetin, san'atın hâtıralarıyla dolu olmak iktizâ eder. Müzelere yalnız resmî binalar içinde değil, husûsi evler içinde de kendini gösterebilir, bir mevki bulabilir. Garp memleketlerinde hükûmet müzeleri ne kadar feyzli olursa olsun, yüzlerce aile binası bunları itmâm eder. Meselâ İtalya için biraz mübalağa ile denilebilir ki o, bin çeşit nefis yadigârıyla dolu baştanbaşa müze halindedir. Şehirden şehre geçtikçe, gözler seyr etmekten ruh hissetmekten yorulur. Bunun için biz, evlerini, memleketimizi istilâ eden bayağılıktan, töredilikten kurtaran ve onları eski senelerin ince ve san'atkâr havasıyla meşbu' tutanlara karşı ne kadar teşekkür etsek azdır. Ya onlarda umûmî zevksizlikle, adiliğe düşerlerdi, onların evinde de amid, barok, rejans, lui kenez gibi muhtelif üslûpların gâfil bir herc ü merci bir olsa idi, kökleri toprağından çıkarılmış bir ağaç gibi boşta ve cansız kalacaktık.

Sevdiklerini bile hitta-i mahsûs tabirler vasf eden eski babalarımızın şâir ruhu arasında görüyorum:

Mehşûm divânçe-i hüsnünde matla' gösterir
Ebrûvânın şak mâh âsâ dû mısırâı gösterir

Vechi vardır kıta-ı mîr olsa yâ hatt-ı imâd
Hüsn-i hat ile uçar ebrû-ı mevki gösterir

Bu eski hattatların âlemi ne kadar husûsi ve yazı ne tarife sığmaz denecek kadar garip bir san'attır. Ve onun niçin güzel olduğunu bize kim anlatacak?.. Milletten millete, şahıstan şahısa bu kadar farklar gösteren bu ince, müstesnâ san'atın felsefesini kim büsbütün meydâna çıkaracak? Mürebbî İsmail Hakkı Bey bundan dört sene evvel dârülmuallimin neşrettiği terbiye mecmuâsında İslâm yazılarının felsefesine dair ilk defa yazı meraklılarına büyük ehemmiyetle hatırlatacağım bir tedkik neşretmişlerdi. Hattât tezkireleri bu nokta itibariyle hiçbir şeye yaramaz. Garplılardan Havar'ın İslâm hâtıralarına hasr ettiği büyük bir cildi yazının felsefesi itibariyle bizim tezkirelerden daha büyük bir kıymete mâlik değildir. O da Müstakim-zâde'nin (*Tuhfetü'l-Hattâtîn*)'i, Nefsî-zâde'nin *Gülzâr-ı Sevab*'ı, Âli'nin "*Hatt u Hattâtîn*"i gibi bozuk düzen bir toplamadan başka bir şey yapmamıştır. Bunların eski bir tabirce her bir köşeden bir nûşe ve her bir hırmandan bir hûşe) olarak vücûda getirilmiştir. Hâlbuki resim veya heykeltıraş gibi tabiatta bir numunesi olmayan yazı az bir mûmâreseden sonra size bileceğimiz ince ve dokunaklı bir güzellikle gözletir. Babalarımız iyi bir nesih, iyi bir sülüs veya talik karşısında kendilerinden geçerler, sermest olurlardı. Hattât meclisinde harflerden bahsedildiği vakit, âşıklar kendi sevdiklerinden âşıklar kendi sevdiklerinden bahsediyorlar sanılırdı. Kalemlerinin altından çıkan harflerin tartısına, cereyânlarına, ahengine karşı hayran olmamak mümkün değildir. Onlarda ne tükenmez bir sabır, ne titremez bir el, ne âşık bir kalp vardır. Bir beyitin sonunda bir lafza-ı celîle tesâdüf edersiniz ki, tutuşa tutuşa yazmış sanılır. Hattât Şevki Efendi gibi, güzel yazı karşısında ağlayanlar bence mazûrdur.

Ortada bir camekân içinde Hüsnü Rızâ Efendi'nin Cüz-i Şerifi, Yesâri Esad'ın "Mürekkabâtı Hurûfârı", Şefik Bey'in Şeyhü'l-Hamdullah'ı taklid ile yazıldığı sahifeler vaktiyle Bâb-ı Âlice en makbul yazılardan sayılan Mümtâz Efendi merhûmun kusursuz latif bir rik'ası ve genç san'atkârlarımızdan Üsküdar'da Vâlîde-i Cedîd Camii'nin imâmı Hattât Necmeddin Efendi'nin yeniden ihyâ etmeye muvaffak olduğu ebrû¹⁴¹'li kâğıtlar ve Şefik Bey merhûmun çiraklarından medresenin muâvini Aziz Bey'in takdire lâyük bir

¹⁴¹ Asıl adı Ebrî'dir.

muvaffakiyetle yaptığı küçük tezhipler, derin bir zevk ile insanın nazarını kendi üzerinde tutuyor. Kenarda küçük camlı bir dolap içinde Reşâd Fuâd Bey tarafından yollanılan eserlerden üç büyük kâtiimize ait yazılar var. Acem katıları pâyesine kadar yükselmiş olan Bursalı Fahri ve daha dün bir derecede olmak üzere nakışı ve şehri bir iki bakış oyma yazı ile burada kendilerini temsil ediyorlar. Elişleriyle çocuklarımızın ruhunu tebriye etmeyi düşünenler, koskoca bir gülistâni, bir Kur'ân-ı Kerim'i, en hafif bir hataya düşmeksizin yazan veya oyan bu, yanılmaz eller karşısında uzun uzun düşünseler yeridir. Acemden mülhem boyalı revgan kalemdânlar eski Edirne işi hokka takımları bir az uçmuş rengiyle geçmiş şeylerin fikrini ne güzel veriyor. Yine Fuâd Reşâd Bey'in koleksiyonundan çıkma Üçüncü Sultân Ahmed devrine ait çerçeveler içinde padişahlarımızın ve Kazasker Mustafa İzzet'in yazıları var. Büyük Âli Paşa kerîmesi Zâhide Selma Hanım'ın bir yazısı ayrıca dikkati kendine celp ediyor. Memleketimizde padişahlarımızdan başlayarak hanımlara varıncaya kadar herkes yazıya merâk ediyor. Hasan Can ailesinden Fatıma ve Muhammed Celâleddin'in haremi, Şeyhü'l-İslâm Veleddin Efendi'nin kızı gibi daha bir takım hanımların hattât olduklarını bilmiyoruz. Yazımızda bir müceddid olan muâsırı Muhammed Celâleddin'e karşı tamamiyle bir zıt teşkil eden büyük lik şeklinde bir levhâsı, hayat ve mana meftûnu olan bir san'atkârı yine canlı bir şekil dâhilinde bize gösteriyor. Yazı ile sûret vücûda getirmenin manasız olduğuna kâni olmakla beraber büyük üstâd-ı insan bu eserinde de yine muhabbet ve takdir ile seyretmekten nefsinin men' edemiyor. Ekrem Bey'in pederi Mahmûd Recâi Efendi, Zeki Dede, Şevket Vahdetî Efendi, bunlar karşı karşıya yeniden kendilerine teveccüh eden Borgebet karşısında, diğer arkadaşlarıyla beraber müstefî ve yüksek duruyorlar. İstifte muvaffakiyyet gösteren Sâmî Efendi çıraklarından Ömer Vasfî Efendi, Filibeli Ârif Efendi'nin çıraklarından medresetü'l-nüvvâbın talik muallimi Abdülaziz Efendi ve muasırların başında Şeyhü'l-hattâtîn Kâmil Efendi ve zât-ı şahaneye takdim edilen son Kur'ân-ı Kerim'i yazmış olan büyük hattât ve müzehhîb Rıza Efendi'yi de görüyoruz. Rıza Efendi son devrin, hakikaten en derin hürmet ve tekrimine layık bir üstâdı, bir şehididir. Hâlis Efendi koleksiyonunda mevcûd olan yazıları, burada teşhîr edilen hilyesi, bizde büyük hattâtlar silsilesinin hâlâ nihâyet bulmadığını ispat ediyor. Hilyenin etrafında bazı kısımları enine bir dahtenden geçmiş o zarif, tezhîb itibâriyle kendisi bugün ber-hayat olan Bahaddin Efendi ile beraber klasik müzehhîblerimiz arasında Şibli-zâde Ahmet, Üstâd Osman derecesine yaklaşır denilse mübala olmaz. Yazı gibi ulu şekillerden bu kadar ince bir his çıkarmak imkânını bulan bu san'atkârların tercüme-i hâlini

tedkik ettiğimiz vakit onların bütün manasıyla hezâr-ı fen olduklarını görüyoruz. Onlarda nakkâş, müzehhîb, mücellid, mûsikîşinâs, edib, tırkeş, şâver gibi vasıflara sık sık tesâdüf olunur. Meselâ, Mahmud Nedim Paşa:

Billurdan sâfi tenük
Nur-ı mücessem gerdanın

Aks-i süveydâdır tenük
Dünyada mislin yok senin

Kıtasını söyler ve Kazasker Mustafa İzzet, bunun bestesini yapardı. Şeyhin attığı oklar yerine dikilen Nişantaşı hâlâ Okmeydanı'nda duruyor. Şevket Vahdetî zamanında pek güzel kânûn çalmakla meşhurdu. Padişahlarımızdan, “Derviş Mustafa Min Sülâle-i Âl-i Osman” diye imza atan İkinci Mustafa, Üçüncü Mustafa, İkinci Murad, Üçüncü Murad, Dördüncü Murad, Üçüncü Ahmed, İkinci Mahmud, muhassid, aziz hıttâ rağbet etmiş ve derece derece muvaffak olmuşlardı. Medresenin sergisinde Üçüncü Sultan Ahmed'le, Abdülaziz Hân-ı merhûmun iki levhâsını görmekle mes'ud oluyoruz.

Tezhîb kısmına gelince, talebenin pek yalnız bir vadiye gittiklerini söylemek borcumuzdur. Yenilik için yenilik ne makbûl ve mazûr olabilir. Yenilik, ruhta yeni bir ihtiyâcın ifâdesi olduğu vakit takdir kazanır. Hâlbuki burada klasik tarzın, hiçbir hakiki sebebe istinâd etmeden sırf yalnız bir hevesle terk edildiğini kayıt ve ihtâr etmek vazifemizdir. Hele bu meyânda yağlı boya ile yaldızı birbirine karıştırmak sûretiyle cidden güzel olan yazılarına gayet çirkin bir nev' tazhib yapan Ömer Lütfi Efendi, büsbütün yalnız bir vadiye dalmış gidiyor.

Feyizli hâtırasıyla bu mâziyi nazarımızda canlandıran idâre azasında Fuâd Reşâd Bey'e ve memlekete, gâib etmek üzere olduğu bu millî san'atları tekrâr kazandırmaya muvaffakiyetle çalışan meftûn visâle ermiş bir âşık kalbiyle candan yürekten minnettârim.

10 Temmuz 1332

Hamdullah Suphi [TANRIÖVER]

(Nu: 6978, 14 Ramazan 1334, 2 Temmuz 1332, 15 Temmuz 1916, s. 2.)

*

RESİM SERGİSİNİN SON GÜNÜ MÜNÂSEBETİYLE

Galatasaraylılar Yurdu'ndaki resim sergisi evvelsi günkü gazetelerde yazıldığı vechle dün kapandı. Memleketimizde iktisâdî, fikrî ve bedîî her türlü hareket ve teşebbüslere karşı – bub hareket ve teşebbüsler velev ne kadar nâkıs ve ibtidâi olsa bile – dâima takdir, teşvik hisleriyle meşbû' olan “İkdâm” bu serginin küşâdı münâsebetiyle de bir silsile-i makâlâr neşr eylemişti. Fi'l-vaki bu makaleler sırf meşbû' bir mahiyette idi ve bizde yeni başlayan ressamlık san'atına dâir, bedîî tedkikât ve takdirâtı hâvi bulunurdu. Serginin kapanışının ferdâsuna tesâdüf bugünkü nüshâmızda da memleketimiz hayat-ı irfânında mühim bir merhale teşkil eden bu hadiseyi Hamdullah Suphi Bey, âtîdeki makalesi ile takdî bir nokta-i nazardan müşâhede ediyor. Makalede serd edilen fikir ve mütalaalar sahibine ait olmakla beraber şunu da ilâve edelim ki takdir ile tendkidin tek bir menbaı vardır. Bu menbada takdir veya tenkid edilen şeye karşı beslenen alâkadır.

Muâssır ressamlığın memleketimizde kısa fakat şerefli ve ümitli bir tarihi var. Hattât tezkirelerinin musavverler diye yâd ettiği minyatürcülerden ayrılmamız, hemen hemen kırk sene kadar ber-müddet oluyor. İbrâhim Paşa, Nuri Paşa, Yusuf Paşa, Ahmed Ali Paşa gibi isimleri kısmen gölgede kalmış ressamlarımızla, Hamdi Bey, Halil Paşa gibi umûmî bir şöhrete nâil olanlar resimde, Türk milletinin müesseseleri ve münşirileri olmak üzere tanınmışlardır. O zamana kadar ressamlıkla, bu kadar sıkı bir sûrette kapalı duran memleketimizde bu ilk adım, bir milleti mağrûr edecek kadar güzel ve parlak oldu. Hamdi Bey'in hükümdârlar nezdinde aranılan, bu büyük payitâhtların müzelerinde yer tutan levhalarında gördüğümüz bir zaaf varedir ki o hâlâ devâm ettiği için biz bu makalemizde en ziyâde o ciheti işâret etmek, o nokta üzerinde ısrar etmek istiyoruz. Maksadımız levhaları parça parça yenkid etmekten ziyâde, bu zaafı meydâna koymak güzel istimdâdlarla mümtâz genç ressâmlarımızı bu nokta hakkında ibkâz etmektir.

Ressamların tarihinde kendisine birinci pâye verilmiş olan Hamdi Bey'in bunun üstâdı olan (Jerom) arasında görüş ve duyuşta belli başlı bir fark yok gibidir. Van Mour, Biricman, Duchanan, Gambiye, Antuan De Fourier bunlar ve bunlar gibi sayısız diğer şark ressâmları şarka ne kadar hülûl etmişse, Hamdi Bey ve kırk sene sonra yetişen şimdiki genç ressamlarımız kendi memleketlerine o kadar hülûl etmişlerdir. Renk ve hareketi itibâriyle hakikaten bir üstâd olan merhûm Hamdi Bey, bir ruh ressamı olmaktan ziyâde bir kâleb, bir şekil ressamıdır. Hamdi Bey'de hâlâ her meslekte ve husûsiyle edebiyatımızda numunelerini gördüğümüz üzere terbiyesi itibâriyle toprağımıza yabancı bir adamdı. İrfânını dışarıdan fakat terbiyesini içeriden almak lazım geldiği halde her ikisini dışarıdan uzaktan almıştı. O

da tıpkı evlerimizi, kadınlarımızı, camialarımızı bir Garplı gözüyle yalnız üstünden görüyor ve levhalarını kumaşların, çinilerin, sedeflerin alâyişine boğarak göz alıcı sahneler tertip ediyordu. Servi, minâre, çarşaf, hücre ve çini, asıl şark olmaktan ziyâde Şark'ın örtüsünü, libâsını teşkil eder. Birçok cehtlerle nâmına hürmetlerin en büyüğünü tevcih ettiğimiz bu ilk ressamımız terbiyesi itibâriyle, etrafını kâfi derecede duymaya mahkûmdur. Onun için her tarafa dağılmış olan levhâları arasında bir tanesini istisnâ ederksek diğerleri Avrupa hesabına, Avrupa zevkine göre yapılmış sipariş levhâlarına benzemekten kendini kurtaramaz.

İlk ressamlarımızla son ressamlarımızın kırkı, kırk beş senelik tarihine rağmen hâlâ zayıf mahbûs ve mukalliddir. Çünkü ruhlarını kendi memleketleriyle doldurduğunu bilmiyorlar. Öğrendiklerini yalnız tekrar ediyorlar. Üstâd Ressam Rıza Bey, evvelkilerle sonuncular arasında, benim anlayışıma göre tek bir istisnâ teşkil ediyor. Ben onun her levhasında kendi kederleri mi, kendi anlayışı mı memleketim karşısında kendi mi buldum. Bir çoban ayazması, bağlar arasında, bir çeşmebaşı, münzevî kayalar, Değirmendere'de eski bir ev, boğaz sahalarında münzevî mezar, bu levhaların gösterdiği manzaralar, memleket hakkındaki hâtıralarımızla, birleşerek genişliyor. . Bir çerçevenin içinde bir çini levhâsı gibi yalnız ve tekten ibâret ulu ve sun'î bir şey kalmıyor.

Pek garip bir tesâdüf olmak üzere, “Galatasaraylılar Yurdu’nda”ki son sergiyi tertip eden heyetin lehalara dâir neşr ettiği fihristte sanki bu cihet, zımmen itirâf edilmiş bulunur. Ressam rehberinde, levhâlardaki mevzû değil fakat mâl kayd edilmek lazım gelirken bizim burada bir ihtiyâr kadın, kar manzarası, deniz kenarı, bir hanım resmi, bir dervişin resmi, bir salon gibi malları değil fakat mevzûları haber verilmiş görüyoruz. Hâlbuki bunun yerine asıl san’atkârın da bize nakş ettiği mevzûdan ne duyduğu ne kastettiğini söylemek icâb etmez miydi?.. Meselâ bu fihristin tertibine göre millîyenin “Başak Toplayıcılarına”, “Üç Kadın”, Fourier’in “Çocuk Buseleri” yine “Bir Kadın İki Çocuk”, “Masûmiyet Levha”, “Yine Küçük Bir Kız”, “Şehvete Batmış Bir Kadın”, “Karga Nefelerine”, “Bir Sürü Delikanlı” denecek. Bu fihrist bir demirbaş elya defterini hâtırlatıyor. Bilmem bu hata hakikaten levhâlarda ruhun pek mahsûs olmamasından mı ileri gelmiştir.

Şimdi sergide istikbâller için ümit taşıdığımız bir kaçta köylü san’atkârımızın yine bu noktadan eserlerini tedkik edeceğim. Meselâ, Hüseyin Avni Bey’in tertibi büyük levhası. Bu levha da velev tafsilât sırasında olsun, bir dereye tesâdüf etmezsiniz ki tamamıyla yabancı olmasın levhanın son safhasında görülen Hıdır Paşa mevkîfi, yandaki küçük muavzenesiz evler, bunların karşısında Çinili Köşk tarzında bir Acem binası, çıplak gövdeleri, simâları ve

tavırlarıyla Avrupa amelesi olan işçilerdir. Etrafımızı görmek ve duymak o kadar zordur ki bunun için cidden başka bir hâtırlanma başka bir terbiyeye ihtiyaç var. İrfânın Arap'tan ithâl edilmiş bir mal olmasına birde terbiye yabancılışı inzimâm edince, ressamlarımıza tertip, renk ve çizgi muvaffakiyetinden başka bir şey kalmıyor. Levhadaki işçiler, at canbazlarında içi boş gölgeleri kaldıran sahte pehlivanlar gibi küçücük bir görgü, bir avuç toprağı, bir testereyi, adelerinin en büyük müşkülâta mahsûs tekallüsleriyle kaldırıyorlar. Bu şahıslarda Mikelanj'ın heykellerine ve "Mizan Gününde"ki adamlara mahsûs tâkat kırıcı bir zorluk göze çarpıyor. Bu neden?...

Hüseyin Avni Bey, tertip, renk ve çizgi itibâriyle bizi kendisinden çok memnun bırakan ve istikbâli için en güzel hûlyâlara yok açan bu zarif san'atkârımız yaptığı levhâda boş yere, muvaffak olmaksızın memleketini aramıştır. Fransız hocası kendisinde yaşıyor. Elini o tahrik ediyor, bu cehti bir defa daha işâret edelim: Çallı İbrâhim Bey'in "Siperler"de unvânını taşıyan ve geniş şeffâd bir gölge içinde Türk neferlerinin düşman askerleri üstüne hücumunu gösteren levhâsı serginin müstesnâ levhâhalarından biridir. Öndeki neferin klasik hâile kahramanlarına mahsûs sahnevî ve san'atı, boynu sıkılan askerın kendisine şaka yapılmış gibi, sıkın eli, yumuşak mukâvemetten mahrûm bir eş ile karşılayarak tutması gibi tertip san'atları istisnâ edilirse şüphe yok ki bu resim gece, korku, ölüm hisleriyle doludur. Düşman neferleri İngiliz ve Fransız olmadığı gibi bizim askerlerimizde Türk değildir. Acaba kavmiyet denilen şey, her şeye, yürüyüşe, atlayışa, her cins harekete kendi husûsiyetini vermez mi? Gölgenin büsbütün gezilemediğı o yüzlerde hatta Zonaro'nun Türk neferlerine verdiği derecede doğru kavmi çizgiler var mıdır? Bu noksan o kadar âşibkârdır ki ben o levhâ karşısında Türk vücûdunun ve Türk ruhunun ifşâ edilmesinden doğabilecek tesiri duymadan geçtim. Zten levhânın en büyük kusuru, müşâhede ve tecessüs noksanıdır. Burada ancak ruhun uzun bir riyâzetinden sonra elde edilebilecek. Hüseyin Avni Bey'le memleketimize, ilk defa tezyini tarz gördüğümüz gibi Çallı İbrâhim Bey'le de "İntibâî" tarzın aramızda yaşadığını görüyoruz. İntibâî mesleğinin mübeşşirleri olan Korbe, Mane gibi ressamlar, "Hakiki"likle işe başlamışlar, intibâî tarza sonra sonra intikâl etmişlerdir. Bu

mesleğın büyükleri arkalarında hakikler mektebini bulmuşlardı. Hâlbuki biz Hamdi Bey'in, kaplumbağalar besleyen terbiyeye üç parmağını kaldırarak giren garip şeylerinden, intibâî tarzın, gençlerimiz elinde fazla müsadekâr olan gelişi güzelliğine düşüyoruz. Burada belli başlı bir tehlike oldğunu işâret etmeye lüzum var. Olanı bize söylemeye kisem razı olmuyor.

İç ressamlarına gelince, şimdiye kadar Şevket, Mahmud, Küçük Rıza, Muazzez Beylerin hangisi olursa olsun, bunlardan birinin bu camilere, türbelere, saraylara tek bir adamı muvaffakiyetle soktuklarını gördüm. Her adam askerî müzesinden kaçırılmış bir kâlebi kadar cansız ve kansız duruyor. Hâlid Bey (Rumeli'ye Geçiş) unvânlı levhâsında başlıca kusur, yine adam kıymıdatmayı bilmemektir. Kır resimlerinde büyük bir pâyeye mâlik olan üstâd Rıza, su âlemlerini, bu kayan, çalkanan şeffâf unsuru hakikaten büyük bir kudretle yaşayan İsmail Hakkı Bey, renk ve ziyâ oyunlarında pek mümtâz olan Çallı İbrâhim, sergideki (İhtiyar)'ında hakiki bir ressam akıntivâri gösteren ve ale'l-ekser bir minyatürcü inceliğiyle çalışan Mahmud, banyo âlemlerinde temerküz eden izzet, vakûr, emin bir fırçası olan Nâzım Beylerden sonra bize birde tasvirci lazımdı. İbrâhim Feyhaman Bey'de bu noksanın telakkî edildiğini görüyoruz. Diyebiliriz ki bu pek genç ressam, altında bir yıldızla doğan hulfetin tervic ve tesâhub ettiği bir san'atkârdır. Tasvirlerinde şüphe yok ki fırçası mevzularının maneviyatlarını daha kâfi derecede kavuramıyor. Fakat Âkil Muhtar ve Abdurrahman Şeref Beylerin levhâlarında biz, yarınkî büyük ressamı âşibkâr bir sûrette görüyoruz. Bu kadar genç bir baş için hulfet, latiflerini nâdiren daha fazla ibzâl eder.

Galatasaraylılar Yurdu, bu yeni müessese, memlekete ve san'ata büyük bir hıdmet ifâ etti. Biz orada kendi gençlerimizin kabiliyetlerini evvelki sergilerden daha belîğ, daha kavi bir sûrette teşhir edilmiş gördük. Seneler, âtilerine büyük bir ümid ile bağlandığımız bu ressamların kendilerinde ve memleketlerinde temerküz ettiklerini etraflarını kâfi derece anlattıklarını, duyduklarını bize gösterirse, diğer nefis sanâtlarımız yanında artık millî bir ressamlığımızda var demek imkânı kazanmış olacağız. Bu sergi bize bu ümidi ve bu temenniye verdi.

Hamdullah Suphi [TANRIÖVER]

(Nu: 7007, 16 Şevval 1334, 2 Ağustos 1332, 15 Ağustos 1916, s. 2.)

HÜKÜMET VE MÛSİKÎ

Mûsikînin hukuk-ı âmmede, hukuk-ı idârede, fenn-i siyasette, bir mevkie olduğu câ-yı inkâr değildir. Bazı memâlîte, meselâ Fransa'da, bir sanayi-i nefise nezâreti vardır ki amûr ve mesâlih-i mûsikiye ile de müteveggil olur. Eğer mûsikînin cemiyette bir rolü olmasa idi hükümetler, hükümdârlar, heyât-ı müteşekkile onunla bu kadar uğraşmazlardı. Maârif gibi mûsikî de –ki onun bir şube-i zarifesidir- vezâif-i tâliye hükümetten madûddur.

Mûsikînin idâre ve hükümetle alâkası olduğu gibi, meşâgıl-ı beşeriyenin hemen cümlesiyle merbûtiyeti inkâr edilemez. Protestanlığın müdevvini Martin Luther dünyada en ilahî şeyin mûsikî olduğunu mütemadiyen tekrar edermiş. Bizde de öyledir: Rümûz-ı

hakikaten Mevlevîye dâimâ vasıta-i nâfize-i nây ile ulü'l-izân vâsıl olur. Mûsıkîsiz, edebiyatsız bir milletin, millet telakkî olunup olunamayacağı kelef-i teemmüle bile değmez. Milel-i mütekâmileden hangisine tesâdüf olunur ki orada mûsıkî-i mesâlid âmmeden telakkî edilmiş olmasın?

Edvâr-ı kadimede kendimize mahsûs millî ve ibdâî bir mûsıkîmiz vardı. Divân ve kasîde tarzı edebiyat-ı kadimemize has ise bazı makâmâtta mûsıkî nuhustinimizi öylece temsil ediyordu. Ezmine-i cedide de edebiyat Şinâsi ve Kemâl'in, Hamid ve Ekrem'in, Fikret ve Cenab'ın saye-i himmetlerinde feyz-yâb tekâmül olduğu halde, ma'a'a'-te'essüf, mûsıkî bu feyzden nasibedâr olamadı. Bunun acısını çekiyoruz: Ruhumuza, tabî ve mizâcımıza, seciye-i zevkimize nev'amâ bir gılzat çekti. Kolaylıkla gayrete, heyecan ve galeyâna gelemeyiz olduk. Birçok kabiliyetleri tenemmiye ve tahrik eden mûsıkîdir. İşte bunun içindir ki bunca kabiliyetlerimiz tenemmüv edemedi. Edvâr-ı afile de hayli nezih, hayli asil bir Türk cemiyeti vardı. Mûsıkîmizin inhitatı ile bu da tedenniyata uğradı. Garp mûsıkîsini olduğu gibi intihâl edemezdik. Çünkü bir millet için milel-i sairenin kavâin ve usûlâyını, bi'l-hassa örf ve husûsiyatını olduğu gibi istinah eylemek adim-i âlâ-mekândır. Onun için kendi mûsıkîmizden tebâid ettik. Avrupa mûsıkîsine de başlamadık. Bulduğumuz bu berzahtan çıkmak lazımdı. İşte Maârif-i Umûmiye Nezâreti bir encümen teşkil etmekle ihtiyacât-ı mûsıkîmizi takdir etmiş oluyor. Encümene muvaffakiyyet temenni ederiz. Heyet-i cedîde, vükelâ ve süferâ-yı sabıkamızdan Ziya Paşa Hazretlerinin riyâsetinde toplanıyor. Erkânı hep güzîde zevâtın mürekkeptir. Ziya Paşa'nın edebiyatta olduğu gibi mûsıkîde de kemâlî cümlece mâlumdur. Encümen ancak usûl ve alet itibariyle Garptan müstefid olmak isteniyor ve üslûb-ı kadimimiz sıyânete ziyâdesiyle taraftar görünüyor. Hakkı derkârdır. Hoca Saadeddin Efendi'nin tarz ve alet sa'y ve ameli ile bugün bizde tarih yazılamayacağı gibi, esâtize-i kadime-i Osmaniyye'nin kem aleti ile de seviye-i hazıramıza muvaffak bir mûsıkîyemiz tedvin edemez. Hurûf-ı mûsıkîyesiz, yani notasız iş görülmez. İşte bizim bir millî edebiyatımız, bir millî ordumuz, bir millî irfânımız olduğu, lâkin bunlar için usûl hazıra-i fenniye-yi Garp'tan iktibas ettiğimiz gibi an-ı karib bir millî mûsıkî meydana getirip ahd-ı cedîdin bütün alet ve kavâid-i fenniyesiyle techiz edeceğiz. Ümit ederiz ki komisyon nota gibi dakik bir meseleyi mevzuu-ı münâkaşa ettiği vakit kadim Hamparsum usûl-i kitâbiyat-ı mûsıkîyesini de layık olduğu derecede nazar-ı itinaya alır.

Bir hayli zamandan beri bilir bilmez zevâtın dâhli mareke-i münâkaşa olması ile birçok kıl u kâli istilzam eden eski ve yeni mubâheseleri encümenin âsâr-ı nAlisiyle kapanacaktır. Evet! Hükümet ve encümenin himmetiyle Maşallah bir yerli operaya mâlik olacağız. Bu opera ilim ve feninen son kavâidi mucibince "armonize" edilmiş manzûmâtı en mütekâmil

alet ile çaldırarak, lâkin o manzûmât bizim amâk-ı ruhumuzda pek millî ve munis bir ma'kes bulacaktır. Alman mûsikîsi, Fransız mûsikîsi, İtalyan mûsikîsi ayrı ayrı şeyler olduğu halde usûl ve alet teknik itibariyle hep birdir. İşte bizim de mûsikîmiz bu merhâlâ-i tekmile varmalıdır. Encümen bir mekteb-i mûsikînin, bir müzenin, bir kütüphanenin tesisine ve Anadolu'da terennüm edilen şarkıların iktifatına taraftar görünüyor. Heyet-i hükümetimiz biraz lütf ve gayret ile belki gelecek sene bütün bu terakkiyyâta nâil oluruz. Asıl maksat ilk hatveyi atmakta, mûsikînin de bir maslahat-ı âmme olduğunu takdir etmektedir. Bundan sonra artık yol açılmış olur.

Mûsikînin ihyasıyla tabi Osmanî'nin de tebdil edeceğini tahmin edebiliriz. Künûz-ı millette müdahhar ne kadar kabiliyetler, istidatlar var ki bugün mestur kalıyor. Ruh tağdiyede olan tekâsülümüz bizim neşemizi selp ve azâle etti. Türkler dıhk ve tebessümü bile unuttular. İşte amûr-ı mûsikiyeye ehemmiyet vermekle Maârif-i Umûmiye Nezâreti milleti mahrum olduğu gibi iyice havâice nâil ediyor. Nezâret ve encümeni tebrik ile bir temenni izhâr edelim: Yapılacak ıslâhat ve teşkilât-ı mûsikiyeye milletimiz sabırsızlıkla muntazır olduğundan icrâatının mühimma-i emken süratiyle hayr-ı husûle çıkmasını rica ederiz. Balkan akıbetinden sonra sa'y-ı ser'i ile ortaya dehâş bir ordu çıktığı gibi bir himmet-i acile ide de elbette pek az zir zamanda bir konservatuara, bir operaya mâlik olabiliriz.

İmzasız

(Nu: 7066, 17 ZH. 1334, 2 TE. 1332, 15 TE. 1916, s. 1.)

*

BİZDE BEDİİYYÂT

Evet, faaliyet-i milliyenin her kısmında, her şubesinde gözle görülür bir terakkî var. Tarihimizin gayet merak-âver bir faslında bulunuyoruz.

İktisâdiyat, edebiyat ve fikriyyât bu intibâhtan, bu teyakkûzdan müstefizdir. Efkârımız daha inceldi. Eski ibtidâilik, kadim saffet zâil oldu. Ağır bir ıstılâhın istimâline cevâz varsa daha "mu'dil" –**Complexe**- bir hale geldi.

Bundan otuz sene evvelki Türk ile bugünkü Türk'ü bir mukâyese ederiz. Âsârda meydandadır. Eslâfımız yahut yine kendimiz, bundan bir salis asır evvel biraz daha acemî, biraz daha tecrübesiz idik.

Fakat bu tekâmül, münhasıran saha-i fikriyyât ve maddiyâttır. Hissiyât bedîiyyât bu feyzden henüz nasîbedâr değildir. Terrakiyyât-ı bedîiyemiz pek yavaş gidiyor. San'at daha, hâlâ, memleketimizde hakkını istihsâl edemedi.

Bedîiyâta ehemmiyet vermemekliğimiz nevümâ cezâsını çekiyoruz. Tebamız, halkımız, mizâcımız henüz gereği gibi münkeşif olmadı, daha ileri gidelim, kibarlaşamadı.

Eski sanayi-i bedîyeye, eski nefâis-perverliğe, bedîyâtın alaturkasına vedâ etmişiz. Elimizdeki muhalledât bizim değil, bizden evvelkilerindir.

Sanayi-i kadimemize, ma'a't-te'essüf, münkati olmuş nazarıyla bakabiliriz. Bunlar her nedense, devam edemedi, olduğu gibi kaldı, durdu.

Bundan böyle ne kadar takrîr-i himmet eysek, eski san'atı temâdi ettiremeyiz.

Belki kâribde bir restorasyon, kadime bir rücû olabilir.

Lâkin bu rücû yine san'at-ı afilemizin bir veche temâdisi sayılamaz. Nitekim altıncı karn-ı milâdînin bedâyetinde İtalya'da ve ondan sonra Avrupa'nın garbından ve vastında hemen bir memlekette Yunan-ı kadim san'ata olan rücû ve avdet yani Rönesans hareketi asıl Yunan san'atından mülhem olmakla beraber ondan pek farklı idi.

Bizim için, bu dakikada, yapacak bir şey varsa o da, bedîyâtın umumileşen, her millete, her yerde selikâ-i asliye ve milliyyemiz, istidâd-ı ırkımız, kâbiliyet-i fitriyemiz dâhilinde tebamızı biraz nazikleştirecek, huyumuzu inceltecek, bizde de muallâya bir meyil ve heves uyandıracak bir mekteb-i bedîi tesis etmektir.

Edebiyata atfettiğimiz himmet kudretini sanayi-i nesfiseye de şayan görsek, elbette, bugün seviyemiz bir kat daha yükselirdi.

Ressamlık memleketimizin en unutulmuş, en cansız, tûvânsız, takatsiz bir meşgalesidir.

Nakkar **Sculpteur** bizde yok gibidir yahut köşede bucakta kalmış erbâb-ı kâbiliyetten biri varsa, o da

“Bir yerde ki yok nağmeni takdir edecek kuş

“Tazî'-i nefis ile tebdîl-i makâm et

Fevhâsınca mübâreze-i hayatta muvaffak olabilmek için kim bilir ne gibi bir vasıta-i maişet arıyor.

Hamd olsun, mûsikiye biraz himmet eder gibi olduk. Dârülelhân açıldı. Bu müessenin sâlim ve ceyd bir hatt-ı hareket ittihâz ederek terakkî etmesini cidden arzu ederiz. Mûsikîmiz esâsen mevcûd olduğundan bunun enfâsibat ve ittîrad altına alınması, onun mûsikî-i umûminin kavâidinden hisse-mend feyz olması bi'n-nisbe kolaydır.

Dârülelhândan, bî-şart-ı sebât, bî-şart-ı müzâherat, birçok terakkiyyâta intizâr etmek hakkımızdır.

Mûsikîmiz, lehü'l-hamd, sâir sanayi-i kadimemiz gibi bir inkitâa bir fasılaya uğramamıştır. İyi, kötü devam edip gidiyordu. Şimdi yapılan, mûsikîmize bir mecrâ tayini, ona bir istikâmet verilmesi demektir.

Macarlar, Şu son zamanlarda, tabîiki bizim mûsikîmize benzeyen millî mûsikîlerini nasıl yenileŐtirmişlerse, bizde, aynı usûllere tebâen ahenk-i kadimimizi öylece tazeleŐtirebiliriz.

Bu fikre mebnîdir ki ayniyyât-ı milliyye de mevcûd olmayan bir müesseseyi, tiyatroyu ihyâyâ hasr-ı meŐgüliyet eden dârülbedayiden büyük terakkiyyât ve ıslâhât beklemiyoruz, hâlbuki dârülelhândan nu gibi tekâmülâta intizâr ederiz.

Sadrımıza rücû edelim:

Bu hengâmda cereyân bir takım teceddüdâtı, terakkiyyâtı icâb ettiriyor.

Eski zamanlarda ancak uzun senelerde hîz-i husûle çıkabilecek olan ıslâhat, bugün sûratle yapılabiliyor.

Bu iddiamızı isbât için birçok delil irâe etmek kâbil lâkin zâiddir.

İŞte bu sırada gayrete gelerek bedîiyâtımızı da yeni yaşından tanzim etsek, sanayimize bir Şekl-i mezbûtiyet versek, ötede beride sönmekte olan istidâdları toplansak öyle fâideli, kârlı bir hıdmet-i vazife de bulunmuş oluruz ki pek uzak olmayan bir istikbâlde, behemehâl tab ve mizâcımızın iktisâb edeceği rikkat ve nezâket, muaŐeretimizde hâsıl olacak zerâfet ve nebâlet onun bir mükâfâtı olacaktır.

İmzasız

(Nu: 7286, 1 Şb. 1335, 23 Ms. 1333-1917, s. 1.)

*

ŞAĞIRLAR TEMÂŞASI

Vesâit-i nakliyemizde çok defa kadınlar erkeklerden ziyâde yer tutuyor. Tramvaylar, Şirket-i Hayriye vapurları hatta tûnel arabaları bazen kadınlara miadından fazla mahal tahsis etmek mecbûriyetinde kalıyor. Acaba muhârebe dolayısıyla vezâif-i nisâ arttı, erkeklerin meŐgüliyeti başka cihetlerde de onun için mi bu kadar kadın kalabalığına tesâdüf ediyoruz?

Evet, vakıa, harp her memlekette hatta bizde kadın atâletini izâle etti. Bundan evvel münhasıran ricâlin gördüğü işleri Şimdi nisâda ifâ etmeye başladı.

Bundan başka erkeği, nezdinden olamayan kadın levâzım-ı beytiye vesâiresini hazırlamak için bi'z-zât çarşı ve pazara gitmeye mecbûr oluyor. Bununla beraber sinematoğrafın icâd ve ihtirâından beri tâife-i nisâyâ yeni bir meŐgüliyette çıktı. Canlı fotoğrafi seyretmek kadınlarımız için hakîkten mübrem bir ihtiyaç haline geldi. Bu hikmete mebnîdir ki sokaklarda tesâdüf ettiğimiz hemŐirelerimizden bir kısmı belki beşte, altı da biri ya sinemaya gidiyorlar yahut oradan geliyorlar.

Sinematografi hicv etmeye başlamadan evvel, muvâzeneyi muhafaza biraz da bu âhir zaman icâdının lehinde idâre-i kelâm edelim:

Sinematograf yeni bir vesile-i ta'lim, yorgunluk vermez bir vasıta-i tedris, bir bahane-i tenevvür oldu. Bir saatlik bir temâşânın neticesinde Shakespeare'in muhalldeâtından bir parçayı, bir geçit resmini, maddeten pek güçlkle gidilebilecek memleketleri görüyor, müstefid oluyorsunuz. Saha-i fikir ve şuûrunuz açılıyor. Sinemanın fazilet-i terbiyetkârîsi kâbil-i inkâr değildir. Sinema bir ders-i eşyadır.

Lâkin şurası da unutulmasın ki lâ-ale't-ta'yin her iyi şey kolaylıkla suiistimal edilebiliyor. Aklımıza zarif Yunanı Ezop'un meşhûr *Dil Hikâyesi* geldi: Hekim vaktiyle kayd-ı esârette imiş. Mollası akşama, bazı ahbâsını davet ettiğinden Oper daha açısına dünyada en iyi ne varsa ondan tedârik ette misafirlere ikrâm edelim demiş.

Ezop dil almış. Bunun fazilet ve meziyeti kendisinden suâl olundukta hekim, lisânın ulviyeti, kerâmeti hakkında bir muazede bulunmuş. Efendisi: Öyle ise dünyada en fenâ ne vars ise ondan biraz tedârik ette ahbâyaya takdim edelim demiş. Ezop yine dil almış ve vârid olan suâle, lisân vasıtasıyla irtikâb edilebilecek şenâiye dâir bir konferans vermiş.

Sinemada aynıyle bunun gibidir. Mekteplerde, konferanslarda bu aletin îânetiyle talebenin, sâmiinin malûmatı, pek canlı bir sûrette tavsîi ediliyor. Büyükler, münevver ve mekteplerde bundan ziyâdesiyle mütefeyz oluyorlar. Bunu az çok, hepimiz tecrübe ettik. Bununla beraber, sinematograf, ahlâksızlığı tamir için de mükemmel bir vâsıta oluyor. O derecedeki Paris gibi zâbita-i ahlâkiyesi asla sıkı olmayan yerlerde bile bazı şeritlerin gösterilmesi memnûdur.

Sinemahâne, umûmî bir binadır. Parasını veren içeriye girer. Bunların içinde çocuklar, masûm kızlar, henüz âlemi bilmeyen tâzeler, halk ile ihtilât etmemiş kimseler ve körpeler de vardır. Elektrikler kapanıyor. Lehva üzerine ber-devam münakis oluyor: Ekseriyâ bir macerâ-yı aşk. Bir zen nâ-keriz evli bir kadına abayı yakıyor. Seksen bin kalıba girerek kadınla muâşeke ediyor. Sahne her an tebdil etmektedir. Yavaş yavaş gizli yerlerde "randevu"lar verilir, bûseler filan teâtî ediliyor. Ve-kis-i aleyhi'l-bevâki. Ondandır sonra bu işleri zevc her nasılsa seziyor. Bir kıskançlık perdesi açıldı: Devam, bir revolver kurşunu ile nihâyet bulur.

Bir ikinci temâşâ: -Pinkerton- yahut -Karter- varî bir cinâi ve vahşî drem. Tafsilât itasıyla karilerimiz yormayalım. Meçhûl olduğu üzere manzara-i cerâim, bir takım pâk-i nihatlar menhiyâttan uzaklaştırır ise de sütü bozuklar için, bi'l-akis fenâlığa bir sâik oluyor.

En yaman cinâyetler, dârağaçlarının gölgesi altında, zindan köşelerinde tenmiye-i kâbiliyet ederler.

İşte bu gibi menâzırın temâşası seciye ve seviyesini gittikçe tenezül ediyor.

Esâsen sinema filmleri, başka muhitlerde başka âlemlerde alındığından bunların bizim mizâç ve ahlâkımız ile katiyen münâsebeti yoktur. Bu şeritler, doğrudan doğruya, bize büsbütün yabancı sahneleri gösteriyor. Ruhta hemen bir ihtizâz, bir galeyân oluyor. Bu menâzır bizi biraz me'lûf olduğumuz tarz-ı muaşeretten, sebât-ı milliyyeden uzaklaştırmaktır.

Leipzig Dârülfünûn'u tecrübî ilm-i ruh-i muallimi Profesör Vönd ticâret neticesinde diyor ki: Kitapların, ale'l-husûs hayâlî romanların seciyesi zayıf insanlar üzerindeki telkinâtından ziyâde, nazarla olan telkinâtın daha şedîd tesirât-ı ikâ' ediyor.

Bina'en-aleyh tamü's-sihha kadınlar bu sûretle dâi'l-âsabiye isterîye uğradıkları gibi esâsen bu hastalıklarla musâb olanlar bütün bütün muvâzenelerini bozuyorlar.

Kezalik, sinema fikr-i bedâîi, san'atı da öldürüyor, gürlüyor. Yağlıboyanın fotoğrafa nisbeti ne ise, tiyatronun da sinemaya nisbeti odur.

Bu mesele, tiyatro müellif ve müdürleri ile sinema oynayanlar arasında Avrupa'da azim-i münâkaşayı, Kabul ve kolları icâb etmiştir.

Hele henüz hiç tecrübesi olmayan, dimağları daha teşkil etmeyen, duman halinde bulunan çocukların bu gibi lübiyâta devam etmeleri bir felâkettir. Zayıf mizaçları, mütereddid seciyeleri, nahîf kâbiliyetleri bu sinema şeritleri, hafîf âsâr-ı edebiye (?) Paris erbâb-ı kaleminin rodevilleri, apaçık komedileri, lâ-âbâlî müzahiyâtı kadar hiçbir şey efsâd-ı salata sevk edemez.

Tekar edelim: Sinemanın ne kadar aleyhinde bulunuyorsak, o derece de lehinde idâre-i kelâm edebiliriz. Bu, sehr-âmiz bir alet ve bir vasıta. Kılıç ile memleketler feth edileceği gibi hayatlarda ikâ' etmek kâbildir. Sinema da buna şebihtir. Bunun iyi bir sûrette idâresi terbiye-i âmmeye nâfi olur, aksi halinde fenâ netâyiç zuhûr eder.

İmzasız

(Nu: 7343, 29 Rm. 1335, 19 Tm. 1333-1917, s. 1.)

*

Güzel San'atlar:

MİLLÎ MÛSİKÎMİZ

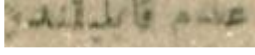
Hayli zamandan beri münâsebet düşündükçe mûsıkîden bahsedilmek isteniyor. Buna yegâne sebepte zannıma kalırsa, medenî memleketlerdeki yüksek mûsıkî gibi memleketimizde de her ferdin kabûlüne mazhar olacak bir mûsıkînin vücûdunu görmek ve istemek emelinden inbiâs etmektedir. Herkes gibi bende bunu ister ve temennî ederim. Fakat yirmi sekiz seneden beri tamik etmekte olduğum ve gâye itibâriyle Şarksız ve Garpsız bir

ilm-i mûsikînin vücûdunu zarûrî addettiğim halde, ma'a'l-esef ilim sahasındaki nazariyât-ı fenniye'nin, Şark'ta ve Garp'ta ayrı ayrı mûsikîler olmasını lâ-büdd kıldığımı görüyorum. Bu husûstaki netice-i tenbiâtım şöyle telhîs olunabilir: “Garb’ın her usûlüyle icrâ edilen herhangi bir makamı, Osmanlı Ozan (usûl) ve makamıyla kâvil-i icrâdır. Fakat Osmanlı Ozan-ı mahsûsasıyla icrâ edilen pek çok Şark makamı (melodik makam) Garp mûsikî perdeleriyle kâbil-i icrâ değildir.” Zirâ melodik makâmâtı vücûda getiren Osmanlı mûsikîsi perdeleri Garp mûsikîsinden mevcûd olmadığı gibi Şark Ozan-ı mahsûsasının Garp mûsikîsinden bir iki istisnâdan mâadâsının da millî yoktur. Bi'l-akis Garp mûsikîsi perdeleri mahdûd, bunlar Şark mûsikîsinden daha tabilikle mevcûttur. fazla olarak (diyez), (bemol) mukâbili olan Alaturka perdeler, Alafranga'da olduğu gibi aynı sedada perdeler olamayıp ayrı ayrı sedalı perdelerden ibârettir. Ve Garp mûsikîsinin do'mu tonunda yani (si ile do, mi ile fa) perdeleri arasında mevcûd olamayan perdelerin Osmanlı mûsikîsinden pek büyük rolü olduğunu erbâbınca malûmdur. Garp usûlleri ise Şark Ozan-ı mahsûsasının bir kısım mahdûdundan ibârettir. Nitekim: Ozan arûz ile inşâd edilen her şi'r'in esâsında hece ve hesâb-ı benân mevcûd ve hesâb-ı benân ile yazılan eşârın vezn-i arûzuna kâbil-i tatbik olamaması gibi. Şark Ozan mûsikîsinden Garp mûsikîsi usûlleri mevcûd olup Garp usûllerinde Şark Ozanı yoktur. Bu takdire nazaran Şark ile Garp mûsikîleri arasında kilit ve cüz'it gibi iki mesele tahdis ediliyor ki bu nazariyyeye göre mübâyenetle zuhûr eden iki mûsikînin vücûduna hükmetmek lazım geliyor.

Memleketimizde Garp mûsikîsi müntesiplerinin bazıları Şark mûsikîsindeki bu vüs'at-ı fazılayı bir türlü kabul edemediklerinden melodik perdelerin fennî bir esâsa müstenid olmadığını beyanla bunların vücûdunu inkâra tasaddî ederler. Garp mûsikîsi perdelerinin ölçülüp biçilmiş birer nisbet-i riyâziye ile tayin edilmiş olduğunu beyân ederler. Kâinatta basit hiçbir hâdise-i savt yoktur ki kıymet-i mûsikiyesi seman takdir oldunduğu gibi hükmetün nisbet-i riyâziye ile tayin kemiyeti mümkün olmasın, bu halde aynı Garp perdeleri gibi Osmanlı mûsikîsi perdelerinin de nisbet-i husûsiye-i ziyâziyesi bir hadise-i savt olmak itibâriyle müteayyindir. Bu itibârla ilim, fen şerefi yalnız Garp mûsikîsine ait değildir. Aynı hisse-i şerefle Şark mûsikîsinde müntâzıdır. Silsile-i gullama nazaran Garb’ın ibdâ’ ettiği horak-ı mûsikiye niçin Osmanlı mûsikîsi ile şimdiye kadar yapılmadı ve hâlâ da yapılamıyor, diye vâki olacak sual-i mukaddere cevâben denilir ki bahsimiz Şark ile Garp mûsikîleri arasındaki farkın vücûdunu beyâna münhasırdır. Yoksa Şark ve Garp mûsikîsi-şinâslarının liyâkat ve kudretlerini münakaşa etmek değildir. Ne zaman muhitimizin ekseriyeti mûsikînin nağmât-ı manasıyla bir hal ve vazî'in tabîi bir hâdisenin, tarihî bir vakanın tasvirine kudret-yâb olur ve mûsikîyi bir lisân-ı şi'r ve edep diye telakkî ederlerde bu tarihte çalışanların

itibâr edecekleri külfetle nâil olacakları nimet-i iltifât-ı tekâbül edeceğinden onları için saha-i mûsikî genişlemiş olur ve şimdiye kadar mûsikîmizde şüphe edilen fazilet ondan sonra tecellî-sâz olmaya başlar. Zaten esâtize kendi zamanına ait inşâd edilen eşârı bestelemekte hiçte kusur etmemişlerdir. Ve ba'de-mâ mûsikîmizdeki tahvilât yine erbâb-ı kalemin, üdebânın yazacakları eşâra ve âsâr-ı edebiyeye merbût kalacaktır. Tarih-i edebiyatımız da mûsikîmizin bu mevki-i bülendi ve ehemmiyet-i mahsûsası olduğuna hiç şüphe yoktur. Bu cehtin tedkiki ve imamı her halde lisânımıza vakıf mûsikî-şinâslarımızın himmet ve müsâib-i mehyûn olacaktır. Hatta mûsikîmizde (opera) denilen carnaticleri vaktiyle vücûda getiren yine mûsikî-şinâslarımızdır. Bu husûsun tavzihi ayrıca bir makaleye tahsis edilmiştir. Evrâk-ı havâdis bunlara câ-yı kabul gösterirse neşri mukarrerdir.

Bu makaleyi yazmaktan yegâne maksat, tesir ve gâye itibâriyle mûsikînin kâinatta müteaddid olması lazımeden iken Osmanlı mûsikîsinin levâzımât-ı inşâiye¹⁴²'sinin Garp mûsikîsinde mütenâzırı bulunan levâzımmattan bazılarına bütâmâmhâ mütâbık olmamakla beraber fazla perde ve ozana mâlikiyet bu iki mûsikî ilmen yekdiğerinden bâriz bir sûrette tefrik ettirecek birer mahiyette olduklarını beyândan ibârettir.

Bundan sonrası da yine mûsikîyi sevenlerin mûsikîmizle meşgûl olanlar, zahîr olmalarına vâbestedir. Ancak bir nokta-i mühimme kalıyor ki o da tiyatro mûsikîsine Garplıların vazi ettikleri (armoni) meselesidir. Bu da, bizim mûsikîmize kâbil-i tatbik olmakla beraber henüz tiyatro vadisinde şerâit-i lazimesiyle eserler (opera) yazılmamış ve bu veche edilmemiş olmaktan dolayı bu yolda sa'y-ı mütamadide bulunan benâm-ı esâtize zuhûr etmemiştir. Mahaza mevcûd âsâr mûsikîmizde armoni ile tezyîn edilmek mümkün ise de bu eserleri armonize edeceklerin her halde Şark mûsikîsine mahsûs olan her veznin edâsını ve her veznin tankur ve feblîlerinin bî-hakk yapılması ve hangi perdeler armoniye muvaffak gelemeyecek ise, onların melodilerini aynen ikâ etmek iktizâ edeceğine teemmül etmesi lâ-büddür. Bunun içinde yalnız armoni bilmek kâfi değildir. Şark mûsikîsinin perdelerinin hangileri Garp mûsikîsinde aynen mevcûd ve hangilerinin mütehâlif olduklarının yakinen bilinmesi iktizâ eder. Onun içindir ki bu dakikeler bilinmeyerek sırf Garp'a takliden armonize edilen havalar ne zevk-i millîmizde muvaffak ne de zebk-i Garbî'ye mütâbık olamamaktadır. Bu sûretle vücûda getirilen armonik havaların kulağa hoş gelmemesi keyfiyeti Şark mûsikîsinin temeddîne değil, belki henüz tarik-i mûsikî medeniyeti keşfedememek hatasından inbias etmektedir.

Mûsikî Encümeni Azasından

¹⁴² Levazımât-ı inşâiye: Mûsikîyi teşkil eden perde ve darpların heyet-i mecmûsına itlâk olunmuştur.

Kâzım [UZ]

(Nu: 7314, 29 ŞB. 1335, 20 Hz. 1333-1917, s. 2.)

*

Güzel San'atlar:

MİLLÎ MÛSİKİMİZ

Millî mûsıkîmize ait olan evzan-ı mahsûsanın Garp usûlâtını ihtivâ etmesi ve Şark perdelerinin Garp perdelerinden fazla ve daha tabîi bulunması itibâriyle -ancak bu mûsıkînin vücûdunu zarûrî addettiğim halde- maalesef ilim sahasındaki nazariyyât ve fennîyenin Şark'ta ve Garp'ta ayrı ayrı birer mûsıkînin vücûdunu istilzâm ettiğini mübeyyen makale-i sabıkam, dikkatle mütâlâa edenlerin malûmu olduğu üzere, Şark ve Garp mûsıkîlerinin yekdiğerine tefviki meseleleriyle katiyen münâsebeti yoktur.

Evvelâ bu tefvik ve rüçhân meselesi, cidden ilm-i mûsıkîde mutaasıp olanlara has bir münâkaşa-ı vahiyeye teşkil ettiğinden makalemi bu şâibe-i zandan tebriye ederim. Makale-i sabıkamda: “Ne zaman muhitimizin ekseriyeti mûsıkînin nağmât-ı manasıyla bir hal ve vazin, tabîi bir hâdisatın, tarihî bir vakıanın tasvirine kudret-yab olur ve mûsıkîyi bir lisân-ı şiir ve edep diye telakkî ederlerse, bu tarikte çalışanların saha-ı mesâisi genişlemiş olur ve şimdiye kadar mûsıkîmiz de şüphe dilen fazilet ondan sonra tecellî-sâz olamaya başlar.” Cümlesiyle (Farabi) mûsıkîsini geçen, yırtan münevver bir mûsıkî-şinâs elbette Şark mûsıkîsinin Garp mûsıkîsine tefviki davasına kıyam ile temeyyüz etmez Şark ve Garp mûsıkîlerinin –külliyyat ve kudret-yab kıyaslarıyla yekdiğerinden farklı anasır ve kemiyâta mâlik bulunmalarından- ayrı ayrı iki lisan olduğu netice-i zımniyesine merbûttur. Hatta makale-i sabıkamın sebep-i tahririne ait bir fıkrası da maksadın pek aşikâr-ı teminine münhasır idi: “Bu makaleyi yazmaktan yegâne maksad, tesir ve gâye itibâriyle mûsıkînin kâinatta müteaddid olması lazımden iken Osmanlı mûsıkîsinin levâzımât-ı inşâiyesinin Garp mûsıkîsinde mütenâzırı bulunan levâzımdan bazılarına tamamiyle mütabık olmamakla beraber fazla perde ve oazana mâlikiyeti bu iki mûsıkî ilmen yediğerinden bâriz bir sûrette tefrik ettirecek birer mahiyette olduklarını beyândan ibârettir.”

Kezalik Şark mûsıkî esâsatının Garp esâsatına nasıl bir kuvve-i fenniye teâdil ve tenazır edebileceği hakkında kanâatimin istizahına yani her türlü levâzımât-ı fenniye ile Şark mûsıkîsi de Garp mûsıkîsi gibi mücehhez ve kemâle müsteid bir mûsıkî olduğunun beyân-ı ispatına davet olunmaya müntazır iken Şark mûsıkîsinin tefvik ve rüçhânından bâhis olmayan makalem ser-rüştüne ittihâz olunarak Şark mûsıkîsinin mefkûduna hükmedilmiş ve bina'en-aleyh tarih-i mûsıkîmize acınacak bir sahife açılmıştır.

Bu mülâhazaya menbi makalemin bir noktasında “... bundan sonrası yine mûsıkîyi sevenlerin mûsıkîmizle meşgûl olanlara zahîr olmalarına vâbestedir.” Tazarruuna celî bir ihtiyaç gösterilmiştir.

Mûsıkînin fenni olup olmaması keyfiyeti iki sûretle muhâkeme edilir. Biri mûsıkîden mütenazır olan gâyedir ki bir mevzûyu tazmine kudret-yâb olup olamaması, diğeri mûsıkîyi tevlid eden anasır ve kimyanın ulûm-ı riyâziye esâsatına müstenid kavâide merbût olup olamaması şıklarından ibârettir. Biz ve bunların her ikisine talik eden mülâhazatımızı da evvelki makalemizde yazmış idik.

Şark mûsıkîsinde mevcûd olup, Garp mûsıkîsinde bulunmayan perdeler evvelâ hesâben tayin edilipte ondan sonra mûsıkîde icrâ ve istimâl edilmez. Nitekim her lisân evvelâ teşkil eder, ba'dehu kavâid-i hûsusiyesi kayd ve tespit edilir. Bunun aksine hiçbir lisân zuhûr etmemiştir. Lisân-ı mûsıkî de böyledir. Bir perde, evvelâ mûsıkîde bir makamın sırrına dâhil olur. Ba'dehu operanın kıymet-i ilmiyesi ve feniyesi sır-ı perde ıtlâk olunan, bulunduğu bade-zu'l-kül oktavının birinci perdesine nazaran hesâbatı takdir olunur. Veyahut kendinden mukaddem bulunan perde ile arasındaki ba'd-ı nazar-ı itibâra alınarak kendi kıymeti kemiyeten hesâb olunur.

Meselâ kemanın bir telinde bulunan herhangi bir sadânın kıymet-i mûsıkîsi saman takdir olunduğu gibi mevki-i husûsiyesi rakam ile de tayin edilir. Yoksa keman teli üzerinde –zannolunduğu gibi- nâmütenahi noktalardan çıkarılan her sadânın kıymet-i hesâbiyesi takdir olunabilirse de bu gibi amelîyyât lüzûmsuz ve manasızdır.

Kezalik tasvir olunan iki kemancının aynı notayı Alafranga çaldıkları halde çıkardıkları seslerin bir olması, Alafranga mûsıkîden neşet etmeyip belki hiss-i ihtisâsla metodlarda sinîn-i vefîre muntazam metod yapılmış, yay taksimâtını ta'lim etmiş olduklarındanır.

Alaturka çaldıkları halde hissedilen farklarda bizim mûsıkîmizin zâhirde zenginliğini teşkil eden yarım seslerden değil, belki muntazam metodlar üzerinde etüd ettiklerinden ve yay taksimâtına ait ders görmediklerinden münbaistir.

Bu hâle nazaran zavallı mûsıkîmizin o rûh-nevâz nağmâtın inceliklerini teşkil eden perdelerinde ne kabâhat var?

Ciddiyetle çalışanlar zaman ve sa'y ile mütenâsiben terakkî ve o şeyde tahsis ederler.

Şark mûsıkîsinde derece-i lüzûmundan az müsâade bulunan bir kemânî Garp mûsıkîsini de çalsa yine kemanda göstereceği kemâl değil, evvelki noksandır.

Dikkat edilirse “mûsıkîmizin makamlar itibâriyle zengin ve Garp mûsıkîsinin ise pek fakir” olduğuna dâir makalemde bir şime-i fikir ve mülâhaza sebk etmemiştir. Yalnız Şark

mûsikî perdelerinin Garp perdelerinden fazla olduğu iddiâsında bulunan bu muharrir, umûmun arzu-yı tealisi olarak Şark mûsikîsiyle de Garb'ın ibdâ' ettiği havârik-ı bedia ve âsâr-ı âliye yani operalar vücûda getiriliyor, fikir hâlisânesi izhâr edebilmiştir.

Evet! Garp mûsikîsinin **gamme tempérée** denilen¹⁴³ sun'î Şark perdelerinde nazaran noksan olan perdeleriyle ibdâ' ettiği meâli, elbette Şark mûsikîsinin daha fazla ve daha tabîi perde ve usûlleriyle kâbil-i icrâ ve izhârdır. Bu sûretle hem Garb'ın tarik-i terakkîsinde yürünmüş ve hem de melodinin perdeleri terk etmekle zevk-i millîmiz ihlâl edilmemiş olur.

Mahaza millî mûsikîmizdeki zengin makâmât bir hâdiseyi tasvir husûsunda tahdit-i hürriyet edemeyecektir. Bu tarikte kullanılacak makamlarımız, nağme münzelesine inecektir. Nağmât-ı mebzûle ile muvaşşah bulunan mûsikîmizde hâdisât-ı tabîiyenin her istenilen ince nikâtını tasvire lâyük nağme bulabilir. Garp mûsikîsinin ancak armoni ile yapabildiği harika, Şark'ın melodik perdelerinin kudret-i i'câz-kârîsi ile taht-ı imkândadır. Şark perdeleriyle yapılan operalarda armoniye ancak refâkat vazifesi kalmak sûretiyle ihtiyaç azalacaktır. Şark mûsikîsinin bu ana kadar armoniye arz-ı iftikâr etmemesi ve refâkati esâsına müsteniddir. Bu cihet her zaman tecrübe ile kâbil-i ispattır.

Edebiyat, mûsikîde dahi şiiirde olduğu gibi fikr-i bedînin ser-bâzâne ifâ-yı hak edebilmesi için daha ziyâde takayyüdât umûmiyeden müberrâ olması derecesinde makâmâtın esiri olmak doğru olmadığı gibi makâmâtı bütün bütün terk etmekte hiç doğru değildir. Bu meseleyi mûsikîmiz kendi kendine halledecektir. Terakkî-i mûsikî nâmına ihtiyâr edilecek bu fazilet evvelki makalede beyân eylediğim vechle ancak hissiyât-ı bedîiyi umûmun mûsikî nağmâtıyla duymaya arzu-keş olmalarıyla tecellî-sâz olabiliyor. Yalnız bu terakkî, Şark mûsikîsindeki melodik perdelerin ikâsıyla vukû bulacaktır. Melodik perdelerin adım istimâliyle ihtiyâr edilen mûsikî, Garp mûsikîsidir. Zaten Garp mûsikîsiyle meşgûl olanlara ve bundan hazzedenlere kimsenin bir söz söylemeye hakkı olmadığı gibi Şark mûsikîsinin terakkîsi de melodik perdelerin kaldırılmasıyla değildir.

Zirâ: “Eğil dağlar, eğil de üstünden aşam” gibi millî terâneler hep o melodik perdelerle yani Hicâz makamını teşkil eden ve Garp mûsikîsinde istimâl olunmayan (si be mol)'den Dik, Segâh (si) perdesinden pest perdelerle yapılmıştır.

Mûsikîmizin yeknesaklığına gelince: Şark mûsikîsinde bir makam icrâ ediliyorken ahir makama ait perdelerde seyredilmemek ve müteakiben bir saat aynı makamdan havalalar terennüm etmek gibi ihtiyâr edilen ve doğru olmayan bir usûlden münbaistir. Hatta Garp

¹⁴³ (**Gamme tempérée**) nâmı verilen bu gamme bi'z-zât Avrupa'da hikmet-şinâsânı dâhil (**Fausse gamme**) yani (yanlış gam) tabiriyle tavsif etmektedir.

mûsikîsi ile aynı hissi veren aynı tonda yüksek operalar dahi müteakiben dinlenecek olursa bunda da yeknesaklık hâdis olacağı pek tabiidir. Monotonluk Şark mûsikîsinde değil ihtiyâr edilen adettir. Bunun tebdili de pek âsandır. Birde bu keyfiyeti hissettiren, Şark mûsikîsinde şimdiye kadar yalnız bir mevzû üzerinde nağme ibdâ edilmiş olmasıdır. O da bestekârlarımızın kendi zamanlarına ait şuarâ tarafından yazılan eşârı bestelemekle iktifâ etmiş olmalarının netice-i tabiiyesidir. Aşk, hüzn, keder, âh u enin, feryâd ile malı olan sünûhât aynı terâneyle mücib olmasından inbiâs etmektedir. Bu sûretle de kabahat ne mûsikîmizde ve ne mûsikî-şinâslarımızdadır. El-hâsıl makale-i sabıkam zannedildiği gibi umûmun efkârına tercümân olmak sıfatıyla değil belki bir mütehasısın efkâr-ı husûsiyesi tarzında bir mütâlaa olmak üzere telakkî edilmelidir.

Mûsikî Encümeni Azâsından

Kâzım [UZ]

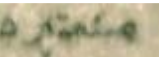
(Nu: 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 2.)

*

Güzel San'atlar:

KÂR-I NÂTIK-OPERA

Hicretin üçyüz on beşinci senesinde irtihâl eden üstâd-ı mûsikî Eyyübî Hafız Zekâî Dede Efendi'den ahz-ı mûsikî ettiğimiz bir zamanda seviyeten içinde en yüksek ihvânımızdan bulunan Ahmed Avni Bey'in Opera nasıl bir eser-i mûsikîsidir? Bizde de bu gibi âsârın vücûda getirilmesi mümkün değil midir? Suâline Hazret-i üstâd "Şark mûsikîsindeki kârlar birer operadır. Operalar, bizim kârlarımızdan muktebestir." Cevâbıyla mukâbelede bulunmuş idi. Üstâdın bu cevâbı o zamanlar beni ve benim derecemde bulunanları hakkıyla tenvie ve alâkadâr edememiş idi. Zirâ o vakte kadar gerçi iki, ü. Kâr ile bir Kâr-ı Nâtık'ı ta'lim imiş isekte henüz müdrîkâtımızın münkeşif olamamasından bu gibi âsârın esâsı ve ruhuna nüfûz kuvvetini hâsıl edememiş idik. Bununla beraber merhûmun bu cevâbı da pek müciz ve mûsikîdeki istitlâatı vâsi olanlara âit bir cevâb-ı vâfi idi. Bugün müspet bir hakîkattir ki Garb'ın operalarındaki esâs, Şark'ın kâr-ı nâtiklerindeki esâsın hemen aynıdır. Ve o ruhtan iktibâs-ı feyz edilmiştir.

Şark mûsikîsinde bedâyeten güfteler ihtimâm edilmeyerek mücerred nağmât-ı musanna ibdâına sarf-ı mâ-hasal himmet edilmiş. Tabii nağmâtın vezni olan usûl cehtine de aynı ihtimâm ile gayret olunmuş hatta icâd ve ebâdi edilen âsâr-ı mûsikîye-i Türkiye'nin azimet-i azânesi hep bu usûl denilen keyfiyyet-i evzana olan merbûtiyet ve riâyet-i mutlakaya müteallik bulunmuştur.

Nağmelerin evzan-ı mahsûsiyle teşkil ettiği ahenk-dâr bir mûsikînin manzûm ve manidâr olan güfte ve eşâra talik edememesi keyfiyyetini Şark mûsikîsine büyük bir noksan gören gerek erbâb-ı mûsikî ve gerek kudret-i inşâd sahipleri, bi'l-ahire âsâr-ı bediyyeden addolunmaya sezâ olan Kâr'ları vücûda getirmek mecbûriyetinde bulunmuşlardır.

Bu Kâr'ların esâsen iki nev'i olup biri Nâtık diğeri Nâtık olmayanlardır. Nâtık olmayanlar zaten Nâtık olanlardan mukdem edvâr-ı mûsikîyeye aittir. Şark saha-i mûsikîsinde tecellî-sâz olan Kâr-ı Nâtık'lar esâsen dikkate şayandır.

Kâr, iş manasına olup söyleyici olan nâtık sıfatıyla terki edilmek üzere simâsını mukayyid olmak üzere Kâr-ı Nâtık denilmiştir. Kâr-ı Nâtık'ın her mısraı terennüm edildiği zaman, sâmi ve mısraların terennümünden hangi makamın icrâ edilmekte olduğunu anlar. Mûsikî makâmâtından behre-mend olmayanlar ise tabîi Kâr-ı Nâtık'ın letâfetinden bir şey anlayamazlar. Bu, bir lisâna vâkıf olmayanların, o lisâna ait muharrerât ve ifadâtta bir şey anlayamamalarına benzer. Hatta bugün Kâr-ı Nâtıklar'ın şeyhi olan Opera'lardan bile herkes nasibe-dâr değildir. Tâ ki bir Opera'nın mealine ve daha bazı mühim esâsatına vâkıf olmayınca o Opera'dan bir şey anlamak mümkün değildir.

Beyânı sadedinde bulunduğumuz Kâr-ı Nâtık'lar da san'at-ı mûsikîye nokta-i nazarından biraz daha ileri gidilerek beyitin birinci mısrasında bir makam, ikinci mısrasında bir usûl-i mûsikî nâmı zikrolunmak sûretiyle bi'l-hassa tanzim olunan eşâra beste-i rabt etmek keyfiyyeti düşünölmüş ve bu sûretle güftenin ifâde ettiği makamdaki tebdil eden usûle göre nağme ibdâ etmek kâidesi esâs-gîr olmuştur.

Türk'ün, Kâr denilen bedâyîi mûsikîsinde gösterdiği ruh ve esâs, Avrupa operalarındaki esâsın doğrudan doğruya aynıdır. O da, nağmât ile ifâde-i merâm etmek keyfiyyetinin Şark Kâr'larında da ibtidâi bir tarza vücûd bulunduğundan ibârettir. Mahaza, bu muvafakattan maâda İtalyanca olan Opera lafzı Fransızca Oeuvre¹⁴⁴ mukâbilidir. Bu ise Şark'ın iş manasına olan Kâr lafzına tevâfuku da ayrıca müddamızı müeyyed olan bir ahîn-i katıdadır. Bu takdirce Garb'ın büyük Operaları Şark'ın Kâr-ı Nâtıklar'ının esâs ruhundan hisse-yâb olduğu gibi Opera Kâr-ı Nâtık terkiibinin mukâbili olduğu da bedîadârdır.

Mesrûdât-ı ânifeye ibtinâen Şark mûsikîsinde esâs-ı mevcûd bulunan Opera-Kâr'ların, Hazret-i üstâdın tefhim ettiğinden başka bir şey olmadığı da pek zâhirdir.

Mahaza Garb'ın ibdâ ettiği tarzda Operalar bizde de niçin yapılmasın, olmasın? Fikri hayli zamandır beni işgâl ve diğeri taraftan da Leblebici Hor Hor, Köse Kâhya ve emsâli operaların memleketimizde bedâyeten mevcûdiyeti de ruhumu tesellî-yâb etmekte idi.

¹⁴⁴ Opera (ital. Opera, du Latin opera, oeuvre) L'arrousse pour tous.

Mezkûr operaların layıkı vechile takdir-i âmmeye mazhar olamaması keyfiyeti de muhtimizin mûsıkîyi şayan olduğu derecede takdir edememesini bütün vücûdu ve üryanlığı ile ihsâs etmekten hâli kalmıyordu.

Gerçi bu meyûsiyet bir taraftan mûsıkîye olan merbûtiyet ve mesaimizi ihlâl etmekte idiyse de diğer taraftan tesirât-ı kalbiye-i milliyyemizi galeyâna getirmekten hâli kalmayan vukuât-ı mûsıkî-i mâzîye lisân-ı mûsıkîmizi tahrik ve beyâna icbâr eylemiş olduğundan ahvâl-i mûsıkîye-i mâzîyeyi hâki bir Kârçe-Operette vücûda getirmek sûretiyle tertip ve bestelediğim Kâr-ı Muâheze vücûd-ı pezîr olmuştur.

Bunun nağmâtı iktidârımızın talik ettiği derecede güftenin mealini mütezammın olmak üzere Garp tarz ve edasında ve fakat Şark makâmâtı üzerine tesis edilmiştir.

Kâr-ı Nâtık'lardan mâada Şark'ta vücûda getirilen Kâr'lar ancak bestelendiği makâmâtı Nâtık olarak ihtivâ ettiği güftenin hisse dokunan veya o Kâr'ı temsil edebilecek bir parçasıyla yâd olunurlar. Mûsıkîmizde mevcûda bulunan Hicviye Kâr'ları Şeş Agâz Kâr'ları, Bâğ-ı Cennet Kâr'ları ve Kâr-ı Muhteşemler hep bu kabîl kârlardandır. On beşinci asr-ı milâdiye müsâdif Türk ricâl-i mûsıkîyesinden Hoca Abdülkâdir Bin Gaybü'l-Hafizü'l-Meragî'nin ibdaatındandır. Garb'ın operalarının bedâyeten Floransa'da tefekkür edildiği zaman ise on altıncı asr-ı milâdiye müsâdifdir. Kâr-ı Muâheze, Kâr-ı Nâtıklar gibi makâmâtı ta'dad etmeyip hâiz olduğu kelimâtın manasını mümessil sarf-ı meal ve manayı natık bir kârcadan ibârettir. Kâr-ı Muâheze'nin doğrudan doğruya Kâr-ı Nâtık nâmıyla tevsim edilmemiş olması da Hicviye Kârları gibi ale'l-ade Kârlara şebâhetten başka bir şey değildir.

Bu Kâr'ın Şark mûsıkî-şinâsları adedinde tarz-ı teşkil ve vezin ve usûl itibâriyle Garp mûsıkîsinden addolunacağı nasıl vareste-i iştibâh ise Garp mûsıkî-şinâsları da Şark makâmâtından istidâd terkîsine ait bir numûne olarak telakkî edeceklerdir. Mahaza ne nâm ile ve ne sûretle telakkî edilirse edilsin dâima mûsıkîmizden muntazır olan teceddüd ve terakkîye doğru bir hatve-i nevîn, mukaddeme-i inkılâp olmak emniyesiyle vücûda getirilmiş mesaiyedendir.

Buraya kadar zikr-i sıbk eden Şark'ın metrûk olan Kâr-ı Nâtık'larının Operalara san'at bediyece tercihinine iat bir kıyâs şekli olamayıp belki Şark'ta da Türklerin vaktiyle mûsıkîlerinin ihata edebildiği bir tarzda Opera tertip etmiş olduklarını beyândan ibârettir.

Bununla beraber mûsıkîmiz zannolunduğu kadar had dâhilinde fakir addedilmeye layık değildir. Mukaddime zamanına nispetle terakkî etmiş ve fakat o noktada kalarak ileriye gidememiş olan mûsıkîmizin bugünün icâb be kabulüne şâyeste bir terakkîye ve hem de Opera mûsıkîsi gibi teâliye müstead ve ondan daha ruh-nevâz nağmâtıyla yüksek bir mûsıkîyi olabileceğine kâniyim.

Kâzım [UZ]

(Nu: 7332, 18 Rm. 1335, 8 Tm. 1333-1917, s.2 .)

*

MİLLÎ MÛSİKÎ

Mütefekkirinden bir zât, “Mûsıkîmiz bugünkü haliyle Garp mûsıkîsi gibi başlı başına âlî bir mûsıkî olabilir mi?” demişti.

Bu suâlin cevâbı, bazı husûsâtı pîş-i mülâhazaya almak sûretiyle verilebilir: Mûsıkîmizin başlı başına bir mûsıkî-i âlî olmasından mukaddem, kürre-i arz üzerinde mevcûd ale’l-umûm teganniyâtın dâhil olabildiği mûsıkînin gâye itibâriyle ayrı şeyler olmayıp cümlesinin mûsıkî nâmı tahtında bir ifâdeden ibâret olduğunu teslim etmek lazımdır.

Her kavmin derece-i terakkîsine göre kendi teganniyâtının manası ve tam veya nâkıs olur. Mûsıkîde mana kasd olunmayan hiçbir kavmin teganniyâtı yoktur. Hiç olmazsa sırf sürûr ve neşesini veya kaybettiği eşinin mücerrâtını müeddî âgaza ve âvazesi vardır. Evet! Her kavmin şivesine göre nağmâtı mütebeddil, terakkî ve edâsına nispetle usûlü, selîkası mütefâvit olan mûsıkîsinin ifâdeten mahalline masrûf olup olamamasından sarf-ı nazar edilirse mûsıkîden maksûd olan keyfiyyetin bir olduğu görülüyor.

Bir milletin mûsıkîsindeki tekemmülünün derecesi, o milletin ulûm-ı sâiredeki fazâiliyle ölçülür. Bir kavim, ne kadar iktisâb-ı feyz etmiş ise mûsıkîsinin de mana-ı husûsiyesi o derece kesb-i belâgatla itilâ eder. Hatta denilebilir ki bir millet, kendi idrâkinden fazla derecede yüksek mûsıkîyi anlayamadığı gibi kendi seviyesinden âlî olan bir mûsıkî de o milletin lisân-ı ruhunu teşkil edemez. Bina’en-aleyh her millet, mûsıkîsini kendi derece-i rifatiyle mütenâsip bulundurmamak mecbûriyetindedir. Mebâd-i ulûm da inkişâf edemeyen bir ferd, hikemiyyât ve mualliyât sahasındaki aczini idrâkle mübâhesât-ı âliyede efkâr-ı serbâzâne yürütmez.

Bir millete nâdir yetişen üdebâ ve felsefenin, kendi muhitinin idrâkine vâfi olabilecek raddede irâd-ı nutka gayret etmesi ne kadar tabîi ise malûmâtı nâkıs olanların âliye mübâhesinden nasîbe-dâr olmayacakları da o kadar zarûridir.

Mûsıkîden maksûd olan gâye tabi ki bir lisânda olduğu gibi mutahabına bir fikir vermek, tefehhüm his ve hakikat etmekten ibâret olduğu için her millet, mûsıkîde ifâde-i merâmı temin eden nağme, tasvir, ikâ’, selâset-i sanayi kendi rütbe-i kudret ve idrâkâtiyle mütenâsib olarak ibdâ eder. Bu ecelden tabîiyyât ve hikemiyyâttan bâhis ve pek çok mukaddemâtın bilinmesine muhtâç olan cidden müterakkî bir mûsıkîyi doğrudan doğruya ihtiyâr etmekle umûm için san’at bir gâye temin edilmiş olmaz. Hatta evvelce hazırlanmamış

olan tabakât-ı âliye ve müdrîkât-ı fâzıla eshâbının bile cebr-i nesf ederek istimâ' edeceği Alafranga denilen yüksek mûsikîden müstefid olması baid-i ihtimâlâtandır.

Hakîkatin tevzihi için mûsikîyi Alaturka, Alafranga nâmıyla ikiye taksim etmek lüzûmu hiss olunmuştur. Şu hakîkat müsellemdir ki Alafranga mûsikî mi muayyen kavâid-i esâmiyesi, mükemmel yazısı, muktedir menkıbeleri ile fasih ve hissî bir lisân-ı umûmî halindedir. Bu lisân-ı mûsikî erbânının, mûsikîdeki liyâkatlarıyla beraber namât ile tasvir edilen bir hakiki sâmilerin de o mertebeye tasavvurda kudretleri meşhûddur. Demek oluyor ki evvelâ bir millette mûsikî-şinâslık her ferde bir tabîyyet olmak, sâniyen bu âşinâlıkla bestekârlık gibi bir hassa-ı istisnâiyede teferrüd ve tahsis edenler bulunmak gerektir. Bestekârlık, bir haslet-i mümtâzedir ki nağme ve usûl ile bir hakîkati tasvir ve taklide o hakîkati fehm edenlerden ziyâde kudret-i icâd ve icâzda mâlik olan zevât-ı nâdirede kesb-i vuzûh eder. Bu nisab-ı mûsikî binde bir mûsikî-şinâsa müyesser olur. Her mûsikî-şinâsın mücerred ensice-i nagamât ile iştigâl etmesi terakkî-i mûsikî nâmına kâfi değildir. Kâinatın her zerre vazifesinin mensûb olduğu fen sırasındaki muvâzaamı bulması ve fûn-ı hazırının tayin ettiği mevâd ve manayı nefsinde cem' etmesi elzemdir. Hatta Garp bestekârlarının tabîyyet ve hadisâtan birini nağmesiyle tanzim eylediği zaman bu temsili idrakte acz gösterenler, saha-i vazi-i mûsikîye yetişmeyen noksan izâalarından neşet ettiğine kâni olur. Bu sebeple bizlerde müdrîkât-ı mûsikîyemizin mâlisine bâdi olacak vesâili elde etmekle onu karîbdeki mûsikîmizin rüşeym-i zî-hayatın tağdiyesine hıdmet edelim. Türk erbâb-ı mûsikîsi ile Garp nazariyyâtçıları indinde müsbet olan bir hakîkat var ise o da Türk mûsikîsinin Alafranga mûsikîsi gibi kavâid-i esâsiyesi ve hatta kâbil-i icrâ ve müsâha-ı fazıla anasır-ı asliye ve kemiyât-ı müstakilesi olduğunun kabul ve tasdikinden ibârettir. Bu husûsta ne kadar Garb'ın terakkiyyât-ı fenniye ve ilmiyesini idrâk edebilir isek matlûb olan mûsikî gâyesinde de o derece terakkî zemîni ihzâr etmiş oluruz. Bu cihet nazar-ı itinâyâ alınmayarak doğrudan dopruya ibtidâi mûsikîmizin tarz-ı malûmu üzere ihyâsına ihtimâmında kalır isek beyhûde izâa-i evkat etmiş oluruz. Zamanın terakkiyyâtıyla terakkî etmesi lazım gelen mûsikîmizin aynı şekil ve tarzdan başka bir hedefi olmadığını gören tabaka-ı münevvere, Şark mûsikîsinin kâbiliyetsizliği zannında ber-devam olur. Ve bu sûretle dâima mûsikîmiz, liyakatsizlik zâibesinden kurtarılmamış olur.

Ben de Alaturka, Alafranga nâmlarıyla iki mûsikînin vücûduna herkesten ziyâde kâni idim. Biri: Kavâid-i mazbutesiyle marûf bir lisân olan Alafranga mûsikîsi. Diğeri de kâh sūr ve kâh hüzün-âver nağmât-ı mevzûnesiyle mümtâz olan Türk mûsikîsi. Bu yoldaki kanâatim üzerine bin üç yüz on tarihinde Saffet Bey'in cihânda eski mûsikî olmayıp ancak Alafranga nâmıyla bir mûsikînin mevcûd olduğu sadedindeki ihâatları dünkü gibi hâtır-ı

nişândır. Bu münâkaşada tarafımdan Alaturka ve Alafranga mûsikîlerinin mütenâzıran kavâidi-i esâsiyesi serdedilmekle Türk mûsikîsinin dahi bir mûsikî-i müstakbel olması lazım geldiği beyân edilmiş ve neticede meşârü'n-ileyhin solfez nâm-ı risâlelerine nâil olmuş idim. Meşârü'n-ileyhin bu hediyeleri, mesâi-i nazariyeme bir Garp mûsikîsi teşkilât ve tekâmülâtın tedkiki ve ihâtasına bir havâhiş vermiştir.

Neticeten diyebilirim ki Saffet Bey'in dediği gibi mûsikî birdir. O da Alafranga değildir. Ancak tabiiyyetin heyet-i umûmiesi olan hakâyık-ı hisseyi, nağmât-ı mevzûne ile ifâde edilen her mûsikîdir. İlm-i mûsikînin bir lisân gibi gâyesi matlûb ve mültezemdir. Her şeyden maksûd olan da gâyedir.

Bina'en-aleyh hâdisat-ı tabîye ve vukuât-ı tarihiyeyi ve hissiyyât-ı tediyeyi, mevzûne ile ifâde etmek Türk mûsikîsinin evzan ve makâmâtı ile de kâbil olduğundan yalnız Garp mûsikîsi kasdolarak mûsikî birdir demek doğru değildir.

Husûsiyle Türk mûsikîsinin anasır-ı aslıye ve feriyesi Garp mûsikîsinin anasır-ı beyneviyesinden fazla olmakla beraber daha tabîi ve latif olmasından Garb'ın mahrekinde teâli edecek olan böyle bir mûsikî değil yalnız biizm için belki büütü Garp mûsikîsi perdeleriyle ülfet edenlerin hissiyyâtını tatyib edecektir. Burada Türk mûsikîsinin (gam batorel)'i ile Garp mûsikîsinin gam-ı tamiresini yani Avrupa hikmet-şinâsânının kendi tabirleri vechile gâmını zikr edebilirim. Artık bu iki gâmla vücûd bulan aynı gâyedeki mûsikîlerden hangisinin daha tabîi ve latif olacağı kıyasla anlaşılabilir. Zât-ı mesele, Garp hikmet-şinâsânınca malûm ise de yalnız nazariyyât-ı ilmiyeden nasibi olmayan ehl-i san'atın asıl hakîkate vukûf-ı lüzûmunu hissetmemelerinden bu teşettüt vukua gelmektedir.

Mahaza munassaf ve bu dakikaya vâkıf olan Garp mûsikî-şinâsârlarından bazıları Şark'ın melodik perdelerinin lehinde olarak Garb'ın bu perdelerinden istifâde etmek lüzumunu hissedeceklerini söylemektedirler. Garb'ın mücerred alet-ı mûsikiyeyi hiss-i idâre husûsundaki mahâretlerine musahhir olup hakîkat-ı mûsikiyeye vâkıf olmayınlar meselenin zâhirdeki görünüşüne itimâdla Şark mûsikîsinden irâz ediyorlar. Bu hal pek tabîi ise de biraz teemmüle şayandır. Bizim temenniyyât-ı hâlisemiz yüzlerce sene evvelki mûsikîmizde tevkif olmayıp belki tarihî mûsikîmizi elde etmekle onların ıslâhından sonra mana-ı bedîiyeyi ve hissiyyât-ı nevmîyyeyi ifâde ve tercüme edecek mûsikîyi millî mûsikîmizin evzan ve terâneleriyle vücûda getirmektir.

Türk mûsikîsi zaten müstead-ı terakkî ve her hal ve hâdiseyi tasvire kâbiliyetli bir mûsikîdir. Yalnız şimdiye kadar bu gâyede mûsikîmizi görmek isteyen bulunamamış

olmasından bu halde kalmıştır. Mûsikîmiz, usûlü, nağmesi, makamı, durağı, harekesi bulunan ve el-hâsıl bi'lcümle ifâdeyi kâfil bir lisân-ı nağme değildir. Şimdiye kadar bu lisân ile icrâ edilen makasîd tedkik olunursa güfte ile nağmeleri arasında mutabakattan ve aynı histen başka zâid ve noksan bir şey görülmez.

Bi'l-ahire meşrûtiyeti müteakip yazılan güftelerin icâbâtı olarak aşkı müstelzem hüzn-âver nağmât-ı mektep terânelerinde görülmemiştir. Hatta bestelerimiz, kâr ve nakışlarımız, duraklarımız bu şâibenden müberrâdır. Hatta yalnız şarkılarımız zaten makbûle sezâ sezâlardan addolunmaktadır.

Kendi saha-i mahdûdunda muktedir mûsikî-şinâs ve bestekârlar vücûda getiren Türk mûsikîsinin elbette mualliyâyta müncezib erbâb-ı dânişin teşvikiyle o umduğumuz üç kemâle ve solu için medâr-ı milliyyette dâir olması lazımdır. Yoksa Türk mûsikîsinin ıslâhı diye nağmâtına halâvet bahşeden ve tavr-ı meşvârını ikâ eden –kendine mahsûs- perdeleriyle evzan-ı umûmisini terk etmek doğruca Garp perdelerinden müteşekkil mûsikîyi kabulden başka bir şey değildir.

Evet! Mûsikîmiz aşk, hüzn, rikkat, niyâz gibi hemen gâyeleri tabiiyyet sınırları bir olmak lazım gelen hissiyâtı işrâb eden nağmâtın tecellî-gâhıdır. Mezkûr mevzûlar üzerinde icrâ-yı nağmât edilmesi mûsikîmizi şâibedâr etmez. Belki icâbında bu manayı makayd-ı cemel nağmiyenin ibdâi yüksek bir mûsikînin fazâilinden addolunabilir. Ben şuna mutmainim ki muhitimizde müdrikât-ı fazılânın teksir ile ihtiyâcât-ı mûsikîyeye müddet-i tehâllük ne zaman artarsa o zaman her mevzû her fikr-i husûsiyeyi, her hâdiseyi ifâde etmek gâyesi de mûsikîmizde tayin eder. Bina'en-aleyh bütün levâzımıyla hissiyyât-ı beşeriyeye tatbik ve teskine ve inde'l-hâce teşdid ve tenbihe kâfi istidâda mâlik olan bir Türk mûsikîsinin mevcûd olacağına benim gibi herkeste kâni olmalıdır.

Ve'l-hâsıl mûsikîmizin bugünkü hal ve kudretiyle Garp mûsikî gibi başlı başına âli olması için zaman sıhhatın iânesi lazımdır.

Kâzım [UZ]

(Nu: 7373, 2 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 2.)

*

MİLLÎ MÛSİKÎ

Anadolu millî havalarının ne derecelere kadar, fenn-i bedîi elhâmkârın icab ettiği kavâide mütabakatı olduğu nazar-ı itibâra alınmazsa, bunların sırf ezvâk-ı milliye ve tabi billîyi iclâ ve âşikâr eden idâat cümlesinden olduğu görülüyor.

Her kavmin kendine mahsûs ibtidâi bir tegannîsi olduğu gibi derece-i terakkî ve medeniyete göre yüksek bir mûsikîsi vardır. Bizim şimdiye kadar sebk eden makalâtımız,

mâhiyet-i esâsiyesini binlerce malûm olan mûsikî-i millîmizin yüksek kıymetini vücûda getiren ozan ve perdelerinin Garp tarz-ı malûmunda yani daha âli bir fikir ibdâkârıyla her hissi beyân edebilecek kudret ve mâhiyette olduğunu takdirden ibâret ve bina'en-aleyh Garp

Mûsikîsi'ni olduğu gibi kabul etmenin doğru olmadığından bâhis idi.

Bugünkü makalemiz ise sırf büyüme şânından olan mûsikîmizin daha ibtidâi kıymetini teşkil eden ve beyne'l-nâs (Türkü) itlâk olunan kısmıyla alâkadârdır.

Bu havalar yani Türkülerimiz, şimdiye kadar elimizdeki mûsikîmizin vücûda getirdiği beste, nakış, semâî, âyin-i şerîf, durak, ilâhi, tevşih şarkılar gibi havalarımızla birlikte yaşamışlardır.

Türküler ile şarkı ve bestelerimizin yekdiğerinden makdem veya müvehher edvâra ait olması, tarih-i mûsikîmizin tedkik ve kaydına mütealîk bir keyfiyet ise de bir cinsten olmak münâsebetiyle bunların ancak yekdiğerine ne sûretle teâvün edebildiğinin muhâkemesi sadedimizi teşkil eder.

Bu mübahiste yekdiğerine makûs iki ihtimâl pîş-i tedkike alınmıştır. Biri: Tarih bedâyetinden itibâren güzerân olan bir zamana kadar muhitin ilhâm ettiği derecede yükselen mûsikîmizin bugünkü mağmât ve makamârı, Anadolu havalarının îanesiyle tanzim edilmiş ve hatta oyun havalarının tavır ve vezinleri dahi mûsikîmizin ozan (usûl) mübâhatini tavsî etmiş olduğu kanâatidir.

Diğer: Osmanlılığın zuhûr ve teâlisiyle Anadolu millî havalarının, kavâid-i ilmiye ve fenniyesiyle malûm ve madûn olan Türk mûsikîsinin azimet ve haşmetinin ilhâm ettiği kudret nağmekârîsinden müstefid olduğu faziyesidir.

Bu iki nazariye-i makûsenin daha ziyâde basit ve izâhı mümkündür. Şakk-ı Evvel: Osmanlı mûsikîsi bugüne kadar devre-i terakkîsini her ne sûretle ikmâl sa'y etmiş bulunursa bulunsun, bu mesele-i mühimme şimdilik saded haricinde tutularak mûsikîmiz bedâyet-i emirde bir taraftan memalîk-i vesiye-i Osmaniye'nin en hicrî köşelerinden mürâkıza koyup gelmiş veya memûrin vasıtasıyla öğrenilip getirilmiş olan havaların ihmâl edilmesiyle başlayarak pek tabîi olan sevk-i selîmin ibdâ ettiği bu havaların müstemil olduğu nağmât, esâtize taraflarında tahlil ve bunların bir kısm-ı mühimi birer enmûzec-i bedâyi olarak zamanımıza kadar pây-dâr olabilmıştır.

Şakk-ı Sâni: Emr ber-akis olarak Anadolu havalarının, asıl mûsikîmizin edvâr-ı tekâmülünden müstefeyz olmuştur. Terakkî-i mûsikî nâmına usûl-i mahsûs ve makam muayyenine mutabık olarak her asrın ricâl-i mûsikîsi tarafından bestelenen nakış, beste, semâî, şarkılar istimdâd-ı Hûdâ-dâdıyla mûsikîye mütemâyil olup mûsikînin mevzû-ı

kavâidini öğretecek bir muallime tesâdüf edemeyen köylülerin tabîyetlerini ikâz etmiş ve bu sûretle âsâr-ı mezkûre her iklim ve mahalın tabîyetine göre millî havaların yapılmasına vesile olmuştur. Bu havalar, muhâfil âliye-i mûsikiyede kabule şayan görülmemiş ise de diğer taraftan bunlara iltifât edemeyen esâtize, bu havaların hâiz oldukları nağmâtın teşkilâtını kimseye hissettirmeksizin yine bunlardan ahz ve istinbât ettikleri makâmâta birer ilim vererek mûsikîce müttehaz olan usûl ve kâvide tenbien âsâr-ı mûsikîye vücûda getirilmiştir. Ma'a'ma-fih, tarihî mevkiilerinin tayinini bizim şânımıza elyak olan hayli terâneler mevcûddur. Bunlar vaktiyle Obaşan tarafından söylenir havalardan olduğundan buraca Tulumbacı Türküsü nâmıyla marûf idi. Gerçi bu havalara hayli zamandan beri tesâdüf edilemiyorsa da bugünlerde Telgrafın Telleri ... ve Aman Doktor ... gibi yeni çıkan hafif ve serbâzâne havalar ekseriyete yakın bir aklit tarafından aduvlarla çalışmakta ve mahalle aralarında oynayan çocukların söylemekte oldukları ma'a't-te'essüf işitilmektedir.

İşte bu gibi havalara Anadolu havaları gibi mûsikîmizle yaşayan ve her mahal ve zamanın avâmı tarafından ruhun, hissiyâtın tercümanı olacak güftelere merbût olunan bestelerden ibârettir. Bu nev'i terâneler Şark mûsikîsinin terakkîyâtına asla tesiri olamadığı gibi mûsikîmizin nağmâtını bunların üzerinden tettebbu etmek sûretiyle mûsikîmiz hakkında bir fikir peydâ etmekte katiyen doğru değildir.

Her hata ahâlisi tegannîyâtının tavr-ı edâlarının mütefâvit olmasıyla beraber bunların esâsını teşkil eden makâmâtın evâid-i mazbûta ve maneviyesiyle bestelenmiş olan bestekârlarımızın makâmâtından gayrı olamaması heyfiyeti Anadolu millî terânelerinin me'haz ve iştikâkı asıl mûsikîmizi teşkil eden esâtizenin âsârı olduğu kanâatini tevliid etmektedir.

Şakk-ı sâlisin akıl ve mantıka daha mülâyim kelimesine göre millî havalarımızın pek çok kısmı metrûkî mûsikîmizin müştekatından bulunduğu ve bi'l-âhire tabiinin sevkîyle

nağmât, esâtize tarafından bi't-tahlîl alınarak o yoldaki makamlara tevkifen âsâr mahalle de vücûda getirilmiş olduğu ağleb-i ihtimâldir.

Bu izâhat ve muhâkemenin şâmil olduğu manaya göre, bir taraftan Anadolu havaları asıl mûsikîmizden, diğer taraftan kavâid-i mazbûtasıyla malûm olan mûsikîmizde Anadolu havalarından mütekâblen istifâde etmiş olduğu hakikati tevzih etmektedir.

Bunun asıl muhâkemesi tarih-i mûsikîmiza ait mesâil-i nazikedendir. Bu husûsun hakikat-i tarihiye müsteniden daha ziyâde tevzihi Rauf Yektâ Beyefendi'nin tecellîyât-ı

ilmiyelerine vâbestedir. Tarih-i mûsıkîmiz için ibzâl edecekleri himmet, mûsıkîmizin terakkîsi nâmına sertâc-ı tekâmül olacaktır.

Hülâseten denilebilir ki bedâyeten mûsıkîmiz, gerek Anadolu millî terânelerin rehberliği ile teşkil ettiği ve gerek kavâid-i mazbuta ve maneviyesiyle ibdâ edilen mûsıkîmizin avam tarafından taklidi sûretiyle Anadolu millî havalarının vücûda bulunduğu farz ve takdir olunda bile yine bu iki mûsıkînin yekdiğerinden müstefid olmuş ve esâsı bir olan aynı mûsıkî olduğu neticesine müncerr olur. Aynı his ve fikirden ibâret olan mûsıkîmiz bizce doğru bir hatve-i terakkî atmakta tereddüd ederse terakkî ve teâli-i mûsıkî nâmına nakdar-ı telehhüfler edilse becâdır.

Zaman, fen ve dânişin ibdâ-kâr tesiri altında bildiğimiz her mertebede kalan mûsıkî ile ba'de-mâ alâkadâr olamayacaktır. Şâyed mûsıkîmizin icrâ-yı teşkiliyesi ile Avrupa mûsıkîsi gibi her vazî ve kemâlî izâh eder bir lisân-ı mûsıkî teşkil edilemeyecek olursa, yalnız ilm-i mûsıkîdeki bızâasızlığımız nazar-ı itibâra alınmaz, belki mûsıkîmizin de bî-günah olarak bu terakkîye aslâ müsâid olmadığı kanâati herkeste tahassül eder. Bundan sonrası için Avrupa'nın muaddel gâm ve usûlünün cebr-i tabîi ile Şark'ta ve meyânemizde mazhar-ı kabul olacağını herkes şimdiden takdir etmelidir. Ma-haza bu husûsta hâdis olan kabâhat yine mûsıkîmize ait değildir. Bizimidir.

Kâzım [UZ]

(Nu: 7471, 12 S. 1336, 29 TE. 1333-1917, s. 2.)

*

MİLLÎ MÛSİKÎ – MEKTEP TERÂNELERİ

Esâs mûsıkîmiz, millî türkûlrimizden ve millî türkülerimizde asıl mûsıkîmizin ibdaâtından olan beste, kâr, ilahi gibi âsârdan bir dereceye kadar istifâde ettiği ve ekseri türkülerimizin avâm tarafından müretteb bulunmasından havâsa mahsus olan asıl mûsıkîden hariç addedildiği makale-i sabıkada ispat edilmiş ve bu türkülerin tarih-i mûsıkîmizce ihmâle şayan olmayan mevzuat-ı mûsıkîden olduğu ayrıca işaret edilmiş idi. Bugünkü makâlede asıl millî terânelerin şebîhi olan mektep havalarına tahsis edilmiştir.

Meşrûtiyeti mütakip mekâtibde tedris edilen havalar tedkik edilirse bunların bir kısmı şimdiye kadar mûsıkîmizde henüz teheyyüz etmemiş olan (marş) edâsında, diğerk kısmı sırf şive-i milliyemizin icâb ettirdiği tarzda, bir üçüncü kısmı da aynen Avrupa havaları olduğu görülmektedir. Bunlardan birinci ve üçüncü kısımları teşkil eden havalar, mûsıkîmizin renk usûlü ve millisini muhâfaza da hakları âşikâr olan erbâb-ı mûsıkîmizce henüz inkişâf etmeyen bir sûret-i taktii de yani güfteleri Şark Mûsıkîsi ozanıyla

ve mütenebiye

tevâfuk etmek emniyesiyle bestelenen mektep havalarının sert ve keskin olması keyfiyeti esâs nağmeye âted ise de bu ehem olan keyfiyete başlıca her adıma isâbet eden nağmelerin nihâyet perdeleri gayr-ı mahdûd ve bu perdelere tevâkuf eden güfte heceleri de aynı taktii de kasîr olması lazımdır. Yani nağmenin nihâyet perdeleridir telin olduğu halde sekizlik kıymetle telaffuz edilerek hem bir keyfiyet kasr ifâ edilmiş ve hem de müteakip nağmeye şürû edilmek üzere vakit kazanılmış olur. Bu halde marşın sürati de ihlâl edilmiş olmaz.

Bu suretle gayr-ı mahdûd olan perdelerin müetalik olduğu hecelere tabiiyetle seri ve sert olduğu gibi bu edâdaki nağmeye mutabık olan taktiiât-ı seride bir katiyet tebârüz eder. Bu keyfiyet, idmân derslerind muallimlerin verdikleri bir iki emrinin (bir), (iki) suretindeki terhîminde pek âşikârdır. Marşlara mahsus olan bu nev’i ikâm Şark ozanına ait olan kavâid-i ikâiyeye muhalefetinden değil belki bu vâdinin Şark Mûsikîsi’nde henüz inkişâf etmekte olmasından dolayı bazı sâmiye yabancı ve garip gelmesinden münbaistir. Şark Mûsikîsi ozanına (usulüne) tevkifen bestelenen havaların nağmâtı dâima ilahiyat gibi mahdûd olur. Ve hatta bu havalar majör ve minör makamında olupta piyano ile çalınsa (nüans) itibariyle tamam icrâ edilmiş olmaz. Bu eksikliği (org) veya (armoniyum) itmâm eder.

Zirâ perdelerin istendiliği kadar medd ve kasîrine ait keyfiyeti icraya mezkûr aletlerin minfâhı kâfidir. Mektep marşlarının güfte taksimatı Şark ozanına göre taktii edildiği halde keskin ve sert olmaktan pek baid olur. Bu yoldaki mektep havalarının yürütücü olmaktan ziyâde ân-be-ân âhesteye sâmiî olduğu görülmektedir. Bu sebebe mebnîdir ki mektep marşlarının yalnız bu kısımlarına ait olan güfte paylarının veche meşrûh üzere Şark’ın bugüne kadar mûsikîsinde bulunmayan Garp tarzında olmasından başka kati bir çaresi yoktur.

Yakın senelere kadar marşlar güftelerden mütecerred olarak yalnız bandolara münhasır marş havalarının bandolarda çalınmasıyla ayaklar o âheng-i latife murâfakat etmekte idi. Bi’l-âhire mûsikînin tesirini manalı olarak tezyid kasdıyla her ferdin birlikte tenaggi edilebilmesi için güfte ile söylemek itiyâdı pek tabîi olarak ihdâs ve tamîm edilmiştir. Eğer güfte ile telif edilmeyerek her ferdin meşy hengâmında müttehiden tegannisi icâb etse idi ara nağmelerini sokaklarda nota ile yâd eden çocuklar gibi tesiri nâ-hoş olan bir tarzda olması icâb eder idi. Mekâtibde marş vâdisinde teganni edilmek üzere bestelenen havaların asıl marş süratinde (dakika da yüz on hatve) veya meşy-i âdide okunabilmesi için Şark’ın envâ’i âsârında bulunmayan ser’i ve fakat münkati hecelere behemehâl ihtimâm elzemdir.

Meşrûtiyetin bedâyetinden beri ale't-tahmin yüz elli parçayı bulan mektep terânelerinin ekserîsi Avrupa havalarının aynı seviyeye ait olanlarıyla mukâyese edilirse bunların keyfiyet-i nağmece yekdiğerinden farkları olmadığını görürler. Ancak güftelerinin bahşettiği şive itibâriyel yekdiğerinden temeyyüz ederler. Avrupa havaları, kendi güftesiyle teganni edildiği zaman manası anlaşılmadığı halde güfte taksimâtından dolayı pek âhenkdâr âver bunlar lisânımızda bi't-tercüme teganni veya notası üzerinden tedkik edildiği halde kendine mahsûs olan o âhengin müşâhede ve hatta Şark havası olduğu zannolunur. Buna asıl sebep güftenin Şark ozanına taksim edilmesiyle beraber hecelerinin marşa yakışır vechile seri ve münakti, harekerli olmasından nağmeye bahşettiği halâvettir. Her hecenin nihâyet hareketleri, güftenin beniye-i salisinden olmayıp bi'lâhire bestekârın icâbına göre nağmeye vereceği şeklin mesned noktalarını teşkil eder. Yoksa güftenin esiri olmak ve sükûna hareke vermekte taassub göstermek gibi bir kayd-ı atâlet peyrâ! Hata ve hareket şanından olan mûsikîsinin esâs mevzûuna menâfi olsa gerektir. Bu sebeple Garb'ın mektep marşlarındaki hâlet-i ikâiyeyi hesâb-ı benâna nazîr olan garp taksimâtını kabul etmemek terakkî-i mûsikî namına mûcib-i telehhüftür.

Şark ozan mûsikîsi, ilm-i arûz ozanına mütâbakatla yarışır. Marşa ait bu husûsiyle benân ile yazılmış olan eş'âr (darb) usûlüne yani Garb'ın bütün manasıyla kabul ettiği marş kavâidine elbette daha lâyıktır. Marş usûlü, mûsikîmizde mühim bir mevki tutmakta olan mektep havalarının ve idmân derslerindeki meşy-i muntazımının nâzmi ve Osmanlı ozan mûsikîsinin de asıl ve esâsıdır.

Mütala'at-ı mesrûdenin bi'l-cümle mektep havalarına şâmil olduğu zannıyla her mektep terânesinin marş hengâmında teganni edileceği zehâbında bulunmak hatadır.

Her terânenin usûl-i mûsikî sadedinde bulunduğumuz mektep havalarının ikinci kısmına gelince: Bunlar mûsikîmizin ibtidâi nağmatıyla mübtedîlerin okuyabileceği tarzda sehl-i mümteni ve makâm ve ikâ cihetiyle sırf beste ve şarkılarımızın tabîiyet sîretinde, mûsikîmizin müttehaz olan kavâidine muvaffak olarak bestelenmiş olanlarıdır.

İşte bu ikinci kısım, asıl biizm millî türkülerimiz olmak lazım gelir. Mahaza mektep haricindeki kadîm türkülerimiz ile bu türküler arasında vehleten hissî bir müşâbehet aramak da doğru değildir. Fenn-i mûsikînin icâb ettiği tarikte muhtelif nâmede vücûda getirilmiş olan âsâr-ı mevcûdeye tatbik ve kıyâs etmek sûretiyle bu ikinci kısım havaların mevkiini tayin etmek lazımdır. Evvelâ: Mektep havalarının ikinci kısmını teşkil eden türkülerimiz ile millî havalarımız olan Anadolu türküleri arasında bir kıyas yapmak lazım gelse her ikisinin güfte ve terennümâtını mütalaa etmek zarûridir. Evvel emirde bunların güfteleri arasında

fark-ı azim vardır. Biri: Şi'r ve edebî icâbatına münkâd, her zevk-i selîmin kabulüne şayan olmaya itinâkâr bir lisân, Diğer: Bu kuyûd ve cümleden azâde ve sâde.

Birinin güftesi mecâsin ve ahlâkî âmir ve nâdi diğer hubb-ı muvâlata sâik ve bâdi. Bunların bestekârlarının malûmat ve hissiyâtında pekçok farklar vardır. Biri ilm-i mûsikînin müstenid olduğu kavâid ve makâmata riâyetkâr ve her zevk-i selîmi tatyibe muvaffak nağme ibdâna sâmiî. Diğer: Mûsikînin ilim ve fene ihtiyacından bî-haber ve ancak terennümâtı kendi mertebesindeki ehl-i havanın bezm-i husûsiyetine münhasır. Bu takdire göre mektep terânelerinin ikini kısmı ile millî havaları arasında liyâkat ve kudret-i ilmiyeden başka bir fark yoktur. Biri mûsikîce icâb eden san'atla mütecellî. Diğer: geliş güzel sevk-i tabîyetşe mütecellîdir. Asıl hakikati daha ziyâde tevzih etmek lazım gelirse Garp Mûsikîsi ile asıl mûsikîmiz arasında ne gibi farklar var ise mûsikîmiz kavâid-i esâsiyene muvaffak olarak bestelenmiş olan mektep havalarının ikinci kısmı ile de Anadolu millî terâneleri arasında o derece fark vardır.

Sâniyen: Mektep terâneleri mûsikîmizde mevcûd bulunan diğer âsârdan birine benzetsek ancak şarkılarımıza benzetebiliriz. Mektep havalarının aşk ve hüznü mûdi musannâ nağmâtan mütecerrid olması esâs olduğundan mezkûr havalar, şarkılarımızın meziyât-ı mahsûsa san'at-perdâzânesine zâten ittisâ edemez. Ancak bir dâire-i husûside kalır. Bu sahadan çıkan mektep terâneleri sanayi-i bedîe-i mûsikîden hangisine uzak olur. Mahaza mûsikîce mensûp olduğu bir tarikin güzel tertip edilmiş bir terâne ve bir parçası olmak lazım gelir.

Kâzım [UZ]

(Nu: 7503, 16 RE. 1336, 31 KE. 1333-1917, s. 2.)

***

3.5. Fikrî Yazılar

MUHÂREBE MENKİBELERİNDEN

İsviçreden;¹⁴⁵

Müteadid cephelerde vukuâ gelmekte olan muhârebelerde galip, mağlup kim olduğunu tayin etmek hakîkaten pek müşkül. Buraya gelir gelmez her milletin gazetesini gözden geçirmeye başladım. Hiçbir yerde hiçbir mağluba tesâdüf etmedim!. Herkes galip. İsviçre gazeteleri her devletin tebligât-ı resmiyesini aynen derç ediyorlar, bunları okuyanların sersemleşmesi mümkün değildir. Bu mütekâbil tebligât yekdiğeri tekzib ediyor, zihin kararını veremeyip şaşırıyor.

Birde her memleketin gazetesi o memleket halkının tercümanı olduğundan bu gazetelerde hakîkatten ziyade hissiyat ve menfaatin şüyûuna kuvvet veriliyor. Anladım ki şu sırada top, tüfenk, deridnot kadar kalem, yazı muhârebe ediyor. Yalnız gazete ve risale ile iktifa edilmiyor. Pek ziyâde şayan-ı dikkat eserler neşr olunuyor. Bu husûsta en geride kalan tabî biziz. Bizim memleketimizde erbâb-ı kalemin, maddî, manevî, buralardaki kadar sermayesi olmadığı için ahâlîmiz gazetelerin zihin doyurmayan makalelerine muhtaç olup kalıyor ve binâ'en-âleyh bir maddeyi derinden derine tetkike müsâit bir kitap bulamıyor. Ne muhârib olduğumuz düşmanların, ne de kendilerine rabt-ı tâlî ettiğimiz dostların ahvâline dair mâlumat-i kâfiyeyi ihtivâ eden bir kitap neşr olunamadı. Kitaptan vazgeçtik şimdi ki muhârebelerin nasıl cereyan ettiğinden haberdâr değiliz. Bunun için cehaletten kendimizi kurtaramıyoruz. Hiçbir şeyi diğer memleketlerin ahâlisi kadar öğrenemiyoruz.

Muhârebelerin imdadına yetişen bir müessir vasıtada resim, hak gibi ince san'atlardandır. Küçücük kartpostallardan itibaren büyük levhalara varıncaya kadar resmin îkâ ettiği tesirât ne kadar büyüktür. Muharebelerde temyiz eden cenerallerin madalyonları birer levha üzerine kabartma olarak geçirilmiş, bunlar gayet ehven fiyatıyla alınıp salonlara, odalara asılmışlardır. Bütün bu neşriyat, bütün bu asâr-ı san'at bir milletin terbiyesi üzerinde garip teciller vücûda getiriyor. Komşumuz olan Bulgarlar muharebe levhaları resmedecek mahir bir ressam vücûda getirdiler. Etrafı ihâta eden ve kaiden anladım ki bir muhârib devlet mevki-i harbiye de metin ve cesur olmakla beraber ahâliye ve tesisât-ı medeniyeye karşı fevkâlâde insaniyetkârâne tavır etmelidir. Bu davranış nerede ihmal edilmiş ise bunun pek büyük zararı görülmemiştir. Evvelce dost olan bir bî- taraf millet derhal düşman kesilmiştir.

Bir şey daha anladım ki büyük bir aileye mensup olan bir millet o aileye mensup olan diğer taifelerin muhabbetini kolaylıkla celp ediyor. Vakıta menâfî-i siyasiye bu gibi şeyleri

¹⁴⁵ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

hükümetlere pek aratmaz ise de milletlere aratıyor. Onun için bu noktaya pek ziyade itinâ etmek lazım geliyor.

Efkâr-ı ahâliye tesir-i bahş olan şeylerden biri de konferanslardır. Kezâlik bizim mahrum olduğumuz vesâitten biri de budur. İstanbul'da iyi söz söyleyene tesâdüf etmedim. Kendilerinde biraz söz söylemek hassası bulunanlar malûmât sahibi olmadıklarından konferanslarını lafazanlık içinde boğuyorlar. Bu mükerrer, manasız lafzılar sâmi'ine usanç veriyor, hiçbir tesir-i mucip olmuyor. Bizde ale melâi'n-nas şiir okuyabilenler dâhi yoktur. Kimi şiiri tabip reçetesi gibi okur, kimi de gayr-ı tabîi vazilere müracaat eder.

Konferansların ne derece tesirât vücûda getirdiğini Belçikalı Davavekili Luran'ın Romanya'daki konferansları gösterirdi. O konferanslar bir ordunun topundan tüfenginden daha ziyâde tesirât vücûda getirirdi. Romanya'nın son zamanlardaki vaziyetinde Luran'ın iyice tesirâtı olduğunu işittim ve okudum. Ümit ederim ki hayat-ı meşrutiyet bir gün bizde de böyle söz erleri vücûda getirir.

Hülâsa şimdi muharebe yalnız silahla edilmiyor. Flemenk san'atında bu mebhusta büyük yardımı vardır. Söz ü müesser olabilmek için kabalıktan uzaklaşmalıdır. Kezâlik resim içinde öyledir. Maksat halkı terbiyesiz etmek değildir, Bilâkis bir terbiye-i âliye vatanperverâne ile zihinlerin kabiliyet-i tesiriyesini artırmaktır.

Tiyatro ile mûsîki dâhi vezaif-i cemiyeti ifâ ediyor, halkta en ziyade bu gibi şeylere düşkün... Vatanperverlik teyidi için yazılan tiyatrolara pek tabîidir ki rağbet ziyadedir. Şimdiki muharebeler kadar müziç, yorucu, üzücü muharebeler olmamıştır. Evvel ki gün birine tesâdüf ettim. Bana siperlerdeki hayatı tasvir etti. Bu hayat anlaşıldıktan, o tertibat hakkında biraz malûmât edildikten sonra iki tarafında neden ileri gidemediklerine yerlerinde mihlanıp kaldıklarına insan akıl erdiremiyor. Binâ'en-âleyh hal-i harp sürüp gidecektir. Birisi aç veya mühimmatsız kalmalı ki harbe nihayet verilsin. Milletleri bu kadar üzüntüye sokan muharebelerde şecaat hissinin lâ-yenkâti artması, maneviyatın yükselmesi, ümidin dâimâ parlayıp durması lazımdır. Zannederim ki tiyatronun olsun, mûsîkin vatanperverâne yazılmış parçaları olsun ahlâkiyat ve maneviyâtı kuvvetleştirmekte bî-nazırdır. Teessüf ederim ki mûsîkimiz bu gibi Âsârdan mahrumdur. Almanların, Fransızların en müessir vatan marşlarını halk ettiren elham-ı vatanperverânenin, milliyet aşkının bizi de öyle güfteler, öyle besteler söyletecek bir vecd-i istiğrak kalıplar bulmasını temenni ederim.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6452, 20 RE. 1333, 23 KS. 1330, 5 Şt. 1915, s. 1.)

*

BİR MÜFEKKİRİYYET

Viyana'dan:¹⁴⁶

Memleketimizden dâimâ haberdâr olmak, hariçte olanlar için bir ihtiyac-ı ruhânîdir. Yirmi günlük bir gazete bile tatlı tatlı okunur. Herhangi bir milletin efradı olursa olsun, gittikleri yerde hayat-ı içtimâiyelerini muhafaza ettikleri için aralarında müdâvele-i efkârdan hâlî olmazlar, vatanlarının bütün safhaları içinde yaşarlar. Türklerde bu saadet pek nâdir bulunur. İstanbul'dan, ailesinden uzunca müddetle yeni ayrılan gayet zeki, cevval bir genç tesâdüfen girdiği bir kahvede, başındaki serpüşün delâletiyle bir yığın Türk gazetesi bulur, bana da söyledi, gittim. Türkçe gazete istedim. Vakıa bir yığında bana getirdiler. Ben hayrette kaldım, gazeteleri karıştırınca hayretim büsbütün arttı! Çünkü aynı numaradan on nüsha vardı. Birbiri içine istif edilmiş, on *İkdâm*, on *Tanin*... Kahveciye sordum hiç farkında değil... Ben İstanbul'dan yeni gelmiş olduğum için *İkdâm*'ın bu kahveye abonman olarak gazete gönderdiğini de pekiyi biliyorum... Ne ise bu muammayı ben halletmeyeceğim, *Tanin* ve *İkdâm* idâreleri halletsinler...

Buraya Türk gazetelerinin gelmesine memnun oldum. Fakat aynı numaradan on nüsha gelip de kâğıtların burada okuma ile satılmasına sebep olanlara canım sıkıldı.

Ne ise gazetelerimize göz gezdirdim. Tenâkus-ı nüfûsa dair verilen konferanslardan Bakteriolog Doktor Osman Şerafeddin Bey'in Emrâz-ı Sarîya ve İstilâiye unvanı altındaki konferansı baştan aşağı okudum...

Osman Şerafeddin Bey demiş ki:

“Bağdat'ta vebâ hastalığı İslâmlar nezdinde daha ziyâde tahribâtı mucib oldu. Sebebi nedir biliyor musunuz? Birkaç Cizvit Mektebi ve İngiliz tesir ve propagandası sayesinde medeniyet yüz tutan Hristiyanlar az zaman zarfında hastalığın ne olduğunu anladılar. Bunları vebâdan vikâye için cemiyetleri dahi kusur etmiyordu. Vebâya karşı ahâliyi aşlamak için biz İslâmlara yalvardığımız halde Hristiyanlar bize hücum ediyorlar ve kendilerini zorla aşlatmak arzu ediyorlardı. Musevîler dahi teşkilâtları sayesinde az zaman zarfında kendilerini kurtarmak çarelerini buldular. Yalnız cehâlette puyân olan, delilden, kendilerine doğru yolu göstereceklerden mahrûm kalan bî-çare İslâmlar, onlar o zavallılar vebâya en çok kurban verdiler. “Emrâz-ı sarîyadan, cehâletten en ziyâde muztarip olan halk ise Türk köylüsüdür. Bu bî-çareler pislik, murdarlık içinde puyândır.

“Türk köylüsü açtır. Türk köylüsü palaspâreler içinde gezer...”

¹⁴⁶ Sahib-i imtiyaz tarafından gönderilmiştir.

Dünyada en sevdiğim tırâz millet İsviçre'ninkidir:

“Hürriyet ve Vatan” herhangi ferde bu iki mevcudiyetin müfekkiresi bulunursa, o efrada şayan-ı tekrimdir. Bakteriyolog Osman Şerafeddin Bey'i vatan muhabbetiyle ibraz ettiği bu müfekkire-i hürriyetkânenen dolayı tebrik ederim. Bu iki mevcudiyet nazardan mutasavver oldukça ne millet millet olur, ne ferd, ferd...

Avrupa'daki refâh ve terakkînin, büyüklüğün müvellid-i mu'sî yaratıcısı hürriyet ve vatandır. Bu iki mevcudiyet fikriyle bir milletin kıymeti ölçülür. Şark'ın ayrı kalmasına sebep müfekkiriyyettir. Bu müfekkiriyyet bazıları bilerek sahiptirler. Bazıları da bilmeyerek... Avrupalılar iffet edemedikleri için o müfekkiriyyet İslâm dininden gelir zannederler. İslâmiyetin mabedisinden ve bi'l-hasda Ebûbekir ve Ömer radiyallahu anhüma devrelerinde bu müfekkiriyyet değişmeye başlamış idi. Müslümanların erbâb-ı ilim ve kemâli bildiğini söylemekten çekinmez idi, hak sahibi kim olursa olsun hakkı talep ederdi. Hele heyet-i içtimâiyyeye ait olan husûsâtta kusur ve hata ketm olunmaz idi. İşte o zaman da tıraz “hürriyet ve dârü'l-İslâm” idi.

Avrupa'nın iyice yerlerini gezdim. Memleketimde de her memleketin ehl-i İslâmıyla görüştim. Şark halkında büyük bir nakısa vardır: Bu hürriyet-i fikriyyeden mahrûmiyet... Bî-tarafâne ve kemâl-i hürriyetle düşünülebilir, hürriyetin kadrini bilir bir şarkılıya nâdir olarak tesâdüf etmişimdir. Doktor Osman Şerâfeddin Bey'i bu nevâirden addederim. Bilmem doktorun sözleri layık olduğu derecede düşünceyi celb etti mi. O sözler, Türkiye'de bütün idâre memurlarını düşündürecek bir metrebededir.

Şimdi biz o sözleri dinledikten sonra acaba neden bir Cizvit Mektebinin tesiri oluyor da koca bir vilâyet-i memurîn heyeti ufacak bir salâhın icrâsına muktedir olamıyorlar? Suâlini irad ederiz. Bunun cevabı gayet sadedir. Çünkü o Cizvit Mektebi bir maksada hıdmet ediyorlar. O maksat... Ma'a't-te'eesüf bizim memurlarımızda evvelâ böyle bir hedef tayin etmemiş... Memurun vatanının sevdiğine hiç şüphe yok. Çünkü o vatandan aylık almasa hazi olduğu sermaye-i manevî ile hariçten aç kalmak muhakkak... İstanbul'dan hareketimden üç dört gün evvel Makri köyüne gitmiş idim... Bir takım ameleye tesâdüf ettim. İçlerinden birine terbiye veriliyordu: “Ben adamı döverim... Alma cidden döverim ha, sen beni bilir misin!” deniliyordu. Eğer bizim halkımız dayak ile terbiye edilebilse idi bu ana kadar her biri bir mülk olurdu. Üç dört asırdan beri hep bu yolda gördüğü terbiye değil midir ki onu bugün ki dereke-i acze ve intihâta indirmiştir. Acaba bu üç dört asırlık mazi bize alan yeni bir tebriye fikrini vermedi mi? İşte İsviçre'de bir hapisânâ vardır. Şedid mücrimler bile orada açık havada, tarlalarda zirâat ile iştigal edilirler. Bir kötü sözde sevinilmez hapisânânenin yahut daha doğrusu çiftliğin vasi arazisi ve ormanları içinde mücrimler

istedikleri gibi gezerler, çalışırlar. Bu adamlar oraya mücrim olarak girdikleri halde sulehâdan olup çıkarlar!... Çünkü başlarında hürriyet ve vatan fikirlerini cem' etmiş bir kaç murabî var.

Doktor Osman Şerafeddin Bey'in vilayetteki halkın fakirini de tasvir ediyor: Bir don, bir gömlek, bir palapâre aba... Sonra buna mukâbil Filistin taraflarına gelmiş olan gayr-ı müslim muhâcirlerin köyleri ne kadar temiz, ne kadar zengin, ne kadar muntazam olduğunu da söylüyor...

Bu sözlerden idâre memurlarımız mütenebbih olmalıdırlar. Bir memleket paupérisme denilen sefâletin bu derekesine düşer ise onun sonu ne olacağını memurlarımız içinde bilenler çoktur.

Düşünelim bir vilayette validen başka ne kadar da fen memurları var. Bunlar başta olduğu halde kâğıtla meşgul olacak yerde bir parça rahatsız olmaya alışmalılar. Ekmeğini yedikleri vatana, halka hıdmet etmek lüzumunu takdir etseler. Birkaç senenin içinde neler yaparlar. Şimendüfer ile giderken bir takım yeni köyler gördüm... Hükümet merkezlerinden bir fen memuru gelipte bu zavallı insanlara evleri nasıl yapıları, sokakları nasıl açmaları lazım geleceğini söylememiş, göstermemiş ki... Böyle bir adet peydâ olmamış ki...

Vatanımızın, milletimizin ihyâsına mani olan o büyük nakısalara azalması mümkün değil bu müfekkiriyet ile kâbil olamaz.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6937, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1.)

*

ANADOLUYA RAKI NEDEN GİRDİ?

Türk Ocağı'nın Mühim Gecelerinden

Türk gençliğini aydınlatacak, onlara en doğru yolu gösterip hakîkaten karşı fikirlerini uyandıracak, millî duygularımıza ve millî mefkûremize büyük ve gayet geniş zamanlar hazırlayacak, Türklüğü yalnız yaşatmak değil yükseltmek ve büyültmek için lazım olan esasları düşünecek ve düşündürecek, Türklük'ün ileri gitmesine manî olan içtimâî dertlerimizi, iktisâdî noksanlarımızı bulup söyleyecek ve aynı zamanda bunun çarelerini ve sebeplerini bulup söyleyecek en iyi ve en çalışkan müessesemiz her manasıyla Türk Ocağı'dır. Yalnız Türk Ocağı değil aynı zamanda Türklük'ün ilim ve irfan ocağı olan bu müessesenin şu son aylar zarfında gördüğü hıdmetlere bakıp şu satırları hakiki bir iftihar ile yazıyorum.

Gelecek ve her halde Türklük'ün namına daha geniş bir mikyasta iyiliklere müsait olacak zaman için bu müessesenin daha parlak daha büyük hıdmetlet gösterebileceğini

şimdiden pek kuvvetli olarak ümit edebiliyoruz. Türk Ocağı haftada bir akşam erkeklere ve bir gün kadınlara konferans veriyor ve bunda memleketin muktedir, güzide zevatı oraya toplanan dinleyicilere, Türklük ve Türklük'ün hayatına dair pek istifadeli şeyler söylüyor. Türk Ocağı konferanslarını sıra ile yazamadığımızı müteessiriz. Harp gavaili, gazetenin küçülmesi buna manî oluyor.

Türk Ocağı'nda geçen Cuma günü verilen konferanslar ne kadar mühim idi. Husûsiyle emraz-ı akliye ve asabiye mütehassıs ve muallimi Doktor Raşit Tahsin Bey'in Anadolu'da küül istimali ve bunun tesirâtı hakkında verdikleri malûmât ne kadar şayan-ı dikkat idi. Raşit Tahsin Bey'in tedkikata müstenit olan mühim beyanatı, memleketimizde pek derin düşünülecek, pek inceden inceye sebepleri aratacak ve bir dakika evvel defî için çareleri bulunacak bir meseleye taalluk ediyor. O saf, o köylü Anadolu'muzda rakı ibtilasının çoğalması...

Bizim gibi yalnız İslâm dinini taşımak değil aynı zamanda bir millet meslaha olmak itibariyle büyük emellerimize vüsul için, büyük vatanımızı kuvvetli düşmanların tecavüzünden her zaman kurtarmak için düşünülecek en mühim meselelerden biri de bu olmalıdır. Rakı ibtilası niçin ve nasıl Anadolu'yu kapladı!...

Raşit Tahsin Bey konferasında küülün muzırâtını, tesirâtını, asabiye, akliye, zekâyâ ve her ne karşı olan tahribatını gayet müesser bir lisan ile tasvir etti. Sonra milletler içinde en ziyade İngilizler'in küüle mübtela olduklarını söyledi. Müslümanlıkta küül istimâli haram olduğunu ve Anadolu ahâlisilerce bu zehrin tesirâtından masun ve azade yani halde şu son zamanlarda bu mübarek ve sevgili diyarın bazı yerlerinde küül istimali başladığını ve hatta ziyadeleştiğini anlattı.

Bundan başka Anadolu'nun bir yerinde bir ay tedavi kendine müracat eden yetmiş kadar hastadan altmışının küül istimalinden emrazı asabiyeye duçar olduğunu müşahede edildiğini derin bir teessüfle hikâye etti. Daha sonra küülün insanlar üzerindeki muharip ve muzır tesirâtını isbat edecek istatistiklerden bahseyledi.

Anadolu'da küüle inhimakın artmasından ne kadar zararlara duçar olabileceğimizi tasvir etti. Hülâsa baştanbaşa istifadeli, müesser bir konferans verdi. Muhterem muallime bundan dolayı beyan-ı teşekkür ederiz. Eğer memleket şı sırada gavail-i harbiye ile meşgul bulunmamış olsa idi zannederiz ki bu mesele ile bütün matbûat iştilal edecek ve nihayet Meclis-i Mebûsân'da da bu içtimâî ve mühim mesele hakkında müzakerât cereyan eyleyecekti.

Memleketimizin hakiki terakkiyatı ancak böyle yapılırsa hâsıl olabiliyor. Fakat bugün ne matbûattan ne mebûsândan ne hükümetten bu derecesini isteyemeyiz. Ümit ederiz ki işler düzelince bu mesele tekrar tekrar tazeleneyecektir. Çünkü ehemmiyeti pek büyüktür.

Muallim Raşit Tahsin Bey Efendi Anadolu'da küulun tesiraratı hakkındaki müşahedatını, terdkikatını ve bunların netayic-i fenniyesini konferanslarda izah eyledikleri halde bunun esbab-ı hakikiyesini araştırmayı fûnun-ı içtimâiye mütehasıslarına terk ettiler. Bina'en-'aleyh bununla meselenin en mühim noktasını tenvir ederek bundan sonra takip edilmesi lazım gelen yolu göstermiş oldular.

Hatırımızda kaldığına göre Anadolu'da müskirât istimali inhimakın baş gösterdiği bundan yedi sene mukdem fûnun-ı içtimaiye mütehasıslarından muallim Lanessan *Hayat Ve Mevcudiyet İçin Mücadele ve Cemaat-ı Beşeriyenin Tekâmülü* unvanıyla neşr ettiği mühim bir eserde söylemişti. Anadolu'da seyahat etmiş ve ahâlinin tarz-ı hayatı ve teşkilat-ı içtimaiyesi hakkında tedkikat icrâ eylemiş bulunan meşhur ve muktedir zat eserinin *Küule İnhimak ve Esbabı* hakkındaki nazariyesini isbat etmiştir. Muallim Lanessan fikir ve mütalaasına göre insanlar ekseriya küule yalnız zevk almak değil, muhtaç kaldıkları içinde müptela oluyorlar. Vakıa pek çokları husûsiyle zenginler ve refah içinde yaşayan tabakât nas-ı müskirâtı sırf keyif için kullanırlar ve bu fenalığıkendilerine her şey namına muzır bir adet ittihaz ederlerse amele, rençber ve fakir olanların kısm-ı azamı rakıyı ve ispirotolu şeyleri zaruret ve kâfi derece de gıdadan, mesken ve elbise gibi esbab-ı istirahat ve tahaffuziyeden mahrumiyet yüzünden istimal ederler.

Muallimin tedkikatına göre Anadolu ahâlisinin müskirata inhimakına bunlar sebep olmuştur. Orada yaşayan saf ahâlinin kendileri için küul istimali dünyaen harem olduğu halde yine bunu içmeye mecbur olmaları kendilerini besleyecek kadar kuvvetli gıdalardan mahrumiyetlerinden ileri gelmektedir. Bir zamanlar Anadolu'da pekmez ve üzümün yapılan muhtelif tatlılar, ballar pek mebzul, tozun fiyatı ise gayet ehven idi. Şehirler ve kasabalardaki gibi bol bol koyun, sığır ve tavuk etleri yemekten mahrum olup gıdasını ancak ekmek, peynir, zeytin gibi şeyler ve ara sıra pazara götürüp satmak ihtiyacı hissetmedikçe yumurta ve yağdan ibaret bulunan Anadolu köylülerinin bütün gün tarlasında ter döküp çalışan veya kışın her şeyden mahrum bir halde kavaid-i sıhhiyeye tamamen muhalif bir tarzdaki kulübesinde, ateş karşısında durmaya mahkûm bulunan saf yürekli insanların ihtiyacat-ı gıdaiye ve hayatiyesini işte bu ballar bu pekmezler ve tatlılar husûsiyle toz telafi ediyordu. Bunun için Anadolu ahâlisi ağzına rakı koymuyordu. Halbûki ekser yerlerinde bağlar filokasradan ve sair hastalıklardan büzülüp pekmez kalmadı. Köylüye hiç para kazandırmayan arıcılık ihmal olundu. Diğer taraftan meralar bozuldu. Bu yüzden

Anadolu'nun ekser biladından arıların muhacirat ettiği görüldü. Toza gelince buda Avrupalıların haksız teşvikatıyla Divan-ı Umûmiyeye tahsis edildiği cihetle fiyatı pek yükseldi. Öyle ki Anadolu'nun pek çok taraflarında köylüler ekmeği adeta tuzsuz derecede yemeğe mecbur oluyorlar. İşte şekerli mevattan, tuzdan ve bütün kuvvetli gıdalardan husûsiyle et ve tavuk yemekten mahrum kalan köylüler bir türlü ihtiyacat-ı hayatiye ve gıdaiyelerini tatmin edemedikleri için memleketlerinde mebzul olan bazı meyveler husûsiyle dut gibi tatlıca şeylerden bir nevi rakı imaline ve bunu istimale başladılar. Bazı taraflarda ise sirke bile içerler. Bu tabii bir ihtiyaçtır. Anadolu'nun şerait-i içtimaiyesi ve hayatiyesi ıslah edilmedikçe müskirâta olan inhimakın artacağına şüphe yoktur.

Lanessan kitabından hatırımızda kalan bu sebepleri hülasa olarak nakl ettik. Herhalde bunlar akla pek yakın görünmektedir. Tabii bir zaman gelir ki bu bahis üzerinde herkes efkârını, mütalatını, söyler ve çareler aranılıp bulunur. Fakat herhalde gıda meselesiyle küül meselesi arasındaki münasebeti kimse inkâr edemez. Hayatta gıdanın çok büyük, pek büyük, zan ve tahmin edildiğinden daha büyük tesiri vardır.

Büyük edibemiz Halide Edip Hanımefendi, Türk duygularının ebedi bir rehberi olacak ve Büyük Yarın'ın en doğru teşkilatını esaslandırarak bulunan muazzez Türk kitabında... Yeni Turan'da gelecek zamana ait büyük bir dâhî-i siyasiyenin çocukluğundan bahsederken bu çocuğu Bursa'nın Tatar mahallesinde büyütür ve Yeşil Cami'nin havlisinde saf hava teneffüs ettirerek oynatırken, ona validesinin pek çok et yedirdiğini de ilave ediyor. Büyük edibimizin bunu neden ilave ettiğini fark etmeyenlerde belki vardır. Halbûki o, bu kısacık cümlesiyle ilm-i hayatın bir mühim babını teşrih etmiş oldu.

İmzasız

(Nu: 6433, 1 RE. 1333, 4 KS. 1330, 17 KS. 1915, s.1.)

*

BİZDE MAZİSİ OLAN BİR MİLLETİZ

İsviçre'den:¹⁴⁷

Muhârebe-i hazıra gösterdi ki bir millet için fen kadar metânet-i ahlâkın, terbiye-i ahlâkiyenin galebe için lüzumu vardır. Fi'l-vâki harb-i hazırdaki müşkülât, şiddet, tahrip, açık tabir ile insanları öldürmek için kullanılan tedbirlerin tesiri yalnız demir yürekler, fedakâr fikirler ile hükümden düşüyor. Maddeten ve ilmen lazım gelen esbâb-ı müdafaa hazırlanmakla beraber, top, tüfenk, zırhlı, tahtelbahir, siper, istihkâm, tayyare bombardımanı fenin müsait olduğu derecede ikmâl edilmekle beraber ahlak ve maneviyatta, terbiyede dahî tekmil olunmaz ise muvaffakiyyet temin edilemez.

¹⁴⁷ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Dün, bu âna kadar vatanı muharebeye iştirak etmemiş olan bir genç benimle veda ettiği sırada bana birkaç cümle söyledi ki bu cümlelerin kuvveti hiçbir zaman hatıramdan uzaklaşmayacaktır. Bu gencin sözlerini memlekette isal etmekle kendimi bahtiyar addediyorum. Çünkü bu gencin vatanı nasıl bir hayat geçirmiş ise bizim vatanımızda öyledir.

Genç zengin idi. Muhterem bir aileye mensup idi ve binâ'en-aleyh mutena bir terbiye görmüş idi. Memlekette tahsilini bitirmiş idi. Maden mühendisi idi. Elinde mucib-i mefharet bir şehadetnâme var idi. İsviçre'de ilm-i tabakatü'l-arz ileriye gitmiş olduğu için bu ilimde bir kat daha rüşuh kesb etmek istiyor idi. Bu mühim mesele arasında ilim ve fen ile beraber hünerden de hissedâr olmak üzere mûsıkiye intisap etmiş idi. Çünkü insan için yalnız fen kâfi değildir. Erbab-ı medeniyetin hayat-ı hünerden de müstefid olmak ister. İşte bizim gençlerimizi için numûne ittihaz edebilecek müterakki ve medenî bir insan, bir genç. Bu gencin mensup olduğu hükümet beş altı milyon nüfûsa malik bir küçük hükümet idi. Bu küçük hükümet büyük bir teşebbüse girişiyor idi. Genç, uğrayacağı felaketlerin derecesini pekiyi takdir ediyor idi.

Dedim ki:

- İki kardeşiniz asker imiş. Sizde gidiyorsunuz. Kânunlarımızda sizin için bir istisna yok mudur?

- "Kânunlarımız beni hıdmetten affeder. Bir mecburiyet-i kânuniyem yoktur. Lâkin...

"Memleketimin tarihini bilirsiniz. Mensup olduğum millet cihanın vakaî muazzamasına iştirak etmiştir. Büyük muvaffakiyetler gördüğümüz gibi müthiş felaketselere de uğradık. Bera, buhran girişmiş olduğumuz sergüzeştlerin haddi, hesabı yoktur. Fedakârlık hiss-i kahramanı, istihkâr-ı mevt, felaket tahammül, birden bire büyük nimetlere ermek, birden bire bir azimetin zevalini görmek tarihimizin her sahifesinde münderiçtir. Terakkiyat-ı medeniye husûsunda da şimdi ki büyük millet ve devletlerin şakirdi değiliz. Ne İngiltere'ye muhtacıız, ne Fransa'ya, ulûm ve fûnûnda, hüner ve san'atta, edebiyatta kendi kendimize çığırlar açtık. O, bugünkü büyük milletler bizden dâimâ muallimler, üstatlar alıyorlar. Hatta bizdeki ilim ve elsine-i Şarkıye müderrisleri başka milletlerde yoktur...

"Demek ki benim karşımda şerefli bir mazinin tarihi, büyük bir medeniyetin menâkıbı var... Biliyorsunuz ki tarihini ve vakaî azime ile mâli olan milletler de övünme hissi vardır. O milletler, müteazzim, mütekebbir olurlar... Onlar, dâimâ kendileri için yüksek pâye edinirler. Kendilerinden dâimâ muhteşem hareketler sadır olmasını isterler. Böyle milletler için hayatın namus ve şerefe mukareneti yoksa kıymeti yoktur. Binâ'en-aleyh vatanın menafî mevzu-bahs olduğu gibi efrad-ı millet istihkâr-ı hayat ile ortaya atılıyor. Bende vatanım ve

kendim hakkında bu his ile mütehassis olduğumdan muharebeye şetaretle gidiyorum. Yalnız, aradığım memleketimin şeref ve haysiyeti, beyne'l-milel nüfuz ve itibarıdır.”

Ben bu sözleri işitirken zihnim doğrudan doğruya milletim ve vatanım ile meşgul oluyordu. Mazisi bu kadar menâkıb-ı kahramanâneye cilvegâh olan bugün mevcut milletlerin hemen hepsiyle dövüşen, üç kıtanın en mühim noktalarında izlerini bırakan, Avrupa'nın bağrına kadar sokulmuş, Rusya'nın içlerine süriyyeler göndermiş, Polonya'da dövüşmüş, Ukrayna'da kan dökmüş, Kafkasya'yı öz demirleriyle, Mısır'ı Sinanlarıyla, Sırbistan'ı şehit Alisi ile Cezayir'i, Tunus'u bütün Akdeniz'i Barbaros ile Uluç'la tir tir titretmiş, bir avuç toprağa bile bin neferi gömmüş fakat liva-yı satvetini her ü merc Vibaro'da her mevki-i müstahkem önünde dalgalandırmış, mertlik, kahramanlık, askerlik âleminde mucizeler göstermiş bir milletin efradı ne kadar azametli, ne kadar parlak görünmeye mecburdur. Çünkü onun tarihi var. Çünkü onun mazisi var. Tarihin, mazinin püf diye sönmesine onun azimet hissi manidir! Bin'a'en-aleyh o millet küçüklüğe ram olamaz.

Bâ-husûs biz ne büyük dakikalardayız, ne büyük vazife karşısındayız. Düşmanlarımız payitahtımıza hücum etmekle, milletin ömrünü kesmek için ikinci bir Balkan cinayeti hazırlamaya yelteniyorlar. Âleme medeniyet müderrisliği etmekle müftehir olan İngilizler, Fransızlar bugün Kurûn-ı Vüstâ'ya rahmet okutacak feciyeler istihzarıyla meşgul oluyorlar. Medeniyet-i Şarkiye'nin bir temsili olan İstanbul'u bi'l-âhire Rusya'ya peşkeş etmek hüsnünde bulunuyorlar. İnsan bu tasavvurlar içinde de Puvankare'nin Edward Grey'leri gördükçe “Ey medeniyet senin nâmına ne kadar cinayetler ikâ olunuyor!” demekten kendini alamıyor.

Binâ'en-aleyh ne yapacaksak şerefle yapmalıdır. En evvel gözeteceğimiz şey vazifemizin mazesinin şerefidir. Ajans-ı Havas, Fransız ve İngiliz gazeteleri bizi küçük düşürmek, ahlâkımızı sarsmak için neler yazmıyorlar. Bunu da yeni öğrendik. Meğerse ilk önce bir milletin ahlâkına hücum etmeli imiş, Onu korkuttukça korkutmalı imiş. O millet içinde bir ittihat varsa onu zaafa düşürmeye çalışmalı imiş, dâimâ yalan ve iftira ile ortaya bir velvele vermeli imiş... Görseniz buranın gazeteleri ne sanâlar yazıyorlar. En gülüncü filanca gazetenin İstanbul muhâbirinden aldığı telgrafnâmeye, dostlarımızdan birinin Anadolu'dan veya İstanbul'dan aldığı mektup mealine nazaran diye derç olunan yalanlardır. Hâlbuki o yazılan şeyler bir muhârip yerden ne telgrafla, ne mektupla bildirilemez. Bildirilmesine imkân yoktur... İngiliz gazeteleri ile Fransız gazeteleri yalan tertibinde birbirleriyle mukayese edebiliyorlar. Haniya o cedit, ağır başlı zannettiğimiz o gazeteler yok mu? Aman onlar ne yalan kumkuması imişler. İsviçre'nin Fransızca söyleyen kısmının gazeteleri de Fransa'da çıkıyor gibi... Burada tarafgirlik dehşetli. Tabii Türkler 'de iyi gözle

görünmüyor. Bütün gazetelerde Türkiye aleyhinde tavırlar, sözler, nasihatler görülüyor. İstanbul'daki İsviçrelilere bir şey soracağım:

Acaba memalik-i Osmaniyye'de ikâmet eden İsviçreliler de bizim burada olduğumuz gibi Türk gazetelerinden müşteki midirler?

Lütfen cevap vermelerin muntazırım. Artık anladım ki bî-tarafılığın manası Fransızca söyleyen İsviçre'de başka... İsviçre gibi en hür bir memlekette bu yolda hareket edilmesi elbette mucib-i teessüf olur. Çünkü kendi vicdanına sahip olan bir millete rehber, ancak vicdanidir. Öyle bir millet başkalarının hâdim amali olamaz.

Buradaki İsviçreliler gözümünden düştüler. El-hâsıl dostumuz birse, düşmanımız ondur. Hele benim kimseye emniyetim kalmadı. Ne bî-tarafılık, ne mektep, ne hürriyet, ne medeniyet-i mucib itimat olacak şeyler değildir. Onun etrafımızı ona göre yoklamalıyız.

Ecnebi gazetelerinin neşriyatına mütali olursak bunları asla ciddi bir şey diye telakki etmemeli.

Metaner ahlâkımıza, dinimize, ecdadımızın meseresine sığınarak müteleffi-i milliyemizi muhafaza etmeliyiz. Bizi bu sofrada, bundan sonra da kurtaracak metanet-i ahlakiyedir. Ecdadımızın muhafaza-ı haysiyetine hayattan ziyade emniyet vermek meziyetidir.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6518, 27 CE. 1333, 30 Mt. 1331, 12 Ns. 1915, s. 1.)

*

HARP ZAMANINDA BİR MEMLEKETİN HAVÂİC-İ ZARÛRİYESİ NASIL TEMİN EDİLİR?

Bundan birkaç gün evvelki nüshalarımızdan birinde bir memlekette havâic-i zaruriye ne sûretle temin edilebileceğine dair Münih'te münteşir *Orpetiche Chtacsan Oundvernchans Chaytong* risalesinden naklen bir makale derç etmiştik. Bu meselenin ehemmiyetine binaen aynı gazeteden yine aynı zemine müteallik bir veche ati ikinci bir makale naklediyoruz:

Havâic-i zaruriye komisyonlarının idare edecekleri erzak anbarlarından ahâliye mevad-ı gıdaiyye vesaire ya komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bi'l-vasıta tevzi edilir. Doğrudan doğruya tevziiden kast eylediğimiz mana, havâicin geçen makalemizde zikrettiğimiz esasat üzerine fiyatı tayin edildikten sonra komisyon memuru vasıtasıyla o fiyat üzerinden ahâliye doğrudan doğruya tevzi edilmektedir. Bi'l-vasıta ise, küçük tacir ve bakkalların yediyle icrâ olunan tevziattır. Eğer belediye idare-i dâhiliyeye talik eden esbaptan dolayı tüccarında tevzi edilecek havâicîten makul bir kesb dâhilinde istifade etmesi

ve bu sûretle tüccar ve esnafın memnun edilmesi müstelzem ise, o zaman komisyonlar, mevad-ı gıdaiyye vesaireyi bakkallar tediyle tevzii ettirir.

Havâyic-i zaruriye meselesi gayet nazik olduğu kadar mühim bir mesele olduğu için derin bir dikkatle tetebbua muhtaçtır. Eğer küçük bir hata neticesi olarak müstahsiller mütezarrir edilirlirse, bunun zararını doğrudan doğruya müstehlikler çeker. Müsteliğin ne derece zarardan vakaya edilirse o memleketin kuvve-i hayatiyesi de o derece fazla olur. Zira harp esnasında havâic-i zaruriye meselesi belki de para meselesinden daha mühimdir. Kezâlik müstahsilleri müteneffi etmek için müstehlikleri ızzar edecek sûrette tedabir ittihaz etmek doğru değildir. Bu gibi nazik meseleler müzâkere edildiği zaman ticaret ve ziraat şubeleri ile belediye memurin ve mütehassıslarının reylerine müracaat edilmelidir. Bi'l-vasıta icrâ edilecek tevziat ekseriyetle narh vazii usûlüne müreccehtir. Havâic-i zaruriye ince bir hesap üzerine tevzi edildiği takdirde, bunlar üzerine narh vaziinden bir faide hâsıl olamaz.

Narh vazii usûlü takarrür ettiği takdirde âtîdeki esasâta râğbet etmek lazım gelir.

Evvela – Narh, vakt u zamanıyla tayin edilmelidir.

Saniyen - Narh evvel emirde müstehsillere vazii edilerek tacir nezdinde o narh yüzde hesabı ile tezyid olunur.

Salisen – Vazii edilecek bir narh, uzun müddet tebdili icap etmeyecek sûrette vazii edilmelidir ve narha tabii olacak eşya dahi iyice tafrik edilmelidir. Lüzumsuz bir eşya üzerine narh vazii edildiği zaman, bundan memleketin ticareti ızzar edilmiş olmamalıdır. Hâlbuki harp zamanında memleketin kuvve-i hayatiyesini teşkil eden ticareti, ızzar eylemekten son derece tevekki etmek lazımdır. Belediye veya komisyonlar muayyen o katta, o malın vaktiyle kaçâ satın alındığını, muhafazası sermayesinin faizi ile de zayı olanların miktar-ı kıymeti neye baliğ olduğunu bi'l-hesap ilan etmelidir. Bu sûretle havâyic-i zaruriye tedarîği meselesi hüsn-i sûretle idare edilecek makul fiyatıyla tekrar satılmakta olduğuna dair ahâlice fiyat hâsıl olması, haizdir. Eğer bazı esbattan dolayı bir mala hesap ve mantık haricinde fiyat vazii lazım geldiği takdirde hükümet bunun esbabını ahâliye izah etmelidir.

Rabien – Nath tayinine evvel emirde o eşyanın müstahsile kaçâ mal olduğunu hesap etmekle mübaşeret edilmelidir. Müstahsile bi't-tabii o eşyanın kıymetine ve istihsali için ihtiyar eylediği mesarife sarf eylediği emeklerine göre birde ticaret bırakmalıdır. Narhın adil ve hakkaniyet dairesinde vazii edilmesi, bir memleketin mahsulatını tenkıs edeceği cihetle nucib-i felâket olabilir. Müstahsiller himaye edilmezse, müstehlikler de himaye edilemez. Zira mahsulatın tenakusundan bi't-tabii müstehlikler müteessir olacaklarından, o zaman kendilerinin muhtaç oldukları bir malı nisbetsiz bir derecede pahalı alacaklardır. Hatta kudret-i malisi az olan müstahsillere hükümet bazı ahvalde nokdan muavenet etmelidir.

Ancak narh vazii bir memlekette havâic-i zaruriye tevziatından muntazım bir şekle ıfrahı için istimali lazım gelen vesaitin mecmu' değildir. Bina'en-âleyh bir memleketin harp esnasından kuvve-i hayatiye ve tahammüliyesini idame edebilmek için âtîdeki husûsatın nazar-ı dikkate alınması lazımdır:

Evvela – Mahsûlatın idare ve tezyidi.

Bu mesele doğrudan doğruya ziraat ve sanayiye telakki eder. Bu husûsta fen pek büyük bir rol oynadığı gibi en ziyade nazar-ı dikkate alınacak müşkülât amele tedariginde ve işletmeti idame edebilecek midir? Bu cihet her memleketin terakki ve teşkilâtına göre tahallüf eder. Mesela Almanya pek metin olan teşkilâtı sayesinde, en müşkül ve buhranlı zamanlarda da Kendisini ne derece maharetle kurtarabildiğini isbat eylemiştir. Bina'en-aleyh fen, ziraat ve bi'l-hassa teşkilât cihetleri zamana muhtaç olan birer keyfiyyet olduğundan harp esnasında metin esaslar üzerine istinad edebilmek için bu esasların vakt-i hazırda istihsar edilmesi icap eder. Muhârebe esnasında ise fen, ziraat ve teşkilât husûsunda icrâ edilecek teşebbüsât her halde muvakkıt olacak ve dâimâ tatbik edilebilecek esaslara istinad edemeyecektir.

Saniyen – Mahsûlat ile temin olunan zehair en makul ve adalete muvaffak bir tarzda tevzii edilmelidir.

Bu maksatta vüsul için birkaç tarik mevcuttur. Her mahsul için ittihaz ve tatbik edilecek usûl aynı olamaz. Zehar ne kadar azalacak olursa, tevziatta dahi o derece nisbet-i muhafaza eyleyeceği tabiidir. Darlık çoğaldıkça ve eşya tedarigi müşkülâta tezayit ettikçe, yalnız narhlara riayet edilmesi, maksadın teminine kifayet etmez. Vesait-i maddiyeleri çok olan kimseler, havâic fiyatı her ne kadar yüksek olursa olsun, havâic-i mezkûreyi yine kendilerinin evvelce itidat eyledikleri miktara yani bol bol tedarik ederler ve bu sûretle, hem fiyatın bir kat daha yükselmesi ve hem diğerlerinin o eşyadan kendilerinden daha az miktarda istifade etmeleri neticesi hâsıl olur. Binâ'en-aleyh bu cihetler nazar-ı dikkate alınarak bir ailenin narha ve tehdidâta tabii olan eşyayı mezun olduğu miktardan fazla almasını teminen zammı tertip edilmelidir.

Belediyeler memalik-i ecnebiyeden celp edilecek hevâici doğrudan doğruya getirmediikleri takdirde şirketlerin muavenetlerine müracaat edilmelidir. Yani belediyeler o havâici celp için nâmevcut olan şirketlere müracaat ederek onlarla İtilaf eder veya bu huşu için muvakkıt bir şirket teşkil ederler. Belediye bu şirketlere müşterek safiyetle girer. Şu sûretle şirketin memalik-i ecnebiyeden tedârik edeceği eşyayı belediyeler kendi anbarlarında muhafaza ederek lüzumu veçhile tevzii ederler. Her halde havâic-i zaruriye meselesinde şirket ve tacirler ekseriyet-i ahval üzerine başlı başlarına iş göremezler. Bunlara hükümetin

muavenet etmesi lazımdır. Esasen böyle nazik zamanlarda şirket ve tacirlerin, muamelatında büsbütün serbest kalmaları da haiz değildir.

İmzasız

(Nu: 6880, 5 CA. 1334, 26 Mt. 1332, 8 Ns. 1916, s. 2.)

*

TENÂKUS-I NÜFÛS

Memleketimiz nüfusunun gittikçe tenâkus nihayet endişeleri uyandırdı. Türk Ocağı bu meseleye dair bi'l-hassa etibbaya bazı konferanslar verdirmeyi münasip gördü. Gerek ocağa, gerek bu konferansları verecek zevata teşekkürâtımızı takdim ederiz.

Kendi tarafımızdan bu meseleye dair olmak üzere bazı mülâhazat ilave edeceğiz:

Bizdeki tenâkus-ı nüfûs ikinci derecede bir mesele-i tıbbiye ve birinci derecede bir mesele-i iktisaiye ve içtimaiyedir. Evet, tabaiyetin, hıfz-ı sıhhatin nasihatlerine muvafık hareket edileceğinden dolayı nice etfâl-i müsellime mahvolup gidiyor. Acaba günde kaç çocuk bu sûretle terk-i hayat ediyor? Ma'a't-te'essüf istatistik ilmi bizde en geri kalmış ilimlerden biri olduğu için ahval-i milliyemiz hakkında elimizde malûmat-ı sihiye yoktur. Ben isterdim ki bu nisbet-i adedîye bilindikten başka, hangi vilayetlerde, hangi şehirlerimizde, hangi sınıf halkımızda vefayâtın çok olduğu meselesi detevzih etsin.

Şurasını bilmeliyiz ki vefayâtın çoğu medeniyetçe aşağı menzilede, fakr u sefaletçe yüksek mertebede bulunmaktan ileri gelir. Mesela medeniyet husûsunda en ileri de bulunan İsveç ile Norveç'te vefayât binde on beşi pek az tecâvüz ediyor. Hâlbuki medeniyetçe geride kalmış milletlerde vefayât yüzde otuzu da geçiyor.

Milletimize ait olan mesâili teşrih husûsunda mesleğimiz, kendi kendimizi aldatmaktır. Arzu ederiz ki hakîkati bilelim, hakîkatten korkmayalım ve bütün hürriyet-i Fikriye ve vicdaniyemizle bu meseleleri müzâkere edelim. Bunun pek büyük faidesi vardır. Vaktiyle Belçika'da vefayât binde yirmi üçü geçiyor idi. Derhal muhtazam istatistikler tutmaya ve bina'en-aleyh esbab-ı vefâyat anlaşılmaya başlanınca tıbben ve içtimaen müdavâta gayret eyleyerek zayıtı binde on yediye kadar indirildi. Demek [ki] açık bilmek ve açık söylemek lazım. Yoksa derdimiz anlaşılmaz.

Tenâkus-ı nüfûsun ikisi de, evvela, doğduktan sonra ölmek, saniyen hiç doğmamak, bizde mevcuttur ve ikisinde sebep-i içtimai ve iktisâdiyeleri vardır ki onlarda fakr u sefalettir, mezâhim-i içtimaiyedir.

Memleketimiz fakirdir, efkârdır. Onun için ne kimsenin evlenmeye cesareti vardır, ne de evlenenlerin çocuk istihsaline... Gerek şehirlerde, gerek köylerde zaruret hükümfermadır. Üç çocuğu olan bir baba ve ananın sarfına mecbur oldukları parayı kazanmak her kula nasip

olacak bahtiyarlıktan değildir. Evvelki gün, ibtidai memleketlerinden birinde muallimlik eden bir zat ile görüşmüştük. Müslüman çocukların zaruretlerini bize tavsir etti. Yüzde altmışının kitabı olmadığını, ekserisinin üstü başı yırtık, başları kirli olduğunu, mektebe getirdikleri yemeklerin mevad-ı mugaddiden halli bulunduğunu beyan eyledi. Demek ki çocukların anaları babaları çocukları ne işeye, ne de okutmaya muktedir değildirler. Üç çocuğu olan ortaca bir memurun ayda iki bin beş yüz kuruşu olmak elzendir. Ev kirası verecek, evine büyük küçük bir hizmetçi alacak, zevcesini, çocuklarını iâşe ve elbaş edecek, evini bir parça insanlığa yakışır bir sûrette düzeltecek, çocuklarını mektebe yollayacak, efrad-ı aileden biri hastalanır ise tabip celp edecek.

Sofya'da iken evlerinden, köylerinden azıklarımı alıp gelmiş bir kiğıtle efradının istasyon bahçesinde öğle yemeklerini yemelerine tesâdüf ettim. Gezinirken bilâ-ihtiyar gözüm görüyordu ki köylerinden bu yeni gelmiş kimselerin azıkları tavuk ve et söğüşünden, ortası kıymalı veya peynirli yufka böreğinden mürekkep ediyordu. Bu adamlar karınları iyice doyurabildiğinden her biri yirmi yaşında evleniyor ve yirmi beş yaşına kadar iki üç çocuk sahibi oluyorlar.

Pek samimi olarak duruyoruz ki bizde kadın olsun, erkek olsun çocuk doğmasından begayet korkuyor. Ana baba, evladının bahtiyar olmasını isterler. Onları refah içinde yaşatacaklarına itimatları yoksa bi't-tabî çocuk olmasından ise olmamasını tercih ederler.

Demek ki bizde evvela olanlar azdır. Buna mesarîfin yahut merasimin ağırlığından ziyade mahrumiyet-i içtimaiyedir ki ma'na teşkil ediyor. Yoksa Türk tehili sever, Türk çoluk çocuk sahibi olmaktan hoşlanır, hangi taşın altını kaldırırsak Türk unsuru çıkar. Eğer Türklerde bereket tenâsul olmasa idi bu ana kadar çoktan bitirilir idi.

Öyle ise sefâlet-i içtimaiyeyi giderici çareler aramalı ki Türk unsuru bu sefaletten kurtulsun, şehirde, köyde iyi kazansın, iyi yiyip içsin. Bugün çocukların terk-i hayat etmelerine, izdivacın gitgide tenâkus etmesine sebep hep sefalettir. Köylerdeki fakirlik derecesini anlamak için vilayet gazetelerinin ilânat kısmını, tarlaların satış fiyatlarını okumak kâfidir. Tarla bu kadar kıymetsiz olursa onun sahibinin cebinden mahsul bedeli olarak kaç para bulunuyor ki?..

Sefâletin izâlesi çaresini burada yazacak değiliz. O pek uzun... Fakat kısaca söylemeliyiz ki verdilerin usûl-i cibâyeti, vesait-i nakliyenin ıslahı, bu ana kadar devam edip giden Şark memurluğu zihniyetinin tebdili, köylerde mekâtib-i iptidaiye açılması, kavainin tebdili, hürriyet-i fikriyyeden istifade edilmesi, köylü şerâitin ıslahı, köylerde vesâit-i medeniyyenin teksiri, devâir-i merkeziye teşkilâtı mesarîfin taklîli ve paranın memurin adedini teksirden ziyade beyne'l-ahâli marifetin neşrine sarf edilmesi, emlâk ve arazi

vergileri için iktisâdi esaslar vazii, vesâit-i nakliyenin ıslahu ve mevcudiyelerinin ücret-i nakliyelerinin tenkisi.

Ulûm-ı siyasiyenin malum olan bir kânunu vardır: Bir milletin refah ve istirahati onun tabii olduğu verdi usûlünün şekli u sûretine tabiidir. Vergilerin tevziinde isâbet var mıdır? Herkesin, her sınıfın, her maddenin kazancına göre vergi tarh edilmiş midir? İstifa olunan vergilerin mahal sarfları menafi-i umumiye için müstemir bir cihettir yoksa halkın istifadesi bunda cüzi midir?

Bu cehti teşrih için şu kadarını söyleyelim ki Bulgar Maârif Nezâreti'nde icrâ tefehhusât ettiğimiz sırada, Maârif tahsîsâtından merkez nezâret memurlarına verilen maaşların azlığı nazar-ı dikkatimizi celp etti. O zaman sekreter Ceneral Mösyö Arnaudov bana dedi ki:

Maârif tahsîsâtı merkez memurun maşatına vererek ifna edemez. Görüyorsunuz ki bu maaşlar gayet azdır. Bi tahsîsâtımızı bi'l-hassa tedris ve ta'lime, neş-i ulûma veriyoruz. Onun içindir ki az zaman içinde iyice semere elde ettik, merkez maaşları topu topu dokuz bin liradır.

Demek ki Bulgaristan maârif vergisi olarak aldığı parayı müsmir cihete sarf ediyor. Kezalik Sofya Dârülfünûnu'nda dâhil muallimlerine verilen maaş ayda 2.500 hariç muallimlerine verilen ise 2.200 kuruştur. Müdür de ancak 3.000 kuruş alır.

Mesail-i içtimaiye ile meşgul olanlar otuz kırk sene evvel memur olan yerlerin sonraları harabiye neden düştüklerini anlamalıdır. Anadolu'dan gelenlerde oradaki köylerin halinden bahs ediyorlar.

İsterdim bir mütehasıs çıksın da Anadolu'da kırk sene evveli ne kadar köy var idi, sonraları ne kadara indi ve bunun esbabı nedir tahkik etsin. Milletimizin, memleketimizin derdine deva arıyor isek bu meseleleri tâ esasından araştırmalıyız.

Tenâkus-ı nüfûs maddesi bizim için ne kadar mühimdir. Etrafımızda bulunan milletlerin hepsi nüfûsça çoğalıyorlar. Biz ise azalıyoruz. Bu sayede onlar hem servet, hem kuvvet cihetiyle bizi geri bırakacaklardır –yirmi otuz sene zarfında aradaki fark öyle tezayid edebilir ki bu müşkül meseleyi halden aciz kalırız.

İmzasız

(Nu: 6910, 5 R. 1334, 25 Ns. 1332, 8 Ms. 1916, s. 1.)

*

NÜFÛS MESELESİ

Memleketimizin nüfusunun gittikçe azalması, nihayet hepimizi düşündürmeye başladı. Bu eski derdimiz, şimdi tazelendi. Tabiplerimiz bu mühim mesele hakkında yapılması lazım gelen fennî tedbirleri tedkik ve tatbika çalışıyorlar. Bizi, dün Türk Ocağı'nda Doktor Bahaddin Bey tarafından verilen konferans tenvir etti. Bahattin Şakir Bey Anadolu'nun birçok yerlerini gezdiğini ve orada tenâkus-ı nüfusun esbabını tedkik eylediğini söyledikten sonra bunları izah ve tenâkus-ı nüfûsa karşı yapılması lazım gelen fennî tedbirlerden de bahs eyledi.

Evvelki makalemizde dediğimiz gibi bizde tenâkus-ı nüfûs hem bir mesele-i tıbbiye, hem bir mesele-i içtimaiye ve iktisâdiyedir. Bir taraftan etbamız bu mesele ile iştigale başladığı gibi, diğer taraftan da içtimaiyat ve iktisâdiyatta mütehassis olanlar bununla uğraşırlar ve esbabını tedkik ile beraber lazım gelen çareleri de düşünerek öğretirlerse memlekete pek büyük bir iyilik etmiş olurlar.

Türk Ocağı konferansında Anadolu'nun haline dair söylenen sözler yürekleri sızlatacak bir mahiyettedir. Dert, ortaya dökülmeyince çaresi bulunmaz. Böyle şeyleri gizlemekten ziyade söylemek faidelidir. Eski devrede her şeyi gizlemek adeta zarardı. Dâimâ kendi kendimizi aldatmaya alışmış idik. Bu yüzden ne müthiş felâketlere uğradığımız malumdur. Hâlbuki hakîkati bilerek ve bundan hiç korkmayarak çareler düşünmeye başladığımız dakikadan itibaren kurtulmaya doğru hatveler atmış oluruz. Dünyanın her tarafından salah ve terakki böyle yapılmıştır. Bilinen derdin çaresi pek kolay bulunur. Bunda mevmid olmaya hiçbir sebep yoktur. Elverir ki felâketi bilelim ve bunun önünü almaya çalışalım.

Nitekim *Türk Ocağı*'nda Doktor Bahattin Şakir Bey'de bu hakîkati teslim etmiştir. Doktor muhârebenin faide-i içtimaiyesinden bahsederken: “Gerçi bu büyük muârebe pek kanlı oluyor. Fakat düşünelim ki bu kanlı günlerin ardından Türkler için pek parlak, pek muhteşem, pek mesud bir güneş doğacaktır. Bu harp hepimize memleketimizi ne kadar iyi tanıttırmaya vesile oldu. Gençlerimiz padişahın emriyle bir haro meydanından öteki harp meydanına koşular.

Geniş ülkemizi karış karış gezdiler ve elbet çok şeyler gördüler, öğrendiler. Her tanılmayan şey bilinmez ve sevilmez. Fakat tanıdıktan sonra başka bir muhabbet hâsıl olur. Bu gezinti Türk gençlerine milletimizi ve memleketimizi tanıttı, onlara kendi dilleriyle konuşan kardeşlerini kendi bayrakları altında yaşayan Anadolu kasaba ve köylerini, bütün Türk illerini gördüler ve sevdiler.” Dedikten sonra kendi gördüğü ve sevdiği yerlerdeki acıklı

halleri tasvir etti: “Anadolu’yu pek kalabalık zannederiz. Çünkü ahâli-i asliyeden başka bu geniş topraklara yerleştirilen muhâcirlerin sayısı milyonları geçer. Hâlbuki bütün gördüklerim yerlerde bir kimsesizlik, bir tenhalık hali var.”

Doktor Anadolu’daki tenakus-ı nüfusun esbab-ı fenniye ve sıhhiyesini uzun uzadıya izah etti. Frengi!.. Bu hastalık Anadolu’da pek müstevlidir. Yalnız şu kadar varki ahâlinin vücûdu sağlam ve meşagil-i fikriyyesi olmadığı için tesirâtı pek müthiş sûrette görülmüyor. Frenginin son devresini geçiren bir Anadolu’yu yine işleyebiliyor. Doktor bu hastalıktan Anadolu’yu temizlemek için yapılan ve yapılması icap eden tedbirleri izah etti: “Bizim için başlayacak iki mühim vazife var. Biri doğanların sayısını çoğaltmak, öteki nevatları ölümden kurtarmak... Doğanları çoğaltmak için gençlerin evlenmesi lazımdır. Fakat bu evlenmek hal-i tabîde olmalı. Çünkü pek yakın zamana kadar Anadolu’da evlenmek çocuk yetiştirmekten ziyade askerlikten kurtulmak için yapılıyordu. Muayenesizlere askerlik yoktu. Onun pek genç yaşında erkekler henüz pek küçük yaşta bulunan kızlarla vaktinden evvel evleniyorlardı. Bu taze çocukların vücutları henüz iyi yetişmemiş olduğu için bir çocuk dünyaya gelir gelmez yâ validesi sakat olup kalıyor, ya da doğan çocuktan hayır olmuyordu. Onun için Anadolu’da herkesin evlendiğini bildiğimiz halde sağlam ve dinç çocukların ender olduğunu görüyor ve nüfusun artmadığını müşâhede ediyorduk. Hâlbuki şimdi muayenesizlik meselesi ortadan kalktı. Herhalde kızların vaktinden evvel kocaya varmaları meselesi nde mündefi oldu.

Anadolumuzun bu büyük dertlerinden biri de hıfzu’s-sıhhat kavaidini bilmemek ve pisliktir. Hele Şark Anadolu’su baştanbaşa berbat bir haldedir. Kışın bu yerlerde yarı bele kadar gübreli ve çamurdan, yazında boğucu bir tefaünden geçilmez. Evlerde abdesthâne yoktur. Hanlarde bile yoktur. Onun için herkes yerde yeri pisletmiştir. Evler topraktandır. Köylü yatacağı odaya papucu ile girer. Bu köylülerin elbisesi de temiz değildir. Çünkü çamaşırları dere kenarında soğuk su ile yıkanır ve yağlı kalır. İçilen su da yine derenin kirli suyudur. Böyle yaşayan bir halkta elbet kehle de vardır. Burada nasıl doğan çocuklar yaşasın. Husûsiyle sarı hastalıklar hiç eksik değildir. Bu halde han u man mı, insan mı kalır.

Şarkî Anadolu’da insanları kemiren bir başka dert varsa o da gıdasızlıktır. Bu zavallı9 halk ekmek yapmasını bile bilmez. Hâlbuki oralarda yenen yalnız ekmektir. Onun içindir ki “yemek yiyeceğiz demezler”, “ekmek yiyeceğiz” derler. Ekmek bu insanların belli başlı bir gıdası olunca bunun mugaddi olması lazımdır. Hâlbuki Şarkî Anadolu ekmeği kuru bir yufkadan başka bir şey değildir. Bu ekmek mide de erimez, o kadar kuru ve katıdır ki mide de ve bağırsakta ıslanmaz, nerede ki hazm edilebilsin. Hatta mideyi yaralar. Oralarda mide

yarası iltihab-ı mide denilen hastalık pek çoktur. Sütten yeni kesilen çocukta bu ekmeği yer. Şimdi bu çocuğun yaşaması ihtimali var mıdır?"

Doktor Bahattin Şakir Bey memleketimizin sıhhat-i umûmiyesine karşı ihtiyar edilen mÂsâriften bahsetmiş, hükümetin tezyid-i nüfûs çareleri düşündüğünü haber vermiş, İstanbul'da mekâtib-i tıbbiye pek çok talebe aldığını, yakında Sivas'ta da bir tıbbiye mektebi açılacağını, her halde bütün kazalar, nahiyeler ve köyler için tabip, tabip muavinleri, küçük doktorlar, onbaşılar yetiştirilmekte olduğunu, Anadolu'da şerait-i sıhhiyey riayet olunacağını, ve'l-hâsıl tenâkus-ı nüfûs denilen bu marazla belli başlı muhârebe ve mücâdeleye girişileceğini anlatmıştır.

Her halde konferans şayan-ı teşekkür bir derece defaideli idi. Fakat her halde isteriz ki bu mesele ile yalnız etbamız değil içtimaiyat ve iktisâdiyat mütehasıslarımız da adam akıllı uğraşsınlar, derdin esbabını arasınlar ve çarelerini bulsunlar. Matbûat onlara bu husûsta yardıma hazırdır.

İmzasız

(Nu: 6915, 10 R. 1334, 30 Ns. 1332, 13 Ms. 1916, s. 1.)

*

ANADOLU'DA YAŞAMAK İÇİN AMELÎ DERSLER

Tenâkus-ı nüfûsa dair dünkü gün Türk Ocağı'nda verilen konferanstan dahi anlıyoruz ki Anadolu köylerinde, şenlik halinde yaşamak nasıl olduğunu söyleyecek ve öğretecek kimse yoktur. Dört beş sene mukdem biz, gazetemize derç ettiğimiz makaleler de bunlardan bahsetmiş idi.

Bunun sebep-i evveli vilayetlerdeki idare memurlarının dolaşmaları ve görmek san'atını öğrenememiş olmalıdır. Yoksa Anadolu köylüsüne, yiyecekte, içecekte, oturacak ve yatacakta ne veche ile hareket etmesi lazım geleceğini öğretmek güç bir şey değildir.

Bâ-husûs vilayet merkezlerinde veyahut sancaklarda bu vazifeleri ifâ edecek kadar fen memurları da vardır. Memâlik-i ecnebiyede şehirler ile köyler arasındaki farkı medeniyet ile bedâvet arasındaki fark gibi değildir. Çünkü köylü dağ aralarında, çayır içlerinde yaşamakla beraber bir şehir ahâlisi gibi refah-ı maişetin kavaidine vakıftır.

Lâ-kayd memurlarının vazifeleri hepimizin bildiği veçhile kâğıt üzerinde muamele [?] ibarettir. Büyük memur köylerin, divanların hayatına yakından vakıf olmak lüzumunu ve bundan müteessir olmayı hissetmişlerdir. Bir yerde ne kadar ifâ-yı vazife etmiş bulunurlarsa bulunsunlar mahallerin ahvâline kesp ve vukûf edemiyorlardı. O kadar lâ-kayd gazeteleri okuruz, hiçbirinde yaşamak hakkında, bir bahis buyurulduğunu görmüş değiliz. Ne Anadolu'da, ne Rum ilinde mesela Macaristan'da olduğu gibi adam akıllı yapılmış sekiz on

evli bir köye edilmek imkânı yoktur. Buradaki mesele para meselesi değildir, bilgi meselesidir. Yoksa iki odalı bir evin duvarları, kapısı ve direkleri için iktiza eden taş, çamur ve kereste birçok yerde kolayca tedârik olunabilir. Umûm şeklinde yaşamak ilminin öğrenilmemesine bir sebepte, Anadolu köylerinde, kasabalarında yetişenler hemen ya İstanbul'a veyahut büyük bir şehre gelip orada yerleşmeleridir. Maskat-ı re's avdet etmeyi kendilerine yediremiyorlar. Hemşerilerini, köylerini, kasabalarını derhal unutupuyorlar. Hatta mebûslar bile ekseriya İstanbul'da ikametden hoşlanıyorlar.

Garp'ta memâlik-i ecnebiyedeki memurin-i ruhâniyede bizim imam ve hocalarımızdan pek çok mutasıptırlar. Fakat maişet-i tediyyeye hem nazarı, hemde amelî olarak vakıftırlar. Bina'en-aleyh cemaat üzerinde tesirlerinden ziyade hayat-ı medeniyelerinin tesiri hüküm-fermâ olur.

Tedrisat-ı medeniyeyi de zikr etmeliyiz. Esasen köyde ma'a't-te'essüf henüz kâfi derecede mektebimiz yoktur. Mektep olsa idi tedrisat-ı medeniyeden istifade eder idik. Bu tedrisat bizde şehirlerde dahi oldukça nâkıstır. Geçenlerde Romanya'da bir konferans akd edilmiş ve bunda münhasıran tedrisat-ı medeniye ile iştilal edilmiş idi. Romanya halkı için bu derslere lüzum görülmüş idi.

Bir takım erbab-ı zekâ, vatan muhabbeti ile kalbi çarpanlar dünya-zîb ve ziyneti için İstanbul kapılarında dolaşacaklarına adeta bir misyoner gibi Anadolu köy ve kasabalarında seyahat etmelidirler. Hiç olmazsa senenin birkaç ayı mektep talebesi bu seyahatlere tahsis etmelidirler. Dört beş yüz talebeyi her sene Anadolu içerisine yaymalı ve buralarda ahâliyi nasıl tenvir edeceklerini de bir parça anlatmalıdır. Anlatmalıdır ki bu gözün ismini yazmakla, resmini yapmak arasındaki fark meçhul kalmasın.

İfna-yı vazifesi muhakkak ifa edilmediği için nedir ki şimendüfer uğrağı olan yerlerde bile, ümit edilmesi tabîi olan tebdilat çabuk çabuk görülmüyor.

Ne kadar iyi olurdu sene de iki kere Anadolu'nun bir ortalık yerinde idare memurları konferansları verilse ve bu konferanslar on on beş gün devam etse. Valiler, musarrıflar söylese, bazı erbab-ı fen ve ihtisas söylese, umûmî bahisler temhid edilse, amelî ve nazarı ne yapılmak lazım geleceği hakkında teati-i efkâr edilse... Böyle bir şey olur mu? Demek... İşte Türk Ocağı konferansta memleketimizin ne halde bulunduğunu öğrendiniz, dinlediniz. Biz memleketimizi kurtarmak için her nev'i tedbire müracaat etmeliyiz. Bulgaristan'da muallimler, milleti uyandırmak için konferanslar veriyorlar da bizdeki idare memurları neden vermesinler.

İmzasız

(Nu: 6916, 11 R. 1334, 1 Ms. 1332, 14 Mt. 1916, s. 2.)

*

KAVMİMİZİN DERTLERİ

Hayat-ı içtimaiyenin fikridir ki bizde, birinin mesaisinden, fikrinden diğeri bî- taraf kalır... Bir düşüncede, bir amelde ne kadar efradımız vardır ki teamülü efkâr etmedikleri için evvela kendileri sonra da heyet-i içtimaiyemiz müşâreket kuvvetinden mahrum kalır. Hele neşriyat vasıtasıyla efkâr-ı ammeden, erbâb-ı ihtisasın mülâhazalarından müstefid olmak kimsenin hatırından çıkmaz.

İşitıyoruz ki memleketimizin bazı münevver şahsiyetleri bir encümen-i musahebe akd ederek mesâil-i edebiye ile iştilal ediyorlar imiş. Ma'a't-te'essüf müzâkerelerine, kararlarına vakıf değiliz. Ne gibi yeni eserler vücûda getirilmiş olduğunu da bilmiyoruz. İhtimal ki henüz devr-i nazarî de bulunuyorlar, âsâr-ı fiiliyeyi bundan böyle göreceğiz. Herhalde bu gibi mahâfil-i edebiye ve ilmiye memleketimizin muhtaç olduğu hayat-ı maneviye müessesatındandır ki şayan-ı teşekkür ve seza-yı imtisaldir.

Bugün önümüzde yaşamak, maddeten yaşamak meselesinden daha mühim şey yok... Biz ferdimizi de, millet-i içtimaiyemizi de azıkla, katıkla, iyi hava ile beslemek, sağlam bir vücûda sahip etmek, her an eksilen Türk evladını ömr-i tabiiye erdirmek çarelerini aramaya mecburuz. Edip, şair, tabip, hâkim, müellif ve muharrir, memur, âlim her münevver Türk'ün, bugün yalnız bir vazifesi görülüyor ki o da mensup olduğu kavim evladının mümkün olduğu kadar fazlaca yaşamasını temin etmektir. Türk evladından her ferdin kıymeti milel-i saire efradının kıymetinden, bizim için pek fazladır. Hiçbir Türk'ün boş yere heder olup gitmemesini temin etmek cümlemizin vazifesidir. Mesela biz istemeliyiz ki evvel emirde Türk evladı hastalığa tutulmasın, hasta olanları ettibbımız, milliyet ve insaniyet hissinin en yüksek tabakasına çıkararak tedaviye çalışsınlar ve bir Türk'ün yağız vefatı ne gibi içtimâî zararları tevliid edeceğine akıl erdiremesinler. Yaşayışımız, muhitimiz Türk'ün hayatını muhafazaya kâil olacak sûrette tensik edilmelidir. Evvelki makalemizde söylediğimiz veche ile zaruret Türk'ü kemiriyor. İşte sabit oldu ki çiftçi denilen Türk iyi pişmiş bir ekmeğe bile mâlik değildir. Fakat bu onun kendi kusuru değildir. Mensup olduğu heyet-i içtimaiyenin hatalarındandır. Bu hataları meydana koymak, onları birer birer sayıp dökmek bir farzdır. Gazeteci bunun için makaleler yazar, müellif kitaplar neşr eder, etibba konferanslar verir, cemiyetler teşebbüsatta bulunur, en nihayet hükümette çareler arar.

Bizde efradımızı maddeten ve manen tedavi edecek kitaplar lazımdır. Fakat lütfen dikkat ediniz. Sefaletin en ziyâde nerelerde hükümrân olduğunu görüyorsunuz. İmdadına koşacağımız bir sınıf halk var. İşte yalnız bu dil ile o halkın anlayabileceği sözler ile konuşmak gerekir. Yoksa yeni eserlerde eskiler gibi halka bir faidesi olmaz. Onlar yalnız

mecâlis ve mahâfilde okunur, köyde, burada okunmaz. Şairler için, roman ve hikâye için hele bi'l-hassa *Pièces a thèse* denilen ve bir mesele-i milliye talik eden kitaplar için yaşayışımız ne mevzuları ihtiva ediyor.

Kavmimizi kemiren öyle maddi, manevî hastalıklar var ki bunlardan her biri bir kitaba mevzu olur. Zahmet edelim bizden ayrılmış olan milletleri bir parça tedkik edelim. Bunların vatani, içtimâi tiyatrolarını okuyalım. Yeni hayat bulan milletlere üdebasının, erbab kaleminin nasıl hıdmetler ifâ etmiş olduklarını da nazar-ı dikkate alalım. Her milletin bir takım dertleri olur. Fakat o dertleri söyleyecek ashab-ı kalem, davalarını bildirecek içtimâiyyun bulunur. Neden bizde yok? İşte Bulgaristan'ın yetmiş iki yaşındaki şair-i millîsi Vazof şiirleriyle, tiyatrolarıyla küll-i yevm Bulgar milletini nasıl uyandırıyor, anlıyor, mütehassis oluyor. Bulgar milletinin sinesinde yaşayan, onunla dâimâ alâkadâr olan Vazof ona söz söylemeyi ne kadar iyi biliyor. Bizim ediplerimiz de, halka kendi diliyle söylesinler, onun derdiyle dertleşsinler.

Vakıa bu millet bugün, tiyatrodan, şiirden daha kuvvetli süratli vasıtalara muhtaçtır. Biz ağır ağır kendine gelmediğinden pek uzağız. Bugün Anadolu köylüsü Mithat Paşa çabuk, katî fakat bilgiç icrâatına muhtaçtır. Ve böyle olmakla beraber erbab-ı kalem de yazı ve söz ile bir yandan zihinleri alıştırmalıdır. Amerika'da halk için iktisâdi hikâyeler bile yazılmıştır. Her bir hikâyenin neticesi bir iktisat dersidir. Fakat bunlar hikâye tarzında yazıldıkları için halk bunu okur iken yorulmaz, ciddi bir meselenin verdiği usanç ile sıkılmaz.

Üdebâmız, şuaramız bu memleketin seviye-i ilmiyesine, ihtiyacına, mazisine bir parçacık dikkat etmelidirler. Bugün en ziyâde satılan kitaplar Kerem ile Aslı gibi eski halk romanlarıdır. Rağbet-i ammeye bina'en o eski hikâyeler ahiren yeni bir şekle konarak resimli olarak basıldı. Mektep şâkirdanı bile onları okuyorlar. Çünkü bunları okuyanlar onları anlıyorlar.

Şimdi yeni çıkma anlaşılmaz bir dil var. Bazı tercüme meraklılarının lisânı işte bu dildir. Onunla yazılan hikâyeler, mektuplar, romanlar, şiirler, makaleler mümkün değil anlaşılıyor. Zaten tesâdüf ettiğimiz felâketler gibi şimdi birde çetrefillik beliyesi karşısında bulunuyoruz. Bize öyle geliyor ki bir müddet sonra Türkçe'yi anlayan az bulunacak!

Sürâdikattan, ecsam-ı ulviyeden, ruhiyattan, felsefeden, kavaitten, çamların gölgesinden, güllerin renginden ziyâde bugün bedenimizi muhafaza kaygısındaız. Hayâlat bizden geçti. Bir kere cismen terbiye görelim de, maneviyat onu takip etsin. Bir kavim karnının ne kadar iyi doyurur ise, ondan o kadar metânet, kuvvet görülür, o kadar faaliyet ve icrâ tevâlî eder. Almanlar bunun şahididir.

Bakalım şu içtimâi ve millî dertler hakkında ediplerimiz ne zaman eserler telif edeceklerdir...

İmzasız

(Nu: 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 1.)

*

GENÇ DERNEKLERİ TEŞKİLÂTI HAKKINDA

Teşkilât Memuru Von Hoff Bey'in Beyânatı

Harbiye Nezâreti emir ve idaresine tabii olmak üzere Genç Dernekleri Teşkilâtına dair bir kânun-ı mevkıt kaleme alarak tatbik ve icrâsı husûsu irade-i seniyye ıktıran etmiştir.

Genç Dernekleri'nin Teşkilâtına memur Almanya'dan celp ve müfettiş-i umûmî tayin edilen Miralay Von Hoff Bey dün öğleden sonra harb-i umûmî dairesinde med'uvven hazır bulunan Matbûat-ı Osmaniyye erkânına Genç Dernekleri Teşkilâtı hakkında bir konferans vermiştir.

Miralay Von Hoff Bey evvela Genç Dernekleri Teşkilâtıyla matbûatın ne derece alâkadar bulunduğunu ve pek mükemmel teşkilâta mâlik olan Almanya'da matbûatın ne kadar büyük yardımı olduğunu, teşkilât hakkında su'i-tefehümeye meydan kalmamak üzere matbûatın ahâliyi mütenevvir etmesi lazım geleceğini, memleketimizde Genç Dernekleri Teşkilâtına dair bi'z-zat yazmak istediği makalâtın gazetelere derç edilmesi ve Matbûat-ı Osmaniyye'nin bu husûsta yardım eylemesini söyledikten sonra âtîdeki izâhâtı verdi.

Mösyö Von Der Goltz Paşa Almanya'daki Genç Dernekleri Teşkilâtının müsebbibidir. Orada bu teşkilâttan pek büyük faydeler görüldüğü, gençlerin terbiye-i akliye ve bedeniyesi üzerinde iyi bir tesirât hâsıl eylediğini tecrübe eyledikten sonra Türk gençlerinin de aynı sûrette yetiştirilmesini arzu etmiş ve bu emelini Başkumandan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa Hazretlerine de arz ederek meşarileyh hazretleri tarafından kabul ve tasdik buyurulmuştur. Bunu müteakip Almanya'da Genç Dernekleri Teşkilâtı müesseselerinden bulunan Miralay Von Hoff Bey'in memleketimize celbine ve müfettiş-i umûmî teminiyle memleketimize muvaffak sûrette teşkilât vücûda getirilmesine karar verilmiştir.

Miralay Von Hoff Bey bu husûsta tecrübekâr bir zattır: Genç Dernekleri Teşkilâtının faidesi olduğunu teslim ediyor. Lazım gelen tedkikatı icrâ eylemiş ve bu husûsta kaleme

alınan kânun layihası seniye-i hazret-i padişahiye akran eylediği gibi Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın bu husûsta beyannâme ve emirnâmeleri, müfettiş-i umuminin kaleme aldığı meşihatnâme ve beyannâme tab' edilmekte bulunmuştur. Bunlar kariben her tarafa tescim edilecektir.

Miralay Von Hoff Bey'in verdiği izâhâta göre Genç Dernekleri Teşkilatı'na münhasıran asker olarak başlattırmak fikriyle teşkil edilecektir. Hatta bu teşkilâtı, çocuklara mahsus bir asker oyunu fers etmekte hatadır. Genç Dernekleri'nin ve taif-i islahiyesi, terbiye-i bedeniye ve fikriyyesini feyzlendirmek, mesleğinde dinç, güzîde, azim ve sebat sahibi, kendi işlerini yapabilir, gözü iyi görür, kulağı iyi işitir, hafızaya, idrake mâlik bir nesil yetiştirmek olduğunu mümkün mertebe beyan etmişti. Bu nesil yetişmiş gençler, aynı zamanda hıdmet-i askeriyesini de pekiyi ifaya muktedir olabilir.

Genç Dernekleri Teşkilâtı mektep olan yerlerde tahsil etmek mümkün mertebe kolay olacaktır. Fakat en ziyâde Anadolu'nun henüz muntazam mektepleri olmayan yerlerinde teşkilâtın tatbikatına çalışacak ve tahsilden mahrum kalmış gençler bu sayede mehmâ-emken malûmat sahib[i] olarak yetişecektir. Genç Dernekleri başlıca iki kısma ayrılmıştır. Biri 12 yaşından 16 yaşına kadar olan çocuklar ki bunlar Gürbüzler diğerleri de 17 yaşından 21 yaşına kadar olanlar ki bunlara da Dinçler namı verilmiştir.

Gürbüzlere mahsus olan dernekler 60 çocuktan mürekkep olacak. Bunlar hafta da ancak iki gün kendi memleketleri dâhilinde, kendi muallimleri veya rehberleri delâletiyle ta'lim edilecektir. Dinçlerin her iki 180 nefere baliğ olacak yollarda berr ü bahri zâbitan ile sıhhiye ve jandarma zâbitanı, küçük zâbitler veya mekâid-i zâbitan taraflarından sevk ve ta'lim edilecektir. Bunların ta'limleri umûmî müfettiş tarafından ka'le alınmış olan ta'limatnâmede musarrahtır. Bundan başka müfettiş-i umûmî teşkilât ile işgal edilecek olanlara gerek dersaadette, gerek taşrada ayrıca dersler ve konferanslar vererek onları hakkıyla yetiştireceği gibi mütemadiyen teftişat icrâ eyleyecektir.

Müfettiş-i umûmî Miralayı Von Hoff Bey Genç Dernekleri efradı için formalar husûsi elbise ve kıyafet yapılmasının aleyhindedir. Yalnız kollarına Gürbüzler ve Dinçler diye yazılı bir işaret koyabilecektir. Eğer dinçler parasını kendileri vermek arzu ederse başlarına kabalak giymeyeceklerdir. Ne de Osmanlı bayrağı tutabileceklerdir. Bunlar için tahsîsât-ı resmiyye kullandığı cihetle husûsîdir. Teşkilâtta ki gaye, cici bici şeyler, elbise vesaire ile süslenip ale'l-ade oyun oynamak, sokaklardan şarkılar söyleyerek geçmek mektep derslerini bırakıp eğlencelere dalmak değildir. Bi'l-akis teşkilâtta beklenen faideler gayet ciddi olduğu gibi bunun neticanı da pek sade ve ihracı mümkün olabilecek bir tarzdadır: Sıhhat, kuvvet, zeki, azim, muhakemâtı nasıl mizâcî iltiham-ı takat sadakatten sonra gayet iyi görmek, iyi işitmek, hafızada her şeyi iyi tutmak zâbit, rabıt intizama alışmak, aynı zamanda doğruluğu, ciddiyeti öğrenmek ve saadet sahibi olmak. İşte pek sade görünen ta'limatın haliyle tatbikatı bunları temin edebilecektir.

Miralay Von Hoff Bey istihsal eylediği müşahede-i mahsusaya binâen bütün mektepleri teftişe ve teşkilâtı dersaadette tatbika başlamıştır. Farizâ Dârümuallimin, ufak mektepleri ilah gibi bazı mekteplerde ta'limnâme ahkâmı icrâ olunmaktadır. Şakirdan arazi tatbikatı toplu ta'lim gibi faideli idmanlar yaptıkları gibi kendilerine Hıhzu's-sıhhate, sarı hastalıklara ve icabından müdavat-ı evliyaya dair malûmât ve izâhât verilmekte, rüzgârın, cihanın, müsaatın tayini öğrenilmektedir.

Miralay Von Hoff Bey dersaadetten sonra taşraya gidecek ve orada rehberleri tayin ve ta'lim edecektir. Genç Dernekleri hakkındaki kânun-ı mevkıt bir veche âtîdir:

Madde 1 – Harbiye Nezâreti'nin emir ve idâresine tabii olmak üzere Genç Dernekleri teşkil edilecektir. İşbu dernekler Gürbüz Derneği ve Dinç Derneği namıyla iki kısımdan ibarettir.

Madde 2 – Tabiiyet-i Devlet-i Alî'de bulunup (12) yaşından (17) yaşına kadar olan gençlerden “Gürbüz Derneği” ve 17 ve 17'den yukarısında bulunan gençlerden “Dinç Derneği” teşkil olunur. Dernekler için muayyen insan dâhilinde bulunan Osmanlı derneklere dâhil olmaya ve ta'limatnâme-i mahsus ile muayyen olan ta'limlere bi'l-fi'l iştirak etmeye mecburdur. Bu mecburiyete her gencin hıdmet-i fiiliye-i askeriyesini ifa etmek üzere silah altına alındığı tarihe kadar devam eder. Ahvâl-i sıhhiyelerinin müdait olduğu ispat edenler ve her ne sûretle olursa olsun memalik-i ecnebiyyede bulunanlar müstesnadır.

Madde 3 – Karye ve mahallat muhtarları sene-i maliyenin hulûlundan evvel giren gençlerin isimlerini mübin olarak ayrı ayrı ikişer defter hazırlamaya ve işbu defteri Mart'ın nihayet on beşinci gününe kadar karye ve mahallenin merbut olduğu mıntıka-i jandarma kumandanına teslim etmeye, mıntıka-ı jandarma kumandanları işbu defterden birer nüshası mıntıkalarında buldukları Kolordu kumandanlarına veya ahz-ı asker resilerine sür'at-ı mümkünine ile göndermeye mecburdur. Karye ve mahalle nüfusunda makayd olupta muvakkaten veya bir ay tahsil-i mahal-i âharda bulunanlarında künyelerine ayrıca şerh verilir.

Madde 4 - Kolordu Kumandanları veya haz-i asker reisleri Genç Dernekleri Teşkilâtı ve ta'limlerin ol babdaki program ve ta'limatnâme dairesinden icrâsına nizamla mükelleftir. İş bu teşkilâtın icrâsı ve emrinde memurin-i mülkiye tarafından dahi muavenet lazıma ifa olunur.

Madde 5 – Gürbüz Dernekleri mektep muallimleri veya hükümet-i milliyece hariçten intihap edilecek münasip rehberler tarafından Genç Dernekleri berrî ve bahri zâbitan ile sıhhiye jandarma zâbitanı ve küçük zâbitler tarafından sevk ve idare edilir.

Madde 6 – Dernekler teşkili ve gençlerin celp ve cemî ve kumandan muallimlerin tayini ve mekteplerde işbu derneğin teşkilât ve muamelâtının sur-ı tatbikiyesi ve husûsat-ı sairesi ayrıca tanzim edilecek nizamnâme ve ta’limatnamelerle tayin edilecektir.

Madd 7 – *Dinç Derneklerine* devam ile ta’limlerini ikmal edenlerden askerliğe hazırlandığına ve muhtelif ta’limler icrâasına kabiliyet kesb ettiğine dair bu esnada müracaat ve ta’limnâme mahsusuna tevkifen bilâ-mutehân isbat-ı ehliyet eden gençlere ehliyetnâme verilir.

Ehliyetnâme istihsaline muvaffak olanlar bir veche âtî müsaidâta mazhar olurlar:

Evvela: Mensup oldukları kolordular ahz-i asker mıntıkları dâhilinde sünûf-ı muhafaza-i askeriye den istedikleri sınıfa ve arzu ettikleri mevki-i askeriye ye gönderilirler.

Sânien: Talep olmadıkça harradaki kıtaat-ı askeriye ye sevk olunmazlar.

Sâlisen: Hıdmet-i askeriye ye bade’l-kabul terfii bilâ-müttehan ispat-ı liyakat eyledikleri halde onbaşılığa terfii nizamnâmesinde muharrer asferî müddetinden dört mah evvel terfii için bir zamm-ı kademe mazhar olur ve o sûretle terfii rütbe ederler.

Rabien: Bir sene kıtaata hıdmet edenlerden hüsn-i halkı ve kabiliyeti ile mütemayiz olanlar vakt-ı hazırda bi’l-tercih nezaret ve kolordu ve fırka u ahz-i asker dairelerinde emîrilik hıdmetine tayin olunurlar.

Hamsen: Esnâ-yı vazife de hıdmet-i hasenesi meşhud olan ve kânunen cezâide olmamış bulunan efrada her sene manevraları müteakip iki buçuk mah mezuniyet verilir.

Madde 8 - Ale’l-husûs derneklere iştirâk etmek mecrburiyetinde bulunanlar bi’l-fil ta’limlerde buldukları veya derneklere intizam-ı devam bulunmamaları takdirde hükümet-i milliye marifetiyle cebren ta’lime sevk edilirler. Devamsızlıkları tekrar edenler ehliyetnâme imtihanlarına kabul olunmazlar.

Madde 9 – Evvelce neşr edilmiş olan Genç Dernekleri Nizamnâmesi işbu kânunun neşrinden itibaren mefsuhtur.

Madde 10 – İşbu kânûn-ı tarih neşrinden muteberdir.

İmzasız

(Nu: 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 2.)

*

GENÇ DERNEKLERİ

Memleketimizde Genç Dernekleri Teşkilâtı icrâya memur Miralay Von Hoff Bey dün Türk Ocağı'nda gayet mühim bir konferans vermiştir. Von Hoff Bey'in beyânâtı, esas itibariyle Genç Derneklerine ait olmakla beraber, bizim için pek ehemmiyetli bazı içtimâî mesâilede temas ediyordu.

Miralay Von Hoff Bey evvelce matbûat erkânına da bir konferans vermiş ve Genç Dernekleri Teşkilâtı hakkında İkdâm'a birkaç makale göndermiştir. Bunların hiçbirinde, dünkü konferansta olduğu kadar şayan-ı dikkat nakâtından bahs eylememiştir.

Muhterem muallim bizi makaleleri ve konferanslarıyla tenvir ettikçe Genç Dernekleri Teşkilâtının ehemmiyetini ve bu teşkilâtın memleketimizin ne derece elzem olduğunu daha iyi takdir ediyoruz. Dünkü konferanstan hâsıl olan tesir altında faydelerimize bir kere daha hatırlatmak arzu ederiz ki Genç Dernekleri Teşkilâtı, on iki yaşından yirmi bir yaşına kadar bütün Osmanlı gençlerine şamildir. Teşkilâtteki gaye bütün Türk gençlerinin –bâ-husûs mektep bulunmayan yerlerde- beden, ruhen ve ahlâken terbiye tealisidir. Genç Dernekleri Teşkilâtı on iki yaşından yirmi bir yaşına kadar her genç bilâ-istisna parasız yetiştirecek –ve mektep görmekten mahrum kalmış olsa bile- yine hayatı bilecek ve hayatı kazandırabilecek bir nevi mektep gibidir. Bu mektebe her genç kânunen duhule ve tahsile mecburdur. Bu mükellefiyetten hiçbir fert istisna edilmeyecektir. Genç Dernekleri Teşkilâtının gayesi pek ulvîdir. Türk çocuklarında ve gençlerinde kuvve-i bedeniyenin ile mütenâsiben ve ahenkdâr bir sûrette neş ü nümâsı, sıhhatin layıkıyla idame ve muhafazası için bilinmesi elzem olan tedâbiri öğrenmek, meşakkata tahammül, nefsinin ve hareketini idareye alışmak, fikr-i intizam sahibi olmak, nazariyede kalmayıp, amelî olmayı bilmek, en küçük ve en ehemmiyetsiz işlerde bile doğruluğa ve namuskârlığa meyl ve muhabbet, menfaat-i umûmiyenin ve vatanın muhafazası uğrunda yekvücut olarak çalışmayı takdir etmek, tehlike anında vatan ve memlekete muavenete amâde bulunmak, bu husûsta tereddüt ve korkuyu ber-taraf edecek bir cesarete mâlik olmak, sarsılmaz bir azim ve karar sahibi olmaya çalışmak, iyi ve kötüyü anlamak, nizam ve intizama, temizliğe alışmak, ilh.

İşte Genç Dernekleri Teşkilâtından beklenen gaye bunlardır. İlk nazarda husûlü pek güç ve hatta ihtimal haricinde zannedilen bu neticenin pek kolaylıkla ve hatta masrafsız olarak hâsıl olabileceğine Miralay Von Hoff Bey pek kavî bir imânı vardır. Muhterem muallime bu husûsta ümit ve cesaret veren noktalar, başlıca Türk gençliğinde

gördüğü fazilet u istidad ve Almanya'da pek uzun tecrübelerden sonra tatbikinden pek kati neticeler istihsal olunan kavaid-i esâsiye der ki bunlar gayet sade ve basittir. Görünüşte pek sade olduğu halde tamamen tatbiki neticesinde mutlaka gayenin husûlüne hıdmet eden bu kavaidler hiçbir külfet ve masrafa lüzum hissettiremeden Türkiye'de tamamen tatbiki edilebilir. Hatta tatbike başlanılmalıdır bile...

Bu kavaidlerin nelerden ibaret olduğunu Miralay Von Hoff Bey birkaç makale ile *İkdâm*'a yazmış oldukları için tekrar etmiyoruz. Muhterem muallim, dünkü konferansta Türk çocuk ve gençlerinin şevk ve istidadından, hasenâta meyl-i fatırîsinden pek hararetli bir lisan ile bahs eyledikten sonra teşkilâtı vücûda getirmek için gençlere rehber olacak muallimlerin rehavetinden biraz şikâyet etti. Genç Derneklerinin ma'a'te'te'essüf ancak birkaç mektepte teşkilâtı yapılabildiğini ve diğer mekteplerin buna başlamaması ve rehberlerin yalnız nazariyye ve rehavetlerinden ileri geldiğini söyledi. Bu rehberler, evvela Vopn Hoff Bey'in konferanslarında hazır bulunmakla ve kendilerine gösterdiği ta'limlerle iktifa etmeyerek muallimin her mektebi ayrı ayrı ziyaret ve bi'z-zat şakirdana nezaret etmesine intizar ediyorlarmış. Ne yalnız fikir! Evvela bu ihtimal hariçtendir. Saniyen bu ta'limler ve kavaidler gayet sade ve basit olduğu için Miralay Von Hoff Bey'in konferanslarını dinleyen ve makalelerini okuyan her rehber bunu kendi kendine tatbik edebilir. Nitekim bazı mekteplerde tatbikata başlanılarak ne parlak neticeler elde edilmişti.

Miralay Von Hoff Bey Genç Derneklerinin Teşkilâtıyla fevkâlâde meşguldür. Her manasıyla buna vakt ü vücud etmiştir. Fakat onun koruduğu esas bütün mektep hatta mekteplerde değil bütün aile babaları öğrenip hemen tatbike başlamalıdır ki netice hâsıl olmaya başlasın. Bu teşkilât elbirliğiyle ve bütün milletin yardımıyla yapılabilecek bir iştir. Husûsusıyla bizim hiç geçirecek vaktimizde yoktur. Müthiş bir harp devresi geçiriyoruz. Zayıtımızı bir an evvel telâfi etmeye muhtacız. Sulh zamanından bile böyle masrafsız bir umûmî ve millî terbiye mektebi vücûda getirmek müşkül olduğu halde muhârebe zamanından tabîi bu daha ziyâde güçleşir. Fakat kendi mevcudiyetini muhafaza için çarpışan her millet, zayi etmesi tabîi bulunan kuva-yı milliyenin telâfisini sultan evvel nazar-ı dikkatine almaya mecburdur. Gelecek neslin bedene, ruhen, ahlâken pek kavî olması elzendir. Yoksa yaşamak kâbil olamaz. İşte bunu düşününce bir an evvel işe başlamalıyız. Hem de bütün mevcudiyetimizle... İstikbal namına bu işteki muvaffakiyyet silahla istihsal edilen muzafferiyetlere bile faiktir.

Miralay Von Hoff Bey'in Türk gençleri hakkındaki hüsn-i şehâdetleri bizim için bâdî-i iftihadır. Muallim-i muhterem, gençlerimizden pek ziyâde ümit-var görünerek

harbin bâdî olduğu müşkülata rağmen teşkilâtın her yerde yapılabileceğini söylemiş ve konferansa şu mealde devam eylemiştir. “Türk gençlerinin kavaid-i sıhhiyeyi bildikleri kadar kavaid-i iktisâdiyeyi de öğrenmelerini tavsiye etmekteyim. Gençler muktesit olmazsa Türkiye yükselemez. Burası henüz zib ve ziynet memleketi değildir.

Debdebe, dararet zamanı değil. Müzeyyen salonlar, süslü maroken koltuklar, kurdelalar, şık elbiseler matlub olan kavaidi hâsıl etmez, bi'l-akis halkı Üserafa alıştırrır. İntizam, taharet ve nezaket elzem olan eşya başka, fakat zib ve ziynet yine başkadır. Ben sokakta gördüğüm sağlam vücutlu, sağlam zihinli, gürbüz bir taşralı kır çocuğu, cılız, renksiz, yordgun fakat pek şık giyinmiş bir İstanbullu çocuğa yüz bin kere tercih ederim. Çünkü ülkenin nazarları, yürüyüşü, bazusundaki kuvvet hülâsa bütün hali bir ümid-i istikbal ifâde eder.”

Miralay Von Hoff Bey Genç Dernekleri Teşkilâtında siyaseiyâtın hiçbir dahl ve tesiri olmayacağını her ferdin vatan evlatlarında madud bulanacağını ilave etmiştir.

İmzasız

(Nu: 6964, 30 Şb. 1334, 18 Hz. 1332, 2 Tm. 1916, s. 1.)

*

OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ

Osmanlı Genç Dernekleri 13 yaşından sa'y-ı isnân askeriyeye dâhil olacak seneye kadar olan memalik-i Osmaniyye'deki bi'l-umûm Osmanlı gençlerine şamil olduğunu bundan evvel söylemiş ve takip ettiğimiz gayenin de bunların ve bâ-husûs mektep bulunmayan yerlerdeki bedenlen, ruhen ve ahlâken tertibe ve ta'limi olduğunu yazmıştık.

Genç Dernekleri niçin böyle bir zamanda faaliyete başlamıyor? Mühim bir para sarf edilmeksizin bütün millet için basit bir tarzda bile bir “terbiye mektebi” elde edilmesi zaten kolay olmadığı gibi muhârebe zamanında daha güçtür. Fakat kendi mevcudiyetini muhafaza için çarpışan herhangi bir millet zayi etmesi tabîi olan kuvve-i milliye nazar-ı dikkate alınacak ve istikbal için daha az bir kuvvet ile icrâsı vacip olan âlî ve mukaddes vazife düşünülecek olursa nasıl âtînin bedenlen, ruhen ve ahlâken itilası için faaliyetle hemen işe başlanmak lazım olduğu takdir edilir. Anlamak kabiliyetine memâlik olan herkes bilâ-kayd ve şart bu lüzum ve hakîkati teslim edeceği gibi böyle bir işteki muvaffakiyyetin istikbal için olan ehemmiyetin, silahın muzafferiyeti kadar büyük ve mühim olduğuna bi'z-zat görüp kesb-i kanaat edecektir. Muzafferiyetin semelerini layık olduğu veçhile iktitaf edebilmek ancak nesl-i âtînin sulh zamanından kendi mevcudiyet ve kuvvetine istinad ederek harbin temin edeceği faideleri muhafaza edebilmesini ve tehlike saatinde de kuvvetli pazusu ve mağlup edilemeyen cesurane müdafaada bulunmasıyla kabildir.

Şu zaman da Genç Dernekleri muallimlerini ve rehberlerini tayin meselesinin halli sulh zamanındakinden, daha müşküldür. Bu vazifeyi deruhte edebileceklerin ekserisi düşmana karşı harp etmekte oldukları içindir ki muharebeye iştirak etmeyenler mukaddes vazife borçlu oldukları hıdmeti Genç Dernelerinde muallim rehber sıfatıyla çalışarak edâ eylemelidirler.

Avrupalılar bizin en büyük hasletlerimizin biri olarak çocuklarımıza büyük bir muhabbet hissiyle mütehassis olduğumuz hakkında ki fikirleri –milletin menafi, namına- gençlere rehber olmak ve bu mukaddes yolda büyük bir şevkle çalışmaya fiilen ispat edilmelidir. Milletın her ferdi vatan-ı müstereğın uğruna fedakârâne çalıştıkça herkesle müsavi bir mertebe-i şerefte bulunacak ve böylece nasıl âtınin kendilerine ait olan şükrânı ebedî kalacaktır.

Genç Derneklerinin gayesi pek âlîdir. Kuvve-i bedeniyenin mütenasiben ve ahenkdâr bir sûrette neş ü nemâsı sıhhatin layıkıyla idame ve muhafazası için bilinmesi elzem olan tedâbiri öğrenmek, meşakkata tahammül, nefsinı ve harekâtını idareye alışmak, fikr-i intizam-ı nazariyede kalmayarak amelî olsun. En küçük ve ehemmiyetsiz işlerde bile doğruluğa ve sadakat muhabbet ve namuskârâne hareket, menfaat-ı umumiyenin ve vatanın muhafazası uğruna yekvücut olarak çalışmak, tehlike anında muavenete hazır ve âmâde bulunmak ve bu husûsta her zaman tereddüt ve korkuyu ber-taraf edecek bir cesaret, sarsılmaz bir arzu ve karar sahibi olamamak tabiiyete bi'l-netice halife-i azama karşı sadakat göstermek memleketi ve vatani sevmek.

İşte millet gençliği bu saydığımız hasletlere mâlik olarak yetiştirmek cihetini şimdiden temin ederse istikbalde reh-güzârına çıkacak birçok vazifeler kolaylıkla hal ve tesviye edebilir.

İhtimal ki Genç Dernekleri Müfettiş-i Umûmiliği tarafından verilen konferanslarda bulunan samilerden bazılarında mühim bir paraya ihtiyaç göstermeksizin böyle gayet basit ta'limlerle bu kadar yüksek bir tebriyenin elde edilmesi mümkün olup olmayacağına dair bir şüphe veya tereddüd hâsıl olmamıştır. Fakat şimdiye kadar gençlerle yapılan tatbikat ve ta'limlerde gösterilen ve bi'l-hassa gençlerin yaşlarına ve anlayışlarına göre tertip olunan terbiyevî meselelerin ne büyük bir kıymet ve ehemmiyeti hazi olduğu ve vazihen anlaşılmalıdır. Herkesin bu husûsta kanaat hâsıl etmesi için de konferansları ve tatbikatları gelip bi'z-zat görmesi şiddetle arzu olunur.

Herkes kendi çocuklarının nasıl yetiştirildiğini ve onlara nasıl bir terbiye verildiğini bilmesi ve istikbal için o kadar mühim olan bir meselenin halinde alâkadâr olmalıdırlar.

Genç Derneklerine aid umûmî ve haftalık bir mecmuanın neşri şayan-ı arzudur. Bu mecmua bu husûsa dair olan her türlü meseleye cevap vermeli Genç Derneklerinde nasıl çalışılacağından, gençlerin nasıl sevk ve idare olunacağından, rehberlerin tarz-ı hareketlerinden bahsetmeli, rehberlerle gençler için ta'lim meseleleri tertip eylemeli ve bunların umuma olan faidesi izah edilmeli ve aynı zamanda Genç Derneklerinin –memâlik-i Osmaniyye'nin her tarafında- tevsî ve tekâmül için yapılan icrâattan günü gününe bahs olunmalıdır.

Bu küçük mecmuanın nüshaları bi'l-âhire bir yerde toplanınca gerek muallimler ve gerekse ahâli için cepte taşınabilecek müfid bir kitapçık teşkil edebilir.

Memâlik-i Osmâniye'nin her tarafında intişar eden gazeteler Genç Dernekleri hakkında, konferans, mukâbele, havadis ve saireye sahifelerini –vatan-ı mukaddese karşı bunun bir vazife olduğunu takrir ederek- küşada bulunduracakları maksadın ehemmiyetini dolayısıyla varestede iştibâhtır.

Okumak, yazmak bilen herkes gibi bu teşkilâta dair malûmâtı olanlar gazete okumayanlara ve bi'l-hassa mektep ve gazete bulunmayan yerlerdeki vatandaşlarına ağırdan ağıra bunu yeni teşkilat hakkında etraflı malûmât verilmeli olanları haberdâr etmelidir. İşte ancak bir derece

 bilmez müşterek muavenetiyle vasi Osmanlı ülkesinin her tarafında Genç Dernekleri teşkilâtının hüsn-i sûretle icrâsı taht-ı temine alınmış olacaktır ki bunun hâl-ı hazırta ve istikbale nazaran ne kadar mühim olduğunu burada bir daha tekrar etmek zaidir.

İmzasız

(Nu: 6923, 18 R. 1334, 8 Ms. 1332, 21 Ms. 1916, s. 2.)

*

OSMANLI GENÇ DERNEKLERİ

-4-

Toplu Ta'limler

Geçtiğimiz makalemizde jimnastik ve idman ta'limlerinden ve rehberlerin gençlere nasıl muamele edeceklerinden bahsetmiştik. Bugün de toplu ta'limler İntizam Ta'limleri'nden bahsedeceğiz. Genç Dernekleri hakkında doğru malûmât sahibi olanlar Gürbüz ve Dinç Derneklerinin hiçbir vakit birer acemi efrad mektebi olmadığını ve bu derneklerin bu maksatla tesis edilmediğini tasdik ederler. Fakat her halde gürbüzlerden teşkil olunan bir kısmının dinçlerden müteşekkil bir bölük gibi konuşmaksızın ve gürültüsüzce çabucak gayet düzgün ve çift sıra üzerine saf-ı harpte toplanılması, süratle sağdan sayması ve sonra dar dar sayabilmesi ve sırf rehberin kumanda ve emrine dikkat ve intizar etmesi ve bu hareket yapılırken mutlak bir sükûn içinde ileriye bakması ve bu nizamda toplanılan bir kıtanın mangalarla cerh edilmesi ve yürüyüş yahut manga kolunda muntazam veya âdî bir adım ile mükemmel sûrette yürüyebilmesi matlûbdur. Bu yürüyüşlerde marşlar ve yürüyüş şarkıları söylemek pek muvaffak olur. Bu yürüyüş nizamları Dinç Derneklerinde üç takımdan müteşekkil olan bölüklere de tatbik edilecektir.

Gençlere muntazam yürüyüşlerin sokaklarda sırf nümâyîş fikriyle yapıldığı ve arazide de mükemmel olarak yürüyüş kolunda nasıl yüründüğünü öğretebilecek olursa kuvvetin ne sûretle iktiza edileceği de öğrenilmiş olur.

Genç Derneklerinde sıhhatin muhafazası ve aza-yı bedeninin nevş ü nümâsı için vücûdun doğru durmasını temin eden terbiye verilecektir. Fakat ekseriye tesâdüf olduğu gibi yapma bin tarzında pek gülünç ve gayr-ı tabîi bir duruşu temin eden değil, toplu ta'limlerle çocukların terbiyesinde bi'l-hassa şunların öğrenilmesine itina olunacaktır: Keskin ve uyanık bir bakış, rehberlerin emr-i kumandalarına kulak vermek, rehber bir şey anlatırken yalnız ona dikkat etmek ve fikrini yalnız ona hasr etmek, kıtaların işaretleriyle hareket ve ta'limlerinde rehberlerin umum için de vereceği bir işarete dikkat edip aklını, fikrini tamamen buna vermek ve başka hiçbir şey ile gerek zihnen ve gerek gözle meşgul olmamak.

Ara sıra münferiden herkesin dikkat edip etmedikleri de tecrübe olunur: Mesela: 1, 7, 9, 11, 15 sayan efendiler üç adım “ileri marş”, 2, 6, 4, 10, 14 sayanlar “geriye dön”; eski nizamın ön safında kalanlar “diz çök”... gibi daha buna mümasil birçok harekât... Bu tecrübelerden sonra tekrar eski tabîi nizam-ı iade edilmelidir.

İyi ta'lim görmüş çocukların teşkil ettikleri bir kıta bu, icrâsı pek ehemmiyetsiz gibi görünen intizam ta'limlerini makine gibi kumanda veyahut işaret ile gayet emin ve noktası noktasına icrâ edebilmelidir. Bu ta'limlerle elde etmek istediğimiz netice ne?

İntizam fikrine sahip olduğu halde yalnız kendini düşünmüş ve hiçbir amir ve rehberin kumandası altında bulunmaya alışmamış olanların büyük bir insan izmihlâli içinde intizamsızlık, karışıklık, vakit kaybetmek, ne yapacağını kestirememek gibi bir hal karşısında kalmaması için herkesin rehberine karşı kesin bir intizam hissi ile itaat etmesi lazım geleceğini anlamak.

Sokaklardaki intizamın ve buna ait neferâtın belediye veyahut emniyet-i umumiye kânun ve evâmirine itaatle kâbil olduğunu ve bunun da istirahat-ı umumiye namına vacip bulunduğunu ve büyük bir ordunun emin bir sûrette arzu edilen herhangi bir mahale sevk ve idaresinin ancak orduyu teşkil eden her kıtanın mesai-i müşterekesini kavî ve muntazam bir sûrette hareket ve emre itaati ile kâbil olabileceğini biz şimdiden gençlere öğretmek istiyoruz.

Nesl-i âtî, bir orduda ki nizam ve itaatin esbap ve ehemmiyetini daha şimdiden, asker olmadan takdir ve idrak ederlerse bu telakki kendileri için pek çok faide-bahş olur. Bu sûretle askerlikteki intizam ve itaatin ehemmiyetini de anlamış olurlar. Bir defa kendimize soralım.

Acaba caddelerde, köprülerde, istasyonlarda, bile kesenlerinde şimendifer ve vapur iskelelerinde her dakika tesâdüf ettiğimiz insan izdihamı ve karışıklık doğru ve muvaffak mıdır? Şüphesiz değil. Yalnız methal ve mahreçlerden girip çıkmak gibi intizamın muhafazası maksadıyla verilen emirlere ekseriya adım-ı itaat ve la-kaydi gösterildiği için kargaşalık ve intizamsızlığın önü bir türlü alınamıyor. İşte bu gibi husûsları öğretmek üzere bâ-husûs büyük şehirlerde gençlere makul bir terbiye verilmesi iktiza eder. Gençler kendiliklerinden bir amirin kumandası altında muntazam bir sûrette toplanmak ve muntazam bir sûrette hareket etmek lüzum ve ehemmiyetini ve ona itaatin mecburî ve elzem olduğunu takdir edemezler. Fakat kendilerinden daha büyük yaşta bulunanların nazar-ı takdir ve tahsini altında muntazam bir kıta halinde yürümeye alışırlar ve böylece intizam ile hareket etmek ehemmiyetini hissederlerse bunu büyük fahr ve şevk ile icrâ ederler.

Daha şimdiden hepsi aynı tarzda mükellef elbiseler giydirilmiş olan bazı mekteplerin ellerinde bayrakları ve kollarında kurdelalarla ta'limlere gittiklerini görüyoruz. Ve ileri de Genç Dernekleri bu ta'limlere bütün gençlerle başladığı zaman ta'limler ziynetsiz ve çeşit çeşit elbiselerle göze pek başka –belki de biraz garip- görünecektir. Fakat elbiselerle göze çarpan nümâyişli alayları değil en iyi ve çok iş görenleri takdir etmelidir. Anlaşılması lazım gelen nokta şudur: zâhiri nümâyiş hiçtir. Ve her şey kıymet ve iktidar hakikiyettedir. Bi't-

tabi Genç Dernekleri gençlerin tertemiz ve yıkanmış olarak ve muntazam elbiselerle ta'limlere iştirakine ve ta'limlerin akabinde tekrar yıkanıp elbiselerini temizlemelerine dikkat ve ihtimam edecektir. Şüphesiz bu veçhle gençlerin kısm-ı azamı tarafından tedârik edilemeyen pahalı ve biz o renk elbiselere lüzum kalmayacak ve bilâ-masraf nezaket-i sıhhat ve fikr-i intizam hep biden elde edilmiş olacaktır.

İşbu toplu nizam ta'limleri çocuklara itaat, intizam ve amire tabiyet gibi hasletlerin tamamıyla inkişafına kadar tatbik edilmeli ve bunlara lüzumundan fazla zaman tahsis olunmalıdır. Aynı zamanda bunlar usandırıcı tarzda yapılmayıp vakit vakit idman ve jimnastik oyunlarıyla bi'l-hassa arazi iklimleri ile değiştirilmelidir. Ta'lim ve terbiye husûsunda en doğru ve esas idman jimnastik ta'limleri ile beraber arazi ta'limlerinin de tatbikidir.

F. H. [•]

(Nu: 6939, 5 Şb. 1334, 24 Ms. 1332, 6 Hz. 1916, s. 2.)

*

“ESKİ ROMA VE YENİ AMERİKA”

Muharriri: Celâl Nûri

Profesör Golyelma Ferraro İtalyan'ın şu son asırda yetiştirdiği eâzım-ı erbâb-ı kâlemdendir. Bi'l-hassa yazdığı “*Roma'nın Azameti ve İnkırâzı*” ünvanlı beş büyük cildiyle meşhurdur. Bu zât vuku bulan davetler üzerine defateyn ile bir cedide gitmiş ve iki eser vücûda getirmiştir. Bunların ismi “*Eski Roma ve Yeni Amerika*” ve “*Eski Âlemle Yenisinin Arasında*” olup bunlardan birincisini ber-vech-i âti muâhezâta nakl ve icmâl etmeye mücib-i fayda gördüm.

***

Ferraro, eserinin girizgâhın da terakkî nedir? Diye kendi kendine bir sual îrâd ediyor. Tabii buna katıyyetle cevap vermiyor. Fakat cevaptan izhar-ı aczi bile âlimane ve zarifanedir. *Prometeus*, vaktiyle, gökten ateş çalmıştı. Yeni insanlar ise bu mahlûk-ı esâtirin sirkati nev'inden bir ikinci çapulculuğa teşebbüs etmişler ve maden kömürünü keşf ile neccâr makinelerim ihtirâ' gibi bir mazhariyetle becam olmuşlar. Fransız inkılabından beri Avrupa'nın bir ucundan diğer ucuna kadar, hudud-ı mülkiyyeye bakmayarak kavânin, müessesât ve an'anâtı, hudud-ı gayuye ve maddîyeyi birleştirmişlerdir. Bu âlem-i maddiyette “kemmiyet”, “keyfiyef”e galebe çalmış “hürriyet”, ‘velayefi’ **Autorité** ezmiş. İşte bizim medeniyetimiz bu sûrette zuhûr etmiş. Bu sayede servetimiz pek ziyade artmış ve kürre-i arzı demir ve ateş kuvvetiyle fethetmişiz.

Ferrero ömrünü eski Roma'yı mütalaaya hasrettiği halde Amerika'ya davet edilmiş.

Amerika nerede, eski Roma nerede? Bu iki cihân arasında ne münasebet var? İki dünya san'at ve zirâatle uğraşmış. Hâlbuki Roma vaktini harb ve vebâ ile geçirmiş. Lâkin müverrih diyor ki, bir Roma tarihi yazan için Amerika'nın tetkikinden mühim bir şey olamaz. Böyle bir muharrir için Şimali Afrika veya Anadolu'yu gezmek ne kadar fayda-âver ise Amerika'yı tetkikte o derecede şâyân-ı istifadedir. Amerika heyet-i içtimâyesinde Roma'da görülen bazı husûsîyât var. Bir Avrupalı, bunun için Amerikayı güç anlar. Hâlbuki bir Roma tarihi hocası Amerika'nın esrâr-ı içtimâyesini daha kolay derk edebilir. Kezâlik bir Amerikalı'da Roma'yı bir Avrupalıdan daha sühunetle mütâlaa edebilecek bir mevkidedir.

Müverrih bu iddiasını bir kaç mühim misâl ile tavzih ediyor. Bence bunlardan ziyade zihin açıcı fıkralar olamaz. İcmâle müsâade buyurunuz:

Kadim Yunanistan ve Roma da ağniyayı efrâd pek çok hayrât ve hasenat vücûda getirirlermiş. Her şehrin bir efendisi varmış. Mekâtib, mabed, hastahâneler, tiyatrolar, su mahzenleri, ilh, hep bunların saye-i mürüvvetinde vücûda gelirmiş.

Erbâb-ı servet hayrât yapmayı bir vazife-i içtimâye bilirlermiş. Hâlbuki Avrupa'da şimdi öyle olmuyor. Ağniyâ hodgâmdırlar. Avrupa'da bu gibi umûr-ı hayriyye ve nâfia hükümetin cümle-i vezâifindedir. Hâlbuki Amerika'da, aynıyla, Yunan ve Roma usûlünü buluyoruz. Orada hükümet müessesât-ı hayriyyeye pek bakılmıyor. Milyonerler heyet-i içtimâiyeye yardım etmeyi kendilerine vazife bilirlir. Kameki, Morgan, Rockefeller gibi eâzım erbâb-ı gma bu zuretle iştihar etmişlerdir. Roma'da İmparator bu nev' hasenât-perveranın reisi idi. Suetonius'a nazaran Augutos'un hayratı pek büyüktür. Hükümdardan sonra bütün ekâbir onu taklit ederlerdi.

İstitrâden bizde şunu söyleyelim ki, hükümet-i İslâmiye'nin ve bi'l-âhire saltanat-ı Osmaniyye'nin evân-ı zuhurunda da böyle idi. İlk vâkıf Hazret-i Peygamberdi. Ona kıyasen bütün sahabe emr-i ikâfta birbirine müsâbakat ettiler. Bi'l-âhire bu usûl terk olundu. İlk salâtin-i Osmaniyye'de eser-i Peygamberiye iktifaen birçok mülk vakfetteler. Büyükler onları taklide koyuldu. Sonra bizde bu usûl bırakıldı. Amerika'da ekser mekâtib hibe ve vasiyet sayesinde açılmıştır. Bizde de aynıyla böyle idi. Hâlbuki Avrupa'da, şimdi bütün umûr ve husûs hükümetin vezâifi cümlesinde idhâl edilmiştir.

Roma'nın her şehrinde Kameki'nin, Hantlington'un, Rockefeller'in minyatürleri varmış. Ve bunların samâhatleri o beldeler için elzem imiş. Meselâ, şimdi Amerikada Kameki ne kadar mürüvvetle meşhur ise, o zamanlar da bir Herodis Antikus varmış ki sahâsı hatem-i tâi gibi çâr-aktâr-ı âlemde duyulmuş. Roma'da, cereyan-ı isârın üzerinden müruruna rağmen hâlen lâ-yemut olan Panteon, Ağustos'un muhibbi Agripya'nın eser-i şahsi-i keremidir. Buna mukâbil New York'ta Kameki'nin ceyb-i mürüvvetinden yaptırdığı

meşhur hol'u görüyoruz. Yirmi asr-ı fasıla ile aynı kanun-i içtimâi New York ve Roma'da icrâyı tesir ediyor.

***

Avrupa'da bürokrasi, hükümet-i kırtasiye vardır. Ferrero Roma'da da, Amerika'da da bunun hatta bir eserinde tesâdüf bile edemiyor.

İskender-i kebirin tesis ettiği o büyük Yunan ve Asya hükümetinde bunun izine rast gelmek kâbil değildir. Âlem-i kadimde her şey intihâb ile olurdu. İhtisas ve malûmât-mütenevvia aranılmazdı. Mesela bir adam bir "Kariyer" yaptığı için değil re'y ve arzu-yı âmm ile kumandan olurdu. Avrupa usûlleri ile bu kadar mütezâdd bir cemiyet tasviri kâbil değildir. Yeni Avrupa da bir adam general veya hâkim olur. Çünkü o, o meslektedir ve sırasıyla terfi'-i rütbe etmiştir. Bundan dolayı mesela MühiMsen gibi bazı Avrupalı tarih-şinâslar Roma cemiyetini anlamakta müşkilât çekmişlerdir. Fakat bu Amerikalılar için varid değildir. Orada da bürokrasi yoktur. Ve her şey intihâb ile olur. Hatta hükkam bile intihâb edilirdi. Kuvve-i icrâiye reise ait olup o ise icrâatından mesuldür; Fransa Reis-i Cumhuru gibi gayr-ı mesul değildir. Fil-vâki bir atiktede intihâbât icrâ olunuyor. Fakat bunlardan maksat mecâlis-i teşriyeyi teşkildir. Avrupa'da kuvve-i icrâiyye bir netice-i intihâb olmak üzere tayin eden kimselere tevdi' olunmaz.

***

Amerika'da bilâ-intihab icrâyı kaza eden hükkam her istediğini yapar. Rona'da da böyle idi. Bunu Avrupalılar derk etmekten âcizdirler. Roma'da diktatörler vardı. Bunlara Amerika'da da tesâdüf olunuyor. Bunların sonuncusu (Meksika) reis-i sâbıkı (Porfiriyo Diaz)'dır. Son kırk senelik Meksika ahvâlini tetkik etmek isteyen mütetebbi' (Ağustos)'un zaman-ı hükümetim bilmelidir. Kezalik Roma tarihini iyi anlamak arzu eden, Amerika inkılâbâtının tetkik etmek mecburiyetindedir. Amerika fi'l-vâki birçok nikat-i nazardan eski Roma'ya beziyorsa da âlât-ı iktisâdiye ve istihsâlât itibariyle onunla bir zıdd-ı kâmil teşkil eder. Roma ve Yunan âlemi makinelere ehemmiyet vermedi. Mahsulâtım tezyîd etmek istemedi. O âlemce aksâyı makâsıt "güzellik" idi. Orada yalnız ibtidâi makineler, yani âlât ve edevât vardı. Rüzgârdan biraz istifade edildi. Fakat bu husuta da orada bir başkalık görüyoruz. Yelken vâsıtasıyla rüzgâr "istihdam" edildiği vakit Romalılar tereddüdler, korkular hissederlerdi. Gayr-ı meşrû' ve bâdi-i şerm bir fiil işlediklerine zâhib olurlardı. Makine bir tehlike, bir düşman, bir küfü bir kepire, bir zeneb telakki olunurdu. Ma'butlar buna râzı değillerdi. Fakat bi'z-zarure harp makineleri ihtirâ' olundu. Husûsiyle muhasara edevatına ehemmiyet verildi. Medine'de Selmân-ı Fârisî hazretlerinin rolü tahattur buyurulsun. İşte bizce bugün bir mesele-i hayatiye teşkil eden makineler o zaman böyle fena

telakki olunurlardı. Neden eskiler makinelere rağbet etmiyorlardı? Bir takım erbâb-ı tefahhus bunu kudemanın fen husûsundaki cehline atfederler. Hâlbuki bu doğru değildir. Çünkü evvelâ, makinelerin terakkisi pek o kadar fen sayesinde olmamıştır. Ustalar, iş başılar icâdâtın müsebbiblerindendir. Mesela son derecede mühim olan pamuk makinesinin mucidi Arkwrinht âdiyen berber idi. Buhar makinesinin kâşifi Watt büyük bir mütefennin değildi. Saniyen kudemanın cehl-i fennileri mübalağa edilmemelidir. Mesela;

Kopernik sistemi Sisamlı Aristarkis ve Silifkeli Selefkos'ca malumdu. Hindistan'ca da meçhul değildi. Bizim medeniyetimiz bir makine ve fen medeniyetidir. Hâlbuki eski medeniyet bir bediiyat medeniyetidir. Bunun için medeniyet lahike-i havâyic ve levâzımı tezyid ediyor. Hâlbuki medeniyeti kadime havayici tahdid mesleğime sâlik idi. Eskiden hayat basit idi, şimdi ise karışık oluyor.

Fi'l-vaki Roma imparatorluğu pek zengin telakki olunur. Fakat bu servetin acaba, mesela, Amerikanın serveti muvacehesinde ne ehemmiyeti kalır? Cihangir olan Roma'nın bütçesi New York belediyesinin bütçesinden pek muhtâsâr idi.

Kudema az istihlâk ederlerdi. Mütevazı ve fakir idiler. Binaenaleyh fazla mahsûlât yetiştirmek hayallerinden geçmezdi. Bundan dolayıdır ki makine ihtirâmını düşünmediler. Elleriyle çalışırlardı, yavaş çalışırlardı. Fakat eserleri güzel, temiz ve tam olurdu. Bizim âlemimizde fennin mevkiine ise eski âlemde de bedi'in mevki o idi. Hükümetler ve belediyeler şehirleri abideler, heykeller, resimler ile tezyine mecbur idiler. Yollar, meydanlar, hane denudan hep müzeyyendi. Çünkü güzellik ihtiyâcât-ı milliye ve içtimaiyyeden sayılırdı. Bugün bir şehir belediyesi, Ahâlisini ziyâ gibi bazı havayicden mahrum bıraksa, yollar, tramvaylan yapmasa nasıl mucib-i kîl-ü-kâl olursa, o zamanda tezyinata ihtimam edilmemesi şikâyetleri intaç ederdi. En fakir tabakalar bile "Güzellik" e bakarlardı. Roma ve Yunan müzelerinde, husûsiyle Pompei'ye harabelerinden çıkan edevatı muhtevi Napoli müzesindeki eşya bu itibar ile pek ziyade şâyân-ı nazardı. Netice-i kelam: Eskiden "nev" iyi idi. "miktarı azdı" şimdi ise ber-akistir. Elektrikiye ve buhar kuvveti sayesinde zamanımızdaki kadar fazla mahsulat ve masnûat hiç bir asırda görülmemiştir. Lâkin bu fazlalık cins ve nev'in zarannadır.

Havâyic-i beşeriye pek çoğalmış, fakat ihtiyac-ı mehâsm azalmıştır. Sanayi-i nefise, nefasetlerini kaybettiler. Vaktiyle elbiseler birer kâr-ı bedii idi. Şimdi yalnız, biraz kadm esvabında nefaset kaldı; işte o kadar. Bizim medeniyetimizde san'atı öldüren ataş servetidir, acele hayatıdır; Ruh ve vücûdun istirahatından mahrumiyetidir. Zamanımızda hiçbir şey daimi olmuyor. Her şeyde - tevkîd - var. Edebiyat tereddidi idi. Nerede o eski Yunan ve Romanın hâlâ meşk-i ittihaz edilmesi lazım gelen muharrerâtı!. Matbûat, lisanı bozdu, elbise karıştı;

Müzahrefleşti. Karilerde, muharrirlerde lisanları ihlal ettiler. Zevk git gide muhtell olmaktadır.

Ferrero makalesinin sonunda bu iki hayatta acaba hangisi daha iyidir? Sualini îrâd ile bittabi, i'tâyı cevapta izhar-ı acz ediyor. Lâkin bir arzu dermiyanından da çekinmiyor. Diyor ki acaba Avrupa ve Amerika medeniyetleri, ahd-ı garibde, kemmiyet ve keyfiyeti meze ile yeni bir medeniyete imkân-ı tulû-i istihzâr edebilecekler mi?

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7148, 11 RE. 1335, 23 KE. 1332, 5 KS. 1917, s. 2.)

*

SAKKARÎN HAKKINDA

Birkaç gün evvel ceride-i muhteremelerin baş makalesinde, sakkarin hakkında Ahmet Cevdet Bey'in meslektaşlarıma bir hitabı vardı. Memleketimizde beyne'l-âhâli "Şeker hulâsası" namıyla tanınmış olan sakkarinin keyfiyet-i isti'mal ve marazattan *İkdâm* menşce ve havâs-ı husûsiyesinden biraz bahsetmek zaruretimi hissediyorum.

Maden kömürlerinden müstahrec benzin müştekatından Tulûn cisminden bi'l-kimya terkip istihsâl olunan sakkarin renksiz, rahiyasız billurî bir cisim olup kuvve-i sekriyesi âdi şekerden beş altı yüz defa ziyadedir. Soğuk suda az ve kaynar suda ziyadece münhaldir. İspirto ve gliserinde de erir. Bi karbonat dösut Karbonate sudaki inhilâli teshil ve tezyîd eder.

Sakkarininin süt ve amonyak ile teşkil eylediği emlahı ziyadece isti'mâl olunmaktadır. Sakkarinât ve amonyak milhi -ki Sükramin namıyla mevsumdur. Suda nisbeten fazla miktarda inhilâl etmesi ve kuvve-i sekriyesinin de sakkarinden fazla olması hasebiyle tercihen isti'mâl olunmaktadır.

Sakkarin mâlik olduğu muzadd-ı taaffün ve tefessüh-i hassasından nâşi mevâd-ı gıdaya ve meşrûbat külliyyenin emr-i muhafazasında kullanıldığı gibi tababette dahi şeker hastalığına mübtelâ olanlara şeker yerine kahve çay, süt ve meşrubat ile bazı sulu edviyeyi tatlandırmak için isti'mâl olunur.

Dâhilen ahzında uzviyette tahallül ve imtisasa düçar olmaksızın idrar ile çıkar. Kaymet-i gıdaiyeden mahrumdur. On beş, yirmi gün kadar yevmiye on santigram miktar-ı tıbbiyesinde isti'mâli takdirinde, muhammerât-ı hâzimenin vezâifini tahrib ile teşvişat-ı hazmiyeyi tevlid eder.

Sakkarininin bir veche bâlâ arz ve beyan kılman havas-ı hükmiye ve tıbbiyesinden anlaşılır ki miktar-ı tıbbiye mütemadiyen on beş, yirmi gün devamında bile teşvisât-ı hazmiyeye mucib oluyor. İşte bu esasa istinaden Fransa'da isti'mâli me'n eylediği gibi, bizde de aynı memnuniyet muhafaza edilmiştir.

Sakkarinin serbest-i imrân hakkında yakın zamanlarda şiddetli bir cereyan başlamıştı. Bu mesele-i sihiye müdüriyet-i umumiyesince ariz ve amik tetkik olunarak bazı şürüt altında yalmz eczacı ve ecza tâcirleri nâmına muayyen ve cüz'i bir miktarda ithâli kânûnî bir şekle ifrâğ edildiği kemâl-i memnuniyetle görüldü.

Zira serbest-i ithâline müsaade edilmiş olsa idi, isti'malinden tevellüd edecek mazarratı tayin edemeyerek, halkımız, şeker yerine sakkarinden limonatalar, gazozlar, şurublar, helvalar ve envai' tatlıları yapmağa cüret edecekler ve bi'l-netice sıhhat-ı umumiye haleldâr olacaktır.

Bina'en-aleyh hıfzü's-sihha-i umumiye nokta-i nazarından sakkarinin men-i isti'mâli evlâdır.

Hüsâmeddin Şevket (Kimyager)

(Nu: 7273, 18 R. 1335, 10 Ms. 1333-1917, s. 2.)

*

BEDÂYİ' VE TEKÂMÛL

Almanların bizde, vâsıl oldukları terakkiyyât-ı bedâyiden bir numûne göstermek için gönderdikleri heyet-i mûsikiye, dün son konserini Gülhâne Parkı'nda verdi ve bu sayede şehrimiz ahâlisi ile bu san'atkârlar arasında temas vukua geldi. Ahâlimiz belki hayatlarında ilk defa olarak, bu kadar muntazam, bu kadar ruh-nevâz ve muhteşem ahenk mûsikîsi istimâna muvaffak oldular ve hiç şüphesiz bunu fevkâlâde beğenerek "ah bizde de olsa idi?" demek acısını hissettiler.

İşte ahâlimizin bu hissi, matlûb olan ilk tesirin husûle gelmiş olduğuna delâlet eder. İnsanlarda bu acı arzu husûle gelince terakkî ve muvaffakiyete doğru hiçbir hatve atmaya imkân mütesavvir değildi. Ahâli bu acıyı duymalı, günden güne mütezayid bir arzuya karşı muhitinde bedâyin fıkdan ve noksanını takdire başlamalı, bu boşluğu dolduracak çareleri aramak kaydıyla ruh ve fikri meşgul olmalıdır. Bir millet takdir-i bedâiye başlamayınca, ne kadar kuvvetli, ne kadar zengin, ne kadar çalışkan olursa hatta cihanları zabt ve teshire kâdir bulursa yine tekâmüle doğru gidemez. Bugün değilse yarın kaybedeceği muhakkaktır. Milletleri büyüten, yükselten, yaşatan ve aynı zamanda başkalarına sevdiren ve saydıran en kuvvetli âmil, vâsıl oldukları mertebe-i tekâmüldür. Bir milletin kudret-i ruhiye ve fikriyyesi ancak bununla ölçülür. Şu halde bedâyi meyl ve meftuniyet-i tekâmüle doğru ilerleyen bir milletin derece-i istidad ve kabiliyeti husûsunda en kat'i bir mi'yardır.

Bu hakîkatin en parlak misal ve en yeni delilini Almanlar'da buluruz. Bugün kudret, kuvvet, servet, teşkilât ve terakkiyyât-ı medeniyesiyle dünyayı titreten bu büyük milleti bu hale getirmeye en ziyâde, her şeyden ziyâde tekâmül-i bedâikârâneye verdikleri ehemmiyet

sebeup olmuştur. Bu hakîkati bütün Almanya'yı ziyaret ve tedkik eden mütefekkirlerimiz yazmadılar mı? Bize tekâmülden bir numûne göstermeye gelen heyet-i san'atkâran burada verdikleri ilk müsamereye meşhur Schiller'in Takdir-i Bedâyi unvanlı manzûmesiyle başlamadılar mı? Evvela bu manzûmenin kıraatı ne kadar manidar idi. Bize bu heyet o büyük Alman şair ve mütefekkirinin Takdir-i Bedâyi'ni bir destur-ı terakkî ve tekâmül olarak göstermekle ne unutulmaz bir ders vermiş oldular.

Alman şair-i dehâsı bu manzûmesinde bedâyin lisanından diyor ki: "Biz uzaklardan geliyor, yol alıp gidiyoruz. Milletlerden milletlere, devirlerden devirlere dolaşıyoruz. Aradığımız saf bir muhit içinde, sakıt ve faziletkâr bir sa'y ile meşgul insanlarımız ve istediğimiz onların huzur ve saadeti, feyz ve tealisidir. Ancak bu muhiti ve bunda yaşanılanları severiz ve riyâkârlar, adîler ve ulviyet-i bedâyi inkâr edenlerden nefret eder kaçarız. İsteddiğimiz insanlar kalbi temiz, özü doğru olanlardır. Masum, tufûlâne bir samimiyetle bizi kabul ettikleri yerlerde yuvamızı yapar, onlarla beraber yaşar ve onlara ezvak-ı ruhâniyeyi tanıttırmak ve onları bizimle beraber yükseğe kaldırmak arzu ederiz. Ayağımız bastığımız yerlerde insanlar necip duygularla hasenâta meyl eder, gönüller en kavî muhabbet yağlarıyla yekdiğere merbut olur ve bu mesud yer artık bizim için bir vatan olur! İlh."

Bedâyin nasıl yerlerde, nasıl insanlar arasında, nasıl bir sa'y-ı sakitâne içinde tecelli ve inkişâf edebileceğini bundan daha ulvî ve muciz bir lisan ile tasvir etmek mümkün değildir. Bunun letâfetini hakkıyla takdir edebilmek aslını okumak lazım gelir. Almanlar Schiller ve ona memâsil dâhilerin sözüne riyate etmek sayesinde bu mertebe-i kemâle vâsıl olmuşlardır.

Acaba biz bugünkü dersten istifâde edebilecek miyiz? Kendimizi aldatmamak şartıyla –çünkü aldatmaktan ve bizde olmayan mevhum faziletleri kendimizde mevcut farz etmekten pek çok zararlara uğradık- bunu biraz ümide hakkımız vardır. Bu zayıf ümidin birkaç sebepleri var: Evvela Türkler saltanatının başlangıcında onuncu padişahımızın devrine kadar gösterdiğimiz âsâr-ı fevkâlâde istidad sonra Sultan Ahmet Sâlis ve Sultan Mecid devr-i saltanatlarında, sonra ancak birkaç seneler devam edebilen hissiyat-ı fesâliyat ve mukaddime-i tekâmül, nihayet bugünkü halimiz ve samimi bir intibah içindeki düşüncelerimiz tarih-i irfan ve bedâyimiz tedkik edilince görülüyor ki biz fi'l-hakika ilk saltanatı teşkil eylediğimiz zaman harika addedilecek kadar terakkiyyât-i fikriyyeye hıdmet etmişiz. Tâ Kânûni Sultan Süleyman'ın nihayet-i saltanatına kadar dâimâ tekâmüle doğru seri hatveler atmaya çalışmışız. Sonra ilm ve irfana, bedâyiye adeta düşman olup kalmışız. Her şeyi yüz üstü bırakmışız ve bunun ne kadar cezasını da çekmişiz, ne hale gelmişiz!...

Sultan Ahmet Sâlis devrinde Avrupa bedâiyle ilk temastan ne kadar müstefid olduğumuzu ispat eden birçok eserlerimiz var. Sultan Mecid Hazretlerinin devr-i saltanatlarını müteakip Türklerde bedâiye karşı nasıl bir aşk ve meftuniyet husûle gelmiş olduğunu tekrara hâcet yoktur. Encümen-i Dânişler, san'atkâran, üdebâ, mûsikîşinasan zümre ve heyetleri, tiyatro, matbûat ve edebiyat hayatı, bunları vücûda getiren zevât-ı âliye malûmdur. Fakat bu aşk-ı bedâyi çok sürmeden imha edilmiş yalnız bizde bedâyie bir meyl ve istidad olduğunu isbat etmekten ibaret bir hatve bırakmıştır. Fakat otuz senden beri ne acıklı bir boşluk içinde bütün benliğimizi kaybettik.

Fakat bugün hiç olmazsa düşünüyoruz! Eğer düşünmesek fariza Tevfik Fikret için abide vücûda getirmeyi hatıra mı getirirdik? Eğer düşünmesek Dârülbedâyiye bir az ruh, biraz hayat vermeye mi çalışırdık? Eğer düşünmesek Galatasaraylılar Yurdunda bir millî resim sergisi mi açmaya kalkışırdık? Eğer düşünmesek bu günkü acıları mı hissederdik? Hayır, bunların biri olmazdı. Bütün bu emâreler biraz düşünmeye başladığımızın birer delilidir: Eminiz ki bu düşünce bizi nihayet pek mesud pek ulvî semtlere doğru yükseltmeye sebep olacaktır. Bu düşünce, bir hayırlı mukaddime sayılır.

İmzasız

(Nu: 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 1.)

*

YOKSULLUK DERSİ

Harb-i umuminin bize verdiği acı fakat pek faydeli derslerden olmak üzere şu son aylar zarfında dertlerimize nihayet dermiyan aramak ihtiyacatını duymaya başladık. Altı aydan beri payihat muhitinde mevzubahs olan içtimâi mühim meseleler bu hakîkatin kati birer delili addedilebilir.

Evvelden beri kendimizi methederek hakîkati gizlemek âdetimizdi. Hatta bu pek muzır itiyadî bir terbiye veya fazilet eseri gibi telakki etmek bile istiyorduk. Nemiz varsa, ne halde isek ört bas ederek ancak her işin hoşuna gidecek cihetlerinden bahseyliyorduk. Bu hal bizi, bize karşı adeta kör ve sersem gibi etmişti. Kendi kendimizi, kendi muhitimizi, kendi memleketimizi bilememek ve hakkıyla tanımamak yüzünden âdeta benliğimize, muhitimize ve hatta memleketimize karşı kaygısızlık ve duygusuzluk hisleriyle medyun idik. Anadolu'nun filan yerinde, filan hastalık varmış!.. Bundan bize ne idi? İstanbul'un yanı başındaki kasabalarda bile tarz-ı hayat çekilmez bir halde dermeyan ediyormuş! Bundan biz hiçbir şey anlamıyorduk. Çünkü derin bir gaflet uykusunda dalmış, gitmiş idik. Bizi böyle uykuya daldıran esbabı şimdi yine uzun uzadıya izah edecek değiliz. *İkdâm* bunu kaç defa tekrar etmiş, bundan ne kadar şikâyet etmiş durmuştu. Pek uzun devre teşkil eden bu

kayıtsızlık ve kaygısızlık hepimizde garip bir zihniyet hâsıl etmişti. Öyle olduk ki fariza memleketimizin heyet-i umûmiyesi şöyle dursun evimizin bulunduğu sokağı bile kendimizin farz etmiyor, hatta daha ileriye gidelim evimizin bile sahibi olduğumuzu düşünmüyorduk. Kapımızın önü pis durursa bundan bize ne idi? Babamızdan kalan yurt viran oldukça bunu belki evladımızın imâr edeceğini tehil ederek biz alakâdar görünmüyorduk. Hepimize târî olan bu zihniyetten tabîi memurlarımız da azâde değillerdi. Onlarda muhitine ve memleketine karşı tasasız, kaygısız ve kayıtsız idi. Artık bu seyyienin nasıl tesirleri hâsıl eylediğini izaha hâcet yok değil mi?

Bu gaflet uykusundan bizi düşmanlar uyandırdılar. Vakıa gözlerimizi açmaya başladığımız zaman kendimizi cennet gülzârı içinde bulmadık. Her tarafımızın dikenlerle muhât olduğunu anladık, fakat ne olursa olsun bu anlayış bizi intibaa davet etmek itibariyle ne büyük bir saadet oldu. Kurtulmak için hayatta bulunmak kâfi idi. Daldığımız rehavetten silkinip kurtulmak ve hayatımızın mevcudiyet ve âsârını gösterebilmek için kendimizi iyiden iyiye toplamaya başladığımızı şimdi bi'l-fil gösterebiliyoruz. Hasta, hatta can çekişen zannolunan Türkiye şu cihan harbinde öyle harikalar ibraz etti ki bütün düşmanların da parmağı ağzındadır. Kahraman müdafilerimizi harp cephelelerinde uğraşırken mekteplerimizde içtimâi dertlerimizin dermanını bulmak husûsunda iyi bir çığır açmaya muvaffak oldular. Evvela hakîkatî olduğu gibi göstermek, sonra çarelerini düşünmek. Bu makul ve musip hareketin ilk tesiri, kaygısızlıktan mütevellid ve zihniyetle mücadeleyi intaç idi. Bir taraftan payitahtta çalışırken şimdi yavaş yavaş vilayette de aynı çığırın açılığını memnuniyetle müşâhede ediyoruz. Buna bir misal olarak İzmir'de münteşir köylü gazetesinden şu satırları iktibas ediyoruz:

“Harpten dolayı Avrupa ile olan münakalatımızın inkitaa uğraması bizi pek azim bir yoksulluk deryasında mahsur bıraktı. Bin türlü şeye muhtaç iken bugün yüz türlüünü olsun temin edemiyoruz. İstirahatimizden, dikkatimizde pek çok şeyleri defâ ede ede nihayet en esaslı, en hayatî ihtiyaçlarla karşı karşıya geldik. Eğer başımızda insanî vazifesini, kânuni mecburiyetinden farksız tutmayan bir hükümet mevcut olmasa idi halimizi kim bilir neye müncer olacak idi?

Bu yoksulluk tufânı önünde muttasıl harlayan silk velevki bir gözünü olsun tıkayacak, muhtaç olduğumuz en esaslı şeylerden bir kaçını olsun yerinde temin edecek müteşebbis san'atkâr mevcut eller zuhur etmeliydi, etti.

Belki içtimâi heyetimiz, böyle henüz hayata daha yakından temas eden ameliyatı başaracak zekâları doğurmamıştır. Fakat hal ve vaziyet memleketin ne şekil dimağlar

ihtiyacı olduğunu göstermekle bizi emelinden irşad eyliyor ki kendi beyni ile dimağından başka istinad aramaya azmetmiş hür ve müstakil bir millet için daha büyük bir ders olamaz.

Bunla beraber ihtiyacın menşelerini düpe düz tanımayacak kadar ibtidâi bir kavim değiliz. Bi'l-akis şimendifer bizim için mahsus bir ihtiyaç haline gelmiştir. Mevcut hududumuzu kendi kendimize işletmek, kömür bulmak için yaptığımız teşkilât ve teharriyât buna delâlet ediyor, pek yakın bir âfî de hem arabalar hem de ray makinaları bi'z-zat imâle mecbur kalacağız ve inşallah yapacağız.

Fakat bu zarûrî ve müstesna duyduğumuz en acı bir yoksulluk böyle ikinci derecede ki ihtiyaçlarda tecelli etmemiştir. Doğrudan doğruya içtimâi-i bedeniyeimizin madesine talik eden mesâilde, bunun da bi'l-hassa ziraat kısmında kendini gösterdi. Bu şayan-ı teessüftür.

Hal-i sulhta vilâyetimiz mahsulatının bir ayı vüs'at ve kabiliyeti ile münasebeti derecesini o kadar derin düşünmemiştir. Çünkü yetiştirdiğimiz ekinler mahalli isteği bâligân-mâ-belâg temin ediyordu. Vilayetimizin zahire anbarı olmak istidadını mütalaa, bir ticaret meselesi kabîlinden geldiği için kanaatkâr-u husûlemiz çokça yorulmak istememiştir. Fakat bugün daire darlaşınca ziraattaki fakirliğimiz pek diri sûrette gözümüze çarptı. Eğer muntazam, fene muvaffak bir ziraatî teşkilâtımız olsa idi cenk içinde bulunuşumuza rağmen bi'z-zat kıvranmaklığımız şöyle dursun, az çok haricede yardım edebilecektik.

Bizce bu vilayet için harpten sonra ilk yapılacak iş, onu baştanbaşa temiz bir çiftlik haline koymak yollarına cidden tevessülde hülâsa olunabilir. Esasen rençber ve asker bir millet olan Türk'ün miktarını kılınç ile sabana bağlı bulunuyor, Millî şeciyesini tersim eden bu asıl hatlar üzerinde tekmil etmedikçe san'at ve ticaret vadisinde asla inkişâf edemez.

Bu esasa binaen diyebiliriz ki merkez vilayette hâllî bir ziraat mektebi yokken sanayi ve ticaret mektebi küşâdı hatta sultanîlerin vücûdu bile ihtiyaca ikinci merteye de merhem aramaya benzer. Amelî ve tatbikî safhâtı harbin ferdâsında düşünölmek üzere şimdiden ziraatî maârifin tamimi esbabına teşebbüs vücüb-ı tahtındadır. Bu vilayetin ibtidai mekâtibini bile birer küçücük ziraat müessesesi şekline ifrağ etmedikçe, netvâhî teşkilâtını düzeltip bazı yerlere kânunîşinâs müdürler yerine ziraata âgâh memurlar, deliller göndermedikçe yarısının köylüsünde kendini aşiret hayatından kurtaracak yeni rençberlik ruhunu bir türlü uyandırmaya muvaffak olamayız.”

İşte bu satırları intibah-ı hayatın taşralarda başladığına delâlet edecek bir mahiyettedir.

İmzasız

(Nu: 6968, 4 Rm. 1334, 22 Hz. 1332, 5 Tm. 1916, s. 1.)

*

İLİM HAYATI

Vatandaşlarımızdan biri Berlin'deki Kütüphâne-i Kralîyi ziyaret ederek bize hissiyat ve müşehedâtını bildirmiştir. Bu satırları okuduğumuza zaman pek derin bir teessüre duçar olmadan kendimizi alamadık. Niçin bizimde azıcık ona benzer bir kütüphânemiz yok?

Birkaç seneden beri memleketimizde bir ilim hayatı tesise çalıştığımız halde henüz herkesin istifâde edebileceği tarzda bir kütüphâne vücûda getiremedik. Kütüphâne olmayınca ilim hayatı nasıl tesis edebilir? Vakıa kütüphâneler yok değil, eslâfımız hem kütüphâneler tesis etmiş, hem de kıymetdâr eserler bırakmış. Fakat bugün onlardan istifâde etmeye imkân var mı?.. İnsan, bizde mevcut olan kütüphanelerden müstefid olabilmek için iş ve güç sahibi olmalı mı, vaktini istediği gibi geçirebilecek kadar servet ve irade sahibi bulunmalıdır. Hatta bu gibi cennet-yâr insanlar bile yine kütüphânelerimizden şerâit-i hazıra dâhilinde istifâde edemez. Bina'en-aleyh bizim kütüphanelere ismi var, cismi yok demek pek doğrudur. Eğer böyle olmasa idi her halde bu kütüphânelerin de –pek müstesnâ birkaç kişiden başka- zâ eserleri bulunuyor, kapıları açık dururdu. Fakat işte görüyoruz ki bu kütüphâneler ebedî bir metrukiyete mahkûm bir haldedir. Sebebi tahsil ve tetebbu erbabının yokluğunda değil, bu kütüphânelerde mütâla şerâitinin tahammül-fersâ olmamasındandır. Hâlbuki memleketimiz yalnız Türkiye saltanatının makar-ı idaresi değil, bütün Şark'ın ve âlem-i İslâm'ın en büyük ve en ehemmiyetli bir merkezi bulunmak itibariyle bütün şark ulema ve erbap-ı tetebbu ve hatta bütün cihanın müsteşarlıkları için erbâb tedkik ve müracaat olacak kütüphanelere mâlik bulunmalı idi ve hatta birkaç asır evvel mâlik idi.

Eslafın bu husûstaki himmetleri inkâr olunamaz. Fakat sonra bunlar suiidare yüzünden mevki ve ehemmiyetlerini kaybettiler, en kıymetdâr eserler zayia uğradı, uğratıldı. İşte bugünkü hale geldi. Ma'a-ma-fih bugünde mümkün mertebe bu felâketin önünü almak imkân haricinde değildir. Memleketimizde bir ilim hayatı tesis husûsunda büyük fedakârlıklar eden Maârif Nezâretinin iyi bir teşkilât ile mükemmel bir kütüphâne vücûda getirilebileceğine ümidimiz ber-kemâldir.

Avrupa'nın büyük şehirlerinde bir değil, birçok kütüphâneler vardır. Hatta bazı yerlerde ayş u işret, kumar müptelalarını kurtarmak için meyhâneler, çalgılı kahvehânelerin, kumar kulüplerinin yanı başlarında kütüphâneler tesis edilmiştir. Her sınıf halka mahsus, hatta en cahil amele sınıfı için pek muntazam kütüphâneler vardır. Bütün bunların şerâiti o kadar amilî ve erbâb-ı mütalaa için o kadar elverişlidir ki herkes istifadeden bir zevk hisseder. Sigarasını, hatta birasını, kahvesini içerek günün birkaç saatini tatlı mütalaa ile geçirir. Kütüphânelerin mevkileri latif, şerâiti elverişli olunca zâ eserlerin tabîi günden güne

artar. Bir millet arasında mütalaa merakı tezyid ettikçe tekâmül ihtimalatı da ziyâdeleşmiş olur. Bütün hükmen, “mütalaanın her nevi faidelidir.” Demekle büyük bir hakîkati ispat etmişlerdir.

Biz, birden bire memleketimizin kütüphâneleri husûsunda bu kadar zengin olmasını tabîi ne isteyebiliriz. Ve ne buna imkân tasavvur edebiliriz. Evvela bir büyük kütüphâne olsun da sonra ötekilerini düşünelim ve vücûda getirelim. Bu kütüphanenin nasıl olması lazım geleceği hakkında, Berlin Kütüphâne-i Kralîsini ziyaret eden vatandaşımızın verdiği malûmât bizde mümkün merteye bir fikir hâsıl edebilir.

Berlin Kütüphâne-i Kralîsi Londra'nın British Museum ve Paris'in Kütüphâne-i Millî'si derecesinde dünyanın en büyük bir dârü'l-kütübüdür. Fakat teşkilât, intizam, tertibat ve mütalâma teshilat husûsunda dünya yüzündeki bütün kütüphanelere faiktir. Bu kütüphâne de birçok milyonu müteceviz eser vardır. Her gün binlerce sâir bu mutarra ve müzeyyen kütüphânedeki, gayet hoş şerâit altında mütalâa ve tetebbula meşgul olurlar.

Bu kütüphaneye mahsus olan kavâid-i müfideden biri de hariçte mütalâa ve tebbu etmek mecburiyetinde bulunan kimselere –şerâit-i mukteziye altında- kitap iare etmektir. Tabîi bu sûretle kitap alanların muayinleri maruf olması ve onu hüsn-i istimal etmeleri zaruridir. Bu usûl-i iare, İngiltere'nin Cambridge Dârülfünun'u kütühânesinden başka kütüphânelerde câri değildir. Berlin Kütüphâne-i Kralîsi idaresinin semâhat ve irfan-peretsliğini, yedi yüz on küsur bin cildin –yani kütüphaneden mevcut âsârdan hemen nısfına yakın kitapların- harice iare olunabilmesi derecesine varmıştır. Takriben günde yüz elliden fazla kitap harice iare edilmektedir. Kütüphanenin salonlarında mütalâa ile meşgul olan tetebbü ve tahsil erbabının adedîsine de üç yüz iki müteceviz olup bunların arasında kadın erbâb-ı mütalâa yirmi bine baliğ bulunmaktadır.

Bu kütüphâne âsâr-ı nadireyi yüksek fiyat ile satın alındığından son seneler zarfında bu yüzden de çok zengin olmuş ve bi'l-hassa Türk'ü, Arab'ı ve Farîsi gibi elsine-i İslâmiye'de yazılmış kadim ve nadir bir hayli nefis âsâr-ı mensûha elde etmiştir. Arabî ve Süryânî gibi elsine-i sâmiye-i kadime de muharrer bazı nevâdirde âsâr da en çok Berlin Kütüphâne-i Kralîsinde bulunmaktadır. Mûsikiye-i fûnûn-ı hükümiye ve tabiyeye müteallik pek kıymetdâr âsâr-ı mevcududur. Kütüphâne Pazar ve yortulardan başka bütün sene her gün sabahleyin saat yediden akşam dokuza kadar açık bulunduruluyor. Kâtip, memur ve hıdmesi yüz elli kişiden ibarettir. İdaresi Maârif-i Umûmiye ve amûr-ı ruhâniye nezaretine mahûldür. Müdür Umûmisi erbâb-ı fazıl ve kemâlden Profesör Harnacdar. Bu muhterem-i fâzıl Almanya da en büyük rütbeye sahip zevâtan maduttur.

Berlin Kütüphanesi-i Kralisi 1660 senesinde Birinci Fredirick tarafından kendi kasrı dâhilinde tesis kılınmış idi. Vefatında yirmi bin kadar kitab-ı matbua ile bin altı yüz kadar kitab-ı mensuhata havî idi. Büyük Fredricik tarafından dârü'l-mektep inşasına başlandırılıp 1785'de ikmal edilmiş idi. Nihayet bu da kâfi gelmediğinden bina-yı hazırım inşasına 1903'te başlanılmış. 1914 senesi martında yani muhârebe-i hazıradan birkaç ay mukaddem hitam bulmuştur. Bunun senevî maârif erbâbiyesi üç yüz on bin marka balığ olmaktadır. Biz tabii memleketimizde bu kadar mühim bir kütüphâne getiremeyiz. Ona servetimiz, halimiz müsait değildir. Biz kendimize göre bir kütüphâne vücûda getirmeli, bunun gayet iyi bir tarz ve usûlde esasını vazî etmeliyiz. Son ahfadımız bunu tavsiyeye çalışsınlar. Biz ancak Berlin Kütüphanesi-i Kralisinin programından istifâde edebiliriz. Yirmi sene de bitecek muhteşem binaya da hâcet yok. İşî oluruna bağlayarak kütüphaneyi tesis etmeli ve erbâb-ı tahsil ve mütalaa için bir an evvel, kapısı sabah yediden akşam dokuza kadar açık, mütalaa-ı şerâiti gayet kolay, bütün manasıyla amelî ve elverişli umûmî kütühânemiz bulunmalıdır.

İmzasız

(Nu: 6970, 6 Rm. 1334, 24 Hz. 1332, 7 Tm. 1916, s. 1.)

*

MANEVÎ GALİBİYET

Hayat mücadelâtında fertler gibi cemiyetler de bazen manevî, bazen maddî galibiyetlere nail olurlar. Manevî galibiyetin diğerine müreccah olduğunu söylemek zaidir. Manevî galibiyet ekseriya maddî galibiyetle de tetevvüc eder. Bundan husûle gelecek netice, bunu kazanmış olan fert ve cemiyet için yalnız bâdî-i şayan ve şeref değil hakiki bir saadettir.

İki seneden beri geçirdiğimiz umûmî harbi, hayat mücadelâtının en ehemmiyetli, en fevkâlâdesi addetmek lazım gelir. Bunda muhâsımlar zümresinden hangisi manevî ve maddî galibiyeti cira etti? Bugünkü hale göre diyebiliriz ki derhal bunu ittifâk-ı murabba zümresi kazanmıştır. Hatta bu hakîkati biz değil, düşmanlarımızın da itiraf eylediğini görmekte mübâhiyiz. İngiltere'nin en meşhur zimâmdârından Lord Derby'nin sözleri bunun en resmî ve en kati şahididir.

Harb-i umûmî başladığı gün İtilafçılar husûsiyle İngiltere muhasımlarını açıklıkla ve parasızlıkla mağlup edeceğini iddaa eylemişti. Buna muvaffak olabilmek için harikûlade tedbriler ittihaz edildiği de söylenmişti. Fakat şu iki sene zarfında düşmanlarımızı husûsiyle İngiltere ittifak zümresinin açıklık ve parasızlıkla tehdit edilemeyeceğini ve muhârebe yıllarca değil, asırlarca devam etse yine ittifak zümresinin açıklık ve parasızlık yüzünden mağlup düşmeyeceğini anladılar. Onların bu anlayışı bizim için bir galibiyet-i maneviye sayılmaz mı? Bâ-husûs onlar müttefahirâne, mütekebirâne vaziyetler olarak bizleri açıklıktan

öldüremeyeceğini harp sahnelerinde mutlaka mağlup etmeyeceklerini söyleyip dururken bi'l-akis zaman geçtikçe kendileri yavaş yavaş itiraf-ı acze duçar oldular.

İngiltere Maliye Nazırı Avam Kamarası'nda açıktan açığa İngiltere ve müttefiklerinin zaruret-i malisinden bahsetti ve Amerika'dan para istikrazı mecburiyetinde bulduklarını itiraf eyledi. Daha biraz sonra harp meydanlarında mağlup düştükçe İtilafçıların Harbiye Nazırları parlamento kürsülerinde harbe tamamiyle hazırlanmamış olduklarını, mühimmatın pek eksik bulunduğunu, muhâsımlarının kuvvetini ve kudretini tahmin ve hesapta yanıldıklarını, netice de muzafferiyeti kazanacaklarını ümit etmekle beraber pek çok uğraşmak lazım geleceğini söylediler. Bu itirafların her biri, bizim galibiyet-i maneviyemize birer delil idi. Onların mütekebbirâne ve zayıatına karşı bu kadar acz göstereceklerini zannetmiyorduk.

İttifak-ı murabba zümresinin galibiyet-i maneviyesini temin eden bir diğer cihette düşmanların kemiyet itibariyle buldukları vaziyet idi. Muhâsımların nüfusuyla, ittifak zümresinin umûmî nüfusu arasındaki fark, harikûlâde addolunabilecek bir derecededir. İngiltere, Fransa, Rusya, İtalya, Belçika, Sırbistan, Karadağ, Japonya ilh... İttifak zümresi ile harbe tutuşmuştu. Sonra bunların müstemlekâtında ki renkli insanlar bî-had ve hesap idi. Öyle olduğu halde dâimâ mağlup, dâimâ mağlup oluyorlardı.

Galibiyet-i maneviyeyi kazanmaya sebep olan ahvâlden bir diğeri de iki zümre arasında görülen tekâmülât-i fikriye ve medeniye farkı idi! Harb-i umûmî esnasında terakkiyyât-ı firkiye ve medeniye namına görülen harikaların hepsi ittifak zümresinden sâdir olduğu düşmanlarda bugün muteriftir. Denizlerde, havalarda, karalarda husûleye sığmayacak neler müşâhede edildi? Harb-i umûmi, tarih-i medeniyet namına yeni bir fasıl açmış oldu. Bu faslı açanlar her halde İtilafçılar değildir. Onların sefâin-i bahriye ve havaiyesini Almanların zeplinleri, tahtelbahirleri yanında nasıl küçüldü kaldı. Fransızlar kırk ikilik toplarından sonra taklide alıştılar!

Deutschland tahtelbahirlerinin koskoca bahr-ı âli geçerek Baltimatore muvasalatı, tarih-i medeniyet seyl-i kayd edecek. Bu harakanın yanında İngiltere Red bahriyesi ve ablukası –kıymet-i tekâmül itibariyle- vech etmedi mi?

Harp meydanlarında fevkâlâde kudret ve maharet birazıyla Şimal Denizi'nden Hint Denizi'ne doğru bir büyük yol açmaya muvaffak olan ve buna mukâbil denizlerde onların en mühim geçitlerini kapayan ittifak zümresi işte İngiltere'nin en çok güvendiği bahrî ablukayı da yarıp geçmiş olmakla ne ulvî bir galibiyet-i maneviye kazanmış bulunuyor.

Şu sırada düşmanlar, iki seneden beri duçar oldukları darbelerin tesirleriyle bütün kuvvetlerini toplayarak savlet etmek istediler. Aynı zamanda ellerinden ne kadar fenalık

gelirse onu da yapmaya çalışıyorlar. Fakat hep beyhûde... Onların hem manen, hem maddeten, mağlup olurlar ve dâimâ buna mahkûm olacaklar. Kati muzafferiyet her halde ittifak zümresinin hakkı, hak-ı sarihidir.

İmzasız

(Nu: 6979, 15 Rm. 1334, 3 Tm. 1332, 16 Tm. 1916, s. 1.)

*

ANADOLU KADINI

Geçenlerde Anadolu ahvâl-i ziraiyesi hakkında tedkikât icrâsı için bir cevelân yapmış olan Ziraat Müdür Umûmî Vekili Nesip Bey Efendi şayan-ı dikkat ve iftihâr bir hamiyet ve vatanperverlik numûnesini görmekte mübâhî olmuştur. Meşar'ün-ileyhin meşhûdâtına [?] Anadolu'nun yiğit ve kahraman evladı harp sahnelerinde, cihat meydanların vatanın, millerin mevcudiyet, saadet, şeref ve şanını Müdafaa eyler ve mevtini istihsar edercesine akur düşmanlara savlet ederken Anadolu'nun fedakâr kadınları da sabanlarıyla, tırpanlarıyla milletini gıdasını, vatanın ihtiyacâtını hazırlamaya ve temine çalışıyorlar, birçok yerde erkeklerin yokluğunu hissettirmeyecek derece de muvaffak oluyorlarmış. Bu kadınların, müşfik, ulvî ve fedakâr elleri sayesinde tarlalar zer' edilmiş, mahsuller vücûda gelmiş.

İnsan şu satırları okuyunca kalbinde en har ve samimi bir iftihar hissetmekle beraber derin bir tesir duymaktan da kendini alamıyor ve bilâ-ihtiyar soruyor.

- Biz erkekler, devlet ve millete bu kadar şan kazandıran şu kahraman ordumuzun anası olan ve vazife en muhtaç olduğu bir zamanda oğlunu, kardeşini, zevcini, akrabasını asker olarak verdikten sonra boş kalan tarlalarda bütün kuvvetiyle çalışarak vücûdunu yıpratın Anadolu kadınları için şimdiye kadar ne yaptık? Bunların saadet-i maneviyesi, refâhı tekmil ve ezvâk-ı ruhâniyeden istifâdesi için ne himmetlerde bulunduk?

Korosoğları ber- taraf edince hemen hiç değil mi?.. Kadınlığın hakiki saadeti lafla, merdûd nazariyyeler ve matuhâne fikirlerle değil muntazam, mükemmel İnas Mektepleriyle kadınlığı tekâmüle isâl edecek ve bütün manasıyla kadınlığı kurtaracak, yükseltecek müessesât-ı ilmiye ve medeniye ile temin edilebilir.

Bunun haricindeki tedbirlerin hepsi, hepsi nafi'dir. Hâlbuki Maârif nezaretinin, en güzide hamiyetinden birini teşkil eden ihsasiyat mecmuasında, Anadolu Kız Mektepleri için ağlanacak kadar feci istatistikler mevcuttur. Maârif Nezâreti hakîkati bu mecmuadaki resmî istatistikler ile enzâr-ı dikkate koymuş olmakla memleketimize ne büyük, ne faideli bir hıdmet-i Maârifet-perverâne ifa eylemiştir. Çünkü hakikat bilinmedikçe yarın asır sonra yine belki Anadolu'nun İnas Mektepleri şimdiki halde kalacak, her detten daha müthiş ve muzır olan dert için derman aramakkimsenin hatırından geçmeyecekti. *Resmî İhsâsiyat*

Mecmuası'na göre Kastamonu, Tokat, Urfa, Kerkük, havalisinde bin kadında ancak mektebe müdavimdir. Anadolu'nun pek çok yerlerinde hiç İnâs Mektebi yoktur. Hatta büyük şehirlerinde bile. Fârîza Kengâri, Hakkâri, Süleymaniye, Havran livalarında mektebe müdâvim talebât hemen mevcut değildir.

Ne dehşetli bir ihmâl değil mi? Evet Anadolu kadınlarını asırlardan beri ihmâl etmişiz. Onları hemen hemen hiç düşünmemişiz. Onların maneviyyâtıyla, tekâmülüyle, insanlığıyla hiç meşgul olmamış gibiyiz. Fakat ırkın safvetine, kanın temizliğine, fitratın büyüklüğüne bakınız ki erkeklerin bu kadar affedilmez ihmâline rağmen Anadolu kadını dâimâ istidâdını, büyüklüğünü, mevcudiyetini, alicenâbını, devlet ve milletine olan merbutiyetini, fedakârlığını ihsas ve ispat etmiştir.

Avrupa'da feminist denilen kadınlığın efkâr-ı bi't-tabiyeye esir olarak yaşamasından tahlimine, teali ve tekâmülüne, kadınlıktan beşeriyetin hakkıyla istifâde edebilmesine kadının fitraten erkekten aşağı değil hatta yüksek olarak yaratılmış olduğunu bi'l-fiil ispata çalışan erbâb-ı fikir ve iz'anın nice senelerden beri uğraşıp henüz elde edemedikleri neticeyi Anadolu kadınları kendi kendilerine, sırf kendilerinin [?] irfân ve zekâsıyla, ancak ibtidâi bir halde, istihsale muvaffak olmuşlardır. Anadolu'nun birçok yerlerinde erkek ile kadının işleri arasında hemen hiçbir fark yoktur. Kadında erkek gibi ziraatle meşgul olur, tarlaları eker, biçer ve sonra mahsulü pazara götürür, [?] hesabını bilir, zahire ile kendine lazım olan mübadele usûlüne vakıftır. Müstashil [?] mücadelecidir. Anadolu'nun birçok yerlerinde

erkek, kadına nispetle kendinde bir büyüklük, bir hakk-ı imtiyaz farz edemez. İkincisi de aynı işleri görebiliyor. Kadın, hayat saîyâsında bir yardımcı, pek mükemmel bir ortak olabiliyor. Orada kadın, erkek semere-i sa'yi ve amelini gaspeden bir tıfılı veya erkeğin elinde sırf güzelliği ve cismâni evsafı için bir oyuncak veya eğlence değildir. O da erkek gibi alınının teriyle yaşamasını biliyor ve muvaffak oluyor. Husûsiyle erkek gibi de değil o aynı zamanda valideliği, çocuklarını büyütmesini ve onun işini görmesini de biliyor ve erkeğe hak-ı rüçhânını her an ispat ediyor. Buna mukâbil Anadolu erkeğinin fazıla ve fazileti varsa o da askerliği idi. Onlar vatani her zaman müdafaa için koşuyorlardı. Fakat işte bu defa resmî şahadetleriyle anlıyoruz ki Anadolu kadınları bu husûsta da erkeğinden geri kalmadıklarını ispat eylemişlerdir. Erkek silahıyla.... Kadın çapası, tırpanıyla vatani düşmanlara karşı müdafaa ediyor. Aynı fedakârlık, aynı himmet, aynı büyüklük. Biri müdafaa ederken, öteki besliyor.

Var olsun Anadolu kadınları!.. Geçenlerde babalık rakikimizde okumuştuk. Konya Valisi Sâmih Bey Konya vilayetindeki kadınların bu tarihi devrede milletin gıdasını ve

ihtiyacât-ı zarûriyesini temin için sarf ettikleri sa'y ve gayrete hatırası olmak üzere Konya'da Türk milletinin an'netine, Türk hurâfatına muvaffak bir abide rekzini düşünmüştür. Sâmih Bey'in bu hiss-i takdirânesini bütün kalbimizle alkışlarız. Pekiyi düşünmüş. Evet, bütün Anadolu kadınları abidelere, her türlü taziz ve tebçillere lâyıktırlar. Fakat bu kâfi değil. Onlar için mektep, aman mektep, pek çok mektep. Fakat muntazam, mükemmel ve fedakâr, hamiyetli muallim ve muallimelerin ta'limi altında, Anadolu'ya mektep, her köyde mektep lâzım. Ancak bununla, bu sayede Anadolu kadınlarına kahraman ordumuzun fedakâr anasına, milleti beslemek için bütün mevcudiyetiyle bu alicenap mahlûklara karşı borcumuzu biraz olsun ifâ etmiş olabiliriz.

İmzasız

(Nu: 6998, 7 Şv. 1334, 24 Tm. 1332, 6 Ağ. 1916, s. 1.)

*

ÜÇÜNCÜ SENE

Bu bayram, harbin tam ikinci senesi nihayet bulup üçüncü senesine girdiği tarihe tesâdüf ediyor.

Cenâb-ı Hakk'ın inayetiyle şu iki seneden beri pek bütük muvaffakiyetler ibrazına yine muvaffak olan Türk ordularıyla müttefiklerimizin kahraman ordularının bu üçüncü sene zarfında kati muzafferiyetler nail olacaklarını kaviyyen ümit etmekteyiz. Bina'en-aleyh bayram münasebetiyle yekdiğerimizi tebrik ve tesyid eder, fedakâr ve alicenap müdâfa ve mücâhedelerimize takdirler ve dualar gönderiyor, din, devlet ve vatan uğrunda fedâ-i cân etmiş olan şühedamıza Fatihalar hediye ederken yüreğimize derin bir inşirâh hisseylemekte ve ümit-i muzafferiyetle bütün acıları teskin etmekteyiz.

Şu iki sene zarfında Türk tarihini tezyin edecek pek büyük, pek mühim hadiseler vukua geldi. Mevcudiyetimize kast ederek, bizi mahvetmek ceraitinde bulunan düşmanlarımıza pek acı dersler vermeye muvaffak olduk. Türklük'ün şan ve şerefini yükselttik. Askerimiz bütün cihanı hayretler içinde bırakacak kahramanlıklar ibraz etti.

Müttefiklerimizin ise ne yaptığını takdir için Avrupa haritasının bugün aldığı şekle dikkatle bakmak kâfidir.

Belçika'nın tekmil, Fransa'nın pek mühim bir kısmı, bütün Lehistan Rum'u, Sırbistan ve Karadağ ülkeleri işgal edilmiştir. Şimal Denizi'nden, Hint Denizi'ne doğru giden büyük cadde açılmış, karalarda olduğu gibi denizlerde ve havalarda nice muvaffakiyetler istihsal olunmuştur.

Bunları kısaca yazmak gayet kolay olduğu halde bütün bunların nasıl hatve hatve husûsiyle nasıl kuvvetli düşmanlara karşı kazanılmış olduğu düşünülünce hayretler içinde

kalmamak kâbil değildir. Muvaffakiyyetler ne büyük fedakârlıklar, ne büyük kahramanlıklar kâbilinde kazanılmıştır.

Düşmanlarımızın uğradıkları felâketler tazmin-i gayretle pek çok uğraşp tatbika başlamış oldukları umûmî büyük tarizler nasıl akâmete duçar olmakta bulunduğu meydandır. Daha şimdiden onların neticeden ümidi kesmeye başladıklarını görüyoruz.

Düşmanlarımız şu iki sene zarfında, harp sahnelerinde kaybettikleri kadar siyasiyât âleminde de pek Büyük hezimetlere duçar oldular. Balkanlarda yapmak istedikleri desiseler bütün akîm kaldı, Amerika'yı kendi lehlerinde harbe iştirâk ettirmek için ne yaptılarsa boşa çıktı. Bunun neticesi olarak İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya kabinelerinde pek mühim tebdilât vukua geldi. Hatta şu son zamanlarda Sazanof istifa eylediği gibi Askit kabinesinin de istifasından pek musırâne bahs eylemektedir.

Her halde görüyoruz ki düşmanların şu üçüncü sene zarfında yapmak istedikleri hareket, servetini kaybetmiş bir kumarbazın atmak istediği son zarara müşabihtir. Bu zarar onların lehinde, zuhur edecek. Oyunun bugünkü hali onu hiç göstermiyor. Fransa bir an ile sulha taraftardır. İngilizlerin yıpratma muhârebesi usûlüne Fransa'nın tebâ' edeceği muhakkaktır. İtalya son derece ye's ve nevmidi içindedir. Rusya taarruz plânlarını tasdikte artık pek geç kalmıştır. Eğer bütün bu hallere karşı yine İngiltere ümit-vâr olsa idi orada kabinenin tebdili mevzubahs bile olmayacaktır.

Üçüncü senenin, lehimizde bir kati zaferle nihayet bulacağını ümit etmek için elimizde fiilî ve katî deliller vardır. Bunlara karşı düşmanların kendi kendilerini aldatmak ve teselli etmek kabilinden söylediği mevzler tabîi hiçbir tesiri haiz değildi ve olamazdı.

Bugünkü umûmî vaziyete göre harbin üçüncü senesine hakikî bir azim ve imân ve katî muzafferiyet kanaatiyle girmiş oluyor ve bunun bayrama müsâdif olmasını bir fâl-ı hayr addediyoruz.

Yaşasın Türk orduları, yaşasın mütteliklerimizin kahraman orduları.

Bugün kalplerimiz sürûr ve ümit ile mâlî olduğu halde bu duayı tekrar ediyoruz.

İmzasız

(Nu: 6994, 1 Şv. 1334, 18 Tm. 1332, 31 Tm. 1916, s. 1.)

*

HİLÂL-İ AHMER SERGİSİ

Cephelerde fedakâr kardeşlerimizin pek tabîi olarak maruz kaldıkları felâketlerden mütehassıl tesirimizi, Hilâl-i Ahmerimizin işiterek ve görerek sık sık mütâli olduğumuza faaliyetleri tedilden hâli kalmıyor. Hilâl ve Salib-i Ahmer Cemiyetlerinin kanlı ve feci sahneler karşısındaki mevki-i bülendi pek aşikâr olmakla beraber bi'l-hassa bizim ihtiyac-ı şedidimizi tayin edecek sûrette son derece izhâr-ı mesâi eylemesi cemiyet-i muhtereme hakkındaki hissiyât-ı müntederânemizi tezyid etmektedir.

Salib-i Ahmer'in mebd-i tesisi, Cenevre Konferansı'nın tarihi in'ikâdı olan 1864 sene-i milâdiyesinden addeylesek arada yarım asır gibi uzun bir müddette vardır ki bu, cemiyetlerin tekâmülü yolunda hatavât-ı lazımeyi atabilmesi için kâfi bir zamandır. Hâblbuki Hilâl-i Ahmer tarih-i tesisi üzerinden bi'n-nisbe çok kısa bir müddet geçmiştir ki bu müddet zarfında cemiyetlerin gördüğü safhât-ı tekâmül ile ancak iftihâr edebiliriz.

Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti silsile-i faaliyetine, bir sergi küşadını ilâve etmek üzere bulunuyor. Bu sene in'ikâd eden Meclis Umûmisi, İstanbul'da bir Hilâl-i Ahmer Sergisi küşadına karar vermiştir.

Hilâl ve Salib-i Ahmer Cemiyetleri gibi şefkat ve bâsiret-i içtimâiyyeyi temsil eyleyen heyetlerin izhâr ettiği terakkiyyât ve menafî nazar-ı halkta daha iyi göstermek ve bu insâniyet ve merhâmet vadisinde attıkları hatavât-ı tekâmül nazarlarda kâfi derecede göstermek üzere böyle meşherler vücûda getirmeleri âdet-i hükmüne girmiştir.

Bu âdet-i muvaffakiyyet ve intizam dairesinde temsil edildiği halde hem o müessesenin ifâ ettiği hizmetleri, hem de âit olduğu memleketteki idrâk ve terakkîlerinin parlak birer delili addolunur.

Henüz zaman tesisi üzerinden birkaç sene geçtiği halde üç mühim harpte vazife-i memduasını vesâitin fevkinde sayılabilecek bir gayret ve himmet-i fevkâlâde ile ikâ eyleyen Hilâl-i Ahmeri muhassıla-i mesâisini, Meclis-i Umûminin bu son kararıyla açılacak sergide görmek mümkün olacaktır.

İstilâatımıza nazaran sergiye muktezi levazım ve eşyanın ve mesâi-i vakfiyelerine ait bir hülâsanın misâli müttetiklerimiz Almanya, Avusturya, Macaristan, Bulgaristan Salib-i Ahmerlerinden rica edilmiş ve sergide teşhir edilmek üzere model vesâire gibi bazı eşya gönderebilecekleri bî-tafa memleketler Salib-i Ahmer Cemiyetlerine iş'ar edilmiştir.

Sergi memleketimizin mümtâz ricalinden mürekkep bir heyet-i tesisiye ve tertibiye tarafından meydana getirilmektedir. Bu maruz şefkat ve merhamette ordumuzun berri ve bahri idâre-i sıhhiyesi tarafından bin türlü ahvâl ve ihtiyaç içinde faâl-i muvaffakiyyetle

kullanılan ve yüzbinlerce evlat memleketin hayat ve sıhhatini muhafazaya hasr edilen mütenevvi ve şayan-ı dikkat vesâit-i levâzım irâe ve teşhir olunacaktır. Bu husûsta müttefiklerimizin vesâit ve levazımıyla bizimkiler arasında yapılacak mukayesede bazen ne kadar az ve naçiz vasıtalarla ne kadar mühim hizmetler ifâsı kâbil olduğu ve azim ve sa'yın neler yapmağa kâdir bulunduğunu nazarlarda tecelli ve tathir edecektir.

Sergide Hilâl-i Ahmer'in mazide ve haldeki icrââtı mevcut vesâit-i maddiye ve maneviyesi âlem-i İslâm ile müttefiklerimiz tarafından mazhar olduğu muavenet-i maddiye ve maneviye el-hâsıl bütün tarihçe-i tekâmül gösterebilecek ve Hilâl-i Ahmerimizin aldığı iânâtı hüsn-i Tasarruf ve istimâl için ne kadar büyük bir dikkat ve rü'yetle çalıştığı ve bin türlü mevâniyeye rağmen her taraftan mecruhlarımızı tedâvi uğrunda ne kadar emekler sarf edildiği bu sûretle vazihen anlaşılacağı gibi müesses-i milliyyemizin memalik-i mütemeddinedeki mümessilleri derecesinde mazhar-ı tekâmül olarak hıdmâtının zaman-ı harp ve sulhta nâil-i inkişâf olması için daha ne kadar fedakârlık lazım olduğu tahakkuk edecektir.

Serginin programı bu kadar etraflı ve o kadar vasi mevâdı ihtivâ ediliyor ki memalik-i Osmaniyyede ilk defa vücûda getirilmesi takarrür eden bu tesis-i mühimin Hilâl-i Ahmer hıdamâtını, vezâifini amelî bir sûrette öğretecek eğlenceli bir mektep, bir nevi Hilâl-i Ahmer ilm-i eşya müzesi halini alacağını anlıyoruz.

Önümüzdeki Teşrîn-i Sâni ve Kânûn-ı Evvel ayları zarfında tesis ve küşâd olunması mukarrer olan şefkat ve hizmet sergisinde bütün erbâb-ı hamiiyetin izhar-ı rağbet eyleyeceklerine şüphemiz yoktur.

Bu hayır-perver teşebbüsten dolayı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'ni pek ziyâde şayan-ı takdir ve tebrik görür, deruhte eyledikleri emr-i mühim terakkîperverâne de nâil-i muvaffakiyyet olmalarını temenni eyleriz.

İmzasız

(Nu: 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 1.)

*

KADINLARI ÇALIŞTIRMA CEMİYET-İ İSLÂMİYESİ

“Biçki Yurdu” Müessesis ve Müdürü İsmail Hakkı Bey’le Mülâkat

Gazetemiz bundan önceki nüshalarından birinde, memalik-i Osmaniyye’de “*Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi*” namıyla büyük bir cemiyet-i hayriye ve iktisâdiye teşekkül ettiğini bu cemiyet tarafından memleketimizde birçok dârü’l-saniyeler tesisine teşebbüs olduğunu yazmıştık. Bu husûsta daha fazla malûmat almak üzere muharrirlerimizden biri “Biçki Yurdu” Müessisi İsmail Hakkı Bey nezdine izâm ettik. Muhterem ve gayur İsmail Hakkı Bey’in bu bâbda vuku bulan beyânatını bir veche âfî neşr ediyoruz:

“*Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiye*”si dârüssanayileri memleketimizin felâh ve ıslâhı husûsunda pek mühim bir rol oynayacaktır. Son yarın asırdan beri memleketimizin millî san’at namına hiçbir şey kalmamış ve içtimâî hayatımız, bu yüzden adeta münâî bir itâlina uğramıştı. Dış envaimizden tutunuz da gömleğimize, hatta çorap ve mandalımıza varıncaya kadar bize her şey Avrupa’dan geliyor. Bu hal bi’t-tabî ırkımızın her türlü istidadına rağmen bizi iktisâden hırpalıyor, her nevi hayatı kuvvet ve istidâdımızı körletiyor. Ve’l-hâsıl işin en fenâ ciheti bizim eski millî san’atımıza ait işlerde yavaş yavaş unutulup gidiyordu. İşte bunları nazar-ı dikkate alarak bundan dört beş sene evvel “Biçki Yurdu” namıyla bir sanayi-i müessese tesis etmiştik. Bu yurt şimdiye kadar pek müsteid işçi hanımlar yetiştirmekle beraber saha-ı ticarete de kendini hissettirmeye başladı. Etrafımızı alan san’atkâr hanım kızlar gün geçtikçe ümitlerimizin fevkinde hasîseler gösteriyorlardı. Nihâyet millî melbûsât imâli için kati bir adım atmaya karar verdik. Gazetelerde gördüğümüz vechle memleketimizin her tarafında millî melbûsât imâline mahsus dârüssanayiler küşâdı husûsunda ki teşebbüsümüz kavîdir. Bu müesseselerin temellerini evvelâ İstanbul’da atacağız ve teşkilâtı pek az zaman sonra da vilayete teşmil eyleyeceğiz. İstanbul’u üç mıntıkaya taksim ettik. İstanbul cehti, Beyoğlu, Beşiktaş cehti, Üsküdar ve Kadıköy cehti. En evvel dârüssanayilerin merkezini küşâd edeceğiz. Merkez ittihâz olunabilecek bir binayı bugünlerde tedârik etmek üzereyiz. Merkez dârüssanayisi müdür-i umuminin emri altında olacaktır. Bi’l-ahire diğer dârüssanayilerin küşadına teşebbüs edeceğiz ve bunların her birine bir müdüre tayin eyleyeceğiz. Gerek merkezde gerek şuaabatta teşkil olunacak daireler bir veche âfî aksa-yı ihtivâ edecektir. Dantel dairesi, Beyaz işler dairesi (iç çamaşırlar vesâire), elbise dairesi, Kaba işler dairesi, asker, hastahâne çamaşır ve elbiseleri, Örücüler Dairesi... El-yevm, elimizde örücülüğü tahsil etmiş mütehassıs hanım kızlarımız var ve pek yakında Avrupa’dan pek külliyetli miktarda örgü makinaları da getireceğiz... Gerek merkezde gerek şuaabatta teşkil olunacak iş daireleri bir muallimenin nezâreti altına verilecektir. Zengin, fakir

birçok hanım kızlara bu dairelerde lazım gelen işler öğretilcek ve bunlardan arzu edenler ispat-ı liyakat ettikten sonra yevmiye ile dârüssanayiler de işçilik edebileceklerdir. İstanbul ve civarında teşkil olunacak dârüssanayiler kadrosu 10 bin kişiliktir. Bu itibarla, bu iş fakir aileler için de en mu'tenâ bir rızık kapısı açmış olacaktır.

Almanya'da asîl ailelere mensup kadınlar, kızlar yalnız evlerinde değil misâfir salonlarında bile çorap örmek, mendil işlemek gibi meşguliyetlerden fâriğ kalmazlar. Bina'en-aleyh müstakbel kadın dârüssanayilerimiz Avrupa kibar mahafilinde bile revaç bulan bu müstahsin adeta bu sûretle pek kolaylıkla iktisap edebilmemize hâdim olabileceklerdir. Dârüssanayiler iş şubabatı muamelâtından başka her şubede Biçki Yurdundan mezûne hanımlar tarafından dârüssanayiye gelen acemî hanım kızlara iş gördürülecek ve kendilerine ihtiyâtnâme verilecektir. Dârüssanayiler açtıktan bir müddet sonra da şehrin münâbip yerlerinde satış şubeleri açacağız. Buralarda vatan yavrularının saf ve azizi bir duygu ile imâl ettikleri her nevi eşya satılacaktır. Şatış şubelerinin küşadıyla elbette istihsâl-ı millî namına en büyük adım da atılmış olacak ve bu sûretle servet-i millîyi anayurtta muhafaza etmek husûsu pek kolaylaşacaktır. Cemiyetin bütün bu işleri görmek için miktar-ı kâfi sermayesi vardır.

Merkez şubesi için birkaç güne kadar kayıt muamelesi başlayacaktır. Şuabatın teşkili işi de pek az fasıla ile evvelkini takip edecektir. Dârüssanayiler [de] çalışacak hanımlar iki sınıf üzere tertip edilecektir. Bunlardan isteyenler evlerinde çalışacaklar ve diğer bir kısımda dârüssanayi dairelerinde vazifelerini göreceklerdir.

“Bütün bu san'at ocakları bi't-tabi yalnız Türk, Müslüman hanımlara mahsus olacaktır.”

Azim-perver muhterem muhatabımızı memleketimizin, iktisâdî ve içtimâî felâhı namına attığı şu muvaffakiyyetli adımdan dolayı tebrik ederken o mütebessim bir çehre ile:

- Çalışmak bizden... Allah cümlemizin muini olsun, diyordu.

İmzasız

(Nu: 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 2.)

*

MEMÂLİK-İ OSMANİYYE'DE NÜFÛS MESELESİ

Almanca Deutsche *Levante Çhaytong* risâlesinin yukarı ki unvan ile yazılmış bir makalesinden millî mevcudiyetimizin en esaslı noktalarına temas eden bazı mütalaamı bir veche âtî iktibas ediyoruz. Fi'l-vaki, gönül isterdi ki bu derece yakından yakına bize ta'lik eden meselelere dair yapılan tedkikât ve yürütülen mütalaat yine bizden çıksın. Geçenlerde, nüfûs meselesi gerek matbûatımızda gerek bazı mahâfil-i ilmiyemizde hayliden hayliye canlanmış ve etrafında birçok iktisâne, âlimâne ve hayır-ı endişâne cereyanlar uyandırmıştı. Ma'a't-te'essüf, bu cereyanlarda hiçbir iz bırakmadan, -yalnız birçok dertlerimizi karıştırıp meydana atarak- sönüp gitti gibi görünüyor:

Memâlik-i Osmaniyye'de istatistik henüz hal-i tufûliyette bulunmaktadır. Fakat ara sıra icrâ olunan tedkikât pek şayan-ı memnuniyet neticeler veriyor. Çünkü ekseriya bu tedkikâttan hâsıl olan neticelerde hakîkati erkâmın hükümetin nüfûs ve ticaret husûsunda ilân eylediği resmî erkâmdan daha çok olduğu anlaşılıyor. Bazen İngilizler, Almanya'nın Türkiye ile olan ticâreti hakkında istatistikler neşr ediyorlar. Hâlbuki istatistikler ekseriya hakîkatten yüzde yüz farklı bulunuyorlar. Memâlik-i Osmaniyye'nin nüfûs adedi hakkında neşr olunan resmî erkâm dahi dediğimiz gibi ekseriya pek nakıstır. Yani hakikat-i halde memalik-i Osmâniye'de aded-i nüfûs, neşr edilen erkâmdan pek ziyâde yüksektir. Alman sâlnâmelerinde dahi, memalik-i Osmaniyye'nin aded-i nüfûsu noksan gösterilmektedir. Hatta denilebilir ki, neşr olunan adetlere daha yüzde yirmi beş ilâve lazımdır. Nüfûs bir memleketin serveti makamındadır. Bunun iktisâdiyât üzerine tesiri pek çoktur. Bir memlekette nüfûs ne kadar ziyâde ise servet-i milliyye de o kadar tezyid eder. Almanya'da yapılan istatistiklerde her sene Almanya'da tezyid eden nüfûs başına memleketin serveti on dört bin mark tezyid ettiği anlaşılmıştır. Demek oluyor ki Almanya'da beher nüfûs memleket on dört bin mark fazla servetin girmesine sebep oluyor. Nüfûsun çokluğu maişetin darlığını intaç edemez. Çünkü insanlar çoğaldıkça bi't-tabi ihtiyaçta o nispette arttığından işler çoğalır, bu sûretle maişette temin edilmiş olur. İnkılaptan sonra memalik-i Osmaniyye'de bir tahrir-i nüfûs muamelesi icrâ edildi. Bu muamelede memleketin aded-i nüfûsu bir dereceye kadar tayin edilmiş ise de hâsıl olan neticeye de kati nazar ile bakmak yine kâbil değildir. Anadolu'da birçok kasabalar vardır ki, ahâlisi, hükümet-i meccliyenin ilân ettiği adetten dört misli fazladır. Bundan maada yalnız muamele de değil, arkada yapılan hatalar, neticeyi büsbütün değiştiriyor. Ma'a'ma-fih Türkiye'de nüfûsun evvelki zamanlara nispetle şimdiki halde biraz tedenni ettiğinde şüphe yoktur. Buna da sebep Anadolu'da hükümrân olan il-el-i sâriyadır. Bu cihet Türkiye için gayet mühim bir meseledir. Anadolu'nun öyle

yerleri vardır ki ahâlinin belki de nısfı behemehâl sarı hastalıklara müptelâdır. Bu hastalıkların vücûdu bi't-tabî onların memalik-i Osmaniyye'nin sair mahallerinde sirayetine meydan veren bu mesele Türk etibbâsını ziyâde işgal eylemiştir. Ma'a'ma-fih şimdiye kadar bu hastalıklara karşı icrâsı tavsiye olunan tedâbire müracaat olunamamıştır. Bundan maada Anadolu ahâlisi de tedâbir-i sıhhiyeye riâyet etmek ne demek olduğunu bilmez, buna ehemmiyet vermez. Bu sarı hastalıkların Anadolu'dan azalması için her halde büyük bir himmet lazımdır.

Türkiye'de nüfusun terakkî ettiği devreler olmuştur. Hele Suriye tarafında bazı nüfûs az zaman zarfında dört misli artan mahaller mevcuttur. Umûmiyyet itibariyle gerek hükümet-i Osmaniyye'nin neşr ettiği istatistiklerde ve gerek ecnebi sâlnâmelerinde gösterilen erkâm-ı hakiki erkâmdan pek dündür. Mesela Almanya'nın Yanze sâlnâmelerinde Şam'ın nüfûsu 380.000 gösterildiği halde *Hoiter Sâlnâmesi*'nde 2000.000 gösterilmiştir Konya'nın nüfûsu son zamanlarda artmıştır. Fakat ne nispette arttığı şimdiye kadar sâlim bir sûrette anlaşılammıştır. Halep'in nüfûsu *Yanze'nin Sâlnâmesi*'nde 250.000 gösterildiği halde *Hoiter Sâlnâmesi*'nde yalnız ilk defa olarak faaliyet-i iktisâdiye Anadolu Demir Yolları'nın inşa edildiği 1880 senesinde başladı. Bu faaliyet 1905 senesinden beri bi't-tabî daha Büyük bir keremi göstermiştir. Tecrübe faaliyet-i iktisâdiyenin ziyâde olduğu memleketler de nüfusun da arttığı irâe ediyor. Bina'en-aleyh bütün dünyaca kabul edilen bu esas üzerine Türkiye dahi aded-i nüfusun arttığı şüphesizdir. Ma'a'ma-fih nüfûs tezyid etmekle beraber, son senelerde hastalıklar dolayısıyla azaldığı mahsus ve meşhûddur. Ancak ne tezyid ve ne de tenâkus miktarları hakiki sûrette bilinmiyor. Her halde zât-ı şahanenin, bizim farz eylediğimiz miktardan birkaç milyon fazla insan üzerine hâkim oldukları şüphesizdir. Türkiye'de nüfûs-ı hakikinin neşr olunan adetlerinden daha fazla olduğunu bilmek, siyaseten dahi bir ehemmiyeti haizdir. Mesela Almanya yirmi milyon nüfûsluk bir millet ile müttefik olduğunu zannederken, bu milletin yirmi beş milyon olduğu tezâhür ederse bu ittifâkın ehemmiyeti de o nispette tezyid eder.

İmzasız

(Nu: 7008, 17 Şv. 1334, 3 Ağ. 1332, 16 Ağ. 1916, s. 2.)

MEMÂLİK-İ OSMANİYYE'DE ZİRAAT İŞLERİ

Deutsche *Levante Chaytong* risâlesinin memalik-i Osmaniyye'yi alâkadar eden ziraat işlerine dair eylediği bir makalesinden bazı aksâmını bir veche âtî iktibas ediyoruz:

“Memalik-i Osmaniyye'de kenevir mebzûleten istihsal eylemektedir. Bu nebat dahi nebetâtın sâire meydanında hükümet-i Osmaniyye'nin başlıca mahsulatını teşkil ediyor. Kenevir Türkiye'de henüz tabîi denilen bir halde yetişmektedir. Bu mahsul için el-yevm istihsal edilmekte olan vesâit henüz pek iptidaidir. Hâlbuki kenevirden mükemmel bir ip yapıldığı için bu nebatın ehemmiyeti pek çoktur. Türkiye'nin ip imâline sâlih olmak üzere senevî ihraç edildiği elyaf büyük bir yekûna balığ olmaktadır. Fakat gerek kenevir gerek ip imâlâtında müstemil elyaf mahsulü teksir edilecek olursa, Türkiye, Avrupa'da pek kıymetli addolunan bir ihrâcât mâlî kazanmış olur. İpek pahalı olduğu bazı mahallerde kenevir yerine daha âdî elyaf istimal edilmektedir. Fakat ufak tefek ambalajlarda kenevirden gayrı elyaf istimal edilebilirse de, sanayi-i mühimme de ve mesela gemicilikte kenevirden başka bir mal istimali kâbil olamaz. Kenevir bir de uyuşturucu bir madde efrâz eder. Bu madde ekseriya tıpta istimal eylemektedir. Haşhaş dahi kenevirden istihsal eyleyebilir. İşte memalik-i Osmaniyye'de kenevir ekseriya bu mevâdın ihrâcî için ekilir.

Bundan maada memalik-i Osmâniye'de keزالik fenn-i tıpta müstemil itriyât nevinden birçok sebat yetişmektedir. Amerika fenn-i tıpta müstemil bazı bu nebatâtın ihracından yalnız 1914 senesinde iki milyon dolara yakın bir istifâde temin etmiştir. Almanya dahi tıpta müstemil-i itriyât nevinden intaç olduğu nebatâtı Amerika'dan celp ederdi, hâlbuki Suriye ve Irak'ta bunlardan pek çok bulunur. Ahâli-i milliyye bu nebâta ehemmiyet vermese ve istihsaline daha ziyâde gayret etse, kendisine yeni bir meba-ı servet temin etmiş olur. Türkiye'nin bu gibi nebatâtı henüz Avrupa piyasalarında tanıtılmış değildir. Fakat Türkiye'de hâsıl olan bu nebatın diğer memalikten daha aşağı olmadığı şüphesizdir. Bunun için Türkiye bu mahsulü tezyide çalışmalı ve Avrupa piyasalarında tanıtılmalıdır. Bunları tedârik etmek için ekseriya Kaliforniya'ya kadar müracaat etmeye mecbur olan Almanya be husûstaki ihtiyacını Türkiye'de tatmin etmeyi kendisi için elbette nimet addeder.

Lavanta çiçeği, de zer' edilmeye layıktır. Lavanta çiçeğinin pek latif olan rayıhasını çoktan beri takdir eden İngilizler bu çiçeğin yetiştirilmesine bir ehemmiyet-i mahsusa atfetmişlerdir. Vaktiyle Almanya'da dahi büyük bir rağbet gören bu çiçeğin bazı ziraat memleketlerinde adeta mühim bir menba-ı servet teşkil etmektedir. Bu nebat gerek itriyat imâlâtında ve gerek fenn-i tıpta müstemildir.

Tıpta şayan-ı ehemmiyet bir diğere nebât varsa o da sakız ağacıdır. El-yevm tıpta sakızın istimâli pek çoğalmıştır. Muhârebe-i hazırada sakıza o derece ihtiyaç hâsıl olmuştur ki, sakızın fiyatı yüzde seksen derecesine tezyid eylemiştir. Sakız ağacının kabukları dahi sanayide istimâl olunur. Bina'en-aleyh bu ağaç pek muteber olduğundan bunun ormanlarda yetiştirilmesi memleket için pek yakındır. Bu ağacın dahi yetiştirilmesi memleketin servetini tezyid eder.

Memâlik-i Osmaniyye'de trementina istihsâl-i tezyid ettirilecek olsa idi, bunu kemâl-i meserretle selamlar idik. Çünkü bu madde Almanya'da hiç yok gibidir. Buna müşâbih diğere maddeler mevcut ise de bunlardan tamamiyle istifâde etmek kâbil değildir. Almanya ihtiyacı olduğu trementinayı memalik-i ba'ideden celp etmek için pek büyük müşkülâta tesâdüf eder ve pek fazla fiyat-ı tediye ederdi. Memâlik-i Osmaniyye'de trementen istihsal edilebilirse, bunun en büyük ve daimi müşterisi Almanya olacaktır. Esasen trementen o kadar müstemil bir maddedir ki, Türkiye bunu herhangi bir memlekete satmak istese, kolay kolay muvaffak olur. Trementenden gayet kıymetdâr boyalar ihsâr olunur. Memleketimizde trementen daha bol mevcut olsa idi, boyacılıkla işigal eden sanayi hiç şüphesiz nevâkısını ikmâl edecekti.

Zeytincilik dahi şüphesiz ki memalik-i Osmaniyye için gayet mühim bir ziraattır. Zirâ zeytincilik umum-i piyasalarda büyük bir ehemmiyet kesp etmiştir. Bütün Avrupa piyasalarına hemen münhasıran Bahr-i sefid memleketlerinden celp edilir. Hatta Bahr-i sefid memleketlerinin bazılarında zeytincilik, ahâli-i mahalliyyenin yegâne medâr-ı servetini teşkil etmektedir. Zeytinin yalnız meyvesi değil, ağacı dahi fevkâlâde muteberdir. Bu ağaç birçok kıymetdâr eşyanın imâlinde kullanılır. Zeytinin ağacı dahi makbul ve muteber olduğundan zeytincilik ile geçinen ahâli, zeytinliklere memnuniyetle itibar ederler. Türkiye'nin şimdiye kadar Avrupa piyasalarına zeytin konservesi çıkaramadığının sebebi, memalik-i Osmaniyye'de ticârî teşkilât pek noksan olduğundandır. Zeytin konservesi bir takım usûllere tabiidir. Türkiye'de bu usûller malûm olduğu için Türk zeytinlerinden yapılan konserveler Avrupa piyasalarına çıkarılmamıştır. Garbî Avrupa piyasalarında tesâdüf edilen zeytinlerin ekserisinin menşei Fransa ve bi'l-hassa Langdock havalisidir. Tamamen kemâle ermemiş zeytin tanelerinin etli kısımlarından sıkılıp çıkarılan yağlar cins itibariyle en iyidir. Kemâle ermiş olan zeytin taneleri sıkılıp bunlardan istihsal olunan yağlar ale'l-ade bildiğimiz ve yemeklerde kullandığımız zeytinyağlarıdır. Bu iki cins zeytinyağının istihsalinde hararet istimal olunmaz. Fakat hararet istimali ile bundan sonra olan sıkışlardan istihsal olunan yağların kıymeti azdır. Türkiye'de yağ henüz vesâit-i ibtidâiye ile istihsal edilmektedir. Türkiye yağ ihracında ekseriya ahşap cendereler istimal olunur ki bu cendereler yağı ekseriya pislettikleri gibi zeytini de koyulaştırır. Türk yağları en iyi cinsten olduğu halde

bunların piyasalarda layık oldukları derece de rağbet bulmamaları ve pamuk yağı, zeytinyağın ehemmiyeti tenkis eylemiş olması, yağ ihracında ahşap cendere istimal edilmesinden nispet etmiştir. Zeytin yağa, susam, hardal ve daha sair mevattan istihsal olunan yağlar rekâbet etmektedir. Bu mevdattan istihsal olunan yağlar daha ucuza mâl olduklarından zeytinyağlarına tercih olunuyor. Bunun için bazı mahallerde bâlâde zikr olunan mevat ile hazırlanan yağlar, zeytinyağları ile karıştırılarak kullanılıyor. Avrupa-yı Osmanî’de iklim zeytin ağaçları yetiştirecek derecede sıcak değildir. Anadolu’da ise zeytincilik, yağcılık ile birlikte memleketin büyük bir kısm-ı servetini teşkil etmektedir. Bir zeytin ağacının vasti olarak verdiği mahsûlden 15-16 okka yağ istihsâl olunabilir. Bir zeytin ağacı ancak her iki senede bir defa tam mahsul verir. Yani bir ağaç bir sene bol meyve verirse, ertesini sene ağacın vereceği meyve pek azdır. Zeytin Suriye ve Filistin sabun ithalâtında pek mühim bir rol oynamaktadır.

Bâlâda verdiğimiz malûmattan dahi anlaşılacağı vechle Türkiye bizim az veya çok ihtiyacımız olan nebât-ı nafia husûsunda pek zengindir. Bina’en-aleyh Almanya kendi sanayini terakkî ettirmek ve ihtiyacâtını tasviye edebilmek üzere Türkiye’de bazı mahsulün tezayüdüne gayret etmelidir. Türkiye’de her ne kadar birkaç ziraat mektebi varsa da bu mekteplerin tezayüdüne her halde lazımdır.

İmzasız

7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 2.)

*

ZÜMRÜT ADASI

“Sen Corch” denizinin garbında, okyanusun altından cereyân eden, “Gulf Stream” nehri haricinin saye-i teshilinde pek mu’tedil bir iklimi olan büyük, feyyaz ve yemyeşil bir adaya tesâdüf edilir. Bu cezire-i kurada en kadim destanların tanzim edildikleri zamanlardan biri, “Zümrüt Adası”, “Yeşil Erin” isimleri ile yâd olunur. Oraya her giden âşık olur, en maddî insanlar bile bu diyarda teganniye başlar, tenezzül eder. Bu kıta-ı bahriyenin sekinesi de, aynıyle menâzir-ı tabiyesi gibi latiftir. “idealist” adamlar, en dilâver askerler, Streon gibi, Schofit gibi Schriden gibi edebiyat âlimi pek dil-nişîn eserlerle tezyid ve tezyin eden kalemdârân bu ada da doğmuşlardır. Lâkin bu cezireye mu’kil bir dev var. Bir ikabı nuhuset gibi, bu kanatlı, uzun tırnaklı, gagalı, akbabalar gibi lâşe-i eklinden tezelzül eder, yılan gibi sokar dev asırlardan beri bu güzel ülkeyi pençe-i zulm ve itisâfi altında bulunduruyor.

Adanın kadimen birçok ahâlisi vardı. Bunlar yavaş yavaş yeni âlemlere muhâciz oldular. Hicret o kadar çoğaldı ki şimdi, ada ahâlisinden olup da dışarıda bulunanlar cezire-

i sekinesinden pek ziyadedirler. Zavallı cezire halkı dillerini de unutmaya başladılar. Çünkü o dev onlara kendi lisanları ile lakırdı söylemelerini bile men' ediyor.

Geçenler de İrlanda'da dehhâş bir ihtilâl serzede-i hudûs oldu. Vatan-perver güzîn Cersen canavarcasına idam edildi. Bundan sonra İngiltere'nin resmî borazanları, Reuter acentası kıyamın büsbütün muntafî olduğunu dünyanın dört köşesine ilân ettiler. Bu havadis külliye uydurmadır. Muharrirlerimizden biri, dün, yetmiş gün evvel Amerika'da İrlanda serâmedanından, gizlice gönderilmiş bir mektup aldı. Bu mektuptan anladık ki İngiltere adayı adeta demir bir zincir ile muhasara altına almış. Oradan evrak ve mekâtip ihracına müsaade etmek şöyle dursun, İrlandalıların ekseriyetine melcen olan Amerika'da tab edilen evrakın bahr-i muhit ortasında müsaderesini bile kendisine büyük bir vazife telakki etmiştir. Aylardan beri muntazaman bize gönderildiği bildirilen evraktan bir tanesini bile alamadık. Tekayyüdde bu şiddetin himmeti ne? Evet! İrlanda kan ve ateş içinde boğuluyor, İngilizler de cinayetlerini gizlice yapıyor. İşte bunun için! İrlanda, İngiltere'den her nokta-i nazardan ayrı bir memlekettir. En dehhâş mezâlim-i diniyeyi İngiltere, İrlanda'da irtikâp ediyor. Katolik olan İrlanda, "Anglikan" kilisesinin malikânesidir. Ahâlisi fikir ve arzu, gaye-i milliye ve diniye itibariyle İngilizliği kemâl-i unfa ile reddettiği halde, hürriyet-perver (!) İngiltere, küçük milletlerin mevcudiyetlerini muhafaza için her eden (!) İngiltere, bunlara: - Hayır! Sizin hakk-ı hayatınız, hakk-ı hürriyetiniz yoktur diyor. Bu İngiliz'le beraber alicenap İrlanda nankör İngiltere'ye ne büyük hıdmetler etti! Bu hıdmetler Napolyon'u mağlup eden meşhur General Ollington'un bir sözüyle ifâde edelim: "Biz, meslek-i askeriyemizin rüçhan ve tefvikini bi'l-hassa Katolik İrlandalılar'a medyunuz. Siz benim başıma lütfen vazî ettirdiğiniz ikil-i zaferi İrlandalıların şecaati sayesinde kazanmış oldum.

İşte kendisine bu kadar nafi olan İrlanda'yı, İngiltere böylece mahur ediyor. Amerika'nın Massachusestts İrlanda'dan ziyâde İrlandalı vardır. Artık istibdâdın derecesini temil ediniz. Dünyayı temdîn ettiğini iddia eden Büyük-Britanya nefsü'l-emârede işte böyle mâhi-i beşeriyet bir unsur-ı felâkettir. Hint kral vekillerinden biri, telif ettiği bir eserin girizgâhına şu sözleri yazmış:

"Hükümet-i bâligâ samdaniyeden sonra, dünyada en büyük alet-i hayrın İngiltere olduğuna iman edenlere bu kitabı ithaf ederim!" Cenûbî Afrika'da kendi namına izâfetle "Rodezya" ülkesini tesisi eden ve kazandığı milyonlarla karunlarıdır ki Güdâi'ye tenzil eden "Sosil Reds'de maddeten şu hakîkati tekrar ederim ki biz dünyanın birinci ırkıyız ve biz ne kadar yer kazanırsak beşeriyet o kadar müstefid olacaktır." Demiştir. Bu iki İngiliz mezarlarından kaldırıp "Dublin" sokaklarına götürmeli, orada kaldırımları insan kanından tebdil-i renk etmiş meydanlara sevk etmeli ki İngiltere'nin ne büyük bir âmil-i medeniyet (!)

olduğunu anlasınlar. Lâkin İngiltere ukubet lâikasını buluyor. Coğrafya-ı namdâr Elizereclo'nun dediği gibi, İrlanda, İngiltere denilen “Promete”nin böğrünü beyan, kemiren kartaldır. İrlanda Rum hayvanâtı gibi Britanya'nın cismini günden güne mecâl ve tûvândan düşünüyor. Daha büyük İngiltere nazariyesinin gavarisi meşhur “Chymerleyn” Londra'da, 1895'de kemâl-i guru ile şu cüretkârâne sözleri tefevvüh etmiş idi: “Ben bu ırkın, dünyaya hâkim olan ve tarihin idrâk ettiği hâkim ve müteveffik bu Anglo-Sakson ırkının azimet ve istikbâline ima ederim. Bu öyle bir ırktır ki gururu, sâbitkademliği, nefsine itimadı, reyindeki katiyeti hiçbir iklimin tesiri ile değişmez, Hiçbir tebdil onu ihmal edemez. Bu millet hiçbir manaya tesâdüf etmeksizin, tarih-i müstakbelin en hâkim kuvveti, medeniyet-i kâinatın en esaslı unsuru olacaktır. Ve dünya kadar büyük olan bu imparatorluğun istikbâline mutekidim, o imparatorluğun ki hiçbir İngiliz, bir gurur titremesi hissetmeden ondan bahsedemez.”

Bakınız hodbinlik, gurur, tekebbür insanı ne der kilere indiriyor. İngiltere, âlemde ve tarihte bir âmil-i hayr ve medeniyet ise evvel bavel İrlanda'dan kef-yed zulm etsin. 1895'te Chmberleyn'in istikbâli hakkında bu kadar büyük laflar söylediği İngiltere Gelibolu'da, Kutü'l-Âmâre'de biraz ileri gitmek politikasını takip edemedi. Biz Türkler, dünyanın en kavî devleti olduğunu iddia eden İngiltere'yi bu yeni mevzuda püskürttüğümüzden dolayı ne kadar müftehir olsak yeri var. Kezalik Almanların da mâlike-i derya unvân-ı fuzulisi ile kabaran Büyük-Britanya'yı Saka Kerrak'ta bir hezimet-i bahriyeye giriftâr etmeleri ne kadar manidardır! İrlanda'ya nakl-i makal ile hatm-i kelâm edelim: Londra kabinesi bugün, Muhârebe-i Umûmiye ile ne kadar uğraşıyorsa İrlanda ile de o kadar meşgul oluyor. Derece-i salisedeki Rum hastaları gibi, Büyük-Britanya'nın vech-i ahmeri ara sıra alâim-i zendegi gösteriyorsa da bilmiş olalım içten içe tehassül eden bu hastalık onu yarın değilse öbürgün yere yuvarlar.

İmzasız

(Nu: 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1.)

*

HARBİN TEVLİD ETTİĞİ ZAMANLARDA MESÂİL-İ İÇTİMÂİYE

Ziraât ve Eytâm

Sitâr-ı ârız üzerinde şerâiti hayatiye değişiyor. Muhârebe-i umumiye ile yeni bir devr-i tarihîye başlamakta, eskisi kapanmaktadır. Nasrâniyetin zuhuru ve Hunların istilâsıyla nasıl Roma âlemi ortadan kalkmış, Neron olaya nihâyet verilmiş, Kostantiniye'nin Osmanlılar tarafından fethi ile mutavassıta kapanmış, Waterloo Muharebesiyle de ezmine-i muâsara Temps Kontenaporen başlamış ise, bî-şüphe, şu içinde bulunduğumuz muhârebe ile de tarih-i umuminin bir beşinci faslı açılıyor. Ezmine-i fâzıl olan vakalar indi ve itibarî bir sûrette muhafaza suhûleti mucip olmak üzere ulemâ tarafından Re's-i tarih ittihaz edilmemiştir. Bunların her biri şerâit-i hayatiye-i âlemde inkılâbât ve tehavvülât-ı azimiyeye bâdî olmuştur. Burada ticârib-i tarihîyede bulunacak değiliz. Bina'en-aleyh ileriye sürdürdüğümüz iddiayı delâil ile tevzih etmeyeceğiz. Yalnız, birkaç söz ile bugün şahidi olduğumuz vukuâtı kaydedelim. Harb-i umûmî milyonlarca insanın faaliyet ve sa'yi ve amelden alıkoyunmasını istilzam ediyor. İstihsalâta hâlel geliyor. Dünyanın her yerinde müdafaa-i vatan ve vezâife-i mütehattimesi uğrunda binlerce genç ölüyor. Bu iki sebepten dolayı, yalnız bizde değil, muhârip memleketlerin cümlesinde iki büyük mesele mevzu-bahs oluyor: Ziraât, eytâm. İşte bunun içindir ki başka yerlerde olduğu gibi bizde de Ziraât ve Maârif Nezâretleri bi'l-fil harple iştigal eden devâir-i hükümet gibi büyük bir faaliyettedirler. Evet! Zarûret, mâde icat ve ihtiradır, derler. Mademki evlad-ı vatanın bir kısm-ı ehemmi hudutlarda emr-i müdafaa ile mükelleftir. O halde zirâtı nasıl idâme edeceğiz, ta ki hem askerimize bakabilelim, hem de hayat-ı milliyye devam etsin. Bizim gibi açık denizlerle ihtilâtı olmayan devletler için bir mesele bir kat daha ehemmiyet ve nezâket kesp eder. İşte bu hikmete mebnâdır ki diğer bir baş makalemizde söylediğimiz gibi artık ziraât teşebbüsât-ı husûsiye sahneden çıkmış, mesâlih-i amme mutarıza-i azimiyesine dâhil olmuştur. Hükümet, memleketin müdafaasını, a'dânın kahır ve tedmirini nasıl düşünüyorsa şimdi ziraâtı de öylece nazar-ı ibtisara alıyor. Brezilya gibi, Arjantin gibi, Avusturalya gibi, arazi ve kuvve-i ispatiyesi çok, lâkin ahâlisi az olan yerlerde "ziraât-ı şedide" kelimesiyle ifâde edebileceğimiz (Agriculture Entancio) usûllerine müracaat olunarak mühim netayiş istihsal edilmiştir. Kezalik Amerika'nın havâli-i muhtelifesinde ziraât yapsa denilen derâ-yı Farmin'de de iyi neticeler vermiştir. Hülâsa, ziraâta makinenin ikâmesi hem kâbil olmuş, hem de eskisinden daha ziyâde iş görölmesini intaç etmiştir. Hükümet-i seniyye kendisine makine irsâli gibi muzâheret-i ziraiyede bulunmak için müttetiklerine müracaat ederek peyderpey birçok alet ve edevât celbine muvaffak oluyor. Bina'en-aleyh şimdiye kadar karûn vüstâi-i vesâit ile zer' edilen

memleketimizde şerâit-i ziraiye tehavvüle uğrayacak, memleketimizin eskiden pek o kadar mültefit olmadığını makinalarla dolacaktır. İddiamız ilân-ı şâdmânı etmesinler! Meşhur tiryâki Hasan Paşa, Kaniye'de bin türlü nevâkıs içinde yoktan barut icat ettiği, tarihî zî-şân-ı Osmanîyi büyük ve güzel bir fetih ile daha zenginleştirdiği gibi Almanlar'da, Avusturyalılar ve Macarlar'da, Bulgarlar'da, biz Türkler'de, İngiltere'nin muhâsara-ı muhayyilesi altında aynıyle tiryâki-i merhum gibi idâme-i hayat ve ihraz-ı zafer esbâbını ihtira' edeceğiz ve ediyoruz.

***

Arâmil ve eytâm meselesi de kazıye-i ziraât gibi bir zâde harb-i umûmîdir. Bu da bir maslahat-ı âmme olmuş ve doğrudan doğruya hükümetin vezâifi cümlesine dâhil bulunmuştur. Vakıâ-ı kadîmeden biri eytâm ve arâmile bakmak cemiyetin vezâif-i esâsiesindedir. En ibtidâi cemiyet ve heyetlerde bile öksüzler, dullar mazhar-ı hamıye olur. Lâkin eski zamanda bunların adedi azdı. Hem ölen babalarının fedakârlığını takdisen, hem de milletin âtîyen neşv ü nümâsını teminen bunların an-ı millete terbiye edilmeleri bugünün en acil mesailindedir. Hükümet birkaç Dârüleytâm açtı. Tatbik edilen usûl pek sadedir: Memleketine her şeyden evvel çiftçi, ehl-i san'at lazım olduğundan bu dârüleytâmlardan bir kafiye-i memurinden ziyâde şehirlerde, payitahta değil, köylerde, kırlarda çalışacak gençler isteniyor. Şimdiye kadar ailemizde bazı fena ananeler revaçgîr idi. Asr-ı hazırı yakışacak bir faaliyetle çalışan çocuklar ve gençlere az tesâdüf olunuyordu. Şimdi ise aile makamına kâim olan millet-i eytama gayet amil bir terbiye verecektir. Bugüne kadar yatışan Şb. faaliyet-i Umûmiyeye iştirâk etmeyerek, cemiyetin ağuş u fâsında adeta bâd-ı hevâ yaşamak istiyorlardı. Bundan sonra ise her çocuk, her genç hayatın sonu gelmez bir mübârese olduğunu anlayacak ve ona göre tecehüz edecektir. Artık fazla uyumak için efsun değil, uyumamak için kafein istimaline mecbur olacağız. Nesl-i âtî, her halde batn-ı hazır ve esnâl-i sabıkadan daha ziyâde hakk-ı hayata mâlik olacaktır. Bu muhârebe-i Umûmiye milletin heyet-i Umûmiyesine tealik ediyor. Bunun içindir ki bütün milletçe bir teyakkuz ve intibâhı istilzâm etmektedir.

Evet! Muhârebe binlerce itiyâdı mühmil bırakıyor, yeni ihtiyacât ve şerâit-i hayatiye doğuruyor. Bunların soğukkanlılık ile düşünmeye, arîz ve amik-i mevzu-bahs ve muhâsara etmeye layık ne kadar mesele ortaya koyuyor! Artık ihtiyacât, hatta iktisâdiyât-ı hazırı maziye ait ulûm ve fûsun sırasına girecek, yeni içtimâiyyat ve iktisâdiyât-ı fennî tevellüd edecektir.

İmzasız

(Nu: 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 1.)

*

TEKÂMÜLÂT DIYE

Dün Şark cephesi, Bugün Garp cephesiyle uğraşırken makâm-ı sâmi-i meşihatın bazı teşebbüsâtı biraz da bizi mesâlih-i dâhiliyemize tuğla sevk etti. Baştan ziyâde harp sahnesinde biz Osmanlılar ibrâz-ı celâdet ederken, lehü'l-hamd, yine ıslâhata, tekâmülâta hazır edecek zamanı bulabiliyoruz. Bunlar pek hayırlı alâittir: Demek ki biz Türkler'de desâtir-i tabiiye muktezasınca hayatın bir mübâreze-i mütemadiye olduğunu anlıyoruz.

Daire-i seniyye meşihat-ı sılâhat ile uğraşiyor. Şimdiye kadar maddî ve manevî her nokta-i bâsârdan müstesnâ bir ehemmiyeti hâiz olan makâm-ı fütuvvi adeta ihmal edilmişti. Yüzlerce seneden beri gayet muhafazakârâne bir meslek ihtiyar eyliyor. İhtiyacât-ı asriye ile hakâik-i diniyenin telifine çalışılmıyor ve bi'l-netice cemiyet-i İslâmiye tereddidi-zede oluyordu. Psikoloji ile kıt'a münâsebeti olmayan, tarihen, ilmen, hükmen pek cemiyetimizi girdbâd inhitata karıştırıyordu. Din gibi bir kuvvetin zaafa uğraması, tarih-i âlemde en büyük sâik olan kuvve-i vicdâniyenin gevşetilmesi –emin olunuz- ezmine-i ahire de hem devlet, hem de millet-i Osmaniyye'nin anasır-ı mühimme-i tedenniyâtından biridir. İşte bunun içindir ki fütüvvâhâne-i âlînin ıslâhat-ı müteyemmineye memleketimizde büyük ümitler uyandırmıştır. Şeriat-ı Müncie-i Ahmediye-i Şerâî-i Sâlife-i İlahiye'nin veche tekmilidir. Her din ve mezhepten daha mütekâmil, daha müterakki, daha yeni, -bina'en-aleyh ihtiyacât-ı beşeriyeye kâmilen dâfidir. Âlem-i kavâninde Kod Napolyon Manu kânûniye, askerlikte karup topları ve mavzer tüfenkleri ok, yay ve mancınığa, poolman vagonları kağrı arabasına, Shakespeare muhalledâtı, saz ve kaval şâirlerinin destanlarına nispetle ne ise Diyânet-i Ahmediye de mezâhib-i mensûhaya kıyasen o derece tekâmüldedir ve- şurasını hatırımızdan çıkarmayalım. Vicdâniyet ile cismâniyâtı muhit olduğundan İslâmiyet hem bir din, hem de bir siyâset, bir düstûr-ı medenî, bir milliyet ve bir tarz-ı muaşeretendir.¹⁴⁸Zaman ve mekân ile makayd olmadığından kavâid-i umumiye-i fikhiyeden öyle ahkâm-ı istihrâc edilir ki bunlar Japonya'da olduğu gibi hatt-ı istivâ menâtıkında da, Ömer Bin Abdülaziz'in devr-i hükümetinde olduğu gibi halife-i bi-hakk Sultan Mehmet Hâmis Efendimiz Hazretlerinin ahd-ı hümayunlarında da cârî olabilir. Şümûl ve ihata, suhûlet ve ruhsat-ı kavâid-i şeriyenin mebni bulunduğu esâsât-ı raşinedir. İşte bu daire-i münciyede son zamanlarda adem-i müraatımız vadi-yi tekâmülde sendelememizi istilzam etti. Âlem-i şarkta herhangi hükümdâr nüfuz-ı İslâm'a ehemmiyet vermiş ise o, kârında muvaffak-ı bi'l-hayr olmuştur. Meselâ: Bizde Yavuz Sultan Selim, Hinte'te örnek zîb. Memleketimizde her türlü

¹⁴⁸ "Hatemu'l-Embiyâ"ya müracaat.

teşebbüsâta mebden olan bu devrede din kuvvetinden de istifâde edilmesi zarûrî idi. İşte, görüyoruz ki heyet-i hazıra bu kuvve-i celîleden layıkıyla müstefiz olmak istiyor. Hükümete muvaffakiyyet temenni ederiz. Arzu olunur ki ahkâm-ı furkâniyenin havaic-i zarûriyeyi kâfil ve terakkiyât-ı cedide ile mepsuten tefsiri kâbil ahkâmı ihtiva ettiği âleme bildirilsin. Gönül isterki medârisimiz ki bugün müşerref-haraptır, eski zamanda İslâm medeniyetini ilan eden Bağdat, Kırvan, Kahire, Gırnata müderrisleri seviyesine çıksın. Enanet-i kadimenin eslahe-i asriye ile teşhizi! Biz öyle müderris arzu ederiz ki orada bize tatlı ve munis gelen kelimât-ı İslâmiye ile ara-yı zamaniye öğretilsin. Besmele ile ibtidâ eden bir kitapta felsefe-i asriyenin muhâkeme ve münâkaşasını bulalım. Öyle mesâcid ve cevâmie arz-ı iftihâr ederiz ki minber ve kürsülerinden en canlı, en hakiki, en yeni hutbe ve vaazlar iştilsin, öyle hoş-elhân imâm ve müezzinlere ihtiyacımız vardır ki onların zî-halâvet sesleri bizi süfliyyâttan ayırıp, âlem-i maddîyenin bir az fevkine isal ve is'ad etsin.

İşte altıncı asrını kapayan millet-i Osmaniyye, on üçüncü asrını bitiren ümmet-i İslâmiye âtî-i şaşaya dârende böyle tekemmül etmek istiyor. Devlet-i âlîmizin satvet-i hariciyesi âlem-i İslâm'ın riyâsetini hiss-i idâre etmesine, mekteb-i dâhiliyesi ise bin seneyi geçen enaniyetin zeval-pezir olmamasına, bi'l-akıs ahkâm-ı tersin edilmesine menuttur. Hürriyet, mesâvât, ühüvvet, demokrasi gibi bir takım esâsât-ı ulviye daha Avrupa'ya pek yeni girdiği halde Feyz-i Velûd Ahmedî bunları çoktan kabul etmişti. Biz, esâsâtımızı Garp'tan telakkîye muğtefer değiliz. Bi'l-akıs bunlar Garp gelip bizden ihzâ etsin.¹⁴⁹ Muaarrız-ı intihâda hükümeti, meşihatı tekrar tebrik ile muvaffakiyyet-i seriyyeye mazhariyetlerini temennî edelim.

İmzasız

(Nu: 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 1.)

---

¹⁴⁹“İttihâd-ı İslâm”a müracaat.

*

MEDENİYET MÜDAFAASI ZENCİLERE Mİ KALDI?

Medeniyeti Barbarlara Karşı Müdafaa (!) Harp Eden Fransızlarla İngilizler Maksatları Uğrunda Kimleri Kullanıyor?

Karilerimizin enzâr-ı hayretine takdim ettiğimiz bu resim üç parçadan müteşekkildir:

Birincisi yukarıdaki kısımda, zenci Senegalli Fransız kıtaat-ı muavenesinin asıl Fransızlarla karşı olarak ordugâhlarında sûret-i istirahatlerini, onun yanındaki diğer bir resim bir zenci askerin pek enmuzeci sûretini, alt taraftaki üçüncü kısım ise Almanlara yani beyaz ve temeddün, yükse bir Avrupalı kavme karşı harpte gösterdiği harekâta mükâfaten bir Senegalli zenci neferin Parslı bir şuh tarafından istibâl edilmesini musavverdir.

Medeniyet pişvalığını kimseye vermeyen, taht-ı tehlikede kalan medeniyeti müdafaa için dünyanın her tarafından en vahşi akvâmı sürüp bizlerle müttefiklerimizin üzerine getiren İngilizlerle, Fransızlar hareketlerinden utanmak için, tenâkızlar içinde yüzmekten sıkılmak gibi şeyleri çoktan unutmuşlardır. Olanlar neticeyi istiyorlar ve biz Fransız darb-ı mesele göre “netice kullanılan vasıtayı affettirir “olduğundan onların müthiş ve gayr-ı meşru vesâit pek makbul ve memduhtur. Bu resimde izâha muhtaç bir şey var ki o da hasımlarımızın bize husumette ne derece ileri gittiklerini ispat eder. Fi’l-hakika Fransız kadınları ve bi’l-hassa Paris’in şuhları her Alman öldüren herhangi bir sûretle kahramanlık gösteren zencilere bir bûse bahşetmek adeta son zamanlarda icat ile tatbikatına geri vermişlerdir ki resimsiz bir sûret-i tehzilkârâne de bu cereyânı göstermektedir.

İmzasız

(Nu: 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1.)

*

FARİZA-İ CİHÂT

Şu sitâre-i zemin üzerinde bekânın da, tekâmülün de, mübâreze-i hayat-ı düstur aheninine tabiiyet sayesinde kâbil olduğunu cihât ve gazayı her eli silah tutar mümine bir farz-ı ayn olarak emretmekle şeriat-ı gara-yı İslâmiye kadar derin ve teyakkun eden olmamıştır.

Kezalik bu hakikî tarih-i âlemde en ziyâde ve en kolaylıkla anlayan Osmanlılardır. Âl-i Osman, bir ordundan bir millet-i manzûme ve bir devlet-i cihangirâne çıkaracak derecede bir kerâmet ibraz etmişlerdir.

Masbak’ta böyle olduğu gibi Uhud-ı hazırada da Almanya fevz ve zaferi ordusu, donanması sayesinde istihsal etmiştir. Tarihimiz bizi her nokta-i nazardan bir millet-i askeriye olmak üzere gösteriyor. İlk daimi ordu, müverrih-i meşhur Von Hamber’in kadidine

[?] Osmanlılar tarafından icat ve idâme edilmiştir. [?] bir istidad hem zâdi olur. Bizim de istidad ve kabiliyetimiz askerlikte, cengâverlikte, her yerde gâlip ve kâhir olmaktadır. İşte bunun içindir ki fariza-i cihât ve gazanın herkese teşkili milletin zindegisine delil telâkkî edilmiştir.

Geçirmekte olduğumuz bu beyne'l-milel ihtihanda çare: Halâs ve necâtımızın münhasıran askerliği ileri götürmekle, cünûdumuzun adedini teksir ile temin eyleyeceğine şüphe yoktur. Dibâcesi daire-i askeriye'nin tâk-ı bülendi üzerine bir tırâzencât gibi mahkûk olan sure-i celile-i feth bizim için ne azim bir beşârettir.

Cenâb-ı kâhir, furkân-ı mübininde meal-i münifde tebşirât-ı semedâniye de bulunuyor: “Ey ümmet-i Muhammed! Biz size bir feth-i mübin-bahş ve ihsân ettik. Tâ ki Cenâb-ı Hakk sizin, yani amme-i müvehhidinin zünûb-ı münkâdime ve müteehhiresini, kâffe-i husûsatta vukuu bulan kebâirinizi affetsin ve âlem-i İslâm'ı bundan böyle neam-ı nevâ-nev-i diniye ahruviye ile bekâm buyursun ve onu her kârında, her harp ve darbında doğru yola sevk ile a'dasına karşı ber-vaziyet galibeye koysun ve nusret-i azize ve hidâyet-i semedâniyesiyle bizleri bi'l-umum a'daya mütefevvik Cenâb-ı Hakk kulûb-ı Müslümine huzur ve istirahat-bahş ve ihsan buyuracaklardır.”

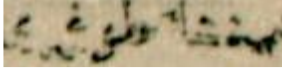
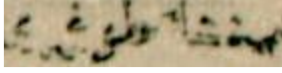
İşte sure-i ulviye-i fetihden meâlen naklettiğimiz şu ahkâm-ı rezînedir ki bugün cümlemizi, bilâ-istisna, hıdmet-i vazife için meydana atıyor. Bun an tarihîde en birinci vazife-i müttehime, en birinci hak asker olmak, fi-sebili'llah, fi-sebili'lâhen mevcudiyetimize hatme çekmek isteyemleri hasetinden mahrûm bırakmaktır.

Muhârebe-i umûmiyenin temadisiyle askere ihtiyac hissediliyor. Bu lüzumu yakın eden bera-yı vatan kendilerinde büyük bir hiss-i vazife ve bir kuvvet duyuyorlar. Bunun manasını, hakikatini bir iki kelime ile tarz-ı fennisinde tesfir edelim:

Türkoğlu ezelden beri asker, asker-zâde askerdir.

Ondan mukaddes bir hal-i içtimâi bilmez. Vaciben gazanın âmme-i mevcuduna teşmili irade-i seniyyesini duyduğu vakit Türk Sivastopol'da, Çaldıran'da, Mercidabık'ta, Söğüt ve Domaniç yalâklarında bundan asırlarca evvel kanının vatanına bahşeden, babalarının ruhlarını kendi şahsiyetinde gördü, buldu.

Emin olunuz ki geçen gün bayraklarını Romanyalılar'ın elinden koparıp milletin hazine-i hamasetine gönderen ve ismi bütün cihân matbuâtına geçen Orköylü Alioğlu Mehmed'in zamîrinde bundan yüzlerce sene evvel Galiçya ve Dobruca'da şehit olan dedesinin –bir ıstılâh-ı cedîde-i istimal edelim- gayr-ı şuuru olacak işte iktifa etmiş oluyor.

Mükellef-i askeriye'yi yahut bir - mükellefiyet-i askeriyenin teşmilini işte bu gibi psikolojik savâikinden dolayı millet bir celâdet-i rüstem-i pesendâne ile telakkî edecektir.

Bu telakkî Türklerin yaşamak husûsunda ne kadar metin bir azim ve iradâta mâlik bulduklarını gösterir.

Tevâli eden muhârebât ve muvaffakiyyete İstanbul çocuklarının büyük kahramanlık tesiri irae etmeleri ziyâdesiyle manidârdır. Devr-i âfilde ma'a't-te'essüf silah taşımak gibi pür-şan ve şeref hak ve bir vazifeden mahrûm bıraktırılan payitaht ahâlisi ecdâdının tarihini der-hâtır ettirip menâkıb-ı cemileleriyle askerimizin altın kitabetinde silinmez hurûf ve satır ile ika-yı nâm etmişlerdir. *Harp Mecmuası*'nda resimlerine müsâdif olup destan-ı şehâmetlerini müftehiren duyduğumuz ceri'l-seyf Türklerin birçoğu İstanbul evladındandır.

Asker-i şahanenin böyle fevc fevc hudutlarda hatta hudutların ötelinde Almanlarla, Avusturyalılarla, Macarlarla, Bulgarlarla birlikte harp etmesi ve hiç bir sahnede dünyanın en değerli askerlerinden ger kalmaması –tebşir edelim- vatanımızı da, dinimizi de, devlet ve milletimizi de enderâs ve inhitattan, inkisam ve tezelzûlden katben kurtarmış, bizi Moskof ve İngiliz kanıyla yazılmış bir berât ve bir hüccet-i ika ile kâm-yab etmiştir.

Bugün yaşamak isteyen bir millet, tekâmüle karar veren bir ümmet elde silah olarak hukukunu istihsal ve ihkâk eder. Yoksa eski Uhut'ta olduğu gibi fevz ve bekâyı tertibât-ı diplomatikiyede, muvâzenede, tabasbusta, temallukta mesaidâtta, müsamahâtta, hülûl ve nüfuz-ı silahperverâneye göz yummakta aramaz.

Memleket bütün evladından bilâ-tafrik hıdmet beklediği sırada herkesin hıdmet ve vazifeye şitâbân olması bir farz-ı ayındır ve bir daha söyleyelim: Bu umûmî şitâb ve gayret bizi katiyetle kurtaracaktır.

İmzasız

(Nu: 7082, 3 Mh. 1335, 18 TE. 1332, 31 TE. 1916, s. 1.)

*

KAHRAMANLAR ARASINDA

Dün, bir iki saatimizi kahramanlar arasında geçirdik. Bunların muhtelif cephelerde vatan ve milletin müdafaası için yaralanmış, azim katî bekâmızın mücessim temsilleri zâbitlerdi. Bütün alâik ve lezâiz-i hayatı istihkâr ile maksat ve gaye uğrunda harbe giden ve orada mecrûh düşen bu erkân-ı askeriye nazırlarımızda Osmanlılığı, Türklüğü bütün hasâil ve müzâyesiyle, büyüklüğü ile mücessim ettiriyorlardı. Rıfat Paşa Konağı'nda, başkumandan ifham-ı şevketlû Sultan Mehmed Han Efendimiz Hazretlerinin saye-i geyti ve

Başkumandan Vekili Enver Paşa Hazretlerinin mühim ve iltifâtıyla mevcut olan Yaralı Zâbitan Yurdu hakîkaten küşâd edilmesiyle iftihâr edeceğimiz bir müessesese haline gelmiştir. Vatan bu yurdu, tesis etmekle, kendi müdafaa ve sıyaneti için mecruh düşen kahramanlara pek mukaddes bir işi ifâ etmiş oluyor. Fi-sebili'llah ve'l-vatan mecrûhiyete giriftâr olan erkân-ı askeriyemizin maluliyetlerini duymayacak mertebe de nâil-i refâhiyet ve istirahat olmaları bütün cünûd-ı muzafferimize pek büyük bir eser-i teşvik, pek değerli bir numûne-i kadir-i denâdır. Nişantaşı'nda Boğaziçi'ne nazır olan bu ferahfezâ yurt, müdürü Topçu Kaymakamı Zâti Beyefendi'nin ikdâmât-ı mütemadiyesi sayesinde emsâline en mütemeddin ve asker memleketlerde az tesâdüf olunur müessesât haline gelmiştir. Erkân-ı matbuâtı latifen çaya davet eden yurt mukîmleri hastahânelerde tedâvi edilmiş olan ümerâ ve zâbitandır. Burası aileleri olmayan guzzât için bir dâr-ı şefkattir. Kendileri ile şeref-yâb olduğumuz zâbitan nasiyelerinden, etvâr ve harekâtından bunların ailesizliği, harrin alâmeti, cerihelerinin, sakatlıklarının hatta hatırasını unuttukları anlaşılıyordu.

Cümlesi, bu pek mûnis yurda bir iki aile teşkil etmiş gibi idiler. Bir incesaz takımı gayet güzel millî şarkılar çalıyor, sekine-dâr sohbet ediyorlar, eğleniyorlar, gülüyorlar ve bir büyük eser-i nezâket olmak üzere eshâb-ı kalemi tatyip eyliyorlardı. Bu yurt ile artık zâbitan-ı mecrûhinimizin öte de beri de dolaşmaya, oteller de ikâmet etmeye hiç bir mecbûriyetleri kalmamıştır. Zaten konak en güzel Karbansaraylar derecesinde muntazam, müferreh, geniş ve hazûr-averdir. Bu yurtda şimdiye değin iyice mecrûh zâbitimiz esbâb-ı istirahati bulmuştur. Daireler nihayet-i derecede temyizdir. Yer yer gezdiğimiz yatak odalarının, salonların, teamhânelerin şehrimizin hiçbir otelinde misli yoktur desek büyük bir mübalağa etmiş olmayız. Üftâde iki defa yurda bir bando-ı mûsikiye gönderiliyor. Bahçe pek bedi bir tarzda tarh ve tezyin edilmiştir. Sekine-dârın ifadâtına nazaran hele atime ve eşrebenin nefâseti hiç kimsenin gözünü arkada bırakmıyor. Atime nefis olmakla beraber gayette mebzûldür. Anladığımız nazaran Zâti Beyefendi bu yurdu tasvirsiz bir halde bulundurmak için ziyâdesiyle bezl-i himmet ediyor ve onu derece-i mükemmelliyyete isal etmeyi bir izzet-i nesf meselesi biliyor. Yurdun hamamını da gezdik. Orada berber salonunda emsâline başka yerlerde tesâdüf bir az müşkül olan esbâb-ı tahâret ve nezâketi takdir ettik. Yurdun Viyanakâri lastikli dört arabası var. Bunlar gazilerimizi tedâvi veya masaj için müessesât-ı mütenevviye getiriyor. Bilardo gibi eğlence edevâtı, piyanolar, ayaksızların gezmesi için iskemle arabası, büyük bahçeden başka sebze bahçesi pek ziyâde nazar-ı dikkatimizi celp etti.

İki büyük ciltlik bir kütüphâne ile mütalaa salonu da hassaten şayan-ı kayddır. İşte tamamen tesis edilen bu muazzez yurt böyle esbâb-ı refahatı ihtiva etmektedir. Bizleri latif

misafirperverîleri ile bekâm eden Harbiye Nezâreti Müsteşat Muavini Fahreddin Beyefendi ile yurt müesses ve müdürü Zâti Beyefendileri bi'l-hassa tebrik ile muvaffakiyyetler temenni ederiz.

Matbuât erkânımızdan, erbâb-ı kalemiöizden, hatta karilerimizden bir istirhâm:

Mübeccel gazilerimiz fazla okuyorlar. Bir mecrûh içinde çok okumak pek tabîi bir şeydir. Vatan uğrunda aza-yı bedenlerinden birini, hatta ziyâdesini veren bu kahramanların kütüphânelerini biraz tevsi' edelim. Zamanlarının daha faide-âver bir sûrette güzerân olmasına bizim de biraz hıdmetimiz sebk etsin. Bu hıdmete iştirâk etmek arzusunda bulunan zevât-ı kirâma *İkdâm* acizâne arz-ı tavsit eder. Gazetemiz muhârebenin şahidi olan bir zâbitan-ı kirâmın mülâkklarını, menâkıbını neşr edecektir.

İmzasız

(Nu: 7083, 4 Mh. 1335, 19 TE. 1332, 1 TS. 1916, s. 1.)

*

BÜKREŞ KÖYLÜSÜ MEMLEKETİMİZİN YEGÂNE SERVETİDİR

Bükreş'ten:*

Kâğıt tedârîği için Avusturya ve Macaristan'a, bunun nakli için de Romanya ve Bulgaristan'a birkaç kere gidip gelişim bendeki iktisat düşüncelerini artırdı. Avrupa'ya git, dolaş, sonunda düşüncenin artması muhakkaktır.

Bulgarlar kapı komşumuz oldukları için Rusçuk'ta bulunduğum müddetçe bunların hâline dikkat ettim. Millet ne imiş, ne olmuş, bundan sonra ne kadar müddette ne olabiliyor, bunlar hep birer meseledir.

Bulgarların maişet-i medeniyelerinden bahsetmeyeceğim. Bunu Avrupa'daki akvâm ile de mukâyese edecek değilim. Çünkü aradaki fark pek büyüktür. Dört beş asırdan beri medeniyetin inceliklerini ve ihtiyaçların içinde yaşayıp gelen o milletler ile kırk elli senelik Bulgaristan mukâyese edilemez.

Benim bir merağım vardır. Gittiğim yerlerde tabakât-ı ahâliyi ayrı ayrı öğrenmek isterim. Meselâ bir muharrir ile bir çiftçinin arasında bir tacir ile bir memur arasında terbiyece ne kadar fark bulunduğunu anlamak isterim. İşte bir merağım daha vardır ki o da polisin çehresidir. Geze geze bana bir meleke gelmiştir: Bir memlekette polisin yüzünden ve hutut-ı vechiyesindeki tabdilâtan memurîn, zâbitan ve halkın ahvâl ve ruhiyesini anlarım. Mesela İsviçre'deki polis memurlarını oturup kalkmaca halktan zor tefrik edersiniz. Onun üniformasıdır ki onun polis olduğunu size ihtâr eder. Fakat unutmamalı ki bu, beş altı yüz senelik bir hayat-ı hürriyetkârenenin eseridir. Kuvve-i inzibâtiye de fevka'l-had hayır-

* Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

hahâne bir kânuniyet eseri vardır. Zaten başka türlüsüne imkân müsait değildir. Geçenlerde Sansor memurînin bir muamele-i gayr-ı kânuniyesinden gazeteler bahş ettiler. Fi'l-vakii hatâen öyle bir şey olmuş. Memur derhâl alenen beyân-ı muazeret eyledi.

İşte ben Bulgaristan'ın bu gibi ahvâlinde bahs edecek değilim.

Bulgaristan'ın tek mil kuvveti çiftinde çubuğunda dolanıyor. Bulgaristan en olmuş ise köylüsü, zirâati sayesinde olmuştur. Fi'l-hakika bugün Bulgaristan'da hazinenin güveneceği bir çiftçilik, müdafaa-i milliyyenin istinad edeceği bir çiftçi vardır. Bir millet vücûda getirmek için hiç sıkıntı çekmemiştir. Ve bir köyleri intizâmına koymuş, köy mekteplerini tanzim etmiş, şimdiki Bulgaristan meydana çıkmıştır.

Dediğim gibi bütün ehemmiyet köylüdedir. Köylü çalışkan yorulmak bilmez derecede çalışkan, iyi bir mahsûl vücûda getiriyor. O mahsûlü iyi satılıyor, bunun bedelinde vergisini verdikten sonra küsurunu cebine atıyor. Rusçuk'ta zengin bir Bulgar tacirler görüştük. Bu zât bana dedi ki:

- Evet! Size Bulgar köylüsünü biraz tarif etmek isterim. Bulgar köylüsü, mekteb-i iptidaide gözü iyice açılmış bir unsurdur. Ne yapacağını, ne diyeceğini, nasıl hesap edeceğini iyi biliyor. O kadar iyi biliyor ki bunu aldatmak mümkün değildir. Bulgar köylüsü evvela zengindir, sâniyen muktesiddir. Bulgar köylüsü para ile yalnız şeker, petrol, tuz satın alır. Sâir ihtiyaçlarını aile bi'z-zât tesviye eder. Çamaşırını, üst giyeceğini evde dokurlar, torlaklarını, çoraplarını evde örerler. Esvabını evinde biçip, dikerler, kalpağını, çarıklarını evinde yaparlar. Bu adamın üstünde başında, ailesi içinde hiçbir şey yoktur ki para verilerek hariçten tedârik edilmiş olsun.

Bulgar köylüsünün para biriktirmek merakıdır. Fakat o, parasını kesede, çıkınında saklamaz: Tasarruf ettiği parayla derhâl bir tarla edinmeyi düşünür. Köylünün zenginliği bugün o dereceyi bulduk, birçok yerde zirâat idâne sandıkları para alacak köylü bulamıyor. Köylünün artık ihtiyacı kalmamıştır.

Gördüm Bulgar köylüleri hep iyi giyinmişlerdir. Sırları, ayakları pek kavî. Arkası kurşungeçirmez elde dokunmuş bir aba ile mücehhez. Bir Bulgar köylüsünün evini henüz görmedim. Fakat görüştüklerimden Bulgar olmayan bir zât dedi ki: Köylünün damı Marsilya-vâri kiremitler ile örtülmüştür. Bulgarlar içinde evi ot ve sap ile örtülmüş köylüye şimdi az tesâdüf olunur. Her köylünün evinde dokuma dest-gâhları, çıkırıklar, örekeler, taraklar mevcuttur. Turşusu, tuzlu eti, unu, yünü, yapağısı, postekiler, birer rafai işgal eder. Ahırda din. Tüvâna sığırlar, öküzler, bahçede tavuklar, kazlar göze çarpar:

Bina'en-aleyh Bulgar bi't-tabi iyi bir askerdir. Bulgar'ın gözünde topraktan başka bir şey yoktur. Bulgar toprağı ve bila-netice vatani sever. Bulgar ibtidâi mektebinde de tarihine

ve milletine ait dersleri de kendisine lüzumu kadar vermiştir. Bulgar köylüsü arazisinden müstefid olduğu için ondaki vatan muhabbeti o sayede kuvvet bulmuştur. Bulgaristan arazisinden asıl bundan sonra müstefid olacaktır, Bulgar köylüsü daha zengin olabilecektir. Çünkü Almanya ve Avusturya devletleri Bulgaristan'ın en başlı müşterileri olmak mecburiyetindedirler.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6797, 10 RE. 1334, 3 KS. 1331, 16 KS. 1916, s. 1.)

*

CAN ALACAK TIMARLAR

Bükreş'ten:¹⁵⁰

Muhârebe-i hazıranın verdiği dersler, milletleri öyle uyandırıyor ki savaş, dövüş biter bitmez her yerde şiddetli bir makina muhârebesi başlayacaktır. Daha Lozan'da iken hükümetin sanayi, zirâat ve ticaret erbâbının ricasıyla derhâl bir makine mektebi tesisine kara verdiklerini görmüş idim. Bugünden itibaren düşüneceğimiz şey zirâttir.

Valilerimizin zirâat işlerine ehemmiyet verdiklerini biliyoruz. Valiler himmetlerini sarf ederler ise vatan büyük bir hizmette bulunmuş olurlar. Ancak her himmetlerin bir an önce sarf edilmiş olması şarttır. Valiler bir istatistik tanzim etmişlerdir. Meselâ elde ne kadar tohumluk vardır, tohumluk nerelerde kifayet miktarındadır, nerelerde eksiktir. Çift hayvanâtının miktarı bu sene ile geçen sene arasında ne gibi bir nispet gösteriyor, bazı yerlerin hayvanâtı eksik ise zer' olunacak tarlaların miktarı eksilmemek için ne yapmalıdır, zirâatin eksilen adedini ne ile telakkî imkânı vardır? Memleketimizin bu sene ne kadar hayvan zebh etmesine cevâz-ı iktisâdi vardır, muhârebe hasebiyle hududa yakın yerlerde icrâ edilemeyen zirâat yeri taraflarda telakkî edilebilmek için geçen seneye nispetle ne kadar fazla tarlanın ekilmesi lazım gelir.

Bir de yiyecek mahsûlat buğday gibi, sanayide kullanılacak mahsûlat yapağı, pamuk gibi için ne yapmalıdır meselesi vardır. Bugünkü ve yarınki Avrupa piyasaları hakkında valilerimizin, mutâsarrıflarımızın, ticaret odalarımızın dâimâ malûmatı olmalıdır.

Geçen gün Viyana'da bazı muteber tüccarımız ile oturup memleketimize taalluk eden husûsât-ı ticariye hakkında söyleştik. Denildi ki eğer memleketimiz âtîde ithalat ve ihracâtı tanzim etmeyi bilecek olursa Anadolu'daki zirâatin eline yirmi milyon lira girmek muhakkaktır.

¹⁵⁰ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

İthalat ve ihracaatı bir milletin, bir hükümetin tevâzün halinde tutması kolay değildir. Bunun maddî ve manevî ne kadar müessirleri vardır. Bir millet itiyâdât ve ihtiyâcâtında iktisâdî millîsini gözetmek mecburiyetindedir. Biz Türkler Avrupalılara, kendimizi kesemizi boşaltmak için benzetmişizdir. Bize güderi eldiven takmak, Fransa’da yapılmış kutu sardalyası yemek, Avrupa’dan gelen tiyatro kumpanyalarına para vermek, ecnebi mamulâtından iplikler, yünlüler giymek manasızdır.

Bunların manası olur eğer biz o aldığımızı onlara satılacak mal çıkarır isek. Müstahsil olmayan bir memleket için ecnebî mamulâtıyla şıklaşmış, o mamulâtı sarf etmek hatadır.

İthalat ve ihrâcât arasında tevâzün için kaideten iki türlü çare vardır: Bunun biri ithalatı azaltmak, ihtiyacatı kısaltmak, diğeri de ihtiyacatı haliyle bırakıp ihrâcâtı tezyid etmektir. Biz bunun ikisini de yapmak mecburiyetindeyiz. Meselâ müskirâtı, ıtriyâtı, ciciler bicileri, sefâhat eşyasını o kadar gümrüğe tabii kılmalıyız. Memlekete gelmelerine imkân kalmamalıdır. Nitekim yeni gümrük tarifesinde buna riayet edilmiştir. İsviçre’de böyledir. Farz ediniz ki iki türlü erik kurusu gelir. Bunlardan orta halli halkın yiyeceğine ehemmiyetsiz bir resm konmuştur. Zenginlerin yiyecekleri nefis erik kurularından alınan resm ise yüksektir. Hülâsa âtî için şimdiden hazırlanmak lazımdır.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6801, 14 RE. 1334, 7 KS. 1331, 20 KS. 1916, s. 1.)

*

BURADA, ORADA

Sofya’dan:¹⁵¹

Kârilerimiz “Sofya’dan” sözünü görünce evvelce yazılmış olan mektuplardan birinin nasılsa geriye kalmış olduğunu sanacaklar, bize eski şeyleri okutuyor, diye serzeniş edeceklerdir. Öyle değil, iki gün evvel yine Sofya’ya geldim. Ne için? Avusturya’dan aldığımız kâğıtları Rusçuk’tan İstanbul’a iletmek için... Avusturyalı komisyoncular bir kere sevk olunacak malı üzerlerine aldılar mı artık ötesini takip edecekleri yok... Bilmeyiz Türkçe’ye mahsûs olan mallar bir Avusturya Şelb’inde kaç ay aklıyor. Komisyoncular hiçbir işin arkasını aramadıkları için büsbütün Türkiye’deki alıcılara biniyor. Bir vagon kâğıt için yalnız on liralık telgraf ücreti verildiğine emin olun.

Tren şehirden dışarıya çıkınca pencereimin önüne geldim. Tâ (Kuleliburgaz)’a kadar bizim tarafın mezruâtına, sürülmüş tarlalarına bakıyorum. Gözümün görebileceği yerlere kadar, hattın yeni tarafına bakıp durdum. İlkbahar olduğu için bu bakışta bir safâ vardı. Size çimenlerde, çiçeklerden bahsedecek değilim, şiir söylemeyeceğim. Biz yaşamının iç

¹⁵¹ Sahib-i imtiyaz tarafından gönderilmiştir.

yüzünü, pek acı tecrübeler ile bugün görür gibi oluyoruz... O kadar görebildiğimiz bir fâidesi olsun için[açık] açık söyleyelim, açık anlayalım. Birgün gelir belki yine:

Esdi nesim-i nev-bahâr açıldı güller subh-dem

Avâzeleriyle İstanbul'un lale bahçelerini çınlatırız.

Evet, hattın yeni tarafında gördüğüm arazinin el-yevm pullukla sürülmekte olan yerler pek katı olmalı ki üç veya dört çift öküzün, toprağı pek zorlukla yırtıklarını görüyordum.

Bulgaristan'da ekinler iyice kalkmış, yazlık için de saban işleri devam ediyor. Yanımda zeki bir Bulgar genci vardı. Ona sordum ki nasıl oldu da bu kadar muvaffakiyet temin edildi? Dedi ki:

- Evvelâ kifâyet edecek kadar hayvanlarımız vardı. Bulgar çiftçisinde öküz çoktur. Çünkü çiftçi zengindir. Muhârebe ibtidâsında tekâlif-i harbiyeden olmak üzere hükümet öküzleri topladı. Köyün zirâatına kabiliyeti olan tarlalarını sürmek için kaç çift hayvana lüzum görülen hayvanın fazlası alındı... Kalan hayvanlar ile bâ-husus kadınlar tarlaları sürdüler. Bu sene mahsûl gayet iyidir. Bulgarlar bunu uğurlu bir âlâmet addediyorlar. Bulgarlar çiftçi bir millet oldukları için onların bütün ümidi topraktır. Hatta mahsûl iyi olmadığı senelerde bizim için muhârebe etmek imkânı yoktur... Mahsûl iyi ise işte ancak o zaman Bugar hâriçe meşgûl olur... Mezruâtta bereket olmaz ise iktisâden çekilecek sıkıntıyı düşünürüz, sene-i nihâyete kadar işleri hiss-i idâre etmekten başka bir şey ile zihnimizi işgal etmeyiz.”

Bulgarlar'da iyi bir şey daha var. Nakliyât için verilen hayvanât, harekât-ı harbiye durmuş ise, çifte, çubuğa hıdmet ettiriyorlar. Havyanlar boş boşuna yedirilip içirilmiyor.

Yine Bulgaristan'da mümkün olduğu kadar fazla tohm attırmak için ahâlinin söz anlar takımından, mer'ıyyü'l-hatır kısmından komisyonlar teşkil edilmiş, bunlar buldukları yerleri gezip, köylere gidip adeta vaaz ediyorlar imiş. Bu sene Bulgaristan'da mahsûl çok olursa edilecek istifâdeleri, bir bir köylüye ve zevcesine anlatıyorlar, bir müşkül olanların da dertlerini anlayarak hemen def-i çaresine bakıyorlar imiş.

İşte bunun gibi himmetler ile Bulgaristan hemen kemâlen zer' edilmiştir. Mahsûl de iyi gittiğinden bu sene Bulgaristan zirâat yüzünden küllî istifâdeleri temin edebilecektir.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6875, 29 CE. 1334, 21 Mt. 1332, 3 Ns. 1916, s. 1.)

BULGARLAR'DAKİ İSTİKLÂL-İ MANEVÎ

Sofya'dan:¹⁵²

Bulgaristan'da, şu son günlerde iki medenî vakıa oldu ki bizde anlaşılmanan geçti. Çünkü biz, Bulgarların ne gazetelerini, ne mecmuâlarını, ne de kitaplarını okumuyoruz, okuyabilmek için Bulgar diline sahip değiliz. İçimizde birkaç tane Bulgarca bilen var ama onların memuriyet kapısındaki meşgaleleri fazla işle iştigale müsâit değil... Her ne sebeple olursa olsun kapı bir komşumuzun evi içinde vukuu bulmakta olan tahvilâne, medenî ve içtimâî rukalara vâkıf değiliz, işte o kadar.

Sâlifü'z-zikr, o yeni vakanın Takvim-i Efrenci'nin kabulü, ikincisi de Ruslar marifetiyle inşa edilmiş olan Aleksandr Nevsky Kilisesi'nin nâmının tebdilidir.

Takvim meselesi bizde de mevzu-ı bahs oldu. Fakat bizde yalnız meselenin millî ve ilmi ciheti nazar-ı dikkate alındığından halk, hissiyâtına telakkî eden ciheti anlayamadı. Bulgarların takvim değıştirmeleri yalnız bir mesele-i ilmiye değildir. Bu, gayetle mühim içtimâî, tarihî, millî, medenî ve siyasî bir meseledir. Bulgarların Takvim-i Rumî'yi bırakıp, onun yerine Efrenci Takvim'i kabul etmekle Rus politikasına ve Balkan işlerine başka bir renk, Almanya, Avusturya ittifâkına başka bir kuvvet vermiş oluyorlar. Bulgarlar artık Şark'ın Hristiyan kavimlerinden ayrılıyorlar. Bademâ onlar dinî günlerini, yortularını bir yeni Hristiyanlardan on üç gün evvel yapıp Avrupa akvâm-ı medeniyesine kendilerini katmış oluyorlar. Malûmdur ki, Ruslar, Rumlar, Sırlar, Romanyalılar Takvim-i Rumî'ye tabiidirler. Bu ana kadar Bulgaristan'da öyle idi. Yine malûmdur ki Rumlar, Sırlar, Romanyalılar Rus nüfûzu altında idiler. Bulgarlar da bir vakit öyle idiler. Fakat şimdiden sonra Bulgarlar o eski şeylerden, Slavlık tahakkümünden kendilerini kurtarıyorlar. Artık Rus ve Sırp ile beraber bayram yapmayacaklar, onların hissiyâtına iştirâk etmeyeceklerdir. Ruslar bi'l-hassa devlet-i Osmaniyye'yi tahrip etmek için Şark'ın bi'l-cümle Hristiyan akvâmını Osmanlı Devlet'i aleyhine tahrik ederler ve onların üzerinden bir kere Osmanlı hükümetini kaldırınca serbestçe millî bir feyz ve tevessüme de mani olurlar. Rusların maksadını söylemeye hâcet var mı? Boğazları, İstanbul'u ele geçirip Balkanları kendilerine tabi kılmaktır. Bulgar'la İstanbulov zamanından beri bu hakîkatin künhüne ermişlerdir. Rusluk içinde eriyip bitmemeye, milletlerini muhafaza etmeye katiyen karar verdiler, işte bu seferde Sırlar ve Karadağlılar gibi Ruslara katılmayarak merkezî Avrupa devletleriyle bileştiler. Takvimin değışmesi, bina'en-aleyh Bulgarlar'ın Ruslardan ayrılmak istemeleri

¹⁵² Sahib-i imtiyaz tarafından gönderilmiştir.

politikasının parlak bir lahikasıdır, bu, Rusya'ya indirilmiş bir darbedir. Bulgarlar bademâ Rus nüfûz-ı müzehhibesinden ayrıldıkları gibi şark akvâm-ı Hristiyanîyesi içtimâiyât ve medenîsinden dahi ayrılarak Avrupa'nın arkasından gitmeye başlamış oluyorlar. Bulgarlar azim-perver bir millet oldukları için yenileşmeleri de pek esâslı sûrette vukû buluyor. Bulgarların artık Avrupa ailesine girmiş bulunuyorlar. Yaşamak için bundan başka çare de yoktur. Macarların nice asırlar mahrûm kalmış oldukları Avrupalı akrabaları Bulgarlar, önlerinde bulunan adamların liyâkatı sayesinde, kırk sene zarfında istihsâl ettiler.

Gelelim kilisenin ismini değiştirilmesine: Aleksandır Nevsky nâmı Ruslara ait bir isimdir. Ruslar, içlerinde çıkan bir tâlimi alıp eazze mertebesine yükseltmişler, onun ismini en ziyâde şayan-ı iftihâr olan şeylere vermişlerdir. Bulgarlar hem kendilerini böyle bir lekeden kurtarmak, hem de Rusya'dan uzaklaşmış politikasının diğer bir parlak eserini daha göstermek üzere, tâ göbeğinde yapılmış olan bir büyük kilisenin nâmını da Sobranya'da değiştirmişlerdir. Sobranya meclisindeki Rusofillerin, Rus taraftarları, Rusya'ya bir hamiyetle gösterme üzere eazesinden birine tespit edilen kilisenin nâmı ve tesbitini muhafaza edilmesini talep ettiler. Fakat Sobranya'da nice erbâb-ı malûmat vardır. Sırası gelince pek esâslı sûrette müdafaaya girişiler.

İşte o zevâtan biri olan Filipe mebûs şehri Hacı Kalçef¹⁵³ Ağa'ya kalkarak Rusların eazasından dedikleri Nevsky'nin ne yüz karası bir zâlim olduğunu, ne kadar masûm ve bigâne kimseleri öldürdüğünü, bundan ancak Rus çarları istifâde ettikleri için bu zâlimi azizler sırasına kaydettiklerini delâil-i tarihiyesiyle ispat etmiştir. Demiş ki:

“Efendiler! Nevsky, vakıâ, Rusya için bir aziz adamdır! Çünkü çarlar bu adamın bağırhak döktüğü kandan müstefid olmuşlardır. Bu gibi ahvâlin tarihinde misâli eksik değildir. Ez-cümle Hindistan'daki meşhur İngiliz kumpanyasının direktörlerinden biri Hindistan'da icrâ ettiği zulüm ve gaddar ile insaniyyetin bî-hakkın lanetine liyâkat kesb etmiş iken İngilizler bu adamı kendi büyük adamları mesleğine ithal ettiler. Kendisine lordluk tevcih ettiler. Fakat sâir milletlerden hiçbiri İngilizlere tebaen böyle bir takım katili büyüklük mertebesine çıkaramazlar. Bulgarlar neden Nevsky'i bir aziz tanınsınla? Biz Rus değiliz. Bizim Nevsky'e bir minnetimiz yoktur. Biz şu kiliseye öyle bir isim verelim ki o isim Bulgar milletince ve bütün insaniyyetçe muhterem olsun. İşte Kiril ve Metod iki Bulgar azizi. Fakat neden dolayı aziz olmuşlar? Bunlar Bulgarlar'ın kullandıkları alfabeyi icat ettiler. Bi'l-ahire Ruslar dahi bu alfabeyi kabul ile okuyup yazmak öğrendiler. İlim ve marifete, edep ve irfâna hıdmet etmiş olan bu iki büyük adamın iki Bulgar azizinin nâmıyla kiliseyi anacak olur isek

¹⁵³ Bulgaristan'daki en büyük Türk dostlarından bir zâttır.

evlat ve ahfâdımıza iyi bir ders vermiş olmaz mıyız? Kiliseyi, Nevsky’i cabbâr zâlimin nâmıyla yâd edecek olur isek evladımızı o fena yolda gitmeye teşvik etmiş oluruz. Sayelerinde okuyup, yazdığımız, cehâletten kurtulduğumuz iki muhterem adamın nâmları durur iken milletimize mensûbu olmayan bir zâlimin nâmına mı tapalım!..”

Mösyö Kalçef’in bu hakiki sözleri Sobronya’yı yerinden oynatmış, hatta evvelce Rus taraftarlarına iltihâk etmiş olan Çiftçi Fırkası doğru sözlerin kuvvetine dayanamayarak Liberal Fırkasının reyini tasvip eylemiştir. Bu vakıa da dahi kezalik siyasî ve medenî bir tesir görülüyor. Bulgarların alâkası, erbâb-ı irfanı Ruslardan her sûretle ayrılmak ve uzaklaşmak için ellerinden ne geliyor ise onu yapmakta kusur etmiyorlar. Bütün bu vakıaların bize telakkî olduğunu teslim ve itiraf edelim. Müttefikimiz ve komşumuz olan Bulgaristan’da hükümrân olan bu politika, bizi Bulgarlara gittikçe yanaştırarak, aramızdaki sui-tefahhümleri izâle edecektir.

Başladığımı birkaç makale ile ayrıca yazmak istiyoruz. Tâ ki Türkiye efkâr-ı umûmiyesi bu ana kadar vâkıf olmadığı bazı hakâyık-ı mühimmeye kesb ve vukûf etsin.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6876, 1 CA. 1334, 22 Mt. 1332, 4 Ns. 1916, s. 1.)

*

BİRAZDA GÜYÂ HEVÂİYÂT

Sofya’dan:¹⁵⁴

Dün bir yortu günü olduğundan Sofya civârındaki köylerin bi’l-hassa kadınları akın akın Sofya’ya gelmişlerdi. Bunlar böyle bir günde Sofya’ya gelir iken bi’t-tabî üstüne başına, düzene kıyafetine dikkat ediyorlar. Herkes yabancı elbisesini giyiyor. Bu süslerin delikanlılar tarafından tehil talebi vakıa olmasa da yardımı vardır.

Bulgar köy kadınlarının esbabı manzara nokta-i nazarlarından şayan-ı temâşâdır. Her köylünün elbisesi bir değil. Semt semt kıyafetlerde değişiyor. Hepsi de hoş bir görünüştedir. Bir zamanlar Sofya’da el-yevm mevcut olan Cami-i Şerif etrafında Pazar kuruluyor, köylüler gelip alış veriş ediyorlar imiş. Bu Pazar birkaç sene evveline kadar devam etmiştir.

Seyfeddin Efendi Cami denilen bu mabedin bugünkü manzarası şudur.

Şimdi cami arakasında büyük umûmî bir bahçe yapılmış ve onu müteakip şimdiki Sofya için medâr-ı iftihâr olan tabîi vazîi büyük banyolar binası vücûda getirilmiş bir caddedir. Ancak ne binalar, ne dükkânlar nazar-ı dikkati celp edecek bir halde değildir. Muamelât ehemmiyetsiz bir haldedir. Öyle büyük alışveriş yoktur. Kezalik kıymeti ağırca eşya da bu kadar bu cadde adeta halkın her günü alışverişe mahsustur. Küçük oteller, fırınlar,

¹⁵⁴ Sahib-i imtiyaz tarafından gönderilmiştir.

bakkallar, kahvelerden başka bir şey görünmez. Hatta iyice barakalarda vardır. Bu hal şayan-ı istiğrap olmamalıdır. Sofya malûmât-ı sanayi ile alışverişe revnak gelmiş bir şehir değildir ve olamazda. Fakat cadde yapılıyor iken mimarı da, belediyeyi de bir hayal kaplamış, tabiat-ı ahvâl nazar-ı dikkate alınmamıştır. Yüksek yüksek binalar yapılmış ise de bi'l-mecburiyete bakılmamıştır. Fakat birgün gelirden Sofya'nın muamelesi büyüyecek olursa bu caddedeki binaların yıkılıp yeniden yapılmasına mecburiyet hâsıl olacaktır. Eğer Sofya'dan başka yollar geömesine ihtimal yoksa orası hiçbir zaman büyük bir şehir olamaz. Bence Sofya'nın istikbâli, İstanbul yolunun istikbâline bağlıdır. İstanbul ile Bulgaristan, İstanbul ile Almanya arasında müvâredât ve münakalâttır ki Sofya'yı şenlendirecektir. Münakalâtın da kâmilen Sofya'dan geçmeyeceği şüphesizdir. Almanya ile Karadeniz sahilindeki vilayât-ı Osmaniyye, ez-cümle Kastamonu, Trabzon hatta Sivas arasındaki münakalât-ı ticariye İstanbul ve Sofya'ya hâcet kalmadan Tuna ve Karadeniz tarikiyle vukuu bulacaktır. Bir makalede dediğim vechle İstanbul bir sanayi merkezi haline getirilmez ise bu şehir zannolunduğu kadar memuriyet kesb edemez. Fakat âkil bir belediye, iktisâdiyâta vâkıf devâir-i maliye, çalışkan bir halk, elca-yı tabiata kendisini uyduran bir hükümet İstanbul'u servete gark edebilir.

Her ne ise, Bulgar köylü kadınlarının esvaplarını gördüğüm zaman bizim köylüleri der-hâtır ettim. Karilerim elbette unutmamışlardır ki ben makalelerimde bizim köylülerin elbisesiyle iyice meşgul olmuşumdur. Anadolu köylülerin bi'l-hassa kadın kıyafetleri sefâletin tevlid ettiği palas-parelerdir. Erkeklerin giydikleri amerikan, kadınların bellerine kadar çektikleri mavi bez tumanlar Türklük'ün ve Türk köylüsünün birer nişâne-i fikarîdir. Bu yalnız parasızlık nişânesi değildir, millete mahsûs olan yaşayış ile sanayi-i nefisimizin intihâtına dahi bir alâmettir. Zarûret Türk köylüsünü o hale getirmiş ki köylünün başına giydiği fes bile tanınmayacak bir şekle girmiştir. Şimdi denemez ki Türk köylüsünün bir kıyafeti vardır. Bin bir yama ile eklenmiş bir pörçüktür ki bayağı bir setr-i avdet hıdmetini görüyor, işte o kadar. Bulgarlardaki ilk ev san'atlarının muhafaza edilmesinin bir neticesidir. Kadın evinde gerek kendisinin gerek kocasıyla evlatlarının giyeceğini âlâ yünden dokuyor, kalın çopralar örüyor, gömlekler ise üst esvâbını kalıptan nakışlar ile beziyor, işliyor. Sağlam, güzel, şayan-ı temâşa bir millî kıyafet vücûda getiriyor. Bulgarlar halkını yüz milyon ahâlinin içine karıştırmış olsak Bulgar olanları millî esvâplarının delâletiyle seçmek pek kolay olur. Esvâbını böyle muhâfaza eden bir milletin manevî şeyleri de muhâfaza etmiş olduğuna şüphe var mı? Şayan-ı dikkat değil mi, bir zamanlar, yani bir Bulgaristan hâkimi iken, Bulgar kadınları boyunlarına mahmûdîye altınlarından yapılmış gerdanlıklar takarlar imiş. Hatta bir Bulgar şarkısında:

Na kaçenası Mahmudiye
mahmûdiye altınları gerdana dizersin.

Mısraı var imiş. Fakat Bulgarlar Türkler'den ayrıldıktan sonra bu altınlarda kaybolmuş. Şimdi köylüler artık Macar duka altınlarını takınıyorlar.

**

*

Macaristan'dan çekilen bir telgrafta Macar kadınlarının garp modasını terk edecekleri, kendilerine mahsûs modalar vücûda getirecekleri bildiriliyordu. “İkdâm” bunu Türk kadınlarına üç dört seneden beri tavsiye etti ki maksadı Avrupa mensûcâtı yerine Türkiye mensûcâtını istimal etmek idi. Biz Türkiye’de güzel bir Türk modası görelim der iken baş taraflarında gayet çirkincesine kısılmış yeni bir örtü görünce kendimizi hayretten alamadık. Anladık ki dediğiniz mesele ile ciddi sûrette iştilal edilmemiş. Nerede o eski yaşamaklardaki zerâfet, rikkat nerede o şimdi kukumav başlardaki endamsızlık... Hele ne demeli o hanımlarımıza ki İstanbul’un iklimini nazar-ı dikkate almayarak Amerika’da ittihaz olunmuş o tak tak iskarpinler ile sokakta nalinler gezer gibi geziyorlar. Şark güzelliğinin böyle tatbikine mahal olmayan modalara bürünmüş köylülerimizin uğradıkları inkıraz kadar ıslâha sezâ görüyoruz. Demek ki harp olmasa imiş o ateş bahasına satılan son moda iskarpinler bize de gelecek imiş. Çifti yetmiş seksen franga satılan bu iskarpinler memleketimizi papuçsuz bırakırdı. Arzu ederiz ki hanımlarımız da Macar kadınları gibi memleketimizde bir moda ihdaî meselesiyle meşgul olsunlar. Şu kadar ki bu mesele ile iştilal edebilmek yerli derst-gâhlarının mevcut olmasına tevkif eder. Eğer memleketimizde bu gibi mensûcât çıkıyor ise modanın tesisine imkân kalmaz.

Macar kadınları neden böyle bir moda ihdas ediyorlar? Bunu suâlê hâcet var mı? İtilafçıların muhârebeyi müteakip hemen iktisat mücadelesine girişeceklerini açıktan açığa söylemiyorlar mı? Bu mücadelenin ne kadar şiddetli olacağı Bethmann Hollweg’in nutkunu mütalaa ettiğimiz zaman da anlıyoruz.

İktisat mücadelesine en büyük müessirlerden biri de (kadın)’dır. Vaktiyle, İstanbul’a gelen ecnebi modalarından ve ecnebi terzilerinden göre göre İstanbul hanımları Avrupa modasını kabul ettiler. Taştı kadınları da memur ailelerinden bu ziyankârlıkları öğrendiler. İşte böylelikle ailelerimizin içi ecnebi memulâtıyla bir çerçi dükkânına döndü. İhtira ve icat kuvvetine müracaat etmeye etmeye nihâyet zevk-i millîyi, hiss-i tabiyet-i millîyi kaybettik. Her halimizde, her şeyimizde bu inkıraz-ı hissiyi görüyoruz. Avrupalılık’a ise zaten intisâb edemiyor idik. Bir çirkin mukallid olduk, bütün eşya-yı milliyemizde mahvoldu.

Komşumuz Bulgarlar ise bozuk düzen-i medeniyeye henüz girmedikleri için maddî ve manevî mevcudiyetlerini muhafazaya muktedir oluyorlar.

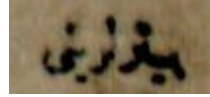
Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6886, 11 CA. 1334, 1 Ns. 1332, 14 Ns. 1916, s. 1.)

*

BULGARLAR NEDEN ZENGİN?

Sofya'dan:¹⁵⁵

Muamelât içinde yaşamak, Bulgaristan'ın evleri tâ başlangıcından beri kovalayıp gelmiş, memleketin nerede doğru ve nerede yanlış ettiğini kendi gözüyle görmüş bir Bulgar düşünüş eriyle bir iki saat kadar mülâkat ettim. Türkçe'yi iyice iyi söylüyordu. Pek icddi idi ve düşüncesinde hür ve müstakil idi. Bu zât Bulgarların ne gibi noktalarda muvaffakiyyet temin ettiklerini beyân ettiği esnâda bizimle mükâyese ediyor idi. Söylediği sözlerden ben istifâde ettim. İhtimâl ki karilerde müstefid olurlar. Dedi ki:

- Evet, memleketimiz halkı bi'l-hassa ikü üç muhârebeden beri zengin oldu. Fakat bundan taaccüb edecek bir cihet yoktur. Muhârebelerden iktisâden mütezarrir olmayız diyebiliriz. Hatta hariçten akdettiğimiz istikrazlar bile bizi o kadar ızrar etmez. Türkiye'nin şerâit-i iktisâdiyesiyle bizim ahvâl-i iktisâdiyemiz arasında büyük bir fark vardır nasıl ki siz bu ana kadar yaptığınız istikrazlardan büyük zararlara uğradınız. Bunun sebebi bizim müstahsil, sizin müstahlik, bizim hür ve müstakbel, sizin kapitülasyonlara tabi olmanızdan başka bir şey değildi. Siz hemn kendi paranızı, hem de istikrâz ettiğiniz milyonları tamamiyle Avrupa memâliğine verir, iade ederdiniz. Çünkü başınızdaki festen, ayağınızda giydiğiniz kunduraya varıncaya kadar her şeyi Avrupa'dan satın alıyorsunuz. Bunların hiçbiri kendi memleketinizde çıkmıyor. Teessüf olunur ki paranızı yalnız yiyecek, giyecek gibi havâic-i zarûriyeye veriyorsunuz. Sefahât kabilinden olan işleri almakta dahi istihsâl gösteriyorsunuz. Meselâ Avrupa'dan kokulu sabunları suya mahsûs ibik mensûcâtı, kadın esvâbı için Avrupa'dan gelen cicileri, bicileri, kezalik Avrupa medeniyetinin zengin halk için erkek sefahât eşyasını vesâireyi, vesâireyi hep alıyorsunuz.

Siz dediğim gibi müstahsil bir millet olduğunuz için elinizde, avucunuzda, ana ve ecdâdınızdan ailenize ne kalmış ise mecûherâta, keçe ve kilimlere verinceye kadar ne var ne yok cümlesini sattınız. Asıl size miras kalan emvâli böyle yediğiniz gibi Avrupa'dan istikraz ettiğiniz paraları hadi yine o alışverişler ile bitirdiniz.

¹⁵⁵ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Başınızda kapitülasyon denen bir belâ-yı azim vardı. Bunlar mevcut iken sizin müstahsil bir millet olmanıza imkân yoktur.

Bununla beraber ne gümrüklerinizde, ne devâir-i maliyenizde ne de meclisinizde bir iktisât fikri yoktu. Bu fikir olsa idi kapitülasyonlara karşı hiç olmaz ise müessirâne, mahirâne ve vakıfâne davranılıyordu. Takdir olunacak kıymete göre yüzde sekiz gümrük usûlü bile nazariyâttan ibrate kalmış idi. Biliyor musunuz ki devlet-i Osmaniyye yüzde sekiz gümrük nadiren almıştır. Ya muhammenlerin cehâleti, yahut sui-istimâlât yüzünden eşyanın kıymet-i hakikiyesi tayin olunamazdı. İstanbul'da Avrupa'dan basma gibi mensûcât getiren bir dostum bana yüzde dörtten ziyâde hiçbir zaman gümrük vermemiş olduğunu söylemiş idi.

Bizimle sizin aranızda bir fark var idi. Biz hariçten aldığımız istikrazâtın yekûnundan yüzde altmış ve yetmişini her halde memleket içinde bırakırız. Sonra levâzımın kısm-ı küllisini kendimiz tedârik ederiz. Hele mekûlât için harice pek az para veririz. Bina'en-aleyh istikrazât-ı hariciye dâhil memlekette serveti mucib oluyor. Alışveriş sayesinde tüccar ve köylü zengin oldukça oldu. Arzi ve emlâk kıymet ve kiralari layenkati çıkıyor. Bugün Sofya'da satılan bir arsanın beher metresi için istenilen ve verilen bedele hayret etmemek kâbil değildir. Bulgarlar Balkan Muhârebesi'nde Makedonya için muhârebe edeceklerine Makedonya'nın yine devlet-i Osmaniyye'nin hakimiyeti altında muhtariyeti istihsal edilebilse idi bugün Sofya fabrika ile dolardı. Bulgaristan'ın serveti şimdikinin on, yirmi misli olurdu. Bizde, sizde Rusların durmadan çevirdikleri entirikaların kurbanıyız. Bulgaristan ve Türkiye on beş yirmi sene evvel uzlaşmalı idiler. Ne yapalım ki Ruslar buna imkân bırakmıyorlar idi. Onlar İstanbul ile Ak ve Karadeniz boğazlarını ele geçirmek için hükûmete nihâyet vermek istiyorlardı. Bunun için Bulgaristan'dan alâde alet bulunamazdı. Sizde Rus amâline set olacak kadar kuvvetli, harici bir müttefik veya dest-gîre sahip olmadan, ne yaptığınızı bilmeyerek, Reval mülâkatını düşünmeyerek muhârebeye atıldınız.

Fakat bundan sonra ümit eyliyorum ki devlet-i Osmaniyye'de bir iktisâdî bir politika hüküm-fermâ olacaktır. Kapitülasyonları kaldırdınız. Artık esir değilsiniz. Elinizde kalmış olan halktan istifâde ediniz. Bundan sonra saban ve makina işlesin. Avrupa'dan memleketinize yığılacak olan o lüzumsuz şeylere yüksek yüksek gümrükler koyun. Meselâ Avrupa'dan gelen meskûrâta iki yüz gümrük koymak, makinaları bâd-ı hevâ geçirin. Ahâlinizi mesâiye teşvik edin. Adâlet ve hakkâniyette son dereceye giderek sermayelerin toplanmasına cesâret verir. Onu da bilin ki amûr adliyesi ve mehâkimi emniyet-bahş olmayan bir memlekette mümkün değil sermaye bağlamaz ve oraya sermaye gelmez.

Başka bir kere daha mülâkat eder isek size adliye memurları ile umûm-ı memurîn hakkında Bulgaristan'daki ticariyelerimizden bahsedeyim.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6887, 12 CA. 1334, 2 Ns. 1332, 15 Ns. 1916, s. 1.)

*

İSTANBUL İÇİN

-1-

Sofya'dan:¹⁵⁶

Bereket versin Sofya'nın Boris parkına. Sofya misâfir bulunanlar için ama günde yalnız bir iki saat işi olanlar için tembellikle vakit geçirmek kâbil olamaz. Bulgarlar kendilerine iş işletecek bir payitaht bulmuşlar, eğlenceler tertibine ise henüz vakit bulamamışlardır. Fakat bugün burada o var. Her gün bizim sefârethânenin önünden geçerek bu binayı hükümet-i Osmaniyye ahiren satın almış Boris bahçesine gider iken sağ tarafta ki Vitoşa Dağı'na bilâ-ihiyar bir kaç kere başımı çevirir bakarım. Bunun sebebi vardır... Mösyö Naçovic Balkan muhârebesinin nihayetlerinde *Naye Ferâye Prese* gazetesine birkaç bende yazmış idi. Bu bentlerde biz Türklere köşkün arzı olduğunu söylemiş ve Sofya'daki Vitoşa dağı gibi bir dağ bularak onun sert, soğuk, uyku dağıtıcı eteklerinde payitaht kurmamızı bize tavsiye etmiş idi. İşte onun için Vitoşa dağı her geçtikçe süzmekten kendimi alamam. Hele sefârethânemizin bu dağ karşısında bulunuşu beni bir kat daha ikâz eder.

Boris bahçesi adeta bir korudur. Medhale yakın olan yerler vakıa bir bahçedir. Fakat biraz ilerleyince insan kendini koruda bulur. Bahçe yapılalı pek az olmuş. Onun için ağaçlar henüz büyük değildir. Bu bahçe asıl on on beş sene sonra letâfet kesb edecektir. Çamlar ve onun yanındaki beyaz kabuklu hoş ağaçları Bouleau bana evvelce gördüğüm şimal sahralarını der-hâtır ettirdi. Boris bahçesi biraz yâbancadır. Benim de hoşuma giden odur. Bu parkın içinde gençlerin ve çocukların oynaması, idman edebilmesi için bir takım yerler bırakılmıştır. Kimi yerde tenis, kimi yerde futbol, kimi yerde körebe, top oyunu gibi oyunlar icrâ olunur. Bu yerlerin böylece ayrılışı pekiyi olmuş. Sofya buna muhtaç idi. Hatta ben derim ki bizim Sarayburnu Parkı civarında gençler için o gibi yerlerin lüzumu vardır.

**

*

Benim gibi Bâb-ı Âlî sâkini için Sarayburnu parkının bahâsı yoktur. İstanbul öteden beri gezintiye muhtaç idi. Bizim parkın mevkiindeki nazif iclâle dünya da ne kıyas edilebilir? Seyyâhîn-i âlem hiçbir iklimde İstanbul şehrine benzer, tabiaten latif bir yer görmediklerini

¹⁵⁶ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

söylüyorlar. Sad-ı güzerân te'essüf ki bedâyi takdiri hissi bizde açılmamış. Ru-yı zeminde misli bulunmayan o canım yeri nasıl tahrip etmişiz!... Fakat bu tahribât eski zamana ait değil. Şimendüfer yolunun inşasından evvel tahribât şimendüfer yolunun inşasıyla itmam edilmiş, eski telgrafhâne binasıyla teferruatı kaldırılmış iken burada sayıp dökemeyeceğimiz bir takım mübâsinin inşasıyla izâle-i bedâi nakısına yine devam eylemiştir.

Doğrusunu söyleyeyim Gülhâne Hatt-ı Hümayûn'un kıraatını takip eden devir bizim en müellem millî bir devrimizdir. Avrupalılaşmak merakı bize ne cahilâne yollar tutturmuştur. Biz Avrupalılaşmak ne demek olduğunu o zaman dahi anlayamamışızdır. Yeniye intisâb etmek heves-i zahirisi bize neler ihmâl ve ne töhmetler icrâ ettirmiştir. Bir taraftan Ayasofya, diğer taraftan Sultan Ahmet Camiî bulunan o cihan-nümâ işte Taras üzerine şimdiki Adliye ve Evkâf Nezâretleri eski Dârülfünûn binası getiriliyor da konabiliyor mu idi? O zamanın adamlarında ne müphem fikirler, mülahâzalar var imiş. O iki abidenin yanına hangi cesâretle insan o çirkin binayı diker de cihânın en muhteşem manzarasını set edebiliyordu. Ne kalfalar, ne şehreminleri, ne vükelâ-yı devlet yalı köşkünden beda ile salkım söğütten ve eski Zabtiye Nezâretinden geçerek mehterhâne doğrusuyla şimdiki Mekteb-i Sanayi arkasına ve hatta Binbirdirek etrafına kadar giden kısmın kıymetini takdir edememişlerdir. Bu kadar uzaklara gitmeyelim. Kale duvarlarıyla muhât olan Topçu Sarayı haremının bile ne Bizans, ne Osmanlı tarihindeki gibi kıymetini anlayan olmamıştır. Hele oradan geçirilen şimendüfer güzergâhı yok mu orasını ifnâ etmiştir. Ne müellim bir iftitât-ı tefekkürdür ki hattın gerek alt gerek üst tarafına türlü binalar saçılmış, Şark'ın bu yegâne latif mevki-i coğrafyası sanki inadına istihkâr edilmiştir.

Fakat bu dediğimiz şeylerin hepsi yenidir. Sultan Ahmet zamanında bile oraları sarayı mülhakatî idi. Zaten binaların hiçbirisi eski değildir. Eğer İstanbul şehreminleri bu fikr-i imara mâlik olsalar idi Topkapı Sarayı bugün dünyanın cenneti ve o cennet şehrin sebab-i refâh ve azimeti olurdu. O canım haremın kimi yerini odunluk, kimi yerini ahır, kimi yerini fırın ve bekar odaları, kimi yerini enginarlık, kimi yerini süprüntülük haline getiren nesil görünüyor ki bu nesil intihât etti.

**

*

Ne kadar bina var ise hepsi oradan kaldırılmalıdır. Oraya yapılırsa yapılırsa yeşillikler içinde tenis oyunu yerleri yapılabilir. Başka bir şey yapılamaz. Mâdemki o eski telgrafhâne fabrikası gibi çirkinlikleri oradan kaldırdık, şimdi anlamıyorum neden bir takım yeni barakalar kurup o bî-bedel bahçenin kıymetini mahv ile eski halimize rizat ediyoruz.

Bu işler ile meşgul olanlara biraz Avrupa'ya seyahat etmeyi tavsiye ederim. Birkaç şehri görsünler. Tabîi güzellik husûsunda İstanbul'un en ücra noktasıyla rekâbet edemeyen bu şehirler bugün ne hale gelmişler. Onları o hale getiren fenn-i bedâyidir, ilimdir, duygu inceliğidir. İstanbul bir üstat elinde düzenine kullanılır ise oraya gelen ecânibin bırakacağı para ile cihânın en muhteşem bir şehri olmak üzere memur olur. Biz artık bu ilimleri, bu fenleri bilelim.

Beni bu makaleyi yazmaya sevkeden müessir ikidir. Birisi elimizden çıkmalı otuz sekiz sene olmuş bir şehrin bugünkü hali ve taksimâtı, Türk-Alman yurdu yapmak üzere İstanbul'a gelmiş olan Doktor Yekk'in denize açılıp İstanbul'a doğru baktık demesidir. Bunu okuduğum zaman yüreğim cızzz... etti. Dedim ki sakın iki yangının eseri olarak memlekete kendini gösteren iki manzarayı bozacak bir bina yapılmaz. İki manzaranın biri İnşallah şimdiki yerinden kaldırılacak olan adliye binasından Sultan Ahmer Camii'nin yanına kadar giden açıklık, diğeri de Yerebatan yangın mahâlidir. Hükümetimiz, şehremimize, İstanbul vilayetine tavsiyeye cüret ederim sakın bu iki manzarayı ihlâl etmesinler. İstanbul'u sokaklar ile yapılar harap etmiş idi. Yangınlar şehri hayliden hayli kurtardı. İstanbul'un bu tarz-ı cedidi olacaktır ve o tarz yalnız manzaraların muhafazasıyla meşhuttur.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6898, 23 CA. 1334, 13 Ns. 1332, 26 Ns. 1916, s. 1.)

*

İSTANBUL İÇİN

-2-

(Birinci makalenin zeylidir.)

Bir iki makalemizde beyân ettiğimiz veche ile İstanbul'un memuriyet ve servet kesb etmesi sanayinin inkişâfına bağlıdır. İstanbul, yalnız memurîn ile bazı küçük esnafın ikâmetine tahsis oldukça orada şüphesiz bir şey yapılamaz. Osmanlı payitahtı sanayi merkezi olmak için iktizâ eden şerâit-i tabîye ve coğrafya-yı ma'ziyadeten câmidir bu husûsta bütün dünya ona rakiptir. İstanbul umûru dâhilin acaba nasıl bir şehir olmak üzere tanzimi lazım gelir. İstanbul son büyük yangınların vukuundan evvel hiçbir sûretle kâbil-i ıslâh değildi. İstanbul'u evvel emirde tarla haline getirmeli de, sonra binalar kurmalı idi. Şehrin bir büyük kısmı için bu şart yine bâkîdir.

İstanbul'un evvelâ sokakları fenâdır, sonra binaların şekil ve sûreti ve ahvâl-i sâiresi fenâdır. İstanbul eskilikten yeniliğe intikâl ettiği zaman memleket azim ve bir inkırâz fikri ve hissi içinde emiş. Anlaşıyor ki bir milleti, bir memleketi bir halden diğeri bir hale usûl ve tedbir ile geçirmek kolay bir iş değildir.

İstanbul'a yeni sokaklar açıldıktan sonra inşa edilmiş olan hâneler kadar göze batar inşaât olamaz. Divânyolu etrafındaki hânelerin şekli bunun şahididir. Örenköy, Kızıltoprak taraflarında o zevk-i selim yırtıcı evler, o köşkler dahi bu kabildendir. Payitahtı ne kadar mümkün ise o kadar çirkinleştirmişlerdir.

İstanbul'un bu takım yerleri ticaret ve san'at mahalleri olmak üzere yaratılmıştır. İstanbul'un bir takım yerleri de vardır ki ikâmete mahsûs birer şâirâne noktalarıdır. Evvelki gün Koska'nın, Kumkapı üstlerine doğru giden yangın yerinden adalara, Kaz Dağlarına, Gemlik ve İzmit Körfezi'ne, nihâyet Bursa'nın tepeleri karla mestur dağlarına baktığımda bilâ-ihtiyar gözlerimden yaş geldi. Manzaranın bu güzelliği karşısında iken etrafımı ihâta eden sefâlet zannettim ki kalbimi parçalayacak...

Bu kadar güzel manzaralar mâlik olan İstanbul'un o ikâmet yerlerini artık şimdiki gibi tanzim etmek bir küfür olur. Geçenlerde Romanya'nın Prgok kasabasına bir kaç kere gitmeye mecbur oldum. O Tuna'nın milyonlarca seneden beri getirdiği çamurlar üzerine inşa edilen bu düz kasabanın bazı mahallerini ne kadar güzel buldum. Evler birer kat yapılmış. Her ev bir küçük bahçe ile ihâta edilmiş. Sokaklar geniş ve temiz. Güneş evleri de, bahçeleri de ziyâ içine almış, ne ruh-nevâz mahaller teşkil etmiş. Geçenlerde de Fındıklı, Kazancılar yanının yerini dolaştım. Ne bî-bedel bir yer. O sokakların üzerine birer katlı bahçeli evler vasi, ne muhyi binalar yapılabilir.

İstanbul'un toğrağı bâlî ticaret yerlerini istinâ ettikten sonra bu memlekete üç katlı bina yaptırmaz idim. Nihâyet iki katlıya müsâde edilebilir. Evvel emirde geniş sokaklar açmalı, sonra bu sokakların iki tarafına bahçeli evcikler inşa ettirilmeli. Ticaret yerlerinde dahi eflâke-ser çekmiş binalar yaptırmak fazladır. Meselâ Hamidiye Türbesi caddesindeki binanın yüksekliği iyi bir manzara teşkil etmemiştir. Hele o kadar yüksek bir binanın lüzum-ı iktisâdîsi hiç yoktur.

İstanbul'a yüksek binalar gelmez. Böyle tepeler üzerinde bulunan bir şehir düzlüklerin kaidesine tabî değildir.

İstanbul evleriyle, sokaklarının biçimsizliğinden dolayı her tepe şerâit-i sıhhiyeyi camî olamıyor . Hâlbuki Şark'ın bu şehir-i dil-ârâsı tebdil-i hava için

bir noktada kâindir.

Meşhur Aksaray yangının vukuundan sonra caddenin bir tarafına üç katlı evler yapılmamasına belediye ahâliyi ikâz etmişve ucubeler yapılmış. Köprübaşında böyle üç

katlı yüksek ve garip ucubeler vardır ki, üçüncü katlarında sebzeciler ve bekârlar ikâmet ederler. Hele o binaları güyâ Osmanlı mimarlarına tevkifen tamir eden kalfalara ne demeli!

İstanbul'daki cevâmi-i şerife gibi mebâni-i âliyenin etrafını açmalıdır. Meselâ Sultan Beyazıd Cami-i Şerifi'nin yan tarafındaki kütüphâneleri, hakkâkları oradan kaldırılmalıdır. Zaten o dükkânların arkalarında camiî havlusunun pencereleri vardır.

Bizde İstanbul'un el-yevm mevcut olan bûsitânlarını binalar ile doldurmak hatadır. O bûsitân yerleri olsa olsa birer umûmî bahçe, meydanlık veya ağaçlık haline getirilir. Eğer bûsitân yerleri münasebetsiz ise onların yerlerine ev yapmakla beraber diğer taraftan o bûsitânlarıyine vücûda getirmek lazımdır.

Hele İstanbul'un manzarası dil-nişîn olan yerleri muhafaza etmek vaciptir. (Mesela) İsviçre'de güzellikten anlamaz bir halk otursa idi orada şayan-ı dikkat bir şey kalmazdı. Oradan gidilir iken garibü'l-şekil apaca tesâdüf edilse yahut bir taş ortamında bir ağaç şayan-ı temâşa bir sûrette çıkmış olsa onu kesmeyip haliyle ifa ederler. Biz böyle bir gayeye mâlik değiliz. Memleketimiz dünyanın en güzel yerlerinden biridir. Biz o güzellikten ne maddeteni ne manen istifâde etmeyi bilmemiştirizdir. Yoksa İstanbul ile dünya da hiçbir şehir mukâyese edilemez.

İstanbul şehri için san'atkâr, bedia-perver, meraklı mimarlar, şehrin üzerine titrer bir belediye, oturduğu yerin kıymetini takdir eder ve fakat eli para tutar bir ahâli lazımdır.

Bazı yangın yerlerinde yeni binalar gördüm. Doğrusunu söyleyeyim ki bu binaların yapılmasından ise oraların yine yangın yeri kalmasını tercih ederim. Zirâ yine o eski mimarî yine memleketin menfâatını muhafazaya kâbil bir emlâk bankasının tesisi sayesinde ki ancak arzuya muvafık binalar yaptırılabilir. Bir mani var ki o da servetler içine gark olması lazım gelen bu şehrin fukaralığıdır.

Pek ziyâde müstahakız! Bir tramvay arabasına ninde, bunun üzerinde ne yazılar, ne çiziler vardı. Kendi memleketinin vesâit-i nakliyesini böyle tahribinden hoşlanır bir halka başka yerlerde tesâdüf etmedim.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6907, 2 R. 1334, 22 Ns. 1332, 5 Ms. 1916, s. 1.)

ANADOLU'DA MAİŞET-İ MEDENİYYE

Feldkirch'ten:¹⁵⁷

Avrupa'nın köylerini ne kadar gezdim ise zihnim, bizim köylerin bir parça rahat yaşayabilmeleri için ne yapmak lazım geleceğini düşünmekle meşgul oldu. Rahat yaşamaktan maksadım, insancasına, insaniyyet lâyük olacak vechile yaşamaktır. Anadolu'nun içeri köylerine kadar gitmeye ne hâcet, Çamlıca'dan bed' ile Alemdağı'nda doğru uzanacak olsanız bizdeki köye hayatının ne sefilâne hayat olduğunu görürsünüz. Ben Anadolu'nun hatta sahile yakın köylerini gördüm ki sakinleri ekmek pişirmeyi dahi bilmiyorlardı! Evin, odanın içi, zarûretin en son derecesini gösterir. Öyle odalar ki insan rahatça hava bile tenefüs edemez. Bura köylülerinin nâliyetini istemiyorum. Burada köyün elektriği var, borular ile getirilmiş temiz suyu var, kâşhâne gibi mektebi var, az çok yakında bir tabip var, demirci ve nalbând var, memur bir kilise var ve onun zeki papası var, yollar var şoseler var, hemen her köylüde velosipet¹⁵⁸ var. Kadın mektep sayesinde esvabını güzelce biçer, güzelce diker, gergef ve dantela işliyor ve hatta pencerelerine astığı perdeleri bir şehir kızı gibi işleme ile tezyin eediyor. Erkeğin de bahçede ona göre kalın pantolonu, ayağında çivili su geçirmez kalın kunduraları, arkasında yamasız gömleği ve ceketini, boğazında boyun bağı, elinde Şemsiyesi bir insan tarlasında çalışıyor, dişleri arasında hiç ayırmadığı piposunu savurarak çayırını biçiyor, öküzünü haylıyor, patatesini çapalıyor, lahanalarını, pancarlarını fideliyor, öğleleyin evinde karnını iyice doyuruyor, şarabını veya birasını da bardak doluları yuvarlıyor, hergün traş oluyor, eli yüzü düzgün, üstü başı temiz ve hemen hergün evinin önünde bir sandalyeye oturup gazetesini okuyor, her günkü vukuât-ı harbiyeye bizim kadar vâkıf, kim öldü kim kaldı biliyor. Buraya yakın bir büyük köye gittim. Birahânesine girip, peynir ekmek, yumurta ve tereyağı ısmarladım. Hotelci nereli olduğumu sordu. Türkiye'den geldiğimi söyleyince gözleri bir parladı. "Rusya'da, Sibirya'da bir oğlum esir, orada, İstanbul'da dava vekilliği eden ve bi'l-âhire hıdmet-i askeriyesini ifâ için oraya giden, bir Türk mülâzım tanımış, geçen gün bana yazdığı mektupta şimdi Türkçe okumaya başladığını yazıyordu" dedi.

Tâ dağların tepesine günde bir kere posta müvezzî' geliyor. İki üç evli yerlerde bile posta kutuları var. Bu sayede köylünün bütün rûy-ı zemin ile münâsebeti bâkî. Böyle dağlık yerlerde posta vezâifi ne kadar güçlkle ifâ olunur... Tâ tepelere kadar çıkıp köy aralarındaki kutuları boşaltmak lazım.

¹⁵⁷ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

¹⁵⁸ Bisiklet [H.Ç.]

İşittim ki Muammer Bey Konya’da bulunduğu sırada bir numûne köyü tesis etmiş. Halefleri de buna devam etmişler... İyi bir fikir... Mümkün olsa idi bu numûneyi biraz büyük tutmalı der idim, meselâ haniya... O zaman insan istediğini yapabiliyor. Mesele bir köyün numûne olmasında değildir. Bu köy ile diğer köyler arasında münâbet tesisi lazımdır. Yalnız numûnelik ev yaptırmak kâfi değildir. Vezâif-i içtimâiyenin, hayat-ı müçtemi-i medeniyenin nasıl cereyân ettiğini göstermekte gerekir. Bunu göstermeye ise yalnız bir köy hayatı kâfi değildir. Ma’hazâ numûne köyü fikrine de teşekkür olunur.

Diyeceğim ki valiler, mutâsârrıflar, kaymakamlar köy halkını maişet-i medeniyyeye hazırlamak için vezâif-i kânûniyelerinden daha başka şeylerde yapmalıdırlar. Meselâ ekmeğini pişirmeyi bilmeyen halka ekmek nasıl pişirileceğini, esvabına bir biçim veremeyen ahâli arasında bir terzi dükkânı açtırmaya kadar varmalı.

Dikkat edilirse görülüyor ki Anadolu köylüleri iyi çarık yapmayı dahi bilmiyorlar. Anadolu kadınlarına da el dest-gâhlarıyla bez ve şayak dokumasını, dikiş dikmesini, biçkiyi, nakış işlemeyi öğretmelidir.

Hükümet bir taraftan vezâif-i umûmiyeyi icrâ etmekle beraber diğer taraftan efrada telakkî eden maişet-i medeniyye ile dahi meşgul olmalıdır. Vali, murâsârrıf, kaymakam evrak içine dalmayarak hayat-ı umûmiye ve husûsiye de her şeyini görmeye çalışmalıdır. Bu ana kadar bu nev’i bir meşgale ile ünsiyet-peydâ edildiği için köylerdeki halkımız hayat-ı medeniyyeye nâil olamamışlardır. Bu gayetü’l-gaye mühim bir meseledir. Tarihte görüyoruz ki böyle küçük şeyler için değilse de, büyükçe terakkîler istihsâli için bir memlekette meselâ hayat-ı san’atkârâneyi ihta için, büyük istidatlar bir yerden diğerine cebren görülmüştür. Bizim Anadolu için numûne göstermek tedbiri elzemdir. Memleketimiz böyle ihmâl edile edile büyük bir inkirâz-ı medeniyyeye dûçar olur. Anadolu’nun medeniyet-i kadimesine bakalım, birde şimdiki hale bakalım. Taşra hükümetlerinin başlarındaki zevât için böyle takip etmek güç bir şey değildir. Sonra görülüyor ki beş on sene içinde iyice alışıklık peydâ olur.

Maişet-i, medeniyye yanında hükümetin yapacağı diğer şeylerde vardır. Hatta bunu evkâfâda tavsiye edeceğim. Meselâ bir yer var ki muâmelât-ı ticariyyeye, tebdil-i havaya yahut gezintiye elverişlidir. Fakat esbâb-ı istirahat hiçte temin edilememiştir. İşte hükümet böyle yerlere, muntazamca ve fakat kirası hiç, bir hotel yaptırmalıdır. Bu hotelin nezâfeti meselesini de nazar-ı dikkatten dâr tutmamalıdır. Düşününüz ki Beyoğlu’nda gayet pahalı, sebepsiz pahalı, bir iki hotel istisnâ ediliyor ise payitaht-ı Osmanî’de orta halli bir adamın oturacağı, esbâb-ı istirahati câmi’ bir hotel yoktur. Şu şimdi bulunduğum beş bin kişilik kasabada görseniz ne temiz, ne rahat ne düzenli hoteller var. Yemekler de ona gör...

Hâsıl-ı kelâm bizim memleketi yoluna koymak için ali idâre kitaplarındaki vesayabı icrâ etmek kâfi değildir, sûret-i zâhirede pek küçük olan şeylere kadar dikkat etmelidir. Güzelce tenevvür etmiş memurlar bütün bu mesâili halledebilirler.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6974, 10 Rm. 1334, 28 Hz. 1332, 11 Tm. 1916, s. 1.)

*

NASIL ÇALIŞMALİYİZ? NELER YAPMALİYİZ?

Lozan'dan:¹⁵⁹

Belki bize numûne-i imtisâl olur diye yazıyorum:

“Lehliler ahiren Londra’da bir tertibât-ı içtimâiyye cemiyeti teşkil etmişler. Bunlar gerek İsviçre’de, gerek sâir ecnebi memleketlerinden teşkil etmiş olan muhtelif müessesât-ı umûmiye hakkında tedkikât ve tettebbuât cira edeceklerdir. Cemiyet dört şubeye ayrılıyor:

Evvela- Hıfzu’s-sıhha, saniyen- çocuk terbiyesi, sâlisen- ilm-i bedâi, rabien- içtimâiyyât...

Cemiyet Lehçe bir risâle-i mevkûte çıkaracak ve bununla tekdikâtı neşr eyleyecektir. Şimdiden İsviçre’nin bütün cemiyetleriyle münâsebetе girişiyor ve onların yardımlarını istiyor.”

Hiç şüphe etmem ki şu bir kaç satırı okuyan vatandaşlarımız da benim gibi düşünürler. Derler ki: Evvel ve ahir Avrupa memleketlerinde oturmuş ce oturmakta olan Türkler böyle bir meşguliyet edinmiş olsa idiler, olsalar Osmanlı mülküne, Türklük’e, ale’l-umûm Müslümanlık’a ne şayan-ı teşekkür hıdmet ifâ etmiş olurlardı ve olurlar. Ma’a’t-te’essüf Avrupa’da oturanlarımız hiçbir zaman böyle ciddi bir hıdmet ifâsını düşünmediler. Ve bunun birgün lazım geleceğini görmediler. Hâlâ da görmüyorlar.

Şurası da var ki bir memlekette oturmadan oturmaya fark var. Burada Lehliler içinde ne şayan-ı dikkat kimseler mevcuttur. Meselâ meşhur âlim Paderewvsky Lozan’a yakıncak bir yerde ikâmet eder. Her sene Amerika’ya giderek orada icrâ ettiği ilahi ahenkler mahsûl-i güzüninden nice milyonların Lehlilik’e tahsis etmiş, ihtimal ki bir selâmıyla milletine bir muhib-i fedakâr kazanmıştır. Şuâradan, üdebâdan, muallimlerden olan güzide Leh münevverleridir ki Leh tekâmülünü ikmâl ediyorlar. Cenevre’de oturan hemşerilerimizden bir zâta geçen gün tesâdüf ettim. İtâba başladı, itâbı mahk idi:

“Cenevre’de o kadar Türk işsiz güçsüz oturuyor. Emin olun hiçbiri şu memleketinin kavânin-i esâsiyesinden bir faslını bile merak edip okumamıştır... Yirmiye mütacâviz vaad-i

¹⁵⁹ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

kıyâsiyeden müteşekkil olan İsviçre heyet-i müttefikesinin aralarındaki münâsebeti tayin eden usûl ve kavâidi acaba bizde anlamaya lüzum gören var mıdır? Diye hayıflandı.

Hemşerimin hakkı vardır. Bilâ-istinsâ bizim memâlik-i ecnebiyedeki ikâmetlerimizden istifâde etmeyi bilmiyoruz. Çünkü o medeniyete bizim ruhumuz yabancıdır. Yoksa İsviçre’de on on beş Türk ailesi oturuyor. Erkekler içinde, kadınlar içinde ne geniş tebbu sahası vardır. Bu üç milyonluk memlekette ne şayan-ı dikkat müessesât-ı umûmiye hüküm-fermâdır. Burada icrâ olunan tedkikât ve tebbuât değil, dikkatlice mütalaa bile insanın gözü önüne neler getirip koyuyor. Neler görülüyor. Bir kimse nerede bulunursa oranın muhiti ona ilhâmatta bulunur. İnsan onun tesirinden kendisini kurtaramaz. Fakat İsviçre’de iseniz dünyanın nasıl döndüğünü daha doğru hissedebiliyorsunuz.

Burada bir büyük kütüphânenin camekânlarının önünde irkilmek kuvve-i ihtiyarisiyle sebep olurda mihlanır kalırsınız, ilerleyemezsiniz. Almanca, Fransızca kitaplar bir maide-i umûmiye gibi önünüzde dizilmiş duruyor. İki üç günde bir yeni _____ isimleri görüyorsunuz. Hangisini alacağınızı, hangisini okuyacağınızı bilmezsiniz, şaşırırsınız. Ne muhtelif mevzular üzerine, ne kadar müellif ne kadar kitap telif ediyorlar. Hele şu muhârebe esnâsında telif olunan âsârın kesret adedi akli çileden çıkarır. Teharriyât, tettebbuât tevâli ediyor. Her müellif ihtisâsı dâiresindeki tedkikâtıyla bir şey buluyor, Yaşadığı memleketi tenvir ediyor. Buradan çıkanlar başka memleketlere gidenler aydınlıktan karanlığa girmiş bir hale geliyorlar.

İşte bu küçük İsviçre’nin bu kadar büyük bir daire-i istilâsı vardır. Buradaki müessesâtın hemen hepsi de ya aynen yahut ufak tedilât ile başka memleketlerde tatbik olabiliyor. İsviçre ihtiyacı çok, toprağı çorak, kışı soğuk, yazı kısacık bir memleket olduğundan burada ağızını açıp bakanların aç kalmaları muhakkaktır. Onun için hiç durmadan düşünülmüş, halkın terakkiyyât-ı maneviye ve maddiyesi için bî-nihâye müessesât vücûda getirilmiştir. Ahâlinin teâlisine hıdmet etmek üzere tanzim edilmiş olan projeleri, ta’limât ve nizâmatı geçen sene şöyle karıştırdığım esnâda aczden acze girdim. Fakat bunların içinde Fransızca olanlar azdır, pek azdır. Asıl tekâmülât Alman İsviçre’sindedir.

Ne kadar arzu ederdim şu bizim Türk aileleri de buradaki ikâmetleri esnâsında, memleketlerini tenvir edecek hakâyık-ı içtimâiyyeye vâsıl olsunlar. Aralarında Lehliler gibi bir cemiyet akd etsinler, Lehliler kadar değilse bile, ala kadirü’l-imbân bir maksada hıdmet etsinler. Fakat şurası gayr-ı kâbil inkârdır ki, ale’l-umum bizim içimizde memleketimizde henüz böyle bir hayat-ı maneviye peydâ olamamıştır. O cemiyeti teşkil eden Lehliler arasında kaç tane mükemmel insan vardır. Her birisinin elinde bir dârülfünûn şehâdetnâmesi

bir hayat-ı ilmiye berâtı bulunur. Biz o mertebenin henüz medhalindeyiz. İlk kademeye nasıl çıkabilmeyiz diye de hayret ediyoruz.

Lehliler çok kabiliyetli millettirler. Hüner ve marifet kabiliyetinden başka cemiyet cihetiyle de yüksektedirler. Milletleri bir ittifâk ile ezildi. İşte onlar bu ezikliğin içinde maddî ve manevî terakkî ile kendilerini muhafaza edebiliyorlar. Bazen bir Lehli, şuh, hafif meşrep, güzel genç bir kadın görürsünüz. Bundan dünya eğlencesinden başka bir şey yoktur zannedersiniz ve fakat bir parça asâbına dokununuz, milletin istikbâlini kazanabilmek için her fedakârlığı göze almış bir ruhun o vücutta gizlenmiş olduğuna matla olursunuz.

İşte milletin bu maneviyatı ki hükümetlerini kaçırın Leh milletini bu ana kadar muhafaza etti. Fakat ne gayret ettiler, ne hamiyet gösterdiler.

Ahâli bilmelidir ki her nasıl olursa olsun, onlar bu muhârebe sonunda bir hürriyet-i idâre kazanacaklardır. Zulüm ve esâret müddeti hitama ermek ve millete istediğini halk ve biat etmesi teklif olunacaktır. Onun için Leh cemiyetinin şimdi Lozan'da ifâ edeceği vazife, en büyük vezâif-i hamiyetten sayılır. Evvelki mektuplarımda söylediğim bade'l-muhârebe bütün dünya değişecek. O devir için, millet olsun, efrat olsun tekâmülde ön safta bulunabilmeli.

Bir milleti âtînin ihtiyacına göre tenvir etmek kadar mukaddes bir vazife olamaz. Garb'ın hürriyet-i maddiye ve maneviye mahsûlü olan irfânından vatandaşlarını hissedâr etmeye çalışmak en doğru ve en ziyâde müntic-i muvafakkiyet bir yoldur. Avrupa'nın tekâmülü, Lehlilerin tedkik edeceği o müessesât-ı umûmiyenin heyet mecmuâsından müteşekkildir.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7009, 18 Şv. 1334, 4 Ağ. 1332, 17 Ağ. 1916, s. 2.)

*

İHTİYAC-I MÂDER İHTİRÂİDİR

Lozan'dan:¹⁶⁰

Muhârebenin uzaması, ebnâ-i beşerin on sekiz ile elli arasında olanlarını medeniyet ve hayat mücâhedesinden çıkı, siperlere sevk etti. O hayatın bekâsı için ne yapmak lazım gelir ise artık on yedi yaşından beride bulunanlardan bekleniyor. Şehirler, köyle boşaldı, sağlamca bir erkeğe tesâdüf edilmiyor. Tarlada işleyenler ya aksakallılardan veyahut kadınlar ile mürâhiklerden ibârettir. Muhârebenin mucip olduğu hasarât-ı maneviyenin derecesi, muhârebeden sonra anlaşılacaktır. Telef olan zekâ-yı beşerin haddi, hesâbı yok... Bunlar telef olacaklarına mazhar-ı tekâmül olabilecek bir çağa ermiş olsalar idi. Kim bilir insanıyet 1914'ü takip edecek senelerde ne keşiflere nâil olurdu.

***

Ne canlı milletler! Bunların matbuâtı nereye olsa yetişiyor. Şimdi de muhâbirler köylerden malûmat veriyorlar. Köylerde, çiftliklerde tarlalarda iş gören, işi idâre eden çocukların isimlerini, ailelerini zikr ederek onlara milletin ferdi olduğunu yüksekçe söylüyorlar. Bizim, edebiyatsız lehvası altında yazılan o cansız yazılarımızı okumak için ne büyük tahammül ve ne kadar boş vakit ister. İlmimizin fıkdanı, mesâimizin mahdûdiyeti, idrâkimizin bunalması, edebiyatın Şinâsi'den ve Ziya Paşa'dan sonra rehbersiz, ilimsiz, mektebsiz, erbâb-ı heves eline, ilmî tedkikât zevkinin unutulması, azıcık eli kalem tutan gençlerin maaş almak zevkından başka bir şey bilmemeleri bizde edebiyatı, hissiyatı tahrip etmiştir. Bir melhame-i kübra ananesi içinde memleketimizdeki hadmîn edebiyat hiçbir eser meydana koymuyorlar, koymak iktidârını ihrâz edemiyorlar. Buna dikkat ediliyorsa görülüyor ki bizde millet cihad-ı kuvvet ve kudretini kaybetmemiş fakat mücâhed-i maneviyelerinden kimse kalmamıştır. Hep bu yokluklardır ki meşrutiyetten beri kendini pekiyi gösterdi. Anlaşıldı ki zaman-ı sabıkta, eline kitâp almak mecbûriyetini kimse hissetmemiş, ciddi bir şey düşünmemiştir.

Garb'ın edebiyatı ne muhtelif sahalarda hıdmet ediyor. Harpte, felsefede, iktisâdiyatta, fende, hünerde ne harikalar meydana koyuyor. Bu muhtelif mevzular üzerine yazılan bir risâleyi, bir makaleyi okur iken, bir konferans dinler iken, insan sevdiği bir mûsıkî parçasını dinlediği zaman duyduğu zevki duyuyor, o zevkin temadîsini arzu ediyor. Nihâyet bir şey yazarlar. Fakat müessir de Gulture hirâset-i zihniye olduğu için yazdığı hiçbir tasir bırakmadan mahvolur. Edebiyat, tahsil-i edebî, hirâset-i zihniye, ne demek olduğunu insan

¹⁶⁰ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

buralarda görüyor. On yedi, on sekiz yaşlarındaki üdebâyı, opera muharrirlerini okuduğumuz, işittiğimiz zaman dimağlarımızın düşüncedeki tufüliyetler derecesini anlıyorsunuz. Geçen bir mektubumda söylemiş idim. Meselâ milletler Konferansı reisi nutkunda herkesin önüne, mahiyetleri büsbütün fennî kelimeler ile zekânın ne muciz hakikatlerini serpti. İlim ve fazilet ile beslenmiş olan bir dimağın teşkili, bizdeki teşkilâta benzemiyor. O büsbütün başka görüyor, başka türlü anlıyor, başka tarzda muhâkeme ediyor. Bu ise **Culture** neticesidir.

Şu yukarıdaki sözleri, gazetelerden birine köyden yazılmış bir mektuptur ki bana söylediler. Dedim ya, şu muhârebe içinde kır ve köy hayatı fevkâlâde bir ehemmiyetle tasvir olunur, nazar-ı dikkati celp ediyor. Muhârebe gösterdi ki zirâati olmayan, ahâlisinin yiyeceğine kâfi mahsûl veremeyen memleket ölmüş demektir. Onun için köy, bugün milletin meşime-i hayatıdır. Hükümetler köylü çocuklardan, köylü kadınlardan, milletin hayatını kurtarmayı, milleti beslemeyi, ona azık yetiştirmeyi talep ediyorlar. Geçti o zamanlar ki yirmi yaşındaki bir erkek için “iyi bir çocuktur!” sözüyle himayekâr lütuflar ibrâz olunurdu. Bugün milletler gibi, efrad da çabuk adam oluyorlar.

On beş yaşında bir çocuk –hâlâ sürç-i lisândan kendimi kurtaramıyorum- on beş yaşında bir mösyö gördüm! Şu muhârebe hengâmları içinde Lozan’dan kalktı Londra’ya gitti. Pasaportunu, kâğıtlarını yaptırdı. Konsolos ve sefirlerle görüştü, onlardan izâhât aldı bütün işlerini kendi gördü. Tahtelbahirlerin hükmü altında bulunan bir denizden İngiltere’ye geçiyor. Fakat bu on beş yaşındaki insan ile görüşün. Onun teakkülü, onun hayat-ı muhâkemesi, onun cümleleri, onun ifâdeleri, onun tavır musâhebesi size hayret verdi. Derhâl anlarsınız ki (**Culture**) sahibi bir aile içinde yetişmiş, yaşamış, hem görmüş, hem öğrenmiş. Hayat-ı içtimâiyenin bütün merâsimine vâkıf.

Şimdi Fransa’daki bu on beş yaşındaki çocuklara hükümet, millet müsterihmâne hitâp ediyor. Öyle on beş yaşındakiler ki yalnız ekinleri biçip, yerden kaldırmıyorlar. Çoğunun bana ve birâder gibi büyükleri kalmadığından kendileri çiftlik idâresi vezâifiyle meşgul oluyorlar. Çiftlik sahipleri biliyorlar ki çiftçilik, çiftçilikten büsbütün başkadır ve gayet güçtür. Birincisi müdür ve münbir olmaktır. İkincisi vücutça kuvvete bakar, birincisi akıl ve tecrübe kudreti ister.

Bir gazetenin makalesi, köy mektubu, böyle bir büyük güçlük yaptığı işlerden bahsediyordu. Fakat ne ruh-nevâz bir üslup ile yazılmış idi. Çocuğun her günkü hayatı, çiftlik işlerini sayıp dökerken tavsir olunuyordu. Mektup okunur okunmaz, köye koşmak bir sabana yapışmak, bir arabayı yüklemek hevesi peydâ oluyor. O hayatta bir edebiyattır, bir zevktir. Biz neden böyle şeyler yazamayız? Sözün kısası hayatımız yoktur, hele İstanbul

hayatının güzergâhı Galata ile Şişli arasına münhasır kısa bir geçitten ibârettir. Burada ne hiss olunur, ne görülüyor ki...

On dört on beş yaşındaki çocuklar velilerinin haybubetini hissettirmeyecek sûrette iş işleyecek olur ise bunlara mükâfat veriliyor, göğüslerine nişanlar takılıyor. Resimleri gazetelerde neşr olunuyor. İki sene evvel Bavyera veliahtının büyük oğlu köy çocuklarının başına geçerek tarlalarda sap devşirir iken hastalanmış mı idi? İşte bir milletin büyükleri, büyüklerinin çocukları bu gibi işlerin başlarına geçerler ise Tanrı'nın feyz ve nimeti de ona mülâkî olur.

Bir kaymakam, kasabası dâhilinde bulunan bir çoban çocuk hakkında şu satırları yazıyor ve ona elli Frank bahşiş verilmesine lüzum görüyor:

“Henry Dukal Ovr eyâletinin Bazuk kariyesinden on dört yaşında” pederinin daha harbin ilk ilânı sırasında taht-ı sulha alınmış üzerine o zamandan beri kendisinden küçük iki hemşiresinin muavenetiyle doksan beş hangarlık bir arazinin zer’ ve idâresini temin etmektedir. Bu çocuk sa’y ve faaliyetinde yaşıyla mütenasip olamayacak derecede bir gayret ve ciddiyet göstermektedir.

Bu fıkrayı okuyunca Fransa'nın dâhili ne hale geldiğini anlamakta güçlük çekmezsiniz. İngiltere'nin nesine lazım. O böyle acıları henüz duymuyor.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7017, 26 Şv. 1334, 12 Ağ. 1332, 25 Ağ. 1916, s. 1.)

*

VAKT-İ HAZİRÎDE ORDU TERBİYESİ

Lozan'dan:¹⁶¹

İnkâr olunamaz ki zaman-ı hazır muhârebelerinde en büyük âmil ve müessir askerin zihnindeki terbiyedir. Askerî bu kıyamet tarakası ve cehennem ateşi içinde sevk ve idâre edebilmek için ordu da bir tebriye-i ahlâkiye ve maneviye hâsıl olması lazımdır. İtilaf devletleri esna-yı harpte askerin zihnine diğerk bir müessir daha sokuyorlar ki bu da askerî intikam hissine davet etmektir. Askerde bu his hâsıl olabilmek için hatipler, muharrirler, şâirler, ressamlar insaniyete yakışmayacak bir tarzda hareket ediyorlar. İtilaf matbuâtında neşr ve tasvir edilen müfteriyât, yalan hakaret derecesini aşmıştır. Yalan ve müfteri yattan sonra müracaat edilen ikinci âmil hakarettir. Bu husûsta en ziyâde ileri giden matbuât, en mütemeddin olmak iddiasında bulunan Fransız matbuâtıdır. Fakat yalanda en ileri giden ve birinciliği kazanan İngiliz matbuâtıdır. Bir İngiliz gazetesini insan okuduğu zaman bu

¹⁶¹ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

sanielerin nasıl olupta tevâli ettirildiğine hayretten bir tülü kendini alamaz. İşte İtilaf devletleriyle efkâr-ı umûmiyenin terbiyesi bugün bu tarzda cereyân ediyor.

Biz bu terbiyeden bahsedecek değiliz. Belki bir ordunun bî-hakkında ta'lim ve terbiyesinden, tehzibinden, fikrî hazırlanışından bahsedeceğiz. İsviçre erkân-ı harbiyesi matbuât idâresinin gazetelere icrâ ettiği tebligattır ki bize rehber oluyor. Tekrar edelim bahsimiz askerinin harekât-ı harbiyede bulunmadığı zamana mahsus olan terbiyesidir.

İsviçre erkân-ı harbiyesi diyor ki: “Kışın uzun ayları zarfında, işsizliğe karşı mücâhede edebilmek üzere, askerlerimizin boş vakitlerini ne veche ile fâideli bir sûrette geçirebileceğimizi 1914 senesi sonbaharında nazar-ı mütalaaya aldık. Bu sayede silahaltında bulunan hemşerilerimizin terbiye-i milliyyelerine devam edebildik. İyi bir zâbit, muhârebeye hazırlanan bir ordu için iktiza eden şevk ve gayreti ihmâl etmemekle beraber efradın ahlâkiyat ve maneviyatına dikkat etmeye ve onların fikirleri sahasını tavsiyede mecburdu. İşte bu gibi efrâda vakt-i harpte kökeniyle bilir.”

Erkân-ı harbin verdiği malûmata göre neferi fikren eğlendirmek boş zamanı beyhûde geçirmek için İsviçre erkân-ı harbiyesi bir konferans heyeti teşkil etmiştir. Tanzim olunan program şudur:

Askere verilen dersler onların zihninde yer edebilecek şeylerdir. Millî tarih, vakıa-ı hazıra, âtîde tertip eden vazifeler mevzuların kısm-ı küllisini teşkil etmiştir. Bundan başka İsviçre'nin coğrafya ve millî şerâiti, ahvâli, müessesât-ı milliyyesi, ahlâk ve adâtı vatan fikriyle mezc edilerek mevki-i bahse konuluyor. Fakat bütün bu bahisler sûret-i umûmiyede mütalaa ediliyor ve cidâle gidilmiyor idi. Konferans odası, konferans program ve planlarını tehiye eder ve kitap ve vesikaları da bulup verir. Erkân-ı harp sivil konferansçılara da müracaat etmiş. İsviçre'de tanınmış olan üç lisan-ı resmîde Almanca, İtalyanca, Fransızca tam iki yüz altmış sivil konferansçı arz-ı hıdmet eylemiştir!.. Hamiyyet ve gayret bu kadarla kalmıyor. Birtakım cemiyetler dahi bezl-i muâvenet ediyorlar ve konferanslar verip fenerin malûmatını tavsiyeyliyorlar. İsviçre'nin geçen zamanlarda ettiği muhârebelerin kiliseleri müze tarafından idâre olunur ve ahâlden bazı kimselerin teberru ettikleri ufak tefek paralarda konferansçılara idhâ ediliyor. Eski yeni halk şarkıları okuyan güzel seslilerde gelip neferâta mecânen güzel parçalar okuyorlar. Sinema ile câlib-i dikkat olan vukuât gösteriliyor. Hakîkaten zaman-ı istirahatte ordunun fikrini yükseltmek lazımdır. Bizim memleketimizde bunun ehemmiyeti çoktur: Çünkü evvela - bizde Mekâtib-i İbtidâdiye'ye matlup olan dereceye vâsıl olduğundan terbiye-i umûmiye meselesi nakıstır. Bu nakısânı ordu her müesseseden ziyâde ikmâl edebiliyor. Bulgaristan'da da buna yakın şeyler vardır. Bulgar ordusunda da tarih derslerine pek ziyâde itinâ ediliyor. Hemen her alayda tarih için

erbâb-ı ihtisâs vardır. Saniyen- Şemseddin Bey'in *Hurafattan Hakîkate* nâmındaki eser-i güzînindeki bir tafsil beyân edildiği veche ile memleketimizde müttehid-i manevî bir mefkûre yoktur. Bu noktaya öteden beri itinâ edilememiştir. Cebrî elzem olan bu ikinci noksanı dahi ordu pek vazıh bir sûrette ikmâl edebiliyor.

Bu memleketlerde her şey kolaydır. Meselâ orduya verilecek konferanslar için üç yüz mütehassis meydana çıkıyor. Kezalik bir takım cemiyet ve heyetlerin yardımı da buralara hem kıymettar, hem de yok pahasıdır. Men-i meskûrât cemiyeti azası bütün alaylara gidip meskûrâtın mecip olduğu muzırât hakkında müessir sözler söylüyorlar. Yurdun Muhafazası Cemiyeti işe girişiyor. Memleketin güzelliğini, ormanlarını, çayırklarını, çimenlerini muhafaza etmek vazifesini anlatıyor." Efrattan her biri bi'l-ahire hıdmet-i askeriyesini ifâ edipte evine gidince o da bu işleri görmeye başlıyor, orada bir taraftan hemşerilerini uyandırıyor. Neferât sinematoğraf sayesinde memleketin bilmediği noktalarını görüyor, orada yapılan şeylerden haberdâr oluyor. Memleketin coğrafyasını herkes mükemmelen bilmelidir. Hatta bu, vatanperverliğin levâzımındandır. Neferât bir yandan takrirler ile bir yandan da ziya aksiyle menazırı, hudutları, memleketin sevimli noktalarını görüyor. Bu görüş, bu biliş, mektep ezkârıyla birleşince işte size bütün manasıyla vatanperver ve mütefekkir ordu yetişmiş oluyor. İsviçre ordusu bu usûlden pek ziyâde müstefid olduğu için önümüzdeki kışta aynı usûle devam edecektir. Eğer silâh altındaki hıdmet temâdi ederse...

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7039, 18 ZK. 1334, 3 Ey. 1332, 16 Ey. 1916, s. 1.)

*

MİLLET NASIL ARTAR?

(Lozan)'dan:¹⁶²

Fransa'yı da düşünmek aldı: Muhârebede layenkati eksilen Fransızların yeri nasıl dolacak? Bunun için bu kânun layihası[nı] hazırlıyorlar. Tevellüdât ziyâdeleştirilecek, bir Fransız kadının üç dört çocuk sahibi olması çaresine bakılacaktır. Bu çare çocuk doğuran kadınlara tahsisât vermekten başka bir şey değildir. Fransa tevellüd epeyce zamandan beri tenâkus ediyor. Bunu da vazife-i askeriyelerini ifâya davet olunanların miktarı pek açık bir sûrette ispat ediyor. 1893 senesinde 343.000 efrad-ı cedide meydana çıkacağı halde 1906'dan1910 senesine kadar senevî 305.000, 1911'den 1914 senesine kadar ise yalnız 293.000 efrad bulunabilmiştir. Demek ki Fransa'da tevellüd seneden seneye azalıyor. Fransızlar diyorlar ki el-yevm hıdmet-i askeriyeye alınmaları lazım gelmeyen birçok Alman çocuğu var. Bunlar muhârebe büsbütün bitmesin bir yandan büyüyüp askerlik çağına

¹⁶² Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

ereceklerdir. Fransa'da ise el-hâletû hazâ bu çağa ercekler azdır. Fransa'nın yüz adet efradı cedidesine mukâbil Almanların ki 183'tür. Bu nispet, yukarı da dediğimiz gibi, el-yevm mevcut olan çocukların mevcuduna nazaran muhâreden sonra dahi devam edecektir. Bina'en-aleyh Alman ordusu adetçe yine Fransız ordusuna tevkif edecektir.

Fransızlar on beş yirmi sene sonra Alman çocukları karşısında lazımü'l-miktar Fransız çocuğu yetiştirmek için şimdiden mükâfat kânunu tanzim etmeyi, kadınlara tahsisât vermeyi düşünüyorlar.

Fransız neslini muhafaza etmek için bir ananın üç dört çocuk sahibi olması lazım gelir. İki çocuk ise buna kifâyet etmiyor. Validelere verilecek ikrâmiye çocukların miktarına göre yükselecektir. Şöyle ki:

Birinci ve ikinci için:	beşer yüz frank
Üçüncü için:	bin frank
Dördüncü için:	iki bin frank
Dörtten sonra her bir çocuk için:	biner frank

Bu paralar ailenin değil, doğrudan doğruya kadının olacaktır. Hatta nikâh mukâvelesinde bir sarahat olsa bile ona itibâr olunmayacaktır. Bu para borç için dahi haciz veya hacir olunamayacaktır. Fakat bir taraftan validenin çocuğuna bakması vazifesi de düşünülmüştür. Birbiri arkasına dünyaya çocuk getirmekten ziyâde bu çocukların daha küçük iken hayatlarını muhafaza etmek mühimdir. Bina'en-aleyh valideye verilecek ikrâmiyenin çocuk bir yaşına geldikten sonra verilmesi kararlaştırılmıştır. Şu kadar ki valide muhtaç ise bir sene sonra verilecek paraya mahsuben aylık veya üç aylık olarak avanslar verilecektir. Birde hâmil olan valide kimsesiz ise ve muâvenete müftekir ise hükümet ona istirahat tedbirlerini ittihaz ettirecektir. Babalarda düşünülmüş: Gerek haml esnasında, gerek vazi hamlden itibaren iki sene sonra babanın müşkülâtı artar. Bunun için de dördüncü çocuğunu bir münâsip sinde mahallî belediyesine gösteren babaya 2500 frank ikrâmiye verilmesi taht-ı karara alınmıştır.

Bu mukarrerâtı istilzam eden muhârebe-i haziranın bütün esbâbı Rusya fesadından ileri gelen Balkan muhârebesi değil mi? Umûm devletler, devlet-i Osmaniyye'ye karşı, Türk milleti aleyhinde ikâ olunan bu haksızlığa razı olmayıp da meseleyi adilâne bir sûrette halletseler idi şu muhârebe-i umûmiye zuhur eder mi idi? Fransızlar Rusya'nın panislavizm âmâline hizmet edecek yerde Almanya gibi mütemeddin bir komuşlarıyla anlaşsa idiler daha müstefid olmazlar mı idi? Fransız milleti bu cinâyet-i medeniye işliyor. Alses-Loren'i alacağım diye bütün evlad-ı âdemi kırdırıyor ve sonra tarihin hükümetten çekinmeyerek küçük milletlerin muhâfaza-i hukuku iddiasını ileri sürmek, âlemi aldatmak nehmelerini

yükleniyor. Bunlara yapılan muamelelere bakılınca Fransa ile İngiltere'ye şekâretten başka bir şey isnâd edilebilir mi?

Bu ikrâmiyeler bâliğ olacağı paraları Fransız milleti gibi bir millet verebilir. Fakat benim zannettiğime göre yalnız ikrâmiye kâfi olamaz. Bir kadının yetiştireceği dört çocuğun beş yaşına kadar yaşatabilmesi için kadının fabrikalarda işlemesi lazımdır. Kadın sanayiye gir mi ne çocuk iyi terbiye olunur, ne de aile kendini iyi idâre edebiliyor. Aile hayatı içinde bunların evine bakmayı vazife edinen kadının hariçte bir vazife ifâsına vakti olamayacağını teslim ederler. Hele bir evde dört çocuk yüzünden valideye ne mühim, ne büyük vazifeler tertip edeceğini bilmek için çok düşünmek istemez.

Bina'en-aleyh sağlam ve iyi terbiye edilmiş adedi çok evlada sahip olmak isteyen bir millet evvelâ kadını fabrikalardan çekip evinde oturabilmelidir. Bir hanenin müstahsilâtı fabrika müstahsilatından kıymetçe, maddî, manevî kıymetçe, pek çok ziyâdedir. Kadın çocuğunu kendi beslemeli, kadın çocuğunu kendi terbiye etmelidir. Ama bu en esâslı vazifeyi başkalarına terk etti mi çocuk hem yaşamaz, hem terbiye görmez. Zaten valide yanından uzak düşen çocuklarda vefâyat ziyâde olduğu bila-tecrübe sabittir.

Fi'l-vaki bir ailede çocuğun ziyâde olması ekseriyâ iktisâdi bir hale tabidir. Eğer ailenin çocuk bakmaya vakit ve hali müsâit değilse çocuk doğmaz, doğarsa bile bakılmayıp maddeten ve manen mahvolur. Memleketin vaziyet-i iktisâdiyesi yolunda olursa oralarda evlad-ı sebep servet olur. Evladın teaddüd servetin istihsal ve cem'ine hıdmet eder, fikir ve ihtiyacı artırmaz. İşte Bulgaristan'da böyledir. Orada şerâiti zirâiye pekiyi devam ettiğinden zirâi müetadid evlad sahibi olmayı bir nimet addederler. Fakat bir de İstanbul'a gelelim: Şehrimiz ahâlisi ekseriyetle erbâb-ı maaştan oldukları için evlerde sofraya oturanların adedi artması ailenin ihtiyacını tezyid eder. Müteaddid evlat sahibi olmayı kimse istemez. İstanbul'da ticaret, san'at mevcut olsa idi ve her baba evladının ev için sebep-i refâhiyet olacağını görse idi memleketimizde bir ailenin dört değil, altı tane evladı olurdu. Çok şükür Türk unsurunda kesret tenâsül hassası galiptir.

Fazla evlat yetiştirmek Türk unsuru için de lazımdır. Bina'en-aleyh bazı müddekik etibbamızın üç ay evvel verdikleri konferanslarda tavsiye ettikleri tebdirleri ittihaz etmekle beraber Türk unsurunun refâhiyeti intaç edecek iktisâdî çarelere unutulmamalıdır. Biz Fransızlar gibi ve onlar kadar tahsisât tayin edemeyiz. Fakat Türk ailelerini refâhiyet nâil edecek tedâbir-i iktisâdiye ittihaz edebiliriz. Bu tedbirlerin neden ibâret olduğunu burada sayıp dökecek değiliz. Şu kadicik diyelim ki nerede Türk varsa meşrû bir sûrette zengin olabilecek vesâite sahip olmalıdır.

Bu ana kadar Türkler fakir ve fâka içinde yuvarlanıyorlardı. Memleketimiz ve ahâlimizin şerâitini bilemeyenler Türklere tembellik isnâd ederlerdi. Hâlbuki bu tekabbül denilen adam sabahtan akşama kadar sırtında yük taşır, kürek çeker, mavunada didinir, leblebi tavasının önünde kavrulur, çıkrık önünde kamburlaşarak kemâne çeker, taş, tuğla taşır. Hülâsa, nerede az getirir, çok yorar iş varsa Türk onunla meşgul olurdu. Bu, tabîi devr-i sabığın bir kabahati idi. O vakit hükümet, bekâsı için bütün memleketini fedâ edip bu unsurun maddiyât ve maneviyâtıyla hiç meşgul olmamış idi. Meşgul olmayı bilmez idi de... Çünkü hükümet bir maksad-ı millî takip etmez idi ki o maksadın husûlü için ne yapmak lazım geleceğini düşünsün. Memurîn yetiştiren mekteplerde de tedrisât-ı mücerredât kâbilinden tedris ediliyor. Memleketin, milletin hali tasvir edilemezdi. O mekteplerde vatanın bir acısından, bir ağrısından, bir yarasından bahsedilmezdi. Muallimlerin çeneleri kilitli idi. Türkler tembel değil idiler. Türkler başında ulûm-ı iktisâdiye ve içtimâiyeden haberdâr tecrübe sahibi kimse yoktu ve Türklerin terbiyesine itinâ edilmezdi. Onun için Türkler ne zirâatte, ne ticarete, ne de san'atta kâr getirir işlere yapışmaz, uşaklıktan yukarıya çıkamazdı.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7046, 25 ZK. 1334, 10 Ey. 1332, 23 Ey. 1916, s. 1.)

*

MAVERÂ-YI ATLAS

**Amerika ve Harb-i Hazır – Bu Âlem-i Şebâbın Tetebbui – Amerika'nın
Tedkikinden Edilecek İstifâde – Bir Cihân-ı İsticâli – “Kemiyyet”, “Keyfiyyet”,
Galebe Ediyor – Elvâh-ı Tasâvir.**

Tarihi, sâir okumak tarihî gibi beşerin edvâr-ı gafletinden Amerika, devrinde her tecrübe-i içtimâiyenin ne neticeler verdiği aynen görülen muazzam bir insan laboratuvarıdır.

Vaktiyle hâl-i harbin asıl ve sulhun ârız olduğu hengâmlarda, Avrupa ile Asya'nın, Şark ile Garb'ın mültekâsında lisânımızda “tadmur” dediğimiz “Palmira” cumhuriyeti vardı. Her taraf muhârebât-ı dâima ile meşgul iken şimdi bir Eş-şam dâhilinde bulunan bu Medine sulh dâimiyeden müstefid olur ve âlemin ahz ve itâsı orada cereyân ederdi. Geçirmekte olduğumuz şu cihân harbinde de âlem-i medeniyyenin bir küçük kısmı, aynıyle tadmur gibi mesâib-i cidâleden masûn kalarak cereyân-ı iktisâdide büyük bir mevki tutuyor. Bahsetmek istediğimiz memleket Şimâl-i Amerika hükûmât-ı müttehidesidir. Bir iki defa Amerika harbe girer gibi oldu. Yenidünya mücâdele-i umûmiyeye girse de girmese de müsâvîdir. O, vaziyetinden, bulunduğu müstesna mevkiden müstefid olarak iktisâdi âlemde İngiltere'nin,

Almanya'nın mahlûl bıraktığı aktarda münkesif oluyor, tavsî ediyor. Geçen gün Danimarka'ya ait antil aksâmını iştirâ ediyordu. Bugünde Flemenk antillerini göze getiriyor. Yarın, belki Büyük Britanya'ya ait adaları alacak. Cenûbi Amerika daha şimdiden Şimâl-i Amerika'nın daire-i nüfûzuna girdi. Hülâsa, tabir-i âmiyânesiyle, harb-i umûmî Amerika'nın ekmeğine yağ sürdü.

Günden günde peydâ-yı ehemmiyet eden bu kıta bizlerce meçhûl olduğu derecede esrâr-âlûddur. Amerika'ya dair memleketimizde bir sûret-i ciddiyede icâle-i kalem edildiğini bilmiyorum. İşte bu kıtanın ehemmiyetini, bizim de ona bigâneliğimizi nazar-ı dikkate alarak Amerika'yı beş on levhâda karilerimize arz etmek istiyorum. İlân-ı harpten pek az evvel Amerika'dan geldiğim gibi oralara dâir yazılmış ve klasik haline gelmiş âsârın en güzîdelerini de icmâl ettim. Vakîâ cihândîde bisyâr kuyd-ı dürûğ derlerse de bu eski kâideden pek uzaklaşacağız. Halep orda ise arşın burda.

***

Esâtirde bir “Juvans çeşmesi varmış. Her kim bu pür-füsûn çeşmeden bir bardak su içerse velev bir pîr-i sad sâle olsun bir nev-civâna tahvil ve tekallüb edermiş, çokları, edvâr-ı kâdimede, şimdiki maden müteharrîleri gibi elde kazma kürek bu sihir-âmiz menbaı ararlarmış hatta Kristof Kolomb tarafından Amerika'nın keşfi evâneden herkes esrâr-engiz çeşmenin bu kıtada bulunacağına zâhib olmuş. Yenidünyanın o bitmez tükenmez beyâbanlarında Juvans'ı teharrî ederken bir İspanyol gemicisi yanlışlıkla “Florida”yı keşfediyormuş. Lâkin Amerika kâşifleri, teharrîyatın sonunda tılsımlı çeşmeyi bulmadıklarına sıkılıyorlarmış. Heyhât! Asıl Juvans, Salahor'da beşeriyeti birden bire gençleştiren, ona en taze, en zinde kuvvetleri veren Amerika olduğu halde bî-çare hurâfat-perverler kıta-i cedîdenin mahiyetini, husûsiyetini, kabiliyetini anlayamayarak teessüflere giriftâr olmuşlar.

Amerika gençliğin hükümrân olduğu en büyük memlekettir. Esbâb-ı muvaffakîyatından beri mehmâ-imbân gençleri fazla istihdâm etmesidir. Din gibi anânâtın büyük bir hürmet görmesi ile berâber usûlâtında tarz-ı hayatında, bi'l-hassa esbâb-ı istirâhatta, ameliliğinde teceddüd en esâslı vasıta-i tekemmül, vesile-i tekakkî bilen memlekette hakkaki Amerika'dır. Devr-i fütûhâtımızdan, yani Sultan Süleyman-ı Kânûnî ahdinden beri âlem-i garba münkeşif olan bu kûsûr-ı cesîmin kat ettiği tarîk tekâmülde bir Türkler için birçok şayan-ı nazar ve istifâde noktalar var. Tabîi, ananâtı, tarihi, mâzisi pek nâ-kâfi olan bir memlekette Maneviyyâtça büyük istifâde edemeyiz. Lâkin hayat-ı maddiyede kâbil-i ihmâl değildir. Vasi-i arazimiz var. Amerika'nın da pek cesâmetli toprakları var. Bu fesîh ülkelerde eski diyârlardan fevc fevc gelmiş erbâb-ı azim ve arzu

demiryolları ile cetvellerle, fevkânî ve tahtânî kablolarla en ilerim medeniyet-ı maddîyeyi vücûda getirmişler. Bizde geniş arazimizin - Amerika süratle – akbîb-i sulh ve fütûhta imârına mecburuz. Mübâreze-i hayat düstûru bize bunu emr ediyor. Amerika şehirleri, Amerika dârüssanayileri, borsaları Avrupa'ya elli sene kadar tekaddüm ediyordu. Muhârebe-i umûmiye ise bu seneleri biraz daha tezyid etti. İşte pek karîb bir istikbâlde, en müthiş muhârebeden alınmış en yeni kuvvetlerle bizde çalışacağız. Zannederim ki tayin ettiğimiz hatt-ı harekette muvaffak olabilmemiz için Amerika'nın bilinmesi kadar istifâde-âver bir şey yoktur. Fransa'yı, mehmâ-ımkân, eskiden beri biliyoruz. İttifâk ve dostluk, Mareşal Moltke'den beri devam eden münâsebet-i askeriye, hele Cenâb Şehâbeddin gibi üslûb sahiplerinin şirin makaleleri Almanya'yı da bize öğretti. Demek ki unutulmuş bir Amerika kalıyor.

İngilizler bir memleketi tasvir etikleri vakit adetâ bir fotoğrafı çıkarmış olurlar. Hutût-ı umûmiye dâima sâdik, eşkâli doğru, kadro gayet hesaplı bulunmakla beraber heyet biraz cansızdır. İşte meşhûr birisi bize Amerika'ya ait muhallid ciltlerinde böyle bir tablo gösteriyor. Fransızların âsârına gelince, üslûbu, Bidil Alexis De Toculi'den itibâren Hevre'ye Poul Aden'e kadar Amerika hakkında yazı yazanlar fotoğrafı çıkarmaktan ziyâde birer eser-i san'at meydana getirmişlerdir. Çizdikleri hutût ale'l-âde gayr-i kati, latif, zarif ve hoştur. Biz bunların her iki kısmından istifâde etmekle beraber Amerika'yı birazda Müslüman, Türk, Osmanlı gözüyle muhâkeme ettik. Bakalım Amerika'yı, bu acele âlemini, zemininde acele yaşayan,, acele servetler peydâ edilen, acele iflâs edilen hatta acele ölünen Amerika'yı tarihin ve coğrafyanın en yeni, lâkin muazzam laboratuvarını nasıl tavsir edeceğiz? Her halde, belki bazı noksanımız bizi bu tasvirde kemâlen muvaffak etmez. Şu kadar ki Amerika'nın bir tedkik-i ilmîsinin meselâ Roma veyahut kadim Yunan'ın tettebbuundan daha az fâideli olmadığını tadvia-ı sadedinde söyleyelim.

***

Yeraltı şimendüferinde bir nehr-i beşer dâima el-cereyândır. Harp halinde askerler müdafaa-i mevcudiyet için nasıl siperler kazıyorlar ise, mücâdele-i hayatta da, Amerikalılar, köstebek gibi New York'un granitik zeminini baştan aşağıya, üç muvâzî noktadan delik deşik etmişlerdir. Her dakikada bir ekspres treni, yine her dakikada bir her yere uğrayan ale'l-âde katar tahte'l-arz istasyona geliyor, gelmesiyle gitmesi bir oluyor. Kadın, erkek, çocuk, ihtiyar büyük bir acâletle, sanki kendilerini arkadan kovalıyorlarmış gibi itişe kakışa vagonlara giriyorlar veya vagonlardan çıkıyorlar. Şehrin bi'n-nisbe sâkıt yüksek kısmından ticâretgâh olan bizim Galatamızı, Londra'nın City'sini andıran alçak kısmına, gök tırmalayan itlâk olunan ve en yükseği geçenlerde elli beş kat olmak üzere inşa edilen kule

gibi hanlara gidiyorlar. Bir altında, bir üstünde, havada şehrin üç türlü vasıta-ı nakliyesi olup bunlar afakî mesâfeler kat ettikleri gibi ebniyenin içinde şâkûlî mesâfeleri kıtaya mahsûs yine ekspres yani her istasyonda durmaz, âdi yani her katta durur mis'adlar – asansöler – gidip geliyor. Bir emir beşer dâhilinde dört beş emir imrâr etmek isteyen Amerikalılar New York'un bu aşağı kısmında adetâ bir buhâr makinasının içindeki cerh gibi işliyorlar. Her şeyi büyük bir maddiyyât kesb etmiş. Borsa civârındaki kiliselerin üstünde meselâ şöyle yaftalar tesâdüf edersiniz: Burada acele ibâdet ettirilir. Burada iş adamları için on dakikada ibâdet tertib edilmiştir. Ale'l-âhir... Mütemâdiyen zamk çekinban ve olur olmaz yerde ıslık çalmayı itidâd edinen bu halk kadar az zamanda çok yaşamayı bilen bir millet hemen yoktur. Her şeyini bir tiyatro piyesinde bir rolün tertip edildiği gibi cereyân eder. O azimetli Kârbansaraylar'da oturan bir tâcirin zâyî edilecek bir dakikası olamaz. New York'tan Şikago'ya gidecek. Bunun hiçbir külfeti yoktur. Yalnız kendisinin planını çizmesi kâfidir. Ekspres şirketi gelir, eşyasını alır, onu gideceği şehirde, konacağı otelin odasına yerleştirir. Katardan inerken masraf etmek, eşya ile uğraşmak, araba tutmak, otele gitmek ve bilâ-âhire iş güç ile meşgul olmaya lüzum yoktur. Üç günlük bir seyahatten sonra işadamı, vagondan ayağını atar atmaz otele değil, muhâbirinin yazıhânesine gider. Okyanus ortasında telsiz telgraf ahizesi bi'l-hassa Amerikalıları adetâ meskenlerinde bulunduruyor. Havâli-i katiyeye olan seyahatimde Viktorya Luise makinasında şimâlin en hicrâ buz denizlerinde telsiz telgraf vasıtasıyla Galiçya'dan geçecek bir trende gününü unuttuğum bir tarihte yatak kiralamış idim.

İşte ahlâkta, seciyede, halkta, mizaçta, Amerika'da bu aceleden müteessir oluyor. Hayatın fazlalığı, esnâ-yı hayatta tesâdüf edilmesi muhtemel olan tehlikeleri nazar-ı ibtisâra alan Amerikalılar sürati, aceleyi, kendilerine şîâr-ı ittihâz etmişlerdir. Avrupa'da bir eser-i bedî', bir büyük katedral belki yüz senenin mahsûlüdür. Amerika'da ise otuz beş, kırk hatta elli beş katlı ebnîye sürat-ı mümkün ile inşâ edilir. Lâkin büyük tırmalayanların cephelelerinde ne bir Colunya'daki Dum'ı tezyin eden Netoşi, ne de Noterdam'ın nefâis-i nakriyesini bulabilirsiniz. Bir yerde okumuştum: Amerika iğnâ-yı dindarâni bir büyük mabed inşâsı için fedâkârlıktan çekinmezlermiş. Avrupa'nın en meşhûr bir kilisesine ne gitmiş ise o kadar bir meblayı hatta daha ziyâdesini ma'a'l-memnûniye bir çek ile verirlermiş, lâkin muammer ile emsâl olunan mukâveleye meselâ şöyle bir madde sıkıştırılmış:

İnşaat altı ayda bitecek.

Bununla beraber, tekrâr edelim, bu âlem hay ve huyun, bu acele memleketin, hissi biraz ihmâl eden, bir müverrihin kul sevâbınca keyfiyyetden ziyâde kemiyyete ehemmiyet

veren Amerika'nın terakkiyyât-ı maddîye itibâriyle mucib-i teyakkuzumuz olacak pek çok husûsiyâtı vardır. Bunları vaktimiz oldukça yazarız.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7018, 27 Şv. 1334, 13 Ağ. 1332, 26 Ağ. 1916, s. 1.)

*

Müşâhid:

İSTANBUL'U KURTARACAK AZİM VE İMÂNDIR

Milletlerin ser-nûvist tarihleri, şahısların ser-güzeşt hayatları kadar menhûl ve pürüzlüdür. Her kaderin safahât-ı ömrü, kısmen dikenli ve yaralı kısmen de çiçekli ve güneşli manzaralar arzettiği gibi milletlerin hayat-ı siyâsiyelerinde de aynı ahvâl müşâhede olunur: Bir millet, refâh ve saâdet içinde yaşarken birdenbire bir tecâvüze uğrar, mevcûdiyetini tehlikede görür, telh-kâm olur, meydan-ı ma'rekeye atılmaya mecbûr kalınır. Tarih, beşeriyetin vukuât-ı hayatiyesini kayda başlayalıdan beri böyle gelmiş, göyle gidiyor ve edebiyyen böyle gidecektir.

Fakat zamanın kahnâr-ı tezyine karşı mukâvemet gösteren, müşkülâtle pençelesen bir insan, nihâyet nasıl nâil-i merâm olursa, şünûnâtın girdbâd-ı tehâcî muvâcehesinde sarsılmaz bir imân, yıpranmaz bir azim ile duran milletlerde, şüphe yok ki sonunda düşmanlarının kendinin ayakları altına serildiğini görmek bahtiyârlığını hissederler. Lâkin bu saâdere mazhariyyet için o milletin maddeten olduğu gibi mânen de mücehhez bulunması lazımdır.

Yaşayacağına imân eden bir millet, en müthiş sadırlara rağmen mevcûdiyetini muhâfaza eder, kaybettiğini kazanır, zâyîâtını telâfi edebilir. Elverir ki onda, nurlu bir imân, bozulmaz bir azim, millî bir mefkûre olsun! Tarih, en korkunç felâketleri içinde inkirâza sürüklendikleri zannolunan birçok milletlerin, imân ve azim ve sebât sayesinde yine dirilmiş olduklarını hayret-bahş misallerle nazar-ı ibrete arz etmiyor mu?

Ba'sü ba'de'l-mevt serine mazhar olmuş milletlerden bir misâl göstermek için tarihi o kadar karıştırmaya hiçte lüzûm yoktur. Bugün cihânı titreten ve mukadderâtımıza istihrâk eden muazzam Alman kavmi bu husûsta en yakın bir misâl teşkil etmektedir:

1806 tarihinde, fermân fermâ-yı cihân oldukları zaman, Almanya müthiş bir felâkete uğramış, bugünkü imparatorluk, baştanbaşa mağrûr Napolyon ordularının ayakları altında kalmıştı. Hâlbuki bu inhizâm Almanya'da derin, esâslı bir intibâha sebep oldu. Netice de intikâm ve millet hisseleri doğdu.

Napolyon'un istilâsından evvel Almanlar'da milliyet hissi mefkûd, vatan muhabbeti meçhûl idi. İhtilâl-i kebir kahramanlarına karşı her Alman, kalbinde derin bir muhabbet besliyordu. Fakat Napolyon ordularının ayakları altında ezilmeye, hakâretleri önünde baş

eğmeye mahkûm oldukları andan itibâren bu muhâbbet zevâl-i nâ-pezîr nefrete münkalib oldu. Vatan ne olduğunu, ecnebi esâreti ne yaman bir boyunduruk bulunduğunu her ferd anladı, hissetti. Bunun neticesi olarak herkesin kalbi bir meksefe-i intikâm halini aldı. Tabîi Almanlara, bu meksefeleri imlâ edecek has âmilleride yetiştirdi: Azim ve merâmın, netice itibâriyle zekâyâ fâik olduğu düstûrunu vazim eden büyük feylesof (Kant), her yerlere rehber oldu. Alman gençlerine azim sayesinde her müşküle galebe edecekleri kanâatını telkîn edilmeye başlandı. Bu kanâatın inkişâfı, milliyyet hissini doğurdu. (Balm), Almanların sefâletini, müstevlî Fransızların mezâlimini acıklı bir lisâna tasvîr ederek, Cermen intibâhını teheyüce başladı.

Caleyest, Arned, Rockfert gibi âteşin ve millî şâirlerin hangi sahaları, Alman gençlerini lâ-hudûtî bir aşkla, ittihâd-ı milliyye sevkeyledi. Fichte ise metîn dehâsı ve ahenkdâr nutuklarıyla ölmüş ruhlara azim ve ümîd nurları saçmaya çalıştı.

Dimâğları ihtirastan azâde, kalpleri vatan ve millet aşkıyla pirâye-dâr olan bu büyük rehberlerin şanlı mesâileri 1870’de parlak netâyicini gösterdi. Cihâna muazzam bir Alman milleti çıkardı!

Bugünde sarsılmaz bir imân, bitmez bir azim ile bu cihân-şümûl ma’rekeye atılan Almanların 1871 seferi gibi parlak bir galebeye muvaffak olacakları şüphesizdir.

İmân ve ümid, azim ve sebât, bu harakaları doğurduğu gibi imânsızlık ve ye’s ve fütûrda en müthiş felâketleri intâc eder. Bedbâhttır o millet ki efrâdı arasında ye’s ve fütûr, azim ve ümide galebe çalmıştır. Bir memlekette kitleye yaşamak ve yükselmek ruhunu nefh edecek olan münevver dimâğların akîm bir fütûra düşmeleri, o milletin fa’âl unsurlarını atâlete, avâm kısmını ye’s ve nevmîdiye düşürür. Bunun neticesi ise tabîi pek vahîm olur.

Ümitsizliğin gençler arasında teamimi ise istikbâli boğucu bir kâbus altında bırakır. Hâlbuki gençlik, ümid demektir. Gençlik yaşamak, azim ve kanâatinin en âteşin tecelligâhı olmalıdır ki istikbâl ve vatan kalplere itimâd güneşleri doğabilin! Cihândan nisbe-i hestîleri azalan gönüllerde belki yaşamak azim ve kanâati soğuyabilir. Bu gibiler belki istikbâle ümitli nazarlar fırlatamazlar.

Fakat hayat en çok merbût olmaları iktizâ eden, sâbit kanâtlerin tevlîd edeceği netâyici şümûlü bir sûrette idrâk edecek bir mefkûreye mâlik bulunan gençlerde, ümitsizlik âlâimi görmek kadar vatabperveleri tedhiş edecek bir âfet tasavvur olunamaz.

Denizlerden cihânlar fışkırdığı, gökten âteşler yağdığı, yeraltından lavlar fırladığı zamanlarda bî-pervâ vazifelerini ifâ eden Çanakkale'nin kahraman müdâfileri, o lâhûtî imânı, o sarsılmaz azim ve ümidi, o yıpranmaz metâneti taşımamış olsalardı acaba bütün bu

âteşlere karşı göğüsleriyle mukâbele edebilirler miydi? Birer heyûlâ-yı belâ gibi âlem-i İslâmî tedhîş eden mühîb deridnotlar, mekhûren çekilirler miydi?

Evet, bu ma'reke-i azîme de bizde pekçok sevgili kardeşler, kahraman evlatlar kaybettik ve ediyoruz. Vatanın bazı parçaları felâketler gördü. Cezâil-i kâbuslara uğradı fakat bu hal-i harbin icâbı zarûrîsinden değil midir? Cenâb-ı risâlet-penâh, küffâr-ı kureyşe karşı mücâdeleye giriştiği hengâmda, Ebû Süfyân –ki o vakit henüz dâire-i İslâm'â girmemişti- bir aralık Şam'a gitmişti. Orada İstanbul imparatoru Heraklis ile mülâkat etmiş, imparator kendisine Müslümanlarla arasındaki muhârebelerin tarz-ı cereyânından sual ettiği zaman, El-harb-i sicâl beytâ yani bazen biz kazanıyoruz, bazende onlar, yolunda bir cevap vermişti.

Tarih-i beşeriyet, harp şuûnâtını kayda başlayalı beri, bu hal, böyle olagelmıştır. Peri-i harp ikiyüzlüdür, bazen bir tarafa, bazende diğer tarafa gelir. Fakat kati netice hiç şüphe yoktur ki azim ve irâdesi, ümit ve imânı sebât ve anânetini daha kuvvetli olan taraftır.

Bu harp, düşmanların hakkımızda ne yaman kasıtları olduğunu herkese anlattı. İngilizler, İstanbul'u Rus'a vermez, Müslümanların mukaddesâtına el uzatmaz, kanâatinde bulunan ahmaklar bile hakîkati idrâk ettiler.

Bize, dost nibkâbına bürünen gizli ve hakiki düşmanlar meydana çıktı. Sila kuvvetiyle doğan milletlerin, yaşayabilmeleri için, silahlarının dâima parlak olması icâb ettiği hakîkati her kafaya yerleşti. Türkiye silah kuvvetiyle doğmuş, şanlı zafelerini, âlem-şümûl istilâsını, muhteşem devrelerini kudret-i askeriyesi sayesinde kazanmıştır. Bugünde Türklerin kurtulması silah kuvvetine müftekirdir. Çanakkale müdâfaası gösterdi ki bugün o silah, nurlu, imânlı milletini müdrük ve azimkâr ellerde bulunuyor. Her birimiz, harbin zarûrî olan felâketleri karşısında fütûr getirmeyerek azim ve imân ile uhdemize düşen vezâifi hakkıyla ifâya gayret ederek, istikbâli kurtaracağımız şüphesizdir.

M. Şemseddin [GÜNALTAY]

(Nu: 7020, 29 Şv. 1334, 15 Ağ. 1332, 28 Ağ. 1916, s. 2.)

*

Müşâhid:**İHTİSÂS****-İçtimâî Meselelerden-**

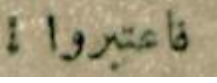
Âlem-i hestîde isbât-ı hüviyyet ve rüşd etmiş olan bir heyet-i içtimâiyyenin kuvvet ve miknetine bir mizân-ı sahîh aramak lazım ise müterekkib olduğu efrâdın saha-i faaliyette temin ettikleri sermaye-i muvaffakiyyeti tedkik kâfîdir. Ferdiyetlerin defter-i imâlinde, muvaffakiyyet yekûnunu kabartacaka yegâne amel ise ehliyettir. Büyüklük, ümrân, refâhiyet ancak hayatın safhât-ı muhtelifesinde kâr u kesbî hadd-i gâyeye isâl edebilmek kâbiliyetiyle hâsıl olabilir. Tekemmül ve tekâmül-i içtimâî, terakkiyyât-ı medeniye ve el-hâsıl bu rezm-gâh-ı fânîde beşer içül dil-firîb, hayret-âver ne gibi havârik var ise cümlesi kâbiliyet-i ferdiyenin mevlûd-ı hakikisidir.

Mâdemki hayat, beşer için ihsâr edilmiş bir ma'reke-i maişettir, o halde galieyi temin edecek esbâba tevessül, her ferдин uhdesine terettüb eden bir vazifedir ki bununda gösterilecek ufak bir tekâsül, mağlûbiyet-i kâmileyi ve bi'l-netice za'af ve sefâleti, zillet ve mahkûmiyeti intâc eder. Evet! Hayat, efrâd tarafından bu zihniyet ile anlaşılmalı ki heyet-i içtimâiyye istihdâf ettiği şevâhik-ı itilâyâ su'ûd edebilsin. İnsanlar, hayatları müddetince mütemâdî bir sa'ya mahkûm olduklarına göre bu meyânda regâ-yı maişette temin-i galebe için nasıl hareket etmelidirler? Bu suâlê hakîm-i şehîr Spekser şöyle cevap veriyor: "Ömrümüz o kadar kısadır ki tahsîl ve tekâmül için sarf eyleyebileceğimiz vakit pek azdır! O halde vaktimizi en ziyâde istifâdemizi mûcib olacak bir sûrette tekemmül için istimâl etmeye mecbûruz." Bu mütâlâyâ göre efrâd-ı beşer, cevher-i hayatının bir kısmını ancak esbâb-ı maişetini kazanmak için sarf etmeli. Daha ileriye giderek diyebiliriz ki ömr-i insanî bu kadar mahdûd ve kısır olmasa idi ulûm, fûnûn ve sanâinin kâffesinde tekemmül edebilirdik ve o halde bir şube-i ilim ve san'atı tercih etmek hakkını hâiz olmaz idik. Fakat bu cihet muhâl olduğundan, hatt-ı hareketimizi başka sûrette çizmekte, hakk-ı hayatımızı temin için mahdûd bir sahada tekemmül etmek yolunu tutmakta muztar kalıyoruz.

Nice kuva-yı tabîiyyeyi dehâsına esir ve fermân-ber eden zekâ-yı beşer, hele yetiştiğimiz şu yirminci asr-ı havârikte ulûm ve fûnûn ve sanaiye o derece hayret-âver bir füsûhat vermiştir ki esbâb-ı ibâdini istikhân değil, esâsât-ı ibtidâiyesini ihâta edebilmekliğimiz için ne zaman, ne de imkân vardır. Âlim-i kül olanların devrinde değiliz, bu mazhariyet, Farâbîler, İbn-i Sînâlar, Aristolar, Arşimendler vesâireye nasîb etmiş! Bizler, ulûm ve fûnûnun kâffesini edinmek sevdâsına düşmek hakkını da hâiz değiliz. Çünkü ömrümüz, ızâa-i vakte mütehemmil değildir, ihtitâcât-ı içtimâiyyemizin mütevâlî bir sûrette

tezâyidi, bizi makine gibi çalışmaya mecbûr ediyor. Yaşamak, hesap ve ihsâyaya gelmez arzularımızın, imkân-ı müsâid olduğu kadar büyük bir kısmını yerine getirmek, işte dferdiyyet iitbâriyle asrımızda en büyük mesele-i hayatiyeyi bu gayeye vüsûl için her ferd, kuvâ-yı akliye, temâyülât-ı ruhiyyesinin müsâid olduğu mahdûd bir saha içinde çalışmak ehliyetini iktisâba hasrı dikkat ve sarf-ı kuvvet etmelidir. Fâaliyet-i beşeriyenin yegâne nâzım ve müddeveri olan bu esâsı, kâffe-i mekûnâtın mâhiyet-i asliyesinde tamamiyle cârif ve hâkim görüyoruz. Taksim-i kavî, tevzi-i vezâif, tahdîd-i saha-i fâaliyet, denilebilir ki bu âlem-i fenâda beşeriyetin temin-i hakk-ı hayatı için en zorlu ve doğru bir silahtır.

Bu dakikayı mile'l-garbiye efrâdı o kadar şümûllu bir sûrette idrâk ve takdir etmişlerdir ki onlar için meslek ve san'atta "ihtisâs", levâzım-ı hayatiyenin en mühimi addolunur. Tâcir, demirci, çiftçi, kimyager, tabip, muharrir, muallim, kapudan ve el-hâsıl fâaliyet-i beşeriyenin tezâhürât-ı maddiyesini irâe edenlerin her biri, intihâb ettiği dâire-i mahdûde-i sa'y ve amelde bir "mütehassıs"dır. Meslek ve san'atın her türlü gavâmız ve teferrûât-ı tatbikiyesine vakıftır, o kendi muhit-i cehdinde en büyük zıll, semere-i sa'yında başkaları tarafından, meslek, san'at itibâriyle görülecek ufak bir noksan, ehemmiyetsiz bir hatadır. Akıl ve zekâsını intihâb ettiği meslekte bir şahsiyet olabilmek için senelerce sarfetmiş olduğu için, o, hayatın en müşkül devrelerinde bile itimâdını kaybetmez, rekâbet ve istirkâbdan korkmaz, hal ve istikbâli sehâb-ı endişeden azâde, saf ve berrak bir halde görür. San'atına, şube-i ihtisâsına olan meyl ve aşkı o kadar ruhiyyâtına nüfûz eder ki nerede bulunsa, kim ile konuşsa dâima mahbûb-ı kâbilinden bahis açar. Bu râbıta, her sahib-i ihtisâsa, safha-i hayatında tesâdüf edeceği müzâheme karşı manevî bir kuvve-i müdâfa temin ettiği kadar ruhunu azim ve metânetinden, şevk ve gayrından masnû bir hale-i imân-ı muvaffkiyetle tezyin eyler. Mütehassıs, meslek ve san'atın icâbâtına göre tarz-ı hayatını tanzim ettiğinden, bu nimete nâil olmayanlar gibi hayatın boşluklarından hiç müşteki değildir. Dâire-i fâaliyetin mahdûd ve yakınsak olması bir meslek ve san'at sahibine katiyen kesel vermez. Çünkü her kısım icrââtında onu, tedkik ve tetebbua, tamik ve istiknâha sevk edecek bir meçhûl zuhûr eder. Almanya'nın üçüncü sınıf şehirlerinden olan "Pforzheim" de kâin muhteşem bir kordon fabrikasında yirmi beş seneden beri kordon halkalarını yekdiğerine râbıta ertmekte mütehassıs olan bir pîr-i fânîye bi'l-münâsibe şu mahdûd vazifeden nasıl bıkmadığını vaktiyle sormuş idim. Gözlüklerini kaldırarak mütebessim bir çehre ile o "ben hergün bu san'atımda yeni bir şey öğreniyorum" nasıl bıkarım? Cevabıyla beni mahcûb etmiş idi. Evet! O muhterem san'atkâr mesleğine bu derece âşık olunca milyonlarca erbâb-ı ihtisâsın heyet-i mecmûasından ibâret olan ve aynı zihniyet ile yaşayan

koca Alman milletini de harikalar ile azimet ve şevket ve muhabbetiyle böyle tecelliyâta mazhar olur.

Dava Vekili

Giridî Ahmet Sâkî [DERİN]

(Nu: 7026, 5 ZK. 1334, 21 Ağ. 1332, 3 Ey. 1916, s. 2.)

*

Müşâhid:

SEVDÂ-YI İSTİ'MÂR VE İTİSÂFÂT KÜNYESİ

-Tettebbuât-ı İçtimâiyeden-

Felâside ve ahlâkiyyûnun içtihadlarını zîr u zeber eden bir heyûlâ vardır: Para! Beşeriyyet, meşîme-i hestîde âsâr-ı hayat göstermeye başladığı andan itibâren bu kuvvete gerdandade-i inkıyad olmaktan kurtulamamış ve ahvâl ve harekâtı, hep bu sâik-i müdhişin tesiri altında tanzim edilememekte bulunmuştur. Şâirler, istedikleri kadar âlem-i ulviyyatı terennüm etsinler, hayat-ı maddiye, paranın, sermâyenin âzad kabul etmez bir kölesidir. Heyûlâyı tevsim ettiğimiz bu sehâr aletin o kadar garip tecelliyâtı ve yekdiğerine mübâyen tezâhürâtı vardır ki meâliyât ile süfliyyât, terakkî ile tereddî, ilim ve cehl, adl ve zulm, sıdk ile hıyânet, hod-gâmlık ve diğere-gâmlık sakf-ı beşeriyyet altında yaşıyor ve... harikalar gösteriyor!

Mâdemki servet, sermâye, hayat için bu kadar müesser bir âmildir, onu istihsâl ve idhâra ibnâ-yı beşer tarafından gösterilecek meyl ve inhimâk makûldür. Şu kadar var ki on dokuzuncu asrın râbi-i âhirinde ve bâ-husûs zamanımızda bu arzunun iktisâb ettiği fesehat, beşeriyyetin refâhiyetini mâhî bir raddeyi bulduğundan hukuk-şinâs ve ahlâkiyyûnun bî-hakkın iştibkâ ve feryâtlarını mücib olur.

İstimâr sevdâsı colonialisme, istimâr exploitation teşebbüsleri, temdîn?! iddiâları, hülûl-ı maslâhâne oyunları hep edhâr-ı servet maksadıyla icâd edilmiş birer plandır. Asrımız “sermâye asrı” unvânını verirsek kemâl-i cesâretle iddiâ edebiliriz ki aktâr-ı cihânda bilâ-istisnâ hissiyle veya haber ile elde edilen müstamere ve müstemlekeler ahâlisi ancak eshâb-ı sermâye için çalışmaya mahkûm birer esir kfilesidir. Sermâyedârların hırs ve tabîi neticesi olarak aşırı dereceye vardığına şahid olduğumuz bu sevdâ-yı istimârın en hadd devresi 1880 senesinden itibâren başlar. Bu tarihten sonra “medenî” unvânını alan birçok devletler, Asya ve Afrika havâlisine savlet edercesine nüfûz ve hülûle, seferler tertibine o kişverlerin hâkimleriyle müzâkere ve mukâvelât akdine başlıyor. Bu cereyânın safhât-ı tarihiyesini hülâsa olarak tedkik edelim:

Mâzîde zuhûr eden muhârebât ve ihtilâlât mütevâliye eseri olarak okuyanlarda İspanya ve Portekiz devletlerinin müstemlekât saltanatı iyice sarsılmış idi. Fakat bu devletler için gıpta-âver servetler temin etmiş olan vasi ülkeler, on dokuzuncu asrın râbi-i evvelinde merkezî ve cenûbî Amerika isyanlarıyla kısmen elden çıkarılmış ve bu hâkimiyet-i muazzamaya hatime çekilmiş oluyor. Hele Karolin Adaları'nı 1899 senesinde Almanya sattıktan sonra İspanya, müstemlekât sahnesinde bütün nüfûzuna veda etmiş denilebilir. Portekiz'e gelince: Brezilya'yı elden çıkardıktan sonra teşebbüsât-ı istimâriyesine bir ibkâmet-nâme ârız olmuştur. Hollanda devleti siyâset marûzada daha ziyâde sebâtkârdır.

Düşmanımız İngiltere, bi'l-akis bu devre-i hadde zarfında müstemlekelerini en ziyâde tavsiye etmeye muvaffak olmuştur. 1880'den 1900 senesine kadar bu dessâs hükümetin elde ettiği arazi, üç dört milyon mil murabbai geçiyor. Ribka-i esâretine geçirdiği mazlûmlar altmış milyondan ziyâdedir. Bundan otuz sene mukaddem neşr olunan vesâike göre İngiltere'nin nüfûs ve zencir-i mükri altında bulunanların mecmûi üç yüz elli milyon raddesinde idi. 1888'de Borneo ve Rodezya'yı, 1890'da Uganda'yı, 1886'dan 1890'a kadar Şarkî Afrika'yı, 1891'de Zambezoiyasa'nın bir kısmını, 1887'de Yeni Gine'yi ve 1900'de Oran ve Transuval Cumhuriyetlerini vaktiyle Fransa ve Hollanda'dan gasbettiği küşverlere ilâve eden İngiltere, Hindistan gibi mukadema eline geçirdiği müstemlekelerin dâhillerine doğru tavsiye dâire-i nüfûz etmekten çekinmemiş ve her vesileden istifâde etmeyi bin türlü desiseler ihdâs sûretiyle arazi ve ahâli kapmayı, siyâset-i istimâriyesinin temeltası olmak üzere telakkî eylemiştir. Bu oyununa hâlâ devam ediyor. Çanakkale'de celâdet-i Osmaniyye karşısında boyunun ölçüsünü almış diğer düşmanımız Fransa ise saltanat-ı istimâriyeye İngiliz kadar tama ve hırs göstermemiş ise de oyununda o derece uvaffak olamamıştır. Bir yelpaze darbesine kurban olan Fransa Fas'ı dahi ilâve sûretiyle hukuk-ı âmmeye en şeni darbeyi vuran bu yaygaracı hükümet varsın kendisine hukuk-ı beşer müdâfi unvânını versin, bizce mahkûkdur ki bu iki hükümet için medeniyet, hak kelimelerinin büsbütün başka manası var: Servet, para! Trablusumuzun gâsi İtalya'dan bahsetmek lüzumsuzdur. Habeşistan'da rezil olan bu düşmanımız, kendi memleketlerindeki her ü merceden baş alamıyor ki İngiltere gibi muntazım bir istimâr siyâseti takip etsin, yoksa o da diğer rüfekâ-yı redâetini kadar ve blki –sonradan görmeler gibi- onlardan daha ziyâde harîstir.

İslâmiyetin mahvı için diğer düşmanlarımızdan biraz fazla geyretli sebk eden Rusya ise siyâset-i istimâriyeyi daha sade ve az masraflı bir şekilde koymuş, uyûn-ı ihtirâsını hep mücâvir ülkelere dikmek sûretiyle dolabını çeviriyor. Birinci Nikola'nın zaman-ı hükümetinde kurulan bu program, 1848'de Akmesid'i, 1864'te Çimkent'i, 1865'te Taşkent'i ve bir sene sonra Kocend'i Rus muziklerine ağûş-ı zulmüne veriyor. Daha ziyâde

izâhat vermek istemiyoruz. Çünkü tarihin herhangi sahifesi açılrsa, Rusya'nın insaniyet kanlı izler bıraktığı görülüyor.

Bütün heyet-i içtimâiyye için medâr-ı kıvâm hayat olması lazım gelen istihsâl servet maddesi, böyle insanların bazı aksamı hakkında dâima musîbet olunca, insan valih ve hayran, şu suâlî irâd etmekten nefsinî men edemiyor: Acaba medeniyetin esâsı yanlış mı kurulmuştur, yoksa bu nâm-ı bülend hesabına irtibkâb edilen fezâyih bir gâye-i redîne mi matûftur? Bütün bir kıta ahâlisine musallat olmak, onu her türlü haktan, mefâatten mahrûm ederek, hayvanâta karşı revâ görülmeyen itisâf ile mütemâdi bir say'a mahkûm etmek, medeniyet ise Jean Jackques Rousseau'ya Petor olarak bütün kuvvet-i kalbimizle lanet-i huvân olmayı bir vazife addederiz. Fakat hayır! Bu küstahlık, muktezâ-yı medeniyet değil sermâyedârların nüfûzunu tenmiyeye delâlet vazifesini derûhte eden bazı hükûmetlerin şâyeste-i nefrîn ihtirasları eserdir ki rikba-i esâretlerine geçirdikleri mazlûm ve caberi tebalar hakkında irtibkâb ettikleri cinâyât-ı şenîeyi, vesâik-i resmiyyeye istinâden diğer bir makalemizi neşr ve izâh edeceğiz.

Dava Vekili: Giridî Ahmet Sâkî [DERİN]

(Nu: 7041, 20 ZK. 1334, 5 Ey. 1332, 18 Ey. 1916, s. 2.)

*

İÇTİMÂÎ MESÂİLİMİZDEN EFENDİ VE HİDMETÇİ

Hamd olsun, köle ve halâyık devrelerinde değiliz.

Bunun için o zamanki usûlün mehâzir veya hayâlî muhassenâtından bahis de etmeyeceğiz. Mesâil-i mezkûreyi tarih ve ilim ruh-şinâsı halletmiş ve hüküm-i katisini vermiştir. Maksudumuz muhit-i içtimâiyyemizde evvel ve âhir hiç nazar-ı ehemmiyete alınmamış bir meseleyi, bazı cihât-ı elîmesiyle mevzu-bahs ederek bir sûret-i hal aramak, istemektir.

Bizde hıdmetçilik mesleği yoktur. Çünkü henüz hıdmetçiyle, efendi arasındaki münâsebeti tanzim eden esâslar kurulmamıştır. Biz hıdmetçilere hiçbir mevki vermiyoruz. Düşünmüyoruz ki içtimâî seviyeleri pek vezi olmakla beraber, onların hayatından ve hukuk-ı menâfiinden hisse-mend olmağa hakları vardır ve nihâyet hem cinsimiz olmak itibâriyle madûnumuzda bir mahlûk gibi telakkî edilmeye lâıyk değildirlere. Biz, harîm-i husûsiyemize ithâl ettiğimiz hıdmetçilerin ne ahvâl-i sıhhiye ve ahlâkiyesini, ne de derece-i kâbiliyet ve istidâdını araştırmak lüzûm-ı vibkâfını hiç hissetmiyoruz. Ve'l-hâsıl bunları, bize hıdmet etmeye sevk eden avâmili tedkik etmeksizin, rastgeleni istihdâm etmek hatasını, birçok zararlarını gördüğümüz halde, tekrardan vazgeçmiyoruz.

Çift ve çubuk ile meşgul iken çok para kazanmak sevdâsıyla İstanbul'a gelen ve sefil ve perişân kalınca, "kapulanmak" için bir konağa uşak sıfatıyla sığınan kaç yüz Anadolu vardı? Hâlbuki o zavallıların kâbiliyetlerini tedkik etmeye bizi sevkedecek esâslar, kâideler müesses olsa idi onlar dahi İstanbul'a gelip çok para kazanmak hırsını söndürecek birçok avâız hâsıl olur, herkes muhit-i sa'yına daha ziyâde merbût kalırdı. Bu adım-ı takayyüdün iktisâdî ve içtimâî muzırâtından en mühimi olmak üzere, köylülerin merâkıza doğru sel-i hurûşân gibi akın akın gelmek hevesine düşmeleri meselesini gösterebiliriz.

Hayat-ı içtimâiyede hiçbir şey yoktur ki kâide-i tevâzırından az çok hissesi olmasın: Merâkıza doğru vâki olan hücumun neticesi olarak şehirlerde tesirât-ı iklimiyeden, zarûretten tâb ve tüvânı kalmamış sefil, kâbiliyetsiz kişilerin adedi günden güne ziyâdeleşiyor. Biz, bundan müteessir olacak iken bi'l-akıs "ucuz" hıdmetçi, bulabildiğimizden memnûn oluyoruz.

Avrupa'nın sâir memleketinde, Amerika'da ücreti az olan ve hıdmetinin arî olmayan hıdmetçi yoktur. Oralarda hıdmetçilik, bir meslektir ki intisâb edenler hayatları müddetince zelîl ve sefil değil insan gibi temin-i maişet ederler. Neden böyle oluyor? İşte mesele budur.

Malûmdur ki insanlar, hayat-ı içtimâiyede ihtiyâcâtı muhtelifelerini tesviye etmek için hemcinslerine dâima muhtaçtır. O halde her hıdmete mukâbil, mutlaka bir menfaatin tahkiki, malûmat-ı beşeriyede layettagir bir kâidedir.

Bu esâsa tevfikeyen itirâf etmelidir ki hıdmetçilerin bize ne derece ihtiyâcı varsa, biz dahi onlara o derece muhtâcız. Her iki taraf için maksûdiye, menfâattır. Bu hakikat hiçbir san'at ve meslek erbâbı için değişmez. Mâdemki nübâdelât-ı içtimâiyenin kâffesinde âmil-i yegâne menfâattır. O halde hıdmetçiler ile efendiler arasındaki münâsebetin esâsatı bu âmile göre tanzim olunmak lazımdır. Başka türlü hareket, gayr-i tabîi ve birçok mehâzir-i iktisâdiyede ve ahlâkiyeyi mûcib olur.

İtirâf etmeliyiz ki bizde bu kavâidin hiçbirisi hıdmetçiler hakkında cârî değildir. Biz, hıdmetçilerin derece-i ehliyet ve nevi hıdmetlerine göre takdir-i ücret husûsunda insâfsızlığı hiçbir vakit elden bırakmaz dûn ücret vermeyi bir kâr add ve bu sûretle hıdmetçilerimizi sadâkatten, istibkâmetten ayrılmasını isteriz. Esâsen efendiler ile hıdmetçiler arasındaki hukuk-ı vezâif takarrur etmediğinden hıdmetçilik âleminde samimiyet aramak hatadır. Başka memleketlerde hıdmetçi insan gibi telakkî olunmaktadır. Onun da karyolası, yatak odası, tatil zamanı, temiz elbisesi, vakt-i istirahatı vardır. Mesleğinde herder, onu takyîd eden yalnız derûhte ettiği vezâiftir, cebinde hüviyet-i vesibkâsı, sıhhat raporu, hüsn-i hal şehâdetnâmesi olduğu halde yeni efendisine mürâcaat ver arz-ı hıdmet eder. Aralarında mecellemizin kitab-ı mahsûsunda ecirlere mütedâsir olan şerâite yakın bir sûrette bir

mukâvele-i şifâhiye münakıd olduktan sonra hıdmetçi, vazifesini ifâya başlar. Efendi istediği zaman nasıl ki hıdmetçisini kovamıyorsa, hıdmetçi de haber vermeksizin terk-ı hıdmet edemez. Aksi halde efendi bir miktar muayyen tazminât vermeye mecbûr, hıdmetçi ise hiss-i hal şehâdetnâmesini almaktan mahrûm olur. Oralarda hiç kimse, ta'datettiğimiz vesâiki tedkik eylemeden hıdmetçi almaz. Hele müddet-i hıdmet, adım-ı tediye-i ücret gibi çirkin davalar pek nâdirdir. Bizde böyle mi ya?

Netâyic ve tesirât itibâriyle şayân-ı tedkik ve ıslâh olan bu hıdmetçi meselesini mevzu-bahs ettiğimizden dolayı haddimizi tecâvüz etmedik. Saha-ı tettebbu ve tamikî erbâbına bırakarak yalnız maddeyi kurcalamış oluyoruz. Gönül arzu eder ki bizde dahi efendi ile hıdmetçi arasında sağlam esâslar üzerine mebnî bir usûl vazi olunsun.

Dava Vekili

Giridî Ahmet Sâkî [DERİN]

(Nu: 7051, 30 ZK. 1334, 15 Ey. 1332, 28 Ey. 1916, s. 2.)

*

MEDENİYET DAVASI

İtilâfin notası biz Türklerin Garp medeniyetine bigâne ve ecnebi olduğumuzu ve binâ'en-aleyh ve Avrupa'dan tardımız lazım geldiğini pek sert, pek dürüst hatta vahşi bir lisân ile ifâde ediyordu. Hakâret olduğu gibi reddedilir. Fakat şu medeniyet mebhusunda biraz duralım. Medeniyet ne demektir? Bu mefhûm ve medlûl ile çok uğraşıldı ve hâlâ medeniyet lafzı bir tarife nâil olamadı. Acaba medeniyet âlî binalar, uzun ve güzel yollar, büyük fabrikalar, cesim gemiler ve bunlara mukayes müessesât vücûda getirmek, buhar veya elektrik kuvvetinden daha fazla istifâde etmek midir? Eğer böyle ise bizde İtalyan müverrihi meşhûr Guglielmo Ferrero ile birlikte iddiâ edelim ki bu itibâr ile Amerika, Avrupa'dan fersah fersah medenîdir, ileridir.

Yoksa acaba medeniyet, vahşet mefhûmuna mukâbil bir medlûl mudur ve maddiyâtan ziyâde ahlâkiyata, insaniyete mi mütealiktir? Mademki medeniyet Frenkçe tabiri ile **civilization** beşeriyetin müçtemian yaşayabilmesi yani huşunetini, gıltetini, siyahiliğini terk etmesi demektir. O halde, evvel bavel ahlâkiyat ve maneviyâta ve ancak ondan sonra maddiyâta talik eder.

Medeniyet, her şeyden evvel söyleyelim, fikr-i hukuk ve şime-i adl ve ihsânın takarrürü demektir. Diğer kısm-i medeniyet ise bir medeniyet-i âliye yani maddîyedir.

Teknik alyat husûsunda pek ileri de olupta, medeniyet-i hakikiyede pek geri kalan milel ve akvâm çoktur. Bir akis olarak iddiâ edebiliriz ki alyatı nâkıs lâkin fazıl ve latif hakperver ve levâzım ve şeâir-i insaniyeti bilir kavimlerde vardır.

Hülâsa, medeniyet ikidir: Hakikî, âli.

İtiraf edelim ki biz alyat husûsunda Garp kadar ileride değiliz. Lâkin acaba kabâhat kimdedir? Muhârebenin başlangıcına kadar medeniyet-i Garbiye müddeisi olan İtilâf Türk'ün elini, ayağını bağlamış ve ona “yürü!” diyordu. alyatın, maârifin terakkîsi için her şeyden mukdem vesâit-i nakdiye lazımdır. Parasız yol, şimendüfer, mektep zannetmeyiniz ki olabilsin. Kuyûd-ı atîke, kapitülasyonlar, Şark meselesi, rekâbet-i düveliye, ecânibin rûsûmundan muafiyeti, ecnebi mehâkim ve daha nice nice itisâfât adetâ bizi kasırın ve mehcûrin mevkiinde bulunduruyordu. Bu halde nasıl terakkî ve tekâmül edebilirdük? Eğer bizim alyatımızın noksan veya fıkdanından bahsedilirse bundan Garp utanmalıdır, biz değil. Lâkin alyat süratle vücûda gelir. Medeniyet-i hakikiye gibi uzun senelerin, asırların muhassalası değildir. Bugün İtilâfın yar ve müttefiki olan Japonya'da müteveffâ Mikado Motso-Hito'dan evvel teknik yok gibi idi. Gayrete gelen Japon milleti bu alyatı salis asırda iktibasa muvaffak oldu. Her halde istidâdını prk çok husûsta göstermiş olan milletimiz kuyûd-ı kadimenin indifâdından evvel pek süratle hatta ecâletle bu tekniği iktibas edecektir. Nitekim, harp senelerinde bile, hürriyet ve muhariyeti istirdâd eden bu millet-i kadimde görülmedik bir müsâraatla çalışıyor. Bu muhârebe esnâsında yapılan umûr-ı nâfie kadar hiçbir zamanda iş görülmemişti.

Gelelim medeniyetin asıl hakiki kısmına: Bu da, fezâil-i milîyeden, necâbet-i irkîyeden, hasâil-i insaniyeden ibârettir. Avrupa'da âlem-i içtimâiyyât ve iktisâdiyyâtın bir vahime üzerine bina edildiğini fark-ı ihtimâie rüesâsı pek mukanni, reddi mümteni delillerle iddiâ ediliyorlar. Fransa'da ve İngiltere'de tatbik edilegelen usûller içtimâen zuafâyı efrâdı öldürüyor. Açınız Rus düşmanlarımızın kendisiyle bu kadar iftihâr ettikleri Bolstevi'yi açınız o mekteb ve mesleğe tabi bütün Moskof üdebâ ve ulemasının kitaplarımız! Bolstevi –esâret-i cedidesinde- Garp medeniyeti dediğimiz hal-i içtimâiyyeyi, ki bunu Rusya inhâl ediyor, yerin dibine geçirmektedir. Doktor Max Nordau –tardiyât- unvânlı iki nefis cildinde ve- *Cemiyet-i Hazıramızın Ana Zîb İtibâriyesi*- adlı eserinde öyle tenkid ediyor ki bilmem bu esnâdatın altından Garp medeniyeti nasıl kalkar? Hele meşhûr Niçe o hiç kimseden korkmaz, ürkmeyen lisânıyla Garb'ın medeniyet-i hazırasına öyle taşlar atıyor ki...

Poberizm fakr-ı âmm ü şâmil, bir Garp müessese-i içtimâiyyesidir. Bazı sünûf ve tabâkat-ı derece-i nihâie de zenginleşiyorlar. Ekseriyet ise açlıktan kaldırımlar üzerinde ölüyor.

Kolonyalizm Garp medeniyetine âid ve has has bir haslattir ki milyonlarca insanı en basit hukuk-ı tabiyeden, en ibtidâi hürriyet-i beşeriyeden mahrûm bırakıyor. Fasih kişverleri

feyz-i terakkîden men ediyor. Avrupa'nın alyatını onlardan kıskanıyor. Bu gayeye varması için de her türlü şiddeti mübâh görüyor.

İlel-i zühreviye, Frenk ve Garp medeniyetinin husûsiyâtından olduğu gibi küül-i peresti de doğrudan doğruya ona merbuttur. Garp medeniyeti el-hakimü'l-men galbî düstûr halinde muhafaza etmekle bu harb-i umûmiye müstaklen sebep ve vesile oldu. İngiliz ve Fransız medeniyeti ancak tahakkümü, tefviki tanır. Şimdiye kadar İtilâfin itilâf ettiği milletler, hükümetlerin esâsı bile tüyleri ürpertiyor. Hukuk-ı millî müdâfa eden İtilâf Avusturya-Macaristan'ın muhattal olmasını, dağılmasını, parçalanmasını istiyor.

Ya acaba Rusya'nın o ağır ve kaba boyunduruğunu taşıyan fâzıl Finlandiya'lılar bî-çare Ukranyalılar, müttekâmil Leton ve Letler, mütenevi ve muhtelif mazlûm Müslüman ve Türk akvâmı, Kafkasya'nın üçyüz küsür masûm kabile veya milleti, müterakkî Lehliler hakkında tatbik edilen ve Fransız müellifi ve Rus mutelifi Victor Berard'ın bile –Rusya ve Çarizm-inde pek ağır bir sûrette ithâm ettiği usûllere ne demeli?

Buna mükâbil kemâl-i şükrân ile iddiâ edebiliriz ki Türk milleti insaniyet ve medeniyet nokta-i nazarından pek yüksek bir seviyededir. “Avrupa’da yalnız bir centilmen kaldı, o da Türk’tür” diyen İngilizler idi. Lâkin 1854 senelerine doğru, Kırım Muhârebesi esnâsında dostumuz ve zâmin-i mevcûdiyemiz, taraftar milletimiz, Rusya'nın hasmı olan İngiltere bugün ziyâdesiyle tereddî etmiş olmalıdır ki bu akidesini bile inkâr ederek kaba kaba ve Rusça ithâmata kalkışıyor.

Türkler, tarih-i mükevvenâtta emsâline pek nâdir tesâdüf olunan bir millet-i necibe teşkil ederler. Ber-hem-zede asker olan Türk, tarih mikdâratında, o kadar alû-cenâb ve şîme-i hukuk-perveri gösterniş idi ki fevc fevc anâsır-ı sâireye mensûb efrâd hatta pek mütehayyiz Avrupalılar cemiyetimize iltihâk ile onun teksirine sâi olmuşlardı. Türk, her fethettiği yerde üsmüsâvatı takrîr etmiştir. İ'lâ-yı kelime için cihâd eden ecdâdımız, cemiyetimize iltihâk eden her ferd-i âdemiye kendileri kadar hukûk vermişlerdi. İbzâl-i hukukta hatta ifrâtada gitmişlerdi. O derecede ki, bunun cezasını bile gördük. Kolonyalizm denilen meslek-i mekrûh, tarih-i Osmanî’de külliye meçhûldür.

Türk, medenî bi't-tabi, çelebi, efendi, meşbûdur. Mazi-i şa'şadârî kendisine bir necâbet-i husûsiye bahşetmiştir. Türk'ün hareket ve sükûnatında bu şa'şaya dâimâ tesâdüf olunur. Bizde ne kadar bozuk efrâd ne anasır varsa bilmiş olalım bunlar Garb'ın bir takım müsâvisini iktibâs edenlerdir. Şark, bundan bir buçuk asıra varıncaya kadar rahat rahat yaşıyordu. Şark meselesinin ihdâi ile anasır-ı muhtelifenin kışkırtması hakka ki Rusya'nın, İngiltere'nin, Fransa'nın eser-i taharrîkât ve teşvikâtıdır. Belki de bundan başka bir şey

değildir. Bütün hazûr ve istirahatımızı bozan, bizi nimet-i müsâlemetten, terakkiyyâtan alıkoyan, hiç şüphesiz, evvel emirde Rusya'dır.

Türk Avrupa'nın pek galit bir cehâlet içinde pûyân olduğunu bir zamanda Şark-ı karîbde muvâzenenin muhafazasına sâi olmuştu. Elimizde ma'a't-te'essüf çıkan her yerde hoş bir hatıramız olmuştur. Rum ilinde bile güyâ siyâseten nâil-i kâm olan anâsır dahi hep ezmîne-i Osmaniyye'ye hasret-keştirler.

Lâkin İtilâf heyet-i hazırasını teşkil eden nemrûdlar, her hatvede ayaklarımızı bağlamışlar, faaliyetimize halel getirmişlerdi. Toksa bu iki ehl-i salibin muhâcemesine uğramasa idik bizde, tabiyetle şehrah-ı tekâmülatta ilerler idik.

Bu gazv u esnâda Avrupa medeniyetinde İngiltere ve Fransa kadar bir yer tutan ul'ul-azm mütteliklerimizin hakkımızda besledikleri hissiyât bir cevâb-ı sâkıt teşkil eder. Goethe gibi, Schiller gibi erbâb-ı kaleme, Kant gibi, Schopenhauer gibi felsefeye, Luther gibi müceddidine mâlik olan bir terakkiyyât-ı âliye husûsunda İngiltere'yi çoktan geride bırakan Almanya bizi ittifâkına alıp dâire-i müsâvatta muamele ediyor, İtilâfın muhâfazasında o kadarinat ve ısrar ettiği kuyûd-ı atikenin ilgasını tasdikte müsâraat gösteriyor.

İtilâf, vahşi Rusya'ya boğazları vermek için medeniyet-i Garbiyeye ecnebi olmakla ithâm-ı tafrâ-fürûşluğu irtikâb ediyor. Rusya'nın medeniyeti hakkında çok sözlerimiz olduğu gibi İngiltere'nin, Fransa'nın o mütekâmil aliyâta, sahte taraflara bürünmüş gayr-i medeniyetleri sadedinde de serdedilecek bir hayli efkârımız vardır. Fransız adını Paul Adan, milletini mübeccel ithal etmiş idi. Doktor Gustav Le Bon ise o da Fransız olduğu halde pek büyük bir ruh-şinâsı tedkik olmak üzere memleketi hal-i hazır içtimâisinin tutar yeri olmadığını söylüyordu.

İtilâfın gâlit ve çirkin nihâyeti üzerine hissiyât-ı milliyemizi biraz daha takviye etmeli, barutumuzu daha kuru tutmalı, kalıncımızı tekrar bilemeliyiz. Nitekim bütün Almanya, İtilâfın bu şayan-ı nefrin hareketinden dolayı takviye-i kin ederek ser-â-pâ -elektrize- oldu.

Bu esere bizde imtisâl edelim ve hukukumuzu haysiyetimizi pâ-mâl ettirmeyelim. Hukuk ve haysiyete nakîse îras ettirmemekte şeâir-i medeniyedendir.

İmzasız

(Nu: 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1332, 17 KS. 1917, s. 1.)

*

MEDENİYETİMİZ VE MEDENİYETLERİ

Medenî olmak, vazife-i temeddünîyeyi ifâ etmeyi de istilzâm eder. Bu maksadımızı daha açık bir cümle ile ifâde edelim:

Bir millet tamamiyle medenî olmak için iftihâr ettiği medeniyeti diğer akvâmdan esirgememek, kıskanmamak, bi'l-akıs onu teşmil ve tamim etmek lazımdır. Bir akıs olarak medeniyet iddia eden bir millet kendisinden başkasının temeddün etmemesini, bütün âlemin bir cehl ve vahşet deryası içinde kalmasını arzu ederse onun medeniyeti pek hodgâm, pek haris –hatta tabir-i mütenakız zannedilmesin- ziyâdesiyle vahşi olur. Medeniyet ile medenîleştirmek lazım gayr-ı müfâriktir.

Bu itibâr ile bir kere kendi medeniyetimizi muhâkeme edelim: Türkler, ecdâdının hasâil-i cengâverânesi, İslâm'ın fezâil-i mütenevvisi, Şark ikliminin icâbat-ı muhtelifesi üzerine, gayet demokratik bir medeniyetin sahibi idiler. Hayat-ı Osmaniyye'yi teşkil eden altı yüz kûsûr senenin mücâhedatta Türk ve Müslüman heyetine temsil eden her ferd, cemiyet-i Osmaniyye içinde hukuk ve hürriyetin son mertebesini ihrâz etmiş bulunurdu. “Ben sizdenim” demek ve bu emel ve arzuda bulunmak bir ferde her türlü hukuk-bahş, onu hatta her makama kâbiliyet-kâr ederdi.

Görülüyor ki Türk asla hodgâm ve hod-bîn değildir. Bu derece alû-cenâba akvâm-ı sâirenin tarihinde az tesâdüf olunur.

Efrâd için böyle olduğu gibi onlardan müteşekkil heyetler için de böyle idi.

İşte bu medeniyet-kâr siyaset sayesinde ki aslen Türk olmayan akvâm, Türklüğü sevmek, ona iltihâk etmek şartıyla yabancılıktan, gayr olmaktan kurtulur, her türlü saâdete nâil olurdu.

Bütün tarih-i Osmanî bu iddiamızın delâletiyle doludur. Büyüklerimizin tercüme-i halleri de, kezâlik, bu davanın bir ahînidir.

Hadikatü'l-vüzerâ ve Duhte'l-meşâyih gibi kitab-ı terâceme müracâat edilecek olursa, hemen her fasıl bu müddâyı teyid eder.

Türk, memleketteki muhtelif sınıfların birbirini tazyik etmelerini bilmez. Meziyet, bizde ferdindir, tabaka-i içtimâiyenin değil. Onun için Fransa'yı kasıp kavuran ve 1789 inkılâb-ı kebirine meydân veren tagallüblere tarih-i Osmanî'de misal bulunmaz.

Demokrasiyi yeni icâd eden ve tatbikinde pek de muvaffak olmayan Garp bilmelidir ki Türk heyeti, İslâm'dan evvel de, ondan sonra da, bundan başka bir hal-i içtimâî tanımazdı.

Fi'l-vaki her yerde olduğu gibi bizde de, tarihimizde, tagallübe tesâdüf edilir. Lâkin bunlar vaka-ı âniyedir. Hâlbuki Garp'ta tagallübât usûl-i tahtında ve bir takım tabakatın hukuk ve imtiyazı olmak üzere talik ediliyordu.

Avrupa demokrasiye medeniyetin son sözü nazarıyla bakıyor. Bunda da haklıdır. Lâkin şurasını unutmamalıdır ki Fransa'da zâdegân, ruhban her türlü haksızlıkları kânûna istinâden irtikâb ettikleri, İngiltere Parlamentosu hukuk efrâdı müdâfaa için bir kıyâm-ı daimi halinde bulunduğu zaman Türkler anane-i kadime ve şeriat-ı münife taht-ı zamanında tabakat-ı içtimâiyenin âsâr-ı dîde mezâlim ve itisâfatından masûn edilir.

Türkler, temsil etmeyen ecnâs ve anasıra da her metbûdan fazla lutuf ve hürmet ediyorlardı. Anasır-ı mezkûrenin bugünkü mevcûdiyetini bile bu latif ve rifatın eseridir.

Gelelim bizi medenî olmamakla ithâm eden bed-hâhlarımıza:

Meselâ Büyük Britanya asla medeniyet-kâr değildir. Gayesi, emeli, fikri, matlûbu medeniyeti Hintlilerden, Müslümanlardan, sâir akvâm-ı tabiyeden gizlemek, kıskanmak, esirgemektir. Milel-i tabiye hayvan ile insan beyninde mahlûkât olup bunlardan vücûd ve hayatından maksad İngiltere'yi iğna ve terfidir. Sanki yarım milyar tebaya, yarım milyar demirbaş hayvan ve küre-i kamerin müsaha-i sathiyesinden daha büyük olan İngiliz müstemirâtı da muazzam bir çiftliktir.

Hint'in Enini unvânıyla yine bu sütûnlarda bir bend yazmış idik. Zavallı Hint kişveri, Hint komitesinin neşriyâtta pek büyük bir sarahatle görüldüğü üzere, takat-ı fersâ bir işkence altında bulunuyor.

Rusya medenî midir? Vakıa Petersburg'da, Moskova'da, Odesa'da, Kiev'de birkaç gün dolaşan bir coğrafya meraklısı bu büyük şehirlerde birçok âsâr-ı ümrân görür. Yollar bi'n-nisbe geniş ve belki temizdir. Tramvaylar gibi geliyor. Hele oteller ve gazinolar nur-â-nurdur. İlh. Lâkin acaba bu sûrî medeniyeti vücûda getirebilmek için mukaddes Rusya ne kadar mezâlim ifâ eylemiştir? Rusya, kendi medeniyetinden her halde âlî, Müslüman, Leh, Finlanda medeniyetlerini yıkmıştı. Fazla olarak bir tabaka-i havas orada mütemâdiyen tabakat-ı süfliyeyi esâret altında bulunduruyor. Rusların ekseriyet-i mutlakesini Mujik denilen kaba, haşin, dürüş köylüler teşkil eder. Bunların buldukları cehâletten, kabalıktan çıkamamaları Rus hükümetinin de havasında gaye-i emelidir. Hâlbuki bizim şeriatımız ve ananemiz mûcibince vazifemiz maârif, icâbât-ı medeniyeyi, fazâil-i siyânen her kime teşkil etmektir. Belki bundan ara sıra kudur oluyor lâkin hata bir ferd de veya bir devrededir. Yoksa usûlde, ananede, zann-ı itikâdda değil. Eğer bu ve buna şîbe-i mesâil ortaya dökülecek olursa bilmem ki bizi ithâm eden Garp, dava-yı medeniyette yaba kalmaz mı? Garp medeniyeti,

tekrarından çekinelim, bir maddiyât-ı medeniyettir ve bu da ahlâkiyât ve maneviyâtın zararına olmuştur.

Biz Türkler, fevz ve felâhımız için terakkîye muhtacız ve bunu da mu'terifiz. Lâkin bu gayeye vüsûlümüz için Avrupa'nın –ve Amerika'nın alyatından başkasını iktibasa ihtiyacımız yoktur. Elektriğin, Macar kuvvetinin tarz-ı istimâlinin, hendesenin Şarkça veya Garpçası olamaz. Bina'en-aleyh bunların mahiyeti beyne'l-mileldir. Olduğu gibi iktibas olunur. Pek milliyet-perver olan Almanya, herhalde dostu olmayan Fransa'da bir yeni teknik hüner görürse derhâl iltikât eder.

Lâkin terakkî edebilmekliğimiz için medeniyet-i hakikiye ve maneviyenin başka diyarlarda aranılması câiz değildir.

Bizim mazimiz, teşkilâtımız Garp ile bir tezâd teşkil eder. Eğer çığırımızdan çıkacak olursak hem usûl-i kadimemizi unutmuş oluruz, hem de usûllerin Garpçasını iktibas edemeyiz.

Evet! Medeniyet-i Garbiyeye ecnebiyiz. Çünkü iddia olunan bu medeniyet evvelâ kendilerinin zannettikleri kadar bir kerâmet bir şey değildir. Nitekim İtilâfa dâhil olan ve Garb'ın bütün alyatını iltikâb eden Japonya bunu iktibas etmemiştir. Saniyen medeniyet-i hakikiye muhassala-i zamandır, asırların zâdesidir, adîmü'l-iktibastır.

Eğer İtilâf notasını kaleme alanlar –kendi milletdaşları olan ulemâ-yı ruh-şinâsının âsârını biraz okusa idiler, herhalde kavâid-i içtimâiyye ve desâtir-i tarihiye ile böyle taban tabana zıt bir bühtân ile meydâna çıkamazlardı.

İmzasız

(Nu: 7162, 25 RE. 1335, 6 KS. 1332, 19 KS. 1917, s. 1.)

*

TÜRKİYE'NİN TECEDDÜT VE TERAKKÎSİ

Mösyö Alfred Nossing'in Konferansı

Mösyö Alfred Nossing tarafından evvelki gün dârülfünûn konferans salonunda – Şehzâde Abdülmecid Hazretleriyle, Dâhiliye Nazırı Talat ve Maârif Nazırı Şükrü Beyefendiler, Bulgaristan Mâliye Nazırı olupşehirimizde bulunan Mösyö Suşef, Bulgaristan Sefiri Mösyö Koloşef, Abdülhâk Hâmid Beyefendi ve diğer birçok zevât hazır buldukları halde *Türkiye'nin Teceddüd ve Terakkîsi* namı altında verilen konferansın mühim parçaları bir veche âtî zabtedilmiştir:

“Bugün Türkiye’de cereyân eden ahvâl ve vakıa dâima tarih-i âlemin en ebedî ve zevâl-i tazir bir manzarasını teşkil edecektir. Bu dâhilen bir idâre-i meşûme altında, hâricen türlü türlü desâis ve tesvilât ile yıpranan zevâta ve izmihlâl-i iktisâdî ve siyasinine pek ziyâde

yaklaşmış olan ve büsbütün mahvolmuş farzedildiği halde birden bire hayat ve memmat muhârebesi için doğrulan, azim ve gayr-ı kâbil icinâb-ı zâyiattan sonra tamamen gençleşti. Hayat taze kesbetmiş olduğu halde tekrar hayat atılan bu millet ve hükümetin manzarasıdır.

Türkiye'nin teceddüd ve terakkîsi sayesinde pek derin ve mühim tarihî meselelerin halli kuvve-i kariyeye gelmiştir. Türkiye âlem-i İslâm arasında yalnız en büyük bir devlet-i askeriye olmayıp aynı zamanda hazret-i peygamberin efkâr-ı siyâsiyesini hakiki sûrette zâtında temsil etmektedir.

Jön Türklerin takip eyledikleri hedef ve gaye, Türkiye'nin inkişâf fikri, medenî ve iktisâdisini temeyyüz etmekle beraber satvet-i askeriye eylediğinden ibârettir. İşte bütün bu gâyelere vüsül için istimâl eyledikleri muazzam manivela milliyet fikridir.

Bütün bu emvâl ve vakıa-ı mühime Türkiye'nin yeni bir istihâleye dâhil olduğunu gösteriyor. Hazret-i Muhammed'in dehâ-yı siyâsetkârnesi, ezmânın neşriyle ahkâmın dahi tebdil eyleyeceği nazariyesini kabul eylemiştir.

Jön Türkler tarafından vücûda getirilen ıslâhat, her nevi ıslâhat-ı misillû duçâr-ı itiraz oldu. Fakat şurasını da unutmamalıdır ki Jön Türkler, gayet müşkül ahvâl ve şerâit karşısında son derecede ağır ve güç bir vazifenin ifâsını derûhte etmişlerdir.

Cihânda ıslâhat taraftarı hiçbir fırkanın bu kadar büyük müşkülâtı bir hamlede iftihâm edebilmesi mümkün olmadığı aşikârdır.

Jön Türklerin şimdiye kadar maddeten yaptıkları işleri kendilerinin derece-i kuvvet ve iktidarlarının bir miyarıdır. Kendilerinin muvaffakiyâtını ibtidâ saha-i siyâsette aramalıdır. Jön Türkler, itikâdat-ı kadime eshâbının hissiyâtını asla rencide etmeksizin Türkiye'yi her sûretle tarik-i terakkîye sevk etmişler ve böylece memlekete büsbütün yeni bir istikâmet vermeye muvaffak olmuşlardır. Siyâset-i hariciyelerinin en son neticesi dahi Almanya ve diğer Avrupa-yı merkezi hükümetleri ile ittifâkı temin etmek olmuştur.

Jön Türkler'in böyle bir ittifâka dâhil olmak husûsunda icâd eyledikleri karar, emsâli pek az görülmüş bir azim ve metânetin ve basiret-i siyâsiyenin eseridir. Kendilerini on defa daha zeki ve mâhir Romen ve İtalyanlarla Türklerin tarz-ı hareketi mukâyese edilince bu ittifâkın Türkiye'ye temin etmiş olduğu muvaffakiyyetlerin sadece mesud bir tesâdüf neticesi olmadığı anlaşılıyor. İtilâfa dost olanların, Türkiye'nin mahv ve izmihlâle doğru koşmakta olduğuna dâir dünyanın her tarafında neşrettikleri telkinâtın sırf efsâneden ibâret olduğuna bugün tam ve kati bir kanâatle meşbû bulunmaktayım. Türkiye'nin arazisini henüz işletememiş layığına hazâin servetle mâl-â-mâl bulunduğu gibi Türk milletinin sinesi de dahi yenilmez bir azim ve metânet ile meşhûndur. Sultan Osman'ın vücûda getirdiği eser-i siyâsi izmihlâle uğramaktan pek uzaktır.

İmzasız

(Nu: 7169, 2 RA. 1335, 13 KS. 1332, 26 KS. 1917, s. 2.)

*

ÂHENGE UYMALI

-Takvim-i Garbî'nin Kabulü Münâsebetiyle-

Meclis-i Mebûsân pazartesi günü Takvim-i Garbî'yi kabul etti. Meclis-i Âyân'da bu gün, yarın buna dâir olan kânûn layihasını tasdik edecek veya idâre-i seniyye, hükümet-i Osmaniyye'nin mâlûmat-ı mâliyesinde Takvim-i Garbî'yi itlâk olunan –Gregoryan- takvimi resmiyet peydâ edecektir.

Bizi Avrupa'dan çıkarmak isteyen bu gibi icrâat güzel bir mukâbeledir. Bundan evvelki makalelerimizde medeniyetin bizi hakikî, manevî ve ahlâkî diğeri âli –yani teknik- olmak üzere ili olduğunu, bu ikinci kısım medeniyeti nakl ve iktibasta ne kadar müsaraat gösterecek olursak o nisbette terakkî edeceğimizi söylemiştik. Takvim de bu ikinci kısma dâhil oluyor. Dünyanın hemen her yerinde ticâret kânûnları birleşiyor. Ticâret beyne'l-milel bir mâhiyet alıyor. Ahvâl bu merkezde iken Avrupa'nın başka, Avrupa'dan ondan başka senesi, günü, ayı olmak doğru değildir. Takvim, medeniyet-i hakikîye, ahlâkîye muterizesine dâhil olamaz. Çünkü böyle olsa idi insanlar ve milletler kadar takvim bulunması lazım gelirdi. Hâlbuki birbirine taban tabana zat olan akvâmda aynı takvimi kullanıyorlar ve bunların efrâdında hiçbirisi milleti sui-tefsir edip veya ifrata götürüp günleri saymak husûsunda mahallî usûller ihdâs etmiyorlar.

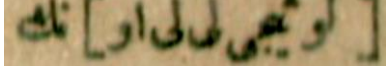
Bizim için takvim değiştirmek vücûb tahtında idi. Takvim-i Hicrî pek muteber, pek mukaddes olmakla beraber müsâmlât için tedvin edilememiştir. Dört fasıl, sene-i kameriye hesabıyla, aynı devreye, aynı aya isâbet etmez. Binâ'en-aleyh hasat zamanı bir sene meselâ Ramazan'a, diğeri sene ise Muharrem'e tesâdüf olabilir. Kamerî hesap, Takvim-i Şemsî'nin yanı başında yalnız bir murâkabe takvimi vazifesini görür. Böylece zühuller ve hatalara tenâküs eder.

1332 sene-i mâliyesinin ise ne an'anevî ne de fennî hiçbir münşatı yoktu. Tanzimat esnâsında, her nasılsa, tedkikâtı ileriye götürmemişler, sene-i Şemsîye-i Hicrî'yi hesap edememişler, böyle bir hata ve bir müddeayı müfid olmayan bir re's-i tarih kalmış, gitmiş.

Bunun er geç düzeltilmesi lazımdı. Bundan başka acaba Tanzimatçılar niçin ekseriyetin kabul ettikleri –Gregoryan- yani Garbî Takvimi benimsemişler, buna da bir mana veremeyiz. Bir şey iktibas edilince onun musahhihi ve bi'n-nisbe herkes tarafından terevvüc edilene alınır, yanlış, Öklit'in kullandığı alınmaz. Jülyen usûlü ancak Ruslar ve Şark Hıristiyanları tarafından kullanılır. Bulgaristan bile bu yanlışlı takvimigeçen sene

bırakmışlardı. Bu usûl Polistos-Kayser tarafından Milâd'dan kırk beş sene evvel icâd edilmişti. Müştüklerin ihdâs ettiği bu takvimi iktibâsta Hıristiyanlar o vakit tereddüd etmemişlerdir. Lâkin bu usûl fenne doğru değildir. Onun yanlışlıkları eski zamanlarda bile

göze çarpıyordu. Münecim inhâsı üzerine On Üçüncü Greguvar 1582 senesi Teşrîn-i Evveli'nin dördüncü günü aynı aynı on beşinci günü olmak üzere ilân etti. Tabiki, biz de, 1332 senesi Şubatı'nın on alyıncı günü 1917 senesi Martı'nın birinci günü addedeceğimiz gibi. Bu usûlü kabul etmemizle âheng-i umûmiye uyuyoruz.

Geçen sene Meclis-i Umûmi'ye arzolunan kânûn layihasında yalnız ay ve gün değiştirilmişti. Yanlış olan sene ise her nasılsa ikâ ediliyordu. Bu defa memnûniyetle görüyoruz ki 1917 senesi de kabul olunmakla Garp Takvimi bilâ-kayd ve şart bir ay sonra bizde de tatbik olunacaktır.

Garp Takvimi'ni pek suhûletle kabul ettiğinden dolayı Meclis-i Mebûsân şayan-ı takdirdir. Ananeye, tarihe, hissiyât-ı milliyeye talik etmeyen ıslâhatı müsâraatla kabul etmek devlet ve milletin tefeyyüz ve terakkîsi için şarttır. Bunun gibi cereyân amûru tanzim ve tehsil edecek, seviye-i maddiyemizi seviyeleri daha yüksek olanlara yaklaştıracak, umrâna bâdi olacak ne kadar ıslâhat varsa, cümlesini, geçen gün Meclis-i Millî'nin gösterdiği himmetlere müşâbih gayretlerle saha-i tatbike koymalıyız. Devletimiz bütün muamelâtı mâliye ve ticâriyesi ve hele mâlî münâsebetimiz pek azdır. Sene olmak itibâriyle 1332 rakamını istimâl eden bizden başka hiçbir memleket yoktu. Bina'en-aleyh sûret-i mütemâdiyede hesabatta teşevvüs rev-nümâ oluyordu. Her dakika seneleri, ayları, günleri tezvîn etmek mecbûriyetinde bulunuyorduk. Yeni üslûp ıtlâk olunan Garp Takvimi'nin alınması ile ta'dâd-ı ayatta, hesabatta ve husûsiyle pek mühim olan münâsebet-i ticariyede böylece ahz ve itâsında, tahvilât kapılarının tadiyahesinde ikilikten kurtulmuş olacağız. Garibi şu ki –muamelât-ı mâliye ve iktisâdiye- beyne'l-milel olduğundan Takvim-i Şarkî'yi kullanmakla beraber Takvim-i Garbî'yi de istimâl ediyorduk. Günlerin adedi ve ayların emâmisi de bir olduğundan tarihin hangi takvime ait olduğu zikredilmeyen yerlerde dâima haftaya yakın bir yanlışlık oluyordu.

Amelî işlerde böyle olduğu gibi sene-i mâliyede yanlışlığı iki takvimin irâ ettiği farklar ulûm ve edebiyatta da biz hayli batılâne sevk etmekte idi. Senenin sene-i hicriye mi yoksa sene-i mâliyesi mi olması da ayrıca bir menba'-i ihtilâftır. Meselâ felan vakıa 1300'de olmuştur, felan zât 1290'da doğmuş veya vefat etmiştir denildiği zaman tereddüd etmemek kâbil değildir. Aliü'l-ekser pek küçük zannolunan ıslâhat ve tedilât ve hele ibtidâiye de ehemmiyetsiz addedilen alet ve edevat takrir-i intizâmında, tevliid-i müşafada büyük bir âmil

oluyorlar. Zannederiz ki meselâ Takvim-i Garbî'nin, zavallı saatin asırların icâbat-ı tarihiyesinden olmak üzere uzaklaştığımız Avrupa'ya uzanan hayat-ı faaliyet ve mesâisine yaklaştırır.

İmzasız

(Nu: 7174, 7 RA. 1335, 18 KS. 1332, 21 KS. 1917, s. 1.)

*

ÇOCUKLAR İÇİN RUH-I GAZÂ

Hıdır Paşa'daki Alman Mektebi müdürü olan Mösyö Reinhard Proyser *Çocuklara Ruh-ı Gazâ* unvânı altında, şayan-ı dikkat bir makaleyi *Sabah* refikimizde neşr eylemiştir. Reinhard'ın sözleri, doğrusu terbiye-i ibtidâiye mütehasısları, muharrirler, müellifler, mürebbiler, tâbiler için bilinmek gerektir. Mösyö Reinhard diyor ki:

“Türkiye’de mektebe giden çocuklarda ruhî bir açlık ve mütalaa ihtiyacı bulunduğu şüphesizdir. Hâlbuki Türkçe olarak çocukların fikrini tenzih ve teşkile kitaplar yok gibidir. Burada çocukların umûmiyyetle okudukları eğlence kitapları zehirleyi nevidendir. İstanbul’da kitapçı camekânları gözden geçirilsin. Birçoğunda Sherlock Holmes ve Natpinkerton’un ucuz fakat zararlı tercümelerine tesâdüf edilecektir. Herhangi bir mektep dershânesinde bulunan çocukların kitap çantaları karıştırılsın. Mutlaka birçoklarında korkunç cinâî romanlara tesâdüf edilecektir. Bunların yerini tutacak fâideli kitaplar nerede? Ma’a’t-te’essüf bunlara ne kadar büyük bir ihtiyaç bulunduğu ve mektebin başladığı terbiyevî faaliyetin itmâmı bunlara bağlı olduğu henüz anlaşılmamıştır. Son seneler zarfında neşrolunan kırâat kitaplarını birer birer gözden geçirdim. Birçokları büyük külfetlerle vücûda getirilmiş olan o kitaplar da maksadı hâsıl etmemektedir. Bunlar içinde çocuk ruhlarına me’nûs gelecek, üzerlerinde tesir bırakacak şeyler pek azdır. Hepsinde eski tarzda ahlâkî hikâyeler vardır ki bunlar kuru ve çocuklar için cazibesizdir. Merak-âver ve vatan-perverâne hikâyeler pek azdır. Çocuklara mahsûs tarih kitapları da vakâyı can sıkıcı bir tarzda hülâsa etmekte ve lüzûmsuz birçok isimlerle tarihi rakamları hâvî bulunmaktadır. Bu tarih kitapları sayesinde çocuklarda hakikî bir vatan muhabbeti uyandırmak güçtür.”

Mösyö Reinhard bizde çocuklar için neşr kılınan kitaplar can sıkıcı buluyor ki tamamen haklıdır. Bu kitapların hiçbiri Türk çocuğu için yazılmış değildir. Zaten çocukluk bu kitaplarda kendisi için bir alâka, bir menfaat-ı ruhiyye bulamıyor. Tatsız hikâyeler, biçimsiz resimler, fenâ kâğıtlar üzerinde fenâ tablalar, kırık harfler, ruhsuz ifâdeler ve daha nice nice kusurlar.

Ne için böyle oluyor? Suâlinin cevâbı pek kolaydır: Evvelâ bu kitaplar sırf alışveriş maksadıyla yazılıyor ve neşr olunuyor. İşte bir sâik manevî mahsûs değil. Sâniyen bunları

yazanların terbiye ile bir sûreti cedîdede iştigâlleri yok. Sâlisen memleketimizde bir iki koda vardır ki o da yalnız yüksek fikirler ile meşgul olmak, içtimâiyyâtın en derin noktalarına sokulmak istenerek küçük sınıf ve tabakanın ahvâl-i husûsiyesi düşünülmemek.

Mösyö Reinhard mektep kitapları hâricinde başka mütâlaa kitapları bulunmadığını, küçük tarih kitapları, kıraat kitapları işe yaramadığını zikrediyor. Fakat biz bu ana kadar, güzel tab edilmiş bir alfabe kitabı da göremedik. Kıraat kitapları içinde de müteveffâ Arakil Efendi'nin neşrine delâlet ettiği kıraat kitaplarının ilk tablaları ki Muallim Nâci ve Mustafa Reşid Bey tarafından tashih edilmiş idi. Alanen birinciliği muhafaza etmektedirler. Sonra basılan kıraat kitaplarında ne o kâğıt, ne o mürekkep, ne o hurûfât, ne o tab, ne o ifâde bulunamadı.

Mösyö Reinhard sâfi kitaplar olmadığı için çocuklarımızın cinâî romanlar ile vakit geçirdiklerini yazıyor. Çocuklar yalnız cinâî romanlara değil cinâî sinemalara dahi merak ediyorlar. Biz zannederiz ki sinemaların zararları kitaplarınkinden daha büyüktür. Zaten okuyacak bir kitap bulamayan çocuklar biraz gülmek için sinemaya giriyorlar. Bunda hakları vardır. La-yenkati mektepte vakit geçirilmez. Faka sinema çocuk için gazâ-yı ahlâkî olmuyor, bi'l-akis onu zehirliyor.

Bir de bizde çocuk kitapları basacak bir matbaa da yoktur. Derecât-ı muhtelifedeki puntolarıyla mevcûd olan bi'l-cümle hurûfâtı ve bi'l-hassa sâiklere sâdalarını verdirecek işaretli, bazen şeddeli ve harekeli harfleri ihtivâ edecek bir matbaaya mâlik olduğumuzu bilmiyoruz.

Bu nevi kitaplarda selâset ifâde şart-ı azamdır. Kıraat kitaplarında bile bu şarta riâyet edilmenin lüzûmu anlaşılıyor. Hâlbuki mektep kitaplarında şerâit-i edebiyeye riâyet farzdır. Mösyö Reinhard Proyser'in istediği diğer şerâite gelince bunlara biz henüz hakkıyla vâkıf değiliz. Bu ayrı bir san'at taharrîridir. Çocukların ruhuna nüfûz ettikten başka usûl-ı terbiye ile dahi mevzûları tayin için iştigâl lazımdır. Almanların gerek zükûr, gerek kızlar için yazdıkları kitaplar pek müteaddiddir. Bir noel partisinde yalnız bir ailenin evladına ihdâ edilen kitapların cins ve nevi bile şayan-ı hayrettir. Nefâset-i tabda başa Bir çocuğa, bir gence, bir kız sellemehü's-selâm kitap ihdâ edilmez. Bunların âsâr-ı makbûle-i ahlâkîyeden olmaları ve taharrîr ve tablalarında dikkat ve nefâset iltizâm edilmesi lazım gelir.

Kaç sene oldu bilmiyoruz, Almanya'da mini mini çocuklara mahsûs olan eğlence kitaplarından bir nebze bahsetmiş idik. O memleketlerde çocuklar kıraattan o kadar lezzet almaktadırlar ki kitap ihdâ edilecek diye ayâm-ı mahsûsayı ipe çekerler. O kitapların sahifelerini çevirmek, derince okumadan evvel sathice şurasına, burasına bakmak çocukta bir zevk-i edebîyi, bir zevk-i sanayi tevliid eder.

Bizde böyle hem tabı hem mündericâtı nefis kitaplar bulunmadığı için bayramlarımızda çocuklarımıza kitap ihdâ etmek adet bile olmamıştır.

Çocuk mekteplerinde okutulan tarih kitaplarıyla kıraat kitaplarını Mösyö Reinhard'ın tenkîdi pek ziyâde şayan-ı dikkattir. Hele şimdiki tarih kitaplarının hissiyât ve vatanperverâneyi tevlid edemeyeceği hakkında mümâ-ileyhin yazdığı satırlar Maârif Nezâretince nazar-ı dikkate alınmaya layıktır. Nezâret-i meşârü'n-ileyha maârif için bu ana kadar edilmemiş nice fedâkarlıklar ihtiyariyle temeyyüz etti. Bu iki mühim boşluğu dolduracak bir himmet-i marifet-perveri daha sarf edecek olursa meşkûr bir hıdmet ifâ etmiş olur.

Terbiye-i milliyyeye hakîkaten lüzum görülüyor ise bunun için evvel emirde yapılacak şey terbiye-i medeniye, kırrat ve tarih kitapları vücûda getirmektir. Bu üç türlü kitap yoksa terbiye-i milliyye temin edilmez.

İmzasız

(Nu: 7179, 12 RA. 1335, 23 KS. 1332, 5 Şt. 1917, s. 2.)

*

FERDİN KIYMET-İ İKTİSÂDİYESİ

Mikdarât-ı milliyyede hatta mikdarât-ı beşeriyede, asrımızda en büyük âmil ve sâik iktisâdiyyattır. Kurun-ı mütekadimde ve kurun-ı mütevevessilede iktisâdiyyatta başka âmillere mikdarât-ı âleme hâkim idiler. Lâkin icâdât ve keşfiyât devrinden sonra yavaş yavaş, iktisâdiyyât ve mesâil-i maddiye avâmil-i sâirenin cümlesine etti.

Halkın, tekâmülât-ı milliyyeden ruhiyyât itibâriyle temâyülâtını düstûrlara ircâ tecrübesinde bulunan Doktor Le Bon hissiyâtın maddiyâta dâima galip geldiğini, şu kadar var ki zamanımızda hayatın tevlid ettiği mesâil-i maddîyenin diğerlerine fâik olduğunu beyân ve itirâf ediyor.

Evet! Kadimen, şimdi adeta mâleyani telakkî olunabilecek sebep ve bahanelerle sulh akdedilir veya harp ilân olunurdu. Bizans Kayserliği tahtadan bir ıstavroz veya kendisinden gasp olunmuş bir tarih-i yadigâr, sihirli bir kuyu, efsunlu bir emânet, bir tılsım için çok defa harp etmiştir. Muhayyel azizlerden birinin mefrûz bir dişi için uzun mücâdelelere girişildiği olurdu. Lâkin zamanların mürûr ve cereyânı ile ahkâm da değişti. Bugün, bütün siyaset, hemen hemen iktisâdiyyâta merbût ve mülhaktır.

İngiltere ile Almanya arasındaki rekâbetin mâhiyeti sırf iktisâdîdir. İngiltere, husûsiyle kırk seneden, Alman-Fransız muhârebesinden beri iktisâdiyyata son derece de münkeşif olan

Almanya'nın terakkiyyâtını durdurmak ve mahreçleri kendisine ihsâr ettirmek için bu azim-i nifâka sebep oldu.

İktisâdiyat ile tarihi mukâyese eden ulemâ, her vakanın içinde veya altında behemehâl bir para meselesi bulup çıkarıyorlar. Yeni iktisâd ulemâsı bütün şubât marifeti iktisâdiyyat dâhilinde tedkik ve tetebbu etmek usûlünü bile tedvin etmek istiyorlar.

İktisâdiyatın kemâlde bulunması bir millete her kapıyı açar. Maârifin, bediyâtın her şube-i irfânın hatta esbâb-ı devk ve şevkin husûlü paraya mütevakıftır.

Zamane-ı hâzır, ihtiyâcâtı artırıyor. İhtiyâcâtın çoğalması, bir terakkî ve temeddün alâmetidir. En manâlı milletler ihtiyâcâtı kesîr olanlardır.

Fazla ve yeni ihtiyâcâtı def edebilmek için ferd iktisâden daha kuvvetli bulunmak mecbûriyetinde kalıyor. Binâ'en-aleyh mübâreze-i hayat, rekâbet, artık bir millet efrâdının sâir milletler efrâdına galebesi etrafında deverân ediyor. İngiliz, Amerikan, Alman ferd olmak itibâriyle yükselmek çaresini hamle-i sâi oluyorlar. Artık tahakküm etmiş, mütârefe haline gelmiş bir mütâlaa varsa o da iktisâden kavî olmayan milletler, ne mevâki coğrafyalarına, ne de sâir meziyetlerine istinâd edemezler. İşte zaman-ı hâzırın husûsiyeti budur ve bundan başka bir şey değildir. Bina binânedir ki gayelerin fevkinde telakkî edilirse hata edilmiş olmaz. Türkler, hakikat-i hazırayı olanca şümûliyle bilmeli, anlamalıdır. Maksatsız, gayesiz bir millet hakk-ı bekâsını istimâl edemez. Bütün mekâsıd ve âmal-i milliyyede ancak iktisâdiyyata merbût olmak şartıyla ve o vasıta ile husûl bulur.

Türk, milliyetini, mevcûdiyetini, terakkîsini ahvâl-i iktisâdiye ve mâliyesinin düzelmesinde aramak iktizâ ettiğini anladığı gün yevm-i istihlâsını tesyid edecektir.

Şark, Garp'tan ziyâde mâziye merbût kalmıştır. Mâzide mevcûd ile kanâat ve fikri âfak-ı maddîyeden ziyâde âfka-ı tahlîyeye imâle etmek bir anane-i kadime idi. İhtiyaç, Garb'ı Şark'tan evvel hayalinden soğuttu, uzaklaştırdı. Aynı ihtiyaç şimdi Şark'ı da uyandırıyor. Bu muhârebe esnâsında memleketimiz de şahidi olduğumuz intibâh ve mesâil-i iktisâdiyenin her şeye takdim edilmesi müddâmızı kati bir delil ile teyid eder.

Türk'ün zengin olmaya çalışması, eski rehâvetine nâdim olması ciddî ve esâslı bir vatan ve milliyetperverlik alâmeti telakkî edilmelidir. Yeni, eski her devlet diğerleri ile kemâl-i muvaffakiyyetle rekâbet edebilmek için vesâit-i maddîyeye muhtaçtırlar. Bu vesâitte ancak ferdin kıymet-i iktisâdiye artmakla, ferdin kendi için çalışması ve bu sâyede mesârif-i âmmeye daha fazla iştirâk etmesi ile elde edilmektedir.

Ferdin zengin olması ve kıymetinin artması, her halde ve dâimaheyet-i milliyyenin kuvvet ve şevket bulmasını intâç eder.

Geçen gün Maliye Nâzırı Câvid Beyefendi, beyânat-ı resmiyyesinde, devletin akdettiği müstekrezât ve aldığı avansların ytediye olunabilmesi için menâbi-i servetimizin yeni bir tarzda işletilmesi lazım geldiğini saraheten söylüyordu. Şu fikri biraz açalım:

İstikbâlde hem yaşamak, hem de taahhüdâtımızı ifâ etmek için çalışmak, yeni usûllerle, yeni alet ve edâvatla, yeni fikirler, yeni şîme-i intizâm ve tensik ile Avrupalılar, Almanlar gibi çalışmak mecbûriyetindeyiz. Yalnız terakkiyyât-i siyâsiye ve maliye bizi kurtaramaz. Ancak sa'y ve amel bulunduğumuz derekeden bizi çıkarır ve kurtarır ve seviyemizi diğerlerinin seviyesine yaklaştırır.

Daha fazla ve daha iyi çalışabilmek için kâbiliyetimizin, muktesâbatımızın, hülâsa derekemizin daha ziyâde olması lazımdır. Bu Avrupalının ferden kıymet-i iktisâdiyesi her halde bir Afrikalının kine fâiktir. -Kavli- denilen Çin amelesinin çalıştığı Cenûbî Afrika ve (Kaliforniya) madenlerinin sahipleri Avrupalı sa'y ve amel, ile Çinli çalıştırması arasında bir fark olduğunu kaydediyorlar.

İşte asıl mesele kıymet-i ferdiyenin yükseltilmesinde, ferdin aşağı bir seviyede bulundurulmamasındadır.

Ferdin, Türk ferдинin kıymet-i iktisâsiyesini, kâbiliyet-i sa'y ve ameli nasıl terfi eder? İşte mesele budur.

Bu mühim zemin sahifelerimizde ara sıra mevzûu bahs olacaktır. Karilerimizde bu meseleye karışmak isterlerse malûmatımız ile anların vukûfu karışır, meydana belki güzel bir netice gelir.

İmzasız

(Nu: 7198, 2 CE. 1335, 11 Şt. 1332, 24 Şt. 1917, s. 1.)

*

AİLENİN FERD-İ İKTİSÂDİYESİ

Dünkü nüshasımızda ferдин kıymet-i iktisâdiyesinden bahsetmiş ve bunun nihâyetinde “Türk ferдинin kıymet-i iktisâdiyesi, kâbiliyet-i sa'y ve ameli nasıl reakkî eder?” suâlini irâd eylemiş idik.

Ferd-i hâzır bizi aileye doğpru cezbetti, yakından tanıdığımız bir ailenin kadın efrâdındaki mesâi-i iktisâdiye sûret-i mahsûsa da nazar-ı dikkatimizi celbeyledi. Eminim ki muhârebe-i hâzıra memleketimizde pek büyük tekâmüllere bizi sevk edecektir. Muhârebe vereceği dersi vermiş, efrâdımız âtiyi pek büyük bir dikkat ve kaygı ile karşılamak lüzûmunu hissetmiştir.

Erkeklerimizden nicesi ticâret âlemin sülûk ederek az çok bir para kazanmışlardır. Ticâret ve zanâat mesleklerinde bulunanların hepsi de mevcûdiyetlerini ehemmiyetli bir

sûrette terbiyede muvaffak olmuşlardır. Eğer memleketlerimiz diğer memleketler gibi müstahsil olsa idi, fabrikalarımız, destgâhlarımız, yeni tarzda, çiftimiz çubuğumuz yeni ilim ve fene muvaffak bulunsa idi bizde müttetiklerimiz memleketlerinde olduğu gibi milyonlara mâlik olur idik. Viyana'da milyonların miktarı kırk, Prag'da on beş olduğunu bir kere söylemiş idik. Bizde ki vesâit nâkıs olduğundan biz bu gibi neticeleri bi't-tabi elde edemedik.

Fakat hükümetin bize vaaddettiği esâslı islâhat içinde iktisâdiyyât fiilen dahi büyük bir mevki tuttuğundan Türk ve Müslümanlardan bu muhârebe içinde iktisâb-ı servet edenler az değildir. Şimdi bunlar ait bir vazife vardır ki o da ellerindeki sermayeyi beyhûde yere ifnâ etmemek, paranın nereye verileceğini bilmektir. Demek isteriz ki hükümet vazifesini hakikaten büyük bir kuvve-i irâ ile ifâ etmek istiyor. Efrâdda bunun kadar kıymetini bilip elindeki sermaye-i hâsılı fâideli cihetlere tahsis etmek ihtiyac-ı millisini takdir eylemelidir.

Kadınlarımızdaki, ailelerimizdeki tekâmül-i iktisâdî daha mühimdir. Dâima söylediğimiz veche ile Türk kadını pek çok kâbiliyet-i içtimâiyeye mâliktir. Hatta kemâl-i teessüfle söyleriz ki Türk erkeğinde kâbiliyet-i içtimâiyeye daha yüksek olsa idi. Kadınlarımız bugünkü günde behemehâl maddî, manevî büyük bir terakkîyi iktisâb ederler idi. Türk erkeği el-ân tereddütten kurtulamıyor. Gözünün önünde cereyân eden hâdisât-i içtimâiyeyi tecâhül ediyor. Türk erkeği daha cesâretle, daha azim ile ileriye atılacak olsa kadınları şimdikinden pek çok ileride görecektir.

Âtiyen meslek-i iktisâdiye sülûkta Türk kadını şimdiden eğeyce terakkî etmiş görüyoruz. Bu terakkî burjuva sınıfındandır. Yüksek tabakalardaki kadınlar ile aşağı tabakadakilerin ne veche ile iştigâl ettiklerinden haberimiz yoktur. Fakat Hilâl-i Ahmer müessese-i hariyesinde ibzâl-i mesâi eyleyen yüksek tabakadaki Türk hanımlarının himmetlerine bakılacak olursa o tabakanın dahi feyz-i tekâmüle tamamen mazhar olduğu görülüyor.

Orta halli sınıftaki hanımlarımızın fikirlerindeki, mesâilerindeki tebdil şayan-ı dikkattir. Bugün iyi bir Türk evinde mensûcât ve melbûsât nevinden epeyce âsâr vücûda geliyor. Avrupa'dan gelen yün ve pamuk mensûcâtın pahalılığı Türk kadını basîret-i iktisâdiyeye doğru celb eylemiştir. Evlerimizdeki eski döşek ve meydanlardan çıkarılan yünler ile örülen şeylere hayret etmemek mümkün değildir. İç fanilaları, dış ceketleri, eteklikler, atkılar, eldivenler, çoraplar ne metânetle ne intizâmla yapılıyor. Bunlar hem metânetli, hem sıcak, hem ucuz.

Îlâl-yı berâyiç fanilasının yermi beş kuruşa iyi bir ceketin elli kuruşa çıktığını tanıdığımız ailede reyü'l-emin gördük. Ailenin efrâdından kimi yün bükme, kimi yün taramayı, kimi yün yıkamayı öğrenmiş. Bu işler ne kadar da süratle görülüyor. Bir hafta

içinde iç fanilas1 vüçüda geliyor. Bunların bir kusuru var ise o da yünlerinin sertçe olmasıdır. İşte o kadar. Efrâdı beş kişiden mürekkep olan bir ailenin fanilaları, ceketleri, atkıları hep ailenin kendi elişi olarak vüçüda gelmiş.

Tâ eski zamanlarda kadınlarımız bez dokurlar, elişleri işlerler idi. Fakat umûm memleketimizin uğradığı fetret-i medeniye hengâmında bu işleri kadınlarımız tamamen unutarak her işini kendi gören Türk kadını yerine zevcine bir yumurta pişirmekten aciz bir hanım-ı kâim olmuş idi. Fakat uğradığımız mesâib-i iktisâdiye, siyâsi felâketler bizi fakr u zarûret içinde silindi, sarstı, üzerimizdeki senelik tozlardan, zehâvet ve tembellik mikroplarından bizi tahlis etti.

Türk kadınındaki bu maddî uyanıklık daha başka şekillere de girecektir. Bir kere İstanbul'da elektrik kuvveti tezâyid etsün ve elektrik kumpanyası bütün tirübünlerini işletmeye başlasın, evlerimizde büyük küçük örgü makinaları işleyecek elektrik tenvirâtı mesâi saatlerini uzatacaktır.

Bundan başka hükümetin pek müteyemmin olan meslek-i iktisâdiyesiyle fabrikalar açıldığı zaman kadın unsuru bir memleketin tekâmülünü büsbütün ele alacaktır.

Evlerde başlanan bu örgü zanâatlarının tesimi bir müddetten beri açılmış olan kadın derneklerinin himmetine bağlıdır. Buralarda umûmî, mecânî ve amelî serbest dersler açıp kadınlarımıza bu örgü işleri hakkında malûmat verilmelidir. Bu sayede kadınlar örme işleriyle daha ziyâde istinâs peydâ ederler. Memleketimizde açılacağına şüphe olmayan fabrikaların anâsır-ı mühimmesini derhâl teşkil ederler.

Hele o san'atların Anadolu'ya tamimi daha ziyâde lazımdır. Avrupa'dan, Bulgaristan'da yazdığımız makalelerde bu san'atların zirâi sınıfın iktisâdiyyâtına ne kadar tesir olduğunu izâh etmiş idik. Anadolu ahâlisi bu tesire marûz olmak lazım gelir. Anadolu halkının erkeği, kadını o kıyafetsizliğinden kurtulmalı, kendi milliyetine yakışık alır mensûcât giyinmelidir.

Hâsılı erkek, kadın ferdin kıymet-i iktisâdiyesi zâtîdir, içtimâidir. Ferdin zâtında malûmat, ahlâkiyât, ferdin sıhhati, afiyeti onun kıymet-i iktisâdiyesinde müesser olduğu gib hükümetin vazi ettiği kavâninin meriyyeti, usûl ve adât, muhît dahi ferdin kıymet-i iktisâdiyesini çoğaltır veya azaltır. Binâ'en-aleyh hükümet hedef-i iktisâdiyesini her bir kânûnun vazisinde gözetmek sûretiyle efrâd-ı milletin kıymet-i iktisâdiyesini tezâyide sebep olacaktır.

İmzasız

(Nu: 7199, 3 CE. 1335, 12 Şt. 1332, 25 Şt. 1917, s. 1.)

*

KADININ KIYMET-İ İÇTİMÂİYESİ VE İKTİSÂDİYESİ

Karilerimiz, tekâmülât-ı iktisâdiye ve içtimâiyemize dâir yazılan makalelere bir ehemmiyet atfediyorlar. Bu intibâh ve teyakkuzun en bariz alâimindedir. Bu sadde dâir ortaya bir fikir konar konmaz derhâl bir münâkaşa açılıyor. Müdâvele-i efkâr ediyor. Nazariyeler tesâddüm ediyor. Ve bundan güzel ve müfid neticeler çıkıyor. Ferdin ve ailenin kıymet-i iktisâdiyesi mebhasi biz kadının da kıymet-i içtimâiyye ve iktisâdiyesi meselesini münkeşif etti.

Şu son batından evvelki nüshamız, dâire-i husûsiyesi dâhilinde, gayet çalışkandı. Bu nesli el ve hâne işleriyle şimdikinden pek fazla meşgul oluyordu. O zamanın âsâr-ı bakîyesi gözden bir kere geçirilecek olursa büyük validelerimizin fazâil-i iktisâdiye ve içtimâiyyesine hayran olmamak kâbil değildir. İdâre-i beytiye de, yemek pişirmekte, nakışta, nescette, sağlam ananeleri muhâfazada Tasarrufta ceddelerimiz yektâ idiler. Ma'a't-te'essüf, sanayi-i ecnebiyenin memleketimize son derece de ucuz mal göndermesi nakış ve nesc gibi san'atları evlerimizde hemen hemen munderis etti. Çalışmak unutuldu. Hayatımız, hayat-ı Garbiye'ye yaklaştırılmak istenildiğinden âdât-ı dâhiliyemize de bazı mertebe-i hâle geldi. Hâsılı eski enmûzeçler yavaş yavaş kaybolmaya başladı. Bu devrin, bu günlerde kapanmakta olduğunu kemâl-i şükranla görüyoruz. Türk kadını tekrar çalışmaya, hem de büyük bir gayretle çalışmaya ibtidâr etti. Sevâik-i iktisâdiye, ihtiyâcât-ı içtimâiyye kadınların mütâlaatına artık mâni oluyor. Bugün nisâmızın sa'y ve ameli bir amatörlük değil, bir lüzum neticesidir.

Maişetin icâbât-ı hâzırası, harp, dünyanın her yerinde nisvânı mesâi-i umûmiyeye iştirâk ettiriyor. Biz de bu tesirin altında kaldığımızdan Türk kadını faâliyeti, pek meşrû bir sûrette, artırmıştır.

Gazetelerde ara sıra isimlerine tesâdüf ettiğimiz kadın cemiyet dernekleri, emsâl-i tarihiyemizde görülmedik bir gayretle çalışıyorlar. Kızlarımız eskisinden pek ziyâde okuyup yazıyorlar. Şehîd kızları, dârüleytâmlarda, ihtiyâcât-ı asriyeye ve memleketin icâbâtına muvaffak bir sûret-i ameliye de terbiye görüyorlar.

Bu cereyân, yakın bir istikbâlde, yalnız tâife-i nisâ değil, bütün millet üzerinde tesirini gösterecektir. Kadının içtimâi ve iktisâdî değeri arttıkça, o nispet dâhilinde bütün milletin kıymeti tezâyüd edeceği katiyetle tahmin edilebilir.

Terbiye-i âme siyâsetinin kadının terfi seviyesi cehtine imâle edilmesi memleketimiz için pek hayırlı olur. Tebdil-i münezzel denilen fennin, bunun dekâyikini teşkil eden çocuk büyütmesi, terbiyesi, tedâvisi, matbûhât, adâb-ı muâşeret öyle mühim fasıllardır ki bunların

memleketimizce evvelâ anlaşılması, sonra tatbiki hayat-ı umûmiyemizi ciddileştirecek, kadrimizi âlâ edecek iksirlerdendir.

İskandinavya memâliğinde, dünyanın birçok yerlerinden ziyâde kadının içtimâi ve iktisâdî rolü anlaşılmiştir. Her iki tâifenin hukuk, vazife ve selâheti karıştırılmadan, bi'l-hassa İsveç, Norveç'te, Finlandiya'da, kadınlar mesâi-i milliyyeye teşrik edilmişler ve bundan şu iki ve mühim netice çıkıyor: 1-) Cemiyet yükselmiş; 2-) İstihsâlât-ı umûmiye-i milliyye artmıştır. Bir cemiyetin her iki nısfı da kendisine ait cihetlerde vazifesini epeyce ifâ ederse onun, her halde nısfı âtil kalan cemiyetlerden daha değerli ve kuvvetli olacağı tabîdir.

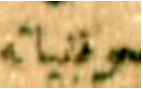
Tebdir-i münezzel ilim veya feni, şubât-ı esâsiye irfânındandır. Bu şube-i marifetin ehilleri, kadınlardır. Nisânın, heyet-i içtimâiyede, ricâlden başka ondan müstakill vezâifi olduğu gibi birçok değerli ve nâdir istidâdları, kâbiliyetleri, temâyülleri de vardır. Heyet-i amelîyenin heyet-i aksâmında, dikkate, itimâma, şefkate tevkif eden husûsâtta, terbiye-i ibtidâiyede, kadın herhalde erkeğe fâiktir. İşte nisâyâ hâs olan bu kâbiliyetlerin tenmiyesi, bu husûsiyet dâiresinde nisânın terakkîsine çalışılması bir vatan ve milliyyet-perverliğidir. Vezâif-i vataniyenin tamamıyla ifâ edilmiş olması için her şubeye aynı derecede ehemmiyet verilmek iktizâ eder.

Kadınlara kendi ihtisâs ve husûsiyeti dâiresindeki kemâliyle bir milletin terakkiyyâtını takdir ve hesâb etmek Amerika'da usûl-i ittihâz edilmiştir. Bu nokta-i nazarda bir isâbet olsa gerektir.

Dârüleytâmlarda yetişen kızların, âtîde, memleket için iyi, amelî ve ihyâtından uzak bir nesil meydana getireceklerini tahmin edebiliriz. Şimdiye kadar ancak aileleri içinde ve gayr-ı muntazam bir terbiye gören kızlar usûl dâiresinde idâre edilen ve iktisâden istifâde edilemeyen tâife-i nisâyı vezâif-i meşrûiyelerinin ifâsına sevk ediyor.

Kadının tekâmülü aileyi yükseltecektir. Asrımızda ve ezmine-i ahîriye de ise bütün millet teşkilâtı aile teşkilâtına merbuttur. Devletin şevket ve azimetini ise ancak millete, milletin terakkî ve tekâmülüne müsteniddir.

Almanya'nın harika telakkî olunabilecek devlet ve millet teşkilâtı hep aile ve ferd teşkilâtına ibtinâ eder. Bu felsefeye iltifâtkâr olunduklarından ve onu tatbik ettiklerindedir ki Alman hükümeti ve kavânini zâbita-i ahlâkiyeyi son derece sıkı tutmuşlardır. İşte bu inzibâtta, bu ciyâdet-i ahlâkiyeden, kadının hakiki rolü anlaşılmasından müttefikimiz böyle

azim nâil oluyor. Alman ordusunun muzafferiyâtında Alman kadının ailesinin her halde bir hissesi vardır ve ordularında inzibât bulunan bu müesseseden çıkınca, elbette tahsil hayatında iktisâb ettikleri a'niyâtı kuracakları ailelerde tatbik edeceklerdir. Bu

yetimelerin adedi de az değildir. Şayan-ı teşekkürdür ki dârüleytâmlarda bu çocuklara zâid, nazârî veyahud süs kabilinden malûmatın yerine, hayat-ı hakikiyede kendilerine behemehâl lazım olan mebâdî, usûl, ulûm ve sanayi gösterilmektedir.

Kız mekteplerinin eskisine nispetle pek ziyâde arttığı bu tedrisâtın o derecede tenvî' edildiğini kaydedebiliriz.

Şu mesrûdâtımızdan anlaşılıyor ki ihtiyâç, taklibât-ı zaman, harp, intibâhât, umûmiye ve milliye, manevî hayatın anlaşılması ve daha bunun gibi müessirat şimdiye kadar layıkıyla kendilerinden içtimâen [Devamı gazeteye alınmamış]

İmzasız

(Nu: 7201, 5 CE. 1335, 14 Şt. 1332, 27 Şt. 1917, s. 1.)

*

MİLLİYET-PERVERLİK VE “ŞOVENİZM”

Ecnebi sermâyeden pek çok istifâde eden memleketlerden biri de İsveç'tir. İsveç, ecnebi sermayesine ziyâdesiyle müftekır olmuş ve yabancı bankalarda pek mutedil şerâite şimâlin memleket tekâmülesine gönül hoşluğuyla para ikrâz ve idâne etmişlerdir.

Milliyetine son derece ehemmiyet veren, ona herkesi hayran ve riâyetkâr eden milletlerden biri de İsveç'tir. Milliyeti ile müftehir ve ona pek sâdıktır. Bununla beraber İsveçliler'de gurur şovenizm yoktur. Kendi milletinin haslet ve meziyetlerini pekiyi müdrük oldukları halde milel-i sâirenin hasâil ve mezâyasını red ve inkâr etmezler. Bilirler ki cihânın da, her milletin kendisine mahsûs meziyetleri ve kâbiliyetleri vardır. Ve bir millet, kânûn-ı arz ve taleb-i mûcibince, behemehâl diğerine muhtaçtır. Bu kâidenin istisnâsı yoktur. Şimâlin sâir akvâmı da İsveç'e benzerler: Finlandiya, Norveç, Danimarka, Flemenk hep aynı mizâc ve seviyededirler.

Binâ'en-aleyh milliyet-perverlik ile şovenizmi biri birbirinden güzelce tefrik ve temyiz etmemiz lazımdır. Bunlardan birincisi fazîlet, diğeri bir zemimettir şovenizm. Vatan ve milliyet-perverliği ezdirmek, lüzumsuz hatta mûzır yerlerde istimâl etmek, mesâil-i milliyye ve vataniyede fikirden ziyâde hisse-i tabiiyyet etmek, bu işleri azıtmak demektir. Bir kola göre şovenizm vatan-perverliğin karikatürüdür! Şovenizm vatan aşkının ifrâtı değildir. Şoven, istilâhın vazi ve tedviline göre bir vatan-perverdir. Lâkin vatan-perverliği gayr-ı akılânedir. Şoven zanneder ki vatan-perver olmak demek diğerlerini tahkir etmekle, hor görmekle müsâvidir. Bu, tibben bir betâlettir. Bu mesleğe veya züllete sâlik olanlarca sulh ve müsâmelat içinde veya tedâbir-i dostâne iş görmek mümkün değildir.

Bir mahaza nazaran Mösyö Chanvin adlı bir adam varmış ki Napolyon muhâberâtında imparatorun gerek zâtına, gerek afâl ve hareketine perestîş eder, harpte her şeyi azıtır imiş.

Bu uğurda boş yere on yedi kere, cümlesi de on günden olmak üzere, paralanmış. Üç parmağını kesmişler ve buna mükâfatan bir seyf-i iftihâr bile almış. safvet-i derûnuyla her şeyi ifrâta götüren, hayatına lüzûmundan bir kaç kat galeyân veren bir zât ile ibtidâ arkadaşları eğlenmeye başlamışlar, sonra iş karikatüre, tiyatro sahnelerine dökülmüş.

Şu mukaddeme-i serdetmeye bizi sâil olan Câvid Beyefendi'nin geçen gün Meclis-i Mebûsân'da irâd ettiği nutkun son kısımlarıdır. Maliye Nâzırı yeni ıstılâhı birbirinden ayırıyor. Fi'l-vaki, ekseriyâ ecânibe riâyetskâr olmak, onlarla teşrik-i mesâi etmek, onların akıl ve nakdinden istifâde de bulunmak bir büyük vatan-perverlik olur. Çünkü bu sayede vatanın sermâyesi artar, inkişâf eder, hayatı refâhiyet bulur. Hâlbuki bir akis olarak zararı olmayan ecnebi vesâitine karşı düşman davranmak, bir memleket dâhilindeki faâliyeti tehdit hatta imhâ eder. Evet! Kurûn-ı mütekadime ve mutavasıtada olduğu gibi kânûn-ı mübâdeleyi tanımamak bu asırda bir memleket için mümkün olamaz. Hiçbir millet mütesavir değildir ki bugün, bir tecerrüd-i dâimi halinde yaşayabilsin. Bunun ancak bir müstesnâsı vardır ki o da asla terakkî edemeyen Tibet'tir.

İşte bütün bu ara ve mütâlaâta mebnidir ki Câvid Bey, mebûsânın kürsi-i resmîsinden: “Ben hâriçten sermâyenin gelmesine muâriz olanlardan değilim. Fakat bu sermâye dostlarımız ve müttetiklerimiz tarafından gelecek olursa elbette onu bir büyük sebab-i rüçhân ve fâikiyet addederiz.” Diyor. Bu sözler her cihetle şayan-ı kayddır. Bir memleketi ecânibe teslim eden ecânibin sermâyesi değil, o memleketin tezebzübât-ı idâriyesidir. El-yevm, Amerika'da, husûsiyle bu kıtanın cenûbundan milyarlarla ecnebi sermâyesi deverân etmektedir. Lâkin bu sermâyelerin imhâından hiç birinin, meselâ hükümet-i müttehidenin işlerine müdâhele etmesi fikri, aklına gelmiyor. Bir memleketin teşkilâtı, idâresi, anâneti milliyete muvaffak ve adâlete, hakkâniyete makâran olursa ecnebi sermâyesinden korku yoktur. İşte milliyet bu noktada tezâhür etmelidir. Câvid Bey diyor ki “memleketimize dâhil olacak olan sermâyelerden tehâsi edenler vardır. Kable'l-harp bu memlekete gelen sermâyelerin vürûdünden korkulurdu. Çünkü o vakit Türkiye'yi bir şebeke-i istibdâd altına almış olan kapitülasyonlar dolayısıyla servet ve sermâyelerini getirenler devletlerinin hâkimiyetlerini de beraber getiriyorlardı.” Lâkin bir daha harbe girişmeden evvel imtiyazât ve kuyûdât-ı ecnebiyeye bir nihâyet verildiğinden artık milliyeti ecnebi olan sermâyenin memleketimize dâhil olmasında bir mahzûr kalmamıştır. Hatta Câvid Bey'in mütâlasınca, memleketin kurtarılması lazım gelirse, bunun için bu gibi sermâyelere mürâcaat edilmesi bir vecîbe bile teşkil eder.

Nâzırın kavlince, Avrupa'nın her tarafta hatta müttetik memlekette biraz çok şovenizm ile ithâm olunuyoruz. Bu bir maraz-ı müzmin olarak telakkî bile ediliyormuş. Mütâlaa

ettiğimiz bazı Alman ressamalarında bu bâbda makâlât-ı mahsûsiyeye tesâdüf edilmiştir. Müttefik memlekette bizim şovenizm'imden şüphe edenler vardır. Bu telakkîyi reddetmek için Câvid Bey cümlemizin kelimenin mana-yı lağvîsi ile lâkin ıstılâhîsiyle değil, milliyet-perver olduğumuzu zârifâne söylüyor. Memleket-i Osmaniye'nin münhasıran vesâit-i dâhiliyesi ile imâr ve istimârı mahâl olduğu gibi yalnız vesâit-i ecnebiye ile imâr ve istimârı da milletimizin bâdi-i felâketi olabilir. Bina'en-aleyh asıl şayan-ı itibâr olacak düstûr evvelâ bizim faâliyete dâhil olmamız, sonra, ecânibi meşrûiyet ve itidâlde mesâlih-i iktisâdiyemize teşrik etmemizdir.

Komşu Bulgaristan'da da böyle olmuştur. Bulgaristan'da görülüne birçok müeessesât-ı sanaiyenin sahipleri ecnebidir. Maliye Nâzırı bizde ecnebi husûmeti bulunmadığını hatta en buhranlı hengâmlarımızda bile bunun alâimine tesâdüf edildiğini gür bir sesle söylüyor. Ümid edelim ki bu sedâ her yerde ma'kes bulur. Fakat yalnız söz kâfi gelmez, faâliyette lazımdır. Bunun için, Câvid Bey mütalaa-ı resmîyesince Osmanlı ülkesinin her noktasında ecânibin canı, ırzı, malı taarruzdan her halde masûn kalmalıdır. Milletimiz ve devletimiz ecânibi böylece taht-ı tekeffülde bulunduracak olursa vazifemizin imârı için lazım olan milyarlar, kolaylıkla tedârik olunabilir. Bu bâbda resmî müzâkerenin bile başladığı şayan-ı memnuniyet bir beşârettir. Evet! Böyle sağlam bir usûl-i siyâset ihtiyar edilecek olursa Câvid Bey'in tahminâtına nazaran on seneye kalmaz memleketimiz dâhilinde lazım gelen teşkilât-ı iktisâdiye, vücûd bulur. Nâzır, mebûsânı, bu hakâik-i millete bildirmeye, onu irşâd etmeye davet ediyor ki bunda ziyâdesiyle haklıdır. Bu vazifenin yalnız heyet-i mebûsâna değil, bütün matbûata hatta mebûsânda ziyâde gazetelere terettüb etmediğine kaniyiz.

Zaman, bize meseleleri daha tecrübî bir göz ile tahlil ettiriyor. Bundan bir müddet mukdem milliyet-perverlik ile şovenizm'in hadd-i faslı ne olduğunu araştırmamış idik. Bugün, görebiliyor ki tecrübemiz artıyor. Geçirmekte olduğumuz hengâm-ı imtihan bize fâide-bahş oluyor.

Bütün milel-i metrûkiye asrın icâbatından olmak üzere milliyet-perverliği kendilerine şîar-ı ittihaz etmişlerdir. Lâkin yine bütün bu milel-i metrukîye, iktisâdiyât-ı siyâsiye denilen saded de milliyetin hududunu müdriktirler. Ümid edelim ki Câvid Bey'in hitâbesinden mühim bir mevki-i işgâl eden bu hakikat herkesçe anlaşılın ve teslim edilsin.

İmzasız

(Nu: 7208, 12 CE. 1335, 6 Mt. 1333, 6 Mt. 1917, s. 1.)

*

ÂMÂLARA SAN'AT TALİMİ İÇİN

Dünkü nüshamızda şuûn kısmında Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin, harb-i umûmide iki gözünü kaybedenlerden yirmi beş kişiye san'at öğretmek için Almanya'dan muallim celb etmek üzere olduğunu ve küçük zâbitan ile neferâdan bu kabîl kalanların Hilâl-i Ahmer Merkez-i Umûmisine müracaat etmesini yazmıştık. Bu pek mühim bir emr-i mebrûrdur. Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin bunu da düşünmesine samimâne teşekkür olunur. Bu münâsebetle bâlâ da bir resim neşrediyoruz. Bu resimde harb-i umûmide âmâ kalan Fransız askerlerinin sepetçilik ederek ne yolda çalıştıkları görülüyor. Böyle basit ve sehil bir vasıta-i maişetle vatan uğrunda gözlerini kaybedenler namuskârâne iştigâl edilmiş oluyorlar. Hilâl-i Ahmer mesken ve îâşe cihetlerine temin etmesi daha ziyâde câlib-i şükrandır. Her ne kadar yirmi beş kişi küçük bir yekûn ise de muvaffakiyyet elde ettikçe bunun daha ziyâde artırılabilceği şüphesizdir.

İmzasız

(Nu: 7244, 18 CA. 1335, 11 Ns. 1333-1917, s. 1.)

*

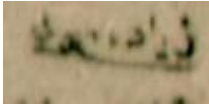
MÜSPET VE MENFÎ BİR FEN FENN-İ İHTİKÂR

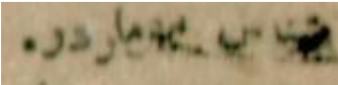
Asrımızda sanayi-i habise her yerde dakik, amîk bir fen mâişetini almıştır. Bi'l-hassa hububât ve zehâsiri, sâir havâyici menşûş veyahut sahte olarak imâl etmek fenn-i kimyada büyük bir maharet huzzakta tevakkuf eder.

-Fraude de l'alimentation- mevâd-ı irâiye sahtekârlığı aleyhinde memâlik-i mütemeddinenin cümlesinde o kadar çok kavânin ve nizâmata vazi ve tedvin etmiştir ki bunların kesret ve teşibi bile meselenin asrımızda ne kadar ehemmiyet ve nezâket kesb ettiğini gösterir.

Her nev'iden dolandırıcılık, kâtillikte büyük ihtisasa besikoloji fenninde azim ve mûmâreseye tevkif etmektedir.

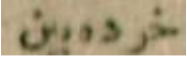
Cihânın belli başlı spekûlatörleri, ajitörleri, askerleri, ittihsarcıları yani dağ başında değil de cemiyet-i beşeriyenin tam içinde haydutluk ederler –emin olunuz- fenn-i iktisâdda

gayet mâhir, nebze-gîr pek mizâc-âşına ve hayli ruh

Bunlar büyücek bir ihtikâra tevessül etmeden evvel esâslı bir tedkike girişirler. Malûmat toplarlar. Uzun uzadıya istatistik cetvelleri tanzim ederler. Piyasaları inceden

inceye araştırıp mevcûdu, geleceği, meâbi, halkın ihtiyâcâtını, ahâlinin bir maddeden kolaylıkla vazgeçip geçmeyeceğini, ale'l-âhire, bir âlimin, bir mütehasısın önünde

 ve mücelledât-ı fenniye, bir zerre kemâl-i itinâ ile fennen tedkikleri gibi arz ve amîk tettebbu ederler.

Belki tasvir biraz garip gelir ama asrımızda, câhil kalpazan, hesâp bilmeyen müfelles, nâdân sahtekâr, alaylı dolandırıcı kalmamıştır.

Velev sanayi-i layine erbâbı için olsun, devir, bir devr-i malûmattır.

Şu mukaddimeyi tezbirden maksadımız, gazetelerin takriben iki haftadan beri kendilerinden pek çok ve buçuk bahsettikleri ve akıbet-i hükümet-i seniyenin bir kaçını cezm-i meşhûd halinde yafalayıp tecziye ettiği muhtekirlerinden gayet kurnaz, işlerini pekiyi bilir, meseleyi hatta müstehliklerdir ziyâde anlar makvaleden olduklarını söylemektedir.

Tafsilâta girişelim, lâkin matla olduğumuz bir kaç ihtikâr meselesi vardır ki erbâbı bunların halletmek için iyiden iyiye düşünmüşlerdir. Hiç kimsenin aklına gelmeyen mevâd tüccâriyeyi keşfetmişlerdir, onları köşe de bucakta arayıp bulmuşlar ve sonra tertibât-ı melânetkarânelerini hitama erdirerek milleti adetâ avlamışlar, kapana sıkıştırmışlardır. Edilecek ihtikâr kendilerine ne gibi bir zarar tertip edecek, ihtikârları duyulur duyulmaz hükümet ve millet bunu nasıl telakkî edecek ve buna karşı ne gibi tedâbirde bulunacak? Atalarımız (minâreyi çalan kılıfını hazırlar) derler ki yanlış bir misal olmasa gerektir.

İhtikârda vukûfa talik ediyor. Onun da dekâiki, gavâmızı, teferrûatu, nazariyât ve amelîyyatı vardır.

İşte, bugün meydanı her nasılsa serbest bulan muhtekirler, en ziyâde kendi vukûflarından ve müstehliklerle âlakâdarların gaflet ve adem-i vukûfundan istifâde ediyorlar.

Müstehlik ekseriya olduğu gibi istihlâk etmesini bilir. Sabahleyin bir fincan kahve içtiğimiz ve ondan sonra bir sigara tellendirdiğimiz zaman bunların mevâd-ı ibtidâiyesi nereden ve nasıl geliyor, bi'l-âhire bu maddeler dünyanın hangi noktasında toplanıp oradan başka yerlere dağılıyor, bunların ticâretini, vüсталığını eden gemilerden, mevâd-ı mezkûrenin envâi, fazılaları, sahteleri, taklitleri, reddîleri nedir? Bu cihetler he vakit müstehliklerin zihnini işgâl etmez. İşte bundan dolayıdır ki kurnaz ve mütefennin eshâb-ı ihtikâr bizim bu âdem-i vukûfumuz ile adetâ speküle eder.

İhtikâr yalnız harp ve mecrân zamanlarına ait bir devir değildir. Sulh esnâsında da bu fi'l-i mekrûhe sıkça teşebbüs olunur. Amerika'da –ki tensikâtı tamam olmuş memleketlerden addolunabilir- ihtikâr milletin kuvve-i nâmiyesini kemiren müthiş bir marazdır.

Azim “trust” **Trust’lar** ufak sanayi esnâfını imhâ edecek vesâit-i inhisâriyeye tevessül ederler. Tabi ki kurun-ı vüsta zulmesi gibi, halka arzularını “dikte” etmekten çekinmezler. Bunların bir keyif ve hevesi, küçük bir teşebbüsü, ertesi gün bütün ahâlinin havâic-i zarûriyeyi daha âli fiyatlarla istihlâk etmesine bâdî olur.

Resi-i esbak “Roosevelt” bunlara pek şiddetle karşı gelmiş, esâslı tedâbir ittihâz etmiştir. Bununla beraber koca bir fırka-i siyâsiye ve milletin ekseriyet-i katiyesi hâlâ “trust”lara galebe edememişlerdir. Çünkü muhtekirler, hem azim, vesâit-i milliye ve iktisâdiyeye, hem de kendilerine göre büyük bir vukûf üzerine müstenid teşkilât ve tertibâta maliktirler.

Amûr-ı zarûriyede, Fransa, aman vermez muhtekirlerin elindedir. Bu muhtekirler üçüncü cumhuriyeti de ellerine aldıklarından ihtisârlarını her şubeye teşmil etmişler ve memleketlerin badi-i felâketleri olmamışlardır.

Ticâret faâliyet-i beşeriyenin dakik, karışık hatta çetin ve çapraşık bir şubesidir. Erbâb-ı ihtisâstan olmayan bir dâhî, en bir bakkala aldanabilir.

Bâyi’, bir göz boyacılığına, pek masumâne zannolunan bir hile ile harac-ı âmm ve her vakit satılması mümkün olan bir malı alıkor, kargaşalıktan bi’l-istifâde ale’l-ade bir zamanda güç sürülen bir iyi cinsi satar yahut bayatını daha ziyâde tutmak için bi’l-iltizâm bu seneki mahsûlü gizler. Misâl: Piyasamızda şimdi ekseriyetle geçen ve hatta evvelki sene incilerinin satılması gibi.

Bu ser ve hikmete mebnidir ki ihtikâra karşı gelebilmek için onu ananesiyle bilmekliğimiz lazımadandır. Bu da az bir iş değerlidir.

Vâkıa müstehliklerin grevi, boykotajı makûl bir tedbirdir. Fakat mesele bununla mahlûl olmaz. Ale’l-âde icrâattan da büyük bir netice çıkmaz. Çünkü bir takım tedâbir-i terhibiye belki maişeti bazı mertebe tazyik edebilir.

Bina’en-aleyh: İktisat, boykotajı gibi halkça müttehiz tedâbire kemâ-kân riâyet ve hükümet-i seniyyeden icrâât-ı adilânete devam edilmesine intizarla beraber, gerek müteaddid ve müteferri devâir-i aidesinin, gerek doğrudan doğruya müstehliklerin mesâil-i biraz daha tedkik ve tatbik etmeleri lazımdır.

Fenn-i ihtikâr, müspet bir fendir. Erbâbı, buna istinâden ibrâz-ı faâliyet ediyorlar. Buna karşı menfî bir fennin de revaç-gîr olması lazımdır ki müspet fen ihtikâra karşı bir zabıta-i mânie vücûd bulsun.

Tekrar edelim, ihtikâr dakik bir mebhas-ı iktisâdiyedir. Kolaylıkla bunun içinden çıkılamaz. İktisâdın boykotajın bir haddi vardır.

Bunları nazar-ı dikkate alan muhtekirler, elbette kendi lehlerine olmak üzere, onlara karşı da şeytânî tedbirler düşünmüşlerdir.

Lâkin tatkikâta veylirsenez mi mesela daha basit bir şekle ifrâğ edilmiş olur. Hangi mevâd için iktisâda riâyet edebiliriz. Hangileri için müstehliklerin bir grevi müesemmir olur. Hangi kalem eşya için iktisat ve grev fâide vermez. Bunları ceffe'l-kalem, kestirmek biraz müşkülcedir. Ancak uzun ve yolunda bir tettebbu bize rehber olabilir.

Bazı mevâdda tüccâr fiyatları pek ziyâde çıkarmakla beraber ihtikâra tevessül etmemişlerdir. Diğer bazılarında ise fiyat çok çıkmamış olmakla birlikte yine ihtikâr bârizdir.

Bir restoran da ufacık fileto **Filet mignon**'un tam altmış kuruşa çıktığını gördük. Bir ufacık fileto kaç gramdır? Bu hesapla bir sığır dört yüz liraya geliyor. İşte bu, doğrudan doğruya ihtikârdır ve buna karşı grev ilân edilir. Bu grev de müesemmir olur. Lâkin gelelim mâvera-yı okyanustan celb edilen **denrées coloniales** denilen eşya-yı nâdireye:

Bunların kıymeti tabiiyyetle terfî edebilir. Almanya'da bu gibi mevâdın nedret veya fıkdanı kâbiliyet-i icâda bile küşâyış vermiş, muterileri gayrete getirmiştir.

Müttefik memleketinde, şu dakika da, vaktiyle uzak müstemirelerden celb edilen bir kaç kalem eşya, akâmete kânûnî mucibince, bi'l-kimya istihsâl olunmaktadır.

Lâkin halkın boş boşuna ızrâr edilmemesi için bunların da sebt ve tahrir edilmesi ve müdevven usûle muhâlefet edenlerin cezâyâ çarptırılmaları hem mümkün ve makûldür, hem de bu kâide yer yerde tatbik olunur.

Netice-i makâl: İhtikârın ilmen, fennen, tedkikini tavsiye ederiz. Muhtekirlerin müspet ilmüne karşı biz de menfî bir ilim tedvin etmeliyiz ki harb-ı umûmî içindeki şu iktisâdî ve dâhili harb-i mizaçta galebeyi temin edebilelim.

İmzasız

(Nu: 7287, 2 Şb. 1335, 24 Ms. 1333-1917, s. 1.)

*

SÂKİT BİR İLİM

Kadîmen, **sciences occultes** ıtlak olunan bazı fûnûn vardır ki bunlarla mütevaggil olanlar, onları ciddi ilim ve fûnûndan temyize kudret-yâb olamazlar.

Doğru ile yanlışın, menkul ile makûlun, tedkik ile vehmin hudutları katiyetle fasıl ve tefrik edilmemişti. Astronomi dediğimiz hakikî fenn-i heyât ile astroloji denilen ilm-i nücûmun farkı yoktu. Garibi şu ki dâfie ve câzibe kânunlarının keşfi o anda bile büyük heyet-şinâslar, isimleri hafıza-i beşeriyette dâima kalacak olan mütebahirler bile çok değil, azcık astronomilerine astroloji karıştırmışlardır.

Fakat on altıncı asrın bedâyetlerinde zekâ-yı beşer artık her nev’i malûmatı mehekk-i tahlile vardı. Tenkid, muaheze, îade-i hukuk etti. İlmin ceyyîdi, züyûf ve mağşuşundan ayrılmaya başladı. Bugün, ulûm-ı mevcûde içinde ancak yirmi de bir sûrette gill ü gış ya vardır, ya yoktur.

Rönesans devrinde Flemenkli bir diplomat ve âlim Hugo Von Grotius ki kendisi tarihte –Grotios- diye pek meşhûrdur, münâsebet-i düveliyeye ilmini de mehek tedkike varmış ve bunda ilk defa olmak üzere hak ile nâ-hakkı araştırmak tecrübesinde bulunmuştu. Bu zât –meçhûl olmadığı üzere- hukuk-ı düvelin babası olarak telakkî olunur.

1650 senesinden beri hayli münâkaşa edilen bu ilim iki buçuk asırda canlanır gibi oldu. Zannedildi ki bu kadar vâzih ve bâriz kavâid-i hukukiye muvacehesinde devletler artık eskisi gibi keyfî bir siyâset takip etmeyecekler, hiç olmazsa ulemâdan utanacaklar, taahhüdâta riâyetkâr olacaklar.

Zaten, pek yakın vakte kadar düvel mecmûaları, gazeteleri, cemiyetleri, mütehasısları vakayı takip ederler ve hukuk ve muahedâta menâfi gördükleri noktaları meydan-ı alâniyete korlardı.

Bu, nevüma bir “fren” vazifesi ifâ ediyordu. Fi’l-vaki çocukları yine bildiklerinden şaşmamışlar ise de 1878’den muhârebe-i umûmiyenin ilânı daha doğrusu “El-cezire” muahedesinin yırtıldığı güne kadar, umûmiyyetle, kâbineler hukuk-ı düvele sarîh bir sûrette muhâlefet etmekten mühmâ-imbân çekiniyorlardı. Bir husûsta fazla dava vekâletine yeltenen bir devlet siyâsiyyununa, ulemâ: Zırva tevîl götürmez!” darp misliyle mukâbele etmeyi adet ittihâz edinmişlerdi.

Fakat bu muhârebe birçok itibâriyatı öldürdüğü gibi hukuk-ı düvele karşı da azim bir suikatta bulundu.

İstikbâlde, harpten evvel intişâr eden mücelledât-ı tarihiye ve hukukiyeyi okuyanlar cemiyet-i düveliyenin şahrâh hakkâniyette bir hayli ilerlediğini görecekle, sonra 1914 senesinden itibâren birden bire bir vakfe-i hayrete uğrayacaklardır. Üç sene de serzedede-i hüdûs olan vaka ile nazariyyât-ı salifenin hiç bir alışverişi yoktur veyahut kalmamıştır.

Fikr-i hukukun enderâsına en ziyâde himmet eden Londra kabinesidir ve ulemânın tedkikâtına göre bundan en çok mütezarrır olan da Yunan devletidir.

Bî-terafılığı en ziyâde ve filen iz’âc edilen ve tecâvüze uğrayan bu devletin hukuk-ı düvel nokta-i nazarından vaziyeti, Cenevre’de münteşir İtilâf ve Yunanistan unvânlı bir kitapta pek güzel tevzih edilmiştir.

Eser Mösyö Michel Yasaris nâmında bir zâtın kaleminden çıkmıştır.

Şimdiye kadar hukuk-ı düvel kitaplarında bî-terafılığa tecavüz misâlleri mevâd-ı adiyeden ibâretti.

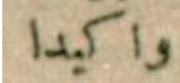
Meselâ, bir harp oluyor, muhâriplerden biri, yanlışlık ile yahut bilerek be bilâ-iltizam bî-teraf bir topraktan asker geçiriyor. Veya tebanın hukukuna halel geliyor. Semain, hilâf-ı usûl ambargo ediliyor. Ve kıs-i aliye ve'l-bevâki.

Fakat yeni misâl tarih-i ulûm ve fûnûnda bir vakadır. Ve büyük bir vakadır.

Bir devlet, ekseriyet ahâlisinin re'y ve menfaati hülâfesine olarak harbe davet ediliyor. Uslu durmak isteyen bir devletin cebren harbe sürüklenmesi... Bu, şimdiye kadar tarihin sebt ve kaydettiği bir hâdisedir. Bî-terafılıktaki sebâtından dolayı İtilâf Yunan'ı ikiye bilerek ve Venizelos gibi birini bölerek memleket ve millet dâhilinde azim bir tefrikaya sebebiyet veriyor. Askere el uzatıyor. Donanmayı müsâdere ediyor. Adaları, ülkenin bazı aksamını işgâl altına alıyor. Posta ve telgrafları kendi idâre etmeye başlıyor. Yapılmadık kalmıyor.

Hukuk-ı düvelce kâide ittihâz edilipte ulemânın da üzerlerinde ittifâk ettikleri nazariyyâta mugayyir olarak devletlerin revâ gördükleri muamelât tasnif edilecek olsa, her halde, meydana hukuk-ı düvelden daha büyük daha mufassal bir mücelled gelir!

Gün olmuyor ki Yunanistan yeni bir gadr ve tecavüze dâçar olmasın. Belçika'nın mağdûriyetinden bahseden İtilâf devletleri Yunan'ı meskût geçiriyorlar. Hâlbuki Almanya,

hak ıztırârından bilâ-istifâde vuku bulan tebligattan sonra Belçika arazisinden geçti ve bu devlet hemen muhârib vaziyetini aldı. Hâlbuki Yunan, rahat durmayı kendisine bir gâye-i emel ve hayâl ittihâz edinmişti.

Küçük milletlerin ve devletlerin hukukunu muhâfaza için harbe giriştiğini sabık Hariciye Nâzırı Lord Garay'ın lisânıyla ifâde eden İngiltere ve heyet-i itilâfiyenin vaziyetinde yalnız bir haksızlık, hukuk-şikenlik değil, bir de bâriz ve alenî bir mürâilik görülüyor. Bir taraftan menâfie muvaffak geldiği için Belçika'yı himâye eder, diğer cânibden işine uymadığından Yunanistan'ı eziyor.

İşte bu dehhâş muhârebe de İngiltere'nin şehâdetini mûcip olduğu birçok eşhâs ve efkâr arasında bir de bî-çare hukuk beyne'l-milel ilminin de mevcûd olduğunu unutmamalıyız.

Beşer, ancak sibâie mahsûs olan usûlden, münâsebet ve haşiyâttan çıkmakla, hukuk fikrinin tekrîyle âlem-i tabiatta tefvik-i ma-hak ve meşrûini ispât ediyordu.

Hukukun icâdı, münâsebet-i medeniye de zûr-ı bazunun değil, fikr-i adl ve şîme-i hukuk-perverinin kesb-i takviyet etmesi insanları mümtâz etti. Ulemâ, zannediyorlardı ki münâsebât-ı medeniye de hükümrân olmaya başlayan bu şîme-i rehâ-kâr, devletlerin de

nâzım-ı münâsebeti olacak. Bu fikre çokları iltifatkâr olmuşlardı. Büyük ümitler beslendi. İşte İtilâf ve husûsiyle İngiltere bu ümitleri de öldürüyor.

İmzasız

(Nu: 7300, 15 Şb. 1335, 6 Hz. 1333-1917, s. 1.)

*

İHTİSÂS

İyi tertip edilmemiş kıyâsât-ı mantikiye, çok defa, insanı dalâlete sevk ediyor. Sathî düşünenler, ale'l-ekser şuûn ve hâdisâtta âmil ve müesser olan bütün anasırı nazar-ı dikkate almazlar. Yahut bu anasır dâima malûm olmaz. Onun için kıyas kurmak güç olur. Hakikî bir mütefekkir, cidden henüz bir zât böyle bir vaziyet karşısında bilmem der- yahut biraz ıstılâh-perdâzlık edelim lâedriye **Agnosticisme** mesleğine sâlik olursa- cidden samimiyet ibrâz etmiş sayılır.

Bizde bazı yanlış fikirler –aceletle- tamim ediyor. Erbâb-ı fikretimiz görölüyor ki meselâ Almanya'da ihtisâsa ehemmiyet verilmiş. Taksim-i imâl kâidesine son derecede riâyet ediliyor. Herkes, bütün şuâbat-ı irfân veya sanaiyle değil, bunların ancak biriyle uğraşiyor ve bu muvaffakiyyetini intâc ediyor. Alman müverrihi bütün tarih ile hatta Alman tarihiyle değil farizâ on sekizinci asrın kısım-ı evvelinin Alman tarihiyle uğraşiyor. Alman coğrafisi, umûmî coğrafya ile değil, Almanya coğrafyasıyla da değil, Palatinat'ın coğrafya-yı tabîyesiyle meselâ meşgûldür. Ale'l-ahire, işte dânişmendlerimiz, bir de böyle yapalımıyas-ı gayret mantıkıyesiyle ihtisâs lehinde bir cereyân uyandırıyorlar. Bu mesele, mesâil-i mühimme-i içtimâiyemizdendir. Bir aralık –teşebbüs-i şahsî- ve –adem-i merkezîyet- gibi hamallığı izâle edilmemiş bazı desâtir ortaya atılmıştı. Bir iki senelik tecrübe, nokta-i nazarından ne kadar yanlış olduğu ispât etti. Bu ihtisâs-ı feyziyesinde batılâne uğruyoruz. Maksudımızı tavzih edelim: Milel ve akvâmın hayat-ı içtimâiyelerinde muhtelif devirler. Cemiyet tekâmül etmeden ihtisâsa ehemmiyet vermek kâbil olabileceği gibi bi'l-akis heyet-i içtimâiyye mazhar-ı terakkî olduktan sonra ona atf-ı itibâr etmemekte mümkün değildir.

Heyet-i medeniyenin ilk devrelerinde ihtisâs güççedir, ondan sonraki edvârında ise kolaylaşır.

İtalyan müverrihi Guglielmo Ferrero bu nokta-i nazardan Eski Roma ile yeni Amerika'yı yaklaşıyor. Bizde de henüz alyat ilerlemedi. Bina'en-aleyh hâlâ ihtisâs devrine, asrına gelmedik. Fazlaca ihtisâsa teşvikâta bulunmak, bir tavl-ı emeldir. Düşününüz: Bugün, bir müverrihimiz münhasıran Üçüncü Köprülü'nün tarih-i hayatını, bir coğrafimiz Klazomenai Adası'nın ahvâl-i tabîyesini, bir etnografya muallimimiz sarıhçe

konuşan Müslümanların asıl ve fazileti, bir edibimiz müstaklen Aksaray ve Yeşiltulumba semtleri ahâlisinin ahvâl-i Ruhîyyesini, bir tabibimiz Tatay'daki Frengîlerin ibrâz ettikleri alâim-i maraziye

Bir ilm-i servet âlemimiz Akkoyunluların amûr-ı malisini, bir gazetecimiz Hind Flemenk'i veya Cenûbî Amerika yahut Rus Kade Fırkası siyasetini ilh. tedkik ile uğraşsın evvelâ bu gibi erbâb-ı kemâl maddeden aç kalılar, sâniyen henüz malûmat-ı umûmiyeye vâkıf olmayan halkımız bu malûmat-ı husûsiyeden kat'a müstefid olmazlar.

Garibi şu ki böyle ihtisâs mesâiline talik etmeyip umûmiyyeti itibâriyle felsefe ve hikmeti mevzû-bahs eden Rızâ Tefvîk'in o güzel kâmûsu bile bugün hemen hemen karisizdir.

Fenn-i zirâatın ince ince şubeleri var. Biz de henüz şubâtın ilerletilmesi mümkün değildir. Çünkü hâlâ fenni ziraât bile memleketimizde revâç bulamadı.

Bugüne kadar bu ilmi tahsil ile memleketimize avdet eden zevâtın birçoğu tebdil-i meslek etmişlerdir.

Memleketimiz henüz ihtisâsa müsâid değildir. Mütihazsıs olmayanlar hor görülmemeli, fuzûlî telakkî edilmemelidirler. Bununla beraner bir tabâbet gibi askerlik gibi bazı mesâlikte ihtisâsa ihtiyâç vardır. Bunlar müstesnâdır. Bir tabip aynı zamanda göz ve boğaz, emrâz-ı zührevîye ve ulûm-ı cerrâhiye mütihazsısı, bir asker aynı zamanda topçu ve piyâde, süvâri ve tayyareci olamaz.

Bir de ihtisâsın revâçta bulunduğu memleketlerde bile ulûm ve umûmiye ile mütevâgil zevâta ihtiyâç der-kârdır. Kudemâ, ihtisâs bilmezler, kâffe-i maârifle uğraşarlardı: Pek eskilerde Aristoteles, daha sonraları Volteir gibi. Lâkin acaba yeni zamanlarda, ihtisâs devrinin ihtihâhından sonra umûmiyât **généralités** ile uğraşmak ihtiyacı ortadan kalktı mı? Asla. İddiâdımızı tevsik edelim: Bir büyük zekâ, bir büyük sahib-i irfân, harûkulâde bir mütefekkir vesâir olduğu su götürmeyen Herbert Spencer –ki yakında vefât etmiştir- hep birden, feslefe-i sarfa, fenn-i hayat biyoloji, ruhiyyât, psikoloji, içtimâiyyât, fizik, ilm-i terbiye, kavânin ve hukuk ilh. üzerine ve mütihazsıslardan daha büyük bir muvaffakiyyetle âsâr kaleme almıştır.

Diğer misâl: Büyük bir üstâd olan Emil Ana asla edebiyat muâhızı olduğu halde tarih-i felsefe, nazariyyât-ı siyâsiye ile o kadar uğraşmıştır ki...

Bir misâl daha: Dehâ ve malûmatı şüphe götürmeyen ve katiyen bir Vulgarisateur olmayan Gustav Le Bon tabâbetle, hikmet ve kimya ile tarih ile tatbik-i psikoloji ile sahipkââne mütevâgil ve içtihâdında muvaffak olmuştur. Keşfiyât-ı kimyeviyesi de şayan-ı itibardır.

Mantık Logique ile meşgûl olabilmek için az çok her ilmi bilmelidir. Çünkü mantık, ilmi'l-ulûmdur. Adamakıllı bir tarih yazabilmek için de fûnûn-ı hazıranın cümlesinden nasıl sarf-ı nazar edebiliriz.

İhtisâsın yeri başkadır. Mesâil-i umûmiyenin tedkiki ile sanayi de, ulûm-ı âliyedeki taksim-i âmâl maddesini ayırmak iktizâ eder.

Memleketimiz ma'a't-te'essüf henüz ihtisâs devrine gelmedi. Daha ulûm ve umûmiyedeni malûmat-ı külliyyeden vâreste olacak bir mertebeye varamadık. Ahmet Mithât Efendi ve Şemseddin Sâmî Beyler –ki her ikisi de evliyâ-yı irfânımızdır ve rahmetle yâd edilmeye lâyıktırlar. Bu dakikayı daha iyi anlamışlardı. Kürenin, taslif, Avrupa'yı yalnız telakkî etmek, ihtiyacı memleketi takdir edememek dolayısıyla biz de garip ve acayip fikirler şâyi oluyor. Bunlardan hazer!

İmzasız

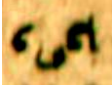
(Nu: 7344, 30 Rm. 1335, 20 Tm. 1333-1917, s. 1.)

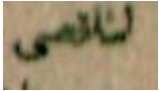
*

TEDKİK VE TETEBBU

İşimizde daha ziyâde muvaffak olmak için tedkik ve tettebbu kâbiliyetimizin daha fazla, usûl-i cedideye muvaffak bir sûrette münkeşif olması iktizâ eder.

Ma'a't-te'essüf, eskiden beri bizde tedkik ve tettebbuya ehemmiyet verilmemiştir. Belki tevakkufumuzun esbâbından biri de budur. Tam manasıyla **Observateur** biz de pek nâdir yetişiyor yahud hiç yetişmiyor. Bilâ-ahire Lord Aveburi unvânını alan Sör Chun Lobuck büyük bir kâbiliyet-i tettebbu ile üşenmeden, yorulmadan bilâ-fazıla altı ay müddetle arıları nazardan dûr tutmamış, onları tettebbuyla pek amîk-i netâyîç-i fenniyyeye destres olmuştu.

Hele Charles Darwin'in tedkikâtı pek sabûrânedir. Bunlar gibi Avrupa'da yalnız ulûm-ı tabiiyyeyi değil fûnûn-ı içtimâiyye ve iktisâdiyeyi, ahvâl-i aynı usûller ile inceden inceye, uzun uzadıya tedkik edenler pek çoktur.

Bu, belli başlı bir kâbiliyettir. Ve bu kâbiliyetin tezâyid mümkündür. Mâzimize ircâ-i nazar edelim: Elde mevcûd sefâret-nâmeler, bu bâbda hayli mühim vesâik teşkil ediyor. Hele *İkdâm* tarafından bundan birçok sene evvel neşredilmiş Abdülkerim Sefâret-nâmesi bu itibâriyle şayan-ı nazar bir vesikadır. Paşa ve kâtibi Nahifî Efendi Rusya İmparatoriçesi büyük Katerina'nın sarayını, o zamanın Rusya'sını, ahvâl-i siyâsiyesini, bir dereceye kadar mesâlih-i dâhiliyesini hatta mûsıkîsini mevzû-bahs ediyorlar. El-iyâzü

billâh! Bunlar, gözü bağlı mukâleme memurları **Parlementaire** gibi gidip gelmişler. İşte o kadar!

Defaât ile Almanya'ya, Fransa'ya, İspanya'ya giden süferâmız, seyâhat-nâmelerinde Avrupa'yı tasvir ediyorlar. Efkâr pek ibtidâi, tenkid ve muâheze kâbiliyeti yok gibi.

Bu sefâret-nâmelerin mütâlaası kadimedeki zihniyetimizi bildirmek itibâriyle gayet fâidelidir.

Gayr-i matbûların mümkünse fedâkârlık ihtiyâr edilerek tab ve neşri mâzî-i Osmanî'yi daha başka bir vuzûh ile tenvir eder.

İstirdâden söyleyelim ki bu sefâret-nâmelerin, matbû ve ekseriyetle gayr-i matbû tam bir koleksiyonu Ali Emîri Efendi üstâdımızda mevcûddur.

Eski zamanlarda işte böyle. Bi'n-nisbe yeni zamanlarda Tanzimât hengâmında, ondan az sonra da böyle. Doğrudan doğruya telakkî ettiğimiz hatîrâta istinâden söylüyoruz.

O zamanlar bizden mâada âlemi işgâl eden mesâili, umûmî “prensip”leri terakkînin, tekâmülün cereyanlarını, medeniyetin veche-i azimetin, esbâb-ı tedenniyyâtımızı hatta biraz daha aşağılara inelim, hükümet tarih-i mübâdisini zihnine birleştirenler endermiş. Ale'l-ekser ikinci elden tercümeler, bi'l-hassa Fransa'ya ait bazı kitaplar bütün intizâr-ı dikkati celp eder -ve gariptir- bunlardan başka hakâik ve usûl olmadığına kanâat hâsıl ederlermiş.

Vaktiyle, bütün müdevvinât-ı hukukiyemizin hemen bilâ-tedkik, Kod Napolyon'dan iktibâs edildiği bu müddeamızın delilidir.

Vakıa Kod Napolyon pek mühim bir mecelle-i adliyedir. Mezâyâsı kâbil-i inkâr değildir.

Lâkin acaba menba-ı kavânin münhasıran bu Kod mudur? Meselâ Alman, İngiliz, Amerika külliyyât-ı hukukiyesinin ehemmiyeti yok mu? Onlar mı bizim ırk ve muhitimize daha muvaffak geliyor, yoksa Kod'lar mı? Bu cihet aslâ düşünülmemiştir.

Kezalik adliye teşkilâtında da münhasıran Fransız usûllerini ale'l-amiye istinsâh edilmiştir.

Hâlbuki saha-i tedkiki biraz daha geniş, biraz daha şümüllü tutmak iktizâ ederdi.

Hele kavânin ve kadimenin ahz ve iktibâsında buranın husûsiyeti, kâbiliyeti, muhiti aslâ düşünülmemiştir. Tedkîkât ve tettebbuatta bir memlekete, bir millete hasr-ı ehemmiyet etmek pek yanlıştır.

Hele kıyas mantıkta, pek güç bir amelîyedir. Sefiri ile küberayı bulup yaklaştırmaktan müşekkel bir maslahat mütesavir değildir. Onun için bir yerde elde edilen bir neticenin burada da istihsâl edileceği zehâbına düşmek adetâ bir batılânedir.

Fikrimize göre bir milletin meselâ sadece Fransa'nın numûne ve meşk-i ittihâz edilmesi dalâleti mûcib olur. Fransa'nın kemâli masduk olmakla beraber meselâ Almanya'nın ve İngiltere'nin kemâli gayr-i masduk değildir. Bu memleketlerin cümlesinde nazar-ı ibretle görülecek terakkiyyât vardır.

Ne Almanya, yalnızca mümessil-i medenîdir, ne de Fransa! Fakat asıl aşayan-ı muâheze bir cihet, kendi kendimizi tedkik ve tettebbu etmemekliğimizdir. Ma'a't-te'essüf şimdiye kadar memleket ve millet-i Osmaniyye'nin fenni, kat'î, usûlü, ciddi bir sûrette tedkike hâlâ tevessül edilmedi.

Memleketimizin maddî ve manevî, kezalik milletimizin de ruhu ve ırkı lâkin tam bir sûrette tedkiki artık vücûp tahtındadır. Marifet-i nefse, marifet-i millet ve memlekette de inzimâm etmelidir. Bu gibi tettebbuata girişir isek mertebelerimizden daha ziyâde istifâde etmek çaresini bulabileceğimiz gibi nevâkısımızın izâlesinde de daha kolaylıkla muvaffak oluruz.

Fenn-i tıpta, teşhis-i tedâviye dâimâ takdim eder. İçtimâi ve siyâsi tıpta da niçin böyle olmasın? Yaralarını, berelerini iyice tedkik etmek kadar bir millet için mûcib-i selâmet bir şey tasavvur olunamaz. Şu saded de iki misâl arz edelim:

Tarihte İngiltere'nin başına büyük bir felâket gelmişti: Amerika'nın kendisinden infisâli.

İngilizler bu maddeyi layıkıyla tedkik ettiler. Ananesiyle tettebbua koyuldular. Bütün İngiliz tarih ve müverrihleri o zaman İngiltere'sini muâheze de yükezzibandırlar. Hiçbir İngiliz müellifi eski, yeni o vaktin idâresini takdir etmiyorlar hatta onu tebrîe için esbâb-ı muhaffaka bile araştırmışlardır. Bakınız bundan İngiltere için ne fâide hâsıl oldu:

İngiltere, harekât ve sekenâtı zamana uydurdu. Sâir müstemirâtı pekiyi tuttu. Hürriyet-i idâreyi kendi ırkıyla meskûn ve her diyâra teşmil etti. İşte bu sâyede maverâ-yı icardaki müstemirâtı muhafaza edebildi.

Hâlbuki İspanya bu ameliyeye tenezzül ve tevessül etmediğinden, son zamanlarda Küba, Portoriko ve Filipin vesâir adaları bile kaybetti.

Papalık makamı, vaktiyle pek çok suiistimâlât içinde kalmıştı.

Bu suiidâre reform hareketine sebebiyet verdi. Katolik âlemi ikiye bölündü.

Fakat Saint Siege erbâb-ı hal ve akdî işi olanca ciddiyetleri ile tedkik ve tettebbua, telakkîye koyuldular. Bundan sonra o suiistimâlât tevkif etmek şöyle dursun reform harekâtı da alî ahle kaldı. Ve bi'l-akis Katolisizm ilerlemeye, kaybettiğini kazanmaya başladı.

Bu gibi tedkikat hayat-bahıştır. Vatanın, milletin tettebbuu onun daha başka bir muhabbetle, sevilmesine bâdî olur. Vatanlarını en ziyâde seven milletler onu pek çok tedkik edenlerdir.

Şark'ın ebedî füsûnu, iklimin kâbiliyet-i tenviyesi bizi eskisinden beri tettebbudan uzaklaştırmış, hâzır, mevcûd bir kaç fikre pâ-bend etmiş idi. İşte bugünden sonra yeni bir tarih-i devr-i tarihiyenin arkasında daha ziyâde muvaffak olabilmek için bu hâssiyyetimizin neşv ü nümâ olmasına gayret etmeliyiz.

İmzasız

(Nu: 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 1.)

*

MEĞERSE MEMLEKET BİZİM MEMLEKET İMİŞ!

Viyana'dan:¹⁶³

Bilmem müstakbel için ibret alabilir miyiz? İstanbul'da buraya gelen vatandaşlarımız bir yandan kendi ailelerinin ihtiyâcatını tesviye, diğer taraftan ahbâ siparişlerini tedârik etmek için Viyana sokaklarını fırıl fırıl dolaşıyorlar ve şayan-ı merhamet bir halde hotellerine dönüyorlar. Kimi fanila ve çorap arar, kimi yünlü veya pamuk mensûcât arar. Nerede? Geçen gün, burada vefat eden bir genç vatandaşımız için yalnız üç metrelik bir patiska bulundu ve beher metresine de kırk kuruş evet kırk kuruş verildi.

Eşya mübayaasına çıkanlar yorgunluktan bî-tâb düşerek “yine aradığımızı bulamadık!” feryadıyla koltukları üzerine yığılıyorlar. Dün akşam yine bir vatandaşımız yorgun argın bana mülâkî oldu. Dedi ki:

- Meğirse buralarda fabrikadan başka bir şey yok. Bir memlekette ham eşya bulunmazsa mamûlat istihsâline noksan âriz olur. Şimdi anlıyorum. Ne zengin, ne müstakil bir mülkün sahibi imişiz. Kadrini bilememişiz. Asıl memleket bizim memleket imiş.

Evet! Bir parça mütehassis bir Türk bulunamaz ki bu halleri görerek döğüm döğüm döğünmesin. Milletimiz, hükümetimiz, bütün ricâl-i ekâbimiz vaktiyle öyle bir gaflet ve cehâlet uykusuna dalmışlardır ki misline bir diyarda tesâdüf edilemez. Hiçbir kimse ne yaptığını, yapacağını bilmemiş, el-yevm devam eden iktisâdi umûmî ve millî cehâleti iliklerimiz bile kurutmuştur. Bu gafletimizin, bu cehâletimizin ne dereceye varmış olduğu şundan da anlaşılır ki biz hâlâ mı hâlâ iktisâdiyâtı derk etmekten kâsırız.

Elimizdeki mülkün cihânda misli yoktur. Böyle bir mülke sahip olan millet ise ferdâ ferdâ milyoner olabilir. Bir Aydın vilâyeti yok mu? Bir akıl ve gayur milleti servet-i bî-nihâyeye gark eder. Bir Adana vilâyeti yok mu? Mensûcât piyasalarının altınını gümüşünü

¹⁶³ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

kendisine akıtabilir. İstanbul'dan Basra'ya, Trabzon'da Yemen'e giden bu ülke, sandık sandık muhtelif mütenvi cevherleri ihtivâ eden bir masal hazinesine benzer. Burada yaşayan bir millet ne rekâbetten korkar, ne kapitülasyonları vazife edinir. Hind'in, Mısır'ın, Afrika müstemiratının yetiştirdiği mahsûlatı meydana getirir, borç almaz, âleme para ikrâz eder.

Bu memlekete ne lazım? Buraya evvelâ insan lazım. Elli milyon halkı bir memleket bol bol iâşe eder. Her yerde ferdin kıymeti vardır. Yalnız Rusya'da ferdin ehemmiyeti yoktu. Milyonlarca insanın nasıl ifnâ edildiğini gördük. Fakat oradaki kesret-i tenâsül bu insan zayıatını tazmin ve telakkî eder, on sene sonra da yine milyonlarca insan peydâ olur. Dünyanın en tenhâ memleketi biziz. Arazimiz vasideir, denizlerimizin ucu bucağı yoktur. İcrâ olunacak vezâif sayılmakla bitmez. Zirâat gibi, sanayi gibi, ticâret gibi menbalarımızdan çok el ayak ister. Bizim memleketin ihtiyâcatını on beş yirmi milyon halk göremez. Onun için bizde en ziyâde itinâ edilecek, en ziyâde iştigâl edilecek şey, "insan mahsûlü"dür. Osmanlılığın, Türklük'ün mevcûdiyetini teşkil eden, cevârih ve âzası mükemmel her insanın biizm için kıymeti sâir milletlerinden ziyâdedir. Bugün Almanya, İngiltere, Amerika'nın servetini ele alırsanız bi't-tabi oralardaki efrâdın kıymeti yğkseldikçe yükselir. Bizim servetimizi tartar isek bizdeki efrâdın kıymeti indikçe iner. Fakat istihsâl-i servet için insana olan ihtiyacımızın derecesi düşünülür ise biz de bir ferdin kıymeti, on Almanıninkinden, on İngilizinkinden daha büyüktür. Bina'en-aleyh biz efrâdımızın bakımsızlık yüzünden hayatı muhtel olmamasına, sevinmesine pek ziyâde dikkat etmeliyiz.

Hatta derim ki Mekteb-i Tıbbiye programlarına, Türkiye'de hayatın muhafazası veyahut bakımsızlıktan bitmesi yüzünden ne gibi ihatât-ı ârz olduğunu içtimâi mesâil şeklinde tedris etmeyi ilâve etmelidir. Tabiplerimizi bu husûsta b'i-hakk tedhiş etmeli ve talebe-i tıbbiyeyi adetâ ağılatmalıdır. Her bir Türk tabibi ne gibi bir vezâif-i vataniye ile mükellef olduğunu bilmeli ve ilim ve fenin hilâfı olarak göreceği şeylere karşı sükûnu ihtiyâr etmek müzellelerinden nefsin tahlis etmelidir. Meselâ bakınız Viyana'da hayat-ı insâniyeyi daha küçüklüklerden itibâren muhâfazaya nasıl gayret ediliyor. Her yerde dikkat edildi ki muhârebeden bei sût istimâlatı azaldı. Çocuklar, bâ-husûs süten kesilen çocuklar arasında vefiyât kesretlidir. Her neredeki sût azalır, orada çocuklarda vefiyât ziyâdeleşir. İsviçre'de olsun, Avusturya'da olsun çocukların sütle beslenmesi keyfiyyetine pek ziyâde dikkat ediliyor. Bir taraftan fukaray adeta bâd-ı hevâ denecek sûrette ucuz sür veriliyor. Hangi evde sût içecek çocuk varsa oraya sût vermek mecbûridir. Hatta sûtçüler bile ilk önce bu çocuklu evlere sût veriyorlar. Sonra, kalırsa, diğer müşterilere satıyorlar. Kezalik sût mebzûlen hâsıl olmak için inek besleyenlere kolaylıklar gösteriliyor. İngiltere hükümet[i] ucuz mekûlât tedârik ediyor. Bizim memleketimizde hiç birimizin aklına inekçilere muâvenet etmek

meselesi gelmiş midir? Hiçbirimiz süt istihsâlatı ne veche ile tezyid ettiği[ni] düşünmüş mü? Çünkü sütün fıkdanı bir milletin âtisi için bir felâket olacağını biz bilmeyiz. Sütsüzlük ne kadar çocuğu ifnâ ediyor, vefiyâtın derecesi nedir? Bunlar bizim için iştigâl edilecek şeylerden, vâ-esefâ değildir. Viyana bu kadar pahalı fakat fukara düşünülüyor. Zenginler burada kilosus iki üç kurona kadar (altı kuruştan dokuza kadar) patates alıyor. Fakat fukara yirmi hallerden (on iki para)'dan ziyâde vermiyor. Fukaraya, amele gibi elleriyle, âza ve cevârihiyle fazla çalışan adamlara büsbütün başka muamele ediliyor. Onlar için fiyatlar noksan, miktar fazla... Ulûm-ı içtimâiyeyi yalnız tedris ve tederrüs kâfi değildir. İşin içinde bulunanlar tatbikâtta böyle isbât-ı liyâkat eylemelidirler.

Muhâfaza-i hayat ilminden sonra maârif-i iktisâdiyeye ihtiyaç azimimiz vardır. Buranın en meşhûr bir gazetesi olan *Arbaiter Çhaytonig* nâmındaki sosyalist gazetesi geçen gün bir bend neşr etti. Bu, hele benim fevkâlâde nazar-ı dikkatimi celb etti. Çünkü tam benim meşgûl olduğum noktalardan birin ta'lik ediyorduk. Hülâseten diyor idi ki: Bir vilayeti ihyâ edebilmek için hukuk ve idâre malûmatı kâfi değildir. Hâlbuki, ekseriyâ, vilayetin büyük memurları Avusturya'da hukuk ve idâre kânûnlarına vâkıf kimselerdir. Herhangi bir vilayeti mazhar-ı terakkî eylemek için bir heyet-i iktisâdiyenin malûmatı lazımdır. Bu heyet buludnuğu mıntıkayı dâima nazar-ı dikkati önünde dursun ve ona göre icrâata devam etsin.

Bu âciz-i pür-taksirde vilâyetimizin bu sûretle teşekkülüne dikkat edilmesini birkaç kere yazdım. Bir Mekteb-i Mülkiye tahsiliyle vilayet imâr edilemez. Vikayet yalnız ulûm-ı iktisâdiye hakkında pek etraflı malûmat ile idâre olunabilir. Bina'en-aleyh vilayet nezdilerine gönderilne memûrin-i fenniyei pek iyi intihâb etmeli ve vali bunlar ile ve ahâliden, iş ve güç sayesinde tecrübe görmüş kimseler ile müşâvere ederek vilayet idâre etmelidir. Bu husûsta hemen göze çarpacak keyfiyyet "merkezle muhâbere" dir ki artık burada ondan da bahsedemedim.

Hülâsa evvelâ büyük küçük cümlemizin hayatını bir nüsha-i nefise-i hilkat olarak muhâfaza etmeli. Ve hele Türk unsurunu sûret-i mahsûsada düşünmelidir. Saniyen amelî ve nazârî malûmat-ı iktisâdiyeye bakıp bu milletin gençlerini eski kitaplara ve kütüphânelere değil, yeni ulûma doğru sevk etmelidir.

Avusturya reis-i vükelâsı ve ihsârat meclisinde ahiren iktisâdi bir nutuk irâd etti ki bizim için tafsil olunmaya şayandır. Çünkü gayret alınacak bir teşebbüstür. Gelecek mektubumda bu nutkun muhteviyatından bahsedeceğim. Vilâyetlerin iktisâdiyat sayesinde nasıl terakkî edeceği bundan anlaşılıyor.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7418, 20 ZH. 1335, 7 TE. 1333-1917, s. 1.)

*

NESL-İ ÂTÎ NASIL YETİŞİR?

Viyana'dan:¹⁶⁴

İkmâl-i tahsil için Viyana'ya gelmiş veya gönderilmiş olan evlâd-ı vatandan birisinin pederi tarafından, muhterem bir mühimme yazılmış olan pek sûzişli bir mektubu o zât mütesiren bana gösterdi. Çünkü biliyordu ki ben, evlâdımızın Avrupa'da tahsillerine dâir öteden beri bir takım yazılar yazmakla meşgûlüm ve bu meşgûliyetle mütelezzizdim.

Fi'l-vâki nesl-i âtiyi vücûda getirecek olan evlâd ve ahfâdımızı terbiye husûusunda isâbet gösteremez isek o nesl-i âti bizden sonra gelenlerde değil, onlardan sonra gelenler de bile zihnimizdeki manasıyla tecellî edemez. Bina'en-aleyh evlâdımızın, yeni Avrupa'ya muvaffak bir terbiyeye mazhariyetleri için millet hem ferden ferdâ, hem de her baba veya veli, bir taraftan da hükümet Avrupa'ya gönderdiği talebenin ahvâlini pek ciddî sûrette araştırmalıdır. Yoksa kuyudan kafese doldurur gibi tuyûr ehliyye doldurur gibi bunları trenlere doldurup Garp şehirlerin isâl etmekten manevî bir netice çıkamaz.

Yukarı da zikri geçen mektûbun sahibi olan peder, oğlu İstanbul'da çalışkan bir efendi olduğu halde Viyana'da gördüğü tahsilin ehemmiyetsiz, nâkıs, nizâmsız, ittıratsız olduğundan, oğlunun müşkülât-ı bedîdeye marûz kaldığından bahsediyor.

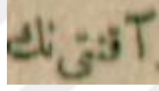
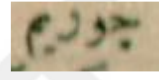
Evet, bu böyledir. Düşünülmeden bu diyara atılan talebenin hali bundan başka bir şey olamaz. İstanbul'dan bunlar gönderilir iken ne için gönderildikleri, tahsil-i halilerinin derecesi, takib edecekleri san'atlara sinlerinin elverişli olup olmadığını, sûret-i maişetleri ve bunun istilzâm ettiği paranın miktarı asla ve kat'a nazar-ı dikkate alınmıyor. Bu şerâit dâhilinde buralara düşen o zavallı talebenin burada birkaç sene kaldıktan sonra İstanbul'a geldikleri zihniyet ile advet etmeleri muhakkaktır. Sefâretlerin, şebenderhânelerin işleri başlarından aşmış olduğundan vâkıa talebe ile iştigâl edecek vakitleri yoktur. Ben arzu eder idim ki meşgûliyet-i müteaddide ile beraber buradaki resmî kabullerimiz bu işleri biraz müzâkere etsinler. Nice sefârethânelerimizde, şebenderhânelerimizde bundan daha mukaddes ve hayırlı bir işi olamaz.

Hem tahsil hem de yiyecek meseleleri talebemiz için gâyetle mühimdir. Evlâdımızın hayatı, emr-i hayata marûf olan maddî ve manevî fedâkârlıklar bir semere veremeyecek olursa vatanın istikbâline karşı adeta bir cinâyet işlemiş oluruz. Nesl-i âtiyi yeni bir kudretle yetiştirmemek cinâyetten başka bir şey değildir.

¹⁶⁴ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Yine tekrar edeyim buraya gönderilen talebenin Almanca bilmemeleri en büyük noksandır. Alman lisânı gayet çetin kavâid-i sarfiye ve nahviyesi lâ'yed ve zengin bir lisân olduğu için bu lisâna kolay kolay mâlikiyet mümkün değildir. Bir seneyi mütecâviz zamandan beri mektebe devam edenler bile bu lisân karşısında ebkem addolunurlar. Onun için Almanya ve Avusturya'ya gönderilecek talebenin İstanbul'daki Alman mekteplerinde gereği gibi tahsil görmeleri muallimlerin takrirlerini tamamiyle anlamaları elzemdir. Yoksa bütün emekler ber-hevâ olur.

Alınması -varsa- bir taraftan atarak ba'de-mâ hangi talebe iyi Alman biliyor ,se onları intihâb etmelidir. Fransızca bilenleri de tahsili Fransıza olan yere göndermelidir. Bu husûta nâsibe mahal yoktur. Biz her şeyi sonradan görürüz. Çünkü Avrupa'nın şurasından burasından akıp gelen cereyânlara dikkat etmemek âdetimizdir. Unutmayalım ki Avrupa'da önüne durulmaz bir demokrasi cereyânı savlet edip duruyor. Bu cereyân hiçbir manayı

tanımayıp yıkacak, sökecektir. Onun için biz   yerleri olan yerlere de talebe yollamalıyız. Yalnız Almanya, Avusturya bize kâfi değildir. Demokrasi her tarafa kol attığında bize de onun mukteziyâtına terbiye ve ta'lim ile tevkif-i hareket edebilir yeni insanların vücûda lazım gelir. Meşrûtiyeti bilmemekliğimiz bizim için büyük ziyânları mûcib oldu. İkinci defa olarak bir tufâna daha düşmeyelim.

Bundan başka İstanbul'da cidden itinâ edilecek bir cihet vardır: Buralara gönderilecek talebenin Türkiye'deki tahsillerinin derecesiyle burada girecekleri sınıfların derecesi arasında muvafakat veya münâsebet olup olmadığı anlaşılmalıdır. Meselâ buranın İbtidâ-i Ticâret Mektebi'ne giren Osmanlı talebesini, İstanbul'da cebirden imtihân etmişler! Bu gülünç bir şeydir.

Anlaşıyor ki İstanbul, buraya gönderdiği talebenin ne yolda tahsil gördükleri hakkında sahib-i malûmat değildir. Talebeyi gelişi güzel imtihan ediyor ve gelişi güzel yolluyor. Sonra ne olacak, onu nazar-ı dikkate almıyor. Avusturya'da bazı Cimnaz Mektepleri varki buralara Almanya'da dahi iyi talebe geliyor. Fakat burada ikmâl-i tahsil eden Alman talebesi memleketlerinde olduğu gibi cimnaz tahsilini ancak dokuz senede itmâm ediyorlar. Avusturyalı talebe ise sekiz sene ile iktifâ ediyorlar. Alman talebe de Avusturyalı talebe gibi dokuz sene okuyacak olsa memleketlerinin mekâtib-i âlîsine devam edemezler. Bi'l-âhire girecekleri daha yüksek derecede mektepteki tahsile yetişecek sellem-i terakkîden mahrûm kalırlar.

İşte biz dahi buralara göndereceğimiz talebe için bu sellemi, bu tabaka ve kademeyi nazar-ı dikkat önünde tutmalıyız. Bâ-husûs Alman lisânı bu terakkî kademesinin birincisidir.

Almanya'ya giderler ise talebemiz orada lisânı birkaç ayda öğrenirler demek, câhilâne sözlerdir. Mektepte muallim takriri dinleyeceğiz, fen okuyacağız, bakkal ile kasap ile alışveriş edecek değiliz!

Bâ-husûs lisânı iyi bilmek sayesinde Avusturyalı şâkirdan ile münâsebâtı ileriye götürmeli ve bunlara arkadaş dost olarak hüsn-i terbiyenin de yardımıyla ailelere girmelidir. Hiçbir Türk çocuğunun yerli aile ile münâsebet-i samimanesi yoktur. Talebemiz yalnız mektep tahsili ile iktifâ edemezler. Biraz münâsebet-i medeniye gerektir. Bunlar hep lisân sayesinde olabilir.

Pek eski makâlelerimde anlatmış idi. Mekteplerde muallimin takririnden mühim olan noktaları zabt etmek ve bunları o da güzel bir deftere geçirmek en mutenâ bir keyfiyettir. Bunu yapmak iktidârını hâiz olmayan şâkirdan esâslı bir tahsil göremezler. Bu notları kaydedebilmek lisânca hayliden hayli Tasarrufâta istilzâm eder. Bazen teyzid-i malûmat için ayrı bir kitaba da bakmak iktizâ eder. Talebede lisânı anlamak iktidârı yoksa, dersleri ahfeşin geçisi gibi dinler, odasına gelir. Biz de zannederiz ki evlâdımız Avrupa'da tahsil-i kemâlât ediyorlar. Bana kalırsa buradaki talebemiz için bir lisân dersi açmalıdır. Bunlara hergün bir yerde topluca ders verilmelidir. Ayrı ayrı ders almak iyi bir masraf kapısıdır. Ve Türk talebesine Almanca'yı tedris edecek muallimler de ender olarak bulunabilir. Talebenin lisânca tekemmülünü iş edinmeliyiz. Bunları kendi kendine bırakıvermek netice itibâriyle iyi olamaz. Bunlar ile sefâret ve şehbenderhân arasında sıkı bir münâsebet ve râbita gerektir. Viyana'daki Heyet-i Osmaniyye Avusturya müessesat tahsili hakkında Bulgar Ticaret Odası gibi mükemmel bir liste tehiye etmelidir. Gelecek talebeyi işte ona göre sevk ve idâre etmelidir. Bu bir vazife-i hamiyettir. Bunu yapmak hiçte zahmeti mûcib değildir. Hatta ne kadar da kolaydır. Yalnız bir azim kâfidir.

Birde yemek içmek meselesi var. Talebemiz bu husûsta zahmet çekiyorlar. Ne ellerindeki para yetiştiriyor, ne de aradıklarını bulabiliyorlar. Hâlbuki yerli talebe ev sahibi olduklarında anaları, babaları onlara lazım gelen şeyleri tedârik edebiliyorlar. Bizimkiler ise ne yapacaklarını bilmiyorlar.

Sefârethânelerimiz, şehbenderhânelerimiz bunlar için bir şey yapmalıdırlar. Hükümet-i milliyye nezdinde bazı teşebbüsler ile bu mahzûrun çaresi kânûnî olarak bulunabilir. Yoksa bu efendiler ellerindeki para ile karınlarını doyuramazlar. Eminim ki ayda altı yüz kurondan aşağı varidâtı olan talebe sofradan tok kalkamaz. Hâlbuki Viyana havası insana çok yemek yedirir. O zavallı talebe acaba nasıl sedd-i ramak ediyor?

İşittim ki Adliye Nezâreti de cereyân-ı umûmiye teb'an Almanya'ya bazı memurlar gönderip muhâkimi, usûli tedkik ettirecek imiş. Bu memurların da Almanca'ya hatta talebeden daha ziyâde vâkıf olmaları iktizâ eder. Yoksa sarf olunan paralar beyhûde gider.

Muhâkemelerimizde ıslâha sezâ olan ahvâl hakkında ayrıca bir makale yazacağım. Adliyemizdeki nekâis pek derindir. Bu yalnız görgü ile ıslâh edilemez. Ben kendime ait birkaç işte muhâkemelerimizin muâmelâtını müşâhede ettim. Hakîkaten adliyemiz büyük bir ıslâha muhtaçtır. Fakat bu ıslâhât en ziyâde maneviyyâttan başlayacaktır.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7474, 15 Sefer 1336, 2 KE. 1333-1917, s. 1.)

*

NEREDEN NEREYE...

Lozan'dan:¹⁶⁵

Müslüman milletlerinin esbâb-ı tedennîsini arayanlar, bir takım olur olmaz şeyleri mesûl tutarlar. Hatta bazılarımız dinde bile bi sebep araştırmak mecbûriyetinde bulundurlar. Fakat kendilerini görmek kâbiliyeti olanlar, bu tedennî esbâbını ulûm ve fûnûn-ı hazıradaki cehlimizde bulmakta güçlük çekmezler, Avrupa ne kadar mütefennin ise biz o kadar cahiliz. Bina'en-aleyh bizim için tedennî gerekti.

İsviçre iâşe meseleleriyle şimdi pek ziyâde alâkadârdır. Bir memleket yiyeceği, içeceği mebzûlen vücûda getiremediğindendâima ya komşularının yahud uzaktakilerin tesiri altında bulunur. İsviçre müttehede-i Amerika'nın bile hükmü altındadır. İstikbâline bu kadar meftûn olan bir küçük millet gâh Almanya ve Fransa'nın, gâh memâlik-i baidenin emri altına girer. Haikat-i halde bir memleket müstahsil olamayınca istiklâl-i hakikiye sahip olamaz. Müstahsil olmaktan maksadım yalnız pirinç ve buğday yetiştirmek değildir. İhyitâcâtını tesviye edecek sûrette mamûlât ve mahsûlâtı hariçten tedâriğe macbûr olmamaktır.

Evet iâşe meseleleriyle sıkı sıkı meşgûl olan İsviçre'nin ahvâli şayan-ı tedkiktir. Şimdiden kışlık odun ve kömür tedâriği için tebdirler ittihâz olunuyor. Polis her eve matbû bir kâğıt bırakarak yemek pişirmek ve ev ısıtmak için kışın ne kadar odun ve kömüre ihtiyaç olduğunu soruyor. Burada kömür tedâriği demek meselâ Istranca Dağı'ndan veya İlim dağından odun kestirmek demek değildir. Burada kömür tedâriği büyük bir siyâsetin, büyük bir alışverişin, büyük bir fâide-i iktisâdiyenin bilinmesine bağlıdır. Kömürü veren Almanya'dır. Almanya bu malı yalnız para mukâbilinde satmaz. Tavikâta mukâbil verir. Kömür alabilmek için sür, peynir, yağ gibi şeyler vermeli. Bunların verdiğiniz gibi ötede

¹⁶⁵ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

İtilâfçılar kalkarsa, vay siz Almanya'ya süt ve çikolata veriyorsunuz. Bizde sizin memleketinize buğday girmesine mâni oluruz, derler. Görüyorsunuz ya pirinç taşıyı yaıklamak burada kolay değildir. Nice menfaatleri birleştirip dolambaçlı yollardan gidilerek maksada vâsıl olmalıdır.

İşte bu küçücük memlekette meseleleri hall için hükm-i karakuş kifâyet etmez. Hep fennen, ilmen düşünmeli, daha uzaktaki ihtimâlâtın önüne geçmek için evvelden çare bulmalıdır. Sonra ahvâl-i içtimâiyyece zuhûr eden fenâlıklar vaktinde nazar-ı dikkati celb etmelidir. Burada halk aç kaldıktan sonra yiyecek bulmaya teşebbüs edilmez, evvelâ istidlâlât, sonra burhânlar ile halkın aç kalacağı anlaşılır ve hemen tedbire başlanır. Bir takım erbâb-ı ilim ve irfân gazetelere makaleler yazdıkları gibi risâleler ve kitaplarda vücûda getiriyorlar. Halkı mütedâmiyen tenvir ediyorlar. Kifâyet miktarı yemek içmek bir milletin âtiyen bekâsı için pek elzem olduğundan doktorlar şu muhârebe içinde ne gibi fâideli temeklerin ehven olarak fukara için tedârîği mümkün olacağını bildirmek üzere risâleler neşr ettiler. Diğer şeylerde buna kıyâs oluna.

Ezmine-i hazırada bir memleketi böyle ilim ve marifet idâre eder. Marifetten nasibi olmayan mir memlekette dinin ne kabahati, ne de tesiri olabilir. Ma'a't-te'essüf bizdeki erbâb-ı ilmin gazetelerimizde hiçbir irşâdına tesâdüf etmem ve etmiyorum. Doğrusu bizdeki erbâb-ı fennin kabâhati pek büyüktür. Vatana karşı vazifelerini ifâ etmiyorlar. Onlar vatanın ruhânî ve cismânî bir illeti gördükleri gibi hasbeten lillah icrâ-yı sıhhate mecbûrdurlar. Bu sayede hem ahâli, hem de hükümet irşâd edilmiş olur.

Makalemizin ser-nâmesinde “*Nereden Nereye...*” demiş idik. Şimdi o ser-nâme altında yazmak istediğimiz bir meseleye gelelim.

Meğerse bir memlekette süt gibi, yulaf gibi, pirinçunu gibi çocuklara ekseriyetle yedirilen şeylerin mebzûlen bulunmayışı beyne'l-etfâl vefeyâtın ziyâdeleşmesine sebep oluyor imiş. Hele süt saf-ı evvelde olarak zikre şayandır. Bizde doğru istatistikler tutulmadığı için memleketimizde saâdet veya felâketin esbâbı nelerden ibâret olduğunu bilemeyiz. Fakat bu memleketlerde ilim ve fen hükümrân olduğu için her şeyi doğru bilmek gerektir ki vatan bir belaya uğramasın. İşte sütün miktarını azaltmamak, hâlis ve mugaddî süt istihsal etmek, fukara çocuklarına süt içirebilmek için intizâr-ı umûmiye celb ediyorlar. Hükümette süt istihsalâtını pek mühim bir mevkiide tutuyor. Bizde olsa hiçbirimiz merak eder miyiz. Sütün mefkûdiyeti veya hâlis olmaması yüzünden etfâl vefetâtının artacağını hâtırımıza getirir miyiz. Bu gibi meseleler ne için bizim nazar-ı dikkatimizi celp etmez? Mütevekkil-i Aliü'l-Allah olduğumuz için mi? Haşa vükelâ... Çünkü biz ilim ve marifete

mensûb değiliz. Kızıl câhilizde onun için! Esâb ve onun ehemmiyeti bizce malûm olduğu için zuhûr edecek netâyic hakkında da hiç vukûfumuz yoktur.

Çektiğimiz sıkıntılar hep bundan neşet ediyor. Dâime söylediğim ve ihtâr ettiğim veche ile belediyemizi hiç beğenmem. Gerek şehremâneti, gerek belediye dâireleri memleketimizin ihtiyâcâtını tesviye edecek veche ile tensik edilmemişlerdir. Belediye dâirelerimiz vezâif-i ilmiye ve içtimâiyyede pek geridiler. Halk ile lüzûmu kadar meşgûl olamıyorlar. Bunlar birer mütefekkir ve amelî heyet olmayınca onlardan bir hayır gelmez. Mümkün olsa da Avrupa'da lüzûmu kadar belediye âmiri yetiştirsek. Sonra memleketin ahvâl-i husûsiyesi de var. Onları esâsından tebdil etmekte mümkün olamaz. Güç kolay belediyelerimizi amûr-ı âmme ile iştigâle alıştırmalıdır. Belediye heyetlerini faâl birer heyet haline getirmelidir. Bizde belediyeler kendilerini devâir-i hükümete benzetmişlerdir. Bir yazıhâne önünde oturmakla belediye amûru tesviye edilemez.

Belediye reisliği, müdürlüğü bir fen, bir marifettir. Fakat yalnız nazarî bir fen değildir. Bunun tatbikatında muvaffakiyyet husûsliyledir ki memleket nâil-i refâhiyyet olur. Biz vatanın evlâdı bütün vezâifi ifâ edebilmek için refâhiyeti istihsâl derdiyle uğraşır adamlar bulunduğuna kanâat etmelidir.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7373, 2 ZK. 1335, 31 Ağ. 1333-1917, s. 1.)

***

3.6. Felsefî Yazılar

TERAKKİYYÂT-I ULÛM

Bilgi hayvanlarda dahi vardır. Meselâ ev kedisi, hânesini, tavuk, kümesini, karınca yuvasını bilir. Mantık insanı cins hayvanın bir nevi olmak üzere tarif eder. Ve onu hayvan mantık tesmiye eylemiş ise de papağan dahi tekellüm eylediği için bu tarif tam olmamış. Felâton şakirdânına mantık tedrisine insanı nûksuz ve iyi ayaküzeri durur diye tarif eylediğinde Diyojen bir horozun tüylerini bulup dershânenin ortasına dikmiş. –İşte üstâdınızı tarif eylediği insan!- diye tarifi nâkıs olduğunu anlatmış. Diyorlar ki hayvan görür, hisseder. İnsan görür, hisseder, tefekkür eder. Papağan dahi tekellüm ederse de kıyas kıyas yapamadığından kıyas yapabilmesi insanı sâir hayvanlardan temyîz ve tefrik edecek bir hisse olmuş.

İnsanlar arasında bilgi derece, derecedir. Başımızı yukarın kaldırıp baktığımızda semâ demek, aşağı baktığımıza arz demek, teneffüsle yuttuğumuz şeye hava demek, içtiğimize su, yediğimize yemek demek bunlarda birer bilgidir. Lâkin bilginin bir derecesidir. Eğer bilgi bu derecede kalsa idi dünyada bu kadar keşfiyât ve ihtirâat meydana gelmez, ilim şimdiki derece-i ulyâsını bulmaz idi. Meselâ yanımızda duran bir masayı bir masa olmak üzere tanımak bilginin birinci tabakasıdır.

Dört ayağı var dedik mi hesap girdi. Mustafîlü’ş-şekl dedik mi hendese girdi. Buraya kadar ki tarife hesap ile hendesenin girdiğinden haberdâr olamayıp buna dört ayaklı uzunca bir masa diye kanâat edenler var ki bunlar mahdûdü’l-fikir olanlardır. İnsanlar ulûm ve fûnûnu evvelce hazır bulabildiler mi? Cenâb-ı Hakk mahlûkâtının hepsinden ziyâde nev-i beşeri zekâdan hisse-yâb eylemiş olduğundan fikri mahdûd olmayan insanlar her gördüğü ve tuttuğu şeye merak sarıp tefekkürler onlar hakkındaki tetebbuât ve tedkikâtla birçok ulûm ve fûnûn meydana getirmişlerdir. İnsan tefekkürle zekâ-yı beşer işledikçe görüp hisseylediği etrafındaki eşyanın yalnız isimlerini bilmekle kanâat etmez. Meselâ bir masayı görüyoruz, elimizle temâs ederek hissediyoruz ki bu bir cisimdir. Ondan sonra düşünüyoruz ki cisim nedir? İşte şimdi de şu masan meselesine hikmet-i tabîye girdi. Çünkü cismi obje tarif edecek. Bunun icrâ-yı müzekkîyesinden bahsolunuca kimya geldi. Ecsâmı teşkil eden cüzi ferdlerin asıl ve esâsını öğrenmeye kalkışınca felsefe gelir. Demek ki bir masa hakkında tam bir malûmat alabilmek için yukarıdan beri ta’dâd eylediğimiz ulûmu öğrenmek bilgiyi o dereceye çıkarmak lazımdır!

Eslâfımızın bize hazırlamış olduğu birçok terakkiyyât-ı ulûm ve fûnûn içinde kalan zamanımız insanları bu terakkiyyâtan istifâdeye birçok keşfiyât ve ihtirâat meydana getirdiler ve getirmektedirler. Zamanımız insanları demekle hep şimdiki insanların kâşif ve

muhteri olduğunu söylemek istemiyoruz. Bu insanların içinde zekâdan nasibi çok olanlar, tefekkür ve tetebbûdan usanmayanlar böyleleri çıkıyor. Görüşte ve düşünüşte dahi elbet fark vardır. Bir çay ibriğinin kaynamasından bir vapur makinasının icâdı, bir elmanın ağacından düşmesinden câzibe kânûnlarının keşfi elbet herkesin işi değildir. Zira çay ibriğinin kaynadığını ve bir elmanın ağacından düştüğünü herkes görür.

Müverrih-i meşhûr bir kantodur ki eğer biz yeni ihtirââtımızdan şımararak eslâfımızdan olan büyük adamların âlem-i ulûm ve fûnûna ettiği hizmetleri unutacak olursak onlar mezarından bize “nankör!” diye bağırlar. Hem bir zamanlar Hıristiyanlarda âlem-i ulûm ve fûnûna hizmet ne müşkül idi. Şimdi kâşifler, muhterîler takdir ve taltif olunuyorlar. O zamanlar idâm ile cezalandırılıyordu. Onlar o yolda kanlar bahasına çalıştılar. Hıristiyanlarda ne dâhîler, ne feylesoflar âteşlere yakıldı. İlimden, felsefeden bahsedener dinsizliğe ithâm olunarak âteşlere atılıyordu. 1481 senesinden 1808 senesine kadar İngiliz büsbütün üçyüz kırk bin kişi mahkûm etti. Bunların ikiyüz bini âteşte yakıldı. İskenderiye’de felsefe tedris eyleyen “*Hypatia*” nâm-ı kadını Hıristiyanlar çırılçıplak soyup kiliseye sürüklediler. Parçaladılar. Etlerini kemiklerinden ayırdılar. Parçalarını âteşte yaktılar. Bazı feylesofları ağır âteşte kebâb ettiler. Hıristiyanlık insanlar arasında ühuvveti, İncil hem va’ne-i merhameti emr u tavsiye eylediği halde Hıristiyanlık emne bu kadar mezâlîm icrâ olunuyordu. Zavallı İbn-i Rüşd’ün türlü türlü mahûf ve müthiş sûretlerde resimleri yapılıyor. Ve onu zebânilerin cehenneme sürükledikleri tasvîr olunuyordu. İbn-i Rüşd o zamanlar vefât etmiş ise de İspanya cihetindeki Hıristiyanlara felsefe İbn-i Rüşd’ün âsârıyla yapılmış olduğundan felsefeden ve ulûmdan bahsedene İbn-i Rüşd taraftarı verilirdi. İbn-i Rüşd’ün felsefesi sâir cihetine dahi yayılmasına o tazyibkâtın tesiri olamadı O kadar mezâlîm ve ta’ diye rağmen âlimler, feylesoflar zuhûr ediyor, ulûm ve fûnûna hizmet için çalışıyorlardı. Bunca fedakârlıklar ve mesâî neticesi olarak işte bugün ilim gâlip geldi. Bütün cihân-i medeniyete hâkim oldu.

Küre-i arzın Şemsin etrâfında devreylediği ve ecrâm-i semâviyenin müteharrik buldukları bugün mekteplerde tadrîs olunuyor. O zaman o lakırdıyı söyleyeni Hıristiyanlar idâm ediyorlardı.

Arzın güneşin etrafında devreylediği nazariyesini ilk ibtidâi meydana koyan Pisagor’un şakirdânından “*Phylolaes*”dir. Hazret-i İsâ’dan altı asır evvel gelen Pisagor nâm-ı meşhûr feylesof bu nazariyeyi remiz ile anlatmış. Bunu üstaddan öğrenen *Phylolaes*’de meydana koymuştur. İlim heyetinden en evvel alet-i rasadiye ile itâ-yı malûmat eden İskenderiye Mektebi idi. Bu mektebin muallimlerindne olup Hazret-i İsâ’dan 260 sene evvel

gelen “Aristarkus” dahi bu nazariyeyi tadrîs eylemiş. Sonra yine o mektebin muallimlerinden bulunan “Bartolome” ay, güneş ve nücûmun dünyanın etrafında döndüğünü söylemiş. On dördüncü asıra kadar bu nazariye devam etti. Bu nazariyenin devamı terakkiyyât-ı ulûm ve fûnûnun tehirine bâit olduğunu şimdiki âlimler söylüyorlar. Ondan sonra Araplar ilim heyetine pekçok hıdmetler ettiler. Rasathâneler yaptılar. Terakkiyyâtta bulundular. 1507 senesinde Polonyalı “Kopernik” tedkikâta başladı. ”Pisagoret ile Bortolme”nin nazariyelerini ele aldı. Tedkikâtla evvelkinin doğru sonrakinin yanlış olduğunu anladı. Delâilve berâhin ile olan keşfiyâtı ve onun hakkındaki eserini 1530 senesinde ikmâl etti ise de dostlarının ısrarı üzerine neşr etti. Ancak 1543 senesinde neşr etti. Eserin intişâr eden matbû nüshasını eline aldığı gün vefât etti. O ölüm onun için pekiyi oldu derler. Zirâ papa onu hamkûm etti. Ölmese öldüreceklerdi.

1564 senesi “Galileo” nâm-ı İtalyan geldi. Devr-i beyn icâd etti. Bununla birçok keşfiyâtta bulunarak Kopernik’in nazariyesini yetid etti. Âsârının intişârı ve Kopernik nazariyesinin teyidi kendisini Engizisyon mezâlimine uğrattı. İdâmdan kurtulması için istiğfâr etmesi ve yazdıklarını, söylediklerini reddeylemesi, hakîkate kizb demesilazım geldi. Öyle bir feylesof için bu ne müellim bir haldir! Galileo Engizisyon hâkimlerinin önünde “Ben! Galileo! Sâl-i senemin yetmişinci senesi mevkûf ve mahbûs ve huzûr-ı âlîlerinde dizüstü gelmiş bulunduğum halde arzın hareketi hakkındaki yanlış fikri red ve inkâr ediyorum. Ona lanet ve ondan nefret ediyorum” dedi. Galileo o sözleri söyledikten sonra ayağa kalktığında dayanamadı. Ayağıyla yere vurarak yarı sesle “bununla beraber yine dönüyor!..” dedi. Galieo’nun bu sözü meşhurdur. Görülüyor ki ilmin o derecesine vâsıl olmuş bir adam ölüm korkusu karşısında bile hakîkatten ayrılmıyorç İstiğfârdan sonrada yine hakîkati söyledi. Galieo birçok mezâlim ve ta’di altında mahv ve tebâh oldu. Öldü, gitti! 1571 senesinde “Kepler” nâm-ı Alman geldi. Heyete birçok hıdmetlerde bulundu. 1600 senesinde “Bruno” nâm-ı İtalyan geldi. Kopernik’in nazariyesi üzerine âsâr yazdı. Ve o âsârın pekçok tesir-i nüfûzu görüldü. Zavallıyı papazların huzûruna götürdüler. İdâmına hükmolundu. Bruno kendisini mahkûm eden papazlara “Beni mahkûm eden siz! Benden ziyâde korkuyorsunuz!” dedi. Ulûm uğruna fedâ-yı canı şeref bilerek kahramanlık gösterdi. Maktele sevk olundu âteşte yakıldı! Bu adamlar mahvolmakla, öldürmekle onların meydana koydukları şeyler imhâ edilemedi. Onların vücûtlarının kaldırılmasıyla meydana koydukları hakîkatler kaldırılmadı. Onların fikr-i beşere saçtıkları tohumlar neşv ü nümâ buldu. Birçok zekâlar parladı. Galieo’nun vefât ettiği 1642 senesi dünyaya gelen “Newton” nâm-ı meşhûr İngiliz feylesofu âlem-i ilm ve fûnûna mühim hıdmetler etti. Ziyâyı tahlil sûretiyle tarif eden de “Newton”dur. Newton evvelce Kepler’in âsârını okudu. Kepler’in ecrâm-ı semâviyenin

hareketleri hakkındaki kânûnunu tedkik eyledi. Birgün kendi bahçesindeki elma ağacının altına oturmuş tefekkür etmekte idi. Ağaçtan ayağının dibine bir elma düştü. İşte Newton bu elmanın sükûtundan sıklet-i izâfiye ve câzibe meseleleriyle muvazene-i ecsâm-ı kânûn-ı umûmisini meydana koydu. Newton'un keşfiyâtı pekçok mesâil-i mühimmeyi izâh eyledi. Bunların ta'dâd ve tafsîli uzun sürer. Newton'un keşfiyâtı ulûm ve fûnûnun tarîk-i terakkiyyâtını açtı. Newton birde teleskop icâd etti. 1741 senesinde gelen Fransız "Laplace"da birçok keşfiyâtle Newton'un keşfiyyâtına ilâvatta bulundu. Laplace Newton hakkında der ki, harkât-ı semâviyenin esâs-ı umûmisini bize tafsîl eylemek Newton'a müyesser olmuştur. Tabiiyyet ona zengin bir zekâ vermekle beraber tâlîide kendisini muvaffak bir zamanda getirmiştir. Decarts, Phermé, de Walley, Varren, Haiken, Galileo, Kepler, Hawk gibi âlimler o zamana kadar birçok keşfiyyâtlarını meydana koymuşlar. Bu keşfiyyâtı te'sim edecek sıklet kânûnlarını bilecek bir zekâyâ lüzûm kalmış idi." diyor. Laplace büsbütün seyyâresini hiç dürbünle bakmadan hesapla tahmin eylemiş. Ondan sonra diğer ilm-i heyet erbâbıyla tarassud eyleyerek seyyâreyi keşfeylemiştir. Hazret-i İsa'dan yedi yüz sene evvel "Tale" nâm-ı âlem tarafından güher-bâde keşfolunan elektirisite husûsunda keşfiyât ilerlemiş ve elektriğin tatbikatıyla zamanımızda ne büyük ve muhayyirü'l-ukûl şeyler meydana getirilmiş ve getirilmekte bulunmuştur.

Zekâ-yı beşerin bu derecât-ı muvaffakiyyâtını görüpte şırmamak lazım gelmez. Bazı şeyler vardır ki onları akl-ı beşer hal ve keşfe muktedir olamamıştır. Meselâ zekâ-yı beşerin birçok şeylerini keşfeylemediği semâyâ başımızı kaldırıp baktığımızda hayretler içerisinde kalıyoruz bizim gördüğümüzle beraber aded-i tamını da bilemediğimiz ne kadar çok ecrâm-ı semâviyenin devrelediği bu fezânın ucu nihâyeti nedir? Nihâyeti var mıdır? Gayr-ı nihâye diyorlar. Bu gayr-ı nihâye meselesi felsefe de ne bahisler açar. İyiden iyiye zekâ-yı beşerin ihtirââtı olan dürbünler bile semâyâ nazar olundukta fezânın daha ilerileri görünmekte ve yeniden bir takım ecrâm-ı semâviye keşfolunmakta. Bu vechle bilgilerin derecesi yükselmekte olması o fezânın büyüklüğünü tahmin ve tayinine medâr olmaktan başka hal ve tayinini nâ-kâbil bir büyüklük karşısında bulunduğunu daha ziyâde bildiriyor. Bu büyüklük derecesine erişemeyen akl-ı beşer bâ-fikir küçüklük karşısında dahi nasıl kalıyor. Esâm atomlarla tarif olunuyor. Atomlar yani cüz'ü lâ-yetecezzalar esâs madde olarak tarif olunuyor. Hakâyık isteyen tetebbuât ve tetkibkâta bir şeyin cevher ve esâsını bilmek isteniliyor. O esâs atom olarak gösterildiği halde atomlar teczidden kurtarılabilir mi? Bir kum tanesini ele alalım. Bu kum tanesi bölüne bölüne artık bölünemez hale gelince ondan sonra bölünemez denilirse cüz'ü lâ-yetecezza olacak ama o cüz'ü dahi kâbil-i taksim olmaktan kurtulabilir mi? Ecsâmı teşkil eden atomların aralarındaki esîr denilen bir seyyâl-

ı rakık fezâdaki bütün boşlukları da imlâ ile yüürmüş ki Arapça buna esir derler. Aralarında eser bulunan atomlardan üçü bir sıraya getirilse ortadaki atmonun yanlarındaki atomlara olan turukları var mı yok mudur? Elbet var cevabo verilince o atom dahi kâbil-i taksim elveriyor. Felsefede bu gibi birçok misaller getirilmiş olduğundan gayr-ı kâbil taksim bir cüz'ü lâ-yetecezza tarif olunamamıştır. Filen gayr-ı kâbil taksim ve hemen kâbil-i taksim sözü de cüz'ü lâ-yetecezzaları kâbik-i taksim olmaktan kurtaramamış olduğundan bu mesele de dahi gayr-ı'l-nihâye diyorlar. İşte küçüklük hakkında dahi en büyük âlimlerimiz, feylesoflarımız bile bir had tayinine ve bir esâs göstermeye muktedir olamıyorlar.

20 Teşrîn-i Evvel 332

Fatma Aliye

(Nu: 7085, 6 Mh. 1335, 21 TE. 1332, 3 TS. 1916, s. 2.)

*

MANEVÎ TERAKKİYYÂT

-Kâmûs-ı Felsefe'nin İntişârı Münâsebetiyle-

Güzel bir yol şebekesi, muntazam sabanı, iyi teşkil edilmiş şirketler, itinâ ile usûl-i tahtında kaleme alınmış bir silsile-i kavânin, dârüssanayiler, fabrikalar, vapurlar, ale'l-âhire... Bunlar hep medeniyete, hazrete, terakkîye, teâli ve tekâmülâta delâlet eder. Lâkin bu saydığımız avâmil ve anâsır kâfi değildir. Bir medeniyetin tamamıyeti için maneviyyâtın, mücerredâtın da maddiyyât kadar ilerlemiş olması lazımdır.

Medeniyetin bir vahdeti vardır: Maneviyyâta müterakkî, maddîyatta mütedennî yahut kazziyeyi beraks edelim, maddîyatta müterakkî fakat Maneviyyâta mütedennî bir heyet biraz garip olur. Bunların biri diğerini ikmâl ve tazmin eder. Zihin muahelâta alışmalı, mütemadiyen çalışmalı, muntazıman işlemeli, kemâl-i gayretle uğraşmalı ki reşîd olabilsin. Ondan sonra terakkiyyât-ı âliye tabiiyyetle kendiliğinden gelir.

Hikemiyyâtı, mücerredâtı hatta “spekülatif” felsefeyi zâid addetmek doğru değildir. Zihn-i beşer uzun müddet nazariyyât ile hatta yanlış, belki boş, ekseriya vahî sufizmler ile meşgûl olmasa idi incelmezdi. İncelmese idi avâmil hakkında bir mütâlaa edinmezdi ve böyle olmayınca mekûnâta âlem-i arzın, mekûnât-ı uzviye de âlem-i beşerin mevkii bilinmezdi ve bi'l-netice “Rönesans” devrinde, ondan biraz evvel sonra o azim-i keşfiyyât, hayret-bahş ihtirâat meydana gelmezdi.

Daha ileriye gidelim: Kopernikus yetişmese idi, ne Amerika bulunurdu, ne de Ümitburnu, ne seyr-i sefâin terakkî edebilirdi, ne de bunun bir zarûriyesi olan ticâret vazîi, asrımızda, bu derece münkeşif olurdu!

Biz, -itirâf edelim- vaktiyle, hikemiyyât ile çokluk uğraşmadık. Buna mebnidir ki terakkiyyât sabıkamızın mâhiyetinde bir tevkit vardır. Bina'en-aleyh tekâmülatımızın ciddî esâslı olabilmesi için behemehâl maddiyyât derecesinde Maneviyyâta da ehemmiyet vermeliğimiz icâb eder.

Bu mütâlaatı serd etmeliğimize bizi sâik olan Maârif-i Umûmiye Nezâreti'nin ve pek muvakır feylesofumuz Rızâ Tefvik'in müşterek bir teşebbüsüdür.

Nezâret Rızâ Tefvik Bey'e vesâit sa'y ve amelî ihzâr etti. Feylesof da ilmi, zekâsı, kâbiliyeti, tecrübe ve selikasını meydana koydu, döktü: Adetâ bir Şirket-i Mudârebe akdedildi. Önümüzde sekiz yüz büyük sahifeyi müteceviz nefis, ciddî, asla buhar kuvvetiyle yazılmamış, uzun tetebuların mahsûl-i sebâtı olan bir Kâmûs-ı Felsefe var. Hâlâ *B* harfindeyiz. *Z'*ye gelinceye kadar aded-i sahifenin on bini bulacağını tahmin edebiliriz.

Sebâtkârâne sa'y ve ilmin -tabirimiz karîn-i affolsun- anûdâne tetebbuatın henüz- moda- olmadığı bu memlekette elde dilen bu netice, doğrusu şayan-ı takdirdir.

Kemiyetçe böyle, keyfiyete gelelim: Umûmiyyet itibâriyle diyebiliriz ki Doktor Rızâ Tefvik Bey kârında muvaffak olmuştur.

Bi't-tabi mukâbilleri bulunan bütün ıstılâhata ceyfû'l-kalem doğru diyemeyiz. Elbette, lisân çalkalana çalkalana istifâ ve ittirâh ile bu ıstılâhlardan bazıları daha başka bir şekle girecek veya lehçemizden çıkacaktır. Lâkin buna ibtida kendi teşebbüs etmiş olmak itibâriyle hak ihtirâi Rızâ Tefvik Bey'e aittir.

Bir şîme-i marifetin evvelâ ıstılâhatı almaktan ise âtî tedvin ve tafsil ederek ve bu ameliye zannında o ıstılâhları lisâna mal etmek doğru bir kâidedir. Rızâ Tefvik Bey, ıstılâhatın mukâbillerini bulmakla beraber bazı mertebe ansiklopedi tafsilâtına da girişiyor. Bunda isâbeti der-kârdır. Münhâsıran ıstılâhların mukâbilleri bulunup ve bunlar istimal veya şerh edilmese, vücûda gelen eser bir kuru yemeğe benzeyecekti. Gönül arzu eder ki bu ıstılâhat üzerine âsâr yazılsın, tatbikata girişilsin.

Istılâhat-ı felsefeye doyupta geçmeyelim: Bu kâmûsun muhteviyyâtı unutulmuş ve ancak nazariyyatta kalmış ıstılâhata talik etmiyor. Her gün lisânımızda mütedâvil olan, her gazete makalesinde istimal edilen birçok tabirât bu kâmûsta bir mevkiî işgâl ediyor.

Rızâ Tefvik Bey'in kâmûsuna yazdığı giriz-gâh hakîkten şayan-ı nazardır. Feylesof ne gibi usûl ve kavâide tevkiif-i hareket ettiğini bu veciz mukaddemesinde şerh ediyor. Türkçemize elsine-i lüsûkiyeden demeyipte lengüistik itibâriyle azıcık daha tamikatta bulunsa idi bu makale âsâr-ı muhalleden olabilirdi. Ufak tefek muhâlefet noktalarından sarf-ı nazar bu mütâlaat-ı umûmiyyeti itibâriyle doğrudur.

İstılâh bulmak, onları tedvin etmek, sonra elde edilene âmmeye beğendirmek kolay bir iş değildir.

Sümme't-tedârik tabirât ve ıstılâhat ederek Tasarrufât-ı lisâniyede bulunmanın da imkânı yoktur. Herkes de bu iş ile uğraşamaz. Bunun için sabır ve sebât lazım olduğu gibi husûsi bir kâbiliyette şarttır. Şayan-ı teşekkürdür ki Rızâ Tefvik Bey şerâiti zâtında cem' ediyor. Şurası da ayrıca şayan-ı teşekkürdür ki Maârif-i Umûmiye Nezâreti de eserin vücûd bulması için lazım gelen vesâiti feylesofun pîş-i istifâdesine koymuştur. Bu müzâherat olmasa idi “*Kâmûs-ı Felsefe*” güçlükle meydana gelirdi. Çünkü şerâit-i hâzıra dâhilinde hiçbir musannef ve tâbien böyle bir kitabı temsil etmeye iktidârı müsâit değildir. İstılâhatın tedvini bi'l-âhire kâmûs-ı ıstılâhatın neşri teşebbüsât-ı husûsiye sadedinden çıkar, mesâlih-i âmme sırasına girer.

İstılâhat-ı tabiyenin Frenkçe'den Türkçe'ye naklinden biri memleketimizde teşebbüs edilen en büyük ameliye-i lisâniye, şüphesiz, bu ıstılâhat-ı hikemiyenin tedvinidir.

Herkes, her şube-i irfânın mütehassılları Rızâ Tefvik Bey gibi çalışsa, belki bundan on on beş sene sonra biz de bir muhîtü'l-maârifin neşri kâbiliyet-i hâsıl olur.

Fransa'da- vesâir büyük memleketlerde- lisân ve kelimât ile mütevâziyen efkârda terakkî etmiş idi. Volteir'in *Kâmûs-ı Felsefesi* ve Didero ile şürekâ-yı mesâisinin ansiklopedisi Fransızların on dokuzuncu asırdaki tefavvuk fikirlerinin berâat istihlâli sayılır. Ancak bu muazzam ve esâslı âsâr vücûda geldikten sonra Fransa'da zihin mazhar-ı etlâk olmuştu.

İşte, Rızâ Tefvik'in kitabı bize bu edvârı der-hâtır ettiriyor ve *Kâmûs-ı Felsefe*'yi karıştırdıkça istikbâlde pür-feyz ve kerâmet bir vatan-i Osmanî görüyoruz.

İmzasız

(Nu: 7326, 12 Rm. 1335, 2 Tm. 1333-1917, s. 1.)

*

“BRAHMAPUTRA” NEHRİ VE HAYAT

-Hâtimü'l-felsefe Rızâ Tefvik Bey'e İthafımdır-

Felsefeyi artık eski zamanın Astrolojisi, Alışım'ı Kabal'ı gibi fûnûn-ı mensîe ve mahfiye **Sciences occultes** sırasına girmiş addediyorduk. Derken Bergson meydana geldi yahud türedi. Yine havaıyyât-ı zihniyeye iâde-i itibâr ettirdi. Lâkin görüyorum ki bu Musevî ve Cermen isimli hakîm, silsile-i felsefenin sonuncusu değilmiş... “*Kâmûs-ı Felsefe*’nizle, *Felsefe Dersleri*’nizle” hâtimü'l-felsefe unvânına sezâ-istihkâk kesb ediyorsunuz.

Bina'en-aleyh bazı malûmatımı münhasıran size hitâb etmeyi münâsib buluyorum.

Hindistan'da Brahmaputra nehri var. Mezheb-i kadim Hind'de sâlik olanlar öldükten sonra Brahman kıssîsleri âyin-i ruhâniyelerini icrâ ederek bunların cesetlerini bir bir bu nehre atarlar. Macerâ-yı hayat münkati olduktan sonra ceset bir aralık bu yeni maddî cereyenada karışır. Oradan sonra Bengal Körfezi'ne insıbâb eder. Kudemâdan biri yanılmıyorsam Heraklit manidâr bir cümle sarfetmiş: Her şey akar. Evet! Hayat-ı Ruhîyyede, hayat-ı uzvîye ve gayr-ı uzvîye de, hayat-ı kevnîye de bir cereyândır. Bunların her dakikası, her ânı adîmü'z-zâbittir. Şekl-i mâliktir lâkin her şey şekildir. Şeklin haricinde, İkdâm'ında maverâsında hiçbir şeyi yoktur. Şekle de ehemmiyet vermek doğru değildir çünkü o da ma'a't-te'essüf bî-zâtîhi fânîdir, zâildir, âfildir. Nokta-i nazarıyla dâima mütebeddildir. Bu öyle bir sinematoğraf şeridir ki bir kere görüldükten sonra bir ikinci defa gösterilmesi mümtenedir.

Her şeyi tebâüd ediyor. Aynı merhâleye bir daha gelinmek kâbil değildir. Brahmaputra Nehri şikeste bir remîde hayatları sürükleyip götürdüğü gibi cereyân-ı kevnî de kâffe-i mevcûdâtı mütemâdiyen kovalıyor, kaçırıyor, kışkırtıyor, savuruyor.

Maşukanızdan cüdâ oluyorsunuz. Akrabanız sizden ayrılıyor. Yarânınız ölüyor. Sâmânınız tükeniyor. Mâzîden eser kalmıyor. Bununla beraber zan ve hayâl ediyorsunuz ki ancak siz kalıyorsunuz. Efsûs! Siz bile kalmıyorsunuz. Geçen seneki siz bu sene ki siz değilsiniz. Zamîriniz bile size sâdik değil. On yaşındaki siz, şimdiki siz değilsiniz.

Geçen gün bir albüm dolusu fotoğrafımı gözden geçiriyordum. Sinîn-i muhtelif-i hayatta kendi tasavvurum. Belki hutûtta umûmiyenin bir ikisinde bir az müşâbehât meşhûd. Fakat birinci şahıs, ikinci değil, üçüncü, dördüncü değil. İle'l-âhire. Maddiyyât şöyle dursun. O birinci fotoğraftaki ruh, o mizâç, o halk diğerlerinden ne kadar değişmiş! Bunların biri Eflâtun'u perestide-i iddiâî, ikincisin Lucius'u velî irfânı biliyor. Biri Camille Falmmarion'u, diğeri Dölbah'ı okuyor. Evet, kendim bile kendimle bir teyakkuz teşkil ediyorum. Bir satır-ı hayatım diğeri nesh etmekte. Ben, buna hasmım. Ben, buna muârızım. Ben beni muâhezim.

Hakîkat, aynıyle bir dalgadır. Onun bir dakikadaki şekli, artık diğer bir dakikada faziletini muhâfaza edemiyor. Hakîkat bile cereyâna tâbi. Onun da eskisi, yenisi, doğrusu, eğrisi, eğrilmişî var.

Teşrih ve fizyoloji, hey'ât ve spektroskopi felsefeyi cidden ve katiyen öldürdü.

Sokrat'ın, Eflatun'un, Aristoteles'in külliyyât-ı felsefesini bu dört fen ile hemşerileri mağdûr etti. Bunların muadelât-ı ruhiyyesi şimdiki bediyyât-ı fizikiyeye nispetle ne ise meselâ *Taberî Tarihi*'nin tarih-i cedide nispeti de odur.

Geçen gün, kaçınıcı defa aldığını bilmiyorum, **Fouillée**'nin *Tarih-i Felsefe*'sini hatim etti. Sonunda: -Beşer bunlarla uğraşmasa idi acaba daha iyi olmaz mı idi? Dedim. Sonra aklıma geldi: -Lâkin bu türrehât, zihn-i insanîyi keşf-i hakâyıka sâik olmuştur diyorlar. Buna da pek inanmadım. Acaba böyle mi, yoksa metafizik hevâiyâtı akl-ı âdemîyi hakîkatten, üç bin sene kadar, uzaklaştırdı mı? Evvel-bâbda re'y-i mütâlâa efendimizindir.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 2.)

*

-Yine Rıza Tevfik Beyefendiye-

ZAMANA TAKADDÜM

Dehânın husûsiyetinden biri de zamana takaddümdür. Dâhi, bizatihi bir mahlûktur. Dâimâ, seviye-i halkın üstündedir. Dâimâ, halktan ayrı ve hatta bir dereceye kadar ona ecnabidir. Evet! Sahib-i dühat-âlâ, muhitinde de, zamanın da fevkindedir. İştigâlâtı, her vakit, hâl-i hâzıra taalluk etmez. Nadiren zamanı ona, ekseriyetle o zamanına takaddüm eder. Bu hikmete mebnidir ki, çok defalar, istikbal, dehâ-i muasırını daha iyi anlar. Dâhinin kerameti sonradan zahir olur. Zamanın da ise hem asırlarını kendisinin garabetini görmekle beraber, derce-i kemalini olamaz. Hele, ara sıra, dahi asrı ve muhiti ile ihtilaf halinde bile bulunur. Dehâ sahibi ya maddeten başka bir muhite göçmeli yahut zamanından uzaklaşmalı ki kadr ve meziyyeti tezahür etsin: “ Hiç bir kimse nahiyesi dâhilinde Nebi değildir” kavli inciliyedendir. Serâmedan-ı İslâm'dan Şeyh-i Ekber Hazreti Muhyiddin-Arabî ile Cenab-ı Mansur, bu kaide mucibince, hayatlarında anlaşılamadıklarından, hatta düçâr- olmuşlar; lâkin insâl-i âtiye onların fazlı ile mazinin kadr-i nâdânisini izâleye gayret etmişlerdi.

Garpta da, her yerde her asırda eâzımın böylece, anlaşılmak dolayısıyla şimdiden unuttukları vâkidir: Meselâ: Andre Schniye idâm edilmişti.

Dehâ zaman ile mekân ile mukayyed değildir ve olamaz. Bu iki mefhumun bâlâsındadır.

Bir sebebe menbîdir ki dehâdan birçoğu her zaman gençtir, her zaman ricâlidir, istikbâlin bile azasıdır.

Aristoteles ezmine-i mütekaddime ricâlinden iken kurûn-ı vüstâya hâkim olmuştu. Bir hayli müddet bu hikemî vaka tereddide uğrayan Yunan âlemini anlayamamış, neden sonraa Garp ve Acem ile üstâdın pâye-i bilâ-tezyîn faziletini derk ederek onu İbn-i Rüşd'ün delâletiyle Garb'ın erike-i felsefesine ikaz etmiştir.

Zamana takaddüm, bir de - medlûl tabiiyesiyle – hastalığı tevlid eder. Bu hâlet, zât-ı dâhî için pek elimdir. Zât, mensup bulunduğu zaman ve mekânı dâimâ pek aşağı, galiye-i

tasavvurdan uzak, tehbe-i âmâlinden mütebâid, adeta maddî, bî-his, hayli kaba bulur. Çünkü esâsen kendisi o muhitten pek âlîdir.

Gam ve elem dâhinin şairindendir. Dâhî enmuzeci Çezare Comborusu mühemma-
imkân tedkik ve tettebbu etmişti. Orada da emsâl ile tefsir edildiğine nazaran hüzün ve keder
dehânın adeta halet-i tabiiyesidir.

Cihânı dil-havamı üzere görmemek! Anlaşılammamak. İşte bunlar sahib-i mesâiyi bir
ye's-i daimiye sevk eder. Hatta bazen mûsikî bile bu gamûm ve ikdârı artırır. Rivâyat-ı
bütnâheye nazaran Carlail mûsikîsinden müteneffir imiş. Bunun emsâli dehâya çok tesâdüf
olunur.

Pür-fende ve şetâret dehâ ise Teokrit gibi Öklit teşkil eder.

Zamana takaddüm bazen dehaü'l-gâmûmi tevlid eder. Chrisch Niçe bu sıkletiyeye –veya
sıkıntısını pek üryân tabirât ile ilan etmiştir. Bu dâhinin bütün kemâliyâtı hal-i hazırda bir
feryaddir Şahsî âdemi bile, kendisince, şayeste-i nefrîn olduğundani Niçe bilâ-zarar bir
(fevkâ'l-beşer=Uber mensah) tahlil etmişti.

Kendisinin takdir edildiğini gördüğü vakit Niçe hata ettiğini anlamış, zira amanın
muhti olduğunu ezelden kâni ve kâil imiş!

Bir zat ne kadar muahezeye giriftar veya nâil ve mazhar olursa fikrinde o kadar
indâiyet var demektir. Eğer öyle olmasa isi ortada bir vesile-i tenkid ve muhaze kalmazdı.
Meyve-dâr olmayan derehte taş atılmaz.

Bina'en-aleyh deha, ayrı ve evâsit halkından müstakil bir cumhur teşkil eder. Onlara
muasırların tarzi edebilmesi hayli cesarete mevnut ve mütevakkıftır. Âsâr-ı dehâsı münakaşa
götürmeyen bazı sanadid vardır, kavanin-i felekiyyei keşf edenler gibi bunlara zamanlarında
arkadaşları fena halde çatmışlardır. Bir kere keşf edilen kavanin-i felekiyyeyi, bunların ne
sûretle âmâ tarafından, bilâ-âhire, kabul ve tasvip edildiğini, bir de zamane muahezelerinin
laklakiyat-i tarizkânelerini gözden geçiriniz.

Bundan ziyade faide-bahş bir psikoloji tecrübesine muvaffak olamazsınız. Meşhur bir
misal serd edeyim: Galileo Galileo'nun başına gelenler mucib-i ibret ve intibahtır. Zavallı
hekim-i ser-bülend, gâmenin ve kilisenin galiyan ve adaveti muvacehesinde, resmen ve
tahriren irtikâb ettiği zenûbdan istiğfâr ediyor. Hâlbuki bu tövbelere rağmen, Galileo'nun
fütuhât-ı fenniyesi, hâlâ, adhiyetin ser satır ibtihacıdır.

Bu hikmete mebnidir ki imân umum dehâ asabî bi'l-tabidir. Kabiliyet-i tenkidiyeleri
çokça olan bu gibi eâzım, mahaza bu kabiliyet ve hasiyetlerinden dolayı gayet bütük derûnî
azaplara maruzdurlar. Bunlar daha yüksek, daha küçük bir âlim, daha rakî, daha men'i birini
adam isterler ve ararlar ve ma'a't-te'essüf böyle bir âlim ve adamı bulamayınca ye'sleri artar,

neşeleri münselip olur.

Sultan Selim-i Evvel, Havâkin-i Âl-i Osman içinde, hakîkaten mertebe-i dehâya vasil olmuş bir emir-i evvel azimdir. Yavuz da Dâi'l-gamûme mübtela idi. Zamanından şâkîdir. Daha fazla icrâat isterdi. Hele cülûsundan evvelki muhitine de, vaziyete de kâni değildi. Bir darbe-i kuvvetle vaziyeti değıştirdi. Meşairü'n-ileyh de derec-i tehâiye de asabî, uykusuz ve zaman ve muhitini muhazedi.

Tarih-i umumî, bu düsturun büyük bir saha-i kat-be-katıdır.

Deha, merâtib-i akliyede nevüma bir paye-i ziraat olmaduğundan onunla fevkâlade hatta ale'l-ade zekâların bir had-i faslı yoktur. Bina'en-aleyh nîm veya şîbe-i dehâ, sülüs-i dehâ, küçük deha da vardır. Onlar da derece-i fevkaladeliklerine göre zamana takaddüm ederler ve az çok bunun tevlid ettiğî marazla müsâb olurlar.

Her zamanın menkûlât ve hurafâtı vardır. Asır değıştikçe bunların menkûlât ve hurafât korkuları tavzih eder. Asrımız mantık ve fen asır olmakla beraber bu gibi menkûlât, hurafât, itibârîyyât **Convention**'dan sâlim değildir.

İşrte büyük, küçük dehâ bunlar görür. Avamın göremediğini fark ve temeyyüz eder. Bundan dolayıdır ki dehâ ile avam arasında ihtilâf ve teneffür daimîdir.

Dâhînin gözlerinde Runtekin şeâinin hâssası vardır. O, görür, çok görür, avamın göremediğini de gördüğü için rüyet nokta-i nazarından avamla ihtilâf tezâyid eder.

6 Ağustos 1917

Celâl Nûrî [İLERİ]

(Nu: 7362, 21 Şv. 1335, 10 Ağ. 1333-1917, s. 2.)

*

HİKMET SAHİFELERİ

(Felsefe ve Hikmeti bir şâir-i hassasiyyet ve rikkati ile şiir ve edebiyatı da bir feylesof ve hakîm-i dikkat ve say'ı ile telakkî ve her nazım ve nesire muvaffak olan edîb ve edîb-i yektâ, hikmet-şinâs Rıza Tefvîk'in âtîdeki makâlesini ki edebiyatımızda bir serâir teşkil edecektir, karilerimize takdim ediyoruz.)

***

Muhterem Celâl Nûri Beyefendi!

Nâm-ı âcizâneme ithâf ettiğiniz makale –zarif bir üslûb altında- öteden beri muhtelif **Fsche Controversée** bir mesele-i mühimmeyi kurcalıypr. Nezâket-hâtır nüvâzeniz o kadar muhterem bir tesiri haiz ki –meşgale-i fevkâlâdeme rağmen- suâlinize karşı bazı izâhât arz ederek siizn gibi kıymetli bir dostun arzusunu yerine getirmek istedim.

Evvel bavel sizi tebrik ederim: Heraklitik itikâdını pek güzel, pek mûciz bir tarzda arz etmişsiniz!..

Evet!.. Öteden beri felsefe âleminde böyle iki büyük cereyân olmuştu. Birisi –sizin belîğ ve zarif bir lisân ile münhâsıran tarif ettiğiniz akide **Dootrine**'dir ki Felsefe-i Hareket **phil. du mouvement** dedikleri budur. Heraklit, fi'l-hakika, bu itikâdın en sarîh ve kati düstûrunu vermiş olan ilk hikemîdir. Hatta –Tarih-i Felsefe rivayetine göre hadisât-ı âlemin böyle dâimü'l-cereyân seyl-i inkılâb teşkil ederek akıp gitmesi bu adamın mizacına suitesir etmiş ve yaşadığı müddetçe gam-gîn ve meyûs bir ömür sürmüştür. Zaten eskiden beri Heraklit, bedbinlik-**pessimismenin** Demokrit dahi nikbinlik **optimismenin** hâlis ve mükemmel temsil representantı olmak üzere meşhûr âlim idi.

Bugün bu iki felsefe yine vardır. Hatta inkılâb-ı âlem ve cereyân felsefesinin vicdân-ı insâna garip bir hüznün ve ye'sü'l-ham ettiği de büsbütün asılsız değildir. Hani o görüp sevdiğimiz çehreler? Hani o yaşadığımız günler? Ve sonu ne? Bu seyl-i fenâ nereye gidiyor? Girdâb-ı hîçîye, hakire-i nisyâna değil mi? Bütün mevcûdiyeti havâtır-ı mâzîden, bütün ümidi istikbâlde kendi yine hüvviyetini bulmaktan ibâret olan insan için bu nihâyetsiz cereyândan fenâ bir hakikat olur mu? İleri de bir diğer âlem-i bâkîde yine birleşip buluşmak ve ebediyen mesud yaşamak itikâdı bu âlem-i fânide nevmid olan insanîyetin en büyük arzusu, en mukaddes muradı değil mi? Ahvâl-i cihân ile bu itikâdın münâsebeti zâhir görünmüyor mu? Halk için teselliyet ve emniyet bundan doğmuyor mu?

Heraklit –zannederim- bu hikmetin mawnasını pek derin ve samimi bir hiss-i tesir ile duyuyordu ve âhirine inanmadığı için mahrûm ve meyûs bulunuyordu. Her şey akıyor, hiçbir şey durmuyor, kalmıyor! düstûru ile bu hakîkati mûciz bir sûrette beyân etmişti. Ondan dolayı hâdisat-ı âleme revmal yani akıntı der idi.

Ben, bu bedbin itikâdın –henüz genç iken- en ağır yükünü başımda, bütün gam-ı şâiranesini gönlümde taşımıştım! Bundan takriben yirmi, yirmi iki sene evvel gayet bedbinânene bir şey yazmışım ki bugün sizin mühim makaleniz delâletiyle hâtırladım. Bu manzûme Heraklit ile Schopenhauer'a! Bu iki bedbin feylesofa ithâf edilmiş olmak haysiyetiyle şayan-ı dikkattir. Te'esüf ederim ki gençlikte yazdığım şeylerin bir kısmı gibi bu eserim dahi zayi olmuş ve aslı hâtırdam külliyyen silinmiş gitmiştir. Ma'a'ma-fih samimi ve eski dostlarımdan Doktor Abdullah Cevdet Bey o manzûmeyi benimle tekrâr tekrâr okumuş ve mizâcına muvaffak bulunduğu için biraz da takdir etmişti. Sonra daha birçok dostlarım okudurlardı. Nureddin Ferruh Bey *Şafak Sadaları* unvânıyla neşrettiği küçücük bir eserinde üç dört kıtasını –Bir mübâhese-i tenkidîye münâsebetiyle- bastırmıştı.

Nihil yani hiç unvânıyla vücûda getirilmiş olan bu uzun manzûme, **Nirvana** yani sükûn-ı adem lafzıyla nihâyet buluyordu. Bence garip bir vesika olduğu için hatıramda kalan bir iki kıtasını arz ediyorum. Tamamını bulup hâtırlayabilir miyim? Bilmem!

Nihil

Bu hayat hazîn, bu devr-i sitem,
Bu büyük inkılâb imiş Hakka!..
Bana siyyan gelir vücûd-ı adem,
Hâl-i âlemde yok sebât ve bekâ!

Neye dikkatle itsem atf-ı nazar,
Bu bedihi hakîkati söyler,
Bana arz-ı vücûd eden şeyler,
Olur, reng-i gamla cilve-nümâ!

Beni tesmim eder o gizli elem
Düşünüp – bî-emel – niçün bilmem?
Ağlarım!.. Âh, girye-i mâtem,
Şime-i tesliyyet verir idi bana... Ale'l-ahire!..

Anlaşıyoru m ki ben bu karasevda **Mélan cholia** devrini geçirmişim. Ve yalnız Heraklit ve Schopenhauer'un değil, Boudda ve Brahma'nın adem felsefesinden dahi şiddetle müteessir olmuşum!..

Ve –eminim ki- asıl o vakit genç imişim; çünkü ifrât-ı heyecâna müsteid gençlik ekseriyâ bedbîn bir feseleden hoşlanır; çünkü tahakkuk edemeyecek emeller peşinde koşar.

Bu ehemmiyetsiz vesikaya ait olan sözlerim hitâbınızın samîm-i ruhumda ne derin çalkantılar, ne şiddetli rişeler uyandırdığını ispat etmek için idi. Bugün bile yani her inkılâbın ale'l-ıtlâk ve ale'l-umûm mübeşşir olacağına inanabilecek kadar nikin bir feylefos olduğum halde bile –şiirlerimde o karasevdanın gölgesi kalmıştır. Hatta geçenlerde yazdığım bir divân:

Yine bir hamle de aldı gönlümü,
Hicrân gecesinin karasevdası!
Beytiyle başlar!.. Fakat asıl felsefe bahsine gelelim:

Evet, böyle bir felsefe vardır; hem büsbütün yanlış da değildir, sanırım!.. En büyük şâirimiz olan Abdülhâk Hâmid efkârına füsûn-kâr bir Lyrisme âhengi veren yine o felsefenin enin manasıdır:

Bir şeyde devam yok mu yâ Rab?!

Her şeyde nedir bu devr-i dâim?

Yok! Ben bu tahavvüle dayanamam;

Ben böyle hakîkate inanamam!..

Dediği zaman, Heraklit oluyor, onun ruhuyla söylüyor, onun düstûrunu terennüm ediyor. Başka bir şey değildir!

Bunlar hep doğru; çünkü -nihâyetü'l-nihâye, hülâsatü'l-hülâsa- bu bedihi hakîkatten yani dâimiü'l-cereyân olan şu hâdisât-ı mütesilsileden çıkarabildiğimiz mana nedir?.. Varlık, dâima çalkalanan bir uman-ı bî-payandır. Hâdisât, onun dalgalarıdır ki biri diğerine benzemez. Bir giden bir daha gelmez. Bir cilve bir ikinci defa daha tekrâr etmez! Cümlesi ile ifâde olunabilen akide-i hikmet değil mi?.. İnsaniyetin, acaba, bundan ziyâde fiilen müeyyed ve müekked bildiği bir hakikat-i tecrübiye **Vérité expérimentale** var mıdır?.. Lâkin tecrübe-i mümküne sahasının aksâ-yı hududuna varıpta daha ileri gidebilmek ihtimâli olmadığını anladığımız zaman, zihnimiz kâni olup durmuyor ki!... Tecrübenin durduğu noktadan muhâkeme ve tasavvur başlıyor. İşte sizin –birçok münekkdiler gibi- az çok haklı olarak tezyif veya tahfif etmek istediğimiz Felsefe-i nazariye **philosophie spéculative** o zaman ve oradan doğuyor ve ma'a't-te'essüf diyeceğim. Artık kendi kendine neşv ü nümâ buluyor. Toprağa merbût olamayan ve –bir nokta-i talik bularak yalnız hava ile yaşayan-garip nebâbtat gibi yaşıyor. Felsefe-i Mâb'ada't-tabîiyye **la philosophie métaphysique** işte böyle bir şey oluyor ki siz ona –fatinâne bir kinâye ile –hevâiyyât-ı zihniye diyorsunuz.

(Mâb'adı var.)

Muhlisiniz

Rızâ Tefik [BÖLÜKBAŞI]

(Nu: 7359, 18 Şv. 1335, 7 Ağ. 1333-1917, s. 2.)

*

HİKMET SAHİFELERİ

-Dünkü Nüşamızdan Mâb'ad-

Bunlar hep iyi! Yalnız şu kadar var ki: Metafizik –sizin müstehzî ve fakat fatîn tabirinizce- hevâiyât-ı zihniye kâbilinden olsa bile zannetmeyiniz ki mutlaka hevâî zihinlerin atâlet zamanlarında tevlid ettikleri mevhumât-ı sarfadan ibârettir! Eğer bu tasavvûrât ve mülâhazat ve fariziyât-ı keyf için, eğlence ile vakit geçirmek pastime için ihdâs edilmiş bir zihin oyunu jeu mental olsa idi, insaniyet onun sıkıntılarına uzun müddet dayanamaz, çoktan vazgeçerdi. Hâlbuki vazgeçmiyor! Bütün tarih-i medeniyet ve irfân gösteriyor ki metafizik düşünceleri hayat ve memat meseleleriyle sıkı sıkıya alâkadâr olan ciddi ve hatîr-i endişelerden doğmakta ve zihn-i beşeriyeti –girdâb-ı acz içinde- adetâ boğmaktadır. Herhangi taşı kaldırırsak altından müthiş bir uçurum açılıyor. Biz, varlıkta açılan bu korkunç boşlukları olduğu gibi bırakmıyoruz. Fenâ halde ürküyoruz! Çünkü kendi varlığımızda hesabda dâhildir! Fakat katık ile yahud çimento ile dolduramayız. Elbette fikirle dolduracağız, başka çaremiz yoktur. İşte o vakit ve onun için farizât Hypothéses yazıyor ve mecbûren yazıyoruz. Zira en adi hadisât-ı bedihiyeyi tarif etmeğe kalkıştığımız gibi tecrübe sahasını aşmışız demektir. O zemîn-i atînden ayağımız kesilince artık bir yerde duramıyoruz. Tabaka-ı hevâiyâta kadar çıkıp uçuyoruz. Daha doğrusu hadisât-ı adiyeyi tarif ve teakkul ihtiyacı zihnimizi oralara kadar uçuruyoruz.

Felsefe Dersleri'nde bu bahisler etrafla ve esbâbı ile tedkik ve tettebbu olunmuştur ve misaller ile izâhât verilmiştir.

Felsefe dediğimiz endişenin nereden? Niçin? Ve nasıl? Doğduğunu bilmeyen kitle-i avâm ve –isterseniz havâs!- farizât-ı ilmiye-i felsefiyeyi bi'l-asl bedihi görebilir fakat en adi bir şey bir madde ele alıpta onun bizce mahsûs olan ahvâs ve kefiyâtını tarife kalkıştığımız gibi o adamları kulağından tutup –bi'l-asl bedisi olmak üzere telakkî ettikleri- o garip farizata kadar sürükleyebilir, hem de bir zarûret-i mantıkiye sevkiyle o noktaya zar zor gelir. Alıverir ki bu yolu takip ederken zihinleri yorulup durakalmasın ve sonuna kadar gidebilecek derecede tâkata gösterebilsinler.

Câhil bir kimseye bir billur parçası gösterirseniz, bu maddenin –nasıl olup da?- böyle güzel renkler neşr ettiğini sorunuz da size keyfiyeti –anladığı gibi- tarif etsin!.. Sonra ona diyiniz ki o yekpâre ve mukâvim bir madde şeklinde gördüğü şeyi, bir sürü atomlardan ibârettir. O cesîmât katiyen yekdiğerine temâs etmezler ve dâima harekettendirler. Her atomun diğeriyle fasılası bile muayyendir. Çünkü ziyâ ve elvân ancak esirik, daha nazenîn ve sıkletsiz bir maddedir! İhtirazât-ı muayenesinden ibârettir. Elvân arasındaki fark bir

sâniyede vâki olan hiddet-i ihtizâz farkından başka bir şey değildir. Ale'l-ahire. Şuâât zâviye-i raksı ve vüsat-ı ihtizâzı pek mühim bir keyfiyettir. O sebeptendir ki bazı maddeler bazı şuâât için şifâ kadar, bazıları için değildir. Ale'l-ahire! Hep bu şeyleri anlatınız. O adam –elinde elinde tuttuğu maddenin şehâdet-i behiyesine nazaran –bi't-tabi, size güler ve mazûrdur. Fakat usûl dâiresinde tahsil görürse oraya gelir.

Onun için feylesoflar nazarında bedâhat –evi denge hakikat değildir. Bir muamma énigme)’dir ki onu halletmek gerek!

Bina’-en-aleyh D. S. Mill’in dediği gibi: Her fizik meselesinin zımmında bir metafizik meselesi gizlidir!.. Felsefe –velev ki metafizik olsun! Behemehâl akıl için zarûrî bir düşüncedir. Meşhur Pascal diyor ki felsefeyi tezyif etmek bile tefelsûf etmek demektir.

Şu kadar var ki bugün nazariyât mâ-ba’de’t-tabîiyyeyi ancak farizât-ı zarûriye olmak üzere telakkî ederiz. Haysiyeten bundan ziyâde bir kıymeti haiz değildirler. Onlara muhtacız. Çünkü hadisât âlemi mühmâ-ımkân!.. Tarif edebilmek için lazım gelen imkân düstûr-ı külli Formule universelleyi o farizât verebilecektir.

İşte onun içindir ki, bedâhat-ı hasiyeye bakarak her şeyin akıp gitmekte olduğunu iddiâ eden Heraklit bile akıbet aynı meseleye gelip dayanmış:

Hadisât-ı âlem bir seyl-i dâimi olarak akıp gidiyor. Fakat akan şey –haddizâtında en soi- nedir? Ötedir ki nâ-medûd şekillere giriyor da yine mahiyetini dâima ve aynen muhafaza ediyor diye düşünmekten kendini alamamıştır. Hatta bu suâle –kendi zannına muvaffak – birde cevap bulmakdıkça rahat edememiştir: O şey, kâinatın maye-i aslîsi âteştir! Diyebilmiştir.

Bu cereyan felsefeye mukâbik tamamen zıt olmak üzere Olea medresesi école d’Elée erbâbının bir itikadı vardır ki malûm-ı âlîsiz olduğu üzere âlem-i mahsûsâtın hakikatini ve bina’-en-aleyh hareketini inkâr ederek mevcûd-ı hakîkinin vâhid ve kayyum olduğunu ve görülen şeylerin hep hayâl-i bâtıl ve şubede-hiss Illuaion kabîlinden ettiğini iddiâ eder durur idi.

İtalya’nın Yunan müstemlekesinde tesis eden medrese mensûbiyetinden meşhûr Zenon’un hedâhat-ı hareketi inkâr için tertip ettiği bir ahîn-i safsataya tacizât apories nâmıyla tarih-i felsefe de malûmdur.

İşte felsefe-i kayyûmiyet Philosophie de l’imminutabilité dahi budur. Bunda lâyetegayyer ve lâyetezelzel bir usûl-i kadîm aramak ve onunla hâdisâr-ı zâileyi tarif esâstır.

Bunlar, tabîi bugün tarih-i felsefeye ait malûmattır. Fakat bu münâkaşadan zamanımız kurtulmamıştır. Çünkü aynı mesele yeni yeni şekillerle tekrar tekrar cilve göstererek her devirde efkârı ayırıp bırakıyor. Meselâ zamanımızda yeni bir mezheb-i felsefî olarak şöhet

alan kesretiye pluralisme davasının ve ona muâırz bir vaziyette kalan vahdetiye unitarisme akidesinin o mesele-i tarihiye ile pek sıkı alâkası var. Hatta onun yeni bir şekilde görünmesinden başka bir şey değildir. Bina'en-aleyh pragmatizm mesleğinin de onunla münâsebeti var. Çünkü pragmatizm vahdet-i mebdei davasını reddeder ve kesretiye itikâdına mebnidir. Ale'l-ahire!

Tasavvuf vahdet-i vücûd akidesini esâs tutup kâinat-ı hissîye l'univers sensible'yi zâil ve hayâl-i bâyıll kabîlinden addettiği için –bi't-tabi- bu husûsta Olea Medresesi'nin davasını tasvib edebilir. Yalnız siyâk-ı nazar manieré de voir farklıdır. Bizim sûfiye ruh-ı insaniyi mevcûd-ı hakiki ve bâkî addeder. Ben, geçenlerde yazdığım bir nefeste bu itikâdı şu kıta ile -işâreten- beyân etmişim.

Câhil, müzâhire Hak diye bakar,
Her köşe başında bir kandil yakar.

Bu seyl-i hâvadis durmayıp akar
İle'l-ebed bâkî kalan sendedir!.. Ale'l-ahire!..

Bu kıtada üçüncü mısrayı teşkil eden cümle Heraklit taraftarlarının düstûr-ı itikâdıdır ki dördüncü mısra diğer fırkanın iddiâdını sûfiyâne bir tarzda beyân eder.

Hülâsa, bu iki itikâd, bugün yine hüküm-fermâdır. Yine bunun erbâbı yekdiğeriyle çarpışmadadır. Meselâ siyâsette sâbit prensipler Principes fixes taraftarı olanlar ile Opportunisme gibi! Nitekim hukuk meselelerinde ruh kânûn l'esprit la loi arayanlar ile yalnız şekil forme'a ehemmiyet verip, kânûn şekilden ibârettir diyenler gibi. Ale'l-ahire!

Kezalik théocratie idâresi lâyetegayyir bir takım nusûs-ı kıyem dogmes immuables üzerine müstenid bir itikâd-ı zarûridir. Hâlbuki meşrûtiyet lâyetegayyir kânûnlara inanmaz ve kavânin-i idârenin ihtiyaç ve seviye-i nâse ve icâbâta göre değışebilmesi ve değıştirilmesi itikâdını mütezammın bir hükmüne müstenid bir tarz-ı idâredir.

İdârenin tebdil ve tekâmülü uğrunda cem-yâb-ı insaniyenin derûhte ettiği fedâkârlıklar ve bu yolda dökülen kanlar, heder olan canlar nazariyât-ı felsefiye ile inkılâbat-ı idâriyenin münâsebetini pekiyi gösteriyor. Demek ki – görüldüğünden ziyâde- bu meselenin ehemmiyeti vardır. Bugün vahdete değil, kesrete esbâb ve avâmil aramaya meyyâliz. Kevmiyete değil! Harekete, inkılâba, tekâmüle mutekidiz. Fıtraten de, zevken de değışikliliği fazlaca soruyoruz Lâkin değışen nedir? O ne ise işte değışen odur! Diye hitâb eden prensip zihnimize –ara sıra- kâbus gibi çöküyor. Evü'l-hevl gibi yolumuzu kesüb-ı cevab istiyor!

Daha sâir-i husûsatta bu iki felsefenin –üslûb-ı itibâriyle- arz edebildiği garip cilveleri mevzu-bahs edemedim. Meselâ sanayi-i nefisede Mısır-ı kadîm üslûb-ı mimarisiyle pek manadâr bir sûrette zâhir olan mana-yı kevmiyet ve deymûme, On Beşinci Lui üslûbunun zarif fakat hoppa ve gayr-ı mütenâzır ve dâima değişir şîve-kâr üslûbuyla bu zıddiyet-i itikâdın iki mühim numûnesini arz eder. Fakat af buyurunuz. Bu kolay kolay biter tükenir bir bahis değildir. Bu muhtÂsâr mektubum sizin hatırıma hürmet ettiğimi göstermek için yazılmıştır. Felsefeden bahsetmek için değil! Bâkî-i Hüve'l-kayyûm!

Muhlisiniz

Rıza Tefik [BÖLÜKBAŞI]

(Nu: 7360, 19 Şv. 1335, 8 Ağ. 1333-1917, s. 2.)

***

3.7. Mektuplar

GELİBOLU MEKTUBU

Gelibolu Muhabir-i Mahsusumuzdan:

Bir hafta oluyor ki Gelibolu'dayım. Marmara'nın münetha-yı garbında, iki ufak deniz koyunun arasında tesis edilen bu şehir gerek letâfet-i tabiiyye ve gerek ehemmiyet-i mevkiyye itibarı ile Rum ilindeki bilâd-ı Osmaniye meyanında müstesna bir mevkiî haizdir. Şehrin her neresinden bakılsa Marmara sahillerine has bir letâfet-i tabiiyye nazara çarpar. Anadolu sahilinin yüksek tepeli, deniz kumsallarında, büyük ağaçların yeşillikleri arasında fark edilen Türk köyleri ilkbaharın letâfet fusûnkârîsine misâl olabilecek bir manzara arz etmektedirler. Gelibolu ümrân cihetinden biraz fakir ise de şehrin ortasında birisinde nazarı dikkate çarpan fabrikalar ve müessesâtı ticariyye pek yakın bir atide bu havalinin bir ehemmiyet-i iktisâdiye kesb edeceğine şehâdet etmektedir. Şehir derûnunda şanlı ecdadımızın menâkıb-ı hayatını yâda getiren birçok asâra tesâdüf olunuyor. Bu meyânda birçok kışlalar ve debbüyle var ki alan resântlerini muhafaza ediyorlar.

Osmanlıların Rum iline esna-yı mürurlarında ihtiyar ettikleri tarik üzerinde bulunan ve bu cihetle Türklerin mukaddes bir beldesi hükmünde olan Gelibolu harb-i umûmînin ilânı gününden biri ulvî bir manzara arz etmektedir. İnsan ağış ve lûledârına atılınca kalbinde Türklük'ün başına gelen mesaibden mütevellid derin bir inhaman cengcüyâne hisseder. Burada Oscancık yurdunun her köşesinden gelen binlerce genç dindaş ve arkadaş var ki cümleside aynı hissin tesirâtı altında atının kendilerine tahmil ettiği vazife-i vataniyyeyi ifâyâ müheyyadır. Bugüne kadar birçok askerlerle görüşüm. Her manasıyla zinde olan bu kahraman Türk yavrularının kalplerinde cebin düşmanlara karşı nihayetsiz bir kin ve infial var.

Fi'l-hakîka düşmanlarımızın cebâneti tarif ve tasvirin fevkindedir. Geçenlerde Bolayır'a kadar bir tenezzüh yaptım. Bu tenezzühün kalbimde hâsıl ettiği tesir-i füsûnkâriyyeyi tarif edemem. Bolayır, bu tarih-i mevkiinin bir tarifi Marmara'nın maviliklerine diğer tarafı da bu körfezin açıklarında İngiliz, Fransız sefâin-i harbiyesi dolaşmaktadır. Bu gemilerden bazıları ara ara istikâmetimizin top menziline yaklaşmakta ve tarfin arasında top teatisinde sebep olmaktadır. Bugüne kadar düşman gemilerinin endaht ettikleri yüzlerce mermilerin yapabildiği tahribâtı (!) insan gözünce doğrusu cebanetin bu derecesine hâsıl olan haşarat bir iki köhne duvarın münhasır kalmıştır. Bilakis istikâmetimizden endaht edilen mermilerin pek çoğu bu gemilere isabet etmiş ve büyük haşarata sebep olmuştur. El-hâsıl bu cüsemü'l-cüsse deniz duvarlarının bu sahadaki faaliyetleri bu güne kadar hiçbir netice hâsıl edememiş, daha doğrusu pek beyhude ve

lüzumsuz olmuştur. Düşman gemileri arasında nazar-ı dikkate çarpan bir vapur vardır ki dâimâ ufak müntehasında durmak ihtiyatkârlığında bulunuyor. Bu sefine-i teyyare sefinesidir. Ben tenezzüh etmekte iken bir aralık Tayfur üzerinde teyyare top mermilerinin dumanları arasında kayboldu ve biraz sonra sema da ufak bir nokta bile görünmüyordu. Teyyarenin topların tesriyle denize düştüğü tahmin olunuyor. Yine o akşam düşman sefâininden bir kaçı Bolayır istikâmetinin ateş menziline girmiş olmalıdır ki derhal istikâmetten atılan topların sedası işitilmeye başlandı ve biraz sonra sefineler uzaklaşarak sükûn yine avdet etti.

A. [E]

(Nu: 6529, 8 CA. 1333, 10 Ns. 1331, 23 Ns. 1915, s. 1.)

*

BİR ALMAN MUHABİRİN MEKTUBU

Güneş kan kırmızı rengiyle Limni Adası'nın arkasında henüz denize dalmış, şehrâyin icrâ eyleyecek zannını veriyor. Bütün gün tarakalarıyla ortalığı inleyen topçu ateş, yavaş yavaş kesiliyor; yalnız tek tük atılan mermiler dağlarda binlerce aks-ı savtlar husûle getiriyor. Şimdi akşam yemeği zamanıdır. Ekmek ve yiyecek yüklü uzun ester kafileri, Çok zaman durmaya gelmez. Artık karanlık basıyor. Şedit ve asabi bir topçu ateşi, bütün hatlar üzerine tevcih eylemeye başladı. Bizim Türkler hiçte aldırıyor. Ve hiç kimse yerinden bile kımıldamıyor. Fi'l-hakîka düşman son haftalar zarfında pek çok gayret sarf etti. Fakat asıl hayret ve takdir edilecek bir şey varsa o da Türklerin tabiyesi, müthiş vakur bir topçu ateşi açmak ve sonra-o da muvaffak olurlarsa piyadelerine ilerlemekten ibarettir. Düşman geçen gün öğle vakti, bir cenahımız üzerine ateş açtı ve bütün bataryalardan uğuldayarak çıkan taneler düştükleri yerde derin çukurlar husûle getirdi. Evvela koyu siyah ve sonra tekrar beyazlanan ziyâdar bir buhar çıkıyor. Bir o irtifaında yükselen yeşil duman sütunları, ta orada yekdiğerine karışıyor... Fazla yok... Şimdi şarapnelde işe karıştı. Akşama kadar, bütün gece ve hata ertesi gün böylece devam etti. Ta ilerideki avcı siperlerinde, tüfenk kabzasını iyice kavramış cesur Türk askerleri ağır topçunun akur ateşleri altında bekliyor. Mevziini terk etmek, kimsenin hatırından bile geçmedi ve bunların arasında bulunan cesur erkân-ı harp zâbiti Kemal Bey'de... Bu cesur zâbitte şimdi; hariçte, Gelibolu'da istirahat-ı güzün ediyor. Otuz bin ağır tane böylece üzerimizden geçip gitti. Bir tek tane otuz bin mark ederse acaba bu muharebe de sarf edilenlerin hepsi kaç mal oluyor? Ya bu muharebe düşmana telefâtça kaç mal olmuştur?

Avrupa ve Asya cihetindeki bataryalarımız askerlerle dolu olan düşman siperlerine karşı ateşe başladı. Ve pek güzide olan topçu efradı kumandanlarının takdirine ve esirlerin

itiraflarına göre pek mükemmel ve sıhhatle endah ediyorlar. Düşman, muharebenin ikinci aşamı nihayet ateşini bütün hatta tevcih etti. Birkaç saniye oldukça mahfuf ve mevtaî bir sükûn ortalığı kapladı. Orada, düşman siperlerinde bir gölge beliriyor... Bir tane daha öbür tarafta... Bir bölük... Bir bölük daha... Demek, düşman taarruz e3decek, bunlar, boğazlanmak için sevk edilen Fransızlar'dır. Fakat cesur şeyler... Mütemediyen taarruz tecrübesi yapıyorlar. Türk'ün siperlerinde hala bir hareket yok... Ses ve sadada yok... Aman yarabbi siperler boş mu? Hayır! Göğüs siperi üzerinde bir tüfek yavaşça uzanıyor ve onun üstüne esmer bir sima, müteyazkkiz-âne yatıyor...

İşte bir tane daha... Avcı siperi, nagehân; canlanır gibi oluyor, istinad siperlerinden eğilerek ileriye dopru koşuyorlar. Allahû sen büyüksün. İşte nöbet şimdi bizim... Fransız hatları yaklaşıyor. Muzaffer olaklarına eminler... Müthiş bir ateş tufanıdır boşandı. Makinalı tüfenkler, buraya, bu ecnebi yurduna niçin geldiklerinden bî-haber olan bu çocukları biçmeye başladı... Mermi isabet etmeyenler geri kaçıyor. Zulmet-i leyl arasında medid ah ah sadaları işitiliyor... Türkler takip ediyor. Onların sevgili silahları süngüleridir. Gece karanlığa kanla meşbu saharatı kapladı. Biz muzafferiz... Bir yaralı biraz evvel zavallı bir Fransız balon kumandanına ait olan tütün dolu bir tabakayı gösteriyor. Düşman gitti "ah büyük" diyerek yavaş yavaş vadiye, sargı mahalline doğru ilerliyor.

Ertesi gün esirleri getirdiler. Mecruh üsera-ı kemal itina ile esterlere bindirilmişti. Bu askerler, hakîkaten rikkat-i bahş bir kabile teşkil ediyordu, bütün mecruhlara bi'l-hassa düşmana mensup olan mecruhlara ne kadar şefik ve itinakâr davranıyorlardı. Sûret-i umûmîde, esnâ-yı hücumda vücûda geliyor ve korunmayı pek az tanıyor. Esirlerin hemen ekserisi uzun ve eski mavi ceketler giymiş pek genç efrattan mürekkeptir. İtinam edilen tüfenkler ise model tek ateşli tüfenklerdi. Esirler arasında kendilerine yemek verildiğinden dolayı düçar-ı hayret olmuş simalar görüyorum ve nihayet bunlardan biri bana sordu: "tey efendi bizi ne vakit öldürecekler?" Hayır! Öldürülmeyeceksiniz cevabını verdiğim zaman derin bir nefes alarak zâbitlerinin, Türklerin üserayı öldürdüklerini söylediklerini hikâye etti. Bunların içinde, vücûdunu sefahatle yıpratmış Parisli bir genç çocuk vardı. Ve bu, muhakkak her gece Mont Marter'in üst katında bulunarak ve şimdi orada Paris güzellerinin müşterileriyle birlikte bir muted teganni ettikleri vatanperverâne! Şarkılar söylerdi. Paris'te iken askerlik sırası buna ve bunun senesinde olanlara gelmişti. Bu, askerlikten kurtulmanın çaresini pek güzel bildiğinden iki günde bir küçük ve karanlık bir otele taşınır ve polis geldiğinde kendisinin muhafaza edilmesi için kapıcılarına bahşişler vermiş. Böylece gerçi epeyce bir zaman geçirmiş. Fakat bir gün yataktan erken kalmadığı için yakayı ele vermiş.

Diğer bir esir, İngilizler ile Fransızlar arasındaki gerginlikten bahsediyordu. Bunlar, oradan ayrılması memnu' olan münferit bir ordugâhta bulunuyorlarmış ve İngilizlerle görüşmelerine müsaade edilmiyormuş. Yalnız ara sıra bir Fransız, kendilerinde mebzuleten mevcut reçelden satın almak için zengin İngiliz dostlarının yanına habersizce gidebilmiş. Fransız ve İngiliz efradının emir ve idarelerinde bir ahenk olmasa gerek. Fransızlar, İngilizlere pek kızıyorlar. Çünkü bunlar Asya cihetindeki Türk bataryalarına en yakın ve topçu ateşiyle en ziyade dökülen bir cenaha tabiiye edilmişlerdir. İhtimal bu ki, Fransızların Kumkale mevziini ale'l-acele tahliye ettikleri için Hamilton'un Fransızlara bir cezası olsa gerek.

İşte kendisiyle görüşmekte olduğum diğer bir küçük Fransız. Mekk biz, yekdiğirimizi tanımaksızın birçok zamanlar Paris'te beraber bulunmuşuz. Garip his ve tesâdüf şimdi düşman olarak karşı karşıya kalıyoruz.

Parisli küçük esir:

-“Ah Paris! Şimdi ne kadar mağmumdur!” diyordu.

Saat on oldu mu her taraf karanlık milyonca insanlar ise hep telef oldu. Ah muharebe pek feci şey: Biz Fransızlar, ne için ve ne maksatla muharebe ediyoruz. Cevap verdim: Ben sizler için bu yaşta hiçbir kazanç görmüyorum. Marsilyalı şaklaban bir zenci anlaşılmaz bir lehçe ile Puvankara'ya dair tuhaf hikâyeler nakletmeye başlamıştı. İşte bu esnada idi ki mecruhların naklinden evvel sargılarını muayene için bir Türk doktor geldi. Hastalara ahval-i sıhhiyelerini sordu. Zenci hemen kalem kâğıt istedi ve eğer kendilerine bu kadar iyi muamele yapıldığını memlekete yazacak olursak diğerlerinin de iltica edeceğini söyledi.

İmzasız

(Nu: 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 1.)

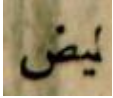
*

ŞANLI MENKİBELER

Çanakkale harbine iştirak eden kahramanlardan biri öbürüne yazdığı atideki mektup; Gelibolu menâkıb-ı kahramanânesine ait ve şanlı olduğu kadar ihtisasperverâne vaki ve müşâhedatı tahkiye eylemektedir. Ailesinin müsaadesini istihsal ederek kemal-i memnuniyetle derç ediyoruz:

“Her biri şan ve şerefle mâlî otuz yedi günden beri, vazife-i ulviyye-i diniyye ve vataniyyemize devam etmekteyiz. Kelimenin en kati ve en canlı manasıyla İslam'ın namusunu kurtarmaya azmeden Osmanlı dilaverleri; öyle aheninin bir kale halinde düşmanın savletlerini kırmaktadırlar ki bu şanlı mukavemetler karşısında düşman makhuriyetten makhuriyete düşmekten başka bir şey yapamıyor. Bu fazilet ve ulviyet

cihadına dâhil olanlar, daha ilk günler içinde kale ferah veren ufak emelde şirin ve şahane irtisama bırakan ilahi bir kuvvet ve tesire râm olurlar. Artık kendilerini de o kalenin bir cüz'ü-i memzuc gayr-i münfek olarak görmeye başladılar. En tehlikeli anlarda ilahi bir himaye kanadını üzerlerinde hissederek yılgınlıktan masun kalırlar. Havas-ı Hamse ulviyeti pek kuvvetle mahsus bir iradenin nefh-i can enisi ile her dem meşgul olur... Zaferle mütevvic bir harpten ailesi nezdine avdet eden bir askerin aile kucağında döktüğü yaşlar kadar manalı gözyaşları dökerek, tekmil ruhuyla hissetmekte olduğu o irade-i rabbaniyenin

mesudunu kalp ve lisanı ile de tekrar eder: “Ve bi'l-kaderi hayrihi ve şerrihi minillahi teala” artık kudret-i ilahiden başka hiçbir kuvvetin varlığı his ve idrak edilemez; artık siperler, topların kalkanları bile zait görülmeye başlar. Silahı daha itimatla istimal kabiliyeti hâsıl olur.

Bu mektubu birkaç günden beri yazmaya başladığım halde vazife sebebiyle ikmal edemedim. Ancak bugün ikmal müyesser oluyor. O vaktin kıymetini takdir ederek bu diyarın bahası cihan değer menkıbelerinden bahsediyorum: Harp mevzuuna girdiğimizin günü idi ki, talî bize pek şirin tebessümleri ile aguşunu açtı. Düşmanın yeni bir t6aaruzu karşısında bulunduk. Öğleden sonra saat üçe geliyordu ki düşmanın kesif bir piyade ateşini müteakip topları şiddetle faaliyet girdi. En şedit gök gürlemelerinden daha kuvvetli bir taraka ile inleyen fakat inletemeyen düşmanın ateş ve çelik tufanı başlamıştı. Asırlarca ezilen, çekinen, bugün de büsbütün mahvına kasteyleyen heyet-i mülâî-i islamın mukaddes intikamlarını temsil eden toplarımızı ve tüfenklerimiz bir anda pek müthiş asabiyetlerle kükremişti. Ateş gittikçe şiddetini artırıyor, maksada yaklaşıyor, hulûl ediyordu. İnleyen, vızlayan toplarımız, mermilerimiz düşmanı hâk-ı helâke sürüyordu. Efradımızın hali takdirinin fevkinde idi. Dehşetli gürültülerle gelen düşman mermilerine karşı içimizden bazıları: “Cehenneme git!...” diyor, bazen de çıkan sesteki müşâbeheti iman ile “Otomobil geliyor!” diye şen ve şuh latifeler yapıyor, vazifeye devam olunuyor, bu güzel Tm. gecesinin sükûnetini ihlal eden hırçın mermi vızıltıları, top ve tüfenk uğultuları arasında yavrularının üzerlerine himaye kanatlarını geren bir kuş gibi sağa sola koşan zâbitan, müşfik sesleriyle vakit vakit “Çocuklar aferin!” Gece yarısı sularında ateş kesilmişti. Uğultulu bir uykudan sonra ale's-sabah eski şiddetle muharebeye başladık, bugün muharebe guruba kadar devam etti. Üçüncü günde kezâ... Düşman taarruzu şerefiyle mütenasip bir sûrette kırılmıştı.

**

*

Birkaç gün kadar dinlendik. Bunu müteakip taarruz şerefi pek muntazam ve korkunç olan Türk süngülerine teveccüh etmişti. Pek kesif bir topçu ateşiyle düşman piyadesini bombardımana başladık. Düşman topçusu pek çok mermi sarf ederek piyadesini eritip, mahveden müessir topçu ateşimizi kendi üzerine çevirtmek istiyordu. Fakat o anda başladığımız ulvi vazifemizden bizi mana-ı Cenab Hakk'tan başka kâdir değildi. Ateşimiz şiddetlendikçe şiddetlendi: “Düşman kaçıyor, hücumla kalk” tebşiri her tarafta hiss olunuyor bir sarsıntı bizde de tatlı bir heyecandan mütehasıl bir dikkat husûle getirdi. Artık siper dâhilinde kimse kalmamıştı. Askerimiz şecaatte harikalar gösteriyordu. Artık bütün kalpler, bütün nasiyeler Cenab-ı Hakk'a teveccüh olmuş “Ve mâ-reameytü” serine mazhar olan, mümin kalpli o dikkate “Yarabbi” kelimesini müheyyeç bir lisan-ı şükranla yâd ile bargâh ulûhiyette istina oluyor. Topçulara “ateş” kumandası “bismillah”, “ya Allah” kelimat-ı ulviyesiyle veriliyordu. Çok geçmeden ilk müjde-i zaferi bir ikinci sevinçli haber takip eyledi. “Düşmanın bir makinalı tüfenk balonunu teçhizatıyla mahvettik. Üç mitralyözün parça parça havaya yükseldiğini gördük.”

Bu haber meserret asker arasında sevinç bulunca neşeye ve şetarete artık payan mı oluyordu? Bu ıyd-i gazayı da lae'l-hamd şan ve şerefle tezyin eyledik. Ertesi günü açtığımız mukaddes zafer iznini şanlı bir galibiyete isâl için herkes verilecek emre muntazırdı. Düşman tayyareleri usandırıcı uğultuları, meşum sadalarıyla akşama kadar üzerimizde dolaştı. Bunlar düşman topçusunun endahtı tanzime çalıştıkları gibi fazla olarak bomba atıyorlardı. Fakat hiçbir fert, siperlere gizlenmek değil kafasını çevirip bakmak tenezzülünde bile bulunmuyordu. Tevekkeltü ale'l-allah hükümetine birçok büyük tecrübelerle iman eden askerlerimizde tehlike arttıkça; maneviyat bir kat daha yükseliyor; o büyük intikam anına bir saniye daha evvel vasıl olmak emeli bir kat daha artıyordu. Ve'l-hâsıl hiçbir kuvvet ve teşebbüs o muazzam taarruz kitlesinin önünde en ufak bir muvaffakiyyet bile gösteremedi. Saatlerce, günlerce düşmana başkaldırmayan feyyaz ve muvaffakiyyetli ateşlerimize bir müddet fasıla verilmiş, her tarafı derin bir zulmet ve sükûnet kaplamıştı. Şimdi semaya doğru nurâni birçok sütunlar yükselmeye başlayarak afaklar tatlı bir pembeliğe bürünmüştü. Bu asmânı elvâh huzurunda İslamiye'e en emin ve gür bir sesle necat ve selamet tebşir eden düşmanlara ise en katî felaketlerin hatta kıyametin vukuunu haber veren ah, ah, ah avaze-i kudsiyesiyle asker siperlerden fırlayarak ileri atılmıştı.

Şöhretgîr-i cihan olan Türk süngüsü bu defa arzu ettiği kadar faaliyet göstermişti. Zabtı için uğraştığımız düşman siperlerinde bombardıman esnasında telef olanlardan başka kalan düşman efradı kâmilten süngülenmişti. Ah ah avazesinden Türk süngüsü önüne çıkacak hail-

i mevcut değildir. Artık Cenab-ı Hakk bizi maksadımız erİştirmiş; bize her taraftan takdirler, tahsinler yağmaya başlamıştı.

İmzasız

(Nu: 6679, 11 ZK. 1333, 7 Ey. 1331, 20 Ey. 1915, s. 2.)

*

ŞÂYÂN-I DİKKAT MEKTUPLAR

Harp Matbûat-ı Karargâhîden:

7. 9. 915 tarihiyle Gelibolu şibh-i ceziresinde bulunan bir İngiliz neferinden gönderilen mektuptan:

Burada bu siperler içinde harp ederek İstanbul'u zapt etmek hakîkaten pek güç bir şeydir buna vaki olduk.

10. 9. 915 tarihiyle Gelibolu şibh-i ceziresinde İngiliz efradından George tarafından gönderilen mektuptan:

Bugünlerde burada pek ziyade sükûnet var. Zannediyorum ki Türkler her sûretle ikmâl-i tedarikât ediyorlar ve gittikçe edecekler de.

11. 9. 915 tarihiyle Gelibolu şibh-i ceziresinde bulunan İngiliz efradından Jonfend tarafından gönderilen mektuptan:

Eğer Bulgar askerleri bizimle beraber harbe iştirak ederse bu muharebeyi kıştan evvel ikmâl ederiz. Fakat ne hayal değil mi?

13.09. 915 tarihiyle Arıburnu'ndan gönderilen bir mektuptan:

Burada yağmurlar gittikçe artmakta, soğuk şiddetini göstermekte, siperler içinde barınmak pek müşkül. Buradan vurulup da ayrılmak kadar güzel bir şey yoktur ve ben de bunu temenni ediyorum. Çünkü yağmurlar altında, çamurlar arasında uyumak ve barınmak pek müşküldür.

Aynı tarihle Gelibolu şibh-i ceziresinde İngiliz efradından Witheny tarafından gönderilen mektuptan:

Bizim için en iyi şey Türkler bize ateşte biraz fazla vermiştir. Türkler gece ve gündüz mütemadiyen ber-devamdır.

14. 9. 915 tarihli Arıburnu'ndan Arsi tarafından gönderilen mektuptan:

Arzu ediyoruz ki harp yakın bir zamanda hitam bulsun. Mevsim gittikçe tahavvül etmektedir. Tekmil erzak ve cephanemizi süratle sarf etmeye taraftarız.

15.9.915 tarihli Gelibolu şibh-i ceziresinde bulunan Colyer Edglar tarafından gönderilen mektuptan: Buradan mezunen memleketlerine dönen efrad-ı müterakim

maaşlarını tamamıyla almıyor. Yetmiş lira matlubu olan bu askere ikinci defa memleketine gideceği zaman mütebakisi verilmek üzere şimdi 8.5.3 lira kadar veriliyor.

14.10.915 tarihiyle Ancus tarafından gönderilen mektuptan: Kitchener buraya geleceğini işittiğimizi zannediyorum. Kitchener buraya geldi. Bize irad ettiği nutukta yekdiğerimizi sevmemizi ve burada sebat etmemizi söyledi. Bana kalırsa, yalnız yekdiğerimizi sevmenin iyi bir fikir olduğuna kâniyim. Burada askerlik Sidney’de olduğu gibi olmuyor. Ağır zayıat listeleri, kışın takarrübü erkân-ı askeriyei ikaz ediyor mu?

Aynı tarihli Mai Kiyt tarafından gönderilen mektuptan: Şarapnellerin etrafımızda patlayışını görmek hakikaten hayret-aver oluyor. Onlar tekmil etrafımıza düşüyor. Askerler ancak geceleyin yekdiğerine gidiyor ve görüşüyor. Bizim Ancel’i dün gece gördüm. Düşmanın, onların bulunduğu sahada son zararları yaptığını söyledi.

26.10.915 tarihiyle Gelibolu şibh-i ceziresinden gönderilen bir mektuptan:

Bindiğimiz vapuru terk edipte sahile çıktığımız zaman diğer bir vapurun torpillendiğini öğrendik. Lehü’l-hamd biz selamete sahile vasıl olmuştuk. Bundan pek memnunum.

9.11.915 tarihiyle İngiliz efradından Peyo tarafından Arıburnu’ndan gönderilen mektuptan:

Beni dâimâ izaç eden şey dizanteridir. Bundan kurtulamıyorum. Bu hastalık herkesi zayıf düşürüyor. Herkes bu hastalığa az çok tutuluyor. Ben eminim ki Lülfum çamlığına olan hücumda zabt etmiş olduğumuz bir siperde hastalığa tutuldum.

12.11.915 tarihiyle Gelibolu şibh-i ceziresinde bulunan İngiliz efradından Lans tarafından gönderilen mektuptan: 19 Mayıs’ta yapılan Lülfum çamlığını hücum hakikaten dehşet-averdir. Bu hücumdan bizim altıncı takviye kıtatımız tamamen mahvolmuş idi.

Aynı tarihle Neft tarafından gönderilen mektuptan: Burada siperlerde daha başka sûretle hareket mecburiyetindeyiz. Liverpool’da gördüğüm ta’limlerin burada sûret-i tatbiki mümkün değildir. Siperlerde, daha başka sûretle durmak lazımdır. Burada harp etmek oradaki ta’limle olmuyor.

13.11.915 tarihiyle Arıburnu’nda bulunan İngiliz efradından biri tarafından gönderilen mektuptan:

Burada üzerimizden müthiş sadalar hâsıl ederek geçen mermilere, mitralyöz ve tüfenklerin kurşunlarına o kadar atf-ı ehemmiyet etmiyoruz. Bunlarla adeta ülfet peyda ettik. Bazen unutuyoruz. Müthiş sada bizi ikaz eder. Endişe-i mevt ile duçar-ı helecan oluyoruz.

14.11.915 tarihiyle İngiliz efradından Asiro tarafından Arıburnu’ndan gönderilen mektuptan:

Kânûn-ı Evvel'den sonra siperlerin pek ziyade soğuk olduğunu hissediyorum. Burada havalar soğuk ve yağmurlu gittikçe siperlerde müthiş bir hal alıyor. Güzel havalar da siperler içinde o kadar müşkülât yoktur. Bakalım akıbetimiz ne olacak?

Aynı tarihle Milçel tarafından gönderilen mektuptan: Ben zannediyorum ki bu uzun müddet devam edecek bir iş değildir. Her taraftan yağın muhtelif mermiler bunu bize aşikâr olarak gösteriyor.

15.11.915 tarihiyle İngiliz efradından biri tarafından gönderilen mektuptan: Biz yeni bir makinalı top zâbiti aldık. Çünkü bizim zâbitimiz esir olmuş idi. Bu zâbit son gelen takviye kıtâtıyla gelmiş idi. Ben bu zâbite itimat edemiyorum. Biraz sersem gözüküyor. Bir hattın diğer bir mevkiine zevk edileceğiz zannediyorum. Efradın bazıları Mısır'da kendilerine giymek için çorap almışlardı. Fakat Ma'a't-teessüf Şibh-i cezire de ayaklarına bile giymeye vakit bulamadılar.

15.11.915 tarihiyle Gelibolu şibh-i ceziresinde bulunan İngiliz efradından biri tarafından gönderilen mektuptan: Yanımızda Fonun taburu vardı ve bir hafta müddetle ecsad defni ile iştilal ettik. Bombalar pek fena geliyor. Ben birliğim içerisinde idim. Hayatımın son noktalarını geçirdiğime kâni oluyorum.

15.11.915 tarihiyle Arıburnu'nda bulunan Peyo tarafından gönderilen mektuptan: Şarapnel vadisindeki hücum pek dehşetli olmuş idi. Arkadaşlarımdan birçoğunu kaybettim. Piyade livasından 60 zâbiti mezara gömdük. İmorol ile Radman her ikisi de maktul düştü.

15.11.915 tarihiyle Arıburnu'nda bulunan İngiliz efradından biri tarafından gönderilen mektuptan: Yeni memleketimizden artık sahne-i harbe hareket ediyoruz. Limni'den Arıburnu açıklarına geceleyin vasıl olduk. Ma'a-mâ-fih sahil ara sıra geceleri elektrik ziyasıyla tenevvir oluyor ve aynı zamanda topların ağır ve müthiş sadaları iştiliyordu. Burada gördüğüm siperler hakikaten mehuf ve hayret-aver idi. Mısır'da katiyen böyle siper görmemiş idim.

Gelibolu şibh-i ceziresinde bulunan İngiliz efradından biri tarafından gönderilen mektuptan:

Mısır ile Çanakkale arasındaki tarık-i bahri pek tehlikelidir. Çünkü ara yerdeki adalar denizine dökülmüş olan adacıklar ara yerine tahtelbahirler saklanıyor. Esna-yı siper ve seferde cankurtaran ceketleri giydik. İskenderiye'den Limni'ye kadar böyle geldik. Yalnız geceleri ceketleri çıkarıp yanımıza koyuyor idik. Tahtelbahirlerin attığı torpil ile gemilerin yanması arasında pek cüzi bir zaman geçiyor. Bizden birkaç saat sonra İskenderiye'den kalkan bir vapur tahtelbahir hücumuna maruz kalmıştır. Pek talîli imişiz.

Gelibolu şibh-i ceziresinde bulunan İngiliz efradından biri tarafından gönderilen mektuptan: Her şey sükûnette fakat yarın gece keşif karakolu vazifesini deruhte edeceğim. Geceleyin cepheden hareketle bomba endahtı ile meşgul olacağım. Fakat hepsinin en ziyade tesirlisi soğuktur.

Gelibolu şibh-i ceziresinde bulunan İngiliz efradından biri tarafından gönderilen mektuptan: Avusturalya ve Yeni Zelandalılar ilk ihraç edildikleri gün kendilerine pek pahalıya mal olmuş idi. İlk telefât listesini okuduğunuz zaman bunun şiddetini göreceksiniz ve ahbaplarınızın isimlerini de orada bulacaksınız.

İmzasız

(Nu: 6776, 18 S. 1334, 13 KE. 1331, 26 KE. 1915, s. 1.)

*

ÇANAKKALE MEKTUBU

Askerimizin Celâdeti, Düşmanın Cebâneti, Bir İngiliz Zâbitinin Hatıra Notları

Mevki-i Harp Muhâbirimizden:

13 Haziran 331

Gelibolu şibh-i ceziresinin Cenub kısmında, 13-12.12.11 Haziran tarihlerinde vuku bulan muhârebeler o havalide son günlerde cereyân etmiş olan muhârebatın en şiddetlilerinden addedilmeğe sezadır. Düşman, arslan askerlerimizin dört el ile sarılıp müdafaa ettikleri mübarek topraklarımızdan bir karış yer alabilmek için bütün inadı, şiddeti, hiddet ve tahavvuruyla taarruzda bulundu. İrili ufaklı binlerce mermi attı. Binlerce askerini feda etti, kırdırdı. Bütün kuvvetini istimal etti. Adeta kudurdu. Tayyareleri ile gökyüzünden bombalar savurdu, yeryüzünde, deniz üstünden ateşler, çelikler püskürttü. Siperlerden mütemadiyen mermiler yağdırdı. Sonra akurâne saldırdı. Netice de kamerin sahne-i harp üzerine serdiği sükûn-bahş hayal-envaz puşîde-i simini ile müzeyyen o pak topraklar, binlerce İngiliz'in pis kanlarıyla kirlendi.

Yiğit dostlarımız, yukarıdan, yanlardan gelen karşı mütebessim ve müsterih simaları, çelik kadar sağlam kalpleri, nihayetsiz sabır ve tahlilleri, bî-payan tevekkül ve cesaretleriyle müthiş mukabelelerde bulundular. Defaatle taarruza geçtiler. Hûn-ı celâdetlerini akıtarak düşman mevzilerine doğru gülgûn ve pek şerefli yollar açtılar. İki taraf için büyük emel, en kıymetli hedef olan tepeleri düşmanda bırakmadılar. Süngüleriyle düşmanı def ettiler. Onları yerlerini terk ettirerek köylere kaçırdılar. En nihayet, uçlarında kan damlayan süngüleriyle o mühim tepelerin üzerinde Türk celâdeti namına pek şanlı bir abide-i muzafferiyet vücûda getirdiler. Kamer yerde yatan şehitlerimizle, yaralı gazilerimizi taltif ve sinasıyla alkışlarken düşmanda Türk askerinden gördüğü şîrâne mukavemetten, yediği ahenin darbelerden hayran ve perişan eski siperlerine gizlenmek için kaçıyorlardı.

Muhterem zâbitlerimizle, aziz askerlerimiz, bu muhârebede gösterdikleri alû azim ve gayret ve hayret-efza sebat ve hamiyetlerle, dastân-ı mefâhir-i milliyemize kıymet takdir eyleyecek derecede alî sahifeler ilave ettiler.

Bu mert, âlîcenap, kahraman Türk evlatları önünde pek derin ve samimi bir hiss-i tebcil ile eğilerek mübarek ellerini minnettarane öpmemek kabil olmuyor.

Cenâb-ı Hakk, namus ve milleti, ordunun haysiyetini, şeref-i ecdadı kurtaran, bütün Türklere bütün dünya nazarında pak ve dırahşan bir nasiye-i pür celâdetle gezmek hak ve şerefini kazandıran bu erlerden yavuz kahramanlarımızından razı olsun...

Ordumuzun kahramanlığını, alîcenablığını dahî itiraf ediyor. Esir düşen düşman efradı, o müthiş bombardımanlar esnasında bizim askerlerin siperlerde nasıl olupta sebat ettiklerine bir türlü akı erdiremiyorlar. “Biz olsak bin defa kaçır yahut esir olurduk” diyorlar.

Üserâ, Türk askerinin yalnız kahramanlığını meth etmekle kalmıyor. Gördükleri müşfikâne alîcenabâne muameleleri de lisan-ı mahmadet ve şükranla yâd ediyorlar. Hatta içlerinden bazıları nail oldukları hüsn ü muameleden pek mahzuz olarak daha evvelce esir düşmediklerine izhar-ı esef ediyorlar. Şimdiye kadar esir düşen İngiliz ve Fransız efrad ve zâbitanı hap hallerinden, Türklerden gördükleri muamele-i dil-nevâzâne-i fevkâlâdeden beyan-ı memnuniyet ettiler.

Türkler[in] bu derece büyük kalpliliğine, necibâne, merdâne muamelatına karşı düşmanlarımız her türlü şikenliği, hainliği ve vahşeti irtikâptan geri kalmıyorlar.

Düşman tayyareleri, muharebenin cereyan etmediği sahalarda bile, köyüne giden, tarlasında çalışan, bi'l-fiil harbe iştirak etmeyen zavallı köylülerle yahut rast geldiği tek bir neferimize bombalar atmaktan geri durmuyorlar.

Askerlerimizi gibi cesur ve mütevekkil olan yiğit köylülerimizi ise düşmanın tayyaresine, bombasına karşı soğukkanlılığını muhafaza ediyor, zafere, şayan ve şerefe olan itimadını kuvvetlendiriyordu. Kadınlar ile çocuklar ile ekinlerini biçiyorlar, İngilizlerin buna merdâne hareketlerine müteneffirâne tebessümden başka bir şey yapmayı tenezzül addediyorlar.

Haziran-ı efrence ibtidalarında vukua gelen bir muharebede telef olan bir İngiliz zâbitinin defter-i hatıratında ki şayan-ı dikkat notlardan tercüme olunana aşağıdaki maddeleri iktibas ediyorum.

25 Nisan – Bir yaralı buldum ve öldürdüm. Hayatımda bunun gibi bir gece daha geçirmek istemem.

12 Mayıs – Bir nefer en ileri hattın kaçtığından dolayı tevkif edilmiştir. İdama mahkûm dört neferin cezası on seneye tahvil edildi.

19 Mayıs – Türkler topçu düellosunda pek faaldirler. Fakat gündüzün aydınlığından kendilerini göstermek istemiyorlar. Bizim efradın nizamiye askerî iyi ta’lim ve terbiye edilememiştir. Mümkün olan her şeyi yapıyorlar. Fakat arkalarında bulunmazsak hiçbir terakki göstermiyorlar.

27 Mayıs – Majestik, Saros Körfezi’nde torpillendi. Kezâlik Triyomef’te aynı vechle battı.

28 Mayıs – Türkler pek şiddetli sûrette top ateşi icrâ ettiler. Benim fikrime nazaran esliha ce cephane nokta-i nazarından fevkâlâde mücehhez bulunmakta ve biz, Tevfik etmektedirler.

M. Burhaneddin

(Nu: 6601, 21 Şb. 1333, 21 Hz. 1331, 4 Tm. 1915, s. 1.)

*

ÇANAKKALE MEKTUBU

Hâkim Bir Tepeden Meydan-ı Harbe Nazar!

Mevkî-i Harp Muhâbirinden:

20 Haziran 331

17 Haziran Çerharşenbe günü idi. Toplar mütemadi ve dehşetnâk tarakalarla ufukları inletiyor. Top sesleri altında tüfenk ve mitralyöz sesleri de seçilebiliyordu. Her taraf toz duman içinde kalmıştı. Bîş enzarımızda ki sahne, hararetli bir muhârebe-i fevka’l-mutad bir şiddet kesp etti. Anadolu bataryalarımızın karşı sahildeki ordugâhına açtığı cehennemî ateş gayet müesser, düşmanlarımız için pek vahim neticeler tevlid ediyordu. Nihayet kahraman kıtaatımızın cân-şikâr bir savletle hücumu kalktığı görüldü. Düşman fedakâr askerlerimizin bu hücumuna karşı lakayt ve âtil durmuyordu. Bi’l-akis hücumun şiddetini kesr etmek için istimal ettiği ve sahile yerleştirdiği ağır toplarını mühacemlerimiz üzerine tevcih eylemişti. Sık ve şiddetli bir ateş açmıştı. Lâkin düşmanın teknil gayretleri tesirsiz kalıyordu. Kahraman mühacemlerimizin gâh koşarak, gâh sürünerek faaliyet gösterdiklerini ve mütemadiyen ilerlediklerini bulunduğumuz hâkim tepeden tarassut ediyor, kalplerimizin teknil-i hürmet ve mucip etleri bu fedakâr askerlere müteveccih olduğu halde muvaffakiyetlerini temenni eyliyorduk... İntizarımız pek çok devam etmedi. Kahraman askerlerimiz, düşman top ateşinin son derece şiddetine rağmen ileri siperlerinden bir kaçını yed-i teshirine geçiyor. Anadolu cihetindeki toplarımızın alan faaliyetinde devam ediyor. Düşman ordugâhında sanki kıyametler koparıyordu. Bu ordugâh, toza, dumana boğulmuştu, müthiş bir kargaşalık içinde kalmıştı. Topçularımızın endahtı o kadar katî isabetler gösteriyordu ki, sinelerimizin manzaranın heyecan-bahş dehşetine mukabil, hatt u iftihariyle kabarıyor, ferahlı ferahlı genişliyordu.

Düşman topçuları, mücahemlerimizin savletini bî-sûd bir sûrette tevkife çalıştığı sırada topçularımıza karşı da mukabeleye yelteniyordu. Fakat bizimkilerin selamtle endahtında ve isabet gösterdikleri muvaffakiyyetlere, vukua getirdikleri tesirlere karşı onlar ne kadar beceriksiz ve hâsir kalıyorlardı. Düşman toplarının mermileri istikâmetimizin sahasından dâimâ uzaklara düşüyor, hadai nabit otları, çalıları tutuşturmakta, halli tarlalarda az çok toz duman kaldırmaktan fazla bir tesir husûle getiremiyordu. Yüzlerce düşman mermisinin maddi, manevî ika ettiği cesar böylece seferi geçemiyordu. Nihayet mücahemlerimizin savlet-i şîrâneleri o kadar şiddet peydâ etti. Bataryalarımızın tesirleri öyle sarîh bir şekilde meşhud olmaya başladı ki düşman bulunduğu yerde sinerek bilâ-hareket kalmaya mahkûm oldu. Düşmanın işgal ettiği dar sahil sahasını da bi'l-küllîye terk gemilerine kaçmasına an-be-an intizar ediyorduk. Düşman ordugâhında mütemadiyen mecruh sevk olunuyor, gemilere yükleniyordu. Fakat anûd düşman diğer taraftan da gemilerden muttasıl takviye kıtaatı ihracına uğraşiyor, Bu ameliyede ısrar ediyordu.

Her saati düşman için hem zayıat ile meşbu olmak üzere saatlerce müddet harp devam etti. Mühacemimiz zafer ve galebe ile tetevvüc oldu. Bu neticenin müşahadesiyle memnun ve mesut olarak bulunduğumuz hâkim tepeyi terk eyledik.

**

*

Şimdi, iki gün evvel kanlı ve şiddetli bir harbe iştirak ettikten sonra bir vakfe-i istirahatete çekilen kahraman kıtaatın vatanperverâne ve delîrâne terennümâtını istimâ ediyoruz. Bu cesur ve mahviyetleri kalplerde ne derin hürmet ve muhabbetler tevlid ediyor! Onların celâdet ve besâletlerini takdir için mikyas bulmak kabil değildir. Her birisinin en küçük hareketi bile tamik edilecek olursa görülür ki bir menkıbe-i kahramanâne derecesinde kıymetli ve mana vardır... En yorgun buldukları zamanlarda şetaret-i vatanperverâne ibrazından hali kalmayan bu er oğlu askerlere takdisler!.. Bunlardan bir tanesinin bir hareket-i mebcilesini bana anlattılar. Şurada kısaca tahkiye edeyim:

Heyet-i sıhhiye yaralıları toplarken bir düşman mermisi isabetle mecruh düşman bir nefere isabet eder. Elim ve evcaa içinde bulunan bir kahraman hiçbir işmizaz göstermeye tenezzül eylemez bir vazi-i merdane muhafaza ettiği gibi süngüsü takılı olan silahını bırakmaya razı olmamıştı. Onu sım sıkı tutuyordu... Fakat bu münferit bir misal değildir. Düşmana karşı bugün harp eden her neferimiz hep aynı halet-i ruhiyeyi nefislerinde idame ettiriyorlar. Her birisinde kavi bir iman var... Zafer ve galebeye sarsılmaz bir itimat ile bağlanan bu uğurda her fedakârlığı iktifam eden bu ordumuzla dâimâ iftihar edeceğiz. Tarihlerimiz onu her vakit tebcil edecektir.

M. Burhaneddin

(Nu: 6608, 28 Şb. 1333, 28 Hz. 1331, 11 Tm. 1915, s. 1.)

*

ÇANAKKALE MEKTUBU

Mevkî-i Harbe Dair Fıkralar

Mevkî-i Harp Muhâbirimizden:

24 Haziran 331

Bu mektubumu harbin bazı gülünç ve garip hadîsâtına hasr edeceğim. Ümit ederim ki harbin cereyan-ı umûmiyesinden ziyade husûsi hallerine ve hadîsâtına ait malûmat-ı sahihe muhterem karilerimizi daha ziyade memnun eder:

Tango - Fıtraten pek şen ve şetaret yâd edilmiş insanlara her yerde tesâdüf olunabilir. Bu gibi zevat, en gamlı ve en buhranlı zamanlarda bile kendi yanlarında bulunanların hüznü ve gamını hazf ve telaşını tebdil edecek, gerilmiş sinirlere hiç olmazsa bir lahza için sükûn verecek hoşluktan, latifeperdazlıktan geri durmazlar. “Karagöz” gazetesini çok okumuş dilini “tango”ya çok alıştırmış şehirli bir askerimiz... Fırka erfadı meyanında avcı siperlerinde harp ediyor. Yirmi otuz adım karşısındaki siperlerde de Fransız askerî var. Top mermilerinin, tayyarelerden atılan bombalarla inleyerek, kara torpillerinin humbaralarıyla, mitralyözlerin müthiş kasırgalarından her iki taraf efradı başlarını siperlerden dışarı çıkaramıyorlar. Bizimkiler, süngü hücumuna kalkmak için müsait zamanın hulûlüne intizarda... Düşman avcıları bu akıbet esnasında lerzenâk bir halde, ölümle firardan hangisini tercih edeceklerini tayinde mütereddit...

Tam bu sırada Türk siperleri arasında şeytan ve pek cesur bir baş yükseliyor. Tannan, ahenkdâr, müsterî bir sesle düşman siperlerine karşı tango! Diyerek bağırıyor. Fransızlar evvela bu cüretkâr, çapkın sestem bir şey anlamıyorlar. Fakat beş on dakika fasıla ile fırlatılan ve Türk siperlerinden taşan birçok kahkahalarla tettebbu olunan bu sesin istihkaf nihayet Fransızların nazar-ı dikkatini şiddetle celp eder. Ve onları gittikçe mütezaid bir asabiyetle sarmaya başlar.

Bizim siperlerde ise tangolar kahkahalar tevâli ediyor. Fransızlar kızdıkça kızıyorlar. Bu alaycı şetaret-feşan ağzı susturmak istiyorlar. Fakat bu emelin husûlü pek cüretkârâne bir teşebbüse mütevakıftır. O teşebbüsünde ölüme münciz olması pek muhtemel...

“Tango” alayı bir saat kadar devam etti. Türk siperlerinden yükselen alaylar izzet-i nefislerine dokundu. Dayanamadılar her şeyi göze aldılar nihayet tüfenklerine sarıldılar. Ateş etmeye başladılar. Eğlenceli, sarsıcı gürültüler arasında küçük sivri mermiler mukabil siperlerin hava-yı harını yarararak nasibi olanların kanlarını akıtmaya başladı.

Koca şatır, arkadaşlarının süruruna, faaliyetine sebep olduğu için memnun... Hem tangosunu çağırıyor, hem ateş ediyor. Tangolardan birçokları bir daha kalkmamak üzere yere düştüler. Fakat bizim alaycı ve şatırda bu vakanın hatırası olmak üzere elinden küçük bir yara almaktan kendini kurtaramadı. Ma'â-mâ-fih, o yine şevk ve şetaretini zerre kadar bozmadı. Cebindeki sargı bezleriyle elini sardı yine tangolarını avlamakta devam etti.

Düşman Siperlerinde – Sıcak bir gün, avcı siperlerimizin önüne düşen düşman mermileri şiddet sukûtlarıyla yerleri delik deşik ederek koca koca kuyular açıyorlar. Her açılan çukurlardan havaya savrulan taş toprağın, patırtılı bir ahenk-i garip ile yere sukûtu hemen beş dakikaya kadar imtidat ediyor. Siperlerin önünde husûle gelen perde-i keşifeden bir karış ileriye görmek kabil olamıyor. Türk askerî böyle zulmet ve mechuliyet içinde muhârebe etmekten usanıyor. Vesait-i müthişe-i tahribiyesine güvenerek korkak piyadesini taht-ı emniyette zanneden katil düşmanın siperlerine doğru hücum etmek oradaki cibin efradını süngülemek istiyor.

Toz, duman ve mermi tufanı arasından bî-perva hemen hücumla kalkarak ileri doğru sığıyor.

Düşman piyadesi önündeki kalın toz duman perdesinden ilerisini göremiyor. Kendi topçularının husûle getirdiği çelikten ve lüleleri dikleyerek siperlerinden mest ve müsterih oturabiliyorlar. Türklerin bu kuvvetli ateşine mukavemet edemeyerek her halde geriye çekileceklerini zannediyorlar. Onları bu hayal-i zerir ile dem-güzâr iken etrafı kaplayan toz toprak bir an için sıyrılıyor. Hayret, Türkler İngiliz siperleri içinde! Manzara o kadar ulvî, o derece muzhik ki tarifi nâ-kabil! Türkler o kadar seri ve şedit sıçrayışlar yapmışlar ki daha uzun bir zamanda gireceklerini zannettikleri düşman siperlerine pek kısa bir zamanda dâhil olmuşlar. Onlar pek çabuk istihsal ettikleri bu muvaffakiyyetten mesrur ve müttehir bir düşman ise beğteten uğradığı bu müthiş baskından fevkâlâde mütevehhîş ve hayran!

Düşman askerleri yanlarındaki bombaları savurarak Türk'ün azmine hail olmak istiyor. Fakat mümkün mü? Arslanlar bir defa şikârlarını buldular. Onlar hadlerini bildirmekten geri dururlar mı?

Nitekim böyle oldu. Girdikleri siperde kum torbalarını sıkarak, ara siperlerinin üzerinden sarkarak İngilizleri epeyce süngülediler. Onları müthiş bir sukût-ı hayale uğrattılar. Yiğitlerimiz Türk'ün azimetinin ne olduğunu onlara bir defa daha anlattılar.

Böyle ani baskınlar Gelibolu şibh-i ceziresi saha-i harpte sık sık vuku buluyor. Cenûp mıntıkasındaki tarafeyn avcı siperleri arasında mesafe yirmi beş otuz metreye kadar atmıştır. Şimâle gidildikçe bu mesafe üç yüz metreye kadar çıkıyor.

Aradaki mesafenin karşı karşıya sesle konuşulacak derecede kısılması tüfenkten ziyade süngü ile iş gördürüyor.

Düşman askerî bizim dilaverlerin süngü hücumundan fevkâlâde biliyor. Gazilerimiz bir defa Allah Allah hücumu kalkıştılar mı düşmanın kaçabileceği kaçıyor. Kaçamayanları tokat yemekten korkan çocuklar gibi kollarıyla yüzlerini örtüyorlar.

Defin-i emvat için müterakki yapıldığı zaman düşman efradından bazıları bizim sıhhiye neferlerine siz neden yalnız karşıdan karşıya muhârebe etmekle iktifa etmiyorsunuz ikiden bir de süngü hücumu yapıyorsunuz. Süngü hücumu çok dehşetlidir. Adamı öldürüyor demişlerdi... Bu şanlı muhârebeye Türk'ün süngüsü düşmanlarımızın evlat ve ahfadiyenin ihtihar-ı havf ve hirasında asırlarca şule-feşan olacak derecede parlamıştır. Bununla ebediyen iftihar edebiliriz.

İngilizlerin İhtikârı – İngilizler şayan-ı nefret hilelere müracaat ediyorlar. Ahmak Avusturalyalıları mahiye on beş lira ücretle mevki-i harbe getiriyorlar. Herifleri hatt-ı harbe sevk ederken üzerlerinde ne kadar para varsa tabur sandıklarında muhafaza edileceği bahanesiyle ellerinden alıyorlar.

Ateş hattına gelen bu serserilerden kısm-ı azası askerlerimizin silahıyla telef oluyor. Bir kısmı firar ederken gerideki topçularının, mitralyözlerinin şiddetli ateşleriyle hak-i helâke seriliyor. Paralananları ise tabur sandığının civarından bile geçirilmeden İskenderiye'ye, Malta'ya sevk olunuyor. Bu gibi desiselerle doldurulan tabur sandıkları yeniden daha birçok serserilerin celbine ve ifna-yı mevcudelerine vasıta oluyor. İngilizlerin hilekârlıklarına bu da bir misal teşkil eder.

Fındık, üzümle Besleniyoruz – Düşman tarafından vuku bulan talep üzerine son günlerde defin-i emvat için bir müterakki yapılmıştı.

Her iki tarafın sıhhiye efradı tehdit olunan mıntıkadan kendilerine mensup emvatı kaldırarak ihzar olunan mahallere defnediyorlardı.

Bizim sıhhiye neferlerinden biri sahra-ı jandarmanın neferleriyle tehdit olunan mıntıkanın en uzak hududuna kadar gitmişti, İngilizler bunu yakalayınca doğru generallerinin huzuruna kadar çıkarmışlar. General askerimizin kuvve-i maneviyesine, taze kuvvet alıp almadığına dair birçok sualler sormuş. Bizim akıllı neferde pek maharetli cevaplar vererek onları mümkün olduğu kadar delâlete sevk etmiş ve tamamıyla şaşırtmış. Nihayet kendisine ekmek ikram etmek istemişler ve aralarında şu muhavere cereyan etmiş:

Mehmet – Bizim ekmeklerimiz daha has ve tazedir. Sizin ki çok siyah. Hem benim karnım padişahımız sayesinde hamd olsun toktur Sizin ekmeğinizi istemem.

General – Sen yalan söylüyorsun, sizde has ekmek bulunmaz. Hepiniz açsınız.

Mehmet – Bizim siperlerimize kadar sıcak yemek geliyor. Ekmeğimiz saf undan sahra fırınlarında yapılıyor, dumanı çıka çıka geliyor. Ceplerimiz fındık, üzümle doludur. Ateş etmediğimiz zaman yemiş yeriz. İşte bakınız cebimde birçok fındık var, üzüm var. İsterseniz size de vereyim. Eğer izin verirseniz siperlerimize gideyim. Size yediğimiz yemeklerden de numûne getireyim. Mehmet’in cebinden çıkardığı avuç dolusu ala üzümle, fındığı gören general ve maiyeti Türklerin umdukları gibi aç olmadıklarını hatta kendilerinden daha iyi beslendiklerini anlayarak büyük bir sukût-ı hayale uğramışlar. Ve biraz sonrada bizim gazi Mehmet’i salıvermişler. Koca Mehmet, generale avuç dolusu üzümle fındığı nasıl uzattığını müftechirâne anlatırken arkadaşları da İngilizlere inat ağızlarına bir avuç daha atıyorlardı.

M. Burhaneddin

(Nu: 6609, 29 Şb. 1333, 29 Hz. 1331, 12 Tm. 1915, s. 1.)

*

ÇANAKKALE MEKTUBU

Mübârek Tepeyi Ziyaret

Mevkî-i Harp Muhâbirimizden:

Sahne-i harbin Çanakkale cihetinde, düşmanın tepesine dâimâ kızgın çelikler yağdıran, attığı toplarla âfâk-ı harpte her zaman muvaffakiyyetli, şerefli askerler hâsıl eden, şimşekler çaktıran, Türk askerinin şevkini, sürurunu göklere çıkaran, muzafferiyetin yollarını açan, mübârek tepe vardır. Bunun asıl ismini söylemekte mazurum. Gelibolu şibh-i ceziresinin bi'l-hassa cenup kısmında bir tepe vardır ki attığı toplarla dağlar, tepeler inler. Düşmanın bağı sızlar askerimizin yüreği yağ bağlar.

“Mübârek Tepe” ateşe başladığı zaman civarlarındaki köylüler kulübelerindeki ayran testilerini, yoğurt bakraçlarını kaparlar Mübârek tepeye ateş başladı. Askerlerimiz top atıyorlar. Düşmanı kırıyorlar. Amanın ayran, yoğurt yetiştirelim. Hararetlerini bastıralım. Yavrularımız rahat rahat ateş etsinler diyerek hemen mübârek tepeye koşarlar.

O civardaki köylülerimiz servet-i maddiye namına hiçbir şeye sahip değillerdir. Yedikleri “bazlama”, “yoğurt”, “peynir” içtikleri ise “su” ve “ayrandır” fakat onları büyük bir kalbe, tükenmez bir servet-i maneviyeye malik insanlardır. “Mübârek tepe” ateşe başladığı zaman gayret-i dinîyeleri, hamiyet-i milliyeleri galeyana geliyor. Kendilerinin aç kalacaklarını düşünmeksizin o günkü yiyeceklerini hemen vatan müdafilerine götürüp ikram ediyorlar. Onlar bunun en büyük bir borç, en zevkli, en tatlı bir iş biliyorlar.

Ayranları, yoğurtları dağıttıktan sonra bu kerim köylülerimizin bir çalı, bir kata dibinden, bir toprak yığını gerisinden, bir ağaç altından göğüslerini şişire şişire endakta bakışları, mermilerin düşman safları üzerinden kaldırdığı dumanları seyrederek onlardan bir

mana çıkarışları vardır ki seyrine doyulmaz. Bi'l-hassa kadınlarla, ihtiyarların her top atılışında ellerini semaya doğru kaldırarak Allah'ın düşmanın başına götür. Onları kahret. Askerlerimizi sen korusun diyerek dergâh-ı ulûhiyetten istimdad edişleri pek müesser, pek ulvî bir levha-i safiyet teşkil ediyor.

Mübârek tepenin kıymetini düşmanda takdir ediyor. Hem o, bizden ziyade biliyor. Çünkü zararını asıl kendisi çekmektedir.

Bunun için mübârek tepenin bir mermisine karadan, denizden yüz mermiyle cevap vermektedir. Hâlbuki onun ne yüz, ne bin, ne altmış bin mermisi mübârek tepemize, oradaki bataryalarımıza, gözükmez fedakâr zâbitlerimizle kahraman askerlerimize şimdiye kadar katiyen umdukları zararı veremedi.

Cenâb-ı Hakk'ın hıfz-ı samedânisi, bu tepenin ve civarının teşkilât-ı araziyesi her taraftan vukua gelecek ateşlere karşı bataryalarımıza masun bulunduruyor.

Her iki tarafça kıymeti ve ehemmiyeti anlaşılmış olan bu mübârek tepeyi behemehâl ziyaret için gönlümde âteşin bir arzu duymakta idim. Nihayet ziyaret gününü kararlaştırdım. Sabahleyin arkadaşlarımla hayvanlarımıza binerek oraya doğru yola çıktık. Evvela “Yaylak” köyüne geldik. Burada medfûn bulunan Hazret-i Çıplağa bir Fatiha ithafından ve ruhaniyetinden istifadeden sonra yolumuza devam ettik.

Bu havalideki köylerin isimleri pek güzeldir. Hemen hepsi Türkçedir.

Burada Türklüğün eski adet ve ananâtı, safiyet-i ahlâkiyesi pek bariz görünür. Bazı köylerde asıl tecebbüs ve tekellüm, tarz-ı maişet asırlardan beri hemen hiç değişmemiştir. Köyün medhaline yaklaştığımız zaman iki yüz metre kadar ilerimizde ağaçların gerisinde bir şeyin patlayarak toz kaldırdığını, duman çıkardığını gördük. Zaten ilerimizden de mütemadiyen top sesleri işitiyorduk.

Düşmanın tepelerden birine ateş ettiğini, şarapnellerle i taneler sabahtan beri bazen köye düşmekte olduğunu hatta toz kaldırdığını gördüğümüz cismin bir düşman mermisi olduğunu askerlerden öğrendik. Fakat köyde zerre kadar telaş eseri görmüyorduk. Bir kısım askerler büyük ağaçlar altında düşman tayyarelerinin nazarından mestur olarak ta'lim ediyorlar. Diğer bir kısmı gölgede dinleniyor. Köyün beş altı çocuğu köprünün yanındaki havz gibi geniş yerde, çayın berrak suyuna dalmışlar yüzüyorlar. Dört beş çocuk daha yukarıda söğüt ağaçlarının gölgesinde tatlı su balığı avlıyorlar. Kadınların evleri önünde top seslerini sakinâne dinliyorlar.

Bu soğukkanlılığa mütevekkilâne cesârete hayran oldum. Bu köylüler için top sesleri, mermi sükûtları tayyarelerle attıkları altmış kiloluk mühlik bombaları katiyen haiz-i ehemmiyet bir şey değil. Onlar, artık bunlara alışmışlar. Pek tabii görüyorlar. Bâ-husûs, Mt.

ve Ns. aylarındaki dehşetli muhârebeleri müthiş bombardımanları gördükleri için bu günün topçu düellosu onları hiç tedhiş etmiyor.

Mermiler pek yakınlarına düştüğü halde kadını kapısı eşiğinden çocuğu yüzmekten balık tutmaktan tarladakiler ekin biçmekten, ovadakiler keçi, koyun otlatmaktan geri durmuyorlar. Takdirât-ı Allahiye'ye büyük bir tevekkül ve iman ile teslimiyet gösteriyorlar. Güzergâhımızda düşman tarafından atılmış ve bûsitân kıyısı kadar çukurlar açmış yarım insan gövdesi cesametinde pek çok mermiler görmüştük. Bunların bir kısmı patlamamış, bir kısmı patlamış hülâsa mübârek tepeye gelinceye kadar sine-i arzda düşman mermisiyle deşilmemiş bir karış toprak bulmak hemen mümkün değil. Yolun etrafında tarlalarla içinde siMsiyah, koskocaman yatan o müthiş mermileri görüp ve bunların saatlerce günlerce bilâ fasıla, buralara düştüğü, dağları, tepeleri inlettiği, yeri hareket arz oluyor gibi sarstığı işitilince bu müthiş mermi kasırgasında seyrâne mukavemet gösteren cesur askerlerimizin fedakârlıkları, nazarda bir kat daha teali ediyor. İnsan bu mermilerin patlamışından parçalarından, patlamamışının da muhib-i şeklinden adeta ürküyor. Hâlbuki bizim yiğit askerlerimiz bunlarla adeta eğleniyor. Hatta Seddü'l-bahir cihetindeki kahramanlarımızın düşmanın mancınıkla attığı kara torpilinin adını "karakedi" koymuşlardır.

Karakedi pervanesinin hareket-i devriyesiyle ikmal-i şiddetle adeta ıslık çalarak gelirken bizim gaziler "urlan" mamış yanına bak karakedi yine geliyor diyerek birbirini haberdar eder ve eğlenirler. Hâlbuki "karakedi" şakaya gelir şey değildir. Denizde koca deridnotları birkaç dakika da denizin dibine götüren bu habis karada küçük bir tepeyi, on, on beş tonilatoluk bir toprağı olduğu yerden çıkarıp havaya savruluyor etrafa uçuruyor. Bizim gazilerimiz bundan da zerre kadar havf etmiyorlar. Düşman askerî bu cesaretleri, istihkâr-ı hayat edişleri gördükçe mutlaka şaşırıyor. Ve Türk askerinde anlaşılmaz bir kuvve-i kudde bulunduğuna kânî oluyor.

Epeyce bir müddet mermilerle dolu tarlalar arasındaki ince yoldan gittikten sonra kerpiçten bir binaya geldik. Orada karşımıza çıkan askerler hayvanlardan inmemizi, buradan ileriye kadar gizlenerek gitmek lazım geldiğini, aksi takdirde düşmanın tek bir insan karartısı bile görse derhâl ateş açmakta olduğunu söylediler. Hayvanlarımızı teslim ederek eğile eğile üç[yüz] dört yüz metre kadar ilerideki tarassut mevziine gittik. Topçu kumandanı beye kendimizi takdim ettik.

Topçu kumandanı bey yaveriyle beraber burada yer altında bir kovuk içinde ikâmet ediyorlar. Aylardan beri gece gündüz buradan ayrılmıyorlar. Yatak ve istirahat odaları olan bu kovuktan biraz ileri de tarassud mevzileri var. Oradan düşmanın karada ve denizdeki bütün harekâtı pek vazıh görülüyor. Hatta bizde tarassud dürbünüyle baktığımız zaman avcı

hatlarındaki düşman efradını, bizim tarafta çeşmeden mataralarını dolduran, siperlerini tamir eden gazileri birer birer gördük. O anda piyade muhârebesi cereyan etmiyordu. Zaten piyade muhârebesi akşam saat altından sonra başlıyor. Ve ertesi günü saat ona kadar devam ediyor. En şiddetli devri gece ile sabaha karşı cereyan etmektedir.

Topçu kumandanı bey Kumkale muhârebesinde de bulunmuş boğaz önünde yüz yirmiyi mütecaviz düşman sefaininin toplandığı zamanlardaki muharebenin dehşet-i fevkâlâdesini kendisine mahsus bir tavr [ile] mübârek tepeye geldikten sonra muhârebâta ait hatıratını hikâye etti. Eliyle karanlık limanı ve daha ilerisini göstererek buraları düşman sefâiniyle dolu iken bizim bataryalarımız açıkta idi. O vakit daha mestur mevziiler yapmaya vakit bulamamıştık. Gemilerden üzerimize yağdırılan 28'lik 28'lik mermiler müthiş gürültülerle başımızın üzerinden geçip gidiyorlardı. Bazıları yanımızda patlıyordu. Hayret edilecek şeydir. Günlerce açtık muhârebe ettiğimiz halde pek az şehit ve mecruh verdik. Cenâb-ı Hakk'ın lütuf ve keremiyle başka hiçbir zarar görmedik ve düşmana da göz açtırmadık. Nihayet defolup gittiler. Şimdiki mevziilerimiz ise gördüğümüz gibi fevkâlâde mestur ve emniyettir. Hazret-i Allah'ın inayeti ve Resulullah efendimizin imdadıyla biz buradan düşmanın iki yüz gemisine de mukâbelede bulunuyoruz. Onları şu gördüğünüz denizin dibine gönderiyoruz.

Koca askerinin iman-ı kuvvesine hayran oldum. Kendisi de, yaveri de, askerleri de Allah'ını bilir, mutekid, cesur, kahraman adamlar, bu dilaverlerin ruhlarını tedkik ettim. Bu arslanların sözlerini dinledim. Bende kanaat hâsıl ettim ki bu Müslüman fedakâr askerlerimiz kemalen şehit düşmedikçe bütün kuvve-i maneviye ve maddiye bitmedikçe asla ve kat'a düşmanı makam-ı hilâfetin bab-ı muallasından içeri sokmayacaklardır. Yaşasın Türk ordusu.

M. Burhaneddin

(Nu: 6610, 30 Şb. 1333, 30 Hz. 1331, 13 Tm. 1915, s. 1, 2.)

*

ÇANAKKALE MEKTUBU

Orduda İâşe Meselesi, Ahvâl-i Sıhhiye, Müdâfaa-i Milliye Hediyesi, İkdâm'ın Hediyesi

Mevki-i Harp Muhâbirinden:

28 Haziran 331

Ordunun sevk ve idâresinde iâşe keyfiyeti en nazik, en mühim bir mesele teşkil eder. İâşe husûsu, bazen orduyu zafere veya felâkete sevk etmekte başlı başına âmil-i mühim olabilir.

Gıdası mükemmel, karnı tok bir asker iktihâmı müşkül ve vezaifi, icrâsı fevkâlâde güç taarruzları suhûletle yapabilir. Fakat iyi bilinemeyen, mevai-i gıdaiyesi mahlût ve âdi şeylerden tereküp eden bir ordunun efradı ne kadar cesur ve metin olursa olsun, kuvve-i maneviyesi, ta'lim ve terbiyesi ne derece yüksek bulunursa bulunsun kuvve-i bedeniyesi yerinde olmadığı için mütemadi muhârebelerin verdiği yorgunluğa dayanamaz, muvaffakiyetli muharebelerden sonra şiddetli takip yürüyüşlerini icrâ edemez. Böyle zamanlarda "itaat var takat yok" deyiverir.

Belçika'yı hayret-bahş bir süratle fetheden ve her büyük muharebeden sonra düşmanın hiçbir yerde tutunmasına imkân bırakmamak için birçok defalar hatta seksen kilometrelik takip yürüyüşleri yapan Alman ordusu buna vasıl-ı iâşenin mükemmeliyeti ve amil bir tarzda cereyan edişi sayesinde muvaffak olmuştur.

Alman ordusu bu mühim noktayı çok iyi tettebbu ettiği için ordusunda her nefere verilecek erzağın miktar ve cinsi yapılacak vazifenin kolaylığına, güçlüğüne, şerait-i iklimiyeye ve hayatiyenin şekline göre tayin edilmiştir.

Mesela vakt-i hazır tayinâtı üç kısım üzerinedir:

- 1- Ale'l-âde günlerde
- 2- Manevralarda
- 3- Büyük manevraların fazla kuvvet sarfını icap ettiren zamanlarda

Vakt-i seferde de üç nev'i erzak vardır:

- 1- Ale'l-âde muhârebelerde
- 2- Fevkâlâde muhârebelerde
- 3- Fevkâlâde muhârebeleri takip eden ve azami kuvvetin sarfını istilzam eden zamanlarda

Şu takîme nazaran fevkâlâde kuvvet sarfını icap ettiren ahvâlde dâimâ en kuvvetli ve mebzul gıdalar veriliyor. Mecruhların tedavisinde de bi't-tabii bu husûsa son derece ehemmiyet veriliyor.

Fazıl-ı muhterem Besim Ömer Paşa Hazretleri Alman ordusunun bu fennî usûl-i tagaddisi üzerine ordumuzun ehemmiyetle nazar-ı dikkatini celp ettiler. Hatta 330 senesi bedayesinde Mekteb-i Harbiye'de bu meseleye dair cidden âlîmâne bir konferans dahî vermişlerdi.

Ordumuzun Balkan muharebesinden sonra îâşe meselesine son derece ehemmiyet verdi. Bu babda muhtelif nizamnâmeler tanzim etti. Muhtelif şerait ve ahvâl tahtında her hangi nev'i ne miktar erzağın verilebileceğini şek ve tereddüte mahal vermeyerek sarahat gösterdi. İşi yalnız nizamnâmeler, ta'limatnamelerle bırakmadı. İstenilen erzağın kemal-i suhûletle tedarîğini temin edecek münezzel anbarlarını da tesis etti. Bugün İstanbul'dan hareket eden bir zât mevâki-i harbiyenin herhangiisine gidecek olursa güzergâhında müteaddid erzak anbarları ve bu anbarların dâhilinde, sundurmalarında, civarında yığılmış erzak çuvallarının, yağ tenekeleriyle fiçilerinin adeta birer tepe teşkil ettiğini görür. Seyahatine devam ettikçe gece gündüz yollarda kıtata çay, ayran, ekmek veren askerî çayhanelere, erzak kabilelerine rast gelir. Arabalarla, develerle taşınan hiçbir zaman arkası kesilmeyen erzak kabileleri kemalen orduya gider. Bu âli hamîyyetler sayesinde ordumuz bu muhârebede îâşe husûsunda zerre kadar sıkıntı çekmemektedir. Muhârebenin en şiddetli demlerinde bile mermi tufanı içinden geçilerek avcı siperlerindeki kahraman askerlerimize sıcak yemekler götürüyorlar. Saatlerce devam eden müthiş bir muhârebe ile yorulmuş, bunalmış bir askerin önüne getirilen nefis ve pek latif sıcak çorba ile etli sebze, ne derin bir zevk ile yiyecek ve memnuniyetle yediği bu yemekten de ne büyük faide göreceği muhtaç-ı izah değildir. Sıcak yemeği, soğuk hoşafı önüne kadar getirilen, cebine fındık, üzümü doldurulan, eline sigarası verilen bu asker yeniden iktisab-ı şevk ve kuvvet ederek muharebesine saatlerce devam eder. Nitekim bizim kahramanlarımızda avcı siperlerinde haftalarca, aylarca tahtgâh celadetleri ittihaz etmişlerdir. Oradan karşılarındaki düşmana peleng-âne hükümrân oluyorlar.

Ahval-i Sıhhiye – Ordumuzda ahval-i sıhhiye lehü'l-hamd pek mükemmeldir. Ale'l-âde mevsim hastalıkları bile yoktur. Heyet-i sıhhiyenin mesai ve ihtimamât-ı daimesi şayan u şükran bir derecededir.

Bir kıt'a-i askeriye yürüyüş esnasında nerelerden geçecekse kıt'a tabibi, daha evvel o güzergâhı tedkik ediyor. Rast geldiği çeşmelerin, kuyuların sularını muayene ediyor. Bunların içilmeye layık olanlarının üzerlerine içilebilir şaraba salih olmayanlarına içilemez ibareleri yazılıyor. Hatta içilmesi muzır olan suların başına kıt'a geçinceye kadar nöbetçi de ikâme olunuyor.

Ordugâhlarda abdesthanelere, efradın yattıkları yerlere, yemeklerin tarz-ı tabahına, kullanılan erzağın nefasetine, askerın sık sık hamam yaparak kirlenmemesine fevkâlâde dikkat ediliyor. Hamd olsun şimdiye kadar haiz-i ehemmiyet hiçbir hastalığa tesâdüf olunmamıştır.

Müdafaa-i Milliye Hediyeleri – Müdafaa-i vatan için hudutlarda düşmanla çarpışan askerlerimizin, çarşıdan, dükkândan, aileden, pazardan, uzakta bulunanları için tütün, kibrit, sigara, mendil, çakı ve daha buna mümail ufaktan bazı şeylere ihtiyaç hissediyorlar. Bunların mevki-i harpte tedariği kasabalarda olduğu gibi pek kolay değil. Bi'l-hassa ordu bakkallarının açılmadığı mevkiide ise gayr-ı kabildir. Hâlbuki bu gibi ihtiyaçlar her gün kendilerini gösterir. Sigaraya mübtela bir adamın tütün bulamaması, kundurasının bağı kopmuş bir askerın eline bir bağ yahut ip geçirememesi, çakısını kaybetmiş tırnağını kesecek bir adamın bundan mahrum oluşu ne kadar güç bir şeydir. İşte böyle zamanlarda vatandan gelen hediyelerle bu gibi ihtiyaçların izale edilmesi askerimizin ruhunda pek büyük sevinçler, memnuniyetler hâsıl ediyor. Hadd-i zatında on paralık kıymeti olan bir çift fotin bağı kıymeti takdir olunamayacak derecede nadide bir şey gibi makbule geçiyor. Bir gün Müdafaa-i Milliye'nin gönderdiği bu gibi hediyeler askere tevzi olunurken tesâdüf ettim. Her askere bir çakı, bir mendil, bir çift fotin bağı, on paket sigara veriliyordu. Bunları alan kahramanlarımız samim ruhlarından kopan bir hiss-i memnuniyetle “Allah devletimize zeval vermesin. Milletimizden razı olsun. Bizi düşünmüşler sevindirdiler. Allah'ta onları sevindirsin” temenniyatını tekrar ederek çadırlarının önlerine gidiyorlar. Orada artık hep birden sigaralarını yakıyorlar. Keyifler çatıyorlar. Hediyelere ayrı ayrı bakıyorlar. Memleket türküleri söyleniyor. Bu ganiyyü'l-kalp arslanlar vatandan gelen bu hediyelerle o gün sevinçli, mesut bir gün yaşıyorlar.

Müdafaa-i Milliye'nin seferberliğinde sebk eden hıdmeti pek âli ve şayan-ı tebcil bir derecededir. Müdafaa-i Milliye'nin muavenet ve hedâyası kendisine her tarafta samimi minnet ve şükran uyandırıyor.

İkdâm'ın Hediyesi - Alman matbaa ve kütüphanelerinin hastahânelerdeki mecruhine yaralarının ıztırabını hissettirmemek, onlara hoş vakitler geçirtmek için kitaplar, gazeteler göndermekte oldukları malumdur.

İkdâm'da bir müddetten beri oraya mecanen göndermekte olduğu yüzlerce gazeteleriyle böyle bir hıdmet-i Hayriye de bulunuyor. Kıt'ata tevzi olunan bu gazeteler zâbitan ve efrat tarafından memnuniyetle okunuyor. Mütevazı askerlerimiz kendi kahramanlıklarına ait yazılar okunurken vatana borcumuzu edâ ediyoruz. Çok bir şey yapmadık. Diyorlar. Koca arslanlar. Hem şecî hem fedakâr hem de fevkâlâde mütevazıdırlar.

Yaptıkları âli hizmetlerin medh ve takdir edilmişinden adeta mahcup oluyorlar. Yaptıklarının daha yüz mislini ikâ edemediklerine adeta müteessifler.

İkdâm'ın bu hatır-nevâzâne hediyesi şükran ve memnuniyeti mucip olmaktadır.

M. Burhaneddin

(Nu: 6613, 3 Rm. 1331, 3 Temmuz, 1331, 16 Tm. 1915, s. 1.)

*

ÇANAKKALE MEKTUBU

Ezine Kazasının Faaliyet-i Hayatiyesi, İngilizlerin Hilâl-i Ahmer Hastahânesine Bomba Atması

Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Çanakkale livasına tâbî Ezine kazası merkez kazadan takriben kırk kilometre kadar uzaktadır. Çanakkale'nin İstanbul'a olan mesafesi Ezine ile Çanakkale'deki mesafeye muadildir. Çanakkale'den başlayan pek muazzam bir şüse sahilden itibaren yavaş yavaş yükselen üzerleri çam ormanlarıyla örtülü yeşil tepelere çıkar. Oradan ovalara altın gibi parlayan ekinleri biçilmiş tarlaları içinde çalışan mütevekkil çalışkan köylülerimizin harman yığınları arasından cesim palamut ağaçlarının sayedâr kolları altından geçer, Menderes nehrine akan müteadid çaylar üzerinden atlayarak yolcularına dünyanın en latif çamlıklarını, en şairâne manzaralarını seyrettirerek ortasından büyük çay geçen mahsuldar bir ovada kâin Ezine kasabasına vasıl olur.

Ezine kasabası oldukça müterakki, zengin ve faal bir kasabadır. Haftada bir defa kurulan pazara civarındaki bütün köylüler gelir, yumurtaları, yoğurtları, ördükleri çoraplarını, ormanlardan getirdikleri odunları, yaptıkları kömürleri burada satarlar. Muhtaç oldukları şeyleri kasabanın dükkânlarından mubayaa ederek akşam köylerine dönerler.

Ezine pazarı kadının muamelat-ı ticariyedeki faaliyet-i azimesi itibariyle pek ziyade sayan-ı tetkiktir. Pazardaki sergilerin kısım-ı azamı kadınlar tarafından idare olunur. Yoğurt, yumurta, yağ, kaymak, çorap, sebze ve daha çok şeyler hep köylü kadınlar tarafından satılır.

Pazar günleri pek ziyade kalabalık olur. Menâtık-ı harbiyeden uzaklığı hasebiyle herkes emin ve müsterih alışverişleri ile iştigal eder. Düşman tayyareleri şimdiye kadar Bozcaada'da kalkarak Geyikli, Yenişehir, Kumkale, Erenköy, Çanakkale ve Gelibolu şibh-i ceziresi üzerinde dolaşır. Beraberlerinde ne kadar bomba getirmişlerse hepsini attıktan sonra kara tayyareleri hangarlara, deniz tayyareleri yerlerine avdet ederler. Bunlar yalnız mevki-i harbiyeden görülür. Zararları oralara münhasır kalır. Dâhildeki kasabalar, tecavüzlerinden masun idi. Bu defa Ezine kasabası da bundan müteessir oldu.

Sabahleyin daire-i hükümet önünde hastahâneler civarında bulunan ahâli başları üzerinde cesim bir tayyarenin uğultular çıkararak geçtiğini müttehirâne seyrederek tayyarenin arka tarafının zemine doğru temayül ettiği bunu müteakip siyah bir cismin fişş diye bir sada çıkararak düşmekte olduğunu gördüler. Tayyarenin arka tarafından zemine temayül etmekle başlaması onu müteakip Hilâl-i Ahmer Hastahânesi yanında zelzele gibi etrafı sarsan müthiş bir infilâkın duyulması bir dakika zarfında olup bitmişti.

Hain düşman silsile-i cinayetine laimâne bir cinayet daha ilâve etmişti. Hilâl-i Ahmer Hastahâneye muttasıl hânenin üzerine düştü. Bu evi kemâlen yıktı yaktı. İnfilak esnasında kâr-gir hastahânin duvarında iki buçuk metre arzında dört metre tuluunda bir rahne açıldı. Bu delikten dökülen taş toprak evde yatan hasta beşerin üzerine yıkıldı. Hasta bir neferimizin sebeb-i mevti oldu.

İnkisar eden birkaç müsakit nokta-i infilak otuz metre uzaktaki atıbbâ dairesinin harici ve dâhili duvarlarını deldi. Hastahânenin karşısında bulunan diğer bir hânenin cephesi de infilâk şiddetinden parça parça oldu.

Cenâb-ı Hakk'ın hıfz-ı samedânisinde teşekkür olunur ki bu bomba hastahânenin çatısına düşerek ittisalindeki hânenin isabet etti ve lehü'l-hamd o hânedede oturan beş altı çocuklu fakir ailede o sabah bir köye gittikleri için evde bulunmadılar.

Medeniyet iddiasında bulunan İngilizlerin alçaklıklarına işte bu cinayetleri yeni bir delil-i şenî teşkil ediyor.

M. Burhaneddin

(Nu: 6649, 10 Şv. 1333, 8 Ağ. 1331, 21 Ağ. 1915, s. 2.)

*

SELÂNİK MEKTUBU

Selânik muhâbir-i mahsusumuz, 6 Teşrîn-i Evvel 331 tarihiyle bir veche ati yazıyoruz: İtilaf devletlerine mensup ve bir halita-i beşer numûnesi itlafına seza olan askerlerin Selânik'e ihracı bugün on beş gün oluyor. Selânik ahâlisi şehir sokaklarında dolaşan bu asker, vücûdunu hazi-i ehemmiyet olmayan hatta ihmale şayan bir şey gibi telakki ediyor. Ahâliden hiç kimse ehemmiyet veripte onlara dikkatlice bakmaya tenezzül göstermiyor. Hülâsa bu askerler Yunan halkına ne hürriyet, ne haşyet telkin edemiyor. Onları da fuzuli olarak bir yabancının nezdine sevk edilen yılgın bir misafir hali var... Yunanlılar da ise, öteden beri kendileri için hami diye tanınan kuvvetlerin kufelliğine şahit olmaktan, onu şimdi can sıkı ve şayan-ı istihkar bulmaktan mütevellid nefrete pek benzer bir acımak hissi seziliyor.

Buraya çıkarılan Fransız askerleri İngilizlere nispetle yerli ahâli ile daha ziyade meyyal bulunuyorlar. İngiliz askerleri müteveşşih ve mücennep duruyorlar. Bu hal Fransızların öteden beri malum olan lafazanlıkla ve Selânik halkının Fransız lisanına nispeten daha çok aşinalığıyla kabil-i tevil ve tevcihtir. Geçen gün Fransız neferâtından birisinin yanına sokularak nereden geldiklerini sordum. Hemen itinakâr bir vazi ile cevap vermeye hazırlandı:

-Efendi! Nereden geldiğimi soruyorsunuz değil mi? Dedi. Öyle ise söyleyeyim: “Gelibolu cehennem şibh-i ceziresinden! Orada harp ediyorduk. İlk ihraç harekâtında orada idim. Bizi Seddü'l-bahir'e yerleştirdiler... Evvela mütevali hücumlar ile bir parça ilerledik. Fakat tasviri gayr-i kabil şiddetli mukabil hücumlarıyla bizi sahilde, dar bir parça arazi üzerinde sıkıştırdılar... Aylarca müddet önümüzde ateş ve ateş ve ölümden başka bir şey görüp duymadık... İşte yoktur!..”

Bu esnada diğer bir Fransız neferi müsâhebemize iştirak etti. O da kendi sergüzeştini ve ihtisasatını anlatmaya başladı: “Krinya tepeleri önünde bulunuyorduk. Ah bilseniz, burada ne müthiş zayıat verdik, tesir ve infialinden dişlerini sıktı. Heyecanlı bir ses ile sözüne şöyle devam etti: Türkler!.. Ah efendi, bunlar harikulâde insanlar... Yalnız cesur, kahraman değil, daha fazla, daha başka bir şey... Onlarda öyle bir hal var ki cesaret ve şecaatinde fevkinde tecelli ediyor...”

Bu Fransız askerleri bi'l-hassa, Osmanlı topçusunun nişancılıktaki maharetini uzun uzun medh ettiler... Hallerinden öyle anladım ki, Türk askerine karşı düşmancasına da olsa hürmet ve tazim hisleri duyuyorlar. Kendilerini selamlayarak yanlarından çekildim.

Nâzım

(Nu: 6715, 16 ZH. 1333, 12 TE. 1331, 25 TE. 1915, s. 2.)

*

SELÂNİK MEKTUBU

Selânik muhâbirimizin 11 Teşrîn-i Evvel tarihli mektubundan: İngiliz-Fransız askerlerinin Selânik'e ihracından sonra şehir der'ununda mevad-ı gıdaiye pek ziyade gıla peyda etti. Bir ekmeğin fiyatı da bu meyanda nispetsiz bir sûrette yükseldi. Bu gıla-yı fiyat ile beraber iki üç günden beri halk ekmek bulmakta dahî pek ziyade müşkülât çekiyor. Bazı kimseler iki günden beri bir parça ekmek tedarigine muvaffak olamamışlardı. Bugün devran eden bir habere göre, Yunan mektubu cihet-i askeriye ait onlardan 2500 çuvalı halkın ihtiyacatına tahsis edilmek üzere fırınlara tevziine karar vermiştir. Bu haber tahakkuk ederse bir iki günlük ekmek ihtiyacı tatmin edilmiş olacaktır. Selânik gazeteleri Pire'den Selânik'e

mühim miktarda un gönderileceğini yazıyorlarsa da bu rivayetin ne derecelere kadar doğru olduğu malum değildir.

Valandova ve Hadvâ cihetlerinde Bulgar çeteleri ve pişdâr kıtâtı ile harp eden Fransız askerlerinin verdiği mecruhlardan ve bugün iki yüz kadarı şehrimize geldi. Bunlar meyânında bir kaç Fransız zâbiti de var.

N... [Nâzım]

(Nu: 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s. 1.)

*

SELÂNİK MEKTUBU

Şimdi de Tehdit:

Avusturya-Alman ordularının Bulgar kuvvetlerinin şayan-ı hayret bir azm-i fedakârî ile giriştikleri Sırbistan seferinde zaferden zafere uçtukları bu sıralarda, İtilaf-ı murabba devletleri son saatlerini yaşayan küçüklük dostlarına (!) muavenet-i maddiyede bulunacaklarına, hasımlarının muvaffakiyyetlerini görmekten mütevellid acılar içinde, ne yapacaklarını bilmeyenlere mahsus bir alıklıkla oraya buraya sarkıntılık etmeye başladılar... Bu ana kadar dolambaçlı tariklerle aldatmaya muvaffak olamadıklarından şimdi de tehdiye koyuldular... Paris'te İngiliz nazırlarının iştirakiyle akd edilen bir meclis-i fevkâledeyi müteakip, evvela Fransız nazırlarından ve Yunan mahbeliğiyle iştihar eden Mösyö Deni Koşen'i Atina'ya izam etti. Mumâ-ileyh, hiç şüphesiz, büyük ümitlerle Yunanistan'a geldi ve burada Yunanlıların kendi şahsına beslediği teveccüh ve muhabbeten isrifade ederek, efkâr-ı umûmiyeyi İtilafçılarla harbe lüzum-ı iştirakten bahs ile iknaa uğraştı... Hatta Selânik'e kadar geldi. Fakat şehrimizde Atina ve Pire'de yapılan istikballerden daha soğuk ve daha sönük bir sûrette karşılandı. Nihayet mesaisinde muvaffak olamadığı anlaşıldığından bu defa ortaya İngiltere atıldı. Lord Kitchener Atina'ya kadar bir seyahat icrâ eyledi, Kral ve Başvekil Mösyö Sokolodis ile mülakatlarda bulundu... Bu ahval karşısında efkâr-ı umumiye asabileşiyor, yeni, büyük hadisatın arifesinde bulunduğu hiss olunuyordu. Birden bire etrafı ihata eden bulutlar bir parça sıyrıldı... İngiliz sefarethanesinin tebliği efkâr-ı umûmiyeyi sarstı. Her ağızdan, "Yunanistan tehdit ediliyor!" cümlesi işitilmeye başlandı. Gazeteler birbirine müttezat birçok haberler neşr eylediler. Günler geçiyor, İtilaf-ı murabbanın daha doğrusu İngiltere'nin ne işittiği katî sûrette istidal olunamıyordu...

Bu son günlerde vaziyet bir az daha küşayış kesb etti. İtilaf-ı murabbanın mattalbatı arasında şunların bulunduğu anlaşıldı: Selânik-Manastır, Selânik-Gönyeli, Selânik-Okçular şimendifer hatlarından müttetiklerin serbest bir sûrette gayr-ı mahdud bir derecede istifade

eylemeleri. Bundan filo tarafından nezaret ve teftiş altında bulundurulmasına müsaade edilmesi...

İşte bu sûretle adeta, Yunanistan'ın hâkimiyeti, fakat dikkat edilsin, yine kendi hamileri tarafından gasp olunuyor.

Hükümet cevab-ı notasını itaa edilmeden evvel İtilaf nezdindeki sezası sıfatıyla ve vasıtasıyla, bu mutalabatın bir teklif mahiyetini mi, yoksa bu devletlerin Yunanistan arazisi hakkında karar-ı katiyesini mi mütezammin olduğunu istizah eylemiştir. Bu istizahtan sonraki zamanlarda neler olup geçtiğinden dört günden beri Atina ile Selânik arasında telgraf muhaberatının fırtınaları müteakip, münkati olması üzerine güç olarak haberdâr oluyoruz. Bugün sabah hükümetin İtilaf-ı murabbanın ikinci notasına cevap ita eylediği istihbar olunmaktadır. Hükümet mahafilinde İtilaf-ı murabba ile Yunanistan arasındaki ihtilafın bir sûret-i tasviyeye iktira edeceği ümit olunuyor. İta olunan Yunanistan arasında bir veche ati şeraitin kabulü sûretiyle mezkûr hükümetlerim teklifât ve mutalabatının münakaşasına girişmeye ravi muvafakat göstermektedir.

1- İtilaf-ı murabbanın mutalabatı Yunanistan'ı bî-terafılığa terke mecbur edecek bir mahiyeti haiz olmalıdır.

2- Bu mutalabat Yunanistan'ın kuvvet ve kudret-i askeriyesinin zanaatını icad eylememedir.

3- Mutalabat-ı vakıa Yunanistan'ın tamamıyat-ı mülkiyesini tehlikelere düşürecek bir tarzda olmamalıdır.

4- İtilaf'ın mutalabatı memleketin hukuk hâkimiyetine konmamalıdır. Mutalabatın mütalaasıyla anlaşılacağı vechle hükümet İtilafçıların mutalabatını, her ne kadar katî bir sûrette değilse de, kapalı bir tarzda red eylemektedir. Bundan maada diğer bir takım rivayetlere göre Avrupa-yı merkezi hükümetleri, mutelif devletlerin mutalaatını bilâ-kay ve şart kabulü halinde, Yunanistan'ı dost bir memleket sûretinde telakki edip etmeyeceklerini ihsas eylemişlerdir.

İlk önce abluka ile tehdide başlanılan bu Cenup Balkan hükümetinin mevkii bugün bile nezaketten ayrılamamıştır. İtilaf-ı murabba devletlerinin her tarafta duçar olduğu hezimetleri gören Yunanistan'ın nokta-i nazarında sebat edeceği kuvvetle ümit olunmaktadır.

Babil Kulesi mi?

Doğrusu bugünlerde Selânik'in arz ettiği insan meşhuru üzerine, birçok kimseler meşhurumuzun kesb ettiği hale, "Babil Kulesi" demekten kendini alamıyorlar. Fransız ve İngiliz ordularını teşkil eden halite-i beşerden maada bugün Sırbistan'dan firar eden

mültecilerin hal-i kıyafetini ve bu memleketi eskiden tanıyanlardan birisi görececek olursa hayretler içinde kalacağına hiç şüphe edilmemelidir. Birkaç gün evveline kadar yalnız sivil Sırp ailelerine melce olmakla kalan şehir, bu son iki üç gün zarfında, Avusturya, Alman ve Bulgar ordularının savletleri karşısında sersemlemiş ve çare-i halas Yunan topraklarına firarda bulan kesretli Sırp zâbitan ve neferatına da siper olmaktadır. Manastır vesaire biladan firar edenler Sırpların bu son saatlerine bile vahşetten mezalimden vazgeçtiklerini, bu cümleden gömüldüklerini anlamaktadırlar. İnsan, şehir sokaklarında kitle halinde gayet sefil bir kıyafetle dolaşan Sırp zâbitan ve neferatına biraz dikkatlice bakacak olursa bu çehrelerde ümitsizliğin her türlü alaimi müşade eder. Sırplar istisnasız, Alman ve Avusturya toplarının fevkâlâdeliğinden bu topların icrâ ettikleri tesirattan titreyerek bahs eylemektedirler. Bunlardan maada şehrimizde büyük rütbede birçok Sırp zâbitanı bulunmaktadır. Şimdiye kadar şehrimize muvasalat eden Sırp mebuslarının adedi elliye tecavüz etmektedir.

İngilizlere gelince, bunlar adeta memleketi benimsemişlerdir. Birkaç gün evvel yeniden beş bin kadar İngiliz askerî şehrimize ihraç edilmiştir. Bunların içinde birçok hayvanattanda bulunmaktadır. Sokaklarında İngiliz askerleri ekseriyetle süngü taktıkları halde gezmektedirler. Bu hal ise Yunanlıları son derece İngilizler tarafından telefonla rutabi amelîyesine mübaşeret eylemiştir. İngilizlerin adetleri veçhile dâhil oldukları memleketlerde etrafa kol kanat salıvermeleri şehrimizi efkâr-ı umumiye ve hükümet-i resmiyesinin endişelerle nazar-ı dikkatini celp eylemekte ve Selânîk'te İngilizlerin yerleşmek arzularına delâlet eden bu hal, İtilaf-ı murabbaa karşı itimadı temasıyla celp etmektedir.

Nâzım

(Nu: 6758, 29 Mh. 1333, 25 TS. 1331, 7 KE. 1915, s. 1.)

*

NIHAD SEZÂÎ'DEN KIZINA

Kızı da Edibelerimizden Olan Sadiye Vefik Hanımefendi *İkdâm* 'a Bu Serlevha Altında Bir Silsile-i Mekâtîp İhdasını Vaad Buyuruyorlar. Bunun Birincisini Derc Ediyoruz:

-1-

Çanakale 20 Ağustos 331

Sevgili Kızıma,

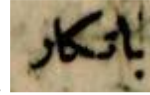
Şu mektubu sana pek uzakta, sana olan hüsrânım kadar uzak bir yerde yazıyorum; Lâkin pek neşeli, pek şatır olarak... Mütevahhis bir ıslığı gibi semayı tirmalayarak geçen kurşunların arasından, mahşerler açılmış gibi siyah, cehennemî dumanlar savuran top gürültülerinin ortasından uzaklaştıktan sonra çadırıma geldim. Evvelki günün yosunlu, kirli, ağlayan çehresini yıkayan muhteşem simalı, latifkâr güneşin ılık, muğşa sinesinde ısındığı bu tarihi yerin, bu mukaddes Çanakkale'nin bir köşeciğindeki şu çadırda sana bu sütunları karalamak için oturuyorum...

Henüz pek erken, daha güneş şimdi güneş karşı ki dağın kucağından libasıyla çıkarak, akşamın muhavver nakkaşını, mahzun gecenin siyah sislerini siliyor... Oof ne güzel bir tufan-ı nurun sinesine safından dağılarak, muhit-i simata nevazişle kucaklıyor... Cüdâ bu sabahın karşısında ben eski asker, metin zannettiğim kalbimde bir zaaf hissediyorum. İhtimal bu güzelliklere karşı olan küçük bir mağlubiyet.

Haver, çok gevezelik ettim değil mi? Asıl sana yazmak istediğim mühim şeyler var. Geldim geleli sana istediğim kadar uzun bir mektup, bir tarihçe-i hayat yazamadım. Meşguliyet, askerlik, husûsiyle harp hayatı buna mani oldu. İşte bugün istediğim gibi bir mektup yazabileceğim. Evvela şunu söylemeye: İki, üç mektup aldım. Bütün bu sahifeler bana Türk kadınlığındaki büyüklüğü, senin kudretli ruhunun inceliklerini gösterdi... Hele bana Irak'ta o sevgili memlekette, Hilâl-i Ahmer'e dâhil olduğunu yazıyorsun... Bütün kadınlığın şefkatiyle, ihtimamıyla çalıştığını söylüyorsun... Seni ve bütün kadınlığı samimiyet-i ruhumla alkışladım, tebrik ettim. İlk esaslı valideliğe, kadınlığa hatvelerini atan bugünkü Türk kadınlığı âtînin yıkılmaz temellerini kuruyor demektir... O küçük eller her zaman nasıl manevî ceriheleri sarıyorlar ise, böyle dakikalarda da sefil düşmanların açtığı ceriheler onların tedavisi sayesinde iltiyam bulmalı, bu vazifeler sizin bu büyüklüklerinizi, sizin kadınlığımızı biraz daha yükseltiyor ve yükseltecek. "Sen, diyordun bütün düşüncem babacığım..." Bu sahifelerde öyle akıtılmayan gözyaşları, öyle gizli, ince kadınlığa mahsus hiç hissedilemeyecek elim feryatlar, tazallümler vardı ki: Niçin bu zaaf neden, bu ıstikalar,

bu kırılmış emeller gibi solgun satırlar nedendi... Bu yazılarda öyle bir bi't-tabi vardı ki: Beni bir inkisar-ı hayal ile üzdü... Sen değildin kızım, mağrur, hiç ikilemeyen başını kaldırmış, yükseklerden bakan nazarlarıyla: “Git diyordun, babacığım vazifene, şeref-i millimizi, Türklüğümüz hiç kirlenmemiş, lekesiz kanını muhafazaya git beni düşünme...” demiştin. Seninle vedalaşırken hiç titremiyordun... Bu metanet karşısında ben küçülmüş, titremiştim... Korkaklık hep ölüm için değil mi? Ooh biliyor musun, bilir misin kızım, ölüm, o sarı çehre her yerde bizim için kabil... Harp ölüm manasına değil, zafer, şeref demek... Bu şeref her saltanat, her alayışın fevkindedir... Bu topların arasında, bu birçok yalnız vatani, bu sevgili yurdu için çabalayan iyi yürekli, metanet-i ruhiyesini her zaman için muhafaza eden, saf nazarlı neferciklerin arasında yaşamak, işte bu bile uzun senelerin müthiş matemlerini unutturmak için kâfi, oof ne iyi insanlar, ne fedakâr vücutlar, her lahza büyüklükleri karşısında mesudiyet tufanlarıyla isteyen ruhum, senin mektubunun karşısında elim cerihelerle kanar gibi oldu. Ooh çok şikâyetler değil mi? Sana karşı bedbin oldum. Hayır, hayır kızım sen büyüsun... İşte şimdi senin karşısında hata ettim. Beni merak ediyorsun değil mi? Hayır merak etme daha yaşamak, vatanım için, senin için, daha pek küçük iken yine şefkatinden mahrûm olan senin o kalbî cereyanlarını kendi ellerimle sarmak, o hicrânı uyutmak, unutturmak, seni baba gibi sevmek, bir nine gibi teselli etmek için yaşayacağım.

Ooh görmüş olsa idik çocuğum. Henüz burada yirmi yaşında öyle gençlere tesâdüf ettim ki onların yanında kendimi pek aciz, hayatın elemelerine, kahırlarına karşı pek korkak

gördüm... Yirmi yaşında, bir zâbit... İşte senin o kadar kızım. nazarlı, ulvî hisli bir yavru... Bir gün evimde konuşuyorduk... O heyecanla göğsü kabarak anlatıyor. “Daha çocuksun” dediğim zaman!.. Ben mi diyordu çocuğum. Ben mi çocuğum. Yirmi yıllık hayatın genç sahibi olan bende sizin ümit ettiğiniz bir duygu, bir vatan duygusu var. Atalarımın, ecdadımın kanlarıyla kazanılmış bu sevgili vatanımızı ninemden, herkesten, her şeyden fazla severim. Onu yüksek görmek emelleriyle görüyorsunuz ya... Gözler mi renksiz, gözler mi taşkın, saadet şuleleriyle yanıyor... Ben eminim ki bir takım yüksek simalar elinde parlayan bu yurt o kadar, o kadar yükselecek ki: Ona dokunan eller cehennem ateşiyle yanacak... İşte bu duygu ile canavar sadası gibi samîmi tırmalayan topların ateşleri arasında durmaktan hiç korkmadım. Şuralarda yüksek ruhlarıyla koşmuş binlerce ecdadımız nazarında yaşıyor. O zaman bu zaaf-ı mevcudiyetle neler neler yapmak istiyorum. Kanlardan korkmuyorum, ateşlerden çekinmiyorum, beni o dakikalarda hiçbir kuvvet çekineyemeyeceğinden o kadar eminim ki bazı geceler nöbet beklerken neler düşünüyorum.

Mehtabın aks-i incilasıyla nurlanan denizin maî sathı ve şu yeşil tepelikler bana neler ihtar ediyor... Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Sultan Süleyman-ı Kânunî, Murad-ı Sâni gibi muhabbetli simalar onların kudret-i azimetleri, zengin zengin memleketlere hâkim olan hep yüksek mevcudiyetlerini düşündükçe hep mesudâne ruhum iftiharla yükseliyor... O zaman şurada nöbet bekleyen bir neferciği ne büyük görüyorum. Şedit nazarları altında etrafı tarassut eden bir zâbit nazarımda ne kadar teali ediyor.

Daha ortada uyuyan sevimli çehreli bir çavuş, uykusunda geliyor, ben zannediyorum ki uykusunda Kafkasya'nın maî simasını, bir fecrinde, bin fecr serpen sıcağı milyonlarca yıldızın şiir raksı içinde maî örtüleri arasından nurlu çehresini gösteren kamerini, sonra oradaki zulümlere ağlayan güneşle, yıldızlarla öpüşen, çaylarını, derelerini rüyasında görüyor... Memleketini gasp edenlerden yine kılıçla, kanla, namusuyla memleketini almak hevesleri onu nurlu bir rüyanın elmaslar, altın tellerle mankuş kanatlarında uçuruyor, sen "gül" diyorum, şeci ve cesur olanlar için mahal şeklindeki emellere bile kavuşulması mukarrerdir... İşte efendim. Şimdi ben, her şeyi başka, pek başka görüyorum. Eski kahramanlar nasıl her köşesinde bir bahar tulû eden bu yerlere çarpışarak, çalıştırarak malik oldular ise, şimdi de ataletinden gözlerini açan, feci uykudan uyanan bütün gençler, o nurlu senelerin samihlarda tatlı ihtizazlar bırakarak bizleri vücûda duçar eden hikâyeleri bu günlerde canlanıyor... Bakınız bugün sizin çocuk dedikleriniz ben, zayıf, aciz çocuğun böyle duyguları, böyle emelleri olur ise, ya burada kahraman göğsünü örten bir çuha parçasını demir zannederek, gözlerinde vatanın, ecdadının intikamı, damarlarındaki gençliğin har kanıyla ve hiç titremeyen, yıkılmayan bir iman-ı intikam ile kendisini topların yayılan deli gibi zehirli alevleri arasına atan bir Türk askerini düşününüz... söylediklerim hakikat değil mi? Bu seneler şeref, zafer, ümit, saadet seneleridir...

Gördün mü haverciğim, zamanımız nasıl gençler yetiştirdi. Sen bu sayfeleri okuduğun zaman bu büyük kalpli, küçük kahraman nazarında canlanacak, onu ne kadar takdis edeceksin... Bu muhterem çocuğu, bu benim sevgili Edhem Cemil'i mi benden fazla seven bir de nineciği var... Sana bu mektubu yazmadan beş dakika evvel onu görmüştüm. Yine mağrur handesiyle, ulviyet saçan gözleriyle, elindeki mektubu gösterdi... "ninemden" diyordu, onun gözlerinin altında parlayan bir katre görsen o simayı nasıl anlaşılabilir bir şiir ile söylüyordu.

Bunları okuduktan sonra artık beni merak etmeyeceksin ya... Seni meşgul ettim değil mi? Vazifeden, o mukaddes vazifenden ayırdım. Çalış kızım, Kadınlığın şefkatle, merhametle mecruh gazilerimizin yaralarını tedavi et... Kim bilir, onlardan senin gibi bir kız, bir kardeşi, her lahza onu bekleyen bir nineciği vardır... O müşfik vücutların muhabbet

ve samimiyetinden uzak olan hastabakıcıları, uykusuzluk emellerine sen kadınlığınla, samimiyetinle, teselli bul, şefkatler serp...

Oh... Bak beni çağırıyorlar, top sadaları yükseliyor... Emin ol zafere koşuyorum. Seni kollarım arasında sıkarak şefkatle öperim kızım.

Nihat Sezâi [GÜRAN]

Müstensihi: Sadiye VEFİK

(Nu: 6747, 19 Mh. 1333, 14 TS. 1331, 27 TS. 1915, s. 1.)

*

NİHAT SEZÂÎ'DEN KIZINA

-2-

Taşkışla 3 Teşrîn-i Evvel 331

Sevgili Yavrum,

Şimdi karyolamdan kalktım. Sokaklar çok parlak, İstanbul'un parlak muhiti coşkun bir neşe içinde dalgalanıyor... Pencereye kadar sürüklendim, ne güzel mehtap var... Bu gece bana gençliğimin münevver safhatını ihtar etti... Semada binlerce yıldızların arasından muhite laciverdi tüller arasından süzülen nurlar dağılıyor, kâinat bir şiir hayatı yaşıyor... Yalnız rüzgârın muhteşem temasları camları hırpalıyor, bu inilti bana, benden pek uzakta olan sevgili kızımı aratıyor, başımı göğsüne koyacak, dizlerinin dibinde oturacak yavrumu, seni Haverciğim seni aradım. Ooh bu rüzgâr insana ruhunun yoksuzluğunu nasıl acı bir sûrette hatırlatıyor...

Ne oldun niçin bu sahifeyi okur okumaz yine yüzün sarardı? Başımı süsleyen altın teller ellerinin arasında hırpalandı. Mehtabın ziyasını sinesine gömen lâ-vücut bir deniz gibi süzülen, koyulaşan gözlerin bulutlandı. Korkma kızım, yaralandım fakat ölmedim. Yaram çok iyi, harbin şerefli günlerini gösterecek, oraya koşturacak kadar iyi, sakın ağlama yavrum, üzülme. Ooh haver, senin de herkes gibi bir nineciğin olsa idi, seni teselli edecekti. Fakat yavrum ruhun o kadar büyüktür ki... Değil yaralanmak, hatta babanın vatani için öldüğünü işitsen yine milletin hicrânına alışan, hicrân ile sızlayan ruhun, babanın bu şerefli ölümü karşısında da mütevekkil kalacak... Belki bazı zamanlar yalnız kalbî hıçkırıklara boğulacaktın... Hâlbuki yaşıyorum. Hiç eleme, kedere lüzum yok değil mi?

Ban sana neler anlatacağım. Ben burada neler gördüm. İşte yazarken bile kalbin nasıl gurur heyecanlarıyla çarpıyor, yükseldiniz kızım. Kadınlık o mevki-i bülendine vasıl oldu. Niçin Değil mi yavrum? Sabırlı ol şimdi hepsinmi yazıyorum... Bir gün yine boğuşuyor, çarpışıyorduk... Cebin düşmanların hain kurşunu göğsümde bir yara bıraktı. Nihayet beni vapura koydular, vapurun sallantıları arasında, hamallar, yaranın verdiği hicrân içinde

İstanbul'a geldik... İşte o kadar biliyorum, iki gün sonra idi ki ölümün kolları arasından kurtuldum. Gözlerimi açınca neler gördüm haver. Kendimi bir âlem-i lahutîde buldum. İki tane genç hanım, senin kadar yavrum, hele bir tanesini sen zannettim. O sen değilmişsin... Fakat senin kadar müşfik bir ruh, yüksek bir kalp... En günahkâr ruhlara bile pak, saf bir kuvvet isale edecek kadar lekesiz, berrak gözler. "Su" dedim. Başımı kaldırdı bir nine şefkatiyle, bir evlat merhametiyle ihtiyar askerî ihya etti... Artık hicrânlarım zail oluyordu. Onları ince ince tedkik edecek devrelere geldim. Oh haver ne ulvî beyazlar içinde, beyaz kelebekler gibi uçuşan genç hanımlar, nasıl anlatamayacağım bir sa'y ile koşuyorlar... Gözlerimle onları takdis ederken, dudaklarımdan kadınlık için, sizin için dualar yükseliyor... Hilâl-i Ahmer denince kızım. Gözlerini kapa, uzak ufuklara uç, buraya kadar gel... Bir hastahâne, hayır bir hastahâne değil, birçok beyaz örtülü karyolalar, sarı yüzlü, lâkin gözlerinin derinliklerinde zaferin neşeleri kaynaşan temiz yürekli, öz samimi duygulu hastabakıcılar... Onların başucunda, yatanlarda beyaz nurlar içinde yükselen, gözlerinin şefkatiyle, kalplerinin merhametiyle, ellerinin latifkâr kuvvetiyle çalışan hanımlar... Âtînin dikensiz, ışıklılı, rengin, zengin sahasında koşacak, yorulmayan bir sa'y ile koşacak, kudretli, kuvvetli, yıkılmayan, solmayan, fersûdeşelmeyen emelleriyle çalışacak, bu yurdu elleriyle yükseltecek genç simaları gördün mü haverciğim. Bir zamanlar seninle hasta, ümitsiz nazarlarımızla temenni ettiğimiz şeyleri, işte bugünkü kadınlık yaşıyor, daha neler neler kızım... Beni ziyarete gelen bir genç dostum, hararetle ve alkışlarla tebriklerle anlatıyordu. Kadıköy'ünde Cevizlik'te latifkâr bir hanımefendi... Evini hastahâne yapmış, orada birçok hastalar tedavi ediliyor, bakılıyor... Hem o kadar mükemmel ki diyordu, senelerce çalışılan bir hastahâne ancak bu kadar temiz, bu kadar muntazam olabilir. Bir valide gibi, bir kardeş gibi kendileri de kerimeleri de çalışıyor, bakıyor, bütün ihtiyaçlarını bi'z-zat tedârik ediyor, harbin ilk günlerinden beri bu fedakârlık devam ediyor diye söylüyor, takdis ediyordu... Dostumla beraber bende bu büyüklüğün karşısında eğilerek tebrik ettim... Daha daha var kızım... Geçen gün gazete okurken bir yerde mebhut ve hayran kaldım. Harbe giden babaların, zevcelerin, fakir ailelerine iaşe tedarik eden büyük Türk hanımlarının daveti, bunu okuyunca sevinçle ağladım... İhtiyar kalbim gençleşti. Artık kalktım. İyi oldum kızım. Bu dediklerim, bu gördüklerim harpte aldığım ceriheyi değil o eski, he kanayan cerihelerimi de unutturdu. Mesud-ı nazarım, kâinatı mesut bir örtü arasında yükseliyor, yükseliyor, yükseliyordu. Ellerimizle semaya dokunacak kadar yükseliyoruz zannettim...

Gördün ya havadisler pek latif, ruha derin bir inbisat veren şeyler değil mi? Ya sen kızım, sen nasılsın, senin de böyle değil mi? Hale'nin mektubu bana senin latikârlığını

öğretti... Çalışınız çocuğum, çalışınız ki mesud olunuz... Kadını, erkeği el ele tutuşup çalışan bir millet her zaman teali ve terakkiye koşar...

İşte sana uzun bir mektup... Belki on gün sonra hastahânedен çıkacağım. Lâkin ne tarafa gideceğim tayin edilmedi. Sana gideceğim yerden yazacağım mektupla anlarsın... Sakın üzülme bak yaşıyorum. Tanrımız benim öldüğüme razı olmuyor. Henüz ruhunun hasta izlerine şifa serpecek seninle bir hemşire ruh olacak diğer birinin latifkâr olmasını temenni ettiğim ellerine seni tevdi etmeden tekerrüm beni öldürmeyecek... Geleceğim. Seni kollarım arasında sıkacağım kızım... Bak şunları yazmayı unutacaktım. Hastahânedе pek latifkâlıklarını gördüğüm üç kardeşten henüz seni görmeden beyaz beyaz saçlı babanın tarifıyla pek sevdiler, bizden selam dediler... Görüşmediğin Zekiye Güzin, Ulviye Bihin, Muzaffer Zerrin hanımların demet demet selamlarıyla, seni öperek mektubumla şefkatler, ümitler gönderiyorum kızım...

Nihat Sezaî [GÜRAN]

Müstensihi: Sâdiye VEFİK

(Nu: 6749, 21 Mh. 1333, 16 TS. 1331, 29 TS. 1915, s. 2.)

*

KIZINDAN NİHAT SEZÂÎ'YE

Irak 3 Teşrîn-i Sâni 331

Pek Muhterem Babacığma,

Arabistan'ın sıcak bir köşeciğinde, mecruhların, muhterem gazilerin yanından çıktıktan sonra, sana şu mektubu yazıyorum... Kışın akur, müfteris rüzgârları arasında hırpalanan diğer memleketlere nispetle, buranın sıcak vahaları yine yeşil, güneş bir yaz güneşi gibi şûhâne bir ibtisam ile parlıyor. Baba, senin söylediğin gibi bu sevgili memleket tatlı bir rüyanın kolları arasında hep ziyalarıyla, rayihalarıyla güneşin her günkü pür-neşe iltimatını içerek uyuyor... İşte mesud memleket kadar pür-neşeyim...

Oh babacığım asıl yazmak istediklerimi yazamıyorum, heyecan-ı kalp beni boğuyor, bilmem istediğim gibi bir mektup yazabilecek miyim? Çünkü mesudiyetin heyecanları, saadetin raşeleri hayatında bakir, saf, sürgülü bir lezzet bulamayan zavallı benliğimi bî-tab bıraktı. Bir akşamüzeri idi. Bana sergüzeşt hayatı anlatan Hasan Çavuş'un yanından ayrıldıktan sonra onun büyüklükleri, çorak kumluklarda kavrulmuş vakar ve azimeti, gözlerinin derinliklerinde yaşayan ulviyet, o şecaat beni o derece müteessir etmektedir ki: Ruhumun en derinliklerinden gelen hıçkırıkla inledim... Bu büyük ruhlu adamın karşısında binlerce defa serfûrû ediyordum. Öyle bir Hasan Çavuş ki; Harbin aldığı üç yaradan mecruh olarak yatakta yatmayı bile bir küçüklük addeden, bu hali pek acı bulan büyük bir şahsiyet...

Onun hayatında tanıdığı, sevdiği dört şey var. Biri hakanı, ikincisi vatani, üçüncüsü çavuşluk nâmı, dördüncüsü siyah, parlak geceler gibi ışıldayan manidar, siyah gözlü kızı. Hayat, kâinat bunun için bu dört şeyden ibaret! Bu onlara o kadar memnun, meclup ki: kızından bahsettiği zaman artık orada duramadım. Bu bahs bana öksüzlüğümü, sensizliğimi bana pek acı sûrette hatırlatıyordu. Hemen dışarı çıktım. Başım pencereye dayalı, gözlerim ufuklara merkur, kuşların nağmesi susarken, dağların mariz ruhlara teselli serpen ninnileri kesilirken, çiçeklerin rengi solarken, guruptan akan hazin ziya üzerine müphem karanlıklar çekilirken, semadan lacivert tuvallerden süzülen yıldızların sönük ışıkları görünmeye başlamıştı ki: İşte o dakika da kalbimi bir hilâl parçası tırmalıyordu... Arkadan koşanlar kimisi Mehmet'e bir fincan süt, öbürü Ali'nin sargı bezini, daha öbür hanım yeni gelen gazilere yastıklar isterken, ben öyle bî-hareket duruyor, beni bekleyen vazifemi bile unutuyordum... O sırada bir sada yükseldi. Beni çağırıyorlardı. Elinde salladığı mektupla yanıma kadar geldi. Titredim, mektubu elime alamıyordum. Kadın bu halime bu korkaklığımı hayretle bakarken, metinâne elimi uzattım. Bu halime bir kahkaha istihza serpen, Hasan Çavuş'un kuvvetli sesini iştirir gibi oldum. Bir saat evvelki tam Türk evladı olduğunu ispat eden ateşli nazarlarıyla: Bana hikâye ettiği sergüzeşti, babasının şehidân ve kanını, büyükbabasının dahî Rusya muhârebesinde şehit düştüğünü büyük bir meraretle anlatmış olduğu piş-i hayalimde canlandırarak husûle gelen aciz mevkiîmden utandım. Kadının önünde küçüldüm... Ooh baba beni affet... Cidden senin kızın demeğe layık olmayan korkak bir kalbim varmış... Lâkin hayır, şimdi yine öyleyim zannetme... Az zamanda gördüğüm şeyler beni elli yıllık bir hayatın fersude sahibi kadar sebatkâr ve cüretkâr etti...

Şimdi o mektupların bende bıraktığı tesirden bahsedeceğim babacığım. Birincisi Çanakkale'den diğeri bundan daha mühim İstanbul'dan, yaralandıktan, gazilik saadeti kazandıktan sonra yazdığın mektup, demek artık iyi olmuşsun. Bana mektup yazabiliyordun... Bu sahifeler karşısında da bir tufan-ı saadet içinde boğuldum. Sade kızın olduğum için değil babacığım, seninle Türklük namına iftihar ettim... Niçin, bu benim vazifemdi diyorsun değil mi? Hayır baba böyle değil, harp dediler askerlik hissini sükûnet bulduğu zannettiğim ruhumda yine bir coşkunluk başladı. Seni söylediğin vechle, eski askerî kimse aramadı. Bugün artık sen hazırlandın, gözlerinde büyük maksat ki vasıl olmak için parlayan genç bir arzu vardı. Koştun, gittim... Üç harpte yaralandık, hırpalanan vücûdun, yine intikam arzusuyla gençleşmişti. Nihayet, koştun, çarpıştın, yaralandın, lâkin yine yorulmadın. İşte senin, senin büyüklüğünün önünde de eğiliyorum. Mektupların ne kadar neşeli, burada hissettiğini söylediğin yeslerinin, hazinlerinin payansız boşluklarından, seni

düşündüren saatlerce hasta, yorgun bırakan emellerden kurtulduğunu mektubunun pür-terennüm satırları bana ilân etti. Bahtiyar ol babacığım. Öyle seneler ki senin Edhem Cemil'in, söylediği gibi, şimdi artık tarihin yapraklarını süsleyen, o müşa'sa sayfeleri, Türklük namını yükselten o pür-nur satırları görmekle, okumakla, mazimizin satvetiyle iftihar ve iktifa eden gençlik yok, o öldü. Şimdi, bugün yeni bir gençlik doğdu. Hatta mazinin şerefli günlerini unutturacak kadar önümüzde parlak, yüksek hayat-ı nevin açıldı. Bunun önüne hiçbir hail çekilemeyecek, bu kuvvetleri hiç kimse durduramayacak. Çünkü Mehmet, pek vahşicesine öldürülen babasının kadının ödemek istiyor sonra bir Ali var ki: Birkaç sene evvel şiirle rayiha ile, nurlarla memlû memleketinin kolları arasında her sabah kuşların dolu kasidelerini dinlerken, kuvvetli sevdakâr bir rüzgâr saçlarını, yüzlerini okşar, ruhlarının, bu büyük lekesiz ruhlarının derinliklerine kadar nüfuz eder, onları bir mest bî-tabî içinde bırakırken, dudaklarından uçan hande-i şetaretle, yeşil hurma ağaçlarının yerlere bin türlü şekillerle uzanan koyu gölgeleri altında Bingazi'yi her sabah sarı saçları arasına saran güneşin, o sabah perisinin nurlu yüzünü, sevgili kardeşi Veli ile beraber seyr ederler, sonra bu serbest memleketlerinde, bu sıcak yurtlarında yine beraber çalışmaya koşarlardı. Bir sabah, yine mesud olacak zannettikleri bir sabah uyandılar, muhitlerinin hava-yı saf mesudunu, âtî olduğu kadar, zelil bir cerait-i gayr muntazıra ile zehirleyen o vahşileri karşılarında gördüler... Nihayet bir akşam sisinin pembe baharlarıyla memleketleri erirken, Ali kardeşinin artık ona bakmayan, gözleri kıvıldamayan renksiz dudakları, tebessümümüz kalan çehresi önünde, o büyük şehit karşısında ağlayarak, inleyerek yemin ediyordu. İntikamını alacaktı. Ne zaman olsa kardeşinin intikamını alacaktı... O kimsesiz, Veli'siz, orada yaşayamıyordu. Artık oranın rengin gurublarını, tulûlarını, yeşil badiyelerini, ruhuna gençliğin çılgın heveslerini veren kokulu rüzgârını hissedemiyor. O güzellikleri göremiyordu. Nihayet bir gün memleketinden avare-ser olarak çıkmış Irak'a gelmişti. Her gece yatağının başından canlanan kardeşinin Arabistan'ın sıcak güneşi kadar hararetle, siyah-nafiz gözleri intikamı unutma diye feryat eden genç sadası onu her lahza titretiyordu. İşte bir gün doğmuştu ki: Kardeşinin intikamını alabilecek... Hem kardeşinin ruhu artık mesud olabilecekti...

Daha neler, ne vahşilikler var. İşte bu yaralılar arasında intikamını aldığını söyleyen Ali de bulunuyor.

Ah babacığım, daha yazacak çok şeyler var. Fakat vazife beni yazmaktan men' ediyor. Mektubumu yarın ikmal edeceğim. Şimdi şu satırlara hatme çekerken seni ruhumun bütün samimiyetiyle der-agûş ederek alnından öperim babacığım.

Kızın: Haver

Müstensihi: Sâdiye VEFİK

(Nu: 6775, 17 Sefer 1333, 12 KE. 1331, 25 KE. 19151, s. 2.)

*

KIZINDAN NİHAT SEZÂÎ'YE

Irak 4 Teşrîn-i Evvel 311

Sevgili babacığım, dün gece yarım bıraktığım mektubu, işte bu sabah tamamlıyorum. Sana yazacağım çok şeylerim var babacığım burada öyle vakalara tesâdüf ettim ki... Bir gün yine “mecruhlar geldi” demişlerdi. Koştum. Sarı yüzlü iki hasta bunların biri kolundan, diğeri göğsünden yaralanmıştı.

Yirmi gün içinde artık iyi olmaya başlamışlardı. Gülen gözleriyle her sabah gazeteleri istiyorlardı. Ruhlarında azalmayan intikam-ı vatanı onları yataklarında rahat bırakmıyordu... Bunlar tesâdüfen aynı gün birleştirdiği bir baba, oğlu idi... Bir gün ihtiyar peder, gözleri yaşararak, dudakları titreyerek, kalbi heyecanla çarparak mazisinden bahsediyordu...

-Görüyorsunuz ben ihtiyarım, cenge girecek bir yaşta bulunmuyorum. Oğlum benim vazifemi de ifâ edebilirdi. Oh lâkin bilir misiniz ruhumdan dökülen ve taşan öyle bir hiss-i intikam var ki: Beni bugün yirmi yıllık bir hayatın sahibi kadar kuvvetli etti. Türklük'ün nesl-i âtîsi için parlak zaferler temin eden bugün, beni neşeler içine boğdu. Gençleştim... Çünkü bu günlere kadar ruhumu cehennem ateşleriyle yakan, kavuran öyle ebedî bir kin vardı ki: Bilmem, o sene nasıl meş'um, felâketli bir sene idi. Damarlarımızda cevelan eden kan aynı Türk kanı idi. Lâkin bilmem ki incimad mı etmişti. Yalnız onda müttehirim. Düşmanların koca ordularını mavh ve helâk eden koca Türklere o günlerde ne olmuştu? Harp vardı, ateşli bir harp vardı... Moskoflar ezeli ebedî düşmanımız cinayetlerine, ruhlarının senelerce mütehassir kaldığı vahşiliklerine koşuyorlardı. İşte biz Rum ili ahâlisindeyiz. O sene doksan üç muhârebesi idi. Ben cenge koşmuştum. Avdetimde küçük kızımı, karımı kesmişler yalnız bu oğlum halasının yanında kalmıştı. Moskoflar cinayetlerini bu sefer pek fecî bir sûrette ikâ etmişlerdi... Oğlum ile beraber İstanbul'a geldik. Nihayet kader bizi bir gün buraya sevk etmişti. Yemin etmiş idim. İşte bu seferde harp var dediler, ikimizde koştuk. Lâkin yaralandık, şimdi de iyi olduk, ruhumuzun acılarını, sızılarını, hicrânlarını teskin eden o harp sahnesine yine koşacağız.

O, hikâyesini bitirdikten sonra, kimi tebrik ediyor, kimi acıyordu... İşte babacığım. Ben senin gibi burada böyle büyüklükler gördüm. Nevmidâne temenni ettiğimiz faaliyet, şecaat bugün uyandı, doğdu. Osmanlı namı büyüdü. Şimdi tam Sultan Osman'ın kanı canlandı. Arkamızda olan Mehmetler, Aliler, Hasanlar bugünlere hasret gözyaşı dökkenler

dirildi. Biz diyorlar tam İslâmiyet'in tam mübecceline el uzatanları, al bayrağımızı küçükletmek isteyen sefil heveskârları tedip edecek, ruhumuza hararet veren kanımız, vücûdumuzu demir bir kale gibi, yurdumuz önünde dinç duruyor, zafer diye haykıran dudaklarımızı susturacak, kapatacak hiçbir kuvvet tanımıyoruz. Bundan sonra bütün Rum ilinin, Anadolu'nun, Arabistan'ın sıcak, yeşil tepelerinde yalnız bayrağımızın al temevvücatı görülecek... Bu al bayrak altında bütün İslâmiyet el ele tutarak koşacak, çalışacak... Kısılan sesler, her gün başka bir zafer teranesiyle, nağmesiyle yükselecek... Köşelerde, kenarlarda kalan bütün İslâm bu al bayrağın gölgesine toplanacak... Gözlerimizin derinliklerindeki şule-i ümit ile çalışacağız... Türk kavmini el ele tutturan Karahan'ın, Oğuz Han'ın ahfadı, koca Bizans'ın yüksek surlarını birkaç ay içinde deviren büyük Fatih'in nesli cebin, zelil, hakir olamaz diye feryat eden, mezellete düşmeyeceğine iman den üç yüz altmış milyon İslâm var...

Babacığım böyle değil mi? İslâmiyet'in başına doğan büyük saadet güneşi, âtiye ışıklar serpiyor... Nurlar gönderiyor, sende bunu yazmıyor musun, sende gördüklerinle müftehir değil misin, kadın, erkek faal bir hayatın yolunda yürümeye başladı. Aynı hatvelerle saadete koşuyoruz... Mektupla bana selam gönderen, müşfik elleriyle babacığımın yaralarını saran, mecruh gazilerimizi tedavi eden o muhterem simalar, işte bütün manasıyla Türk kadınları. Lâkin babacığım mektubunun bir yeri beni acıttı, ruhumu sızlattı. İslâm kadınlığındaki şefkati faaliyeti bugün mü görüyorsun? Mazinin bazı dakikaları ihyaya layıktır. Bir zaman ki harbe iştirak eden ya zaferi kazanarak bir gazi yahut dine zafer uğruna bir şehit ol... Annenin temiz, öz sütünü inkâr edecek, ufak bir korkaklığı duyacak olur isem, bir daha buraya avdet etmem... Senelerce seni şefkatlerle, samimiyetlerle, bazen gözyaşlarıyla büyüten bir annenin kolları sana kapalıdır. diyen... Yine bir Türk kadını değil miydi? Evladına pak duygular veren Türk kadınlığı, aynı bugünkü Türk kadınlığı idi. Lâkin bir zamanlar elim bir devir ki hepimizi uyutmuştu. Büyük hakanlarımızın satvetlerini, ecdadımızın muhabbetli simalarını ve pek büyük bir neslin evladı olduğumuzu bizi kolları arasında sıkı, uyuşturan bir acı rüya unutturmuştu. Kurtulduk, gözlerimizi o meş'um rüyadan açtık, nurlar ziyalar, bî-payan ufuklara dağılırken gözlerimizi açtık. Cehennemin yakıcı ateşlerinden kurtulduk... Kendimizi bir cennet âleminde bulduk... İşte şimdi bu cenneti âlem devam edecek...

Mektubum çok uzun oldu değil mi? Ne yapayım babacığım. Ruhumda öyle bir galeyan var ki: Değil böyle sahifelerle yazı yazmak, bu halsiz kollarımla, bu mariz ruhumla, beni o ateş tufanlarının arasına bırakmış olsalar koşacağım, kollarım kuvvetlenecek, gözlerim açılacak, ruhum yükselecek, başım ateşlerin arasından semalara erecek... Vatanımın, sevgili

yurdumun ebedî düşmanlarıyla çarpışacağım, bu vasıl olamayacağım emel karşısında ruhum şimdi nasıl sızıyor... Lâkin yine mesudum. Bir babam var ki: İhtiyar, melûl vücûduyla, yorulmak bilmeyen bütün mevcudiyetle yine koşacak... İşte babacığım, görüyorsun ya müteessir değilim... Seni merak etmeyeceğim. Git, koş oraya, büyük hakanımız Sultan Fatih'in ruhundan taşan pak duygusuyla, gece gündüz çalışıp, göğsünü ateşten sakınmayan, büyük kalbiyle bize hediye ettiği sevgili İstanbul'un kapılarını ayaklarıyla kirletmek isteyen şu cebin düşmanlara, hakanımız öldüğünü, lâkin kanının damarlarımızda yaşadığını, ruhu etrafımızda pervaz ettiğini anlasınlar... Zelil, hakir düşmanların imhası için oraya Çanakkale'ye koş... Evet, harp dediğin gibi, ölüm değil, zafer!

Babacığım beni de senin gibi vazifem çağırıyor. Yeni gelen mecruhların yanına gideceğim. Şimdi Cenab-ı Hakk'a temenni ediyorum ki: Zaferin, galibiyetin saadetleri içinde ağlarken, birbirimizin kolları arasına atılalım... Ruhuma saadet asale edecek mektuplarını bekler, tekrar kazanı tebrik ederek seni babacığım birçok, evet birçok defalar öperim...

Kızın: Haver

Müstensihi: Sadiye VEFİK

(Nu: 6778, 2 Sefer 1333, 15 KE. 1331, 28 KE. 1915, s. 2.)

*

BİR ŞEHİT VALİDESİNİN MEKTUBU

Bir şehit validesi tarafından Arbekir'den Başkumandan Vekili Harbiye Nazırı Paşa hazretlerine takdim kılınan arızanın sûretidir:

Hu ittisâ-ı zur-ı Sâmi-i Vekâlet-penâhiye

Paşa Hazretleri

Oğlum İbrahim Ethem'in Malazgirt saha-ı harbini hun-ı lalgûniyle parlatarak keyfiyyet şehadetine kalb-i refik devletlerinde uyanan tesir-i hazin tesliyet-bahş dil-gamkîn oldu. Taziyetnâme-i daverîleri nighbân-ı vatan olan muazzam orduya din-i celil-i İslâm'ın ve mukaddes vatanın müdafaası uğrunda kahramanlık, fedakârlıkla fedâ-ı can eden bir evlat yetiştirmiş olduğumu bilâ-hassas hazinimi teskin, şükranımı tezyid etti. Şehid-i merhumun hatırat-ı mazisini teccid etti. Evet, ben onun beşiğini sallarken kalbim bu hiss-i vatanperverâne ile meşbu emelim o nevbave-i hayatı hiss-i vatanla büyütme cihetine matuf idi. Onun da tıflâne eğlenceleri bu ümidin saha-i faaliyete isalini bugünkü gıpta-âver halini temsil ederdi. Devre-i şebâbete vüsûlünde bur-ı irfan u cevher-i zatisi saik-i maneviyesi olarak Mekteb-i Dârü'l-edep Harbiye'nin sakf-ı zerrini altında sonra da muazzam ordunun aguş-ı şefkatine tevdi etmiş idim. Paşa Hazretleri, Emin olunuz ki şehadetinden gam

yemiyorum. Yegâne emelim intikam, umûmî bir intikamdır. O da bu vatanda zât-ı makarım simatları kudret ve meziyetinde muazzam Ordu Başkumandan Vekili, cariyeniz gibi muhafaza-i din ve vatan için kurbanlık evlat yetiştirmek hissiyle müftehir valideler var iken Cenâb-ı Rabb-ı müntakim her halde o mesud günü bize gösterecektir. İşte şehid-i merhumun kıymetli yadigârı torunum mini mini Ahmet Şemsi'yi de vatan u intikam hissiyle büyütüyor, hazırlıyorum. Peder cennet makarının varis-i fezâil-i ahlâkı olarak nıgehban-ı vatan olan muazzam ordunun aguş-ı şefkatine tevdi ile şehit babasının öcünü aldirmaya muvaffak olursam ordu ve vatanın, hem de cariyelerinin kalbindeki cerihenin ancak o zaman iltiyam-ı pezir olacağımı arz ederim.

Hâk-pa-yı makarım peyma-yı samîlerine rûmâl-ı teşekkürât olarak vatanın nıgehbanına, vatanın selâmet ve saadetine dualar ederim, muhterem şühedanın ervahına Fatihalar ihdâ eylerim. Ol babda ve katbe-i ahvalde emir ve irade cenâb-ı vekâletpenâhlarınızındır.

1 Kânûn-ı Evvel 331

Şehit merhum Yüzbaşı İbrahim Ethem'in ihtiyar validesi cariyeniz Rabia.

(Nu:6790, 3 RE. 1334, 27 KE. 1331, 9 KS. 1916, s. 1.)

*

YARALI BİR İNGİLİZ'İN MEKTUBU

Lahey'den *Berlinertağbilât* gazetesine iş'âr ediliyor:

İngilizlerin Irak'ta icrâsına teşebbüs ettikleri vazife-i mühimme ile bunların mezkûr cephede verdikleri telefâtın miktarı hakkında Irak'ta mecruh düşen bir İngiliz Zâbitinin yazdığı bir mektup şayan-ı dikkat malûmâtı ihtiva eylemektedir. Mektupta deniyor ki: Bölüğüm mensup iki nefer benim mecruhen yere yıkıldığını görünce yaramı muvakkaten sardıktan sonra bi't-tabi beni terk ederek vazifeleri başına gittiler. Bölüğümüz efradının kısm-ı azamı telef olmuştur. Yalnız benim mecruhen yattığım mahalde bölüğümüzün birçok efradını yere serilmiş gördüm. Kurşunların üzerimizden hazin vızıltıyla geçmesi insanı tedhiş ediyor.

Üç çaryek saat sonra tabip muavini, muayetinde bir teskere getiren efrad olduğu halde yanıma geldi beni yakın bir mevkie naklettiler orada kendi bölüğüm mensup daha on iki neferi gördüm. İngilizler benim bulunduğum mahalden yüz yarda ilerisine bir batarya top yerleştirdikleri için, Türk top tanelerinin üzerimden geçtiklerini hissediyordum. Türkler açtıkları tahammülsüz ateşleri ile o havaliyi on dakika kadar bir cehenneme çevirdiler. Bulduğumuz mahallin top mermileri menzili dâhilinde kalması hasebiyle öğleden sonra bizi daha 500 yarda geriye naklettiler. Bu iki mevkie her dakika alayımızdan yüzlerle mecruh

gelmekte olduğunu görüyordum. Bölüğüme mensup iki zâbitin telef olduklarını ve bölüğümün hemen büsbütün mahvolduğu haberini aldım. İngilizlerin ricatı üzerine Türklerin ateşi yine bulunduğumuz mahalle kadar gelmekte olduğu cihetle, mecruhlar tekrar toplanarak daha pek ziyade geriye nakledildiler. Bu mesafeyi kat etmek için geçtiğimiz yerleri baştanbaşa İngiliz cesetleri ile mestur gördüm. Akşama doğru bir kısım siperlerimiz tekrar düşman eline geçtiği için mecruhinin tekrar dört mil geriye nakledilmeleri icap etti. Türklerin şedit ateşinden bizi açıkta muhafaza etmek kabil olmadığından bizleri metruk siperler içine tıkmaya mecbur oldular. Bu esnada gece takarrüp etti. Bütün gece mecruh nakledildiğini gördüm. Türklerin ateşi önüne geçmek kabil olamıyordu. Hele biz İngilizlerin bu gibi hücumlara tahammül etmemiz pek müşküldür. Öğleden sonra Türkler yine bize takarrüp ettiler. Sıhhiye-i tertibatımız noksan olduğundan sıhhiye-i idaremiz yaralıları vakt u zamanıyla ateş hattı haricine nakletmeye muvaffak olamıyorlardı. Etrafındaki tehlikeyi gören mecruhin kendi kendilerini kendi kendilerine siper altına geçmeye mecbur oluyorlardı. İşte bizde bu sebepten dolayı Türklerin takarrüp etmekte olduklarını görerek mecruhiyetimize dikkat etmeyerek sürüne sürüne siperler içine girmeye çalıştık. Zavallı mecruhlar burada sardalya balıkları gibi birbiri üzerine atıldılar. Siperler içinde böylece yirmi dört saat aç kaldıktan sonra yetmiş araba gelip bizi kurtardı. Fakat altımızda kalan mecruhinin bazıları bu meşakkate tahammül edemeyerek terk-i hayat etmişlerdi. Şimdi bir sefine içinde tedavi edilmekteyim. Bununla beraber bulunduğumuz şu son mevkiinde emin olmadığı görülüyor.

İmzasız

(Nu: 6826, 10 RE. 1334, 1 Şt. 1331, 14 Şt. 1916, s. 1.)

*

ŞANLI ŞEHİTLERDEN

Evvelsi gün aksakallı ve halinde ulvî bir heyecan sezilen muhterem bir pir matbaamıza geldi: “Şehit olan oğlum dolayısıyla bir makale yazmışsınız. Allah sizden razı olsun, Allah devlet ve millete zeval vermesin!” diyerek gayet samimi bir eda ile hafif hafif titreyen ellerini uzattı. Bu pâk ihtiyarın ellerini tazim ve ibcal ile ve hürmetkâr tebriklerle sıkarken hep müteessir oluyorduk. Şehit Salih Efendi’nin pederi oğlunun bir fotoğrafisini verdi: “İsterseniz gazetenize koyun!” dedi. Bu arzusunun is’af olunacağını anlattık, memnun oldu, ba’de dedi ki: “Benim babam da Plevne’de şehit düşmüştü. Maye-i asîlimizde bulunan cevher-i şehadete oğlumun da nailiyetinden dolayı Hakk’a hamd u senalar ederim. Büyük oğlum İsmail Efendi tüfenkçi ustalığıyla Şam-ı Şerif’te ifa-yı vazife etmektedir. Küçük oğlum İbrahim Efendi ise Çanakkale melhamesinde vazife-i maksadiyesini ifa ederken on

sekiz yerinden yaralanarak İstanbul'a gelmiş, Kasım Paşa ve Hıdır Paşa hastahânelerinde tedavi olunmuştur. Lehü'l-hamd ceriheleri iltiyam-ı pezir olduğu niçin canından aziz bildiği vazife-i askeriyesini ifa etmek üzere yakında hareket edecektir. Cenâb-ı Hakk ordumuzu mütevali ve şanlı muzafferiyetlere nail buyursun!"

Muhterem ihtiyarın bu ulvî beyanatını tebcil ile dinledik. Kendisini hürmetlerle teşyî' eyledik.

İmzasız

(Nu: 6828, 12 RE. 1334, 3 Şt. 1331, 16 Şt. 1916, s. 1.)

*

SOFYA MEKTUBU

Bulgaristan Müslümanlarının Askerliği

Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

20 Nisan 332

Bedel-i askerî vermiş oldukları halde ahiren hasbe'l-lüzûm taht-ı İslâm'a alınan Müslümanlardan kırk yaşına kadar olanların terhisleri ahiren olunmuş, bunlardan otuz beş yaşına kadar olanların da terhislerine karar verilmiştir. Bu kararın otuz yaşına kadar olan efrada dahi teşmil edilmesi muhtemeldir.

İmzasız

(Nu: 6911, 6 R. 1334, 26 Ns. 1332, 9 Ms. 1916, s. 1.)

*

HAYAT-I HARP MENÂKIBINDAN

Kahraman asker oğlum!

Sana böyle alenî cevap vermekliğim garip bir tesâdüfün eser-i mesûdudur: İsmi ni okuyamadım çünkü tasdik damgası üzerine gelmiş. Bu vazifeyi ifâ için gazete sütûnlarına ilticâ etmekle, bahar çiçekleri gibi rengin, ümid-i istikbâl kadar pür-şevk ve ruh-nevâz olan ekfârını vatandaşlarının pîş-i intizâr takdirine koymuş oluyorum. Kim bilir, yazılarımdan şahsiyetini anlayabilecek kaç dost ve arkadaşın belki de peder ve validelerin yine birkaç damla iftihâr yaşı dökecek ve meçhûl akşamlarda din ve vatan uğruna çarpışan aziz vücûdun için dulara edecek!

Zannetme ki, mâzînin sarsar-ı mirârâtında delik deşik olan hafızamın gubâr-âlûd hücrelerinde hayâlini bana tahattur ettirecek izleri aradım: Hamdi... Hayır, sen, o değilsin! O seher kuşu gibi dâima şen, etrafındakileri şuhluğa sevk edeici bir kuvveti hâizdir. Hiç unutmama: Onun vazife olarak yazdığı bir portakal hikâyesi varki mezâhım-ı hayattan bî-zâr olanlar bile okusa zehir-nâk dudaklarında mutlaka tebessümler irkassam eder... Cemil... Hayır, sen o da değilsin! Çünkü o, şebâbın cûş u hurûş eden cevâlîsimden tamamiyle

mahrûm, dâima mahzûn ve mütereddid, birçok batıl ze'amlar ile genç yaşında kendisini kocatmış bir çocuktur.

Emin... Belki sen o'sun! Bak, buna neden ihtimâl verdiğimi bir hibkâye ile anlatayım: Birgün Balkan harp meşûmundan sonra idi. Mektepte sancak selâmı resmi ifâ ediliyordu. Efendiler iki elbise giymişler, büyük bahçenin ortasında, sancağın etrâfında vasi ihtirâm almışlar, Müdür Bey'in gelmesine intizâr ediyorlardı. Emin sırada ayrıldı. Yavaş yavaş sancağın bir kenarını tuttu. Bütün kuvvetiyle sıkarak üç defa öprü ve gayet titretek bir sesle "Allah kerîmdir, sanki biz amâde edeceğiz." Dedi... Bu defadan sonra arkadaşları Emin'e "asker" unvânını verdiler. Emin bundan o kadar memnûn olmuş idi ki ismini soranlara "asker Emin" diye cevap verdi.

İşte yavrum, nazar-ı ibtihâma bir incilâ-yı ced-âver bahş eden yazılarının, kalbimde hâsıl ettikleri iltimaât, seninle Emin arasında bir münâsebet ve müşâbehet tevlid etti. Eğer sen o isen bu kadar sevdiğin "asker" lakabına bu defa, şecâat ve hamâsetinle bir de kahramanlık şerefini ilâve etmiş olduğun için sana "kahraman asker oğlum" diye hitab ediyorum. Elbette sevinirsin, diyorsun ki:

"Evet, imân, aşk-ı vatan, bu zayıf vücûduma o kadar büyük mazhariyetler veriyor ki bazen şahsiyetimin büsbütün değiştiğine kanaat getirecek dereceyi buluyordum." Hakkın var. Ecdâdında Şark ve Garp'ta kurdukları bina-yı ihtişamı ancak bu iki temeltaşı üzerine ittibkâ ettirmişlerdir.

Kosova sahrasında, Mohaç ovasında Osmanlı dilâverânı bu iki şule sayesinde râh-ı zafer ve şanı bulabildiler. Sende aynı ırka nesûp olduğun için damarlarında cevelân eden saf kan, kuvvet-i galeyânını kemâl-i imândan, hayâl-i vatandan alıyor. Delil mi istersin: Şu satırları oku:

"Bir yağmurlu gün, mangamız istiknâf için çıkmış idi. Sarp kayaları tırmanmak, yüksek bir tepeye çıkmak, şanlı sancağımızı oraya dikmek lazım idi. Korkak düşman, bütün şecâatını, uzaktan tepeye gülle yağdırmakta gösteriyordu. Kendimden geçtim. Sancağa sarıldım ve bir müddet sonra gulüfle-i tekbir arasında, heybetli zâbitimin gür bir sesle: "Aferin asker!" diye bağırarak bana doğru koştuğunu hissettim. Geldi kolumdan akan kan mendiliyle silerek alımdan öptü. Makar tepeye en evvel çıkan, sancağı rekzedememişim!. Görüyorsunuz ya, şimdi mektep sıralarındaki tahtîf şâkirdiniz değilim, İslâmiyet'in halâs, Osmanlılığın teâlisini gayeleri bana öyle ilâhi kuvvetler veriyor ki tek başıma bir balonu mağlup edeceğim zannediyorum... Bu harp, eskiden fikrimde yer tutmuş olan bir zu'm batlı tamamiyle izâle etti: En'âm-ı hayatı tatmış olanlar iyi muhârib olmazlar imiş! Bu fikir katiyen doğru değil. İşte ben ve silah arkadaşlarım: Hatın kıymet ve zevkini pekiyi

biliriz. Fakat namus-ı milleti muhafaza için öldürmek o, icâb ederse, şan ile ölmekten çekinmiyoruz... Gaye, millet ve vatandır. Büyük hakanımız başta olduğu halde, İslâmiyet ve Osmanlılığın ser-celâline bir tac-ı zafer hazırlamak, işte ben asker evlatların yegân gayesi! Biliniz ki hissiyâtıma tabi olarak yazıyorum. Onun içindir ki dâima hakîkati söylemeye beni alıştıran ancak size kalbimin sefâhatini şerhe cesâret ediyorum. Bu cesâret, vicdanımın bir emri üzerinedir. Zirâ imân âteşini, aşk-ı vatani, vecâib-i İslâmiyeti amâk-ı ruhumuza nefh eden muallimlerimizdir. Bu mazhariyetleri onlara borçluyum. Din-i şükranımı harp meydanlarında ancak yararlıklar göstermekle ifâ edebilirim. Ricâ ederim: Yazınız, dost ve düşmanlara ilân ediniz ki Balkan mağlupları bizler değiliz! Bizler, Fatihlerin, Yavuzların öz evladı, saf kalpli, yüksek mefkûreli vatan kuzularımız. Sınıfta neden Hâmid'in şiirlerini o kadar büyük ehemmiyetle ezberlettiğinizin hikmetini şimdi daha iyi anlıyorum. Ulviyâtı anlamak, hab-ı vatani bir akide-i milliye olarak ibkâme etmek ister isen o dâhînin muhalledâtını gençlerimizin zihinlerine nakşa çalışmalıyız. Her Osmanlı, ağuş-ı mâderiden, hâk-i vatanın olduğunu bî-hakkın takdir eder ise, düşmanlarımızın desâis-i iblisânelerinden hiç endişemiz kalmaz. Bize ancak "o zaman, felâh ve necât kapıları açılır... Halâk-ı Zü'l-celâl meşhed-i hüdâvendigârın intibkâmını nasıl aldıysa Fars şühedâsının da ervâhını şâh edeceğiz. "Ve hüve âlâ küll-i şey'in kadîr."

Bu beliğ sözler ki ilâve edecek yalnız bir cümle bulabildim, kahraman oğlum:

"...yürü, Hakk rehberin olsun"

Seninle müftehir muallimin

Dava Vekili

[GİRİDİ] Ahmet Sâkî [DERİN]

(Nu: 7068, 19 ZH. 1334, 4 TE. 1332, 17 TE. 1916, s. 2.)

*

Budapeşte Mektupları:

MACARİSTAN YOLUNDA – PEŞTE HASTAHÂNELERİNDE

Ara sıra ihyâyı teşebbüs ettiğim zaman seyirci sıfatıyla gördüğüm Balkan Sür'at Katarı'na binmek bana nasîb olacakmış, bindim. Bunu kaydetmekliğime icab edilmesin; Esâsen harp zamanından seyâhat etmek azim bir külfet ve büyük bir muvaffakiyettir. Bâhusûs Balkan Sür'at Katarı'na rakib olabilmek öyle her yiğidin harcı değil... Buna kâni olmak için bir azimet günü sadece o katarı takarrüb etmeye teşebbüs etmek kâfidir.

Temmuz'un nihâyetinde böyle İstanbul'dan mufârakat ettim. Kısm-i azamı silk-i celîl-i askeriye mensup olmak üzere birçok yolcular bütün bölmelere dolmuş, tıkmış, çantalar, sepetler bölmelerden aralık yollara taşmış, derece-i harâret tamam otuz yedi buçuk, herkes

bir tarafa serilmiş, soyunmuş, dökülmüş, ince belli şık Macar zâbitleri bile göğüslerini açmış. Güneş bütün şiddetiyle şimendüfer katarını kızdırıyor, seyyâr bir füzûn hâline koyuyor. Pencereden başınızı çıkarsanız sizi istikbâl eden rüzgâr bile vapurun makine dairesinden çıkan kızgın hava gibi sıcak.

Zaten sığağa pek az mütehammil olduğum için bu halden bî-zâr oldum. Ancak yüzümü, boynumu, bıyıklarımı ara sıra bir yaş bezle ıslatarak tahfif-i ıstırap edebildim... Yolculara belki fâidesi olur, bazı vesâyâ ve ihtârâta bulunayım:

İstanbul'dan hareket edeceğiniz zaman evvelâ bir buçuk şişe su, sonra da, müşkülât ile dahi olsa yine bulunması kâbil olan karancelelerimizden bir baş tane almayı ihmâl etmeyiniz. Şimendüfer içinde âteş pahasına satılan maden sularından başka içecek su bulmak muhâl olduğu gibi yolda da hakîkten iyi su bir Çorlu'da bir de Sofya'da bulunuyor. Çorlu'da suyu çocuklar satar. Fakat testiye vermezler. Sofya'nın ise cidden leziz olan suyu hemen katarın yanında rıhtım üzerindeki musluktan doldurulur. Francala'ya gelince İstanbul'dan çıktuktan sonra artık bunu aramayınız. Hâtırınızdan siliniz. Yemek vagonunda edilecek taâm o günkü aşçıbaşının keyfine göre kâh ahun, kâh fenâ olur. Hele sabahleyin erkenden edilecek küçük kahvaltıyı ancak vagonunuzun kondüktörüne ricâ ederek biraz minnetle kendisinden tedârik edebilirsiniz. Bunun için büsbütün ihtiyâtkâr olmak isteyenler beraber bir miktarda yiyecek götürmelidirler. Fakat ayıklanmamaya muhtaç olmaksızın yenmesi kolay olan şeyleri tercihen intihâb etmek hayırlıdır.

Sabahleyin Bulgaristan toprağında uyandığım zaman pencereden baktım. Kırmızı şapkalı Fransız askerleri gidip geliyor... Gözlerimi ovuşturdum, acaba rüyâmı görüyorum? Neredeyim? Kendimi topladım ve anladım: Esir-i harp olarak alınmış askerler şimendüfer vagonlarını yüklüyor, hıdmet ediyor. Daha ileri de Sırp neferleri ameliyyât-ı tûrâbiye ve tathirât ile meşgul. Sofya İstasyonu kıyâmet gibi kalabalık. Niş İstasyonu daha garip bir manzara arz ediyor. Alman ve Bulgar memurları karışmış, birlikte ifâ-yı vazife ve hıdmet ediyorlar. Levhalar Almanca ve Bulgarca yazılmış, istasyon meydanında büyük bir faâliyet, gelen, giden, öteberi alan, satan, zâbit, asker, çocuk, kadın burada ufak bir maddiye de görülmedik bir hayat, bir faâliyet husûle getiriyor.

Yolda bi't-tabi bazı askerî nâzarlarına da tesâdüf eden münferid veya müçtemi asker görsem –bunlar düşmandan alınmış esir dahi olsa- onlara baktıkça müteessir olurum. Fakat

bu fenâ ve elim bir teessür değil, biraz birçok hürmetten tereküb eden derin ve hazin bir his. Bütün bu adamlar, hangi millete mensup olurlarsa olsunlar, aldıkları bir emir üzerine –ekseriya epeyce anlamadıkları, takdir edemedikleri bir emelin husûlü için- hemen

ocağı bucağı, çoluğu çocuğu, ihtiyar anayı, sevgili nişanlıyı, cennete tercih edilen vatan köyünü bırakıp silaha sarılıyor, gidiyorlar. Ayrılırken bazen gözyaşları durdurulamıyor. Fakat o küçük aileden, köyden ayrılıp bölüğe, tabura yani büyük aileye girilince gözyaşları kuruyor, şakalar, şarkılar başlıyor, ucunda belki ölüm, belki hastalık ve fakat her halde şan ve şeref bulunan o yola gülerek giriliyor! Bunun sâik ve müşevviki: Vazife hissi, vatan muhabbeti! Bizim askerimizde fazla olarak bir de din kuvveti!

Bunlar ne mübârek adamlar! Geride kalıp onların gayretinde, fedakârlığından gayet tabîi bir şey imiş gibi müstefid olan bizler acaba bu adamların hakkını nasıl ödeyebileceğiz?

Bugünkü Osmanlı ordusu sade bir sınıf ahâliden alınmış askerden mütekebb olmayıp içinde hangi sınıfa mensup olursak olalım, hepimiz oğullarımız, babalarımız, kardeşlerimiz bulunduğundan askere karşı hissedilen bu şefkat ve muhabbet daha başka türlü oluyor. Şu umûmî vazifeye, şu büyük fedakârlığa herkes efrâd-ı ailesinden biri, bazen bir kaçıyla iştirâk ettiğini düşündüğünden bu hissiyâta biraz da gurur-ı inzimâm ediyor.

İşte böylece sıcağın boğula boğula şikâyet ederek, etrafımıza kâh askerlere, kâh yetişmiş mahsulat ile dolu tarlalara bakarak yolumuza devam ettik. Nihâyet peşte'ye muvasalat eyledik.

Peşte'de en evvel bazı hastahâne ve nekâhathânelerde bulunan efrâd-ı Osmanîyi ziyâret ettim. Mecrûh veya yorgun gazilerimiz Macar hükümetince müteaddid yerlere birleştirilmiş ise de bunların kısm-ı azamı Peşte haricinde elektrikli tramvayla yarım saatlik bir mesâfede Cobania denilen mevkiide yüzlerce barakadan müteşekkil adeta bir şehir halindeki cesim hastahâne ve nekâhathânelerin bir köşesinde bulunduğunu haber alarak bir neferimizin delâletiyle oraya gittim.

Bizim efrâdın bulunduğu yer ortadaki barakanın üzerinde temevvüç eden ve kalbimi tatlı tatlı titreten kırmızı Osmanlı bayrağı ile anlaşılıyordu. Medhalin hemen yanında kalem odası ittihâz edilmiş olan barakaya girdim. Tasvir-i hümâyun duvara talik edilmiş, birkaç çavuş ve kâtip çalışıyor, hemen kalktılar, ikrâm ettiler. Kahve pişirdiler. Sonra barakaları dolaştık, kabalakları görmek beni nasıl memnun etti ise doğruca mâder-i vatandan gelen bir efendinin ziyaretiyle aldıkları vatan kokusunu da Mehmetçiklerimizi o derece mesrur etti. Biraz konuştuk, Sonra beni Câmî-i Şerif ittihâz edilen küçük barakaya götürdüler. Avdet ederken de aşçıbaşları ziyâret ettim:

- Kolay gelsin, bereketli olsun aşçıbaşı!
- Allah ömür versin beyim!
- Bizim gazilere ne pişiriyorsun, pilav mı?
- Efendim, pilav yapıyorum. Fakat etimiz ve her şeyimiz bol çok şükür!

Veda ettim ve çıktım.

Peşte ve civârında hâl-i tedâvi veistirâhatta bulunan asker-i Osmaniyeye'nin emri nezâret ve inzibâtı Macarlılarca Peşte Osmanlı Merkez Kumandanı diye yâz edilen Mülâzım-ı Evvel Âsım Efendi'nin uhde-i gayret-i varidatına tevdi edilmiştir. Bir kolunu Galiçya Meydan-ı Gazası'nda bırakarak hamiyet-i vatan-perverânesinin ebedî ve aleni bir nişâne-i iftihârını kazanmış olan bu genç zâbitimiz vazife-i mevduasını eşe dosta karşı büyük bir ciddiyet ve aynı zamanda büyük bit mahviyetle ifâ ediyor. İdâre ve nezâreti altında bulunan neferlerin her türlü esbâb-ıistirâhati temin edilmiş ve bunlar arasında hiçbir çirkin vukuât zuhût erriği işitilmemiştir. Her yerde olduğu gibi orada da Ebu Bin Emr'in maiyetinde bulunan Türk askerî herkesin hürmet ve muabbetini celb ettiği görülüyor.

Nefis Peşte'de cesim bir hastahânedede bulunan birkaç Türk askerini de görmeye gittim. En evvel nazar-ı dikkatimi celb eden ceht-i hastahâneye girmek için hiçbir mezuniyet istihsaline, hiçbir merâsim ifâsına ihtiyaç olmaması olmuştur. Bir oda da üçü de ağırca mecruh olmak üzere bir Türk zâbit namzedi ile iki Macar zâbit vekili yatıyor idi. Macarların akrabası gelip kendilerini ziyâret ettikleri zaman götördükleri yemişleri, şekeleri bunlar bizimle paylaşıyorlar, bizim ki onlara Türk sigarası veriyor. Ara sıra vakit buldukça hastahâne müstahdimininden genç ve güzel Macar kızları gelip bu zâbitleri ziyâret ediyor, birkaç tatlı sözle gönüllerini alıyorlar, böylece vakit geçiyor.

Yine o hastahânedede bulunan ve her biri İzmir, Bursa, Sivas, Karadeniz ve Rumeli gibi Osmanlı ülkesinin bir cihetinden gelmiş olan beş nefer ve çavuş Türk askeriyile olan mülâkatım başkaca mûcib-i memnuniyet oldu.

Meydân-ı gazada kazandıkları ağır yaraları birkaç aydan beri tedâvi ettirmekte ve tedricen kesb-i ifâkât eylemekte olan bu arslanların evvelâ diğer koğuşunda yatan genç zâbit namzedini sık sık ziyâret etmek sûretiyle vazife-i ahûs ve hürmeti ifâ ettiklerini haber almıştım. Kendileriyle uzun uzadıya konuştum. Galiçya'daki şanlı muhârebâtın tafsilatını pek adi ve pek tabîi vakâi imiş gibi sade bir lisân ile hikâye ettiler. Sonra:

- Evladlar burada nasılsınız, rahat mısınız, hoşnut musunuz? Dedim.

İçlerinde epeyce nâtıka-perdâz olan gözü açık biri cevaben dedi ki:

- Efendi, Allah'a çok şükür bir eksiğimiz yok, bize pekiyi bakıyorlar, rahatımız yerinde, doğrusu memlekette güzel, diyecek yok...

Ah, askerlik sende ne büyük kuvvet, ne büyük câzibe var imiş!

Yûsuf Râzi [BEL]

(Nu: 7407, 7 ZH. 1335, 24 Ey. 1333-1917, s. 2.)

*

BUDAPEŞTE MEKTUPLARI**-2-****Peşte'de Hayat**

Budapeşte Avrupa'nın en güzel ve en keyifli şehirlerinden biri olduğuna şüphe yoktur.

Evvelâ Budapeşte Şark ile Garp arasında ilk tesâdüf edilen hakiki merkez-i medeniyettir. Bundan başka Peşte'nin caddeleri, meydanları, bahçeleri Avrupa'nın sâir büyükşehirlerindekielerden aslâ aşağı kalmamakla beraber, bu mahsul-i san'at ve medeniyet olan güzelliklere bir de mevkiinin letâfet-i tabîyesi inzimâm eder. Bir de Budin Macaristan'da Buda denilen şehir-i kadim ile Peşte şehir-i cedidi arasında azimetle cereyân eden ve genişliği Boğaziçi'nin Kandilli ile Rumeli Hisârı arasındaki kısmına karîb olan Tuna Nehri cesimi buraya her yerde görülmeyen bir büyüklük bir şirinlik verir.

Gayet düz bir zemin üzerine tesis edilmiş olan peşte cihetinde en güzel caddeler, en meşhur mağazalar, tiyatrolar, züvvârın rağbetini davet eder. İstanbul'da ârizalı, inişli yokuşlu olan Buda cihetinin ise dağları, kapıları, ağaçları, memuriyet-i sanayiden ziyâde bedâyi-i tabîyeye âşık olanların celb-i muhabbeti için arz-ı endâm eder. Hayat-ı medeniyeye büsbütün küsmemiş olan bir şâir, bir ressam, bir artist, bir tarafta ihtiyacâtı maddîye ve medeniyesini te'min ettikten sonra diğer tarafta hayatını tahrik, ruhunu, zevk-i selîmini tatyib edecek mevâki ve menâzırı da bulur.

Zaten bu güzel memlekette sant'atla tabîyyet pek hoş bir sûrette imtizâc etmiştir. Mühendis olduğum için söylüyorum, Peşte'yi Buda'ya rabt etmek üzere Runa üzerine asılmış olan cesim ve zarif asma köprüler san'at itibâriyle mühim birer eser olduktan başka mevkiye de hakikaten o kadar yakıştırılmıştır ki en bârid addedilen bir fen ve san'atın bile mâhir eller tarafından idâre ve tatbik edildiği vakit bir memleketin letâfet-i tabîyesini ihlâl değil ikmâl edebileceği orada görülür.

Saray kralının menbî olduğu küçük bayrak altından, sahilden dâhildeki münhaz-ı muhallâta düz ayak bir geçit vermek üzere delinmiş olan tünel, Tuna boyundan bu bayrak tepesine çıkan halatlı küçük şimendüfer, sahil boyunu takib eden elektrikli tramvay, geceleri her tarafı donatan elektrik fenerleri, Allah'ın bu bahtiyâr memlekete bahş ettiği tabîi güzelliklere hiçbir nakîse irâs ettirmeksizin sekinesininistirâhatına hıdmet etmektedir.

Tepedeki Budin Kalesi'nden dipteki derin ver ser'î cereyânlı Tuna'ya kadar kayaları ve ağaçları sükût edercesine dik meyillerle inen ve Türkler'le, Macarların, Macarlar'la, Avsusturyalıların nice mücâdelelerinin zemini, nice şanlı vakaların, kahramanca çarpışmaların şâhidi olmuş olan Buda Dağı'na çıkmak için arzuza göre intihâb

edebileceğiniz bi'n-nisbe geniş ve yatık araba bulunan veya dik merdivenli yaya yollarının münâsîp mahallerine konulmuş olan tahta kanepeler, bankalar, yorgun bacakların istirahatini temin ettiği gibi zevk-i temâşaya meclûb ve müptelâ olanlara da oraya kadar tırmanmak zahmetini ihtiyâr etmiş olmalarının mükâfatını verir. O kanepelerden birine oturup etrafınıza baktınız mı karşınızda nihâyetsiz Macaristan Ovası'nı, solunuzda ve arkanızda tâ ufuklara kadar dalgalanarak yükselen ormanlı dağları, daha yakında yeşillikler içinde Buda'nın saraylarını, köşklerini görürsünüz. Bunların arasında, o ülkenin latîfkâr sultanı gibi azimle dolaşan Tuna'nın parlak ve feyyâz suları dantela gibi zarif köprülerin altından akarak manzarayı ikmâl ve tezyîn eder.

Medeniyet-i haziranın her türlü vesâitiyle mücehhez ve aynı zamanda bedâyi-i tabîyeden de mebzûlen hisse-mend ve ser-â-pâ mamûr olan böyle bir şehir sekinesinin bi'z-zarûre hem çalışkan ve gayyûr, hem keyfine düşkün ve mecbûr adamlar olacağı tabîi idi.

Macarlar bâ-husûs bundan elli altmış sene evvel büyük bir gayrete gelerek memleketler ve payitahtlarını sâir müterakkî Avrupa memleketleri ve payitahtları derecesine isâl etmeye karar vermişler ve bu kararı icrâya muvaffak olmuşlardır. Hadd-i zâtında emsâlsiz bir feyz ve bereket mâlik Macar toprağında, ahâlisini zengin ve mesûd etmek için lazım gelen sermâye-i aslı mevcûd idi. O toprağın evlâdı sa'y ve himmetle bu menâbi-i tabîyeden azamî istifâdeyi temin etmenin yolunu buldu. Noksanlarını ikmâl, her tarafı imâr etti. Bu sa'y ve himmet, efrâdın temin-i refâh ve saâdetiyle beraber vatanın teâlisi ve milletin terakkîsi gâyelerini de istibdâf ettiğinden, bi'l-cümle icrâât ve tesisâtta milliyet-perverlik – fakat eblehâne değil, akılâne ve âlimâne bir milliyet-perverlik- esâsı takib olundu.

Bunun neticesi olarak bugünkü günde Macaristan'da zekâ-yı beşerin tezâhür ettiği her şube-i san'at ve marifete aid müessesâtı bulabilirsiniz, hepsinde de bir Macar nağmesi görürsünüz. Peşte'nin tiyatroları, kahvehâneleri olduğu gibi dârülfünûnu, müzeleri, hastahâneleri, kütüphâneleri de vardır ve bunları Macar âlimleri, Macar mütehassısları tesis ve idâre ediyor. Vaktimin müsaâdesizliğinden ziyâde Macar lisânına vukûfsuzluğundan dolayı ma'a't-te'essüf Peşte'deki müessesât-ı âliyeyi sathî bir sûrette olsun tedkik edemedim. Sadece bir iki müzeyi ve mektebi dolaşmak ve zâhirî hayatı müşâhede etmek ile iktifâya mecbûr oldum.

Akşamüzeri kahvaltı zamanı geldi mi, kahvehâneler, pastacı ve dondurmacı dükkânları hınca hınç dolar, Fransız şekerlisi Jerbo'nun dükkânında saat dört ile altı arasında Peşte'nin en kibar, en zengin aileleri omuz omuza itişerek nöbet beklerler ve masaya ilişmeye çalışırlar.

Biraz daha sonra halk Tuna boyuna Korso denilen piyasa mahâline gider. Orada tarafeynine dizilmiş olan iskemlelere, kanepelere cüz'i bir ücret mukâbilinde oturarak züvvâri ve Tuna sahilini temâşa etmekte mümkündür.

Peşte'nin en marûf otelleri ve lokantaları bu Korso boyundadır. En uçta bulunan Rich ve onun yanındaki Holgaria otelleri ve bunların altındaki lokantalar bî-hakk büütin şöhreti hâizdir ve Macaristan'ın asâlet veya servet itibâriyle en yüksek tabakâtına mensûp zevâtın tenezzüh ve içtimâi mahalleridir.

Güneş gurûba vardığı zaman, tabiiki İstanbulumuz da olduğu gibi gökyüzü tutuşur, karşı sahildeki dağlar, kuleler, saraylar, ağaçlar tedricen kendi renklerini kaybederek yeknesank bir koyuluk iktisâb ederler. Sarı ve kırmızı alevler içinde parlayan semâ üzerine gittikçe daha ziyâde tecessüm ederler. Nihâyet bunların hepsi şeffâf bir zulmet içinde kalır, gökteki yıldızlarla beraber sahilde ve dağdaki elektrik fenerleri de yanar, Tuna'nın belirsiz dalgalarını parıldatır, titretir, meydana çıkarır. İşte o zaman bu lokantalar da, kahvelerde bekleyen –bazıları Berkesn gibi senede yüz elli iki yüz bin frank kazanan- meşhûr çingâne sâzendeleri kemanı ele alarak bir takım parlak veya hazin havalar terennüm etmeye başlarlar. Biraz evvelki şiddetli renklere doymuş olan gözler, o ulvî manzara karşısında galeyân etmiş olan ruhlar karanlığın ve bu nağmâtın tesiriyle yavaş yavaş tatlı bir sükûn içinde uyuşur, hayâlata dalar... Şunu ilâve edeyim ki bu hayâlata bâ-husûs biz Şarklılar dalarız hatta içinde boğulur ve bütün dünyayı unutturuz. Bizim kadar ve tam manasıyla Şarklı olmayan Macarlar, bizim kadar hayâl-perest olmadıklarından, onlarda bu latif manzaranın, bu hoş nağmâtın zevkini duymakla beraber Tuna boyunda ve dâhil şehirdeli kahvelerde iyice keyif sürdükten sonra vakti, saati gelince hayâlatı bırakıp hemen maddiyyâta sarılırlar ve vezâif-i yevmiye ile iştigâl etmeye başlarlar. Bunun içindir ki memleketimizde göremediğimiz âsâr-ı umrânı orada görürüz.

Bundan elli sene evvel Macarlar'da olduğu gibi bugün de Türkler'de hissiyât-ı milliyyenin ciddî bir sûrette uyanmaya başladığı gayr-ı kâbil-i inkâr alâim ile zâhir oluyor. Bugün Türkler dahi yalnız ahirette değil biraz da bu fâni dünyada hakk-ı hayata mâlik olmak ve âlem-i medeniyette asil ve necip mâzîleriyle mütenâsip bir mevkie işgâl etmek istiyorlar. Buna muvaffak olmak için yalnız bir şey lazımdır: Çalışmak!

Hükümetimiz iki seneden beri Avrupa'ya belki binden ziyâde talebe gönderdi. İşte bu gençler sağlarına solların bakıp dört başı mamûr olan Avrupa memâliğini gördükçe, bu mamuriyeti kendi memleketlerinden görmek hiç olmazsa onun mukaddimâtını tesis etmek kendi ellerinde olduğunu düşünmelidirler. Avrupa'da bulduklarından bilâ-istifâde gençlerimizin Avrupa eğlencelerinden de hisse almalarını pek tabîi bulurum. Eğlenmek

yalnız gençler için değil, yaşlılar içinde bir ihtiyaç, bir haktır. Ancak eğlenmek zamanı çalışmak zamanından ayrıdır. Ondan sonra gelir, işte yegâne gözetilecek nokta burasıdır ve gençlerimizin bunu takdir edebilmesi için sadece etraflarındaki Avrupalı gençlere bakıp onlara uymaları kâfidir.

Fakat bazı alâime bakılırsa bizim teceddüd ve terakkî-i milliyyemizi genç erkeklerimizden ziyâde onlardan evvel genç kızlarımız temin edecek gibi görünüyor –ama sadece sivri ökçeli potinlere, acayip kıyafetlere heves eden kızlarımız değil- bunu muhakkak yapacak olanlar mekteplerde, idârehânelerde mahviyet ve faâliyetle sakinâne çalışan kızlarımızdır. Bundan dolayı kendi hesabıma ve erkeklik nâmına mahcûb değil, memnûn olurum. Çünkü bu kızların yetiştirecekleri nesl-i âtî erkekleri, her halde bize benzemeyecek, bize fâik olacak, onlar nümâyişler yapmayacak, nutuklar irâd etmeyecek, iş görecektir. İşte Peşte’de Tuna boyunda gurûb-ı Şemsin temâsı bende de bu fikirleri tevliid etti...

Yusûf Râzi [BEL]

(Nu: 7415, 17 ZH. 1335, 4 Teşrin-i evvel 1333-1917, s. 2.)

*

Budapeşte Mektupları -3

HAYÂL!..

“Geçen zaman olur ki hayâli cihân değer”

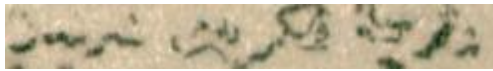
Bu sözü nefsinde tecrübê etmedik âdem pek azdır zannederim.

Bir hekim demiştir ki: İnsan dâima mâzîyi tehessürler arar, hâl-i hazırından şikâyet eder, istikbâlden korkar.

İstikbâl endişesi her şahıs ve her millet için mutlaka vârid değil ise de içinde yaşanan zamandan müşetkî olmak hemen her yerde hükümfermâ olan bir hastalıktır. Mâzîye rücû ile ondan istimdâd etmek veya nesli aramak ise icrâat ve faâliyetten ziyâde hayâlata fûnûn olanların kârıdır.

Bunun için değil midir ki biz Şarklı hissiyâtımıza daha ziyâde sermest, hayâlata büsbütün seyyâlız.

Tahsili

ziyâde Garb’a medyûn olduğum halde

ruhum ve hayâlîm tamamen Şarklı ruhu ve hissiyâtı olduğundan ben de ara sıra hayâlata dalmaktan kendimi men’ edemediğimi itirâf ederim.

Budapeşte zâten mevkiî ve menâzır-ı tabiiyesiyle insanda zevk-i temâşayı tahrik ederek başlıca hayâlata kapı açtıktan başka biz Türkler de zorla mâzîye âid hatıratı da kûşe-i nisyanından çıkartıyoruz, istesek de istemesek de aklımız Kânûnî Sultan Süleyman devrine,

Avrupa devletlerinin bizden muavenet ve ittifâk-ı talep ettikleri zamanlara gidiyor, sonra bu parlak devri takib eden felâketlerde bi'z-zarûre gözönüne geliyor. Bazen bir küçük vaka, bir tesâdüf bu hatıratı daha maddî bir sûrette teecessüm ettiriyor.

Peşte'nin Mehmed Sultan Caddesi'nde güzel bir bahçecik içinde Macar millî ve tarihî müzesi vardır.

Bunda Macar âsâr-ı kadimesinden birçok silahlar, zırhlar, at eğerleri nazar-ı tedkikten geçirilir, muhârebe meydânlarındaki şanlı çarpışmalardan sonra zamanın merhametsiz darbelerine uğrayarak parçalanmış, çatlamış, dilim dilim olmuş eski bayraklar görülüyor! Macar istiklâlinin istihsâline mütealîk hatırat-ı muhtelif en dipteki salonda bulunur ve kemâl-i itinâ ile taharrî eyleyerek Macaristan'ın cihân-ı muhtelifesinden toplanmış Türk zaman-ı işgâlinde kalma asr-ı dîde seccâdeler tezyîn eder.

Bir sabah bütün bu eşya-yı kadîme ve nefiseyi temâşa ettikten sonra çıkacağım sırada alt katta müzenin medhalini teşkil eden büyük taşlıkta bir mücessem harita nazar-ı dikkatimi celb etti.

Yaklaştım baktım. Budapeşte'nin 1668 senesinde Hicrî 1097 sükûtunu intâc eden muhârebe esnâsındaki halini irâe ediyor. Şehr-i zaman kemâlen Tuna'nın sağ sahilindeki Buda'dan ibâret, Peşte karşı cihette yalnız bir mahale teşkil ediyor. Tuna üzerinde iki sabih köprü var. Buda cihetinde şurada burada câmiler, minâreler görünüyor. Kale duvarları her iki şehri tamamen ihâta etmiş hatta Buda cihetinde tâ uzaktaki dağlara kadar büyük bir dâire teşkil eden istihkâm siperleri kazılmış, içeri de ve dışarı da muhâsım ordular taraf taraf haz-i mevkii etmiş.

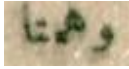
Bu haritanın bir kenarında yazılmış olan mufassal tarifnâmeye nazaran bu muhârebede şehîd olan Budin Kumandanı Abdurrahman Paşa'nın kumandası altında on bin yeniçeri askerî ve İsmâil Paşa'nın altı yüz sipâhisi var imiş ve bunlara karşı meşhûr Duc de Lorraine kırk bin Alman askerî ve Macar, Leh, Fransız, İtalyan vesâir bir çok akvâmdan mürekkep daha yirmi bin muhârib ile hücum etmiş imiş. Bu tarifnâme de daha bir takım izâhât muharrer idiyse de Macar lisânına adem-i vukûfum hasebiyle ne olduğunu anlayamadım.

Yalnız bu levhanın müşâhedesi bit Türk'ün kalbinde birçok hissiyât tevlidinde kâfi iken biraz öteye gidince zihnimi büsbütün mâzîye ircâ edecek yeni bir manzara karşısında buldum: Bir köşede yan yana konulmuş, üst üste duvara dayanmış birkaç mermer levha, üzerlerinde Türkçe yazılar, yanlarında bir iki mezartaşı...

Ey! Dur bakalım, burada neler göreceğiz? Ziyânın makûs bir cihetten gelmesi ve yazılardan bir kısmının girift olması yüzünden bazılarını iyice güçlükle okuduğum,

bazılarını hiç çıkaramadığım bu levhalardan istinsâh edebildiğim manzûmeleri buraya aynen kendi imlâlarıyla nakl ediyorum:

Tahtgâh-ı Engürûs yemyeşil kale
 Etti bir düstûr-ı müstahkem zihî kâr-ı latif
 Hazret-i Paşa-yı Kâsım nâm-ı sâhib-i ma'delet
 Evvel vezîr-i muhteşem evvel dâver-i tabh-ı münîf
 Kale-i Budin'e revnak verdi yaptı kale
 Evvele iltâf-ı Hudâ'ya mazhar evvel zât-ı şerîf
 Avn-ı halka söyledim Sıddıkî bunun tarihini
 Kale-i Kâf'a meşâyihdir bu bünyâd-ı latif
 Vafiyü't-tahrîr Fî sene-i 1078

Diğer

Âsaf-ı cesm-i iktidâr ve hâfız-ı mâlik-i bedbîn
 Evvel vezir-i âkıbet-i Mehmed ve sahib-i guzucâh
 Bi-hamd zehârından nişâne etti bir kale bina
 Oldu bu câmi-i ferruh reşki o rasd-ı mihr ü mâh
 Haşre dek gözümüz kanasın cerh edip tarih ana
 BerekAllah kale-i burç kamer buldu bina

1079

Hadd-i zâtında büyük bir kıymet-i şiireyi hâiz olmayan bu iki tarih bence diğer bir nokta-i nazardan gayet kıymet-dârdır. Çünkü koyuca birer mermet taş üzerine girift yazı ile hak edilmiş olan bu levhalar bugün eski Türk Budin Kalesi'nden kalmış yegâne maddî nişânelerdir zaanederim. Bunlardan başka istinsâh ettiğim levha Belgrad'a ait olup biri gayet güzel ta'lik yazı ile yazılmış fakat aynen götürülmeyip alçı ile kalıbı çıkarılmak sûretiyle nakl edilmiş bir çeşme tarihi, diğer ise mermer üzerine mahkûk ve etrafı gayet güzel çiçeklerle müzeyyen sülûs yazılı bir türbe tarihidir ki bunları da bir veche zîr-i nakl ediyorum:

Âb-ı rûy-ı mahremân padişah-ı cem-i serîr
 Mesned-i valâsına teşrîf edildin hak bu kim
 Cûy-bâr-ı lütf-ı vücûdiyle cihâmı kıldı siper
 Yaptı ez-cümle Belgrad'a bu ra'nâ çeşmeyi
 Ravza-i Cennet'te güyâ oldu câ-yı cû-yı şîr
 Buldu gâyet mûkin bu haber câri-yi güzîn

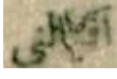
Ömr-i hazır ihsân ede hay ve kadîr

Düştü tab'a na'ata böyle bir tarih-i selîs

Çeşme-i sâf-ı zelâl El-hâc Beşîr

Sene 1153

Diğer

Hakk Mustafâ ağamızın insin füzûn

Her kâr-ı hayrında onu kılsın muvaffak dâima

Sadr-ı şehîdin azze ile çünküm mihir-dârı idi

Bu kıra defnedip onu etmişti isbât-ı vefâ

Şimdi Belgrad'a gelip devletle fitre-dâr olup

Tân ve ni'met hakkın bilip bu türbeyi etti binâ

Bir mısrayla söyledi tarih-i bünyâdin-i emîn

Sad-ı cehd ile bu türbeyi yaptı Samî Mustafâ

Sene 1153

Bunlarda da büyük bir kıymet-i edebiyeye, bir san'at-ı şiire aramak nâ-be-muhaldir. Fakat bir kule, bir kışla, bir çeşme, bir türbe gibi bu manzûmelerin zikr ettikleri gibi eserler hadd-i zâtında ehemmiyetsiz olmakla beraber vücûd buldukları zaman ve mekân itibâriyle bir müddetcik olsun nazar-ı dikkati tevkif etmeye lâyıktır.

Budin Kalesi'nde yapıldığı bu manzûm tarihlerde zikr edilen tahkimât-ı 'âv sırada muhafızların boş durmayıp harbe hazırlandıklarını ispât ettiği gibi Belgrad'da götürülen lehhaler dahi yirmi sene düşman elinde kaldıktan sonra istirdâd edilen o şirin memlekette hemen teşebbüs edilen icrââtın birer numûnesini gösterir. Çeşmeyi yatıran El-hâc Beşîr Ağa'nın da 1128 yahut 29 tarihinde Petro Varadin Muhârebesi'nde Prens Ojen'e mağlûb ve şehîd olan Sadrazam Damâd Ali Paşa'nın mihir-dârı olması muhtemeldir. Şu halde bu Mustafâ Ağa Efendisinin türbesini şehâdetinden yirmi sene sonra inşâ ettirmek gibi emsâli nâdir bir vefâkârlık göstermiş oluyor.

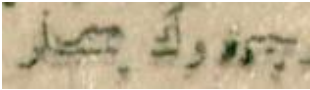
Edebiyat tarihiyemizi küçük fakat inci tanesi gibi kıymetdâr eserleriyle tezyin eden Ahmed Refik Bey ve Ahmed Râsim Bey birâderlerimiz bu manzûmelerin temâs ettiği vakâ hakkında –ister İkdâm sütunlarında, ister başka yerde- birer küçük hikâye nakl etmek lütfunda bulunurlarsa kâriini pek menûn edeceklerinde şüphe yoktur. Bu ciheti onların ve diğer erbâb-ı ihtisâsın himem ve akfanelerine bırakarak, Peşte Müzesi'nde bu levhaların mütalaasıyla kendimde hâsıl olan hissiyâta rücû edeyim.

Bizim tarihimize pek ziyâde temas eden Macar tarihine ait âsâr ve eşya-yı kadimenin temâşasıyla zaten eski zamanlarda cevelân etmeye başlamış olan efkârım Budapeşte'nin mücessem haritasının ve Budin Kalesi'yle Belgrad çeşme ve türbelerinden getirilen levhaların muayene ve mütalaasından sonra büsbütün coştı. Yavaş yavaş içinde bulunduğum müzenin duvarları, tavanı ortadan kalktı. Gözümün önünde ibtidâ gayet parlak ve mutantan bir mâzî teecessüm etti. Kasımpaşa'nın Budin Kalesi'ndeki inşâ ettirdiği zamanı tahayyül ettim: Budin eteklerinde bahçeler arasında küçük Türk evleri görünüyor, şalvarlı, kavuklu yeniçeriler, hocalar dolaşiyor, semâya doğru sivrilen beyaz minârelerden Ezân-ı Muhammedî okunuyor, Cuma günü Budin Paşası saltanatıyla camiye gidip edâ-yı salât

ediyor. Sonra Tuna boyunda, bağlarda, bahçelerde kır eğlenceleri yapılıyor. yok, ihtiyât ve basîrette yok, haydan gelen huya gidiyor. Binâ-yı devlet zâhiren pek metîn ve muhteşem fakat temeline su sızmaya başlamış. Sonra günün birinde çatlaklar görünüyor, bugün burası, yarın ötesi sarsılıyor, biz gâfil duruyoruz!

İki buçuk, üç asır imtidâd eden bir müddet bu çatlaklar diğer cihetlere de sirâyet ediyor, yıkıklar artıyor, biz hâlâ gâfil! Bir kısım yıkılınca biraz öteye çekiliyoruz, çatlaklara biraz sıva sürüyoruz. Üstüne çıkıp oturuyoruz, yıkılan yerleri görmüyoruz, görmek istemiyoruz. Çünkü sıkıntı verir. Fakat bizim kıkıp terk ettiğimiz harâbelerbirgün olup memûreler mükalib oluyor. İşte biz onları asıl o zaman hiç görmek istemiyoruz. Çünkü görmek işimize gelmiyor...

Devr-i istilâmızda bütün Avrupa milletleri de bizim gibi yarı medenî, yarı bedevî bir halde idi. merkez olan Bizan İmparatorluğu da o sık parlak içi

siMsiyâh gibi sahte bir medeniyet izhâr ediyordu. O zaman ordumuz dünyanın en muallim, en muntazam ordusu idi. Padişahlarımız cesur ve âdil, kadılarımız afif ve müstakîm, ahâlimiz gayûr, hamîyyetli ve mütedeyyin idi. Adalet ve istikâmetve hamîyyet hükümfermâ oldukça ilerledik, büyüdük, yapıldık. Fakat ikbâlin verdiği neşve ve humâra ahlâkımız, maneviyyatımız tahsîl edemedi. Yavaş yavaş padişahlar işi kuşattı, doğru söz hoşlarına gitmemeye başladı. Yalnız o günde ve o dakikasındaki arzularını okşayacak sözler mkabûl oldu. Saltanar cariyelerin, lalaların, dalkavukların eline geçti. Kuzzât ve vilâyette irtikâb ve irtişâ-ı âdat rûzmere adalet ve hamîyyet bir hal-i fevkâlâde oldu. Fakat devletin temeline en müthiş darbeleri vuran şey ne padişahların saflığı, ne de vüzerânın irtikâb ve irtişâsıdır. En bî-aman düşmanımız cehl ve taassub olmuştur. Öyle

bir cehl, öyle bir taassub ki ahâd-ı nâsdan eâzım ve ekâbire kadar bütün milleti istilâ etmiş, gözlerimizin önüne perde çekmiş, aklımızda muhâkeme kuvveti bırakmamıştır.

Mâzî-i kadîmi bırakıp, mâzî-i karîye tenezzül edince yarım asıra yakın olan müddet-i hayatımda gördüğümü, geçirdiğimi düşünerek istikbâli tefeül etmeye başladım:

Şu son kırk sene zarfında Osmanlı milletinin dûçar olduğu felâketler evvelkileri kat kat geçtiği malûm olmakla beraber bir kısım ahâlinin taassubuna, hükümetin zulüm ve istibdâdına rağmen avâm ve havasın yavaş yavaş gözü açıldığı ve ahâlimizin seviye-i irfânı yükseldiği de gayr-ı kâbil-i inkâr bir muhakkaktır. Acaba bu işte pek geç kalmadık mı? Yolunda vârid olacak mühim bir suâle en mesket cevâbı da harb-i hazır veriyor. Üç buçuk seneden beri devam edip bütün dünyayı sarsan bu müyhiş muhârebe esnâsında Türkler ne kadar büyük bir kuvve-i zindeye, ne bitmez tükenmez bir kuvve-i tahammüliyyeye mâlik olduklarını tecrübe meydanında fiilen izhâr ve ispât ettiler. Bina'en-aleyh ıslâh-ı hal ve temin-i istikbâl için hâlâ vakit müsâiddir. Türkler dâhilinde ve haricinde istiklâl ve hürriyeti muhâfaza, hukuk-ı meşrûisini müdafaa etmeye muktedir bir millet olduklarını bundan şüphe edenlere gösterebilirler: Fakat bunun için boş durmayıp çalışmak lazımdır. Mebzûlen sarf edilmiş olan bir sözü tekrâr edeyim. Vatanın istikbâli gençlerimizin elindedir

Yusûf Râzi [BEL]

(Nu: 7464, 5 Sefer 1336, 22 TE. 1333- 1917, s. 2.)

***

3.8. Hatıralar

BAHRİYEDE UNUTULMAZ BİR GÜN

Umûm ve Suriyeli kardeşlerimizin namına makam-ı mûla-yi hilafete tebrik-i gazâ maksadıyla gelmiş ve Çanakkale Dârülharbini’de ziyaretleri mukarre bulunmuş heyet-i ilmiye ve edebiye şerefine dün Bahriye Nezaret-i celilesinde bir mükellefiyet-i ziyafet keşide edilmiştir. Bu ziyafete payitaht matbûatı erkânından bazı zevatta davetli bulunuyordu. Binâ’en-‘aleyh Suriye’den gelmiş bulunan ulema, fazıla, üdeba ve muharririn kiram ile Türk muharrirleri de şu güzel vesileden bilâ-istifade temasta bulunmak şerefine nail oldular. Suriye heyet-i ilmiye ve edebiyesini teşkil eden zevat-ı âliye gayet maruf, meşhur ve fezail-i mümtaze ile mütehalliktirler. Şehrimizi ziyaretleri gayet ulvi bir maksatta mübtteni olduğu kadar mühim bir manayı edebiyeyi de haizdir. Çünkü bugüne kadar belâd-ı garbiyyeden makar âlî hilafete buna mümasil bir heyet-i imiyye ve edebiyeye gelmemişti. Bu ziyaret Türk garp kavimleri arasında mine’l-ezel mevcut olan ve râbıtı necibeyi pek şayan-ı memnuniyet bir rütbede nakviye eylediği gibi esasen din-i Mübin-i İslam ile yek-vücut olan ve asırlardan beri bir rayet-i Nusret ayet altında yaşamak saadetine mazhar bulunan bu yeni kavmin yek-diğere pek muvaffak ve münhad bulunan temayalat ve ruhiye ve kalbiyyesini de bir kere daha tanıştırmaya vesile teşkil etmiştir. Esassen buna pek ihtiyaç hissedildiği de derkârdır. Çünkü şimdiye kadar birnirimizi uzaktan tanıyamamak yüzünden nice suî-tefehümeler husûle gelmiş ve bî-asıl ve esas dedikodulara ma’a’t-te’ssüf inananlar olmuştur. Fakat işte şimdi Suriye ulema ve üdeba-yı muhteremesi bizi temin ediyorlar kibütün bu dedikodular bir takım müfsit menfaat-perest eşhasın âsâr-ı tezviratından olup yoksa hakikat6-ı halde oralarda herkes Devlet-i Osmaniye’ye karşı vezaif-i merbutiyet ve sadakata menafi hayat-ı dinîyeden son derece müteneffirdir.

Dün Bahriye Nezareti’nde keşide edilen ziyafet bu hakîkatin gayet parlak bir sûrette tezahürüne sebep oldu. Heyet-i muhtereme erkânı ale’s-sabah istambotlarla tersaneye azimet etmişler ve orada Bahriye Nezaret-i celilesinden tayin buyurulan zâbitan tarafından istikbal edilerek havzaları, makine dairelerini, marangozhane-i bahriye efrad-ı cedide kışlasını, koğuşlarını, efrad-ı dershanelerini, bahriye hastahanesini, laboratuvarlarını, rontekin dairesini, ulemahanelerini, mecruhin koğuşlarını ziyaret eylemişlerdir. Heyet-i refakatlerine tayin buyurulmuş latifekâr, nazik ve mütefennin tabitanın verdikleri malûmât ve tafsilat-ı fenniyeden istifade ediyordu. Bu dairelerde görülen fevkâlâdelik hayret-bahş bir mertebede idi. İnsan kendini evvelden beri tanıdığımız ve bundan altı yedi sene evvelki halini pekiyi bildiğimiz tersanede değil Avrupa’nın en iyi dârüssanayilerinde, hastahanelerinde, laboratuvarlarında mezan ediyordu. Bunu müftehirâne söylemekle hiçbir hiss-i mübalağaya

kapılmış olmuyoruz. Bil'akis bütün müzaheretimizi hakkıyla yazamadığımız için müteessifiz. Bir zamanlar muattal, sakın ve metruk kalmış olan bu müesseseler, şimdi ne büyük bir faaliyet, ne şayan-ı hayret bir hayat ve intizam, ne seza-i tebrik bir temizlik ve mükemmelliyet görülüyordu. Koğuşların taharet ve nizamatı efrad-ı cedidenin ta'limleri, dersanelerin hali her şey, bizde bahriye terakkiyatının esaslı sûrette başlaması olduğuna birer şahit idi. Husûsiyle hastahanelerin manzarası, tertemiz yataklarda, hakiki bir itimam ve dikkatle tedavi olunarak yatan mecruh gazilerin turani ibtisam ve meserreti, hastabakıcıların faaliyeti, daha sonra ilmiyelerin, bakteriyolojihanenin, kimyahanenin, rontekin dairesinin icrâhanenin hülâsa bütün hastahanelerin intizam ve mükemmelliyeti insanı hayran ediyordu.

Ser-tabip Hakkı Şinâsi Beyefendi'nin refakatinde hastahaneinin bu kadar tekâmül ve intizamına himmet eden Bakterilog Fuat, Kimyager Arif ve Emraz-ı Hariciye Mütahassısı İzzet Beyefendiler ile bütün mütahassıslardan mürekkep atıbbaya, heyet erkân-ı kiramı ayrı ayrı beyân-ı takdirat eyledikten, mecruh gazilerin hatırlarını istifsar, kulubunu tatyib ettikten ve hastahane zevar defterine hatırat kaydeyledikten ve nihayet mecruh gazilerin sûrat-ı afâkati hakkında dualar olunduktan sonra numûne anbarları, bütün fabrikalar, dârüssanayiler, mermi dökümhaneleri, bahriye müzesi, ve'l-hâsıl tersaneyi teşkil eden aksamın kafesi yekân yekân ziyaret edilmiş ve hepsinde meşhud olan âsâr-ı feyz ve terakki-i bahriyemizin istikbali hakkındaki pek büyük ümitler bahşeylemiş ve heyet erkân-ı kiramı bu müesseseleri idare eden zevata beyan-ı teşekkürat ve takdirat etmiştir. Bâ-husûs güverte çırakları ile makine çırakları şakirdanı tarafından karada ve mektep gemisinde daha sonra bir kruvazörde yapılan ta'lim ve tecrübeler, bahriye-i itfaiye balonlarının ve efrad-ı cedidesinin ta'lim ve manevraları bütün zevar üzerinde hiç unutulmayacak ve bahriyemizin terakkiyatı hakkında pek fevkâlâde ümitler verecek bir mahiyette idi. Bu ta'lim ve bahriyelilerin temâşası o derece şayan-ı hayret ve takdir idi ki bunun için ayrıca bir makale yazmak arzusundayız.

Bahriyemizin atisini bu kadar parlak bir sûrette ilk temsil taşını vazî etmiş ve esas programı hazırlamış olan Bahriye Nazırı Cemal Paşa Hazretlerinin himmat mualiperuranesi tersanenin her noktasında, her şubesinde, her simasında her halinde meşhud oluyor ve sonra insanda bu programı bu kadar kudret ve muvaffakiyyetle tatbik muvaffak olan mübeccel elleri öpüp teşekkür etmek hissi hâsıl oluyordu. Diyebiliriz ki artık bizde de bir bahriye hayatı başlamıştır. Büyük zâbitini, küçük zâbitini ve neferini yetiştirecek, Sanayi-i Bahriye'yi ihya ve tatbik eyleyecek müesseseler her halde hiç mübalağaya kapılmadan söyleyebiliriz ki bizde de Avrupa'nın bu gibi müessesatından dün addedilmeyecek

mertebede vasıl-ı terakki olmamıştır. Artık bundan sonra bahriyemizin istikbalinden katiyyen emin ve ümit-var olabiliriz. Daire-i Bahriye namına heyet erkân-ı kiramına Hasbahçe Kasrı'nda keşide edilen ziyafette Nazır Vekili namına Erkân-ı Harbiye Reisi muhterem Vasıf Beyefendi, Amiral Suhon Paşa, Rüesa ve Ümera-yı Bahriye Merkez Kumandanı Cevat ve Donanma Cemiyeti Reisi Şefik ve Matbûat-ı Umûmiye Müdürü Hikmet Beyefendiler ve daha bazı zevat-ı muhtereme hazır bulunmuşlardır. Türk Sanayi Bediyesinin en latif numûnelerinden birini teşkil eden bu tarihi mükellef ve latif Kasr-ı Hümayun'da verilmiş olan ziyafetin hatıratı da hiçbir zaman unutulmayacaktır. Esna-yı ziyafette heyet-i ilmiyye ve edebiyeye erkân-ı kiramının ekseri Türkçe ve Arapça gayet fasih ve balığ nutuklar irad ve neşideler karait eylediler. Bunların tarz-ı üslup ve beyanı yekdiğerinden daha latif ve bedî olmakla beraber zübde-i mâlî birdir. Ulema ve üdeba-ı islamiyeden her biri revabıt-ı uhuvvetkârane ve hissiyat-ı hamiiyet püruraneyi tasvir, gördükleri âsâr-ı feyz ve terakkiyi takdir eyledikten ve bu muvaffakiyyet-i askeriye ve siyasiyemizi lisan-ı fahr u müntele yâd ettikten sonra memleketlerinin şimdiye kadar hiçbir zaman tasvip olmamış mertebede iktisab eylemiş olduğu umran ve tekâmülde en samimi ve vicdani bir hiss-i Muhammet'le hikâye eylediler. Cemal Paşa Hazretlerinin Suriye'ye muvasalatlarından biri her tarafta muhayyere'l-'akûl bir sûretle yapılmış olan gayet muntazam yolların belki elli senede vücûda gelebileceğine Suriye ahâlisinin inanmak istemediklerini, asakir-i nizamiye nisbetinde, savahilin muhafazası için elbise ve eslahâ ve kafe-i levazımı gayet mükemmel kava-yi milliye vücûda getirilmesi mümkün olduğunu, medaris-i metrukiye-i islamiyenin yeniden tesisi ve ihya kılındığı, Suriye'nin ihtiyacatına ve İttihad-ı İslam'ın husûlüne hâdim-i sûrette seza-yı şükran nice âsâr vücûda getirildiğın, Lübnan ve Havran cihetlerinde bütün ahâlinin Hükümet-i Osmaniye'ye karşı merbutiyet-i sadakatkâranesini hülâsa şimdiye kadar Suriye'de icrâsı hüstehil-i firaz olunan icrâat-ı müsibiyenin tamamen ve faalen tatbiki mümkün olabildiğini söylediler. Hele Reis-i Heyet Esad Şakir Efendi ile Heyet-i İlmiye ve Edebiyye erkânından bazı müşahirlerin nutuklarında, Suriye ahvalinin tasvirleri o derece müessir idi ki hazır bilâ-ihtiyar eşekrîz sürûr olmamıştı.

Bahriye Nazır Vekili Enver Paşa Hazretleri namına Erkân-ı Harbiye Reisi muhteremi Vasıf Beyefendi bu nutuklara balığ-i veciz bir tarzda mukabele buyurdular. Heyet erkânına, Matbaa-i Bahriye'de enfes bir tarzda tab edilmiş Musahif-i Şerife ve bazı âsâr-ı kıymetdar hediye olunduktan ve çaylar ikram edildikten sonra heyet tekrar tekrar teşekkür ederek Daire-i Bahriye ve tersaneden pek hakiki bir hiss-i şükran ve memnuniyetle mefaret eylediler. Daire-i Bahriye ve tersanede geçirilen bu unutulmaz günün hatırat-ı ulviyesini gayr-ı kabil tasvirdir.

İmzasız

(Nu: 6702, 3 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1.)

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN MEKTUPLARI

Harp Matbûat Erkânından:

Çanak kale Dârülharbinde Robel Evil fırkasında bulunmuş olan Mülâzım İvân Hallid'in İngiltere'ye yolladığı mektuplar olup Delhi Ekspres gazetesinin fî 28 Tm. sene 915 tarihli nüshasında "Katiyen meyas olmayınız" serlevhasıyla intişar etmiştir.

21-22 Mayıs - Hepinizin sıhhatte ve şetaret-i tame de olduğunuzu ümit ediyorum. Çünkü ben bir bayram günü yaşıyorum. Bizler Bahr-i Sefid'te, Sardunya Adası'nın cenubunda bir mahaldeyiz. Seyahatimiz pek mutantan bir sûrette devam ediyor. Cenuba ve güneş ziyasına doğru olan bu seyahat, neşe ile doludur. Cebelitarık'a vasıl oluncaya kadar asla kara yüzü görmedik. Efradın çoğunu ilk gün deniz tuttu ve aşılannış kolları şişti kaldı. Denizin maviliği, o kadar ruhnevâzıdır ki yemek başından kalkıp ona bir kere daha nazar etmek için iştiyak derûni hâsıl oluyor. Muharebenin hitamından sonra bu tarikten birçok defalar gelip gideceğim. Bu latif deniz ile onun maviliğinin vatanımıza gelmesini pek suzişli bir sûrette arzu ediyorum. Dün bir bölüğün çamaşır yıkama günü idi. Geminin baş tarafına doğru şöyle bir gittim, yüz gömleğin direkte sallanmakta olduğunu ve Hind-i Şarkî gemicilerinin tente altında yatarak pipolarından acıklı, koyulu, mavili dumanlar çıkarmakta olduklarını gördüm. Bugün bir köpekbalığı gördüm. Dünde çekirgelerin gemimize geldiğini görmüştüm. Çekirgeler bacaklarına kadar maymunlar gibi sarı renkte idiler. Hind-i Şarkî gemicileri bunları diri diri ateşte kebab edip kemal-i iştah ile yiyorlar. Her gün biraz telsiz, telgraf havadisi alıyoruz. Fakat okumak için kimse iltifat etmiyor.

25 Mayıs - Şafakla beraber Malta'ya vasıl olduk. Valetta güneşin hararetinden pişmiş bir limandır. Limanda gundara benzeyen küçük kayıklar var. Derûnunda Fransız yaralıları olan büyük bir sefine muvasalat etti. Onları alkışladık.

28 Mayıs – Limni üssü'lharekesindeyiz. Malta'da bir gün kaldık. Zâbitler dışarıya çıktılar. Burası pek güzel bir mahaldir, haneleri pek kalın duvarlı ve İspanyolkâri ve kadınları ise garibü'l-şekil siyah bir başörtüsü taşıyorlar. Burada bir veya iki hafta kalmayı pek canım istedi. Burada pek çok mecruhin ve hastabakıcılar var. Harbe dair pek müthiş hikâyeler ve menkıbeler dinledik. Bunlar pek korkunçtu fakat efradımız pek şayan-ı sitayiş bir sûrette harp etmişlerdir. Harbe girmek konusunda pek arzu-ı şedidim var, müddet-i ömrümde bir derece neşatlı bulundum. Ümit ederim ki sizlerde vatan yurdunda bu haldesiniz.

2 Haziran – Ateş hattının takriben 2 mil arkasındayız. Binlerce adam tavşan yuvaları gibi yuvaların içinde emrar-ı hayat ediyor. Bütün gün Fransız mermileri sürat katarları gibi başımızın üstünden geçerek yüreklere gidiyor ve geceleyin lâ-yuad velâ yuhsa tüfenk fişenkleri vızıltısı devam ediyor. Bazen bir Türk şarapneli bize kadar geliyor ve yanımızda patlıyorsa da siper altına kaçmak için hiç kimse zahmet-i ihtiyar etmiyor.

Bunların hepsi bize pek neşe-bahş görünmektedir. Dün zavallından sonra, bizim teyyaremizin etrafında patlayan merminin havada husûle getirdikleri uğultu ve vızıltıya baktım. Gurub-ı şemsinde hallâs birinde denize girdim.

Karaya çıkışımız pek korkunçtu. Kamerli bir gecede bir ufak gemi ile sahilde bulunan bir dubaya yanaştık. Karaya çıktığımız mahal insan silahhanesine dönmüştü. Nisyanın o mahuf günlerinde, bu mahâlin çakıl taşları ile efradımızın cesetleri örtülmüştü. Dalgaların gidip gelmesiyle alan yüzlerce cesetler sahilde çalkanıp duruyordu. Karaya cümlemiz sağ ve salim olarak ayak bastık.

Türkler bize mermi atmaya başladılar. Benden otuz yarda uzaklıkta bulunan bir nefer vuruldu ve ufak bir parça benden beş yarda uzağa düştü.

Sırtımda bir gömlek ayağымda bir pantolondan başka bir şey yoktur. Siperimin yanında ufak bir incir ağacı var, ben bunun sevgili gölgesine iltica ederek, uzaklarda görünen ve bulutlara karışan Simendir adasının mürtefi dağlarına baktım. Grupta karanın rengi, eski altın rengindedir.

Geçen akşam hatt-ı harbi dolaştım, tabii ki hayvanat ve vahşiyeye cambazhanelerine benziyordu. Mısır askerleri, zihafılar, Turkolar, Senegalliler, bundan başka her cinsten ve her renkten elbiseler. Türklerin pek muhteşem bir tepesini almak üzere yakından hücum edeceğiz.

(Mâb'adı var.)

İmzasız

(Nu: 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 1.)

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN MEKTUPLARI

23 Haziran – Bana bir şey oldu, fakat bizim liva dehşetli zayiata uğradı. Ben Bou livasının bakiyetü'l-süyufu livalara dağıtıldı. Sorbonne'de şimdi hava ikinci livasına iltihak ettim. Bizimle birlikte karaya çıkan zavallı Colnig Voud livası en değerli on altı veya on yedi zâbiti zayi etti. Ben Bou livasının zâbitanı meyanında o kadar telefât yoktur. Ancak miralayımız ile dört zâbit telef oldu.

Harp dehşetli bir şeydi fakat biz bir ay istirahat-ı siper haricinde idik. Bir taraftan kuvve-i muavenemiz yetişiyor. Karaya çıktığımızdan beri mermi ve tüfenk kurşunu altında yaşıyoruz. Ben tamamen müsterih ve şatırım ve gündemde korkudan maada bulantısı bile husûl bulmadığından dolayı memnunum. Siper kazdığım gece pek yorucu ve ruhu kemirici bir gece idi; çünkü cephemizde bulunan Türkler, hep bir ağızdan Allah diye bağırıyorlar ve etrafı inletiyorlardı. Altı gün siperde bulduk ve bir ay istirahat ve ufak bir adaya gideceğimizi ümit ediyorum çünkü bizler işte böyle fena vakit geçirmiştik.

17 Haziran – Ümit ederim ki hepiniz sıhhate ve şetaret-i daimîdesinizdir. Ben her ne kadar selamette ve sükûnet içinde isem de Royal Nevil fırkası tamiri gayr-ı kabil zayiata uğradı. Ben şimdi Hud taburundayım ve hal-i hazırda bir bölüğe kumanda ediyorum. Bir iki günlük istirahat için bir adaya gidiyoruz. Üç haftadan beri geceli ve gündüzlü ateş altında yaşadım ve çok kereler sağ ve solumda olan efradın yaralandığını veyahut öldüğünü görmek musibetine uğradım. Bu hallere burada bulunanlardan daha iyi tahammül ettiğimi zannediyorum ve hiçbir veçhile de meyus olmadım. Her ne vaki olursa olsun benim için üzüntü ve merak içinde kalmayınız rica eylerim. Hud taburunda Ben Bou taburundan ziyade iyi bir vakit geçiriyorum. Başvekilin genç oğlu Ascovit zâbitanımız meyanındadır ve hastahaneden çıkıp bize iltihak eylemek üzeredir. Burada beni izaç eden şey sineklerdir. Bunlar buranın taunudurlar. Hararet, tahammül olunamaz bir derecede değildir ve dâimâ rüzgâr mevcuttur. Bu akşam 125 nefer ile sipere gidiyorum. Siperde bulunmak, burada bulunmaktan daha çok emniyetlidir. Çünkü siperlerde mermiyata hedef olmazsın. Yarın için memuldur ki ufacık adımıza nakil olunalım. İngiltere'de oturanlar buradaki işin ne kadar suûbetli olduğunu takdir etmişlerdir zannedirim. Etmedilerse bile, zayiat listesi neşrolununca her halde anlayacaklardır. Bina'en-'aleyh hergün yeni kuvvetler alarak tahkim olunuyoruz. Sineklerden tahaffüz için bir cibinlik ile gazeteleri muntazaman yollayınız.

22 Haziran – Top sadasından geline hali bir odada istirahat ediyoruz, etrafta yürümek ve çadır altında gölgelenmek ne kadar müferrih. Etraf dağlık şalvarlı Rum kadınları tarlalarda başaklar arasında dolaşiyor. Denizde yıkandık, uzandık ve pek az ta'lim ile meşgul

oluyoruz. Çünkü gün ortasında çalışılmayacak derecede sıcak var. Benim kıtatımda bulunan doktor (...) bir hücum esnasında bulundu. Biz Pazar günü ona Belan Cord mülâki olduğumuzu derhatır edersiniz. Burada ne kadar kalacağımızı bilmiyorum fakat herkes zannediyor ki oldukça uzun bir müddet kalacağız. Allah'a hamd u senâlar olsun burada sinek yok. Kiraz satın alıyoruz ve keزالık bol bol sigara buluyoruz. Avrupa'dan hiçbir havadis alamıyoruz. Bizim buradaki muharebatımıza dair de pek cüz'i haber geliyor.

28 Haziran – Şibh-i cezireye tekrar geldik ve muhtemeldir ki yarında ateş hattında sevkolunacağız. Ahval biraz daha iyice ve evvelkinin yarısı kadar mermi yağmuruna tutulmuyoruz. Ada pek güzel bir mevkiydi. Bir gün bir midilliye bindim. Dağlara çıktım, yedi mil uzaktan bir köye gittim ve köyün umûmî misafirhanesinde yunan yavruları etrafımı almış oldukları halde güzel bir vakit geçirdim. Ceneral Serein Hamilton bizi teftiş etti, elimi sıkılamak lütfunda bulundu ve fenâ sarsıldığımızı fakat buna bir müdeet daha tahammül etmemizi söyledi. Bugün bir Alman teyyaresi ordugâhımızın üzerinde uçtu ve bomba attı. Bazı zâbitler vefat ettiler, bunlar meyanında arkadaşım Lord Reyl Soul'un oğlu Lister var idi.

3 Temmuz – Hâlâ Aşçı Baba tepesinin eteklerindeyiz. Tepe, son derece müstahkemdir ve Türkler pek cesur ve hakikaten zekidirler. Allan Hölisten'i burada bulacağımı ümit ediyorum. Şimdi Lister ve Ascovit ile ta'lim ederek muma-ileyhim şen ve şatır ve ülfet edilmeye layık insanlar. Sivrisineklerden tahaffüz için Lister bana bir cibinlik verdi. İş bu mektubu okuyunuz, buradakilere cibinlik yollamak lütfunda bulunurlarsa bir iyilik etmiş olurlar. Gündüzün uyumaya teşebbüs etseniz sinekler yüzünüzde dolar ve sofranın üzerinde bulunan yemeklerin her bir parçası bu pis mahlûklardan görünmez bir hale gelir. Cibinliğe teşekkürler ederim. Asûde bir halde uyuyorum.

Bu son zamanlarda amele efradıyla çokça çalışıyorum. Bunlarla çalışmak ateş hattından pek fenâ. Dün akşam nısfü'l-leyl de 120 kişi ile siper kazmaya gittim. Şafak sökünceye kadar siper kazdık. Bazen bir serseri kurşun efradımdan bir veya ikisini yere seriyordu. Fakat sonraları zayıyatımız biraz ziyadeleşti. Top ateşi evvelki kadar müziç ve mühlik değildir. Hala şetaretimi muhafaza ediyorsam da bazen heyecanlı anlar geçiriyorum. Bu sıklet-bahş hayattan dolayı bazen sinirleniyorum ve ekseriyet evkatımızı yatmakla imrar ediyoruz. Dün akşam gök gürültüsü oldu ve yağmur yağdı. Bu, karaya ayak bastığımızdan beri ilk defa vaki oluyor. Delhi Ekspres Muhafızlarından Beili burada idi. Tifoya tutuldu ve diğer Macar Gai maktul düştü. Bir mermi parçası evvelsi gün yatak ve elbiseme isabet etti. İyi elbiselerimi parça parça eyledi ve tekne düdüğümü kırarak önüme kadar fırlattı. Muhakka

gazilerden tahaffüz için ağız ve burun filiflerini aldık fakat Türkler henüz muhakka gaz kullanmaya başlamadılar.

İmzasız

(Nu: 6656, 17 Şv. 1333, 15 Ağ. 1331, 28 Ağ. 1915, s. 1.)

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI

Harp Matbûat Karargâhından:

İmroz Adası, Bahr-i Sefid heyeti sefiriyesinin üssü'l-harekesi olup burada bulunan birçok mühim mebaniden sarf-ı nazar edecek olursak Türk üsera-yı harbiyesine mahsus karargâhı, istirahat karargâhı ve Hint livasına mahsus depoyu teyid edebiliriz. Sahib-i ruznâme ile sekiz Hint zâbiti muin bir günün akşamında bu adaya çıkararak saik, işte bu depolardır. Bizleri buraya getiren vapur, Limni Adası'ndan almış olduğu arkadaşlarımızı kumsallığa çıkarmak üzere hareket etti.

Vürudumuzu ihbar ettik, bizleri semt-i maksuda ulaştıran vapurun ertesi güne kadar görünmediğinin anlayınca mektup vermek üzere sahra postasına kadar şöyle bir gezinti yaparak gittik ve bade-i istirahat karargâhına kendimizi yerleştirdik. Burada, hal-i nekahette bulunan birkaç zâbit ile neferât ve adetleri milyonlara varan "Sinek Orduları" bulunuyordu. Akşam yemeğinde yanımıza oturan bedbin tavırlı doktora sineklerin vücuttan vaz-ı âciplerinden bahsettiğim zaman derhal "Siz ortalıktaki sinekleri çok zannediyorsunuz değil mi? Oraya semt-i maksudunuza erince görürsünüz." Ben oradan geliyorum dedi. Kendisinin geldiği ve bizim gsideceğimiz sahile dair malûmât vermesini rica etmemiz üzerine ne olacak şiddet, hararet, tayfun, susuzluk, mermi yağmur, avcı ateşi ve canavarlık, işte gideceğiniz sahil diyerek ekşi bir suratla kapıdan dışarı fırladı. Ertesi sabah, zifiri karanlıkta Gurkas hıdmetçileri tarafından uyandırılarak pılı pırtımızı toplamaya ve ayırmaya başladık. Sırtımızda ve çantalarımız da taşınabilecek eşyalarımızı birlikte alarak ve diğerlerini de lüzum olunca uğrayıp almak üzere depoya bıraktık.

(Mâb'adı var.)

İmzasız

(Nu: 6718, 20 ZH. 1333, 16 TE. 1331, 29 TE. 1915, s.1, 2.)

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI

-Mâb'ad-

Bir günlük erzağımızı yanımıza alarak bir vapura rakip olduk. Bu, bir sene evvel kimsenin bilmediği balıkçı gemisi idi. Fakat şimdi dünyanın en büyük donanmasına torpil tahriri hizmetini görerek vazife-i vataniyyesini kadrince yapmakla müftehir idi. Üç saat sürecek olan seyahatimizi itmam için, sabık balıkçı ve lâ-hak torpil tahriri gemisi olan vapurumuz sırf mukarrerat etmekte iken koca reis, yamalı bacalı makine dairesiyle iskelelerdeki mermi tahribatını göstererek, “Türklerin ne vakit ateş edeceğini bilemezsiniz” dedi, Fakat bugün onlar Türkler başka bir işle meşgul idiler. Bir iki kruvazörümüzle monitörlerimize rastladık vazifesini gören balon ianesiyle, terk-i mevzilerini muntazaman toplatıyor; gayr-i merî siperlerden tüfenk ateşi teati ediliyor ve ara sıra da maksim toplarının sesleri işitiliyordu. Türkler, bize bakarken sahile bir iki mermi savurdular. Fakat hiçbir tesiri yoktu. Vapurumuz sahile yarım mil mesafede durdu ve bizde ufak bir istimbotla karaya çıkarak vürudumuzu erkân-ı harp zâbitlerinden birine ihbar ettik. Çıktığımız mahal görülmeye şayandı. Leb-i deryadan mürtefi kayalıklara kadar olan sahile her nevi malzeme-i gıdaiyye ile hınca hınç dolu, kayalıkların üzeri kurutulmak için iplere dizi ile asılan eşyalar gibi insanlar ile memlû, sahile doğru uzayan vadiler ise şark çarşıları gibi dizilmiş insan sürüsü leb-â-leb dolu idi. Vürudumuzu ihbar ettikten sonra Hint askerî ile bir arada bulunan Avusturalya-Yeni Zelanda kavli-i karargâhına kadar yol göstermek üzere bize bir rehber verdiler. Rehberimizi, bizi yoracak derece de yoracak kadar hızlı yürüyordu.

Bir aylık deniz-i meşak seferiyesini tatmak, sivilceler çıkartacak derecede olan şiddet-i hararete maruz kalmak, kum deryası üzerinde sırtta ağır çantalar olduğu halde yürümek ve bundan başka olarak bir de denize mühimmat ve cephaneye yığıntılarını taşıyan katır arabalarının kaldığı yüz bulutları arasından geçmek: İşte bunların cümlesi bize hayli den hayliye zahmet veriyordu. Bi'l-hassa denizin kenarından geçerken, denize sürüklenip batırılacak olan katır laşelerini gördüğümüz zaman bedin doktorun dediklerini hatırladık. Kayalıklar ve sahil hitama eripte düz zemin ve fonda ve çalılıklar le bezenmiş tepecikler görünmeye başlayınca yedi kadem derinlikteki Muvasala Hendekleri de göründü. Sahile doğru bir zaviye-i kaime şeklinde uzayan bir vadinin ağzında Türkler ile bizim aramızda açık bir saha vardı. Tam işte buraya en yakın irtibat yollarına geçmekte istical gösteriyoruz. Burası Türk avcıları ile dolu, tehlikeli bir mahaldir. İhtar yaftası asılmıştı. Acele ettik ve Türk avcılarının bizi avlamak husûsundaki gayretleri boşa gitti. Münakalat siperlerine girdiğimiz zaman bunların inşası için ne kadar emek sarf edildiğini anladık. Siperler

mevkiinin imtidadınca milyarlarca uzanmış yedi kadem derinlikte ve bazı yerlerde dört kadem genişlikte idi.

(Mâb'adı var.)

İmzasız

(Nu: 6719, 21 ZH. 1333, 17 TE. 1331, 30 TE. 1915, s.1.)

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI

-Mâb'ad-

Buraya, teneffüs olunacak hava bile nüfuz etmiyordu. Hava-yı muhit, kömür maden kıyılarında olduğu derece de sıcaktı. Bazıları yürüyerek geçen ve bazıları da teskere üzerinde geçirilen yaralılara vakit vakit tesâdüf ediyorduk. İnsan bazen de birkaç gün sonra İngiltere'de neşrolunan nestolin listesinde ismini göremeyecek olan bir biçare silah arkadaşımın üzerine basıyordu. Kurşunlar başımızın üzerinden yanmazdan ısıklık çalarak ara sıra geçiyorlardı. Münakale siperi, kumlu bir amfi tiyatrodan nihayet buldu ki bunun arkasında deniz ve önünde ise nısf-ı daire şeklinde çevrilmiş alçak tepelikler bulunuyordu. İşte burada rehberimiz, yarı yola geldiğimizi söyledi. Avusturalya-Yeni Zelanda Kolordu Karargâhı karaya ilk ayak bastığımız mahâlin küçük mikyasta bir numûnesiydi. Burada malzeme ve mühimmat kümeleri sıra ile dizilmiş su varil ve mancaneleri etrafa yayılmış bir halde olduğu gibi uzaklarda yatan hastahane gemilerine naklolunmak için kızgın güneşin altında sabır ve sakıt tabur tabur yatan yaralılar vardı. Bu zavallı arkadaşlar Salib-i Ahmer hastahane gemisindeki nimet-i istirahatata karışincaya kadar hakîkaten çok eziyet çekiyorlar. Fakat hiçbirinden en ufak bir kelime-i şikâyet kelimesi bile işitmezsiniz.

Geldiğimizi haber verince kahvaltı etmek için birazcık beklememizi pek nazikâne ve misafir perverâne bir sûrette teklif ettiler. Nimet gayr-ı müterakkıbe olarak içeceğimiz bir fincan sıcak çaya kavuşacağımız bir sırada belâ-ı tehir vefata vakt-i mensup olduğumuz livada isbat-ı vücut etmemizi sarı şapkalı şahsın beyan etmesi üzerine bütün bena-yı ümidimiz yıkıldı. Bu ifadeye aptalca inandık. Kahvaltı etmeksizin çantalarımızı sırtlandık ve yeni bir rehberin refakatinde olarak yola revan olduk. Yol eskisi gibi yeknesak ve mütemadi olamadığı ve bazen henüz ikmal olunmamış siperler dâhilinden geçtiği için pek ziyade sıkıntılı idi. Güzergâhımız da dâimâ aynı manzara tekrar ediyordu. Yaralı kafaları, çukurların içine doldurulmuş olduğu için kolları ve bacakları dışarıda kalmış ecsad-ı müteaffine... Vel'l-hâsıl hiç için mahvolmuş insan yığınları. Nihayet âlâm uzun bir yürüyüşten sonra telefon merkezlerinden haber getirip götürün emir çavuşlarıyla Hint

askerlerine ve tezkereci efrada tesâdüf etmeye başladık. Biraz sonra bir rehber işte sizin livanın karargâhı diyerek karşı dağdaki yeni deliği gösterdi.

(Mâb'adı var.)

İmzasız

(Nu: 6720, 22 ZH. 1333, 18 TE. 1331, 31 TE. 1915, s.1.)

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI

-Mâb'ad-

Karargâh, azametli ve muhteşem bina olmayıp bayırın üzerinde kazılarak vücûda getirilmiş ve ikiye taksim edilmiş bir zeminlikten ibaretti. Bunun bir kısmı Cenerale ve diğer kısmı Erkân-ı Harbiye Heyeti'ne tahsis kılınmıştı. Ceneralin hatt-ı harpte bir mevkiye olduğunu ve epey bir müddet daha gelmeyeceğini anladık. Sabahleyin yiyemediğimize müteessif kaldığımız kahvaltıyı yapmak için hazırlandık, bulaşık suyu gibi bir çayı maa'l-kerahle içtik. Erzak-ı muatade-i yevmiyeden olan peksimeti mal bulmuş mağribi gibi yedik. Diyorlar ki burada erzak fevkâlâde iyidir. Erzak-ı yevmiye bir libre peksimet, ufak bir teneke soğuk sığır eti, bir teneke okso et suyu ve çay ile şekerden ibarettir. Ceneral, vakt-i meyanında geldi ve cümlemizi muhtelif alaylara tayin etti. Ben, Gorkas Hint alayına düştüm.

Rehberlerimizi önümüzde olduğu halde hepimiz cezve-i tamillerimize iltihak etmek için yola çıktık. Gorkas alayına mensup olanların gideceği yol kısa idi fakat düşman bir taraftan kuyulara ve diğer taraftan da karargâhımız ile siperler arasındaki açık meydana hâkim olduğu vapurları Türk avcıları ile dolu bulduğu için bu kısa yol tehlikelidir. Buradan tek sıra ile geçilmesi ve arada ki fasılanın pek açık olması ve son bir süratle yürünmesi emri yevmi mukteziyatından idi. Bu yoldan o gün geçenlerin en talilisi biz olmak üzere hiçbirimiz incilmeden geçtik. Çünkü yolda hâkî elbiseli silah arkadaşlarımızdan kaçanın cesedi yatmakta olduğunu re'yül-ayn müşahede eyledik. Avcı efradının mevzimize yakın münferit çukurlarda bulunması insana pek garip gelirse de ufak meşelikler ve fundalıklar ile örtülmüş olan dağlar, dere ve bayırlar ile de ayrılmış olduğundan bir delikte saklanmış olan avcı neferine yiyecek yemek içmek su ve atacak kurşun verildiği takdirde akıbet-i ahvaline kavuşuncaya kadar orada günlerce yaşayabilir.

Alayımıza mülâki olduğumuz zaman bunları ilk saf harpte bir hafta müddet çarpışıp zaiyat-ı azimiyeye düşer olmalarından mütevellit yorgunluğu çıkarmak üzere istirahat halinde bulduk. Zâbitanın bakiyetü'-l-süyufu tarafından hüsn ü kabule mazhar olarak zâbitan lokantasında sığır eti, peksimet, reçel ve su olmadığından dolayı Rom denilen içki ile karıştırılmış teksif olmuş süt ile taam ettik. Biraz sonra hareket halinde bulunmaktığımız ve

vadideki birinci hat siperlerini takviye etmek üzere arkamızdaki mürtefi bir tepe üzerindeki mevkiî işgal etmekteyiz için emir telakki ettik. İşgal edeceğimiz mevkiinin geceleyin tahakküm edilmesi de cümleten evamirden idi. Çünkü hiçbir amele takımının gündüzün iş göremediği bu güne kadar cereyan eden vakaiden anlaşılıyordu.

(Mâb'adı var.)

İmzasız

(Nu: 6721, 23 ZH. 1333, 19 TE. 1331, 1 TS. 1915, s.1.)

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI

-Mâb'ad-

Gündüzün çalışan amele takımının Türkler tarafından keşfolunması kadar onlar için bir musibet dünya yüzünde bulunmamızdı. Bunların hepsinden fazla olarak emrolunan mevkiyi işgal etmek için açık iki meydanlığı geçmek icap ediyordu. Buradan ancak büyük bir dikkat ve basiret sayesinde geçmek ve düşman bataryalarının ateşinden yakanızı kurtarmış olursanız nihayetü'l-ümerâ mahâlin ve kâhir Türk acılarından biri, takip etmekte olduğumuzu yolun başında karşımıza değildi. Her halde bu musibet şeytan ile uğraşmak icap ediyordu. Gurkas'lar avcı efradını bulmakta son derece maharet sahibi oldukları gibi bunlarla uğraşmakta da büyük bir zevk duydukları için tüfenk ve kokiri denilen bıçak ile müsellağ beş Gurkas neferi Türk avcısını gizlendiği delikten bulup çıkarmak üzere sevk olundu. Harekâtımızı bir dereceye kadar öretecek karanlığın çökmesini beklerken Çanakkale'de vukua gelen muharebenin sûret-i cereyan ve ahvali hakkında epey mühim ve faideli malûmât edindik. Türklerin üseraya ve yaralılara karşı ettikleri muamele hakkında herkesin nokta-i nazar ve efkâr-ı muhtelif idi ise de merdane muharebe etmekte oldukları ve hakîkaten kahraman vasfına layık buldukları hakkında umumen ittihad-ı efkâr var idi. Esir olanların afv u sefh ile muamele görmeyip öldürüldüğü ve yaralıların kılıçtan geçirildiği hikâyelerinin hespi esassız bir takım tasniattan ibaret olduğuna hepimiz kânî olmuştuk.

Akşam ve karanlığı çökünce hareket ettik. Hareketimiz Türklerin her akşam karanlığında muntazaman ve hep bir ağızdan neferâtı akşam yoklamasından sonra "Padişahım çok yaşa" zenzeme-i duaiyesini murat ediyor, çağrışımları anne-i müsadif idi. Ben zannediyorum ki Türklerin her akşam tekrar eden bir cümlesi, bizim "Meyusü'l kalp miyiz? Hayır!" Zenzememize müteradiftir. Türk zenzemesi bazen top ve tüfenk sesleri arasında kaybolur gider bazen de bizim taraftan bir nümayişle mukabele görülür. Ma'a-hâzâ ne olursa olsun sarf edilen zamanı mukayese edecek olursak Türklere pek cüzi bir ziyan yapmış olduğumuzu anlarız. Birçok kurşun sarf ederiz de buna mukabil en asgari bir tesir

vücûda gelmiş olur. Alayımızın tek sıra ilerleyerek ilk açık meydanlığa belâ-kaza ve vukuaat vasıl oldu. İş bu meydanlıkta ki köylerin mevcudiyetini ve akşam karanlığında İngiliz askerlerinin su almak için buraya toplandıklarını düşman bildiği için tek sıra ve aralıklar açık olmak üzere süratle marş ettik. Tek sıra gitmek düşmanın nadiren nazar-ı dikkatini celbedip ateş açmasını mucip olursa da susamış olan efradımız takım takım subaşına koşarak orada bir grup vücûda getirdiklerinden bunları gören düşman ateş açtı. İlk mermi Gurkas alayından Hintli bir zâbitin başı üzerinde patladığı cihetle biz kendisini parça parça olmuş zannediyorduk fakat ortalıktan toz duman kalkınca, mûmâ-ileyhin deli gibi koştuğunu bir hayat bulduğunu görünce cümlemiz hayrete müstağrak olduk. Rah-ı mesturnerden yürüyerek ve ağaçlı yollardan geçerek bir kadar ilerledikten sonra Türk avcı efradının kesretle hal-i faaliyette buldukları açık bir mahale vasıl olduk. Burada, yürüyüşe başlamadan evvel çıkarmış olduğumuz beş kişilik posta avdet ederek Türk avcısının öldürülmüş olduğu havadisini verdi.

(Mâb'adı var.)

İmzasız

(Nu: 6722, 24 ZH. 1333, 20 TE. 1331, 2 TS. 1915, s. 1.)

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI

-Mâb'ad-

Biraz sonra, işgal edeceğimiz mevkiinin hemen altına tesâdüf eden bir dereye vasıl olduk ve tamamıyla karanlık çökmesini beklemek üzere burada durduk. Dere bizi düşman ateşinden masun kılıyordu. Gece olunca dere içinde kendimizi melce bulduk. Etraftaki teaffün hakîkaten tahammülsüz idi. İşgal edecek olduğumuz arazinin etraf ve civarını muayene edecek kadar karanlık çökmesiyle bulunduğum yerden kalkmaktığım aman ne kadar halas ve reha-bahştı. Fakat bu sevinçte çok sürmedi. Tepeciklerdeki ve ilerideki bayırlarda icrâ-ı harekât eden takip ve kollarımız Türklerin kâhir şarapnel ateşine maruz kalmıştı. Ölür gibi samit ve sakit olarak Türk ateşi altında yerlere kapanmış olan efradımızın üzerine bâsârak veya yanlarından geçerek yolumuzu bulmaya uğraşılıyor ve ilerliyorduk. Efradımızın ilk işi Türk mermilerinin hedefi olanların ecsadını kaldırıp gömmek oldu. Ma'a-hâzâ buralarda el-hâletü hazih birçok Türk ve Avusturalya efradının bulunamayıp kalmış olan cesetleri yatıyordu.

(Mâb'adı var.)

İmzasız

(Nu: 6723, 25 ZH. 1333, 21 TE. 1331, 3 TS. 1915, s. 1.)

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI

-Mâb'ad-

İşte bu cesad-ı müteferrishe ve müteaffiden çıkan pis kokularıyla fesada uğramış havayı teneffüs ede ede, ölümler arasında iki gün yemek yedik, gezdik, uyuduk ve iş gördük. İşimize başladık ve süratle ilerliyor idik. Ancak şarapnelin üzerimize patlamasıyla bütün amele efradı yerlere yatıyor ve boylarca sekte arz oluyordu. Bu akşam burada bir iş yapmakta olduğumuza dair Türklere bir şüphe arz olmuş çünkü arada sırada şarapneler üzerimizde patlayıp duruyor fakat mesafeyi iyi takdir edemeyen Türkler, şarapneler ile bize pek cüzi hasar îras ediyorlardı. Kezalik iyi tüfenk ateşi de açtılar ve bize bazı zayıat da verdirdiler. Onlar meyanında bir Hintli zâbitte bulunuyordu, kendisiyle işimize dair ayakta müzakere ederken birden bire yere düştü, öksürdü, yuvarlandı ve öldü gitti. Kalpgâhınmdan bir Türk kurşunu yemişti. Saat ondan zâbitan için yemek ihsar edildi ve İngiliz zâbitlerinden mürekkep ufacık bir gurup ölümlerden mümkün olduğu kadar uzak bir yerde ta'lime çağırıldık. Sıcak yemek verileceği mevud iken inkisar-ı hayale uğradık. Çünkü matbahta yakılan ateş ne kadar bir ihtimam ile düşmanın nazarından saklanmış ise de ketm olunamadığından düşmanın şiddetli ateşine maruz kaldığı için ateş itfa edilmiş ve bizlerde yine mahud peksimet ve soğuk sığır eti ve Rom karışık teksif olunmuş süt ile kefaf-ı nefis etmek mecburiyetinde kaldık. Devriye gezen efradımızın bizim hat ile Türk hattı arasında yakalamış olduğu beyaz bir adamı getirmesiyle taamızın sekteye uğramıştı. Merkumu getiren Hintli zâbitin fikri bunun bir Alman ve aynı zamanda hafiyeye olduğu merkezinde idi. Esna-yı isticvapta merkumun an aslı Avusturalyalı olup buraya beraber mahza ölümlerin üzerindeki elbise ve eşyayı miriyeyi soyup almak üzere gelmiş olduğunu ve karanlıkta yolunu kaybetmiş bulunduğunu anladık. Ateşini şapkalarımızın içinde saklamak sûretiyle bir iki sigara içtikten sonra geceki işimize devam etmek üzere zâbitler ayrıldı. Gayet göz açık birkaç nöbetçiyi de emin ve mahfuz bir mahale bırakarak yine o müteaffın, pis dereye avdet eyledik. Mevcudiyetimizi düşman topçusuna malum olmadan hemen kendimizi siperler içine attık. Aydınlık olmadan oradan ayrıldığımızı adeta kerametçe iş yapmışız diyeceğim geliyor çünkü gündüz olur almaz Türk şarapneleri orayı taramaya başladı.

(Mâb'adı var.)

İmzasız

(Nu: 6724, 26 ZH. 1333, 22 TE. 1331, 4 TS. 1915, s. 1.)

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI**-Mâb'ad-**

Taburların olduğu tarafa düşen mermiler bit-tabî onlara ait olup iras-ı hasar ediyordu. Fakat bunlar yakınımıza infilak etmeye başladıkları zaman pekte rıza gösterebilecek hoş bir keyfiyyet değildi ve her halde bizleri taciz edip duruyordu. Husûsiyle bütün bunlara şarapneller ile bunların saçmakta oldukları demir parçaları ilave edilecek olursa kahvaltı listesinde pek nâ-hoş bir fazlalık husûle geliyordu. Esna-yı istirahatta pek sıkı bir teyakkuz ve intibahta bulunulması emir olundu. Fakat Çanakkale de istirahatın manası büsbütün başkadır. Düşman ateşinin ateşinin pek kahirâne bir sûrette etrafı yaladığı bir zamanda İngiliz zâbitlerinin idaresinde olarak amele takımının işe çıkıp hatt-ı muvasalayı temin etmesi husûsunda telefonda müteaddid defalar emir aldık. Bütün gece düşman ateşi altında olarak alaylar arasındaki hatt-ı mavasala ve muharebenin temini ve kazılacak birçok siperlerin mevcut bulunduğu akla getirilince verilmiş olan istirahatın manası pek vazıh bir sûrette anlaşılmiş olur. Gelibolu şibh-i ceziresinde bulunan alaylar siperlere girip de orada vazife görmek sırasını kemal-i tehlike icrâ ederlerse de siperler derûnundaki sükûnet ve istirahat ancak ve ancak Türkler tarafından ihlal olunursa da aks-i taale bakın ki Türkler de adetleri olan mukabil taarruzu terk ettikleri cihetle etrafta ulu sükûneti hüküm ferma olmaya başladı. Bu günün bi'l-hâssâ rahatsızlıklarına ilaveten bir de susuzluk belası baş gösterdi. Öyle beliye ki ne içecek ve ne de husûsat-ı saire için kullanacak katre su bulunmadığı gibi son derece de bir şiddet-i hararete hüküm sürüyordu. Türkler akşam yoklamasından sonraki zemzeme-i duaiyeleri ayini hilaf-ı mutad pek uzun bir müddet devam ettiği cihetle bu akşam işimize mutattan pek geç olarak başladık. Nihayet alamız işe başladık. Elimizin altında bulunan pamuk gibi yumuşak toprak tedricen sert kayalığa munkalip oluyordu.

İmzasız**(Nu: 6727, 29 ZH. 1333, 25 TE. 1331, 7 TS. 1915, s. 2.)**

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI**-Mâb'ad-**

Bundan sonra ki hareketimiz bir gece yürüyüşünden ibaret oldu ki bunda ki maksat bizim liva ile (...)’ıncı fırkanın livası beyinde hatt vasıl peyda etmekte. Bu yürüyüş birçok kaza ve hadise vuku bulmaksızın güzerean eyledi. Ancak karaya yeni çıkarılan fıkraya ait bulunan nakliye takımları dümdârımızı bir müddet mevkiye için bizden ayırmıştı. Bunların betekrar bize mülaki olmaları için epey bir zaman geçti. Bir müddet yürüdükten sonra kendimizi Türkler ile bizim ileri karakollarımız arasında kızıışan bir muharebenin içinde bulunca burunlarımızı devedikenleri arasına sokarcasına yere yatarak sanki buradayız diye bağrışarak başımızın üstünden geçen Türk kurşun sağnağı altında bekliyor idik. Bu vaka bir taraf olupta semt-i maksuda vasıl olduğumuz zaman zifiri karanlık idi. Fakat şafağın sökmesine pek az bir vakit vardı. Efradımız için bir mahal intihabı vazifesi muharrir-i âcizin hissesine düşmüştü. İyice bilmelidir ki ortalık ağarmaya başladığı zaman mestur mahallerde bulunmayacak olursanız şarapnel kahvaltısı etmekliğiniz muhakkaktır. Alayımızda her şey yolunda cereyan ediyordu. Binâ’-en-aleyh ortalık henüz aydınlanmaya başladığı bir zamanda Gurkas’lar ile birlikte olarak dallar ile mestur çukurlarda teyyareler tarafından kolayca keşif olunmayalım korkusuyla bulunuyorduk. Nöbetçi efrattan maada bi’l-cümle efrat derin bir uykuya dalmışlar ve horlayıp duruyorlardı.

(Mâb’adı var.)**İmzasız****(Nu: 6729, 1 Mh. 1334, 27 TE. 1331, 9 TS. 1915, s.2.)**

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI**-Mâb'ad-**

Miralayın ne vakit hareket edebilirsin arkadaş! Sualine bi’t-tabî “derhâl efendim” den başka ne cevap verilebilirdi. Beş dakika sonra keşif kolu ile ileriye atıldık ve sürünerek siperden sipere, mevziiden mevziye vararak düşmanın derûnunda bulunduğu ormanlığa doğru ilerliyorduk. Gorku keşşafı pek meşhurdur. Bunlar sığıru’l-cüsse ve çevik olmaları hasebiyle güçlükle görülebiliyordu. Fakat tavikü’l-kame İngilizler için iş böyle mi ya? Bundan fazla olarak da atılan kurşunların üstünüzden altınızdan ve yanınızdan geçtiğini hissederseniz avcının ne demek olduğunu derhal takdir edersiniz. Ma’a-hazâ atılan kurşunlardan hiçbirinin isabet etmediğini görünce insan cesarete gelerek işe başlamak husûsunda kendisinde bir arzu tevellüt ediyor. Biraz sonra kendimizi ormanlıkta bulduk ve

buraya kadar olan vakıanın perdesi de burada kapandı. Ormanlık düşmanın devriye dairesi dâhiline tesâdüf ettiği için burada çok dikkatli ve basiretli bulunmak icap ediyordu. Bina' en- 'aleyh aralarımızdaki açık biraz fazlaca olmak üzere ilerliyor ve verilen emre tebaen reh- güzarımızda bulunan viran kabileleri ve kuyuları vesaireyi not ediyor idi. Bu veçhile ilerlemekte iken karşı ki dağda bulunan düşmanın harekâtı aynen görünüyordu. Önümüzde gittikçe yukarıya doğru hafif bir sûrette meyil peyda eden açık bir saha, viran bir hane ve kendisini siper ittihaz edebileceğimiz büyük gövdeli bir ağaç vardı. İşte bu ağacın altından önümüzde bulunan tepe ile düşman siperlerinin düşman siperlerinden görüneceğine hiç şüphe yoktu. Yanımda bir Gorku olduğu halde ikimiz bir hamlede bu ağacın altına girdik. Buradan düşmanın harekâtını dürbün ile tedkik ediyor ve her bir halini not ediyorduk. Gurkas'lardan biri bir hareketle düşmanın nazar-ı dikkatini celbetti. Bu ana kadar ortalıkta hayattan hiçbir eser yok her taraf sakıt ve samt idi.

Derhal etraftaki ağaçlar, kurşun seslerinden ıslık çalmaya başlayarak canlandılar. Telakki olunan emre tabiatla düşmana ateş açtırmaya muvaffak olduğumuzu anladık. Gurkas'lardan birinin tüfengini sırtladığını görmeğe vakit kalmadan bütün dünyanın olanca ağırlığıyla sol bacağımın üzerine yıkıldığını hissettim ve arka üstü yuvarlandım. Sol bacağımın kalem kemiği hurdahaş olmuş ve baldırım parçalanmıştı. Kan olanca şiddetle akıyordu.

(Mâb'adı var.)

İmzasız

(Nu: 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 2.)

*

BİR İNGİLİZ ZÂBİTİNİN HATIRÂTI

-Mâb'ad-

Pek âlâ, emre itaatle düşmanın mevkiini tayin etmiş, ateşini üzerimize celp eylemiş idik. Fakat yapılacak yegâne bir iş kalmıştı. O da karargâhta cenerale haber yollamaktı. Hâlbuki işin en zoru da bu idi. Olduğum yerden cüzi bir kımıldamaklıgım kurşun sağnağına tutulmaklığıma sebebiyet verdi. Şimdi diğer bacağымda yaralanmıştı. Emr-i birim olan Gurkas neferine diğer efradı bulup cümleten birlikte karargâha gitmelerini ve ihbaratta bulunmalarını emrettim. Yerde yatmış kalmış olan talî ve başımın yazısı her ne ise ona behemehâl kavuşacaktı. Fakat yaralı bir İngiliz zâbitini bırakıp gitmek Gurkas itikadâtı aleyhine olduğu için beni bırakmak istemedi. Nihayet o da bir kurşunla yanıma yuvarlandı. Duyduğum kurşun seslerinden anlıyordum ki cesur ve fakat pek inatçı herifler Türk siperleri içinde muharebe ediyorlardı. Bağırarak artık para etmiyordu. Ateşin kesilmesiyle biraz

ümide düşer gibi oldum. Orada ne kadar yatmış olduğumu bilmiyorum. Çekilen ısırap ile zayi edilen kan insanı aldatıyor. Diz kapağımın üzerine küçük bir ipekli mendil bağlamıştım ki bununla kanın akıp gitmesine bir dereceye kadar mâni oldu. Fakat pek ziyade rahatsızlık hissediyordum. İşte bu zamanda her taraftan askerlerin gelmekte olduğunu onların hışırtısından anladım. Başımdaki büyük kenarlı Gorku şapkasını çıkararak etrafa baktım. Tüfenklerini sopa gibi kullanarak gelenler şüphesiz Türkler'di. Bunlar iri cüsseli, tıraşları uzamış Türk neferleri olup pek o kadar kanına susamış gibi görünmüyorlardı. İşin en tatlısı süngülerinin takılı olmaması idi. Bu şüphesiz benim için iyi idi. Çünkü kurşunla vurulmak soğuk demir ile süngülenmekten her halde iyidir. Başucuma gelen, tüfengi elinde bir Türk'ün "Esir olmak ister misin?" suali elleri yukarı emrinden başka bir şey değildi. Revolverimi atarak emre itaat etim. Kim olduğumu sordular. İngiliz zâbiti olduğumu söylemek cevab-ı kâfi teşkil etti. Ayağı kalıp yürümekliğim emrini verdiler. Fakat yürüyemeyeceğimi kendilerine anlattım. Zorla ayağa kaldırdılar ise de yine yere düştüm. Nihayet yarı yarı taşıyarak ve yarı sürükleyerek beni götürmeye başladılar. Fakat nazik ve insaniyetli bir Türk Yüzbaşısının siperden teskere getirilmesi emrini vermesiyle tevkif ettiler. Susadığımı anlayan zâbit, bu ihtiyacı da tatmin eyledi. Tecrübe-i şahsiyeme ve başkalarından işittiklerime nazaran Türk mütehevvir olmadıkça pek merhametli ve şefkatli bir insandır. Tuhaf değil mi? Beni esir eden Türk neferi de baldırından yaralı olduğu için altımdaki oda da yatıyordu. Arada bir merkumla haberleşiyorduk. Biraz sonra müdavat mevkiinde bulunarak burada ilk defa olmak üzere yaramıza bakıldı. Bir galon kadar su içtim. Burada dahi istintak edilerek cevaplarım telefon ile karargâh-ı umumiye bildirildi. Her ne hal ise birçok yedek teskercilerin taşıdıkları teskere ile yola dizildik. Bundan da yolun uzun olacağını istidal ettim. Her yerde askere tesâdüf ediyordum. Fakat hiçbirinin nasiyesinde düşmanlık alameti belirmiyordu. Nihayet karargâh-ı umumiye geldiğim zaman pek ziyadesiyle hüsn ü kabüle mazhar oldum. Askerimizin miktarına ve nerelerde bulduklarına dair suallerin hepsini birden âdem-i malûmât beyan edişim Türklerce memnuniyeti calip değil ise de yine hiçbirinden sertlik ve hoşnuyet alameti bile görmedim. Bilakis hep aynı tarzda muamele-i nazikâne gördüm. Su isteyince Türk kahvesi getirdiler. Sigara verdiler ve sonra da çay ikram ettiler. Erkan-ı harp zâbitlerinin birçokları ile Fransızca konuşarak bütün Fransızca mı sarf edip tükettim. Bi'l-âhire yemeğe davet olunduMsa da rahatsızlığımdan cihetle kabul de mağdur olduğumu söyledim. Kumandanla görüştüğüm zaman duçar olduğum hale beyan-ı teessüf ederek burada kendisinin misafiri olduğumu beyan ve araba ile ilk önce sahra hastahanesine ve badehu sahile inip oradan Hilâl-i Ahmer vapuruyla İstanbul'a izam eyleyeceğimi söyledi.

Araba seyahatindeki müşahedatı kapalı geçeceğim, yazmayacağım. Gelibolu şibh-i ceziyesinde yollar pek mahdut ve inişli yokuşlu olup burada yürüyen dört tekerlekli ve içi zaman döşeli arabalar da kırık bir bacak ve parçalanmış bir baldır ile seyahat etmenin ne derecelerde zahmet-engiz olduğunu düşününüz. Fakat şunu iyice biliniz ki bu hal binlerce yiğit Türk yavrusu yaralılarının bilâ-şikâyet ve bilâ-tezellüm katlandığı bir haldir. Bu zavallı biçareler son derece de muztarip oldukları zaman ağrılarından ancak Allah lafzı işitilir ve ancak ondan sabır ve kuvvet istina ederler. Türk sahra hastahanelerinde göze çarpan en büyük meziyette ehliyet ve kifayettir. Bu hassa-i memizeyi ah bilir ama geçen dört günlük gayr-i kabil ictibap rahatsızlıktan sonra kendimi istirahat-bahş bir yatakta ve yaralı Türk zâbitleri ile dolu bir koğuştaki buldum. Burada da şefkat ve nezaket dairesinde muamele gördüm. Hakiki centilmenlik nokta-i nazarından bir Türk zâbitininkine varacak insanları pek nadir gördüm. Fransız ve İngilizlere karşı hiçbir hırs ve kin beslemiyorlar. “Muharebe etmek için emir aldık, onun için harp ediyoruz” diyorlar. Fakat “Ey İtalyanlar!” siz Çanakkale’ye ayak basacak olursanız haliniz pek yaman olacaktır. Hastahane de yapılan bazı tadilat hasebiyle burada yegâne bulunan ben İngiliz zâbiti şimdi yalnız başıma işgal etmekte olduğum odaya nakl olundum. Yanımda ki oda da hal-i nekahette bulunan bir Fransız Çavuşu var. Akdemce Newyorklu imiş. Muharebeden sonra Newyork’a avdet emeliyle yaşayıp duruyor. Çok zaman evvel kaybetmiş olduğu kardeşi gibi bana muamele ediyor. Bundan başka olarak ayağı parçalanmış Noizlend süvari efradından biriyle bir süngü hücumunda vücûdunun birçok yerlerinden yaralanmış bir Fransız daha var. İstirahatimiz pekiyi, Hilâl-i Ahmer heyeti müstahdeminden pek ziyade letafetkârane ve müşfikâne muamele görüyoruz.

Türklerin ne dereceye kadar muharip oldukları bi’-tabi sorulacaktır. Almanlarla muharebe etmiş olan sailine verilecek cevap şudur. Türk, birinci sınıf bir muhariptir. Fransa ve Çanakkale dârülharplerinin her ikisinde de bulunmuş olanlardan hiçbir kimseye rast gelmedim ki Türkler, Almanlardan daha cesur bir muharip ve kahraman bir hasım olduğuna kâni olmuş bulunmasın. Almanlar, adeden pek müteveffik olmadıkça kendileri o kadar tehlikeli ve muhataralı değildir. Türk cesur, cefâkâr hiçbir şeyden yılmaz. Mahir bir nişancı ve gayet iyi bir cerhe muharebesi yapıcıdır. Bu söylediklerim Türk’ün muhariplik o saf memizesinin en güzideleri olup umum bundan müttefik alidedir. Tüfenk, bomba ve makineli tüfenk ile Türk askerî dünyanın en mükemmel askeriyle bî-muhaba boy ölçülebilir.

İstanbul’a çok yaralı gelir. Aynı zamanda cephe-i harbe sevk olunacak yeni efratta sel gibi akıyor, bunlar memleket türkülerini çağırarak, vatan şarkılarını okuyarak pür neşe ve şetaret sokaklardan geçiyorlar.

(Son)

İmzasız

(Nu: 6732, 4 Mh. 1334, 30 TE. 1331, 12 TS. 1915, s.2.)

*

YUNANLI BİR GÖNÜLLÜNÜN DEFTER-İ HATİRÂTINDAN

Çanakkale’de maktul düşman bir Yunanlı gönüllünün hatıra defterinden: 2 Nisan 915 ba’de-hû’z-zeval saat iki sularında masajeri seyr-i sefâin şirketinin Musûl vapuruna rakiben Marsilya için hareket ettik. Seyahatimiz latif idi. 3 Nisan – Bütün gün sath-ı arz ile semayı görüyor idik. Deniz rakid idi. Refakate o kadar hoş değildi. 4 Nisan – Hava pek hatm, dalgalar yan geliyor. Gemidekilerin cümlesi yaslanmaya başlar. Yarın ki pazarertesi günü Malta’da tevkif edilecektir. 5 Nisan – Kable’z-zeval saat sekizde Malta’ya muvasalat edildi. Şehri dolaştıktan sonra kable’z-zeval saat onda müfarakat ettik. Hava oldukça latif idi. 6 Nisan – Hava oldukça hoş. Elem-asap dehşetli sûrette hüküm-ferma bütün gün pirinç, hayret-efza mahiyetli bir gece. 7 Nisan – Hava pek latif biraz pirinç şiddetli elem-asap yemeği tatil ettirdi. Geceyi biraz rahatsızca geçirdik. 8 Nisan – Saat sekiz buçukta Marsilya’ya muvasalat edildi. (Beavo) Misafirhanesine nazil oldum. Ğ. Paparoğlu’ya rast geldim. 9 Nisan – Atina’dan mektup aldım. Keygavfalı Goglu’yu gördüm. Amuca Monte Carlo’dadır. 12 Nisan – Muayene-i tibbiyem icrâ olunup hıdmet-i askeriyyeye salih olduğum tahakkuk etti. Lyon’a gönderildim. Marsilya’dan saat on biri yirmi beş geçe müfarakat ettim.

17 Nisan 915 – Saat 6’da Lyon’a muvasalat olundu. Saat bir buçuğa kadar şehri dolaştık. Yabancı alayı üçüncü bölüğün ana defterinin 2171 numarasına kayd olundum. 18 Nisan – elbise-i askeriyyeyi bugün giydim. Bina’en-âleyh ağleb ihtimale göre – Pazartesi sabahı Vallbonne’ye hareket edeceğim. Hayat-ı askeriye ibtidalarla meşakkatli ise de onbaşılık rütbesini bila-ihraz angaryadan kurtulacağımı ümit ediyorum. 19 Nisan – Bugün takımımız nöbette idi. Ma’a-mâ-fih sokağa çıkmak için izin istihsaline muvaffak oldum. Şehri dolaştım ve cümleye mektup yazdım. 20 Nisan- Yarın Vallbonne’ye hareket edeceğiz. Orada bir müddet ta’lim göreceğiz. 21 Nisan – Hareketimiz yarına talik edildi. Çünkü bazı Rum geliyor. 22 Nisan – Saat 8.10 da Vallbonne’ye hareket ve saat 9.40’da muvasalat ettik. Burada Teofilaktos’u tanıdım. 23 Nisan – Bugün ta’limlere başladık. Öğleden sonra bir meşy askerî icrâ ettik.

23 Nisan- Bu akşam saat altı buçukta köyün kahvehanesine gidip güzelce emrar-ı vakt ettik. Kahvehane de bazı mûsikişinaslar piyano çalar ve havanende ederler. Bu sûretle birkaç saat oldukça hoş geçiniyoruz. Ta’limler devam ediyor. 25 Nisan - Ba’de-hû’z-zeval hümayı tifoya karşı birinci telkih cüderi ameliyesine tabi tutuldum. Raviş-i hale nazaran beni

vezaif-i kitabete tahsis edecekler. İhtimal kabul ederim. Telkih cüdarı dolayısıyla geceyi biraz rahatsız geçirdim. 26 Nisan – Bugünden itibaren kaleme tefrik eyledim. Ancak mitralyöze naklimi istida etmeyi düşünüyorum. 27 Nisan – Gözlüklü olduğumdan mitralyöze kabul olunmadım. Ah ba'de-hû'z-zeval yaptığımız nişan ta'limi başta dört tespitte de muvaffakiyyetle neticelendi. 28 Nisan – Dün gece ileri karakollarımız ta'lim yapmakla ba'de-hû'z-zeval saat altıdan sabah altıya kadar nöbet beklemek sûretiyle geceyi geçirdik. Çanakkale'ye gideceğimiz şüyü buldu. Bunun sıhhatine kailim; çünkü oldukça lisan u ahval-i Osmaniye'ye aşına askere ihtiyaçları var. Yüzbaşımız Rumîyen meselesinde biraz ricat etmiş fakat aşk olsun. Mensup olduğu silk-i askeriye muvaffak bir sûrette muamele göstermiştir. Bugün, yevm-i mahsus olmak münasebetiyle, istirahatimiz vardır.

Mâb'adı var.

Millî [Ajans]

(Nu: 6697, 29 ZK. 1333, 25 Ey. 1331, 8 TE. 1915, s. 1.)

*

YUNANLI BİR GÖNÜLLÜNÜN DEFTER-İ HATİRÂTINDAN

-Mâb'ad-

6 Mayıs – Bugün bölükten gönüllü aradılar; bunlar Alman cephesinde mahv ve perişan edilen ikinci alayı takviyeye gidecekler. İsbat-ı vücut ettiMse de evlâ. Dört kere telkih edildiğimden, saniyen alan ta'lim görmediğimden kabul etmediler. Bâ-husûs bu sebepten dolayı yarın kalemden istifa edeceğim. Bundan maada bugün yüzbaşım Yunan gönüllüleri hakkında bir taş attı ki sade bunun için istifa vermek ve bu sûretle bunları istihfaf etmek layıktır. Bugün amucama ve sairlerine mektup yazdım. 9 Mayıs – Bugün yedinci bölük ta'limi esnasında bir nefer katl edildiği gibi bir diğeri dahî yaralandı.

Bu dikkatsizlik ve bâ-husûs Yunan bölüklerinde hüküm-ferma olan terbiye itaat-ı askeriye fıkdanından ileri geliyor. 10 Mayıs – Bugün 2.30 da dünkü maktulün mağazasına gittiğimizde bölüğümüzün birinci takımı müfarakat ettiğini bize beyan ettiler. Bunları ihzar için büyük gaile çekiyoruz. İkinci takım dahî birincisiyle beraber müfarakat için kıyam etti, bunları sevdalarından vazgeçirinceye kadar çok uğraştık.

16 Mayıs – Hareket hazırlıkları. Bugün nişan ta'limi gördük. Muvaffakiyyetim parlak olmaya beni birinci sınıf neferliğine tayin ettiler. Her ihtimale göre gelecek Salı veya Çarşamba günü müfarakat edeceğiz. 17 Mayıs – Bana telgrafla para yollamayı Marsilya'da amucama bugün mektup yazdım. Bakalım aradığım meblağ beni nerede bulacak, acaba burada mı? Ba'de-hû'z-zuhur tenezzühe çıktık. 18 Mayıs – hareket hazırlıkları başlıyor. Maşiyen azimet etmeyi talep ettikse de çarşamba sabahı demir yoluyla gideceğiz. 20 Mayıs

– Bugün sabah saat altı da Valbunk'tan müfarakat ettik. Silah atmanın memnuniyetine rağmen mashara bizim Yunan gönüllüler silah attılar. Bu sûretle rezil olduk. Akşam Lyon'da hepimiz mavi elbise giyiyor idik. 21 Mayıs – Sabahtan Lyon civarında meşy etmeye başlayarak bütün gün bu sûretle devam ettik. Esna-yı avdette nüzul eden kesretli barandan bazı yollarda sular dizlerimize kadar çıktı. Yarın hareket edeceğiz, bunun için sabah vakti Miralayın nazar-ı teftişinden geçtik. 23 Mayıs – Başta taburun bayrağı olduğu halde saat dokuz sularında kışladan hareket ve Lyon şehrinin merkez sokaklarını dolaştığımızdan ancak saat 11'de demiryolu mevkiine muvasalat eyledik. Ahâli bizi alkışlıyor ve çiçek veriyorlar idi. Saat 11'de müfarakat ettik. 24 Mayıs – Bütün gün trenle gidiyor idik. Ba'de-hû'z-zeval saat 3'te Paris'in haricine geldik. 25 Mayıs – Sabah saat 6'da Sen Pol mevkiine indik. Saat 11'de büyük bir hararetin tesirinde eve yüklü olduğumuz halde hareket ederek 21 kilometre mesafe kat ettik. Ba'de-hû'z-zeval saat beşte bir köy haricinde çadırlarımızı kurduk. Efraddan biri 45 kadar nefer köyde kaldılar. 26 Mayıs – Sabah saat 4'de kalktık saat 6'da hareket ettik. Saat altı buçukta Conralen Labiye nam-ı karyedeki ordugâha muvasalat ederek Fransız hükümeti tarafından sûret-i mahsusa da ihzar edilmiş çiftliklerde birleştirildik. Artık top sadası pek yakından işitiliyor. Dördüncü saftayız akşamüstü vuku bulan bir muhârebe-i havaiye neticesinde bir Alman tayyaresi indirildi. Bizimkilerin kısm-ı azamı bu gavailden havf ve hırsa duçar olmaya başladılar. Balkan muhârebesi olmadığını anladılar.

Mâb'adı var.

Millî [Ajans]

(Nu: 6698, 30 ZK. 1333, 26 Ey. 1331, 9 TE. 1915, s. 1.)

*

YUNANLI BİR GÖNÜLLÜNÜN DEFTER-İ HATIRÂTINDAN

-Mâb'ad-

29 Mayıs 1915 – Bugün beni, birinci sınıf nefer nişanını takmaya mecbur ettiler. Saat yedi buçukta Kalamatas nam çavuşuyla topların temâşâsına gittim. Üzerimizden 6-7 mermi geçti. Fransızların attığı mermiler adetçe Almanlarınkinin on mislidir. 30 Mayıs 915 – Geçen Çarşamba günü binbaşı tarafından bize taburun bayrağı teslim edildiğini ve ma'a'ma-fih resmî olmayan bir bayrağa resmiyet vermeye gayret edeceğini beyan eylediği kadar ve işaret etmeyi unuttum. Mûma-ileyh binbaşı terbiye ve itaat-ı askeriyenin fıkdanı hakkında devr ve diraz hitaplarda bulunmuştur. Zavallı adamcağız nafîle çabalıyor. Avdet ettiğimiz yerde niza' başladı. Bugün ba'de-hû'z-zeval muhârebeyi temâşâ için etrafa gittik. İki Fransız bataryasının 155 çapındaki Alman topları tarafından ateş altına alındığını gördük. Mermiler

patladıkları anda büyük bir ihtişam arz ediyor. 1 Haziran - Yarın saf-ı harp için hareket olunacağını bize bugün haber verdiler. Vukuu musammem taarruza yabancı alayı kemalen iştirak edecek. Almanların safını kırmak niyetinde bulunduğu burada tahşid edilen cem-i gayretten istidlal olunuyor. Bâ-husûs topçu kuvvetine malik olduklarından tertibin muvaffakiyyetini ümit ediyorum. Taarruzu bâ-husûs endaht efradıyla zihaf efradı ecrâ edecek. Biz ise ihtiyat askerini teşkil edeceğiz. 3 Haziran – Bugün sabah kıtamız nöbetindedir. Yaralı olarak esir düşmüş bir Alman onbaşı gördüm. Bu onbaşı Fransız lisanına eşna ve gayetle mütecaip olup Almanya'nın muzaffer olacağını ümit ve bunda ısrar ediyor. Kendisine Yunanlı olduğumuz bu akşam taarruza gideceğimizi söylediğimiz cihetle bize fena nazarla bakıyor idi. Saat dörtte nöbet değişerek hazırlanmaya gittik. Fişenk aldıktan sonra elbisemiz değişti, yıkandık ve saat yedi de hareket için müheyyayız. Almanya'ya hareket ettiğimi ve artık talik-i yaver olacağını temenni ve ümidinde bulunduğumu cümleye yazdım.

3 Haziran – Dünkü Salı günü saat yedi de bütün Yunan taburu şarkılar ve feryad ve figanları Fsablen Labya'dan müfarakat ve saat dokuzda hatt-ı harbe muvasalat etti. Toplar bütün gece yarınki taarruzu ihzar ediyorlar idi. Biz ise mevakii ihtiyatımızı işgal ediyor idik. Fi'l-hakika saat 3'te bir sıçan yoluna sevk edildik.

[Millî Ajans]

(Nu: 6700, 2 ZH. 1333, 28 Ey. 1331, 11 TE. 1915, s. 1.)

*

YUNANLI BİR GÖNÜLLÜNÜN DEFTER-İ HATİRÂTINDAN

-Mâb'ad-

Burada öğle vaktine kadar kaldık, ondan sonra nısf taburun sağ ve nısf-ı diğerinin dahî sol tarafa azimet etmesi emri verildi. Saat 2'de Almanmermileri gelmeye başladı. Bizimkilerden birçok erfad kimi hafif ağır yaralanıyor idi. Bunlardan bazısı korkmaya ve bina'en-aleyh firar etmeye başlamıştır. Bunların kısm-ı azamı rütbeli Kalamata'dan gelme çavuşlar idi. Kayatadaki ile bir sürü onbaşı efradı ki Valyon'da iken muttasıl atıp kesiyorlar idi. Saat 12'de taarruz başladı. Biz yavaş yavaş sıçan yolu içinde ilerleyerek dâimâ mermileri istikbal ediyor idik. Bu mermilerden bir tane isabet ederek bir müfrezeyi mahv etti. Saat birde tepede bulunanları teşhis ettik. Bunu biz garip bulduk. Çünkü harbe iştirak etmemek emri verilmiş idi. Fakat bi'l-âhire merkumunun bir suitefehhüm neticesinde üçyüz metrelik bir mesafeden tepeye çıktıklarını öğrendik tabii bu efrad Alman müteresslerine düşerek mahv oluyor. Taburun nısfını teşkil eden efraddan bir mülâzım, başka bir maktul düştüğü gibi efrad-ı adiyeden 230-250 kişi ve seyrimize devam ederek orman sıçan yollarına yetiştik.

Başlayan taarruz müessir idiyse de Fransızların bekledikleri netayıcı müntic olmamakla leylan taarruzda bulunmak üzere saat altı buçukta ileriye doğru hareket etmek emrini aldık. Ma'a't-te'essüf zâbitan ve efradımız itidal dümeni gaip etmiş idi. Bina'en-aleyh Almanlardan gelen iki üç mermi bizimkilerden birkaç kişinin kıyamını müteakip yarım sol hareketi icrâ olunmuş ve bunu gayr-ı kabil ve saf ve tarif intizam nagehânı takip eylemiştir. Diğerlerinden daha ziyade bir itidal deme malik olan ben ve birkaç ahbabım ortada hiçbir şey olmadığını temin için nafiye çalışıyor idik. Almanların geldiğine ve bizi sardıklarına dair devran eden şayia efradı çıldırttı. Mezkûr sıçan yolu içinde bir buçuk saat kalıp Almanların mermi ve mitralyöz kurşunlarını yiyor idik. Nihayet geriye avdet etmemize müsaade etmeleri için yabancı efrada emr verildi. Çünkü bundan evvel buna müsaade ediliyor idi. Diğer iki bölük güzel geçti ise de Yunan taburunun ettiği rezalet ve kazandığı sui'nam ve şöhret büyük idi. Ve'l-hâsıl iki bölük orman sıçan yolunun arka tarafına toplandıktan sonra muvasala hendeğinden hariç olarak geriye doğru yürümeye başladık. Çünkü muvasala hendeği içinde işgaline muvafakat etmediğimiz mevkiileri 60'ıncı tabur işgal etmeye geldi. Saat 2'de Carensi kurbundaki matbahlara muvasalat ederek çadırlarımız kurduk. Saat 6'da Alman tarassudgâhından ordugâhımız görülmekle derhal üzerimize üç mermi atılmış. Bunların üçüncüsü üç efradını dahî hafif sûrette yaralanmıştır. Sade yaralarından teknil-i enfas eden bir neferin cenazesini kaldırdık. Bunu müteakip daha birisinin öldüğünü öğrendik. Ondan sonra bizi istirahat hattına sevk ettiler. Yarın muhârebe mevkiine götürüleceğimizi bize öğleden sonra beyan ettiler. Bunun üzerine umum u efrad gitmeye razı olmadıklarını ancak Çanakkale'ye gitmek arzusunda bulduklarını haykırmaya başladılar. Buna binaen bizi geri çekmeye kara verdiler. Fi'l-hakika saat sekizde Cablen'de bulunuyor idik. Burada bize yiyecek tevzi edildi. Saat 11'de Stellaris'e hareketimiz için emr verildi.

Mâb'adı var.

Millî [Ajans]

(Nu: 6701, 3 ZH. 1333, 29 Ey. 1331, 12 TE. 19151, s. 1.)

*

YUNANLI BİR GÖNÜLLÜNÜN DEFTER-İ HATIRÂTINDAN

-Mâb'ad-

5 Haziran - Seyrimiz bütün gece devam etti. Saat beşte Stelleros'a muvasalat ederek çadırlarımızı kurduk. Akşamüzeri İspanyollarla gailemiz var idi. Çünkü bize cebin diyorlardı. Çanakkale hakkındaki cereyan devam ediyor. 6 Haziran – Bugün derece ile 32 kilometre mesafe kat' ederek Cablen'e geldik. 7-8 Haziran - Schelleris da kaldık. Lâkin İspanyollarla uğraşıldığından bizi mahal-i mezkûrdan bir saat uzakta bulunan Herlen'e sevk

ettiler. Onbaşılığım inha olundu. 9 Haziran – Herlen de kaldık. Çanakkale’ye azimetimiz hakkındaki istidadımıza nezaretin vereceği cevaba muntazırız. 14 Haziran – Nezaretin cevabı geldi. Vellboon’a hareket ediyoruz. Orada her birimizden istediğimiz vazife hakkında istiksaratta bulunulacaktır. 15 Haziran – Saat 3.30’da Herlen’den hareket ettik. 7.30’da Trük’e muvasalat ettik. Seyahatimiz bugün devam etti. 16 Haziran – Vellboon’a gece saat 11’de yetiştik. 17 Haziran - Bugün bizden ne gibi vazife görmek yani: müfarakat, cephe-i harpte kalmak veya Çanakkale’ye azimet etmek arzusunda bulunduğumuzu söylediler. Ben müfarakat defterine kayd olundum çünkü vaziyet tahammülüzârdır. 18 Haziran – Hiçbir vakit için müfarakat caiz olmadığı ve şu üç şıktan yani çete neferi sıfatıyla Çanakkale’ye veya muntazam asker vazifesiyle yine Çanakkale’ye veyahut Lejyoner olarak cephe-i harbe sevk olunmak şıklarından birisini tercih ve ihtiyar husûsunda hür ve serbest olduğumuzu müşir bulunan irade nazırı karait eyledi. Çok tefekkürden sonra Çanakkale asakir-i nizamiyesi defterine kayd olundum. Ben ma’ma-fih cephede kalmayı istiyor idim ancak Lejyoner efradıyla beraber bulunmak fikri Çanakkale’yi tercih etmek medar oldu. 20 Haziran 915 – Vellboon’dan saat ikiye çeyrek kala Marsilya’ya müfarakat ettik. 21 Haziran – Marsilya’ya kable’l-zeval saat altı’da yetiştik. Yollar taht-ı muhafazada olduğu halde süngülü asker bizi vapura irkab eti. Saat sekiz buçukta yalnız dört zâbitle Transatlantik vapuru ile söylendiğine nazaran doğru Mondros’a hareket olundu.

25 Haziran – Geceleyin bizi iki Alman tahtelbahiri takip etti; Bunun üzerine süratimizi 22 mile iblağ ettik.

Mâb’adı var.

Millî [Ajans]

(Nu: 6702, 4 ZH. 1333, 30 Ey. 1331, 13 TE. 1915, s. 1.)

*

YUNANLI BİR GÖNÜLLÜNÜN DEFTER-İ HATIRÂTINDAN

-Mâb’ad-

26 Haziran – Mondros’a muvasalat ettik. Burada çok harp ve yük gemisi var. Vapurda birkaç gün kalacağız. Ferih ve fahur geçiniyoruz. Her gün denizde yıkanıyoruz. 29 Haziran – Bugün vapurda büyük gürültü oldu. Ekmekçiye bıçak teşhir ettiler. Bunu müteakip vapura bahriye kaymakamlarından birisi geldi. Bizi karaya çıkarmaya karar verdiler. 30 Haziran – İhraç muamelesi sabah icrâ olundu. Adanın dâhilinde çadırlarımızı kurduk. 1 Temmuz – Bugün asakir-i nizamiye çete askerinden tefrik olundu. Ben tabi asakir-i muntazama silkine kayd olundum. Gavail-i azime, intizamsızlık, meyusiyet. Hiçbir şey için iştahım yok! Bilâ-

terhis mevama avdet etmeği tercih ediyorum. Bu Őeraitle Fransa'ya hıdmet eylemeye gelmedim.

2 Temmuz – Karasevela'nın kıtasına geçtik lâkin bunu iyi bulmadım. Birçok nişanlar bir takım bayağı ve adi eşhasa tevzi ediliyor.

3 Temmuz – İttihaz ettiğim karar neticesinde Yıpari'nin kıtasına geçtim. Bina'en-aleyh yarın sabah Bozcaada'sına gideceğiz beraberimizde Ronen bulunacaktır. Havahişimi kaybettim. Yaptığımı bilmeksizin kitleye tabii oluyorum.

4 Temmuz – Sabah saat yedi'de Jean Antoinet vapuruna rükup ve derhal Bozcaada'sına hareket ettik. Nakliyat latif değildir. Meltem Şiddetli esiyor. Adaya saat ba'de-hû'z-zeval 2'de muvasalat ve saat dörtte vapurdan huruç ettik. 5 Temmuz – Bugün karargâhımız tebdil ederek çam ağaçlarından müteşekkil küçük bir koruya geldik. Burada çok kalacağımız bellidir, çünkü Yıparisk geride bi'l-azime oradan efrad sevk eyleyeceği ağızdan ağıza söyleniyor. 7 Temmuz – Bugün Yıparisk geride hareket etti. Burada lâ-akıl bir aya kadar kalacağız. İmroz Adası'na bile gideceğimiz Şüyü buldu. Top sadalarını bugün işittik. 11 Temmuz – Hayat atılâne devam ediyor. Taam, uyku. Bereket versin ki muntazam sûrette rüzgâr Şiddet-i harareti tedil eder. Külliyyen usanmışım, Bâ-husûs bugün tayyare karargâhına gidip Fransa'nın hakiki gençliğini temsil eden simaları gördüğümde meyusiyet kamileye giriftar oldum. Bunlarla beraber harp etmek ne hoş olacaktı! Nefret! Yunanistan tarafından vukuu bulacak bir ilan-ı harp beni içine daldığım çamurdan tahlis edecek. Dün akşam güzel mahiyetli gecemiz var idi. Bedayî-i tabiiyeyi kemal-i hayretle temâşâ ediyordim. Lâkin çok oturamadım, bana bu hal hepsi çok güzel şeyleri ihtar ediyor idi. Binaberin müfarakat ettim. Çünkü bulunduğum halde hayalatı ref ve hal-i vahşete alışmak benim için daha güzeldir.

18 Temmuz – Dün gece sahilde bir karakol tesisi ettik. Gece hiçbir vaka zuhur etmedi. Yalnız sabah saat dörtte bir Alman tayyaresi tayyare karargâhına dört bomba attı. Bugün Atina'ya mektup yazıp bir yolcu ile yarın gönderebilecek miyim? 19 Temmuz – Kasabaya inmek için izin alamadık. Bunun için yolcu bulup mektubu göndereceğimi ümit ediyorum. Sabahleyin aya par eskiye gittik. 20 Temmuz – Bu gün kasabaya gittik. Orada dokuza kadar kaldık. Ufak fakat sevimli Köyceğiz.

Millî [Ajans]

(Nu: 6703, 5 ZH. 1333, 1 TE. 1331, 14 TE. 1915, s. 1.)

SEYAHAT HATIRALARI

Bükreş'ten:¹⁶⁶

İki haftadan beri Bükreş ile Rusçuk arasında hareket edip duruyorum. Beş altı ay evvel yola çıkmış olan İkdâm kâğıtlarını İstanbul'a ulaştırmak vazifesiyle mükellefim! İstanbul ile Avusturya, Bulgaristan arasında icrâ edilen münakâlatın müeaddid sûretlerini temâşâ ediyorum. Aralık'ta bir, benden evvel, benden sonra da buraya iyice iş erleri gelip yine buradan geçmişlerdir. Henüz Rusçuk'un içinde güç yatılır otellerinde benim gibi mihmân olanlar vardır. Bereket versin, şu birkaç arkadaş... Yoksa burada çıldırmak işten değildir. Evvel emirde lisân mahalî olan Bulgarca'yı bilmiyoruz. Binlerce Türk Müslüman'ın mütalaasına mahsus Türkçe bir Bulgaristan gazetesi görememek, bütün ahvâl-i âlemden bî-haberâne yaşamak var ki bu bir ölüm, manevî ölümdür. Daha yirmi gün evvel dünyanın en iyi gazetelerini okuyup durur iken şimdi birden bire köy havâdisini bile duyamamak ne kadar sersemletici bir keyfiyettir. Hele Bulgaristan'da Müslümanlar'a mahsûs biricik olsun iyice bir Türkçe gazete bulunamamasına ağlamak bile azdır. Evet, gözlerimle görüyorum kırk beş seneden beri Bulgarlar koca bir memleket teşkil ettikleri halde ehl-i İslâm bir gazeteye bile nâil olamamıştır. Ehl-i İslâm'ın terakkiyyât-ı maneviye esbâbından kendi kendilerini mahrûm edişlerine ne demeli, nasıl bağırmalıdır. Ma'haza nurada pek güzel yapılmış bir kız mektebi gördüm. Muhârebe ilân ediliverdiği gibi hükümet-i askeriyenin oraya muvaffakaten vazi-i yed etmesine mecbûriyet hâsıl olmuştur.

Fakat ale'l-umûm Müslümanlar'da iktisâden terakkî göremedim diyebilirim. Onların dükkânları, evleri, mahalleleri fakirânedir. Yalnız cemaât-i İslâmiye'nin musa'l-hane âit vezâifi ifa için yine Müslümanlar, müştemelâtıyla beraber güzel bir müftülük dairesi vücûda getirmişlerdir. Müftü olan zât-ı muhterem de vücûdu elzem olan zevâtandır. Bulgaristan Müslümanları'nın terakkiyyât-ı maneviyelerini temin etmek, onlara marifet-âverlerini aşılamağ neden elzem olduğunu ayrıca izâh etmek lazım.

Camiler gördüğümde içim sıkıldı, sıkıldı. Hepsi harap bir haldedir. Uzaktan görülen narin ve zarif minarelerin yanına vardığımız gibi binaların camiden başka her şeye benzediğini görürsünüz. Ehl-i İslâm'ın eli eli para tutsa idi kazançlarından lüzumu kadar parayı toplarlarsa, o salaş camilerine kâr-gîr olmak üzere münevver İslâm mabetleri vücûda getirirler idi. Meselâ bakınız biz, memleketimizde Rum kiliseleri ne kadar iyi yapılmıştır.

¹⁶⁶ Sahib-i imtiyaz tarafından gönderilmiştir.

Çünkü cemaat para kazanıyor ve o para sayesinde din ve müzehhibinin alâmetini de kâbil-i indirâs olmayacak veche ile rikz ediyor.

Ehl-i İslâm'ın hayat-ı maneviyesini nasıl ihya etmelidir meselesiyle öteden beri zaten meşgulüm. Çünkü ben her yerde bu hayatın ihmâl edildiğini görüyorum. Bunun sonu muharriptir. Buradaki Müslümanları görünce o meselenin ehemmiyeti bir kat daha uyandı. Ehl-i İslâm için zihnî marifetle aşılamaktan başka inkırazdan kurtuluş yoktur.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6806, 19 RE. 1334, 12 KS. 1331, 25 KS. 1916, s. 1.)

*

ZÜRİH'E DOĞRU

Viyana'dan:¹⁶⁷

Bilmem kaçınıcı defadır ki Viyana'yı ziyaret ediyorum. Bütün garp memleketleri gibi şehir yine hayat içinde... Fabrikalar, mağazalarıyla, ticaretleriyle meşgul oldukları gibi tiyatrolar, konserler de zihinleri eğlendirmekte kusur etmiyorlar. Bi't-tabi bir tenhalık göze çarpıyor... Fakat bunu da şehri ilk defa görenler anlayamazlar. Muâmelât-ı rûzmerra o kadar intizam ile devam ediyor. Onu istisnâ ettiğimiz halde Viyana'yı bütün heyetiyle ucuz buluyoruz... Viyana'da dahi vurgunculuk denilen ticaret oyunu kendini göstermiş... Bazı insafsızlar kahveleri bir buçuk koruna toplayarak bunu on yedi koruna tahminen 44 kuruş kadar çıkarmışlar ise de hükümet kendisi kahve alarak ahâliye satmaya başlayınca fiyat dokuz koruna düşmüştür... Avusturya hükümeti pekiyi yapmış. Tüccarı, insafsızlığın bu derecesine çekmeye bırakmak câiz değildir. Ticaret serbestîdir ama havâic-i zarûriyeyi hakiki fiyatının üst tarafına götürmek, bi'l-hassa muhârebe zamanında, vatanı ızrardan başka bir şeye yaramaz. Esna-yı harpte maddeten ve manen vatanın kuvve-i mukâvemesini artırmalıdır. Havâic-i zarûriye fiyatının yükselmesi ise mukâvemeti nakısa-dâr eder. İşte bunun için ihtikâra müsâade yoktur... Bunun en ziyâde göze çarpan tatbikâtı Almanya'da... Hükümet orada kuvve-i mukâvemesini son dereceye eriştirmek için havâic-i zarûriye fiyatlarını da tanzim ve intizâm altına almıştır. Almanya! Ne şayan-ı tebcil bir memleket!..

Balkan treni içinde bir hâtıf gibi Sırbistan'dan geçer iken bile mevrûatın şimdiki manzarası, naza-ı dikkati celb etmemek mümkün değil... Memleket kâmilten mevrûi istilâyâ uğramış olduğuna şahit ister idim eğer bazı kulübelerin yıkık olduğunu görmese idim... İşte Alman milletinin büyüklüğü buradadır: Memleket yedd-i zata geçmiş olduğu halde onun derhâl refâh-ı istibâlisi çaresine bakılmış... Bir kere hürmetler dökülür ise Sırlı ahâlinin

¹⁶⁷ Sahib-i imtiyaz tarafından gönderilmiştir.

eline çok para geçecektir... Bunlar muhârebenin maddeten mucip olduğu ziyânları ma' ziyâdeten telakkî edecekleridir.

Almanlar bu neticeyi nasıl elde etmişler? Almanların idâredeki tensikâtı, medeniyetteki usûl-i insana hayret verir... Dünyanın en büyük milletlerine galibâne bir sûrette karşı koyan yetmiş seksen milyonluk Alman milletinin ser-mevcudiyeti işte o tensikâta, o usûlde dir. Bunu lakırdı ile memleketime anlatma çaresini bulsa idim, hiç üşenmez yazar, söyler idim. Bu bir ruhtur, ben onu nasıl anlatabileyim... Almanlar Sırbistan'a sahip olur olmaz, esbâb-ı ümrânı düşünmüşler, derhal onu karibde ne yapacaklarını bilmişlerdir. Zaten zahire fıkdanı var. Eğer Sırp ahâli kendi zahirelerini kendileri tedârik edemeyecek olurlarsa beş altı ay sonra aç kalmak muhakkak. Onun için halka "Hadi bakalım çalışın. Hem siz yiyecek, hem de bize satın" demişler... Her sabah askerden karakollar tertip etmişler, bunlar evlerin, kulübelerin önlerine gelerek

Sabah oldu kalkmaz mısın

Bu uykuya doymaz mısın

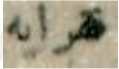

Nidâlarıyla çalışabiliyor kim varsa, kadın erkek, çoluk çocuk, hepsini tarlalara sevk etmişler... Bundan başka bütün Alman askerî de boş vakitlerini çifte çubuğa tahsis etmişler. Tarlalar o kadar dikkatle sürülmüş, o kadar muntazam ekilmiş ki insan kendi kendine bir memleketi istilâ eden düşman harici memleketi acaba böyle memur mu eder imiş suâlini irad ediyor. Bu düşman değil, bi'l-akis dost... Mesâi-i namuskârânenin nasıl olacağını gösteriyor, göstermiş... Bu istilâyâ gelen asker, oranın koyunlarına, sürülerine dokunmamışlar. Bayırlarda hayvanât bir iki çocuk çobanın muhafazası altında otlatıp duruyor... Beygirler, öküzler çalışıyor... Yüzbinlerce asker bir mıntıkaya girsinler de, orada yine sığır, koyun, kuzu kalsın ne hayret edilecek şey...

Emin olun Almanlar Sırbistan'da iki üç sene kalacak olurlarsa, bütün Sırbistan'da bir tane eski ve harap ev kalmayacak, o pis, murdar kulübelerin yerine insanlığa yakışık alır meskenler vücut bulacaktır... Şuraya buraya demiryol güzergâhına Alman nöbetçi kulübeleri yapılmış... Oradaki beş on asker hemen çapaları ele almışlar toprağı bellemişler, bizim bostanlardaki gibi tarhlar ayırmışlar. Buralara salata, pancar, fasulye gibi kendilerine mahsûs sebzeler dikmişlerdir. Muntazam, temiz... Ne fikr-i medeniyetkârânedir ki nöbetçi bekleyen askere bile ayağını bastığı yerleri imâr ettiriyor. Levhası olmayan sokaklara Almanca bir lehva asılmış, istikâmetler gösterilmiş, bakkal dükkânı gibi yerlerin üstüne de ne alınıp satıldığı yazılmış... Bu askerin ayağını bastığı yer şenleniyor, virâneler yerine memureler peydâ oluyor, vahşet kalkıyor, onun yerine medeniyet kalıçeleri seriliyor. Birde düşünün Moskofların yaptıklarını! Alman hududuna girdikleri zaman taş üstünde taş bırakmadılar.

Fabrikaları yıktılar, balyozla o canım makinaları kırdılar. Köylerde ne ev kaldı ne hayvan... Öyle bir millet, öyle bir asker ki ayağı nereye bastıysa harap etti, bıraktı. Neden? Neden Ruslar, bu kadar vahşi idiler?

Neden olacak? Ben Rus köylülerini, köylerini de gördüm. Hissiyâtın hiçbir zevkiyle sefâ-yâb olmamışlar ki. Ne hatalarında refâh var, ne ilim ve marifet var, ne medeniyet, ne de hürriyet-i akliye ve meşruie var. Câhil papazların vahşet-i diniyeleri içinde büyümüş, hürriyet fikriyyesinden, hukuk-ı insaniyesinden asla müstefid olmamış, çarın ve onun memurlarının insafsızlıkları, haksızlıkları, hırsızlıkları içinde insanlıktan tecrid etmiş, hayatta, yaşamakta artık hiç bir zevk-i nâmuskârânesi, hiçbir inşirâh-ı ruhâniyesi kalmamış olan bu adamlardan, insaniyetin tealisi için bir şey beklenir mi?

İşte böyle bir kavim bi't-tabi nereye giderse orayı harp eder. Ruslarda onu yaptılar.

Kıymetdâr bir rüknü oldukları için bir virâneye ayak atsalar orası derhâl memure hâlini alıyor. Sırların akli varsa Almanların kadrini bilip eski vahşet yerine bir garp medeniyeti ikâme ederler ve insan gibi yaşarlar. İngilizler, Fransızlar, Ruslar bir taraftan patırtı edecekler, Almanlar sizi esir edecekler, memleketinizi elinizden alacaklar, iktisâden mutazarrır olacaksınız diye bi't-tabi bağırmaktan geri durmayacaklar. Memleketin alışverişini hile ile yalancılık ile döndürüp bir yudum su vermegi bile insafına sığdırmayan bir takım yeri tüccar eşkiya elbette Sırlara milliyyetten dem vuracaklar ve onları tedhiş edecekler. Bütün bu çırpınışların medfeni ne milliyyettir, ne hamiyet, Sırp milletini gözü kapalı uyutarak onu bu sene gibi siyasî cinayetlere alet etmek, milletin hürriyet-i akliyesini selb etmek ve Balkanlar'a tahakkuk etmektir ki nâsıhların emelidir.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6934, 29 R. 1334, 19 Ms. 1332, 1 Hz. 1916, s. 1.)

BİR DÜŞMAN MÜSTAMERESİ: KANADA

-Seyâhat Hatırâtından-

Muharriri: Celâl Nûri

Gelibolu Macaristan şân-âverinde Kanada'dan memur gelip aleyhimize sevk edilen Kanadalı efrâda lehü'l-hamd, Türk'ün ne demek olduğunu bildirdik. Bir müstamerenin "Yeni Fransa" ile Ontariv aksâmında biraz dolaştım. Havas bir tarz lâkin havamdan tesâdüf ettiğim kimseler ismimizi bile duymamışlardı. "Kebek"den hareket ile "Sen Lorens" nehrinin karşı sahilinde "Levi"ye gidiyordum. Bir ufak vapur dâhilinde biletçi yanıma takarrüb ile üzerinde –Frans Sefinesi- kelimelerini ihtivâ eden çantası dikkatlice muayene ettikten sonra:

- Bu Mösyö Agleb ihtimâl Fransız'dır. – Hayır! Fransız değilim, Türk'üm. – Yani Fransa'nın cenûbundan değilim değil mi? Fransızlık ile bir münâsebetim yok, Fransız değilim. Hıristiyan da değilim. Türk'üm, Osmanlı'yım, Müslüman'ım. – Yani Papa'yı tanımıyorsunuz? "Nanet" fermânının geri alınmasından sonra ki Fransızlardan?.. Fesubhan Allah! Be adam! Kaç defa anlatacağım? Fransız değilim, katolik değilim, Hıristiyan değilim. Bizim memleketimize Türkiye derler. Mezhebimizde Müslüman'dır. Sen hiç duymadın mı? İstanbul, Kostantiniyye isimli bir şehir var, oranın ahâlisindenim. – Evet! Şimdi anladım Mösyö! Siz Meridyonalsınız, lisânınız azıcık İtalyanca'ya benzer. "Bu mâsir-i gabâbet üzerine az kaldı Kanadalı biletçinin üstüne hüçûm ile cehâletinin cezâ-yı sezâsını verecektim. Terbiyem mâni oldu: - Öyle, öyle, diye herifi def ettim. O günden beri bu mahlûkata, velev bir gazete makalesiyle olsun biraz çatmak istiyorum. Lâkin buna hâcet kalmadı. Kanadalılar Seddü'l-bahir'de ve Anafartalar'da bir türlü anlayamadıkları milliyeti öğrendiler. Hazâ min fadlı Rabbî.

Galeyân-ı tassubu bir Rusya'da gördüm, bir de Kanada'da. Moskof velev bargîrlerinin dizginleri elinde bir arabacı olsun, bir kilisenin önünden geçerken derhâl, alenen, bir ıstavroz çıkarır. Kanadalı da bunun aynıdır. Bugün 21 Mayıs 1914 bir yortu. Kanada'nın en büyük şehrinde, Montréal'dayım. Sokaklar, salibler, papazlar, rivâyet-i mezhebiye ile dolu katedraller büyük bir fabrika gibi işliyor. Ruhbânın mabedlerde kalın sesle ettikleri taganniyât kulakları sağır etti. Rehberim bana bütün savmaaları gezdirdi ve birçok aziz ve kasis hakkında kıymetdâr malûmât verdi. Kanada İlm-i eazza Şinâsisi hagiologia hakkında bir hayli vukûf kesb ettim. Montréal yüzde seksen nispetinde bir İbgiliz ve yüzde yirmi nispetinde bir Fransız şehridir. Amerika hududundan çıkılınca insan kendisini Fransa'da zannediyor: Yaftalar, levhalar, ilanlar Fransızca'dır. Uzun müddet ağzımı bozarak İngilizce

kekelemekten artık yorulmuşum. Şimdi biraz Fransızca söyleyeceğim ve işiteceğim dedim ama ümidim boşa çıktı. Kanada Fransızcası! El-ıyâzu billâh. Türkçe'ye nispetle Tatarca ne ise Fransa Fransızcasına nispetle Kanada Fransızcası vardır. Uzaktan dinlernirse bildiğimiz Victor Hugo lisânını andırır. Lâkin sakın yaklaşmayınız. Bu lehçenin mütekellimlerine Parisli olduğum hakkında her ne dedim ise inanmadılar. Lyfen istihzâ buyurdular. (d)'leri, (t)'leri hep (c)'ye münkalib olmuştur. Burundan konuşmak adettir. Terkib-i tahviller yani kelimeler hep İngilizce'den maktûb. Français, Anglais yerine Angla, França diyorlar. Hülâsa bir çingene Fransızcası ve's-selâm.

***

Kanada, mesaha-i sathîye itibâriyle tam Avrupa kadar cesim bir kazadır. Âtî-i iktisâdîsi her halde büyüktür. Müstemirenin nüfûs-ı hazırası dokuz milyon olsa gerektir ki bunun bir sülûsü Fransevî'l-ısdardır. Hâlbuki bu müstemleke, kolaylıkla, yüz elli milyon insanı doyurabilir. Arazi-i vasi nehirler geniş ve mebzûl, ormanlar bî-hudûd, maden zengindir. Bu hezâin-i tabîyye, istikbâlde, çalışacak kafa ve el istiyor.

Kanada hükümet-i müttehîde Amerika gibi dolu değildir. Kilometre başına ancak 0,7 nüfûs düşüyor. İâsar-ı âtî de Kanada, Cenûbî Afrika, Avusturalya, Yenezelanda, Turan âlemin ekâlîm-i mühimmesi sırasına geçecektir. Nitekim üç buçuk asır evvel hemen hâli ender-hâl olan hükümet-i müttehîde ve Cenûbî Amerika aktârı, birgün peydâ-yı ehemmiyet etmişlerdir.

Kanada günden düne terakkî ediyor. Dirank-fezâ Sen Lorens nehrinin üzerine kondurulmuş heybetli köprüyü geçtikm. Geçen gün fethettiğimiz Cernavoda cesr-i mühiminden biraz daha uzun nehirler, ormanlar, arazi-i müstevîye burada bana her yerden nazar-ı gıpta –ve hatta hased- imi celp etti. Uzun ve müt'ib lâkin enteresan kelimenin tercümesi evveliyâ-yı lisândan müsterhimdir bir seyâhatten sonra Montrea'la vardım. Derhâl bir araba tutup ananesiyle şhri gezdim. Avrupa'nın bilâd-ı cesimesinden asla farksız. Nüfûsu altı kere yüz bin. Zengin muhalâtını gördim: Mükemmel evler, konaklar, şatolar, köşkler, süslü kâşâneler, husûsiyle kiliseler, mektepler, dârülfünûnlar, bankalar, dükkânlar... Paris veya Berlin'den farkı yok. "Zinc Carlton" oteli bile yerinde.

Kanada'yı size mücmelân bir tarif edeyim: Fransız ile İngiliz'i, Avrupa ile Amerika'yı, mader-i vatan ile müstemlekeyi, yeni ile eskiyi karıştırınız: İşte Kanada bu halitadır. Kanada, Amerika'dan cüzice eskidir. Bu itibâr ile biz Şarkıyyun için munistir. Montera'da yüksek binalar "Gök tırmalayan"lara bakacak olursanız hâtırınıza Amerika gelir.

Kanada, resmen, İngiliz tacına mülhak ise de dâhilen ve kâmilen müstakildir. Vilâyeti adeta birer reis-i cumhurdur. Ekseriya İngiliz ricâli arasında en iyi Fransızca bilenlerden

intihâb edilir. Vali-i hazır-ı umûmî hem kralı Dik Ovf Kont'tur. Memleket –bilmem ki söylemeye hâcet var mı?- hükümet-i müttehede şeklindedir. Her hükümetin husûsi parlamentosy, ittihâdın da Ottawa'da meclis müşterek-i millîsi ve payitahtı vardır. Her hükümetin ve merkezin vükelâsı ayrıdır. Meskûkâtı İngiliz parasından ayrı olmakla beraber üzerinde yine kralın resmi mahkûktur. Hülâsa, zevâhir-i ber- taraf, Kanada İngiliz Kralı'ndan evvel Kanadalıların mülküdür. Ordusu bile ayrıdır. Astol meselesi hâlâ halledilemedi.

Bu bediyyât-ı coğrafyadan yorulduysanız ise makaleme hitam vereyim. Bend-i âtîde müşâhedâtımı, “Kebek” şehri tarihîsini tarif edeyim.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7079, 30 ZH. 1334, 15 TE. 1332, 28 TE. 1916, s. 2.)

*

İSVİÇRE HATIRÂTI

(Edebiyatımızın esâtiz-i madûdesinden Sâmipaşazâde Sezâi Beyefendi'nin gazetemize ihdâ ettikleri “İsviçre Hatırâtı” unvânlı silsile-i makalenin birincisini iftihar ile âtîye derc ediyoruz:)

Her biri birer asır kadar mahmûl-i hâdisât ve şuûnât olarak gelen günler, bir iki bin senelki devletleri zalâmı içinde boğarak sabaha çıkarmamaya çalışan geceler birkaç yüz milyon insanı “mevcûd olmak veya olmamak” mevkiinde bulduran bu an ve saniyelere İsviçre'nin nice asırların ukûlünü görmüş bî- taraf dağları heryerden ziyâde nâzır! Tutuşmuş azim kıtaların arasında kalan İsviçre bu yangınların hâkisteri olmaktan korkuyor. İsviçre'nin Fransız olan kısmı –mevcûdundan haber veta lisâna almaya değerse- bî- taraf değil.

O kadar ki bir zaman Fransa sulha mâil idi. Biz İsviçre Fransızları mânî olduk. Diyecek kadar bî- taraf değil. Bu harb-i umûmide, bu facia-ı cihânda, cihânı güldürmeye çalışan ve ara sıra güldüren iki mudhik millet, devletlerin iki maskarası düvel-i münfelenin iki dalkavuşu var. Karadağ ile İsviçre'nin Fransız kısmı! Birincisi bi'l-fiil kılıçla, ikincisi de bi'l-kuvve kalemiyle muhârib!

Karadağ'ın münhezim ve mün'adim ordularının kumandanlıkları kim olduğunu bilmiyorum. Fakat İsviçre Fransızlarınınkini biliyorum. *Jurnal De Jenv'le Gazt De Lozan* sabahları Cenevre veya Lozan'da uyanmak tâliisizliğinde bulunanlar bu gazeteleri mecbûren okudukları zaman kendilerini dünyanın en büyük payitahtlarında, tâliileri mukadderât-ı beşere hâkim olan kurûn-ı evvelîdeki Roma ve bugünkü Berlin gibi payitahtlarında zannederler.

Bu gazetelerle yarıdıkları en büyük devletlerden, en büyük imparatorlardan, krallardan nasıl istigâr ve istihkâr ile bahsederler görülecek şeydir. Müverrihen *Jurnal Dö Jenö*

Gazetesi Başmuharriri Albert Bounar nâmında birisi vefât etmiş. Gazete bu muharrir şütûm-ı eser-i nisyân-i seferden bahsederken: Her gün matbaaya gelir. Cenevre Gölü'ne nâzır pencerenin yanındaki koltuğa oturur, makalelerini yazardı diyor. İsviçrenin bu köylüzâdesi ne yazardı bilir misiniz? Almanya'ya barbar demek, büyük imparatorları, büyük kralları istigâr etmek. Kalemî Alp Dağları'ndaki ormanlardan kesilmiş hokkası pîş-gâh-ı azimet penâhındaki Cenevre Gölü olan müellif müellifin derd-mând dedikleri İsviçre Fransız kısmındaki muharrirlerin hâl ve fiilleri bana, Victor Hugo'nun meşhur bir tiyatrosunda kralın maskarası Trobole kanbur vücûduyla tırmanarak çıktığı sarayın bir büyük koltuğuna yaslanarak ve çarpık bacaklarını bir biri üstüne koyarak huzura çıkmak üzere bulunan bir mâbeynciye hiddet ve âvaz-bülendle “krala söyle bu taraftan geçmesin, ben buradayım” dediğini hatırlatıyor. Bunlar Fransızca olan İsviçre matbûatının maskara, gülünç tarafı! Bu matbuâtın bu kısım halkın gaddar ve hûn-hâver olan cehti de var. Hemen bütün romanlar matbuâtı yükezzibân olarak muhârebe-i cihânın üç senedir cûş-ı hurûş eden tufân-ı hûn-ı insan – kendileri süt sağmaki, yağ, peynir yapmak şartıyla – devam ve izdiyâdına şediden taraftardılar. Çünkü tarih-i insanın kaydetmediği bu müsâib, bu gazetelere temin-i menâfi ederler. Üç buçuk milyon nüfûsu muhtevâ olan İsviçre'de söylenen lisân –birkaç İtalyan istisnâ edilince – Almanca ile Fransızca! Fakat Fransız kısmı Fransızca'yı, Alman kısmı Almanca'yı bilmiyor. Lisân olmuş. Yalnız biz Türklerden bahsettikleri zaman o lisân kuşdili yilandili oluyor. Yorulmak bilmek bir kin ve garazla bizi tasmîmi ve tasmim eden bu gazetelere mukâbele Matbuât-ı Osmaniyye ve bi'l-hassa Matbuât-ı Osmaniyye'nin Fransızca kısmına ait bir vazifedir.

İsviçre hudutlarının her biri birer büyük otel kapısı! Hudutlardan içer girildi mi insan-ı azim bir Avrupa oteline dâhil oluyor.

Otelcilik, İsviçre'nin en büyük san'atı, en büyük menbâ ve varidâtı!

Müstemlekât ve müstemirâtında yerlilerin, fukarâtın gasb ve yağma-yı müstemlekâtıyla müstemir olmuş, kesb-i servet ve sâ mân etmiş İngilizler bu otellerde her milletten ziyâde para sarf ettikleri için galiba her milletten ziyâde makbul olmuşlar. Buralarda İngiliz demek para demek. İngilizler hiçbir kalbin sevgili değil, her kimsenin, her uşağın efendisi!

İsviçreliler avâm akvâmından, Mafoconde veya Madunende bulunan milletlerdeki kibarlıktan, bunlarda hiçbir eser bulunmaz. Buralarda “Locs” tanılmamıştır. Fakat Lucsen yerine en küçük çocuklardan, en yüksek dağlarına kadar nezâket câ-nişin olmuş. İsviçre'de temizlik bir tabîiyet, bir hilkat, bu dağların evladında görülen kuvvâ-yı beniyye ve selâmet-i vücûda bu nezâketin büyük bir tesiri var. İsviçrelileri seveler bu temizliğin Fransız

kısımında maddiyyâtta maneviyyâta sirâyetele efkâr ve ahlâkâda teşmil-i feyz eylemesini temenni ederler. Zirâ bugün Cenevre ile Lozan âlem-i siyâsetin birer batakhanesidir. Bu meşhurların sokaklarında hariçten yerlilerden birçok câsuslar âmed ü şüd ettikleri gibi her köşe başının, hemen her adımında en fenâ kin ve garazlar, muhârebe-i cihânın devamı için hûnterizâne emeller, Almanya'da, Avusturya'da çocukların, âcizlerin tedriç ile açlıktan ölmekte olduğunu zanneden Souencler¹⁶⁸ İttifâk-ı Murabbaya mensup bir alil ihtiyârî ve bir hasta çocuğu öldürebilecek iftirâlar insana temas ve tasaddum, fikr-i rahm ve şefkate meârız kalıp insanîye mehâcim olur. Kitapçı dükkânların en büyük yalanlar, yılanlardan daha zehirli kin ve garazlarla mâlî kitaplar dolaplara, camekânlara istilâ etmiş bir halde olduğu gibi siperlerden alınarak gönderilmiş birçok Fransız ayyaşları Cenevre'nin, Lozan'ın ve bi'l-hassa bütün İsviçre Fransız kısmının matbuâtını ele almışlar, kendilerinden daha ayyaş olan yerli muharrirlerle matbuât bir zemîn-i zallâm süflîyyet de Almanlar'a, bizlere lâyenkati şetm ve iftirâ ediyorlar. Bunlar en ziyâde Alman'la Türk'e düşman! Cenevre, Lozan istasyonlarına vâsil olan veyâ geçen düvel-i muhârebe arasında mübâdele edilmiş Fransız esir-i haraplarını çiçekler, hediyelerle karşılıyorlar. Düşmanlarımızın ağır yaralılarına karşı bu istikbâl-i ezhârî Türkler tahsîn ve takdir bile ederler. Fakat yine Lozan istasyonundan geçen Alman mecrûhînine yanında asîl bir ihtiyar kadınla beraber bir demek çiçek takdim eden bir Türk'ü "pis Türk" diye tahkir etmişler ve bazıları da Alman mecrûhînlere tahkir-âmiz sözler söylemişler.

Zelîl ve sefil olanlar yaralı arslanlara uzaktan havlarlar. Zaten bu eski bir âdettir.

İçtimâî bir nokta-i nazardan bilâ-tereddüd denilebilir ki Lozan ser-â-ser bir matbah! Bütün kadınlar aşçı. Bütün ahâli amele! En büyük düşmanlarımızın bile tasdik ettiği Türklerdeki fezâilin hiçbirini kabul etmeyen bu halka o fazîletlerden birini göstermek için itirâf ederiz ki bu amele içinde amele-i san'at ve insaniyet, amele-i zekâ ve dehâ da vardır. – Mahûd Cenevre, Lozan memurin ve mebusânı müstesnâ – İsviçre'de hükümet, müsâdif olduğu fırsatlardan iktisâb-ı kuvvet ettiği zamanlar mesâib-i umumi-i harbiyeye karşı hissiyât-ı insaniyeye ve necibesiyeye temâyüz etti.

Çin, Japonya, Amerika, İngiltere, Rusya, İtalya ve'l-hâsıl kuvvâ-yı mevcûde-i cihân üzerine hücum ettiği halde iki kollarıyla küre-i arzı tutarak döndürmeyen Alamnya'nın imhâ-yı kuvvâsına, Avusturya'nın kemâlen inhilâlîne, Türkiye'nin mahv ve taksimine, harb-i umuminin imtidâdına taraftar olan bu bî-taraflar, bir millet halinde kalıpsızlık, ahlâksızlık

¹⁶⁸Bizdeki muhtekir denilen yamyamlar zan değil açlıktan öldürmeye en büyük düşmanlarımızın muvaffak olamadıkları fakat ve galâ-yı vatana çalışıyorlar

gösteren bu halk¹⁶⁹ ferd olunca merd oluyor. Vakıa Leman Gölü'nün âsûde-nişinân savâhili bir birine teâvünde, her günkü muamelâtında, kendilerine mürâcaat eden ecânibe hal-i müşkülâtta irâz-ı teshilâtta bazı milletlere azime-bahş oluyorlardı.

Cenevre'de, Lozan'da öğleyin İtilâf gazetelerinin vürudu Montrö'de, Trine'de öğleden sonra saat üçte gazete satan barakaların, dükkânların önlerinde İtalyanlar, İngilizler, Fransızlar muharebenin başlangıcından beri çalıştıkları ve hiddet-i taarruza hudutlarda, siperlerde değilse buralarda muvaffak ve mazhar oluyorlar. Mahûd Herve'nin "Zafer" nâmındaki gazetesiyle bütün mutelifinin cezâid-i zafer neşâidini almakta yek-dest yükezzibândırlar. Gazetelerde öyle. Meselâ: Temps ve emsâlinin 1914 senesinde çıkanla bugünü nüshasının mündericâtı bir! Bu üç sene içinde sahife-i mevcudiyetinden tay olunan dört devlet o sahifelerde hâlâ zî-hayat, zî-şevkettirler. İngilizler bahr u berr de, Fransızlar semâda, yerde, İtalyanlar üç seneden beri Tiriste yoluna değil bu gazetelerde muvaffak ve muzaffer oluyorlar. "Temps" in sütunları, *Alsés-Loren*, *Times* sahifeleri Almanya hudutları, *Secolu Gazetesi*'nin satırları Tiriste! Hemen her tarafa intişâr eden bu İtilâf gazeteleri hutbeler, nutuklar, tebliğ-i resmîler, konferanslar, makaleler, her teli ayrı ayrı hevâ-yı zaferle tanîn-endâz olur bir âhenk-i ceng husûle getiriyorlar ki insan ara sıra kulaklarını tıkamaya mecbur oluyor. Umûmiyyet itibariyle gazeteden ziyâde "Müntehabât-ı Edebiyye" mecmûaları.

İtilâf-ı kuddusiyyât arasında edebiyatı da itlâf ediyor. Bu harb-i umumide ilim, mesâil-i içtimâiyye de müfid ve bazı mesâibe çare-sâz oldu. Edebiyat ise İtilâf elinde nağme-perdâzlıktan başka bir şey yapamadı.

Sâmpaşazâde Sezâi

(Nu: 7337, 23 Rm. 1335, 13 Tm. 1333-1917, s. 2.)

***

¹⁶⁹İsviçre'nin Fransızca ve İtalyanca söyleyen kısmı.

3.9. Sosyal Konularla Alakalı Yazılar

KAFKAS SERHADDİNE DOĞRU

Hudut boyundaki köyler hep askerle dolmuş idi. Her evde ekmek pişiriliyor. Her taraftan öküz sırtında, eşeksırtında, insan sırtında un, buğday, ekmek geliyor ve yakında gelecek yaralılara yerler hazırlanıyor, telli, kırmızı, mavi yorganlar köyün büyücek evlerine taşınıyordu. Moskofla harp başlayalı hemen iki ayı buluyordu. Kafkas serhaddinde, Köprüköyü'nde Azab'da Moskoflarla, Türklük'ün bu ezeli düşmanı ile pek kanlı muharebeler olmuş idi. Buralarda hiçbir köy yok idi ki üç beş şehitle iftihar etmesin, Biz yol keşfi için karlı dağlar arasına sıkışmış bir Türk köyüne gelmiş idik. Buralarda zaten Türk köyü olmasın yok ki... Orada öyle ya! Hele dağ kolu hep Müslüman hep Türk! Hep saf temiz insanlar!

Köyün aksakallı, başları eski kavuklar bugünkü harap bakayasını andırır karışık sarıklı, ihtiyarlar etrafımızı sardılar. Hepsi birer yol, birer iz, birer geçit biliyordu. Tarlaları, duvarları hep işte o dağların tepesinde idi. Beyaz bakır taslarla bize biraz su getirdiler. Cami'nin taş sedirinde oturduk. Yollar geçitler hakkında istediğimiz kadar malûmât aldık. Kılavuzlar bulundu. Kalktık, tam atlara binmek üzere iken kır sakallı, uzun boylu, yanık yüzlü tosun gibi ihtiyar, bir elinde ekmek ve bir elinde dumanı tüten koca bir tas süt getirdi. Efendim Hazretleri! Kusuruma bakma! Benim iki kızım var. Birinin eri Köprüköyü'nde öbürünün Kaleboğazı'nda şehit oldu. Kızlarım demiş ki askerimiz Kafkasya'ya girecek. Sizde yol aramaya geldiniz. Hemen bu sütü hazırladılar ve dediler ki: “Baba! Padişahımızın askerlerine çabuk bu sütü ulaştır. Onlar inşaallah bizim erlerimizin kanını Moskof'tan alacaklar.” Sütü içtik ihtiyar söylüyordu: “Efendim! Kızlarım der ki! Tek ordumuz Kafkasya'yı alsın elimin kanıda devletimize helal olsun.” Allah'a ısmarladık dedik ayrıldık. Köyden çıkarken bağı açık bir ihtiyar arkamızdan koşuyor “Efendim! Efendim!” diye bağıyordu. Zavallı bize yetişmek için pek koşmuş, kan ter içinde kalmış idi. Bizi şefkatli nazarlarla süzerek “Efendim affedersiniz, Size elma getirdim” diyor. Hepimize birer kırmızı elma dağıtıyordu.

Buz tutan taşlar, topraklar üstünde önümüzdeki kılavuz ceylan gibi taştan taşta sekiyordu. Ben sordum: Evlat! Sen ne zaman asker olacaksın? –Daha iki yıl var efendim. Ama müsaade ederseniz ben sizi bırakmayacağım. –Oğlum nasıl olur? Sen tüfenk kullanmayı bilmezsin ki... Hem ben senin gibi acemi çocuğa tüfenk veremem. –Olsun efendim devletin tüfengini vermek günahtır. İnşaallah Moskof tüfengini verirsiniz. Kuzum efendim beni bırakmayın gideyim şu Kafkasya'ya gireyim size Moskofla bir ceng edeyim. Kardeşim Narman'da şehit oldu. Ben de şehit olursam ne olur?

Muharebeye gidince ölümdede pak, dirimde pak! Kuzum efendim! Beni bırakmayın.

İmzasız

(Nu: 6477, 15 RE. 1333, 17 Şt. 1330, 2 Mt. 1915, s. 2.)

*

BUDAPEŞTE'DE MÜHİM BİR SERGİ

Budapeşte Muhabir-i Mahsûsamızdan:

Macaristan Muavenet-i Harbiye Cemiyeti tarafından tertip edilen Hıfzu's-sıhha ahâli sergisinin resmî küşâdı bu hafta Pazar günü memleketin en muazzam ve muhteşem binsasında, Meclis-i Mebûsân dairesinde icrâ kılındı. Resmî Küşadın tam vakt-i zuhurda icrâ olunacağı davetnâmeler ve gazeteler ile ilâm ve ilân edilmiş olduğu halde daha vakit-i mu'ininden evvel Tuna kenarı ve civarı otomobiller, arabalar ve sürücüler ile dolmuştu. Öğleye yakın müdavin birer ikişer gelmeye başladılar. Bu sûretle o koca bina gittikçe kalabalıklaşıyordu. Macar ve Avusturya Nazırları, büyük rütbedeki rahipler, generaller, diplomatlar, kibar mahafîle mensup kadınlar, Meclis-i Ayan azası, muharrirler, erbâb-ı fen ve san'at birbirini müteakip sergi dairesine giriyor ve bütün bu zevat içinde arkasındaki siyah hastabakıcı elbisesiyle kolunda Salib-i Ahmer işareti bulunan Arşidüşes Augusta hoş çehresiyle celb-i enzar eyliyordu.

Merasime serginin reisi nüzzar-ı sabıkadan George Lukacs'ın kısa bir nutukla başlandı. Meşarü'n-ileyh bu nutkunda: "Muharebeye iştirak etmemiş olan bizlerin, şanlı askerlerimizin sıhhat ve afiyetlerini temin için çalışmaktığımız icab ediyor. Bu sergi meydan-ı harpte bulunan askerlerimizin tarz-ı hayatını merak edenlere, bunları Cenâb-ı Hakk'ın avn-ı samedaniyesine tevdile biraz insaniyetin ve vatandaşların her husûsta bunlardan kan yardımını ne sûretle ifa ettiklerini göstereceği cihetle evvel-babdaki merak ve ednişeleri kadr-i mucib ibarettir... Resi-i Vükelâ Kont Tisza'dan sergimizin küşadına delâlet buyurmasını ricâ ederim" dedi ve Kont Tisza dahi sergiyi taht-ı himayesinde bulunduran Arşidük Fransuva Salvanor nâmına olarak şu cehle mukabale eyledi: "Görülüyor ki şimdiki muharebeler milletlerim maddi ve manevî kuvvetlerine, maharetlerine istinad ediyor. Her milletin temin-i muvaffakiyyet için muharebeye en mükemmel evsaf ve müzâyâ ile girişmesi icab eyliyor. Muharebe meydanlarında mecruh düşenlerin tedavisi vazife-i mukaddese ve insaniyesi dahi bizlere tertip etmektedir. İşte bu maksad-ı insaniyetkârâne ile tesis edilmiş olan bu sergiyi küşâd eyliyorum."

Kont Tisza tarafından serginin bu vechle küşadı icrâ olunduktan sonra ibtidâ Arşidüşes Augusta binanın sergi dairesine doğru yürüdü. Zevat-ı saire dahi meşarü'n-ileyhi takiben yerlerinden hareket ettiler ve müteadid salonlardan mürekkep olan bu meşhur insaniyeti seyr

ve temâşâyâ koyuldular. Serginin tertip ve tanzimi için pek büyük külfet ve himmet ihtiyar eylediği hemen tek nazarda anlaşılıyordu. Memleketin her tarafında harp ve cidallik dehşetle hüküm-fermâ olmasına rağmen böyle bir sergi için lazım olan her şey en ufak teferruatına varıncaya kadar düşünülmüş, yapılmıştı. Tablolar, heykeller, balmumundan kabartma levhalar ile muharebenin bütün sefahati tecessüm ettirilmişti. Muharebe meydanlarından mecruh düşenlere nasıl derhal imdat eylediği ve bunların ne sûretle müdavatlarına dikkat ve ihtam oldunduğu bilâ- taraf görülüyor, yalnız oğlu, kardeşi, babası, akrabası asker olanlar değil, herkes, zavallı hemcinslerinin böyle felaketli bir zamanda nasıl oldukları muavenet-i insaniyetkârâneyi görerek kalben müteselli oluyordu.

Serginin mükemmeliyetini kısmen Almanların dahi iştiraki temin etmiştir denilebilir. Zira Alman hissiyat-ı sıhhiyesinin tâ eski zamanlardan itibaren bugüne kadar geçirdiği tebdilât ve terkibat dahi sergide meşhud ve manzur oluyordu. Burada görülecek, tetkik edilecek o kadar çok şey vardı ki insan temâşâyâ nereden başlayacağını tayinde tereddüt ediyordu. Fen mimarının pek azametli ve ihtişamlı bir binası olan Meclis-i Mebûsânın birinci katı kısmen Macar, Alman tarih-i tıp ve Hıfzu's-sihhasına ait asâr ile dolu idi. Bu katta zuafa ve bikeslerin hamîleri add olunan Cent Elizabet, Sen Markon ve Sen Rokoch gibi azanın yağlı boya tasviri asılmıştı. Eski Köy tabloları, bunların tarz-ı tedavisi numûneleri hep birer levha veyahut dehal umu heykeller ile temsil edilmişti. Serginin Almanlara ait kısmında sıra ile dizilmiş camekânlar içinde On Altıncı ve On Yedinci ve On Sekizinci asırlarda muharib devletlerin mecruh asâkiri ne sûretle tedavi etikleri, askerlerin meyanında esir düşen atibânın derhal tahliyesi için imza olunan mukavele ve muahedenâmelerin birer sûreti görülüyordu. “Mecruhine karşı sanki onlar kendi aileleri nezdinde, hemşireleri ve kardeşleri aralarında bulunuyormuş gibi muamele edilmeli” cümlesi bir emr-i vicdanı tarzında Latince, eski Alman, eski Fransız lisaniyle yazılmış levhalar vardı. İnsan üç yüz sene evvel düşünülmüş ve ittihaz edilmiş olan bu mukarrerâtı gözden geçirince hatıra bilâ-ihtiyar Ruslar bu muharebede gerek bizde ve gerek müttefiklerimize karşı gösterdikleri mezâlim geliyor ve bugünkü terakkiyat ile Rusların ancak Kurûn-ı Vüstâyâ yakışan mezalimi yekdiğeriyle pek acı bir tezat teşkil eyliyor.

Birçok eski reçeteler, vücûd-ı insânî üzerinde tarz-ı atik üzere icrâsını gösterir balmumundan resimler arasından diğeri bir salona geçilir iken oldukça büyük toplarla, duman savuran bacasıyla tam hal-i harpte bulunan bir zırhlı görünüyor. Yanına yaklaşınca bu toplar altında hakiki bir zırhlının küçük mikyasta bir derece mükemmellikte olmak üzere müsadif-i nazar oluyor ve buna ait yapılan tertibat sayesinde mecruh düşen bahriyelilerin vakti kaybedilmeksizin az adam yardımıyla ve kolay bir sûrette hastahaneye nakl edildiği

müşahede olunuyor. Bunlardan maada camekânlar içinde deridnot modülleri, muharebe meydanları resimleri, askerlerin meydan-ı muharebeye gitmezden evvel telbis ve teçhizi ve şimendüferler, arabalar ve otomobiller ile hareketi, topçuların hücumları, istirahat zamanları, mecruhlara ilk müdavat-ı sariyye, bilâ-ahire ordu hastahanesinde edilen takayyüt ve ihtimamat, tecrüd barakaları, seyyar ordu bakteriyoloji tertibatı eşkâl-i ayniyle birleştirilmişti. Diğer bir salonda ise sakat ve maulul olanlara karşı ibraz edilebilecek yardımların envaî gösterilmişti. Alman terakkiyât-ı fenniyye ve sanaiyesinin burada dahi muhteşem delillerine tesâdüf ediliyordu. Yardımıyla turtacılık marangozluk edilebilecek kadar mükemmel sunî eller, belli belirsiz sunî bacaklar, hastahaneler, senatoryumlar ve bakteriyoloji kısmında ise şişeler derûnunda basiller, tetanos, tüberkülozisi ve buna memail şeyler meşhud olunuyordu. Bu meyandan vakt-i sulhta dahi bir kaza vukuunda dehal ifâ-yı vezâifeye şitab eden (Budapeşte Gönüllü Tahlisiye Cemiyeti)'ne mahsus daire, ale'l-umûm Macar hastahanelerinin ameliyat ve tecrihanesi, runtekin dairesi, şehremini fakir itamhâneleri ağdiye tahlil ve keşişhaneleri dahi şayan-ı zikirdir. Bunlardan maada Avusturya-Macaristan efrâiye ve bahriyesinin zaman-ı harpte Hıfzu's-sıhhatını temin eden askerî ve sivil hastahaneler, otuz buçuk santimetrelilik topun üç yüz kırk kilogram sıkletinde bir güllesi yanında endaht edilmiş bir mermi ve bunların [?] ise mezkûr topun fevkâlâde tekayyüd ile ufak aksamına, üzerinde hareket ettiği raylara, tekerleklere varıncaya kadar mükemmelen yapılmış bir Modalı içerisinde yılbaşı hediyesi paketlerini açmakla meşgul iki Macar neferini gösterir endaht çukurları dahi şayan-ı dikkat idi.

Salonun duvarları her nevi esliha ile dolu, her memleketin tüfengi, kurşunları teşhir edilmişti. Askere sabahleyin verilen kahve ile et konserveleri, pilav ve sebzenin envaî alçıdan yapılmış şekillerle gösterilmişti. Başka bir salonda soğuktan donmuş el, ayak ve cerihelerin kesb ettikleri hal ile buna karşı yapılması icab eden ameliyat, kanlı gemiler, siyahlanmış parmaklar gösteriliyordu. Bütün bunlar bir fikr-i sahih hâsıl etmek için ne kadar san'atkârane yapılmıştı... Nakl-i emraz hayvanatın tabîi büyüklükte eşkâli, bunların hastalıkları nasıl sirâyet ettirdikleri ve tahaffüz çaresi gerek resim gerek yazı ile enzar-ı Umûmiyyeye vazî edilmiş idi. Bütün bunlardan başka ayrıca bir kısım daha vardı ki burada çocuk büyütme usûlü ile ispirtonun maddeten ve manen muzıreti ve mesela bir kadeh bira ve şaraptaki mecâd-ı gıdaiyyeye mukabil ne kadar mevâd-ı sımmiye ve muzıra mevcut olduğunu ve buna verilecek para ile şimdiki pahalılık zamanında ne miktar yiyecek ve giyecek tedarik olunabileceği ayniyle gösterilmiş, bu hesâbat memleketin en meşhur atibasından ve mütehassıslarından birkaç profesör tarafından yapılmıştı. Hergün binlerce

kişiyeye mucib-i istifade mevzular irae eden bu sergi Macaristan'da büyük bir rağbete mazhar oldu.

Gazeteler sergiye Türkiye ve Almanya'nın dahi iştirak ettiklerini ilan etmişlerdi. Resm-i küşadda Almanya'nın Viyana sefâreti heyeti ve Hükümet-i Osmaniye'nin ve Almanya'nın Budapeşte erkânı sergide isbat-ı vücut etmişlerdi. Türkiye pavilyonunda Osmanlı bayrağı ve Zât-ı Hazret-i Şehriyarî'nin tasvir-i malukâneleri ve Budapeşte müzelerinden nakledilmiş kıymetdâr hâlî avanî-i atikede var idi.

Budapeşte 15 Nisan

İmzasız

(Nu: 6533, 12 CA. 1333, 13 Ns. 1331, 27 Ns. 1915, s. 3.)

*

HİLÂL-İ AHMER ÇİÇEKLERİNİ ALINIZ

-İstanbul Ahâlisine-

Vatandaşlar, bayramın birinci günü İstanbul'un her köşesinde hamiyet ve şefkat baharının al beyaz çiçekleri açılacak. Hepimiz, içinde vatanın büyük aşkı kanayan göğüslerimizi onlarla süsleyelim. Bir kahramanın ak alını üstünde açılmış bir kırmızı yara gibi beyaz sinesinde kanlı bir hilâl ağlayan bu çocuklar için hepimizin vereceği küçük paralar toplanacak, birikecek. Sargı, ilaç, gıda olacak. İstanbul kapılarını beklerken yaralanan askerlerimiz bunlarla şifa ve hayat bulacak. Evet, dört buçuk asırdan beri minarelerinden dökülen billur nağmelerle Muhammet'in dinini takdis eden, saraylarında, evlerinde, sokaklarında, bahçelerinde bülbüllerinden dudakların titrettiği havayı sermest eden güzel Türkçesiyle ufukların girizan çevresine milliyetini haykıran Türk ve Müslüman İstanbul'un kapılarını göğüsleriyle imanlarının zırhıyla mücehhez bekleyen, daha bir yıl evvel kudretlerinin korkusu bütün dünyanın kalbinde heyecanlar uyandıran muazzam düşmanların denizin dalgaları gibi sayısız askerler karşısında bir kaya metanetiyle duran yiğit ordumuzun yaralılarına bu paralarla bakılacak. Onların büyük başlarında, mert göğüslerinde, bükülmez kollarında, yorulmaz bacaklarında açılan mübârek kanlarıyla geçmiş devrelerin bütün noksanlarını, ihmallerini ve yakın bir mazinin bütün heybetini ve lekesini yıkayan paralar bu paraların yardımıyla kapanacak. İçinde rahat oturduğumuz bu güzel şehre düşman ayakları bastırmamak için, Osmanlı Devleti'nin yeni bir aşk ve iman ile çarpan kalbini durdurmamak için nefeslerimizi boğamızda boğmak hırsıyla uzanan düşman pençelerini kıran ve bu uğurda bütün canlarını veren birçok arkadaşlarının yanında talinin yardımıyla yalnız hayat kabiliyetlerinden bazılarını kaybederek yahut vücutlarını düşman ateşiyle takılmış kırmızı bir nişanla süsleyerek dünün bahadırların yaraları açık dururken vatanı ve

milleti için bir günlük dilenci olup bu küçük çiçekleri bize uzatan hamiyetli elleri boş döndürecek kadar millî vicdanımız kararacaksa, ulu Tanrı'dan huzurunda diz çökerek dilerim. Bazen bütün bir şehri arzın merkezine doğru çökerten yahut görünmez kanatları üstünde havaya kaldırıp enkazını afaklara serpen yahut kuduran dalga öyle hissiyatları boğup üzerinde girdaplar yapan zelzelelerden, kasırgalardan, tufanlardan birini göndersin, yok olalım!

Vatandaşlar, gittim, gördüm. Bütün Gelibolu yarımadası ve onun karşısında bütün boğazın Anadolu sahili bir fedakârlık vatani olmuş, ırkı, millî ve dinî tarihimizin bütün kahraman ananeleri orada dirilmiş. Orada her ferdin yüreğinde münevver bir duygu tutuşmuş, gözlerinde mukaddes bir alev parlamış dumanlarında kaynar bir kan cevalâna başlamış. Toprakların içinde, yalnız üstünü Allah'ın rahmetine açık dâimâ uzanan bir mezara benzeyen siperlerinde, elleri tüfenklerine sarılı, gözleri vahşi bir dünyaya açılan pençelere benzeyen mazgallarına dikili bekleyen yiğit neferlerin, onların başlarında ulumak karşısında bile kendilerini onlarla bir tutan zâbitlerin, kumandanların hepsi birer fevkâ'l-beşere olmuş. Onların içinde yalnız vazifesini yapmakla iktifa edenler azalıp daha fazlasını yapmaya atılan fedakârlar çoğalmış. İbret-i âlem.

Vatandaşlar, felâketli Balkan muhârebesinde yüz bine yakın yaralı ve hasta tedavi eden, yirmi beş bin muhâcir besleyen Hilâl-i Ahmer bu şiddetli cenginde, bu vatanın bütün hudutlarında birden parlayan ateş günlerinde, devletin tarihinde bir eşini daha görmediği bu büyük ölüm kalım muhârebesinde de vazifesini yapıyor. İstanbul'da yedi büyük hastahâne açtı. Dışarılarda on iki yerde heyetleri ve hastahâneleri, İstanbul'da ve dışarıda beş yerde çayhâneleri var. Bin çalışma ve uğraşma ile topladığı paralardan mühim bir kısmını umûmî seferberlikten beri sarf etti: Şimdi her günkü mesarifi temin etmek lazım. Bunu temin etmek bizim borcumuzdur. Bu güzel anaşehrin koynunda rahat yaşamak hakkını ancak bu borcu ödeyerek kazanacağız.

Vatandaşlar, veriniz, o kadar sevdiğimiz canlarınızı, biriktirdiğiniz ve üstüne titredığınız mallarınızı, size alınızı yüksek tutturan, namusunuzu korumak isterseniz aynı maksatla uğraşırken, topraklar üstünde, gecenin uykuya davet eden yıldızlı gül rengi yorganın altında bile uyumayarak beklerken yaralananlar için veriniz. Vatana karşı borcunu ödemek sırası gelinceye kadar şimdilik paralarınızın bir kısmını veriniz.

Tekrar ediyorum, eğer içinizde, eğer İstanbul'un muazzez havasını teneffüs edenler içinde paralarını keyifler ve hevesler için saklayarak bu necip yardımdan çekinecekler varsa, göğsünün üstündeki fesat üstünde bu hamiyet ve şefkat baharının mübârek çiçeğini taşımaya tahammül edemeyecekler varsa büyük Fatih'in terbiyesi gayz ve gazabıyla

yerinden fırlasın. Onların yüreğinde daha çok hassas olan mermileri meşum başlarına insin, karanlık varlıkları bu lanet taş altında ezilsin ve eğer böyle bir günde bu samimi temenni bir günah ise razıyım. Allah'ın bütün cehennemleri dudaklarımı bu günah için yaksın.

Celâl Sâhir [EROZAN]

(Nu: 6640, 1 Şv. 1333, 30 Tm. 1331, 12 Ağ. 1915, s. 1.)

*

DÂRÜLEYTÂM

Vatan uğrunda can vermiş olan muhterem şehitlerimizin kıymetli ve sevgili çocuklarını, pederlerinin zıyâmını hissettirmeyecek sûrette büyütmek ve yetiştirmek için bu defa hükümetimizce pekiyi pek mühim teşkilât yapıldığını biliyoruz. Bu teşkilâtı evvela Maârif Nazırı Şükrü Bey Efendi düşünerek hazırlamış ve tatbik edilmesi husûsunda Enver Paşa ve Talat Bey Efendi hazaratının pek büyük yardımları dokunmuştur. Dârüleytâm'ın nezareti, idaresi, programlarının istihzaları ve bu teşkilât için bir esas ve bir mefkûre vazî husûs ortadan biri Maârifimize nice nafi hizmetleri sebketmiş olan Kastamonu mebûsu ve Dârümuâllimât müdürü İsmail Mahir Efendi'ye tevdi olunmuştur.

Hükümetçe şehrimizin muhtelif noktalarında ve İzmit civarından gayet vasî ve elverişli mahaller Dârüleytâm'a tahsis kılınmıştır. Bunlardan bazı müesseseleri ziyaret ettik. Şehitlerimizin sevgili evladı nasıl ta'lim ve terbiye edildiğini ve teşkilâtın nasıl bir mefkûreye tabî bulunduğunu öğrendik.

Dârüleytâm'a iki yaşından on beş yaşına kadar kız-erkek şakirt kabul olunmaktadır. Bugünkü mevcudu kız-erkek iki bin beş yüz kadardır. Fakat her halde teşkilâtın programına göre Dârüleytâm'a on bin şakirt alınacaktır. Bu kadar cesim bir müessesenin idaresi için hükümetçe lazım gelen karşılık bulunmuştur. Tütün ve ispirotolu mevad üzerine zamaim icrâ edilmiş ve mevkıt bir zaman için posta ve telgraf ve idaretinden de bir kısım ayrılmıştır.

Dârüleytâm'ın Bebek'te, Kadıköy'ünde, Moda'da, Hıdır Paşa'da, Beyoğlu'nda, Tophâne civarında, rıhtım üzerinde, Yedikule'de, İzmit'te Bahçecik'te, ilh şube ve müesseseleri vardır. Şakirdan [bu] şubelere taksim ve tevdi edilmektedir. Dârüleytâm geçen KE. de açılmıştı. Şimdiye kadar Maârifin yükünü ancak doksan beş bin liraya baliğ olmaktadır ki bu paranın en mühim kısmı inşaata sarf edilmiştir. Elde mevcut olan müessesâtı, hal u zamanın müşkülâtına rağmen, muntazam leyl-i mektep veya bir Dârüssanayi şekline koymak için fevkâlâde Tasarrufa riayet edilmek sûretiyle pek çok fedakârlıklar yapılmıştır. Çünkü Dârüleytâm'a tahsis olunan yerler, esasen mektep ve Dârü's-sanayi olmak için yapılmış binalar değildi. Bunları şekl-i hazıra getirmek büyük himmetlere muvaffak idi.

Şimdi bu müesseseler muntazam sınıfları, resimhâneleri, yemekhâneleri, yatakhâneleri, nezâfet mahallerini, atölyeleri havî olduğu gibi şerait-i sıhhiyeye pek çok dikkat edilmiş ve en yeni alet ve edevât ile teşhiz olunmuştur. Fariza Bebek'te iki yaşından on beş yaşına kadar sekiz yüz kız çocuğu hem ders görüyor, hem san'at öğreniyor. Heyet-i umûmiyesi, numûne addeyleyecek bir leylî kız mektebidir. Burada bulunan yavrucaklar kendilerinin yetim olduklarını hiç hissetmeden, muktedir muallimler ver mürebbiyeler elinde, yetişiyorlar.

Dârüleytâm, hazırladığı programı bugün tamamen tatbik edemiyor. Şimdilik mevdû' olan evlad-ı şühedayı mühemমা-emken okutturmak ve onlara bir san'at öğretmekle iktifa ediyor. Fakat yarın bu müessese hazırladığı programı tamamen tatbik muvaffak olacaktır ve bundan katiyen emindir. Ma'a'ma-fih bugün istihsal edilen muvaffakiyyette şayan-ı tebrik ve memnuniyet bir mertebeye vasıl olmuştur. Şakirdanın hepsi senelerine ve evvelce istihsal eyledikleri malûmâta göre, ana, ibtidai ve tali derecede sınıflara taksim olunarak ders görmeye başlamışlardır. Erkek çocuklar bundan başka gerek Dârüleytâm'ın kendi idaresindeki fabrikalara, gerek şehrimizde bulunan diğer fabrikalara devam ile san'at öğreniyorlar. Hatta elektrik şirketinin Telgraf Nezareti'nin fabrikalarına, Matbaa-ı Amire'ye, Nişantaşı'ndaki ekmek fabrikasına, demiryolları fabrikalarına müdeavim şakirdanın miktarı mühim bir yekûn teşkil etmektedir. Dârüleytâm'ın inşaatı ise iplik, deri iplik deri fabrikalarıyla muntazam demirhâneleri, marangozhâneleri, tezyihâneleri elh hülâsa buna benzer pek çok atölyeleri vardır.

Umûmî programa gelince evvelâ Dârüleytâm katiyen memur yetiştirecektir ve buna her şeyden ziyade ehemmiyet atf ederek karar vermiştir. Dârüleytâm'ın memleketimize ifa edeceği hıdmet, başlıca ziraatçı, san'atçı ve ticaretçi sınıflar yetiştirmektir. Her sınıf ehli de üçe ayrılacaktır. Baş ustalar yahut başmühendisler, ikinci ustalar kalfalar veya kondüktörler, işçi başırlarla işçiler şakirdan ettiği derslerini görüp bu sınıfa mahsus san'atlarıyla meşgul olduktan sonra derece-i istidadına göre üçe ayrılacak. Onlardan en müsteidler birinci derecede mühendis, vasat derecede bulunan ikinci derecede mühendis ve diğerleri de üçüncü kısma tefrik olunacaktır. Bu tarz taksimden sonra görecekları derslerde tabii başka olacaktır. Birinci sınıf bir elektrik veya ziraat mühendisiyle, ikinci sınıftan bir kondüktör, makinist veya ustabaşının görecekları dersler bir olamaz. Bu programa göre ibtida-i devreyi müteakip ayrılacak şakirdana göre tedrisat icrâ olunacaktır.

On bin şakirdin san'atçı, ziraatçı, ticaretçi olarak yetişmesinden memleketimizin ne kadar istifade edeceğini söylemek zaidir. Gerek ziraat ve sanayi-i ziraiyye, gerek sanayi-i saire, gerek tarz-ı tedrisat-ı ticariye için Macaristan'dan mütehassıslar celbi de mukarrerdir.

Esasen Almanya, Avusturya-Macaristan, İsviçre, Romanya ve Bulgaristan'dan bi'l-hassa sanayi, ziraat ve ticaret mekteplerinin programları getirilerek tercüme ve tedkik edilmiş, bundan sonra Dârüleytâm için memleketimizin ihtiyacatına göre bir mükemmel program yapılmıştır. Şakirdanî ehliyetine istidadına göre üç dereceye ayırmak usûlü memleketimiz için pek mühim ve pek faidelidir. Çünkü Avrupa'da tahsil etmiş ve mükemmel derce de bir elektrik mühendisi olarak gelmiş bir zat burada ikinci sınıftan mühendis, kondüktör bulamadığı için bir şey yapamaz. Üçüncü dereceden hiçbir elektrik işçisi ve ustabaşısı bulamaz. Halbûki Dârüleytâm bu ihtiyaç ve noksanı nazar-ı dikkate alarak her üç dereceyi birden yetiştirmeye karar vermiştir.

Dârüleytâm'ın en çok uğraşmak istediği kısım, ziraat ve sanayi-i ziraiyedir. Hükümet İzmit cihetlerinde pek vasi mahaller terk etmiştir ki burada binlerce şakird ziraat ve sanayi-i ziraiyye ile meşgul olup yetişecektir. Daha şimdiden binlerce dönüm arazi zer' olunmuş ve dutluklarla ipekçiliğe geri verilmiştir. Bahçecik'te de kız çocuklara mahsus sanayi-i ziraiyye müessesesi teşkil olunmaktadır. Burada kız şakirtler ipekçilik, sütçülük, tavukçuluk, gül yetiştirmek, bahçıvanlık çiçek ve sebze müşemmir ve gayr-ı müşemmir ağaç yetiştirmek san'atları öğrenmektedir. Bunlardan başka kızlara öğretilen san'atlar şunlardır: El işleri, biçki dikiş, dokumacılık, örgücülük, çamaşırcılık, ütücülük, yamacılık, tamircilik, tabahat ilah.

Gerek İzmit civarında ziraat ve sanayi-i ziraiyye, gerek Bahçecik'te ki kız sanayi-i ziraiyye, müesseseleri için vilâyetin muhtevi olduğu bütün tevahidden onar şakirdan celp olanacaktır.

Dârüleytâm Büyükdere'de bir demirdöküm fabrikası

Tuğla ve kiremit fabrikası, Beykoz'da müteaddid fabrikalar vücûda getirmek teşebbüsündedir. Hülâsa pek yakın zamanda memleketimizin istikbaline pek büyük yardımları olacak ve babaları kadar vatan uğrunda fedakârlık edecek on bin şehit evladının mükemmel sûrette ilim ve san'at sahibi olabilmesi husûsu temin edilecektir ki ne şayan-ı teşekkür bir himettir.

Bu kadar mükemmel bir Dârüleytâm hiçbir yerde vücûda gelmemiştir diyebiliyoruz. Teşkilâtta da zaman hazır terekkiyattan meydana koyduğu kaideler tamamen kabul edilmiştir. Bu müessese görülüyor ki, memleketimizin hayat ve kuvvetini iade edecek bir yeni millet-i fazılanın esaslarını kuracak efradı yetiştirecektir. Müesseseleri tebrik ederiz. Bu bir büyük teşebbüstür.

İmzasız

(Nu: 6846, 30 RE. 1334, 21 Şt. 1331, 5 Mt. 1916, s. 1.)

*

HİLÂL-İ AHMER ANBAHARINI ZİYÂRET

Hemen yekdiğerini takip ederek vuku bulan son muhârebelerimiz esnâsında, Hilâl-i Ahmer'in deruhte ettiği vazifeyi muvaffakiyyetlerle, fakat velvelesiz bir sûrette ifa eylediği herkesin malumudur. Bu muvaffakiyyetin sırlarını ve nûktelerini bulabilmek için bir defa da Hilâl-i Ahmer anbarını ziyaret etmek, oradaki tarz-ı mesaiye yakından şahit olmak lazım geliyormuş... Ahiren yaptığımız ziyaret bize bu kanaati verdi. Fi'l-hakika bu mühim insaniyetperver müessese-i hayriyenin, pek ciddi ve gayet samimi tarz ve usûlleriyle ve muktedir, hamiyetli bir heyetin azim ve iradesiyle edilmekte olduğunu biliyorduk. Lâkin gayet tabii gibi görülen bu muvaffakiyyetin bazen laid-i esbaba ve bunların hayret veren bir takım insicam ve irtibatlarına müstenid olduğu nazar-ı dikkate alınınca, bu muvaffakiyyet âmillerini tevlid ve ihdas eden sa'y ve tefekkürlere karşı hissedilen hürmet ve muhabbet kat kat artar. Hele bu neticeye vüsul için ilk hamlelerde göz yıldırان, veleh veren sayısız birtakım mana ve müşküllerin, sanki sahir bir kuvvetle izâle edildiği anlaşılınca duyulan takdir hisleri artık payansız bir hamiyet alıyor. İşte anbarı ziyaretimiz, pek derin izleri şâmil olmak üzere bu halet-i ruhiyeyi tevlid ederek, bizi tatlı meserretle müstağrak bıraktı.

Anbarın re'skârında bulunan Hilâl-i Ahmer Müfettiş-i Umûmî Doktoru Celâleddin Muhtar Beyefendi ile anbar memuru Hakkı Bey hakiki sa'y u gayret erbabına has bir tevazu ve mahviyetle bu güzel ve müfid neticelerin husûlünde kendi kendisinin değil, kendilerine emniyet ve itimat gösteren zevât ile Hilâl-i Ahmer merkez umumisi ve heyet idaresi erkânından hüsn-i himmet ve irşatları meşhud olduğu ayları sormaktan bir türlü fariğ olamıyorlardı. Diyoları ki: "İfal ve icrâatımızı rasid olan rüfeka-yı mesaimiz kavî bir itimat ile kuvvet ve cesaret-bahş olmasalar, teşebbüslerimizin suhuletle tatbikine muavenet etmeselerdi, ne fikren ne fiilen bir hatve atılamazdı. Bizim yaptığımızı bu itimada liyakat kesbetmeye matuf gayretler ibrazından başka bir şey değildi." Bu beyanattaki saffet ve samimiyet ne kadar hürmete şayandır.

Reis-i sâni Besim Ömer Paşa ve Akil Muhtar Bey, birisi Hilâl-i Ahmer'in heyet-i içtimaiye arasındaki Bülent ve muhterem mevkiini hüsn-i muhafaza husûsunda ilmi ve manevî şekillerde na'fi tesirler ikâma çalışırken diğeri müessesenin vezâif-i esasiyesi ve umûmiyesinde intizam ve terakkiye saik cereyanlar tevlidinden bir an hallî kalmazlar. Muhâsebeci ve veznedâr Hâmid ve Keresteciyan Efendiler cemiyetin mesail-i hesabiyesinde gayet doğru bir devrandaşlık ibraz ederler. Kâtib-i umûmî Adnan Bey müessesesinin her türlü ihtiyaçlarına can u gönülden alakadâr olarak salim ve samimi havahişle ve amik bir kuvvetle onları itfaya çalışır, fedakârlıklar gösterir Akil Muhtar Bey'le beraber lüzum görülünce de

bi'l-fiil ve cansiperane bir sûrette icrâ-yı tababet ederler. Yekdiğeri ile tozan ve birbirini itmam eden bu kuvvet ve sa'yıdır ki, Hilâl-i Ahmer'in ser-muvaffakiyeti tevliid ediyor.

Evet, Hilâl-i Ahmer heyet-i idaresi erkân-ı kirâmı hüsn-i idare ve mülâhaza, devrandaşlık vesaire gibi tesirat ve hasail-i maneviye ile amil ve müessirdirler. Lain bu kadar bi'l-tabî kâfi değildir. Bunun bir de tatbiki meselesi var ki, işte terazinin diğerk efesi demek olan bu cihet Celâleddin Muhtar Beyefendi'nin yedd-i hamiyetle ve hal u tevdi olunur.

Celâleddin Muhtar Beyefendi'nin, en ziyade şayan-ı dikkat ve ihtimam olan hassa-ı sa'y ve gayreti, yapılacak işlerin en nafi kavaid-i iktisâdiyeye en tabî ve sehil bir tarzda tevafuk etmesiyle meşhur oluyor. Başka fikir ve nazarlara göre (hiç) denilerek ihmal edilecek bir teşebbüs Celal Bey'in celb-i himmet ve itnası olmaya layık bulunuyor ve bu liyakat, neticenin, müesseseye binlerce liralık bir faide ve ahuniyet ve en umulmaz suhuletler bahşetmesiyle sebat oluyor. Celal Bey, vehle-i evlâda gayr-ı mümkün ve müsteir diye görünen bir şeyi, yine aynı maksatta solo bir şekil-i ibtidai ve basitte olsun vasıl olarak itfa ve ikmal husûsunda inanılmaz derecede serî muvaffakiyetler gösterecek bir kudrete mazhardır. Bu kudrette öyle diyebiliriz ki, tecrübe, vukûf, nüfuz ve imal fikriyle beraber hulûs ve tam bir gayretle çalışmak semeresi olarak tahsil ediyor.

Hilâl-i Ahmer'in mevcut sermayesi fevkâlâde bir kıymete malik değildir. Müessesenin son zamanlarda mühim ananelere mazhar olmadığı da cümleinin malumudur. Öyle iken müthiş harabiye badı olan Balkan Harbi'ni müteakip bütün cihanı sarsan bu harb-i umumiye de iştirak ettiğimiz ve gayet ciddi gayret ve fedakârlıklar göstererek pek büyük masraflar iktiham ettiğimiz bir sırada Hilâl-i Ahmer mesaisinde yoklamak ve ıztırar göstermedi. Kendisinden beklenen hıdmet ve muavenetleri ümit ve intizarın fevkinde yaptı. Buda ancak orada çalışan dimağların faaliyeti ve ibtisarı sayesinde oldu. Harb-i Umûmî başlayıp hükümet-i Osmanî dahi ilan-ı seferber edince, âtiyi amik bir nüfuz-ı nazarla keşf ve tahmin etmekte gecikmedi. Her türlü tereddütlere rağmen heyet-i idâredeki rüfekası ile beraber her nev'i mesuliyetleri deruhte ederek, fiyatlarında pek çok terfi görülmesi memul olan havayic ve levazım-ı zaruriyeyi temin ile vasî bir mukayesede mubayaata girişti. Müessesenin anbarlarını bugüne kadar ve bugünden sonra ihtiyaç devam ettiği müddetçe kâfi gelecek derecede mevad-ı lüzuma ile doldurmaya sa'y etti. İşte bi'l-hassa bu husûstaki pek azim muvaffakiyettir ki zamanın gıla ve müşkülâtına rağmen, Hilâl-i Ahmer'e suhulet ve ehvaniyet dairesinde mesai ve faaliyet ibrazına imkân veriyor. Hilâl-i Ahmer, muhârebe başlayınca dört muhtelif cephe-i harpte müteaddid hastahâneler küşad etti. Bir takım çayhâneler ihzar etti. Hilâl-i Ahmer vapurları teçhiz etti. Fiilen harp başlayınca Suriye, Irak, Kafkas cephelerinde Hilâl-i Ahmer namına dört bin 4.000 yataklık hastahâneler tesis

edilmiş, ya [da] edilmek üzere bulunuyordu. Sonra Çanakkale muhacemeleriyle, şanlı kahramanâne müdafaata başladı. O vakit Hilâl-i Ahmer yeni bir faaliyetle işe koyuldu. İstanbul ve havalisinde yedi yerde cem'an yekûn 5.000 beş bin yataklık hastahâneler açtı. Çanakkale harbine Yemen ve muvaffakiyyetle hitam verilinceye kadar yalnız bu hastahânelerde yirmi beş binden fazla hasta ve mecruh gazimiz güzel tedavi olundu. Bunların müdavatına olduğu kadar elbas ve itamina da pek büyük itinalar gösterildi. Yine bu Harpdevrandâşlığın sayesinde ki şehidimizin maruz kaldığı şükür nedreti esnasında Hilâl-i Ahmer küşad ettiği çayhâneler de gelen mecruhlara bol bol çaylar, sıcak ekmekler vermeye imkân buluyor Yevmiye yüz fark okka şeker sarfından çekinmiyor. Hilâl-i Ahmer, bundan maada efrat ve cemiyetler tarafından veya mütteliklerimiz memaliğinden gelen heyetler marifetiyle şehrimizde küşad olunan hastahâneler de mesela ilaç, çamaşır ve erzak cihetinden mühim muvaretler ediyordu. Hilâl-i Ahmer anbarı başlıca dört şubeden münkasım bulunuyor: 1- Ecza, 2- Çamaşır, 3- Porselen, 4- Erzak şubeleri. Bundan maada bir takım imâlathânelerde vardır. Ezcümle, sedye, koltuk değnekleri, yün yatak ve yorganlar, mîzâbe=goutierler, fener ve lambalar, tükürük hokkaları, takunyalar, na'leynler, sobalar vesaire en umulmaz bir ehvaniyetle bu imâlathâneler derûnunda vücûda gelmektedir. Buradaki ehvaniyeti biri ki misal ile izaha bi'l-hassa lüzum görüyoruz: Mesela sedyeler: Hilâl-i Ahmer Balkan Muhârebesi esnasında kendisine lazım olan sedyeler, ticariden bahrî yüz yirmi kuruşa almak üzere mubayaa ediyordu. Harb-i umûmî ilanını mütakip piyasa mevcudunu satın aldı. Fakat ihtiyaç bâkî idi. Bunun üzerine sedyenin anbarda imâli düşünöldü. Mevad-ı ibtidaiyenin evvelce tedârik edilmiş bulunması sayesinde bugün anbardaki imâlathânedeki beher sedye kırk kuruş fiyatıyla meydana çıkıyor. Bugünün piyasasına nazaran bunu hariçte satın almak icap etse belki üç yüz kuruşa yakın bir meblağ vermek lazım gelecek...

Sonra mîzâyeler: Mîzâye. Kırık ayak ve kolları alçılmak için kullanılan tel örgülü bir nevi kılıftır. Bu küçük aletin de bugün hariçten tedâriği imkânı bulunmuyor. Çünkü piyasa tel mefkuddur. Anbar evvelce ithar ettiği teller sayesinde bu ihtiyacı suhuletle itfa edebiliyor.

Sonra yün yorganlar: Bir sıra geldi ki Hilâl-i Ahmer piyasada ihtiyaç hissettiği battaniye bulamamaya başladı. Celal Bey'in müşkülâtı halleden faaliyet ve gayreti buna da aynı gayeyi temin eden diğeri bir ehven-i vasıta ikâme etmekle çare buldu. Hilâl-i Ahmer hastahâneleri için zebh edilen koyunların yapağlarıyla Edirne ve Eskişehir Hilâl-i Ahmer şubelerince tedârik olunan yünleri bir köşecikte iyice yıkayıp temizledikten ve kuruttuktan sonra onları pamuk gibi attırdı. Bununla mükemmel yün yorganlar, yün yataklar vücûda getirdi. Bu kış böylece idare edildi. Hilâl-i Ahmer'in anbarında imal ettirdiği seyyar karyola

üzerine mevzu bu yatak, yorganlardan müteşekkil fıraş istirahatın cidden pekiyi olduğuna gördüğünüz bir numûnesi şahittir. Bu yatağın heyet-i mecmusı ancak 18 kilo geliyordu. Nakliyat husûsunda bu cehtin ne büyük bir muhsinat teşkil ettiği aşîkârdır.

Anbarın muamelesi de gayet muntazam bir usûl ile cereyan ediyor. Bu sayede yapılması mümkün olan kontrol hiçbir güne suiistimalin vukuuna meydan bırakmıyor. Anbara giren ve çıkan her şeyin hesabı ve miktarı tutulan kayıtlar ile vazîhen görülüp teftiş edilebiliyor. Bu husûsun hüsn-i temininde fahr-ı muhasebeci Hâmid ve fahri veznedâr Keresteciyan Efendilerin büyük himmetleri vardır. Anbarda mevcut ve miktarları sırasına göre oldukça mebzul olan muhtelif kalemlerde eşyanın çeşit ve nevi iki bin beş yüz (2.500) baliğ oluyor. Her şeyden bir mevzu numarası vardır. Bunlar defterlerde mukayyettir. Defterler her çeşit eşyanın anbar mevcudiyetini de her muamele de natik bulunuyor. Anbara giren ve çıkan miktar bu mecmua ilave veya ondan tenezzül olunur. İki bin beş yüz rakımına nazaran anbarda iğneden ipliğe kadar her türlü levazımın mevcut bulunduğunu tahmin elbet güç bir şey değildir.

Burada gördüğümüz güzel işlerden, hâsıl olan ettiğimiz tatlı duygulardan dolayı teşekkürler ederek arz-ı veda eyledik.

İmzasız

(Nu: 6847, 1 CE. 1334, 22 Şt. 1331, 2 Mt. 1916, s. 2.)

*

İSTANBUL'DA AĞAÇ BAYRAMI

Ormanların bir memleketin şerait-i iklimiyeye ve sıhhiyesi umran ve terakkisi nokta-i nazarından haiz bulunduğu ehemmiyet-i azîmi, Avrupa memleketlerinde, hatta civarımızdaki küçük Balkan memaliğinde çoktan beri layığı derece de nazar-ı dikkate alındığı, mevcut ormanların hüsn ü muhafazası tezyid ve teksiri esab u vesaitine müracaat olduğu halde evvelce biz, ma'a't-te'essüf bu husûsta da mübalatsızlık göstermişiz. Eslafımızın vücûda getirdikleri o namütehâni, ormanları teksir şovuyla dursun bi'l-akis mevcudunu bile hiss-i muhafaza edememişiz.

Avrupa'da ağaç yetiştirmek için ittihaz edilen tedbirlerden biri de senenin muayyen bir gününde bi'l-umum mekâtip talebesinin iştirakiyle ağaç bayramı yapmaktadır. Ahiren bu usûl bizde de kabul olunmuştur. Bu usûlün kabulünü memleketimizde günden güne mahva sürükleyen ormancılığın ihyasına doğru bir hatve sûretinde telakki ederiz.

Şehrimizde numûne mekteplerinden ekserisi, muallimlerin refakatında ve Maârif müfettişlerinden Ali Bey birlikte bulunduğu halde dün sabah erkenden şiddetli tarikiyle Kâğıthâne'ye gitmişler ve orada ihzar olunan numûne tarlasına muhtelif cinsten birçok

ağaçlar dikmişlerdir. Müfettiş Mehmet Ali Bey, burada talebe muvacehesinde ormanların lüzumu faideleri hakkında kısa bir nutuk söylemiş ve bundan sonra da talebenin gurup halinde ve muhtelif vaziyetlerde fotoğrafları alınmıştır. Talebeden ekserisi ekecekleri ağaçları ve icap eden çapa, kürek gibi edevat-ı ziraiyeyi berberlerinde götürmüşlerdi. Talebe muallimleri nezaretinde ve vazifelerini ikmâl ettikten ve bir müddet istirahatından sonra öğle taamını icrâ etmişler ve ba'de akşam saat üç buçuğa kadar muhtelif oyun ve eğlencelerle pek istifadeli bir vakit geçirdikten sonra şarkılar söyleyerek avdet etmişlerdir.

İmzasız

(Nu: 6866, 20 CE. 1334, 12 Mt. 1332, 25 Mt. 1916, s. 2.)

*

PEK HAYIRLI VE FAİDELİ İKİ TEŞEBBÜS

Harbiye Nezâretinin 10 Temmuz bayramı vesilesiyle resmî küşâdı icrâ edilecek iki ulvî, hayırlı ve faideli teşebbüsünden haberdâr olmakla mübâhi müftehiriz.

İngiltere, Rusya, Fransa gibi en müthiş düşmanların çarpışarak Türkiye'nin ve bütün İslâm'ın şan ve şerefini, istiklâl ve istikbâlini ihya ve ilâveye uğraşan, Çanakkale ve Kutü'l-amâre vakayı gibi cihan tarihinde pek büyük takdir ve hayretlerle yâd edilecek harikûlâde muvaffakiyyetler kazanan kahraman Türk ordusunun şimdiye kadar görülmemiş derecede bir intizam ile tertip, sevk ve idaresiyle son derece meşgul bulunan Harbiye Nezâreti'nin, aynı zamanda memleket ve millet için bu kadar müfid, bu kadar elzem teşebbüsâtı mevki-i icrâyâ koyabilmekle vakit bulması şayan-ı tebcil olduğu kadar bâdi-i müntedir.

Harbiye Nezâreti'nin bu iki teşebbüsünden biri yaralı zâbitân yurdudur. Bu tarzda bir kahraman yurdu memleketimizde ilk defa olarak tesis edilmiş bulunuyor. Şimdilik bu yurt, Nişantaşı'nda Halil ve Rıfat Paşa Konağı'nda tesis olunmaktadır. Konak mükemmel sûrette tertip ve tefriş edilmiş, elektrikle de tenvir olunmuştur. Latif bahçeler içinde, havadâr, cesim, nazar-ı riba bir yurt halini almıştır. Buna, şimdilik deyişimizde bir sebep var. Hiç şüphe etmiyoruz ki harp galesi geçtikten, devletimizi şerefli ve sulhun baş edeceği saadet ve âsûdegî içinde iktisâdî terekkiyatına keremi vererek varidâtını artırdıktan sonra her biri tarihî bir abide teşkil edecek olan millî müessesâtını yeniden tanzim edecek, bu meyanda belki de birinciliği Kahramanlar Yurdu teşkil edecektir.

Yaralı zâbitân misafirhanesine Kahramanlar Yurdu demek pek doğrudur. Gönül arzu eder ki bu yurt İstanbul'un en müstesna bir yerinde, şahane ve muazzam bir bina şeklinde inşa edilmiş olsun ve bütün Avrupa payitahtlarında mevcut olan buna benze müessesâta faik bulunsun. Çünkü kahraman Türk ordusu şu umûmî harpte buna hak kazanmıştır.

Bugün için gayet muvaffak ve müsait olan bu kahramanlar yurdunun tesisini orduların şerefi namına alkışlarız. Yarın daha muhteşem bir şekil alacak olan bu yurdu, bütün Türkler ile'l-ebed tebci edeceklerdir. Nazarımızda bu yurdun bir ulvî bir manası var. Bu, ancak şu vatan uğrunda hayatı ihtisar etmiş Türklük'e bî-nihâye ve ebedî şerefler ve iftiharlar kazandırmış bulunan kahramanların namına tesisi olunur. Evvela bu ifademiz bu yurdu görerek tarihlerde okuyacakları kahramanlık menâkıbını düşünecekler ve bunun tarihi, millî ve ulvî hatıraları karşısında Türklüğe ve vatana derin bir merbutiyet hisseyeceklerdir. Avrupa'nın her tarafında bu nevi kahraman yurtları, bir şeref ve şan abidesi olmak üzere telakki olunur ve bunların vücûduyla iftihar ederler.

10 Temmuz bayramın müsâdif Pazar günü sabahleyin saat onda Başkumandan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa hazretleri tarafından yaralı zâbitan hazır bulunduğu halde resmî küşâdı icrâ edilecek olan bu kahramanlar yurdu bizim için, diğer bir nokta-i nazardan da ümit-bahş bir hatvedir. Bu tesisin delâletiyle anlıyoruz ki bundan sonra zâbitanımız için muntazam ve müzeyyen kulüpler, mükemmel müessesler ve kütüphâneler vücûda getirilecek, memleketimiz için canlarını feda etmeyi göze aldırın bu kadar büyük hizmetler ifasına muvaffak olan zâbitanımız için memleket elinden gelen fedakârlıkları ihtiyar ederek onların istirahat ve rahatını düşünecektir. Bu husûsta müttefikimiz Almanya'dan pekiyi numûneler alabilir ve bunlardan istifâde edebiliriz.

Harbiye Nezâretinin ikinci mühim ve müfit teşebbüsü yine Pazar günü resmî küşâdı yapılacak olan istihkâm bahçesidir. Efrad-ı ahâliye bugünkü siper ve mevzi muhârebatın hakkında bir fikir itası maksadıyla Karargâh-ı Umûmî şubesinde abide-i hürriyet civarında bir istihkâm bahçesi tertip ve tesis edilmiştir.

Bahçenin tarz-ı tanzimi hakiki bir harp sahnesinden hiç farklı değildir. Burayı görmek, bu son asrın son ihtiraatı askeriyesinden olan siper istihkâmları ne olduğunu öğretmek için, kâfidir. Hepimiz için bunları görüp öğrenmek ne kadar faideli olduğunu izaha girişmek zaidir. Her gün tebliğlerinde bu siper-i istikâmânı için malûmata tesâdüf eylediğimiz halde bunların ne gibi şeyler olduğunu bilmiyoruz. Şimdi istihkâm bahçesini dolaştıkça kahraman askerlerimizin nasıl siper arakasında düşmanlarla uğraşarak galebe çaldıklarını öğrenmiş ve aynı zamanda onların böyle siperlerde geçirdiği hayat-ı kahramanâneyi hayatımızda yaşamamış olacağız. Bu bizim için maddî bir ders olduğu kadar bir istifâde teminine hizmet edecek. Aynı zamanda bu istihkâm bahçesi de şu büyük harbin bir hatıra-ı tarihîyesi hükmünde kalacaktır. Memleketimizin bu gibi hatıralara pek büyük ihtiyacı vardır. Bunların vücûdu elzemdir.

Memleketimizi ziyaret eden ecnebler, burada müessesât-ı diniyemiz müstesna olmak üzere âsâr-ı milliyyeye tesâdüf etmediklerini söylediler idi ve dedikleri pekte yanlış değildi. İşte bu gibi hayırlı ve faideli teşebbüsler bu noksanı da telâfi etmiş olur. Bunların her biri birer millî abide, birer ulvî ve tarihî hatıra şeklinde bekâ-pezir olmalıdır.

İmzasız

(Nu: 6985, 21 Rm. 1334, 9 Tm. 1332, 22 Tm. 1916, s. 1.)

*

MEKKE'DEKİ FESAT

Tanın rakikimizin dünkü nüshasında bir makale vardı. Mekke'de vukuundan ziyâde şüyû kötü olan bir fesat zuhuruna ve bunun esbab-ı avâmiline dair gayet mevsuk tafsilâtı ihtiva eden bir makaleyi okuduktan sonra emir-i sabık Hüseyin Paşa'nın harekâtına karşı her müminin ve vatanperverin kalbinde derin bir nefret ve lanet uyandırmak kâbil değildir. Nasılsa Mekke imaretine nâil olmuş bir şahsın değil talinin sevkiyle câhil kalmış bir Müslüman bedeviyeden bile böyle bir zamanda, sırf hasîs menfaatler uğrunda bu kadar âdî, bu derece menfur, bu kadar hainâne ve derâitkârâne bir harekete intizar edilmezdi.

Bütün tafsilattan anlaşılıyor ki Mekke'de zuhur edip hükümetin tedâbiri basirtekârânesine karşı hiçbir tesir ve ehemmiyeti haiz bulunmayan bu fesat, İslâm'ı add ve bî-âmânî olan İngiltere'nin parmağıyla ve bu düşman hükümete dinini, vicdanını, kalbini ve mevcudiyetini satmak zilletini irtikâb eden emir-i sabığın dalâlet ve ilkâatiyle zuhûra gelmiş ve hükümetin tedâbiri sayesinde de mevzu bu şekilde kalmıştır.

Bu fesadı, bir umûmî Arap ve İslâm harekâtı gibi telakki etmek hamakât olacağı gibi bunu böyle göstermekte menfaaddâr olan düşmanların gayret ve faaliyetini de gülünç olmaktan başka bir tesir hâsıl etmeyeceği tabiidir. Mekke fesadı, İngiliz altınlarına serfürû eden emir-i sabık Hüseyin'in ahvâl-i âlemden bî-haber, hatt ve harekâtından gayr-ı mes'ul olacak derecede câhil, bazı kabâil-i bedeviyeyi ayaklandırmasından ibarettir ki bu zavallı câhil bedevilerin de hakîkati öğrenince Müslümanlık namına bu bayağı ve âdî şahsa karşı derin bir hiddet ve infial-i his edeceklerine ve onu te'lin eyleyeceklerine hiç şüphe yoktur.

Emir-i sabık İngilizlerden, altınlarla birlikte aldığı tezvirat derslerini câhil kabâili iğfal husûsunda tatbik etmiş ve onları bu sayede aldatmıştır. Yani İngiltere, Hindistan'da, Sudan'da hal-i cehâlette yaşayan ve ahvâl-i âlemden tamamen bî-haber kalan biçare Müslümanları nasıl aldatıpta harp sahnelerine sevk ediyorsa sabık emir de kabâile karşı o yolda hareket eylemiştir.

Fakat harb-i umumi, İslâmiyet'i alakadar edecek ne mühim ne fevkâlâde vakân inkişafına sebep oldu. Fariza buna misal olarak harp sahnelerinde esir düşen Hint, Cezayir,

Tunus, Rusya Müslümanlarının hal-i intibahını zikr edebiliriz. Şehrimizin caddelerinde dolaştığını gördüğümüz ve gerek bizim gerek müttefiklerimizin üserâ karagâhlarında binlercesi bulunduğunu bildiğimiz Müslüman esirlerin hepsi İngiltere, Fransa, Rusya'nın kendilerini iğfal ederek harbe sevk eylediklerini anlatırken nasıl ağlıyorlar, nasıl eser-i nedâmet gösteriyorlar ve din ve devletimize merbutiyetlerini nasıl hakiki bir hiss-i efkârâne ile ispata çalışıyorlardı. Hepimiz bunun bir değil, binlercesine şahit olmadık mı?.. Müslümanların içinde hakîkati bilip de emir-i sabık gibi din ve vicdanâtını düşmanlara satacak bir milyonda bir dert bulunacağına bile pek güçlkle kâiliz. Hayır! Cihat gibi ahvâl-i fevkâlâde de değil, ale'l-âde zamanlarda bile İngiltere hazinelerinin milyarları ve bütün İtilaf zümresinin kuvvet ve kudreti... Müslümanlar arasındaki rabıta-i ihvânı ve bütün Müslümanların makam-ı mülâi hilâfata karşı dinen ve şeren besledikleri merbutiyeti ahlâle kâfi değildir. Bunun aksini zanneden İngiltere'nin bütün tahmin ve hesapları yalnız olduğu zaman –Cenab-ı Hakk'ın inâyeti ve Resûl-i Ekrem'in ruhâniyeti ile asırdan beri sabit olduğu gibi- bu defada pek kati deliller ve neticelerle ispat edecektir. Müslümanı halifenin emrine âsî etmek, Müslümanı en büyük devlet-i İslâm olan devlet-i Osmaniyye'ye karşı hisseylediği sadakat ve rabıtanı ayırmak şöyle dursun iki münferit Müslimî bile yekdiğeriyle çarpıştırmak bile İngiltere ve hamîlerinin kudreti haricindedir. Bu öyle bir mesele-i maneviyedir ki ne izahı mümkün olabilir ne de İngiltere'nin -ahvâl-i maddîye ve adediyeyle bile gözleri pekiyi görmeyen- ricâli buna akıl erdirebilir.

Bina'en-aleyh İngiltere'nin Mekke'de satılmış bir şahsın tesiriyle bir fesat çıkarmaya kalkışmasını en âdî ve ilk perde de bozulmaya mahkûm, gayet fenâ tertip edilmiş bir komedyadan ibaret farz etmek bunu hakiki bir vakıa gibi telakkîye niteleyen muteliflerin ise hamakatına hükm eylemek pek doğru olmaz. Bu komedyaya öyle acemi eller tarafından yapılmıştır ki dünya yüzünde buna inanabilecek hiçbir sahib-i akıl ve iz'an bulunmayacağına katiyen eminiz.

İngiltere'nin âsî zannettiği câhil kabileler bugün, yarın hakîkate mütâli olunca –harp meydanlarına iğfal edilerek sevk olunan câhil Müslümanların yaptıkları gibi- derhal nedâmet hissedecekler ve kendilerini cehaletlerinden istifâde ederek İslâmiyet aleyhine sevke cerâit eyleyenlere karşı ne derin bir husumet ve adâvet beslemeye başlayacaklardır.

İşte o zaman İngiltere hareketinin en ağır cezasını çekecek ve milyarlarca insanın tabi buldukları bir din-i mübin ile uğraşmaktaki hataların ve tahammülsüz yükleri altında inlemek felâketine uğrayacaktır. Biz gerek Müslümanlık itikadıyla, gerek bugüne kadar gördüğümüz âsâr-ı filliye ve katiye ile İngiltere ve müttefikleri için bu ceza gününün pek yaklaştığına kâiliz.

Fesadın esâsına ve emir-i sabığın cezasına gelince birkaç kabilenin kıyamından ibaret olan mevzuu bu hareket zuhur ettiği yerde söndürölmek üzere bulunduğu gibi emir-i sabık ise zaten nazar-ı İslâm'da en ağır ceza-yı maneviye şimdiden duçar olmuştur. Hükümet tâ meselenin zuhurunu ihtimalâtından beri gayet mütebessirâne, müddebirâne ve aklâne hareket etmiş, icap eden tedbirleri ittihaz eylemiş, emir-i sabığın iğfalât ve tezvirânâne asla aldanmamıştır. Bugünkü hale göre Mekke'deki fesadın tamamen ifası kuvve-i karibiyeye gelmiştir.

Bütün İslâm âleminde alınan haberler, gerek bu fesadın, gerek müfessidin tamamen aleyhindedir. Her tarafta emir-i sabığın hareketi şiddetle tekbih ve te'lin olunmaktadır. Her tarafta mücahitler düşmanlarla uğraşmakta ve cihad-ı İslâm günden güne tevsi eylemekte olduğu bir sırada düşmanların tamamen ehemmiyette ârî bir fesat meselesiyle kendilerini oyalamaları ve bunu bir eser-i muvaffakiyyet gibi âzama çalışmaları bâdî istifraptır. İki seneden beri duçar oldukları felâket ve izmihlalin bununla teskin ve teselliye çalışıyorlarsa vay onların haline... Fakat bu tatlı ve ehemmiyetsiz tesellinin bile hükmü pek az imtidâd edecektir. Çünkü Emir-i Mekke Şerifi Ali Hıdır Paşa Hazretlerinin muhafaza ve kıtaatı askeriyemizle birlikte pek yakından Mekke'ye müteveccihen çıktığını haber alacaklardır ki bu haber onları derin bir ye's ve mevmidîye düşürmek için kâfidir. Zaten Medine-i Münevvere ile Hicaz hattına karşı yapılan taarruzlar derhal def edilmiş ve hattın bozulan yerleri tamir olunduktan sonra Medine havaslisindeki sükûn ve emniyet tamamen iâde edilmiştir. Boyundaki kabâil tamamen arz-ı teslimiyet ve inkıyad etmişler ve iğfal oldunduklarından dolayı âsâr-ı nedâmet göstermişlerdir. Fesat yalnız Mekke ve Cide'ye münhâsır kalmış diğer taraflara sirâyet etmemiştir. Mekke civarında ise kabâil arasında zıddiyet ve münâfreret âsârı peyda olmuş ve birçoğu nâdmânme çöllere çekilmeye başlamışlardır.

İşte bunlar ispat ediyor ki İngiltere'nin iğfâlatına ve mevâidine kapılmak gibi bir hareket-i mecnunâne ve menfûrâneye cerait eden emir-i sabığın tertibat-ı müfessid-i tekâranesi hiçbir tesir ve ehemmiyeti haiz değildir.

Düşmanlar nafiye sevinmesinler!.. Dini, devleti, vatanı, namusu ve şerefi uğrunda feday-ı can etmeyi pekiyi bilen ve gösterdikleri âsâr-ı şecaatkârâne ile kendilerini cihana tanıttırmış olan Türkler düşmanlarını her yerde ezmeye ve onların bütün tezvirâtını imhaya muktedirlerdir. Cenâb-ı Hakk'ın avn ve inayetiyle bunu dâimâ ispata muvaffâk oluyorlar.

İmzasız

(Nu: 6990, 27 Rm. 1334, 14 Tm. 1332, 27 Tm. 1916, s. 1.)

MUHÂREBE SAKATLARI

Viyana'dan:¹⁷⁰

Muhârebede sakat ve alîl kalanların, ya bacakları yahut elleri kesilenlerin işgali meselesiyle Avusturya ve Almanya'da, kezalik düşmanlarımız memleketinde uğraşıldığını biliyoruz. Muhârebe sürdürükçe ve şiddetlendikçe bu misli vatanperverâne ve insaniyetkârâne hıdmetler ve vazifeler pek bir ehemmiyet kesb edecektir. Sakatların işgalinde bir kaç maksat vardır:

Evvelâ – Vatan uğrunda kendini fedâ edenlerin bi'l-ahire kimseye muhtaç olmayarak sûret-i meşrûada geçmeleri... Devlet ve millet maaş tahsis etmiş olsa bile sakatların biraz daha fazla para edinmeye ihtiyaçları olur. Elden veya ayaktan mahrûm kalmak bir felâkettir. Bunun bî-hakkında mükâfatı ödenemez. Çünkü bâ-husûs muhârebe-i hazırada, hazine-i millet buna kifâyet edemez. Sakatlar bir yandan maaşlarını almakla beraber diğer taraftan kendileri de maişetleri esbâbına tevessüle muhtaçtırlar. Ne yapar isek yapalım, milletçe fakir olduğumuzdan gönlümüzün her istediğini mevki-i fiile koyamayız. Bian'en-aleyh biz sâir milletlerden ziyâde elimizin emeğine muhtacız... Bugün buralarda tesis olunan sakatlar müessesât-ı sanayesinden bizde istifâde etmeliyiz mütalaasındayım.

Sânien – Sakat olanlardan dahi millet istifâde etmek istiyor, istiyor değil. Buna eşed ile muhtaç... Her memlekette muhârebe-i hazıra ahâlinin miktarını tenkis etti, kim bilir daha ne zamana kadar edecek... Şu halde sakatların da ellerinden veya ayaklarından müstefid olmak çarelerini düşünüp bulmalıyız ki hem onlar bir fâide görsünler hem de heyet-i içtimâiyye... Eller ve ayaklar sakat olmakla beraber fen ve san'atın tekâmülü sayesinde, istihsâlât-ı milliyyenin tezyidine medâr oluyorlar. İşte şu resimler bu husûsta etraflı bir fikir vermek için kâfidir:

Ayağın yokluğu büyük sakata addolunmalıdır. Asıl elin ve kolun fikdânıdır ki büyük sakatlık sırasına yâd ediliyor. Ayak olmadığı halde el ile epeyce iş görülüyor. El yoksa sun'î aza ile görülen işler mahdud kalıyor... Ma'haza herkesin haline münâsip mahirâne tertibât yapılıyor ve iş bulunuyor.

Sâlisen – Ahlâkiyyât: Muhafaza-i ahlâk için heyet-i içtimâiyye sakat ve alîllerin dahi çalışmasına lüzum gösteriyor. Zirâ sakat diye işsiz güçsüz oturanların ahlâk-ı fesâda uğradığı sâbit oluyor. Hatta İsviçre'ye tedâvi olunmak üzere gönderilen hasta ve âlîl askerler biraz rahatı bulunca yaramazlığa başladılar. Keyfiyyet İsviçre hükümetinin dikkatini celb etti. Merhâmeten İsviçre toprağına kabul edilen bu gibi efrâdın bi'l-ahire memlekette müesseyf

¹⁷⁰ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

vakalar ihdâs etmelerine memânet edilmesi düşünöldü. Bunun için epeyce yazılar yazıldı, müzâkereler edildi.

Evet! Muhafaza-i ahlâk için herkesin çalışması vaciptir. Yoksa işsizlik yüzünden memleketin maneviyâtı muhattal olur. Yine bu sebebe mebnîdir ki büyük idârelerde kırtasiye usûlünü her halde kaldırıp memur ve müstahdemlere yalnız tatil saatlerinde nefes aldirmalıdır. Onlar, masalarının başında esnemek için, kalem ve oda mevcudiyetlerini beyhûde yere çoğaltmamaya bakılmalıdır. Buna bakılmaz ise maneviyâtın nakisaya uğrayacağı muhakkaktır. Emin olmalıyız ki Alman milletinin gösterdiği harika o millet efrâdının meşâğil-i husûsiyedeki idmanlarının neticesidir. Bu, câlib-i dikkat bir derstir. Avusturya'daki sakatlar idâresi müdürü bana demiş idi ki müracaat edenlerin çoğu apartmanlarda ve hânelerde kapıcılık istiyorlar imiş, bu iş rahatça görülebildiği için... Fakat idâre bunu kabul etmiyor imiş. El ve ayakla işlenir bir işe kâbiliyet göröldüğü gibi behemehâl alîle bir san'at öğretiliyor imiş. Bir takımını ilk önce san'ata sülûka cesâret edemiyorlar imiş. Fakat vukuu bulan teşvikât ve teşciât ile iktisâb-ı cesâret ederek işe giriliyor imiş.

Şayan-ı dikkat bir madde: Bu memleketlerde müessesât-ı sanaiyenin çokluğu şundan da anlaşılıyor ki fabrikaların sakat ve alfl amele talepleri bî-hakkında is'âf edilemiyor imiş! Yani müracaat eden sakatların miktarından ziyâde iş var imiş. Bina'en-aleyh her müracaat edene derhâl bir iş çıkıyor imiş. Müdür ahlâkiyatın derecesini müracaat edenlerin taleplerinden anlıyor imiş. Ekseriyâ oturmakla temin-i maişet edenler hakkında icrâ-yı tedkikât edince bunların metin ve hüsn-i ahlâk sahibi oldukları meydana çıkıyor imiş. Bina'en-aleyh bunlara öyle rahat rahat görölüyor işler veriyorlar imiş. Tabî bütün bu işler pek derin bir muaneyen-i tabiiye neticesinde tekrar ediyor.

Göğüslerinde muzturap olanları, müteverrimleri fabrikalara vermiyorlar. Bunlara zirâat, bahçıvanlık ve ale'l-umûm açık havada görölecek meşguliyetler havale ediliyor imiş. Fransa'da dahi bu mesele ayrıca celb-i nazar-ı dikkat ediyor. Orduda müteverrimlerin miktarı pek çok imiş. Bunların bir takım destgâhlarda işleyerek arkadaşlarına hastalık nakl etmelerine sebep olmamaları için Avusturya'da olduğu gibi açık havada iştigal etmeleri esbâbına teşebbüs edildi.

Bir taraftan muhârebeye devam ediliyor, diğer taraftan da muhârebenin mucib olduğu emeller tahfif ediliyor. Bu memleketlerdeki vesâit büyük ve vasidir. . Onun için düşünenler faaliyetada muktedir olurlar.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 1.)

HAVÂİYYAT ZANNETMEYİNİZ

Viyana'dan:¹⁷¹

Şimdiki bilginler, eskilerine benzemiyor. Şimdi insanların hilkati, ihtiyacı, tabiiyeti tedkik olunuyor da ona göre hareket ediliyor. Hatta ahlâki kavâidi bile buna tabidir. Ahlâki muhafaza edecek iddiasıyla bir takım tabiiyete gayr-ı muvaffak usûl vazi etmenin zararından başka fâidesi olmuyor. Bina'en-aleyh bugün bir memlekete, bir halka ait olmak üzere usûl ve kavânin vazi etmek için meselâ bazen tababiyetin, psikolojinin tahkikatı bile bilinmek lazımdır. Sûret-i zahirede hükm edecek olur isek insanın şurasını burasını kapaması usûl ve adât kavâidindedir. Fakat göğsünü açık alıştırın yazın güneşle, heyet-i içtimâiyye için daha sağlam, daha metin, daha nâfi bir uzuv olacağı muhakkaktır.

Biz memleketimizde düşüncelerin bu türlüüne alışmamışızdır. Bizde inhitat ve esâret fikriyyeden beri, kalmış fikirler vardır. Biz eski kuvvet ve kudretimizin böyle bir fikirden ileri geldiğine ekseriya zehâb oluruz, insanların tayini, heyet-i içtimâiyyenin ihtiyacı, yeni bir vakanın tevliid edeceği netâyici düşünmeyiz. Gayr-ı kâbil inkârdır ki şu içinde bulunduğumuz muhârebe yettiği gibi yahut bitmeden biz yeni tedbirler, yeni ihtiyaçlar karşısında bulunacağız. Ez-cümle gençlerimizi hemen erkenden evlendirmeye, kızları istikbâl-i erkeğiyle istediği sûrette terbiye etmeye muhtacız.

***

Muhârip devletler, askerlerin şevk ve şetâreti artırmak, onların maneviyâtını takviye etmek için eğlendirmek eğlendirme usûlüne sık sık müracaat ediyorlar. Bu vazifeyi yalnız hükümet ifâ etmiyor, ahâli dahi bi'l-hassa kasabalarda, köylerde, varoşlarda efrâd-ı davetlerle eğlendiriyorlar. Hükümetler askerleri tiyatrolara, konserlere, sinematograflara sevk ettikleri gibi ahâli de bu gibi şeylerin tertibinde geri kalmıyorlar.

İşittim ki geçen gün askerlerimizden otuz kırk kişiyi arkadaşları olan Avusturyalılar ile bir eğlenceye çağırılmışlar bunları güldürüp eğlendirmişler. Bunlar tertip olunan bir eğlenceye meselâ koma diyenlerden biri, güzel sesli bir şantöz çağırıp meclisin şetâreti artırılıyor. Bazen küçük bankolar tertip olunuyor ve askere hoşlarına gidecek hediyeler tevzi olunuyor. Hastahânelerde ise sinematograflar tertip olunuyor.

Yazık ki bizim millî şeylerimiz, eğlenceleriyle beraber yıkıldı gitti. Biz bunları beğenmedik de güyâ iyi bir yaşayış vücûda getirecek idik. Orta oyunları, hayâl, meddah ıslâh edilmek şartıyla ikâ edilmeye değer mevcudâtın idi. Hele Anadolu'muz, köylerimiz,

¹⁷¹ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

kasabalarımız için bunlardan ne kadar istifâde edebiliyorlardı. Hepsini gönülden söküp unutuverdük.

İhyâsına lüzum görülen en esâslı bir eğlence de rakkaslardır. Bizim millî bir rakkasımız var mıdır yok mudur? Hemen her milletin bir millî oyunu vardır. Bizim nelerimiz vardır acaba? Sevinç zamanlarında gençleri raks ettirmek, fabrika tesisi kadar lazımdır. Vaktiyle sekiz on Türk genci bazen toplanır idik. Doğrusunu söyleyeyim ne yapacağımızı bilemez idik. İnsanı yese davet eden bir çalgının tesirâtı altında, içki ile itilâf edenler, içmekle mütelezziz olmaya çalışırlardı. Her günkü sözlerimizi tekrar eder, daha doğrusu şunu bunu levm ve muhazaya başlar idik. Başka bir mükâleme mevzuu yoktu ki. Köylerde eğlencelerimiz bî-nam ve nişandır... Onun içindir ki bir sevinç zamanında bile yüzümü gülmez.

Buralarda görüyorum ki genç için ne kadar eğlenti vesâiti var. İnsan bu huzuzât içinde her şeyini unutuyor, hayatın maksatlarından bir kaç saat ayrılıyor, maneviyatı kuvvet buluyor, nefsinde yaşamak hazzını duyuyor. Zaten imparatorun an-ı vefâtına kadar Viyana zevk içinde idi. Tiyatrolar, operalar ve operetler, varyeteler, konserler o derece doluyor idi ki biraz geç gelene yer kalmıyor idi. Şehir o kadar kalabalık peydâ etmiş idi ki otellerde yer bulmak bir bahtiyarlık. Fakat mesele nerede bilir misiniz? Bu eğlencelerin hepsi de ruhnevâz, san'atkârâne, zevk-i selime muvaffak. Beğenmeyeceğiniz hiçbir şey yok. Bir oyunun kaç kere verildiğini Allah bilir. Bir şehirde bir oyunu iki üç tiyatro sıra ile aylarca veriyorlar. Herhangi gece giderseniz tiyatroyu hınca hınç dolu bulursunuz.

Konserhâne nâmı verilen o cesim ve güzel müessese de mûsikî dinlemek için gelen sâmiîn bî-hesap. Gece saat onda bu eğlenti yerlerinden çıkanlar kahvelere, lokantalara, hotellere koşuyorlar. Samiîn ve hazırının bir kısmı da işte cephelerden gelen izinli zâbitan ve neferât telkil ediyor. Hiçbir otel bu kadar ki orada on on beş zâbit bulunmasın. Sokakların kalabalığını hiç sormayınız. Bütün halk giyim kuşam arkalarında yeni esvaplar, ayakkabılar yeni kunduralar bir aşağı bir yukarı gezip duruyorlar.

Cephedeki askerlerin diğer bir istirahat-ı ruhiyyesi var ki o da efrâd yurtlarıdır. Her cephedeki asker bir müddet sonra değiştiriliyor ve cepheden çıkanlar sekiz on kilometre geride bulunan asker yurtları civârında istirahat ediyorlar. Asker burada istirahat eder iken mütalaadan pek ziyâde müstefid oluyorlar. Bu yurtlarda gazeteler, kitaplar mebzûleten mevcut olduğundan an-ı istirahat terbiye-i fikriyyeye dahi hıdmet etmiş oluyor. Asker için bu da nefis bir eğlence.

Ah ne çare ki bizim ne gazetelerimiz ne de kitaplarımızı neferâtımız, ekseriyet itibariyle, anlayamazlar. Çünkü bunlar Türkçe değil, Bâbil Kulesi dilidir.

Malûm olduğu veche ile bu muhârebenin ibtidâsında tiyatrolar kapanmış idi. İşlere faaliyet vermek, insanlardaki kuvva-yı maneviyeyi tezyid etmek için, Türkçesi hiçbir kimseyi yese düşürmemek için eğlence yerlerinin hemen açılmasına karar verildi. Halka şetâret geldi. Fütûr getirenler yeni kuvvet buldu, ahz u itâ muâmelâtu için derhâl hal-i faaliyet devri açıldı, cansız kalan vücutlara yeni bir ruh nefh olundu. Ahâli de, asker de, duyduğu bir zevk ile yaşamak ve vatanı yaşatmak lazım olduğunu hissetti.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7116, 8 S. 1334, 21 TS. 1332, 4 KE. 1916, s. 1.)

*

HAYIR! HEVÂİYYÂT ZANNETMİYORUZ

Sahib-i imtiyâzımız Ahmet Cevdet Bey'in bazı ihtiyâcâtan ve dekâik-i milliyeyi görmek husûsunda müstesnâ bir kabiliyeti vardır. İkdâm'ın dünkü ser-sütûnunda Cevdet Bey "Hevâiyyât Zannetmeyiniz" unvânı altında bir takım muhakkak, ciddî mütâlaât serdediyordu. Halk, muhtâc-ı şevk, mütefikir-i şetârettir. Abusü'l-mizâc olmak, titizleşmek, huysuzlaşmak, sinirlilik muzırânı mesâlih-i dîniyyeden başka ammede de rû-nümâ olur hastalıklardır. Ahâlinin neşesini idâme etmek bir vecibe-i hamiyettir. Mûsıkî, bir mevhibe-i içtimâiyedir. Tiyatro, an-ı ilme himâyesi lazım olan nir müessesedir. Gülmek, şen ve şâtır olunmak, raks etmek, latife-gûluk, mizâc, lehviyyât, spor, hevâic-i ammedendir. Ezelden beri bu ihtiyâc-ı derk ve hamiyetin ayne'l-cünûd galeyâmı için bir fanfarın mevzûn ve muttarid gürültüleri bir sâikdir.

Şu mukaddime-i vehle-i ibtidâiyede bedihiyâtı ilâm addedilirse de, ma'a't-te'essüf biz hâlâ ilân-ı bedihiyâta mecbûruz.

İyi bir iş görebilmek, büyük fedâkârlıklar ibrâz etmek, galîbâne gelmek, kahramanlık göstermek -behemehâl- ma'diyâta vabestedir.

Bina'en-aleyh sahib-i İkdâm'ın yerden göğe kadar hakkı der-kârdır. Gülmeden, dâire-i edeb ve meşrûiyette zevk-yâb olmadan imrâr edilen hayata bilmem ki hayat demek revâ mıdır? Tiyatro, mûsıkî, spor, edebiyat... İşte dört hemşîre, dört hemşîre-i zî-cazibe ki bunlara ne kadar iltifât edilirse, ne derece -tabirimiz karîn-i afv-ı kâriin olsun- buyurulursa kabiliyet-i hayatımız o mertebe artar.

Geçen gün, Tepebaşı Sahnesi'nde bizim memlekette de tiyatronun şâhid-i teessüsü olduk. Abdülhak Hâmid'in "*Finten*"i büyük, pek büyük, ziyâdesiyle büyük bir ederdir. Kitâb-ı mukâleme ve muhâvere şeklinde kaleme alınmakla beraber sahne üzerinde adîmü't-temsil idi. Piyesi bâ emr üstâd-ı tahsîn ettim. Burhaneddin Bey ve Heyet-i Temsiliyesi oynadılar. Hitâm-ı temâşa nikâd olanlar seyircilere baktılar. Temâşâ-i kirânda büyük ve

edebî bir neşe –daha ileri gideceğim- büyük birm canlılık hâsıl olmuş. Bu hengâm ve hengâme-i harpta bile fikirler, ruhlar meâliye celp edilmiş, cereyân ve vukuât, üç dört saat için, unutulmuş. Hamid’in rehberi-i dehâsıyla Burhaneddin bizi Londra’nın pek Mh. bir odasına götürdü. Sûzân Hanım ancak Avrupa’da bir san’atkârın irâe edebileceği bir san’atla, bizi om bir desise, o bir mekrûhiyiyle Finten ile tanıştırdı. Arada birazda muvahezeliği unutmayalım: Ah o telaffuz! O Şive! Elimde iğne, kırmızıbiber, mütemadiyen aktrislerin dillerini tecrim ettiğim halde terakkî yine nisbî oldu, tam olamadı.

Ma’ma-fih oyun memleketimizde ve zamanımızda ne yapılmak mümkün ise cümlesini irâe ediyordu. Aramızda setr etmeyelim –evvelâ büyük bir üstâd-ı san’at olmak, sâniyen hayatın ekseriyet-i ayâm ve leyâlini Avrupa’da geçirmiş bulunmak üzere- tiyatrodan en ziyâde- anlayan bi’z-zât Hâmid’dir. Hâmid şöyle beyân-ı mütâlâa ediyor:

“Azizim Burhaneddin Bey

“Eser-i âcizânemi ümidimin fevkinde hüsn-i temsil ettiğinizden size ve rüfekânıza beyân-ı memnûniyet etmek üzere oyundan sonra sizleri görmek ve şehzâde hazretlerinin de mahzûziyetlerini tebşîr etmek istedim ise de vakit geç olduğundan muvaffak olamayacağım.”

Diyâr-ı Rûm’un en müşkül-pesend adamı, en sert üstâd-ı fesâhatı el-hak, mîr Nazif’tir:

“Oyunu arzumun dúnunda lâkin ümidimin pek fevkinde buldum.”

Bi’t-tabi ancak Şekspir’in muhalledâtı ile kâbil-i mukâyese olan “Finten”in bir “Karajan, Sarah Benrard” tarafından temsilini isterdik lâkin...

Hâmid’in ifâdesince salon-şinâs bir edibimiz, Finten’in kitapta okunmasından ziyâde sahnede temsilini takdir etmiş ve bunu “Şekspir mi” bulmuş.

Görülüyor ki bizde de tiyatro başladı. Osmanîşer Loyd hem Türkleri pekiyi bilir, Türkçe’yi her Almandan ziyâde anlar bir muharriri hem de Almanların ser-âmedan münevverânından biri olan Doktor Şerader geçen gün gazetesinde tahsine ve temsili ne zarif bir edâ ile mazhar-ı tahsîn ediyordu!

Memleketimizde konservatuvar nâ-mevcûd, mümemessiller kâmilen Ermeni olduğu halde elde edilen muvaffakiyyet, doğrusu büyüktür.

Avrupa’da tiyatronun en büyük üstâdlarından olan Antuvan Burhânî o zaman teşkîl-i tasavvur olunan bir konservatuvara muallim olmak üzere almak istiyordu. Silven gibi san’atında hâiz-i mertebe-i kemâl olan bir aktörün muhtelif makaleler ve mektuplarla istidâdını tasdik ettiği bir Han -ve onun gibi- birkaç erbâb-ı kemâl ve irfân bu projeye lâyük olduğu ehemmiyeti verselerdi belki bugün bizde mekteb-i temsiliye mâlik olurduk. Bu nokta-i nazardan eser-i tashim olan “Finten”i oynayan bir hana tariz ederim.

Sadede gelelim: Eğlenmek ve eğlendirmek bu iki masdar ifâde-i meâyib eder iki mefhûm telakkî olunmamalıdır. Bi't-tabi Cevdet Bey'in dediği gibi hüsn ve zevk bediiden uzak, bir meyhânede bir kaç kadeh rakı içmek sûretiyle neşe-yâb olmak içtimâen müstehak-ı lev ve lanet bir eğlencedir. Lâkin nezâhat dâhilinde, edeb dâiresinde, edebî bir tiyatro seyretmek, mübdâne bir konserde bulunmak, "futbol", "beyzbol" oynamak, edibâne bir roman okumak, müsâhebe etmek müsâmehe olunmak şöyle dursun, her nokta-i nazardan şayan-ı terğib ve teşviktir. Münhâsıran iş görmek, dâima maddiyât ile uğraşmak, hiçbir vakit gülmemek, mütemadiyen meyûs olmak, maazallah bir millet ve cemiyet için mahz-ı felâkettir.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7117, 9 S. 1335, 22 TS. 1332, 5 KE. 1916, s. 2.)

*

ASKERE TÛTÛN HEDİYESİ

Viyana'dan:¹⁷²

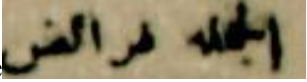
Galiçya'daki Türk kahramanlarına tütün hediyesi göndermek için toplanıp görüşen matbuât erkânına teşekkür ederim. Şimdi sırası geldi de yazıyorum: Askerimiz için, umumen asker için, tütün diyeceğim ki su ve ekmek kadar hüküm sürüyor. Askerin bundan mahrûmiyeti müthiştir. Hele hastahânelerde bulunan hasta ve mecrûh askerimiz için başka bir meşgale olmadığından, tütün adeta elzemdir, feda-yı ruhtur.

Bizim mecrûh ve hastalarımız için tütün diğer milletin askerlerinden ziyâde hüküm sürüyor. Diğer milletin askeri, yüzde yetmiş seksen okuyup yazıyor. Önlerinde nüsha nüsha gazeteler, kitaplar bulunuyor, resimli gazeteler, risâleler, millî romanlar her askerin elinin altındadır.

Asker muhârebe ve havâdise dört gözle intizâr ediyor. Erkân-ı harbiye tarafından bir gün evvelki vukuâta dair vukuu bulan tebligatı ertesi günü okumak asker için bir ihtiyac-ı mübremdir. İşte bu karaitler mecrûh ve hasta için tatlı bir vakit geçmesine sebep olur. Bunlar oldu mu asker hemen sigara iltica ediyor. İsviçre'de ne güzel adetler vardır. Mektep kızları gidip hastalara şarkı okuyorlar ve onları eğlendiriyorlar. Ne dersiniz deyin, insaniyet bu gibi eğlenceler muhtaçtır. Bilâ-cidden ziyâde o manevî ahvâldir ki bir hastanın imdâdına yetişir.

Buranın hastahânelerindeki mecruhîn ve Osmaniyye'ye pekiyi bakıyorlar. Zaten hastahâneler bütün manasıyla birer dârü'l-tedâvidi ve her türlü esbâb-ı istihrahât ve tedâvi mevcuttur. Tatbikât-ı ilmiye sıhhiye için vesâit gün-â-gün hazır edilmiş. Mecrûhlarımızın bulunduğu (Coding) hastahânesi işte bu mükemmel hastahânelerden biridir. Kesb-i ikâmet

¹⁷²Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

edemeyip şühedâ silkine girenler hakkında el-cümle ve icabât-ı İslâmiye ifâ olunuyor. Diyecek yok. Yalnız üç şey eksik: Evvela tütün, sâniyen bir gazete dilemek, sâlisen ifâde-i merâma delâlet edecek tercümanlar. Bu son ikisi için mefâret-i seniye himmette bulundu zannederim. İstanbul gazetelerinden yevmiye miktar muayyen gazete yollanması iş'âr edilmiş. Bu münâsebetle diyeceğim ki, reyü'l-ayn gördüğüm vakaya bina'en diyeceğim ki, konsoloshânelere, şuraya, buraya bir numaradan her gün sekiz on numara İstanbul gazetesi göndermek fâidesi yoktur. Bu gazeteler erbâbının eline geçmiyor ve okunmuyor adeta ziyân oluyor. Bu gazeteleri askere tahsis etmek evvelâdır.

Tercümanlara gelince ahiren buraya lisân bilir hastabakıcı diye epeyce kimse geldi ise de bunların içinde lisân bilen enderdir. Bina'en aleyh istifâde mahdûddur. Ben isterim ki lisân biliyor denilen kimseler lisâni epeyce iyi bilsinler. Hatta mahallî gazetelerde münderiç tebligat-ı harbiye hülâseten olsun hastalara söyleyebilecek tercümanlar bulunmasını gönlüm isterdi. Burada Almanca'dan başka lisânı bilen tercümanlarda değerli bir hıdmet göremezler. Gerek Galiçya'daki, gerek hastahânelerdeki askerimiz için, bana kalsa idi ben büsbütün başka bir şey yapar idim. Avusturya'da kâğıt çok. Erkân-ı Harbiye tebligatını ve bazı mühim telgrafları, kezalik İstanbul'un ehemmiyetli neşriyatını tercüme eder bir küçük bir sahife üzerine bâsâr, yevmî olarak tevzi eder idim.

Burada esirlerin bile kendilerine mahsûs, kendi lisânlarında böyle el kâğıtları var imiş. Bugün neşriyat ve gazetenin ifâ ettiği hıdmete her millet muhtaçtır. Topsuz, tüfenksiz bir millet olamayacağı gibi gazetesizde bir millet olamaz. Emin olalım ki bugün Fransız milletine harp ettiren gazetelerdir vesselâm.

Bizim Galiçya'daki askerimiz fevkâlâde müteyakkındır. Geçen gün bir Avusturyalı bir zâbit ile görüştüğümüzde askerimizin sevda-yı tabîisini bana teşrih ettiği zaman adeta ağladım. Bundan sonra yazacağım mektupta ki Yahyâ divânın tabı münâsebetiyle üdebâmızın sözlerine taalluk edecektir, bu zâbitin bir iki cümlesini ihtivâ edecektir. Üdebâmızın sülûk etmiş oldukları edebiyat yolu bize ne kadar uzaktır. Bu edebiyatın terbiye-i milliyyeye en ufak bir yardımı bile olmamıştır. Fakat ancak bir kaç senden beri intişâra başlamış olan Türk dili, edebiyatı bize istikbâl için güzîde bir millet, güzîde bir ordu hazırlıyor. İşte Galiçya ordusunun ruhunda, Avusturya zâbiti, bu millî edebiyatın eserini görmüştür.

Tütüne gelince: Avusturya'da tütün yoktur. Elinizde paranız olduğu halde tütüncülerden istediğiniz kadar tütün alamazsınız. Asker de tütün bulamıyor: Hele mecrûhlarımızın ekserîsi Viyana'dan üç saat mesâfede bir yerde bulunuyorlar. Burada tütün

bulmak ihtimal haricindedir. Hastalara ancak günde dört sigara verilebiliyor imiş. Bu ise kifâyet etmiyor.

Bina'en-aleyh hediye edilen tütünleri buraya derhâl göndermek lazımdır. Zarif kutu yapmak, içine şiirler yazmak zamana muhtaç şeylerdir. Hem fâidesizdir, isrâftır. Mukavva ve kâğıt alıp parayı beyhûde yere sarf etmekten ise bu para ile fazla tütün ve sigara tedârik etmek müreccahtır. Bugün Viyana'da bile kâğıt ve mukavva tedârîği masraf-ı zâideyi istilzam ediyor. Askere verilecek tütünleri böyle masraflardan tecrid etmek lazımdır. Bir kutu için verilecek para ile kutu başına üç dört sigara fazla göndermek mümkündür. Bina'en-aleyh matbuât-ı ferikâmızın nazar-ı dikkatlerini celp eder ve hediyelerin bir an evvel gönderilmesi çaresine bakmalarını tavsiye ederiz.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7098, 19 Mh. 1335, 3 TS. 1332, 16 TS. 1916, s. 1.)

*

FÂİDELİ DÖRT TEKLİF

Viyana'dan:¹⁷³

Bir ay oluyor ki burada, gazetemize kâğıt tedârik edip göndermek amûriyle iştigal ediyordum fakat henüz hiçbir şeye muvaffak olduğum yok. Zaman beyhûde, beyhûde geçiyor, sarfiyâtınız maddî ve manevî hiçbir fâide husûlüne hâdim olmuyor, Viyana'nın hotelleri, lokantaları, kahvehâneleri sizin yüzünüzden istifâdelerini artırıyorlar. Burada oturanların yalnız bir fâideleri var ki o da kendilerine ve ailelerine esvâp almak, bâ-husûs birkaç kundura edinmek, muhtelifü'l-cins o malzemesini çantaya atmaktır. Viyana ucuzluk değil! Fakat (Kuron)'un Osmanlı akçesiyle farkı hesaba katılınca İstanbul'dan parası gelenler için her şeyin fiyatı muadil... Meselâ burada birinci yapağı kumaştan, içi iplikli pamuklu, en iyi terzi elinden çıkmış zarif kışlık bir palto üç yüz altmış koruna ki bin kuruş demektir.

Ben İstanbul'da sulh zamanında bu derece mükemmel, zarif ve şık bir paltonun mâhir bir terzhânedede bin kuruştan aşağı yapıldığını işitmedim. Kezalik birinci cins ve badaladan yapılmış bir çift potin altmış beş koruna ki iki yüz kuruş bile değildir. En güzel, içinde en mâhir bir mûsike takımı icrâ-yı ahenk eden bir lokantada çorbasiyla, etiyle, sebzesiyle, birasıyla yiyeceğiniz bir yemek için on kuron verirsiniz ki otuz kuruştan fazla addedilmez. Hiçbir vakit İstanbul'da böyle birinci ve müzeyyen bir lokantada, en mâhir sazendeğânî dinleyerek yemek yenildiğini bilmem. Viyana'da oturan Avusturya memurları için

¹⁷³ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

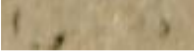

geçinmek vakîa güçtür. Fakat İstanbul'dan parası gelenler mutazarrır değillerdir. Hele tüccar ve esnafa gelince bunların içinde muhârebe dolayısıyla milyoner olmayanlar nâdirdir.

Bu memleketler istihâlât yeri olduğundan bir taraftan ettikleri ziyânı, diğer taraftan, çıkarıyorlar. Muhârebe vuku bulan yerlerden gelen muhâcirin içinde zenginler pek çok. Birinci hotellerde oturuyorlar.

Viyana'da kundura, esvâp o kadar pahalı diyorlar. Fakat ne kundurası, ne esvâbı eski bir işçiye bile tesâdüf edilmiyor. Bütün halk giyim kuşam içinde... Bütün eğlence yerleri leb-â-leb dolu...

***

Biz, şimdi şu dört tekliften bahsedelim:

Bu memleketlerde muhârebe teşkilâtı pek etraflıdır. Bir taraftan harp cephelerine asker gönderilmiş, diğer taraftan bir takım teşkilât-ı müteferrienin vücûda gelmesine sarf-ı gayret edilmiştir. Bu teşkilât birer birer ve bütün tafsilâtıyla bahse değer. Meselâ mecrûh olduktan sonra sakat kalmış olanlara iş bulmak, onlara iş öğretmek husûsundaki **–Arbeitsvermittlung für Kriegsinvalide–** müessesesi[si] muhârebede sakat kalanlara iş tedâriği milel denilecek bir idâredir. Buranın memleketinde lüzumu aşikârdır.

Buradan ayrıca bahsedeceğim. Fakat istifâde gecikmemek için şimdiden söyleyelim ki buraya pekiyi Almanca biliyor iki gencin derhâl gönderilip bir ay kadar bu muamelât-ı hariciyeyi göstermek derece-i vücûbdur.

Evet, muhârebeye müteferri teşkilât buralarda şayan-ı hayret bir mükemmelliyet ve sürat ile vücûda getirilmiştir. Yalnız payitahtta değil, vilayette dahi öyledir. Zaten payitahtta iyi bir şey vücûda getirilir getirilmez vilayette heyetler gelip derhâl kendi yurtlarında da teşkilât-ı memâile vücûda getiriyorlar.

Mevzu-bahs olan dört teklif, muhârebede nam ve şanı belli olmayan askerler hakkında istihâlât-ı muamelât için teşkil eden heyet ile iş tedâriği idâresinin reisi olan yüzbaşı Kereny tarafından vukuu bulmuştur. Müma-ileyh görüştük. Bana pek kıymetdâr izahât verdi. Bu mükâleme de anladım ki bu zât kendisine muhavvel olan amûrun fevkinde fikir emeli sahibi müdekkik bir zâttır. Hem asker, hem de terbiye-i içtimâiyât mesâiline vâkıftır. Teklifler şunlardır:

1- Galiçya'da bulunan askerimiz hakkında, Avusturya askerleri hakkında ifâ olunan istihbarât ve istihâl-ı malûmat vazifesi gibi bir vazifenin ifâ edilmesi... Buradaki heyet

İstanbul'da Hilâl-i Ahmer veya diğeri bir dâire ile tensip edilecek sûrette muhâberâta bulunacaktır.

2- Galiçya muhârebelerinde sakat kalan efrâd-ı askeriyemize hadi Avusturya efrâdı gibi iş öğretmek ve onları fabrikalara göndermek. Bunlar Türkiye'ye avdetlerinde öğrendikleri san'atı icrâ edebileceklerdir.

3- Hal-i nekâhette bulunan Avusturya askerine Viyana ve civarında küçük sanayi ve fennî gezintiler icrâ ettirildiği gibi Osmanlı askerlerine dahi bu gezintiler sayesinde müessesât-ı sanayiye ve zirâiye vesâire hakkında tenvir-i fikir ettirmek.

Eğer askerimize Türkçe izahât lazıma verilecek olursa bu gezintilerden pek çok istifâde edilir.

4- Muhârebeden sonra meşhur muhârebe mevkilerini gezip görmek için dünyanın her bir köşesinden binlerce meraklı seyirci geleceği muhakkak olduğundan bu ziyaretleri teshil etmek, züvvâra esbâb-ı istirahat tehiye etmek için seyahat heyeti gibi bir heyete ihsâr gibi bu işi havâle etmek.

Meşhur muhârebe otellerinde birer katlı oteller yapmak mukarrerdir. Bunların resimlerini gördüm. Şayan-ı dikkat... Yüzbaşı Kereny bu izahâtı verir iken Gelibolu harp mevkilerine ilişilmemesini tavsiye ve Gelibolu'ya pek çok züvvâr gelmek ihtimâli olduğunu dermiyân etti. Hariçten gelecekler şöyle dursun, dâhilden dahi nice nice bin züvvârın bu yerleri görmeye müsâraat edeceklerine şüphe yoktur. Fakat esbâb-ı seyahat teshil edilmek şarttır. Geçen gün Tanin refikimiz memleketimizde seyahat hakkında bir bent neşr etmiş idi. Vakıâ memleketimiz görülmeye şayan menâzır muhtevîdir. Fakat seyahat için yalnız güzel manzaralar kifâyet etmez. Vesâit-i teslihiyedir ki züvvârı celb eder. İsviçre'de küll-i yevm üç dört yüz bin kadar ecnebi züvvârı seyahat eder. Fakat dört beş bin metre yükseklikte dağlara çıkmak için Fenocularlar bunların içinde hoteller bulunduğunu da unutmayalım. Şimdi şurada Viyana'dayım. Koca payitahtta İsviçre'nin ikinci derecedeki otellerine benzer, aynı esbâb-ı istirahatı havî bir hotel yoktur. Avusturya Viyana'nın hakîkten züvvâr-ı ecnebiyeye havelagâh olmasının isterse behemehâl İsviçre'nin hotelcilik teşkilâtını ecnebi celbine medâr olacak sûrette değildir. Bir makalemde devlet tarafından yapılması lazım gelen bazı binalar olduğunu yazmış idim. Gerek İstanbul'da, gerek vilayette belediyelerimizin meşgul olacakları meşgalelerden biri hotel vücûda getirmektir. İstanbul cihetinde oturacak bir hotel yoktur. Nedir o Sirkeci civârındaki kulübeler. Ben bir şehremini olsa idim böyle her kulübenin hotel haline getirilmesine müsâade etmez idim. Bu, memleket için bir zarardır.

İşte Yüzbaşı Kereny'nin teklifâtını kaydediyorum. Her bir teklif bizim için birkaç türlü fâideyi temin eder. Bundan istifâde etmek gerekir.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7103, 24 Mh. 1334, 8 TS. 1332, 21 TS. 1916, s. 1.)

*

HİLÂL-İ AHMER SERGİSİ

Cephelerde fedakâr kardeşlerimizin pek tabîi olarak maruz kaldıkları felâketlerden mütehasıl tesirimizi, Hilâl-i Ahmerimizin iştirak ve görerek sık sık mütâlî olduğumuza faaliyetleri tedilden hâli kalmıyor. Hilâl ve Salib-i Ahmer Cemiyetleri'nin kanlı ve feci sahneler karşısındaki mevki-i bülendi pek aşikâr olmakla beraber bi'l-hassa bizim ihtiyac-ı şedidimizi tayin edecek sûrette son derece izhâr-ı mesâi eylemesi cemiyet-i muhtereme hakkındaki hissiyât-ı müntederânemizi tezyid etmektedir.

Salib-i Ahmer'in mübda-i tesisi, Cenevre Konferansı'nın tarihi in'ikâdı olan 1864 sene-i milâdiyesinden addeylesek arada yarım asır gibi uzun bir müddette vardır ki bu, cemiyetlerin tekâmülü yolunda hatavât-ı lazimeyi atabilmesi için kâfi bir zamandır. Hâblbuki Hilâl-i Ahmer tarih-i tesisi üzerinden bi'n-nisbe çok kısa bir müddet geçmiştir ki bu müddet zarfında cemiyetlerin gördüğü safhât-ı tekâmül ile ancak iftihâr edebiliriz.

Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti silsile-i faaliyetine, bir sergi küşâdını ilâve etmek üzere bulunuyor. Bu sene in'ikâd eden Meclis Umûmisi, İstanbul'da bir Hilâl-i Ahmer sergisi küşâdına karar vermiştir.

Hilâl ve Salib-i Ahmer Cemiyetleri gibi şefkat ve bâsiret-i içtimâiyyeyi temsil eyleyen heyetlerin izhâr ettiği terakkiyyât ve menafi nazar-ı halkta daha iyi göstermek ve bu insâniyet ve merhâmet vadisinde attıkları hatavât-ı tekâmül nazarlarda kâfi derecede göstermek üzere böyle meşherler vücûda getirmeleri âdet-i hükmüne girmiştir.

Bu âdet-i muvaffakiyyet ve intizam dairesinde temsil edildiği halde hem o müessesenin ifâ ettiği hizmetleri, hem de âit olduğu memleketteki idrâk ve terakkîlerinin parlak birer delili addolunur.

Henüz zaman tesisi üzerinden birkaç sene geçtiği halde üç mühim harpte vazife-i memduasını vesâitin fevkinde sayılabilecek bir gayret ve himmet-i fevkâlâde ile ikâ eyleyen Hilâl-i Ahmeri muhassıla-i mesâisini, Meclis-i Umûmi'nin bu son kararıyla açılacak sergide görmek mümkün olacaktır.

İstilâatımıza nazaran sergiye muktezi levazım ve eşyanın ve mesâi-i vakfiyelerine ait bir hülâsanın misâli müttetiklerimiz Almanya, Avusturya, Macaristan, Bulgaristan Salib-i

Ahmerlerinden rica edilmiş ve sergide teşhir edilmek üzere model vesâire gibi bazı eşya gönderebilecekleri bî-tafa memleketler Salib-i Ahmer Cemiyetleri'ne iş'ar edilmiştir.

Sergi memleketimizin mümtâz ricalinden mürekkep bir heyet-i tesisiye ve tertibiye tarafından meydana getirilmektedir. Bu maruz şefkat ve merhamette ordumuzun berri ve bahri idâre-i sıhhiyesi tarafından bin türlü ahvâl ve ihtiyaç içinde fâl-i muvaffakiyetle kullanılan ve yüzbinlerce evlat memleketin hayat ve sıhhatini muhafazaya hasr edilen mütenevvi ve şayan-ı dikkat vesâit-i levâzım irâe ve teşhir olunacaktır. Bu husûsta müttetiklerimiz vesâit ve levazımıyla bizimkiler arasında yapılacak mukayesede bazen ne kadar az ve naçiz vasıtalarla ne kadar mühim hıdmetler ifâsı kâbil olduğu ve azim ve sa'yın neler yapmağa kâdir bulunduğunu nazarlarda tecelli ve tathir edecektir.

Sergide Hilâl-i Ahmer'in mazide ve haldeki icrââtı mevcut vesâit-i maddiye ve maneviyesi âlem-i İslâm ile müttetiklerimiz tarafından mazhar olduğu muavenet-i maddiye ve maneviye el-hâsıl bütün tarihçe-i tekâmül gösterebilecek ve Hilâl-i Ahmerimizin aldığı iânâtı hüsn-i Tasarruf ve istimâl için ne kadar büyük bir dikkat ve rü'yetle çalıştığı ve bin türlü mevâniyeye rağmen her taraftan mecruhlarımızı tedâvi uğrunda ne kadar emekler sarf edildiği bu sûretle vazihen anlaşılacağı gibi müesses-i milliyyemizin memalik-i mütemeddinedeki mümessilleri derecesinde mazhar-ı tekâmül olarak hıdmâtının zaman-ı harp ve sulhta nâil-i inkişâf olması için daha ne kadar fedakârlık lazım olduğu tahakkuk edecektir.

Serginin programı bu kadar etraflı ve o kadar vasi mevâdı ihtivâ ediliyor ki memalik-i Osmaniyyede ilk defa vücûda getirilmesi takarrür eden bu tesis-i mühimin Hilâl-i Ahmer hıdamâtını, vezâifini amelî bir sûrette öğretecek eğlenceli bir mektep, bir nevi Hilâl-i Ahmer ilm-i eşya müzesi halini alacağını anlıyoruz.

Önümüzdeki TS. ve Kânûn-ı Evvel ayları zarfında tesis ve küşâd olunması mukarrer olan şefkat ve hıdmet sergisinde bütün erbâb-ı hamiiyetin izhar-ı rağbet eyleyeceklerine şüphemiz yoktur.

Bu hayır-perver teşebbüsten dolayı Hilâl-i Ahmer Cemiyetini pek ziyâde şayan-ı takdir ve tebrik görür, deruhte eyledikleri emr-i mühim terakkîperverâne de nâil-i muvaffakiyet olmalarını temenni eyleriz.

İmzasız

(Nu: 7004, 13 Şv. 1334, 30 Tm. 1332, 12 Ağ. 1916, s. 1.)

*

AHÂLİ MATBAHI

(Lozan)'dan:¹⁷⁴

Bâ-husûs muhârebe ve pahalılık zamanında bizde dahi tatbiki lazım olan şeylerden biri ahâli matbahı yahut ahâli lokantasıdır. Lozan'da böyle bir müessese vardır ki maksadı fıkra-yı ahâliye yahut orta hallilere, ameleye iyi, bi'n-nisbe ucuz, temiz yemek vermektedir.

Bu matbahı Lozan'ın bakkal şirketi idâre eder. Elli atmış seneden beri mevcuttur. Hem bakkal veya istihlâk şirketi istifâde eder, hem de fukara-yı halk müstefid olur.

Lokanta iki sınıfa münkasımdır. Biri orta hallilere, diğeri de amele vesâireye mahsustur. Burada yalnız iki üç türlü sade yemek vardır, et, sebze, hamur işinden ibârettir. Hem sadelik hem de temizlik beraberdir. Matbah, yemek kapları, tencereler tertemizdir. Burada yemek yiyenler pis, melûs olarak gelemezler. Fakir olmakla beraber münasipçe kıyafette bulunmalıdırlar. Yemek esnasında da mükâmeleri edep dairesinde cereyân eder. Gürültü edilmez, tükürmek, sigara içmek, yere bir şey atmak memnudur. Oyun yoktur. Bir yemekte yarım litreden ziyâde şarap verilmez. Matbahın kapısına yemeklerin, meşrûbatın fiyatları her gün asılıyor. Para peşindir, veresiye yoktur.

Bu matbahtan bahsetmeye lüzum gördüm. Zirâ İstanbul'da da böyle bir kaç matbah tesisine lüzum görenlerdenim. Hele esnâ-yı harpte mekûlât tedârîği emrindeki güçlüğü nazar-ı dikkate alır isek bu gibi bir müessesenin ahâliye ne kadar hıdmet edeceğini derhâl anlarız. Ahâli matbahtan öte halliler ile amele aileleri yemek dahi alırlar, evlerine götürüler. Cebinde beş on parası olan amele şirketinin hisse senedâtını da alıp senevî beş on kuruş da öyle istifâde eder.

Bu memleketleri severim. Çünkü ahâlinin her menfi düşünülür ve her sınıfın ihtiyacı tavsiye edilir. Hayatta, yaşayışta neye lüzum görülür ise o ihmâl edilmez, her bir mesele ile alâkadâr olacak binlerce adam bulunur.

Bizim bakkallar cemiyeti böyle bir müessese vücûda getiremez mi? Mekûlâtu bu matbaha her lokantadan ziyâde ucuz mal edeceğinden fiyatlar husûsunda büyük bir fark olacağı şüphesizdir. Buradaki ahâli matbahı gibi evler için de yemek verilecek olursa bir kısım erbâb-ı ihtiyaç büyük bir sıkıntıdan kurtulmuş olur.

Muhârebe esnasında efrâd için, lazım olan mekûlâtı tedârik etmek muhâldir. Hele fiyatların bakkallar cemiyetine mâl olan fiyattan on kat fazla olacağına şüphesizdir.

¹⁷⁴ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Zannolunmasın ki böyle bir müessesese hayrat olarak vücûda getiriliyor. Ahâli matbahı namuskârâne idâre olunduğu halde makûl bir kârda bırakıyor. Eshâm sahipleri bazı seneler yüzde yediye kadar temettü ederler imiş. Böyle iken müşteriler, yine kârlı çıkarlar. Çünkü hem ucuz, hem de temiz yemek yiyorlar. Bu memleketlerde şirketlerin ne kadar uzun müddet devam ettiğini anlamalı ki bu şirket atmış seneden beri iş görüyor. Sermayesi de ibtidaları iki üç bin liradan ibâret imiş.

Müessesenin bâ-husûs bizce şayan-ı dikkat olan bir hıdmeti amele gibi fukarayı insanlık dairesinde it'amdır. Temiz bir masanın başında oturuyorlar, temiz peşkir kullanıyorlar, terbiye dairesinde yiyip içiyorlar. Aşağı sınıflarda bulunan ahâlinin terbiyesi emrinde böyle bir müessesenin hıdmeti olacağı gayr-ı kâbil inkârdır. Yemek yiyenlerden bazılarının, eshâm almak sûretiyle, bu işte iştirâkleri olduğu gibi müstahdimini dahi kâr da hisse-dârdırlar. Temettu da onların dahi hakları vardır.

İstanbul'da, zengin olmayan aileler ile efrâdın sıhhî, iyi ve ucuz it'amı için, bi'l-hassa pahalılık zamanında, böyle bir müessesenin tesis etmesi ne kadar hayırlı olurdu. Bunu da bakkallar cemiyetinden bekler idik. O cemiyet, elindeki vesâit sayesinde buna mükemmelen muvaffak olurdu ve memlekette de hıdmeti sebak ederdi.

Buralardaki şirketin memettumâtı bakın ne sûretle taksim olunuyor:

Evvelâ – Yüzde dörtten aşağı olmamak üzere ishâm sahibi hisse-dârlar temettu.

Sâniyen – Şirketten mal alanlara, aldıkları malın miktarına göre verilen ikramiye ki temettuun yüzde atmışını teşkil eder.

Sâlisen – İhtiyat akçesine zımmolunan yüzde yirmi.

Rabien – La-akıl bir sene hıdmette kalan memurlara verilen yüzde on beş ikramiye.

İşte bu sûretle teşkil etmiş olan bir bakkal şirketi ahâli lokantası müessesini dahi vücûda getirmiş ve bunu atmış seneden beri idâre etmekte bulunmuştur.

Eski hayatımızda ihtimâl ki bize böyle müesseselerin lüzumu olmazdı, fakat muhârebe zamanından ve bundan sonra lüzumu olacaktır. İktisadiyât kemâlen değişecek, artık ucuzluk katiyen vedaı edecektir.

Ahâlinin it'amı ve beslenmesi hükümetler için düşünülecek mühim bir maddedir. Bir tabak ebegümece yahut bit tencere hindiba ile adamları besleyecek zamanda değiliz. Hem vezâif-i Umûmiyenin, hem de vezâif-i husûsiyenin ifâsı için beslenmesi lazım gelen bir zamandayız. Ferdin ve milletin hayatını muhafaza etmek için şimdi büyük sa'ylara muhtacız. Beslenemeyen bir halk ise bu sa'yları ifâda muvaffak olamaz. Onun için medenî memleketlerde ahâli için ucuz fiyatla besleyici yemek tedârik etmek bir mesele-i içtimâî şekline girmişlerdir. Bunu temin için teşkil eden şirketler vatanı bir vazife ifâ etmiş olurlar.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6987, 23 Rm. 1334, 11 Tm. 1332, 24 Tm. 1916, s. 1.)

*

DÂRÜLEYTÂM VE ŞUABÂTI

Terakkî ve temeddün için Türklerin göğüslerinde kaynamaya başlayan aşk ve azimin en açık ve mücessem delillerinden biri de, harb-i hâzır başladıktan sonra tesis edilen ve bugün binlerce şehîd yetimlerini kucağında büyütüp terbiye etmek gibi o yüce bir işle uğraşan Dârüleytâm müessesesi-i mühimmesidir. Merhûm Hoca Mâhir Efendinin yorulmak bilmez gayretiyle esâsları pek vasi bir nispette kurulan bu müessesesi-i milliyye son derece ehemmiyetle telakkîye şayandır. Bu vâsi müessesesi, binlerce ve binlerce evlad-ı şühedânın cehl ve terbiyesizlikten kurtarılarak, memleket ve kendilerine nâfi birer uzuv halinde yetiştirilmelerine çalışıyor.

Himâye ve terbiye-i etfâl memleketin hayat-ı müstakbelesi demektir. Hükümet-i seniye evlad-ı şühedânın vergisini vasi ederek Dârüleytâm'ın devam ve hayatını taht-ı temine almıştır. Dârüleytâm'ın en mühim hıdmeti taht-ı himâye ve terbiyesine aldığı bîkes evlad-ı vatanı, san'at vadisi gibi amel ve şu asırda pek feyz-dâr yollara sevk ediyor. Dârüleytâm talebesi her türlü geçer sanâiyi öğrenmiş olarak yetişeceklerdir. Şüphesiz ki Dârüleytâm bütün halkımızı alâkadâr eden bir müessesesi-i milliyyedir. Bizde bunu düşünerek İstanbul'daki Dârüleytâm şubeleri hakkında aldığımız malûmat-ı âtiyeyi ma'a'l-memnuniye derc ediyoruz. Kabîlden daha bize malûmat verilirse onları da müteşekkiren derc ederiz:

Dârüleytâm bir aile ocağıdır.

Dârüleytâm bir veche âtî şubât-ı muhtelifeye ayrılmıştır.

(1) Binde yedi dâireye münkasım ve mevcûdu sekiz yüz şehîd çocuğu olmak üzere bir anâs mektebi küşâd edilmiştir. Bu mektepte devre-i evvei, devre-i mutavassıta olarak Maârif Nezâreti programına tevkifen tedrisât icrâ edilir. (2) Yine bedestenleri on üçten yukarı şehîd evlâdı kızlara mahsûs olmak üzere ve mevcûdu üç yüzü mütecâviz bir anâs-ı sanâiyi şubesi küşâd edilmiştir. Burada dâhi icrâ-yı tedrisât ve icrâ-yı san'at edilmektedir. Çorap gerek el ve gerek makina vasıtasıyla, dokuma eski bildiğimiz yerli dest-gâhlar vasıtasıyla, dikiş, biçki, örgü, envâi dantel, resim, fanila, beyaz işlerin envâi, tığ ve dikiş iğneleriyle dantela, harb-i hâzır dolayısıyla ince "gaz" denilen bizler dahi dest-gâh vasıtasıyla dokutturulmaktadır. Ayrıca talebâta günde iki saat tedrisât dahi icrâ ettirilmektedir.

Büyükdere Şubesi

Büyükdere Zükûr Şubesi'nde dahi iki yüz elli mütecâviz evlad-ı şühedâ bulunup bunlar hem Maârif Nezâreti programı vechile tahsil görürler, hem de orada isticâr edilen tuğla harmanlarında usûl-i cedîde üzere tuğla imâl ederler.

Beyoğlu Sanayi Şubesi

Beyoğlu Sanayi Şubesi mevcûdu bini mütecâvizdir. Bunlarda şubâta taksim edilerek aynı ders programını takip ederler. Bunlardan bir kısmı demircilik, diğer kısmı tornacılık, tesviyecilik san'atıyla iştigal ettikleri gibi bir kısmı da tenekecilik ve lehimcilik, yine bir kısmı Şişli'de kâin ekmek fabrikasına devam ederek ekmekçilik ve pizza ekmeğiyle pastacılık ta'lim ederler. Elli kadar talebede Matbaa-i Âmire'ye devam ettirilerek burada müretteplik öğrenmektedirler. Biz elli kadar talebe ise sûret-i mahsûsada küşâd edilen marangoz fabrikasında Avrupa-kârî marangozluk ve bizim eski nakış ve oymacılık tahsil etmekte oldukları gibi şubâtın marangozluğa mütealîk tamirâtı dahi yine bu talebe tarafından yapılmaktadır. Sanayi şubesi marangoz fabrikasının ustabaşısı Macarlı Mösyö Cerceli nâmında hüner-âver bir zâttır. Demirci fabrikasında dahi harice iş yapılmaktadır. Bir diğer kısım talebede posta telgraf fabrikasında ve otomobil dest-gâhlarında ve darphâne de çalıştırılmaktadır.

Yedikule Şubesi

Dârüleytâm'ın Yedi Kale Şubesi üçyüzü mütecâviz talebe ile küşâd edilmiştir. Burada talebe ikiye tefrik edilerek bir kısmı Yedikale şümendifer fabrikasında çalıştırılmakta, diğer kısmı oradaki dabağhâneye gönderilerek dabâgat öğretilmektedir.

Kadıköy Şubesi

Kadıköy Şubesi de ikiye tefrik edilmiştir. Biri sırf ana kısmıdır. Burada iki yaşından altı yaşına kadar üçyüzü mütecâviz talebe ve talebât vardır. Bunlar anamuallimleri ve dadılar vasıtasıyla terbiye edilmektedir.

Zükûr kısmında bini mütecâviz yediden on iki yaşına kadar talebe mevcûd olup bunlar sırf tahsil ile iştigâl ettirilmektedirler.

Hıdır Paşa Şubesi

Hıdır Paşa Şubesi'ne iki yüz kadar talebe tefrik edilmiş ve bunlar amelî, nazarî yaycılık ile iştigâl ettirilmekte bulunmuştur.

Kadıköy Kundura Mektebi

Kadıköy'ünde bir de kundura fabrikası küşâd edilmiştir. Burada iki yüze karîb talebe bütün şubâtın kunduralarını ihsâr ve imâl ederek yetiştirilmektedir.

İzmit'te Armişe Şubesi

Armişe'de de kâin Dârüleytâm Şubesi üçe taksim edilerek burada sırf zirâat tahsil etmek üzere şimdilik altıyüz talebe tefrik ve iazâm edilmiştir. Bunlar Avrupa'dan celb edilen zirâat makinaları vasıtasıyla zirâatle iştigâl ettirilmektedir.

Bahçecik Şubesi

İzmit'te kâin Bahçecik Şubesi talebesi iki yüze karıbdır. Bunlarda hem tahsil görmekte hem de ipek böcekçiliği dersi almaktadırlar.

Bursa Şubesi

Bursa'da dahi bir şube küşâd edilerek sırf tedrisât-ı talebâta tahsis edilmiş ve ol vechle idâre edilmekte bulunmuştur.

***

Bu şubâtın kâffesinde birer müdür ile idâre memuru, hesâp memuru, anbar memuru ve anâs kısımlarında birer müdür, depo memurları olup kâffesi Galata'da kâin Dârüleytâm Müdüriyet-i Umûmisi Merkez-i Umûmisi vasıtasıyla idâre olunmaktadır.

Müdür umûmiliği fahrî olarak hamînen Maârif Nâzırı Şükrü Beyefendi kabul buyurmuştur. Hergün bir iki saat vakitlerini Dârüleytâmın umûruna hasreylemek gibi gayet âli bir vazife-i müberrûre ifâ ediyorlar.

Ayniyât Muhâsebeliği

Dârüleytâm'ın merkezi Galata olmak üzere bir de ayrıca Ayniyât Muhâsebeliği nâmıyla bir umûmî depoyu olup Dârüleytâm şubâtı levâzımatı ve erzağı buradan tedârik ve tesviye edilmektedir.

İmzasız

(Nu: 7200, 4 CE. 1335, 13 Şt. 1332, 26 Şt. 1917, s. 1.)

*

HİLÂL-İ AHMER CEMİYETİNİN FAÂLİYETİ

Topkapı Hilâl-i Ahmer Aşyurdu

Memleketimizin en yeni usûllerde ve cidden şayan-ı takdir bir sûrette idâre edilen müessese-i cesîme-i hayriyesi olan Hilâl-i Ahmer Cemiyeti şimdiye kadar, bi'l-hassa harp dolayısıyla, muhtelif tarzlarda tecelli eden faâliyetlerine bir yenisini ilâve etmiştir. Dün Topkapı civârında şehreminde Fukara-perver Cemiyet-i Hayriye'sine ait olan mahalde tehîye edilen aşyurdunun resmî küşâdı icrâ kılınmış ve fukaraya mecânen yemek tevziatına başlanmıştır.

Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin muntazam ve uslûlî faâliyetine numûne olan bu yurt günde bin fakire yemek tevzi etmek üzere kurulmuştur. Dün öğleden evvel, Hilâl-i Ahmer

Cemiyeti'nin kâtib-i umûmisi Hâmid Bey ile Hilâl-i Ahmer anbarı müesses ve müdür gayûru Doktor Celâleddin Muhtar Bey ve Fukara-perver Cemiyeti Reisi Doktor Gâlib Bey hazır buldukları halde teyemmünen yemek dağıtılmaya başlanmış ve bin fakire yemek verilmiştir.

Dünkü yemek kıymalı patates yahnisi olup gâyet temiz ve nefis bir sûrette pişirilmiş ve altı kazandan dağıtılmıştır. Tezviât son derece bir ittîrâd ve intizâm ile hiçbir karışıklığa ve gürültüye meydan verilmeksizin icrâ edilmiştir. Evvelce vesikalarını yeni sûrat ve intizâm dâiresinde, almış olan genç, çocuk, yaşlı erkek veya kadın her milletten fukara ellerinde kapları olduğu halde sırasıyla geliyorlar ve vesikalarının renklerine göre müracaat edip yemeklerini alıyorlardı. Halka kolaylık olmak, karışıklığı men etmek için bir nüfûsa ait olan bir kazan önünde beyaz, iki nüfûsa ait olan kazan önünde kırmızı, üç nüfûslukta mavi, dört nüfûslukta penbe, beş nüfûslukta kahverengi, altı nüfûslukta sarı gömlek giymiş bir aşçı bulunuyordu. Muhtaçnin ellerine verilmiş olan vesikalarda ailenin nüfûsuna nispetle bu renklere göre idi. Her fakir elindeki vesikanın renginde gömleği giymiş aşçıya müracaatla yemek alıyordu. Aşçıların kazandan yemek alıp vermeye mahsûs kapları da bir, iki, üç, dört, beş, altı nüfûsa kâfi yemek alacak cesâmette imâl edilmiş olup bu kap doldurularak veriliyordu. Tezviatta ittihâz edilen bu basit usûl pek amelî ve pek suhûletli idi.

Aldığımız malûmata nazaran muhtâcîne her gün bir türlü ve bir kere yemek verilecek, bi't-tabi yemek çeşidi her gün değiştirilecektir. Yemekler Hilâl-i Ahmer Cemiyeti'nin kendi çiftliklerinin mahsûlünden nefis tereyağlarıyla ve kendi tarlalarının patates ve soğanlarıyla pişirilmişti. Bu yemekten bizde yedik ve pek leziz ve temiz bulduk. Orta halli bir ailede bugün bu derece sıhî ve nefis bir yemek ihsâr edilemez. Yalnız kullanılan tereyağının köylüsü bugün hariçte yüz kuruş değerinde olduğunu söylemek, edilen fedakârlığın derecesini isbâta kâfidir.

Bu hafta zarfında bin fakire yemek vermeye başlanmış ise de Hilâl-i Ahmer müessesesi bu bâbdaki teşkilâtını tavsî ve ikmâle çalıştığından gelecek hafta iki bin muhtâca yemek vermeye muvaffak olacaktır. Bundan başka Üsküdar ve Kasımpaşa semtlerinde birer aşyurdu daha tesis olunacak ve önümüzdeki hasâda kadar yevmî on bin fakire yemek verilebilecektir. Cemiyet, kendisine has devir beyni ihtiyât ile bu azim-i teşebbüsün levâzım ve icâbâtını ihsâr etmiş olup peyderpey tatbik edecektir.

Cemiyet, devrinden itibâren mecânen yemek vermeye başladığı muhtâcîni, kendi memurlarını mahalle mahalle ve kapı kapı dolaştırarak surp araştırmış bulmuştur. Bu bâbda iltizâm edilen dikkate göre yemek alanların hakîki fukara ve erbâb-ı ihtiyâç oldukları muhakkaktır. Fukaranın tahkikleri husûsunda, bir kaç senelerden beri müesses olup,

fukaraya pek çok muâveneti dokunan “Topkapı Fukara-perver Cemiyet-i Hayriyesi” heyet-i faâlesinin hıdmet-i mühimmesi görülmüştür.

***

Yukarıda tafsilâtını yazdığımız Hilâl-i Ahmer Cemiyeti’nin teşebbüsü pek büyük ve en âlî bir insaniyetkârlığı mutazammın bir iştir. Hâl-i harbin öte de beri de bi’z-zarûre ihdâs ettiği zarûret ve ihtiyaca böyle doğrudan doğruya çaresiz olmaya çalışmak için, gerek taşralarda, gerek şehrimizde büyük küçük bir takım aşyurtları açılmıştır. Biz sırası geldikçe bunları takdirkârâne yazdık. Bunların hepsi en yüksek takdirât ve tekerrîmâta layık olmakla beraber, Hilâl-i Ahmer Cemiyeti’nin teşebbüsü şüphesiz ki gerek geniş tutumu ve gerek intişâmı itibâriyle en başta bulunuyor. Bütün manasıyla hayırlı olan bu işe teşebbüs eden Hilâl-i Ahmer Cemiyeti reisi ve azâsını an-samîm tebrik ve takdir etmemek elden gelmez. Dün şâhidi olduğumuz manzara-ı intizâm ve ıtrâd, bizde de artık Avrupa usûlü müessesâtın işlemeye başladığını, bunları kurup işletecek mâhir ve vâkıf eller bulunduğunu ispat etti ve göğsümüzü fahr ile kabarttı. Bi’l-hassa burada, harp bedâyetinde Hilâl-i Ahmer anbarı gibi hiç yoktan bir müessese meydana getirip o zamandan beri bütün cemiyetin ihtiyâcâtını en muktesidâne ve en hurc-şinâsâne tedârik ve imâl etmeye muvaffak olan ve bu aşyurdunun teşkilâtını kuran Doktor Celâleddin Muhtar Bey birâderimizin azim ve gayretini senâ etmekten kendimizi alamayız. Doktor Celâleddin Bey müşahhas gayret ve ehemmiyettir ki onun elinde en güç ve karışık şeyler kesb-i besâtet ve suhûlet etmekte ve işlemektedir. Mri-i mümâileyhin simini zikretmekle beraber, Hilâl-i Ahmer müessesinin bi’l-cümle erkânı ya ilim ve fûnûnun veyahud hüsn-i tesâdüfün eseri olarak memleketimizin en makbul ve münevver gayretli evlatlarından buldukları cihetle onları da burada hayr ile yâd etmeyi vazife addederiz.

Zenginlerimize ait bir vazife:

Burada zenginlerimize, tüccarlarımıza ait bir vazifeyi arzdan kendimizi alamayız. Aşyurduna muâvenet en büyük bir borçtur. Hilâl-i Ahmer’i bu işte yalnız başına bırakmamalıyız. Bu muâvenet yalnız nakden değil, aynen de olur. Birisi fasulye, öbürü bulgur, birisi odun, birisi nohut ve ilh... Diyebilir ve bunların en ziyâde mahalline masrûf en hayırlı emânet olmuş olur. Şu harp senelerinde mekûlât-ı ticârî pek ziyâde müstefid oldukları malûmdur. Bu zevât şu hayırlı işe muâvenette elbette iMsâk etmezler hatta sâbit-kârâne sebât ederler ümidindeyiz.

Hilâl-i Ahmer Muhtelif Şuâbât Faâliyeti

Harb-i umûminin bedâyetinden beri Hilâl-i Ahmer müessesesi tarafından küşâd edilen müessesât-ı sıhhiyenin derecât-ı faâliyetini mübîn cetveldir.

Hastahâneler:

Hilâl-i Ahmer Cemiyeti tarafından İstanbul'da muhtelif tarihlerde açılan Beyoğlu, Taksim, Cağaloğlu, Dârü'ş-şafaka, Galata, Tıp Fakültesi, Kadırga Hastahâneleri cemân 5550 Yataklık muhtevî olup bunlar da 19433 mecrûh ve hasta tedâvi edilmiştir. Kezalik cemiyet tarafından taşrada Erzurum, Kemah, Sivas, Eskişehir, Ulukışla, Bağdâd, Diyarbakır, Konya, Gelibolu, Şarköy, Tekfur Dağı, Medine, Musûl ve Niğde'de küşâd edilen hastahânelerden dahi ceman 11.500 hasta ve mecrûh tedâvi edilmiş bunlardan bazıları ikmâl-i faâliyetle kapatılmışsa da bir kısmı henüz hâl-i faâliyetinde bulunmuştur.

Nekâhethâneler:

Erzurum, Bursa ve Kayseri'de açılan cemân dört bin yataklık üç nekâhathâne de hastahânelerden bi't-tedâvi çıkan nekhâ-ı devr nekâhathânelerini geçirip iâşe edilmiştir.

Misâfirhâneler:

Ankara, Konya ve Eskişehir'de açılan üçyüz elliser yataklık misâfirhânelerde o havâlidenden mürûr eden kîtât-ı askeriye misâfîret sûretiyle iskân ve iâşe edilmişlerdir.

Çayhâneler:

Hilâl-i Ahmer Cemiyeti muhtelif harplerden gelen ve geçen guzzât ve mecrûhine çay, süt, ekmek tevzi etmek üzere Sirkeci, Edirne, Akbaş, Ilgardere, Derince, Değirmenyüzü ve Hıdır Paşa mevkiilerinde çayhâneler açmış ve pek çok iş görmüştür.

Vapurlar:

Çanakkale dâr-ı harbinde Dersaadet'e ve Anadolu yakasına sevk edilen mecrûhin, guzzât-ı Osmaniyeye nakl ve esnâ-yı nakilden iâşe ve tedâvi edilmek üzere Akdeniz, Reşid Paşa, Edremit, Gülnihal ve Şirket-i Hayriye'nin muhtelif vapurları kullanılmıştır.

Mecrûhin Nakliyâtı:

Dersaadet'e gelen ve giden mecrûhin hastahânelere ve iskelelere kadar otomobil ve otobüslerle taşınmış, ayrıca kiralanan husûsi arabalara da 1200 liralık bir meblâğ tediye olunmuştur.

Sıhhiye-i Askeriye'ye Muâvenet:

Zirde makâdiri muharre eşya ve malzeme-i sıhhiye ceht-i askeriye verilmiştir.

45074 gömlek, 328022 mont, 2725 kazak, 1300 bazubend, 1388 Amerikan, 9406 çarşaf, 8000 torba, 3302 yastık, 6435 yorgan ve battaniye, 6792 şilte kılıfı, 5068 yastık yüzü, 4731 entâri, 600 portatif şilte, 229 şilte, 4712 metre bastike, 7650 nâkite, 1701 çift takunya verilmiş ve parakende sûrette de 69.487 kuruş kıymetinde eşya tevzi olunmuştur.

Kezalik: 3157 metre gaz idrofil, 6943 adet tımar paketi, 658 kilo salaşiver gaz yavçeleri, 1800 adet neosalvarsen, 200 kilo pamuk, 60000 adet ağızlık, 40 kilo kloridat, 105

kilo sülfat doktin, 100 kilo asidifk, 7000 paket tütün ve 309,423 kuruş kıymetinde serum ile 114938 kuruşluk acira-yı muhtelifi-ı sıhhiye-i askeriteye verilmiştir.

Bir de 2 adet ma' takım hastahâne, 19 adet ütü makinası, 2744 adet sedye, 1 adet çamaşır makinası, 2 adet, sator, sedyeli mecrûhini vapurdan iskeleye indirebilmek için aparat imâl edilmiştir." Verilmiş ve 51.700 kuruş kıymetinde eşyâ-yı muhtelifi de itâ kılınmıştır.

İmzasız

(Nu: 7204, 8 CE. 1335, 23 Mt. 1333, 2 Mt. 1917, s. 1, 2.)

*

İSTANBUL'UN İÂŞE MESELESİ

Geçenlerde Sadrazâm Paşa tarafından Meclis-i Millî'de ekmek ve erzâk meslesine dâir vâki olan beyânâtı derc etmiştik. Meşârû'n-ileyh hükümetçe gerek ekmek ve gerek erzâk meselesinin ciddiyetle nazar-ı dikkate alındığı ve bu bâbdaki istihzâratın yakınında hıtâmıyla tatbikata başlanacağını söylemişlerdi. Keyfiyyetin ehemmiyetine mebni, icrâ-yı tahkikât ettik, aldığımız malûmat bir veche zîrdir:

El-yevm Dersaâdet'te iâşe heyeti iki kısımdan mürekkeb bulunmaktadır. Bir kısmı Dersaâdet ve civârındaki iâşe için her taraftan hububât celb ve tahnile bunları kuranlara tevzi etmekle mükelleftir. Diğer kısm-ı heyette Dersaâdet ve civârı halkının havâic-i zarûriyesinden olan 8-10 kalem erzâk tedârik ve halka ucuz fiyatlarla tevzie memurdurlar. Ekmek husûsunda son günlerde şayan-ı şükran gayret ve himmet malûmdur. Bu mesele sûret-i cedide de nazar-ı dikkate alındığı ve tedâbir-i lazıma ittihâz kılındığı cihetle, ekmek ihtiyâcının şimdikinden hatta daha mükemmel bir sûrette istifâsı muhakkak gibidir.

Erzâk-ı sâireye gelince bu işe memur olan heyet, Dersaâdet halkının en zarûrî ve mübrem havâyicini teşkil eden 8-10 kalem erzâğın tedârîği için Anadolu yani kendi memleketimiz, müttefiklerimizin memâliği ve Romanya, bir de bî-taraf memleketler olmak üzere başlıca üç sahaya mâlik bulunmaktadır. Anadolu'dan bulgur, pirinç, patates, yağ gibi erzâğın tedârîğiyle burada cemine sarf-ı gayret olunuyor. Meselâ heyetin elinde şimdiden 300 bin okkayı mütecâviz pirinç mevcûddur. Bu kadar pirinç Dersaâdet ahâlisine bir defa tevzi için kifâyet ederse de, heyet-ı lâ-akıl 3-4 aylık tevziâta yetişecek derecede pirinç mebâiye ve celb edeceğine emindir.

İâşe heyeti erzâk kısmının ikinci saha-i faâliyeti müttefiklerimizin memleketleriyle, Romanya ve Balkan arazi-i müstevliyesidir. Heyet meselâ Romanya'dan külli miktarda fasulye ile petrol tedârik edecektir. Romanya'dan alınan evraktan bizim hissemize düşecek olan fasulye ve petrol mümkün mertebe sûratle İstanbul'a celb edilecektir. Yalnız bununla

da iktifâ olunmayacak ve meselâ müttefikimiz Bulgarların hisseleri olarak ve Romanya'dan alacakları ve fakat kendilerince ihtiyaç bulunmayan fasulye vesâire gibi bazı erzâğın mübâdele usûlüyle elde edilmesine gayret edilecektir. Bulgaristan'ın meselâ fasulye, bulgur gibi şeylere ihtiyacı olmasa da bizim memleketimizde fazla yetişen diğer bazı şeylere ihtiyacı vardır ki bunlarla onların mübâdelesini pek makûl ve kâbil-i tatbiktir.

Kezalik iâşe heyeti Avusturya'dan şeker celbi esvâbına tevessül etmiştir. Millî Kantariye İthâlat Şirketi Avusturya'dan iki bin vagon şeker celbi için bir mukâvele akd etmişti. Şirket bu mukâvelenâmeyi lâşey kâbilinden bir komisyonla iâşe heyetine devretmiştir. Mukâvele mûcibince ayda 250 vagon şeker teslim etmek lazım gelecektir ki 8 ayda ceman iki bin vagona bâliğ olur. Heyet şekerlerin celbi için şimdiden sıkı teşebbüsâtta bulunuyor ve vesâit-i nakliyenin tehîyesine çalışıyor. Dersâadet'e kâfi miktar şeker vürûd ettiğinde ahâlimize geçen sene olduğu gibi ayda meselâ yüzer dirhem şeker tevzii kâbil olacaktır. Fakat şeker buraya fazlaca mâl olacağından halka okkası 9-10 kuruştan biraz daha pahalı tevzi edilebilecektir.

Diğer cihetten gerek müttefiklerimizin memleketinden ve gerek bî- taraf memâliğinden meselâ halk için ucuz sabun imâline muktezi soda vesâire celbi için teşebbüsâtta bulunmaktadır.

Şimdiki halde heyet-i hükümetçe 200 bin liralık bir kredi açılmıştır. Heyet her taraftan tedârik ve mübâie edebildiği şeyleri Dersâadet'e celb ve anbarların idhâr ile meşğûl oluyor. El-yevm elde kâfi miktarda bulunan bir iki kalem erzâk bir kaç güne kadar halka tevzie başlanacaktır. Tevziât vesikaları tab edilmektedir.

İmzasız

(Nu: 7209, 13 CE. 1335, 7 Mt. 1333-1917, s. 1.)

*

ZAMANE MUSÂHABELERİ

-1-

İç Sıkıntısına, Yürek Üzüntüsüne ve Harp Zenginlerine Dâir

Bu muharebenin her memleketteki mühim netâyicinden biri de umûmî bir isyandır. Yeryüzündeki muhtelif cemiyet ve milletler, üç seneden beri kelimenin bütün manası ile bir sinir gerginliği içinde vakit geçirmektedirler. Sokakta, vapurda, tünelde, tramvayda dikkat ederseniz görürsünüz ki herkes, suratını asmış, kaşlarını çatmış, bağırarak, çağırarak, kavga etmek, gürültü çıkarmak için ufak bir vesile ve bahâne aramaktadır. Kim ne derse desin türlü türlü gâileler, insanı canından bezdirmekte ve harbin böyle nâ-madûd bir sûrette uzayıp gitmesini, dost ile düşmanı günden güne daha ziyâde asabileştirmektedir.

Devletlerin cihângîrlik davasına kalktıkları tarihten itibaren âlemin her tarafındaki huzur ve sūrûr esbâbı da madûm bir hale getirildi. Kalp istirahatının birinci şartı olan can ve mal emniyeti, bütün memleketlerde adetâ adi ve kıymetiz bir meselâ vesikamızı gibi telakki olunmaya başladı. Açıkça konuşalım: Zaman geçtikçe âdemoğulları için bu dünya yüzünde rahat yaşamak imkânı mütesallib oldu. Her yerde binlerce tehlike yüz gösterdi, hayat pahalılaştı, maişet güçleşti. Aksa-yı Şark'ın vâsi Çin İmparatorluğu dâhilinde bile serbest yaşamak ve istenildiği gini nefes almak ihtimâli kalmadı. Ama serbest yaşamak ile başıboş bargîrler gibi öteye beriye saldırmayı kasetmiyorum. Fakat şurasını demek isterim ki fikir ve ruh âzadlığı içinde yaşamak, her memlekette bu dereceye kudret-i tehdid edildi. Hele ucuz yemek, iyi giyinmek, gezmek, eğlenmek, istediği yere ve arzu ettiği zamanda gidip gelebilmek imtiyâzları, çoktan lağv ettiğimiz eski kapitülasyonlar sırasına geçti.

Teferrûc ve sîrân, insan için büyük bir tesellidir. Her şahıs, hayatının bir merhâlesi üzerinde tenhâ bir köşeye kaçarak kendi kendine yaşamak arzusunu muhakkak his eylemiştir. Çünkü ruh-i beşer, değişiklik ister, tenevvü' ister, hayatın yeknesânlığı, insanın canını sıkar, yüreğini üzer. Yani başka manzaralar önünde eskilerini unutmak ve kendimizi avutmak, bazen hava ve heves fakat ekseriya bir ihtiyaç eseridir. İşte sulh zamanlarının tek iyiliğinden biri de bu seyir ve cevelân müsaadesi idi. Cebinde bir miktar altın ile arkasında yağmur geçmez bir pardösü bulunan herkes, eline çamaşır bavulunu alır almaz, dünyanın altını üstüne getirir ve yaman bir devr-i âlem seyyâhı kesilirdi. Şimdi ise cihân ters dönmeye başladı. Nizâm-ı âlem bozuldu, dünya değişti. İnsanlar değil aktâr-ı küreyi keşf ü güzâr fakat şu Karaköy Köprüsünü geçmek için bile bir seyahât varakası almak mecburiyetine düştüler.

Hakikatleri gizlemeyelim: Her memleket kapalı hudutları ile bir nev'i hapishanedir. İsviçre'nin bir yakasından diğer yakasına geçmek bile bir yığın evrâk-ı resmiyyenin ve bin türlü merâsim-i siyâsiyeye tâbi kılındı. İdâre-i cüz'iyeye nerede? Yalnız hareket ve fiillerimizden mâadâ, düşünce ve tahassüslerimizde ve tahammül zarureti içindeyiz. Meselâ vesikamızı evde unutmamaya, davul çalındığı zaman dinlemeye, her sabah bir iki gazete okumaya, tatlı yemeğe, şerbet içmeye, (Kortilov) ne oldu, (Kerensky) ne dedi, bunların hepsini öğrenip, ezberlemeye mecbûruz. Ama yalnız bizim memleketimizde değil, dünyanın her tarafından ahvâl bu merkezdedir. İnsanların cümlesi, böyle bir kayd u şart zincirine bağlı bulunmaktadır. Ve dünyanın her tarafında böyle olduğu içinde değildir ki benî âdemin gittikçe galebe eden sükûnet emeli mahsûs şekiller almaya ve içi içine sığmamaya başladı. Herkeste biraz asabiyet, biraz dinlenmek, kendi muhit-i mahsûsu dâhilinde hay u huy âlemden tecerrüd etmek arzusu hâsıl oldu. Fakat bu fâni âlemin mâverâsında tek ve tenhâ yaşb. mayacak gizli bir köşe yoktur ki oraya giderek ihtiyaç-ı istirahatınızı teskin

edebilesiniz. Aile ocaklarını harici gürültülere karşı tıkamakta beydûde ve bî-fâidedir. Çünkü ne yaparsanız yapınız, top sesleri yine bir delik bulup muhakkak içeriye kadar girerler. Her oda sanki dağdağa-i âleme karşı açılmış bir gözdür. Yani nereye kaçar iseniz kaçınız, beni nev'imizin bu fecî manzara-i katl âmmı her yerde birdir ve her tarafta nazarınız önüne dikilecektir.

Diyorlar ki âlem-i küllî tagirata dûçâr oldu. İhtiyaçlar ihtirâları tevlid etti. Herkesin âdetleri köklerinden sarsıldı, yaşayış değişti, düşünüş değişti. Şekerin yerine sakkarin, kahvenin yerine nohut kâim oldu. Amennâ ve saddaknâ. Fen âleminde, askerlik âleminden hatta siyâset ve edebiyat âlemlerinde de her gün yeni yeni vakalara tesâdüf ediliyor. Her saat yeni yeni hâdiseler işitiyoruz. Fakat bu tebdilâtın en büyüğü, fabrikalar içinde olanı değil, hiç şüphesiz ki insanların ruhunda vukua gelenidir. Âteşe konmuş demir parçaları gibi hâdisatın altında ruhlarımız günden güne başka şekiller almaktadır. Bugünkü beşeriyet, üç buçuk sene evvelki beşeriyet değildir. İnsanların bir kısmını harp mıntıkları, bir kısmını da hayatın pahalılığı azîm bir nispet dâhilinde değiştirmektedir. Harp mıntığında fedakârlık iğna-yı nefes, kendini unutmak ve bir nev'i mukaddes-i lâkaydı hisleri hükümandır. Borsa hanlarının içinde ise menfaat-i şahsiye mücâdelesi, ruh-ı beşere bu keşmekeşten mümkün olduğu kadar elleri ve cepleri dolu olarak çıkmak ihtirâsını telkin ettirmektedir. Herkesin az çok bir kumarbaz heyecanı içinde yaşaması da bundan ileri gelir.

Harp ve borsa mıntıkları haricinde kalanların ise canları sıkılmakta ve için için yürekleri üzülmemektedir. Zamanımızın en müzmin hastalığı bu fenâ iç sıkıntısıdır.

Bir yerde durmazsanız, bir kitap okumazsanız, konuşmak istemezseniz, dinlemek istemezseniz, bir nev'i tereddüd içinde, bir nev'i ıztırâp içinde, oradan kalkar buraya oturur, buradan kalkar oraya oturur ve'l-hâsıl canınız sıkılır, canınız sıkılır. İşte milletlerin bugünkü hâlet-i ruhiyyesi! Yani yalnız sizin değil, yalnız benim değil, herkesin, bütün nev'i beşerin müştereken canı sıkılmaktadır. Bunu geçirmekte kolay değildir. Baş ağrısı değildir ki "aspirin" ile sivilce değildir ki "tentürdiyot" ile olsun! Bu bir kara sistir ki harp cephelerinin üzerinden kalkıp ağır ağır ruhlarımıza istilâ etmekte ve yavaş yavaş yüreklerimizi kemirmektedir.

Yine diyorlar ki hayat, saâdet, ölüm, fenâ, iyilik, kötülük hepsi bizim içindir. İyiyi iyi, fenâyı fenâ yapan, bizim kendi telakkimizdir. Kendi tahassüslerimizdir. Tramvaydan düşüp de ayağı kırılan bir kocakarının manzara-i sukûtu, çehresinin acı işmizâzları, ağlaması, sızlaması, bazılarında merhamet hissini, bazılarında da yere yatıp gülmek arzusunu telkin eder. İkisi de ne iyi, ne fenâ fakat asâbiyetin başka başka şekilleridir. Muhârebe dahi ebnâ-yı âdemin üzerinde, böyle tesirâtı muhtelif ikâ eylemektedir. Üç sene cephede kalan bir asker

için tayyare gürültüsü ile sivri sesinin vızıltısının farkı var mıdır? Askere harbin tabîi bir cilvesi hissini veren, sivilleri de bodrum katlarına kadar indiren, zannetmeyiniz ki münhasıran bu pervanenin gürültüsüdür. Asıl cephenin muhitidir ki askerî lâ-kayd etmekte, asıl şehrin itinâ-i sükûnetidir ki sivile tahaffuz hissini vermektedir. Bir İhtiyât Zâbiti hayat bir ince iplik ile bağlıdır. Dünya’da herkes bir gün ölüp de öleceğine kâildir. Şu fark ile ki şehirdeki adamın kalbinde bu bir şüphe fakat cephedeki askerin fikrinde gönüllü ve müesses bir akidedir. Fedâi gibi o dahi dünya ile olan alâkalarını kesmiş, süs, zevk, sefâ, kadın ve daha bu gibi fâni hazları yüksek kalbinden tecrid eylemiştir. Bir dakika evvel arslan kafası gibi başını yükselttiği siper, bir dakika sonra onun için bir mezar olabilir. Fakat herkes siper içinde değildir. Tepebaşı Bahçesi’nin hasır koltukları üzerinde hayatın kıymeti bu derece zafere tenzil eylememiştir. Dünyayı oradan seyredenler için hata şu karşı sahnedeki telli pullu kadın gibi göz kamaştırıcı ve o masa üzerindeki billur şampanya kadehi gibi güzel ve gönül alıcıdır.

Kiminin içi sıkılıyor, kiminin yüreği üzüliyor, kimi dünyadan vazgeçiyor, kimi de dünyaya bağlı kalıyor ve’l-hâsıl herkeste bir sinir illeti var ki muhtelif şekiller altında mahsus olmaktadır: Yalnız şurasını kaydedelim ki bu sarı asabiyetin en ziyâde şayan-ı dikkat arazını harp zenginleri gösteriyorlar. Üç sene içinde akıl ve hayâle sığmaz bir servet idhârına muvaffak olan yeni tâcir, evvelâ bu vakıayı harbin ilcâatı olmaktan ziyâde kendinin bir zekâ ve ferâset eseri zanneylemekte ve şahsı hakkında yanlış, mübalağalı mütekebbirâne fikirler peydâ etmektedir. Paranın verdiği asabiyet içinde mağrûr olan harp zengini, elinde altın bir dürbün ile dünyaya borsahânenin damı üzerinden bakmaktadır. Bunun içindir ki herkesi aşağıda ve yalnız kendini yukarıda görmektedir. Yani zamanının kârûnu bir nev’i galat-ı bâsıra içinde bir nev’i muvâzenesizlik mahsule getirmiş ve içi dolu bir kâse önünde tekaddük fikrini ve paranın kıymet-i hakikiyesini kaybeylemiştir. Yeni zengin, ziyâde paranın verdiği bu iç sıkıntısını gidermek için zevk mukâbilinde, keyif mukâbilinde, her türlü âdi ihtirâslar mukâbilinde servetini yemeğe, bitirmeye, isrâf etmeye mahkûm bir vaziyettedir. İnsanlara asâbiyet ile can sıkıntısını telkin eden yalnız parasızlık değil, bazende paranın çokluğudur. Emrâz-ı asâbiye mütehasısları, fazla servetin altında deli olanları kerrât ile zikr etmektedirler. Yeni zengin için bütün efrâdında uçan, gezen dolaşan şeylerin hepsi kâbil-i teshirdir ve hakîkaten de böyledir. Nasıl ki aklını kaçırmış bir deli ne yaptığını bilmez, hayır ve şer temyiz etmez, harbin ihdâs ettiği yeni zengin de aynı sinir bozukluğu içinde ef’al ve ahvâlinin vehâmetine müdrik değildir. O bir nev’i kaçıktır, bir nev’i mecnundur, her yaptığı delilik, her düşündüğü deliliktir. Zirâ nümâyiş için yüz liralık bir banknotu yakmak, cömertlikten ziyâde bir belâhet eseri ve bir cinnet numûnesi değil midir? Bunlar harbin

zenginleri değil, harbin delileri ve sonradan görmeleridir. İsterseniz evvellerine bakınız: Göreceksiniz ki orası temiz bir aile ocağı olmaktan ziyâde, biraz tımarhânei biraz meyhâne ve biraz da kumarhânedir.

Sadede gelelim: Herkes asabî ve herkes hastadır. Sakin adamların kalbindeki şifâ ve sükûnet emelleri, ahlâk endişesi, her şeyi temiz görmek itiyâdı ise öteye beriye serpilmiş bu ne oldum delilerinin manzara-i sevk ve sefâhati önünde beyhûde ve bî-fayda oluyor.

Harbin en büyük tahribâtı cephelerde olanı değil, bizim seciye ve ahlâkımız üzerine vukua gelenidir. Bu derec kalendermeşrepliği Don Juan bile sevmezdi.

Ali Nâci [KARACAN]

(Nu: 7403, 3 ZH. 1335, 20 Ey. 1333-1917, s. 2.)

*

ZAMANE MUSÂHEBELERİ

-2-

Kadıköy Vapurunda Kadınlarımız

Bayramın ikinci günüydü. Orta kat salonun bir köşesine çekilmiş, kamaradan iskeleye çıkan hanımları seyr ediyorduk. Türlü türlü kıyafetlere giren yeni ve eski neslin kadınları, bin bir edâ ile süzüle süzüle, sallana sallana önümden geçiyorlardı. Kimi mor, kimi yeşil, kimi tirşe, kimi pempe, kavuniçi, kahverengi çarşafı bürünmüş idiler. Bazılarını yüzleri un çuvalına girmiş gibi ziyâde pudralı, bir takımının gözleri, kömürlük penceresinden bakar gibi koyu sürmeli idi. Karşımızdaki ihtiyar, bir kavs-ı küzâhı andıran bu rengarenk resmî geçidin önünde gittikçe sabırsızlanıyor, çenesini kıpırdatıyor, başını sallıyor, kalın ve siyah dudakları arasından, anlayamadığımız, işitmediğimiz bir şeyler mırıldanıyordu. Fi'l-vaki kadınlardan da gittikçe acayip, garip kıyafetli kadınlar çıkmaya başlamıştı. Kısacık boyları üzerinde siyah ve eski bir Yeniçeri sarığını andıran kocaman başlı hanımlar, ince ipek peçeleri arkasında dudakları boyalı genç kızlar, iki kaşının arasına elif çeken eski zaman zarıfası, arkasına bir hamam peştemalı atarak İstanbul ile Adapazarı arasında mekik dokuyan yeni tüccâr köylü kadınları, insana nisâ taifesinin selikası ile memleketteki elbise ve tuvalet modasının dört seneden beri geçirdiği safahâta dâir yeni fikirler uyandırmakta idi. Her kadın geçtikçe keskin ve karışık bir lavanta kokusu yayılıyor, ve içeri kamara, büyük terzi mağazaları gibi iskelenin üzerine mütemâdiyen yen, kuklalar ihraç ediyordu. Vapur hakîkaten çok kalabalıktı. O kadar kalabalıktı ki el-ân dahi nasıl olup da batmadığımızı hayret ediyorum. Arkadaşıma dönerek:

- Bu ne kadar kadın!.. Yirmi dakika oldu, hâlâ da arkası kesilmiyor? Diye dordum. O da böyle şeylere alışkın olduğunu gösterir bir edâ ile kulağıma eğilerek:

- Ben seni mahsûs bu vapur ile getirdim, dedi. İki buçuk postası, Kadıköy hanımlarının az çok bir içtimâi mahâli, biraz kuş dili biraz da moda çayıdır. Köstüm tayyör, külot, ajur, poldüsüva, tafta papyon, eski moda, yen, moda, her şeyden bulabilirsiniz!..

Arkadaşımın latifesine tahammül edemeyerek gülmeye başladım. Galiba karşımızdaki ihtiyarda bu sözlerden bir kısmını işitmiş olacak ki o zamana kadar yüreğinin içinde zabt ettiği sabiyetini artık saklamayarak dışarıya çıkardı. Açıktan açığa kadınlara dönerek bir taraftan tesbihini çekmeye, diğer taraftan da “lâ havle...” okumaya başladı. Tam bu esnada idi ki palyaço kıyafetli bir kadın daha geçti. Bunu da görünce ihtiyarın beyni büsbütün attı. Adeta akli başından uçtu. Sakallı çenesi titremeye, esmer yüzü sararmaya, ufak gözleri fırl fırl dört dönmeye başladı. Ve birden bire hitâb ile hızlı hızlı bağırarak:

- Muhârebe değil ya, başımıza taş yağmadığına, dünyanın kubbesi yıkılıpta altında kalmadığımızı şükr edelim! Dedi. Sabahtan beri tahammül ettim. Fakat artık burama geldi! Nedir efendim bu kadınlarımızın hali? Allah aşkına söyleyin! Rezâletin bu derecesi âlemin hangi köşesinde görülmüş? İnsan bunları seyrettikçe dünyaya geldiğine utanıyor, kadınlık namına yerlerin dibine geçiyor. Yarım saattir şurada oturuyorum, vapurda mıyım, tiyatrodaki miyim yoksa cins-i nisâyâ tahsis edilen yeni bir antikahânedeki miyim, vallahi, billahi bir türlü anlamıyorum. Ricâ ederim efendiler, bu ne biçim modadır, bu ne biçim kıyafettir? Mübârek Kurban Bayramıdır diye ahbâdan birini ziyârete geldim. Hay sağlık ile gelmez ola idim! İyi giyinmenin de bir haddi var, şık görünmenin de bir usûlü var! Kollar omuzlara kadar sıvalı, başlar top atan kavunî gibi sip sivri, yüzlerinde nice nice allıklar, gözlerinde parmak parmak sürmeler, işte kadınlarımızın bugünkü hali! Yok ama sorarım size ki bu hal hangi memlekette, hangi şehirde, hangi cemaatte görülmüş? Ama siz diyeceksiniz ki medeniyet? Hay böyle medeniyet olmaz olsun efendim! Hay böyle medeniyeti Allah başkalarına nasîb etsin!..

İhtiyar bir müddet tevkif ile bir kere daha hiddetli hiddetli gözler ile kadınlar tarafına baktıktan sonra devam etti:

- Medeniyet!.. Medeniyet!.. Bu da yeni çıktı. Ağzını açma medeniyete dokunur, sesini çıkarma terakkî eseridir, yok ama söyleyin bakalım Avrupa’da terakkî eseridir diye kadınlar çıplak mı geziyor? Yoksa kibarlık numûnesi ve zarâfet damgasıdır diye Frenk kızları yüzlerine düzgün mü sürüyor? Tashih-i zehâb ediniz efendiler, tashih-i zehâb ediniz!.. Medeniyet bu değildir, terakkî bu değildir, bizim bidliğimiz Avrupa’da böyle şeyler yok... İnanmaz iseniz işte İngiltere, işte Almanya, işte Avrupa memleketlerinin en serbesti, en ahlâksız Fransız gözlerinizin önünde duruyor. Hanımlarımızın çuvala girer gibi giydikleri bu yeni biçim elbiselere Paris halkı bile tahammül etmedi; daha ilk çıktığı gün, bu fenâ

bid'atı dayak ile hapis ile süpürge sopası ile Fransız hudutlarının haricine attılar. Uzun söze nehâcet efendim... Halep orada ise arşın yanımızda duruyor. Bir kere karşı da oturan madam Stanik'e bakınız! Bir kere de bizim Hatice Hanım'a, Fatma Hanım'a, Ayşe Hanım'a bakınız! Görenler Allah için söylesin, hangisi daha kapalı?

Zavalla ihtiyar asabiyetinden tiril tiril titriyor ve teessüründen ağlayacak gibi acınacak bir hal alıyordu. Adamcağız sözlerinde samimiydi. Arkadaşım dayanamayarak müdâhele etti. Uzun uzun izâhat ile teceddüd hevesinden, içtimâi hayattan, kadınları asrî bir şekle sokmak lüzûmundan ve onlara mütealîk gazetelerde okuduğum daha birçok şeylerden bahsetti. Her yeniliğin tatbiki zamanında vukû tabîi bulunan suiistimalleri ileri sürerek karşımızdaki zâtı itidâl-i deme davet etti. Fakat ihtiyar bu yaldızlı hapları yutacak kadar saf-dil görünmüyordu. Nitekim dostumun sözlerini dudaklarında acı bir tebessüm ile karşılayarak:

- Efendi oğlum, beni aldatmaya uğraşma, dedi. Sakalıma bakarak taassubumu ölçme, ben ne mahalle muhtarı, ne de bir cami imâmıyım. Aklım başımdan uçmadığı gibi kadınlarımızı tanımak için de modası geçmiş Edebiyat-ı Cedide cümlelerine muhtaç değilim. Görünen köy klavuz istemez. Kadınlarımızın hali fecidir. Tumturaklı cümleler ile bu fenâlığı örtmeye çalışmak ise memlekete büsbütün fenâlık etmek, nankörlük ilerisine gitmektir. Ben Müslüman bir adamım, şu demin geçen kadınlar da her şeyden evvel Müslüman kadınlarıdır. Her milletin bazı adetleri, her dinin bazı husûsiyetleri vardır ki riâyet edilmelidir. Onlara riâyet etmemek, cemiyeti temelinden yıkmak demektir. Zannetmek ben kadınlarımızın çarşafını çıkarmak üzere olduklarına itirâz ediyorum. Hâşâ! Kat'a! Fakat asıl ahlâktaki anarşiye, zevkteki adiliğe, şekildeki zerâfetsizliğe, Türk, Frenk herkesin yüzlerce seneden beri edep ve terbiye-i diniye müttehiden kabul ettikleri esâsatın çürüyüp gittiğine kızıyorum. Görüyorum ki kadınlarımız, çarşafı örtünmekten ziyâde süslenmek için giyiyorlar. İçtimâiyatta derviş-i vahdetlik etmek isteyen mürteci kafalılarından değilim. Zâbıtâ memurlarının eline bir makas vererek: "Köprü başında Türk hanımlarının elbiselerini doğrayınız!" demiyorum. Çünkü bunu yapmak, âleme rezil olmak, müvâcehe-i medeniyette kendimizi maskara etmektir. Fakat kadınlarımız böyle balo kıyafeti ile sokağa çıkmasınlar çünkü fenâdır çünkü ayıptır çünkü her şeyden evvel medeniyete sığmaz iddiasındayım. Hanımlarımız Avrupa'yı yanlış tanıyorlar, gözlerini Garb'a çevirir çevirmez, oradaki eşyayı ters görüyorlar. Bir Hıristiyan kadını büyük dekolte kıyafeti ile Kadıköy Vapuruna girmez. Veyahut girer ise göğsünü el âleme göstermemek için üzerine bir şey örter. Hanımlarımız bunu bilmiyorlar. Ben size bir şey söyleyeyim mi? Asıl mesele taassub da değildir.

Hanımlarımızın bugünkü giyiniş tarzları ne derecey kadar ahlâk kâidelerine muvaffaktır. İşte asıl burası câ-yı suâl, burası düşünmeye, konuşmaya, anlamaya muhtaçtır?

İhtiyar gittikçe makûl olmaya başlamıştı. Eski asabiyeti yerine şimdi bir ahlâk hocası gibi temkin ile konuşmakta idi. Birden bire durdu. Mahrem şeyler söyleyecekmış gibi bir kere dikkatle etrafına baktı. Sonra yine yavaş yavaş sözlerine şöyle devam etti:

- Efendi oğlum... Müslüman kadınının an'anevî olan iffeti büyük bir tehlike geçiriyor. İstanbul hanımı yavaş yavaş iyi ile kötüyü tefrik etmemeye, zevkini, faziletini, iyi huylarını, temiz adetlerini birer birer kaybetmeye başladı. Evlerimizin içinde ferâceden köşe minderine kadar her şey değişti. Yirmi seneden beri medeniyet diye Avrupalıların ne kadar maymunlukları var ise evlerimizin içine soktuk. Kadınlarımız Fransız romanlarından öğrendikleri dört beş kelimeyi yalan yalnız dillerine dolamışlar, arkalarına da fışır fışır çarşaf lar giymişler, yanlarında bir matmazel, ellerinde bir piyano notası, yirminci asrın medeniyet piyasasına çıkıyorlar!.. Evinden ziyâde Şemsiyesini düşünmeye başladı. Husûsi hayatımızda dahi zabt u rabt denilen şeyden eser kalmadı. Kadınlarımız medeniyeti Karlman Mağazası'nın camekânları içinde satılan telli pullu bir Avrupa metâi zannediyorlar. İki arşın pahalı kumaş ile bütün marifet-i cihânı yuttuk farz ediyorlar.

Daha açıkça söyleyeyim; cebine bir şişe lavanta koyan kendini dünyanın en bulunmaz çiçeği addediyor. Avrupa'da şöyle bir şey yanıyor, elektrik midir, idâre kandili midir, işte ona doğru dört nal ile koşuyorlar. Ama bilmiyorlar ki dünyada her parlayan şey altın değildir. Bilmiyorlar ki Avrupa milletleri nice devreler atlatmışlar, iki yüz sene, üç yüz sene, dört yüz sene olmuş da ondan sonra bu derece-i kemâl ermişler. İşte kadınlarımız bu dört asırlık sa'yın semeresini bir kadeh su gibi kolaylıkla içmek istiyorlar. Medenî olalım derken dülünç oluyorlar! Kadın düşüyor, bugünkü şekle, bugünkü kıyafete giriyor! Ama niçin düşüyor? Çünkü bunların hepsi medeniyet mefhûmunun yanlış telakkîsinden çıkıyor. Meselâ Avrupa'da böyle imiş diye iki kadın ile iki erkek bir odada içtimâ ediyor. Sinemadan, tiyatrodan, kitaplardan, romanlardan konuşuluyor, herkes konuştuğu zaman biraz da okudğunu tatbik kalkışıyor. Sonra ne oluyor?.. Ne olacak! İlk "sosyete" in'ikâd eder etmez, erkek zihninde gayr-i ihtiyarî: "Hatice Hanım fenâ değil, kaşları güzel, gözleri daha güzel, hele elleri pek beyaz, pek şirin!" gibi fikirler yer etmeye başlıyor. Hatice Hanım'ın tatlı hayâli bî-çare erkeğin gözünde tütüyor. Hele kadına gelince, karanlıktan ışığa çıkanlar gibi birden bire; Ahmed Efendi ile konuşur konuşmaz: "Aman ne güzel şeyler biliyormuş" diye mal bulmuş mağribiye dönüyor. Anlıyor musunuz? Böylece erkek ile kadın arasında gelişmiş güzel bir içtimâ-i muvâzene kuralım derken, memleketin muvâzenesi bozuluyor, ahlâkta anarşi başlıyor. Ama diyeceksiniz ki Apostol'un karısı Nikoli Efendi'nin önüne nasıl

çıkıyor? Apostol'un karısı çıktığı vakit neden bir şey olmuyor? Apostol'un karısı yedi ceddinden beri Nikoli Efendi'nin önüne çıkmaya alışkındır. Bu vakanın Madam Eleni veyahut Madam Siranuş için hiçbir fevkâlâdeğiliği yoktur. Apostol'un karısı Nikoli Efendi'nin önüne çıktığı zaman, senelerden beri müesses bir kâideye riâyet ediyor. Yani bir Hıristiyan kadın için pek ziyâde tabîi olan bir erkeğe çıkmak hâdisesi, bir Hatice Hanım, bir Ayşe Hanım, bir Zehra Hanım için tamamiyle gayr-i tabîidir. Hıristiyan karısı ahlâki bir lazımaye riâyet için erkeğe çıkıyor.

Medeniyetin direği bilgidir. Cemiyetin diğeri ise ahlâk kadar, fazilettir. Meşrûtiyetten beri "kadınlara hürmet edelim!" diye gazetelerde dünyanın gürültüsünü kopardılar. Daha kimse anlamıyor ki bunlar terbiye meselesi, tedrici bir tekâmül meselesidir. Erkekleri kânûn kuvveti ile kadınlara hürmet ettirmek gülünçtür, asıl kadındır ki ilmi ile ahlâki ile fazlı ile fenni ile marifeti ile erkeği hürmete mecbûr edecektir. Hürmetin birinci şartı emniyettir. Halbûki bizim kadın gittikçe erkeğe ihsâs-ı emniyet etmemeye, şüpheli kıyafetlere girmeye, şüpheli tavırlar takınmaya başladı. Ve bu manzara önünde akli başında erkeklerin gözleri bozuluyor. Zihinleri alt üst oluyor. Bütün münevver gençlerin hatta kendisini bilir hanımlarımızın bu husûsta benimle hem-re'y olduğuna şüphe etmeyiniz. Memleketimiz de bu kadar kadın cemiyeti var. Sorarım size ki bu cemiyetlerin işleri nedir? Niçin bu cemiyetler kadınlar içinde propaganda yaparak tuttıkları yolun çıkmaz olduğunu, medeniyet zannettikleri şeyin de kepezelikten farkı olmadığını hanımlarımıza telkin etmiyorlar. Niçin? Niçin?

Fakat asıl fenâlık nerede başlıyor bilir misiniz? Hanımlarımızın içinde iffetini muhafaza eden, sâdegî içinde yaşamak, sükûnet içinde çalışmak zevkini alanlarda diğerlerin nârına yanıyor? İyi ile kötü anlaşılıyor. Avrupa'da bir kaldırım kadını ile büro kadını her şeyinden bellidir. Burada ise tefrik edilemiyor. Çünkü iki metre kumaş herkes buluyor. Bir güzel çarşafın anahtarını herkes cebinde taşıyor!

Vapur boşalmış ve yeni baştan dolmaya başlamıştı. Yan taraflardan Kadıköy'üne gidecek hanımlar arka arkaya geçiyorlardı. Yerlerimizden kalktık... İhtiyar dertlerini dökmekten memnûn bir edâ ile yüzlerimize bakarak bizden bir tasdik gözü istiyordu. İhtiyar birden bire yine yıldırım ile vurulmuşa döndü. Dikkat ettim. Tam bu esnâda beyaz kadınların içinde siyah bir leke gibi fevkâlâde bezenmiş, fevkâlâde kuşanmış, kulağına elmas küpeler takmış, ayağına ipek çoraplar giymiş, ellerinde paketleriyle otuzluk bir siyahî geçiyordu. İhtiyarın ikinci bir konferansına tutulmamak için arkadaşımı kolundan çekerek "aman kaçalım, şimdi yine çenesi açılır!" dedim. İskeleden uzaklaştığımız zaman ihtiyar arkadan bağırıyor:

- Söyleyin bana bakayım ki şu Menekşe Kalfa'nın medeniyet ile münâsebeti nedir? Terakkî-i âleme patlıcan kızartmaktan başka kaç paralık hıdmet etmiştir? Diye çağırıyor. Haykırıyordu.

Ali Nâci [KARACAN]

(Nu: 7417, 19 ZH. 1335, 6 TE. 1333-1917, s. 1, 2.)

*

ROMANYA PAYİTAHTINDA HAYAT-I CEDİDE

Harb-i umûmî bedâyetinden beri bin türlü entrikalarla cilve-gâh olan Romen Payitahtında Saray Kralı bugün, mehin ve hilekâr sahiplerinden hallî kalmış duruyor. Bir kaç ay mukaddem, zevci Kral Ferdinand üzerindeki nüfuzuyla meşhur olan Kraliçe Mari'nin Fransız ve Rus ricâlini kabul ettiği bu saray salonları şimdi, “yevm-i nübüvvet meyzind bir zârım Efrasiyab” mısram şayeste bir hal metrûkiyettedir. Yazın bu sarayda büyük masalar başında, gizli koridorlarda kim bilir aleyhimizde ne türlü zafer hayalleri kurulmuş, ne hainâne tertipler edilmişti. Bu tertibâta sâde saray değil, Bükreş'in hemen her tarafı, İtilafçılarla dolu otellerde, ricâl-i siyâsiye konakları da sahne-i vuku' oluyordu. Şimdi ise Bükreş'te, bu müzeyyen oteller ve saraylarda elimizde duruyor. Dünkü (Loyd Ottoman) refikimizde gördüğümüz Bükreş'e dair şu tafsilâtı ibretle ve dikkatle okumalıyız:

Bükreş Ateşemiliteri'nin Bükreş Seyâhatı Hatırâtı

(Romanya'da Bütün Müttefiklere Kâfi Buğday ve Petrol Var!)

Ahiren Bükreş'ten avdet etmiş olan Bulgar Ateşemiliteri Binbaşı (Azmanov) Romanya seyâhati hakkındaki ihtisâsatına dair Osmanîşer Loyd muharrirlerinden birine beyânatta bulunmuştur.

Binbaşı (Azmanov), Romanya'da kilitli miktarda petrol iğtinam edildiğini, yalnız Köstence'de petrolle doluyuz büyük hazine ve daha müteaddid depolar mevcut bulunduğunu büyük bir memnuniyetle beyân eylemiş ve demiştir ki:

“Petrol kuyularından yalnız pek azı hasâr-zâde olmuştur. Fakat bunların da tamiri gayet kolaydır. Şehir işgal altında bulunduğundan şüphe edeceği gelir. Romanya memurları hiçbir şeyi tahrip etmemişlerdir. Hâlbuki bu şehri tahliye ettikleri zaman her şeyi mahv ve tahrip ettiğinden sonra memleketi yakıp, yıkmak, Rusların en başlı itidatlarından biridir. Romenler semere-i mesailerini muhafaza ve idâme etmekten hoşlanırlar. Meşhur (Cernavoda) köprüsü bile ancak yerinden tahrip edilmiştir. Bu cüzi bozuklukta yakında tamir olunacaktır.

Bükreş ahâlisinin ancak nısfı şehir terk etmiş ve nısf-ı diğeri yerlerinde kalmışlardır. Şehirde kalan tacirler ellerindeki iki misli fiyatlarla iktisâb-ı servet eyliyorlar. Lokanta ve birahâneler gece geç vakte kadar işlemektedir.

Romanya zabita memurları Bükreş'te kalmışlardır. Bütün polis memurları üniformalarını muhafaza ediyorlar. General (Mackensen)'in Bükreş'e duhûlü günü bütün polisler merâsim günlerine mahsûs üniformalarını giymiş bulunuyorlardı. Romenler, müdafaa cehtine yanaşmaksızın Bükreş istihkâmını terk etmekle pek akılâne hareket eylemişlerdir. Aksi takdirde şehrin bombardıman ziyâdesiyle müteessir olması muhakkak idi.

Kralın sarayına hiçbir zarar gelmemiştir. Burası bir Alman müfrezesi tarafından muhafaza ediliyor. Bükreş'te pek çok otomobil, araba ve bargîr bulunmuştur. Müttefik hükümetleri murahhasları işe başlanınca bunların kâffesi müsâdere olunacaktır.”

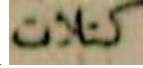
İmzasız

(Nu: 7142, 5 RE. 1335, 17 KE.1332, 30 KE. 1916, s. 1.)

*

BİR HASBİHÂL-İ İÇTİMÂİ

Bazen hava gittikçe ağırlaşır, tazyikât-ı nesîmiye ziyâdeleşir. Vücuda nâ-kâbil tarif ve tasvir bir titizlik hâsıl olur. Müspet ve menfî elektrik cereyânları henüz birbirini bulmadığından havayı gayr-ı mütereddid bir zulmet, bir felâket kaplar. Yağmur yağmaz, rüzgâr mecâlsiz bir hale gelir. Ortalık kararır. Mizacı aynı olanlar için bundan mukassi ve muz'î bir hal tasvir olunamaz. Düşünmek, tahlihatta bulunmak bile bu gibi dakikalarda mahaldir. Böyle bir buhrân cu-yı esnasında dâî sahiriyyete uğrayanların esbâbı bütün bütün pür-şayan olur.

Bundan on sene kadar evvel işte vatanımızın nesim siyâsi ve içtimâisi böyle siyah bulutlarla kaplı idi. Sanki cesim vatan ve millete bir kâbus çökmüştü. Avamda, havasta, münevverânda, gençlerde ellerini kaldırmaya kudret-yâb olamıyorlardı. Yalnız cisim ve vücudu değil, ruhu ve kalbi bile kemiren bir akbaba kfilesi, zulmâtı sehâib gibi, vatanın üstünü sarmıştı. Vakıa bir kâbusun, bir kılıcın birçok sebepleri vardır. Elbette bundan evvelki hayatımızın adid-i esbâb-ı tevkifi olmalıdır. Bu cehtin ta'mik ve tettebbuî müverrihlerin kârıdır. Lakin şuracıkta, esbâb-ı mezkûrenin en başlıcasını zikredebiliriz: Kable'l-harp memleketimizin vaziyet-i siyasiyesi ve bunun tevliid ettiği hal-i içtimâî kahramanâne bir sûrette doğan, ondan sonra her hatve tekâmülünde bir şaheser-i şehâmet ve celâdet gösteren Türk-Osmanlı milleti şimdi iddiamız sırasında ahz-ı mevki eden hükümetin zincir itisâfât ve tesvilâtına bend olmuştu.

Dünyaya âmir ve hâkim olmak, efendi vazifesini ifâ etmek için gelen Türk'ün ellerine, kılıcın, ayaklarına zincir vurulmuş, gözleri başlamış idi ve İngiltere, Fransa, Rusya, onlardan sonra mukallitleri İtalya, bize bir hindde-i istihfafa tardiyen: “Yürü!” emrini veriyorlardı. Bu itisafât, seciyemize tesir etti, ruhiyatımız bozguna uğradı. Neşemiz münselib oldu. Ümidimiz, âmâlımız kırılmıştı. Mesâlih-i âmme muhtal olunca efrâda bir hodgâmlık geldi. İşte bu devrin temâdi ettiği sülüs asır tahassüde biz bu halde idik.

(Montesquieu), - Ruhü'l-kavânin – de, bedi' bir tarz ve üslûp ile sûr-ı muhtelifede, idâre olunan bir ayanın hasâil ve emzicesini tavsir eder. Bu idareler başlıca istibdât ve hürriyet idareleridir. Hâlbuki biz bir değil, bir kaç türlü istibdâdın zebûnı idik.

Â'damız bize hayatı bile çok görüyorlardır. Aleyhimizde tatbik edilen (hukuk-ı düvel) –hukuk- laf-ı mübecceline ber-tahkir eder.

Şurasına dikkat etmelidir ki, tarihte cereyân hayatı büyük, pek büyük sathat-ı merdangî irâe eden milletimiz bu buhrâna, bu kâbusa ale'l-nihaye müsâid olamazdı. Bu mukassî hayattan çıkmak gerekti.

***

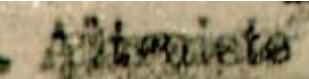
Er geç kasvet-fezâ bulutların sıyrıldığı, müspet ve menfî elektrik cereyânlarının çarpışarak hava-yı nesiin kesb-i cidâyetle güneşin yine bâlâlardan arz-ı çehre intisâm ettiği gibi, millet de bu hengâme-i harpten bilâ-istifâde üzerimize mevzu' hacizleri – daha doğrusu hacz-i umûmiyi- ref' etti. Bu azimetli bir levh-i gayrettir! Böyle bir hadise-i istihlâse milel-i sairenin tarihinde pek az tesâdüf olunur.

Bina'en-aleyh, istikbâlde büyük feyûzâta intizâr edebiliriz. Âtîsinden nevmîd olan milletlerin seciyesi körleşir. Efrad, fezâilden uzaklaşır. Bi'l-akis bütün gayelerini istikbâlde arayan milletlerin azası diğer-gâm¹⁷⁵ olur, saadet-i ferdîyeyi, saadet-i âmme ve milliye dâhilinde arar.

Tarihte, Alman milletini düşüren, inhitata uğratan mezhep mücâdelâtından sonra aynıyle bu hal-i hâdis olmuştu. Eczâsı mütekarrir olan Almanya'ya, Napolyon Bonapart, kemâl-i suhûletle savlet etmiş, bâl-i âmâlini kırmıştı.

Almanya'nın bu bâr-ı mesaibden, kurtulması ile bizim istihlâsımız arasında hayli nikât-ı müşahebet vardır.

Almanya'da, arife-i teyakkuz ve intibâhta, Fransa'nın nüfuzundan kurtulmak, ondan daha büyük bir heyet şekline temessül etmek gayeleri vücut bulmuş idi. Almanya, bir

175 (altruïste)

sükûnet-i tâme içinde, âdeta mahfî muhtefî çalıştı. 18 Haziran 1815'te Prusya kuvvâsı, İngiliz askerî ile birlikte Napolyon Bonaparti (Waterloo) 'da katiyen münhezim ettikten sonra bu devlet bütün â'dasını tenkil etti. Artık Almanya teşkil etmiş, hakk-ı hayat ve tekâmülünü istirdât etmiş bulunuyordu.

Napolyon itisâfakı, evvel bavel Prusya ve Almanya'nın münkeşif olamaması idi. Nitekim şimdi İtilaf zümresi diye ortaya çıkan heyet azâsının gaye ve maksatları Türklerin, Müslümanların nıfs almamaları olduğu gibi.

Almanya "Rönesans"ından evvel memleket hakkında acele-i kalem eden Fransız müverrihlerinin kapudânı ziyâdesiyle şayan-ı nazardır. Bu erbâb-ı kalem daima Almanların meskenetinden noksan-ı seciyesinden, zanaattan bahsederler. İşte bütün bu mektepler, seciye-i noksanları, zanaatlar, milletin intibâhıyla zâil oldu. Bizde tarihimizin bu dolambaçlı faslında, bu safhattan geçiyoruz.

Bize, bir nakarat-ı itap-âmiz gibi, gece, gündüz iddiamız: - Niçin terakkî etmiyorsunuz? Diyorlardı. Bizde bu suale her mahâlib olunca onlara:

- Niçin bizim terakkiyatımıza mani' oluyorsunuz? Demeli idik.

-Muhârebe-i umûmiye dostu düşmanı vuzûh-ı kâfi ile İngiltere'nin, Rusya'nın, Fransa'nın, İtalya'nın aleyhimizdeki manevîyatı vâfi derecede millete bildirildi. Uhut inkisârâne yırtıldı. Millettin mesleği yani askerlik, yine revaç buldu. Bundan sonra, ruhîyatımız tecellî edecek. Seciye-i kadimemiz hasâil-i cengâverânemiz yine tamam-yâb kemâl olacaktır. Akib-i musâlaha da bu inkılabın âsâr ve alâimi, netâyic-i mebrûkesini görecektir. Bu muhârebe ferdî tahaccüp ediyor. Efrad bu feyyaza nail olunca onların mecmûından ibaret olan millette îade-i hukuk-ı memnuiye etmiş olacaktır.

İmzasız

(Nu: 7099, 20 Mh. 1335, 4 TS. 1332, 17 TS. 1916, s. 1.)

*

Bir Milletın Vazifesi

ŞEHİT-ZÂDELERİN AİLELERE KABULÜ

Kırşehir'den, Antalya'dan veya Beyrut'tan kalkıp Dobruca cephesine gitmiş, orada Moskofları tepeleye tepeleye hakk-ı hayatımızı vekâyâ ve sıyânet, hukuk-ı mağsubumuzu istirdâd ederken düşmanın danesine hedef almış, şehit düşen bir Mehmetçik tasvir ediniz. Vatan uğrunda canını veren bu Türk'e, akıbet-i şühâdetında, Cenab-ı fatr-ı kâinat, olduğu mükâfeten uzemâyı bahş ihsân ediyor. Mehmetçik bütün beşâir-i karâniye, bütün mevâd-ı risâlet-penâhîye mazhar olur. Bina'en-aleyh vâsıl-ı karb rahman olmuş bir

mücâhidimizeacımak bile pek doğru değildir. Sayelerinde ber-hayat olanların ise o şehide, o gaziye karşı yalnız bir vazifeleri kalıyor ki o da vatan ve milletin bekâsına, hatta teâlisine sebep olan bu dilâverânın eytâm ve eramilini himayetten ibarettir. Mademki şehit olan Mehmetçik, vefatıyla bize vatani ber-güzâr bırakıyor ve mademki bizde ancak Mehmetçik'in şühedâtı sayesinde memleketimiz dâhilinde nâil-i emin ve aman oluyoruz, o halde, bize tertip eden en mukaddes en tabîi, hatta en ziyâde müstelzim mefharet bir vazife Mehmetçik'in oğullarını, kızlarını sıyânet değil midir? Vatan ve millet için fedâ-yı cân eden askerin makamına o vatan ve milletin kâim olması zarûrûrî ve tabîidir. Aklı da, hissi de, bedrika ve rehber edinir isek bu neticeye varırız.

Ale'l-âde bir nefer için serdettiğimiz bu mütalaât zabitanımız içinde ulviyetle varit ve sâdiktır.

Bir zâbit meçbûl olduğu hasâil ve secâya-yı cengâverinin idâmesi için bir aile teşkil ediyor. Vazife başına davet edilince Irak'ın o müt'ib sahralarında, Kutü'l-Âmâre'de veya Felâhiye'de İngilizler'e hadlerini bildirirken mecrûh oluyor, cerâheti iltiyam bulamayıp vefât ediyor. Bu zabitimizin ailesi vatan ve millet için mukaddesâtındandır. Hiçbir maaş ve taltif şehidin hakkını kemâliyle ödeyemez. Bundan başka şurası da şayan-ı kayd ve nazardır ki bir askerin eytâmı pek kıymetdârdır: Şehit düşen kahramanın mezaya-yı askeriyesi evladına intikal etmiştir. Şehit-zâdelerin kalbinde bir büyük kin ve intikam daima ferevân ediyor. Bu çocukların pederlerinin târını almaya kendilerini namzet biliyorlar. Babalarının vakıa şühedâtı onların kalplerinde pek büyük meâlinin peydâ olmasına bir sebeptir.

İşte bunun içindir ki evlad-ı şühedânın vakâyâ ve sıyâneti hissen olduğu gibi maddeten, hatta mefaaten de bir vecîbedir.

Hükümetimiz erâmil ve eytâm-ı askeriyenin ikdâr ve terfihi için elinden geleni yaptı ve yapıyor. Kemâl-i müfehhiyetle tesislerini gazetelerimizle neşr ve ilân ettiğimiz Darüleytamlar, muhtelif ve mütenevvi mektepler bu vazifenin cânib hükümetten hüsn-i ifâ edildiğine delildir. Defaât-i adide de, muhtelif kavânin ile bütçeye tahsisiyât ilâve kılındı. İstinadgâhı kalmayan yahut geçen harpten sonra memâlik-i müstevliyeden gelen binlerce etfâl bu müessesâtta, bugün saye-i millette belki eskisinden iyi terbiye görüyorlar. Hükümet bu emr-i terbiyeyi pek ma'kul ve amelî bir sûrette bize akîb-i harpte, her şeyden evvel erbâb-ı felâhat ve san'at lazım. İşte bu gayeye binaen Darüleytamların bir kısmı taşrada küşâd edildiği gibi, bu müessesâtta maksadında erbâb-ı mesâi yetiştirmek olduğu bir uknûm olmak üzere umûmiyetle kabul edilmiştir.

Fakat yalnız hükümetin mesâisi kâfi gelmez. Bu vazifeyi biraz da millet tekâbül etmeli, millette aguş-ı şefkatini erâmil-i askeriyeye küşâd bulundurmalıdır.

Bir şehit-zâdeyi büyütmek, ona bir terbiye-i vataniyye vermek, babasının vefâtını hissettirmemek millet-i perverân için ne büyük bir vazife, ne kıymetdâr bir hak, ne ulvî bir meşgaledir! Cemiyât-ı beşeriyyenin teşkili muktezâsınca, azası ya bağı olur, ya fakir. Ağniya için bir veya birden ziyâde şehit çocuğunun evlatlık ittihaz edilmesi pek o kadar bir külfet olmasa gerekir. Külfet olmak şöyle dursun, bu, o eshâb-ı mürüvvete nâ-kâbil olmak tarif bir sūr-ı vicdânî, bir mahzûziyet-i kalbiye de bahşeder. Memâlik-i muhârebenin cümlesinde, meydan-ı şan ve şerefte canını vatanı uğrunda fedâ eden zâbitan ve efrâdın çocukları, kemâl-i müsâraatla, bazı Fransız gazetelerinde evlatlık ittihazı hakkında ki (adoption) kavâninin noksanından bahs ile bu kânunların ihtiyacât-ı halliyyeye muvaffak bir sûrette tadil-i Meclis-i Mebûsâna teklif ediliyordu.

Meçhul olduğu üzere memâlik-i Garbiyye’de evlatlık ittihazı için usûl-i hukukîye vardır. Evladı olmayan bazı zevât bazı şerhatit tahtında kendilerine veled-i manevî ittihaz ettikleri kimselerin müverrisi oluyorlar. Bazen aba-i maneviyenin isimleri bile bu çocuklara geçer. Bu makalemizde biz bu cehti tedkik edecek değiliz. Yalnız erbâb-ı mürüvvet ve eshâb-ı hamiyetten yegâne ricamız bu gibilerin sıyâneti, ailelere kabulleri sûretiyle din-i millî ve vatanının edâsıdır. Evlatlık ittihazı usûlünün kânuna rabt edilip edilmemesi meselesi ise bi’l-ahire hükümetin veya Meclis-i Umûminin meşgul olması lazım gelene bir maddedir.

Herhalde şimdi tehallükle yapılması muktezî olan bir şey varsa o da evlatlık ittihazı hakkında teşvikâtta bulunulması, evlat ve aba-ı maneviyeyi birbirine tanıttırarak, bu keyfiyeti teshil edecek bir uzviyet-i içtimâiyenin ihdâidir.

Ser-amedân edibimizdenb istirham ederiz: Galiçya ve Dobruca’daki guzzat-ı müslimine tütün irsâli için yazılan bir bend-i nefis binlerce paket tütün irsâline bâdî oldu. İstidatlarımız, zî-nüfus erbâb-ı kalemimiz, zarif ve hassas şairlerimiz yazsınlar, mütemadiyen yazsınlar, hatiplerimiz, vaizlerimiz, natıka-perdâzlarımız söylesinler, mütemadiyen söylesinler ki bugün babasız hatta anasız kalan eytâm birer peder müşfiki birer valide-i rahîme bilsinler. Belki evladı olmayan, dünyaya bir semere-i hayatı gelmeyen ehl-i vatan da çocuksuzluktan dolayı muziptirler.

İşte bunlarda babalarının din ve vatan uğrunda fedâ-yı can etmesi ile iki kat necip olan masûm evlad-i milleti ailelerine kabul ile maksatlarına nail olurlar.

İmzasız

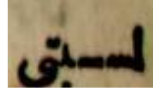
(Nu: 7093, 14 Mh. 1335, 29 TE. 1332, 11 TS. 1916, s. 1.)

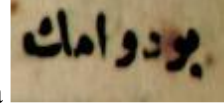
***

3.10. Eğitim Hayatı İle İlgili Yazılar

LOZAN DÂRÜLFÜNÛNU VE ŞARKLI TALEBE

İsviçre'den:¹⁷⁶

Dârülfünûn'dan bu sene çıkan Şarklı talebenin bi't-tabî nazar-ı dikkati celb etti. Bulgarlar ile Yunanlılar bu Dârülfünûn'un kesretli müdavimlerindedir.

Sokaklarda tesâdüf olunan gençlerin söyledikleri Bulgarca ve Rumca ayrı bir şahididir. Bulgar talebenin miktarı Rum ve Yunanlılar miktarına ekseriya nufuk ediyor. Bu sene ise tespit bu gibidir.

Hukuk Mezunu:

3 Bulgar

1 Yunanlı

Edebiyat-ı Hazıra Mezunu:

1 Bulgar

Eczacı Mezunu:

1 Mısırlı

İnşaat Mezunu:

2 Bulgar

4 Yunanlı

2 Osmanlı Rum

Elektrik Mühendisi:

2 Yunanlı

Makine Mühendisi:

1 Yunanlı

Ticaret Fünûnu Mezunu:

1 Ermeni

Demek ki on Bulgar, Sekiz Yunanlı, iki Rum, bir Mısırlı, bir Ermeni bu sene Lozan Dârülfünûn'undan mezuniyet rüusu alıp çıkmışlardır.

Benim gönlüm isterdi ki bu Şarklı talebe arasında birkaç Türk ismi görülsün. İstikbalimizin bu Dârülfünûn tahsiline bağlı olduğunu hepimiz biliyoruz değil mi? Şayan-ı

¹⁷⁶Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

dikkat bir nokta daha vardır ki o da Avrupa Dârülfünûnları'ndan çıkanlar arasında Rusların pek kesretli bulunmasıdır. Biz o cihette nazar-ı dikkate almalıyız [silinmiş].

Etrafımızda bulunan bu milletler arasında, harb-i hazırda olsun, seferde olsun, yaşamak için ulûm ve Maârif husûsunda yüksek bir mevki ihraz etmek bizim için farzdır. Alman milletinin bugünkü şayan-ı hayret muvaffakiyyeti bu yüksekliğin hâkimiyeti olduğuna şüphe eden var mıdır?

Şurasını düşünmeli ki biz İstanbul'daki Dârülfünûn'umuzu ıslah etmek istiyoruz. Bunun çaresi Avrupa Dârülfünûnları'ndan mükemmelen yetişmiş Türk muallimlere mâlik olmaktır. Hükümetimiz de Dârülfünûn ıslahatıyla meşgul oluyor. Hatta bir muallime ben bin kuruşa kadar maaş veriyor. Lozan Dârülfünûn'u Avrupa'nın meşhur Dârülfünûnları'ndan olduğu halde birinci mertebeyi ihraz etmiş bir muallime iki bin beş yüzden yukarı maaş verilmez. Fakat Türkiye'de muallim fıkdanı hasebiyle hükümet beş bine kadar çıkıyor. Eminiz ki Öyle iken bile yine def'i ihtiyaca kafil olacak uzuvları tamamen bulamaz. Çünkü bizde Avrupa Dârülfünûnları'ndan doktora alarak çıkmış kimse yoktur. Hep gitti semere-i sa'y ve hamiyetle sûret-i husûsîde yetişmiş eshab-ı vukûfdâr ki muallim mertebesine çıkıyorlar.

Hâlbuki bir Avrupa Dârülfünûn'unun ruh teşkilatıyla perverde olmayan muallimlerin münevver talebe yetiştirebilmeleri pek müşkül bir meseledir. Dârülfünûnlara gerek tedrisat gerek idare-i cihetle can veren iki büyük şerite içinde yetişmeyenler, o havayı teneffüs edemeyenler vüsat-ı fikre malik olamayanlar iki de bir de mahdudiyet içine saplanıp kalırlar. Dârülfünûnlar akvam-ı islamiyenin zaman-ı kadimdeki büyük medreseleri (Buhâra, Bağdat, Mısır, Endülüs, Dımişk medreseleri) ruh-ı tedrisatını andırır. O zaman ki tedrisat ile İslam'ın sonra ki tedrisatı mukayese edilir ise beyne'l-islam ulum ve fenninin ve eshab-ı ilmin tedenni ve ikrazı esbabı anlaşılıyor.

İlk medreseler şimdi ki Avrupa Dârülfünûnları'nın şeritlerini haizdi. Çünkü İslam'ın hülâsa biz mülkümüzde bihak bir Dârülfünûna sahip olabilmekliğimiz için Avrupa Dârülfünûnlarında yetişmiş ve oralara ulum ve fînûnda doktora icâzet almış zevata muhtacız. Binâ'en-'aleyh Avrupa Dârülfünûnlarında tahsil edenler arasında hemşeri ismini araştırmak bizim için tabidir. Bu bir istikbal meselesidir. Gerek Balkan seferinin gerek muharebe-i hazıranın tahsil noktasında icrâ-yı tesir edeceği şüphesizdir. Ma'a-hâza müttfikimiz olan Almanların her büyük vakıa nihayetinde bir Dârülfünûn açtılar. Çünkü milletin ihtiyacı ahval-i fevkâlâde daha iyi gösterir, gayret ziyadeleşir.

Burada tahsil-i tâlî de bile talebeinin zihni açılır. Mesela bu sene nihayetinde oğluma mektep bir mevzu verdi, bu mevzûî sınıfta tekrar etmeği istendi. Verilen bu mevzu şudur: Memâlik-i Osmaniyye'deki akvam-ı harestanienin ahval ve şerait mülkiyesi.”

İşte bu misalli tedrisattır ki talebinin zihnini açar, onları tedkikata sevk eder ve şu kadar ki talebeye, işittiği gibi söz söylemeye muallime ise işittiği gibi tenkidatta bulunmaya müsaade etmek lazımdır. Hele Dârülfünûn'da muallim tenkitte serbestî külli olmalıdır. Her meslek, her fikir izah edilmeli, tenkide büyük bir saha açmalıdır. Binâ'en-'aleyh muallim kendi fikir sahibi olmalıdır. Yoksa bir fikri diğerine tercih edemeyecek olanların muallimliğinden istifade olunmaz.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6639, 29 Rm. 1333, 29 Tm. 1331, 11 Ağ. 1915, s. 1.)

*

DÂRÜ'L-MUÂLLİMİN HAYATI

“Memleketin hayatı muallim ve mürebbilerin elindedir.”

Memleketimizin en mühim, en feyzli bir menba-ı irfânı olan dârülmüâlliminin yetmişinci sene-i devriyesi münasebetiyle geçenlerde bazı merasim icrâ edildiğini ve mektebin muktedir müderrislerinden M. Cevdet Bey tarafından bir konferans verildiğini işitmiş idik. Konferansın sûreti *Tedrisat Mecmuası*'nın nüshasında bir iftihar ve sevinçle okuduk.

Dârülmüâllimin maârifimize çok büyük hıdmetler etmiştir. Bu müessesenin tebcil-i nâmına merâsim-i mahsusa icrâ edilmesi pek şayan-ı memnuniyet bir hadise, Maârifimizin terakkiyatı namına mühim bir hatvedir. Memleketin müessesât-ı irfân ve Maârifini tebcil etmeyen, bunların ehemmiyetini ve faidesini takdirde eser-i lâ-kayd gösteren milletlerde Maârif ileriye gidemez. Bizim bu husûstaki eski hatalarımız gayet büyüktür. İşte şimdi bunların tamirine çalışıyorlar, hayat-ı irfan başka bir renk ve ehemmiyet veriliyor. Bunun âsâr-ı faAlisini her gün görmekte mübâhiyiz.

Dârülmüâllimin konferansını iki nokta-i nazardan pek faideli addediyoruz. Biri dârülmüâllimin vesilesiyle Türkiye Tarih-i Maârifine dair ihtiva eylediği malûmât, diğeri bu Maârifin tesisi, terakkî ve inkişâfı husûsunda pek çok gayret ve himmetleri mesbuk olan zevat ve rical hakkındaki tafsilât.

Dârülmüâllimin konferansında Türkiye Maârifine başlıca üç kısma ayrılmıştır. Osmanlı Devleti'nin devre-i tesisinden Fatih devrine kadar geçen zaman, Fatih Sultan Mehmet Devri, Sultan Mecit Devri ilh. Bu üç devir hakkında verilen malûmâta göre Devlet-i Aliye-i Osmaniyye tesis eder etmez ilk işlerinden biri İznik ve müteakiben Bursa medreselerini

açmak olmuş. Ve bundan sonra her şehir ve kasabada medreseler ve çocuk mektepleri açmaya başlamıştı. Ta'lim ve Terbiye husûsâtı yalnız resmî bir şekilde kalmayıp vüzerâ, ulema, ağniya tarafından her yerde mektep ve medreseler açılmış ve bunların bütün masrafları kendileri tarafından deruhte edilmişti. Tâ cennetmekân Fatih Sultan Mehmet devrine kadar medrese ve mekteplerimizde tedrisât ile meşgul olan ulemâ ve müderrisin hep Şam, Mısır ve İran medreselerinde yetişmiş olan zevattan mürekkep idi. Bu cihetle lisan-ı milliye asla ehemmiyet verilmez, tâli veâli derecede ki müessesat-i ilmiyede millî lisanımız tedris bile edilmezdi. Hele Selçuk Türkleri hükümeti esnasında lisan-ı resmî ve idarîde Farîsi kullanmak mu'tad idi. Osmanlı Türkleri bir devlet teşkil ederken Selçukluları taklit etmediler. Orhan'ımız, şehzade Süleyman'ımız resmiyette Türk dilini hâkim kıldılar. Türkçe yazdılar, yazdırdılar, Türkçe kânunlar yapturdılar. Mâ'a'mâ-fih tâli tedris ve terbiyemizde Arapçayı kabul ettiler. Medâris muallimlerinin Arapça tedris ve tedrisine mecburiyeti ie Maârifimizin lisan-ı millî üzere intişarına çok set çekmişti.

Türk terbiyesinden bir mühim hadisede, kız ve erkek çocuklarının bulûğdan evvelki çağlarda hep birlikte, beraberce ta'lim ve terbiye edilmesi esasının kabul edilmiş olması idi. İşte görüyoruz ki Garp ulemâsı ancak şu son zamanlarda bu cehte itina-yı azim atfetmektedir. Türkler tâ ilk devre saltanatlarından itibaren muallimlik ve müderrislik makamlarına pek büyük bir ehemmiyet vermişlerdir.

Cennetmekân Fatih Sultan Mehmet Hazretleri'nin devr-i saltanatları Türk Maârifinde büyük, pek büyük bir inkılâbı mucip olmuştur. Ulemâ ve müderrislerimizin tahsil için Mısır'a ve İran'a kadar ihtiyar sefer etmeleri meselesi ortadan kalkıp Osmanlı muallimlerinin Osmanlı müesseselerinde ihzar ve terbiyesi husûsu temin edilmiştir. Hazret-i Fatih İstanbul'u feth ile ne muazzam bir hükümet teşkil eyledi ise malûmât-ı umûmiyeyi dâhilen tedârik siyasetini takip sayesinde de bizi istiklal neferi ve telife sahip kılmıştır. Bu devrede edebiyat, riyaziyyat, tabiiyyât, şeriat ve mantık derslerine başka bir şekil verilmiş, fenniyat ile itâid arasındaki muvazenesizlik tarz-ı tedrisattan kaldırılmıştır.

1264 senesine kadar medreselere hem dârülmuaâllimin, hem siyasi mektep nazarıyla bakmak lazım geliyordu. O sûretle ki adli bir vazifeden istifa edilen veya azl edilenler serbest tedrisat hakkında mâlik oluyordu. 1261'de memleketimize meşhur Kemal Efendi sayesinde Avrupa ulûm ve tedrisat-ı ibtidaiyesi nakledilmeye başlanıyor, muşârun-ileyh, Reşit Paşa'nın yardımıyla itidâi ve rüştü derecâtını haiz Davud Paşa Mektebi'ni açıyor, Türkiye'de ilk defa tedrisat-ı iptidaiye –Avrupa'da olduğu gibi- bu mektepte gösteriliyor.

Konferansta bundan sonra vücûda gelen ve bugün yetmişinci senesini ikmal eden dârülmuaâllimin hakkında pek müfid ve şayan-ı dikkat mütalaat ve tafsilat mevcuttur. Fakat

konferansın en ehemmiyetli kısmını tâ ilk devre-i saltanatından itibaren memleketimizin Maârifine hıdmet etmiş olan müderrisin, muallimin ve rical hakkında verilen tafsilat teşkil etmektedir.

Burada tâ Sultan Osman zamanında Kara Hoca Alaattin Efendi'den başlayarak, Karahisarlı Hoca Çandarlı Kara Halil Efendi, Kayserili Muhsin Efendi, Bursa Kadısı Mehmet Efendi, Ali Kuşçu, Fenerli Şemseddin Efendi, Tireli Abdüllatif Efendi, Aydınlı Hacı Paşa, Bergamalı Münla Mehmet, Hazar Bey, Kâtip Çelebi, Hoca İshak Efendi, Kemal Efendi, Ali Galip Paşa, Rıfat paşa, Ali Paşa, İsmail Paşa, Sâmî Paşa, Telemak mütrercimi Kâmil Paşa, Recâi Efendi, Ahmet Vefik Paşa, Hâkimbaşı Salih Efendi, Subhi Paşa, Müneccimbaşı Osman Saib Efendi, Cevdet Paşa, Ahmet Halimi Efendi, Şinâsi Efendi, Münif Paşa, Hoca Tahsin Efendi, Vidinli Tevfik Paşa, Cemaleddin Efgâni, Ahmet Mithat Efendi, Abdurrahman Süreyya Efendi, Sait Bey ilh... Her biri memleketin Maârifine ne büyük, ne unutulmaz hıdmetler ifâ etmiş olan zevât-ı âliyenin muhtÂsârca tercüme hallerini, hatta resimlerini görüyoruz.

Bunların namı ne kadar tekrar edilirse o kadar faidelidir. Bunları unutmak bizim için küfrân-ı ni'met sayılır. Memleketimiz için çalışanları bilmek ve bunları hatırımızdan çıkarmayıp dâimâ tebcil etmek bizim için hakiki bir borçtur.

Dârülmua'llimin konferansı ve bu vazifeyi pek müfit ve şayan-ı takdir bir tarzda ifa eylediğinden dolayı tebrik-sezâdır.

İmzasız

(Nu: 6913, 8 R. 1334, 28 Ns. 1332, 11 Ms. 1916, s. 1.)

*

ŞEHRİMİZDE ÇIRAK MEKTEPLERİ

Bundan iki sene evvel halkımız arasında fark-ı iktisâdî tâmin için çırak mektepleri tesisi fikri düşünülmüş ve tatbikine teşebbüs edilmişti. Bu husûsta sarf edilen gayret sayesinde şimdiye kadar üç, dört çırak mektebi açılmıştır. Bu mektepler Fatih, Üsküdar, Sultan Ahmet çırak mektepleri namıyla yâd olunurlar. Önümüzdeki Ey. ibtidasında da Eyüp Sultan, Kasım Paşa, Beşiktaş, Kadıköy, Aksaray çırak mektepleri açılacaktır. Bu Mektepleri'nde acaba ne okunuyor? Neler gösterilip öğretiliyor? Bunu tedkik ettik. Çırak Mektepleri'nde tedrisât gayet basit ve sade bir tarzda cereyan ediyor. Dersler için tahsis olunan saatler, bir mektebe devam arzusunda olan her genç için en müsait olan gece saatleridir.

Bu gece tedrisâtı iki saat devam eden bir dersten ibarettir. Dersler hemen kâmilten ticaridir. Defter tutmak, alışveriş kavaidini öğrenmek, ahval-i umûmiye-i ticariyeye biraz

vukûf hâsıl etmek programların esasını teşkil ediyor. Tedrisât bir sene devam ediyor ve bu sayede talebe herhangi bir tâcir nezdinde her vechle istihdâma elverişli bir sûrette yetişebiliyor. Mevcut mekteplerin talebesi yüzü mütecavizdir. Dersler pek muntazam bir sûrette devam ediyor. Gerek muvazzaf gerek fahrî mualliminin şimdiye kadar gösterdikleri hiss-i vazife-perveri pek şayan-ı tebcildir. Çırac Mektepleri İstanbul Maârif Müdürü'ne tabiidirler. Mekteplerin heyet-i ta'limiyesinden başka bir de heyet-i irşadiyesi var ki bu heyeti dârülfünûn muallimleri ve iktisatla meşgul Türk âlimleri teşkil ediyorlar. Heyet azası sûret-i dâimâ da tedrisâtı teftiş ve kavaidini murakabe ediyorlar. Talebe her Cuma günleri müctemian büyük ticarethânelere götürülerek amelî sûrette de irşad olunurlar.

Çırac Mektepleri'nde istihlak Tasarruf fikrini öğretmek için (Tasarruf bankası) namı altında bir bankada tesis edilmiştir. Bir ay evvel muhtelif çırac mekteplerinde açılan bu bankaların sermayeleri daha şimdiden yirmişer, otuzar liraya baliğ olmuştur. Bu para ile temiz bir perûkâr veya küçük mikyasta bakkal dükkanları açılacak ve buraya mektepten yetişen talebeden münasipleri yerleştirilecektir. Maksat bi't-tabi zihni bir hazırlanmadır.

Mekteplerden mezun olacak talebeyi tüccar nezdinde birleştirmek husûsuna gelince bu cihette temin edilmiştir...

Dün Divân-ı Umûmiye civarındaki Sultan Ahmet Çırac Mektebi'ni gezdik. Müdür ve muallimîn odalarından başka ders-hâneler, koridorlar ne kadar temiz idi. Her şeyde bir intizam vardı. Mektebin bir kimyahânesi, eşya-yı tüccariye numûnelerini ihtiva eden bir müzesi, kütüphânesi, sinematograf aleti, her şeyi teknil idi. Bi'l-hassa talebenin etvarındaki ciddiyet, muallimine gösterdikleri hürmet, vazifelerine karşı besledikleri mahiyet ve rabita görülecek şeylerdendi. Bütün bunlar istikbalin, pek yakın bir istikbalin bu gençlerden ticaret ve iktisâdiyâtımız namına pek Büyük hizmetler bekleyebileceğini gösteriyordu...

Çırac Mektepleri'nin daha büyük bir himmetle himayei hele bu teşkilâtın tâmimi büyük bir borçtur. Gönül ister ki, vilayette, bi'l-hassa sahil vilayetimizde bu kâbil müesseseler tesis olunsun. İzmir, Beyrut, Samsun gibi ticaretgâh şehirlerimizde bir unsur iktisâdi yetişmemesi yüzünden şimdiye kadar ne büyük ziyanlar gördük. Aramızda esnaf, tüccar olabilmemiş gayretli kimseler yetişebildiği halde bunların evlatlarında iktisâdi bir görgü olmaması yüzünden biraz sonra bu ticarethânelerin, bu esnaf yaverlerinin ziyan olup gittiğini görmüyor muyuz...

Çırac Mektepleri yanında numûne çırac mektebini unutmamak iktiza eder. Fi'l-hakika bu cihette düşünülmüş ve şimdilik Sultan Ahmet şubesi numûne çırac mektebi ittihaz edilmiştir.

Buraya ibtidâi tahsilini ikmâl etmil gençler alınıyor. Tedrisât bi't-tabî daha esaslı oluyor. Ve bütün çırak mekteplerine bu müesseselere rehberlik edecektir.

Sultan Ahmet Çırak Mektebi açıldığı zaman 120 talebesi varmış!.. Biraz sonra bu miktar ine ine 20 kişiye inmiş. Gerçi ahvâl-i hazırâ gençlere vatanı, mühim vazifeler tahmil etmiştir. Fakat ibtidai tahsilini henüz ikmâl etmemiş veya o derece de tahsil görmemiş olan birçok gençlerimiz vardır ki muazzez vakitlerini alan pek beyhude olarak geçiriyorlar. İstikbalin kendilerinden beklediği büyük hıdmeti henüz idrak edemeyen bu zavallı yavrucakların maişet yollarını hazırlayan bu gibi müesseselere karşı lâ-kayd bırakmaları revâ mıdır. Hele bir takım esnaf çocukları tanıyoruz ki büsbütün avâre bir haldedirler. Bu esnaflar evlatlarının kendilerine hayrî'l-halef olmaları lüzumunu hâlâ takdir edemiyorlar mı?.. Anlaşıyor ki halkımızda henüz kâr ve zararını idrak etmek hassası pek nâkıstır. Hiç olmazsa çocukların hayat-ı tahsiliyesiyle alâkadâr olan devair bu husûsa çalışsınlar. Hele mahalleler[in] heyet-i ihtiyarisi bu işleri kendilerine ait vezâiften büsbütün hariç addediyorlar. Zaman büsbütün değişmiştir. Ahvâl-i hazırânın icabatına tevfiik hareket etmekte çekinmemeliyiz. Bahtımıza gelelim... Bu sene mektepten ilk talebe neşet edecekmiş. Bunları tüccar nezdinde yerleştirmek husûsunun düşünöldüğünü yukarı da yazdık. Öyle zannederiz ki daire-i aidesinin bu babda göstereceği himmet diğerkavaininden sarf-ı nazar çırak mekteplerine karşı umûmir bir rağbet hâsıl edecektir. Çünkü her şey menfaatle ölçölüyor... Memleketimizde yerli, yabancı birçok müessesât var. Kânun-ı muhâberatta Türkçe'yi kullanmamızı emretmiyor mu?.. Bu müessesât tashil ve terbiye edilmiş olan bu gençleri şüphesiz seve seve istihdâm edeceklerdir.

Çırak Mektepleri'nde Türkçe okuyup yazmak bilemeyenler için ayrıca sınıflar açıldığını şuraya kaydedelim ki bu müesseselerin küşâdındaki kıymet ve ehemmiyet bir kat daha anlaşılın...

İmzasız

(Nu: 6918, 13 R. 1334, 3 Ms. 1332, 16 Ms. 1916, s. 2.)

*

MAÂRİFİMİZİN TARİHİ

Geçenlerde Dârümuallimînin yetmişinci sene-i devriyesi münasebetiyle maârifimize ve bu meyanda dârümuâllimine hıdmet eden zevat-ı fazıla hakkında bir konferans verilmişti. Bundan çok müstefid olmuşuk.

Dün üstad-ı muhterem Abdurrahman Şeref Beyefendi Hazretleri ise maârifimizin tarihine dair Galatasaraylılar Yurdu'nda bir konferans verdiler. Maârifimizin tarihini bu büyük üstad belki kendi hayatından daha iyi biliyor, çünkü bütün kıymetdâr ömrünü şu memlekette maârifin bir kısmına hasr etmiştir. Abdurrahman Şeref Beyefendi Hazretleri'nin maârifimize hıdmetlerini tasvir için değil, hatta ta'dad için bile bir makalenin değil bir büyücek risâlenin hacmi kifâyet etmez. Memleketimizin münevver sınıfları arasında hiçbir fert bu kadar ki bu necip ve muhterem üstada karşı kalbinde bir his takdir ve minnet beslemiş olsun. Mekteb-i Sultânî ve Mekteb-i Mülkiye müdüriyetleri, Dârümuallimîn ve dârülfünûn ve bunlara misal bütün mekâtib-i âliyemiz de tarih muallimlikleri bütün maârif ve tarih encümenlerindeki memuriyetleri vücûda getirdikleri güzîde âsâr hasebiyle kendilerinden olmayan kim vardır?

Abdurrahman Şeref Bey Hazretleri maârifimizin tarihini, ahiren teşkil eden Millî Ta'lim ve Terbiye Cemiyeti namına irad buyurdular. Bu cemiyetin esas teşkilini, programını, erkânını yine bu sütunlarda yazmış ve göreceği hıdmetlerin ne kadar faideli olduğunu izah etmiş idik. Şimdiye kadar pek ihmal edilmiş olan maârifimizin bundan sonra tevsi', hamîm ve terakkîsi uğrunda bütün mevcudiyetiyle çalışacak olan bu millî cemiyet namına üstad-ı muhteremin tarih-i maârifimiz hakkında vermiş oldukları tafsilat ne kadar kıymetdâr ve manidar idi. Gönlümüz bu tafsilatı aynen nakletmek arzu ederdi. Fakat üstad-ı muhteremin bu konferansı Millî Ta'lim ve Terbiye Cemiyeti namına hemen tab' ve neşr edileceğini bildiğimiz için ancak bunun hülâsasını derç ve iktibas ile iktifaya mecbur oluyoruz.

Abdurrahman Şeref Beyefendi Hazretleri evvela maârif-i umumiye ve kavâidi hakkında izâhât vermişler, sonra istiklâlini kılıncıyla kazanmış olan Osmanlı Devleti'nin ilk devre-i tesisini müteakip Türk padişahları ve ricalinin esas medeniyet olan maârifin tevsi' ve terakkîsi uğrunda ne kadar çalışmış olduklarını tasvir buyurmuşlardır. Türklerin yalnız makâsıd-ı diniye ile değil bi'l-hassa memleketlerinde adaletin, irfanın, medeniyetin tesisi arzusuyla ilk vücûda getirdikleri müessesât-ı maârif, medreselerdir. Devlet-i Âliye-i Osmaniyye tesis eder etmez evvela İznik ve daha sonra Prusya da birer medrese açılmış ve bunlar memleketi idare için memur, husûsiyle adaletin tesisi ve tevzi' için kadı ve memlekette bir sınıf münevver vücûda getirmek üzere ulemâ ve fazılâ yetiştirmeye

başlamıştır. Türklerin ilk devre-i saltanatlarında maârife verdikleri ehemmiyet - o zaman bütün dünyanın haline göre - pek şayan-ı hayret derecede fevkâlâde idi.

Bu ilk hatve, Türklerin ne kadar medenî, zeki ve irfanına meftun bir kavim olduğunu bütün cihan nazarında ispat etmiştir. Bu hatve Türklük'e ebedî bir şeref kazandırmıştı.

Bu ilk medreseleri müteakip memalik-i Osmaniyye'nin her tarafından pey-der-pey medreseler açılmaya başladı. Bunları vücûda getirenler yalnız hükümdarlar ve o hükümetler değildi. Memlekette zengin olan herkes varını ilim ve irfanın intişarına hasr ediyordu.

Hele cennetmekân Fatih Sultan Mehmet Hazretleri'nin İstanbul'u fethini müteakip Türkler'de maârif birden bire herkesin gözlerini kamaştıracak kadar parlamıştı. Hazret-i Fatih, bir cihângir olduğu kadar ilim ve irfana hâdim, hakîm, müddebir ve mukteziyât-ı siyâsiye ve içtimâiyeye vâkıf bir hükümdâr idi. Onun devr-i saltanatında müderrisler teksir ve ıslâh edilmiş, tarz-ı tedrisât-ı değiştirilmiştir. Cennetmekân Cami-i Şerifi etrafında Sahn-ı Saman denilen 8 müessese-i âliye ve bunların tâlisini teşkil eden mevsil-i idâdi ilh. Gibi müessisât, taraf taraf açılan medreseler ve bunlarda icrâ kılınan tedrisâtın tanzim ve ıslahı hakkında Hazret-i Fatih'le veziri Mahmut Paşa tarafından ittihaz buyurulan kararlar akıllara hayret verecek himmetlerden idi. Tâ cennetmekân Kânunî Sultan Süleyman Hazretleri'nin devre-i saltanatlarından sonraya kadar Türkiye maârifi an-be-an terakkiyâta nail olmakta idi.

Abdurrahman Şeref Beyefendi Hazretleri medreselerden sonra Koçi Bey tarafından tesis olunan Sıbyan Mekteplerinden bahsetmiş, cennetmekân Sultan Selim Hazretleri'nin devr-i saltanatları evâsıtında tesis olunan Mekâtib-i Askeriye, Bahriye Mektebi'nin sebep-i tesisi, Sultan Mahmut Han Hazretlerinin zaman-ı saltanatlarında tesis olunan Mühendishâne Mektebi hakkında tafsilat vermiştir. Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye için Viyana'dan mütehasıslar getirildiğini Abdülhak Münla'nın oraya ders nazırı ve Mösyö Bernar'ın müdür tayini edildiğini ve ilk derslerin Latin lisanıyla tedris olunduğunu söylemiştir.

Kıbrıslı Mehmet Paşa merhumun, Vilayet Teşkilâtını idare için elverişli taşra memurları yetiştirmek emeliyle tesisine muvaffak olduğu ilk Mekteb-i Mülkiye ilk seneleri pekiyi semereler verdiği halde bi'l-ahire bozulmuş idi. Buy mektep hakan-ı mahlû' zamanında tekrar tevsi edilmiş, Berlin Konferansında ıslahat-ı mülkiye ve adliye meseleleri hakkında müzâkerât cerayan edildiği cihetle Teşkilât-ı Adliye kısmının ıslahı için Mekteb-i Hukuk tesis olunmuş ve müdâresten yetişen talebe oraya kabul edilmek sûretiyle başlanılarak terakkiyatı temin edilmişti. Mekteb-i Nüvvâb Avni Paşa'nın makam-ı sadaretinde Şeyhü'l-İslâm merhum Arif Efendi'nin himmetiyle vücûda getirilmişti.

Abdurrahman Şeref Efendi Hazretleri diğer Mekâtib-i Âliyenin tarih ve esbâb-ı tesisleri hakkında izâhât verdikten sonra Maârif Nezaretinin tarihini ve Mekâtib-i İbtidâiye,

Rüştiye ve İdâriye hakkında tafsilat itâsına başlamışlardır. 1261'de merhum Kemâl Efendi'nin himmetle vücûda gelen Mekâtîp Nezâreti maârifte çok büyük hizmetler etmişti. Meşârü'n-ileyh, Reşat Paşa'nın yardımıyla ibtidâi ve Rüşti derecâtına haiz Davud Paşa Mektebi'ni açmış, orada ilk defa tedrisât-ı ibtidâiyeye başlamış, dârülmaârif vücûda getirilerek orası idâdî derecesinde bir mektep haline konulmuş, biraz sonra dârülfünûn açılmış, dârülfünûna, dârülmaârif mezunlarıyla, medrese talebesi bilâ-ımtihan kabul edilmeye başlanmıştı. Nihayet Dârülmualimîn tesis kılınmış 1267 tarihinde Mekâtib-i Rüştiye ve İbtidâiyeye mahsus kitaplar tercüme ve telif eylemek üzere Encümen-i Dâniş teşkil edilmişti.

Encümen-i Dâniş'in aza-ı dâhiliyesi kırk ve aza-yı hariciyesi 33 zât idi. Hatta ecnebilere maruf zevât dahi aza-yı hariciye meyanında bulunmakta idi.

Encümen-i Dâniş'te sadrazam, şeyhü'l-islâm, ser-asker azasından buldukları gibi reis evveli sudûrundan Şerif Münla ve reis-i sânisî meşhur Hayrah Efendi idi. Encümende asrın en âli, fazıl ve muhterem zevâtı aza sıfatıyla bulunuyordu.

Encümen-i Dâniş Aksaray'daki Valide Mektebi'nde tesis olunmuş ve resmî küşâdında zât-ı şahane sadrazam ve umum-ı vükelâ vekili hazır bulunmuştur.

Meclis-i Maârif 1263 senesinde teşkil olunmuştur. Meclisin nazırı, Mevlis Vala Reisi Rıfat Paşa ve diğer nazır Hariciye Nazırı Âli Paşa idi. 1270'de Hayrah Efendi Mekâtib-i Umûmiye Nazırı olmuş, 1271'de merhum Şinâsi Maârif Azalığı'na tayin edilmiş, 1273'de Mekâtib-i Umûmiye Nezâretinin unvânı Maârif Nezâreti unvanına tahvil eyleyerek Sâmi Paşa nazır tayin olunmuştur. 1287 senesinde Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniyye teşkil ve *Hazine-i Fünûn Mecmuası* çıkarılmıştır. 1279 senesinde Maârif Nezâreti Nâfia Nezâretine ilhâk edilmiştir. O tarihte müze müdürü Hamdi Bey merhumun pederi Ethem Paşa Nâfia Nâzırı idi. 1280 senesinde Dârülfünûn Mecmua-ı Mahsus hikmet ve kimya derslerine Derviş Paşa tayin edilmiştir. Tarih Muallimi Ahmet Vefik Paşa, Tarih-i Tabî Muallimi Salih Efendi idi. 1282'de Kemal Efendi Paşa Maârif Nazırı olmuş, merhum Şinâsi ve Kemal Beyler usûl-ı tahrirde bir inkılap vücûda getirmişti. Maârif Nizâmnamesi 1286'de tanzim kılınmıştı.

Abdurrahman Şeref Bey Hazretleri Mekteb-i Sultânî ve ilk önce şimdiki adliye dairesinde tesis eden dârülfünûn hakkında ne kıymetdâr tafsilat vermişlerdir. İnsan bu konferansı dinledikten sonra maârifimizin tarihini ne kadar iyi öğrenmiş oluyor. Bu husûsta bizi de tenvir eylediklerinden dolayı üstad-ı muhtereme bi'l-hassa arz-ı şükran eder ve Millî Ta'lim ve Terbiye Cemiyeti'ne de ayrıca teşekkür eyleriz. Maârifimizin ne kadar faydeli olduğunu izaha hâcet görmekteyiz. Eski hali öğrendikçe yenilerini iyi yapmaya çalışacağımıza ve maârifin terakkisini her şeyden ziyâde düşüneceğimize şüphe yoktur.

İmzasız

(Nu: 6922, 17 R. 1334, 7 Ms. 1332, 20 Ms. 1916, s. 1.)

*

Bilgi Yurdu Vesilesiyle:

MAÂRİFİMİZ

Memleketimizde tesis edilmekte olan Bilgi Yurdu'ndan evvelce bahsettik. Bu vesile ile kadınlarımızın maârif olan ihtiyacâtını –bir kere daha- ispata çalıştık. Diğer rakiklerimiz de bu husûsta mütalaalarını yazdılar. Mebûslarımızın, Almanya'da kadınların terakkiyyâtı hakkındaki tedkikâtını izah ve tasvir ederek bizde de kadınlığın tealisi için ne büyük himmetler sarfına lüzum hissedildiğini ve bu meyanda Bilgi Yurdu'nun mümkün mertebe bu ihtiyacı tahfif eyleyeceğini ilâve ettiler.

Maârifimiz hakkında pek vasi tetkikâta bulunarak Türk Yurdu mecmuasına vakıfâne makaleler yazmakta olan Nafi Atuf Bey'de ahiren bundan bahsederek bu iki müesseseyi takdir ediyor ve memleketimizin bu gibi müessesâta ne kadar ihtiyacâtı bulunduğunu ispat için istatistikler neşr eyliyor.

Fi'l-hakika Maârif Nezâretinin ahiren neşr eylediği *İhsâsiyyât Mecmûası*'nda görülen bu istatistiklerin dikkatle mütalaası elzendir. İhsâsiyyât Mecmûasına göre Mekâtib-i İbtidâiye-i Umûmiyemizde 200.776 erkek ve 41.293 kız Mekâtib-i İbtidâiye-i husûsiyemizde de 126.284 erkek 61.571 kız ki cem'an 429.924 şakirt vardır ve bunların ancak 102.864'ü kızdır. Gayr-i Müslim ibtidâi mekteplerinde 152.744 talebe vardır. Diğer mekteplerde de talebenin miktarı şöyledir. Dârümuallimînlerde 1518 Mekâtib-i Tâliye'de 10.010 mekâtib-i Âliye'de 6.688.

Bilecik, İzmir, Edirne, Çatalca havalisinde beher bin zükûr nüfûsunda 50 veya daha fazla talebe mektebe devam etmektedir. Talebesi nüfûsunun mecmuına nispetle en az olan yerler Musûl, Urfa, Diyarbakır, Tokat havalisidir. Buralarda bin zekûr nüfûsunda ancak 10-1 talebe vardır.

Talebenin miktarına gelince: Bin kadın nüfûsa nispetle talebâtı en çok olan mahaller Kırkkilise, Çatalca havalisidir ki burada da bin kadın nüfûsta ancak 31 ilâ 50 talebe bulunmaktadır. Urfa, Kerkük, Tokat ve Kastamonu havalisinde bin kadında ancak bir talebe mektebe müdavimdir. Süleymaniye, Hakkâri, Havran, Kengeri livalarında ise talebât hemen yok gibidir.

Nafi Atuf Bey maârif hakkındaki makâlatında bu istatistiklerden bahseyledikten sonra şu cümleleri ilave ediyor: “Son senenin istatistiği neşr olunduğu zaman bunda dârümuallimâtımızın kız sultanîlerimizin ve dârülfünûnumuzun talebâtı miktarının da bir

tuttuğunun görmekle iftihar edeceğiz. Tevfik Fikret bir kız mektebi için yazdığı şiirinin başına şu iki satırı koymuştur.

“Kızlarını okutmayan millet, oğullarını manevî öksüzlüğe mahkûm etmiş demektedir. Hüsrânına ağlasın!”

Millî intihabımızın en büyük nişanelerinden biri, şüphesiz son senelerde kızlarımızın tahsil ve terbiyesine verdiğimiz ehemmiyettir. Bugün gerek Bilgi Yurdu ve yeni mektebin Dârülmürebbiyât'ı gibi husûsî gerek resmî teşebbüslerimizi yetiştirecek müesseseler vücûda geliyor. Bunun öksüzlükten kurtulmak istediğimize bir alâmet olarak düşünmekte haklı değil miyiz?

Evet, pek doğru, memleketimizde öksüzlükten kurtulmak için şayan-ı memnuniyet ve faaliyet başlamış, yeni bir devre-i intihabın mukaddemâtı zâhir olmuştur. Buna son derece müteşekkirimiz. Ancak resmî istatistiklerde, pek gönül sıkıcı hakikatlerle ispat oluyor ki ihtiyacâtın derecâtına göre vücûda getirilen âsâr henüz kâfi derecede olmak şöyle dursun yüzde yirmi nispetinde bile değildir. Bina'en-aleyh yüzde seksen nispetinde sa'y ve himmete muhtacız. Bütün gayret ve mesaiyi hükümetten bekleyemeyiz. Dünyanın hiçbir tarafından yalnız hükümetler himmet faaliyeti milletlerin ihtiyacâtını temin edemez. Bir taraftan hükümet çalışırken diğer taraftanda ahâli de teşebbüsât lüzumundan bulunmalı. Zenginler, miktarlar fedakârlık etmeli. Herkesin bilâ-istisna, her ferdin maârife karşı bir borcu, bir vazifesi vardır. Herkes elinden geleni yapmalı ki husûsî teşebbüslerle, resmî icrâât birleşerek memleketin ihtiyacâtı ortadan kalksın husûsiyle kızlarımız için!

Maârifin resmî *İhsâsiyyât Mecmûası* bazı memleketlerimizde bin kadın nüfusunun biri bile mektebe müdavim olmadığını gösteriyor. Bu felâketi bir kere düşünmeli. Bugün harp ile meşgulüz. Fakat yarın bu harpten kazanacağımız netayıçten istifade edebilmek için her şeyden; her şeyden evvel maârife muhtaç olacağız. Maârif yalnız erkeklere münhasır kalırsa beklediğimiz semere nasıl hâsıl olur. İlk yapılacak şey Türk kadınlığını cehaletten kurtarmaktır. Bu bizim, yani erkeklerin kabahatidir. Şimdiye kadar ihmal ve teseyyüple kadınlarımızı bu halde bıraktık. Hem kabahatimizi telafi etmek hem memleketimizi kavî esaslara istinad ettirerek yükseltmek için evvela hiçbir kızın câhil kalmamasını temin muvaffak olmalıyız.

Bilgi Yurdu vesilesiyle Türk matbûatının bundan elbirliğiyle bahsetmesi meselenin pek ehemmiyetle talak edildiğine bir delildir. Bu husûsta kaybedeceğimiz bir dakikamız yoktur. Mümkün olduğu kadar hatta daha fazla çalışmak zamanıdır. Nafi Atuf Bey'in dediği gibi artık öksüzlükten kurtulmak istediğimizi mutlaka ispata başlamalıyız.

İmzasız

(Nu: 6963, 29 Şb. 1334, 17 Hz. 1332, 30 Hz. 1916, s. 1.)

*

MUALLİMLER TEŞKİLÂTI

Harbin fevkâlâde gavâilini rağmen memleketimizde yapılan gayet faideli, gayet lüzumlu teşkilât sırasında birde Muallimler Ordusu vücûda getirmek üzere vaki olan teşebbüsü pek samimi bir takdir ve memnuniyetle alkışlıyoruz.

Bu teşkilâtın bütün müteşebbislerini henüz tanımak şerefinden mahrumuz. Çünkü bunlar isim saymayarak yalnız bir heyet-i tesisîye vücûda getirmişler ve kendilerinin efkâr ve mütalabâtını neşr etmek üzere muallim namı altında bir mecmua çıkarmışlardır. Muallim mecmuasının ilk nüshasında bu muhterem fial heyetinin ikâ etmek istediği hizmetlere dair birkaç söz yazılıdır. İşte bunun birkaç satırını nakl ediyoruz.

“Muallim pek yeni bir maksatla çıkıyor. Belki bu ad ona hiç muvaffak değil, çünkü zamîrinde, kendisini alıp okuyanlara bir şey öğretmek iddasını taşıyor. O, buna benzer her nevi satırını ve uzaklardan dâimâ müctelip kalacak ve ancak terbiye ve tedris âleminde yaşayanların fikirlerine ve niyetlerine bir ma’kes olmak hizmetini görmek şerefiyle iktifa eyleyecektir.

Avrupa’da ayakkabılarını yapanlardan tutunda kafa ve ruh yapanlara kadar her sınıf ve her nevi san’at ve meslek erbabının bir gazetesi bir nâşir-i efkârı vardır. Bizde yarını, büyük yarını hazırlamak vazifesiyle mükellef telakki edilen ve bütün nazarları tecessüs ve intizarlarıyla kendi üzerlerine geçen yüzlerce gençten müteşekkil bir muallimin ordusu var. Bunların evvelkinin dört köşesine yayılmış, bazıları ibtidâilerde, bazıları idâdî ve sultanîlerde ayrı yarı vazifelerle fakat müşterek bir maksat için çalışıp çabalıyorlar, kimi mektep idâre ediyor, kimi ders okutuyor... Bunların hepsi birbirinden bî-haber! Her biri kendine göre bir usûlün muakkıbı, başka yolun yolcusu ilh.”

Birkaç söz içinde bizde muallimler hayatının nasıl yekdiğerinden ayrı gayreti bulunduğunu tasvir olunduktan sonra şu mütalâa dermiyan ediyoruz:

“Milletlerin bir hayat âlemindeki muvaffakiyyetlerinin birinci esâsı toplulukta, tecânüste aranırken ve en iyi milletler bütün fertleri aynı fikir ve his terbiyesi almış milletler olduğunu basit bir hakikat halinde ma’lûm iken bu vahdet ve tecânüs galebesinin asıl âmilleri olan muallimlerin, başka âlemlerde yaşar gibi, birbirlerinden habersiz kalmaları nasıl câiz olur? Muallim’in vazifesi muallimleri birbirinden haberdâr etmektir. Onlar maddî mesâfeler ve resmî sınıflar mavrasından yekdiğeriyle dertleşmek, münakaşalar etmek ve nihayet anlaşmak çaresini muallim de bulacaklardır.”

Bu birkaç sözün karşısında tevkif ederek derin derin düşünmek isteriz. Gazetenin sahibi i imtiyâzı Ahmet Cevdet Bey terakkiyyât-ı tedrisiye ilmiyesi bütün cihana bir misal teşkil eden İsviçre’de mektepler ve muallimler hayatını tetkike muvaffak olduğu günden beri hemen bütün makalelerinde muallim ordusu teşkilâtından bahsetmiş, bu ordunun bir memlekete görebileceği hizmetleri tasvir ve tadat eylemiştir. Ahmet Cevdet Bey bunu ispat için yalnız İsviçre ve Avrupa’nın büyük memleketlerini misal göstermiyor, fariza komşularımızı... Bulgaristan’ı, Romanya’yı, Yunanistan’ı ancak muallim ordularının kurtarıp medenî bir memleket haline koyduğunu bütün bu küçük hükümetlerin ancak ve ancak muallim orduları sayesinde teşkil ve tesis ve kesb-i hayat ettiğini pek kati deliller ile gösteriyordu.

Zannederiz ki şimdi bu hakikatleri teslim etmeyecek hiçbir münevverimiz yoktur. Herkes artık anladı ve takdir etmeye başladı. Bunun en büyük ve en şayan-ı memnuniyet şahitlerinden biri de işte muallimlerin en muktedirlerinden mürekkep bir heyet tesis etmesi ve bu kadar faydeli bir mecmuanın vücûda gelmiş olmasıdır. Bizde bu maksat, bu teşebbüs, bu hatve, bu heyet, bu mecmua ve nihayet bunlardan beklenen hayırlı netice –diyebiliriz ki- her şeyden elzem idi. Memleketimiz en çok, en çok bir muallim ordusuna muhtaçtır. Bu ordunun muntazam, toplu, mütecânis, adeta bir makine gibi müteharrik ve faal olması şarttır. Esâsen ordu eksik değildi, vardı. Fakat intizam ve mücâneset yoktu. Her şeyde olduğu gibi, en ziyâde muhtaç bulunduğumuz muallim ordusunda da teşkilâta mâlik değildik.

Bugün pek hakiki bir sevinç ile öğrendiğimiz bu teşkilât teşebbüsü, terk ve ihmâline uğradığımızda semere vermeye başlarsa o zaman memleketimizin maneviyyâtı da kurtulmuş olduğuna ve büyük yarına cidden kavuşacağız. Ciddi bir emniyet ve itminân ile hükm edebiliriz. Memleketimizin istikbâli, saadeti, tealisi namına bundan başka imkân çaresi yoktur. Mutlaka pek muntazam, pek mütecânis bir muallim ordusu olmalı!

Muallim Mecmuası ’nın ilk nüshasında eserleri görülen zevâtın isimlerinden anlıyoruz ki teşebbüs ciddî bir şekildedir. Bina’-en-aleyh bu mecmua, böyle kâğıt darlığında, bu kadar gâileler arasında neşr edilmiş diğer mecmuaların hepsinden faydeli, elzem ve hayırlıdır. Bunu bütün mevcudiyetimizle idâmeye, yaşatmaya ve semeredâr etmeye çalışmalı ve buna teşebbüs edenlere teşekkürle beraber hepimiz elbirliğiyle bu kasada hizmet etmeliyiz. Tâ ki bu ordu istediğimiz şekilde vücûda gelmiş olsun.

Muallim Mecmuası yalnız muallimler için değil, herkes içindir, çünkü bu bütün manasıyla millî, umûmî ve her şeyden elzem bir teşebbüsün nâşir-i efkârıdır.

İmzasız

(Nu: 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 1.)

*

MİLLÎ TA'LİM VE TERBİYE

Türkler için bir “rönesans” devrinin iftihat ettiğini şu sütunlarda bir kaç defa yazmış idik. Bu asırdaki heyeti mertebe-i kemâle isâl eden, şüphesiz, bugün, milliyettir. Milliyet haricinde teşkil etmiş heyete zamanımızda pek nâdir tesâdüf olunur. Vâkıa milliyet, zaman, mekân, millet ile değişir. Bir millet, milliyeti başka, bir diğeri ondan büsbütün başka bir tarzda telakkî eder. Bizim için milliyetin sûret-i telakkîsi, sâir-i akvâmın tarz-ı tefsîrinden belki biraz ayrılır. İşte bu zihniyetin eser-i tezâhürü olmak üzere –Millî Ta’lim ve Terbiye Cemiyeti- faaliyete başlıyor. Güzel, metin, ciddî takriben doksan sâhifelik bir mecmuâ önümüzde duruyor. Kanaat ve iman ile görülen işlerden dâimâ iyi neticeler çıkar. İşte büyük bir kanaat vukû velayetezelzel iman ile işte girişen Esad Paşa’nın, Süleyman Paşa-zâde, Sâmi Bey üstadımızın, İsmail Hakkı Bey’in azim ve ehemmiyetlerinden böyle âsâr-ı mebrûke beklenirdi. Sâmi Bey’in kanaatlerine de, maksatlarına da doğru diyebiliriz:

Kanâat-ı evvelî: Miletimizin kuvvâ-yı hayatiyesi, selâbeti yıpranmamıştır. Milletimiz, tarihte, büyük bir eser gösterdi: En güzel esasât üzerine, ibtidâ küçük, lâkin o esâslar kadar büyük bir devlet tesis etti. Türk unsuru bu heyet-i manzûmenin mevcûdudur.

Osmanlı tarihi ne kadar tamik edilirse, yeni psikoloji desâtiri mûcibince mâzîmiz ne kadar karıştırılırsa bu hakikat bir kat daha tezâhür eder. Hülâsa, Türkler tereddî etmiş, derdest intifâ bir millet değildir. Bunun aksini iddia edenler Çanakkale ve Kutü’l-Âmâre’de bir sûret-i kahkarîde aldattılar. Türklerin istikbâli, mâzîlerinden büyüktür. Kuvve-i hayatiyemize azalmış demek mevcut mütesavvir kaferlerin işidir.

Kanâat-ı sâniye: Bu kuvve-i hayatiyenin son zamanlarda Garp milletlerinde olduğu gibi minceli olamamasının sebebi vücûden, ahlâken, fikren zamanın havâici ile mütenâsip ve kânun-ı tekâmüle mutâbık bir terbiye usûlü ihdâs edemediğimizdir.

Şu umdeye ilâveten ve onu tefsiren biz de diyelim ki milletin asrımızdan bugüne kadar bir büyük eser-i zindegî göstermediğinin sebebi kuvve-i hayatiyenin fikdanı değil, aslâ değildir, ancak, bu kuvvetin tarz-ı inkişâfını kararlaştırmadığımızdır.

Kanâat-ı sâlise: Terbiye, diğer milletlerin terbiyesinden mümtâz olmalıdır.

Kanâat-ı râbia ve ahire: Umûm-ı teşebbüsâtta muvaffakiyyet, âmmenin bünyesini, hilkatını, dimağını tanımaya ve bir gaye-i müştereke takibine vâbestedir. Şu kanâatlere karşı hiçbir muahhâza dermîyan edilemez. Düstûrlara ircâ’ edilen şu esâsâtın uzun bir tecrübe ve tetebbu neticesi olduğu vehle ibtidâiye de anlaşılır.

Yukarıda icmâl edilen dört kanâate nazaran Sâmi Bey maksadı şöyle tebyîn ediyor:

1- Kuvve-i hayatîyemizin menâbini tedkik etmeliyiz. Ruh-ı millette uyuyan ve gayr-ı meş'ur bir halde bulunan fitrî kâbiliyetlerimizi araştırmalıyız. Bu tedkik neticesinde her ferdi gayrın kuvvetlerinden ziyâde kendi istitat ve mevcûdiyetine, kendi fikir ve hissine, kendi ahlâk ve imânına, kendi vatan ve milletine, kendi ırk ve unsuruna, tarihine güvenmelidir.

Şu maksatta bir dakika tevkif edelim: Demek ki Türk, heyetinden ziyâde ferde mürââtkâr olur bir ta'lim ve terbiye usûlü ihtiyâr etsin. Acaba, usûlü mezkûre, kazaya-yı riyâziye gibi, rütbe-i sıhhati ihrâz etmiş midir? Karilerimizin meçhûlü olduğu üzere Anglo-Saksonlar umûmî terbiyelerinde oknuma riayetkâr olmuşlar, Cermenler ise aksini ihtiyar etmişlerdir. Fi'l-vâki, kemâl-i katiyetle, İngilizler her şeyden ziyâde ferde ehemmiyet verirler, orada heyetin irabetten mahallî yoktur. Kezalik, Almanlar her şeyden ziyâde heyete ehemmiyet verirler, orada ferdin irabından mahallî yoktur demek biraz nâ-çehtelik olur. Bu meseleyi bundan üç ay evvel *İkdâm* mevzubahs etmiş idi. Hülâsa edelim: Birinci usûl Anglo-Saksonlar diyarında, ikincisi de Cermenler memleketinde iyi neticeler verdi. Demek oluyor ki muhit bunlardan birincisini İngiltere'de, diğeri Almanya'da arıyor. Acaba biz hangi tarzı ihtiyâr edeceğiz? Bu meseleyi henüz layıkıyla tamik edilmiş telakkî edemeyiz ve bina'enaaleyh bu matlab hakkında beyân-ı mütalaa etmeyi muvaffak görürüz. Millî Ta'lim ve Terbiye Cemiyeti ve bu noktayı meydan-ı mehâzireye korsa ne iyi etmiş olur!

2- Her ferdi, ferdî ve içtimâî bu iman ve itimâdını her yerde, her zamanda, bütün hasaîs fırkasıyla, kemâl-i hürmet ve takdir-i câlib bir sûrette ispat ve ikâme edebilecek bedeni, ahlâkı, fikri, içtimâî ve ilahi kuvve ile teşhiz etmek, hâsılı Türkler hayat-ı âlemdeki maddî ve manevî vazifesine salîh kılmak.

Bu maksad-ı vatanperverâneyi olanca kuvvetimizle alkışlarız.

***

Bu maksatlar nasıl hâsıl olur?

Cemiyetin pek mümtâz ve pek muhterem müessislerin Doktor Esad Paşa maksadın husûlü için milletin himmetine arz-ı iftihâr ediyor: “Biz şimdiye kadar her şeyi Allah'tan, sonra hükümetten bekledik. Hâlbuki hükümet, milletin her ihtiyâcını temin edemez. Milletin birçok ihtiyâcat-ı ilmiye, içtimâiyye ve iktisâdiyesi vardır ki onları bi'z-zât idrâk ederek kendi ifa etmek mecbûriyetindedir. Bugün cihânı hayrette harb-i umûmî de Almanların gösterdiği satvet ve kudret zannolunmasın ki yalnız Alman hükümetinin himmet ve gayretiyle husûl bulmamıştır. Almanların teşkilât-ı milliyeleri bu kudretin esâsını teşkil eder.”

Ale'l-umûm akvâm-ı şerefiye, hele teşkilât-ı tarihiye müstenid olan milel vezâif-i âmmeyi an-ı millet ifâ ederler. Fert, Anglo-Saksonlarda olduğu gibi pek o kadar görünmez.

Bir işin an-ı millet görülmesi, cânib hükümetten ifâ olunması demektir. Tarihi ve ruhu birçok esbâb ve sevâik bizde hükümeti velî makamında tutuyor. Bu hakîkati en iyi anlayan Mareşal Moltke'dir. Sultan Mehmet Hân Adlî zamanında ve Sultan Abdülmecid merhûmun cülûslarını müteâkip tâ Adakale'den Nizip'e kadar birçok faaliyet ibrâz ederek dolaşan 1870 kahramanı Türklerin bu hassasiyetini keşfetmiş idi.

Lâkin Esad Paşa Hazretleri ile yine tevhîd-i fikir edebiriliz: Gaye, milleti yetiştirmek olduktan sonra müttehizân cemiyet teşkilâtında bulunurlar ve hükümet bunları sehâbet eder. Almanya'da dâimâ böyle olmuş ve böyle olagelmiştir. Müttefik memlekette en âdi destgâhlardan en yüksek müessesât-ı ilmiyeye varıncaya kadar hepsinin hükümetle alâkası var ve bu alâkada kavîdir. Zaten bu harb-i umûmîde Almanya ancak hükümet ile millet arasında sıkı bir rabıta olduğundan, bunlardan biri diğerinden ayrı bulunmadığından muvaffak bi'l-hayr oluyor. O derecedeki aks-i usûle riâyetkâr olan İngiltere, git gide, efradı başıboş bırakmak mesleğinden kıraat edip müessesâtı Almanyavârî –temsil- ediyor. Mükellefiyet-i mülkiye, Almanya'da, harikalar ibrâz ettiği halde, İngiltere hâlâ mükellefiyet-i askeriye usûlünü bile layıkıyla tatbik edemedi.

***

Ta'lim ve terbiye vezâif-i milliyyeden midir? Yoksa hükümetin vazifesi cümlesinden midir? Bu, dehhâş bir meseledir. Müverrih Guglielmo Ferrero - Kadim Roma ve Yeni Amerika- unvanlı mühimce bir eserin müellifidir. Bu zât, bu kazîyeyi tarihte ve yeni âlemde tedkike hâmerân olmuştur. Vaktiyle, Roma'da, amûr-ı hayriye ve maârif aslâ hükümetin vezâifi idâdında değildi. Şimdi de, Amerika hükümet-i müttehaddesinde böyledir. Eski zamanda efrât ve husûsiyle mütemevvilân vücûh bize pek çok yaralar verirler veya miraslar bırakırlardı. Şimdi ise ekser memâlikte hayret-i âmme ve maârif ve vezâif hükmünden maduddur ve zamanımızda bu gibi amûra efrâd ve berâya vasiyet ve hibe husûsunda eski asırlarda olduğu kadar ileri gitmezler. Neden? Çünkü cemiyet tekâmül ede ede kadimen, münhasıran berâyanın uhdesinde olan bir takım vezâif-i âmme, yani hükümetin istifâlâtı sırasına geçmiştir de ondan.

Acaba bizim mevkiimiz nedir? Hangi devirde bulunuyoruz? Bu cehtlerde tamik ve tedkikî Millî Ta'lim ve Terbiye Cemiyeti'nin faaliyetinden muntazırdır.

İmzasız

(Nu: 7127, 19 S. 1335, 2 KE. 1332, 15 KE. 1916, s. 1.)

MAÂRİF NEZÂRETİNİN YENİ KÂNUNU

Sofya'dan:¹⁷⁷

Bulgaristan'ın el-yevm işgal edildiği yerlerde yeniden mektep tesisi için ne kadar tahsisât verilmesi mukarar olduğunu makalelerimin birinde yazmış idim. Şimdi Bulgar Maârif Nezâretinin yeni bir layihâsını okuyoruz ki hakîkaten mühimdir. Mühimdir çünkü:

Malûm olduğu vechile Bulgaristan'daki mekteb-i ibtidâiyenin masrafı iki sûretle tedârik olunur. Birini ve kısım-i küllîsini nahîye tedârik eder. Bir kısmını da Maârif Nezâreti bütçesi verir. İşgal olunan yerlerden ise hem halkın, hem hükümetin matlûb olan mesârifi çıkarabilmeleri mümkün olamayacağını Maârif Nezâreti nazar-ı dikkate alarak ora Mekâtib-i İbtidâiyesinin idâresi için kendisine salâhat verilmesini talep etmiştir.

Maârif Nezâreti bu yeni mektepler için üç nev'i varidât bulacağını söylüyor:

Evvelâ - Eski idâre zamanında ibtidâ-i mekteplerine menâfi ve varidât.

Sânien - Muhârebe dolayısıyla sahipsiz kalan arazi.

Sâlisen – Hristiyan cemaatlerinin kilise ve mekteplerine bırakılmış olan ve fakirlerden yalnız mekteplere ait olanların hükümet tarafından alınıp ale'l-umûm mekâtib-i ibtidâiyeye verilmesi.

Birinci nev'i varidâtı kadimden biri eshâb-ı hayr tarafından bırakılan evkâf teşkil eder. Bunun yekûn kaçâ mâl olacağını bilemeyiz. Herhalde Maârif Nezâreti bunun iyice bir miktar teşkil edeceğine emin olmuş ki o menbaadan ümit-vâr bulunuyor. Hâtırımında kaldığına göre Bulgaristan teşkil ettiği zaman müteveffâ Mösyö Jankof bir nev'i varidâttan istifâde çaresini bulmuş idi. Bir nev'i vakıflar, işadamları tarafından menâfi çoğalır.

İkinci menbaa ki sahipsiz kalan arazidir, muhâcirin-i İslâmiyeye taalluk eder bi maddedir. Hakîkaten arazi sahibin vefatı ve varisenin fıkdanı mütehakkık ise Maârif Nezâreti'nin tensibi pek âlâdır. Bu husûsta bizim Bulgar hükümetinden bir ricâmız var. Eskiden de hâtırımızda kaldı. Nice kimseler türlü türlü mevâni haylûletle arazilerine sahip çıkamadılar. Gâibin isbat-ı vücut etmesi için verilecek müddet biraz uzunca olsa hukuk-ı şahsiye ve hukuk-ı eytâm muhâfaza edilmiş olur.

Birinci menbaa içinde diyeceğimiz bir söz vardır. Bu yeni Zabtedilen yerlerdeki Müslümanlarının tahsil-i ibtidâileri ne olacak? Bize geliyor ki Müslüman çocuklarının da tahsil-i ibtidâileri emin edilmek iktizâ eder. Bulgaristan'da kalan Müslümanların tahsillerini düşünmek dahi gerektir. Biz Müslüman köylülerini manen pek zavallı bir halde gördük.

¹⁷⁷Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Bunlar eğer şimdiden ibtidâilerde ta'lim ve tebriye edilmezler ise beş on sene sonra bu vatandaşlar manen pek geri kalırlar. Müslümanlar bugün Bulgaristan halkının iyi bir sınıfını teşkil ediyorlar. Onlar ile münasebette bulunan Bulgar memurları Müslümanlar hakkında hoş gitmeyecek bir söz söylemiyorlar. Bina'en-aleyh bu veche itina etmesini Bulgar Maârif Nezâretinden rica ederiz. Müslümanlar ahlâken iyi insanlar o iyi insanlar oldukları için onların terakkiyyât-ı maneviyelerinden bi'l-ahire bir ziyan gelmez.

Mekâtib-i ibtidâiyenin hemen şimdiden tesisini düşünen Bulgar Maârif Nazırı'nı takdir etmekten geri durmayız. Maârif-i ibtidâiye tesis etmedikçe millet vücûda gelemez. Bir mütemeddin memlekette halk, mahlûkat demek değildir. Hukukunu maddî, manevî, millî vazifesini bilmeyenlerle şimdi bir millet, bir memleket kesp etmiş olamaz. Hele memlekette organizasyon teşkilât vücûda getirme istenince efrad-ı ahâlinin ibtidâi terbiyeyi edinmesine katiyen lüzum görülüyor. İşte Almanya gözümüzün önünde duruyor. Gerek intizâm-ı hareketle emre itaat, gerek bir millî emele hizmet ancak terbiye-i ibtidâiye ile olabiliyor. Bugünkü milletler ile cehâlet arasındaki mesafe uzaklaştıkça uzaklaşıyor. Meselâ köylünün Ziraat Bankasından, kooperatiflerden istifade etmesi onun okuyup yazabilmesini istilzâm eder.

Ben Bulgarları görüyorum ki onların yapacağı daha birçok şey var iken kâbil-i icrâ olabilmek husûsuna pek dikkat ediyorlar. Bulgarlar mekâtib-i âliye açmaya o kadar merak etmemişler. Hakîkaten o nev'i tahsil âlemiye ikmâl için erbâb-ı tahsili memâlik-i ecnebiyedeki memleketlere gönderiyorlar. İyi ibtidâi mektepler, cinnazlar vücûda getirmişler. Tahsil-i idâdîyi esâslı görenler bi't-tabi bir ecnebi memleketindeki âli mekteplere girebiliyorlar. Her nev'i mekteb-i âliyi açmak ve iradâtı az olan memleketler için mümkün olamaz. Meselâ İsviçre'de maârif tahsisâtı senevî dört milyon liradır. Ahâli de üç buçuk milyon kişidir! Eğer biz kendimizi onlara benzetmek istesek behemehâl yirmi milyon lira sarf etmeliğimiz iktizâ eder. Onun için de bizde Bulgarların gittikleri yoldan gitmeliyiz.

Bir makalemde demiş idim ki, müstahsil olmayan bir memlekette usûl ve âdât ve kavanin vazi olunur iken memleketin hâl-i isktisâdisi düşünölmelidir. Meselâ Romanya'da zâbitân için ihdâs olunan formayı bize tatbik edecek olsak adem-i imkân karşısında bulunuruz. Çünkü evvela onun bütün akâmını Avrupa'dan satın alacağız. Bunu Romanya yapmış ama orada zâbitlerin aileleri ekseriyetle zengin. Sonra birde o İsviçre'ye gelen zâbit üniformasını gaye-i ilkâya sade görürsünüz. Çünkü İsviçre gibi dağlık bir yerde gösteriş için bol bol sarf edilecek para yoktur. Bulgar nezâretlerine bu günlerde bir emir verilmiş. Ba'demâ resmen yazılan evrâğın kâğıt fiyatı yükseldiği için bir sayfalı olması tensibe edilmiş. Dosya usûlünce kolay bulunur diye resmî kâğıtlar iki katlı, iki sahifeli alınır imiş.

Bunlar bize ders-i ibret olmalıdır. İhracatı, ithalatına karşılık gelmeyen milletler için iktisattab başka çare halâs yoktur.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6813, 26 RE. 1334, 19 KS. 1331, 1 Şt. 1916, s. 1.)

*

DÂRÜLFÜNÛN'UN ŞAHSİYET-İ MANEVİYYESİ

Sofya'dan:¹⁷⁸

Lozan'dan gönderdiğim mektupların birinde Dârülfünûnların şahsiyet-i maneviye sahibi olması lüzumunu galiba yazmış idim. Herhalde şurasını mutlaka demiş idim ki Avrupa'da Dârülfünûn bizim bildiğimiz mekâtib-i âliyeden biri değildir. Bu mektepler bütün mevcudiyetleriyle Maârif Nezâretinin doğrudan doğruya emr u nehyine tesnip ve kararına merbuttur. Dârülfünûn ise müstakbel idâre olup müdürünü de, muallimlerini de kendi tayineder. O, mülk ve vakıf sahibi olur ve bunlardan istediği vechle istifa-yı mefaat eder. Maârif Nezâreti mukarrerâtı muvaffak bulursa tasdik eyler.

Fi'l-vakıa Avrupa'da Dârülfünûn evvelin ve ahirinden nice ulûm ve fûnûn cereyânını takip eden bir idâre olduğu için müstakbel bulunmasına itinâ edilir. Bir mülk ve milletin istikbâl-i ilmî ve fennîsi Dârülfünûn ile olur. Bu ceht temin edilmeyecek olursa oradaki muallimler birer hâmiye sığınarak mektep dershânelerini cehâlet zulmetleriyle doldururlar. Dârülfünûn milliyet ve hamiyet ocağı olduğu için münferiden hiç kimsenin fikr-i şahsisine esir olamaz.

Sofya Dârülfünûnu'nda Türkçe tedrisi için muallim tayin edilen bir zât ile görüşüyor iken bir takım izahât işittim ki memleketim de zannederim bu izahâttan müstefid olur.

Bu zât Türkçe için muallim kabul edildikten sonra kendine demiş ki:

- Efendi! Şimdi bize arkadaş oldunuz. Fakat bu ana kadar siz tedrisât ile meşgul oldunuz. Bina'en-aleyh şimdi mesleğiniz hakkında bazı tedkikâta muhtacız. Bütün tedkikât için size bir sene müddet veriyoruz. Müteaddid yerlerde Türkçe okunuyor. Meselâ Peterbusrg'da, Moskova'da, Almanya'da vesâir birkaç yerde daha...

Bu yerlere gidiniz. Oradaki tedrisâtın ne yolda icrâ edildiğini görünüz. Bu usûllerden hangisi daha mucib-i istifâde ise oranın usûlünü gelip bize tatbik ediniz.

Her bilgiç, her bilici muallim olamaz. Ta'lim, bir hünerdir. Bunun usûlüne vukûf gerekir. Nice âlim muallimler gördük ki talebenin istifâdesini temin serine vâkıf değil idiler.

¹⁷⁸ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Sofya Dârülfünûnu Bulgar ağniyasından bir zâtın saye-i himmetinde mükemmelliyyete ermek vesâtine mâliktir. Dârülfünûn el-yevm yirmi milyon kadar nakd-i mevkûfu var imiş. Bu paranın faizi dârülfünûnun mükemmelen idâreye kâfi imiş. Bu paradan dört beş milyonu yeni bir bina vücûda getirmek için sarf edecekler imiş. Binanın yalnız planlarını tanzim için kırk elli bin lira sarf edilmiştir. Dedik ya hiçbir şey keyfe tabii değil, ilme mahkûm. Dârülfünûn adam yetiştirmek için iyi bir usûl takip ediyor imiş. Dârülfünûnun herhangi bir şubesinde nazar-ı dikkati celp edecek sûrette tekemmül etmiş talebe masrafı dârülfünûn tarafından tesviye edilerek Avrupa'ya gönderiliyor imiş. Rayette müstakbel olan heyet-i muallimîn şâkirdi intihâb ediyormuş.

Zaten ale'l-umûm Bulgaristan'da bazı zenginler bizim eski avâriz vakıflarına benzer vakıflar vücûda getiriyorlar imiş. Meselâ Plovdivli bir zengin memlekette büyük bir makina mühendisi yetiştirebilmek için bir para bırakıyor. Şerâiti hâiz bir genç zuhûr ettiği gibi tahsile gönderiliyor. Hatta nakd-i mevkûfun faizi tahsil-i marifete kifâyet etmiyor ise para tamamıyla artıncaya kadar bekleniyor imiş.

Sâbık reis-i nüzzâr Mösyö Küşuf da dârülfünûn talebesinden erbâb-ı ihtiyacın yatıp kalkmalarına mahsûs olmak üzere bir dârülfünûn misâfirhânesiyle lokantası vücûda getirecek imiş. Hal u vakti müsait olmayan talebe bu misâfirhânedede bad-ı hevâ olarak oturacaklardır. Misâfirhâne sahibü'l-hayr tarafından tenvir teshin olunacak, bi'l-cümle mesârif ona ait bulunacaktır.

Bir milletin efrâdı arasında zenginlerin vücûdu neamet-i ilahiyedir. Ma'a't-te'essüf biz Türkler evvelce servet edinecek mesleklere mâlik olmadığımızdan İslâm unsuru fakir ve fâkadan kurtulmamıştır. Ağna-yı sabıkanın bırakmış oldukları evkâfın kısm-i küllîsi de bakılmadığından kudret ve kuvvetinden düşmüştür. O müessesât ve mevzuât-ı kadime şimdiki gibi dünya rûşeni anlar eshâb-ı fazilet ve liyâkata mevdû' olsa idi bizi bugün sürnâpâ mesud ve müteceddid bir millet olurduk. Çünkü esbâb ve vesâite ma'-ziyadeten mâlik idi.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6817, 1 Rebiû'l-âhir 1334, 23 KS. 1331, 5 Şt. 1916, s. 1.)

AMERİKA'DA TAHSİL-İ ÂLÎ

Muharriri: Celâl Nûri

Amerika âlim-i hazırının teşkilâtında orada tatbik olunan tahsîl ve terbiye usûllerinin dahl-i küllîsi vardır. Bu usûller hangileridir? Ne gibi amelî usûller ittihâz edilmiş ki meydana azim ve irâdet faâliyet, teşebbüs itibâriyle dünyanın en mühim milletlerinden biri olan Amerikalılar gelmiş?

Zannederim ki en fâide-bahş zemînlerden biri de budur.

Muhitin, ırkın hatta tarihin ve zamanın bir milletin zindegî ve kabiliyetinde dahli pek Büyük olmakla beraber tahsil ve terbiyesinin de ehemmiyeti inkâr olunamaz. Esâslı bir terbiye birçok tekâkus-ı ösrfiyenin, bir takım kabiliyetsizliklerin yerini tutar.

Amerika tahsilde maddiyât ve amelîyyâtı esâs-ı ittihâz etmiştir de gaye-i ma'reke-i hayatında ihrâz-ı galebedir. Yoksa münâkaşat-ı vâhiyye ve hevâiyyât değildir. Orada dârülfünûnlar bile mekâtib-i ilmiyedendir. Mektebe muayyen bir maksad-ı maddî hatta tenkîdi ile girilir. Amerika dârülfünûnları tasavvuftan anlamaz. Fransa gibi bazı memâlik mekâtib-i âliyesinde ise bir itibâr ile kalender-meşreplik gâlibtir.

Avrupa ve Amerika Dârülfünûnlarının birbirinden farkı vardır. Amerika mekâtib-i âlisi âle'l-ekser husûsi hibe ve vasiyetler sayesinde açılmıştır. Mekâtib-i mezkûrenin arasında Berayes dediği gibi Polonya, Sorbon, Oxford veya Câmîü'l-Ezher misilli kendi kendine teşkil edenleri veya Prag Üniversitesi gibi bir imparator ve glasgow dârülfünûnu gibi bir papazın eser-i nutuf ve himmeti olanlar yoktur. Hükümetin de dârülfünûnlarla alâkası azdır. Hükümet-i husûsiye bazen tahsîl-i âlîyi bir dereceye kadar taht-ı merâkıbada tutar. Devletin, eseriya en büyük maârif-perverliği mektepleri vergiden muaf bırakmasıdır. Hülâsa, Amerika'da dârülfünûnlar müessesât-ı husûsiyedendir. Vakıfları ile idâre olunur. Aynıyle bizim medâris gibi.

Amerika bazı müessesâtıyla bî-hakkın iftihâr edebilir. Ezcümle Boston'daki Harvard, Virginia, Connecticut hükümetindeki Yale, Pennsylvania, New York'taki Columbia müessesâtı hakîkaten insaniyete hıdmet eden mühim dârülfünûnlardandır.

1912 resmî ve fakat nâkıs ihsâiyâtına nazaran Amerika'da 596 âlî mektep vardır. Bunların 144'ü erkeklere, 109'u kadınlara mahsûs olup 343'ü her iki tâifeye açıktır.

24.508'i erkek, 5526'sı kadın olmak üzere 30.034 kişi bu dârülmüâllimlerde hocalık ederler. Talebenin adedi 125.750 talebâtın ise 72.422'dir. Sünuf-ı adedîye şâkirdânı bu hesâba dâhil değildir. Bu hesaplar nâkıs olup mehazıma nazaran bu adedler hakîkatte daha çok olmak lazım gelirdi.

Dârülfünûnlar Amerika'da başlıca iki tarzdadır: Bunların birne eski veya husûsi, diğesine yeni veyâ umûmî tarz denilebilir. Tarz-ı evvel İngiltere'deki Oxford veya Chambridge mekteplerine benzer ki bir reis veya profesörlere, müdür veya mütevellilere mâliktir ve bunların teşkil ettiği heyet, müesseseyi ve onun emvâl ve emlâkını idâre eder. Talebe muayyen ve mukarrar ederslere devam mecbûriyetindedir. Bunların ibkâmetgâhları mektebe aittir. Orada bir nev' inzibât câridir. Ekseriya bunlar dînidir.

Yeni veya umûmî tarzdaki dârülfünûnlar hükümetçe mürahaslar cânibinden idâre olunur. Bunlarda ders-i intihâbta talebe daha serbesttir. Şâkirtler ekseriyetle şehirde ve istedikleri yerlerde ibkâmet ederler. İnzibât daha sâdedir. Bunlara kadınlar kabul olunur ve ders ücretleri cüzidir.

Fakat bu iki tarz hâricinde de mekâtib-i âliye vardır. Mekteplerin husûsi evkâf sayesinde idâre edildiğini söylemiştik. Bazı dârülfünûnlarda hükümetlerde varidâtlarına nispetle bir şey verirler. Bina'en-aleyh mezkûr hükûmâtın varidâtı artıkça mekteplerinde makbuzâtı tezâyid eder. Fakat en esâslı menba-ı servet-i temenniyâtın ve bi'l-hassa o mekteplerden çıkan mütamevvilâtın insanlarıdır.

Mister Cons Hobkins Baltimor'da tesis ettiği Dârülfünûn'a 770.000 Osmanlı lirası vermiştir. Meşhûr Mister Cond Rockefeller Şikago'daki dârülfünûna milyonlar teberru etmiştir.

Mekâtib ya kendi mezuniyeti tarafından veya heyet-i ilmiyeti cânibinden, hükümet dârülfünûnları ise bazen ahâli tarafından müntehib mürahaslar, bazen de vali-i cânibden mensûb-ı memurin vasıtasıyla idâre olunur.

Harward'da 731, Colombia'da 907, Pennsylvania Dârülfünûnu'nda 553, Princeton'da 203 ilh. Profesör vardır. Bu rakamlar resmîdir.

Galâ-yı isâre ve memleketin servetine nazaran muallim maaşâtı yüksek değildir. En büyük maaşat Colombia'da ve Şikago'da veriliyor ki bu hocanın hadd-i gaye sevenî ücreti birincisinde beş bin dolar 11.000 lira-yı Osmanî ikincisinde yedi bin dolardır. Mektep resilerinden veya en ziyâde maaşlısı olan bin dolar alır.

Dârülfünûn denilen mekâtib-i dâime muhtelif paviyonlardan mürekkebtir. Binin üstündeki Robert Kolej'e benzer. Yetmiş seksen binadan ibâret üniversiteler vardır. Tatil zamanları azdır. Fakat günün bir kısm-ı mühîmi lehevviyât spor ile geçer. Amerikalılar labiyât husûsunda tiryâkiliğe kadar varmışlardır. Mekâtibin bir takımına dühûl için intihân şarttır, bazıları ise buna bakmaz. Dârülfünûnlar muhtelif ruteb-i ilmiye tevcih ederlerse de hükümetçe verilen unvânlardan maadası pek o kadar muteber değildir. Amerika'da da fi'l-vakıa dârülfünûn şehâdetnâmelerinin ehemmiyeti varsa da bu varakpârelerinden ziyâde, bir

cedîdde, kabiliyet-i şahsiye muteberdir. Şark'ta ve Avrupa'da derece için talebe rekâbete düşer ve şehâdetnâmeler bir vesile-i ihtirâs olur. Amerika'da öyle değildir.

Ale'l-ade dârülfünûnlardan maada Amerika'da bed-i san'at ve fen mektepleri vardır. Orada her şeyi hatta idâre-i beytine ve âdâb-ı muaşeret bile mekâtibde öğretilir. Akıl ve hayâle gelmeyen mevâd için mektepler ve dersler açılmıştır. Redkibkât-ı ilmiye ve fenin terakkiyyâtı için bazı dârülfünûnlara tahsisât verilmiştir. Fakir talebe Amerika'da kolaylık çâre-i tahsîl bulur. Bazı mekâtibde parası olmayan şâkirtler için idâne senetleri vardır ve buradan istikrâz ettikleri paralar ile tahsîlini ikmâl eden eâzım da irâe olunuyor. İddiâ olunduğuna göre zekî ve müstaid bir fakir talebe, Amerika'da her halde tahsîli âlîsini ikmâl eder. Amerikan dârülfünûnları bütün tabaka-ı içtimâiyyeye açıktır, ağniyâyâ veya kısım-ı halka mahsûs değildir.

Talebenin hayat-ı içtimâiyyesi, el-hak, şayan-ı tahsindir. Bunların hesâba gelmez kulüp ve mahfilleri vardır. Bunların içinde bazıları iğna-yı şâkirdana mahsûs olup pek müzeyyendir. Şâkirdanın bir kısmı oralarda beytütet eder. Gazete ve mecmuada çıkarırlar. Bizim talebe-i Osmaniyye'de yakınlarda Colombia'da bir kulüp açtılar. Sa'yıları meşkûr olsun. Bunlardan maada dârülfünûnların sarf ilmi ve edebi kulüpleri vardır.

Din ve mezhep, Amerika'da, Fransa'daki gibi metrûk veya makdûh değildir. Amerikalı dîne riâyetkârdır. Bina'en-aleyh dârülfünûnlar ekseriyetle mezâhibe merbuttur. Bunların kısım-ı azamı Hıristiyan dîn-i umûmisine mürâatkâr olup ihtilâfât-ı husûsiye-i mezhebiyyeye kulak asmaz. Malûm olduğu üzere Protestan mezhebi ebât-ı müttenevviâyâ münkasımdır. Ve bunların kavgaları, dâhili ihtilâfları artık Amerikalıları yormuştur. Onun için bi'l-hassa bir sıbta, bir şubeye ehmmiyet verilse dârülfünûnlar mâhiyet-i umûmiyelerini kaybederler.

İhtilâfat-ı mezhebiye –ale'l-ekser- mekteplerden uzakta cereyân eder. Bebek'teki Amerikan Koleji de evvel bavel Hırsitiyalık'ın istilâsı için yapılmıştır. Bu bir protestan mektebidir. Fakat iktisâdî maksadı felan veya filan husûsu kilisenin değil dîn-i İsevî'nin mazhar-ı tefvik olmasıdır. Bununla beraber yine şurasını da tezâkir edelim ki en meşhûr dârülfünûnlarda bile yine reng-i husûsi mezhebi görülür. Meselâ, bir mukteza-yı anane, bir dârülfünûnun meclisinde kalan kiliseye mensûp şu kadar ruhânî, aza-ı saffetî ile ahz-ı muvaffak eder.

Amerika dârülfünûnları mekâtibin hangi derecesindedir? Avrupa ile bir cedide-i mühim bir tezâd teşkil ettiklerinden bir âlemdeki dârülfünûnlar ile diğerdekileri mukâyese müşkül olur. Almanya nokta-i nazarından İngiltere'deki Oxford ve Chambridge bile

dârülfünûn değildir, adiyen mekteptir. İngilizler ise İskoçya Dârülfünûnları'na adi mektep derler. Bina'en-aleyh Amerikan Dârülfünûn'ları bir tarif-i sarîh ile ifâde olunamaz.

Bu makalemizdeki malûmatın bir kısmı Lord Bryce'in eser-i meşhûrundan iktibâs edilmiştir.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7084, 5 Mh. 1335, 20 TE. 1332, 2 TS. 1916, s. 2.)

*

MEDRESE VE PROGRAMLARI HAKKINDA

İşitildiğine göre meşihat-ı uylâca medrese programlarının yeniden tanzimi için alâkadâr zevâtın mürekkeb bir heyet teşkil edilmiş ve bu heyet şu günlerde vazfesini ikmâl etmek üzere bulunuyormuş.

Yaşamak ve yükselmek azminde olan milletler, yağar eser yolcu yolunda gerek misl-i marûfuna tevfik-i hareketle lüzûmu hissedilen işlerin tasviyesi için yapılması zarûrî olan millî teşebbüsleri neticelendirmeye çalışırlar.

Esâsen milletlerin hayatında gâilesiz reft yoktur ve olamaz. Her zamanın kendisine göre bir gâilesi vardır. Aradaki fark yalnız gâilenin büyük veya küçük olmasından ibârettir.

En büyük gâile hengâmındada bugünü ve yarını düşünerek hazırlıkta bulunmak şüphe yok ki şayan-ı şükran bir azimkârlıktır. Zaten, teşebbüsât-ı milliyyede bir şeyin yapılma vakti ona lüzûm ve ihtiyâç görüldüğü zamandır.

Medrese programlarını ıslâhı lüzûmu ise devr-i meşrûtiyetin hulûlü anından itibâren şiddetle hissedilmeye başlanmış, o vakitten beri bu gayeye doğru, hayli yol alınmış, manadâr şekil bozularak, yerine başka esâslar kabul olunmuştur.

Fakat meselenin tekrar bu komisyona havalesi de gösteriyor ki şimdiye kadar yapılan tedilât, el-yevm mer'î olan programın, matlûb-ı gayeyi temin etmediğine ve edemeyeceğine merci-i aidince kati kanâat getirilmiştir.

Mlûmdur ki bin tarihinden sonra devletin bütün esâslı teşkilâtı sarsılmaya yüz tutmuş olduğu gibi bu meyânda medreselerde sükûta başlamış, tedrisâtta medrese tahsilinden matlûb gaye unutulmuş tamamiyle vahimiyat içine düşülmüştü.

Bu halin neticesi ise fecii oldu. Ortada gayedâr bir program gibi bir şey kalmadı. Sıra dersleri diniyât ve hissiyât ile alâkadâr olmayan deikoduları muhtevâ kitapların takinine hasredildi.

Artık ilim için medreselere koşan gençler on on beş sene imtidâd eden tahsil hayatlarının ilk çağları hemâ denilip de hem denilmediğinin illetleri mübtedânın niçin merfû olduğunu sebepleri, şârih ve muhannâların, musahhiflerin hâtır ve hayâllerinden geçmemiş

olan fetamilleri ile geçiyordu. İkinci çağlarda eski mantığın çürük tasavvurâtı yolunda heder ediliyordu. Son senelerde ise Yunan-ı kadim felsefesinin yıkılmış enkâzı arasında çırpınılıyordu.

Bu medîd devre-i tahsîl esnâsında halli ve mültekî ile icâzetnâme alınacağı hengâmda temennâ okunulan fatiha tefsiri ber-teraf edilirse, diniyâta, ahlâkiyata, içtimâiyata aid bir şey gösterilmediği gibi hayatta temin-i muvaffakiyyet için elzem ve zarûrî olan fenlerin en ibtidâi mübâhisi de öğrenilmiyordu.

Tabîi bu yolda ikmâl-i nesh –ikmâl-i tahsil diyemeyeceğim- eden bir zâttan dini yüksek malûmata, dünyevî irfâna, içtimâi vukûfa intidâr edilemezdi.

Bunun içindi ki, devr-i meşrûtiyetin hulûluyla beraber, medrese dersleri hakkında da yeni bir program tertibi lüzûmu şiddetle hissedilmiş, bir iki teşebbüs ve tecrübeden sonra nihâyet el-tevm mevzû münakaşa olan şekil kurulmuştur.

Bir vakitler medreseler âlem-i İslâm'a, hem din âlimi yetiştiriyor, hem de riyâzilere, tabiplere, hekimlere, kimyagerlere, heyet-şinâslara, müverrihlere... menşe olunuyordu.

Mâziyi derpiş ederek bu gözde medreseleri öyle bir hale getirmek arzusunda düşmek, mahallî temennîden başka bir şey değildir.

Çünkü ulûm ve fûnûnun vüsât-ı hazirasına göre bütün bu ilimlerde mütebehhir zevât yetiştirmek imkân-ı dâhilinde değildir. Bugün yalnız bir fende hatta feninde bir şubesinde ihtisâs kazanmak için bir ömür heder etmek iktizâ ediyordu.

Medrese ne bir mühendishânedir, ne bir tıp fakültesi, ne de bir dârülmüâllimin! Artık medreseden hem feylesof, hem tabip, hem heyet-i şinân, hem kimyager, hem riyâzi, hem de din âlimi olmak üzere İbn-i Sînâ bir deha yetişemez.

Fakat buna mukâbil, medrese mütebahhir bir İbn-i Temîm'e bir İbn-i Kayyım hatta bir Gazâlî yetiştirebilir. Medrese programlarının fûnûna ait cihetleri tedkik edilirken bu cihetin nazar-ı itibâra alınacağını ümid ediyoruz.

Medrese programlarının nasıl olması meselesini halletmek için medreseden ne gibi evsâfi haiz zevât yetişmesine ihtiyâç olduğunu bugün ve yarın için medreseden ne beklendiğimizi tayin etmeliyiz.

Mademki medrese bütün müessesât-ı diniyyede istihdâm edilecek zevâta mahrec olacaktır. O halde medresenin gayesi tayin edilirken bu müesseseleri nazar-ı itibâra almak, orada istihdâm edilecek zevâta bulunması lazım gelen evsâfi onların bilmesi iktizâ eden ulûmu tayin etmek ve ancak ondan sonra programların tanzimine başlamak icâb eder.

Medrese her şeyden evvel, terbiye-i diniyyenin münci olmalı, nurlu, imanlı, âlimler, ahlâk-ı İslâmiye ile mütehalli murabbalar yetiştirmelidir. Bunun için, programlarda, Kur'ân-

1 Kerîm ve ehâdis-i nebeviyye, İslâmiyet'in bu iki rûkn-i esâsına son derece ehemmiyet verilmek zarûrîd olmaz mı?

Medreseden neşet eden bir efendi, Kitâbü'l-İlâhî'yi tamamıyla anlamış olmaz, ehâdis-i nebeviyyeye esâslı bir vukûf peydâ etmiş olunmazsa, medreden beklenen gaye temin edilmiş olur mu?

Bize kalırsa, medreselerde Kur'ân-ı Kerîm ile sıhhati müspet bulunan ehâdis-i nebeviyye evvelce aynen talebeye okutulup, öğretilmeli, tefsir tedrisâtına, râvileriyle, şerhleriyle hadis ve siyer tetebbuuna ancak bundan sonra başlanmalıdır.

Tefsir okutulurken, Kadı, Keşşâf, Ebu's-Suûd, Handân, Nahcivânî, Âlûsî, Konevî, Fahr-i Râzî... gibi zevâtın tefsirlerinden birinin aynen takibi, mütefekkir zevât yetiştirmek için kâfi gelmez. Müderris olacak zât, bütün tefsirleri tetebbu etmek, kendi muhâkemesiyle mezc ettikten sonra talebeye münakaşalı dersler verilmedilir ki hakiki din âlimleri yetişebilsin!

Kısm-ı evvelde, Arapça tahsîl için emsile, binâ' ve maksûd gibi risâleler artık esâs olamazlar. Bunlardan kavâid-i sarfiye de öğrenilmez. Lisân-ı tahsîl için suhûlet ve fevâidi her memlekette tebeyyün etmişuûllerden birinin kabulü zamanı gelmiştir.

Talebenin fikrini muhâkemeye alıştırmak, esâsından haberdâr etmek için kısm-ı tâlinin yukarı sınıflarıyla, kısm-ı âlînin ve bi'l-hassa mütehassisinde, tedrisât doğrudan doğruya İlâhiyat-ı Kitap denilen âsârdan takib olunmak acaba daha nâfi olmaz mı?

İlm-i nahiv tedrisâtında Adalı'yı kaldırarak Câmîî'nin *Lafıye Şerhi* ibkâ etmekte hiçbir fâide yoktur zannediyorum.

Almanya'da bile nahv-i Arabî için Sibeveyhî'nin kitabı kabul edildiği halde niçin aynı eser okutulmasın? Medreselerin vaktiyle feyyâz ve mütefekkir dimâğlar yetiştirmiş olması esâsını, o vakitler tedrisâta ümmühâtın esâs ittihâz edilmiş olmasında ararsak yanlış bir tarike sapmış olmayız!

Fıkıh ve kelâm için de ilk müctehidlerin, tabaka-i evvelî sâniye erbâbının müellifâtı kabul edilmek, her halde taklid derecesini ileri geçmemiş olan zevâtın eserlerini takipten kat kat fâidelidir. Halebî'ler, Müteka'lar, İmam Mahmud, İmam Şâfi'nin kitaplarıyla kıyâs olunabilir mi? Hüdâye duruken Monla Hüsrev'in kitabı okutulur mu?

Müstaid bir talebe duruken, ümmühât-ı kemti takip ederken ahkâm-ı fihiyeyi bilâ muhâkeme papağan gibi okutmakla itlâf- ömür etmez belki o hükümlerin nasıl çıkarılmış olduğunu, ne esâslara istinâd ettirildiğini de aynı zamanda görür ve öğrenir. Tahsîlini ikmâlden sonra tetebbuâtı ilerlettikçe, kendisi de ihtiyâcât-ı hayatiyeye göre yaşayan ırkları, nasûhla tevfiik ederek aynı esâslardan istifâde etmek yolunu bulur. Hiç şüphe yok ki bir fıkıh

İbn-i Rüşd, bir Fahr-i Râzî, bir İbn-i Temiyye, bir İbn-i Kayyım, bir Gazâlî ancak bu sûretle yetişmiş, öyle muazzam müellifât vücûda getirmişlerdir.

Eski mantık artık ölmüştür. İhyâsına çalışmak abesle iştigâl demek olur. Gelenbevî Burhâni yerine eski felsefenin mantığı, ilm-i ruhu ikâme eylemelidir. Fünûn-ı sâireye gelince, bunlara tahsis edilecek saatlerle müfredât programları, tabîi ihtisâs gayesine göre değil ihtiyâç derecesine göre tertip edilmek iktizâ eder. Her halde bu dersler, münevver, mütefekkir bir din âliminin haberdâr olması lazım gelen esâslardan fazla olmamalıdır. Çünkü fazlasını talebenin zihnini yormaktan başka bir netice vermez.

En bol saatler, diniyâta, amelî ve nazarî ahlâkiyâta, içtimâi ilimlere tarih-i İslâm, tarih-i millî ve coğrafi-i İslâmiye'ye ve bi'l-hassa tarih-i din-i İslâm'a ve bir de hitâbelere verilmelidir.

Bir medrese mezûnu, muhtelif akvâm-ı İslâmiye'nin hayat-ı içmâiyelerini, seviye-i medeniyetlerini, mevki-i coğrafyalarını, vaziyet-i siyâsiyelerini, nasıl ve ne sûretle İslâm'a girmiş olduklarını, el-yevm ne halde bulduklarını, aralarında ne gibi mezhepler intişâr etmiş olduğunu, hülâsa her hallerini bilmedir.

Uzak diyârlarda bulunan Müslümanların ahvâline dâir malûmat edinmek için misyonelerin eserlerine Rever Müslümanlara mürâcaat mecbûriyeti hem fecii hem de mûcib-i âr bir iftibkârdır.

Medresenin gâyesi, millet-i İslâmiye için terbiye-i diniye için pirâyedâr, ahlâk-ı âliye ile muttasıf imânlı, nurlu, irfânlı, mütefekkir rehberler yetiştirmektir. Şu halde programlar yapılırken ancak bu gayeyi düşünmek, tedris ve terbiye esâslarını buna göre tertip etmek icâb etmez mi?

M. Şemseddin [GÜNALTAY]

(Nu: 7042, 21 ZK. 1334, 6 Ey. 1332, 19 Ey. 1916, s. 2.)

*

MEKTEPLERİMİZ, TALEBE VE MUALLİMLERİMİZ

Maârif Nezâreti'nin tedrisât-ı tâliyede muallim ve muallimelerin dâimi olarak tayin ve istihdâmları sûret-i katiyede takarrur eylediğini mübeyyen geçen Salı günü nüshanızda münderiç tamimindeki ale'l-umûm mekâtib-i tâliye-i muallim ve muallimleri saat-ı dersiyeleri itibâriyle değil kasemleri ve ehliyet ve kifâyetleri itibâriyle tevzîf olunacak, hariçten başka bir vazife derûhte edemeyecektir. Muallim ve muallime mesâisini münhâsıran mensûb olduğu mektebin tedrisâtına tahsis edecektir. Ders saatleri haricinde yine mektepte bulunacaktır. Vazifenin terbiye ve idâresi ile ve vakit vakit tatbikât-ı dersiyeye ile iştigâl edecektir.

Altı çizilmiş maddeler hakkında bir kaç söz söylemek mecbûriyetini hissettim. Gazeteniz tarafından izâh olunduğu üzere, Maârif Nezâreti muallim ve muallimelerin mesâibinden itâmı derecede istifâde etmek vazife ve talebâtı da izâmı derecede istifâde ettirmek istiyor. Fakat gazetenizle hem-fikir olarak bendenize öyle geliyor ki bu taleb-i kâfeye alâik ve levâzımıyla düşünölmüş değildir.

Bizim ibtidâî, tâlî, âlî bütün mekteplerimizde derslerin kemiyet ve keyfiyeti, saat-i mesâisi, asla talebe ve talebânın sa'yı, kuvvet ve kâbiliyet-i hayâtiye ve fikriyesi ile tevkif edilememiştir. 24 saat veya bir hafta zarfındaki mübeyyen ders saatlerinden hariç zamanlarda dahi zamîme olarak birde tatbikât safhası tesisine çalışmak pekçok düşünölecek bir meseledir. Çünkü talebe ve heyet-i ta'limiyeyi bu kadar uzun ve üzüntülü şerâit-i iştigâliyyeye tabi tutmazdan evvel bir veche âfî mesâilin hal ve münâkaşa edilmesi elzem idi.

Fikrimi sırası ile izâh edivereyim:

1- Mekteplerde Hafizü's-sıhha Meselesi:

Mektep binalarımız ve amûr-ı sıhhiyesi hakkında çok şey söylemek istemez. Şerâit ve levâzım-ı sıhhiyeyi hâiz ve mektep olarak tesis olunmuş binanın adedi kaçtır? Mekteplerimizin küçük odalarında beher çocuğa ve muallime düşen hava metre meksebi kaçtır? Tenvir ve tashîn usûlleri nedir ve ne dereceye kadar kâfidir? Usûl ve derece-i tanzifât ve kifâyeti nedir? Talebe ve talebât ve heyet-i ta'limiye ne derece bir murâkabe-i tabiiye ve sıhhiye altındadır? Zuhûrundan sonra mektebini kapamaktan ibâret tedbir ile iktifâ edilen kızıl, kirâmdan mâadâ kuruş-ı beşeriyeti kemiren sıtma, Rum gibi gizli sarı hastalıkların talebe beyninde meni' zuhûr ve sirâyeti için ne gibi tedâbir ihtiyâtıyla vazi ve tatbik edilmektedir?

2- İâşe ve İstirâhat ve Sıhhat:

Talebe ve talebânın iâşesi, usûllerde tabaüd ve iâşe keyfiyeti ve ders programları ve tarz-ı mesâi ile mütevâziyen tanzim ve tedkik edilmiş midir? Yedikleri yemek talebenin yevmi sarfiyât-ı maddiye ve maneviyelerini telâkkîye kifâyet ediyor mu?

Çocuklar mektebe kabul edildikleri zaman mektebin bir tabib-i muvazzaf ve mesulü tarafından layıkıyla muayene ediliyor, kâmet, zamîme-i sadr. Vezn-i bülentleri alınıyor ve sicillerine veya tabip muayene defterine kaydolunur mu? Rastgele bir tabibden alınmış bir rapor ile bir aşî şehâdetnâmesini hiçbir çocuğun tahsil ve mektebe kabule liyakat-ı sıhhiyesi hakkıyla tezkiye edemez. Sonra talebenin hiç olmazsa haftada bir umûmî muayene ile ahvâl-i sıhhiyelerinin gidişi, vezinlerinin mülkât-ı akliyesi ve bedeniyesinin geçirdiği hastalıklar ve yaşlarla beraber nema bulup bulmadığı ölçölüyor mu?

İnzibât ve program ile iâşenin ve istirâhat müddetlerinin yekdiğeri üzerindeki münkâbl tesirâtı hangi mizân-ı marifetle işlemektedir?

Ders saatleri ve mütâkip istirâhat müddetleri talebenin sinine ve derece-i tahammülüne göre mi kısa veya uzak tutulmuştur? Yoksa göreneğe, âdete mi tabidir?

3- Ders Programları:

Zannımca, ders programları adeta da, vesâfada El-Hakk şikâyete değer. Bu husûsta mesleğimden haricü'l-ferdi söylememiş olmak için derslerin kemiyet ve keyfiyetleri ve programlar umûmî hedef-i aliye yakıştırılmış ve yaklaştırılmış mıdır? Meselesini nazariyyâta takdîm veya hiç olmazsa lüzûmu kadr-i terakkî olunabilir mi? Bunu hatırlatmak isterim.

Bedeniyesidir ki her his için amelî dersler nazariyyelerden daha çabuk ve kolay verilir ve alınır.

Bâ-husûs çocukların sinnine ve terbiyesine göre merakımız dimağiyesinin kabiliyet-i ahz ve intikâli düşünülmezsizin piş-i ta'limlerine arz edilen rastgele malûmât... Kitapların ve derslerin kaçta kaç talebenin hatta beniyesi ve buna göre haiz olduğu derece-i nema ve kâbiliyet-i infihâmiyesiyle karşılaştırılmış mıdır? Belki bu husûsun ıslâh ve ikmâline çalışılır. Fakat bugün tatbik edilen programların hiçbirisi bizim kabiliyet ve ihtiyacımıza göre değildir zannediyorum.

Avrupa evladının doğar doğmaz iken alıp geldiği hamûle-i istidâd ve münkâtı

numarasına konacağı programla bizim evladın mekteplerine ve şahsiyesine göre önüne konacak programın arasında mutlaka bir fark hem azîm bir fark olmak gerektir. Gayr-i teMs3ili ve taklidi iktisâbâtın bizce bir fâidesi yoktur.

4- Mektepte ikâmet-i müddenî ve devam saati:

Asl-ı mare'z-zikr tamim ile münâsebeti olan mektepte ikâmet müddeti ve devam saati pek ince ve mühim bir mesele-i hayatiyedir. Mektepte ta'lim ve terbiyeden maksad gâni-i evlad ve vatana muanen yek renk ve yek şekil bir imân, bir ahlâk, bir zihniyet vermek, onların kabiliyet-i içtimâiyye ve iktisâdiyesini terbiye etmek, hülâsa bir çocuğu içinde yaşadığı millet ve beşeriyet için hayırlı, kendi için kazançlı ve şerefli bir adam olarak yetiştirmektir. Ta'lim ve terbiyede de muayyen o kata intisâr etmek tabiidir. Bunun için ta'lim ve terbiyenin müddet-i seneviyesi, şehriyesi, yevmiyesi vardır. Her tâlib ve talebenin bir günde alacağı ve her muallim ve muallimenin bir günde verdiği malûmat-ı muayyen ve bir kaç saat zarfında olacaktır. Derslerin sıklet ve ehemmiyeti talebenin sen ve beniyesi ile

müteakiben tayin olunmak lazım gelen tedris saatlerinden fazla iştigâlât-ı zihniye katiyen muzırdır.

Bir çocuğun mektepte göreceği ve öğreneceği şeylerden maada, bilmesi ve öğrenmesi lazım gelen şahsına, ailesine, milletine, etrafındaki eşyâya yani muhît-i zî-hayat ve bî-hayati ile münâsebet-i hazıra ve müstakbelesine aid birçok şeyler vardır ki bunların bir günün hatta daha ziyâde gündüzün içindedir.

Bugünkü usûl-i davamızla biz çocuklarımızın bütün gündüzünü sabahtan akşama kadar mekteplerimiz nazariyatıyla boğuyor, onları hayat-ı amelîyelerinde lazım amelî daha pek çok şeyleri görmekten men' ediyoruz. Sabahtan akşama kadar bugün için alet ve vesâitçe daha pek ibtidâî bu halde bulunan mekteplerimizin dört duvar arasında hayatlarını geçirmek, nazarlarını tehdid etmek sûretiyle onlara vereceğimiz ruh-ı terbiye, ruh-ı sükûnet ve esârettir.

Ecnebi mekteplerini bıraktım. Ekser Mûsevî, Rum ve Ermeni Mektepleri'nin sabahtan öğleye veya öğleden bir saat sonraya kadar ikmâl-i tedrisât ile koyuverdikleri talebelerinin erkek olduğuna göre babasının, akrabasının, ustasının dükkânında, dest-gâhında gördüğü ve öğrendiği ve yaptığı eşyâları, egzersizleri kız ise validesinin, hemşiresinin, arkadaşlarının dizi dibinde öğrendiği, gördüğü, yetiştirdiği, kurtardığı, diktiği, biçtiği şeyleri görelim. Ve ikmâl-i tasilden sonra mücadele-i siyâsetteki kabiliyet-i sa'y ve amelînin ne olması lazım geleceğini düşünelim. Bunun bütün bir günde efkâr egzersizlerden dört duvar arasına hapis ve kasr ile yetiştirdiğimiz mekâtib-i ibtidâîye ve tâliye ve hatta âliye mezunlarımız sahne-i mücâdeledeki kıymet ve faâliyetini mukâyese edelim. Evvelkisi hayat-ı içtimâîyye ve iktisâdiyenin acısını, tatlısını görmüş tatmış bir mücerreb ve cesur diğeri âile hayat ve icâbatına bile yegâne bir beceriksiz ve korkaktır.

Binâ'en-aleyh bu eski ve muzır âdetimizi bırakalım. Her milletin yaptığı gibi bizde mekteplerimizi erken açıp erken kapatalım. Sabah saat sekizde başlayan tedrisât zevâlde ve nihâyet bade'z-zevâl birde bitsin. Bâ-husûs evladının muavenetine eşit ihtiyacı olan ve yüzde yetmiş çitfçi ve rehber bulunan kaza, kasaba, karye mekteplerimizde bunun derece-i ehemmiyetini ve halkın mektepten kaçınması esbâbından biri olduğunu unuta'lim.

Bizim de kızlarımız hergün mektepten sonra anneleri yanında amelî idâre-i beytiye tatbikâtı görsün. Aile hayatını, ihtiyâcâtını düşün. Oğlanlarımız, babalarının, ağabeylerinin, ustalarının dest-gâhlarında amelî çırak dersleri görsün. Mücâdele-i hayatiyenin şedâidiyle istinâs hâsıl etsin. Ve içtimâîyyât ve iktisâdiyâtta melekeli, idmanlı, cesur yetişsin. O kadar yaşta olmayan yavrularımızda ailesi ocağında, bahçede, kırdan koşsun, gezsin, hava alsın, nemalansın. Dar bir odanın müteaffin havası, güneşsiz, ufuksuz cevfi içinde kalmasın.

Bundan böyle mektepsiz ve pratik yetişmiş ve pekçok işler görmüş olan dedelerimizin, ninelerimizin önünde, başlarımızda bir demek çiçek gibi bir yığın malûmat-ı nazariye ile yere bakmaya mecbûr olmayalım.

Bir zaman sade pratik idik, nazariyyâtımız yoktu. Şimdi de nazariyyâtımız çok, pratiğimiz yok. Hâlbuki evvelkisinde hayatı kazanmak kâbil olduğundan biz varlık ibrâzı mümkündür. İkincisinde ise eli ve midesi boş gezmek emr-i zarûrîsidir.

Bütün bu maddî ve manevî, mevzûmu ve gâye-i tefâis veya yanlışlar içinde el-yevm fâideden ziyâde mazûr görülmekte olan evladımızın mekteplerimizdeki müddet-i sa'y ve tayini neden tezyîd ve temdîd ihtiyâcı duyuyoruz?

5- Muallimlerin müddet-i iştigalleri:

Maârif Nezârti muallimin ve muallimâtın vazife-i içtimâiyelerini ve seviye-i fikriyye ve ahlâkiyelerini, tarz-ı maişet ve kudret-ı sıhhiye ve kuvve-i teşebbüsiyelerini hülâsa hukuk-ı zağîye ve içtimâiyelerini nazar-ı itibâre almaksızın ve maâşat-ı haliyeleri ile onların yeni teklifine nisbetinde kazanmak isteyenlerle, husûsât-ı zâtiyesi ve içtimâiyyesi bu ili şart ile tavâfuk etmeyen pek kıymetli anasır-ı ta'limiyesini kaybedecektir. Bu sebeple, zaten manen ve maddetemn adem-i kifâyesi görülen muallimin ve muallimâtın kemiyete ve hele keyfiyyete bir daha sarsılacağını ve bu yüzden pekçok zarar görüleceğini zannederim.

Tabiki talebenin umûmisi gibi heyet-i ta'limiyenin de ömr-i yevmisi dört duvar arasına hapis ve hasredilmek izhar-i cihet doğru değildir. Hükümetin bir şahsından ancak muayyen bir zamanda, muayyen bir fâide talep ve temin etmekten fazla hakkı yoktur.

Muallimin ve muallimâtta müstahsilin ilim ve ebeddir. Mektepte bulunmak müddetini sabah sekizden zevâle ve yanyîât-ı zevâlden bir saat sonraya kadar kat' ve tayin etmek ve günün ondan sonrasında şahsî kendi iştigâlât ve iktisâbât-ı husûsiyesi için serbest bırakmak hükümet-i idâre ve hukuka muvafık, mualliminde, talebeninde, hükümetinde nefine min külü'l-veceh mutâbıktır.

Bu sûretle Maârif Nezâreti hergün için yine muallim ve muallimâtın eazımını isrifâdesini temin etmiş ve talebe ve talebât içinde bu fâideyi, kâbil-i ahz ve temsil bir hale getirmiş olur.

Muttasıl teceddüdât ile her usûl ve emrini icabât ve terakkiyyât-ı asriye ve fikriyyeye tevkif etmeye çalışan Maârif Nezâreti'nin bu husûsu nazar-ı dikkate alması ümit ve intizâr bizim için bir haktır. Bütün külfet-i marifet ve mesâi insanın hayatı içindir. Bundan dolayı da insanlara ait her emirde ve işte ilm-i hayat düşünölmeli ve ilm-i hayat mütehassıslarıyla

da görüşülmelidir. Çok temenni olunur ki Maârif Nezâreti'nin pedagoji, ilm-i ahvâl-i ruh ve emrâz-ı akliye ve asabiye şubelerine vâkıf bir tabib müşâviri ve birde teşkilât tabiiyesi olsun.

.....
Avâm an-ı cehl fenn-i tıp ile hâlâ sevişemedi. Lâkin Havâs olsun bunlarla beyinlerini hüsn-i telif etmek imkânını bulamıyor mu? Memleketini düşünen herkesin gördüğü hayırlı nikâtı göstermek borcudur. Zannımdır ki ben böylece başağrıma sevketti. Hep bunlar malûmu ilâm kabilindendir. Fakat tatbik edildikçe söylemek mecbûriyetinden kurtulamnayacağız. Ve min Allah et-tevfik.

Üsküdar, Açıktürbe

Hasan Kadri (Doktor)

Nu: 7217, 21 CE. 1335, 15 Mt. 1333-1917, s. 2.)

*

AVRUPA'DAKİ TALEBEMİZ

Avrupa'daki Osmanlı talebesini teftiş için ara sıra Maârif Nezârti'yle Nâfiye ve Ticâret Nezaretlerinden mürekkeb bir heyet teftişe gönderilecekmiş. Bu ana kadar müfettiş olmak üzere 32 kişi müracaat etmiş, Maârif Nezâreti yalnız birini şayan-ı kabul görmüş imiş.

Bu teftişe lüzum var imiş. Çünkü millî ve ahlâkî secîyeler inhitâta uğruyor imiş, talebe yeni girdikleri muhitin çirkin cereyânlarına da kapılıyorlar imiş.

Deriz ki:

Bu bâbda ancak müşâhedât üzerine beyân-ı mütalaa gerekir. Avrupa ne imiş, orada bizim talebemiz ne olur imiş. Buna dâir zaman-ı takdimden beri küllî ve dâimi tekrar edilen yalnışlıklara da artık bir nihâyet vermeliyiz...

Hepimiz biliyoruz ki Avrupalı hayatı dar bir dâire içinde geçen bir memleket değildir. Buradan oraya giden gençlerin bu yeni hayattan mütelevviz olmak istemeleri pek tabîidir. Bunun önüne geçmek istemek muhâl ile uğraşmak demektir. Bir de unutmamalı ki Avrupa'da ale'l-umûm talebe için ser-âzad-âne bir hayat vardır. Almanya'daki talebe cemiyetlerinin hayat-ı husûsiyesi şayan-ı kayd ve tezkârdır.

Bizim fikrimizce talebenin şen ve şatır olması, onların gülüp oynamaları lazımdır. Erkekli, kadınlı binlerce şâkirdi olan dârülfünûnların hayatında bizim bilmediğimiz ve anlamadığımız bir başkalık vardır. Gençleri bizim eski medreselerdeki gibi yaşatmak artık kâbil değildir. Şimdiki zamanın bir başka gidişi, itiyâdı, felsefesi hâkimdir. Onu idrâk etmek lazımdır. Avrupa'da talebeye hatta kânûnî ve usûlü bazı müsâidât-bahş olunur. Bunun elbette bir müsebbibi olmalı.

Şimdi bizim talebemizden, eski bir tarzda hareket etmeyi arayacak olur isek muhakkak bir talepte bulunmuş olmayız.

Millî seciyeye gelince: Biz Avrupa'daki talebemizde bu seciyenin gâib olduğunu asla görmedik. Bütün talebemizde bu seciye hatta bu raddedekinden fevkâ'l-had ziyâde kuvvet buluyor. Bu da tabîidir. Osmanlı talebesi, içinde bulunduğu muhitin itikâdât ve tahassüsâtından pek ziyâde mütenebbih oluyor ve kendilerine adetâ bir asabiyet-i müheyyice bile geliyor. Bundan hiçte korkmaya mahal yoktur. Gâilemizde vâki oldu: On yaşında bir kızımız, bir coğrafya dersinde Osmanlı mülkünden bahsolunduğu zaman, onun hoşuna gitmeyecek sözlere karşı isyân etti, muallimesiyle beraber bütün bir sınıfa karşı, dehşetle çarpışan bir asker gibi ibrâz-ı celâdet etti. Müdâfaa-i Milliye husûsunda nihâyet bî-tab düşerek gözlerinden yaş aktığını akîb-i vakıa da bi'z-zât gördük. Emin olun burada on yaşında bir çocuk, bu mertebe teheyyüc haline gelemezdi.

Osmanlı talebesi aralarında ihtimâat akd ediliyorlar. Kendi ahbaplarını davet ediyorlar. Şiirler, tarihî menkıbeler, millî sergüzeştler okuyorlar. Bununla anavatani dâima der-hâtr ediyorlar. Evladımız cemiyetçe hiçbir milletin evladından geri değildirler.

Şimdi de, bir heyet tarafından talebenin nakl-i kelâm edelim: Böyle bir teftiş-i dâimi olamaz. Bi't-tabîi muvakkit olacak. Senenin beş on gününde icrâ olunacak teftişâttan hiçbir dâimi netice çıkamaz. Maârif Nezâreti'nin ihtiyâr ettiği mesârif ber-hevâ olur gider. Nasıl ki bu ana kadar icrâ olunan tenkidlerin bir neticesi elde edilemedi.

Mesele teftiş değildir. İkmâl-i tahsil için Avrupa'ya gönderilecek talebenin hüsn-i ianesindedir. Nezâretler bu meseleyi lâyük olduğu derece-i ehemmiyetle nazar-ı mütâlaaya alacak olur ise gönderdiklerinden bir şey bekleyemezler. Hatıra, gönüle bakmayarak Hisbetü'l-lah ve Hisbetü'l-vatan intihâbatında son derece bir asabiyet göstermelidir. Milletten kesesinden beslenen bu efendileri isbât-ı ehliyet eden takımdan ayrılmalıdır. Nezâretlerin dikkat edecekleri bir nokta daha vardır ki o da gönderdikleri talebenin velileri eshâb-ı inâddan olmasıdır. Hâlbuki babaları tarafından masrafları derûhte edilebilecek talebe gördük ki millet onları besliyor idi.

Talebeyi sıkamak usûlünün iyi bir netice vermediğini de gördük. Babaları tarafından sıkı sıkı emirler verilen gençler bi'l-âhire en haylaz takımdan oldular.

Gerek nezâretlerimizin, gerek velilerin bilecekleri bir cihet vardır ki bunu Avrupa'dan yazdığımız mektuplarda tekrar ettik: Biz Avrupa'ya gönderdiğimiz talebenin yüzde yirmisini, evet yüzde yirmisini iyi bulur isek, sevinelim: Mübâhî olalım! O sahada şaşırmandan yürümek için fevkâ'l-had bir metânet-i ahlâkiye, bir terbiye lazımdır. Bina'enaleyh talebemiz şaşalayacak olur ise onları affetmelidir.

Biz ne isteyebiliriz: Talebe nâmuskârane haysiyet-perverâne bir sûrette eğlensin fakat derslerine de çalışsın. Eğlencesi için saatleri olsun, mesâisi için dahi saatleri bulunsun.

***

Talebeye nezâret husûsundan Bern sefirimiz Fuad Selim Bey'e diğ er süferâmızın peyrev olmalarını arzu ederiz. Meşârü'n-ileyh kendisine tevdi olunan talebenin ikâmetleri, tahsilleri için gayet metin usûller ittihâz etti. Hatta talebenin oturacak pansiyonları bile kendi intihâb ediyor. Sonra ikinci derece de tahsilde bulunanları kalabalık şehirlerin gabri küçük yerlerdeki mekteplere veriyor. Meselâ Avusturya'nın Feldkirch denilen on bin kişilik kasabasında öyle bir cimnaz mektebi vardır ki ahâlisi milyonlara bâliğ olan bir memlekette o kadar mükemmel bir mektebe tesâdüf olunamaz.

Bern sefirimiz hem pansiyon sahiplerinden, hem mektep müdürlerinden muayyen olan zamanlarda birer şehâdet varakası alıyor. Talebenin ahlâkiyâtı, tahsili hakkında dâimi sûrette malûmat ediniyor. İşte bu sayede talebe-i Osmaniyye, gayet dikkatli bir pederin nazâret ve himâyesinde bulunuyorlar.

Bu himmet ve gayretinden dolayı sefirimiz meşârü'n-ileyhi milletimiz nâmına tebrik ederiz. Diğ er süferâmız, şehbenderlerimiz de bu yolda hareket edecek olurlar ise evladımız kâfi derece nezâret altında bulunmuş olurlar.

Doğrusu budur ki bu ana kadar sefâretlerimizin hiçbiri Osmanlı talebesinin hal ve istikbâliyle meşğûl olmamıştır. Bu mesele onları asla iştigâl etmiyor. Bu, pek ziyâde şayan-ı teessüftür. Sefâret erkânından olan bir zât bu mesele ile sûret-i mahsûsada iştigâl etmelidir. Yahut şehbenderhânelerin iştigâlâltı arasında bu meseleyi de ilâve eylemedir. Gayretli, faal, vatan-perver, milletini seven bir şehbender bu yolda çok muvaffakiyyetlere nâil olabiliyor.

***

Talebenin bir de İstanbul'a geldikten sonra istihdâmına riâyet olunacak usûl vardır. Bizim bunda hatalarımız yok değı l. Tahsilini bitirmiş denilen talebe olmuş, ermiş bir kimse değı ldir. Onlar için mecburî bir tettebbu zamanı vardır. İşte hemen onları ulemâdan addedipte feyz-i manevîlerinin önüne geçmemelidir. Bunun daha garibi var. Bir nezâret tarafından gönderilen bir efendi, buraya avdet edince diğ er bir nezârete geçiveriyor. Hem bunun, hem o nezâretin eskileri ber-hevâ oluyor. Artık bu gibi istikbâlimize fenâ tesir edecek itidâdlar ortadan kalkmalıdır.

İmzasız

(Nu: 7237, 11 CA. 1335, 4 Ns. 1333-1917, s. 2.)

*

AVRUPA'DA TAHSİLİMİZ

Bir tarihinde, Japonlar, binlerce senelerden beri ataları üzerinden geçirdikleri kurûn-ı vasti hayatına nihâyet verip daha büyük bir muvaffakiyyet ümidi ile Avrupa'nın hulûl ve nüfûzuna karşı gelebilmek için Garp irfânını telakkîye katıyetle karar vermişlerdi. Bunun üzerine, ilk görülecek iş, Avrupa'ya mebzûlen talebe göndermekti.

Bu, bir heves-kârlık, bir şıklık, bir noprestlik değil, hakikî ve mecbur bir ihtiyaç idi. Giden talebe de vazife-i milliyyelerini, memleketlerine avdetlerinde oynayacakları rolü cidden müdrik idiler. Bunlar itibârât ve mücerredât ile çokluk uğraşmadılar. Alyâta fazla ehemmiyet verdiler. Vakıâ aralarında hukuk gibi edebiyat gibi şubelere intisâb edenler yok değildi. Lâkin bunların da maksadı o hukuku, o edebiyatı Japonya'da tatbik değil, onlardan mütenebbih ve müstefid olmaktı.

Pek meşhûr Spenser –terbiye-sinde diyor ki ma'a't-te'essüf, çokları, ulûma ehemmiyet verirler. Bunlarca maksad müstefid olmak değil, görünmektir.

Japonlar bu fikre iltifât ettiklerinden gösteriş için, nümâyiş için değil, müstefid olmak kâbiliyetlerini artırmak, memleketlerini ihyâ ve âlâ etmek garazıyla ulûmun, maârifin aksâm-ı mutantanasını şimdilik bir tarafa bırakarak Garp irfânının icrâ-yı ameliye ve câriyesini iktibasa koyuldular.

İkinci, belki üçüncü batın Japonyalı şâkirdândan birkaçına Belçika'da tesâdüf etmiştik. Ketum, gayur, mukdem, çalışkan mahlûkât. Avrupa'da Japon'u hüsn-i temsil ve avdetlerinde memleketlerini iktibas ettikleri malûmattan hakkıyla müstefid etmek! İşte dâima kendilerine rehber olan gaye bu idi. Hazar'da, seferde hep bu makar-ı gayeye nısp ve vûkuf-ı mevcûdiyet etmişlerdi.

Bizde eskiden beri, Avrupa'ya fevc fevc talebe gönderiyoruz.

Lâkin bunlardan memleket, Japonya'da olduğu kadar fâide görmedi.

Acaba bunun esbâbı, ledünniyyâtı, daha ileri gidelim esrârı ne olsa gerektir.

Bunların tedkiki tecrübesinde bulunmalıyız:

Japonlar bir ihtiyaç hissettiler. O ihtiyacı nazar-ı itibâra aldılar. Ona göre teemmülden sonra bir plan çizip İngiltere'ye veya Almanya'ya talebe gönderdiler. Misâl: Japonya'ya katıyet aleti lazım. Bu alet memlekette yapılamıyor. Hâlbuki bu gibi **Instruments précision de** olmadan sanayiye tatbikte de müşkülât çekilir. Gemicilik ilerleyemez. O ihtiyaç nazara alındı. Ona göre büyük bir dikkatle, itinâ ile usûlü dâiresinde talebe intihâb eyledi ve gönderildi. Bunlar şedîd ve hamıyyet-kâr bir nezâret altında tahsillerini bitirdiler.

Memleketlerine avdetlerinde oraya bir daha çıkmak ve ilerlemek üzere katiyet aletini imâl etmek san'atını ithâl etmiş oldular.

Japonya hukuk-ı ayniyle –feodalite- devri hukukuna benziyordu. Fazla olarak bu Avrupa Derebeyliği hukukundan pek sert, husûsiyle beyne'l-milel ticârete memleketini açan bir milletin asrın ihtiyacâtına muvaffak bir külliyyât kavâini olmak icâb ediyordu. Japon, bu maksatla da Garba talebe gönderdi. Giden, kavânin-i mahalliyeyi biliyor ve onlarla Avrupa hukukunu mukâyese ve bu ameliyeden netâyic-i müfide istihsâl edecek bir halde bulunuyordu: Bunların izâmından da memleket her cihetle mütenaim oldu.

Bizde ise ihtiyaçtan ziyâde heves, Avrupa'ya talebe izâmımız da sâik olmuştur. Bunun içindir ki gidenlerin ekseriyeti hukuk ve siyâset gibi değilse de gayr-ı kati ulûmu ta'lim etmişlerdir. Hukuk ve siyâset! Maksat Avrupa müdevvinât-ı hukukiye ve ulûm-ı siyâsiyesinden mütenebbih olarak bunları bizimkilerle mukâyese etmek değildi. Çünkü gidenler, esâsen ve ekseriyetle hukuk-ı Osmaniyye'yi, bi'l-hassa tarih-i millîyi bilmiyorlardı.

Bizim hukukumuz ile Garp hukuku başka başka şeylerdir. Avrupa hukukunun tarih ve felsefesi ve ondan eyleyecek mukâyesevî istifâde ber-teraf. Lâkin Garp kavâninin memleketimizde tatbik edilemez. Bunlar iyice belleyen, lâkin Mecelle'yi bilmeyen bir Türk, vatanında pek zavallı ve yabancı kalır.

İktisâdiyât ve siyâsiyet nazariyyeleri kolay şeylerdir. Takribîdir. Çok su götürür. Hele bütün usûllerin sistemlerin belellenmesi adeta zâiddir. Biraz meleke biraz tecrübe iktisâb eden bir genç. Kendisinde bir şubât-ı irfâna bir temâyül, biraz da istidâd varsa bu sahada belki bir Şehsuvar olur.

Cehd-i akıl kânûnî **La loi de moindre effort** muktezâsınca gençlerimiz bu şubelere inhimâk gösterdiler lâkin sâir şubâttan yan çizdiler. Mâ-şâ'e'llâh Paris Hukuk Fakültesi'nden ve ulûm-ı siyâsiye mektebinden mezûn bir iki tabur miktarı diplomalarından doktor hatta lisansîye rütbesini ihrâz etmiş vatandaşlarımızın adedi kaçtır?

Biz mahzâ Garba tahsil için gitmedik. Tenevvür etmek demesinler diye Avrupa'yı boyluyoruz. Hakikî bir maksatla gidenlerin adedi pek azdır.

Bir nokta daha: Avrupa'ya gidenlerin kaç layıkıyla lisân olmak üzere Fransızca'yı öğrenebildi? Avrupa'da lise ve hukuk tahsillerini ikmâl ile uzun süre diploması hidemâtında kalmış bir birinin, burada, bir davetnâmeyi iki satırlık bir cevap yazmak için hânesinin altındaki Ermeni eczacıya müracaat ettiğini duyduk, duyduk ve hayret ettik.

Gidenlerin maksadı da menâfi-i âmmeye talik etmiyordu. Biraz Avrupa'da yaşamak, bir miktar bulvarları biraz ölçmek, burasını ihyâ ve imâr etmekten ziyâde bir gâye idi.

Hele bir takımları adeta maderabâzlık ettiler. Sorbonne Dârülfünûnundan mezûniyet iddiâ edenlerin –umûmu- bu mektepte ancak bir kaç kere altı ay –sömestir- bir iki derse girmiş ve bir tasdiknâme alıp gelmiştir. Sorbonne'den mezûn lisâniye yahut doktor olur, sadece –mezûn- olmaz.

Almanya'da feyyâz ve dehhâs bir teknik var. Amerika ve İngiltere'de de öyle. Fransa'da latif ve zarif edebiyat ve bediyyât var. Hâlbuki biz hedefe aldanarak bu memleketlere hukuk ve gazetecilik tahsili için gidiyoruz. Amerika'da gazetecilik! El-ıyâzü billâh... Yunan muharrirleri bile bunlardan pak ve nezihdir. Oraya hiç sansasyon fenini ta'lime gidilir mi?

Neden Amerika'ya makina, elektriste, zirâat gibi ulûmu tahsil için gitmiyoruz? Amerika alyat nokta-i nazarından Avrupa'dan elli sene ileridedir. Hayat-ı maddiye, yenedünyada, her yerden ziyâde intizâm peydâ etmiştir. Amerika usûllerine hakkıyla temsil ve onları burada tatbik edecek olursak o vakit bir kahramanlık ibrâz etmiş oluruz. Lâkin Amerika'da hukuk tahsil etmek? Bu bî-manâdır.

Biz, Frenkçe bir kaç tabir kullanalım **amateur**, **dilettente** sıfatıyla garba koşuyoruz. Maksadımız gayr-ı muayyen, mesleğimiz nâ-mevcûd, gâyemiz ise tezevvuk! Memleketimiz bilmeden gidiyoruz. Avdetimizde ne Garbı öğrenebiliyoruz, ne de memlekete ve milletimizi tedkike tenezzül ediyoruz. Ruhîyyâtımızda bir buhrân hâsıl oluyor. İki câmi arasında beynamaz kalıyoruz.

Bulgaristan'da Avrupa'ya kudret-i malisiyle mütenasip talebe gönderdi. Lâkin bunlar birer **Non valeur** bî-kıymet, birer **Pedant** câhil-i mürekkep, malûmat-furûş olarak geri dönmediler. Yeni Bulgaristan tekâmülünü bu Avrupa'da tahsil etmiş evladına ve bunlardan evvel Rusya'ya gönderdiği gençlere medyûndur.

Şimdiye kadar edilen cehdimizden onunla mütenasip bir netice çıkmadı, bari bundan sonra bir hatt-ı hareket tayin edelim. Çünkü cebr-i mâ-fât edecek zamanımız pek azdır.

İmzasız

(Nu: 7347, 6 Şt. 1335, 26 Tm. 1333-1917, s. 1.)

*

MEKTEPLERİMİZİN YENİLEŞTİRİLMESİ

Lozan'dan:¹⁷⁹

Bu muhârebeden her millet akli başında olarak çıkacaktır. Yani harpten sonra behemehâl yeni şerâite tâbi yeni bir hayat zuhûr edecektir ki bunu harpten ibret alan milletler teşkil edeceklerdir. Bu harp insanlara ne lazım olduğunu öğretmedi mi? Meselâ bir milletin efrâdı spor ve idmanlar ile gayet kuvvetli bir bünyeye mâlik olmalıdır. Kezâlik efrad için fenni ve sanayi tedris elzemdir. Ve kezâlik bir millet ba'de-mâ ruh-yâb olabilmek için efradı iktisâdiyâta nazarî ve amelî vâkîf olmalıdır. Bizde memleketimizi hakikat nokta-i nazarından muhâkeme edecek ve bî-tarafâne hüküm verecek olur isek müstakbelen kendimizi kurtarabiliriz. Yoksa her vechle hazırlık göstermiş milletler karşısında yine eski hal ve vaziyette bulunmuş oluruz.

Evvel emirde Maârif Nezâretimiz de pek büyük bir vazife tertip ediyor: Bu âna kadar tesis etmiş olduğu mektepler istikbâlin ihtiyacını tesviye kâfi olacak mıdır? Bi't-tabi olamayacaktır. Bir kaç kere intizârı dikkati celp ettik ki bizde ezcümle ulûm ve fûnûn pek ziyâde ihmâl edildiğinden talebemiz Avrupa'da ulûm-ı âliyeyi tahsilde geri kalıyor. Muhârebeden evvelki ihtiyacâta bile muvaffak olmayan mekteplerimiz, ben katiyen eminim ki muhârebeden sonra acz-i küllîdir ki sende bulunacaktır. Kabahat yalnız bizim Maârif Nezâretimiz de değildir. Kabahat aslı talebemizdedir ki fenn-i tahsilden ziyâde edebiyat gibi, hukuk gibi, lisâniyât gibi, içtimâiyât gibi bi'l-hassa bizim için fâideleri üçüncü derecede bulunan şeylere heves ediyorlar. Büyük mekteplerdeki talebimizin tesfimâtı bunun burhândır.

Fakat bu hale böyle devam edemez. Yoksa dârülfünûnumuz hazıriyici çıkarabilir, memlekette rikn-i milliyet olamaz. Zihniyet ve ihtiyâcât-ı hazıraya tevfikten idâre-i memleket hünerini henüz elde edemeğimiz için programları tanzim edenler, kendileri de amelî hayattan gâfil olmaların bina'en atikeden (!) umdular. Fakat artık bu çürük tahtaları millî binamızın içinden söküp kuvvetli malzeme ile istikbâlimizi sağlamlaştırmalıyız.

Biz bun ana kadar hayâlattan çok zarar görmüş iken mekteplerimizin hadme-i hurafatından başka bir şey yetiştirmediğini görmekle mute'ellim oluyoruz. Maârif Nezâretimizin en esâslı himmeti bizde hayâlî gençlerin adedini azaltmak için onları hayat-ı hakikiyeye evvelâ şiddîrececek ilim ve tahsile nâil eylemektir. Biz kendimizi biliyoruz ya, hayalât bizde her şubede zararını gösterir. Bunun en fenâsı siyâsiyâta hayalâta dalmaktır.

¹⁷⁹ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Mekteplerimiz, Meclis-i Mebûsânımız, Meclis-i Ayânımız hep hayalâtta mütelezziz. Bizim içimizde, hayalâtta hakîkate girmek cesâretini gösterenlere ender olarak tesâdüf edilir. Bu bir itiyâddır, muharreb, müthiş, mühlik bir itiyâddır.

Halbûki mekteplerimizde hakîkat, romanlara bile esâs oluyor.

Almanca neşr olunan *Dy Vohe* risâlesi:

Scholten Camp Ailesi ve Bunların Kadınları, unvânı altında bir roman neşr ediyor. Bu romanda aile evladının fabrikaları nasıl idâre ettikleri, kadınların ne yaptıkları, bu işi idâre hengâmında iktisâdî tesâdüf olunan felâketleri bir ailenin terbiyesi, bunları nasıl ber-teraf ettiği hikâyeye olunuyor. Tam bize lazım olan bir roman... Bizdeki muharrirlerin ise böyle bir eseri neşr etmeyi akıllarına bile getiremeyeceklerine eminim. Ne öyle bir şey yazabilirler, çünkü bu hayata aslâ vâkıf değillerdir, ne de yazacak olsalar okutturabileceklerine kanâat ederler. Yazsa ve kanâat etse bile böyle hayat-ı hakikiyeyi anlatabilecek ifâdeye sahip bir muharririmiz var mıdır?

Emin olunuz, eğer İngiltere bu hayatı iyi anlamayan bir millet olsa idi o kadar çabuk ordular, mühimmat, alet ve edevat-ı harbiye hazırlayamaz idi. Bu hayatı takdir ettiği için düşmanlarını mahrumiyetle mağlûb etmeye hasr-ı meşgûliyet ediyor, bî-terafı açlıkla tehdid ediyor. Müstakbelen düşmanlarından intikâm almayı da iktisâdî tedbirlerden bekliyor. Bütün tedbirleri hep hayat-ı hakikiye etrafından dolaşiyor. İngilizler muhârebe için günde yedi buçuk milyon İngiliz lirası sarf ediyorlar imiş.

Hakîkat-i halde bu muhârebeyi idâre eden İngilizlerdir. Fransızlar onlara çalışıyorlar. Bütün her tarafı karıştıran, şurada burada ihtilâller çıkarana, parasızlara para yetiştiren, küçükleri abluka eden ve kaht ile tehdid eden hep İngiltere'dir. İngiltere, o kadar hayat-ı hakikiyeyi biliyor ki bu muhârebeye nakliyât işini ne bir memura havâle etti, ne de bir askere... Şimendüfer direktörlerinden birini Generallik rütbesine çıkararak nakliyâtı bu adama tevdi eyledi. Nasıl ki Almanya'da da bir kere yazdığım vechle, tedârik ve taksim-i mekûlât işine tüccardan olab bir zât tayin olundu. Geçen gün okuduk ki İngiltere'de mühimmât imâli için yeniden büyük fabrikalar tesisine lüzûm görülmüş ve büyük iş Amerikalı bir mühendise havâle edilivermiştir. Obüslerde bakır gibi pahalı ve maden kullanılacak yerde diğer bir ucuz maddenin kullanılmasını da bir madenci teklif ediyor ve bu teklifi muvaffak-ı fen olduğundan kabul ediliyor. Hep hayat-ı hakikiye müntesibleri vatanlarına haber edebiliyorlar.

Bizde terbiye-i milliyeye ile meşgul bir cemiyet var. Bu cemiyet herkesten bir mütâlaa istiyor idi. Benim acizâne mütâlaam kısaca şudur:

“Türk milleti hüner ve marifetle bekâsını temin edebiliyor.”

Türk milleti için başka terbiye-i milliye yoktur. Bizi kurtaracak fikir Turân olmadığı gibi olduracakta derd-i Frengistan değildir.

Hüner ve marifetin derece-i lüzûmunu Fransa gibi bir millet dahi takdir ediyor. Lâkin devlet mektepleriyle kifâyet edemiyorlar. Husûsî mektepler açılmasına ve bunlara hazine-i devletin de muavenet etmesinde lüzûm gösteriliyor. Fransa'da böyle bir lüzûm tahakkuk ederse bilemem bizim için ne demelidir?

Hakîkatten uzaklaşıp dâima hayalât ile meşğûl olmaktan pek büyük ziyânlar, gayr-ı kâbil telâkkî felâketler gördük. Ben bundan o kadar yıldım ki milletimiz bir şeye benzesiye kadar şiir ve edebiyatı men' etmeye kadar varıyorum! Bizim millete kıraat için hıfz-ı sıhhat, tekemmül için hüner ve marifet kitapları mütâlaa etmek gerektir.

Bina'en-aleyh Maârif Nezâreti başta dârülfünûn olduğu halde müessesât-ı hayalât ve hikâyâtan kurtarıp tarlada, dest-gâhta, ameliyat-hânede çalışacak efradı yetiştirmek iktidârını hâiz programlar, mektepler vücûda getirmelidir.

İşte bunun gibi Avrupa memâliğine göndereceği talebeyi de hukuk ve edebiyat sıralarından ziyâde fabrikalara, alyat mekteplerine göndermelidir.

Her memlekette muhârebeyi müetakip yapılacak şeylerin müzâkeresine başlandı. Her yerin erbâb-ı fikri bu meseleler ile iştigâl ediyorlar. Bizim de akli erenlerimiz bu yola dökülmelidirler. Acaba mebûslarımızın, ayânımızın içinde mesâil-i mezkûreyi nazar-ı mütâlaaya alacak zevât yok mudur? Elbette vardır. Onların vücûdlarını yalnız meclislerin müzâkere teşrifâtına bağlamayarak bir az da hariçte âsâr-ı faâliyet ibrâz etseler o zaman ömürlerini hayır ile itmam etmiş olurlar.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7338, 24 Rm. 1335, 14 Tm. 1333-1917, s. 1.)

*

TEDRİSÂT-I MİLLİYYE

Bir tarihte, biri Stockholm'de, diğeri Christiania'da olmak üzere gayet müfid iki meşher ziyâret etmiştik. Norveç ve İsveç'in ihtivâ ettiği bütün eyâlet sekine-i aslîyesinin kalıpları, evleri olanca mefrûşât ve isâs-ı beytiyeleri, elbiseleri, halliyyâtı ale'l-âhir pek canlı ve usûlî bir sûrette teşhir edilmiş. Lâkin meşherin muhtevî olduğu eşya bunlardan ibâret değil. Lâ-ale't-tayin bir köyün tarihinde bundan evvelki asırlardaki ahâlisinin kıyafetleri de eşyası da mukâyesevî bir tarzda enzâr-ı tefahhusa serilmiş.

Meselâ: Dalecarlia'nın hâl-i hazırdaki köyünü şu köşede görüyoruz. Hatta mütevâzi kilisesini bile olduğu gibi kopya edip bahçenin bir köşesinde bir ma'bed vücûda getirmişler. Bunun civârında, geçen asırda, on sekizinci, on yedinci, -ile'n-nihâye- asırlardaki Dalecarlia

vâzih bir sûrette görünüyor. Külfetsiz mukâyeselere girişebilirsiniz. İmtisâl ile tutulan aksâm böyle. Bir yerde, ulemâ ve müstebîler taşraların bütün an'anâtını, masallarını, şarkılarını, darb-ı mesellerini, bilmecelelerini, hurâfelerini, ilh., usûl-i fenniyesi dâhilinde toplamışlar, tasnif etmişler. Bunlarda iki kısım: Birincisi ancak ghavas için, diğerleri harc-ı âmm.

Bu gibi meşherlere yalnız İskandinavya'da değil, bir çok kâlîm medeniyette tesâdüf olunur.

Bu muarrızlar, evvel bâvel, görene –her kim olursa olsun- o muhit ve dâire hakkında bir muhabbet “telkin” ediyor. O acayip, lâkin mûnis, alacalı, bazen kıpkırmızı, dokuma önlüğü Dalecarlia kıyafetini görüpte bir memleketi sevmemek için insanın pek anud, bî-his ve mutaassıb olması lazım

Biz, yabancılığımızla beraber bu gibi elvân-ı milliyyenin meclûbu olduk. Ya yerliler bu meşrekler de hissiyât-ı milliyyelerini ne kadar takviye ve tenmiye ederler!

Bu, işte, ca'li bir milliyet-perverlik, sûrî bir merbûtiyet-ı irkiye değil, hakiki bir vatan muhitidir.

İçtimâiyat ve iktisâdiyyat mütehasısları, coğrafıyyun, müverrihler, arkeologlar bu bu havâliyi inceden inceye elemişler, taramışlar, istihrâc ettikleri hakâiki tasnif edip, sonra da, düstürlara ircâ etmenin yolunu bulmuşlar. Lisân mütehasısları da payitaht lehçesini, oraların lahnını tetebbu neticesinde, bazen kasr ve tehdid, bazen de tecmil ve tezyid etmişler. Bu ameliye sayesinde taşrada hazine-i efkâr ve lügâtını genişletmiş. Merkez taşraya, taşra merkeze daha ziyâde yaklaşmış.

İşin şovenizme varmaması, azıtlmaması yani tereddî etmemesi için enzâr-ı tetebbu memleket haricine de teşmil edilmiş.

Bir vatan evladından bulunulduğu fikri ile yani beşerin aza-yı yek-diğer olduğu hakikatleri arasında bir muvâzenenin idâmesi için elden gelen sarf edilmiş. İskandinavyalı pek milliyet ve vatan-perverdir. Lâkin millet ve vatanın yani beşer ve âlem arasındaki mevkiini layıkıyla bilir. İfrat ve tefrit gitmez.

Şu mukaddimâtı bir maksatla serd ediyoruz: Millî Ta'lim ve Terbiye Cemiyeti bazı millî dersler açmak üzeredir. Bu teşebbüs şayan-ı tergibtir. Gâye, fikr-i milliyet takviye için âtî fezâilini göstermek sûretiyle halka teslim ve tamimdir. Coğrafya ve Etnografya, Tarih, İktisâdiyyât hatta ulûm-ı diniye ve fethîyye, Hıfzu'z-sıhhat, Edebiyat, Muaşeret Mübâheti – münhasıran fennî ve usûlî bir sûrette değil- tenmiye-i milliye nokta-i nazarında ısrâr edilecek. Hülâsa, sâmilere ve paşa kürdlere denecek ki bizim de mezâya-yı irkiyemiz, fezâil-i milliyyemiz, secâya-yı vataniyemiz var. Biz de, mâzîde, büyük işler gördük. Fütühâtımız,

devr-i istilâmımız bir takım fezâilin vücûduna delâlet eder. İşte, bu ipucunu bulduktan sonra bunların şerh ve tasfili ile âmmede bir vicdân-ı millînin uyanmasına gayret edilecek.

İstitrâden – Vicdân-ı millî uyandırmak terkibine tariz edelim. Bu vicdân zaten mevcûddur. Öyle olmasa idi, bizim de millî, ırkî, siyâsî, dinî hatta bedîi gâyelerimiz, ideâllerimiz bulunmasaydı bu heyet-i muazzama altı asırdan beri devam edebilir mi idi? Biz de vicdân-ı millî mevcûddur. Hatta kuvvetlidir. Şu kadar ki belki bu vicdân, vicdân-ı Garb’a benzemez. Fakat her hasletin her yerde bir olması lazım gelmez ya? “Vicdân-ı millînin uyandırılması” gibi bir tabir kullansak hakîkate daha yaklaşmış olur.

Sadede gelelim: Bu millî dersler teşebbüsünü alkışlarız. Lâkin cemiyet bu husûsta müşkülâta uğruyor. Meselâ elde malûmat ve vesâik yok. Anadolumuz, coğrafya-yı lisânî nokta-i nazarından iyi bilmiyoruz. Gezen gören ekseriyâ alet ve vesâit-i ilmiye ile mücehhez değil. Bunlarlar mücehhez olan ise meselâ gezmemiş, görmemiş.

İktisâd itibâriyle aslâ memleketimizin tedkîki fazîyesi bizi meşgûl etmemiş. Köylünün aksâmı, fûrû’ı, şuûnu, tarz-ı hayatı, eksiği, ziyâdesi, sûret-i imtizâcî, faziletleri, istikâmı, kabahatleri, bizce meçhûl-ender-meçhûl!

Onun için cemiyet, hulûs-ı niyeti derecinde teşebbüsünde muvaffak olamazsa mazûrdur. Bununla beraber, Mesâi-i âtiye için bir girizgâh olmak üzere bu derslerin açılması muvaffaktır.

Bu münâsebet ve fırsatla nevâkısımızı anlıyoruz. Biz, usûl ve kâidesi dâiresinde marifet-i nefisemize medâr olacak bu malûmât-ı milliyyeyi toplamaya şiddetle muhtacız. İlim ve fen, tatbikât ve ameliyât nokta-i nazarından vatanımız bilmeliyiz. Sahib-i imtiyâzımız Ahmet Cevdet Bey’in bir emeli var: Münâsip bir zamanda, hiçbir nüfûz altında olmayarak ve hiçbir murakabeye tâbi bulunmayarak memâlik-i Osmaniyye’yi baştan aşağıya bir gezmek!

Gazeteci ve muharrir nokta-i nazarından bu emel ne kadar şayan-ı takdir ise âlem ve şahıs itibâriyle de, bu şekil de, mülk-i mevrûsumuzu görmek, gezmek, anlamak, sonra da anlatmak o derece tahsîne lâyük bir gâyedir.

Meşhûr Sokrat “kendini zât ve nefsin bil!” nasihatıyla beni nevmihenken tevirine, iktisâb-ı sâlih etmesine sa’y edivermiş. Bu güzel nasihati bir derece tafsil edersek yine büyük bir hakîkate varırız: “Mülkümüzü, milletimizi bilelim!”

İmzasız

(Nu: 7405, 5 ZH. 1335, 22 Ey. 1333, 1971, s. 1.)

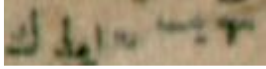
*

AVRUPA'DA TAHSİL

Viyana'dan:¹⁸⁰

Millî Banka'nın, bir sene müddet zarfında (!) Viyana'da ikmâl-i tahsil etmek üzere göndermiş olduğu talebeden dördü bî-hakkın kati ümid ederek İstanbul'a avdet eylemişler. Bende sesimi çıkarmasam yavrucakların acısı olan tahsil maddesine ihâl-i nazar edecek kimse bulunmayacak. Millî Banka bu talebeyi neden göndermiş, onlardan ne beklemiş, onlara ne öğretecek imiş, zannederim kendisince de malûm değildir. İstanbul'dan beş on kişiyi talebeleri gibi bir senede ikmâl-i tahsil etmek üzere (!!)

Viyana'ya göndermişler. O beş on kişi ki ne Almanca biliyorlar, ne de bir senede ne öğreneceklerini... Bu efendilere acımamak kâbil mi? Hiç kimse onların hâliyle alâkadâr olmamış, orada da, burada da, öksüz, yetim gibi başları önlerine düşük zille kalmışlardır. Şu ahvâli bi'z-zât görsem, bana bunu başka birisi nakl etse ihtimâl ki inanmaz idim. Anlamaktan, künhüne vâsıl olmaktan âcizim. Şu Viyana şehrindeki mekteplerin programları hakkında doğru malûmat edinmek acaba mümkün olmuyor mu ki İstanbul'dan buraya talebe izâmı bir türlü yoluna koyamıyor. Birkaç sene evvel, Bulgaristan'ın Ticâret Odası'nda görmüş olduğum Avrupa'daki tahsil dosyasını memleketime getirmiş ve bizim Maârif Nezâreti'nde de buna şebih bir şey vücûda getirilmesi temenniyyâtını beyân etmiş idim. Görüyorum ki benim o temenniyyâtım mukâbele görmemiş. Hele en ziyâde taaccub ettiğim madde Millî Banka'nın kendisine lazım olan banka muamelâtı tedrisâtı hakkında tedkikât icrâ etmemesidir. Hiç Almanca bilmeyen efendiler, hepi topu bir sene müddetle bir Alman memleketine tahsile gönderilir mi? Banka'nın masrafına yazık, hem de o efendilerin ömürlerine... Sonra'da ne diyecekler bilir misiniz? "İşte Türk talebesinin hâli... Mesârif-i mâliyyeyi banka taahhüd etti de yine muvaffakiyyet hâsıl olmadı... Türklerden kimseyi yetiştiremeyeceğiz... Bari birkaç Musevî vesâireyetiştirsek!

Bu efendilerin yaşında kimsenin bir resmî kalemden olmaması ayrıca şayan-ı teessüf ve telehhüftür. Viyana'ya kadar geliyor, haberi yok. Talebe telefon çanları çalıyor. Sonra bu efendilerin hayatları neye masrûf ondan da haberdâr olan yok. Bir Trabzonlu bî-çâre talebeden değil bir hastahânedeki iki ay kalmış yanına giden Müslüman bir Türk bulunmamış. Nihâyet vefat etmiş. Kefenliği aramak bile mûcib-i kelâl oluyor.

Müşâhede ettiğim bu nice ahvâl, İstanbul'da mecmûaları kaplayan Sosyoloji meselerine beni bilâ-ihiyâr güldürüyor. Ben, heyet-i içtimâiyemize ârız olan bu vehn ve

¹⁸⁰ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

ihtilâlî netice itibâriyle aslâ beğenemiyorum. Milletimiz efrâdının hubb-ı nefse bu mertebe ibtilâsını takip, takbîh ediyorum. Herkes nefsiyle meşgûl, cemâat işi her yerde mühmel... Kilk, mecmûun menâfiine hıdmet etmek borcu kimsenin defterinde yazılı değil.

Menâfi-i şahsiye maktunilinin bu mertebeye gelmesi âtîmiz, istikbâlimiz için müthiştir. Efrâd-ı milletin arasındaki manevî ve maddî bağlar çzülür ise bekâ-yı millî ne ile temin olunabilir. Bir emel-i millî uğrunda umûmun birlikte bî-müteşâbih bir şevk ile çalışması yerine hubb-ı nefis zâtı kâim olursa vatan fikri nerede kalır.

Türk talebesinin temin-i muvaffakiyyeti çarelerini düşünmek, onları diyâr-ı ecnebi de hâmisiz bırakmamak sefârethânelerimizin, şehbenderhânelerimizin büyük bir vazifesidir. Hiç işitmedim ki bir resmî memurumuz Türk talebesinin bulunduğu bir metebe gitsin de müdür ile biraz görüşsün ve talebenin ikmâl-i tahsili meselesi hakkında onların fikirlerini istizâh etsin. Yine hiç işitmedim ki bu zavvallılar senede bir kere olsun bir resmî kabûlümüze davet olunsun da kendilerine bir çay ile birkaç kurabiye verilsin ve bu esnâda onların dertleri kendilerinden sorulsun.

Gençlerin de bir usûl-i terbiyesi vardır. Bunların bir çayır ortasında kalmış bir veted gibi terk edilemezler. Onların hâkimi olan ne kadar hissiyât, ne kadar düşünce var. Bunlar vatanlarından uzak oturdukları zaman, o vatanın kendilerine nâzır ve her yerde hazır olduğunu ihtâr etmelidir. Bunlara vezâif-i içtimâiyyelerini lâyenkay, tekrar eylemelidir. Bunlar, aranmaya, sorulmaya o vazifelerini de unuturlar ve bu pek tabîidir. Ben bu bakımsızlığın tesiriyle ne acı şeylere tesâdüf ettim. Taş yürekleri bile çak çak edecek hakikatler işittim. Çocuklarımız da dâima aile hayatını kuvvetleştirmelidir. Bunları yapayalnız bırakmak büyük bir kabahattir. Hem tahsillerini, hem terbiyelerini göz önünde tutmak gerektir, farzdır. Düşünmeli düşünmeli ki bir Türk çocuğu mestûriyet bulunan bir memlekette yaşamıştır. Onun önünde emin olun her şey kapalıdır. Onu Avrupa'nın âfakı bu mürettebe gitmiş şehirlerine sevk ettiğimiz zaman ne kadar şaşıracağını unutmayalım. Şaşırsa da, apışsa da onun için takip edilecek başka bir yolu yok. Eskiden Müslümanlar Endülüs'e, Mısır'a, Buhâra'ya giderler imiş. Bugün Avrupa'ya gidecekler, bunda tereddüde mahal var mı? Memleketteki evlâdın babaların rehber olacak bir dâire ister. Oraya müracaat edenler evlatlarına bir saâdet ve selâmet ciheti gösterebilmelidirler. Biz ise ne görüyoruz koca bir banka idâresi bile kendisine lazım olan memurunu Avrupa'da yetiştirmenin tarikini bilmiyor.

Bir fırsat bulsam bir de Almanya'ya gidip mukâvemet-i nâpezîr arzular ile oraya gönderilmiş olan talebenin ne halde bulduklarını göreceğim. Buna ne kadar merak ediyorum bilerseniz. Memleketimizde servet menbâları olacak sanayi ile Almanya'ya giden

talebenin iştigâl ettikleri şeyler arasında ne gibi münâsebetler bulunduğunu aramak ne kadar elzemdir.

Hükümetimiz Berlin’de ve Viyana’da oturacak bir iki ekonomi memuru olsun tedârik etmelidir. İşte bunlara talebenin nezâretini de havâle edebilir. Ben İstanbul’da bir tane böyle bir zât tanırım. Kendisi bu ana kadar nazariyyât ile meşgûl oldu. Fakat pek çalışkandır. Elisen-i adidiye de vâkıftır. Hele elleri hiç yorulmak bilmez. Eminim ki bu zât Viyana ve Berlin’de icrâs-yı tedkikat-ı fiiliy edecek olursa memleketine epeyce hıdmet edebilir. Ba’de’l-sulh Londra’da böyle bir memur göndermek vâciptir. Asıl güçlük iltimâs, temâyül-i siyâset, karabet ve sahriyet hukûk-ı ahûs ve hemşerilik gibi tesirâtın hükmü olmayacak bir intihâbdadır. Bizim çocukların en büyük kusurlarından biri de hayat-ı içtimâiyeye yarar şeyler ile bir alâkaları olmamaktır. Ne mûsikiye intisâb ederler, ne jimnastik ve spor yaparlar, ne ata binerler, ne yayan dağ seyâhatlerine çıkarlar, ne kürek çekerler, ne yelken kullanırlar, ne diğler sosyete oyunlarını bilirler, ne sanayi- nefiseden dem vururlar, ne tarih-i zanaata merak ederler. El-hâsıl umûmî bir terbiyenin levâzımından külliyyen mahrûm yaşarlar. Hâlbuki yalnız mektepteki tahsil-i esâsî insaniyet için kâfi değildir. Bu teferruattır ki o tahsil-i esâsinin semeredâr olmasını teshil eder ve tarik-i maişette izler açar. Almanya’da, şurada burada çocuklarımızın tahsiline nezâret ettiklerini gazetelerde gördüğümüz zevâta bu ciheti de tasviye ederim.

Hâsıl-ı kelâm Avrupa’da tahsil meselesi bir türlü yoluna konmadı.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7484, 25 Sefer 1336, 12 KE. 1333-1917, s. 1.)

***

3.11. Türk ve Türklük İle Alâkalı Yazılar

TÜRKLERİN DİYÂNET-İ KADİMESİ VE KABUL-İ İSLÂM

-1-

Türklerin esasen ikrar ve hıdmet üzere meftur ve iman-ı ahiret üzere mecbul oldukları cihetle bütün ifalinde ve hıdmet-i hissiyatı nümâyân olur. Türklerin hanları ne kadar çok olsa bile bir hakana itaat, izzet-i nefsanîyeleri ne kadar kıymetdâr olsa bile mutlaka büyüğe hürmet, herhangi din ve mezhebe salık olurlarsa yine Allah'ın birliğini tasdik etmekte sebat etmeleri bu hissiyat-ı fitriyenin birer muktezasıdır.

Türkler, herhangi fiile teşebbüs etmişler ise ondan teferrüt ettikleri görülmüştür. Mesela ilm-i tefsir ve adab-ı Arabiye de Ebu'l-Kasım Zemâhşeri, Ebu'l-Nasr Cevheri ve ilim hadisinde sahihin sahipleri Muhammed Buhâri, Müslim-i Nişabûrî ve ilm-i hikmet ve tabda Ebu Ali Bin Sina, Bu Nasr Farabi ve ilm-i fikha ve vusulda Şemsü'l-simâlar ve ilm-i kelâmda Ebu Mansur Maturîdi ve ilm-i menâzıra da Ebu Zeydû'l-Debusi fahr-i İslâm Et-terdevi ve ilm-i hat da Yakut Musta'sımî Hamdullah Masi ve vahdet-i ilâhiyeyi emr olan din-i İslâm'ın neşr ve müdafaasında Selçukîler ve bi'l-hassa Osmanlılar mesleklerinde teferrüt etmiş olan Türk dâhileri o hissiyat-ı aliyenin birer burhan-ı belîğidirler.

Türklerin diyânet-i kadimesi tevcid-i ilâhi esası üzerine müesses olduğu ve bu esası takrir ve takviye için Türklerden peygamber geldiği müddevenât-ı tarihiyenin şehadetinden müsteban olmuştur.

Türklerin itikad-ı kadiminde mabud-ı hakiki, vahid-i hakiki olarak tandıkları Hakk Teâla Hazretlerine zatında, sıfatında, marufiyetinde tek¹⁸¹ olmuş, birlik zatında münhasır kalmış manasına olan Tengri, Tanrı, Tanrı ve taraf-ı ilâhinden kitap haber veren, kullarını irşat ve takviye eden elçilerine yani peygambere yolvaç, yalvaç, yalgaç¹⁸² ve peygamberlerin getirdiği kitaba nuy, nuyi, nuyin¹⁸³ demişlerdir.

Türkler yalvaçlarını din ü dünya amurunda birer hadî-i münecced, zahir-i mürşî bildikleri cihetle onlara son derece itaat ederek emilerini ifada feda-yı canı ayn-ı saadet bilmişler ve her milletten ziyade yükselmişler idi. Tanrı Teâla Hazretleri *ve rusûlen kad kasasnâhum...*¹⁸⁴ veche üzere Resul ü Zîşân Efendimiz Hazretlerinden mukaddem kullarını tarik-i hidayete sevk ve irşad için her millete yine kendilerinden binlerce peygamberler

¹⁸¹Nun lafzının, tangin ve teng lafızlarından mahfuf olup bir olmuş nesneye denir. Bir etmek manasına olan tangmak mastarından mehuzdur. Bunun lazımı olan tangırmak, tengirmek mastarından mehuz tengrik lafzından mahfuf (Tangrı, Tanrı) sığa ve safiyesi mütevahhid ve münferit manasınadır.

¹⁸²Yalgaç, doğru yola sevk edip imdat u vakt verip irşad etmem manasına olan (yalgamak, yalvamak) mastarından mehuz olup resul-i hâdi ve mürşid-i kavi manasınadır. Yalvarmak istimdad etmektir.

¹⁸³Noyin-i karbit kazanacak şey demektir. Kariben tevzih olunur. Acemler bunu noy şeklinde istimal etmişlerdir.

¹⁸⁴Daha önce sana kıssalarını anlattığımız peygamberler gönderdik. [H. Ç.]

gönderdiği rivayet-i sahihe ile sabit olup Türklerden gelen peygamberlerden yani yalvaçlardan Şerh-i Esmâ el-Mürselin'den mestur olduğu üzere şunlar malum olabilmıştır:

1- Emun, hemzenin fethi, mimin zammı ile mazbut olduğuna nazaran sa'y ve gayret etmek, reñç ve zahmet çekmek manasına olan emkemek masdarından mehuzdur. Emeğin hülasası manasına olan emkûn lafzından mahfuftur. Amur-ı emkûr sa'y ve mücahede etmiş olan vamic, emkit mücahede edecek şey yani hayat, emkic, vamic sa'y ve mücahede eden kelimatı bunların fer'idir.

2- Ümid, hemzenin zammı, mimin kesriyle umacak şey manasına olup ummak mastarından mehuzdur. Umac terhâne gibi bir ta'lim umağ al, ehl ü nesl, umanc tama', tevkî umur rica ve tevakku eden uman umucu kelimatı bunun fer'idir.

3- Barah, ba-yı muvahhada ve râ'-ı mühimlenin feth ve madi ve ahranda hâ mühimle ile zî-vücut manasına olan birağ, barak lafzının mearibidir. Türklerde Baraklı Oymağı meşhurdur.

4- Takhım, te'nin fethi ve meddi, hâ-i mu'cemenin kesri ve ahranda mim ile bir şeye konmuş alâmet ve lazım manasına olan tagım lafzının mearibidir. Bu zata tamuh dahi dendiği mastur olduğuna nazaran âbid manasına olan tâbuy kelimesinin mearibi ve nebi-i meşariü'n-ileyhin lakabı olmalıdır.

5- Cusan cimin zammı, sad-ı mühimlenin feth ve meddi ve aharından nun ile tecrübe görmüş res-i kavim manasına olan kusan lafzının mearibidir. Kusan, Türkistan'da meşhur bir belde olup kadimen ve cemal, lutf-ı hâsıl ile meşhur Harluhiyye Karluk Türkleriyle meskûndur. Kusan-ı beşuş ve mütebessim bir zat olmalıdır ki kendisine Güldic lakabı verilmiş ve kitab-ı mezkûrda Celdic dendiği mastur bulunmuştur.

6- Kharkıl hâ-i mucimenin feth ve kesri ve ka'nın kesri ve râ-i mühimlenin sükûnu ve ahrandan lam ile müntecip, güzide ve irkin manasına olan irkil, erkil, lafzından mearibidir. Erkil, Oğuz Han vezir ve müşteşarı ve Maveraü'n-nehir'de bir sülale-i hükümdarının cedd-i âlî tebarı olduğu Türk tarihlerinde masturdur.

7- Düvil dal-ı mühimlenin zammı, ve onun kesri ve ahrandan lam ile mazbut olup dal-ı mazmume yerine tâ-i meskure dahi mastur olarak tüvil mezkûr olmakla Türk Bin Amur'un cedd-i olan tivil bâlâda arz ve tevzih edilmişti.

8- Savıs Sin-i mümimlenin feth ve meddi ve o'nun kesri ve ahranda sin-i mühimle ile Savınc, savınc lafzının mearibidir. Sivas şehrinin tam kademi Sabas, savıs olup bu zata Sava, Şavıs dahi denmiştir.

9- Sakun, sin-i mühimlenin fethi, ka'nın zammı ba'de-hû ve o'nun sükûnu ve ahrandan nun ile sâkûn lafzıdır. Feryat ve rica manasına geldiği gibi raci ve nâyeh manasına da gelir.

10- Salah, sad-ı mühimlenin ve lam'ın fethi ve ahranda hâ mucime ile mebas ve mürsil manasına olan salak lafzından mearibidir. Göndermek ihbar ve tebşir etmek manasına olan salgamak mastarından mehuz olduğu meydandır.

11- Tamur, tâ-ı mühimlenin feth ve meddi, mim'in kesri ve ahranında râ-ı mühimle ile tabgîr lafzından mearb ve mahfuf olup âbid ve abîd manasınadır. Ba'nın mim ile tebâdili Türkler arasında şayî ve emsâli kişirdir.

12- Anuh, ayın-ı mühimlenin feth ve meddi nun'un zammı ve ahranda hâ-ı mühimle ile anılmış, mezkûr olmuş manasına olan ankut, akut lafzından mearibidir.

13- Ğadat, ayın ve zad-ı mucimelerin feth ve meddi ve ahranında ta ile kanat, ganat lafzından mearb olup katacak şey yani mümteziç manasındadır. Gatiş, katık bunun fûrudur.

14- Katın, ka'nın fethi, tâ-ı mühimlenin kesri ve ahranda nun ile birkaç sıra dağlarından müteşekkil büyük dağ manasına olan katin lafzından mearibidir.

14- Kedük kaf'ın fethi, dal-ı mühimlenin zammı ve ahranda kâf-ı arabi ile büyümüş, büyük olmuş manasına olan katuk lafzından mearibidir. Kata dahi denir.

16- Laycu lam'ın feth ve meddi, ba'de-hû ya'nın sükûnu ve cim'in sımmı ile azizü'n-nefes manasına olan ilaygu, ilgu lafzından mearibidir. İlecek şey manasına dahi gelir.

17- Narın, nun'un feth ve meddi, râ-ı mühimlenin zammı ve ahranda nun ile özü sert bir nev'i nar ağacına denir. Bu zata Nacun namı verilmektedir.

18- Hamun, ha'nın feth ve meddi, mim'in zammı ve ahranda nun ile korunmuş, himaye ve muhafaza edilmiş manasına olan Amun lafzının aynıdır. Kору manasına olan hamun Farisi olmadığı meydandır.

19- Hıcah ha'nın kesri, cim'in feth ve meddi ahranda hâ ile ziya, ışık manasına olan ışık lafzından mearb olup münevver kimseye denir.

20- Hicil ha'nın ve cim'in kesir ve ahranda lazım ile parıldayan yeşil manasına olan (Işıl) lafzından mearbdır.

21- Hemudin, ha'nın fethi, mim'in kesri, dal-ı mühimlenin zammı ve ahranda nun ile hı diri olan yani gayretle idame-i hayat eden kimseye emidun emkidun denir. Hemidun bunların aynıdır, fûrudur. Fûru emun lafzında zikr edildi.

22- Yasan, ye ve sin-i mihimlenin feth ve meddi ve ahranda nun ile tanzim ve tezyin eden kimse manasınadır. Yasamak mastarından mehuzdur. Türkistan'da Yesan namıyla müsemma bir belde-i meşhure vardır.

23- Yevik, ye'nin feth ve meddi, vav'ın kesri ve ahranda kâf-ı arabi ile galip ve karib manasına olan yavik lafzıdır.

24- Yahur ye'nin fehti hâ-1 mühimlenin zammı ve ahranda râ-1 mühimle ile yağmur manasıdır. Bâlâda tedkikatı geçen yagur lafzından mearb olup yehur dahi denir. Türk Bin Amur evladındandır.

Şu enba-yı zî-şânın isimleri kitab-ı mezkûrda mastur ise devakt-i nübüvvetleri, mevki-i bi'setleri malum değildir. Eski Türklerin itikad ettikleri yalvaçlar, adlarının Türk olması delaletiyle şu peygamberler olduğu anlaşılır.

Amasya Tarihi Muhârriri: Amasyalı Hüseyin Hüsameddin [YÂSÂR]

(Nu: 6435, 3 Rebi'ü'l evvel 1333, 6 KS. 1333, 19 KS. 1915, s. 2.)

*

TÜRKLERİN DİYÂNET-İ KADİMESİ VE KABUL-İ İSLÂM

-2-

Türklerin bu gibi hâdî münecedler, zahir-i mürşitler sayesinde vahdaniyet-i ilahiye asırlarca mutekid, mümin ve muvahhid olarak bütün Asya'ya hâkim-i mutlak olmuşlar idi. Ba'de-hû Asur, Mısır ve Hint ile münasebette bulunarak onları taklit etmiş oldukları vechle ahlak-ı fatriyeleri, hissiyat-ı milliyeleri rahnedâr olup sabiliği yani encüm-perestliği kabul etmişler ve çok geçmeden mevcudiyet-i milliyeleri tedilat-ı rahimeye maruz olarak yekdiğerinden ayrılıp bölük bölük olmuşlardır.

Ma'a-ma-fih Türkler, tapındıkları yıldızları mabud olarak tanımayıp vahid-i hakiki, mebud-ı hakiki tanıdıkları Tengri Teala Hazretlerine takarruba bir vesile yani şüfeaa bilmişlerdir. Bu fikir ü itikad üzere yıldızlara tapınmışlar, bunun neticesi olarak pek çok şear-i müstehsine din-i tevhidi terk ederek Asurîlerin, Mısırîlerin, Hindîlerin efkâr u âdatına tabiiyet etmişler idi.

Binâ'en-aleyh taptıkları parlak yıldızlara, ayı Ay, Utarit¹⁸⁵ Utarid, Sakıt-Müşteri, Sakik-Zühre, Soğal¹⁸⁶-Zuhal güyaş-Güneş, Marik-Merrih ve yeryüzünde bunların namlarına yaptıkları heykellere put, babut, put ve yıldızların en parlağı olan güneşin hâkim, ve asıl manasına olan İris, övis ve ba'de-hû galat olarak öridis ve en büyük reis-i ruhaniye bu İris'e nispetle iristat, irisiyat, iristay ve en büyük resis-i cismaniye Noyat ve bunun oğullarına ve kurenasına Noyin, Noyan demişlerdir.

Çünkü Türklerin dilinde tabiat, tazim ve hürmet etmeye tapmak ve takarrub, iktisab-ı karbit eylemeğe dahi noymak deniyor. Bu mastarlardan tefrî ederek şekl-i mahsus tazime

¹⁸⁵ Utar bir kimseyi utandırarak amil ve harekette bulunmak arz-ı haşmet etmek manasına olan utamak mastarından mehuz olup haşim ve kerim kimseye denir utamış, utak bunun fîrudır nisbetinde Utarit denir.

¹⁸⁶ Soğal, soğuk ve soğan gibi itidalden hüruc etmek manasına olan soğulmak mastarından mehuz olup marsuk kömürüne denir bu yıldızdan teşaüm olunur.

tapas ve kurbiyete dal olan şekl-i mahsusaya nomas, namaz¹⁸⁷ ve mutlaka tabiyete tapu ve kurbüne öbü ve tabiyet-i mahsusiyeye tapok ve karbit-i mahsusiyeye öyik, öyek ve takarruba vesile olan şeye öyat ve takarruba delâlet ve irşad eden kimseye öyat ve karib olanlara noyan, nöyin demişler. Tapmak fiilini bunlara ve öymak fiilini de Tanrı Teala'ya tahsis etmişler idi.

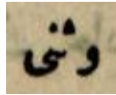
Öyki yani kitab-ı İlâhi tilavet ve tefsir eden kimseye noyir, noyîr ve halkı menhiyyat-ı diniyyeden tehzir ve ahlak-ı mezmumeden men' ederek tezhib-i ahlaka gayret eden vaize kuvir, kâvîr namı verilmiş olup İrisattan sonra Noyirler ba'de-hû kuvirler rüesa-yı diniyyeden madud idiler. Bilâ-ahire Kobarlar fevkâlâde nüfuza mâlik oldukları münasebetle kavanlar yani hanlar, Kobarlar'ın birer altı hükmünde olarak müzehheb-i sabi müntesipleri Kobarlar'a har-çeng-zâr olmuşlardır.

Şu encam-perestlik ve Kobarlar'ın şu ihtirasatı, Türklerin eski maneviyat-ı diniyelerini öldürmüş ve ba'de-hû akvam-ı mütecavereyi taklit etmeleri de hissiyat-ı milliyelerini söndürmüş olduğu cihetle kendilerini taklit ettikleri milletler tarafından zalimâne tard ve tenkil edilerek Mısır hududundan Kafkas dağlarına ve Hint ve İran'dan Karakurum sahralarına iltica etmekte diğer taraftan Türk hakani olan Yağız Han dahi pek zulmâne hareketle zulm ve seyyiatinden kinâye olarak Karahan lakabını almış olup Türkleri daha ziyâde ezmekte idiler.

Dünya ahlâken şudur ki sefaletе düşmüş olan Türk milletini ihyaya Cenab-ı Hakk'ın inayet-i ezeliyyesi zuhur etmekle Türk dâhilerinden Erkil Ata'yı Türkleri irşada memur buyurmuş ve tenevvür eden Karahanzâde Oğuz Han Budin Hakk'ın intişarına pek büyük hıdmet etmiş olduğundan İtilaf olunan Kara Yağız Han yerine oğlu Oğuz Han Erkil Ata'nın ikdarı sayesinde iclas edilmiştir.

Oğuz Han kendisiyle beraber tevhid-i İlâhiye mutekıd ve fikren muvahhid olan mümin ve fedakâr efradıyla Erkil Ata'yı müsteşar nasb ederek Türklüğü ihya ve din-i tevhidi neşr ve âlâ ettiğinden bir taraftan Çin'e, diğer taraftan Mısır'a, Tuna'ya kadar nüfuzunu icrâ eylediği vakayı bizim tarih-i millimizde mufassalan mezkûrdur. İşte Türk enbiyası arasında ismini gördüğümüz Herkil Nebi dini milletini ihya eden şu Erkil Ata'dır.

Bu irşad üzerinden asırlar geçmekle yine tarik-i dalaletе düşerek Çinlilerden Budahî,

İranlılardan mecûsi, Romanîlerden mesleklerini aldılar bu sûretle müzehhibleri

¹⁸⁷ Namaz, secde etmek suretiyle Hakk'a edilen ibadet-i mahsusaya denir. Muhammet Bin Ali El-Hâkim Et-Tirmizî Şefa'atü'l-İlah'da diyor ki: "Namaz, Ömer vezninde ve Nembec, Cenid vezninde Âdem Aleyhi's-selam'a ilk secde-i ibadete namâc denmiştir. Namâc, namaz, Niyâs-ı Gulâm vezninde olup cümlesi de birdir bunlara karşı yahut Süryânî olmayıp Turanîdir." Bina'en-aleyh: Namaz ile niyazın lügâten farkı olmayıp yekdiğerinin aynıdır.

teşettüte uğramış olmakla eski kuvve-i maneviyeleri zail olup yekdiğerini tanımayan hanlar zuhuruyla yine inkısama uğradılar.

Bu perişanlıktan fırsat bulan İranlılar ba'de-hû Romalılar, arazi-i Turanîyeyi kısmen istila ederek Romalılar ibtida-i mezalim-i müdhîşe ikâıyla ibtida-i intişarını men' ettikleri Hristiyanlığı cebren kabul ettikten sonra bu seferde hudut boyunda bulunan Turanîlere cebren kabul ettirmeye kıyam ederek muhâlefe eden Turanîleri kanlı işkenceler altında ezmek gibi vahşetlere başladılar.

Çünkü Hristiyanlık, üçten bir Allah yahut birden üç Allah fikrini telkin ediyordu. Halbûki: Türkler, Budhi, Veseni Mecûsi olmalarıyla beraber esasen ve kadimen itikat ettikleri vahdaniyet-i İlâhiye fikriyle şu Hristiyanlık telkinatı, bir türlü telif edilemediğinden Romalıların şu tekâlifat-ı anifesi Türkleri kendi Müslümanlıklarında ısrara ve Romalıları da tezyid-i mezalime, teşdid-i vahşete sevk etmiştir.

Bina'en-aleyh Romalıların irtikab ettikleri şu vahşetleri, Avar, Bulgar, Tırak, Çerkes, Hazar, Türk ve Tatar uluslarını ittihadı sevk etmekle mevcudiyet-i milliyelerine karşı irtikâp edilen şu vahşileri bilâ-ittifak def' etmeye azmettiler.

İbtida önlerine tesâdüf eden Bizan hükümeti zir ü zeber edip İtalya'ya kadar yürüdükleri ba'de-hû Roma, Fransa gibi kıtaat-ı mühimmeyi baştanbaşa istila ettikleri, hülâsa Romalıların irtikap ettikleri vahşetlerin mecazatını verip şarkan Çin, garban Roma arasındaki büldan ve memeliği zir-i hükümlerine aldıkları tarihen meşhurdur.

Bu sûretle Avrupa'da kalanlar ile Asya'da Rumlara hem hudut olanlar zaaf duçar olarak mukaddeman kabulünden istinkâf ettikleri "üç Allah bir" bir fikrini yani Hristiyanlığı kabul etmekle eski vahdet-i hissiyatı bunlardan zail olduysa da asıl Türkistan kıtasında meskûn olanlar ateş-perest oldulları halde eski Müslümanlıklarını yani vahdet-i İlâhiye fikrini muhafaza ediyorlardı.

Bu esnalarda beşeriyet, Hristiyanlık namına dehşetli işkenceler atında eziliyor, biçare esir efsanlar, galip Hristiyanların pençe-i bî-âmânda pek zalimâne azaplar içinde can veriyorlardı. Şu mezalim-i müdhîşe cemiyet-i şeriyeye tiril tiril titrettiği bir sırada Cenab-ı Hakk'ın merhamet-i rabbaniyesi ve inayet-i sebhaniyesi Cenab-ı Âlî hicazdan zuhur ederek aciz efsanları şu zulüm ve cehaletten tahlis edecek bir zevatı gönderdi. Eşref-i kabail-i garp olan kabile-i Kureyş'in müntehibi, hazretleri Salli Ala Aleyhi ve Sellem mucize-i karaniyenin ilham-ı beyanıyla bir taraftan Ya ehle'l-kitâb teâla!... Diyerek Allah'ın birliğini kabule cemiyet-i beşeriyeyi avdet İnne'd-dine inda'l-lah...¹⁸⁸ Diyerek selâmet-i umumiye-i

¹⁸⁸ Allah katında din İslâm'dır. [H. Ç.]

beşeriyyeyi temin üzere ittihad-ı umumi-i beşer gibi bir maksat mesuda bezl-i himmet buyuruyor ve diğer taraftan insaniyeti himâye, esir-i efsanları hüsn ü muhafaza ve insaniyet aleyhindeki hissiyat-ı zalimâneyi itfa edecek kavanin-i ahlakiyyeyi telkine gayret ediyordu.

Şu davet-i mukaddese-i insaniyenin sıyt-ı celili, yani selamet-i umumiye-i beşeriyyeyi kail olan din-i İslâm'ın sadası tehlihi daha ahd-ı celil-i nebevi de Türkistan'a kadar aks-i endaz oldukça zaten vahdet-i İlahiyyi makar ve hürriyet ve cidaniyyeyi müdafaa olan Türkler bu davete icabet için izahar-ı mutavaat etmekle beraber hakikat-ı hali anlamak ve şair-i İslâmiyyeye kesb-i vukûf etmek için Türk hakanı olan Çağan Han Türk uluğlarından Korkut Ata'yı medeniyet-i münevvereye irsal ve din-i İslâmı risaletpenâh efendimiz hazretlerinin mübârek lisanından tahkik etmeye memur etti.

Korkut Ata'nın¹⁸⁹ medeniyet-i münevvereye vusûlünden evvel risaletpenah efendimiz hazretleri Salli Ala Aleyhi ve Sellem dâr-ı teşrife intikal buyurmuş olduğuna binaen halife-i zî-şanı olan Hazret-i Ebubekir Es-sadık Radiyallahu anh ve ırzâ' ile mülakat ve hakayık-ı İslâmiyye'yi meşar-ı İlahinden tedkik ederek avdet etmiş olduğu Oğuznâme'nin zabt eylediği vakıa-ı mühimmeden olmakla marufudur.

Bu tarihten itibaren Türkler arasında kabul-i İslâm taraftarı tezayit ederek on sekizinci sal-ı hicriye kadar devam eden muhârebatı İslâmiyye de ve hasseten Şam ve Kadisiye muhârebelerinde gerek Hâlid Bin El-Velid ve Ebu Ubeyde ve gerek Said Bin Abî Vakkas Radiyallahu anhüma hazaratının maiyetlerindeki nücebâ-i Arap olan mücahidin-i İslâm'ın üsera ve münhezimin Rum ve İbran'a karşı ibraz buyurdıkları şefkat, merhamet ve hüsn ü sıyânet gibi nâmına cihanı ateşe veren ve insaniyete kan ağlatan Hristiyanları ve mecûsileri celp ve cezbetmeye başladı.

Böyle kıymetli insanları ve insaniyeti gören Hristiyanlar, ekseriyetle sulhen arz-ı teslimiyet ve bazıları da tavan-ı kabul-i İslâm etmekle halife-i azim Emiru'l-Faruk Hazretlerinin siyâset-i adilânesi kabul-i İslâm edenleri taltif ve Mecûsilikte, hristiyanlıkta seyl-gede Hristiyanlıkta kalanları hürriyet-i mezhebiye bahş ederek cizyelerini tahfif ve hukuk-ı insaniyyeleri husûsunda bezl-i müsâvat ediyordu.

Türklerin ne kadar şayan-ı ehemmiyet bir millet olduklarını ve din-i İslâm'a olan temâyülat-ı hâk-şinasenelerini bilen Hazret-i Ömer'in bu siyaset-i Alisi Türklük muhitinde pek ziyâde hüsn-i tesir ve nur-ı İslâm'ın Türkistan'ı kariben ve bilâ-müşkilât tenvir edeceği malumu olduğu cihetle on sekizinci sal-ı hicride mücahidan-ı İslâm'ın Türkistan'a harben

¹⁸⁹ Korkud, mahfuz ve masun olacak şey manasına olan korgat lafzından galat olup hafız ve sıyanet etmek manasına olan korgamak mastarından mehuzdur. Korkut ise korkmak mastarından mehuz olup korkacak şey demektir. Anadolu'da el-yevm taleb-i uluma ve medreselere korkut dendiği bu vakıanın bir hatırası olmalıdır.

duhulünü men' ve yalnız mürşid-i İslâm olacak zevatı irsal ile Türkleri tenvir ve intizar dikkatlerini din-i İslâm'a celp edecek vesait-i mümkineye müracaat edilmesini emr eyledi.

Dört sene bu sûretle hareket ve hayli Türkleri tenvir ve mücahidan-ı İslâm dahi kuvvetlerini cem' etmeleri üzerine bâ emr Farukî yirmi ikinci sal-i hicride meşale-i hidayeti Türkistan'a kaldıran ashab-ı kiramdan Abdurrahman Bin Rabia Hazretlerine bilâd-ı Türkistan'dan Belencer Bekir Bin Abdullah Hazretlerine Mukan ve Ehnef Bin Kays hazretlerine dahi merv Şahcan demekle meşhur ve tediman Türkmenlerin kâfi, yani payitahtı olan Bari Mari, Merv şehirleri sulhen arz-ı teslimiyet etmekle hak-şinas olan Türkmen kabailinden bazıları kabul-ı İslam ederek haiz-i rüçhan oldular.

Amasya Tarihi Muhârriri: Amasyalı Hüseyin Hüsameddin [YÂSÂR]

(Nu: 6448, 16 Rebü'l evvel 1333, 19 KS.1331, 1 Şt. 1915, s. 2.)

*

TÜRKMEN NE DEMEKTİR

-1-

Açık söyleyelim ki Türk dili, Türk dilinin iştikâkı hakkıyla bilinemediğindendir ki Tğrkçe mürekkep kelimelere müracaat edildikçe bunların Arabî'den, Fârisî'den yahut diğer lisânlardan terhib, ya tahfif edilmiş olduğuna kanâat ediliyor.

Bu kanâati okşayacak bir söze bir yerde tesâdüf edilirse artık bu söz, bir vesika-i katiye şeklinde görülüyorda tahlil ve tedkik zahmeti ihtiyâr olunmuyor, münâsebet bulunup bulunmadığını yahud lûgatü'l-imbân olup olmadığını anlamak hatıra gelmiyor.

Hâlbuki: her lisânın kendisine göre teşkilât-ı sarfiyesi, kavâid-i tahviyesi, usûl-i iştigâli, tarz-ı terakkîsi, âheng-i mahsûsu vardır. Bu cihetleri tedkike hâcet görmeden meselâ Arapça, Fârisî yahut Türkçe bir kelime-i mürekkebeği teşkil eden cüzler hakkında söz söylemek her halde kavâid-i lisâniye tetâbuk etmeyecek hikemleri yanlış zehâbları tevliyet edebilir.

Şimdiye kadar ne kâmûsu, ne de kavâid-i iştikâk ve sarfi hakkıyla tedvin ve tedkik edilmeyen Türk dili, pek ziyâde himmetler sarfına muhtaç olan bir lisân-ı latiftir. Böyle bir lisânın usûl-i iştikâkından, eşkâl-i terhibinden, mana-ı lûgatından çokça bahsetmek, lûgatlarını cem' ve telfik, terakkiyyâtını tahlil ve tedkik eylemek cümlemiz uhdesine müterakkıb bir borçtur.

Hiçbir lisân, kendiliğinden tekemmül etmez ve edemez. O lisânı derece-i kemâle eriştirenler ancak bu lisân ile mütekellim ulemâ ve erbâb-ı lisândır. Arap lisânının kavâid ve lûgatında şu gördüğümüz kemâlât, eimme-i lisân, Arabın himmetlerini canlı bir sûrette gösteren delâil-i bâhiredendir.

Kabâil ve eşâir-i Arap içinde devr ve seyahat ederek lûgat-i Arabî'yi cem' ve telfik eden Asımîlerin ebû-ı abîdelerin ve cem' edilen lûgatlerin cevâhir ve mevâridi hakkında tashihât ve tedkikât icra ederek lisân-ı Arabın vazîini, iştikâkını, sarfını, nahvını, beyânını, bediîni ve bunların kavâidini istihrâc eden Deyli Kesâni Halil, Ahfeş, Sülbeviye, İbn-i Sekit, Samiri, Cürcânî, Zemahşerî gibi eimme-i lisânın himmetleri olmasaydı Arap dilinin kemâlâtı ne sûretle anlaşılabilirdi.

Şu eimme-i lûgatın medâr-ı istihrâcâtı Kelâm-ı Arap'dan maada hangi ve sâik-i lağviyeye istinâd ediyordu? Tabiidir ki istihrâcâtın istinâd ettiği birinci nokta, lûgat-ı Arab'ın cevâhiri ve ikinci nokta ise istimâlât-ı Arabın mevârididir. Lûgatın cevâhiri, vazî, iştikâk, sarf gibi ulûmu ve istimâlâtın mevâridi de nahv, mana, beyân, bedî, farîz gibi ulûmu tevliid etmiş ve şu ulûmun mecmûuna ulûm-ı edebiyeye denmiştir.

Eimme-i lûgat arasında müzâkerelere menâzırâlar, mübâhiseler, cereyân etti. Mübahatât-ı lağviye, müzâkerât-ı iştikâkiye, menâzırât-ı sarfiye her taraftan teşvikler, ihsanlar getirdi. Hatta tabaka-i Harunü'r-Reşid'in huzûrunda ufak bir mesele-i mecûbeyi halleden İmâm Kisâi'nin nâil olduğu ihsân-ı azim, her türlü memûlün fevkinde idi. Hele Asımî ve Ebu Ubeyde'nin mecâlis-i halkada gördüğü hüsn-i kabul, halkanın ilm-i lisânına verdikleri ehemmiyetleri gösterecek kadar yüksektir.

***

Araplar'da ulûm-ı edebiyeye, işte böyle büyük teşebbüsler, yüksek ihsanlar sayesinde tekemmül edebildi. Cem'-i Lûgat-ı Arap eden o bâb-ı mesâiye her kelime mukâbilinde edetâ bir dinar kadar mükâfat verilerek sıhahlar, kâmûslar, muhitler meydana geldi.

Şu mühimme-i lisâniye, Maârif Nâzırı Şükrü Bey'in nazar-ı dikkatlerini celb ettiğinden meşârü'n-ileyh Türk dilinin gerek lûgatını ve gerek kavâidini cem' ve tevdiin edebilecek heyetleri teşkil etti. Bina'en-aleyh bizim lisânımızın sıhahlarını, kâmûslarını, muhitlerini görmek şerefının mümkün olacağını istidâl ediyoruz.

Şu başlangıçtan maksadım, her lisânda vesâik-i lağviye ve ulemâ-yı lisânın istihrâcâtı ve o lisânın lûgatını cem' ve tashihe himmet eden erbâb-ı tedkik ve içtihadın tenbiatı olduğunu söylemektir. Bir lisânı bilmek ile o lisânın bütün kavâid ve gavâmiz-i lağviyesini ve ufkâne tedkik etmek arasında pek büyük mesâfe olduğu takdir edilirse vesâik-i lağviyenin derecesi tayin edilebilir.

***

İşte buna bir misâl olarak geçenlerde bir mahfil ilmi de bahs-i müzâkere edilmiş olan Türkmen Ne Demektir suâlini gösterebilirim. Şu suâli etraflıca hal ve izâh edebilmek için Türklerin, Türkmenlerin kimler olduğunu azr etmek lüzûmunu görüyorum.

Öteden beri Türkler ile Türkmenler soyca bir oldukları halde boyca ayrı olarak tanınmışlardır. Bu ayrılıktan dolayı Türkler ile Türkmenler arasında bir umûmiyet ve husûsiyet hâsıl olmuştur. Türkmen, Uygur dilinde Türkman şeklinde telaffus edilmiş olduğundan Araplar zammeyi gösteren vavı hafz Türkman şeklinde yazmışlardır.

Türkmen unvânı, kurûn-ı evlattan beri Türklerin bir kısmına verilmiş bir lafız olduğuna dikkat eden Şark ve Garp müverrihleri, bu unvânın ne demek olduğunu merak etmişler, her biri kendine mahsûs bir takım iştikâklar beyân ederek manasını halletmeye çalışmışlardır.

Şark ve Garp müverrihleri Türkman unvânının mürekkep bir kelime olduğunu tasdikte ittihaz ettikleri bu unvânı terkip eden cüzlerin tayininde ihtilâf etmişlerdir.

Ben bu makalede ibtidâ müverrihlerin ahlâklarını, nokta-i nazarlarını naklederek bunları tahlil ve tedkik edeceğim. Sonra bunun Türk dilinin iştikâk-ı lağviyesine arz ederek lisânen hâiz olduğu terkihi tahlil, cüzlerini tayin, manasını izâh etmeye çalışacağım. Daha sonra Türklerin içinde Türkmen unvânına kimlerin mâlik olduğunu beyân eyleyeceğim:

Şark müverrihlerinden fâzıl-ı meşhûr Bedreddin Mahmûdü'l Aynî, Akdü'l-cemân adlı tarih-i meşhûrunun birinci cildi evâilinde Türklerin şuyab ve kabâilini beyân ederken Türklerin bir kısmına Türkmen denmesinin sebebini şöyle nakleder:

“İskender Türkistan’a hücum eylediği esnâda Türklerden pek çoğu firâr ve birazı da sebât etmiş, İskender sebât edenlere hitâben İnan Türk mânend yani bunlar Türk’e benziyorlar demesiyle Türk mânend terkihi bu sebât eden Türklere ilm olmuş, bâde-hu tahfif olunarak Türkman olmuştur!”

Demek Türkman unvânının bir kısım Türklere ilim olmasına İskender-i meşhûrun sözü sebep olmuş idi!

Şu sûret-i tahrirden müstefâd olan Türkman unvânının bir terkihi Fârisî olduğu ve Türkman kelimesinin Türk ile Fârisî’de adât-ı teşbih olan man lafızlarından mürekkep bulunduğu. Şu halde Türkman lafının manası Türk’e benzer yahut Türk gibi demek olur. Hakman, Hanman, Sengman gibi.

Tarih kitaplarında yazılan her hikâyenin akıl ve mantığa muvaffak olduğu iddia edilemez. Bir hikâyenin nakli başka, onun kabul ve intizâmı yine başkadır. Bir hikâyenin naklinden her vechle şayan-ı kabul olması lazım gelmez. İşte şu hikâyeye de dört cihetten mazhar-ı kabul olamaz.

1- İskender-i Kebir’in mücerret nübüviyesinden dokuz buçuk asır kadar evvel Arapların Hıristiyan dedikleri nehr-i Ceyhun’un bu tarafı yani Cenûb ve Garp taraflarını

istilâ ettiği tarihen meşhûr ise de nehr-i Ceyhun'un Yukarı Şark tarafına yani Arapların Maveraü'n-nehir deikleri Türkistan'a geçtiği malûm değildir.

2- İskender'in Türkistan'a girdiğini farz ve kabul edelim. Fakat kendi dilini bırakıpta Türkler'e Acem lisânıyla hitâb etmesi yani Türkler'a yabancı bir dil ile söz söylemesi abes olmaz mı?

3- Türklerin ve İskenderin Acem diline aşinâ olduğunu farz ve kabul edelim. Fakat İnan Türk manend) terkinin tahfifinde İnan kelimesinin terk edilmesinde, tahfifte (İn-i Türkman) demek lazım gelirken yalnız (Türkman) demesinde, kezalik bu kadar tahfifatta lafzen ve lafen ne gibi hikmet sıhhat tasavvur olunabilir?

4- Şu hikâye ve tesmiyenin sahîh, tahfifin de laften câiz olduğunu farz ve kabul edelim. Fakat Fârisî Türkman kelimesinin manası ne sûretle sahîh olabilir? Şüphe yoktur ki Türk'e benze olanlar, Türk değildirler. Teşbih bunu icâb eder. Hâlbuki: Türkmenler'e tarihen Türklerden bir kısım-ı mühimdir.

Bu kadar farîzât ile beraber Türkman kelimesinin mürekkep Fârisî olacağı fikri ne laften ne de mana itibâriyle kabule şayan bir şey değildir.

Hüseyin Hüsameddin [YÂSÂR]

(Nu: 7246, 20 CE. 1335, 13 Nisan1333-1917, s. 2.)

*

“TÜRKMEN” NE DEMEKTİR

-2-

“Türkmen” kelimesinin ne vecih ve ne iştikâkında Şemseddin Mahmudü'z-Zehebî başka bir nazariyye serd ederek tarihin 349'uncu sene ve vakasında şöyle diyor:

“Sene-i mezbûrede Türklerden Uz tâifesinden iki yüz bin çadır halkı kabul-i İslâm etmekle bunlar Türk İman diye yâ edildiler.” Bu rivâyeti Bedrettin Mahmudü'l-Aynî (349) vakamı yazarken aynen naklediyor.

Şu tevcih ve tahfiften müstefâd olduğu üzere Türkman kelimesi yine Türk ile Man lafızlarından mürekkeptir. Bu defa man lafzı Fârisî değil, belki Arapça iman mastarının ikinci nısfı olan Man'dır. Manası da “Türk iman etti” gibi bir şeydir. Bu tevcih ve tahfifte üç cihetten kabule şayan olamaz.

1- Türklerden Uzların yani Oğuz Hân faslından bir kısım Asîmin 439'uncu Sâl-ı Hicrî'de kabul-i İslâm ettikleri tarihen fasl-ı mahakk ise Uzların mücerret-i nübüviyyeden mukaddem Türkman diye meşhûr ve mülakkab oldukları da o kadar muhakkaktır.

Horasan ile Harezmi arasında kâin Sarık Türkman Ovası kable'l-İslâm Uzların Sarı Türkmenler Salgirîler ile meskûn olduğu El-mesâlik ve'l-memâmik mestûr ve meşhûrdur.

Bina'en-aleyh: Uzlara Türkmen denmesi hicret-i nebeviyeden müseddemdir. Sonra değildir ki mahûd-ı sebep tesmiye kabul edilebilsin.

2- Bu sebep-i tesmiyenin sahîh olduğunu farz ve kabul edelim. Fakat Türk-İslâm terkiibinden muhaffak olarak Türkelam denmesi lazım gelirken İslâm yerine iman lafzı ikâme edilerek bunun muhaffafı Türkman demesi ırk-ı İslâm'a ve tabir-i müellife muvaffak değildir.

Çünkü lisân-ı şer'i-i şer'ide iman ve İslâm kelimeleri mana bir olduğu halde lisân-ı Arap örfünde de ve eşârımız mezhebi üzere âmin ve âminva yerinde İslâm ve İslâmva tabirleri müstemil olduğu kadar Türkler arasında da İslâm oldu ve Müslüman oldular denmektedir. Kâletü'l-A'râb ilh. Ayet-i kerimesi bu ıkı teyid eder.

3- Sebeb-i temiyenin örf-i lisân ve İslâm'a muvaffak olduğunu haydi kabul edelim. Fakat Müslüman olan büyük Türklere Türkman denmesi lazım gelir. Hâlbuki: Uygur, Tatar, Hazar gibi Türklerden kabul-i İslâm ve iman edenlere aslâ Türkman denememiştir. Şu halde Türkman unvânının yalnız Uzlara münhasır kalmasının sebebi anlaşılabilir.

Bu kadar farîzat ile beraber Türkman unvânının Türk-İman terkiib-i acayibinden muhaffaf olduğu fikri lisânen kabul edilecek meziyeti hâiz değildir. Bu cihetlerden Şark müverrihlerinin şu iştikâkları, farîzat indinden madûd olduğunda şüphe yoktur.

Rivâyât-ı Garbiyeyi vesâik-i tarihiye addeden müverrihlerimizden bazılarının fikrine göre Türkman lafzı, müverrihîn-i Garbiye'nin ve rivâyetlerine istinâden Cermen lisânında adam manasına olan man ile Türk kelimelerinden mütekkkep ve "Türk ve adam" manasına imiş.

Şu üçüncü rivâyete göre Türkman lafızları, Türkçe bir lûgat değil, belk, Cermen lisânında man lafzıyla Türk lafzından karışık bir unvândır. Fakat bu iştikâkın sıhhati iddiâ edilmesine mukâbil mana nokta-i nazarından mahlûl edilirse bu iddiânın da akıl ve mantıka üç cihetten hâlif olduğu tebeyyün eder.

1- Türkler zaten insan oldukları cihetle ikinci defada man ilâvesiyle ayrıca onları temyiz ve tefrikalığa ve mana itibâriyle hâcet görülemez.

2- Bu temyizün lüzûmunu farz ve kabul edenler bulunsa bile man lafzını yalnız Türklere tahsis etmekte bir mana bulunamaz. Çünkü bütün cemiyet-i beşeriye manlardır. Şun halde İngilizlere İngilizman demek lazım gelirdi. Bina'en-aleyh bu insanlara man ilâve edilip yalnız Türklerin bir kısmına Türkman denmesinde ne gibi mana ve hikmet tasavvur edilebilir?

3- Bu ilâve-i bî-mananın yalnız Türkler'e tahsisi farz edilse bile bunu adam olan bütün Türklere Türkman denilmek lazım gelirken yalnız Türklerin bir kısmına tahsis edilmesinde

ne gibi mana ve letâfet mülâhaza olunabilir? İşte şu üç cihet, rivâyet-i Arabiyenin’de pek çürük ve boş bir iddiâdan ibâret olduğunu gösterir.

Hülâsa ne Şark müverrihlerinin vâhî-i iştikâkları, ne efkâr-ı Arabiyye’nin acîbü’l-hânları Türkman kelimesini hal ve izâh edemez. Çünkü her lisânın kendine göre teşkilâtı, terkiâtı, kavâidi, lûgatı, edavatı vardır. Bir lisâna mahsûs olan bir lûgat yahud adat-ı diğer insalara aynı amanyı ifâde edemez. Bu gibi husûsatta yalnız müşâbehet –i lafziye kifâyet etmez.

Görülüyor ki: Şu rivâyet ve iddiâların medâr ve münşââtı, Uygur lehçesi üzere kabaca telaffuz edilen Türkman kelimesindeki man adatıdır. Hâlbuki: Bu kelimeyi Oğuz lehçesi üzere daha hafif daha zarif olarak Türkman diye telaffuz ettiğimiz anda şu rivâyetlerin, iddiâların bir serâb-ı muğfalden ibâret olduğunu tayin eder.

İşte bu telaffuzların farkından, Türkçe mealî ve misli kelimelerin istikrazından ve sûret-i istimalimizde kasddettiğimiz manalardan anlıyoruz ki: Türkmen kelimeleri Türk dilinin kâidesi üzere Türk kelimesiyle Türkçe man ve men adatlarından mürekkeptir.

Türkçemizde kelimat-ı nakliyenin ahirine man ve

men olur ki lisânımızda adat-ı mübalağadır.

Bunu yalnız ben anlamıyorum. Belki bütün Türk erbâb-ı lisâniyesiyle avâmı benimle beraber geliyorlar ki koca ve kara kelimelerinin delâlet ettikleri manaları ile kocaman ve karaman kelimelerinin ifâde ettikleri manalar bir değildir.

Kimse iddiâ edemez ki kocamanın ve karamanın manları, Fârisî adat-ı teşbih yahud Cermence adam manasına olan manlardır. Çünkü kocaman, karaman deriz de koca gibi ve kara adam manalarını anlamayız. Belki gayet koca, gayet kara manalarını derhâl anlarız. Kezalik adamlara kocaman dediğimiz gibi taşlara, gölgelere de kocaman demektediriz.

Türk erbâb-ı lisânından Vâime Lûgatı’ndan Özbek Süleyman Efendi Lûgat-nâmesi’nde “man, mank-iri” diyerek manın adat-ı mübalağa olduğunu işâret ediyor. Manik, bir ism-i mahsûs olarak ayrı manasına olduğunu ahirindeki kanı göstermektedir. Man kelimesi de bir adat-ı mahsûs olarak iriliğe hâz olan bir manayı ifâde etmektedir.

Türkçemizde manın mübalağa manasına delâlet eden bir adat olduğunu daha güzel anlayabilmek için ağırman, orman, irman, batman, yükman, doluman, toraman, cürman, cüremen, dırağman, değirmen, sükman, sekken, şişman, durman, kodaman, kırman, güçman,

gökmen, kölemen, murman, narman, balman gibi pek çok emsâlin delâlet ettikleri manaları güzelce tedkik etmek kifâyet eder.

Şu emsâlin içinde vehleten anlaşılmayan lûgatlar da vardır. Erbâb-ı tedkikin, eshâb-ı lisânın nazar-ı dikkatlerini açabilmek için bu lûgatları yine Türk dilinin kavâidi üzere tahlil edelim.

Orman, bozman vezninde büyük ve ayrı bahçe manasındadır. Divân-ı Lûgat'ın birinci cildinin 113'üncü sahifesinde mastur olan "Urga – El-duhaten bi'l-gaziye ve keزالik baligaten Urgu" ibâresinin delâleti üzere Urga, Ura, Oğuz ve Argu Türklerinin dilinde bahçe manasındadır.

Bu delâletten müsteban olduğu üzere büyük ve ayrı bahçe manasına uraman ve urgaman demek lazım gelir. Fakat irak lafzının mübalağasında tahfifen irman ve kırak, kırak lafzının mübalağasında Şişman dediğimiz ispat eder ki: Urga, ura lafzının mübalağından tahfifen orman denmiştir.

Batman, katman vezninde lafen ağırman yani gayet ağır manasındadır. Örfen altı öteye tahsis edilmiş ve sonra Bethmannşeklinde yazılmıştır. Hâlâ Anadolu'da ağır şeylere bat ve batuk denmektedir. Süleyman Efendi lûgat-nâmesinde "batuk-ağır, sakil, kiran ve zmin" diyerek Anadolu Türkleri'nin istimâlini teyid eder.

Cürman, korman vezninde, fetek-i kebire mütelâ olanlara denir.

Fetek-i sığara mübtelâ olanlara cor denmektedir. Keزالik cüce ve cılız adamlara cüre dediğimiz gibi gayet cüre ve cılız adamlara da cürmen deriz.

Dırağman, çırağman vezninde gâyet celâdetli ve cürretli adamlara denir. Dırağ, çırağ vezninde Divân-ı Lûgat'ın birinci cildinin 389'uncu sahifesinde mastur olan Tağrak er-el-recelü'l-cild ibâresinin delâleti üzere cüret ve celâdet sahibi olan er manasındadır.

Toraman, burman vezninde gâyet gürbüz, iri yarı ve kalın vücûdlu genç manasındadır. Tor, toray, toy, gürbüz, delikanlı ve genç adam demek olduğunu cümlemizde biliriz. Buray Kan, bütün Türklerin medâr-ı iftihârı olan hâkân idi.

Kodaman, odaman vezninde Anadolu'da servet ve sâ mânı düzgün, gâyet muhkem ve kavi bir mevkii olan erbâb-ı nüfûza ve yekdiğerine kız verip alan kabile ne nahiye beylerine denir. Süleyman Efendi Lûgat-nâmesi'nde "koda- yekdiğerine kız verip alan kabile" diye tefsir ve bizim şimdiki istimâlimize takarrub etmektedir.

Mücerret-i nebeviyeden evvel mecûsî olan Türklerin en büyük reis-i ruhânilerine yazını kontar, kondar, üstâd gibi büyük rüesâ-yı ruhâniyenin fevkinde olanlarına Turkan ilinde İdi-Kut, Maveraü'n-nehir'de koday ve Hıristiyan ziyârında konday denirdi.

Muahheren Araplar şevkü'l-kalb-i dîniyeyi haz ve tarib ederek gancar, gandar, ıstaz, huzah, hund adgas şeklinde telaffuz ve istimâl etmişlerdir. Hatta Acemlerin Hudâ ve Hund, Ahund dedikleri kудay ve kunday lafızlarının taciminden başka bir şey değildir.

İşte Anadolu'da hâlâ müstemil olan kuda ve kund lûgatleri tahlil edilirse mesud ve kutlu manasına olan Hitay, muhkem ve kavi manasına olan kunday lafızlarından muhaffef olduğu anlaşılır. Hele kuntar ve maribi gancar hâlâ müstemil olan hungar lazından ibârettir.

Kölemen, büyük köle demektir. Her köleye kölemen denmez. Belki Mısır ve Bağdat gibi büyük vilayetlerde hükümet ve imâret eden büyük kölelere kölemen denmiştir. Mısır kölemenleri, Mısır'da hükümet ve imâret eden büyük köleler demektir. Mülk, zâhir bir kuvvet, Ebu'z-zehab Muhammed.

Kezalik Bağdat kölemenleri, ilinde valilik eden büyük köleler demektir. Davud Paşa, Süleyman Paşa gibi Osmanlı kölemenleri de saltanat-ı Osmaniye de imâret, vüzerât, sadâret gibi yüksek mevkileri tutan, büyük köleler demektir. Mahmud Paşa, Sokullu Mehmet Paşa gibi.

Bökmen, tölemen, gökmen gibi hafif kelimelerin sonların lâ-hak olan menler, kölemenin meni gibi adat-ı mübalağadan başka bir şey değildir.

Hatta bunları sakil olarak telaffuz eden Uygur Türkleri'nin bökman, tolaman, tıgıрман, gökman demeleri ve yüzlerce emsâli şu hakikati göstermektedir. Bunların menleri hakkında ne Acemlerin adat-ı teşbihi olan mandan, ne de Cermanların adam manasına olan man'dan tahaffuf oldukları iddiâ edilemez sanırım.

Ancak bazı zevât, kölemen ve emsâlini başka cihetten tedkik ve teveccüh etmektedirler. Bunların iddiâlarına göre kölemen lafzı, köle ile lisân-ı Fârisî'de adat-ı tekellüm olan men'den mürekkeptir!? Kölemen bir terkip-i Fârisî olup kölemen yahut ben köleyim demektir. Değirmen, gökmen, ben değilim, ben göğüm veyahut değirben, gökben demek olduğu gibi!

Bu da bir teveccüh olabilir. Lakin bu teveccühe göre kölemen yahut ben köleyim manasına olan kölemen lûgatından ve manasından ne gibi bir fâide-i lağviye ve iltifât-ı maneviye kastedilmiş oluyor? Bununla beraber tahlil edilirse bu teveccühün evvelkilerden yüksek olduğu anlaşılır.

Çünkü: Kölemen bir terkip-i Fârisî dendiğine nazaran vasf-ı terkipi kastedilmiş demektir. Türkçe bir kelimenin Fârisî bir kelime veya adat ile terkip ve izâfeti kâideten ve lûgaten gayr-ı câiz olduğunu Fârisî lisânına ufak bir intisâbı olanlar bile teslim ederler.

Kâhem yerine köşküm ve köşk men demek câiz olduğu gibi men bende yahut bende-i men ve bendeem yerinde kölemen ve köleem demekte câiz değildir.

Bumenin adat-ı tekellüm olduğundan mademki ısrar ediliyor, böyle kavâid-i umûmiyeye muhâlif olan Fârisî men denecek bir de Türkçe adat-ı tekellüm olan men dense idi manasız olsa bile azıcık fâide dâiresine takarrub edilmiş olurdu. Meşhûr olduğu üzere Oğuzların ben dediğine Uygur Türkleri men demektedirler.

Hüseyin Hüsameddin [YÂSÂR]

(Nu: 7247, 21 CA. 1335, 14 Ns. 1333-1917, s. 2.)

*

“TÜRKMEN” NE DEMEKTİR

-3-

Türkmen, borkmen vezninde Büyük Türk demektir, Turan soyu içinde ilk defa hükümet teşkil eden, hâkân olan, nizâmlar yapan Türk Bin Amur Bin Tuvil Han'ın evladına umûmen Türk ve Türkler denir.

Türkler ise Türk hâkânının evladından yalnız hâkânlıkla temâyüz eden büyük boylar, bu boylardan türeyen büyük Türkler demektir. Türkler, Türk hâkânının soyundan türeyen bütün efrâd-ı insâniye demektir. Bina'en-aleyh: Her Türkmen, Türktür. Fakat her Türk, Türkmen değildir.

Şu halde, tarihen, boy ve hatta dil itibâriyle Türkmenler başka, Türkler yine başkadır. Bu başkalığı ancak ben iddiâ yahut icâd etmiyorum. Belki Türkmen ve Türk lafızlarının medlûlü şu başkalığı anlatıyor. Kezalik Türkmenlerin dili, boyu, tarihi bu iddiâyı isbât ediyor.¹⁹⁰

1- Türkmenler ile Türklerin lafzen farkı, Türkmen lafzının sonunda görülen Türkçe men adat-ı mübalağasından müstefâd olmaktadır. Millette bir olan şu iki soy arasında eğer fark olmasaydı birini isbat-ı mübalağa ile diğerinden tafrik ve temyiz etmeye lüzûm görülmezdi. İşte bu tafrik ve temyiz, iki soy arasında farkın varlığını gösterir.

2- Dil farkı Maârif-i Umûmiye Nâzırı Şükrü Bey'in büyük himmeti ve Diyarbakırlı Emîri Bey'in yüce himmeti sayesinde tab edilmiş olan Divân-ı Lügâti't-Türk'ün mütâlaasından müstebân olmaktadır.

¹⁹⁰ Türkmen lafzını tefsir eden muteber bir Fârisî lûgatte “Der pâyê ferdter ez Türkan” denilerek muharrir makalenin davasına şehâdet ediyor. Li't-tabî’.

Mahmud-ı Kâşgarî bu divânın birinci cildinin 35'inci sahifesinde, “*Ehaffül elsineti li'l-gaziyeti ve esahhuha li Yağma ve Tahsi ve efsahuha li'l-mülükü'l-hakaniyeti ve men telbidühim.*” ibâresiyle elsine-i Turânîye içinde Oğuz Türkleri'nin lisânı gayet hafif, Yağma ve Tahsi Türkleri'nin dilleri gayet sahîh, Hâkâniye Türkleri'nin lisânı da gayet fasîh olduğunu gösteriyor.

Diğer Türklerin dillerine nispetle şu dört boyun lisânı daha medenî, daha ilmî ve tarihen Türkmenlerin de bu dört boydan bulunması, Türkmenlerle Türklerin dil farkını ispat eder.

3- Boy farkı, Türkmenleri Türklerden tafrik etmiş bir haldedir. Çünkü Türkmen boyları, ekseriyetle malûm ve her birinin sülâlesi mazbût olduğu halde Türkler'de nisbe-i itinâ görülemez. Sülâlenin mazbûtiyeti, havas-ı insanın mahfûziyeti Türkmenlerin boyca farkını irâe eder.

4- Tarihen farkı, Turan ahvâline vâkıf olan her müverrihin nazar-ı dikkatini celb edecek bir haldedir. Türklerin boylarından pekçok hanlar türemiş, hükümetler teşekkük etmiş ise de bu hanlara, hükümetlere emir ve tefvik eden hâkânlar ekseriyetle Türkmenlerden zuhûr etmiştir.

Türkmen olmayan hâkânlar da kendilerini ya Türkmen göstermişler yahut Türkmenlerin birinci tabakasında bulunan Oğuz Han soyundan olduklarını iddiâ etmişlerdir.

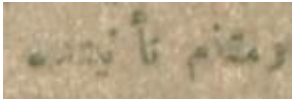
İşte Moğol'u şu iddiâyı edenlerin başından görmekteyiz.

Tarihen Türk Bin Amur'un evladı olan Türkler, meşhûr olduğu üzere yirmi anardır. Her anarın kendine göre teyreleri, oymakları, evreleri ve töreleri yani adet ve ahkâmı vardır. Yirmi anarın içinde Türkmen unvânını alanlardan ancak iki soy anlaşılabilir.

Türkmenlerden birinci soy, Oğuzlardır yani bütün bir anarın mecmû' efrâdıdır. Bunlara takriben Ğuzz ve Ğuzziye denir. Ğuzzların cemi kâide-i Arabiye üzere Ğuraz ve Ğuruz gelir. Hezek cemi ihraz ve huruz ve fezek cemi ifzâz ve füzûn geldiği gibi.

Türkmanan Haleb'in merkez-i içtimâi olan Kilis kazasının karbinda vâki bir kasabaya Araplar Ugzaz demişlerdir. V demektir. Müverrihen Ugzaz kazası diye iştiâr ederek bir zamanlarda Türkmen ağası olanların mahal-i ikâmeti olmuştu.

Ğuzziye ceminde Ğuzyin, Ğuziyyun denir. Kuzat vezninde Guzat ve Guzat vezninde Guzat denemez. Belki Guzyat diyebiliriz. Çünkü kabilenin ceminde ricâl-i itibârî asıldır

kabile-i Haşimiye'nin ceminde Haşimiyyûn ve Haşim Bin Haşimât ve Havaşim denmiştir.

Oğuzlar, bütün Türklerin medâr-ı iftihârı ve Asya'nın en büyük hâkânı Oğuz Han'ın soyundan olan Türkler demektir. Bu cihetten Oğuz Türkleri, umûmen Türkmenlerdir yani büyük Türklerdir.

Oğuzların Türklerden olduğunu ispat için müdevvinât-ı Arabiye'yi uzun uzadı ceme hâcet yoktur. Mahmud Kâşgarî'nin Divân-ı Lügâti't-Türk adlı eseri nazirinde birinci cildinin 56'nci sahifesinde "Guzz-ı kabile-i mine't-Türk ve hemü't-Türkmeniye" diye mastûr olan ibâresini göstermektedir.

Oğuzlar, Türkler içinde büyüklerdir. Çünkü Asya'nın her tarafında en büyük devlet kuran, en vecih hâkânlar çıkararak Oğuzlar'dır. Dünyaya hükümet etmek için gelmişler, Tanrı kullarına saâdet vermişler, medeniyet-i İslâmiye'yi yaşatmak için yaratılmışlardır.

Oğuzlar eskiden beri yirmi iki yahut yirmi dört boy olarak intişâr etmişler: Her boydan yüce hâkânlar, nice hanlar zuhûr ederek Asya'ya, Avrupa'ya, Afrika'ya kendilerini tanıtmışlardır.

Kurûn-ı evvelî de Oğuzlar'dan beş büyük devlet malûm olabilmıştır. Birincisi Guzkaniye Devleti'dir ki müeessese-i meşhûr olan Oğuz Han'dır.

İkincisi Kanturiye Devleti'dir ki Turan ilinde Turay Kan gibi meşhûr bir hâkâna mensûptur. Evladına Benî Kantura Türkleri denir.

Üçüncüsü Barsganiye Devleti'dir ki Asyâb diye dastân-ı âlem olan Barsgan tarafından tesis edilmiştir. Barsganlar ve Barsganlular denmiştir.

Dördüncüsü Kikaniye Devleti'dir ki Sicistan ilinde zuhûr eden Kayı Kan adlı bir Oğuz hükümdarıdır. Evladına Kayı Ki'ler ve Kayhanlular denir.

Beşincisi Bayındıriye Devleti'dir ki müessisi Horasan ve Azerbaycan'ın bir kahramanı olan Bayındur Han'dır. Evladına Bayındırîler denmektedir. Daha malûm olamayan kimbilir ne kadar Oğuz devletleri vardır?

Hicret-i nebeviyeden sonra kabul-i İslâm ederek müdâfaa-i dîn-i İslâm'ı birinci gaye bilen Oğuzlardan beş büyük devlet, âlem-i İslâm'ın medâr-ı iftihârı ve bütün Türklerin semâye-i saâdeti olmuşlardır.

Birincisi Karahaniye Devleti'dir ki Barsganilerden Balasagun Hükümdarı Karahan adıyla intişâr etmiştir. Bunlara Türkistan Hâkânları denir.

İkincisi Selçukî Devleti'dir ki yine Barsganilerden Selçuk Bin Dukak'ın namına mensûptur. Bunların Şems-i taban ikbâli âlem-i İslâm'a büyük bir ihtişâm vermiştir.

Üçüncüsü Salguriyye Devleti'dir ki Harezmi ilinde arz-ı ihtişam etmiştir. Harezimşahiye Devleti demekle meşhurdur.

Dördüncüsü Bayandıriyye Devleti'dir ki Bayandır Han'ın ahfâdından olup İran ve Irak ülkelerinde teşekkül ederek Akkoyunlular ve Karakoyunlular diye benâm olmuşlardır.

Beşincisi Osmaniyye Devleti'dir ki Kayahanluların son hâkâmı olan Tuğrag Han'ın ahfâdından cennet-mekân Sultan Osman Han Hazretlerinin büyük azim ve dehâsiyle tesis etmiştir. Asya, Avrupa, Afrika'nın bilâd-ı mamûresinde cihângir-âne bir varlık göstermiş ve şimdiye kadar âlem-i İslâm'ın medâr-ı iftihârı olarak yaşamakta bulunmuştur.

Türkmenler de ikinci soy, Karluklar'dır ki tarihen Harluh ve Harluhiyye demekle meşhurdurlar. Bunların ceminde Harluhiyyun deniyor. Karluklar, Divân-ı Lûgat'ın birinci cildinin 29'uncu sahifesinde Türk oldukları mastûr olan Soğdaklar gibi Türk ve Acem lisânlarıyla mütekellim ve İran muhabbetiyle meşbû idiler.

Karluklar, Oğuz Türkleri'nin medâr-ı iftihârı olan bir boydur ki Oğuz hâkânları, Uygur medeniyeti bunların himmetiyle vücûda geldi. Bu yüzden Karluk Türkleri, umûmen Türkmenlerdir.

Divân-ı Kâşgarî'nin birinci cildinin 50'nci sahifesinde Bina'en-aleyh: Elâmm indü'l-Türkmanü'l-karlukiyye diye mastûr olan ibâresi Karluklara'da Türkmen lakabının verildiğini ispat etmektedir.

Karluklar'dan kurûn-ı evvelî de çok hükümetler türemiş ve içlerinden Saganıyye Devleti fevkâlâde intişâr etmiştir. Bu devleti, Türklerin hülaskârî olan kahraman-ı meşhûr Çağan Bay tesis etmiştir. Bunlara Türkler arasında Çağanlular ve Çinliler arasında Sıyanbî'ler denmiştir.

Çağanlular, mücâhidân-ı İslâm'ın Türkistan'a girdikleri zamana kadar yaşadıkları halde nur-ı İslâm'a karşı tarik ricatı ihtiyât ettikçe şule-i hibbânları sevindi. Eski devletleri zevâle erdi. Sonra diyânet-i İslâmiye'de gördükleri saâdeti hüsn-i takdir ederek kabul-i İslâm ettiler. İşte bu saâdet sayesinde iki büyük devlet çıkardılar. Eski ikbal ve saâdetlerini buldular.

Birincisi Samaniyye Devleti'dir ki Maverâü'n-nehir'de bir habus rahibi iken dîn-i İslâm'ı kabul eden Saman Huda adıyla intişâr etmiştir. Samaniye Türkleri Saganiler'in bir şubesi olup âlem-i İslâm'da ilk defa olarak bir Türk devleti kurmuşlardır.

İkincisi Badgiye Devleti'dir ki Çağan Beyzadelerinden Batuk adlı asil bir hanın evlatlarından olan Sebük Tigin tarafından Gazne diyarında tesis edilmiştir. Bunlara tarihen Al-i Sebük Tigin ve Gazneviyyun denir. Hindistan-ı fâtihi meşhûr Sultan Mahmut Han bu

sülâleyi ihyâ etmiştir. Bu iki devletin Oğuz Türkmenleri'nden oldukları da iddiâ edilmektedir.

Karluklardan oldukları zannedilen Atallar da vardır ki bunlara Araplar, Hital ve ceminde Hiyatale demişlerdir. Kâbil, Gazne ve havâlide hükümet eden Hitaliye Devleti bu oymaktan türemiştir. Bu devlet, kurûn-ı evvelî de Kavallo aşireti reisi Asal Han tarafından tesis edilmiştir.

Hitale Devleti'nin nüfuzu tedricen terakkî ederek Maverâü'n-nehir ve Horasan'ı hatta İran'ı ve Azerbaycan'ı istilâ etmiştir. Atallar, Tale Türkleri, Abdal Türkmenleri ve Abdalanlar denmekle meşhûr olmuşlardır.

***

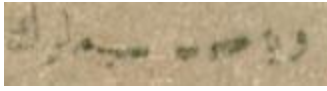
Şu mâzî-i malûmat ile Türkler arasında Türkmen unvânını taşıyan büyük Türkler kimlerden ibâret olduğuna ve Türklerce bu unvânın yalnız Oğuz Türkleri'ne münhasır olduğuna dâir bir fikir imâli hâsıl oldu sayalım.

Çünkü Karlukların Oğuz lisânından değil, belki Uygur soyundan oldukları Türk tarihine intisâbı olanlarca şüpheden varestedir. Divân-ı Lûgat'ın Çiğil, Yağma, Kırgız Türkleri'ni de Türkmenlerden saydığı görülmektedir.

Bunlardan anlaşılıyor ki: Türkmen unvânı, Türklerce Büyük Türkler'e verilmiş bir unvân-ı marifet, bir pây-e-i meziyettir ki bu Türklerden ancak iki soyun büyükleri maddeten ispat edebilecek malûmata mâlik bulunuyoruz.

Hülâsa: Türk tarih [?] Türkmen unvânı verilen soyların ve boyların Türkler arasında büyüklükle yâd edilmiş oldukları şu hâkânların ve idâre ettikleri devletlerin varlığından anlaşılmalıdır.

Böyle menâkıb-i celileye sahib, böyle müesser-i âliyeye mâlik olan büyük Türk soylarının İskender'in (inân Türk manend) terkiibinden muhaffaz yahut Cermence adam

manasına olan man ile mürekkep adet-ı tekellümü olan men ile mahlût olduğu bir takım efsanelere fedâ edecek kadar bilmemezlik gösterirsek korkarım ki Türklerden fazâil-i milliyesini, menâkıb-i âliyesini, teşkilât-ı lisâniyesini ispat edecek elimizde sermâye kalmayacaktır.

-Hitam-

Amasyalı Hüseyin Hüsameddin [YÂSÂR]

(Nu: 7248, 22 CA. 1335, 15 Ns. 1333-1917, s. 2.)

*

TÜRKLERİN “ÂDEM”İ

Kürre-i arzda beşeriyetihñ zuhûru [?] birinci beyti teşkil eden bir mesele-i mühimmedir. Şeyh Muhiddin-i Ekber Hazretleri bazı müellşfatında hilkat-ı âlemden bahsederken kütüb-i mukaddesede mezkûr olan Âdem Aleyhi’s-selâm’a sonunca âdem diyor ve bundan evvel dünyaya binlerce âdemlerin geldiğini beyân ediyor.

Bu Âdem Aleyhi’s-selâm, bütün cemiyet-i beşeriyenin cedd-i âlâsıdır. Beni meşârü’n-ileyh bu cihetten ebu’l-beşer demiş ve bütün milletler, Hazret-i Âdem’i, beşeriyetin büyük atası bilmiştir.

İşte bu bilişten dolayı her millet kendi varlığını, varlığının tarihini bilmekle başladığı zamandan itibâren ilk önce kendi aba ve ecdâdını, kendi asıl ve esâsını bilmeye lüzûm görmüş ve umûmî nispette bulduğu yahut geçmişlerinden büyük bildiği bir zâtı âdem tanımıştır.

Meselâ: Eski İranlılar, İran Devleti’nin birinci müessisi tanıdıkları Kiomers adlı bir zâta âdem demişler, İranlılar’ın hatta insanların cedd-i âlâsı Kiomers diye itikâd etmişlerdir.

Eski İranlılar Kiomers’i acaba eski Türklerin de bir âdemi var mıdır? Suâli hâtırlara gelir şey değildir. Ben öyle zannediyorum ki bu suâle cevap vererek, böyle havâtırı hal ve izâh edecek ancak âsâr-ı Şarkîyyedir.

Çünkü Garbîyyunun da böyle suâlleri halledebilmesine âsâr-ı Şarkîyyenin taharriyâtından ve âsâr-ı Şarkîyye istidlâlâtından mümkün olabilir. O halde, âsâr-ı Şarkîyye, Türklerin Âdem-i atası, asıl ve esâsını acaba nasıl gösteriyor?

Evet: Âsâr-ı Şarkîyye’den Türklerin lûgatını beyân eden Lûgat-nâme-i İbn-i Mühennâ ile Divân-ı Kâşgarî hatıra gelen bu suâle cevap veriyor. Bunların tasrihâtına göre Türklerin Âdem atası Yalnguk adlı bir zâttır yani Türklerin cedd-i âlâsını, bizim lehçemiz üzere Yalçuk Ata’dır. Lûgat-nâme-i İbn-i Mühennâ’da “Yalnguk” ism-i âdem Aleyhi’s-selâm” diye matûrdur. Divân-ı Kâşgarî’nin birinci cildinin 39’uncu sahifesinde “Yalngukoğlu-İbn-i Âdem” ve 150,196, 331’inci sahifelerinde Yalnguk-âdem, beşer, halk, nas diye mezkûr ve mütercimdir.

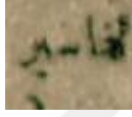
Bu Yalnguk beşeriyetin aslı ve cedd-i âlâsını tanıyan Turanîler her bir, kendi lehçesi üzere telaffuz ederek Moğollar Yalnguva, Uygurlar, Yalnguk, Kıpçakîler Yalunçuk, Karluklar Yalnguk, Oğuzlar Yalçuk, Hitalar Yalgu demişlerdir. Bu sebepten Çinliler Hita Türkleri’ne Yalv demektedirler.

Sonra eski Türkler, bu Yalnguk'u kutlu peygamber itikad ederek her peygambere alvaç, alçuk demişler¹⁹¹ ve tebriken kendi evlatlarına bu adları vermişlerdir. Yalunçuk, yalvaç, yalçuk ve yalçug adlarıyla yâd edilmiş Türk erleri görülmektedir.

İmâdü'd-din Yusuf Bin Ahmed Bin Yalınçuk El-Kıpcâkî ulemâdandır. Eş-Şeyhü'l-Alaaddin Aliü'l-kâşi (Yalınçuk Ata) bunula meşhûrdur. Yalvaç Bin Togar osmanlı hanedânının yüce ecdâdındandır. Yalçuk Baba, Yedinci Karn-ı Hicrî'de Horasânî erenlerdendir. Yalçuk Bay İkinci Karn-ı Hicrî'de Türk Beyleri'ndendir.

Hülâsa: Seçuk vezninde Yalçuk Ata, Şarkî Asya'da, büyük bir nam kazanmış, kutlu tanınmış, heykeli yapılmış, asırlarca Turanîlerin mabûdu olmuş, beşeriyetin aslı itikâd edilmiş olduğu cihetle İbn-i Âdem yerinde Yalnguk (Yalçuk) Oğlu ve âdem, beşer, halk, nas manasına da Yalnguk (Yalçuk) denmiştir.

Kur'ân-ı Kerîm'de Sûre-i Nuh evâhirinde mezkûr olan Vedd, Suvâa, Yagus, Yaûka, Nesra adlı kurûn-ı evvelî esnâmı arasında gördüğümüz Yauka'dan maksad, bu Yalnguk

Yalnguk olduğu şerefiyeden anlaşılmaktadır.

Ruhü'l-Beyân'da Sûre-i Nuh'un tefsirinde şu esnâmın Âdem ile Nuh arasında Şarkî Asya'da bir takım sulehâ-i ricâlin adları olduğu, vefâtlarından sonra milletleri bunların namına bir heykel yapıp mabûdları sırasına geçirdikleri daha sonra bu heykellerin diyâr-ı Garb'a kadar nakledilerek Arapların da mabûdları olupğu mastûrdur.

Şun rivâyat-ı kadime anlatıyor ki: Türklerin cedd-i âlâsı olan Yalnguk'u Yalnguk'u Araplar kendi lehçeleri üzere Yaûka diye tarif ve tahfif ederek mabûd bilmiler yani Türklerin cedd-i âlâsına kurûn-ı evvelî de perestiş etmişlerdir.

Hatta bu Yalnguk'a Yalçuk Ata'ya Brahmanların Bara, Baram, Bari, Beyru, Beyrubar unvânını vermiş, Yalnguk'u asl-ı kadim ve ahd-i mutlak, aslü'l-usûl tanımış hatta Brahma tabirini de Baram lafzından almış oldukları pek ziyâde muhtemeldir:

Çünkü: Brahma mezhebinde asl-ı kadim amanasına dedikleri Bara, Baram ile Yalnguk'un manaları, Turanîlerin itikâdları ve şu rivâyat-ı kadime arassında büyük münâsebetler görülmektedir. Bu münasebetler cem ve talfik edilirse şu ihtimâlin kuvveti artar.

¹⁹¹“Yalçuk – elçi, sefir, rûsûl” Lûgat-nâme-i Süleyman Efendi.

Divân-ı Kâşgarî'nin 279'uncu sahifesinde "Yalngus-El-vahidü'l-münferid" ve Lûgat-name-i Süleyman Efendi de "Yalguz ve yalinguz – âri, sâde, tenhâ"nın diye mastûrdur. Şu tefsire göre Uygur dilinde Yalngus bizim lehçemizde Yalnguz Yalnız demektir.

İşte bu yalingusa kıyâsen Yalnguk lûgatinin de yalnızlaşmış, tek yaratılmış, yegâne olmuş demek olduğunu tahmin edebiliriz. Çünkü: Yalngus ile Yalnguk arasını tefrik eden harfler, sin ile kâ'dır. Num yani maddeten aslıye ise birdir. Kaf'ın mefûliyet, mekân, alet manalarını ifâde eden bir harf olduğunu iştikâken biliriz. Yaruk, turak, taraj gibi.

Bara ve Baram Türk adlarından olduğunu tetebbuat-ı tarihiyeden anlıyoruz. Ebu Nasr Muhammed Bin İbrahim Bin Bara El-Fakih El-Buhârî, Üçüncü Karn-ı Hicrî ve evâilinde Horasan Türkleri'nin reisidir. Baram Bay Sekizinci Karn-ı Hicrî evâilinde Diyarbakır Valisi olan Müslim Uygur Beyleri'ndendir. Barama ipek kozasıdır.

Bari Lûgat-nâme-i Süleyman Efendi'de "Tengri Teali, Cenâb-ı Hakk, mevcûdluk, varlık" manasındır. Hicretten üç yüz bin kadar evvel Harezmi ilinde bir hükümet teşkil eden Bârî Kan meşhûrdur. Yani Âl-i Ferigo'nun cedd-i âlâsı olan bir Türk hükümdarıdır.

Lûgat-nâme-i Süleyman Efendi de "peyrev-kadim, atik, eski, köhne, fersûde, kadimü'l-hadme, emekdâr, mücerreb" ve bîr ü bâr", Tengri, Yaradan, Hakkü'l-Teâla, Vacibü'l-vücûd" ve "peri-i kadimü'l-hadme, mekedâr, pesendide, mücerrebü'l-ahvâl, eski" diye mastûrdur. Biz hâlâ bunları (pir, peyrev, peri) diye istimal etmekteyiz.

Mevlânâ Peyrev Dokuzuncu Karn-ı Hicrî evâhirinde meşâhir-i ulemâdandır. Sadrazam Amasyalı Peyrev Mahmud Paşa Onuncu Karn-ı Hicrî'de Osmanlı ricâlindedir. Kadı-ı meşhûr Peyrev Mahmud Çelebi Onbirinci Karn-ı Hicrî'de Bursa'nın meşâhir-i üdebâsındandır. Köprülü Hasan Paşa biraderi Peyrev Ağa Onikinci Karn-ı Hicrî'de ricâl-i Osmaniye'dendir.

Şu manalar ihtâr ediyor ki: Brahma Mezhebi'ne asl-ı kadim manasına denilen bara, para ile pevrev pevrev ve peri, peri kurûn-ı evvelî de asl-ı kadim, mabûd-ı evvel itikâd edilen bu Yalnguk'a unvân verilmiş yani (bara, para) unvânı bir Yalnguk'tan kinâyeye addedilmiştir.

Bina'en-aleyh kurûn-ı evvelî de Brahmanların Hâlik-i kâinat, asl-ı kadim, mabûd-ı evvel dedikleri, Turanîlerin ve Arapların asırlarca perestîş ettikleri, milel-i muhtelifenin de Yalngukva, Yalnguk, Yalunçuk, Yalğuk, yaûk, yalgu, yalv bütün Türklerin ve Turanîlerin âdem-i atası cedd-i âlâsı sayılan Yalçuk Ata'dan ibâret olduğu anlaşılır. Allahu âlem.

Amasyalı Hüseyin Hüsamedin [YÂSÂR]

(Nu: 7263, 8 R. 1335, 30 Ns. 1333-1917, s. 2.)

*

ESKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ

-2-

(Uygur, Soğdak, Sekiz, Kayı, Hitay, Horasan¹⁹² diye meşhûr olan eski Türklerin takvimidir.)

(Bu makalenin birinci kısmı dünkü nüshamızda münderiştir.)¹⁹³

1- Eski Türklerin itibârında gecesiyle beraber gün, on iki bölüktür. Her birine çağ denir. Şu hâlde bir gün, bir gece on iki çağdan ibâret olur.

Çağ hâlâ daha kullandığımız çağ lafzından ibârettir. Çünkü: Cim-i Arabî ile çağ bizim Anadolu dilinde, hassaten Nıksar ilinde hâne ve divân-hânedede el ve kap yıkamak için yapılan musluğa denir.

Hâlbuki: Cim-i Fârisî ile çağ-ı Lûgat-nâme-i Süleyman Efendi de “vakit, zaman, esna, sıra, hengâm” diye mufassır ve hâlâ bizim istimalimizde bu tefsir-i müeyyiddir. Husûsiyle Zic-i Uluğ Bey’de çağ olmak üzere gösterilmiştir. Bina’en-aleyh: Fâzıl Makrîzi’nin çağ dediği bizim çağ diye kullandığımız kelimedir.

2- Her çağ, sekiz parçadır. Her birine keh denir. Yani keh, çağın sekizde birinden ibâret olan zamanı gösterir.

Keh kesr-i kaf-ı Arabî ve isbât-ı ha ile harekelenmiş olduğuna göre Gih şeklinde yazılmıştır. Hâlâ biz bu kelimeyi feth-ı kaf-ı Arabî ve isbât ile telaffuz ederek bir şeyin keskin, sivri, tümsek yerine etlka etmekteyiz.

Lakin usûl-i iştikâka nazaran bu kelimenin aslı kık yahut kik olmalıdır. Çünkü: Ki maddesinden çıkan kib, kiv, kiç, kir, kis, kil, kim gibi fûrû’ müştaka bu aslı göstermektedir.

Yakut Hamavi Mucemü’l-Büldân’da tasrihi üzere Acemler ha, kaf, kef gibi hurûfu ha’ya kalbederek hüsn yerinde hüsn, ırak yerinde ırak, ipek yerinde ipteh dediklerini hâlâ işitmekteyiz. Bina’en-aleyh: Kik Lûgati’nı te’cim ederek kih ve Oğuz Türkleri de bunun tahfif edip keh dedikleri anlaşılır.

Mahmud-ı Kâşgarî Divân-ı Lûgati’t-Türk’de Türk dilinde ha harfinin olmadığını ve ha’lı olan kelimelerin ha, başında ise eliften ve ortad da yahud ahirinde ise keften münkalip olduğunu beyân ediyor.

¹⁹² kelimenin yazılışı şu şekildedir.

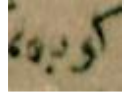
¹⁹³ Makalenin ilk kısmının birinci nüshâda yayımlandığı notu düşülmesine rağmen mezkûr makalenin ilk sayısı 7151 numaralı gazetede yazı ile başlar. 7150 numaralı sayıda ise yukarı da söylenenin aksine ilk sayısının 7151 numaralı yazı ile başlayacağı ifade edilir.

Birinci cildin 24'üncü sahifesinde “*Ve külli elfin fî ibtidâi kelimetin fe inne ehle haten ve Gencan tec'alehe hae felizelike lâneüddhümü mine't-Türkî maleysa minha*” ve 141. sahifesinde “*Uhiye el-yevme ve ekseru't-Türkî tüsemmihi öki bi'l-kâfi ve heze esahhu lienelhae lamed haleleha fi'l-gamei't-Türkî*” diyor.”

3- Her çağ, iki müsâvi kısmında bulunmuş ver her bir kısım, bir saat itibâr edilmiştir. Şu halde yarım çağ, bir saat ve her saatte dört kehden ibâret olur. Bina'en-aleyh: Bir keh, şimdiki itibârımızda bir çaryek demektir.

Dört kehten ibâret olan saatin Türkçesini Fazıl-ı müellif yazmıyor ise de bizim Hazret-i Mahmûd-ı Kâşgarî, divânında “köç – es-saaten” diyerek¹⁹⁴ saatin Türkçe adını bildiriyor.

Köç lûgati, kefin zımmıyla harekelenmiş ise de ne kefin, ne de zammenin şekli-i telaffuzuna işaret edilmemiştir. Tahavvül ve intikal manalarına delâlet eden kö maddesinden

, kör, köz, gök, göl, gün gibi fûrûun istihsâline bakılırsa kâf-ı aynînin zamme-i mebsûta ve hafifesiyle telaffuz edilmesi lazım gelir.

Mevâd-ı asliyenin ahirlerine lâ-hakk olan cimlerin fâaliyet, gibi mana-ı husûsiyeye delâlet ettiğini bilgiç, sorgu, bakraç gibi şşâlden istidlâl edebiliriz. Bina'en-aleyh: Köç lafzı lûgati zamanın intikâlini yahut intikâlin zamanını gösteren alet gibi bir manayı eşâr eder.

4- Gecesiyle beraber bir gün –ikinci defa daha taksim edilerek – on bin parça itibâr ve her parçaya feng tesmiye edilmiştir. Bu taksime nazaran bir gün, bir gecenin tûlu on bin fengden ibârettir.

Feng Kâmûs-ı Fîrûz-Abâdî'de fe'nin kesir ve nun'un sükûnuyla zabt edilerek koyu ve geceden bir bölük münâsebetiyle tefsir edildiğine göre Arabî olduğu zannolunabilir.

Fakat Zic'lerde fe'nin ve nun'un fatheleriyle felek vezninde harekelenmiş¹⁹⁵ eflâk vezninde Efnâk diye cem' edilmiş, gayr-ı münsarf olarak kullanılmış olduğuna göre acemeliği gösterilmiştir. Bina'en-aleyh: Hâlâ benek dediğimiz penek Türkçesinin maribi olduğu zâhir olur. Çünkü bu kelimenin vazî Türklerdir. Türkler de istihlâhât-ı ilmiyeyi başka dilden intihâb etmek âdeti, bade'l-İslâm çıkmıştır.

5- Her feng eski Türklerin itibârında yüz *miyav*'dır. Yani yüz *miyav*dan müteşekkildir. Şu itibâra göre birgün, bir gece, bir milyon *miyavın* mecmû'ndan ibârettir.

¹⁹⁴ Cild 1, sahife 27

¹⁹⁵Feng, feneg vezninde Türkistan'da Semerkant köylerinden birinin adıdır. Mücemül'l-Büldân.

Miyav ziçlerde mim'in kesriyle harekelenmiş ve manasını bildirecek bir işâret gösterilmemiştir. Ancak Türklerin vazîe ettikleri şu lûgatı, yine Türk dilinin usûl-i iştikâkından ve bu-yı farkından anlamak kâbil olabilir.

Türk lehçelerinde mim ile be'nin tebdili pek şâyîi olduğuna bina'en *miyav*, Uygur lehçesi üzerine telaffuz ve imlâ, sonra ıstılâhât-ı ilmiye sırasına görmekle ikâ edilmiş olduğuna şüphe yoktur.

Çünkü: Bizim Oğuz dilinde be'li kelimeler, Uygur dilinde mim ile ve ekseriyâ gunneli olarak telaffuz olunmaktadır.¹⁹⁶ Ben -min, bin- minek, biniz, mininiz, binmek, minmak, bağırmaq- mangırmaq gibi.

Şu fark lisânın delâlete istinâden denebilir ki: Uygur dilinde Miyav Oğuz lehçesinde biyav demektir. Lûgat-nâme-i Süleyman Efendi'de "biye, miye" mağz, sermini diye mastûrdur. Fakat usûl-i iştikâkımıza istinâden ben bu lûgatı, şöyle tedkik ve tasvir edebilirim:

Türk dilinin iştikâkıyla çok tevaggul edenlere malûmdur ki: Türk dilinde kelime dediğimiz zaman, bizi hareke-i Arabiyye olmak üzere iki uçukdan¹⁹⁷ teşekkül eder. A, e, o, y gibi ben bunların her birine tum ve teşkil edilen kelimeye mebril ve tumlardan alınmış olan kur'a kız ve bunları teşkil eden harflere miri adını veriyorum.

Mahal-i tebdil olan tumların sonlarına uçuklardan biri ilâve edildikçe, gelen harfin delâlet ettiği mana-yı husûsî tumlardan zâhir olur. Âb, âf, âv eb, ef, ev, of, ov, ip ve at, et, evet, it ve ac, ec, oc, iç gibi.

Türk dilinin şu ince usûl-i iştikâkı göz önüne alınırsa Uygur dilinde miyav telaffuz edilen kelimenin Uygur lehçe-i zarifesinde biv tabirinden başka bir şey olmadığı anlaşılır. Çünkü: Uygur dili, Türk lehçelerinin en hafifidir.¹⁹⁸

Türk dilinde sayıların başına bir ve onun yarısına biş, beş yüzlerin sonuna bin dendiğine dikkat edilirse bir teşekkül ettiği zerrelere biv ve bir milyon zerreye yani on bin kere bire – ikişer, üçer i'dâd-ı tevziyenin sonlarına gelen (r) ilâvesiyle biver, buyur denmiş olduğu anlaşılır.

Şu halde bu lûgati bi tumundan alınmış olur. Bu tumdan çıkan bib, bif, beyv, bir, bic, pih, bir, bis, biş, bıyığ, bin, bil, bin gibi filizler, ufak bir fark ile nâdiren ve me'nûsen istimâl edilmektedir. Bunlar, Uygur ve Hıtaç lehçelerinde mim ile telaffuz olunur. Bina'en-aleyh Uygur dilinde miyav lûgati, Oğuz dilinde biv telaffuza müsâvî olur.

¹⁹⁶ Divân-ı Lûgâti't-Türk'te "Küllî ve mîm fi ibtidâi el-kelimetün fân el-Gaziyyetün ve Kırçak- Tec'elina ba' " diye masturdur. Cild 1, sahife 32.

¹⁹⁷ Üjûk Türk dilinde hece demektir. Hâlâ üjûk denir. Divân-ı Kâşgari'de "Üjûk el-Hecâ' " diye masturdur. Cild 1, sahife 61

¹⁹⁸ Divân-ı Kâşgari'de "Ahafû'l-sinnetün el-gaziyye" diye masturdur. Cild 1, sahife 30

Şu tedkikât-ı lağviyeden ve yüz miyavın bir peng olmasından istidlâlen anlıyorum ki biv lûgati, makâdîr zamanında kullanılırsa Arabî’de mukâbil ân ve mukâdîr-i adiyede mukâbili de zerredir. Şu halde ân lafzının Türkçesi biv’dir.

Fâzıl-ı Makrizî’nin tarifi üzere yüz biv zamanlarında peng ve adedilerde bir demektir. Türk dilinde bivlerin yani ânâtın takibinden hâsıl olan zamana öd denir.

Öd Divân-ı Lügâti’t-Türk’te tasrih edildiği üzere lûgaten zaman demektir.¹⁹⁹ Bu lûgatin ahirinde gördüğümüz zâl-ı mu’ceme Uygur lehçesini gösterir. Uygur lehçesi zal’ı yaya ve Kıpçakiler’de keskin za’ya kalpederek öy ve öd diye telaffuz etmişlerdir.

Divân-ı Kâşgarî’de şöyle yazıyor. *Ecma’ “Yağma-Toxsı ve Kıpçak ve Yabaku ve Kay ve Çomul ve ’l-gaziye heli en yec’ale külli zalin li mucemetia ve kaddü latuntagu bi’z-zali nahve mayusema gayra hezi tabakati li ’l-hamici (Kuznak) ve hezihil fargu tusemmihi Kıynak ve yüsema essaharu (Kazan) ve indehum kayn.”*

*Ve kezâlikeküllizalimu’cemetu fî kelâmu Çiğil ve hayrihe mine’t-Türki fe inne badan Kıpçak ve Yemek ve Suvar ve Bulgar ve ma hüve temteddü ila Rusi ve ile’r-Rumi tec’alihe zali nahve matusema et-Türki li ’l-racülü Azak.*²⁰⁰

Uz lûgati, Anadolu’da keskin za ile öd şeklinde telaffuz ve bir zaman gitti yerinde bir öd gitti) diye istimâl edilmekte olduğuna bakılırsa Anadolu’da Kıpçak dili de mevcûd olduğu anlaşılır.

(Mâbadı var.)

Amasya müverrihi Abdi-zâde:

Hüseyin Hüsameddin [YÂSÂR]

(Nu: 7151, 14 RE. 1335, 26 KE. 1332, 8 KS. 1917, s. 2.)

¹⁹⁹ Divân-ı mezkûrede “İz – Ez-zaman beşimetü’l-vav” diye masturdur. Cild 1, sahife 46 dal-ı mühimle ile (od), (ot) ökün demektir.

²⁰⁰ Cild 1, sahife 33.

*

ESKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ**-3-**

(Uygur, Soğdak, Sekiz, Kayı, Hitay, Horasan diye meşhûr olan eski Türklerin takvimidir.)

(7151 numaradan beri mâbad.)

İşte şu kâide-i mühimme ile derhâl anlayabiliriz ki: Lûgaten adak, oduk, ıduk, budun, teden kelimeleri Oğuz lehçesinde ayak, oyuk, ayu (ayı), buyun, tiyen, ve Kıpçak dilinde adak, oduk, ıdok, bodun, neden, tesindir. Bodun – millet ve odok hayâl demektir.²⁰¹

6- Bir gün bir gecenin maksum olduğu bin feng on iki çağa taksim ve tevzî edilere her çağ, sekizyüz otuz ve o çağa bir feng ve her keh yüz dört ve altı da bir feng olur. Kezalik her çağ, meşhûr on iki hayvandan birine nispet edilir.

Aşağıda on iki hayvanın adlarıyla yâd edilen ikinci devre-i sâlı beyân ederken müellif Fâzıl Makrizi orada bu hayvanların adlarını zikredecektir.

Türk erbâb-ı nücûmu, on iki çağın mebdeini tayin husûsunda iki takım olmuşlardır. Fakat bu iki takımın hiçbirisi de ne güneşin doğduğunu, ne de battığı zamanı mebde olarak itibâr etmemişlerdir.

Çünkü: Nazarlarında gündüzün evvel ahiri, tûl ve kasr itibâriyle her gün tagire marûz olduğundan mebde-i dâimi olacak zaman değildir.

7- On iki çağın dâima mebdei, gece yarısında vâki Kesku çağının faslından nısf-ı nehârın mebdei de gündüzün yarısında Yund çağının nısfından yani zevâlınden muteberdir. Çünkü: Tûyl ve kasr itibâriyle gündüzün evvel ve ahiri mugayyirdir.

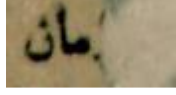
Uygur ve Hitay Türkleri on iki çağın mebdeini gecenin nısfından²⁰² Soğdak ve Horasan Türkleri de gündüzün yarısından yani vakt-i zevâlden itibâr ettiklerini Ebû Reyhan El-Birûnî El Âsârü'l-Bakiyye'sinde yazıyor. Bu iki itibar arasında bir fark olmadığını Ve lâ bi'se bi'z-zalike fe inne el merci' ali asl-ı vâhid ibaresiyle beyân ediyor.

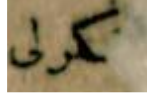
Türk müneccimlerinin şu dikkat nazarı, bizim nazar-ı dikkatimi kendilerine bî-hakkın celb edemez mi? Şimdiki Avrupalılardan takriben bin beş yüz yıl kadar evvel, eski Türkler zevâli saat üzere tanzim-i evkat ediyorlar, gecenin nısfını, günlerine mebde tutuyorlar.

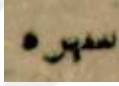
²⁰¹ Divân-ı Kâşgari'de bedebe'r-raiyeti ve acam. En-nas belagati Çiğil, sahife 334 ve "Ayk-El-hayal ve el-Aram bi'l-gaziyete" sahife 79.

²⁰² Uygur ve Hitay müneccimlerinin nokta-i nazarı Zic-i Uluğ Bey'de meşrûhdur.

Eski Türklerin itibârında Yund çağının yarısı, güneş gölgesinin mücteni olduğu zaman yani vakt-i zevâle tesâdüf eder. Bu münâsebetle vakt-i zevâle öğlan, öylen demişlerdir. Tahfifen öğle, öyle demektir.

Kesku çağının yarısı şu on iki çağın bittiği, mâzîye karışarak nâ-bedîd olduğu zamana tesâdüf eder. Bu münâsebetle gece yarısına obran demişlerdir. On iki çağın nâ-bedîd olduğu ân demektir.

Fazıl Makrîzî ile Uluğ Bey'in ifâdesinden, ince Türklerin itibârından, şimdiki istimâlimizden istihrâc ederek tatbilâtı yapabildim. Şu sebab-i tesmiyeyi yazabilmek için öğlan ve obran manalarının delâlet ettiği manaları dikkate aldım.

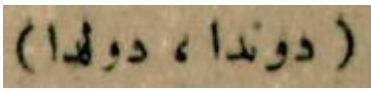
Çünkü: Eski Türklerin bir şeye sebepsiz ve münâsebetsiz olarak bir ad koymadıklarına hatta ıstılâhât-ı fenniye ve sa'nata bile ince münâsebetleri nazar-ı dikkate aldıklarına kanâatim vardır. Hâlbuki erbâb-ı fen için mevcu' ile mustalah arasında münâsebet-i şart değildir.

Öklan kef ile ye'yi lûgaten müctemi olan, toplanan manasına olup ökulan vasfından muhaffef ve öğülmek masdar-ı lazımenin mehûzudur. Müteaddi mastarı büyüme vezninde ökümektir.

Özbek Süleyman Efendi Lûgat-nâmesi'nde ökülmak cem' olmak, "yığılmak," ve ökülgân – toplanan harman olan cem' olan denir. Çağatayca, Uygurca, ökülgan, Oğuzca ökülen tabirinden başka bir şey değildir. Gülgân, gülen, olgan, olan gibi.

Bu manadan anlıyorum ki: Eski Türk müneccimleri, nısf-ı nehâri zıll-ı Şemsin içtimâiyle tefsir ve Arap müneccimleri de zıll-ı Şemsin zevâliyle zabir etmişlerdir. Güzlece tedkik edilirse Türk müneccimlerinin tefsiri daha muvaffak olduğu anlaşılıyor.

Çünkü: Nısf-ı nehâr dâiresinde güneşin gölgesi bi'l-külliyeye zâil olmaz. Belki amûden içtimâ ettiği anda Garp'tan Şark'a rücû ve meyl eder. İşte bu ân-ı rücûda Türkler öğlen ve

rücû ve meyl eden gölgeye ve Araplar'da fi' demişlerdir. Rücû, vücûd ve içtimâi zıllı gösterir, zevâl ise adım-ı mevcûdu işar eder.

Obran ba ve pa ile lûgaten nâ-bedîd olan şeye denir. Bu lûgat, nobran vezninde hâlis Türkçe olduğunu lehçemiz ve usûl-i iştikâkımız ispat etmektedir. O, bir, an kelime-i

mürekkebesinden muhaffef demeğe hâcet yoktur. Çünkü: Tahfifât-ı lağviye, müfferredâtın şekl-i telaffuzunda olan sıkleti defa mahsûstur.

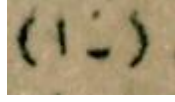
Obran kelimesi, tedkikât-ı lağviyeden müstefâd olduğu üzere o teveminden alınmıştır. Ob, ot gibi. Davasını ikâme-i burhan ile ispat edemeyen aciz kimseye ob denir. Divân-ı Kâşgarî'de Ab, “yıkâl er-recel aza salef fi emr.” Sümme aciz ‘an ibraz el-Burhan” denmiştir.²⁰³

Türk dilinde ob, of, ov usûlen birdir. ov, sub, suf, su (su) gibi. lûgatı hâlâ ob diye müstemildir. Ob adat-ı acz olduğu gibi imtilâ-yı batın yani oburluk manasına olan om da ob lûgatından ibârettir.²⁰⁴

Çünkü Türk dilinde be ile mimin tebâdili pek şâyidir. İşte bu ob kelime-i sakilesinin ahirine mak ilâvesiyle obmak masdarı yapılır. Setr ve ahfâ etmek manasına olur. Lûgat-nâme-i Süleyman Efendi'de obmak setr ve ahfâ etmek, kapamak” diye masturdur. Bu tefsir aczden dolayı setr ve ahfa etmek gibi bir manayı işâr eder.

Mi'deyi imlâ ederek her yerini setr ve ahfâ edecek kadar çok yemek manasına da geldiğini fûrû' ispat eder. Egül adama obur ve illet, egle, obum, obumin denir. Divân-ı Kâşgarî'de Om Lûgatı'nın tesfiri, bu manayı teyit etmektedir.

Kezalik Ob maddesinin ahirine uğramak, toğramak, kavramak gibi masdarlardan

anladığımız veche üzere izâle ve ihâta gibi mana-ı husûsiyeye delâlet eden ve sonra -mak adatlarının ilâvesiyle obramak masdarı yapılır. Silmek ve izâle ve nâ-bedîd etmek manaları zâhir olur. Sonra bir nun ziyâdesiyle obranmak diye bir masdar lazım çıkar.

Lûgat-nâme-i Süleyman Efendi'de obranmak -silinmek, nâ-bedîd olmak, mahvolmak” diye masturdur. Çağatayca obranmak [kef ile] bizim lehçemizde obranmak [kaf ile] müteaddi olan işte şu obramak masdarından obran lûgatı alınmış olduğu anlaşılıyor. Uğramaktan, uğran, uran, toyurmaktan toyuran gibi.

Obran şu iştikâka göre bir saffet-i ismiyedir. Lûgaten silinmiş ve nâ-bedîd olan şeye denir. Saffet-i fâiliye olan (obrayan) kelimesinden muhaffaf olamaz. Çünkü saffât-ı ismiyede bilâ-istikraz-ı migveliyyet-i kabildir.

Obran kelimesinin gece yarısı manasına olduğunu, Anadolu köylülerinden işittiğim zamanda hissettiğim sürûru tarif edemem. Çünkü: Günün yarısına öğlen gibi müfid ve

²⁰³ Cild 1, sahife 45

²⁰⁴ Divân-ı Kâşgarî'de Amm-et-tehime diye masturdur. Cild 1, sahife 50

manidar ad koyan eski Türkler, gecenin yarısına da mutlaka bir şey demişlerdir diye merak etmekte idim.

Bizim bilemediğimiz yahud bulamadığımız bir şeyin Türk dilinde, Türk içtimânda yok olduğunu iddiâ etmek doğru bir şey değildir. Anadolu dili, Anadolu içtimâi henüz keşf te tedkik edilemeyen bir defineye benzer. Elbirliği ile onu keşfe çalışalım.

Eski Türklerin içtimânda mevcûd olan intizâma dikkat buyurunuz ki: On iki çağın birinci yarısını obran, tâk, bapak, kuşuk ve ikinci yarısını da öğlen, ikinci, âşam, yatsu adlarıyla durdu vaktine taksim ve her kata cu tesmiye etmişlerdir. Şu adların hepsi de ufak bir farkla hâlâ kullanılmaktadır.

Tan- Fecir vakti, bapak sabah vakti

Kuşuk- kuşluk vakti, ikindi- asr-ı sâni yani ikinci vakit, âşam-aş vakti akşam, yatsu-yatmayı talep vakti demektir.

Cu lûgaten vakit manasıdır. Divân-ı Kâşgarî’de “Çer-el-vakit” ibâresiyle bu mana gösterilmektedir.²⁰⁵

Müellif Mahdmud Kâşgarî’nin temsilinden müstefâd olduğu üzere çer yerinde çerlik de denir. İkinci çeri, ikindi çerliği gibi. İkinci vakti demektir.

8- Eski Türklerin bir gün bir gecesi, on iki çağ olduğu gibi yılı da on iki aydır.

(Mâb’adı var.)

Amasya müverrihi Abdi-zâde:

Hüseyn Hüsameddin [YÂSÂR]

(Nu: 7152, 15 RE. 1335, 27 KE. 1332, 9 KS. 1917, s. 2.)

*

ESKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ

(Uygur, Soğdak, Sekiz, Kayı, Hitay, Horasan diye meşhûr olan eski Türklerin takvimidir.)

Tanrı Adıyla Başlarım

Kurûn-ı evvelî de varlıklarını metinâne muhâfaza eden eski Türklerin –esbâb-ı mevcûdiyetlerini keşfe medâr olacak- içtimâî teşkilâtını bilmek, müverrihler için merak verici bir sa’y ve amel olduğu halde hassaten biz Türkler için gâye-i emel olması pek tabîidir.

Malûmdur ki: Devr-i İslâm’a kadar yaşayan eski Türklerin ahvâlini, teşkilâtını, muhârebatını, ciddî bir me’hazımız yok gibidir. Bu cihetle her muharrir, eski Türkleri kendi tettebbu ve içtihadı kadar gösterebilir.

Lakin bu yokluk –emin olalım ki- kible’l-İslâm eski Türklerin ve teşkilâtının yokluğundan değil, belki Emir Kuteybe ile Ebu Müslim Horasânî gibi iki yavuz kumandanların muhârebeleri Türk tarihini, Türk âsârının büyük kısmını hatta bilenlerini ızâa etmesinden nispet eylediğini Ebu Reyhân El-Birûnî yazıyor.

El-Âsârü’l-Bâkiyye An’îl-Kuruni’l-Hâliye adlı eserinde fâzıl-ı meşârü’n-ileyh Ebu Reyhân diyor ki: Emîr-i Kuteybe Bin Müslim el-Bâhilî, Soğdak Türkleri’nin büyüklerini ihlâk, âlimlerini katl, kitaplarını ihrâk ettikten sonra Türkler ümmî kaldılar. Muhtaç oldukları şeyler hakkında hâtırlarında kaldığını kadarını söyleyebildiler. İhtilâf ve tereddüd ettikleri şeylerden ya da ittifâk edebildiklerini muhâfaza ettiler.”²⁰⁶

Çünkü: Varlıklarına, millî tarihlerine, öz vatanlarına binlerce yıllardan beri pek ziyâde itinâ etmiş olan Türkler kendilerine göre içtimâî teşkilâtı, ulûm ve sanayiye, mükemmel âsârı, muntazam tarihi olmamak kâbil değildir.

Bunları anlamak için Emir Kuteybe’nin Buhâra ve Beykent Riyat 94 sene-i hicrîyesinde Semerkant şehirlerini fethettiği esnâda bulduğu esliha, kâğıt, bez fabrikalarını ve (134) tarihinde Horasanlı Ebu Müslim’in Maverâü’n-nehir Türkistan’da yıktığı âsârı tevârih-i Arabiyye’den tedkik etmek lazım gelir.

Devr-i İslâm’a kadar yüce hâkânlık ve nice hanlık ile yaşadıklarını –İran’ın üç yıl bile dayanamadığı satvet-i muazzama-ı İslâmiye’ye karşı yüz yılda ziyâde devâm eden- kanlı müdafaalarıyla, Arapları hayran eden şanlı hamasetleriyle ispat eden eski Türkler’e tarihsiz millet diyemez.

²⁰⁶ [dipnot silinmiş]

Eski Türkler – Kurûn-ı evvelî de varlıklarını bildirmek için – içtimâî teşkilâtı günleri, haftaları, ayları, yılları hülâsa millî takvimleri hakkında Zic-i İlhâni, Zic-i Uluğ Bey tercümân-ı lügata gibi pek çok me’hazlarından – bin türlü müşkülât içinde – iltikât edebildiğim malûmatı Amasya Tarihi’nde yazmıştım.

Eski Türklerin Takvimi unvânını verdiğim şu makalede orada yazıklarımı tekrar edecek değilim. Çünkü orada yazdığım Türk teşkilâtının Uz (Oğuz) Türkleri’ne ait olduğunu itikâd ediyorum. Burada Uygur, Soğdak, Sekiz, Hıtay, Horasan Türkleri’nin takvimini yazacağım.

Arap ve Acem lisânıyla telif-iâsâr eden Şark fazılâsı, eski Türklerin içtiyâtını, içtimâî teşkilâtını yüksek gösteriyorlar. Bu teşkilât-ı içtimâiyeden beri olan Eski Türklerin takvimini güzel yazıyorlar.

Bu takvimde mezkûr olan ıstılâhat-ı ilmiyenin Türkçe olduğunu kavâid-i lisânımız ve dilimizin usûl-i iştikâkı ispat etmektedir. Eski Türklerin takvimi, Türk dilinin ıstılâhat-ı ilmiyeye ne kadar müsâid ve sâlih olduğunu da ayrıca ispat etmiş olacağız. Kable’l-İslâm Türkler Sılar ve Kuçar (Göçer) adlarıyla iki bölük olarak mevcûd idiler. Her iki bölükte kendi varlıklarını, kendilerine mahsûs olan teşkilâtıyla yaşattılar.

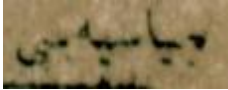
Sılar yani medenî olan Türkler’de her türlü âsâr-ı intizâm ve teşkilât-ı medeniye var idi. Kuçar yani bedevî ve seyyâr olan Türkler’de yalnız bedevâta mahsûs içtimâî halle, millî seciyeler bulunurdu.

Göçebe ve köylü olan yalnız Türkler değil, belki tevâm-ı sâire bile günlerini, aylarını, yıllarını kendilerine göre taksim ve tesmiye ederler. Meselâ: Eski Türklerin köylüleri, göçebeleri bir yılı dört mevsime taksim ve her birini ıglâk ay, ılg ıglak ay, lıg ay gibi adlarla tesmiye etmişlerdir.

Hâlâ Anadolu köylülerinin ve yörüklerinin arasında aylarını mevsimlerin kendilerine göre birer adları vardır. Bunların köylülüğe, yörüklüğe has olan taksimler ve adlardır. Bunlar, Sılar olan Türkler’de günlerin, haftaların, ayların adlarının olmaıına delâlet etmez.

Çünkü: Sılar olan Türklerin, bi’l-hassa Uygur, Soğdak, Sekiz (Kayı), Hıtay, Horasan Türkleri’nin teşkilât-ı içtimâiyesi mükemmel idi. İşte bunların arasında dehrlerin, asırların, yılların, ayların, haftaların, günlerin, saatlerin, dakikaların hatta anların hesapları tanzim ve her birinin adları malûm idi.

Şemseddin Mehmedü’l-Layîhici Tuhfetü’l-Fakîr İlâ Sahibi’s-serîr adlı eserinde “Eski

Türklerin kavânin ve kendilerine mahsûs bir âlem-i ektâf tefsirü’l-menâm, ahkâm-ı nücûm gibi ulûmu” olduğunu yazıyor.

Kurûn-ı evvelî de Türklerin en ziyâde temeyyüz ettikleri ilmin, bi'l-hassa ilm-i nücûm olduğunu ve Türk müneccimlerinin yüzünden pek ziyâde şöhret aldıklarını Zic-İlhânî ve Zic-i Uluğ gibi âsâr-ı ilmiyeyi mütâlâa edenler teslim ederler.

Daha Ceyhun'un bu tarafında hicret-i senîyenin seksen ve doksan tarihlerine kadar şimdiki Afganistan, Toharistan, Horasan kıtalarında hükümet eden Hital, Tale ve Mecistan, Kirman, Balucistan kıtalarında hanlık eden Kayı ve Sarı Türkmen, Cürcâniye, Heyve illerinde şahlık eyleyen Harezmi, Horasan Türkleri'nin elbette siyâsi kânûnları, içtimâî düstûrları, medenî izleri ulûm ve sanayi var idi.

Suvarlık Ceyhûn'un öbür tarafına geçene daha yüksek, daha büyük bir halde olduğunu da vakayi-i İslâmiye, Tevârih-i Arabiyye ispat etmektedir. Toharîlerin, Kuşânîlerin, Pershânîlerin, Sebânîlerin, Saganîlerin varlıkları eski Türklerin içtimâî teşkilâtında mevcûd olan metâneti göstermektedir.²⁰⁷

İşte bu Türklerin kable'l-İslâm tarihleri, takvimleri muntazam ve ince olduğunu müverrih-i meşhûr Derviş Ahmed Efendi, Camiü'd-Düvel adlı eserinin baş taraflarında şöyle tasrih ediyor: *“Ve emma tarihü't-Türkî fe meselû tarihü li'l-Yahudi ve kevni sittini Şemsiyyeten ve şühurihi kameriyyeten ilâ iz mebdeü'ş-şühuri yehuzine mine'l-iştimal hakiki ellezi yektadi hisabi takvimihim.”*

Dedikten sonra *“Ve mebdeu heze't-tarihi min fitratil âlemiâlâ zamihim ve ömrü'l-âlemiyezumune selâsemietin ve sittune ve ve külli venin indehum aşrete âlâ fî seneten Şemsiyyeten lâ yahfa âlâ men teddebiul ezyacu mañi heze't-tarihi mine't-tedkiki fî't-taksim ve't-terkib ve min itibâril edvaril muhtelifeti lakinnehu lemma lemyekûn meşhuran fî bilâdina aradina an tafsilihî.”*

Hazret-i müellif “Türklerin mebde-i tarihi” hilkat âleminde itibâr ve ömr-i dünyayı üçyüz altmış ven ve her veni on bin sene-i Şemsiye addediklerini beyân ediyor. Şu hesaba göre Türklerin ömr-i dünyayı üç milyon altı yüz bin yıl olarak kabul ettikleri zâhir olur.

Dikkat buyurunuz! Türkler, hilkat âlemi mebde-i tarih-i millî olarak kabul etmişler. Bu mebdeiden itibâren tarih-i millîlerini devr-i İslâm'a kadar muntazam tutmuşlar, Musevîler gibi devr-i Musa Aleyhi's-selâm'dan ve Yunanlılar gibi devr-i İskender'den yani kutlu erlerin, büyük hâkânların zuhûrundan itibâr etmemişlerdir.

Çünkü: Türklerden o kadar büyük erler zuhûr etmiştir ki her birinin zuhûrunu birer mebde-i tarih-i itibâr etmek lazım gelse yüzlerce mebde-i tarih tanımak icâb eder. Türklerin mebde-i tarihi bu sûrette duçâr-ı teşevvüş olurdu demek mübalağa sayılmaz.

²⁰⁷ Bunları anlatmak için Âsâr-ı Arabiye'yi tedkik ve tetebbu etmelidir.

Fazıl müellif “Türklerin tarih ve takviyesinde, yılların edvâr-ı muhtelifeye taksim ve terkibinde müddekik-âne hesab edilmiş olduğunu” teslim ediyor. Fakat: Osmanlı ilinde hesab-ı Rumî’den görüyor da tafsil edemiyor.²⁰⁸

Çünkü: Osmanlı Türkleri’nin arasında tarih-i Arabı muhterem, Rumu muteber hatta tarih-i Milâdî ile hesab-ı Frengi daha mergub olduğu halde yalnız Türk takvimi gayr-ı meşhûr ve mensîdir.

Osmanlı günlerinin, haftalarının, kaba düşer, kabalık sayılır: Şimdiye kadar devam eden şu zihniyet Türklerin fazâil ve mehâsin-i milliyesini adetâ yok etti.

Hülâsâ eski Türklerin takvimi, öyle zannettiğiniz kaba, saba şeyler değildir. Fâzıl Derviş Ahmed Efendi’nin dediği gibi ince hesap edilmiş, güzel yapılmış olduğundan bu takvimi, fazılâ-yı Arap’tan müverrih-i meşhûr Takiyü’l-din Ahmed-i Makrizî’nin Kitabü’l-Ahbar Anü’l-Beşer adlı eserinden naklen arz ediyorum.²⁰⁹

Yalnız meşârü’n-ileyhin tertibini, bu makalede bir derece tedil ani onun takdim ettiğini tehir ve tehir ettiğini takdim ederek her bir cümlesini mana-ı tercüme ve izâh ile iki çizgi arasında gösterdim sonra bu cümlelerin hâvî olduğu ıstılâhât-ı mağribenin şimdiki Türkçemiz de muvaffak olan usûllerini bulmaya çalıştım.

(Mâb’adı var.)

Amasya müverrihi Abid-zâde

Hüseyin Hüsameddin [YÂSÂR]

(Nu: 7154, 17 RE. 1335, 29 KE. 1332, 11 KS. 1917, s. 2.)

*

ESKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ

-4-

(Uygur, Soğdak, Sekiz, Kayı, Hıtay, Horasan diye meşhûr olan eski Türklerin takvimidir.)

(7151 numaradan beri mâbad.)

Bu aylardan her birini, Türklerden her boy, kend, lehçesi üzere tesmiye etmiştir. Soğd, Harezmi, Siciz, Uygur, Hıta Türkleri’nin ayları²¹⁰ şunlardır:

²⁰⁸ Bu tafsil, Camiü’l-Düvel’in me’hazı olan (Zic-i Uluğ Bey)’de masturdur.

²⁰⁹ [?] ufak bir fark ile (Zeyc Uluğ Bey)’de [?]

²¹⁰ Soğd, Uygur ve Hıta Türkleri Kitâbü’l-Haber’den ve diğerleri Âsârü’l-Bakiyye’den alınmıştır.

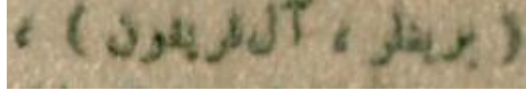
Şühu r-ı Soğdiye	Şühur-ı Harezmiye	Şühur-ı Sicziye	Oğuzc ası	Şühur-ı Uyguriye	Şühu r-ı Hitaiye
Nevse rd	Navsarci	Kvaz	Göz	Aram Ay	C-n- v-h ²¹¹
Cürçu n (Circin)	Ardavaşt f-v- s-r-h(noktalı he)	R-h-v	Rekk	İkindi	J-j- v-h
Ns. (nisenc)	Herudad f-h- v-s-h-r-y	Evsal	Uşal	Üçünç	Sa- m-v-h
S-y-a- k[kef] (s-y-a g-n-c)	Ciri Faranak	Tirkiyan va	Türkan	Törtünç	H-r- z-v-h
A-ş- n-d-a-h-n-d-a (a-n-a-h-n-d)	Hemdad	Srizva	Seriz	Beşinç	A-v- v-h
M-j-i- h-n-z-a (m-r- y-h-n-d)	A-h-ş-r-i-v-r-i	Mrizva	Beriz	Altınç	L-v- v-h
F-gaz	Umri	B-r-z-n	Birsen	Yitinç	C-y- v-h
E-b-a- z-i-c	Yanacı	M-r-a-n- v-a	Biran	Sekizin ç	Ya- v-h
F-v-ğ	U-r-v-f-k-i-m- k-a	E-r-k-b- a-z-v-a	Ergiz	Tokusı nç	K-h- v-h
s-a-n- v-a(ayın)	Vesmejfunafk anc	K-z-i-ş-t	Gezinç	Onınç	S-y- v-h
J-i-m- d-a	E-ş-m-n-f-v-i- r-d	K-j-ş-n	Keçin	Bir YigirmİNç	Ş-y- a-y-v-h
H-ş- v-m (h-v-ş-v- n-c)	Ispendareci f- v-i-h-v-m	Sarva	Sar	Çakşap ad	Ş-z- v-h

Şu sütunların üçüncüsünde mastur olan Şühûr-ı Sicziye hakkında Ebû Reyhan El-Birûnî El-Âsârü'l-Bakiyye'sinde diyor ki: "Şu adların kudema-yı ehl-i Sicistan ayları olduğunu Mühendis Ebu Said Bin Ahmed Bin Muhammed Bin Abdü'l-celil El-Siczi'den işittim"

²¹¹ Sondaki h harfleri (güzel h) şeklindedir. [H. Ç.]

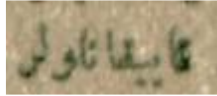
Sicistan, Sekizistan lafzının muarrebi olduğu Camiü'd-Düvel'den ve Sekiz'deki sekiz²¹² kelimesinden muarreb olduğu Mu'cemü'l-Büldân'dan müstefid olur. Acemler, Sekizistan yerinde Sistan demişlerdir. Sekiz ili demektir.

Kable'l-İslâm Sicistan'daki Kayılar Türkistan'da Tibanlar, Afganistan'da Atalar,

Taleler, Harezm ilinde Uygur ilinde (Çağanlar, Saganîler) Hıtay ilinde Kuçanlar, Kusanîler hükümet etmekte idiler. (3)

Bina'en-aleyh: Sağdîler Tibetlilerdir. Bunlara Soğdak Türkleri denir. Siciziler

Mecistan'da hükümet eden demektir. Atalkanlular, Afgan ve Horasan'a hâkim olan Türklerdir. Bunlara Kayı ve Tale Türkleri denir. Sicistan'da Kikan, Kayıkan ve Ceyhun civarında Talkan, Atalkan şehirleri bu iki Türk Hanı'nın eserleri olduğunu adları göstermektedir.

Eski Türklerin takvimi bahsine uzun fazıla vermemek için sehvleriyle kelimât-ı Fârisîye şekline giren şu Türk aylarının asılları hakkında izâhat vermek mümkün olmadı. Yalnız şühûr-ı Sağdiye, Harezmiye ve Sicziye aralarındaki, müşâbehet her nazar-ı dikkati celb etmektedir. Kayı Türkleri'nin esâmi-i şühûrî zannettiğim şühûr-ı Sicziye hizâ'sında Oğuz lehçesi takvimi olarak işaret verilmedi.

9- Şu ayların mebdeleri, içtimâi yani güneşle ayın beraberce de birleşmesinden muteberdir. Eğer içtimâi, gündüz vâki olursa o gün gece olursa ertesi gün ayın mebdeidir.

Bâlâda yazılan ayların mebdeini tespit husûsunda günlerin mebdei gibi Uygur ve Hıtay Türkleriyle Soğdak, Sekiz, Horasan Türkleri iki bölük oldular. Makrizi'nin ifâdesi üzere bunlardan Uygur ve Hıtay Türkleri aylarının mebdeilerini itibâr gibi güneşle ayın birleşmesinden hâsıl olan hilâl-i kamerden itibâr etmişlerdir. Şu itibara binânen: Türkler kabul-i İslâm hilalî olarak yaşamış ve hilal hissiyatını Buca sancaklarında bile yaşatmış oldukları anlaşılabilir. Osmanlı sancaklarında asırlardan beri mevcûd olan ay-yıldız lâmeti şu itibarın bir abide-i şevkti sayılabilir.

²¹² Sekiz ve Segil, Türk dilinde necip ve asil manasındadır. Lügatnâme-i Süleyman Efendi'ye bak.

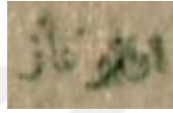

10) Hilalî olan şu on iki aylar, Uygur ve Hitay Türklerinin itibarında otuz ve yirmi dokuz gündür. Otuz günlük aylar, zâid olarak üç aydan ve yirmi dokuz günlük aylarda nâkıs olarak iki aydan fazla tevâlî etmezler.

Çünkü: Günlerin tamam noksanı Fâzıl Makrizi'nin yine Kitabü'l-haber'inde ifâdesi üzere ayın kazada mukteza-yı seyr ve hareketidir. Burad Araplarla birleşen Uygur ve Hitay müneccimlerinin nazarında kamer, her gece bir menzile hareketle bir aylık devresini yirmi sekiz günde ikmâl ederek bazen yirmi dokuzuncu günde ve bazen ertesi gecede güneşle içtimâ eder.

Kamerin şu hareket-i devriyesini gösteren yerlere menazil-i kamer deniyor. Bu sebepten menâzil-i kamer, indü'müneccimin yirmi sekizden ibâettir. Türk müneccimleri bu menâzil-i kamerden her birine birer ad koymuşlardır. Bu adları Ebu Reyhan El-Birûni (Kitâbü'l-âsâr)'ında şöyle gösterir.

Adedi	Arabî	Soğdi	Harezmi
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			

21			
22			
23			
24			
25			
26			
27			
28			

 İran hasebiyle ve anlaşılmaz bir şekilde giren Türkçe şu menâzil-i kamer adlarının gerek şekl-i kıraatına ve gerek usüllerini velev olsun bulmaya çok çalıştım. Bu kadar takrib edebildim.

11)Türk ayları, Garp ayları gibi kamerî ve yılları sene-i Şemsiyye hesabı üzerine câridir. Sene-i kamerin tam günleri üçyüz altmış, nâkis olarak üçyüz elli beş olduğu halde sene-i Şemsiyyeleri üçyüz altmış beş gün ve iki bin dört yüz dokuz fengtir.

(Mab'adı var)

(Amasya) Müverrihi Abdi-zâde Hüseyin Hüsameddin [YÂSÂR]

(Nu: 7155, 18 Reb'ü'l-evvel 1335, 30 KE. 1333, 12 KS. 1917, s. 2.)

*

'teSKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ

-5-

(Uygur, Soğdak, Sekiz, Kayı, Hitay, Horasan diye meşhûr olan eski Türklerin takvimidir.)

(7151 numaradan beri mâbad.)

Bina'en-aleyh: Her üç sene-i kameriyyede bir ay ve her yüz sene-i kameriyyede on bir ay kis addedilerek sene-i kameriyye ile sene-i Şemsiyyenin bedâilerini otuz yılda bir defa bir zamanda birleştirilir. Her "Kebis" edilen aya (süyûn) deniyor. Ancak kimse ayı bu itibara alıp aynen bir yerde olmaz. Belki: Her sene-i kameriyyede gün kadar bir fark ile hâsıl olur.

Burada mezkûr olan süyûn kelimesi feth-i sin ile harekelenmiş olduğundan sâyûn lafzından ibâret olduğu meyânındadır. Sâyûn, saymak (saymak) mastarından bir sıfat ismidir. İtibâr edilmiş olan ve sayılan şey demektir.

El-âsârü'l-bakiyye'de beyân edildiği üzere Türklerin ikinci bölüğü olan Sodaklar, Sekizler, Horasanlılar sene-i Şemsiyyeyi itibâr ederek Mt. ayının altıncı gününü yılbaşı yaptılar. Bütün ayları otuz gün sayıp Mart'ın birinci gününden itibaren beş günü kebise tuttular.

Bu kebise günleriyle beraber yılı üç yüz altmış beş güne çıkardılar. Bunlar, otuz günden her birine birer ad verdiler. Kebise günlerinin mecmûna ebu gamin, yağam dediler. Bu adlar El-âsârü'l-bakiyye'de mastur olduğu üzere şunlardır:

Adedi	Eyyâm-ı Soğdiye	Eyyâm-ı Harezmiye
1	Hurmujd	Rimjed
2	C-h-i-n-r	Ezmin
3	A-r-d-a-h-v-ş-t	Ardavaşt
4	H-ş-v-r	E-h-ş-r-i-v-r-i
5	Spendard	İspendârmeci
6	R-d-d	Merudâd
7	Murdad	Hemdâd
8	V-s-t	Verv
9	A-t-ş	Erv
10	A-h-n	Yanas
11	H-v-y-r	Ahyer
12	Mâh	Mâh
13	T-t-ş	Cizi
14	Goş	Guşt
15	Dest [?]	Dezu
16	M-h-ş	Feng
17	S-r-t-l	Ûsrûf
18	R-s-i-n	Deşn
19	Feruz	Revcen
20	Vahşgir	Erigen
21	Zamn	Ram
22	V-a-z	Vaz
23	Dest	Dezva
24	D-y-n	Dînî
25	E-r-z-h	Ercûhî
26	E-s-t-d	Eştâd
27	S-m-n	Asmân
28	Ram	Ras
29	H-y-d	Mersbend
30	N-ğ-r	E-v-y-r-ğ

Hamse-i müştereke ve abu gamin denilen beş kebise günlerinin adları da şunlardır:

1	Ha-v-s-s-t	J-y-v-r-d
2		H-v-r-z
3	R-h-ş-n	S-r-d-r-v
4	Na-z-n	Ma-h-r-d
5	E-r-d-n-y-i-s	M-p-r-z-m-b-h

Soğdiler ve Harezmîler Mecûsi ve şive-i lisân itibariyle Acemî olarak Acemlerin dîn kardeşi ve ahlâk ve itiradda onların yoldaşı oldukları halde dil ve içtimaiyyat husûsunda Acemlere muhâlif olduklarını beyân eden Ebu Reyhân El-Birûni (Kitabü'l-âsâr)'ında diyor ki:

“Sümme ezkuru şühurin mecûsin Mavreaü'n-nehir ve hüm ehli Harezm, Soğd ve şühurim keşuhurin el-Farsi fi'l-müddeti ve hiye eyyahimin gayra enne beyne evaili şühur lâ ve fi mebadii şühuri ülaike hilafen vezelike liennehum el-hakku, el-eyyâme- el-Hamsete zaidete [?] ve yugayyiru ibtidâi es-seneti mine'l-yevmi's-sâdis min [?] dehra [?] evailüha ila azar-mâh sümme ittefgat fimen badeha.”

“Ve emma ehli Harezm veinkanu [?] min derecetü'l-Farsi vasiatün min [?] fakat kanu [?] bî whli Soğd fi evveli's-seneti ve mevzuu ilhaki ez-zevaidi.”

12) Eski Türklerin itibârında her yıl, yirmi dört bölük olup her bölükte on beş gün ve 2184 fengtir. Her altı bölük bir fasıl olup her birinin adları vardır.

Şu bölükler, Türklerin itibârında ayların haftaları makamına kâim olmuştur. Fâzıl-ı müellif, gerek bölüklerin ve gerek altı bölükten ibâret olan her faslın hususi adları olduğunu bildiriyor da adları yazmıyor. Galiba bu adlar, kendi asrında Mısır Türklerinin dilinde meşhur ve mütedâvil olduğunu görmüş de yazmaya hâcet görmemiş olmalıdır. Evet, Mısır Türkleri, Arabistan'da oldukları halde, millî günlerini, adlarını, dillerini muhâfaza ettiler.

Selçukî ve Osmanlı Türkleri Türkistan'da oldukları halde ayları, haftaları, günlerini Arap ve Acem lügatiyle tesmiye ederek her şeylerini unuttular. Hatta dillerini, izlerini kaba görüp başkalarını teklide koyuldular.

Fâzıl Ebu Reyhân'ın yazdığı otuz günün adları, Türk haftalarının varlığını ispat eder. Amasya Tarihi'nde yazılmış olan Yedinç günlerinin adları Ebu Reyhân'ın adları içinde

bulunur. Noguz, Nogar'dan, ve Ogat, Ogut'dan damin ve dam küzam ve küyamdan huber, uber, abardan dîn-i âtinden başka bir şey değildir.

13) Bu hesap üzerine dört fasla münkasım olan her yılın mebdei, güneş, Burc-ı Delv'in on altıncı derecesinde olduğu gün –yani teker, K.S.ayının yirmi üçüncü günü – ve mehdali de on bir gün ve 7660 feng-i evvel olan gün, yani teker ayın on ikinci günüdür.

Her yılın medhaline eyhâğ ve mebdeine de eyhan denir. Birinci faslın mebdei, eyhan günüdür. Sonra Burc-ı Delv'in ortasından itibaren ve her üçüncü burcun ortası, bir faslın mebdeidir.

Uygur ve Hitay Türklerinin sene-i Şemsiyye hesabından – yılbaşı, Soğdakların, Horasanlıların itibârî gibi Mart'ın altıncı gününden değil, belki KS.ayının yirmi üçüncü gününden muteber olduğunu Fâzıl Makrizi tahrir ediyor.

Fakat bunların nazarında yılbaşı ile medhali arasında sene-i Şemsiyye ile sene-i kameriyenin her yılda farkı olan on bir gün 7660 feng kadar bir fark bulunmaktadır. İşte bu fark ile sene-i Şemsiyye ve kameriyye otuz yılda bir defa bir zamanda içtimâ edebiliyor.

Eski Türklerin bu itibârî, muktezâ-yı hesap irsâdî olup kasd-ı tarih Milâdi değildir. Çünkü:

Hilkat âlemi mebdâi tarih ittihaz eden Türklerin kasdı bu olmaydı Kânûn-ı Evvel'in on sekizinci yahut yirmi beşinci gününü yılbaşı yaparlardı. Malumdur ki: Uygur ve Hitay Türkleri Hıristiyan değillerdir.

Koca Türk müneccimleri, her şeye bir münâsebetli ad bulup takmışlar, yılın kuyruğuna eyhâğ ve başına da eyhan demişlerdir. Sonra yılbaşını da KS.ayının yirmi üçüncü gününden itibâr ederek şimdiki Avrupa hesabının esâsını vazî etmişlerdir.

Eyhan kelimesi hemzenin fethi ve hâ-ı mucimenin zımmıyla harekelenmiş olduğundan aykun Türkçesi'nin mearibi olduğu zâhir olur. Bundan istidlâl edilerek eyhâğ kelimesi de ayaksak lafzının mearibi olduğu anlaşılır.

Süleyman Efendi Lügatnâmesi'nde “aygâk – tamam” gibi manalarda ve “aylumak” hurûc etmek, çıkmak, zuhur etmek” ve “aymak – imti'as, rez', cezb etmek” manalarında kullanıldığını gösteriyor.

Şu istimâlden müstefâd olduğu üzere aykak ve aykun kelimeleri aykamak yahut aykumak mastarından alınmıştır. Şu iştikâka göre aykan hurûc ve zuhûr edecek alet veya mekân ve aykunda parlamış, hurûc ve zuhûr etmiş olan şey demek olur. Baykan, bapak ve baykun gibi.

Fazıl Makrizi'nin ifâdesinden müstebân olduğu üzere aykundan itibâren Nisan'ın yirmi üçüncü gününe kadar eski, Türklerin hesabında kış, sonra Temmuz'un yirmi üçüncü gününe kadar bahar, Teşrin-i Evvel'in yirmi üçüncü gününe kadar yaz, burada yılbaşına kadar da güz denmiştir.

(Mâb'adı var.)

Amasya Müverrihi Abdi-zâde:

Hüseyin Hüsameddin [YÂSÂR]

(Nu: 7156, 19 RE. 1335, 31 KE. 1333, 13 KS. 1917, s. 2.)

*

ESKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ**-6-**

(Uygur, Soğdak, Sekiz, Kayı, Hitay, Horasan diye meşhûr olan eski Türklerin takvimidir.)

(7151 numaradan beri mâbad.)

14) Türk yılları, üç devre münkasımdır. Birinci ve küçük devri on yıldır. Bu devre Hâvan denir. Hâvan devrini teşkil eden yılın adları şunlardır: Küşay, Bin, Cin, Tin, Nu, Tahi, Kin, Yin, Zim, Kuy

---

Sultan Uluğ Bey Zic'inde on yılın adları şöyle yazılmıştır. Ka, Yi, Bin, Tin, Vu, Ki, Ken, Şin, Zim, Kuy şu adların arasında fark, pek azdır. Yalnız birinci ve altıncı yılın adlarını Kitabü'l-haber'den ziyâde tayin etmektedir.

Hâvan kavgun yani kogun Türkçesi'nin mearibidir. Lügatnâme-i Süleyman Efendi'de “kuğ-kuf ve buş” ve “koğmak –kavmak” ve “kargu – teâkib, def ve tard” diye masturdur. Şu halde kavgun ve şavgun yekdiğerini takip ederek savuşan yıl demek olur. Bizim lehçemizde kovan denir. Yoğun, bovon gibi.

On yılın adları da muhaffef ve muareb olup bizim Oğuz Lehçesi'nde Göce, Bayen, Cayen, Göbi, Kayen, Oy,[Öy], Tabakı, Kayen, Sayen, Eyrım, Göbi olmalıdır. Metin üzere telaffuzda lehçemize uygun olur. Bununla beraber bunların hepsi de şayan-ı tetkiktir.

İkinci ve orta devri on iki yıldır. Bu devre Çüngün denir. Çüngün devrini teşkil eden yeni yılın adları şunlardır:

Adedi	Arabî	Uygurî	Hıtayî
1	El-far	Kesku(Sıçan)	Je
2	El-bakar	Ud (Öküz)	Çıva
3	El-fahd	Bars (bers) ²¹³	Yim
4	El-eranib	Tavuşgan (Tavşan)	Mavu
5	Es-su'ban	Luy (Loyun)	Çen
6	El-hayaten	İlan (Yılan)	Siy
7	El-faras	Yond (Dizginli At)	Vu
8	El-ganem	Koy (Koyun)	Vi
9	El-kırd	Biçin (Maymun)	Şen
10	Ed-decâc	Taguk (Tavuk)	Yuv
11	El-keleb	İt	Sü
12	El-hıncır	Tonguz (Domuz)	Hayi

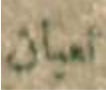
Çölgün devri, bütün müneccimlerin nazarında hâlâ muteber ve sal-i türkân diye meşhurdur. Bunların ok iki biricik adetlerine müsâvi olarak tanzim ve buruc-ı semâviyye gibi on iki hayvanın adlarıyla tavsım edilmiştir.

Bu tesmiyenin esâsını Mahmud-ı Kâşgarî divanında şöyle yazıyor: “Türk Hânlarından biri, üzerinden birkaç yıl geçen bir harp yılını tayin için ukala-yı memleketi topladı. Bu harp yılını bir türlü tayin edemediler. Biz şimdi yanıldığımız gibi bizden sonra gelecekler de yanılacaklardır diyerek on iki burcun adedine müsavi on iki yıl vazi ve her birini on iki hayvanın adlarıyla tesmiye ve bütün tarihlerini, hesaplarını bu yıllarla tanzim ettiler.”

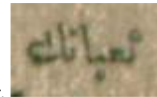
Bu hayvanların tertibini de şöyle hikâye ediyor: “Türk Hânı, bunun üzerine İla ovasına ava çıktı. Önüne geçen yabancı hayvanları İla suyuna sürdü. Sudan –bâlâdaki tertip üzere geçen hayvanlardan her birinin adını, on iki aydan bitine koydu”.²¹⁴

Fakat on iki burcun adları (Zic-i Uluğ Bey)’de muharrer olduğu üzere (Kuzu, Ud, Kuy, Yengeç, Arslan, Salkım,, Ölkünc, Çıyan, Yay, Oğlak, Kova, Balık)’tır. İmâmü’l-ga bizim Mahmud-ı Kâşgarî bunların sebab-i tertip ve tesmiyesini beyân etmiyor.

Sonra diyor ki: “Türklerde hafta günlerinin ve aylarının adları yoktur. Bunlar İslâm ile birleşmiştir.”Merhmumun şu zölerine ve Türk müneccimlerinin şu teşkilât ve tedkikatına

²¹³ Zicler de yerinde timsah olup büyük timsah manasına olduğu görülmüştür. Sal-i teheng meşhurdur. Türkçe mukâbili meşhur olduğu üzere avran kelimesidir.

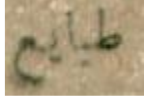
²¹⁴ Cild 1, sahife 289

bakıyorum da Hazret-i Kâşgarî'nin ilim ve nücûma ve Türk teşkilatına vâkıf olamadığını anlıyorum.

Çünkü mücerret-i seniyyenin 430 sâlında vefat eden Ebu Reyhan Muhammed Bin Ahmed El-Birûni El-Harezmî bâlâda arz eylediğim Âsârü'l-Bakiyye adlı eserinde Türk teşkilatına dâir hayli malûmât-ı müfide veriyor. Hazret-i müellif de divanını 466 Muharrem'inde yazdığını birinci cildin 290'ıncı sahifesinde anlatıyor.

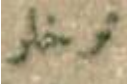
Hâlbuki: Gerek on iki burcun ve gerek on iki yılın şu adlarıyla tesmiye

edilmesi, irsâd edilen yıldızların eşkâline ve bu hayvanlarda tecrübe edilen hassanın tesirâtından neşet eylediği meşhurdur.

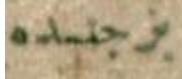
Müneccimbaşı Mehmed Efendi 1022'de yaptığı takvimin “cedvel-i ahkâm sâl-i teheng Ali zaim türkan-ı Hıta” unvanıyla başladığı mukaddemesinde şöyle yazıyor:

“Tavâif-i Türkistan ve Hıtan ve Hıta hükemâ-yı deşt-i Kıpçak ve Çağatay bir tarih vazî edip mebd-i fitrat-ı âlem zemm eylemiştir. Ve müddet-i ömür âlemi üçyüz altmış bin ven mülâhaza etmiler ve her on bin yıla bir ven derler ve bu tarihi edvâr-ı esnâ-i öşriye üzere istimâl edip on iki yıla bir devir derler. Mezbûr devrin her yılını bir jayvan ismiyle tesmiye edip ol sâlin ahkâmını hayvan-ı mezbûrun cûy ve hisâline mensup tutarlar ve tâli' sâl addedip

buruc öşre tesmiye eylerler ve bu sene-i mübâreke devr-i mezkûrun beşinci yılıdır ki sâl-i teheng derler onların lisanın Luy yılı demekle müteariftir. El-kûn ali zemm çün sâl-i teheng burç-ı cedy tulûuna müsâdif ola delâlet eder. Havalar latif olup misâfirân-ı mücerr hâli hûb ola. Ve eşref ve kibâr ve eshâb-ı duyûn hûş hâl olup mağribi memleketlerin ve beşinci iklimin tâliinde kuvvet olan ve memalik-i mezbûrede azim üçyüzlükler ola. Lakin

bâlâda neyâna ve ârâcîf ve teşevviş-i besâyar ola ilh.”²¹⁵

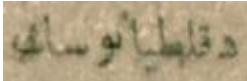
Şu cedvelin başında mukaddimenin birinci sahifesinde “cedvel-i muaferet saat-i tecevvil ve talii ve bazı ez-tevârih-i meşhur.” Unvânı altında şunu yazıyor.

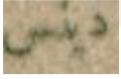
“Besâdat ve kâm-rânî-i müsellese-i mâiyeden   vâki olan ikinci kıratın on birinci senesinde ve burç-ı sartanda vâki Kurân-ı tahsinin üçüncü senesinde ve ferdâr-ı azim behrâm-ı zü'l-intikâmın yetmiş dördüncü yılında ve tufân-ı Nuh'a dâl olan

²¹⁵ Bu takvim, nâ-tamam olduğu halde Evkâf Nezâretimuhzin evrâkında bulunmuştur.

on dördüncü devrinde ve devr-i mezkûrun âhir faslının seksenci senesinde ve tarih-i hicriye-i nebeviyye-i akiye ifzal-ı el-tehiyenin bin altmış ikinci senesinde mâh-ı rebû'l-âhirin dokuzuncu çehârşenbe gecesı evvelinden 7 Mt. ve 53 dakika mürur ettikte Hurşid-i Ziya Kester burç-ı cemile tahvil eder ertesı yevm-i erbaâ sâli-i tabii müteceddid olup Nevruz-ı Piroz Sultanı itibar olunur Hicistan'a ve hümâyun-ı bâd bir kaffe-i ibâd ve bilâd, âzermâh revminin onuncu günü tarih-i İskender'in 1963 senesinde ve şehr-i yûr-mâh-ı kadimin sekizinci günü tarih-i Yezidcerdin'in²¹⁶ 1021 senesinde ve Furudinmah Celâli'nin evvelki

günü tarih mülkünün (474) senesinde ve bir on beşinci günü tarih

 (1269) senesinde ve milâd-ı İsâ Aleyhi's-selâm tarihinin (1652)

 gayrinin on birinci günü ve tarih-i halife²¹⁷'nin (5412) senesinde ve tâli-i sâl

 Kostantiniyye   ve Zic-i Cedid-i

Kürkâni (Zic-i Uluğ Bey) burç-i cedidin “derecesi ve ant dakikası vaki oldu.”

Bizim Osmanlı münceccimlerinin şu ahvâl-i ruhiyesi şayan-ı dikkatir ki: Bütün milletlerin tarihlerini Osmanlı takvimlerinde ve Türk tarihini de bildikleri halde yalnız Türk tarihini yazmıyorlar. Çünkü Türk varlığını, içinde bulduğu halde inkâr ve İrân mevcudiyetini tebcil ederek perverde edilmiş olan bir Türk dimâğında ne Türk milleti, ne de Türk fezâili elbette yer bulamaz.

(Mâb'adı var)

Amasya Müverrihi Abdi-zâde:

Hüseyn Hüsameddin [YÂSÂR]

(Nu: 7158, 21 RE. 1335, 2 KS. 1333, 15 KS. 1917, s. 2.)

²¹⁶ Eski İrân'ın son hükümdârı Yezidcerdin Şehriyâr'ın nâmına mensup olup 23 sâl-i Hicri'de seyfû'l-İslâm ile maktul ve hükümeti münkariz olduğunu bildirir. İrânîler, bu suretle son hükümdarlarının tarih kıtâlığı vicdân-ı İslâmî'de bile yaşıtmak gayretinde buldukları ve bu gayrete Türkler'de vasıta oldukları halde Afgan ve Horasan ve Cenûb-i Maverü'n-nehir'in hükümdârı ve şu İrân şâhından daha büyük bir mevkii olan Tale (Hıyatale) Türklerinin son hakânı olan ve aynı akıbete (88)'de uğrayan (Aysud Kan, Sodkan)'ın yalnız adı unutulmuş değil, Horasan ve Maveraü'n-nehir'de kible'l-İslâm Türklerin hâkimiyeti hatta varlığı bile asrımızda inkâr edilemez ma'al-istiğrab görülmektedir.

²¹⁷ Halife Âdem Aleyhi's-selâm'ın tarih-i hebûti demektir.

*

ESKİ TÜRKLERİN TAKVİMİ

-7-

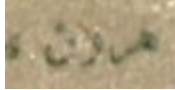
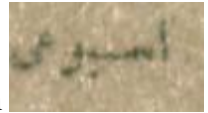
(Uygur, Soğdak, Sekiz, Kayı, Hitay, Horasan diye meşhûr olan eski Türklerin takvimidir.)

(7151 numaradan beri mâb'ad.)

Şu sâl-i türkan bize Osmanlı müneccimleri arasında eskiden beri meşhur ve mütedâvil olduğu halde şimdi galiba Türk adlarını kaba gördüklerinden olmalıdır ki Luy yılı, koyun yılı, it yılı, yerinde sâl-i tenegin, sâl-i küsfend, sâl-i seg gibi tağbirât-ı Fârisiye'yi istimâl etmektedirler.

Cüngün Lügatı, zâhir lafza nazaran (Güngün) Türkçesi'nin mearibidir. Süleyman Efendi Lügatnâmesi'nde gönmek, gömmek, defnetmek, üstünü örtmek, ketm etmek, kâbil ve rıza olmak" diye yazıyor.

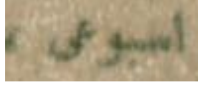
Uygur Lehçesi'nde (könmek) olduğu şu teferruatu ispat etmektedir. Konkaç (kökeç), köngüs (göğüs), köngül (gönül) ve küngüm (günüm) gibi. İşte mevzu-bahs olan (küngün)'de bunlardan biridir ki bizim lehçemizde (göğün) demektir. Hâlâ (güdün) dediğimiz kab olacaktır.

16) Üçüncü ve büyük devri de birinci devrin ikinci devrin tamamına darbdan hâsıl olan altmış yıla (ven) denir. Türklerin tarihi işte bu üç devr ile meşbut ve muteberdir. Şu üç devrin mecmu yüz seksen yıl olup hitamında birinci devre avdet edilir. Türklerce tarih-i sâl-i âlem bunlarla bilinir. Arapların makamına zemm olur.

Ven zımm-ı vav ile harekenlenmiş olup Amasya Tarihi'nde görüldüğü üzere (boğun) lafzının tahaffüf ve mearibidir. Fazıl Makrizi'nin tarigi üzere bir ven altmış yıldır. Fakat Zic-i Uluğ Bey'de on bin yıldan ibârettir. Ezyâc-ı muhtelifte tedkik edilirse Türklerce veng, altmış yıl olduğu anlaşılır. Ven, Arapça mukâbili asır demektir.

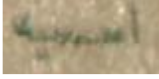
Şayan-ı dikkattir ki: Türklerin bir veni, Arapların yani haftası makamına kâim oluyor.

Çünkü Araplar kable'l-İslâm her evkâf bir hâdiseyi itizâm ve mebde-i tarih ittihâz ettikleri halde Türkler yalnız hilkat âlemi mebde-i tarih ittihâz ettiklerinden Arapların bu

Türklerin bir asrına ancak müsâvi olabilirdi.

Şangün Lügatı, usûl-i taribine çangün Türkçesi'nin mearibidir. Çangün, Çıgun lafzına müsâvi olduğu takdirde Özbek Süleyman Efendi'nin tefsir ettiği gibi ukde ve düğüm

manasına olan çinge'den bir sıfat olur. Akd edilmiş şey demektir. Buna bizim lehçemiz üzere çıgın deniyor ki iki omuz arası amanasına müstemildir.

Çünkü: Çüngün ve şangün lafızları ganalı olan Uygur lügatındadır. Gana işareti olan nunlar ve gayınlar, Uygur lehçesinde yoktur. İşte bu kaide lağviyeye binaen Uygur dilinde Küngün ve Çangün gayet zarif ve hafif olan Uygur lehçesinde Küngün ve Çugun, çıgın olur.

ve şöhret manasına olan uygun – un gibi.

Bu hesap üzere üç venin mecmui olan yüz seksen yıl Türklerin itibarında bir dehr olup uza dediği Divân-ı Kâşgarî'de mastur olan

“Öz, ed-dehru's-sâlif” ibâresinden müstefâd olur.²¹⁸ Çünkü: Geçmiş olan yüz seksen yıl, dehr-i sâliktir.

Türk teşkilâtından biri olan işbu takvim, kable'l-İslâm eski Türklerin takvimi olduğunda şüphe yoktur. Fazıl Makrizi'nin “*Ve hasseten fî bilâde't-Türk ve yüsemme sinehu bi esmai hayvanatın bilüğatin Hıta ve'l-Uygurü'l-evvel.*” ibâresi ve (El-âsârü'l-bakiyye) ile (Zic-i Uluğ Bey)'in tabirâtı ve bu gibi şüphelere meydan vermez.

Husûsiyle ba'de'l-İslâm gerek ulûm-ı şeriyede ve gerek fûnûn-ı akliye ve riyâziyede fevkâlâde îrâz-ı maharet eden Türklerin bütün ıstılâhat-ı ilmiye ve fenniyeyi Garp ve Acem lügatlarından intihâb ederek Türkçe'yi ihmâl etmeleri, bu takvimde mezkûr olan ıstılâhat-ı fenniye'nin kurûn-ı evvelî Türklerine aid olduğunu ispat eder.

Eski Türklerin takvimini şu suretle yazan meşhur Takiyüddin Ahmed El-Makrizi diyor ki: “*Ve emmâ şühürü'l-Soğd nev-serd ve cerhiz ve nişin ve siyak ve eşna hanza ve merihez, ve figan ve eyanc ve fuğ ve safuğ ve zeyda ve huşum ve ba'zim yekul fî siyak siyagenc, fî zeyda yimendic ve fî huşum huşunc ve fî Ns. nisinc.*”

“*Emmel Hıta ve el-Uygur fe inne mebâni sinihüm hevniyyetüm âlâ selâseti edvâr el-evvelu yurafu bi'l-uşra müddetehe aşra sinin li külli mietin minha ismün turafu bihi Küşay*

²¹⁸ Cild 1, sahife 83

ve Bin ve Çin ve Ten [?] ve'd-dehru yünafi yurafu bi'l-isnâ es-sura ve hiye eşhürüha hassaten fî biladi'-Türkî. Ve yüsemme sinihi bi esmai hayvanatın bi-lügatin Hitari'l-Uygurü'l-evvel.”

Baligatü'l-Hıta	Baligatü'l-Uygur	Baligatü'l-Arap
Je	Kesku	El-far
Çıva	Ud	El-bakar
Yim	Bars	El-fahd
Mavu	Tavişgan	El-eranib
Çen	Lu	Es-su'ban
Siy	İlan	El-hayaten
Vu	Yond	El-faras
Vi	Koy	El-ganem
Şen	Bıçın	El-kırd
Yuv	Dakuk	Ed-decâc
Sü	İt	El-kelb
Hayi	Tonguz	El-hıncır

“Ve's-sâlisün mürekkeben mine'd-devrayni cemian müddetihün sittune ve bihi yüverrihune sini'l-âlemi ve eyyâmihi ve tegamu indehum el-eyyâmu el-üsbu inde'l-Arabî yiheze't-devri selâseten semain ve hiye Çangün-Şangün ve havin fe yugalü devri Şangün el-azamü ve'd-devri Çangün el-evsâtin ve'd-devri havin el-asgaru ve cünnetüha mietün ve kânüne seneten sümmе tedurül edvdarül selâsetün aleyhâ.”

“Ve emma şühurihim fe inneha eydan isna aşera şehran.”

Baligatü'l-Hıta	Baligatü'l-Uygur
Ç-n-v-h	Aram Ay
J-j-v-h	İkindi
Sa-m-v-h	Üçünç
H-z-v-h	Törtünç
A-v-v-h	Beşinç
L-v-v-h	Altınç
C-i-v-h	Yitinç
Pa-v-e	Sekizinç
K-h-v-h	Tokusinç
S-y-v-h	Onunç
Ş-y A-y-v-h	Yiğirminç
Ş-z-v-h	Çakşapat

“Ve hümm yügassimune el-yevme bileyletihi isna aşera kısmen. Külli bismin minhâ yüsemme çağ ve külli çağ semaniyetü aksamin ismü'l-vahidi minha keh ve eydan

yukassimune yevme bileyletihi aşra tealefen feng külli fengin bimietihi hüma [?] külli çağın kemabimiyetihi ve selâsihin feng ve sülüs-i fengin küllüke mietü ve erbaatü efnak ve sülüs-i gengin ve yensibune külle çağın ilâ sûretin mine's-süvari el-isna aşera.”

“Ve mebdei yevmi bileyletihi indehüm min nısfı'l-leyli an mütasıf çağ Geslu tetegayyaru evvelü'n-nehâri ve ahiri bî-hasabi't-tuli ve'l-gasri mink abli enne külli çağın saatani müsteviyetani ve fî muntasıfın nehari yentasıfu çağun yund ve yeksibune f'i nahvin min selâsiti sittin kameriyyeten şehran vahiden yüsemünahu sayun [?] bi'z-zalike mebadisini sini'ş-Şemsi fî zamanin vahidin. Min senetün uhra ve't-tertibi sini'l-keyais indehüm. Ke kertibiha inde'l-Arab. Fe yeksibune ehada aşere şehran fî külli selâsine senete kameriyyeten illâ enne şehral kebis layegabi fî mezuin bi ayhinin.”

“Ve heze külli şehrin min şühurihim el-isnâ aşera imma selâsune yevmen ve tisatun ve iştone yevmen layekunu eksera min selâseti şehurin mütevaliyetin vela eksera min şehrayn nakısayni ve mebdai şühurihim yevmi içtimain nirayn fein vak'a leylen fe ibtidaü'ş-şehri minellezi badehu ve zamanü'-seneti eş-Şemsiyyeti indehüm erbaatün ve işrone kısmen külli kısmın minhâ gamsete aşere yevmen ve elfâni miyetin ve erbaatin ve semanune feng. Ve Hamseten isdas feng. Ve li külli kısmın yahüssuhü.”

“Ve külli senetim aksamin faslun min fusuli's-seneti ve ismiu evveli kısmın min fusuliha “Eyhan” ve evveluhu eyden haysü tekuhu eş-Şemsi fi siddeti aşere derâceten min burci'd-delvi ve hakeza yekûnu evvelü külli feaslin fi hudûdi evsati külli burcin mine'l-burucin nabi't-teti ve veailül buruci müstakinnete ellezi badehu layahikku ve availü'l-fusûli yekûnu indehum evsata fusûli,him. Ve ittifeğa bade medhalin la yahikku min evveli'd-devri essittini âlâ ravnihim fi's-seneti el-mezkureti ehada aşera yevmen ve sebâte âlâ fî ve si't-temiyyetin ve sittune feng. Ve ismü medhalihî ihâ’.”²¹⁹

Şu halde dikkat buyurunuz! Gerek Amasya Tarihi'nde ve gerek şu makalede Türklerin altı büyük oymağına mahsus altı türlü ayları ve hesapları vardır. Türkler, aile-i Turâniyye'den büyük bir boy oldukları halde bu bir boydan çıkan her büyük oymakların yılları olduğunu âsâr-ı Arabiyye ve ezyâc-ı fenniyye ispat etmektedir.

Şöyle teşkilât-ı ilmiye, kable'l-İslâm akvâm-ı Şarkıyye içinde Türklerin de büyük bir mevkiî olduğunu ispat edemez mi? Kable'l-İslâm Türklerin şu yüksek mevkiini keşf ve tahkik edebilmek için müsteşriklerin me hazları olan âsâr-ı Şarkıyye'yi, bi'l-hassa âsâr-ı Arabiyye'yi tedkik etmemiz icâb eder.

²¹⁹ Kitâbü'l-haber aynü'l-beşer cild 1. Ayasofya Kütüphânesi'nde 3362 numarada.

10 Sefer 335 ve 23 Teşrîn-i Sâni 332

Amasya Müverrihi Abdi-zâde:

Hüseyin Hüsameddin [YÂSÂR]

(Nu: 7160, 23 RE. 1335, 4 KS. 1333, 17 KS. 1917, s. 2.)

*

ŞECİYE-İ İRKİYYE

Galiba her milletin mütaiyene ve müstakilenin bir sahibi var ki mensup olduğu ırkın kabiliyat-ı uzviye ve hasail-i fitriyesini -herhangi bir vechle olursa olsun- izhar ediyor. Hatta o millet terakki ettikçe, ilerledikçe bile o seciye-i irkiyyesini –az çok- muhafaza ediyor. Zaten matlup olan terakki de, işte böyle ırkın mizaç-ı asliyesinde meknuz olan istidadın –tekâmül-i tabîi ile- inkişafı demektir. Yani bu seciye-i irkiyyede değiştirilmeyerek yahut kendi kendine tebdil etmeyerek, ne gibi inkişafa kabil-i isbat edebileceği onu bi'l-fiil vücûda getirebilmesi, bir medeniyettir ve o ırkın mizacına muvaffak ve tabiiyetine mutabık bir üslup-ı medeniyettir. Bu da o seciye-i muhafaza ile beraber istidad-ı terakki ve tebdildir. Çünkü her halde tebdil-i terakki kânunun en mühim bir şartıdır.

O halde terakki ve muhite mutabakat, idame-i hayat için lazım bir şart ise ve bu da zaviyet-i içtimaiyede behemehâl tebdil-i vukuu ile mümkün olacaksa, nasıl olmalıdır? Cemaatlar da değişmeli, neler değişmemelidir? Eğer seciye değişirse, o millet, çehre-i asaletini mizaç-ı milletini zayi ediyor. Bina'en-aleyh başka bir şey oluyor. O millet olmuyor. Bununsa benliği kalmıyor. Mayeü'l-ımtiyazı da ancak benliğidir. Onun içindir ki seciye-i irkiyyenin değişmesi baria-i felakettir. Çünkü tehlike izmihlali dahi olan avariz-ı hatıradan biri de budur. Velev ki o millet, surna daha medenî bir dereceye irtifa etmiş olsun! Mizac-ı millet seni de değiştirebilecek avamilin –hatta avamili tekâmülün- cümlesi de mühliktir, manevî ölüm işte bu tehlikedir. Onu müteakip mevt-i içtimai de gelir. Çok sürmez. O sebepler ki ne kadar medenî olursa olsun –yabancı bir milletin taht-ı tahakkümüne düşmek, boyunduruğuna girmek, ecel pençesine yakayı vermekle müsavi görülüyor. Rahat edip, etmemek, hürriyete nail olup olamamak, tekrar hayat-ı içtimaiyeye ve istiklâle muvaffak olup olamamak meseleleri ber-teraf! Değişmek tehlikesine düşmek!

İşte en korkunç felâket bu! Çünkü böyle yabancı nüfuzu altında müddet-i meddide yaşayıpta birkaç batın geçirince temsil etmek o yabancı milletle kaynaşmak, pek mümkün olan hadisat-ı içtimaiyedendir. Asıl terakki edilecek ihtimal budur. Bunu böyle düşünenler katiyen inanıyorlar ki medeniyet –her şeyden ziyade hatta tabiiyeden ziyade- insanları değiştirir, dolayısıyla mizaç-ı milleti de değiştirir. Zira medeniyet, en vaki, en kavi manasıyla terbiye demektir! Teşkilât-ı muntazıma, tesisat-ı mükemmele, demektir! Bir

cümle-i akaid bir felsefe, bir san'at, bir lisan, bir edebiyat demektir. Bunlar bütün avamil-i kuvveyedendir. Bütün bir milletin hayat-ı umumiye ve içtimaiyesine bir veche tekâmül verdiği gibi, ailenin, hatta efrad-ı müstakilenin hayatına da şiddetli tesir eder. Fikrini, zevkini, mezhebini, meşrebini değiştirir. Belki yiyeceğine, içeceğine bile karışır. En ince damarına kadar girer orada kanını değiştirir. Netice de behemehâl adet-i milliye tegabbür eder. Halbûki kuvva-yı hafızanın içtimaiyat ve ahlakta en mühimi adet-i milliyedir. Tabiiyet-i saniye dediğimiz budur. Bu tabiiyet-i saniye tegabbür ederse fitrat-ı asliye temelinden sarsılır. Bir milletin varlığı ve heyeti benliğindedir. Benliği ise irfan meselesi değil, mizaç meselesidir. Kuvva-yı hafızanın en büyüğü, en müessiri budur. Bunu temenni etmeli bunu bozmamalı, bozdurmamalıdır. Medeniyet, irfan, saadet, servet gelecekse ve seciye-i irkiyyeyi tağbir etmek şartıyla gelecekse, gelmez olsun, def' olsun gitsin.”

İşte şu birkaç satırla –muhtâsâr, ama pek muhtâsâr olarak- arz ettiğim şu açık ve sade fikirler, bugünkü dünyada her memleket milliyetperverlerinin hülâsa-ı fikir ve hissiyatıdır denilebilir. Hatta bu fikirler şu son son zamanlarda tahkikat-ı ilmiyeden, bazı hadisat-ı içtimaiye ve tarihiyeden kuvvet alarak bir hissiyat-ı mahsusa kazanmış ve adeta bir nazariye biçimine bile girmiştir.

Vakıa, bunu bir nazariye diye kabul edecek olursak diyebilirsiniz ki kudret-i iknaiye ve heyet-i ilmiyece tabiki bu kıratıta, bu ayarda diğer bir takım nazariyeler vardır ki tamamen bunu naks eder. Ben bunları derhal tedkik edecek değilim! Yukarıda bahsettiğim mülâhazatı mahz-ı hakikat etmiş gibi telakki edeceğim ve ondan ne maana çıkmak mümkünse çıkarmaya çalışacağım.

O yukarıda ki dava doğru ise, bütün o sözler seciye-i irkiyyeye istinad eder. Çünkü halden, tegabbürden, izmihlalden masuniyeti için endişeyi mucip olan yegâne varlık anlaşılacağına göre –orda seciye-i irkiyye dahi- tabiyatı itibarıyla! –kuvva-yı hafızadan olduğu için, anlaşılır ki: Bütün milliyetperverlik davası her yoldan muhafazakârlık davasına çıkar, çıkmak istemese bile zorla oraya ircâ edilebilir. Muhafazası aslen matlup ve mafsud olan (seciye-i irkiyye)'ye gelince, bu terkinin zammından, ne gibi mesail ve ne türlü hissiyat fişkirabilecektir. Onu derhal tayin etmek mümkün olamaz. İcabat-ı tabiiye ve ceryan-ı ahval onu gösterir.

O halde en mühim mesele bu davada seciye-i irkiyyedir. Onu tedkik etmeli ve bize telakki nokta-i nazarından tedkik etmeli!

Acaba Türklük'ün başlıca haslet-i irsiyesi, yani seciye-i irkiyyesi nedir?

İşte bu bizim için pek mühim bir sualdir. Kendimizi bilmek istiyorsak evvela bu suale bir cevap tÂsârlamak mecburiyetinde olduğumuzu unutmamalıyız!

İmzasız

(Nu: 6504, 13 Cemazie'l-evvel 1333, 16 Mt. 1331, 29 Mt. 1915, s. 3.)

*

“İkdâm”ın Terfikası: (1)

TÜRKLERİN HİND SALTANATI

Muharriri: Celâl Nûri

“Mukadderât-ı Tarihiye”de Devlet-i Osmaniyye'nin tekâmülâtı nokta-i nazarından diğer bazı heyâtın ahvâl-i tarihîyesini pek sathî olarak kaydetmiş idik. Endülüs Devlet-i İslâmiyesi'nin, sâbık Lehistan cumhuriyet-i kralîyesinin, kadim Roma'nın, kadim Yunan ve Bizans saltanatının Turan Türk Tatar hükümetlerinin tarihlerinde göze çarpan bazı noktalar, bu mukâyeselerde, behemehâl-imbân tezyîd edilmişti. Devr-i azimeti, devr-i azimetimiz olan ahd-i Kânûnî'ye müsâdif Hindistan'da Gran Moğol saltanatı, bir saltanat-ı Türkiye-i âfilde olmak üzere tedkike sezâ bir heyet-i mühimmedir. Hind hükümet-i Türkiye'sinin Osmanlılarla bazı müşâbihler irâe ettiğini, başka bir dasr-ı dâhlinden Driani'tin Şark Meselesi tarihinde görmüş idim. A. H. Lybyer'in Amerika'da münteşir Kânûnî hükümetine dâir olan kitabında bu iki saltanat takrîb edilmiş. Bina'en-aleyh bizim de bazı mülâhaza istinâden bu bâbda bir makale kaleme almaklığımız münâsib görüldü.

***

Timurleng'in beşinci derece-i torunu Bâbü'r Şâh – yani Zâhirü'd-din Muhammed Bâbü'r Bin Mirzâ Ömer Şeyh Bin Sultan Ebû Said Bin Mirzâ Muhammed Bin Emîrân Şah ki milâdî 888, vefâtı 937'ye müsâdiftir²²⁰, babasının irtihâliyle Fergana kasabasına vâris olmuştu. On seneyi mütecâviz Özbekler vesâir Tatarlarla kavga ettikten sonra Fergana'da dikiş tutturamayacağını anlayarak Kâbil ve Fandihâr havâlisine nüzûl etmiş, Hindistan'ı mahlûl bulduğundan bir ihtirâs-ı İskender-pesendâne ile Delhi Müslüman padişahı İbrâhim Lûdi'yi mağlûp ve muzafferen Âsime, Delhi'ye girerek Kanva'da Raçput heyet-i müçtemisini mağlûb ederek 932'de Moğol Devlet-i Hindiyesi'ni tesis etti. Bu devlet 332 sene sürdü.

Bu Hindistan Devleti ile Devlet-i Osmaniyye arasında esâslı müşâhebet noktaları vardır:

Evvelâ - Osmanlılar da Turan'dan çıktılar, Moğollar da oradan zuhûr ettiler.

²²⁰ Naşı ibtidâ (Hamna)'da nûr-efşân bahçesinde defin, sonra Şâhcihân ahında itâmı kaldırılarak kâble nakl edilmiştir.

Sâniyeyen - Bunların her ikisi de mevâlarından pek uzak yerlerde, cihângirâne devletler tesis ettiler.

Sâlisen – Zamanîde bunların müşâbeheti vardır: Fi'l-vaki Bâbü Şâh Hind'in o ebvâb-ı mâniyasını feth ile mürûrundan ancak bir sene sonra Kânûnî Sultan Süleyman ve irs-i taht Selim Hân oluyordu. Edib idi el-iştihârımızdan Nâmık Kemâl, "Cezmi" mukaddimesinde, asr-ı Kânûnî'den bahisle: "Yine o asır içinde idi, ki "Bâbü Hân" cedit olan ve fütûhâtının kesret ve vüsatına nazaran âzam-ı cihângirân addolunan Timur'un bir kaç yüz bin asker ve bin türlü meşâk sefer ile zabtedebildiği Hindistan'ı hemen on bin kişi ile ve bir kaç yüz bin askere mâlik bir devletin elinden nez' etmişti" diyor.

Türkler Mohaç, Mohaez Macaristan'da muzaffer olmadan tam dört ay evvel Hind'de en esâslı muvaffakiyyetleri olan Panipat galibiyeti ihrâz etmişlerdi. Birinci Mohaç ve Birinci Panipat muhârebeleri, âlem-i Hind ve cihân-ı Arabî Osmanlı ve Bâbü Türklerine açmıştı.

Râbien – Üçüncü Panipat Muhârebesi Mart 1761 ile Hind Türkleri İkinci Mohaç muhârebesi ile de 1687 Osmanlı Türkleri devr-i fûrûh ve istilâlarını kapıyorlar.

Gran Mongol'un hükmettiği yerler Osmanlı ülkelerinden mesâheten küçüktü. Lâkin bu aktâr-ı Hindîye her halde Kalemero Osmanîye'den kat kat zengin idi. Nüfûsu da, Hind'de, Memâlik-i Osmanîye'den beş elli on defa ziyâde olduğundan vâridât ve servette o nisbette bulunuyordu.

Binâ'en-aleyh pek şa'sa'-dâr olan Sultan Süleyman'ın sarayı, Hindistan padişahının sarayının yanında biraz sönük kalıyordu.

Osmanlı Türkleri'ne Araplar'ın, Hind etrâkine ise Tatar ve İbrânîler'in tesiri ziyâde oldu. Osmanlı'lar, Bahr-i Sefid'de etrafında sakin bulunan akvâmın bi'n-nisbe daha sâlim ve cedîd nüfûzu altında kaldılar. Hâlbuki Hind Türkleri Hind'in menfî ve münevvim âdârına mağlûp oldular. Bunlar medeniyet ve âdâtını milel mahkûmeye teşmil edemedi. Çünkü câ-yı efkâr değildir ki Mongolların irfânı, tebalarıminkilerden ileride değildi. Temsil, ancak bir irfân-ı müteveffik sayesinde olur. Osmanlıların hükümeti İslâmiyetten ahz-i ilhâm eder bir heyet-i mutlakîye idi. Hind Mongollarının da hükümeti istibdâd esâsı üzerine müstenid olmakla beraber pek o kadar müşteri' değildi. Osmanlıların memâlikin ekser aksâmını Erdel. Memleketin gibi diyâr-ı müstesnâ bi'z-zât ve bi'l-fiil idâre ederlerdi. Herkes, müselleme, mesihî, emrû'l-ümerâ tabi idi. Padişapta bir nehc-i şer'î mülki idâr buyuruyordu. Hâlbuki Gran Mongol muhtelifü'l-lisân, mütebâyen el-vidân binlerce kavmi ribka-i itâatte bulundurmakla beraber onları doğrudan doğruya idâre etmezdi. İşte bunun içindir ki Şark saltanatı üç asırdan pek ziyâde pay-dâr olamadı, hâlbuki saltanat-ı Arabîye altıncı asrını idrâk etti ve hâlâ büyük bir eser-i zindeği gösteriyor, Avrupa sahnelerine imdâd gönderiyor.

Pek eski Türklerin siyaseti bir dereceye kadar ibtidâi olduğundan ve ricâlde o kadar evsâf-ı hakîmâne ile mebcûl bulunmadıklarından İslâmiyet, siyasiyât, şer'îye, ahkâm-ı sultanîye Türklerde noksan olan hasâilin yerini tutuyordu. Hâlbuki Gran Mongol yalnız harp ve darba baktı. Siyasi bi't-tabi değildi. İslâmiyet'te, Hindistan'da, siyasi adım kâbiliyetin açık bıraktığını kapamadığından bu saltanatın ömrü çok sürmedi. Binâ'en şeyh Osmanlıların müessesâtı, Mongolların müesseselerinden kat kat metin, reyleri her halde onlarınkinden daha zerrîn idi. Osmanlı saltanatını ilk padişahlarımız ile rüfekâsı tesis ettiler. Bunu bir millet tesis etmedi. Bi'l-akıs, saltanat, bi'l-âhire meydana birde millet getirdi. Şâhın hükümetini de meşârü'n-ileyh ve silah arkadaşları, maiyeti vücûda getirdiler. Nitekim Kemâl Bey, yukarıya aldığımız fikrada bunları on bei bin kişi olmak üzere gösteriyor. Ekser Türk saltanatları hep böyle kurulmuştu. Tarih-i İslâmı muhâkeme ettiğimizde Türk Condottieri'lerinin, Türk "mersener"leri riyâsetinde nasıl Abbâsî halifelerinin geldiklerini, bundan nasıl mülûk-ı tavaifinin, Selçukların inşibkâk ettiğini söylemiştik.²²¹ Teyidü'l-müddei "Cezmi" mukaddimesinden üç fikra daha nakledeyim:

"Yine o asır içinde idi ki, Şir Hân Ferid" Afganlı bir askerın oğlu iken, hâsail-i cihân-sitâniis kuvvetiyle Hind'in Şark-ı Şimâli'nde kendine mahsûs bir devlet teşkil ederek, "Bâbü" saltanatı gibi, nev-zuhûr ve binâ'en-aleyh her türlü kudret-i asabiyeye mâlik bir devleti muzhahil etmek derecesine getirdikten başka çmrü müsâid olsa o da Sultan Selim-i Evvel gibi, cihângirliğe bir büyük istidâd ibrâz eylemişti.

(Üç gün daha devam edecek)

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7044, 23 ZK. 1334, 8 Ey. 1332, 21 Ey. 1916, s. 2.)

²²¹ Müellifin gayr-ı münteşir "Şark saltanatının Osmanlılara intikâli" unvânlı eserinde.

*

“İkdâm”ın Tefrikası: (2)**TÜRKLERİN HİND SALTANATI****Muharriri: Celâl Nûri**

“Yine o asır içinde idi, “Devlet-i Osmaniyye” ve husûsiyle “Selâtin-i Şeybâniye”den “Übeyde” Devlet-i “Cengiziye”nin “Berke Hân” zamanında olan şa’şa’-ı ikbâlini iâdeye ümitler verecek kadar parlamaya başlamış idi.

Yine o asır içinde idi ki Sezar’ın silahıyla vurulmuş bir dâire-i ahenîn içinde kalan İran’da “Safevî” taraftarının bazı esâsını kanlarla tahmîr ederek, bir Devlet-i “Şîiye” teşkiline muktedir olmuştu.”

Unutulmamalıdır ki Safevîler de Kaçarlar gibi Türktür. Bâbü Şâh’ın maiyetinde mevki sahibi olmak için celâdet, fezâil-i mütenevviyeye malikiyyet ve mesdân bulunmak lazımdı. İhtilâf cinsi ve ırkı, mübâyelet ta’lim ve terbiye asla tefeyyüze mani olmazdı. Bâbü’ün nezdinde Şîia’da rifat buldu. Bu Hind saltanatında, binâ’ne-aleyh, Türk kumandanları, Acem ulemâsı, Efgân cengâveleri, Kosntantiniyye’den taharrî sergüzeştiyle râhil-i Hind olmamış, topçular ki bunlara “Rûmî” etlâki olunurdu, birlikte hıdmet ediyorlardı. Osmanlı padişahına, Hint Türkleri Kayser-i Rûm derlerdi. Tabîyyet ve mesbûiyyet, Hind’de, şöyle anlaşılmıştı: Padişah tebasının, yeni zamanda olduğu gibi, doğrudan doğruya mensûb-ı ileyhi değildi. Bir esire nispeten mevlâsı da değildi. Fakat Europa Feodanite’sinde bir Vasal’a nispetle, padişah veya akvâm-ı bedeviye de efrâda göre reis-i kabil ne ise, o idi. Lâkin bundan beş asır evvel, Türkler, ilk defa Hind’i zabt ettikleri vakit esâret ağrını bundan daha ziyâde tatbîk etmişlerdi. Çünkü Mahmud-ı Gaznevî, bi’z-zât kol cinsindendi. Tarihte Mongol heyetinin fazîlet ve müteveffikesini ordunun inzibât tam ve itâat-ı mahzesi olmak üzere görülüyor.

Tarihin idrâk ettiği en benâm fâtihten olan Bâbü Hân’ın ecdâdı, Cengiz ve Timur’dan daha az dürüş, bi’l-hassa Cengiz’den daha az kâide-perver, Timurleng’den daha az dindâr ve âlim olduğu lâkin her ikisinin dehâ-yı askeriyesine mâlik bulunduğu vaka ilem iştigâl edenler tarafından iddiâ olunuyor. Zevk ve sefâyâ meyyâl, ailesine rahîm, ulemâyâ şefîk, mutezileye hatta küffâra karşı müsâmahakâr, riyâsette zî-iktidâr, kıymet-i ganâimde civân-merd olan bu padişahın secâyâsı, bazı secâyâ-yı meskûkanın irsaen intikâli gibi, ahfâda ve evlâdına ve bi’l-hassa zühd ve tefekkürü itibâriyle kendinden ayrılan Evreng-zib’e bile geçmiştir.²²²

²²²Evreng-zib âlemgîz Ebû Muhiddin Mahmud. Tevellüdü 1028, 1068’de kardeşi (Murâd-bahş) ile uzlaşarak babasını ceps etmiş, sonra kardeşini de tevkit ettirip tahtına çıkarmış. Bir sene sonra zuhûr eden isyanda (Murad-bahş) ile diğer bir ordu (Dâraşküh)’ü öldürmüş. Sinilkte

Âl-i Bâbü'r küfûv-i nisâ ile evlenirlerdi. Bunun içindir ki bu aile kadınların esâmisi mahfûz, bazıları ise meşhûrdur: Bâbü'r Şâh'ın kızı Gulbadan babası, hatıratını onu Çantay dilinde Türk Babzı yazdığı gibi kendi hatıratını tahrîr etmiştir. Nur Cihân Begüm bir hayli vakit Hind'de hükümrân olmuştur. Kezâ Mümtâz Mahal Begüm'da Hind'e sultan olmuştur. Harem-serâ-yı şâhîye ancak Türk begümleri, âli tebâr İran hanımları, Hind racelerinin, kerîme ve hemşerîleri alınırdı. Rusya'dan, Çerkestân'dan, Gürcistan ve Mongolia'dan hatta Çîşe'den kelime-i haremağaları ve kadınlar padişahın sarayında bulunursada hiçbir esir, hiçbir câriye ona zevce olamazdı Buna kıyâsen ricâl ve erkânda hatta kendini sayan mutavassıt zâbitân bile civârı ile izdivâç etmezlerdi.

Mongol ordugâhına bir ıttirâd-ı kati ile Tataristan'dan, İran'da, Afganistan'da, Arabistan'da erbâb-ı iktidâr iltihâk ederdi. Osmanlı Türklerinden de haylisi topçu olmak üzere bu orduda hıdmette bulunurlardı. Portugal'den ve Europa'dan kaçma Firenci mühtedîlerde ordu da yok değildi. Racelerin nevâbî bu kuvvete inzimâm etmişlerdi. Yüksek rütbeli zâbitân Acem idiler. Ekber Şâh'a²²³ meşhûr Todar Mal hımdet etmişti ki kendine Bingâle ve Pencâb raceliği verilmişti. Süvâri zâbitlerinin takriben sekizde biri Hindu idi. Hıdmât-ı tâliye hep Hindulara menfûzdu. Bununla beraber esâretin izlerine, orada yine tesâdüf edilirdi. Meselâ Ferhâbâd nevâbı Mahmud Hân Osmanlı devşirmesi teklîdi olmak üzere bir esir alayı teşkil etmişti.

Ricâle Madam ilhiyât istimâl edilmek üzere unvân ve ruteb tevcih olunurdu: Merkez-i âzam ricâl ile büyük vilayetler valilerine emir, seraskerlere hân, mümtâz zâbitân ve Fârisâne bahadır derlerdi.

Hûn-ı Timur kolunca Hümâyun şâhın on iki ordusu vardı.

Cenûbi Europa'ya İslâmiyeti ilk defa olmak üzere Osmanlı Türkleri idhâl etmişlerdi lâkin Türkler Hind uburlarında orada kadim Türk fâtilhlerinin izlerine ve kendilerinden evvel gelmiş Müslümanlara veya muhtedîlere tesâdüf ettiler. Fi'l-vakıa M. 712'de Mahmud Bin Kassam ve M. 2000 Mahmud-ı Gaznevî zamanından İslâmiyet Hind'e girmişti. İşte Bâbü'r'ün Rodin'e kadar sekiz asırlık cehd neticesinde Hindista'nın İslâm nüfûzu altına girmemiş aksâmı yok gibiydi. Şimdi Hind'de takriben yetmiş milyondan ziyâde Müslüman varsa da şâhın fütûhâtı esnâsında ne miktar Müslüman olduğunu tahmin etmek mümkün değildir. Bu kola göre umûm-ı ahâliye nisbetle dörtte bir diğeri bir kola nazaran yüzde bir (?)

erbâb-ı taassubdan olduğundan Şiileri ziyâdesiyle takip, Brahma'yı ihtidâyâ ivbâr için ağır cezabeler koymuştur. Elli sene saltanattan sonra 1118'de (Ahmed Âbad Dekkan'da mürtehil olmuştur.

²²³Ekber Şâh Ebû'l-Fazıl Celâleddin Mahmud Bin hümâyun şâh Bin Bâbü'r velâdeti 949, cülûsu 963, vefâtı 1014 meşhûr "Ekbernâme" meşârü'n-ileyh veziri Ebû'l-Fazıl'ın eseridir. Aynı vezirin eseri olan (Âyîn-i Ekberî) Hind'in coğrafya ve ihsâsiyâtına dâir yazılmış bir eserdir.

imiş. Her halde şurasını itirâz götürmeyecek derecede doğrudur ki Müslümanlar Hind’de per süratle ilerlediklerinden Bâbü zamanındaki İslâmın umûm Hindulara nispeti şimdikinden pek az idi. 1911 ihsâiyâtına nazaran Hind’de Müslümanların nispeti yüzde yirmi birdir. Bunların adedi diğer Hindlilerden ziyâde artıyor. Mongollar zamanından birçok Hindlinin bir muktezâ-yı menfaat ihdâ ettiğini ve dışarıdan hergün yeni Müslümanların gelip Hindi’ye sefer ve ticâret tarikiyle sâir aktârdan da Müslümanlar gelmişlerdir ki bunların içinde evlâd-ı Arap ekseriyettir.

Kânûnî imparatorluğunda Müslüman ahâlinin nispeti Hindistan’dan pek ziyâde idi. Esâret ve düşürme kavâidine Hind’de Memâlik-i Osmaniyye’de olduğu gibi müraat edilemediğinden ihtidâ ve temsil az oluyordu. Oranın zîbe kadar muhtedîler husûsî bir sûrette ishân ve mükâfata nâil olamıyorlardı. Devlet, neşr-i diyânete pek o kadar ehemmiyet vermiyordu. Ekber Şâh küffâr üzerine matrûh haracı kaldırdı. Lâkin oranın zîb bu usûlü ibkâ ettiği. Ekber Şâh ele düşen üserânın, bunların zevcât ve evlâdının ale’l-âde köle ve câriye gibi Tasarrufunu yasak etmişti. Bina’en-aleyh bir asırlık müddetle, hükümet, ihtidâ keyfiyyetini nazar-ı lâkaydı ile telakkî ediyordu. Hülâsa Osmanlılar fâtihlik ile din nâşirliği birlikte icrâ etmekte idiler. Mongollar ise neşr-i diyânetten ziyâde icrâ-yı hükümete baktılar. Netice: Osmanlıların saltanatı daha esâslı, daha pây-dâr oldu. Evreng-zib Gran Mongollar içinde istisnâ teşkil eder. Bunun gayret-i diniyesi, Selim-i Evvel’inki ile câ-yı mukâyesedir. Bu padişah hıdmet-i maneviyyâtında küffâr istemezdi. Dekkan kıtasını da dârülharp telakkî il âtî-i dârü’l-İslâma ilhâk etmek arzusunda bulunurdu.

Dârü’l-hilâfe-i Kostantiniyye’de olduğu gibi Delhi saltanagâhında hükümet-i mülkiye ile askeriye, şimdiki gibi ayrı değildi. Mongol Fütûhâtı bir ordunun kârıdır ki bu ordu, bi’l-âhire saffet-i memîze-i askeriyesini muhafaza etmekle beraber, bir hükümete tehavvül etmiştir. Osmanlı istilâsı da bir ordunun kârı idi ve bu yalnız bir hükümete değil, bir hükümet ve bir millete münkalib oldu.

Osmanlı ve Hind ordularının müşâbehet orduları vardı. Selâtin-i Osmaniyye’nin bi’z-zât orduya kumanda etmeleri gibi şâhlarda, ordunun zîb-i zamanına kadar askerin başına geçerlerdi. Bu ordunun piyâdesi 12-15 bin, aylıklı sipâhisi 12-40 bin arasında idi. Bu askeer, kadim teşkilât-ı Osmaniyye’de yeniçeri ile sipâhilere makîs ise de siyasi ehemmiyetleri onlar kadar değildi. Bu hassa-i askeriye, tabiki Osmanlılar’da olduğu gibi zeâmet ve tebâr erbâbının çıkardığı 200-400 bin süvarilik müthiş bir kuvvet zahîr olurdu. Yine Osmanlılardaki gibi başıbozuk askerî muhârebât-ı azîmede adedi tezyid ederdi. Hind’de bu başıbozuklar dört milyona bâliğ olmuş ki mübâlağa olmasa gerektir. Osmanlı ordusunda

olduğu gibi Hind'de de topçu ve humbaracılara büyük ehemmiyet verilmiştir. Osmanlı ordusunda bulunmayan bir Arabiyye'yi Hindistan'da görüyoruz:

Muallem filler

Ulûfeye Hind'de "mansıb" etlâk olunurdu. Memleket has, tımâr ve zeâmete benzer mâlibkânelere münteşim bulunmuştu. Bunlar ale'l-âde babadan oğula geçmezdi.

(İki gün daha devam edecek.)

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7045, 24 ZK. 1334, 9 Ey. 1332, 22 Ey. 1916, s. 2.)

*

"İkdâm"ın Tefrikası: (3)

TÜRKLERİN HİND SALTANATI

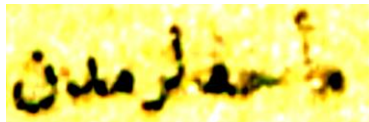
Muharriri: Celâl Nûri

Zuamâ ve erbâb-ı tımârın Türkiye'de de, Hinde'de de hemen aynı vezâif-i idâreleri vardı. Vefât eden zuamâ ve erbâb-ı tımârın evlâdına ahîtleri ile münâsip parçalar verilirdi. Zuamâ, Hindce'de Çağırđâr lâkin avan-ı inhitâtta vezâifin bir buçuğu ailelere ihsâr etmiştir.

Topçu, humbaracı ve lağımcılar Bâbü ve Hümâyün Şâhların zamanında dehâşi idi. Bâbü'nün Panipat muhârebesinde yedi yüz topu olup Çaldıran'da Selim-i Evvel tarafından ihdâs edilen usûl-i muktezâsınca bunlar bir birine bir takım toplar deve sırtında nakil edilmek adet imiş, Muhâsara için Mongolların kalîlü'l-miktar lâkin pek ağır topları varmış ki bunların bazısının nakli için ali rivâyete 250 hatta 500 öküz ihtiyaç olurmuş! Ekber'in ahırlarında dört bin fili beslenirmiş ki bunların beheri muhârebede dört yüz süvâriye bedel imiş. Cihângir Şâh her neviden 12 Bin file mâlik imiş. Evrang-zibin ise istabl hassasında sekiz yüz fil beslenirmiş. Evrang-zib her türlü askerinden başka büyük bir haşerât kafilesiyle Dekkan üzerine yürümüşü. Pek muntazam olan bu ordunun uzunluğu otuz mil sürermiş ve sahne-i karîb rivâyete nazaran beş milyon fertten tereküb edermiş.

Bu gürhûn içinde asker yalnız 700.000 olup bunun da 300.000'ü süvâri imiş.

Farizâ olarak Kânûnî ordusu ile Evrang-zib'in kuvveti karşı karşıya gelse, acaba hangisi

galebe çababilirdi? Bu sualin birince mevcûd olup cevâbı da şudur: Her halde Sultan Süleyman ordusu Evrang-zib'i münhazım ederdî...

Evrang-zib ve Ekber Şâh'ın Osmanlılardan ziyâde para ve esbâb-ı dârâret ve haşem çektiğinden Delhi Sarayı İstanbul Sarayı'ndan kat kar şa'sa'dâr idi. Altın ve gümüş, kıymetdâr taşlar, muslin ve ipek Hindistan'da fuzûlen kullanılırdı. Mesârifte orada bizden

daha ziyâde ilerlemişti. Ziyet terfide idi. Sarayların, türbelerin, mabedlerin inşa ve tezyinine Hindistan'da mâlik Rum'dan ziyâde ehemmiyet verilirdi. Saraylar birlerce nedim ve memur ile leb-â-leb idi. Saray halkı ve bunlarla ahz u itâ eden lâyed tüccâr bir koca şehri teşkil ederlerdi ki padişah esnâ-yı seferde her nereye konarsa onlarda onu takip ederlerdi. Harem dâiresi de ayrı ikinci bir saray idi. Divânlar, Cuma selâmlıkları, merâsim, âvâmilleri pek tantanalı olurdu.

Hümâyun Şâh, maiyeti üç sınıfa taksim etmişti: Harp ve idâre adamları, ilim ve edep adamları, mûsikî ve eğlence adamları. Bu padişah Pazar ve Salı günleri erbâb-ı harp ve idâre ile Cumaertesi ve Pençşenbe erbâb-ı zühd ve edeble, Pazarertesi ve Çeharşenbe nedimâ ve zevk-âverân ile bulunmuş.

Sarayın tantanası ve ziyeti büyük olduğu gibi padişahlarda baştan aşağıya granbaha taşlarla tezyin edilirdi. Binbirgece Masalları'nı andıran bu muhteşem, muazzam, mehîgül saraylarda, garip ve acayip bende-gân ve maiyetleri arasında bir Hümâyun, bir Ekâbir Şâh, bir Evreng-ziz, adeta bir âlem-i hayal içinde veya biri büyük operada, karanlıkların içine birden bire münakis olan kuvvetli bir elektrik pîş-nümûdunun projektör îanesiyle görülen esâtiri Buhâra'daki zevât-ı sahileye benzer. Osmanlılarda hükümden aksa-yı maksat eğlenmek değildi. Millî, dinî mekâsıd vardı. Hâlbuki Bâbü Şâh'ın ehlâfı, zannımda muhtî değilsem, pek bu gibi âmal beslemiyorlardı.

Kadınların Hind'de bir aralık mevki-i mütevaffık idi ve bunlara bazı münâsibte tevcih olunuyordu. Her halde âle'l-umûm nisâ, Hind'de, hayli yüksek bir seviyede ediler. Bununla beraber teaddüd zevcât ve istikrâş Hind'de de revâçta değil, değildi. Nisvândan biraz daha bahsedelim: Bâbü Şâh'ın kızı Gulbadan gibi Hümâyunün hemşiresi Dildâr da edebiyatta nâm bırakmıştır. Kadınların en şöhretlisi Cihângir'in zevcesi Nur Cihân = Nur Mahal Begüm'dür. İrânî olan bu kadın kemâl-i muvaffakiyyetle memleketin siyasetini tedvir etmiştir. Meşârü'n-ileyhin yeğeni ve Şâh Cihân'ın zevcesi Mümtâz Mahal'da ismi: Ercümend Banu Mahal iştihârdır. Hindistan'ın eşhar o edebî olan Tâc Mahal Mümtâz Mahal'e zevci tarafından yaptırılan türbe-i garrâdır. Mümtâz Mahal'in iki kerimesi Cihân-âra ile Rûşen-âra'da meşhûrattandır. Bu su genci yeğenin granbaha kaliçelerle mestûr bir fil üzerinde dolaşması daha bitçok filin bu alayı takip etmesi Avrupa nümâşâ kirânı valih ve cibrân etmiştir. Fi'l-hakika altmış yetmiş kadar tersi' ve tezyin edilmiş fil üzerinde harem-serâ-yı Hümâyun Hind'in o esrâr-âmiz sokaklarında geşt ü güzârı insanı hakîkaten tebaid ile hayale sevk edecek menâzırdandır.

Ma'haza nazaran Gran Mongol'un, hükümeti evvelâ, hak fethe, sâniyen ananât-ı Türkiye'ye, sâlisen ananât-ı Hindiye'ye müsteniden idârede mutlakiyet-perver idi. Rakabe-

i emlâk ve reâyâ padişaha aitti. Evreng-zib, Gran Mongollar içinde nâdir ve müstesnâ bir padişâhtır. Süleyman-ı Evvel gibi Kânûnî'dir. Kadim Türklerde ve Müslümanlarda olduğu gibi Grand Mongollarda tahta tevârüs bir kâide ve kânûna müstenid değildi. Orada da, Nâil-i tâc olmak için baba oğul ile kardeşler birbirleriyle cenk ettiler. Makâm-ı saltanat, nuhbe-i şehzâdegân olduğundan dâima tehlike ve muhâtara bulunuyordu.

Arazi ve vergi usûlşü Ekber Şâh ahidinde biraz tanzim edilmiş idi. Şîme-i hesâb-perveri itibâriyle Hind Hükümet-i Türkiyesi eski Osmanlılardan ileri de idi. Hind mine'l-kadîm zengin bir kıta olduğundan ve ihrâcâtı ithalatından kat kat ziyâde bulunduğundan altın ve gümüş orada pek mebzûldü. O esnâda idi ki Amerika keşfedildi. Amerika'nın kazaen keşfinin sebebi Dildâde-i Hind'in arzu-yı visâlidir. Buna binâendir ki Kolombuslar Pizarrolar, Cortesler, Portekizliler, hep Hind'i araştırmışlardı. İşte âl-i Bâbür'ün memleketini bu kadar zengin, bu kadar imrâr-âlûd bir ülke idi. Vâridât-ı devlet, bir nezâret-i mahsûsa vasıtasıyla cibâyet ediyordu. Orada da, hilâf-ı mantık, bahşış kabilinden, nâ-müstehak olanlara timâr ve zeâmetler tefviz ve ihsân edildi. Tahmine nazaran Ekber Şâh'ın vâridât-ı husûsiyesi senevî 200 milyon dolat beheri şimdiki hesapla rebi' Osmanlı lirası Evreng-zib'in 450 milyon dolar olması lazım gelir ki Kânûnî Sultan Süleyman'ın vâridâtı Ekber vâridâtının öşürü, On Dördüncü Lui'nin ki ise Evrenk-zib'in gelirinin öşürü olur. Birçok Üseraftan sarf-ı nazar padişahların birde büyük ihtiyât hazineleri varmış ki Mondeslo'nun ifâdesine itimâd edilir ise bu hazine-i muhibbiye de 1638 sene-i milâdiyesinde bir buçuk milyar dolar bulunuyormuş! Devletin bu derecesi ise Makedonya ailesi zamanındaki Şarkî Roma ve Harünü'r-Reşid ahidindeki hilâfet-i İslâmiye bu derecesi kadar ehemmiyetli idi. Yeni zamanlarda vukuu bulan terakkiyât-ı sanayiden evvel, hiçbir devletin bu derecesi, Evreng-zib ahidindeki Mongol bu derecesine yaklaşmamıştı.

Hümâyun Şâh zamanında amûr-ı hükümet dört vezirin elinde idi. Hâkî vezir zirâatle mebâni amme ile, emlâk ve arazi-i emriye ile, Hevâi vezir elbette padişâhî ile, Âteşî vezir topçu amûruyla, harpte istimal olunan mevâd nâriye ile Âbı vezir ise nefis nefis Hümâyun için meşrûbat hazırlamakla, cedâvil ve enhâr amûruyla uğraşırlardı.

(Yarın bitecek)

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7047, 26 ZK. 1334, 11 Ey. 1332, 24 Ey. 1916, s. 2.)

*

“İkdâm”ın Tefrikası: (4)**TÜRKLERİN HİND SALTANATI****Muharriri: Celâl Nûri**

Hükümdârlar, selâtin-i Osmaniyye gibi, divân-ı akd ederlerdi. Herkesin hükümdâra istidâ takdimi hakkı vardı. İstanbul ve Delhi divânları bir birine benzer ise de Osmanlıların mecâlisinde daha büyük bir şîme-i kânûn-peresti mevcûd idi. Eyâlâtın reis-i kârında bunlar bulunurdu. Bunlarda Osmanlıların beylerbeyleri ile mukâyese edilebilir. Hükâmın büyükleri nizâmlardı. Ufak hükâmâ kadı derlerdi, müftü ve tahtipler buna muâvenet ederlerdi. Hükümdârın riayetine giren racehleri tebâlar gibi idâre-i mülk ederlerdi. Bunlar idâre-i dâhiliyelerinde müstefil ve muhtar olup yalnız vergi ve asker itâsıyla mükellef idiler.

Ahâli, Hind’de pek mazlûm idi. Fi’l-vakıa şahitlik edenlerin ahâliye dokunulmaması için birçok evâmirini doyurur isek de bu irâdenin ısdâr edilmiş olması bile zulmet vücûduna burhandır. Ekber Şâh’a müsâvat ilân etmişti. Hükümet-i İslâmiye hoş görünmeyen bazı âdât-ı Hindiye’yi ilga tasdisinde bulundu: Meselâ: Sagîr ve sagîrenin zifâfi, hall-i mesele için tarîfinin işkenceye katlanması, civân kurbân edilmesi, bilâ-muvafakat dul kadınların ihrâkı gibi âdât kaldırıldı.

Gran Mongol âlem-i İslâm’da bir riyâset dava etmediğinden saltanatgâhında meşihat makâmına kıyas edilebilecek bir merci yoktu. Görülüyor ki hükümeti Osmanlılar daha kadim esâslara istinâd ettirmişlerdi. Evrang-zib’in İslâmiyet’e ehemmiyet vermesi, bu padişahın, devletin zaafını anlamasına ve bu zaafa İslâmiyet’e kuvvet vermekle ilâc etmeyenin kâbil olduğunu derk ettiğine delâlet eder, bununla beraber Gran Mongolların dinsiz veya diyânet husûsunda mübalâtsiz olduğu anlaşılınsın. Hind’de İslâmiyet revaçta idi. Ulemâ, sadât, meşâyih, dervîşân hürmet görecekları gibi cevâmi ve müderris de hâiz-i itibâr idi. Demek istediğimiz şudur: Mongollar, Selim-i Evvel ve Süleyman-ı Kânûnî gibi İslâmiyet kuvvetinden siyâseten istifâde ettiği pek o kadar takdir etmediler.

Hatta Gran Mongollar esâsen Hind’de mevcûd-ı ahâli-i kadime-i İslâmiye’den bile istifâde edemediler. Hükümet ile teba-ı İslâmiye beytinde kânûn-ı tesânüd-metâ’ değildi. Şurasını söylemek zâiddir ki Müslümanlarla hükümete yabancı kaldılar. İşte Mongol saltanatının bu mahiyeti, onun esbâb-ı inkirâzından biridir.

Gayet nakıs olan şu tecrübe-i kalemiyemizden anlaşıldığı üzere Osmanlı ve Mongol hükümetleri pek büyük müşâbehet noktaları irâe ederler. Esâsı ikisinde de birdir. Lâkin saltanat-ı Osmaniyye, âl-i Bâbü’den daha metîn esâslar üzerine kurulduğundan hâlâ payî-

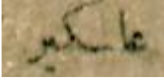
dâr oluyor. Hâlbuki Timurg'un hafidi öyle bir saltanat kurmuş oluyor ki, ancak bir varmış bir yokmuş mukaddimesiyle nakledilebilecek bir masala zemîn olabiliyor.

***

Zeyl: Öteden beriden toplanmış bazı malûmatın makalemize ilâvesi tespit kılındı. Hind saltanat-ı Türkiyesi mukademâ yalnız Hindistan'ın Şimâli ile Horasan'a şâmildi. 1'de 1555 Ekber, saltanatı Şark'ta İran'a ve Hind'in en büyük kısmına teşmil etti. Asya'nın en kuvvetlisi olan bu imparatorluk bir buçuk asır kadar azimet ve haşmete nâil oldu. Bi'l-âhire yavaş yavaş Delhi eyâleti hudutlarına münhasır kaldı. İhtât Evrang-zib'in halkları zamanında başladı. Nâdir Şâh'ın istilâsı, Delhi ihtilâller, Fransızlar bi'l-hassa İngilizler bu saltanatın eczâsını biri birinden tefrik ettiler. 1505'den 1759 senesine kadar yirmi hükümdâr ve gâsıb hükümrân oldu. 1729 'da pay-taht Nâdir Şâh tarafından yağma edildi. Mahratte'ler, Rohilla'lar, sonra Ceneral Allard'lar bütün bütün bu devleti münkariz ettiler. Timurleng'in son hafidi İkinci Şâh Âlim 1794'ten 1806 senesine kadar Hind kumpanyasının esiri kaldı.

Grand Mongolların Esâmisi

Bâbü	1505
Hümâyun (evvelâ)	1041-1530
Altı Gâsıb:	
Şîr Şâh	1541
Sülün Şâh	1546
Firuz Şâh	1548
Abil Şâh	1552-1555
Hümâyun Sâniyâ	1555
Ekber-i Evvel	1555
Cihângir	1605
Şâh Cihân-ı Evvel	1627
Evrang-zib Âlem-kebir-i Evvel	1657
Azim Şâh u Şâh-ı Âlem (müştereken)	1706
Şâh Âlim (münferiden)	1707
Cihân-dâr Şâh	1712
Faruk 	1713
Refî' Dersat	1716
Mahmud Şâh	1717
Ahmed Şâh	1747

Sâni

1753

Şâh Âlem [?]

1706-1759

Tevârih: Çin müelliflerinden Ssnang-Ssetsen Mongolların tarihini yazmış, Petersburg'da 1729 İran Mongolları tarihi eser Reşidüddin Quatremere tarafından mütercim, Mongol tarihi Le Haye dört cild Const. D'ohsson 1835 şayan-ı ehemmiyet imiş.

Hindistani lehçesi hakkında muhtıra:

Hindustani unvânıyla pracrit denilen müştak, eşkâl-i muhtelifede nümâyân olan bir lisân vardır. Prakritçe Sanskrit lisânına halef oluyor. Sanskrit cüzûrundan birçoğuna mâlik olan bu dile müstakil bir dil diye bakan ulemâda vardır. Bu lisân bi'l-âhire Hindî veya Hinduî unvânını almıştır. Müslümanların Mahmud-ı Gaznevî zamanında Hind'i fethettikleri zaman bu lisân tahvilât-ı esâsiye uğradı. Fatihler ile teba arasında vasıta-i ifhâm olan bu dil Sanskrî, Arap, Acem cüzûrundan mürekkebe oldu. Kezalik bu lisânda eski Hind lehçelerinden bazı cezrlere kalmıştı. Bu iki lisân git gide şu isimleri aldı. Ordu-ı zebân, ordu, asker lisânı: Rekhta. Karışık muîliyesine Hindî, Hindustani, Hindustan eski ve yeni olmak üzere ikidir. Yeni Hindistani üç lahındır: İkişi şimâlde, üçüncüsü cenûbda müstemildir. İkişi şimâl lahnı ordu ile Braj-bhakha olup cenûbda kullanılan Dakhni de bu ve ordu lisânı münhasıran Müslümanların lehçedir. Hindustanî dili Ekber Şâh'ın sarayında konuşulurdu ve Evrang-zib ile Şâh Âlim zamanlarında katiyet peydâ etti. Mongol saltanatı inkiraz bulmakla beraber lisân yine pâyidâr oldu. El-yevm Hind'in lisân-ı millîsi telakkî olunabilir. 130 milyondan ziyâde halk tarafından anlaşılır. İngiliz istilâsından sonra Hindustanî resmî ve diplomasi lisânı olmuştur. Hind lisânı Acem hurûfu denilen talik hurûf ile ve Sanskrit'ten müştak bir nevi' harf ile yazılır. Müslümanlar birinci, gayr-i müslimler ikinci nevi' harfi kullanırlar. İsimler müzekker veya müennes olur ve bu lisânda Rumca'da, Latince'de, Alman ve Türkçe'de olduğu gibi Déclinaison'lar mevcuttur. Saffetler de isimleri gibi decline edilir. Ef'âl Osmanlı Türkçesi'nde olduğu gibi pek zengindir. Edevât çoktur. Hindçe dahi, Farisi, Türkçe, Cavaca gibi Müslümanlığı kabul eden akvâmın söylediği sair lisânlar gibi birçok Arabî kelimeyi ihtivâ eder. Kezalik Farisi, bu lisâna birçok terâkib iâre etmiştir. Lügat itibâriyle az yeknesank olan Hindçe sarf nokta-i nazarından sûret-i katiyede Sanskrit'ten müştaktır. Osmanlı Türkçesi de kelime itibâriyle adetâ Araplaştığı halde sarf ve nahiv itibâriyle turânidir.

(Bitti.)

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7048, 27 ZK. 1334, 12 Ey. 1332, 25 Ey. 1916, s. 2.)

TÜKLERİN TARİHTE MEVKİLERİ

Mukadderât-ı beşeriyeyi idâre eden şahıslar, icrâatlarına nazaran tebcil veya ta'lim eyledikleri gibi sahne-i tarihe çıkan milletlerde vakanâme-i ibrette yaşanlı bir mevkie ilâ edilmişler yahut şerefsiz bir dereke de bırakılmışlardır.

Sahne-i tarihten çekilmiş bazı milletler vardır ki asırların zalâm-ı nisyânı altına gömülecek halde bıraktıkları şanlı izler, bugüne kadar payidâr bırakılmış, ile'l-ebed de şerefle payidâr kalmak hakkını kazanmışlardır.

Milletlerin, tarihinde kazandıkları mevki-i ihtirâmın derecesi, istikbâlleri hakkında verilceke hükm için bir mikyâs-ı takdirdir. Mâzîsi parlak zaferler, şanlı devreler ile tetevvüc eden bir milletin âfîsinin de öyle olmaması için bir sebep yoktur.

Fakat bir milletin yarihteki mevkiini kati sûrette takdir edebilmek için elde malûm ve muayyen bir mikyâs bulunmak zarûfî değil midir? Çünkü kimine ve keyfiyete aid husûsâtta, vazıh bir fikir edinebilmek için vâhid-i kıyâs denilen itibârî bir mukâyese ihtiyâç vardır. Hâlbuki beşeriyet, ma'a't-te'essûf milletlerin mevki-i tarihlerinin tayini için henüz kati ve hakiki bir vâhid-i kıyâs bulamamıştır.

Bunun içindir ki müverrihlerin, gerek tarihî şahısların muhâkemesinde yanıılmışlar, hükümlerini akıl ve mantıktan ziyâde hislerine göre vermişlerdir. Hissiyâta istinâd hükümler ise hiçbir vakit hatadan sâlim olamazlar.

Senelerce takip edilen eşhâsın, bir zaman sonra tanınması, sonra diğer bir asırda tekrar melânetlere “hedef edilmesi” muhâkemâtın hissiyâta istinâd ettirilmesinden neşet ettiği şüphesizdir.

Hele mevki-i intikâddakiler ihtiras ve menfaat taht-ı tesirinde bulunurlarsa verdikleri hükümlerde hakikat aramak abes olur. Dün hoşâ gittiği için takdis edilen bir adamın bugün menfaata uygun gelmeyen bir hareketinden nâşi-i tel'in edildiği dâima görülen hâlâttan değil midir?

Esâsen milletlerin tarihi mevkiilerini takdir için elde bir mikyâs olsa bile –ki bu kadar dedik- bunun zaman ve muhite göre değişmesi icâb eder. Çünkü bir asrın veya muhitin müretteb addedildiği şeylerin diğer bir asırda başka bir muhitte nazar-ı itibâra alınmadıkları hatta takbih edildikleri dâima görülmektedir.

Türklerin tarihinde ne gibi bir mevki-i hâiz bulduklarını atarştırırken hissiyâta kapılarak, hayata düşmek tehlikesi her vakit için mevcuttur. Bu tehlikeden ancak muhtelif asırlardan başka milletlere tarihte bir mevki-i şeref kazandıran o saf ve secâbânın nelerden

ibâret olduğunu tayin ve Türklerin her asırda bunlarla ne derecelerde muttasıf bulduklarını takdir etmek sayesinde kurtulabiliriz.

Tarih-i kadim gösteriyor ki ezmine-i evveliyede aslı kuvvet, cismânî idman, tefevvük ve şerefın en birinci âmillerinden sayılıyordu. Eski Yunanîlerde en yüksek mevki-i şeref, olimpiyat oyunlarında gâlib gelenlere tahsis ediliyor, onların şeref ve haysiyetleri herkesin fevkinde görülüyordu: Birini müteâkip üç olimpiyat müsâbakasında birinciliği kazanan Astilos umûmun teveccih ve hürmetini kazanmış kendisine karşı hissedilen bu hürmetin nişânesi olmak üzere heykeli müsâbaka meydânına rezk edilmişti.

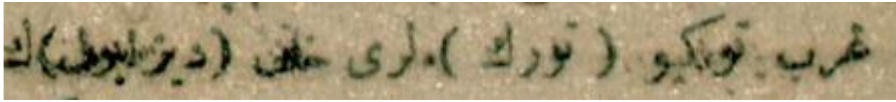
Olimpiyat kahramanlarından Filip İtalya'daki Sybaris hükümdarının kızıyla izdivâc etmiş. Evlendikten sonrada mabûdlar sırasına çıkarılmıştı. Üç mükâfat kazanan Fablos'un Delfi şehrinde muazzam bir heykeli rezk edilmiş, üzerinede muvaffakiyyetleri yazılmıştı. Olimpiyat kahramanı Milon'ın şöhreti ise Asya içlerine kadar yayılmış, İran şâhına kadar vâsıl olmuştu.

Tarih-i kadimin en şerefli telakkî ettiği bu meziyetin Türkler de her milletten daha ziyâde olduğunu yine tarih göstermekte, Türkleri şehâmet ve kahramanlığın temsili olunmaktadır.

Çin vakanüvisleri, mâzînin en uzak devrelerine ait vukuât meyânında, Türk'ün kahramanlığına geniş sahifeler tahsîs etmişlerdir. Vet-Hiet, Ning-Kou, Hoi-Hirt-Şu, Shu-Ki, Kam-Mo, Han-Şu ve Lie-Tai-Shu, Milad-ı İsâ'dan iki yüz küsur sene evvel yaşamış olan

Türk kahramanlarına ( ) dâir sahifeler dolusu destanlar kaydetmişlerdir.

Daha sonra ise Chu-shu, Chiu Tang-Shu'da Orta Asya'nın fâtihi ekberî hânın şanlı zaferleri terennüm edilmiştir.

kahramanlıkları ise Manastır, Teofilat gibi Bizans müverrihlerini bile sahifeler doldurmaya mecbûr bırakmıştır.

Âsâr-ı milliyemizdeki Oğuz ve Böğü ustûreleri, eski Yunanlıların harp mabûdlarına tahsîs ettikleri destanlarından daha az parlak değildir.

Zend Avesta'nın Yeştin'i Şehnâme'nin Efrasyâb'ı pek eski bir destân-ı millînin Alper Tunga'sı, Olimpiyat kahramanları şöyle dursun, harp mabûdlarının bile fevkinde bir mevki-i şehâmet ihrâz etmişlerdir.

Fablos'un muvaffkiyetlerini ahlâfa trennüm için rekzedilen kitâbeli heykee mukâbil, Asya'da Orhun nehri boylarında Türk kahramanı Kül Tigin'in silsile-i zaferlerini taşıyan abideler bulunmuştur. Kapgan Meco ve Bilge Hanların, gurur-ı millîmizi okşayan hayretbahş kahramanlıklarını muhtevî *Koşo-Çaydam* kitâbeleri, zamanın devr-i istilâsını musavver tarih sahnelerini, Kartacalı Annibal'ın parlak zafelerini gölgede bırakacak derecede hamâset enmûzeçleriyle mâlâmâldır. Kurûn-ı vüstaya doğru gelecek olursa, o asırlarda da tarihe karışan Türk hânedanların kâffesinde ırkın o saf memîzesinden bu kahramanlık seciyesinin yakınsak tezâhürâtını görebiliriz: İlk hâne, Sövek Tiginoğlu, Ekber Şâh'a, Alparslan'a, iklimler zabtettiren seciyeler, Kerboğa'lar, Sencerler, Ak Sungur'lar, Zenkiler, Uzun Hasan'lar, Timur'lar, Nâdir Şâh'lar gibi harakalar yetiştirmiş, Orhan Gazi'ler, Selim-i Evvellere, Kânûnîler'e cihânlar istilâ ettirmiştir.

Kurûn-ı vüstanın ilk devrelerinde, a'sâr-ı kadimde olduğu gibi şecâat ve kuvâ-yı cismâniyenin en mühim evâmil-i tevfikeyesi addedilmesine devaö olunmuştur. Fakat asırlar tevâli ettikçe, bu takdir değışmiş mevki-i şeref, feni, sanaî, edebî vukûf ve irfâna bırakılmaya başlanmıştır. Türklerin bu sahada da kazandıkları mevki, iftihâr edilecek kadar âlîdir. Hamâsetiyle meşhûr olan bu kavmin, medeniyet ve ilim ve irfân sahasındaki muvaffakiyeti de çok defa bize tanıttırılan derecenin kat kat fevkindedir.

İslâm'ı kabul ettikten sonra Türklerin ilim ve irfân sahasında gösterdikleri hayret-naş muvaffkiyetler, medîd bir terbiye-i dimâğiyenin netice-i Turânî olduğu kabul edildikçe, keyfiyyetin fennen izâhı mümkün olamaz.

Görüyoruz ki Türkler, aile-i İslâm'a dâhilinde henğz bir mevki-i siyâsi ihrâz etmeden evvel, en yüksek makâmât-ı ilmiyeye su'ûd etmişlerdi, hayat-ı siyâsiyeye karıştıktan sonra ise tefvik-i ilimleri daha parlak tecelliyâtla tetevvüc eylemiştir.

Türklerin bir kabahâti varsa o da mesâi-i ilmiyelerine ali bir damga vurmamış olmamızdır. Fakat bütünn kurûn-ı vüsta müddetince bu damgayı hangi millet vurmıştır ki?.. O asırlarda Arab'ın lisân-ı ilmîsi Latince olduğu gibi Şark'ın ilim dili de Arapça değil miydi? Hıristiyan ailesine mensûb olan milletler, âsâr-ı ilmiyelerini kâmilten Latince yazdıkları gibi İslâm kitlesine merbût olan kavimlerde Arap lisânıyla telif ediyorlardı. Aile-i İslâm arasında yalnız İbrânîlerdir ki Türkler kadar meyl-i temsil göstermemiş, âsâr-ı ilmiyelerinde hatta ananât-ı diniyelerinde temâyülât-ı milliyelerini muhâfaza etmişlerdir. Hâlbuki Türk âlimleri müellifât-ı ilmiyelerini Arap veya Acem lisânıyla tahrîr etmişler, Türkçe yazmayı hâtırlarına bile getirmemişlerdir.

Türk ümerâ ve ulemâsının her asırda zaman ve muhîtin icaâtına fart mahlûbiyetleri, kendilerini dâima temsil cereyânına kaptırmıştır. Türklerin sukût ve ihâatları esbâbı araştırılırken, temsil-i meylânına büyük bir mevkii vermek icâb eder.

M. Şemseddin [GÜNALTAY]

(Nu: 7056, 5 ZH. 1334, 20 Ey. 1332, 3 TE. 1916, s. 2.)

*

KAVGA HEP TÜRK'ÜN YORGANI ÜZERİNE...

Lozan'dan:²²⁴

İtilaf gazeteleri, İngiliz, Fransız, İtalyan gazeteleri Ruslardan haberim yok bizim aleyhimizde bentler, nutuklar, telgraf yazmaktan ne kadar menfaat umuyorlar. Yeni bir kâideden, yeni bir meseleden, yeni bir tekliften bahsedildi mi, haksız tarafın hemen bizi iler sürüp iddiâyı kazanması pek kolaydır. Bizim aleyhimize Garp mahkemesinde öteden beri hüküm-i umûmî lâ-hak oldupu için, bizim, haksızlığı gösterecek muhakkak bir istisnâ olarak zikredilmeliğimiz adettir. Avrupa-yı Garbında bize hak verilmek günahdır. Bizim matbûatımızda iltizâm sükût ettiği sanki bir kâide tanımış olduklarından, bize karşı vukû bulacak tecâvüzlerde ma'a't-te'essüf düşmanlar için muvaffakiyyet yüzde yüz hazırır.

Rus sosyalistlerinin fiiliyâta hiçbir iktidâr kesb etmeden meydana fırlattıkları el-haksız, tazminatsız sulh nazariyesinin dorğu olmayacağını İngiliz ile Fransızlar ve İtalyanlar ispat için ikide birde bizi mevzû-bahs ediyorlar. Sabık İngiliz Başvekili bile bundan kendini alamadı. Bununla düşmanlarımız bir taş atıp iki kuş vuruyorlar. Evvelâ Rusya'da kökleşmiş olan Türk ve Müslüman düşmanlığını uyandırarak Türkiye ile Rusya'nın arasını birleştirmemeğe gayret ediyorlar. Unutmayalım ki her zemin üzerinde bir barışma çaresi bulunabilir. Fakat Türklükle muhâseme, İtilâf devletleri için bir esâs siyâset olduğundan Türk ve Türkiye hakkında insaniyetkârâne davranmak onlarca lazımdır. Türk'ün hakkından geçmesi onlar için bir haktır.

Teessüf olunur ki matbûatımız, sâir memleketler matbûatı derecesine bir türlü varamıyor. Biz ise bundan ne kadar münzarar oluyoruz. Şu son zamanlarda Avrupa matbûatında pek kesretle görülen ithâmatın hiçbirisine matbûatımızın cevap verdiğiğe tesâdüf etmedim.

Her ne ise işte şimdi biz, İtilâf matbûatı ve ricâli tarafından böyle bir tenkil altında bulunuyoruz. Belçikalı Vandeveldt Stockholm'de bizi ızrâr edecek sûrette idâre-i lisân eyledi.

²²⁴ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Romanyalı Taki İyonsco bile sanki Romanyalılar bu ana kadar bizden bir zarar görmüşler gibi İstanbul'un Rusya'ya verileceğinden emin olduğunu muyinle beyân ediyordu.

Avrupa hangi sûret-i tesviyeyi bulurda biz ondan zarar görmeyiz. Şimdi sosyalistlerin teklif etmekte oldukları sûret-i tesviyede kezalik bizi ızrara müncer oluyor. Hiçbir sûret-i tesviye teklif olunmuyor ki bunun zımmında biz zararlı çıkmayalım.

Gülmenin sırası değil iken “*Manchester Gardiyen*” gazetesinin ifâdesine pek güleceğim geldi. Türkiye kılıç ile büyüdüğü için Türkiyeyi bitirmeli imiş! İngilizler galiba hakkıyla istihzâ etmekten hoşlanıyorlar. Güyâ bugün tahakkümleri altına giren memaliği kırmızı balmumu ve şeker şerbetiyle hükümleri altına davetle almışlardır. İngiltere'nin hak ve hürriyet nâmına sözylediği sözlerden bıktık, usandık diyebilirim. Vakıa İngilizler, biz, küçük milletlerin hukukunu muhâfaza edeceğiz iddiâsıyla kendilerine çok taraftar kazandılar. Fakat nice Müslüman milletler, var ki el-yevm İtilâf devletlerinin tahakkümü altında eziliyorlar. Dünya'da hakkı muhafaza edecek milletler yalnız Hıristiyan milletleri midir? Müslüman milletleri için bu hak neden teslim olunmuyor?

İngilizler, Avusturya ve Türkiye'yi darma dağınık ettikten sonra Almanya'yı da berbad ederek büyük ve küçük milletleri kendilerine tapındırmak sevdasındadırlar. Küçük milletlere hakları verilecek imiş?

Her büyük millet, İngiltere'nin emeline ve programına göre parçalanacak ve fakat İngiltere yine dört yüz milyondan mürekkep cesîmü'l-cüses bir ejderha gibi kalacak! İngiltere hakîkaten hayır sahibi bir devlet ise bu hayrı ibtidâ kendi kendinden icrâ etmeli, hiç olmazsa İrlanda'ya olsun bir hayır-hâhlıkta bulunmalıdır.

Rusya erbâb-ı ihtilâlinin masa üzerine fırlattıkları el-haksız ve tazminatsız sulh kâide-i sâdesini Almanya'dan ve Avusturya'dan, Türkiye'den filanca ve filanca yerler alınmak el-hak manasını tazmin etmez, bu muameleye geri almak denilir davasıyla oyuncağa çevirmek isteyenler ve İngiltere sulhu, Fransa sulhu, yok Amerika sulhu gibi tabirlerle Almanya ile mütteliklerini tahripten başka bir neticeye müncer olmayacak sûret-i tesviyeleri kabul ettirmek hûlyâsında bulunanlar doğrusu artık bir azda cumhuriyet-ı ahlâkiyeye merbût olmalıdırlar. Bize fenâ adaMsınız diyenler kendilerinden de bir iyilik gelebileceğini ispat etmelidirler. Yalnız Türkiye'ye fenâ demekten ne çıkar, biz bunu ne zamandan beri işitiyoruz. Fakat yine o zamandan beri, bize fenâ diyenlerden de bir iyilik göremediğimizi itirâf ederiz.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7316, 2 Rm. 1335, 26 Hz. 1333-1917, s. 1.)

***

3.12. Gezi Yazıları

MECMA'-I ÜDEBÂDA

Cihat Mebâhisi

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumızdan:

Dostlarımdan bir Amerikalı gazeteci delâletle bir akşam Alman üdebâ ve muharirinin mecmâi' olan bir mahfile davet olundum. Bu heyet-i fazıla, Almanya'nın en güzide simalarından mürekkepti. Heyetin aza-yı fahriyesinin kısm-ı azamı iktisâb ettikleri meslek ve san'atta nam ve şöhret kazanmış olanlar teşkil eyliyordu. Âlem-imİslâm ve ale'l-husûs cihat hakkında mualumat almak isteyen bu zümre-i mütefekirenin içtimâine Şeyh Şerif Salih Efendi ve Âkif Bey'le gitmeyi ve bu sûretle şeyhin cihat hakkındaki efkâr-ı mahsusasından da bu heyeti haberdar etmeği faideli buldum. Cuma akşamı idi. Otomobilimiz bizi saat dokuza doğru Congonesdam mevkiindeki içtimâigâha getirmişti. Şeyh Salih Efendi, Tunus libası altında halkın pek ziyade nazar-ı dikkatini celp ediyordu. Geçen kadınlar, güzünün erkekler takdîrkarane nazarlarla şeyhi seyr ediyorlardı.

Salona girdiğimiz zaman, pek büyük bir hüsn ü kabul gördük. Yaşasın Türkler nida-yı samimânesini yükselten bu büyük Alman nasiyeleri, bizi meclisin en mütena mevkiine oturtular ve bize şerbetler ikram eyliyorlardı. Heyet reisi, bu içtimâide bulunamayan arkadaşlarının telgraflar mazeret dilediklerini serd etti. Ve ondan sonra misafirin-i Osmaniye'ye meclis namına beyanı teşekkür eyledi.

Meclis hakîkaten mütehayyiz simalardan mürekkep idi. Ale'l-husûs ahval-i İslâmiye hakkında tettebbularda bulunarak bu hengâmelerde kitap yazmakla meşgul olan ve Mesail-i Şarkiye ve İslâmiye'de mütehasıs bulunan muhterem birçok zevatı tanıdık. Herkes, tarafımızdan söz istiyorlardı. Biz evvela Şeyh Efendi'nin heyete hitaben irad ettiği Arapça hitabeyi, tercüme etmek sûretiyle söze başladık. Şeyh Efendi'nin bu hitabesi pek müessir idi. İslâm nokta-i nazarını cihadın fazâilini izah ediyordu.

Bu izâhâtta anlaşılıyordu ki cihat mevcudiyet-i İslâmı temin için açılan bir hayat muharebesidir ve gayet medenî ve mantıkîdir. İslâmiyet her husûsta takip ettiği hikmet esası üzerine mübtenidir. A'da-yı İslâma karşı temin-i hürriyet ve hayat için ilan olunur. Hıristiyanlara ve sair edyanlara karşı İslâmiyet'in emrettiği bir şey varsa o da hüsn ü muamele ve muaşeredir. Kezâlik Müslümanlar tarihin birçok devresinde olduğu gibi Hükümet-i Hıristiyanıye ike tabii tevhit-i mesai edebiliyorlar. Dünya üzerindeki Müslümanların halifesi, maslahat-ı amme mülazasıyla hayr-ı İslâm için her husûsta ittihaz-ı tedabir edebiliyor.

Bu sözler, samiin üzerinde pek güzel tesir hâsıl etti. Cihadın bu sûretle tafsilini her muharrir not ediyordu. Şeyh Efendi sözlerini alkışlarla arasında şu sûretle bitirdi: “Bu husûsu izahen yazdığım kitap Almanca’ya tercüme edilmiştir. Orada her noktayı bulabilir ve o tarz ile müşkülâtınız halledebilirsiniz” dedi. Şeyh Efendi Hazretlerine mukabele eden reis-i meclis, büyük teşekkürde bulundu. Ve bu hitabenin nefi azamından bahs eyledi. Bundan sonra meclise, Hazret-i Âkif’i takdim ettim ve edebiyat vadisinde açtığı çığırdan bahseyledim. Ayat-ı Kur’âniye’yi tefsiren yazdığı ruh-nevaz eş’arın İslâm’ı terakkî ve ittihadı sevk ettiğini ve bu şiirleri ezberleyen İslâm çocuklarının fedâkar, fiâl birer Müslüman ve vatanperveri olarak yetiştiklerini söyledim. Bunun üzerine hayet-i şairin Türkçe bir şirini duymak istediler. Hazret-i Âkif, güzel bir şiir okudu. Pek ahenktâr olan bu sözler, şairin ruhundan kopup geldiği için pek büyük zevk ve sürur ile dinlendi.

Bundan sonra reis-i meclisinden söz isteniyordu. Bende şu satırla irâd-ı kelâma başladım:

“Bu akşam için sizlere iki muhterem Şarklı siması getirdim ki belki şimdiye kadar Avrupa’da görmemişsinizdir.

Gerek size takdim ettiğim arkadaşlarım ve gerek bern Müslümanlıkla, Türklük’e iftihar ederiz ve Din-i İslâm’ın her türlü terakki ve inkişafı için müsait olduğu berahin-i adide ile dâimâ isbata hazırız. Yaşasın İslâmiyet sadaları böyle oluşmaz. Birçok nokta-i nazardan mucib-i istifadedir. Zira dine sahib olan âdem sözünü tutar, taahhüdatı ifa eder, vazife hisleriyle mütehasi olur, Üseraf ve sefahattan teberru eder. Ve kezâlik dünyanın bütün içtimâiyat âlemlerinde, sair edyan saliklerinden hiçbir sûretle fazla tehdit-i hürriyete uğramaz. Ben bu dava ile Londra’da senelerce uğraştım. “Yirminci Asırda İslâmiyet” yüzlerce makaleler yazdım. Din-i İslâm’ın fenni, içtimâi, tıbbi, menafi mahsusasını İngiliz efkâr-ı umûmiyesine izah ettim. Yüzlerce papazlarla müşavereler eyledim. Hepsî İslâmiyet’in takdikârı görünüyorlardı. Bununla beraber ben müteassıb değilim. Şeriat-ı Muhammediye’nin elfazıyla değil, ruh ve manasıyla amel olunması taraftarı idim. Alkış sadaları. Peygamberimiz Hazret-i Muhammet, cemiyeti sever bir zât idi. Husûsiyle hayat-ı aileye fevkâlâde hürmet eyliyordu. Zaman-ı saadetlerinde yetişen fakiheler, âlimler, fazılalar, cevâmi-i şerife de erkeklere vaaz ve nasihat ediyorlardı. Yaşasın İslâm kadını sadaları. İşte hep bu tarih-i delâil gösterir ki İslâmiyet, hiçbir vakit akıl ve mantık haricinde bir şey emretmemiştir.

Zât-ı Hazret-i Fahr-ı Kâinat: “Makul olmayan şey, meşru da değildir.” buyurmuşlardır. (Sürekli alkışlar.) o halde, Âlem-i İslâm neden böyle hüsuf haldedir. Buna bana sorabilirsiniz... Bu hüsufun esası, bugün Âlem-i İslâm’ın hürriyet-i hakikiyyeye sahip

olamamasındandır. Bugün Müslümanlar, İngiliz ve Fransız ve Rus gibi üç müthiş müstebidin elinde nefes bile alamıyor. Bu hükümetler, ellerindeki Müslümanları, bölündükleri halde muhafaza etmek için her tedbiri ittihaz eyliyorlar. Farizâ genç bir Hintli Müslüman memleketine avdet edipte ahâli ile temâşâ etmek isterse, konferans vermeye kalkışırsa anarşist diye derhal tevkif olunur. Kezâlik Türkistan ahvali ruh-ı insaniyeti dağdar edecek kadar müthiş hazindir. Mektep yok... Maârif yok... Hariçle temas yok... Oraya bir Türk gidip de: “Yâ hû, Müslümanlar ne yapıyorsunuz?” diyemiyor. Bu sözlerle şunu izah etmek isterdim. İstanbul’dan bir ses yükselip, ey dünya Müslümanları, peygamber zîşanımızın, Kur’ân-ı Azimü’ş-şânımızın emrettiği din, bizi dünya ve ahirette mesut etmek esaslarını ihtiva ediyor. Ulemanızı yollayınız. Şurada toplanalım da derdimize derman arayalım... Diyemiyor. Daha bu kadar değil. Lonra’da İslâm’a dair bir iç konferans verirsiniz etrafınız polis hafiyeleri alıyor. Kezâlik Hindistan’da iseniz derhal tevkif olunuyorsunuz. İttihad-ı İslâm, sözleri ağıza bile alınamıyor. Ale’l-husûs, Müslümanlar zalim ve gaddar ellerin taht-ı esaretinde kalarak dimâğî cismanî her türlü inşirahtan mahrum bırakıldılar. Her biri, diğerinin mevcudiyetinden haberdar olamayan yakınlar gibi birer köşede sıkılıp kaldılar. İşte onun için bu harbin, İslâm dünyası üzerinde hâsıl edeceği tesir-i nâfi pek büyük olacaktır. Bugün bu halde bulunan Müslümanların üzerinde cihadın tesiri bu kadar oldu lâkin istirdad hürriyetten sonra ruhen ve bedenen gıda olarak kuvvetlenecek olan âlem-i İslâm üzerinde büsbütün başka türlü olacaktır. O vakit müttefiki Almanya’ya âlem-i İslâm feyzli ve daha kıymetli bir dost olacaktır. Yaşasın âlem-i İslâm sadaları aynı zamanda bugünkü âlem-i İslâm iyi bir karaktere sahip olan müterakki Almanya’dan fünuna, san’ata, ticarete ve sair geri kaldığı husûsâta dair malûmâtlar edinerek müterakki bir âlem olacak ve bununla beraber pek hak-şinas ve kadir-şinas olan Müslümanlar Almanların idi. Bir dostu olup kalacaktır. Yaşasın ittifak sadaları.

Şimdiye kadar tesâdüf ettiğim bir takım müsteşrikler, Şark ve Şarklılar hakkında bazen yanlış fikirlere zehab olmuş görünüyorlardı. Bu gibi efkâr-ı batılayı red ve cerh etmek içindir ki, bu izâhâtı veriyorum ve aynı zamanda söylüyorum ki Almanlar, yanlarında müterakki bir âlem-i İslâm göreceklerdir. Londra’da rastgeldiğim Müslümanlar bana büyük bir ümit verdiler. Dinlerine pek sadık olan bu Müslüman gençlerinden her birinin fikri ve nazarını pek faydeli gördüm. Kezâlik Türkiye rical-i hükümeti büyük bir iman ve itikat ile Türkiye’nin bekası, müterakki ve mütemeddin bir millet-i İslâmiye olarak yaşamasına vasıtaadır. Fikir ve kanaatine maliktirler. Onun için istikbale karşı büyük bir ümit, bir inşirah besleyerek ve silahlarımızın muvaffakiyyetine dualar ederek hatm-i kelâm ediyorum.”

Bundan sonra Berlin Dârülfünûn'u profesörlerinden bir zât bana pek nazikâne bir mukabelede bulundu. İslâm âleminde istikbalen pek büyük ümitler beslediğini söyledi. Felsefe-i İslâmiye'nin en esaslı ve mantıki hükümetleri ihtiva etmiş ve dâimâ Müslümanların müttetiklerine sadık kalması, münevver bir İslâm âlemi teşkiline sırf hıdmet edeceği gibi Türkiye ile Almanya arasında da ebedi bir rabita-i ittifak hâsıl edeceğini söyledi ve bu sözler de hararetle alkışlara nail oldu.

Daha birçok zevât söz aldılar. Artık vakit nısfü'l-leyli geçmiş, saat ikiye geliyordu. Heyete veda ettik, samimi musâfahalarla ayrıldık. Misafirin-i İslâmiye, Alman misafirperverliğinden en har ve samimi bir lehasını temâşâ eyliyordu.

Berlin 1 Mart 915

Mehmet Sâdi

(Nu: 6501, 10 CE. 1333, 13 Mt. 1331, 26 Mt. 1915, s. 3.)

*

BERLİN'DE ŞARK HAKKINDA BİR MÜSÂMERE

Cumartesi akşamı idi... Almanya Hariciye Nezareti mesail-i şarkıye müşavirlerinden ve Almanya asilzâdegânından bir içtimâi hazırlanmıştı. Diyebilirim ki İslâm dünyasının her tarafından bu içtimâide bir iki aza bulunuyordu. Hanenin orta katındaki büyük salonda mükemmel bir büfe hazırlanmış idi. Hervizndonck raşime misafirperveriyi ifa ederken muhterem zevce, hemşire ve validesi de misafilere hürmetler, samimiyetler gösteriyorlardı. Saat ona doğru salonun ahengi pek yükselmişti. Meduvunu, Türkler, Gürcüler, Tatarlar, Araplar, Mısırlılar, Çerkesler, Hindular teşkil ediyorlardı. Aralarında da Almanya'nın profesörlerinden ve ediplerinden maruf zevât ile refik-i muhteremimiz Profesör Vitovh hazır idiler.

Meclis ruh-nevâz idi... Fesli, sarıklı misafirler meclise birer rünk ve şetaret daha veriyorlardı.

Meclisi siyah şehir Abdürreşit Efendi kısa bir nutuk ile açtı. Hatibin başında beyaz sarık, aksakal ve sevimli çehresine başka bir muhabbet veriyor ve sözleri büyük bir zevkle dinleniyordu. Hitabesini lisan-baliğ arabî ile irad eden hoca Abdülreşit'in sözlerini Mısır'ın zeki bir evladı olan Doktor Mansur Rıfat tercüme ile Huzuruna iblağ ederken meclis çuşâne geliyor ve hatibi hararetle alkışlıyorlardı. Abdürreşit Efendi diyordu ki:

“Almanca bilmediğime mütessifim. Bu geceyi bir leyle-i mübareke add ve telakki ederim. Çünkü Şark'ın, nur-ı hürriyetle münevver nice evlatları birleşmiş, ittihat imiş bulunuyor. Bu benim en büyük ve en has bir emelimdi. Bu akşam burada küçük mukayese

de olsun bunu görmekle bilerseniz ne kadar memnun ve mesut oluyorum. Bu sûretle bu geceyi leyletü'l-ferah diye tesmiye etmek isterim.

Bugün Müslüman ve Alman duası birleşmiştir. Bu muharebeden evvel Müslümanlar, birçok şeylere teşebbüs etmişlerdi. Lâkin menfus Fransa, İngiltere ve Rusya hükümetleri dâimâ bir kâbus-ı zulm ve istibdad gibi perdenin arkasından görünerek bu teşebbüsleri “İttihad-ı İslâm” bahanesiyle men’e ve hatta mahva çalışıyorlardı. İnşallah bundan sonra her mesut bir hayatın temellerini atabileceğiz. Bu tarihe kadar Müslüman hukukunun itisafa uğramış olmasından dolayı muharebe-i hazırayı hakîkaten adalet ve hürriyet muharebesi diye tevsim edebilirim. Bütün ruh u İslâm’da ve hiddete doğru bir incizab, bir meyelân vardır. Bunun heyfaz-ı fiile vüsulu ise vesaitin en başlıcası olan hidayete muhtaçtır. Çin’de Çin Müslümanlarıyla saireye, ittihad hakkında söylediğim sözlerin tesirini müşahade etseydiniz sizlerde fikrime iştirak ederdiniz. Bu güzel müsamerenin mürtebine teşekkürlere ederek bu güzel akşamı tesid ederek sözümü bitiriyorum. (Alkışlar)

Bu nutuk Doktor Mansur Rıfat Efendi tarafından daha etraflıca bir sûrette izah ve tercüme edildi ve samiin üzerinde gayet iyi bir tesir bıraktı. Bunu müteakip Ağaolu Ahmet Bey Fransızca bir nutuk söyledi. Dedi ki: “Ma’a’t-te’essüf dünyada tahrif-i hakikat edilenler lâkin İtilaf devletleri kadar hakikat hiçbir kimse tağyir ve tebdile çalışmamıştır. İtilaf devletleri milletlerin hürriyeti için muharebe etmeye mecbur olduklarını ilan etmişlerdir. Hâlbuki yüz milyonlarca nüfus u beşere mülk olan Asya kıtasında bulunan bütün halk bugün Alman muzafferiyetine dua ediyor. Bu hal gösterir ki İtilafçıların hürriyet için muharebe ediyoruz demeleri yalandır.

Otuz milyon İngiliz, yüz elli milyon nüfus-ı beşeri hâkimiyeti altında tutmak istiyor... Kezâlik 38 milyon Fransız, 30 milyondan ziyâde Müslümana kendisini mebtûa tutunmak istiyor. Rusya’nın yarısı da böyledir. Bu milyonlarca insanlar tabii hürriyetlerini esarete tercih edeceklerdir... Bu adamlar hürriyetleri için kenbdi lisanlarında, kendi mabetlerinde Almanların muzafferiyetini temenni ediyorlar. Ve bunun için muttasıl Allahlarına dua ediyorlar. Binâ’en-âleyh asıl hürriyet için muharebe edenler Almanlardır. Muharebenin bedayetinde hakayık-ı ahvale vakıf her Şarklı, gördü ki milletin müttefiki Almanlarla beraber gidiyor, Alman galip gelirse milleti yaşayacak ve bu sûretle Şark’ın hürriyeti kısmen istirdad ve kısmen payidar olabilecektir.

Allah ü Teâla, bu nasibi, hâlk etmezse biliniz ki hürriyet-i âlem ölecektir ve büsbütün beşeriyyet neüzübillah Rus, İngiliz esiri olacaktır. Bir de deniyor ki Türkleri bu muharebeye sevkeden yegâne emel Alman nüfuzudur. Esselâ... Biz, Türkler meseleyi, sebebi, keyfiyeti, ihtiyacı bütün vuzuhiyle bilerek bu harbe girdik. Eğer müntehasına kadar bî- taraf kalsa idik

Türkiye kalmayacaktı. Alman ve Avusturya mağlup olsaydı ve biz harbe girmeseydik coğrafya kitaplarından, harita ilminden ismimiz silinecekti. Bu sûretle biz bu muharebeye bile bile girdik. Bu muharebe hem Türkiye'nin hem bütün dünyaya Müslümanlarının hürriyet muharebesidir.

Almanya Şarkı, kültürüyle, san'atıyla, ticaretiyle anladı. Ve istedi ki fikir ve fen ile Şarka girsin... Bunu İngiltere pekiyi gördü. Ve bu sûretle Almanların bir gün Şarkı kuvvetlendireceği yakın ederek ve bunu atisi için tehlikeli addederek bu harp gailisini bütün âlemin başına açtı. İngiltere ne kadar gayret etti ise fikir ve fen ile Almanya'yı mahvedemedi. Türklerin padişahı ve Müslümanların halifesi bu muharebeyı harb-i mukaddes addetti. Çünkü bu muharebe bütün Şark ile Müslümanların hayatına telakki eyliyordu.

Müttefikimiz Almanlar emin olsunlar ki Türkler son adımlarına kadar bu muharebe de devam edecekler ve bu sûretle feyyaz bir istikbali temine çalışacaktır. Galipte çıksak mağlupta olsak insanca yaşamak için liyakata sahip olduğumuzu bütün dünyaya göstermiş olacağız. Hürriyetin kıymetini takdir eden bütün Müslümanların Halife-i İslâmiye'nin ordusuna iştirak edecekleri tabiidir. Müslüman âleminde şimdiye kadar İtilaf devletlerinin Müslümanları ribka esaretlerinde tutarak ahval-i âlemden bile haberdar olmamaları için bütün kuvvetleriyle sarf-ı gayret etmelerine rağmen fevkâlâde tesirâtı müşahede olundu. Bu kıymetdar nutukta alkışlar arasında bitti.

Bir zaman evvel Londra'da bulunduğumuz bu Şark sosyetelerini, içtimâilerini şimdi daha mutarrâ tarzda Berlin'de biliyoruz. İngiltere'nin Sir Edward Gray'ın eser-i belahati olarak Rus etiğine yapışması zaten muharebeden evvel de Şarklılar üzerinde tesirini bırakmıştı. Değil birçok Şarklılar birçok İngiliz müsteşriğini bile radikallerin Şark ve İslâmiyeti tahrip için açtığı siyasetin İngiltere'nin menfaatine muvaffak olmayacağı mülahazasını dermiyan ediyorlardı... Hiç unutmadım ki bir gün Londra'da ikâmetim esnasında Mısır mecmuasının sahib ve başmuharriri Wilgrade Blane'ten bir davetnâme almış ve işin ehemmiyetine mebna otuz millik bir şimendüfer katılarak mumâ-ileyh Sacks'daki şatosuna gitmiştim. Mister Wilgrade Blane beyaz, uzun sakalıyla uçak başında oturuyordu. İngiltere hükümet-i hazırası ve Rus istibdatının en keskin düşmanlarından olup İngiltere'nin en asil ve zengin bir ailesine mensup olan Wilgrade Blane bana demişti ki: Söylediklerimi yazacak kadar cesaretin var mı? Memleketine yaz... İngiltere'den asla dostluk beklemesinler... İngiltere, Rusya ile birleşerek en büyük hasm-ı İslâm oldu. Herhangi bir Türk hükümeti ondan dostluk beklerse milletine ihanet etmiş olur. Yapacağınız bir mesele varsa o da yolunu bulduğunuz halde, Almanlarla bir ittifak addederek vaziyetinize

bir vuzuh ve sarahat vermek ve aynı zamanda bütün şubat hayatiye de canlanarak kendi ayaklarımız üzerinde durmanız için iktisab-ı kuvvete çalışmaktır.

‘tedirne’nin gürültülü günlerinde bu sözleri Misteriniz üzerinde bana söylemişti ve ben de o zaman bu mülakata dair İkdâm’a bir mektup yollamıştım.

Muhattabımız Mister Blanet İngiliz siyasetini izah ederken: “İngiliz olduğuma utanıyorum” diyordu. Müslümanlar için “*Egypte*” namındaki mecmuasıyla senelerce mücadele eden bu muhterem zâtın, Radikaller mecmuasını kapatmışlar. Onu siyasetten iştigalden men’ etmişlerdi.

Mister Blanet, Rus-İngiliz itikafının bütün hikâyesine vakıf olduğu için Edirne için kalplerimizin çarptığı o günler de büyük bir meyusiyetle: “İngilizlerden istimadad boştur” diye bağıyor ba’de-hû “Alman ittifakına muvaffak olabilirsiniz” dedikten sonra... “aynı zamanda kendi ayaklarınızı üzerinde durmak için iktisab-ı kuvvete çalışmalısınız” yolunda ihtarda bulundu.

“Mister Blanet’in birinci temennîsi hâsıl oldu. Almanlarla ittifak ve silah arkadaşlığı tesis eyledik... Bu sûretle tesis olunan Şark cemiyetleri, kulûbleri memleketin arasında müveddet ve mesafatın esaslarını teşkil edecektir. Bu husûslarla meşğul olmakla beraber kendi elimizle de mesut bir Türkiye için mesut bir vatan krokisi hazırlayabilmeliyiz ve her husûsta çalışırken bu ideali unutmamalıyız.

Berlin, 3 Mayıs 915

Mehmet Sâdi

(Nu: 6550, 29 CA. 1333, 1 Ms. 1331, 14 Ms. 1915, s. 3.)

*

İSLÂM KÂNUNLARI

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Fosişe Çaytong Gazetesi’nde Berlin Dârülfünûn’u Hukuk Muallimi Josef Koller tarafından İslâm Kânunları serlevhasıyla ilmâne bir makale neşr eyledi. Profesör İslâm Kanunlarının esâsât-ı hazıra-ı medeniye ile gayr-i kabil tevkif olunduğu yolundaki iddiaları red ve cerh ederek esasları Kur’ân-ı Azimü’ş-şan’dan muktebes olan İslâm Kânunlarının saadet-i şeriyeyi temine kabil olduğunu müdellel bir tarzda isbat eyliyor. Avrupa’da bi’l-hassa Fransa’da hukuk tahsilinde bulunan bazı gençlerimiz ile geçen mehâmelerimizden onlar: İslâm Kânunları ile bugünkü hayat-ı medeniye muvaffak bir mecelle-i kavain vücûda getirmek kabili olamadılar. Mecelle-i Celile’nin bu ihtiyacâtı temine kâfi gelmediği iddiasında bulduklarını, hukuka dair her esasın Avrupa Kânunlarından iktibas olunması

lüzumuna kail olduklarını göstermişti. Hâlbuki Alman hukuk muallimi bunun aksine kail bulunmuyor.

Profesör Josef Koller İslâm'da kavain-i sihiyenin bile esas şeriatda dâhil olduğunu zikr eyledikten sonra diyor ki: “Hazret-i Muhammet bu husûsta Hazret-i İsa ile kıyas edilemez. Hazret-i İsa yalnız ahkam-ı diniyenin semâvi ve ruhâni olan esâsât-ı Alisini neşr ve telkin ettiği halde Hazret-i Muhammet bu esâsât-ı ruhâniyeti ta'lim ve teşri' ile beraber mesail-i diniyenin de dâhi ame-i İslâm'a bir minhâc-ı selamet vücûda getirmek üzere mesail-i fikhiye ve içtimâiyeye dair ahkâm-ı celile ile de mübeşşir olmuştur. “

“Esas ve menabî Kur'ân-ı Kerim ve ahadis ve sünnet-i seniyye ile içtimâi ümmet olan ahkâm-ı celile-i fikhiye ve kavain-i şeriyenin ihtiyacât-ı İslâm'a muvaffak bir tarzda tanzim ve tabii huzurunda müzehheb-i hanifiyenin imamı olan İmam-ı Azam Ebu Hanife ile şakirtleri İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed'in pek teşekkür hizmetleri sebk etmiştir. Müşârün-ileyhin hazârat tarafından esâsât-ı hukukiyeye dair neşr ve telkik olunan usüllerdeki selamet ve salabet bugün en âlim Avrupa hukuk esâsâtı tarafından da takdirler tedkik ve mütalaa olunmuştur.

Avrupa'nın taassub u cahilâne ile meşu' olan bazı halkı İslâmiyet ile Hıristiyaniyet arasında esasen bu kadar imtizaç ve adavet-i asliye bulunmaya zehab olmamışlardı. Avrupa hiçbir ciddi esasa müstenid olmayan hakikatle külliyyen zıt bulunan bu kanaat sebebiyle batıl fikirler etrafında asırlarca dolaştı.

Türlere karşı her hücum ve taarruz hemen hemen mübah görüldü. Bugün ise hakikat olanca çıplaklığıyla lamelerini saçmaya başladığından İslâm, Alman dostluğu tarikinin kalbinden kopan büyük bir tufan samimiyetiyle pek esaslı bir tarzda tesis etmiş ve terakki eylemekte nbulunmuştur. Şu cihet nazar-ı imanda tutulmak icap eder ki Şark yalnız İslâm'ın yardımıyla feyz ve terakki-i hakikiye nasıl olabilir. İslâmlar ile Almanların takribi hiç müşkülâta uğramadan pek sehil bir tarzda vücûda gelebilecektir. Zira gerek Almanlar ve gerek Müslümanlar bu takım sıfat-ı memduha ile muttasıfittırlar ki bu güzel o safi Fransız, İtalyan ve İngilizler çoktan kaybetmişlerdir. Bu sıfat-ı memduhiye-i ahlakiye ile muttasıf olan İslâm ve Alman âlim-i müttedinin diğer garp devletlerinin iftira ve bühtanına sebat ve mekânnetle hareket etmesi de bu mütehallik olduğu evsafın icabâtındandır.

Almanya'nın Şark'la vukua gelen temaslarını bütün inceliklerle hüsn ü idare etmek üzere Alman kânun-şinaslarının İslâm Kânunları hakkında daha fazla sahib-i malûmât olması da muktezâ-i ihtiyaç ve maslahatıdır.”

Profesör Josef Koller'in kıymetli sözleri burada bitiyor...

Şark'ın ancak Şark ve İslâm Kânunları ile mesut olacağı hakkında muharirin gösterdiği nokta-i nazarın muvaffak-i hakikat olduğu şüphesizdir.

Bu büyük hukuk-şinasın fikri ve nazarını daha isabetlice anlamak ve bugünkü vazî adlimize dair müşaverelerde bulunarak kıymetli sözlerini muhit-i Osmaniye işar eylemek üzere kendisiyle icrâsına karar verdiğim bir mülakatı da yakında *İkdâm*'a göndereceğimi ümit ediyorum.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6614, 4 Rm. 1333, 4 Tm. 1331, 17 Tm. 1915, s. 2.)

*

ALMANYA VE HARP

Berlin Muhâbir-i Mahsusumuzdan:

Sekiz haftaya yakın zamandır artık bu payitahtta bulunuyorum. Eşhas ve eşya itibariyle Londra ve Berlin enzarında esaslı farklar arz ederler. Ale'l-husûs bu iki payitahtı muharebe günlerinde temâşâ fırsatına nail oldum. Londra mütemadi bir sulh içinde yaşamak olduğundan ahâlisi hiç harbe hazır değildi. Lord Kitchener'in beyannâmesi okununca biraz hissiyat ve vatanperâne göstermek isteyen gençlik kadar, hükümette hazır değildi. Yollarda, parklarda, meydanlarda ta'lim ettirilen askerlerin ne şekli ne kıyafeti hatıra bir asker korkusu çizmezdi. Sonra İngiltere'de bir amele kafilesi vardı ki; onlar taraftar-ı harp olanlara hasım olduklarından askerlik âlemiyle hiç ülfetleri yoktu. Yalnız İngiliz matbûatı, emperyalist gençliğe hitab-ı kahramanâne de bulunarak imparatorluğa daha toprak kazandırmak istiyorlardı. İngiltere'de askerlik bir muamele-i maliye idi. Her işsiz kalan günde alacağı şilinleri hesap ederek bu işe giriyordu.

Almanya'da ise halk, büsbütün başka bir tarzda hazırlanmıştı. Her çocuğun ruhunda ana toprağının etrafındaki düşmanların miktarı hak edilerek müdafaa-i vatan hissi uyandırılmıştı. Her Alman bu sûretle vatan büyük bir hürmet ve muhabbet besleyerek kemale getiirilmişti. Bununla beraber herkes keyf-i maişa asker değildi. Fariza bugün bütün hudutlarında muharebe ile meşgul olan Almanya'nın yine birçok genç evladı iş başında bulunuyorlar. En kuvvetli gençler Almanya'da müddet-i muine-i askeriyeyi ifâ etmek üzere asker oluyorlar. Küçük özürleri olanlar mesela eli titreyenler, gözü iyi görmeyen, koşamayanlar ise Lanstorm namı tahtında muhafaza ediliyorlar. Bunların miktarları da milyonlara balığ oluyor. İhtiyaç hâsıl olmadığı takdirde bu kısım gençler memletin ticariyet, sanayi gibi aksamını pek güzel idare ediyorlar. Bugün bunlar daha silahaltına çağırılmamışlardır. Almanya'da san'at ve ticaret hal-i sulhta olduğu gibi kemal-i intizam ile ilerleyip gidiyor. Alman milletinin azmini ve nefsine itimadını burada zikretmeden

geçemem. İngiltere’de muharebe zamanında bulundum. Almanlar, İngiliz ve Fransız kavasını tazyik ettikçe derhal her nazar, Ruslardan istimdad ederdi.

Başka bir hal Almanya’da hiç yok. Her Alman, ihtiyar olsun, genç olsun, çocuk olsun nefislerine ve milletlerine karşı büyük bir itimat beslediklerinden neticeyi ber-ilim yakın ile biliyorlar. Mesela Londra’da Lord Kitchener... Şunun... Bunun resimleri sinematografıta gösterilince veya bir donanma resm-i geçiti enzar-ı temâşâyâ arz edilince bir alkış tufanıdır kaptu... Alman milleti... Öyle her şeye kolay kolay alkış bahş etmiyor ve nümâyışı hiç sevmiyor.

Birkaç gün evvel “*Fosîşe Çaytong*” gazetesinin muharr-i siyasisi tarafından davet olunmuştum. Bize ailesini takdim etmek lüffunda bulunan Mösyö Rothayt zevcesi ile kayınvalidesinin ellerindeki çorapları göstererek dedi ki: “İşte Almanya’da bu dikkate yirmi milyon kadın, asker için böyle çalışıyor. Memleketin bütün aksam-ı hayatiyesi böyle muntazaman işliyor. Herkes işinde soğukkanlılıkla neticeye kadar böyle çalışacak ve nihayet biz Avrupa’da, siz müstamerâtta galebeler kazanarak Şarklı bir sulh imza edeceğiz. Şimdi Garp hududunda o kadar eser-i faaliyet yok yalnız Fransızlar’la müttefiklerinin ara sıra vukuu bulan def ediliyor. Esaslı muharebeler Şark aksamında cereyan ediyor ve ziyadesiyle lehimizde gidiyor. Ümit ederim ki yakında Alman ordusu Varşova’yı zabt edecektir. Bütün havalide kış harbi tasib ediyor. Biz Almanlar bu yavaş yavaş yürüyen harbin neticesinden eminiz. Daha milyonlarca genç alman askerî hazır duruyor, emir bekliyor. Şimdiye kadar düşmanın tecavüzünden masun kalan Alman imparatorluğu yine bu hali muhafaza ederek düşmanları kahr ve tedmir eyleyecektir.

Şark’ta çok dolaştım. Balkan hükümetiyle temasın ziyade olduğu gibi İstanbul’a da geldim. Türkiye’nin meşkukiyetten sarîh bir vaziyet alması ve Alman-Avusturya gurubuna dâhil olması şüphesiz Osmanlı hâkimiyetine daha bir istiklâl verecektir. Biz eminiz ki bu hayat memat harpe sende bizim müttefiklerimiz de bizim kahraman askerlerimiz gibi cenk edeceklerdir. Bugün karışık gözüken muamelât-ı maliye bir muzafferiyet-i katiyeden sonra pek renkli bir çehre gösterecektir. Cihadın Asya’daki tesirâtından bahsedemem. Lâkin Afrika’ya yapılan bu kıvılcımın Fransız ve İngiliz müstemirâtını kemalen yakmadan sönmeyeceğine emniyetim ber-kemaldir...”

Heyet-i mahsusa ile Berlin’i teşrif etmiş olan Meclis-i Mebûsân-i Osmanî birinci Reis Vekili Emir Ali Paşa Hazretlerinin ara sıra ziyaretlerine gidiyorum. Ahiren müşârün-ileyhi yine ziyaret ettim. Her zaman kalbindeki nur u iman ve büyük kanaatle irad-ı kelam eden Paşa, bu sefer daha emniyetli bir tarzda dedi ki: “Elhamdülillah Almanlar’a karşı harp eden Müslüman müstemirât askerine cihat tebliğ olunabildi. Bu sûretle hamden Allah Teali, emr-

i halifeye imtisal etmek isteyen bu Müslüman askerlerini Fransız ve İngilizler hatt-ı harpten geri çekmeye mecbur kaldılar. Bu sûretle hem bu dünya işlerimizi azap ve akıbetten halas eyleyebildik. Hem de emr-i cihadın neşr ve tamimine muvaffakiyyet hâsıl ederek ecr ve mesûbât kazandık” dedi...

Emir Ali Paşa Hazretleri, bundan başka Berlin’de pek güzel hıdmetler ifâ ediyorlar. Matbûatı ahval-i İslâm hakkında haberdar eyledikleri gibi ara sıra makaleler de yazıyorlar. Paşa’nın heyet-i mahsusuyla ziyarete gittiği yerlerde Osmanlı bayrakları küşad olunuyor, her yerde halkın alkışlarına mazhar oluyor.

Emir Ali Paşa, geçen gün, Osmanlı, Alman ve Avusturya bayraklarıyla müzeyyen bir otomobile rakiben dârülharbe azimet etmişlerdir.

Berlin: 12 Kânûn-ı Sâni 915

Mehmet Sâdi

(Nu: 6440, 11 KS. 1330, 24 KS. 1915, s. 2.)

*

ÂLEM-İ İSLÂM’A MÜHİM BİR HİTÂBE

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Âlem-i İslâm’ın halâs ve rehâsı için Almanlar’la teşrik-i mesai eden Müslüman gençlerine Berlin’in şu ve bu mecmularında rast geliyorum. Mısır’dan Hint’ten, İran’dan ve Turan’dan ve sair memalik-i İslâmiye’den gelerek memleketlerinin kütle-i keşfiye-i mazlumesini vesait-i mütteide ile ikaza çalışan İslâm’ın bu münevver gençlerini birçok defalar da fazıl ve hatib-i bî-nazir Şeyh Salih Efendi’nin Berlin’deki ikâmetgâhında gördüm. Şeyh Salih Efendi Hazretleri, İstanbulumuzun müstesna bir Müslüman şairi olan “*Sebilü’r-reşad*” *Ceride-i İslâmiyesi* sermuharriri Hazret-i Âkif’le beraber bu mühim cihada başlamış olduklarından ara sıra bu muhterem Müslüman simalarını ziyaretle şeref-yâb oluyorum. Hazret-i Şeyh Tunus libası altında farih ve mesut bir çehre gösteriyor, koca şair-i İslâm’da büyük Alman Türkiyatının temâşâsıyla müstağrak-ı takdir ve hayret gözücüydü.

Temas ettiğimiz bütün mahfil, Şeyh Salih Efendi’nin Berlin’de ikâmeti müddetince İslâm ve Alman davasında gösterdiği kudreti pek büyük senâlarla yâd ediyorlar. Alman müsteşirini ise müşârün-ileyhin fazıl u kemal ve nasihatine hayran oluyorlar. Şeyh Hazretlerini bu Cuma ziyarete gittim. Kendilerini bir mutad memalik-i İslâmiye’nin bilad-ı muhtelifesine mensup Müslümanlarla meşverette buldum. Şeyh Efendi Hazretleri şu yolda beyan-ı mütalaa ediyorlardı: “Ey evlad-ı Müslüman, bugün hakîkatte hepimiz birer yetimsiniz... Zira sizi zalim Ruslar, İngilizler ve Fransızlar addetmeyerek adeta esir gibi kullanıyorlar. Ecdadınızın her yaşadığı bu topraklarda bu melunlar bugün hâkim kesilerek

sizi yerli... namıyla yâd ediyor ve nazar-ı hakaretle gösrüyorlar... Mesmuatıma göre Hint ya da İngiliz ekâbiri yerli eşrafı bile, boyalı diye meclis-i meşveretlerine dâhil etmiyorlarmış... Cemiyet itibari ile böyle zilletlere mahkûm olduktan başka memleketinizin mukarreratından da başkaları mesul... Bu hayat mıdır? Bugün, Cenâb-ı Hakk'ın bahşettiği büyük fırsattır. Bundan istifade ederek müstebitlerin elinde kendimizi kurtarmalıyız. Bugün, belki bir kere daha tarih-i âlemde tekrar etmeyecek kadar büyük bir gündür. Yevm-i halâstır, yevm-i rehadır, ensal, Müslümanların bu zahir ve celle olan duayı anlayamayacak kadar geri kalmış olduklarına ihtimal veremez. Bugün İngilizlerle, Fransızlarla hareket eden bir takım Müslümanlar, acaba kenbdi hürriyetlerini kendi elleriyle selp etmeye çalıştıklarını da bilmiyorlar mı?

“Vah El-azîm bu anlaşılır bir keyfiyyet değildir. Evet, bazı efradı biliyoruz. Onlar namuslarını, hürriyetlerini, hürriyet-i milliyelerini para için satmışlardır. Lâkin bunlar vicdanları kararmış, imanları tefessüh etmiş insanlardır... İşte ağa can... Ağa cana soruyorum: Ey kara kalpli cahil, esareti neden hürriyete tercih ediyorsun? İngiliz mecâlisinde güzel bir hüsn ü kabül görmek için neden vicdanını karalıyorsun? İngiltere'nin Hindistan'daki müsavi idaresini, Hint gençlerinin uğradığı tazibat-ı şedideyi bilmiyor musun?

“Lâkin elhamdülillah ümidim büyüktür. Müslümanlar üzerinde cihadın tesirâtını “leyl” de bi'z-zât tedkik eyledim. Cihadın fî-sebili'l-lâh diye müstemirat-ı askeriye için içine karışan Müslüman fedailerinin sözleri bir saika gibi tesir eyledi. Ey Müslüman diyarının muhtelif aktarından gelen gençler! Biliniz ki bugün çalışmak zamanıdır. İğgal edilmiş dindaşlarımızın gözlerini açmak anıdır. Peygamberin emrine iktifaen halife-i müslimin tarafından ilan olunan cihat fî-sebili'llâha icabette kusuru edecek bir Müslüman tasavvur etmiyorum. Haber-i cihat, yıldırım gibi aktar-ı âleme yayılıyor. Onu yazmak, esbabı mucibesini anlatmak, hepimizin üzerine farzdır. Cihadı duyan Müslüman, esbab ve hükümeti de anlayınca derah cûşa geliyor. İşte Alman orduları tarafından esir edilen Müslüman müstemirât askerleri, halife-i zîşan tarafından gönderilen memur u mahsusun kendilerine haber-i cihat, fetva-yı şerife ile beraber tebliğ etmesi üzerine adeta vecde geldiler. Ve kemalen huzû ve huşû ile kendilerinin dârü'l-hilâfiye sevkiyle cihada iştirak ettirilmelerine ve bu sûretle uhrevi ve dünyevi ecr ve mesubata nailiyetlerine delâlet edilmesi ricasında bulunuyorlar. Muhterem İmparator Hazretleri: “Siz Müslümanlar, Fransızlar ve İngilizler'in değil, müttelik ve mühib-i azizim olan halife-i müslimin hazretlerinin tebasısınız. Bu fikrini nakş etmiştir. İkincisi bütün dünya zalimleri tarafından genç Almanya'ya vuku bulan bu taarruza, Alman milletinin bütün manasıyla mükemmel ve

mücehhez olarak karşı çıkabilmesi ve karada ve denizde kazandığı muzafferiyetlere azimet ve şevketini düşman nazarında da isbat edebilmesidir. İnşallah İmparator Hazretlerinin muhib orduları, hak, adalet ve hürriyet-i milliye karşı vuku bulan bu dünya muharebesini de parlak muzafferiyetlerle bitirecek ve kahraman İslâm orduları da zaferler kazanarak gerek İslâm ve gerek Alman ve Avusturya âlemleri medid ve mesut bir sulhun semerâtını iktitaf eyleyecektir.”

Şeyh Hazretlerinin bu tebliğ sözleri, samiin üzerinde pek büyük bir tesir hâsıl eylemiştir.

Berlin: 19 Kânûn-ı Sâni

Mehmet Sâdi

(Nu: 6453, 21 RE. 1333, 24 KS. 1330, 6 Şt. 1915, s. 1.)

*

AHVÂL-İ UMÛMİYEYE BİR NAZAR

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Bugün beşeriyetin dimağını esaslı sûrette yoran mesele hiç şüphe yok ki harb-i umûmî meselesidir. Zamanımızda zaferi fen ve kılıç kadar kalem de temin ettiğinden her muhârip devlet bu husûsta elinden geldiği kadar sarf-ı gayretten geri durmuyor. Bugün yaşadığım Berlin muhitinde bütün dünya matbûatını mütalaa etmek fırsatına nail olduğundan ahvâl ve vukuat-ı âlem hakkında Osmanlı karilerine bir fikir icmali verebileceğimi tahmin eyliyorum.

Muhariplerden en ziyade matbûat ve neşriyatıyla âlemi iğfal etmek isteyen İngiltere'dir. İngiltere'de öyle bir halk vardır ki gazeteler ne söylerse, rivayet kalbinden bile olsa harfi harfine inanırlar. İnsan bu kadar safdil bir efkâr-ı umûmiyenin, nasıl olupta bir İngiltere teşkil edebilmiş olduğuna adeta taaccüp eder. İngiltere'nin bu tarz hareketini takip etmesinin ikinci bir sebebi de müstearât meselesidir. Eğer İngilizler o sahte ve calî nüfuz ve kuvvetlerinin dünya üzerinde muntazaman devranına dair bu hatalara teminat veremezlerse İngiltere İmparatorluğu'nun mevcudiyeti bir rüzgârdan ibaret kalır. Onun için bu muharebe hengâmında en ziyade yapma havadislere makar olan yine İngiliz matbûatıdır. İngiliz matbûatı, her havadisi derç edeceği zaman hep bu noktaları düşünüyor. Ona göre muhayyel telgraflar boldur. Şahsî sâlisler icat eder. Mülakatlar tasannu eyler. El-hâsıl cahil bir efkâr-ı umûmiyeyi, tatmin ve teskin için ne lazımsa yapar.

İngiliz gazetelerinin mütalaası, bir şey daha gösteriyor ki o da İngiltere'de artık hakikat-i halk anlaşılmaya başlanmasıdır. Londra'da ikâmetim günlerinde gördüğüm gazete başmakaleleriyle bugünkü mütaalalar arasındaki fark pek ayan beyan tezahür ediyor.

Prusya'yı Rusya'ya bahş eden, Almanya İmparatorluğu'nu taksimata uğratmaksızın kılıcını kınına sokmayan Türkiye'nin muharebey başlamasıyla pek kolayca karar veren matbûatın şimdiki mündericâtını artık öyle mecnunâne ve azimetfüruşâne yazılmış makaleler teşkil edemiyor. Sonra İngiliz ve Fransız dimağı esaslı bir mesele daha kemal-i ehemmiyetle işgale başlamıştır ki o da büyük müttefikleri Rusya'nın günden güne uğradığı felâketlerdir. Feldmareşal Hindenburg'un vakıfâne planlarıyla her gün yüz bin, elli bün nüfûsunu ve ahvâl-i maddiyesi kadar maneviyatı da büyük bir İnkisar ve tenakusa uğrayan Rusya'nın hali İngiltere ve Fransa'ya bir şey daha ifham eyledi ki o da Ruslar'ın onların tahvil ettiği gibi hiçbir vakit Berlin'i işgal edemeyecekleri hakîkatidir.

“Rusların: “Eğer harpte devamımızı istiyorsanız bize keselerinizi açınız.” Tarzındaki Fransa'da üç müttefik devlet Maliye Nazırları'nın içtimaini icap etmiştir. Bu müzâkere üç devlet varidatının da orduları gibi tevhid ettirilmesi müzakere olunmuş ve keyfiyyetin sûret-i katiye de tayini Lodra'daki diğer bir müzakereye terk edilmiştir. Bu hal bir şey daha izhar ve ilan eder ki müflis Rus ordularının Fransız ve İngiliz varidat ve servetini de istihlak edecekleri ve İngiliz, Fransız vesâmının da mahv eyleyeceklerdir. Hakîkat-i ahvâliye pek yakından mütealli değilsek de Fransa ve İngiltere hükümetleri kerhen kabul ettikleri bu karar ile hayat ve hürriyetlerini pek büyük tehlikeye ilka etmiş oluyorlar. Bundan dolayı memleketleri efkâr-ı umûmiyesinin pek şiddetli muvahhazatına duçar olacaklarına şüphe yoktur.

Mısır canicinden gelen ve bura mahafilinde pek büyük sürur ve mübahedatı mucip olan zafer haberlerinin tabii Osmanlı karileri ehemmiyetini takdirden hariç kalmazlar. Bir Alman muharriri kaleme aldığı bir kitapta şöyle diyordu: “Mısır'ın Osmanlılar tarafından fethi yalnız İngiltere'nin Hindistan müstemiratını tehlikeye ilka etmekle kalmayacak, Afrika kıtasındaki müstemiratını da şüphesiz elinden çıkaracaktır.”

Mısır'ın Osmanlılar tarafından fethi ve Süveyş Kanalı'nın Osmanlı hâkimiyetine intikali, bütün vukuat-ı âlem üzerine esaslı bir tesir hâsıl eleyecektir. İmparator Hazretleri evvelki gün misafirin İsâlmîye'yi kabul ettikleri sırada Osmanlı sefirinden Mısır haberlerini sürmüşler ve iyi haberler alınca mahzuz olmuşlardır. Mısır'a karşı yapılan istihzaratın son derece mükemmel olduğunu ve Osmanlı neferât ve zâbitanının ahvâl-i maddiye ve maneviye itibariyle pek şayan-ı memnuniyet bir halde bulduklarını Times'in Kahire muhabiri bile mektubunda itirafa mecbur kalıyordu.

Mısır'da gelen haberlerde ahâlinin galeyanda bulunduğu bildirilmektedir. Bir mütehassis askerî bu husûsta bize dedi ki: “Tabii ahâli, askere karşı harp edemez. Osmanlı askerî Süveyş Kanalı'nda ihraz-ı galebe ile Mısır'a girerse ahâlinin bütün şehirlerde ihtilal

çıkarmaları muhakkaktır. Ahâlinin bu hareketi İngiliz askerini pek müşkül bir mevkiye sokar. Asker şehri ve galeyana gelmiş ahâliyi muhafaza için küçük kollara ayrılmaya mecbur olur ve bundan Osmanlı ordusunun faidesi pek büyük olur.”

Kafkasya hududunda Osmanlıların muzafferâne bir sûrette ileri harekâtına devam ettikleri de Petersburg telgraf haberi olarak neşr edildi.

Almanların Varşova yolunda bulduklarını beyan ile beraber bir iki haftaya kadar bu havalide büyük Alman muvaffakiyatına intizar edildiğini de Osmanlı karilerine sûret-i mahsusa da tebşir edebilirim. Fransız hudutlarındaki çarpışmalar, istihkâm muharebesi tarzında devam edip yavaş yavaş kazanılan Alman muvaffakiyetleriyle tetevvüc eylemektedir.

Dost ve düşman matbûatını mütalaa ve mütehasıslarla müşavereler ederek hâsil eylediğim fikir, harbin müttefiklerimizle beraber lehimizde devam etmekte olmasıdır. Kezalik sevk menbalarından aldığım malûmâta göre Rus ordusunda gerek mühimmat-ı harbiye ve gerek yiyecek pek mefkud bir halde bulunmaktadır. Bunlar hep güzel emârelerdir. Bütün mütehasısın askeriye, bu hal Rusların pek uzun müddet harbe devam edemeyeceklerine ve tabiyetle İngiltere ve Fransa’yı terk ederek doğrudan doğruya akd-i sulha mecbur olacaklarına kaildirler.

**

*

Berlin’de ahvâl-i umumiye sükûnetle devam edip gitmektedir. Yiyecek, içecek her şey mebzuldür. Ekmek kontrolünün hükümet kontrolüne tabii tutulması halkı Üseraftan sıyânet içindir. Tiyatrolar, eğlence yerleri, kahvehaneler muzafferiyetten emin ve hayırhâh halk ile doludur. Zevk-i mesai eski ahengiyle devam edip gidiyor. Türkiye hakkında müteadid mevkilerde konferanslar verilmekte ve Türkiye’nin Almanya ile beraber olarak bir tekâmüle mazhar olacağı hakkındaki sözleri, Alman efkâr-ı umûmiyesi tarafından hararetle karşılanmaktadır. Bazı müsteşrikin, Şark’taki seyahatlerine, evlâd-ı Arab’ın nasıl büyük bir havahişle İngilizler’e karşı cihada hazırlandıklarına dair nafî konferanslar vermekte ve projektörlerle bu husûsa ait resimler dâhi irae eylemektedirler. Ara sıra nail-i mülakatı olduğum İmhoff Paşa cihada dair müteadid makaleler yazarak bu husûsta mesaisine devam ediyor.

Ben de Osmanlı âlemini daha esaslı tarzda Alman efkâr-ı umûmiyesine tanıtmak üzere *Fosîşe Çaytong* gazetesinde neşr-i makalâta devam ediyorum. Mevlevî alaylarının teşkili üzerine son neşr ettiğim ve Hazret-i Mevlânâ ile Mevlevîlerden ve Mesnevi Şerfi’in kıymet-i felsefiyesinden tafsilatla bahs eylediğim makale, bura halkı tarafından büyük bir istifade

1966

ile mütalaa edilmiştir. Müslüman ve Türk içtimaiyatına, İslâm kadınına ve husûsât-ı saireye dair yüzlerce makale neşr ederek burada Türk ve İslâm âlemini tanıtmanın ale'l-husûs iki millet arasında “silah arkadaşlığı” cari olduğu şu dakikalarda ne büyük faideler temin edeceğini tabii Osmanlı karileri de takdir ediyorlar.

Berlin: 16 Şubat

Mehmet Sâdi

(Nu: 6469, 7 RE. 1333, 9 Şt. 1330, 22 Şt. 1915, s. 1.)

*

DOBRIÇ'TEKİ ÜSERÂ-YI HARBİYEYİ ZİYARET

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Almanların her sahne-i harpte kazandıkları muvaffakiyyet dolayısıyla bütün Almanya havalisindeki üserâ miktarının yedi yüz yeni tecavüz ettiğini duyuyor öğreniyorum ve Almanya'nın muhtelif biladında yapılan cesim barakalarla tehdit olunan dairelerde muhafaza edilen bu esirleri ziyaret ederek havâl-i umûmiyeleri hakkında muhit-i Osmaniyye isal-ı malûmâtı atzu ediyordum. Bu husûs için Almanya hükümet-i fehimesine vukuu bulan müracatım tasvip olarak Berlin'de birkaç mil mesafede kâin “Dobritz” mevkiisindeki üserâyı ziyaretime müsaade edildi.

Hariciye Nezâreti pişgâhından saai iki raddelerinde bir iki husûsî otomobilin hareket edeceğinden bahs edilerek benim de bu kabile-i züvvâre iştirak ile cumaertesi günü bu mevkiî ziyaretim muvaffık-ı maslahat görüldü. Saai iki de Hariciye Nezareti dairesinden iki askerî otomobil hareket ediyordu: İlk otomobilde Hariciye Nezareti memurlarından olan rehberimizle üç gazeteci ve rakip olduğum ikinci otomobilde ben ile bir Amerikalı gazeteci bulunuyorduk. Otomobiller Berlin'in müntehalarından geçerken şehrin teşkilatına imrenmemek kabil olmuyordu. Dünyanın en ziynetli ve ferah-fezâ bir memleketi olan Berlin şehri, iki yapılmış, güzel tertip edilmiş bir medine-i feyz ve terakki olduğu halde şehrin civarı ile mülhakatının teşkili ve tertipleri nazarlarda daha fevkâlâde bir güzellik arz ediyordu. Farizâ şehrin tâ hariçlerine kadar giden tramvayların icrâatı bad-ı mesafa için tezyid olunmamış, arabalar birinci ve ikinci mevkilere ayrılmamış, pek sarî ve muntazam olan trenler şehri, bütün civar-ı mahallata şimendüferler gibi sabıkı vasıtalarla nazır olmak üzere yapılan büyük mübaninin birçoğu iki odalı zarif, küçük apartmanlara taksim edilmiş olduğundan ahâli ayda iki, iki buçuk lira hâne kirası vererek içinde gazı, sıcak suyu ve kaloliferi olan bu zarif meskenleri aileleri için yurt ittihaz edebiliyorlar ve yirmi para ücretle şehre gidip gelebildikleri gibi aynı zamanda güzel hava teneffüsüyle sıhhatlerini de hüsn ü muhafaza eyliyorlar.

Bu husûs hakkında izâhât vermeye mecbur oluşum, Yefith'in şehrimizde alakası münasebetiyedir. Mesela Haydar Paşa'dan İstanbul'un sayfiyesi olacak mevkilere ve bi'l-farz Bostancı veya Maltepe kadar bir hudut tayin edilip, buralara aynı icrâat konsa, o vakit İstanbul'un civarındaki bu sayfiyelik yerler mütemadiyen iskân edilir. Ücret-i nakliyenin uzak ve yakın mesafa için farksız diyecek derecede müsavi ve gayet ehven olması Berlin'in merkezini iş ve işçilere tahsis etmiş ve ahâliye şehir civarındaki iyi yerlerde oturmak için fırsat vermiştir. Ahâlinin hayatına, sahne-i teallük eden bu mesailin müdiran-ı umurumuzca nazar-ı itibara alınacağını ümit ediyorum.

Epeyce yol gittikten sonra tevkif ettik. Üserânın, müsellah Alman korucularının taht-ı nezaretinde olarak kabile kabile ikametgâhlarına sevk edildikleri görülüyor ve ellerindeki kazma kürekten yol ameliyatında istihdam olundukları anlaşılıyordu. Bu kısım Rus üserâ-yı harbiyesi idi. Çehrelerine bakınca aksan-ı nefretten ziyade merhamet hissediyordu. Adeta vahşi hayvanlar gibi nazara iğrenç, pis bir manzara arz ediyorlardı.

İkinci üserâ takımı İngilizlerden mürekkepti. İçinde bahriye ve beriyelere ve İskoç alaylarına mensup müteadid efrat bulunuyordu. Bunlar hatıramda neler uyandırdı! Londra sokaklarında muntazam esvâplar altında, ellerinde bastonla dolaşan o müteazzım mağrur millet efradının bugünkü hali nazarlara ne kadar garip girünüyordu. İngiliz esirleri, kendileri bile müttefikleri Rus üserasının yanında yürümekten utanıyorlardı. Yanların sokuldum. İngilizce birkaç sual sordum. İşlerinin çokluğundan bahsettiler. Ruslarla anlaşabiliyor musunuz? Dedim. Hayır, bunlar adam değil hayvan... Cevabını verdiler. İngilizce görüştüğümü gören İngiliz üserâsı yanbıma sokularak Amerikalı mısınız? Diye sordular. Daha cevap vermeden söz söylemek fırsatı arıyorlardı. Hepsisi: "Biz Rusları Londra gazetelerinin beyanatına bakarak bir şey zannettik. Hâlbuki pek kalıp adamlarmış, ne temizlik, ne sıhhat, ne hayat, hiçbir şey bilmiyorlar. Adeta hayvan gibi..." diyorlardı. Sonra Alman yemeklerini nasıfl bulduklarını sordum? Birkaçı pek âlâ dedi diğerleri "bizimkilerden pek farklı bizde çok çalıştığımızdan, yemek az buluyoruz" dediler. Bunlara şu cevabı verdim: "Almanların hakkınızdaki bu muameleleri de pek latifkârânedir... Zira ben Londra da Olympia meydanında sivil Almanlardan toplanılan mevkufinin halini gördüğüm zaman İngiltere'nin âleme ilân ettiği hayret-i şahsiye esasının ne kadar vahi olduğunu pekiyi anlamıştım... Oradaki mabusin, harbe iştirak etmiş askerlerde değil, ticaretle meşgul sivillerden mürekkepti. Yalnız çayla ekmek yiyorlardı... Siz burada yine etli patates, balıklı patates yiyorsunuz."

Sonra biz muharebe haberlerini alamıyoruz. Bize Londra'da Ruslar'ın Berlin'e gireceği söyleniyordu. Ahval ve vukuat nasıldır? Demeleriyle cevaben: "Evet, yakında

inşallah Alman orduları, Petersburg'a girecekler. Ruslar bütün safhâta pek tehlikeli ve zayıttadırlar. Sizler burada esir oldukça, kazma kürekle toprak kazdıkça bir adama lanet edin ki oda Edward Gray'dır. Bütün dünyanın felaketine ve sizi bu aylarla birleştirmeye o sebep oldu, sizin felaketinizinde sebebi de O'dur." Dedim ve artık bunlardan ayrılıp heyete iltihak eyledim.

Rehberimiz kumandanlık dairesine müracaatla Haricye Nezareti'nin emrini tebliğ eyledi. Kumandan "Miralay Alberti" pek nazik bir zât idi. Müma-ileyh birlikte üserâ harbiye dairesine girdik. Burada üseranın muhtelif işlerde istihdâm olunduklarını öğrendik. Üserâya sepet ördürüldüğü, ayakkabı yaptırıldığını ve elbise diktirildiği gibi tabut dâhi imal ettiriliyordu. Tabutlar mecruhinden hastahanelerde vefat edenler içindi. Muntazam birde kilise mevcuttu. Heyet-i umûmiyesi itibariyle buralar seyr edilince insanın Almanlar'a muhabbet edeceği geliyordu. Müddet-i muayenesinde hıdmetini gören mahpus, husûsat-ı sairede serbestti. Bahçede geziniyor, eğleniyor, top oynuyordu. Kumandan üserâ hakkında bize şu malumâtı verdi: "Burada iki bin İngiliz, iki bin Rus ve yedi yüz Fransızla, Belçikalı esir vardır. Bunlar Ruslar ve Fransızlar evâmîr-i askeriyeyi tanıyorlar. İngilizler, dâimâ serkeşlik göstermek istiyorlar. Onun için askerlik âlemni öğreninceye kadar cezalara müstehak oluyorlar. Ruslar makine gibi ne yap dersek yapıyorlar. Fransızlar da Belçikalılar gibi terbiyeli adamlar..."

Bundan sonra kumandanın üseranın yemekleri hakkında izâhât istedik. Sabah kahvaltısı, öğle yemeği ve akşam yemeği olmak üzere balık veya etle beraber pişirilmiş sebze veya patatesden ibaret olduğunu öğrendik. Beşte Matbah Dairesine girerek yemekleri tatmak pek nefis idi. Bundan başka birde büfe vardı. Her asker buraya müracaatla parasıyla istediğini alabiliyordu. Saraya mahsus imâl edilen ekmekte adeta Berlin ekmeği gibi idi.

İngilizler, Ruslardan pek bîzar görünüyorlardı. Zira pek muntazam ve cesim tarzda bir duş ve hamam dairesi vücûda getirilmiş olmasına rağmen Ruslar pislik içinde yüzüyorlardı. İnsan bu hayvanat ve haşiyeye sürüsünü temâşâdan sonra Sir Edward Gray'ın tesis ettiği ittihad ile *Times*'in haftada bir kere Rus medeniyet ve terakkiyesine dair neşr ettiği ilavelerin ne kadar esassız şeyler olduğunu anlıyor ve Rusya'yı bir medenî millet farz ederek ondan istimdad eden İngiliz ve Fransız siyasiyyununun muhte'ş-şuur olduğuna hüküm ediyordu. Biz isterdik ki, Londra ahvâl-i umumiyyeden bî-haber olarak Rus ittifakına müdafaattan bahseden siyasiler, lordlar gelipte müttefiklerinin askerlerini burada bir kere görsünler. İnsan Rus askerlerini temâşâ ettikten sonra, bunlar mı vilayet-i şarkiyyede ıslahat istiyorlardı?.. Diye kendi kendine hayretle sualler irad ediyor.

Bundan sonra mebuslara mahsus muntazam posta idaresini ve hastahâneyi gördük. İnsaniyetperver Almanlar, mecruh üseraya da kendi askerleri gibi bütün levazım medeniyeti şamil bir hastahâne inşa etmişlerdi. Artık ziyaretimiz hitama ermişti. Kumandanla beraber grup halinde fotoğrafımız alındıktan ve hakkımızda her türlü âsâr-ı teshilâtgösteren Miralay Alberti'ye beyan-ı teşekkür ettikten sonra otomobillerimize rakiben Berlin'e avdet ettik.

Berlin: 23 Şubat 914

Mehmet SÂDİ

(Nu: 6476, 14 RE. 1333, 16 Şt. 1330, 1 Mt. 1915, s. 1, 2.)

*

LEİPZİĞ PANAYIRINI ZİYARET

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Berlin'de matbûat ne kadar kıymet ve ehemmiyetle nazar-ı itibara alınıyor. Münstesîbin matbûata da her tarz ve vesilelerle ne güzel fırsatlar veriliyor. Yine bu pazartesi günü Berlin Hariciye Nezareti'nden Leipzig'de sene de iki defa tertip olunan bir panayırda hazır bulunmak üzere bir davetnâme aldım. Efrenci Mart'ın ilk gününe tesâdüf eden pazartesi sabah saat sekize doğru Berlin'den müfâratat ediyordum. Bî-taraf diğer devletlerin erkân-ı matbûatı da davet edilmişti. Ale'l-husûs Amerika'daki matbûat cemiyet-i ittihadîyesini temsil eden pek maruf gazeteciler müdavin arasında bulunuyorlardı.

Saat on bire doğru Leipzig şehrine vasil olduk ve heyet-i matbûatı belediye namına istibale memur olan Profesör Roth'ı istasyonda bulduk. Daire-i belediyeden daha bir iki zât profesörün maiyetinde bulunuyorlardı. Efrad heyeti birer birer kendilerini, istikbal komitesine takdim ettikten sonra yürümeye başladılar. İstasyondan çıkılınca, sevimli bir tarzda tertip edilmiş zarif bir şehre dâhil olunduğu anlaşılıyordu. Sanhat ve ticaret âlemindeki şöreti kadar kıymet-i tarihiyesi de firâvân olan Leipzig şehrinin caddelerinden geçilirken sallanan bayraklar arasında Osmanlı râyât-ı zafer râyâtının da temevvüç ettiği sürur ve mübahatle müşahede olunuyordu. Leipzig şehrinde sene de iki defa tertip olunan bu büyük Pazar için yapılan binalar mevsim boş bırakılıyordu. Gerek binaların tarz-ı inşası gerek serginin sûret-i tertibi, pek ruh-nevâz idi. Birçok âsâr-ı kıymetdârdan başka, her tarafa ait eşyada eksik değildi. İmparator Hazretleri ile Mareşal Hindeneburg'un bronz ve nikelden yapılan statorların yanında boncukla pek zarif tarzda işlenmiş bir seccade bulunuyor ve bunun üzerine Osmanlı ittifakını yâd ederek işlenen ay ve yıldız markası, doğrusu Osmanlı kalplerini kabartıyordu. Panayır'ın çocuklara ait olan kısmında da hep harp âsâr ve eşyasına tesâdüf olunuyordu. Çocuklara mahsus kılıçlar, tüfenkler, zırhlar ve ale'l-husûs küçük kıtada mermi atan küçük mitralyözler nazar-ı takdiri bî-hak celp ediyordu. Serginin tarz-ı tertibi,

bütün manasıyla mükemmel olup, her çeşit eşyayı da ihtiva ediyordu. Leipzig gibi büyük bir mevki san'at ve ticarete vücûda getirilen bu meşhûr hem bayii hem müşteriye mal alıp satmak için suhuletler bahş ediyordu. Sene de iki defa hazırlanan bu panayır günlerinde Leipzig hem kâr u kasaba, hem sürur ve huzûza büyük bir makar olup kalıyordu. Sulh hengâmıjnda bütün dünya ticaretlerinin bir ziyaretgâhı olan bu panayır, Almanya'nın medid ve azim bir harple meşgul olmasına rağmen yine tantana-ı mahsûsasıyla küşad olunmuştu.

Panayır mevkiini gezdikten sonra, saat bir buçuğa doğru belediye tarafından heyetimize verilen ziyafette hazır bulunmak üzere büyük bir salona avdet ettik. Ziyafet salonu iki üç kat olup Alman hükemâ ve üdebasından Leipzig'de tevellüt etmiş olan ekâbirin pek mahirâne tarzda vücûda getirilmiş tasvirlerini ihtiva ediyordu. Yemek pek mükemmel bir tarzda tertip edilmişti. Her şey mebzul, hal-i bî-arafî de kalan memleketler heyet-i matbûatını temsil eden gazetecilerin musahebesi de pek samimi idi. Ale'l-husûs Şark ittifak namına hakkımızda her taraftan gösterilen âsâr-ı samimiyet tarif ve tavsifin fevkinde bulunuyordu.

Yemek, pek neşeli sûrette devam ettiği bir sırada Profesör Roth kısa bir hitabesiyle hâzûruna Leipzig Belediyesi namına beyan-ı hoş-âmedi ediyordu. Büyük alkışlarla karşılanan bu hitabeye heyet-i matbûat namına da kısa bir nutukla cevap verildi. Merasime ait olan bu husûslar muhtâsâr geçiyordu. Zira yapılacak daha birçok işler ve ziyaret edilecek bin türlü faideli mevkiiler vardı.

Yemek debdebesiyle bitti. Heyet-i matbûat ile İstanbul komitesi şehrin mutena aksamını gezmeye başlamışlardı. İnsan her taraftan gördüğü fevkaladeliklerden hayrete düşüyordu. Her yerde bir hatıra-ı zafere rast geliniyor. Her yerde, büyük bir simanın heykel-i mehabeti nazara çarpıyordu. Yedi yüz bin kadar nüfûsu havî olan Leipzig şehrinin sanayi-i nefise kısmını gezerken hayretlere düştük. Güzel levhalarla senelerden beri ahâlinin kalbinde hissiyat-ı vatanperverâne büyük muzafferiyetleri kendine şerefli bir mazi-bahş eden büyük çehreleri görüyordu. Ale'l-husûs Fransızlar'a vaki olan eski muharebe zamanında ahâlinin hiss-i fedâkarisini gösteren bir tablo hakîkaten şayan-ı hayret ve takdir idi. Bu tabloda, erkekler ve kadınlar o anı ve mecûhrâtını gösterip güle oynaya teslim ediyorlar, küçükler çocuklar bile kumbaralarında biriktirdikleri paraları bir sürur u masumane ile hazineye teslim ediyorlardı. Altınlarını, yüzüklerini ve bileziklerini bakırla mübadele eden bu fedâkar Alman kadınlarının hal ve vaziyetleri de ne güzel tersim ve tasvir edilmişti. Daha birçok âsâra rast geldik ve takdirlerle temâşa eyledik. Bu gibi tablolar, bir millet ve memlekette hiss-i fedâkariyi ihya etmek için pek ehemmiyetli ve kıymetdârdır. Bunların seyr ve temâşasıyla meşgul iken Ahmet Cevdet Bey'in İsviçre'den yazdığı bir

mektubu hatırladım. Bu mektupta muharebe zamanında resimlerin büyük faydelerinden bahs olunuyordu.

Burayı da hayretle gezip temâşâ eyledik. Sonra mûsîki dairesine geçtik. Orada da Goethe vesaire gibi âzâmın heykelleri nazar-ı takdiri celb ediyordu. Şehrin Dârülfünûnu'nu, içtimâi salonlarını, âsâr-ı nefise aksamını, müzesini vesairesini de baştanbaşa gezdik. Bir aralık samimizde bir asker-i bandosu aks-ı endâz olmaya başladı. Derhal büyük caddeye koştuk. Leipzig'in melih çehreli sevimli evlatları, muharebeye gidiyorlardı. Her birinin göğsünde valide vay nişanlıları tarafından takılmış güzel çiçek demetleri vardı. Hepsi şen ve sürur idi. Kimisi çiçeğini fâl-i zafer olarak tüfenginin ucuna takmıştı. Bu kahraman dilaverlerin yanında bazen güzel Alman kızları da beraber gidiyorlar ve bu kızlardan bazıları da asker gibi yürüyor ve nişanlılarının tüfenklerini taşıyorlardı... Şehrin bütün ahâlisi, bu sevimli kahraman çehreleri, bir çiçek demeti seyrederek gibi sürurlara müstağrak olarak temâşâ ediyor ve bu esnâda çalınan vatan havaları, herkesi gaşy eyliyordu. Ale'l-husûs bu kahraman vatan yavrularının Leipzig hastahâne-i askeriye önünden bütünâlemi beşeriyeti mütehassis edecek bir levha teşkil eylemişti. Hastahânedeki yaralıları, hal-i nefâhette bulunanları, hastabakıcı hemşireler bu askere zafer ve selâmet duasında bulunuyorlar, postalar, selamlar gönderiyorlar ve en mutena tarzda hazırlanmış çiçek demetlerini gönüllerinden kopar gibi fırlatıyorlardı. Bu lehva ve vatanperverâne bütün hepimizi mütehassis ve mütessir etti. İstikbal heyetinden olup bu manzarayı büyük bir çuşuş u hamiyetle seyreden bir zavât bana:

“Benimde üç oğlum bu tertiple harbe gidiyor” diyor ve seviniyordu. Dünya da Alman milleti kadar vatanperver bir millet olmadığına, olamayacağına şu gördüklerimizle bilâ-tereddüt hükmediyorduk. Şehrin bu büyük caddelerinde bir nevi alaya daha tertip edilmişti. Serginin aksam-ı müttefiriyesini reklam ediyor, halka zevâra tanıtıyordu.

Bu cihetleri de temâşâ ettikten sonra otomobillere bindik. Almanya'nın Napolyon istilâsından tathiri tarihini tebcilen şehrin haricinde vücûda getirilmiş olan o büyük takın yanına geldğimiz zaman ne büyük hayretlere düştük. Bu tak, üç kattan ibaretti. Yüzü mütecaviz merdivenle çıkılan üç katı ihtiva ediyordu. O zamanın eâzım ricaliyle kumandanlarının cesâmet-i tabiiyyeden yirmi defa büyük tarzda statörleri dört tarafına diklemişti. Takın dış tarafındaki koridor bütün Leipzig şehrini taht-ı hâkimiyetinde tutuyordu. Oradan kuş bakışı bir nazarla Leipzig hayal meyal müşahede olunuyordu. Bu takın yanında bir mezarlık vardı ki orası da bu muharebe de vefat edenlerin kabileri idi. Kat kat çıkarak her tarafını ziyaret ettiğimiz bu tak-ı muâmele hepimizi hayretlere ilka eyledi. Bizim gezdiğimiz gibi, bu tak-ı zaferi sürü sürü askerler de gelip gidiyorlardı.

Saat altıya geliyordu. Otomobillerimize rakiben yine Leipzig'e advet ediyorduk. Belediye dairesini ihtiva eden ve Market Meydanı tesmiye edilen mevkiie geldiğimiz zaman otomobillerimiz yine tevkif etti. Burada Leipzig Abide-i Zaferi zanara çarpıyordu. Tarihin bu büyük hatıra-ı zaferi tebcilen o tarihte İngilizlerden zabt edilmiş olan topların yan tarafına belediyeye bir yazdigâr olmak üzere heyetimizin bir fotoğrafı alındı.

Buradaki abide-i zafer dâhi pek mükemmel bir tarzda tertip edilmişti. Ale'l-husûs Bismark'ın statüsü pek nadide bir sûrette vücûda getirilmişti. Burada çıkardığımız grup bütün Amerika, Hollanda, İtalya gazetelerine derç edildiğinden İkdâm'a dâhi derç olunmak üzere bir sûreti yolluyorum. Heyetin içinde aksakalıyla muhterem bir çehre arz eden, İstikbal Komitesi Reisi Profesör Roth'tur.

Artık hava karamaya başladı. Elektirk ziyaları altında Leipzig daha nurani ve sevimli bir manzara arz ediyordu. Akşam yemeğini de yine ahenkle yedikten sonra saat dokuza doğru trenimize rakiben Berlin'e avdet ediyorduk.

Berlin: 7 Mart 915

Mehmet Sâdi

(Nu: 6496, 5 CE. 1333, 8 Mt. 1331, 21 Mt. 1915, s.1, 2.)

*

BERLİN'DE MUHTEŞEM BİR MÜSÂMERE

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Cumartesi akşamı idi. Şark'ın ve İslâm'ın har ve samimi bir dostu olan Baron Openhaym evinde bir içtimâi hazırlanmıştı. Akşam saat dokuza doğru burada toplanan halk, Şark'ın muhtelif simalarından mürekkep idi. Tatarlar'ı Çerkezler, Çerkezler'i Araplar, Araplar'ı Mısırlılar, Mısırlılar'ı Türkler ve Acemler takip ediyordu. Ale'l-husûs Şark'a mahsus bir muhit teşkil eden bu güzel hâne, eşkâliyle, eşhasıyla, eşyasıyla fevkâlâde zarif bir Şark grubu temsil eyliyordu.

Şark'ın bu muhterem simaları arasında Garp fazılası da bulunuyor ve âle'l-husûs Berlin Dârülfünûn'unun nâmdar müsteşrikleri, profesörler meclisinin cânib merkeziyesini teşkil eyliyordu.

Baron Openhaym hanesinde tertip edilen bu çay ziyafeti, tarif edemem ne kadar samimi idi. Zamanın nezaketi, muharebenin icâbatı buradaki Müslümanların birbiriyle ve dostları Almanlarla olan muhabbet ve iltifata daha başka bir revnak veriyordu. Şark'ta bulunmamış nice Alman zâbitleri de parlak üniformalarıyla salonun ahengini yükseltiyorlardı. Saat ona doğru o büyük yemek salonunun etrafı misafirlerle dolmuştu. Uzun sofranın merkezinde Baron Openhaym bulunuyordu. Müslümanlar birbirleriyle meşveret

ederken Türkiye'yi kemal-i fahr ile yâd ediyorlar ve âle'l-husûs Çanakkale'de düşmanın uğradığı makhuriyetten ve Osmanlı dilaverlerinin gösterdiği âsâr-ı celâdetten hararetle bahsediyorlardı.

Baron, celseyi şöyle açtı:

Cenâb-ı Hakk'a hamd u senâlar ederim ki bugün karşımda dünyanın muhtelif iklimlerinden gelmiş nice Müslüman gençleri görüyorum. Bâ-husûs onların aralarındaki hüsn-âmiz ve samimiyeti beni daha büyük mübahatlara, ümitlere gark ediyor. Ey Şark'ın muhterem evlatları: Şüphesiz bilirsiniz ki: Siz büyük bir maziye ve yine bugün, büyük ve hasâise maliksiniz. Yirminci asrın bize ve size bahşettiği bu fırsat pek büyüktür ve ümit ederim ki, pek faideli olacaktır. Tarihin en heyecan-âmiz günlerini, dakikalarını yaşıyoruz... Şark ve Garp hudutlarında yere düşen Türk, Alman ve Avusturya askerleri Avrupa davası kadar biliniz ki, Şark'ın hürriyeti içinde harp ediyorlar. Senelerce içlerinde yaşadığım siz Şarklıları, ne kadar sevdiğimi izah için söz bulamam. Yalnız şunu söyleyeyim ki ben bir Garplıdan ziyade Şarklı'yım... (Alkış sadaları)

“Ben bütün kalbimle kaniyim ki, bu muharebe İslâm ve Alman âlemlerini ebedi bir râbıta ile birbirine bağlayacaktır. Bu hal ile şark sahip olduğumuz faziletlerle ticaret ve san'at âlemlerinde de büyük bir inşiraha mazhar olacaktır. Şark'ın esaret zincirlerini kırması bütün dünyada hürriyet-i hakikiyenin tesisini temin edecektir. Bu zinciri kırmak kolaydır. Yalnız zincirler altında yaşamakta olduklarını ve hürriyetin başka bir zevki bulunduğunu, Şark'ın bu masum evlatlarına anlatmak icap eder. Bu kazıye tahakkuk edince Rusya, Fransa ve İngiltere gibi barbarların artık mahiyetleri anlaşılacak, mevcudiyetleri dereke-i hakikiyesine inecek ve dünya da barbarlık yerine bir Turan-ı hakiki hâkim olacaktır... Bu husûs için

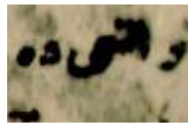
benimle beraber çalışan ve mesaima teşekkürâtım pek büyüktür. Biz bu davada hüsniyetle devam ettikçe Allah Teâli hazretleri de bize tâsârut ihsan buyuracaktır. Bütün kalbimle “Hürriyet-i İslâm” diye bağıyorum ve İslâm'ın hakiki saikleri olan muazzam Türk milletine, padişah ve halife-i muazzamları şerefine temenniyette bulunuyorum. “Ah yünserü'l-sultan ve asâkire” (Büyük alkışlar) Yaşasın Sultan Muhammet Hân Hamis Hazretleri.” (Pek hararetle alkışlar.)

Nevbet-i kelâm bana gelmişti. Söze şöyle başladım:

“Baron hazretlerinin eser-i semahatı olarak bu akşam bu güzel kubbe altında toplanan bu yüze yakın Şark gençleri, hepsi bilirler ki tarihi günler yaşıyoruz. Milyonlarca efrad-ı beşerin, musaraailer ettiği şu dakikalarda yine bu Müslüman âleminin malumudur ki senelerden beri hayatımıza kast etmek isteyen hû-hâr düşmanlarımız, makam-ı mülâi

hilafetin kapılarını zorlamak istiyorlar ve bu sûretle Müslüman âleminin mukaddesatıyla oynamaya yeltenerek onun hatırasına asla unutulmayacak kin ve intikam hisleri nakş ediyorlar. Sir Edward Gray'ın bu tarzda siyaset-i eblehânesi bize bir şey daha anlatıyor ki o da İtilaf-ı müselles devletlerinin aczidir. Onlar bilmelidirler ki Berlin'in kapısı Çanakkale'de değildir.

“Ey Müslümanlar, artık bugün Müslümanlığın mukaddesatına tecavüz eden bir millete karşı vazifemiz nedir? Bunu her Müslüman ilm-i yakın derecesinde bilmeli ve hiçbir zaman artık unutmamalıdır. Ale'l-husûs bugün herekâta gelen Müslümanlık âlemi, müterakki, Alman ve Avusturya milletlerini de bu davada yanlarında buluyorlar. Şarkı, Şarkıları ikaz için senelerce uğraşmış olan Baron Openhaym cenaplarının senelerden beri vuku bulan muhadedatına, bu muharebe hengâmında vuku bulan nâ-mahdud mesaisi de bir lahika-i fahire teşkil eyliyor. Baron Openhaym vuku bulan bu kudretli mesaisi biz Müslüman gençleri de büyük bir zevk vicdanı ile kucaklamalıyız. Her Müslüman Çanakkale önünde patlayan topların sadasını kulağında, kalbinde duymalı ve bu sûretle cerihedâr eylemek istenilen İslâm izzet-i nefsinin intikamını almak husûsunda şahsi, mâli hiçbir fedakârlıktan geri durmamalıdır. Ben burada Müslüman, Alman fazıllarıyla bu tarzdaki meşveretlerini görmeye ne kadar musavver oluyorsam Şark'ın bu muharebeden sonra, hayatına, hürriyetine sahip olarak ber-müstakbel yaşamasını da o sûretle bütün samim-i ruhumla Cenab-ı bârîden temenni eyliyorum. Şark'ın sizi gibi kıymetli rükunlarını göz önüne alarak asmân-ı Şarkîn itilasına pek büyük kuvvetle kani olan kalbim bana pek fasih ümitler bahş ediyor. Ey Müslüman kardeşler! Bütün dindaşlarınıza anlatınız ki bir hayat müsaderesinde celâdet ve

hidâyet gösterebilirler. Bilsinler ki bu halde bulunanlar ne insâniyyet ve ne İslâmiyet âleminde artık bir mevki sahip olabileceklerdir. İran'ı fiilen ve Türkiye'yi haritalar üzerinde kavlen mıntıka-i nüfuzlara ayıran barbarlar, birkaç sene sonra neler yapma isteyecekleri kimin malumu değildir? İslâmiyet'in milliyet-i umumiye olduğunu, burada teccüm eden samimiyet ve uhuvvet ne güzel izah ediyor. İttihat-ı İslâm namına temenniyatta bulunurken Alman-Avusturya-Osmanlı müttetik ordularının muvaffakiyyetini de Cenâb-ı Hakk'tan temenni eyliyorum.”

Bundan sonra Mısır'ın necip bir evladı söze başladı ve Türk ordusunda mesut yaşayan Mısır'ın İngiliz ordusunda geçtiği günden beri uğradığı mesai-i adideyi saydı döktü. Riyâkarâne bir tarzda kendilerini adil göstermeye çalışan İngilizlerin Mısır'da ihlâk, edar-ne kadar fenalıklar vücûda getirdiklerini delâile müstenâden izah etti. Lorac Crommer'in

zamanında cereyan eden bir vakıa-yı faciayı tasvir eyledi. Bütün Müslümanlar “lanet olsun” diye bağıştılar. Bugün Mısır’da iman taşıyan her kalbin, Osmanlı muvaffakiyyetine dua-hân hepsinin hululünü büyük bir sabırsızlıkla beklemekte bulunduğunu ifade etti ve bütün Mısırlıların, samim-i kalp ve ruhlarıyla Türk kardeşlerinin vürûduna intizar olduğunu söyledi ve şiddetli alkışlara mazhar oldu. Bundan sonra Hint’in müstenid bir evladı söze başladı. Bunun da hitabesi pek faideli idi. İngilizlerin mütemadi işkenceleri altında inleyen Hintlilerin halini pek müessir bir tarzda tasvir eyledi. Hint Müslümanlarının vaki-i cariye kemalen hilâf-ı hakikat olarak haberdar edildiklerini bildirdi ve Ağa Han gibi ve müttesip için hayat-ı milleti zehirlemek isteyen ekâbirin Hintli ismi taşıdığına yalnız kendisinin değil bütün Hintyânın teessüf-hân olduğunu söyledi ve Baron’a hitaben: “Baron hazretleri himayetiniz pek büyüktür ve pek büyük olacaktır. Vakaiden haberdâr olmayan bu Müslümanların muharebe meydanlarındaki, vaziyetleri ve dava-yı İslâm’da Müslümanlar aleyhine silah kullanmaları İngiltere’nin hırs ve ikbal ile icrâ ettiği cinayetlerin en eşnaıdır. Bu saf Müslümanlara hala Ağa Han hayâ etmeksizin: “İngiltere hilafet-i Müslümaniye’nin dürüstüdür.” Diye beyannâmeler neşr ediyor. O dakikadaki o Melun İngilizler, o menus elleriyle Dârü’l-hilâfetü’l-alîyye’nin kapılarını yıkmaya çalışıyorlar. Ben orada düşman ateşine göğüs veren Osmanlı evlatlarına: “Ey Gaziler, düşmanınızın kahpe olduğunu dâimâ göz önüne getirerek yerinizden kımlıdayınız. Sizin sahip olduğunuz ve olacağınız itimad nefesi de gülleleriniz kadar bu melunları tahrif edecektir.” Diyerek bütün Hint Müslümanlarının delam ve duasını gönderiyorum. Nusret bizimle beraber olacaktır. Zira Hakk bizimle beraberdir.” (Alkışlar.)

Bundan sonra İran Meclis-i Mebûsân’ı azasından muhterem bir zevatta bu “Hürriyet-i İslâm” muharebesinde İran’ında behemehâl cihad-ı mukaddese iştirak etmesi menfaati ve hayatı icabından olduğunu, Rus ve İngilizlerin İran’a ait an’ane-i siyasiyelerini izah etti ve bütün İran’daki mücahidin saf saf Osmanlı ordusunda iltihak ettiklerini kemal-i fahr ile yâd eyledi. Yakında resmi İran’ın da efkâr-ı umûmiyeye karşı gelemeyerek inkıyada mecbur kalacağını söyledi ve büyük alkışlara nail oldu. Ba’de-hû Baron Openhaym’ın rüfeka-yı mesaisinden Herşanigen söze başladı: Baron’un muttasıf olduğunu cesaret-i medeniyeye ilaveten masruf olan mesaisi sayesinde bu husûsa dair Berlin mahafilinde esaslı bir hayat uyandığı ve bu sûretle Baron cenaplarının mesaisi hakikaten mucib-i şükran olduğunu söyledi. Senelerce Asya-ı Şark’da yaşayan ben de Şark da uzun seneler geçirdim. Onun için Şark’ı ve Şarkıları hem iyi tanır hem çok severim.” Dedi ve Şark ile âlem-i İslâm’ın bugün binasına başladıkları ittihadın istikbalde büyük bir âmil-i medeniyet ve mesadet olacağını ispat eyledi ve büyük alkışlara nail oldu.

Bundan sonra birçok Şark evladı daha söz söylediler. Vakit gece yarısına tekrâr ediyordu. Baron kısa ve manidar hitabesiyle hatiplere teşekkür eyledi ve halife-i Müslüman hazretleri ile müttefik muhteremleri Alman ve Avusturya İmparatorları namına temenniyatta bulunmayı teklif ederek müttefik orduların muvaffakiyyetini Cenâb-ı Hakk'tan dua eyleyerek sürekli alkışlar arasında içtimâi tatil eyledi. Envaî mekulât ile tağdiye-i dimağ eden bu Müslüman gençler, artık yan odalara geçiyorlar birbirleriyle hasbihal ediyorlar, birbirlerinin adreslerini alıyorlardı. Yarım saat kadar da bu tarzda bir musahebe devam ettikten sonra birbirleriyle musafahalar ederek musavver ve beşuş çehrelerle misafirin hanelerine avdet eylediler.

18 Mart 1915

Mehmet Sâdi

(Nu: 6508, 17 CE. 1333, 20 Mt. 1331, 2 Ns. 1915, s. 3.)

*

ŞİMÂLÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN:

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Almanya'nın muhtelif bilâdından muharebenin tesirâtını tedkik ve tetebbu etmek ve bu husûsta Osmanlı karilerine faideli malûmat verebilmek emeliyle Şimâl-i Almanya'da bir cevelân icrâsını faideden halli buldum. Berlin'i Pazar akşamı terk ediyordum. Muharebe münasebetiyle memleketin her tarafında daha hassa bir hareketin mevcut olduğu gözüküyordu. İstasyonlarda nişanlılarına, zevcelerine merâsim teşyi ifâ etmek üzere birçok kadınlar bulunuyordu.

Maksadım hem seyahat hem ziyaret idi. Bremen'de büyük bir gülle fabrikası sahibi olan Mösyö Tebregger fabrikasını görmek ve gezmek için beni davet etmişti. Trenimiz epey gittikten sonra Hamburg'da biraz tevkif etti. Hamburg o büyük ticaret mahreci, ticaret iskelesi parlak ziyalar altında parlıyordu. Ayam-ı adiyede büyük Alman hayat-ı sanaiyesinin büyük bir mahreci olan Hamburg, bugün kılınç, tüfenk imâliyle parlıyordu. Askerler bahriyeli neferât gibi bu büyük ticaret merkezinin metin esasları da bu cemm-i gafir arasında güzel bir vaziyetle nazara çarpıyorlardı. Pek küçük bir tevkiften sonra iftirâkına uğradığımız Hamburg'un ziyalarını vagonun penceresinden uzun müddet seyrettim. İki saat kadar daha yolumuza devam ettik. Mahal-i vasıla maksud olduk. Bremen, yüz bin nüfuslu güzel bir şehirdi. Sokakları temiz, parkları mebzul olan bu şehirde letafetine payan yoktur. Ale'l-husûs 1870 tarihinde Fransız üserasına tanzim ettirilmiş olan büyük parlak, lâflarıyla, köşkleriyle dereleriyle hakîkaten nazar-ı ribâ idi.

Otelimize gelip bizi ziyaret etmek lütfunda bulunan dostumuz, bize efrad-ı ailesiyle birlikte bir öğle yemeği verdikten sonra fabrikasını beraberce gezmeyi teklif etti.

Otomatik tarzda gülle imâl eden bu dârüssanayinin ziyareti pek nafi idi. Ale'l-husûs az zahmetle, az külfetle ve az mebla ile vücûda getirilen bu fabrikanın her memlekette tesisi pek kolay olacaktı. Burada fen ile sanayi ihtiva ettiği kudretleri yegân yegân gördük... Demirlerin, çeliklerin patates gibi doğrandığını, parçalandığını, yontulduğunu müşahede eyledik. Her şubenin ayrı bir ehemmiyeti vardı.

Dostumuzun son ihtiraından muhtâsâran bahsetmek neşemizi, sürurumuzu artırdı. Sonra amelenin fedakârlığı husûsunda dostumuzdan duyduğumuz sözler, ne kadar mucib-i memnuniyet idi. Bu günlerdeki: İngiliz Harbiye Nazırı Lord Kitchener İngiliz Meclis-i Mebûsân'ında makam-ı müdafaada, amelenin grevi, mühimmatın tehir-i irsalini müeddi oldu diyordu. Vatanperver Alman ameleleri ise Almanya'nın şeref ve şanını ilâ için, düşmanlarının göğüslerini parçalayacak olan mamûlâtı teskir için fazla ücret istemeksizin, vakt-i muinlerinden fazla çalışacaklarını söylüyorlardı.

Almanya'nın her taraftan gözüken fedakârlığa amele sınıfının bu kıymetdar sözleri de bu güzel lahika teşkil eder.

Bremen'de ikametimizin ikinci günü Bissmark'ın yüzüncü sene-i devriyesine tesâdüf ettiğinden bu günde bize güzel bir fırsat-bahş etmiş oldu. Şimâl-i Almanya'da Hamburg'un yakınında küçük bir kasabada tevellüt etmiş olan Bissmark'a mensubiyet şerefiyle Şimâl şehri olan Bremen'de hisse şerefini göstermek istiyordu. Sabahleyin otelin penceresinden bir cemm-i gafirin, Döm önündeki, Market mevkiine doğru büyük bir çuşan ile yürüdüğünü görürken bütün şehir binalarının üzerlerinde sallanan Alman ve Bremen bayraklarının manzara-i dilfiribini de nazardan kaçırmadık.

Sabahleyin saat ona doğru hazırlanan bu alay pek muhteşem idi. Alayı Yang Deutschland denilen Alman izcileri kız ve erkek mekâtib-i umumiye ve husûsiye talebesi teşkil eyliyordu.

Almanya'nın istikbalini temsil eden gençlik, pek ümit-vâr çehre arz ediyordu. Kızlar da erkek çocuklar gibi metin idiler. Her biri sade giyinmiş vakur, azimkâr görünüyorlardı.

Ara sıra mûsike tarafından çalınan vatan havalarına, kız ve erkek çocukların teganni ettiklerin vatan şarkıları da inzimam edince insanın galeyana gelmemesi kabil olmuyordu. Bize öyle geliyordu ki bu büyük devletin en mühim müesseselerinden Bissmark'ın o büyük meydanı tezyin eden heykeli de sanki bu nağmelerle şâd ve sürur oluyordu.

Meydan saat on bire doğru büsbütün doldu, kadın, erkek, çocuk, asker, sivil herkes bu büyük sur u milliye iştirak etti.

Bismarck bu büyük günle, müttehid Almanya'nın yalnız cismini değil ruhunu da, zevkini de birleştiriyordu.

Bu büyük gün tesiriyle Bremen'de bir Osmanlı muharrir saffetıyla Velcha Chaytung ceridesine yolladığım makale neşr olundu. Bu makale de, Almanya hakkında İngiltere'de nasıl yalanlar icat edildiğini, Almanya'nın aç ve ekmezsiz kaldığını nasıl iftira, bütün Berlin tiyatrolarının hastahanelere tahvil edildiği hakkında İngiliz efkâr-ı umûmiyesinin nasıl aldatıldığını yazmış ve üç dört aydır içinde bulunduğumuz Berlin gibi, Şimâl-i Almanya'nın da saadetini memnuniyetle müşahede ettiğimi memnuniyetle ilave eylemiştim. Bundan sonra İngiltere'de daha muharebenin birinci ayında Amiral Nesen'in sene-i devriyesi münasebetiyle yapılan merasimin ne kadar sönük olduğunu, Almanya'daki vatanperverliğin, İngiltere'de ameale greviyle karşılandığını ve fedakâr olan Alman milletinin, son akd ettikleri dokuz milyar marklık istikrazın bu fedakârlığa bir parlak misal teşkil ettiğini tasvir ile Bismarck'ın müzayesinden debah eylemiştim.

Böyle bir yevm-i milliye bir Türk gazetesinin bu sûretle iştirâki, Bremen'in vatanperver ahâlisini galeyana getirmiş olmalı ki, birçok muteber zevât otele kadar gelerek elimi sıktılar. Yarın sefâin-i harbiye inşa olunan, Chibiaral'ları buradaki muhterem Osmanlı konsolosu Möysö Elfeld delâletle gezerek o husûs hakkında da kariin-i Osmaniye'ye epeyce malûmât vereceğimi ümit eylerim.

Bremen 6 Nisan 915

Mehmet SÂDİ

(Nu: 6523, 2 CA. 1333, 4 Ns. 1331, 17 Ns. 1915, s.3.)

*

BERLİN MEKTUBU

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Meclis-i Mebûsân'ın tatili günü harbe dair hissiyât-ı milliye gösterir teblîğ ve azimkâr kutbesiyle düşman matbûatında bile ölümler vücûda getiren Meclis-i Mebûsân Reisi Halil Bey Efendi'nin ara sıra nail-i mülakatları oluyorum.

Muhit-i Osmaniyye işar olunacak bir fikir ve nazarınız var mıdır? Yolunda vaki olan suale Halil Bey Efendi: “Şimdi kavil değil fiil ve icrâât zamanıdır” dediler. Bunun üzerine: “Buyurduğunuz pek doğru, lâkin ben matbûatın vazifesini kavliyâttan değil adeta fiiliyattan addediyorum” tarzında vaki olan maruzatıma Halil Beyefendi cevaben dediler ki: “Yalnız fikre zehap olmayınız... Matbûatın her zaman olduğu gibi harp zamanındaki hıdmetinin de pek büyük olduğunu takdir ediyorum. Vukuata bir şekl-i mahsûs verirken, kuvvetli kalemlerin tesiri hiç inkâr olunabilir mi?”

Bundan sonra muhterem muhatabımıza şöyle bir soru sorduk: “Türkiye ilan-ı harp ettiği gün Londra’da bulunuyordum. Orada memalik-i Osmaniyye ile İtilaf-ı müselles devletleri arasında muharebin başlangıcı muhtelif tefsirâta badî oldu. Bu husûs hakkında fikir ve nazarınız nedir?” Halil Bey Efendi şu yolda cevap verdiler:

“Hakikat-ı halde bî-terafılığı Rusya’nın Karadeniz’e torpil vazî etmesi meselesi ihlal etti. Yani Türkiye ile İtilaf-ı müselles devletleri arasında harp husûlünde Rusya’nın bu tecavüzkârane hareketi sebep oldu. Türkiye’nin Almanya ve Avusturya devletleri ile beraber harekete gelince cereyan ve vukuatı göz önüne getirerek buna da bir halet-i tabiiye diyebilirim. Zira malumunuzdur ki, Türkiye gerek devr-i istibdad ve gerek inkılapta sonra Avrupa’nın bir grubuna dâhil olarak bir ittifak ile yaşamak fırsatına nail olamamıştır. Hangi tarafa meyl etmek istemiş ise vaziyeti icabıyla bir türlü hüsn ü kabule uğramamıştır. Vaktâki, Avrupa devletleri arasında muharebe açıldı. Türkiye’nin vaziyetini tayin emrinde bir harekette bulunması, mevcudiyetine bir vuzuh vermesi tabii idi. Bu hareket nasıl olabilirdi? Tabii Türkler, El-Cezire’ye, Suriye’ye, vilayet-i Şarkiye’ye göz diken İtilaf devletleri ile harbe giremezlerdi. Vasatî Avrupa’da medeniyetle, kuvvetiyle tulû etmiş bir kuvvet vardı ki o da vaziyet-i coğrafyası icabı olarak Türkiye’nin devam-ı mevcudiyetinin temennikârı idi. Bu büyük kuvvetle iştirak etmek onun uzattığı eli kabul ederek ya ölmek, ya insan gibi yaşamak bütün ricalinin bilâ-tereddüt kabul ve icrâ edeceği bir vazife idi. Onun için Türkiye’nin bugünkü vaziyeti, ihtiyara tabii olmayan bir hal ve harekettir.”

Mülk-i Osmanî’nin feyzan-ı istikbali hakkında pek büyük ümitlere sahip olan muhatab-ı muhteremimiz yine sözlerine devam ile buyurdular ki: “Vakaî harbiye, bugüne kadar pek güzel gitmiştir ve İnşallah bu tarzda devam edip gidecektir. Çanakkale’nin kahraman muhafızları, namus-ı milliye, hayat-ı milliyyeyim, şeref ve teali-i milliyyeyim Osmanlı tarihinin şerefli mütenasip bir sûrette müdafaa ettiler. Dünya’nın her tarafında Osmanlıların kadr u kıymeti tezayid etti. Geçen gün bir müsteşrikle ahval-i umûmiye hakkında görüşürken, mevzu Türk köylüsüne gelmişti. Müsteşrik demişti ki: “Türk köylüsü de yanında bir diğerinin daha başka vesaitle daha çok kazandığını görürse, komşunun hareketini taklit etmeye çalışacak, o da çok kazanmak isteyecek ve kanaatkârlıktan vazgeçecektir” bununla muhazım, ahvaline pek vakıf olmadığını Türk köylüsünü aza kanaat ederek az çalışır zannediyordu. Cevaben dedim ki: İzah etmeye çalıştığınız nokta şayan-ı temellüttür. Türk köylüsü zannettiğiniz gibi aza kanaat ederek az çalışmaz... Belki bütün gününü tarlasında geçirir. Bununla beraber fakirdir... Türkiye köylüsünün vesairsizlik sebebiyle mevad-ı iptidaiye üzerinden, yüzde on iki nisbetinde verdiği verdi Avrupa’nın

mevad-ı sanayisinden verdiği vergi ile mukayese olunursa, yüzde kırk beş nisbetindedir. Onun için Türk köylüsünü itham doğru olamaz. Türk köylüsü Türkiye'nin cevheridir.

Kapitülasyonlardan kurtulan Türkiye İnşallah bundan sonra iktisâdiyetskârane kânunlarla bu hali de def ve izale edebilecektir. Türkler de, muamelat-ı ticariye için kabiliyet yoktur ve binâ'en-aleyh bu işler, memlekette Levantenlerle ecânip elinde bulunuyor zehabına düşmekte doğru değildir. Zira kapitülasyonların ilgası tarihine kadar, Türkiye garip bir vaziyette idi. Bu ahûd-ı atike belası ile Türkiye'de ecânip, tebaadan ziyade suhulet ve himayeye mazhar oluyordu. Bu halkın mantıksızlığı ise gün gibi aşikârdır. Canip o kadar müsaadeye nail idi ki, tebaa için hemen iş kalmamış gibi idi. Size bunu küçük bir misal ile ispat edeyim. Ben şura-yı devlet riyasetinde iken, İzmir'de üzüm ve incir üzerine muamelede bulunmak üzere bir şirket tesis etmişti. Müslüman gençleri tarafından müessis olan bu müessenin teşkili husûsunda bende gayret etmiştim. Şirket daha ilk senesinde, muharebe-i hazıra dolayısıyla, İzmir'de bu işleri deruhte etmiş olan İngiliz şirketinin tatil-i muamelat etmesi dolayısıyla, bu sene hemen nefis İzmir'in nisbetindeki mahsulün muamelesini deruhte eylemiş ve muameleleri pek yolunda cereyan etmişti. İşte bu misal, Müslüman gençlerinin âlem-i iktisatta da memleketlerinin hakiki sahibi olunca bir feyz ve inşirah göstereceklerinin güzel bir delilidir.”

Halil Beyefendi'ye bu izâhâtından dolayı teşekkürler ettikten sonra sordum ki: “Vakaî hazırayı nasıl buluyorsunuz? Devran eden sulh rivayetleri ne kadar doğrudur? Berlin ile İstanbul arasında doğruca bir tarik-i muvasala tesisi hakkında Alman mahafilinin kararı nedir?”

Cevaben buyurdular ki “Vakaî hazıra pek güzeldir. Ahval-i umumiye müttefiklerimizle, lehimizde cereyan etmektedir.

Rusya ile Almanya ve Türkiye hakkında, sulh u akd edileceğine dair devran eden rivayetleri henüz “fantezi” kabilinden buluyorum. Berlin ile İstanbul arasında İnşallah tarik-i muvasala temin olunarak müttefik devletleri birbirleriyle doğruca münasebette bulunabileceklerdir. Almanlar, çizdikleri “İştigal plânı” mucibince ümit ederim ki, an-ı karip bu husûsu da temin edeceklerdir.”

Bundan sonra muhterem muhatabımız, Alman mahafiline nakl-i kelâm ederek: Berlin, bütün manasıyla beşeriyetin mükemmel namı tahtında dimağdan geçirdiği bir şehirdir. Alman milleti de pek güzel tensik olunmuş mükemmel bir kısım-ı beşeriyettir. Almanların hakkımda gösterdikleri âsâr-ı hürmetten pek memnun ve müteşekkirim. Evvelki gün, “Essen” şehrinde kâin “Krupp” top fabrikasından bir davetnâme alarak ziyarete gittim. Ve

bedayi san'atı hayretle temâşâ eyledim. Faaliyet şayan-ı hayrettir. Mösyö Krupp lütfen benimle beraber gezerek bi'z-zat her husûsu gösterip izâhâtta bulundu.

Orada ki, amele mahallerini, evlerini ne kadar güzel buldum. Kezâlik amelenin sia hali için fabrikanın açıp işlettiği ve ameleye kar almaksızın tedârik ettiği eşya ve levazım dükkânı da her türlü takdirlere şayan idi. Bu izâhâttan sonra Meclis-i Mebûsân-ı Osmanî Reisi muhtereme azim ve teşekkürler ederek kendilerine arz ve dua ile müfarakat eyledim.

Cumartesi Berlin

Mehmet Sâdi

(Nu: 6540, 19 CA. 1333, 21 Ns. 1331, 4 Ms. 1915, s. 3.)

*

TÜRK-ALMAN HARP MUKADDESİ

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

İtalyanların ilan-ı harbe dair rivayetler devran edip durduğu sıralarda idi; bir gün müsteşrik şehir Profesör Chapenze ile görüşüyordum. İtalya'nın harbe iştiraki hakkında fikir ve mütalaasını kendisine sordum. "İtalya'nın harbe iştirakini memnuniyetle gördüm" dedi. Zira bu tarihe kadar Alman-Türk ittifak ve muhâdenetine bir mâni teşkil eden yalnız bu millet idi. Onun sahte dostluğunu kaybetmek gafletiyle Almanya şimdiye kadar hakiki bir kıymetli dostundan cüdâ kalmıştı. İtalyanlar zaten bize karşı vaziyet-i hakikiyelerini, Agadir hadisesinden sonra pek güzel göstermişlerdi. Bundan sonra onlarla ittifakta devam etmek ve matluplarını isaf etmek, samimiyetlerine inanmak bir hata-yı siyasi idi. Onun için vaziyetin sarahat kesb etmesi, dostun, düşmanın ayan beyan olması dolayısıyla bugünkü hali daha iyi görüyorum.

Evvelce de yazdığımız veçhile Türkiye hakkında Almanya'da küçük büyük birçok âsâr intişar etmektedir. Bunları neşr edenler, eskiden beri Türkiye-Almanya dostluğunun inkişaf-ı hakikiyesine taraftar olanlardır. İşte bugün bu zümreden olan bir küçük risaleden bahsedeceğim. Risalenin müellifi Berlin Dârülfünûnun Elsine-i Şarkiye muallimi Profesör Mytvah'dır. Pek fasih Arapça pek güzel Türkçe görüşür. Bizi pek sever. Bakınız bu muhterem Profesör bizim de iştirakimizi icap eden bu harb-i mukaddes hakkında mecmuasında nasıl idare-i lisan ediyor:

"Bu muharebe Almanya içinde bir harb-i mukaddestir. İstanbul'da cihat ilan olununca, Alman dünyası memnun oldu. Lâkin cihadı bir hareket-i asâbkârâne tarzda vukua gelecek zannediyordu. Bu cildin sebebi esasen Türkiye ve İslâm dünyası idi. Zira Ruslar İstanbul'u ve boğazları almak arzusunu açıktan açığa izhar etmekte idiler. Bu uğurda pek büyük propagandalar yaptılar. İngiltere önce Rusların bu emeline muarızdı. Rus-Japon

muharebesinden sonra İngiltere, Rusya ile anlaştı. Bunun üzerine birinci hareket Acemistan üzerinde takarrür etti. İkinci taarruz Türkiye'ye raci idi. Balkan harbinde, Bulgarların İstanbul'a doğru ilerlemeleri üzerine Rus Çarı'nın Bulgar kralına İstanbul'un alınmasına müsaade edemem diye açıkça serzenişte bulunması, Rusya'nın emeline sarıh bir delildir. İngiltere ise, son senelerde yalnız Almanya'nın nüfuz ve kudretini imhaya hasr-ı fikir ediyor. Başka hiçbir şey göremiyor ve bunun için her şeyi feda ediyordu. İngiltere ile Rusya arasında vücûda getirilen İtilaf mucibince İngiltere, Mısır, El-cezire ve Acemistan körfezine sahip olacak ve bu sûretle müstemiratıyla kısa ve emin bir yol temin etmiş bulunacaktı. Avusturya-Macaristan ve Almanya'nın ise Türkiye'ye karşı vaziyetleri büsbütün başka idi. Evet Avusturya ve Türkiye bir zaman pek dost değildiler. Lâkin İkinci Wilhelm zamanından Almanya Türkiye'nin dâimâ dostu idi. Bu dostluk andı veya arızı sebeplerden münbeis değildi. Almanya, Türkiye'nin terakkiye müsteid ve inkişafa müsait bir memleket olduğunu anlamıştı. Bu memleketin terakkisinden Almanya iktisâdiyatı da müstefit olacaktır.

Almanların son yirmi beş sene zarfında Türkiye'ye vaki olan ihrâcâtı on misli artmıştır. Türkiye'nin iktisâden terakkisine hadım hareketinden birincisi Anadolu şimendiferiyle ve Bağdat demiryolu ile başlamıştı ve bu sûretle Türkiye'ye pek mühim Alman sermayeleri ithal edildi. Türkiye'nin kuvve-i askeriyesinin ikmal vazifesi de Almanya'nın en başlı nokta-i nazarlarından biri oldu. Bütün hadisat ve âsâr gösteriyordu ki Fransız ve İngiliz ve Ruslar yalnız Türkiye'nin değil bütün âlem-i İslâm'ın düşmanlardır, o âlemini üzmeğe. Millet-i mahkûma olarak kemalen rakibi esaretlerine almak isterler. İngiltere destgâhlarında imâl olunan iki Türk gemisinin İngilizler tarafından zabtı da rana isbat eyliyordu. Nihayet Ruslar, Türk filosunun tahrip etmek hülyasıyla ilk taarruzda bulunarak 29 Eylül tarihinde Türkiye'nin de muharebeye müdahalesine sebebiyet verdiler. Bu Kurban Bayramı günü idi. Bugünden itibaren Türkiye'nin ve âlem-i İslâm'ın yeni ta'lim-i tarih âlemi kaydolunmaya başlandı.

Ba'de-hû Türkiye'de, ilan-ı cihat olundu. Cihat iki kısımdır. Biri taarruzkâranedir ki hayat-ı İslâm'ın evaillerinde olmamıştı. Kur'ân-ı Kerim'de "Akd-i muahede ettiğin devletlerle bilâ-sebep muhasemeye başlama" mealinde ayet-i kerime vardır. Lâkin Türkiye'nin bugün ilan ettiği cihad, tedani bir maksatta matuftur.

İlan-ı cihattan birinci maksat hâsıl oldu. Arap, Türk, Sünni, Şii birleşti. Türkiye'de bir ittihad-ı hareket görüldü. Ordunun muzafferiyetle teneffüs eden büyük kalbinde, bu ruh ittihad-ı his olunmaktadır. Eğer bu muharebe muvaffakiyetimizle biterse, Türkiye'nin önünde pek büyük bir istikbal tecelli edecektir. Âlem-i İslâm ile Almanlar arasındaki samimiyet günler geçtikçe daha ziyade kuvvet bulacaktır. Saha-i âlemde bu sûretle yeni bir

hadise isbat u vücut etmiş olacaktır ki, o da muazzam Türk ve Alman milletlerinin hakiki ve samimi ittifaktır.”

Profesör Mytvah'ın “*Türk ve Alman Harp Mukaddesi*” namında olan kitabından şu sûretle ihtisaran bahsedebildik. Muharririn bütün beyanatından Almanya ile Türkiye nokta-i nazarının istikbalen bir noktaya müteveccih olduğu isbat olunuyor. Bundan başka Profesör Mytvah'ın Şark'ta sanayi-i nefisenin ne kadar terakki etmiş olduğuna dair bu kerre derdest-i neşr bulunan mühim bir kitabı da hakikaten şayan-ı zikirdir. Bu gibi esâtize, mazideki terakkiyatımızı, yâd ederek enfes âsârımızı, hayat-ı hazıramızı izah eyleyerek bizi de kendileri gibi feyz ve ilimde behre-dâr bir millet gibi göstermeye çalışıyorlar. Alman ahâlisine müttefikimiz Türkler yalnız silahta değil, bütün şubat-ı hayatiye de refakate şayan centilmenlerdir diyorlar. Bu samimi dostlarımıza bu risalelerle beyan-ı teşekkür ederiz.

Berlin 5 Haziran 915

Mehmet SÂDİ

(Nu: 6591, 10 Şb. 1333, 11 Hz. 1331, 24 Hz. 1915, s. 2.)

*

DOBRIÇ'TEKİ ALMAN MANEVRALARI

Berlin'deki Müslüman Misafirlerin Bu Manevraları Ziyareti

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Cuma sabahı saat yedi de bir Şarklı kafilesi Berlin'de Dobriç'e müteveccihen hareket ettik. Bir saat sonra tevkif eden tren bizi Dobriç'e isal eyledi. Kafilemiz cihân-ı İslâm'ın her köşesine mensup muhtelif, muhtelif zevattan idi. Bu askerî müsamereye hep millî kıyafetlerle iştirak edildiğinden heyetimiz her taraftan nazar-ı dikkat ve tahsini celp ediyordu.

Dobriç İstasyonunda misafirin-i Şarkiyeyi selamlamak için gelen heyet-i zâbitan Profesör Chapenz delaletiyle kendilerini misafirin-i İslâmiyeye takdim ettiler. Samimi musafahalar yapıldı. Misafirin İslâmiye içinde siya şehir Abdülreşit Efendi ile Şeyh Abdülaziz Çavuş Efendigibi zevatt hazır idiler. Heyet için beş araba hazır edilmişti. Arabalara binildi. Herzair'in eline atideki mündericâtı havi birer program verildi:

- 1- Dobriç'te araba ile bir tenezzüh
- 2- Serî ateşli mitralyöz top tecrübeleri
- 3- Mütessavvir bir düşman ile muharebe icrâsı
- 4- Altı haftalık yeni kura efradının ta'limleri
- 5- Zâbitan kulübünde öğle ta'limi ve avdet.

Yollar halk ile dolmuştu. Misafirin İslâmiye geçtikçe selamlar, ibzal olunuyor, genç kızlar ise hazırladıkları çiçek buketlerini fırlatıyorlardı. Nihayet asker ta'limleri için hazırlanmış olan cesim meydana vasıl olduk. Karşımızda hafif topraklarla tecrübeye hazır efradı gördük... Manevralar başladı: O ne sürat, ne intizam idi! Bu topraklarla düşman-ı mütesavvir üzerine ateş ediliyor. Hedef tahrip olunuyor yine bu mitralyözler iki arkadaş tarafından kucaklanarak koşa koşa kolayca diğer tarafa nakl olunuyordu. Bu ta'limlerdeki cerbeze ve muvaffakiyetler bizi azm u hayretlere düşürüyordu. Zira altı haftalık olan bu askerin yaptığı biz büyük kanaatle söyleyebiliriz ki başka memleketlerin bir iki sene ta'lim görmüş askerî ifa edemez...

Bundan sonra düşman mefruz ile tertip edilmiş olan muharebe başladı. Her iki taraf evvela pek uzak mesafelerden birbirine ateş ediyorlardı. Bir taraf ilerlerken diğer taraf müdafaa mevkiinde kalmıştı. Müdafaaalar derhal önlerindeki toprakları kazmalarla kazarak kendilerine siper ihzar ediyorlar ve ateşlerine devam ediyorlar. Lâkin düşmanın hücumunu kesemediler. Bi'l-âhire, mevkilerini terk ile gerideki sipere kaçmaya mecbur kaldılar. Düşman kuvvetli idi. Orada dikiş tutturamadılar, Firara mecbur kaldılar. Galip ceht siperleri işgal ederken fi'l-hakika ciddi bir harpte muzaffer olmuş gibi coşan ve pür-galeyan idi ve bütün hareketlerine intizam ile icrâ olunuyordu.

Nihayet altı haftalık kura efradının yaptıkları teşebbüs ta'limleri de temâşâ eyledi. Ne kadar izaha çalışsam bu altı haftalık askerin bu kısa müddet zarfında iktisap ettiği kudret ve mahareti hakkıyla anlatamayacağım. Bu yüzlerce gençler, bir ayak, bir el, bir kola malik imiş. Yekvücut imiş gibi hareket ediyordu. İnsan bu genç askerlerdeki vakar ve zarifâne, ale'l-husûs bünyelerinin sûret-i teşkiline ve hareketlerindeki selâmet ve selasete baktıkça altı haftada böyle muntazam asker hazırlayan bir milletin hiçbir zaman mağlup edilemeyeceğine bütün kalbiyle kanaat hâsıl eyliyordu. Bundan sonra, bir askerî bandonun latif terannümâtı altında misafirin Osmaniye şerefine büyük adımlarla bir asker yürüyüşü daha yapıldı.

Bu müsamere-i askeriye hitama erdikten sonra, heyet, müşâhedat vakilerinden mesur olarak zâbitan kulubuna avdet etti. Hoca Abdürreşit, Abdülaziz Çavuş gibi terakki-i İslâm için senelerce lâ-manden beri çalışan mücahitlerle hazır bulunan Müslümanların genç ve Alman zâbitan efradı tarafından ihata edilmiş oldukları halde fotoğrafları alındı.

Ba'de-hû askerî kulubuna gidildi. Dobriç askerî kulübü zarif ve mükemmel bir bina idi. Bu ve emsâli binalarda zâbitan ecdatlarının azimet mazilerine dair ne varsa, hepsi tahattura medar birçok şeylere maliktirler. Bundan başka pek ucuz fiyatla yiyip içebilirler. Mükemmel mûsikileri var. İçtimâi salonları var. Heyet-i kulübün büyük terasesinden geçerek, bir gülistan halindeki bahçenin ortasında kurulmuş olan sofrada mûsikilerini işgale

başladılar. Yemek ahenk ve neşesiyle devam ederken, diğer cihetten mevki mahsusunda bulunan askerî mûsikisi, vatanperverâne havalar çalıyor. Osmanlı-Alman marşları mesamiyi tehizi, hissiyatı tehyiç ediyor. Almanlığı, Türklüğü ruhen, kalben birleştiriyordu. Bu sırada Abdülaziz Çavuş Bey güzel bir hitabeye başladı. Sözleri evzâi pek müeesser idi. Dedi ki Alla u Teâlâ'ya ne kadar çok hamd ve şükür etsem yine azdır. Hâlik-i Teâlâ bana bunu gösterdi... Senelerden beri en büyük temenni ve emelim Şark'ın, Almanlarla ittifak ederek İslâm düşmanı devletlerin ve ale'l-husûs İngiltere'nin esaretinden halas olması idi. Bunun için çok defalar, çok makamâta müracaat eyledim. Bu husûsâta dair uzun uzadıya görüştüm. Bu küçük mukaddime emin olunuz ki ati için bir fâil-i hay olacaktır. Ümit ederim ki, Şark'ta müthiş bir tufan ve galeyan kopacak ve müstebitleri behemehâl mahvedecektir.

Bundan sonra Mısırlı Doktor Rıfat söze şöyle başladı. Bugün burada yemek yemek için içtimâ etmedik... Maksudumuzun ondan çok daha büyüktür. Burada toplana her şarklı vazifesini hüsn ü takdir eylemeli, arkadaşlarını, dindaşlarını uyandırmak için bütün kuvvetiyle çalışmalıdır... Alman-Türk dostluğunun ebedî olmasını tavsiye eden Doktor Rıfat Almanlara teveccüh ü hitab ile dedi ki biz Müslümanlar mutesib değiliz... Fena adamlar değiliz. Sözümüzde duru kıymet-i müddeti takdir ederiz. Yekûn itibariyle de ihmal edilecek bir kemiyette değiliz... Ey Alman kardeşler bu büyük yekûn u beşeriyet, Alman fen ve san'atıyla bir cilalanırsa emin olunuz ki onu dünyada tevkif edebilecek bir kuvvet tasavvur olunamaz... Almanların muazzam İmparatoru ile Alman millet-i muazzamasının siyaset-i dürbînânelerinden emin olduğum için bu ebedî Şark-ı ittihat namına idare-i akdah eyliyorum. Bundan sonra nübüvvet-i kelim bize gelmişti. Söze şöyle başladım: Burada makam-ı celil-i hilâfetin karargâhı olan İstanbul'a mensup olmak dolayısıyla yalnız ben bulunuyorum ve etrafımda Şark'ın muhtelif evladiyla muhterem Alman zâbitanı görmekte ve onlarla teati-i efkâra kudret-i yab olmakla bilseniz ne kadar bahtiyar oluyorum... Benden evvel idare-i kelim eden dostlarımın sözleri üzerine bina-yı fikir ederek diyebilirim ki, evet İslâm ve Alman dostluğu ebedî kalacak ve bu dostluk tarafeyn-i akidin için nur kadar faideli olacaktır.

Kâbil midir ki bugün Çanakkale sırtlarında, istihkâmlarında, beraber harp eden, beraber zafer kazanan, beraber fedâ-i hayat eden gençleri Şark'ın aynı havasını teneffüs ederek uyuyan, aynı kazandan yemek yiyen Türk-Alman artık ebedî bir Türk-Alman rabitasının tesisine esaslı bir vesile teşkil etmesinler. Muhterem Kayser'in hatıra-i İslâm'da yaşayan (Bin üç yüz milyon Müslüman ile halifelerinin ebedî dostuyum) sözleri, dâhi muazzam Moltke'nin Alman gençliğine hitaben Türk dostluğunun kıymetine dair yazdığı mektuplar üzerine bu dâimâ payidar kalacak olan esasata ibtinâ-yı kelâm ederek söylüyorum

ki, Türk-Alman dostluğu bir rabıta-ı ebedîye halinde kalacak ve bu sûretle her iki âlem bir inkişaf-ı hakikiye mazhar olacaktır. Üç büyük milletin zaferi, üç hükümdâr âlemi tebârek temâdi-i afiyet ve sıhhati namına idare-i akdah ediyorum.

Bundan sonra Hint'in iki müsteid evladı söz söylüyor. Bunlardan biri Hayri Efendi idi. Bu Müslüman, Hint nokta-i nazarını pek güzel izah etti. Hint askerinin nereye gittiğini bilmeden koyun sürüsü gibi sevk edildiklerini söyledi. Ondan sonra Hintlilerin serbestî harekâta nail olmadıklarını, büsbütün bile taşıyamadıklarını bildirdi ve biz Hintliler İngilizleri bu şerait dâhilinde nasıl sevebiliriz? Lâkin silahsız bir millet ne yapar diye haykırdı.

Bundan sonra bir Hintli Hindu söze başladı ve dedi ki artık Hinduluk ve Müslümanlık yoktur. Büsbütün Hint ya düşman-ı hakikiyi keşf eylemiştir. (Burada Müslüman Hintlilerle Hindular musafaha ettiler.) aramıza girip kanımız emen, efradımızı muharebenin ön saflarına sürüp öldürten ve sonra hurra diye bağırarak nokta-i nazardan istifade etmek isteyen kahpe İngiltere'ye lanet olsun... İnşallah bu büyük gün bize serbestî harekâtı kazanmamız için bir güzel mukaddime olacaktır. Vatandaşlarım bu sözlerimi duysunlar... Ve insan gibi yaşamak için ne büyük fedakârlıklar lazım olduğunu gelip burada etrafımızı kuşatmış olan bu kahraman genç Alman evlatlarından öğrensinler. Bundan sonra "Profesör Chapenz Alman ve Şark milletlerinin lüzum u ittihadına ve ittihadın tarafınca ne büyük menfaatler temin edeceğine dair gayet baliğ bir nutuk söyledi.

Heyet-i Zâbitan namında da Dobriç Kumandanı idare-i lisan eyleyerek, ziyaret vakalarından dolayı ne derece memnun ve minnettar olduğunu ve Türk-Alman silah kardeşliğini bütün kalbiyle tebci eylediğini söyledi. Şark'ın birçok kıymetleri evlatları daha söz söylediler... Hepsi alkışlarla dinlendi. Artık akşam takarrüp ediyordu ki, heyet, Alman zâbitan ve efradına veda ederek bu tarihi güne hatime verdiler ve Berlin'e avdet eyliyorlardı.

Berlin 15 Haziran 915

Mehmet Sâdi

(Nu: 6595, 15 Şb. 1333, 15 Hz. 1331, 28 Hz. 1915, s. 2.)

*

TEMPELHOF HASTAHÂNESİNDE**Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:****13 Haziran: 1915**

Profesör Chapenz ile beraber Tempelhof Hastahânesi'ni ziyarete karar verdik. Tertibat-ı lazımayı icrâ ile Berlin'de bulunan Türk-Garp eşraf-ı muteberâtını ve kız ve erkekten ibaret talebe-i Osmanıyyeyi de davet ederek beraberce aldık. Otomobillerle Tempelhof Hastahânesi'ne vasıl olan heyetimiz, askere gazeteler, güller, kitaplar da beraber getiriyorlardı. Gül tevciatı hanım kızlara tevdi edilmiş bir vazife idi. Tempelhof Hastahânesi ilan-ı harpten sonra Ağustos evailinde inşa edilmeğe başlanmış, bütün levazım ve teferruatı ile beraber altı hafta zarfından ikmal edilmişti. Mükemmel bir kütüphâneyi az vakit içinde vücûda getirilmiş latif tenezzüh bahçeleri şamildir.

Paviyonların her kısmını gezdik. Askerler hafif veya hafif yaralı umûmen mesud ve müsterih gözüküyordu. Hepsinin masasının başında demet demet güler vardı. Hastabakıcı hemşireler, rahat ve istirahat temin eden ferîşteler gibi barakadan barakaya koşuyorlardı. Türk kadın ve erkeklerine karşı mecruh neferlerin gösterdikleri âsâr-ı muhabbeti bi'l-hassa kayd ve tezkâra mecburum. Her paviyonda hanımlar gül tevzi ederken, kahraman mecruhlar pek samimi teşekkürler ibzal ediyorlardı. Türk mecruhlarına selam yolluyorlar, kendileri gibi bu saate esir-i firaş olan silah arkadaşlarının istifsar hatırını hiç unutmuyorlardı. Alman müsteşrikin meşhuresinden Profesör Chapenz heyetine güzel hitabelerde bulunuyor bir şey dileyip dilemediklerini soruyordu. Bundan sonra heyetin efradından ve evlad-ı Arap'tan bir zât kisve-i milliye-i diniyesi ile İslâm ve Alman ittifakının ebedî ve feyûzâtının nâ-mütenahi olacağını Alman fasih bir lisan ile izah ettiği vakit mecruhinin aldıkları vaziyet hakikaten görülmeye şayan idi. Bundan sonra heyet, matbah ve ameliyathâneleri ve masaj dairesini gezip durdu. Bu husûsta elektrik yardımlarını müşahede eyledik. Yüzlerce mecruh askerler iade-i afiyetten sonra buraya devam ederek masaj yaptırdıklarından vücutlarının hiçbir kısmı muattal ve hareketsiz kalmıyor, nemasını buluyor, kesb-i selâbet ediyor.

**

*

Heyet, bu sûretle her cehti görüp seyrettikten sonra konferans salonuna dâhil oldu. Muhterem Profesör Chapenz'in askere karşı vaki olacak olan bir hitabesi dinlenecekti. Mecruhin ile hal-i nekahette olan asker takım takım konferanshâneye geliyorlar bütün sıraları işgal ediyorlardı. Gerisinin önündeki sıra, misafirin Osmanıyyeye tahsis edilmişti. Alkışlar arasında kürsüye çıkan Profesör Chapenz mevzuunu Türk ve İslâm âleminin mazi ve haline ve Almanya ile olan münasebetine hasr etmişti. Söze şöyle başladı:

“Hazret-i Muhammed’in neşrine başladığı günden beri dünyaya lameler saçan İslâmiyet sayesinde ve Endülüs’ün yaşadığı günlerde vücûda gelen havarik-i ilmiye ve fenniye eminim ki sizin de malumunuzdur. Bazen Avrupa sisleri arasında kalarak bu noktayı mucizeyi, ziya-yı hakikiyesi ile görememiş ve bu sûretle erbab ve ashabını cehl ve inattan gelen bir taassupla anlamak istememiştir.

Müslümanlar, Fransız, İngiliz, Rus milletleri elinde o milletler için ebedî bir zül teşkil edecek sûrette esir gibi tutuldular. Kemal-i iftihar ile söylerim ki, Almanya Büyük Frederick zamanından beri Müslüman âleminin kıymetini takdir etti. Moltke yazığı âsâr-ı muharrirâtle İslâm ve ale’l-husûs Türk dostluğunun kıymet ve faidesini Almanya’nın müstakbel evlatlarına kemal-i ehemmiyetle izah eyledi.

Malum imparatorumuz İkinci Wilhelm Hazretleri İstanbul ve Şam seyahatleri esnasında Müslümanlar ile halifelerinin samimi dostu olduğunu söyledi. İtalyanların grubumuzdaki mevcudiyeti zaten Türkiye ile samimi ve hakiki bir dostluk tesisine hakiki bir manî olup kalmıştır. Bugün bu manî-i zail oldu. Türk-Alman yan yana harp ediyor. Türkler ecdatlarının evlatları olduklarını bu muharebelerde ispat ettiler. Türk askerinin Plevne yerine arslanı gibi harp ettiğini düşmanlar *Times* bile itirafa mecbur kalıyor. (Mecruhinin yaşasın Türk askerî diye mütemadi alkışları.)

İşte Türkler burada misafiriniz olarak siz de görüyorsunuz... Kadın erkek bizden hiç farklı mıdır? İstanbul’da bugün envar-ı medeniyetle ve genç Türklerin gayret ve hamiyetle Türkiye İmparatorluğu’nun şanına layık bir şekil alıyor. Orada yaşayan vatandaşlarınız Türk’ün samimiyet ve misafirperverlikten mebzulen istifade ettiklerinden memleket-i ecnebiyede olmadıklarını zannediyorlar. Profesör Türk-Alman kardeşliğinin samimiyetine dair de nice misaller getirdikten sonra mecruhinin iade-i afiyetleri temennisiyle sözlerini bitirdi. Her asker, bu nutuktan sonra, Türk’e daha başka türlü bakıyor. Adeta onu kalbine sokmuş gibi can ve yürekten alakadar oluyor.

Bundan sonra evlad-ı Arap’tan Es-seyd Me’mun kürsüye çıktı. Güzel ve fasih bir Almanca ile askerinin hatırını sordu. Müslümanların dostlarına sadakati Kur’ân-ı Azim’in mukteza-yı şerifinden olduğunu söyledi. Almanlar beraber seyahatte bulunduğu zaman Asya’da rast geldiği Türk köylülerinin hiçbir bedel kabul etmeyerek Almanların şerefine sofralar tertip ettiklerini ve Türkiye’nin köylüsünde bile Almanlara karşı büyük bir kıymet ve samimiyet mevcut olduğunu bildirdi ve yaşasın misafirperver Türk köylüsü diye mecruh askerlerin alkışlarına nail oldu.

Ba’de-hû Alman ve İslâm dostluğunun ebediyetinden bahs eden hatip, askerlere iade-i afiyet temennisiyle sözünü bitirdi.

Bundan sonra, konferans salonunda Osmanlı talebesinden olup konservatuar tahsilini ikmal etmekte olan muhterem Musa Süreyya Bey Hindeneburg Marşıyla başladığı şarkıyı çaldı. Şark hakikaten pek ruh-nevâz idi. Biz bu gayur ve muktedir Osmanlı gencinin tertip ettiği marş yalnız bizi değil bütün salonu gaşye getirdi. Musa Süreyya Bey, iki milletin millî havalarını da ahenk mahsusuyla çaldı. Her asker mûsîki-şinası ne har sûretle tebrik ediyorlardı.

Müsamerenin hitamında Türk hanımları, konferans salonundaki askerlere, mevcut kalan gülleri de takdim ederek bu samimi Alman-Türk dostluğunu güllerle, çiçeklerle tetevvüc eylediler.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6600, 20 Şb. 1333, 20 Hz. 1331, 3 Tm. 1915, s. 2.)

*

İTİLAFA DEVLETLERİ VE MİLLETLERİN HÜRRİYETİ

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

1 Temmuz 1915

İtilaf devletleri her cephe-i harpte mağlubiyetten meşûmiyete uğradıkça yalnız bir noktada tezyid-i faaliyete gayretten geri kalmıyorlar, o da bu büyük harbi... Eylemekteki gayelerini, milletlerin hürriyetine sa'y etmekten ibaret olduğu efsanesi hergün bir türlü şekle sokup söyleyerek ilan eylemek mahsusuyla müntehir oluyor. Fakat bu davada o kadar yaya kalıyorlar. Ne sarîh tenakuslara düşüyorlar!

Temps gazetesi son nüshalarından birinde medeniyet-i bi'l-istibdâd ünvanıyla bu münasebetle bir makale neşr eyledi. Burada "İtalya hükümeti, silahını ittihadını temin ve Avrupa hürriyetini, muhafaza için ele aldı" deniyordu. Hâlbuki yine *Temps* gazetesinin birkaç gün evvelki nüshalarından birinde visallerin Galiçya'daki tarz-ı hareketlerini göstermek üzere Admun Priva tarafından yazılmış bir mektup vardı. Bu mektupta Rusların Galiçya'daki muameleleri, tarz-ı edvareleri ariz amik ve amik tasvir edilirken Rus mezalimi ve su-i idaresi tasrih sûrette enzar-ı karrine vazii edilmiş oluyordu. Davet Priva Limburg'dan gönderdiği mektubunda buyurdu ki: "Buranın vâlisi Kont Baberinsky hükümeti eline alınca bütün Rotenien küçük Rusların komite ve sosyetelerini Rusça'ya mahvil eyledi. Gazetelerini kemalen kapattı."

Fakat garibi şu ki bu izâhâtı veren muharrir Rusları mazur göstermek daiyesinden de vazgeçmiyor:

"Ruslar için bu harekette bulunmak ve bu sûretle Rusya hayatına taalluk eden bir tehlikenin önünü almak siyasete muvaffak bir meseledir" diyor... Bu tafsilat gösteriyor ki İtilaf devletleri ve onların matbûatı nazarında milletletin hürriyeti demek kendi zir-i

idarelerine düşmek bedbinliğinde bulunan milletlerin zulüm ve tagallip altında ezilmesi ve diğer devletler idaresinde bulunan milletlerin de fesat ve iğfal politikaları ile ayânlara sevk eylemek felaketlere sürüklenmesi değildir.

Yine *Temps* gazetesinin 2 Haziran tarihli nüshasında fasid *Temps* gazetesine yazılmış bir mektup var, bu mektubun muharriri olan Ceneral Gyoni Kazablanka'da İtalyan Konsoloshânesi önünde irad eylediği bir nutku nakl ve hikâye ediyor. Mümâ-ileyh Ceneral de, İtalya'nın harbe iştiraki hürriyet-i hakikiyeyi istihsal ve zulüm ve istibdadı imha ediverendir, Roma'yı bütün kalple alkışlarım!" diyor.

Ulemâ-yı İslâm'da Şeyh Salih Şerif-el Tunusî ise Livoti'nin nutkunu pek güzel netkit ederek her noktayı nurlandırıyor. İslâm âlemini, iğfale alışmış olan Ceneral Livoti nutkunda ahâli-i Müslüman'ın Fransızlara muhabbetinden, Fransızların muzafferiyetlerinden ve Fransız galebesinin mağribin hürriyet ve saadetini kail bulacağından Alman siyasetinin maharetsizliğinden, Fransızların dinine karşı hürmekâr olduklarından, Almanların ise Müslümanların dostu olduklarından ve İslâm mabetlerini yıktıklarından bahsediyordu.

Hazret-i Şeyh cevabında, mağrip halkının hürriyet-i hakikiyelerini salb eden Fransızlara karşı umûmen nefretlerle mütehasis olduklarını, Fransızların galebe eylemesi Fas'ın mahv ve harabisini mecip olacağını ve arazinin kemâlen yerli elinden çıkarak erbab-ı istimar eline düşeceğini ve bu sûretle zavallı ahâlinin köle makamından kullanılacağını, Tunus ve Cezayir'deki usûllerin mağrip de tatbiki zavallı Müslümanları el-yevm felaketlere düşüreceğini izah eyledikten sonra Alman siyasetinin hileye değil kuvvete müstenid bir siyaset-i akılâne ve merdâne olduğunu, Alman tüccarhânelerine tecavüz edilmek sûretiyle mağrip Fransızların barbarca muamelerlerde bulduklarını adalet v fge diniye-i ihtiram sözlerinin Fransızlar nezdinde hiç manası olmadığını ve nikah meselelerine varıncaya kadar bütün muamelât-ı islâmiyeye Fransızların burunlarını soktuklarını ve fisk-ı fücurdan mani için evlatlarını tedip etmek isteyen barbarlara: Hürriyet-i şahsiye maundur tevil fasdıyla cevap verilerek bu gibi çocukların "din hurâfattan ibarettir" sûretinde telâkiyatta bulunan mekteplere sevk edildiğini ve hacc-ı şerife azimet edeceklere bile nâ-mütenâhi müşkülât ikâ olduğunu berâhin ve vesaik ile isbat etmiştir.

Meşâirün-ileyh, Almanların hükümet-i Osmaniyye ve hilafet-i İslâmiye ile el ele vererek bir dava-yı mukaddes için çalıştıklarını ve Almanların hiçbir Müslüman mabedine taaruz etmediklerini ve Tanciden müstemiresi ahal-i Müslimesinin İngilizlere karşı Almanlarla beraber can u gönülleriyle harp ettiklerini ve Afrika'daki zavallı ahâliye karşı Fransız ve İngilizler tarafından yapılan mezalimin hadd ü payânı olmadığını ve oyulan

gzöler ve kesilen kafalarla zavallı ahâlinin tedhiş eylediğini müdelle ifadelerle tafsilden sonra makalesine nihayet vermiştir.

Mehmet SÂDİ

(Nu: 6607, 27 Şb. 1333, 27 Hz. 1331, 10 Tm. 1915, s. 2.)

*

MİSÂFİRİN-İ İSLÂMİYE MİLYONLARIN KARŞISINDA

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

8 Temmuz 1916

Almanlar memleketlerine gelen misâfirlerine faideli neleri varsa gösteriyor, bu sûretle düşmanlarının tezviratını iptal ve tabiyetle hükümdan-ı ıskat ediyorlar. İngilizler, Almanya'nın aç kalacağını, büyük pek büyük rahne-i iktisâdiye uğrayacağı ettilerdi. Doğrusunu söylemek lazım gelirse, İngiliz gazeteleri yalanı o kadar Allah-ı lewend söylemek usûlünü öğrenmişlerdir ki ben bile Londra'dan Berlin'e gelirken, orada aç kalacağını tahmin ediyordum. Bu sûretle muntazır-ı vukuat olarak bir müddette Hollanda'da ikâmet etmiştim. Lâkin Berlin'e gelince şaşırıdım. İngilizlerin işâ'ât anatı nerede, hakikat nerede idi!!

Geçen gün elime bir kitap geçti, bütün Almanya'da ne kadar meyve ağacı bulunduğu bahis idi. Her ihtimale karşı bunlardan ne kadar meyve tedarik edilebileceği izah ediliyordu. İngilizler, memleketinde kaç elma, kaç armut yetişecek kadar malûmâta sahip ve ülkesi içinde adeta makine gibi çalışan bir milletin, ne susuz, ne de parasız kalmayacağını tahmin etmeli idi.

Almanya'nın büyük dâhîlerinden Goethe bir eserinde hayat-ı âlem paraya tabiidir ve muhavver âlemi tedvir eden paradır, demiş. Almanlar bu hakikati hakka ki takdir etmişlerdir. Bu sayede her işlerini tedvire muvaffak olmuşlardır. Bu hakikat bizde de anlaşılmalı olsa idi bizde intibah-ı iktisâdiyeye mazhar oldurduk. Hayatın alayış ve lüleden ibaret meşguliyetlerinden tecrid ederek, bi'z-zat parayı istihsal edebilecek vesait-i teayyüşler arardık... Para muhabbeti, lüzumsuz kanaatkârlıklardan daha müfittir. Ruh u beşerde cesaret-i medeniyeler doğuruyor, kazandıkça kudret ve kıymetimiz artar. Bu tarike salık olur isbat edersek gerek kendimizi ve gerek milletimizi sahtelik sınıfından müstahsal sınıfına geçirebilir, muaddetler tevlidine muvaffak oluruz.

Alman milleti, fazâil-i iktisâdiyenin en parlak bir numûnesini arz ediyor. Dünyada hiçbir millet Almanların iktisattaki kudretine muadil bir kuvvet gösteremez. Almanya vatanperverlikte bu sayede kat kat faide-bahş ve faide-mend oluyor.

Bugün Almanya İmparatorluğunun hazinedarlığı vazifesini ika eden Reichsbank'ı ziyaret ettik. Bizi davet eden Doktor Glazinyab'ın merî Her Glazinyab'dır ki bankanın ikinci direktörüdür.

Ziyarete Misafirin-i İslâmiyeden başka Berlin’de fasılda bulunan Osmanlı talebesi de davet edildiğinden heyetimiz epeyce kalabalık olmuştu.

Sabahleyin saat ona doğru Doktor Glazinyab delaletiyle bankaya vasıl olduk. Bankasının büyük salonunda, Doktor Glazinyab misafirin-i İslâmiyeyi pederine takdim ediyor ve bu sûretle musafahalar icrâ olunuyordu. Bu muamelenin hitamından sonra, ziyarete başlandı... Bodrum katına indik. Uzaktan altın kutuları da geliyordu.

Bodrum katı, elektririk ziyalarıyla tenvir olunmuştu ve her hükümete mensup yakın yakın altınlar, adeta hayvanat-ı vahşiye saklanır gibi demir kısımlar içinde hıfzolunmuştu. Her parmaklı demir kapı, üç mutemet zâtın huzuruyla açılıyordu. Külçe altınlar, basılmış torba torba altınlar hep gözümüzün önünde parlıyorlardı. Tertip o kadar güzel yapılıyordu ki, sıralanmış keselerin miktarını göz önüne sathice geçirince derhal milyonların arasında olduğumuzu anlıyorduk. Her kısımda birçok milyonlar gördük... En şayan-ı zikir cehti şurası idi ki Almanya mustahsil bir millet şeklini almış olmasına ve ahâli iktisâdın mahiyet ve manasını pek güzel idrak eylemiş olmasına mebni mecmu’ altın miktarı bankada muharebeden evvel ne ise eksilmemiş belki bir misli daha artmıştı. Bu başlıca iki sebepten ileri geliyor: Birincisi Almanların vatanından başka hiç düşünceleri olmaması, Almanların nezdinde en büyük itimadın emr-i ulûl-emre yani hükümetine raci olmasıdır. İkinci sebep, milletin mustahsil olması, her türlü ihtiyacını haricin yardımına arz-ı iftihar etmeksizin kendi kudretiyle tedarik edebilmesidir. Onun için İngiltere, Rusya, Fransa hariç memleketlere fevkâlâde kesretle altın dökmeye lüzum görmedikleri halde Almanya kendi sanayi merkezine müracaatı kafi görüyor.

Burada Alman vatanperverliğine küçük fakat manidar bir misal arz edeyim: Birgün Şimal-i Almanya’da seyahat ediyordum... Kağıt paralardan başka üzerimde altın olarak iki lira vardı. Otelci çantama nezaketle göz gezdirdikten sonra, eefendim rica ederim belki üzerinizdeki altınları beraberce başka memlekete götürürseniz lütfen benimle kağıt para ile mübadele ediniz de altınları Reichsbank’a göndereyim dedi.

Bir otelciye kadar bir memleketin şu büyük hissiyatını düşününüz! Almanya’nın sükût ve kuvveti bu millî ve ahenkdâr muhabbetten ileri geliyor. Bu muhabbet, her kedere her felakete her fedakarlığa her sürurete karşı esaslı bir davadır. Veya küçük çocuktan aksaç ve sakallı bir ihtiyarın kalbinin derin köşelerine kadar nüfuz etmiş bulunuyor. Almanya’da mevcudiyet-i şahsiye diyebiliriz ki hiç yok... Vatanın kalp ve yürekler de parlayan aşkı o lameler vücûda getirmiş ki menafi-i şahsiyeye adeta mikroplar bu sayede kalp ve bedenden kamilen ihrac ediliyor. Almanların parayı sevmesi de vatan aşkıyla mukayyettir.

Üç mutemetin huzuruyla her daire açıldı. Her milletin milyonlarca altınlarını gördük, Alman milletin hazinesi bizde bir halet-i garibiye uyandırdı, sonra hissediyorduk ki milyonlarla ihata edilmiş bu muhitin havası daha başka türlü teneffüs olunuyor. Nazırımızda beşeriyet, maneviyattan hep uzaklamış, maddiyata temas etmiş görünüyordu... Goethe'nin mihver âlemi tedvir eden dediği altınlar muvakkitte de olsa yanımızda bulunuyordu.

Buradan sonra banknot dairesini gezdik orada da kıtmet-i miktareli kağıtların tertibatını gördükten sonra vilayete sevkedilmek üzere arabalara yükletilmiş gümüş paraları da seyrettik. Bu faideli tedkikat hitama ermişti ki, rehberlerimiz bizi ziyaret odasına aldılar ve oradan da büyük banka binasının şayan-ı temâşâ mevkilerini gösterdiler... Bankanın direktörlerinden bir hatıra ve eser-i nezaket olarak misafirin-i İslâmiyenin bir resmini çıkardı Reichsbank'ın mevcut malisine, Türkiye ile olan münasebet-i iktisâdiyesine ve daha sair husûsat-ı maliyeye ait makaleyi banka direktörü Her Glazinyab ile mülakat tarzında yazacağım.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6615, 5 Rm. 1331, 5 Tm. 1331, 18 Tm. 1915, s. 1.)

*

KARADA HARB-İ TA'LİM SEFİNESİ

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Berlin insana bazen hayret-bahş manzaralar gösteriyor. Vapurun dâimâ denizde olacağı zannediliyor. Halbuki, Almanlar genç çocuklara fûnûn u bahriyeyi öğretmek için mahalle aralarındaki meydanlarda dahî harp sefineleri vücûda getiriyorlar. Birkaç gün evvel bazı Müslüman rûfeka ile Berlin'in garp cihetinden bir tenezzüh icrâ ediliyorduk. Duesseldorf sokağının köşesini döndüğümüz vakit hayretlere düştük. Latif bir yeşillige müzeyyen genişçe bir meydanın ortasında resmini derç ettiğimiz küçük kıtada bir kruvazör duruyor. Üzerinde yazlık elbiselerini iktisa eylemiş oldukları halde genç çocuklardan mürekkep taifeler hazır bulunuyordu.

Gemi üzerindeki gençlerin manevra için hazırlandıkları anlaşılıyordu. Gemiye ziyaret mümkün olup olmayacağını sorduk. Türk olduğumuzu anlayınca pek har bir samimiyetle etrafımızı alan genç gemiciler, kapudanlarının daha gelmediğini ve mamafih Türk ziyaretçiler için Berlin'in her kapısının açık olduğunu söylediler. On iki, on üç yaşındaki bu gemicilerin sözleri bizi hem müteessir gem memnun etti.

Çocuklar daha kapudanları gelmeden bize her ciheti göstermek, izah eylemek istiyorlardı. Sefinenin ihtiva ettiği daireler şunlardan mürekkepti:

1- Kumandan odası 2- Yazı odası 3- Mürettebatın eşyasını koymaya mahsus numaralı sandıklar 4- Top dairesi –mevcut top adedi sekizdir- 5- Alet ve esliha dairesi 6- Yelkenler dairesi 7- Halatlar eşya ve edavat saire dairesi 8- Büfe dairesi.

Bu ziyaretler esnasında çocuklar nasıl top tecrübeleri yaptıklarını da bize gösterdiler.

Bu esnada Almanya hayat-ı bahriyesinin kemalini temin için bu tarzda gemiler inşasını düşünüp servet-i şahsiyesini bu maksatta tahsis eden ve büyük gayret ve faaliyet gösteren kumandan George Schmitz gemiye vasıl olmuştu.

Dört beş kişilik bir Türk kfilesinin gemisini ziyareti mahcubiyetini tezyit eylemekten kumandan cümlemize büyük biri eser-i misafiret göstererek elimizi sıktı. Ve bizi kumandan odasına davet eyledi. Gördüğümüz ikram ve nezakete karşı beyan-ı teşekkür ettiğimiz sırada muhterem kumandan, bu vazifemizdir. Zira bizim efradımızda sizin güzel memleketinizde bundan pek çok fazla ve pek samimi bir eser-i misafiret görüyorlar dedi. İstanbul’u gezip gören kumandan Schmitz orada güzel hüsn ü kabullere mazhar olduğunu anlattı. Türk ittihat ve ittifakına min-el-kadim pek ziyade taraftar olduğunu söyledi. Müma-ileyh dünyanın birçok tarafını gezdiğini beyan ettikten sonra, en doğru söyleyen ve en ziyade sözünde duran insanların Müslümanlar olduğunu ve bunun için âlem-i İslâm’a bütün kalbiyle bir muhabbet ve meclûbiyet beslediğini samimi bir ifade ile beyan etmekte idi. Vuku bulan istifsarımız üzerine bu gemilerin ne sûretle inşaatına başladığını da bir veche âti izah eyledi:

“Bundan altı sene evvel bu tarzda gemilerin deniz kenarlarında vücûda getirilmesi kararlaştırılmıştı. Lâkin bunu yapmaya kimse cesaret etmedi. Sonra birgün evlatlarını gemici yetiştirmek isteyen birçok zevatın müracaatları üzerine böyle bir teşebbüsü nafi memleket nokta-i nazarından pek faideli buldum. Bu sûretle bu gemiyi mÂsârifini bi’z-zat deruhte ederek yaptım ve maksuduma da muvaffak oldum. Bu ta’lim sefinesinde yetiştirdiğim çocuklar bahriye memleketlerinde pek ciddi liyakatler gösterdiler ve takdirlere mazhar oldular.

Bu gemiden üç tane vücûda getirdim ki, ikisi Berlin’de ve diğer biri Oustze’dedir. İmparator Hazretleri bi’z-zat gelip gemiyi ta’lim ile meşgul olan genç evlad-ı vatani gördü. Menakî-i azimesini bi’z-zat takdir ettikten bu kabil gemilerin Almanya’nın her tarafında vücûda getirileceğini vadederek acizlerini tebrik eyledi. Geminin mÂsârif-i inşaiyesi kırk bin marka baliğ oluyor. Talebenin mevcudu yüz yirmi gençten ibarettir.” Bundan sonra, genç gemiciler, bize çay ikram ettiler. Bu on iki, on üç yaşındaki çocukların bahriye ve ta’lim görmüş büyük gemicilerden hiçbir farkı yoktu. İntizam askerî nokta-i nazarından da ve samimiyetleri hakîkaten her türlü takdir ve sitayişe sezâvâr idi.

Kumandan George Schmitz bu kabil gemilerin Anadolu içlerinde dahî vücûda getirilerek muktedir ve ahil gemiciler yetiştirilebileceği yolunda bir fikir sarf etti. Fi'l-hakika binlerce mil sahile malik olan mülk-i Osmanî için bu kabil gemiler ne güzel hıdmetler temin edebilir.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6623, 13 Rm. 1333, 13 Tm. 1331, 26 Tm. 1915, s. 2.)

*

CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN

-1-

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Bî- taraf devletler erkân-ı matbûatı ile beraber Almanya'da bir cevelâna başladık. Seyahatimize efrensi Ağustos'un birinci günü bed' etti. Leipzig, Dresden, Münih, Frankfurt, Hamburg, gibi Almanya'nın en ziyade müterakki şehirlerini ziyaret edeceğiz. Berlin'i Avrupa harb-ı umumisinin sene-i devriyesine tesâdüf eden günde terk ettik.

Trenimizde pek çok Amerikalı gazetecilerden başka Hollandalı, İsveç ve Norveçli, Brezilyalı, Romanyalı, Yunanlı birçok gazeteciler vardı. Bu muhtelit matbûat müntesibinin idaresi husûsuna Hariciye Nezaretinden "Direktör Schimide" memur edilmişti. Gazeteciler birbirine takdim olunduktan sonra görüşmeye başladılar. İstasyonlarda, pek çok askere tesâdüf ediliyordu. Ara sıra mecruh askerleri hamil trenlerde meşhut olunuyordu. Öğle zamanına doğru trenimiz bizi Leipzig'e getirdi. Leipzig sevimli bir şehirdir. Avrupa'nın en büyük istasyonlarından birine maliktir. Caddeleri ne kadar müreffeh ise, halkı da o kadar sevimli ve terbiyelidir.

Bu ziyaretten maksat Almanya'nın şayan-ı istifade mahallerini ve husûsiyatını matbûat erkânına tanıtmak olduğundan, Almanlar gayet mükemmel bir program hazırlamışlardı. Adeta biz gazeteciler de Alman askerleri gibi bir dakika boş zamana sahip olamıyorduk. En evvel nazar-ı dikkate çarpan hâl sair Alman şehirleri gibi Leipzig'inde şan ve şatır olması ve iş ve güçle meşgul bulunmasıdır. İngilizler, Almanya'daki bütün nüfûs u tükürün harbe gittiğini yazıyorlar. Gelsinler de muharebe zamanında binlerce amele kullanarak ve yüz otuz beş milyon markı sarf ederek Almanların Leipzig'de yaptıkları cesim tüneli görsünler. Ziyaretimiz müddetince, bütün şehirlerde daire-i belediyelerin misafir addolunuyoruz. Leipzig'in muhterem Belediye Reisi ve komitesi bu tünelin bir kilometrelik kadar mevkiini bize gezdirdiler. İnşaat kuvve-i karibeye gelmiş ise de henüz trenler için raylar ferş edilmemiştir. Bu tüneli gezdikçe Alman fennine, san'atına hayran olmamak kabil olmuyordu. Her noktada bir ihtiraî fenin tatbiki, her tarafta bir harikuladelik, bir yenilik

görülüyordu. Tünelde bazen hava daha soğuk, bazen daha rutubetli hiss olunuyordu. Bu ziyaret hitama erdikten sonra istasyonun büyük salonunda hazırlanan mutantan bir ziyafete icabet ettik. Yemekler pek mükemmel olduğu gibi çokmuş ve hareketle çokta acıktığımızdan mükemmel bir iştiha ile sofraya oturduk.

Yemeği müteakip, Leipzig kumandanları da aramıza katıldılar. Ve bizim heyet-i matbûat içinde tek İslâm ve Türk gazetecisi olduğumuz anlayınca, Leipzig'de sakin üserâyı İslâmiye ile temasımızı rica eylediler. Üserâyı Müslimin'i gazinonun büyük havalisine getirdiler. Bunların adedi iki yüzü müteceviz idi. Rusya'dan esir alınan Tatar Müslümanlarından mürekkep idiler. Bunların birçoğu benim lisanımı pek âlâ anladılar ve benimle hasbihale koyuldular... Hepsi ceplerinden enâm-ı şerif nüshalarını çıkararak bana gösterdiler. Teklifim üzerine hepsi ayağa kalkarak büyük bir istiğrak vicdanı ile kelime-i tevhidi tezkâr ettiler. Bu hali görüpte müteessir olmamak kabil değildir.

Esir Müslümanlar, bize karşı, Almanlara karşı nasıl harp ediyorsunuz dediğimiz zaman, gitmez isek öldürüyorlar bizde gidip kolayca esir oluyor ve bu bela-yı müthişten kurtuluyoruz dediler... Hepsi Türkiye'ye selamlar yazmaklığımı tezimat-ı mahsûsalarının halife-i Müslim'in Hazretlerine iblağını rica ediyorlar ve bunların hepsi eyvah Çanakkale sukût etmiş diye esef ediyorlardır. Aldatılmış olduklarını söyleyerek keyfiyeti tashih ettiğim zaman üzerlerinde husûle gelen sürur-ı tarif imkânsızdır. Vaktimizin müsaitliğinden bahsederek gideceğimi söylediğim zaman, hepsi ağlaya ağlaya gelerek ellerimi sıktılar ve ya aziz, ya kardeş diye selam verdiler... Bütün muhabirin-i ecnebiyeye, bu Müslüman üserâ ile olan mülakatımı izah ettiğim zaman bu câhil Müslüman üseranın alâik-i İslâmiyeye merbutiyet-i kaviyelerine hayret ettiler ve Türkçe lisanla bütün Asya halkınca kullanılan ve anlaşılır bir lisan olduğunu yeni bir şey öğrenmiş vaziyetiyle telakki ederek memleketlerine de bu husûsta telgraflarla malûmâtlar verdiler.

Leipzig'deki ikinci ziyaretimiz henüz derdest inşa bulunmayan cesim bir kütüphâne binası idi. Buda muharebe mahsulü idi. Bunda da binlerce amele çalışıyordu. Bunun için Almanlar muharebe zamanında iki buçuk milyon mark sarf ediyorlardı. Bina harikûlâde idi. Cesim bir meydanın içinde zarif bir tarzda inşa edilmekte bulunan bu kütüphanenin karşı cihetinde Almanya'nın üçüncü sınıf dârülfünûnlarından madud olan Leipzig Dârülfünûn'u bulunuyordu.

Bundan sonra Leipzig müzesini gezdik. Müzenin Şark'a ait kısmı tedkik edilirse Türk ve Arapların hakiki tarihi öğreniliyor. Burada en güzel el yazılarıyla yazılmış pek eski Mushaf-ı Şerife'lerde vardı. Bundan sonra, muharebe dolayısıyla İstanbul'da ne resim basılmış, ne yazı yazılmış, ilan-ı meşrutiyeti müteakip, yaşasın Kânun-ı Esâsi... İlah.

Tarzından ne kadar levaiih tertip edilmiş ise burada Türk pavyonunda teşhir olunuyordu. Sonra, Osmanlı muharebeleri, levhaları, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul muhasarası gibi Türk celadetini gösterir ne varsa burada mevcut idi. Şurası şayan-ı tazkâr idi ki, muharebe mevcut olmasına rağmen buraları hınca hınç halk ile dolmuş taşıyordu.

Ba'de-hû Leipzig muharebesinin yevm-i mübeccelini yadan yapılan takı gezdik. Müteakiben ziyaretine gittiğimiz daire bir san'atoryum idi. Bu da fevkâlâde muntazam bir bina olup büyük büyük bir bahçeden sonra binaya vasıl olunuyordu. Burada vefat edenlerden ihrakını isteyenlerin bedenlerini yakma için bir daire hazırlanmıştı. Lâkin bu ne tertip idi. Vapur kazganının ateşi ve kazganı bunun yanından hiçtir. Adeta burası dünya cehennemidir. İki katta da alet katındaki makine ile tabut, kaydı hamil olarak geliyor ve makine ile o müthiş cehennem ateşinin içine gidiyor. Ateş o kadar müthiş ki bir dakika da, atılan cesedi sarıyor ve yalnız bir alev gözüktüyor. Cesedi yakılacak mevtanın ailesi bunu yukarıdan seyrediyorlar. Bu ameliyenin icrâsını için alınan ücret 25 Mark'tır. Bir kadının kemalen kül olması yarım saat sürüyor ve sonra bu kül toplanarak fevkâlâde muntazam bir kutuya konuyor ve isim ve adresi yazılarak saklanıyor. Hayretle temâşâ eyledik.

Artık bugünün programı bitmiş idi. Lâkin bütün heyet-i matbûatta pek bî-tap düşmüşlerdi. Akşam Rat Chavez'de daire-i belediyenin resmi ziyafetine davetli idik. Bu ziyafette Leipzig'in bütün ekâbir-i mülkiyesi ve askeriyesi ve heyet-i matbûatı bulunarak matbûat-ı ecnebiyeye beyan-ı hoşamedî eyleyeceklerdi.

Saat dokuza doğru müdavin büyük yemek salonuna geliyorlardı. Herkes birbirine takdim olunuyor ve birbirine müşahedatını anlatıyordu. Türk gazetecisi olduğumuzu duyan ve görenler beni, bî- taraf milletler efradı gibi değil kendilerinden addediyorlar ve daha büyük bir samimiyetle elimi sıkıyorlardı.

Bir nutukla beyan-ı hoşamedî. Bî- taraf milletler matbûatın namına Amerika'nın Associates Pres vekili cevap verdi. Lâkin ben bî- taraf matbûata dâhil değildim. Bende Türkçe bir hitabe söyleyerek Türk matbûatı namına beyan-ı teşekkür ettim. Sonra nutkumu Almanca'ya tercüme ile ziha eyledim. Nutkum uzun sürdü. Zira müthiş bir alkış tufanı salonu sarıyordu. Her tarafta herkesin kalbinde Türk'e karşı bitmez bir muhabbet vardı. Âlemle bâ-husûs Bahriye Nazırı sabık Mister Çörçil'in Çanakkale'de iki mil sonra bir cennet var tarzında İstanbul'u ima ettiğini söyledim fakat Türkler o "pis İngilizleri, bu cennete sokmayacaklardır" dediğim zaman salon dehşetlere boğuldu. İslâm ve Alman dostluğunun ehemmiyetini izah ettiğim zaman ise her taraftan yaşayan Müslümanlar sadası göklere çıkıyordu. Ertesi gün bütün Leipzig gazeteleri nutkumu tafsilen yazıyorlar ve mündericatını pek faideli buluyorlardı.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6641, 2 Şv. 1333, 31 Tm. 1331, 13 Ağ. 1915, s. 2.)

*

CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN

-2-

Leipzig'de İkinci Gün

Leipzig'de bugünkü ziyaretlerimiz hakîkaten şayan-ı ehemmiyetti. Almanlar bize akıllara hayret verecek bir eser-i san'at gösterdiler: Bir büyük hamam idi. Lâkin yüzmek için yapılan bu büyük göl, elektrik kuvvetleri ile deniz gibi kabarıyor, köpürüyor, müthiş sûrette dalgalanıyordu. BAE'de bu büyük hamam akşam sairesini de gezik, gördük. Ale'l-husûs "Türk hamamı" namıyla vücûda getirilmiş olan dairenin tarz-ı mimarisi pek güzel idi. Bu hamam için, ücret-i duhuliye 50 para kadardır. Hamamın mecmu' mÂsârifi bir buçuk milyon Mark kadardır. Bu hamam da muharebe zamanında vücûda getirilmişti.

Bundan sonra "Emniyet sandığı dairesini gezmeye gidiyorduk. Bizi bu ziyaret müddetince hep askerî otomobiller taşıyordu. Emniyet sandığı da, bu saydığımız binalar gibi Leipzig daire-i belediyesine aittir. Leipzig belediyesinin hasılat ve varidatı milyarları geçiyor. Burada emanet eşya kabulü, pek pratik tarzda makine ile oluyor. Bu sûretle halk malını rehin ederek mutedil-i fazıla derhal para alabildiği gibi marabacıların eline düşüp zarar görmüyor. Halkın başında müşfik bir baba gibi hakîkatli, bir daire-i belediye var. Bütün hissiyat-ı insaniye ile mütehassis olarak zayıflara yardım, muhtaçlara iane eyliyor. Tahkikatımız üzerine anladık ki hal-i harp mühim tesirler göstermemiş, harp fakir düşmemiş. Zaruret duyduğu için evvelkinden daha fazla miktarda buraya müracaat mecburiyetinde kalmamış... Burası dört cesim katı şamildir. Buralarda sıralanmış ve işarlanmış merhun eşya hıfz olunuyor. Tazyik-i hava ile hareket eden borularla sevk olunur. Tertip o kadar muntazam ki, insanın hayran olmaması gayr-ı kabildir. Birinci kat elbiseler, ikinci kat eşya-yı saire, üçüncü kat altın ve mücevherât dairesidir. Bundan sonraki kat bizi hayretlere ilka eyledi. Bu kısımda da daire-i belediyeye ait milyonlarca mark kıymetinde konserve ve etler saklanmıştı. Bunun sebebi de muharebe zamanında daire-i belediyenin piyasayı arz ve talebe göre tanzim edebilmesi imiş, Ve'l-hâsıl insan, Almanya'nın her tarafını, gezip gördükçe hayretten hayrete düşüyor.

Yine otomobillere binerek askere levazım ihzarıyla meşgul fabrikaları gezmeye gittik. Evvela kumaş dairesini gezdik. Bundan sonra makine ile yüzer yüzer esvapların nasıl biçildiğini öğrendik büyük biçkiler için büyük devreli makineler ve küçük aksam için küçük devreliler kullanılıyordu yalnız Leipzig'de bugün iki yüz bin kat esvap hazırlanıyordu.

Esvabı erkekler kesiyor, kadınlar dikiyordu. Diğer kısımda da şeritler dikiliyor. Ve numaroyu taburu havî markalar damgalanıyordu. Kundura imal eden daireleri de gördük. Burada sırf erkek amele istihdam olunuyor. Yalnız Leipzig günde üç bin asker ayakkabısı hazırlayabiliyordu. Ayakkabılar, çizmeler, dağlar gibi yıkılmış idi. İnsan İngilizlerin yüz bin askerî hazırlamayacak sûrette gösterdikleri eser-i acz karşısında bu büyük kuvveti takdirden kendini alamıyordu. Bunsan sonra heyet-i zâbitana veda ile buradan da ayrıldık. Otomobillerimiz bizi dünyanın en büyük hastahânelerinden biri olan “Saint George” binasına götürüyordu.

Orayı da gezecek, yaralıları görecektik ve orada daire-i belediye tarafından verilen son bir öğle taamını yiyecektik. Hastahâne, gayet muntazam her tarafı iyi idi. Bu hastahâne küçük mühim ve en muntazam ameliyat dairelerini ihtiva ettiğinden hep ağır yaralılara tahsis edilmişti. Her tarafı gezdik, gördük. Alman askerleri bizi yabancıları sürur ile selamlıyorlardı. Her yaralıya karşı ayrı ayrı tedbir-i ittihaz olunmuş idi. Yapılan ameliye-i cerrahiyeler Almanlarda operatörlük fenninin ne kadar ileri gittiğini rana gösteriyordu. Fariza bir askerin burnu, ağzı, dudakları bir şarapnel ile gitmişti. Bu dama ağzı, burun, yanak ve her şeyi yeniden yapmışlardır. Kezâlik bir diğer askere hiçbir fark olunmayacak sûrette etten burun ilave etmişlerdir. Hastahâneye gelen ağır yaralılar arasında vefeyâtın miktarı yüzde dokuzu geçmiyormuş. Sonra en mühim kısım, hareket-i muattal kalan sinirlerin masaj tarikiyle canlandırılmasıdır. Gözümüzün önünde yapılan bu masaj ameliyatını da gördük.

Yine bugün çok gezdik, çok yorulduk. Saat bire doğru yemek salonuna geçiyorduk. Salon büyük, yemek pek mutantan, davetliler pek çoktu. Burada da nutuklar yapıldı. Hakkımızda gösterilen âsâr-ı misafiretten dolayı Türk matbûatı namına beyan-ı teşekkür ettiğim zaman belediye reisi, ne büyük cümlelerle Türk misafirperverliğini yâd eyledi.

Malum-âmildir ki, Leipzig 1999 aşım âleminde birinciliği ihraz etmiş bir şehirdir. Leipzig müzesi ilk alet-i tıbbiyenin numûnelerini hücrelerinde muhafaza eder. Garb’a, Şark’a dair Leipzig’de basılan kitapların adetleri milyarları geçer. Öyle bir matbûculuk ki, insanın ağzının suyunu akıtır, Leipzig’i terk edeceğimiz bugün, reklam kütüphânesi denilen bir cesim kütüphâneyi de gezdik. Her cihet şayan-ı istifade idi. Eshab-ı matbûat şerefine milyoner olan matbu sahibin iki kızı ziyaretçilere bi’z-zat kahveler ikram eylediler. Burada o muhterem müdür, muharebenin bedayetinden beri Almanlar aleyhinde ve lehinde yazılan âsârın bize listesini okudu ve vukuatı ilmi nokta-i nazarından pek güzel ve bî- tarafâne tedkik eyledi ve muharebe hengâmında milyonlarca kıymetli eser neşreden Almanya’nın bir barbar mülkü olmayacağını da pek güzel bir tarzda izah eyledi. Buradan çıkınca artık Dresden’e

hareket etmek üzere hazırlanmaya başladık. Akşam yemeği içinde Leipzig heyet-i matbûatı tarafından davet olunmuştuk.

Leipzig'in pek cesim ve âsâr-ı atikeden addolunacak kadar nefis ve atik olan bu lokantasında da yemek yedikten ve bazı noktalarda burada irad eyledikten sonra, istasyona müteveccih hareket ediyor ve heyet-i belediye ve heyet-i matbûata teşekkürler takdim eyleyerek, güzel Leipzig hakkında bu güzel ve faideli ziyarete dair edebî bir hatıra saklayacağımızı vaadeyliyoruz. Leipzig heyet-i matbûatı, bizi istasyona kadar kemal-i tazim ile teşyi ettiler. Trenimizin diğer kısmında Fransızla mübadele edilen yaralı Alman askerleri olduğunu haber aldığım zaman derhal trenin o kompartımanına geçtim. Buradaki levha doğrusu beni müteessir etti. Melih çehreli genç Alman askerleri, kolsuz, bacaksız memleketlerine dönüyorlardı. Ben onları seyrederek ve dinleyerek müteessir idim lâkin onlar pek beşuşu ve mesrur idiler. Fransızlar, bizi aç bıraktı. Kolsuz, bacaksız Afrikalara kadar nefî ve tezyip etti. Bize hatıra gelmez azaplar etti diyerek hepsi kesik kol ve ayaklarını gösteriyorlar lâkin şimdiden sonra anatoprağına damağımızla hıdmete hazırlanacağız diyorlardı... Bu mecruhlarla mülakat ede ede yolumuza devam ettik. İki saat geçmişti ki trenimizde bizi Dresden'e isal eyledi.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6643, 4 Şv. 1333, 2 Ağ. 1331, 15 Ağ. 1915, s.2.)

*

CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN

-3-

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Bugün Saksonya Krallığı'nın payitahtı olan Dresden şehrine geldik. Burada Leipzig kadar hayat, san'at, ticaret mevcut değilse de revnaklı bir hal-i asâlet var... İnsan âli mübaniyi büyük sokaklar, cesim kütüphaneler gördükçe bu payitahtta bulunduğunu anlıyor. Şehir hal-i harpte olmakla beraber, yine revnakını ve şetaretini muhafaza etmektedir. Nâzili olduğumuz otelin diğer bir cephesine heyetimizde bulunan müktesebin matbûat şerefine bayraklar çekilmişti ki, bunların içinde birde rayat-ı Osmaniyye sallanıyordu. Sabahleyin otomobillerimize rakiben şehri gezmeye başladık. İlk ziyaret ettiğimiz mahal büyük bir mekûlat deposu idi. Sekiz katlı olan bu binanın her kısmı bir nevi maddeyi ihtiva ediyordu. Birinci kat hububat, ikinci şarapları, üçüncü sucukları, dördüncü konserveleri, beşinci zehirleri, altıncı reçelleri, yedinci et konserveleri, sekizinci kısım tütününü ihtiva ediyordu. Dresden Almanya'nın en büyük bir tütün merkezidir. Ale'l-husûs Türkiye ile bu husûsa dair çok muamele de bulunuyor. Deponun bütün muamelesi makine ile oluyordu. Mal almak,

mal çıkarmak için husûsi sistemler ittihaz olunmuştu. Sonra, bir yangın vukuu farz olundu, itfaiye heyeti yetişerek bu on katlık cesim binayı birkaç dakika zarfında her tarafını ihata ediyordu. Bunu da hayretlerle temâşâ eyledik. Derhal merdivenler kurdular, içerideki adamları kurtardılar, her lazım olan şey, bir kuvvet-i harikûlâde ile olup bitiyordu.

Bundan sonra büyük bir değirmen ziyaretine gittik. Günde üç bin çuval un öğüten bu değirmenin içinde direktör, memur, amele olarak elli kişiden fazla adam gözükiyordu. Zira her şey o kadar otomatik tarzda hazırlanmıştı ki, Amerikalılar bile hayrete düştüler pek mükemmel bir tahlil dairesi vardı ki, orada bütün memleketlerin unları tahlil edilmiş kuvve-i gıdaiyeleri nazar-ı itibaren alınmış idi. Buranın nazik direktörü heyet-i matbûata karşı pek misafirperver davranarak mutantan bir de kahvaltı tertip eylemişti.

Dresden resim sergisini ziyaret ettik. Avrupa payitahtlarındaki resim sergilerinde birinciliği ihraz eden bu müessese pek fevkâlâde idi. En büyük ressamların tablolarını ihtiva ediyordu. İsevî ruh u millette yaşatmak için Hazret-i İsa'nın pek muhtelif resimleri mevcuttu. Hiçbir vakit din unutulmamıştı. Burada da nazar-ı dikkatimi bir ceht celp etti: Mısır'a gidip avdet etmiş bir Alman ressamın eserlerinde bir daire teşkil edilmişti. Bunların içinde Şarklıların her kısım hayatı tahsil olunmaya çalışılmıştı. Arabistan'ın en kıymetli bir hayvanı olan devenin müteaddit vaziyetler de resmi yapılmıştı.

Ba'de-hû-hu Vrayens Hastahânesini ziyarete gittik. Burası bir konser mahâli iken hastahâneye kalb edilmişti. Hastahâne mecmu'ı sekiz yüz kişiyi ihtiva ediyordu. Mecruhlarla görüşüp hallerini sordum. Samimiyetle ellerimizi sıktılar. Osmanlı mecruhlarına selamlarını yolladılar. Müteakiben ameliyat dairesine girdik. Burada bir hadisenin şahidi olduk. Hasta hanin bu dairesinde ak saçlı, muhterem simalı bir profesör gazetecilere bir takım fotoğraflar göstererek şöyle bir hitabede bulundu. Düşmanlarımız mert değillerdir. Hain beşeriyetlerdir. İşte İngilizlerin istimal ettikleri dom dom kurşunları ve tesirleri diye bir takım fotoğraflar gösterdi.

Akşamı bizi Dresden Ticaret Odası yemeğe davet etmişti. Hastahâneyi yediye doğru terk ederek bu güzel binaya vasıl olmuş ve Dresden'in erbab-ı ticaretinin de ziyaretleriyle müşerref olmuşuk.

Bugünü de Dresden'de geçirecektik. Sabah kahvaltılarını ettikten sonra yine ziyaretlere başlıyorduk. Evvela bir sigorta şirketi gezdik. Sonra bizi otomobillerle Congesburg'a kadar götürdüler. Avrupa'da Rus, Belçikalı, Fransız üserâ-yı harbiyeyi gördük.

İnsan buraları gördükten sonra Almanların düşmanlarına bile hiss-i insaniyetle muamele ettiklerine bir şahid-i vicdani oluyordu.

Birçok üserayla görüştük. Hepsi hallerinden pek memnun idiler. Birçokları ale'l-husûs Ruslar, Almanya'ya Dârü'l-eman'a tesmiye ediyorlardı. Bizimle hasbihal ettiler, işledikleri mozaikleri gösterdiler, yaptıkları tiyatro binasında bir piyes oynadılar. Sonra da mükemmel bir konser verdiler. Rus, Fransız ve İngilizlerin Almanlardan aldıkları üseraya yaptıkları muameleden utandıklarını söylediler.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6647, 8 Şv. 1333, 6 Ağ. 1331, 19 Ağ. 1915, s. 2.)

*

CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN

-4-

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Saksonya Krallığı'nın merkezi olan Dresden'deki daire-i belediyede heyet-i namına mükemmel ve mutantan bir akşam yemeği hazırlanmıştı. Bütün ümerâ-yı askeriyeden başka milel-i ecnebiye konsolosları da hazır bulunuyordu. Beyazlı ve allı olarak telvin edilmiş olan salonun orta kısmında yüz kişilik bir sofra tertip edilmiş idi. Bu yemek salonunun her iki tarafındaki içtimâ ve konferans salonlarında gerek cesamet ve gerek letafet itibariyle emsâlsiz idi. Buraya muvasalatımızı haber alan Osmanlı Şehbenderi derhal gelerek elimizi sıkılmıştı. Saat dokuza doğru yemek bütün ahenk ve edasıyla devam ederken, belediye resisi ayağa kalkarak heyet-i matbûata güzel bir hitabede bulundu. Almanların bu dünya davasında ancak hak ve adl için boğuştuklarını söyledi. Her gün yeniden hüsn ü mükellefiyete vasıl olan Alman efradı gibi Alman hal-i iktisâdiyesinin de yeni yeni feyzlerle terakkiler gösterdiğini saydı döktü.

Allah'ın inayetiyle Türkiye ve Avusturya gibi şayan-ı iftihar müttefiklerle Almanya'nın terâzini galibiyet kefesinde bulunduğunu söyledi. Zaman-ı harpte bile, Almanya'nın bir ümran-ı iktisâdi içinde bulunduğunu anlattı. Bî-araflara tevcih-i hitabet ettiği zaman sizden bizim için fazla söz fazla medh istemiyoruz. Yalnız matlubunuz, doğruyu, hakîkati 2002 aşim-ı âleme neşr etmenizdir dedi. Bundan sonra Hariciye Nazırı Vekili Direktör Schumacher söze başlayarak dedi ki Dresden'de gördüğümüz hüsn ü kabül beni ve heyet-i matbûatı müstağrik-i şükran eyledi. Almanya'nın her tarafından olduğu gibi Dresden'de de büyük saha da Sakson feyz ve ümranı nümayan oluyor. İki gündür gezdiğimiz şehrin bizde ve arkadaşlarımızda bıraktığı tesir pek büyüktür. Dresden şehrine gönlümüzden kopan en büyük halet-i samimâne iğle kendi ve arkadaşlarım namına teşekkür eder ve bu büyük şehrin sa'd-ı istikbali namına iade-i ikdah eylerim. Bundan sonra, mevki-i hitabeye ben çıktım. Huzurundan müsaade alarak nutkumu evvela Türkçe söyleyeceğimi ve ba'de-hû

tercüme edeceğimi bildirmiştim. Söze şöyle başladım, “Ruh-ı İslâm-ı kırmak, öldürmek için Türklerin mevcudunu bile çok gören İtilaf Devletleri aralarında mülk-i İslâm’ı taksim ediyorlardı...

Darü’l-hilafeye hücum için Türkiye’nin kapılarını zorlamaya başladılar. Kudurmuş köpekler gibi öldürdüler. (Yaşasın Türk askerî sadaları) Türk askerî burada yine kendini gösterdi. Öyle bir şecaatle harp etti ve ediyor ki,

Türklerin ölmediği ve ölmeyeceği anlaşıldı. Meşrutiyeti tesis eden Türklerin önünden biri yaşamaya azm ettiklerine, pek mahir bir misal bugün bugün gördüğümüz Türkiye’dir. İşte Türklerin bir lisanı ile hitap ediyorum. İhtimal ki bu büyük salonun kubbesinde şimdiye kadar bu ahenk ile bir his yükselmemiştir. Size ey büyük Saksonya Payitahtı sakinleri, size hitabet ediyorum, bu azimkâr Türkler marifet-i medeniye namına, cemiyet-i beşeriyede ne yaparsa, şimdi nokta-i nazar millilerini muhafaza etmek şartıyla nazar-ı itibara alacaklardır. Türkler âlem-i İslâm’ın rehber ve saiki mevkiinde bulunarak bu attıkları azimkâr adımlarla, o âlemde feyzler, marifetle vücûda getireceklerdir. Bedayet seyahatimden beri Almanya’da gördüğüm ümran ve terakkiye doğrusu pek büyük takdirlerle nigran oluyorum. Emin olunuz ki bütün müşahedatımı “İkdâm” delaletiyle muhit-i Osmaniye işar ederek orada da faide-i ameliyeler tesisine çalışacağım. Zaman-ı sulhta Fransa ve İngiltere’nin aksam-ı müttehidesinde senelerce yaşamış olmakla o memleketleri de tanırım. İstedğim bî- tarafâne mukayeselerde onları sizden pek dîn buluyorum. Almanya gibi bir müttefikî müterakkisi bulunmaya hakîkaten Türkiye, iftihar etmelidir. Türkiye-Almanya arasında bir samimiyet-i mahsusa ile devam eden sulh arkadaşlığını yâd ederek ayrıca Türk millet ve matbûatı namına eda-yı şükran ediyorum. Ve ümit ederim ki bî- taraf milletlere mensup refika-yı kiram da bu büyük âsâr-ı medeniyeti memleketlerine bu sûretle nakil de tereddüt etmeyeceklerdir.

Maksadım Türkçe lisanı Alman salonlarında çınlatmak idi. Muhataplarımın vazî ve ifadetlerinden anlıyorum ki Türkçe’yi hitabet için pek ahenkli buluyorlar. Bu akşam ki içtimâide Rum matbûatının muhabiriyle Amerika ve Yunan konsolosları bulunuyordu. Bunlar Türkçe’yi pekiyi anlıyorlardı. Hepsi çok yaşa diye bağırıyorlar. Böyle bir ziyafet-i resmi de Türkçe görüşülmesi ne büyük hitalar veriyor. Bütün Alman gazeteleri de İkdâm muhâbirinin Türk matbûatı namına nutuklarını dâimâ Türkçe verdiğini yazıyorlar ve bunu alkışlıyorlar...

Yemekten sonra, büyük salona geçildi. Orada da hem hasbihal oluyor hem kahveler, şerbetler içiliyordu. Yarın erkenden, Münih’e müteveccihen hareket ediyoruz.

Bî- taraf matbûatta Cenûbî Almanya’da vuku bulan bu ziyaret hakkında Fransız, İngiliz gazetelerinde şiddetli tenkidât görülmektedir.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6650, 11 Şv. 1333, 9 Ağ. 1331, 22 Ağ. 1915, s. 2.)

*

CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN

-5-

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Saksonya'dan sonra Bavyera Krallığı'nın makar idaresi olan Münih'e vasıl olduk. "Dresden" nasıl bir mevcudiyet-i asilâne ile yaşıyorsa Münih'te hayat-ı feyazâneyle öyle mesut günler geçiriyoruz.

Alman misafirperverliğinden, bir Türk gazetecisi olmak itibariyle daha büyük istifadeler ediyorum ve bu fırsattan istifade ederek her tarafta Türklerin hayat teccidinde dair konferanslar varıyorum. Münih'in her tarafından en büyük mübaniyetten en küçük evlere kadar Alman bayrakları yanından Türk bayraklarına da rast geldim. Bunun üzerine umum Münih gazetelerine şöyle bir mektup yollamaya mecbur kaldım ki latifen derhal derç ettiler. Mektupta diyor ki: "Bir Türk gazetecisi olarak bugün Bavyera Krallığı'nın bu güzel payitahtında bulunuyorum. Sair arkadaşlarım gibi bende hayran-ı terakkiyatınız oldum, kaldım. Hakîkaten dedikleri gibi Almanya'nın Berlin kafası ve Münih kalbi imiş,, Fakat benim hissiyatım daha fevkâlâdedir. Zira en büyük kâşanelerden en küçük evlere kadar Münih sokaklarında bir hayli Osmanlı bayrağı gördüm. Her tarafta temas ettiğim halk, Türk ismini pek büyük hürmet ve muhabbetle yâd ediyor. Her gördüğüm asker ve zâbitan elimi can u gönülden sıkıyor. Teşekkürâtımın alenen neşrini rica ediyorum." Hakîkaten Almanya'nın her tarafından en küçük şehrinde bile Türk'e karşı o kadar büyük bir itimat ve muhabbet var ki tarif olunamaz. Fariza Münih hâkimin genç bir kızı ile görüştüm. Bir Türk'e rast geldiğinden dolayı elini çırparak seviniyordu. Bana işlediği yastıkları gösterdi. Hepsini aylı yıldızlı idi.

Sonra Münih'te pek şayan-ı istifade bir şey daha ziyaret ettik ki o da, Alman müzesi idi. Bu başka müzelere hiç benzemiyordu. Dünyanın hiçbir tarafından zaten böyle bir müzenin emsâli yokmuş. Burası Almanya'nın hayat, san'atına dair dünyada ne mevcut ise hepsini ihtiva ediyor. Mesela ilm-i nücûma dair bir dairesi var ki tâ bedayet âleminden bugüne kadar teleskop icat edilmiş ise hepsinin numûnelerini mehteridir. Arapların Endülüs'te alet-i rasadiye bile mevcut...

Bu müze yeni bir binaya nakledilecek ki onu da gezdirdiler. Zaten ne binanın ve ne alet ve edevâtın kıymetine had yoktur. Bununla beraber dühûliyesi halk için kırk para ve mektepliler için haftada üç kuruştur. Beş mark vererek senevi îza olanlar her gün müzeyi

serbestçe ziyaret edebilirler. Bundan başka en mühim bir cehitte bütün alet-i mevcudenin “otomat” tarzından yapılmış olmasıdır. Onun için her müzeye giren zahmetsizce her fen ve san’ata dair kataloğu alarak istediği tecrübeyi yapabiliyor. Müze müdürü “Müttefikimiz Türklerin genç evlatları, Münih’in High School denilen mektebine gelsinler ve bu müzeye devam etsinler emin olunuz ki az zamanda her fen ve san’at için memleketinizde istediğiniz kadar adam bulursunuz, bu husûsta bizimde her türlü yardımımızdan emin olabilirsiniz” dedi. İnşallah bu sözlerim muhit-i muhterem Osmanî’de bütün manasıyla tanin-endaz olur da Münih’in bu feyz ile mâlî âleminden birkaç Türk genci de istifade ederler.

Heyet-i matbûat şerefine Münih’in tarihi şehremini dairesinde bir öğle taamı ziyafeti tertip edilmişti. En büyük ekâbir-i memurin, en büyük rüesâ-yı askeriye en büyük cenerallerin en büyük hizibrân belde hazır bulunuyordu. Hemen her zâbit, her ceneral yanımıza sokularak kahraman Türklerin halini soruyordu. Daire-i belediye reisinin nutku pek mükemmeldi. Büyük bir vuzuh ile Alman kemalatından bahs ediyor muvaffakiyyetin muhakka olacağını büyük bir azminân ile söylüyor Almanların bu harpte mutaarruz olmadıklarını belki müttefikleri Türkler ve Avusturyalılarla beraber müdafaa-i meşruıye vesaitinde bulduklarını izah ediyordu. Ve bî-taraf matbûattan, Almanların medhini değil, hakikat, hizibrân yazmalarını rica ediyordu. Sonra şehirde dolaştık. Dolaştığımız arabanın üzeri olduğu gibi şehir Türk bayrakları ile donanmıştı. Ale’l-husûs bu akşam büyük bir günü takdis için Münih’in König Palas denilen meydan-ı kralîde bir içtimâi 2005aşım akd edilecek Varşova’nın sukûtu tebcil olunacaktı.

Cuma günü saat sekize doğru idi o büyük muhteşem meydan doluyordu. Seksen bin kişilik bir camm-ı gayyir toplanmış bu büyük muzafferiyet için Allah’a dua ediyorlar, millî şarkılarını söylüyorlardı. Burada şehreminin heyete, bu büyük camm-ı gayyire bir hitabe tarihisi var. Diyordu ki: “Düşmanlar kahroluyor. Her tarafta zafer kazanan Alman orduları, bugünde Avrupa’nın hem bir mevkiini büyük bir kalesini zapt ettiler. Harpteki vaziyet-i umumiye bizi memnun ve şadan edecek haldedir. Müttefiklerimiz Türkler Çanakkale’de, Avusturyalılar ve Rusların içlerinden düşmanlara hadlerini bildirdiler... Ey büyük Alman milleti, bu tarihi günü tebcil ederken, haşmetlû Kral Hazretleriyle, Alman İmparatorunun ismini şerefle yâd edelim. Hevc hevc yaşasın sadaları” hakîkaten halk pek cuşan görünüyordu. Mir azimetli meydanda dahî Alman, Bavyera, Türk ve Avusturya bayrakları sallanıyordu. (Almanlar bütün milletlerin üstündedir) şarkısı teganni edilirken sanki gulgule-i halk semâvata kadar yükseliyordu.

Bu akşam da Münih Tiyatrosuna davetli idik. Bir operet görecektik. Burada da husûsi mevkiler hazırlanmıştı. “İmparatoriçenin Emirleri” namıyla bir piyes oynanıyordu. Burada

Alman mûsikîsinin bütün kudreti gösteriliyordu. Parçalar ne kadar ruh-nevâz ise, mevzuu o da kadar faideli idi. Bir müstebit İmparatoriçenin yapacağı şeyleri gösteriyor, sarayın entrikalarını izah ediyordu.

Münih Pazar sabahı enzara pek mükemmel bir çehre arz ediyordu. Herkes koşa koşa ibadethanelerine gidiyorlardı. Bavyera'nın ekseriyetini Katolikler teşkil ediyor. İnsan Almanların bu haline de hayran oluyordu. Dünyaları için bu kadar çok çalışan bu halk ibadet zamanında biri büyük hulûs ile ibadethanelerine koşuyorlardı. Bugün içinde heyet-i matbûatın programı pek güzel hazırlanmıştı. Münih civarındaki lakeler üzerinde bir tenezzüh yapılacaktı. Sema güneşli idi. Bavyera Krallığı'nın güzel trenlerine bindiğimiz zaman buyurduk. Bu ne rahat be ne tefrişat idi. Avrupa'nın kısm-ı küllisini gezip gördüm. Lâkin bu hayatı, bu refah ve ihtişamı dünyanın bir tarafında görememiştim. Genç Alman çocukları, beyaz esvaplar giyerek, hamam takımlarını alarak yüzmeye gidiyorlardı. Genç ve güzel Alman kızları ise, muhtelif çehreli heyetimizi gülerek selamlıyorlardı. Şimendüfer seyahati bitmişti. Vasıl olduğumuz mevkie "Starnberg" isminde pek güzel bir yerdi. Lakenin üzerinde zarif kotralar, güzel bir şimal rüzgârının tesiriyle pervaneler gibi uçuşuyorlardı. Her taraf şen herkes şadan idi. Bu gölün ismi Stanberg Hes idi. Adeta burada her taraf cennete benziyordu. Vapura bindik. Küçük bir seyahatten sonra güzel bir mevkie vasıl olduk. Buralar Münih'in sayfiye mevkileri idi. Her taraf pek güzel idi. Burayı Rugen Insel (Göl Adası) tesmiye ediyorlardı. Burada pek tumturaklı bir öğle yemeği yedik. Semamızda yine birçok Osmanlı bayrakları sallanıyordu. Sonra bir tenezzühe başlayarak bir saat kadar ormanlar arasında yürüdük. Ve burada İkinci Lui zamanında yapılmış güzel bir kâşâne gördük ki bütün göllerle ihata olunmuştu. Bu güzel günü böyle geçiren gazeteciler büyük bir hat ve sürur ile akşamüzeri Münih'e avdet ediyorlardı. Lâkin bu behiştî güzelliği gaip ederek şehre gireceklerinden dolayı doğrusu müteessir görünüyorlardı. Almanların tabiatın güzel yarattığı memleketlerini âsâr-ı medeniye ile de ne güzel teçhiz etmişlerdi.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6655, 16 Şv. 1333, 14 Ağ. 1331, 27 Ağ. 1915, s. 2.)

*

CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN

-6-

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Seyahatimiz günden güne daha faideli oluyor. Bugün lakeleri, dağları gezdik. Münih'in etrafı hakikaten pek dilrubâ... Sabahleyin Münih'ten hareket ettik. Aman Yarabbi, o ne feyyaz, o n mümbit vadilerdi? Her taraf ekilmiş dağ sırtlarında bile muntazam tarzda çayırliklar vücûda getirilmişti. Geçerken bu büyük dağların üzerindeki otları biçmekle meşgul bir hayli kimseler gördük. Almanların bütün dünya ile harp etmekle beraber tarlalarında dahî birçok genç ve gürbüz insan bırakmışlar... Bunların yanında çalışan güzel çehreli tam sıhhatli Alman kadınları da gerek telebbüsleri ve gerek örtüleri itibariyle Türk kadınlarından farklı değillerdi. Yolumuza devam ettikçe hayretimiz artıyordu. Tabiatın bu kadar üzerine bize ne halk ettiği mevkie Alman fen ve san'atta da harka-i san'at ve medeniyet namına lazım gelenleri zımm ettiği unutmamıştı. Tren tevkif etti. Ziyaretgâh makarımız olan Meten Wall mevkiine vasıl olmuştuk. Hep dolaştığımız vadiler Bavyera arazisi idi. Onun için her tarafta beyazlı mavili Bavyera bayraklarına rast geliniyordu. Ahâli elbise-i milliye olarak kısa pantolon ve kenenden mavi ceket giymişlerdi. Güneşin tesiriyle çehreleri yanmış olan Bavyeralıların simaları bizim köylülere de biraz andırıyordu. İlk işimiz burada bir yemek yemek oldu. Yemeklerde başka bir zevk ile hazırlanmıştı. Artık Berlin'in rosebeefler, canletleri yerine, bol lahana ile pişmiş yahni yiyorduk. O kadar lezzetli buldum ki tarif edemem. Tabak bizim "kapuska"yı andırıyordu. Sonra bir takım tatlılar yedik ki pek hoş idi.

Şehrin mahallelerini dolaşmaya başladık. Ahâli küçük ve muntazam evlerde sakin idi. Her tarafta köy hali meşhud oluyor. Ahâli umumiyetle tendürüştür. Evkaf-ı umumiye vakıf ve gözü açık adamlardır. Her evde bir iki keman mevcut olduğuna bakılırsa, mûsiki-şinas oldukları da anlaşılıyor. Ahâli Katolik olup bu mezhebin ayini üzerine müesses kiliselerini de bize gösterdiler. Bavyera'yı ziyaret ettiğimiz vakit orada bir takım sinematografçılar da bulduk.

Ahâlinin millî kostümleriyle resimlerini alıyordu. Bu ahâlinin sinematograf şeritleri doldurarak epeyce para kazandıklarını öğrendik.

Burada bir eve girmiştim. Beş altı nüfûsluk bir aile bir minder üzerinde oturmuşlardı. Yazıhâneyi andırır küçük bir masanın önündeki duvara bir takım resimler, fotoğraflar talik edilmişti. Bunlara göz gezdirirken "Enver Paşa"nın resmini de en mutena bir noktada asılmış görmeyeyim mi?

Kadın, Türk olduğumu bildiğinden özene bezene bu resmi eline aldı. Ve tanır mısın diye üzerine bir nazar-ı hürmet fırlatarak bana gösterdi. Doğrusu bu fakir ailenin hali beni müteessir ve dil-şad etti. Bu küçük vaka, tâ Bavyera köylülerinin kalbine kadar Türk-Alman dostluğunun nasıl nüfuz etmiş olduğunu gösteriyordu. Mesele bununla da bitmedi. Türk olduğumu haber alan kadın, erkek köylüler etrafımı aldılar. Türkler, kahraman Türkler, kardeşimiz Türkler diye nidâ-yı meserret koparıyorlardı. Hepsi başka gazetecileri unutmuşlar, benden izâhât istiyorlardı, İstanbul’u, Çanakkale’yi Padişah-ı Muazzam-ı İslâm’ı ve Türk milletini soruyorlar ve iyi haberler aldıkça sevinçlerinden göğüslerini kabartıyorlardı. Evlerinin misafir odalarında bile tezyinat makamında Türk bayrağı kullanıyorlardı.

Nihayet bu samimi ve sevimli halka veda ederek husûsi otomobillerle daha içerilerde zirve-i cilada dolaşmaya başlamıştık. Yarabbi bu ne âlemlerdi! O yüksek dağların üzerinde ne güzel yollar yapılmıştı. Bir saat kadar yürüdükten sonra Velchecy Gölü’nün civarındaki güzel bir lokantada güzel bir öğle yemeği için tevkif ettik. Orada da matbûat şerefine pek mutantan bir ziyafet hazırlanmıştı. Eşrâf-ı memleket bizi kabul etti. Bî-taraf gazetecilere gösterilen bu Resmî Kabul bize karşı daha samimi daha uhüvvetkâr oluyordu. Herkes, bir Türk gazetecisinin de heyete refâketinden dolayı sürur ve şadî hissediyorlardı. Emin olunuz ki buralarda gördüğüm âsâr-ı samimiyeti Osmanlı karilerine bu küçük cümlelerle izah edemeyeceğim. Hepsi kendilerine dair İkdâm da neşr edeceğimiz mektupların irsalini rica ediyorlar. Onu bir hatıra olarak saklayacaklarını söylüyorlardı.

Yemekten sonra kahveleri lokantanın kısım-ı şimalisinde sakin “hastabakıcı hemşiler”in önünde içecektik. Bu tepe tıpkı Yakacık’ı andırıyordu. Suların cereyanından istifade ederek elektrikler şimendiferler, hamamlar, neler neler yapılmıştı. Burada da bir deftere ismimizi kaydettik. Ben bir hatıra-i tarihiye olarak birkaç satırda Türkçe yazdım. Akşam olunca Münih’e avdet ettik. Yarın Nürnberg’e gideceğiz.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6664, 25 Şv. 1333, 23 Ağ. 1331, 5 Ey. 1915, s. 2.)

*

CENÛBÎ ALMANYA'DA BİR CEVELÂN

-7-

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Büyük Frankfurt şehrine akşam hava kararırken dâhil olduk. Şehir elektrik ziyaları içinde sanki yanıyordu. Birde muharebenin ilk demlerinde Londra'da bulunurken bu şehrin gösterdiği muzlim çehreyi düşündüm. Hakikat ve izahen anlaşılıyor. Bir galip biri mağlup memleketi idi. Frankfurt'taki hayat nazar-ı itibara alınmaya şayan idi. Askerin, zâbitin ahval-i maneviyeleri pek yüksekti. Ahâlinin, ticaret mahallinin vaziyetleri, otellerin leb-a-leb dolu olması Almanların hal-i harpte bulduklarını katiyen ifham etmiyordu. Frankfurt'ta, birkaç gün kaldık. Burada bize bir asker kışlası gösterdiler. Kışla meydanında yeni askere alınmış kuvve-i efradiye ta'lim görüyorlardı. Gözümüzün önünde bir süngü hücumu yaptılar hakikaten pek fevkâlâde idi. Burada nazar-ı dikkatimizi bir ceht celp etti. Her ziyaret ettiğimiz kıtada zâbitan muhtelif milletlere mensup olduğumuzdan ne lisan ile görüşelim diye soruyorlardı. Ale'l-husûs içimizde Amerikalı gazeteciler çok olduğundan, birçok yerlerde zâbitan ile İngilizce görüşüyorduk. Meğer bu rasgeldiğimiz zâbitan ihtiyat zâbitanı imiş, bunlar hal-i sulhta ale'l-kesir ticaretle meşgul olduklarından 2009 aşime 2009'ı ecnebiyede seyahatler ederek hem o memleketleri ve hem lisanlarını tanımışlar. Frankfurt'ta öyle ihtiyat zâbitanına rast geldim ki İngilizceyi pek mükemmel telaffuz ediyorlardı.

Sonra en mühim nokta bu zâbitanın diğer zâbitanlardan hiçbir tarz ve sûretle farklı olmaları meselesidir. Bunu hazırlayan Alman Mekâtibi-i İbtidaiyesi'nin sistemidir. Geçen gün "Almanya" diye bir İngiliz'in yazdığı kitabı okumuştum. "Veron isminde olan bu muharrir Alman-İngiliz mektuplarını mukayese ederken Almanlarda da sporun terakkiyyâtını yazıyor. Fünûn u hazıranın pek pratik tarzda okutturulduğunu gösteriyor. Lâkin yine kendi nokta-i nazarından muhakeme eder "askerlik" fikrinin ibtidai mektuplara kadar sirayet etmiş olduğunu bildiriyor. İşte bu ihtiyat zâbitinin esal bir zâbit vazi ve halinde bulunmaları hep bundan bu mektuplardan inbias ediyor. Bu mektupların birçoğunu gördüm. Öyle izci teşkilâtı vücûda getirilmiş ki, on üç, on dört yaşındaki bu çocuklar bile bugün muharebe edebilirler. On iki yaşındaki çocuklar 50 kilometre yol yürüyorlar. Artık bu çocuk asker olursa kimden korkacak. Buraları siper ve temâşâ eyledikten sonra "Frankfurt Main"e azimet ettik. Burada da bir takım doplar, fabrikalar gezdik.

Ba'de-hû Main nehri üzerinde vapurlarla bir tenezzüh yaptık. Nehirde mecruh askerler, yüzerek, kürek çekerek ta'lim görüyorlardı. Vapurumuz geçerken hevc hevc diye bağırarak mütemadiyen bizi selamlayan bu askerler o kadar beşuş idi ki tarif edilemez. O

vapur bizi, bir istasyonda tevkif ettirdi. Karaya çıktık. Oradanda da arabalarla Wiesbaden'e müteveccihen hareket ettik. Kaplıcaları sayesinde bütün dünya zenginlerinin bir karagâhi olan "Wiesbaden" in muhterem komitesi pek misafirperver görünüyordu. Cesim lando arabalarını ile bu güzel Wiesbaden'in ormanlık aksamını geziyor ve kaplıcalara gidiyorduk. Ne mevkiinin letafetine, ne sokakların ve mebaninin intizamına had yoktu. Bir saat kadar araba tenezzühünden sonra, kaplıcalara geldik ve milyonlarca marklar sarf eyleyerek yapılan hamamları gördük. Seyahatin tesiriyle biraz yorulduğumdan arkadaşlarım binayı gezerken, ben de ortadaki büyük hamamda güzelce bir yüzdüm. Neler neler yapılmıştı... Hemde bu cennet gibi yerlere vücûda getirilen âsâra bakılırsa ücret pek ucuzdu. Fariza bu yüzme hamamının dühûliyesi masaj ile beraber bir mark idi. Odaları birer birer gezdik. Her odanın bir husûsi hamamı vardı. Lâkin ne zarif tarzda vücûda getirilmişti. Bu esnada komite azasından birisi Türk gazetecisi olduğumu anlayarak yanıma yaklaşmıştı. Bana hamaların mecruh asker ve zâbitanın nekahetleri devresinde pek büyük faideleri görüldüğünü izah ettikten sonra dedi ki:

"Bize in'am-ı ilâhi olan bu hamamları yalnız kendi askerlerimiz, kendi zâbitanımıza hazır etmek istemiyoruz. İstşyoruz ki bizim kıymetli müttefklerimizde mecruhları da istifade etsin. Onun için kahraman Türk gazileriyle, Avusturyalı mecruhlara mahsus olmak üzere birer daire hazırladık. İlk kabile olarak otuzu mütecaviz Türk mecruhu da bugünlerde buraya vasıl olacaktır."

Wiesbaden'in güzel suyu ile havasından bizim birkaç zâbitimizle askerimiz de istifade edeceklerdi. Emin idim ki onlara, her Alman kalbi en müşfik bir tarzla nikran olacaktır. Sonra bu kısmı bana gezdirdiler. Osmanlı mecruhini için hazırlanmış olan hastahâne hakîkaten pek güzeldi. Bu muamele-i insaniyetkâraneleri dolayısıyla "Wiesbaden" daire-i belediyesine Osmanlı matbûatı namına mebzuleten teşekkürler takdim eyledim.

Buraları "*Dalmak*" romanında temsil olunan "Klypso" adasına benzetiyordu. Bundan sonra daire-i belediyenin vücûda getirdiği o büyük muhteşem içtimâ, konser, kıraat, ikâmet solunlarını gördük. Zengin mecruh zâbitler, güzel hastabakıcı Alman kızlarının nazar-ı şefkati altında buralarda teneffüs ediyorlar, okuyorlar... Ve bacağını kaybetmiş olanlar, mükemmel el arabaları içinde üniformalarını labis oldukları halde bu güzel hastabakıcılar tarafından gezdiriliyorlardı. Bu binayı gezdikçe hayretlere düşüyorduk. Zira milyonlarca markla vücûda getirilmiş bir deda-yı san'at idi. Wiesbaden'in her tarafından sair Alman şehirleri gibi gana ve servet meşhud idi. Sonra bizi bu bina içinde tarihi bir daireye soktular. Burayı ziyaret etmemiş ekâbir kalmamış... Krallar bile buraya gelmişler. Burası Almanya'nın Ren havalisinde yetişen şaraplar ber-meşherdir. Ren havzasında yetişen

üzümün cinsi nazar-ı itibara alınarak on iki çeşit şarap vücûda getirilmiş ve her biri numaralanmıştı.

Dünyanın hiçbir tarafından bundan iyi şarap mahzeni bulmak imkanı yoktur. Bundan sonra bu büyük salonun müdürü yanımıza yaklaştı. Ve bütün dünya gazeteleri mevcut olan kıraat salonunda “İkdâm”ın da mevcudiyetini arzu ettiğinden kendilerinin abone kaydeilmesini ve gazetelerin muntazaman yollanmasını rica eyledi.

Wiesbaden’de bu milyonlara karagâh olan büyük yemek salonunda bugün de biz gazeteciler yemek yiyorduk. Herkes meşhuş, memnun idi. Yemeğin hazırlandığı büyük terasanın önünde pek muhterem bir bahçe vücûda getirilmişti ki, elektrik ziyaları arasında sular fişkıyordu. Bu esnada neşr olunan Frankfurt gazetesi Cenûbî Almanya’da Bir Türk’ün hissiyatı diye bir makalemi neşr ediyorduk. Bu bütün Wiesbaden’in maruf simaları üzerinde pek güzel bir tesir bırakmış olacak ki hepsi pek samimiyetle gelip bundan dolayı beni tebrik ediyorlardı.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6666, 27 Şv. 1333, 25 Ağ. 1331, 7 Ey. 1915, s. 2.)

*

BERLİN’DE İD-İ AHDÂ

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuz Yazıyor:

İd-i Sâid Adhâ Berlin’de pek parlak bir sûrette tes’id edildi. Bayram namazının Sivasiyyun da İslâm-ı üserâ karargâhında teberru ile edâsı kararlaştırıldığından Almanya Hariciye Nezareti Berlin’de bulunan Müslüman misafirlere ve sefâret-i Osmaniyye erkân-ı kiramına davetnâmeler göndermişti. Berlin’deki dindaşlarımız elbise-i milliyelerini labis olarak bu 2011 aşime-i diniye de hazır bulundular. Sefirimiz Hakkı Paşa Hazretleri de halife-i İslâmı temsil ederek şeref-bahş oldu. Üserâ-yı Müslimin Hakkı Paşa’yı Padişahım çok yaşa nidalarıyla samimi ve hararetli bir sûrette istikbal ettiler, alkışladılar. Namazı makam-ı meşihat aliden sûret-i mahsusa da birine izam edilen Hoca Efendi kıldırarak halife-i Müslim’in namına bir hitabe okudu. Mîlel-i muhtelif-i İslâmiye’den terekük eden binlerce muvahhidin tahlil ve tekbir nidaları semalarda inikâslar yaparak kalbe derin huşû hisleri bahş eyliyordu. Namazdan ve serafethâne imamı Hafız Şükrü Efendi tarafından kıraat edilen teblîğ bir duadan sonra kurbanlar kesildi. Çarşamba günü sefârethâne de bir Resmî Kabul icrâ edildiği gibi ertesi günü de Berlin’de mütemekkin Müslüman muteberânı namına müteşekkil bir komite tarafından Otel İsiland’da bir çay ziyafeti keşide olunmuştur. Bu ziyafet pek parlak olmuştur. Mükemmel bir bando-ı askerî müzika-i ahviye latife terennüm ediyordu. Misafirin meyanında Almanya Hariciye, Adliye Nazırları Avusturya-Macaristan

ve Bulgar Sefirleri, Dârülfünûn profesörlerinden bir hayli zevat, Kont Andraşi, Baron Nidefeld gibi asilzadegân ve birçok kibar kadınlar mevcuttu. Bu ziyafet esansında Abdülaziz Çavuş Efendi ile Mısır Milliyetperverânı Fırkası Reisi Mehmet Ferit Bey tebliğ-i nutuklar irad eylediler. Müteakiben muharrir-i acizde bir nutuk irad ettim. İslâm'ın en büyük dostu olan Almanya İmparatoru Hazretleri ile Enver Paşa'ya ve Ceneral Hindeneburg'a bu içtimâ münasebetiyle telgraf keşidesi hakkındaki tekellüm alkışlarla kabul olundu.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6731, 3 Mh. 1334, 29 TE. 1331, 11 TS. 1195, s. 2.)

*

Yedi Sene Sonra:

BERLİN – İSTANBUL KATARINDA

(Rüfekâ-yı tahririyemizden Berlin muhâbir-i mahsûsumuz Sadi Bey'in Berlin'den ilk sürat katarıyla dersâdete gelmekte olduğunu dünkü nüshamızda yazmıştık. Muhâbirimiz dün akşam seyâhat yorgunluğuna rağmen hissiyât ve müşâhedâtını bir veche âtî yazmıştır:)

Yedi sekiz sene Avrupa'nın muhtelif bilâdından dolaşarak meşguliyet-i kesire dolayısıyla sevgili İstanbul'u görmemişim. Türklük namına Avrupa'da en ziyâde gazetecilikle meşgul olanların istifâde edebileceğine kâilim. Ma'a'ma-fih sathi mütalaalar, kısa cevelânlarla bilâd-ı efrenciye de bir şey öğrenilir veya bir şey yazılır itibkâtında değilim. İnsan bu memleketlerde vatan-ı muazzezini müdafaasını hakkıyla derûhte edebilmek için yerli gibi birleşmeli ve hiç yorulmayıp makina gibi çalışabilmelidir. Ben bu husûsta ilk merhâleyi Londra'da bulmuştum. Oradan *İkdâm*'a yazdığım mektuplarla İngiltere ahvâli hakkında Osmanlı kârilerine malûmat verdiğim gibi İngiltere'de Rus dostluğundan fâide memûl eden radikal ve liberallere karşı konservatuarlardan gruplar teşkiline ve bu sâyede İslâm medeniyeti ve Osmanlı dostluğunun kıymetini tanıttırmaya çalışmışım. Hatta bundan dolayı Londra'da Balkan komitesi de bir hasım bî-amanım olmuştu.

Harb-i umûmiye memleketimizin iştirâki gününe kadar yine Londra'da kaldım. Sonra Flemenk'e ve daha sonra Berlin'e gittim. Bir seneye karib zamandan beri vukuât-ı Harbi Berlin'den seyr ve temâşa etmekte ve ihtisasât ve tedkikâtımı *İkdâm* kârilerine bildirmekte idim. Berlin'de benim muvasâlatım zamanından “Şark Borusu” namıyla bir müessese teşkil etmekte idi. Almanya'nın aksâm ve eşhâsı ve müteaddid şehir ve bilâdıyla temaz ettikçe hakkımızda ora halkının da pek sıhhate karip malûmata sahip olduklarını görüyordum. Lâkin diğer cihetten silah arkadaşlığı münasebetiyle bilen bilmeyen her muhitte Türklere karşı bir teveccüh ve muhabbet yaşadığını anlıyordum. Bundan istifâde çaresini aradım ve gazetecilik hakkındaki altı yedi senelik tecrübemi bu husûsta göstermek istedim. Alman matbuâtı -

doğrusunu söylemek lazım gelirse- bu davada bana çok yardımcı kesildiler. Bunun için makâlâtımı da yalnız Berlin gazetelerine hasr etmemiş, bütün vilâyet cerâidine de teşmil etmiştim. Bu tarz mesâiyi, Türklük namına, Osmanlılık namına Müslümanlık namına fâideli buluyordum. Aynı zamanda Almanya hükümeti de bana, memleketi tanımak için büyük fırsatlar verdiğiinden bunları da ara sıra *İkdâm* ile muhit-i Osmaniyye isâra çalışıyordum. İkâmetin son haftalarında herkesin ağzında ilk Berlin-Dersâdet katarı sözleri dolaşıyordu. Berlin sefirimiz muhterem Hakkı Paşa hazretleri, ilk trenle İstanbul'a resmî bir ziyâret vaki olduğundan ve bundan ecnebi muhâbirler de bulunacağından cihetle beni de bu tarihî ziyârete iştirâk ettirmek lütfunda bulundular bu sûretle Alman Harbiye Nezâreti'nin misafiri olarak bu muharrir-i naçizde yedi senelik bir gaybûbetten sonra yine bir müddet-i kalile için olsun, mukarrer hilâfet-i azimeye onun muhterem ekâbirine sevgili ahâlisine, kahraman askerine arz-ı iştiyâk için gelmek fırsatını buldu.

İlk İstanbul-Berlin sürat katarı Berlin'den Kânûn-ı Evvel-i Efrençî'nin on beşinci Cumartesi sabahı hareket eyliyordu.

Katara yalnız davetliler kabul olunuyor ve bu husûstaki pasaportlar Alman Harbiye Nezâreti Erkân-ı Harbiyesi tarafından itâ olunabiliyordu. Trenin aksâm-ı dâhiliyesi, Avrupa'da şimdiye kadar mevcûd vagonlara tesebbütle pek şaşalı bir mevcûdiyet gösteriyor ve bütün yeniden vücûda getirilmiş olan tren ve lokomotif aksâmı kılınç kuvvetiyle zabt edilerek yeniden inşâ edilmiş yeni bir yol üzerinden hareket edeceğinden daha ziyâde mucib-i istifâde gözüküyordu.

Katara resmen meduv olarak benimle beraber Amerika'nın Asosiyetedpres Berlin muhâbiri Mister Conga Hurens matbuâtı başmuhârriri *Mister Pepec* ve *Şikago Deyli Nivz* muhâbiri *Mister Shoet* ve *Stockholm Tagbilat* muhâbiri Her Turhos hazır bulunuyordu. Bu gazetecilerden başka trende bir kaç aile ve birçok erkân-ı askeriye ve mülkiye bulunuyorlardı. Yeni lokomotif defne dallarıyla donatılmıştı. Lâkin trende haricen büyük bir ziyafet tertip etti. Büyük bir tefrit-i askeriye müteakip Almanlar bütün fedakârlıklarla bu hattı pek süratle vücûda getirdikleri halde bu husûsta hiçbir nümâyiş yapmak istemiyorlardı. Lâkin halk sürurunu saklayamıyor. Her istasyona vasıl olduğumuz zaman "muzafferiyet" nidâları ile alkışlıyorlar ve Osmanlı Avusturya-Macar bayraklarıyla bizi selâmlıyorlardı. İlk selâmlandığımız istasyon Urek idi. Lieginc'de de birkaç dakika tevkif ederek ahâlinin "zafer, zafer" diye yükselen seslerini duyduk.

Ba'de saat bire çaryek kalarak Breslav'a vâsıl olmuştuk. Burada gördüğümüz heyecanlı süruru izâh etmek için kelime bulamıyorum. İhtiyar kadınlar, genç kızlar, "hayırlı

yolculuk” diye bağıriyorlar ve yol paralarını vererek “aman sevgili İstanbul’dan bize kartpostal yollayınız” diye haykırıyorlardı.

Catorizen’e vâsıl olduğumuz zaman Alman gümrük memurları trene girdiler. Pasaportlar muayene olundu. Pek sıkı bir muayeneye tabii tutulduk. Trenimiz yine yolunu aldı. Uderbeg tarikiyle saat üç buçuğa doğru Avusturya hududuna giriyorduk. Hudut boyunda yine trenimiz büyük alkışlarla karşılandı. Biraz tevkiften sonra yine kati merâhile başladık. Her taraf kar tabakalarıyla mestûr gözükiyordu. On bir buçuğa doğru Budapeşte’ye vâsıl olduk.

Macaristan’ın merkez-i idâresinde büyük hazırlıklarda bulunulmuştu. İstasyon mükemmel tarzda donatılmıştı. Ale’l-husûs bu esnâda neşr olunan *Budapeşte Loyd* gazetesinin bir nüshası elimize geçti ki Berlin-Dersaâdet treninin ehemmiyetinden bahsediyor. Murava Metroviçe Tuna vâdileri kanlara boyandıktan sonra bu büyük neticeye vâsıl olduğu, artık Berlin-Dersaâder-Bağdat yolunun birleştiğini, Sırların hayâl-hâmi müthiş bir zelzele ile tahrip olduğunu söyledikten sonra bütün şark ticâretinin Almanya ile müttefiklerine açıldığını yazıyor ve İstanbul’a giden bu ilk treni kemâl-i samimiyetle selâmlıyordu.

Budapeşte’yi Macarların büyük alkış sadaları arasında terk ediyordu. Bir bando-ı mûsikî Macar selâm havasını çalarak bizi selamlarken biraz hasbihal edip bizim Türk olduğumuzu anlayan birçok Macarlar da “sevgili İstanbul’a selam” diye bağıriyorlardı. Ale’l-husûs yanımda Wiesbaden’den avdet eden Çanakkale mecrûh gazilerinden Yüzbaşı Bahri Bey Türk üniformasıyla bulunuyordu. Bu Türk zâbitine karşı sanki bütün kadınlı erkekli Budapeşte istasyonu cûşâne geldi. Çok yaşa Türk zâbiti sadaları bütün afâkımızı çınlatıyordu. Bahri Bey bu alkışa layıktı. Zirâ Seddü’l-bahir’de yaralanan ilk kahramanlardan biri idi. Bundan sonra yine yolumuza devama başladık... Bir müddet sonra artık Sırp arazisine giriyorduk. O eski zâlim kaç ve tahtının yerlerinde yeller esiyordu. Tuhaf şurası idi ki burada birçok Rus üserâsına rast geldik. Refâkatimizde bulunan Alman zâbitine bunların kim olduğunu sorunca dedi ki bunlar Sırları esâretten kurtarmak için gelmişlerdi. Lâkin kendileri de esir düştüler.

Sırbistan’da muhârebe dolayısıyla vücûda getirilen tahribât, hep Alman, Avusturya orduları tarafından tamir edilmişti. Hele istasyon binası büsbütün yeniden vücûda getirilmiş idi. Yeniden inşa olunan köprüyü de hayretlerle gördük bilmem ki Alman ve Avusturyalılar bu büyüün numûne-i san’atı ne çabuk vücûda getirmişlerdi. Belgrat istasyonu gibi civârda da bir takım Sırlılara rast geldik. İhtiyarlarla kadınlar ziraât ile meşgul oluyorlar ve yeni trene korkak ve ürkek bir nazarla bakıyorlardı. Umûmiyyetle arazi ziraâttan mahrûm bir halde idi.

İnsan, Sırp'ların yakın bir zamanda böyle bir afiyet-i elemiyeye dâçar olduklarını görürken, behemehâl Makedonya Müslümanlarına yaptıkları ezâ ve cefâyı hatırlıyor... Ve bu sûretle “ya Rabbi! Sen mekr ihmâl etmez imhâl edermişsin” diyeceği geliyor.

Tren yürürken, biz gazetecilerde dâimâ vukuât-ı âlem üzerine konuşuyorduk. Hepsinden İstanbul hakkında izahât istiyorlardı. Ale'l-husûs Amerika'nın hemen bütün matbuâtını temsil eden Amerikalı muhâbir dostumla Türk hayatına ve ale'l-husûs Türk kahramanlığına dair tafsilât veriyordum. Şimdi saat bir buçuğa doğru Niş'e muvasalat eyledik. Tren burada 20 dakika kadar tevkif edecekti. Niş'ten evvel taam vagonunun muvâsalat eylediğini haber alarak herkes mesrûr görünüyordu. Geniş nazarlara gayet garip bir manzara arz ediliyordu. Burada Alman, Bulgar zâbitlerini, Alman, Bulgar askerleriyle beraber kardeş gibi yaşıyor gördük. Bulgarların kura efrâdı pek muntazam bir tarzda giyinmişti. İhtiyarlar ise kısmen kıyafet-i milliyyelerini muhafaza eyliyorlardı. Bulgar askerleri yeni sahip oldukları Niş istasyonunu da kendi millî renklerine boyamakla çok meşgul görünüyorlardı. Biraz kati mesâfeden sonra tren bizi “beyaz pelanka” mevkiine isâl eyledi. Orada toplanan Bulgar kadınları beni pek samimi sûrette selâmladılar. Akşam sekiz buçuğa doğru Sofya'ya muvâsalat olundu. Sofya, ilk Berlin İstanbul trenine parlak bir Resmî Kabul gösterdi. İstasyon'da Osmanlı sefâret-i seniyesi kâtiplerinden bazılarının mülâki olduğumuz gibi birçok Alman zâbitan ve efrâdına da rast geldik. Bulgarlardan hitâb ettiklerimiz Türkçe'yi iyi anlıyorlar ve bize her sûretle ibrâz-ı suhûletle çalışıyorlardı. Yarım saat tevkiften sonra Sofya'yı terk eyleyerek yataklarımıza çekiliyorduk. Sabahleyin gözümüz açınca kendimizi Osmanlı toprağında bulduk. Artık Şark trenini fesliler idâre ediyordu. Huduttaki Osmanlı memurlarının misafirin-i ecnebiyeye gösterdikleri nezâkete doğrusu Türklük namına iftihâr ettim. Trenimiz yoluna devam ederken Çorlu'da İstanbul'dan hareket eden eksprese rast geldik. Bizleri ellerini çarparak “çok yaşa” diye bağırarak selamlıyorlardı. Ya küçük köyler civârından geçtikçe köylü kadınlarla, çocukların mütevaziâne, hürmetkâr selâmları Amerikalı gazetecileri hayran ediyordu. Bu sûretle buralardan hatıra olarak resimler aldılar.

Bütün geçtiğimiz küçük büyük istasyonlarda her tarafta ahâli tarafından pek samimî tarzlarda selâmlanıyorduk. Hatların karakol noktalarında nöbet bekleyen kahraman efrâdımızın aldıkları vaziyetten onların da onların da bu yeni tarik ile İstanbul'a yeni bir hayat vâsıl olacağını pek güzel anlamış olduklarını istidlâl ediyorduk.

Tren Küçükçekmece'ye vâsıl olunca, Müdafaa-i Milliye, Donanma Cemiyeti, Hilâl-i Ahmer, Matbuât Heyeti, Türk Ocağı tarafından fevakâlâde tarzda alkışlandı. Şehir namına, Şehremâneti Muâvini Sezâi Bey, matbuât namına Ahmet İhsân Bey tarafından nutuklar irâd

edildi ve bir Alman cenerali de İstanbul şehrini bütün kalbinden selamlayarak bu mutantan alaya iştirâkinden dolayı hissiyat-ı mahsusâsını bildirdi.

Bundan sonra Almanya mükümeti tarafından davet olunan matbuât-ı ecnebiye namına bende birkaç söz söyleyerek bu hattın meâfi-i siyasiye ve tarihiyesini izâh eyledim ve aynı zamanda yollarda gördüğümüz parlak Resmî Kabullerden bahsederken Macarların ale'l-husûs ihtiyar Macar kadınlarının paralar vererek İstanbul'dan kartpostallar istediklerini söyledim. Ve aynı zamanda bütün matbuât namına bu tarihî ve güzel olan İstanbul şehrini selamladım.

Bundan sonra trenimiz hafif hafif yolunu aldı. Yollar misli nâ-mesbûk tarzda donatılmıştı. Ale'l-husûs Ayastefanos'ta pek mükemmel bir asker'i bando hazırlanmıştı. O mükemmel trenler arasında İstanbul hanımlarının sadaları hepimizi minnettâr etti. İstanbul'a gelince bende değil bütün gazeteciler şaşırdılar. Hepsi "bravo, bravo" diye bağırıyorlardı. Ben iftihârımdan ne yapacağımı bilmiyordum.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6799, 12 RE. 1334, 5 KS. 1331, 18 KS. 1916, s. 1.)

*

Donanma Cemiyetinin Tertip Ettiği Gelibolu-Bolayır

Şehzâde Gazi

SÜLEYMAN PAŞA TÜRRESİNİ ZİYARET

15 Temmuz ıyd-i millîsi münasebetiyle Gelibolu'ya giden heyet-i gazetemiz namına refâkat eden muhâbirimiz, bu kısa seyahat hakkındaki müşahedâtını bir veche âtî naklediyor:

İstanbul'dan hareket

Gelibolu'da Bolayır'da medfûn Rum ili fatihi Şehzâde Süleyman Paşa'nın merkadı üzerine vazi olunmak üzere Donanma-i Osmanî Cemiyetinin fevkâlâde altın madalyası ile sancağı isal ve teslime memuren cemiyetin merkez-i umûmî azasından Ahmet Talat Bey Efendi'nin riyâseti altında merkez-i umûmî ve şubelerler Matbûat-ı Osmaniyye azasından mürekkep heyet geçen Cuma günü sabahleyin vüsta saat yedi raddelerinde Galata Yatı ile İstanbul rıhtımından hareket eyledi.

Yat saat üç buçukta Marmara adası pişgeâhına vürud eyledi. Buradan Myriophyto, Şarköy savahili görülüyor idi. Bu sahil takip olundu. Biraz daha ilerledikten sonra Gelibolu'nun mürtefi kısmı uzaktan müşâhede edilmeye başlandı. Yavaş yavaş Bolayır görülmekte idi.

Gelibolu'ya Muvâsalat

Saat sekizde Gelibolu'ya muvâsalatla yat iskeleye yanaştı. Deniz rakid, gurup manzarası hakîkaten pek güzel idi. Gelibolu'nun karşı cehtinde Anadolu sahilinde Lâpseki, Çardak kasabaları bütün letafetiyle görünüyordu.

Güç vakit muvâsalat olunduğundan resmî istikbal merâsimi ifa edilemeyerek gayr-ı resmî olarak Edirne Donanma Cemiyeti azası, Gelibolu Ahz-i Asker Şubesi Reisi, Gelibolu İstinaf Reisi, Liman Reisi Beyler vapura gelerek resm-i hoşâmedîyi ifa eylediler. Ba'de Mutâsârrıf Vekili Ali Bey ve sair memurin dahi yata gelmiştir. Biraz aram ve istirahat sonra heyet ve matbûat erkânı saat on raddelerinde yattan çıkarak tahsis edilen mahallere azimetle gece istirahat eylemişler ve bir kısmı yatta kalmıştır. Memurîn hükümet heyeti esbâb-ı istirahati hakkında sa'y ve gayrette bulunmuşlardır. Bir ay istirahat kasabada bulunan heyet erkânı Cumartesi günü sabahleyin saat dokuz raddelerinde yata davet edilmiştir. Saat on raddelerinde Mutâsârrıf Vekili Ali Bey, Kumandan Vekili Muhyiddin Bey'in, İstinaf Reisi ve azaları beyefendilerle, Bidâyet Müddei Umumisi Niyazi Bey, memurin-i ilmiye vesâir bazı zevât yata gelmişler ve heyete resmen resm-i hoşâmedîyi ifa eylemişlerdir.

Şehzâde Gazi Süleyman Paşa'nın merkadına vasi olunacak altın madalya ile Donanma Cemiyetinin imal ettirdiği sancak merâsimi Pazar günü ifa olunacağından emanât Cumartesi günü yattan alınarak berat kırmızı atlas giyse tasdik üzerine mevzu fevkâlâde altın madalya dahi İbrahim Efendi'nin, Sancak galimi Efendi'nin yed-i ihtiramlarında bulunduğu halde yattan çıkılmıştır.

Alay Hükümet Konağından muvâsalat ederek emanât-ı daire hükümete tevdi ve memurîn-i hükümete iade-i ziyaret ifa olunmuştur. Resmî Kabulün hitamından sonra heyet erkânı Gelibolu'da medfûn bulunan merkad-ı mübârekle cevâmî ziyaret eylemek üzere hareket etmişler, evvela Yazıcızâde Mehmet Efendi'nin ba'de pek yakınında bulunan biraderi Ahmet Bican Efendi'nin türbeleri ziyaret olunmuştur. Merhum Mehmet Efendi *Envarü'l-âşîkîn* namındaki bir kitabın müellifidir. Biraderi Ahmet Bican Efendi ise *Muhammediye*'nin muharriridir.

Muhammediye mezkûr türbe de bir sandık derûnunda mahfuz bulunmaktadır. Heyetin arzusu üzerine Türbedâr Efendi *Muhammediye*'yi çıkarmış ve heyetin nazargâh-ı ihtirmâmına vazi edilmiştir.

Heyet erkânı ba'de cennetmekân Sultan Murat Han Evvel tarafından vücûda getirilerek Gazi Süleyman Paşa namı verilen camii ziyaret eylemiştir. Mezkûr cami, kiliseden tahvil edilmiş ve bir müddet sonra münhadim olmasıyla ayan azasından Nuri

Beyefendi'nin Gelibolu mutâsârrıflığı zamanından mücedden inşasına bez-i gayret olunmuştur.

Mahal-i mezkûrede Direk Çarşısına yalın bir mahalde bahriye ümerasından Piri Paşa'nın türbesi bulunmaktadır. Düşmanların Saros Körfezi'nden kasabaya tevciye edildikleri toplardan Hasarzâde olan caminin bazı mahalleri temâşâ edilmiştir.

Heyet ba'de yata avdetle biraz istirahatden sonra Lâpseki'yi ziyaret eylemek üzere yat ile Lâpseki'ye azimet eylemişlerdir.

Burada heyet doğruca Gazi Süleyman Paşa'nın Anadolu cihetinde ilk defa inşa ettirdiği ve kendi simiyle tevsim ettiği cami-i şerifi ziyaret eylemişler ve şehrin bazı mevkiini dahi temâşâ etmişlerdir. Kaymakam Bey vesâir-i memurîn heyet-i yata kadar teşbi eylemişlerdir. Müteakiben heyet Gelibolu'ya dönmüştür.

Heyet erkânın şerefine Cumartesi günü akşam belediye heyeti tarafından mükellef bir ziyafet tertip olunmuş, ziyafette erkân-ı hükümet ve kumandan vekili ve erkân-ı harbiye reisi, heyet erkânı, müntesibin-i matbûat, liman reisi meduv bulunmuşlardır.

Memurîn-i hükümet, heyet ve erkân-ı matbûata fevkâlâde muavenet ve mihmânnevâzi de bulunmuşlardır.

Iyd-i Millî

On Temmuz ıyd-i millisi münasebetiyle kasabanın her ciheti Osmanlı bayraklarıyla ve Galata Yatı'da alay sancaklarıyla tezyin edilmişti. Bu münasebetle daire-i hükümette bir Resmî Kabul icrâsı mukarrer bulunduğundan sabahleyin saat yedi buçukta memurîn-i mülkiye ve askeriye Hükümet Konağına azimet eylemişlerdir. Donanma-i Osmanî Cemiyeti, Heyet-i Mahsûsiyesi ile erkân-ı matbûat dahi vukuu bulan davet-ı mahsusa üzerine daire-i hükümete azimetle Mutâsârrıf Vekili ve Tahrirat Müdürü Ali Bey Efendi'ye ba'de daire-i askeriye azimetle Kumandan Miralay Şükrü Bey Efendi'ye arz-ı tebrikât eylemişlerdir.

Resmî Kabulün hitamından sonra Şehzâde Gazi Süleyman Paşa'nın ilk Rum iliye duhülünde salat sabahı edâ eylediği mahalde namazgâhın vazî-i esâsı ve merhum meşarü'n-ileyhin sandukçesi üzerine talik eyleyecek fevkâlâde altın madalya ile sancağın teslim merâsimi icrâsı mukarrer bulunmakla daire-i hükümette bulunan madalya ve sancak alınarak merâsim-i mahsusa ile Ahmet Bican merhumun türbesi civarına isal edilmiştir. Merâsime bi'l-umum memurîn-i mülkiye ve askeriye ve ahal-i milliyye ile bir müfreze-i askeriye ve mûsike iştirak eylemiştir. Mahal-i mezkûrda merâsime iştirak eyleyecek memurîn ile heyet-i mahsusa ve müntesibin-i matbûat arabalara rakip olarak evvela namazgâh mahâline azimet etmiştir. Namazgâh Bolayır limanından maruz, yüksek bir tepede kasabaya bir saat mesafededir. Heyetin mahal-i mezkûreye muvasâlatında evvela kurban zebh edilmiş

müteakiben Heyet-i Mahsûsa Reisi Talat Bey, Mutâsârrıf Vekili ve Heyet Azası ayrı ayrı temsil mahâlini kazarak vazi-i esas merâsımı ifa edilmiştir. Namazgâh için bundan akdem Âşık Redif Taburu tarafından üzerine “Âşık Redif Taburu” yazılı bulunan kıymetdâr bir taş teberru olunmuştur. Vazi-i esâsı müteakip Heyet Reisi Talat Bey tarafından bir nutuk irad edildi. Ba’de hatm-i şerif tilâvet ve Duakü Efendi tarafından bir dua kıraat olunarak merâsime hitam verilmiş, hazırûn tekrar arabalarla Bolayır’a azimet eylemiştir. Heyet ve memurîn-i hükümet saat on bir raddelerinde Gazi Süleyman Paşa’nın medfûn bulunduğu türbeye muvâsalat eylediler ve doğruca türbenin medhaline dâhil olarak madalyayı sandukçe üzerine ve sancağı sandukçenin başucuna vazi eylediler.

Ba’de hatm-i şerif tilâvet ve Duakü Efendi tarafından merhumun ruhuna ithaf olunmak üzere bir dua ve kıraat olunmuş kurbanlar zebh edilip merâsime hitam verilmiştir.

Merhûm meşârü’n-ileyin sandukçesinin sol tarafında Lala Şahin Paşa’nın merkadı bulunmaktadır. Lala Şahin Paşa’nın vasiyeti üzerine rakip olduğu bargir dahi türbe haricinde bir mahalde defnedilmiş imiş, türbenin haricinde vatanperver edibimiz, üstad-ı azim Namık Kemal Bey’in merkadı bulunmaktadır. Muallim olduğu üzere Gazi Süleyman Paşa, bargirle dolaşmakta iken düşüp mecruh olmuş ve mahal-i mezkûre defnedilmiştir. Mezkûr türbe birâderi sultan merhum han-ı evvel tarafından inşa ettirilmiştir. Türbenin ön cihetinde ayrıca bir de hal-i harapta bir misafirhâne bulunmaktadır.

Gazi Süleyman Paşa’nın merkadı Gelibolu kazasına üç saat mesafede Bolayır Körfeziyle Saros Körfezi arasında ve Saros Körfezinin müntehasına doğru sahile pek yakın bulunmaktadır. Türbenin civarındaki Bolayır nahiyasının Balkan harbinde mütebâkîsi bu defa brmbardıman neticesi olarak tamamıyla mahvolmuştur.

Alçak düşmanın toplarını mübai-i mukaddeseye çevirdiği defaatle görülmüştür. Düşman donanmasının Saros Körfezi müntehasından atıkları büyük çaptaki topların bir tanesi Gazi Süleyman paşa türbesinin sol cihetindeki duvarı bir metre kuturunda delerek âfakî bir vaziyetle mukabilindeki pencereden çıkmış sandukçe-i vesaireye hiçbir ihsâr ika etmeyip yalnız duvarları cüzi hasara uğratmıştır.

Merâsimin hitamından sonra heyet arabalarla kasabaya avdet etmişlerdir.

Rum ili fatihi Şehzâde Gazi Süleyman Paşa ordu ve mücâhîdin ile İzmit’ten Lâpseki’ye kadar olan mahalleri işgal etmiş ve Rum ili cihetine geçmek, belde-i mezkûreyi dahi feth eylemek tasavvurunda bulunduğu halde buna deniz mani’ olmuş idi. Merhûm meşârü’n-ileyh buna karşı Çardak limanında ihzar ettiği kırk sal ile bir gece asker ve mücâhîdini Bolayır’ın (Cibecik) harabasına çarparak orasını işgal eylemiş ve ba’de elde

ettiği muhbir vasıtasıyla Gelibolu hakkında malûmat alarak nihayet Gelibolu'yu dahi işgal eylemişti.

***

Iyd-ı millî münasebetiyle Gelibolu ve civarında mukîm evlad-ı şühedân yüz altmış çocuğun Hıtan Cemiyeti Gelibolu memurîn-i mülkiye ve askeriyesi tarafından icrâ edilmiştir.

Etfâle memurîn hükümet elbiseler ita ederek hatıralarını tatabub eylediği gibi bu esnada Gelibolu'da bulunan Donanma-i Osmanî Muanevet-i Milliyye Cemiyeti Heyeti dahi hıtanları icrâ edilen etfali ziyarete huda-yı takdiyede bulunarak cümlesinin hatıralarını istifat eylemişlerdir.

Heyet erkânı Pazar günü akşamüzeri Mutâsârrıf Vekili ve Kumandan Bey ile Belediye Reisi Bey'e azimetle avdetleri münasebetiyle râsimen ve dua ika eylemişlerdir. Ve mumâ-ileyhim yata gelip heyeti teşbii eylemişlerdir.

Yat vüsta saat altı raddelerinde heyeti hâmilen hareketle dün sabah saat yedi buçukta şehrimize muvâsalat eylemiştir.

İmzasız

(Nu: 6988, 24 Rm. 1334, 12 Tm. 1332, 25 Tm. 1916, s. 1, 2.)

*

ZEYNEP SULTAN CAMİİ İLİMDÂRIN TÜRBESİ

Bir hayli sene metruk kaldıktan sonra, mükemmel sûrette tamirine başlanılan Soğukçeşme kapısı karşısında kâin tarihî Zeynep Sultan Cami-i Şerifi havalisine nakl ve defn edilen İlimdâr Mustafa Paşa Türbesi hakkında evvelce bazı mütalaât dermiyan edilmişti. İlimdâr paşanın bakaya-yı azâmını ilk medfeni olan Yedikule haricinde şimdiki medfenine mutantan bir merâsim ile nakl ve defnettikten sonra, üzerine bir türbe inşası lüzumundan bahsedildi. Hatta bunun için tar-ı hazret-i padişahîden bir meblağ da ihsan buyurularak daire-i aidesine teslim olundu.

Yapılacak türbenin resmi ve plânı da şehreminince tersim ve tanzim olunarak, netice-i karar cami-i mezkûrun tamirine talik kılındı.

Şimdi cami tamir ediliyor. Tamirden sonra ilimdârın medfeni şimdiki gibi metruk, âlûde, türap, gubâr bir halde bırakmak caiz olmasa gerektir. Birde paşanın medfeni önüne geçenki tasviye-i tarikte inşa edilen duvar pek çirkin manzara arz ediyor, bu hal en güzel bir cadde halini alan Soğukçeşme yokuşuyla katiyen mütenasip değildir. İlimdârın türbesinin inşası halinde bu duvarın hedmi lazımadandır. Birde mademki caminin tamiri için hazine ufakça iyice bir fedakârlık ihtibâr olunuyor, sebilin arka tarafındaki haraphânenin de

istimlâkiyle birinin ya cami havalisine kalbi veyahut sokağın tevsii zarûrîdir. Bu hâne orada adeta bir çapak gibi göze batıyor, yanlış bir mütalaa üzerine eski mevkiinden Zeynep Sultan Camii köşesine nakledilen Hamidiye Sebili'nin, mürur ve ubûrda bir dereceye kadar engel olacak bir vaziyette kalması da başkaca şayan-ı nazardır.

Şurasını da söyleyelim ki, bir sebilin mevkiini değiştirmekle, şehrimizdeki müessesât-ı kadîmenin ve daha doğrusu âsâr-ı eslâfın mevki tercihlerini de tahrif etmiş oluyoruz. Çünkü beldemizdeki âsârdan bahseden müellifât, Hamidiye Sebili'ni eski mevkiinde gösteriyor, bu sebilin derdest inşa bulunan vakıfhânenin münasip bir mahâlinde ihya-ı inşası kâbil idi, sanırız²²⁵ bu sûretle bir manzûme-i âsârdan Hayriye vücûda getirmiş olan banu-ı hasenât-perverinin vazi-i maneviyesi de tahsil edilmiş olurdu.

Fi'l-hakika, mektep, medrese, imâret-i sebil, kütüphâne gibi nafî âmm olan müessesât sahibinin bunca himmet ve hıdmetine mukâbil, sebilin orada işgal edeceği yerin kıymeti çok görülmek muktezâ-yı şîme-i nisfet ve kadr-i dânidir sanırız...

Zeynep Sultan Cami'nin tamiri münasebetiyle, senelerden beri, caminin bir köşesinde sandukçeler, derûnunda duran meşârü'n-ileyha Zeynep Sultan ile zevç-i muhteremi, sadr-ı esbak Melik Mehmet Paşa'nın bakaya-yı azâmı hakkında da bi'l-hassa celb-i intizâr ederiz. Tramvay hattının Çin tesisinde caminin köşesindeki mükellef türbe yıkıldıktan sonra her iki zâtın izamları toplanarak bir köşeye konulmuş idi. İcra edilen tahkikata nazaran ebu'l-vakt türbenin tekrar inşasını şehramânâtı deruhte etmiş. Türbenin bala-yı tâkında Sultan Ahmet'in hatt-ı destiyle muharrer manzûm kitabeler, caminin mezarlığından topraklar altında duruyor.

Gerek Zeynep Sultan Türbesi ve gerek İlimdâr Paşa medfeni hakkında, âsâr-ı eslâfa amik bir hiss-i hürmetle nazar ettiğine şüphemiz olmayan Evkâf-ı Hümayun Nazır Vekili İbrahim Beyefendi'nin nazar-ı dikkatlerini celp ve meselede alâkadar bulunan bu lisan tarih-i Osmanî encümenince de inzimâm hamiyetlerini temenni ederiz.

İmzasız

(Nu: 7022, 1 ZK. 1334, 17 Ağ. 1332, 30 Ağ. 1916, s. 2.)

²²⁵ Bu sebilin Türk ruh-ı mimarisinden mülhem olmayıp (rokoko) denilen tarz-ı acibindeki âsâr-ı cümlesinden bulunduğu malûm ise de, bunun da tarih-i mimarimizin sahâif-i maddiyesinde bir mevkiî bulunduğu da unutulmamalıdır.

YOL HATIRALARI

“Feldkirch”den:²²⁶

Avusturya’dan İsviçre’ye girmeden evvel bazı küçük yerlerde on yirmi gün ikâmet-i mecbûri... Bunu İstanbul’da bilmiyor idik, Viyana’ya geldikten sonra anladık... Ben hangi köyde oturacağımı bilmez idim, tabîi değil mi? On günü nerelerde geçireceğim diye endişe etmiyor idim... Endişe için başka sebepler de var: Bir an evvel İsviçre’ye gidip gazete, kâriyerimi alâkadâr edecek telgraflar göndermek ister idim. Bunda memleketimin bir nefi var idi. İkinci bir sebepte mektepleri tatil edilen çocuklarla görüşmek idi.

Bina’en-aleyh on gün beklemek benim için her nokta-i nazardan can sıkıcı bir keyfiyyet idi. Sonra on gün bekletmek mülâhazası benim hakkımda vârid olamazdı. Heyet-i ittifâkiyeye dâhil olan hükümet-i matbuâtın, hükümet-i Osmaniyye’nin mevcudiyetiyle şimdi tev’em olan Avusturya ve Almanya’yı izar edecek malûmatı şuna buna ifşa etmek benim için mümtenî idi. Zaten ben ne gibi hâfâya-yı askerîyeye efef idim? Hiç!.. Diğer yandan ben bir Romanyalı memurun selimü’l-İslâm geçtiğini görüyorum. Ben onun kadar da şayan-ı itimat değilim? Ma’hazâ buradaki memurlar nazik ve misâfir-nevâz insanlar, bize hüsn-i muâmele ediyorlar. Ahâli ise mültefit ve güler yüzlü...

Her ne ise şimdiki halden bahsedelim. El-yevm İsviçre’ye yirmi dakikalık bir mesâfede bulunuyorum. Bulduğum şehir Feldkirch kasabasıdır ki ahâlisi beş bin kişiden mürekkeptir. Fakat kasaba ahâlisinin güzelliği bana on gün bekleme sıkıntısını tutturdu. Dağlar, enginler, akarsular, çayırklar, ormanlar, boğazlar, tepeler, manzaralar ile muhât bir vadi ki bu seneki gibi yağmur çok olmasa idi, hemen “ravza-i cennet” diyecektim. Kasabanın içinden İll denilen nehir geçiyor ki Macaristan’ın en vahşi noktası tam kasabaya tesâdüf etmiş. Çam ve gürgen ormanları kasabanın eteklerine kadar iniyor... Avusturya’da mer’i olan orman kânunları sayesinde bu ağaçlar muhâfaza edilmiş ve katiyet-i fenniye memleketin mühim bir vardiât menbânını teşkil etmiştir. Bu ormanların civârındaki köy ormanlarını gördük, ne hayat-ı bahtiyârâne! Eğer muhârebe olmasa idi buranın köylülerini düyanın en bahtiyâr insanları addeder idim. Ben burada köylüler için iki üç nev’i kazanç gördüm: Çayırklar sayesinde sütçülük, ormancılık biraz meyvecilik, biraz patates zirâati... Gayet soğuk, yağmurlu, rutubetli bir yer olduğundan sıcakça memleketler zirâatinin nam u nişânesi yok... Demek ki asık sütçülük ve onun teferruâtıdır ki burada köylüyü geçindiriyor! Bi muammâ! Her ev memur, her ev tertemiz, her evin sarfiyâtına mahsûs bir sebze bahçesi

²²⁶ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

lahana, patates, pancar, salata, soğan, fasulye. Her köylü evi görüldüğünde anlaşılıyor ki içinde nev’i benî beşere mensup bir mütemeddin-i taife oturuyor...

Hayat-ı medeniye için ne lazımsa bu köy evlerinde, bi’t-tabi sade olmak şartıyla, mevcut... Her evin yahut her bir kaç evin önünde yollar gibi sular akan bir çeşme ve onun önünde içi oyulmuş koc bir çam kütüğü yalak... İnsanın boyunlarına sarılıp gözlerini öpeceği gelen temiz, sevimli buzağılar, enikler bir çucunun idâresi altında götürülüp suvarılıyor... Evleri ihâta eden çayırarda ceviz kadar bir taş bile yok... Sanki her yer silinmiş, evler meyve ağaçlarıyla elma, armut, erik, ceviz muhat... Evlerin ön tarafları ikâmetgâh, arka tarafları ahır ve otlak... İkâmetgâh olan yerler şâirâne müzeyyen... Her evin pencereleri parıl parıl yanıyor. Ya sökelerine, yahut iç taraflarına jeranyum denilen sardunya çiçeklerinin envâi dizilmiş... İşte hayat, işte insaniyet, işte medeniyet...

Vaktiyle Viyana’da bir oyun temâşâ etmiş idim ki ismi din ve vatan idi. Bunu, *İkdâm*’a yazmış idim. Protestanlığı kabul eden bir Katolik ailenin terk ü vatana icbâr edildiğini ve aile pederinin, senk kapusu eşğine sarılarak vatanını bir türlü terk etmek istemediği tasvir olunuyordu... Vakıa buralarda, Tirol’da cereyân ediyordu... Hakîkaten şimdi reyü’l-emin gördüm ki bu vatan, uğrunda fedâ-yı can edilecek bir vatandır. Nasıl ki İtalya hududunda, aşağı Tirol’da İtalya askerini tarûmâr eden Avusturyalıların bir kısm-ı küllisini bu Tirol halkı teşkil ediyor... Yetmiş yaşındaki ihtiyarlar bile kayalar üstünde, dereler içinde müdafaa-i vatan ve vazifesini ifâ ediyorlar... Hakîkaten İtalyanlar’a kaptırılacak yerler değil, kıymet-i askeriyelerinden kati nazar, kıymet-i medeniye ve bediyyeleri fevkâlâde bir dereceye vâsil olmuş... Hükümette her şeyi yapmış... Şoseler, caddeler, yollar, köprüler, simendüferler, telefonlar, elektrik ve hava gazı tenvirâtı, postalar mektepleri, cimnaz-ı yevmler, kız mekteb-i âlîleri, dârülmua’lliminler el-hâsıl bir büyük şehirde ne varsa bu beş bin kişilik kasabada bunların hepsi mevcut... İşte meşrutiyetten beri Avrupa memleketinden yolladığım mektuplarda iddia eylediğim veche ile vali, mutâsârrıf, kaymakam gibi hükümet memurlarında bulunmak lazım gelen efkâr-ı medeniyedir ki memleketi ihyâr eder... Taşra memurları idrakçe aşağı derekede buldukça bir şey yapılamaz... Türk Ocağı’nda verilen konferanslardan anlaşılıyor ki taşrada idâre memurları vaktiyle hep uyumuşlardır... Memleketi ihyâ edecek kimseler de esbâk şehremini Cemil Pala hazretleri gibi fikr-i tensik bulunmalı: Meşârü’n-ileyh sabahleyin erkenden kalkar, sokakları gezer bir sokağın bir köşesine bir süprüntü atıldığını görürse memurîni çağırır, nazar-ı dikkatini celb eder idi... Bu merağın ehemmiyetini takdir etmeyenler “bu kadar mühim işler yanında bu da meşgul olacak bir şey midir?” derlerdi... Fakat bizim memleket adamları için bu derece arayıp sormak lazım olduğunu kendi matbuâtındaki tecrübemle dahi anladım... Bizde büyük bir

tahammül isteriz. Vali, mutâsârrıf veya kaymakam olmak her yiğidin kârı değildir. Hatta mümkün olsa idâre memuru olacak kimseleri bir vazifeye tayin etmeden evvel, onların evlerini, ailelerini nazar-ı dikkatten emrâr etmeyi teklif eder idim. Ben masasının üstünü bir hafta sildirmeyen memur gördüm. Memuriyet nerede, bu adam nerede! Valilerimiz bu memleketleri kalp gözüyle görmelidirler. Fakat evvel emirde nefislerini kabulü medeniyet edecek bir kuvve-i telakkîye mazhar kılmalıdırlar.

Ahâli hükümet sayesinde terakkî ede ede bi'l-ahire daha ince işlere teşebbüs eder. Meselâ burda ahâlinin hal u vakti yerinde olanlardan mürekkep bir heyet var ki şehrin tefeyyüzü meselesiyle işgal ediyor ve dağlarda, bayırlarda toplaşan züvvârın istirahatı için şuraya buraya bankolar ve bunların yapılması mesârifini kendi cebinden tediye ediyor. Memleket benimsemek böyle olur... Yoksa bizde olduğu gibi “vazifem değildir!” felsefe-i muzire-i erbâbiyesiyle hiçbir şey meydana gelmez...

Bu mektubum burada bitsin... Feldkirch'den daha bahsedeceğim... Buranın mekteplerini sûret-i mahsûsada zikr edeceğim.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6959, 25 Şb. 1334, 13 Hz. 1332, 26 Hz. 1916, s. 1.)

*

KÖYLERDE HAYAT-I MEDENİYE

“Feldkirch”den:²²⁷

Burada geçireceğim on gün bekleme müddetini hiss-i istimal etmek için muhiti görmeye çalışmak kadar ibret-bahş bir meşgale olamaz. Avusturya'nın İnsburg, Vorarlberg, Feldkirch tarafları güzel halk olmak saadetine nâil olan yerlerdendir... Fakat biz pek iyi biliyoruz ki yerin güzel olması, kalması için yalnız halkının mazhar lütfu olmak kâfi değildir... Dünyanın ne dil-nişin, ne emsâlsiz kıtaları vardır ki oralarda da mütemekkin olan halkın, akıl ve zekâyı, kuvve-i fâileyi ihmâle etmesi yüzünden oraları birer yangın yerine dönmüştür... Meselâ bu tarafların güzelliği en ziyâde ormanlardan ötürüdür: Ormanlar sayesinde dağlar, tepeler, yemyeşil ovalar sayesinde, her yerden sular, çağlayanlar akıyor, ormanlar sayesinde çayırlar bitiyor, ormanlar sayesinde kışın şiddeti rehâvet-peydâ ediyor, ormanların sayesinde sellerin önü alınıyor, ormanlar sayesinde vadiler taştan, kumdan beri kalıyor, ormanlar sayesinde san'at ve ticaret peydâ oluyor, ormanlar sayesinde sğtler husûle geliyor, yağlar, peynirler yapılıyor, ormanlar sayesinde meyve ağaçları tarâvet peydâ ediyor, el-hâsıl ormanlar sayesinde buranın mahlûkâtı bir hayat-ı medeniyeye mazhar oluyor... Halkının bu neameti takdir edilip de bu ormanlar ekin biçilir gibi biçile ve bir daha yerlerine

²²⁷ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

başkaları dikilmese idi hayattan eseri kalır mı idi. Demek ki insanların kendi efalidir ki halkının güzelliğini mahv eder, yahut ona bir kıymet-i medeniyye verir.

Buranın nahiyeleri, divânları, köyleri, köyeceğizleri im'an güzelce görülmeye şayandır. Burada köy o kadar güzeldir ki şehir hayatı bununla mukâyeseye bile değmez... Fakat bu umûmî sözlerimle bura köylülerinin müşkül-i medeniyesini bir türlü anlayamaz mısınız? Evler hep meyve ağaçlarının ortasına alınmış ve yeşillikler kenarına inşa edilmiştir. Çoraklığa batmış bir ev bile yok... Pencerelelere asılı kar gibi beyaz, kolalı ve dantelalı perdeler ne güzeldir. Her evin penceleri önlerine çiçek saksıları dizilmiş, güzel havalarda önünde yemek, içmek için de bir ağaç altına bir tane masa konmuştur... Dağların arasındaki evler bile mutenabir sûrette inşa edilmiştir... Hânelerin cepheleri, bâ-husûs damları, yanları sevimli ve zariftir... Hiçbir kadın görmedim ki pırıl pırtıl giyinmiş olsun... Hepsinin üstü başı muntazam. Her bluz, her fistan insanlara yakışır bir sûrette güzel biçilmiş ve dikilmiş. Kadınlar umûmen tarlada çalışıyorlar... Fakat bir kadın gördüm kü yamalı kıs bir basma donun altında bacakları kabuğu soyulmuş değnek gibi görünür olsun... Her kadının ayağında da sağlam kunduralar var. Yalnız çocuklar çıplak ayak geziyorlar.

O çayırılar, o sebze bahçeleri, o dağ taş ne kadar temiz. Sanki eline biri bir süpürge almış iki bin metrelik tepelerden eteklere kadar her noktayı silmiş, süpürmüş... Bir yerde lüzumsuz bir taş kırığı, bir yerde gelip geçmek keyfiyle kesilerek yaprakları solmuş mahzun bir dal parçası yok...

Köy yolları, bataklıklar, keçi yolları hep muntazam, hep temiz, hatta oraları iyice kaldırımla örtülü... Her köye demir borularla su celb edilmiş, şırl şırl berrâk sular akıp duruyor... Buralarda suvarmak için getirilen inekleri, öküzleri bir kere görmeli... Hiç mi hiç bir sefil, bir zebûn, bir bedbaht hayvana tesâüdüf etmedim. Omsk gibi muattar oteller, çiçekli mebzulen yine yine ne sevimli bir müşkül peydâ etmişler... Bizim Anadolu ineklerini bunların yanına getirsek, onların mutlaka başka bir nev'i hayvan olduklarına hükmederiz.

Ya mektepler, kiliseler.. Büyük Köy İbtidâi Mekteplerinin bir tanesini İstanbul'da görmemiş olduğumu katiyen beyân ederim. Kasaba mekteplerinden hiç bahsetmiyorum, köy mektebi diyorum. Birde dağlar içindeki divânların mektepleri var... Onlar bi't-tabi küçük ve sade. Fakat ne güzel binalar... Bunların içleri de temizlik numûnesi... Sobaları bile var. Kapılarının üstünde Volks schule²²⁸ ibâresi yazılı olan bu muhterem binaları, insan ayânından birinin selâmetini zanneder... Yalınayak giden çocukların arkalarında ve

²²⁸ İlkokul [H. Ç.]

yanlarındaki çantaları kitapları ile, yazı tahtalarıyla dolu... O yazı çantalarının da yırtığını gördüm. Bizim memleketimizdeki zarûrete duçar olmuş burada ferd ve ahad yok.

Kiliselerde mektepler gibi... Her kilise memur ve âbâdan... Âsâr-ı atikeden olanları müstesnâ olmak üzere, görülüyor ki bu kiliseler dâimâ tecdid oluyorlar... Hepsinin havalileri tertemiz. Kapıları yeni, duvarları, kiremitleri kusursuz... Hepsi de gayet sağlam binalar... Kiliseler için güzel binalar intihâb edilmiş. Bunların da etrafı [ya] ağaç ya çemen... İçleri de gayet muntazım ve temiz. Anladım ki bu memlekette ibadethânelere pek ziyâde itinâ ediyorlar. Zira din bu halkın zevk-i manevîsi... İbâdete bu adamların o kadar irtibâtı var ki sabahleyin küçücük çoklar mektebe gitmeden evvel kiliseye giriyorlar. Orada icrâ-yı ibâdetten sonra mekteplerine gidiyorlar... Kilisenin, dinin bu memleketlerdeki tesirâtı pek mühim: Ormanlar, çayırlar, dağ araları, dere bucakları hep tasâvir-i mukaddes-i diniyye ile doludur. Bu sabah ki dolaşımda birinin üzerinde eşu ibâreyi gördüm: “Tatlı kalp! Hazret-i İsa benim aşkımdır” evet, ahâlinin hissiyât-ı diniyyesi pek yüksek!..

Nazar-ı dikkatinizi celb etti mi? Mekteple kilise buralarda ne kadar birbiriyle uyuşmuş. Her yer en ziyâde iki memur bina var ki biri kilise, diğeri de mektep... Hatta cizvitlerin idâresi altında bulunan mekteplerde dahi Maârif Nezâreti programına göre icrâ-yı tedrisât olunur. Hissiyât-ı diniyenin bu merteye kuvvetli oluşu Avusturya'nın en kudretli bir rabîta-i ittihâdiyesini vücûda getiriyor. Memurîn-i ruhâniye zeki ve mesâil-i içtimâiyyeye vâkıf olurlarsa memleket için bu ne büyük nimettir.

Mekteple kilisenin birbirine muâvenet edişi dikkate şayandır. Acaba memlekette taassup hâsıl oluyor mu? Görüyorum ki buralarda taassuptan ziyâde hissiyât-ı diniye hüküm-fermâdır. Mutaassıp olmak başkadır. Müttedeyyin olmak, dini sevmek başkadır... Buralarda kilise ve hissiyât-ı diniyye terakkiyât-ı diniyyeye hâil olmamış, kilisenin merbut olan dini cidden seven halk dünyasını hiç ihmâl etmemiş. Ona din köyünü pis tut, önüne bakma, toprağını zer' etme, mektebe çocuğunu yollama, üstünü, başını dikme, elini yüzünü yıkama, bluzunu, fistanını paçavra gibi tut, yemek masası, uyku kayrolası, kolalı pencere perdesi nene lazım, bıyığını, sakalını karmakarış tut, saçlarını tarama, evinin havlusunu, köyünün saokağını mülevves tut, etrafında ne varsa yak, yık, kes dememiş... Daha neler dememiş!... Fabrikalar, şümendüferler, destgâhlar inşasına, madenler işletmesine, tiyatro yapmaya, mûsikî cemiyetleri teşkiline, him, hiç bir şeye mani olmamış... Hiç kimsenin yemesine, içmesine, giymesine karışmamış... Dinin bu şekli alması memurîn-i diniyenin zekâ varidâtı mektebin tesiri sayesinde mümkün olabiliyor.

Buranın köylerinde hissiyât-ı medeniyyeyi tamamiyle görüyoruz. Bütün menâbi-i varidât sütün biraz patates ile meyveden ve ormanlardan ibâret olduğu halde feyz-i

medeniyet, köyleri, kasabaları hayatın nimetletine mazhar kılmış, Avrupa milletlerine mahsûs olan zihniyet-i Avrupa vazi kânunlarıyla mebûsân vesâire meclislerindeki erbâb-ı dânişin malûmat-ı medeniye ve içtimâiyyesi, kendi cebinden ziyâde memleketi düşünmek mahiyet-i sıhhiyesi bu saadetleri istihsâle sebep olmuştur.

Büyük köylerde gördüğüm şeylerin hepsinden bahsetmiyorum. Meselâ bir köyde gördüğüm bir berber dükkânı kadar temiz ve sevimli bir berber dükkânına bu karipten aşağıya bütün Bâ-ı Âlî caddesinde tesâdüf etmemiş olduğumu söyleyecek olursam bizim bu memleketler arasındaki farkı zannederim ki anlatmış olurum. Şu oturduğum beş bin kişilik kasabanın kaldırımlarına bakınız, bütün İstanbul'da bir metrelik kaldırım olmadığını da ilâve edeyim... Bunlar mübalağa değil, birer hakîkattir.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6960, 26 Şb. 1334, 14 Hz. 1332, 27 Hz. 1916, s. 1.)

*

FELDKİRCHEN'DE BİR MÜESSESE-İ İLMİYE

Lozan'dan:²²⁹

Allah'a çok şükür Lozan'a vâsıl oldum. Ma'hazâ şu beş on gün geri kalmış benim için fâideden halloldu. Evvel emirde Avusturya'nın vilayet-i ahâlisi hakkında halâsaten bir fikir peydâ etmiş oldum. Hele Feldkirch taraflarının halkı hoşuma gitti. Viyana'nın zahir-perestliğini öteden beri biliyordum. Burada millî hissiyât-ı hakikiyeye insan Viyana'da tesâdüf edemez. İsviçre'ye komşun olan bu Feldkirch halkı büsbütün başka... O kadar başka ki yollarda rast geldiğiniz insanlar "Gurus Goths – Selâmün-aleyküm!" iltifatıyla size bir aşinalık gösteriyorlar. Sıra ile giden mektep çocukları takımının yanından yürüyen muallimler ile talebe dahi sizi selamlamak gibi bir samimiyet ibrazından kusur etmiyorlar. Onun için benim gibi bir Türk'e vilayet havasın daha iyi geliyor idi.

Feldkirch'in şayan-ı temâşâ olan müesseselerinden biri Alman çocukları heyeti tarafından idâre olunan Cimnaz Mektebi, diğeri de iplik fabrikalardır. Ill Nehri vadisi iplik bükmeye iyi yarıyor, malûmdur ki havası kuru olan yerlerde iplik fabrikaları tesis olunamaz, tireler yumaklara sarılırken kopuverir.

Bütün fabrikalar nehir mecrâsında husûle getirilen sun'i cereyânlar kuvvetiyle istihsâl edilen elektrik kuvvetleri sayesinde işliyor. Evvelce de yazmış idim bu nev'i kuvvetlerden en ziyâde istifâde edecek kıtalardan biri Anadolu'dur. Anadolu suları yukarıdan aşağıya tabakadan tabakaya düştüğünden eğer memleket sanayi ile demir yollarıyla iştilgal etmiş bir memleket olsa yedi yurdumuz servet-i memûriyet içinde ne bahtiyarâne yaşar idi. Evvela

²²⁹ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

sermayenin toplanmasına yardım edecek şerâitin tesis edememesi, sâniyen Türk gençliğinin hüner ve marifet ve hüner mesleklerinden feyz alamamış olması bizi bu istifâden mahrûm bırakmıştır.

Pamuğun fikdanı iplik fabrikalarını durdurmuştur. Bu fabrikalar kâh ahâliye ne kadar yardım etmişler... Amele için inşa edilen evlerin güzelliği iplikçilik yüzünden memleketin ettiği istifâdenin derecesini gösterir. Pamuk çıkan yerlerin buralara uzaklığı nakliyât masrafını da bi't-tabi tezyid eder. Öyle iken milyonlar kazanılıyor. Bütün bu masnûattır ki Avrupa'nın sebeb-i refâh ve saâdeti olmuştur. Beş bin kişilik küçük bir kasabada gördüğümüz köşk ve bahçeleri İstanbul'da görmüş değiliz: Çünkü İstanbul müstahsil bir memleket değildir.

Fakat buranın erbâb-ı hüneri, gençliği nasıl çalıştığını da gençlerimiz nazar-ı imana almalıdır. Şurası Avrupa'yı bilenlerce muhakkaktır ki Avrupa'da terakkî mutlaka müstesna-i mesâi ile herkesten ileriye gitmekle mümkün olur. Zekâca, gayretçe orta halde bulunanlar geçinirler, o kadar... Buralarda gençlik başka bir muhit, başka kürenin, başka menâkıb-ı medeniye içinde büyüyor. Şark gençleri Avrupa'nın ortasında bile böyle yetişemiyor. Feldkirch'te bana dediler ki bir genç üç seneden beri bir dokuma makinası icat etmekle meşguldür, henüz bitirememiş. Fakat muvakkit hâsıl olursa kasaba ve ahvâlisi bu ihtirâadan pek ziyâde istifâde edecekmiş. Diğer bir gençte bir kaç senelik mesâi neticesinde bir makina icat etmiş. Fakat aynı zamanda diğer bir memlekette dahi öyle bir makina vücûda getirildiğinden mucit nâil-i istifâde olamamıştır. Bunları yazıyorum: Çünkü bizim memleketimizde dönen câhilâne sözlerden biri de Avrupalıların neden kolayca para kazanmaları hakkındaki lafazanlıklardır. Eğer memlekette zamanı icat ve ihtirâne hasr edecek kadar cesur hüner ve marifet ehli gençler bulunamazsa hiçbir şey vücûda gelemez. Bizim gençliğin tahriri maişet emrindeki korkaklığıdır ki memleketimizi fakr u zarûret içine gömüp bırakmıştır.

Feldkirch'teki Cizvit Cimnaz Mektebi görülmeye şayandır. Ben bu mektebin yalnız binasını beğenmedim. Bir biri üzerine inşa edilmiş dört beş kat mektebe, iki kat üzerine yapılmış mektepleri tercih ederim. Bu mektep vaktiyle kilise imiş, sonra mektep haline getirilmiş... Fakat binanın tertibâtı gezilince leyl-i mektep demek nasıl olur imiş, o anlaşılıyor. Bu mektebin tertibât-ı dâhiliyesi görüldükten sonra bir de bizdeki leyl-i mektepler gezilirse hiçlik içinde insan kendini kaybeder.

Mektebin bütün aksâmı, mütâlâa salonları, yatakhâneleri, hastahânesi, park ve bahçesi, matbahı, hamamı birer birer şayan-ı temâşâdır. Mektebin ruhu din ve mezheptir. Bi't-tabi

ulûm ve fûnûn dahi Avusturya'nın ve Almanya'nın programlarına göre tedris olunur. Avusturya'nın cimnazları sekiz, Almanya'nınkiler ise dokuz senedir.

Her sınıfın mütalâa salonunda ayrı bir kütüphânesi varır. Talebe kütüphânedeki istediği kitabı alır mütalâa eder. Meselâ kütüphânedeki en meşhur âsâr-ı edebiyeye dizilidir. Bizde idâdî mektebindeki veyahut Mekteb-i Sultanîdeki bir şahit mümkün müdür ki sınıfında Abdülhak Hamid'in müellifâtını önünde hazır bulupta mütalâa edebilsin...

Yatakhâneleri iki tertiptedir. Büyük divânhâneler, cidârlar iki metre kadar büyüklükte ve medhâlleri bir beyaz perde ile örtülmüş hücrelere taksim edilmiştir. Bunların içinde bir yatak ile bir lavabodan başka bir şey yoktur. Her hücrenin medhâlinde yukarı söke üzerinde hücre sahibin ismi muharrerdir. Avusturya hanedân-ı imparatorîsine mensup birkaç arşidük dahi hücre-nişîn talebedendir.

Mektebin nazar-ı dikkatime çarpan bir iyiliği de şakirdân arasındaki müsavattir. Bu arşidükler yalnız isimleriyle yâd olunuyorlar, unvân falan yok... İmparator hânedânından olmak onlara ayrı bir hak bahşetmemiştir. Zaten her leylî şakirtten, birinci sınıf ise, bin dört yüz karun altı yedi bin kuruşdan fazla bir şey alınmadığından ihlâl-i müsâvâtı mahak gösterecek bir sebep yoktur. İstihmâm dairesi ne kadar dil-nişîndir. Evvel emirde içlerinde banyoları bulunan hücreleri var. Tam ortada gayet geniş bir havz var ki suyu ılık... Su bir taraftan teceddüd ediyor. Talebe ibtidâ ılık su ile ayaklarını yıkayıp bir duş yapıyorlar. Sonra ortadaki havza girip yüzüyorlar. Bu havz ve onun etrafı kâmil beyaz ve renkli çinilerden yapılmış. Medhâlde bir raf derûnuna yüzme donları istif edilmiş. Şakirdan her gün istihmam edebiliyorlar. Hamam dairesi teshin merkezi usûlüyle ısıtıldığından orası vücûdu adeta taltif ediyor.

Mektep matbâhı görülecek müesseselerdendir. Buğu ile çorba pişirip kazganların makinaları bir kere görülmeli. Kazgan kelimesinden başka bir kelime bulmuş olsa idim. Burada doğrusu kazgan gibi eski imâretler tertibâtını ihtâr edecek bir kelimedenden bahsetmez idim. Kahve pişirilen ve süt katılan edvât-ı tabâhiyede bu nevidendir. Yemek pişirilen soba, kızartmalara mahsûs demir ve sıcak dolaplar ve tertibât-ı sâireyi tarif için iyice satırlar yazmak lazım. Bahçe ve parka gelince kalemi elden bırakıp vazife-i tasviri mutlaka bir resme yahut fotoğrafa havâle etmelidir. Tabiatın güzelliğini, çamları, ağaçları, koruları kalem mümkün değil anlatamaz. Mektep direktörü olan zât bütün bu teferruâtı birer birer bi'z-zât gezdirdi ve bana iktizâ eden tafsilâtı verdi. Teşekkürümü takdim ederim.

Feldkirch müessesât-ı ilmiyesinden biri de İnâs Mekteb-i Leylîsi'dir. Bu bina tarzındaki ve mevkiindeki güzellik cihetiyle zükûr cimnazına fâiktir. İşittiğime göre bu

mektepe, İsviçre’de Brune de kâin-i meşhur anâs pansiyonatin tertibât ve dâhiliyesinden bahsedeciğim. Çünkü şimdilik hastahâneye kalb edilmiştir.

Nice, hay u huyu az olan bu sakin, mütediyyin, sâlih ve haluk küçük şehirlerde tesis olunan mektepler şakirdânın tahsil ve ahlâk yönünden büyük şehir mekteplerine mürecehtir. Çünkü buralarda şakirdânın zihnini beyhûde yere işgal edecek bir şey yoktur. Saf hava, hâlis su, sıhî yiyecek, kır ve sahra gezintileri, tetebbuât-ı ilmiye bütün meşgaleleri teşkil ediyor.

Ben burada küll-i yevm dört beş saat geziyor idim. Gece odamın camlarını fora ederek dağlardan inen serin hatta soğuk esinti ile uyuyor idim. Ciğerlerim öyle küfür küfür²³⁰ işliyor idi ki sabahleyin saat beş buçuk ve nihâyet altı da yatağımdan fırladığım zaman ömrümün ve vücûdumun bir tecelli, yeni bir taravet kesb ettiğini duyuyor idim. Genç bir sahip tahsil için bu yaşayışın nasıl bir tesir-i cavidânîsi olacağını şerh etmek istemez.

Hayaiyât-ı ruhâniyenin bu tensikât-i idâriyesini gördüğüm zaman vaktiyle Larevo mecmuâsında okumuş olduğum bir bendi hâtırına getirdim. Orada Hristiyan hayaiyât-ı ruhanîyesinin şimdiki teşkilât-ı dâhiliyesi Müslüman hayaiyât-ı ilmiye ve ruhanîyesinden muktabes olduğu iddia olunuyordu!..

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6971, 7 Rm. 1334, 25 Hz. 1332, 8 Tm. 1916, s. 1.)

*

NİAGARA ŞELALESİ

Muharriri: Celâl Nûri

Amerika’nın hükûmât-ı vüstaiyesini mürûrdan sonra Niagara Falls City’e vardım. Bu şehrin köprüsünden geçilir geçilmez Kanada’ya, Kaliften isminde küçük bir kasabaya varılır. İşte, Cenûbî Afrika’da kâin Zambezi şelalesi bu noktadan görülüyor. Aman ne azimet-bahş, ne hevl-engiz, direng-feşân bir okyanus-ı cevval.

İsviçre’deki Rain Şelalelerini, Finlandiya’da, Norveç’teki Kaskadları görmüştüm. Bunlardan hiçbiri bize Niagara hakkında bir fikir b ile veremez. Bu garibe-i kâinatı nasıl tasvir edeyim: Okyanus sanki yukarıdan akıyor. Mevzûn ve mukaffâ bir gürültü çıkaran bir Bahr-i Mühit, şekl-i sathiyesini kaybetmişe yuvarlanıyor. Şelale bir değıl, iki. Bunlardan biri kâmilen Amerika arazisindedir ki Amerikan Falls itlâk olunur. Diğeri ise Amerika ile Kanada’nın hududunu fâsıldır. İsmi Bârgîr Nalı’dır. Her iki hatvede manzara değışiyor. Tahayyülî mümteni levhalar çeşm-i hakîkate kendilerini arz ediyorlar. Güzel, narin hatta nermin, billûrîn kavs-i kuzahlar nâzenîn birer hâle gibi o coşan suları taraf-ı şemsden

²³⁰ Derleme sözlüğü VIII. Cilt [H. Ç.]

tetevvüc etmektedir. Bu bedii levhin karşısında en hissizler bile şâir olur. Bi'n-nisbe tehâ olan Kraliçe Viktorya Parkında, şu zî-ihtîşâm su cihânı karşısında terennüm-sâz oldum, durdum. Manzaranın şi'iriyeti karşısındaki âlem-i tabiatın korkunç garabeti beni güyâ bî-tenâhinin başka bir nâhiyesinde, bir seyyâre-i baidde de imiş gibi muhattamdan, hatta şahsiyetimden ayırdı. Artık bütün bütün tabiatın dâire-i mahremiyetine girmiş idim. Şehirleri, medeniyetleri, demiryollarını, vapurları, siyaseti, desâis-i gûn-â-gûn görmez oldum. Kendi kendime huzur-ı tabiatte kaldım. Bu şelale, elbette, benim ziyâretimden hatta Kolomb'un bir cedîdi keşfinden yüz binlerce sene evvel, vazi ve hâl-i hazırında yine akıyordu. Bundan yüz binlerce sene sonrada Niagara'nın iniltisi, gürültüsü yine şu bulunduğum Kanada toprağından duyulacak. İşte bunun içindir ki zaman mefhûmu mizân-ı ayarımdan sakıt oldu. Üslûbu-bülend pâyeye Chateaubriand *Atala*'sında Niagara'yı asla görmeden tasvir etmiş idi.

Acaba Maveraya-yı Kebir müellifi, Dehâ-yı Nusrâniyet traşîde kâr-ı re'yü'l-emîn bu bediyei görse idi nesiri daha ne kadar zengin olurdu.

Yarım saat istiğraktan sonra başımı kaldırdım: Su kuvvetinden beyaz kömür istifâde için büyük dârüssanayiler, köprüler kurulmuş, habllar gerilmiş, hutût-ı hadîdiye çizilmiş... Bu manzara hayâlimi münkesir etti. Pier Loti, Mısır'da Philae Adası üzerindeki zarif mabedi kadimin mahzâ su amûrunun tesviyesi için İngilizler tarafından tahrib edilmesinden dolayı ne kadar bağırmişti! Aynı İngilizler burada âlem-i tabiatı telvîs etmişler. Edib-i bî-menend Loti terfi-i rütbe ederek grandamiral olsa elbette bu meyâni-i sanaiyeyi pek sevdiği büyüklüğün, iriliğın mikyâsını Niagara'dan mı almış? Şu enbiye olsa, burası kırmızı derili Hünûd'da terk edilmese saltanat-ı şiir bir galebe ihrâz etmiş olacaktı. Lâkin efsûs, her yerde lüzumundan pek fazla teller, habllar, raylar, köprüler, demir alet ve edevat, âlî dâireler, hele ve hele reklamlar, yaftalar husûru ihlâl ediyor.

İşte, böylece, yüksek gölden, Michigan Gölü'nden, Huron Bahîresi'nden Erie Gölü'nden gelen sular Niagara noktasında Ontario Gölü'ne akıyor, karışıyor, boşanıyor. Mevceler, güyâ, yukarıdan aşağıya hemşirelerinin ağışu ve salına atılıyorlar, öpüşüyorlar. Tam şelalenin ortasında Üç Kız Kardeş Adaları var. Biri birine pek ibtidâi köprülerle bağlanmış olan bu hulyâ-vâri adacıklara bayıldım. Uzun müddet bu hazireleri tavâf ettim, garik ve cedd olarak tavâf ettim. Üç Kız Kardeş bunun manası nedir? Her halde manidâr bir unvân bunların bir de dördüncüsü var. Fakat çok küçük olduğundan diğerlerine vasıl edilmemiş. Yetin gibi boynu bükük.

Yalnızlığı pek severim. Saatlerce, Niagara'nın karşısında, tabiatın kemâl-i istikbâli ile hükümrân olduğu bu mevkiide kendi kendime kaldığım vakit şelalenin saye-i inibkâsında

müfekkirende de bir şelale daha çağlamaya başladı. O kadar çok his ve fikrin altında kaldım ve ezildim ki bunların cümlesini kaydetmek hâk-pâ-yı rifatında bulunduğum Niagara'yı bir şişe içine koymak gibi bir emr-i mahâl olacak. Lisânımda çağlayanlarla hem-ahenk oldum. Parklar ziyâdesiyle güzel ve her cihetten cihân miyâhı temaşâya müsait. Biz, suyun yalnız deniz şeklinde düz manzarasını bilirdik. Şimdide yukarıdan aşağıya lâkin insanı titretici bir azimetle aktığını görüyorum. Bu manzara âlem-i ruhta bir inkılâb hâsıl ediyor. İnsanın mâhiyet-i maneviyesi de mümkün olsa, şu canlı sulara karışıp akacak, Rapidsleri gezdim. Ta aşağıya kadar inip suların bir muhâcim-i bedevi ordusu gibi bilâ-intizam, birbirini ite kaka yuvarlandıklarını iyice gördüm. Derenin yatağı ihtilâl eden bir kaleyi feth ediyorlarmış gibi mevceler, kükreyen su kütleleri koşuşuyor, boğuşuyor. Ortada bir taş bile yok. Table Rock denilen bir yerde derince bir galeri kazmışlar, içine dühulden evvel dalgıç kıyafetine girmeli. Bende beş on dakika için bu elbiseyi giydim. Asansör ile biraz indik. Sonra pek rutubetli mağaralara yürüdük. Bir fethanın kenarında, kendimizi şelalenin içinde buluyorduk. Sular kemâl-i unî ile üstümüze akıyordu. Bir incecik duman, buhar veya gaz şeklinde dışarıdan bâsırayı vazife-i hayrette işkâl eden suların içinde idik. Pek nâm-dâr İngiliz romancısı "Charles Dickens": - Ben buraya girmeden Niagara'yı hissetmedi idim - demiş. Hakkı var. Biz hayli metre aşağıda şelalenin tam içinde bulunmak az garip bir manzara değildir.

Arabayla mufassalca dolaşırken old burning spring yani (kadim yanar menba)'a gittim. Burası Amerika hüsnûdî tarafından sabıkta mazhar-ı ihtirâm ve ta'bed olan meşhur kaynaktır. Vakıa bir kibrit çakılınca su yanıyor. İçine konan bir borudan gaz çıkıyor, fişkırıyor ve alevler ortalığa istilâ ediyor. Ziyâdesiyle müteheyir oldum. Az kaldı, bende, kırmızı renkli Hintli gibi rükû' edecektim.

Nazar boncuğu kabilinden bu kırmızı adamlardan bir kaç tanesini oralarda bulunduyorlar. Ziyaret ettiğim Kanada aksamında bunlardan bir kaç o en yeni ve en müttekâmil medeniyet içinde hâlâ hayat-ı me'lûfelerine devam ediyorlardı. Mezalik hükümât-ı müttehede arazisinde de bir kaç bin Hintli ser-âzâdgî cevalân hakkına sahiptirler. Lâkin şimdiki Kanadalıların, Amerikalıların rengi, hutût-ı cehiyesi, eşkâlî arasında ne büyük bir müşâhebet var! Sakson oldukları şüphe götürmeyen Amerikalılar bile Fransa'dan ve hatta Fransa'nın Normandiya ve Britanya vilâyetlerinden hicret eden Kanada'nın (Kebek) eyâleti halkı kırmızı renklilerin, bu renklerini bahş eden muhitlerinde, iklimlerinde üç, üç buçuk asır ibkâmet etmekle ırklarını adeta değiştirmişler. Ya aradan bir kaç asır geçerse?.. Meselâ Milan'ın iki bin beş yüz senelerine doğru acaba New Yorklular, Şikagolular coğrafya kitaplarında gördüğümüz ırk-ı ahmer mensubiyeti gibi tebdil-i şemâil mi edecekler? Resimlerine dikkat buyurunuz: O mahud petrol, demir, Japon, Tenge Kralları, Amerika'nın

ser-âmedân mütemevvillâmı, Rockefeller, Vanderbiltler hele resi-i esbak Roosevelt biraz kırmızı adamlara benzemiyor mu? Ben bunlardan bir kaç tanesini şimdi bahsi geçen “Kadim yanar menba”ın kenarındaki başı ale’l-acayip tüyler ile müzeyyen, ser-â-pâ deriden elbette giyinmiş bir halde görmesem bu levhanın içinde asla yabancı telakkî etmem. Irk zâde-i muhittir.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7023, 2 ZK. 1334, 18 Ağ. 1332, 31 Ağ. 1916, s. 1.)

*

OKYANUSUN SAHİL-İ DİĞERİNDE

Sa’y ile Eğlencenin İmtizâc Ettiği Bir Âlem

Muharriri: Celâl Nûri:

Hayattan maksad nedir? Bu suâle türlü türlü cevap verenler, zîsten berâ-yı hordenist veya horden berâ-yı zîsten est diyenler var. Ecviber-i mezkûrenin her ikisi de nâ-kâfidir. Maksad hayat-ı zaman ile mekân ile ırk ile itidâd ile hatta ferd ile değişiyor. Müttekî hayata teşnedir çünkü ancak o sûretle tâatta bulunabilir. Sefih hayata teşnedir çünkü ancak takdine-i ömrü istihlâk ederek eğlenir. Ale’l-ahire. Eğer Epikür felsefesine taraftar olursak anlarınız ki hayatta gayetü’l-feyât tezevvüktür. Anatole Frans’ın *Thais*’de o cevherin kalemle tasvir ettiği Anahotirislere soracak olursak dünyada zevk ve neşeden ziyâde can sıkıcı, bundan muhlik ve berbâd bir şey olamaz. Acaba bu leh ve aleyhdârın içinde hangisi haklı, hangisi haksız? Bu bir zevk meselesidir. Sofi ve edib ile fâsık ve fâcir bir düşünemez. Bina’en-aleyh benî âdemin simâları ne kadar mütefâvit ise mantıkları da işte o derece münbâistir.

Amerika’dan cevelânımdan istihsâl ettiğim neticeye göre hayattan maksad ikidir: Çalışmak ve eğlenmek. Fakat bu iki maksaddan asıl olan münhasıran ikincisidir. Amerikalı çalışır çünkü iyi bilir ki ancak bu sayede eğlenebilir. Binâ’en-aleyh Amerikalı kaç saat çalışırsa o kadar da eğlenmek veya bu gayeye takarrub etmek ister. Sekiz saat sa’y, sekiz saat eğlence, sekiz saat uyku işte bu sosyalistler gibi Amerikalı’nın da şîârıdır.

Biraz çalışalım: Wall Street bir sokaktır ki âlem-i nevînin nâzım-ı mâlîsi olan New York Borsa’sı ve nâm ile zebânzeddir. Bu tarz sokak ile civârındaki ekli eksiz yollar her türlü sarraflar, tüccârlar, spekülâtörler, aktörler ile doludur. Bilden yani ebniye bu semtte minâreleri andırır. Misâdlar dâimü’s-suud veya hübüddür. Buraya bir mahşer-i tüccâr dense sezâdır. New York’un alt semti etlâk olunan bu mahalâtta her kata –tabirimiz karîn-i afv ve müsâmaha buyurulsun- bir dalâvereye makar olmuştur. Para kazanmak, nasıl olursa para kazanmak, namuskârâne para kazanılırsa febihâ, kazanılmasa üst tarafı lutfen temil buyurunuz... İşe bu haye ile çalışılıyor, para biraz lüzûmundan fazla kazanılıyor. İstifâde

hadden efzûn olursa ekseiya eğlence gayesi unutuluyor. Kâr ve temettüun bu kadarını asla istemediğime sözü lazımsa sened veririm. Bir rddeye geliyor ki zavallı Amerikalı kendisini kaybediyor, insanlıktan çıkıp bir muhasebe makinası oluyor. Bu ifrattır. Lâkin ma'a't-teşekkür, bunun tefriti yani Amerika'da tembel hemen yoktur. Kazara muhitimizden bir merd ten perver bu âlem-i sa'y ve amele düşecek olursa dercinin evvel mağlup ve derhal madûm olur. Amerika sekinesi ganimet-i tezevvüke nâil olmak için cidâlgâh maaşta bütün gün harp eden ketâibdir. Biraz müfretlerden bahsedelim. Para kazanmanın kolaylıkla yolunu bulan vezâta bir hissizlik geliyor. İlim, san'at, bedâi hatta ikinci derecedeki zevkiyyât programndan çıkıyor. Gızzet insana istilâ ediyor. maddiyet-i nâsîr gibi dimağı hissiz bırakıyor. Bir darphânenin hadden ne kadar nesyi varsa bu zîrûh bankaralrda lezâid-i ömürden ancak o mertebe müstefid oluyor. Amerika'da gaye-i aksânın para yapmak olduğunu söylemiştik. Bu hakîkati, bir fıkra ile tazmîn edelim: Para yapmak lâkin en seri sûrette yapmak, mevcenin ihtimâl avdeti olduğu gibi üfûl eden bir dakika hayatında imkân îadesi yoktur. Bina'en-aleyh sûrat-i mümkinine ile parayı kazanmalı ve yemeli ve's-selâm. Lüzûmundan fazla para edinenler bedbahttır. Çünkü yukarıda arz ettiğimiz üzere müddehir zir ü simin imkân istihlâki oluyor. Parayı sarf edecek vakit kalmıyorç Lüzûmundan pek az para edinenlerden bahsetmeyelim. Çünkü bunlar Amerika âleminde ekseriyeti terkip ve teşkil etmiyorlar. Gelelim evâsıtâ: Orta hallilerin kadınları erkeklerinden mesuddur. Çünkü külf-i sa'y ve amelden vârestedir Bina'en-aleyh bir cedidde her halde nisâ, ricâlin fevkinde bir rütbe-i tekâmülde bulunuyorlar. Zevc veya peder saat-i ticâretinden başka bir şey bilmez. Kerimesi ile Almanya'nın, Fransa'nın, İngiltere'nin ikinci veya üçüncü tabaka muharrirlerinden birinin ismini unutursanız sizi techil etmez lâkin bıyığı olsa altından güler. Amerika benâtı mütemadiyen gezmeli, sinema ve tiyatroya, balo ve konsere gitmeli, behemehâl her sene Avrupa'da dolaşmalı, mütemadiyen bön bön yemeli, devşirmelik hayatını kemâliyle istihlâk ettikten sonra biraz geçce evlenmeli, her iki cihânda çıkan mecmuâları, romanları okumalıdır. Koca veya baba demek adeta veznedâr demektir. Vakıa bu asırda bu kızlar biraz sonradan görmeyi andırıyorlar. Lâkin gelecek batında Amerikan missleri bir enmûzec-i zerâfet olacaklardır. Emin olunuz: Yenidünya duhterâni büyük perdelerinin asıl ve faslını unuttur unutmaz Amerika bir makar-ı asâlet kesilecektir. Para lüzûmundan pek ziyâde, vakitte bol. Bina'en-aleyh mümâ-ileyhler neden Avrupa'nın en zarîf enmûzecele mertebesine çıksınlar? Amerikan kızı ümid-bahştır. Kendisi ile saatlerce edebiyattan bahsedilebilir. Renan'ın *Felsefe-i Zâtiye'si*, *Teng Dürüş-ti Muahazât'ı*, Carlyle'in *Cennet-i Dâhiyâne'si*, Hugo'nun *Tvasayan Romanişizmi*, Tolstoy'un *Çizmeli, Abalı, Kebeli Hikâyâtı*... Bunların cümlesi Amerikan muhibbelerimizin dimağında

kendilerine mahsûs hücreleri işgâl ediyorlar. Üslûbu biraz daha sehlü't-teakkul olsa bunlar Süleyman Nazif'i bile anlayacaklar.

***

Dün 20 Mayıs 1914 müsâfirperverâne azim-i huzâratının kerim delâletleri ile Coni İslan Adası'na gittik. Burası avamın eğlence mahallîdir. Avamdan mâadâsı buraya ancak tefehhüsât-ı ruhiyyede bulunmak için gelir. Biz niçin geldik bilmem. Pazar günü beş buçuk milyon nüfûsu ihtivâ eden belde-i muazama her Anglo-Sakson şehri gibi adeta boşalır. Halkın tabaka-ı süflâsı burasına istilâ ederç Evet! Dün bu adaya tam yarım milyon seyirci gelmiş. Mertebe-i âdiye azası kâmilen efendi kıyafetindedirler. Demokrasi muktezâsınca havas ve avam aynı şekilde telebbüs eder. Bu da elbette bir terakkîdir. Elbiseler ale'l-ade hazır ve düzgün, kunduralar lüsterin, saç ve sakal “matruş”, keyifler çakırdır. Erkek ve kadınlar birlikte zevk-yâb olurlar. Bunların birbirinden farkı galiba yoktur. Amerika avamı çok gürültü çıkarır, bağırır, çağırır, muttasıl ıslık çalar, türkü söyler ve “zamk” çiğner. Dara gelir gelmez ceket ve hatta yeleklerini atarlar. Yenedünya avamının hiçbir nevi husûsiyetini kaydedemedim. Bi'l-hassa New York halkının reng-i millî veya mahîllerini aramak zâiddir. Çünkü bunların ekseriyet-i kâhiresi dünyanın dört köşesinden taharrî-i sergüzeştle akın etmiş muhâcirin veya evlâd-ı muhâciriyledir.

Amerika avâmghâhlarında tunilatörlerle dondurma, sührencilerle su, kayak veya araba dolusu şekerleme satılır. Her dört adımda bir istiridyecilere tesâdüf edilir. Coni İslan'da eğlenceler toptandır. Paris'te veyahut Viyana'da emsâline tesâdüf edilen lunaparkların daha büyükleri montana revsler dağdan nehre atılmak oyunu, tayyare taklidi uçmak aletleri, kutu içinde bayırdan yuvarlanmak, müttehirlere merdiven üstüne çıkmak, kocamadan bir adamın ağzından girip vücûdunun içinde, mide veya bağırsaklarında bir seyahat icrâ ettikten sonra hurûc etmek ve bunlar gibi oyuncaklar bu cezirenin menâzır-ı gayr-i tabiyesidir. Eğlenceler ucuzdur: Kırk, elli paraya. Hülâsa aşağı takımlar buralarda BethmannBethmanegleniyorlar. Gayet mufassal gülüyorlar ve mütemâdiyen Şam fıstığı yiyip, tütün içiyorlar. Veya unutmayalım çiğniyorlar!

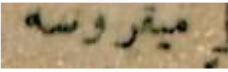
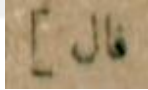
Amerika tab' ve mizâcı başka şey. Bizim çocuklar olsa defâaten saniyede bu eğlencelerden bıkarlar. Amerikalılar ise her Pazar bu seyirgâhlara devam etseler gözleri yine arkada kalır. Lubiyyât çok acele olmalı. Bir çelebi, bir günde, bunlardan on beş tanesine gitmezse kendisini bedbât addeder. Lunapark bir eğlence pazarı, bir zevk panayırısıdır. Neşe ve şevk târtı ile satılır. Amerika gazetelerinin havâdisi hep göze battığı gibi eğlence mahallerinin programları da zâikaya şiddetle temâs etmelidir. Kolombiya Dârülfünûnu'nda Gazetecilik Fakültesi'ni gezmiş idim. İmtihan varaklarını gördüm. Unvânlarla her şeyden

hatta havâdisin sıhhatinden daha ziyâde ehemmiyet veriyorlar. Atimeye bile Amerikalılar daha tatmadan derhâl yüz dirhem siyah ve kırmızıbiber, hardal, tuz vesâire dökerler. Gece tiyatroların en adisine gittik. Sahneden ziyâde halk şayan-ı temâşa. Oyundan ziyâde

oyuncuları seyrediyorum. En galiz şaka, en dik söz, en budalaca ve san'at alkış tufanlarını istilzam ediyor. Bu ruh gürültü istiyor. Bir raddeye geldi ki bin beş yüz zâir bir ağızdan türkü söylemeye başladılar. Artık oyuna hâcet kalmadı. Halk bir oyun. Oyuncunun bir iki karı almak için paşa oldu. Avam zabt-ı dıhka mecâl bulamıyorlardı. Amerika'da âhad ikine üçüne muhtâçtırlar. Ale'l-ade zevkiyyât kendilerini doyuramıyor. İhtisâs ne kadar fazla ve mübalağalı olursa o kadar iyidir. Eğlence batmalı ve pek süratli olmalı. Vakıtdar, zevk-i bedii hemen yok. Ezvâk bir desti soğuk su gibi üzerlerine dökülmeli vâlâ felâ.

Amerika sansasyonun vatanıdır. Amerika eskiyi sevmez. Amerika mâzi-gürîzdir. Amerika'nın tabaka-i âhâdı sonradan görmedir. Bir Avrupa aslının en ziyâde mutezî olacağı bir bî-şüphe Coni İsland'dır. Bizde bera-yı tefahhus bir kaç eğlence mahâline girdik: Sekiz aylık veya bir yaşında gibi görünen kırklık bir zenciye, ale'l-ade insanların üçü cesâmetinde bir dev, güzel lâkin o deve eş olabilecek bir Alman kızı, Tahranlı bir derviş, müstehcen itiyâdâta mâlik şebekler, kolsuz bir kadın, menşei gayr-ı malûm. Her dem mütebessim bir

budala vahşi   bir Hindli mütedabbib, bir birine merbuten doğmuş iki insan, bir Somali kabilesi daha neler daha neler... Gece yarısından bir kaç saat sonra trene bindik. Vagonlar karınca yuvalarına benziyordu Gürültüyü tasvir için kelime bulunmaz. Vesâit-i nakliye bade-hû diyecek mertebede ehven: Kırk sekiz dakika tren, beş adet nikel mangır, bizim paramızla bir ve bir rabi guruş.

Şu fikramızda avam eğlenceleri mevzu-bahs oldu. Havas ve kibar zevkiyâtından da bi'l-âhire dem-güzâr oluruz.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7062, 13 ZH. 1334, 28 Ey. 1332, 11 TE. 1916, s. 3.)

*

WALL STREET

Muharriri: Celâl Nûri

New York şehri Amerika'nın ne siyâsi ne bedii ne de edebî makarîdir. Şu kadar var ki bu belde-i şehirde Yenidüna'nın el-hakk, merkez-i mâlisidir. Wall Street denilen caddede o makar mâlî ve iktisâdiyâtın tam göbeğidir.

Kaçar gibi yürüyen, koşan, koşuşan, bağırır gibi mubâhase eden, bir dakika da bir saatlik iş görmek isteyen, ayaküstü yemek yiyip bu esnâda fiyat hudularını tedkik eden oradaki halk Amerika'nın mukadderât-ı mâliyesi ile oynayan bir takım erbâb-ı ferâsettir. Oyun, hevâiyât diye tercüme ettiğimiz spekülasyon, Wall Street'te New York hisse ve tahvilât borsasında belki her yerden ziyâde fennî, "teknik" bir mâhiyet iktisâb etmiştir. Oyun her yerden fazla Amerika'da husûsiyle New York'ta oynanır. Spekülasyonun Amerikalı'nın ruhiyâtını, secâyâsını tab' ve mizâcını, ahlâkını âsâbını bile değiştirmiştir. Her şey bir oyundur, yemek, içmek, te'ehhül etmek bile bir spekülasyondur. İddiaya nazaran bir zengin ile evlenen kadın, zevcinin düşmesi, iflâsı veya nesebi züğürtleşmesi ile onun haline acıyacağına ona bir tekme vurur, ben sana servetinden dolayı varmıştım, artık defol, ben daha bir zengini intihâb edeceğim diye bir ikinci spekülasyona girer.

Amerika'da her iş, şirket ve tröst ve corporation şeklinde revnümâdır. Zirâat bile bir sekl-i mâlî ve ticârî almıştır. Bina'en-aleyh köylüye, bâdîyelere o saf ve nezih halkına ait oldğunu zannedilen ve kendisine mahsûs bir şiriyeti olan zirâat bile yenedünyada şirketlerin elindedir, şirketlerde, bi't-tabi borsalara, Wall Street'e merbûttur.

Bunun içindir ki köylü hayatı, külbe-i âlemi, birçok şuârayı mazhar-ı ilhâm eden o pürsâgidi maişet Amerika'da yok gibidir.

Bütün halk oynar. Herkesin eshâm- ve tahvilât-ı umûmiyede alâkası vardır. Rabıtaya göre servet-i umûmiyenin tabi şirketlere aiddir. İşleyen sermâyenin kısm-ı izâmı tahvilât bedelidir. Bina'en-aleyh herkes borsa işleriyle meşguldür. Hizmetçiler, aşçılar, sütineler hatta oraya yerleşen Çinliler bile kumarbazdır. Fiyat cetvelleri yollara talik edilir. Yürüyen katarlar bile bunlardan haberdâr olur. Avrupa'dan hatta Paris ve Londra'dan ziyâde Newyokr'ta spekülasyon yapılır.

Amerikalı –bu sayede- yaman bir işadamı bir muğfel bir dalavereci olmuştur. Hüsn, rikkat, istikrâr, te'enni gibi hasîseler, bi't-tabi spekülasyoncu Amerikalılarca meçhûldür. Fiyatların pek çabuk tenezzül veya terfi ettiğinden, masabaşına geçen kumarcının bir iki saat içinde muhtelif vaziyette bulunduğu gibi bir Amerikalı serien milyoner olur, sonra hemen sukût eder...

Wall Street'te müşâhede olunan gürültü patırtı, acele, tereddüdsüzlük, hüsn-i teccüs, şîme-i ihtikâr hep Amerikalı ruhunun inikâsâtıdır.

Politika bir dereceye kadar borsadan uzaktır. Zaten Amerika'da politikanın mevkiî büyük değildir. Avrupa'da siyaset her şeyin nâzımıdır: Borsa husûsiyle hükümetin tahvilâtı üzerine iş olur. Amerika'da ise Avrupa'nın siyasete tâbi kâğıtları alınıp satılmaz. Ma'haza Avrupa muhâberâtının bir dereceye kadar New York ve Şikago piyasalarına dahil inkâr olunamaz.

Amerikalılar muhtekir-i bi't-tabidirler. Halkı düşünmezler. Buna binâdır ki aralarındaki rekâbete bir nihâyet vermek için şirketler veya malyon pek büyük tröstler sendikalar kurmuşlardır. Şimendüferler, nakliyat-ı bahriye, zirâat işleri, bi'l-hassa petrol, çelik hatta gazeteler ale'l-ahir sendika heyetinde toplanmıştır. Hevâic-i zarûriyede böyle. Bunların rüesâsı âlemlerinin hakîkaten şehinşâhıdır. Bu gibi eşhâsın bir arzusu, bir işareti ile herkes ertesi sabah emkeği, yağı, eti, petrolü ilh. İçin biraz fazla para vermek mecbûriyetindedir. Fi'l-vakıa şu son zamanlarda hükümet bunlara pek karşı geliyorsa da tesirleri yine büyüktür. Şark ve Asya bile bu Amerikan ihtâr heyetlerinin haracgüzârıdır: Meselâ: (Standart Oil) şirketinin! Bunlar çevirdikleri dalavereler, yaptıkları manevralar ile milletlerin mukadderât-ı iktisâdiyeleri ile oynarlar. Bundan dolaydır ki ara sıra Amerika'da sâir yerlerde emsâli nâ-mesbûk ve elim ve dil-hırâş büyük buhrân-ı mâlîler olur. Amerika'da her iş borsaya tabi olduğundan ve borsada asî kimselerin bazıçesi bulunmadığından bu müeessenin bir buhrânı bütün hayat-ı malîyeyi herc ü merc eder. Hatta tesiri Avrupa'ya ve binâ'en-aleyh bütün âleme dokunur.

Amerika büyük bir seemaya ve iş memleketi olduğu halde henüz gayr-i mekşûf bir birçok hezâin serveti ihtivâ etmektedir. Şarkî Amerika, bi'n-nisbe tükenmiştir. Fakat henüz Arabî Amerika, vasat hükümetleri Kalifornia, New Meksiko, Kolorado ilh. Tarafları tamamen münkeşif olmamıştır. Amerikalı buralarını daha bütün bütün istimar etmemiştir. Şimdiki servet-i nakdiyenin daha bir misli Amerika'nın sathına dökülse yine kâfi gelmez. Asıl hükümet-i müttehideden maada, Kanada'da, Alaska'da istimar edilmeğe muhtaçtır. Parasının nâ-kâfi gelmesi Amerika'yı muhâbebe-i umûmiyeden evvel Avrupa'ya medyûn ediyordu. Amerikalılar yüzde sekiz, dokuz ile de para bulsalar yine istikrâzdan çekinmezlerdi.

Bazı işadamları kable'l-harp Amerika'dan Şark'a para celbi ile uğraştılar. Lâkin bilinmelidir ki Amerika evvelden para göndermez, bi'l-akis eskidünyadan para çekerti. Amerika toprağında daha birçok iş var iken oradan bir atîke-i para gelmesi ihtimâli aklam sığmazdı. Çin'den yapılan bazı Amerika müessesât-ı mâliyesi müddamızı cerh için belki bir

delil olmak üzere serd edilecektir. Bu itirâz-ı miktara cevâp verelim: Bu işler hep bir maksad-ı siyâsi ile yapılmıştır. Eğer Çin gibi diyâr-ı ba'de hükümet-i müttehidenin nebât-ı siyâsiyesine mümâşât-kâr olursa belki Amerika'nın biraz parasını da çekebilirler. Fakat bu istikrâz değil adeta bir rüşvet muâmelesidir. Amerika bazı sâiklerin dâil-i sahe olmasıyla, ara sıra, anane-i kadimesini terk ve cihâmı mondial bir devlet şeklini alıyor, emperyalizm yapıyor, Hawai, Porto Riko, Alaska, Filipin gibi müstemereleler ediniyor hatta Avrupa ve âlem-i atfık işlerine müdâhele-i mukarrat lâkin nâdir bazı Amerikalıların nuhbe-i ihtirasâtıdır. Memâlik-i baidede câ-be-câ görülen müessesât-ı dîniyye ve ruhâniye hep buna delâlet eder.

Birde şunu söyleyelim ki Amerikanlar bi't-tabi oyuncu olduklarından belki baid-i memâlikte bazı işlere girebilirler fata bu bir "oyun"dan başka bir şey olamaz.

Evet! Amerikalı, spekülasyonu, kumarı, seciyesine ithâl etmiştir. Bütün Amerika hayatında bu husûsiyete tesâdüf olunabilir. Bundan dolayı Yenidünyalı pek çabuk mütehassis olur. Amerikalının sınırları, bir Avrupalının husûsiyle bir Asyalının asabından pek çok hassastır. Amerika bu fart-ı asabiyeti, bu sürat-ı ihtisasâtı ile mağrûr oluyor. Amerika'da, işlerin süratle yapılabilmesi hayat borsasında da zamanın kıymetini fevkâlâde tezyid etmiştir. Asyalı, bir günde ancak uyuyup uynair, kahve ve sigarasını içebilir. Bir Avrupalı, bu müddet zarfında bir iş görür. Bir Amerikalı ise Avrupalının altı ayda yapacağını yapar. Akşam yatağına ya daha zengin yahut belki de müflis olarak yatar.

Amerika'da sâik-i hayat menfaattır. Eğlencede bile menfaat gözetilir. Muhabbette sâye-i menâfide esâsınız olur. Amerika'da eşnâ-i zemâim fakirdir. Herkes züğürtlükten kaçır. Düşen zarûretten kurtulmak için şaşadar mazesini unutarak kundura boyacılığına, uşaklığa, şoförlüğe kadar tenezzül eder. Eline geçen beş on kuruş ile bir yeni spekülasyona koyulur. Ve bu gibilerin hayatlarında, Avrupalılardan pek ziyâde çıkıp indikleri görülmüştür.

Kazâyâ-yı tabiidendir ki asap lüzûmundan ziyâde yorulursa tükenir, bir bütlân-ı his, bir ta'b-ı sürmenaj hâsıl olur. Asap yorgunluğun asa-yı sâirenin ta'abına benzemez. Ulemâdan beyni yorulanların bir daha ciyâdet-i zihniyelerini istirdâd edemedikleri çok görülen vukuattandır. Acaba Amerika yorulacak mı yoksa yoruluyor mu? Takriben üç asırda velev res-i müverrihîn bir süratle teşekkül eden bu iş ve maddiyât âlemi –belki bir asır sonra yorulacak olursa pek fenâ bir manzara-ı tereddiyât arz edeceği te'emmül olunabilir. Amerikalı henüz mirasyedi olacak mertebe büyümedi. Fakat Wall Street'te pazara kazananlar husûsiyle servetlerini muhafaza edenlerin evlatları da babaları gibi çalışmaya mecbûr değil ya? Bunlar – şimdiki İngilizlerin miraslarını yedikleri gibi- milyarlarını isrâf etmeye başladıkları vakit acaba Paris tiyatroları, kahvehâneleri, raks sarayları, kumar

salonları, capelice live kadınları ne büyük bir maden-i servet imtiyâzını almış olacaklardır? Böylece, belki Fransa'nın sukût-ı hazırını Amerika'nın hübût-ı müstakbeli durdurur.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu:7114, 6 S. 1332, 19 TS. 1332, 2 KE. 1916, s. 2.)

*

ŞİKAGO

-Maverâ-yı Atlas Hatırâtından-

Muharriri: Celâl Nûri

Menâzır-ı tabîyeden ziyâde muâsır-ı beşeriyeye

hayran olan Abdülhâk Hâmid Bey'e ithâfımdır.

Ne azimetli ve ne güzel şehir! Dünya'nın en büyük beldesi Londra, ikincisi New York, üçüncüsü Paris, dördüncü Şikago'dur. Biraz malûmat-fürûşluk edelim: Bu şehir muazzam takriben üç milyon nüfusu hâvî, Michigan Gölü sahilinde ve Illinois hükümeti dâhilinde kâindir. Burası Amerika'nın vasti telakkî edilmektedir. Şikago'da anasır-ı ecnebiye pek çoktur. Bir ihsâitin beyânına nazaran Şikago bohemyanın ikincisi, İsveç üçüncüsü, Norveç'in de üçüncü, Lehistan'ın dördüncü, Almanya'nın beşinci şehridir. Burada – İngilizce'de maâda lâ-akıl olan bin kişi tarafından söylenilen- on dört 14 lisân ile konuşuluyor. Lâkin ale'l-ade kırk dil ile tekellüm mümkündür. On lisânda matbuât-ı yevmiye vardır.

Şikago'nun terakkîsi pek seri olmuştur ve tarihinde bir misli daha daha yoktur. 1831'de Şikago ancak 100 kişilik bir köy imiş. 1837'de şehir pâyesini bila-ihraz nüsfüsü 4170'e çıkmış 1850'de 29.963=, 1870'de ise 36.605 ale'l-ahire, rakamlarını bulmuş.

...Lâkin bu malûmatı uzatmayalım çünkü sonra müsâhebelerimiz Bidecer üzerine yazılmış İsveç ve Almanya seyâhetnâmelerine döner.

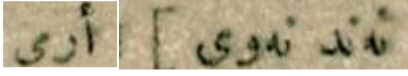
Şahana bir otomobil içinde bir aşığı, bir yukarı Şikago ve civârında dolaşıyorum. Şikagoluların, New Yorklular nezdinde galat-ı tab ile biraz şöhretleri var. Bu bir, bühtândır. Şikago belki dünyanın en güzel şehirlerinden biridir. Burada o kadar çok bahçe, park, yeşillik, çimen, meydan var ki... New York Şikago'nun muvâcehesinde pek kuru kalır. Buralar memdûd ve düz, çok ve geniş, caddeler pek latif ağaçlarla arestedir. Parklar sezâ-sebzdîr. Rivâyete nazaran sitâre-i arzın hiçbir nâhiyesinde bu kadar hasârat yokmuş. Göl, şehrin güzelliğini artırıyor. Parkların, o hoş caddelerin civârında bî-hudud ve hesap zarif, azref, nefis, enfes, latif, eltaf villalara, sayfiyelere, köşklere müsâdif olunuyor. Bunların her biri ayrı bir üslûb-ı muammerîde yapılmıştır. Sekineler bi't-tabi pek zehindir. Bu villalar millerce mesâfe devam etmektedir. Şikago mütevemmilânı adeta müsâbakaya girişmişler:

Bir ev diğ erinden güzel. New York ince ve dar bi ada ismi: Manhattan üzerinde menbî bulunduğ undan toprak züğürttür. Bunun için Central Park'dan maada yerlerde ağaca ve yeş illiğ e nâdir tesâdüf olunur. Evler elli beş kata kadar çıkar. Hâlbuki Şikago öyle değ ildir. İki katlı güzel hâneler, her türlü esbâb ve levâzım istirâhati ile köş kler bu şehirde pek çoktur. Vakıa kasabanın iş mahâlinde New York-kârî –gök tırmalayan-lara tesâdüf edilirse de adetleri ehemmiyetsizdir. Netice-i hibkâte: Şikago pek güzel bir âsımedir. Ve bütün Amerika demiryollarının makarı, noktaü'l-iltisakı olduğ u gibi et ticâretinin de tam merkezidir. Şehre yaklaşırken hutût-ı cedîdeyenin ziyâdeliğ i, katarların kesreti, besâit-i nakliyenin mebzûliyeti insanı mahkûm-ı hayret eder. Ahz u itâ Şikago'da Colos Asa'dır. Selhhâneleri pek meşhûr ise de gezmeyi insanlığ a mugayyir buldum. New York'ta büyük bir liman hayatı vardır. Hâlbuki asıl Amerikan rengi, Amerikan husûsiyâtı Şikago'da görülür.

Mazhar-ı lutf misafirperverleri olduğ um ahbânın delâletiyle Şikago'yu istediğ im gibi gezdim. Bu sayede en latif mahallare, kulüplere girdim. Amerika'nın her yerinde olduğ u gibi bi'l-hassa Şikago'da esbâb-ı maddiye-i istirâhata Comfort pek büyük ehemmiyet verilmektedir. Ağniyânın, orta hallilerin, vazilerin mesâkinini ziyâret ettim. Avrupa'da bu kadar comforta tesâdüf etmek muhaldir. Paris, husûsiyle enbiyesi nokta-i nazarından pek eski bir şehirdir. Bir Berlin'de, Paris'e nispetle esbâb-ı isirâhat-ı ziyâdedir. Bilmem Amerikalılar Avrupa'da nasıl rahat edebiliyorlar? Eğ er esbâb-ı istirâhatin ilerletilmesi ve hayatın pek basit ve amelî bir şekle ifrâğ i alâim-i medeniyetten ise –diyecek yok- Amerikalılar medeniyetin derece-i kusvâsını bulmuşlardır. Amerkalı iktisât ve Tasarruftan anlamaz. Bir şey cezibe eskir eskimez atar. Tamir ve yama kelimelerinin mukâbilleri lehçelerinde bulunsa gerektir. Her şeyi geniş ve bol tutulmuştur. Ne hayatta, ne usûl-i muâş erette, ne alışverişte müzâyaka Amerikalının hoşuna gitmez. Fransızların mütemâdi Tasarrufâtı, İngilizlerin titizliğ i, Amerika tab ve ahlâkı ile bir tezâd-ı kâmil teşkil eder. Amerikalı çok kazanmak, sonra da, eslâ düşünmeden ziyâde sarf ve istihlâk etmek ister. Şark hayatı, Amerika nokta-i nazarından sefâlettir, hayat bile değ ildir.

... Amerika, Avrupa'dan başka bir tarz ve üslûpta teşekkül ve tekâmül etmiş bir cihândır. Yenidünyada güzel ve iyi olupta eskisinde çirkin ve fenâ olan şeyler pek çoktur. Bir cedîdin teşkilât-ı tarihîyesi, Avrupa'dan ayrılması nazar-ı dikkate alınırsa bu tezâdların bir dereceye kadar mahlûl olur. Bununla beraber bir ayn-ı mütetebbi Amerika'da payansız bir sahne-i mütâlaa bulabilir. Bundan bir netice çıkaralım: Demek ki medeniyet veya terakkî –münhasıran- Avrupa tekâmülâtı demek değ ildir. Terakkî-i muhtelif nibkâtından başlayabilir ve biri diğ erine benzemeyen ve hatta uymayan eşkâlde revnümâ olur. Pek bedii

olan Yunan-ı kadim medeniyeti ile [?] eden Arap medeniyeti başka başka şeyler olduğu gibi Avrupa terakkiyyâtı ile Amerika tekâmülâtı birbirine benzemez.

Londra'da Selfrich, Berlin'de Wertheim, Paris'te Bonmarşe, Lover, Prentan gibi büyük mağaza²³¹'ları bilir misiniz?

Husûsiyle bizim memleketimizden gelmiş bir zâir bu kârbansaraylarda kaybolur. Fakat bunların Şikago'da bi ağabeyleri vardır ki insanı –tabirde mübalağa etmiyorum- enkişt ber dehân-ı hayret eder. İstanbul'daki Bonmarşe'ye nispetle Paris'te bulunan bu nâmdaki mağaza ne ise, ona nispetle Şikago'daki Marshall Field o kadar büyüktür. Bu heybetli, azametli dikkânın içinde var var, yok yok. Meselâ okyanus vapurları için burada yer tutulabilir, tiyatro bileti alınır, elbise, oyuncak, irtiyât satılır... ilh. Yalnız akla değil hayâle bile gelmeyen metain derhâl tehîye ve teslimini bu tüccârhâne kendisine şîâr-ı ittihâz etmiştir. Marshall Field öldüğünde tam yarım milyar frank mirâs bırakmış! Mefrûşâr dâirelerine hayrân oldum. Eşya bizim bildiğimiz gibi teşhir olmamış. Nihâyeti gelmez dâireler, yata, yemek odaları, salonlar, yazlık evler, kışlık apartmanlar ve hatta kasırlar hep bu dev-endâm binânın içinde mevcûddur. Buna makîs Avrupa mağazalarında ale'l-ekser harac-ı âmm eşya bulunur hâlbuki Marshall Field'de emtie dâima iyi cinstendir. Fiyatlarda -bi't-tabi- milh-âlûddur. Marshall Field'in yemek salonları, kahvehânesi, adîmü'l-arîf olacak mertebe fasihtir. Hiçbir otelde bu kadar vasi salon görmedim. Müessesenin bir kısmında erkeklere, diğerinde kadınlara mahsûs eşya satılıyor. Kısm-ı ricâlde azimetli salonları ve kahvehâneleri var. Hele ortasındaki havz, müzeyyenât, tezhibât, tarsîât gözlerimi kamaştırdı. Halı ve kilim dâiresi bir katedral kadar büyük...

Dün mütemadiyen beş saat otomobil ile dolaştığım halde ma'a'l-maneviye söyleyeyim ki Şikago'yu görmek nasîb olmadı. Eğer bir ecnebi şehri layıkıyla görmek arzusunda iseniz –ricâ ederim- benim gibi yapmayınız. Refâkatler ile bekâm olduğum dostlarım bana hep güzel caddeleri dil-firîb parkları, sengin evlerini, musanna köşkleri gösteriyorlardı Fakat ben, mümkün değil gözümü bu menâzır-ı tabîiyyeye döndüremiyordum. Bakınız şu bina ne güzel, şu göl ne hoş manzar, şu cadde ne uzun ve ne kadar düz... Bu sözler rûyâda güzel bir tabloyu ihlâl eden vızılıtlar gibi sâmiemi tahriş ediyordu.

Michigan Gölü'nün ortasında bir tayyare burğu gibi dönüyordu: Bunları görmek için yirmi dakika kadar durduk. Müvâcehesinde bulunduğum dostum tayyarelerin seyrini

²³¹ Mağazan=manazandan geliyor. (Litre) ilâvesi bu iştikâkı kabul etmektedir.

seyrediyordu. Ben ise havada şaklanablık eden tayyareye matûf gözlerle bakıyordum. Garip değil midir ki semâvâta nigrân olan bu mai gözlerin sahibesi de –Stella-‘dır!

Şikago’nun pek meşhûr sıcak seraları varmış. Onları da görmeye gitmişiz. Fi’l-vakıa bunlar Elfu Leyle ve Leyle masallarını andırıyor. Fakat oradaki acîb çiçekleri tedkik etmek benim için muhâlâtı. Bakınız! Bakınız ne garip nebâbtât-ı tuhaf ezhâr. Bir insan bunların resmini görse mutlaka muhayyel der. Hâlbuki tabîi... Bir nakarat gibi tekrar eden bu sözlerin manasını anlayamıyorum.

(Mâb’adı bî-girândır)

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7129, 21 S. 1335, 4 KE. 1332, 17 KE. 1916, s. 2.)

*

KEBEK

Bir Menkıbe-i Sevdâ ve Deryâ – Yenidünya’da Bir Fransız Şehri – Bir Lahza Rûyâ ve Temâşâ

Muharriri: Celâl Nûri

Kendisi ile uzun uzadıya görüştüm. Ben başta, Yunanlı, Bahriye Zâbiti. Fakat Yunanlılığını da, gemiciliğini de unutmuş. Başında sevdâ var. “Nereye teşrif buyruluyor?” dedim, cevâben: İkdâm bizim memlekette tasalluf-ı ziyâdedir. Muhârebe esnâsında sizin “Hamidiye”niz hayli iş gördü. Ricâlimizde, avâmımızda zannettiler ki kerâmet-i muhafazalı kruvazörlerdir. Hâlbuki bu tarz-ı sefâinin modası çoktan geçti. Bilmiyorlar ki bu işleri gören raufur. Onlar insanın mezâyasından, kahramanların fedakârlığından ziyâde tarza ehemmiyet verdiler. Çin Cumhuriyeti’nin Filedelfiya’nın tam karşısında Camden’de derdst-i ikmâl bir gemisi varmış, onu satın aldık. Benide sefineyi teslim memût ettiler” dedi. Bu sözler acele ile söyleniyordu. İstimal ediyor. Yunanlı mûmâ-ileyha düşesi kim bilir. Yunanlı vapurda Kanadalı bir Düşes’e müsâdif olmuştu. Mûmâ-ileyha matmazeli icmâlen size tarif veya tasvir edeyim: Tıknaz, fıstık gibi her dem mütebessim, zannımda muhtî değilsem zekâvatı derece-i sâlisede bütün kabiliyetini koca tahrîsi için Astor’un mu, Vanderbilt’in mi hangi bir petrol veya gübre kralının kızı mı zannetmiş. Seviye-i servette aynıyle Yunanlı ile küfüv olan matmazel hazretleri de bahriyeliyi Şark’ın o esrar-âlûd mamûlâtından tahayyül ediyormuş.

Fırtına Bey şedîd idi. Kocaman “Frans” bi top gibi tıfil okyanusun elinde bâlâlara sıçratılıyordu. Herkes kızın oyununu kamaralarında kim bilir nasıl bir azap çekmete iken matmazel ile Yunanlı, fena havaları ganimet bilip salonda laklaka perdâz oluyorlardı. Aman o fırtına esnâsında zavallı Kanadalı hamınım çektikleri! Hem deniz tutmasına tahammül

edemiyor, hem de fırtınayı bir fırsat addederek cebr-i nefes ediyor, amiral namzedi ile görüşüyordu. Macerâ-yı sükûna kadar takib edemedim. Lâkin Yunanlı Amerika'ya varır varmaz temârüz etmiş. Haydi, şuna temârüz demeyelim, hastalanmış çünkü aşk ve sevdâda bir marazdır. Kızı takiben Fransız Kanadası'nın merkezine tâ Kebek'e gitmiş. (Mâb' adı var.)

***

“Sen Lorens = Sen Loran” nehri pek muazzam, pek müheykel, pek mehîb, pek vakurdur. Kebek –İngilizce telaffuzu “Quebek”- de onun geniş bir noktasına kondurulmuş pek dil-nişîn, pek latif, mazisi itibâriyle pek hazin bir şehirdir. Chatean Frontenao Fransa'nın edvâr-ı azimetinden kalma bir saray olup şimdi “Kandaliyen” Pasifik demiryolu şirket-i meşhûresi tarafından birinci sınıf bir otele ifrâğ edilmiştir. Lâkin hâlâ şatoluğu bâkîdir. Kapılar karun-ı vüstâyı andırır. Hele manzarası! Bedii ve bî-menendir. Bütün şehir, gurur ve heybetle hep hâk-pâyandır.

Amerika mazisi züğürttür. Kanada ise pür-hatıra, pür-mâzî, pür-tarihtir. İçinde ömrümün en iyi saatlerinden bir kaçını geçirdiğim bu şato bile Amerika'nın o suni ve sanai azimetine karşı yine bir “şey”dir. Bunu loydlar emr ü fermân vücûda getirmiş. Rengi koyu kırmızıdır. Rengi dolayısıyla da câlib-i nazar ve beşerdir. Şatonun altında Dafrinteras denmekle meşhût bir taraça var. Dünyada bundan güzel bir şey tahayyül edemem: Frontenac cebelinin düşesinden o hümâyunceryân Sen Loren nehri, pîş-gâhımızdaki Lewis şehri, azimetli Transatlantik vapurları, bî-hesap küçük merâkîb-ı bahriye, yavaş yavaş sıyrılmakta olan sis ve onun sırtından aheste aheste kurtulan menâzır, köşkler, memdûd bacalı fabrikaları araba vapurlarının gidip gelmesi, bunlar bütün zîr-ikdâm heybetimizde... Kışın bunlar kemâlen donar imiş, manzarada bütün bütün değişir. Başka bir letâfete temsil edermiş. İşte coğrafyaca malûm olan Superior, Michigan, Huro, Ontaris, Erte'nin suları Niagara Şelâle-i ferîdesini tereküb ettikten sonran bu nehri teşkil, bu da kemâl-i ihtişâm ile Okyanus-ı Atlasiye ahbâb ediyor.

Kebek Avrupa'nın tarihî şehirlerini andırır. İngiliz-Fransız muhârebelerinden kaya toplar, layed heykeller, kadim kiliseler, şatolar bu küçük şehri tezyin ve Amerikalılığından hayli tecrid etmektedir. Hep sanayi şeyler görmekle yorulan gözler burada biraz mâzîyi bulduğundan memnûn oluyor. Kebek Eyâleti Fransızlığı muhafaza da sabittir. Hatta oradaki Fransız bayrağı bile İngiliz hükümetinin mazhar-ı mesâhesidir. Lisân-ı resmî Fransızca ve İngilizce'dir. Kebek eyâleti parlamentosu hayli hoşuma gitti. Eâzım-ı heykelleri ve esâmîsi ile müzeyyen bir âlî bina. Şehrin zengin esâmîsi pek dil-firîptir. Zaten bu kasaba muhtelif zirvelerin –İstanbul gibi- üstünde bina edildiğinden manzara-ı şâmileyi hâizdir. Her yerde bir iki top bakayasına tesâdüf olunur. Her köşede bir abide sizi halden mâzîye sürükler.

Bunlar kâmilen Fransızlarla İngilizlerin muhârebâtına ve bu sonuncuların zaferiyâtına aittir. Kiliseler lüzûmundan biraz ziyâde olsa gerek.

Şu dakikada bile çâk-ı sadalarından bî-zârım. Her ne mal ise Kanada'yı pek beğendim. Sekenesi sakın adamlar. Şahrâhlar çok olmakla beraber gayetimâr, hayli pis, belki cezibe-i müteaffin yollarda yok değil. Kanada'da hayli tebamız var. Hele Toronto civârında vatandaşlarımız ziyâdece imiş. Hiçbir ser-riştem olmadığından kendileriyle ülfet edemedim. Bazı şehirlerde dükkânların üzerinde hurûf-ı Arabiye ile yazılmış yazılar gördüm.

***

Gündüz bütün şehri dolaştım, kaleyi ziyâret etmiş, şatoya dönmüştüm. Şatonun Büyük ve tenhâ salonunda bir kokteyl içerek yalnızca tesekkürâta dalmak tehîye-i emelim idi. Elime bir iki Fransızca Kanada gazetesi aldım. Kuytu bir köşede Yunanlı ile düşese-i mümâileyhe yine rastgelmeyeyim mi? Erkeğin, erkek kızın servet ve sâ mânına, bir putperestin elindeki mabûd-ı masnûanın hakîkate inandığı gibi iman etmiş. Yunanlı, mal bulmuş mağribi gibi Arnavutköy veya Samatya'da konuşulana müşâbih ruhbâsıyla maslahatının hîz-i âra-yı hudûs olması için kendisine mevken fazlaca muamele-i tazimiyede bulunduğu olmuştur. Bir "centilmen" muamele yapılmasını ricâ etti. Memnuniyeti karîn-i isâf-ı acizânem oldu. Sırası gelmiş iken fıkrayı tekrâr edeyim: Bir çelebi kendisine uzun müddetten beri aşçılık eden bir kadına borçlu lâkin her nasılsa parasız imiş. Olanca mâmeleğide bir piyango biletinden ibâretmiş. Nâçâr, bu piyango kâğıdı efendinin uhde-i Tasarrufundan aşçının kine intikâl etmiş. Gel zaman, git zaman bu numaraya 600.000 frank esâbet etmesin mi? Efendi bir tebdir ile yine mahlûle sahip olmak için aşçı ile tehhül etmiş. Balayının otuz birinde efendi: -Aziz zevcem, hani şu obligasyon? Diye sormuş. Gelin Hanım, pek tabîi bir lisân ile: -Benim sizden evvel bir dorum vardı. Onu ona verdim, demesin mi? Bu hibkâyeyi imâ eder bazı fikârâtı ayrı ayrı kendilerine söylediMse de kâr-ı kernesîr olmadı. Bugün, Kanadalı düşeste, kim bilir Fransız eşgalinde hangi bir Yunan adasında madam bilmem ne polostur.

***

Vapurla karşıya geçiyordum. Oradan Amerika'ya gidecek olan trene binecektim. Önümdeki manzara-ı tabîiyeden halden tebâüd, mâzîye tekarrüb etti. 1759 sene-i milâdîyesi muhayyilemi muhbat idi. Aynı kuvve-i harbiyede iki ordu, Fransızlar ve İngilizler karşına geldi. İki büyük kumandan şurada, Kebek zirvelerinde hayâl meyâl tağrik olunyorlardı: Fransız Mareşalı Muncalm, İngiliz Ceneralı Wollf. Muncalm akl u necîp bir Pars Şövalye mukâbili müstahsildir zevû'l-ilhâm idi. Wollf'da genç lâkin pek bahadırıdır. Muncalm'in müdafaa ettiği şar, pîş-gâhımda irâe-i heybet ediyordu. Bu kale nasıl alınır? Diyordum. Dağların, ovaların, ormanların, şelâlelerin, şehirlerin ortasında bir cidâl ve kıtâl başladı.

Ceneral Wollf bir dar yol keşfedip şatoyu almaya teşebbüs etti. Muncalm, her türlü tedbir-i tehaffüziye ve tedâfiyeye tevessül etmiş lâkin bu dar yolu, her nasılsa unutmuştu. Bir hafif filo, derenin içinde pek hâhirâne manevralar yapıyordu. Gece karanlığında bir acîb muhârebe oldu. Ceneral Wollf, ordusunun muzafferiyetini layıkıyla gördükten sonra kendisinden kırk altı sene fazla ile Trafalgar muhârebesini idâre ve esnâ-yı galibiyette telef olan (Nelson) gibi Fransızların dânesine hedef olmuştu. Bu sırada Kanadalılar Paris'ten istidâd ediyorlar, biz de Fransızız, bizi kurtarınız! Diyorlarsa da loylardın dergâhı milletdâşlarına imdâdı diriğ ediyordu. mâder-i vatandan uzak müfrez olan Trablusgarp ve Bingazimiz'e bizim ittiğimiz muzâheret-i hazıra ile o zaman, Fransızların Fransızlara ettiği ihânet câ-yı mukâyesedir.

Zamîme: - Matlab-ı kader-i dânde pek hâzık olan ve lutf u keremlerine pek medyûn olduğum bazı erbâb-ı ilim ve fen Amerika musâhibelerinin daha sıkıca sahâif-i ikdâmda görülmesini temennî ediyorlar. Şuûnât müsâid oldukça ma'a'l-iftihâr, kendilerinin talebi is'af olunacaktır.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7141, 4 RE. 1335, 16 KE. 1332, 29 KE. 1916, s. 1, 2.)

*

İŞBAŞINDA AMERİKA

Muharriri: Celâl Nûri

Amerikalı, insanların ne sinirlisidir. Asabî bi't-tabi olduğundan çalışmaktan başa bir “hâl” bilmez. Haddizatında sabırsızdır. Teennî kelimesi gibi tevekkül, kanâat, inkîyad lafızları da lehçesinde mevcûd olsa gerektir. Kendi iktidârına da pek güvenir ve onunla çok mağrur olur. Her şeyin büyüğünü yapmak ister Ve tabîdir ki çabuk yorulur. Amerika ihtiyâr harcı değildir. Dârüssanayilerde, ticâret-gâhlarda işbaşında hep gençler bulunur. Amerikalının asıl devre-i faâliyeti yirmi beş ile otuz beş –hadd-i nihâye- kırk yaşları arasındadır. Bu faâliyet-i asliye sayesinde, saha-ı iktisâdiyatta, Amerikalı cihângir oluyor. On, on beş seneye varıncaya kadar İngiltere âlem-i ticâretin hükümrâmı idi. Şimdi, her ne denirse densin, Amerika açtığı muhârebe-i iktisâdiyede İngiltere'yi mağlûb etti. Yenidünya Avrupa'nın bütün esrâr-ı muvaffakiyyetini aldı, ananât-ı madribesini bıraktı. Kendiliğinden de birçok usûl-i ihtirâ etti. Erbâb-ı tedkik diyor ki bu şevket-i iktisâdiyenin sebepleri olan Amerika amelesi Avrupa erbâb-ı mesâisinden ileri bir seviyede değildir. Yalnız onları istihdâm edenler, müdürler, efendiler, mal sahipleri, Avrupa'daki hem mesleklerinden kat kat muktedir, müteşebbis, faal ve fikr-i amelî ve ihtirâiye mâliktirler. Avrupalılar mâziye pek merbûttular. Mizâçlarında muhâzakârlık vardır. Bilâ-itibâr geçmişe bakarlar. Amerikalılar ise mâziden uzaklaşmayı kendilerine şîâr-ı ittihâz etmişlerdir. Hiçbir şeyin

eskisini sevmeyiz. Eski elbise tamir edilmez, atılır. Bir eski kunduranın tamiri yenisinden pahalıya oturur. Alet ve edâvat ve makinalar çok iş görür. Fakat az zamanda çürüklüğe çıkılır. Edâvâtın zeytine bakılmaz. Avrupa’da olduğu gibi lokomotifler süslü değildir. Fakat daha çok vagon çeker. Amerikalılar İngiltere’ye bile lokomotif satarlar. New York’ta mimarlık mühendisliğe münkalib olmuştur.

Woolworth Bvilding adlı bina elli beş katı ihtivâ eder. Yedi yüz elli kadem yüksekliğindedir. Eyfel Kulesi 900 kadem “Gök Tırmalayan” denilen o kule gibi mebâni hep çelikten imâl ediliyor. Amerikalılar yaptıklarını dâimi kılmak üzere yapmazlar. Aradan bir kaç sene geçince o cisim ve mürtefi saraylar yıkılır, yerlerine daha yükseği, daha azimetlisi inşâ olunur. New York mütemâdiyen bir taraftan yıkılan diğer cihetten yapılan bir şehir manzarasını irâe eder. İki kat, bir haftada kurulur. Üst kat yapıldıktan sonra alt katların duvarları örülür.

Bu mücessem binaların içi bir âlemdir. Derûnunda ekspres ve âdî asansör katarları işler. Ve ale’l-ekser bu mebâni-i mühimme New York’un alt kısmında, Doun Toun denilen iş mahâlinde nazara çarpar. Maverâ-yı Atlas vapurlarının limana vürûd veya haricinde durakları bir insan kovani olan bu kârbansaraylar Basra’yı icab eder. Mağazalar her yerden büyüktür. Derûnlarında kuş sütü bile bulunur. **Siegel Cooper, Marshall Wansmaker, Field** gibi yaman dükkânların misline Avrupa’da tesâdüf olunmaz. İki milyon müşteri ile mütenâsip mütemadiye de intizâmına, eşyanın bâa veya irsâlinde gösterdikleri sürata Avrupalılar yaklaşamaz.

Vesâit-i nakliyede, Amerika’da, husûsiyle New York’ta Avrupa’yı fersah fersah geçmiştir. Usûl-i idâreleri de mükemmeldir. New York’taki tramvaylar **Street-cars**, yeraltı şimendüferi **Subway**, havai şimendüferi **Elevated** birçok nıkat-ı nazardan eskidünyadaki emsâli ve vesâit-i nakliyyeye fâiktir. Ve her dakika bunlardan daha ser’i ve amelî vesâitin ihtirâna hasr-ı efkâr olunmaktadır. Çelik, kömür, demir itibâriyle Amerika, ihsâiyatta, rütbe-i bâlâ-ı hâizdir. Pittsburg zannedirim ki demir ve çeliğin payitahtıdır. Fi’l-vaki manzarası gayet mukassî ve çirkindir. Mütemadiyen siyah dumanlar ile hava-yı nesîmiyi ifsâd eden yüksek bacaların fi’l-vaki bedi itibâriyle mevki pek aşağıdadır. Fakat bu yaman dârüssanayiler, bu nihâyeti gelmez döküm-hâneler, raylar, habllar, çenberler, fabrikalar Amerika’yı sanayinin aliyü’l-meratibine çıkarmıştır.

Baldwin dest-gâhlarında bir haftada bir lokomotif imâl olunuyor. Teknikleri Avrupa’yı çoktan geçmiştir. Carnacin’in çelik sendikasına ait fabrika Homestead müessesâtı nâ-rakiptir. Amerika ihtirâna büyük ehemmiyet verir. Her berat tedkik olunur. Büyük fabrikaların ihtirâ idâreleri vardır. Amele, her dakika, kullandıkları makinaları ıslah etmek

havahişi ile çalışırlar. Amerika'da amelenin mevkiî de fenâ değildir. Yeni ithâline teşebbüs olunan meslek-i içtimâiyeden Amerikan amelesinin nazarı dâima çalıştığı fabrikanın müdürlüğündedir. Ale'l-ekserde müdürler ve muhteriler ameleden olur. Amelelikten yetişip de otuz yaşında muhteri, fabrika direktörü veya milyoner olanlar pek çoktur. Mal sahipleri –mefaatleri muktezâsı olarak- ameleye karşı alicenâptırlar. Yevmiyeleri tezyidden korkmazlar. Müstahdimini menâfie iştirâk ettirirler. Bina'en-aleyh Avrupa'da ale'l-ekser bedhâh ve zâlim bir düşman telakkî olunan mal sahipleri Amerika'da daha iyi bit gözle görülmektedir.

Böyle muhayyerü'l-ukûl semere veren müessesât pek güzel bir idâreye mazhardırlar. Amerikalının ruhunda şîme-i intizâm vardır. Amerikalı dâire-i ihtisâs dâhilindeki bütün mesâili bilir ve vukuatı büyük bir dikkat ve itinâ ile takip eder. Washington'daki o kocaman federal malûmat idâresi ile hükümet-ı muhtelifeye merbût buna mümessil dâireler her türlü malûmatı telakkî ve neşr ederler. Herkese, mecânen malûmat verirler. Posta ücreti bile almazlar. Amerika'da devâir açıktır. Herkes, her istediği şeyi sorabilir. Kirâren söylediğimiz üzere Amerika'da çıraklık yoktur ve mektep çıraklık demektir. Bu itibâr ile Filadelfiya ve Boston'daki ticâret mektepleri emsâlsiz ticâret-hânelerdir. Zirâat mektepleri de öyle. Hele zirâat istasyonları ıtlâk olunan müessesât Kaliforniya, Illinois gibi bazı hükûmâtın zirâati ihyâ etmiştir. Bu istasyonlar yüzbinlerce nüsha olmak üzere risâlecikler nşeri ile zirâîî ikâz ederler. Garp'ta, **Far East** aksâmı Garp'ta büyük mikyasta **Agriculture intensive** yapılıyor ve yaman neticeler veriyor. Memâliğin ortasında Şikago bir şimendüfer, zirâat ve husûsiyle hayvanât merkezi olmuştur. Oradaki sal-hânelerin emsâli bu cihânda yoktur. Hayvanâtın tırnaklarından bile istifâde olunuyor. Hayvanâta zebh için ihtirâ olunan usûller, makinalar, etleri pek uzak mesâfelere götürmek için yapılan buzlu ve soğuk vagon ve vapurlar fen ve san'atın son sözüdür. Merkezi Şikago bulunan Büyük Göller havâlisi Pittsburg, Clevelend, Cincinnati, Detroit, Buffalo mühim merkez-i âlemdir. Büyük Göller Lake Superior, Michigan, Huron, Erie, Ontario ve bunların teşkil ettikleri Niagaras falls, St. Lauvrence mansıb ve nehri Amerika iktisâdiyâtına büyük bir küşâyış vermiştir. Kezalik dünyanın en uzun nehri olan **Mississippi** de büyük büyük bir şahrâh-ı ticârîdir. Hudut-ı hadidiye de, diğer taraftan, memâliği sa'y ve amele bütün bütün açmıştır. Şimendüferler Amerika'da Avrupa'dan daha farklıdır.

Niagara –ki acaib-i cihândandır- Amerika ve Kanadalıların mağlûbu olmuştur. Bu heybetli şelâleden elektrik cereyânı istihsâl olunuyor. Binlerce asırdan beri boş boşuna akan sular, bugün, kömürün yerine geçip birçok sanayide kullanılıyor. Buffalo, Toronto, Hamilton, Niagara Cavalier şehirlerinin ziyâsı, tramvayları, ale'l-ahire hep şelâleden

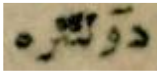
kuvvetlerini alıyorlar. Niagara Cavalier City denilen kasaba, vaktiyle ancak kartpostal ve seyahata mahsûs bâd-kârların satıldığı bir köyden ibâret imiş. Şimdi ise büyücek bir san'at şehri olmak üzere esnâ-yı seyahatimde nazar-ı hayretimi celb etmiştir.

Kunduracılık gibi bir takım sanayi vardır ki Amerika git gide onların ihsârını alıyor.

Avrupa günden dün de Amerika papuçlarını kullanıyor. Bu san'atı Amerikalılar kendilerine bir meşgale-i mühimme ittihaz ederek ilerletmişlerdir. Buldukları usûller hayret-fezâdır. On yedi dakikada bir çift kundura yapılıyor. Harpten mukaddem bir liraya aldığımız Amerika kunduraları yirmi beş kuruşa mal oluyor. Dikiş ve zirâat makinaları, cep saatleri de öyle. Elektrik alet ve edavatının imâlinde de Amerika birinciliği ihtivâ ediyor. Sıkı gümrük tarifeleri yün, iplik ve husûsiyle pamuk mensûcâtının bir hayli ilerlemesine bâdî olmuştur.

Bütün bu mesrûdattan anlaşılıyor ki Amerika korkunç, acul, çâlâk bir rakîb olmak üzere Avrupa'nın karşısına çıkıyor. Eğer Amerika'nın inkişâfât-ı sanaiye ve ticâriyesi şu cereyânda devam ederse atîkin hiç olmazsa bir Amerika müsteire-i iktisâdiyesi olmasından ciddi korkuluyor. Askerî ve siyâsî Amerika emperyalizmi pek o kadar korkunç değilse de iktisâdi Amerika meslek-i cihângirisi bâis-i endişe olabilir. "Âlem Amerikalıdır." sözü Roosevelet fırkasının şiâr **-Devise-**dır.

Amerikalıların ekseriyeti top ve tüfenkten ziyâde emtie bâliyesiyle muhârebe etmek taraftarıdır. Bu emperyalistler, evvel bavel, Amerikalı'nın sa'y ve ameledeki kâbiliyetine istinâd ediyorlar. Bundan başka, fi'l-hakika memlekette pek büyük, pek zengin ve son derece de imâr ve istimâra kâbiliyet-kârdırlar. Sekiz milyon murabbına karîb olan hükûmât-ı müttehede arazisinde İngiltere yalnız 314.433 kilometre terbiindedir. Pek muhtelif iklimler, pek geniş topraklar ve her nevi hezâin-i servet vardır. Kömür itibâriyle Amerika kadar zengin bir yer yoktur. Amerika iktisâden hiçbir yere merbût değildir. İngiltere gibi

hâkimiyet-i iktisâdiyesi diğer tabîi bulunmuyor. Bu memleket kendi başına ile'l-ebed yaşayabilir ve harice arz-ı iftikâr etmez. Bi'l-akıs hariç ona muhtaçtır. Amerika'da daha ihrac olunacak yedi yüz milyar ton kömür vardır. Bu miktar Almanya'ninkinden beş defa ziyâdedir ve bi't-tabi asırlarca fabrikaları işletir. Kezalik Amerika daha milyonlarca bar-gîr kuvvetinde beyaz kömüre yani kuvve-i miyâhiye mâliktir. Bütün bu mesrûdata bakılırsa Amerika'da –Hindistan'da olduğu gibi- fakat tehlikesi olamaz. Mahsûlat lüzûmundan pek fazladır. Tahminât-ı cedideye nazaran –karîben- hükûmât-ı müttehede Avrupa'yı buğdaya gark edecektir. Hülâsa, iktisâden, Amerika tecâvüzü ber-vazifettir, Avrupa ise tedâfii bir mevkiide bulunur. Afrika, Çin ve hatta İngiltere ve Fransa ve husûsiyle Rusya Amerika'dan makina celb ediyor. Amerikan müttehidler memleketleri haricinde

akdettikleri mukâvele-nâmelerde sâir rakiplerinden daha müsâid şartlarla iş nakline alışmışlardır. Amerikalılar, şimdiye kadar, ticâret-i bahriyeye râgıp değillerdi. Bugün bizde ticâret-i bahriye teşkil ediyor. Amerikalılar İngiliz ve Alman seyr-i sefâin şirketlerini veya bunların hisselerini ele geçiriyorlar. Meşhûr Okyanus Sendikası milyardadır Pier Pon Morgan'ın riyâseti altındadır.

Yeni açılmakta olan Panama Kanalı'nı Amerika'nın terakkiyyât-ı iktisâdiyesini şüphesiz bir kadar daha tesri edecektir.

Bütün bu sevâik ile Amerika merâkizi büyüyor. New York Londra'nın yerini alıyor. Hâkimiyet-i iktisâdiye yavaş yavaş New York'a geçiyor. Bazı acûl Amerikalılar: "Avrupa bizim zahirelerimize alıştıktan ve onlara şiddetle muhtaç olduktan sonra maksadımızı tevic için Eskidünyayı aç bırakmak bizim için işten bile değildir!" demeye kadar gidiyorlar. Fikrimizce de Amerikan mizâç ve tabîi bu tehdidi ikâe hayli müstehid ve sâiddir.²³²

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7150, 13 RE. 1335, 25 KE. 1332, 7 KS. 1917, s. 2.)

*

AMERİKA'DA BİR NİSÂ

-Seyahât Tetebbuâtından-

Amerika, Avrupa'nın bazı müessesât-ı içtimâiyyesini ayakaltına alarak tekâmül etmiş bir âlem-i nevindir. Sade, Amerika'da, bir tarz-ı diğerde nazara çarpar. Avrupa'da aslâ tecvîz edilemeyecek bazı halât ve muamelât Amerika'da amûr-ı adiyedendir. Orada kadın ile erkek beynindeki fark gittikçe azalıyor. As-ı müsâvât yeni manzaralara nâil oluyor. Amerikalılar, bir milletin terakkiyyâtına nisvânının çıkabileceği mertebe kemâli mizân-ı ittihâz ederek kendi kadınlarını, derece-i medeniyetlerini takvim için bir esâs olmak üzere gösteriyorlar.

Amerika kavânini, kadınların hukuku nokta-i nazarından pek ahrarânedir. Avrupa kavânini gibi nisvânın aleyhinde değildir. Bu itibâr ile şeriât-ı İslâmiye'ye benzer. Hukuk-ı husûsiye ve medenî de kadın, erkek birdir. Hâlbuki Avrupa'da kadın desâtir-i medeniye'nin mağdurudur. Hükümet-i müttehidenin bir kaçında kadın kocası aleyhinde ikâme-i dava edebilir. Kesb, irs veya hibe tarikiyle kadınların elbette geçen emvâlinin idâresinde ezvâcık hakkı yoktur. Hâlbuki Napolyon, Kânûnî bu hakkı tanımaz. Kadının evlâdı üzerindeki hakkı velâyeti masduktur. Hâlbuki 1886!ya kadar İngiliz hukuku bu salâhiyeti kabul etmezdi. Bir takım hükümâtta talâk-ı kavânini pek matlûbe muvaffak değilse de her yerde, bu itibâr ile

²³² Amerika'da sa'y ve amele dâir Fraser J. Forster tarafından yazılan *At Work America* "İşbaşında Amerika" nâm-ı eserden bu makalenin tahririnde istifâde edilmiştir.

kadın, erkek aynı seviye-i müsâvâtta bulunuyor. Bazı hükümâtta boşanmak kolay, diğerlerinde ise nispetle güçtür. Bina'en-aleyh tâlib-i iftirâk olanlar tebdil-i ikâmetgâh etmekte büyük fâide bulurlar.

Kadınlar, Amerika'da bir atıktan ziyâde iş görebilmek hak ve hürriyetini hâizdirler. Kadın tabip çoktur ve bir hayli mekâtib-i ilmiyede bunlar için şubat-ı mahsûsa vardır. Dava vekili tabibe nispetle azdır. Şu kadar ki meslek-i hukukta tahayyüz eden Amerika nisvânı yok değildir. Bunlardan biri mühim bir ceride-i hukukiyenin müdiresi imiş. Ruhânilik, vaazlık mesleği de nisvân için açıktır. Otel idârelerindeki kadın çok değilse de kitapçılıkta ve kuvvâ-yı bedeniyenin pek ziyâde sarf ve istihlâkı lazım gelmeyen yerlerde kadınlar hayli çalışmaktadırlar. Yazı makinaları hemen hemen kızların taht-ı ensarındadır. Muallimelikte esâslı meşâğıl-ı nisâiyedendir. 1909 resmî istatistiklerine nazaran bütün hükümât-ı müttehidede muallimlerin adedi 104.495 ve muallimelerin ki ise 390.788 imiş.

Kadınlar Amerika'da Avrupa'dan daha suhûletle memuriyet rayış bulabiliyorlar. Muhtelif hükümetlerin kavânin ve nizâmat-ı esâsiyesi mûcibince kadın, bu husûsta, erkek ile hak müsâvatını muhâfaza eder.

Amûr-ı hayriyede, Amerika'da, kadınların mevkiî pek büyüktür. Bunların idâresi hemen kâmilen kadınlara aittir.

Mecâlis-i encümenlere, ekseriyetle, kadınlardan âzâ intihâb olunur.

Amerika-yı Şark hükümâtında kızlara mahsûs mekâtib-i âliye vardır. Garp hükümetlerinde ise ale'l-ekser dârülfünûnlarda kadın, erkek birlikte bulunur.

Kızlarla, erkeklerin bir arada tahsil ve terbiye görmeleri Ohio Hükümeti'nin Antioch ve Oberlin müessesâtında pekiyi neticeler vermiştir. Bundan mezhebin dahl-i küllîsi varmış. Hiç ahlâkî müşkülât çekmiyormuş. Bu gidiş ile erkekler daha nâzik, daha edip ve zarif oluyorlar. Kadınların ise secâyâ-yı merdânekiyi ihrâz ediyorlarmış. Böyle müşterek bir hayat-ı tahsilden sonra talebe ile talebât birbirlerine âşık olup, şehâdetnâmelerini aldıktan sonra evleniyorlarmış. İddiâ olunduğuna nazaran bu sûretle tehhül edenler yekdiğerinin emzice ve secâyâsını, ahlâk ve husûsatı daha iyi bildiklerinden hemen hemen umûmen mesud oluyorlarmış. Garp hükümâtında terbiyeye-i müşterek ile pek ziyâde iftihâr olunur.

Hülâsa-ı makal kadın terbiye tahsili Amerika'da, Avrupa'dan ziyâde terakkî etmiştir. Nisvân, bir cedidde kendilerini daha müstakil, daha muhtar telakkî ederek âlem-i içtimâiyyedeki mevkilerini Avrupa'daki hemşerilerinden daha ziyâde müdriktir.

Bu terbiye tahsil husûsiyle nisânın meşâğıl-ı reyâle iştirâki, erkekler gibi çalışması onu kadınlığından tebaiyet etmez mi? Buna cevap vererek diyorlar ki tabiiyyet tahsil ve

terbiyeden daha kuvvetlidir. Terbiye-i müşterek ne kadar ilerlerse yine kadınlığın yevmi aslını reng-i celîsi zâil olmaz.

Adât-ı Yenidünyada, kadına büyük bir ser-azâdegi bahşediyor. Bina'en-aleyh bir kadın veya kız istediği yere gider. Hâlbuki bu hürriyet Avrupa'da yoktur. Bir kadın atlası sahilinden okyanus-ı mutedil kıyılarına yapayalnız gitse veya bir genç kız, kendi kendisine, bir şehrin sokaklarında dolaşsa, kimse hayret etmez. Hürriyet-i nisvân husûsunda Şark hükümâtı Avrupa'ya daha yakındır. Hâlbuki Garp hükümetlerinde bu serbestî daha ziyâdedir.

Garp'ta ve bi'l-hassa dâhil-i vilâyette genç kız ve erkeklerin ahbablığı, birlikte tenezzüh etmeleri, her yere çıkmaları hatta eğlencelere, seyahatlere gitmeleri mecâzdır. Bir üçüncü şahsı olmadan bir geç ve güzel kız bir delikanlı ile ırîze-i namus dâiresinde gidebilir. Kızlar ve erkeklerin muhâbere-i mütemâdiyesi fenâ görülmez. Bir kız erkek dostlarını evinde davet eder. Yalnız bile olsa onlarla birlikte bulunabilir. Netice: Bir kızın erkek ahbâsı olmak mugayyir-i iffet değildir.

Kızlar, yanlarında bir yaşlı kadın olmadan raksa bile gidebilir. Raks icrâ edilen hânenin sahibesi gençlerin vikâye-i haysiyet ve namusuyla mükellef addedilir.

Daha ilerisine gidelim: Genç erkeklerin refâkatinde taze kızlar tatil zamanlarını, sıcaıkları geçirmek için dağlara, menâzır-ı tabîiyeyi ihtivâ eden mahallere, av yerlerinde giderler. Çadır altlarında veya kulübelerde uzun müddet otururlar. Amerikalıların iddiâsına göre bu hayat-ı müşterekeden şimdiye kadar fenâ netâyic çıkmamıştır.

Bir kız erkeği kendi nokat-i nazarından muhabbete şayan görürse onunla beraber görüşmek veya gezmekte mahzûr yoktur. Ve onların dostluğu Amerika cemiyetince fenâ nazarla görülmez. Yine tekrar edelim: Garbî Amerika bir husûsta daha ahrârâne hareket ediyor, hâlbuki Şarkî Amerika'da kız ve erkeklerin bu sadeği masûmânesi biraz zâil oluyor yani oraları Avrupa'ya yaklaşıyor.

Garp'ta evlenmeler daha mesudâne oluyormuş. Çünkü kızlar daha serbest olduğundan genç erkeklerce ziyâdece münâsebette bulunarak daha tecrübî bir gözle müstakbel zevcelerini intihâb ederlermiş.

Dünyanın hiçbir yerinde Amerika'da olduğu kadar nisvân bahtiyâr değildir. Kızlar, Amerika'da, adeta birer melikedir. Sanki bütün dünya onları mesud etmekle mükelleftir. Kâffe-i akraba ve ebeveyn kızların esbâb-ı istirâhatini temin maksadıyla çalışırlar. Bunların her istedikleri olur. Amerikalıların rivâyetine göre İngiltere'de kadınlar esirdir. Almanya kadınları ise ev işlerinden başkasıyla uğraşamazlar. Avrupa'ya geldiklerinde, Amerika kadınları, dâima ora nisvânının haline, aczine, vaziyetlerine acırlarmış. Müsâvât nokta-i

nazarından tırazvanın ibresi Amerika'da kadınların, İngiltere'de erkeklerin lehine mütemayildir. En iyi mevkiler, onlarda, evlerde, vesâit-i nakliyede şerefli yerler kadınlarındır. Zevceler Amerika'da pek o kadar dayak yemezlermiş. Kezalik sanayi-i hasîsede, tarlalarda, madende nisvânın çalıştığı yoktur.

Kadınlar bütün Amerika'da edebiyatla fevkâlâde meşgûldürler. Bunun üç sebab-i müvellidi ortaya sürülür: 1- Terbiye ve ta'lim husûsunda kadınlar mazhar-ı suhûlettedirler. 2- Mevâd-ı zihniyede kadın ve erkeğin hakk-ı müsâvâtı tasdik edilmiştir. Şimdi erkeklere nispetle kadınların edebiyatla iştigâlleri daha kolaydır. Erkekler Amerika'da pek meşguldürler. İşleri o kadar çoktur ki onların ulûm ve edebiyatla iştigâle vakitleri kalmaz. Amerika nisâsı mûsikî vesâir sanayi-i nefîsede, edebiyatta olduğu kadar ileride değillerdir. Bunun da sebebi onların Avrupa gibi muhit-i bedâide bulunmadıklarıdır. Avrupa'dan ziyâde Amerika'da kadın muharrir, gazeteci ve muhabir vardır. Kadınlar müessesât-ı mezhebiyeye dâhil olabilirler.

Evlenmeden kadınların Amerika'da bir atıktan ziyâde iş bulabilmeleri şöyle dursun onların daha suhûletle eğlenmeleri, vakit geçirmeleri, hayatlarından istifâde etmeleri kâbilirdir.

Hülâsa Amerika'daki bir tecrübe-i içtimâiyye yapılıyor. Fi'l-vaki pek büyük sefâhatlere ağza alınmaz rezâletlere Yenidünya'da numûne bulunabilir. Şu kadar ki bu husûsî ahvâl bu tecrübe-i mühimmenin kadir ve ehemmiyetini ettirmemelidir. Amerika kadınları kendilerinin Avrupa'daki hemşerilerine nispetle tefviklerinden bahsederler. Amerika'da gerek hatt-ı hareketini tayinde, gerek bir zevc intihâbında kız serbesttir. İzdivaçlar kolay ve hatta ebeveynin malûmatı haricinde oluyor. Bazı ifrât-perverâne milyon olmaları ise husûsî madde kabilindedir. Kezalik bir takım mirasyedi Amerika kızlarının seyahatte irtikâb ettikleri rezâili kale almamak iktizâ eder. Çünkü bunlara kıyâsen bütün Amerika'yı muhâkeme etmek lazım gelirse yanlış bir yola gidilmiş olur.

Amerika nisvânının ve husûsiyle Baltimore havâlisi kızlarının hüsn ve ân'ı dillere destandır. İçtihadımda hata yok ise bu şöhret bir parça haksızdır. Fi'l-vaki birçok anasının Anglo-Sakson gibi zinde ve güzel bir milletle imtizâcından hâsıl olmuş Amerikan ırkı pek bülend-melâhat enmûzeçlerini ihtivâ ederse de, her halde, Avrupa'ya nisbetle, Amerika'nın seviye-i seyahati biraz aşağıdadır. Şimâlin sarı, mat güzelliği, Alman ırkının, Viyana, Slav anasıyla ihtilâtından vücûda gelmiş, letâfeti hatta Cenûbun İtalya, İspanya ve Fransa'nın klasik matbûatı ile Baltimore'nin biraz yeni, biraz sanayi ve hatta aynı güzelliği arasında – zannımca- büyük değilse de küçük bir fark vardır. Bir mütâlaa-ı adiyeye olarak şunu

söyleyeyim ki Amerika kadınları bu kadar güzel olsa idi oranın bir de yüksek sanayi-i nefisesi olmak lazım gelirdi. Hâlbuki Amerika'da öyle şeyler yoktur.

İlâve – Bu makalenin tahririnde James Pras'ın eserinden istifâde edilmiştir.

Yeniköy 4 Haziran 1335

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7165, 28 RE. 1335, 9 KS. 1332, 22 KS. 1916, s. 2.)

*

FÂTİH TÜRRESİNİ ZİYÂRET

Doksanı mütecâviz olduğu ifâdesinden anlaşılan tanımadığım bir pîr-i muhterem tarafından bir mektup aldım. Edâ-yı beyânda râkımü'l-hurûfi gibi yaşı karileri mübtedâdan altmış bu kadar satır sonra gelen haberin elem-i intizârından kurtarmak için ben bu hasbihâlnâmenin –mümkün olduğu kadar aslındaki antikâlığı bozmamaya uğraşarak- akd-i ifâdesini çözdüm. Zencir-i beyânatını küçük küçük makasladım. Sultan Mahmud-ı Adlî, belki Mustafâ-ı Râbi, ihtimâl Selîm-i Sâlis devre-i münşeâtından yadigâr kavuklu, mecûzeli destârlı, iri fesli kelime, tabir ve teşbihleri biraz yeni zevk-i edebiye göre tamir ettim. Buna cür'etim mâzîye hürmetsizlik değil uzunca olan makalenin okunmasını temîn içindir. Bu hüsn-i nedîm-i medâr affolur ümidindeyim:

İşte mektup:

Efendi,

Ben dolab-ı hayatın edvâr-ı sinîninde döne döne bir antika oldum. Tarih-i velâdetim bin ikiyüz... Efem?.. Erkâm-ı müteâkibeyi çizmemeye pek cesâretim yok... Bugün 1335 sene-i Hicrîyesi'ndeyiz... Son âhadhânesini aşerâta iblâğ edebileceğimden o kadar imid-var değilim... Ecel bu rakamların arasından bana sırtıyor. Pek yüz yüze geldik. Hatta şikârlarını pençe-i bâzîçelerinde evzen-i sîyâ' gibi benimle mülâtefeye bir şey kalmadı. Yaşımı haber vermek ölüme ve vazifesindeki ihmâlî ihtiyar gibi geliyor. Ben onu her gün düşünüyorum. İsterim ki evini biraz daha unutsun...

Medeniyetin müzehâneler tesisinde akıl edemediği bir noksanı var. Oralara hep mâzînin can temsillerini dizeceklerine benim gibi canlı asırları söyletmek için de biraz yer ayırmış olabilir. Biz geçmişi yalnız eşkâlen değil lisânen de ifâde ederdik.

Her memleketteki bu canlı antikalar rişte-i tahassüsleri geriye merbût, halden mâzîyi gören mütekellim birer vesika-i tarihiyedir. İki yeniçeri karavanasından çorba içmiş, samur kürkü, murassa hançeri, sorgucu ve hatimiyle sedefli serîrinde muhabbet-nişîn Selîm-i Sâlis'in veche-i sabihini görmüş, paslı antika parçalarını rü'yetten ziyâde huşû'le mütehassis

olmaz mısınız? Bilmem sünûhât-ı mâzînin bize bahşettiği huzû' ve hilâvet nedendir? Düşününce şunu buluyorum:

Sekinesinin velvele-i hayatı sönmüş, ırkı, nesli, münkariz olmuş, asırlarca topraklar altında medfûn kalmış bir harâbenin otlar bürümüş bî-sakf önündeki lâl ve müttehîz tefekkürât-ı amikemiz nedir? Hiç şüphe yok ki bu manzaranın hüzn-bahş, derin azimeti, mâzîden istikbâle ait bize verdiği ders hakîkatedir. Toprakları bir milleti medeniyetiyle, tantanasıyla bel' etmiş bu geniş mezâr bize mukadderât-ı beşeriyenin bir sahife-i ibret-âmizini okutuyor. Tarih-i ikmâl dürûs için bu makbereleri didik didik karıştırıyor. İnsanlar meçhulât-ı müstakbeleye kadar, derece-i küşşâfını buhar zamanlar gittikçe artan malûmât-ı mâzîyeyi de merak ediyorlar. Mühemmâ-îmkân ileriye keşfetmek için geriye iyi bilmek lazım geliyor. Kıyâs-ı hayat hep bir değil mi? Kibri, zaferi, netice...

Oğlum gel, bütün akrânı si'rdi zamanla devrilmiş cibâl-i ömür dediğim şevâhik arasında hemen münferid ve serfirâz kalmış şu karlı tepeden, ecdâdının açtığı küşûrları seyret. Başın dönmezse Adriyatik sahillerinden başla. Asya-yı Osmanî'ye geç, bir lâmelif çevir. Irak'a in, yine Garb'a dolan. Altın zümrüden mhalûk-ı seniye-i hârini Akdeniz'in dalgalarıyla ıslatan Afrika savahilinde maneviyet-i mühimmeleri hâlâ sâir Türk süvâriyelerinin şehâmetlerine karışarak Tunuslara kadar git. Nehirleri, dereleri, dağları, vadileri, toprakları, taşları isticvâb et. Cihânın bu en vâsi kıtalarında serpili yatan Türk şühedâsının menâkıb-i celâdetlerin, hepsi, sana hikâye ederler.

Dinle, düşün, bu tabîi tarih sahalarında kahraman ecdâdının hatıralarıyla müsâfaha et. Ruhun onların hamasetlerinden âteşlensin, ahlâkını düzeltmek, eski mertlik ve kuvveti iktisâb için bu maneviyetlerden istimdâd eyle. Bu mülk-i meftûhun her tarafında onların bükülmez elleriyle dikilmiş manevî âbideler, unutulmaz hatıralardır ki Türk denince düşmanın kalbine bugün sarsıntı veriyor. Hâlâ onların Türklük nâmına izâfe tikleri heybetle yaşıyor.

Sana coğrafyadan, tarihten bahsedecek değilim. Biz, o mâzînin filizleri, damarlarımıza o derin köklerden gelen feyyâz, usâre-i milliyyeyi birçok fenâ aşılarda bozduk. Biz ne idik, ne olduk? Kanımızın eski hâlîsiyet ve kuvvetini iâdeye çalışalım. Islâh-ı nefis ve nesl edelim.

Evvelden Fransa Kralı ne idi? İngiltere hükümdârı kim oluyordu? Padişahlarımız mükâmelât-ı tahririyelerinde bunlarla nasıl konuşuyorlardı? Bu büyük asâlet-i tarihiyemizi niçin unuttuk? Kim olduğumuzu tarihimizin sahâif-i müessiri önünde düşünelim. İrki izzet-i nefis, kanlarımız da yine dalgalansın.

Livâ-yı zzaferimizin dolaştığı âfak-ı baideye şu ver-i hall sence bî-îmkânsa sünûhât-ı mâzîye ile ikâz-ı fikir ve vicdân için Hazret-i Fâtih'in, Yavuz'un, remâd-ı muhibleri uyuyan

türbelerini ziyaret git. Müze temâşa eder gibi sathî bir nazarla bakma. Bu bir ibâdetdir. İbâdet ruh ile olur. Beşeri gaflet-i müstevliyeden silkinecek, inkişâf-ı hissiyât istidâdının varsa görünmez mülklerin buhurdanlarından intişâr eden bir bû-yı manevî etrafa yayılır. Ferişte Kanadalıların refrefeleri ruhunu yalpalalayarak uyandırıyor. Yavaş yavaş bu şebekelerin etrafında tarih meşalelerini yakar. Geçmiş asırların dumanlı, kanlı, zaferli, şanlı, âfak-ı şekvemi açılır. Büyük mâzîmizin kuvvet, tevaffuk ihtişâm âlemlerine girersin. Hücûm, baskın, mülheme lehvaları önünde devr eder, Osmanlı süvâriyelerinin tuğluğa, kalkan, mızrak ve geniş üzengilerle harp sahalarında rüzgârlarla yarıştıklarını görürsün. Bize emânet için üzerlerini akıttıkları topraklardan süzgün fakat memnûn gözleriyle şühedâ sana bakarlar. Bastığımız bu yerlerin her karışı bir şehidin ruhuna medyûn olduğumuzu anlarsın

Tarihin bu kadar mihr-i ukûl şanlarını, zaferlerini adlâ'-ı ihtirâmı içinde uyutan şebike-i nazarında büyür, büyür. Dünyalara sığmayan bu ulu'l-azimin heybetli sandukasından hâlâ asırların mukadderâtına hâkim olmak azimeti tayarân ediyor zannedersin.

O türbede bu maneviyyât münebbihe ile temâsa gelen hissiyyâtın pasından temizlenir. Ruhun açılır. İbret-bîn olan gürzlerin yakaza-i istikbâl için incilâ bulur. Arkanı, önünü görür, kim olduğunu bilir. Ecdâdından mevdû' vazife-i hayatiyyeni anlarsın.

Bu müvveriyet-i ruhâniye içinde hissiyâtın yükseldikçe cezben artar. Lâhûtî bir âleme geçersin. Kendini bülbülleri mefâhiremiiz terennüm eden, gülleri vatan kokusu neşr eyleyen, evrâk-ı eşcârı milliyetimizin birer divânçe-i eş'ârı bir hadika-i firdevste bulursun.

Şu'arâ-yı sâlifemizden bugünkü kemâllere, ikramlara, hâdemlere, fikretlere kadar milletin fezâilini, emellerini feryâd eden eâzım-ı nazmiyemizin maneviyyâtı da bu sanduka-i azimetin etrafında tâsirdir. Çünkü ruhlarımız eflâk-ı hamâset ve fazilette bunların bize taktıkları kanatlarla uçabilirler. Hazret-i Fâtih'in seyf-i celâdeti bârika saldııkça saçılan alevler arasından şu'arâmızın sânihâtını okursun. Meselâ Bâkî'nin Sultan Süleyman için söylediği:

Kıldı firâz-ı küngüre-i 'arşı cilvegâh
Lâyık degüldi şânına hakkâ bu hâkdân

Mürg-i revânı göklere irdi hümâ gibi
Kaldı hazîz-i hâkde bir iki üstühân

Ve Kemâl'in:

Git vatan-ı Ka'be'de siyaha bürün
Bir kolun Ravza-i Nebî'ye uzat

Birini Kerbelâ'da Meşhed'e at

Kâinatta o heybetinle görün

.....

Aç vatan sineni Allah'ına aç

Şühedânı çıkarda ortaya saç

Manzûm levhası nurdan bir âvihte-i semâi gibi görünür. İntizâr-ı cezbedârında o türbenin kubbe-i kudsiyyeti gönüllere kadar açılır. Tarihimizin âfak-ı zaferinde kanlar, dumanlar, şimşekler arasında hilâlîn düşmanın bağrında temevvücünü gördüğün ve bu şehri-âyîn mâzînin nurlarına müstağrak olduğun esnâda Fâtih'in muhâfaza-i uhrevîyesinde bir hitâbe yükselir. O zaman tüylerin ürperir. Hazret-i padişahın deryaya at sürüşü, lehva-i Fâtihesi gözlerinin önünde canlanır. Pâ-yı azminde Haliç²³³ fevk-i serinde zafer için meleklerin hazırladıkları resm-i tenviç, işte bu ikisinin ortasını geth-i mübîne doğru tâir bir şehsûvâr âsmânî pîş-i cezbe ve hayretinde berk vurur. Bu celâdet-i tâireyi diğer şehsûvâran zafer peyması bu Şems-i fethin binleri takib eder. Gökler süvariyle dolar. Firdevsî'nin Şehnâmesi'ndeki müzehheb kanatlı süvâriilerin tayâranı saha-i imkânda tecelli ediyor sanırsın.

Refref süvâr-i Osmanlı cengâveleri Bizans'ın âfakına istilâ ederken mahsûların muhasaralara ilkâ ve havf ve dehşet için şahrin bârûlarında dolaştırdıkları hâşâ Ümmüllah'ın ser-i zinetindeki envâr-ı ikilîli söner... Bütün hülâsalarını tâc-ı fûrûzânının kerametinden bekledikleri sahte Meryem Fâtih'in âteş-i celâdeti karşısında da münkesif olur.

Fâtih'in hatası nedir? Bunu benden değil incilâ-yı hissiyât samimiyetiyle o makâm ayniye git. Tünele var. O sandukanın azimet-i sükûnundan dinle. Ziyaret-i türbedâr gaflet gözlerler kubbenin nakış ve zihnini, âvizesini merkadın şallarını, gümüş şamdanlarını temâşâyâ değmez. Orası sîm-i zer teşhir-gâhı bedestân şubesi değildir. O tâk-ı firûz katında bir celâdet-i tarihiye uyuyor. Mülâki olacağın onun maneviyatıdır.

Dimağında tarihimizin şelâle-i envârı, müşâmekte bir boy ulviyet, âsabında bir rişe-i yakaza, türbe-i şerifeden çıkarsın. Sekiz on adım atar atmaz, yakın yakın pastırma yağ, peynir, et, balık, her nev'i sebze, meyve kokuları etrafı alır. Oradaki türbenin kuddisiyetinden bî-haber meşgûl ahz ve itâ cârı bir nehr-i hayat aşağı yukarı akar. Câmînin âbdest muslukları önünde ayaklarının kirlerini yıkamak ibadetiyle iktifâ eden bir halk

²³³ Asıldaki bu sicimleri bozmaya kıyamadım.

görürsün. Tezyid-i ferr-i imân ve ruhâniyet için o türbenin maneviyyâtından feyzdâr olmayı bu ahâliye öğretmek istersin.

Fâtih türbesi, Hürriyet-i Ebediye Tepesi, bir şehîd mezârı nasıl ve niçin ziyâret olunur? Bu makâmât-ı mukaddese bizim ziyaretlerimizden tezyîd-i şeref ihtiyâcında değildir. Çünkü onlar bezâta gâye-i kuddudiyettir. Zeng-i uyûn ve kalbimizi silmek için biz onların muhtaç-ı maneviyyâtıyız.

Birtakım halkımızın hâlet-i ruhiyesi tahakkuktur. Yirmi sene evvel Yeniçeri Kıyafethânesi'ni görmeye gitmiştim. Benimle beraber dolaşan seyircilerin maksad-ı vürûdlarını tedkik etmek istedim. Kılıksız gencin biri kolluk neferinin ızgara üzerinde kızarttığı mısırları muayeneden sonra: "Pek bayat" dedi. Ben de taze olmalarına hamdettim. Mevsim soğuktu. Sîreti yufka, cepleri tehi zâtın biri Defterdâr Efendi'nin cedik papuçlarına inen boy kürküne ısınarak:

- Fukara dışarıda soğuktan titriyor. Bunlar cansız kalplere samur giyindiriyorlar.

İtirâzında bulundu.

Hatırât-ı mâzîye ve mâsir-i milliyemizi canlandırarak, ruhlarımızı bu maneviyyâtle melûf edecek müze ve müesseselerimiz çoğalırsa buraları ziyaretten maksad kürk mankeni, mısır kebabı görmek olmadığını bilmeyenlerimiz de anlar ve tenevvür ederiz.

Hüseyin Rahmî [GÜRPINAR]

(Nu: 7467, 8 Sefer 1336, 25 TE. 1333-1917, s. 1, 2.)

***

3.13. Matbûat ve Matbûata Dâir Yazılar

HÜKÜMETİN VEZÂİFİ – MATBUÂTIN VEZÂİFİ

Vukuat-ı câriye gelen havâdisler, şu muhârebe-i umumiye hengâmında biz gazetecilere bazı mütehattim vazifelerini unutturuyorlar. Vakıa harp bugün bütün vatan ve milletin nazar-ı ihtam ve ibtisârını celbe kâfi bir meselesidir. Herkes, az çok, iktidâr ve ihtisasına göre kavz ve muzafferin bir an evvel hîz-i husûle çıkması için mâkdur ve mechûdini bezl etmekle mükelleftir. Lâkin iddiamız üzerine galebe ihraz etmek için yalnız ordu da hıdmet etmek kifâyet etmez. Almanya denilen hayret-i res’i ukûl büyük makine –ki askerliği ile on devlete karşı vasi-i kahrânesini muhâfaza ediyor- böyle ekmel ve etem bir orduyu idâme etmek için mesâi sâire-i millî de aynıyle asker gibi tensik ve teçhiz etmiştir. Orada göze çarpan şime-i takip ve kabiliyet-i teşkil, tamamiyle, şubat-ı sairede de görülüyor. Bu harbi eden, bu müteâli ve mütesâib zaferleri kazanan Alman ordusu, ezmine-i kadimenin leşkerleri ile kıyas kabul etmez. Ordu, millet demektir. Bir milletin her şube-i mesaisi aynı üslûb-ı intizam ile çalışılmalıdır ki meydana bir Leopold von Bayern’in kumanda ettiği kitle-i mühimmeye gelebilsin. Almanya’da, Şark veya Garp cephesinde silah kullanan nasıl bir asker ise, tarlasında çalışan da şöyle bir askerdir, fabrikada çalışan da bir askerdir, maden kuyularında uğraşan da kelimenin manevî âmm ve şâmili ile bir askerdir. Cümlesinin maksadı ve gayesi birdir. Tensikât hep tarz-ı askerîde yapılmıştır. İşte bunun içindir ki bütün bu kuvvânın ihtiyât ve imtizacından bir ahenk tam hâsıl oluyor. Ahenk de muvaffakiyyât mütevâliyedir.

Bu cihan harbinde mübâreze eden münhasıran ordular değildir. Ezmine-i atike de hükümdârın topladığı asker harbe sevk edilir ve ancak o harp ederdi. Galip gelen, mağlup olan ordu idi. Millet, adeta, ordudan müstakbel bulunuyordu. Hâlbuki şimdi sahne-i mübâreze yalnız me’arkilere değil, hayat-ı âmme ve husûsiyetin her cehtine de sirâyet etti. Her müstahsil, her müstahlik bugün bir askerdir. Biri, mesela, çok istihsal etmekle milletin galebesine çalışıyor, diğeri az istihlâk etmekle bu gayeye vâsıl olmak istiyor. İşin sonunda da galebe edecek millettir. Musâlaha da, her derd-i millet, saye-i zaferde eskisinden daha mesud, daha zengin, daha kudretli olacaktır. “Ni’met külfete göredir.” Düstur-ı fakhiyesine tevkifen muzafferiyetin tecelliyâtını her fert ayrıca görecektir.

Bina’en-aleyh bugün saha-ı ziraatte edilecek himmetlerde aynıyle, meydan-ı muhârebede gösterilen teessür vatanperveri gibidir. Bir dönüm tarlayı zer’ etmek, meydana birkaç kile mahsul getirmek tabiiki bir Moskof öldürmek, bir İngiliz’i tepelemek, bir Fransız sefinesini ber-hava etmek kabilindendir. Aklen de, naklen de bu hakikat sabittir. “Bir gaziye teçhiz eden de aynıyle gazidir.” Nasi mucibince mücâde yalnız meydan ve gâde olmaz,

tarlalarda olur. İşte mahiyeti pek âlem-şümûl, aynı zamanda mâzîyi de âtîyi de muhit olan şeriatımız bu düsturu tedvin etmekle el-yevm Almanya'nın saha-ı tatbikâta koyduğu fikri, bin üç yüz küsuruna evvel ifâde etmiş oluyor.

Anadolu'da, Irak ve Suriye'de, havâli-i Şarkıyye de köyünde, çiftlik başında kalan milletdaşımız iyice bilmiş olsun ki beş vakit kıldığı namaz, geçen Ramazan'da tuttuğu oruç ne kadar büyük bir ibâdet ise, toprağı zer' etmesi de aynı derecede, belki muhârebe esnasında daha yüksek bir mertebede bir ibadettir. İstihsal edilecek bir kile buğday veya mısır ile hem hudutlardaki ordu dayanacak, muhâcimat-ı a'daiye karşı gelecek, hem de millet metâneti, mukâvemetini, artıracaktır.

Hassaten şurasını da düşünmeliyiz: a'damızı ve müttefiklerimizi, okyanus ile irtibatımız olmadığından, boş bir zehaba tabiyetle mahsur zannediyorlar. Ve encâm-kâr, açıkla teslim-i silaha mecbur olacağımızı düşünüyorlar: İşte bu zehâb batıl ve mağfîlî kemâl metânet ve merdâneğî ile reddetmek için çalışmalıyız. Almanya'da bu sene mahsul geçen seneye nispetle iki kattır. Bunun sebab-i evveli, vakıa-ı feyz ve berekette, latif-i yezdânîdedir. Lâkin bundan başka bir sebepte vardır ki o da Alman milletinin ziraate ettiği ihtimâm tamdır. Almanlar, İngilizlerin besledikleri fikir üzerine intibaha geldiler. Kabiliyet-i sa'y ve imaller iki kat oldu. Daha büyük bir gayretle, şayan-ı takdir bir mesâretle çalıştılar. Meydana bu netice geldi. Bina'en-aleyh Almanya yalnız Belçika'da, Fransa'da, Lehistan'da, Sırbistan'da muzaffer olmuyor, çiftliklerinde, tarlalarında, bostanlarında da gâlip geliyor.

İşte askerliğimizi Almanya'dan edilen istifâdeler üzerine ajserno tensik ve ıslâh ettiğimiz gibi ziraatimizi de bu esere, netice veren bu numûneyi tebeân mertebe-i kemâle isal etmeliyiz.

Matbuât-ı Osmaniyye vezâife-i teşvikkârisine daha büyük bir gayretle devam etmelidir. Matbuât –ve kendi hesabımıza olarak söyleyelim, *İkdâm-* mücâhede-i ziraiyeyi mukaddes bir vazife bilir. Gazetelerin eski hacimlerinin sülûsânını kaybettikleri böyle bir zamanda bile ceridemiz cihâd-ı zirâi için lazım gelen biri bulacaktır.

Ziraât Nezâreti, Ziraât Müdüriyet-i Umûmisi büyük bir himmetle çalışıyor. Millet ve hükümet her türlü fedakârlığı yapıyor. Daha evvelsi günkü Takvim-i Vekâi'de iki kânun nazar-ı ihtiyacımızı celp etmişti: Bunlardan biriyle mutacîn-i ziraiye teavvüzen verilecek tohumluğun iman ve mesârifî olarak Ticaret ve Ziraât Nezâretine kırk beş milyon, diğeri ile yine o nezarete, lüzum görülecek mahallerde ahâliyi teavvüzen çift hayvanâtı, yolluk vesâir alet ve edevât-ı ziraiye ve hafriye tedârik ve tevzîi ve itası mesârifine ve bu husûsta istihdam edilecek mütehassıs memur ve makinistlerin ücûratıyla harcırahlarına ve mahrûkât ve mesârifine karşılık olmaz üzere kırk milyon kuruş ki cem'an 850.000 lira-yı Osmanî

veriliyordu. Hükümetin bu teşebbüsâtı mucib-i şükrandır. Görüyoruz ki hükümet, bu hengâm-ı muhârebede, çiftçilerin kendi başlarına ziraât memleketi ihtivâ edebilmeleri müteassir olduğunu anlıyor da ziraâti bir maslahat-ı âmme telakki ediyor ve bu nazariyeye ibtinâî çalışıyoruz. Evet! Muhârebe zamanında ve bi'l-hassa bizim gibi fertten ziyâde cemiyete bakılmak sûretiyle icrâatta bulunmak mümkün olan memleketlerde ziraât-ı mesâlih âmmedendir. Himmet-i zü'l-cehtîn olmalıdır: Bir taraftan da hükümet-i vesâit ve vesâil istihzar etmeli, diğer taraftan fert bir havâhiş-i vatanperverâne ile çalışmalı. Zannederiz ki matbuâtun vazifesi bu havâhiş-i vatanperverâneyi idâme ve tezyiddir. Köylü, muhtaç-ı vesâyadır. Vesâyaya iki türlüdür. Biri, sırf manevî ve hatta ahlâkî olup, diğeri ise amelîdir. Memleketimizin maârife bir az güççe iftitâhı, ma'a't-te'essüf köylümüzün bir takımı nâfi malûmâtı iktisâb etmesine mani' olmuştur. İşte İstanbul ve taşra gazeteleri, hükümetin vesâit-i neşriyesi halkımızda bu kabiliyetleri tevlide hâdim himmetlerde bulunmalıdır.

Tekrar edelim: “İkdâm” fevz ve felâh-ı millîyi tertibât-ı siyasiyeden ziyâde seviye-i milletin irkâ ve ilâsında gördüğünden her taraftan teşvik olunan mücâhede-i ziraiyeye hulûs-ı bâl ile ve müftehiren iştirâk eder.

İmzasız

(Nu: 7032, 11 ZK. 1334, 27 Ağ. 1332, 9 Ey. 1916, s. 1.)

*

GAZETECİ DİLİ

Edebiyatın müstefilün ve fâilünden ibâret bulunmadığı meçhûl bir şey değildir. Edebiyat-ı sarfenin muvâcehesinde birde büyük, çok, mufassal edebiyat-ı resmiye vardır: Resmî muharrerât, meclislerin müzâkerâtı, kavânin ve nizâmat, parlamento nutukları vesâire. Kezalik birde gazeteci edebiyatı mevcuttur: Yevmî evrak havadisın ser-bülendleri, havadisleri, kavgaları, tefrikalar, münevverâne mahsûs ikinci ve ekseriyâ emsâli makaleleri. Bu iki edebiyatın karşısında garâmiyât-ı vesâire gibi mevâd, küçük ve az bir edebiyat teşkil eder. Avrupa'da, edebiyat-ı umûmiye arasında, resmî ve gazeteci edebiyatına büyük bir ehemmiyet verildiği halde, biz, henüz bu iki bâb-ı mühime layık olduğu mevkiî vermemişiz.

Fransa'da, hakîkaten mübârek bir müessese olan “Encümen-i Dâniş”e giren azanın ancak cüz'i bir kısmı müstefilün, fâilün ile uğraşanlardır. Buna mukâbil büyük bir gazeteci, büyük bir hatib-i siyasi, dâimâ bu heyet-i fazıla tarafından kabul edilir. Emsile: Gazeteci müteveffâ Herve, reis-i hükümet Tyer ve Puvankara, reis-i mebûsân Dhschanlı heylektraş ve tarih-i sanayi musannifi Ciyom kimyager Bartelo... Hatta edebiyat-ı askeriye ve diniyye ile Fransız akademisinde dâimâ bir koltuk muhafaza ederler. Gazeteci edebiyatı birçok nokta-i nazardan ale'l-âde edebiyattan ayrılır: Garamyan ve hamasiyan gibi husûsâta

mütealîk edebiyat pek traşîdedir, yavaş vücûda gelir, ziyâdesiyle fesih olması lazımdır. Hâlbuki gazeteciler, şairler gibi teenni ile yazmak mecbûriyetindedirler. Sûrat ve hatta acele gazetecilikte şarttır. Eğer *Matin* veya *Local*, *Ancayekr* muharriri *Gustav Flaubert* gibi her yazdığını yirmi beş defa tashih edecek olursa artık makalesi gazete bendi değil, gecikeceğinden, bir tarih faslı olur. Şayet bir başmuharrir, ser-sütununu bir saatten fazla bir zamanda yazarsa, vazifesini ifa edememiş sayılmalıdır. Bununla beraber gazeteci edebiyatı güç, pek güçtür: Bir saatte, kırk beş dakika da meydana etraflı, fasîh, ekseriyâ lastikli, merak-âver, câzibeli tam iki sütun çıkarmalıdır. Bir eser gazetecilikte tashih ve te'dil oluna oluna değil, lâkin yazılırken doğru, münakkah, hoş-âyende çıkmak gerekir. Bu da bir kabiliyet-i mahsûsaya mütevakıftır. İrticâl, gazetecinin meziyet ve hasliyetidir.

Acaba bu mukaddime bedînihâyeti ilân kabilinden midir? Zannetmeyiz. Edebiyatımızın henüz devre-i teşkilinde bulunduğumuzdan hâlâ takım-ı mütearifelerle ülfet peydâ etmeye mecbûruz. Türkçemiz, pek yakın zamanlara kadar, gayet az yazılıyordu. Lisân, daha çalkalanmamıştı. Bina'en-aleyh fesâhat ve katiyet mertebe-i labkalarını bulamamışlardır. Hâlâ da bu buhran-ı kitabet içinde yuvarlanıyoruz. Hiçbir lisânda kitabet henüz –tevzin- eylemedi. “Batarya ile Ateş” de müstemil üslup tarz-ı kadîmin hakîkaten tekml etmiş bir safhasıdır, lâkin bu safha tekâmülesi değildir. Ziyâdesiyle fasihtir, şu kadar ki havaic-i Huzura ve müstakbelemizi temin edemez. “*Evrâk-ı Eyyâm*”ın üslubu pek müttenîdir. Bu da, bir az Avrupalılaştırmış tarz-ı kadimdir.

Gazete okuyanları efkâr-ı umûmiyenin ceryânından haberdâr etmek, dimağ-ı beşerî işgal eden mesâil-i mudileyi -kelimeyi affediniz- halka içirmek için insanımız daha birkaç merhale kat etmek mecburiyetindedir. Dakik bir meseleye temas ediyoruz: Gazeteci dili nasıl olmalıdır? Ale'l-infirâd herkes her gazete bendini anlamalı mıdır? Kaziyeyi ber-aks edelim: Muharrir öyle bir lisân kullanmalıdır ki onun makalesini havâs da, avâm da anlayabilsin. Zannımızda hata yoksa bu yalnız güç değil, muhâldir. Geçen gün Millî Ta'lim ve Terbiye neşrettiği mecmua elimize geçti. Bu mükemmel mecmua hakkında bir makale yazacağız orada, cehâleti müsavver bir tabloya tesâdüf ettik. Halk ve onun zâdesi olan evkâf mektepleri *Lemon* duran-ı cumhur, hiçbir şeyi bilmiyor gibi avâmın lehçesi hemen hemen üçyüz elli madde-i lafzîyeden ibarettir. O halde, velev pek basit olsun, siyasi mesâili, her kafayı işgal etmek lazım gelen amûr-ı fikriyyeyi bunlara nasıl ifâde edeceğiz? Halkın birinci, ikinci, üçüncü tabakaları adetâ çocuk gibidir. İngiltere ile Almanya'nın ticârî rekâbeti, asr-ı hazırda millet politikasının sâir-i mesleğe tevfiik ettiğini hangi kelimelerle ne gibi terkipler ve cümleler ile ifâde edeceğiz.

Bununla beraber, kitabımız, edebiyatımız, ağır, pek ağırdır. Belli başlı üdebâmız vardı. Kadimde yazı yazıyorlar. Vazihen fikirlerini ifâde için çalışmıyorlar. Tenevvür-i âmmeye gayret etmiyorlar. Hıdmet nâkıs kalıyor. Araya bir âlâ-yı “klişe” sokuşturulup ahenkten başka bir şeye de iltifat edilmezse meydana bir makale hatta bir kitap gelir. Lâkin san’at güçtür. Vuzûh kolay bir şey değildir. Fikirlerin suhûletle ezhân-ı âmmeye, birleştirilmesi için ortadan bir terkip izâfî ve safirlerin kaldırılması kifâyet etmez. Bunu gördük: Bazı gazeteler meselâ *Polis Müdüriyet Mecmuası* gibi bir mefhûmu ifâde için Polis Umûmî Müdürlüğü ve nazar-ı hayret yerine hayret nazırını derler. Eğer böyle evkâf-ı tahrifat ile maksat hâsıl oldu zannediliyorsa bi’l-âhire inkisâr-ı hayâle uğrarız. Halkı seviye itibarı ile irkâ etmek pek o kadar kolay bir şey değildir. İzmir’de münteşir yevmî köylü refikimiz lisân itibariyle cesûrâne bir tecrübeye girmişti. Altıyüz senelik terkipler, ıslâhatlar bozuluyor, yerlerine güyâ Türkçe öyleleri kâim oluyor ki bunlarda anlaşılmıyor:

Belediyenin himmet gözünden uzak, bu işe yollar hazırlayanlara yardım esirgemeyen hükümete yalvarlarımızı sunarız veya içine düşeceğimiz yoksulluk kaçınacağımız esirlikten ayırtmaz kalamaz gibi. Lisânı sadeleştirmek bir fariza, bir fariza-i mütehattimedir. Lâkin kolay değildir. Terkipleri bozmak, takarrür etmiş ıstılâhları bırakmak maksada nâ-kâfidir. Mektep kitabı yazmak ne kadar güç bir iş ise, ahâliyi tenvir etmek de o kadar çetindir. Havas için yazı yazmak bilâ-nisbe kolaydır. Çünkü onların tefehhüm ve teakkul kabiliyeti her halde küşâyış bulmuştur. Avâma gelince...

Fakat mademki yevmî gazeteler havâsla beraber avâmada hitâp ediyor, o halde onların lisânını havâsı ürkütmeyecek kadar sadeleştirmek, avâmı da bulunduğu derece-i sâdegide ikâ etmeyecek mertebe yükseltmek iktiza eder. Bu iki işi birden görmek ise biraz güççedir. San’at, dâimâ çetin iş. Bina’en-aleyh bizde gayemizin husûlü için bu güçlüğe katlanalım, öyle bir gazeteci üslûbu ihtira’ ve ihtiyâr edelim ki meselâ ricâlden biri makalemizi okuyunca: -Bu ne amîyâne bir lehçe! Demesin. Kezalik, ahâddan biri gazetemizi eline aldığıında: -Bu pek derin! Diyerek alakadârlarlığını diriğ etsin.

Gazetecilikte edebiyat yapmayalım. Yani, tabir-i kadimi ile tasannu’ göstermeyelim. Zannımda zühûl yok ise Macaristan’da, her üç İskandinav memleketinde, Lehistan’da, Rusya’da böyle bir tekâmül oldu. Bi’t-tabî bedâyet ifratlarla pek dolu idi. Lâkin ondan sonra, bir sükûnet devri geldi. Hamlık zâil oldu. Bugün bahsettiğimiz memlekette artık kitabiyât a etti. Artık, Macaristan’da ve Prusya’da: “Zafer bayrakları cephe-i ebniyeden cephe-i harbe isâl-i selam ediyorlardı.” Yolunda terkîbât kullanılmaz. Gazetecilerin (cehd-i akl düstûrunu terk ile biraz daha çalışmaları, biraz daha yorulmaları, hatta üzülmeleri lazımdır. Tabîlikten, şube-i milliyyeden uzaklaşmak şart izâmıyla üslubumuzun tekâmüle

mazharını, milletimizin de bir kademe daha terakkî ettiğine delâlet edecektir. Hedefimiz budur.

İmzasız

(Nu: 7122, 14 S. 1335, 27 TS. 1332, 10 KE. 1916, s. 1.)

*

GAZETE KÂĞITLARI

(Feldkirch)'ten:²³⁴

(19 Haziran)

Almanya'da kâğıt fiyatına yüzde kırk iki nispetinde zam vuku bulması gazetecilerce bi-hakkında mucib-i şikâyet olmuştur. Münih'te çıkan *Monhenr Noiste Naharihten* gazetesi bu husûsta hükümetin medhâlesini davet ediyor ve bu derece terakkî fiyatının meşru sebepleri olup olmadığının tahkikini hükümetten rica ediyor. Kâğıt fabrikaları fiyatın terbiyesine sebep olmak üzere kâğıdın maddeten kıvamı olan selülozun fiyatı iki buçuk katına çıktığını dermiyân ediyorlar imiş.

Noiste Naharihten gazetesi, matbuât-ı mevkutenin buna tahammül edeceğini beyân ediyor ve yalnız kâğıdın değil mürekkep vesâirenin de fiyatı arttığını ilâve ediyor.

Alman gazeteleri böyle şikâyet ederler ise bilmem biz ne yapmalıyız. Çünkü onlar kâğıt ve mürekkebi bize nispetle yine ucuz aldıkların gibi gümrük ve resmî nakliye ücreti vermek mecburiyetinden dahi vârestedirler. Çünkü yalnız kâğıt değil matbuâta lazım olan şeylerin hepsi kendi memleketlerinde çıkıyor. Biz ise matbuât için ne lazım ise, bilâ-istisna, cümlesini memâlik-i ecnebiyeden getiriyoruz. Şurasını da unutmamalı ki, oradaki ihrâcât fiyatı her madde için fazladır. Fiyatlar dâhil ile harice göre tebdil ediyor. Nakliye ücretleri tahammülün fevkindedir.

“*Noise Naharihten*” ifâdesine bakılıyor ise Alman gazeteleri fiyatları çıkaracak gibi görünüyor. Çünkü diyor ki bu fazlayı bi'l-âhire ahâli tediye edeceklerinden hükümetin fiyat hakkında tahkikat icrâsı haklıdır.

İhrâcâta mahsûs gazete kâğıtlarının uğradığı müşkülât yalnız fiyattan ibâret değildir. Kâğıt imâl eden memleketler bi't-tabî evvel emirde kendi gazetelerinin kâğıtsız kalmamasına dikkat ediyorlar. Fazlasını ibtidâ müttefik memleketlere veriyorlar. Fakat bu fazlada mahdût velevki parasını peşin alarak veren, istenildiği kadar kâğıt almak ihtimâl haricindedir. Ne kadar müracaatlar var ki nazar-ı itibara alan yok...

Şunu nazar-ı dikkate almalı ki Avrupa'da gazete tab'ı yükseldikçe yükseliyor. Bu da kâğıt sarfını tezyid ediyor. Buranın kâğıt fabrikalarına her taraftan pek ehemmiyetli

²³⁴ Sâhib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

siparişler vukuu oluyor fakat bunları infâz etmek mümkün değildir. Vay müstahsil olmayan memleketin başına...

Avusturya'daki orman nizamnâmesi, kâğıtçılığın dahi sebab-i saâdetidir. Bu ormanlar gelişi güzel tahrip edilmese idi bu servet peydâ olmayabilir mi idi? Avusturya'nın kâğıt fabrikaları bütün bankaların elindedir şirketler eshâmına bankalar sahiptir. Zaten sanayi için iktizâ eden sermaye bankalar olmasa nasıl toplanır. İşte bizde, sanayi bankaları, ne de ale'l-umûm millî bankalar olmadığı için sanayi-i dâhiliye müntesipleri mümkün değil feyz-yâb olamıyorlar. Eğer bir millî sermaye namına paralarımızı toplayıpta bankalar vücûda getiremez isek kapitülasyonlar kalkmakla beraber yine iş sahibi olamayız...

Tekemmül eden sanayi müesseselerine ehil ve erbâb yetiştirmek için memleketlerde umûmîlerden başka husûsî san'at mektepleri dahi tesis edilmemiştir. Hafi olmadığı üzere bugün san'at yalnız amelîyattan ibâret değildir, malûmat-ı nazariye dahi lazımdır. İşte bu mekteplerde ikisi de tahsil olunur. Kâğıtçılık için Avusturya'da husûsî mektep vardır. Fakat en mühim cihet ormanların hüsn-i muhafazasıdır. Bunun kavânin-i iktisâdiyeye göre temin etmeyecek olur isek san'at yarı yolda kalır, yarı yolda kalmaz, belki tesis edemez.

Burada her ormanın yanında bir fidelik ve fidanlık var. Leddü'l-icâp ormanın bir parçası kesildi mi ilk mevsimde fidanlar dikiliyor ve genç ağaçların büyüyüp kemâle gelmesine dikkat ediliyor. Bina'en-aleyh katiyet-i mütemadiye edilmekle beraber memleket dâimâ ormanlara mâlik.

Geçen kış ve ondan evvel İstanbul civârından epeyce odun kesildi... Bu katıyyatın nasıl icrâ edilmiş olduğunu doğrusu görmek isterdim. Kesilen ve İstanbul'da satılan odunlar içinde epeyce genç ağaçlar görüyordum. Orman Nezâreti oraları bir kere teftiş ettirse de ne yapılmak lazım geleceğini şimdiden bahs-i karara alsa... Pek iyi biliyorum eğer Perivar cehtinden kesilmiş ormanlar varsa Perivar'ın tecdidi çaresini ihmâl etmemeli.

Zaten civârında pek az orman bulunan İstanbul'un iklimi bi'l-ahire kesb-i şiddet eder. Soğuk rüzgârlar esen taraflarda ormanların fıkdanı vaktiyle havası iyi olan şehirleri bile berbat eder.

Şurasını düşünelim: Birkaç makalede ispat ettiğimiz veche ile İstanbul en ziyâde san'at ile geçinecek, sanayii ileriye götürecektir bir şehirdir ve İstanbul'un istikbâli behemehâl oranın bir san'at memleketi olmasını istilzâm eder. Bu nokta-i nazardan İstanbul civârından sünene yakmayarak odun kesmek servet-i umûmiyenin tahribinden başka bir şeye hıdmet etmez.

Buralar dahi muhârebe ile meşgul... Fakat görseniz hıdmet ve vezâif-i amme ne intizâm ile ne temin-i istikbâl ile düşünülüyor, hiçbir şey ihmâl edilmiyor.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6980, 16 Rm. 1334, 4 Tm. 1332, 17 Tm. 1916, s. 1.)

*

MATBUÂT KONGRESİ

Lozan'dan:²³⁵

İsviçre matbuâtının her sene akd ettiği kongre bu sene Tosug: Zoug şehrinde inikad etti. Bu cemiyetin almakta olduğu vüsatı bildirmek için azasının el-yevm 750 kişiden ibâret olduğunu söylemek kâfidir.

Bu kongre İsviçre matbuâtına vazife taalluk eden meseleler ile iştigal eder ve azanın bu meselelerle dair olan tekliflerini mevkii-bahs ve müzâkereye koyar “vazife” dedim. Eğer bir maddeye matbuâtın karışması lazım gelir ise matbuât onu üzerine almaz. Sulh akdi maddesini kongre vazifesi haricinde addeyledi.

Bu sene müzâkere edilen mevaddan biri, matbuât kontrol muamelâtıdır. Harici neşriyatın, matbuât erbâbının nazar-ı dikkatinden geçmesi sûretiyle muvaffakaten vazı edilmiş olan kontrol usûlü şayan-ı zikirdir. Bu harp esnâsındaki neşriyat-ı hariciye her memlekete için pek ziyâde ehemmiyet aldı. Neşriyat husûsunda bugün edilen fedakârlık, cidal, kavga, esliha çarpışmalarına muadildir, daha büyük... Matbuâtın bir millete derece-i lüzumu yükseldikçe yükseldi, muharrirler, şûâra ve üdebânın, müverrihlerin, ressam ve musavverlerin kıymeti arttıkça artı. Bugün hiç şüphe yoktur Fransa halkının bütün bâtını arzusu sulhun takriridir. Vakıa, bu arzunun şâyı olmamasına pek ziyâde itinâ ediyorlar ise de hakikat hudut boylarında gizli kalmıyor. Fakat Fransız neşriyâtına, Fransız yazılarına bakın. Renk büsbütün başkadır. Gerek bi'z-zât Fransa halkını, gerek müttelikler ile efradını tesir altında bırakmak için ne vasi bir edebiyat sevku'l-ceyşi hükümrân oluyor. Bir yandan gazeteler kendileri tarafından hatta meslek gayretiyle para kazanmak hevesiyle, gayretleri artırıyorlar, diğer taraftan hükümetlerde ilkaât ve ta'limat ile efkâr-ı umûmiyeyi sapa yollara sevk ediyorlar.

Demek ki matbuât el-yevm mühimmat ve top fabrikalarının aynıdır. Buna karşı durmak, aynı tedbiri ittihaz etmek gerekir. Bina'en-aleyh İsviçre hükümetinin matbuât-ı hariciyeyi teftiş ve murakaba altında bulundurması, pek haklıdır. İsviçre hükümetinin bu murakabeyi müsmir bir hale getirmek için İsviçre matbuât komitesine müracaatı ise, hükümetin tanzimini gösterir. İlk önce gazetecilerin bu işe karışmamalarını ve hükümetin murakabe komisyonunun kararıyla ittihaz edebileceği mukarrerât mesuliyetinden matbuât

²³⁵ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

heyeti tebrie etmeyi talep edenler bulunmuş. Fakat gazeteciler sayesinde murakabe heyeti vazifesini öyle iyi idâre etmiş ki hükümetin müdâhalesine lüzum kalmamış.

Heyet-i murakabenin ifâ ettiği vazifeye yani hariçten malûmat almak vazifesine müşabih bir vazifede İstanbul'da ifâ edilmelidir. Evvel emirde İstanbul matbuâtı neşriyât-ı hariciyeye hemen hiç vâkıf değil. Bunu anlamak için gazetecilerimizin mündericâtından daha belîğ bir şahit olamaz. Her gazetenin heyet-i tahririyesi bütün matbuât-ı ecnebiyenin neşriyâtına imkân müsâid olduğu mertebe vâkıf olmalıdır. Yoksa hasmin neşriyâtındaki sevku'l-ceyş ve tabiyesine, bizim matbuâtımız mukâbil harekette bulunamaz. Harekât-ı askeriye istisnâ ediyorum. O, hükümet-i askeriyenin bileceği ve karışacağı şey... Avrupa matbuâtında bu da gayet mahirâne idâre ediliyor... Fakat meselenin siyaset kısmına ait olmak üzere diyeceğim ki matbuâtın, oradan farkı yoktur. Ordu ateşle vatanı müdafaa ediyor, matbuâtta, kalemlerle bu vazifeyi yapmak mevkiindedir. Matbuâtımız, hükümetin mevki ve kararı anlaşılır anlaşılmaz hemen tevhid-i hareket eyledi ve vatanı selâmete çıkarmak için birlik kuvvetine büyük bir kudret verdi. Fakat doğrusu budur ki meslek teşkilâtı kuvveti zayıf kaldı. Biz erbâb-ı matbuât, hariç matbuâtını mütalaa ve murakabe altında bulundurmadık. Ben buna kendi hissemeye teessüf ederim. Zirâ İsviçre'de olduğu gibi erbâb-ı matbuâtı bu murakabeden hissedâr etmiş olsa idi matbuâtımız efkâr-ı umûmiyeyi ve bütün akvâm-ı İslâmiyenin başka bir ihata ile tevnir eder idi. İsviçre hükümeti içinde o kadar erbâb-ı iktidâr var iken hükümet, yine matbuâtın iânesinden, fikrinden istifâde edemedi. Hakîkaten iki gazeteci sayesinde bugün hükümet büyük ve müzic bir işten kurtuldu. Fi'l-vakıa gazetecilik mesleklerin en gücüdür. Gazetecilikte dirsek çürütenler büyük bir nüfûz-ı nazara malikdirler. Onların matbuâtı tettebbu edebilmeleri başka bir netice çıkarır. Matbuât-ı tettebbu diyorum, evet öyledir. Avrupa'nın bir takım büyük gazeteleri ve risâleleri, müellifâtı vardır ki bunlar bir kahvede okunur gibi okunmaz. Bunun mütalaa ve tettebbu edecek kimse odasında yalnızca oturup bazı bentleri cemiyet-i hâtırla okumalıdır. Bugün yalnız Mısır matbuâtının neşriyâtı ne kadar dikkate muhtaçtır. Bunlar siyasi, dini, tarihi, millî ve ırkî o kadar tezvirata başladılar ki bunlardan İstanbul matbuâtının haberdâr olmaması ve onlara cevap vermemesi asla ve kata câiz değildir.

İsviçre matbuât kongresi kâğıt meselesi hakkında da hükümeti alâkadâr etti. Hükümet gazete kâğıtları fiyatının çıkmaması için iktiza eden tedbirlere müsâraat etti. Ben vaktiyle bir vagon kâğıdı İstanbul'a getirmek için ne kadar zahmet çekmiş idim. Bükreş sefirimiz Safa ve müsteşar Esad Bey Efendilerin himmetleriyle, Romanya'da kaybedilmiş olan (!) el-ân ikisi ve Romanyalılarca belîğ edilen üç vagonun bir şey buldurup Bulgaristan'a iletememiş idim. Orada bir vagon bulabilmek için yapayalnız çalışmaya mecbur oldum.

Bunun sebebi ise matbuâtın bizde bir türlü memâlik-i mütemeddine matbuâtına benzetilememesidir. İsviçre’de görüyoruz ki hükümet gazetelere kâğıt tedârîği meselesini kendi ele almak mecburiyetinde bulunuyor. Birkaç mektubumda yazdığım veche ile Türk gazetecileri kâğıt tedârik ettikleri zaman umdukları muâveneti göremiyorlar. İstanbul matbuâtının Türkiye kadar Avusturya’ya dahi lazım olduğunu Viyana henüz bilmiyor. Kâğıt sendikalarının taamkârlığı yüzünden Türkiye matbuâtı mutazarrır olmamalı idi.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7037, 16 ZK. 1334, 1 Ey. 1332, 14 Ey. 1916, s. 1.)

*

HEZEYÂNIN HUDUDU

Bir milletin husûsiyle harp gibi büyük bir imtihânda, ruhiyyâtı, kuvveti, zaafını tedkik etmek isteyenler için o milletin matbuâtını mütalaa etmek kadar müfid bir şey tasvir olunamaz.

Gazeteler, efkâr-ı âmmenin hayli sâdık bir mâkesidir. Âmmeye hoş gelmeyen şeyler asla matbuâtı işgâl edemez.

Bu kâideyi vazî ettikten sonra, Paris’te çıkan ve haylice en ziyâde okunan *Matin* gazetesinin 10 Nisan tarihli nüshasında münderiç şayan-ı nazar garip bir makaleden bahsedelim. Bundan evvel şunu da söyleyelim ki bu makaleyi diğer gazetelerde zemîn-i mübâhete ittihâz etmişler hatta İngiliz matbuâtı bile bu mesele ile biraz uğraşmıştır.

Bina’en-âleyh neşriyâtı mezkûreden istihrâc edeceğimiz kâide daha umûmi, daha şümûllü olabilir.

Madde sırf bir masaldan ibâret olsa idi bir varmış bir yokmuş diye kelâma başlamak lazım gelirdi. Bununla beraber biz, bir varmış bir yokmuş diyelim:

Almanya’da, Alman irfânını temsil eden, Almanların sanayideki kemâlini bir kaç fabrika tesis etmişler. Takriben 210 metre uzunluğunda, 100 metre genişliğinde yer yer istiâb eden bu dârüssanayiye zâiren mâdâr bir demiryolu hattı ihata etmekte imiş. Vagonlar fabrikanın Şimâl-i Garbi köşesinde tahliye olunuyorlarmış.

Acaba bu fabrika ne imâl ediyor, mühimmâtı, levâzım-ı harbiye mi? Hayır! Demir alet ve edevâtı mı? O da değil. Bu Dârüssanayiye mevki-i şan ve şerefte vatanlarını müdafaa ederken ölen askerlerin cesetlerindeki yağları istihsâl ile bundan gûn-â-gûn mevâd-ı sanayiye imâl ediyormuş.

Matin, olanca ananesiyle, amelenin işbaşlıların cesetleri nasıl ele alıp bunları adeta bir tabakhânedede bir deriyi tımar eder gibi tebriye ettiklerini, birçok tafsilât ile soyup döküyor. Makina aksamının neden ibâret bulunduğu, bu ameliyelerin nasıl icrâ edildiği garîz ve amîk

şerh edilmektedir. Cesetler birkaç saat buhar vasıtasıyla kaynatıldıktan sonra pek dakik alet ve hırdavat îânetiyle ve edşahmiyeleri benzin ile ecsâm-ı sâireden ayrılarak civârda bir diğer binaya naklonuyor ve orada bunlardan, meselâ mum yapılıyormuş.

Malumât-ı esâsî olan stearin çıkarıldığı gibi satılıyormuş. Lâkin sâir yağlar fenâ bir koku neşrettiklerinden bunların tasfiyesi lazım geliyormuş. Bunlara bir miktar da karbonat ve süt karıştırılmakta imiş. Tasfiye edilen yağdan maadası sabun fabrikasyonunda kullanıldığı da Matin'in cümle-i rivâyetindedir. Ele geçen musaffâ yağ, ba'de petrol tenekeleri gibi kaplar dâhilinde öteye beriye gönderilmekte imiş.

Fabrikanın bacası, gazetenin ifâdesine nazaran pek o kadar yüksek değildir.

Bu abuk sabuk, sakil, uğursuz ve hikâyesi Fransız nezâhet tabına yakışmayan malûmatı burada kesmeye mecbûruz. Daha fazlası karilerimize elbette kelâl verir. Zaten türrehâtın bu kadarı bile yürütmek istediğimiz mütâla itibâriyle kâfidir.

Fransızlar, Almanya'ya galebe etmek için maneviyâtın muhafazasına fevkâlâde ehemmiyet vermişlerdi. Habbeyi kubbe yapmak, Fransız matbûatının son itidatındandır.

Mesela geçende Mareşal Hindeneburg'un bir eser-i dâhiyanesi olmak üzere mahzâ hatt-ı müdâfayı düzeltmek için Almanlar bir miktar araziden çekilmişlerdi. Bunun isâbeti, son İngiliz-Fransız harekât-ı tecavüziyesini azim bir akâmete giriftâr olmasıyla sâbit oldu. İşte, bu firastı ganimet ittihâz ederek Fransızları idâre eden kuvvetler ve bunların başında gazeteler, olanca himmeti mübalağasıyla hasrettiler: Matbûat, pek ziyâde fütûr getiren halkın maneviyâtını yükseltmek için, ibtidâ, harekât-ı harbiyeyi büyük bir muzafferiyet olmak üzere gösteriyor. İstirdâd edilen bir kaç kilometre yer, sanki bütün bir kişverdir. İrâre de her bir fırka, güyâ bir vilayettir. Her çiftlik büyük bir kıymet-i iktisâdiyeyi hâiz bir sancaktır.

Saniyen tahliye edilen noktalarda, bi't-tabi, harbin icabâtından olan tahribât-ı zarûriyeye tesâdüf edilir. Gazeteler, husûsi anketler bu tahribâtı pür-tasvir ediyorlar. Böyle, intizâr-ı gayrete pek hazin lâkin mübalağalı bir takım levhalar arz etmekten maksat, Almanları vahşi göstermek ve bina'en-aleyh Fransızları kırıştırmaktadır.

Bunlar kâfi gelmiyormuş ki o mahiyetlerini pekiyi bildiğimiz gazeteler Alman irfanına, Alman ulûm ve fûnûnuna, edebiyatına hüçûm ediyorlar.

Almanların ilim ve irfânı pek fenâ sahalarda istimâl ettiklerini göstermek için de Fransız matbûatı meselâ yukarıda bahsettiğimiz fabrikalar cesâmetinde acayip sakil ve seleflerinin zerâfet-i mizâcî ile bir tenâkus teşkil eden yalanları uydurmaktan utanmamaktadır.

Demek ki bu hezeyânları okuyacak, saçma sapanın bu derecesine karşı protesto etmeyecek kariler ve o karilerden mürekkep bir de millet var. Fransızların her vakit verdikleri havâdis hep bu kâbildendir.

İşte milletin bu sükût-ı derûunu ile Fransız ricâli oynuyor.

Hiçbir milletin matbûatında, Fransa'da olduğu kadar elfâz-ı tahkiriyyeye tesâdüf edilmemektedir. Meselâ yavaş yavaş, Fransız lehçesinden –Alman- lafzı çıkıyor. Argo Fransızcasında yani dolambacı lisânında kim bilir kim tarafından icâd edilen **Boche** kelimesi şimdi o kadar tamim etti ki bunu yalnız bulvar gazetecileri değil a'lem-i ulemândan a'kâl-ı felsefeden geçinen eazım da, en ciddî muharrerâta bilâ-perver bir sevk-i tabîi ile istimal ediyorlar. Bu itiyâda göre Avusturyalı yerine **Vice-boche**, Türk yerine **Sous-boche** kelimeleri kullanılmaktadır.

Fransa'nın bu harpte gördüğü zarar pek çok ve pek büyüktür.

Siyasiler, maliyyun, iktisâdiyat erbâbı bir taraftan saya dursunlar, biz de propagandistler dolayısıyla Fransa'nın uğradığı seciye sükûtundan bir miktar bahsedelim.

Harp bir emr-i azimdir. Hiç latifeye gelmez. Bir millet olanca ciddiyetini ona hasretmelidir ki mevcûdiyetine hâlel tarî olmasın. Ciddiyet, her şeyden evvel muhârebede bir sebep-i muvaffkiyettir. Eğer bir millet ve heyet dâima böyle efsânelere mağlup, bu kabîlden hayalâta meclûb olursa onda harbi sevk ve idâre için lazım gelen ciddiyete noksan gelir.

Harb-i hâzırı idâme eden, şimdiye kadar boşuna sürüklenen işte hep bu zihniyet batılanlarıdır. İtilâf için menfaat, bu harpten bir saat evvel sıyrılmak için mevkiilerini muhâfaza etmek için siyasiyyun, ileriye sürdükleri yanlış fikirler, sakîm mütalaalar dolayısıyla milletlerinin müzâyakalarını teşdîd ediyorlar, yeni yeni tehlikeler karşısında bulunuyorlar.

Hezeyân kuvvetiyle idâme edilen bu harpten vazgeçmek, işlerini uyduran İtilâf ricâline bir az ağır geliyor. Bunlar, adetâ sulhtan korkuyorlar. Hezeyâna bir hudûd tayini, zihniyetin ve revîşin de tahvili için evvel bavel bu zafiyeti idâme eden erkânın sahneden çekilmeleri iktizâ eder.

İmzasız

(Nu: 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 1.)

*

GAZETECİ DİLİ

Viyana'dan:²³⁶

İkdâm'ın 27 Teşîn-i Sâni nüshasında, başta “*Gazeteci Dili*” ünvanlı bir bend bulunuyordu. Bu bend, gelişi güzel yazılmış makalelerden değildir. Makale muharriri zannederim, bir süale, bir itiraza cevap veriyor. Ben de bu cevapta alakadarım. *İkdâm* yazılarının daha sade olmasını söylemiş olduğumdan makaleden ben de kendime bir hisse çıkardım. Ben gazetelere konulacak yazıların sade olması taraftarıyım. Dilimiz, milliyet meselelerinin geç anlaşılabilmesi yüzünden Türkçelikten büsbütün çıktığı için halkımız okuyacak olsa dahi okuduğunu anlayamaz, değil mi? Dilimizi bu hale getirenler, bütün geri kalmalarımızın başlıca sebebi oldukları için dâimâ tarihin büyük bir tekdirine uğrayacaklardır. Biz bunun böyle olduğunu bilirken hâlâ mı bu millete bir şey öğretemeyeceğiz, hâlâ mı o milletin cehaletine sebep olan şeyi gideremeyeceğiz?

Avam bunu anlamak için biraz yükselsin demek doğru değildir. Avam yükselmez o yükseltilir. Neden yükseltmiyorsunuz? Avamı yükseltmek için de dil gerektir. Ona nasıl söyleyeceğiz, ne istediğimizi nasıl anlatacağız? İşte bu kadar senedir Türk yurdunda gazeteler çıkıyor, bunların yazdıklarını yine kendileri okuyorlar. Üç dört milyonluk milletlerin bile gazetelerini yüz binlerce kişi okurken biz de ancak bir kaç on bin insan eline gazete alıyor. Biz o bir kaç binin hatırı için bir kaç on milyonluk halkı asırlardan beri karanlık içinde itip kakıyoruz.

Acaba muharrirlerimiz, ediblerimiz, şairlerimiz hangi yüksek fikri gözümüzün önüne koymuşlar da halk o fikri anlayacak kadar yükselmemiş? Bu ediblerin hangisi halkı ile meşgul olmak lüzumunu duymuş? Bunların içinde kendisi memleketi için bî hakkın feda etmiş bir kişiye olsun tesâdüf edilir mi? *İkdâm*'m makalesinde edebiyatımız henüz devre-i teşekkülünde bulunduğumuzdan hâlâ bir takım müteariflerle ülfet peyda etmeğe mecburuz deniyor. Fakat biz edebiyatımızın eskidiğine kail olanlarız. Yeni dilin, yeni edebiyatı mı? Haniya o yeni dil; öyle bir dil yok ki onun edebiyatı da olsun. Edebiyat bütün Arabî, Fârisî sözlerin izdihamından ibarettir. O kalabalığın içinde temel tutacak hiçbir şey yoktur. Ediblerimizin ne zaman ki millî ihtiyaçları, millî yaşamayı, millî mevcudiyeti duyarlar ve ne zaman ki o millete vücutlarını vakfederler işte o zaman memleketi alâkadar edecek fikirleri, memleketi alâkadar eden sözlerle yazarlar ve işte o zaman millî, yeni, yüksek, canlı edebiyat vücuda gelir. Yeni şiirlerimizi okurken derhal kelimeleri Türkçe'ye tercüme ederim.

²³⁶ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Görürüm ki bir hiçlik, dünyaya, ahirete faydası olmayan bir hiçlik.

Bizim yapma dilimiz, sözlerin Türkçe’de azaldığından dolayı mı peyda olmuş; Yook! Bütün o başka dillerin kelimeleri Türkçe’yi beğenmemekten, bilmemekten ileri gelmiş eski edibler, Şark’ın başlı iki şark dilini esâslıca tahsil ettikleri için Türkçe yazarken, kendilerini hiçbir kayıtle bağlı görmeyerek Türkçede zate mevcut olan lafızları kullanacak yerde, o lafızların ifade ettikleri manayı ifade eden Arap ve Fars kelimeleri kullanmışlardır. Bu bir marifet idi! *İkdam*’da geçen gün şöyle bir ünvan gördüm: "Yedyesâr-ı irfân ve müdâfaamız olan."

Bu ibareyi böyle dizen muharrir bir fikir beyan etmek için bu lafızlara ve terkiblere mürâcaat etmiyor. Yed’in, yesar’ın, irfan’ın, müdâfaa’nın Türkçeleri lehül-hamd mevcut bunların Türkçesini kullansa da herkes, onun ne dediğini anlasa olmaz mı? Olmaz! Ne için olmaz biliyor musunuz? Çünkü âmiyâne olur! İşte bizim yazılarımızdaki âmiyânelik veya yükseklik fikre ait bir şey değildir. Bir manâ Bakkal Mehmed’inde bildiği ve anladığı manâ olsa, onu Arabî, Fârisî kelimeler ile yazdığımız gibi yüksek olur. Edebiyatımızın birçok parçaları da yalnız bu nokta-i nazardan edebiyattan addolunur.

Biz bu ana kadar havâsı mı düşünmüşüz? Pekâlâ, bu düşünüşten hiçbir fayda istihsal ettik mi? Yok. Öyle ise şimdi biraz avâma doğru inelim, şu halk ile cidden meşgul olalım. Görelim bu gayretimizde diğeri gibi kısır mı kalır. Ben derim ki hayır. Başka milletlerde temâşa ediyoruz ki halk ile uğraşan edebiyat büyük neticeler veriyor. Halk anladığı dil ile kendisine hitap eden ediblere mükâfat vermeyi de biliyor. Böyle bir edibin en büyük mükâfat-ı maneviye hürriyet-i fikriyyesi ve istikbal-i vicdanisidir. Eğer edibte biraz ahlakîyat nasibesi varsa kendisini küçüklüklerden uzak tutar, hammiyetli bir insan olur.

Dilimizde Türkçe kelimelerin kullanılmayışı şimdiki Osmanlı Türkçesini ne kadar yüksüz etti. Hatta Türk evlerinde söylenen o sevimli lehçeyi bile unuttu. Bazen kadınlarımız tarafından yazılan sözleri okuduğumda onların dahi bu lehçeyi unutmağa başladıklarını görmekte müteessif oluyorum.

Her millet lisânıyla meydana çıkıyor. Sonra mevcudiyetinin diğeri alametlerini de ihya ediyor. Bakınız Avusturya Çehlerine.. Kırk elli sene evvel mevcudiyetinden haberdar olmayan bu millet bir iki edibin himmeti sayesinde bir millet-i mühimme olarak meydana çıktı. Yarım asır evvel, olmayan dil bugün ne canlı fikirleri ifade ediyor.

Türkçe ne büyük, ne eski bir lisândır. Bu günkü tetkikât gösteriyor ki Âdem ve Havva isimleri bile Türkçedir. Türkler içinden ne büyük, ne kuvvetli, mütemeddin kavimler yetişmiş. Bunlar coğrafya âleminin tevessü’ etmediği ve şimdiki memleketlerin keşfedilmediği zaman cahiliyyet tabiri mucibince rub’-i meskûn’un hangi noktasına

gitmemişlerdi? Medeniyeti, mevcûdiyeti bu kadar eski bir milletin, kendi milletimizin dilini, unutmak derecesinde ihmal etmenin seyyiesini çekmedik mi ve çekmiyor muyuz? Eğer üdebâmız *İkdâm*'ın benden de zikri geçen (cehd-i akl) düsturunu terk ile Türk dilini öğrenseler ve tetkik etselerde bugünkü dilimiz böyle mi kalırdı ve bugünkü millet bu menzilede mi bulunurdu. Biz o mükkemmel dil sayesinde taht-ı tabirimizdeki akvâmı da tesir-i manevimiz altında tutardık.

Bakın bugünkü Batı'da fikirler değişti. Geçen gün burada zâbitanımızdan bir zât ile konuşuyorduk. Bana rica etti ki gazeteye şunu yazayım: İstanbul'da Türkçe umumî isimlerin Almancaya tercüme edilip ilave edilmesi yerine isimlerini Türkçe olarak Latin hurufatıyla yazılmalıdır. Keza levhalarda öyle. Mesela bir kunduracı kelimesinin altına Almanca **Schumacher** yazılacağına Latin hurufatıyla **Koundoradji** şekilli konsa hem ecnebiler Türkçe'yi doğru telaffuz etmek şartıyla öğrenirler hem de bize bir ders-i ibret verilmiş olur.

Ediplerimiz Türkçe hakkında tetkikata başlamalıdır. Ediplerimizin bir yanlış mütalaası da Türkçe kelimeleri kaba bulmalarıdır. Vâkıâ Asyâ-yı Vüsta Türkçesi öyledir. Ancak garb Türkçesi telafuzda gayet tatlı bir incelik peyda etmiştir. Biz İstanbullular mesela kazgan demeyiz kazan deriz. Biz kıskaç demeyiz, kısac deriz. Şimdiki Türkçemizde ihmal ettiğimiz binlerce elfâz vardır. Hatta kırk sene evvelki Türkçe şimdikiinde daha zengin idi. Gerek edibler gerek âlimler yeni kelimeler vaz'ı lazım geldikçe ilk önce Türkçe'yi araştırmalıdır. Bugün fen lisanına girmiş nice kelimeler vardır ki onların kullanılmasına ihtiyaç yoktu. Fakat ediblerimiz olsun, san'atçılarımızın olsun millet fikrini, hamiyet-i tahmini çürütecek bir zanlan vardır ki o da Türkçe kelimelerin âmiyane itibar edilmesidir. Hele resmi kâtipler kâmilin bu mütâlâadadırlar. Bunların hepsi cehaletten ileri geliyor. Türküz ama Türkçe'yi bilmiyoruz. Türküz ama Türk tarihini bilmiyoruz; Türküz ama Türk mimarisini bilmiyoruz; Türküz ama Türk musikîsini bilmiyoruz; Türküz ama Türk Sanayi'ini bilmiyoruz; Türküz ama Türk hayatını, Türk an'anesini, Türk ruhunu, Türk fikrini bilmiyoruz.

Hep dilimizi ihmal etmek yüzündendir ki bu mahrûmiyetlere uğradık. Dilimizi, millet dili olmadığı içindir ki ahâlimize bir şey öğretemedik ve diğer milletlere de bir tesir-i icrâ edemedik.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7147, 10 RE. 1335, 22 KE. 1332, 4 KS. 1917, s.1.)

***

3.14. Takdim Yazıları

BİR MANZÛME-İ GARRA, BİR NİŞÂNE-İ TAKDİR ÂLÎ

İran ulemâ ve üdebâ-yı benamından ve sülale-i Kaçariye erkânından Şeyhü'r-reis Efendi hazretlerinin, payiyaht-ı saltanat-ı seniyyede bulunmaları vesile-i cemilesiyle, İran şahı Ahmet Şah hazretlerinin hîn-i tetevüçlerinde tarafı eşraf-ı hazret-i padişahiden kendilerine Hanedân-ı Âlî Osman nişan-ı âlîsinin ihdası sûretiyle izhar buyurulan asâr-ı teveccüh ve muhabbetini bir nişane-i minnetterâne ve şükr ü güzerânesi olmak üzere atebeyi seniyye cenâb-ı malûkâneye karşı bir manzûme-i garra arz ve takdim eyledikleri ve bu manzûmenin sûret-i mahsusada takdir-i şahaneyi mahzuziyet-i seniyye-i cenab malûkâneyi müstelzim olarak meşârü'n-ileyh hazretlerine murassa ve minâkârı bir kıta enfiye kutusu ihdâ ve ihsan buyurulmuş olduğu haber alınmıştır.

Şeyhü'r-reis Efendi Hazretleri, dün vaki olan talep ve ricamız üzerine hâk-pây meali ihtivâ-yı hazret-i padişahiye arz ve takdim ettikleri mezkûr manzûme-i güzînin bir kıta sûretini ita eylemiş olduklarından ber-vech-i âtî derç ve tezbir ile tezyin-i sütun ederiz.

İmzasız

(Nu: 6442, 13 KS. 1330, 26 KS. 1915, s. 1.)

*

ULVÎ BİR HİTÂBE, GÜZÎDE BİR MANZÛME

İran hanedan-ı şahisi erkânından ve ulemâ-yı zevî'l-ihdirâmından Şeyhü'r-reis Efendi Hazretleri evvelki gece Darülfünûn'da küre-i arz üzerindeki ehl-i islâm ve iman arasında asâr-ı bahiresi delâl-i fiiliyesiyle görülmeye başlayan ittihad ve ittifaka ve bunun şimdiye kadar meşhur olan ve atien daha parlak bir sûrette tecili ve inkişâfî tûyen memul bulunan kavaid ve netayic hissesine dair gayet mühim ve belîğ bir hitâbe vererek havanın şiddetli ve yağmurlu olmasına rağmen Dârülfünûn salonunda içtimâ eden pek çok zevatı tatlı ve derin tesirlere gark eyledi. Dâhiliye Nazırı Talat ve Maârif Nazırı Şükrü Beyler'le erkân-ı memurinden ve üdebâ ve ulemadan birçok zevat esnâ-yı hitabede hazır idiler.

Şeyhü'r-reis Efendi Hazretleri, herkes hitabete geçerek, Aydın Mebusu Abdullah Efendi tarafından huzuruna takdim olunduktan sonra kendisine haiz olan fesâhat ve belâgatla beyanat-i âliyesine başladı. İbtidâ-i Muciz bir hitabe daha okuyarak ba'de-hû ve *li'yensurann'âllâhe men yensurûhu* ayet-i celilesini adap ve elhân-ı mahsusasıyla tilâvet etti ve bu ferman-i hükümet-i ünvanın muhtevi olduğu mani-i celileyi birçok ayet ve rivayet ve bir ahin ve adla ile ve pek âlimane ve vakfâne bir tarzda tefsir ve izah eyledi. Bundan sonra sözü ittihad-ı İslâma naklederek çar-ı intar âlemdeki Müslüman ve müvehhidin arasında bu defa lehü'l-hamd ve elemine pek büyük bir devre-i tefahhum ü inkişaf eylediği, aradaki

hurufat ve ihtisalatın kemalen zelil olup yerine büyük bir tesanüd ve muhabbet-i kaim olduğunu binâ'eniâleyh bi'l-cümle ahâli-i islâmın şimdiye kadar ki mihtât ve tenezzülünün esbab ve avamilin tamamen fehm ve şimdi el birliğiyle İslâm'ın tealisi gavrında müsabekat edercesine sırf müsaâ eylediklerini idrak edip ve hiçbir fedakârlıktan çekinmediklerini görmek hakîkaten pek ziyâde şayeste-i şükrân ve İslamiyet'in bundan sonra sarsılmaz bir kuvvet teşkil edeceğine beraat-i istihlal olduğunu, İslamiyet'in mafî temeddün ve terakkî olduğunu ya cahîlâne veyahut müncâhilâne laf u güzâflarla söyleyenlere şuûn-ı temeddünün kemâlen Diyânet-i İslâmiye'nin butununda mündemiç olduğu hakkındaki delâil-i tarihiyeye inzimam eden şimdiye İttifak-ı Umumiye-i İslâm'ın tamamıyla cevap vermekte olup bunun üzerine ittifâk-ı mezkûrun şimdiye kadar her yerde basıra-ı şükranve imtinan olan kavaid ve muhsinâtının en şahane teali bundan sonra daha büyük ve daha âlî neticelerle tetevvüc etmesi son derece memul ve muntazır bulunduğunu ve el-hâsıl Diyanet-i İslâmiye nasıl ki felâhmaadi kanlı ise felah maaşî dâhi tamamıyla zamîn olduğunu söyledi. Bunu müteakip de zaden tab'ı-âlîleri olan yerdeki manzûme-i garrayı tilâvet ve zuhuru ve batını olan mani-i bediyesini bir buçuk saat zarfında tesfir ederek fevkâlâde alkışlandı.

Ez ma begorizid ki mâ mest u melengim

Ba ma mesetizid ki mâ şîr u pelengim

Anca ki telâtum gehî ehvâc-i belâyâst

Ma gute-i hore locce-i an hemçû nehengim

Mâ tâleb-i sulhim umûmî ve husûsî

Bâ âmme ve bâ hasse ez ân rûy becengim

Ta neşikufed ez rovze-i İslâm koll-i sulh

Ma gonçe sıfatı hûn-i ciğeri bâ dele tengim

İmzasız

(Nu: 6451, 19 RE. 1333, 22 KS. 1330, 4 Şt. 1915, s. 1.)

*

“HATIRA-İ CELÂDET” TOPUNUN RESMÎ KÜŞÂDI

Dün Vazi' Edilmiş Bulunduğu Beyazıt Meydanı'nda İcrâ Kılınmıştır

Üzerine çakılan çivilerle toplanacak hâsılatı, el-yevm yirmi binden fazla ailenin iâşesi vazifesini deruhte etmiş bulunan muhtaç-ı muvaenet Asker Ailelerine Yardımcı Hanımlar Heyetine hasr ve tahsis kılınmak üzere Avusturya'da imal edilen toplardan birinin tahtadan mamul numûnesini gösteren abidenin resmî küşâdı dün vüstâ saat on bir buçuk raddelerinde mevzu bulunduğu Beyazıt Meydanı'nda icrâ edilmiştir. Top Beyazıt Meydanı'nın tam üstünde etrafı parmaklıklı ve kürsü şeklinde bir mahale vazî edilmiş idi. Kürsü mükemmel sûrette halılarla tefriş edilmiş ve topun üzeri kırmızı Osmanlı bayrağıyla setr olunmuş bulunuyordu. Kürsü de Handan Saltanat azası kirâmı ile süferâ, vükelâ, ayan, mebûsân reisleri için koltuk ve sandalyeler vazî olunmuştu. Kürsünün etrafındaki küçük parkın yollarına halılar ferş edilmiş ve arka cihetinde Harbiye Nezâreti'nden tahsis kılınan bir bando mûsîka ahz-ı mevki eylemişti. Meduvîn teşrifat memuru beyler tarafından istikbal olunarak programda irae olunan mahallere irsal edilmiştir.

Diğer meduvîn kürsünün cehtinde ve karşısında teşrifat memurları taraflarından tahsis kılınan husûsi mahallerde ahz-i mevki eylemekte idiler. Resmî küşâdı temâşâ eylemek üzere Beyazıt Camii Şerifinin ok cehti mehderâta Harbiye Nezâreti kapısıyla Kâğıtçılar cehti erkeklere tahsisi olunmuştu. Beyazıt Meydanı ahâli ile dolmuş idi.

Heyet-i Tertibiyye

Topun Resmî Küşâdına Başkumandan Vekili Harbiye Nazırı Enver Paşa Hazretleri'nin taht-ı riyasetinde Dâhiliye Nazırı Talat, Hüseyin Cahit, Şehremini İsmail Canpolat, Polis Müdür-i Umumisi Bedri, İttihat ve Terakkî Kâtib-i Umûmisi Mithat Şükrü, Doktor Nâzım ve Meclis-i Ayan Kâtib-i Umûmisi İsmail Müştak Efendilerden mürekkep bir heyet nezaret eylemişlerdir.

Davetliler

Meduvîn saat on buçuktan itibaren gelmeye başlamışlardı. Teşrifat Müdür-i Umûmisi İsmail Cenani, Teşrifat Müdürü Memduh, Müdür Muavini Fuat, Terifat Memuru Sâdık, Ercüment Ekrem, Refik Bey Efendiler tarafından istikbal olunmuştur.

Handan Saltanat aza-yı kirâmından Şehzâde Abdülmecit Efendi, Muhâdim Şehriyari Ziyaeddin Efendi, Ömer Halimi Efendi, Şehzâde Burhâneddin Efendi Hazreti teşrif buyurarak kürsüdeki mahal-i mahsuslarına isal olunmuştur. Süferâdan Almanya Sefiri Kont Metternich, Avusturya Sefiri Kont Marki Pallavicini, Bulgar Sefâreti Maslahatgüzarı Kollasch yine kürsüde tahsis kılınan diğer mahalle götürülmüştür.

Vükelâ-yı fehameden Sadrazam Sait Halim Paşa Hazretleri ile Şeyhü'l-İslam Hayri Efendi Hazretleri, Ayan Reisi Rıfat, Mebûsân Reisi Hacı Âdil Bey Efendiler, Enver Paşa, Dâhiliye Nazırı Talat, Hariciye Nazırı Halil, Adliye Nazırı İbrahim, Maârif Nazırı Şükrü, Nafia Nazırı Abbas Halim, Ticaret Nazırı Ahmet Nesimi Bey Efendiler hazarada yine kürsü de mevki-i mahsusta bulunuyorlardı. Ayan ve mebûsan aza-yı kirâmı ile ordu kumandanları bahri ve berri ümera-yı askeriye nezaret müşteşarları, rical-i mülkiye ve askeriye bi'l-umum müessesat-ı maliye direktörleri Almanya, Avusturya, Bulgar Sefâreti Erkân-ı ile pek çok Almanya ve Avusturya ümera ve zâbitanı Osmanlı matbûat müntesibi, bazı dost devletler tebaası muteberatı müdavan-ı hazır bulunmakta idiler.

Topun Resmî Küşâdı

“Meduvîn tamamıyla muvasalat eylemeleriyle yaver-i has hazret-i şehriyarı ve başkumandan vekili harbiye nazırı Enver Paşa Hazretleri tarafından kısa bir nutuk irad eyleyerek topun üzerindeki bayrak kaldırılmış resmî küşâd icrâ edilmiştir. Bu esnada mûsîka marş-ı saltanatı terennüm eylemekte idi.

Enver Paşa Hazretlerinin Nutku

Hudutlarımızda hukuk-ı İslâmiye ve vataniyeyi ve kahraman müttetiklerimizle müşterek olan menâfi-i âliyemizi temine uğraşan asker arkadaşlarımızın muhtac-ı muavenet-i âlilerine yardım etmek üzere şitab eden zevat-ı kirama arz-ı teşekkür ederek abidenin resmî küşâdını icrâ ederim.”

Resmî küşâd esnasında bütün meduvîn-i ihtiram vaziyetini almış bulunuyordu.

Dört Müttetik Hükümdârân-ı Azâm Namına Çivilerin Çakılması

Bu esnada Sadrazam Sait Halim Paşa heyet-i tertibiye tarafından itâ olunan ve yalnız hükümdârâne hasr ve tahsis edilmiş bulunan yıldız şeklindeki altın çiviye meşarü'n-ileyh hazretleri ufak bir çekiç ile topun ağzı tarafına çakmışlar ve bu sırada mûsîka marş-ı salatanatı terennüm eylemiştir. Marş-ı saltanatîden sonra mûsîka Avusturya-Macaristan İmparatoru Fransuva Jozef Hazretleri namına dersaadetindeki süferânın en kıdemlisi bulunan Avusturya Sefiri Kont Marki Pallavicini cenapları heyet-i tertibiye tarafından ita olunan yıldız şeklindeki altın çiviye topun ağzına çakmışlardır. Ba'de mûsîka Alman marşı terennüm ederek haşmetlû Kayser Hazretleri namına dersaadet Almanya Sefiri Kont Metternich cenapları ve Bulgar marşıyla Bulgar Kralı namına Bulgar Sefâreti maslahatgüzârı Mösyö Kollachf heyet-i tertibiye tarafından ita olunan yine yıldız şeklindeki altın çiviye topun ağzı kısmına çakmışlardır.

Şehzadegân ve Rical-i Devlet Tarafından

Bundan sonra hazır bulunan Handan Saltanat azasından Şehzâde Abdülmecit Efendi, Şehzâde Ziyaeddin Efendi, Şehzâde Burhâneddin Efendi, Şehzâde Ömer Halimi Efendi hazaratı tarafından birer altın çiviler çakılmış ve ba'de Sadrazam Sait Halim Paşa Haretleri kendi namlarına, Harbiye Nazırı Enver Paşa, Şeyhü'l-İslam Hayri Efendi, Ayan Reisi Rifat, Mebûsân Reisi Hacı Adil, Dâhiliye Nazırı Talat, Hariciye Nazırı Halil, Adliye Nazırı İbrahim, Maârif Nazırı Şükrü Bey Efendiler hazaratı, Nafia Nazırı Abbas Halim Paşa, Ticaret Nazırı Ahmet Nesimi, Polis Müdür-i Umûmisi Bedri, Şehremini İsmail Canpolat, İttihat ve Terakki Kâtib-i Umûmisi Mithat Şükrü, Ayan Kâtib-i Umûmisi İsmail Müştak Beyefendiler tarafından topun ağız cehtine ve muhtelif mahallerine altın çiviler çakılmıştır.

Müehharan âyân ve mebûsân azalarıyla rical-i mülkiye ve askeriye ve memurin-i mülkiye bi'l-umum müessesat-ı amiliye ve şirket müdürleri vesair bazı zevat taraflarından altın ve gümüş çiviler topun muhtelif mahallerine çakılmıştır.

Merasim-i mezkûre saat on ikiye kadar devam eylemiş bu müddet zarfında mûsika ile müteaddid havalar çalınmıştır.

Merasim-i mezkûrenin hitamını müteakip medavîn avdet eylemeye başlamışlardır. Teşriflerinde olduğu gibi avdetlerinde dahi aynı merasim icrâ edilmiştir.

Topun Umûma Küşâdı

Bundan sonra top umuma teşhir olunarak pek çok zevat tarafından altın ve gümüş çiviler çakmışlardır. Merasimin devamı müddetince biletler heyet-i tertibiye azası tarafından mahal-i mezkûrede satılmış merasimin hitamından sonra diğer küçük parkın kenarında vücûda getirilen köşe mahâlinde satılmaya başlanmışlardır. Ahâlimiz kemal-i havahiş ile köşe mahâline müracaat etmiş ve altın, gümüş, demir çiviler satın almışlardır.

Teberruât

Bu emr-i hayra zât-ı hazret-i padişâhî canibinden üç yüz lira, haşmetlû Almanya ve Avusturya İmparatorlarıyla Bulgar Kralı Hazretleri tarafından ikişer yüz lira ita olunmuş Şehzâde Abdülmecit Efendi Hazretleri elli, Şehzâde Burhâneddin Efendi Hazretleri tarafından otuz, Sadrazam Sait Halid Paşa Hazretleri tarafından yirmi beş, Harbiye Nazırı Enver Paşa Hazretleri tarafından elli, Şeyhü'l-İslâm Hayri Efendi Hazretleri on, bi'l-umûm vükelâ ve ayan, mebûsân azaları tarafından beşer lira Osmanî ita olduğu gibi müessesat-ı maliye ve şirketler müdürleri yirmişer, onar lira ita eylemişlerdir.

Dünkü hâsılat tahminen ikin bin lira arasındadır. Bugün "HATIRA-ı Celâdet" topu muhadderâta teşhir olunacaktır.

İmzasız

(Nu: 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart1 332, 13 Ns. 1916, s. 1, 2.)

*

BEYANNÂME-İ MEŞİHAT-PENÂHÎ

Hakayık-ı eşya-yı taharrî ve tedkik ile iştigâl eden zevât muâllâ sıfâtın malumları olduğu üzere bu âlemde tesâdüfî ve abes olarak vücûda gelmiş hiçbir şey yoktur. Her şeyin hilkati bir sebebe müstenid ve her hilkate bir gâye müterettibdir. Hatta her zerre bile bir kânûn ve intizâm dâiresinde kendi hilkatiyle mütenâsib bir vazife ifâ etmekte ve ifâ ettiği o vazifeye bir gâye tertip eylemektedir.

Ser teklifin zerrâttan şümûsa kadar bütün eşyâ sirâyeti ve her şeyin teb'an ve fitraten mükellf olduğu vazifeyi hüsn-i ifâya mecbûriyeti ve ecnâsın envâında, envaın efradda kemâl-i intizâm üzere bî-nihâye mehâsin ve bedâyî ile şu silsile-i kâinatın saha-âray vücûd olduğu şüpheden vârestedir.

Bu âlemde vücûdunu asla hissedemediğimiz herhangi bir zerrenin bile ser tekliften âzade olarak vücûda gelemeyiği sâbit olunca sûret itibâriyle zübde-i kâinat, sîret cehtiyle ikmâl-i mahlûkat olan insanın her nev'i tekliften vâreste olmak üzere kadem-i nihâde-i âlem-i dünya olamadığı ulviyetle sâbittir.

“Ven in min şey'in illâ ilh.”²³⁷ âyet-i kerîmesinin dahi şehâdeti vechle bütün eşya lisân-ı halleriyle rablerini takdis etmekte iken melâikenin bile mescûd ve mütâi olan insanın hilkâtine karşı lâ-kayd kalmış olması mümkün müdür?

Şüphe yok ki insanın dahi hilkatine karşı, ifâsına mecbûr olduğu birçok vezâifi vardır. Ma-haza vezâife tertip eden kavâid hâşâ hilkate değil kendisine aittir. Çünkü bütün avâmilden ganî olan Cenâb-ı Fâtır-ı kâinat, Rabbü'l-âlemin ve errahmene'r-rahimin olduğundan esmâ ve sıfâtının müzâhiri olan şu avâmilde her şeyin kendi istidâdıyla mütenâsib tekâmülüne hıdmet edecek bir kânûn ve bir vazife tayin ettiği gibi insanın da kendi hilkât-i kemâlesiyle mütenâsib, teali ve terakkîsine medâr olabilecek birçok ahkâm-ı şer'îye ve vezâif-i dîniye vazi eylemiş ve bu sûretle insanın kader ve şerefini bir kat daha âlâ etmiştir.

Fi'l-vâki Cenâb-ı Rabbü'l-izzete ibâdet ve o emrine itâat ve nevâhisinden mecânebet yine insanların saâdet ve itilâsına hâdem, dünyada ve âhirette mesûd olabilmek ancak vezâif-i ebûdiyeti ifâ ile kâimdir. Bi'l-hassa dîn-i mübîn-i İslâm'in ahkâm-ı âliyesi sa'd ve necâbetin erkân-ı ulvîyesidir. Çünkü şer'iat garrâ-yı ahmediye mehâsin-i ahlâkın, fazâil ve kemâlâtın, maddî ve manevî terakkiyyât ve tealiyâtın kâfil-i ekmevidir.

²³⁷“Onu övgü ile teşbih etmeyen hiçbir şey yoktur; ama siz onların teşbihlerini anlamazsınız.” (İsrâ, 17/44) [H. Ç.]

Bunun içindir ki dînen memur olduğu vezâifî ifâ eden ve nehy olunduğu şeylerden ictinâb eyleyen herhangi bir müslüm her vechle mesûd ve her yerde memdûhtur. Zirâ dîn-i mübînimizin emrettiği her şeyin menfaat mahza ve nehy eylediği her fi'lin mazarrat-sarfa olduğu bugün cihânın müslimidir.

Hilm, tevâzu, adâlet, hukuka riâyet, ırz ve nâmusa hürmet, zayıfa merhamet, fukaraya muavenet, her mahlûka şefkat, her fi'l ve kavilde sıdk ve istikâmet, sûrî ve manevî bütün âmurda ciddiyet, isrâf ve tebzirden katiyen mecânebet, her husûsta iktisâda riâyet ve her zaman sa'y ve amele ikdâm ve gayret ve nefsi lağvîyet ve fuhşiyattan her türlü sefâhatten sıyânet ve İmâmü'l-Müslîmin'e hayr ile dua ve muhabbet ve o emr-i hükümete itâat ve kemâl-i tahâret ve nezâfetle Hâlik'e ibâdet gibi şeylerin mûcib-i saâdet ve ezdâddînin bâis-i felâket olduklarını efkâr kâbil midir?

Kemâl-i tahâret ve nezâfetle Rabbü'l-âlemin'e karşı ifâsı lazım gelen tazimâtın ve en makûl eşkâlini câmi olan salâtın bî-hakk ifâ eylediği takdirde ruha verdiği manevî lezzet ve kalbe bahşettiği saffet ne nezâhet ve bedene temin eylediği sıhhat kadar saâdet mutasavver midir? Kendisinde riyâ ve semianın müdâhalesine imkân olmayan ve bu sebeple ibâdet-i bedeniye arasında mümtaz bir mevki ihrâz eden sûmun lezzet-i maneviyesi huzûzât-ı maddiye ile kâbil-i kıyas mıdır?

Hülâsa maddî ve manevî yükselmek için tâat ve ibâdetle hiçbir zaman kusûr etmemelidir. Ale'l-husûs Cenâb-ı Hüdâvend-i Kerîm'in gufrân ile tebşîr buyurduğu mübârek ramazanda ve 'id-i celilü'l-lahiye ihrâz-ı liyâkat için son derece çalışmalıdır.

Bilâ-mazaret terk-i salât ve nakz-ı savm fezâhatını irtikâbdan hazer etmelidir. Hele kasden ve alenen nakz-ı sıyâmdan ictinâb katiyen lazımdır. Çünkü bu hal, hem Hâlik'e masiyet, hem âdab-ı umûmiye-i İslâmiye'ye sergüşâne bir muhâlefet ve daha doğrusu hâl-i sıyâmda bulunan bütün Müslümanlara büyük bir hakârettir.

Zirâ nakz-ı savm için behemehâl Alimu'l-lahü'n-nâs yiyüp içmek mecbûriyeti olmadığı ve çünkü ükül ü şirbin herhangi tenhâ bir mahalde dahi icrâsına hiçbir mâni' bulunmadığı halde Müslüman unvânıyla kasdî ve alenî olarak bütün ehl-i İslâm'a karşı nakz-ı sıyâma ceraitin hem savmı istihfâf, hem de hâl-i sıyâmda bulunan bütün ehl-i İslâm'ı istihkâr maksadına ibtinâ edeceği şüphesizdir. Ve bu amden nakz-ı sıyâm edenleri pek ağır cezalara lâıyk görmüştür.

Hiçbir Müslüman bu gibi ahvâle cerait değil tenezzül bile etmemelidir. Zira âdab-ı İslâm'ın dahi bu ciheti kemâl-i ehemmiyetle nazar-ı dikkate almaları lâzımdır. Bi'l-hassa iffet ve ismet nüsvân-ı İslâm'ın zeyneb-i mümtâzesidir. Millet ve memleketimizin terakkî

ve teâlisini temin edecek hasâil-i memdûhe hatimlerimizin dest-i terbiyette yetişecektir. Hâlbuki her terbiye fazâil-i ahlâkiye ve hisiyât-ı dîniye esâsatına istinâd etmelidir.

Çünkü hissiyât-ı dîniye ve mehâsin-i ahlâkiye teâli-i millet ve terakkî-i memleket husûsunda en mühim âmeldir.

Bina' en-aleyh bi'l-umûm mûmîn ve müminâtın savm-ı salât gibi ferâiz-i mübecceleyi vesâir bi'lcümle vezâif-i dîniyeyi hüsn-i adaya bezl-i mukadderat ve büütü şeâir-i İslâmiyemize tamamiyle riâyet ve fezâil-i milliyemizi hakkıyla ibrâza gayret ederek teâli-i dîn ve devlet ve muhâfaza-i mülk ve millet için ilân-ı cihâd eden ve dâima avn-ı celil-i bâriye istinâd ve ruhâniyet-i mukaddese-i peygamberiden istimdâd eyleyen hükümetimizin zafer-i nihâiye mazhariyeti ve milletimizin, memleketimizin her vechle refâh ve saâdeti ve sâil-i maneviyesini ihzâra kemâl-i ciddiyetle müsaraat etmeleri diyânet-i celile-i İslâmiye ve millet-i necîbe-i Osmaniyye nâmına tavsiye olunur.

İmzasız

(Nu: 7315, 1 Rm. 1335, 21 Hz. 1333-1917, s. 1.)

*

MİLLÎ İHTİFÂLLER

Millî ihtifâllerimizin en mühim ve en şayan-ı takdir olanlarından biri de hiç şüphesiz Fatih Sultan Mehmed Hân-ı Sâlis'in İstanbul'u fethyledikleri günün hatırasını tebcilen yapılan ihtifâllerdir. Osmanlı Türklerini, İstanbul gibi:

Bir gevher-i yek-pâre iki bahar arasında

Hûrşîd-i cihân-tâb ile tartılsa sezadır

Beytine bî-hakk elyak olan bir belde-i muazzamaya nâil eden muhterem sultanımız hakkında ne kadar palak ihtifâller yapılsa yine azdır. Fâtih, Osmanlı sultanları arasında bülend bir mevki işgâl eder. İstanbul'un fethi Fâtih'in hayat-ı siyâsiyesinde mühim bir mevki işgâl eylediği gibi Anadolu'da Osmanlı kuvvetinin takriri, Osmanlı saltanatına düşmüş beylerin fahr ve tedmiri de Fâtih'in hayat-ı cengâverânesine bir fasl-ı mahsûs ilâve eyler. Fâtih cidden dâhî idi. İlmi, fazl-ı kemâliyle de temeyyüz etmişti. Asrının şâirleri:

Gâzi-i sâhipkıran oldur ki devrinde anm

Küfür-dârü'l-cehl şimdi ilm-i şehrîstânîdir.

Işığı toprağı iksir-i hayatın cevheri

Hâk-pâyı hem müdün, hem de maârif kânidir.

Âfitâb-ı saltanatsın, yürü heft-i iklim kim

Tîginin maşrıkla mağrib-i tâbî-fermândır.

Demekte mütesellî idiler. İlim ve irfânda pek yüksek bir padişah olan Sultan Mehmed Hân, aynı zaman da muhârebe meydanlarında bile dehâsını gösterecek harikalar izhâr ederdi. Düşmanlarına galebesi yalnız sevkü'l-ceyş ve tabiye kuvvetiyle değildi. Muhârebenin en müşkül zamanlarında yeniden silahlar icâd edecek derecede gösterdiği mahâret, muzafferiyeti temine başlıca sebeplerden birini teşkil ederdi. Havan topu Fâtih'in eser-i icâdı idi. Büyük hâkânımız bu topu Galata sırtlarına yerleşen topçu âteşinden Cenevzilileri sıyânet için icâd etmişti. Haliç'teki Bizans gemilerini bu toplarla dövmüştü.

Fâtih seyf ve kalemi nefsinde cem' etmiş yüksek bir padişah idi. Muhârebe meydanlarında yaralanır, vatanın teâlisi için hiçbir fedakârlıktan geri durmazdı. Kurûn-ı vüstâyı kılıcı ile kapayan, cihân tarihinde yeni bir devir açan Osmanlı hâkânı tarihin tebcil ve tekrim ile yâd eylediği en vakûr ve ne necîb simâlardandır. Fâtih'in şâh eseri İstanbul'u fethi olduğu için, fütuhât-ı sâiresi de muazzam olmakla beraber İstanbul fethi derecesinde nazar-ı dikkate alınmamaktadır. Hâlbuki Fâtih siyâsî ve askerî mevcûdiyetini anlamak için fütuhâtın heyet-i umûmiyesini, Bizans'a karşı takip eylediği siyâseti, bi'l-hassa Anadolu'daki Türk ve İslâm Beylerini birleştirmek, Osmanlı Türklüğünde ve hiddet husûle getirmek için gösterdiği gayreti nazar-ı itibâra almak icâb eder.

**

*

Fâtih'in tarih-i millîmizde ihrâz eylediği mevkii-i bülendi bî-hakkın tasvir edecek lisânımızda hemen eser yok gibidir. Bu bâbda zikre şayan yegâne risâle Kemâl Bey'in Evrâk-ı Perişân'ındaki makaleden ibârettir. Hâlbuki Fâtih gibi zaman-ı saltanatını muhârebe meydanlarına geçiren, Osmanlılık nâmına gece gündüz çalışan, gayret ve faâliyetin en parlak semeresi olmak üzere bizi dünyanın en güzel payitahtına nâil eden muazzam bir hâkân için bu ufak eser kâfi midir? Milliyet fikirlerinin asî bir faâliyetle takip edildiği bu devre de bi'l-hassa büyük simâlarımız hem milletimize, hem de ecânibe tanıtmak, Osmanlı Türklerinin ne yüksek dehâlar sayesinde bu muazzam devleti kurduklarını ve yaşattıklarını ispat etmek, milletimizin parlak devrelerini gözlerimizin önüne getirerek meşâk ve müzâheme tahammül etmek, âtî için nevmîd olmayarak çalışmak gayreti tevlid eylemek için Osmanlı Türklerinin dehâlarını hafıza-ı enâmnda yaşatmak icâb eder. Gençlik ancak bu sâyede, ancak mâzîsine kemâl-i hürmet ve tazim ile merbûtiyet sâyesinde milliyet tavafını duyabilir. Milliyet fikirleri ancak bu vasıta ile ilmimizin, edebiyatımızın, bu bütük dâhilerimizin hayat ve faâliyetini bilmekle, takdir edebilmekle kuvvet bulur. Bugünkü tarihimiz, mâzîmizin devamından ibârettir. Bina'en-aleyh mâzîmizin şerefli günlerini Osmanlı siyâsetinin cihân şümûl safhalarını bilmek, Osmanlı Türklük'ünün medeniyet âlemindeki tesirâtını bütün

teferruatıyla tedkik ve tasvir eylemek icâb eder. Erbâb-ı tahririmizin bu noktayı ihmâl etmeleri ve bi'l-hassa âsâr-ı Garbiyeden başka merci ve me'haz tanımamaları tarihimizin pek çok vazifelerinin garazkârâne ve bir fikr-i mahsûsa binaen yazılmış me'hazlarla ifsâd eylesine sebebiyet vermiştir. Bu cihete bi'l-hassa nazar-ı dikkati celb etmek isteriz. Bugün Fâtih Sultan Mehmed Hân hakkında telif-ı âsâr edecek bir muharrir veya müverrih, vatanımızda mevcûd âsâr-ı Şarkiyeyi tetebbu etmeyecek olursa, âsâr-ı Garbiye arasında Fâtih Sultan Mehmed Hân hakkında ciltlerle âsâra tesâdüf eder. Bunun kemâl-i esfle söylüyoruz ki tarihimizin bu büyük hâkânına dâir lisânımızda eser denecek bir kitap olmadığı halde Fransızca yüzlerce sahifenin hatta yalnız İstanbul muhâsarasına dâir yazılmış eserler vardır. Fakat bu eserlerin kâffesi de ya mağlupların merakına mensûp olanlar tarafından yazılmış veya onların eli kalem tutanları tarafından adetâ bir propaganda kitabı olmak üzere sûret-i mahsûsada Avrupa lisânlarında telif edilmiştir. Bu eserler bir fikr-i mahsûsa binaen yazıldığı gibi ekseri de Fâtih Sultan Mehmed Hân'ın İstanbul muhâsarası esnâsında şehir dâhilinde bulunan ve Fâtih'in vatanına tecavüzden dil-hûn olan Bizan müverrihlerinin eserler me'haz ittihaz edilerek vücûda getirilmiştir. Yalnız bu eserlerin tedkiki temin maksada asla kifâyet edemez. Bu gibi millî âsârın tedkikinde bi'l-hassa millî menbaların tedkiki icâb eder. Bu sûretle vücûda getirilecek eserler tarihimizin parlak sahifelerinin tedkikine hıdmet edeceği gibi ecânib içinde nâ-kâbil-i cerh bir vesika-ı tarihiye makamına kâim olur. El-yevm Avrupa müverrihlerinin Osmanlı tarihi hakkında yegâne me'hazları Hammer'dir. Hammer cesâmetinde, ilmî ve usûlî bir tarzda bir *Osmanlı Tarihi* yazılmış ve elsine-i ecnebiyeden de birine tercüme edilmiş olsa idi, hiç şüphesiz Osmanlı tarihleri hakkında Avrupa tarihlerinde görülen yanlış ve kısm-ı azamı garazkârâne firilere bü derece tesâdüf edilmezdi. Bina'en-aleyh Osmanlı Türklüğünün cihân tarihinde ifâ eylediği vazifeye dâir bu gibi eserlerin vücûda getirilmesine muhtacız. Millî tarihimiz bir taraftan kâffe-yi hakâyık ile ilmî bir sûretle yazılmakla beraber diğer taraftan eazımımız ve parlak devirlerimiz hakkında gençliğin fikri ve vatani terbiyesine hâdim millî eserlerde telif edilmelidir. Bu gibi eserlerde bi'l-hassa vatana ve eazıma hamiyet hisleri tevlid ve takviye edileceği cihetle tedkikât ve tasvirâtı o yola hâdim kılmak icâb eder. Millet, eazımını bilmeli, eazımına hürmet etmeyi bilmeyen bir millet, vatanın teâlisine himmet edecek büyük simâlardan mahrûm olur.

Halkımızın tarihine meclûbiyeti cidden şayan-ı takdirdir. Muhterem hâkânlarının türbeleri önünde ellerini açarak kemâl-i huşû' ile dua eden, onların kılıçlarıyla fethyledikleri ülkelerde maneviyyâttan istifâdeyi bir fazilet addeden Osmanlılar büyük padişahlarının hayat ve menâkıbını da kemâl-i lezzetle mütâlaa ederler. Tarih-i Osmanî

encümeninin neşreylediği tarihin daha gazetelerle ilânına meydan kalmadan üç gün içinde hiçbir nüsha kalmayacak derecede tükenmesi Osmanlıların millî tarihlerine fart-ı meclûbiyetine parlak bir delildir. Halkımızın terbiye-i Fikriye ve vataniyesini âlâ için müverrihlerimizin, muharrirlerimizin bu mübeccel yemâyülden istifâde etmeleri, Osmanlı milletini yükseltecek eserler meydana getirmeleri bir borçtur. Millete yeni fikirler, yeni tedkiklerle yazılmış millî eserler takdim etmelidir. Ecdâdımız, zamanlarına göre, bu dakikaya riâyet etmişler, meselâ Sultan Selim, Kânûnî Sultan Süleyman hakkında hiç olmazsa, beş on tane Selim-nâme ve Süleyman-nâme vücûda getirmişlerdir. Zamanımız müverrihlerinin bu esere tâbiî olmaları, millete eazımını tanıtmaları lazımdır. Lisânımızda henüz müesses-i saltanat Osman Gâzi hakkında bile, etraflı, milletin terbiye-i tarihiyesine hadım bir eser yoktur.

Millî ihtifâllerimizin kemâl-i tantana ile icrâ edildiği bir sırada müverrihlerimizin de bu vazifeye ehemmiyet vermelerini talep etmek hakkımızdır.

İmzasız

(Nu: 7309, 24 Şb. 1335, 15 Hz. 1333-1917, s. 2.)

***

3.15. İktisâdî Yazılar

MADDÎ VE MANEVÎ MİLLÎ YAŞAYIŞ

İşviçre'den:²³⁸

Muhârebe oladursun, memleketimizin ahvâl-i iktisâdiyesini bir an nazar-ı dikkatten dûr tutmak iktiza eder. Bu mesele İngiltere, Fransa gibi büyük memleketleri bile pek yüksek bir derecede işgal ediyor. Bir yandan maişetin haliyan pahalılaşmasına bakmak, öbür taraftan önümüzdeki senenin iyice hazırlanmasını temin etmek o kadar kolay bir iş değildir.

Bugün bütün manasıyla millî yaşayış lüzumu karşısındayız. İçinde çalkalandığımız muharebe-i umumiye insaniyetin ve milletlerin kaydiyetinde yeni yeni tebdilât-ı mucib oldu. Bu tebdilâtın bizce en mühimi, bir milletin mümkün merteye kendi ihtiyacatını tasviyeye muktedir olmasıdır. Marsilya'dan un alarak onunla ekmek yapıp yemeğe alışmış olan biz, ziraat memleketi öteden beri acı bir ders almaya muhtaç idik!

Ahval-i adiyede ne kadar bağırıldı, çağırıldı ise biz yine mütenebbih olmadık. Biz zannederiz ki kadim-i elayadaki yeniçeri Türkiye'nin birçok müthiş sarsıntılara uğramakla beraber o müşkülât-ı gün-a-günden halas oluşu iktisâdiyatı sayesinde olmuştur. I zamanki Türkiye'nin nice hataları olmuş ise de yiyeceğini, içeceğini, ev malzemesini, inşaatı, silahı, barutu, topu, tüfengi kendi mülkü için tedarik ettiği için Osmanlı Devleti birbiri arkası sıra şunla bunla çarpışıp durdu. O zaman muhitinde Türkiye Müterakki bir devlet idi. Ticaret-i bahriyesi pek mükemmel idi. Savahili gemi içinde idi. Bu gemiler hemen kâffeten Türkiye'de inşa olunuyordu. Yine o zamanın şimendiferleri olan karbânlar, katarlar pekiyi tertip edildiği gibi hayvanat-ı nakliye de kendi memleketimiz de kesretle yetişir idi. Cadde, yollarda muntazam idi. Çünkü buralardan ekseriya ordu geçer idi. Yolların tamir edilmesini mucib-i icrâ keyfiyyet olduğunu tarih-i Osmanî'de görüyoruz.

Fakat biz Türkler, Avrupa'nın sefahatine, kolaylığına alışınca o eski itidâdı terk ettik. Sırtımıza giydiğimiz gömleği, başımızın fesini, ayakkabılarımızın sahtiyânının Avrupa'dan aldık. Bu kadar mı? Dediğimiz gibi Marsilya'nın ununa bile itibar ettik. Evlerimizin malzemesini kemalen Avrupa'dan getirdik. Dolaplarımızı Avrupa çanak, çömleğiyle doldurduk. O dereceye geldik ki, bir Türk ununun içinde kendi memleketi ve mahsulat ve muamelatı büsbütün fıkdana uğradı. Düşman kesesine mütemadiyen para doldurduk.

Komşumuz ve müttefikimiz olan Bulgarların yetiştirdikleri mahsulat ve hayvanat pek yüksek bir yekûna baliğ oluyor. Almanya, Yunanistan, Bulgaristan'dan zahire ve hayvanat

²³⁸ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

tedarik ediyorlar. Bulgaristan’da yalnız koyunların miktarı on iki milyona baliğ oluşu bizim için mucib-i ibret olsa gerektir.

Evvelki makalemizin birinde dediğimiz veche ile bundan böyle iktisat çarpışmaları başlayacak. Çünkü muhârebe-i hazıranın menşe-yi servet ve saadet-i milliye meselesidir vesselam. Mütihazsım milletlerin şimdiki gayretleri yekdiğerinin servet ve samanını tehlide münhasırdır. Bu emel Türkler için bir tıraz-ı milliyet olmalıdır. Her Türk’ün yurdunun kapısı üstüne “Evinin ve milletinin dirliği ülkenin ümididir” ibaresini yazar idim.

İktisadın ehemmiyetini anlamalı ki İngiltere devleti esna-yı harpte baka-yı hayatını temin için bütün İngiliz halkının sınıflarına iktisat tavsiyesi kararını verdi. Almanların, Fransa, İngiltere gibi zenginlikle iştihar eder memleketlere servet cehtiyle mukabele etmeleri ihtiyaçlarını kendileri tasviye etmeleri sayesinde mümkün olabılmıştır.

Daha uzun söylemeliyim. Ziraat ve Ticaret Nezaretleri, şimdi memleketin dâhiline büsbütün müteyakkız ve anlayışlı bir nazarla bakmalıdırlar. Atiyen kalkmamak için şimdiden akılâne çareleri tafsil etmeli. Şurasını da unutmamalıyım ki sulh-ı akd eyledikten sonra da istikraz için para bulmak pek güç olacaktır. Milletimizi içindeki müstahsillerin kuvvet ve faaliyetlerini tezyid için hükümet kendi yağıyla kavrulmuş ilmini şimdiden ta’lime başlayacağı tabiidir.

Bu meseleden yine bahsedeceğiz.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6763, 6 S. 1334, 30 TS. 1331, 13 KE. 1915, s. 1.)

*

MÜBÂDELE USÛLÜ, HEYET-İ İKTİSÂDİYE TEŞKİLİ

Sofya’dan:²³⁹

Yıl boş durmuyor, hiç kimse bugünkü işini yarına bırakmıyor. Ne şayan-ı dikkat tesir ruhu ve manevî: Almanların Balkanlara gelmesi orada büyük bir intibahı mucip oluyor. Onların etvâr ve harekâtı, onların zihniyetleri halk üzerinde derin bir iz bırakıyor. Zaten uyanmış olan Bulgarlar görüyorum ki gözlerini hiç kapamamak istiyorlar. Şark havasının zihinlere verdiği gevşekliği tedâvi için Alman serumuna müracaat ediyorlar. Yine öyle iken bazı Bulgar Büyükleri Bulgar halkının lüzumu kadar faaliyet göstermediğinden şikâyet ediyorlar. Fakat ben görüyorum ki aşağı katta bulunan halk dirense bile yukarı kattakiler layenkati hayyale’l-felâh! Diye bağırıyorlar, içtimâî mevkiiler tarassud edip duruyorlar.

Bugün Bulgaristan’ın büyüklerini düşündüren madde şimdiden başlayan iktisâdî hareketleridir. Ne yapalım ki âtî de ziyâde mal çıkaralım, ne yapalım ki bî-hakkın müstasil

²³⁹ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

bir millet olalım, ne yapalım ki mübâdeleyi hakkı hakkına icrâ edelim. Paranın rolü ortadan kalkıyor. Tâ evvel zaman içinde olduğu gibi malı mal ile değışmek mecbûriyeti baş gösteriyor.

İşte şimdi Bulgar muktesitleri bu meseleyi düşünüyorlar. Fakat doğrusu Bulgarlardan evvel Almanlar bu düşüncede bulunmuşlar. Almanlar yeni fetholunan Makedonya beldelerinde büyük mağazalar açmışlar. Bunlar leb-â-leb oldu. Her mağazanın kapısında bir değışme çuvalı asılı. Meselâ:

1 okka şeker için	1 okka bakır
1 teneke gaz için	5 okka yün
10 arşın amerikan için	1 deri

İşte bu çuvaldaki malları alacak ahâli malın bedelini para ile değil aynen tediye ediyor. Hem alıcının, hem de satıcının işi görülüyor. Zaten Almanlara da lazım olan para değil, eşyadır. Bu tarzda hareket onlar için para ile alışverişten daha münasiptir.

Bulgarlar bu nevi' mübâdeleyi görünce onu büyük alışverişler içinde esâs-ı ittihaz etmek istiyorlar. Memleketin istihsalâtıyla ihtiyacını mübin birer cetvel hazırlıyorlar. Ne mevcuttur, nenin hariçten getirilmesi lazımdır, bunlar tayin ve tahsis edilerek işe girişilecek. Bulgaristan verdiği mukâbil mütteliklerinden diğer eşya isteyecektir.

Bütün müşahedât gösteriyor ki bir heyet-i iktisâdiye teşkiline ihtiyacımız vardır. Eğer memâlik-i sâiredeki teşkilât-ı iktisâdiye, memâlik-i sâiredeki bizde bulunmuş olsa idi ziyân değil, kâr eder idik.

Bu meseleler yalnız memurîn zihniyetiyle hallolamaz. Çünkü muamelâtın nasıl vuku bulduğuna ne gibi ahvâl-i mestûre cereyân etmekte olduğuna memurîn bi't-tabî vâkıf olamaz. Bizde adem-i itilâfın bir netice-i muzırası daha var: Memurlar ekseriyâ, kendilerine havâle olunan vezâîfi heyet-i mecmuâsıyla nazar-ı mülâhazaya alarak bunun teferrûatı, sûr-ı icrâyedeki incelikleri, ahâliye telâkkî eder kısmını tanzim etmek lüzumunu hissetmiyorlar. Bir makalemizde dediğimiz vech ile bir mahkemedeki hâkim meselâ sanayin-i şerâit icrâyesini bilmelidir. Meselâ fabrikânıza bir makina alırsınız. Bununla bir mukâvele akediyorsunuz. Bir müddet sonra o makinacı keyfine tabiiyetle sizin fabrikânızı bırakıp diğer bir yere gidiyor. Mahkemeye gidiyorsunuz. Hâkim bu işi de diğer işler gibi ruyet ediyor. Hâlbuki makinacının bolsuzluğu sizin fabrikânızın işlerine bâdî oluyor. Hâkim ne eldeki mukâvele-i sarîhaya, ne de ahkâm-ı iktisâdiyeye bakmayarak muhâkemeyi bir alacak verecek davası gibi sürükleyip duruyor. Hâkimin ilk vazifesi bu makinacının ihâneti yüzünden o fabrikânın işlemesine hâlel gelip gelmeyeceğini anlamaktır. Bina'en-aleyh şimdiki hâkimler yeni zihniyetle mücehhez olmalıdırlar.

Zirâat ve Ticaret Nezâretimizi, İstanbul'da bir İktisat Meclis-i Âlisi teşkil-i tasvirini ilân etmiş idi. Biz bu kadcâricik malûmattan tabîi bir şey gibi resmî ve azası aylıklı bir meclis âlimi, yoksa Ticaret Nezâretinde azası hasbî olarak toplanacak bir heyet mi?

Nâzır Ahmet Nesimi Bey'in imâmetinde Dersaâdet Ticaret Odası'nın ıslâhını bekleriz.

Viyana Ticaret Odası Teşkilâtı nazar-ı dikkate alınarak bizim ticaret odasına iktisat işleriyle işgal edecek bir heyet dâimâ vücûda getirilebiliyor. Memurlarımız içindeki bazı iktisat müntesipleri, muallimler o heyete dâhil olsunlar. Nazâriyat ile ameliyyât birbirine kalsın. Tüccar-ı eshâp nazariyyâtı dinlesin, nazariyyât erbâbı da tüccarımızdan hakâyık-ı mevcude hakkında malûmat alsınlar. İşte Bulgaristan'da muktesidîn meşhûre-i devlet tarafından verilen layihâlar tedkik ediyorlar ve kendileri de resmen layihalar hazırlıyorlar. Bunun için milletten on para maaş almıyorlar. Bizde bu kadar fedakârlıklara katlanabiliyoruz. Biz eminiz ki Ticaret Nâzırımızın iktidâr ve himmeti husûl-ı maksat için bir zıman-ı kavîdir.

Tekrar tekrar söylüyoruz, çünkü bir takım meşhudât karşısında teâmiden (teakub) zarar gelir. Bizimle müsâbete bulunacakların nice hazırlıklarına karşı biz kendimiz tensik etmeyi bilmez isek bütün emekler hebâen mensûrâ olur, gider.

Vilayetteki iktisat müdürleri hakkında da birkaç söz söyleyeceğim. Bulgaristan'da ne yapıyorlar, anlatacağım.

İmzasız

(Nu: 6878, 3 CA. 1334, 24 Mt. 1332, 6 Ns. 1916, s. 1.)

*

İKTİSAT MÜDÜRİYETLERİ

Sofya'dan:²⁴⁰

Vilayetlerimizde teşkil-i mutasavver olan iktisat müdüriyetlerinden dahi söz edeceğimizi bir makalemizde beyân etmiştik. Merak ettim Bulgaristan'da bu gibi vazife ile tavgiz edilmiş memurîn bulunup bulunmadığını sordum.

Sûret-i Umûmiyede söyleyeyim ki bir kere Bulgarlar memurlar ve memuriyetler ihdâsından pek ziyâde korkuyorlar. "Kırtasiye muamelesi bir kere devâir-i zihniyeti kaplar ise bundan tahlis-i giriban mümkün olamaz. Bâ-husûs biz varidâtı öyle hidden efzûn bir millet değiliz. Bundan böyle memleketimizde icrâsı elzem ve para sarfını mucip bir takım ıslâhat icrâ edeceğiz. Memuriyet ihdâsında sakınmalıyız." Mütalaasında bulunuyorlar.

Sonra bana dediler ki " Ayrıca taşrada iktisat müdürlerine ihtiyaç olsa gerektir. Prefere'leri, mutâsârrıf sancağı dâhilinde bi'l-cümle ahvâlin her sene mıksal bhir raporunu

²⁴⁰ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

tanzim etmeye mecburuz. Sancak meclisleri ise bu raporlarda münderiç olan ahvâli müzâkere ederler.

Mutâsârrıf raporunu tanzim etmek için heyet-i iktisâdiyeye, ihtisas memurlarına müracaat eder. Meselâ, zirâat müfettişinden veya memurundan, oranın ahvâl-i zirâiyesi hakkında malûmat ister. Ticaretin ne vech ile cereyân ettiğini anlamak için Ticaret Odalarına müracaat eder. Maârifin halini anlamak üzere maârif memurundan istizâhâtta bulunur. Zirâat Bankaları, İstanbul memurlar, liman kapudanları, ahz-ı asker memurları, el-hâsıl her şube-i idârenin reisi, alâ-merâtibihim işleri hakkında mutâsârrıfa mukayeseli raporlar takdimine mecburdurlar. Sancak mevlisinde bunlar müzâkere ediliyor ve bazen bir rapor hakkında memurinden daha ziyâde izâhat istenir. Zaten bu meclisler ahâli tarafından intihab edilemekte olduklarından onlardan her biri memleketlerine ve halka taalluk eden meseleler ise alâkadâr olurlar.

İşte bu sayede hiçbir mutâsârrıfın şerâiti iktisâdiyesi meçhûl kalmaz, sancaklardan bazı husûsât merkeze bildiriliyor, ve merkezin bir kara vermesi ahâli tarafından talep ediliyor. Mutâsârrıflar ve kaymakamların işi yalnız bir idâre-i siyasiyeden ibâret değildir. Onun bu gibi vezâif-i iktisâdiyesi ve ıslâhiyesi dahi vardır.

Hükümet gıllı u gıştan azâde ve mümkün mertebe nice karip olmak üzere tanzim edilen istatistikler sayesinde ne gibi kararlar vermek lazım geleceği hakkında bir kanâat peyda ederler.”

İşte Bulgarlardan işittiğimiz bunlar... Bu gibi meclisler bizde de var. Bu meclislerden bazılarının müzâkerâtını gördük. “Kabul mü? Kabul” şeklinde devran ediyor ise de bundaki kabahat memurin-i mülkiyenin riyâset amûrunda bulunan zevâta aittir. Onlar isterler ise bu müzâkerâta başka bir şekil verirler. Müzâkereler ciddi ve sahih olarak cereyân eder, vilayetin memurin-i fenniyesinden izâhat-ı kaffeye istebir. Bunların içinde ise yaramayanlar var ise azl ediliyor. Kısaca söyleyelim ki vali olacak kimseler Mithat Paşa'nın tercüme-i halini pek dikkatli okumalıdır. Merhûm gibi biri idâre memuru emin olalım ki Avrupa memleketinde bile az bulunur. Bu adamın bütyüklüğünü kimse inkâr edemez. Almanyanın müessesâtında istifâde olunur.

Hükümet-i merkeziye olsun, taşra hükümetleri olsun, husûsi heyet teşkiline halkı teşvik etmelidirler. Meselâ arazi sahipleri cemiyeti, emlak sahipleri cemiyeti, ihrâcât tüccarı cemiyeti, eski imtiyazları Ticaret Odasına intikal etmek şartıyla esnaf ve eshâb-ı sanayi cemiyetleri gibi heyetler teşkiline hükümet bigâyet çalışmalı. Bu cemiyetleri hükümet çalıştırabiliyor. Ticaret, Zirâat Nazırları, Nafiye Nazırları, Maliye Nazırları, bu cemiyetleri mucib-i teşekkür olacak vechile çalıştırabiliyorlar: Memleketin eshâb-ı mesâisini hükümete

takripm etmeli, hükümet onların saadet ve felâketleriyle yakında alakadâr olduğunu göstermelidir.

Hindistan'da servet-i Umûmiyenin nasıl mahvolduğuna ve intitâtın tesis-i eshâbına dair bir rapor tanzim eden İngiliz memurları ilk sebep iyi hayr olmak üzere hüner ve sanayinin ecnebi rekâbeti karşısında inkiraz bulmasını, ikinci sebep olmak üzere Hint'ten pek çok verdi alınarak akenin Avrupa'ya intikal etmesini bildiriyor. Bunun ikisi de bizde tahakkuk etmiş idi. Buna sebep kapitülasyonlar idi. Sancağımız mahvoldu. Hükümetin aldığı vergilerde Avrupa'dan vuku bulan mübayaât-ı cesime ile memleketimizden çıktı gitti. Memlekette paranın kalmaması öyle büyük sefâlet-i içtimâiyyeyi tevlid eder ki bir gün gelir ondan kurtuluş imkân haricine çıkar.

Ahvâl-i iktisâdiyesi en ziyâde ihmâl olunan bizim memleket idi. Ne hükümet, ne efrad-ı servet-i umûmiye meselesiyle iştigal etmek idi. Hâlbuki görseniz ecnebler bile bize ait şeyleri nasıl tedkik ediyorlar. Bulgaristan hakkında mufassal bir eser yazmış olan (Lavale) Türkiye'de meyve ağaçlarının, meyveciliğin nasıl olupta tenâkus ettiğini bile tedkik etmiş. Buna sebep olmak üzere meyve ağaçlarından alınan vergileri göstermişti. Bulgarlar bi'l-ahire bu adamın tavsiyesiyle hareket ederek meyve ağaçlarından vergi almak usûlünü kabul etmişlerdir. Bizde hangi maliye memuru böyle bir rapor kaleme almıştır. Şayet almış ise o raporlar nerededir? Bu gibi şeylerin neşrine delâlet etmelidir. Bunları nezâret-i evrak mahzenlerinde saklamaktan ne çıkar.

Hâsıl-ı kelâm, gerek İstanbul'da, gerek vilayetlerde, leddü'l-iktizâ sancaklarda iktidarları veasi ticaret ve sanayi odaları teşkil edip buralara memleketçe akıl ve tecrübe-i dîde addolunan kimseleri aza tayin ettirmelidir.

İmzasız

(Nu: 6885, 10 CA. 1334, 31 Mart 1 332, 13 Ns. 1916, s. 1.)

*

BİZ TÜRKLER MÜSTAHSİL BİR MİLLET OLSAYIK

Viyana'dan:²⁴¹

İktisadı, daha doğrusu istihsal edici bir millet oluncaya kadar biz, kendimize, “vah zavallı Türkler!” demeliyiz ve acımalıyız... Hatta bu cümleyi evlerimizin dükkânlarımızın kapısı üstüne asmalıyız. Ne için mi? Bu sıkıntıyı unutup yine zevk ve refâhımıza dalarız diye korktuğum için...

Sofya'da gördüğüm halin büyük numûnesini Viyana'da gördüm... Yani muhârebe dolayısıyla çok servet kazanılmamış.... Erbâb-ı san'atın, ticaretin, zirâatın kasaları,

²⁴¹ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

sandıkları leb-â-leb dolmuş... Kadınlar zevk ve sefâhatlerinde daim... Heyetin arkasında yeni moda esvâp ki kıymeti lâ-akıl on beş lira... Viyana ahâlisinden biri bana dedi ki: Her kadın ya altın, ya gümüş, yahut altın kaplama çanta ve giysi kullanıyorlar... Deri çantaların modası geçmek üzeredir. Bundan da ahâlinin serveti hakkında bir fikir edinebilirsiniz.

Tabîi! Millet müstahsil olduğu için servet akıp geliyor... Hükümet bile mecbur olmuş fabrikaların istihsaline nezâret etmeye... Bir fabrika ya moda ibtidâine, yahut amele tedâriğinde müşkülâta tesâdüf edecek olursa hükümete haber veriyor. Hükümet elden geleni yapıyor: Mevâd-ı ibtidâiye getiriyor, yerliden veya üserâdan amele gönderiyor, yahut bar-gîr veya yük otomobili kullanıyor... Askerî komisyonları geliyor, fabrikayı nazar-ı dikkatten geçiriyor. Hatta büyük ticarethânelerin müstahsimini kâfi olup olmadığını da nazar-ı itibara alıyor, bi'z-zât gelip reyü'l-ayn tahkikat icrâ ediyorlar.

Memleketin iktisâdî hareketlerine, alışveriş makinalarına hanel gelmemek için hükümet bu kadar çalışıyor. Bunun da sebebi, yok değil... En ziyâde muhârebeden sonra her memleket için pek çok sermayeye ihtiyaç görülecek imiş... İhtiyar edilen mesarif-i azimenin, tahribâtın cebr ve taksimi, iyiden iye bir takım müessesât vücûda getirilmesi, asker ailelerine, aytâmına bakılması, harbiyenin, bahriyenin, kemâlen tecdid ve tensiki milyarlarca altın sarfını istilzâm edeceğinden hükümetler şimdiden iyiyi düşünüyorlar, her memleket serveti kendine celp etmek istiyor. Bade'l-harp fakir kalan milletin diğerlerine esir olması muhakkaktır. Hatta müttehede-i Amerika'nın, pek çok memleketlere iktisâden hâkim olacağını söylüyor.

Ben gazeteci ve bina'en-aleyh gazeteci müstahliği olduğumdan gazete kâğıdı tedâriği meselesi ayrıca nazar-ı dikkati celp etti. Fiyatlar alabildiğine artırıldığı halde bile yine harice kâğıt verilmek isteniyor... Bugün Avusturya, müttefik memleketler ile bî- taraf memleketlerden vuku bulan siparişin haddi hesabı yoktur. Fabrikalar bu siparişleri icrâ etmekten bi'l-küllüye acizdirler... Elinizde para kapı kapı geziyorsunuz. Alacağınız cevap, "ma'a't-te'essüf malımız yok" sözüdür. Artık fabrikalar gazete kâğıdından ziyâde iyi kâğıt imâl edip beş katına satıyorlar. Bina'en-aleyh başka müşetilerin bi't-tabi esamesi okunmuyor. O derecedeki gazete kâğıdı fiyatı için artık piyasa, meşruiyet, insaf, fedakârlık filan kalmamış. Müracaat ettiğiniz fabrikanın halkından ne geçerse sizden ı fiyatı istiyor.

Müstahsil millet olmalı, meydana bir şey koymalı, çıkarmalı ve's-selâm. Şu Beykoz da iki yüz bin liraya yakın bir masrafla en güzel bir kâğıt fabrikası vücûda gelmiş idi. O fabrikanın makinaları Avusturya'nın değme fabrikalarında yoktur. Meselâ orada bir mükemmel bir makina vardır ki on sekiz bin lira kuymetindedir. Avusturya'da belki bir veya iki fabrika da böyle on sekiz bin liralık makina bulunabiliyor. Fakat içimizde bir mühendis,

bir sahib-i san'at yok ki Şu fabrikayı iŐletsin. Bir Avustuyalı ile syleŐiyor idik. Bana "hakikaten iktisadiyatta ne kadar gerisiniz. İstanbul'dan Avrupa'ya sevk olunan paçavranın haddi hesabı yok. Siz elinizdeki o fabrikada yalnız iyi kâğıt imâli edecek olsanız yine mevâd-ı ibtidâiye buluyor idiniz, iktisadiyatı hiç anlamıyorsunuz. Beykoz fabrikası hakkında malûmâtım vardır. En iyi ve en pahalı kâğıtları yapabilmek için tesis olunmuştur. Hiç olmazsa kullandığınız takirlik ve mektupluk kâğıtları imâl ediniz" diye bana itâb etti.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6930, 25 R. 1334, 15 Ms. 1332, 28 Ms. 1916, s. 1.)

*

NAZARİYYÂT DEĞİL AMELİYYÂT

Memleketimizde iktisadiyyâta meyl hevesi artıyor. Bazen nazariyyât, bazen fiiliyyât muhitinde teşebbüsler vâki oluyor. Bu hal, Türk unsurunun eski uykulardan uyandığına delâlet eder. İhtimal ki kusurlar, hatalar vukûa geliyor. Fakat bir gün gelecek ki tecrübelerimiz bize doğru yolu gösterecektir. Yeter ki biz Şimdi bu işlere girişmiş ve tecrübe meydanına atılmış bulunalım.

İktisadiyyât Mecmuâsı'nın son iki nüshasında iki teşebbüsten bahsolunuyor. Biri Zirâat Nezâreti'ndeki iktisad meclisi, diğer, İktisad Derneği ki bunlar bi'l-hassa nazariyyât ile meşgul oluyorlar. Kuvve-i tenfiziyeye müstenid olmamak üzere teşkil eden bu iki cemiyetin sırf nazariyyât işe iştigâl etmeyeceklerini ümid eyleriz. Memâlik-i Osmaniyye'nin bugünkü ihtiyacı, nazarî olmaktan ziyâde amelîdir. Bu ihtiyac ilm-i iktisadın mebâdi-i nazariyyesinden pek uzaktır. Hayatımız mübrem, aceleci, çabuk neticeye müntazırdır. Bâ-husûs memleketimizde yapılacak işler, teşebbüsât-ı iktisadiye malûm ve muayyendir, meydandadır. Biz her memlekette sonraya kaldığımız için diğer memleketlerin teşebbüsâtı içinde hangilerinden fâide-i umûmiye vücûda gelmiş ise onu hemen tatbikata mecbûruz. Akademyanın müzâkerâta ne hal, ne de zaman müsâid değildir. Bu teşebbüsleri icrâ edecek kimseler, nazariyyât üzerine bina-yı muâmele edemezler. Onlar, nerede ne yapılmış, Şerâit nedn ibâret imiş, bizim memleketimizde yapılacak şeyler neden ibârettir, bunu reyü'l-emin bilirler ise kâfidir. Zaten biz diğer Őubelerde de mütalaat-ı nazariyyeden bir istifâde edemedik. Hem nazariyyât bizi çok yalnız yollara sevketti. Fiiliyyâta, görgüye müstenid tedkikâttır ki bize lazımdır. Meselâ İktisadiyyât Mecmûası'nda memleketimizde ipekçilik hakkında yazılmış güzel bir bend var. Fakat bu bendi okuduğumuz zaman zihnimiz boşluktan kurtulamıyor. Bizde ipekçilik neden iki yüz kırk bu kadar bin liraya kadar çıkabilmiş, ne için sonra fevkü'l-had bir sûrette tenezzül etmemiştir? İpekçilik terakkîsine mâni olan şeyler bizde neden ibârettir? Usûlde, kavâidde, adat-ı muhayyile de, vesâit-i

icrâiyede ıslâhı iktizâ eden ne gibi şeyler vardır? Bunları kılı kırk yayarçasına teşrih etmelidir ki kanâatimiz memleketimizdeki ipekçiliği kavrayabilsin. Meleketimizde ipekçiliğin inkişâfına mâni olan nice şeyler vardır ki iş içinde bulunan kimselerin bunlara bi'z-zât ve ilme'l-yakîn malumdurlar. İşte onların ilmidir ki mûcib-i fâidedir.

İpekçiliği memleket-i ecnebiyede neden dolayı terakkî ettiğini bi'l-fiil anlatmak lazım geldiği gibi biz de neden geri kaldığını da müstahsillerden, mensûcât-ı tüccâriyeden ince ince tedkik lazımdır. Bu husûsta nazariyyattan istiâne edilemez.

Bizde iktisâdiyyâtta maksad nazariyyât ile iştigâl değildir, memleketi ya mevcûd olupta fâidesi az görülen veya hiç mevcûd olmayan şeyler hakkında malûmat sahibi etmektir. Bu ise nazariyyât ile olmaz. İlm-i mesâiye girip bu meselelere akıl erdirmek iktizâ eder. Meselâ geçen bir makalemizde yazdığımız veche ile memleketimizde aslâ mevcûd olmayan ihtiyâcât-ı müberremeden bulunan şeyler için muhârebe hengâmında mahreç şehâdetnâmesi aramak bî-vechedir. Farz edelim ki bize, memâlik-i mesdûdeden bir gemi gaz geldi. Bunun matreç şehâdetnâmesi yoksa biz bu malı geri çevirmeyiz ya bi'l-akis geldiğine pek memnûn oluruz.

Âlem-i mesâiden haberdâr olmak demek. Yine kâğıt meselesini ele alalım. Bunda nazariyyât ile iştigâl edecek bir keyfiyyet yoktur. Kâğıt nasıl yapıldığını, nasıl sevk edildiğini, ormanların kâğıt fabrikalarına ne kadar yakın bulunması lazım geldiğini, ne gibi ağaç iktizâ ettiğini, vesâit-i nakliyenin neden ibâret olduğunu, *Chllev Loyd* ne veche ile imâl edildiğini, bizim memleketimizde ne kadar paçavra çıktığını, ne kadar kâğıt sarf edildiğini bilmelidir. Hatta kâğıt yapılacak yerlerden akan suların mevâd-ı muhteviyesini de bilmelidir. Bize her halde kâğıt lazımdır. Artık mebâdi-i nazariyyeden, mücerredâttan bahse hâcet yoktur. Kâğıt imâli zanaatı nasıl tesis eder işte onu bilmeliyiz. Bunu bilmez isek şimdiki gibi bu zanaattan mahrûm kalırız. Ulûm-ı nazariyyenin bir kâidesi olamaz.

Kezâlik bugün Viyana'da bizim tüccârımızı bir heyet-i mecmûa gibi idâre ettirecek gayet ufak bir teşkilâtımız olsa idi emin olun meselâ sabunu burada on beş kuruştan ziyâde almaz idik. Ve kezâlik elli altmış kuruşluk kâğıtlar bizim gazetecilere yüz kurona satılmaz idi. O zaman biz gazetelerimizi şimdiki gibi iki sahife değil, dört sahife olmak üzere çıkarır ve şimdiki gibi en lüzûmlu bir zamanda efkâr-ı umûmiyemize, kârilerimize daha başka türlü malûmat verebilir idik.

Memâlik-i Osmaniyye'nin hayat-ı iktisâdiyesi nazariyyât dâiresinden pek öte tarafa geçmiştir ve bunu anlamak hiçte müşkül değildir. Asla ve kata bunun kavâidini kitaplarda aramaya ihtiyaç yoktur. Tecrübe ile ihrâz edilen bilgidir ki bize lazımdır. Memâlik-i Osmaniyye'nin ahvâli göz önünde edilmeli, malûmat-ı istatistikiyeye ıttılâi hâsıl olmalı.

Meselâ mensûcât fabrikası yapılabilir mi bunu idrâk için nesc iş bilmeli, memlekette ne gibi ve ne kadar pamuk çıktığını, ahâlinin ne tarzda mensûcât kullandığını, ücretlerin ne kadar olduğunu bi'l-fiil bilmeli ve diğer malûmat-ı umûmiyeye vâkıf olmalıdır. İşte onlar ve teferruâtı bizde bulunmadığı veyâhud muhit-i müsâid olmadığı içindir ki mensûcât fabrikaları peydâ olmamıştır.

Hülâsa demek isteriz ki biz nazariyyât ile uğraşacak bir zamanda değiliz. Bize ameliyyâta girişecek insanlar lazımdır. Bina'en-aleyh cemiyetlerimiz mümkün olursa içlerine amelî insanları da almalıdırlar. Sonra imkânını bulabilirler ise her bir şubeyi erbâbından ve mahâlerinden tedkik zahmetine katlanmalıdırlar. Vakıâ bu pek güçtür. Bir veya bir kaç kitabın sahifelerini okumakla nazariyyât pek kolay edinilir. Diğerleri ise fevkâlâde müşküldür. İki kere daha söyledik. Şu muhârebe hengâmında ve ondan sonra ahvâl-i iktisâdiyeye bir mecrâ tayinini İsviçre hükümeti nazariyyât ve ameliyyâtı cem' eden meslekler erbâbından sordu. Onların malûmât-ı ilmiye ve adediyesidir ki hükümeti sevk ve idâre etti. Bu malûmâtı okuduğumuz nazariyyâttan bahsedildiğini gördük. İhtiyaç fabrikaya, zirâata, ticârete idi. Nazariyyâta değil idi. Arzu ederiz ki bizde de bu cihetler anlaşılın kitap mütâlaasıyla edindiğimiz nazariyyat bilgilerine nihâyet verilsin.

İmzasız

(Nu: 7170, 3 RA. 1335, 14 KS. 1332, 27 KS. 1917, s. 1.)

*

TAŞRADA İKTİSÂDÎ İNTİBÂH

Ay yahut hafta geçiyor ki îadesi taşralarda teşekkül etmiş Millî Anonim Şirketleri'nin²⁴² kayd-ı muameleleri ile uğraşsın. İzmir gibi yakın vilayetlerden tutunuz da serhadlere kadar birçok şehrimizde ekseriya ufak sermayeli şirketler teşkil ediliyor. Muhârebenin üçüncü senesindeyiz. Gerek bu üç sene içinde, gerek ondan biraz evvel vücûd bulan bu şirketlerin ekseriyetini tuttuğu işlerde muvaffak oldu. Mebzûl temetti koyunları tediye edildi.

İmtiyâzât-ı ecnebiyenin kaldırılması bu hareket-i iktisâdiyenin en büyük şevki olmuştur. Avrupa ile münâsebet-i ticâriye, kadimen, hep gayr-ı millî eller vasıtasıyla idâre edilmekte idi. Memleketimiz dâhilindeki müstahsiller limanlarımızda yerleşen ecnebi komisyoncuların elinden bir türlü kurtulamıyor. Müctemian işlerini tedvir ve müdâfaa edecek teşkilâtı vücûda getiremiyorlardı. Bina'en-aleyh vasıtalar, müstahsillerden pek ziyâde para kazanıyorlardı.

²⁴² Anonim Şirket,-Şirket-i Mesâhime-şeklinde istimâl edilse bir yabancı gelmeden kurtulmuş oluruz.

Hâsıl olan intibâh neticesinde bu müessesât meydana getirildi. Harp dolayısıyla ticâret beyne'l-milel hemen hemen hâl-i atâlette bulunmakla beraber yine bu kâbil müessesât-ı millî sermâyenin tenmiye vesâitine muvaffak oluyor.

İnşallah kemâl-i muvaffakiyyetle harp bitince ecnebi memleketlerdeki müşterîler, karşılarında muntazam ve hukuk-ı münferideyi himâyeye kâbiliyet-kâr şirketler ve ajanslar bulacaklardır.

Taşralarda bir kaç Müslüman bankası da teşekkül etti. Osmanlı İtibâr-ı Millî Bankası müdüriyeti tarafından bir muharririmize verilen şayan-ı memnûniyet malûmata nazaran bu yeni müessesât-ı mâliyenin cümlesi, emin ve itibârda şayan ve meselâ yeni bankayı taşralarda muvaffakiyyetle temsile kudret-yâb olacak bir vaziyet-i mâliye de imişler.

İtisâfât-ı ecnebiye, vaktiyle Türkleri, kendi memleketleri içinde bile yabancılardan daha az hukuka mâlik bir tabaka mevkiine indirmişti. Eğer bu hâl maâzallah bir müddet daha devam etse idi bize kendi vatanımızda bir iş kalmayacaktı. Yetiştirdiğimiz bütün mahsûlü, eski tabir ile olanca masiâmızı isimleri malûm ve birbiriyle müttetik birkaç komisyoncu, bir iki sendika, adetâ pazarlıksız ele geçiriyor ve bize de ancak gelecek sene mahsûl yetiştirmek için zarûret miktarı bir şey bırakıyordu. Bu devre çok şükür kapandı. Bugün teşekkül eden bankaların, şirketlerin etrafında binlerce tâcir ve esnâf, yüz binlerce amele, milyonlarca çiftçi daha müsâit şerâitte faâliyet ibrâz etmeye çare bulacaklardır. Halkımızın gözü açılıyor. İktisâdiyyâta kuvvet vermekten başka bir milleti kurtarmanın çaresi olmadığını herkes iyice anlıyor. Âmmenin, bugün, matmah nazarı kazancıdır.

Ticâret gibi, taşralarda, her mesleklere de ehl-i vatan fazla râğbet göstermeye başlamıştır.

Eskiden memleketimizde tabâbet, husûsiyle eczacılık, dişçilik, kimyagerlik pek o kadar meşâgıl-ı milliyyeden sayılmazdı. Etibbanın ekseriyeti başkalarından, akliyeti bizden idi. Şimdi ise nisbet bir aks oldu.

Mühendislikte de bu tefeyyüzü görüyoruz. Tabâbetin ne kadar ihtisâs şuaabâtı varsa, mühendisliğinde o derece envâi muhtelifesi mevcuttur.

Kadimen, Avrupa'da tahsil gören bir genç mühendis buraya avdetinde san'atını icrâ edecek bir saha bulamadığından bi'z-zarûre ve ma'a't-te'essüf tahvil-i meslek ve terk-i ihtisâs ile memûr olurdu. Şimdi ise bir mühendis, her halde hünerini irâe edecek zemîn buluyor.

Elektrik, olanca kerâmetleriyle taşralardan anlaşıldı. Eskişehir'e varıncaya kadar bazı şehirlerimiz elektrikle tenvir edildi.

Muzafferiyet-i nihâiyeden sonra yollar açılıp elektrik levâzımı kolaylıkla memleketimize galep edilince bu kuvvetten istifâde etmeyecek köşe bucağımız kalmayacaktır.

Göz ile değil, taşralılarımız menâbi servetimizin tedkikini artık kendilerine bir vazife biliyorlar. Bu bâbda, sırf tettebbuât-ı fennîye için bile, masraf edenler var. Harp hengâmı kendileri için şiddetli, ıztırab-âlûd bir devre-i intizârdır. İşler cereyân-ı tabiiyyetine girdiği vakit –emin olunuz- bir teşebbüs-i şahsî yağmuruna tutulmuş olacağız! Tedkik edilen, ciddiyet-i fenniyesi dâhilinde mazhar-ı tettebbu olan hazırü'l-nan hatta tarılan o kadar çok işlerimiz duruyor ki bunların vücûd bulmasına yalnız bir mâni kaldı. O da harpten başka bir şey değildir.

Hiçbir çiftlik sahibine tesâdüf etmedik ki istikbâli için cebinde bir prjesi olsun!

Esâskir olacak olan yeni iktisâdiyyâtımıza istinâd edecek varidât-ı cedide devletin de kadiminden daha ehemmiyetli olacağı bedîhîdir.

Her halde şurası katiyetle malûm olmalıdır ki atâlet-i iktisâdiye asırlarının sonu bizim için gelmiştir.

Şayan-ı teşekkürdür ki bu hareket ve faâliyet sa'y-ı tedâbir ile istihsâl olunmuş değildir. Galîyan, zindelik milletin amâk-ı ruhundan, halkın müfekkiresinden, zarûretin icâbâtından geliyor. İşte bunun içindir ki bu hareketin devamlı olacağından, asla geçici olmayacağından eminiz.

İmzasız

(Nu: 7205, 9 CE. 1335, 3 Mt. 1333, 3 Mt. 1917, s. 1.)

*

NARH, HADD-İ AZAMÎ FİYAT

Viyana'dan:²⁴³

Buraya gelir gelmez önümde epeyce nâfi bir tettebbu zemini açıldı. Bize ve buraya ait olmak üzere bir takım mevâda mütali oldum. İnsan şu memleketlerde neler öğrenir, öğrenir de vatanını da öğrendiklerinden müstefid eder. Bu memleketlerin teşkilâtıdır, mahkemeleridir, matbûatıdır ki selâmet-i umûmiyenin kefilidir. Şunu, bunu her ne araştırarak olsa o avâmilin tesirâtını görüyoruz. Avâmil müesser oldukça nizâm-i içtimâi hâsıl olur. Avusturya'da esnaf ve tüccarı esnaf dâiresinde yürütmeye Adliye Nezâreti'nin bî- tarafâne ve şiddetli tahkikatı sebep olmuştur. Bu olmasa idi Viyana'da bir çift kundura iki yüz kurona çıkardı.

²⁴³ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Kânûn haricine çıkan ve alışverişte halkı ızrar eden esnafın zararlarını imhâl-i izâle olunur.

Meselâ: Kunduracılar azıttıkça azıtarak fiyatları küll-i yevm alabildiğine yükseltmekten hayâ etmemişler. Hükümet bakmış ki böyle bilâ-lüzûm fiyat çıkartışın Avusturya'ya hücum eden hariçteki düşmanlara yardım etmekten başka bir manası yoktur. Derhâl haffâfları kösteklemiş: Yeni ta'limât mucibinde mağaza ve dükkânlarda eskiden mevcûd olan kunduraların fiyatı şu kadar fazla olabilecek, yeni alınan malın fiyatı da bu kadara kadar çıkarılabilecek. Gayet cesim bir kunduracı daha doğrusu bir haffâf nasılsa buna riâyet etmemiş. Hemen dükkânı basmışlar, ne kadar eski mal varsa meydana çıkarmışlar. Bunlara adil ve hakkâniye tevkifen fiyat vazî etmişler. Polisin nezâreti altında ahâliye sattırmaya başlamışlar. Görseniz mağazanın önü ve iyice kalabalık...

Bunu işiten kunduracıların paçaları tutuşmuş, herkes malını ortaya dökmüş. Eskisi bu, yenisi şu diye muhtelif fiyatlarla mal satıyorlar. Bütün kunduraların üzerinde fiyatlar yazılı. Kundura olsun vesâire olsun herhangi malda, sahibi fazla fiyat isteyecek olursa derhal polise müracaat olunuyor. Hükûm-i kânûnun neticesi ne olduğunu şimdi anlarsınız:

	Para	Kuruş	
Şeker	25	4	kilosu
Kahve		28	“
Patates	30	0	“
Fasulye		3	“
Sığır eti		36	“
Koyun		24	“
Tereyağı		39	“

Kumaşların dahi fiyatları muayyen. Hem nasıl muayyen? Herkesin alyabaildiği rakamla... Evvelleri, medlûlleri millî olmayan bir takım harfler kumaşın üzerindeki yaftaya yazılır idi. Bizde de el-yevm öyledir. Bu harflerin ne demek olduğunu yalnız mağazanın müstahdimleri bilirlerdi. Şimdi ise her şey açık. Müşteri kumaşın üzerindeki fiyata bakıyor. Hatta şüphe ederse mağaza sahibi defterini bile müşteriye göstermeye mecbûr oluyor.

Öyle intizâm, öyle şiddet var ki esnaf artık fiyatlığa cüret edemiyor. İşte bu saye de eski fiyatlar ile yeni fiyatlar arasında küllî fark hâsıl olmuş.

Doğrusu bizim İstanbul esnafında hiss-i merhamet kalmamış. Daha pek yakınlarda bir hanım, Sultan Hamamı taraflarında çarşaflık ipekli almış. Yüz mü vermiş yüz yirmi mi vermiş, on günün içinde kumaş önlerinden gitmiş, tarazlanmış. Esnafımızın iktisâd-i

milliyye vurdukları darbe pek şiddetlidir. İşte vaktiyle tavsiye ettiğimiz kooperatif şirketleri tamim etse idi insafsızlık bu dereceyi bulmaz idi.

Viyana'da bir mal ne kadar az olursa olsun satıcılar fiyatı çıkaramıyorlar. Bitiyor, o başka. Bu halde ne zengin, ne de fukaraya bir şey var.

Yalnız sefâhat kabilinden olan eşyadır ki fiyatları muayyen değil. Mahaza mevâd denilen şey her yerde pek ziyâde hükmünü icrâ eden bir salatanat olduğu cihetle biraz hal ve vakti yerinde olan kadınlar ökçeleri kısa kunduraları, eski mevâd olduğu için, almıyorlar imiş. Fiyat pahalılığına bakmayarak yeni mevâd kunduraları intihâb ediyorlar imiş. Bizde de en ziyâde kadınlar, aldatıldığını İstanbul'da iken reyü'l-emin görmüş idim. Kadınların bu zaafına karşı söylecek söz yoktur. Kadın süslenmeyi ve beğenilmeyi istemekle mefturdur. Ne iktisâdı tanır, ne fakir ve zarûreti... Yine İstanbul'da işitmiş idim ki kadınların nicesi nesi var nesi yok satıp savurarak bir kundura ile bir çarşaflık tedârik ediyorlar imiş. Sırası gelmiş iken söyleyeyim ki bu hal, bizde daha ziyâde ileri gidecektir. Buna karşı bir tedbir ittihâzına da imkân yoktur. Yapacak yalnız bir şey vardır ki o da lazım olan parayı kadın, erkek herkesin kazanmaya gayret etmesidir.

Sanayiye, ticâreti bi'l-hassa ihrâcatı yolunda olmayan bir milletin Avrupa hayatına koşması müthiş bir felâkettir. Ma'a't-te-'essüf itirâf etmeliyiz ki bizde menbâ-i servete sahip olmadan bu gibi sefâhatlara mübtelâ olmak fakirimiz artırmaktan başka bir şeye yaramaz.

Alışveriş kânûnlarının sûret-i infâzı görülecek bir bir manzara arz ediyor. Herkesin ödü kpouyor ve ister istemez doğruluk cihetine meylediyor. Fakat şurasını da ilâve etmeli ki Viyana'nın gerek polisi, gerek belediyesi cihân misli nâdir bulunur idârelerdir. Burada polis için, polis fennini tahsil mecbûrîdir.

Hele ahâlinin mekûlatı iştirâ ettiği mağazaların önündeki intizâmı görmeli. Başta bir polis neferi bekliyor. Halk ikişer, ikişer, arka arkaya dizilerek nöbetle mal alıyor. Bizim tünelde bilet gişesinin önüne kimi aşağıdan, kimi yukarıda, kimi öteden gelip biri diğerini vaktiyle bilet almaktan men ediyor. Acaba şu kadarcık intizâmı temin etmenin ne güçlüğü vardır? Yine polislerimizin ellerindeki ta'limatnâme de arabalar fazla yük vurulmayacağı musarrah iken bizim polislerimiz bunu da ihmâl ediyorlar.

Terbiye-i milliyyeden evvel öğrenilmesi lazım olan insanî, medenî, bütün âdemiyete şâmil bir umûmî terbiye vardır. Onu belediyeler, kânûnlar, emniyet-i umûmiyeler, tesise gayret ederler. Meselâ bizim İstanbul'un tramvay arabalarının, şirket vapurlarının oturulacak yerlerine bir bakmalı. Ceviz, fındık kabuklarını yerlere atmak câiz!

Fazla yük çektirilen hayvanâtın azap oldukları hakkında hangi polisin nazar-ı dikkatini celb etseniz alacağınız cevap “ben ne yapayım!”dan ibâret kablır. Vezâif-i umûmiyeye ait olan husûsâtı ile'l-maşallah ihmâl edemez. Sutûr-ı hadisattan ibret alalım.

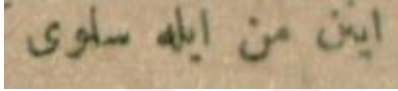
*

**

Nisan'ın yirmi Birinci gününden itibâren Viyana kahvehânelerinde zaharin denilen şekerli maddenin kullanılmasına cevaz verdiler. Bizde bu maddenin istimâli henüz cevaz değildir. Acaba bu madde hakîkaten zararlı mıdır? Zararlı ise Avusturya hükümeti buna neden müsaade etti? Kimyagerlerimiz lütfen *İkdâm*'a bir mütâlaa-nâmecik gönderseler.

Mahaza birçok kişinin cebinde kâğıda sarılı şeker var. Zaharinli kahve veya çayda hiç lezzet olmuyor imiş. Bizde zaharin şeker gibi mugazzi değil imiş. Kezalik yalnız bir fabrika var imiş ki onun mamûlatı iyi imiş.

Avusturya'da şeker yok zannetmeyiniz. Bunlar şekeri memâlik-i ecnebiyede Avusturya parasının kıymeti düşmemek için sandıklarından dâhilen kolay kolay şeker sarfetmiyorlar. Hatta bize de en sonra kilosu on bir kuruştan iki bin vagon şeker verdiler.

Şekerin kilosu on kuruşa satılması buraca pek yükse bir fiyat adde olunuyor. Hâlbuki biz hatta yirmi kuruşa satılacak şekeri Hazret-i Musâ'ya gibi tamü'l-hîyeden addeder idik.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7264, 9 R. 1335, 1 Ms. 1333-1917, s. 1.)

*

PARALARA İÂDE-İ KIYMET

Viyana'dan:²⁴⁴

Avusturya'daki amûr-ı mâliye erbâbı kavâim-i nakdiyenin tezyid-i kıymetini mûcib olacak mevâdın müzâkeresiyle meşgul oluyorlar.

Hakîkaten, bu düşünülecek mühim bir meseledir. Kâğıt paraların kıymeti düşerek eşya ve emvâlin fiyatı ise fırlayıp gitmektedir.

Devlet tarafından takdir-i kıymet ve tayin-i had edilmek sûretiyle vâki olan teşebbüsler dahi bir fâide-i ilmiyeyi müfîd olamıyor. Çünkü piyasaları muhit olan ahvâl-i tabiiye ve iktisâdiye karşısında indî olarak verilen o emr-i mücberenin bir tesiri olamaz [?] bu bir fâide-i umumiyedir.

²⁴⁴ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Avusturya'da dahi fiyatlar layenkâti çıkıyor. Mûcib-i mal ise nedret peydâ ediyor. Diğer taraftan Avusturya kronlarının kıymeti, bî-taraf memleketlerde mübadelenin tenakusundan dolayı düşüyor.

Meselâ bugün İsviçre'de ya Avusturya'dan yahut Türkiye'den para getirip de yaşamaya mecbur olanlar müşkülât-ı azimeye dûcâr oluyorlar. Buna munzamm olmak üzere emvâlin fiyatı da artıyor.

Mübâdelenin fikdanı paranın kıymetini haricen düşürdüğü gibi memlekette istihsâlatın azalması da dâhilen kavâim-i nakdiye kıymetini tenzile sebep oluyor.

Buna karşı hava ile hiçbir şey yapılamaz. Cebren kıymet vazî etmekle iş bitmez. Bunu her yerde görüyoruz. Bir takım tedâbir-i tabîiyeve iktisâdiye bulmalıdır ki bu devrin çaresi görülebilsin.

İşte Avusturya şimdi bu mesele ile iştigâl ediyor. Hastalık umûmî olduğu için müzâkerât-ı vakıa her yer için câlib-i nazar-ı dikkattir.

Amûr-ı mâliye ve iktisâdiye müntesiblerinin buldukları tebdirler şunlardır:

Evvelâ: İhrâcâtın tezyidi. Avusturya'da ekseriyetle ne çıkıyor ise bunlardan hangileri harice sevk edilecekler ise işte bu gibi eşyanın ihrâcât miktarının tezyid edilmesi. Elli üç kalem eşya bulunmuştur ki ihrâcâtın tezyidine sebep olabiliyorlar. Şarap, odun, dabağatta kullanılan ağaç kabukları, çimento bunlardan bir kaçıdır. Demek oluyor ki Avusturya şarapları, odunları, çimentosu sarfiyyât-ı dâhiliyeyi temin ettikten sonra harice dahi sevk edilebilirler. Bunların tezyid-i istihsâli ise yeni bir organizasyona bağlıdır.

Bugün, bahtiyardır, o millet dâhil ve hariç için ihtiyâca kâfi mahsulat ve mamulat yetiştirebiliyor. Bizim meselâ İsviçre'ye sevk edilebilecek emvâlimiz olsa idi frank ile kavâim-i nakdiyemiz arasındaki fark derhâl düşer idi. Ma'a't-te'essüf usûl-i zirâatimizin kadîmü'l-eyyâmından biri tecdid edilememesi, iktisâdi millînin yine eskiden beri bir türlü anlaşılamayışı bizi bugün milyarlardan mahrum eylemiştir. Macaristan'da ufak şehirlerde bile milyonların adedi insanın aklına dokunacak kadar artmıştır. Yine o sayededir ki Macaristan'da yağ, peynir, süt, ekmek gibi mekûlât balıgan mebâliğ-i mevcûd olup başka yerlerde ekmek koklatmak sûretiyle iğtidâ edilir iken Macarlılar has ekmek yemekle meşgul bulunuyorlar.

Sâniyen – Dâhili harp istikrâzâtı akd etmek. Bu istikrâzât, mecburî olacak ve bu sûretle halk elindeki fazla para hazine-i devlete girecektir. Devlet bu sûretle meselâ bir milyarlık bir istikrâzât akd edecek olsa o kadar para yahut o kadar kavâim-i nakdiye meydandan kalkmış oluyor. Şimdiki gibi kasalar, cüzdanlar para ile leb-â-leb dolup taşacaktır.

Sâlisen – Devlet borçlarını tediye etmemektir. Piyasadan, memleketten bir şey aldığı gibi bedeli hazine tahvilâtı olarak verilecektir. Bu tahvilât para gibi tedâvül edemeyeceğinden alınan eşya mukâbilinde tüccara para saçılmış olacaktır. Bu tahvilâtın nakde tahvil-i mabed harbe talik edilecek veyahut gümrük ve vergi gibi borçlara mukâbil tahvilât-ı mezkûre yine hazine-i devlete girecek demektir.

Râbien – Avansların kati... Devlet için iktizâ eden bazı şeylerin imâli için erbâb-ı sanayiye, fabrikalara epeyce peşin verilmiştir. Bu avansların miktarı iki milyar kadar büyük bir yekûna bâliğ olmuştur. Fi'l-vaki el-yevm erbâb-ı sanayi o kadar zengin olmuştur ki bunlara bazı şeyleri edinebilmek için avans vermeye artık lüzum yoktur.

Hâmsen – Harbiye Nezâreti'nde mevcûd fazla eşyânın piyasaya satılması... Muhârebenin ibtidâlarında ihtât olmak üzere piyasan pek çok eşya kaldırılmış ve de buralarda hıfz edilmiştir. Bir taraftan ise mevâd-ı ibtidâiye kesildiğinden bu eşyanın meydândan kaldırılması fesin ihtiyâcatını eşkâl etmiş; çünkü mevcûd eşyada nedret hâsıl olmuştur... Eşyanın toptan savlet-i marifetiyle alınivermesi piyasa fiyatların pek ziyâde yükselmesini mûcib olmuş ve iktisâd-i memleket bi't-tabii nedret tesirâtına tabîi olmuştur. Mağazalarında ve ellerinde az mal kalan tüccâr, ne kaldı ise ona bi'l-mecbûriye pek âlî fiyatlar koymuşlardır. Şimdi tahakkuk etmiş ki Harbiye Nezâreti depolarında tekrâr piyasaya iâde edilecek hayli mal vardır.

Sâdisen – Harbiye Nezâreti mesârifinde iktisâd icrâsı... “Lede't-tahkîk” anlaşılmış ki mesârifin bir kısmı beyhudedir. Bundan devlet mütezarrır oluyor. Beyhûde ve fazla şeyler için masraf edilmeyecek ve ziyân-kârlık olmamasına dikkat edilecektir.

Sâbia – Piyasadaki kısım ve tahvilât-ı ecnebiyenin sebt-i defter edilmesi ve bunların fazla fazla iştirasına mümânet edilmesi hariçten yeniden girmemelerine bakılması...

***

Bâlâda dediğimiz komisyonda Verçle gibi amûr-i mâliyece yedd-i tûlen eshâbından bulunan zevât vardır. Bu zevât esbâb ve avâmil-i iktisâdiyenin taharrisine atf-ı dikkat etmişler. Meşhur erbâb-ı ticâret ile mâlîyûnun da reylerine müracaat eylemişlerdir. Fi'l-vaki kavâim-i nakdiyenin şimdiki derece tenezzül kıymeti devletler için amûr-ı mühimmedir.

Dediğimiz gibi iktisâdiyât ve maliyâtta cebren bir muhit-i müsâit peydâ edilemez. Bunu husûle getirecek bir kuvve-i mücebbere kâinatta görülmemiştir. Bir tarafta vuku bulan bir hata-yı iktisâdi diğer tarafta derhâl kendini gösterir. Piyasadaki envâlin kıymetlerini yükseltecek ahvâl-i iktisâdiye mevcûd ise o envâlin kıymetlerini sinni tedbirler ile indiremezsiniz.

Avusturya maliyûnu, gazeteleri bir müddetten beri tezyid-i ihrâcât çareleriyle meşgul oluyorlar. Zirâ paranın kıymetindeki düşkünlük erbâb-ı hükümeti pek ciddi sûrette işgâl edecek mahiyettedir. Nüfûsları milyonlara bâliğ olan milletlerin muâmelâtında vâsita-ı tezekkûl olan para bu derece kıymetten düşer ise onun devam edip gitmesine nazar-ı müsâmaha ile bakılamaz. Ne garip neticeler göze çarpıyor. Paraların kıymetsiz ve mebzûlen alınıp verilmesi ahlâkiyâta bile tesir eder. Dikkat etmişler muharebeden ahlâk-ı umumiye pek fenâ müteessir olmuş. Bir taraftan para kümeleşmesi diğer taraftan bir takım muhtaç-ı muâvenet ailelerde bu kıymetsizliğin artması ahlâki, parayı veren ve alanlarda da mütesâviyen, ifnâ eylemiştir. Bütün maneviyât, ahlâkiyât, ulviyât, muhassenât-ı insâniye para ile satılıp alınmış, telvis edilmiştir. Az zaman içinde zahmetsizce birçok para kazananlarda insaniyet, merhamet, ahlâk, cemiyet, fazilet, diyânet, maneviyâta muhabbet, gayrın hak ve namusuna hürmet hisleri ber-hevâ olup gitmiş, artık yalnız eğlenmek ve hevesât-ı nefsanîyeyi isaf etmek emel-i behîmesi hükümrân olmuştur.

Geçen gün Florina'dan gelmiş bir kimse ile bir gayr-i müslim ile tesâdüfen görüşüm. Bana Fransız ordusunu bir tasvir etti. İçine girilip de ırzına taarruz edilmemiş bir ev, bir hâne kalmamış... Sağlam olarak bir kadın bırakılmamıştır. Dest-i gasp ve tedi uzatılmamış bir dükkâna, bir mağazaya tesâdüf etmek imkân haricinde imiş. Bana, Fransa'dan da, Fransızlardan da öyle takarrüb ettim ki Fransız nâmı işitildiği vakit yüreğim titriyor dedi. Bakınız mütemeddin ve âlim bir milletin ordusuna!

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7400, 29 ZK. 1335, 17 Ey. 1333-1917, s. 1.)

***

3.16. Resmî Tören Yazıları

MEVLEVÎ GÖNÜLLÜLERİNİN İHTİFÂLÂTI

Şehrimizde bulunan Mevlevî mücâhidin-i kiramın âmak-ı kalplerinden kopardıkları tekbir ve tehlil sadaları âfakları titretti. Mevlevî dervişân ve dergânının fi'sebilli'l-lah harp ve gayeye iştirak husûsunda izhar ettikleri arzu ne kadar ulvî ve mukaddes ise dün bu ulviyeti takdire icrâ olunan tezahürat-ı ihtifâlat o derece göğüs kabartacak mahiyette idi.

Mevlevî dergâhının taraf-ı bahrû'l-şeref hazret-i hilafet-penâhîden kendilerine ihdâ buyurulan sancak-ı şerifin resm-i teslimini ifâ etmek için büyük bir alay ile Harbiye Nezareti'ne gideceklerini daha evvelce gazetelerin neşriyatından haber alan halk dün erken fevç fevç Bayezid Meydanı'na ve caddelere dökülmeye başlamışlardı.

Mevlevî Gönüllüleri ibtidâi Bayezid Câmî şerifinde toplandılar. Zevâlî saat onda arkalarında Galata Mevlevîhânesi postnişini Ahmet Efendi Hazretleri tarafından ihdâ edilen sancak bölündüğü halde harbiye bulunmakta idi. Muhtelif nıkatta ayrıca polis ve inzibat memurları dahi ikâme edilmişti. Gönüllüler itfaiye taburunun karşısında ahz-i mevki ettiler. Sağ tarafında İttihat ve Terakki, Donanma-i Osmanî, Müdafaa-i Milliye Cemiyetleri ile Dârülfünûn Türk Ocağı'ndan birer heyet-i mahsusa bulunuyordu.

Zât-ı Hazret-i Hilafetpenâhî'nin Mevlevî Gönüllülerine ihdâ buyurdıkları sancak-ı şerif bu sırada bir kıta-ı askeriyenin muhafazası altında getirilerek meydanın ortasına îsal olundu. Harbiye Nezareti Müsteşarı Fethi Bey sancak-ı şerifi küşad ve tasım ile gönüllü Mevlevîler kumandanı Abdülbâkî Dede Efendi'ye tevdi ederek:

“Şevketmeâb Emrû'l-Mümin padişahımız, efendimiz hazretleri fetâva-yı şerife ile ilân buyurdıkları cihat emr mukaddesine iştirak eden taife-i Mevlevîyeye bir sancak-ı şerif ihdâ buyurdular. Bu sancağı çelevi edeceğimizi bilinmeden bu babda hiçbir şey söylemeyeceğim. Cenâb-ı haktan muvaffakiyetimizi tazarru eylerim.”

Meâlinde bir nutuk irâd etti. Bu nutka Abdülbâkî Dede Efendi şu yolda:

“Hilafet-i Muazzama-ı İslâmiye ve devlet-i milliye abd ruhuna Osmaniye'nin kadim ve en halis bendegânı olan Çelebi Efendi Hazretleriyle Fıkra-yı Mevlevîye namına şu mukaddes sancağı alkışlarım. Cenâb-ı Hak umur u şevket-i şahaneyi müzdâd buyursun. Harbiye Nazırı Efendi Hazretlerine de takdim ve teşekkürât eylerim.” Cevap verdikten sonra bi't-teslim teslim etti ve sancaktar tayin edilen Reji Evrak Müdürü halka-yı Mevlevîyeden Mesnevi Han Orhan Selahattin Bey'e tevdi eyledi. Orhan Selahattin Bey'de etrafında yeni tebderdâr bulunduğu halde sancağı öperek aldı. Bundan sonra Aydın Mebusu Abdullah Efendi tarafından gayet belîğ bir daha kırâit ve gönüllüler kumandanı Dede Efendi tarafından da kalbanen Mevlevî keşide edilerek heyetinde müsike selam havası terennüm eyledi ve üç

defa (padişahım çok yaşa) duası refi bargâh-ı ehâdiyet kılındı. Abdülbâkî Dede Efendi tarafından gönüller namına huzuruna ve cemiyetler mürahasalarına dua eyledikten sonra Harbiye Nezâreti meydanından çıkılarak programda munderiç-i tertibat veçhile hareket eyledi.

Mevlevî Gönüllü Kumandanları, İhtiyat Zâbit namzetleri elbisesine müşabih elbise verilen ve efrâd dahi kısa haydarî ve pelerin giymekte idiler. Alayın önünde münavebe ile mûsîke çalınmakta ve tehlil ve tekbir alınmakta idi. Sultan Selim Câmî Serifine muvasalat eyledikte heyet-i ihtifâliye reisi Maârif Nezareti Telif ve Tercüme Dairesi azasından Ziya Bey tarafından “Ey Kafile” bahtiyaran! Altı Yüz Elli seneden beri mevcudiyet-i ilmiye ve içtimaîyelerini şark ve Garb’ın muhafil edep ve atılımları bugünün vakası değildir. İncal-i Kiram Mevlana’dan Derviş Çelebi fazıla-yı müşayih evvelin pendarı Ahmet’te eğriye müteveccihen açılan âlem-i şerif altında ecdat meali nejat-ı hilafetpenahîden Sultan Mehmet Sâlis’in rikab-ı hümayunlarında iştirakiyle...” sözleri ile ve mütteadid ayat-ı karaniye ve ehâdiyet-i nebeviyyeyi ihtiva etmekle kıymeti Abdülbâkî Dede Efendi dahi zirdeki hitabeyi tilavet eyledi:

“Gazve-i kibri için ilâ-yı aliyinden
Ruh-ı Mevlâna-yı Rumî cezbedâr olmuş gelür

Toplamış ervâh-ı peyrânı nesîm-i arştan
Semt-i belâdan zemîne feyz-bâr olmuş gelür

Hep mürîdânın alup çıkmış gaza-yı ekbere
Su-yı rezme şevk ile haydar-vakâr olmuş gelür

Eylemiş güyâ tecessüm girmiş asker şekline
Pişvâ-yı ceş ebrâr-i kibar olmuş gelür

Çarh-ı atlastan kesilmiş sana ve tenviresi
Penhâl-i sidre elde dest-vâr olmuş gelür

Cedd-i Pâkî Hazret-i Sıddık ile hem azm olup
Bir ilm çekmiş gazata destiyâr olmuş gelür

Mısr-i Firaun'un yedd-i cevrinden azad etmeğe
Leşker-i vala-yı kudsî-i bî-karar olmuş gelür

Dest-i kudret sanına cân vermiş selîm ola
Merkadından silinüp bî-ihiyar olmuş gelür

Sûret-i fethin düşündükçe öşür-i safderin
Her fedakârim diyen gayret-i güzâr olmuş gelür

Her-çe bad-abadı etmişür hisar maksudu
Asker eslâmı sirayet-i bî-şûmar olmuş gelür”

Bu hitabeyi müteakip Gülbang Mevlevî çekildi ve ayn-ı tarikle avdet eyleyerek Bâb-ı Alî, köprü ve tramvay yollarını takiben evvelâ Meclis-i Mebûsân önüne muvasalat olundu ve daire havalisine inen reis Halil Bey ile mebusan kiramın nezdine bir heyet-i murahhasa gönderildi. Mümâ-ileyh Ziya Bey tarafından makama münasip veciz bir nutuk okunduktan ve buna Halil Bey cenabından dahi mukabelede bulunduktan sonra yola devam ile Dolmabahçe Saray-ı Hümayuna gidildi ve Saray-ı Hümayunun Saat Kulesine nazır kapısından girilerek bahçede binektaşî önünde duruldu.

Zât-ı Hazret-i Hilâfet-penâhı Saray-ı Hümayunun birinci katında nezd malikânelerinde Şehzade-i Civancennet Ziyaeddin Efendi Hazretleri ile Sadrazam Paşa, Şeyhü'l-İslâm Efendi ve Harbiye Nazırı Paşa Hazreti dahi Saray-ı Hümayunda bulunmakta idiler. Mevlevî Gönüllüleri saff beste'l-ihitirâm ve tazim oldukları halde Sancaktar Orhan Selahattin Bey önünde durarak şu nutku irâd eyledi:

“Es-selâmû ‘aleyküm yâ emirü'l mümîn
Ey ihvân-ı tarikat”

Zîr-i cenahına iltica ettiğimiz rivayet-fevz ve nusreti mü'şir-i müslîminin halife-i peymanisinin pişvayî seyl-i sedâd Sultan Mehmet Reşat Efendimiz Hazretleri latifen ve inayeten biz Mevlevî fukarasına ihsân buyurdular.

Sultanü'l-Enbiya ve Burhanü'l-esfiya Hazret-i Mehmet-el Mustafa Sallalahü Aleyh ve Sellim Efendimiz hazretlerinin El-Cennetu Tahte Zılâlü's-süyuf²⁴⁵ hadisi şerifinden iktibâs

²⁴⁵ Cennet kılıçların gölgeleri altındadır. [H. Ç.]

envar-ı celâlet ve muhabbet eden zât-ı sûtûde sıfat cenab malûkâneleri emir cihâdı mütezammın fetva-yı şerife ile âlem-i İslam'ı, tedmir edâ-yı dine davet buyurdular.

Ey ihvân-ı din! Ey ziyâ-ı barî uğrunda cihada azmeden muhterem kardeşler! Gidiniz! Şu liva-yı garrayı enbâb ve esfiya olan o güzel Mısır'ın merkez-i hilâfetle ka'betü'l-Allah'ın rabita-i istinadgâhı olan o belde-i mübarekenin ortasına dakiniz.

Bir vakitler Avrupa'nın şarkında ve garbında kelimetü'llahı a'la eden o büyük ecdadımızın halefleri olduğunuzu ispat ediniz.

Dünyaları fetheden gazilerin bahr-i muhit atlasîden Çin'e kadar saltanatları imtidat eden kahramanların sülâlesinden olduğunuzu unutmayınız. Te'yd ettiğiniz ve sonra milyonlarca Müslümanların gözbebeği olan Ravzatü'l-Baki-i Muhammet'te sancağınızla beraber secde-i şükranı kapınız ve diyiniz ki- ya Seyyidü'l-velin ve Senetü'l-âhirin ve yâr-ı sol insikâlin Din-i Ahmedî'nin yegâne istinadgâhı olan şu güzel hilâlimizin, şehitlerimizin kanlarıyla boyanmış sevgili sancağımızın şan ve şerefine ilâ yevmü'seâ payidar kıl dört hükümet-i meşruta-i Osmaniyyemizi, düşmanları üzerine her dâim mansur ve muzaffer ile ve onların muazzam ve muhterem halifelerini taht-ı âlîbaht-ı Osmâniyesinde daim ve kararıyla amin mücerremetün seyidü'l-mürselin.”

Nutkun hitâmını müteakip adab-ı mahsusa ve fer-i tazim ve ihtiram ile Gülnabg Mevlevî çekildi ve Millet-i Osmaniye'nin tealisi ve cünud-ı islamiyenin zafer ve nusreti ediyesine terdihan tezaid-i umur ve iclâl ve tevafir-i şevket ve ikbal hazret-i hilâfetpenâhi adeten halisânesi amâk-ı kalpten kopan gayet müessir sadalarla ref'i dergâh Hazret-i Kibriyâ eyledi. Bu sırada Mevlevî Mücahidini selam selamet encam-ı hazret-i Zillallahi ile taltif buyuruldu ve Tefvik ve zaferin dâimâ kendilerine ve bil'umum mücahidin-i İslamiyeye refik olması temenniyatı yad ve tekrar edildi. Bundan sonra aynı alay ve alaya Saray-ı

Hümayundan çıkıldı. Mevlevî Mücahidin doğruca Beşiktaş iskelesine gelip oradan vapurla oradan Hıdır Paşa'ya geçerek saat dokuz raddelerinde trene rakiben, vecihen, maksudaten gazellerine tevciye-i istikamet eylediler. Konya'ya muvasalatlarında Çelebi Efendi Hazretlerine iltihak edecek olan bu kafiye-i mücahidine Eskişehir, Karahisar ve Kütahya gibi reh-güzarlarındaki yerlerde bulunan Mevlevî Gönüllüleri dahi iltihak ederek birlikte yollarına devam edeceklerdir. Cenab-ı hak Tefvik ve selâmet ve zafer ve nusret ihsan buyursun.

İmzasız

(Nu: 6461, 29 RE. 1333, 1 Şt. 1330, 13 Şt. 1915, s. 1, 2.)

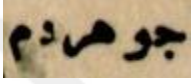
***

3.17. Kahramanlık Yazıları

ON DOKUZ YAŞINDA BİR ŞEHİT

Topçu Mülâzımı Mehmet Ali Bey

Cesaret şecaatin bir timsal-i feridi olan Mehmet Ali Bey mütekaid-i ferikandan Enver Paşa'nın mahdumu müşir Mehmet Ali ve Ferik Mustafa Celaledin Paşalar gibi şüheda-ya muhteremenin hafididir. 312 senesi Temmuz'un altıncı Pazar günü dünyaya geldi, on dört on beş yaşlarına kadar mukaddimat ulumu hususi bir surette ve Kadıköy Ferdiler Mektebinde tahsil ettikten sonra Galatasaray Mekteb-i Sultânisi'nde ikmal-i tahsil eyledi. 328 de serzede-i saha zuhur olan Balkan harbi meş'umunda Mehmet Ali yegâne maşuk ruh ve vicdanı olan vatan-ı mukaddesin mülevves düşman ayakları altında kalmasını bir türlü

hazmedemeyerek ve hayatını tahlis uğrunda işar ve izal eylemek fikir ve hissine cinnet derecesinde bir sevda ile mübtela olarak kabına sığamaz oldu. Bu tarihte on altı yaşında olduğu için bir kıta-i askeriyede silah-endâz olarak kabul olunamayacağını ve gönüllü olarak meydan-ı harbe azimetine de şefkat-i ebeveyn mani olacağını düşünerek kimseye izhar mafi'z-zamir edemiyordu. Ama vatanın imdadına koşmak sevdasıyla her türlü amâl ve hissiyatı hiçe sayarak günün birinde kimseye haber vermeksizin giydiği bir nefer elbisesiyle ve omuzuna aldığı bir mavzer ile Çatalca hatt-ı müdafaasının ilerisinde bulunan Osmanlı çetelerine iltihak ve azimeti suzişli istirhamlı bir vedanâme ile validesine işar eyledi. Validesi ile akrabası bu emr-i vaki karşısında kalınca vatanın bu küçük kahraman yavrusunu himaye-i samedaniyeye tevdi eylemekten ve selâmet ve muvaffakiyetine daha huvan olmaktan başka yapacak bir şeyleri kalmadı. Çatalca hatt-ı müdafaasının ilerisinde

 çiftliğinde bulunan bir düşman taburu üzerine gece vakti çete ile bir baskın icra olunduğu esnada bir düşman neferi süngü ile Mehmet Ali'ye hücum etti. Mehmet Ali bu süngüyü eliyle kavrarken eli delindi. O aralık yanında bulunan müşir Fuad Paşa hazretlerinin mahdumu şehit muhterem Halid Bey revolverle düşman neferini telef ederek Mehmet Ali'nin hayatını kurtardı.

Mezkûr harbin devre-i saniyesinde Edirne'nin istirdadı için icra olunan ileri harekâta Mehmet Ali mensup olduğu kıta ile iştirak eyleyerek Edirne'nin ilerisinde ve Bulgar hududu dâhilinde Habipçe karyesinde bir Bulgar müfrezesiyle müsademe esnasında fevkâ'l-had bir cesaretle arkadaşlarının ilerisinde hücum ederek düşmanın bir kurşunuyla kalbinin bir iki milimetre altında ağır bir surette cerihedâr olarak hayatında kati ümit olunacak derecede yerlere serildi. Yedi sekiz saat baygın bir halde kalp yarası sarılamadı. Arkadan yetişen

kıtaat, hayat ile memmat arasında bulunan Mehmet Ali'yi araba ile Edirne hastahânesine nakl ederek olunan tedavi sayesinde iade-i hayat edebildi. Efrat ve zabitan-ı askeriye usul ü harbin nazariyatı vakt-i hazırda mekâtib-i harbiyede talim meydanlarında öğrenirler. Ondan sonra harp vicdanının meydanlarında o nazariyatı mevki-i takibe korlar. Mehmet Ali bu faidenin bir müstesnasıdır. Ne bir askerî mektebinde ne de bir talimgâhta nazariyat-ı harbiyeyi talim etmeksizin ve daha doğrusu fenn-i harbe ait hiçbir malûmâtı olmaksızın mücerred-i hamiyet ve cesaret-i makturesi sevkiyle harbin ölüm meydanlarına fenn-i harbin hakiki talimgâhlarına atıldı. İrfanı, zekâsı fenn-i harbe olan fart muhabbeti sayesinde ateşler içinde harbin gavamız nazariyesini talim etti. Bâ-husus asr-ı hazır muhârebatında muvaffakiyeti en ziyade temin eden topçuluğa büyük bir ehemmiyet ve dikkat atfederek harpten amilî tecrübekâr bir topçu olarak avdet eyledi.

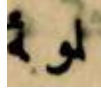
İstanbul'a avdetinde topçulukta tekemmül ettikten sonra erkân-ı harbiye mektebinde dâhil olup orada da ulûm-ı aliye-i harbiye tahsil eylemek niyetiyle 329 da Hasköy'deki Topçu Mektebinde kayd olundu. Mektebin mukannen olan programı dâhilindeki dersleri takip etmekle de kalmayarak vakıf olduğu Fransızca ve Alman lisanlarında yazılmış topçuluğa ait asârı da tetebbu ederek tavsî malûmât etmek suretiyle muallimlerinin mazhar-ı tevcihi olmuş ve akran ve emsâli arasında bir mevki-i mümtaz kazanmıştı. 33 de Topçu Zabıt namzeti rütbesiyle neşet ederek Edirne'deki bir sahra topçu alayına tayin ve kıtasına azam olundu.

Bu alayda gösterdiği asâr-ı rüyet ve gayret ve bâ-husus cezai bir müddet zarfında muallim topçu efradı yetiştirmek hususunda gösterdiği maharet ve mazhar tekrar oldu. Ve kendisine de mülâzım-ı sâni rütbesi tevciye olundu vakta ki 1330 da harp-i umûmî başladı ve bizimde bu harbe iştirâkimiz mukakkak etti. Mehmet Ali artık Edirne'de ve harp meydanlarından uzak bir mevkide durmayı hiçbir veçhile zihnine sığdıramıyor, mıntika, muhakemesine muvaffak bulamıyordu. Çünkü Balkan harbinden gönüllü olarak ateşe atılan bu kahramanının bu kerre zabıt ve amir sıfatıyla amilî nazırı müktesebatıyla meydan-ı harbe daha ziyade hıdmet eylemeğe ait fart-ı meyl ve hevesine galebe edememesi pek tabiidir.

Benabirin bu sene Mayıs evasidinde mezunen dersaadete gelerek kendisinin Çanakkale meydan-ı harbine memuren izam olunması zammında mercii aidinden vukuu bulan istirhamı esaf ve Arıburnu'na sevk olunmaya her surette maksadına nail olarak pür-şevk ve inşat-ı mehud mübareğine gitti. Çanakkale'ye azimetine mani olmak üzere validesiyle akrabasının saika-i şefkatiyle vukuu bulan ifadatına karşı "Vatanın böyle bir dem mecranından benim gibi evlad-ı vatan imdadına şitap etmezse vatan nasıl halas olur. Bugün birçok analar evladlarını cenk ve harbe tahris ve teşvik ediyorlar sizde onlara tatbik-i hareket

ediniz, öleceğim diye korkmayınız. Mevt cesaret ve şecaatten kaçır. İnşallah bu defa meydan-ı harpte vatanıma karşı hiss-i hıdmetle ifa-yı din ve muzaffer ordumuzla beraber ümmeten ve salimen avdet ederim o vakit beni yine (küçük gazi) unvanıyla yâd ederek mahzuz olursanız büyükbabalarımın eserine iktifan-ı şehit olursam o da ailemize ayrıca bir şeref ve iftihar olur” kelimatıyla ailesini teselli eylerdi. Fi'l-hakika Balkan harbinden Mehmet Ali'nin mecruhen avdetinde efrad-ı aile arasında unvanı küçük gazi idi. Mehmet Ali Arıburnu'na gitti mensup olduğu Topçu Alayı'nın cebel balonuyla ileri ve düşmana yakın bir mevziide bulunuyordu, oradaki cephemizi ve efrad-ı askeriyeyi taciz eden düşman tayyaresini imha için bir cebel topuyla daha ileriye fırlatıp tayyare üzerine ateş edilmesi fikrine tabii oldu. Bu fikri Binbaşıyla Yüzbaşı'sı tarafından tasvip olunarak bu üç kahraman her türlü mesuliyeti ve fedakârlığı göze alarak bu cebel topuyla cephâne sandığı birkaç efradla beraber sırtlarına vurarak siperden ileride ve açıkta intihap ettikleri bu mevkii yağmur gibi yağın mermiler altında bî-muhâba gittiler ve ve tayyare üzerine endahta başladılar hayfa ki kaza ve kader o bülend-i himmet ailenin ruhunu layık olduğu âlî makama ref' eyledi. Tesdaüfat-ı garibedendir ki Mehmet Ali doğduğu ayın ay ve gün ve saatte şehit oldu.

Vatanımızı tecavüz idadan tahlis için Mehmet Ali gibi binlerce şehit olan nevcivan kahramanların mübârek cesetlerini ta bikıyamet sinesinde taşımakla vatan iftihar edecektir. Çünkü Cenab-ı Hakk'ında meleklerine karşı iftihar ettiği nev-i beşere mensup masum, nezih, fedakâr şuban cennetmekânlar bunlardır. Bir kere şu masum Mehmet Ali'nin pür-lemha-i basr kadar imtidat etmiş olan safha-ı hayatı düşünülen on altı yaşına kadar sabavat hali bi't-tabi dokuz yaşına kadar olan üç senelik müddet-i hayatı harp meydanlarında ah yolunda mücâhede ve muhârebe etmekle mecruh ve şehit olmaya münhasır kalıyor. Demek ki bu vücud-ı mukaddes alaik-i dinivie ve ezvak-ı hayatiyeden hiç birine temas etmeksizin fi-sebili'llah feda oluyor. Mehmet Ali'nin ebeveynine efrad-ı ailesine ve vatana bıraktığı yadigâr unvan-ı bülend şühedâtı ile bir de Balkan harbinde mecruh olduğu vakitte arkasında çıkan kanlı gömleği vücudunu delip bir taraftan orta tarafa çıkan düşman kurşunudur. Mehmet Ali Çanakkale'ye giderken balada bahs olunan kelimât ve daiyesi arasında (bende büyükbabalarım gibi şehit olursam...) cümlesi de şayan-ı nazardır. Evet büyükbabalar bir

sinn-i kemalde dünyalarına dönmüş bir haldelerken mertebe-i şühedâtı ihraz etmişlerdi. Ama Mehmet Ali dünyasını, dünya alaikini anlamadan din ve vatani uğrunda hayatının en tatlı n renkli kısım-ı şebabını fedâ ederek şehit oldu. Benabirin ecdadına da bu suretle tevfiik etti.

El-hâsıl Mehmet Ali'nin menakıb-ı kahramanânesini mezaya-yı ulviyesini en büyük üstad ve ediplerin kalemleri bihakkın tasvirden acizdir zannederim. Çünkü bu fazail sırf billahi ve ulvi bir takım hasaildir ki tamamıyla sarf u zarfa kolaylıkla sığmaz. Onunçün şurada bir dua ile hıtam-ı kelam etmekten başka tasvir ve ifadeyi haber edecek vasıta mefkuddur.

İsmail Fazıl

(Nu: 6634, 24 Ramazan 1333, 24 Temmuz 1331, 6 Ağustos 1915, s. 2.)

*

DEMİRHİSAR'IN KAHRAMAN FEDÂİLERİNE

Dünkü Teblîğ-i Resmîde Demirhisar torpidomuzun kahraman fedâileri tarafından gösterilen büyüklüğü müftehirâne okuduk. Tarih-i Bahriyemiz karıştırılırsa ulviyete misal olacak neler görülmez? Osmanlılar için, yalnız Osmanlılar için değil, kürre-i arz üzerinde hamâset ve fedakârlık hisseleriyle mütehasıs ne kadar akvâm varsa kafası için mefhareti mucib olacak nice etvâr-ı kahramanânaye tesâdüf olunur ki mucize değilse elbette havarikten sayılır.

Çeşme vaka-i meşhuresinde yine şimdiki düşmanlarımızı, yine İngiliz, Rus, Fransız, manzûme-i malunesi... Türk donanmasını kancıklıkla yakmışlardı. Hem sulh zamanından, hiçbir meşruî, hatta gayr-ı meşruî sebep mevcut olmadığı halde taarruz edip yakmışlardır. Sular içinde ateşin kucağına düşüp mahvolmamak için son saniyeye kadar mukavemet göstererek gemisinde kalmış olan Kapudân Paşa nihayet ulvî bir vazife ifâsından sonra denize ilkâ-ı nefis etmişti. Yüze yüze sahile çıkmak emelinde idi. Bir düşman kayığı kendini takibe koyuldu. Biraz sonra Kapudân Paşa'ya yetişti. Kayığın içinden bir kol uzandı. Paşayı yakalayıp çıkarmak ve esir etmek hainlerce matlub idi. Üç müttefik donanmasının nagehânı bir hücum ile Osmanlı donanmasını hainâne yakmış onlar için bir muvaffakiyyet teşkil edememişti. Bunun için Kapudân Paşa'yı esir ederek şeref ihrâz eylemek mecburiyetinde bulunuyorlardı. Lâkin Paşa denize uzanan bu kolun sahibini sandalın içinden denize çekti ve denizin içinde, belindeki hançerini çıkarıp mütecasirin kellesini kesti. Kayığın içindeki düşmanlar pek çok oldukları için elbette Paşa'yı imhâ edebilirlerdi. Fakat Kapudân Paşa'dan sadr olan bu herife kafasının asabını dehşetli sûrette sarmamış, ödlerini koparmıştı. Rakip musibetzedeler ile hem akıbet olmamak için firar-ı ihtiyara mecbur oldu. Kahraman Paşa ile elinde düşmanın kellesi olduğu halde sahil-i selâmete çıktı.

Demirhisar Torpidosu kahramanlarının fedakârane hareketleri o vakitte Kapudân Paşa'nın etvar-ı levindânesinin aynı değilse bile kıymet-i besaletçe gayrı da değildir. İkisi

bir noktada bulundurulmazsa fakat karşı karşıya bir mevki-i ahz edebilir. Bir Sakız'da diğeri Çeşme'de vaki olan şu iki hadise kahramana mütekâbil iki noktada vaki bulmuş olduğu gibi koca Osmanlı mecravanı!... Bundan asırlarca evvel ne iseniz yine O'sunuz.

“Ecdâdımızın heybeti ma'rûf-ı cihândır
Fıtrat değışir sanma bu kan yine o kandır”

İmzasız

(Nu: 6526, 5 CA. 1333, 7 Ns. 1331, 20 Ns. 1915, s. 2.)

*

GALIÇYA'DA TÜRK

Askerlerimizin Necâbet ve Şecâetleri

Golnche Chaytong gazetesinin 14 Teşrîn-i Evvel 916 tarihli nüshasında münderiç “*Galiçya'da Türkler*” ser-levhalı makalenin tercümesidir:

“Şark cephesinden bize yazıyorlar: Kıtaat-ı Osmaniyye'nin Galiçya cephesine nakl olunacakları haberi askerlerimizi merak ve meserretle doldururdu. Zirâ Gelibolu, Kütü'l-Âmâre ve Kafkasya kahramanları ile omuz omuza harp edecekler idi. Nihâyet asker-i Osmaniyye geldi. Bunların Şark güneşinden ısmarlanmış çehreleri cengâver tavır ve vaziyetleri, geniş omuzları, cesim vücutları düşmanı tedhiş ve dostları da tesrîr edecekti. Orada Haliç'ten, Anadolu'dan Suriye'den, Kurdistan, Dicle ve Fırat civarındaki köylerden gelmiş cengâverâne kıyafetli efrad görünmektedir. Her ne kadar bu askerler biz de Şarklı tesirini bırakıyorlar da bunların inzibâtı mükemmeldir. Buradaki harp şerâitine süratle uymaları ve bir kaç hafta zarfında kendi memleketleri gibi hissetmeleri umûmun hal ve hayrını mucip olup bunlar hakkındaki teveccüh ve muhabbeti bir kat daha arttı. Türkler kelimenin tam tamı ile askerlerdir!

Türkler buldukları siperleri metânetle müdafaa ederek Rusların bi'l-cümle kitle hücumları bunları yerlerinden kıvıldatmadı. Türk siperleri derin olmayıp orada Türk askerî iskemle vesâire kullanmayıp toprak üzerine kendisine has olan vaziyette oturur. Türk askerî bizim zâbitlerimize karşı hakiki bir hürmet göstermekte olup bir zâbita resm-i selâmı ifa etmeyip geçmek kendilerince büyük bir günâh addedilmektedir. Türkler hakkında bir Alman askerinin fikri sorulacak olursa alınacak cevap şu olacaktır: Türkler sevimli ve şeciî adamlardır.

Türkler müştereken harp etmek aynı ezâ ve cefâya dūçâr olmanın insanların yekdiğerine yaklaştığını anlamaktadırlar. Dünyanın Türke bahşettiği kuvvet pek fevkâlâdedir. Ölüme karşı karşı kuvveti kırılmak, titremek, en cüzî bir korku hissetmek ona

yabancı şeylerdir. Kendisince saat-i mevt mukadder olduğundan bilâ-pervâ ölüme karşı yürür. Bu itikâdı o kadar kuvvetlidir ki hiçbir şey sarsamaz. Türk askerî fevkâlâde temizdir.

Türk askerleri piyâde sınıfına mensup buldukları halde bunların ekserisi beraberlerinde cepheye at götürmüşlerdir ve bu atlara büyük bir muhabbet ve merbûtiyetleri vardır. Bir Osmanlı alayının bir muhârebeden evvel Mekke cehtine dönerek namaz kıldığı zaman bir soğukkanlı Avrupalılar dağları yerlerinden sarsacak derecede kuvvetli olan bu iman ve itikâda karşı izhâr hayretinden kendimizi tutamayız.

Türk askerinin istikâmeti her türlü şek ve şüphenin fevkindedir. Bir Türk'ün arkadaşını iğfal etmesi ihtimâli asla var değildir. Sigara içmeyi ziyâdesiyle sevdiği halde hiçbir zaman Alman arkadaşından bir sigara istemez. Sigarası olduğu takdirde müstahserâne gözlerle etrafa bakar ve kendisine tütün verildiği zaman bedelini tediye etmek ister. Parası kabul olunmaz ise tütünü geri verir. Türk askerî husûsât-ı sâirede dahi böyle olup en cüzî bir parça ekmeğin asmanını tediye etmek ister. Askerlerimizin Türklerle pekiyi uyuştuklarına hayret etmemelidir. Bundan daha mükemmel bir asker daha iyi bir arkadaş talep etmek kâbil midir? Herhalde Galiçya cephesi türk kıtaatının ilâvesi ile mühim bir derecede kesb-i takviyet etmiştir.”

İmzasız

(Nu: 7112, 4 S. 1334, 17 TS. 1332, 30 TS. 1916, s. 1, 2.)

*

KAHRAMANLARIMIZ!

Bir Avusturya Topçu Zâbiti'nin Galiçya'da herp eden kıtat-ı Osmaniyye hakkında inşâd ettiği şiirin tercümesidir:

Kahraman Yirminci Osmanlı Fırkasına

Türk Cephe-i Harbi

Ruslar layed kitleler karşılarında bir sedd-i ânîn gibi duran Türk cephesine büyük bir azim ve şiddetle birçok hücumlar icrâ ettiler ise de onu yarmaya muvaffak olamadılar.

Zulmet-engiz bir gece bir Türk neferi bir Rus'u esir ederek getirdi. Birçok suâllerden sonra bu nefer ertesi gün bir hücum icrâ edileceğini itirâf etti.

Bütün siper halkı bu habere “buyursunlar” diye mukâbele ettiler. Afitâb-ı âlem-tâb henüz ufuk üzerinde arz-ı çehre etmeden buna kâbil-i iktihâm-ı cedâr yeniden teşekkül edildi.

Hücûmun ibtidâr ettiği anda nefer nefere dayanarak teşkil eden duvar-ı âhenîn hazırlanmış idi. Şimdi asabî kurşunlar vızlıyor ve bunlara topçu ihzârâtı vefat ediyordu.

Rus kin ve adâveti siperler üzerinde görülüyor, mermiler mütemâdiyen düşüyordu. Dağlar çınıyor, yollar sarsılıyor, ağaçlar parçalanıyor, bâr-gîrler titreşiyorlardı.

Etrafımızdaki çayırlar, bir âteş deryâsını andırıyordu. Bir an ortalığı bir sükûnet istilâ etti. Sonra düşman birden bire tahassun-kâmından azim bir velvele ile fırladı ve hücûm başladı. Bütün kol üzerimizde saldırmış, bizim cephemizi yarmak istiyorlardı. “Öyle ise bunun intikâmı sizin ölümünüzle alınsın!”

Hücûm edenlerden mahsûs geri kalmak isteyenler kırbaç ile ileri sürülüyor ve hücûm edenler ise hepsi makinalı tüfenklerimizden âteşiyle biçiliyordu.

Bir arkadaş bir arkadaşın hâk-i fenâyâ serildiğini görüyor, terk-i hayat etmekte olan bu refikin intikâmını almak için düşmanın üzerine atlıyor, orada refikinin yanında kalmak istiyor ise de bir kurşun ona daha evvel yetişiyor.

Bu hücûm duçâr-ı akâmet oldu. Fakat düşman yeniden bilâ-pervâ mermi baranına karşı atıldı. Toplar patlıyor. Bunların fevkince ağır topalar iniliyor. Makinalı tüfenklerin sâmie çâk takırtıları duyuluyordu.

Kudurmakta fâide ne? Bu savlet-i akûrâne Türk kahramanlığı önünde akîm ve bî-sûd kaldı. Ruslar geldikleri yere, bir karış yer kazanmadan, avdete mecbûr oldular.

Hücûm bilâ-netice tard ve def edilmiş, yalnız düşman binlerce matûl bırakmıştı.

Şimdi, Şems-i gârib bir sükûn elem çöken ve henüz ötesinde berisinde yüzlerce mecrûh yatan meydana son hazin ziyalarını serpiyor, kan ile meşbû bir hava teneffüs edilen şu meydan-ı ma'reke de akşamın reng-i erguvânisi içinde elimde tırpan ile yükselen “kâbus-ı mevt” tüylerimizi ürpertiyorum.

İmzasız

(Nu: 7182, 15 RA. 1335, 26 KS. 1332, 8 Şt. 1917, s. 2.)

*

BİR SENED-İ CELÂDET

Galiçya'da Türk Askerleri

Nazar-ı dikkati celb etmiş, tarihte bir mevkii sahibi olmuş milletlerden her birinin kendisine mahsûs meziyetleri, kâbiliyetleri, -bir tabir-i istimâl edelim- ihtisâsı vardır.

Bizim, biz Osmanlı Türklerinin sıfat-ı mümeyyizemiz, kâbiliyet-i husûsiyemiz, istimdâd tarihimiz, hülâsa ihtisâsımız nerededir? Bu suâle tarihte, vakâ-ı hariciye de, Alman İmparatoru Wilhelm Hazretleri ile ordularının başkumandanlığı da yekzebân olarak ve resmen askerlikte! Cevabını veriyorlar.

Kayser Hazretleri, geçen ay zarfindan Şark-i Galiçya'da Türk muvâzaini ziyaret buyurdular. Ve dünkü nüshamızda münderiç Alman Başkumandalığı'nın mufassal

tebligatından müsteban olduğu üzere, meşârü'n-ileyh, Türklerin bu sahada ne büyük bir şehâdet ibrâz ettiklerini bi'z-zat takdir buyurmuşlar.

Bir Alman tebligatnâmesi, Tarih-i Celâdet-i Osmaniyye'de pek canlı bir sahife teşkil edecektir.

Kimse tayin edemez âlemde

Kendi mâhiyetini re'yi ile

Münferit vasıta-ı rûyet iken

Göremez kendisini dîde bile

Biz, bu vesikada, fezâil-i celiliyemizi, hasâil-i makrûremizi, seciye-i atiyemizi adeta bir aynada görür gibi müşâhede ediyor ve müftehir oluyoruz.

Bu tebliğ veya zafer-nâmede Osmanlıların, vatanlarından uzak bir noktada müttefiklerine ne azim bir müzâheret-i askeriyede bulduklarını, orada, vaziyet-i harbiyeyi ne büyük bir istihkâr-ı nefis ile kurtardıklarını sarahat-i kâfiye ile görüyoruz.

Bu Avrupa melhamesinde Türk askerî yalnız İttifâk-ı Murabbaya unutulmaz bir hıdmette bulunmak şöyle dursun, saltanat-ı Osmaniyye'nin, milletimizin hakk-ı bekâsını takviye ve ihkâk etmiştir.

Galiçya'da Türk askerî esâslı bir rol oynamış ve muzafferiyet-i umûmiye içinde büyük bir hisses-i şeref ihrâzına muvaffak olmuştur.

Askerimizin sebât ve metâneti, teçhizât ve teşkilâtımızın ehemmiyeti sayesinde, Türkler, Galiçya, Dobruca, Romanya, Makedonya sahalarından müttefiklerine esâslı hıdmetler ibrâz ediyorlar.

Bu muhârebe-i umûmiye de bizim heyet-i ittifâkiyemize yani fikr-i hak ve aşkla, hukuk-ı beşeriyenin vikâye ve sıyanetine büyük hıdmetlerimiz sebk etti: Boğazları kapamak sûretiyle Şark'ta ve Garp'ta İtilâf devletlerinin birleşip düvel-i merkeziyeyi her taraftan tazyik etmelerine mâni olduk. İngiltere ve Fransa'nın Rusya ile âlakâsı kesildi. Bir takımının mühimmat ve levâzımından diğeri, birinin menâbi'-i beşeriyesinden başkaları müstefid olamadı. Rusya'nın mahsûriyeti saltanat-ı Osmaniyye'nin saye-i azminde ve vukuu bulmuştur.

Ordu-yı hümâyunun seferberliği, birçok düşman kavasının harp sahalarına gidememelerini intâç etmişti. Bu gibi noktaları ile'n-nihâye tezyid ve tafsil edebiliriz.

Görülüyor ki ordu-yı hümâyun, bu muhârebe-i umûmiyede cihânı=mondial bir rol oynamıştır.

Vaziyet-i coğrafiyeden istifâde ile böyle azim-i hıdemât-ı ittifâkiyede bulunduğumuz şöyle dursun, birkaç cephede, hep birden, meşgûl olduğumuz o anda bile askerimiz, zaman-

1 hâzıranın en esâslı hareket-i tedâfiye ve bi'l-âhire hareket-i taarruziye ve teczvüziyesinde birinci derecede bir vazife-i tekabbül ve bunu ecdâdının ruhubu şâd edecek bir gayret ve mahâretle ifâ ediyor.

Cihânın en büyük saltanat-ı askeriyesi Almanya'nın tek asker padişahı tarafından mazhar-ı takdir olan ordumuzun huzûrunda eğiliriz.

Galiçya'daki ordu-yı hümâyun kısmının iki büyük hak ve vazifesi vardı:

1-) Avrupa manzûme-i düveliyesinde Türklerin hüsn-i temsili ve bu müsabiketgâh-ı askerîde bizim de rüşd ve kemâlimizin ispatı,

2-) Moskofların muhâcemâtına marûz olan müttefik arazinin sıyaneti ve sırası geldiğinden âdâ üzerine mukâbeleten hücum ve tecavüz.

Askerlerimiz, bu çifte vazifeyi, hakkıyla, kemâliyle hatta ziyâdesiyle ifâ ederek vatan-ı baidin müntedarlığını kazandılar.

İnşallah muhârebe zafer ve galebe ile hıtâma erdiği vakit geçen senelerin bir muhâsebesi, ıstılâh-ı ticâtesiyesi ile bir bilançosu yapılacaktır. İşte o zaman göreceğiz ve bizden sonra bütün batun ve insâl-i tarihte göreceklendir ki fikr-i zulm ve itifâa karşı edilen bu mücâdele-i ezmâmda Türklerin de esâslı bir hisse-i müfehhiyetleri vardır. Son Alman tebliği gibi vesâiki, celâdetimizin ve ittifâka ettiğimiz hıdmâtın bir senedi olmak üzere telakkî ederiz.

Bu muhârebenin gerek askerî gerek siyâsî tarihlerinde biz Osmanlılar, dâima, kendimizi gösteriyor ve cidâlin neticesi üzerine icrâ-yı tesir ediyoruz. Vaziyetimizi, hıdmet ve müzâherâtımızı, mevki ve ehemmiyetimizi ârif olmalıyız.

Muhârebenin sonunda, İngiliz inat ve ısrarı büyük bir darbeye uğradıktan sonra, elbette bu gayret ve fedâkârlığımızın mükâfatını, semeresini iktitâf edeceğiz. İstihsâl edilecek menfaatta ve şerefte müttefiklerimizce meskuddur.

Akîb-i müsâlehe de, siyâset-i müstakbeledeki mevkiimiz bugünkü cehd ve ikdâmımızla mütenâsip olacaktır.

Biz Türkler, bu cihân harbinde, vazife-i besâletimizi, dîn-i celâdetimizi ifâ etmeli ve o derece de ehemmiyetimizi müdrük olmalıyız. Büyük bir yük altına girdük. Bilâ-tereddüd en azim ve mesûliyetleri üzerimize aldık. Mahrûmiyetlere katlandık. Lâkin bu cehd ile mütenâsip hıdmette gördük. Nimetin külfete göre olduğu düstûr-ı fakhisini unutmuyarak tambir itminân ile âtiye intizâr edelim.

Türk ordusu ittifâkı, vatanı, dîni, milleti, hükümet va saltanatı kurtarmıştır.

İmzasız

(Nu: 7354, 13 Şv. 1335, 2 Ağ. 1333-1917, s. 1.)

***

3.18. Tarih Konulu Yazılar

İSTİKLÂL-İ OSMANÎ

Bugün resm-i ihtifâli Devlet-i Osmaniyye'nin tesis-i yevm-i mübeccelinde Türkmen ümera ve rüesası Sultan Osman-ı Evvel Hazretleri taht-ı Osmaniyye iclas eylemişler ve Oğuz Han usûlü üzere merasim icrâ etmişlerdi. Ümera ve rüesanın her biri Sultan Osman'ın önüne gelip diz çöküyor. Padişah hazretleri de onlara birer bardak boza veriyor. Onlar o bozayı içmekle biat etmiş oluyorlardı. Bir aşiretten bir millet teşkil edildiğini söylemek o aşiretin liyakatini anlatmaktır. Devlet-i Selçukîye'nin inkırazıyla Osman Şah'ın etrafına pek çok ümera ve rüesa-yı Etrak toplamış idi.

Türkler Şark ve Garp Türkleri diye iki kısma taksim olunur ki Garp Türkleri kabailinden biri olan Oğuz kabilesi pek şerefli dir. Sultan Osman hazretleri Oğuz'un Kayı Han zevatlarından idi ki Devlet-i Selçukîye yıkıldıktan sonra Oğuz Türklerinin Osman Şah'ı

taht-ı saltanata Osman-ı Evvel Hazretlerinin Hüseyin ahlâk,

 mertlik ve amur-ı idarede liyakat, şecaat, zekâ ve

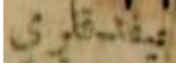
dirayet gibi hasailinin beraber derece-i asaletin de tesiri vardır.

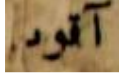
Oğuzlar içinde Kayı Han hanedanı en hasip ve nesip add olunurdu. Selçuk ise Oğuz rüesasından birinin oğlu olup Oğuz Han Yabgu'nun parlak kumandanlarından idi. Halkın Selçuk'a karşı gösterdikleri muhabbet ve rağbet Hakan zevcesinin nazar-ı dikkatini celp etmekle Selçuk hakkında zevcine fena fikirler verdiğini Selçuk haber alınca hayatını emniyet edemeyip Türkistan-ı Kebir'den Maveraünnehir'e çıktı ve kendisine iki yüz elli bin oba topladı. Selçuk'un oğlu Mikail'in üç oğlundan birine evvelce hakanları olan Yabgu ismi verilir ki bu Yabgu Konya'da saltanat eden Selçukluların ceddidir. Devlet-i Selçukîye'den

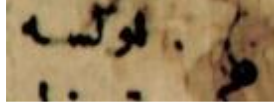
evvel öbür taraftanda cehrinde teşekkül ile ve saltanat

 memalik eylemiş olan hükûmât etrakından maada Buhâra ve Semerkant'ın ilerilerinde birçok bilâd-ı mamureyi muhtevi olan Devlet-i Hanîye hakanlığından başka daha ilerilerde Türk hanları ve hakanları icrâ-yı saltanat ediyorlardı. Türkistan'a pek kesir olan Türk kabaili bazen Cenub'a ve Garb'a doğru taşarlar ve geçtikleri yerlerde sel gibi

 oralarda hâkim olurlardı. Kayı hanlılar tek kabile olup bunların birazı

Selçuk'la birazı gibi elli bin obası da kendi hanzâdeganından olan Süleyman

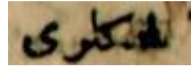
Şah'la Horasan'dan gelmişti. gelen Türkler vahşi, barbar değildi.

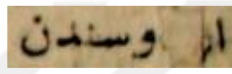
idi. Medeniyet-i İslâmiye'ye hemen rağbet göstermezlerdi. Medeniyete yabancı olanların pek güçlüğüle alışabilmeleri ve tedrici bir sûrette

görülür. Türkler hükümet _____

memalik derhaş ulum _____ gösterdiler ve neşriyatı serbest kıldılar.

_____ ehl-i salibin ilk top sadasını Türk işittiğini, bunu da Türkler Çin tarafından, getirmiş olduklarını söylüyor. Türk o kadar büyük, o kadar eskidir

ki tarih sahnesinden bin üç yüz sene evvel Oğuz Türklerinin sene kadar

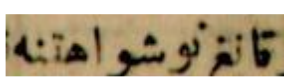
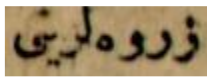
İran, Babil, Şamî iktihamları kademine bir mebde olamayacağı gibi tarih-i

hicretten sene evvel Türkler Hint, İran, Babil, istilaları elbet

Türk kavminin başlangıcı değildir. Tarihin Anşan Dağı taraflarında Çin'in

eyaletlerinin şimal cihetlerinde gösterdiği Türk dahî vahşi

değildi. Milletimizin asl ve neşetini aramak için olan tettebbuatta tarih bizi Altay Dağları'na

ve Tang Shu kadar götürüp o Gevhistan'ın

gösterdikten sonra Türkler hakkında malûmât-ı tarihiye itası için Çin hudutlarından ve Çin

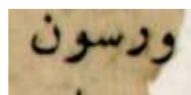
eyaletlerinden başlıyor. Avrupa müverrihlerinin vahşi barbar halinde Maverâünnehir'e

taşmış _____ göstermek istedikleri Türkler pek eski _____ medeniyetin acemisi

olmadıkları gibi Turan _____ bir medeniyet kadimesi bulunan bir kavim olup _____

bin üç yüz sene evvel Oğuz namındaki _____ ve nizamât vaziyile bir devlet-i cesime

_____.

_____ hazretleri namına hutbe okutmak istenilen Fakih'in bir

kere Sultan Selçuk _____ söylemesi üzerine Sultan Osman: _____ kendi kılıcımızla

feth ettik. _____ derse ben de nesli _____ Oğuz Han'a kadar olan itilasını _____ zira "Gökalp" Oğuz _____ bulunan Gökalp ismindeki oğlu idi. Tafsil-i ahvali *Şehnâme*'yi dolduran Efrasyap'ta Türklerin büyük hükümdarlarından idi. Eski Yunanlılar ile Ben-i İsrail indinde dahî Türkler meşhur değil idi. Türk kelimesinden muharref olarak Yunanlılar Türk kavmine "Turkitlos" İbraniler'de "Togarma" derler imiş. Çinliler evvelce Türklere Tai namı verdikleri hâlde nasıl oldu da sonra Chan Hiung-nu ve Hiung-nu dediler. Tai kelimesi evvelce Çinlilerin imparatorlarına verdikleri unvan iken ne oldu da

«اووانغ»

unvanı verildi? Bir milletin muhasım bulunduğu millete öfkesinden çirkin sözler ile hitâbı adât-ı kavimeden ise de o milletin evvelce imparatorlara verilen lakap ile tesmiyesi ne cihetle idi? Tarih-i miladiden on iki asır mukaddem Çin'in "Hie" hanedan-ı hükümdârisinden bir prensin Çin hududunda bulunan Türklere ilticasıyla Türklerin Ani Han intihab eylemeleri ne münasebetle vaki oluyor? Türkistan'da hakanlar ve bunlara tabi birçok han hanedanları var iken muhasım buldukları Çinlilerin prensini hükümdar etmeleri gibi keyfiyyet-i mucip teemmül-i mevaddandır. Acaba bu prens hanedanının hükümdarı "Mete"nin Çin şimalî eyaletini zabt ve istilasında ona karşı yürüyen imparatoru *Kaosu*'nun galebeden nevmid olduğundan istirham-ı sulh için kendilerinden güzel bir kızı sefaretle göndermesi bu kızın Türklere ikram görerek sulha muvaffak olması Türklerin, Çinliler tarafından verilen Chang Chien yani Dağ Barbarları halinden pek uzak olduğunu ibra eyler. Çin imparatoru Kaosu'nun imtidad-ı sulha yardımı olmak maksadıyla kendi kızlarından bir prensesi rica ve minnet ile Türk hükümdarı "Mete"ye vermesi Türklerin yüzlerine karşı Hiung-nu yani mekruh hıdmetkârları lakabını söylemediklerini izhar eyler. Şimal tarafında Çin İmparatorluğu'nun büyük bir kısmına yayılmış olan Türkler Çin'in "Shan" hanedan-ı imparatorîsini yıkıp onun yerine Chao Hükümetini tesis eylemişler ondan sonra da diğer Türk rüesasından biri de onu yıkıp İkinci Chao Hükümetini kurmuştur. Avrupa müverrihleri akvam-ı şarkiye tarihlerinin ve Odin zamanından Cengiz zamanına kadar Garb'a doğru olan muhaceretler esbabının Çin'de tettebbuat ve tedkikat ile daha iyi anlaşılacağını bildiriyorlar. Çin'de istenildiği gibi tettebbuat ve hafriyat-ı tarihiye ise daha nesip olamamış. Çin'in hezain-i ilim ve irfan-ı kadimi henüz tamamıyla Avrupalılar'a açılmamıştır.

İşte tarihleri pek eski zamanlara varan Türkler esasından şecî, bahadır, mert bir kavimdir. İslâmlar içine geçtiklerinde vahdaniyyet-i ilahiyeyi Mübin olan din-i İslâmı pek kolay kabul ettiler. Hükümet-ı Türkiye ehl-i salıp muhabbetine göğüs gerdiler. İslâmiyet Arap ve Türk gibi cihanda en büyük zaferler göstermiş, fütuhatta bulunmuş asil ve necip iki kavmi yekdiğerine rabt eyledi. İslâm namını taşıyanlar hep millet-i vahde haline geldi.

Osmanlılık, sair memlekette ki istipdattan sıkılıpta onun ağışuna atılan bütün enba-yı beşere bir melce oldu. Serbest neşriyatta bulunamayan ulema hep memalik-i Osmaniyye'ye gelip neşriyatta bulundu. Bin tarihine kadar Osmanlılardan ulûm u fûnûn terakkiyatta devam eyleyip İstanbul'dan Avrupa'ya mühendisler celp olunuyordu.

Müesses-i Saltanat-ı Osmaniyye olan Sultan Osman Hazretleri şecî olduğu kadar da edeb ü hayâ ile mütehalli idi. Mâl Hatun'a olan aşkını üç sene kalbini yakan o aşk ve sevdâyı şedidini mahcubiyetinden kimseye söyleyemedi, kimse ile dertleşmedi. Aşiret anası namı verilen valide-i muhteremesine de açamadı. O büyük kadın ki ilk nevbet çalınması resminde mahdumunun yanında bulunup onunla beraber kâimen durmuş idi. Nihayet rüyanın tabirinde Edebâli kızını Sultan Osman'a verdi. Osman-ı Evvel Hazretleri her cihetle mükemmel bir sultan-ı âlîşan idi. O kadar büyük idi ki namı koca bir devlet ve millete şamil oldu. Balkan harbinden sonra tesis-i devlet-i Osmaniyye sene-i devriyesi günlerinde başlar eğik, omuzlar düşük bir halde onun o büyük namından mukaddes hatırasından utanıyorduk! Bugün düşmanların dahî itiraf eyledikleri Osmanlı askerlerinin kahramanlığı cihetle başlarımızı kaldırarak "Osmanlıların şanlı ve büyük olan babası, Devlet-i Osmaniyye'nin muazzam sultanı! Milletin yine o millet, askerinin yine o asker, kan yine o kandır" diye biliyoruz. Çanakkale kahramanları üzerinde direndikleri topraklara "Bu bizimdir! Zira bu topraklara ecdadımızın kanı karışmıştır. Zeratında onları cüzü-i fertleri var." Diyorlar. Sarıldıkları yalçın kayalara "Bu bizimdir! Zira inikâs-ı Şemsele parlayan zerrelere ecdadımızın kemiklerinin fosforlarındanır. Aralarındaki hareler onların kanlarının dalgalarındanır!" diyorlar. Çanakkale bahadırları evvelki Osmanlılar gibi harp ediyorlar. Bu kahramanlar Osmanlı kanıyla, Osmanlı kılıcıyla tarih-i Osmaniyye evvelki gibi şanlı sahifeler yazıyorlar.

Fatma Aliye

(Nu: 6780, 22 S. 1334, 17 KE. 1331, 30 KE. 1915, s. 1.)

*

OSMANLILIKTA SECİYE-İ ASLİYYE: ASKERLİK

"Osmanlı ordusu için mağlup olmak yoktur!" bir kaç kelime ile ifâde olunan şu hakikat, ahd-i kadimde, türlü türlü elfaz ile beyan edilir bir mütearife idi. Geçen asırda Osmanlılar bir zafere nail oldukları vakit hiç kimse, yerli, ecnebî müttehir olmaz, fevz ve fütuhu bizim için amûr-ı tabiiye ve müteaddeden telakkî ederlerdi. Kazaen ordumuz bir yerde mağlup olursa bu efvkâlâde esbaba atfolunur, hatta bu husûsta efsaneler bile icat edilirdi. Yani efkâr-ı âmme, telakkî-i umûmi, Türk'ü zafere namzet ezeli ve edebî bilmiş idi. Bu telakkînin fenn-i ruh-şinas itibariyle bir kıymet ve bir ehemmiyet şâzesi vardır. Her

millet, ancak seciyâyâ-yı asliyesinin takviyet bulmasına tekâmül edeceği için, “seciye-i asliye”nin neden ibaret olduğunu bilmek vücûb-ı tahtındadır.

Meselâ Felemenkikli, bir gemici ve tâcirdir. Portekiz’de öyledir. Portugal. Şâir namdârı “Camose”in menâkıbını terennüm ettiği zamanlarda cihanın ekser benâdirine hâkim bir devlet-i tâcire idi. Vakta ki denizlerin hâkimiyeti başka ellere geçti. Artık Portugal’da sıkılmış bir liman gibi, üsâre-i tüvândan pek az nasibedâr oldu. Portekizler her şeyden ziyâde gemici ve tâcir olduklarından başka sahalarda pek o kadar ibrâz-ı ehliyet edemediler. Hele muhârebe-i umûmiyeye duhûlleri münsî kaldı, müspet veya menfî bir netice vermedi.

Fransız- bundan birkaç gün evvelki ser-bendimizde tezbir ettiğimiz üzere- bir san’atkâr, ingiliz bir lehvkâr –sportmen- Alman bir mütenebbî ve bir askerdir. Bunların hasıyyet memnâzelerini, cebellet barzelerini bu secâyâ-yı asliye dâhilinde aramak iktizâ eder.

Osmanlıların da seciye-i asliyesi askerliktir. Tarihimiz bir kere daha baştan aşağıya mütalaa ve muhâkeme edilsin. Türkler ne vakit teçhizât-ı askeriyelerine ehemmiyet vermiş, muktedir-i ümerâyâ nâil olmuşlarsa işte o zaman teali, bi’l-akis tensikât-ı harbiyelerini hangi sırada halil-i tatarruk etmiş ise, işte o hangâmede tedennî etmişlerdir.

Bugün Şark ve Garp’ta Ordu-yu Hümâyun medidini bahk-ı ika’ ediyor. Ara sıra tekâmülâtâne zuhur olan bu ordu sayesinde ki hakkımızdaki telakkî-i umûmî değişti. Eser-i mezyânı olan hasta adam terki-i pür bühtânını aleyhimizde istimal edemiyorlar. Yine bu askerî “Rönesans”ın eser-i feyzi değil midir ki dâhil bulunduğumuz heyet-i düveliye içinde hakk-ı müsâvamata nâil oluyoruz?

Türklükte aslolan ketfiyettir, kemiyyet değil. Her vakit, adeden kalil-i kuvve-yi Türkiye, cihânı teshir etmişlerdi. “Az, öz” ziyâdesiyle manidar teberrüât-ı milliyemizdendir. İşte bunun içindir ki dâimâ Türkler –ehl-i bedr gibi- büyük ekseriyetlere karşı muhârib ve mütemadiyen galip olmuşlardır. Osmanlı Türkler’i tarihinde sahib-i makam olan iki millet-i muazzamanın tasallubundan hâsıl ve onlara doğrudan doğruya halef olmuş bir millet-i müteveffikedir: Kadim Türkler ve Araplar. Türkler –maksadımız Osmanlılardan evvelki etraktır- münhasıran cengâver bir kavim idiler. Bahr-i muhit mutedil savahilden Macar ovalarına, hatta romanya kapılarına kadar olan aktâr, muvaffakiyyet ve muntazım bir sûrette Türk süvarilerinin cevelangâhı oluyordu. Bu heyetin seciye-i asliyesi askerlikti. Silahı elinde iken bu Türk, âlemi tedhiş ediyordu. Bu silah o yed-i şehâmetten düştükten sonra sahibi de söndü. İşte Osmanlı Türkü bu seciyeye doğrudan doğruya tevâris etmiştir.

Araplar –şu kelimeyi bütün Müslümanlar şeklinde tarih-i kadim-i İslâm’daki ihatasıyla telakkî ediniz- cengâver ve her feyeci, her nevi’ saadeti farizen cihât ve gazayî şehâmetkârâne

ifa da bilir bir kavim idiler. Bahr-i muhit atlası savahilinden Okyasnus-ı Hidnî kapılarına kadar olan memâlik onlara meshûr idi. Eser-i mucize peygamberi olan bu heyetinde seciye-i asliyesi askerliktir. Osmanlılar mâil-i kûsûs olan Türk ve İslâm saltanatlarına halef oldular. İki menbadan gelen ab-ı hayat cengâveri Osmanlıların kabiliyetini temenniye etti. Bina' en-aleyh şevket-i sabıkamızı istiade etmek istiyor isek behemehâl bu hasletin tefviyet bulmasına hasr-ı mehud etmeliyi. Başka bir yolda fevz u felâh aramak boş yere vakit zayi etmektir. Bizim iktisâdiyatımızda, hatta edebiyatımızda hep muvaffakiyât-ı askeriyemizle mütevaziyen terkiât olabiliriz. Türkler ve Müslümanlar için bütün hezâin-i irfân ve müsâmâtın bir miftâhı vardır ki o da kılıçtır. Almanya imparatoru Türkler hakkında, onları temsil eden Sultan-ı Celilü'ş-şana, bir işaret-i tebcilkârâne de bulunmak için ne gönderdi, bir samsâm-ı iftihar değil mi?

İşte yine bunun içindir ki şevket-mâb efendimize Mareşal Von Mackensen Hazretleri tarafından Toprakhisar ve Copbadin'de harikalar gösteren askerlerinin sitayişi sadedinde çekilen telgrafnâmeysi ve ona Sultanü'l-beri'nin verdikleri cevab-ı hümâyun Osmanlıların her saha da parlak bir bâb-ı tarihlerinin başladığına bir huccet telakkî ile ilan-ı bahtiyar ederiz.

İmzasız

(Nu: 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 1.)

*

Sultan Murad-ı Rabi' Devrinde

DOBRUCA VE CİVARI

Mankaliye Vakurânenin Ehemmiyeti – Sarı Saltuk Sultan – Köstence Hakkında

Raporât

Dobruca ve civarı Sultan Murad-ı Rabi' devrinde müterakkî bir Osmanlı ülkesi olmuştu. Yıldırım Beyazıd'ın Niğbolu'da kazandığı parlak zaferden sonra mütevalliyen Osmanlı toprağına katılan yerler camiler, imaretler, dil-nişîn çeşmelerle süslenmişti. Bu ahâlinin en mühim mevkileri Balçık, Kovarna, Mankaliye, Köstence idi.

Balçık, Özü vilayetine tabiydi. Hacıoğlu ve bu defalığına tabii yüz elli akçelik bir kaza idi. İdâresine memur olanlar Sipahî Kethuda yeri ve yeniçeri serdârı idi. Beşyüz hânedan mürekkep olan bu kazada beş mahalle, beş kadar da camii vardı. En meşhur camii İskelebaşı'nda Emin Camii idi. Bu camiiden maada üç mektep, bir han, yedi kadar tüccar hanı, bir de hamamı mevcuttu. Yüz elliyi mütecaviz dükkân, Balçık'ın ticaretine büyük bit faaliyet bahş ederdi.

Kovarna ise Balçık kazasının nahiyesi idi. Hâkimi vezir-i azamın ağası idi. Haniyeyi idâre için kethüdâ yeri ve serdârı yoktu. Evlerinin mecmu' üçyüz kadardı. Hanı, camii mevcut olduğu gibi imâretleri de dağbaşlarına inşa olunurdu. Balçık ve Kovarna havalisi ekseriyâ Moskof Kazaklarının tecavüzüne uğradı. Bu sebepten onu tecavüzlere maruz olmamak için münâsip mahallere kaleler inşa olunurdu. En meşhur kale Gülfedâ Sultan kalesi idi. Gülfedâ Sultan Camii Bektaş'a mensup idi. Bursa'nın fethinden sonra Hacı Bektaş-ı Veli'den izin almış, Dobruca havalisini fethetme memur olmuştu. Hatta o zamanlar Hazret-i Bektaş kendisine: "Dobruca'da bir böcek var. Onu öldür, Abdullah'ı şerrinden kurtar" dedi. Eline bir tahta kılıç, bir seccâde, tabl, kudüm, ilim verdi. Gülfedâ Sultan bu kaleye geldi., civara Sarı Saltuk isminde bir rahiple münâsebet peydâ etti. Nihayet rahibi öldürerek yerine kendi kâim oldu. Sarı Saltuk namıyla Dobruca havalisinde icrâ-ı nüfuz etmeye başladı. Sarı Saltuk Sultan Dobruca'da fevkâlâde nam kazanmıştı. O zamanlar Dobruca'yı idâre eden Hıristiyan hâkimlerle görüşüyor, onların hizmetlerinde bulunuyordu. Hatta rivâyete göre o zamanlar Orhan Gazi Dobruca hükümdârları ile münâsebette bulunmuştu.

Gülfedâ Sultan'ın kalesi yalçın kayalar üzerine bina olunmuştu. Bu kale dâimâ Moskof Kazakları tarafından taarruza duçar olurdu. Bir defa Nısf Paşa-zâde Hüseyin Paşa Özü valisi iken hücumu uğradı. Hüseyin Paşa kaleyi tamir etti. Sadrazam Kara Mustafâ Paşa ise kaledeki askerleri Özü Kalesi'ne nakl etmiş, bu tarihten itibaren Gülfedâ Kalesi muattal kalmıştır.

Dobruca'nın Sultan Murad-ı Rabi' zamanında ehemmiyet kesb eden muvaffakiyyeten Mankaliye, Yıldırım Beyazıd devrinde Ece Yakupoğlu Omurca tarafından muhâsara edilmişti. Ece Yakupoğlu kalenin zabtında güçlük çıkardığı için fethi müteakip yıktırdı. Şehir Esmâ Sultan evkafındandı. Hâkimi ve mütevellisi vardı. Silistre eyâletine tabii yüz payeli bir kaza idi. Nahiyesinden kadıya senevî bedî kese varidât gelirdi. Şehrin serdârı, muhtesibi, subaşı vardı. Kazak korkusu Mankaliye ahâlisini de tedâbir-i husûsiye ittihazına mecbur ederdi. Ekser ahâlisi Lazlardan mürekkepti. O zamanlar Kâbe'ye gitmeye iktidârı olmayanlara: Bre cahil Mankalaya'ya gitsek Allah gariplerin ve fakirlerin kâbesidir." Mankalaya'nın Lazlar indinde bu derece itibarı vardı. Camiilerinin en mühimi Esmâ Han Sultan Camii idi. Camiinin imâmı, hatibi İstanbullu idi. Mankalaya'da yedi mektep, üç han, üçyüz dükkân, bir bedestân, bir ufak hamam vardı. Hayratının kâffesi Esmâ Han Sultan vakfidir. Kahveleri mahzenler meşhurdu. İskelesi ehemmiyeti haiz idi. Her sene Mankalaya'dan İstanbul'a peykten ziyâde şapka gelirdi. Şehir civarında Mh. Baba ziyareti vardı.

Dobruca ahâlisi, devrin Osmanlı müverrihlerinin Koltuca, Tatar ve Türk ile Eflaklıların ihtilâtından hâsıl olmuşlardı. Yıldırım Beyazıd bu havaliyi feth eyledikten sonra oraya Tatar ve Anadolu halkından pek çok kişi göndermişti.

Dobruca'nın en mühin noktası Köstence idi. Köstence Kalesi Yıldırım Beyazıd zamanında muhâsara edilmişti. Köstence Osmanlı eline geçtikten sonra ahâlisi Karadeniz sahillerine, Cenevizlilerin ellerinde bulunan mevkiilere firâr eylemişlerdi.

Evliyâ Çelebi Köstence Kalesi hakkında şu fıkrayı naklediyor:

“Piyâle Paşa fütûh-ı hayırla payitah-ı Süleyman Hanı pûş edip Sakız Kralı dahi huzur-ı padişahîde zemin pûş ederek İslâm ile müşerref olup der ki:

“Padişahım! Ceddin Yıldırım Beyazıd Han asrında Karadeniz'in Rum ili canbesinde Babadağı kurbunda Köstence Kalesi bizim Ceneviz Kralı'nın idi. Ceddin zor-bâ-zû ile evvel kaleyi elimizden alıp cümle bakiyeyetünü'l-seifimiz kimlerle kefeye karar ettiğinde Köstence Kalesi sırasında Liman eşîği altında yedi küp altın ve cevâhir defneylediler. Onları çıkarmaya bu hakiri mübaşir ile. Bir gencine-i ferâvan ile padişaha gelmekliğim müyesser ola.” Derhâl Süleyman Han Ceneviz kapudanlığından İslâm ile müşerref olan bir zâta dergâh âlemi kapıcı başılığı ihsan edip üçyüz tevâbiyle şehr-i Köstence'ye gönderir. Bu zât oraya varıp ol mahalden kendi eliyle koymuş gibi çıkarıp yedi adet lebâleb filoriden maada nice bin adet alet-i silah ve nice bin kıta la'l u yakut ve elmas çıkarır ki hesabını halâk bilir. Bu kadar mal ve hezâinle padişah huzuruna gelince padişah-ı âlem-penâh ihsan ve in'amlar edip gelen maldan Şehzâde ve Sülemaniye Camilerini bina ettirip bakiyesiyle dahi Köstence şehrini mamur eder.”

Köstence şehri Murad-ı Rabi' devrinde o derece mamur değildi. Çünkü deniz kenarında bulunduğu için Kazakların her zaman tecavüzlerine maruz oluyordu. Kazaklar Köstence'yi müteadid defalar yıkmışlar, harap etmişlerdi. Köstence'de o zamanlar Silistre eyâletine tabii idi. Kazalarının mecmu' yüzelli kadardı. Nahiyesinden kadiya senevî üç kese gelirdi. Evlerinin mecmu' yüzelliyi tecavüz etmezdi. İskelebaşı'nda bir camii, kırk elli kadar han ve bir kaç dükkân vardı. Şehirde imâret inşa olunmamıştı. Şehrin daimi sûrette tecavüze uğramasından dolayı civarında müdafaaya müsait mevkiiler tesis edilmemişti.

O zamanlar iki Köstence vardı. Biri Karadeniz Köstencesi, diğeri de Sofya civarında bâne Köstencesi idi. Karadeniz Köstencesi bi'l-ahire fevakâlâde imâr edilmiş, limanının ehemmiyeti ile Dobruca havalisinde mühim bir vazife ifa eylemiştir.

İmzasız

(Nu: 7076, 27 ZH. 1334, 12 TE. 1332, 25 TE. 1916, s. 2.)

*

299 – 1335

299'da Osman Gazi devletimizi tesis ediyordu. Yedi asırdan beri tevâli eden an'anât-ı İslâmiye, bir kaç bin senelik an'anât-ı Türkiye Şarkî Roma İmparatorluğu'nun üzerinde birleşerek ve onun bütün mameliğine varis olarak meydana bu devlet-i mühimme geldi.

İslâmiyet, Emevilerin ve Abbâsîlerin, bi'l-ahire Memlûk tevâifinin intitâtıyla kendini kurtaracak, yalnız kurtaracak değil, hatta âlâ ve irkâ edecek yeni ve zinde bir el, yıpranmamış ve azimkâr bir irâdet buyurdu. Osman Bey, bu rehâ-kâr akdesin, bu müheyâyâ hilâfet ve emâmetin mübeşşiri, cidâ'l-ceddi idi. Saltanat-ı Osmanîye'nin dokuzuncu padişahı Selim Hân-ı evvel Türklerin re's-i kâr İslâmiyet'e itilâ etmeleri amelîye-i tarihîyesini mehâretle, şehâmetle, kahramanlıkla icrâ etti.

Hilâfet-İslâmiye, o zamanlar, camia-ı İslâmiyyet'e, mucize-i ittihâda ehemmiyet verilmemekle adetâ mensî kalmadı. İslâmiyet, fetvâ-yı hadîs, bir diyânet-i seyfiyedir. Bina'en-aleyh hilâfetin her şeyden evvel kuvve-i maddîyeye istinâd etmesi lazım gelir. İşte Yavuz Sultan Selim İslâmiye'e cüdâ bulunduğunu kılıncını iade ve takdim etti. Hakan-ı meşarû'n-ileyhden âhak, ondan elyâk bir halife olamazdı.

Görülüyor ki Âl-i Osman ve Türkler İslâmiyet'e en büyük hıdmâtı ifâ etmişlerdir. Son Abbâsîlerin devr-i zevâlinde, Mısır, çerâkesenin yetiştirdiği iken İslâmiyet hakîkaten hatır-
nâk bir mevkiide bulunuyordu. Sultan Selim şekline temsil eden ve Türklük bir azm-i mütecellidâne ile ortaya çıksa idi bugünkü ittihadın şahidi olamazdık. İşte bunun içindir ki sâir-i İslâm, Türk'ü tebcil ve takdir ederler.

Osman Gazi'nin ahfâdı ve Selim-i Evvel'in pederi Ebu'l-Fettah ve Ebu'l-Gazi Sultan Mehmed Hân-ı Sâni, hilâfetin eyâdî-i Osmanîye'nin şeref-müntakil olmasında az evvel Şarkî Roma'yı zîr ü zeber etmişti. Şarktan ve garptan gelen muhtelif ve mütenevvî akvâmın, barbarların, İslavların, Arapların hiçbir sûretle tahrip edemediği ve ancak dördüncü ehl-i sâlibin altmış sene için hüsûfa uğratabildiği Şarkî Roma'yı bu padişah-ı ekber, bir hamle de feth ve tashire kudret-yâb olmuştu. Yüze yakın kavmin bin seneyi mütecâviz bir zamanda alamadıkları Kostantiniye'yi Osmanlı Türkleri, tarihlerinin daha mübdeninde zübde-i zafer-yâb olmuşlardı. Görülüyor ki Hânedân-ı Osman hırresiyle, Âl-i Selçuk ve tûvâbına ait akâlîmi ele geçirmekle kendilerinden evvelki Türklerde, Kostantiniye'yi fethetmekle Roma'ya, hilâfete tevârüs etmekle şevket-i İslâmiye'ye halef oluyorlar.

Bu inkılabât-ı tarihiye esnasında meydana yeni ve müttekâmil bir millet, taze ve müstaid terakkî bir lisân geliyor. Bu millet ve bu lisân eski Türklerin en güzîde hasâiline, mültekâsındaki memleket-i mühimmenin icâbat-ı muhitiyesinden olmak üzere birçok kabiliyetlere mâlik oldu.

Her memleketin birçok erbâb-ı kabiliyeti, o asırlarda, bizim diyârımıza gelip şeref-i İslâm ile müşerref ve Türk olmakla mübâhî oluyorlardı.

Türk-Osmanlı devlet, millet ve lisânının teşkili tarihi en mebrûk ve muhteşem mucizâtındandır.

İşte bugün bu re's-i müteyemmin tarihi tesyid ediyoruz. Az çok dikkat etsek caddelerimizden geçen kavâfil-i nümâyîşin bâlâlarında bir ebr-i eseri içinde, ellerinde zafer bayrakları, ketâib-i ecdadında mürûr ettiklerini görürüz. Yer üstünde meâsirin ve ehlâf, âlâyı alîyinde müessîn ve eslâf, bu dakika da aynı his ile mütehassis, aynı fikir ile mütefekkir, aynı emel ile ümid-vâr, aynı gaye ile azim ve câhittiler.

Osman-ı Evvel'in tesis, Orhan Gazi'nin tensik Mehmed-i Evvel'in mücedden ihya, Mehmed-i Sâni'nin âlâ, Selim-i Evvel'in irkâ, Süleyman Kânunî'nin şeref ve garba teşmil ettiği bu saltanat tesisinin bu 636'ıncı sene-i devriyesinde bir tahallüs muhârebesine dâhil olmuş ve avn-ı mevud hak ile ikinci bir istikbâl ihrâz etmiş bulunuyor.

Saltanat-ı ebed-zindemizin üç tarih- tesisini tarihen kaydedebiliyoruz: Bunlardan biri ilk teşekküle, Osman-ı Evvel'in uhud-ı imâret ve saltanatına, ikincisi belîye-i Timur'un indifâi üzerine Çelebi Sultan Mehmed'in devr-i himmet ve gayretine, üçüncüsü ise üzerimizde bu kâbus gibi çöken hacizlerin zevâline şahit olduğumuz Mehmed Hân-ı Hâmis hazretlerinin şu asr-ı hümâyunlarına müsâdif oluyor.

Bu ezminenin üçüncüsü de, Hint tarihîde, aynı derece kudsiyyet ve ehemmiyettir.

İstiklâl ve istihlâs günleri de her sene tesyid olunur. Her sene-i devriyede havâtır-ı mâzî zihne tevârüt ile yeni kavânin ve iktisâb edilmesine sebep olur. Lâkin muhârebe-i Umûmiye esnasında, devletimizin bütün hukuk mecmuâsı iade kılındığı bir hengâmede bu yevm-i tarihîyi hatırlamak daha başka bir ehemmiyeti hâizdir. Bugünün yâd edilmesi kalplerimize yeni bir kuvvet, ruhlarımıza yeni bir zindegî, yavrularımıza yeni bir kâhriyyet verecektir.

Zaten her sahada ispat-ı celâdet eden askerimiz bu günün ne demek olduğunu tememmül edince ruhunda birçok kabiliyetler canlanacak ve hamlesi daha kati, darbesi daha müesser, hatvesi daha seri olacaktır.

Devletin yevm-i tesisi, fazıla-i saltanat hengâme-i memnuniyyetin indifâ üzerine Çelebi Sultan Mehmed'in cülûsu, Kostantiniye'nin fethi, Selim-i Evvel'in makâm-ı hilâfete bilâ-

istihkâk sahip olması, pek yakın bir âtîde bu muhârebe-i Umûmiyeden galiben ve kâhiren çıkacağımız gün, tarih-i mukadderimizde bey yevm-i mübeccel, beş yevm-i zî-şereftir. Bu rûzşân-âverî idrâk etmesi temenniyâtıyla ve istikbâlimizin sene-i devriyesi münâsebetiyle, cedd-i emcetleri Osman Gazi ile nesl-i mükerrerem ve millet-i müfhamlarının mümessil-i zî-şevketi Sultan Mehmed Hân Hâmis efendimizin atebe-i âlîyalarına *İkdâm* ref'-i tazimiyât eder.

İmzasız

(Nu: 7142, 5 RE. 1335, 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 1.)

*

TOPKAPI SARAYI NİZÂMNÂMESİ

Lozan'dan:²⁴⁶

İstanbul gazetelerinde böyle bir nizâmnâmenin yapıldığını okuduğum zaman hissettiğim şükrânı tarif edemem. Bu saray muhitinin Sultan Ahmet Meydanı'na doğru muhafazasına itinâ edilmesini bir iki makalede tavsiye etmiş idim.

Şurayı burayı gezmiş, eski yeni üç beş saray görmüş olduğumdan memleketimdeki saraylar ile köşkların bakımsızlığına adeta ağlar idim. Çünkü bu binaların her biri bir Osmanlı padişahının, bir İslâm ve Türk medeniyet ve saltanatının âsâr-ı sanayisindedir. O binaların harici ve dâhili olduğum milletin ihtişamını, azimetini bana ihtâr eder. Milliyet ilminin, milliyet emelinin tedris ve ta'lim edilmesi, zihinlerimizde yakın vakte kadar bu gibi maneviyatlar ile iştilal edememesi yüzünden bir neler unuttuk, neler kaybettik.

Türk dilinin, üdebâ ve şuarâmız tarafından imhâ edilmesi ile başlayan milliyetsizlik git gide ne kadar tahribâtı mucip olmuştur. Şu Topkapı Sarayı hatırası içine bir kere bakın. Değil milliyet vazifesi, o noktanın coğrafi güzelliği bile şimdiki enkazın vücûda gelmesine mani olmak lazım gelirdi. Düşünün bir kere Topkapı Sarayı'nın tarih-i Osmanî'deki azimet-i vakânı, sonra gözünüzün önüne getirin o arabalıkları, o odunlukları, bekâr odalarını, bahçıvan kulelerini, kömür depolarını, şimendifer iskelelerini.

Şimendifer yolunu oradan geçirip Sirkeci İskelesine getirenleri affetmek imkân haricindedir. Her bir köşesi Osmanlı tarihinin canlı bir vakasını ihtâr eden bu muhit-i mübeccel nasıl bu hale getirilmiştir.

Hiç unutmamam ben, yedi sekiz yaşında çocuk iken babam beni hünkâr hamelecileri dâiresi önüne götürür, oradaki çinileri gösterir. Sultan Murad-ı Rabi'nin köşklü bir kayığı var imiş onu aralıktan irâe eder, der idi ki: Padişahın ruhuna bir Fatiha oku, bak sana bu kayığın bir menkıbesi var anlatayım:

²⁴⁶ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Bir gece Sultan Murad hameleciler dâiresine gelmiş, köşklü kayığın hazırlanmasını hamelecibaşına emretmiş. Kayık denize indirilmiş. Padişah binmiş “çek!” emrini vermiş. Hamelecibaşı ne tarafa ferman buyururlar. Saadetlü padişahım? Diye sormuş. Padişah “Üsküdar tarafına doğru!” sözünden başka bir şey söylememiş. Bir müddet sonra kayık bir çay içine girmiş. Kayık iki taraftan çalılara sürünür geçermiş. Hamelecici kendi kendine “nereye gidiyoruz. Görmediğim, anlamadığım yerler. Üsküdar herkesin bildiği yer. Biz adeta yabancı bir memleketteyiz” diye düşünüp durur imiş. Aklına takılmış çalılara takılan çalılardan usûlcacık bir tutam koparıp küpeştenin altına saklamış. O gece padişahı gideceği yere götürmüşler. Yine gece avdet etmişler. Sabahleyin hamelecibaşı hemen kayıkhaneye koşmuş, akşam kopardığı çalıları gözden geçirmiş. Birde ne baksın o çalılar hindistan cevizi değil mi imiş! Meğerse padişah aralıkta bir kırklar ile müzâkere etmek üzere gece Hindistan’a gidermiş ve kuvve-i kuddüsiye ile tayy-ı mekân vukua gelirmiş!” Ben çocuk bunu dinlediğim zaman Murad-ı Rabia hak-pây olası gelirdi. Babam bana bir bina dolayısıyla milletimin tarihine ait ve halk arasındaki şayî olmuş bir menkıbeyi anlatıyordu. Bu bir destan idi. Fakat ne zengin destan...

Emin olun her milletin böyle menâkıb-ı fevkâlâde-i tarihiyesi vardır. Hatta bu gibi menâkıb bi’l-ahire opera şekline konur, milliyet muhabbeti ikâ edilir. İsviçre ittihadında esâsı bir destandır. İnsan milletin en ufak bir eserini görmelidir, onu muhafaza etmelidir. Onu ikide birde gidip ziyâret eylemelidir. Ona ait menâkıbı işitmelidir. Millî müzelerin en büyük hıdmeti efrâd-ı millette husûle getirdiği muhib-i milliye ve kuvve-i maneviyedir. O her eserde milletin hayatının bir tarihi vardır.

Doğrusu eski zamanda bizim gerek hazine-i hasa idâremiz, gerek ufâk nezâretlerimiz bu vazifeyi ifâ edememişlerdi. Çünkü takdir edemezlerdi. Nihâyet diğer milletlerden gördüğümüz mezâlîm, çektiğimiz ecnebi felâketi bizde de bir emel-i millîyi, bir muhib-i milliyyeyi tevlid eyledi. Hanedân-ı Osmanî, onların menâkıbı, yaşayışları, sarayları bizim en muhteşem en büyük hayat-ı milliyyemiz menbaıdır. Çünkü milliyetin mevcudiyeti hanedân-ı Osmanî’nin şahsiyetiyle kâim idi. Ordu padişahı bilirdi, millet padişahı tanırdı. Bütün merâsim-i milliyye padişahın nefsinde minceli idi. Her resme padişah yahut onun emri veya adı girerdi.

Memlekette sık sık vukuu bulmuş olan kıyımlar, kazgan kaldırmalar, Moğollardan miras kalan ihtilaller, âsâr-ı milliyyeyi adeta mahv eylemiştir. Büyük adamlarının konaklarının, saraylarının yağma edilmesi, mal ve metal müsâdere edilmesi müessir-i milliyyemizi imha etmiş ve bunların memâlik-i ecnebiyeye gitmesine sebep olmuştur. Yoksa bugün memâlik-i Osmaniyye’nin her köşesi karanbaha bir hazine-i milliye şeklinde

bulunuyordu. Sultan Ahmet Cami mimarı Mehmet Ağa'nın kendi eliyle yaptığı sedefkârîlerin kıymeti hakkında okuduğumuz şeyler Osmanlı hayat-ı kibârânesinin parlaklığını gösterir. Bizde müze idâresi de vaktiyle teşekkül edememiş, teşekkül ettikten sonra da kendi âsârımızın cem'ine himmet edilememiştir. Çünkü müzenin teşkili bir ziyet-i medeniye olmak üzere telakkî edilmiş, Türk milletine Türklük müzesinin derece-i lüzumu kimsenin aklından geçmemiştir.

Şartü'l-vâkıf künsü's-şârî hükmü milletimiz için, ale'l-umûm muhafaza-ı âsâr-ı İslâmiye için en akılâne vazi olunmuş ahkâmdandır. Eğer bu hükmün ne demek olduğunu anlamış olsa idi el-yevm ne kadar Osmanlı-Türk âsârı muhafaza edilmiş olurdu. Ma'a't-te'essüf evvelce evkâf dâireleri, şehremânetleri başların Türk milletine mensûp âlim mimarlar bulunmak yüzünden memleketin yine müessir kadimesi mahvolup gitmiştir. Evkâf Nezâretleri camilere, türbelere vesâir müessesât-ı hariciyeye hiç bakılmamış, bunların içindeki emvâli çaldırılmış, Hele zevk-i selimden büsbütün mahrumiyetle yaşamıştır. Evkâf Nezâreti ile milletimizi arasındaki rabîta-i kaviyeyi kimse idrâk edememiştir. Doğrusu şimdi hayattan el çekmiş olan geçmiş zaman adamlarımızın birer hiç olduğuna hükm ediyorum. Bunların içinde Avrupa'da tashil edenlerde epeyce bulunmuş fakat memâtların kadar cidden bir nişâne göstermemişlerdir. (**La Péninsule Grèce Slave**) nâmıyla 1976 senesinde Brüksel'de tab' edilmiş olan bir eserde gördüğüm bazı vesâike bakılır ise Avrupa'da iyi tahsil görmüş gençlere İstanbul'da riâyet edilmez imiş. O zaman hüküm değişir.

Saraylarımız, köşklerimiz çoğu harap olmuştur. Bunların hepsinin bir hayat-ı tarihiyesi vardır. Fakat müelliflerimiz, muharrirlerimiz bunlara dâir hiçbir şey toplamak merakına düşmemişler, içindeki hademenin ise dünyadan haberi yoktur. Zaten bu adamlara verilen maaş o kadar azdı ki tabîi elinden iş gelen bir adam oralara gidip de kendini hapsedemezdi. Mefrûşât-ı milliye başka memleketlerde zevk-i selim ve san'at tarihiye sahibi erbâb-ı ifrâna havâle olunur iken bu vazife bizde bahçıvanlara gördürülüyordu.

Millî müze içinde hatta saraylara mahsûs bazı eşya ele geçince konulabilirdi. Topkapı Sarayı içinde bulunan bazı eski şeyler vaktiyle mezâda çıkarılmış idi. Bunlardan bazı satılan şeyleri görmüş neden ve nasıl satıldığına hayret etmiştim. Dedim ki milliyyet-i malûmat olsa idi bu eşya satılmaz, müzenin bir tarafına konur idi. Dünya'da hiçbir millet yoktur ki bu gibi müessiri elden çıkarsın. Bizim dünyadan bî-haber oluşumuz ve dârülfünûn teyakkuzât-ı milliyyesinden uzak bulunuşumuzdur ki biz bunu hayırâne işleri gördürmüştü. Bulgarlar Makedonya'ya el atar atmaz birinci işleri Bulgarlık'a dair ne varsa onu muhafaza etmek oldu. Uyumayalım, bütün o demir, taş, tahta parçalarıdır ki ispat-ı milliyyet bir aheninden addolunur. Bir milletin kendine ait olan şey satılmaz alınır.

SalkıMsögüt taraflarında saray haziresi haricindeki melûs binalardan bazılarının yıkıldığını gördüm memnun oldum. Ale'l-umûm nerede bir Osmanlı ve Türk eseri varsa onun etrafını o yıkık dökük binalardan kurtarmalıyız.

Şu bulunduğum Lozan şehrinden eski zamandan kalmış bir kaç eski bina vardı. Bunların ne itinâ ile tamir edildiğini görmeli idi. En üste işçiler senelerce, yavaş yavaş tamirât ile meşgul oldular. Termime muhtaç her taşı maharetle çıkarıp yerine sağlamını koydular. Belli başlı âsâr-ı san'atı olmayan meselâ taş çerçeveleri döküntülerini çimento ile yapıştırdılar. Bizim âsâr-ı san'atımız yanında bunların ismi bile geçmez. Fakat memleketimiz bu eski müessirini muhafaza etmek bir hiss-i iktisâdiyesindedir. Kader bilen bir millet o âsârı mahvedebilir mi? Biz yalnız Topkapı Saray-ı Hümayûnu gibi ziyaretgâhı millî olan bir mahal-i tarihi değil, cevaâmi-i şerifenin iç ve dış havalilerini de barakalar ile pervir ittihâneye dönüştürmüştür. Meselâ iki cami-i şerif havâlisi ne kıymet nâ-şinâslık numûnesi olacak bir hale getirmiştir. Hünkâr muhafızına çıkan kapının yanına bir Bank-ı Osmanî şubesi inşa etmişiz. Yine bu şayan-ı teşekkür. Karşısındaki fes kalıpcı dükkânlarına, Mısır çarşısı bitişiğindeki sabuncu mağazalarına, kahveler ne diyelim. Milyonlar sarfiyla vücûda getirilmiş Türk müessir medeniyetinden daha ne camiler var ki havluları bu tahtibâta uğramış.

Teni cami-i şerif havâlisiyle kapıları, mısır çarşısı, çeşme ve sebil, Hamidiye İmârethânesi, medresesi, kütüphânesi, imâretin yanındaki han ve dükkânlar Türk-Osmanlı saltanatının, medeniyet-i milliyyesini birer ihtâr edecek şeylerdir. Süleymaniye Cami muhteşemiyle etrafı dahi böyledir. Fakat sanayi-i milliyyeden mahrumiyet-i faciası oraları bi'l-ahire ne hâle getirmiş.

Hâsıl-ı kelâm İstanbul'daki Türk bakaya-yı âsârını muhafaza etmek bir vazife-i milliyyedir. Çok şükür nihayet zaman zihniyetimizi terbiye etmeye başladığını görüyorum. Kaba bir taassub-ı millî vardır ki makbul değildir. Fakat bu dediğimiz şeyler milletin hayatı için elzemdir. Asabiyetini muhafaza edemeyen bir millet bir hayat ve memât cidâline girer de içinden iki şâir çıkıp mütehassımâne iki destan inşâd edemez.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7064, 15 ZH. 1334, 30 Ey. 1332, 13 TE. 1916, s. 1.)

*

TARİHİMİZİ NASIL YAZACAĞIZ?

Tarih-i Osmanî mi, yoksa Tarih-i Osmanî Bibliyografyası mı? – Âsâr-ı Şarkıyye. – Rum ve Venedik Muharrerâtı. – Uydurma Eserler. – Kadim de Yalan.

Ancak ruhiyyât-ı ilm-i cedîdenin nazâriyâtı sayesinde kâbil-i fetsir olan birçok vukuât-ı tarihîye, o vukuâtın eşhâs ve müverrihlerince de maçhul kalmıştır.

K. [ﻻ] Löbun

Çoklarından teşvibkâta mazhar oluyoruz: Haydi bir tarih-i Osmanî kaleme alınız! Henüz lisânımızda mazbût bir tarih yazılmadı. Vakayinâmeler hülâsa edilemedi. Biraz gayret ediniz, meydâna mükemmel bir tarih-i Osmanî getiriniz. Yahûd bu teşvibkât ferdden ziyâde cemiyet vuku buluyor. Yahûd tarih-i Osmanî encümenini tevsi edelim de bu heyet bize tam bir tarih yazsın. Şu satırlar ile birçok ehl-i vatanın yalnız emel ve arzusunu değil, hergün söylediğini icmâl etmiş oluyoruz. Acaba fart, himmet ve gayretle hatta fart hamıyyetiyle işe teşebbüs edilerek, maddî mevânia, mahrûmiyetlere bakmadan çalışacak hüsn-i niyet eshâbının bizden istedikleri gibi, bir tarih-i Osmanî’yi ortaya koyabilir miyiz? Zannederim ki henüz mükemmel bir tarih-i Osmanî yazacak kadar tecehhüz etmedik. Hüsn-i niyet pekiyi bir şeydir. Laskin, maddeten yapılabilmesi kâbil olmayan şeyleri istemekte bilâ-âhire inkisâr-ı hayale bâdi olur. Bunun içindir ki evvel yol mümkinü’l-icrâ nedir? Müteasirü’l-icrâ nedir? Münteniü’l-icrâ nedir? Bu meseleleri halletmeliğimiz iktizâ eder. Fikrimizi mütalaât enfisiye ile şerh edelim: Bir tarih yazmak için – zannederim – iki şey lazımdır: Muharrir, vesâit, muharrir kaziyesini bu makalemizde mevzu-ı münâkaşa etmiyoruz. Farzedelim ki bî-araflık gibi vukûf ve nüfûz-ı nazar gibi, amâl-i hasîseden tecerrüd gibi müzâya ile meftur pek âlim, pek tecrübedîde bir istinâdımız var, bunlarda kadimede bir “Kin” veya yeni zamanlarda bir “Renan” gibi bir “Fustel de Coulanges” gibi edebiyat-ı tarihide sahib-i üslûpturlar. Vesâite gelince: En iyi emeller ve arzular ile büyük bir azim ve hevâhiş ile işe başlayan bir müverrihin evvel bâvel arayacağı kitaptır, vesâiktir. Malûmândır.

Acaba Türklere, Türkler tarihine ve memleketlerine dâir yazılmış kitaplar neden ibârettir? Bunları ikiye taksim etmeliyiz: Türkçe vesâik, Türkçe olmayan vesâik. Türkçe vesâik pek azdır. Bütün vakanüvislerin muharrerâtı hatta lisânımızda şimdiye kadar basılmış Osmanlı tarihleri pek nâkıs olan kütüphanemin ancak iki rafını dolduruyor. Belki umûmî kütüphanelerde, erbâb-ı merak nezdinde, ötede beride bilmediğimiz, yahûd bilip de bulamadığımız bazı âsâr olsun. Necip Âsım Bey gibi, Emîri Efendi gibi vesâik-i atîke meraklıları daha birçok çalışsalar, himmet etseler tarih-i Osmanî’nin şimdiye kadar matlâ

olduğumuz hakâikinden daha fazlasını zannederim ki pek güçlkle bizim pîş-i nazar istifâdemize koyabilirler. Neden? Çünkü Osmanlıların avan-ı neşâtında, hatta devr-i fütuhâtında Türkler tarafından zabt-ı vakıâya pek o kadar ehemmiyet verilmemişti. Edebiyatta, ulûm ve maârif henüz şekli nAkliyyesinden kurtulamamış, katî bir mahiyet iktisâb edememişti. Maârif Nezâreti tarafından geçende bastırılan Âşık Paşa-zâde Tarihi kıymertdâr bir vesibkâ ise de ne kadar ibtidâidir! Cilt baştan aşağıya, - tabirimiz karîn-i afv olsun – bir bedâvet arz ediyor. “*Tâcü’ t-tevârih*” – ki kadim en mükemmel tarihimizdir- bile Osmanlıların neşât ve fûruhâtları devrin yazılmamıştır. Görülüyor ki hatta pek eski olan Âşık Paşa-zâde bile vukuât-ı rivâyet üzerine yazıyor. Rivâtet de ale’l-âde menkûlâtan ibârte olup sened-i müstenid değildir. Bugün, belli başlı ulemâmız, devletin avâiline tesâdüf ettiği rivâyet olunan vakalara hatta eşhâsa kayd-ı ihtiyâtla bakıyorlar.

***

Türkler fütûh ve gazavâtlar meşgul iken bu fütûh ve gazavâtı kayd ve tespit etmekte büyük bir müsâraat göstermemişlerdi. Meselâ feth-i Kostantiniye gibi tarih-i Osmaniyye’nin en büyük ve tarih-i âlemin pek büyük bir vakiasını Hoca Saadeddin Efendi, kitabında ancak on sahifede yazıyor ki bununda sülûsânı müverrihin –zâde-i tabî’ olan manzûmelerden, mensûr güzel güzel tabirâtta istiârattan ibârettir:

Kalesine çün dikildi râyet-i nusret nümâ

Kale parmak kaldurub imâne geldi güyâ

İstanbul kimden, hangi devletten, hangi Kayser’den alınıyor? Buna dâir en iyi tarihimizde bir harf bile bulamazsınız. İşte, böylece, eslâf zabt ve vukuâtta kusur etmişlerdi. Acaba bu esnâda anane ve edebiyat itibâriyle Türklerden eski olan milletler Türklerin vukuâtunu, ahvâl ve mişvârını kaydediyorlar mı idi? Ever, Rumları bi’l-hassa Venedikli İtalyanlar, sonraları Namsalılar hayli âsâr vücûda getirmişlerdir. Esnâ-yı fetihde derece-i nihâiyede küçülmek, teraddî etmekle beraber yine incemiş bir lisâna, iâsâr-ı kadimenin müddehirât-ı kalemiyesine mâlik idi. Bunların içinde kadim Yunan’ın en büyük müverrihleri ile hemayâr olacak kalem sahipleri var. Halcocondilas Türkler’e dâir bir hayli malûmat verir. Lâkin bu malûmara itimâd edilebilir mi? Ernest Renan bile on dokuzuncu asırda yazdığı Nusraniyet tarihinde bî- taraf olamadı. Acaba, yalanın adetâ mübâh olduğu bir asırda, Bizans gibi pür-safsata memlekette bir Rum müverrih doğru söylemek hakkını hâiz mi eder? Birde acaba bu eserler mevsûk mudur? Bir fikra nakl edeyim: Fatih Sultan Mehmet hadmesinden (Kritovulos) fethi ve Fatih’e dâir bir eser bırakmış ve bu eser vaktiyle eski sarayda keşfedilmiş. Bunun bir nüchâsı Fransızca, Latince, Yunanca olmak üzere Budapeşte Encümen-i Dâniş’i tarafından bastırılmış. Kitabı elde etmek istediğimden Viyana Sefiri

Hüseyin Hilmi Paşa Hazretlerinin nezâretine müracaat ettim. Birkaç ay sonra eser geldi. Fakat bu eser ne imiş? Peşte Şebbenderi Edib Nezih Ahmed Hikmet Bey'in buna dâir olan mektubundan anlaşıldığına göre bir zât bir keşfe destres olduğu iddia ile Peşte Encümen-i Dâniş'ine müracaat etmiş. Encümen ihtiyar külfetle kitabı basmış. Lâkin o zâtın keşfini haber verdiği eser eskiden mevcûd olup bi'l-âhire kendisi ona bazı şeyler ilâve ve ilâveti kurutulsa isnâd ediyormuş. Bi't-tabi böyle bir apokrif koleksiyonunun ayâdı tedâvülde bulunması câiz olamayacağından ifâdemi eseri imhâ tarikini ihtitar etmiş. Şebbenderimiz de güç hâl ile üç cildi bilâ-tedârik bana lutfen göndermiş. Bulduğumuz asır içinde böyle kalpazanlıklara tesâdüf edilirse, acaba eski zamanda neler yapılmazdı?

***

Venedikliler gemici ve tâcir bir kavim olduklarından vaktiyle, hemcinsleri Cenevizler vesâir İtalyanlarla birlikte şimdiki memâlik-i Osmaniyye'nin en mühim nibkâtında, Akdeniz'de, Adalar Denizi'nde, Macaristan'da, Galata'da müstemireler peydâ etmişlerdi: Bunlar vatan-ı asilleri ile münâsebetleri dâimi idi. Türk korkunç bir takîb olduğundan İtalyan unvânıyla yâd edeceğimiz bu gemiciler ve tâcirler Türklerin ahvâlini, adâtını, müessesâtını, ahlâkını yakından tedkik ediyorlardı. Bunlar haftada iki kere gönderdikleri raporlarla Venedik'e dâima malûmat verirlerdi. Bir sefir münfasılan veya mezûnen memlektine avdetinde senatoya bir risâle-i takdim ederdi. Binâ'en-aleyh sefirâ-ı mezkûrenin Galata'ya mutâsârrıf makamında gönderilen Bailo'ların muharrerâtında, Venedik ayânında irâd edilen noktalarda Türkler ve bi'l-hassa amûr ve husûsunun temerküz ettiği sara-yı hümayun hakkında esâslı malûmat vardır. En eski müessesât-ı askeriyeden bahseden Monte Cucolli'dir. Venedikliler sarraf ve tâcir olduklarından amûr maliye-i Osmaniyye'ye büyük bir ehemmiyet veriyorlardı. Bu bâzargânlar münâsebetle buldukları ricâl-i Osmaniyye'nin şemâil ve ahvâl ve mişvârına dâir muharreratlarına dâimâ şayan-ı nazar fıkralar ilâve ederlerdi. Bu kütüphâne dolusu malûmatın içinde turahhât ile hakîkatin nisbeti nedir? Benedika Venediklilerin Arapça ismidir keskin, zeki bir millet idiler. Mülâhaza ve muhâkeme kuvvetleri kendilerinde hayli mütekâmildir. Bununla beraber bütün İtalyanların Türkleri adetâ ummacı telakkî ettiklerinden Venedik vukuât nüvisleri bi'l-mecbûriye mübalağa ederler. Vakıa ve fikra uydururlardı. Bunlar o kadar çoktur ki insan o âsârın aksâm-ı ciddiyesi hakkında da şüpheye düşüyor. Eski Araplar'da böyle değil midir? İbn-i Haldun, Taberi Bey yaman mevcudlarından sayılır. Şurası da unutulmamalıdır ki birtakım meziyetlerinden sarf-ı nazar Venedikliler Türkleri lâyıkıyla muhâkeme edecek kadar soğukkanlı değildiler. Ma'a'ma-fih 1503'den 1594 senesine kadar mümted olan Venedik raporları hakîkaten şayan-ı itibardır. Venedik'ten veya İtalya'nın aktâr-ı sâiresinden

Türkiye'ye gelen kimselerin seyahâtnâmelerinde en ziyâde o zaman fikirlerinin İstanbul'da nazar-ı hayretini celp edecek malûmata tesâdüf edilir. Vakıa bunlarda bizim Evliyâ Çelebi gibi hürriyet ihtirâî hukuk-ı aslîyeden bilirdiler. Ma'a'ma-fih eserleri her halde mütâlaaya değer. Meselâ Niğbolu melhamesinde on alyı yaşında iken Yıldırım'a esir düşen, bu padişahın dergâhında altı sene hıdmet ettikten sonra Timurleng'in de esâretine giriftâr olup akıbet yirmi beş sene sonra firara muvaffak olan Schiltberger'in eseri, Birinci Fransuva'nın Kânûnî'ye gönderdiği sefir La Forét ile birlikte gelen Postel'in seyâhatnâmesi, (Şarlken)'in yine hakan-ı meşârü'n-ileyh gönderdiği elçi Busbecq'in kitabı ne kadar turahhâtı ihtivâ etse yine vâcibü'l-mütâlaa ve sâikten değil midir? Meşhûr Hammer bi'l-hassa şark menbâına nazaran tarihimizi yazdığı gibi Almanyalı Zinkeisen'de 1840 ile 1863 seneleri zarfında tabı' edilen yedi ciltlik tarih-i Osmanîsinde ancak Venedik vesâikine atf-ı itibâr etmiş, bizim âsârı münsî ve mühmil bırakmıştır.

Netice: Mükemmel, tam, tamam bir tarih-i Osmanî yazmadan evvel ona dâir yazılmış âsârın bir bibliyografyasını tanzim etsek acaba daha makûl ve tabî bir iş görmüş olmaz mıyız? Şunu da ma'rız-i intihâda söyleyelim ki bu bibliyografyanın tanzimi bile bir heyet tarafından nakdî ve küllî fedâkâlıklar mukâbilinde ancak dört beş senede belki mümkün olabilir.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7021, 30 Şv. 1334, 16 Ağ. 1332, 29 Ağ. 1916, s. 1.)

*

SİLİSTRE

(En büyük vakanüvislerden Cevdet Paşa merhûmun kerîme-i seniyeleleri, Fatma Aliye Hanımefendi, Silistre'nin süratle tabı münâsebetiyle âtîdeki fikrayı kaleme alıp gazetemize ihdâ etmişlerdir. Fazilet-i nisa arasındaki mühim bir mevkiî bulunan Fatma Aliye Hanımefendi huzarât-ı tarihiye ile mâlâmâl olan bu fıkrasıyla pederine ne kadar benzediğini isbât ediyor.)

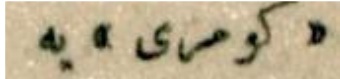
***

Silistre kelimesi Osmanlıların nazarına ne muhteşem hurûfatla teşekkül eylemiş bir alâmet ve mübâhât olarak görünüyor!

Onun telaffuzu kalpte zaman-ı intibâhımıza ait bir devrin ne ulvî ve müteheyyci hissiyatını okşar! Tahatturu zihne ne şanlı ve necip sahaîf açar! Gazetelerde Silistre'nin hemen sukûtunu görünce "bu acaba Osmanlıların hatırasında şan ve şerefi menkûş koca Silistre mi? Yoksa çocukların islambil kâğıtlarından yaptıkları oyunca kalelerden mi? Diyordum. Gazetelerin makalelerini gözden geçirdim. Hepsinde Osmanlıların şan ve şeref-

i bahâdirîsini defalarca ilân ve ispata hıdmet etmiş olan o kalenin hatıra-i mübâhetinden o makâlâtın yazan ellere zihden ve kalpten gelen âsâr-ı hahatturât ve hissiyâtın getirdiği ihtizâzâtı derk eyledim. Bu ihtizâzât güya esîrdeki kuvve-i elektrikiyyeden çıkardığı şârelerle şanlı mâzîmizin parlak mehfâhirini gösteriyordu. Artık gözlerim önümdeki gazeteyi görmüyordu. Fikrim tedrisât ve tettebbuât-ı tarihiye-i âcizinin hafızamdaki kütüphânesine dalmış idi. Zihnime açılan o sahâif-i daha iyi okuyabilmek için gözlerimi kapadım! Silistre müdâfalarından kerîm muhârebesi zamanındaki müdâfaa Nâmık Kemâl merhûmun piyes ve manzûmeleriyle birkaç asırdan beri uyuşturulmaya çalışılan Osmanlı kaplerini teheyyüce ve muhabbet-i vatan hissini tahrike hıdmet eylemiş idi. Piyesin ismini “*Vatan yahut Silistre*” olup bütün vazifeperverliği ikaza, Osmanlıları intibâha sevk ediyordu. Koca Kemâl, “Osmanlılar uyanınız” demek istiyordu. İşte bu piyesteki isimler âlem-i edeniyatta parlıyor. Tarihte ise “İbrâhim Ağa” ismini Silistre müdâfaasının şanlı bir heykeli gibi teressüm ediyordu.

Serdâr-ı ekrem Ömer Paşa Silistre’nin teslimine emir vermiş iken Silistre ayân ve eşrâfından İbrâhim Ağa’nın teşvîkât ve tergîbâtı üzerine mahsûr olan asâkir ve ahâli bi’l-ittihâd hod be hod fedakarâne müdâfaa ederek Rusyalıları büyük inhizâma duçar ve nihâyet Silistre’nin selâmet ve halâsına sebep olmuşlar. O zaman İbrâhim Ağa nâmı hükümdâr ve vükelâ ve cümle halk indinde şayan-ı hürmet görülmüş ve kâbil-i müdâfaa olan bir kalenin teslimine emir verdiğinden dolayı Serdar Bey ziyâde serzenişlere uğramış idi.

Kemâl merhûm zindanlara atılmaya idi de bide Kırım muhârebesi zamanındaki Kars Müdâfaası Tepesi yaza idi. Muhayyel bir Zekiye’ye hâcet görmeksizin İslâm Bey’in aşkıyla değil mahzâ vatan aşkıyla Kars Kale burçlarında düşmanla çarpışan ve altı şehid veren birçok kahraman kadınlarımızı gösterdi. O zaman Silistre müdâfaasından daha büyük olduğu teslim olunan Kars müdâfaasının başta bulunan kahramanı da Faruk Bekir Paşa’dır. Tabyalara hücum eden cesim Rus ordusuna karşı tabyalarda ancak sekiz bin Osmanlı askerî mevcûd olup yedi buçuk saat bilâ-âram devam eden top, tüfenk, süngü, kılıç muhârebesinde Ruslar birkaç defa tabyalara girmiş iken sürüp çıkarmışlar. Nihâyet Rusları münhezim perişân eyleyerek yirmi bin telefât vermişler. Sinesinden kurşunu yemiş olan Bekir Paşa kumandasını terk etmeyip askerini teşci ve sebâtta devam ile ateşten ateşe koşmuş. Rusların ikinci kumandanı ve altı cenerali maktûl olmuş. Başkumandan Meradiv’de aklını oynatmakla götürülüp yerine diğeri nakil olunmuş.

Kars müdâfaasının Silistre müdâfasından farkı Silistre ahlâs-yâb olmuş. Kars ise Serdâr’ın tarihinin affedemediği hatalarından birinin kurbânı olarak aklıktan teslim

olmuştur. Serdâr Ömer Paşa Batum tarafına çıkınca Ruslar Kars üzerindeki ordusundan bir miktârını ifrâz ederek öbür tarafa sevketmekle Kars'ın muhâsaradan kurtulması ümitleri kuvvet bulmuş idi. Serdâr-ı ekremin o tarafa memûriyetinden maksad aslı da Rusların yüzünü beri tarafa çevirip Kars'ı bıraktırmak olup zahîre ithâli için de Selim Paşa Erzurum'a gönderilmiş idi. Serdâr doğru Ahıska üzerinde ileri hareketle Kars'ı muhâsara eden Rusya ordusunu tehdid edecek iken hattü'l-harekâtını tebdil ile Sohum'a çıkmış ki oradan doğru Tiflis üzerine hareket etmiş idi. Hâlbuki o yolda pekçok nehirler, bataklıklar bulunduğu orada Tiflis'e varıpta Ruslar'ı tehdide mevsimin müsade etmeyeceği malûm olduğundan Ruslar bilâ-endişe Kars üzeine yüklenmişler iid. Serdârın bu tebdil-i hareketinden İstanbul'daki erkân-ı hükümet ve ricâl-i Osmaniyye telâşa düşmüşler ise de Ser-asker Rüştü Paşa, Ömer Paşa'nın bu tertibini münâsip bularak "yılanın başını beri tarafa çevirmek için kuyruğuna basmak gibidir" demiş. Kars'ın tesliminden sonra Rıfat Paşa, Rüştü Paşa'ya tariz ederek "Biz bir teşbiye uğruna Kars'ı verdik" demiştir. Ömer Paşa'nın kalafât-ı yakasına asker imrâr eylemek tedbiri mucib-i itibârî olmuş iken bu Silistre ve Kars'taki hatalarda kendisine pekçok tarizlere bâdî olmuştur. Maksat Kars'ı kurtarmak iken Rusya ordusuna asla tesâdüf edemeyeceği yerlerde dolaşmasını o zaman kimse affedememiştir. Kars zafer-i meşhûru muharrem'in o yedisinde vaki olmuş ve Kars kahramanı Bekir Paşa'nın müşiriyet fermanını isâle yol olmayıp teveccüh-i müşiriyet *Takvim-i Vekâyi*'de henüz okunmuş iken rebû'l-ahirin beşinci Pazar günü Kars açıktan teslim olmuş! Müşir ve kumandan Asaf Paşa ile kahraman Bekir Paşa'yı ruslar esir edip götürmüş yarasının acısına ve kanın verdiği zaafe ehemmiyet vermeyipte kumandasının başından ayrılmayan o koca kahramanı açık zebûn ve nâ-tüvân kılmış idi.

Kemâl "Fıtrat değişir sanma bu kan yine o kandır" demiş idi. Ne güzel söylemiş. Bu defaki Çanakkale müdâfaası da Osmanlı tarihine pek şanlı sahaif yazdı. Kale müdâfaasında dahi bu kadar mefâhiri olan Osmanlılar bir kaç gün içindeki Tutrakan ve Silistre teslimine karşı "Hayret, hayret!" demekten kendilerini alabiliyorlar mı?

Fatma Aliye

(Nu: 7036, 15 ZK. 1334, 31 Ağ. 1332, 13 Ey. 1916, s. 1.)

*

İLM-İ TARİH

(Fatma Aliye Hanımefendi, peder-i mâcidleri Cevdet Paşa merhûmun ziyâ edişini bize unutturuyor. Makale-i âtiye tevâli edecek diğer bentler bu fikrimizi teyid eder.)

Şuabât-ı ulûmun her biri gibi tarihte ebnâ-ı beşerde kabaca bir sûrette başlayarak bugün milel müterekkîye nezdindeki derece-i âlîsini bulmuştur. Zirâ bugün tarih yazmak telifâtın en mühim ve müşkül aksamındandır. Pekçok tarih okumak hatta ezberlemek ile tarih hafızı olunabilirsede tarih âlimi olunamaz. Meselâ muhâssın tarafından yazılan mesâilde her iki tarafın müverrihlerinden bazılarının kendi taraflarını gözeterek icâle-i kalem eyledikleri nâdir olmadığından tesâdüfen yalnız bir taraf müverrihlerinden hulûskâr olanlarını âsârını mütâlaa olunmuş ise o mesâilde hakîkate vukûf kâbil olabilir mi? Bâ-husûs o türlü müverrihler içinde hasım bulunduğu bir millet hakkında ne kadar mübalağa hatta müfteriyâta bulunnalar bile vardır. Şimdi yazılan tarihler masal söyler gibi yazılmayıp vesâike istinâden yazılarak isbât meselesi için berâhîn ve delâletle ihtiyâç göstermektedir.

Bir tarih âlimi olmak için hakâyık-ı tarihiyeye kesb ve vukûf eylemek lazım geldiği gibi ilm-i tarihin bu günkü derece-i terakkîyesine göre bir müverrih olabilmek için de ahkâyık-ı tarihiyeyi derk ve ihâtadan başka onları tertip ve tasnif ile kaleme alabilmek iktidâr ve istidâdı lazım geliyor. Öyle tarih-i umûmiler yazılmış ki bunlarda edvar ve ezmânın ulûm ve fûnûn ve sanayi ve felsefesinin de tafsilâtı veriliyor. Bunlarda Laplace'nin nazariyesi, Newton'un keşfiyâtı, Darwin'in ibtidâ otuz sene kadar rağbet olup, "malûmu meçhul ile izâh eylemiş olmak" meselesinden dolayı ihtiyârdan düşerek yine sonra tazelenmiş olan nazariyesi hakkındaki münâkaşatı katofajın mübahesâtı gibi şeyler hep münderiç olup tâ Epikür, Demokrit'e kadar gittikten sonra daha ilerilerinin tedkikâtı münderiç bulunuyor. İlm-i tarihe ümmü'l-ulûm demelerinin hikmeti bu türlü tarihleri okumakla anlaşılıyor. Bu tarih-i umûmilerin kable't-tarik aksamı da o müverrihlerin ne derecelerde tenbiâtta bulunmuş olduklarını gösteriyor. Malûmdur ki tarihin muharrir kalmış olan aksâmından ilerileri bazı cihetten kazmalar, kürekler ike okunuyor. Tenbiâta taharriyât ve hafriyât ilâve olunuyor. O sûretle husûle gelen malûmat da tarihin ilerilerine sahifeler ilâve ediyor. Tabâkat-ı arzın her tabakasından o zaman ahvâline dâir malûmat alınıyor. Ve yani fosillerden işcâr, hayvanât, beşer enkâzından bahseden ilmede Paleontoloji deniliyor. Küre-i arz ne kadar tahvilât geçirmiş, nice zelzeleler, encâmâtlar, ihtirâflar, seylâblar vukua gelmiş, müverrihler, tufan o seylâbların sonuncusu olduğunu söylerler. O ihtilâlât-ı arziye esnâsında müteessir olan aksamdaki zeberruhlar telef olmuş. Bunların yığınlar ile bulunan fosilleri hep birden mevte duçâr olduklarını gösteriyor. İnsanların küre-i arz üzerinde

bulunması yedi bin senelin bir şey olduğuna dâir keşfiyât-ı ilmiye ve fûnûna üzerine Hıristiyanlık âleminde ne gürültüler, boğuşmalar olduğu malûmdur. Devr-i intibâhımızda tarih-i umûminin bu meselesine dâir bir itiraza duçar olmamak için Süleyman Paşa merhûm ile Ahmet Mithat merhûm pederim ve üstâdim merhûm Ahmet Cevdet Paşa'ya mürazzat eylemişler ve yirmi beş bin senelik bir iskeletten bahsedip edemeyeceklerini sormuşlardı. Cevdet Paşa merhûm ibtidâi- hilkât-ı âleme dâir Kur'ân-ı Kerîm'de bir işâret bilmediğini ve ayet-i kerîme ve ehâdis-i şerife de ibtidâi hilkat Âdem'den beri kaç sene mürûr eylediğine dâir sarâhat bulunmadığını, Tevrât-ı şerifin mevcûd olan üç nüshâsı yekdiğerine münâkız olduğuna ve nüsha-ı asliyesi bir aralık ihrâk edilmiş ve sonra ezber olarak yazılmış olmasıyla haber Âhad kabilinden bulunduğuna bina'en ilm-i yakini ifâde etmediği cihetle yirmi beş bin senelikten daha evveleri de insanı mevcûd olması lazım geldiğine dâir söz söylemelerinde İslâm müverrihlerince bir beis olmadığını cevâben tahrîr eylemiştir.

Kulun hangi çöl ve beyâbanda âsâr-ı beşer bulunursa orada insanlar bulunmuş olduğuna hüküm veriliyor demiş. Vesâik-i tarihiye Greklerden devr-i milâddan 776 sene evvelden, 3 asırlık, Çinlilerden 45 asırlık, Asurlulardan 50 asırlıktır. Rivayât ise Hind'den 12000, Asurdan 30000, Çinden 130000 seneliktir. Nev-i beşerin ibtidâi zuhûru kaç senelik olduğu tayin olunmamakla beraber “periyod terenniler” yani teşkilât-ı arzın üçüncü devrinde insânın mevcûdiyeti bugün erbâb-ı ulûm ve fûnûnca alaşılmıştır. “Periyod catarner” yani dördüncü devrede insanın Avrupa'da mevcûdiyeti malûm olmuştur. Sonraki tedkikât ve keşfiyyât ile küre-i arz üzerinde insanın yüz bin sene evvel mevcûd olduğunu göstermişler ve bu adedin daha çok ileriye gittiğini de bildirmişlerdir. İnsanın gerek sözle, gerek yazı ile ahlâfına ve zamanın eserlerini ve hadiselerini bildirecek bir hale gelinceye kadar geçen seneler hesâb olunacak oldukça çıkacak rakamın pek müthiş olduğunu da söylemişlerdir. Hadisât ve ihtilâlât-ı araziyenin bazı defa oradaki insanları hep birden hâk-i helâke sürmesi ve bazı gayr-ı mütemeddin barbar akvâmın mütemeddin bir kavim üzerine yürüyüp onları kırması, âsâr-ı medeniyelerini sıkıp ezmesi, yakması da onların ahlâfa bırakacakları âsârı mahveylemiş. Bu hal evvelki insanlardan ahlâfa doğrudan doğruya kalabilecek itibârı kati ve kesr eylemiştir. Pek uzaklara varmaksızın bunların yakınlarda Emsâlini böyle biliyoruz. Endülüs hükümdarı Hikem-i Sâni Mervân Sarayı'ndaki kütüphânesinde bulunan ketb-i nefise altı yüz bin olup kütüphânedeki mevcûd ketbin esâmisini hâvî ve hangi dolapta ve numarada bulunduğunu mübinü'l-beşer yapraklı defterler kırk dört cilt idi. Hikem Sâni Bey pek âlim bir zât olduğundan onun intihâb eylediği ketb-i nefisenin ehemmiyeti derkârdır. Hikem iştirâsı mümkün olmayan ketb-i nefisenin sûretlerini aldirmek

içinde diyâr-ı âhire kâtipler irsâl eyledi. Hatta Hikem-i Sâni'nin kâtib-i husûsiyenin hıdmetind ebulunan Fatma ve Leyne nâmındaki iki âlime kadının da bu kütüphâneye haylice hıdmetleri olmuştur.

897 tarih-i hicrîsinde Katolikler Gırnata'yı zabteyledikleri zaman Gırnata Kütüphânesinde buldukları bir milyondan ziyâde *Keyb-i Nefise-i Arabiyye*'yi yakmışlardır. Papazlar tarafından pek çok kitaplar ateşlere atılmış. Sean Paul kendisine iyi görünmeyen kitapları getirip yaktığını yine Hıristiyan müellifler yazmıştır. Sean Gregor tedâdi gayr-ı kâbil âsâr-ı ilmiye ve fûnûna ihrâk ettirmiş. Kostantin Hıristiyanlığı kabul edince Hıristiyanlığa muhâlif diyerek birçok kitaplar yaktırmış. Prens Henry Dragon'un kütüphânesi Engizisyon tarafından yaktırılmıştır. Dünyanın yedi bin sene evvelinden bahseden kitaplar muzır görülmekte olan o zamande âlimleri feylesfolar ateşlerde yakılıp kebâb edilen o vakitlerde papazların tahribâtından kurtulabinler elbet mahvedilenlere nispeten kalîlü'l-miktar kalır, Bağdad gibi merkez-i ilim ve fûnûn olmuş bir memleketin Hülâgû elinde ne olduğu ise malûmdur. O zamanki hükümet Etrâk'ın meşhûr kütüphâneleri de Cengiz ordularının ayakları altında çiğnendi. Harâbe-zâde döndürülen bilâd ve memlekette ne kadar kütüphâneler, kitaplar mahvoldu!

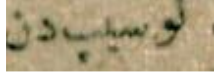
Pederim merhûm en eski olarak gördüğü kitap İbn-i Vahşiye tarafından Keldânice'den Arapça'ya tercüme olunan "*Filâhat-ı Nebatiye*" olduğunu söylemiş idi. *Filâhat-ı Nebatiye* her yedi bin seneyi bir devir add ile yedi devirden yani kırk dokuz bin seneden bahseyler. Ve zamanımızın yedinci devir olduğunu söyler. *Filâhat-ı Nebatiye* tam eserin zaman-ı telifi pek eski olup Semut kavminin yalnız fenn-i filâhat için böyle koca altı cilt eser meydâna koyduğu vakitlerdir. *Filâhat-ı Nabatiye* müellifleri nabatî olup Sâbiîn dininde idiler. Hep eski tarihlerin ilerileri hurâfata daıldıkları gibi bu eserinde ilerileri o halden kurtulamamış.

Vesâik ve aidat bulunan şeylerde rivâyet intikâl ede ede acayip sûretler almış ve fevkâlâdelikleri görülen insanlar beşeriyetten tecride kalkışup türlü hurâfat meydana getirilmiştir. Yunanîlerin kahramanlar devri gibi sâir milletlerin de hurâfeleri bulunduğu malûmdur. Meselâ en sonraki payenizmilerde olan İskandinav payenizmisinden "Odin" on iki ümerâsiyşa İskandinav'a gelen bir prens olup orada kendileri kadar mütemeddin olmayan halka bir takım âsâr-ı temeddün göstermiş. Alât-ı mûsikiyeden biriyle terennüm ve tegannî eylemiş, o halkın lisânının harflerini yapı yazı meydana çıkarmış. Bu gibi şeyleri birden bire gören halk "Odin"e hayrân olmuşlar. Odin hayatında ülûhiyyet iddiâsında bulunmadığı halde sonraları İskandinavya harfleri meydan almış. Odin'e ülûhiyyet-i üsrâd eylemişler.

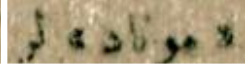
İlm-i tarihin şimdiki derece-i terakkîsiyle tarih-i umûmi, tarih-i husûsiden mâada tarih-i ulûm, tarih-i felsefe, tarih-i edyân, tarih-i elsine gibi bir birçok şuâbat meydana gelmiştir.

Bir ilmi esâslı bir sûrette bilmek için onun tarihini bilmek lazım gelir. Meselâ felsefe tahsilinden “atom”ların buharın icâd ve ihtirâi olmadığını anlamak için Epikür, Demokritos,

tâ Hind’e yürüyen tarih-i felsefeyi okumuş olmak lazımdır.

muhterî olmadığını anlamak içinde Arap feylesfolarının cüz’ü lâ-yetecezza bahsilerini okuyup Hind’e kadar yol alan tarih-i felsefeyi bilmeli!

Fatma Aliye

(Nu: 7058, 7 ZH. 1334, 22 Ey. 1332, 5 TE. 1916, s. 2.)

*

ÇİN’DE TARİH ÇİN’DE VAK’A-NÜVİSLER-ÇİN’DE TARİH USÛLLERİ

Vâka-i tarihiye kaydı Çin’de pekçok zamandanberi dikkat olunan bir şey olup vâkîâ sâir akvâm gibi bu mesele tahta, kumaş, taş gibi şeyler üzerine yazılmaya başlamış ise de kâğıt imâli Çin’den gelme bir şey olmasından onların kâğıt üzerine yazmaları da Avrupalılardan çok evvel başlamıştır. Kâğıt imâli Çin’den Buhâra’ya gelmiş. Semerkant’tan Araplar’a geçmiş, Araplardan’da Avrupalılar öğrenmiş olduğunu Avrupa müverrihleri yazmışlardır.

Çin’de dokuzuncu devrin birinci imparatoru “Çuan-Ki”nin harflerle yazı yazmayı icâd eylemiş olduğunu söylerler ki bu imparatorun zamanı “Ko-Hi”den akdemdir. Çin’de tarihe pek ziyâde ehemmiyet veriliyor ve ilm-i tarih için ayrıca bir mezlis bulunmuş. Ve her imparator yanında iki müverrih bulundurup bunun birini imparatorun nutuklarını, diğerini, ef’âl ve harekâtını kayd ve tahrîr eylemeye memûr etmesi mu’tâd imiş.

Bu zabt olunan vakâ hükümdarın kendisine okunmayıp mektûm tutulması ancak onun vefâtından sonra okunması kânûnları mukteziyâtından imiş. Bu imparatorlardan biri kendi hakkında nasıl yazıldığını anlamaya merak ederek o hımdete memûr olan vak’a-nüvise bunu görmek için haber eyleyip okumuş. Kendi hatalarını ve zaaflarını ne kadar serbestîyle yazılmış olduğunu görünce sitemde bulunmasıyla vak’a-nüvis “evet sahîh! Zirâ ben bunu ahlâfa malûmât bırakmak için yazıyorum. Hatta şimdi huzûr-ı haşmetânelerinden çıkınca bu husûsta olan şikâyet ve tehdidâtınızı da yazacağım!” demiş. İmparator cevâben “git! İstedğin gibi yaz! Ben bugünden sonra ol sûretle hareket edeceğim ki ahlâf bende şikâyet edecek bir şey bulmasın!” demiş. Çin müverrihlerinin gayreti ve Çin ilm-i tarih meclis ve idâresinin emekleri de tahribâttan kurtulamamış!

Şürçünü yaptıran imparator “Çin-Şi-Huvang-Ti” yeni bir hükümet teşkil eylemekle esir gibi kullanılmak üzere hayvan gibi yaşatmak istediği halkın kendinden evvelki

hükümetleri zamanından bir hatıra-i refâh ve hürriyet bulmasını men' için bütün kitapların yakılmasını emr eylemiş. Sonra hatirât ile o yangından kaçırılabilen âsârdan vâka-1 tarihiye ciltleri tekrar tertip olunmuş bulunduğundan evvelkiler gibi sıhhatine emniyet tam kâbil olamamıştır. Bambu ve maden lavhalarına yazılan vâka-1 tarihiyeyi kurtarabilmek müşkül olmakla beraber o levhalardan bazılarını taharriyât esnâsına gizlemişler. O musibet zamanının mürûrundan sonra Çinliler birçok taharriyât ile mezarlardan, harabelerden, nehirleri içerisinde o levâyihî çıkarıp boş kalan aralarını da rivâte ile imlâ eyleyerek tekrar tertip eylemişlerdir. Vâkıa ihrâk ketb-i ilmiyesi Çin'in her tarafında tamamiyle icrâ olunamamış ise de pekçok kitaplar mahvolmasına bâdî olmuştur. Bu vâkıa olmasa Çin'de sırasıyla blanksan kaydı adât edilmemiş olan vâka-1 tarihiyeyi öğrenmek pek sehîl olacak imiş. Sonra imparator "Fei Long"un tab' ettirdiği vâkıa-1 tarihiye yüz cilttir.

Avrupa müellifleri Çin'in vâkıa-1 tarihiye kuyûdâtını sâir akvâmın mesûdât-1 tarihiyesinden daha iyi bulurlar. Her sene vakayı sırasıyla bilâ-noksan mukayyed bulunan Çin vâka-1 tarihiye muharreresi sâir akvâmın mesûdât-1 tarihiyesinden daha ziyâde misallardan tecrîd olunmuş, bulunmuş, daha sırasıyla takib olunmuş, daha mebzûl ve daha eski olmasını âbdât ve imâret ile berâhin bulunmasını bu tercihlerine sebep tutuyorlar. Çin âsâr-1 tarihiyesinin edvâr-1 tarihiyey tenbi' için mütâlaaya şayan bulunduğu yazıyorlar.

Çin lisânını okuyup yazmaktan Avrupalılar hemen kati ümit eylemiş gibi iken müsteşriklein tatbik eyledikleri usûl ile bunun tahsîli imkân dâiresşine girmekle bu lisânda tetebbuâta başlamışlar ise de Çinlilerin Horas ile Caluris'in bahseyledikleri sırlardan olduğunu sâbit olduktan sonra Avrupalılar henüz Çinlilerin usûlleri hakkında malûmat-1 katiye lede edememişlerdir.

Çinlilerinden harflerle yazı icâdından evvel eşkâl ve sûretle tahrîr olunan yazıları vardır. Lâkin Mısır'ın hiyerogliflerini okumayı bilmekle bunlar okunamaz. Bu kendilerine mahsûs bir tarzdadır. Akvâm-1 sâirede olduğu gibi Çin tarihlerinin ilerileri de hurâfâta dalıyor. Fo Hi gibi kavânin vasi eylemiş ve birçok âsâr meydana getirmiş olan eşhâs tarihine de hurâfât karıştırıyorlar. Tarihlerinin o aksamından İskandinavya'daki Odin'in hakkındaki gibi hakâyık-1 tarihiye bulmak için ilm-i tarih erbâbının Çin'de istedikleri gibi taharriyât ve tetebbuâta bulunabilmeleri lazım geliyor. 1840 sene-i milâdiyesinden sonra Çin'e seyahat mümkün olabilmiş ise de bu seyyahların yazdıkları sözlerden bu husûsta duçar oldukları müşkülât anlaşılıyor. Bunlar Çin'de kendilerine emniyet olunmadığını, ya hiçbir malûmat verilmemek yahud aldatılmak yolunda muâmele gördüklerini nakleylemişlerdir. Hatta bunlardan birisi "dilenciler gibi kabul olunduk, mahbuslar gibi muâmele gördük, hırsızlar gibi geri gönderildik!" diye yazmıştır. İşte tarih-i medeniyetlerinin pek eskiliği iddiâsında

bulunan Çinlilerden malûmat-ı tarihiye almak bu kadar müşküldür. Meselâ bir Çinli der ki “Çinliler felan mahale her bin senede bir direk dikmeyi mu’tâd edinmişler. Şimdi orada seksen beş direk vardır. Demek ki seksen beş bin seneden beri Çinliler orada direk dikmeye başlamıştır” fakat bugünkü derec-i terakkîsinde bulunan ilm-i tarih bunu sahâifine kabul eylemek için vesâik ister! Berâhin ister!.. Rivâyetten çekilecek malûmatın tahkikî lazım gelir!..

Fatma Aliye

(Nu: 7063, 14 ZH. 1334, 29 Ey. 1332, 12 TE. 1916, s. 2.)

*

İSTİKLÂL-İ OSMANÎ

Birkaç seneden beri merâsim-i ahifâliyesi icrâ edilmekte olan Hükümet-i Osmaniyye'nin yevm-i tesis sene-i devriyesi ilk defa icrâ olunacağı zaman yevm-i istiklâlin takibi hakkında birçok ihtilâflar olmuş nihâyet Sultan Osman-ı Evvel Hazretleri'nin yevm-i cülûsundan itibâr bulunmuştu. Bu husûsa dâir gazete sütunlarında yekdiğerine muhâlif makaleler görülmesi sebebi şu idi ki Osmanlılar zaten müstakil olup taht-ı tabiyette bulunmuyorlardı. “Kayı Hanlı” kabilesi Oğuzların en şerefli kısmı olduğundan Mahmud-ı Gaznevî zamanından Türkistan-ı Kebir'den İran-ı zemîn üzerine yürüyüp Umûr nehrinden geçen asâkirin önünde giden ve en evvel Umûr nehrini geçen, Süleyman Şah'ın Kayı Hanlı kabile-i cezilesi idi. Süleyman Şah Kayı Hanlı Hanı olup Oğuz Han'ın “Gökalp” ismindeki Kayı Han ünvanlı mahdumunun nesl-i necibi idi. Oğuz Han'ın pederi Kara Han, onun da pederi Kayı Han olduğundan Oğuz Han ilk mahdumuna büyük pederinin namını vermiş idi. Oğuz Han hakanlık tahtını büyük mahdumu Kayı Han'a vasiyet eylemiş olması Türkler'de Osmanlı Hükümeti'nin teşkili zamanına kadar bir rivâyet-i kaviye sûretinde idi. Hatta eski zamanlarda Türkler'de “Korkut Ata” namında bir aziz var idi. Bunun Osmanlı Hükümeti'nin tesisinden çok zaman evvel “Oğuz Han'ın vasiyeti yerini bulacak. Oğuz saltana-ı hakaniyesi Kayı Hanlı evlâdına nasib olacak” demiş olduğu eski tarihlerde mukayyettir.

Oğuz Han gibi terakkiyyâta doğru inkılâb yapmış, vazi-i kânun ve fütûhât-ı azime sahibi olan bir hakanın vefatından sonra evlâdı Türkistan-ı cesîmin bir tarafında hanlar oldular. Kayı Han'da müstakil bir hükümdar idi. Süleyman Şah taht-ı tabiyete tutulmamak, istiklâlini muhâfaza eylemek için Mahmûd-ı Gaznevî'nin davetiyle ileri giden kabâil-i itrâkla ileri yürümedi. Mahmûd-ı Gaznevî'nin müsâdesiyle ilerlemiş olan kabâil-i itrâk sonra mesûd Gaznevî ordusunu mağlub edince kendilerine bir han intihabına lüzum gördüler. İçlerinde bulunan kabâil isimlerini birer ok üzerine yazıp toplu olarak bir yere koydular. Masûm bir çocuğa çektirdiler. Sonra ismi çıkan kabilde hükümete müstaid handanlarının

ismini yazıp çocuğa çekirdiler. Ondan sonra da o handan icrâ-yı hükümete muktedir ümerâ isimlerini yazıp masuma çekirdiler. Kısmet Selçûkî-zâde Ertuğrul Bey'e çıktı.

Süleyman Şah, kabilesinin hanı, hükümdârı ve başkumandanı olup Selçûkîlere serferû etmemiş idi. Cengizîlerin taht-ı hükmüne girmek için Fırat taraflarına gitmiş idi. Türkmen Beyleri Hülâgu'ya müracaatla imtiyazlarını tasdik ettirdikleri zaman Ertuğrul Hazretleri buna tenezzül etmemiş idi. Yardım ve muâvenetler arazisine dâhil olduğu Selçûkîlere zahîr olarak Selçûkî Hükümeti'nin sarsılan temellerini tamir ve takviyeye muâvenette bulundu.

Sultan Osman Hazretleri'ne Sultan Selçuk tarafından tevcih olunan merâtib mutâsarrıflık veya valilik gibi devlet memuriyeti sûretinde olmayıp imtiyazlık tevsi idi. Ertuğrul Hazretleri evlâd-ı Cengiz hükümdâları taht-ı hükmüne girmek için birâderlerinin ikisinden ayrılmış ve kabile-i münkasım olmuş bulunmakla beraber kılıcı kuvvetiyle olan fütûhâtını daha ziyâde tevsi eylemiş olan Veled-i Mükerrerî Sultan Osman'ın şahına kuvvet ve satveti artık büyük pederi gibi şahlık ûnvânını ona kazandırmış idi.

Osman-ı Evvel Hazretleri'nin taht-ı Osmaniye cülûsu Selçûkî Sultanı Sultan Ertuğrul'un ki gibi tesâdüfî bir kısmet sûretinde olmadı. Devlet-i Selçûkîye'nin inkirâzı üzerine ümerâ ve rüesâ-yı Etrâk Sultan Osman-ı Evvel Hazretleri'nin etrafına toplanıp Oğuz Han'ın necl-i muhabbetini taht-ı saltanata iclâs eylediler. Merâsim bi'atta tamamiyle Oğuz Han usûlü üzere icrâ olundu. Devlet-i Osmaniye'yi teşkil eden kabâil-i Etrâk'ın esâs ve mayası olan Kayı Hanlı kabilesini Kayı Hanlı hanları dâima hür ve müstakil olarak yaşatmışlardır. Bu istiklâliyet bize bir meziyet ve haslet ezeli ve aslîdir. Yaşasın istiklâliyet!

Fatma Aliye

(Nu: 7501, 14 RE. 1336, 29 KE. 1333-1917, s. 1.)

*

OSMAN GAZİ'NİN HUZÛR-I ŞEVKETİNDE

İtilâfın Mösyö Wilson'a verilen notasını okumayan kalmadı. Kerrat ile defaat ile tamamiyât mülkiyemizi tasdik, memleketimizin Avrupa'da vücûdu lüzûmundan bahs ile hatta Kırım Muhârebesine iştirâk eden İngiltere ve Fransa bizi Garp medeniyetine bigâne ve ecnebi telakki ederek Avrupa'dan tardığımızı istiyor.

Zamanın pek nazik bulunduğu bu muhârebede Allah göstermesin mağlûb olursak bu mağlûbiyet devletimizin ve milletimizin mahv u fenası demek olduğunu birkaç defa bu sütûnlarda yazmıştık. Millet iyice bilmelidir ki mukadderâtı, kendisini bir taraftan ölüm ve indirâs uçurumu bulunan bir hafreye, diğer cânibinde ise câvidâni ve bir mes'adet bir hayat iltima' eden bir şահrahın önüne getirdi. Biraz tekassül, biraz izaMsızlık, iradetsizlik bâdi felâketimiz olacağı gibi ecdadımıza yakışacak bir galeyân-ı celâdetkârane, bir himmet

kahraman-ı pesendâne, ıslâhat-ı mütemadiye bizi sitâre-i zemîn üzerinde, en müreffeh, en müttekâmil, en hürmetli idâdine dâhil edebilir. Türk'ün hem-zâd ve Hudâ-dâd bir fetânet-i selimiyesi vardır: En hatır-nâk zamanlarda doğru yolu görür, büyük bir şiddet-i tasim ile yola çıkar. İşte bu Türk fitrat-ı necbiyesinin tezâhürâtına bu muhârebede de tesâdüf ediyoruz. İyice bilmiş olalım ki biz, adâmızın iftira ettikleri gibi medeniyet-i Garbiyenin icâbatına ecnebi değiliz. Bu bühtân, memleketimizde, düşmanlarımızın hiç arzu etmediği bir cereyâna sebep oluyor. Hasımın fasîd, askere fask münevviyatını gören millette bir galeyan, silaha doğru, tekâmüle doğru bir cereyan müşâhede olunuyor.

İstiklâlimiz, muhtariyet-i dâhiliye ve hariciyemiz, hürriyemiz bize eskisinden aziz, eskisinden kıymet-dâr görünüyor. Mevcudiyetimiz, memleketimiz, vaziyet-i düceliyemiz mevzu-bahs olduğu vakit bize adeta bir kıskançlık geliyor. Öyle istiyoruz ki milletimiz dünyanın en fazıl ve tekâmül, memleketimiz küre-i atzın en mamûr ve mükemmel memleketi olsun. Bunda da yerden göğe kadar haklıyız. Hayat-ı milliyemiz, günden güne değil hatta dakikadan dakikaya artmaktadır. İşte bed-hahlarımızın aleyhimizdeki niyetlerini izhâr etmeleri biz de, bizim için hayat-bahş –onlar için muhlik- bir aksü'l-amele sebebiyet verdi.

***

Adânın bed-i nazarının talik ettiği bu saltanat, yalnız bizim değil, bütün tarihin medâr-ı ibtihâcı olacak derecede deha ile fikr-i hikmetle, şîme-i insaniyetle kurulmuş bir heyet-i manzûmedir. Esâtiri (Romulus) ile (Remus)'un Roma'yı bina etmeleri efsanesi ber-teraf edilecek olursa tarih-i kâinatta Osman ve Orhan Gazilerin tesis ettikleri kadar muhib ve hayret-bahş bir müessese-i milliye ve düveliyeye tesâdüf olunmaz. Padişahımızın cedd-i mecidleri Osman Bey ve onun maddî ve manevî halefi olan Orhan ufak bir aşiretten bir millet-i muazzama, ibtidâi bir heyetten bir devlet-i kavi'ül-şekiye çıkarıyorlar. Osmanoğulları –Mehmed Sâlis ile- Doma Kayserliği'ne, onun hafid simâ-i payesi cenâb-ı Yavuz ile de hilâfet-i İslâmiye'ye varis-i bî-Hakk oluyorlar. Her millet, bu kadar şan-aver bir tarih ile iftihâr edemez. Türk, bi-zâtihi ulu, firaten necib, hilaten cihângirdir. Bu pür şan ve şeref tarihi ne kadar okuyacak olursak hamasetimiz o mertebeye tezâyid, celâdetimiz tevsi, gayretimiz teâli eder. Gayret-i medeniye ve hamiyet-i vatan-perverâne iktisâb etmekliğimiz için devr-i istilâ ve fütûhatımızı bir kere okumak kâfidir.

Bünyân-i millî ve içtimâiyemizin mü'ssi Osman Gazi Hazretleri Prusya'da

medfundurlar. Bu tarihen büyük (organizatör) türbe-i münifesi, bî-şüphe, Osmanlılığın, Türklük'ün Kâbe-i muallasıdır. Biz oradan iktisâb kuyûs ve hamaset eder.

Geçenlerde istiklâlî Osmanî ıyd-i mübâreği münâsebetiyle merkad-ı Osman Hâni'ye tekrimiye türbenin de, etraf ve civarındaki binaların da o şan-ı âliye hiçte muvaffak olmadığını ve meselâ bazı vüzerâ makberelerinin ondan pek güzel olduğunu teessüflerle görmüşlerdir.

Adâmızın tecavüzât-ı bed-hahâneleriyle pür galeyan olan ümmet-i Osmaniyye istiklâlinin, mevcûdiyetinin pek ulvî bir temsili bulunan bu türbeyi o ebed-i âlemin en muhteşemlerinden biri olmak üzere görmek istiyoruz.

Evet! Efkâr-ı mücerredde ve maneviye-i suhûletle teferrüs olunabilmeleri için dâimâ ve dâimâ muazzam temsillere müftekirdirler. Bir aide, bir heykel, bir sûtûn, bir kitâbe her vakit hissiyât-ı milliyeye ve âliyyeyi takviye ve tenmiye eder. Osman ve Orhan Gazilerin yattıkları mübârek toprağın üzerine müheykel bir kubbe yaptırılması, oranın en ser-bülen eâzım-ı dehrin makamlarından hatta daha büyük bir hamaset-sezâ haline ifrâğ edilmesi, elbette vatan-perverliğimiz üzerine büyük bir tesir-i eczâ edecektir. Eâzıma, bi'l-hassa, ilk hakanımız gibi ciddi eâzıma ebdıyyen büyük hürmetler göstermek bundan başka, bizim için bir de vazife-i milliyyedir.

Prens Lui Napolyon Bonapart, Üçüncü Napolyon unvânıyla (Saint Helena) adasından gelen Birinci Napolyon'un bakiye-i azmine Envalid civarındaki muazzam mezarı inşa ettirmişti. Bunun gibi her kadir-şinâs millet ve heyet, eâzımına lazıme-i riâyeti ifâ eder. Bu lazımenin ifâsı kadar bir milleti gençleştiren, ona bir kuvve-i fevkâlâde ifâza eden bir şey yoktur.

Bu vatan-perverâne hıdmetin ifâsı için bir komisyon teşkil ve buna hükümette İttihâd ve Terakkî Cemiyeti de son derece muavenet etmiştir. Osman Gazi'nin evkâfı olmadığından –daha doğrusu bütün mülk-i Osmanî, bir vakf-ı Osman hanı olduğundan- nezâret lazım gelen meblâğın cümlesini tedârik edemeyecektir. Şu kadar ki ikinci emir Osmanî Orhan Gazi'nin evkâf ve hayrâtı mebzûl olduğundan nezâret yine büyük bir miktarda emr-i vatan küsteriye iştirâk edecektir.

Hüdâvendigar Valisi pek muhterem İsmâil Hakkı Beyefendi'nin, Bursa Belediyesinin, heyet-i müteşebbiseyi teşkil eden zevât-ı kirâmın himmetlerine beyân-ı şükrân etmek bizim için bir borçtur. Tasavvur olunduğuna nazaran istiklâl-bahş memleket, Osman Gazi Hazretlerinin türbe-i şerifeleri için üçyüz bin lira masraf edilecektir. Projeyi tanzim edene mükâfaten bin lirayı vermeyi ve bundan başka mesârifin iki bin lirasına iştirâk etmeyi de Bursa Belediyesi taahhüt etmek sûretiyle emr-i hayra pişivânlık etmiştir.

Bütün müessesâtımız, taşra belediyesinin, şehremininin, handan saltanat erkân-ı necibesinin, her ferd-i Osmanînin istiklâl ve milliyetini irâe eden bu teşebbüs-i âliye iştirâk edecekleri şüphesizdir.

Şimdiki türbelerden mâada civardaki mebâni de açılacak ve ilk Osmanlı ordusunun hatırası olmak üzere kıyafet-i kâdimeye takliden bir bölük ihdâs kılınacaktır. Bunun kumandasına mütehayyizân mütekâidinden biri nasbolunacaktır. Bir de devr-i fütûhatımızda olduğu gibi bir bando-ı mûsike, ara sıra hareym-i âbidede eski havaları çalmakla bizi fikren ecdâdımızın iâsar-ı pür-şân ve şereflerine isâl edecektir.

***

İşte bed-hâhımız olan on devlet hayatımız, böylece kasedtiği pür-hegâmda hamiiyet-i Osmaniye her dakika biraz daha takviyet buluyor. Ordumuzun Romanya ve Galiçya'daki son muvaffakiyâtı istikbâl ve istiklâlimiz hakkındaki emellerimizi tersyüz ediyor. Muhterem müttetiklerimiz ise şimdiye kadar Avrupa hukuk-ı düvelinden hariç bırakılan hükümetimizin bi'l-fiil o hukukmûcibince muamele görmesini taahhütle bizin hayatımız hakkındaki imânını izhâr ve İtilâfı tekzib ediyor.

İddiamızı tekrar edelim: Türk rönesansı hergün yeni bir şekil ve sûrette müncelî olmaktadır.

İmzasız

(Nu: 7161, 24 RE. 1335, 5 KS. 1332, 18 KS. 1917, s. 1.)

***

3.19. Zirâî Yazılar

ZİRÂATTA MAKİNA İSTİ'MÂLİ

Zirâî Musâhebe

Sanayi henüz icâbât-ı hazıraya göre terakkî etmemiş olan memleketlerde arazi ekseriyâ hayvanla sürülüyor ve zirâatta vücûdu elzem olan kuvve-i ceriye ekseriyetle çift hayvanlarından alınır. Bu gibi memleketlerin amûr-ı zirâiyesinde nadiren muhtelif makinaler isti'mâl edilebilirse de, makina adeta bir ziynet makamında addedilerek yalnız çift hayvanları lazım gayr-ı müfârik diye telakkî olunur.

Sanayi terakkî etmemiş memleketler ekseriyâ fakirdirler. Bazı kimseler köylünün ancak fakir halinden nâşî makina tedârik edememekte olduğunu iddia ederler. Fakir ve zarûretin makina tedâriğine bir dereceye kadar mani' olması vârid hazır ise de, makina isti'mâl eylediği takdirde çift hayvanlarına nispetle ne derece daha müstefid olacağını takdir edememesidir. İşte biz bu maksadımızla da hayvanla çift sürmek ile makina isti'mâl etmek arasındaki fark ve fazla-i fevâidi amilî sûrette tedkik etmek isteriz.

Harb-i umûmînin memleketimizde tevliid edeceği en mesud neticelerden biri de, istikbâlde tarlalarımız da çift hayvanları yerine çift makineleri isti'mâl eyleyeceği keyfiyyetidir. Harb-i hazırda tarlaları çalışan el ve kollar tenâkus etmiştir. Saha-i sa'ydan eksilen bu el ve kolların yerine makinalar kâim olursa, o zaman zirâat işleri hem evvelkinden daha muntazam, seri' ve muktesidâne cereyân edecek ve hem eksilen kol ve eller bâligân mabelağ telakkî eyleyecektir.

Köylünün hayvanla tarlasını sürmesinden ne vakit ve ne kadar para heder oluyor! Köylü tarlasını sürmek için sabah yatağından istediği kadar erken kalksın. Hayvanları sabana koşmak için behemehâl yarım saat vakte muhtaçtır. Çünkü köylü bir gün evvel de tarlasını sürmüş olduğu için sabanı elbette tarlada kalmıştır. Hayvanları tarlaya götürmek ve toprak, çamur içinde kalan sabanı kımıldatıp temizleyerek hayvanları koşmak için elbette yarım saatinden belki de daha fazla müddete ihtiyaç vardır. Köylü 300 arşın yer sürdüğü zaman, daha ileriye gitmek için hayvanlarını dinlendirmeye mecburdur. Her bir tevfik herhalde bir çaryek saatten eksik değildir. Bir saat çalıştıktan sonra ise berâ-yı istirahat eyleyeceği zaman daha fazladır. Meselâ asgârî bir hesaplâ bir hayvanın yevmî mesarifi beş kuruş ve tarlada çalışan amelenin gündeliği on kuruş farz edilecek olursa, iki adamı işgal eden bargîrli (veya öküzlü) bir koşum yevmî 40 kuruşa mâl olur. Eğer bâlâ da zikredilen esbâba bina'en saate bir çaryek yevmî ref'-i miktarda istirahat edildiği farz edilecek olursa, bu vakit, yevmî ref-i masrafâ yani on kuruşa muadil oluyor. Bina'en-aleyh sürülecek tarlalar ne kadar çok olursa, koşulacak hayvanların miktarı da o derece tezâyid edeceğinden 20, 40, 80 kuruş zarar

edilmiş olur ki, sene de tam mesâi 250 addedilirse, bu zarar senevî ben bin, on bin, yirmi bin kuruşa çıkar. Hâlbuki bizim tuttuğumuz hesap asgârî bir tahmine göredir. Yüzde 25 herhalde büyük bir zarardır.

Fakat tarlaları sürmek için makina ile müstahsil bir kuvve-i ceriye isti'mâl edildiği takdirde iş büsbütün değişir. Çünkü isti'mâl olunan beher köylüsü (0,65 franga) 3,50 kuruşa olmak üzere makinanın yevmî istihlâk edeceği 40 kilo benzinin fiyatı (Vasti 28 frank) yani 135 kuruş

Beher köylüsü (1 frank) beş kuruştan istihlâk olunacak 2 kilo yağ	(2 Frank) “10”
Makina yağı	(0,50 frank) “3”
Makinanın dört sene de aşınma bedeli için beher sene (2500 frank) 11 lira yani	
beher hektar için	(2,50 frank) “60”
Makinanın tamirâtı için senevî (500 frank) 22 lira yani	
beher hektar için	(2,50 frank) “12”
Muhtelif sigorta ücretleri: senevî (500 frank) 22 lira beher hektar için	
	(2,50 frank) “12”

 şehir 250 frank yani 11 lira ve diğeri 150 frank yani 7 lira kadar kazanan iki adamın, yevmî üç hektar sürüldüğü farz olunmak şartıyla beher hektar üzerine isâbet eden ücretleri

	(5 Frank) “23”
Yekûn	(35 frank) “255”

Hâlbuki makinasız vesâit-i ibtidâdiye ile sürülen tarlaların beher hektarı asgârî 90 franga takriben 430 kuruşa mâl olur. Bina'en-aleyh makina ile sürüldüğü zaman hem mahsûlât daha aza mâl olur ve hem de ameliyât daha süratle icrâ edilir.

Makinanın diğerk menâfi de ameliyâtının daha süratle hem daha muntazaman da icrâ edilebilmesidir. Diğerk cihetten âdî saba ile arazî ancak 14-15 santimetre derinliğinde sürülebiliyor. Makina her ne nev'iden olursa olsun, evvelâ bu makinanın istirahatı ihtiyacı yoktur. Makinaların en büyük faideleri de, çalışmadıkları günlerde yememeleridir. Makinalar hayvanlar gibi, istirahat ettikleri zaman tağdiye muhtaç değillerdir. Birde bunlar hayvanlar gibi hastalanmazlar. Makinalar tamirâta da az muhtaçtırlar ve esna-yı tamirde kaybedecekleri vakit hayvanların hastalıkla geçirdikleri vakitten her halde pek azdır. Bir makinanın her zaman tamiri mümkündür. Hâlbuki bir hayvanın bir ayağı kırılacak olursa, bunun artık çift işlerinde isti'mâli kâbil olamaz. Makinanın kumanda mevkiinde oturan makinist, ameliyât esnasında hayvanlarını arkadan takibe mecbur olan köylü kadar

yorulmazlar. Bir makina saatte, 4 veya 4,5 kilometre murabba araziyi, bir dakika istirahatâta muhtaç olmaksızın sürebilir. Makinist ancak iki saatte bir makinesinden inerek yağların iyi işleyip işlememekte olduklarını ve yanma vakii olup olmadığını tedkik edecektir. Tarla sürüldükten sonra makinalar ile o tarlayı ekmek adeta bir eğlencedir. Hele elektrikli motorlar isti'mâl edildiği takdirde, bu motorlar vasıtasıyla makinaların işsiz zamanlarında çiftlik veya hânenin de tenvir edilmesi kâbil olur.

Her ne kadar hayvanlarla sürülen tarlaların, kaçâ mâl oldukları arazinin mevki ve vaziyetine göre tehâllûf ederse de, hayvanla sürülen tarlalar ile mankina vazıtasıyla sürülen tarlaların mâl oldukları fiyat arasındaki farkı irâe edebilmek için vastî bir miktar tayini mümkündür. Tarlası 25-28 santimetre derinliğinde sürmeye mecbur olan bir köylünün 4-6 bargîre yahut 6-8 öküze ihtiyacı vardır. Beher komşum günde 25-30 âr-bir âr 100 metre murabbadır- arazi sürülebilir. 12 bargîr kuvvetinde bir makina ise saatte 4 kilometre murabbanı 4 defa 90 santimetre genişlikte sürebilir. Bu da 36 âra muadildir. Demek oluyor ki ale'l-âde bir makina 4-6 bargîrli bir sabanın bütün gün zarfında yapabileceği işi bir saat zarfında yapabilir. Şu hale nazaran bir makina hayvanla koşulmuş bir sabanın altı misli iş görebilir. Bâlâdaki hesaba nazaran ise bir makina 24-36 bargîre kâim oluyor.

Şimdi, makina ile sürülen tarlanın sürümü kaçâ mâl olacağını hesap edelim. Bu ameliyât için icap eden makinanın kıymeti 10.000 frank takriben 45 lira farz edelim. Makinanın istihlâk ettiği gaz veya benzinin kilosunu üç kuruş hesap eder ve makinanın dört sene zarfında istilzâm edeceği tamirat ve aşınmasını nazar-ı dikkate alırsak, meselâ sürülecek iki yüz hektarlık –bir hektarı 10 bin metre murabbadır- arazinin beher hektarı âtîde gösterilen fiyatlara mâl olur.* Makina ile ise bilâ-müşkülât 20 santimetre derinliğe vasıl olunabilir. 20 santimetre derinliğinde sürülen bir arazinin beher hektarı, 10 santimetre derinliğinde sürülen aynı miktar araziye nisbeten senevî 4-5 hektokilometre – yüz litre beher litre buğday takriben bir kilo kadardır. Fazla mahsul verir. Bina'en aleyh makina isti'mâli, halinde fazla mahsulden dahi ayrıca istifâde edilir.

Saban ile sürüldükte [sürüldüğünde] güzel bir mahsul vermeyen bazı arazinin makina ile sürüldüğü takdirde feyz-dâr bir mahsul verdiği her gün görülen hakîkattendir. Hayvanla sürülen tarlalarda çiftçi hayvanlarına zahmet vermemek için bazen bunları zorlamaz. Bina'en-aleyh bazı yerlerde ishtisâli arzu edilen derinlik istihsâl edilemez. Hâlbuki makinist, makinasının yorulacağını düşünmeyeceği için, makinada bu mahzûr yoktur.

Köylüyü makina isti'mâline alıştırmak evvel emirde güç olacağı vârid hâtır olabilir. Fakat köylü makinenin menfaatini görünce az zaman sonra kendisi bunları isti'mâl etmek isteyecektir. Zaten harp bunu icâp ettirecektir. Çünkü harpten tarlalarına sakat avdet edenler

tarlalarını kendi kolları ile muntazaman süremeyecekleri için makineyi tercihe mecbur olacaklardır. Harpten sonra memlekette kalan sakatlara maişet tedârik etmek keyfiyeti mühim bir meseledir. Hâlbuki zirâtte makine isti'mâl olunursa, bu mesele daha kolaylıkla hallolur.

Zirâtta makina isti'mâli hem çiftlik sahibine ve hem rençbere fâidelidir. Çünkü harbin hitamında herhalde tarlaları sürmek ve tarla işlerinde çalıştırmak için evvelki kadar bol adam bulunmayacaktır. Bina'en-aleyh makina isti'mâli ile rençber fıkdanından zuhûr ettiği görülen mecranlarda izâle edilmiş olacaktır.

Köylü ekseriya kendi vesâiti ile makina tedârik edemez. Bu husuta hükümetin köylüye muâvenet etmesi elzendir. Hükümet bu makinaların iştirâ için bazı kuyûd ve şerâit tahtında köylüye ikrâzâtta bulunur veya makina satarsa zirâat makinaları memlekette sûratle tamim ede. Nitekim hükümet-i seniyye buna çalışmaktadır. Bazen arazisi az olan köylüler başlı başlarına makina tedariğini kendileri için iktisâda muhâlif addederlerse o zaman, aynı havâlîde sakin ve arazisi az olan beş, altı köylü bir araya toplanıp aralarında bir şirket tesis ederler ve bu sûratle hepsi birlikte bir makina satın alabilirler.

Şu sûrele evlat ve ahfâdımıza ve muhterem malûlînimize parlak bir istikbâl hazırlayarak hiç olmazsa onların dualarını ve minnetdârlıklarını kazanmış oluruz.

İmzasız

(Nu: 7135, 27 S. 1335, 19 KE. 1332, 23 KE. 1916, s. 2.)

*

Zirâat Musâhebesi

MEMLEKETİMİZDE ZİRÂAT MÜZESİ

-1-

Balkan harbinin tâ Çatalca'ya dayanan sadme-i inhizâmı o kadar ledîd old ki bunun tesiriyle başlayan millî, iktisâdî, halka ve hükümete ait teyakkuz ve faaliyetlerinizin cereyan ve terakkîsini, harb-i umûminin umûm-ı kuvva-yı fialeyi bel' eden dağdağasına rağmen durmadı. Fi'l-hakika bütün ağırlıklarına kemâl-i metânet ve himmetle göğüs gerdiğimiz şu harb-i hazır esnâsında memleketin dört köşesinde husûle gelen intibâh ve hayatı, âsâr-ı teceddüd ve iktisâdî hepimiz şükranla görüyoruz. Ve bir zamanlar kati ümid edilen bu vatanın ve bu milletin harbi takip edecek sulh içinde kemâl-i azim ve zindegî ile yaşayacağına imanımız sarsılmaz bir rasânet peydâ ediyor. Bugün bir makale mevzu-ı ittihaz ettiğim Zirâat Müzesi işte bu âtiye imanımızı takviye eden müteceddidâne faaliyetlerimizden bir tesis-i nevindir ki harp ortasında temeline başlanmıştır. Memleketimiz bir zirâat memleketi iken, biz de "zirâatçiliğe" müteâlik her şey mühmel, münsî veya madûm

idi. Bu memleketin kuvve-i isbatîyesinden, mütenevvi mahsûlatından bahsedilir, Anadolu'nun servet-i zirâiyesi eskeriya mevzu-ı mukâleme olurdu. Fakat bunlar hep nazarı idi. Memleketimizin neresinde ne yetiştiğinden, tarz-ı zirâatinden, mahsûlatın yekdiğerine nispetle farklarından hiç haberimiz yoktu denebilir. Her husûsta olduğu gibi zirâatte de memleketimizi tanıtmak hastalığna mübtelâ idik. Başta tesis için temelinin vazûna başlandığını söylemek istediğimiz Zirâat Müzesi bu tanıtmak hastalığını tedâvi edecek, bize memleketimizi zirâaten tanıtmaya hıdmet eyleyecektir.

Avrupa'nın her memleketinde müteaddid zirâat sergi ve müzelerine tesâdüf olunur. Sergilerin ve müzelerin her husûsta malûm ve müsellemler olan amelî fâideleri, zirâtte de bunların kabul ve tatbik edilmesine sebep olmuştur. En mühim ve muazzamı da başta Zirâat Müzesi'dir. Avrupa'nın göbeğinde bir zirâat memleketi olan Macaristan'ın münevver ve milliyet-perver halkı payitahtlarında, bütün cihânın en mükemmel zirâat müzesini tesisi etmişlerdir. Macaristan'ın muhtelif şûâbat-ı zirâaiye-i fenniye ve ilmiye de mütehasşis yüzlerce ulemâsının iştirâk faaliyetleriyle tam on sene gibi uzun bir müddette tesisine muvaffakiyyet oluveren ve ale'd-devam tekâmülâtına çalışılmakta bulunan başka zirâat müzesi, o memleketin hakîkaten medâr-ı iftihârı olabilecek muazzam bir eserdir. Macarlıların Avrupa'ya bininci sene-i vürûdları münâsebetiyle 1896 tarihinde Peşte'de tesis edilen umûmî sergiye mahsûs arsada, bu serginin hitâmından sonra iki milyon karun sarfıyla bir bina vücûda getirilmiş, binanın teşkilât ve tefrişât-ı dâhiliyesi için dahi ayrıca dört yüz bin karun tahsis olunmuştur. 1907 senesinde ikmâl-i küşâd olunan bu müessesesi-âliyenin senede 170 bin karun masrafı vardır.

Peşte Zirâat Müzesi hakkındaki malûmatı, taraf-ı hükümet-i seniyyeden bu müzeyi tedkik etmek üzere ahiren Peşte'ye iazâm kılınmış ve bu defa bizim zirâat müzemizin tertip ve tanzimine memur edilmiş olan Muallim Mehmed Ali Bey'in şayan-ı istifâde ve mutavvel raporundan iktibâs ediyoruz. İstanbul'da tesis edilecek Zirâat Müzesi'ne Peşte Müzesi numûne ittihâz edildiği için bu müzeyi biraz karilerimize tanıtmaya lüzûm görüyoruz:

Peşte Zirâat Müzesi mübah ve buna müteferri' amûr ve hıdemât, arıcılık, ipekçilik, hayvanât-ı feressiyeye, nalbandî ve emrâz-ı recûliye ve dâhiliye, hayvanât-ı bakriye, ganamiye, hanâziriye, züccâciye, tarih-i zirâat, sütçülük, tuyûr-ı mukayyede ve haşarat-ı muzıra, müessesât-ı fenniye, bağcılık, eşcâr-ı müsemmere ve sebzevât, tütün, hatvanât ve çayır, madeniyât ve tabakat-ı arziye, orman ve sanayi-i harbiye, orman ağaçlarına ârız haşerât ve emrâz-ı tebâtiye, balıkçılık, sayd u şikâr, kütüphâne şubelerine münkasımdır.

Yalnız şu taksimatı okumak Peşte Zirâat Müzesi'nin ne büyük bir tesisi olduğunu tasavvura kâfidir. Bu şubelerin her birisinde son derece şayan-ı istifâde teferrûat ve tafsilât pek mu-şikâf-âne toplanmış, en hurda cihazlar ihmâl edilmemiştir.

Meselâ mübah ve buna müteferri' amûr-ı hıdemât şubesinde Macaristan'ın bütün nehirlerinin, derelerinin, haritalarından tutunuz da tuvallerine, sularına, iskâ ettikleri havzaya, menbalarına, yağmurların miktarlarına ait en küçük ve en fenni tafsilâtı bulursunuz. Salon duvarlarında muallik meyhâ haritalardan ve elvâhtan maidaski varva, tefcir ve teyebbüs arazi ameliyatlarında kazma, küre, bel, çapa gibi teknil alet ve edevât hatta su kenarlarında toprakları döndürüp çökmelerine mân'i olmak için mevâd-ı nebâtiye ile urulan en ibtidâi sedler inşasında müstemil kamış ve saz sapları bile mevcûd ve muntazam sûrette dizilmiştir. Macaristan hayat-ı zirâisinde, beyaz ve mavi maden kömürleri denilen şelâlelerden ve sulardan eazımı istifâde temin etmek için Macar hükümeti mevcûd suların inzibât ve idâresine pek ziyâde ehemmiyet vererek, zirâat nezâretinde husûsât-ı meyâhiye ile iştigâl etmek üzere bir müdüriyet ihdâs etmiştir ki bu müdüriyetin bir müdür-i umûmî ile altı şube müdüriyeti ve on müfettiş vardır. İşte bütün bu teşkilâta dâirde müzenin sulara ait şubesinde izâhât ve tafsilât-ı kâfiye vardır. Sulardan beşeriyetin zirâatte istifâdesine mütelaik ne türlü alet ve edavat mevcûd bulunursa, ne gibi usûller müstemelese hepsini de müzenin bu şubesinde bulursunuz. Çiftçilerin harklarını, suyollarını, derelerin ve nehirlerin sûret-i teşekkülerini, yataklarını, su bentlerini ve daha neleri neleri hep dizilmiş haritalarla, modelleriyle görürsünüz.

Peşte Zirâat Müzesi'nde zirâat hiçbir noktası yoktur ki teşhir edilmemiş bulunsun. Bu müzeyi dolaşan bir zâir Macar çiftçisinin kulübesinden, yazı ve kışı nasıl geçirdiğinden, tarlada nasıl çalıştığına ve Pazar günü nasıl yaşadığına vâkıf olur. Bu ne büyük bir himettir!

Peşte müzesi bizim erbâb-ı zirâatimiz için uzun uzun tetebbu ve istifâde edilecek bir küll-i muazzamadır. Mesela tarih-i zirâat şubesinde en eski hayat-ı râiyâneden en yeni hayat-ı zirâiyeye kadar akvâm ve mülk-i hayat-ı zirâiyesinden numûneler görürsünüz. Bi'l-hassa sanayi-i zirâiyye şubesi bizce ne kadar mühimdir. Mahsûlât-ı zirâiyemizin sanayide sûret-i ismâlinde hiç haber-dâr değiliz. Memleketimizde çıkıp Avrupa'ya satılan mahsûlât-ı zirâiyenin sanayide nerelere kullanılacağını ve ne şekiller alacağını anlamak bu malûmatan istifâde etmek için bir zirâat müzesinin sanayi-i zirâiyye şubesi ne kadar büyük hizmetler eder!

Peşte müzesinin sütçülük ve peynircilik, tütün zirâati, arıcılık, orman, alet ve mesâkin-i zirâiye, hayvanât-ı ehliye bizce ayrı ayrı istifâde-bahş cihazlardır.

Meselâ Ormancılık Şubesinde Macaristan'ın orman haritalarından, ağaç numûnelerinden, ormanların işleme usûllerine, ağaçların katına ve kereste haline ifrağına, ticârette ağaç fiyatlarına, kömürcülüğe kadar pek muhtelif ve fâideli malûmat yek-nazarda göze çarpar. Binlerce kilometre murabba mevcûd ormanlarından istifâde edemeyem memleketimiz için bu malûmatın kıymet ve ehemmiyeti mümtâc-ı beyân değildir.

Bizim memleketimiz zirâatçe en az tanınan şeylerden birisi de mevrûât-ı sanayidir. Peşte Müzesi'nde nebâbtât-ı sanayiye dâir de bir şube vardır. Malûmdur ki en çok kâr getiren usûl-i zirâatten biri de idrâk olduğu gibi yılmayıp sanayide kullanılan nebâbtât-ı sanayiye-i zirâiyedir.

Sonra meselâ eşcâr-ı müsemmere şubesi de pek mukayyedir. Eşcâr-ı müsemmere ve bunların semereleri hakkında en mükemmel malûmâtı burada bulursunuz. Bi'l-hassa meyve konserveleri numûneleri, meyveleri konserve yapmak için kabuk ve içlerini ayıklamaya mahsûs alet ve makina üzençileri vesâire vesâire burada hep görülür.

Sütûnlarımızın darlığı hasebiyle, Peşte Zirâat Müzesi'ne dâir bu kadarcık izâhatla iktifâ ederek İstanbul'da tesisine başlanılan Zirâat Müzesi hakkındaki tafsilâtı da bi'z-zarûre ikinci makaleye bırakıyorum.

Cağaloğlu 11 Kânûn-ı Evvel 1332

Soysalloğlu [İsmail Suphi]

(Nu: 7139, 2 RE. 1335, 14 KE. 1332, 27 KE. 1916, s. 2.)

*

Zirâat Musâhebesi

MEMLEKETİMİZDE ZİRÂAT MÜZESİ

-2-

Birinci makalemde, memleketimizde bir Zirâat Müzesi tesisine başlanması ve bu vesileyle, Avrupa'nın en mükemmel Zirâat Müzesi olan *Peşte Müzesi*'nden bahsetmiştim. Bu sütunlarda da bizim henüz temeli atılmakta olan müzemiz hakkındaki meşhûdâtımı arzedeceğim:

Zirâat müzemizin, mevkii Sultan Ahmed'de Zirâat Nezâreti'ne muttasıl Sanayi Mektebi'nin alt kat koğuşlarının ikisinde altı aydan beri tesisine, daha doğrusu aksam ve levâzımının cem'ine çalışılmaktadır. İleri de müze, tamirâtı ikmâl edilmekte olan sabık yeniçeri kıyafethânesi salonlarına nakledilecektir. El-yevm numûnelerin mevzû' bulunduğu iki salonu, müzenin tertip ve tanzimine memur edildiğini söylemiş olduğum Muallim Mehmet Ali Bey'in delâlet ve letâfetkârlığıyla dolaştım ve memleketimizin de ihtiyâcatına

kâfi bir müzeye mâlik olması için mümâ-ileyhin sarfetmekte olduğu mesâi ve gayrete şahid oldum.

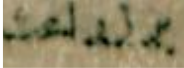

***

Zirâat müzemiz, henüz tertip ve tanzim edilmiş değildir. Zaten müzenin tesisine bu sene başlanmış olduğundan Anadolu, Irak, Suriye ve Rumeli'ndeki vilayet ve elviye-i müstakileden talep edilen mahsûlât-ı arziye ve alet-i zirâiye, mesken vesâire numûneleri henüz tamamen vürûd edememiştir. Müzenin muhtaç olduğu mahsûlât-ı azriyenin her nevinden tâ köylünün sekinine ve ahırına, arabasına, hayvânata varıncaya kadar türlü teferruât numûnelerinin irsâli için vilayete ve elviyeye icrâ edilen tebligatta bunların nihâyet bir sene zarfında irsâli lazım geleceği bildirilmişti. Hâlbukli şimdiye kadar ancak Edirne, Aydın, Konya, Ankara, Halep, Beyrut, İstanbul, Kastamonu vilayetleriyle Afyonkarahisar'ı, Teke, Eskişehir, Canik, Kudüs, Münteşâ, Çatalca müstakil sancakları istenilen numûneleri kısmen göndermişler ve diğer evliye-i vilâyattan henüz bir şey vürûd etmemiştir. Ma'haza hiçbir vilâyet veya liva istenilen şeyleri tamamen göndermeye muvaffak olamamıştır. Şüphesiz ki bu tehire ve âdem-i muvaffakiyete sebep, içinde bulunduğumuz hal-i harbin nakliyâtı müşkülâta uğratması ve taşralarda müzenin istediklerini ihsâr ve irsâl ile uğraşacak zirâat memurlarının şu sırada zirâat vesâire ile pek meşgul olacak bir işe layıkıyla bakmamalarıdır. Müşkülât ve mevâni-i mezkûreye rağmen tedricen numûneler vürûd etmekte ve sırasıyla tertip ve tanzim edilmektedir.

Müzenin sûret-i tertip ve tasdiki bir mesele-i mühimdir. Geçen makalemde izâh ettiğim Peşte Müzesi'nde de diğer Avrupa müessesât-ı mümâsilesinde de tefsihât ve şubât-ı muhafaza-i zirâate ve hayvanâta göre tanzim edilmek müteaddiddir. Hâlbuki bizim müzemizde Mehmed Ali Bey tarafından vilayet ve liva tatbik edilmektedir. Çünkü Avrupa'da bir memleketin her tarafı malûm ve mahsûlâtta ve usûl-i zirâatte tevâfuk ve tenâsüb mevcûd olduğundan oralarda ebvâi mahsûlâta ve şubât-ı zirâiyyeye göre taksim usûlü pekiyi olabilir. Fakat biz memleketimizi tanımıyoruz. Vilayetlerimizin neler yetiştirdiğinden, uzûl-i zirâatlerinden haberdâr değiliz. Hemen her vilayette ve livada usûl-i zirâat ve mahsûlât büyük farklar arz etmektedir. Binâ'en-aleyh mukâyeseyi teshil ve müzeden müfid neticeler istihsâl için, vilayet ve livaların mahsûlâtı ayrı ayrı olarak teşhir edilmesi münâsib görülmüştür. Bu sûretle her vilâyet, her liva kendisine mahsûs usûl-i zirâatle, alet ve mesâkin-i zirâiyesiyle, mahûlât numûneleriyle, toplu olarak görenecek ve böyle muntazam "mecmûa"lar arasında mukâyeseler yapmak kâbil olacaktır. Ayrıca birde ahvâl-i zirâiyemizi yek-nazarda kavramak için memleketimizi Anadolu, Irak, Suriye hittaları

olmak üzere üçe taksim edip onların mahûlât ve levâzım-ı zirâiyeleri toplu bir şekilde de gösterilecektir.

Müzenin bir dereceye kadar tertip edilmiş kısmında vilayetlerimizden birkaçının mahsûlat ve mevrûatını, arabalarını, alet ve mesâkin-i zirâiyelerini gördüm. Mahûlât-ı arziye şişeler içine doldurulmuş olup ayrıca her nebâtın şahs-ı nebâtisi de getirilmiş idi. Meselâ bir vilâyetin yetiştirdiği buğday, arpa, bakla, nohut, patates, fasulye, pirinç vesâire vesâireyi sırasıyla şişeler içinde görüyorsunuz. Her şişenin içinde mahsûlün nevi', vilayeti, nerede yetiştiği, ism-i husûsu varsa bu tamamıyla yazılmıştır. O mahsûlden senede ne kadar hâsılat-ı umûmiye olduğu, ne kadar dönüme ekildiği, beher dönümün verdiği hâsılat miktar ve tesbiti, toprağın cins ve terkibi, mevsim idrâki, fiyat-ı mahalli, ırkiyyât-ı dâhiliyesi miktarı, ihrâcât miktarı ve nihâyet o mahsûlün tahlil-i kimyeviyesi ileride numûnenin yanına terkîm ve işâret edilecektir. Birde her vilâyet ve livanın hatta kazânın envâi mahsûlata nazaran harita-i zirâiyesi tersim olanacaktır.

 müzenin başına bir şey olduğunu, müzenin bu taslağını görürken verilen izâhatı dinlerken pek ziyâde takdir ediyorum. Şurada meselâ bir vilâyetin alet-i zirâiyesini görüyorsunuz. Bunlardan bazıları asıllarının küçük yapılmış modelidir. Bir takımları asıl aletlerdir. Müze idâresi bi'l-hassa umûmî olmayan ve birbirinden farklı bulunan alet-i zirâiyenin asıllarını getirtemyi düşünmüştür ki pek muaîb bir fikirdir. Bu sûretle bir pulluğun çatık sancağında kulağı sol tarafta yapıldığını ve başka yerlerde sağda yapıldığını görüyorsunuz. Beride kağrı arabası bulunuyor. Kağrı arabalarının da bazı kulakları var ki vilayetten vilayete değişiyor. İki tekerlekli kağrı arabasının ne kadar fenâ bir araba olduğunu anlıyorsunuz. Bu arabaya yük pek muvâzeneli bir sûrette, pek ustaca yüklenmelidir. Çünkü araba iki tekerleği olduğu için yük ön tarafa temâyül ederse hayvan boyunduruk altında tesir-i sıkletle ezilir. Arka tarafa temâyül ederse boyunduruk hayvanı boğacak sûrette arkaya çekerç Bu mazaretler derhâl meselâ dört tekerlekli bir araba ile mukâyese neticesinde göze çarpar.

Dolaştıkça, tedkik ettikçe vilayetlerimizde müstemil sabanların hiçbirisi diğerine benzemediğini de hayretle müşâhede edersiniz. Ölçek ve şiniklerde böyle, mesâkin-i zirâiyede böyle. Meselâ Kastamonu vilayetinin köy evlerinden bir numûne var. Tamamiyle tahtadan mamûl. Çünkü orada orman çok. Evin alt katı dam denilen ahır, üstüne merdivenle çıkılıyor. Saçaklar eğili. Helâ evin arkasında. Helânın altı açık, sıhhate gayr-ı muvaffak. Sonra meselâ Edirne vilayetinde Meriç Nehri ağzında kâin Enez'de bir ahır numûnesi: O

civar bataklıklarında yetişen sazlardan yapılmış. Çoban kulübesi sazdan, ağılı da, arı kovanı da. Bunlar ne müfid mukâyeseler.

Çapalar, beller, yabalar, döğenler, oraklar vesâir alet-i zirâiye numûneleri var. Meselâ afyon toplamaya ve çizmeye mahsûs bir alet getirtilmiş. Görüyoruz ki Afyonkarahisar'ında afyonu, usâresini almak için düz çiziliyor, Malatya'da da güzel afyon yetişiyor. Orada mâil çiziliyor. Acaba hangisi daha iyi bir usûl?

Sanayi-i zirâiyemizden de numûneler getirtilmektedir. Dokuma dest-gâhları, yayıklar, eldeğirmenleri vesâire numûneleri görülüyor.

Mahsûlâtta meselâ uzun ve iri taneli pek latif ve Manisa buğdayı, bir havran buğdayı, Haleb'in pek güzel buğdayları, Kayseri'nin bembeyaz pirince benzer akbuğdayı, muhtelif sert ve yumuşak buğdaylarımız şişelerde. Bunlar o kadar güzel mahsûllerdir ki yanlarında bon karmiyeye denilen Fransız yumuşak buğdayı nevinden bir buğdayı pek adi buluyorsunuz. Meselâ siyah ve beyaz arpalarımız var. Siyah arpalarımız beyazlardan daha iyi. Kayseri'nin Peygamber arpası denilen arpa buğdaya benzer kılçıksız bir arpa ki ilk defa gördüğümüz bir şey.

Ve'l-hâsıl sade Halep vilayetinin gönderdiği orman numûnelerini, Edirne vilayetinde yetiştirilmeye başlanan Osierlerden bir nevi saz imâl edilen Avrupa tarzı sepetleri, Mardin'de bir senede üç defa mahsûl veren ve her mahsûl başka bir isimde, başka bir nevide olan mazileri, çekirge henüz istihâlede iken yetiştigi cihetle bu hayvanın muzıratından müteessir olmayan bir nevi Mardin buğdayını, oralarda suyu limon makamında kullanılan sumak denilen ekşi bir maddeyi, muhtelif çekirdek tohumlarını, yağ, peynir, bal, üzüm, şarap vesâire vesâire numûnelerini gördük ki burada ta'dâlarına imkân yoktur.

Meyveler ve sebzeler mahlûlât-ı kimyeviye içinde lâyıkıyla renk ve şeklini muhâfaza edemeğinden bunların alçıdan modellerinin yapılacağı gibi hayvanât-ı ehliyenin de büyüklerinin yine alçıdan heykellerini yapmak ve küçüklerini mumya haline koymak için Avrupa'dan ayrıca yeni mütehassıs celbedilecektir.

***

Şu kadarcık malûmat ve meşhûdât bir Zirâat Müzesinin ne derece şümüllü ve fâidesi yalnız erbâb-ı zirâate değil, tüccara, memura, muharrire, memleketle alâkadar herkese ait bir tesisi bulunduğunu nazarımda isbât etti. Yedd-i nazarda ihâta değil şeyler var ki cildlerle okusanız böyle iyi ve mukâyesekâr bir tarzda anlayamazsınız.

Yalnız müzenin tahsîsâtı henüz nâ-kâfidir. Bu sene 50 Bin kuruşluk tahsîsât konmuştu ki hiç gibidir. 333 senesi için bütçe layihasına iki bin lira tahsîsât vazı edilmiştir. Bi't-tabı bu da azdır. Zirâ Zirâat Müzesi pek vasi bir zemîn üstüne kurulmak lazım olduğu görülüyor.

Müzeyle tahsis edilmiş olan eski yeniçeri kıyafethânesi bir iki sene de dolup taşacaktır. Şüphesiz ki bu müessesesi-î ilmiye ve iktisâdiyeye başlamakla hüns-i niyeti ispat etmiş olan hükümet-i seniye'nin müzenin tahsisâtını teyzid ve ayrıca bir binada yapmak için gelecek senelerde daha fazla fedâkârlık ihtiyâr etmesi şiddetle temenni olunur. El-yevm kurulmakta olan sade bir taslaktır. İyi bir zirâat müzesine mâlik olmamız için lâ-akıl on onbeş sene mütemâdiyen sarf-ı nakd ve himmet etmemiz şarttır.

Cağaloğlu 15 Kânûn-ı Evvel 1332

Soysalloğlu [İsmail Suphi]

(Nu: 7142, 5 RE. 1335, ö 17 KE. 1332, 30 KE. 1916, s. 2.)

***

3.20. Siyâsî Yazılar

MİLLETLER KONFERANSI

“Lozan” dan:²⁴⁷

(26 Haziran sene 1916)

Rusya ve İngiltere gibi büyük milletlerin tahakkümü altında inleyen küçük milletlerin hukukunu müdafaa etmek için teşkil etmiş olan *Milletler Konferansı* üçüncü içtimâini ahiren Lozan şehrinde akd etti. Bu konferansta ilk defa olmak üzere Asya ve Avrupa’daki mahkûm, akvâm-ı İslâmiye’nin vekilleri de isbat-ı vücut ettiler.

Kazan ve Tatarlar namına Akçura Yusuf Bey, Çerkesler namına Aziz Bey, Dağıstanlılar ve Lezgi’ler²⁴⁸ namına Ahmet Saib Bey ile Tahir Efendi, Kırgızlar namına Safâ Bey, Çağataylılar namına Mukim Bey, Gürcüler namına Serelli Efendi ile Kâmil Bey, Mısırlılar namına Ferid Bey ile rüfekâsı, Cezayir ve Tunus halkı namına Baş Humbab Efendi hazır bulunmuşlardır. Bu ana kadar akvâm-ı İslâmiye’nin böyle bir konferansa toplandıkları yoktu. Konferans reisinin dediği veche ile bu hal millet fikrinin tâ Asya içlerine doğru yapıldığını isbat eder. Te’essüf ettim ki ahvâl-i harvbiye dolayısıyla, Hintliler, Trablusgarplılar, Fashılar gibi hukuku ayaklar altında ezilen sâir mütemeddin akvâm-ı müslime sözlerini bu konferansa gelipte işittiremediler, anlaşıldı ki işittirmek için çok metânet ve himmet sarfı da lazımdır.

Bu hıdmeti ifâ için büyük bir cerâit ile gayet açık vakûr bir sese ihtiyaç vardır. Hatta bıyıklar ağzımızı kapıyor ise dudakları açmalı, fevkâlâde bir metânet ibraz etmeli, derhâl müteessir olmamalı, kimseden mahcub olmamalı, hiç darlamamalı, dâimâ huzurunu müessir eylemelidir. Cezayir ve Tunusluların vekili olan zât konferansta mutedilâne hareket etmeye mecbur oldu. Zira konferansta bir gürültü çıkmamasını ediyordu.

Lozan belediye reisi bu cehte dikkat edilmesini tavsiye etmişti. Hatta bir Fransız itiraz dahi etti. Ona adeta mani oldular.

Kırgızların müdafaa-i hukuku sırasında sözün mümkün mertebe kısa kesilmesi ihtârına karşı Akçura Yusuf Bey ruhundaki metânet, sözündeki tesir ve tannânet ile bu küçük milletlerin bir Avrupa konferansına yeni ve ilk defa çıktıklarını, bunların sözlerini âlem-i medeniyetin dinlemesi lazım geldiğini ihtâr edince riyâset heyeti tarafından yalnız mazhar-ı kabul oldu. Hatta mazhar-ı tahsin oldu. Reis bile mevkinin nezâketini anlayarak bu küçük milletlere hürmeten müdalafaalarını kendi lisanlarında dahi müsaade ediyoruz mukabelesiyle büyük bir hak-şinaslık gösterdi. Hazırın kendisini alkışladılar.

²⁴⁷ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

²⁴⁸ Kamusü’l-âlâm da Lesghis, Lezghis diye geçer. [H. Ç.]

Konferansın riyâset-i heyet ve başkanından söz etmedim. Reis Brüksel'deki beyne'l-millemel bibliyografî müessesesi müdürü Mösyö Poul Ottelini namında bir zâttır, Belçikalı'dır. Bu zât Belçikalı olduğun için Fransa ve İngiltere dodtu idi. Fakat ben ona bu kadarını bahşederim. İlim ve fazîlet ve belâgat sahibi bir zâttır. Mümkün olduğu kadar bî-tarafılık gösterdi. Belçikalı olduğu halde bu kadar bî-tarafılık göstermesi şayan-ı dikkattir. Tabî Belçika'nın davasını kendi müdafaa etti. Bunu en sonra müdafaa edecekti. Fakat esna-yı mübahatta şayan-ı te'essüf ufak bir vakıa cereyân ettiğinden bir milletin hukuku beyne'l-millemel bir konferansta nasıl müdafaa edileceğini göstermek ve bu usûlü öğretmek için hemen söz alıp müdafaa-ı hukuk eyledi.

Konferansı kapar iken eylemiş olduğu nutuk, Fransa hakkında hiss-i şehâdet gibi husûsî noktaları istisna eyliyor ise, bütün ilm-i medeniyet tarafından okunup ezberlenmeye şayandır. Bu nutuk dinlenince bir Avrupalı fâzılın zihniyeti, malûmâtı funûn-ı cedideye müstenid olan ruhu ve fâidesi hakkında etraflı bir fikir peydâ eyliyor. Bütün akvâm-ı müslimenin müdafaa-i hukukuna evvela bildiği kadar müsâade davrandığı için reise yine teşekkür olunur. Yalnız kendisine edilecek bir itiraf var ise o da, Cezayirîler ile Tunusluların haklarını müdafaa husûsunu kısa kestirmiştir. İhtimal ki bir gürültü çıkabileceğini düşünmüştür de o yolu takip eylemiştir. Her halde şayan-ı takdir ve teşekkür bir zâttır.

Bu kongrede bulunan Müslümanlar diyebilirim ki taleplerini pek akılâne ve ciddiyetkârâne bast ettiler, haklarını pek esâslı ve meşrû' sûrette müdafaa ettiler. Görülüyor idi ki Müslümanlarda bir teyakkuz-ı mühim peydâ olmuştur. Ben bu hali görünce sevindim. Bu konferanslardan bir şey çıkmaz dememeli. Emin olunuz ki çıkar. Buralarda birçok sahib-i fikir, muharrir, müellfi, nâşir gelir o insanlara hukuk-ı milliyye hakkında bir fikr-i sahih vermenin pek ziyâde yardımı olacaktır.

Bu konferansta en ziyâde Rusya hükümeti ithâm edildi. Belki on milliyyet var idi ki Ruslardan şikâyet ediyorlardı. Ruslar gibi vahşetle şöhret almış bir hükümete tabi olduklarından şikâyetler müsmir oluyordu. Hiçbir kimse ona karşı muarezedede bulunmuyordu. Hatta şayan-ı dikkattir ki bi'z-zât Rus milletine mensup nice dârülfünûn genci var idi ki Rus hükümetinin mezâlimini protesto edenleri teyid ediyorlardı.

Lehliler ile Finlandiyalılar pek ziyâde alkışlandılar. Hatta Fransa taraftarânı olanlar dahi ayağa kalkıp bu iki milleti müdafaa etmek hak-şinaslığını ibraz ettiler. Leh vekili Doma mebusânlarından Lipsky yaman bir adam idi. Bu adam milliyyetinin hakkını müdafaa ettiği zaman bütün ruhu gözlerinden dışarı fırlıyordu. Sesinde de gayet açık bir tannânet olduğundan samimi edâsıyla, gür avazıyla her kalkışında temin-i muvaffakiyyet ediyor idi. Gerek Musevîler, gerek Arnavutlar vekili Doktor Tortolu devlet-i Osmaniyye'nin milliyyet

muhafazası emrindeki Filistin'den bahsettiler Tortolu bundan böyle Balkanlarda milliyyet muhafazası güçleşeceğini dermiyân etti.

Fakat milletleri muhafaza etmiş olan devlet-i Osmaniyye Avrupa tarafından vaktiyle bir yardım görmüş mü idi? Memleketimizde asırlarca yaşamış olan milletler, bi'l-ahire bizim bu faziletimizden istifâde edipte o fazileti bi'l-akis bizi zaafa mahkûm etmek için kullanmadılar mı?Yalnız şurası var ki hükümet-i Osmaniyye matbuâtta ve neşriyâttan istifâde ilmini bilmediği için kendi hakkını hiçbir zaman müdafaa edememiştir.

Biliyorsunuz ki bu konferansın tesis etmek istediği milliyyet kavâidi devlet-i Osmaniyye kavânin ve kadimesinden tesis etmiş olan şeylerdir! Biz bunlardan bahsedeceğiz. Fakat devlet-i Osmaniyye'yi müdafaa sırasına gelince ağızlar kilitleniyor. Yahudilerin Rusya'da ve Romanya'da iktisâb-ı hakk kesb edemediklerini söyleyen Musevî mebûsu belâgatını bi-hakk devlet-i Osmaniyye lehinde birkaç söz daha söylemeye tahassus edebiliyordu fakat etmedi. El-yevm Musevîlerin memleketimizde ihraz etmiş oldukları hukuk ve menfaat mevkiî onlara böyle bir vazife-i şükr-i güzerân tahmil ederdi. Bugün Avrupa'nın hatta İsviçre arasında bile gazetelerde Yahudiler için muhakkırâne sözler işitiliyor ve Avrupa'nın hiçbir yerinde, ala ru'usü'l-eşhad söylüyorum, Yahudilere bizim memleketimiz kadar riyate edilmemiştir. Bugün Avrupa'da Yahudilere hukuk vermiş memleketler vardır ki onların saraylarına bir Yahudi'nin ayak basmasına ihtimâl yoktur.

Mısır heyet-i mebûsesi Reisi Ferid Bey'le Çerkezler vekili Aziz Bey mensup oldukları milletlerin hukukunu pek güzel müdafaa ettiler.

İkinci celsede Arnavutlar ile Mısırlılar söylemiş olduklarından evvel emirde onların nutuklarını gönderiyorum.

Bu konferans dolayısıyla iyice yazacaklarım vardır. Burada işittiğimiz sözler, aldığımız dersler birkaç makale ile hülâsa edilemez. Çok arzu ederim ki Türk kariler bu meseleler ile biraz meşgul olsunlar. Her zaman söylediğim gibi memleketin, bâ-husûs Türk unsurunun zihniyeti Avrupa zihniyeti olmalıdır.

Çünkü Bethmann Hollweg'in dediği gibi mutlaka biz yeni bir Avrupa'ya, yeni bir dünyaya ayak basmaya hazırlanıyoruz. Eski şeylerin hepsi bitecek... Sûret-i zâhirede bazı şeyler bitmese bile manen behemehal bitecektir. Bina'en-aleyh Türkiye'de yeni Türkiye olacaktır. Bun yeni Türkiye'yi yeni fikirler hazırlayacaklardır. Teyakkuz, intibâh!..”

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6975, 11 Rm. 1334, 29 Hz. 1332, 12 Tm. 1916, s. 1.)

*

YENİ DÜNYA İÇİN YENİ İDÂRE

“Lozan”dan:²⁴⁹

Avrupa'nın mesâil-i içtimâiyye ile meşgul olan, bütün sınıf münevveri yeni dünya için yeni tensikât vücûda geleceğine kânî bulunuyor. Milletler Konferansı Reisi Mösyö Monle dahi bu fikrî müebbed olmak üzere gayet hâkimâne ve âlimâne bir nutuk irad eyledi. Tabîidir ki muhârebe-i hazıra, bundan sonra başka hakikatleri meydana çıkaracak, başka ihtimalâta yok açacaktır.

Milletlerin mikdarâtını idâre edenler dahi, hükümet ve milletlerin idâresi için şimdiye değin tatbik edilmiş olan kavânin ve nizâmâtın ve o kavânin ve nizâmâtı doğrudan zihniyetlerin ne dereceye kadar savâb ve musîb olup olmadıklarını anlayacaklardır.

Milletler Konferansı'nda aldığımız malûmata göre İngiltere amûr-ı idâredeki kusurunu itirâf ve teslim etmiş ve yeni çareler tahrisine kalkışmıştır. Buna dair yapılan fıkra şu idi.

L'Angleterre convoque, une conférence des représentants de tous les Etats de l'Empire britannique afin d'examiner la future organisation du gouvernement de l'Empire, y compris l'Irlande.

İhtimal ki bu ilân samimi bir şey değil idi. İrlandalıların zihniyetlerini çevirmek ve onları istikbâlden ümid-vâr kılmak için böyle bir çareye tevessül edilmiş idi.

Fakat meydanda bir haikat var ki onu inkâr etmek kâbil olamaz: İrlandalıların da, Hintlilerin de İngiltere'den şikâyetleri vardır. Hindistan'a dair hatta Fransızlar tarafından kable'l-muhârebe yazılmış olan eserlerin mütalaasından anlaşılıyor ki İngiltere'nin oradaki idâresi adeta mecburânedir. İngiltere idâresinden Hintliler ne hüner ve marifet cehtiyle, ne de servet ve refâhiyet cehtiyle istifâde etmemişlerdir. İktisâdiyatta serbest serbest alıp verdiği bizim mekteplerimizde dahi gelişi güzel okutulmuş olan İngiltere, rekâbet ettiğini görünce derhal Hindistan emtiasına ağır vergiler koymuş ve memleketin büyük bir menbi' servetini kurutmuştur.

Yine bu devletin İrlanda'daki idâresinden de İrlandalıların ne kadar müteşekkî olduklarını görüyoruz. Bâ-husûs İrlandalılar medenî, müterakkî, Hristiyan bir millettirler. Onların şikâyetini İngiltere tarafgirlikle itham edemez.

Demek isteriz ki İngiltere, amûr-ı idâredeki kusurlarını inkâr edemez, zımnî olsun itiraf eder. Öyle yeni çareler arayıp bulmak istemesi pek tabîi olur. Bizim anladığımıza göre İngiltere bu husûsta tedkikâta mecbur olacaktır. Yoksa İngiltere idâresini kimse çekmez.

²⁴⁹ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

İngiltere'nin müttefikî olan Fransa da kendisini ıslahât meydanında zorladı. Cezayirlilere belediyelerce bir takım hukuk vermeye mecbur oluyorlar. Fransa'nın Cezayir idaresi de hak ve adilâne mugayyir bir idare olduğ inkâ redilemez. Müslümanlardan alınan vergi bile Hristiyanlardan alınan vergilere nisbetle fazladır. Tafsilâtına girişeceğiz. Vaktiyle biz bunları yine Fransız gazetelerinden iktibas edip yazmış idik.

Her ne ise Fransa'nın da değişmeye mecbur olduğunu görüyoruz. Evete, dünya değişecek... Devletler eski gidişrtini terk edecekler, âtînin mecbûriyetlerini aldıkları dersleri kendilerine rehber ittihaz edeceklerdir.

Konferansın nihâyetinde Fransızların vekili Mösyö Ray bir nutuk okudu. Bu nutku İtilafçıların lehinde idi. Hatta Lahey sul müessesesi fikrini ileriye sürdüğü iddiasıyla Rusya imparatorunu medhe kadar vardı ve o güzel nutkunu berbad etti. Ray bu nutkunda milletlerin hükümetleriyle iyi geçinmelerini tavsiye etti. Fakat bu tavsiyesiyle beraber o da yeni bir hükümet zihniyetinden ümid-vâr oluyordu. Konferansa iştirâk edenlerin hemen umûmune şamil bir mütalaa ve bir ümid-vâr idi ki o da bade'l-muhârebe devletlerin idare-i Umûmiyelerinde tebdilin lüzumu idi. Muhârebe olsun, tevlid eden esbâb oldun Londra konferansının haksızlığı gibi hep re's-kâr da bulunanların hataası olduğundan şimdiye kadar mer'i olan hukuk-ı idâre mutlaka ve behemehal değişecek, milletlerin kendi işlerini kendileri görmeleri esasları takrir edecektir. Şimdiden görülüyor ki demokrasi usûlü daha ziyâde meydan alacak, kânun-ı esâsîlere başka bentler ilâve edilecektir. Bi'l-netice intihabatta efkâr-ı milliyenin bi-hakkın temsili çareleri aranacaktır.

Bina'en-aleyh akıllı hükümetler âtînin bize hazırladığı bu tebdilâtı düşünerek şimideden çareler tahrisine lüzum görmüşlerdir. Fakat konferansın vazi etmek istediği bir temsil var, şimdî tanzim eden, tezyikât altında bulunduğu dolay şikâyetler her hangi bir millet, eline fırsat geçer geçmez diğer milleti tazyik etmekte olduğundan Rusya'nın gadri altında ezilen Yahudiler Lehlilerden, nâil-i serbestî olunca, Yahudilere hukuk mütesâviye bahş etmeyi talep ettiler. Leh vekili de bunu vaad etti ve hatta Yahudi vekilini öptü. Meclis bu hali pek hararetle alkışladı.

Her halde, demokrasi galebe edecektir. Rusya ve İngiltere devletleri artık o eski cihângirâne idâreyi terk ederek daha ziyâde hukuk-ı milliyeye cehtine meyl edeceklerdir. Katiyen hükmediliyor ki re's-kârda bulunan ricâl-i devletin hukuk ve salâhiyeti demokrasi usûlüne göre tahdit eyleyecektir. Bunun bence fâidelerinden biri de ricâl-i hükümetin ba'de-mâ maddî ve manevî mesuliyetten halâs olacak bir mevkide bulunmaları ve asıl bunu yüklenen milletin kendi işini kendi görmesidir.

(Nu: 6977, 13 Rm. 1334, 1 Tm. 1332, 14 Tm. 1916, s. 1.)

*

İNSANİYET YALANCILIĞI

(Lozan)'dan:²⁵⁰

Ajans Havas, Paris'ten 11 Temmuz tarihli bir telgrafnâme tebliğ ediyor idi. Bunda, bazı erbâb-ı neşriyatın İtilaf hükümetlerine bir istida vererek Almanya, Avusturya-Macaristan, Bulgaristan, Türkiye hükümetleri tarafından icrâ olunan zulüm ve ifna-yı cinayetlerinin failleri, müşevvikleri ve şerik failleri sulhtan sonra aranılıp mücâzât edilmesini talep ettikleri bildiriliyor idi.

Bu istidâyı veren neşriyat erbâbına bende bir suâl irâd etmek istiyorum. Onlar memleketin neşriyat erbâbından iseler, biz de kendi memleketimizin neşriyatıyla meşgul olanlardanız. Bina'en-aleyh o unvan altında, söz söylemek hakkından hisse-dâr olmak istiyoruz.

İtilaf devletleri tarafından zulüm ve ifna-yı nev'ine dâhil, üç türlü cinayet-i azime ve günah kebâir ikâ' olunduğunu görüyoruz. Mademki erbâb-ı neşriyat insaniyet namına söz söylemek istiyorlar, insaniyeti bir kaç kısma taksim etmekte, kısımlardan bazılarına hak verip bazılarını haklarından mahrum eylemekte bir mana yoktur. İnsaniyet perdesi altında efrad-ı insaniyeden bir kısmının hukukunu tahrip etmek, erbâb-ı neşriyat inansınlar ki, kezalik bir cinayettir, kendilerinin şikâyet ettikleri isna ve zulüm cinayetidir.

Ânifü'l-beyân üç türlü cinayeti sayalım ve şerh edelim:

Evvelâ – İtilaf devletleri kendileriyle dost olmayan bir devletin tebasından bir kısmını isyan ettirip bir yandan asileri, bir yandan asileri tenkil için giden askerî kırdırıyorlar ve nice insanların telef olmasına sebep oluyorlar erbâb-ı neşriyatın istidâlarında zikr ettikleri **extermination**'ın ifnâ, **persécution**'ın zulüm ve udvân İtilaf devletleri tarafından teşvik ile yapılan cinayetlerden hiç farkı var mıdır?

İngilizlerin İrlanda'daki harekâtını nasıl tavsir etmeli? İrlanda rüesasından Sir Casement gibi yalnız İngiltere'ye değil bi'l-umûm Afrika ahâlisine, Belçika'nın zulmü altında inim inim inlemiş olan Kongo zencilerine en büyük hıdmet-i insaniyeyi ifâ etmiş olan bir adam, vatanını İngiltere istibdadından kurtarmak istediği için, idama mahkûm edildi. Hatta İngiltere'nin ne kadar mürüvvet sahibi bir hükümet olduğunu anlamalı ki İrlanda işinde medhaldâr olanların affedilmesi bile tekerrür etti... Hâlbuki ihtiyar edilmiş bir hareket değildi.

²⁵⁰ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Sâniyen – Fransız ve İngiliz müstemlekeleri halkının Cezayir ve Tunus ahâlisinin cebren muhârebelere sürüklenip orada itlaf ettirilmeleri mübâh bir hareket midir? Soruyorum o erbâb-ı neşriyata İngiltere veya Fransa bu halkı hangi vatan, hukuk ve nimetlerinden hissedâr etmişlerdir ki onları, kendi menfaatlarının istihsâli için icrâ ettikleri muhârebe meydanlarına vazife namı altında sevk ediyorlar. İngiltere, İrlanda'ya, Fransa, Cezayir ve Tunus'a daha bugün hukuk-ı meşrualarından bazılarını temin etmek istiyorlar. Ne verecekleri de malûm değil. Bir Cezayirli Fransa vatan ve tabiatından, bir Fransız gibi, bir Fransız kadar sefid değil ki muhârebede canını telef etmek mecbûriyetinde bulunsun. Bu Afrika ahâlisinin muhârebeye zorla sevk olduklarını da bilmeyenlerden değiliz. Cezayir'den İsviçre'ye gelmiş olan bir gayr-ı müslimin ağzından dahi o halkın ne kadar nefretle muhârebeye gittiklerini işitmiş idik. Soruyorum: Nâil-i hukuk olmayan, vatanları zorla ellerinden alınmış olan bir halkı harbe sevk etmek bir cinâyet değil midir, bir ifnâ cinâyeti değil midir?

Sâlisen – Resmî tebligatnâmelerde gördük ki Ruslar hücumla sevk ettikleri askerlerinin yüz çevirmemelerini temin için onları, ricat edecek olurlar ise, arkadan top ile ifnâ etmektedirler. Buda ifnâ cinâyeti değil midir?

İtilaf erbâb-ı neşriyatı hakîkaten insaniyete hıdmet etmek istiyorlar ise bu, onların yaptıkları tarzda olamaz. Onların teşebbüslerinde ciddiyet eseri göremiyoruz. Türkler ve Arnavutlar Balkan muhârebelerinden ifnâ ediliği zaman nerde idiler bu insaniyet muhibleri? Bugün Belçikalılara açık mı lazım? Lazım ise Belçikalıların bütün mürüvvet insaniyesi haricinde bırakarak ifnâ ettikleri Kongolulara ne için açmıyoruz? İtilafçı zihniyetiyle insaniyete hıdmet edilemez! İşte Londra Konferansı, işte hukukundan cüda edilen devlet-i Osmaniyeye ve akvâm-ı sâire meydana! Sırpılara acıyacak isek, onlardan evvel yine onlar tarafından isnâ edilmiş halklar mevcut olduğunu da teslim edelim. Eğer İtilaf hükümetleri Balkan muhârebesi esnasında ondan sonra Londra Konferansı'nda edilen haksızlıkları tecdid edecekler ise, insaniyet tarafından tel'in edilecek bir takım cinayetlerin daha zuhuruna sebep olacaklarını unutmamalıdır. Maksatları insaniyete hıdmet ise Almanı, Türkü bırakıp bir parça da kendi devletlerinin ifâl ve harekâtını adil ve hakkaniyet terazisiyle tartmalıdırlar. İşte o zaman sâbit, esâslı, adil bir hareketin icrâsına delâletetmiş olurlar. Göz yapıcılığından, yalancılıktan bıktık, usandık! İngiltere, Fransa bugün, kendilerine düşman olan akvâm üzerinde bade'l-muhârebe bir hüsn-i teessür hâsıl etmek istiyorlar ise bu ana kadar kendilerinin neler yapmış olduklarını der-hâtır etsinler ve bilâ-istisna bütün milletler ile erfadın hukukunu siyânet etmeye kalkışmasından evvel geçen fiillere tövbe etmek mecburiyetinde bulduklarını teslim etsinler.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6984, 20 Rm. 1334, 8 Tm. 1332, 21 Tm. 1916, s. 1.)

*

İSTANBUL – BOĞAZLAR RUSYA VE MÜTTEFİKLERİ

Lozan'dan:²⁵¹

Türkiye'nin muhârebeye girişmesi mi, bî- taraf durması mı lazım gelirdi? Meselesi birkaç kere mevzu-bahs olmuş idi. Fakat Rusya Hariciye Nazırı Mösyö Sazanof Doma Meclisi'nde beyânatta bulunduktan ve Ruslar İstanbul ile boğazlar hakkındaki asırlık maksatlarını açıktan açığa meydana koyunca Türkiye'nin Almanlar tarafında bulunmak üzere muhârebeye iştirâk etmesinden başka çare-i necât olmadığı teslim edildi. Başka bir ifâde ile tekrar edelim: Bizim bu muhârebeye iştirâk etmeliğimiz sırf Rusya'dan yakamızı kurtarmak içindir. Rusya ile bizim aramızı te'lif etmek ihtimal haricinde idi. Rusya bizi mahva asırlardan beri çalışıyor idi.

Rusya Hariciye Nazırı ahiren yine ahiren boğazlardan bahsetti. Boğazlar meselesi ile pek meşgul olmuş olan Petersburg münteşir *Pyrcce Vyavyce De Mosty* Rusya gazetesi ceridesi namına ahiren vukuu bulan ifâdatında** Mösyö Sazanof, Almanya ve Avusturya hududunda terk-i hayat eden Rusların maksadı İstanbul ve boğazları zabt etmek olduğunu ve bu emel Rusya için dinî, siyasî ve bilâ- taraf millî bir politika olduğunu söylemiştir. Ruslar Japonya ile ahiren akd ettikleri mukâvele ile Mançurya ve Çin taraflarındaki menfaatlarını temin etmiş olduklarından bademâ kıss-yı şark ile yapılacak bir işleri kalmamıştır. Bundan döyle sade İstanbul ve boğazlardaki emel-i siyasîleri ile iştilgal edecekler imiş. Sazanof, Rusya İstanbul'a mâlik olmak emelini istihsâl için son dereceye kadar çalışacağını ve harpte devam için her nevi fedakârlığı göze aldıracağını ilâve etmek sûretiyle ifâdesine kuvvet veriyor.

İngilizler ile Fransızlar Çanakkale'ye hücum ettikleri zaman, hâtırımızdadır ki Doma'da Mösyö Sazanof şu sözleri söylemiş idi:

“Rusya'nın serbest denize çıkmasına merbut olan iktisâdî ve siyasî muadelenin hallî zamanı takarrub ediyor.”

Hariciye Nazırının bu sözleri o zaman kapalı idi. Mebûslardan Kovalevsky bağırdı ve dedi ki:

Bu muhârebe Rusya için halledeceği meselelerin başına boğazlardan dolayı Türkiye ile aramızdaki asırlık cidâli ikmâl etmek ve Kudüs-i Şerif'teki hukukumuzun riâyet ettirmek

²⁵¹ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

** Lozan'dan çektiğimiz telgrafnâme ile bu ifâdat memleketimize bildirilmiş idi.

meseleleri konmalıdır. Boğazlar evimiizn anahtarı ve kilididir, iki sahilde lüzumu kadar arazi ile beraber bunlar bizim elimizde bulunmalıdır.”

Bu sözler Doma Meclisi'nde el şakırtılarıyla alkışlandığı zaman kade (Kânun-ı Esâsî ve Demokrat) fırkası reisi Milyukuv'da ilâve etmiş idi:

“Millî gayretimizin neticelenmesi yolunda gittiğini hariciye nazırımızdan işitiyoruz. Boğazlar ile İstanbul'un ele geçirilmesinden ibâret olan bu gayret-i milliyyenin neticelenmesi siyasî ve askerî vesâit ile lüzumunda taht-ı temine alınacağına eminiz.”

Mösyö Sazanof'dan evvel Rus Heyet-i Vükelâsı Reisi Mösyö Goremykin “Rusya'nın parlak istikbâli ta orada, deniz kıyılarında, Çargrad (İstanbul) duvarları altında gittikçe açık bir sûrette görünüyor.” Sözlerini söylemiş idi. Nihayet bu sözler İngiltere'nin Avam Kamarası'nın intikal etti. Azadan biri Sir Edwar Garay'dan istihzâhâtta bulundu. Edwar Garay bir kurnazlık etti. Goremykin'in sözlerinden hiç bahsetmedi. Çünkü onlar pek açık idi. Sazanof'un üstü kapalı sözlerini ele aldı ve “İngiltere hükümeti Rusya'nın emelini büyük bir tevcih ve istilzam ile telakkî eder. Fakat bu emelin şekl-i siyasî ileri de cereyân edecek sulh müzakerâtı esnasında tayin edecektir” kelimelerini irad etmiş idi.

Derken bu kelimeler Petersburg'a telgrafla gitti. Orada iyice patırtı oldu. Gazeteler “biz şekl-i siyasînin ileri de tayinine muntazır değiliz, Rusyaca şu şekil tayin etmiştir ki o da açık denize mâlik olmaktır” diye bağurdılar ve Edwar Garay'a Rus halkının o sözlerden mümkün olamayacağını, Rusların İstanbul'a mâlik olmalarına hiçbir kimsenin ma'ni olamayacağını anlattılar. Bir taraftan Fransa matbuâtı da İstanbul ile boğazların beyne'l-milel bir hale konması lüzumundan bahsediyorlardı. Vakıta bir vakitler Rusya'da İstanbul'un beyne'l-milel bir hale konmasını isteyenler bulunmuş ise da Karadeniz'e hiçbir donanmanın dâhli olmaması esâsından başka bir şey kabul etmeyerek kararı bi'l-ahire Rusya'nın zihninde birleşmiş olduğundan Fransız gazetelerinin neşriyâtı da Rusları şüpheye düşürüyordu.

Rusya hükümeti, efkâr-ı umûmiyeyi temin için şüphesiz, müttefikleriyle teati-i efkâr ettikten sonra, Rusya'nın resmî telgraf ajanası vasıtasıyla gazetelere âtîdeki tebliğ-nâmeyi gönderdi:

“Rusya'nın emeline müttefiklerin ma'ni olmayacağına Rus milleri kânidir. Fi'l-vaki son zamanlarda Romanya ile Bulgaristan tarafından bazı itiraflar dermiyân edildi. Bu memleketler boğazların beyne'l-milel bir hale getirilmesi ticaret-i bahriye ve sefâin-i harbiye için muhikkâne bir hal mesele olacağını zannederdiler. Fakat Rusya'da bu itiraflara büyük bir ehemmiyet verilmiyor. Rus diplomatları, İtilaf devletlerinin ricâliyle birleşerek Romanya ve Bulgaristan'da çıkarılan müşkülâtın önünü almayı bileceklerdir.

“Şu kadar ki şu son zamanlarda müttefiklerin ve bâ-husûs İngiltere’nin, boğazları Rusya’nın ilhâk etmesine razı olmayacağını ve Fransa’nın ise Boğazları Süveyş Kanalı gibi beyne’l-milâl hale koymak taraftarı bulunduğu söyleniyordu. İstanbul’un da Belçika gibi küçük bir hükümet tarafından idâresi ileriye sürülüyor idi. İngiltere’nin bi’l-ahire istediği gibi hareket etmek üzere boğazları bi’z-zat zorlayıp Rusya’nın yardımı olmadan İstanbul’u işgal etmek isteyeceği de işitildi. Sir Edwar Garay’ın Avam Kamarası’ndaki üstü kapalı ifadâtı bu rivâyetleri temin etti. Fakat iyi haber alan afil-i siyasîye de bu rivâyetlerin esâssız olduğuna ve muhârebeden sonra İstanbul ile boğazların Ruslar tarafından işgaline İngiltere ve Fransa’nın mümânaat etmeyeceklerine kanâat vardır.

“Edwar Garay’ın kaçamaklı cevabı da anlaşılmaz değil. Çünkü kendine Avam Kamarasında vaki olan suâlde Mösyö Sazanof’un İstanbul’u işgal etmek hakkındaki beyânâtı İngiltere’nin muvaffakiyetiyle olup olmağı istizah edilmiş idi. Vakıa nazır öyle bir şey demiş idi. Bir de Edwar Garay’ın sözleri zamanı geldiğinde Boğazlar meselesinin halinden İngiliz diplomasisini islâh-ı men edemeyecektir.”

Prens Trotsky bunun üzerinde bir bend neşr ederek boğazlar ile İstanbul’un Rus olmasından başka çare-i hal olmayacağını sûret-i katiyede beyân etmiştir.

Görülüyor ki muhârebe-i hazırada biraz kazanır kazanmaz Ruslar hemen boğazlar meselesini ortaya çıkarıyorlar. Ruslar, bu muhârebeye girişmekten maksatları boğazlar ile İstanbul’un istimlâkı olayını Almanya ve Avusturya hudutlarında arayacak bu menfaatları olduğunu söylüyorlar. Sazanof bu sefer yien bunu anlatmıştır.

Rusya ricâl-i hükümeti bu sözler ile iki kuş vurmuş oluyor: Birincisi İstanbul ve boğazlar istimlâkı için edilen muhârebenin bir muhârebe-i diniye ve milliye olduğunu söyleyerek Rus köylülerinin gayretini artırmak ve bu sûretle cesâret ve ümidini toplamak, ikincisi de Fransız ve İngilizlerle biz İstanbul için muhârebe ediyoruz eğer buna razı olmazsanız memleketimiz bu muhâreden çekilecektir diyerek istikbâl için bir vaad ahdi almaktır.

Rusya’nın İstanbul ile boğazlara mülkiyeti Romanya’yı, Bulgaristan’ı, Yunanistan’ı umumen Balkanları birer Rusya vilayeti haline getirdikten sonra Bahr-i Sefid’in dahi tehdit altına gireceğini ve İngiltere ile Fransa’nın nüfûzuna tabiiyet etmekten başka bir hayatları kalmayacağını istintac etmek için çok düşünmek istemez. Buna İngilizlerin nasıl muvafakat edeceklerini bir türlü anlayamıyoruz. Şimdi Almanların nüfûzunu fedakârlığın bu derecesini ihtiyar eden İngiltere nasıl olurda bütün istikbâli Rusya eline veriyor?

Bu muamma böyle hallolunmadan kaladursun her halde İngiltere’nin, sözünü dinlemeye müsait bir muvaffakiyet istihsal edecek olursa, Rusya’yı memnun edeceğine

şüphe yoktur. İngiltere, Rusya'yı memnun etmekle beraber onu müstakbelen büyük teşebbüslere sevk etmekten men edecek bir takım çareler düşündüğüne de şüphe yoktur. Fakat çarelerin hiçbiri bizim lehimizde değildir.

Her ne sûretle olursa eğer İtilaf devletleri muvaffak olacak olur ise devlet-i Osmaniyye'nin hakk-ı hayatını inkâr edeceklerine hiç şüphe yoktur. İngilizler de, Fransızlar da, Ruslar da hep bizim toprağımızdan müstefid olmak isteyeceklerine kurdukları planlar şahittir. Rusların bizde bir hedefleri bulunduğu gibi İngilizlerle Fransızların dahi mabeyn hedefleri vardır.

Mademki Ruslar bu muhârebeye Türkiye'yi mahvetmek için iştirâk etmişler, acaba neden İngiltere ile Fransa bizi Almanlarla birlikte hareket ettiğimiz için ithâm ediyorlar. İşte şimdi sabit olur ki bizim bu muhârebeye iştirâkimiz adeta bir hayat mübârezesinden ibarettir. Biz muhârebeye girişmemiş olsa işimiz dahi İtilafçılar galip geldikleri gibi İstanbul ve boğazlar ile iki yanında lüzumu kadar toprak Rusya'ya ilhak edilmek sûretiyle Osmanlı hükümetinin saltanatına nihâyet vermek mukarrer imiş. Zaten bir muhârebeye giriştiğimiz zaman akli başında olan hiçbir Türk Osmanlı yoktu ki bî-taraf durmanın muhârebeye girişmekten bizim karışmamızla Rusya tarafının zayıf düşeceği ve bina'en-aleyh hayat-ı saltanatımızın inkırazından kurtulacağı hesabıdır ki bizi muhârebeye sevk etmiştir.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6989, 25 Rm. 1334, 13 Tm. 1332, 26 Tm. 1916, s. 1.)

*

ALMANYA'NIN DIŞ YÜZÜ VE İÇ YÜZÜ

Lozan'dan:²⁵²

İtilaf devletlerine mensup olan gazeteleri, İngiliz, Almanya, Fransız, İtalya gazeteleri ve keza bazı İsviçre matbuâtını, insan okurken Almanya'nın dâhilen bu haricen bittiğine hükmeder. Zannedersiniz ki ahâli açıklıktan ölüyor, ordu da kırıla kırıla bitiyor. Bu gazeteler bugün iki vazife ile mükelleftirler: Biri, kendi halklarının itimat ve metânetini artırmak diğeri de, hasım ile bî-tarafları telâşa düşürmek. Fransız edebiyatı bu husûsta hakîkaten şayan-ı dikkat bir vazife ifâ etti. Meclisler, mebûsân ve ayân meclisleri, kabiende matbuâta takdim ettiler. Gazeteler, mübalağalı neşriyât zamanında, bazen kariler ile eğecek kadar akıl ve mantık haricine dahi çıktılar. Muhârebedir, her şey câizdir!

Gazetelerin neşriyatından bir şey anlaşılıyor:

²⁵² Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

İngiltere sûretâ nihâyet derece sulha karşı görünmekle beraber yine sulh taraftarı olduğuna zâhib oluyorum. İşittiği, Almanya'yı fevakâlâde telâşa düşürerek, kendisi için mümkün olduğu kadar nâfi şerâite sulh akdine muvaffak olmaktadır.

İngiltere'nin dâhilini, ahâliyi müsterih görmüyoruz. Geçen gün kamarada İngiltere'nin mesârif-i yevmiyesi altı milyon İngiliz lirası olduğu ve bunun yakında on milyona kadar yükseleceği resmen söylendi. İngiliz gazeteleri telâş içinde, ahâli harete daldı. Bütün halka son derece masrafa riâyet etmeleri, ceplerinde ne kalırsa hemen hükümete ikraz eyleyemeleri tavsiye olunuyor. İngiltere zengin ise de hariçten, bî-taraflardan satın aldığı eşya-yı kıymeti ve bir de zügürt müttefiklere ikrâz olunan para bedeli olaeak memlekette milyarlar ihraç ediyor. Bugün müttefikler içinde muhârebeye para ile dayanan İngiltere'den başka kim var. Beşi İngiltere'ye, dördü Fransa'ya, iki buçuğu İtalya'ya ait olmak üzere yeniden on bir buçuk milyar frank istikrâzına daha karar verildi. Bu para, külfet-i müteselsile ile alınıyor. Müstakrizlerin en sağlamı ise İngiltere'dir.

Demek isteriz ki İngiltere'de farih ve fahur bir halde değildir. Birçok adam kırdıktan ve para telef ettikten sonra elde edilecek olan sulhu son fedakârlıkları ihtiyar etmeksizin tehdit ve tahvif tarikiyle şimdiden ele geçirmek İngiltere için bir gaye-i emeldir. Onun için gazeteler neşriyat kuvveti ile bu emelin istihsâline alet ediliyor. Ma'a't-te'essüf Almanya ile müttefiklerinin böyle dal budak salmıl bir matbuâtı yoktur.

Almanya'da bulunmuş ve ahiren İsviçre'ye gelmiş bir zât Almanya'nın ahâlisine ve askerine dair olmak üzere pek mühim malûmat veriyor. Malûmat-ı mezkûre Almanya hakkında ışâa edilen yalanları tashih etmekle muhârebenin imtidâd kuvveti hakkında da bir fikir hâsıl olmasına yardım ediyor. Bu zât diyor ki:

“Alet ve edâvat husûsunda Alman ordusu son derece mükemmeldir. Ordu mekûlâtının kısm-ı izâmı işgal ettiği arazi de bulunuyor. Buralardan Almanya'ya bir tane bile buğday çıkması memnudur. Lehistan, Belçika, Şimal-i Fransa münhasıran orduyu iâşe ediyor. Bir başıbozuğun Almanya'da bir haftalık yiyeceğini bir asker mevâki-i harbiyede bir günde yiyor. Neferâta hergün üç yüz gram et, 750 gram ekmek veriliyor. Birgünü de güya et yemeden geçirmek vardır. Fakat o günü sebzededen başka hamur işi, balık, üç yumurta alıyor. Hergün içtiği rom dahi eksik edilmiyor. Asker yalnız en öndeki siper içinde buldukları zaman biraz çekiyor. Şu kadar ki orada da bir nefer hiçbir zaman altı günden fazla kalmıyor.

“Alman hayat-ı iktisâdisi esnâsında garip bir tekâmül arz ediyor. Zamanın ihtiyacına kendini, uydurmak hassası şayan-ı dikkattir. Dükkâncılar ile esnafın yüzde elli, altmış muhârebe meydanlarında bulunuyorlar. Fakat bunların iş başından uzaklanmaları imâlât miktarını tenkis etmedi. Bi'l-akis esnaf büyük fabrikalara geçerele imâlât miktarını artırdılar.

“Alman iktisâdi millîsi muhârebe sayesinde mütehaddid uzuv haline geldi. Bunu diğer bir millette göremeyiz. Almanya'nın bütün şimdiki faaliyeti munhasıran muhârebeye talik ediyor. Bu muhârebe işleri ise iktisâd-ı millîyi muhâfaza etmeye kifâyet ediyor. Mağazalar müşteri ile doludur. Bunmarşa gibi büyük müesseselere halk oluk gibi girip çıkıyor. Tatil günleri bile kalktı. Muhârede alınan esirler ile kadınlar olmasına işleri şimdiki derece de tutmak mümkün olamaz. Mürâhik çocuklara bile çok yüksek gündelikler veriliyor. Bunlar aldıkları parayı pek ziyâde Üseraf etmeye başladıklarından hükümet onlar hakkında tedbirler ittihaz etmeye bile mecbur oldu. Kahvehâneler, tiyatrolar leb-â-leb dolu görünüşte, yaşayış rahattır. Her yer sükûn vardır.

“Alman zâbitleri işgal etmiş oldukları mevkileri muhafaza edeceklerinden emin bulunuyorlar. Boş bir adam telef etmemek husûsuna pek ziyâde dikkat ediliyor. Fakat mevzular öyle bir mükemmelliyetle ihsar ve takviye edilmiştir ki bunları düşmanın kırıp yırtmasına ihtimal yoktur. İşte fennî ve ilmî askerlikten bu takviye tedâbirinde göze çarpıyor. Topçulukta ki ihtiraât ve istihsâlât o kadar büyüktür ki bu zeminde Almanya'yı mağlup etmek mümkün değildir. Mühimmât-ı azim bir miktarda imâl olunuyor. Müstahzalar-ı kimyeviye fabrikaları o kadar boya mahsûlâtı yığdılar ki sulh akd edilir edilmez bu imâlât husûsunda her millete meydan okuyacaktır.”

Almanya'yı açıktan öldürmek yahut teslim-i silâha mecbur etmek iddiasında bulunanların ahiren vasıl oldukları bir hakîkati de burada zikr etmek lazımdır. Fransa Meclis-i Mebûsânının hariciye komisyonuna âtîdeki rapor veriliyordu deniliyor ki:

“Gerek teklif tarikiyle, gerek iştirâ sûretiyle Almanya, Balkanlardan kesretle mevâşi hububât celp ediyor. Almanya, Romanya'dan, Bulgaristan'da, Sırbistan'dan ne alıyor ise getirdiler. Tuna tarikiyle ve şimendüferler ile hergün Almanya ve Avusturya hemen hemen üç bin vagon buğday getiriyor. Almanya ile Romanya ve Avusturya ile Romanya arasında doğrudan doğruya iki tren işliyor. Almanya arkasını Balkanlar'a dayadıkça ve Tuna ile şimedifer kapıları açık buldukça abluka hayali bir teşebbüsten ibâret kalır. Almanya istediği gibi Şarkî Avrupa menafiinden müstefid olacaktır.”

Gürültülere kulak asalım: Almanya'nın ne muhârebe ile ne iktisâden mağlup edilmesi imkânını teslim eden yoktur. Fransızlar her cümlede binlerce, her büyük taarruzda yüz binlerce insan fedâ etmek sûretiyle birkaç kilometrik arazi ele geçiriyorlar. Alman hududuna gelinceye kadar telefât bu yolda devam edecek olursa Fransız milleti namına Mösyö Puvankara başka kimse kalmaz. İşte telefâtın bu kesreti ve kati olacak mesâfenin vasti der ki sulh ihtimalâtını göz önüne getiriyor...

(Nu: 6997, 6 Şv. 1334, 23 Tm. 1332, 5 Ağ. 1916, s. 1.)

*

İTİRAF-I HAKİKAT ETMELİ

Lozan'dan:²⁵³

İtilaf devletlerine mensup olan gazeteler, Türkiye'ye hak vermek ne demek olduğunu eskiden beri bilmezler. Bunların nazarında Türkiye'nin bütün ahvâl ve harekâtı yanlıştır. Bunlar, hiç görmedim ki bize talik eden bir meseleyi nazar-ı mütalaaya aldıkları esnada leh ve aleyhte olan noktaları birer birer itan ettikten sonra bir hâkim-i adil gibi reylerini versinler. Hele Fransız gazeteleri pek ziyâde mucib-i teessüf bir meslek-i neşriyât takip etmek itibarındadırlar. Bunlar bir millete karşı yazı yazdıkları zaman heyet-i milliyyeye şahsın kadar menziletine karşı öyle muhakkırâne bir lisân kullanıyorlar ki bu yüzden Fransız milleti hakkında kin tutmak kâbil olamaz. Doğrusu İngiliz gazetelerinde bu hal, bu tavır yoktur.

Fransız lisânın bu nevi edebiyatı Fransa için bir şeref olamaz ve ondan Fransız milleti dâimâ zarar görür.

***

Türkiye'nin muhârebede iltihâk ettiği tarafın Fransa hasmı olması Türkiye hakkında şiddetli tenkidâtın ve lisânen çirkin şiddetleri dâî oluyor. Şimdi matlaı olduğumuz bir hakikat anlatıyor ki Türkiye'nin bu husûsta hiçbir kabahati yoktur. Bazı Türkiye taraftarını Fransa ve İngiltere'den netice-i harpte Türkiye'ye hiç bir hâlel gelmemesini beyân ederek bu husûsta teminât istemişlerdir. İngiltere ile Fransa bu talebe muhâlif bir reyde bulunmuşlar ise de Ruslar talebi katiyen red eylemişlerdir. Rusya, Almanya'yı bâ-husûs Avusturya'yı ezmek için behemehâl lazım olduğundan Fransa ile İngiltere Ruslara memânât eyleyecek bir tavır ittihaz eylememişler ve adeta sıkışmışlardır. Bunlar Rusları iddiasından vazgeçirememişler ve Türkiye'ye musallat bir halde kalmasına muvafakat eylemişlerdir. Bunun için Fransızlardan bazı hak-şinâslar Türkiye'yi taraf-ı muhâlilde iltihak ettiğinden dolayı mazur görüyorlar imiş. Demek ki Türkiye bu muhârebeye giriştiği için İngiltere ve Fransa tarafından takbih edilemez. Türkiye bu muhârebeye girişmeye mecbur olmuştur. Türkiye'nin bu mecbûriyeti hem Rusya'nın mesleği hem de Fransa ve İngiltere'nin sükûtları neticesidir.

Biraz ircâ'-i nazar:

Boğazlara dair Rusya'nın Devlet-i Osmaniyye'ye vuku bulan son teklifleri ilân-ı meşruiyetinden sonra vaki oldu. Ruslar Balkan şibh-i ceziresini Avusturya nüfûzundan

²⁵³ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

kurtarmak için bir Balkan ittifadı teşkili tasvirinde bulunmuş idiler. Buna muvaffak olamayınca Ruslar İtalya'nın Trablusgarb'ı gasp etmek için Türkiye'ye ilân-ı harp etmesinden bila-istifâde boğazların Rus harp gemilerine açılmasını ve diğer devletlerinkine kapanmasını Türkiye hükümetinden talep ettiler. Hâlbuki boğazlar meselesi birkaç umûmî muahede ile halledilmiş bir mesele olduğu için Türkiye yalnızca Rusya'ya istenilen müsâedeyi veremez idi. Fakat Ruslar ümit ediyorlar idi ki Türkiye yanlış bir yola gider ve muahedât-ı Umûmiyenin kuvvetini bozmaya önyak olur.

İngiltere ve Fransa'nın Rusya hakkında yeni bir vaziyet takındıkları o zaman görülmeye başladı. Boğazlar meselesi muahede-i umûmiye ile halledilmiş iken İngilizler ile Fransızlar devlet-i Osmaniyye'ye verdikleri cevapta devlet-i Osmaniyye isterse Rusya ile yalnızca müzâkereye girişmeye bileceğini ve kendilerinin buna bir şey diyemeyeceklerini söylediler. Fakat hükümet-i Osmaniyye, Rusya'nın teklifini redd eyledi ve boğazların hakk-ı hâkimiyeti kendinde olduğunu cevaben bildirdi.

İngiltere ile Fransa devlet-i Osmaniyye üzerinde tazyikât cira etmemiş olduklarından dolayı o zaman Rusya diplomasisi uğradığı muvaffakiyyetsizlikle adeta hacil olmuş idi. Rusya bir sefer muhârebeye davet olunduğu esnada Fransa ile İngiltere yeni bir vaziyet göstermiş ve vermiş oluyor ki o da Türkiye ile alâkadâr olmamaktır... İngilizler ile Fransızlar, Rusya'nın Kânûn-ı Evvel tarihli mahûd teşebbüsüne karşı Paris ve Viyana muahedeleri kâğıt mücâveresi değildir. Bu mesele vaziü'l-imza olanların vaktiyle halledilebiliyor diyebiliyorlardı. Fakat Türkiye, Fransa ile İngiltere'yi kendi hakkında alâkadâr görmeyince Rusya'ya karşı yalnız kalmak istemedi ve hal-i harpte bulunan tarafı iltizam etti.

İşte hakikat-i hal bundan ibârettir.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 6999, 8 Şv. 1334, 25 Tm. 1332, 7 Ağ. 1916, s. 1.)

*

SULH ZEMİNİNİ HAZIRLAMA HEYETLERİ

Lozan'dan:²⁵⁴

Berlin'den çekilen bir telgrafnamede Alman münevverlerinden mürekkep olmak üzere beyne'l-halk bir sulh komitesinin teşkil ettiği bildiriliyor. Bu komite, şerâit-i müsâade ile bir sulh zemini hazırlamak emelinde imiş. Kabule şayan şartlar dermiyân ettikten ise amelî çareleri aramak daha ziyâde muvaffak-ı maslahat addedildiğinden bu komite efkâr-ı Umûmiyeyi kabul-ı sulha hazırlamak niyetinde imiş.

Bana öyle geliyor ki hasım için şayan-ı kabul şerâit bulmak o kadar kolay değildir. Mademki henüz mağlup taraf mağlubiyeti ikrar etmekte inat gösteriyor, sonra, bunlar bu inattan vazgeçseler bile iki tarafından şartlarını pekiyi düşünceleri, tartmaları lazım gelecektir. Bundan böyle akdedilecek masalihenâmede muhârebeyi tecdid ettirmeyecek bazı şerâit-i tecdidiyenin vazi edileceğine şüphe yoktur. Zasten bu şerâiti bi'z-zât parlamentoların isteyecekleri muhakkaktır. Öyle zannediyorum ki ricâl-i hükümet bu işi yalnız göremeyecekler ve milletlerin âmaline serferû edeceklerdir. Diğer taraftan, mutlaka her devlet idâre-i dâhiliyesini az çok değiştirecek ve şimdikine nispeten daha demokratik esâslara ibtinâ edecektir. Meselâ İsviçre'nin mevki-i iktidarda bulunan Radikal Fırkası'nın ahiren Bern şehrinde münakıd olan kongresinin âmur idâre-i hükümet husûsunda fırkanın ne gibi mütalaatta bulunduğu biraz sertçe söylendi. Ve sözlerin hülâsası hürriyet-i idârenin tavsii ve bi'l-hassa harp dolayısıyla ittihaz olunan tedâbir-i nazikiyenin –ki şimdilik zarûrîdir- teadili cihetine matuftur.

Sulh heyeti yalnız Almanya'da teşekkül etmedi. Flemenk'te müttefike-i Amerika'da dahi heyetler teşekkül etti. “Sulhun cereyân-ı cerisi heyeti namına el-ân bu heyetin canıo, ruhu sabık Amerika Reis-i Cumhuru Mösyö Taft'tır.

Felemenk'te teşekkül eden heyet, şimdiki Amerika Reisi Mösyö Wilson'a müracaat etti. Papalık makamının dahi müdâhalesi arzu edilmiş idi. İsviçre içinde bahisler geçmedi değil.

Bu yolda teşekkül eden cemiyetlerin bize zaman-ı hazırada garip görünmeyecek birçok maksatları var. Fi'l-vakii amelî bir mahiyeti olmayan bu maksatlar bir takım insaniyet zor mefkûrecilerin hayalinden başka bir şey değildir.

Sulh akdi için icrâ olunan bu teşebbüslerin bir neticesi olacak mıdır? Şurası muhakkak ki sulha yanaşacak henüz kimse görünmüyor. Muhârebeyi sevemeyen ve sükût ve maharet

²⁵⁴ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

içinde milyarlar kazanmaya alışmış olan İngiliz yavaş yavaş muhârebe lezzetini alarak bu yolda gayretini tezyid ediyor. Fakat İngiltere'nin bu gayretlerine rağmen gerek kendisinin gerek müttefiklerinin işleri hep tersine gidiyor.

Ahiren iki komisyon akdedildi biri, mühimmat ile meşgul oldu, diğeri de mesâil-i maliye ile. Müttefiklerden Ruslar ile İtalyanların amûr-ı malisi zahmet ve meşakkat içinde yüzüyor. Milyarlar havada uçuyor. Bundan başka zaman malûmatıyla meşbu olan erkân-ı harp zâbitânı şuraya buraya gönderiliyor, meselâ meşhur General Po Rusların planlarını tanzim etmek üzere Rusya'ya gönderildi. Rusların şimdiki tecavüz planları hep onun nezâreti altında hazırlandı.

El-yevm iki taraftan imâl olunan mühimmatın miktarını hesap eden zihin elde edeceği netâyîç önünde beht ve hayrete düşer... Son Garp cephesi taarruzunda iki tarafın attığı gülle ve kurşunun sayısı yok... Mühimmat iki taraftan da vagon vagon gelip bir yandan boşalıyor. İngiltere'de sanayi-i harbiye için yüzbinlerce kadın işletiliyor imiş. Rivâyete nazaran Almanlar yeni bir tüfenk kullanıyorlar imiş ki mitralyöz gibi imiş. Karşısındaki safları buğday sapı biçer gibi deviriyor. Bu ateşin şiddetinden akıllar darma dağınık oluyor. Bir tarafın askerî bir siperi hücumla derhal eski yerine zabt ediyor. Öbür taraf yine hücum ediyor. Bu sefer yine o muvaffak oluyor. Fakat karşı ki taraf durmuyor. O da tekrar davranıyor. Hasmını fırlatıyor. Alman alayı kırk iki, evet kırk iki (!) defa hücum etmiş. Bir ferdin kırk iki defa ateşe girip çıkması ne demektir? Bunu zihnimizde toplayabilir miyiz? Bize eskiden ateşe girip çıkanlarda cesâret kalmaz derlerdi. Kırk iki hücumu girişebilmek için insanın vücûdu çelikten olmalı.

Bu neden ileri geliyor? Pek açık... Her asker, her fert pekiyi biliyor ki mensup olduğu milletin

Vatanın istikbâli bu muhârebede ibraz olunacak gayrete ve onun neticesi olan galibiyete veya mağlubiyete bağlı. Kim kazanırsa postunu kurtarır. Kaybeden için ise hiçbir çare-i halâs yoktur. Bunun içindir ki yiyecek içecek bazı memleketlerde az olduğu halde askerin mukâvemetini, kuvvet ve kudretini artırmak için ona bolca et yemeği veriliyor. Zirâ et ile iyi beslenemeyen askerin bu hücumlara mukâvemet etmesi ihtimal haricindedir. Bu muhârebeden askere diğeri bir vukuunu artık pek çok zamana tevkif edeceğinden muhârebe-i haziranın meydana koyacağı sûret-i tesviye epeyce müddet ikâ bulacaktır. Şimdi artık son derece ileriye gidiliyor. Edwar Garay Lordlar Kamarasına geçmek münasebetiyle müntehiblerine yazdığı mektupta daha pek çok fedakârlığı ihtiyar etmek mecburî olduğunu itiraf etmiştir. Demek ki bu kışta siperlerde geçecek. İngiltere ve Fransa'da sulh fikrine taraftar görünmüyor. Bunlar Almanya'ya bir şey yapamayacaklarına yine kânî ölesiye kadar

muhârebede devam edeceklerdir. Son hücumlarda ellerine bazı yerler geçmesi ümitlerini artırmış olduğundan sulh sözü bunların sûret-i zâhirede hoşlarına gitmiyor. Fakat Fransa pek küllî telefâta duçar olduğundan ve ileri de Fransız neslinin gayet müthiş bir inkiraza uğrayacağı tezâhür edeceğinden onların pek o kadar sulh aleyhinde bulanacaklarını zannedemiyorum. Bu sözüm hesap, kitap ile istatistikle iş görenler içindir. Yoksa bu cihetleri düşünmeyenler Fransa'da pek çoktur.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7002, 11 Şv. 1334, 28 Tm. 1332, 10 Ağ. 1916, s. 1.)

*

SULH İÇİN NELERDEN ÜMİT BEKLENİYOR

Lozan'dan:²⁵⁵

Merkez idâresi Cenevre'de bulunan **L'Union mondiale de la femme** – Kadın İttihad-ı Cihânîsi Reisesi tarafından gazetelere âtîdeki beyânatı gönderiyor:

“Bugünkü günde, dâimâ bir sulh esâsını korumak tasavvurunda bulunanlara bakıyorum da kumlu, müttehiren arazi veyahut bataklık üzerine bina yapmak isteyen mimarların halini hâtırıma getiriyorum. Bu tasavvur erbâbı bi'l-cümle mütemeddin akvâmı cami insanlar heyette şâmil kânunlar vazi etmek arzu ediyorlar. Fakat malı, istediği veya lüzumunu hissettiği bir kânûna itba ettirmek akılâne bir tedbir midir? Vesâit-i hariciye ile beyne'l-milel bir ordunun veya zâbitânın icbarıyla sulhu takdir ettirmek fikrine göre bir hatadır. Yeni hırs-ı emel, yeni ihtiyaç ile mevki-i iktidâra gelecek her yeni batın, hatta bir gülün zararına olarak o emel ve ihtiyaçlarını tesviye etmek ister, vicdanı-ı insanî batınen müddebir bir kuvvetin teftiş ve nehyi altında bulunursa o başka...

Eğer Avrupa ricâl-i devletinin zihinlerini, kânun-ı ilahi ve kânun-ı adalet kendi tahakkümü altında bulundursa idi ve onlar beyne'l-milel zuhur eden meseleleri bu kânun ile ve hudut tahdidine gayr-ı tabi uhuvvet ve tegafül vazifesiyle tenevvür ederek nazar-ı itinaya almış olsalar idi muhârebe hiç zuhûr edebilir miydi? Milletler ile onların başlarında bulunan rical, adaleti unuttukları için zamanımızın seyyiat ve meâbi altında duçar-ı rezîlet ve tenezzül oluyoruz. Hak ve adalet, sulh ve rahat tevemdir. Bugün dünyanın muhtaç olduğu adalet, evvel emirde insanın kalbinde yer etmez ise o hariçte icrâ edilemez. İşte adalet der ki kalbinden çıkararak dünyanı, dâimâ ayrı bir kudret bile güneş gibi şaşalandırır:

“Bugün kadınlardan büyük bir vazife ve himmet beklenir: Evvel emirde vicdânı muayene edip orayı gizlemeli, riyâkârlıklara, menfaatkârâne kararlara, sevap olmayan müsadekârlıklara, hâsıl-ı kelâm el-yevm hem kendimizi, hem sâirleri için vukuuna cevâz

²⁵⁵ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

verdiğimiz bi'l-cümle haksızlıklara artık katiyen nihâyet vermelidir. Her yerde, her muhitte, savletten halli kalmayan madilik, bunun neticesi olan hub-gas, dâimâ sefa-yâb olmak ve intifa etmek hevesi, vicdanları paslandı ve adalet hissini zulmâne ilkâ eyledi. Bu sûretle “ruh-ı insanînin vâsıl olacağını derecât-ı âliyeden gaflet ettik. Bina’en-aleyh evvela, kendimiz için, sonrada bize de emânet edilmiş olanlar için bâtını ve ahlâkı bir yenilik peydâ olmak üzere mücâhede edelim unutmayalım ki her vakitten ziyâde bugün mucib-i kuvvet olan ittihaz ileri atılıp kadınların vücûda getirmekten izhâr-ı acz etmeyecekleri metin bir mana ve kavi bir set ile gittikçe ziyâdeleşen haksızlığın kin ve husûmetin önünü keselim. İşte kadın ittihad-ı cihânîsinin yapacağı budur.”

Vakıya öyle... Ahlâkın fikdânı ve maddiliğin galabesidir ki hal-i hazırdaki felâketlere sebep olur. Bundan kadının hissesi de çoktur. Bugünkü terakkiyyât-ı iktisâdiyesin yaptığı zenginlik dünyayı alt üst ediyor. Muhârebe-i hazırada İngiltere küll-i yevm altı milyon İngiliz lirası sarf ediyor. Zenginliği bu dereceye varmış olan bir millette siyaseten ahlâk kalabilir mi? Şimdi İngiltere ile muhârebe ile de iktifâ etmiyor. Kendine muhâsım olan ve olmayan milletleri iktisâden hükmü altında bulundurmak istiyor. İtilaf devletlerini kımıldatmak ve onların ceziyelerine para getirmesini men etmek için bu ana kadar görülmemiş bir demir çember hazırlıyor. İngiltere bir taraftan iskribâlen muhârebeyi men edecek şartlar dermiyan edecegiz diyor, diğer taraftan da dünyanın bir kısmını fakir bırakmak için ahlaksızlıktan başka bir şey olamayan iktisâdî tebdirlere müracaat ediyor ki bunun sonu yine harptir.

Ne der bu İngiltere ve Rusya devletlerindeki büyüme her milletin malını, emlâkını, arazisini elinden almak hevesi. Biz bununla gasp ve şetâvet arasında bırakmak görüyoruz. İngiltere üç yüz bu kadar milyon oldu, daha büyüme istiyor. Rusya yüz beş milyona vardı, daha ileri gitmek derdinde... Büyüme ziyâde rengin olmak ve refah içinde yaşamaktan başka emel-i meşruun vücûdu ispat edilebiliyor. Bugün bu emelde bulunan milletler ile muhârebe etmek bir vazife-i ahlâkiyedir. İngiltere ile Rusya’nın birleşmesi kadar insaniyet için bir felâket bir ahlâksızlık olamaz. Romanya gibi, İsveç, Norveç gibi, Hollanda gibi, İspanya ve İsviçre gibi memleketler bugün adeta harpe geldiler. İngiltere bunlara istediğini yaptırıyor. Şu hiç kimseye ziyânı dokunmayan İsviçre’yi bile levâzımdan mahrûm bırakmak kararını verdiler. Küçük, büyük bu milletler mekârim-i ahlâkiye ile ve meyl-i hürriyet ile ileriye atılarak efendiliği kuran şu harîs millete karşı yürüseler idi dünya birkaç yüz sene daha rahat ederdi...

Zavallı Türkiye ne büyük gaspların karşısında yalnız bırakıldı ve ezdirildi. Türk’ün Mısır’ı, Trablus’u, Rumeli’si, Anadolu’su yağma edildiği zaman ne Fransa’nın ne

İngiltere'nin bize yardım ettiğini gördük. Mesleğimizin her bir parçası elimizden çıktıkça başta İngiltere isâbet oldu (!) mukâbelesinde bulunuyordu. (Kadın İttihad Cemiyeti) reisesi emin olsun ki bahsettiği devletlerde ne vicdan vardır, ne adalet... Bu reise Avrupa kadınlarını vazifeye davet ediyor. Biz görüyoruz ki bu elim musibete sebep olan Avrupa devletlerinin bu şekâvetlerden Üseraf olunan paraları vicdan ve namus dairesinde kazanmak ihtimâl haricindedir. Biz deriz ki ne zaman kadın bu mal-ı mesrûktan ve cinâyete mahsûlünden intifa etmeyi reddedecek olursa işte o zaman adalet ve vicdan hüküm-fermâ olur. Yoksa kadın bir zevk, bir eğlence, bir heves esiri olmaktan başka kendisine bir sebep-i hilkat görmez ise hiçbir zaman bir vazife-i maneviye ifâsına muktedir olamaz.

Reisenin sözleri güzel olduğu kadar doğrudur da fakat tesir edecek mi? İşte orası şüpheli.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7003, 12 Şv. 1334, 29 Tm. 1332, 11 Ağ. 1916, s. 1.)

*

ALMANYA'NIN YENİ KÂNUNU

Viyana'dan:²⁵⁶

Almanya'nın yeni bir kânun-ı askeriyesi Meclis-i Mebûsânca kabul edildi. Bu kânun mucibince Almanya'da hükümet on sekiz ile altmış arasındaki bi'l-cümle efrâdı emri altında tutup istediği hıdmette kullanabilecektir. Kânundan maksat harbe gençlikten daha ziyâde müstefid olmak ve iş görebilen ve evlerinde ihtiyar-ı ikâmetle müddehir servetlerini yiyen ihtiyarları hıdmet-i âmmede kullanmaktır.

Bi'l-hassa hükümet devâirinde birçok genç var ki bunlar hükümetin hıdmet-i umûmiyesinde kullanılan memurînden oldukları cihetle askere alınmıyorlar. Bu yeni kânun mucibince tekâüd edilmiş veyahut sinn-i askeriye doldurduğu için askerlikten istinâ edilmiş gençleri hükümet çağırıp her birine görebileceği hıdmeti verecektir. Diğer taraftan bunların hıdmete alınması yüzünden artık kendilerine lüzum kalmayan gençler devâirden ve müessesât-ı sâireden alınıp orduya gönderileceklerdir. Böyle kânunun İngiltere'de dahi kabul edilmek üzere olduğunu dünkü gazetelerde okuduk. Yalnız bir fark vardır ki o da yalnız elliye kadar olanların mükellef tutulmasıdır.

Yeni kânun hükümete bir fâide daha temin ediyor ki mesnece veyahut malûl-i vezâif olan veyahut daha sağlam olduğu halde sinn-i askeriye doldurmamış bulunan kâbiliyet eshâbından istifâdedir. Mülkî ve askerî bütün mütekâid bundan böyle hıdmete çağırılacaktır. Fakat bunlar cephelere ve ağır hıdmetlere gönderilmeyip şehir ve

²⁵⁶ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

kasabalardaki hıdmât-ı hükümetiyle işgal edileceklerdir. Kezalik tüccardan veya erbâb-ı san'attan ihtiyarca kimseler dahi hıdmete çağırılacaklardır. Tüccar ve umumen her meslekler mensûpları ve etibba, avukat vesâire gibi içinde bir takım eshâb-ı iktidar vardır ki bunların akıl ve izânından, tecrübesinden devlet pek büyük istifâdeler edebiliyor. Onlarda hıdmât-ı umûmiyeye çağırılacaklardır. Devletin bunlara askerî rütbelerine göre maaş vermesi en büyük bir fâide olmak üzere telakkî ediliyor. Mağaza ve ordu hastahânesinde milyonlara avaran muamelâtı tedvir etmeye alışmış bir tâcir, bir banker farizâ binbaşı rütbesiyle hıdmete alınarak devletin iktisâdiyâta ait olan işlerinden bir kaç kuruş aylıkla istihdâm ediliyor ki devlet ayda beş yüz lira verecek olsa memurları içinde böylelerini bulamaz.

Zaten Almanya gibi iş yerlerinde teşebbüsât-ı husûsiyede bulunanlar kuvve-i akliyeleri sayesinde öyle menâfi temin edebiliyorlar ki memuriyete giripte beş on para almaya tenezzül etmiyorlar. Bina'en-aleyh âkil ve fatin olanlardan devlet mahrûm oluyor. Bu yenin kânun sayesinde işte bu gibi eshâb-ı akıl ve tecrübeden dahi istifâde edilecektir. Meslek-i ticariyeyi memuriyet mesleğine tercih bizde de vaki olacaktır.

Gerek Almanya'da gerek sâir Avrupa memleketlerinde müşkü'l-icrâ görünen nice kânunlar varki tatbikatta hüsn-i netice veriyor. Bunun esbâb-ı içtimâiyye ve fenniyesi vardır. Meselâ asker kânunları buralarda şayan-ı dikkat manzaralar irâe ediyor.

Ya sabahleyin erkenden yahut öğleüstü Viyana'nın geçit yerlerinden bekleyip gelen geçmesine atıf nazar-ı dikkat etmeli. Kadın ve kız müstahdemlerin haddi ve hesabı yoktur. Askere alınan genç erkeklerin yerlerini kâmilen kadın ve kız imlâ etmiş ve bu sûretle haber-i mâfât vukua gelmiştir. Zaten nerde bir kânun yapılmış ki askerlikten sâlimen dönüp gelenlerin hıdmet- sabıkalarına alınmaları mecbûrî kılmıştır. Bu memleketlerde kadının ifâ ettiği rol pek büyüktür. Kadın Avrupa tabiri mucibince hakîkaten erkeğin yarısıdır. Kezalik erbâb-ı ticaretten olanların ya zevce ve kerimeleri veyahut hemşireleri tutuyor. Kadın erkekten ayrı yaşamadığı için evvelce bütün muamelâta kesp ve vukûf ediyor. Tramvaylarda kadın çalışıyor. Tenzikât ameleliğini kadın yapıyor. Yapı ve rençberliği kadın işliyor. Postahâneleri telgrafhâbeler, bankalar hep kadın müstahdemlere cevelengâh... Kadın sayesinde memleketin vezâif-i iktisâdiyesi ifâ olunuyor, kadın erkeğin yokluğunu belli etmiyor. Bununda mızrânı yok mu? Bi't-tabi var.

Avrupa'da erkeğin bıraktığı boş yeri bir yandan kadın dolduruyor, bir yandan da makine... İkdâm'a bir resim göndermişim. Amerika'da bir takım yeni zirâat makineleri ihtirâ edilmiş. Kırk beş çift öküzün tarla sürmek için gördüğü işi yalnız bir makina görüyor.

Bu memleketlerde iyi bir usûl daha var ki o da vesâit-i nakliyenin mülkiyeti sayesinde tatbik edilebiliyor. Her şehir ve kasabaya, köylere layenkati mezûn zâbitan ve efrâd geliyor.

Bunlar bir taraftan eğlenip fikren tenezzüh ediyorlar. Üçüncü bir fâidede zürriyetin çoğalmasındır. Malûm olduğu üzere zürriyet meselesi her muhârip milleti fevkâlâde bir sûrette işgal ediyor. Ölenini, alîl ve sakat kalanların, müteverrimlerin zürriyete mucib olacağı noktasını ikmâl etmek en mühim bir mesele-i içtimâiyye ve milliyyedir. İşte bu mezûniyetler ile ailelerde çocukların tezyid-i miktarına çalışıyorlar. Fakat bunu da o kadar sade görmeyiniz. Aile fakir ise yeni doğan çocuğu nasıl besleyecek? Kadının sütü gelmiyor ise nasıl süt alıp da çocuğu besleyecek? Sabun fiyatı yükseldikçe yükseldiğinden kirli çamaşırları ne ile yıkayacak? Kadın kendisini ne ile besleyecek? Mevâd-ı gıdaiyeyi mebzûleten bulmayan kadın çocuğunu nasıl emzirir? İşte böyle yoksul aileler içinde doğan çocukları sıyânete için de her fedakârlık göze aldırılıyor. Bu ise para ile olur.

Buralarda millet zengin ve müstahsil olduğundan muhtaç asker ailelerine epeyce aylık veriliyor.

Bakalım Avusturya'da da Almanya'nın yeni kânununa benzer bir şey yapılabilecek mi? Avusturyalılar el-yevm epeyce iğmâz-ı ayn ediyorlar. Gerek Avusturya'da gerek Macaristan'da hıdmet-i askeriyeden istisnâ edilenler vardır. Hıdmet-i umûmiyeye hâlel gelmemek için bu istisnâ ihtiyacı hissediyorlar. Zannediyorum Viyana ve Peşte'de bir kaçar yüz bin kişi vardır ki hıdmet-i askeriyeyi bî-hakkında ifâ edebiliyorlar. Eğer Avusturyalılar Almanya'nın kânunlarını kendilerine tatbik edecek olurlar ise genç ve tûvâna yüzbinlerce efrâd, ordular meydana çıkar. Buralarda ne kadar isterlerse o kadar adam alsınlar. Mektepleri dârülfünûnlar ve diğer ilm-i irfân müessesleri o kadar adam yeiştirmiş ki tıp, ilim ve fen, hukuk ve doktorluğu pek mebzûldür. Zaten fabrikaların çoğu ihtiyacât-ı askeriye ve hariciye için işliyor. Bunlardaki büyük marifet sahipleri, mühendisler vesâire yine işte bırakılıyorlar. Muhârebeden sonra efrâd ne kadar azalırsa azalsın hırâset-i Fikriye sahibi olan eshâb-ı akıl ve irfânın miktarına göze çaracak sûrette hâlel gelecek değildir. Memleket muhtâç olduğu erbâb-ı malûmatı yine başında görecektir.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7124, 16 S. 1335, 29 TS. 1332, 12 KE. 1916, s. 1.)

MUHÂREBE-İ UMÛMİYE VE NETÂYİC-İ UMÛMÎ

Volteir ki Montesquieu ile beraber yeni netâyic usûllerinin müdevvenlerinden biridir. On Dördüncü Lui asrına dâir yazdığı iki cilt muhalledenin başında tarihte şayan-ı kayd ve itibâr ancak dört büyük devir görüyor: Bunların birincisi Philip veya İskender-i Kebir'in asrıdır ki Demosten, Aristoteles, Eflatun, Apollo, Fidias, Praksitelese nâmları bu devre ait ve merbûttur.

Bu ahdin harekât-ı umûmiyesi Yunanistan hudutlarına münhasırdır. O esnâda âlemin sâşr aksâmı koyu bir barbarlık içinde boyandı.

İkinci devr-i mühim Kayser ve Augustus ahdleridir. *Locrechines, Cicero, Titus-Livius, Horas, Ovidius, Varon, Vitrov* bu zamanın en mühim benâm-ı ricâlidir.

Üçüncü karn Sultan Mehmed Hân-ı Sâni tarafından Kostantiniye'nin fethini müetâkip Avrupa'da başlar.

Bu edvârın sonuncusu, Volteir'ce belki en mühimi, On Dördüncü Lui'nin zaman-ı hükümetidir.

Şayan-ı kayd ve ehemmiyet olmak itibâriyle bulunduğumuz şu muhârebe-i umûmiye hengâmı ise Volteir'in büyük bir kudret-i kalemiye ile ta'dat ettiği her dört devri artık gölgede bırakır.

Muhârebe-i umûmiye henüz üçüncü senesi sonuna geldi. Agleb-i ihtimâl harp bu sene hitam bulur. Üç yılda olup biten hadisâtı müverrihler üç asırda, layıkı vechile, hikâye muhâkeme edebilirlerse irfân-ı beşeriyet yine bundan memnun olmalıdır.

Hiçbir ferd adamı, Hazret-i Ebu'l-Beşer'den muhârebenin arkasında katledilen Jores'e kadar, şu senelerde cereyân eden vukuâtın daha mühimlerini, daha merak-âverlerini, daha karışık ve daha acayıplarını görmemiştir. Biz, vukuâtın tam içinde bulunduğumuzdan ve gûn-â-gûn müzâyakalara marûz kaldığımızdan cereyânın ehemmiyetini layıkıyla takdir edemiyoruz. İnkılâbât-ı tarihiyenin sâikleri, ricâl ve erkânı, Doktor Lobun'un kavlince eserleri olan o inkılâbât-ı tarihiyeyi anlayamazlar. Zaman geçmeli, fikir mütetebbi alâik-i hâliyeden küllîyen sıyrılmalı, vukuât adetâ tekfis ve tebellür edebilmelidir ki hadisât ve inkılâbâtın mâhiyeti tezâhür edebilsin.

Bununla beraber muâsırların münevver ve mütefekkirleri bugünkü manzara-ı âleme bakmakla pek müstesnâ bir istifâde-i tarihiyye de bulunabilirler: Bu muhârebe niçin ve nasıl zuhûr etti? Harbin esbâbını, belki bundan evvelki asırların ahvâl-i tarihiyesinde, milletlerin teşkilât-ı samimiye ve ırkiyelerinde, icâbât-ı iktisâdiye ve fenniye de aranmalıdır. Sırbistan'ın serkeşliği son ve âdî sebep-i harptir. Avusturya veliahtının feci katlinden

nispetsiz derecede mühim hatta bu hâdiseyi kâmilten unutturacak, tarihte kâle aldirmayacak esbâb vardır ki asıl fen, istikbâlde, her bunları bir bir tahlil etmekle meşgûl olacaktır. Bu otuz üç ay zarfından öyle tahvilât be tebdilât seri ve kati vuku buldu ki bunları yalnız tarih denilen fenn-i zayıf, kendi başına tedkik etmekten cidden acizdir.

Eskiden vesâik az ve hâdisâtta basit olduğundan müverrihin vazifesi gayet kolaydı.

Tarihten evvel geçen edvârdan bize ancak ziyâdesiyle ibtidâi alet ve asât kalmıştır. Bunlara atf-ı nazar ederek istidlâlâtta bulunmak, bir akl-ı selim için, pek o kadar güç olmasa gerektir. Fakat zamanımıza gelelim: Yalnız muhtelif muhârebelerin tebligâtı ile resmen neşr edilen beyannâmelerini, ordu kumandanlarının kimsece hâfi olmayan emr-i yevmilerini, propaganda risâleleri, bazı vesâik, gizli kalan evrak, li-maksad b neşr edilmiş kitaplar, reddiyeler, cevaplar ne kadar korkunç bir yekûn teşkil eder! Bunlardan bir sürü Cyze ehrâmı inşâ edilebilir.

Sonra bu esnâdaki taklibât-ı ruhiye, zihniyetlerin değişmesi, eski akidelerin alt üst olması, yenilerin doğması, istihâleler, tereddüder, içtimâiyyât ve iktisâdiyât vadisindeki ihtilâller, tahminlerin boşa çıkması, hakâikin teceddüdü, ile'l-ahire... Bunlar asırlarca beşeriyet-i müstakbeliyeyi uğraştıracak, yoracak mesâil-i mufassaladır.

Muhârebe-i umûmiye fenn-i tarihi adetâ şaşırttı. Tarih, vazifesini görebilmek için bundan böyle ile'n-nihâye teşa'ub etmek lazımdır.

Ale'l-ade psikolojinin halledemeyeceği bir meseleyi bize mesele-i iktisât izâh ediyor.

Yahut mevâd-ı askeriyyeye talik olduğunu zannettiğimiz bir madde doğrudan doğruya psikolojiye ait bulunuyor.

Muhârebeden evvelki zanniyyât ve farîzât asla çıkmadı. 1914 Ağustosundan evvel, hiçbir mütefekkir, şurasını unutmayalım ki yirminci asırda her zamandan ziyâde erbâb-ı fikir ve içtihad yetişmiştir. Ahvâlin bu renk ve şekli ele alabileceğini tahmin etmemiştir. Birçok benâm-ı siyâsiyyûn, mevli-i iktidârda bulunan eazım-ı ricâlin, alenî ve resmî nutuklarında ne kadar yanıldıklarını görüyoruz. Meselâ İngiliz kabinesi, şimdiki Rus ihtilâlinin bedâyetinde bu harekât-ı kıyâmiyenin tam sekiz günde bittiğini pürüzsüz bir lisânla parlamento da söyleyivermek cesâretini ibrâz etmişti. Eğer sekiz senede “Rus inkılâbı ve evâkıbı” fasl-ı tarihisi kapanacak olursa alâkadârla kendilerini gerçekten bahtiyâr addetmelidirler. Kehânet, korkunç bir san'attır.

Muhârebe-i umûmiye, sadece bir muhârebeden ibâret değildir. Harbi tevlid eden sevâik evvelce pek o kadar mahsûs olmuyordu. İtibârî bir muvâzene fırtına alâimi mühemmâ-ımkân itizârdan saklanmakta idi fakat kable'l-harp âlemin siyâsi, iktisâdi, ruhi, manevî **Status quos** o kadar gayr-i tabii imiş ki tazyikatta kalmış buharın patlak vermesi

kabîlinden cihânda yaman bir infilâk-ı umûmî oldu. Yavaş yavaş herkes sahneye çıktı. Her şime-i âlemde bi'z-zarûre bir inkılâb başladı. Bundan sonra bu inkılâbın netâyici inkişâf etmeye başlayacaktır.

Müsâlahadan sonra, harpten evvelki heyet-i medeniyenin olduğu gibi iâdesi artık mümkün değildir.

Medeniyet, her halde başka bir muhârebeye tahavvül edecektir.

Herkesin, her millerin bu hayat-ı cedideye hazırlanması ve ona göre zihniyetini değiştirmesi zarûret tahtına girecektir.

Acaba harpten sonraki heyet-i içtimâiyye ondan evvelkinden daha iyi mi, yoksa daha fenâ mı olacak? Kâinatta tekâmül bir düstûr-ı aslîdir. Elbette, bu büyük imtihândan, bu mesasız tecrübeden, bu yaman ibretten sonra sitâre-i zemîn daha makûl, daha musallah, daha insanî bir medeniyetin vürûduna kadar geçecek olan istihâle günlerinin biraz şedid olması vârid-i hâtırdır.

Fakat her halde, bu harb-i umûmî, insanların üzen, zulm ve itisâfa mahkûm eden birçok gayr-i tabîi, nâ-makûl ve beşerin edvâr-ı evvelisinden kalma bir hayli adât ve müessesâtı yıkıyor. Demokrasi, kabalığından git gide tecerrüdle hukuk-ı hakikiyesini istirdâd ediyor. Sosyalistler akide-i kadimeleriyle hiçbir şey yapılamayacağını bu harbe iştirâk ile anlamış oldular. Onlarda da büyük bir intibâh hâsıl olmaktadır. Belki nev-i beşeri bu rotadan kurtaracak demokrasi ve sosyalizmin teyakkuzudur.

Hülâsa, tarih-i mekûnâtın en azim vakasının içinde, en şayan-ı istifâde devrinde, en mühim fasıl başında, tarih-i âfil ile tarih-i istikbâlin hadd-i faslında bulunuyoruz.

İmzasız

(Nu: 7268, 13 R. 1335, 5 Ms. 1333-1917, s. 1.)

*

BARIŞIK OLUNCA...

Lozan'dan:²⁵⁷

Muhârip memleketlerin düşünce sahipleri, sulhu müteakip vatanlarında direnmek ve doğruluk için neler yapılmak lazım geleceğini şimdiden tefekkür ediyorlar. Büyük kimseler bu düşüncelerini yazabiliyorlar. Herkese bildiriyorlar ve ba'de-mâ yanılmamak için akıllı insanların bir araya toplanmalarına lüzûm gösteriyorlar. Ben bu memleketlerde senede bir kaç oturmayı yalnız hava almak için arzu etmem! Buralarda çok kitap, gazete okurum, çok şey işitirim. Ve burası serbest bir yer olduğu için lehte aleyhte pek açıkça ortaya atılan

²⁵⁷ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

fikirlerden ibret alırım. Dâimâ ve dâimâ aleyhimizde lakırdı söylenmesi canımı sıkılmaz değil ama ben bundan da fâdeli bir ders almış olurum. Büyük küçük bu memleketlerdeki bilgiç adamların sayısına baktığım zaman bizdeki yoklukla içimi sıkarak dururum. Bizdeki gazete ve kitaplardan çok bir şey anlamam. Hele kitapların dilleri bana hiçbir şey söylemez. Gazetelerinde Arapçalı, Acemceli, koşmaları yüreğimde yer etmez. İnandım imân getirdim ki bir millete Tanrı'nın en büyük ihsânı iki büyük şey olabilir: Onun bir dildir, milletin anladığı dildir, ikincisi de hürriyettir. Söylemeli, doğruyu serbestçe söylemeli ve doğruca anlamalıdır. Meselâ ahiren İsviçre Hariciye Nazırı'nın hata ettiğine ve İsviçre'nin bî- tarafılığını ihlâl eylediğine ve vatandaşlar matla' oldu. Gazeteler mütâlalarını yadılar. Meseleyi hak var mı yok mu noktasından muhâkeme ettiler. İkinci gün nâzır, pek mükemmel bir adam olmakla beraber, hatasını açıktan açığa tanıyarak evinin bir bucağına çekildi. Elini hükümet işinden çekti. Melcet'te dışarıda işitilecek kıl ü kâllere nihâyet verdi.

Geçenlerde Fransa'da iki kitap yazılmış: Birinin adı, "Geleceğimiz yani İstikbâlimiz" diğeri'nin adı, "Evimize Yeniden Düzen Vermek İçin"dir. Bu iki kitabın tercüme-i hâlinden bahseden bir gazete diyor ki:

"Büyük sergüzeştlerin, büyük devirlerin tehlikesi, gözlerin önüne perde çekip ileride zuhûr edecek meseleleri açıkça ve bir akçe görmeden insanı men' etmek ve henüz uzakta duran kaygılara akıl ve izânı ulaştıramamaktır. Bu tehlike her milleti ağırlığı altında çöktürür ve eğer milletler kendilerini kollamazlar ise yeniden sergüzeştlerle felâketlere uğrarlar. Muhârebe ihtimâlki birgün birden bire duracaktır. Fakat yeni sulha karşı kendini hazırlamayan, barışıklık içinde yaşamak adetini kaybeden milletler, yeni ahvâlde alışverişlerini, alacak vereceklerini, politikalarını ne yolda yürüteceklerini evvelden kararlaştırmayan milletler pek kati nöbetler ve buhranlar içinde övüneceklerdir. Bu kavga hiçbir ülkeyi öldürecek değildir. Çünkü hepsi birden bir derdi çekip duruyor. Barışıklığın ertesinde ortaya yine rekâbet düştüğünde, geri kalanların canı çıktığındadır ki milletler diriliklerini göstermek mecbûriyetindedirler. İşte bu zaman her millet için bi'l-hassa Fransa için pek kati bir sonu hazırlayacaktır. Almanya o kadar yorulacak değildir. Onun alet ve adavati sapaşğlam duruyor. Daha ehemmiyetli olmak üzere onun eskiden beri kullandığı çalışmak usûlü ve yolu, tecrübeler ile daha bol mahsûl verecektir. Gençler için muhârebenin kazdığı boşlukları dolduracak insanlar, gayretler ve metânetler Almanya'da kaybolmayacaktır. Eğer Fransa zayıf düşer ise uyur ve uyuşur ise eğer kendini toplamaz ise, eğer olduğu yerde kalırsa bilmelidir ki biter. Fransa'daki fikir ve akıl sahipleri bunu pek âlâ biliyorlar. Bildiklerini millete, memlekete açıkça söylüyorlar. Bunları serbestçe söyleyiş ve cesâret, bir vatan-perveliktir."

Fi'l-vakıa bu kitaplarda yalnız Fransa için değil, akli başında olan her millet ve memleket için ibret alacak bahisler vardır. Gariptir ki müellifler her şeyden evvel adam ve para bulmak meseleleriyle zihinlerini yoruyorlar. Fi'l-hakika bunların ikisine birden lüzûm vardır. Fransa'da ne adam kaldı, ne para... Baştaki ministerler milletin huzûruna kara yüzle çıkmamak için Alsas-Loren'i olsun almayı düşündüler. Bunca kan ve para döken Fransa'ya bir muvaffakiyyet göstermek lazımdı. İngiltere olsun, Fransa olsun bu muhârebeye, Almanya'da bir daha kalkınmak iktidârı kalmasın, Alman medeniyeti sönsün diye girdiler. Almanlar ümitlerinin fevkinde kuvvetli çıktılar. Nihâyet Fransa için kazılan kabirin yanında Alsas-Loren'i bir mezartaşı kitâbesi gibi rekz etmek istiyorlar.

Fransız akilâsını düşündüren adaMsızlık ve sonra da parasızlıktır. Dikkat ediniz, Fransız müellifleri, Fransa'da yeni fikir vücûda gelmesini, yeni teşkilât icrâsına ehl-i iktidârların toplanmasını, ahlâki esâsların dikkat ediniz derinden derine değışmesini, Fransa siyasetinde, Fransa'nın haricindeki diplomasi ve ticaret memurlarınca tensikât cira edilmesini talep ediyorlar.

(İstirdâd: Yüreğimden acınıyorum ki İkdâm avuçiçi kadar bir kıtada neşr olunuyor. Bu yakınlarda neşir olunan mühim kitapların hülâsasını gazetemize yazacak ve yazdıracak idim. Son zamanlarda cihân şâmil bir genişlik almış olan neşriyât-ı umûmiyeden Türk matbûatının, Türk karilerinin mahrûm olmasına için için ağlıyorum. Zira kâniim ki bizim memleketimizi kurtaracak iyi bir matbûattır.)

Evimize Yeniden Düzen Vermek İçin nâmındaki eserin her memlekete tatbik olunabileceğı beyân ediliyor.

Görüyorum ki bu kitaptan bizim de alacağımız hisseler vardır.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7333, 19 Rm. 1335, 9 Tm. 1333-1917, s. 1.)

*

MAKSAD-I HARP

Lozan'dan:²⁵⁸

Matbûatımıza bundan böyle mühim ve ynei vazifeler tertip ediyor. Osmanlı matbûatı el-yevm zuhûr etmekte olan hadiselerden istifâde etmelidir. Bazı dakikalar vardır ki onları boşu boşuna geçirmek kendi menfaatını kendi eliyle tahrip etmekten başka bir şey değildir.

Hasmımız ve muhâliflerimiz olan tarafın müntesipleri akd-i sulh için ne gibi şerâit isteyebileceğini mevzu-bahs ediyorlar. Ahiren bir telgraf-nâmede okuduk ki Avusturya'da dahi gazetelere artık şerâit-i sulhiyeden bahsetmelerine müsade edilecektir. Düşmanlarımız

²⁵⁸ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

tarafından dermiyân olunan şerâit-i sulhiyeden bize ait olanları, kâmilen bizi ızrara aittir. Bir tarafın söz söylemesinden bir şey çıkar demiyorum. Fakat Avrupa ve Amerika'da isimleri zebânzed olan bir takım kimselerin reylerine karşı, hükümetimizin değilse de, matbûatımızın makûl cevaplar vermesi lazım gelir mütâlasındayım.

Bâ-husûs biz izâha muhtaç bir söz karşısında dahi bulunuyoruz Ahiren akd ve imza eylediğimiz bir takım makaleler münâsebetiyle Almanya'nın Reincstag Meclisi'nde irâd olunan nutukta bu muhârebeye girmekle Devlet-i Osmaniyye'nin temin ettiği en büyük istifâde "kapitülasyonlardan kurtulmak" ciheti olduğu söylendi. Bu söz bizdeki usûl-i millî maksad-ı harbi izâha kâfi değildir.

Nutku irâd eden zâtın maksadı kapitülasyonların lağvı yüzünden Devlet-i Osmaniyye'nin edeceği istifâdenin ehemmiyeti derecesini anlatmak olduğuna şüphe yoktur. Yoksa yalnız kapitülasyonların lağvı için bu muhârebeye girmiş değiliz.

Sözün kısası bizim bu muhârebeye girmeliğimiz, gerek hâlen, gerek istikbâlen memâlik-i Osmaniyye'nin her hangi bir parçasının elimizden alınması imkânını ve kâidesini ortadan kaldırmak içindir. Mısır, Trablusgarp, Avrupa'daki vilayetlerimiz birer ikişer elden çıka çıka mevcûdiyetimiz büyük bir tehdid altına girdiği için hayat-ı müstakbelemizi kurtarmak emeliyle bu yükün altına girdik.

Ben ileride neler çıkacağını daha altı ay evvel istidlâl ettiğim için, ne isteyeceğimizi, ne istediğimizi aklımın erdiği bir sûrette izâh eylemiş idim. Ma'a't-te'essûf bu makalemin İstanbul'a gelinceye kadar yolda zâyî olduğunu bilâ-ahire anladım. Fakat şimdi yine söyleyeyim ki Devlet-i Osmaniyye memleketinden hiçbir cüzü çıkarmaya razı olamaz.

Çünkü **Annexions** el-hak, **indemnités** tazminat meseleleri tefsir edildiği sırada mülkümüzden bazı parçaların fekki'l-hâk manasını tazmin edemeyeceği beyân edildiğini görüyoruz.

İtilâf zümresine mensûp siyâsiyyûn ikle matbûatın bize dâir olmak üzere teklif ettikleri hall-i mesele eski emperyalist Rusya'nın bizim için koyduğu müşkülât-ı ihdâsı, müdâgele icrâsı gibi esâslardan başka bir şey değildir. Vaktiyle Rumeli'de dâhilî isyanlar zuhûr ettiği vakit, güyâ milliyet esâsı üzerine konulmuş olan usûllerin neticesi, o isyanların bi'l-ahire daha kuvvetli olarak zuhûr etmesine müncer olurdu. Bu sefer yine teklif olunan hall-i meselelerde dahi bu esâsın ihyâ edilmek istediğini görüyoruz.

Bu esâsın menâfi-i hayatiyemizi, mevcudiyetimizi ne kadar muharreb olduğunu ispat etmek matbûat-ı Osmaniyye'nin vazifesidir. Bu sıralarda iltizâm-ı sükût etmek asla ve kata câiz değildir. Avrupa matbûatında hemen hergün mevzu-bahs oluyoruz.

Te'esüf olunur ki gerek İngiltere'de, gerek Amerika'da küçük milletlerin hukukunu muhâfaza etmek için harb ediyoruz, denildiği halde ehl-i salîb devrinin fikir ve emelleri tecdid eylediğini müşâhede ediyoruz. Bütün emeller, Devlet-i Osmaniyye'nin evvelâ manevî ve aslı, sonra da manddî ve fer'i mevcûdiyetine büyük bir darbe indirmek sûretinde muncelî oluyor. Şuna taaccüb olunur ki Şerif-i Mekke ile Mısır Sultan Gâsî gibi iki Müslüman emirin muavenetleri İtilâf gayretine munzamm oluyor. Vaktiyle Kudüs'e hücum edildiği zaman-ı mücâhidin-i İslâmiye'ye muâvenetten kendilerini teberru eden bazı ümerâ-yı İslâmiye görülmemiş değil idi. Düşmanlarımızın bu fenâ kasıtları karşısında, mâzînin vakâ-yı dîniyesini gözümün önüne getirerek istikbâl hakkında Allah'tan ümidi kesmiyorum.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7336, 22 Rm. 1335, 12 Tm. 1333-1917, s. 1.)

*

MUHÂREBENİN TEKLİFLERİ

Lozan'dan:²⁵⁹

Paris'te münteşir *Le Jurnal Gazetesi*'nin beş Temmuz tarihli nüshasında “*Harice Satmak İçin Mal Çıkaralım*” unvanı altında bir bent okudum. Anladım ki Fransızlar pek nâfile yere Almanlara hased etmişler. Ve yine anladım ki bu muhârebede Fransızlar boş yere kan dökmüşler. Pırasayı İngilizler toplamaya başlamışlardır. Fransızlar hiçbir yere mal gönderemiyorlar! Hep İngilizler, İtalyanlar, Amerikalılar, uzaklarda da Japonyalılar ihrâcât piyasalarını zapt etmişlerdir.

Jurnal Gazetesi'nde hatme vardır. Bentlerini başka bir maksatla yazar görünüyor. Vâsıl-ı maksadını ârifâne anlatıyor. Meselâ bu bendinde müttefiklerin ihrâcâtından bahsediyor ve Fransızların bir eser-i hayat gösteremediklerini yana yakıla teşrih ediyor. Fakat demek istediği şey yalnız bu değildir. Fransızların netâyic-i harbiye hakkında nazar-ı dikkatini celb ediyor ve muahezesini zımnen irâd eyliyor.

Alman terakkiyyâtına mâni olmak için Fransızlar Alman ırkını ifnâ, Alman ittihâd-ı millîyesini tahrip edeceğiz diye kendi ırklarını ifnâ, kendi memleketlerini tahrip ediyorlar. Erbâb-ı hüner ve marifetini, tüvâna gençlerini kara topraklara defneden Fransa inkırâza doğru koşuyor, bütün meydan-ı istifâdeyi müttefikleri için hazırlıyor.

Mezkûr makaleye şöyle başlanıyor:

“Bütçe lâyihası bin iki yüz milyon ile bin beş yüz milyon atasında yeni vergileri câviddir. Bu ise bir başlangıçtır. Fransız halkı kanını nasıl bir cesâretle fedâ ediyor ise parasını da öyle bir cesâretle fedâ edecektir.”

²⁵⁹ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Bu parayı elde etmek için Fransa'nın çalışıp çabalayarak ziyâde mal çıkarmasına ve bunu harice satmasına lüzûm gösteriliyor. Fransızları gayrete getirmek için Japonyalılar zikrolunuyor. Japonya'nın 1917 senesi vâridât-ı umûmiyesinde ihrâcât bedeli olmak üzere üç milyar frank kadar fazla zuhûr etmiştir! Japonya önüne gelen yere mal göndermeye başlamış. Japonya'nın pamuk mensûcâtı, boyaları, mahsûlât-ı kimyeviyesi, şeker mahsûlâtı, muhârebe mühimmatına müteallik eşyası, petrolü, klorât deposası, camları, sallovidleri her tarafı istilâ etmek istimdâdını göstermiştir. Japonya vaktiyle kâğıdı hariçten imâl ettikten başka evvelleri ona mal satan Avrupa memleketlerine de kâğıt satmaya başlamıştır.

Daha muhârebenin içinde iken İngilizler istifâdelerini temin etmek yolunu bulmuştur. En ağır yük Fransa üzerinde iken fâideler hep İngiltere'ye ricat ediyor. Makalenin sonundaki şu fıkra Fransızlar için bir ders-i tesir olmak mâhiyetini hâizdir: "Umûmî ticaret piyasalarında, karşısında vücûdumuzu hedef ettiğimiz İngiltere, eğer iktizâ ettiği veche ile hareket eder isek, belki kendi memleketinde bize tarizâtta bulunur!"

Alman ırk ve medeniyetini mahvetmeyi temin-i istikbâlleri için elzem addeden Fransız ricâlinin Fransızlığı bu merteye muhakkir görmeye alışacaklarını zannetmez idik. İntikam hissi Fransa'yı hakîkaten eammî bir hale getirdi. Görülüyor ki politika ile hissiyât-perverlik bir arada gidemiyor.

Şimdi kıssadan hisse alalım:

Hakîkaten muhârebe masraflarını tediyesi milletler için büyük bir felâket olacaktır. Düşününüz, yeni Fransız bütçesindeki yeni vergiler 1300-1500 franga bâliğ oluyor imiş. Latenkati zammiyyât ile çoğalan bütçelerini bundan böyle b,r millet tediyede edebilmek için yalnız cesâret kâfi mi?

Dâima söylediğim veche ile iktisâdi millî ve umûmî nâmına bizde ednâ-ı malûmat yoktu, bu cehâletlerinin sinesiyile kimi en ufak şeyler için istikrâz akdine, kimi Avrupa'yı memâlik-i Osmaniyye'nin mevcûdiyetine alâkadâr etmek için Avrupa'dan behemehâl faizle ödünç para almaya, kimi de borcu ödemekten ise onu inkâr etmeye kadar vardı. En kötüsü aldıkları paranın ceht-i sarfını tayin edememektir. Bu paraların bir kısmı çarçur oldu, bir kısmı da bahriye ve sarf edilmiş ise de, bazı hatiât-ı siyâsiye yüzünden, bu da bî-lüzûm olaral ihtiyâr edilen Rus muhârebesinde heder oldu.

Almanyalı Frederick Naumann'ın *Avrupa-yı Vastî* adlı eserinde beyân olunan fikirlerin tatbiki ve muhârebe-i hazırada Almanya'nın muvaffakiyyeti halibde, mümkün olur ise Devlet-i Osmaniyye mahsûl ve maden çıkarırsa çıkarsın, müşterilerimiz hazır olduğundan borçlarımızın tesviyesi çaresine teşkilât-ı iktisâdiye ile muvaffak olacağımıza şüphe yok diyebiliriz. Fakat amûr-ı iktisâdiyenin bu yolda cereyân edebilmesi için zirâî,

ticârî, sanâyi iktisâdiyâta, Avrupa'da olduğu gibi vâkıf, pek vâsi ve amelî sûrette vâkıf müdürlere muhtacız... Sözü'n kısası, memleketimiz bir ikinci Japonya seviyesine erebilmek için ricâl-i iktisâdiyeye mâlik bulunmalıyız.

Naumann, sâlifü'z-zikr eserinde, Almanya, Avusturya, Bulgaristan, Türkiye arasındaki harp ittifâkı bi'l-ahire sa'y ve amelî ittifâkamüncer olmalıdır diyor. İşte Sırbistan toprağının araya girmesini buna mâni addeyiyor. Eğer müsalahada da Sırbistan'dan bir yol açılmayacak olursa bütün emeklerin beyhûde gideceği muhakkaktır.

Devlet-i Osmaniyye'nin borçlarını ve onun fazilerini ödeyebilmesi için Avrupa-yı Vasti projesini Almanya'nın tatbiki muvaffak olması lazımdır Bunlar o meselelerdendir ki şimdiden nazar-ı basireti celb etmelidir. Ziran bütün istikbâl bilâ-imhâl ittihâz edilecek tedbirlerin mahiyetine bağlıdır.

Türkiye'nin bugün düşüneceği şey müşteri değildir, mahsûlat ve mamûlat çıkarmaktır. Eski nispette, eski miktarda mal çıkaracak olur isek vay halimize! Borcumuzun faizini bir tarafa ayırdıktan sonra memleketimizin imârını, maârif tamimi, dâimi mesârif-i harbiye ve bahriyemizin temini, esnâ-yı harpte harap olan yerlerin tecdidi için bir o kadar daha vâridât peydâ etmek vecibe-i zimmetimizdir. Açık hesapla nüfûsumuzun her birinin sene de, hazine-i devlete birbiri üzerine hiç olmazsa beş lira vermesi iktizâ edecektir. Yani memâlik-i Osmaniyye umûmen iyi bir halde geçinmeli ve eli yaz zirâatle, ya san'atla, ya ticâretle para tuta bilmelidir. Millet'in efradı bu iktisâdi kesb ettikten sonra zengin olmak bir şey değildir.

İşte şimdi biz, bunu öğreneceğiz. Zengin olmak fenni bizim için tamamen yeni bir fendir.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7357, 16 Şv. 1335, 5 Ağ. 1333-1917, s. 1.)

*

HARBİN HİKMETİ

Muharriri: Celâl Nûri

Bundan evvelki harbin bidâyetinde muktedir lâkin evzâ-ı gayri menûsa sahibi bir dostumuz harp hakkında bir mevize vermiş ve şu sözlerle kârına ibtidâr etmiş:

“- Muhârebe, mefâile bâbından masdardır. Tarfinin mücâdelesine itlâk olunur. Bundan gâye ve hikmet muhâfaza-ı ibâd ve memlekettir.” Doğrusunu kem etmek lazım gelirse, ne kârilerimiz, ne de biz, bugün, bu tarif ile iktifâ edecek bir kâbiliyette değiliz.

Dehşetli bir muhârebe oluyor. Napolyon, hadd-i gâye bir milyon Fransız ve ecnebi askerî ile bundan takriben yüz sene evvel harb ediyordu. Muhârebât-ı hazıra ise belki bundan

evvelki asırda vukû bulan bütün mübârezâtın mecmûundan, keyfiyyet ve kemiyet itibâriyle daha üstündedir.

Fiiliyyât böyle. Nazariyyât ile iktibâs edenler ise bu cihân harbi dolayısıyla meydâna çıkan meselelerle meşgûl oluyorlar. Stockholm’de sosyalistler seksen türlü nazariye bularak efkâr-ı beşeriyyeyi karıştırıyorlar. Chfmerold’lular ile muhâlifleri, her gün, sütunlar dolusu yazı ile kavga ediyorlar.

Her millet ve milliyyet, her nazariyeci, her fırka münâzide! Siyâsiler, vükelâ ve nüzzâr, renkli kitaplarla. Gazetecilerle ettikleri mülâkatlar ile parlamentolardaki beyânatlar ile mesûliyet harbi iddiâlarına tahmil etmekte sâbit-kademdirler...

Bu hây ve hû içinde yalnız filozofları bazı mertebe-i atıl götürüyoruz. Acaba hükemâda barmiyeşetle pek meşguldürler de onun için mi bu harbin felsefesini istihrâc edemiyorlar?

Bu harp niçin irtikâb ediliyor, neden her cephede, her dakikada, binlerce beni nevîmiz fitraten ecelden emrâr edilmektedir? Zannederiz ki müverrihler bile, şu saatte, vazifelerini ifâ edemiyorlar.

Muhârebenin encâmında, sulh ve selâmet kitatıyla takarrur ettikten sonra, elbette musâib-i hazıra unutulacaktır. Elbette vukuât sahne-i eyyâmdan sahife-i tarihe geçince fikirlere az çok bir sükûnet, ihtirâmata bir itidâl, emziceye bir tabîilik gelecektir. Biz muasırlar belki böyle bir günü görürüz. Fakat şurası muhakkaktır ki evlad ve âkabımız, her halde, bir rûz-ı firûzun şâhidi olacaklardır.

İşte öyle bir yevm-i huzûrda –acaba muhârebe-i umûmiye niçin vukû buldu? Suâlini irâd ettiğimizde buna nasıl bir cevap vereceğiz? Niçin mi? Hiç için... Evet! Şu saf-derûnâne sözumüzü tevzihen bir az mâzîye, bu muhârebe-i umûmiyeye en ziyâde benzeyen ve zaman itibâriyle pek de uzak olmayan bazı hirkât-ı sâlifeye atf-ı nazar edelim. Meselâ Napolyon muhârebâtına! Vakîâ pek meçhûl değildi. Fransız inkılâb-ı kebirinin mebde-i olan 1789’dan Waterloo Muhârebesi’ne yani 1815 senesine kadar, tam yirmi altı yıl, hemen her gün Fransa ve Avrupa kanlar içinde kaldı, boğuldu. Belki bu mücadelâtın yegâne mübâşir ve sebebi Napolyon idi. Bu muhârebât olmasa, olmaz mı idi? Evet, olmasa olurdu. Yine ay ile güneş dakika-ı mutadesinde doğacaklar ve batacaklar. Yine füsûl-ı erbaa her birini veli ve takib edecek, şu kadar var ki beşeriyyet daha ziyâde mesud ve bahtiyâr olacaktı. Bu vâkıa bizden uzaklaştı ve bugün, buna bina’endir ki bu geçmiş mücadelâtın hiçbir hikmeti, hiçbir manası olmadığına layıkıyla anlıyoruz. Bi’l-akis Napolyon muhârebâtı vukû bulmasa idi her halde medeniyet-i beşeriye, yüz sene kazanmış olacaktı.

Bu senenin üzerinden de bir rabi asır geçtikten sonra, o zamanın beşeriyyet-i mütefekkiresi de –şuna eminim- aynı muhâkemede bulunacaktır.

Vâhî bir inad, İngilizce ısrar, kendisi de dâhil olduğu halde bütün âlem için muzır bir dik kafalılık beşeriyyete, medeniyete en büyük fenalığı ediyor.

Acaba bu nakliyât-ı azimenin, bu harekât-ı müdhişenin altından insanîyet için fâideli bir takım efkâr çıkacak ve yavaş yavaş yahut sürat ve acâlâtle bu fikirler tatbik edilebilecek mi?

Hiç olmazsa bu harb-i umûmî nokta-i nazraından olsun bir fâideyi istilzâm edecek midir: Hülâsa, âlem bu külfetin nimetini görecektir mi? Doğrusu bu nokta üzerinde hayli tereddüd ederiz. Belki akîb-i harpte metin bir inkılâb-ı içtimâî olur. Fakat belki de sular durulduktan sonra eski tas eski hamam, yine kadîm-i âlem, esâsât-ı ananeviyesi üzerine tamir edilir.

Cezrî Radikal tahvilât-ı içtimâiyye için âdetin fevkinde başlara mâlik insanlar, mücâdeleler lazım. Acaba meşîme-i imkân bu gibi kahramanları, zamanları kendilerine nisbet edilen eazımı doğurmuş mu? Bunu bilmeyiz.

Lâkin bundan sonra her ne olursa olsun, muhâkeme-i tarihin sonunda mesûliyet-i harbiye hangi devletin düş-ü cinâyetine tahmil edilirse edilsin, harbi temâdi ettirmek kebîresi, her halde, Büyük Britanya'ya râci olacaktır. Eski Mısırlılar ve Keldâniler zamanından beri her sene, bir miktar artan medeniyeti durdurmak, ahvân-ı beşeri bir birine geçirmek bütün sekine-i arzu boğuşturmak fazîlhasının mesûliyet ve ukûbeti İngiltere'nindir. Shakespeare'ın, Byron'un, Newton'un, Darwin'in, Spencer'in fütûhât-ı kalemiye ve fikriyyesiyle âlemde bir mevkiî ihraz eden İngiltere'nin vaziyeti, bu medeniyet-şekillikle, beşeriyyet-keşlikle halîliden hayliye rahne-dâr olacaktır. Bu, öyle bir inad ve ısrardır ki bundan kendisine bile fâide gelmiyor. Napolyon Fransa'sı muhârebe-i mütemâdiyenin sonunda nasıl küçülmüş, Paris'e, Prusya ve müttefikler asâkiri muzafferen dâhil olmuşlar ise bu cihân harbinin sonunda onun bâdî-i azâmî İngiltere'de öylece kesb-i zaaf ve nehâket edecektir.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7391, 20 ZK. 1335, 8 Ey. 1333-1917, s. 2.)

*

RUS MÜSLÜMANLARI

Lozan'dan:²⁶⁰

Gazetelerde gördük ki Rusya Müslümanları Moskova da bir kongre akdetmişler, Rusya'da ne gibi bir şekl-i hükümetin muvafık olabileceğini müzakere etmişlerdir. Ekseriyet İsviçre gibi bir müttehede-i cumhuriyet şekli etrafında toplanmıştır.

Rusya'da ne gibi bir şekl-i hükümetin münâsib olacağını düşünmek bize ait bir iş değildir. Onun için biz Osmanlı Türkleri, bu husûsta Ruslara nasihat vermeye kalkacak kadar vazife-şinâs değiliz. Yeni Rusların arazi ilhakı, tazminat-ı te'diyyesi gibi neticelerin aleyhinde bulduklarını İtilâf zümresinin Rusya'yı kan dökmeğe teşvik için mesela Rusya'ya İstanbul'u, İtalya'ya İzmir ile Antalya arasını vermiş olmalarını artık Rusya müteceddidlerinin nazar-ı dikkatine almakta gecikmeyeceklerine hükmettiğimiz günden beri hatrımızdan geçiyor idi ki:

Rusya Müslümanları için Devlet-i Osmaniyye ile Rusya'nın arasına garip bir barıştırmacılık vazifesinin ifası vakti gelmiştir. Rusya müslümanları için bundan daha mübeccel bir vazife olmazdı. Boğazlar meselesini yakın zamana gelinceye kadar halledemiyor idik. Bu meselenin halledilmemesi bizim yüzümüzden ileri gelmiyordu. Birinci Petro'nun şark umuruna müdâhale edebilmek üzere Rusya'ya miras bıraktığı Hristiyanlar güya himaye usûlünün tatbikinden mütevellid zâhiri dini, batini siyasî bir meselenin ortaya atılması ve muahedelere dercedilmesiyle başlayan hırs ve futuhât politikası Türkiye'yi de onun dostlarını da Rusya'ya karşı boğazlarda teslîh eylemiş idi.

Mademki yeni Rusya, yeni bir fikirle işe başlıyor, Rusya ile Osmanlı devleti arasında hallolunamayacak bir mesele kalmaz, eğer Ruslar efkâr'a mâlik iseler...

Biz Rusya Müslümanlarını İtilaf'a tavsit eylemekle Rusya için hakîkaten ve fiilen yeni bir politika yolu göstermiş oluyoruz. Eski imparatorluk Rusya'sı Osmanlı mülkünde mütemekkin olan Hristiyanlar, Devlet-i Osmaniyye ile kendi arasını açmakta kullanmış idi. Şark Hristiyanları Devlet-i Osmaniyye için bir vasita-i felaket olmuşlar idi. Biz Rusya'da ki müslümanların büsbütün aksi bir yolda, yani vesile-i İtilaf olmak yolunda hüsn-i hıdmetlerinden ümit var oluyoruz. Bir yeni Türkiye, bir yeni Rusya için böyle tamamen yeni bir siyaset takib edilmesini, iki millete zihniyet değiştiğine delil addeyler idi. Yoksa İngiltere ve Fransa'nın, alelumum İtilaf hadimlerinin

²⁶⁰ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

Rusya'ya tavsiye ettikleri politika ile Rus ihtilaliyyununun fikirleri arasında muvafakat imkânı bulunamaz. Rusya'yı devlet-i Osmaniyye'den uzaklaştırmak için, Rusya'ya İmparatorluk politikasını tavsiye etmek eski mesleği, Kaynarca muahedesi ruhunu ihyaya çalışmaktan başka bir şeye yaramaz. Antalya ile İzmir arasındaki Anadolu kıtasını da İtalyanlara vaadeden ve Osmanlı Devletinin istiklâlini mahvetmeyi hakka mugayir addeylemeyen İngiltere için Rusya'yı eski politika givelerine sevk etmekten âlâ bir politika olamaz. Birkaç gün evvel Petersburg'a gitmiş olan Belçika Sosyalisti Vandervelt Sosyalistlik maskesi altında Ruslara Devlet-i Osmaniyyenin mülkünü taksim ettirecek nasihatler vermiş olduğunu gazetelerde okuduk. Ruslara hakîkati göstermemek için her türlü şarta müracaat olduğunu gördüğümüz içindir ki Rus Müslümanlarından gerek şimdi, gerek istikbalde bir hizmet bekliyoruz. Rus Müslümanları olsun, Bulgar Müslümanları olsun, içlerinde zuhur eden ashâb-ı fikre bundan böyle mübeccel ve mukaddes bir hizmet ifa ettirebilirler.

Ruslar üç tesir altında bulunuyorlar. Bu tesirlerden biri cehaletlerini arttırmağa, diğeri de onları korkutmağa çalışıyor. Üçüncü bir tesir de paradır ki onların istikballerini imha ediyor. Rus inkılâpçılarında ihtida-yı emirde hâsıl olan bir hüsn-i niyetin sevap ve doğru olamayacağını bütün İtilaf uleması, ricâli, gazetelere isbat'a çalıştılar, el'an da çalışıyorlar. İlhâksız, tazminatsız aded-i sulh istemek doğru bir fikir olmadığı Ruslara inandırdılar. Saniyen: Onları yalnız kalmakla, hatta mütteliklerin maddi ve manevî silahlan kendilerine karşı çevrilebilmekle tehdit ettiler, Ruslar bu ihtimal karşısında ebkem kaldılar. Bunun misali bizde de görüldü. Balkan muharebesinden evvelki vaziyetimizde yapayalnız idik. Avrupada hiç bir kez bize elini uzatmadı. Hatta bilâ istisna bütün Avrupa devletleri, aleyhimize vâki olacak taarruzu tasvib ettiler. İşte Ruslarda bundan korkuyorlar. Salisen: Ruslar, istiklâlin en büyüğü olan istiklâli iktisâdiye mâlik değildirler. Dâimâ Avrupa'nın ikazlarına muhtaçtırlar. Avrupa para vermediği gibi Rusya'nın hâli haraptır. Hele şu muhârebeyi müteakib cebinde parası olmayan bir milletin kımıldanmasına imkân yoktur. İnkılâpçılara size para vermeyiz denildiği gibi harifler pusûlayı şaşırıyorlar.

Rus Müslümanlarının iki devlet arası bulmak için vâki olacak gayretlerine bir hâil-i zuhur etmeyeceğini zannederiz. Bir Belçikalı sosyalist devlet-i Osmaniyye aleyhine söz söylerken Rusyalı Müslümanlar bi'l-akis devlet-i Osmaniyye lehine istedikleri kadar bağırabilirler.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7324, 10 Rm. 1335, 30 Hz. 1333-1917, s. 1.)

AN TARİHİ

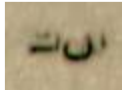
Henüz müverrihler ve ruhiyyât ulemâsı kavânin-i tarihiyeyi, kavânin-i heyetiye gibi anlayamamışlar, devletlerin, milletlerin, kavimlerin zuhûr, tekâmül ve intitâtlarını kati düstûrlarla ircâ' edememişlerdir. Ne vakit güneş tutulacak, "Halley" sitâre-i zâtü'z zenebi kaç sene sonra arzdan görünecek, bu havada biriken muhârrirler ne gibi tesirâta nâbi' olarak mai' halinde neşr-i zemîne dökülecek?.. Beşeriyet, ancak binlerce sene tedkik ve tefahhustan sonra, bugün pek ibtidâi ve basit telakkî ettiğimiz lakin ma'a't-te'essüf, fen olmak üzere tarihin henüz başlangıcında bize bununla beraber desâtir-i tarihiye, ruşeym halinde olarak, bulunduğumuz asırda bize mevcûdiyetlerini bildiriyorlar.

Tarihte bazı ânata tesâdüf olunuyor ki onlar hülûl edince, mukaddema bin külfet ve gayret ile yapılmak istenip de muvaffakiyyet hâsıl olamayan işler, kemâl-i sühûletle saha-i faaliyetâ çıkıyor. Büyüklük, deha, kahramanlık hep bu an tarihiyi yakalamakta, ondan kemâliyle istifâde etmektedir. Bu an, nehrin bir mevcesine benzer, gelir, geçer...

Vukuât-ı tarihiye dikkatlice takip edilirse, görülüyor ki en büyük edyân, hükümât, hatta milel hep böyle müstesnâ anlarda zuhûr etmiştir. Saltanat-ı Osmaniye'mizin hududu da böyle bir an-ı mübâreke müsâdifitir. Bir taraftan hükümet-i Selçukîye, diğer taraftan Şark-ı Roma Kayserliği, mâil-i harabî oluyor ve Avrupa henüz gayr-i müteşekkil bir halde bulunuyordu. Devletimizin, hatta milletimizin büyük panayırları –Ertuğrul, Osman-ı evvel, Orhan- bu an-ı tarihîyi derk ettiler, yakaladılar, meydana bir saltanat-ı mühîbe ve bir millet-i kavîü'ş-şekime geldi. Bu kerâmet-i tarihiyenin on asırdan evvel veya sonra vuku'-ı adîmü'l-ımkân idi. Araya birçok anâsır-ı tarihiye, ırkıyye, coğrafya-ı milliye, ale'l-ahire ve bir miktar tesâdüf girmelidir ki bundan bir netice-i müstahsene çıksın.

Edyân ve mezhebin hadvı inkılâbatın vukuu bulması, hatta tekâmülât bile hep bu düstûra tabiidirler. Maksudımız, burada, müverrihlik etmek olmadığından teyid-i müddeâ için tekrar emtileye hâcet görmüyoruz.

Tutâat ve mukaddemât-ı ânifeden maksat şudur: Bugün biz Türkler'de, yalnız kendi tarihimizde değil, vakaî-i umûmiye-i kâninatta bile emsâline az tesâdüf olunan bir an-ı tarihîyedeyiz. Eğer bunun ehemmiyeti, şazitini takdir etmese idik, o, hakâiki başka bir

zâviye-i nazardan görse idik, mazaallah, felâket-i mukarrerdi. Lehü'l-hamd ehemmiyeti derhâl derk eyledi. Görüldü ki hülûl eden bu saatin takvim-i kurun ve iasâr içinde misli nâdirdir. Osman Gazi devleti kurmak için nasıl pek müstesna bir ana müsâdif olmuş ise bugünkü Osmanlılar da memleketlerini tahlis ve manzume-i düvel içinde ve istirdâda kudret-yâb olabilmek için beklenen zamanın hülûl ettiğini anlıyorlar.

Avrupa, (El-cezire) mukarrerâtının düvel-i muazzama canibinden mühemmel tanındığı güne kadar muahedât-ı umûmiyenin taht-ı zaman ve kefâletinde, ittifak ve İtilaf sayesinde muvazenetini idâme etmekte idi. Fi'l-vaki hükm-i galip, o zaman bile menfuk-ı adise de, yine tekâmül-i umûmî Avrupa'da sulhu pâ-y-dâr ediyordu. (El-cezire) mukarrerâtının itibardan sukûtu üzerine Fransa ve İspanya Fas'a; İtalya Trablusgarp'a istilâ için çare buldular. Şirâze bozulduktan sonra da Sırbistan'ın tezyid-i âmâl etmesi, Sırp-Avusturya kavgası, Rusya'nın Sırbistan'a, Fransa ve İngiltere'nin de Rusya'ya ve Almanya'nın Avusturya'ya, bizim de bu düvel-i merkeziyeye zahîr ve neşîr olmamız amûr-ı tabiiyemizdendi. Demek oluyor ki bugün taahhüdât ortadan kalkmış, -status-qou- tabiri unutulmuş, silah iade-i itibar ve hukuk etmiştir.

Bize bu harp lazım idi.

Harb-i umûmî serzede-i hudûs olmasa idi hukukumuzu, mevcudiyetimizi bir türlü istirdâd edemeyecek, bir müddet daha belki iddiamızın bizi derûnunda bulundurmakta menfaat gördükleri betâlette yuvarlatacak, çalkanacak ve akıbet sönüp gidecektik. Diplomasî tarikiyle, gûn-â-gûn tedâbir ile ikâ-yâb ile hukuk ve mevcûdiyetimizin ihkâk ve idâmesi muhâlât-ı katiyedendi, kable'l-harp, her gün, bir iki felâkete giriftâr ediliyorduk. Bina'ne-aleyh bu harbi biz tarih-i mevcûdiyetimizde bir câve-i tâli' gibi telakkî etmeliyiz. Bi't-tabi her harbin mesâibi vardır. Lakin bundan evvelki mesâib, el-hakk, hem pek büyük, hem de ziyâdesiyle muhlik idi.

Kadimen, her felâktimizin ferdâsında, devletler (tamamiyet-i mülkiye) mezyy kısımlarla, tantanalarla teyid ederlerdi. Bu keyfiyet teyid ve tasdik kadar muhlik ve menâfi-i haysiyet bir şeyi tasvir olunamaz.

Hiçbir kuvvetli devletin tamamiyeti uhud ve mukâvelât ile tasdik edilmiş değildir. Bir devletin tamamiyetini muhafaza edecek evvela kendi silahı, saniyen kendi silahı, salisen kendi silahıdır.

Şu hakikate yakın hâsıl olduktan sonra, bu an-ı tarihîde, bu eşref saatte iddia ve ağıyarımızı icap ve iğtisap edecek bir tekâmüle ibtida edebiliriz –nitekim de etmişiz.

Yakın zamanlara kadar hiçbir kârımızda muvaffak olamadığımız halde, bugün, hemen her neye tevessül etsek muvaffakiyet bize arz-ı çehre ibtisâm ediyor.

Bazen âmâl-i milliye ve devlîye bir eser-i inkılâp olmak üzere hemen, bazen de birden bire değil, bir netice-i tekâmül olarak meydana gelir. Ne gibi makâsıd ve metâlibin bir sûret-i âfîye de, ne gibilerin teenni ile husûl bulacağını kestirmek ziyâdesiyle müşkül bir vazife-i kehânettir. Lakin şunu kemâl-i şükranla görüyoruz ki bugün, başka muhit ve zamanlarda

birçok seneye, hatta belki asırlara muhtaç olan âmal süratle ve suhûletle hîz-âra-yı hüdûs eyliyor. Bu mevkiyâta (zaman)'ın bir unsur-ı mühim olduğu câ-yı inkâr değildir.

İşte böyle pür-feyz ve pür-ümit bir an-ı tarihî içinde bulunuyoruz. Bu neameti takdir etmeliyiz.

İmzasız

(Nu: 22 Mh. 1334, 6 TS. 1332, 19 TS. 1916, s. 1.)

***

3.21. Biyografi ve Nekroloji (Vefayat) Yazıları

TEVFİK FİKRET İRTİHÂL EYLEDİ

Bu kerre haberi dün sabah aldık. Bize telefonla “Tevfik Fikret evvelki akşam irtihal etti” diyenlere şaşırдық, dimağımız uyuştı. Telefonun önünden sendeleyerek çekilirken kalbimiz sızlıyor ve gözlerimizden yaşlar boşanıyordu. Bu ne elem ve telafisi gayr-i kabil bir ziyâ!... Tevfik Fikret en büyük şairimizdi. Tevfik Fikret en büyük san’atkârimizdi, Tevfik Fikret Türk dehasının bir ulvi timsâli, bir büyük simâsı idi! Tevfik Fikret bir şâir bir san’atkâr değil bir dâhi, asırların pek güç yetiştirebileceği mümtaz mahlûk idi. Onun irtihali memleketimizin hayat-ı irfan ve bedayinde ne acıklı bir boşluk bırakmış oluyor!

Tevfik Fikret, bütün dâhiler gibi, henüz pek küçük yaşta harikalar göstermeye başlamıştı. İlk derse başladığı Aksaray’da Valde Mekteb-i İbtidâi ve Rüştiyesinde sınıfların dâimâ birincisi oluyordu. Sonra Mekteb-i Sultanî’de ilk sınıftan sonuna kadar dâimâ birinci idi. Fakat yalnız edebiyat, el sine ve ulum da değil hüsn ü hatta da birinci, resimde de birinci, mûsikide de birinci, jimnastikte de birinci idi. Tevfik Fikret Mekteb-i Sultanî’nin bütün hayat-ı mevcudiyetinde de en parlak yetişmiş bir şakirt olarak telakkî ediliyor ve bütün muallimin önünde hayretle bahsediyordu. Bu çocuğun bir dâhi olacağını herkes söylüyor ve hissediyordu. Bütün arkadaşlarının ona karşı müstesna bir hürmeti ve muhabbeti vardı. Tevfik Fikret! Onun karşısında herkes aczini anlıyor, hiçbir şakirt onunla rikkati hatıra getiremiyordu. O birinci idi. Evet dâimâ birinci ve bütün hayatında birinciliği muhafaza eden bir dâhi idi. Onun şiirleri kadar güzel tabloları ve ruhun bütün inceliklerini gösteren bedî eserleri vardı. Her şeyi güzel, her yaptığı harika, her vücûda getirdiği şey bir eser-i deha idi. Ah! Zavallı Tevfik Fikret!... Sonra tercüme hali hiçbir şey değil, tevkî Divân-ı Hümayûn Hüseyin Efendi merhumun oğlu, necip, pak ve saf bir ailenin evladı, Valde Mektebi’nde, Mekteb-i Sultanî’de okumuş, pek az müddet Bâb-ı Âlî’de istinâre odasına devam ederek hayat-ı resmîyeyi katiyen terk etmemiş, Mekteb-i Sultanî Dârül’l-Muallimin’de edebiyat dersi vermiş, ancak birkaç ay Mekteb-i Sultanî müdüriyetinde bulunmuş, Robert Kolej’de Türkçe dersi vermekle temin-i hayat edebilmişti.

İşte bu kadar. Fakat bir memleketin edebiyatına, gençliğine, irfanına ettiği hizmetler, bunu gayr-ı kabil tasvir diyebiliriz. Bir dâhi yetiştiği memlekete ne kadar büyük hizmetler yapabilirse Tevfik Fikret’te yaptı. *Servet-i Fünûn*’un vücûda getirdiği inkılab-ı edebî, fikri ve içtimâî harp bu dâhinin eser-i himmeti, mahsul-i mesaisi değil midir? Fikret’in kalbinde pek az kişilerin hissedebileceği bir büyük ve hakiki vatan aşkı vardı. O muhterem, o nezih ve ulvî kalbin bu aşk ile çok çarparak yürütüldüğüne şüphe yoktu. Belki Fikret’in kıymetli

hayatına yorgunluk nihayet vermiştir. Fakat kendinden sonra yaşayacak ne eserler bıraktı! Birincisi oğlu *Haluk!* Ve sonra *Rübâb-ı Şikeste, Haluk'un Defteri, Şermin...*

Fakat Tefvik'in eserleri bunlardan ibaret değildir. Memleketimizde bir sınıf münevver yetiştirdi de gitti. Ah fakat gitmeseydi... Biz bu acıyı nasıl unutabiliriz. Dün cenazesini kaldırmışlar... Niçin acele edildi. Buna bütün millet iştirak etmek, o tabuta hürmet göstermek isterdi.

Fakat büyük kadr-i şinas şehzademiz Abdülmecit Efendi Hazretleri mahdumları Ömer Faruk Efendi Hazretleriyle birlikte cenazede hazır bulunmak sûretiyle Türklük'ün bu tabuta karşı gösterebileceği âsâr-ı ihtiramın en büyüğünü ibraz buyurmuşlardır ki necibâne, bedâyî-i peristâne, âlîcenâbâne ve kadr-i şinasâne teşbîi bizi teselli edebilir. Fakat Fikret'in irtihalinden husûle gelen âlâmı hiçbir şey teskin edemeyecektir. Onun pek muhterem vasıl olan ailesi için sabr-ı celil temenni ederken bütün milletin acılarını da unutmuyoruz.

İmzasız

(Nu: 6648, 9 Şv. 1333, 7 Ağ. 1331, 20 Ağ. 1915, s. 1.)

*

MERHUM TANBÛRÎ CEMİL BEY'İN CENAZESİ MÜNÂSEBETİYLE

Vukuu-ı irtihalini dünkü nüshamızda büyük bir teessürle haber verdiğimiz Tanbûrî Cemil Bey'in kıymetdâr vücûdu, dün kendisine karşı ifâsı bütün Osmanlılara millî bir vazife olan tevkîrât ve ihtîmarât ile ebedî meskenine tevdi edildi. Dün, Aksaray'da kâtip Muslihiddin Mahallesi'ndeki vazîi ve sade evinden kaldırılıp Fatih Camiinde namazı kılındıktan sonra Merkez Efendi Dergâhı hatîresinde²⁶¹ ailesi kabristanına defnedilen Osmanlı mûsikîsinin bu yegâne üstadı aramızdan belki biraz fazla sessizce çekilip gitti. Elleri İstanbul halkının kalbini senelerce, en güzîde, en nâşinîde ve ne rakîk ahenklerle titreten bu dâhî san'at muhitimizden belki hiç olmazsa birkaç zaman için, âfâkı tutan derin derin bir mâtem vaveylası kabararak gitmeliydi. Otuz beş seneye varan hayat-ı san'atkârânesinde her vurduğu yeni mızrap ruhlarında yeni bir tahassüs âlemi uyandıran ve tanburunun seyyâl, lâyetnâhi nağmeleri beşerî duyguların hududunu aşan bu sevgili dâhî bizim maneviyatımızı gıdaların en nezih ve en nefisiyle besleyenlerdendi. Denilebilir ki bugün kendisini tamamiyle Frenk teccüslerine kapıp koydurmamış ve hâlis Osmanlı Türkü kalmış ve her gencin kalbinde muhakkak merhum Tanbûrî Cemil Bey'in nağmelerinden kalmış ilâhî bir raişe vardır. Ma'a't-te'essûf san'at vadisinde bize o kadar yüksek ve derin tahassürler vermekten uzak kalan muhitimizde merhum Cemil Bey'in tanburu bu

²⁶¹ Hazîre kelimesi yerine yanlış kullanılmıştır. Kullbealtıügati, 2016

yoksuzluğun, bu mahrumiyetin ve bu sükûtun hazinini besleyen esrâr-âmiz ve maverâi bir şeydi.

Ne yazık ki hak ettiği san'at kendisiyle beraber gidiyor. Mûsikîşinaslarla, muganni ve hatipler güzîde insanların en acınacak kısmıdır: Şâir kitabını, mimar binasını, heykeltıraş heykelini ilh... Bırakıp gider. Fi'l-vakıa, mütehallid Avrupa mûsikîsinden ve hitabından hiçbir şey kaybolmamıştır. Çünkü mûsikîşinaslar çaldıklarını işâret halinde, hâtipler söylediklerini yazı şeklinde âtînin nesline bırakıyorlar. Bizim mûsikîşinaslarımız ise ne yazıktır ki öldükleri zaman bize san'atlarının sihrini söylemeksizin sazlarıyla beraber gömülüyorlar. Bugün Almanya'da Wagner yok. Fakat Wagner'in mûsikîsi var. Chopin öldü. Fakat leyleri hâlâ çalınıyor, Beethoven kezâ öyle... Fakat Tanbûrî Cemil Bey'in tanburu onu artık hiçbir kulak işitemeyecek. Bizim için hayf! Fakat kendisi için ne mutlu. Çünkü herkes bilir ki Tanbûrî Cemil Bey'in âşığı ve âşık gibi onun kiscancı idi. Hayatında o kadar hırz-ı cân ile o kadar dindar bir coşuşla bağrında sakladığı sazı tabiidir ki yine bağrında ebediyete gidecek.

Tanbûrî Cemil Bey'i yakından tanıyanlar pekiyi bilir ki merhum yalnız tanburda sahib-i imtiyaz değildi. Odasının uddan, kemeçeye kadar her nevi şarka ait saz aletleriyle örtülü duvarları gâh udun tellerinden kopan alafranga havalarla, gâh kemeçenin sesinden sızan saf ve bâkir Şark besteleriyle, gâh bir flütün deliklerinden fıskıran şuh u Perran raks ahenkleriyle inler dururdu. Şimdi bu oda, bu san'at mâbedi bir mezar kadar sakıt ve hazin-engîzdir. Fakat bu odanın içinde ondan kalmış, onun mümtaz hilkatinden kalmış zî-hayat bir şey var ki o da merhumun henüz on on bir yaşlarındaki oğludur. Bu küçük dâhî-zâde, diyorlar ki şimdiden babasının istimdâdına varis olduğunu gösterir bir küçük zekâ parçasıdır. Babası hayatında onu dâimâ mûsikîden uzak buldurmak istemiş. Çünkü kendisini yakan ve kemiren şeyin mûsikî aşkı olduğunu biliyordu. Fakat çocuk babasının gıyâbında ve derme çatma yapılmış bir takım aletler üstünde ırsî istimdânının neşüküfte semelerini iktifaya başlamış. Ümit ederiz ki bu mümtaz çocuk Tanbûrî Cemil Bey'in metruk odasındaki metruk ve sessiz aletler arasında sessizlik ne nisyân içinde tozlanıp kalmaz ve evinde bugün o kadar telehhüflerle toprağa bıraktığımız büyük ulunun ruhu temâdi eder.

**

*

Üstad-ı mûsikî muhterem Tanbûrî Cemil Bey'in cenazesi dün vakit-i zuhurdan evvel Aksaray'da Muslihiddin mahallesindeki hânesinden kemâl-i ihtifâl ile kaldırılıp Fatih Camii şerifine nakl edilerek cenaze namazı bir cemaat-i kübrâ ile edâ edildikten sonra Merkez Efendi Dergâh-ı şerifesi hatiresine isal ve ailesinin medfûn bulunduğu makbere de vedia-ı

hâk-i gufrân kılınmıştır. Cenazede mûsike-i hümâyun-ı memurinden bazıları pek çok ehibba ve evdasıyla ricâl-i mülkiye ve askeriyeden bazı zevât hazır bulunarak son vazife ve duayı ifa eylemişlerdir.

Rahmetullahi-aleyh rahmeten vasia

İmzasız

(Nu: 6993, 30 Rm. 1334, 17 Tm. 1332, 30 Tm. 1916, s. 2.)

*

CEMİL BEY

Saint Moritz'den:²⁶²

En büyük Türk müverrihi olan üstad Mustafa Cemil Bey'in vefat ettiğini İstanbul gazetelerinde okuduğum zaman merhumun geçirdiği hayatı, ondan vatanın derece-i istifâdesini zihnimde hülâsa ettim ve Avrupa milletleri içinde zuhûr eden ve bu gibi artistlerinde hak ettikleri tesirâtı da gözümün önüne getirdim:

Söyleyeceğim şu, dâimâ tekrar ettiğim veche ile hayat-ı maneviye ve milliye hakkındaki vukûfsuzluğumuzdur. Türk milleti yahut Osmanlı Türkleri ihtişam dertlerinde, zamanın terakkîsi nispetinde bu hayat ile yaşamış idiler. Onun için o zamanlar bir Osmanlı hayat-ı maneviyesi vardı. Şuârası, uleâması, etibbâsı, hukuk-şinâsatı, erbâb-ı seyfi, kibârı, meşâyihî, mütekelimini, mutasavvıfı, erbâb-ı hüner ve san'atı bir Osmanlı şahsiyeti vücûda getiriyorlar idi. Eğlenceleri bile o kabilden idi. Hatta yalnız Müslümanların eğlencelerine mahsûs yerleri var idi. Şık bir gençlik, zarif ve nükte-perdâz eshâb-ı irfân hep Osmanlılık'ın bir vücûd-ı manevîsini teşkil ediyorlardı.

Bu muhteşem heyet nasıl teşkil etmiş idi. Bunu düşünmeye lüzum yok. Zirâ bütün erkân ve şerâitiyle bir Osmanlı medeniyeti var idi. Bu zamanlar hakkında henüz tedkikâta başlamadığımızdan arz ettiğimiz medeniyetin derece-i vüs'atını tamamıyla ihâta edemiyoruz. Meselâ ecânipten olupta bu babda tedkikât icrâ edenlerin eserleri okunur ise o zaman hayatımız ne imiş anlaşılıyor. Ciddiyâtı bir tarafa bırakmak kadınlarımızın iktisâb ettikleri esvâp bile ne kadar zarif ve hünerâne idi. O zamanın kadını da birkaç asırlık Osmanlı hayat-ı beytiyesinin vücûda getirdiği terbiye-i metine ile asilâne bir hayat içinde imrar-ı kuvvet ediyor idi.

Biz bu hayatı, Avrupa içimize, zihnimize girdikten sonra unuttuk. Yeni bir şey yapmak istiyor idik. Fakat o yeniliğin ne ilim ve edebi, ne hüner ve san'atı, ne yeni medeniyetin

²⁶² Sahib-i imtiyatımız tarafından gönderilmiştir.

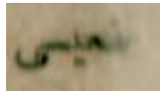
erkânı bizce malûm değildi. Evlerimizin gerek dâhilindeki, gerek haricindeki hayatımız cazibeden mahrûm kaldı. Kadınlarımız şaşırды, erkeklerimiz vazifesini unuttu. El-ân bir ittihâd-ı manevî-i millî şerâitini cem' edemedik.

İşte merhum Cemil Bey gibi Türk münevverleri böyle karma karışık bir zamanda yetişip terk-i hayat ettikleri için vatanın en bedbahtları zümresine dâhil bulunuyorlar.

Milliyet ve millet meseleleri bize daha yeni yeni mâlum oluyor. Milliyetin en büyük şart-ı vücûdu lisan, hüner, san'at gibi mevcudattır. Bunlar olmazsa milliyette olamaz ki... Bir mûsıkî-i Osmanî, bir mûsıkî-i Türkî-i Osmanlılık'ın, Türklük'ün vesâit-i teydiyesindedir. İçimizde öyle anlaşılmaz zihniyet sahipleri var ki ellerindeki Türk mûsıkî notalarını bile neşr etmeyi istemiyorlar, kıskanıyorlar. Bunları ceplerindeki para gibi sakladıkları ve sırası geldikçe, "bende felân vardır!" diye iftihar ederler. Bu zevâtın büyük bir kusurudur ki onlara bu yanlışlığı irtikâb ettirmiyor.

O kusur nedir bilir misiniz? Milliyet hakkındaki ahkâm ve kavânine adem-i vukûf... Meselâ yeniçerilerin mûsıkîleri ne idi? Muhtar Paşa, gayret ve himmetiyle mehterhâne diye bir şey vücûda getirmek istedi. Ne yapılırsa yaptı. Ona mûsıkî-şinâsandan kim delâlet etti. Eminim ki yeniçeri mûsikiyesine ait bir iki şey mevcuttur. Neden bunu bir notaya alarak neşr etmiyorlar ve şimdiki mehterhâneye bir yadigâr bırakmıyorlar. Bu eski şeyleri aynıyle muhafaza etmek şarttır. Onları daha iyi olur zihniyle değiştirmek bir cinâyettir.

Milliyet bahisleri olduğu zaman "medenî bir Osmanlılık, medenî bir Türklük vardır. Onun mesir-i maneviyesinden olarak mûsıkîsini zikir edebiliyoruz." Demek ne büyük bir kuvve-i maneviyedir. Kezalik bugün Osmanlılık medenî bir heyet olduğunu edebiyatıyla da gösterbiliyor. Ama hangi edebiyatıyla? Yaşamak mastarına bir mefuliye ilâve ederek Türk lisanını hem şeklen hem de ruhen bozan o manasız edebiyat ile değil, bugün Türklük

ile Nedim ile Fuzulisi ile, menkıbe-i mevlid ile, mecellesiyle, hilye-i hakanîsi ile...

Zavallı Cemil Bey acaba kimi yetiştirebildi? Bilmem bir hayrû'l-halef bırakabildi mi? Cemil Bey'i İstanbul halkından kim ve kaç kişi tanırdı? Avrupalı üstad gibi Cemil Bey bir müsâmere-i mûsikiye vermezdi ki... Ne Cemil Bey, ne biz buna alışmamış idik. Bütün harekât-ı irfâniye matbuâtın meçhulüdür. Fakat hak-şinas olalım yalnız matbuâta kabahat bulmayalım. Asıl kabahat memleketin okumuşlarındadır. İfâ-yı hıdmet husûsunda bu insanlar ne kadar kasîrû'l-hemedirler. Nefsilerine en küçük zahmeti bile tahmil edemezler.

Cemil Bey gibi üstadları halka dinletmek en müessir bir milliyet kuvvetini istihsâle medâr olur. Onları gençler, bâ-husûs mektep talebesi, hastalar, kadınlar dinlemeli.

Bestelerin, makamların, ezgilerin, çağrışların birer Türk eseri olduğunu bu eserler ile Türklük şunu bunu demek istediğini anlatmalı ve anlamalıdır. Bir millete hatta cesur ve bir asker yetiştirmek için bu gibi terbiyeye ihtiyaç vardır.

Din, dil, mûsikî bir milletin muhafaza-i maneviyâtı için lazımdır. Bir millet kendi içinde doğan mûsikîden müteessir olur. Bazı milletlere seslerin bazıları da hoş gelir ve tesir ediyor. Bina'en-aleyh mûsikî bir mucize-i milliyyedir. Onu ileriye götürmek ondan istifade etmek, onu terbiye hizmetinde kullanmak gerektir. İhtiyaç hissedilmiş olmalıdır ki Maârif Nezâreti'nin himmetiyle, nezârette bir heyetin toplanmaya başlandığını istihbâr ediyoruz. Anlaşıyor ki nezâretteki heyetin hizmeti bir konservatuvar hizmeti değildir. İhtimal ki bu heyet neşriyât işe iştigal edecek fakat istikbâl için ne yapacak o bence malûm değil. İsimleri burada tezkâra hâcet olamayan bir kaç tane maâzallah vakitsiz bir ecel erişecek olur ise medeniyet-i Osmaniyyenin bir rükün-i azimi mahv olup gidecektir. Maârif Nezâretindeki heyetin riyâsetine Ziya Paşa hazretlerinin ilim ve mûsikî erkânından olması ve erbâb-ı meslek indinde mübeccel ve mükerrerem bir zât-ı sûtûde-şiyem bulunması hüsn-i tesirde hallî kalmayacağına eminim çünkü müntesibin arasında hizmet tevdihi ifâ etmekte müşkül bir vazifedir. Fakat yine ihtârdan geri durmayacağım. İlim ve mûsikînin dârülbedayi de tevdihi lazımdır, yoksa diğer âsâr-ı san'at ve hüner elimizden nasıl çıktı ise mûsikînin dahi birgün mahvolduğunu görmek tehlikesine marûz kalırız.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7015, 24 Şv. 1334, 10 Ağ. 1332, 23 Ağ. 1916, s. 1.)

*

FRANSUVA JOZEF

Viyana'dan:²⁶³

-20 TS. -

1830 sene-i milâdiyesinde doğmuş olan Avusturya ve Macaristan imparatoru Fransuva Jozef seksen altı yaşında olduğu halde dün vefât etti.

Ale'l-umûm Avusturya tarihi, Avusturya idâresi bizim için pek mühim idi. Beş altı sene evvel Viyana'ya dair makalemde Avusturya idâresinin bizim için mühim bir zemin tekdik teşkil edeceğini ve bina'en-aleyh hükümet idâreleri nezdine ve bi'l-hassa şehrâmanetine bizden memurlar göndererek dört beş sene istihdâm etmeleri lüzumunu da ifhâm eylemiş idi. Hele altmış sekiz sene icrâ-yı saltanat etmiş olan müteveffa imparatorun tarih-i hükümeti ise müstesnâ bir sûrette nazar-ı dikkati celp eder.

²⁶³ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

1848 senesinde Avusturya'ya verilen Kânun-ı Esâsi, memleketin müteaddid milletlerden olması yüzünden bir kaç kere geri alıp verildi. Slavların intihabâtında büyükçe bir ekseriyet kazanmaları ricâl-i hükümeti tedhiş etti. Topu topu on on iki milyondan mürekkep olan Avusturya Almanları diğer milletler arasında bir katre mesâbesinde kalmışlar idi. Böyle bir memlekete verilecek Kânun-ı Esâsi'nin maddelerini dahiyâne bir sûrette tanzim etmek lazımdı. İşte bu kânunların vaziyeti, teadilini, geri alınması icap eden ahvâl-i milliye meseleleri fevkâ'l-had mühim idi.

İmparator Fransuva Jozef şahsı ve siyasî nice felâketler görmüş birt padişah idi. Zevcesini, oğlunu, biraderini gayet feci bir sûrette kaybeden imparator muhârebelerde de zayiata uğramış idi. Bugün Avusturya imparatorluğunun kudret ve kuvvetiyle bir rükn azimi olan Macaristan bile hukuk-ı milliyesinin tazyiki yüzünden isyan etmişti. Bu kıyamın neticesinde Macarlardan bir takım ricâl-i Osmanlı mülküne ilticâ ederek hayatlarını kurtarmış idiler. Nihâyet Macaristan Avusturya tazyikinden kurtularak hukukunu kazandı.

Avusturyalılar bu kadar muhtelif milletlere hükmetmek için ne yapmak lazım geleceğini bilemediler. Rusya'nın civârını ise korkular teşdid eder idi. Millete hürriyet verildi mi boş beleş olacaktı. Haklarını tanındı mı kıyam edecektir. Fakat doğrusu Macaristan'daki Avusturya idâresi çekilecek şey değildi. Tazyikât-ı fikriyye son derecede idi. Macaristan'da bir zamanlar oldu ki Macarlar kendi lisânlarında gazete bile neşr edemezlerdi.

Avusturya'da Katoliklik'e karşı, Protestanlık'a dahi manalar ikâ olunurdu. Protestanlık'ın intişâr edememesi için yapılan şeyler mütalaaaya şayandır. Ama Avusturya buna lüzum görmüştür. Çünkü Avusturya halkını birbirine rapt eden bağ mezheptir. Eğer burada Katoliklik muhtelif milletler arasında bir iştirâk rabıtası teşkil etmemiş olsa idi memlekete çoktan inhilâle uğrardı. Bu madde de bizim için mütalaa şayandır.

***

Mütevaffa imparatoru buralarda herkes severdi. Mürûr zaman padişahî millete sevdirmişti... Fransuva Jozef gayet nazik bir insan idi. Zaten Habsburg hanedanı bu asilâne nezâketiyle iştihar etmiştir. Hele imparatoru Tirol ve Salzburg halkı pek severlerdi. İmparator Tirol'ü kıyafetiyle, diz üstüne kadar inebilen dizliğiyle, baldırlarındaki tozluğuyla, kısacık ceketiyle, başında çağa ile müzeyyen şapkasıyla, tüfengiyle, silahıyla, Tirol'de dâimâ av peşinde dolaştığından ahâli ona fevkâlâde muhabbet epydâ etmişler idi. Avusturya'nın o civar halkı pekiyi adamlardır. İmparatorun tarzı onların hoşuna gitmiş idi.

İmparator çalışkan bir zât idi. Vefâtından birgün evveline gelinceye kadar çalışmış, kâğıtları görmüş, Reis-i Vükela veya Hariciye Nâzırı ile görüşmüştür. Uzun müddet saltanat

kendisine nice tecrübeler husûlüne sebep olduğundan imparator Avusturya için, sözü musîb akıl bir nâsîh idi. Ziyâ yüzünden gayr-ı kâil haberdir.

Viyana gazeteleri İmparatorun şahsi ve siyasî ahvâlini mübin makaleler neşr ettiler ve ediyorlar. Fakat tercüme-i halkın bazı aksâmı vardır ki bi't-tabî onlar neşr edilemez. Onların da neşri epeyce bir zaman geçmesine vabestedir. Avrupa'da iazâmın terâcim-i ahvâline çok ehemmiyet atfedilir. Bizde bir büyük adam, bir ricâl-i devlet vefât ederde hayat-ı umûmiye ve husûsiyesine dair bir şey neşr edilemez. Daha yakın zamanda terk-i hayat eden Osmanlı ricâli hakkında bile hiçbir şey yazılamadı. Bakınız şâir Yahyâ'ya... Bereket versin ve Allah ömrünü uzun etsin Ali Emîri Efendi Hazretlerine ki bu zât hakkında Avrupa tercüme-i hallerine yakın neşriyâta buludnu. Kezalik mûzic kıymetdâr Refik Bey Efendi dahi İkdâm'daki bentlerine ikmâl-i nevâkîsa himmet etti. Bu numûneler gösterir de ba'demâ bir büyük edebiyat hakkında ne tarzda mütalaa yazılacağı anlaşılıyor... Ma'haza diğerk zevâtı da unutmayalım. Onların da himmeti âlîdir. Bir kere ile bir kaç kere ile Büyük adamların terâcim-i ahvâli ekmâl edilemez. Avrupa'da terâcime destres olmak kolaycadır. Çünkü umûmî ve husûsi hazine-i evraklar vardır. Bizde ise terâcim yazmak ne güçtür. Bina'en-aleyh Ali Emiri Efendi gibi musannefât ve muharrirât-ı kadimeyi tedkikte üşünmek bilmeyen zevâta teşekkür edelim ve onların kıymetlerini takdir edelim.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7019, 1 S. 1335, 14 TS. 1332, 27 TS. 1916, s. 1.)

*

FRANSUVA JOZEF'İN DEFNİ MÜNÂSEBETİYLE

Viyana'dan:²⁶⁴

Yarım asırdan ziyâde icrâ-yı saltanat eden Fransuva Zojef'in de dün merâsim-i definesi icrâ edildi... İki Türk gazetesi muharririnin, Ben ve Mahmut Sâdık, Viyana'da bulunduğu gelenler, gidenler kapudânının delâletiyle kesb-i vukûf etmiş olan Hariciye Nezâreti şubesi bize birer bilet göndererek merâsim-i ruhâniyenin icrâ edileceği meşhur İstefan Kilisesi'ne dühûl hakkını verdi. Bu gibi definlerin mucib-i memnuniyet olması mümkün müdür? Cenaze alayını oturduğum otelden daha iyi görmek mümkün iken varakayı davetiye nezâketine bi'l-mukabeleyle matem kıyafetine bürünerek kilisede tahsis edilen mevkiye gittik.

Müşâhedât-ı umûmiye üzerine söylüyorum ki bir hükümetin hukuk ve salâhiyetini diğerk hükümetlere teslim ettirmesi bile kendi matbuâtı sayesinde. Bir kaç memlekette ayne'l-yakin gördüm. Hükümetler mabuâtan büyük istifâdeler cerr ediyorlar. Hükümet

²⁶⁴ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

teşebbüsât-ı resmiyesinde muvaffak olabilmek için “matbuât böyle söylüyor, efkâr-ı umûmiye şöyle istiyor, biz ne yapmalıyız” diyebilmelidir. Bir kere Rusya’yı düşününüz. Birde bu hükümetin matbuâtındaki kuvvetin hakikiyetini düşününüz. Öyle iken bu hükümetin matbuâtı dahi vesile-i teyid oluyor. Bu, Avrupa hukuk-ı siyasiyesinin hüküm ve nüfûzudur.

Bu ana kadar müteveffâ imparator bir yere resmen gitmiş ise, merâsimde bulunmuş ise hava açılmış ve güzelleşmiştir. Meselâ imparator bir manevraya gitmiş bulanık hava berrak ve şeffaf olmuş, bir seyahate çıkmış ise kar, yağmur dememiş, güneş çıkmış. Ama bu, yüzlerce defa böyle tesâdüf etmiş. Bina’ en-aleyh Viyana’da güzel havaya Kayser havası tabiri mâsadak olmuştur. Gariptir ki müteveffâ imparatorun yevm-i definine tesâdüf eden günde güneşli, ışıklı idi. Zannederim ki cenazenin geçeceği yollardaki evlerden başka hânelerde dün kimse kalmamıştır. Viyana’nın Reyng denilen halk caddesi misl-i nâdir bulunur bir caddedir. Bu latif ve geniş caddenin iki tarafına ahâli hınca hınç dolmuş idi. Cadde üzerinde iyi bir yer kapmak için üç dört saat ayakta bekleyenler bir değil, binlerce idi. Üç, dört, beş katlı binaların her penceresinde yedi sekiz seyirci omuz omuza duruyorlardı. Nezâreti mükemmel olan geniş geniş pencerelerin her birine bin korun ücret verildiği olmuştur. Fakat bu paralar kâmilen Sâlib-i Ahmer’e terk edildi.

Cenâze merâsiminin tafsilâtına girişecek değilim. Bunu telgraflar vaktinde mufassalan elbette bildirdiler. Bu, muhteşem bir alay idi. Halkın inzârı alayda dört şahsiyet üzerine teveccüh etmiş idi. Onlarda, imparator, imparatoriçe, Avusturya ve Almanya veliahtları idi. Seyirciler birbirlerine imparatora bakınız. Ne mücessem kuvvet sahibi Kayser, işte imparatoriçe, Trmalcane ile yürüyor diyorlardı. Meşârü’n-ileyh hazretleri siyahlar içinde hakîkaten şahane yürüyor idi. Genç bir imparatoriçenin halk üzerindeki tesirâtı meğerse ne kadar ziyâde oluyor imiş. Herkes sanki ona perestiş ediyorlardı. Bu iki büyüğün ortasında yaşça küçücük vardı ki o da dört yaşlarındaki veliaht Otto idi. Şayikâsını elinde tutarak gelen bu mini mini veliahtı bütün Viyana bağrına bastı. Eğer mümkün olsa idi, binlerce halk bu çocuğu kucaklarına alıp götürürlerdi. Veliaht bütün manasıyla popüler beyne’l-halk iştiâr oldu. Bu muhabbet fevkâlâde onun delikanlı olup da ifal ve harekâtını irâe ettiği zamana kadar behemehâl devam eder. Ötesi artık kendi maharetine taalluk eder bir meseledir.

Halkın nazarlarını tevcih ettikleri dördüncü şahsiyet ise Almanya veliahtı idi. Almanya veliatı saltanat-ı seniyye veliahtı, devletlû, necâbetlû efendi hazretlerinin yanında gidiyor idi, önlerinde de Bulgar kralı var idi. Alman veliahtı kendini Almanya’ya da, Avusturya’ya da sevdirmişti. Meşârü’n-ileyh dâimâ pek şık giyinir, arkasındaki alay elbisesi de pek güzel idi. Levendâne yürüyor idi. Veliahtın şahsında Almanya’nın istikbâli münderiç olduğundan

halk bi't-tabi kendisine bir nazar-ı manevî ve millî ile bakıyorlar. Velihtın yüzünde hoş bir tecelli vardır. Bu yüzün hududu gayet sevimli bir şahsiyet vücûda getirmiştir. Kime ve hangi tarafa bakmış olsa nazarıyla orasını okşuyor. Sonra bu yüzde bir senli benlilik vardır. Onu gören kendisini hemen ona mensûp addeder. Derhâl yabancılik kalkıyor. Veliht hakkında bütün Almanlar iyi arkadaş tabirini kullansalar isâbet etmiş olurlar.

Hüdâ rahmet eylesin vâlidem, bana düm düz yürümeyi her gün mektebe gider iken ihtâr eder idi. Sokağa çıkıp da kamburlaştığım zaman nice defa olmuştur. Pencereyi vurur, beni çağırır, içeriye girince Tevcihâtta bulunurdu. Fakat ben, bizim sokağı geçince herkes bakar, kendimi yine onlara benzetirdim. Mektep muallimlerine ihtâr ederim bu mühim bir meseledir. Biz başkalarının yanında bu duruş hatasıyla adeta aşağı safta ve keyfiyette kalıyoruz. Güyâ âlemin madûnu işimiz gibi bir vaziyet alıyoruz. Çocukları iyi yürümeye ve iyi durmaya alıştırmalıyız.

Yeni imparatorun cülûsu halkın ümit ve cesâretini bir kat daha artırdı. Vücûdu ve fikri zinde olan İmparator Karl Bey kavî bünyeli ve yeni şeyler düşünmeye müsâit bir çağda olduğu için Avusturya halkı, bundan böyle yeni emeller, yeni icrâât, yeni faaliyet zuhûr edeceğinden ümit-vâr bulunuyorlar. Fransuva Jozef'in vefâtına teessüf etmekle beraber yeni imparatorun kuûduyla taze bir hayat iktisâb ediyorlar. Hakîkaten Avusturya'da yenileşmeye muhtaç pek çok şey vardır. Avusturya bir başka Almanya olmalıdır. Yoksa zahmet çeker.

Bir memleket halkının Habsburg Hânedânına itibât-ı fevkâlâdesi vardır. Diyebiliyor ki Avusturya'yı tutan evvelâ Habsburg Hanedânı, sonra da Katolik mezhebidir. Dâimâ söylediğim veche ile Avusturya bize ne kadar benzer. Bizde de tamamen bu hakikat vakidir. Hânedân-ı Osmanî, memleketimizin en büyük bir sebep-i bekâ ve vahdetidir. Milletimiz bu hânedân ile ne tarihî devreler geçirmiş, ne mühim vakıalar içinde yaşamıştır. Zaten Osmanlı milletine vücûd veren yalnız Hânedân-ı Osmanîdir. Ne var ne yok, hep bu hânedânın hamiyetiyledir. Avrupa hânedânları hakkındaki usûl ve kavâidi bütün manasıyla beğenirim. Fransa dahi o usûl ve kavâide hürmet edemediği için mutazarrir oldu ve oluyor.

Avusturya diyânet itibariyle pek salâhiyetlidir. Bu Katolik mezhebinin terbiyesidir. Çünkü memleketin anasır-ı muhtelifeye mensûp olan halkını birbirine rabt eden Katolik mezhebidir. Bina'en-aleyh Avusturya'da her nâzır, her heyet-i vükelâ ne kadar olursa olsun Katolikliğe fiske vuramaz.

Yalnız Müslümanlıkla Katoliklik'in büyük bir farkı vardır. Katolik ruhbanları emirleri Papalık makamından alırlar. O makamın politikasına tabidirler.

Osmanlı memleketinde ne siyasî, ne mezhebî böyle bir mecbûriyet yoktur. Bizde din ve politika takip edilecek olursa onun uhdesinde hilâfet-i İslâmiye bulunan saltanat-ı

Osmaniyye'den alır ve ona tabiiyyet eder. Demek isterim ki dâhiyâne idâre olduğu halde memâlik-i Osmaniyye'de İslâmiyet pek büyük bir rol ifâ eder. Avusturya'da Katoliklik için bir anane mevcuttur. Onun bütün sarv-ı eşkâli mâlumdur.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7119, 11 S. 1335, 24 TS. 1332, 7 KE. 1916, s. 1.)

*

İMPARATOR KARL

Viyana'dan:²⁶⁵

Muhârebenin bi't-tabi mucib olduğu zahmetler yeni İmparator hakkında ahâlinin muhabbeti celbe sebep olmuştur. Bu meşakkatleri nazar-ı dikkate alan İmparator idâre hükümeti tensik etmek ve ahâlinin önünü almak niyetiyle hiç umulmadık bir zamanda şurada burada ispat-ı vücûd etmektedir. İmparator genç ve dinç olduğundan kudret ve kuvveti, onun süratle hareket etmesine müsâid bulunuyor.

Hele yiyecek ve içecek meselelerini tedkikden imparator hiç hali kalmıyor imiş. Hatta bu kış kömürün arkası kesilmesine bi'z-zat imparatorun himmeti sebep olmuştur.

Avusturya'da vezâif-i umûmiye biraz güç yürür. Çünkü eskiden o kadar âdât ve adam kalmamıştır ki yeni usûl pek güçlkle tatbikât zemini bulabiliyor. Müteveffâ İmparator Fransuva Jozef pek çok zaman icrâ-yı saltanat etmiş ve bunun neticesi olarak bir takım görenekler takarrur eylemiştir. Evvelce de yazmış idim ki Avusturya, kırtasiye muamelâtına müsteğrak bir memlekettir. Nasıl ki biz de vaktiyle bir havaiclik usûlü vardı ve hiç bir memur bir iş derûhte etmeyerek muharrerât-ı resmiye ondan ona ciro olunarak gider idi, Avusturya'da dahi muamelât-ı resmiye pek kesretli ve pek bî-lüzûmdur.

Fakat bunun bir sebebi vardır: Çok milliyete mâlik olan ve bir iş görülebilmek için bir kaç milliyetin re'y ve mütâlaasına muhtâc olan memleketlerde işler hep bu yolda cereyân eder. Meşrûtiyetimizin ibtidâlarında bizde neler çektik. Nâzır tayini için bazen ehliyetten ziyâde milliyet hâtırı gütmeye mecbûr oluyor idik. İşte Avusturya'nın çektiklerine sebepte onun millîyetlerine riâyet mecbûriyetidir. Herkesin bir emeli var. Hangi birini is'âf edbiliyorsunuz.

İmparator Karl imparatorluk makamına çıktığı zaman, vazifesinin ne olacağını pek âlâ idrâk etmiş idi. İlk iş, sarayda kendisine mahsûs bir telefon hattı temdidi oldu. İhtiyar imparator zamanından doğrudan doğruya ve bi'z-zât hükümdâr ile görüşülemez idi. Evvelâ başmabeynci ile mi, yoksa mabeyn meşiri ile mi muhâbere edilir idi. Onlar münâsib görürler ise İmparatora arz-ı keyfiyyet ederler idi. Şimdi telefonla doğrudan doğruya İmparatora

²⁶⁵Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

müracaat olunuyor. Ve imparator da birinden bir şey soracak olursa hemen telefonun ve sattından istifâde ediyor. İmparator, bir nâzırdan bi'l-vasıta izâhât alsın, ne mutlu...

Şimdi imparator da bir laubalilik vardır ki hoşâ gidiyor. Şimdi halk imparatora eskisi gibi başka bir mahlûk nazarıyla bakmıyor, onu kendisinden addediyor. Onun için zaman-ı hâzır hükümdarları her fırsattan bilâ-istifâde ahâli ile temasta bir fâide görülüyor.

İmparator, adetâ bir arkadaşı gibi vükelâsını bazen yemeğe alıkoyar. Nir nâzır bir iş için akşama doğru nezdine gelirse yemek zamanı “bu akşam bizde kalınız, birlikte yemek yiyelim” diyerek samimiyetin son derecesine çıkar.

İmparatoriçe de, zavcinin aynıdır. O da debdebeden tecerrütle bir yere gidecekse, yanına birini alarak, otomobilen bindiği gibi kimseye söylemeden yoluna çıkar. Evvelce imparator, imparatoriçe bir yere gidecek olduğunda, kim bilir ne kadar evvel, haber verilir, hazırlık görülürdü, tedâbir-i ihtiyatiye ittihâz olunurdu.

Bu neden iler geliyor? İmparator Karl, imparator olmak üzere büyütülmemiştir. O, serbest yaşıyordu. Ondan evvel bir veliaht vardı, o da genç idi. İmparatorluk terbiyesi diye bir eski usûl vardı: Halktan kaçınmlı, halka yukarıdan aşağı doğru bakmalı. Samimiyet asla göstermemeli, hakkı kolayca teslim etmemeli. Büyülçe haşöet ve saltanat ibrâz etmeli, biz'zât bir şeyi görüp anlamamalı, halka karışmamalı, en müthiş gördüklerinden asla müteessir olmamalı, onun yatması, kalkması teşrifât usûlüyle tayin etmeli, imparator bir cism-i câmite benzemeli.

Hâlbuki şimdi demokrasi usûlü galebe ediyor. Hükümetlerin nereye doğru gittiği gözönünde görünüyor. Buna artık klavuz istemez. Evvelce bir makalede yazdığım veche ile usûl-i hükümet ve usûl-i idâre büsbütün değışecek. Her millet ba'de-mâ kendi işini kendi görecektir ve hükümet içinde hiçbir kimseye fazla bir kuvvet verecek değildir.

Her kim demokrasiye muhâlif bir harekette bulunacak olursa o kimse, asla makbuliyet-i âmmeye nâil olamayacaktır. Nazarı keskin, zekâsı tîz olan Almanya İmparatoru bile müstakbeli görerek milletini ona göre hazırladı ve milletin ihrâz edeceği hukuku şimdiden, basit ve temhid eyledi. Şimdi ricâl-i hükümet içinde en sâlim hatt-ı hareket halkın hizmetinde, halkın yanında doğrudan doğruya bulunmaktadır. Nasıl ki peygamberde “bir kavmin seyyidi efrâd-ı kavmin hâdimi olandır” buyurmuştur.

Bizim memlekette de tarzın yenisi, eskisi mevzu-ı bahistir. Bazı valilerimiz iddiâ ediyorlar ki vali-i hiye-dâr, mükellef, gösterişli, avurtlu tavırlı, tend yüzlü, sert çehreli olmalıdır. Fakat nice bizim ahâlinin aradığı heykel değildir. Ahâli, sakaldan, bıyıktan, hamd ve hışımdan ziyâde işe bakıyor. İştin haberi olmayan valilerdir ki buldukları yerlerde muzahher-i ihtirâm olmak için sakala muhtaç olurlar. Yoksa bir vali meydana eser

koyduktan sonra ondan kimse sakalı olup olmadığını sormaz. Valiler halka karşı sa'y ve vukûf ile olmayıpta sakal ve kaftan ile idâre-i amûru derûhte edecek olurlar ise bi't-tabi sakalsız kalınca pek üryân bir halde bulunurlar.

Avusturya'da bütün halkın muhtâç olduğu şey kırtasiye muamelâtına nihâyet vermektir. Burada muamelât-ı resmiye ne kadar ağır yürür. Bu sefer İstanbul'dan gelir iken kışlık ve yazlık birlikte aldığım için eşyam fazla oldu. Bir sandık doldurup bunu forguna verdim. Viyana'ya muvasalatım da bir kaç gün sonra gelip gümrükten almaya karar verdim. Bu sandüğü gümrükten kurtarmak için tam üç kere geldim gittim. Her gelişimde başka saatten bahsolundu. Memurlar ise ancak haftada iki kere ispat-ı vücûd ettiklerinden bir eşref saati bulununcaya kadar burnumdan geldi. Son defasında tam bir kaç saat bekledim. Artık bu asırda böyle iş görülmez. Kezalik Viyana telefonlarıyla süratli muhâbere talihe bağlıdır. İstanbul telefonu doğrusu saika-ı süratle işliyor. Ben buraya geldikten sonra İstanbul'daki telefonumuzun kıymetini takdir eyledim.

Viyana'da yavaşlık yalnız hükümette değildir. Ahâliye dahi bu hal sirâyet etmiştir. Burada yorulmayı kimse sevmez. Herkes pek kolaylıkla kazanmayı arzu eder ve kimse de iyi hımdet görmeye yanaşmaz. Hele halk görüşünün anlayışı o kadar ağırdır ki bunlara bakarak bizim neden terakkî edememiş olduğumuzu kendi kendime sordum. Hakîkten bu muammadır. Eğer bizim halkımız bunlar kadar ta'lim ve tedirs eyleyecek olsalar her biri bir Eflâtun-ı zaman kesilir idi. Bereket versin o mekteplerdeki bu halkta zekâyı ikaz etmiş. Bazen kahvelerd, gazinolarda, lokantalarda hıdmetlere bakarım. Şarklı bir Rum garsonu bunların dördünü beşini cebinden çıkarır.

El-hâsıl Viyana'da her şey yavaş yavaş kaidesine tâbidir. Avusturya hükümeti bundan bir basihat ister ise birinci sözüml bütün istimâlini men etmeye dâir olacaktır. Hele küçük müstahdimin, ağzından aşağı doğru sarkan çubuğuyla mümkün değil iş göremez.

Avusturya'nın bu yavaşlığı, bütün işlerde hüküm-fermâdır. Hele zirâttaki hal-i hâzırî hiç affetmem. Tedâbir-i fenniye ile fazla mahsûl almak hevesi avusturya'nın bir yerinde yoktur. Avusturya'nın toprağı, Alman toğrağından daha ziyâde kuvvetlidir, iyidir. Fakat el-yevm Alman toprağı mahsûl-dârdır. Zira Almanya'da ilim ve fen hüküm-fermâdır. Avusturya çiftçisi hem az mahsûl çıkarır, hem de bu az mahsûlden çok para kazanmak ister. Meclis-i Mebûsân'daki partisiyle memleketi ızrâ ederç

Bian'en-aleyh Avusturya'da en yeni usûllere tevfikeyn faâliyet-i içtimâiyye lazımdır.

Eğer Viyana'da Yahudî unsuru olmasa idi zannederim bütün halk uykuya yatarı.

Hayat-ı umûmiyyeye Musevîlerin dâhil olması sayesinde Avusturya terakkiyyât-ı hazırayı elde edebilmiştir. Ulûm ve maârifte, sanayide, maliyede, ticarete Avusturya'ya can

veren Yahudi unsurudur. Bu unsur nâil-i hürriyet olunca 1848 senesinde diğer unsuru geride bırakıvermiştir. Zaten aradaki aklî fark o kadar büyük ki Yahudiler ileri geçmekte hiç güçlük çekmemişlerdir.

İmparatorun derûhte ettiği vazifenin güçlüğü anlaşılır. Allah yardımcısı olsun.

Mahaza vakâyı dünya Avusturyalıları dahi ise uyandıracaktır. Bu halde yaşamak kimse için mümkün olamaz.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7278, 23 R. 1335, 15 Ms. 1333-1917, s. 1.)

*

YUNAN KRALI HAKKINDA VAHŞET

Lozan'dan:²⁶⁶

Belki bana fazla hissîlik isnâd olunur. Belki hissîyim fakat hissî olmaktan ziyâde adalet ve hakkâniyet metûnuyum. Haksızlığı hiçbir müessir bu kadar ki bana halkı gösterebilir. Kimde, nerede haksızlık görürsem, ona karşı hemen isyân ederim. Ben hak ve adaleti siyâsette de böyle iltizâm ederim. Menfaat siyaset iktizâ eder diye haksızlığı, zulmü makûl görmem. Benim için adaletin fevkinde bir müessir yoktur. İtilâf zümresine ait olan devletlerin bi'l-hassa İngiltere, Fransa, İtalya'nın, Yunanistan'a ve Yuna Kralı'na karşı itikâb ettikleri haksızlıklara, bir milleti, bir kavmi istemediği bir yola, onun efrâdını Fransız, İngiliz, İtalyan menfaatini istihsal yoluna sevk için icrâ olunan zulümlere, entrikalara, yalancılıklara, tedilere karşı iltizâm-ı sükût etmek, hürriyete, hakka adeta bir ihânettir.

Fakat acaba herkes bunu böyle hisseder mi? Vasefâ ki hayır! Koca bir İngiliz milleti, koca bir Fransız milleti bu haksızlığı hissedemiyor, bu haksızlığı karşı isyan etmelerine menfaatleri mani oluyor. İşte insaniyet, medeniyet, ahlâk, fazilet buraya gelince bitiyor. Hele Fransız İsviçresini sorar iseniz bura ahâlisinde hakiki bir muhabbet-i hürriyet eden bu halk gazetesiyile, ulemâsıyla, dârülfünûnlarıyla, ibadet-hâneleriyle, dîni ile ve'l-hâsıl alû efkârı meydana getiren müessesât irfânıyla birlikte taccub olunur ki bir fazilet-i ahlâkiye gösteremedi. Zümre-i itilâfiye bir kelime tenkid bile ısdâr etmedi. Fransız İsviçrelilerin yalnız bir felsefesi var: Fransa için dünyayı yakmak...

Büyük bir metânet-i ahlâkiye gösteren, yalnız metânet-i ahlâkiye değil, arazi el-hak etmeden ve tazminat vermeden inikad etmesinde ısrar edilen sulh nokta-i nazarından, memleketine pek büyük bir hıdmet ibraz etmiş olan Yunan Kralı hakkında, ne edepsicesine, ne ahlâksızcasına yazılar yazıldı. İngiltere, Fransa'dan ziyâde gözümünden düşen bu Fransız İsviçresi benim adeta bir muamma olup kaldı. Artık karar verdim ki asırlardan beri

²⁶⁶ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

meşrûtiyle idâre olunan bu memleketin ruhunda hürriyetkârâne bir istidâd asla yoktur. Nasıl ki İngilizler ile Fransızların da bir mevkii-i ahlâkiyeleri yoktur.

Lugano'ya bir misâfir olarak gelmiş olan krala ne fenâ muâmele ettiler. ıslıklar ile edilen hakâretyetişmedi, bir milletin tandığı bir hükümdârı ite kaka hatta vurarak bir otele ilticâ etmeye mecbûr etmek gibi bir denâette irtikâb olundu. Kral fazilet sahibi bir insan olduğu kadar Yunanistan gibi demokrasiye alışmış bir memleketin hükümdârı da olduğundan, İsviçre'de hürriyet şahsiye-i meşrûiye taarruzundan masûndur. Tanıyla gezinerek umûmî Fransız mahâline gitmiş. Burada tanınca ıslıklar, itişler, kakışlar tevâli etmiş. Nihâyet kuvve-i askeriye ve zabtiye ile ikâmetgâhına getirildi fakat Lugano'da oturamadı, Ton'a yani Alman İsviçresine azimet etti. Türk halkının terbiye-i milliyyesi karşısında İsviçre'yi ne kadar zebûn gördüm.

Doğrusunu söyleyeyim ki İngiltere ve Fransa'ya pek ziyâde husûmet bağladım. Bu hükümetler dünyayı emellerine hıdmet ettirmek için ahlâkça o derekeye iniyorlar ki buna ne kadar hayret edilse azdır. Fakat en ziyâde hiddetim bu İsviçreye'dir. İsviçre'nin bu taraflar, İsviçresinin esâret-i fikriyyesi, tarafgirliği, materyalistlere hıdmetkârlığı her tavsifin fevkindedir. Yunan Kralı'na edilen hakaret İsviçre'de mihman-nüvâzlık mesnek de mağfûdiyeti gösterir. Hele gazeteleri görmeli, Edebiyat lisânını okumalı! Bu memlekette Maluciyab'ın hiç eseri yoktur. Tâç ve tahtından, payitahtından iclâ edilmesi bir kimse hakkında muâmele-i insaniyet-kârâne bir lazıme-i fazilettir. Zebûn-keşlik, ahlâksızlığın pek çirkin bir şeklidir.

Fakat Yunan Kralı ahâlisinin içine karışıp konser dinlemek istemekle hakîkaten de demokrat bir hükümdâr olduğunu gösterdi. Kral İsviçre'nin de demokrat olduğunu zannetmiş! Pederinin memleketi olan Danimarka'da da hükümdâr halk ile beraber oturur kalkar. İyi bir terbiye görmüş bir millet kendisine takarrub eden padişaha daha ziyâde hürmet ve tazim ile muâmele eder. Latin medeniyetini sevmem ve's-selâm. Bu medeniyet mütecaviz ve düşman hürriyetidir. Hele akvâm-ı sairenin terakkiyyât-ı maneviyesini Latin hürriyeti hiç çekemez. Yine o medeniyetin tesiridir ki şimdiki İtalyanlar bu kadar seviMsiz ve haksız mahlûkat sırasına geçmişlerdir. Yine o medeniyetin tesiridir ki bu milletlerin matbûatı da aşağı bir menzilededir. Bu matbuâtın tavır ve hareketinde bir asâlet görülmez. Dostları için temellüğün, tabsisin sonuna kadar giderler, haysiyetlerini bile unuturlar. Düşmanları hakkında söylediklerini kulakları hiç işitmez, artık terbiyenin hiçbir kâidesine riâyet edilmez. Latin matbûatının alâmet-i memizesi ıktardır. Hiçbir ırkta, lisân-ı ifâde bu rûtbe-i müfteriyâta temyiz edemez!

Krala İtilâf zümresi tarafından edilen muâmeleyi Cenvere'deki Yunanlılar bir protesto-nâme ile takbih ettiler. Yalnız bir gazete bilmem nasıl oldu da aynen derc olunamadı. Buradaki matbûat iş bu kadar taraf-gîrdir. Burada bir trazo vardır. Fakat trazonun gözündeki ağırlık yalnız Fransız milleti ve onun meşrû ve gayr-ı meşrû manfaatıdır. Fakat gariptir Fransızlar bile bu halden artık sıkılmaya başlamışlar. İbrâz-ı hımdette tabsisin bu derecesi elbette sevilmez.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7327, 13 Rm. 1335, 3 Tm. 1333-1917, s. 1.)

***

3.22. Mülâkatlar

KADINLARI ÇALIŞTIRMA CEMİYET-İ İSLÂMİYYESİ

“Biçki Yurdu” Müessesis ve Müdürü İsmail Hakkı Bey’le Mülâkat

Gazetemiz bundan önceki nüshalarından birinde, memalik-i Osmaniyye’de “Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi” namıyla büyük bir cemiyet-i hayriye ve iktisâdiye teşekkül ettiğini bu cemiyet tarafından memleketimizde birçok dârü’l-saniyeler tesisine teşebbüs olduğunu yazmıştık. Bu husûsta daha fazla malûmat almak üzere muharrirlerimizden biri “Biçki Yurdu” müessisi İsmail Hakkı Bey nezdine izâm ettik. Muhterem ve gayur İsmail Hakkı Bey’in bu bâbda vuku bulan beyânatını bir veche âfî neşr ediyoruz:

“Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi ” dârüsanayileri memleketimizin felâh ve ıslâhı husûsunda pek mühim bir rol oynayacaktır. Son yarın asırdan beri memleketimizin millî san’at namına hiçbir şey kalmamış ve içtimâî hayatımız, bu yüzden adeta münâî bir itâlâna uğramıştı. Dış envaimizden tutunuz da gömleğimize, hatta çorap ve mandalımıza varıncaya kadar bize her şey Avrupa’dan geliyor. Bu hal bi’t-tabî ırkımızın her türlü istidadına rağmen bizi iktisâden hırpalıyor, her nevi hayatı kuvvet ve istidâdımızı körletiyor. Ve’l-hâsıl işin en fenâ ciheti bizim eski millî san’atımıza ait işlerde yavaş yavaş unutulup gidiyordu. İşte bunları nazar-ı dikkate alarak bundan dört beş sene evvel “Biçki Yurdu” namıyla bir sanayi-i müessese tesis etmiştik. Bu yurt şimdiye kadar pek müsteid işçi hanımlar yetiştirmekle beraber saha-ı ticarete de kendini hissettirmeye başladı. Etrafımızı alan san’atkâr hanım kızlar gün geçtikçe ümitlerimizin fevkinde hasîseler gösteriyorlardı. Nihâyet millî melbûsât imâli için kati bir adım atmaya karar verdik. Gazetelerde gördüğünüz vechle memleketimizin her tarafında millî melbûsât imâline mahsus dârüsanayiler küşâdı husûsunda ki teşebbüsümüz kavîdir. Bu müesseselerin temellerini evvelâ İstanbul’da atacağız ve teşkilâtı pek az zaman sonra da vilayete teşmil eyleyeceğiz. İstanbul’u üç mıntıkaya taksim ettik. İstanbul cehti, Beyoğlu, Beşiktaş cehti, Üsküdar ve Kadıköy cehti. En evvel dârüsanayilerin merkezini küşâd edeceğiz. Merkez ittihâz olunabilecek bir binayı bugünlerde tedârik etmek üzereyiz. Merkez dârüsanayisi müdür-i umuminin emri altında olacaktır. Bi’l-ahire diğer dârüsanayilerin küşadına teşebbüs edeceğiz ve bunların her birine bir müdüre tayin eyleyeceğiz. Gerek merkezde gerek şubatta teşkil olunacak daireler bir veche âfî aksa-yı ihtivâ edecektir. Dantel dairesi, Beyaz işler dairesi iç çamaşırlar vesâire, elbise dairesi, Kaba işler dairesi, asker, hastahâne çamaşır ve elbiseleri, Örücüler Dairesi... El-yevm, elimizde örücülüğü tahsil etmiş mütehassıs hanım kızlarımız var ve pek yakında Avrupa’dan pek külliyetli miktarda örgü makinaları da getireceğiz... Gerek merkezde gerek şubatta teşkil olunacak iş daireleri bir muallimenin nezâreti altına verilecektir. Zengin, fakir

birçok hanım kızlara bu dairelerde lazım gelen işler öğretilcek ve bunlardan arzu edenler ispat-ı liyakat ettikten sonra yevmiye ile dârüssanayiler de işçilik edebileceklerdir. İstanbul ve civarında teşkil olunacak dârüssanayiler kadrosu 10 bin kişiliktir. Bu itibarla, bu iş fakir aileler için de en mu'tenâ bir rızık kapısı açmış olacaktır.

Almanya'da asîl ailelere mensup kadınlar, kızlar yalnız evlerinde değil misâfir salonlarında bile çorap örmek, mendil işlemek gibi meşguliyetlerden fâriğ kalmazlar. Bina'en-aleyh müstakbel kadın dârüssanayilerimiz Avrupa kibar mahafilinde bile revaç bulan bu müstahsin adeta bu sûretle pek kolaylıkla iktisap edebilmemize hâdim olabileceklerdir. Dârüssanayiler iş şubabatı muamelâtından başka her şubede Biçki Yurdundan mezûne hanımlar tarafından dârüssanayiye gelen acemî hanım kızlara iş gördürülecek ve kendilerine ihtiyâtnâme verilecektir. Dârüssanayiler açtıktan bir müddet sonra da şehrin münâbip yerlerinde satış şubeleri açacağız. Buralarda vatan yavrularının saf ve azizi bir duygu ile imâl ettikleri her nevi eşya satılacaktır. Şatış şubelerinin küşadıyla elbette istihsâl-ı millî namına en büyük adım da atılmış olacak ve bu sûretle servet-i millîyi anayurtta muhafaza etmek husûsu pek kolaylaşacaktır. Cemiyetin bütün bu işleri görmek için miktar-ı kâfi sermayesi vardır.

Merkez şubesi için birkaç güne kadar kayıt muamelesi başlayacaktır. Şuabatın teşkili işi de pek az fasıla ile evvelkini takip edecektir. Dârüssanayiler [de] çalışacak hanımlar iki sınıf üzere tertip edilecektir. Bunlardan isteyenler evlerinde çalışacaklar ve diğer bir kısımda dârüssanayi dairelerinde vazifelerini göreceklerdir.

“Bütün bu san'at ocakları bi't-tabi yalnız Türk, Müslüman hanımlara mahsus olacaktır.”

Azim-perver muhterem muhatabımızı memleketimizin, iktisâdî ve içtimâî felâhı namına attığı şu muvaffakiyyetli adımdan dolayı tebrik ederken o mütebessim bir çehre ile:

- Çalışmak bizden... Allah cümlemizin muini olsun, diyordu.

İmzasız

(Nu: 7005, 14 Şv. 1334, 31 Tm. 1332, 13 Ağ. 1916, s. 2.)

*

MÜHİM BİR MÜLÂKAT

Mesâil-i İslâmiye ve Şarkıye Mütéhassısı Baron Openhaym İle

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Günler geçtikçe Berlin’i daha iyi tanıyor, ale’l-fûsus bizi seven, bizi tanıyan zevât ve mahâfili öğrenerek, görerek daha ziyade istifade ediyorum. Bugün mühim bir mülakatını yazdığım Baron Oppenheim senelerde müteaddit harici memuriyetlerde bulunmuş, Şark ve İslâm duası için Fransız ve İngilizlerle mütemadi mücadelâta girmiş, ale’l-husûs Almanya’nın Kahire’de mukim elçiliğinin payesinde Ceneral Konsolosluğunu ifa eylediği zaman İngilizlere karşı Mısırlıların hukukunu müdafaaya azmederek Lord Cromer ile uğraşmıştı. Şark’ın muhtelif mevkiilerinde bulunarak Şark adet ve elsinisini de güzel tettebbu etmiş olan Baron Oppenheim “bu seyahate dair Adalar Denizi’nden Basra Körfezi’ne kadar” diye de mühim bir eser vücûda getirmiştir. Bundan başka Şark Tarihi, iyi etebbu etmek üzere mesarifi bi’z-zât derûhte ederek Urfa civarında “Atü’l-hilâf” mevkiinde âsâr-ı atike tahriyatında bulunmuştur.

Bu kerre Şark husûsundaki ihtisasından memleketi istifade ettirmek ve ale’l-husûs Şark ile Garb’ı birbirine tanıttirmek üzere Baron hânesini Şarklılar’a küşat eylemiştir. Kezâlik Şark’ın ne düşündüğünü, muharebeyi nasıl bir şevk ile karşıladığını anlamak üzere gece Arapça ve Urdu lisânlarıyla münteşir matbûat hânesine geldiğinden Baron Şark nokta-i nazarını da öğrenerek Garp matbûatından ona göre idare-i lisan husûsunu hazırlamıştır. Ve’l-hâsıl Baron Oppenheim bütün cihat ve etrafıyla Şarklıların, İslâm’ın ale’l-husûs Türklerin ruhunu anlamış, tanımış onları bütün kalbiyle sevmiş bir âlemdir. Bundan başka Baron Şarklılar âdetiyle tahallük etmiş kerim, sahî, misafirperver bir zâttır.

Zaten ikâmetgâhı Şark’ın kıymetdâr âsâr-ı atikesiyle bir Şark müzesini andırır. Her taraf Şarkâ ait güzelliklerle tezyin edilmiştir. Her Şarklı siması orada, büyük bir âsâr-ı misafirât görür. İşte zât ve şahsı hakkında şu sûretle biraz tafsilat verdiğim Baron Oppenheimbugün hânesinde çay ziyafetinde bulunmakla mübâî olduk. Bu dakika da Baron birçok Şark âlemlerinden müteşekkil bir cemiyet-i fazıla ile yine müşavere de bulunuyordu. Heyetin oturduğu oda, ay yıldız şeklinde tertip edilmiş, muazzam bir elektirik fanusunun altında nurlanıyordu. Bize pek güzel bir Resmî Kabul göstererek rüfeka-i mesaisini takdim eden Baron söze şöyle başladı:

“Ey asil Şark’ın evladı, selamünaleyküm... Memleketinizi, ırkınızı, dininizi ne kadar çok severim... Bundan beş asır evvel dünyanın rubunu feth ve teshir eden Türk ırkının bugünkü hal ve hareketi, yine damarlarında aynı kanın kaynadığını gösteriyor... Bugünkü

hal ve hareketleriniz inşallah yine mazinin o şevketli günlerine şerefle avdet edeceksiniz. Sonra, Avrupa, âdetinizi, dininizi tanımiyor. İnşallah bu datesine çalıştığım vasıtalarla, bunlarda hep Avrupa'ya ayan olacaktır. Siz öyle tıyneteye karîb-i terakkiye müsteid bir dine sahipsiniz ki mehd-i medeniyet terakki diyebilirim. Endülüs'ün yaşadığı ve bizi hala yaşattığı o günler hatırdan çıksa da tarihten silinmez yâ... Ben Şark'ın medenîyyet ve terakkisinin hayranıyım... Mütalaa ettiğim âsâr-ı atike nbana hayretle ilka eyledi. Tarihe bakmalı ve bilmeli ki, güneş nasıl Şark'tan doğuyorsa, medeniyette işte öylece iklim-i Şark'tan zuhur etmiştir. Asuriler, Babilliler, Mısırlılar terakkinin uç bâlâsında iken Avrupa barbarlık âleminde günler geçiriyordu.

Bağdat'taki halife nezdine bir memur u mahsus yollayan, İmparator Şarlman da İslâmiyet medeniyetinin bir takdir-i havanı idi... Sonra Şark bir âz-ı husûfa uğradı... Şark'ın halûk evlatları, Garp cebâbiresinin tahakkümüne düştü... Allah'tan tazarru ederim ki bu güzel fırsatla, o bülend-asman Şark yine parlasın. Bütün kalbimle temenni ederim ki, Şark ve Garp birbirine ittika ederek kalsınlar. Ve bu sûretle beşeriyyete hıdmet etsinler. Eminim, büyük bir kanaat ve cidaniye ile eminim ki yine bu büyük günlere avdet edecek... Dünya Rus gibi, İngiliz gibi, Fransız gibi bütün Müslüman âlemini ribka-i esarete almış haydutların elinden inşallah halas olacaktır. Yazınız... Memleketinizin samimi ahâlisine yazınız... Bu muharebenin ehemmiyetini takdir etsinler... Ecdatları gaziler gibi harp etsinler. Tarihindeki ecdatları gibi azm ile itimad-ı tefs ile gazaya girişsinler... Her halde kazanacaklarından emin olsunlar... İzzet-i nefislerini göz önüne getirerek düşünsünler ki, bugünkü kahramanâne hareketler ile ribka-i esarete geçmiş üç yüz mişlyon Müslümanı halas edeceklerdir. Padişah-i Osmanî'den ve Halife-i İslâmiyân hazretlerinin bütün ahkâm-ı şeriyeye istinad ederek ilan buyurdıkları cihadın hikmet ve kudsiyetini biz hıristiyanlar bile takdir ediyoruz. Zira bugün bu üç zalim devletin elinde bulunan Müslümanların hali, insaniyeti harekete geçirecek kadar müthiştir. İnşallah zafer bizimle berbaer olacaktır. Zira Hakk bizimle beraberdir... Ben Alman milleti gibi, Osmanlı ikliminde de bu husûsta büyük bir itimadın mevcut olduğuna katiyen kâni bulunuyorum.”

Ümit ederim ki muhterem Baron'un bu kıymetli ve ehemmiyetli sözleri muhit-i muhterem Osmanice bütün kıymetleriyle nazar-ı itibara alınacaktır.

Muhterem Baron'un Ağa Han ile İsmailiye kabilesi hakkında olmak üzere mufassal ve gayet mühim bir mülakatını da atiyen göndereceğim.

Mehmet Sâdi

(Nu: 6456, 24 RE. 1333, 27 KS. 1330, 9 Şt. 1915, s. 1.)

KAYSER'İN ÂLEM-İ İSLÂM HAKKINDAKİ TEMENNİYÂTI
Ahvâl-İ Şarkiye Mütihazsısı Doktor "Yek" İle Mühim Bir Mülakat

Berlin Muhâbir-i Mahsusumuzdan:

Berlin bize hergün nâfi bir mevzuu-bahş ediyor. Aynı emel ve maksat besleyerek aynı fikir ve gaye ile kalınca sarılma Türk ve Alman milletlerinin yekdiğerine takdiri için hıdmet-i matbûat kadar nâfi bir iş olamaz. Bunun için biz Alman ve Osmanlı âlimlerini kabil olduğu kadar etrafıyla birbirine tanıtmak üzere elimizden geldiği kadar sarf-ı mesai ediyoruz. Vazifemiz yalnız Berlin efkâr ve ahâlinin muhit-i Osmaniyye naklinden ibaret kalmıyoruz. Osmanlı gazetelerinin nâfi bentlerini de Almanca'ya tercüme etmek tarikiyle Türk ve İslâm nokta-i nazarını Alman mahafiline de tanıtmak istiyoruz.

Bugün ziyaretine giderek bir mülakat icrâ ettiğim Doktor Yek'i mesail-i Şarkiye'de sahib-i ihtisas bir zattır. Bâ-husûs kendisi ahiren İstanbul'dan avdet etmiş ve karargâh-ı umumide Almanya İmparatoru Hazretleri tarafından huzura kabul edilerek İstanbul ve Şark seyahati hakkında müşârün-ileyh ile uzun bir mülakat icrâsına nail olmuş olmak dolayısıyla sözlerinin muhit-i Osmaniyye naklinde faide buluyorum.

Mümâ-ileyh beni samimi bir sûrette kabul etti ve söze şöyle başladı: "Von Der Goltz Paşa ile İstanbul'a gittim. Yolumuz üzerine tesâdüf eden Balkan rical-i hükümetiyle de temasta bulundum. Romanya hükümeti, Avusturya-Macaristan'a kendisi tarafından taarruz edilmesi keyfiyyetinin, Romanya istiklal siyasiyesinin ziyamı mucip olacağını mütalaasıyla bunu mani bir seyahat ittihaz eylemiştir. Bulgaristan hükümeti rical-i siyasiyesinden birçoğuyla da temasta bulundum. Bulgaristan, Türkiye ilse samimi bir dostluk politikasına devam ediyor ve edecektir. Bu siyasetin Bulgaristan için müstakbel de büyük menfaatler temin edeceği şüphesizdir.

İstanbul'da Von Der Goltz Paşa hakkında pek samimi ve har vir resmî kabul tertip edilmişti. Birkaç defa ziyaretinde bulunduğum İstanbul'u gerek nezaket ve gerek hüsn ü idrae nokta-i nazarından şayan-ı hayret bir derece de müterakki buldum. Halk Alman milleti gibi istikbale emniyetli bir nazarla bakıyorlardı. Bu sûretle harbin payitahtında hiç tesiri hiss olunmuyordu. Her tarafta muharebenin büyük bir havahiş ve coşuşla karşılandığını hissettiğimi söyleyebilirim.

İstanbul'da Türkiye'nin en mühim rical-i siyasiyesinden bazılarıyla görüştim. Gafletten azade yaşayan bir efkâr-ı umumiden istinbat füyuzat eden hükümet-i hazırayı pek kuvvetli buldum.

İstanbul ve Balkanlar'daki vazifem pek büyük muvaffakiyyetlerle neticelendi. Bu sûretle Berlin'e avdet eyleyerek üç gün evvel karargâh-ı umûmîde imparator hazretleri

tarafından şeref mesele ve Türkiye ahvâliyle âlem-i islâm hakkında zât-ı haşmenalarına rafsilat ve izâhât arz ettim. Sözlerim mine'l-kadim İslâm dostluğuna büyük bir kıymet veren imparator hazretleri üzerinde bir hatt-ı mahsus hâsıl eyledi. Türkiye'nin yakında kemale ererek behemehâl teali edeceğine dair katî bir kanaate sahip olan Kayser, büyük bir meserretle Türkiye'nin esbab-ı tekâmülünden bahsetti.

“İngilizler ve Fransızlar tarafından dârülharbe sevkolunan Müslüman askerlerine vaaz ve basihat etmek üzere Berlin'e davet edilmiş olan ulema-yı Müslümaniye'nin pek büyük tesirleri olmuştur. Müslüman esirler için bir camî inşa olduğundan tabii haberiniz vardır. Yakında inşaatı hitam olacak olan bu camiye, üsera girerek ibadet-i diniyelerini ifa edeceklerdir. Ümit ederim ki bu camî, bir hatıra-i kıymetdar olarak muharebeden sonra da o tarzda ifa edilsin ve Berlin'de de Müslüman zevâra mahsus büyük bir camî inşa olunsun.

Türk-Alman milletleri arasındaki, münasebet pek samimi bir tarzdadır. Birçok Alman ekâbiri, muharebenin mevcudiyetğine rağmen bu münasebetin teyid-i samimiyetine büyük ehemmiyet veriyorlar. Berlin'de büyük bir Türk-Alman sosyetesini teşkil etmiştir. Mösyö Hollferich, reis fahriliğini ve ben de idare umurunu deruhte etmiş bulunuyoruz. Hergün yeni izafid olunuyor. Türkiye Sefiri Mahmut Muhtar Paşa Hazretleri de sosyetenin muhterem erkânından biridir. Mesaimiz, iki memleketin âsâr-ı medeniyesini birbirine tanıttırmaktan ibaret olacaktır. Bu sûretle iki milleti, birbirine yaklaştıracamız. Bu, Alman âsârını Türkçe'ye ve kıymetdâr âsâr-ı Türkiye'yi dâhi tercüme etmekle kabil olabilecektir. Bunun için güzel bir kütüphanemiz de mevcuttur. Kezâlik bu müfsitte bir ve inkişaf vermek için mektep meselesini kemâl-i ehemmiyetle nazar-ı itibara alacağız.

İstanbul'da halkı Alman dosluğundan pek memnun gördüm. Edirne'den geçtiğimiz zaman hudutta elli kadar erkek ve yirmiye yakın kız çocuğu Almanların “Fad Finder” sistemindeki libasları andırır tarzda giyinmiş, vatan şarkıları söylüyorlardı. Bu, büyük bir istikbalin güzel bir mukaddimesi idi. Bu yaşya böyle vatanperverlik hissiyatıyla büyüyen bir çocuk yaşadığı memleket için her vakit ölmeye hazırdır. İnşallah bu tarz tamim eder.”

Sulhun müttefikler tarafından ne tarz ve sûretle akdi mümkün olabileceği tarzındaki sualime muhattabım şöyle cevap verdi. “Almanya ile müttefikleri Türkiye ile sulhu behemehâl beraber imza edeceklerdir. Diğer gurup için buna ihtimnal vermiyorum. Zira Rusların mütemadi mağlubiyeti, Rusya'yı bir sulha mecbur edecek. O zamanda İngiltere daha akdi sulha razı olmayacak ve bu sûretle bu husûstaki Londra konferansının metin ve ahkâmına riayet imkân haricinde kalacaktır.”

Mısır hakkındaki fikri ne merkezde olduğunu sordum. Doktor Yek, buna da şöyle cevap verdi: “Mısır'a karşı icrâ edilen bu hareketle, bir kere büyük bir İngiliz kuvveti o hata

da meşgul edilmiş oluyor. Kezâlik Mısır'a sevkolan Osmanlı ordusunun tehcizat ve levazımatı mükemmel olduğundan ve bütün Mısırlıların kalbi, an-be-an kendilerine yaklaşmakta olan hilâle müteveccih bulunduğu Mısır'da da Osmanlı muzafferiyetini büyük bir ümit ile bekliyorum. Osmanlı ordusunun Mısır'a dühülü üzerine Mısır'da İngilizlere karşı büyük bir ihtilâl zuhur edeceğini vesâike binâne size temin edebilirim”

Osmanlı ikliminde san'at ve ticaretin inkişafını temin için Alman fabrikalarına kilitli miktarda Osmanlı gençleri gönderilmesi hakkındaki istifsarıma da müma-ileyh şöyle mukabele etti: “Şimdiye kadar Berlin mülhakayıyla Münih ve Polonya'daki müteadid fabrikalara 30 Osmanlı genci yerleştirdim. Şimdi daha dört genç vardır ki bunlarda birleştirilmek üzeredir. Bu husûsta Ziraat Nazırı Müsteşarı Ethem Bey'le muharebede bulunuyordum. Müşarün-ileyhin intihabıyla gelen gençler, Türkiye âlem san'atı için istikbalde kıymetli rükunlar teşkil edeceklerdir. Bu gençlerden biri birgün benimle görüşüyorken bakınız ne nakl ediyordu. Burada bizim tarafımızdan yapılan makineleri fabrikamız Londra'ya satıyor ve orada İngiliz terad markı konularak Almanya'da Osmanlılar tarafından vücûda getirilmiş olan bu makineler aksamı Türkiye'ye İngiliz malı olmak üzere gönderiliyor, diyordu. Çocukların tahsil meselesinde ilim ve fen kadar “karakter” meselesi de mühimdir. Ve belki bu ceht en ziyade haiz-i ehemmiyettir. Bir Alman milletinde senelerden beri uğraşarak vücûda getirilmiş olan bu “karakter” yüzünden bu muharebeyi kazanıyoruz. Doğrusu Alman milleti güzel bir karakter numûnesidir. Her millet, vazife hissiyle mütehasis olmak lazımdır.

Muharebenin hal-i hazırı nasıl gidiyor? Tarzındaki istizahıma da muhatabım şöyle cevap verdi: “Fransa hudut harbinde Ostend'e kadar gittim. Bütün bu kısım-ı kıtatı gözden geçirdim. Alman askerleri beşüş ve muzafferiyetten emin bir kuvve-i maneviye ile yaşıyorlar. İstihsal ettiğim malûmât-ı mevsükeye binaen sizi temin edebilirim ki Alman ordusu şayet arzu ederse bugün Fransız hatt-ı müdafaasını kırmaya muktedir olacaktır. Lâkin bunu tecrübe ve bu şanstın istifade için şimdi bu kuvvetini tezyid ile meşguldür. Rus ordusunda askerinin maneviyatı gibi silahta yoktur. On Rus askerinde ancak altı tüfenk mevcut bulunuyordu.

Sırbistan'ın tedib-i emrinde, yeni bir Alman ordusunun hazırlandığı da ilaveten söylenen mutabıma artık veda etmek istiyordum. Doktor Yek, İkdâm delâletiyle ve bu sûretle Türkiye'ye vaki olacak neşriyatımın pek faydalı olacağından bahseyledi ve bu sebeple teşekkürüme teşekkürle mukabele eyledi. Bende, Londra'dan senelerden beri bu tarzda neşriyata devam ettiğim İngiltere ve İngiliz hayatı hakkında Osmanlı karilerine müteadid vesilelerle malûmât verdiğimi ve ale'l-husûs Londra'daki Müslüman gençlerinin

gzöünü açmak ve halakat-ı mazameye merbutiyetlerini teyid etmek için gerek İkdâm'da gerek İngiliz matbûatında Zafer Ali Han ve Hoca Kemalettin ile beraber neşriyat-ı mütevaliyede bulunduğumu ve bugünkü maksadım *İkdâm* dalaletiyle Alman Türkiyat ve ihtisatının muhit-i Osmaniye'ye tafsilat naklinden ibâret olduğunu söyledim. Doktor Yek, bu izâhâtta pek memnun kaldı. İki milletin teyid-i samimiyetine ait kâfi-i husûsatta her taraftan mazhar-ı meuavenet olabileceğimizi temin ederek beni seviçlere gark etti. Bu muhterem müsteşrikin elini sıkıp veda ederken gözüme bir kitap ilişmişti. Doktor Yek tarafından yazılmış olan bu kitabın ismi "Terakki-i Hilâl" idi.

Berlin: 4 Şubat 915

Mehmet Sâdi

(Nu: 6467, 5 RE. 1333, 7 Şt. 1330, 20 Şt. 1915, s. 1, 2.)

*

EMİR ALİ PAŞA İLE MÜLÂKAT

Berlin Muhâbir-i Mahsûsumuzdan:

Geçenlerde Berlin'e gelerek bir müddet ikâmet ettikten sonra Şark meydan-ı harbine giden ve bu kere davet eyleyen Meclis-i Mebûsân Reis Vekili Emir Ali Paşa ile vaki olan ikinci bir hasbihalimizde bugün kâriin-i Osmaniye'nin inzarına arz ediyorum. Şöyle nakl ediyor:

Mart'ın birinci günü Berlin'den hareket eden trenimiz Mart'ın ikinci günü saat üçte Levc isal eyledi. Tercümanım Mösyö Scvider de refakatimde idi. Levc' vaslımızda solumuzda doğruca Grand Otel'e nazil olarak ve Erkân-ı Harbiye heyeti ve Ceneral Makenzi ile zâbitan-ı saire tarafından tertip olunan ziyafette hazır bulundum. Bütün Ümera ve kumandanların huzuruyla verilen ziyafet esnasında Levc Kumandanı, bize bütün cemiyet erkânının takdim etti.

Levc'de misafiretimizin üççüncü günü, Teyyareci Mösyö Majör Fridel tarafından davet olundum. Burada grup tarzda fotoğrafımız alındığı gibi bir tayaran icrâ eyledim. Ve hayatımda ilk defa icrâ eylediğim bu tarz seyahati hakîkaten pek faideli buldum. Alman kıtatının yakınlarında vuku bulan bu yataran bize harbin bir kısım cephesi ve muharebe eden askerin ehemmiyeti hakkında faideli bir fikir verdi. Aynı gün Alman askerinin Tasarrufunda bulunan ormanlıkta bir geşt ü güzâr yaptım. Bu ziyarete fevkâlede mucib-i istifade oldu. Askerin inbşa ettiği evler ne latif ve ne sıcak idi. Hayvanât için ne güzel ahırlar inşa edilmişti.

Burada, gözümün önünde dehşetli top tecrübeleri yapıldı. Beraberce yirmi bir topun beşer defa ateş edilmesinden hâsıl olan tarakalar, nasıl beni dehşetlere ilka eyledi ise, askerlerin hakkımızda bir eser-i iltifat olamk üzere Osmanlı marşını çalmaları da o kadar

mucib-i memnuniyet oldu. Bu top atışı ile mûsîki âlemi bende bir hatıra-i latife bıraktıktan sonra, ikametgâhıma avdet eyledim. Levç'i terk edeceğim gün Ceneral Cabeck tarafından davet edilerek kahraman Alman zâbitlerinin arasında dostâne ve samimâne bir yemek yedim.

Levc'den hareketinden sonra vasıl olduğum mevkinin ismi Majör Fridel idi. Burada da bir müddet aramadan sonra Erkân-ı Harbiye dairesinin tensibiyle Sanics mevkisine bir ziyaret tertip edildi. Burada zarif tarzda inşa edilmiş asker evlerini, pek büyük takdirlerle müşahede eyledim. Her birinin üzerine ne san'atkârane tarzda, tac-ı hükümdâri işlenmiş ve tevifat-ı rabbaniyeye nail için ne güzel dualar yazılmıştı. Bunlar gösteriyordu ki Alman milleti, bu büyük gazada maddiyat kadar maneviyata da ehemmiyet veriyorlar. Her sûrettete kâdir-i mutlak olan baridden istimadad, istiane eyliyorlar ve aynı zamanda hükümdarlarına karşı ne büyük tazim ve hürmetle mütehassis olduklarını göstermek için oturdukları binaları o tac-ı muallâ ile tezyin ediyorlar.

Bundan sonra yer altında inşa edilmiş, Grain Schutezn denilen yerleri gezdik. Bu yerler ne muntazam tarzda inşa edilmişti. Gezdiğimiz buralarda gördüğümüz askerler, bizi hayretler içinde bıraktı. Hiçbiri yorgun görünmüyordu. Ale'l-husûs her sûretle tarzı istirahatlerinin temin edilmiş olması, onları harbin temadisinden dolayı katiyen hiçbir endişeye düşürmeyecekti. Hepsi gerek maddi, gerek manevî sûrette muzafferiyet için lazım olan kasalara pek büyük miktarda mülk gönderiyorlardı. Buraları gezerken hastahâneye tahvil edilmiş eski bir şeker fabrikası da nazar-ı dikkatimizi celp eyledi. Burada pek güzel hamamlar vücûda getirilmişti. Askerlerin nasıl yıkandığını bile gördük. Almanlar cephede nasıl harp ediyorlarsa, harap olmuş şehirleri, köyleri imar için de çalışıyorlardı. Yollar tamir olunuyor, sokaklar süpürülüyor, harâbe-zâra dönmüş köylerin imarı husûsunda pek fialâne tarzda sarf-ı gayret olunuyordu. İnsan Almanların bu kısım faaliyetlerini hayretle temâşâ ederken, diğer cephede harbin mevcudiyetini unutuyordu. Buraları da kemalen gezdikten sonra ertesi gün Asterapol mevkiine geldim. Burada heyet-i zâbitan, beni parlak bir sûrette karşıladılar. Tahminen bir hafta süren bu faideli seyahatimin son mevki olan Asterapol'dan Berlin'e müteveccihen hareket etmek üzere iken müşahedatımdan dolayı ne gibi hissiyat ile mütehassis olduğumu merak eden zâbitan gördüğüm şeylerden hangisinin daha ziyade tasvib-i takdirimi mucip olduğunu sordular. Cevaben dedim ki: "Her şey mükemmel... Her ceht, milletinizin her husûstaki âsâr-ı tekâmülünü bahir bir delil-i teşkil edecek tarzdadır."

Dârü'l-harekâta maddiyat ne kadar muntazam ise, askerlerin maneviyatı da o kadar memnuniyet-bahşadır. İnsan, Alman askerlerinin harp meydanında değil, bir sūr-per sūrurda meşgul zannediyor.

Benim en ziyade hoşuma giden, askerin sıhhat ve hayatında gösterilen ihtimam ve itibardır. Askerin çehreleri, esvapları, temiz. Hepsinin evlerindeki gibi sıcak odaları vardır. Yiyecek ve içecekleri de fevkâlâde muntazam. Bu tarz ile hpesi güzel bir sıhhat ve büyük bir maneviyata sahiptir. Bu halde bulunan askerin tabii büyük bir zevk ile gazada devam ediyor ve bu gibi askerden sadr olacak fiil ve hareket-i muzafferiyyetten başka bir şey olamaz. Onun için ben her şeyden ziyade bu cihetin takdir ve havânîyim. Mukabeleten dediler ki: “Teveccühatınıza teşekkür ederiz. Bununla beraber şunu da söylememiz icap eder ki siz bize en büyük bir kumandanın vereceği bir cevabı verdiniz.”

Kendilerine dua ettikten ve hakkımızda gösterilen âsâr-ı mühmân-nüvâziden dolayı kumandanlarına ve heyet-i zâbitan ayrı ayrı teşekkürler eyledikten sonra trenimize rakip olarak Berlin’e müteveccihen hareket eyledik.

Berlin: 14 Mart 915

Mehmet Sâdi

(Nu: 6500, 9 CE. 1333, 12 Mt. 1331, 25 Mt. 1915, s. 1.)

***

3.23. Çeşitli Hastalıklar İle İlgili Yazılar

Türklerin Azalması Esbâb-ı Mühimmesinden

EMRÂZ-I SÂRİYA HAKKINDA KONFERANS

Dün Beyazıt'taki Türk Ocağı'nda Bakteriolog Osman Şerafeddin Bey tarafından emrâz-ı sâriyanın biz Türkler arasında yaptığı tahribat hakkında uzun bir konferans verilmiştir. Hatip evvela emrâz-ı sâriyanın insanlara bir tufânı gibi musallat olduğu pek tabii rakamlarla gösterdikten sonra demiştir ki:

“Avrupa’da Kara Ölüm namı alan bu müthiş hastalık bir zamanlar aileleri, şehirleri hatta diyebilirim ki birçok milletleri mahvetmiştir. Jemiyen zamanından İstanbul’da günde 10 bin kişinin vebaya tutulduğu menkuldür. Yine bu veba 1348’den 1353 tarihine kadar, yani beş sene zarfında Avrupa nüfûs-ı umûmiyesinin dörtte birini mahveyledi. Avrupa’nın o zamanki nüfûsunu 100 milyon farz edersek telefâtın yekûnu bütün dehşetiyle nazarımıza çarpar.

Başka memleketlere gitmeye ne hâcet! Bu korkunç salgının bizde, Türkleri ürpertecek korkunç misalleri vardır. 1773 senesinde idi. Kirmanşah ve Kürdistan-ı İrani’de veba zuhur etmişti. Şubat ibtidasında vebanın Bağdat’a sirayet ettiği haberi geldi. 6 Şubat’ta bu şehirde günde 350, 400 vukuat çıkmaya başlanmıştı. Ahâli hakîkaten dehşete gelmiş, şehirden firara hazırlanmış idi. Fakat hükümetin vazî ettiği karantina buna mani’ oluyordu. Biraz sonra bu vukuat günde 1500’e çıktı. O zaman bütün Bağdat ayaklandı, herkes kaydı kırarak Dicle sahillerine döküldüler... Şehir تنها kalmıştı... Evler cenazelerle dolu idi... Kırılardan koşup gelen çakallar, kelpler Bağdat’ın belli başlı sakinleri olmuştu... Ve bunlar odalardaki cenazeleri yerlerken hâsıl olan taaffundan maraz az bir zaman zarfında iki milyon insanı telef etti...

Konuya geçelim... İnsanlar bu hastalık yüzünden hâlâ az mı kurbanlar veriyorlar! 1897’de Rusya’da 296 bin kişi yine o tarihte Hamburg gibi temiz bir Alman şehrinde 3 ay zarfında 8 bin kolera vukuatı görünüyor... Hamburg’a hastalığı Ruslar getirmişti. 1280 senesinde İstanbul’da zuhur eden kolera da günde 2000 kişi musab-ı vukuat vukuu bulduğu nakl olunur:

Çiçek hastalığına gelince bugün ehemmiyetçe adeta hiçe iten, geçmiş zamanların bu müthiş salgını ne vukuatlar ne canlar yakmıştı! 17 ve 18’inci Avrupa halkının yüzde doksan beşi bu hastalığa yakalanıyordu... Muaf olanlar ancak tesâdüfî olarak hastalığa aşılana münhasır kalıyordu. 17’inci asrın nihayetlerinde Almanya’da her sene bu hastalık 70 bin kişiyi öldürüyordu. Yine o senelerde bütün Avrupa’da her sene bu hastalıktan 400 bin vefiyât

oluyordu. Hatta bu asır zarfindan Avrupa nüfusunun adem-i tezayüdüne sebep olarak bu hastalığı gösterirler. Bunlar ne müthiş rakamlardır düşünüyor musunuz?

Bunlar beşeriyete musallat olan sarı hastalıkların pek salgın olanlarıdır. İki sene, beş sene sonra tesirlerini kaybederler. Sarı hastalıkların şiddeti salgın olmayan, fakat dâimâ insanlar arasından eksik bulunmayanları da vardır. Bunlarda tifo, difteri, öksürük, kızamık vesairedir. 1909 senesinde Almanya'da difteriden 15.915, boğmacadan 15.142, tifodan 2.065 vefat vuku bulmuştur.

Şehremininin tertip ettiği istatistiklerden 1315 senesinde İstanbul'da vefiyâtın 10.529'a baliğ olduğunu anlıyoruz. 1318 senesinde ise bu miktar 14.771 kişiye baliğ olur. Efendiler emin olun ki hakikat daha müthiştir. Çünkü hastalıkların çoğu gizlenir veya doktor güç yetişir yahut hastalığı teşhis edemez. Muhârebe ve muhâceret gibi sebepler emrâz-ı istilâiye için pek müsaittir.

1870 senesinde Alman ordusunun muhârebe meydanındaki zayıyatı 43 bin kişi idi. Hâlbuki 1872'de Almanya'da çiçekten 162.111 kişi telef olmuştur. 1870 senesinde Fransa'da telef olanlara nazaran harp meydanında telef olan Fransız askerinin miktarı ancak 53 raddesinde idi. Rusya 93 harbinde sefâlet yüzünden, muhârebeye telef olan askerin iki misli halk kaybetti.

Efendiler... Emrâz-ı sâriya öyle hastalıklardır ki öldüremediği insanlar üzerinde pek feci' izler bırakır. kızıl hastalığı pek çok kimseleri kör etmiştir. Bu maraz bu yüreklere sirayet eder. Sahibi zürriyetinden mahrum eder, alil bırakır. Bu hastalığın yüzünden insanlar neden bu kadar adam kaybetsin? Çünkü fen. Tababet bugüne kadar bu emraza karşı o kadar kati' tedbirler, şifalar tedârik etmiştir ki daha şimdiden bu tedbirler beşeriyeti bu salgınlardan tahlise kâfidir. İşte bir misal: Memeli hayvanattan aldığımız bir iş sayesinde çiçeği insanlar arasından ibtian tard etmek kâbil olmuştur. 1862'den 1876 senesine kadar Prusya'da her yüz bin nüfusun 51.006 kişisi bu hastalığa tutuluyorken şimdi bu miktar 1, 7'ye indi. İngiltere'de, İsveç'te, Avusturya'da aşının pek kati' ve şâfi tesirleri görüldü. İstanbul'da 1312 senesinde çiçekten Hicrî 319 senesinde 129, 132 senesinde 228, 1334 senesinde 349, 327 senesinde 17, 329 senesinde 45 vaka görüldü. Hastalık bazı seneler iniyor, bazı seneler çıkıyordu. Sebebi ise hastalığın savleti artmaz çıkan bir irade-i seniyye ile takidâtın çoğalmasa ve bir az sonra takidâtın gevşeyerek vukuatın yükselmesi idi.

Lekeli hummaya geçelim... Bu yüzden verilen ziyanlarda az mıdır? Fakat bu hastalığın mikrobu kandadır. Kan ise damarlarımız içinde mahfuzdur. Bina'en-aleyh temiz bir hastahânedede bu hastalığa yakalanmak pek mümkündür. Fakat araya bit girerse mesele

değişir. Çünkü bitin bir hortumu vardır. Lekeli hummaya tutulmuş adamın kanını emerek hortumu besleyen bir bit sağlam bir adamı ısırır ısırılmaz hastalığın o adama geçeceği tabiidir.

Efendiler Bahaddin Şakir Bey sizlere Anadolu'da hüküm süren ocaklar hanümanlar söndüren hastalıklardan bahsederken pislikten şikâyet etmişlerdir. Evet, emrâz-ı sâriyadan dizanteri, kolera, tifo şöyle geçer. İstanbul'da bile iyi bir su yok iken Anadolu'da kır suyu içen halkı düşünelim. Bu kuyunun ağzı açıktır. Her pislik buraya girebiliyor. Irak'a gelince burada da pislik pek müthiştir. Anadolu'yu pek geride bırakır. Burada taş ve kerpiçten yapılan evler pek korkunç bir manzara arz ederler. Halkın libası bir gömlek bir dondan ibarettir. Kışın bunun üzerine birde yün aba giyerler. Bu aba, yatak, yorgan, yastık, yolluk eşya hülâsa her şeydir. Ekmek kuru ve kayış gibidir. Buna biraz da hurma ilâve ediniz. İşte Irak hayatı ve maişeti bundan ibarettir. Irak'ta abdesthâne yoktur. Dicle'ye o güzel Dicle insan pisliklerini layenkati taşır. Bağdat'ın karşı yakasında Dicle'ye su almaya gelenler ellerindeki değnekler ile pisliği iterler ve destilerini doldururlar. Bağdat'ta mahallelerde bütün havuzlar vardır. Et, pirinç, fasulye bu havuzlarda yıkanır. Yine bu havuzlarda abdesthâne ibrikleri daldırılmak sûretiyle doldurulur.

Filistin'de pek pistir. Buralarda bundan iki bin sene evvelki adet hâlâ muhafaza ediliyor. Sokaklar, her yer deve ve insan pislikleri ile melûnedir. Burada insanların giydikleri şal ve entarilerin pisliği görülmeli... Hâlbuki biraz ötede Helma isminde bir Alman köyü vardır ki mükemmel şoseleriyle yolların iki tarafındaki yeşil ağaçlarıyla iki katlı kâr-gir evleriyle bir cennet manzarası arz eder. Her evin bahçesi vardır. Sokaklar iki defa sulanır. Köyün ortasındaki büyük bir kule nazar-ı dikkatimizi celp eder. Bu bir sur hazinesidir. 10 metre derinlikten alınan suyu bütün evlere tevzi eder. Köyde diğer büyük bir binada süthânedir. İşte iki misal!

Dertlerimizi gidermek için üç âmil lazımdır. Biri teşkilât-ı sıhhiye, etba, halkın tenviri. Bahaddin Şakir Bey doktor yetiştirileceğinden bahsettiler. Yetiyecek doktorların müdebbir ve san'atlarına vakıf olmaları şarttır. Memleketimizde bir Hıfzu's-sihha müessesesi tesis etmek behemehâl lazımdır. Buna teşebbüs olundu. Üç, dört seneye kadar meydana gelir ümit ederim. Anadolu'da muhtelif mevkilerde muayene yerleri yapılmalıdır. Buralarda otururlar ve tehaffuz alet ve edevâtı gönderilmelidir. Ve seyyâr Enver tehaffuz teşkilâtı da ister. Bütün bunları yapmak hükümetin borcudur. Hükümet bu husûsta betâet gösterirse her şey beyhudedir. Hükümetten yardım göreceğimize eminim. Çünkü onlar münevver divitten tereküp ediyorlar. En mühim ve müşkül cehte gelince bu da ahâlinin cehaletidir. Halkımızın dimağını tenevvir etmek sirâyet-i emrâz aleyhine atılacak en mühim hatvedir.

Fariza Bağdat'ta veba çıkmıştı. Musevîler, İsevîler doktorlara koşarak aşı yaptırıyorlardı. Hastalık Müslümanlara, Musevîlerden geçmişti. En büyük kurbanları ise yine Müslümanlar verdi. Bu cehaletten ileri geldi.

Emrâz-ı sâriya yolunda sarf edeceğimiz paraya acımayalım. Almanya'da âdî bir çiftçinin değeri 13, 14 bin mark addolunur. Biz canlı sermayelerimizi kaybetmeyelim... Çünkü o layenkata kazanır.

Anadolu'da köylü pis ve bitli imiş. Bunu öğrendik fakat düşünelim ki memleketimizin en gürbüz, dinç, çalışkan unsuru köylüdür. Bu unsur yaşamazsa her ümit söner.

Efendiler... Köylüyü ölümden kurtaralım... Çünkü onun varlığından bî-payan tamimler kazanıyor. Varidâtımızın kısm-ı küllisini köylü veriyor... Onlar birer hakikat [?]

hakikatleri meydanda iken onun derdini yaşatmak bizim için en [?] şiddetli alkışlar.)

İmzasız

(Nu: 6919, 14 R. 1334, 4 Ms. 1332, 17 Ms. 1916, s. 2.)

*

Türklerin Azalması Esbâb-ı Mühimesi Hakkında SITMA HASTALIĞINA DAİR BİR KONFERANS

Dün Türk Ocağı'nda Doktor İsmail Hakkı tarafından sıtma hakkında bir konferans verilmiştir. İsmail Hakkı Bey sıtmanın memleketimizde yaptığı tahribatı bir veçhe ati cümleler pek açık ve amilî bir sûrette izah etmiştir:

“Sıtma pek ehemmiyetsiz bir maraz addolunur. Fakat onun çöktüğü yerlerde az zamanda yaptığı tahribat vebalardan, koleradan acaba aşağı mıdır? Anadolu'da ne kadar köyün, bu hain hastalığın pençesi altında mevcudiyetlerini ortadan kaldırdı. Bizde bir darb-ı mesel vardır: (Sıtma: Ben bir tuttuğumu kırk yıl sonra tanırım... dermiş) Fi'l-hakika sıtma kanı tesmim eder. Kandaki kırmızı yuvarlaklara musallat olur. Karaciğerde, midede, kalpte bile tesirini gösterir, bazen dimağdaki küçük damarlara kadar savlet eder ve hastayı _____

dört saat zarfında öldürür. Anadolu savlet tahribatını en ziyâde münbit sulak köylülerle tanışmıştır. Fi'l-hakika Anadolu [?] öyle sulak vadiler, ovalar vardır ki [?] evlada büyük bereketli yerlerin köysüz, [?] kaldığına hayret eder. Fakat dikkatli bir nazar lâhak sık tesâdüf edilen mezarlıklardan, köy harabelerinden oralarda vaktiyle bir takım insanların sakin olduğunu görebilmekte müşkülât çekmez.

Mesele daha ziyâde tamik olursa anlaşılır ki bu münbit topraklardan insanları uzaklaştıran başlıca sebep sırmadır. Bu gibi yerlerde zengin çiftçiler müstemleke tesis ederler. Öteden beriden para ile amele toplayarak ziraat yaparlar. Bu yüzden de Anadolu fakirleri pek çok kurbanlar vermektedir. Çünkü fakir köylü o bataklık yere gidince pek az zaman sonra hastalığa istidad hâsıl eder. Sıcaklar başlayınca sıtmada kendilerinde tesirini göstermeye başlar. Hasat zamanı yaklaşınca bu gibi müstemlekelerde çalışacaklara verilen paranın fazla olmasını istilzam eden sebepler bir kata daha anlaşılır. Şimdi artık beller tamamıyla bükülmüş, çehreler sararmıştır. Sıtma bu zavallı işçileri bütün hainliğiyle kemirmekte ve pek çoğuna kendine gelmek nasibini bile çok görmektedir. Memlekette

amele hastalığı da biraz götürür ve bu sûretle sıtmanın daire-i sirayeti bir kat daha çoğalır.

İçkinin sıtmayı def ettiğine dair Şark'ta kanaat vardır. Hâlbuki içki bi'l-akis sıtmayı davet eder. Bi'l-hassa içki kullananlarda kan sık sık dimağa hücum ettiği cihetle hastalık az zamanda dimağdaki küçük kan damarlarına sirayet eder ve hastayı yirmi dört saatte öldürür. Doktor Crut yazdığı bir risalede vapur iskelelerinde çalışan Türk kömürcü hamalların yevmi 11 ila 14 saat çalışmalarına mukabil Bulgar ve Romanyalı amelenin ancak 3, 4 saat çalışabilmesini Türklerin küül istimal etmemelerinde buluyor. Fi'l-hakika suiistimal edilmeyen bir vücut her nevi arızalara bir mukavemet göstermektedir.”

Hatip ba'de Anadolu'da yüz seneden beri muhacirlerin sıtmadan pek çok kurban verdiklerini ve aşiretlerin iskânı esnasındaki zayıatın da hadden aşırı bulunduğunu söylemiş ve demiştir ki: “Bu zavallılar bataklık ve sulak yerlerde iskân edildiler. Sıhhatlerine ihtimâm bulunmadı. Sıtma biraz sonra büyükün bu yeni köylerde meşum bir kasırga gibi esmeye ve hanümanlar yıkmaya başladı. Buralarda telef olanlar bî-had ve hesaptır. Bir kısmı da başka yerlere firar ettiler... Sıtma pirinç ekilen yerlerde ve çay kenarlarında da mebzuldür. Sulak yerlerde çiftçi ameleliğine giden Menteşeliler bu yüzden verdikleri kurbanları yana yakıla anlatıyor.”

Doktor ba'de sıtma mikrobunun sıtmalı insanlardan sivrisineklere ve onlardan da diğer insanlara geçtiğini ve dişi sineklerin midelerinde mikrobun birleşerek ürediğini ve insan kanıyla beslendiğini izah etmişler ve bu mikrobun Doktor Laveran tarafından keşf olduğunu anlattıktan sonra sıtmanın azalması için evvela sivrisinekleri saniyen da sıtmalı insanlardaki, hal-i maraziye mahvetmek lazım olduğunu ve sivrisinekleri mahvetmek için

bataklıklara gaz dökmenin pek müessir bulunduğu ve sivrisineğin yumurtalarının tamamıyla telef olduğunu söylemişler ve sulak yerlerdeki çimenleri, otları biçmek, araziyi sürmek, çalılıkları temizlemek gibi tedâbirin de tesiri olacağını ber-tafsil anlatmışlardır.

Bundan sonra Muallim Doktor Koh tarafından keşf olunup Fransa’da edilen tecrübeye nazaran Sülfatonun sıtmaya karşı ne dereceye kadar vücûdu müdafaa ettiğini izah ederek devlet sülfatosu namı verilen ve köylerimizde pek ucuz olarak tevzi olunabilen sülfatonun faideli tesirler yapması memul olduğunu ilâve ederek konferanslarına hitam vermişlerdir.

İmzasız

(Nu: 6929, 24 R. 1334, 14 Ms. 1332, 27 Ms. 1916, s. 2.)

*

MEMLEKETİMİZİN SIHHAT-İ UMÛMİYESİNE DAİR

Sıhhiye Müdür-i Umûmîsi Esad Paşa ile Mülâkat

Birçok vakıa-ı mühimme karşısında bulunmakla beraber sıhhatimizi hiçbir dakika ferâmûş edemeyiz. Bunun için, her fırsat düştükçe, sıhhatimizden bahs, sıhhatimiz hakkında halkımızın nazar-ı dikkatini celp etmeyi, “İkdâm” bir vazife-i vicdaniye addeyler.

Muharrirlerimizden birini ahiren Suriye’de seyahat teftişine icrâ eden Sıhhiye Müdür-i Umûmîsi Esad Paşa’nın nezdine azam ederek hayat ve sıhhat-i hazıramız hakkındaki meşhûdat ve ihtisaslarını istifsâr eyledik. Mümâ-ileyhin beyanâtı âtiye derç ediyoruz:

Memleketimiz muhtelif gavâil karşısında ve büyük bir harp ile meşgul olmakla beraber sıhhatinden daha mühim bir meseleye mâlik değildir. Sıhhat-i umûmiyemizle daha az, hatta aynı derecede mühim mesâil vücut olabilir, fakat onun fevkinde tutulacak hiçbir mesele yoktur. Senelerden beri memleketimizin sıhhati hakkıyla nazar-ı dikkate alınmamış, düşünülememiştir. Bu yüzden dolayı hastalık unsurları, esbâbı çoğalmış, memleketi kemirmeye, tahribe başlamıştır. Açık bir hakikat varsa o da nüfûs-ı umûmînin tenakusudur. Köylerde bu hakikat vazihen görüyor. Seyahate çıkanlar bilirler ki her köyünde medhâlinde köyden büyük bir mezarlık vardır. Bazı köyler 100’de 20’yi harap olarak ancak kırkı kalmıştır. Hatta bazen bütün bu köyden bâkide yalnız enkâz mevcuttur. Nüfûsu tenkil eden esbâp devam ettiğinden yaşayanlarda alil bir haldedir. Bu halin bekâsı bi’t-tabii inkırazını bâdî olur. Bina’en-aleyh ibtida derdi sonra devâlarını öğrenmek, bilmek hepimizin borcudur. Tereddüdümüz esbâb-ı âtiyeden münbaistir:

Köylerde, kasabalarda şerâit-i hayatiye-i esâsiye mefkûd bulunuyor. Hava saf değildir. Köyle bataklıkların yanındadır. Medhâlinde merzegalar vardır. Bu kileri solur, tozlar havayı ifsat etmektedir.

İçilen sular mülevvesdir.. Ya nehir ya dere veya kuyu suyu içiliyor. Menbaalarında temiz olan bazı sular gelinceye kadar telvis edilerek gayr-ı kâbil şurup bir hâle giriyor. Bütün bunlara esbâb-ı tâliye inzimâm eyliyor. Meselâ pislik. Birçok evlerde abdesthâne yoktur. Bu hâl sarı hastalıkların vasi mikyasta icrâ-yı tahribat etmesine meydan verir. Sıtma husûle gelir. Nehirlerin mecrâları tathir edilerek bataklıklar hâsıl olduğundan sıtmanın daire-i. Sirâyeti gittikçe tevsi eylemek istidâdını gösteriyor.

Sonra mana-yı sıhhat tamamiyle anlaşılmadığından hekime müracaat lüzumunu hisseden pek azdır. Mütedabbipler de ayrıca bir felâket teşkil ediyor. Şehirlerde çocuk düşürmek ayrı bir derttir. Câhil kadın ahlâken, kânunen derece-i mesuliyeti bilinmediğinden adeta aksırır gibi çocuğu düşürmektedir. Ma'a'ma-fih bu hâl ekseriyetle büyük şehirlerde vâki oluyor.

Tereddî-i nesliyemizin pür-seb-i mühimi de şehir ve köylerin şerâit-i sıhhiyeye tamamen mugayyir yerlerde bataklık ve su kenarlarında tesis etmiş olması, mesken namına yapılan kulübelerin şerâit-i sıhhiyeden ârî bulunmasıdır. Hayvanlar ve insanlar bir arada yatıyor. Ahırlar, yatak odalarının yanındadır. Bizde ki emrâ kâfi gelmiyormuş gibi birde hayvanların hastalıklarına tutuluyorlar.

Daha sonra sokaklarda kaldırım, lağım ve su boruları mefkûddur. Bunları ihtiva eden şehirler yok denilecek kadar azdır. Ma'a'ma-fih belediyelerin vâridâtı pek azdır. Ve'l-hâsıl bu ve bunlara inzimam eden birçok sebepler nüfûsumuzu günden güne azaltmaktadır. Hepsinden büyük olan tenâkus-ı nüfûs afetinin önüne geçmek için ittihaz olunacak tedâbirin başlıcalarını zikr edelim:

Köylerde ve şehirlerde herkes istediği yerde, istediği şekilde hâne yapmamalıdır. Evler, hükümetin tayin ettiği biçimde, kâfi derecede olan pencereleri güneşe karşı ve ufak bir bahçe ortasında, ahırdan uzak olmalıdır. Birde yekdiğerinden uzak mesâfelerde, küçük küçük köyler yapılacak hiç olmazsa 100 hânedan daha küçük köy teşkil olunmamalıdır. Bu sûretle amûr-ı idâre ıshhiye ve içtimâiyye pek ziyâde mazhar teshilât olurdu.

Sıtmadan kurtulmak için bataklıkları behemehâl kurutmak lazımdır. Hükümetimiz muvakkit bir madde-i kânunîye ile 50 bin lira tahsisât vererek köylüye pek ucuz bir fiyatla tehaffuz için “Kinin deta” tevzi edecektir. İstanbulumuzun suları ve lağımları da şayan-ı memnuniyet bir halde değildir. Noksanlar çoktur. Civardaki bostanlar. Ekseriya mecrâ sularıyla ıska olunmaktadır. Tifo gibi ekser hastalıklar bundan husûle geliyor. Hamd olsun İstanbul büyük bir belâdan kurtuldu ki o da tozdur. Şehirlerde şose inşaaası kâr-ı akıl değildir. Çünkü toz husûle getirir. İstanbul, parke ile döşenmeye başladığından beri tozdan kurtulmuştur. Ma'a'ma-fih Terkos'un hâlâ büyük fevâidi görünüyor.

İstanbul'da sarı hastalık kalmamış gibidir. Bir iki haftada bir görülen kolera vukuâtını yolcular tevhit etmektedir.

Ahiren seyahat ettiğim vilâyette de emrâz-ı sârîyayı, hamd olsun, korkulacak bir halde görmedim. Orada Heyet-i Sıhhiye-i Mülkiye ile Askeriye tevhit-i mesâi ederek emrâz-ı sârîyaya karşı mücâdele etmekte pek muvaffak olmaktadır.

İmzasız

(Nu: 7038, 17 ZK. 1334, 2 Ey. 1332, 15 Ey. 1916, s. 1.)

*

FRANSA'DA RUH TAKVİYEHÂNELERİ

Lâ-ale't-tayin-Matin-in Bir Nüshasını Açtı. Bi't-tabi Halka ve Ekseriyete Hitâb

Eden Ser-Sütûnu Şu Meseleyi İhtivâ Etmektedir:

Tesis Edilecek Bir Müessesese

Ziyâ-dâr Hâneler

Fransa'nın her şehrinde, halk için, ruhunu ve maneviyyâtını takviye edecek yurtlar açmalıdır.

Baş-muharrir maneviyyâtın sükûtundan bahs ile Fransa'nın her şehrinde, milletin duçar olduğu ümitsizlik, ye's, neşesizlik hastalığına karşı gelmek için bazı müessesâtın takviye-hâne haline kalb edilmesini, oralarda muhârebenin behemehâl kazanılacağına dâir münâsip zevâta vâaz ettirilmesini şiddetle tavsiye ediyor. Halk tarafından müntehib ve bina'en-aleyh onun itimâdını hâiz Belediye Reisi, azâsı, mecâlis-i idâre erkânı, vâiz, râhip, muallim gibi zevâtın bu işi görmeye ziyâdesiyle kâbiliyetli oldukları bahsettiğimiz makâlede ileri sürülmektedir. Hükümet dâireleri de bu işi göreceklerdir. Muayyen saatlerde, her fırkaya mensûp efkâr-ı muhtelif erbâbı memurlarla birlikte bilâ-içtimâi ümit ve neşe olan kimselere lazım gelen ağdiye-i Ruhiyyeyi vereceklerdir. Kilisesinde Papaz, mektebinde hoca da, büyük ziyâdâr hânenin haricinde irşâdiyelerini ifâ etmelidirler.

Büyük şehirler de, büyük hatipler, sokak ortalarında hakâiki halka neşretmek için âteşîn sözler söylemelidirler. Büyük ediplerde aynı vazifeyi ifâ etmekle mükelleftirler. Ruhları galeyâna getirmek, onları bu hal-i meyûsiyetten kurtarmak için nümâyişler yapmak iktizâ eder. Propaganda cemiyetleri rakamlar ve vakaları muhtevî levhaları göz önüne koymalıdır. Bütün bu teşebbüsât ziyâdâr hâneler tarafından ale'n-nihâye takdir edilmelidir. En mecra köylere varıncaya kadar, okumak yazmak bilmeyen her unutulmuş köşe de bu vazife ifâ olunmalıdır.

İmzasız

(Nu: 7210, 14 CE. 1335, 8 Mt. 1333-1917, s. 1.)

*

ŞEHRİMİZDE EMRÂZ-I SÂRIYE MÜCÂDELESİ

İstanbul emrâz-ı sâriye mücâdele heyeti ifâ-yı vazifeye başladı. Heyet münhasıran emrâz-ı sâriye ve bi'l-hassa lekeli tifo, humma-yı rabie ve koleraya karşı mücâdele edecektir.

Şehrin vezâif-i sıhhiye-i belediyesiyle eskisi gibi şehramâneti sıhhiye müdür meşgul olacaktır. Lekeli humma memleketimizde öteden beri beledî bir sûrette hüküm sürer. Son zamanlarda payitahtta ehemmiyetli bir sûrette intişâr etmiştir. Bu hastalık zengin, fakir, ihtiyar ve genç, erkek, kadın, zayıf ve kuvvetli tanımaz. Hastalıklı tek bir bit kuvvetli bir genci bile aşılamağa kâfidir. Lekeli tifoda intân-ı membâ hasta insanlardır. Vasıta-ı nakil yegâne “bit”lerdir.

Bina'en-aleyh bu hastalığa karşı mücâdelede iki mühim esâs takip edecektir. Birincisi, lekeli tifoya yakalananları vaktiyle tanımak ve etrafında bulunanları zarar ve tehlike vermemek için fenni bir sûrette temizlemek, ikincisi de nerede bulunursa bulunsun “bit”leri imhâya çalışmak.

1- Emrâz-ı sâriye nizâm-nâmesi mucibince, tabib-i müdâvi, aile reisi bulunmadığı halde aynı mahalde ikâmet eden en büyüğü, hastabakıcılar, ebeler, hasta ile aynı mahalde ikâmet etmek şartıyla hâne veya mesken sahipleri, apartman kapıcıları, hân odabaşlıları, otel müstecir ve müdürleri, mağaza ve dükkân sahipleri, mahalle imamları, Kilise ve Sinagog'da bu vazife ile mükellef bulunanlar, mektep, dârüssanayi, eytamhâne, hapishâne, mağaza, otel, apartman, hân, hamam gibi emâkin-i müştereke de zuhûra geldiği takdirde emâkin-i mezkûre müdürü ve müstecezleri veya bunların vekil-i amûrları, vapur, gemi kapıları veya gemici reisleri tarafından hastalık vukûatı ihbâr edilir.

Bir şahısta humma ve kırıklık görülünce alâkadâr olanlar derhâl tabib müdâvisine veyahut mıntika mücâdele tabibine veyahut belediye tabibine veyahut polise ihbâr etmeye mecbûrdurlar. İhbâr etmeyenler mezkûr nizâm-nâme ahkâmı mucibince tecziye edileceklerdir.

2- Tabib müdâvi bir hasta yirmi dört saatten fazla devam eden humma görünce hastayı etrafındakileri istihvâb edecek, aynı zamanda hastadan, “lam” üstüne kan alıp en yakın muayene merkezine gönderecektir. Ve icâb eden tedâbir-i sıhhiye ve bi'l-hassa “bit” tahri ve imhâsına teşebbüs edecektir.

Kan muayenesinin neticesine intizâr ile tevzi edilen emrâz-ı sâriye ihbâriye varakasını doldurup en yakın mıntika-i mücâdele tabibine göndermeye mecbûrdurlar. Göndermeyenler kânûnen tecziye edileceklerdir.

Tabib müdâvi sarı hastalık teşhisini vasi edince en seri vasıta ile emrâz-ı sâriye-i ihtiyariye varakasıyla hastanın bulunduğu mıntika-ı mücâdele tabibini haber-dâr etmeye ve icâb eden tedâbir-i sıhhiyeyi tatbik etmeye mecbûrdur.

3- Sarı hastalık tahakkuk ettikten sonra mıntika-ı mücâdele tabibi hastanın bulunduğu mahalde tedâvisini muvaffak görmez ve ahirine sirâyet tehlikesini hissederse hastayı derhâl en yakın hastahâneye gönderecektir. Tabibin emrine muhâlefet katiyen mesmû değildir. Şehrin en mükemmel ve askerî hastahâneleri bu gibi hastalara tahsis edilmiştir.

4- Bit imhâsı: Mücâdele heyeti etibbâ ve memurîni her tarafta bit taharrî edeceklerdir. Sıhhat-ı umûmiye namına bitli bulunmak memnûdur. Şirketler, müesseseler, fabrikalar, imâlâthâneler, oteller, hâneler ve bi'l-umûm ticâretgâhlar vesâire de memurun ve müstahdimin tahâret ve nezâfetinden ve bitli bulunmalarından bunların müdür veyahut sahipleri mesul tutulacaktır. Meselâ bir şirket müstahdiminin muayenesinde bit bulununca mezkûr şirketin müdüriyeti mesul tutulacak, bir taraftan ceza-yı nakdî alınacak ve aynı zamanda teşhir edilecektir. Bunun için büyük şirket ve müesseseler, mevcûd ise tabipleri vasıtasıyla, müstahdimini hergün yoklamaya ve nezâfet ve tahâretlerini temine mecbûrdurlar.

5- Aile reisleri kendi hânelerinde bulunan aile efrâdıyla hıdmetçi vesâirenin temizliklerini temine ve bitli gezdirmemeye mecbûrdurlar.

6- Kan muayene merkezleri İstanbul cehtinde: Haseki Nisâ, Cerrâh Paşa Hastahâneleriyle Çemberlitaş'ta kâin bakteriyolojihânedir.

Beyoğlu cehtinde: Şişli Etfâl Hastahânesi, Gümüşsuyu Hastahânesi, Taksim Hastahânesi.

Üsküdar cehtinde: Tıp Fakültesi ve Üçüncü Seririyât Dâhiliyesi, Zeynep Kâmil, Beylerbeyi, Kuleli Hastahâneleri.

Mahmudiye Caddesi: Telefon numarası: 2219

İstanbul Emrâz-ı Sâriye Mücâdele Heyeti Riyâseti

İmzasız

(Nu: 7267, 12 R. 1335, 4 Ms. 1333-1917, s. 2.)

EMRÂZ-I SÂRİYEYE KARŞI MÜCÂDELE

Bâyezid Emrâz-ı Sâriye Mücâdele Dâire-i Sıhhiyesi

Bâyezid Merkezi: Bâyezid Belediye Dâiresi Bâyezid Mintıkası: Mehmed Kemâl Eczahânesi –Sultan Ahmed Nüzhet Eczahânesi- Kumkapı: Belediye mevkii- Sirkeci ve Eminönü: Belediye mevkii- Küçük Pazar: Belediye Mevki

Fâtih Emrâz-ı Sâriye Mücâdele Dâire-i Sıhhiyesi

Fâtih Merkezi: Fâtih Dâire-i Belediyesi- Fâtih: Mehmed Kâzım Eczahânesi- Eyüp Sultan: Hüseyin Firuz Eczahânesi- Karagümrük, Eski Ali Paşa: Kara Gümrük Polis Merkezi- Cerrâh Paşa. Hekimoğlu Ali Paşa: Belediye mevkii- Unkapanı: Belediye mevkii- Şehremini: Belediye mevkii- Balat: Belediye mevkii.

Üsküdar Emrâz-ı Sâriye Mücâdele Dâire-i Sıhhiyesi

Üsküdar Merkezi: Eski Hamam'da Dispanser- İskele mevkii: Merkezi sıhhiye- Yenimahalle, Toptaşı: Nedim Ağâh Eczahânesi- Doğancılar ve Selîmiye: Doğancılar Belediye mevkii- Kısıklı mevkii- Beylerbeyi: Said Efendi Eczahânesi Kuzguncuk, Çengelköy, Vaniköy dâhildir.

Kadıköy Emrâz-ı Sâriye Mücâdele Dâire-i Sıhhiyesi

Yeldeğirmeni: Bonfil Eczahânesi- Ihlâmur: Fâik İskender Eczahânesi- Örenköy: İsmâil Pertev Eczahânesi.

Beyoğlu Emrâz-ı Sâriye Mücâdele Dâire-i Sıhhiyesi

Beyoğlu Merkezi: Beyoğlu Dâire-i Belediyesi- Beşiktaş mintıkası: Eski Belediye Mevkii- Tophâne: Kapancı Karakolu karşısında Asporidi Eczahânesi- Kasımpaşa: Mustafa Hulûsi Eczahânesi- Galata: Pandeli Eczahânesi- Beyoğlu: Beyoğlu Dâire Merkezinde- Şişli: Balgatlı Sultanîye Eczahânesinde- Hasköy: Hasköy'de Belediye Eczahânesinde- Arnavutköy ve Bin: Arnavutköy Belediye mevkii.

Bâd-hevâ Hamamlar

Fukarâ-yı ahâlinin mecânen istihfâmı için konulur! Teviye rabt edilerek küşâd edilen hamamlar:

Lonca Hamamı, Aynavsaray'da Pazar, Perşembe, Cumartesi erkeklere ve Cuma, Çarşamba, Pazartesi, Salı kadınlara.

Dâvûd Paşa Hamamı, Davud Paşa'da Çarşamba, Cuma erkeklere ve Cumartesi, Pazar, Pazartesi, Salı, Perşembe kadınlara.

Sofular Hamamı, Aksaray'da Cuma, Pazartesi erkeklere.

Bostan Hamamı, Cebâli'de Salı, Çarşamba erkeklere ve Cuma, Cumartesi, Pazar, Pazartesi, Perşembe kadınlara.

Beşiktaş Hamamı, Beşiktaş'ta Çarşamba, Cumartesi erkeklere ve Cuma, Pazar, Pazartesi, Salı, Perşembe kadınlara.

Çukurcuma Hamamı, Galata'da Cuma, Salı erkeklere ve Pazar, Pazartesi, Perşembe, Çarşamba, Cumartesi kadınlara.

Küçük Hamam, Kasımpaşa'da Pazar, Perşembe erkeklere ve Cuma, Cumartesi, Salı, Çarşamba, Pazartesi kadınlara.

Çinili Hamam, Üsküdar'da Yenimahalle'de Cuma, Pazartesi erkeklere ve Cumartesi, Pazar, Salı, Çarşamba, Perşembe kadınlara.

Nişancı Hamamı, Kumkapı Nişancısı hergün kadınlara.

Çamaşırhâneler

Arabacılar Hamamı Ayvansaray'da, Sokullu Hamamı Aksaray'da, Küçük Hamam Kasımpaşa'da- Yeni Hama Kasımpaşa'da- Çinili Hamam Üsküdar'da Yenimahalle'de- Küçük Hamam Üsküdar'da Karaca Ahmet Caddesi.

İmzasız

(Nu: 7272, 17 R. 1335, 9 Ms. 1333-1917, s. 1.)

*

EMRÂZ-I SÂRİYE VE MÜSTEVLİYEYE KARŞI HALKI İKÂZ VE TENVİR

Geçen hafta Galatasaray'da Hilâl-i Ahmer Sergisi dâhilinde, sergi hey'ât-ı faâle azasıyla Matbuât-ı Osmanî erkânından mürekkep bir içtimâi akdedilmiştir. İçtimâin mevzuu ve gâyesi, esâsen Hilâl-i Ahmer sergisinde mühim bir kısım tefrik ve tahsis edilmiş olan sıhhat-i umûmiye mesâili hakkında halkın lüzûmu derecede nazar-ı dikkatini celb etmek üzere gazetelerin neşriyât-ı irşâdkârânede bulunmaları husûsu idi.

Sıhhat-i umûmiye mesâili milletlerce he zaman düşünülecek mesâil-i mühimme-i hayatîyedir. Bu sebeptendir ki Avrupa'da Sâlib-i Ahmer Cemiyetleri yalnız esnâ-yı harpte hal-i faâliyyette kalmıyorlar. Hal-i sulhta da müteşekkil buldukları memlekette sıhhat-i umûmiye mesâiliyle uğraşıyorlar. Hastalıklara karşı mücâdele ediyorlar.

Hilâl-i Ahmer Sergisini ziyâret husûsunda halkımız mücib-i memnuniyet bir rağbet gösteriyorlar. Fakat her sergiyi ziyâret eden acaba lüzûmu derece de mesâil-i sıhhiye ile alâkadâr oluyor mu? İşte mesele buradadır ve bahsettiğimiz içtimâi de bu noktayı temin için, halkımızın mesâil-i sıhhiyeye karşı alâkasını tahrik ve teşvik için akdedilmiş, bu husûsta matbuâtın malûmatına müracaat olunur idi.

İçtimâî neticesinde, şehrimizde münteşir rüfekâmızdan her biri bir mesele-i sıhhiye hakkında neşriyâtta ve tenvirâtta bulunmayı derûhte ettikleri gibi (İkdâm)'da ser-levhamızı teşkil eden "Emrâz-ı Sâriye ve Müstevlîyeye Karşı Tenvîr ve İrşâd" hıdmetini derûhte etmiştir. Bizim memleketin her memlekettten ziyâde alâkadâr olduğu sarı mütevlî sıtma, verem, emrâz-ı zührevîye gibi hastalıklar hakkında sütunlarımız müsâid oldukça makaleler ve fıkralar neşriyle vazifemizi ifâ edeceğiz.

***

Bugün, emrâz-ı sâriyenin meni' sirâyet ve icrâ-yı tedâvisinde gittikçe büyüyen ve ehemmiyet ihrâz eden serumlarla aşılardan bahsetmek istiyoruz.

Meselâ memleketimizde çiçek aşısı köylere kadar malûm ve her yerde kâbil-i tedârik ve tatbik, pek kolay olduğu halde zamanlar oldu ki çiçek hastalığı hatta büyük şejirlerimizde salgın bir sûrette icrâ-yı hüküm etti. Bundan şunu anlarınız ki: Mücerreb tesirlerini inkâr veya ihmâl ediyor.

Bu nokta-i mühimme nazar-ı dikkate alınarak Hilâl-i Ahmer Sergisi'nde serumlara ve aşılar, bakteriyoloji ve mikrobiyoloji istihzâratıyla alet ve edevatına bir salon tesis edilmiştir.

Serumların ve aşıların ehemmiyeti ve kavaidi bi'l-hassa harb-ı hazır esnâsında itiraz kabul etmez sûrette sâbit olmuştur. Eskiden harp başladıktan az müddet sonra zuhûr edip orduları kemiren emrâz-ı sâriye, harb-i umûminin milyonlara bâliğ o muazzam insan kitlelerine pek az sokulabilmiştir. Ve evvelce toptan tüfenkten ziyâde telefât-ı ikâ' eden bu sarı marazlar, Almanlar başta olarak, umûm-ı düvel muhârebede kavâid-i sıhhiyeye ve aşı ve serum tatbikine olunan itinâ sayesinde, akl-ı kalîl derecede zarar verebilmiştir.

Serum ile aşı âmil-i maraz mikroplardan usûl-i fenniye dâiresinde istihsâl edilir. Serum, hastalığa tutulduktan sonra tedâvi makamında yani şâfi olarak kullanılır. Aşı ise hastalığa tutulmamak için yani vâkî olarak müstemildir. Aşılar ve serumlar evvelce çiçek ve kuşpalazı gibi bir iki hastalığa münhasır iken, son zamanlarda bakteriyoloji feninin terakkiyyâtı sayesinde dizanteri, humma-yı tifo seydi, iltihâb-ı sehâyâ, kolera veya gibi muhlik ve sarı hastalıkların serumları ve aşıları bulunmuştur.

Bahriye Nezâreti sıhhiye müfettiş-i umûmisi Doktor Ömer Fuad Bey'in bize lutfen verdiği izahâta nazaran evvelce Avrupa'dan birçok mebâliğ mukâbilinde celb edilen ve kısmen bayat ve bozuk çıkan serum ve aşılar bir kaç senedir sıhhiye müdüriyet-i umûmisine mülhak bakteriyolojihâne dârü'l-müstahzâran kemâl-i muvaffakiyyetle ihzâr edilmiştir. Bu müstahzârat memleketimizin orduya ve sivillere mahsûs umûm-ı ihtiyacâtını temine kâfi miktardadır. Bakteriyolojihâne-i Osmanî'de başlıca tifo, kolera, dizanteri, veba aşılarıyla,

kuşpalazı, dizanteri, küzâz tetanos, meningokok iltihâb-ı sehâyâ serumları istihzâr olunmaktadır. Bu serumlar ve aşılarından harb-i hazır esnâsında fevkâlâde istifâde edilmiştir.

Osmanlı ordusunda dizanteri, humma-yı tifo seydi, kolera, iltihâb-ı sehâyâ gibi sarı hastalıklar kısmen pek az miktarlarda görülmüş, hastalık olduğu yerde itfâ' edilebilmiştir. Çünkü orduya dâhil olan Yunan erfâda dizanteri, kolera, tifo aşıları üçü birden tatbik edilmiştir. Küzaz denen tetanos hastalığı serumundan da mecrûhlar için büyük fâideler elde edilmiştir. Malûmdur ki bu hastalık bir biri yaralanınca yarası toprağa temâs eden kimselerde bulunur.

Ancak küzâz serumunun sûratle tatbiki elzemdir. Bir de humma-yı tifo seydi aşısının temin ettiği muafiyet müddeti altı ay, kolera ve dizanteri aşılarının devre-i muafiyeti üçer aydır. Bu sebeple her altı ve üç ayda bir askerin aşısı tecdid edilmektedir.

Veba yani taun aşısı da varsa da buna ender olarak lüzûm görülmüştür.

Bel soğukluğu gonokok aşısı da ne hastalığa muafiyet temin eder, ne de tedâviye müesser olur. Bu ancak hastalığın iltihâb-ı mufassal vesâire gibi ihtilâtâtına karşı müesserdir.

Bakteriyolojihâne istihzâratından bir de stafilokok aşısı vardır ki bu da bazı kimselerin vücûtlarında ve çehrelerinde görülen ergenlik, çiban, sivilce nevinden indiafaatın tedâvisi için müstahzırdır.

Lekeli humma için henüz aşı keşfedilmemiş ise de bu hastalığı kati sûrette teşhis etmek için bakteriyolojihâne de, vail felix teâmülü ihzâr edilmektedir. Bunun da tedâviyi tanzim ve temin husûsunda ehemmiyeti büyüktür.

Bütün bu serumlar ve aşılar bakteriyolojihâne-i Osmanî ve malzeme-i sıhhiye-i askeriye ve bir de mecziye merkezi hastahânesi dârü'l-müstahzırlarından istihsâl ve ihzâr edilmektedir.

133 seneden 332 senesi Kânûn-ı Evveli gayesine kadar takriben iki milyon kişiye tifo, 5 milyon kişiye kolera ve bir buçuk milyon kişiye dizanteri aşısı ver serumu takim edilmiştir.

Bu aşıları memleketimize ihzâr eden müessesât ve zevâtın himmetleri şayan-ı medh ve şükrândır. Şu kadar ki bu husûsta halkımıza büyük bit vazife-i nefise ve vataniye teveccüh ediyor.

Bu vesâit-i levâzım-ı sıhhiyeden istifâde etmek, kuşpalazı, çiçek, dizanteri, tifo, kolera, küzâz iltihâb-ı sehâyâ gibi çaresi bulunmuş hastalıklara artık kurban vermemek, hastası olanlar derhâl doktora, bakteriyolihâneye müracaatla serum ve aşı tedârik ve tatbik etmek, ihmâl etmemek şarttır.

Taşra belediyelerine de düşen vazifeyi söylemeye hâcet yoktur. Her belediye lüzûm-ı miktar serum ve aşı tedârik edip, ahâliye bunların tesirini anlatmak, tevzi etmek ve heder

sayılacak vefâyatın önünü almak büyük bir hıdmettir. Mademki memleketimizde bu kadar müesser avâmil-i sıhhiye istihzâr ediyor, bunlardan istifâde etmemek sıhhat-i umûmiye ve şahsiye nâmına bir kefr-i vatanî ve içtimâidir.

Etibbâmız tedâvilerinde bu nıkât-ı mühimmeyi nazar-ı dikkate almaya mecbûr oldukları gibi halkımızda tabib-i müdâvilerinden, yukarıda saydığımız hastalıklara karşı, serum ve aşı talep etmelidirler. Bizim en büyük hastalığımız olan ihmâli bu husûsta katiyen tard ve def' etmeliyiz. Sıhhat mesâilinde son derece itinakâr olmak esriye-i medeniye ve asriyede esastır.

İmzasız

(Nu: 7240, 14 CA. 1334, 7 Ns. 1333-1917, s. 2.)

*

ŞİŞLİ MÜESSESESİNDEN

Muharriri: Celâl Nûri

Şişli'deki Emrâz-ı Sâriye ve Akliyye Müessesesi'ni gezdiğim vakit millî bir gurur duydum. Bu dârü's-şifâyı muhârebenin bidâyetine kadar Fransızlar idâre ediyorlardı. Şimdi biz ele aldık. Garp medeniyetine ecnebi diye İtilâfın itmâm ettiği Türklerin idâresi ile asırlardan beri alyât husûsunda terakkî eden Fransızların bu müesseseyi ne halde bıraktıkları bir görülsün. İki tarz, iki medeniyet bir kere mukâyese edilsin.

Muhârebeden evvelki zamanlara rücû edelim: Esrâr-amîz, hayli Franklık mağazalar, hücreler, mahzenler. Bunların ekserisi yalnız tepedeki delikten zayıf ve meşkûk bir ziyâ alıyor. Müessesenin dört beş yüz sakini keşişlerin bed-keyfinde. Mecâninden biri, hastalığı icâbâtından olarak biraz galeyân alâimi gösterirse hemen kolları bağlanır, bu diri mezarlarından birine konur, on gün, yirmi gün belki daha fazla orada kalır lâkin burası ale'l-ade bir tımarhâne değil: Esbâb-ı dîniye vesâireden dolayı hükmen mücâvir telakkî etmesi lazım gelenlerde bu mezarlarda tevkif ediliyor. Moliere'in pek nefis ve pek manidâr Mösyö De Pourceaugnac'ı akla geldi. Hülâsa, tam yirminci asırda, bir kurûn-ı vastî savmaası, bir cizvit manastırı, bir esrâr dolabı... Fen, ilim, insaniyyet burada pek az mahzar-ı tatbik olmuş!

Bir de bugüne, Türk idâresine nakl-i nazar edelim: Müessesenin pek muktedir ve pek ziyâde bâdi-i iftihâr müdürü Doktor Mazhar Osman daha tırmahâneye girilmeden vaktiyle pek mutaassıbâne işlere, kullanılan bir dâireyi derhâl bir konferans salonuna tahvil ile kale olan meyelânı göstermiş. Eskiden zihinleri zehirlemek için içtimâ edilen bu yerde şimdi bir cizvit-i tâmmе dâhilinde muhâzarât-ı ilmiye de bulunuyorlar. Müsâmere bir iki saat kadar devam etti. Etibbâ, herkesin kolaylıkla anlayabileceği bir üslûpla mübâhis-i fennîye de bulundular. Biz de müstefid ve müteyakkız olduk. Frengi hakkında, bu hastalığın dimağa

tesiri hakkında pek güzel müzâkerât geçti. Gördük ki Garp medeniyetinin icâbâtından olan

bu da' bedhâş beşeriyyeti yalnız sıhhatinden değil hatta olan aklından bile mahrûm ediyor. Bir cadı gibi Frengi, hastasının vefâtıyla da ölmüyor, nesle intikâl ile vazife-i tahribkârîsine geri veriyor. Harbin İtilâf notasında münderiç müddet-i levâzımından biri de bu dehşetli, amîm, mütemâdi ve ferdin zevâliyle de zâil olmaz maraz ise... Yok cümlemizi uzatmalayım. Müsâmere, tekrâr edelim, pek istifâde-bahş olarak cereyân etti. Eğer muâheze ve münekkidlîğimizi unutmamak lazımsa diyelim ki nutuklarda çok ve bî-lüzûm Fransızca kelimeler istimâl ediliyor. Kendimi bir Ermeni Katolik meclisinde zannettim. Mukâbili mevcûd ve pek marûf olan kelimât bile bir eser-i îtiyâd olmak üzere

istimâl edilmiyor da kullanılıyor. Benim üzerine yaptığım oysa

 ettiğime nazaran bütün Lezbonlar, hep Almanya'nın

meşhûr nota edilen Lezbonlara .

  gelince...

Derler ki karikatür ve muâhezenin bir fazilet-i tashihkârîsi varmış. Doktor beylere, bunlara bir ultimatom vereyim: Mademki bir müesseseyi Türkler kabiliyetle bir numûne olmak üzere –ve bî-hakkın- tatbik gösteriyoruz. O halde ondan Fransızları çıkardığımız gibi lisân-ı tabirden de Fransız ıstılâhâtını tard etmeliyiz. Bu sûtûrumuz bakule mazhar olmazsa Osmanlılık nâmına söyleyeyim ki muâhezemizi tehzile kadar vardırıruz. Bu ceht ber-taraf. Fakat müessesenin bütün delileri Türk idâresinde insanî bir muâmele görüyorlar. Kuduranlar aslâ bağlanmıyor. Dayak yemiyor. Maraz saikasıyla köpürenler hemen banyoya sokuluyor, kendilerine müşfik bir tabib-i müsekkin ilaç veriyor. Kurûn-ı vartî artık Şişli'nin bu hazin müessesinden ebediyen kovulmuştur. Mecânîn, bu idâre altında, adetâ bahtiyârdır. Kimi mütemâdiyen makâlât-ı manzûme ve mensûre inşâd ediyor, kimi sulh kongresi ile uğraşiyor. Hele sülûs asırdan beri dârü's-şifânın misâfirî olan Mösyö Jan dâima beşûş ve handân. Bunlardan biri âlem-i hayâlde saltanatlar kuruyor. Bir diğeri akilâya akıl öğretiyor. Bir üçüncüsü çılgın hande ile âlemi hedef-i istihzâ ediyor. Ma'a'ma-fih hastahânenin ziyâreti esef-engîzdir. Uzun müddetten beri burada sâkin olan, ailesinden mehcûr, yalnız bir ufak fotoğrafı ile zevcinin hatırasını temadî ettiren kadınların hâli pek ye's-âverdir. Çoktan beri ortadan kaybolan, kendilerini vefât etmiş zannettiğimiz kimselerin de birden bire bu diriler

kabristânından görülmesi kalbi dağdâr ediyor. Bununla beraber koğuşlarda kadınlar raks ve tegannî ile mûsikî ve eğlence ile meşgul. Daimî bir düğün evi. Hâsıl-ı ittihâz edilen usûl sayesinde delilerin bahtiyârı, hallerinden memnun olanları, olmayanlarından pek ziyâde. Bu diriler mezârlığı müsekkenesi için –pek o kadar kasvetli değildir- mecânîn bahçeleri de ekiverirler ve bundan idâre manen ve maddeten müstefid oluyor.

İddiâ-yı millîmize gelelim: Demek ki Türkler böyle bir müesseseyi tabâbet-i akliyenin memleketlerinde asırlardan beri revaçta bulunduğu Fransızlar’dan kat kat iyi idâre ediyorlar. Şurasını da unutmayalım ki bizde akl tabâbeti pek yenidir. 1312 senesinde kıymetdâr muallimimiz Râşid Tahsîn Bey Heidelberg’den gelinceye kadar usûllerimiz gâyet eski idi. Bu kadar az bir zamanda bu şube-i marifet bizde de süratle ilerledi. Milletçe iftihâr edebileceğimiz, Mazhar Osman gibi üstadlar yetişti. Düşününüz: Delilikte sâir hastalıklar gibi bir maraz olduğu anlaşıldıktan sonra bundan beni nevimiz ne de müstefid oldu! Zencirler kırıldı. Biçâre-gân teşhizsizlikten kurtuldu. Tabâbet-i akliye memleketlerde esâslı bir şube haline geldi. Bugün, şehrimizde toplarıpta Haseki Zindanı denilen mahalle, bir de Şişli’deki üç tımarhânemiz vardır. Bunlardan başka Rum ve Ermeni hastahânelerinde de husûsi devâir mevcûddur. Haseki Zindanı’ndaki müşâhede-hânenin tabâbet-i adliye itibâriyle ehemmiyeti der-kâr olduğundan mükimet bunu ıslâha sa’y etmektedir.

Bundan başka yeni ve bütün bütün kavâid-i fenniyeye mutâbık bir müşâhede-hâne yapılacağı esnâda muhârebe çıktı. İnşallah akîb-i muzafferiyette bu müessese de vücûd bulur. Yine ferdâ-yı feth ve zaferde bu Şişli müessesesinin de manastırlara şibh olan bu büyük binalar hiç bir vakit yeni ve gennî tımarhânelere benzememektedir. Hele alt katı hakiki bir zindandır. Bir işkence mahâlini andırır. Eğer daha yeni ve son fenni usûle muvaffak bir tarzda bi binaya mâlik olabilirse Mazhar Osman Bey’le pek değerli, pek insanîyet-kâr ve husûsiyle şube-i ihtisâslarına pek merbût ve muvanetleri her halde Türklük’ün yüzünü daha ziyâde ağırlar ve milletimizin fen husûsundaki rüşd ve tekâmülünü Avrupa’ya ispat ederler.

Bu güzel konferansları tertip eden heyet-i tabibiyeye daimâ muvaffakiyyet ve müessesenin seknesine şifâ ve akıl ve derait temenni ederiz.

Celâl Nûri [İLERİ]

(Nu: 7167, 30 RE. 1335, 11 KS. 1332, 23 KS. 1917, s. 2)

*

SIHHAT-İ ÂMME NEZÂRETİ

Viyana'dan:²⁶⁷

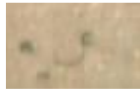
Avusturya'da ahiren bir sıhhat-i âmme nezâreti tesisine idâre imparatoru sâdır oldu. Muhârebenin sebep olduğu felâketlerden biri de hastalıkların memleketi tahrîbi ve bâ-husûs veremin tezyid şiddetidir. Etibbâ bu husûsta hükümetin nazar-ı dikkatini, sûret-i aleniyyede yazdıkları makaleler ile celb ettiler. Bir kere daha dedim ya, buralardaki eshâb ilim ve fenin en büyük hıdmet bildiklerini hem halka, hem de hükümete söylemektir. Gazetelerde sahifeler pek müteaddid olduğundan bütün mesâil-i mühimme âlem-i neşriyâta intikâl eder. Muhârebe mesâibini izâleye medâr olur diye amûr-ı mülkiye büyük bir serbestî ile mevkiî bahs ve müzâkereye konur.

Sıhhat-i Âmme Nezâreti insanlara lüzûm ve hıdmâtı olan hayvanâtın dahi muhâfaza-i sıhhatiyle meşgûl olacaktır. Kezalik bir takım mekûlât ve meşrûyâtın dahi muvaffak-ı sıhha olmasına bakılacaktır.

Bu hastalıklar içinde en ziyâde câlib-i dikkat olanı veremdir. Veremin tahribâtı inanılmayacak derece tezâyid etmiştir. Hatta telefâtın hemen iki de biri veremden ileri geliyor.

Mesâil-i sıhhiye ile iştigâlin derecesi celb-i nazar-ı dikkat edilir. Muhârebenin mücib olduğu telefâtı bi'l-ahire hastalık vefiyâtı takib edecek olursa her memleketin insanca zâyîâtı arttıkça artar. Tevellüdâtı az veya vefiyâtı çok olan memleketler bu zâyîâta tahammül edemezler. Bir taraftan istihsâl-i servette büyük bir tevakkufa, tevakkufa değil tedennîye uğrar.

İşte Avusturya erbâb-ı ilim ve feni istihsâlâtı tezyid edebilmek için Avusturya'da pek mebzûl olan akarsuların kuvvetinden elektrik husûle getirmeyi düşünüyorlar. Hep bu düşünüşler, işleri el emeğinden kurtarmak içindir. Çünkü eskisi kadar el ayak olmadığı gibi

olsa bile, ve neden böyle iktizâ eden derece olsa eski el ve ayaklar kifâyet edemezler. Bina'en-aleyh kuvveti tezyid edecek müessirâne insaniyet muhtaçtır. Bir yerde insan ne kadar eksilmiş ise kuvve-i tabîyye o mertebe ihtiyaç hissedilecektir. Hatta belki ayrı bir makale yazarız. Avusturya'nın harp istikrâzâtını ağır ve seriü't-tediye vergiler ile itfâ etmeyi erbâb-ı iktisâd tavsiye ediyorlar. Zirâ milel-i muhtelifenin terakkî meydanına şayan-ı hayret bir veche ile koşup yeni yeni işleri için büyük sermayelere müracaat

²⁶⁷ Sahib-i imtiyazımız tarafından gönderilmiştir.

edecekleri şüphesizdir. Şu halde memleket halkının elinde ne kadar sermaye mevcûd ise o kadar istifâde muhakkaktır. Eli boş kalan milletler ise başka yerden de para bulamayarak dûçar-ı müşkülât ve tedennî olacaklardır.

Bina'en-aleyh ziyâde vergi alıpta halkı sermayesiz bırakmanın âtî için bir tehlike teşkil edeceğini malîyyûn, iktisâdiyyun beyân ediyorlar.

Demek ki bir yandan kuvvâ-yı tabiiyeden istifâde ile beraber diğerk yandan insanların hayatlarını temdîd etmek de lazım olacaktır. Ne yapıp yapıp hastaları yaşatmalı, dirileri hasta etmeye gayret etmelidir. Avusturya'da erbâb-ı ilim ve fenin hükümetin gözlerini açması sayesinde nice mesâil-i sıhhîye ve içtimâiyye hükümetçe teemmül edilmeye başlandı. Zannederim nigâh meseleleri de pek büyük teshilâta mazhar olacaktır. Bu meselede de doğruus şeri'at-ı İslâmiye'ye hayranım. Akdin sâdeleştirilmesi, zevce sultan olmasa bile evlâdın bi'l-mecbûriye Müslüman olması, ehl-i İslâm'ın adedini çoğaltacak, vaziyetini kavileştirecek tarzdaki ahkâm-ı sâire-i şer'îye tabiiyyet-i ahvâle istinâd etmiş ne mühim evâmir-i içtimâiyyedir.

Fi'l-vaki bir milletin selâmetini mûcib olacak veche ile kânûn vazi etmek adetâ bir ruh-i ilahîdir; yahut dehâ-yı beşeridir. Diğerk bir memlekete bakarak vazi-i kavânin eylemek o kavâninin diğerk memleketle imtizâc etmesine tevakkuf eder. Meselâ Avrupa'nın şimdiki kânûnlarında esâs bi'l-cümle ahâlinin yazıp okumasıdır. Eğer bir yerde bu ileri gitmemiş ise takayyüdât-ı medeniyyenin hiç mi hiç hükmü olamaz.

Ahmet Cevdet [ORAN]

(Nu: 7485, 26 Sefer 1336, 13 KE. 1333-1917, s. 1.)

***

SONUÇ

“*İkdâm*’da Edebî ve Fikrî Faaliyet (1915-1917)” adlı tezimizde Birinci Dünya Savaşı’nın ortasına denk gelen zaman içerisinde döneme tanıklık etmiş olan yazarların makalelerinden yola çıkarak, savaş yıllarında *İkdâm* çevresinde ne gibi edebî, fikrî ve kültürel faaliyetlerin yürütüldüğünü ortaya koymaya çalıştık.

İkdâm’da kalem oynatan yazarlar devri için son derece önemli şahsiyetler olduğu için dönem faaliyetlerini *İkdâm* gazetesi üzerinden inceleme fırsatını yakaladık. Böylece *İkdâm* gazetesinin Türk kültür hayatı için önemini delilleriyle beraber sunma imkânını elde etmiş olduk.

Ahmet Cevdet’in başında bulunduğu *İkdâm* gazetesinin genel amacı Türk milletini şaha kaldırmaktır. Bunu sadece fen ile değil san’at ve edebiyatla birlikte yürütmek istediği görülür. Millet in ilerlemesi devletin ilerlemesi demek olduğu için *İkdâm* yayın hayatını bu şekilde yürütmüştür. Dolayısıyla *İkdâm*’ın devir gazeteleri içerisinde ayrı bir konuma sahip olduğunu rahatlıkla söylemek mümkündür. Ayrıca *İkdâm*’ı incelerken Seçilmiş Metinler kısmına dâhil ettiğimiz metinlerin bir arada, çeşitli tasniflerle neşr edilmesi Türk edebiyatı adına sevindirici bir durumdur.

Sonuçta incelemeye konu edindiğimiz yıllar savaş yılları olmasına rağmen, toplumun sanatsal faaliyetlerden geri durmadığı göze çarpar. Almanya’dan gelen sanatçıların İstanbul’da konser vermesi, yapılan tiyatro ve resim sergisi gibi etkinlikler bu çıkarımı rahatlıkla destekler niteliktedir.

İkdâm’da güçlü bir Türklük ve İslâm vurgusunun yapıldığı görülmektedir. Zaten gazetenin başlık klişesinde siyasi, ilmî, iktisâdî Türk gazetesidir ibaresi yer alır. Türkler üzerine yazılan yazılar bir yönüyle İslamiyet’le de bağdaştırılıp verilmektedir. Türkler’in tarihi, edebiyatı, dini çeşitli yönlerle gazetede ele alınmıştır.

Şiir noktasında 1915-1917 yılları arasında gazetenin kısır olduğunu ifade etmek gerekir. Sadece 1915 yılında gazetede şiir neşr olunur. Bu şiirler de tamamen kahramanlık şiirleridir. Abdülhâk Hâmid’in şiirleri sadece bu tarzın dışında kalan şiirlerdir.

Roman tefrikasına bu yıllarda gazetede hiç tesâdüf edilmez. Bunun başlıca sebebi de daha önce bahsettiğimiz gibi ülkenin savaş ortamında bulunmasına bağlanabilir. Hikâye tefrikası olarak da sadece Ahmet Refik Altınay’ın *Fatma Sultan* adlı hikâyesi tefrika edilmiştir.

İkdâm önem verdiği meselelerin başında dilde sadeleşme konusu gelmektedir. Gazete yazarları dilin sade olması gerektiği noktasında hemfikirdirler. Edebiyat dilinden, gazeteci diline kadar bu mesele detaylı olarak tartışılır.

Genel itibariyle *İkdâm* gazetesinin fikir yazılarıyla öne çıktığını ifade etmek gerekir.

Bunların en önemlisi de eğitimin sisteminin düzeltilmesi üzerinedir. Darülfünunlarda okutulan derslerden, Avrupa'ya gönderilen öğrencilerin hangi alanlar üzerine yoğunlaştırılmaları hususlarına varana kadar çok sayıda fikir yazısı bulunmaktadır.

Fakat edebî faaliyetler noktasında ele değerlendirebileceğimiz çok sayıda makale kaleme alınır. Tenkit, tiyatro, batılılaşma, sanatsal unsurlar açısından çok sayıda yazı dikkate çarpar.

Sonuç olarak 1915-1917 yılları arasında *İkdâm* gazetesinin edebî ve fikrî faaliyetler açısından doyurucu malzemeye sahip olduğu söylenebilir.

“Sürelî yayınlardaki saklı hazinenin ortaya çıkarılması” amacıyla yapılan bu çalışma ile Türkoloji alanında en ufak bir boşluğu doldurabildiysek, Türk edebiyatı, Türklük bilimi ve bu alanın araştırmacılarına zerre miskal kadar faydamız dokunmuş olduysa, bu bizim için en büyük bahtiyarlıktır.

KAYNAKLAR

- Akyüz, Kenan. (2015). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri* (Baskı adedi belirtilmemiş). İstanbul: İnkılâb Kitabevi, 165.
- Devellioğlu, Ferit. (2010). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat* (Yirmi Altıncı Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.
- Enginün, İnci. (2014). *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat'tan Cumhuriyet'e* (Sekizinci Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları, 81, 82.
- İnuğur, M. N. (1982). *Basın ve Yayın Tarihi* (İkinci Baskı). İstanbul: Çağlayan Kitabevi, 284, 285, 286.
- Kabacalı, A. (2000). *Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın* (Birinci Baskı). Ankara: Literatür Yayınları, 97.
- Levend, Ağâh Sırrı. (1960). *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri* (İkinci Basım). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 82, 83.
- Özgül, M. K. (2006). *Divan Yolu'ndan Pera'ya Selâmetle* (Birinci Baskı). Ankara: Hece Yayınları, 12.
- Polat, N. H. (2005). *Rübâb Mecmuası ve II. Meşrutiyet Dönemi Türk Kültür, Edebiyat Hayatı* (Birinci Baskı). Ankara: Akçağ Yayınevi.
- Polat, N. H. (1991). *Müdâfaa-i Milliye Cemiyeti*, (Birinci Baskı.) Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Said Paşa. (1327). *Gazeteci Lisâni*. (Baskı sayısı belirtilmemiş.) Dersaadet: Sabah Matbaası, s. 26.
- Tanpınar, A. H. (2013). *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi* (Yirmi Birinci Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları, 153, 251, 252.
- Til, E. T. (2004). *Gazeteler ve Gazeteciler* (Birinci Baskı). Ankara: Bilge Yayınları, 31.
- Tokgöz, A. İ. (2012). *Matbuat Hatıralarım* (Üçüncü Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 161.
- Topuz, H. (1973). *100 Soruda Türk Basın Tarihi* (Birinci Baskı). İstanbul: Gerçek Yayınevi, 6.
- Ülken, H. Z. (2014). *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi* (İkinci Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 303.
- Wellek, R., Warren, A. (2015). *Edebiyat Teorisi* (Üçüncü Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları: 51, 52.
- Yazıcı, Nesimi. (2000). *İkdam*. İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 24, 25.
- Yüce, Nuri. (1989). *Ahmet Cevdet, İkdamcı*. İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 55, 56.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Çelik, Hasan
 Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
 Doğum tarihi ve yeri : 19.10.1992 / Oltu
 Medeni hali : Bekâr
 Telefon : 0538 816 57 84
 Faks : .....
 e-mail : ce.hasan6@gmail.com

Eğitim

Derece	Teğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi	2018
Lisans	Atatürk Üniversitesi	2014
Lise	Kemalpaşa Ferzent Bulum Lisesi	2009

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2016-	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce (YDS, Mart 2016, 70)

Yayımlar

Çelik, Hasan (2016), Hayy Bin Yakzan Adlı Metinde Varolma ve Kuşatılmışlık Meselesi, Ağrı Sosyal Bilimler Kongresi, 488, 498.

Çelik, Hasan, (2016), Kritumu /Giritim Benim Adlı Esere Göç Olgusu Ekseninde TopluMsal Bir Bakış, Uluslararası Göç ve Kültür Sempozyumu, 603, 612.

Polat, H. Nâzım, Çelik, Hasan (2017), Birinci Dünya Savaşı Döneminde İkdâm Gazetesinde Kültürel Faaliyetler, (2018), International Academic Research Congress 2017.

Çelik, Hasan (2017), Hâlid Ziyâ Uşaklıgil'in Hikâyelerinde Eşya, International Academic Research Congress 2017

Hobiler

Edebiyat, sanat, müzik, spor.

DİZİN

1

115 Numaralı Hâne, 1204

3

300 Metrelik Komik, 1199

A

A. H. Lybyer, 1935

Abbas Halim, 2078, 2079

Abdullah Cevdet, 735, 1211, 1681

Abdullah Efendi, 2075, 2104

Abdurrahman Beyefendi, 1088

Abdurrahman Bin Rabia, 1889

Abdurrahman Süreyya Efendi, 1840

Abdurrahman Şeref, 800, 1075, 1843, 1844, 1845

Abdurrahman Şeref Efendi, 800, 1844

Abdülaziz Çavuş, 1984, 1985, 1986, 2013

Abdülbâkî Dede Efendi, 2104, 2105

Abdülhâk Hâmid, 10, 22, 23, 24, 25, 32, 36, 72, 436,

953, 967, 1337, 1338, 1339, 1634, 1683, 2041

Abdülmecit Efendi, 622, 968, 2077, 2079, 2198

Abdürreşit Efendi, 1955

Abrul, 1428

Acem, 24, 1243, 1248, 1249, 1251, 1264, 1267, 1323,

1349, 1368, 1678, 1892, 1900, 1914, 1923, 1930,

1938, 1939, 1946, 1949

Adam Tarnowsky, 1092

Adli, 1240, 1406, 1852, 2055

Adliye Nezâreti, 1667, 2097

Afganistan, 150, 179, 183, 342, 345, 376, 456, 980,

1915, 1918, 1939

Afife Anjelik, 1273

Afrikana yahut Siyah Peçeli Kadın, 1205

Ağamız Eğleniyor, 1199, 1206

Ağamız Sünnet Düğünü Yapıyor, 1199

Ağası Beşir Ağa, 798, 930, 994

Ah Şu Karım, 1203

Ahbap Çavuşlar, 1198

Ahdi Çelebi, 1299

Ahdi Çelebi Tezkiresi, 1299

Ahfêş, 1890

Ahkâmü'l-Kur'ân, 1212

Ahmak Pederin Kurnaz Karısı, 1199

Ahmed Avni Bey, 1503

Ahmed Hikmet Bey, 2134

Ahmed Râsim, 1403, 1742

Ahmet Bican Efendi, 2018

Ahmet Cevdet, iv, v, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 18, 19, 20,

21, 23, 26, 27, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 46, 49, 50, 51,

52, 53, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 64, 72, 97, 100, 102,
106, 108, 110, 111, 113, 114, 117, 119, 120, 121,
124, 126, 128, 129, 130, 134, 140, 141, 144, 146,
149, 151, 155, 157, 158, 160, 161, 163, 164, 165,
168, 169, 170, 171, 172, 175, 176, 178, 179, 182,
185, 186, 188, 189, 190, 191, 193, 198, 199, 202,
205, 208, 210, 211, 215, 219, 220, 223, 224, 225,
226, 228, 230, 234, 236, 238, 241, 242, 243, 245,
246, 247, 248, 253, 255, 256, 258, 259, 260, 262,
263, 264, 268, 270, 271, 272, 273, 275, 279, 280,
281, 283, 285, 286, 287, 290, 291, 293, 294, 295,
297, 298, 300, 302, 307, 310, 311, 313, 317, 319,
321, 323, 325, 327, 329, 330, 332, 334, 336, 338,
339, 340, 341, 342, 346, 347, 348, 349, 350, 351,
352, 353, 354, 357, 361, 362, 366, 367, 368, 371,
372, 373, 374, 375, 379, 381, 382, 384, 385, 386,
387, 388, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 398,
399, 400, 401, 403, 404, 413, 427, 431, 432, 435,
436, 437, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 451,
452, 453, 459, 462, 463, 464, 465, 470, 496, 497,
498, 499, 501, 504, 505, 506, 508, 511, 512, 513,
518, 521, 539, 542, 544, 549, 560, 566, 568, 569,
570, 571, 572, 573, 574, 575, 577, 578, 579, 580,
581, 582, 583, 585, 586, 587, 588, 589, 591, 592,
593, 595, 599, 600, 602, 604, 610, 612, 615, 616,
620, 621, 630, 634, 656, 659, 664, 669, 671, 674,
675, 685, 690, 761, 763, 765, 774, 776, 777, 778,
779, 781, 782, 784, 786, 788, 791, 793, 795, 797,
798, 799, 801, 802, 804, 807, 808, 809, 810, 813,
814, 815, 816, 817, 820, 822, 823, 825, 826, 828,
833, 841, 852, 853, 854, 856, 857, 863, 866, 874,
882, 886, 889, 891, 894, 895, 900, 901, 902, 906,
907, 912, 915, 917, 942, 943, 944, 945, 946, 947,
948, 949, 950, 957, 959, 970, 971, 972, 973, 974,
975, 976, 981, 982, 983, 984, 986, 988, 991, 998,
999, 1000, 1001, 1002, 1007, 1023, 1025, 1026,
1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1042,
1043, 1044, 1045, 1050, 1051, 1053, 1054, 1055,
1125, 1402, 1517, 1520, 1526, 1553, 1588, 1589,
1590, 1593, 1596, 1598, 1600, 1602, 1605, 1607,
1610, 1612, 1615, 1663, 1667, 1669, 1772, 1774,
1800, 1803, 1807, 1810, 1814, 1838, 1849, 1855,
1856, 1876, 1878, 1881, 1951, 1971, 2025, 2028,
2031, 2066, 2069, 2074, 2087, 2093, 2100, 2103,
2131, 2139, 2161, 2163, 2166, 2169, 2171, 2173,
2176, 2178, 2180, 2185, 2187, 2189, 2193, 2202,
2207, 2210, 2212, 2241, 2242, 2244

Ahmet Efendi, 862, 2104

Ahmet Halimi Efendi, 1840

Ahmet Hamdi Tanpınar, 4

Ahmet İhsân, 67, 1349, 2016

Ahmet Mithat Efendi, 957, 1213, 1275, 1394, 1840

Ahmet Nesimi Bey, 264, 486, 1074, 2078, 2089

- Ahmet Râsim, 11, 14
 Ahmet Refik, 10, 17, 21, 33, 72, 628, 632, 637, 638, 639, 640, 649, 650, 651, 661, 663, 664, 672, 673, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 691, 709, 720, 734, 746, 748, 756, 774, 781, 782, 783, 798, 804, 807, 820, 821, 832, 859, 865, 876, 896, 910, 911, 914, 915, 918, 919, 920, 921, 922, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 957, 958, 959, 992, 993, 994, 995, 996, 1212, 1213, 1327, 1332, 1336
 Ahmet Vefik Paşa, 1273, 1840, 1845
 Ahund, 1896
Ajans Havas, 279, 550, 2164
 Akçura Yusuf Bey, 2159
 Akdû'l-cemân, 1891
 Âkif Bey, 1195
 Akil Muhtar, 1790
 Akkoyunlular, 1900
 Akmescid, 1625
Akşam Güneşinde Serviler, 1480
 Aktrist Adel, 1197
 Albert Bounar, 1778
 alçuk, 1903
 Aleksandr Nevsky Kilisesi, 1591
 Aleksiyev, 793, 873, 884, 1089, 1096, 1105, 1110, 1121, 1123
Alexandr Dumas, 1367
 Alfred Nossing, 1634
 Ali Bey, 1225, 1273, 1274, 1793, 2018, 2019, 2152, 2155
 Ali Emîri Efendi, 29, 529, 880, 957, 969, 1434, 1440, 1441, 1659, 2204
 Ali Galip Paşa, 1840
 Ali Hıdır Paşa, 592, 1079, 1798
 Ali Kemâl, 10
 Ali Kuşçu, 1840
 Ali Naci, 10, 35, 831, 937, 961, 1393
Ali Paşa, 67, 97, 143, 147, 149, 154, 156, 194, 734, 929, 940, 994, 1006, 1056, 1273, 1279, 1325, 1329, 1330, 1742, 1840, 1961, 1962, 2220, 2233
 Ali Rıza Efendi, 1075, 1304
 Al-i Sebük Tigin, 1900
 Alkazar Tiyatrosu, 1273
 Alkisef, 1064
 Allan Hölisten, 1751
 Alman Devleti, 1211
 Alman Kadınları, 496, 669, 1213
 Almancadan Türkçeye Yeni Cep Lûgati, 1209
 Almancanın Anahtarı, 1210
 Almanya İmparatorluğu Adres Kitabı, 1209
 Alper Tunga, 1254, 1948
Alsos-Loren, 796, 800, 801, 821, 827, 892, 1359, 1613, 1780, 2185
 Altay Dağları, 2119
 Altın Anahtar, 1202, 1207
 Altın Saçlı Kadın, 1206
 Altın ve Kalbimiz, 1202
 Âlûsî, 1862
 alvaç, 1903
Amasya Tarihi, 22, 39, 81, 84, 990, 1246, 1426, 1885, 1889, 1914, 1923, 1929, 1932
 Amazon Maske, 1198
 Amele, 82, 131, 460, 463, 484, 489, 491, 496, 513, 530, 542, 560, 596, 706, 741, 744, 745, 746, 749, 750, 755, 756, 757, 758, 761, 763, 765, 777, 778, 781, 784, 785, 798, 800, 803, 804, 808, 810, 812, 814, 818, 821, 823, 825, 835, 838, 845, 848, 849, 851, 852, 854, 857, 859, 860, 861, 862, 867, 868, 881, 885, 886, 888, 1011, 1041, 1107, 1118, 1120, 1197, 2029, 2048
 Amerika Korsanları, 1206
 Amerikan Koleji, 1859
 Amun, 1884
 Anadolu Köy Düğünü, 1196
 Anatole Frans, 2034
 André Chénier, 1354
 Andre Schniye, 1678
 Anglo-Sakson, 1577, 2036, 2054
 Ani Han, 2120
 Anton Chavez, 1072
 Anuh, 1884
 Arakan, 1061
 Arâmî, 1360
 Ardahan, 75, 77, 78, 82, 1003, 1153
 Arıburnu, 183, 235, 238, 239, 281, 296, 403, 404, 412, 1050, 1694, 1695, 1696
 Ârif, 1197, 1244, 1245, 1264, 1285, 1337, 1418, 1439
 Arifin Hilesi, 1197, 1207
 Aristoteles, 1354, 1657, 1677, 1678, 2181
 Arned, 1620
 Arreresco, 1094
 Arsen Lüpen, 1207
 Arslan, 1476, 1926
 Arslaniyan Efendi, 1482
 Arşidük Ojen, 210, 1064, 1076
 Asaf Paşa, 2137
 Âsâkir-i Osmaniyye, 1389
 Asalet ve Aşk Neticesi, 1202
 Âsâr-ı Müfide Kütüphânesi, 31, 32, 1315, 1319, 1337
 Ascovit, 892, 1750, 1751
 Âsım Efendi, 1735
 Âsime, 1395, 1935
 Asımî, 1890
 Asil Yalan, 1202
 Asker Ocağı, 755, 1203, 1205
 Asker Oğlu, 1197
 Aşçıbası Tosun, 1202
 Aşçıbaşı Tosun Ağa, 1195, 1201
 Âşık Çelebi, 553, 938, 963, 1262, 1263
 Âşık Paşa-zâde, 1344, 1431, 2133
 Âşıklar, 1196, 1199, 1201, 1204, 1208, 1386

Aşk Çiçeği, Ölüm Çiçeği, 1201
 Aşk Kurbanı, 1197
 Atala, 2032
 Atallar, 1901
 Avan-zâde Süleyman Bey, 1211, 1213
 Avar, 1887
 Aveburi, 1658
 Averno, 1086
 Avni Paşa, 1844
 Avrupa-yı Vastî, 2188
 Aydınlı Hacı Paşa, 1840
 Aydınlı Sarı Efe, 1198, 1207
 Ayyar Hamza, 1273
 Azak, 832, 930, 995, 1908
 Aziz, 191, 321, 360, 1075, 1403, 1405, 2046, 2159,
 2161

B

Babamın Kılıncı, 1207
 Babil Kulesi, 1715
 Bâbü'r Hân, 1936, 1938
 Bâbü'r Şâh, 1935, 1936, 1938, 1939, 1942
 Badgiye Devleti, 1900
 Bahaddin Bey, 1532
 Bahaddin Şakir Bey, 2225
 Bahriye Mektebi, 1844
 Bahriye Nezâreti, 84, 217, 227, 255, 258, 327, 881,
 1048, 1065, 2235
 Bâkî, 1260, 1300, 1325, 1339, 1350, 1687, 2057
 Balasagun, 1437, 1899
 Balçık, 1139, 2123, 2124
 Baldwin, 2048
 Balık, 312, 841, 1216, 1217, 1219, 1220, 1221, 1222,
 1241, 1243, 1244, 1245, 1377, 1926
 Balıkçı Kızı, 1196
 Balm, 1620
 Balmumcu, 1199, 1391
 Balta, 1201
 Baltacı Mehmed Paşa, 1208
 Baltazar Efendi, 1481
 Baltimore, 1060
 Bara, 1903, 1904
 Barah, 1883
 Baram, 1903, 1904
 Barut, 1428
 Bari, 207, 1380, 1879, 1889, 1903, 1904
 Baron Conrad Von Hötsendorf, 1079
 Baron Nidefeld, 2013
 Baron Openhaym, 1973, 1975, 1976, 2215
 Barsgan, 1899
 Barsganiye Devleti, 1899
 Barsganlar, 1899
 Barsganlular, 1899
 Bartelo, 1087, 1089, 1090, 2062

Bartolome, 1672
 Başal, 1428
 Başkalarının Saadeti İçin, 1200
 Batarya ile Ateş, 860, 865, 937, 961, 1317, 1337, 2063
 Batman, 199, 208, 243, 310, 331, 393, 394, 456, 1068,
 1070, 1895
 Batuk, 1900
 Bavyera Krallığı, 2005, 2007
 Bayandır Han, 1900
 Bayındırıye Devleti, 1900
 Bayındıriler, 1899
 Bayındırıye Devleti, 1899
 Bayındur Han, 1899
 Bayuz, 1428
 Beatris, 1199
 Bedreddin Mahmûdü'l Aynî, 1891
 Bedri Beyefendi, 1075
 Bekir Paşa, 2136, 2137
 Belgrad, 87, 243, 256, 334, 335, 336, 366, 378, 463,
 475, 494, 1155, 1452, 1741, 1742, 1743
 Belliti, 1080
 Benliyan Efendiler, 1273
 Berchtold, 1094
 Bergamalı Münla Mehmet, 1840
 Berke Hân, 1938
 Berkit, 1428
 Bernardino Machado, 1072
 Besim Ömer Paşa, 607, 613, 614, 1084, 1097, 1709,
 1790
 Beşîr Ağa, 1742
 Bethmann Hollweg, 499, 501, 502, 503, 504, 522, 536,
 537, 539, 540, 541, 546, 592, 627, 737, 744, 745,
 774, 776, 783, 826, 828, 1001, 1031, 1039, 1040,
 1085, 1099, 1116, 1134, 1595, 2161
 Beyâni Efendi, 1299
 Beykent Riyat, 1913
 Beyru, 1903
 Beyrubar, 1903
 Biber-zâde, 1304
 Biçki Yurdu, 67, 90, 254, 471, 501, 571, 593, 808, 821,
 823, 824, 870, 978, 983, 1210, 1569, 2213
 Bilgi Yurdu, 55, 554, 556, 627, 642, 648, 649, 652,
 656, 775, 776, 803, 804, 982, 1211, 1212, 1846,
 1847
 Bin, 78, 80, 101, 112, 120, 128, 130, 212, 222, 244,
 265, 290, 392, 435, 446, 506, 573, 575, 577, 578,
 580, 665, 672, 674, 675, 681, 683, 684, 703, 715,
 716, 717, 737, 738, 739, 741, 742, 753, 771, 784,
 785, 791, 792, 793, 797, 835, 841, 906, 943, 950,
 981, 1053, 1070, 1138, 1139, 1150, 1225, 1228,
 1240, 1264, 1277, 1286, 1314, 1356, 1404, 1427,
 1434, 1435, 1472, 1505, 1525, 1557, 1580, 1594,
 1662, 1735, 1786, 1846, 1882, 1883, 1885, 1886,
 1888, 1889, 1897, 1898, 1899, 1903, 1904, 1913,
 1917, 1925, 1927, 1931, 1939, 1941, 2233, 2246

- Bingazi, 137, 258, 495, 496, 505, 592, 659, 1052, 1724
 Bir Adamda İki Şahsiyet yahut Sâir-i Fi'l-menâm, 1203
 Bir Anda Üç Meserret, 1208
Bir Çiçek, İki Böcek, 1202, 1384
 Bir Gaib Kadının Serencamı, 1200
 Bir Gencin Hayat-ı Sefilânesi, 1212
 Bir Hemşire Gibi, 1199
 Bir Kraliçenin Sevdası, 1199
 Bir Validenin Fedakârlığı, 1198
 Birinci Nikola, 1625
 Birotşlof, 1081
Bismarck, 1257
 biv, 1907, 1908
 Bizans, 721, 770, 774, 792, 994, 1325, 1343, 1394,
 1599, 1640, 1726, 1935, 1948, 2058, 2083, 2133
 Bizans'ın Fethi ve Fatih Sultan Mehmet, 1204
 Boelcke, 1072
 Boelov Von Chye, 1095
 Bohum Nermolli, 1069
 Bolayır, 166, 298, 953, 967, 1688, 2017, 2019, 2020
 Bolivya, 649, 1087
 Bonar Law, 683, 706, 1091, 1101
 Borazan Tevfik Bey Müsâmeresi, 1202
 Boselli, 575, 673, 1083, 1111, 1126
 Boston, 1857, 2049
 Bölke, 565, 645, 646, 647, 656, 1080, 1084, 1086, 1087
 Brahmaputra, 32, 835, 937, 961, 1677
 Brandenburg, 1073
 Bratyano, 1073
 British Museum, 1560
 Briyan, 399, 413, 440, 444, 454, 455, 456, 457, 460,
 466, 575, 585, 620, 677, 679, 689, 694, 695, 712,
 746, 1028, 1034, 1066, 1070, 1078, 1084, 1091,
 1100, 1101
 Brusilov, 574, 1078, 1080, 1082
 Budapeşte Gönüllü Tahlisiye Cemiyeti, 1784
Budapeşte Loyd, 2015
 Budhi, 1887
 Budin, 748, 929, 994, 1736, 1740, 1741, 1742, 1743,
 1886
 Budin Kalesi, 1736, 1741, 1742, 1743
 Buhâra, 774, 1837, 1880, 1913, 1942, 2118, 2141
 Bulgar, 16, 38, 52, 53, 74, 79, 82, 88, 91, 96, 105, 106,
 108, 119, 128, 132, 134, 135, 136, 144, 145, 147,
 149, 155, 157, 166, 170, 171, 172, 173, 174, 193,
 217, 220, 222, 224, 225, 228, 237, 241, 242, 245,
 248, 252, 254, 260, 261, 266, 267, 269, 270, 273,
 274, 275, 278, 279, 284, 291, 293, 296, 300, 306,
 311, 313, 315, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324,
 325, 326, 329, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337,
 338, 339, 340, 341, 343, 344, 345, 346, 347, 348,
 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358,
 359, 361, 362, 363, 364, 365, 367, 368, 369, 371,
 372, 373, 375, 376, 377, 380, 381, 384, 385, 386,
 388, 389, 390, 391, 394, 395, 396, 397, 398, 404,
 405, 406, 410, 415, 418, 419, 424, 427, 432, 433,
 435, 438, 440, 443, 449, 450, 451, 452, 453, 454,
 455, 456, 459, 461, 462, 463, 469, 470, 471, 472,
 477, 488, 495, 498, 503, 504, 506, 508, 511, 514,
 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 523, 524, 526,
 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 539,
 541, 547, 548, 551, 554, 557, 560, 561, 562, 568,
 572, 575, 578, 584, 588, 591, 592, 594, 595, 596,
 598, 599, 600, 602, 603, 604, 605, 606, 608, 609,
 611, 612, 613, 614, 616, 617, 618, 619, 620, 621,
 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631,
 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641,
 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651,
 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661,
 662, 663, 664, 665, 667, 668, 669, 671, 672, 673,
 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 684,
 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694,
 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 704, 705,
 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715,
 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725,
 726, 727, 728, 729, 730, 732, 733, 734, 735, 736,
 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746,
 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756,
 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766,
 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776,
 777, 778, 779, 780, 782, 784, 785, 786, 787, 788,
 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 799,
 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809,
 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819,
 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829,
 830, 831, 832, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840,
 841, 842, 843, 844, 845, 847, 848, 849, 850, 851,
 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862,
 863, 864, 866, 867, 868, 869, 870, 872, 873, 874,
 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884,
 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894,
 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904,
 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914,
 915, 916, 917, 919, 920, 922, 923, 924, 941, 943,
 945, 949, 972, 973, 976, 978, 982, 985, 1005, 1023,
 1030, 1053, 1056, 1064, 1065, 1066, 1067, 1068,
 1070, 1084, 1093, 1105, 1122, 1136, 1140, 1155,
 1156, 1157, 1158, 1160, 1162, 1164, 1175, 1176,
 1177, 1181, 1190, 1402, 1475, 1531, 1537, 1587,
 1590, 1591, 1592, 1593, 1594, 1596, 1611, 1666,
 1694, 1714, 1716, 1733, 1836, 1853, 1854, 1856,
 1887, 1908, 1983, 2013, 2016, 2077, 2078, 2079,
 2087, 2088, 2193, 2205, 2227
 Bulgar Kadınlarının Gazetesi, 1212
 Bumeran, 1200
 Buray Kan, 1895
 Burc-ı Delv, 1923
 Burhâneddin Bey ve Heyet-i Temsiliyesi, 26
 Burhâneddin Efendi, 2077, 2079

Bursa, 87, 104, 115, 140, 257, 281, 304, 306, 309, 683,
1061, 1230, 1278, 1303, 1325, 1363, 1523, 1601,
1735, 1816, 1819, 1838, 1840, 1904, 2146
Bursalı "Kadızâde, 1260
Bursalı Mehmet Tahir, 288, 968, 969, 1431
Bûstân-zâdeleler, 1325
Buyaciyeh, 1065
Büyük Frederick, 1204, 1318, 1989
Büyük İman, 1213
Büyük Japonya, 1212
Büyük Validenin Ninnisi, 1201
Büyük Yalan, 1208

C

cağ, 1905, 1906, 1909, 1912, 1931, 1932
Caledon, 1083
Caleyest, 1620
Caluris, 2142
Cambridge, 1560
Cameron, 1358
Câmi-i Murad, 1203
Camille Falmmarion, 1677
Camiü'd-Düvel, 1915, 1916, 1918
Câmiü'l-Ezher, 1857
Camose, 2122
Canavar İnde Bir Kadının Hayatı, 1195, 1198
Cani mi, Masum mu?, 1197
Canlı Şehid, 1203
Carlyle, 2035
Castelno, 1080, 1126
Cavaca, 1946
Câvid Bey, 878, 1124, 1648, 1649
Cehennem Azabı, 828, 1205
Cehennemî At Yarışı, 1198
Celâl Esat Bey, 1395
Celâl Nûri, 10, 17, 24, 25, 31, 32, 49, 601, 603, 605,
609, 610, 615, 616, 617, 619, 620, 621, 623, 624,
627, 631, 633, 636, 647, 666, 668, 670, 678, 687,
935, 936, 961, 977, 988, 996, 997, 999, 1211, 1316,
1317, 1318, 1319, 1324, 1337, 1339, 1340, 1342,
1343, 1346, 1415, 1417, 1444, 1549, 1553, 1619,
1678, 1680, 1775, 1777, 1805, 1857, 1860, 1935,
1937, 1938, 1941, 1943, 1944, 1946, 2031, 2034,
2037, 2038, 2041, 2044, 2047, 2051, 2055, 2135,
2189, 2191, 2237, 2239
Celâl Sâhir, 62, 67, 277, 933, 986, 1787
Celâleddin Muhtar, 1790, 1791, 1817, 1818
Celikov, 925, 1080, 1128
Celile Hikmet Hanım, 1483
Celladın Oğlu yahut Soyтары Hissi, 1196
Cemal Bey, 25, 1479
Cemal Paşa, 108, 178, 877, 1062, 1065, 1088, 1152,
1746
Cemaleddin Efgâni, 1840

Cemel, 1436
Cemil Bey, 26, 27, 579, 585, 599, 947, 957, 968, 2198,
2199, 2200, 2201
Cenâb Şehâbeddin, 32, 1337, 1341, 1344, 1346, 1348,
1403, 1405, 1617
Ceneral Allard, 1945
Cenevre Konferansı, 1567, 1810
Cengiz, 1938, 2120, 2140, 2144
Cenk Destanı, 285, 953, 967, 1472
Cennet-i Dâhiyâne, 2035
Cent Elizabet, 1783
Ceride-i Havadis, 2
Cevat Rüşti, 10, 573, 575, 591, 597, 600, 613, 631,
645, 652, 700, 717, 722, 733, 751, 765, 789, 812,
830, 840, 853, 861, 873, 883, 909, 925, 950, 951,
952, 964, 965, 966
Cevdet Paşa, 49, 1360, 1401, 1840, 2135, 2138, 2139
Ceyhun, 1891, 1915, 1918
Cezayirli Emir Ali Paşa, 1062
Cezîre-i Mesnevî, 1315
Cezmi, 32, 731, 1337, 1936, 1937
Chambridge, 1858, 1859
Chan Hiung-nu, 2120
Chang Chien, 2120
Chanvin, 1647
Chao, 2120
Chapenz, 1984, 1987, 1988
Charles Darwin, 1658
Charles Dickens, 2033
Charles Evans Hives, 1087
Chateaubriand, 2032
Chfmerold, 2190
Chimen, 1091
Chiu Tang-Shu, 1948
Chllev Loyd, 2094
Chopin, 2199
Christiania, 1876
Chu-shu, 1948
Cihân-âra, 1942
Cihângir, 1941, 1942, 1945
Cilvegâh-ı Aşk yahut Matmazel Ana Hakiki Hâile,
1204
Cilve-i Kader, 1201
Cin, 1925
Cingöz Komiğin Şeytan Karısı, 1207
Civolti, 192, 196, 312, 508, 851, 904, 910, 1066, 1357
Cleopatra, 1207
Cleret, 1207
Cobania, 1734
Cond Rockefeller, 1858
Conga Hurens, 2014
Connectiout, 1857
Cons Hobkins, 1858
Copernicus, 1319
Corc Dremyon, 1079

Cortis Sahili, 1480
 Courbet, 1087
 Crut, 2227
 Cusan, 1883
 Cüngün Lügati, 1929
 Cürcânî, 1890
 Cürcâniye, 1915
 Cürman, 1895
 Cyze, 2182

Ç

Çağan Bay, 1900
 Çağan Han, 1888
 Çağanlular, 1900
 Çaldıran, 1583, 1941
 Çanakkale, 30, 37, 64, 79, 109, 111, 114, 115, 116, 117,
 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127,
 128, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138,
 139, 141, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 150,
 151, 154, 155, 157, 158, 160, 161, 162, 163, 164,
 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 179,
 180, 183, 185, 186, 187, 188, 189, 191, 192, 193,
 194, 196, 197, 198, 200, 202, 207, 208, 209, 210,
 211, 212, 215, 220, 222, 225, 227, 229, 232, 233,
 235, 236, 237, 238, 240, 241, 242, 244, 246, 247,
 248, 249, 250, 252, 253, 257, 258, 259, 260, 262,
 264, 265, 266, 273, 276, 278, 279, 280, 282, 291,
 295, 296, 297, 299, 302, 306, 307, 309, 310, 311,
 313, 314, 316, 318, 320, 323, 324, 328, 330, 334,
 335, 336, 339, 341, 343, 352, 354, 355, 356, 366,
 369, 371, 381, 386, 391, 394, 396, 400, 402, 403,
 405, 406, 407, 409, 411, 412, 418, 420, 421, 422,
 423, 424, 425, 426, 427, 428, 446, 448, 457, 485,
 496, 511, 518, 578, 580, 584, 594, 595, 622, 685,
 717, 723, 725, 732, 740, 824, 939, 952, 963, 966,
 969, 1009, 1010, 1011, 1012, 1013, 1017, 1018,
 1027, 1049, 1050, 1051, 1052, 1057, 1058, 1062,
 1064, 1082, 1117, 1130, 1166, 1270, 1365, 1447,
 1472, 1620, 1621, 1625, 1691, 1696, 1704, 1711,
 1717, 1723, 1727, 1729, 1745, 1748, 1756, 1759,
 1763, 1764, 1765, 1768, 1792, 1794, 1819, 1850,
 1974, 1975, 1980, 1986, 1997, 1998, 2006, 2009,
 2015, 2121, 2137, 2166
 Çanakkale Müdafaası, 1202
 Çanakkale Yenilmez, 1198
 Çan-Ki, 2141
 Çapkın Kız, 674, 1202, 1208
 Çekiç Darbesi, 1198
 Çekirge Oteli, 1363, 1366
 Çelebi Efendi, 133, 1334, 2104, 2107
 Çengi, 957, 1198, 1264, 1275
 Çerkes, 109, 1428, 1887
 Çerkesler, 1275, 1955, 2159
 Çıplak Kadın, 1199, 1204

Çırak Mektepleri, 53, 501, 530, 693, 1211, 1840, 1841
 Çırak Risâlesi, 1211
 Çift Para, 1204
 Çiftçi Düğünü, 1205
 Çiftçi Kızı, 1200
 Çiftçiler, 725, 766, 785, 831, 1197, 1211, 1212
 Çiftçiler yahut Tombulun Dört Maşukası, 1198
 Çifte Köy Düğünü, 1196, 1198
 Çiftlikte Bir Gece, 1208
 Çiğil, 1901, 1908, 1909
 Çimkent, 1625
 Çingeneler, 1208
 Çin-Şi-Huvang-Ti, 2141
 Çiyan, 1926
 Çoban Kızı, 1202
 Çoban Kızının Maşukası, 1196
 Çomul, 1908
 Çöpçatan, 1207
 Çörçil, 202, 330, 367, 371, 391, 545, 553, 584, 796,
 886, 1024, 1084, 1110, 1117, 1998
 Çürük Temel, 1205

D

D. S. Mill, 1685
 Dâ', 25
 Dalecarlia, 1876, 1877
 Dalila, 1201, 1207
 Damat İbrahim Paşa, 632, 746, 927, 929, 992, 994,
 1085, 1092, 1389
 Dante, 1316, 1319, 1323, 1358
 Dartij De Forne, 1091
 Dârüleytam, 63, 1346, 1787, 1788, 1789, 1814, 1815,
 1816
 Dârüleytâm., 63, 1788
 Dârülfünûn, 51, 52, 443, 448, 816, 944, 998, 1109,
 1497, 1599, 1836, 1837, 1838, 1845, 1855, 1856,
 1858, 1860, 1958, 1973, 1997, 2013, 2075, 2104
 Darülfünûn Fakültesi Mecmûası, 1210
 Dârülmuallimîn, 1843
 Dârülmürebbiyât, 55, 1847
 Darwin, 2138, 2191
 Davud Paşa, 1328, 1839, 1845, 1896, 2233
 Davud Paşa Mektebi, 1839, 1845
 de Walley, 1673
 Decarts, 1673
 Değirmen Esrarı, 1197
 Değirmenci Ali Baba, 1195, 1202, 1203, 1207
 Değirmenci Kızı, 1196, 1205
 Değirmenci Kızları yahut Kızıl Lui Filip, 1208
 Dekkan, 1939, 1940, 1941
 Delâilve, 1672
 Delhi Ekspres, 1748, 1751
 Demirhâne Müdürü, 785, 1207
 Demokrit, 1681, 2138

Demokritos, 2141
 Demosten, 1357, 2181
 Deneatkar Karı, 1195
 Deniz Hırsızları, 1206
 Deny Koşen, 1073
 Dersââdet, 412, 878, 1820, 1821, 2014, 2089
 Derviş Ahmed Efendi, 1915, 1916
 Derviş Çelebi, 2105
 Descartes, 1355
 Devlet-i "Cengiziye, 1938
 Deyl, 1395
 Deyli Kesâni Halil, 1890
 Dırağman, 1895
 Dicle Önünde, 659, 1213
 Didero, 1354, 1676
 Dikran Çuhacıyan Efendi, 1274
 Dilber Kontes, 114, 1209
 Dilenci Karı, 1200
 Dişi Arslan, 1203
 Divânenin Oğlu, 1199
 Divân-ı Lügâti't-Türk, 28, 1253, 1255, 1434, 1436, 1437, 1440, 1897, 1899, 1907, 1908
 Divân-ı Yahyâ, 1282, 1284, 1290, 1291, 1292, 1294, 1297, 1298, 1300, 1308, 1314, 1316, 1317, 1320, 1322, 1323
 Diyojen, 1670
 Dobruca, 160, 240, 605, 606, 608, 610, 611, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 620, 622, 625, 627, 634, 641, 642, 643, 644, 646, 647, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 656, 657, 658, 659, 661, 662, 663, 664, 666, 668, 669, 671, 678, 680, 683, 684, 685, 689, 692, 693, 831, 997, 1052, 1086, 1087, 1089, 1093, 1095, 1139, 1141, 1142, 1143, 1145, 1176, 1177, 1178, 1179, 1182, 1183, 1184, 1583, 2115, 2123, 2124, 2125
 DOBRUCA, 2123
 Domaniç, 1583
 Dominonun Dolabı, 1206
 Donanma Cemiyeti, 79, 581, 596, 763, 774, 780, 792, 804, 811, 834, 836, 914, 1218, 1747, 2016, 2018
 Donanma Mecmuası, 135, 259, 427, 467, 822, 859, 868, 873, 879, 1209, 1212, 1216
 Donanma-i Osmanî, 239, 2017, 2019, 2021, 2104
 Donanma-i Osmanî Muanevet-i Milliye Cemiyeti, 2021
 Dootrine, 1681
 Dostoyevsky, 1358
 Dostum Levi, 1201
 Douglas Haig, 1077, 1080, 1083, 1094, 1104
 Dölbah, 1677
 Dördüncü Madde, 1206
 Dördüncü Süvari Kız, 1201
 Drianit, 1935
 Duhte'l-Meşâyih, 44, 1632
 Dursun Ağa, 1207

Düğünde Mahkûmiyet, 1200, 1207
 Düvil, 1883
 Dy Vohe, 1875

E

Ebu Ali Bin Sina, 1882
 Ebu Bin Emr, 1735
 Ebu Mansur Maturîdi, 1882
 Ebu Nasr Muhammed Bin İbrahim Bin Bara El-Fakih El-Buhârî, 1904
 Ebû Reyhan El-Birûnî, 1909, 1917
 Ebu Said Bin Ahmed Bin Muhammed Bin Abdü'l-celil El-Siczi, 1917
 Ebû Süfyân, 1621
 Ebu Ubeyde, 1888, 1890
 Ebu Zeyd-el-Debusi, 1882
 Ebu'l-Fettah, 2126
 Ebu'l-Gazi Sultan Mehmed Hân-ı Sâni, 2126
 Ebu'l-Kâsım Abdullah Bin Muhammedü'l-Muktedî bi-Emrullah, 1435
 Ebu'l-Kasım Zemâhşeri, 1882
 Ebu'l-Nasr Cevheri, 1882
 Ebu's-Suûd, 1324, 1325, 1862
 Ebu'z-zeheb Muhammed, 1896
 Ebubekir Es-sadık, 1888
 Ebuzziyâ Tefvik, 34
 Ece Yakupoğlu, 2124
 Ece Yakupoğlu Omurca, 2124
 Ecma', 1908
 Edebiyat-ı Umûmiye Mecmûası, 783, 873, 874, 886, 1210, 1211, 1212, 1441, 1442, 1443, 1444
 Edward Carson, 526, 1075, 1100, 1118, 1376
 Edward Gray, 1957, 1969, 1975
 Eflatun, 1677, 2181
 Efrasyâb, 1948
 Egypte, 1958
 Eğlence de Hayat, 1197
 Eğlence Treni, 1208
 Ehnef Bin Kays, 1889
 Ekber Şâh, 1939, 1940, 1941, 1943, 1946, 1949
 Ekmekçi Karı, 1197
 El Âsârü'l-Bakiyye, 1909
 El-Âsârü'l-Bakiyye, 1917
 El-Âsârü'l-Bâkiyye An'il-Kuruni'l-Hâliye, 1913
 Elion, 1091
 Emden Kahramanı, 1195
 Emil Ana, 1657
 Emin Bin El Reşit, 1063
 Emir Abdülkadir-zade Emir Ali Paşa, 1061
 Emir Kuteybe, 1913
 Emir Şevki Bey, 1076
 Emiru'l-Faruk, 1888
 Empresyonizm, 1481
 Emun, 1883

Encümen-i Dâniş, 26, 631, 936, 961, 1340, 1845, 2062, 2133
 Engizisyon, 1672, 2140
Envarü'l-âşîkîn, 2018
 Enver Paşa, 67, 127, 142, 151, 296, 298, 299, 331, 332, 333, 357, 364, 422, 423, 424, 433, 474, 478, 518, 520, 540, 549, 578, 580, 594, 610, 617, 618, 635, 648, 650, 667, 672, 721, 732, 910, 957, 992, 1038, 1053, 1063, 1066, 1081, 1094, 1110, 1134, 1538, 1585, 1747, 1787, 1795, 2008, 2013, 2077, 2078, 2079
 Epikür, 2034, 2138, 2141
 Ercümend Banu Mahal, 1942
 Erdel, 1936
 Erenköy, 1711
 Erie Gölü, 2032
 Erkil, 1883, 1886
 Erkil Ata, 1886
 Ertuğrul Muhsin Bey, 35, 1362, 1366
 Esad Bey, 2068
 Esad Paşa, 78, 83, 112, 241, 256, 306, 377, 418, 419, 434, 616, 987, 1068, 1084, 1850, 1851, 1852, 2228
 Esad Şakir Efendi, 1747
 Esmâ Han Sultan, 2124
 Esperanto, 32, 1246, 1343, 1346
 Esrâr-engiz Köşk, 1202
 Esrarengiz Misafir, 1196
 Es-seyd Me'mun, 1989
 Ester, 515, 992, 1195, 1203
Eşber, 23
 Eş-Şeyh Ahmet Fazlullah Felekî, 1211
 Eş-Şeyhü'l-Alaaddin Aliü'l-kâşi, 1903
 Etmekçi Karı, 1206
 Etrâk, 2140, 2144
 Et-terdevi, 1882
 Evladını Kurtarmak İçin, 1200
 Evladlarımız yahut Valide Terbiyesi, 1203
Evlîyâ Çelebi, 859, 931, 995, 1395, 1438, 2125, 2135
Evrâk-ı Eyyâm, 1337, 2063
 Eyyübî Hafız Zekâi Dede Efendi, 1503
 Ezine, 286, 939, 963, 1711
 Ezop, 1496

F

Fablos, 1948, 1949
 Fahr Râzî, 1863
 Fâik Ali, 32
 Fakirî, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266, 1267
 Fakr-ı Cemal Servet yahut Kanbur, 1201
 Falcı, 1204, 1208
 Falcı Karı, 1204
 Falkenhayn, 235, 639, 664, 1085, 1180, 1181
 Fandihâr, 1935
 Farabi, 1380, 1500, 1882

Farh Râzî, 1862
 Fasulyeciyan, 1273
 Fatih Sultan Mehmed, 2082
 Fâtih Sultan Mehmed Hân, 2084
 Fatih Sultan Mehmet, 177, 800, 803, 1077, 1078, 1260, 1336, 1719, 1838, 1839, 1844, 1998, 2133
Fatma Aliye, 10, 17, 36, 72, 614, 630, 634, 648, 906, 917, 924, 925, 933, 934, 960, 996, 1212, 1391, 1674, 2121, 2135, 2137, 2138, 2141, 2143, 2144
 Fazıl Berki Bey, 160, 1062
 Fâzıl Makrizi, 1909, 1919, 1924
 Faziletten Sefahate, 1201
 Feci Bir Serencam, 1200
 Feci Dram, 1204
 Fedakâr Gemici, 1207
 Fedakâr Kız, 1198
 Fedakârlığın Son Derecesi, 1201
 Fehim, 1273, 1276
 Fei Long, 2142
 Felâket, 517, 539, 542, 909, 921, 1208
 Felâtun, 1670
 Feldkirch, 568, 946, 982, 1603, 1870, 2023, 2025, 2028, 2029, 2030, 2065
Felsefe Dersleri, 835, 1210, 1676, 1684
 Felsefe-i Zâtiye, 2035
 Fenâlık Çiçeği, 1201
 Fenerli Şemseddin Efendi, 1840
 feng, 1906, 1909, 1923, 1924, 1932
 Ferakös yahut Onüçler Kulübü, 1196
 Ferdinand, 107, 337, 343, 387, 436, 453, 457, 461, 462, 463, 470, 472, 473, 474, 477, 494, 541, 607, 615, 666, 805, 850, 892, 1065, 1070, 1082, 1083, 1090, 1094, 1105
 Fergana, 1935
 Ferid Bey, 75, 579, 2159, 2161
Feridü'd-din Attâr, 1315
 Ferrero, 691, 936, 988, 1549, 1551, 1553, 1628, 1656, 1852
 Fethi Bey, 156, 316, 372, 909, 910, 1479, 2104
 Feth-i Celil-i Kostantiniyye, 1206
 Fichte, 1620
Field, 2043, 2048
 Figaro'nun İzdivacı, 1201
 Filâhat-ı Nabatiye, 2140
Finle, 1395
Finten, 22, 25, 26, 610, 622, 641, 659, 660, 663, 664, 666, 669, 670, 671, 677, 679, 680, 681, 687, 765, 935, 961, 968, 1202, 1203, 1319, 1320, 1337, 1339, 1343, 1348, 1350, 1351, 1803, 1804
 Firar, 524, 727, 742, 747, 805, 920, 1197
 Firdevsî, 1252, 2058
 Firdevsi-i Tûsi, 1301
 Fotoğrafya Külliyâtı, 1212
Fouillée, 1678
Frankfurt Main, 2010

Fransuva Jozef, 203, 386, 439, 663, 666, 668, 671, 948,
1001, 1067, 1082, 1089, 1093, 1143, 1145, 2078,
2202, 2203, 2206, 2207
Fransuva Salvanor, 1782
Frederick, 398, 416, 490, 605, 1065, 1072, 1074
Frederick Naumann, 2188
Frengistan, 1876
Fuad Selim, 54, 1870
Fuat Hulusi, 10, 36, 72, 246, 253, 261, 933, 1450,
1452, 1455, 1456
Furudinmah Celâli, 1928
Fustel de Coulanges, 2132
Fuzûli, 30, 32, 1315, 1322, 1323, 1337, 1350, 1405
Fütühât, 666, 927, 958, 1437

G

Gabriela D'Annunzio, 1357
Galata Mevlevîhânesi, 1314, 2104
Galatasaray Sultanîsi, 671, 1393
Galatasaraylılar Yurdu, 24, 26, 475, 563, 564, 593,
787, 1477, 1843
Gâlib Bey, 1366, 1817
Galiçya, 78, 114, 125, 132, 135, 161, 173, 174, 175,
177, 185, 186, 187, 190, 203, 207, 209, 211, 212,
213, 220, 222, 223, 224, 225, 227, 233, 255, 257,
279, 295, 298, 300, 301, 312, 315, 316, 384, 397,
414, 416, 435, 485, 487, 494, 495, 536, 548, 570,
576, 589, 593, 595, 596, 597, 598, 599, 613, 614,
620, 624, 634, 636, 644, 646, 647, 649, 650, 651,
652, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662,
663, 664, 666, 668, 671, 680, 683, 692, 696, 713,
720, 763, 766, 822, 825, 826, 832, 834, 835, 836,
837, 838, 839, 840, 841, 842, 845, 866, 991, 1052,
1055, 1070, 1076, 1082, 1084, 1085, 1087, 1119,
1148, 1154, 1161, 1163, 1168, 1169, 1170, 1173,
1174, 1175, 1178, 1184, 1187, 1188, 1191, 1194,
1349, 1583, 1618, 1735, 1805, 1806, 1808, 1809,
1990, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2147
Galileo, 1672, 1679
Garip Bir Tesadüf, 1203
Garipli Kız, 1196
Gayetü'l-arab Fi-ta'lim-i Lisânü'l-arap, 1209
Gazâlî, 1861, 1863
Gazneviyyun, 1900
Gebelik ve Doğurma, 1212
Gece Yolcuları yahut Canavar İninde Bir Kadının
Hayatı, 1204
Geceleyin Bir Hayal, 1206
Gedikpaşa Tiyatrosu, 1273, 1274, 1275
Gelibolu, 166, 172, 179, 180, 182, 195, 199, 201, 214,
249, 280, 288, 293, 294, 298, 301, 302, 307, 311,
314, 319, 323, 330, 333, 342, 369, 373, 375, 376,
383, 385, 407, 410, 412, 414, 421, 422, 423, 424,
426, 437, 450, 579, 581, 582, 969, 1014, 1049,

1062, 1131, 1133, 1154, 1155, 1158, 1160, 1161,
1338, 1577, 1688, 1689, 1691, 1694, 1695, 1696,
1697, 1702, 1704, 1711, 1713, 1759, 1763, 1775,
1786, 1809, 1819, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021,
2112
Gelin İki Görgü Bir, 1198, 1207
Gelin Odası, 1206
Gelin, Kaynana, 1195
Gemlik, 1057, 1601
Genç Dernekleri Mecmûası, 1212
Genç Dernekleri Teşkilâtı, 64, 522, 523, 525, 977,
1538, 1539, 1540, 1542
Gençlik Hukuku, 1196
George Lucacs, 1782
George Schmitz, 1995, 1996
Geri Giden Bir Kadın, 1196
Gevhistan, 2119
Geyikli, 1711
Gibbon, 1395
Gih, 1905
Giridî Ahmet Sâkî, 607, 612, 637, 934, 977, 1624,
1626, 1628
Gizli Çamaşırlar, 1195
Gizli Odalar, 18, 1200, 1201, 1207
Glazinyab, 1992, 1993, 1994
Goethe, 1358, 1631, 1972, 1992, 1994
Goldtsin-İgnas, 1276
Golnche Chaytong, 2112
Gökâlî, 1343, 2120, 2143
Görünmeyen Adam, 1212
Grain Schutezn, 2221
Gran Mongol, 1935
Gulova, 1057
Gunaris, 234, 321, 344, 401, 410, 603, 626, 628, 864,
1078, 1083, 1113
Gurkas, 1752, 1756, 1757, 1760, 1761
Gurmikin, 449, 1066
Gustav Flaubert, 1367, 2063
Gustav Le Bon, 1631, 1657
guzat, 1303
Guzat, 1898
Guzkaniyye Devleti, 1899
Gülbang Mevlevî, 2106
Gülfedâ Kalesi, 2124
Gülfedâ Sultan, 2124
Gülistan, 1315
Güllü Agop, 23, 1273, 1274
Güllü Agop Tiyatrosu, 23, 1273
Gülñihal, 1195, 1819
Güzel Ameliya, 1207
Güzel Hemşire, 787, 1211
Güzel Prens, 1202, 1209

Ğ

Ğadat, 1884
 Ğuraz, 1898
 Ğuruz, 1898
 Ğuziyyun, 1898
 Ğuzyin, 1898
 Ğuzz, 1898, 1899
 Ğuzziye, 1898

H

Habîbü's-Siyer, 1427
 Hacı Âdil Bey, 2078
 Hacı Bektaş-i Veli, 1252
 Hacı Kalçef, 1074, 1592
 Hadikâtü'l-Vüzerâ, 44
 Hadvâ, 1714
 Hâfiz, 1264, 1315
 Hafız Paşa, 1288, 1330
 Haiken, 1673
 Hâil, 1205
 Hakan Mahlu, 1275
 Hâkânî, 1315
 Hakkı Bey, 43, 67, 1569, 1790, 2213
 Hakkı Paşa, 152, 160, 162, 163, 263, 272, 279, 292,
 298, 303, 308, 340, 348, 350, 374, 701, 898, 900,
 1076, 2012, 2014
 Hakkı Tarık Us, 7
 Hakman, 1891
 Haksız Kazanç, 1202
 Halcocondilas, 2133
 Haleb, 1282, 1290, 1898, 2157
 Halebi, 1862
 Hâlid Bey, 1274
 Hâlid Bin El-Velid, 1888
Hâlid Fahri, 1392, 1396, 1398
 Halide Edip, 168, 1523
 Halil Bey, 88, 90, 94, 125, 149, 151, 159, 184, 228,
 230, 331, 350, 612, 614, 616, 633, 637, 642, 1022,
 1091, 1093, 1979, 1980, 1981, 2106
 Halil Paşa, 25, 164, 532, 667, 1050, 1053, 1074, 1477,
 1480
 Haluk, 2198
 Haluk'un Defteri, 2198
 Hamdullah Masi, 1882
 Hamdullah Suphi, 10, 30, 72, 264, 265, 266, 267, 268,
 271, 274, 275, 574, 594, 952, 953, 966, 967
 Hamidiye İmârethânesi, 2131
 Hamilton, 142, 245, 261, 287, 329, 343, 345, 346, 353,
 361, 421, 426, 446, 1065, 1691, 1751, 2049
 Hamiyette Sebât, 1200
 Hammer, 654, 2084, 2135
 Hamun, 1884
 Hanım'ın Tasvirî, 1483

Hanman, 1891
 Han-Şu, 1948
 Harbin Etrafında, 1210
 Harezm, 1892, 1900, 1904, 1915, 1916, 1918, 1923
 Haric Ez-Müsabaka, 1480
 Harika Hanım, 1483
 Harluh, 1900
 Harluhiyye, 1883, 1900
 Harluhiyyun, 1900
 Harp Manzaraları, 25, 255
 Harp Mecmuası, 368, 406, 426, 450, 539, 700, 718,
 827, 859, 1164, 1209
 Harpte Osmanlı Zabiti, 847, 1212
 Harunü'r-Reşid, 1890
 Harvard, 1857
 Hasan Çavuş, 1722
 Hasas, 1212
 Haşmet, 894, 1069, 1391
 Haşmetlû Kralı Muhafaza İçin, 1202
 Hatâyi, 1315
 hâtimü'l-felsefe, 1676
 Hâvan, 1925
 Haver, 87, 98, 349, 406, 409, 448, 493, 576, 1209,
 1717, 1724, 1727
 Havz, 451, 545, 1073, 1098
 Hawk, 1060, 1673
 Hayat Budur, 1199
 Hayat İşte Böyledir, 1202
 Haydutlar yahut Ya Zafer Ya Ölüm!, 1204
 Hayri Efendi, 138, 1987, 2078, 2079
 Hazar, 1840, 1871, 1887, 1893
 Hazar Bey, 1840
 Hazine-i Fünûn, 1845
 Hediye Gelinlik Duvak, 1208
 Heft Meclis, 1250
 Hemudin, 1884
 Henry Borten, 1200
 Henry De Valve, 651, 928, 993
 Her Turhos, 2014
 Heraklis, 1621
 Heraklit, 1677, 1681, 1682, 1683, 1685, 1686
 Herkil, 1886
 Herlen, 1768
 Hersekli Ârif Hikmet, 1337
 Hersekli Arif Hikmet Bey Divânı, 1210
 Herve, 234, 326, 372, 440, 468, 469, 475, 484, 494,
 500, 526, 532, 547, 557, 563, 568, 645, 682, 711,
 1075, 1780, 2062
 Heyet-i İslâmiye, 1061
 Heyve, 1915
 Hicah, 1884
 Hitay, 1428, 1896, 1905, 1907, 1909, 1913, 1914,
 1916, 1918, 1919, 1920, 1924, 1925, 1929, 1931
 Hicil, 1884
 Hicistan, 1928

- Hie, 2120
 Hikem Sâni Bey, 2139
Hikmet ve Nâmuk Beyler, 25, 1481
 Hikmet-i Hüdâ, 1201
 Hilâl-i Ahmer, 62, 65, 66, 67, 68, 277, 417, 418, 419, 425, 429, 437, 443, 450, 477, 518, 525, 562, 587, 588, 592, 593, 594, 616, 626, 640, 642, 649, 652, 665, 668, 669, 670, 671, 672, 676, 678, 680, 682, 683, 684, 686, 689, 694, 699, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 713, 714, 716, 717, 719, 721, 722, 727, 733, 735, 740, 746, 755, 757, 760, 762, 766, 767, 776, 781, 785, 790, 833, 887, 888, 933, 978, 981, 982, 983, 985, 986, 987, 1097, 1146, 1149, 1152, 1567, 1568, 1643, 1650, 1711, 1712, 1717, 1721, 1762, 1763, 1786, 1790, 1791, 1792, 1809, 1810, 1811, 1816, 1817, 1818, 1819, 2016, 2234, 2235
 Hilâl-i Ahmer Cemiyeti, 65, 67, 1152, 1567, 1650, 1810, 1816, 1817, 1818, 1819
 Hilekâr Uşak, 1200, 1203
Hilye-i Hâkânî, 1315
 Himmet Ağa'nın İzdivacı, 1197, 1203, 1204
 Hind Yana yahut Zırhlı Çiçek, 1196
 Hindeneburg, 7, 96, 112, 128, 149, 163, 202, 216, 244, 248, 269, 280, 301, 303, 326, 331, 335, 389, 403, 427, 493, 503, 506, 543, 568, 588, 591, 595, 605, 606, 608, 609, 613, 618, 619, 629, 636, 645, 647, 677, 678, 736, 752, 753, 788, 817, 819, 841, 843, 846, 876, 884, 886, 900, 905, 915, 1000, 1001, 1010, 1064, 1065, 1066, 1072, 1080, 1081, 1082, 1083, 1106, 1126, 1170, 1173, 1375, 1445, 1965, 1970, 1990, 2013, 2070
 Hintli Müslüman Askeri, 145, 1205
 Hisse-i Şayia, 1200, 1206, 1346
 Hisse-i Şâyia, 25, 535, 1347
 Hital, 1901, 1915
 Hiung-nu, 2120
 Hiyatale, 1901
 Hoca İshak Efendi, 1840
 Hoca Tahsin Efendi, 1840
 Hocanın Telâşı, 1201, 1205
Hoffman'ın Hikâyeleri, 552, 553, 1396
Hofmans Artiolonken, 1396
 Hollfferich, 1064
 Horas, 2142, 2181
 Horasan, 1892, 1899, 1901, 1904, 1905, 1909, 1913, 1914, 1915, 1916, 1918, 1920, 1925, 1928, 1929, 1945, 2119
 Hudâ, 1287, 1296, 1303, 1312, 1313, 1326, 1741, 1896, 2145
 Hugo, 1654, 2035
 Hugo Von Grotius, 1654
 Hukuk Mecmûası, 1210
 Hund, 1896
Hurafattan Hakikate, 1612
 Hüdâvendigar, 786, 2146
 Hüdâye, 1862
 Hülâgu, 2144
 Hümâyün Şâh, 1942, 1943
Hüsâmeddin Şevket, 1554
 Hüseyin Avni, 10, 72, 242, 258, 263, 267, 932, 956, 1274
 Hüseyin Cahit, 797, 1076, 1100, 1111, 2077
 Hüseyin Dâniş, 25, 1348
 Hüseyin Hüsameddin, 10, 35, 39, 72, 90, 99, 100, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 753, 754, 755, 763, 954, 955, 990, 991, 1426, 1885, 1889, 1892, 1897, 1901, 1908, 1912, 1916, 1920, 1924, 1928, 1933
 Hüseyin Kemal, 74, 76, 78, 81, 85, 160, 161, 162, 169, 544, 939, 942, 956, 1000, 1002, 1004, 1013, 1062
 Hüseyin Râgıb, 10, 30, 686, 692, 707, 932, 959, 1406, 1410, 1413
 Hüseyin Rahmi, 10, 35, 72, 825, 845, 850, 863, 881, 898, 909, 916, 934, 935, 960
Hüseyin Sabri, 935, 960, 1445
 Hüzün ve Neşe, 1202
Hypatia, 1671
 Hyper, 1077
 |
 Illuaion, 1685
İpac, 1428
 |
 İbn-i Kemâl, 1260, 1325
İbn-i Musâ, 1443
 İbn-i Musa yahut Zatü'l-cemal, 1205
 İbn-i Musa Yahut Zatü'l-Cemal, 728, 1203
 İbn-i Rüşd, 1671, 1678, 1863
 İbn-i Sekit, 1890
 İbn-i Temîyye, 1863
 İbn-i Vahşiye, 2140
 İbnürrefik Ahmet Nuri Bey, 25
 İbrâhim Ağa, 2136
 İbrahim Bey, 525, 1075, 1478, 1481, 1482
 İbrahim Çallı, 25, 1482
 İbrahim Ethem, 1727, 1728
 İbrahim Feyhaman Bey, 1481
 İbrâhim Lûdi, 1935
 İbrahim Paşa, 454, 628, 774, 910, 911, 913, 914, 915, 917, 918, 919, 920, 921, 924, 925, 927, 930, 931, 934, 992, 994, 995, 996, 1389
 İcmâl-i Efkâr, 1212
 İçtihad Mecmuası, 1209
 İçtihat, 1209
 İçtimâi ve Aşkî, 1197
 İçtimaiyat Mecmûası, 1211
 İdil, 1255

İhrâmlar Önünde, 1195
İhsâsiyyât Mecmûası, 1846, 1847
İkdâm, iv, v, vi, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18,
 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33,
 34, 35, 36, 37, 39, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51,
 52, 53, 58, 60, 65, 67, 72, 74, 523, 580, 651, 746,
 1442, 1444, 1475, 1477, 1518, 1542, 1543, 1553,
 1556, 1586, 1595, 1658, 1677, 1708, 1710, 1711,
 1717, 1742, 1771, 1803, 1851, 1935, 1938, 1941,
 1944, 1958, 1960, 1973, 2004, 2009, 2012, 2013,
 2024, 2044, 2061, 2062, 2072, 2074, 2100, 2128,
 2179, 2185, 2204, 2219, 2228, 2235, 2242, 2246
 İki Ahpap Çavuşlar, 1200
 İki Kayıp Hemşeriler, 1197
 İkinci Lui, 2007
 İkinci Nikola, 736, 741, 1038, 1039, 1067, 1100
 İkinci Wilhelm, 383, 587, 893, 894, 1125, 1983, 1989
 İktisâdiyyat Mecmûası, 1210
 İktisât Derneği, 2093
 İlimdâr Mustafa Paşa, 2021
 İlim-i Remel, 1211
İlkbahar Sabahı, 1480
 İll, 2023
 İlyas Paşa, 1330
 İmâdü'd-din Yusuf Bin Ahmed Bin Yalçuk El-
 Kıpçâki, 1903
 İmam Ebu Yusuf, 1959
İmam Halil, 1436
 İmam Mahmud, 1862
 İmam Muhammed, 1959
 İmam Şâfi, 1862
 İmam-ı Azam Ebu Hanife, 1959
 İmhoff Paşa, 1966
 İmmelmann, 1071
 İmroz Adası, 153, 1752, 1770
 İnsburg, 2025
 İntikam, 553, 561, 1200, 1202, 2188
 İris, 1885
 İskender, 1237, 1240, 1252, 1253, 1270, 1317, 1349,
 1551, 1891, 1892, 1901, 1915, 1928, 1935, 2181,
 2233
İskender-i Rumi, 1252
 İskenderiye, 143, 160, 172, 265, 434, 1132, 1671, 1696,
 1703
 İslâm Mecmuası, 660, 1209
 İsmail Canpolat, 1075, 1097, 1106, 2077, 2079
 İsmail Fazıl, 10, 271, 935, 961
 İsmail Hakkı, 67, 593, 978, 983, 1569, 1850, 2213,
 2226
 İsmail Hakkı Bey, 593, 978, 983, 1569, 1850, 2213,
 2226
 İsmâil Hâmî, 611, 638, 670, 932, 933, 992, 993
 İsmail Paşa, 1840
 İsrafçılar, 1202
 İstanbul Efendisi, 1207

İstanbul Hayatı, 835, 1212
 İstiklâl-i Osmanî, 410, 413, 683, 688, 689, 925, 934,
 992, 996, 1207
 İstilâ yahut Mari Rodens, 1207
 İsviçre Hâtrâtı, 826, 952, 966, 1777
 İtilâf-ı Müselles Devletlerinin Naşeriyâtına Nazaran
 Harb-i Umûminin Menşe'leri, 1210
 İtimad, 204, 1201
 İttihat ve Terakki, 115, 122, 428, 430, 626, 627, 628,
 629, 631, 657, 1034, 2079, 2104
 İvanov, 620, 745, 1083, 1102
 İzci Rehberi, 1209, 1223
 İzmir, 18, 87, 92, 105, 127, 129, 130, 131, 132, 133,
 134, 135, 136, 143, 150, 159, 168, 187, 200, 232,
 237, 238, 269, 280, 294, 301, 309, 318, 326, 329,
 359, 368, 391, 397, 399, 429, 461, 474, 496, 506,
 514, 518, 525, 538, 539, 545, 550, 555, 558, 588,
 592, 671, 687, 707, 722, 732, 736, 751, 778, 784,
 791, 793, 817, 821, 824, 827, 831, 841, 898, 914,
 920, 925, 1031, 1153, 1165, 1382, 1412, 1557,
 1735, 1841, 1846, 1981, 2064, 2095, 2192, 2193
İzzet Mollâ, 1315
 İzzet Ziya Bey, 1483

J

Jack Hilton'un Esrarı, 1198
 Jack Valery, 1205
 James, 333, 336, 361, 374, 571, 617, 618, 773, 802,
 942, 964, 1065, 1071, 1079, 1080, 1083, 1106,
 1112, 1113, 2055
 James Convelli, 1078
 James Pras, 2055
 Jean Jackques Rousseau, 1354, 1626
 Jofer, 303, 306, 327, 356, 385, 387, 392, 412, 473, 476,
 530, 533, 549, 652, 678, 1065, 1073, 1078, 1080,
 1083, 1091
 Jores, 490, 632, 2181
 Josef Koller, 1958, 1959
 Jozef Ferdinand, 1069
 Jön Türkler, 1635
 Julianos, 1443
Jurnal De Jenv'le Gazı De Lozan, 1777
Jurnal Dö Jeno, 1777

K

Ka, 556, 1296, 1303, 1304, 1925, 2057
 Kâbil, 679, 722, 907, 1046, 1053, 1901, 1935, 1986
 Kadı, 91, 1264, 1266, 1447, 1448, 1862, 1904
Kadı Zihni Efendi, 1447, 1448
 Kadın Hangisine, 1199
 Kadın İttihad-ı Cihânîsi, 2176
 Kadın Kimindir?, 1200
 Kadın Pençesi, 1199

- Kadınlar Cemiyeti, 1198
 Kadınlar Saltanatı, 1211
 Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslâmiyesi, 67, 593,
 746, 978, 983, 1569, 2213
 Kadızâde, 1260
 Kafkas Yolu, 125, 127, 143, 1195, 1215
 Kafkas'ta Hilâl, 1200
 Kafkasya, 76, 79, 81, 82, 83, 85, 86, 90, 91, 95, 96, 104,
 105, 108, 111, 117, 118, 128, 130, 133, 136, 140,
 142, 148, 151, 157, 164, 169, 180, 187, 194, 196,
 207, 229, 261, 263, 270, 306, 307, 320, 324, 358,
 360, 368, 377, 491, 572, 659, 739, 742, 856, 891,
 901, 911, 1007, 1009, 1061, 1170, 1430, 1476,
 1525, 1630, 1719, 1781, 1966, 2112
 Kâğıthâne Sefâsı, 1202, 1204
 Kahramanlar Yurdu, 1794
 Kaldırmacı, 1206
 Kalemero, 1936
 Kaleret Hem Kadın Hem Erkek, 1203
 Kaloyerapolos, 1086
 Kâmil Paşa, 1840
 Kam-Mo, 1948
 Kâmûs-ı Felsefe, 33, 1352, 1674, 1675, 1676
 Kan Kan Kalodina, 1205
 Kan Lekesi, 1199
 Kana Kana Kalodine, 1204
 Kâni Paşa, 1273
 Kanlı Nigar, 1204
 Kant, 1620, 1631
 Kantocu Kız, 1205
 Kantoma, 1198
 Kanturiye Devleti, 1899
 Kânûnî Sultan Süleyman, 1279, 1280, 1284, 1302,
 1324, 1739, 1936, 1943, 2085
 Kaosu, 2120
 Kapgan Meco, 1949
 Kaplan Avcısı, 1204
 Kaplıcalar, 1204
 Kara Hoca Alaattin Efendi, 1840
 Kara Mustafâ Paşa, 1334, 1335, 1336, 2124
 Karadeniz, 75, 95, 123, 134, 147, 150, 162, 175, 186,
 312, 314, 325, 337, 340, 353, 362, 382, 403, 430,
 443, 449, 491, 499, 503, 531, 532, 622, 725, 739,
 775, 787, 791, 897, 921, 1003, 1140, 1177, 1178,
 1594, 1597, 1735, 1980, 2125
 Karagöz'ün Mirasyediliği, 1199
 Karagöz'ün Viyana'ya Seyahati, 1196
 Karahan, 1251, 1726, 1886, 1899
 Karahaniye Devleti, 1899
 Karahisarlı Hoca Çandarlı Kara Halil Efendi, 1840
 Karakoyunlular, 1900
 Karl Hollfferich, 1071
 Karluk, 1883, 1900
 Karluklar, 1900, 1902
 Karnaval Kökzöleri, 1206
 Karol, 121, 1094
 Karolin Adaları, 1625
 Kâsım Gubârî Efendi, 1282, 1303
 Kastelli, 1074
 Kaşgâr, 1360
 Katın, 1884
 Kâtip Çelebi, 1432, 1434, 1840
 Katolisizm, 1660
 Kavadis, 1195
 Kay, 1908
 Kayı, 115, 1436, 1440, 1899, 1905, 1909, 1913, 1914,
 1915, 1916, 1918, 1920, 1925, 1929, 2118, 2143,
 2144
 Kayıkçının Hayatı, 1199
 Kayser, 76, 91, 97, 100, 101, 102, 103, 105, 107, 108,
 109, 110, 111, 114, 126, 144, 153, 159, 160, 188,
 193, 226, 227, 229, 231, 254, 268, 271, 285, 294,
 296, 308, 317, 332, 377, 382, 383, 384, 404, 414,
 416, 424, 426, 430, 432, 443, 453, 509, 537, 541,
 542, 543, 545, 547, 548, 571, 576, 593, 597, 605,
 611, 615, 751, 791, 870, 882, 892, 893, 894, 899,
 940, 1002, 1046, 1061, 1070, 1078, 1125, 1445,
 1637, 1938, 1986, 2078, 2114, 2181, 2205, 2218
 Kayserili Muhsin Efendi, 1840
 Kazan, 32, 868, 1343, 1908, 2159
 Kazazedeler, 637, 742, 1203
 Kâzım, 10, 34, 35, 72, 710, 805, 815, 822, 855, 911,
 926, 954, 967, 968, 985, 1503, 1506, 1509, 2233
 Kâzım Efendi, 710, 985, 1075
 Kebek, 32, 687, 1775, 1777, 2033, 2045, 2046
 Kebis, 1920
 Kebise, 1921
 Kedük, 1884
 keh, 1905, 1906, 1909, 1931
 Keldânice, 2140
 Kelime Usulüyle Alfabe, 789, 1211
 Kemal Efendi, 1839, 1840, 1845
 Kemal Paşazâde, 1250
 Ken, 1925
 Kenadiyaf, 87, 88, 89, 91, 92, 94, 174, 509, 1086
 Kepler, 1672
 Kerensky, 743, 780, 785, 786, 789, 791, 792, 793, 795,
 796, 800, 803, 808, 809, 812, 813, 816, 831, 835,
 844, 847, 848, 850, 853, 854, 861, 863, 869, 870,
 872, 876, 880, 891, 904, 905, 908, 1107, 1110,
 1113, 1115, 1122, 1126, 1822
 Kereny, 1808, 1809, 1810
 Keresteciyan, 1790, 1793
 Keşfü'z-zünûn, 1434
 Keşşâf, 1862
 Keyhüsrev, 1252
 Keykubad, 1252
 Kharkıl, 1883
 Kıbrıslı Mehmet Paşa, 1844
 Kıfçak, 1436, 1907, 1908

Kına Gecesi, 1198, 1204
 Kına Gecesi yahut Çifte Avcılar, 1207
 Kıpçak, 1908, 1909, 1927
 Kır Menekşeleri, 1210
 Kırım, 81, 232, 745, 1003, 1096, 1249, 1250, 1630, 2136, 2144
 Kırım Muhârebesi, 1630
 Kırmızı Cüzdan, 1197, 1208
 Kıyan Çığ, 1430
Kıynak, 1908
Kızıl Elma, 1253, 1343
 Kızıl Sihirbaz, 1203
 Kızılköprü Cinayeti, 1207
 Ki, iv, v, 7, 89, 226, 277, 376, 394, 1263, 1265, 1267, 1268, 1284, 1291, 1302, 1899, 1905, 1925, 1948
 Kik Lûgatı, 1905
 Kikaniye Devleti, 1899
 Kin, 553, 1925, 2132
 Kin, Adavet ve Aşk, 1204
 Kiomers, 1902
 Kirmanşah, 190, 387, 388, 390, 426, 564, 568, 569, 592, 667, 1162, 1170, 2223
 Kistemaekkers, 35, 1362
 Kitabü'l-Ahbar Anü'l-Beşer, 1916
Kitabü'l-Ayn, 1436
 Kitabü'l-haber, 1919, 1925
 Kitchener, 1066
Klasizm, 1317
 Klazomenai Adası, 1656
Klypsos, 2011
 Kobarlar, 1886
 Koca Ragıp Paşa, 664, 928, 993, 1317, 1319, 1391
 Kodaman, 1895
 Ko-Hi, 2141
 Kollasch, 2077
 Konevi, 1862
 Kont Andraşi, 2013
 Kont Bernsdorf, 717, 1074, 1120
 Kont Boosted, 1069
 Kont Butmer, 1081
 Kont Metternich, 2077, 2078
 Kont Ostorog, 642, 1086
 Kont Tisza, 1082, 1782
 Kontes Markiyeviç, 1078
 Kopernik, 1552, 1672
 Kopernikus, 1674
 Korkak Kahraman, 1212
 Korkunç Ruhlar, 1206
 Korkut Ata, 1888, 2143
 Kortilov, 1822
 Kosova, 375, 1452, 1731
 Kostantin, 332, 449, 608, 630, 640, 679, 806, 807, 808, 809, 810, 813, 814, 818, 828, 864, 867, 1069, 1074, 1081, 1090, 1111, 1112, 1115, 2140

Kostantiniye, 1316, 1394, 1395, 1578, 2126, 2127, 2133, 2181
Koşo-Çaydam, 1949
 Kountouriotis, 1086
 Kova, 1926
 Kovarna, 101, 2123, 2124
 Köç, 1906
 Köprülü Hasan Paşa, 1904
 Köprülüzâde Mehmet Fuad, 250, 256, 296, 306, 527, 546, 553, 558, 569, 938, 939, 962, 963
 Kör Kızcağız yahut Öz Evlad Aslına Çeker, 1199
 Körebe, 798, 860, 1205
 Köroğlu, 1196, 1198
 Köroğlu'nun Kahramanlığı, 1196
Köse Kâhya, 1197, 1201, 1202, 1274, 1504
 Kösem Sultan, 1326, 1329, 1334, 1335
Köstence, 216, 314, 613, 620, 626, 630, 641, 647, 649, 657, 779, 1141, 1143, 2123, 2125
 Köşe Suzân, 1208
 Kraliçenin Aşkı, 1196
 Kuçanlar, 1918
 Kumkale, 1691, 1707, 1711
 Kundak Takımları, 1206
 Kuropatkin, 1079, 1081, 1082
 Kusanîler, 1918
 Kuşuk, 1912
 Kuy, 1925, 1926
 Kuzat, 1898
Kuznak, 1908
 Kül Tigin, 1437, 1949
 Küşay, 1925, 1930
 Kütü'l-Âmâre, 2112

L

La Forêt, 2135
 La Panza Türk, 1210
La Péninsule Grèce Slave, 2130
la philosophie métaphysique, 1683
 Lahey, 559, 707, 1344, 1728, 2163
Lakaydi, 1482
 Lale Devri, 1202
 Lansinig, 1068
 Laplace, 1673, 2138
 Latifi, 1263
 Laveran, 2227
 Laycu, 1884
 Le Bon, 683, 1640
Le Jurnal, 2187
 Leblebici Hor Hor, 1195, 1202, 1504
 Leblebici Hor Hor Ağa, 1201, 1202
 Lee Yeon Hong, 1092
 Leipzig, 139, 280, 865, 940, 941, 988, 989, 1130, 1497, 1970, 1971, 1972, 1973, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001

- Lejyoner, 1769
 Leman Gölü, 1780
 Leopold von Bayern, 2060
Levante Çhaytong, 1571
 Leyla Hânım, 1315
 Lezâiz-i Aşk, 1200, 1205
 Lie-Tai-Shu, 1948
 Limni Adası, 137, 1689
 Linsingen, 1079, 1081
 Lipsky, 2160
 Lister, 1751
 Livoti, 1991
 Lobun, 2181
 Locres, 1200
 Lodendorf, 1066
 Lohov, 1073
 Lord Balfour, 1077, 1091
 Lord Bryce, 1860
 Lord Derby, 1091
 Lord Garay, 579, 1655
 Lord Kitchener, 1714, 1960, 1961, 1978
 Loyd Corch, 7, 500, 513, 662, 676, 681, 682, 694, 711, 715, 725, 726, 731, 755, 773, 818, 820, 838, 841, 844, 847, 849, 854, 909, 920, 1001, 1038, 1040, 1043, 1044, 1067, 1069, 1077, 1080, 1086, 1090, 1095, 1096, 1098, 1104, 1107, 1118, 1119, 1128, 1376
 Lozan, 37, 51, 157, 165, 205, 276, 568, 577, 579, 906, 950, 998, 999, 1353, 1401, 1588, 1605, 1607, 1608, 1609, 1610, 1612, 1667, 1777, 1779, 1780, 1812, 1836, 1837, 1855, 1874, 1950, 2028, 2067, 2128, 2131, 2159, 2162, 2164, 2166, 2169, 2172, 2174, 2176, 2183, 2185, 2187, 2192, 2210
 Löbun, 2132
 Lucius, 1677
 Lucsen, 1778
 Ludendorff, 832, 1082, 1083, 1085
 Lûgat-nâme-i İbn-i Mühennâ, 1902
 Lûgat-nâme-i Süleyman Efendi, 1903, 1904, 1905, 1907, 1911
 Luther, 1631
 Lyon, 499, 576, 1764, 1766
 Lyrisme, 1683
- M**
- M. Cevdet, 526, 998, 1838
M. Şemseddin, 10, 72, 603, 619, 629, 934, 976, 991, 999, 1621, 1863, 1950
 Maârif Nezâreti, 40, 56, 1531, 1563, 1814, 1815, 1845, 1853, 1855, 1863, 1864, 1867, 1868, 1869, 1876, 1879, 2027, 2133, 2202
 Macera-yı Aşk, 1202
 Machiavelli, 1358
 Mackenzie, 221, 238, 262, 320, 384, 410, 411, 489, 491, 494, 523, 525, 639, 648, 664, 1083, 1090, 1092, 1096, 1119, 1127, 1181, 1183
 Madam Amile, 1079
 Madam O Kamelya, 1203
 Madam Siyah, 1205
 Mağluplar, 901, 1199
Mahmud Bin El-Hüseyn Bin Muhammed El-Kaşgâri, 1435
 Mahmud Çelebi, 1904
 Mahmud Paşa, 1337, 1896, 1904
 Mahmud-ı Gaznevî, 1938, 1939, 1946, 2143
 Mahmudü'l-Aynî, 1892
 Mahmut Bey, 1482
 Mahpus Can, 1200
 Mahratte, 1945
 Maide Esad Hanım, 1483
 Majör Fridel, 2220, 2221
 Maksvel, 1074
 Malazgirt, 1727
 Manastır, 94, 111, 346, 371, 372, 374, 375, 387, 388, 390, 432, 450, 453, 650, 660, 661, 662, 1180, 1714, 1716, 1948
 Manchester Gardiyen, 1951
 Mankaliye, 2123, 2124
 Mansur Rifat, 1955, 1956
 Margirit, 1201
 Mari Rodens, 1204
 Marik, 1885
 Marki Pallavicini, 2077, 2078
Marshall Wansmaker, 2048
 Martin Luther, 1491
 Masiset, 1200
 Maske Altında, 1197
 Maskeli Amazon, 1200
 Masum Jack, 1208
 Masum Kız, 1197, 1209
 Masum Kız yahut Esrarengiz Paket, 1197
 Matbaa-ı Âmire, 1315
 Matbaa-i Âmire, 1337, 1434, 1815
Matin, 219, 375, 2063, 2069, 2070, 2230
 Matmazel Eliyad, 1483
 Maverai'n-nehir, 1883, 1892, 1895, 1900, 1901, 1913, 1928
 Max Nordau, 1629
 Maxvell, 1078
 Mazinin Siyâneti, 1198
 Mazlum Pederin Cani Evladı, 1207
 Mazlum Ruhlar, 1206
 Mckenna, 1081
 Mecelle, 246, 1872, 1958
 Mecistan, 1915, 1918
 Mecûsi, 1887, 1923
 Mehdi Beyefendi, 1088
 Mehmet Ali Bey, 271, 935, 961, 1794, 2154

- Mehmet Ali Paşa, 1062
 Mehmet Efendi, 709, 929, 993, 1840, 2018
 Mehmet Emin Yurdakul, 194, 955, 968
Mehmet Fahri Paşa, 1475, 1476
 Mehmet Ferit Bey, 842, 1043, 2013
 Mehmet Reşat, 123, 693, 939, 986, 987, 2106
 Mehmet Sadi, 12, 94, 103, 106, 114, 115, 122, 139, 143, 144, 149, 152, 167, 194, 230, 234, 238, 241, 246, 251, 254, 262, 278, 280, 284, 286, 291, 300, 302, 364, 422, 430, 449, 453, 459, 669, 939, 940, 941, 942, 964, 980, 988, 989, 1006, 1046, 1047, 1048, 1056
Mehmet SÂDÎ, 1955, 1958, 1960, 1962, 1967, 1970, 1973, 1977, 1979, 1982, 1984, 1987, 1990, 1992, 1994, 1996, 1999, 2001, 2003, 2007, 2009, 2012, 2013, 2017, 2216, 2220
 Mehter Hakanı, 1206
 Mekâtib-i Askeriye, 1844
 Mekâtib-i İbtidâiye, 537, 835, 1844, 1846
 Mekâtib-i Tâliye, 1846
 Mekteb-i Milliye, 1843
 Mekteb-i Sultânî, 1843
 Mekteb-i Tefeyyüz, 1195, 1244
 Mekteb-i Tıbbiye-i Askeriye, 1844
 Mektep Terbiyesi, 1209
 Melik Mehmet Paşa, 2022
Memduh Paşa'nın Divânı, 1343
 Memiş Çelebi, 1206
 Menakıyan, 1273, 1276
 Menikilli, 1205
 Meradiv, 2136
 Mercidabık, 1583
 Merrih, 1885
Mersiye-i Mustafaîye, 1302
 Meserretli Köy Düğünü, 1206
 Meş'um Kadın yahut Mirasın Hırsızı, 1200
 Meşhûr Köroğlu, 1205
 Metafizik, 1684
 Mete, 2120
 Meten Wall, 2008
 Mevlevî Gönüllüleri, 2104, 2106
 Mevrouw, 1083
 Mısır Kütüphânesi, 1439
 Michel Yasaris, 1654
 Michigan Gölü, 2032, 2041, 2043
 Millet Kütüphânesi, 9, 1314
Milletler Konferansı, 572, 577, 579, 1032, 2159, 2162
 Millî Ajans, 12, 16
 Millî Anonim Şirketleri, 2095
 Millî Banka, 1879
 Millî Mudhike, 1206
 Millî Ta'lim ve Terbiye Cemiyeti, 57, 1843, 1845, 1850, 1851, 1877
 Milyonlar Yarışı, 1198
Mir Latif, 1315
 Miralay Alberti, 1969, 1970
Mississippi, 2049
Mister Pepec ve Şikago Deyli Nivz, 2014
Mister Shoet ve Stockholm Tagbilat, 2014
 Mithat Paşa, 1274, 1537, 2090
miyav, 1375, 1906, 1907
 Moğol, 1427, 1428, 1898, 1935
Mohacnâme, 1250
 Mohaç, 1731, 1936
 Mohaez, 1936
 Moliere, 1273, 2237
Moltke, 423, 530, 555, 556, 1078, 1257, 1617, 1852, 1986, 1989
 Mondros, 306, 1769
Monhenr Noiste Naharihten, 2065
 Monla Hüsrev, 1862
 Monle, 2162
 Monolog, 1208
 Monte Cucolli, 2134
 Monte Kristo, 1196
 Montesquieu, 1354, 2181
 Montréal, 1775
 Moskopolos, 630, 1086, 1113
 Move'nin Sergüzeştleri, 1206
 Moyasan, 1358
 Mösyö Jankof, 1853
 Mösyö Karp, 143, 317, 440, 463, 1060, 1079, 1128
 Mösyö Kollachf, 2078
 Mösyö Maiorescu, 1060
 Mösyö Taft, 2174
 Mu'cemü'l-Büldân, 1918
 Muallim, 40, 50, 52, 105, 106, 169, 312, 386, 443, 645, 670, 687, 708, 769, 775, 843, 885, 918, 942, 998, 1209, 1212, 1213, 1214, 1225, 1230, 1231, 1232, 1233, 1245, 1522, 1543, 1639, 1848, 1849, 1863, 2020, 2152, 2154, 2228
Muallim Mecmûası, 645, 670, 769, 843, 885, 1212, 1849
 Muallimsiz Almanca, 710, 711, 712, 1211
 Muamma-yı Kalp, 773, 780, 1204
 Mucemü'l-Büldân, 1905
 Muhammed Buhâri, 1882
Muhammediye, 1953, 2018
 Muhammet Hasan Mirza, 1062
 Muhsin Çelebi, 1208
 Muhtar Paşa, 75, 76, 77, 298, 304, 1078, 2201, 2218
 Muhyiddin Bey, 2018
 Muhyiddin-Arabî, 1678
 Muinü'l-hükkâm, 1212
 Musa Süreyya Bey, 1990
 Mustafa Nazımî, 1212
 Mustafâ-ı Râbi, 2055
 Muzaffer Beyefendi, 1088
 Müdafaa-i Millîye Cemiyeti, 23, 68

Müdafâ-i Milliye, 66, 87, 96, 125, 129, 174, 236, 252, 253, 261, 266, 267, 268, 300, 304, 327, 437, 455, 462, 499, 557, 669, 725, 736, 773, 797, 803, 939, 963, 1229, 1234, 1447, 1448, 2016, 2104
 Müessis-i Bünyân-ı Saltanat-ı Sultan Osman Gazi, 1206
Müezzîn Nasûh Bin Hasan, 1264
 Mümtâz Mahal, 1939, 1942
 Mümtâz Mahal Begüm, 1939
 Müneccimbaşı Mehmed Efendi, 1927
 Müneccimbaşı Osman Saib Efendi, 1840
 Münif Paşa, 1840
Muntehebât-ı Edebiyye, 1780
Mürâit-i Gayb Hakânı, 1279
 Müslim, 1846, 1882, 1904, 1913, 1997, 2012
 Müslim-i Nişabûrî, 1882
Müşîr Şakir Paşa, 1274
 Müşteri, 1885, 2098
 Müteka, 1862
Müzdân Sait Hanım, 1483
 Mytvah, 1982, 1984

N

Nâbi, 1315, 1350
 Nâci, 10, 35, 49, 50, 65, 66, 72, 813, 835, 843, 847, 877, 886, 937, 961, 962, 1366, 1369, 1373, 1377, 1383, 1401, 1402, 1639, 1825, 1830
 Nacun, 1884
 Nâdir Şâh, 1945, 1949
 Nafi Atuf, 1846, 1847
 Nahcivânî, 1862
Nâhîfî, 1315
 Nahîfî Efendi, 1658
Nâilî Kâdîm, 1315
 Nâmîk Bey, 1481
 Nâmîk Kemâl, 32, 1300, 1302, 1303, 1337, 1338, 1345, 1936, 2136
Nâmîk Kemâl'in Mektupları, 32, 1337
 Namus Lekesi, 1204
 Nâmus Uğruna Fedâ, 1199
 Napolyon, 683, 803, 865, 1001, 1044, 1065, 1154, 1156, 1271, 1374, 1446, 1576, 1580, 1619, 1647, 1659, 1972, 2051, 2146, 2189, 2190, 2191
 Narın, 1884
 Nasyonalizm, 1357, 1358, 1359
 Naum'un Tiyatrosu, 1272
 Nâzım, iv, v, vi, 10, 36, 37, 72, 337, 340, 344, 346, 347, 350, 355, 357, 359, 361, 369, 370, 372, 374, 376, 377, 378, 381, 384, 387, 390, 392, 403, 404, 407, 408, 410, 412, 417, 942, 964, 1264, 1427, 1713, 1714, 1716, 2077, 2246
 Nazmi Bey, 25, 1480
 Necip Âsım, 10, 21, 35, 47, 73, 569, 702, 939, 955, 963, 968, 1348, 2132

Nedâmet, 1208
Nedim, 10, 36, 72, 285, 298, 308, 310, 318, 953, 954, 967, 1264, 1300, 1302, 1315, 1318, 1319, 1320, 1350, 1463, 1464, 1465, 1471, 1472, 1474, 2201, 2233
Nef'i, 243, 1250, 1300, 1318, 1320, 1321, 1322, 1323, 1440
Nefhetü'r-mecâne, 1313
 Nelli Zigolet yahut Siyah Meyhane Rakkasesi, 1198
 Nelson, 2047
 Neron, 1203, 1359, 1578
 Nesîmi, 1315
 Nesip Bey, 1563
 Nesra, 1903
 Nesteren, 23, 1195, 1218, 1243
 Nevsky, 1591, 1592
 Newell, 1092
 Newton, 1672, 2138, 2191
 Nısf Paşa-zâde Hüseyin Paşa Özü, 2124
 Niagara, 605, 935, 996, 2031, 2032, 2045, 2049
 Niçe, 1358, 1629, 1679
 Niğbolu, 2123, 2135
Nihat Sezâi, 409, 1720
 Nihâyet Yalnız, 1196
Nihil, 1682
 Nikolay, 194, 358, 360, 466, 494, 514, 553, 599, 666, 687, 800, 920, 1064, 1076, 1101, 1102
 Nikolay Nikolayeviç, 666, 1083, 1101
Nirvana, 1682
 Nivell, 1091
 Niyazi Bey, 2018
 Noterdam Köprüsü Yetimleri, 1197
 Noyan, 1885
 Noyin, 1882, 1885
 Noyirler, 1886
 Nu, 3, 12, 19, 38, 1247, 1250, 1253, 1256, 1258, 1261, 1265, 1268, 1271, 1276, 1281, 1285, 1289, 1293, 1297, 1302, 1306, 1311, 1316, 1318, 1324, 1327, 1332, 1336, 1339, 1342, 1346, 1348, 1350, 1351, 1355, 1357, 1359, 1362, 1366, 1369, 1373, 1377, 1383, 1388, 1391, 1393, 1396, 1398, 1400, 1402, 1406, 1410, 1413, 1417, 1418, 1428, 1431, 1433, 1437, 1440, 1441, 1444, 1445, 1447, 1448, 1450, 1452, 1455, 1456, 1463, 1464, 1465, 1471, 1474, 1475, 1476, 1480, 1483, 1493, 1495, 1497, 1503, 1506, 1509, 1517, 1520, 1523, 1526, 1529, 1531, 1534, 1535, 1538, 1541, 1544, 1546, 1549, 1553, 1554, 1556, 1558, 1561, 1563, 1565, 1566, 1568, 1570, 1572, 1577, 1579, 1581, 1582, 1584, 1586, 1588, 1589, 1590, 1593, 1596, 1598, 1600, 1602, 1605, 1607, 1610, 1612, 1615, 1619, 1621, 1624, 1626, 1628, 1631, 1634, 1636, 1638, 1640, 1642, 1644, 1647, 1649, 1650, 1653, 1656, 1658, 1661, 1663, 1667, 1669, 1674, 1676, 1678, 1680, 1683, 1687, 1689, 1691, 1694, 1697, 1699, 1701, 1704,

1707, 1711, 1712, 1713, 1714, 1716, 1720, 1722, 1725, 1727, 1728, 1729, 1730, 1732, 1735, 1739, 1744, 1748, 1749, 1752, 1754, 1755, 1756, 1757, 1758, 1759, 1760, 1761, 1764, 1765, 1766, 1767, 1768, 1769, 1770, 1772, 1774, 1777, 1780, 1782, 1785, 1787, 1789, 1793, 1794, 1796, 1798, 1800, 1803, 1805, 1807, 1810, 1811, 1814, 1816, 1820, 1821, 1825, 1830, 1838, 1840, 1842, 1846, 1848, 1849, 1852, 1855, 1856, 1860, 1863, 1868, 1870, 1873, 1876, 1878, 1881, 1885, 1889, 1892, 1897, 1901, 1904, 1908, 1912, 1916, 1920, 1924, 1925, 1928, 1933, 1935, 1937, 1941, 1943, 1946, 1950, 1951, 1958, 1960, 1962, 1964, 1967, 1970, 1973, 1977, 1979, 1982, 1984, 1987, 1990, 1992, 1994, 1996, 1999, 2001, 2003, 2005, 2007, 2009, 2012, 2013, 2017, 2021, 2028, 2031, 2034, 2044, 2047, 2059, 2062, 2067, 2069, 2076, 2082, 2085, 2087, 2089, 2091, 2097, 2107, 2112, 2113, 2114, 2116, 2121, 2123, 2125, 2128, 2131, 2135, 2137, 2141, 2143, 2144, 2147, 2151, 2154, 2158, 2161, 2164, 2166, 2169, 2172, 2173, 2176, 2178, 2180, 2183, 2185, 2187, 2189, 2191, 2193, 2198, 2200, 2202, 2204, 2207, 2210, 2212, 2214, 2216, 2220, 2222, 2226, 2228, 2230, 2232, 2234, 2237, 2239, 2241

Nur Cihân, 1942

Nur Mahal Begüm, 1942

Nureddin Ferruh, 1681

nuy, 1882

nuyi, 1882

nuyin, 1882

O

Obran, 1910, 1911

Obrest Von Ancurun, 1061

Ocak, 10, 1201

Odin, 389, 391, 456, 457, 461, 470, 624, 838, 1131, 1159, 1163, 2120, 2140, 2142

Oğat, 1428

Oğlak, 1926

Oğuz, 1251, 1252, 1436, 1886, 1892, 1894, 1895, 1898, 1899, 1900, 1901, 1905, 1907, 1909, 1914, 1918, 1925, 1948, 2118, 2120, 2143, 2144

Oğuz Han, 1251, 1726, 1883, 1886, 1898, 1899, 2118, 2120, 2143, 2144

Olcas, 1427

Olea Medresesi, 1686

Oltu, 77, 187, 354, 2246

Om Lûgatı, 1911

On Dördüncü Lui, 1316, 1943, 2181

Ontario Gölü, 2032

Ontariv, 1775

Opportunisme, 1686

Orakçılar, 1205

Orhan Gazi, 1322, 1433, 1949, 2124, 2127, 2146

Orhan Selahattin Bey, 2104, 2106

Orpetiche Chtacsan Oundvernchans Chaytong, 1526

Orta Oyunu, 64, 1387

Osman Bey, 687, 699, 993, 2126, 2145, 2239

Osman Fuad Efendi, 898, 1092

Osman Gazi, 699, 993, 1095, 1121, 1146, 1196, 1205, 1207, 1433, 2126, 2128, 2145, 2146

Osman Şerafeddin Bey, 1518, 1519, 1520, 2223

Osmanişer Loyd, 1395, 1434

Osmaniyye Devleti, 1900

Osmanlı, 12, 16, 20, 22, 27, 29, 30, 36, 40, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 98, 100, 102, 103, 104, 105, 107, 108, 109, 111, 118, 124, 130, 131, 132, 134, 150, 151, 154, 156, 167, 171, 172, 176, 179, 180, 189, 190, 193, 207, 208, 211, 216, 225, 229, 236, 253, 255, 264, 265, 269, 270, 276, 277, 278, 280, 281, 288, 289, 292, 297, 298, 299, 316, 324, 325, 330, 331, 337, 342, 344, 355, 374, 383, 385, 386, 410, 418, 435, 442, 446, 451, 459, 472, 476, 487, 492, 497, 503, 507, 511, 514, 515, 517, 525, 533, 534, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 544, 545, 546, 547, 551, 553, 565, 572, 586, 588, 597, 599, 600, 605, 614, 615, 623, 628, 630, 633, 636, 639, 641, 643, 644, 645, 647, 650, 652, 660, 661, 662, 665, 672, 674, 677, 680, 691, 697, 701, 702, 707, 716, 718, 721, 732, 734, 741, 744, 746, 747, 748, 751, 754, 755, 756, 757, 759, 760, 763, 768, 771, 773, 774, 776, 777, 780, 783, 788, 790, 795, 800, 803, 805, 806, 811, 817, 818, 819, 820, 821, 824, 827, 828, 829, 834, 836, 838, 840, 842, 844, 845, 847, 849, 852, 854, 859, 860, 866, 876, 877, 887, 894, 898, 904, 923, 928, 929, 930, 931, 933, 951, 953, 954, 958, 964, 967, 968, 969, 976, 977, 979, 984, 992, 993, 994, 995, 996, 998, 1003, 1004, 1005, 1006, 1007, 1008, 1010, 1011, 1013, 1034, 1036, 1038, 1039, 1042, 1057, 1070, 1093, 1099, 1125, 1130, 1144, 1165, 1186, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218, 1219, 1220, 1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230, 1231, 1232, 1234, 1235, 1239, 1242, 1243, 1250, 1252, 1253, 1260, 1263, 1267, 1269, 1315, 1324, 1325, 1326, 1334, 1394, 1395, 1412, 1430, 1431, 1432, 1433, 1451, 1455, 1459, 1460, 1479, 1500, 1539, 1540, 1542, 1544, 1546, 1567, 1591, 1599, 1600, 1602, 1605, 1617, 1649, 1665, 1691, 1713, 1725, 1731, 1732, 1734, 1735, 1744, 1775, 1785, 1807, 1809, 1810, 1836, 1838, 1839, 1843, 1850, 1858, 1868, 1869, 1870, 1896, 1904, 1916, 1918, 1923, 1928, 1929, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1943, 1944, 1946, 1961, 1962, 1964, 1965, 1966, 1970, 1974, 1975, 1976, 1977, 1979, 1980, 1986, 1990, 1993, 1998, 2002, 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2013, 2014, 2016, 2019, 2057, 2058, 2073, 2077, 2078, 2082, 2083, 2085, 2086, 2096, 2111, 2112, 2113, 2114, 2121,

2122, 2123, 2125, 2126, 2127, 2128, 2130, 2131,
2132, 2136, 2137, 2143, 2147, 2169, 2185, 2192,
2193, 2198, 2200, 2203, 2204, 2206, 2216, 2217,
2219, 2220, 2236

Osmanlı Ajansı, 12, 16, 760

Osmanlı Müellifleri, 22, 288, 968, 969, 1431, 1432

Othello, 1198

Otto, 2205

Oxford, 1857, 1858, 1859

Oylal, 1428

Ö

öd, 1908

Öklit, 1636, 1679

Öksüz Kız, 1200, 1204

Öksüz Kızlar, 1197

Öksüzler, 1195

Öldüren Kadın, 1199

Ölkünc, 1926

Ölmeyen, 1211

Ölüm Pandomiması, 1201

Ömer Faruk Efendi, 354, 581, 582, 749, 755, 767, 2198

Ömer Halimi Efendi, 2077, 2079

Ömer Naci Bey, 597, 1082

övis, 1885

Öyki, 1886

Öz Evlad Asıla Çeker, 1208

Özbek Süleyman Efendi Lûgat-nâmesi, 1894, 1910

Özü Kalesi, 2124

P

Panipat, 1936, 1941

Para Dolabı, 1196

Paris Faciaları, 1202

Paris Fıkrası, 1202, 1207

Paris Fıkrası veyahut Fedakâr Dilenci, 1202

Paris Hukuk Fakültesi, 1872

Paul Adan, 1631

Peder Hakkı, 1205, 1206

Pederlerin Haksızlığı, 1202

Pemberton Bellini, 1073

Penbe Kız, 1197, 1198

Pençe, 1204, 1208

Pençe-i Aşk yahut Talihsiz Kızcağız, 1204

Pend-i Attâr, 1315

peng, 1908

Perovinzer, 1075

Pervane, 1196

Peşte, 37, 177, 370, 394, 473, 531, 534, 669, 879, 885,
911, 932, 970, 1734, 1735, 1736, 1737, 1738, 1739,
1740, 1742, 2134, 2152, 2153, 2154, 2155, 2180

Petain, 1075, 1077, 1080

Peter, 349, 636, 1074, 1149

Petrerca, 1319

Petro, 284, 285, 316, 382, 413, 415, 631, 936, 961,
1067, 1068, 1106, 1115, 1237, 1240, 1340, 1742,
2192

Pflanzer Baltin, 1070

Phermé, 1673

phil. du mouvement, 1681

Philae Adası, 2032

Philosophie de l'imminutabilité, 1685

philosophie spéculative, 1683

Phylolaes, 1671

Pier Loti, 2032

Pisagor, 1671

Pittsburg, 2048, 2049

Po, 108, 113, 117, 119, 120, 121, 126, 133, 142, 145,
147, 149, 151, 154, 174, 221, 263, 351, 572, 627,
1071, 1076, 1126, 2175

Pokrovsky, 1095, 1096

Polis Mecmûası, 1209, 1210, 1212

Polis Müdüriyet Mecmuası, 2064

Postel, 2135

Poul Borje, 1358

Poul Ottelini, 2160

Prag, 119, 207, 1643, 1857

Prens Albreht Vertenburg, 1080

Prens Alexandr, 378, 1065, 1067, 1094

Prens August, 1075

Prens Boris, 1064, 1105

Prens Dopreht De Bavyer, 1080

Prens Hirohito, 1092

Prens Leopold De Bavyera, 609, 1082, 1083

Prens Ojen, 1742

Prens Pold De Bavyera, 1079

Prens Ropereht, 1064

Prens Rupprecht, 1084

Prens Trotbscy, 2168

Prenses Cecil, 1072

Prenses Elena, 1202

Prenses Kadın, 1208

Princeton, 1858

Profesör Roth, 1970, 1971, 1973

Prometeus, 1549

Protopopov, 1086, 1098

Puvankara, 848, 850, 852, 861, 864, 1070, 1119, 1127,
1691, 2062, 2171

Pyrce Vyavyce De Mosty, 2166

Q

Quebek, 2045

R

Raçput, 1935

Radev, 1088

Radoslavof, 149, 317, 318, 347, 368, 372, 418, 453, 456, 460, 465, 475, 561, 586, 597, 607, 653, 686, 796, 798, 799, 811, 886, 1064, 1070, 1090, 1126
 Rakkase, 834, 1203
Rambo, 1395
 Rasputin, 705, 1095, 1096
 Râşid Rıza Bey, 1348
 Raşit Tahsin Bey, 1521, 1522
 Raviyân-ı Zaman Diyor ki, 1195
 Ravzatü's-Safâ, 1427
 Recâi Efendi, 1840
 Reckzin, 649, 928, 992
 Refik Bey, 125, 637, 638, 1339, 1444, 1742, 2077, 2204
 Rehin Kalp, 1205, 1207
 Reichsbank, 665, 1992, 1993, 1994
 Reinhard Proyser, 1638, 1639
 Remus, 2145
 Renan, 2035, 2132, 2133
 René Wellek, 6
 Rensoni yahut Bedbaht Zevce, 1206
 Ressamlar Cemiyeti, 24, 1477
 Reşidüddin Quatremere, 1946
 Revân Seferi, 33, 928
 Revsky, 404, 432, 597, 772, 777, 1064, 1068, 1082, 1102, 1108, 1123
 Rıfat Paşa, 1584, 1794, 1845, 2137
 Rızâ Tevfik, 32, 33, 36, 72, 1352, 1657, 1675, 1676, 1683
 Risâle-i Mevkute-i Bahriye, 1212
 Robert Cecil, 836, 837, 846, 1071, 1118
 Robert Kolej, 1393, 1858, 2197
 Roberto, 1084
 Rocambol, 1198
 Rockefeller, 1550, 2034
 Rockfert, 1620
 Roderich, 1443
 Rohilla, 1945
 Rojer Casament, 1080
 Rok, 493, 1072, 1074, 1078, 1080
 Romulus, 2145
 Roosevelt, 517, 543, 556, 892, 1652, 2034
 rotatif, 12
 Rothayt, 1961
 Roy Palas, 1195
 Rönesans, 1319, 1394, 1442, 1494, 1654, 1674, 2122
 Rubâiyyât-ı Ömer Hayyâm, 1210
 Rugen İnsel, 2007
 Rûhi-i Bağâdî, 1406
 Rum ve Bizans, 1211
 Rumeli, 107, 141, 1152, 1195, 1264, 1278, 1286, 1288, 1303, 1324, 1327, 1331, 1392, 1432, 1459, 1735, 1736, 2155, 2177, 2186
Rusi, 884, 1908
 Ruşen Eşref, 1392

Rûşen-âra, 1942
 Rûya İçinde Rûya, 1203
 Rûyâda Aşk yahut Bir Hilekâr Kadının Hayatı, 1202
 Rûz-ı Nigâh, 1205
Rübâb-ı Şikeste, 2198
 Rüyada Taaşşuk, 1197, 1207
 Rüyalar Dünyasında, 1199

S

Sa'di, 1315
Saadet, 9, 11, 96, 100, 101, 111, 139, 192, 195, 264, 574, 576, 604, 626, 717, 819
Sabah, iv, v, 7, 9, 10, 11, 49, 793, 794, 795, 796, 800, 803, 806, 807, 808, 809, 811, 815, 817, 818, 819, 820, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 829, 830, 834, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 874, 875, 880, 881, 882, 884, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 894, 895, 897, 899, 900, 901, 902, 1393, 1481, 1638, 1766, 1770, 1773, 1866, 1969, 2002, 2244
 Sâbiin, 2140
 Sâbit, 1211, 1406
 Sadakat Barometresi, 1200
 Sada-yı İntikâm, 1210
 Sâdık, 23, 87, 956, 1271, 1272, 1273, 1274, 1275, 1276, 2204
 Sâdık, Ercüment Ekrem, 2077
Sadiye Vefik, 406, 1717
 Sadullah Paşa'nın Mektubâtı, 1338
 Safevî, 1315, 1938
 Saganiler, 1900
Sahâifü'l-Ahbâr, 1318
 Sahilde Bir Facia, 1201
 Said Bin Abî Vakkas, 1888
 Saint Siege, 1660
 Sâir-i Fi'l-menâm, 1197, 1203
 Sait Bey, 1840
 Sait Halim Paşa, 2078, 2079
 Sakhrarov, 1087
 Sakıt, 1885
 Sakik, 1885
 Sakun, 1883
 Salah, 1884
 Salandra, 193, 198, 202, 214, 216, 236, 238, 344, 412, 438, 450, 451, 454, 466, 487, 488, 532, 550, 551, 552, 713, 1031, 1069, 1077
 Salguriyye Devleti, 1900
 Sâlib-i Ahmer, 2205, 2234
 Salih Bey, 1076
 Salih Efendi, 457, 1050, 1070, 1729, 1840, 1845, 1952, 1962
 Salkım, 1926

- Salkımsöğüt, 2131
Salon Dâhili Levhası, 1482
 Saman Huda, 1900
 Samaniye Türkleri, 1900
 Samaniyye Devleti, 1900
 Sâmî Bey, 25, 883, 1209, 1340, 1479, 1850
 Sâmî Paşa, 1840
 Sâmih Bey, 1564
 Sâmipaşazâde Sezâi, 10, 35, 1777, 1780
 Samiri, 1890
 Sanayi Risâlesi, 707, 1211, 1212
 Sancak Altında, 709, 713, 714, 1203, 1205
 Sani-zâde Süreyyâ Bey, 1212
 Sanskrit, 1946
 Sardunya Adası, 1748
Sarı Saltuk Dede, 1252
Sarı Saltuk Sultan, 2123, 2124
 Sarrafın Kızı, 1199, 1206
 Sarrafın Kızı yahut Bî-çare Hokkabaz, 1208
 Satornen Tarandol, 1200
 Savıs, 1883
 Sazanof, 110, 131, 211, 233, 235, 252, 271, 339, 340, 364, 369, 372, 386, 446, 448, 467, 468, 470, 509, 580, 581, 582, 583, 584, 587, 589, 595, 597, 701, 714, 1011, 1028, 1033, 1065, 1081, 1566, 2166, 2167, 2168
 Schiller, 1555, 1631
 Schimide, 1996
 Schlumberger, 1316
 Scholten Camp, 1875
 Schopenhauer, 1355, 1367, 1631, 1681, 1682
 Schumacher, 2003, 2074
Sclamberger, 1395
 Scvider, 2220
 Sean Gregor, 2140
 Sean Paul, 2140
 Sebilü'r-reşad, 291, 1210, 1962
 Sebilü'r-reşâd Cemiyet-i İslâmiyesi, 1209
 Sebilü'r-reşâd Ceride-i İslâmiyesi, 1209
 Seddü'l-bahir, 405, 414, 421, 1027, 1161, 1706, 1713, 2015
 Sefiller, 503, 505, 1199
Sekiz, 212, 248, 264, 294, 310, 486, 571, 592, 709, 715, 929, 993, 1131, 1836, 1905, 1909, 1913, 1914, 1916, 1918, 1920, 1925, 1929
 Sekizistan, 1918
 Selahaddin Efendi, 1062
 Selânîk, 37, 106, 122, 126, 151, 153, 161, 167, 263, 272, 285, 322, 326, 327, 329, 330, 331, 335, 336, 337, 338, 340, 341, 343, 344, 345, 346, 347, 350, 352, 353, 360, 361, 364, 367, 374, 375, 377, 378, 380, 382, 387, 390, 392, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 403, 405, 407, 408, 410, 411, 412, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 422, 425, 429, 430, 431, 432, 433, 435, 436, 438, 439, 440, 442, 444, 446, 447, 448, 449, 451, 453, 461, 463, 464, 466, 469, 474, 475, 477, 479, 485, 487, 494, 495, 497, 500, 502, 503, 505, 506, 508, 510, 512, 517, 527, 532, 533, 534, 537, 539, 543, 547, 548, 552, 555, 556, 568, 575, 576, 587, 588, 590, 593, 595, 597, 599, 601, 604, 606, 607, 608, 625, 626, 627, 646, 694, 696, 820, 839, 854, 855, 857, 858, 859, 860, 861, 865, 866, 942, 964, 969, 1010, 1018, 1026, 1027, 1029, 1051, 1059, 1068, 1070, 1084, 1085, 1089, 1131, 1132, 1134, 1136, 1137, 1140, 1143, 1154, 1155, 1157, 1158, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1166, 1171, 1174, 1176, 1712, 1713, 1714, 1715, 1716
 Selâtin-i Şeybâniye, 1938
 Selçuk Bin Dukak, 1899
 Selçukî Devleti, 1899
 Selçukî-zâde Ertuğrul Bey, 2144
 Selim Paşa, 2137
 Semerkant, 1260, 1906, 1913, 2118, 2141
 Semut, 2140
 Sen Lorens, 1775, 2045
 Sen Markon, 1783
 Sen Rokoch, 1783
 Sengman, 1891
 Seni Seviyorum, 1204
 Serasker Hüseyin Avni Paşa, 1274
 Serseri, 166, 375, 379, 443, 700, 1199, 1203
 Servete Temaün Cinayete İrtikâb, 1197
Servet-i Fünûn, 67, 1212, 2197
 Sevda Faciaları, 1196, 1197, 1207
 Seyahat Dilenci yahut Nankör Cinâi, 1205
 Seyyid Bey, 1076
 Sezâi Bey, 766, 855, 1339, 2016
 Shakespeare, 735, 1211, 1496, 1580, 2191
 Shan, 2120
 Sherlock Holmes, 45, 758, 1203, 1638
 Sıhhat Matbahı, 1211
 Sılar, 1914
Sırrı Paşa'nın Mektubâtı, 1337
 Sıyanbî, 1900
 Sibeveyhî, 1862
 Sicistan, 1899, 1917, 1918
 Siciz, 1916
Siegel Cooper, 2048
 Silah Arkadaşlığı, 1203, 1208
 Silah Omza Arş, 1201
 Silistre, 611, 612, 613, 614, 933, 996, 1139, 1177, 1182, 2124, 2125, 2135, 2136, 2137
 Sinema İncisi, 1206
 Sinema Kraliçesi, 1200
 Sıphahi Mecmûası, 1212
 Sir Edwar Garay, 531, 2167, 2168
 Sir Roberts, 1071
 Sis, 695, 1393
 Sistan, 1918

Sivas, 94, 99, 117, 263, 297, 299, 301, 355, 358, 392, 395, 413, 415, 418, 422, 425, 439, 452, 1063, 1534, 1594, 1735, 1819, 1883
 Sivastopol, 234, 740, 1447, 1583
 Siyah Kulüb ve Rûya Deresi Dır Dır, 1198
 Siyah Peçeli Kadın, 1208
 Siyah Zambak Çetesi, 1197
 Skolidis, 362, 467, 1074
 Soğal, 1885
 Soğd, 1916, 1923, 1930
Soğdak, 1905, 1909, 1913, 1914, 1916, 1918, 1920, 1925, 1929
 Sokrat, 1677, 1878
 Sokullu Mehmet Paşa, 659, 660, 1087, 1088, 1896
 Solak-zâde, 1395
 Sonino, 211, 353, 552, 1071, 1077, 1111
 Soninov, 1065
 Sorbon, 1857
 Soysallıoğlu, 35, 648, 685, 687, 705, 952, 966, 1444, 2154, 2158
 Söğüt, 1583
 Sör Chun Lobuck, 1658
 Sövek Tiginöğlu, 1949
 Ssnang-Ssetsen, 1946
 Starnberg, 2007
 Stelleros, 1768
 Sthendal, 1354
 Stockholm, 766, 773, 873, 876, 906, 918, 1368, 1375, 1876, 1950, 2190
 Stormer, 620, 690, 704, 854, 867, 1034, 1071, 1089, 1121
 Sultan Abdülmecid, 1852
 Sultan Ahmet Çirak Mektebi, 1841, 1842
 Sultan Ahmet Sâlis, 628, 632, 927, 992, 1085, 1555, 1556
 Sultan İbrâhim, 1312, 1332, 1334, 1335, 1336
 Sultan Mahmut Han, 1844, 1900
 Sultan Mecit, 1272, 1838
 Sultan Murad-ı Rabi', 1288, 1289, 2123, 2124
Sultan Murad-ı Râbi' Divânı, 1440
Sultan Murâd-ı Sâlis, 1302, 1437
 Sultan Osman Han, 1900
 Sultan Selim, 820, 821, 930, 995, 1250, 1263, 1279, 1280, 1313, 1314, 1325, 1330, 1336, 1680, 1844, 1937, 2085, 2105, 2126
Sultan Selim-i Salis, 1250
 Sum, 570, 571, 576, 578, 580, 581, 583, 592, 600, 606, 620, 625, 629, 634, 636, 637, 638, 639, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 658, 663, 664, 673, 1060, 1090, 1092, 1093, 1138, 1170, 1171, 1172, 1174, 1177, 1179
 Suvâa, 1903
 Suvar, 1908
 Sülbeviye, 1890
 Süleyman Efendi Lugat-nâmesi, 1895

Süleyman Nazif, 10, 25, 649, 865, 937, 952, 961, 987, 1313, 1316, 1338, 1339, 1344, 1346, 1348, 2036
 Süleyman Nâzif, 31, 32, 73, 1393
 Süleyman Nesib, 1340
 Süleyman Paşa, 582, 883, 1340, 1459, 1850, 1896, 2017, 2018, 2019, 2020, 2139
 Sünbül-zâde Vehbî, 1405
Süreksiz Sevinç, 1273

Ş

Şafak Sadaları, 1681
 Şâh Âlim, 1945, 1946
 Şâh Cihân, 1942, 1945
 Şahcan, 1889
 Şahin Paşa, 2020
 Şâir Ârif, 1418
 Şâirin Kızı, 1200
 Şangün Lügatı, 1930
 Şarlken, 1154, 1446, 2135
 Şehabeddin Bey, 1273
 Şehid Nişanlısı, 1202
 Şehnâme, 1251, 1301, 1948, 2120
 Şemseddin Mahmudü'z-Zehebî, 1892
 Şemseddin Mehmedü'l-Layihici, 1914
 Şerh-i Esmâ el-Mürselin, 1883
Şermin, 1209, 2198
 Şeyh El-İrakin, 1061
 Şeyh Muhiddin-i Ekber, 1902
 Şeyh Salih Şerif-el Tunusi, 1991
 Şeyh Şamil, 112, 176, 1195, 1214
 Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi, 33, 1277, 1279, 1291, 1300, 1302, 1303, 1308, 1319, 1327, 1328, 1329, 1330, 1332, 1333, 1334, 1336
Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi Divânı, 22
 Şeytan, 1206
 Şeytanlar, 1200
 Şıpsavdi, 1203
Şikâyet-nâme-i Fuzûli, 1337
 Şin, 1925
 Şinâsi, 2, 3, 5, 27, 32, 1323, 1345, 1405, 1415, 1492, 1608, 1746, 1840, 1845
 Şir Hân Ferid, 1937
 Şovenizm, 729, 975, 1359, 1647
 Şühür-ı Sicziye, 1917
 Şükrü Bey, 63, 164, 774, 798, 811, 814, 817, 818, 819, 821, 825, 827, 831, 918, 1787, 1890, 1897, 2019, 2079
 Şükrü Paşa, 546, 547, 1077

T

Taberî Tarihi, 1677
 Tâc Mahal, 1942
Tâcü't-tevârih, 1345, 2133

- Tahi, 1925
 Tahir ile Zühre, 1198
 Tahrib-i Harâbât, 1300
Tahsi, 1898
Tahsin Nahid Bey, 1384, 1388
 Tai, 1948, 2120
 Takeyonsku, 639, 1073, 1093
 Takhım, 1883
 Takiyü'd-din Ahmed-i Makrizî, 1916
Taksim Bahçesi, 1481
Takvim-i Vekâyi, 2, 11, 2137
 Talat Bey, 171, 381, 388, 390, 449, 452, 587, 941, 983, 1056, 1440, 1787, 2017, 2020
 Talebe Defteri, 685, 708, 718, 735, 771, 783, 1212
 Talihsiz Kızcağz, 1201
 Talimhâne Çocukları, 1196
 Talip Bey, 1063
 Tamur, 1884
Tamuz, 1428
 Tan Sesleri, 194, 955, 968, 1209
 Tanbûrî Cemil Bey, 599, 947, 957, 2198, 2199
 Tang Shu, 2119
Tanın, 226, 469, 1349, 1393, 1417, 1518, 1796, 1809
 Tankut, 1254
Tanzimât, 1261, 1659
 Tarık Bin Ziyâd yahur Endülüs Fethi, 1201
Tarifât, 28, 29, 1169, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266
Tarih-i Ebu'l-Faruk, 1343
 Tarih-i Felsefe, 1678, 1681
 Tarih-i Osmanî Encümeni Mecmûası, 1210, 1212
 Tarih-i Osmaniye Encümeni Mecmûası, 1211
Tarik, 9, 11, 277, 323, 900
Tasvir-i Efkâr, 2, 31, 1316
 Taşkent, 508, 887, 891, 1625
 Taşköprülüzâde Kemâl Efendi, 1283
 Tatar, 401, 404, 445, 1238, 1250, 1368, 1412, 1436, 1523, 1887, 1893, 1935, 1936, 1997, 2125
 Tatarca, 1776
 Tavâli-i Milel, 1210
 Tayyare Uğrunda, 1197
 Tayyazâde, 1200
 Tayyar-zâde yahut Binbirdirek Batakhânesi, 1195
 Tayyar-zâde yahut Binbirdirek Vakası, 1197
Tebkir, 1428
 Tebşîr-i İstikbâl, 1208
 Tecdîd-i Nigâh, 1195, 1201, 1205
 Tecennün yahut Mazlûme Kız, 1204
Tedrisat Mecmuası, 110, 549, 1212, 1220, 1838
 Teferrüc Âlemi, 1205
 Teke-zâde Sait Bey, 1477
 Temps, 491, 1029, 1354, 1578, 1780, 1990, 1991
 Teng Dürüş-t-i Muahazât, 2035
 Teofilaktos, 1764
 Teofilat, 1948
 Teokrit, 1679
 Tepebaşı Kışık Tiyatrosu, 25, 837, 1346
Tercümân-ı Hakikat, 2, 9, 11, 12
Teşvikiye Kasidesi, 1304
 Tevârih-i Arabiyye, 1915
 Tevfik Fikret, 32, 36, 55, 67, 285, 291, 534, 535, 543, 545, 596, 597, 625, 852, 854, 855, 878, 932, 938, 956, 962, 968, 1082, 1152, 1341, 1343, 1350, 1392, 1556, 1847, 2197
Tezkire-i Safâi, 1289
 Thanen, 1079
 Therese Raquin, 1203
 Thomas Efendi, 1479
Tibar, 1428
 Tibet, 1648
 Ticaret-i Umûmiye Mecmûası, 1211
 Times, 19, 75, 88, 132, 145, 146, 149, 200, 213, 214, 220, 230, 242, 245, 249, 259, 274, 297, 298, 307, 312, 327, 343, 377, 432, 435, 471, 491, 492, 530, 544, 575, 600, 605, 608, 643, 793, 869, 1029, 1147, 1780, 1965, 1969, 1989
 Timur, 1936, 1939, 1949, 2127
 Timurleng, 1935, 1938, 1945, 2135
 Tin, 1925
 Tirak, 1887
 Tireli Abdüllatif Efendi, 1840
 Todorov, 1076
 Toharistan, 1915
Tokâdizade Şekip, 1475
Tokatlıyan Oteli, 1348
 Tolstoy, 2035
 Tombul, 1205, 1206
 Tombul Komik'in 4 Maşukası yahut Rüya İçinde Rüya, 1205
 Toms, 1091
 Topkapı Fukara-perver Cemiyet-i Hayriyyesi, 1818
 Topkapı Sarayı, 38, 370, 438, 623, 634, 948, 974, 1330, 1599, 2128, 2130
 Toraman, 1895
 Tosun Ağa, 1199
 Townshend, 509, 510, 517, 518, 1073, 1074, 1135, 1165
Toxsi, 1908
 Tövbekâr Kadın, 1207
 Trepov, 672, 696, 1036, 1094, 1101
 Trobole, 1778
 Tuğrag Han, 1900
 Tuhfetü'l-Fakîr İlâ Sahibi's-serîr, 1914
Turan, 22, 40, 293, 294, 968, 1209, 1218, 1219, 1407, 1427, 1429, 1430, 1523, 1776, 1897, 1898, 1899, 1935, 1962, 1974, 2119
 Turay Kan, 1899
 Turgut Reis, 1208
 Tutuk, 1427
 Tünel, 259, 428, 579, 580, 913, 1202, 1378

Türk, iv, vi, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 16, 17, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 30, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 62, 63, 66, 67, 68, 75, 76, 78, 81, 83, 85, 88, 90, 91, 92, 101, 105, 107, 113, 119, 123, 125, 131, 140, 153, 171, 179, 183, 186, 189, 200, 201, 210, 230, 232, 245, 247, 253, 254, 265, 268, 279, 285, 290, 295, 313, 318, 342, 343, 345, 346, 369, 372, 399, 401, 404, 418, 445, 461, 467, 478, 493, 496, 497, 500, 508, 510, 511, 519, 524, 527, 533, 534, 537, 538, 542, 548, 553, 556, 558, 563, 569, 571, 573, 575, 584, 591, 597, 598, 600, 606, 612, 615, 616, 618, 619, 629, 633, 634, 640, 643, 646, 649, 651, 652, 655, 656, 663, 666, 669, 671, 676, 683, 686, 687, 691, 693, 696, 697, 700, 708, 723, 724, 735, 744, 745, 746, 747, 757, 758, 760, 762, 763, 764, 766, 767, 768, 769, 771, 788, 796, 806, 807, 810, 813, 814, 821, 824, 825, 826, 829, 831, 834, 850, 862, 870, 872, 873, 896, 902, 906, 911, 914, 915, 916, 931, 934, 935, 937, 938, 939, 940, 942, 945, 948, 950, 954, 956, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 967, 972, 974, 978, 979, 980, 982, 990, 991, 995, 996, 999, 1000, 1003, 1018, 1021, 1030, 1031, 1056, 1060, 1084, 1085, 1086, 1087, 1092, 1095, 1105, 1109, 1114, 1150, 1153, 1177, 1184, 1195, 1210, 1211, 1213, 1214, 1217, 1219, 1220, 1221, 1222, 1224, 1226, 1236, 1238, 1244, 1246, 1247, 1248, 1249, 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1260, 1261, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266, 1267, 1276, 1338, 1345, 1351, 1360, 1361, 1391, 1395, 1396, 1397, 1398, 1399, 1401, 1402, 1404, 1405, 1407, 1411, 1412, 1416, 1417, 1426, 1427, 1428, 1429, 1430, 1431, 1434, 1435, 1436, 1437, 1440, 1446, 1447, 1448, 1450, 1452, 1453, 1454, 1456, 1459, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1472, 1474, 1477, 1478, 1479, 1480, 1482, 1483, 1492, 1493, 1504, 1505, 1507, 1508, 1509, 1518, 1520, 1521, 1523, 1526, 1529, 1530, 1532, 1534, 1535, 1536, 1538, 1542, 1543, 1558, 1565, 1566, 1570, 1572, 1574, 1583, 1592, 1594, 1595, 1600, 1603, 1605, 1606, 1613, 1614, 1615, 1617, 1629, 1630, 1631, 1632, 1635, 1638, 1641, 1642, 1643, 1644, 1645, 1661, 1662, 1663, 1666, 1688, 1689, 1690, 1691, 1693, 1697, 1698, 1701, 1702, 1703, 1704, 1706, 1707, 1713, 1717, 1719, 1721, 1723, 1725, 1726, 1728, 1735, 1740, 1741, 1743, 1745, 1747, 1749, 1752, 1753, 1755, 1756, 1757, 1758, 1760, 1761, 1763, 1771, 1775, 1779, 1781, 1785, 1794, 1802, 1805, 1806, 1827, 1836, 1837, 1839, 1841, 1843, 1846, 1847, 1850, 1851, 1872, 1875, 1876, 1879, 1880, 1882, 1883, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1897, 1899, 1900, 1901, 1903, 1904, 1905, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1918, 1919, 1920, 1923, 1924, 1925,

1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1935, 1937, 1938, 1939, 1948, 1949, 1950, 1954, 1957, 1967, 1974, 1975, 1979, 1980, 1982, 1983, 1984, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1994, 1995, 1997, 1998, 1999, 2000, 2004, 2005, 2006, 2008, 2009, 2011, 2012, 2015, 2016, 2022, 2024, 2028, 2029, 2056, 2069, 2071, 2072, 2073, 2074, 2083, 2086, 2087, 2093, 2104, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2118, 2120, 2122, 2123, 2125, 2126, 2127, 2128, 2130, 2131, 2134, 2145, 2147, 2161, 2169, 2177, 2185, 2197, 2200, 2201, 2202, 2204, 2211, 2214, 2215, 2217, 2218, 2223, 2226, 2227, 2237, 2238, 2242, 2243, 2244

Türk Bin Amur, 1883, 1885, 1897, 1898

Türk Esir, 1203

Türk Kanı, 1195, 1201, 1226

Türk Ocağı, 16, 66, 67, 68, 81, 88, 90, 254, 510, 548, 563, 824, 825, 972, 978, 982, 990, 1153, 1209, 1236, 1520, 1521, 1529, 1532, 1534, 1535, 1542, 2016, 2024, 2104, 2223

Türk Ocakları, 76

Türk Yurdu, 92, 101, 125, 343, 467, 510, 542, 553, 616, 634, 643, 683, 691, 708, 746, 771, 796, 806, 821, 831, 850, 862, 896, 1209, 1210, 1211, 1224, 1238, 1846

Türkçemiz, 720, 723, 1211, 1342, 1350, 1401, 1402, 1916, 2063

Türkistan, 104, 200, 352, 494, 597, 599, 601, 821, 883, 884, 886, 897, 1259, 1883, 1884, 1887, 1888, 1889, 1891, 1892, 1899, 1900, 1906, 1913, 1918, 1923, 1927, 1954, 2118, 2120, 2143

Türkman, 1891, 1892, 1893, 1894, 1897

Türkmen, 36, 753, 754, 755, 955, 990, 1407, 1434, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1897, 1898, 1900, 1901, 1915, 2118, 2144

Türkmen Kızı, 1199

Türkmenler, 753, 1196, 1198, 1891, 1892, 1897, 1900

Tyer, 2062

U

Uçurum, 35, 813, 871, 937, 961, 1205, 1362, 1366

Uğzaz, 1898

Uluğ Bey, 1260, 1905, 1909, 1910, 1916, 1925, 1926, 1928, 1929, 1930

Ulunun Karısı, 1200

Un Anbarında Geçen Saatler, 1208

Unité Théâtrale, 1386

Uşum, 1428

Utarit, 1885

Uygur, 1360, 1435, 1891, 1893, 1894, 1896, 1897, 1900, 1901, 1904, 1905, 1907, 1908, 1909, 1913, 1914, 1916, 1918, 1919, 1920, 1924, 1925, 1929, 1930, 1931

Uyurken, 1208

Uz, 1892, 1908, 1914

Ü

Übeyde, 1938

Ümid, 912, 1305, 1316, 1442, 1649, 1883

V

Vaadinde Sebat yahut Siyah Peçe, 1203

Vahşi Kız, 1203

Vahşi Kızı, 1199

Vâime Lûgatı, 1894

Vakit, 14, 476, 622, 716, 888, 1218, 1403, 1977

Valandova, 163, 342, 1714

Vallbonne, 1764

Varren, 1673

Vasıf Beyefendi, 1088

Vatan İçin, 1198

Vatan yahut Silistre, 1196, 2136

Vedd, 1903

Velchecy Gölü, 2009

Veled Çelebi, 21

Vellboon, 1769

ven, 1915, 1927, 1929

Venizelos, 130, 132, 161, 163, 164, 166, 170, 172, 173,

189, 190, 197, 234, 235, 242, 275, 293, 321, 329,
330, 332, 333, 343, 372, 401, 402, 438, 440, 442,
459, 461, 504, 509, 521, 527, 531, 545, 548, 551,
552, 558, 565, 566, 567, 570, 571, 576, 579, 595,
600, 602, 607, 608, 611, 613, 625, 626, 627, 628,
631, 637, 647, 667, 686, 689, 692, 698, 700, 714,
747, 803, 807, 810, 811, 813, 814, 815, 816, 817,
820, 831, 846, 983, 1000, 1002, 1011, 1065, 1080,
1083, 1089, 1112, 1113, 1375, 1655

Verdun, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477,

484, 485, 486, 488, 489, 490, 491, 493, 494, 495,
497, 499, 500, 502, 503, 504, 505, 506, 508, 509,
510, 511, 525, 528, 529, 530, 531, 533, 534, 538,
542, 544, 548, 549, 550, 554, 560, 561, 563, 565,
571, 573, 576, 582, 586, 587, 598, 644, 681, 856,
870, 1028, 1051, 1059, 1072, 1075, 1106, 1134,
1137, 1139, 1164, 1167, 1168, 1169, 1170, 1173,
1175, 1182, 1184, 1189, 1191, 1194

Vérité expérimentale, 1683

Veron, 2010

Veseni, 1887

Vicdan Azabı, 1200

Victor Berard, 1630

Victor Hugo, 1317, 1367, 1776, 1778

Vidinli Tevfik Paşa, 1840

Vinitkens, 1085

Virginia, 1857

Volteir, 1316, 1354, 1657, 1676, 2181

Von Ainoren, 1081

Von Armstrong, 1088

Von Beseler, 1074, 1087

Von Boluv, 1061

Von Capelle, 1077

Von Dahlman Zinken., 1087

Von Der Goltz, 75, 81, 511, 1000, 1003, 1538, 2217

Von Der Goltz Paşa, 81, 149, 1074, 1079, 1538, 2217

Von Falkenhayn, 1077, 1083, 1085

Von Gollman, 1090

Von Heitz, 1079

Von Hoff, 63, 64, 522, 680, 750, 942, 977, 1056, 1538,
1539, 1540, 1542, 1543, 1544

Von Kapelle, 1072

Von Krubatin, 1065

Von Linisingen, 1064

Von Mackenzie, 488, 489, 491, 492, 493, 1067, 1068,
1072, 1074, 1092, 1134

Von Morgan, 1093

Von Voyrich, 1083

Von Wedel, 1092

Von Yakov, 1074, 1075, 1089

Vorarlberg, 2025

Vu, 548, 1167, 1168, 1925, 1926, 1931

W

Wagner, 1430, 2199

Wall Street, 668, 936, 988, 2034, 2038, 2039, 2040

Waterloo, 1578, 2190

Wilgrade Blanet, 1957

Wilhelm, 142, 144, 178, 310, 383, 394, 398, 434, 442,
453, 511, 518, 536, 577, 589, 603, 606, 617, 618,
628, 632, 636, 660, 705, 707, 719, 750, 791, 840,
870, 891, 892, 894, 927, 992, 1002, 1067, 1070,
1071, 1073, 1075, 1078, 1079, 1081, 1085, 1086,
1116, 1120, 1125, 1144, 1167, 2114

William Churchill, 2

Wolff, 1124, 2046

Y

yabaku, 1254

Yabaku, 1436, 1908

Yabanî Kız, 1204

Yagus, 1427, 1903

Yağma, 257, 655, 1898, 1901, 1908

Yağuz, 1427

Yahşi, 1436

Yahur, 1885

Yakup Kadri, 10, 17, 21, 36, 72, 344, 570, 937, 962,
1271

Yakut Hamavi, 1905

Yakut Musta'smî, 1882

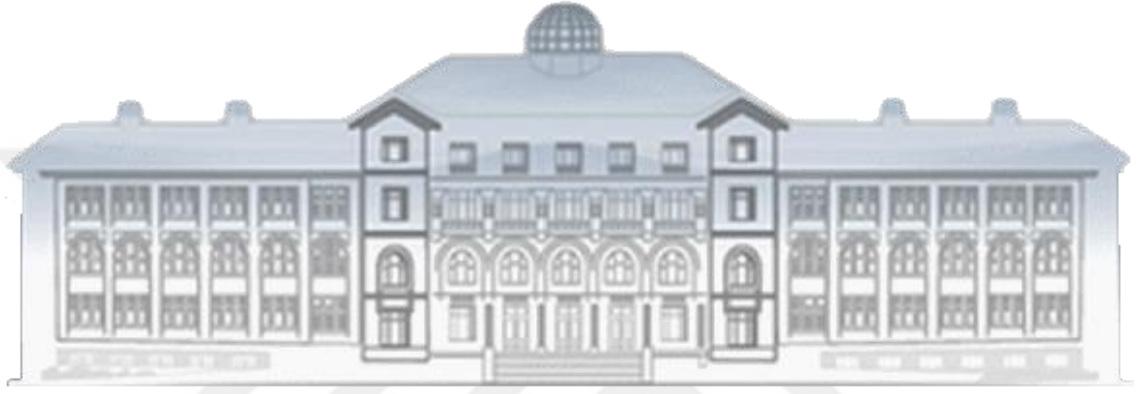
yalçug, 1903

yalçuk, 1903

Yağuk, 1902, 1903, 1904
 Yağuk Ata, 1902, 1903, 1904
 Yale, 1857
 yalgaç, 1882
 Yalgu, 1902
 Yalguk, 1902, 1903
 Yalnguk, 1902, 1903, 1904
 Yalnguva, 1902
 Yalunçuk, 1902, 1903, 1904
 Yalv, 1902
 yalvaç, 1882, 1903
 Yasan, 1884
 Yaûka, 1903
 Yavuz Sultan Selim, 1260, 1315, 1580, 1719, 2126
 Yay, xxii, 1926
 Yazıcızâde Mehmet Efendi, 2018
Yek, 114, 117, 324, 356, 890, 940, 1046, 1061, 2217, 2218, 2219
Yemek, 1733, 1812, 1813, 1908, 1971
 Yemin yahut Evvelki Vâlide, 1204
 Yengeç, 1926
 Yeni Mecmûa, 873, 890, 1212
 Yeni Türkiye, 725, 770, 779, 1211
 Yenişchir, 802, 1086, 1711
 Yeşil Kurdela, 1199, 1201
 Yeştin, 1948
 Yevik, 1884
 Yılan İzi, 1196
 Yıldırım Beyazıd, 2123, 2124, 2125
 Yıldırım Darbesi, 1205
 Yıldız Barışıklığı, 1201
 Yi, 1925
 Yin, 1925
 yolvaç, 1882
 Yuan Şaikay, 1069
 Yusuf İzzeddin, 1070
Yusuf Kâmil Paşa, 1273
 Yuyovic, 1088
 Yüz Altınlık Bir Servet yahut İhtiyâr Âşığın İntikâmı, 1196

Z

Zafer, 140, 141, 194, 196, 221, 279, 318, 320, 402, 403, 422, 424, 446, 474, 491, 513, 547, 560, 615, 629, 631, 632, 642, 644, 669, 763, 820, 866, 922, 983, 1050, 1053, 1063, 1164, 1332, 1456, 1700, 1780, 2220
 Zâhirü'd-din Muhammed Bâbü Bin Mirzâ Ömer Şeyh Bin Sultan Ebû Said Bin Mirzâ Muhammed Bin Emirân Şah, 1935
 Zalamor, 1202
 Zâlim Hükümdâr, 1204
 Zavallı Çocuk, 1196, 1207
 Zekeriya Efendi, 1277, 1278, 1279, 1281, 1304, 1324
 Zemahşerî, 1890
 Zend Avesta, 1948
Zeybekler, 1207, 1275
Zeyl-i Atâyî, 1277
Zeyl-i Şakâyık, 1279, 1437
Zeylü'z-zeyl Meşâki, 1313
Zeylü'z-zeyl Meşîhi, 1299
 Zeylü'z-zeyl-i Şakâyık, 1438
 Zeynep, 36, 589, 604, 938, 962, 970, 1195, 1206, 2021, 2022, 2232
 Zeynep Sultan, 604, 970, 2021, 2022
 Zic-i Cedid-i Kürkâni, 1928
 Zic-i İlhâni, 1914
 Zic-i Uluğ Bey, 1914
 Zim, 1925
 Zimmerman, 1090, 1119
 Zimrakagis, 1085
 Zinc Carlton, 1776
 Zinkeisen, 2135
 Zirâat Nezâreti, 2093, 2154
 Ziya Paşa, 26, 27, 50, 651, 1213, 1300, 1302, 1337, 1350, 1402, 1406, 1492, 1608, 2202
 Ziya Paşa Divanı, 651, 1213
 Ziyaeddin Efendi, 757, 1104, 2077, 2079, 2106
 Zuhâl, 1885
 Zühre, 1483, 1885
 Zühre Müfid Hanım, 1483

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

